

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

روز شمار جنگ ایران و عراق

عاشقان ۱۳۶۲ تا آذر ۱۳۶۲

کتاب سی و نهم - جدا

نخستین گام به سوی فتح فاو

خلیج پر ترديد و کاهش گمرانی های عملیات در منطقه فاو
انطباق و مواضع شورای همکاری خلیج فارس

سید رضا فرامانی

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روزشمار جنگ ایران و عراق : نخستین گام به سوی فتح فاو جلد ۱-۳۹

نویسنده:

حمیدرضا فراهانی

ناشر چاپی:

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	روزشمار جنگ ایران و عراق : نخستین گام به سوی فتح فاو جلد ۱-۳۹
۸	مشخصات کتاب
۸	اشاره
۱۶	فهرست روزشمار
۱۹	فهرست راهنمای نقشه ها
۱۹	فهرست راهنمای عکس ها
۳۰	پیشگفتار
۳۲	مقدمه
۵۶	روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۶ آبان ۱۳۶۴ / ۲۳ صفر ۱۴۰۶ / ۷ نوامبر ۱۹۸۵
۸۸	روزشمار جنگ جمعه ۱۷ آبان ۱۳۶۴ / ۲۴ صفر ۱۴۰۶ / ۸ نوامبر ۱۹۸۵
۱۲۰	روزشمار جنگ شنبه ۱۸ آبان ۱۳۶۴ / ۲۵ صفر ۱۴۰۶ / ۹ نوامبر ۱۹۸۵
۱۴۶	روزشمار جنگ یکشنبه ۱۹ آبان ۱۳۶۴ / ۲۶ صفر ۱۴۰۶ / ۱۰ نوامبر ۱۹۸۵
۱۷۶	روزشمار جنگ دوشنبه ۲۰ آبان ۱۳۶۴ / ۲۷ صفر ۱۴۰۶ / ۱۱ نوامبر ۱۹۸۵
۲۰۹	روزشمار جنگ سه شنبه ۲۱ آبان ۱۳۶۴ / ۲۸ صفر ۱۴۰۶ / ۱۲ نوامبر ۱۹۸۵
۲۴۶	روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۲ آبان ۱۳۶۴ / ۲۹ صفر ۱۴۰۶ / ۱۳ نوامبر ۱۹۸۵
۲۷۶	روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۳ آبان ۱۳۶۴ / ۱ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۴ نوامبر ۱۹۸۵
۲۹۵	روزشمار جنگ جمعه ۲۴ آبان ۱۳۶۴ / ۲ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۵ نوامبر ۱۹۸۵
۳۱۶	روزشمار جنگ شنبه ۲۵ آبان ۱۳۶۴ / ۳ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۶ نوامبر ۱۹۸۵
۳۵۰	روزشمار جنگ یکشنبه ۲۶ آبان ۱۳۶۴ / ۴ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۷ نوامبر ۱۹۸۵
۳۷۷	روزشمار جنگ دوشنبه ۲۷ آبان ۱۳۶۴ / ۵ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۸ نوامبر ۱۹۸۵
۴۲۰	روزشمار جنگ سه شنبه ۲۸ آبان ۱۳۶۴ / ۶ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۹ نوامبر ۱۹۸۵
۴۶۲	روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۹ آبان ۱۳۶۴ / ۷ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۰ نوامبر ۱۹۸۵
۴۹۱	روزشمار جنگ پنجشنبه ۳۰ آبان ۱۳۶۴ / ۸ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۱ نوامبر ۱۹۸۵

۵۱۵	روزشمار جنگ جمعه ۱/ آذر ۱۳۶۴ / ۹ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۲ نوامبر ۱۹۸۵
۵۴۶	روزشمار جنگ شنبه ۲/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۰ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۳ نوامبر ۱۹۸۵
۵۶۸	روزشمار جنگ یکشنبه ۳/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۱ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۴ نوامبر ۱۹۸۵
۵۹۳	روزشمار جنگ دوشنبه ۴/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۲ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۵ نوامبر ۱۹۸۵
۶۲۸	روزشمار جنگ سه شنبه ۵/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۳ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۶ نوامبر ۱۹۸۵
۶۵۵	روزشمار جنگ چهارشنبه ۶/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۴ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۷ نوامبر ۱۹۸۵
۶۸۴	روزشمار جنگ پنجشنبه ۷/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۵ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۸ نوامبر ۱۹۸۵
۷۱۱	روزشمار جنگ جمعه ۸/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۶ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲۹ نوامبر ۱۹۸۵
۷۳۳	روزشمار جنگ شنبه ۹/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۷ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۳۰ نوامبر ۱۹۸۵
۷۵۵	روزشمار جنگ یکشنبه ۱۰/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۸ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱ دسامبر ۱۹۸۵
۷۷۷	روزشمار جنگ دوشنبه ۱۱/ آذر ۱۳۶۴ / ۱۹ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۲ دسامبر ۱۹۸۵
۸۰۷	روزشمار جنگ سه شنبه ۱۲/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۰ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۳ دسامبر ۱۹۸۵
۸۳۵	روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۳/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۱ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۴ دسامبر ۱۹۸۵
۸۵۹	روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۴/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۲ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۵ دسامبر ۱۹۸۵
۸۸۵	روزشمار جنگ جمعه ۱۵/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۳ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۶ دسامبر ۱۹۸۵
۹۰۸	روزشمار جنگ شنبه ۱۶/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۴ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۷ دسامبر ۱۹۸۵
۹۴۸	روزشمار جنگ یکشنبه ۱۷/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۵ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۸ دسامبر ۱۹۸۵
۹۹۱	روزشمار جنگ دوشنبه ۱۸/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۶ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۹ دسامبر ۱۹۸۵
۱۰۴۱	روزشمار جنگ سه شنبه ۱۹/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۷ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۰ دسامبر ۱۹۸۵
۱۰۸۰	روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۰/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۸ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۱ دسامبر ۱۹۸۵
۱۱۱۰	روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۱/ آذر ۱۳۶۴ / ۲۹ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۲ دسامبر ۱۹۸۵
۱۱۴۴	روزشمار جنگ جمعه ۲۲/ آذر ۱۳۶۴ / ۳۰ ربیع الاول ۱۴۰۶ / ۱۳ دسامبر ۱۹۸۵
۱۱۷۲	روزشمار جنگ شنبه ۲۳/ آذر ۱۳۶۴ / ۱ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱۴ دسامبر ۱۹۸۵
۱۲۰۵	گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب
۱۳۱۰	نمایه فهرست راهنمای موضوعی (اعلام)
۱۳۱۰	اشاره

- ۱۳۱۱ اشخاص
- ۱۳۴۸ مکان ها و سازمان ها
- ۱۴۳۱ اسامی و اصطلاحات نظامی، اقدامات نظامی
- ۱۴۵۴ اسامی و اصطلاحات سیاسی، اقدامات سیاسی
- ۱۴۶۲ سایر اسامی و اصطلاحات
- ۱۴۶۹ درباره مرکز

روزشمار جنگ ایران و عراق : نخستین گام به سوی فتح فاو جلد ۱-۳۹

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور : نخستین گام به سوی فتح فاو... [کتاب]: غلبه بر تردیدها و کاهش نگرانی های عملیات در منطقه فاو... / حمیدرضا فراهانی.

مشخصات نشر : تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد دفاع مقدس، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۱۰۶۲ ص.

فروست : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب سی و نهم. جلد ۱.

شابک : ۳۲۵۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۳-۵۵-۴

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : نمایه.

عنوان دیگر : غلبه بر تردیدها و کاهش نگرانی های عملیات در منطقه فاو... .

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ گاهشماری

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ فاو

شناسه افزوده : فراهانی، حمیدرضا، ۱۳۳۶ -

شناسه افزوده : سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مرکز اسناد دفاع مقدس

رده بندی کنگره : DSR۱۶۰۲/ف۵ن۵ ۱۳۹۳

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۴۳۰۲

شماره کتابشناسی ملی : ۳۷۴۸۷۵۴

ص: ۱

اشاره

روزنامه جنگ ایران و عراق

۱۳۶۴ آبان تا ۱۳۶۴ آذر ۱۳۶۴

کتاب سی و نهم - جلد ۱

تختین گام به سوی فتح فاو

غلبه بر ترید باو کابش نکرانی های علیات در منطقه فاو؛
انعطاف در مواضع شورای بهکاری خلیج فارس

حمیدرضا فراوانی

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

سرشناسه	: فراهانی، حمیدرضا، ۱۳۳۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: نخستین گام به سوی فتح فاو/نویسنده حمیدرضا فراهانی.
مشخصات نشر	: تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد دفاع مقدس، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۶۴ ص.
فروست	: روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب سی و نهم، جلد ۱.
شابک	: 978-600-5443-55-4: ۳۲۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- گاهشماری
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- فاو
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ۴۵/۴۰۲/۱۶۰۳ DSR
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۸۴۳۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۴۸۷۵۴

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

<p>روزشمار جنگ ایران و عراق - کتاب سی و نهم، جلد ۱</p> <p>نخستین گام به سوی فتح فاو</p> <p>غلبه بر تردیدها و کاهش نگرانی‌های عملیات در منطقه فاو: انصاف در مواضع شورای همکاری ملیج فارس</p>	
<p>نویسنده: حمیدرضا فراهانی ■ ویرایش محتوایی و نظارت علمی: مهدی انصاری</p> <p>مجری: مدیریت روزشمار جنگ مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس</p> <p>همکاران آماده‌سازی: مریم سادات نجفی (صفحه‌آرایی) ■ سجاد نخعی (نمایه) ■ محمد محمدپور (گزینش عکس)</p> <p>لیتوگرافی: فرآیند گونا ■ جاب: فلم آدین ■ صحافی: فرد ■ ناظر جاب: محمد بهروزی</p> <p>جاب اول: اسفند ۱۳۹۳ ■ تعداد: ۱۰۰۰ نسخه ■ قیمت: ۳۲،۵۰۰ تومان</p> <p>شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۳-۵۵-۴ ISBN: 978-600-5443-55-4</p> <p>کلمه حقوق متعلق به مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است.</p> <p>نقل از کتاب با ذکر مأخذ مجاز و هرگونه بهره‌برداری دیگر منوط به اجازه کتبی این مرکز می‌باشد.</p>	
<p>۱- تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه اول، شماره ۴، تلفن: ۶۶۴۸۱۵۳۱</p> <p>۲- تهران، خیابان انقلاب، خیابان فجر رازی، مجتمع ناشران فجر رازی، انتشارات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس</p> <p>۳- خرمشهر، جنب مسجد جامع، بازار شهید محمد جهان آرا، شماره ۲۷</p>	<p>کتابخانه</p>

روزشمار جنگ ایران و عراق

تهیه و نشر: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ:

حسین اردستانی، مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی،

علی‌رضا لطف‌الله‌زادگان، هادی نخعی

ردیف	دوره	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۱	۱۳۵۷/۱۱/۳۱ - ۱۳۵۸/۲/۱۶	پیدایش نظام جدید	منتشر شد
۲	۱۳۵۸/۲/۱۷ - ۱۳۵۸/۴/۲۴	بحران در خوزستان	منتشر شد
۳	۱۳۵۸/۴/۲۵ - ۱۳۵۸/۶/۱۵	آشوب در پاره: حذف حسن البکر، قدرت بلامنزاع مسدام و دوری مجدد عراق از سوریه	تدوین اولیه
۴	۱۳۵۸/۶/۱۶ - ۱۳۵۸/۸/۱۲	پذیرش شاه در امریکا (زمینسازی کشمکش بزرگ)	تدوین اولیه
۵	۱۳۵۸/۸/۱۳ - ۱۳۵۸/۱۰/۱۴	انقلاب دوم علیه امریکا، بی‌آمدهای داخلی و جهاتی اشغال سفارت امریکا در تهران	تدوین اولیه
۶	۱۳۵۸/۱۰/۱۵ - ۱۳۵۸/۱۲/۲۹	انتخاب بیدفرجام اولین رئیس‌جمهور ایران و بی‌آمدهای داخلی و خارجی آن؛ تقلیل روابط ایران و عراق از سفیر به کاردار	تدوین اولیه
۷-۱	۱۳۵۹/۱/۱ - ۱۳۵۹/۱/۳۱	قطع رابطه امریکا با ایران	منتشر شد
۷-۲	۱۳۵۹/۲/۱ - ۱۳۵۹/۲/۳۱	تشدید جنگ سرد عراق علیه ایران با دعای ملی و منطقه‌ای	مرحله آماده‌سازی
۸	۱۳۵۹/۳/۱ - ۱۳۵۹/۴/۳۱	محاصره اقتصادی و کودتای نوزدهم: آخرین گام‌های امریکا و عراق پیش از جنگ	مرحله تحقیق
۹	۱۳۵۹/۵/۱ - ۱۳۵۹/۶/۳۰	آستانه جنگ: لغو یک‌جانبه قرارداد ۱۹۷۵ به وسیله عراق	مرحله آماده‌سازی
۱۰	۱۳۵۹/۶/۳۱ - ۱۳۵۹/۸/۵	هجوم سراسری	منتشر شد
۱۱	۱۳۵۹/۸/۶ - ۱۳۵۹/۱۰/۱۵	هویزه، آخرین گام‌های اشغالگر	منتشر شد
۱۲	۱۳۵۹/۱۰/۱۶ - ۱۳۵۹/۱۲/۲۹	پایه‌گذاری اتحادیه جدید (شورای همکاری) در منطقه علیه ایران و تشکیل جبهه متحد در داخل کشور علیه خط امام	مرحله تدوین اولیه
۱۳	۱۳۶۰/۱/۱ - ۱۳۶۰/۳/۲۰	بحران در فرماندهی عالی جنگ	مرحله تدوین و نظارت
۱۴	۱۳۶۰/۳/۲۱ - ۱۳۶۰/۵/۲	عزل بنی‌صدر از فرماندهی کل قوا؛ ورود منتقدین به دوره مقابله مسلحانه	تدوین اولیه
۱۵	۱۳۶۰/۵/۳ - ۱۳۶۰/۷/۱۴	شکست منتقدین در ایجاد جنگ داخلی؛ شکست عراق در آبادان (عملیات ثامن‌الائمه)	مرحله بازنگری
۱۶	۱۳۶۰/۷/۱۵ - ۱۳۶۰/۹/۳۰	آزادی بستان در عملیات طریق‌القدس؛ طرح هشت‌ماده‌ای فهد برای صلح خاورمیانه	مرحله آماده‌سازی

ردیف	دوره	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۱۷	۱۳۶۰/۱۰/۱ - ۱۳۶۰/۱۱/۳۰	عملیات محمد رسول‌الله (ص) در جبهه شمالی؛ درگیری مسلحانه اتحادیه کمونیست‌ها در آمل	طرح کلی
۱۸	۱۳۶۰/۱۲/۱ - ۱۳۶۱/۱/۳۱	عملیات فتح‌المبین؛ زمین‌ها و پی‌آمدهای آن	طرح کلی
۱۹	۱۳۶۱/۲/۱ - ۱۳۶۱/۳/۳۱	آزادی خرمشهر در عملیات بیت‌المقدس؛ حمله اسرائیل به لبنان و حضور سپاه در آن متعلقه	مرحله تدوین و نظارت
۲۰	۱۳۶۱/۴/۱ - ۱۳۶۱/۵/۳۱	عبور از مرز؛ تعقیب متجاوز با عملیات رمضان	منتشر شد
۲۱	۱۳۶۱/۶/۱ - ۱۳۶۱/۷/۳۰	آزادسازی ارتفاعات سومار و تهدید مندی در عملیات مسلمین؛ عقب‌نشینی؛ تصویب قطعنامه ۵۲۲ شورای امنیت	منتشر شد
۲۲	۱۳۶۱/۸/۱ - ۱۳۶۱/۹/۳۰	عملیات محرم؛ بهبود شرایط امنیتی و اقتصادی کشور	منتشر شد
۲۳	۱۳۶۱/۱۰/۱ - ۱۳۶۱/۱۱/۳۰	والفجر مقدماتی؛ دستگیری سران حزب توده و تیرگی روابط ایران و شوروی	منتشر شد
۲۴	۱۳۶۱/۱۲/۱ - ۱۳۶۲/۱/۳۱	عملیات والفجر ۱؛ انفجار سفارت آمریکا در بیروت	مرحله بازنگری
۲۵	۱۳۶۲/۲/۱ - ۱۳۶۲/۳/۳۱	تحلال حزب توده و دستگیری سران آن؛ انحراف دیپلمات‌های شوروی	مرحله تدوین و نظارت
۲۶	۱۳۶۲/۴/۱ - ۱۳۶۲/۵/۳۱	عملیات‌های والفجر ۲ و ۳	طرح کلی
۲۷	۱۳۶۲/۶/۱ - ۱۳۶۲/۷/۲۷	خطر گسترش جنگ؛ ایران تهدید کرد که تنگه هرمز را می‌بندد؛ مأمور نظامی شورای همکاری	مرحله نظارت
۲۸	۱۳۶۲/۷/۲۸ - ۱۳۶۲/۹/۳۰	عملیات والفجر ۴؛ انفجار مقر تکنکداران دریایی آمریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد	مرحله تدوین و نظارت
۲۹	۱۳۶۲/۱۰/۱ - ۱۳۶۲/۱۱/۳۰	تدارک جنگ در مورد انفجار سفارت ایران در دمشق	طرح کلی
۳۰	۱۳۶۲/۱۲/۱ - ۱۳۶۲/۱/۳۱	عملیات خنجر؛ انتخابات مجلس دوم	طرح کلی
۳۱	۱۳۶۲/۴/۱۹ - ۱۳۶۲/۲/۱	آغاز جنگ کشتی‌ها؛ توافق غیرمستقیم ایران و عراق؛ قطع حملات به مناطق مسکونی	مرحله تدوین و نظارت
۳۲	۱۳۶۲/۴/۲۰ - ۱۳۶۲/۶/۳۰	فعال شدن دیپلماسی ایران؛ سفر وزیر خارجه آلمان به ایران؛ سفر رئیس‌جمهور ایران به سوریه، لیبی و الجزایر	طرح کلی
۳۳	۱۳۶۲/۶/۳۱ - ۱۳۶۲/۹/۶	تجدید رابطه رسمی آمریکا و عراق	منتشر شد
۳۴	۱۳۶۲/۱۱/۱۴ - ۱۳۶۲/۹/۷	تدارک جنگ مجدد در مورد طرح صلح مشترک شورای همکاری و اروپا	مرحله تحقیق
۳۵	۱۳۶۲/۱۱/۱۵ - ۱۳۶۲/۱/۱۸	عملیات بدر؛ آغاز جنگ شهرها	مرحله تحقیق
۳۶	۱۳۶۲/۱/۱۹ - ۱۳۶۲/۳/۲۳	ترور امیر کویت؛ سفر وزیر خارجه عربستان سعودی به ایران؛ تلاش میانجیگرانه دبیرکل سازمان ملل	طرح کلی
۳۷	۱۳۶۲/۳/۲۴ - ۱۳۶۲/۵/۳۱	توسعه روابط با قدرت‌های آسیایی (سفر آقای هاشمی به چین و ژاپن)	منتشر شد
۳۸	۱۳۶۲/۶/۱ - ۱۳۶۲/۸/۱۵	فرمان امام؛ تشکیل سه نیروی زمینی، هوایی، دریایی در سپاه	تدوین اولیه
۳۹/۱	۱۳۶۲/۸/۱۶ - ۱۳۶۲/۹/۲۳	نخستین گام به سوی فتح فاو؛ غلبه بر تردیدها و کاهش نگرانی‌های عملیات در منطقه فاو؛ انعطاف در مواضع شورای همکاری خلیج فارس	کتاب حاضر
۳۹/۲	۱۳۶۲/۹/۲۴ - ۱۳۶۲/۱۰/۳۰	تدارک عبور از اروند؛ تشدید تلاش‌های آماده‌سازی برای انجام عملیات در منطقه فاو	مرحله نظارت
۴۰	۱۳۶۲/۱۱/۱ - ۱۳۶۲/۱۲/۶	فتح فاو و آمادگی ایران برای پایان عادلانه جنگ و واکنش مغی نظام بین‌الملل	مرحله تحقیق

ردیف	دوره	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۴۱	۱۳۶۴/۱۲/۷ - ۱۳۶۵/۲/۹	عملیات والفجر ۹؛ شروع عملیات "دفاع متحرک" عراق؛ انتقاد از عراق برای استفاده از سلاح شیمیایی	مرحله تحقیق
۴۲	۱۳۶۵/۲/۱۰ - ۱۳۶۵/۴/۱۷	عملیات کربلای ۱: شکست استراتژی "دفاع متحرک" عراق	مرحله تدوین و نظارت
۴۳	۱۳۶۵/۴/۱۸ - ۱۳۶۵/۶/۲۰	در تدارک عملیات سرنوشت‌ساز	منتشر شد
۴۴	۱۳۶۵/۶/۲۱ - ۱۳۶۵/۸/۲۲	ماجرای مک فارلین: عملیات فتح ۱	منتشر شد
۴۵	۱۳۶۵/۸/۲۳ - ۱۳۶۵/۱۰/۲۴	پی‌آمدهای افشای ماجرای مک فارلین: عملیات کربلای ۴	تدوین اولیه
۴۶	۱۳۶۵/۱۰/۲۵ - ۱۳۶۵/۱۱/۳۰	عملیات کربلای ۵: شدیدترین درگیری‌های طول جنگ در پشت دروازه‌های بصره	تدوین اولیه
۴۷	۱۳۶۵/۱۲/۱ - ۱۳۶۶/۱/۲۲	آخرین تلاش‌ها در جنوب: پی‌آمدهای کربلای ۵ در منطقه و نظام بین‌الملل	منتشر شد
۴۸	۱۳۶۶/۱/۲۳ - ۱۳۶۶/۳/۱۰	عملیات کربلای ۱۰: آغاز دوره جدید جنگ در جبهه‌های شمال غرب؛ تداوم تحرکات جهانی علیه استمرار جنگ	تدوین اولیه
۴۹	۱۳۶۶/۳/۱۱ - ۱۳۶۶/۴/۲۹	تصویب قطعنامه ۵۹۸ (زمینه‌های سیاسی و نظامی)	منتشر شد
۵۰	۱۳۶۶/۴/۳۰ - ۱۳۶۶/۶/۳۱	اسکوروت تفتیش‌ها؛ تقلیل مستقیم ایران و آمریکا در جنگ کشش‌ها	منتشر شد
۵۱	۱۳۶۶/۸/۱ - ۱۳۶۶/۸/۲۷	جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس	منتشر شد
۵۲	۱۳۶۶/۸/۲۸ - ۱۳۶۶/۱۰/۲۴	تکاپوی جهانی برای توقف جنگ	منتشر شد
۵۳	۱۳۶۶/۱۰/۲۵ - ۱۳۶۶/۱۲/۲۲	موشک‌باران تهران: عملیات بیت‌المقدس ۲	تدوین نهایی
۵۴	۱۳۶۶/۱۲/۲۳ - ۱۳۶۷/۱/۲۷	عملیات والفجر ۱۰؛ بمباران شیمیایی حلبچه؛ فشار جهانی به ایران برای پذیرش قطعنامه ۵۹۸	منتشر شد
۵۵	۱۳۶۷/۱/۲۸ - ۱۳۶۷/۳/۵	تک موفق عراق در فاو با استفاده از مواد شیمیایی؛ حملات آمریکا به شناورها و سکوها نفتی ایران؛ تک موفق عراق در شلمجه	مرحله تحقیق
۵۶	۱۳۶۷/۳/۶ - ۱۳۶۷/۴/۲۷	پذیرش قطعنامه ۵۹۸	طرح کلی
۵۷	۱۳۶۷/۴/۲۸ - ۱۳۶۷/۵/۲۹	شکست عراق در اشغال مجدد خوزستان، آتش‌بس؛ مرور پیشرفت اجرای مفاد قطعنامه ۵۹۸	طرح کلی

عنوان.....	صفحه
پیشگفتار.....	۱۷
مقدمه.....	۱۹

عنوان.....	صفحه
۱۶ آبان ۱۳۶۴.....	۴۳
۱۷ آبان ۱۳۶۴.....	۶۷
۱۸ آبان ۱۳۶۴.....	۹۱
۱۹ آبان ۱۳۶۴.....	۱۱۱
۲۰ آبان ۱۳۶۴.....	۱۳۵
۲۱ آبان ۱۳۶۴.....	۱۵۹
۲۲ آبان ۱۳۶۴.....	۱۸۵
۲۳ آبان ۱۳۶۴.....	۲۱۱
۲۴ آبان ۱۳۶۴.....	۲۲۷
۲۵ آبان ۱۳۶۴.....	۲۴۳
۲۶ آبان ۱۳۶۴.....	۲۷۳
۲۷ آبان ۱۳۶۴.....	۲۹۵
۲۸ آبان ۱۳۶۴.....	۳۲۹
۲۹ آبان ۱۳۶۴.....	۳۶۱
۳۰ آبان ۱۳۶۴.....	۳۸۳
۱ آذر ۱۳۶۴.....	۴۰۱
۲ آذر ۱۳۶۴.....	۴۲۷

آذر ۳ ۱۳۶۴ ۴۴۵

آذر ۴ ۱۳۶۴ ۴۶۵

عنوان صفحه

آذر ۵ ۱۳۶۴ ۴۹۵

آذر ۶ ۱۳۶۴ ۵۱۹

آذر ۷ ۱۳۶۴ ۵۴۱

آذر ۸ ۱۳۶۴ ۵۶۱

آذر ۹ ۱۳۶۴ ۵۷۹

آذر ۱۰ ۱۳۶۴ ۵۹۷

آذر ۱۱ ۱۳۶۴ ۶۱۵

آذر ۱۲ ۱۳۶۴ ۶۳۹

آذر ۱۳ ۱۳۶۴ ۶۶۱

آذر ۱۴ ۱۳۶۴ ۶۸۱

آذر ۱۵ ۱۳۶۴ ۷۰۳

آذر ۱۶ ۱۳۶۴ ۷۲۳

آذر ۱۷ ۱۳۶۴ ۷۵۴

آذر ۱۸ ۱۳۶۴ ۷۸۷

آذر ۱۹ ۱۳۶۴ ۸۳۳

آذر ۲۰ ۱۳۶۴ ۸۶۵

آذر ۲۱ ۱۳۶۴ ۸۸۷

آذر ۲۲ ۱۳۶۴ ۹۱۵

آذر ۲۳ ۱۳۶۴ ۹۳۹

عنوان..... صفحه

گزارش روزشمار (فشرده اهم مطالب)..... ۹۶۵

فهرست راهنما (نمایه)..... ۱۰۱۹

ص: ۹

فهرست راهنمای نقشه ها

عنوان.....

صفحه

وضعیت و موقعیت کارخانه نمک و پایگاه های موشکی عراق قبل از عملیات در منطقه فاو ۶۶۳

وضعیت کلی موانع ارتش عراق در منطقه عمومی فاو..... ۷۵۵

آرایش ارتش عراق قبل از عملیات در منطقه فاو..... ۷۹۳

منطقه عمومی جزایر ام الرصاص و بوارین - محدوده عملیات پشتیبانی هم زمان با عملیات فاو (سپاه) ... ۷۹۵

منطقه عمومی شلمچه و کوشک - محدوده پیشنهادی ارتش برای عملیات سال ۱۳۶۴..... ۸۰۳

فهرست راهنمای عکس ها

رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه، اجرای عملیات محدود در سال ۱۳۶۴ و آمادگی برای عملیات گسترده در سال ۱۳۶۵ را پیشنهاد

می کند. ۴۶

محسن

رضایی فرمانده کل سپاه، در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه با اشاره به اهمیت اجرای عملیات آتی (فاو)، این جلسه را تلخ ترین جلسه در

طول دوران فرماندهی اش نامید..... ۴۶

انفجار

بمب در یکی از اماکن پرتردد تهران توسط گروه های ضدانقلاب؛ حضور گروه های آتش نشانی و نیروهای امنیتی در محل حادثه ۵۸

رشید: حتی اگر ۱۵۰ گردان هم فراهم شود به کارگیری بیش از ۷۰ گردان آن امکان پذیر نیست. ۶۸

آیت الله موسوی اردبیلی، رئیس دیوان عالی کشور، در خطبه های نماز جمعه تهران ۸۴

سیدمحمد موسوی خوئینی ها دادستان کل کشور..... ۸۸

آقای هاشمی رفسنجانی نایب رئیس مجلس خبرگان. ۹۱

محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در نامه ای از فرماندهی نیروی زمینی ارتش خواست به دلیل نیاز مبرم سپاه به یگان مستقر در خط احد،

این خط را از نیروهای سپاه تحویل بگیرند..... ۹۵

مصاحبه

سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق ۹۹

عزیمت نیروهای داوطلب به جبهه های جنگ.. ۱۱۶

احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان سعودی. ۱۳۱

جرج شولتز وزیر امور خارجه امریکا؛ تلاش دولت امریکا برای آزادی گروگان های در بند در لبنان را تأیید کرد. ۱۳۳

عزیز جعفری فرمانده قرارگاه قدس سپاه..... ۱۳۶

محسن رضایی فرمانده کل سپاه بر ضرورت اجرای عملیات گسترده در سال ۱۳۶۴ تأکید کرد ۱۳۷

حجت الاسلام رحمانی مسئول بسیج سپاه پاسداران. ۱۴۶

حجت الاسلام حکیم سخنگوی مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق ۱۴۸

ص: ۱۰

غلامعلی رشید معاون عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص): برای اجرای عملیات در منطقه فاو ۳۰۰ گردان نیرو لازم است. ۱۶۱

حجت الاسلام علی اکبر محتشمی پور وزیر کشور ۱۶۹

شیخ محمدحسین فضل الله از علمای برجسته لبنان..... ۱۷۸

شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر..... ۱۹۷

آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده عالی جنگ، در نماز جمعه تهران ۲۳۵

محسن رضایی فرمانده سپاه، در دومین کنگره دانشجویان مسلمان "دفتر تحکیم وحدت": سیاست همیشه این بوده که قبل از یک عملیات بزرگ، عملیات های محدود انجام می دادیم..... ۲۴۷

راجیو گاندی نخست وزیر هند..... ۲۸۲

حسین شاه اردن..... ۲۹۳

مسعود رجوی سرکرده سازمان مجاهدین خلق (منافقین) ۲۹۳

تأکید محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بر ضرورت تغییر راهبرد جنگ به راهبرد جنگ درازمدت ۲۹۸

هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا، در مصاحبه با العالم: تا متجاوز را طبق قوانین اسلامی محاکمه نکنیم، از پای نخواهیم نشست. ۳۰۶

صدام در مصاحبه با الوطن العربی: ما به دوستی با فرانسه افتخار می کنیم؛ تمامی آگاهان در خلیج پی برده اند که عراق زره اصلی آنها در برابر خطرات است..... ۳۱۳

احمد عزیزی رئیس کمیسیون خارجی مجلس شورای اسلامی ۳۲۲

ناخدا

ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران ۳۳۳

امام خمینی در نامه ای به نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت دادن مطالب ناروا به دولت را مایوس کننده خوانده، تأکید کردند نمایندگان باید معلم اخلاق و آداب اسلامی باشند..... ۳۴۸

آیت الله خامنه ای در هم اندیشی مسئولان عقیدتی - سیاسی ژاندارمری: اگر ما تجربه انقلاب اسلامی را به سلامت تا آخر راه برسانیم، شکی نیست که تمامی انقلاب های دنیا یکی پس از دیگری پیروز می شوند. ۳۵۰

صادق خلخالی نماینده مردم قم در مجلس شورای اسلامی ۳۵۳

امام خمینی در نامه به دادستان کل کشور بر مسئولیت آقای هاشمی به عنوان جانشین فرمانده کل قوا تأکید کردند. ۳۶۲

هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا..... ۳۶۲

علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت سپاه، آمادگی این قرارگاه را برای اجرای عملیات های محدود در منطقه عمومی جزایه اعلام کرد.

۳۸۴

علی اکبر ولایتی وزیر خارجه سفر به سوریه، لیبی و الجزایر را ثمربخش توصیف کرد. ۳۹۴

محسن رضایی فرمانده کل سپاه..... ۴۰۸

شیخ صباح الاحمد وزیر خارجه کویت..... ۴۳۲

غلامرضا آقازاده وزیر نفت جمهوری اسلامی، در مصاحبه ای بر حضور فعال ایران در اوپک تأکید کرد. ۴۳۴

حسنی مبارک رئیس جمهور مصر..... ۴۴۳

آیت الله خامنه ای در جمع اعضای بسیج سپاه: رژیم می که از ملت خود جداست و حرکتش را با هماهنگی ملت انجام نمی دهد، ناچار

باید به دیگران تکیه کند ۴۷۳

تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه..... ۴۸۳

ص: ۱۱

آیت الله خامنه ای در همایش سراسری فرماندهان پایگاه های بسیج: «بسیج عمومی یعنی به حرکت درآمدن این اقیانوس عظیم که نامش ملت است. ... در بسیج یک موضوع اصلی رهبری و یک موضوع دیگر، ملت و پیوند این دو ایمان است.» ۵۰۲

آیت الله

عبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور ۵۰۵

رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه ضمن هشدار و بیان ضرورت پیشگیری از حمله احتمالی دشمن به جزیره مجنون، مأموریت مهندسی در عملیات آتی (فاو) را مشخص کرد..... ۵۲۱

محسن

رفیق دوست وزیر سپاه: «رزمندگان این ملت مصمم هستند جنگ را تا آخرین قطره خود ادامه دهند.» ۵۲۷

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، با اشاره به عملیات گسترده رزمندگان اسلام گفت: «هدف دشمن از حمله به واحدهای صنعتی ایران قطع کردن رگ حیاتی ما می باشد، ولی ما هرچه ضربه بخوریم، منسجم تر و قوی تر در برابر دشمن ایستادگی می کنیم.» ۵۲۸

ضیاءالحق رئیس جمهور پاکستان..... ۵۲۹

علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه: حکومت بعثی عراق با بیش از ۱۰۰ هزار کشته و ۵۰ هزار اسیر و ۵۰ میلیارد دلار قرض، آینده ای جز شکست و سقوط را برای خود رقم نزده است..... ۵۴۳

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور: «همه دست های ناپاک درازشده به اموال بیت المال را باید قطع کنیم و به دست کسانی بسپاریم که آن را به وجود آورده اند.»..... ۵۵۳

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در خطبه های نماز جمعه تهران مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس را مطلوب و حملات عراق به خاک را ناکام خواند. ۵۶۶

حضور رزمندگان اعزامی به جبهه ها در نماز جمعه امروز تهران ۵۶۹

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور: «متجاوز باید مجازات شود و اگر مجازات نشود، ما تا به خاک افکندن نیروهای متجاوز جنگ را ادامه خواهیم داد.» ۵۸۴

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان.... ۵۸۵

میرحسین موسوی نخست وزیر هنگام تقدیم لایحه بودجه به مجلس شورای اسلامی ۶۰۸

مسعود روغنی زنجانی وزیر برنامه و بودجه: «ما معتقدیم که از هزینه هایی مثل جنگ نمی شود کاست، چون اثرات و لطمات جبران

وزیر دفاع عربستان سلطان عبدالعزیز..... ۶۳۰

صدام حسین رئیس جمهور عراق، به آمادگی کشورش در حمله آتی ایران اشاره کرد و گفت: «تمام هدف های داخل ایران را مورد حمله قرار خواهند داد. [...] قبل از اینکه بمیرید شر را برپا نکنید. چون این دفعه غیر از دفعات قبل است به یاری خدا.» ۶۴۶

دیدار عبدالرئوف الکسم نخست وزیر سوریه و همتای ایرانی خود میرحسین موسوی ۶۵۰

رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه..... ۶۶۴

هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه تهران به تجزیه و تحلیل موضوعات مهم جنگ شامل: عملیات آینده، جنگ شهرها، جنگ اقتصادی، دلایل شروع جنگ و شرایط خاتمه آن، اجلاس اوپک و ... پرداخت..... ۷۱۰

علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران، در سفر به عربستان بر اهمیت خلیج فارس، برقراری امنیت آن و گسترش روابط میان ایران و عربستان تأکید کرد. ۷۳۲

زکی یمانی وزیر نفت عربستان سعودی ۷۴۹

آقازاده

وزیر نفت ایران در ملاقات با وزیران نفت کشورهای عضو اوپک در ژنو با تأکید بر روابط کشورهای این سازمان مخالفت خود را با کاهش قیمت نفت اعلام کرد ۷۵۰

ملک فهد پادشاه عربستان سعودی ۷۶۷

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه در دیدار با پادشاه عربستان: توسعه روابط با کشورهای جهان سوم به ویژه مسلمانان در اولویت سیاست خارجی ماست. ۷۶۷

رابرت موگابه رئیس جمهور زیمبابوه ۷۷۲

بمب گذاری گروهک های ضدانقلاب (فروشگاه ورزشی در زیر ساختمان خبرگزاری جمهوری اسلامی) ۷۷۶

حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح ۸۰۰

علی فدوی مسئول اطلاعات قرارگاه نوح ۸۰۰

حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا ۸۰۰

سلطان قابوس پادشاه عمان ۸۴۷

ووشو کیان وزیر خارجه چین ۸۷۶

صدام

حسین رئیس جمهور عراق در دیدار با وزیر خارجه چین: عراق به خاطر صلح جهانی به دنبال پایان صلح آمیز جنگ است. ۸۷۶

بازدید گروه اعزامی سازمان ملل و خبرنگاران خارجی از مناطق مسکونی بمباران شده شهر هویزه ۸۹۷

هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا: از نقش ایثارگران جهاد سازندگی در جبهه های نبرد تقدیر و تشکر کرد. ۹۰۴

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل ... ۹۰۷

حجت الاسلام

هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه تهران: «تخریب چی نیستیم، صلح طلب واقعی ما هستیم». ۹۱۸

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل، قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل را درباره وضعیت حقوق بشر در ایران محکوم کرد. ۹۳۱

حجت الاسلام

محمد محمدی ری شهری وزیر اطلاعات ۹۳۴

خاویر پرز دکوئیاری دبیرکل سازمان ملل متحد.. ۹۴۶

ص: ۱۳

پیشگفتار

مقدمه

ص: ۱۵

پس از چند سال تلاش، مراحل مختلف طراحی، تحقیق، تدوین، ارزیابی، ویرایش، آماده سازی و تهیه عکس ها و نقشه های جلد اول کتاب سی و نهم از مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق به پایان رسید و با عنوان نخستین گام به سوی فتح فاو غلبه بر ترديد ها و کاهش نگرانی های عملیات در منطقه فاو؛ انعطاف در مواضع شورای همکاری خلیج فارس آماده انتشار شد.

کتاب حاضر ۳۷ روز از دوران جنگ ایران و عراق را در بر می گیرد و در مجموع شامل ۹۲۸ گزارش درباره جنگ و موضوعات مربوط به آن در دوره زمانی ۱۶/۸/۱۳۶۴ تا ۲۳/۹/۱۳۶۴ است.

برای بهره گیری شایسته از کتاب توجه به چند نکته ضروری است:

۱. مقدمه کتاب شامل جمع بندی مهم ترین موضوعاتی است که در گزارش های مختلف در سراسر کتاب بدان ها پرداخته شده است.
۲. هر روز از روزشمار به منزله یک فصل و شامل چندین گزارش و تفسیر و تحلیل وقایع همان روز است که در پایان آن، فهرست منابع و مآخذ مطالب همان روز درج شده است. همچنین برخی از توضیحات ضروری درباره بعضی گزارش ها که در قالب متن روزشمار نمی گنجید، در پاورقی یا در ضمیمه پایان همان روزشمار آمده است.
۳. پس از متن اصلی کتاب، چکیده ای از مطالب کتاب با عنوان "گزارش روزشمار" درج شده است که شماره هایی نظیر شماره گزارش های متن کتاب دارد و دستیابی به مطالب مورد نظر را آسان می کند. در پایان کتاب نیز فهرست راهنمای موضوعی (اعلام) آمده است. همچنین عکس هایی از صحنه های وقایع و اشخاص ذکر شده در گزارش ها، در کتاب چاپ شده است.

۴. برای آگاهی بیشتر از سیر و شیوه تحقیق و تدوین مجموعه روزشمار، مطالعه مقدمه کتاب اول (پیدایش نظام جدید) و ضمیمه کتاب دهم (هجوم سراسری) ضروری است.

در تهیه کتاب حاضر از نتایج ارزشمند تحقیقات میدانی و گزارش های تدوین شده محققان و راویان قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیای سپاه) در سال ۱۳۶۴، آقایان محمد درودیان، محسن رشید، جواد زمان زاده و داوود رنجبر بهره برداری شده است.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس ضمن درخواست علو درجات برای راویان شهید از خداوند متعال، از راویان مذکور تشکر و قدردانی می کند. این مرکز همچنین از همه کسانی که در مراحل مختلف تحقیق و تدوین و آماده سازی کتاب با نویسنده و مرکز همکاری کرده اند، از جمله نعیمه محمدی فخار (حروف چینی)، هانیه مرشدی (تنظیم منابع)، زهرا گل محمدی (بازخوانی متن)، زهرا سادات صبیح گل، زینب سادات موسوی، سیده زهره بطحایی و طیبه نکوفرد (بانک اطلاعات و عکس) و حسن باقی پور (تهیه نقشه های منطقه عملیات) سپاس گزاری می کند.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۱۳۹۳

ص: ۱۸

نخستین گام به سوی فتح فاو غلبه بر تردیدها و کاهش نگرانی های عملیات در منطقه فاو؛ انعطاف در مواضع شورای همکاری خلیج فارس عنوان جلد اول سی و نهمین کتاب از مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق است که یک دوره ۳۸ روزه از دوران جنگ، یعنی ۱۶ آبان تا ۲۳ آذر ۱۳۶۴ را در بر می گیرد. (۱)

این کتاب پیوند نزدیکی با کتاب های سی و هفتم و سی و هشتم این مجموعه، به ویژه در مورد طراحی و آماده سازی عملیات های نظامی و نیز پرداختن به تحلیل های نخبگان، تصمیم سازان و تصمیم گیران کشور در سطوح ملی، منطقه ای و بین المللی دارد.

مهم ترین موضوع مطرح شده در این کتاب تصمیم گیری برای اجرای عملیات در منطقه فاو است که بسیار بحث برانگیز شد؛ در حالی که فرمانده عالی جنگ و فرمانده کل سپاه بر اجرای عملیات در منطقه فاو تأکید داشتند، فرماندهان رده اول عملیاتی، اجرای عملیات موفقیت آمیز در این منطقه را در وضعیت موجود ناممکن می دانستند و در این مورد دلایل منطقی ارائه می کردند.

حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی و غیرنظامی، مراکز صنعتی و تأسیسات مهم اقتصادی کشور به ویژه حملات روزانه به پایانه نفتی خارک، دیگر موضوع مهم این کتاب است. این حملات با هدف تشدید فشارهای اجتماعی، اقتصادی و کاهش درآمدهای نفتی ایران و افزایش فشارهای سیاسی و در نهایت، وادار کردن ایران به نشستن سر میز مذاکره انجام می شد. در این دوره همچنین اقدامات قدرت های بزرگ در تجهیز نظامی عراق به ویژه تقویت توان هوایی این کشور ادامه یافت. در این میان، فرانسه با فروش جنگنده ها و موشک های پیشرفته و شوروی با ادامه کمک های گسترده نظامی، نقش مهمی داشتند.

تلاش های دیپلماتیک منطقه ای و بین المللی برای تحمیل آتش بس به ایران نیز در این دوره در

ص: ۱۹

۱- کتاب سی و نهم در طرح کلی مجموعه روزشمار شامل ۷۵ روز (۱۶ آبان تا ۳۰ دی ۱۳۶۴) است که به دلیل گستردگی وقایع این دوره و حجم بسیار اخبار و اطلاعات آن، در دو جلد منتشر می شود.

دستور کار کشورهای تأثیرگذار در عرصه بین‌المللی قرار داشت که به شکل‌های گوناگون از جمله فشارهای سیاسی، اقتصادی، نظامی و... بروز کرد. تحرک جدید شورای همکاری خلیج فارس با رویکردی جدید و ابراز ملایمت در مورد ایران، نمونه‌ای از این تلاش‌ها بود. در این مقطع، کشورهای عضو شورای همکاری چنین وانمود می‌کردند که از حمایت‌های همه‌جانبه گذشته خود از عراق چشم‌پوشی کرده، خواهان روابط جدیدی با جمهوری اسلامی ایران هستند.

از سوی دیگر، فعالیت کمیته آشتی اعراب در این دوره برای ایجاد شکاف میان ایران و سوریه و نزدیک کردن لیبی و سوریه با عراق ادامه یافت تا حمایت ضعیف این دو کشور را از ایران قطع کنند.

اما جمهوری اسلامی نیز در صحنه‌های دیپلماتیک ضمن مقابله با سیاست‌های کلان عراق و حامیانش برای منزوی کردن ایران از ابراز نرمش کشورهای منطقه و اعضای شورای همکاری استقبال کرد و کوشید بفهماند که ایران دشمن اصلی آنها نیست و همکاری با ایران موجب امنیت و آرامش منطقه خواهد شد.

سفرهای منطقه‌ای و بین‌المللی مسئولان و هیئت‌های ایرانی به کشورهای بلغارستان، مجارستان، عربستان، یمن دمکراتیک، پاکستان و تعدادی از کشورهای آفریقایی و تلاش برای کاهش فشارهای بین‌المللی و ایجاد رابطه با کشورها و مجامع بین‌المللی نیز از جمله فعلیات‌های دیپلماتیک است که در این دوره انجام می‌شود.

در سطح ملی، مهم‌ترین حوادث این دوره اقدام مجلس خبرگان به انتخاب آیت‌الله منتظری برای جانشینی امام خمینی؛ اعزام کاروان‌های کربلا به جبهه‌های نبرد؛ سفرهای رئیس‌جمهور به برخی از شهرهای کشورمان؛ ادامه تحرکات، اقدامات، انفجارها و ترورهای گروه‌های ضدانقلاب و... است.

موضوع دیگر مطرح در این دوره مسائل لبنان و تعاملات منطقه‌ای و بین‌المللی آن و ارتباط بخشی از آنها با ایران است. تلاش‌های سه‌جانبه گروه‌های لبنانی و تعامل سوریه با آنان؛ جنگ پرچم و گروگان‌های امریکایی، فرانسوی، روسی و... از جمله مسائل این کشور است که موجب شده به گونه‌ای پای ایران و سوریه نیز در آن به میان کشیده شود.

تلاش برای غلبه بر تردیدها، آماده‌سازی مقدمات اجرای عملیات بزرگ

تلاش برای انتخاب منطقه عملیات بزرگ سال ۱۳۶۴ و طرح ریزی و آماده‌سازی زمینه اجرای آن در موقعیتی بسیار دشوار آغاز شد. درحالی‌که فشارهای نظامی، اقتصادی و سیاسی از خارج و نیز در داخل تشدید شده بود و احتمال احساس ناتوانی در ادامه جنگ، خطر بروز تردید و یأس را در پیش داشت - که تهدیدی جدی بود - برای عبور از این موقعیت سخت باید تصمیمی قاطع اتخاذ می‌شد. تنها امید و گره‌گشای این وضعیت بحرانی، امام خمینی بود.

در ملاقاتی با امام خمینی که آیت‌الله خامنه‌ای و آقای هاشمی حضور داشتند، امام فرمودند:

«باید جنگ را تا سقوط صدام ادامه دهیم و به صورت قاطع نیز باید ادامه یابد.»

با اعلام این راهبرد، فرماندهان ارتش و سپاه فراخوانده شدند و مقرر گردید هریک از این دو سازمان نظامی طرح های عملیاتی خود را تهیه و پیشنهاد کنند. سپاه پاسداران با استقبال از این موضوع با تشکیل جلسه های پی در پی در سطح فرماندهان رده اول سپاه و بحث و بررسی درباره مسائل جنگ بر "لزوم تغییر راهبرد جنگ" یعنی نفی "راهبرد اقدامات محدود و شتاب زده" و "افزایش توان و گسترش سازمان رزم" تأکید کردند؛ اما در مورد انتخاب منطقه ای برای اجرای عملیات بزرگ دیدگاه ها متفاوت بود و اکثر فرماندهان سپاه به دلیل کافی ندانستن توان و سازمان رزم سپاه در این مقطع زمانی، مخالف عملیات بزرگ بودند. با وجود این، فرمانده کل سپاه بر اجرای عملیات بزرگ در منطقه فاو تأکید داشت و در آن موقعیت، فاو را تنها منطقه مناسب برای عملیات بزرگ می دانست و در پی تأیید فرمانده عالی جنگ، دستور آماده سازی منطقه شرق اروندرود و اقدامات شناسایی صادر شد.

در حالی که اقدامات آماده سازی زمینه اجرای عملیات بزرگ در فاو ادامه داشت، تردید بسیاری از فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه پاسداران در مورد فراهم شدن نیروی انسانی و تجهیزات ضروری برای این عملیات، مانع توافق و اجماع نظر آنان درباره عملیات در این منطقه بود. طی دو هفته اول دوره زمانی این کتاب (۱۶ آبان تا ۲۳ آذر ۱۳۶۴)، بحث های طولانی، دشوار و گاهی تلخ میان فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه پاسداران صورت گرفت و سرانجام پذیرفته شد که کار آماده سازی مقدمات اجرای عملیات در منطقه فاو با همه توان ادامه یابد.

در جلسه فرماندهان عملیاتی سپاه پاسداران در پیش از ظهر ۱۶ آبان ۱۳۶۴ - که فرمانده کل سپاه در آن حضور نداشت - پس از بحثی طولانی، غلامعلی رشید پیشنهاد کرد: «امسال در جنوب عملیات وسیع انجام ندهیم؛ تا عید عملیات های محدود انجام دهیم و در این فاصله دو سه منطقه را آماده کنیم و در سال آینده عملیات بزرگ انجام دهیم.» وی با تأکید بر اینکه امر غافلگیری برای ما مهم است، افزود: «با نیرویی که حداکثر تا ۷۰ گردان می رسد، می توانیم در شمال غرب عملیاتی نسبتاً خوب انجام دهیم.» این پیشنهاد مورد موافقت سایر فرماندهان قرار گرفت. آنان در نهایت نتیجه گیری کردند که در وضعیت کنونی اجرای عملیات گسترده موفقیت آمیز در منطقه فاو امکان پذیر نیست و قرار شد در جلسه با فرمانده کل سپاه این موضوع را مطرح کنند.

در جلسه بعدی فرماندهان سپاه با حضور فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی به نمایندگی از فرماندهان، ضمن تأکید بر اعتقاد آنان به مقام ولایت و اینکه این جنگ، جنگ میان حق و باطل است و هر زمان امام تکلیف کند آماده ریختن خون خود هستند، گفت: «برادران با یک دید واقع بینانه می خواهند روی مسئله جنگ فکر و کار کنند. ما دید واقع بینانه را از این نظر می گوئیم که اگر به یک چیزهایی که می دانیم آماده نمی شود و در زمان لازم امکان فراهم شدن آن نیست توجه نکنیم؛ این یک دید غیرواقع بینانه است. من اساس تردید را عدم واقع بینی

مسائل می دانم؛ اگر کسی واقع بینانه وارد یک صحنه و یک عملی بشود در او هیچ تردیدی نیست. ما از عملیات های رمضان تا والفجرها و حتی خیبر و بدر به این نتیجه قطعی رسیده ایم که با مقدورات و امکانات موجود نمی توانیم عملیات گسترده ای داشته باشیم.»

این بحث ادامه یافت تا اینکه محسن رضایی بعد از کمی تأمل گفت: «متأسفانه این جلسه برای ما تلخ ترین جلسه ای است که در تاریخ عمر جنگ دارم.» وی در ادامه با اشاره به سابقه چنین تردیدهایی در عملیات های گذشته، دو ضعف اساسی؛ یعنی ترمز و تردید از پایین و ممانعت از رشد رزمی از بالا را مشکل اساسی جنگ خواند و تأکید کرد که ما باید بفهمیم که می خواهیم بجنگیم ولو با دو نفر یا یک گروهان.

این سخنان و توضیحات مشروح در این باره و بیان اهمیت اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو و حتی پیشنهاد فرمانده کل سپاه مبنی بر اینکه خودش اجرای عملیات گسترده در فاو را به عهده می گیرد و نیروی زمینی سپاه نیز عملیات های محدود انجام دهد، فرماندهان را قانع نکرد و آنان اجرای عملیات گسترده در جنوب را در وضعیت کنونی ناممکن اعلام کردند.

غلامعلی رشید در جلسه ۱۷ آبان توضیح داد که در جنوب باید با سه توان رزمی که هر یک ۱۰۰ گردان نیرو داشته باشد، در سه منطقه برای غافلگیر کردن دشمن وارد عمل شد. وی با بیان اینکه در حال حاضر سپاه فقط کادر فرماندهی و اداره و هدایت ۷۰ گردان نیروی رزمی را دارد، یادآور شد که حتی اگر نیروی ۱۵۰ گردان فراهم شود، به کارگیری بیش از ۷۰ گردان آن امکان پذیر نیست. از سوی دیگر، در همین جلسه رحیم صفوی بر ضرورت توجه به عامل مهم تری تأکید می کند: «ما در میان مشکلات جهت مثبت را بگیریم؛ بگویم برای اینکه پیروز شویم این طور و آن طور. تمام محاسبات ما عقلانی است، اگر معادلات الهی و خدایی را در نظر نگیریم ضرر می کنیم. ضمن اینکه به دنبال امکانات باید برویم ولی نباید متکی به امکانات باشیم، ما اعتقاد به نصر خدا داریم. این محاسبات ذره ای در قلب ما و روند کار ما تأثیر نکند، خوف برمان ندارد.»

فرمانده کل سپاه نیز جلسه دیگری گفت: «اگر امام بفهمد که سپاه می گوید تا امکانات نیاید، نمی جنگد، این بدترین خاطره تلخ امام خواهد بود. امام نظرش بر ادامه جنگ با قدرت و سقوط صدام است.»

این مباحث ادامه داشت تا اینکه سرانجام فرماندهان عملیاتی سپاه پاسداران در جلسه ۲۴ آبان - که بدون حضور غلامعلی رشید تشکیل شد - بنابه مصالحی پذیرفتند که کار طرح ریزی و آماده سازی منطقه عملیاتی فاو ادامه یابد تا وضعیت نیرو و امکانات مورد نیاز مشخص شود. محسن رضایی در این جلسه گفت: «در استراتژی جنگ ما با عراق - که بخشی از استراتژی دفاعی ماست - جنگ درازمدت با عراق یعنی شکست ما. جنگ با عراق بایستی مستمر باشد، سریع باشد و موفقیت در بر داشته باشد، اما اگر وقفه هایی به منظور موفقیت بیندازیم و از توان فعلی استفاده

نکنیم به ضرر ما می باشد. اگر یک نیروی می آید، حتماً باید از نیرو استفاده کنیم. ما در کنار یک عملیات باید حتماً عملیات محدود را انجام دهیم و یک منطقه دومی هم در نظر داشته باشیم که اگر به هدف اول نتوانستیم برسیم، منطقه دوم را حتماً انجام بدهیم که وقت را از دست ندهیم.»

به هر حال، با وجود تردیدها در خصوص اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو، ادامه کار در این منطقه و فراهم کردن مقدمات اجرای عملیات با شتابی بیشتر در دستور کار قرار گرفت. در عین حال، فرمانده کل سپاه در این دوره به مناسبت های مختلف ضمن تأکید بر اهمیت منطقه فاو و عملیات در آن، می کوشید تا از تردید فرماندهان بکاهد و آنان را به پیشبرد کارها با اطمینان بیشتر، ترغیب کند. در این دوره همچنین طراحی و آماده سازی مقدمات اجرای عملیات یدک در منطقه هور (که در صورت لورفتن منطقه فاو یا ناکامی عملیات در آن برای عملیات آماده شود)، عملیات فریب در منطقه ام الرصاص، عملیات محدود در محدوده خرمشهر تا جزابه و نیز طرح عملیاتی ارتش برای منطقه شلمچه از دیگر تدابیر عملیاتی سپاه و ارتش بود. طرح های ایذایی نیز به دلیل اینکه برای اجرا نیاز به صرف نیرو و توان زیادی داشت، منتفی شد.

در جلسه یکم آذر قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، مأموریت قرارگاه های کربلای ۲، نوح و کربلای ۱ در عملیات گسترده آتی در منطقه فاو و هور مشخص گردید و ضمن اعلام اینکه منطقه فاو، منطقه اصلی عملیات گسترده است، بر اهمیت و آماده سازی منطقه هور به منزله منطقه عملیات یدک تأکید شد.

به این ترتیب با مشخص شدن مأموریت قرارگاه ها و یگان ها در عملیات منطقه فاو و سایر مناطق به طور دقیق تر و کاهش تردیدها، تلاش قرارگاه ها و واحدهای مهندسی و شناسایی برای آماده سازی منطقه و کسب اطلاعات از دشمن افزایش یافته و یگان ها پیگیر آموزش نیروها و طراحی مانور، آماده سازی زمین محدوده مأموریت خود و... بودند. در ادامه فعالیت ها ضمن پیشرفت کارها، نیازها و کمبودها مشخص تر می شد.

در پی حکم امام خمینی درباره واگذاری مسئولیت فرماندهی کل قوا به آقای هاشمی رفسنجانی و انتصاب ایشان به سمت جانشینی فرمانده کل قوا و آغاز به کار تشکیلات فرماندهی کل قوا در امر جنگ و نیز حکم آقای هاشمی به نخست وزیر به عنوان مسئول معاونت پشتیبانی جنگ، در تاریخ ۱۸ آذر ۱۳۶۴ جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه، فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه پاسداران، آقای هاشمی و آقای موسوی نخست وزیر، تشکیل شد. در این جلسه طولانی (ساعت ۹:۳۰ تا ۱۸) فرماندهان سپاه پاسداران وضعیت مناطق مختلف عملیاتی؛ وضعیت دشمن؛ طرح های عملیاتی مختلف اعم از محدود، پشتیبانی و گسترده؛ اقدامات آماده سازی و میزان پیشرفت آن و کارهای باقیمانده؛ اقدامات مهندسی و نیازهای ادامه کار مهندسی؛ وضعیت واحدهای توپخانه، توپ های مورد نیاز و چگونگی تقسیم توپ ها برای عملیات؛ حفاظت، فریب و غافلگیری دشمن؛

وضعیت نیروی انسانی و کمبودهای آن؛ امکانات مورد نیاز و... را تشریح کردند و به سؤالات آقای هاشمی پاسخ گفتند. در این جلسه همچنین چگونگی تأمین نیازها به همت دولت و دیگر سازمان ها مشخص گردید. آقای هاشمی نیز بر اصلی بودن عملیات در منطقه فاو تأکید کرد: «اصل برای ما این عملیات است. هرچی که بخواهد مزاحم این شود ما قبول نمی کنیم.» مشروح این جلسه و نیز شرح دیگر فعالیت ها و تلاش ها در متن کتاب به طور روزانه آمده است.

بازتاب اقدامات نظامی و عملیاتی

فعالیت های واحدهای نظامی جمهوری اسلامی ایران در مناطق مرزی جنوب (از هور تا شلمچه و تاحدودی نیز منطقه عملیاتی فاو) و نیز تلاش ها و تبلیغات گسترده ای که در شهرها برای جذب و اعزام نیرو انجام می شد و همچنین اظهارات مسئولان کشور، بازتاب بسیاری در نزد تحلیل گران، دیپلمات ها و رسانه های دنیا به ویژه غربی ها داشت که در این کتاب روزشمار سعی شده است در حد اطلاعات موجود، مهم ترین دیدگاه ها و تفسیر و تحلیل ها در این باره منعکس شود.

اجرای عملیات های گسترده ایران در اواخر سال های گذشته، افزایش اعزام نیرو های داوطلب، احتمال اقدامات تلافی جویانه ایران علیه عراق و... از جمله شواهدی بود که تحلیل گران و دیپلمات ها براساس آن، از آمادگی ایران برای تهاجمی گسترده علیه مواضع عراقی ها خبر می دادند.

گستره اخبار و اطلاعات به گونه ای بود که ناظران سیاسی در آستانه اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از احتمال آمادگی نیروهای ایران برای این حمله خبر می دادند و دیرکل سازمان ملل نیز در مصاحبه ای آینده جنگ ایران و عراق را مخاطره آمیز توصیف کرد.

سرازیرشدن نیروهای داوطلب ایرانی به جبهه های جنگ، شایعاتی درباره از سر گرفته شدن جنگ شهرها و اینکه ایران ممکن است دست به یک تهاجم عمده در باتلاق های جنوبی عراق بزند، تشدید حملات هوایی عراق و تهدید ارتش عراق به اقدام به حملات زمینی خود علیه ایران پیامد این وقایع بود. تحلیل گران رسانه ها به نقل از دیپلمات ها اعلام می کردند نیروهای عراقی آماده مقابله با حمله گسترده ای هستند که ممکن است نیروهای ایران به زودی آغاز کنند.

ارتشبد عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق، با اعلام اینکه ایرانیان نیروهای بیشتری را در بخش میانی جبهه مستقر کرده اند گفت که ایران حمله گسترده ای علیه عراق تدارک می بیند. بسیاری از رسانه های غربی و منطقه ای نیز به نقل از عراق اعلام می کردند که این کشور آماده درهم شکستن یک تهاجم پیش بینی شده ایران است. فرماندهی کل نیروهای نظامی عراق نیز با صدور بیانیه ای اعلام کرد: «مردم بزرگ ما و نیروهای مسلح شجاع آن آمادگی کامل دارند که سر رهبران ایران و نیروهای آنها را در صورت تلاش برای اجرای هرگونه حرکت احمقانه بر سنگ بکوبند.»

از سوی دیگر، سخنان فرمانده عالی جنگ در خطبه های نماز جمعه ۲۲ آذر تهران تاحدودی

جو تبلیغاتی حاکم بر رسانه های غربی را شکست. این رسانه ها در بازتاب سخنان آقای هاشمی به این موضوع ها پرداختند: اجرانشدن عملیات آتی ایران در صورت توقف جنایات صدام؛ شرایط ایران برای خاتمه جنگ؛ بستن تنگه هرمز؛ نقض حقوق بشر در ایران و...

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس: «هاشمی رفسنجانی تهدید خود مبنی بر انسداد تنها آبراه خلیج [فارس] تنگه هرمز را تکرار نمود و گفت: ایران هر زمان که احساس کند این امر لازم است نسبت به انجام آن اقدام خواهد کرد. هاشمی رفسنجانی گفت: جمهوری اسلامی قادر به درک موقع مناسب برای وارد آوردن ضربه به دشمن می باشد. وی افزود: مانور اخیر نیروی دریایی در خلیج [فارس] ثابت کرد که ما قادر به انجام عملیات و کنترل منطقه ای هستیم که در صورت قطع جریان نفت از آن، یک سوم دنیا آسیب خواهد دید. هاشمی رفسنجانی گفت: ایران آماده است در صورت عدم ارتکاب جنایات بیشتر علیه ما از جانب رژیم صدام حسین، حمله وسیع خود را متوقف کند.»

آسوشیتدپرس در ادامه گزارش خود از سخنان آقای هاشمی در نماز جمعه تهران، آورده است: «براساس برآوردهایی برای انجام حملات زمینی در جنوب، ایران ۵۰۰ هزار نفر نیرو به مناطق مرکزی و جنوب جبهه اعزام کرده است. رفسنجانی در سخنان خود به حملات اخیر عراق به جزیره خارک و مراکز تجمع نیروهای ایران در جبهه اشاره کرد. وی درعین حال تأکید نمود که جنگ تا پیروزی نهایی و با خلع کامل رژیم صدام ادامه خواهد یافت. رفسنجانی همچنین تأکید کرد که ایران خواهان محاکمه جنایتکاران جنگی در بغداد و اعطای شرایطی مناسب قبل از قبول ترک مخاصمه می باشد. وی افزود: مردم عراق باید آزادی خود را به دست آورند و ما آماده ایم تا به آنها کمک کنیم تا یک عراق اسلامی (جمهوری) برپا کنند.»

رادیو امریکا نیز گفت: «هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس اسلامی ایران، می گوید تقویت نیروهای ایران در امتداد جبهه جنگ با عراق به تهاجم تازه ای علیه عراق منجر نخواهد شد، مگر اینکه به قول او عراق جنایات بیشتری مرتکب بشود. محافل خبری معتقدند که ایران دارد تهاجم تازه ای را به داخل بخش های مرکزی و جنوبی خاک عراق تدارک می بیند.»

اعزام نیرو

در پی درخواست جانشین فرمانده کل قوا از نیروهای داوطلب مردمی رزمنده و متخصص برای حضور در جبهه های نبرد و درخواست برای مشارکت گسترده مردم در این زمینه، نهادها و سازمان های متعدد تلاش های خود را برای برنامه ریزی، فراخوانی، ثبت نام و دیگر اقدامات لازم به منظور جذب و اعزام نیرو افزایش دادند.

در همین خصوص، ستاد تبلیغات جنگ شورای عالی دفاع، ستاد مرکزی سپاه، مناطق استانی و شهری سپاه، ریاست جمهوری، نخست وزیری، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ستاد هماهنگی انجمن های

اسلامی وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی، مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق و... با برگزاری سخنرانی ها و همایش ها و همچنین صدور اطلاعیه هایی از همه اقشار مردم از جمله دانش آموزان، دانشجویان، اصناف و... دعوت به مشارکت و اعزام به جبهه های نبرد کردند.

در این باره دستورالعمل های اجرایی برای زمان بندی حرکت کاروان های کربلا، شیوه های اعزام، تبلیغات و... برای ساماندهی، اقدامات و برنامه ریزی های این کاروان ها به رده های مسئول در این زمینه ارسال شد.

این اقدام واکنش هایی را در رسانه های جهانی در پی داشت. رسانه های خارجی در گزارش هایی به تحلیل موضوع اعزام کاروان های کربلا و عملیات آتی جمهوری اسلامی پرداخته و برخی دیپلمات ها تحرکات ایران را امری عادی و تلاش عراقی ها را برای نزدیک جلوه دادن حمله ایران سیاسی خواندند. برخی دیگر نیز به حضور نیم میلیون سرباز ایرانی و آماده باش کامل عراقی ها اشاره کردند.

حملات هوایی

حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی، مراکز اقتصادی و صنعتی، پایانه ها و تأسیسات نفتی به ویژه جزیره خارک و... که از گذشته آغاز شده بود، در این دوره با شدت ادامه یافت. هدف این حملات از بین بردن منابع درآمد ایران از جمله درآمدهای نفتی بود. رژیم عراق می کوشید با اقدام به حملات هوایی، ناتوانی خود را در زمین و صحنه های نبرد زمینی به گونه ای جبران کند و با افزایش فشارها، ایران را به پای میز مذاکره بکشاند. حاکمان عراق در تلاش بودند با دستی پر و از جایگاهی بالاتر برای امتیازگیری و فرار از پاسخ گویی به تجاوزهای خود وارد مذاکره شوند و خود را از وضعیتی که ایجاد کرده اند، برهانند. اما تدابیر ایران در جبهه های زمینی و تلاش برای پیشروی در صحنه های نبرد و وادار کردن عراق به عقب نشینی در طول مرزهای مشترک و از سوی دیگر، اقدام به احداث و تأسیس پایانه ها و خطوط لوله نفتی جدید و ترمیم خطوط آسیب دیده و... دستیابی عراق به اهداف خود از طریق حملات هوایی را ناکام کرد.

عراق در حملات هوایی علاوه بر نقاط مسکونی شهرها و روستاها و مناطق عملیاتی، اغلب مراکز اقتصادی و صنعتی از جمله: کارخانه نورد و لوله اهواز، سد دز، مراکز و تأسیسات نفتی، نفت کش ها، و... را هدف قرار می داد. حملات روزانه عراق به پایانه نفتی جزیره خارک با استفاده از موشک های مدرن فرانسوی هدایت شونده با اشعه لیزر به نام آ.اس ۳۰ - که دقیق تر و مؤثرتر از موشک های اگزوسه بود - و سامانه تسلیحاتی کورکننده یا از کار انداختن رادار (آرمات) انجام می شد.

وزیر دفاع عراق، در اظهاراتی ضمن تأکید بر ادامه حملات علیه پایانه نفتی ایران، گفت که این حملات با این هدف انجام شده که فرصت ها و امکانات ایران برای انجام دادن تعمیرات به

حداقل کاهش یابد و آنچه تعمیر شده یا از تأسیسات خارک سالم مانده است، منهدم گردد.

از سوی دیگر، ایران در واکنش به اقدامات عراق ضمن اعلام پاسخ به این جنایات در جبهه های نبرد، در صحنه دیپلماتیک با اعتراض به این تجاوزات در نامه هایی به دبیرکل سازمان ملل، بر حق خود برای مقابله به مثل تأکید کرد.

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل در یکی از این نامه ها با اعلام اینکه عراق در ادامه نقض مداوم حقوق بشردوستانه بین المللی با حمله به بخش های غیرنظامی اهواز ۳۰ غیرنظامی را شهید و بیش از ۱۰۰ تن را مجروح کرده است، این جنایات عراق را نشانه دیگری از تصمیم این رژیم برای گسترش مناقشه خوانده و ضمن تأکید بر لزوم اقدامات جامعه بین المللی برای جلوگیری از ادامه این جنایات، بی توجهی به این موضوع را موجب ناچارشدن ایران به مقابله به مثل اعلام کرد.

نماینده ایران در نامه ای دیگر اعلام کرد که حمله هواییهای عراقی به شهر هویزه با بمب های خوشه ای به شهادت ۱۲ غیرنظامی و جراحت شدید ۲۸ تن دیگر و انهدام ۱۳ واحد مسکونی و ۵ اتومبیل انجامید. وی در این نامه از دبیرکل درخواست کرد که تیم سازمان ملل از آثار این جنایت بازدید کند.

رجایی خراسانی در نامه ای دیگر به دبیرکل سازمان ملل ضمن اعلام ناتوانی جامعه بین المللی در تنبیه گروه حاکم در بغداد به عنوان متجاوزان جنگ، اظهار امیدواری کرد در تصویب اقدامات مؤثر جهت تقویت اقتدار، اصول و معیارهای حقوق بین المللی بشردوستانه به ویژه پروتکل ۱۹۴۹ ژنو، کوتاهی نشود.

رژیم عراق همچنین با هدف انهدام سازمان رزم نیروهای خودی و جلوگیری از آمادگی رزمندگان برای اجرای عملیات آتی، در این دوره بارها به مناطق عملیاتی حمله هوایی کرد تا شاید بتواند تلاش های آماده سازی ایران برای حمله آتی را کند یا متوقف کند. این حملات که در مناطق عملیاتی و محل استقرار نیروهای خود به ویژه منطقه عملیاتی هور انجام می شد، موجب گردید فرمانده کل سپاه از جانشین فرمانده کل قوا بخواهد تا برای استحکام پدافند از مناطق عملیاتی تدابیری اتخاذ شود.

هفته نامه اکونومیست (چاپ لندن)، شکست عراق در بمباران تأسیسات نفتی ایران را دلیلی برای ناتمام گذاشتن این حملات اعلام کرد و نوشت که به رغم ضربات پی درپی عراق، میانگین صادرات نفت ایران در یک ماه گذشته، روزانه یک میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه بوده که حتی کمی از تولیدات ایران پیش از بمباران های خارک بیشتر است. این نشریه افزود: علت اصلی شکست عراقی ها این است که آنان قادر نیستند حمله ای را که آغاز می کنند، تداوم بخشند.»

خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد: «بازرگانان نفتی ژاپنی گفته اند به رغم حملاتی که علیه

جزیره خارک انجام شده است، صادرات نفت ایران در ماه اکتبر به میزان قابل توجهی افزایش داشته است.» رویتر افزود: «زمانی که این حملات که به منظور پایان دادن به جنگ آغاز شد، ابتدا این تصور ایجاد شده بود که عراق با توسل به آنها بتواند ایران را وادار به صلح کند، اما تدابیر ایران این تصورات را برهم زد.»

مجله مید (چاپ انگلیس) هم در یک بررسی در این باره به اقدامات ایران برای احداث خط لوله نفت، آینده نگری و جلوگیری از قطع صادرات نفت پرداخت.

اقدامات گروه های مسلح

گروه های مخالف جمهوری اسلامی که از سراسر ایران در مناطق شمال غربی کشور در قالب گروه های مسلحی چون دمکرات، کومه له، مجاهدین خلق، چریکهای فدایی و... جمع و سازماندهی شده بودند، در این دوره با فراز و فرودهایی همچنان به فعالیت خود ادامه می دادند. این گروه ها با دست زدن به اقداماتی چون عملیات روانی و جاسوسی برای دشمن تا اجرای عملیات های نظامی، چریکی، ایدایی، آدم ربایی، انفجار، کاشت مین و... نه تنها بخشی از نیروهای رزمنده را که بایستی با دشمن خارجی و متجاوز مقابله می کردند به خود مشغول کرده بودند، بلکه همسو با رژیم عراق و با برخورداری از حمایت های سیاسی، اقتصادی و تسلیحاتی خارجی، مشکلاتی را برای جمهوری اسلامی ایران پیش آورده و این گونه از حکومت عراق حمایت می کردند.

این گروه ها در این دوره نیز از هرگونه اقدامی که می توانستند در شهرهای استان های آذربایجان غربی و کردستان از جمله: بانه، پیرانشهر، مهاباد، تکاب، پاوه، سنندج، ارومیه، بوکان، سردشت، کامیاران، مریوان، اشنویه، سقز و... انجام دهند، باز نایستادند و برای جلب حمایت عراق و دیگر دشمنان ایران به اقدامات خود ادامه دادند.

از سوی دیگر، نیروهای خودی در این مناطق ضمن مقابله، حمله، اجرای عملیات کمین، پاک سازی مناطق شهری و روستایی از وجود این گروه ها و... می کوشیدند با اقدامات پیشگیرانه، آرامش نسبی را برای مردم فراهم کنند تا آنان بتوانند به زندگی و فعالیت های روزمره خود ادامه دهند. این درحالی بود که رزمندگان در جبهه خارجی نیز می بایست خود را برای اجرای عملیات های آفندی و پدافندی در طول مرز هزار کیلومتری با عراق آماده نگه می داشتند.

این گروه ها در شهرهای دیگر کشور نیز با ترورهای کور، بمب گذاری و انفجارهای آسان و پرتاب نارنجک و بمب های دست ساز و... به مکان های دولتی و مناطق مسکونی، در تلاش بودند که با ایجاد رعب و وحشت در میان مردم غیرنظامی (مردم عادی و رهگذران کوچه و بازار) جنگ روانی به راه بیندازند و مردم را در اضطراب نگه دارند و مدعی بودند که این اقدامات برای بیداری خلق های ایران است.

مهم ترین موضوعات مطرح در سطح ملی در این مقطع عبارت اند از:

- انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی و رهبری پس از ایشان در جلسه ۱۸ آبان ۱۳۶۴ مجلس خبرگان با حضور بیش از دوسوم اعضا. این خبر تا چند روز رسانه ای نشد و سرانجام حجت الاسلام قریشی از نمایندگان مجلس خبرگان در سخنرانی روز ۲۱ آبان در مسجد اعظم ارومیه اعلام کرد: در اجلاس خبرگان ۷۰ نفر شرکت داشتند که آقای منتظری با ۶۵ رأی به این مقام عالی انتخاب شد. آقای هاشمی رفسنجانی نایب رئیس مجلس خبرگان، نیز روز ۵/۹/۱۳۶۴ در مصاحبه ای رادیو و تلویزیونی گفت: «حضرت آیت الله منتظری - دامت برکاته - در حال حاضر، مصداق منحصر به فرد قسمت اول از اصل ۱۰۷ قانون اساسی و مورد پذیرش اکثریت قاطع مردم برای رهبری آینده می باشند. مجلس خبرگان این انتخاب را صائب می داند و تأیید می نماید.»

- اقدام امام خمینی به انتصاب حجت الاسلام محتشمی وزیر کشور به سرپرستی کمیته های انقلاب اسلامی و نیز واگذاری بخشی از اختیارات فرماندهی کل قوا در نیروهای انتظامی به ایشان.

- نامه امام خمینی به نمایندگان مجلس در مورد مصالح کشور و برحذر داشتن آنان از نسبت دادن مطالب ناروا و دروغ به دولت و ادارات دولتی و ذکر آثار منفی چنین اقداماتی بر مردم.

- سخنان امام خمینی در جمع مقام های لشکری و کشوری به مناسبت سالگرد تشکیل شورای عالی انقلاب فرهنگی که در آن از جمله به تبعیض های طبقاتی در حکومت های گذشته، وارونه شدن مصادیق تروریست و حقوق بشر در جهان، شکسته شدن ۱۴ کنگره از کاخ کسری و احتمال سقوط ابرقدرت ها اشاره کردند.

- رئیس جمهور در این دوره به شهرهای مختلف از جمله زنجان و همدان سفر و سخنان مهمی ایراد کرد. آیت الله خامنه ای در جمع طلاب مدارس علمیه استان تهران، اجلاس سران امریکا و شوروی را در ژنو فریب کارانه و مایه نگرانی کشورهای غیرمردمی توصیف کرد. وی همچنین با بیان اینکه بار سنگین جنگ بر دوش مردم مقاوم و ایثارگر و مسلمان ایران است بر ضرورت حرکت اقشار گوناگون امت ایثارگر در قالب گروه های رزمی راهیان کربلا به سوی جبهه ها و تداوم نبرد تا پیروزی نهایی تأکید کرد و افزود: «اگر ما در این جنگ پیروز شدیم بر تمام ابرقدرت ها پیروز شده ایم.»

- در این دوره به درخواست آقای هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا، اعزام کاروان ها و نیروهای داوطلب و ارسال کمک های مردمی به سوی جبهه ها شتابی تازه یافت. وی ابتکار راه اندازی کاروان های کربلا در سراسر کشور را برای دشمن مأیوس کننده خواند و گفت دشمن نه از اسلحه نه از پول و نه از هیچ چیز دیگر نمی ترسد جز حضور رزمندگان در جبهه های نبرد.

جانشین فرمانده کل قوا در اظهارنظرهای خود در این دوره، این مرحله از جنگ را مرحله

- جنگ اقتصادی عراق اعلام کرد و گفت: اگر دشمن بتواند بنیه اقتصادی ما را تحلیل برد، امکان ادامه جنگ را نخواهیم داشت. آقای هاشمی رفسنجانی در این اظهارات همچنین درباره مسائل خلیج فارس، حملات عراق به خارک و پندارهای غلط در این باره، بستن تنگه هرمز و غیرممکن کردن استفاده از خلیج فارس در صورت قطع نفت ایران، روابط ایران با کشورهای حوزه خلیج فارس، مسائل مهم منطقه ای و بین المللی، کمک های تسلیحاتی ابرقدرت ها به رژیم عراق و حمایت های همه جانبه از این کشور، صلح طلبی به معنی واقعی و... مطالبی بیان کرد.

- نخست وزیر نیز در اظهارات و موضع گیری های خود در این دوره از جمله به حمایت های مردمی از دولت و قدرت دولت که نشئت گرفته از قدرت مردم و آگاهی سیاسی آنان است، حمایت دولت از تعاونی ها، روابط دولت - ملت، اهمیت اعزام کاروان های راهیان کربلا، توطئه ابرقدرت ها و قدرت های بزرگ جهان علیه ایران، حمایت های قدرت های منطقه ای از عراق در جنگ، ضرورت پیوند دانشگاه با جامعه پرداخت - لایحه بودجه ۷۲۵ میلیارد تومانی سال ۱۳۶۵ کشور نیز در این دوره به مجلس تقدیم و ویژگی های آن بیان شد. مهندس موسوی همچنین به دستاوردهای مهم اقتصادی سال ۱۳۶۴ اشاره کرد و به مواضع کمیته حقوق بشر علیه ایران واکنش نشان داد و بر حمایت از محرومان و مقابله با زیاده طلبی دشمنان خارجی تأکید کرد.

تلاش های دیپلماتیک منطقه ای و بین المللی

ایران

جمهوری اسلامی ایران در این دوره خود را برای اجرای عملیاتی گسترده در منطقه فاو آماده می کرد تا با کسب موفقیت در این عملیات با دستی پر در سطح دیپلماتیک به دفاع از حقوق خود بپردازد. در این میان، مقامات ایرانی از یک سو تحرکات جدید شورای همکاری خلیج فارس را که در یک چرخش سیاسی برای خاتمه دادن به جنگ و برقراری همزیستی مسالمت آمیز با ایران تلاش هایی را آغاز کرده بودند، رصد می کردند و از سوی دیگر، می کوشیدند تا اقدامات کمیته آشتی اعراب را که در صدد ایجاد شکاف میان ایران با سوریه، لیبی و تاحدودی الجزایر و نیز نزدیک کردن این کشورها به اردن، عراق، فلسطین و... بودند، خنثی و پیمان های دوستی و همکاری ایران با این کشورها را محکم کنند.^(۱) در حال، ایران در این دوره (۱۶ آبان ۱۳۶۴ تا ۲۳ آذر ۱۳۶۴) با ادامه فعالیت های دیپلماتیک خود در سطح منطقه و جهان، به تشریح مواضع خود برای فعالان عرصه سیاست پرداخت تا ضمن آشنا کردن سیاستمداران با دیدگاه هایش، حتی المقدور آنان را با خود همراه کند. وزیر خارجه ایران با همین هدف به سوریه، لیبی و الجزایر سفر کرد. دکتر ولایتی در این سفرها اعلام کرد که ما از گام های مثبت اخیر کشورهای حوزه

ص: ۳۰

۱- بخشی از این موضوعات در مبحث شورای همکاری خلیج فارس و کمیته آشتی اعراب پرداخته شده است.

خلیج فارس استقبال می کنیم و خواستار روابط دوستانه و حسن همجواری با همسایگان شد.

از سوی دیگر، حافظ اسد اعلام کرد که سوریه هیچ گونه وجه مشترکی با رژیم عراق ندارد. سرگرد جلود عضو شورای فرماندهی انقلاب لیبی هم در دیدار با دکتر ولایتی گفت ما از تلاش هایی که در جهت هماهنگی نیروهای مترقی و ضدامپریالیست منطقه انجام می شود، پشتیبانی می کنیم. وی همچنین هم پیمان شدن مقامات اردن، مصر، عراق و یاسر عرفات و خواسته آنان برای متلاشی شدن نیروهای مترقی منطقه را محکوم کرد. معمر قذافی رهبر لیبی نیز موضع ایران مبنی بر ادامه جنگ تا سقوط صدام را تأیید کرد. رئیس جمهور الجزایر هم در دیدار با دکتر ولایتی بهبود روابط میان کشورهای پیشرو را مفید خواند. در این مقطع، علاوه بر وزیر امور خارجه، سایر مسئولان کشور نیز با دعوت از مقامات سایر کشورها و دیدار و گفت و گو با آنان مواضع جمهوری اسلامی را تشریح و در عرصه دیپلماتیک نقشی فعال ایفا کردند. سفر نخست وزیر و وزیر خارجه سوریه به ایران و دیدار آنان با مقامات عالی رتبه کشور به همین منظور و جهت تحکیم روابط و گفت و گو درباره موضوع های مهمی چون جنگ ایران و عراق، مسائل لبنان و... انجام شد.

در این دوره همچنین فعالیت های دیپلماتیک دیگری انجام شد از جمله:

دیدار مقامات ایران با مقامات بلغارستان، مجارستان و چکسلواکی به منظور گسترش روابط به ویژه در زمینه صنایع؛ دیدار قائم مقام وزارت خارجه یمن دمکراتیک با مقامات بلندپایه ایران در خصوص اوضاع منطقه و گسترش روابط میان دو کشور؛ سفر علی محمد بشارتی قائم مقام وزیر خارجه ایران به پاکستان جهت تحکیم روابط دوجانبه و سفر وی به چند کشور افریقایی و گفت و گو با مقامات این کشورها درباره جنگ، گسترش روابط و اجلاس آتی غیرمتعهدها؛ سفر معاون سیاسی وزارت خارجه سوئد به ایران و گفت و گو درباره برقراری صلح میان ایران و عراق، بهبود و توسعه روابط دوجانبه و مسئله لبنان و فلسطین؛ دیدار سفیر آلمان غربی با آقای هاشمی و مذاکره درباره موضوع جنگ؛ سفر یک هیئت فرانسوی به ایران و بحث در خصوص گروگان های فرانسوی در لبنان، بلوکه شدن دارایی های ایران در فرانسه، حمایت گسترده فرانسه از عراق و ضدانقلاب و عادی سازی روابط؛ سفر دکتر ولایتی به عربستان پس از چرخش سیاسی شورای همکاری خلیج فارس به منظور تبادل نظر درباره تحرکات منطقه ای، گسترش روابط دوجانبه، امنیت خلیج فارس، ازبین بردن صدام به عنوان عامل تشنج، شرایط پایان جنگ، کمک های منطقه ای به عراق و مواضع اخیر شورای همکاری خلیج فارس؛ سفر وزیر خارجه ایران از عربستان به امارات متحده عربی برای گفت و گو در مورد تلاش های صلح؛ سفر هیئت مشترک حزب الله لبنان و جنبش امل لبنان به ایران و گفت و گو درباره امور جاری لبنان، نقش ایران در خنثی کردن توطئه های داخلی لبنان و مبارزه مشترک با رژیم صهیونیستی؛ سفر شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی طرابلس لبنان به ایران و تبادل نظر در خصوص فاجعه طرابلس لبنان، نقش ایران در توقف کشتار در طرابلس

و ضرورت وحدت اسلامی؛ دیدار سفیر شوروی با سرپرست اداره سیاسی وزارت خارجه کشورمان و گفت و گو درباره احتمال سفر آتی کورنیکو به ایران؛ دیدار سفیران ایران و شوروی در آلمان شرقی و لهستان، گلابیه از مواضع یکدیگر و تأکید بر گسترش روابط؛ درخواست رسمی سودان از ایران برای آزادی اسیران کشورش.

عراق

در این دوره عراق علاوه بر اقدامات نظامی و نیز تشدید تحکیم مواضع پدافندی به منظور مقابله با عملیات آتی ایران، تحرکات سیاسی - اقتصادی و خریدهای تسلیحاتی خود را در منطقه و در سطح جهانی ادامه داد از جمله توافق این کشور با عربستان جهت اجرایی کردن مرحله دوم انتقال خط لوله نفت از این کشور و نیز امضای قراردادی با کشور ترکیه به منظور احداث دومین خط لوله نفتی از خاک این کشور. مهم ترین فعالیت های دیپلماتیک عراق در این دوره عبارت است از: سفر مقامات عالی این کشور به شوروی با هدف فروش نفت به این کشور در ازای خریدهای تسلیحاتی؛ جلب نظر چین برای همکاری فنی و اقتصادی با عراق در ساخت پروژه های نفتی از جمله حفر چاه های نفتی؛ همکاری های اقتصادی و تسلیحاتی عراق با یونان و نیز همکاری تجاری و دیپلماتیک با کشورهای یوگسلاوی و چکسلواکی؛ سفر ریچارد مورفی معاون وزیر امور خارجه امریکا به عراق پس از نشست سران امریکا و شوروی در ژنو و دیدار و گفت و گوی مورفی با صدام حسین رئیس جمهور عراق و مهم تر از همه توافق همکاری های اتمی مصر، پاکستان و عراق؛ متعهدشدن فرانسه به بازسازی مرکز آزمایش هسته ای عراق؛ سفر طارق عزیز وزیر خارجه عراق به انگلیس و دیدار و گفت و گو با تاجر نخست وزیر این کشور در خصوص روابط دوجانبه، صلح خاورمیانه، جنگ ایران و عراق، آزادی خطوط کشتیرانی در خلیج فارس و حمایت های سیاسی - اقتصادی از عراق.

تلاش های صلح

سازمان ها و نهادهای بین المللی

شورای امنیت سازمان ملل در این مقطع تلاش های جدیدی را برای توقف جنگ ایران و عراق آغاز کرد. ریچارد و وکلوت سفیر ایتالیا در سازمان ملل - که در این زمان ریاست دوره ای شورای امنیت را عهده دار شد - گفت: شورای امنیت به من اختیار داده تا گفت و گوهای رسمی با نمایندگان دو کشور ایران و عراق را برای پایان دادن به جنگ آغاز کنم. ما فکر می کنیم که درهای صلح کاملاً بسته نشده است. خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد که این مقام شورای

امنیت تماس‌هایی با ایران و عراق برقرار کرده است تا راه‌های رفع اختلافات دو کشور را در جنگ بررسی و درباره نتیجه آن با اعضای این شورا مشورت کند.

علاوه بر این، مجمع عمومی سازمان ملل نیز از شورای امنیت خواست تا برنامه‌ها و راهکارهای مناسبی را برای حل و فصل بحران جنگ به طریق صلح آمیز در پیش بگیرد.

از سوی دیگر، اتحادیه عرب - که در این دوره تلاش‌هایی را در این باره آغاز کرده است - از سران امریکا و شوروی درخواست کرد پیشنهاد قطعنامه‌ای در شورای امنیت داده شود که در آن موضوع آتش‌بس، تعیین زمان برای مذاکرات صلح و تنبیه طرفی که رأی شورای امنیت را نپذیرد، گنجانده شده باشد.

تلاش‌های صلح‌طلبانه منطقه‌ای و بین‌المللی که عمدتاً در سطح گفت‌وگو و بدون یک برنامه منسجم و طرح ریزی شده انجام می‌گیرد، فقط زمانی پیگیری می‌شود که عراق برای مقابله نظامی و سیاسی با ایران به فرصت نیاز دارد تا ضمن تغییر اوضاع، ایران را کشوری مخالف صلح و مذاکره جلوه دهد و تلاش‌های نظامی ایران را تحت الشعاع قرار دهد، آن را متوقف کند یا به تأخیر اندازد. بر همین اساس، در کانون مذاکرات قدرت‌های بزرگ، رفع اختلافات منطقه‌ای اعراب و اسرائیل، ایران و عراق و... مطرح می‌شود. نمونه آن سیاست‌های خارجی دولت انگلیس است. دولت تاجر که ادعا می‌کند سیاست‌هایش در جهت یافتن راه حلی برای مناقشه اعراب و اسرائیل و جنگ ایران و عراق برای برون رفت از منازعات است، در این مقطع با القای دیدگاه‌های خود مبنی بر اینکه هیچ‌یک از دوطرف جنگ ایران و عراق نباید پیروز شوند، در اصل، حق و حقوق ایران را که مورد تجاوز قرار گرفته است نادیده می‌گیرد.

اهمیت جنگ ایران و عراق و تأثیر آن بر اوضاع سیاسی و اقتصادی منطقه و جهان به گونه‌ای بود که علاوه بر تفسیر و تحلیل روزانه ناظران و تحلیل‌گران در این زمینه، همایش‌های متعددی در این باره برگزار می‌شد. از جمله در اجلاسی که در توکیو با حضور سفیران کشورهای منطقه خاورمیانه و... برگزار شد، سفیر ژاپن در امریکا به نخست‌وزیر کشورش گفت امریکا از تلاش‌های صلح‌طلبانه ژاپن قدردانی کرده، امیدوار است که کشورش بتواند نقش واسطه میان امریکا و خاورمیانه، به ویژه با ایران را ایفا کند. از سوی دیگر، وزیر خارجه ژاپن هم در نطق افتتاحیه این اجلاس گفت که امکان دارد مذاکرات آتی ریگان و گورباچف به تغییر وضع خطرناک خاورمیانه نیز بینجامد.

چهارمین اجلاس بین‌المللی سیره و سنت نبی اکرم(ص) نیز در این دوره در قاهره برگزار شد که شرکت‌کنندگان در قطعنامه پایانی آن خواستار مذاکرات صلح و آتش‌بس میان ایران و عراق شدند.

سران کشورهای پاکستان، ترکیه و امارات نیز در پاکستان خواستار پایان جنگ شدند و گفته می‌شد که کمیته صلح منتخب سازمان کنفرانس اسلامی هم به زودی تلاش‌های جدیدی را برای خاتمه جنگ آغاز خواهد کرد.

علاوه بر موارد فوق، مقامات عالی و رسمی دیگر کشورها و سازمان های منطقه ای و بین المللی نیز ضمن حمایت از تلاش های صلح طلبانه، خواستار پایان یافتن جنگ ایران و عراق شدند؛ از جمله سازمان کنفرانس اسلامی، یمن شمالی، تونس، تانزانیا، استرالیا (نماینده استرالیا در سازمان ملل رئیس دوره ای شورای امنیت از ۱۰ آبان تا ۱۰ آذر)، اردن، مراکش، اتریش، کره جنوبی، دبیرکل اتحادیه عرب و دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی، چین و...

با وجود فعالیت های دیپلماتیک انجام شده در سطح منطقه و جهان و سفرهای مقامات کشورهای متعدد به منطقه و بالعکس، چون طرحی واقع بینانه و به دور از منافع که کشورها به خصوص ابرقدرت ها و کشورهای منطقه برای خود قائل بودند، ارائه نمی شد، از این تحرکات بسیار در این دوره نتیجه مطلوبی حاصل نشد. در این باره آیت الله خامنه ای رئیس جمهور باتوجه به هیاهوهای صلح طلبی در منطقه و جهان تأکید کرد که جمهوری اسلامی خواهان صلحی راستین می باشد نه صلحی که ابرقدرت ها در نشست ژنو و با درخواست و خواهش مدعیان صلح تجویز می کنند.

به گفته رئیس جمهور: «قدم اول ما به فضل الهی پیروزی نهایی در جنگ است و پس از پیروزی در این نبرد که به لطف الهی از حالت تدافعی بیرون خواهیم آمد، دیگر کسی جرئت حمله به ما نخواهد داشت. هم اکنون نیروهای ما مجتمع می شوند تا با آمادگی بیشتر ملت و کاروان های کربلا و داوطلبان مشتاق که هر روز به جبهه ها گسیل می شوند، در آن هنگام که لازم باشد به فضل پروردگار آخرین ضربه را به پیکر دشمن مزدور رژیم بعثی عراق وارد کنند.»

رئیس جمهور در ادامه سخنان خود خاطر نشان کرد: «اولین نکته ای که مردم ما نباید فراموش کنند این است که انقلاب ما قادر است مشکلات را برطرف کند و انقلاب می تواند برای بشریت صلح را به ارمغان بیاورد، اما صلح راستین نه صلح دروغین، نه توأم با تزویر و ریا، نه صلحی که به یک ملت به زور تحمیل کنند.» وی همچنین می افزاید: «ما به مردم دنیا با گردن برافراشته اعلام می کنیم ما طرف دار صلح هستیم، اما با اینکه طرف دار صلح هستیم، با اینکه پیام آور صلح هستیم، هیچ کس شک و تردیدی در دل به خودش روا ندارد که پذیرش صلح و دوست داشتن صلح غیر از دوست داشتن زور است. صلحی که با زور به مردم تحمیل شود، صلح نیست، زور است و ما صلحی را که امریکا و شوروی با آن توافق کنند، به هیچ وجه قبول نخواهیم کرد.»

رئیس جمهور یادآور شد: «آن کسانی که از اطراف و اکناف در لباس پیام آوران صلح، اما در باطن آتش افروزان حيله و توطئه امریکا، به سوی ما می آمدند که صلح را با عراق بپذیریم، حالا که دیدند سران امریکا و شوروی پهلوی هم نشسته اند، با تلگراف و نامه و پیغام از آنها خواستند که درمورد پایان جنگ ایران و عراق دخالت کنند و طالب صلح شدند و مسئولان رژیم بغداد هم با آب و تاب این را نقل کردند که فلان کنفرانس، فلان هیئت، دبیرکل فلان رئیس کشور هم از

ریگان و گورباچف خواسته است که صلح بین ایران و عراق را تحمیل کنند.»

رئیس جمهور تأکید کرد: «بین این دو کشور [برقراری صلح] نه به ریگان و نه رهبر شوروی، نه به آن کنفرانس ها و سران و نه آن پیغام دهندگان و پیام آوران هیچ ربطی ندارد؛ فقط به ملت ایران ارتباط دارد که مورد تحمیل، تجاوز و جنگ قرار گرفته است. پیروزی حق آن مردمی است که می خواهند سرنوشت خود را خودشان انتخاب کنند و به هیچ کس حتی آنهایی که خوش خیالانه می خواهند دنیا را میان خود تقسیم کنند، اجازه دخالت در این کار را ندهند. پیروزی حق این ملت است و ملتی که پای آن ایستاده است.»

رئیس جمهور با اشاره به بحران پیش آمده در خلیج فارس افزود: «بحران در منطقه خلیج فارس وجود دارد، اما این بحران ناشی از حضور و دخالت ناحق قدرت هاست که حق ندارند در خلیج فارس حضور داشته باشند. بحران قیام یک ملت نیست، بحران دخالت قدرت های بزرگ در امور یک ملت است. با همین روحیه می خواهند جنگ ایران و عراق را حل کنند و این مسئله فقط با اراده ما حل می شود.» رئیس جمهور سپس اظهار کرد: «ایران در همه جبهه ها، خلیج فارس و تنگه هرمز آمادگی کامل دارد و عراق را در مقابل کار وحشیانه ای که انجام داده است، رها نخواهیم کرد. مبادا خیال کنند که ملت ما با توپ و تشر صحنه را خالی می کنند.»

در مجموع، تحرکات منطقه ای و بین المللی حاکی از تلاشی مضاعف برای آوردن ایران به پای میز مذاکره و حتی الامکان جلوگیری از اجرای عملیات گسترده دیگری از جانب ایران بود که می توانست تأثیر زیادی در وضعیت بحرانی عراق بگذارد.

شورای همکاری خلیج فارس

در پی پیروزی انقلاب اسلامی و احساس خطر حکام منطقه از گسترش انقلاب اسلامی و درک آمریکا در این باره که توان حمله نظامی مستقیم موفقیت آمیز به ایران را ندارد و پس از اینکه هجوم سراسری ارتش عراق به ایران نیز نتوانست نظام جمهوری اسلامی را ساقط کند؛ برای کاهش نگرانی حکام منطقه و ایجاد کمر بند امنیتی، تشکلی جدید در منطقه راه اندازی شد و شش کشور عربی حوزه خلیج فارس در تاریخ ۲۶ اسفند ۱۳۵۹ به طور رسمی تشکیل "شورای همکاری خلیج" را اعلام کردند.^(۱) قبل از این، همه این کشورها به طور مستقیم یا غیرمستقیم از رژیم عراق در برابر

ص: ۳۵

۱- اعضای این شورا: عربستان، کویت، عمان، امارات، قطر و بحرین هستند. مهم ترین اهداف این تشکل همکاری و حمایت متقابل اعضا در مقابل ناآرامی های داخلی و تهدیدهای خارجی؛ تأمین ثبات در خلیج فارس و هماهنگی سیاست خارجی و سیاست دفاعی اعضا اعلام شد.

ایران پشتیبانی می کردند، اما تشکیل این شورا - که به نوعی اعلام وجود در برابر ایران بود - علاوه بر گسترش پشتیبانی ها از عراق، این حمایت ها را علنی تر کرد و به آن رسمیت بخشید.

به هر صورت، سال ۱۳۶۴ در حالی آغاز شد که عراق تقریباً همه سرزمین هایی را که ماه های اول جنگ از خاک ایران تصرف کرده بود، قبل از پایان سال دوم از دست داده بود و با آغاز استراتژی جدید ایران برای تنبیه متجاوز، قوای جمهوری اسلامی در بخش هایی از خاک عراق پیشروی کرده بودند و در تلاش برای پیشروی بیشتر بودند و ارتش عراق در مقابله با آن و کسب وضعیتی که ایران را ناچار به قبول مذاکره و آتش بس کند، ناکام مانده بود.

در همین سال، تشدید حملات هوایی به شهرها و پایانه های نفتی و تأسیسات اقتصادی و... نتیجه ای در پی نداشت و تهدیدهای این رژیم به منظور ایجاد رعب و وحشت در مردم ایران به ویژه رزمندگان اسلام و کاهش پشتیبانی آنان از ادامه نبرد و نیز تهدید حمله هوایی به راه پیمایان روز جهانی قدس و شرکت کنندگان در نماز جمعه تهران ثمری برای حکام عراق نداشت.

عراق همچنین در عرصه نبردهای زمینی در مقابله با سلسله عملیات های محدود قدس و عاشورا و نیز حملات همه روزه به جزیره خارک ناکام بود. با ادامه این وضعیت، حکام منطقه و دیگر حامیان عراق کمابیش متوجه شدند که عراق دیگر توان غلبه بر ایران را ندارد.

در این وضعیت، حامیان عراق در پی مفری بودند تا شاید از طریق آن بتوانند فشارهای سیاسی را بر ایران افزایش دهند و به اهداف خود نزدیک تر شوند.

سران شورای همکاری خلیج فارس در قطعنامه آخرین اجلاس خود - که در تاریخ ۱۵ آبان ۱۳۶۴ در مسقط پایتخت عمان منتشر شد - برخلاف قطعنامه های گذشته، موضع ملایمی در برابر ایران گرفتند که موجب جلب توجه ناظران شد و آن را نواختن آهنگ ظریفی به نشانه میل به بهبود روابط با ایران و اتخاذ موضع بی طرفانه تری درباره جنگ و دور شدن از حمایت کامل از عراق تفسیر کردند.

در پی این اجلاس، اعلام شد که کشورهای شورای همکاری قصد دارند با برقراری تماس های تازه ای با ایران و عراق برای پایان دادن به جنگ میان دو کشور بکوشند.

دیدار کاردار عربستان با دکتر ولایتی و تسلیم پیام سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان به وی؛ ملاقات یوسف بن علوی وزیر مشاور در امور خارجه عمان با جانشین کاردار ایران در عمان؛ سفر بن علوی به عراق و احتمال سفر او به ایران؛ سفرهای منطقه ای مقامات کشورهای مختلف از جمله رئیس جمهور پاکستان به امارات متحده؛ سفر رئیس جمهور ترکیه به امارات؛ سفر حاکم قطر به لندن؛ تصمیم نخست وزیر هند برای سفر به منطقه در چارچوب فعال شدن شورای همکاری خلیج فارس؛ حضور اکثر مقامات عضو جنبش عدم تعهد و کنفرانس اسلامی در مسقط به مناسبت جشن های روز استقلال عمان و مذاکره در مورد جنگ ایران و عراق؛ سفر

دکتر ولایتی به سوریه، لیبی و الجزایر؛ سفر آتی مدیرکل سیاسی وزارت خارجه سوئد و مشاور ویژه اولاف پالمه در امور سیاسی و خاورمیانه به ایران؛ دیدار سفیر ایران با شیخ زاید رئیس امارات؛ و... بخشی از فعالیت های دیپلماتیکی بود که بعد از اجلاس سران کشورهای شورای همکاری با تأکید بر ضرورت پایان دادن به جنگ انجام گرفت.

خریدهای تسلیحاتی

جنگ ایران و عراق درحالی آغاز شد و ادامه یافت که جهان دوقطبی شرق و غرب به سرکردگی شوروی و امریکا اگر نگوییم همسو و همگرا علیه ایران و در حمایت از عراق وارد عمل شدند، به طورقطع می توان گفت که یک همسویی و همگرایی نانوخته میان آنان علیه ایران وجود داشت که دراین میان تجهیز و تقویت نظامی عراق به مدرن ترین و پیشرفته ترین سلاح های کشتار جمعی و غیرمتعارف نمونه ای از آثار این همسویی است.

تقویت عراق به انواع سلاح های شیمیایی؛ موشک های پیشرفته اگزوسه، آرما و سام؛ انواع جنگنده های مدرن میگ روسی و میراژ و سوپر اتاندارد فرانسوی و... در طول جنگ و در این دوره ادامه داشت. اما از سوی دیگر، ایران با تحریم های همه جانبه اقتصادی، سیاسی و نظامی روبه رو بود و از خرید رسمی هرگونه تجهیزاتی که احتمال استفاده نظامی از آنها وجود داشت، محروم بود.

ازجمله خریدهای تسلیحاتی عراق و کمک های نظامی به عراق در این دوره چنین مواردی است:

- خرید تسلیحات از انگلیس تحت پوشش ارسال سلاح به اردن.

- قرارداد فروش تسلیحات پیچیده و پیشرفته فرانسوی به عراق شامل ۲۴ هواپیمای میراژ ۲۰۰۰ که تعداد جنگنده های فرانسوی ارسالی به عراق را تا این زمان به ۱۱۴ فروند افزایش داد. این جنگنده های فرانسوی با موشک های اگزوسه در حمله به خارک استفاده می شدند. فرانسه تا این زمان ۳۰۰ موشک اگزوسه به عراق تحویل داده بود.

- ارسال موشک های زمین به هوای رولان و نفربرهای باهندر مجهز به توپ های خودکار ۱۵۵ میلی متری از فرانسه به عراق.

- فروش انواع تسلیحات و تجهیزات چینی و برزیلی به عراق.

- تصمیم شوروی به فروش موشک "الیکس" با دقت، قدرت و برد بیشتری نسبت به موشک های اگزوسه فرانسوی، علاوه بر آن تداوم ارسال انواع تجهیزات و تسلیحات از شوروی به عراق و فروش نفت عراق به شوروی در ازای دریافت کالاهای نظامی.

- فروش هواپیمای آرژانتینی پوکارا به عراق.

به نوشته روزنامه الاتحاد، عراق در آینده ای نزدیک، ۲۶ هلیکوپتر جنگنده امریکایی از

- نوع "هیوز ۵۳۰" تحویل خواهد گرفت. امریکا دو سال قبل نیز ۶۰ هلیکوپتر از نوع "هیوز ۳۰۰" و "هیوز ۵۰۰" را به دولت عراق تحویل داد. الاتحاد افزود: تعدادی خلبان و خدمه فنی عراقی برای کار با این نوع هلیکوپترها، در امریکا زیر نظر متخصصان شرکت امریکایی هیوز، آموزش می بینند.

- فروش هاورکرافت امریکایی و موشک ای.اس.پی. هوا به زمین فرانسوی به عراق با چند برابر قدرت تخریب نسبت به موشک آگروسه فرانسوی.

- انعقاد قرارداد عراق با کمپانی جنرال موتورز کانادا جهت خرید تانک های LAV-۲۵.

- قرارداد تونس برای فروش مواد و ترکیبات شیمیایی به عراق. فروش مواد شیمیایی از یک شرکت هلندی به عراق تحت پوشش حشره کش و نیز فروش فسفر اکسید کلرید که در گازهای سمی ای که در جنگ عراق علیه ایران به کار رفته، وجود داشته است از هلند به عراق.

- فروش مواد شیمیایی شرکت ملی شیمی ایتالیا تحت پوشش حشره کش.

- همکاری یک شرکت امریکایی برای احداث کارخانه سلاح های شیمیایی در عراق و درخواست عراق از شرکت ایدسینکال امریکا برای احداث محرمانه کارخانه تولید سلاح های شیمیایی تحت پوشش کود شیمیایی و آمونیاک در حومه بغداد.

- انعقاد قرارداد عراق با یک شرکت ایتالیایی که تخصص در انواع تخریب و انفجار در زیر دریا دارد.

- تعمیر و بازسازی هواپیماهای جنگنده میگ ۲۱ و هلیکوپترهای می ۸ و تانک های ساخت شوروی در مصر.

از سوی دیگر، درباره خریدهای تسلیحاتی ایران نیز که با تحریم همه جانبه نظامی - اقتصادی روبه رو بود، رسانه ها اخباری منتشر می کردند که بیشتر حاکی از مقدار ناچیز آن نسبت به خریدهای عراق و نیز کم اهمیت بودن آنها بود که اغلب شامل قطعات یدکی می شد و مهمتر اینکه این تجهیزات قبل از ارسال یا تحویل به ایران توقیف یا از ارسال آنها جلوگیری می شد و واسطه های فروش نیز دستگیر شده یا تحت پیگرد قرار می گرفتند.

لبنان؛ مذاکرات سه جانبه، جنگ پرچم و گروگان گیری

جنگ قدرت میان گروه های سیاسی - مذهبی لبنان که از چندی پیش آغاز شده بود، در این مقطع (کتاب حاضر) ادامه داشت و سوریه با ارائه طرحی برای خاتمه این جنگ تلاش کرد نفوذ خود را در حاکمیت لبنان افزایش دهد؛ اما این طرح با بن بست روبه رو شد. مهم ترین دلایل این بن بست مخالفت فرقه های رقیب در لبنان و نیز مخالفت حزب الله لبنان - که در این جنگ قدرت وارد نشده بود - اعلام گردید. درحالی که به نظر می رسید گروه های سیاسی - مذهبی لبنان شامل گروه امل، حزب سوسیالیست پیشرو، دروزی ها و مسیحیان راه حل های مسالمت آمیز پیشنهادی

سوریه را پذیرفته اند و اعلام آتش بس، قطعی است، درگیری های بیروت ادامه یافت.

به گفته مفسران رادیو بی بی سی، جرقه اصلی این درگیری ها خودداری مسیحیان لبنان از امضای موافقت نامه و تأکید آنها بر تغییرات اساسی در مفاد آن بوده است.

این مفسران خاطر نشان کردند: «باینکه جزئیات موافقت نامه مذکور هنوز رسماً فاش نشده است، اما از اطلاعات مختصری که در دست است می توان نگرانی های مسیحیان را استنباط کرد. مثلاً سوریه پیشنهاد کرده است که حدود قدرت سِمَت ریاست جمهوری باید تقلیل یابد و این سمتی است که همیشه در دست مسیحیان مارونی بوده است. درعین حال، سوریه خواستار افزایش قدرت نخست وزیر لبنان است و این سمت همیشه در دست مسلمانان سنی بوده است.

درواقع، موافقت نامه مذکور دوره موقتی را در نظر دارد که طی آن نظام فعلی شراکت در قدرت براساس روابط فرقه ها کم کم از میان برده خواهد شد. تحت نظام فعلی، نه "دروزها" حق ابراز نظر قانونی و مؤثر در امور دولت را دارند و نه شیعیان و نه شبه نظامیان. [...] اگر آقای بری و آقای جنبلاط بتوانند به مقصود خود نائل آیند و سوریه هم به آنان کمک کند، نسبت نمایندگان مسلمان و مسیحی پارلمان برابر خواهد بود. [...] به همین ترتیب، در ارتش هم باید تجدیدسازمان به وجود آید تا ارجحیت تعداد افسران مسیحی بر افسران مسلمان از میان برده شود. این اقدامات با خصوصیات ترکیب جمعیت در لبنان متناسب است، زیرا مسیحیان دیگر در اکثریت نیستند و جمعیت مسلمانان شیعه، در حال حاضر، درواقع بیشتر از آنها است، اما مسیحیان حاضر نیستند که برتری قبلی خود را از دست بدهند. با همه این اوصاف، فقط مسیحیان نیستند که با طرح سوریه مخالف اند؛ بسیاری از افراد دیگر نیز به مذاکرات دمشق فراخوانده نشده بودند؛ از جمله مهم ترین آنها مسلمانان سنی اند که زمانی بخش مهمی از حکومت لبنان را تشکیل می دادند، ولی اکنون شیعیان بر آنها برتری یافته اند. از دیگر گروه های مخالف طرح سوریه، مسلمانان افراطی حزب الله هستند. دراین میان، فلسطینیان را هم نباید از خاطر دور داشت، زیرا علی رغم آنکه آنها نقشی در مذاکرات مربوط به آینده لبنان ندارند، اما از آن چنان قدرتی برخوردار هستند که بتوانند هر نوع موافقت نامه ای را تحت الشعاع عملیات خود قرار دهند. اکنون مذاکرات جدیدی در دمشق صورت می گیرد که به منظور متقاعد نمودن مسیحیان لبنان برای امضای پیشنهاد های مذکور است، اما حتی اگر این کار هم با موافقت به پایان برسد تنها دستاورد آن درواقع آتش بس خواهد بود. شکی نیست که هدف نهایی سوریه این است که کلیه گروه های سیاسی لبنان را برای به دست آوردن قدرت، متکی به این کشور نماید؛ اما از طرف دیگر، بسیاری گروه ها در لبنان درصددند یک چنین امکانی را خنثی نمایند.»

از سوی دیگر، ایران و حزب الله لبنان که در این زمان نقش مهمی در لبنان داشتند، مخالف این موافقت نامه بودند و بر مخالفت خود پافشاری می کردند.

درحالی که مذاکرات لبنان با بن بست مواجه شده بود و درگیری شبه نظامیان ادامه داشت، با حمله شبه نظامیان دروزی به کانال ۲ تلویزیون و مراکز تیپ ۶ ارتش لبنان درگیری موسوم به "جنگ پرچم" به راه افتاد که با مقابله نیروهای جنبش امل روبه رو و تشدید شد و سرانجام با میانجیگری سوریه پس از سه روز درگیری متوقف گردید.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، کیفیت حمله نیروهای دروزی نشان می داد که اقدام آنها بر مبنای طرح ریزی قبلی برای تسلط کامل بر بیروت بوده است چون مقدار مهماتی که ظرف ۵۰ ساعت جنگ بلاانقطاع به کار برده شد، از طرح گسترده تری از بهانه آغاز آن حکایت می کرد.

در این میان، سوریه با اعمال فشار به طرف های درگیر، آنان را به تثبیت آتش بس قانع کرد، ولی ظاهراً به دلیل تسلط نداشتن احزاب بر نیروهای خود و تمرد آنان از فرماندهی، بار دیگر جنگ در مناطق گوناگون از سر گرفته و دامنه آن گسترده تر شد. دروزی ها جنگ را در میان خانه های مسلمانان شیعه و سنی آغاز کردند درحالی که طایفه آنها در مناطق جبل لبنان از هرگونه آسیبی مصون بودند. خشونت و بی رحمی نیروهای دروزی کابوس وحشتناکی بود که عموم مردم از آن بیم داشتند. آنها به منازل حمله و اموال مردم را سرقت می کردند.

در بررسی "جنگ پرچم" و درگیری های بیروت، نشریه گزارش نوشت: «پایین آوردن پرچم لبنان توسط دروزی ها و نصب پرچم حزب خود در محله تله الخیاط محل ساختمان کانال دوم تلویزیون لبنان در بیروت غربی که با مخالفت تیپ ششم ارتش لبنان مواجه شد، موجب آغاز درگیری شدیدی میان دروزی ها و تیپ ششم ارتش لبنان گردید که با ورود جنبش امل به حمایت از تیپ ششم ابعاد تازه ای به خود گرفت. در این میان، شیخ شمس الدین نایب رئیس مجلس اعلای شیعه در لبنان و شیخ حسن خالد مفتی لبنان، طی پیام هایی از رئیس جمهوری سوریه استمداد طلبیده و خواستار نجات ساکنین بیروت از مرگ حتمی شده اند. به دنبال این تقاضاها، یک افسر عالی رتبه ارتش سوریه وارد بیروت شد و پس از مذاکره با رهبران طرفین درگیر در این شهر، آتش بس اعلام گردید، اما پس از سه بار نقض آتش بس، با دیدار جنرالاط و نبیه بری و با نظارت سوریه قرار شد که یک کمیته امنیتی ۳۰ نفره برای نظارت آتش بس از سوی دو طرف و ارتش لبنان تشکیل شود، علی رغم تشکیل این کمیته و نظارت بر آتش بس، مخالفت هایی از سوی دروزیان با آتش بس صورت گرفته است. از سوی دیگر، نبیه بری رهبر جنبش امل، علی رغم اینکه جنرالاط تاکنون چندین بار به اشتباه خود در آغاز نمودن جنگ پرچم اعتراف کرده است، طی سخنانی در میان نیروهای جنبش امل، هدف از جنگ اخیر بیروت را تقسیم لبنان دانست.»

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران این درگیری ها را تأسف آور خواند و آن را حلقه ای از توطئه های امریکا و رژیم صهیونیستی در منحرف کردن جریان مبارزه اصیل ضد صهیونیستی در لبنان اعلام و محکوم کرد.

گفتنی است در درگیری های بیروت، سفارت جمهوری اسلامی ایران در این شهر که در محاصره گروه های رقیب بود، دچار خساراتی شد.

گروگان گیری در لبنان

موضوع گروگان گیری در لبنان توجه کشورهای ذی نفوذ در لبنان را به خود جلب کرده و آنان را به تلاش و میانجیگری برای حل این مسئله واداشته است.

آزادی گروگان های شوروی در لبنان با میانجیگری سوریه، واکنش فرانسه را برانگیخت و رئیس جمهور فرانسه ادعای ناتوانی سوریه برای اقدامی در جهت آزادی گروگان های فرانسوی را نپذیرفتنی اعلام کرد.

موضوع گروگان های فرانسوی و امریکایی در بند نیروهای مسلمان در لبنان که همه روزه در رسانه های جهان منعکس می شد، نظر مقامات سیاسی و دیپلمات های منطقه ای و بین المللی را به خود معطوف کرده و آنها در تلاش بودند تا با ارتباط با ایران و سوریه امکان آزادی آنها را در لبنان فراهم کنند. در بسیاری از گزارش ها در این باره سعی می شد این موضوع به نحوی به ایران ارتباط داده شود.

از جمله گزارش ها این بود که دولت امریکا درخواست چهار گروگان امریکایی را که در لبنان در دست مسلمانان شیعه بودند، رد کرده است. گروگان ها در نامه شان از ریگان خواسته بودند که همان طور که وی با ربایندگان هواپیمای امریکایی تی.دبلیو.ای. در سال جاری مذاکره کرد، با این ربایندگان نیز مذاکره کند. از سوی دیگر، وزیر امور خارجه امریکا گفت که سوریه، ایران، الجزایر و لبنان از جمله کشورهایی هستند که امریکا از آنها برای کمک به آزادی گروگان های امریکایی در لبنان کمک خواسته است. «شولتر افزود: «تصور می شود اعضای گروه طرف دار ایران جهاد اسلامی، در پس این آدم ربایی ها باشند و گفته می شود که آنها این امریکایی ها را در عوض ۱۷ زندانی که به دلیل حمله به هدف های امریکایی، فرانسوی و کویتی در کشور کویت در بندند، نگاه داشته اند.» وی گفت که امریکا با حافظ اسد تماس گرفته و از طریق هرگونه تماس غیرمستقیم که با ایرانی ها داشته است، لبنانی ها را ترغیب کرده و با کسانی که احتمال میانجیگری آنان می رفته، نظیر الجزایر، مذاکره کرده است.»

درحالی که مذاکره و تلاش های دیپلماتیک در این باره وضعیت پیچیده ای یافته بود، فرستاده

ویژه کلیسای کانتربری - که با ربایندگان امریکایی ها در لبنان تماس گرفته بود - تأکید کرد که هرگونه حرکت اشتباهی ممکن است باعث مرگ گروگان ها شود.

به نوشته روزنامه لبنانی الجمهوریه: «در میان شرایطی که ربایندگان گروگان ها در لبنان برای آزادی آنان به نماینده اسقف کانتربری پیشنهاد کرده اند، کمک های نظامی محدود به ایران می باشد. [...] ربایندگان دیپلمات های فرانسوی نیز خواهان آزادی پنج نفری هستند که به جرم اقدام به قتل شاپور بختیار نخست وزیر پیشین ایران، زندانی هستند.»

رادیو بی بی سی نیز در برنامه ای اعلام کرد: «یک هیئت بشردوستی فرانسوی - که در پی خبری از چهار گروگان فرانسوی است که در لبنان به گروگان گرفته شده اند - می گوید که آنها را گروهی از مسلمانان افراطی طرف دار ایران بازداشت کرده اند.»

از سوی دیگر، همسر ژان پل کوفمن فرانسوی - که شش ماه قبل در لبنان به گروگان گرفته شده بود - اعلام کرد که مقامات ایرانی به او اطمینان داده اند که همه قدرت خود را برای کمک به آزادسازی همسرش به کار خواهند برد.

همچنین درحالی که تلاش های چندجانبه فرانسه و امریکا و نمایندگان آنان برای آزادی گروگان های غربی در لبنان افزایش یافته بود، کویت اعلام کرد با معاوضه گروگان ها با زندانیان کشورش به شدت مخالف است.

در تلاش برای ادامه طرح ریزی و آماده سازی عملیات گسترده سپاه پاسداران در سال جاری در منطقه فاو عراق (که منطقه عملیاتی فدک نام گذاری شده است)، امروز در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران جلسه ای با حضور فرماندهان ارشد سپاه پاسداران: رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه، غلامعلی رشید مسئول معاونت عملیات نیروی زمینی سپاه، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه قدس سپاه، عباس محتاج فرمانده قرارگاه سلمان و فرمانده ناحیه ۴ سپاه، احمد غلامپور (جانشین قرارگاه کربلا) و... تشکیل شد. در این جلسه مسئولان نیروی زمینی سپاه، با توجه به مشکلات بسیاری که در سر راه عبور از اروندرود و اجرای عملیات در منطقه فاو وجود دارد، مخالفت جدی خود را با اجرای عملیات در این منطقه اعلام کردند و برای اجرای عملیات در مناطق دیگر پیشنهادهایی دادند.

خلاصه ای از گزارش امروز راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه، درباره دیدگاه های مسئولان نیروی زمینی سپاه چنین است:

پس از یک روز وقفه در بررسی طرح های عملیاتی - که صرف پیگیری کار مهندسی در مناطق عملیاتی هور و فدک (منطقه عملیاتی فاو) گردید - از اوایل امروز بار دیگر مباحث اصلی عملیات آغاز شد. در طول روز مسئولان نیروی زمینی سپاه گفت و گو های بسیاری کردند و درباره مطالب متعددی از جمله تأمین شرایط لازم برای اجرای عملیات تبادل نظر شد. به تدریج مباحث گسترده تر و موضوعات جدیدی مطرح شد تا جایی که غلامعلی رشید مسیر بحث را تغییر داد و گفت:

«اصلاً بیاییم پیشنهاد بدهیم که امسال در جنوب، عملیات وسیع انجام ندهیم. تا عید ۱۵ عملیات قدس [عملیات محدود] می توانیم انجام دهیم و در این فاصله دو الی سه منطقه را از هر نظر آماده کنیم و در سال آینده عملیات بزرگ انجام دهیم. امر غافلگیری برای ما مهم است. با نیرویی که حداکثر تا ۷۰ گردان می رسد می توانیم در شمال غرب عملیاتی نسبتاً خوب انجام دهیم.»

حاضران در جلسه با این پیشنهاد که پیش از ظهر و بدون حضور محسن رضایی مطرح شد، موافقت و هریک به نوعی آن را تصدیق کردند. در ادامه بحث مزیت هایی برای این طرح پیشنهادی بیان شد:

۱. رعایت غافلگیری.

۲. آماده کردن سه منطقه فدک (فاو)، حیدر (روطه - قرنه) در هور و شمال منطقه عملیاتی بدر.

۳. آمادگی تجهیزات.

۴. امکان فراهم آوردن نیروی بیشتر برای جنوب در زمستان آینده.

۵. تکمیل و تثبیت تشکیلات نیروی زمینی سپاه تا سال آینده.

در مخالفت با اجرای عملیات در منطقه فاو نیز دلایل زیر برشمرده شد:

۱. رعایت غافلگیری ناممکن است.

۲. شرایطی که فرماندهان برای اجرای عملیات مشخص کرده اند، تأمین نشده است.

۳. زمان کافی برای آماده کردن زمین از جنبه مهندسی در اختیار نیست.

۴. نیروی مورد نیاز تأمین نشده است.

۵. هماهنگی در فعالیت هایی که برای تأمین امکانات می شود وجود ندارد.

۶. اجرای تک پشتیبانی در جزیره مینو میسر نیست.

در مجموع هر چه مباحث عمیق تر می شد، انگیزه اصلی و دلیل انتخاب منطقه عملیاتی فاو با ابهام بیشتر مواجه و حتی گفته می شد که منطقه فاو بر اثر فشارهای سیاسی برای عملیات انتخاب شده است.

در نهایت رحیم صفوی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، احمد غلامپور و... برای دادن پیشنهادهای جدید و مخالفت با اجرای عملیات در منطقه فاو به نتیجه قطعی رسیدند و قرار شد در جلسه ای با فرمانده کل سپاه در این باره به بحث پردازند.^(۱)

۱

در ادامه بحث درباره طراحی عملیات در منطقه فاو، بعد از ظهر امروز جلسه ای با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، و برادرانی که در جلسه صبح حضور داشتند. در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران تشکیل شد. نخست رحیم صفوی شروع به صحبت کرد:

برادران حاضر در این جلسه از ابتدای جنگ، در جنگ بوده اند و فلسفه وجودی شان در جنگ یک فلسفه محکم زیربنایی و عقیدتی است و براساس پایبندی به مقام ولایت آمدند در جنگ و با اعتقاد به اینکه این جنگ، جنگ بین حق و باطل است و جبهه حسینی ها علیه یزیدی هاست و اینکه هر زمانی هم که امام تکلیف کند، حاضر به ریختن خونشان به پای درخت ایمان و عقیده شان هستند....

... برادران با یک دید واقع بینانه می خواهند روی مسئله جنگ فکر و کار کنند. ما دید واقع بینانه را از این نظر می گوئیم که اگر به یک چیزهایی که می دانیم آماده نمی شود و در زمان لازم امکان فراهم شدن آن نیست توجه نکنیم، این یک دید غیرواقع بینانه است. من اساس تردید را عدم واقع بینی مسائل می دانم؛ اگر کسی واقع بینانه وارد یک صحنه و یک عملی بشود، در او هیچ تردیدی نیست.

۱-۱. سند شماره ۰۶۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: انتخاب منطقه عملیاتی فدک (فاو)، گزارش راوی قرارگاه خاتم، در عملیات والفجر ۸، داوود رنجبر، صص ۹۲ - ۹۱.

ما از عملیات های رمضان تا والفجرها و حتی خیبر و بدر به این نتیجه قطعی رسیده ایم که با مقدمات و امکانات موجود نمی توانیم عملیات گسترده ای داشته باشیم. البته عملیات گسترده در توان جمهوری اسلامی هست ولی در توان سپاه پاسداران نیست. الآن هیچ کدام از شرایط اجرای عملیات حاصل نیست. شما از شرایط اجرای عملیات را "حفظ غافلگیری" اعلام کرده اید. خوب ما چشمان را ببندیم و بگوییم دشمن نفهمیده؟ این همه اقدامات مهندسی شده، این همه جاسوس های دشمن در منطقه هست. شما گفته بودید که از شرایط اجرای عملیات این است که "ما ۱۵۰ گردان نیرو" داشته باشیم. فرماندهان مناطق ما می گویند که این نیرو فراهم نمی شود. شورای عالی سپاه می گوید این نیرو حاصل نمی شود و از ۷۶ هزار بسیجی که باید داشته باشیم الآن حدود ۲۶ هزار نفر موجود داریم، یعنی یک سوم؛ این دوسوم نیروی دیگری که به صورت بسیجی باید بیاید، با این مسائلی که الآن هست و با توجه به زمان و آموزش و... نمی آیند. ما می گوئیم وقتی نیرو آمد ۵۵ الی ۶۰ روز وقت لازم است تا برای عملیات آماده بشوند.

می گوئیم مهمات در وضع بسیار بدی است، ما حدود یک چهارم، یک پنجم، مهمات لازم را داریم و این چیزی نیست که در یک ماه یا دو ماه آینده دست ما برسد. آمار برخی از اقلام مهمات یک دهم و یک ششم تعداد لازم است. ما اگر بخواهیم اینها را نادیده بگیریم که همان عملیات بدر می شود. آن مقدار تجهیزات مورد نیاز که برآورد شده برای عملیات، برخی تا شش ماه و یک سال دیگر قابل تهیه شدن نیست. ...

برای این عملیات ها ما قرارگاه ها و لشکرهایمان هنوز هیچ شکلی نگرفته است.

مسئله مان الآن عملیات گسترده آینده است؛ بیشتر فرماندهان از آقای مرتضی قربانی و احمد کاظمی تا دیگر برادران به ما اعتراض می کنند که اینجا نمی توانیم عمل کنیم.

از شرایط دیگر برای عملیات این بود که در جزیره مینو تک پشتیبانی انجام بگیرد که ۵۰ درصد موفقیت در این است؛ این شرط هم آماده نیست.

حاصل نشدن این شرایط، برابر است با شکست و این شکست هم دیگر شکست بدر و خیبر نیست، شکستی است که هم فرماندهان ما روحیه شان خرد و شکسته می شود و هم نسبت به رده های بالاتر اصلاً بی اعتقاد می شوند. الآن بسیجی های کاظمی [لشکر ۸ نجف] به فرمانده شان ایرادی ندارند، به مسئولین جنگ و مملکت اعتراض دارند. می گویند اینها چه مسئولینی هستند که نمی آیند ببینند چه شده؟ در عملیات قادر چه گذشته؟ یعنی یک اعتراض عمومی را خواهیم داشت، الآن فرمانده لشکرها به قرارگاه ها بی اعتمادند، این بی اعتمادی اوج می گیرد.

رحیم صفوی در ادامه، پیشنهاد خود و دیگر مسئولان نیروی زمینی سپاه را چنین مطرح می کند:

«با این نیرو هایی که دارند می آیند، تا اوایل سال آینده ۱۰ الی ۱۵ عملیات محدود و موفق انجام بدهیم و هم زمان با این عملیات ها، خودمان را آماده کنیم و برای اوایل سال آینده در منطقه

رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه،
اجرای عملیات محدود در سال ۱۳۶۴ و
آمادگی برای عملیات گسترده در سال ۱۳۶۵
را پیشنهاد می‌کند.

شمال غرب بجنگیم و هم زمان با آنها منطقه فدک و منطقه حیدر و حتی منطقه بالاتر را یعنی شمال منطقه عملیات بدر را آماده کنیم. یعنی تمام کارهایش آماده بشود و در این سه منطقه بعد از عملیات های شمال غرب عملیات کنیم. عملیات های شمال غرب را با نیرویی به اندازه ۶۰ تا ۷۰ گردان عمل کنیم، ولی عملیات های جنوب را که ارزش و اهمیتش کاملاً روشن است احتیاج به غافلگیری، آماده کردن منطقه و آمادگی تجهیزات، وسایل و امکانات دارد، آماده بشوند تا عملیات را جلو ببریم. ما شرایط خودمان را با [عملیات های] خیبر و بدر بسنجیم، اگر موفقیتی نمی بینیم دست به عملی نزنیم که باعث ناراحتی بشود. برویم محکم به مسئولین بگوییم ما عملیات های محدود را ادامه می دهیم تا چندین ماه دیگر، بعد هم در شمال غرب می جنگیم و بعد از آن در جنوب»^(۱)

پس از سخنان رحیم صفوی، محسن رضایی درحالی که ناراحتی در چهره اش نمایان بود، پس از چند دقیقه تأمل شروع به صحبت کرد که بخش هایی از آن چنین است:

فرمانده کل سپاه محسن رضایی، در جلسه فرازگاه مرکزی سپاه با اشاره به اهمیت اجرای عملیات آبی (قار)، این جلسه را تلخ ترین جلسه در طول دوران فرماندهی اش نامید.

«متأسفانه این جلسه برای ما تلخ ترین جلسه ای است که در تاریخ عمر جنگ داریم. تازه می فهمم که عمق ترمزی که الان در آن پایین و عمق سدی که در بالای ما ایجاد شده، از پایین داریم ترمز می کنیم و از بالا یک سدی شده هم آن سد و هم ترمز شما، درست آن بن بست است که در جنگ پیدا شده، الان پیدا کرده است. شما در بدر آمدید گفتید که بیایم عملیات شماره ۲ را، اول انجام بدهیم، گفتیم

برادران این حرف را ننیزد اگر یک ماه به شما فرصت دادیم، رفتید روی عملیات شماره ۲ کار کردید، شاید وسط کار دوباره گفتید که نباید انجام بدهیم... چقدر استدلال شما یا برادرمان رشید آوردید که چرا نباید عملیات شماره ۲ را انجام بدهیم؟... الآن تنها راه ما "فاو" است، فاو مهم است. حالا می گوئیم فاو، اول می گوئید القرنه بعد از القرنه می آید می گوئید نخیر،

ص: ۴۶

۱-۲. همان، صص ۹۴ - ۹۲.

شمال غرب. خدا و کیلی همه تان می توانید بزیند روی قرآن که اگر یک ماه دیگر رفتید روی شمال غرب فکر کردید، دوباره نیاید بگویند که نمی شود و... زمان دارد می گذرد و این دو ضعف که ضعف اساسی است و مبنای ترمز را تشکیل داده از پایین داریم ترمز می کنیم، از بالا- هم که سد راه رشد توان رزمی و رشد قوه رزمی پیدا شده، حالا این وسط چه باید کرد؟ ما باید بفهمیم می خواهیم بجنگیم ولو با ۲ نفر، حتی با یک گروهان می شود جنگید و می شود از دشمن تلفات گرفت. با ۲ نفر هم می شود جنگید.

ضعف سومی که هست این است که شما می گویند که توان جمهوری اسلامی می رسد، توان جمهوری اسلامی می رسد یعنی ضعف سوم. این ترمز و آن سد، جنگ را به بن بست رساندند، کی می گویند توان جمهوری اسلامی می رسد جمهوری اسلامی معجونی است از دستاورد انقلاب و رژیم سابق که دست ما مانده، شما صحبت از یک توان بالقوه ای می کنید که می گویند ما می توانیم این را به فعل در بیاوریم... مگر توان یک چیز ساده ای است، فهم توان پنج سال وقت می خواهد شما تا پنج سال دیگر نمی توانید بفهمانید. الآن ۱۰۰ تا کمپرسی در جنگ می خواهید. همین الآن اگر بگویند ۱۰۰ تا کمپرسی، می گویند بینید اینها بهانه آوردند که می خواهند نجاتند که ۱۰۰ کمپرسی را گفتند. چه کسی این را می گوید، جز افراد بالای شما این را می گویند، چرا؟ با شما لج دارند؟ اینها غیرانقلابی اند؟ نه، طبیعی است، ما هم به جای آنها بودیم همین حرف را می زدیم، برای اینکه در جنگ نیستند ما چه انتظاری داریم؟ چهار سال است خواستیم اینها را در جنگ بیاوریم، اما ورود ناقص اینها در جنگ کار را بدتر کرد. پس این توانی که از جمهوری اسلامی می گویند، شما خودتان را دارید بازی می دهید، یک ذهنیتی را درست می کنید که عذاب وجدانتان را حل کنید بعد آن را می گویند نه ما اگر این حرف را می زنیم خوب دلیل داریم. می گویند توان جمهوری اسلامی باید بیاید جلو، کدام توان؟ کدام کار؟ پس این هم ضعف سوم شما. جمهوری اسلامی یعنی در کل دولت ۱۰۰ نفر آدم، تازه این ۱۰۰ نفر که حزب اللهی و انقلابی هستند نمی دانند جنگ چیست چهار سال و پنج سال دیگر می فهمند.

باوجود این باید پیش برویم، پس این توان که می گویند، این است. من یک مرتبه نسبت به برخورد شما غافلگیر شدم، فکر نمی کردم، حالا بعد فکر می کنم که چه ضعف های دیگری ما داریم باید این ضعف ها را در آوریم و آنها را حل کنیم. ...»

سخنان رحیم صفوی و محسن رضایی در این جلسه آغازی بود برای ادامه بحث:

رحیم صفوی: ما می گوئیم با این توان، نه می شود در القرنه بجنگیم و نه در فاو. حال شما هی می خواهید فشار بیاورید... اگر شما می فرمایید که متناسب با توانمان منطقه تعیین کنیم، الآن این منطقه تناسبی با توانمان ندارد، اگر برویم شکست می خوریم. سپاه با این توان قادر به اجرای عملیات گسترده نیست، باید توان بالاتری به دست بیاورد تا بتواند بجنگد.

محسن رضایی: این کلی است، این را چه کسی از شما قبول می کند؟ شما با استدلال ثابت کنید که اینجا چند گردان می خواهد و چند گردان تا به حال رسیده. این بحث های نارس شما، کار شما را سد کرده و وقتی که این کار سد بشود معلوم است که نمی توانید آماده بشوید». در ادامه جلسه یکی دیگر از مسئولان نیروی زمینی سپاه، وارد بحث می شود.

غلامعلی رشید: ما این را به وضوح می بینیم که اگر ۵۰، ۶۰ گردان نیروی بسیجی بدون امکانات و تجهیزات لازم فراهم شود، دستور عملیات صادر می شود؛ چشم پوشی می شود از غافلگیری؛ چشم پوشی می شود از برآورد مهمات و...

ما می گوئیم ما یک تاجر ورشکسته هستیم، نمی توانیم یک معامله بزرگ انجام دهیم. این خیالی است که ما قبلاً می کردیم. ما در فتح المبین یک تاجر خوب بودیم، می توانستیم معامله کنیم. الآن دیگر قادر نیستیم آن معامله بزرگ را بکنیم. ما می گوئیم با یک نفر هم می شود جنگید، اما یک نفر وقتی بجنگد، سه نفر عراقی را بکشد و خودش هم شهید بشود، این پیروزی است، اما مجموعه عملیات های بدر و خیبر می شود شکست؛ پیروزی نیست. قضیه عاشورا پیروزی است، ۷۲ نفر بودند به ۳۰ هزار نفر. می شود جنگید، اما تا یک ماه دیگر این ۵۰، ۶۰ گردان می شود قوی ترین عامل فشار.

رضایی: صحیح است که شما می خواهید از من اعتراف بگیرید که اگر همه توان فراهم نشد ننگید؟ کجای مردانگی این طور است؟

غلامعلی رشید: ما نسبت به فرماندهی خودمان اعتمادمان کم نشده، تردید نداریم. ما عقل شما و علم و تدبیر شما را عالی ترین تدبیر برای خودمان می شناسیم. ما بی اعتمادیم به اینکه امکانات نمی رسد، این تردید در بچه ها به وجود می آورد. یکی از علت تردیدها این است که بی اعتمادند به امکانات، بی اعتمادند به این نیرویی که باید فراهم شود، ... و دیدند هم این فراهم نشده و نیرو می آید پای کار و بعد می گویند عمل کنید و عمل هم کردند. ما می گوئیم جلوگیری کنیم از این کار. ما اگر هم یک مقدار پارسال منطقه ۲ را پیشنهاد می دادیم، می دیدیم که آن موقع پذیرای این نیست که بگوئیم عملیات گسترده، در جنوب نمی توانیم انجام دهیم. ولی الآن به این نتیجه رسیدیم که واقعیات را ببینیم. در این جنوب هدف های بسیار ارزشمندی هست که زیر زبان همه مزه می کند. تا گفتیم فاو، گفتند: به به، چه چیز خوبی است و... اینجا هدف هایش ارزشمند است و امکانات و نیرو می خواهد و ما سه سال است که در اینجا تلاش می کنیم، نتوانستیم یک گام قوی برداریم، ما به عنوان یک پیشنهاد می گوئیم که:

تا پایان سال عملیات محدود انجام دهیم، ۱۵ تا عملیات محدود انجام می دهیم، بعد برویم شمال غرب؛ آنجا می شود با ۵۰، ۶۰ گردان جنگ کرد، بعد به جنوب برگردیم. در این فاصله کار مهندسی بکنیم که بشود غافلگیری را رعایت کرد. الآن تمام یگان های ما در سرزمین جنوب هستند. غافلگیری از بین رفته است، دیگر معنی و مفهوم ندارد. کار مهندسی که ما می کنیم فردایش می خواهیم عمل کنیم. شما کار مهندسی جزیره آبادان را انجام دهید و یک سال بعد عملیات کنید. این معنای دیگری پیدا می کند. غافلگیری، آب حیات ماست.

ما می‌گوییم جمهوری اسلامی بیاید به اندازه توانش بجنگد. اصلاً ما درباره تبدیل توان بالقوه جمهوری اسلامی به توان بالفعل بحث نمی‌کنیم. ما می‌گوییم این توانی که الآن هست دیگر قادر نیست معامله بزرگ را انجام دهد. کوچک‌ترین نقطه اش در شلمچه - که عمق و عرضش ۵ کیلومتر نمی‌شود - می‌بینیم ۸۰ گردان نیرو می‌برد، آن هم تضمینی نیست که بمانیم... یک اسبابی باید فراهم شود که منطقه ای که می‌گیریم بتوانیم بمانیم، آن اسباب نیست و دوباره باید برگردیم...

ما اگر متکی به یک عارضه طبیعی مثل رودخانه یا کانال یا دژی که ۴ متر بلند باشد و ۳ متر عرض داشته باشد می‌توانیم بجنگیم. ما هرجا برویم بیرونمان می‌کنند؛ باید متکی به رودخانه بجنگیم.

محسن رضایی: دشمن ما را از شهر فاو و نخل‌ها نمی‌تواند بیرون کند.

غلامعلی رشید: با یک روز اجرای آتش تهبه، خانه‌های فاو را خراب می‌کند.

عزیز جعفری: اینکه می‌فرمایید توان جمهوری اسلامی این جوری است، مگر مسئول جنگ و ادامه آن سپاه است؟

محسن رضایی: بله، سپاه است. امام از شما می‌خواهد.

غلامعلی رشید: بله، ما می‌جنگیم. به اندازه توانمان می‌جنگیم.

عباس محتاج: این بحث‌ها چند ماه پیش در تهران انجام شد و نتیجه‌ای گرفته شد که معقول و منطقی بود. خود شما در جلسه‌ای فرمودید که ما با این توان دیگر قادر به برآورد اهداف شما [مسئولان] نیستیم، البته می‌جنگیم.

محسن رضایی: ما گفتیم احتمالاً فاو؛ در صورتی که این شرایط حاصل بشود. ما همان موقع این حرف را زدیم.

محسن رضایی: من اطمینان دارم که تا پایان آذرماه نیروهایی که می‌خواهید می‌آیند و تأمین می‌شود. اگر آماده نشود عملیات محدود انجام می‌دهیم.

غلامعلی رشید: ما می‌گوییم از همین الآن عملیات محدود انجام بدهیم، عملیات گسترده انجام ندهیم.

محسن رضایی: در این جلسه یک نتیجه می‌گیریم که القرنه را حذف کنیم و به جای آن در کنار آماده‌سازی منطقه فدک، چند عملیات محدود را هم آماده کنید، طوری باشد که قابل عمل باشد (یعنی اگر فدک نشد، حتماً آنها بشود).

ما الآن این تدبیر را می‌پذیریم که در کنار آماده شدن فاو، با اولویت - چون من مطمئنم این امکانات می‌رسد ولی شما نمی‌رسید - در کنار این بیاید پنج منطقه را برای عملیات محدود آماده کنید که اگر به این نتیجه رسیدیم که [عملیات] فدک به شکست خواهد انجامید، در همان زمان عملیات‌های محدود را انجام دهیم.

در اینجا تقریباً برادران حاضر در جلسه قانع شدند و پذیرفتند، ولی غلامعلی رشید بر این نظر تأکید می‌کرد که در جنوب نمی‌توانیم عملیات موفق اجرا کنیم. وی به تدبیر جدید نیز قانع نبود و معتقد بود که اصلاً نباید روی منطقه فدک با دید اجرای عملیات کار شود.

محسن رضایی: شما مطمئن باشید آن روز که اگر غافلگیری از بین برود و امکانات آماده

نشود و... یا عمل نمی کنیم یا اگر هم عمل کنیم من خودم با ۲ الی ۳ لشکر می روم و عمل می کنم. شما را هم می فرستم دنبال عملیات های محدود.

غلامعلی رشید: من می گویم الآن زمان تصمیم گیری است.

محسن رضایی: نه این طور نیست، اگر ما به این نتیجه برسیم که همه شرایط ما آماده است ولی شما یک ذهنیت اشتباهی به ذهنتان آمده و آن ذهنیت شما را محدود کرده، شما مطمئن باشید ما تدبیر و همه چیزمان را عوض می کنیم.

غلامعلی رشید: شما اگر تشریف بردید، همه برادران می آیند دنبالتان، اما تردید ها می ماند.

محسن رضایی: نباستی بماند.

غلامعلی رشید: ما سه سال است در جنوب تردید داریم در جنگ کردن.

محسن رضایی: این تردید را باید حل کنیم، بیرون کنیم.

غلامعلی رشید: مگر اینکه چشم و گوشمان را ببندیم. مگر اینکه ما اینجا نباشیم. هر چه اطلاعات من بیشتر می شود، تردید من بیشتر می شود.

محسن رضایی: اگر نمی رسید دو تا [منطقه فدک و عملیات های محدود] را با هم پیش ببرید، یکی از قرارگاه هایتان را تحت امر خود ما بگذارید. اول اینکه شما بنشینید سازماندهی کنید، که اگر بتوانید هم فاو را آماده کنید و هم اینکه عملیات های محدود هم فراهم کنید. اگر می بینید نمی توانید، چون آقای رشید می گوید ما عقب ماندگی در فاو داریم و همه مان باید برویم پای کار و به آن عملیات محدود نمی رسیم، چون برای ما به هر حال آماده سازی یک عملیات یدکی امری اجتناب ناپذیر است، یعنی نمی توانیم نداشته باشیم برای این کار دو راهکار است [علاوه بر راهکار اول] که هر دو را خودتان انجام دهید:

- یک سری یگان به ما بدهید ما برویم عملیات محدود را انجام بدهیم و خودتان فاو را آماده کنید.

- برعکس یکی از قرارگاه ها را بگذارید تحت امر ما، ما برویم دنبال عملیات فاو، شما بروید محدود را انجام بدهید.

یکی از این سه راهکار را انتخاب کنید.

راوی مرکز مطالعات در قرارگاه مرکزی نتیجه این جلسه را چنین جمع بندی کرده است:

فرمانده کل سپاه پذیرفت که در کنار آماده شدن منطقه فاو برای عملیات، چند عملیات محدود نیز آماده شود که اگر این نتیجه به دست آمد که طرح عملیات فاو اجرایی نیست، عملیات های محدود اجرا شود.

با اطمینانی که فرمانده کل سپاه درباره تهیه و تأمین امکانات مورد نیاز داشت، همچنان اولویت کار به منطقه عملیاتی فاو داده شد.

در زمینه اجرا نیز فرمانده کل سپاه راه حل ها و پیشنهادهایی مطرح کرد مبنی بر اینکه یا هر دو مأموریت را با تقسیم قرارگاه ها، نیروی زمینی سپاه انجام دهد، یا اگر برای نیروی زمینی سپاه اجرای هر دو مأموریت میسر نیست، تعدادی از یگان ها در اختیار فرمانده کل قرار

بگیرد و درمورد اجرای عملیات محدود یا گسترده بین فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی، تقسیم کار

ص: ۵۰

شود و فرماندهان نیروی زمینی به انتخاب خود یکی از آن دو را برعهده گیرند.

در مجموع نتیجه جلسه را می توان پیگیری عملیات محدود در نقش عملیات یدک برای عملیات فاو - که همچنان اصلی تلقی می شد - دانست و این تصمیم طرح عملیاتی حیدر را در هور منتفی کرد.

در پایان، مسئولان نیروی زمینی سپاه تا حدود بسیاری درباره ادامه فعالیت های خود قانع شدند که روی طرح فدک کار کنند و اگر در آینده زمینه اجرای آن فراهم نشد یا به هر شکلی احساس کردند اجرای عملیات ممکن نیست، عملیات محدود را دنبال کنند. (۱)

۱

برای تحقق فعالیت های مهندسی، شناسایی و دیگر اقدامات لازم برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه عملیاتی فدک (فاو) به طور مطلوب، یکی از اقداماتی که از چندی پیش ضروری تشخیص داده شده بود، خارج کردن مردم بومی از این منطقه است، زیرا حضور مردم در این منطقه موجب می شد دشمن به راحتی با اعزام جاسوسان خود به میان مردم، اطلاعات موردنظر را کسب کند. در مواردی نیز اطلاع به دست آمد که معدودی از افراد بومی از اروندرود عبور کرده و پس از دادن اطلاعات به عوامل دشمن و دریافت دستمزد از آنها، به داخل کشور برگشته اند که البته برخی از آنان دستگیر شده اند.

اگرچه برای خارج کردن مردم از منطقه، قبلاً هماهنگی های لازم با استانداری خوزستان انجام شده بود، لیکن مردم بومی همچنان در منطقه، به ویژه در حواشی رودخانه بهمن شیر حضور دارند. لذا امروز استاندار خوزستان به دعوت فرمانده کل سپاه پاسداران به قرارگاه خاتم الانبیا(ص) آمد و در جلسه ای توافق شد با همکاری استانداری ترتیبی داده شود که در اسرع وقت مردم از منطقه خارج شوند. (۲)

۲

اجرای عملیات های گسترده ایران در اواخر سال های گذشته، افزایش اعزام نیرو های داوطلب، احتمال اقدامات تلافی جویانه ایران علیه عراق و... از جمله شواهدی است که دیپلمات ها براساس آن، از آمادگی ایران برای تهاجمی گسترده علیه مواضع عراقی ها خبر می دهند.

خبرگزاری رویتر در پیش بینی عملیات آتی ایران چنین گزارش می دهد: «هم زمان با گزارش هایی درمورد اینکه ایران ممکن است به یک تهاجم عمده در باتلاق های جنوب عراق دست بزند، عراق حملات هوایی و زمینی خود علیه ایران را شدت بخشیده است. دیپلمات ها در بغداد و تهران معتقدند که ایران خود را برای اجرای تهاجمی تازه در منطقه باتلاقی هویزه - که ماه مارس گذشته [اسفندماه] صحنه یک تعرض بزرگ برون مرزی ایران بود - آماده می کند. سرازیر شدن نیرو های داوطلب به جبهه های جنگ، ایران را در موقعیتی که بتواند دست به یک حمله زده یا حداقل تهدید به انجام دادن آن بکند، قرار داده است.

این دیپلمات ها معتقدند که ایران ممکن است به تلافی حملات عراق به جزیره خارک و

ص: ۵۱

۱-۳. همان، صص ۱۰۳ - ۹۵.

۲-۴. همان، ص ۷۲.

دیگر تأسیسات نفتی و اقتصادی ایران، دست به تهاجم علیه نیروهای عراقی بزند و به طور کلی انتظار می رود اکنون که گرمای فصل تابستان پایان یافته، درگیری ها در طول جبهه های جنگ ایران و عراق شدت پیدا کند.»^(۱)

اما روزنامه کریستین ساینس مانیتور به احتمال اجرای عملیات محدود از سوی ایران اشاره کرده و به نقل از دیپلمات های ایرانی در اروپا نوشته است: ایران دیگر قصد اجرای حملات تهاجمی زمینی در آینده نزدیک را ندارد و رزمندگان ایرانی به پیشروی قدم به قدم خود به داخل خاک عراق ادامه خواهند داد.»^(۲)

۱

در گزارش های عملیاتی امروز ایران و عراق به حملاتی علیه مواضع یکدیگر در جبهه های جنگ اشاره شده است.

رکن ۳ نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران گزارش داده است: «در ساعت ۱۰ امروز دشمن با گروهانی تقویت شده، در منطقه طلائی، یک تک هماهنگ شده اجرا کرد و پس از باز کردن معبر به یکی از مواضع لشکر ۱۶ زرهی قزوین در این منطقه تک نمود و دیدگاه سمت چپ گردان را اشغال کرد و با پرسنل مستقر در مواضع، درگیر رزم تن به تن شد. در پی آن یگان مجاور اقدام به اجرای به موقع تک محلی پشتیبانی کرد که دشمن پس از نیم ساعت مقاومت و اجرای آتش های شدید به منظور قطع درگیری، متواری گردید. نیروهای خودی در محل درگیری هیچ گونه تلفاتی نداشتند، ولی بر اثر آتش انبوه دشمن، دو نفر شهید و دو نفر مجروح شدند. از نیروهای دشمن نیز ده نفر کشته و تعدادی مجروح گردیدند.»^(۳)

از سوی دیگر، سرفرماندهی ارتش عراق در اطلاعیه نظامی امروز خود ضمن اعلام حمله نیروهای عراقی به مواضع نیروهای ایرانی در بخش عملیاتی شرق دجله، آورده است: در این حمله پس از اینکه ۵۰ تن از نیروهای ایرانی کشته و تعدادی نیز به اسارت درآمدند، نیروهای خودی سالم به مقر خود بازگشتند. در این اطلاعیه نظامی همچنین با اشاره به حمله دیگری در شرق میسان و دفع حملات نیروهای ایران به مواضع ارتش عراق، ادعا شده است که در نبردهای شب گذشته و امروز، از نیروهای ایرانی ۱۰۹ تن کشته و تعدادی زخمی و اسیر شده اند.»^(۴)

اما اطلاعیه نظامی شماره ۲۲۸۳ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران حاکی است که امروز یک گروه گشتی دشمن که در منطقه عملیاتی قصر شیرین قصد نفوذ داشت، شناسایی و با اجرای آتش به موقع نیروهای خودی، متواری شد. در منطقه سومار نیز از حرکت و فعالیت یک یگان زرهی ارتش عراق جلوگیری شد. در ادامه این اطلاعیه آمده است: «رزم تدافعی نیروهای ما در جبهه های جنوب علاوه بر اجرای آتش پدافندی بر روی مواضع و استحکامات دشمن، کنترل و مهار کردن عملیات یک واحد تقویت شده دشمن بود که در ساعت یک بامداد امروز در منطقه

ص: ۵۲

-
- ۱- ۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ۱۷/۸/۱۳۶۴، ص ۳، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۸/۱۳۶۴.
 - ۲- ۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۴، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷.
 - ۳- ۷. سند شماره ۱۰۷۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای عملیاتی، شماره ۲۳۲، از قرارگاه عملیاتی جنوب رکن ۳ به فرماندهی نزاها معاونت عملیات و اطلاعات، ۱۶/۸/۱۳۶۴.
 - ۴- ۸. مأخذ ۵، ص ۱، اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۱۴ عراق.

عملیاتی عین خوش قصد اجرای تک را داشتند و ظفرمندان اسلام در همان دقائق اولیه شروع عملیات دشمن، آتش سنگین خود را روی آنان اجرا و با به هلاکت رساندن نفرات پیشرو دشمن که با نیروهای ما درگیر شده بودند، یگان متجاوز را در منطقه سرکوب و متواری ساختند.»^(۱)

رادیو بی بی سی نیز از درگیری های نیروهای ایرانی و عراقی چنین گزارش داده است: «رادیو بغداد امروز طی آنچه که عملیات تهاجمی محدود خوانده، اعلام کرد: نیروهای عراق ۱۰۹ تن از سربازان ایرانی را به هلاکت رسانده است. گفته می شود ۵۰ سرباز ایرانی در مرداب های هویزه به دست نیروهای عراقی کشته شدند.

ایران هنوز اشاره ای به برخوردهای اخیر نکرده است، اما هر دو طرف وقوع درگیری در بخش مرکزی جبهه و در ناحیه شمالی تر؛ یعنی در نزدیکی شهرک سومار در خاک ایران را قبول کرده اند. ایران از یک تهاجم در دو کیلومتری شمال سومار خبر داد که در اولین ساعات بامداد صورت گرفته است و گفت که با درهم کوبیدن یک گردان ارتش عراق، ۷۵ سرباز عراقی را کشته یا زخمی کرده اند. بنا بر اعلامیه امروز صبح عراق، یک تهاجم ایران در این منطقه عقب رانده شده و ۲۴ سرباز ایرانی به هلاکت رسیدند. گفته می شود در بخش مرکزی جبهه به ادعای ایران دو روز پیش در جریان یک برخورد بیش از یک صد سرباز عراقی کشته یا زخمی شده اند درحالی که به ادعای عراق در آنچه که خبرگزاری رسمی عراق یک حمله غافلگیرانه توصیف کرده است، ۳۵ سرباز ایرانی کشته شدند.»^(۲)

رادیو اسرائیل و خبرگزاری آلمان نیز در گزارش های مشابهی، اطلاعیه عراق را منعکس کردند.^(۳)

۱

حملات هوایی ارتش عراق به مراکز صنعتی، اقتصادی و مسکونی - که با هدف تشدید فشار و تحمیل آتش بس به ایران از روز گذشته آغاز شده است - امروز نیز ادامه یافت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر، دو جنگنده میگ ۲۵ عراقی در ساعت ۱۳:۰۴ پنجشنبه ۱۶/۸/۱۳۶۴ جزیره خارک را هدف قرار داده اند. در این حمله دو بمب داخل آب های ساحل جزیره فروافتاده و دو بمب دیگر به اطراف اسکله فلات قاره و به خیابانی اصابت کرده است که بر اثر آن ۳ نفر مجروح شده اند. به گفته مقام های محلی، این حمله خسارت مالی نداشته است.^(۴)

نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی نیز در گزارش مشابهی از این حمله آورده است: بمب ها در محوطه شرکت فلات قاره به زمین اصابت کرده و به قطع کامل برق و مجروح شدن ۳ نفر انجامیده است.^(۵)

براساس اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۱۴ سرفرماندهی ارتش عراق، هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۲:۳۰ ظهر امروز، حمله هوایی جدیدی به جزیره خارک انجام داده و در پایان مأموریت سالم به پایگاه هایشان بازگشته اند.^(۶)

ص: ۵۳

۱- ۹. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۱۰. مأخذ ۵، ص ۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۳- ۱۱. مأخذ ۵، صص ۹ و ۱۲.

۴- ۱۲. مأخذ ۵، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۵-۱۳. سند شماره ۲۳۰۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی، شماره ۳۴، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۶-۱۴. مأخذ ۵، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

در بازتاب این حمله هوایی، رادیو اسرائیل خبر مذکور را به نقل از سرفرماندهی ارتش عراق منتشر کرد و افزود: «طی ماه های اخیر این سی و ششمین بار است که عراق اعلام می کند پایانه خارک مورد حمله قرار گرفته است.»^(۱)

۱

شورای امنیت سازمان ملل تلاش های جدیدی را برای توقف جنگ ایران و عراق آغاز کرده است. ریچارد و وکلوت سفیر ایتالیا در سازمان ملل که ریاست شورای امنیت را به عهده دارد، در مصاحبه ای با خبرنگاران در نیو یورک گفت: «به من از سوی شورای امنیت اختیار داده شده است تا گفت و گوهای رسمی با نمایندگان دو کشور ایران و عراق را برای پایان دادن به جنگ آغاز کنم. ما فکر می کنیم که درهای صلح کاملاً بسته نشده است. شورای امنیت معتقد است که باید این مسئله را بررسی کرد، زیرا امری که در گذشته محتمل بوده، هم اکنون نیز غیرمحتمل نخواهد بود.»^(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز که از منابع دیپلماتیک سازمان ملل متحد کسب اطلاع کرده است، گزارش داد: «ریچارد و وکلوت رئیس کنونی شورای امنیت، تماس هایی با ایران و عراق برقرار کرده تا راه های تحرک و تلاش برای رفع اختلافات میان دو کشور را مورد بررسی قرار دهد. همین منابع اضافه کردند تا قبل از پایان هفته احتمالاً و وکلوت مشورت هایی درباره این تماس ها با اعضای شورای امنیت خواهد کرد.»^(۳)

۲

قطعه نامه پایانی اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس که روز گذشته در مسقط منتشر شد^(۴) و نشان از موضع گیری ملایم تر این شورا نسبت به گذشته دارد، امروز مورد توجه رسانه ها قرار گرفت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن: «خبرنگار نشریه تایمز مالی در گزارشی از

ص: ۵۴

۱- ۱۵. مأخذ ۵، ص ۱۲، رادیو اسرائیل، تاریخ ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۲- ۱۶. روزنامه کیهان، ۱۶/۸/۱۳۶۴، ص ۲۸.

۳- ۱۷. مأخذ ۵، صص ۹-۱۰، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۴- سران شش کشور عربی شورای همکاری خلیج فارس روز چهارشنبه (۱۵/۸/۱۳۶۴) در جلسه پایانی کنفرانس مسقط، شدت یافتن خطرناک جنگ ایران و عراق به ویژه در آب های خلیج فارس را تقبیح و اظهار عقیده کردند که این وضع ثبات و امنیت منطقه را تهدید می کند. ششمین اجلاس شورای همکاری خلیج فارس برای نخستین بار از روش عراق در جنگ ستایش نکرد و در اعلامیه پایانی از ایران درخواست نکرده است که به ابتکارهای صلح پاسخ مثبت دهد. در اعلامیه پایانی هیچ گونه ابتکار میانجیگری تازه ای در جنگ ایران و عراق به خرج نداده و تنها آمادگی خود را به تلاش برای حل اختلافات دو کشور که متضمن حقوق و منافع مشروع ایران و عراق می باشد، یادآور شده اند. اعلامیه در زمینه همکاری نظامی شش کشور فقط به تصویب یک اندیشه استراتژیکی مشترک توسط شورای همکاری اشاره کرده و سخنی از یک طرح یا استراتژی دفاعی به میان نیاورده است. (روزنامه اطلاعات، ۱۶/۸/۱۳۶۴، ص ۴۸، مسقط خبرگزاری فرانسه).

مسقط می نویسد: سران شورای همکاری با نواختن آهنگ ظریفی به نشانه میل به بهبود روابط با ایران و اتخاذ موضع بی طرفانه تری نسبت به جنگ تحمیلی، به اجلاس چهار روزه خود پایان دادند و مسئولین خلیج [فارس] ابراز عقیده کردند در صورتی که اعضای شورای همکاری سیاست برابرهانه تر و بی طرفانه تری نسبت به این نزاع انتخاب کنند نقش مفید تری بازی خواهند کرد. به گفته ناظرین، تغییر موضع ظریف عربستان سعودی، بحرین، کویت، قطر، عمان و امارات به طور اجتناب ناپذیری به دور شدن آنها از حمایت کامل از عراق تفسیر خواهد شد.

خبرنگار تایمز مالی می افزاید: ابراز نگرانی اعضای شورا نسبت به گسترش درگیری ها در خلیج فارس، انتقاد پوشیده ای است از عراق به دلیل حملاتش به تأسیسات نفتی خارک و میدان های نفتی ایران. نظر تحلیل گران اوضاع منطقه این است که شورای همکاری احتمالاً می خواهد مسئله کلی جنگ را از موضوع روابط با ایران جدا نماید و به عقیده بسیاری اشاره بیانیه پایانی به مسئله عادی کردن مناسبات با ایران، به عنوان بهترین راه دفاع درمقابل تروریسم است.

از سوی دیگر، خبرنگار روزنامه دیلی تلگراف نظری کاملاً متفاوت دارد، در گزارش وی آمده است: کشورهای خلیج [فارس] در این اجلاس صریحاً حمایت خود را از عراق به عنوان طرف عربی جنگ آشکار ساختند و مسئولیت حملات علیه کشتیرانی در خلیج [فارس] را به گردن ایران انداخته و مخالفت خود را با این کشور اعلام داشتند. این خبرنگار می افزاید: شورا کمک های همه اعضای خود را برای میانجیگری در جنگ پیشنهاد کرد، اما دورنمای پذیرفته شدن این پیشنهاد آن قدر ضعیف بود که مذاکره درباره این مسئله چیزی بیش از تشریفات نبود. (۱)

خبرگزاری فرانسه نیز قطعنامه پایانی مسقط را از منظر دیگری مورد توجه قرار داده است: «شش امیرنشین عرب خلیج [فارس] روز چهارشنبه به هنگام جلسه اختتامیه شورای همکاری خلیج [فارس] در مسقط عملیات خطرناک، به ویژه در آب های خلیج [فارس] و جنگ ایران و عراق را مورد تقبیح قرار داده و اظهار عقیده کردند که این عملیات ثبات و امنیت آنان را تهدید می کند. در نظر تحلیل گران این تقبیح درحقیقت یک انتقاد تلویحی از عراق است که اعلام داشته طی هفته های اخیر ۲۵ بار به تأسیسات نفتی خارک حمله کرده و حملاتی نیز به نفتکش ها که آخرین آن به نفتکش یونانی کاناریا بوده، صورت داده است. ششمین کنفرانس شورای همکاری خلیج [فارس] همچنین برای اولین بار در این جلسه از تجلیل عراق نسبت به موضعش خودداری کرد، در صورتی که در جلسات قبلی ابتدا از موضع عراق پشتیبانی می کرد. این شورا همچنین برعکس دفعات قبل در بیانیه نهایی خود از ایران نخواست است به ابتکارات صلح پاسخ دهد.»

خبرگزاری فرانسه افزوده است: «ناظران معتقدند که بیانیه نهایی مسقط انعکاسی از یک موضع بسیار متوازن درقبال عراق و ایران است. این درحالی است که چند ماه پیش آنها همبستگی کامل

ص: ۵۵

خود با رژیم صدام حسین را اعلام داشته بودند. سه شنبه شب یک مقام عربی خلیج [فارس] به خبرگزاری فرانسه اعلام کرده بود که شورای همکاری خلیج [فارس] در صدد است باب مذاکره با ایران را برای بهبود مناسبات با این کشور باز کند. همین منبع اضافه کرده بود که شش کشور عضو شورا با موضع گیری های سازنده اخیر تهران، به این کار تشویق شده اند.»^(۱)

راديو اسرائیل نیز در گزارشی از مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس اعلام کرد: «کشورهای عضو شورای خلیج [فارس] - که تاکنون ۳۶ میلیارد دلار کمک مالی در جنگ علیه ایران به عراق اعطا کرده اند - در قطعنامه خود تأکید کردند که مایل به حفظ مناسبات دوستانه با دولت تهران می باشند. آنها در عین حال تأکید کردند که گسترش یافتن جنگ، صلح و امنیت منطقه را به خطر می اندازد. از سوی دیگر اعلام شد کشورهای عربی خلیج فارس قصد دارند تماس های تازه ای با ایران و عراق برقرار ساخته، بکوشند به جنگ بین دو کشور پایان دهند. آقای عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری های خلیج که این خبر را اعلام داشت، افزود: این تماس ها به زودی آغاز خواهد شد.»

راديو اسرائیل همچنین افزود: «سران امیرنشین ها و کشورهای عربی خلیج فارس در قطعنامه ای که دیشب انتشار دادند، از حکومت اسلامی ایران خواستار شدند حق آزادی کشتیرانی در آب های بین المللی را محترم شمارد، ولی به موازات آن گسترش بخشیدن به جنگ از جانب عراق را نیز تلویحاً مردود شمردند.» راديو اسرائیل در پایان افزود: «راديو دولتی ایران با پخش تفسیری از برخی تصمیمات کنفرانس عالی خلیج ابراز خشنودی کرد و گفت: این بار کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس با دیدی نسبتاً واقع بینانه به طور یک جانبه از متجاوزین عراقی اعلام پشتیبانی و حمایت نمودند.»^(۲)

روزنامه لوموند نیز در این باره نوشته است: «به نظر می رسد کشورهای خلیج [فارس] از این پس قصد دارند روابط خودشان را با ایران بهبود بخشند، به این امید که شاید انعطاف ناپذیری تهران برطرف شده و روزی در صدد یک توافق مسالمت آمیز با عراق برآید. با این حال نباید انتظار داشت که این تجدیدنظر در رویه امیرنشین های خلیج [فارس] به زیان بغداد تمام شود. برای نمونه عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج [فارس] در پاسخ به پرسش های مصرانه روزنامه نگاران دایر بر اینکه چرا نام عراق که در افزایش تشنج نظامی در آب های خلیج [فارس] و تجاوز به آزادی کشتیرانی مسئولیت مهمی دارد، ذکر نمی شود، فقط از کلیات سخن گفت و خاطر نشان ساخت مهم این است که این جنگ که دارد همه ما را ویران می کند، پایان پذیرد.»^(۳)

ص: ۵۶

۱- ۱۹. مأخذ ۵، صص ۱۸ - ۱۷، مسقط - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۰. مأخذ ۵، ص ۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۳- ۲۱. مأخذ ۵، ص ۲۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۴ به نقل از روزنامه لوموند.

اعزام نیروهای داوطلب به مناطق جنگی برای شرکت در عملیات آتی ادامه دارد. عده ای از سفیران ایران و کارکنان وزارت خارجه نیز برای بازدید از جبهه ها وارد اهواز شدند.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، امروز گروه های کثیری از اقشار مختلف مردم حزب الله کشورمان متشکل از نیروهای اعزام مجدد، خدماتی، امدادگر و تخصصی از تعدادی از شهرهای کشور از جمله: چالوس، سمنان، ارسنجان، شیروان، سعادت شهر، آشتیان، تبریز، بوانات اراک، کاشان، شهریار، رباط کریم، باختران، شیراز، گناباد، مسجدسلیمان، طبس، زاهدان و... به منظور یاری رساندن به دیگر رزمندگان و وارد کردن ضربه نهایی، در میان بدرقه گرم و پر شور خانواده هایشان و امت شهیدپرور، راهی جبهه های نور علیه ظلمت شدند. (۱)

از سوی دیگر، امروز سفیران و کارداران جمهوری اسلامی ایران در کشورهای عربی و آفریقایی، مسئول معاونت اداری مالی وزارت امور خارجه، گروهی از مدیران کل و چند تن از کارمندان این وزارتخانه برای بازدید از جبهه های جنگ حق علیه باطل و دیدار و گفت و گو با رزمندگان اسلام وارد اهواز شدند. علی جنتی استاندار خوزستان و چند تن از مسئولان جبهه و جنگ قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و کربلا از آنها استقبال کردند. (۲)

گروه های ضدانقلاب، امروز در مناطق کردنشین دست به اقداماتی بر ضد نیروهای جمهوری اسلامی زدند.

۱. به نوشته نشریه رویدادها: «یک خودرو تانکر نفت در محور سردشت - الآن بین پایگاه های پل شکسته و کاسه شکن به کمین افراد ضدانقلاب افتاد. این افراد با شلیک موشک آر.پی.جی. ۷، تانکر را منفجر کردند که راننده و سرنشین دیگر آن به شهادت رسیدند.» (۳)

۲. گزارش نشریه رویدادها و تحلیل حاکی است: «در روزهای ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ آبان ماه نیروهای خودی در پایگاه های اطراف شهر بانه با ضدانقلاب درگیر بوده اند. نیروهای تأمین پایگاه دولازران ۲ نیز با افراد گروه خباب درگیر شده اند که یکی از سربازان با اسلحه و مهمات به اسارت ضدانقلاب درآمده است.» (۴)

۳. امروز در درگیری رزمندگان اسلام و عوامل حزب دمکرات کردستان ایران در منطقه الواتان از توابع شهرستان پیرانشهر، یک سرباز وظیفه مجروح شد. (۵)

۴. سه تن از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) که امروز از سردشت عازم مهاباد بودند، با تلاش نیروهای خودی در جاده چتیگه - مهاباد دستگیر شدند، اما بر اثر سهل انگاری برادران، این افراد یک قبضه اسلحه افراد خودی را گرفته و یکی از نیروهای گشت را به شهادت رساندند که با هوشیاری بقیه نیروها و درگیری با آنها، هر سه تن کشته شدند. (۶)

۱- ۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۸/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۲۳. مأخذ ۹، ص ۳.

۳- ۲۴. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۰، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۴-۲۵. مأخذ ۶، ص ۳۸.

۵-۲۶. سند شماره ۲۰۰۰۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۲، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

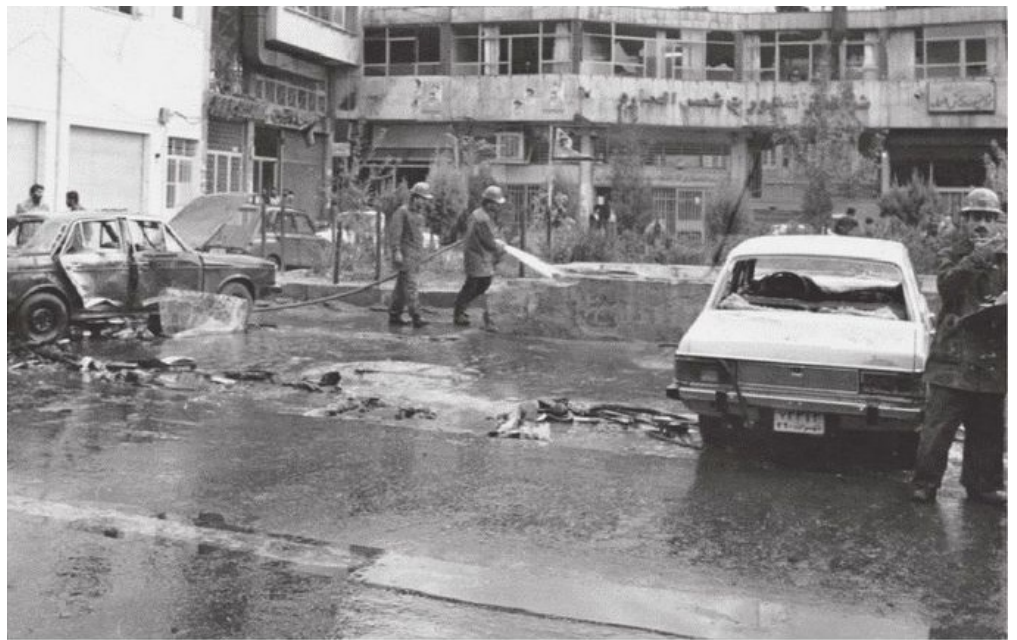
۶-۲۷. سند شماره ۲۰۰۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۳، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

گروه های ضدانقلاب با هدف ایجاد رعب و وحشت در بین مردم و تلاش برای تغییر رفتار مردم، به اقدامات تروریستی، بمب گذاری و آدم ربایی دست می زنند.

ساعت ۹:۵۵ امروز، انفجاری نسبتاً قوی در خیابان ناصرخسرو تهران به وقوع پیوست. این انفجار در محل پر رفت و آمد حوالی کوچه مروی اتفاق افتاد. (۱) به گزارش خبرنگار روزنامه اطلاعات، در این حادثه یک عابر به شهادت رسید و چند تن دیگر مجروح شدند. همچنین تعدادی خودرو که در نزدیکی محل انفجار پارک شده بود، خسارت دید و شیشه های تعدادی از مغازه ها و ساختمان های اطراف خرد شد. (۲)

یونایتد پرس ضمن نقل بخش هایی از گزارش های خبرگزاری جمهوری اسلامی، افزود: «ساکنین تهران که از طریق تلفن با آنها تماس گرفته شد، به نقل از شاهدان عینی گفتند: بر اثر این انفجار به هشت خودرو از جمله یک خودرو پیکان که بمب داخل آن کار گذاشته شده بود، آسیب وارد شد. آنها اضافه کردند که بمب مزبور دقیقاً در همان جایی منفجر شده است که روز شنبه گذشته بمبی کار گذاشته شده در داخل خودرو دیگر کشف و خنثی شده بود.» (۳)

تصویر

انفجار بمب در یکی از اماکن پرتردد تهران توسط گروه های ضدانقلاب
حضور گروه های آتش نشانی و نیروهای امنیتی در محل حادثه

امروز در شهرستان شاهرود نیز دو ناشناس به منزل یکی از رزمندگانی که در جبهه حضور دارد مراجعه می کنند و به همسر وی می گویند که ما از سپاه هستیم، شوهر شما مجروح شده است، می توانید با او ملاقات کنید. آنها همسر این رزمنده را همراه خود می برند که اطلاعی از ایشان نیست و از ربایندگان نیز ردپایی به دست نیامده است. (۴)

ص: ۵۸

٢-٢٩. روزنامه اطلاعات، ١٣٦٤/٨/١٦.

٣-٣٠. مأخذ ٥، ص ٢٣.

٤-٣١. مأخذ ٢٨.

آقای شیخ الاسلام معاون وزارت امور خارجه ایران که در رأس هیئتی برای بررسی مسائل منطقه ای به لیبی سفر کرده است، امروز در دیدار با معمر قذافی رهبر لیبی، ضمن ابراز خرسندی از افشای توطئه امریکا برای براندازی حکومت لیبی، به بیان دیدگاه های جمهوری اسلامی ایران درباره اوضاع منطقه و حرکت های ارتجاعی در منطقه برای زمینه سازی تشدید فعالیت های امریکا و رژیم صهیونیستی بر ضد ملت های مظلوم پرداخت و تنها راه مقابله با این تحرکات را وحدت نیرو های پیشرو و مسلمان منطقه علیه امریکا و صهیونیست دانست. (۱)

در این دیدار سرهنگ قذافی رهبر لیبی نیز با اظهار خوشحالی از مواضع ایران، عامل اصلی همه توطئه ها را امریکا دانست و گفت: جمهوری اسلامی ایران امریکا را به ذلت و خواری انداخته است. (۲)

همچنین در پی افشا شدن توطئه امریکا علیه سرهنگ قذافی، سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران ضمن رد ادعای امریکا در مورد تروریسم بودن کشورهای انقلابی و پیشرو، این ادعا را زمینه سازی امریکا برای براندازی و ایجاد حرکت های تروریستی علیه نظام های انقلابی در کشورهای جهان سوم خواند. وی ضمن محکوم کردن این گونه حرکت های تروریستی دولت امریکا، حمایت قاطع جمهوری اسلامی ایران را از دولت و ملت انقلابی لیبی ابراز و اعلام کرد طرح توطئه براندازی حکومت لیبی، آشکارترین نوع تروریسم دولتی است که امریکا آن را به نمایش گذاشته است. (۳)

جمهوری اسلامی ایران به رفتار غیرقانونی ایتالیا هنگام عبور هیئت ایرانی از این کشور اعتراض کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از رم، هیئت سیاسی ایران به سرپرستی حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه، در بازگشت از لیبی به تهران، (امروز پنجشنبه) در فرودگاه رم با رفتار نامحترمانه پلیس ایتالیا مستقر در فرودگاه مواجه شد.

پلیس فرودگاه رم افراد این هیئت عالی رتبه سیاسی را که همگی گذرنامه سیاسی داشتند و از بازرسی های معمول در فرودگاه ها معاف بودند، بازرسی و تفتیش کامل کردند و وسایل همراه آنان نیز به دقت بازرسی شد. این عمل که خلاف قوانین موجود بین المللی در زمینه ایجاد تسهیلات دیپلماتیک است، مورد اعتراض کاردار سفارت ایران در رم قرار گرفت، ولی مأموران پلیس فرودگاه به این اعتراضات توجهی نکردند. این اولین بار نیست که مسئولان فرودگاه بین المللی رم با دیپلمات های ایرانی رفتاری غیرمحترمانه و غیرمسئولانه دارند. (۴)

رادیو بی بی سی در گزارشی از گسترش احتمالی روابط ایران و شوروی در آینده نزدیک خبر داد. بنا بر این گزارش: «قرار است یک هیئت عالی رتبه شوروی تا اواخر سال جاری از ایران دیدن کند و به این ترتیب ممکن است که موانع اساسی موجود بر سر راه گسترش روابط دو کشور از میان برداشته شود.» (۵) گزارش های غیررسمی حاکی است که ریاست این هیئت را

۲- ۳۳. مأخذ ۲۹، ص ۳.

۳- ۳۴. مأخذ ۱۶، ص ۱.

۴- ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۵- ۳۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

سرگی یورنینگو معاون اول وزارت خارجه شوروی، به عهده خواهد داشت. (۱)

به گفته رادیو بی بی سی از تهران: «منابع مطلع معتقدند که اعتراض هفته گذشته سفیر شوروی به وزارت خارجه ایران، برنامه سفر این هیئت را برهم نخواهد زد. اعتراض شوروی به آن دلیل بود که نمایندگان مجلس ایران پس از دادن رأی اعتماد به دولت جدید میرحسین موسوی، شعار "مرگ بر شوروی" را فریاد کردند. سفیر شوروی در اعتراضی شفاهی گفت که این حادثه ممکن است به روابط دو کشور لطمه وارد آورد. شب گذشته وزیر خارجه ایران و گروهی از شخصیت های برجسته وزارت خارجه ایران در جشن انقلاب اکتبر در سفارتخانه شوروی شرکت کردند و سفیر شوروی به گرمی از آنها استقبال کرد و این را ناظران پایان ماجرا دانستند و یک مقام برجسته شوروی گفت که امیدوار است سفر هیئت عالی رتبه شوروی به تهران قبل از پایان سال جاری عملی گردد. مذاکره با هیئت شوروی ممکن است موانعی را که بر سر راه گسترش روابط ایران و شوروی وجود دارد بر طرف سازد و راه را برای سفر دکتر ولایتی وزیر خارجه ایران به مسکو هموار کند. ایران و شوروی به نتیجه سفر این هیئت خوش بین هستند.» (۲)

از سوی دیگر، امروز، "روز دوستی عراق و شوروی" و شصت و هشتمین سالگرد انقلاب شوروی در بغداد جشن گرفته شد. در این مراسم معاون نخست وزیر ایالت گرجستان شوروی (عمر وارد وساچی)، در سخنانی با اشاره به حمایت کشور متبوعش از کوشش هایی که برای پایان دادن جنگ ایران و عراق صورت می گیرد، خواستار پایان یافتن درگیری بین دو کشور از طریق مذاکره شد. (۳)

۱

حکومت کویت در ادامه رفتار نامناسب با ایرانیان مقیم این کشور، عده ای از ایرانیان را اخراج کرد. بنا به گزارش خبرنگار روزنامه کیهان از بوشهر، ۱۳۸ کارگر ایرانی پس از ضبط اموالشان و شکنجه و آزار روحی و جسمی از امیرنشین کویت اخراج شدند. این عده که مقیم کویت بودند، پس از اخراج از کویت در اردوگاه ویژه رانده شدگان کویتی واقع در بوشهر اسکان یافتند. (۴)

۲

رسانه های فرانسه از کشف یک چمدان حاوی سلاح که قرار بود به ایران ارسال شود خبر دادند و به تفسیر در این باره پرداختند.

روزنامه لیبراسیون نوشته است: «مأموران پلیس و گمرک فرودگاه روآسی واقع در شمال پاریس، نیمه شب گذشته یک چمدان حاوی سلاح های گوناگون را که قرار بود به ایران ارسال شود، کشف و ضبط کردند. این چمدان که نزدیک بود در هواپیمایی به مقصد ایران قرار گیرد، حاوی سه نارنجک دفاعی، یک نارنجک آتش زا، یک مسلسل دستی اسرائیلی

ص: ۶۰

۱- ۳۷. مأخذ ۵، ص ۲۷، رادیو بی بی سی، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۸. مأخذ ۳۶.

۳- ۳۹. مأخذ ۵، ص ۳۵، بغداد - خبرگزاری کویت، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۰. مأخذ ۱۶، ص ۲.

یوزی با دستگاه گلوله گذاری و سه مسلسل دستی دیگر با دستگاه گلوله گذاری، یک جعبه حاوی ۵۰ فشنگ ۹ میلی متری و دو جعبه گلوله مسلسل دستی بود.»^(۱)

روزنامه فیگارو نیز در این باره نوشته است: «احتمال دارد این سلاح ها به سرویس های ویژه ایران تعلق داشته باشد؛ شاید هم چریک های طرف دار امام خمینی با پرواز آن شب " ایران ایر " سفر کرده اند و چمدان مربوط به آنها بوده است. همچنین ممکن است این سلاح ها برای سرویس امنیتی ایران ایر در نظر گرفته شده باشد تا بدین وسیله با سوء قصد یا هواپیمارمایی احتمالی از جانب دشمنان انقلاب مقابله کنند.» فیگارو خاطر نشان می کند: «که قاتلان سرتیپ اویسی و برادرش از یک هفت تیر اتوماتیک مشابه با آنچه که در چمدان بوده است، استفاده کرده اند. در آن وقت گفته شد شبکه هایی در رم و لندن تحت رهبری چند آیت الله دستور این دو قتل را صادر کرده اند. در لندن رئیس عملیات مربوط به ازبین بردن مخالفان رژیم، یک دادستان است که مزدورانی را استخدام کرده و به گفته نشریه ساندی تایم مبلغ ۴ میلیون لیره استرلینگ به صورت حسابی ویژه در یک بانک سوئسی در اختیار دارد. ولی کماندوهای مرگ به رهبری احتمالی آیت الله هادی خسروشاهی مستقر در رم بیش از هر گروه یا سازمان دیگری جان مخالفان رژیم ایران را تهدید می کنند. همچنین باید از حزب اللهی ها سخن گفت که در ایران تعلیم می بینند و برای مأموریت های ویژه به اروپا اعزام می شوند.»^(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز خبر مشابهی در این مورد منتشر کرد و افزود که مأموران تحقیق نمی دانند از این سلاح ها قرار بود چه استفاده ای شود.^(۳)

۱

یک سرباز عراقی که اخیراً در منطقه عملیاتی هورالهوریزه به اسارت نیروهای اسلامی درآمده است، در گفت و گویی با بخش عربی سیمای جمهوری اسلامی ایران به تشریح جنایات حکومت عراق پرداخت و گفت: عوامل رژیم صدام، نامه هایی را که اسیران عراقی از ایران برای خانواده های خود ارسال کنند، در ازای دریافت پنجاه دینار از هر خانواده تحویل می دهد و به خانواده هایی که توانایی پرداخت این مبلغ را نداشته باشند، نامه را تحویل نمی دهد. وی افزود: من جزء سربازانی بودم که مأموریت سرکوب اهالی روستاهای سلیمانیه را به عهده داشتم و پس از عقب نشینی از روستاها، چندین هواپیما و هلیکوپتر به روستاهای کوکب، سیدخلیل و رجباره سلیمانیه حمله بردند و این سه روستا را با خاک یکسان و کلیه اهالی را قتل عام کردند.

وی در مورد اعدام های دسته جمعی مجاهدین عراقی، گفت: من در تاریخ ۲۴/۴/۱۹۸۲ میلادی (۴/۱۲/۱۳۶۱) در شهر بصره شاهد اعدام پانصدتن از جوانان عراقی بوده ام که از عزیمت به جبهه ها و شرکت در جنگ خودداری کرده بودند. عوامل رژیم صدام پس از اعدام این پانصد نفر، از خانواده های آنان در ازای هر جسد، مبلغ پنجاه دینار هزینه نیز دریافت کردند.^(۴)

ص: ۶۱

۱- ۴۱. مأخذ ۳۵، ص ۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۲. مأخذ ۳۵، صص ۱۴ - ۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۳. مأخذ ۵، ص ۳۰، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۴. مأخذ ۲۹.

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران امروز در جمع هیئت مدیره و اعضای ستاد کمک رسانی جنگ صنف صنایع آلومینیوم طی سخنانی در مورد تعاونی ها، مشارکت مردمی، حاکمیت مردم و مبارزه با ثروت اندوزان گفت: «حمایت های مردم از دولت و جبهه های جنگ در چارچوب های بین المللی مفهومی گسترده دارد، زیرا حمایت آنها از خدمتگزاران خود حمایت از افراد نیست، بلکه این حمایت با تکیه بر اصول صورت می گیرد و در واقع حمایت از اصول انقلاب است. قدرت دولت در جمهوری اسلامی ناشی از قدرت مردم است و آگاهی سیاسی گسترده مردم ما ضامن تداوم این قدرت است.»

مهندس موسوی افزود: «دولت خود را موظف می داند همواره در خدمت کسانی که به فکر خدمت به مردم هستند باشد. ما کاری با کسانی که به فکر زراندوزی و مطامع مادی خود هستند نداریم و نمی توانیم نظر خوشی به این گونه افراد داشته باشیم. در توصیه های حضرت امام در جهت اتصال دولت و مردم و مشارکت مردم و توجه به اصناف نیز دائماً قید تدین و مبارزه تکرار شده است. عنصر اساسی در اتصال دولت و مردم تدین و مبارزه است و ما این حرکت را قوی تر از گذشته و با تکیه بر اصول انقلاب و اصول مورد تأکید حضرت امام ادامه خواهیم داد.»

نخست وزیر در ادامه سخنان خود گفت: «حرکت انقلاب ما به سمتی است که حاکمیت از آن مکتب باشد و نه از آن پول و پول دار. مردم ما نیز برای این انقلاب نکرده و شهید نشده اند که روزی به جای حاکمیت مکتب شاهد حاکمیت سرمایه در کشور باشند و نظام جمهوری اسلامی همیشه با این تفکر که "هرکس پول بیشتری داشت صاحب اقتدار سیاسی باشد" خواهد جنگید.» (۱)

آقای موسوی سپس بر حمایت دولت از تعاونی ها تأکید کرد: «یکی از اصولی که دولت به آن پایبند است حمایت از تعاونی هاست. بافت موجود این تعاونی ها به خوبی می تواند مخالفین بی غرض تعاونی ها را متقاعد سازد که جهت حرکت تعاونی ها یک جهت اسلامی است. وی افزود: فرضیه استفاده از سرمایه های خارجی برای رونق اقتصادی که در اغلب کشورهای جهان سوم پذیرفته شده است، با اصول انقلاب ما تناقض دارد.» (۲)

دادستان کل کشور که برای بررسی مسائل قضایی استان مازندران وارد شهرستان ساری شده است، ضمن شرکت در جلسه ای با حضور رؤسای محاکم و سرپرست استانداری مازندران، عامل اصلی رواج فساد را بی اعتمادی مردم به قوه قضاییه اعلام کرد و گفت: «عامل اصلی رواج فساد و جرائم در کشور بی اعتمادی و بی اعتنایی مردم نسبت به قوه قضاییه است، زیرا وقتی که مردم ببینند در دادگاه های جمهوری اسلامی آن آدم هایی که در رژیم گذشته با ظلم و فساد زراندوزی کرده و اموالشان در اوایل انقلاب به تصرف درآمده است، اینک با شکایت در دادگاه های جمهوری اسلامی اموالشان را بازپس می گیرند، اعتماد و اعتقادشان نسبت به قوه قضاییه کم می گردد.»

ص: ۶۲

۱- ۴۵. مأخذ ۱۶، ص ۳.

۲- ۴۶. مأخذ ۶، ص ۹.

حجت الاسلام موسوی خوئینی ها افزود: «مشروعیت قانون با خون شهدا است و بایستی قانون را برای احقاق حقوق آنان که در راه به ثمر رساندن این انقلاب خون داده اند یا فرزندانشان به جبهه ها می روند و نیز آنان که برای بقای نظام جمهوری اسلامی تلاش می کنند، اجرا کرد، زیرا ما مجبور نیستیم برای آن کس که معتقد به جمهوری اسلامی نیست و هرلحظه انتظار سرنگونی آن را می کشد، وقت قوه قضاییه را فدا و به نفع او رأی صادر کنیم تا این امر موجب بی اعتباری قوه قضاییه در نزد مردم گردد و زمینه های رواج جرائم در کشور را نیز فراهم آورد.»

دادستان کل کشور سپس در جمع اهالی روستای لنین گان نوشهر در محل مسجد این روستا حضور یافت و گفت: «نیت مسئولین جمهوری اسلامی گام برداشتن در راه خدمت به قشر وسیع توده های مردم است که در پیروزی انقلاب اسلامی و بقای جمهوری اسلامی نقش داشته اند.» وی سپس با اشاره به موضوع بازگشت سرمایه داران و وابستگان حکومت گذشته افزود: «امروز وظیفه مسئولین و مردم در جمهوری اسلامی است که جو زندگی و محیط اجتماعی خود را آن چنان اسلامی و مذهبی نگاه دارند که عناصر غاصب و فاسق احساس تنگی جا کنند و جرئت بازگشت و انجام دوباره اعمال گذشته خود را نداشته باشند.»^(۱)

حجت الاسلام موسوی خوئینی ها همچنین در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی در مورد اراضی تبدیلی جنگلی و جلگه ای گفت: «به دنبال گزارشات مسئولین استان مازندران به ویژه امام جمعه شهر نوشهر در مورد اراضی تبدیلی منطقه مازندران و براساس بازدیدهایی که در این سفر صورت گرفت، مسلم شد افرادی که در رژیم گذشته اراضی تبدیلی به آنها واگذار شده از وابستگان نزدیک رژیم گذشته بوده اند، لذا به موجب حکم حضرت امام مد ظله مبنی بر مصادره اموال بستگان رژیم طاغوت و نیز به علت تباہی هایی که در رژیم گذشته در این زمینه صورت گرفته، دستور توقیف ۸۰۰ قطعه ۱۰ هکتاری اراضی تبدیلی صادر شد که پس از طی مراحل اداری از سوی دادگاه های انقلاب مصادره خواهد شد.»

دادستان کل کشور درباره امکان تعمیم این تصمیم در سایر استان های کشور گفت: «تا نظیر این مسائل از نزدیک دیده نشود و خصوصیات امر از نظر قضایی روشن نگردد نمی توان مطلبی کلی در این زمینه بیان داشت، اما آنچه مسلم است به طور قطع در سراسر کشور چنانچه امکانات و ثروتی مشاهده بشود که وابستگان رژیم گذشته و یا افراد دیگری به ناحق آنها را تصاحب کرده اند با قاطعیت از چنگالشان بیرون خواهیم آورد.»

وی مجدداً از امت حزب الله مسئولان اجرایی قضایی و دادستان های انقلاب اسلامی درخواست کرد در هر نقطه کشور افرادی که به ناحق اموالی در اختیار دارند و در آن حقوق ضعفا هم هست گزارش کنند که سریع تر در مورد آنها تصمیم گیری شود.^(۲)

ص: ۶۳

۱- ۴۷. مأخذ ۹، ص ۲.

۲- ۴۸. مأخذ ۹، ص ۲.

رئیس جمهور فرانسه خواستار مداخله سوریه برای آزادسازی گروهان های فرانسوی در لبنان شد. نشریه اکونومیست چاپ انگلستان در شماره امروز خود نوشته است: «فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه از مقامات سوریه به شدت خشمناک است؛ زیرا سوریه موفق شد دیپلمات های شوروی را که در بیروت ربهوده شده بودند از اسارت برهاند، اما در مورد افراد ربهوده شده فرانسوی که به مدت طولانی تری در اسارت به سر برده اند، از مبادرت به چنین امری کوتاهی کرده است. اظهارات سوریه مبنی بر اینکه این کشور در وضعی نیست که بتواند کمک کند، برای مقامات فرانسوی قابل قبول نمی باشد.» (۱)

جنگ قدرت میان گروه های سیاسی - مذهبی لبنان برای کسب قدرت بیشتر در حاکمیت و نیز تلاش سوریه برای نفوذ بیشتر در حاکمیت لبنان، از مهم ترین دلایل به بن بست رسیدن طرح پیشنهادی سوریه برای آتش بس در بیروت است.

استانلی میلز از مفسران رادیو بی بی سی، در گفتاری پیشنهاد صلح سوریه و دلایل مخالفت فرقه های رقیب با آن را بررسی کرده و می گوید: «از ده روز قبل دلایلی به چشم می خورد حاکی از اینکه سوریه بالاخره به راه حلی مسالمت آمیز میان گروه های سیاسی و مذهبی دست یافته است. مذاکرات دمشق که به موافقت نامه ای میان مسلمانان شیعه گروه امل، حزب سوسیالیست پیشرو دروز و ائتلاف مسیحیان انجامیده بود و ظاهراً این گروه ها قبول کرده بودند که دستور یک آتش بس دائمی را به کلیه شبه نظامیان خود بدهند؛ اما جنگ و درگیری دوباره در بیروت آغاز شد و ظاهراً جرعه اصلی آن گزارش هایی بوده است راجع به اینکه مسیحیان لبنان از امضای موافقت نامه ممانعت ورزیده اند مگر آنکه در مفاد آن تغییرات اساسی صورت پذیرد. با اینکه جزئیات موافقت نامه مذکور هنوز رسماً فاش نشده است، اما از اطلاعات مختصری که در دست است می توان نگرانی های مسیحیان را استنباط کرد. مثلاً سوریه پیشنهاد کرده است که حدود قدرت سمت ریاست جمهوری باید تقلیل یابد و این سمتی است که همیشه در دست مسیحیان مارونی بوده است، درعین حال سوریه خواستار افزایش قدرت نخست وزیر لبنان است و این سمت همیشه در دست مسلمانان سنی بوده است.

درواقع موافقت نامه مذکور دوره موقتی را در نظر دارد که طی آن نظام فعلی شراکت در قدرت براساس روابط فرقه ها کم کم از میان برده خواهد شد. تحت نظام فعلی نه "دروزها" حق ابراز نظر قانونی و مؤثر در امور دولت را دارند و نه شیعیان و نه شبه نظامیان. این گروه ها

تابه حال تنها از طریق کنترل مناطق جنوبی لبنان، پس از تخلیه ارتش اشغالگر اسرائیل توانسته اند به نحوی صدای خود را به جهانیان برسانند. اگر آقای بری و آقای جنبلاط بتوانند به مقصود خود نائل آیند و سوریه هم به آنان کمک کند نسبت نمایندگان مسلمان و مسیحی پارلمان برابر خواهد بود و میزان فعلی که مطابق آن به نسبت ۶ نماینده مسیحی، ۵ نماینده مسلمان در پارلمان است از بین خواهد رفت. به همین ترتیب، در ارتش هم باید تجدید سازمان به وجود آید تا ارجحیت تعداد افسران مسیحی بر افسران مسلمان از میان برده شود. این اقدامات با خصوصیات ترکیب جمعیت در لبنان متناسب است، زیرا مسیحیان دیگر در اکثریت نیستند و جمعیت مسلمانان شیعه در حال حاضر در واقع بیشتر از آنها است؛ اما مسیحیان حاضر نیستند که برتری قبلی خود را از دست بدهند. با همه این اوصاف فقط مسیحیان نیستند که با طرح سوریه مخالف اند، بسیاری از افراد دیگر نیز به مذاکرات دمشق فراخوانده نشده بودند؛ از جمله مهم ترین آنها مسلمانان سنی اند که زمانی بخش مهمی از حکومت لبنان را تشکیل می دادند، ولی اکنون شیعیان بر آنها برتری یافته اند. از دیگر گروه های مخالف طرح سوریه، مسلمانان افراطی حزب الله هستند. در این میان فلسطینیان را هم نباید از خاطر دور داشت، زیرا علی رغم آنکه آنها نقشی در مذاکرات مربوط به آینده لبنان ندارند، اما از آن چنان قدرتی برخوردار هستند که بتوانند هر نوع موافقت نامه ای را تحت الشعاع عملیات خود قرار دهند. اکنون مذاکرات جدیدی در دمشق صورت می گیرد که به منظور متقاعد نمودن مسیحیان لبنان برای امضای پیشنهادهای مذکور است، اما حتی اگر این کار هم با موافقت به پایان برسد تنها دستاورد آن در واقع آتش بس خواهد بود. شکی نیست که هدف نهایی سوریه این است که کلیه گروه های سیاسی لبنان را برای به دست آوردن قدرت، متکی به این کشور نماید؛ اما از طرف دیگر، بسیاری گروه ها در لبنان درصددند یک چنین امکانی را خنثی نمایند.»^(۱)

ص: ۶۵

امروز با حضور فرماندهان و مسئولان نیروی زمینی سپاه پاسداران^(۱) جلسه ای طولانی درباره اجرای عملیات در جبهه جنوب و مشکلات آن، عملیات در منطقه فاو و مخالفت با آن، بحث هایی درباره کلیات جنگ و استراتژی عملیاتی و موفقیت آمیز نبودن عملیات در جبهه جنوب با توان فعلی و میسر نبودن غافلگیری دشمن در جنوب در موقعیت کنونی، برگزار شد.

مباحث این جلسه با استفاده از گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه نقل می شود. جلسه امروز با دستور پیگیری آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو و بحث درباره طرح مانور این عملیات آغاز شد. رحیم صفوی ابتدا دستور جلسه را چهار موضوع اعلام کرد: ۱. پیگیری برآوردها، از جمله برآورد نیرو برای عملیات ۲. تشکیلات نیروی زمینی سپاه ۳. تعیین مسئولیت منطقه شمال غرب ۴. تعیین نقش قرارگاه نوح در عملیات.

مباحث جلسه با طرح مانور عملیات در منطقه فاو آغاز شد و در ادامه درباره پیشنهاد روز گذشته محسن رضایی که اگر نیروی زمینی فرصت نمی کند هم زمان عملیات گسترده در فاو و عملیات محدود را پیگیری و آماده سازی کند، یکی را نیروی زمینی و دیگری را فرماندهی کل سپاه انجام دهند، بحث و با چنین تقسیم کاری مخالفت شد و دیدگاه غالب این بود که هر دو عملیات با مسئولیت نیروی زمینی سپاه و با تقسیم کار بین قرارگاه ها آماده سازی و اجرا شود.^(۲)

جلسه با سخنان غلامعلی رشید که به طور کلی در موقعیت کنونی و با توان موجود مخالف اجرای عملیات اصلی و گسترده در جبهه جنوب بود ادامه یافت. وی با استدلال تأکید می کرد که «حتی اگر شرایط [از جمله نیرو و امکانات لازم] تأمین شود قادر به انجام دادن هیچ گونه عملیاتی در جنوب نیستیم».

ص: ۶۷

۱- در جلسه امروز که بدون حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه تشکیل شد، برادران رحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی سپاه)، غلامعلی رشید مسئول معاونت عملیات سپاه پاسداران، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، عزیز (محمد علی) جعفری فرمانده قرارگاه قدس، عباس محتاج فرمانده قرارگاه سلمان، محمد پیشبهار مسئول اطلاعات عملیات نیروی زمینی حضور داشتند.

۲- ۱. سند شماره ۶۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: انتخاب منطقه عملیاتی فدک (فاو)، گزارش راوی قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (داوود رنجبر)، ص ۱۰۳.

غلامعلی رشید که در بحث های گذشته با بیان دقیق واقعیات و استدلال منطقی موفق شده بود که فرماندهان اصلی نیروی زمینی را متقاعد سازد که در موقعیت کنونی اجرای عملیات گسترده و موفق در منطقه جنوب امکان پذیر نیست، در این جلسه نیز با بیان مشکلات کنونی جنگ، سمت و سوی جلسه را تغییر داد و بازهم به تشریح دلایل مخالفت خود پرداخت. وی تأکید می کرد که حتی اگر شرایط لازم فراهم شود، دشمن ده برابر آن را برای مقابله آماده می کند. وی با بیان اینکه ضرورت موفقیت، غافلگیری دشمن است، آماده کردن تنها یک توان رزمی و یک منطقه را برای عملیات، از بین رفتن امکان غافلگیری دشمن و هشیار شدن او می دانست. غلامعلی رشید علاوه بر اینکه آماده سازی زمین را هشیار شدن دشمن می دانست، با توجه به اینکه بخشی از توپخانه ارتش باید عملیات در منطقه فاو را پشتیبانی کند، همین آماده سازی توپخانه را نیز دلیلی برای از بین رفتن غافلگیری پیش بینی می کرد. وی معتقد بود که در جنوب باید با سه توان رزمی که هر یک ۱۰۰ گردان نیرو داشته باشد، در سه منطقه جنگید و در چنین شرایطی است که غافلگیر کردن دشمن و موفقیت امکان پذیر است.

تصویر

رشید: حتی اگر ۱۵۰ گردان هم فراهم شود به کارگیری بیش از ۷۰ گردان آن امکان پذیر نیست.

آقای رشید با بیان اینکه سپاه در حال حاضر فقط کادر فرماندهی و اداره و هدایت کننده ۷۰ گردان نیروی رزمی را دارد، تأکید می کرد که حتی اگر نیروی ۱۵۰ گردان فراهم بشود، به کارگیری بیش از ۷۰ گردان آن امکان پذیر نیست. وی مثال زد که مثلاً «شب سوم عملیات احمد کاظمی (فرمانده لشکر ۸ نجف) فریادش بلند می شود که چیزی از من نمانده، لشکر دیگری جایگزین من کنید. حالا شما هر چه هم بگویید این گردان، برو بجنگ، اما گردان (بدون فرماندهی و کادر) چطور بجنگد؟»

وی افزود: «ما هنوز روی ۸۰ - ۷۰ گردان مانده ایم، اما دشمن خودش را جمع کرده، دیگر خط های بی قواره ندارد، احتیاط دارد. آتش توپخانه دارد. توانش افزایش یافته، اینها علل عدم الفتح ماست.»

غلامعلی رشید در ادامه پس از بیان تلاش های چند ماهه گذشته سپاه برای توجیه و روشن کردن اوضاع و بیان واقعیات برای مسئولان کشور، گفت: «وقتی دیروز [برادر محسن] گفت جمهوری اسلامی توانش نمی کشد، نتیجه پنج ماه فعالیتش بود. پنج ماه در بیش از ۱۰ ملاقات حرف ها زده شد. با صراحت می گفت ما غریب هستیم، کسی ما را پشتیبانی نمی کند. همه این مسائل گفته شد، همه شان می گفتند که شما بیخود (عملیات) بدر و خیبر را انجام دادید.» وی افزود: «برادر محسن مجدداً تسلیم نظر آقایان مبنی بر "اجرای عملیات موفق و صلح" شده، ایشان دیگر حرفی از جنگ دراز مدت نمی زنند.» وی همچنین اشاره کرد که: «برادران سه سال دیگر می فهمند که

ما ضعيفيم كه آن وقت خيلى دير است.»

ص: ۶۸

در پی بیان این مطالب، رحیم صفوی دیدگاه خود را چنین مطرح کرد: «ما در میان مشکلات جهت مثبت را بگیریم؛ بگوییم برای اینکه پیروز شویم این طور و آن طور. تمام محاسبات ما عقلانی است، اگر معادلات الهی و خدایی را در نظر نگیریم ضرر می کنیم. ضمن اینکه به دنبال امکانات باید برویم ولی نباید متکی به امکانات باشیم، ما اعتقاد به نصر خدا داریم. این محاسبات ذره ای در قلب ما و روند کار ما تأثیر نکند، خوف برمان ندارد.»

غلامعلی رشید یکی از دلایل طرح این مباحث را چنین بیان کرد: «اگر تردید هست بگذارید همه این تردیدها را بریزیم بیرون، بالاخره یک چیزی می شود؛ به ما بگویند بروید شهید بشوید، این را بگویند راحت می شویم.»^(۱)

جلسه امروز بدون تصمیم گیری خاصی درباره طرح مانور عملیات در منطقه فاو پایان یافت و ادامه بحث به فردا موکول شد.

۱

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در اطلاعیه شماره ۲۲۸۳ خود اعلام کرد: «خلبانان نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی با چند فروند شکاری بمب افکن خود تأسیسات کارخانه آهن عراق در جنوب العماره و تأسیسات نظامی دشمن در شرق اربیل را به آتش کشیدند و ضمن وارد آوردن خسارات و ضایعات سنگین به دشمن، سالم به پایگاه های خود بازگشتند.»^(۲)

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی به نقل از مقامات عراقی گزارش داد که تلاش ۴ جنگنده ایرانی برای نفوذ به حریم هوایی عراق دفع شده است و جنگنده های مذکور قبل از رسیدن به هدف هایشان ناگزیر به فرار شده اند.^(۳)

۲

اقدامات گروه های ضدانقلاب در مناطق غربی کشور و تلاش برای مقابله با آنها امروز نیز ادامه یافت:

۱. عوامل حزب دمکرات کردستان امروز با دو موشک آر.پی.جی ۷ به پایگاه بنی کندی از توابع تکاب حمله کردند. در این حمله تلفاتی به نیروهای اسلام وارد نشد. در این حمله افراد ضدانقلاب دو تن از اعضای گروه مقاومت روستای بنی کندی را خلع سلاح کردند و سلاح های آنها را با خود بردند. نیروهای ضدانقلاب شب هنگام نیز به پایگاه چاپلو حمله کردند که این حمله تلفات و خسارتی نداشت.^(۴)

۲. به گزارش قرارگاه حمزه سید الشهداء، نیروهای خودی در منطقه عمومی تکاب در یک تعقیب و گریز علیه افراد حزب دمکرات موفق شدند سه تن از آنها را اسیر کنند. یکی از اسیران که در این درگیری دچار جراحت زیادی شده بود، پس از عمل جراحی فوت کرد.^(۵)

۳. در درگیری نیروهای تأمین پایگاه کانی سیف بانه با افراد ضدانقلاب، دو تن از نیروهای ژاندارمری مجروح شدند.^(۶)

ص: ۶۹

۱-۲. همان، صص ۱۰۷-۱۰۳.

۲-۳. روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۳-۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۴، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۵، رادیو بی بی سی، ۸ نوامبر ۱۹۸۵ (۱۷/۸/۱۳۶۴).

۴-۵. سند شماره ۲۰۰۰۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۲، ۲۰/۸/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.
۵-۶. سند شماره ۱۱۹۷۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش خبری، از فرماندهی قرارگاه حمزه به فرماندهی کل سپاه،
۲۰/۸/۱۳۶۴.

۶-۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۴، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳۸.

۴. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران، در ساعت ۱۶ امروز «در محور مرخیل - باباجانی (پاوه) گروهی از برادران پاسدار با کمین عناصر ضدانقلاب برخورد کردند که پاسداران با این عناصر درگیر شدند و دو نفر از آنها را مجروح و کمین ضدانقلاب را با شکست مواجه کردند.» (۱)

۵. افراد ضدانقلاب با اجرای کمینی در اطراف تکاب، دو بسیجی را مجروح کردند. (۲)

۶. بر اثر انفجار دو مین ضدنفر که عوامل گروه های ضدانقلاب در سنگرهای نیروهای تأمین در اطراف بوکان کار گذاشته بودند، پای یکی از برادران پاسدار وظیفه قطع شد. (۳)

۱

در درگیری های دو هفته گذشته میان نیروهای حزب دمکرات کردستان و گروه کومه له در روستاهای عالیجان، کانی گوزله، کله پخ و... ۶ تن از اعضای حزب دمکرات و بیش از ۵۰ تن از افراد کومه له کشته شدند. در این درگیری ها که نسبت به دفعات قبل به مراتب سنگین تر بوده است، ضربات سختی بر گروه کومه له وارد گردید؛ از جمله فرمانده گردان ۲۶ سقز و مسئول سیاسی این گردان کشته شدند. در پی این درگیری ها ۴ تن از اعضای کومه له خود را به نیروهای اسلام در منطقه تسلیم کردند. (۴)

همچنین «یکی از مسئولان تشکیلات کومه له به نام کریم شریفی در شهر تکاب ترور گردیده که احتمالاً این کار به دست عوامل حزب دمکرات انجام شده است.» (۵)

در پی تشدید درگیری میان دو گروه دمکرات و کومه له، علیزاده دبیر اول کومه له در مصاحبه امروز خود با رادیو بی.بی.سی، اعلام کرد که ما خواهان قطع فوری و بدون تأخیر این جنگ هستیم؛ کافی است در شرایط فعلی حزب دمکرات اعلام کند حاضر است بدون هیچ قید و شرطی با کومه له آتش بس کند و به این جنگ خاتمه دهد.

از سوی دیگر، اخیراً سازمان چریک های فدایی اقلیت نیز در اطلاعیه ای به اقدامات مسئولان حزب دمکرات بانه مبنی بر ممانعت از فعالیت های سیاسی و نظامی نیروهای این گروه در منطقه بانه اعتراض کرده و از حزب دمکرات خواست که منطق سیاسی را کنار گذاشته و از تهدید نظامی نیروهای انقلابی بپرهیزد. (۶)

۲

نماینده دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل امروز دو نامه برای دبیر کل این سازمان ارسال کرد. در نامه اول با اشاره به بمباران اهواز در ۱۵ آبان ۱۳۶۴، تأکید شده است که در صورت ادامه این جنایات، برای ایران راهی جز "مقابله به مثل" نیست. در نامه دوم ادعای عراق مبنی بر گلوله باران شهر القرنه به دست نیروهای ایران در ۱۴ آبان ۱۳۶۴ تکذیب شده است. نامه اول که با شماره S/17616 در شورای امنیت سازمان ملل ثبت شده چنین است: (۷)

ص: ۷۰

۱- ۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۱۸، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۰، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۳-۱۰. همان، ص ۲۴.

۴-۱۱. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۴، ۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰۲.

۵-۱۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲۶.

۶-۱۳. مأخذ ۱۱.

۷-۱۴. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد چهارم، ترجمه محمدعلی خرمی،

تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص ۲۸۹، سند S/۱۷۶۱۶، شورای امنیت، ۸ نوامبر ۱۹۸۵ (۱۷/۸/۱۳۶۴).

نامه مورخ ۸ نوامبر ۱۹۸۵ نمایندگی دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان خطاب به دبیر کل:

بنا به اطلاع دولت متبوعم، احتراماً توجه جناب عالی را به بمباران هوایی شهر اهواز در استان خوزستان در روز چهارشنبه ۶ نوامبر ۱۹۸۵، جلب می‌نمایم.

رژیم متجاوز عراق در ادامه نقض مداوم حقوق بشردوستانه بین‌المللی، یک بار دیگر به بخش‌های غیرنظامی اهواز حمله کرد که بر اثر آن ۳۰ غیرنظامی شهید و بیش از ۱۰۰ تن مجروح شدند. این اقدام جنایتکارانه رژیم عراق که نقض اصول شناخته شده و مقررات حقوق بشردوستانه بین‌المللی در منازعات نظامی است، نشان دهنده آن است که رژیم متجاوز عراق مترصد آن است که مناقشه را گسترش داده و به مناطق مسکونی غیرنظامیان بی‌گناه حمله نماید.

یک بار دیگر دولت جمهوری اسلامی ایران مایل است به اطلاع جامعه بین‌المللی برساند که نباید به حکام عراق اجازه داد که به این اقدامات جنایتکارانه علیه مناطق غیرنظامی ایران ادامه دهند، در غیر این صورت هیچ راهی برای مدافعان ایران جز مقابله به مثل باقی نخواهد ماند.

سعید رجایی خراسانی - سفیر نمایندگی دائمی

نامه دوم نیز که با شماره S/۱۷۶۱۷ در شورای امنیت سازمان ملل به ثبت رسیده، چنین است: (۱)

نامه مورخ ۸ نوامبر ۱۹۸۵ نمایندگی جمهوری اسلامی ایران خطاب به دبیر کل

بنا به اطلاع دولت متبوعم، احتراماً به اطلاع جناب عالی می‌رساند که دولت جمهوری اسلامی ایران قاطعانه ادعاهای رژیم عراق مبنی بر اینکه نیروهای ایران شهر القرنه را در ۵ نوامبر ۱۹۸۵، گلوله باران کرده‌اند، رد می‌نماید.

در ۶ نوامبر، سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ اعلام کرد که القرنه شهری دور از منطقه نظامی است و نیروهای ایران این شهر را در ۵ نوامبر گلوله باران نکرده‌اند و بنابراین ادعاهای عراق کاملاً بی‌پایه و اساس است. هدف از این قبیل ادعاهای عراق، هموارساختن زمینه جهت انجام مقاصد شیطانی خود در تشدید حملات وحشیانه و ناجوانمردانه علیه غیرنظامیان جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

سعید رجایی خراسانی - نمایندگی دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل

۱

در پی هشدار جمهوری اسلامی ایران به دبیر کل سازمان ملل درباره ادامه حملات عراق به مناطق غیرنظامی ایران، خبرگزاری یونایتد پرس در گزارشی ضمن انتشار بخشی از نامه ایران به دبیر کل، آورده است: «ساکنین پایتخت ایران نسبت به یک جنگ جدید شهرها با عراق که گفته می‌شود هواپیماهای سی و ششمین حمله علیه ترمینال نفتی ایران در خلیج [فارس] و مناطق جنوب ایران را انجام دادند، بیمناک هستند.

ساکنین تهران روز پنجشنبه ۱۶/۸/۱۳۶۴ ضمن تماس تلفنی گفتند با انتشار دستور العمل‌هایی ۶۸ صفحه‌ای درباره چگونگی احداث پناهگاه‌ها نگرانی‌های مربوط به یک سری حملات شدید دیگر به مناطق غیرنظامی توسط طرفین افزایش یافته است. ولایتی در نامه‌ای به دبیر کل

۱- ۱۵. همان، ص ۲۹۰، سند S/۱۷۶۱۷ شورای امنیت، ۸ نوامبر ۱۹۸۵ (۱۷/۸/۱۳۶۴).

سازمان ملل نوشت، بغداد درصدد گسترش جنگ به مناطق غیرنظامی است و هشدار داد اگر در این زمینه پیشرفتی حاصل نشود ایران چاره ای جز اقدامات تدافعی تلافی جویانه ندارد.

براساس این گزارش، طی دو دوره جنگ به اصطلاح شهرها حدود ۲۰۰۰ تن ایرانی به قتل رسیدند. بعضی از منابع دیپلماتیک غرب با این حال گفتند از اینکه زمان برای ازسرگیری حملات بی هدف توسط هریک از طرفین فرارسیده باشد، تردید دارند.^(۱)

۱

در پی پایان اجلاس اخیر سران شورای همکاری خلیج فارس در روز ۱۵/۸/۱۳۶۴، که در قطعنامه پایانی آن مواضع نسبتاً ملایمی درباره ایران اتخاذ شده بود و نسبت به قطعنامه های قبلی کینه ورزی کمتری در آن بود، رسانه های غربی به تفسیر و تحلیل گسترده در این باره پرداخته اند.

واشنگتن پست ضمن بیان اینکه «شش کشور عربی (عضو شورای همکاری خلیج فارس) نسبتاً موضع بی طرفانه ای نسبت به گذشته (درمورد جنگ ایران و عراق) اتخاذ کرده اند، به نقل از عبد الله بشاره دبیر کل شورای همکاری خلیج فارس نوشته است که ما دوست داریم اطمینان بدهیم که همزیستی در خلیج فارس با ایجاد ارتباط و گفت و گو امکان پذیر است و هیچ یک از طرفین نباید درصدد تحمیل خواسته های خود در منطقه باشند و تغییر مواضع شورا به منظور دستیابی به محدود کردن جنگ و یافتن راهی برای خاتمه بخشیدن به آن می باشد. کشورهای عربی خلیج فارس از گسترش جنگ به مناطق دریایی و تأسیسات خارک راضی نیستند و بیم از آن دارند که گسترش جنگ امنیت آنان را به خطر بیندازد.»^(۲)

نیویورک تایمز نیز در شماره امروز خود نوشته است: «علائمی وجود دارد که کشورهای حوزه خلیج فارس علاقه مند به بهبود روابط با ایران می باشند به این امید که از خطرات ترور و صدور انقلاب مصون بمانند.

سعی کشورهای خلیج در بهبود روابط با جمهوری اسلامی ایران، در اشاره آنها به تشدید بحران - که ظاهراً به معنی حملات اخیر عراق به جزیره خارک است - به چشم می خورد.»^(۳)

فایننشال تایمز نیز "موضع گیری نسبتاً بی طرفانه شورای همکاری" را مورد توجه قرار داده و نوشته است: «این امر نشان دهنده یک تغییر شدید روانی در طول ۵ سال گذشته است. کشورهای خلیج [فارس] پیوسته در حمایت کامل مالی و سیاسی از تلاش های جنگی بغداد متعهد بوده اند. حدود ۳۰ تا ۴۰ میلیارد دلار از سوی شورای همکاری خلیج [فارس] به ویژه عربستان سعودی و کویت به منظور کمک به عراق در جنگ با ایران، [به عراق] ارسال شده است. این کمک ها به صورت نقدی بوده و هر دو کشور به نیابت از عراق نفت فروخته و پول آن را در اختیار عراق قرار داده اند. ایران ظرف چند ماه گذشته سعی داشته است به همسایگان خود در خلیج [فارس] اطمینان دهد که خواهان روابط دوستانه با آنان است و یک سری ملاقات های بی سروصدا توسط مقامات عالی رتبه ایران با مقامات خلیج [فارس] صورت گرفته است.»^(۴)

ص: ۷۲

۱-۱۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۶۹، ۲۲/۸/۱۳۶۴، صص ۷-۶.

۲-۱۷. روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۳-۱۸. همان.

۴-۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی،
۱۸/۸/۱۳۶۴، روزنامه فایننشال تایمز در شماره روز جمعه ۱۷/۸/۱۳۶۴.

در ادامه گزارش فایننشال تایمز آمده است: «این امر به زودی با دیدار آقای علی اکبر ولایتی، وزیر امور خارجه ایران از عربستان سعودی به اوج خود خواهد رسید. این دیدار به دنبال دیدار هیئتی به ریاست شاهزاده سعود الفیصل، وزیر امور خارجه عربستان سعودی از تهران در اوایل سال جاری می باشد؛ لکن کشورهای خلیج [فارس] درک می کنند که باید بسیار دقیق و مراقب باشند. این فتح باب های دوستانه ایران شامل حال کویت نمی شود. این تغییر سیاست عمدتاً ناشی از ترس و وحشت کشورهای خلیج [فارس] از آن بوده است که با توجه به حملات گسترده و فزونی یافته عراق به تأسیسات نفتی ایران، مبادا ایران وادار به حمله ناگهانی به این کشورها شود. ولی احتمال نمی رود که عراق از ادامه این حملات منصرف گردد؛ به ویژه اکنون که کشورهای خلیج [فارس] تمایل خود را به داشتن تماس های مطلوب تر با دشمن این کشور ابراز داشته اند. مهم تر اینکه، حتی کوچک ترین امیدی نمی رود که ایران تمایلی به رها کردن خواسته خود مبنی بر برکناری صدام حسین، رئیس جمهور عراق، به عنوان شرط اول شروع مذاکرات داشته باشد.» (۱)

به نوشته وال استریت ژورنال، این شورا اعلام کرده که برای یافتن راه حل پایان جنگ با مقام های دو کشور درگیر تماس خواهد گرفت، اما ایران به دلیل کمک های فراوان کشورهای حوزه خلیج فارس به عراق در جنگ با ایران، هیچ یک از شش کشور شورای همکاری را برای میانجیگری مناسب نمی داند.

به گزارش روزنامه وال استریت ژورنال، تصمیم رهبران شورای همکاری برای از سرگیری تلاش های میانجیگرانه، نشان دهنده نگرانی این کشورها از جنگ شش ساله ای است که خطوط کشتیرانی خلیج فارس را تهدید می کند. ایران تهدید کرده است که اگر عراق صادرات نفت ایران را متوقف سازد، ایران تنگه هرمز را به روی صادرات نفت کشورهای منطقه مسدود خواهد کرد.

در اعلامیه نهایی رهبران کشورهای عضو شورای همکاری در مسقط تأکید شده است که عملیات اخیر ایران و عراق در خلیج فارس، امنیت و ثبات تمامی منطقه و همچنین کشتیرانی آزاد را در خلیج فارس تهدید می کند و به این سبب کشورهای عضو شورای همکاری در نظر دارند تلاش تازه ای را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق آغاز کنند. (۲)

همچنین واشنگتن پست در مقاله ای که به اجلاس اخیر سران کشورهای حوزه خلیج فارس اختصاص داده، آورده است: «کشورهای عربی حوزه خلیج فارس محتاطانه از حمایت آشکار و علنی خود از عراق در جنگ ایران و عراق کناره گرفتند و بیشتر به سوی اتخاذ موضعی بی طرفانه گام برداشتند. رهبران این کشورها در بیانیه نهایی اجلاس خود تعهد کردند که تلاش در راه دستیابی به صلحی که حقوق و منافع مشروع برحق دو کشور ایران و عراق را حفظ کند، ادامه دهند. ظاهراً سلطان نشین های عرب مصمم بوده اند ایران و عراق را از حسن نیت خود در یک لحظه

ص: ۷۳

۱ - ۲۰. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۶۷، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۲۱.

۲ - ۲۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۸/۱۳۶۴، صص ۹ - ۱۰، رادیو امریکا، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

حساس مطمئن سازند و امید داشته باشند که گفت و شنود می تواند از گسترش دامنه جنگ به فراسوی مرزهای دو کشور جلوگیری کند. نیروهای این کشورها می توانند در برابر یک حمله آسیب پذیر باشد و تمامی آنان درباره خطر روزافزون تروریسم نگرانی هایی دارند، اما طرح های کشورهای عضو این شورا برای دفاع متقابل از خود و توافق های امنیتی همچنان گنگ و مبهم است.

دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس با اشاره به لزوم همزیستی تمامی کشورهای منطقه با یکدیگر، از چرخش نقش شورا و پاگذاری آن به راهی جمعی برای جلوگیری از اوج گیری جنگ و تلاش در راه پایان دادن به آن سخن گفت. وی گفت: ما در خط مقدم هستیم اگر در گذشته پیشرفت چندانی به دست نیامده است، این نباید به ما بهانه ای برای متوقف ساختن تلاش هایمان بدهد. در بیانیه نهایی اجلاس اخیر رهبران شورای همکاری خلیج فارس، عراق را مستقیماً به باد انتقاد نگرفته اند، اما لحنی که به هنگام سخن گفتن از خطرات ناشی از تندترین نبض جنگ در خلیج فارس به کار گرفته اند، اشارت آشکاری تلقی می شود.

اوج گیری کنونی جنگ از بمباران های خارک به وسیله عراق ناشی شده است. در بیانیه نهایی اجلاس اخیر شورای همکاری خلیج فارس، ایران را مورد انتقاد قرار داده اما این انتقاد را به این صورت مطرح کرده که از تهران بخواهد اصول قطعنامه های شورای امنیت سازمان ملل متحد را در پس اوج گیری های جنگ دو کشور در ۱۹۸۳ و ۱۹۸۴ رعایت کند.»^(۱)

۱

تشکیل یک نیروی دریایی مشترک، از جمله پیشنهادهای اجلاس اخیر سران کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در مسقط می باشد. امروز روزنامه کویتی الرأی العام به نقل از یک مقام عالی رتبه خلیج فارس نوشته است: «به منظور دفاع از خطوط کشتیرانی خلیج [فارس] در مقابل هرگونه حملاتی، تشکیل یک نیروی دریایی مشترک در اجلاس هفته گذشته سران شورای همکاری خلیج [فارس] مورد بحث و بررسی قرار گرفت. [...] این نیروی پیشنهادی محافظت خطوط کشتیرانی از مناطق شمالی خلیج فارس تا آب های بین المللی در تنگه هرمز را برعهده خواهد گرفت. مقامات ذی صلاح هم اکنون رسماً تأیید یافته اند که این مسئله را با توجه به تمامی جنبه های منطقه ای و بین المللی آن مورد مطالعه قرار دهند. شورای همکاری خلیج [فارس] هم اکنون سرگرم انجام [دادن] اقداماتی در جهت تشکیل یک نیروی زمینی مشترک برای دفاع از هر یک از کشورهای عضو در مقابل اقدامات خرابکارانه داخلی یا تهاجمات خارجی می باشد. برخی از واحدهای نیروی ضربتی، موسوم به "سپر جزیره" هم اکنون در منطقه "حفر الباطن" در عربستان مستقر شده اند.»^(۲)

ص: ۷۴

۱- ۲۲. همان، صص ۹ - ۸، رادیو امریکا، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۳. مأخذ ۱۹، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

تلاش برای کشاندن ایران به سر میز مذاکره، نپذیرفتن مصالحه به رغم تشدید فشارها، توانایی ایران در دریا و ناتوانی در هوا و ترساندن کشورهای منطقه از ایران؛ موضوعاتی است که هژیر تیموریان کارشناس امور خلیج فارس در مصاحبه با رادیو لندن اظهار کرده است.

در این مصاحبه هژیر تیموریان به نگرانی رهبران کشورهای خلیج فارس از توسعه جنگ پاسخ داد و گفت: «در حال حاضر ایران در حال مبارزه با بحران های جدید با ابعاد زیاد است و این بحران داخلی می تواند بسیار بسیار خطرناک برای مردم خلیج باشد. در شورای همکاری خلیج [فارس] این موضوع، اجلاس را تحت الشعاع خود قرار داده بود به طوری که هیچ کس جرئت اشاره به آن را نداشت. اکنون ایران دارای یک کابینه جدید با چهره هایی جوان و خشن شده است و به نظر می رسد آنها به آنچه که باید بپردازند کار خود را آغاز کرده اند. ایران پولی برای اسلحه ندارد. در انزوای سیاسی در جهان قرار گرفته و نمی تواند به خاطر دیدگاه ایدئولوژیکی خود از این انزوا خارج شود و همچنین پولی برای هیچ اسلحه ای ندارد، زیرا در خلیج [فارس] منبع درآمد آن یعنی ترمینال نفتی جزیره خارک به طور مداوم از ماه اوت مورد تهاجم هواپیماهای نیروی هوایی عراق قرار گرفته است. بنابراین ایران با مسئله بسیار بسیار حادی مواجه شده است، چراکه نمی تواند این وضعیت نه جنگ نه صلح را ادامه دهد.»

هژیر تیموریان در پاسخ به این سؤال که همواره منطقی برای دولت عراق و کشورهای خلیج فارس نمی توان متصور شد که با کاهش تولید ایران، این کشور بر سر میز مذاکره صلح بیاید، گفت: «آنها فراموش کردند که بگویند ایران هنوز حالت انقلابی خود را حفظ کرده است و این چیزی است که غیرقابل پیش بینی بوده است. ایران در حالتی نیست که به مصالحه روی آورد و من فکر می کنم چنانچه ایران به کناری گذاشته شود، این به معنای این نیست که این کنار گذاشته شده ممکن است خطرناک باشد و نتوان با آن تماس برقرار کرد.»

از وی در مورد مشکل اقتصادی و سنگینی هزینه های جنگ، ایجاد بحران در منطقه توسط ایران و تأمین هزینه خرید جنگنده و ناو (که نیاز این کشور می باشد) سؤال شد، تیموریان در پاسخ گفت: «در واقع ایران تقریباً هواپیمای جنگی ندارد و در مجموع از نیروی هوایی که شاه از خود باقی گذاشت ظاهراً تنها ۱۲ جنگنده آن قابل پروازند. در حال حاضر، ایران دارای نیروی هوایی نیست و در وضعیتی نیست که بتواند هواپیمای جدید بخرد.»

سؤال شد پس چنانچه ایران دارای هواپیمایی نیست چگونه آن طور که آنها می گویند می تواند به کشورهای خلیج حمله کند و جنگ را توسعه دهد؟ هژیر تیموریان گفت: «ایران هنوز دارای نیروی دریایی عظیمی است که در جریان جنگ خلیج بلااستفاده ماند، زیرا جنگ خلیج نبرد دریایی نداشته است. گرچه طبعاً نمی تواند در تنگه هرمز کشتی غرق نماید و آن را مسدود نماید، زیرا این عملاً امکان ندارد چراکه عرض تنگه هرمز زیاد است، ولی می تواند این

بلوکه کردن را همان طور که اخیراً انجام داده با توقیف و بازدید، مصادره اموال کشتی‌هایی که به مقصد عراق عازم هستند به انجام برساند. بنابراین، قدم بعدی برای مسدود کردن این راه این است که راه حیاتی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج را مسدود نماید.»

تیموریان در مورد اینکه آیا دیگر کشورهای جهان با عدم پرداخت پول نفت به ایران و لغو قراردادهای خود امکان بلوکه کردن درآمدهای جهانی ایران را دارند، گفت: «این یک فرض قابل توصیه نمی‌تواند باشد زیرا آنها یعنی کشورهای عضو شورا از جمله کویت و عربستان سعودی به عراق فشار آورده‌اند که از قطع کامل منبع درآمد ایران خودداری نماید، چرا که این عمل منجر به بحرانی خواهد شد که ما از آن می‌ترسیم.»

وی همچنین در این مورد که آیا فکر می‌کنید این ترس واقعی در میان خلیجی‌ها وجود دارد که ایران طی چند ماه آینده دست به کارهایی خواهد زد، گفت: «ترس حقیقی.»^(۱)

۱

جنگ ایران و عراق و تمایل شورای همکاری خلیج فارس به برقراری روابط با شوروی، فرصتی برای شوروی فراهم کرده است تا آرزوی دیرینه خود را برای حضور فعال در این منطقه دست‌یافتنی بداند.

روزنامه کریستین ساینس مانیتور در مقاله‌ای تلاش برخی از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس برای برقراری روابط دیپلماتیک با شوروی را بررسی کرده است: «یکی از دلایل برقراری روابط شوروی با کشورهای عربی تمایل به ایجاد توازن بین قدرت‌های منطقه می‌باشد. کشورهای خلیج فارس در حال حاضر بسیار نگران خطری از جانب ایران می‌باشند. گرچه کشورهای کوچک‌تر خلیج فارس نسبت به عراق نیز خوش بین نمی‌باشند. در واقع بعضی از آنها عراق را در درازمدت خطر جدی‌تر از ایران تلقی می‌نمایند. از طرفی نیز فشارهای عربستان سعودی برای تبدیل شورای همکاری به ابزار نفوذش نیز مورد پسند نمی‌باشد. گروهی از ناظرین در خلیج فارس معتقدند تصمیم عمان برای برقراری روابط مجدد با شوروی در حقیقت عکس‌العملی در مقابل فشارهای عربستان بوده است. همچنین ترس از گسترش جنگ ایران و عراق نیز موجود است. کشورهای خلیج فارس می‌دانند که به تنهایی قادر به مقابله با چنین تحولی نمی‌باشند. بنابراین می‌خواهند شوروی را نیز درگیر نمایند که مانع از گسترش جنگ به سایر کشورها شده و در صورت وقوع برای خاتمه سریع آن کمک نماید.»

این نشریه افزوده است: «در ماه سپتامبر عمان نیز روابط دیپلماتیک خود با شوروی را از سر گرفت. سایر کشورهای شورای همکاری از جمله عربستان سعودی نیز احتمالاً به زودی اقدام مشابهی انجام خواهند داد. نکته حائز توجه آثار این برقراری روابط بر روی امریکا می‌باشد.»

این روزنامه در مورد توسعه روابط سیاسی بین شوروی و عربستان می‌نویسد: «در مدت چند ماه

ص: ۷۶

گذشته تردد بین مسکو و ریاض شدت گرفته و به دلیل سفر شاهزاده فیصل به مسکو همراه با یک تیم فوتبال، این تحولات را "دیپلماسی فوتبال" نامیده اند. ایجاد رابطه کشورهای عرب خلیج فارس با شوروی نشان دهنده بلوغ سیاسی و اعتماد به نفس آنها است. از نظر کشورهای خلیج فارس غیرمنطقی می نماید که با ابرقدرت دیگر که تا این حد به آنها نزدیکی جغرافیایی دارد، رابطه نداشته باشند. (۱)

۱

در چهارمین اجلاس بین المللی سیره و سنت نبی اکرم (ص) ایران و عراق به آتش بس فوری و آغاز مذاکرات صلح دعوت شدند. این نشست پس از یک هفته، امروز در قاهره با صدور بیانیه ای به کار خود پایان داد. در بخشی از قطعنامه این اجلاس که به ابتکار دانشگاه اسلامی الأزهر برگزار شد، آمده است: «این کنفرانس ادامه جنگ ایران و عراق را رد کرده و طرفین را دعوت به یک آتش بس فوری و آغاز مذاکرات صلح می نماید. این قطعنامه همچنین پیشنهاد کرده است در صورت پذیرفته نشدن این پیشنهاد سازمان کنفرانس اسلامی یک اجلاس فوری تشکیل داده و کلیه اقدامات ضروری در جهت پایان دادن به این درگیری را اتخاذ نماید.» (۲)

گفتنی است که در هیچ جای این قطعنامه رژیم عراق به خاطر آغاز کردن جنگ محکوم نشده است.

۲

آثار حملات عراق به پایانه نفتی خارک و وضعیت کنونی صدور نفت ایران را نشریه اکونومیست چاپ لندن در مقاله ای بررسی کرده است: «بسیاری از کارشناسان نفتی و ناظران تحولات خلیج فارس عقیده داشتند حملات عراق بر ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک نقطه آغازی بر پایان جنگ خلیج [فارس] خواهد بود. ماه های اوت و اواخر ماه سپتامبر زمان اوج حملات عراق بود. در ابتدا به نظر می رسید که عراقی ها سلسله حملاتی را بر نقطه آسیب پذیر ایران انجام داده اند و طبعاً در این صورت با زیر آب رفتن ذخایر نفت، ایرانی ها توانایی ادامه جنگ را نخواهند داشت. اما واقعیت امر چیز دیگری شد. در حال حاضر میزان متوسط صادرات نفت ایران حدود ۷/۱ میلیون بشکه در روز است. یعنی بیشتر از میزانی که قبل از آغاز حملات عراق از ترمینال های خارک صادر می شده است. چرا پیش بینی ها اشتباه از آب درآمد؟ با صدور نفت از جزیره خارک، ۸۵ درصد نفت صادراتی، ۸۰ درصد درآمد دولت و ۹۵ درصد ارز خارجی دولت تأمین می گردد.»

در آخرین هفته سپتامبر، ترمینال خارک آسیب دید، اما ایرانی ها به سرعت آن را تعمیر کردند. خارک می تواند ظرفیت میزان صدور نفت زیادی را داشته باشد. در دهه ۱۹۷۰ تا روزی ۶ میلیون بشکه نفت از این جزیره صادر شده است. خارک ۱۴ پایانه صدور نفت دارد. در حملات عراق فقط ۲ پایانه آسیب دید. در حال حاضر ۴ پایانه در حال فعالیت است و همین تعداد برای صدور نفت با ظرفیت فعلی کافی است. بزرگ ترین دلیل برای حالت جهندگی صادرات نفت ایران، عدم

ص: ۷۷

۱- ۲۵. مأخذ ۱۹، صص ۲۸ - ۲۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۴، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

توانایی عراق در انجام حملات به خارک بوده است. از طرف دیگر، عراق در حمله به خارک تمام الگوهای عملیات جنگی خویش را به کار گرفته است. ایرانی ها از حملات آسیب دیدند، اما نه به اندازه ای که مجبور شوند بر سر میز مذاکره بنشینند، مهم تر از همه موارد فوق الذکر اینکه ممکن است از طرف عربستان سعودی و کویت به عراق هشدار داده شود تا در حمله به خارک تجدیدنظر کرده و یا حداقل محتاط باشد. دو کشور مزبور که مهم ترین پشتیبانان مالی عراق هستند، نسبت به تهدیدات جدی ایران مبنی بر حملات تلافی جویانه به تأسیسات نفتی منطقه هراسان می باشند. دولت ایران در حال حاضر مشغول ساختن تعدادی ترمینال شناور و مقاوم در برابر بمب، میان جزیره خارک و ساحل است که می تواند ظرفیت ۳۰۰ الی ۴۰۰ هزار بشکه نفت در هر روز را داشته باشد. همچنین در یک عمل احتیاطی و پیشگیرانه دیگری علیه حملات هوایی عراق، ایران در حال تهیه مقدمات ساختن یک خط لوله به طول ۴۰۰ مایل است. این خط از بندر گناوه در ساحل شمال شرقی خارک به طرف جزیره لاوان نزدیک تنگه هرمز کشیده می شود و احتمالاً برای تکمیل پروژه مزبور یک سال وقت لازم خواهد بود.»^(۱)

۱

در پی عملیاتی شدن مرحله اول انتقال نفت عراق از عربستان (طی ماه گذشته با سقف روزانه نیم میلیون بشکه نفت)، امروز نیز مذاکراتی بین عراق و عربستان برای مرحله دوم انتقال خط لوله نفت آغاز شد. به گزارش خبرگزاری عراق از بغداد «عصام عبد الرحیم معاون وزیر نفت و رئیس شرکت ملی نفت عراق در ریاض با مقامات سعودی مذاکراتی را در خصوص مرحله دوم خط لوله نفتی عراق از خاک عربستان آغاز کرده است. این خط لوله میزان صادرات نفت عراق را به سطح یک میلیون بشکه در روز از طریق خاک عربستان سعودی خواهد رساند.»^(۲)

۲

جنگ قیمت ها در بازار نفت در سطح منطقه و جهان، کشورهای حوزه خلیج فارس و کشورهای تولیدکننده را به تکاپو واداشته است. به گزارش یونایتدپرس، شیخ احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان سعودی، در مصاحبه ای با روزنامه هرالد تریبیون که امروز منتشر شد، گفت: «احتمال می رود که یک جنگ قیمت ها در سطح جهانی (در بازار نفت) در سال آینده آغاز گردد و در نتیجه قیمت نفت خام موقتاً به زیر ۲۰ دلار در هر بشکه برسد. [...] وی افزود: اگر تولید کنندگان قبل از کاهش فعلی تقاضا در بهار و تابستان آینده با کاهش تولید موافقت نکنند این جنگ قیمت ها ناکام خواهد ماند، ولی به نظر نمی رسد تولید کنندگان خارج از سازمان اوپک برای چنین همکاری آمادگی داشته باشند. یمانی گفت: احتمالاً قیمت نفت از ۲۵ تا ۳۰ دلار کنونی، در تابستان آینده به زیر ۲۰ دلار سقوط خواهد کرد، ولی در زمستان ۱۹۸۷ احتمالاً قیمت ها مجدداً افزایش یافته و به سطح

ص: ۷۸

۱- ۲۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷، به نقل از نشریه اکونومیست چاپ لندن، ۸ نوامبر ۱۹۸۵، (۱۷/۸/۱۳۶۴).

۲- ۲۸. مأخذ ۴، ص ۲۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۷/۷/۱۳۶۴.

کنونی یا بالا تر از آن خواهد رسید. یمانی افزود: علی رغم خطر سقوط قیمت نفت، عربستان مصمم است سطح تولید خود را در حدود ۳۵/۴ میلیون بشکه در روز - که سهمیه تعیین شده این کشور به وسیله اوپک است - حفظ کند. وی افزود: شرایط بازار نفت سطح واقعی تولید را تعیین خواهد نمود، ولی عربستان دیگر به کاهش تولید خود به طور یک جانبه جهت بالابردن قیمت ها تن نخواهد داد. وی افزود: ما دیگر این سیاست را که به تنهایی بار مشکلات را به دوش بکشیم کنار نهاده ایم.

از سوی دیگر، خبرگزاری کویت به نقل از روزنامه استریت تایمز چاپ سنگاپور گزارش داد: عمان جهت مقابله با کاهش قیمت نفت مجبور شده است که تولید نفت خود را تا نیم میلیون بشکه در روز افزایش دهد. سعید بن احمد اشنفاری وزیر نفت و معادن عمان در مصاحبه ای با روزنامه مذکور گفت: افزایش تولید نفت عمان از ۴۰۰ هزار بشکه در روز به ۵۰۰ هزار به این دلیل صورت گرفته که درآمد کافی جهت توسعه اقتصادی این کشور تأمین گردد. (۱)

دولت ونزوئلا نیز اعلام کرد از بهای نفت خام این کشور به میزان ۴۰ سنت کاسته خواهد شد، در حالی که به قیمت فرآورده های نفتی این کشور که در بازار مشتری بیشتری دارد، افزوده خواهد شد. (۲)

از سوی دیگر، وزیر نفت نروژ کریستیانسن طی مصاحبه ای با روزنامه الاتحاد چاپ ابوظبی در مورد عواقب وضعیت آزاد در بازار جهانی نفت هشدار داد و گفت: که با وجود گزارش های تأیید نشده دال بر اینکه اعضای اوپک قیمت و سطح تولید خود را تثبیت خواهند کرد، وی معتقد نیست که اوپک در شرف اضمحلال باشد. وزیر نفت نروژ افزود: به علت نزدیک شدن فصل زمستان و کاهش تولید نفت شوروی و گرایش برخی از کشورهای مصرف کننده به ذخیره کردن، بهای نفت به طور جزئی افزایش خواهد یافت، لیکن احتمالاً قیمت ها مجدداً در فصل بهار کاهش خواهد یافت. نروژ گرچه یک کشور عضو اوپک نیست، لیکن مشتاق است که بازار نفت ثبات لازم را بیابد و تولید نفت کشور متبوعش برای کمک به ثبات مورد نظر کافی نمی باشد. (۳)

۱

دولت محافظه کار مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس، قبلاً اعلام کرده بود که لندن در مقابل جنگ ایران و عراق موضع بی طرفانه اتخاذ کرده و از ارسال سلاح به هر دو کشور متخاصم جلوگیری خواهد کرد. اخیراً مأموران گمرک انگلیس یک محموله بزرگ مسلسل خودکار را در لنگرگاهی در لندن یافتند. روزنامه فایننشال تایمز ضمن اعلام این مطلب، در این باره نوشته است: «آقای آنتونی آردلیج یکی از مقامات مسئول بازرسی در لندن گفت: این سلاح ها ظاهراً به مقصد اردن بازرسی شده اند، اما مقصد نهایی آنها عراق است. به دنبال این ماجرا سه تن از مدیران کارخانه اسلحه سازی استرلینگ تحت بازجویی قرار گرفتند. آنها در بازجویی گفتند سلاح های مزبور اصلاً برای صادرات به خارج بازرسی نمی شوند، آنها حتی ارسال یک محموله دیگر به ارزش ۱۰ هزار پوند در سال ۱۹۸۱ به مقصد عراق را نیز انکار کردند. دولت در سال ۱۹۸۳ مسلسل های فوق را - که هم به صورت رگبار

ص: ۷۹

۱- ۲۹. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۴.

۲- ۳۰. همان.

۳- ۳۱. مأخذ ۳، ص ۲۰.

و هم به صورت تک تیر شلیک می کنند - برای صدور به خارج جزء سلاح های ممنوعه اعلام کرد. آقای آردلیج گفت سه تن از مدیران شرکت درحالی که می دانسته اند مقصد واقعی سلاح ها کجاست، به دروغ شهادت نامه مزبور را امضا کرده اند. در سال ۱۹۸۰ عراق سفارشی برای ساخت بیش از ۲۰ هزار مسلسل دستی به کارخانه استرلینگ داد. اولین محموله سلاح های مزبور شامل ۱۰ هزار عدد از فرودگاه هیشارو به مقصد لیسبون پایتخت پرتغال ارسال شد. روی جعبه آنها اتیکت هایی نصب شده بود که نشان می داد مقصد آنها خارطوم پایتخت سودان است، اما سلاح ها به آمستردام و از آنجا به اردن و سپس به بغداد ارسال شد. برای بار دوم که مقامات دولت عراق سفارش خرید محموله دیگری از سلاح های مزبور را دادند، مدیران شرکت استرلینگ کوشیدند اجازه صدور آنها را از وزارت بازرگانی دریافت کنند و وانمود کردند که سلاح ها به مقصد امان، پایتخت اردن حمل خواهد شد، اما هنگامی که محموله در گرینویچ یافت شد، آشکار گردید که مقصد واقعی آنها عراق بوده است.»(۱)

رادیو بی بی سی نیز در این باره گفت: «در لندن محاکمه سه مرد به اتهام دست داشتن در قاچاق مسلسل های سنگین به عراق آغاز شد. [...] دادستانی کل رسیدگی به این مسئله می گوید نمونه هایی از این مسلسل ها از طریق آمستردام و اردن به عراق رسیده است.»(۲)

بی بی سی افزود: «دیلی تلگراف نیز گزارشی از محاکمه ای در لندن به چاپ رسانده است که متهمین آن در قاچاق اسلحه مشارکت داشته اند. این سه متهم از مسئولان سابق یک کارخانه مسلسل سازی در شهر استرلینگ اسکاتلند بوده اند.»(۳)

۱

امریکا و کشورهای اروپایی برای جلوگیری از رسیدن تجهیزات نظامی به ایران تلاش فراوانی می کنند. از سوی دیگر ادعا شد شوروی تحریم ایران را کاهش داده است.

به نوشته یک نشریه آگاه داخلی: مقامات قضایی امریکا، خواستار استرداد یک تبعه اتریشی از کشور کانادا شده اند. وی متهم است که قصد داشته با اقدام به جعل مدارک و توطئه، هلیکوپتر های جنگی و موشک برای ایران خریداری کند.»(۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز در این باره گزارش داد: «یک تبعه اتریشی که هم اکنون زندانی است، روز سه شنبه در یک دادگاه استرداد حاضر خواهد شد. رایت یک مأمور امریکایی که در پاسگاه گمرک نیویورک مشغول به کار است، فاش ساخت که از شش ماه پیش در مورد فعالیت های گولیسچک تحقیق به عمل می آید. این مأمور امریکایی همچنین گفت که این مسئله احتمالاً با یک شبکه بین المللی قاچاقچیان که اقدام به خرید سلاح کرده و آنها را از طریق دیگر کشورها به ایران ارسال می کند در ارتباط است.»(۵)

گولیسچک درصدد خریداری ۱۰ هلیکوپتر کبرا و ۱۰ هزار موشک از نوع تاو به ارزش ۱۶۱ میلیون دلار برای ایران بوده است که با تلاش مأمور نفوذی امریکایی لو رفته و دستگیر شده است.»(۶)

ص: ۸۰

۱- ۳۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۷، روزنامه فایننشال تایمز چاپ لندن، ۸ نوامبر ۱۹۸۵ (۱۷/۷/۱۳۶۴).

۲- ۳۳. مأخذ ۴، ص ۹، رادیو بی بی سی بخش عربی، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۴. همان.

۴- ۳۵. سند شماره ۲۰۰۰۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۱، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

۵- ۳۶. مأخذ ۱۹، صص ۲۱ - ۲۲، تورنتو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۶-۳۷. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۳، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲.

از سوی دیگر، نشریه فرانسوی ژون آفریک ادعا کرد که شوروی تحریم خود علیه ایران را کاهش می دهد.

این نشریه نوشته است: «تشدید حملات عراق به پایانه نفتی خارک موجب شد که اتحاد جماهیر شوروی تصمیم بگیرد از دامنه تحریم تحویل جنگ افزار به تهران بکاهد، درحالی که شوروی در گذشته مصرأ سعی می کرده سوریه و لیبی را از تحویل تجهیزات نظامی به تهران بازدارد؛ ولی امروزه موافق است که این کشورها به جمهوری اسلامی وسایل دفاع ضدهوایی به ویژه موشک های زمین به هوا تحویل دهند و حتی ظاهراً آماده است در صورت لزوم خود این عمل را انجام دهد.»^(۱)

۱

مؤسسه مطالعات استراتژیک لندن در گزارشی تحلیلی از جنگ ایران و عراق توانایی های دو طرف جنگ را بررسی کرد و ورود جنگ افزار شیمیایی عراق و حملات موشکی ایران را در جنگ، ابعاد جدیدی از وضعیت جنگی اعلام نمود.

در این گزارش آمده است: «تنها امید عراق برای گریز از موقعیت فعلی جنگ، بمباران است. هدف عراق از حمله به هدف های غیرنظامی و نفتی ایران، ظاهراً تضعیف حمایت مردمی از نظام جمهوری اسلامی است، اما این اقدام تاکنون ثمری نداشته، بلکه زیان های سیاسی آشکاری نیز در پی داشته است.»

مؤسسه مطالعات استراتژیک لندن در گزارش سالیانه خود با عنوان موازنه نظامی در سال های ۱۹۸۵ و ۱۹۸۶، پس از اشاره به تمام شدن ذخیره مالی عراق و دیون بین المللی هنگفت این کشور می افزاید: «بعید به نظر می رسد که خطوط لوله نفتی جدید درآمد لازم را برای عراق به همراه بیاورند. [...] از طرف دیگر، ایران حداقل در شرایط فعلی در حال پیروزی در جنگ اقتصادی است، اما هنوز قادر به کسب پیروزی در میدان نبرد نیست. براساس این گزارش، به طور کلی تسلط تجهیزاتی عراق کماکان برتری عددی نیروی انسانی ایران را خنثی کرده است. اخبار رسیده در مورد استفاده عراق از بمب های شیمیایی و استفاده ایران از موشک های زمین به زمین ابعاد جدیدی به جنگ داده است و عراق از برتری هوایی خود برای حمله به مناطق شهری و تسلط بر خطوط مقدم جبهه و دور نگاه داشتن نفتکش ها از تأسیسات نفتی ایران در شمال خلیج فارس بهره برداری بیشتری کرده است.»^(۲)

در این گزارش درباره توان نیروی انسانی و تسلیحاتی ایران و عراق آمده است: «نیروی انسانی در نیروهای نظامی ایران طبق برآورد این مؤسسه بالغ بر ۳ میلیون نفر است که از این تعداد ۵/۲ میلیون نفر بسیجی، ۳۰۵ هزار نفر پرسنل کادر و وظیفه نیروهای سه گانه ارتش و ۲۵۰ هزار پاسدار انقلاب اسلامی هستند؛ درحالی که نیروهای انسانی عراق کمی بیش از یک میلیون نفر است که ۵۲۰ هزار نفر آنها در نیروهای سه گانه ارتش و ۶۵۰ هزار نفر در نیروهای به اصطلاح ارتش خلقی هستند.

از سوی دیگر، طبق برآورد، نیروی هوایی ایران دارای ۸۰ هواپیمای جنگنده قابل پرواز است، درحالی که عراق ۵۰۰ هواپیما و ۱۰۰ هلیکوپتر جنگنده در اختیار دارد. نیروی زمینی ایران دارای

ص: ۸۱

۱- ۳۸. مأخذ ۱۲، ص ۹.

۲- ۳۹. مأخذ ۴، ص ۷، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۱۹۰۰ تانک سنگین و ۵۰ تانک سبک می باشد؛ درحالی که عراق حداکثر ۳۷۵۰ تانک سنگین و ۱۵۰ تانک سبک دارد. احتمالاً ۱۵۰ دستگاه از تانک های سنگین عراق از نوع چیفتن است.»^(۱)

در گزارش سالانه مؤسسه مطالعات استراتژیک لندن همچنین آمده است: «عراق از نظر ذخیره مالی تهی شده و بدهی های خارجی این کشور رقم درشتی را تشکیل می دهد و باوجود وضع کنونی بازار نفت، خط لوله های جدید این کشور درآمدهای موردنیاز عراق را تأمین نمی سازد. [...] عراق به دلیل جنگی که بیش از پنج سال است ادامه دارد، به طور وسیعی وابسته به کمک ها، اعانات و اعتبارات خارجی است که ۴۵ میلیارد دلار تخمین زده می شود، ولی درعوض ایران توانسته است بدون دریافت هیچ گونه کمک خارجی، نرخ رشد معقولی را برای خود حفظ کند.»

در این گزارش اضافه شده است که حتی اگر بغداد بیش از پیش از برتری هوایی خود استفاده کند و سعی در تسلط بر میدان نبرد نماید و موفق به بستن راه نفتکش های عازم تأسیسات نفتی ایران در شمال خلیج شود، این تاکتیک سودی نخواهد داشت.^(۲)

۱

در پی سوءقصد سه شنبه گذشته به سفیر ایران در واتیکان، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «امروز شخصی ناشناس که خود را عضو جبهه آزادی بخش عرب معرفی می کرد، در تماسی تلفنی با خبرگزاری ایتالیایی "انا" مسئولیت سوءقصد ناموفق علیه سفیر ایران در واتیکان را به عهده گرفت. این شخص تأکید کرد که دیپلمات های ایرانی به ویژه سفیر ایران در واتیکان مسئول عملیات تروریستی انجام شده در اروپا هستند. بنا بر این گزارش، سفیر ایران در واتیکان روز سه شنبه یک بسته حاوی بمب که از فرانسه فرستاده شده بود دریافت کرد، لیکن چون مشکوک به نظر می رسید مأموران خنثی کننده بمب را مطلع کرد. در این بسته یک ماشین حساب الکترونیکی حاوی ۳۰۰ گرم ماده منفجره قرار داشت.»^(۳)

۲

روزنامه دیلی تلگراف چاپ لندن در گزارشی با عنوان "ایران نفتکش ها را موردحمله قرار می دهد" نوشته است: «ناوهای جنگی ایران امروز با شلیک به سمت یک یدک کش هلندی آن را وادار کردند تا یک نفتکش آسیب دیده را به یکی از بنادر ایران ببرد. این یدک کش که متعلق به شرکت "آمستردای وسیمولر" می باشد، نفتکش غول آسای یونانی ۳۰۰ هزار تنی "کاناریا" را برای تعمیر به محل تعمیر کشتی در دویبی یدک می کرد. نفتکش یونانی که در اجاره ایران است، روز سه شنبه گذشته هدف موشک های عراقی قرار گرفته و صدمه دیده بود. از دید ناظرین این حمله برای نمایش دادن نیروی هوایی عراق انجام شده است.»^(۴)

ص: ۸۲

۱- ۴۰. مأخذ ۱۶، ص ۸.

۲- ۴۱. مأخذ ۳۷، صص ۶۱ - ۶۲.

۳- ۴۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۳، ص ۲۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۳. مأخذ ۸، ص ۸.

سخنگوی کمپانی یونانی مالک این نفتکش به خبرگزاری فرانسه گفت که این نفتکش را یک شرکت ایرانی برای انتقال ۱۶ هزار تن نفت اجاره کرده بود که پس از حمله عراق، قصد داشت با یک یدک کش به بحرین برود، لیکن یک کشتی جنگی ایران آن را ناگزیر کرد به سوی جزیره سیری برود. این سخنگو گفت که احتمال دارد نفتکش کاناریا پس از تخلیه نفت خود در سیری، با یک یدک کش عازم بحرین شود تا در آنجا آن را تعمیر کنند.^(۱)

۱

مخالفان یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین، با دو بمب گذاری، به عراق هشدار دادند که حمایت از یاسر عرفات را متوقف کند. به گزارش یونایتدپرس: «دقایقی پس از انفجاری که در دفتر شرکت هواپیمایی عراق در مرکز نیکوزیا روی داد، مدیر شرکت هواپیمایی عراق مقیم نیکوزیا به وسیله بمبی که در اتومبیلش کار گذاشته شده بود، در برابر خانه اش به هلاکت رسید.

ولید ابراهیم مدیر این شرکت که ۴۷ سال داشت، چند دقیقه پس از آنکه از انفجار در دفتر خویش مطلع شد و با اتومبیل قصد داشت به سوی این محل حرکت کند، بر اثر تله انفجاری کشته شد. انفجار اول پنجره های دفتر شرکت هواپیمایی عراق را در نیکوزیا خرد کرد و خسارات زیادی به ساختمان ها، خانه ها، مغازه ها و ادارات اطراف وارد آورد و شماری از اتومبیل های متوقف شده نیز به شدت در جریان این انفجار آسیب دیدند. این انفجار در ساعت ۷:۳۰ بامداد، زمانی که کارکنان شرکت در سر کار خود حاضر می شدند روی داد. رادیو قبرس گفت: دقایقی پس از آنکه شخصی ناشناس با ابراهیم در دفترش تلفنی تماس گرفت و خبر انفجار در دفتر شرکت را به وی اطلاع داد، بمب دوم منفجر شد.»

بنا بر این گزارش: «مردی که دارای لهجه عرب بود، طی تماس تلفنی با خبرگزاری ها گفت: سازمان عقاب های انقلاب دست به این حمله زده و به عراق هشدار داد که از همکاری با یاسر عرفات خیانتکار دست بردارد.»^(۲)

رادیو بی بی سی در خبری مشابه گفت: «بمبی که در زیر صندلی اتومبیل آقای ابراهیم کار گذاشته شده بود، بلافاصله پس از روشن شدن اتومبیل منفجر شد و وی را در جا به قتل رسانید.» بی بی سی افزود: «سال گذشته دو سازمان اسلامی هوادار دولت ایران مسئولیت حملات مشابهی را برعهده گرفتند.»^(۳)

به گفته بی بی سی، گروه مزبور در تماسی تلفنی با خبرگزاری آسوشیتدپرس در بحرین گفته است که هدف هشدار به عراق علیه حمایت از یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین بوده است.^(۴)

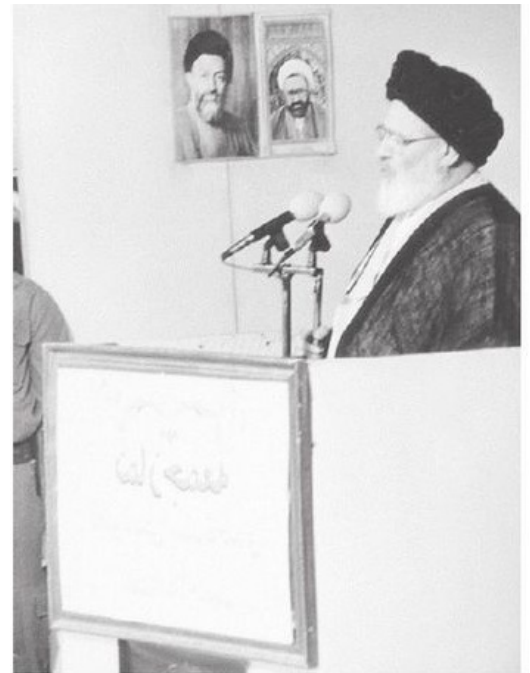
ص: ۸۳

۱- ۴۴. مأخذ ۴، ص ۴، آتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۵. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲۰، نیکوزیا - یونایتدپرس.

۳- ۴۶. مأخذ ۴، ص ۲۷، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۷. مأخذ ۴، ص ۲۸، رادیو بی بی سی، ۱۷/۸/۱۳۶۴.

آیت‌الله موسوی اردبیلی، رئیس دیوان عالی کشور، در خطبه‌های نماز جمعه تهران ضمن قرائت متن سخنان امام خمینی در دیدار با فقیهان و حقوق‌دانان شورای نگهبان، گفت حکومت مستضعفین معنی‌اش این است که تمام آموزش و تمام مظاهرش باید به دست مستضعفین اداره شود.

آیت‌الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور و امام جمعه موقت تهران، در خطبه‌های نماز جمعه این هفته تهران درباره موضوعاتی از جمله حکومت مستضعفین، وابسته بودن موجودیت نظام به رزمندگان، دارایی‌های بلوکه شده ایران در فرانسه و تغییر مواضع شورای همکاری خلیج فارس سخن گفت. آیت‌الله موسوی اردبیلی درباره حکومت مستضعفین گفت: حکومت مستضعفین کلمه‌ای است که ما از آغاز انقلاب و حتی قبل از انقلاب اسلامی شعار آن را می‌دادیم. وی گفت: البته استضعاف شامل اقسام گوناگونی از قبیل استضعاف فکری، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی می‌باشد، اما تبلور استضعاف، استضعاف اقتصادی و مالی است که مصادیق و عینیت مستضعفین اکثریت قاطع ملت را از طبقه کارگری، دهقان روستا نشین، خوش‌نشین و پیشه‌وران جزء تشکیل می‌دهند و آنچه در حکومت مستضعفین مورد نظر می‌باشد، استضعاف اقتصادی و مالی است. حکومت مستضعفین معنی‌اش این است که تمام آموزش و تمام مظاهرش باید به دست مستضعفین اداره شود. [...] اما حتی اگر امور اجرایی مملکت تنها در دست طبقه مستضعف باشد، کافی نیست، بلکه قانون نیز باید در کنار آن در جهت حفظ منافع مستضعفین باشد تا با اجرای آن بتوان از حقوق محرومان و بیت‌المال حفاظت کرد. وی افزود: تمام حرکت‌ها و سکون‌ها باید در جهت تقویت مستضعفین باشد. از بین بردن فقر، گرفتن حقوق پایمال شده و نجات دادن اکثریت مردم از محرومیت و استضعاف، اعمالی است که خواست مجلس، دولت، قوای سه‌گانه و همه مردم است. (۱)

امام جمعه موقت تهران در ادامه به اجرای احکام صادره در مورد اموال مصادره‌ای و توقیف شده اشاره کرد و گفت: ما سروصداهایی که در خارج از کشور بلند است را می‌شنویم و از آن مطلع می‌شویم و یا تخلیه‌خانه‌ها و مجتمع‌های فرهنگی، بیمارستانی، مراکز دولتی و مکان‌هایی که مثلاً جنگ‌زدگان از بیچارگی به آنجا پناه برده‌اند را می‌بینیم و در روزنامه‌ها عکس و شرح آنها را می‌خوانیم. گاهی محل سکونت‌تخلیه می‌شود و مستأجر با فرزند و همسر و مادر مریضش در کنار خیابان به سر می‌برند و این آقایان

خبرنگاران هم می روند و عکس می گیرند و آن را منتشر می کنند یا وقتی می بینیم که در روزنامه ها می نویسند که طاغوتچه ها برمی گردند و حکم و دستور توقیف و رفع توقیف هم در کنار آن مطلب نوشته می شود و یا وقتی می بینیم که کشاورز با مالک دعوا کرده و کشاورز زن و بچه اش را برداشته و آمده و به این در و آن در می زند، مگر انسان دلش سنگ باشد که این طور جاها متأثر نشود. ما از طرفی می گوئیم حکومت، حکومت مستضعفین است و از طرفی این چیزها را مردم می دانند، آنها را می خوانند و آن را درک می کنند. علت این تناقض چیست؟

آیت الله موسوی اردبیلی در توضیح این مسئله به ترسیم وضعیت اقتصادی قبل از انقلاب پرداخت و با اظهار اینکه در آن دوران اقتصاد مملکت به دست یک مشت خائن و دغل کار دزد افتاده بود، گفت: پس از انقلاب، تعدادی از طاغوتچه ها تصفیه شدند، عده ای از آنها هم به خارج از کشور فرار کردند و اموالشان را هم با خود بردند و در خارج و در دادگاه لاهه علیه ما طرح دعوی نمودند. دسته ای از آنها بعد از انقلاب به خارج فرار کردند، اما بعداً برگشتند و عده ای از آنها هم اصلاً نرفتند و در داخل منتظر فرصتی شدند. البته در آن هنگام نشد که تمام اموال نامشروع غاصبان مصادره شود، اما مقداری که فی نفسه حجیم است گرفته شد. [...] اما با این مقدار آیا همه اموال نامشروع گرفته شد؟ نصف آن بلکه یک سوم آن هم گرفته نشده و یا بهتر بگوئیم با یک حساب سرانگشتی می دانیم که یک پنجم آن هم گرفته نشده است.

رئیس دیوان عالی کشور در ادامه سخنان خود در توضیح علت برگشتن تعدادی از موارد مصادره ای به دادگاه های انقلاب، گفت: درعین حالی که من به آنها [دادگاه های انقلاب] ارج می گذارم، احترام می گذارم، قدرشان را می دانیم، اینها در بعد مبارزه با گروهک ها بسیار موفق بودند و توانستند گروهک ها را از ایران جمع کنند. [...] اما چون دادگاه ها و دادسراهای انقلاب قانون مدون ندارند، گاهی یک حاکمی را می گذارند، این حاکم می آید به نظرش می رسد که این شخص اموالش باید گرفته شود؛ چون قانون مدونی ندارد. حاکم دیگری می آید شکایت می شود، نگاه می کند و می بیند که مدارک در نظرش کافی است. اگر ما قانون مدونی داشتیم در دست اینها، می گفتیم اگر کسی این کار را کرد نتیجه اش این است، دیگر از مشکل سلیقه ای بودن بیرون می رفت.

امام جمعه موقت تهران تأکید کرد: «ما باید یک سیاست کلی مالی در این مملکت داشته باشیم. یک دادگاه، یک دادسرا، یک وزارتخانه، یک وزیر تنها بخواهد حرکت کند، مسئله به این مهمی را نمی تواند حل کند. یک جهاد مقدس با یک برنامه ریزی صحیح و درست در جهت نجات مستضعفین و ریشه کن کردن فقر از طریق ترویج کشاورزی، از طریق تأسیس صنعت، از طریق خلع ید کردن افراد دغل و مکار و از طریق بازپس گرفتن اموال بیت المال و اموال نامشروع و تصرف و برگرداندن آنها به خزینه دولت. با این برنامه ما می توانیم بگوئیم ما اکنون در مسیر پیاده کردن حکومت استضعافی هستیم، دیگر شعار نمی دهیم و عمل می کنیم.» (۱)

ص: ۸۵

رئیس دیوان عالی کشور در ابتدای خطبه دوم گفت: «مناسبت دیگر ما بسیج عزیزی است که با رفتن و کمک به جبهه های جنگ تحمیلی شور و هیجانی می آفریند. نظام اسلامی وابسته به اینهاست و تا وقتی ما اینها را داریم این نظام را داریم. حالا می خواهند خارک را بزنند یا نزنند که به کوری دشمن خارک را هم نمی توانند بزنند و آنکه نظام ما را سرپا نگاه داشته همین جوانان بسیجی، سپاهی و رزمنده است.»

آقای موسوی اردبیلی در ادامه به اقدام فرانسه در بلوکه کردن یک میلیارد دلار دارایی ایران و یک میلیون دلار دیرکرد آن اشاره کرد و گفت: اخیراً آقای میتران رئیس جمهور فرانسه گفته است بیایید و محاسبه کنید و گفت در دین شما ربا حرام است - البته این را منافقین به میتران یاد داده اند - درحالی که این نادان نمی دانسته که ما جان آنها را می گیریم چطور می توانیم پولشان را نگیریم؟ [...] البته گرفتن دیرکرد از کافر حرام نیست.

وی افزود: الحمدلله نیروهای مسلح و بسیج ما در همه فصول سال و در گرما و سرما یاد دوران پیامبر(ص) و علی(ع) که به هنگام جهاد مغازه ها را می بستند و به جهاد می رفتند را زنده می کنند. وی با تقدیر از زحمات و فعالیت ارتش، سپاه و کمیته گفت: ما از تمام این نهادها که سینه خود را سپر کرده اند و شهید داده اند، تشکر می کنیم.

آقای موسوی اردبیلی در پایان سخنان خود به تغییر موضع شورای همکاری خلیج فارس اشاره کرد و گفت: این شورا از آغاز جنگ تحمیلی تاکنون درقبال ایران، صدام را مظلوم و ایران را ظالم می خواند، درحالی که امروز ما را جنگ طلب نخوانده و خدا کند این شورا گام های بعدی را بردارد و با واقع بینی با این مسئله که ایران جنگ طلب و خونریز و متجاوز نیست برخورد کند و بداند ایران سپر بالای این کشورها درمقابل شرق و غرب است. (۱)

۱

متن سخنان امام خمینی در دیدار با فقیهان و حقوق دانان شورای نگهبان را رئیس دیوان عالی کشور در خطبه اول نماز جمعه این هفته تهران به این شرح قرائت کرد: «بسم الله الرحمن الرحيم؛ امروز ما گرفتار دو جریان هستیم؛ یک آن جریانی است که همین که به نفع مستضعفین و محرومین سخن گفته شود و از کاخ نشین ها و غاصبین حقوق مردم صحبتی شود، می گویند این همان کمونیزم است. و جریان دیگر اینکه، وقتی گفته شود خودسرانه اقدام به تقسیم زمین یا گرفتن اموال ننمایید می گویند طرف داری از سرمایه دارها و فئودال هاست؛ درحالی که همان طور که می دانید اسلام نه با سرمایه داران موافق است نه با کمونیزم؛ اسلام راه و رسم دیگری غیر از اینها دارد.

من متأسفم که در بین گروه اول گاهی کسانی هستند که بعضی اوقات به احادیثی متوسل می شوند، مثلاً مستند خود را آن فرمان حضرت امیر علیه السلام قرار می دهند که ایشان به مالک اشتر فرمودند. اولاً این فرمایشات حضرت یک حکم حکومتی است و نمی شود برطبق آن فتوی داد. ثانیاً درمورد زکات است درحالی که حکومت اسلامی به وسیله خمس اداره می شود. احتمال است که حضرت به لحاظ وضع خاص منطقه چنین حکمی کرده باشند یا اینکه علم داشتند که مردم آن منطقه افرادی راستگو و صادق هستند.

ص: ۸۶

اما ما حدیث داریم که گفته می شود برطبق آن فتوی داد و عمل کرد، آن این است که فقرا در مال اغنیا شریک هستند. مگر نه این است که مال مورد شرکت مشاع است؛ پس فقرا در مال اغنیا شرکت دارند. کسی که حقوق مالی خود را پرداخت نکرده است سهمی که می بایست پرداخت کند به صورت تصاعدی افزایش پیدا می کند تا آنجا که اگر کلیه اموالش را هم بدهند باز مدیون شرعی است.

در مورد مسئله زمین باز دقت بشود، احیای موات شرایطی دارد. من خودم از ظلم و ستم خوانین فنودال ها اطلاع دارم که چگونه مردم فقیر را به کار می گرفتند؛ چگونه با زجر و شکنجه آنها را به کار کردن وا می داشتند. در این گونه موارد زمین اگر احیا شود آن ظالم که مردم را به زور وادار به کار کرده مالک نمی شود. اینها چنین مال جمع کرده صاحب ده ها و صدها هکتار و گاهی بیشتر زمین می شده اند. من نمی گویم کسی که خانه دارد و در یکی ساکن است و دیگری را اجاره داده تا از مال الاجاره زندگی کند خانه او را بگیرند یا کسی که به زحمت زمینی را آباد کرده و حالا از همین زمین زندگی خود را می گذراند بروند و او را بگیرند.

اما ببینید این ثروت های بزرگ چگونه انباشته شده است. من احتمال این را که اینها حقوق شرعی خود را کامل پرداخته باشند حتی در یک نفرشان هم نمی دهم. در مواردی که اگر تمام اموالشان گرفته شود باز بابت حقوق شرعی بدهکارند. وقتی در پاریس بودم عده ای از سرمایه دارها که حس کرده بودند رژیم سابق رفتنی است، لذا برای اینکه در حکومت بعدی هم به همان گونه باشند و زندگی کنند پیش من آمدند که می خواهیم وجوه شرعی خود را پرداخت کنیم. مقصود آنها را فهمیدم و گفتم شما بروید اساس کارتان را درست کنید من پولی از شما نمی گیرم. الآن هم عده ای هستند که می روند مثلاً صد هزار تومان به یکی از آقایان می دهند که این حقوق شرعی است که در عهده من است، آنها می گویند بله فلانی حقوق شرعی خود را پرداخت کرده است و درحالی که این شخص پنجاه میلیون تومان از این بابت بدهکار است و می خواهد با دادن پنجاه هزار تومان اموالش را تصاحب کند.

شما بیایید احکام الهی را اجرا کنید باید قوانین وضع بشود حقوق محرومین و فقرا به آنها باز گردانده شود. این وظیفه شماست. متأسفانه در بعضی موارد قوانین خوب است، ولی خوب اجرا نمی شود. ما مأمورین خوب کم داریم. اگر مأمورین اجرا افراد صالح و واردی باشند، دیگر سروصدای کسی در نمی آید. برای این امر هم باید فکری کرد. من از خداوند می خواهم که به همه توفیق پیاده کردن قوانین اسلامی را عنایت بفرماید. (۱)

۱

آقای موسوی خوئینی ها دادستان کل کشور که به استان مازندران سفر کرده است، امروز در سخنانی قبل از خطبه های نماز جمعه نوشهر با اشاره به نقش قانون در حمایت از مستضعفین گفت: «حاکم اسلامی برای شناختن مرزها و حقوق مردم اقدام به قانونگذاری می کند تا مرزها مشخص شود، ولی اگر پس از وضع قانون کسانی از این مرز تجاوز کردند باید با آنها برخورد اسلامی تنبیهی و عبرت آموز برای دیگران شود. وی اضافه کرد: بعضی از مسئولین قضایی استان ها اظهار می دارند که

ص: ۸۷

ما می دانیم اشخاصی [هستند که] حق با آنان نیست و [حق] با مردم است، ولی هر جا می خواهیم راه آن را ببندیم با یک ماده قانونی جلو ما را می گیرند.»

وی گفت: «شما باید چاره اندیشی کنید و به هر کیفیتی هست نباید بگذارید حق ضعیف پایمال شود. کسی که به حقوق دیگران تجاوز کرده و قانون را هم به بازی گرفته، مرتکب گناه مضاعف شده است؛ پس جرمش دو برابر است و باید با آنان به شدت برخورد شود. اگر کسانی پیدا شدند و به طرزی عمل کردند که جامعه را از قانون و مجریان قانون نا امید کنند چه ظلمی بالاتر از این است؟ مجری قانون باید کسی باشد که روح قانون را بفهمد و بداند که قانون برای حفظ ضعفا است نه برای حمایت از مستکبران و سودجویان.

دادستان کل کشور در بخش دیگری از سخنانش گفت: کسی که به جمهوری اسلامی رأی نداده، حاضر به پرداخت مالیات به دولت نیست، در هنگام مصائب در خدمت جامعه نیست، به جبهه نمی رود، یک روز دلش با امام نبوده و دلش به حال مردم هیچ گاه نسوخته و مایل است که امریکایی ها بیایند و بر ما حکومت کنند، اگر هم کسی به چنین شخصی سیلی زد هیچ کس حق ندارد از او حمایت کند. زیرا او سال ها به گوش مردم سیلی زده است. باید به این مسائل توجه شود و قضایا دوطرفه بررسی گردد. دستگاه قضایی نباید در خدمت این قشر اندک و فاسد قرار گیرد. وی افزود: اینها وابسته رژیم گذشته اند، اگر وابسته نبودند چطور ممکن است زمین هایی در سواحل دریا به افرادی که نسل اندر نسل در این محل سکونت داشته اند، واگذار نشود و یک عده از تهران و جاهای دیگر بیایند و زمین ها را به آنها بدهند؟

تصویر

موسوی خوئینی‌ها دادستان کل کشور در سخنانی قبل از خطبه‌های نماز جمعه نوشهر: نباید بگذاریم حق ضعیف پایمال شود.

آقای موسوی خوئینی‌ها در ادامه گفت: اگر بذل و بخشش بود، مردم مستضعف که شایسته تر بودند و در ثانی اموال عمومی و ملی که مال شاه نبوده است که واگذار نماید. وی خطاب به مردم گفت: اگر اینها برای اراضی شان مراجعه کردند، باید قبل از آمدن به مازندران، به دادستانی کل بیایند و روشن کنند که چگونه شاه اینها را مورد لطف قرار داده و ما همان طور که با شاه تصفیه حساب کردیم، با آنها نیز تصفیه حساب خواهیم کرد. دادستان کل کشور اضافه کرد که این اراضی مرتعی و جنگلی که در نظام گذشته به وابستگان طاغوت واگذار شده است، از امروز به حکم دادستانی کل توقیف می باشد و قوای انتظامی در سطح استان موظف اند از ورود این افراد وابسته به اراضی مذکور جلوگیری نمایند و آنها را به دادستانی اعزام نمایند تا ما تکلیف اسلامی مان را با آنها عملی بنماییم.» (۱)

اسلامی حوزه علمیه قم درباره اقدامات دادستان کل کشور و دیدگاه های اقتصادی امام خمینی نوشته است: «اقدامات اخیر دادستان کل کشور موجب گردید تا دوباره مسئله تقریباً فراموش شده اموال و املاک نا مشروع سرمایه داران به جای مانده از رژیم گذشته در جامعه مطرح گردد و بحث ها و نظرات بسیاری را در حول وحوش خود برانگیزد. در این زمینه سخنان اساسی و محوری امام امت در سال ۶۰ (که در جمع شورای نگهبان ایراد شده بود) می توانست به عنوان حجت شرعی و قانونی تاکنون مورد استفاده از سوی مراجع ذی ربط قرار گرفته و بسیاری از معضلات کنونی را حل نماید، لیکن این سخنان در مرحله تبلیغ نیز کمتر مورد توجه قرار گرفت در هر صورت بیانات امام پس از مدت ۴ سال، مجدداً از سوی آیت الله موسوی اردبیلی در نماز جمعه امروز تهران بازگو گردید.»^(۱)

۱

چهار امریکایی ربوده شده در لبنان، امروز از ریگان رئیس جمهوری امریکا خواستند که با ربایندگان آنان وارد مذاکره شود تا امکان آزادی آنان فراهم شود، زیرا دیپلماسی خاموش ثمر بخش نمی باشد. ریگان بلا درنگ این درخواست را رد کرد. لاری اسپیکر سخنگوی کاخ سفید در اعلام واکنش ریگان به این درخواست گفت: با تروریست ها وارد مذاکره نمی شویم؛ سیاست ریگان در این مورد تغییر نیافته و نخواهد یافت. اسپیکر افزود: ما ربایندگان را به طور قاطع مسئول سلامت گروگان ها می دانیم و از آنها می خواهیم که هر چه زودتر آنها را آزاد کنند.

این درخواست در ۹ نامه که از یک اتومبیل به سوی دفتر خبرگزاری امریکایی آسوشیتدپرس در بیروت پرتاب شد، به دست آمده است. چهار نامه از این تعداد که به تاریخ امروز می باشد، به وسیله تری آندرسون خبرنگار آسوشیتدپرس، یک روحانی مسیحی به نام لورانس جنکو، دیوید جاکوبس مدیر بیمارستان و توماس ساترلند رئیس دانشگاه امضا شده است.

در یکی از این نامه ها خطاب به ریگان رئیس جمهوری امریکا آمده است: «ما از شما می خواهیم اقدامی به عمل آورید. [...] طی ماه های گذشته از امتناع شما از مذاکره با ربایندگان خود مطلع شده ایم؛ گرچه آن را درک می کنیم، لکن با آن موافق نیستیم. در این نامه از ریگان سؤال شده است، به نظر شما ربایندگان تا کی صبر خواهند کرد؟ در نامه مزبور همچنین از رئیس جمهوری امریکا خواسته شده است به خانواده های گروگان ها رحم کند و بکوشد آزادی آنان را تا کریسمس تأمین کند.»^(۲)

۲

رجوی رئیس سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، امروز برای بار دوم در سفر اخیر شاه اردن به فرانسه با وی گفت و گو کرد.^(۳) سازمان مجاهدین (منافقین) در بیانه ای در این باره اعلام کرد که در این ملاقات در مورد راه های پایان دادن به جنگ ایران و عراق گفت و گو شد و شاه حسین مبارزات سازمان را تحسین کرد.^(۴)

ص: ۸۹

۱- ۵۳. مأخذ ۳۷، صص ۴۷ و ۴۸ و ۴۹.

۲- ۵۴. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲۰، بیروت - یونایتدپرس.

۳- ۵۵. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۱۶.

۴- ۵۶. سند شماره ۲۰۰۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۰، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

مجلس خبرگان امروز آیت الله حسین علی منتظری را به جانشینی و رهبری بعد از امام خمینی انتخاب کرد.

تصویر

آقای هاشمی رفسنجانی
نایب رئیس مجلس خبرگان

آقای هاشمی رفسنجانی عضو هیئت رئیسه مجلس خبرگان در خاطرات روز ۱۸ آبان ۱۳۶۴ خود چنین نوشته است:

«ساعت هفت و نیم جلسه هیئت رئیسه مجلس خبرگان تشکیل شد. سپس به تالار رفتیم. جلسه رسمی ساعت هشت و نیم تشکیل شد. آقای مشکینی مختصری صحبت کردند و سپس نامه آقای منتظری را خواندند که با تشکر از خبرگان خواسته بودند که از انتخاب ایشان به عنوان جانشین امام در زمان حیات امام منصرف شویم.

بحث ها شروع شد. احمد آقا [خمينی] اطلاع داد که امام به آقای محمدی [گیلانی] گفته اند موضوع پیام را پیگیری نکنند. (۱) هم در جلسه صبح و هم در جلسه عصر در این باره بحث کردیم و در تنفس ها به مشورت پرداختیم و سرانجام بعد از نماز مغرب با بیش از دوسوم حضار

ص: ۹۱

۱- آقای هاشمی رفسنجانی در خاطرات روز ۱۴ آبان ۱۳۶۴ خود نوشته است: «آقای محمدی گیلانی به دفترم آمد و پیام امام درباره برنامه مجلس خبرگان [را] آورد. گفت که امام با انتخاب آقای منتظری [برای جانشینی رهبر] موافق نیستند. شب خدمت امام رفتم و راجع به پیام ایشان در مورد مجلس خبرگان مذاکره کردیم. نگران اند که تعیین آیت الله منتظری به عنوان رهبر آینده، باعث عداوت و کارشکنی رقبای دیگر شود. باید با احتیاط و مراعات جوانب کار عمل شود.» (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی ۱۳۶۴ (امید و دلواپسی)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، صص ۳۱۴ - ۳۱۲).

تصویب شد که آیت الله منتظری، مصداق صدر اصل ۱۰۷ قانون اساسی هستند؛^(۱) یعنی از طرف مردم به مرجعیت و رهبری برای بعد از امام پذیرفته شده اند.^(۲)

گفتنی است که خبر انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی در رسانه ها منتشر نشد.^(۳)

۱

جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه در دو بخش برگزار شد: در بخش اول به مباحث اصلی جنگ و سپاه پرداخته شد و در بخش دوم مباحث عملیاتی، چگونگی واگذاری مأموریت ها و مناطق عملیاتی به قرارگاه ها و همچنین موضوع اجرای عملیات های محدود و گسترده مطرح گردید.^(۴)

در بخش اول جلسه امروز، بازتاب های پیشنهاد سپاه درباره جنگ درازمدت و برآوردهای نیروی انسانی و تجهیزات مورد نیاز برای پیشبرد این استراتژی، مطرح و گفته شد که این پیشنهاد بازتاب هایی منفی و واکنش هایی نامناسب داشته است. به خصوص با توجه به وضعیت اقتصادی نامطلوب و فشارهای شدید اقتصادی بر کشور، تهیه امکانات مورد نیاز در طرح پیشنهادی سپاه، ناممکن تلقی می گردید و حتی تصور می شد سپاه برای اینکه به طور غیرمستقیم از ادامه جنگ خودداری کند، این طرح را پیشنهاد کرده است. بنا بر همین تصور، به مسئولان سپاه پاسداران گفته شده بود که اگر با این طرح ها می خواهید بگویید نمی شود جنگید، بروید به امام بگویید ما نمی توانیم بجنگیم. همچنین در جای دیگر به اعضای شورای عالی سپاه گفته شد که استراتژی چه ربطی به شما دارد؟ شما فرمانده دارید، فرمانده برایتان خط تعیین می کند، بروید اجرا کنید. جنگ درازمدت را از گوشتان بیرون کنید. جنگ باید به زودی تمام شود.^(۵)

در نفی چنین دیدگاه هایی، با اینکه سپاه از نظر نیروی انسانی و امکانات لازم برای ادامه جنگ دچار محدودیت شدید بود، فرمانده کل سپاه طرح اجرای عملیات در منطقه فاو را پیشنهاد کرد. غلامعلی رشید در این باره گفت: «ما به مسئولین گفتیم که با این ۱۰۰ گردان کاری از پیش نمی رود، توان ما حد اقل باید ۳۰۰ گردان بشود. وقتی این نتیجه را به مسئولین گفتیم، جو علیه سپاه شروع

ص: ۹۲

۱- در خاطرات روز ۱۹ آبان آقای هاشمی درباره اصلاح عبارت این مصوبه چنین آمده است: «در مجلس خبرگان متن عبارت رهبری آیت الله منتظری مطرح بود. بالاخره پس از بحث زیاد، پیشنهاد آیت الله خامنه ای با اصلاحات جزئی به تصویب رسید. ایشان به عنوان منتخب مردم برای جانشینی امام و مورد تأیید مجلس خبرگان معرفی شدند. قرار شد متن مصوبه به امضای همه اعضای مجلس برسد.» (همان، ص ۳۱۸)

۲- ۱. کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۴، امید و دلواپسی، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم ۱۳۸۷، ص ۳۱۷.

۳- آقای هاشمی در خاطرات روز ۲۰ آبان ۱۳۶۴ خود درباره دیدار نمایندگان مجلس خبرگان با امام خمینی نوشته است: «راجع به انتخاب آقای منتظری، آقای مشکینی با اشاره گفت و امام چیزی نگفتند و به خاطر جلوگیری از تحریک علما به رسانه ها هم ندادیم.» (همان، ص ۳۱۸)

۴- این جلسه با حضور برادران رحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی سپاه)، غلامعلی رشید (مسئول معاونت عملیات نیروی زمینی سپاه)، سیدعلی حسینی تاش (رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه)، احمد غلامپور (فرمانده قرارگاه کربلا)، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه قدس)، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه سلمان)، حسن دانایی فر (مسئول عملیات قرارگاه کربلا)، مهدی خلیج، محمد پیشبهار و... در سایت اهواز

تشکیل شد.

۵-۲. سند شماره ۶۳۵/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مسائل اساسی جنگ و سپاه پس از بدر، راوی داوود رنجبر، مجموعه گزارش های نبرد بزرگ والفجر ۸، صص ۶۸ - ۶۷.

شد. برادر محسن برای اینکه تسلیم نشود، اعلام کرد چند عملیات محدود داریم و یک عملیات بزرگ در فاو. ما این اعتقاد را نداشتیم، ولی ایشان پیشنهاد داده بود.»

وی افزود: «وقتی بر اثر جوسازی ها، ایشان نامه پیشنهاد عملیات فاو را نوشت، من گفتم برادر محسن، این عملیات شرایط می خواهد، این طوری نمی شود. ایشان شرایط را هم نوشت.»^(۱)

در ادامه غلامعلی رشید با اشاره به اقدامات محسن رضایی در زمینه توضیح اوضاع کنونی و تشریح موقعیت جنگ برای مسئولان کشور گفت: «برادر محسن در این فکر بود که آقایان را از ابهام درآورد. می گفت چرا اینها ابهام دارند؟! چرا نمی فهمند ضعف های ما را؟ چرا نمی دانند ما با این ۱۰۰ گردان نمی توانیم کار کنیم؟ مصمم شده بود که کاری بکند. نباید با این ۱۰۰ گردان دست به کاری می زد. هر جا می رفت با جسارت صحبت می کرد. به نحوی که تا به حال به این شکل صحبت نکرده بود. می گفت آقایان می ترسیدند و نمی آیند جلو. برادر محسن معتقد بود با سه کار: هشدار به مسئولین، انجام دادن عملیات های محدود و یادآوری عواقب فشارهای دشمن، مسئولان کشور و همه مملکت را به پشتیبانی از جنگ وادارد.

در این مدت برای جانداختن موضوع، پیش اکثر مسئولین رفتیم، پیش آقای خوئینی ها، آقای موسوی اردبیلی، شورای نگهبان، آقای امامی کاشانی، نخست وزیر و آقای طاهری، هر کدام هم ۳ الی ۴ بار. خود آقا محسن خدمت آیت الله منتظری رفت، نزد نمایندگان مثبت مجلس (نظیر آقای بیات و...)، یک سری از ائمه جمعه (مشهد و تبریز و...)، نزد آقای مشکینی ۲ الی ۳ بار رفت که ایشان می گفت من وقت می گذارم، هر روز بیاید و برای من صحبت کنید، این حرف ها را ما این جوری نشنیده ایم، تا به حال نگفته اند برای ما و...

این تلاش ها بی نتیجه نبود، بعد از یک ماه موضع آقای هاشمی تغییر کرد. آمدند گفتند شما چه می خواهید؟ آقا محسن هم خوشحال شد. آقای هاشمی گفت... ما دوباره امیدمان به شماست، شما باید حرکت کنید و...»^(۲)

به هر حال، فعالیت قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران در جنوب با سه محور کاری: اجرای عملیات محدود، زمینه سازی برای اجرای عملیات فاو و گسترش سازمان رزم شروع شد و فرمانده کل سپاه - همان گونه که گفته شد - فعالیت های توضیحی و تشریحی را به شدت پیگیری می کرد. وی با این اعتقاد که بن بست جنگ فقط با حضور فعال همه افراد جامعه در هر سطحی، شکسته خواهد شد، می کوشید به هر نحوی این امر را رواج دهد و مردم و مسئولان را به طور فعال به عرصه جنگ بیاورد.^(۳)

۱

در بخش دوم جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران، درباره چگونگی تقسیم یا واگذاری مناطق عملیاتی و طراحی عملیات گسترده در منطقه فاو و عملیات محدود در مناطق دیگر، بحث هایی انجام شد اما با توجه به تردید در موفقیت اجرای عملیات در فاو، نتیجه ای قطعی از این مباحث حاصل نشد.

ص: ۹۳

۱- ۳. همان، ص ۶۸.

۲- ۴. همان، صص ۶۸ - ۷۰.

۳- ۵. همان، ص ۶۸.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نیروی زمینی سپاه در یادداشت های خود از این جلسه چنین نوشته است: ابتدا مقرر شد دو قرارگاه تاکتیکی (یک قرارگاه پدافندی در جبهه میانی و یک قرارگاه پدافندی در جبهه شمال غرب) تشکیل شود و هر زمان و در هر نقطه که عملیات انجام شد، این دو قرارگاه با نام های کربلای ۱ و کربلای ۲ وارد عمل شوند و خط حد آنها نیز در حال حاضر در جبهه جنوب باشد. همچنین پیشنهاد شد که یگان های قرارگاه نوح زیر امر قرارگاه کربلای ۲ در آیند. اما این مباحث به نتیجه ای قطعی و نهایی نرسید؛ چراکه موضوع جلسه تغییر کرده و مانند جلسات گذشته، مخالفت با طرح عملیاتی فدک (در منطقه فاو) و تردید در موفقیت آن، بر بحث ها حاکم شد.

در این باره رحیم صفوی گفت: ما یا روی عملیات فدک کار می کنیم، یا عملیات محدود را پیگیری می کنیم. این پیشنهاد نیز که اجرای عملیات در فاو را به عهده برادر محسن (رضایی؛ که در این جلسه حضور نداشت) بگذاریم نیز درست نیست؛ چون دو ستاد، دو پشتیبانی و... می خواهد.

غلامعلی رشید نیز در این باره گفت: برادر محسن پیشنهاد دادند یا خودتان روی عملیات فدک [فاو] و عملیات محدود کار کنید، یا من طرح فدک را اجرا می کنم و شما دنبال عملیات محدود بروید، یا اینکه شما روی فدک کار کنید و من روی عملیات محدود کار کنم.

برادر رشید در ادامه گفت: باید هر سه پیشنهاد را رد کنیم.

جلسه با بحث در این باره ادامه یافت. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، نتیجه بحث های این جلسه را چنین بیان می کند: «همه برادران با صحبت های برادر رشید موافق هستند و قصد دارند روی پیشنهاد خود مبنی بر انجام ندادن عملیات فدک (منطقه فاو) بایستند و تنها برادر رحیم صفوی گهگاه روی "توکل بر خدا" تأکید می کند و امیدوار است که اگر به انجام دادن این عملیات مجبور شوند، خدا کمک کند و موفق شوند. بعضی از برادران همچون عزیز جعفری نیز معتقدند که تنها به امر حضرت امام و آن هم به شرط اینکه مسائل را شخصاً به ایشان منتقل کنند، اجرای این عملیات را خواهند پذیرفت. بدین ترتیب اتخاذ تصمیم قطعی در مورد قرارگاه ها نیز به بعد از تصمیم گیری نهایی در مورد عملیات در منطقه فاو موکول شد.»^(۱)

۱

مسائل و موضوعات اساسی جنگ که در چند روز اخیر در جلسات فرماندهان سپاه مطرح شده است را غلامعلی رشید (مسئول معاونت عملیات سپاه) در دفتر یادداشت های خود جمع بندی کرده است. راوی مرکز مطالعات در قرارگاه مرکزی سپاه، با اجازه وی این یادداشت ها را در دفتر ثبت وقایع جنگ رونویسی کرده است که به خلاصه آن اشاره می شود:

ص: ۹۴

۱- ۶. سند شماره ۱۱۰۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ، راوی قرارگاه خاتم (داوود رنجبر)، ۱۸/۸/۱۳۶۴، صص ۱۷- ۷.

هدف از تشکیل این جلسات پیشنهاد طرحی جامع برای ادامه نبرد (شرایط نبرد) است.

دو تفکر در جنگ حاکم است: الف) تفکر امام که اعلام استراتژی جنگ درازمدت بود (اگر این جنگ بیست سال هم طول بکشد ما ایستاده ایم).

ب) تفکر مسئولانی که استراتژی جنگ کوتاه مدت را اعلام می کردند.

ما نباید تسلیم تفکر دوم باشیم. ما نمی توانیم برنامه شش ماهه برای جنگ داشته باشیم. در شرایط کنونی ما قادر نیستیم دست به عملیات بزرگ بزنیم. در بحث شرایط ادامه نبرد، نکته مهم افزایش توان رزمی از ۱۰۰ گردان به ۳۰۰ گردان و ۶۰۰ گردان است.

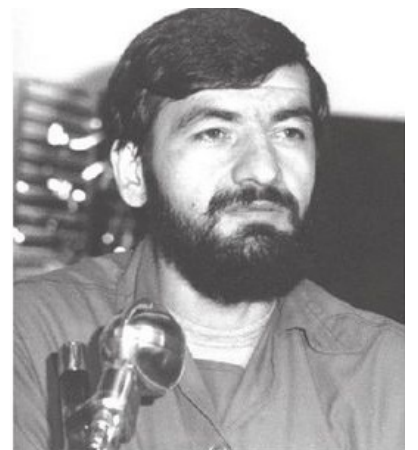
گفته شد چنانچه ۳۰۰ گردان داشته باشیم طی هفت سال نبرد قادریم بصره و سلیمانیه را تأمین کنیم.

مسئولان هنوز فکر می کنند که ما قادریم فتح المبین و بیت المقدس بسازیم، ولی...

دلیل پیشنهاد عملیات در منطقه فاو، ایجاد زمینه فکری مناسب بود تا بحث های خردادماه که فراموش شده بود، یادآوری شود.

نتیجه اینکه ما در جنوب، به دلایلی که در خردادماه بیان می شد و دلایلی که فرمانده سپاه ذکر می کرد و تاکنون نیز چیزی عوض نشده، قادر به اجرای عملیات بزرگ نیستیم. نیمه دوم امسال را به اجرای عملیات محدود پردازیم؛ و چنانچه توانایی داشتیم، در نیمه دوم سال ۱۳۶۵ به اجرای عملیات بزرگ در جنوب اقدام کنیم. (۱)

تصویر

محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در نامه‌ای از فرماندهی نیروی زمینی ارتش خواست به دلیل نیاز مبرم سپاه به یگان مستقر در خط احد، این خط را از نیروهای سپاه تحویل بگیرند.

فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی امروز نامه ای خطاب به فرماندهی نیروی زمینی ارتش صادر کرد. در این نامه آمده است: «عطف به امریه مورخ ۲۵/۶/۶۴ فرماندهی کل قرارگاه خاتم الانبیا(ص) جناب آقای هاشمی رفسنجانی، مستدعی است دستور فرمایید یگان های تابعه نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی خط احد را تحویل گیرند. بدیهی است سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به دلیل نیاز مبرم به یگان مستقر در آنجا، روز ۲۵/۸/۶۴ خط احد را ترک خواهد نمود و در این رابطه هیچ گونه مسئولیتی را متقبل نمی گردد.»

درضمن رونوشت نامه مذکور جهت رئیس مجلس شورای اسلامی آقای هاشمی رفسنجانی و نیروی زمینی سپاه ارسال شد.»(۲)

ص: ۹۵

۱-۷. سند شماره ۱۱۰۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ، راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (داوود رنجبر)، ۱۸/۸/۱۳۶۴ تا ۸/۸/۱۳۶۴، صص ۱۵۳ - ۱۵۰، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۲-۸. سند شماره ۱۰۳۳۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به فرماندهی نیروی زمینی ارتش، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

حکومت عراق به موجب یک فرمان اضطراری، همه افسران بازنشسته ارتش عراق را به خدمت فراخواند. در همین حال سودان به حضور ارتشیان این کشور در جنگ عراق با ایران اعتراف کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی که خبر احضار افسران عراقی را گزارش کرده، در ادامه آورده است:

«تصمیم به احضار افسران بازنشسته عراقی به دنبال بروز نشانه های تمرد و فرار افسران جوان ارتش عراق از خدمت اتخاذ شده است. بنا بر گزارش های رسیده، این تصمیم در نشست اخیر شورای به اصطلاح فرماندهی انقلاب عراق و به دنبال شکست های مکرر فرماندهان جوان ارتش عراق در عملیات اخیر رزمندگان اسلام اتخاذ گردیده است.»^(۱) از سوی دیگر، خبرگزاری کویت گزارش داد: «سرتیپ عثمان عبد الله وزیر دفاع سودان، برای اولین بار به حضور نیروهای ارتش سودان در کنار ارتش عراق در جنگ با انقلاب اسلامی ایران اعتراف کرد. وی گفت: روابط سودان با جمهوری اسلامی ایران در شرایطی بهبود خواهد یافت که مسئله اسرای سودانی در این کشور حل شود.»^(۲)

هدف قرار گرفتن یک نفتکش یونانی با یک موشک عراقی، سیاست همکاری شرکت های یونانی در حمل و نقل نفت ایران را تغییر نخواهد داد.

خبرگزاری فرانسه در گزارش امروز خود در این باره اعلام کرد: «منابع دیپلماتیک یونانی امروز در تهران اعلام کردند: نفتکش یونانی کاناریا روز سه شنبه (۱۴/۸/۱۳۶۴) در خلیج فارس مورد اصابت یک موشک اگزوسه عراقی قرار گرفته و شدت خسارات وارده به موتورخانه، تعمیر آن را بسیار غیرمحمتمل ساخته است. به گفته این منابع، تمامی خدمه، کشتی را رها کرده و جهت انتقال به یونان، به سوی ساحل ایران هدایت شده اند. منابع دیپلماتیک یونانی افزودند: کاناریا توسط نیروی دریایی ایران - که همکاری خود را دریغ نداشت - به سوی [جزیره] سیری یدک شده است تا در آنجا مخازن آن از نفت خام تخلیه شود. منابع مذکور خاطر نشان کردند این حادثه که نه نخستین و نه آخرین خواهد بود، در سیاست دولت یونان در قبال حمل و نقل نفت خام توسط شرکت های یونانی در خلیج فارس و برای شرکت ملی نفت ایران تغییری نخواهد داد.»^(۳)

وزارت تجارت دریایی یونان نیز اعلام کرد که دولت یونان اقدامات لازم را برای تضمین سلامتی ملوانان نفتکش یونانی کاناریا انجام خواهد داد. همچنین سخنگوی شرکت بوئاماریه گفت که نفتکش کاناریا پس از تخلیه محموله خود در جزیره سیری آزاد خواهد بود.^(۴)

ص: ۹۶

۱- ۹. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۱۰. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۵، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۲۰ - ۱۹، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۴- ۱۲. همان، ص ۱۹، آتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

رادیو صوت الجماهير عراق ادعا کرد که یک ناو جنگی فرانسه مانع تعرض ایران به یک کشتی فرانسوی شده است. این رادیو گفت: «ماه گذشته یک کشتی جنگی فرانسوی مانع مورد تعرض قرار گرفتن یک کشتی فرانسوی در آب های خلیج عربی [فارس] توسط یک قایق ایرانی شد. این موضوع را منابع باربری دریایی در دویی روز شنبه [۱۸ آبان ۱۳۶۴] فاش ساختند. سفیر فرانسه در امارات نیز در تفسیر این حادثه گفت: "فرانسه مصمم است به این قبیل رفتارهای ایران که در مدت اخیر تکرار شده است پایان دهد". سفیر فرانسه همچنین گفت: "کشتی ای که ۱۰۹/۲۱ تن وزن داشت در سر راه خود به بحرین، در روز دوازدهم اکتبر (۲۰ مهر) گذشته مورد تعرض قایق ایرانی در خارج از تنگه هرمز قرار گرفت.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام خبر مذکور، افزود: بخش فارسی رادیو رژیم صهیونیستی نیز خبر مشابهی با خبر مذکور پخش کرد. (۱)

کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در صدد ایجاد پوشش هوایی برای حمایت از تردد کشتی ها به بندرهای کشورهای عربی حوزه خلیج فارس هستند. روزنامه القبس چاپ کویت ضمن اعلام این مطلب در شماره امروز خود، نوشته است: «یک خط سیر دریایی به نام "خط فهد" برای حرکت نفتکش های حامل نفت ارسالی به اروپا و کشتی های حامل کالا- به مقصد بنادر کشورهای شورای همکاری، تحت حراست هلیکوپترهای نظامی، اختصاص داده شده است. براساس این طرح، هلیکوپترهای نظامی در سواحل کشورهای شورا مستقر خواهند شد و از آنجا خط سیر کشتی ها را کنترل خواهند کرد. برپایه این گزارش هریک از کشورهای شورا به هنگام عبور کشتی ها در برابر سواحل خود متناوباً اقدام به اجرای این طرح خواهند نمود. تلاش برای راه اندازی این طرح به دنبال ناتوانی شرکت های کشتیرانی کشورهای شورا در جلوگیری از اقدام ایران در توقیف و بازرسی کشتی های متعلق به آنان انجام گرفته است. شرکت های کشتیرانی تجاری کشورهای عربی حوزه خلیج فارس اعلام کرده اند که توقف کشتی های بازرگانی متعلق به کشورهای حمل و نقل دریایی عرب، زیان هایی به عملیات حمل و نقل این شرکت ها وارد کرده و در مقابل سبب شده مشتریان اصلی متمایل به شرکت های حمل و نقل غربی شوند.» (۲)

دیپلمات ها پیش بینی کردند که عملیات آتی ایران در منطقه هور الهویزه اجرا خواهد شد. رادیو امریکا امروز در این باره گفت: «به نوشته روزنامه نیویورک تایمز، عراق باتوجه به گزارش هایی که حکایت از آن دارد که ایران ممکن است در جبهه های جنوبی به حملات گسترده ای متوسل شود، حملات هوایی

ص: ۹۷

۱- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۶، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۹، رادیو صوت الجماهير، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۱۴. مأخذ ۱۱، صص ۲۱ - ۲۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

و زمینی خود را علیه ایران شدت بخشیده است. به نوشته نیویورک تایمز، دیپلمات های خارجی در بغداد و تهران معتقدند ایران خود را برای یک حمله تهاجمی عمده در باتلاق های هویزه آماده می کند. به گفته دیپلمات های مقیم تهران، خریدهای تسلیحاتی اخیر ایران و اعزام پی در پی بسیجی ها به جبهه، گویای آماده شدن ایران برای یک حمله بزرگ و یا دست کم تهدید توسل به یک حمله بزرگ است.»^(۱)

۱

گروه های ضدانقلاب در ادامه همکاری خود با حکومت عراق، همچنان می کوشند تا با درگیر نگه داشتن نیروهای ایران در مناطق داخلی شمال غرب از توان جمهوری اسلامی بکاهند.

۱. امروز تیمی از گردان عملیات شهری مهاباد با ۳ تن از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) که از عراق آمده بودند، درگیر شدند. در این درگیری هر ۳ عنصر مجاهدین خلق کشته شدند و جنازه آنها به اداره اطلاعات تحویل داده شد. از نیروهای خودی نیز یک تن به شهادت رسید.

۲. در درگیری نیروهای اسلام و ضدانقلابیون در ارتفاعات اطراف سنندج، ۶ تن از افراد ضدانقلاب کشته شدند. از نیروهای خودی نیز یک تن شهید شد و ۴ تن مجروح شدند.

۳. در درگیری نیروهای خودی با عناصر گروه کومه له در ارتفاعات اطراف سنندج، ۲ تن از افراد این گروه کشته و ۴ تن زخمی شدند. در این درگیری یک سرباز بومی که یک آر.پی.جی ۷ به همراه داشت، به اسارت افراد ضدانقلاب درآمد.^(۲)

۴. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی اعلام کرد: ۲ تن از نیروهای خودی در روستاهای اطراف مهاباد در درگیری با افراد ضدانقلاب به طور سطحی مجروح شدند.

۵. یکی از تروریست هایی که اخیراً در شهر مهاباد چند ترور انجام داده بود، خود را تسلیم نیروهای اسلام کرد.^(۳)

۶. نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی گزارش داد: وادتی حامل ۵ سرنشین که از محور مهاباد - سردشت عبور می کرد، در نزدیکی پل حمزه آباد با گشت ثار الله مهاباد درگیر شد. در این درگیری یکی از نیروهای این گشت شهید و یکی دیگر مجروح شد. هنگام درگیری نیروهای ژاندارمری به محل رسیدند و با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که در این درگیری ۳ نفر از منافقین کشته و ۲ نفر دیگر که زخمی بودند دستگیر شدند.^(۴)

۷. در منطقه سردشت بر اثر برخورد یک خودرو تویوتا در محور فرعی پایگاه بنی خلف با مینی که افراد ضدانقلاب کار گذاشته بودند و انفجار آن، ۳ تن از سرنشینان خودرو شهید و ۴ تن دیگر مجروح شدند. همچنین در برخورد یک آمبولانس متعلق به نیروهای خودی با مین و انفجار آن، یک تن شهید شد و ۲ تن زخمی شدند.^(۵)

۸. روابط عمومی فرماندهی کل سپاه گزارش داد: ۷ تن از اعضای بسیج سپاه که در خاک عراق در اسارت گروه کومه له بودند، امروز قصد فرار داشتند که به دست افراد این گروه تیرباران شدند.^(۶)

۱- ۱۵. مأخذ ۱۱، ص ۵، بخش فارسی رادیو امریکا، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۱۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۰، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲۲.

۳- ۱۷. سند شماره ۱۱۹۷۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش خبری، از فرماندهی قرارگاه حمزه به فرماندهی کل سپاه، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۴- ۱۸. سند شماره ۲۳۰۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی (معاونت عملیات و اطلاعات)، شماره ۳۴، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۸.

۵- ۱۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۶- ۲۰. سند شماره ۲۲۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز، روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۸، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۴.

۹. در ادامه درگیری دو گروه کومه له و دمکرات در اطراف روستای مرگه نقشینه (واقع در غرب سقز) ۲ تن از عناصر کومه له و یکی از دمکرات ها کشته و ۶ تن از دو طرف مجروح شدند. (۱)

۱۰. بمبی که امروز در میدان انقلاب ارومیه، جنب دادگستری کار گذاشته شده بود، با همت نیروهای مردمی کشف و با تلاش پرسنل شهربانی ارومیه، دقیقی قبل از انفجار، خنثی شد. این بمب در منطقه ای پر تردد و در ساک دستی کار گذاشته شده بود که در صورت انفجار خساراتی جبران ناپذیر به بار می آورد. (۲) براساس گزارشی دیگر، شخصی ناشناس در تماس با تلفن خانه دادگستری ارومیه واقع در میدان انقلاب، از کار گذاشتن ۳ بمب ده پوندی از نوع تی.ان.تی. با خرج خمیری در یک جعبه سب - که در مجاورت یک کیوسک نگهبانی قرار داده شده بود - خبر داد. (۳)

۱

حجت الاسلام سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق که برای بازدید از محل های استقرار تیپ ۹ بدر و نیروهای بسیج مردمی تحت امر مجلس اعلاى وارد اهواز شده است، امروز در مصاحبه ای با خبرنگاران، درباره ابعاد نظامی - سیاسی عملیات عاشورای ۴ - که اوایل آبان ماه انجام شد - تأثیر آن بر ارتش عراق، اوضاع اقتصادی و امنیتی حکومت عراق، عوامل مؤثر در تغییر مواضع کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در جنگ و نقش مجلس اعلا اظهار نظر کرد.

تصویر

مصاحبه سید محمود هاشمی شاهرودی رئیس مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق

روزنامه اطلاعات در گزارشی درباره این مصاحبه نوشته است: آقای هاشمی ابتدا به نتایج اجرای عملیات عاشورا در شمال هور الهویزه با همت مجاهدین مسلمان عراقی و نیروهای بسیج مردمی - که به آزادی ۵۰ کیلومتر مربع از منطقه استراتژیک شمال هور الهویزه انجامید - اشاره کرد و گفت: «مجاهدین مسلمان عراقی در مدت کوتاهی در این عملیات، بر نیروهای عراقی غلبه کردند و بخش های وسیعی از آبراه ام النعاج و حدود هفتاد پاسگاه و مواضع استراتژیکی نظامی مهم را آزاد ساختند و با پاک سازی دریاچه ام النعاج بر انتهای این دریاچه که از نظر نظامی اهمیت زیادی دارد، مسلط شدند و بر قسمت غربی هور الهویزه که به خشکی نزدیک می شود، اشراف پیدا کردند.»

وی درباره نتایج سیاسی عملیات گفت که مجاهدین عراقی در این عملیات ثابت کردند با ایمانی قوی و عزمی راسخ، تصمیم به آزادی

۱- ۲۱. همان.

۲- ۲۲. روزنامه کیهان، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۳- ۲۳. سند شماره ۲۰۰۰۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۲، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق درباره آثار روحی و عاطفی عملیات بر ارتش عراق گفت: «سرباز عراقی که به اجبار صدام صهیونیست به جبهه فرستاده شده، امروز دریافته است با کسانی می جنگد که از مهاجرین عراقی هم کیش و هم وطن او هستند و آنهایی که اندک ایمان اسلامی دارند، با این جنگ تحمیلی موافق نیستند. امروز سرباز عراقی دریافته آنچه که صدام در اوایل جنگ اعلام کرده که این جنگ، جنگ عرب و فارس است، دروغ، نیرنگ و شعار فریبنده ای بیش نبوده است.»

آقای هاشمی ضمن محکوم کردن دولت هایی که به این حکومت سفاک از نظر اقتصادی و نظامی کمک می کنند، افزود: دولت هایی که با حکومت عراق همکاری می کنند، از خاطر ملت عراق فراموش نخواهند شد و ملت عراق همکاری این کشورها را نوعی مشارکت و دشمنی با ملت عراق می داند.

وی گفت: آن قدر این حکومت به مردم عراق ظلم کرده که اخیراً بعضی از رسته های ارتش به این رفتارها اعتراض کردند و عده ای از افسران تصفیه شدند.

رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در پایان با اشاره به موضع این مجلس در برابر تغییر موضع دولت های عضو شورای همکاری خلیج فارس در جنگ تحمیلی گفت: با وجود توانایی های ایران در مقابله با کشورهایی که با صدام همکاری می کنند، جمهوری اسلامی به مقابله شدید با آنها نپرداخت و این رفتار اسلامی در همه زمینه ها با کشورهای حوزه خلیج فارس سبب شد دول عضو شورای همکاری خلیج فارس که ابتدا صدام را یاری کرده بودند، تغییر موضع دهند. بنابراین، مجلس اعلا از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس انتظار دارد کمک های خود را به این حکومت قطع کنند و این تغییر موضع صادقانه و خالصانه باشد و جنبه شعاری نداشته باشد و امید داریم نیت خیر آنها در عمل بیشتر آشکار شود. (۱)

۱

حملات هوایی عراق به تأسیسات و پایانه های نفتی ایران از جمله خارک که با هدف قطع درآمدهای نفتی و ایجاد بحران اقتصادی انجام می شود، ایران را به چاره اندیشی بیشتر واداشته است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از اهواز اعلام کرد: «کار احداث یک خط لوله نفت برای انتقال نفت از گچساران به بندر کنگان در بوشهر آغاز شد. احتمالاً بندر کنگان که به اسکله های شناور مجهز شده، جایگزین خارک شود. حدود ۱۵ کیلومتر از این خط لوله را جهاد سازندگی خوزستان، بوشهر و فارس احداث کرده اند و به رغم کوهستانی بودن منطقه، کار نصب لوله نفت به سرعت ادامه دارد.» (۲)

هفته نامه مید نیز باتوجه به سرعت عمل ایران در احداث دو خط لوله موازی نفت از میدان های نفتی جنوب کشور به جزیره لاوان نوشته است: «تعدادی از شرکت های مهندسی خط لوله اروپایی و ژاپنی برای احداث این خط لوله - که طول آن ۴۰۰ کیلومتر و هزینه آن ۵۰۰ میلیون دلار برآورد شده است - در مناقصه شرکت کرده اند.» به نوشته مید، چنانچه دولت ایران با این پروژه موافقت کند، اجرای آن حدود یک سال طول خواهد کشید، اما این امر به مقدار زیادی به تصمیمات سیاسی در تهران بستگی

ص: ۱۰۰

۱- ۲۴. مأخذ ۹، ص ۳.

۲- ۲۵. مأخذ ۱۱، ص ۱۰، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

دارد. به نوشته این هفته نامه، حملات موفق عراق علیه خارک، دولت تهران را تکان داده است. مید افزود: «تاکنون چندین شرکت خارجی از جمله چهار شرکت ژاپنی، یک شرکت آلمان غربی و یک شرکت ایتالیایی برای فروش لوله پیشنهاد داده اند، اما به نظر می آید که شرکت های فرانسوی و انگلیسی در مناقصه شرکت نکرده باشند. ارزش لوله ها ۳۵۰ میلیون دلار و هزینه اتصال و اجرای طرح به اضافه یک تلمبه خانه و جایگاه صدور، ۱۵۰ میلیون دلار برآورد شده است.»^(۱)

۱

در پی سفر روز گذشته وزیر نفت عراق به عربستان، امروز وزیران نفت دو کشور در مورد اجرایی شدن مرحله دوم انتقال نفت عراق از خاک عربستان به توافق رسیدند. به گزارش خبرگزاری عراق از بغداد، احمد قاسم تقی وزیر نفت عراق، گفت: «به زودی میزان صدور نفت عراق از طریق خط لوله عربستان به یک میلیون و ۶۰۰ هزار بشکه در روز افزایش خواهد یافت. عراق هم اکنون روزانه نیم میلیون بشکه نفت از این خط لوله صادر می کند. وزیر نفت عراق گفت که با همتای سعودی خود [احمد زکی یمانی]، برای اجرای مرحله دوم انتقال نفت خام عراق از عربستان سعودی به توافق رسیده است.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، اولین بخش از این لوله نفتی که در سپتامبر گذشته آماده شده است، می تواند روزانه ۵۰۰ هزار بشکه نفت را صادر کند. این خط لوله که از عربستان به سوی بندر ینبع در دریای سرخ کشیده شده را یک کنسرسیوم فرانسوی - ایتالیایی احداث کرده است. در دومین مرحله این پروژه احداث یک لوله نفتی به طول ۹۶۰ کیلومتر، به موازات خط لوله نفتی سعودی پیش بینی شده است که به نفت خام عراق اختصاص خواهد یافت.^(۳)

خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «ظرفیت خط لوله دوم انتقال نفت از خاک عربستان ۶/۱ میلیون بشکه در روز است که هزینه آن دو میلیارد دلار برآورد شده است.»^(۴) رادیو اسرائیل زمان بهره برداری از خط لوله دوم را دو سال دیگر اعلام کرد.^(۵)

۲

هفته نامه اکونومیست چاپ لندن، از جمله دلایل شکست عراق در بمباران تأسیسات نفتی ایران را ناتمام گذاشتن این حملات دانست. اکونومیست نوشته است: «در ماه های اوت و سپتامبر گذشته (مرداد و شهریور ۱۳۶۴)، هنگامی که عراق بمباران تأسیسات نفتی خارک را آغاز کرد، بسیاری از ناظران خاورمیانه مژده دادند که جنگ ایران و عراق به پایان خود نزدیک می شود. چنین به نظر می آید که عراقی ها بالاخره توانسته اند به این شریان حیاتی ایران آسیب جدی برسانند، زیرا اگر ایران در آمد نفت را از دست بدهد، قادر به ادامه جنگ نخواهد بود. ولی علی رغم ضربات پی در پی عراق، میانگین صادرات نفت ایران در یک ماه گذشته روزانه یک میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه بوده که حتی کمی از تولیدات ایران پیش از بمباران های خارک بیشتر است.»^(۶)

اکونومیست در ادامه نوشته است: «علت اصلی شکست عراقی ها این است که آنان قادر

ص: ۱۰۱

۱- ۲۶. مأخذ ۱۱، ص ۱۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۷. مأخذ ۱۳، ص ۲۷، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۳- ۲۸. روزنامه کیهان، ۱۹/۸/۱۳۶۴ ص ۲۰.

۴- ۲۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۴، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری فرانسه، ص ۱۱.

۵- ۳۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۶- ۳۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۶، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

نیستند حمله ای را که آغاز می کنند، تداوم بخشند. حمله به خارک نیز همانند سایر فعالیت های جنگی گذشته آنهاست. آنها شیوه ای را آغاز می کنند که در ابتدا بسیار مؤثر می نماید، ولی آن را تا کسب نتیجه نهایی پیگیری نمی کنند. ایرانی ها در جریان بمباران خارک آسیب دیدند، ولی این ضربه چنان شدید نبود که حکومت اسلامی را به پای میز مذاکره بکشاند. شاید عربستان سعودی و کویت بر عراق فشار آورده و آن کشور را از یک جنگ همه جانبه بر حذر داشتند تا مبادا ایران علیه تأسیسات نفتی آنها به اقدامات انتقام جویانه دست بزند.»^(۱)

خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد: «بازرگانان نفتی ژاپنی گفته اند به رغم حملاتی که علیه جزیره خارک انجام شده است، صادرات نفت ایران در ماه اکتبر به میزان قابل توجهی افزایش داشته است. از سوی دیگر مقام های صنعت نفت در خلیج فارس گفتند حملات عراق به جزیره خارک در صادرات نفت ایران مؤثر نبوده است.»^(۲)

۱

پس از اینکه در اجلاس اخیر شورای همکاری خلیج فارس، سران این شورا منافع خود را در کاهش دشمنی با ایران احساس کردند و از مواضع ستیزه جویانه خود کاستند، امروز اولین تحرکات دیپلماتیک بین اعضای این شورا و ایران در جهت تلطیف روابط گذشته انجام شد. روزنامه اطلاعات در این باره نوشته است: «کاردار سفارت عربستان سعودی در تهران امروز با دکتر علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه کشورمان، ملاقات کرد. در این دیدار کاردار سفارت عربستان، پیام سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، درباره روابط دو کشور را تسلیم دکتر ولایتی کرد.»^(۳)

همچنین یوسف بن علوی وزیر مشاور در امور خارجه عمان، امروز با جانشین کاردار جمهوری اسلامی ایران در این کشور ملاقات کرد. وی درباره اجلاس اخیر سران شورای همکاری خلیج فارس گفت: «علت دیدار امروز ما برای این است که نتیجه جلسات ششمین کنفرانس سران درمورد خلیج [فارس] و دیدگاه این کشورها را درباره جنگ ایران و عراق به اطلاع برسانم... پادشاهان و سران، مسائل همه جانبه منطقه و روابط دوجانبه و به طور عموم جنگ ایران و عراق را مورد بررسی قرار داده اند و به عنوان اینکه عمان ریاست این دوره شورا را به عهده دارد، ما مأموریت یافته ایم که از نظرهای عراق و ایران و به طور عموم از نظرهای دولت ایران در تهران آگاه شویم.»

وی افزود: «درمورد مناسبات دوجانبه بین کشورهای شورای همکاری و ایران، تمامی رهبران این شورا تمایل دارند که این روابط گسترش یابد و وزیران این شورا در نیویورک با آقای دکتر علی اکبر ولایتی دیدار داشته اند که این دیدارها آثار خوبی را در بر داشته است.»

بن علوی همچنین گفت: «ما درمورد جنگ در مرحله کنونی نظرهای مشخص نداریم و از نظر اعلام شده ایران آگاهیم و از تلاش هایی که برای پایان دادن به این جنگ به عمل می آید، از جمله تلاش های ژاپن، دبیرکل سازمان ملل و شورای امنیت و غیره مطلع هستیم، ولی از نظرهای حقیقی ایران مخصوصاً دیدگاه اخیر آن اطلاعاتی در اختیار نداریم. با توجه به این مسئله

ص: ۱۰۲

۱- ۳۲. مأخذ ۱۹، رادیو اسرائیل ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۲- ۳۳. روزنامه ابرار، ۱۸/۸/۱۳۶۴، ص ۹.

۳- ۳۴. مأخذ ۹.

این شورا ما را مأمور کرد تا از نظرهای ایران اطلاع حاصل کنیم.»

وزیر مشاور در امور خارجه عمان افزود: «احتمالاً من شخصاً به عراق خواهم رفت. گرچه از موضع عراق آگاهیم، ولی بهتر است تماس های مستقیم انجام شود تا کار مثبتی صورت گیرد.»

وی در ادامه گفت: «در جلسات سران مقرر شد که کشورهای عربی خلیج [فارس] این طرح را انجام دهند، زیرا طرفین [ایران و عراق] تمایل به خاتمه جنگ دارند.»

وی ادامه داد: «بعضی ها تصور می کنند که فقط عراق است که خواستار صلح می باشد، ولی ما اطمینان داریم که این خواسته ایران نیز می باشد، لذا می خواهیم کشف کنیم که آیا امکان دارد کاری از طرف ما انجام گیرد و سران آن شورا مایل اند که ایران درها را در برابر آنها نبندد و تصور نشود که از یک طرف حمایت می شود، بلکه ما می خواهیم به طرفین خدمت کنیم، لذا در مرحله کنونی طرح هایی نداریم، بلکه خواستار آشنایی با نظرها از نزدیک می باشیم. این مطلب را به مقامات در تهران بگویید و ما انتظار پاسخ داریم.» (۱)

خبرگزاری آلمان نیز از مسقط گزارش داد: «روز شنبه ۱۸ آبان ۱۳۶۴ به طور موثق در مسقط اطلاع حاصل شد که یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجه عمان، در رابطه با تلاش جدید کشورهای عربی غیرمتخاصم خلیج فارس جهت فرونشاندن آتش جنگ ایران و عراق، روز یکشنبه از تهران دیدن خواهد کرد.» (۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری یونایتد پرس «ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان، در سفر اخیر خود به خلیج فارس، در ابوظبی با رهبران امارات متحده عربی درباره یافتن راه حلی برای خاتمه جنگ عراق و ایران، اوضاع خاورمیانه و روابط دوجانبه پاکستان و امارات متحده عربی، به بحث و تبادل نظر پرداخت. ضیاء الحق اظهار امیدواری کرد که اجلاس سران امریکا و شوروی در هفته آینده در ژنو، به کاهش تشنجات در این قسمت از دنیا کمک کند.» (۳)

۱

مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس که پس از اجلاس اخیر این شورا اتخاذ شده است، با وجود بازتاب های گسترده در رسانه ها، با واکنش سرد عراق روبه رو شده است. به گزارش خبرگزاری یوگسلاوی: «تهران از چرخش شورای همکاری خلیج فارس در مورد جنگ ایران و عراق - که در نشست این هفته کشورهای عضو صورت گرفت - استقبال کرده است. این حد اقل پایان موقت سرزنش های دیرپای ایران علیه شورا است که نه فقط طرف دار بغداد است، بلکه مستقیماً نیز با گسترش مداوم حمایت مالی و سیاسی از عراق تداوم جنگ را ترغیب می کند.»

گفت و گوهای رهبران عربستان سعودی، کویت، امارات متحده عربی، قطر، بحرین و عمان در مسقط، تلاشی برای بهبود روابط از سوی این کشورها با جمهوری اسلامی تلقی می شود. دیدار آینده وزیر امور خارجه ایران از ریاض، سفر ماه گذشته معاون وی به کشورهای عرب خلیج [فارس]، همچنین دیدار شاهزاده فیصل از تهران در بهار گذشته، شاهد این ادعا است.

ص: ۱۰۳

۱- ۳۵. سند شماره ۲۱۲۳۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مستقیم، شماره ۱۴۵/۳، ۲۲/۸/۱۳۶۴، صص ۴ - ۱.

۲- ۳۶. مأخذ ۱۳، ص ۳، مسقط - خبرگزاری آلمان، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۳-۳۷. روزنامه کیهان، ۱۸/۸/۱۳۶۴، دوحه (قطر) - خبرگزاری قطر، ص ۲۰.

تهران بدون تردید انتظار دارد ایجاد روابط حسنه ایران و اعراب در روند جنگ پنج ساله خلیج [فارس] اثر داشته باشد. مقامات رسمی ایران به هر حال تأکید دارند که تردیدی در مورد هر گونه چرخش عمده در موازنه قدرت منطقه ای وجود ندارد. تفسیرها در مطبوعات ایران بر این مدعی است که هر چه مواضع شورا در قبال جنگ خلیج فارس عینیت بیشتری داشته باشد، مهم تر است و این در صورتی است که اقدامات لازم را در پی داشته باشد. منابع در تهران در همین چارچوب، پایان دادن به کمک های مالی عربستان سعودی و کویت به عراق را ذکر می کنند. تهران ادعا می کند این کمک ها تاکنون بالغ بر ۵۰ میلیارد دلار بوده است.

میر حسین موسوی نخست وزیر ایران، با این ارزیابی که تا مادامی که عراق از حمایت کامل قدرت های بزرگ برخوردار است، اثر واقعی آن نمی تواند کاملاً محسوس باشد، درباره محدودیت های این چرخش در شش کشور شورای همکاری خلیج [فارس] هشدار داد.^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «رادیو صوت الجماهير بلندگوی برون مرزی عراق به زبان عربی، در طول برگزاری و از زمان خاتمه اجلاس سران کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، هیچ گونه واکنشی در قبال این اجلاس و نتایج آن از خود بروز نداده است.»^(۲)

۱

مواضع خصمانه مطبوعات، مقامات و دولت کویت، بی توجه به بیانیه اخیر شورای همکاری خلیج فارس ادامه دارد. خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت گزارش داد: «مطبوعات امروز کویت مقاله ای به قلم سفیر سابق این کشور در مراکش را به چاپ رساندند که در آن ضمن حمله به ایران، آمده است: "ایران هنوز جزایر عربی و عربستان [خوزستان] را در چنگ دارد." نویسنده در این مقاله، جنگ ایران و عراق را جنگی میان اعراب و فارس خوانده و افزوده است: "یک تحریک عربی مشترک باید غائله ایران را خاموش کند." نویسنده مقاله همچنین ایران را در کنار رژیم صهیونیستی قرار داده و افزوده است: "فاجعه جنگ میان اعراب و فارس ها کمتر از فاجعه جنگ اعراب با اسرائیل نیست."^(۳)

همچنین برخی از نمایندگان وابسته به حکومت عراق در مجلس کویت، از بیانیه شورای همکاری خلیج فارس انتقاد کردند. از جمله به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «یک نماینده وابسته به رژیم عراق طی نطقی با حمله به بیانیه پایانی اجلاس شورای همکاری خلیج فارس، از این بیانیه به دلیل هم ردیف قراردادن ایران و عراق و دعوت دو کشور به افزایش تلاش های صلح اظهار نارضایتی کرد. این نماینده گفت: "بیانیه شورای همکاری نباید در اتخاذ موضع سیاسی میان ایران و عراق مساوات برقرار نماید و دو کشور را دوست بخواند، زیرا ایران از توقف جنگ خودداری می کند." جاسم القطامی نماینده مجلس کویت در نطق دیروز خود در پارلمان کویت از دولت این کشور خواست به علت موضع اخیر کشورهای شورا در قبال جنگ ایران و عراق دنباله رو شورای همکاری نباشد. وی افزود: ما هم اکنون در مرحله عقب نشینی به سر می بریم و کویت باید رهبری شورای همکاری را در دست گیرد.»^(۴)

ص: ۱۰۴

۱- ۳۸. مأخذ ۱۱، صص ۱۵- ۱۴، تهران - خبرگزاری یوگسلاوی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۹. مأخذ ۱۱، ص ۱۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۰. مأخذ ۱۱، ص ۲۱، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۱. مأخذ ۱۳، صص ۱۴- ۱۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

از سوی دیگر، در ادامه اقدامات خصمانه دولت کویت علیه جمهوری اسلامی، امروز ۷۵ کارگر ایرانی دیگر پس از ۳ تا ۱۵ روز بازداشت در زندان های کویت و ضبط اموالشان، از آن کشور اخراج شدند. این افراد پس از ورود به ایران در اردوگاه رانده شدگان از کویت، واقع در بوشهر اسکان یافتند.»^(۱)

۱

کارداد سفارت لیبی در تهران امروز در دیدار با دکتر ولایتی وزیر امور خارجه، پیام کتبی دکتر عبدالسلام التریکی دبیر کمیته مردمی روابط خارجی لیبی را تسلیم وی کرد. در این دیدار درباره روابط ایران و لیبی، همکاری و همگامی دو کشور علیه توطئه های امپریالیسم آمریکا و همچنین اجلاس سه جانبه جمهوری اسلامی ایران، لیبی و سوریه که به زودی در طرابلس برگزار خواهد شد، بحث و تبادل نظر شد. براساس گزارش روابط عمومی وزارت امور خارجه ایران، در پیام دکتر عبدالسلام التریکی از حمایت های مقامات جمهوری اسلامی از لیبی در برابر توطئه های آمریکا تشکر و قدردانی شده است.»^(۲)

۲

مرکز مطالعات استراتژیک لندن از وضعیت نظامی و اقتصادی ایران و عراق گزارشی تهیه کرده است که امروز در رادیو اسرائیل انعکاس یافت. گزارش سالانه این مرکز به قدرت نظامی کشورهای گوناگون جهان اختصاص دارد. در فصل مربوط به جنگ ایران و عراق آمده است: «اگرچه از نظر نظامی ایران قادر نیست عراق را از پای در آورد، ولی در جنگ اقتصادی از موقعیت برتری برخوردار می باشد. درحالی که ذخیره مالی عراق به ته رسیده و بدهی های خارجی آن کشور به مبالغ کلانی بالغ می شود، بهای نفت نیز در جهان دائماً در حال تنزل است و لوله های نفت تازه عراق که در خاک عربستان سعودی احداث شده، قادر نیست درآمد موردنیاز عراق را تأمین کند. بنا بر این گزارش، بدهی های خارجی عراق به ۴۵ میلیارد بالغ می شود، ولی ایران توانسته است حتی بی آنکه یک دلار از کشورهای خارجی وام بگیرد هزینه جنگ را تأمین کند. تنها امید عراق آن بود که از طریق درهم کوبیدن تأسیسات غیرنظامی، کارخانه های صنعتی و نواحی مسکونی ایران بتواند حکومت اسلامی را به آغاز مذاکرات صلح وادار سازد و یا به موازات ایجاد نارضایتی در ایران، پایه های رژیم آیت الله خمینی را متزلزل کند، ولی این هدف تأمین نشده است.»^(۳)

۳

در گزارشی که انستیتو مطالعات استراتژیک دانشکده جنگ آمریکا برای مجلس نمایندگان این کشور تهیه کرده، جنگ ایران و عراق یکی از بزرگ ترین جنگ های بعد از جنگ جهانی دوم به شمار رفته و دولت عراق آغازگر این جنگ معرفی شده است.

در گزارش واحد مرکزی خبر در این باره آمده است: «ویلیام اولسون نویسنده این گزارش خاطرنشان می سازد که اختلاف مرزی، روابط ایران و عراق را سال ها تیره کرده بود تا اینکه با

ص: ۱۰۵

۱- ۴۲. مأخذ ۳۷، ص ۱۸، خبرنگار کیهان از بوشهر.

۲- ۴۳. مأخذ ۹، ص ۳.

۳- ۴۴. مأخذ ۳۱، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، عراق زمان را برای یک اقدام نظامی سریع در خاک آن کشور مناسب پنداشت. از سوی دیگر، نگرانی عراق از گسترش انقلاب اسلامی این رژیم را در توسل به زور علیه ایران بیشتر ترغیب می کرد. نویسنده این گزارش روند جنگ را به دو دوره زمانی تقسیم کرده است: دوره اول با حمله عراق در سپتامبر ۱۹۸۰ [شهریور ۱۳۵۹] به ایران آغاز و تا ژوئن ۱۹۸۲ [خرداد ۱۳۶۱] ادامه یافته است و دوره دوم که از ژوئن ۱۹۸۲ آغاز شده و تاکنون ادامه دارد. در دوره اول که عراق اراده ایران را در مقابله با هجوم دست کم گرفته بود، تنها نتوانست پیشرفتی نصیب خود کند، بلکه وضع از آنچه که بود بدتر و خطرناک تر شد. در دوره دوم، ایران حملات پیروزمندانه خود را آغاز کرد و توانست ارتش عراق را از خاک خود بیرون براند. این حملات برای ایران نهایت پیروزی را در بر داشت. نویسنده می افزاید: عراق در مقطع کنونی محورهای اقتصادی ایران را هدف قرار داده و قصد دارد ایران را وادار به قبول صلح کند، درحالی که در این زمینه تاکنون موفقیتی به دست نیاورده و پایان جنگ را نیز نزدیک نساخته است. این گزارش می افزاید: از خصوصیات این جنگ این است که ابرقدرت ها چه امریکا و چه شوروی نفوذ خود را در آن از دست داده اند و نمی توانند با اعمال فشار جنگ را به پایان برسانند و همین ضعف سبب شده که عده ای از جمله ساکنان غرب خلیج فارس تصور کنند که جنگ را یکی از دو ابرقدرت شروع کرده و مایل به ادامه آن است، اما واقعیت این است که امریکا و شوروی هر دو خواستار پایان جنگ و تحمیل صلح به ایران هستند، اما کاری از دستشان بر نمی آید. نویسنده سپس اوضاع داخلی و اقتصادی عراق را بررسی کرده و می نویسد: عراق توانسته است در سایه این جنگ مدعی شود که مدافع ناسیونالیسم عربی است، اما صلح و حل و فصل جنگ برای عراق به معنی بروز آشوب داخلی است، زیرا رژیم عراق در پایان چنین حل و فصلی باید به این سؤال مهم پاسخ دهد که چرا جنگ را آغاز کرد.» (۱)

۱

نشریه ساوت چاپ انگلستان، در مقاله ای تحلیلی درباره جنگ ایران و عراق با عنوان "اکنون مسئله اراده در بین است"، به موضوع هایی چون بی نتیجه بودن راه حل نظامی، تحرکات دیپلماتیک، نقش ابرقدرت ها، روابط حسنه عراق با ابرقدرت ها، اهمیت استراتژیک ایران، تهدید منافع امریکا به دلیل تحرکات دیپلماتیک شوروی در منطقه و... پرداخته است و در پایان نتیجه می گیرد که ایران احتمالاً در پی خروج از انزوای سیاسی و پذیرش راه حل های سیاسی در جنگ است. در این مقاله آمده است:

«ایران و عراق به همان اندازه زمان شروع جنگ در سال ۱۹۸۰ از یکدیگر فاصله دارند، هرچند که هر دو کشور طی دوازده ماه گذشته به اقداماتی سیاسی دست زده اند که ممکن است پایان کار را نزدیک تر سازد. تهران یک یادداشت واقع بینانه تر به شروط برقراری آتش بس و در نتیجه رسیدن به راه حلی از طریق مذاکرات، افزوده است. بغداد هم امید خویش به یک راه حل نظامی را به کلی از

ص: ۱۰۶

دست داده است. پریزیدنت صدام حسین در ماه اوت اظهار کرد: "عراق دیگر روی پیروزی نظامی حساب نمی کند... این جنگ اراده ها از طریق سیاسی پایان خواهد یافت. در این جنگ هیچ کس پیروز نخواهد شد." این بدان معنی نیست که احساس خستگی از جنگ در بغداد وجود دارد. چه طارق عزیز اخیراً اظهار کرد: "در صورت لزوم ده سال دیگر هم خواهیم جنگید." دیپلمات های غربی این گفته را قبول دارند. یکی از این دیپلمات ها می گوید: "عراق از لحاظ اقتصادی و روان شناختی دارد خود را برای یک جنگ درازمدت آماده می سازد."

جنگ در حالی از زدوخوردهای پراکنده و ظاهراً بی نتیجه مرزی راکد مانده است، اما کارشناسان نظامی خارجی در بغداد می گویند اوضاع آرام آرام به نفع ایران درمی آید. یکی از این کارشناسان می گوید: "ایرانی ها در واقع کنترل باتلاق های جنوب را در دست دارند و اینک در حالی که به سوی اراضی خشک تر و نزدیک تر به دجله و شاهراه بصره - که در حال حاضر در تیررس توپخانه ایران قرار دارد - به پیش می روند، بر آن خواهند شد تا بر ارتفاعات استراتژیک تسلط یابند."

گزارش های رسیده در ماه سپتامبر حکایت از آن داشت که ایرانی ها در جبهه شمالی نیز پیشرفت های مشابهی حاصل کرده اند. این وقایع شاید بیانگر علت روی آوردن عراق به حمله به مراکز اقتصادی باشد که در سال ۱۹۸۴ آغاز کرده است و طارق عزیز آن را یک رشته حملات تدافعی به پایانه نفتی جزیره خارک می خواند. وی با نشان دادن اینکه حساس ترین و درعین حال خوب حفاظت شده ترین هدف های ایرانی ها همچنان آسیب پذیر می باشد، می گوید: "این حملات در برقراری صلح مؤثر واقع خواهد شد..."

منابع صنعتی می گویند که ایرانی ها نسبت به تعمیر و مرمت این پایانه سرعت عمل به خرج داده اند و درعین حال از پایانه های دیگر نیز برای صدور نفت استفاده کرده اند. این حملات نگرانی های کویت و عربستان سعودی، یعنی امدادگران مالی عراق را سبب شده است. ایرانی ها بار دیگر تهدید کرده اند که در صورت قطع صدور نفتشان تنگه هرمز را مسدود خواهند ساخت. با این حال، جز متوقف ساختن و بازرسی کشتی های مشکوک از نظر حمل تجهیزات نظامی به عراق، کار دیگری انجام نداده اند... عراقی ها بار دیگر به فکر یافتن راه چاره های جدید افتاده اند.

"کدام طرف جنگ را آغاز کرد؟" این پرسشی است که از سوی یک دستگاه رهبری که تا به حال شواهد و مدارکی گرد آورده و به نفع خویش آنها را مورد استفاده قرار داده است، از خارجی ها به عمل می آید. با توجه به این امر که ایرانی ها نیز به همین نسبت معتقدند که بغداد متجاوز است، این مسئله مانع اساسی موجود بر سر راه هر اجلاس به حساب می آید.

گزارش واحد اطلاعاتی اکونومیست از جنگ موسوم به جنگ خلیج [فارس] یک تحلیل عینی ارائه می دهد و چنین نتیجه گیری می کند که یک ناظر بی طرف توجیه ادعاهای عراق دایر بر اینکه ایران آغازگر جنگ می باشد را دشوارتر خواهد یافت. این گزارش می افزاید: نهایتاً آنچه تمام اظهارنظرهای حاکی از تهدید واقعی ایران به چالش با یک همسایه ثروتمند و کاملاً مسلح را نفی می کند، واقعیت درون گرایی مذهبی و سیاسی ایران است که در این دوره به طرز نمایانی وجود

داشت. یورش دیپلماتیک عراق، این کشور را به اردن نزدیک تر ساخته است. عراق با کمک رئیس سعودی کمیته آشتی عرب - که در اوایل سال جاری در کازابلانکا تشکیل گردید - درصدد آن نیز برآمده است که روابط خویش با سوریه را از سر گیرد. سوریه از مخالفان دیرین عراق است که از تهران حمایت به عمل آورده است. باوجوداین، اقدام حتی بزرگ تر عراقی ها عبارت بود از موفقیت شان در برقراری مجدد روابط با ایالات متحده در نوامبر ۱۹۸۲؛ حرکتی که نتوانسته است پیمان ۱۹۷۲ دوستی بین عراق و اتحاد جماهیر شوروی را - که همچنان بخش اعظم تسلیحات و جنگ افزارهای بغداد را تأمین می کند - متزلزل سازد. تا به حال مسکو و واشنگتن تمایل چندانی به پایان بخشیدن به جنگی که اهداف هر دوی آنها را برآورده ساخته است، نشان نداده اند. هدف این بوده است که با حفظ یک بن بست نظامی، هر دو طرف درگیر در جنگ را تضعیف نمایند. به هیچ یک از طرفین اجازه داده نشده است که پیروز شود یا شکست بخورد، اما در موازنه نیروها نشانه هایی از تحول و دگرگونی به چشم می خورد و منافع ابرقدرت ها نیز همراه با آن تغییر می یابد.

بدون شک عراق هم اینک بخشی از خط مقدم امریکا در منطقه بوده و به واسطه تعهدات مکثب در جنگ، شدیداً به غرب وابسته است. حمایت و پشتیبانی ابرقدرت ها از عراق، ارسال سلاح های فراوان به این کشور را تضمین نموده است. اما درمورد ایران وضع بدین منوال نیست. تلاش های این کشور در جهت درهم شکستن محاصره اقتصادی وضع شده از سوی امریکا و دوستان واشنگتن بعد از بحران گروگان های امریکایی برای ایران گران تمام شد. برخی می گویند که ناتوانی ایران از تلافی کردن حملات اخیر به جزیره خارک از کمبود جنگ افزار خبر می دهد. بااین حال، در درازمدت تحریم های تسلیحاتی ممکن است کم اهمیت تر از انزوای سیاسی بین المللی ایران از کار درآید. مقامات برجسته امریکایی، ایران را به عنوان یک کشور قانون شکن توصیف می کنند. بسیاری از مقامات غربی و مقامات دنیای عرب نیز در این مورد نظر مشابهی دارند.

ایران به هر نهاد میانجیگر منتزع از این گروه ها ظنین می باشد، اما نشانه هایی وجود دارد دال بر اینکه این کشور هم اکنون بیش از هر زمان دیگری در پنج سال گذشته، آمادگی پذیرش یک اقدام میانجیگرانه را دارد. تلاش های سال گذشته تهران در جهت بهبود روابط خارجی اش و نیز شیوه پیشرفت ها که فقط یک جانبه نبوده است، مؤید این نظریه است. سال گذشته یک بازرگان انگلیسی در تهران اظهار کرد: "این رژیم ماندنی است و چه بهتر که ما هرچه زودتر با آن کنار بیاییم. چرا ما باید بنشینیم و شاهد بسته شدن قراردادهای ژاپنی ها و آلمان غربی ها باشیم؟" فرانسوی ها نیز به رغم همکاری شدیدشان با عراق و همچنین حضور گروه های تبعیدی و مخالف ایران در پاریس، اشتیاق خویش به ازسرگیری روابط با ایرانی ها را ابراز کرده اند. روابط با کشورهای منفرد عرب حوزه خلیج فارس رو به بهبود است و مناسبات اقتصادی با پاکستان و ترکیه، دوستان مسلم امریکا در منطقه، روابط سیاسی را تحکیم می بخشد. یک اقدام اساسی تر ایران عبارت بود از دیدار هاشمی رفسنجانی رئیس قدرتمند مجلس از چین و ژاپن در اوایل سال جاری. وی در توکیو اولویت ژاپنی ها در پیشرفت های آتی ایران را وعده داد و از آمادگی تهران برای همکاری با ژاپن درمورد

اعلان یک آتش بس سخن گفت. رفسنجانی در مورد همکاری های فنی اقتصادی و علمی با چین نیز توافق کرد. علی رغم تکذیب چینی ها، شایعات از آن خبر می دهد که وی یک قرارداد معامله ۶/۱ میلیارد دلاری اسلحه نیز در پکن امضا نموده است. سکوت چین و ایران با توجه به موضع علنی امریکا، قابل درک است، اما در محافل خصوصی، عوامل با نفوذی دولت امریکا را مؤکداً تشویق می کنند تا در سیاست خویش با ایران تجدیدنظر کند. ایران همچنان به صورت بزرگ ترین طعمه استراتژیک و اقتصادی منطقه خاورمیانه باقی مانده است. هشداردهنده تر برای واشنگتن همانا چشم انداز بازگشت شوری به عرصه خاورمیانه پس از ده سال عملاً کنار گود نشستن است.

حتی عربستان سعودی نیز به نظر می رسد که در برقراری مجدد روابط دیپلماتیک با مسکو از عمان متابعت نماید. مصر نیز در همین مسیر گام بر می دارد و مذاکرات غیررسمی میان اتحاد جماهیر شوروی و اسرائیل در اوایل سال جاری آغاز شد. اگر حقیقت آن است که ایران هم اکنون از راه شرق به غرب می رود، پس باید گفت که ایران سرگرم پدیدآوردن مهم ترین تحول در دوران این جنگ پنج ساله می باشد. تحولی که نشانه آغاز بیرون آمدن ایران از پيله انزوا و امکان (هرچند ضعیف) شروع مذاکرات احتمالی است. (۱)

۱

درباره گروگان های فرانسوی و امریکایی در لبنان، نشریه لوپوئن و رادیو بی بی سی گزارش هایی را منتشر کردند.

رادیو ایران به نقل از هفته نامه لوپوئن چاپ پاریس، درباره تلاش فرانسه برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان گفت: «فرانسه پس از چند ماه سکوت، به استراتژی تازه ای برای آزادسازی اتباع خود - که گروگان مسلمانان واپس گرا در لبنان هستند - دست زده است. به نوشته لوپوئن در بیروت یا دمشق نیست که سرنوشت دو دیپلمات، یک روزنامه نگار و یک محقق فرانسوی تعیین خواهد شد، بلکه رژیم تهران است که باید در این زمینه تصمیم بگیرد و این درحقیقت اقرار صریح ربایندگان است که خود را وابسته به رژیم جمهوری اسلامی معرفی کرده اند. آنچه آنها درمقابل، از فرانسه می خواهند قطع صدور اسلحه به عراق، پرداخت بدهی های فرانسه به ایران [که از زمان حکومت پهلوی باقی مانده] و آزادی عاملان سوءقصد به دکتر شاپور بختیار رهبر نهضت مقاومت ملی ایران است. لوپوئن افزوده است: فرانسه در ماه های اخیر ناچار شده است در سیاست خود تغییری بدهد، زیرا جنبش شیعیان اهل لبنان قادر به کنترل حرکت های تروریست های طرف دار جمهوری اسلامی در آن کشور نیست و به نظر می رسد فرانسه ترجیح داده بود مخاطب مسئول تری چون سوریه داشته باشد تا جنبش شیعیان لبنان، اما روابط دمشق و تهران پس از نزدیکی سوریه به اردن به تیرگی گرایید، در نتیجه فرانسه برای آزادسازی گروگان هایش باید رژیم تهران را زیر فشار قرار دهد.» (۲)

از سوی دیگر، دولت امریکا درخواست چهار امریکایی را که در لبنان در گروگان مسلمانان شیعه هستند، رد کرده است. آنها خواسته اند که ریگان برای رهایی آنها مذاکره کند. به گزارش

ص: ۱۰۹

۱ - ۴۶. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۶۱، ۱۳۶۴/۸/۱۹، صص ۱۴ - ۱.

۲ - ۴۷. مأخذ ۱۱، ص ۳۲، رادیو ایران، ۱۳۶۴/۸/۱۸.

رادیو لندن، یک سخنگوی کاخ سفید گفت که دولت ریگان با تروریست ها مذاکره نخواهد کرد. وی خواسته دولت امریکا را برای آزادی گروگان ها تکرار کرد و گفت که دولت امریکا، ربایندگان را مسئول این حادثه و وضعیت گروگان ها می داند. در نامه گروگان ها از ریگان خواسته شده است که پرزیدنت ریگان همان طور که با ربایندگان هواپیمای امریکایی تی.دبلیو.ای. در سال جاری مذاکره کرد، با این ربایندگان نیز مذاکره کند.^(۱)

ص: ۱۱۰

۱- ۴۸. مأخذ ۱۱، ص ۳۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۸/۱۳۶۴.

در جلسه صبح امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران، فرماندهان و مسئولان این نیرو به ادامه بحث درباره عملیات آینده و از جمله دلایل ناممکن بودن اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو پرداختند که قرار شد جمع بندی دیدگاه های خود را در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه تشریح کنند.

این جلسه با حضور برادران رحیم صفوی، غلامعلی رشید، احمد غلامپور، عزیز جعفری، عباس محتاج، سید علی حسینی تاش، مهدی مبلغ، محمد پیشبهار، حسن دانایی فر و بدون حضور محسن رضایی تشکیل شد.

در این جلسه در ادامه بحث های طولانی دو روز گذشته درباره مباحث اساسی جنگ و مشکلات موجود بر سر راه ادامه جنگ، حاضران اعتقاد داشتند که با وضعیت کنونی اجرای عملیات گسترده ناممکن است و در صورت اجرا، مشکلاتی اساسی در پی خواهد داشت. مهم ترین دلایل مخالفت آنها با عملیات گسترده سه موضوع بود:

۱. کمبود توان رزمی در مقایسه با توان دشمن، اعم از کمبود نیروی انسانی و کمبود امکانات.

۲. ناممکن بودن غافلگیری دشمن؛ برادران معتقد بودند در وضعیت فعلی و باتوجه به تعداد نیرو و مقدار امکاناتی که در اختیار سپاه هست، اجرای عملیاتی گسترده که در آن اصل غافلگیری رعایت شود، ممکن نیست.

۳. مشکل هایی که در سر راه هماهنگی های لازم برای یک عملیات گسترده وجود دارد و پیچیدگی های بسیار در این زمینه.

البته محور اصلی مباحث جلسه موضوع "توان" بود و مشکلات و کمبودهایی که از این جنبه وجود داشت. بیشتر حاضران بر این نظر بودند که اگر توان کافی در اختیار باشد، غافلگیر کردن دشمن نیز میسر خواهد بود.

در این جلسه گفته شد که ارتش عراق می تواند در یک هفته، ۳ لشکر را در هر منطقه مستقر کند و طی چهار روز، ۵ لشکر زرهی و مکانیزه را به منطقه موردهجوم برساند. این ارتش

همچنین می تواند طی یک هفته از مجموع توپ های مستقر در مناطق گوناگون، ۴۰ گردان توپ را آزاد و به منطقه عملیات اعزام کند. همچنین گفته شد که در یک عملیات گسترده، ارتش عراق قادر است به مدت یک ماه متوالی منطقه عملیات را زیر فشار عملیات هوایی و بمباران قرار دهد. عراق همچنین با استفاده از هواپیماهای شناسایی، رادارها و نیز همکاری آواکس های عربستان، توانایی عکس برداری روزانه، کشف تحرکات نیروهای خودی و... را دارد. (۱)

برادران ضمن اینکه اجرای عملیات گسترده را ناموفق پیش بینی می کردند، عواقب اجرای آن را چنین برمی شمردند:

۱. اضمحلال توان موجود و ازدست دادن نیروهای کادر.

۲. ازین رفتن روحیه فرماندهان و نیروها.

۳. ایجاد تأثیرات منفی در روحیه مردم.

۴. بی اعتماد شدن مردم به فرماندهان جنگ و سپاه.

۵. ایجاد آثار مخرب در سیاست خارجی.

۶. تقویت روحیه دشمن و احتمال دست زدن او به حملات جدید.

۷. تقویت موضع کسانی که بدون دستیابی به نتیجه مطلوب، در پی صلح و سازش هستند.

درمجموع حاضران در جلسه در موقعیت کنونی، مصمم به اجرا نکردن عملیات گسترده بودند و می گفتند تنها به امر امام، آن هم به شرط اینکه قبل از آن بتوانند مسائل و دیدگاه هایشان را در حضور امام بیان کنند، اجرای عملیات گسترده را می پذیرند.

پس از قطعی شدن این دیدگاه در جلسه نیروی زمینی سپاه پاسداران که اجرای عملیات گسترده در موقعیت کنونی امکان پذیر نیست؛ برای جلوگیری از آرامش دشمن، ممانعت از فرسایشی شدن جنگ، ایجاد تحرک در جبهه ها و رزمندگان و نیز فراهم شدن امکان اجرای عملیات گسترده؛ موضوع عملیات محدود و مناطق مناسب برای این نوع عملیات مطرح و درباره آن بحثی طولانی شد. فرماندهان و مسئولان نیروی زمینی سپاه چند منطقه را مناسب برای عملیات محدود اعلام کردند:

جزیره ام الرصاص (در اروندرود)، شمال شرق هور العظیم، شمال غرب دریاچه ام النعاج (در منطقه هور)، ارتفاعات قلاویزان (در منطقه مهران) و منطقه سومار.

در پایان جلسه، مسئولان نیروی زمینی سپاه پاسداران تصمیم گرفتند تا برای تقویت موضع خود درخصوص عملیات گسترده، دیدگاه های خود را با برادران علی شمشخانی (قائم مقام فرمانده کل سپاه) و محسن رفیق دوست (وزیر سپاه پاسداران) - که قرار بود به جنوب سفر کنند - در میان بگذارند، اما سفر آنان به تعویق افتاد و قبل از اینکه بتوانند مواضع خود را با همراهی آنان تقویت کنند، به درخواست فرمانده کل سپاه، مقرر شد شامگاه امروز در جلسه ای دیدگاه های خود را بیان کنند. (۲)

ص: ۱۱۲

۱۹/۸/۱۳۶۴.

۲ - ۲. صحافی شماره ۵۵۱۷ نوار شماره ۱۶۸۵۰ طراحی و آماده سازی عملیات والفجر ۸، قرارگاه خاتم تهیه کننده داوود رنجبر،
۱۹/۸/۱۳۶۴؛ و - گزارش انتخاب منطقه فاو، صص ۱۰۷ و ۱۰۸.

در جلسه شامگاه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیای سپاه) که با حضور فرماندهان و مسئولان نیروی زمینی و فرمانده کل سپاه پاسداران در ساعت ۱۸:۴۵ تشکیل شد اوضاع کنونی جنگ، مشکلات موجود و چگونگی ادامه آن بررسی و پیشنهادهای گوناگون مطرح گردید، اما به تصمیم گیری قطعی نینجامید و تصمیم گیری به روزهای بعد موکول شد.

گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه از این جلسه (با کمی تلخیص) چنین است:

در این جلسه ابتدا رحیم صفوی جمع بندی مباحثی را که بیش از دو روز طول کشیده بود، خطاب به محسن رضایی چنین بیان کرد: «بعد از بدر آمدید تهران و خود شما و مجموع برادران در خردادماه کار کردند، صحبت کردیم و مطرح شد که ما از این استراتژی "جنگ کوتاه مدت" و از اجرای یک عملیات و اجرای عملیات هایی که آینده اش روشن نیست، پرهیز کنیم و دیگر تسلیم جو نشویم... ولی الآن باز داریم تسلیم می شویم که این تسلیم شدن ما ضررهایی دارد.

ما آن موقع رفتیم صحبت کردیم که توان نداریم و اصلی ترین عامل (توان) را مطرح کردیم، و هرگونه عملیات بزرگ و مهم را قطعاً مواجهه با شکست می دیدیم، الآن هم می گوئیم که اجرای هر عملیات مهم و بزرگی که خارج از توان ما باشد ما قطعاً با شکست مواجه می شویم... ما با این ۱۰۰ گردان نمی توانیم غافلگیری را رعایت کنیم. اگر ۱۰۰ گردان دیگر داشتیم و در جای دیگر عملیات فریب انجام می دادیم، شاید می توانستیم.

ما می گوئیم که دشمن با توانی که دارد می تواند عملیات را تا یک ماه استمرار دهد؛ درمقابل، ما با این توانی که داریم فقط ممکن است ۵ تا ۷ روز بجنگیم. توان دشمن را هم از نظر نیرو و هم از نظر تجهیزات، آتش و... می گوئیم.

ما قادر نیستیم مسائل مختلف جبهه و جنگ را هماهنگ کنیم؛ این هماهنگی به عهده ما نیست به دلیل اینکه تمام مسائل کشور به ما مربوط نمی شود. ارگان ها و سازمان های مختلفی در جنگ هستند، ما مجبوریم به نیروی دریایی بگوئیم؛ ما مجبوریم به نیروی هوایی بگوئیم؛ ما مجبوریم به سازمان های دیگر مراجعه کنیم و اینها عامل ازین رفتن غافلگیری است. مسئله هماهنگی در جنگ وظیفه فرماندهی کل جنگ است و چون فرماندهی در جنگ نیست این عدم هماهنگی در پیشرفت مسائل یکی از علل عدم موفقیت ماست.

پیشنهاد اجرای عملیات در فائو پیشنهادی بود که از موضع ناچاری مطرح شد... و به اندازه کافی در آن تأمل نشده بود.

نتیجه اینکه در جنوب با این توانی که داریم قادر به اجرای عملیات مهم نیستیم و درصورت اجرا، قطعاً بعد از چند روز مواجهه با شکست می شویم. پیشنهاد ما برای استمرار عملیات و استمرار جنگ، عملیات محدود است، تا به دست آوردن یک توانی که بتوانیم عملیاتی مهم و گسترده انجام دهیم.»

رحیم صفوی در مورد چگونگی پیگیری عملیات محدود هم زمان با عملیات اصلی (در منطقه فاو)، در جواب سؤالات و پیشنهاد های قبلی محسن رضایی گفت:

«ما نمی توانیم سپاه را دو تکه کنیم، یا سپاه باید با تمام توانش برود به دنبال عملیات محدود، یا با تمام توانش برود دنبال عملیات دیگر... ما قادریم یا عملیات های محدود را با تمام توان برویم دنبالش یا اینکه در منطقه ای متناسب با توان عملیات بزرگ انجام دهیم. پیشنهاد شما نشدنی است، سپاه و توان فعلی را نمی شود جدا و دو تکه کرد، یا عملیات محدود یا عملیات فدک (منطقه فاو)، باید یکی را انتخاب کنیم.»

در زمان صحبت برادر رحیم، برادر محسن کاملاً سکوت کرده و گوش می داد. پس از سخنان او و پیشنهاد عملیات محدود به عنوان مشی ادامه جنگ، برادر محسن پرسید: «شما روی عملیات های محدود کار کرده اید؟ یا چقدر وقت می خواهد برای کار؟»

رحیم صفوی: با در نظر گرفتن تمام توان سپاه؟

محسن رضایی: شما تمام سپاه را فرض بگیرید.

رحیم صفوی: بله، ما کار کرده ایم ولی دو هفته دیگر هم وقت نیاز است تا بیشتر کار کنیم.

در ادامه، مناطق مورد نظر برای عملیات محدود مطرح شد، از جمله جزیره ام الرصاص. محسن رضایی به این پیشنهاد، تصرف جزیره بوارین و دو جزیره کوچک دیگر در امتداد شمالی ام الرصاص را اضافه کرده و از برادران خواست در این باره فکر کنند.^(۱)

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه در ادامه گزارش خود از این جلسه افزوده است: «رفتار برادر محسن نشان می دهد که وی تمایلی به عملیات در غرب ندارد و بر حضور یگان های اصلی سپاه در منطقه جنوب تأکید دارد، برای همین وی با پیشنهاد عملیات در ارتفاعات قلاویزان مخالفت کرد و علاوه بر تأکید بر آماده سازی عملیات محدود در منطقه ام الرصاص در برابر پیشنهاد عملیات در محور چزابه (پاسگاه معلق)، از مسئولان نیروی زمینی سپاه خواست که این طرح را نیز پیگیری کنند. به هر حال، این جلسه پایان یافت در حالی که درباره عملیات های آتی تصمیم مشخصی گرفته نشده بود. برادر رحیم بعد از این جلسه گفت که برای من مثل روز روشن است که برادر محسن تصمیم خود را گرفته و در منطقه فاو عملیات اجرا خواهد شد.»

برادر رشید نیز می گفت که برادر محسن قضیه را لوث کرد و گفت اگر حرف جدیدی دارید بگویید. در آخر هم گفت بروید فردا جوابتان را خواهم داد و می گویم که چه باید بکنید.

از سوی دیگر، برادر رحیم بعد از جلسه از برادر پیشبهار (مسئول معاونت اطلاعات و عملیات نیروی زمینی سپاه) خواست که اخبار و اطلاعات وضعیت دشمن و تحرکات یگان های عراقی را، به خصوص تغییراتی را که در ۴۵ روز اخیر رخ داده است، تهیه کند.

با پایان یافتن این جلسه حرف ها، پیشنهادها و نظرها کم و بیش بیان شده بود و از این پس همه در

ص: ۱۱۴

انتظار تصمیم گیری برادر محسن بودند. وی نیز ظاهراً به نتیجه و تصمیم قطعی نرسیده بود و روزهای متوالی با قدم زدن در محوطه قرارگاه و گاهی مشورت های کوتاه، در حال تفکر بود. چنین رفتارهایی نشانه حاد بودن مسئله و دشواری تصمیم گیری بود. از یک سو فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران با احساس تعهد شدید در مورد سرنوشت جنگ، بر اصلاح شیوه های فعلی تأکید داشتند، و از سوی دیگر محسن رضایی در سمت فرمانده کل سپاه پاسداران که مجموعه زیر امرش باید تحت مسئولیت وی بار اصلی جنگ را به دوش بکشد، توأم با واقعیاتی که در جلسات امروز و روزهای گذشته مطرح شد، در تصمیم گیری برای چگونگی ادامه جنگ و عملیات ها، باید مسائل متعدد دیگری را در نظر می گرفت، (۱) مسائلی که تصمیم گیری را بسیار دشوار کرده بود. (۲)

۱

زمان بندی و برنامه های اعزام کاروان های کربلا به جبهه های نبرد، در جلسه امروز ستاد مرکزی سپاه پاسداران مشخص گردید. مقرر شد که ثبت نام نیروها از ۲۵ آبان تا ۳ آذر انجام شود و نیروها در ۵ آذر ۱۳۶۴ سازماندهی شوند. نیروهایی که به طور مستقیم از استان ها به مراکز آموزشی جبهه اعزام می شوند، در ۶ آذر ۱۳۶۴ اعزام خواهند شد و نیروهایی که از تهران اعزام می شوند، در روز ۹ آذر ۱۳۶۴ از تهران به سوی جبهه ها حرکت خواهند کرد.

در این جلسه همچنین جزئیات حرکت نیروهای اعزامی از قم به تهران و از تهران به سوی جبهه ها به طور مشروح مشخص و مقرر گردید تبلیغات گسترده ای در این باره انجام شود و شروع حرکت با تجمع در منزل آیت الله منتظری و با سخنرانی ایشان آغاز شود. سپس با بدرقه مردم قم، نیروها، پیاده به سوی تهران حرکت کنند و در شهری مورد استقبال مقامات و مردم قرار گیرند و مراسم دعای کمیل در شهری برگزار گردد. صبح جمعه نیز عازم مراسم نماز جمعه تهران شوند و در صورت امکان رزمندگان با امام ملاقات کنند و سپس عازم جبهه ها شوند. (۳)

ص: ۱۱۵

۱- داوود رنجبر، راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه در گزارش خود در این باره چنین توضیح داده است: «علاوه بر آنچه در جلسات مختلف بیان می شود، موضوعات متعددی در تصمیم گیری و اندیشه برادر محسن مؤثر بود، از جمله: دیدگاه امام و مسئولان کشور، آینده جنگ و انقلاب، سرنوشت سپاه پاسداران، تأثیراتی که دیدگاه ها و عملکرد مسئولان سپاه پاسداران در پی داشت و مشکلات بسیاری که هر گونه بی تدبیری در رفع آن، تلاش و کوشش چندساله سپاه پاسداران در خصوص جنگ را بر باد می داد. در این مقطع فشار بسیاری بر برادر محسن تحمیل می شد. وی می کوشید در این دوره پراهمیت جنگ، مناسب ترین راه را برای حل مسائل بیابد. وی عملیات در منطقه فاو را به گونه ای که سایر فرماندهان سپاه می پنداشتند، خطرناک نمی دانست و تا حدودی به رفع مشکلات خوش بین بود. همین سبب شده بود که در تصمیم گیری و اتخاذ تدبیر مناسب تنها بماند و از همفکری دیگران محروم باشد و این بر دشواری کار می افزود.» (گزارش "انتخاب منطقه فاو" صص ۱۱۲ - ۱۱۰)

۲- ۴. همان، ص ۱۱۲.

۳- ۵. سند شماره ۰۳۷۱۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مرکزی سپاه، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

در تلاش برای تأمین نیروی موردنیاز عملیات آتی، امروز هزاران تن از رزمندگان استان های تهران، خوزستان، خراسان و مازندران، عازم جبهه های نبرد شدند. همچنین گروهی از اسیران تواب عراقی تقاضای عزیمت به جبهه ها را کردند.

۱. روزنامه کیهان گزارش داد: «بیش از دو هزار تن از رزمندگان اسلام و منادیان توحید - که قبلاً بارها در جبهه های نبرد حضور پیدا کرده و از تجربیات والای رزمی برخوردار هستند - بعدازظهر یکشنبه (۱۹/۸/۱۳۶۴) پس از مراسمی ویژه در پادگان ولی عصر(ع) تهران، به جبهه های نبرد نور علیه ظلمت اعزام شدند. این گروه از رزمندگان اسلام عضو بسیج کارگری و بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه یک ثار الله هستند و قبلاً نیز در جبهه های نبرد حضور داشته و در عملیات های متعدد کارایی خود را نشان داده اند. این رزمندگان اخیراً طی سمینارها و برنامه های توجیهی، با آخرین تاکتیک های جنگی نیز آشنایی کامل پیدا کرده اند. براساس این گزارش، همچنین ۵۰۰ تن از کارکنان سازمان صنایع دفاع نیز عازم جبهه های نور شدند.»^(۱)

تصویر

عزیمت نیروهای داوطلب به جبهه های جنگ

امروز گروه کثیری از رزمندگان استان های خوزستان، خراسان و مازندران با سردادن شعارهای "جنگ، جنگ تا پیروزی"، "خلیج فارس ایران محل دفن ریگان" و عبور از میان بدرقه کنندگان، راهی جبهه های نبرد شدند.^(۲)

ص: ۱۱۶

۱-۶. روزنامه کیهان، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۲-۷. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۳. در زمان دیدار حجت الاسلام سید محمود هاشمی رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، با اسیران تواب عراقی مقیم یکی از اردوگاه های اسیران در خوزستان، گروه کثیری از اسیران با تسلیم طوماری - که آن را با خون خود امضا کرده بودند - خواستار عزیمت به جبهه های نبرد شدند. خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه این گزارش آورده است: «اسرای عراقی در طومار خونین خود ضمن پشتیبانی از جمهوری اسلامی و ابراز انزجار از رژیم صهیونیستی صدام، از واحد بسیج مجلس اعلا خواستند تا ترتیب عزیمت آنان به جبهه ها داده شود.» بنا بر این گزارش، حجت الاسلام سید محمود هاشمی در این بازدید ضمن سپاسگزاری از حسن نیت اسرای تواب عراقی، خاطر نشان کرد که درخواست آنان را با مسئولان جمهوری اسلامی ایران در میان خواهد گذاشت. (۱)

۱

در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی دو تن از نمایندگان قبل از دستور سخنانی بیان کردند. عباس دوزدوزانی نماینده مردم تهران، در سخنان قبل از دستور به موضوع جنگ، مدیریت جنگ، تخصیص بودجه جنگی، فرهنگ سازی جنگ و سیاست خارجی پرداخت و گفت: «در رابطه با جنگ که تا پایان پیروزمندانه اش مسئله اصلی و اول است به جای آنکه در آستانه هر عملیاتی وعده حمله نهایی تبلیغ گردیده و ذهنیت سبک گرفتن جنگ در مردم به وجود آید، [باید] نسبت به رفع اشکالات و ترمیم ضعف های گذشته در استراتژی، تاکتیک، لجستیک، تدابیر و مدیریت ها، تشویق و تنبیه به موقع و بسیج و آموزش نیروها و هماهنگی و بهره گیری از کلیه دستگاه ها و امکانات مادی و معنوی که در افزودن توان رزمی نیروهای مسلح مؤثرند، اقدام اساسی گردد، تا به فرموده امام اگر جنگ بیست سال هم طول بکشد، ایستادگی ها خدشه بر ندارد. این هشدار جدی حزب الله است که ما نیروی رزمنده و تجهیزات لازم برای رزمی پیروز داریم و هرگونه اهمال - در حد اختیارات قانونی - مستوجب مؤاخذه است. از سوی دیگر، عدم محوریت جنگ در کل سیاست گذاری، برنامه ریزی و بودجه نویسی کشور، در سال ششم جنگ غیرقابل اغماض است.

دولت امروز موظف است که عمده همّتش را به جنگ اختصاص داده، قریب به اتفاق پروژه های عمرانی را نیز در این رابطه طرح نماید. دولت باید ذهنیت لازم را به منظور طی [کردن] و تحمل [کردن] مراحل قابل پیش بینی براساس استراتژی صحیح و کامل عیار جنگ ایجاد و فرهنگ زندگی جنگی را در سطوح اقشار جامعه اشاعه دهد. وضعیت کیفی جبهه ها و حالات معنوی جان برکفان و قناعت آن عزیزان را به زندگی عادی مردم تسری دهد و از زمینه های فداکاری و وفاداری عموم به جمهوری و انقلاب اسلامی بهره گیرد.»

آقای دوزدوزانی افزود: «در رابطه با مطالبی که اخیراً برخی ناطقین قبل از دستور مطرح نموده و مدعی و متوقع شده اند، اسناد روشنگر صداقت یا عدم صداقت در تمسک به قول حضرت امام و یا ابراز ارادت به معظم له را به اقتضای ضرورت بیشتری موکول نموده، همین قدر

ص: ۱۱۷

می گویم که آقایان یک بار دیگر فرمایش امام را بشنوند که اگر رأی مخالف دادید، دیگر کارشکنی نکنید و الا ناچار باید جلوی شما گرفته شود. به هوش باشید که مردم به قول حضرت امام مواظب اند، مطلع اند، شناسایی می کنند، سکوت نمی کنند و عکس العمل نشان می دهند.»

وی در ادامه گفت: «در رابطه با سیاست خارجی حق مطلب این است که نه سیاست گذاری جامع الاطراف استراتژیک داشته ایم و نه سفارتخانه ها و نمایندگی های ما در معرفی انقلابشان و شأن و ارزش ها و ابهت جمهوری اسلامی موفق بوده اند. حرکت سیاسی خارجی ما چیزی نبوده است که زمینه ها و سمپاتی های بسیار قوی از دور و نزدیک را مورد استفاده قرار داده و در حد پایینی هم حقانیت ما را نشان داده باشد. من در عین ارادت به شخص دکتر ولایتی، هشدار می دهم که مشاورین و تیم های سیاست گذار باید از مؤمنین به تحقق و حقانیت انقلاب بوده، واجد سوابق روشن انقلابی، شعور سیاسی بالا، قدرت تدبیر، آگاهی به قطب ها و مدارها و گردش کار سیاسی جهان باشند و ذی حق بودن مردم ما را در نثار مرگ بر دشمنان با کمال تفاهم و با تکیه بر جمال و کمال انقلاب اسلامی تفهیم نمایند و به قول معروف به رخ آنها کشیده شود که ملت و مملکت ما در گذشته مستقیم و غیرمستقیم به وسیله بعضی ها غارت شده است که امروز ملت باید استیفای حق کند و آنها به شرط اینکه حق ملت ما را برگردانند، معتبر خواهند بود. حتی امریکا هم اگر آدم شود خوشایند ماست، چه برسد به دیگران.»

نکته آخر در رابطه با درخواست مردم تهران و شهرستان ها است که می خواهند نمایندگانشان در نمازهای جمعه قبل از خطبه ها، یا بین الصلاتین با آنان سخن بگویند.»^(۱)

دومین سخنران پیش از دستور جلسه امروز مجلس شورای اسلامی، داوود الموسوی دامغانی نماینده مردم رامهرمز، رامشیر و هفتگل بود که سخنان خود را به وحدت و همدلی مسئولان، برخورد سه قوه با فساد اداری و... اختصاص داد و گفت: «این روزها بحمد الله با رهنمود حضرت امام همچنان که پیامبر ما تفرقه را به وحدت برگردانید، امت ما بار دیگر توانست در راستای اسلام، صراط مستقیم اسلام حرکت بکند و دولتی که زمزمه هماهنگی و هم آوایی به مشام رسید و شنیده شد، روی کار بیاورد که در اینجا باید تذکر داد به دولت و به همه مسئولان اگر امروز صحبت از هماهنگی و همدلی هست - که الحمدلله مشهود است - شما نمی توانید این هماهنگی و همدلی را آن چنان پی ریزی بکنید مگر اینکه بتوانید بازمانده هایی از طاغوت را از درون این تشکیلات جمهوری اسلامی شناسایی بکنید و بیرون بریزید. ... مردم از نا به سامانی ها در ادارات و کارشکنی در ادارات و فساد اداری می نالند. انقلاب اداری که همیشه وعده اش داده شده این انقلاب اداری چه موقع باید بشود؟ این انقلاب اداری امروز روز او هست و دولت و مجلس و خصوصاً قوه قضاییه که این روزها بحمد الله با مدیریت و تدبیر دادستان کل انقلاب - که پیش بینی می شد با آمدن ایشان چنین وضعی پیش بیاید و تغییر وضعی که دیرکل شورای عالی قضایی داده است - امید است که ان شاء الله روند حرکت انقلاب خصوصاً در شورای عالی قضایی تغییر بکند.»^(۲)

ص: ۱۱۸

۱- ۹. اداره کل تندنویسی شورای اسلامی، روزنامه رسمی (شرح مذاکرات جلسه علنی مجلس)، شماره ۱۱۸۹۳، جلسه ۱۹۲، ۱۹/۸/۱۳۶۴، صص ۱۸ و ۱۹.

۲- ۱۰. همان، صص ۲۰ - ۱۹.

درحالی که منابع دیپلماتیک یونان روز گذشته از همکاری ایران برای انتقال نفتکش "کاناریا" به سیری و تخلیه نفت خام آن خبر داده بودند، روزنامه های یونانی امروز ایران را متهم کردند که این نفتکش را مجبور کرده است مسیر خود را تغییر دهد. خبرگزاری جمهوری اسلامی از آتن گزارش داد: «روزنامه پرتیراژ آتنوس (ملت) نوشته است: ناوهای جنگی ایران نفتکش کاناریا را که هفته گذشته هدف موشک اگزوسه عراق قرار گرفته بود، مجبور کردند تغییر مسیر بدهد که این اقدام احتمالاً به تیرگی روابط ایران و یونان منتهی خواهد شد. این روزنامه می نویسد: پس از اصابت موشک به کاناریا یک قایق اطفاء حریق به کمک آن شتافت و سپس نفتکش آسیب دیده به سمت دویی یدک کشیده می شد که یک کشتی جنگی ایرانی به آنها نزدیک شده و به هر دو کشتی دستور داد که مسیر خود را تغییر دهند. ولی آنها از این دستور سرپیچی کردند و ایرانی ها نیز شروع به گشودن آتش به سمت آنها نمودند... به نوشته این روزنامه، ایرانی ها تهدید کردند که در صورت خودداری این کشتی از [اجرای] دستورات آنان، هواپیماهای جنگی برای غرق کردن می فرستند.

به نوشته روزنامه آتنوس، وزارت بازرگانی یونان از وزارت خارجه این کشور خواسته است که این مسئله را از طریق دیپلماتیک پیگیری کرده و تصمیم مناسب را برای تضمین امنیت سرنشینان کشتی های یونان اتخاذ نماید.»^(۱)

مجمع عمومی سازمان ملل از شورای امنیت این سازمان خواست تا در موارد بحران و جنگ با برنامه ها و راهکارهای مناسب، از جمله تعیین نمایندگان سازمان ملل، به سرعت برای حل و فصل مناقشات بین کشورها از راه های صلح آمیز، اقدام کند.

به گزارش سازمان خبرگزاری های آسیایی (آوانا) به نقل از خبرگزاری هندی پی.تی.آی، این توصیه مجمع عمومی به شورای امنیت به موجب قطعنامه ای است که کشور رومانی مطرح کرده است و در آن از کشورهای درحال جنگ به طور رسمی قطع عملیات مسلحانه و حل و فصل مناقشات خود از طریق مذاکره درخواست شده است.

این قطعنامه روز جمعه (۱۷ آبان ۱۳۶۴) در پایان مناظره کوتاه نمایندگان ایران و عراق بر سر اینکه چه کسی مسئول آغاز جنگ پنج ساله خلیج فارس بوده است، که به درگیری لفظی کشید، بدون رأی گیری به تصویب رسید. به گزارش آوانا، امیر زمانیان سرپرست هیئت ایرانی عقیده داشت که این جنگ تجاوزکارانه به ایران تحمیل شده است. وی گفت: حل و فصل صلح آمیز این درگیری "ایده ای جاه طلبانه" است که پس از یک جنگ تجاوزکارانه، معنی نمی دهد.

علی سمیدا نماینده عراق، در این باره گفت: جنگ خلیج فارس نتیجه آرزوی ایران به تسلط بر منطقه و نیز توسعه طلبی این کشور می باشد.

ص: ۱۱۹

۱- ۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۴، ص ۲۲، آتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

سلیم شروانی سرپرست هیئت هند، ضمن استقبال از ابتکار رومانی در سخنانی خطاب به مجمع عمومی گفت: تأیید دوباره کشورهای عضو سازمان مبنی بر تعهد آنها در قبال اهداف و اصول منشور سازمان ملل، کمک بزرگی به شرایط صلح و امنیت می نماید.^(۱)

۱

اتحادیه عرب از امریکا خواست که در مذاکرات سران امریکا و شوروی، پیشنهاد قطعنامه ای (در شورای امنیت) حاوی درخواست آتش بس بین ایران و عراق، تعیین زمانی برای آغاز مذاکرات صلح و تنبیه طرفی که رأی شورای امنیت را نپذیرد، گنجانده شود.

به نوشته نشریه وزارت امور خارجه ایران، در ملاقاتی که اخیراً هفت عضو اتحادیه عرب با شولتز وزیر خارجه امریکا داشته اند، این اعضای اتحادیه عرب درخواست کرده اند که موضوع پیشنهاد قطعنامه ای حاوی مطالب زیر در مذاکرات سران دو ابرقدرت در اجلاس آتی در ژنو گنجانده شود:

۱. درخواست آتش بس بین ایران و عراق.

۲. تعیین زمان معینی برای مذاکرات سیاسی درباره استقرار صلح.

۳. تشکیل مجدد جلسه شورای امنیت پس از انقضای مهلت مقرر در بند ۲ و تصمیم گیری درباره تنبیه طرفی که رأی شورای امنیت را نپذیرفته است.

هفت عضو اتحادیه عرب تصریح کرده اند که این تنبیه می تواند سیاسی، اقتصادی و حتی نظامی باشد.^(۲)

۲

از جمله برنامه های سیاست خارجی انگلیس یافتن راه حلی برای جنگ ایران و عراق و رفع اختلافات اعراب و اسرائیل اعلام شد. صدراعظم پیشین آلمان نیز تأکید کرد که کانون های بحرانی خلیج فارس و خاورمیانه خطراتی بیش از مسابقه تسلیحاتی دارند.

نشریه وزارت امور خارجه ایران در این باره نوشته است: «در مراسم افتتاحیه رسمی پارلمان انگلیس که ملکه الیزابت دوم سیاست خارجی دولت تاجر را قرائت می کرد، گفت: دولت درصدد یافتن راه حلی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و برطرف کردن اختلافات اعراب و اسرائیل می باشد.»

این منبع افزوده است: «انگلیسی ها سعی فراوان در میانجیگری و پیدا کردن راه حلی برای جنگ ایران و عراق دارند. برای نیل به این هدف بارها از جانب مقامات انگلیسی درخواست ملاقات وزیر خارجه انگلیس با وزیر خارجه ایران شده است تا وزیران خارجه دو کشور درخصوص جنگ تحمیلی مذاکراتی داشته باشند.»

همچنین انگلیسی ها در ملاقات های مختلف ضمن اعلام بی طرفی، سعی در القای نظرات خود مبنی بر عدم پیروزی طرفین در جنگ نموده و اظهار کرده اند که قدرت های بزرگ خواهان حفظ منافع خود در منطقه و ایجاد تعادل در جنگ می باشند.^(۳)

ص: ۱۲۰

۱۹/۸/۱۳۶۴.

- ۲-۱۳. سند شماره ۲۱۲۳۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مستقیم، شماره ۱۴۴/۳، ۲۰/۸/۱۳۶۴، صص ۳ - ۲.
- ۳-۱۴. سند شماره ۲۱۲۳۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مستقیم، شماره ۱۴۳/۳، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۴.

از سوی دیگر، یونایتدپرس گزارش داد: «ویلی برانت صدراعظم پیشین آلمان غربی که در پراگ پایتخت چکسلواکی به سر می برد، امروز گفت: کشورهای جهان به رغم داشتن سیستم های اجتماعی گوناگون باید دست به دست یکدیگر داده و مانع بروز جنگ جهانی سوم شوند. وی به خبرنگاران گفت: کانون های بحرانی جهان مانند "خلیج فارس" و "خاورمیانه" به مراتب خطرات بیشتری از مسابقه تسلیحاتی به همراه دارد. اروپا و تمام طرف های درگیر باید تلاش کنند تا راه حلی برای مسائل پیدا شود.»^(۱)

۱

در پی اتخاذ سیاست جدید شورای همکاری خلیج فارس در رفتار با ایران و فعال شدن یوسف بن علوی وزیر مشاور در امور خارجی عمان، امروز اخبار ضدونقیضی درباره سفر وی به ایران و عراق و گزارش هایی در مورد میانجیگری و تلاش برای صلح منتشر شد.

به گزارش رادیو امریکا: «وزیر خارجه کشور عمان امروز برای مذاکره با رهبران جمهوری اسلامی وارد تهران می شود. این سفر بخشی از تلاش شورای همکاری خلیج [فارس] برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق توصیف شده است.»^(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از رادیو میدل آن متعلق به حکومت مراکش، گزارش داد: «از نظر تحلیل گران منطقه سفر وزیر خارجه عمان به ایران آغاز گامی از سوی سلطان نشین عمان به سوی تهران در چارچوب میانجیگری شورای همکاری خلیج فارس جهت یافتن راه حلی برای جنگ خلیج فارس می باشد.»

این رادیو به نقل از منابع رسمی مسقط افزود: وزیر امور خارجه سلطان نشین عمان قرار است موضع سران کشورهای عضو شورای همکاری را در مورد جنگ عراق و ایران به مسئولین ایرانی ابلاغ کند.»^(۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین گزارش داد: «اکثر روزنامه های امارات به خبر سفر العلوی به تهران اهمیت زیادی داده و نوشتند: وی در ادامه تماس ها و تلاش های جاری شورای همکاری جهت خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران راهی تهران خواهد شد. در دنباله این خبر آمده است: سفیر رژیم عراق در کویت روز گذشته اعلام کرد که طی چند روز گذشته تماس هایی در سطح بالا میان کشورهای منطقه به منظور خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران از راه های مسالمت آمیز جریان داشته است.»^(۴)

خبرگزاری رسمی قطر، رادیو کویت و رادیو مونت کارلو نیز اخبار مشابهی را گزارش کردند.»^(۵)

برخلاف گزارش های مذکور، خبرگزاری یونایتدپرس اعلام کرد: «یوسف بن علوی به منظور آغاز یک تلاش جدید از سوی شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ پنج ساله عراق با ایران، فردا عازم بغداد می شود. وی قرار است بعداً رهسپار تهران شود.»

ص: ۱۲۱

۱- ۱۵. مأخذ ۶، ص ۲۴.

۲- ۱۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۶، رادیو امریکا.

۳- ۱۷. مأخذ ۱۱، صص ۴- ۳، الجزیره - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۴- ۱۸. مأخذ ۱۱، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۵- ۱۹. مأخذ ۱۱، صص ۶- ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

خبرگزاری خلیج نیز امروز گزارش داد: «سفر علوی به بغداد چارچوب تلاش های شورای همکاری خلیج [فارس] جهت پایان دادن به جنگ ایران و عراق در پایان ششمین اجلاس سران شورای همکاری صورت می گیرد.»

این خبرگزاری به نقل از یک مقام وزارت خارجه عمان افزوده است: «علوی همچنین در تاریخی که بعداً مشخص خواهد شد دیدار مشابهی نیز از تهران خواهد داشت. روابط ایران با شورای همکاری خلیج [فارس] که از سوی تهران متهم به پرداخت کمک هایی بیش از ۳۰ میلیارد دلار و کمک های غیرمستقیم دیگر به صدام حسین است، تیره می باشد.»^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز گزارش داد: «در پی موج تبلیغاتی خبرگزاری های خارجی و رادیوهای بیگانه مبنی بر سفر قریب الوقوع وزیر خارجه عمان به تهران، در تماسی با یکی از مسئولین وزارت امور خارجه کشورمان کسب اطلاع شد تاکنون تماسی از سوی دولت عمان برای تهیه مقدمات چنین سفری صورت نگرفته است.»^(۲)

۱

اجلاس هفته گذشته سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در مسقط، پیامدها و بازتاب های گسترده ای در رسانه ها داشته است که همچنان ادامه دارد:

رادیو کویت در گزارشی از این اجلاس و بیان اینکه کشورهای شورای همکاری آمادگی خود را برای پایان دادن به جنگ و بازگرداندن صلح و امنیت به منطقه اعلام کرده اند، ضمن اشاره به سفر آتی یوسف بن علوی وزیر مشاور امور خارجی عمان، به ایران اعلام کرد: «در همین حال رادیو تهران گزارش داده که علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران روز گذشته پیامی از سوی وزیر خارجه عربستان سعودی دریافت کرد. این جنب و جوش در منطقه خلیج فارس به منزله تأکید تازه ای بر آمادگی کشورهای شورای همکاری در دست زدن به نقش پرفعالیتی برای سرد کردن زمینه و کاهش تشنج می باشد و شاید فعالیت های کویت، مسقط و ریاض، فرصت های جدی برای پیشرفت و پیروزی فراهم ساخته تا نرمش بیشتری به دست آمده و خونریزی پایان گرفته و جنگ میان عراق و ایران پایان پذیرد. کشورهای عضو شورای همکاری در فعالیت های سیاسی و تماس های دیپلماتیک خود به جنگ عراق و ایران اهمیت فراوان می دهند چون این جنگ به منزله نقطه تمرکز کوشش های به عمل آمده برای دستیابی به ثبات و امنیت در خلیج فارس می باشد.»^(۳)

رادیو مونت کارلو نیز اعلام کرد: «یوسف العلوی اخیراً اظهار داشته، سلطان نشین عمان در خلال مباحثات اخیر سران خلیج روش معتدلی در مورد ایران داشته و به منزله نگهبان عرب تنگه هرمز به شمار می رود. وی ابراز امیدواری کرده که مشکل جنگ با روحی بیدار و روشی سازنده حل شود.»^(۴)

همچنین خبرگزاری آلمان ادعا کرد: «ایران از چیزی که از آن به عنوان تغییر سیاست کشورهای

ص: ۱۲۲

۱- ۲۰. مأخذ ۱۱، ص ۷، ابوظبی - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۱. مأخذ ۱۱، ص ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۳- ۲۲. مأخذ ۱۶، صص ۵-۶، رادیو کویت.

۴- ۲۳. مأخذ ۱۱، ص ۶، رادیو مونت کارلو، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

عضو شورای همکاری خلیج فارس تعبیر می کند، به ویژه حذف بیانیه های متداول در حمایت از عراق، از بیانیه نهایی کنفرانس سران شش کشور عضو شورای همکاری، به گرمی ستایش کرده است.»^(۱)

از سوی دیگر روزنامه الخلیج چاپ امارات با درج مقاله ای، شورای همکاری خلیج فارس را به عنوان بهترین گزینه برای میانجیگری در جنگ معرفی کرده است. الخلیج نوشته است: «برای هرگونه اقدام میانجیگری در جهت خاتمه جنگ عراق و ایران، شرایط لازم قبلاً باید آماده شود و فضای مساعدی که موقعیت اقدام و ابتکار را تضمین کند، فراهم گردد.» به نوشته این روزنامه، شورای همکاری به چند دلیل نسبت به دیگر میانجی های منطقه ای و بین المللی فرصت بهتری برای مبادرت به ابتکار میانجیگری در اختیار دارد، زیرا: اولاً امنیت در خلیج فارس تفکیک پذیر نیست و اعضای شورا در برطرف کردن بزرگ ترین تهدید علیه امنیت و ثباتشان یعنی ادامه این جنگ نفع مستقیم دارند. ثانیاً اعضای شورا در موقعیتی قرار دارند که می توانند از حمایت عربی برای ابتکار میانجیگری خود برخوردار باشند، چراکه شورا در اتحادیه عرب دارای وزن و اعتبار خاصی است.» الخلیج افزوده است: «به هر حال ما معتقد نیستیم که اعضای شورا بدون آنکه به داشتن فرصت مناسب و مساعد برای موفقیت حرکت خود اطمینان داشته باشند، ابتکار خود را آغاز خواهند کرد. مردم عرب و عراق در خلیج فارس ناگزیر به همزیستی و زندگی با برادران مذهبی شان یعنی مردم ایران هستند و تاریخی و جغرافیایی نیز چنین چیزی را حکم می کند.»^(۲)

در این حال، ژنرال عبدالرحمن سوارالذهب رئیس شورای نظامی موقت سودان در گفت و گویی مطبوعاتی که امروز در کویت منتشر شد، آمادگی کشورش را برای میانجیگری در جنگ عراق و ایران ابراز داشت و خاطر نشان کرد اعاده روابط دیپلماتیک میان خارطوم و تهران بدان معنی نیست که سودان رویاروی عراق قرار گیرد.^(۳)

۱

سفیر عراق در کویت پیام وزیر خارجه عراق را تسلیم وزیر خارجه کویت کرد. به گزارش رادیو کویت: «معاون نخست وزیر و وزیر خارجه کویت پیامی از سوی همتای عراقی خود دریافت کرد. این پیام را سفیر عراق در دیدار با وزیر خارجه کویت تسلیم وی کرد. وزیر خارجه کویت پس از این دیدار گفت که نتایج ششمین کنفرانس سران شورای همکاری در مسقط، در این دیدار مورد تبادل نظر قرار گرفت.

سفیر عراق تصمیمات این کنفرانس را صحیح و روشن خواند و افزود که این تصمیمات کوشش های به عمل آمده از سوی کشورهای عضو شورای همکاری جهت پایان دادن به جنگ عراق و ایران از راه های مسالمت آمیز را تحکیم بخشید.»^(۴)

ص: ۱۲۳

۱- ۲۴. مأخذ ۱۱، ص ۳، مسقط - خبرگزاری آلمان، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۵. مأخذ ۱۱، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۳- ۲۶. مأخذ ۱۱، ص ۱۳، کویت - خبرگزاری کویت، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۴- ۲۷. مأخذ ۱۶، ص ۵، رادیو کویت.

نشریه الموقف العربی چاپ قبرس طی گزارشی مشروح، به طرح کشورهای عربی برای توقف جنگ و دیدگاه وزیر امور خارجه امریکا و دیدگاه های مقامات رسمی ایران درباره جنگ، مداخله امریکا در جنگ، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز، مواضع فرانسه در حمایت از عراق و اقدام ایران به خرید سلاح های چینی پرداخته است.

به نوشته این نشریه، «گفته می شود تقاضای اعضای کمیته هفت گانه عربی در مورد طرح کشورهای عرب برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، که به جرج شولتز وزیر امور خارجه امریکا تقدیم گردید، در چارچوب تقاضا باقی ماند و به آن ترتیب اثری داده نشد.

اطلاعات موجود درباره مسائل مورد بحث در اجلاس اعضای کمیته هفت گانه عربی با آقای جورج شولتز، حاکی از این است که وزیر امور خارجه امریکا تلاش کرد در طول ملاقات با اعضا فقط موضوع تروریسم که بایستی با آن مبارزه کرد؛ را مورد بحث قرار دهد، ولی اعضای کمیته هفت گانه عدم تمایل خود برای بررسی این موضوع را نشان دادند.

سپس شاذلی قلبی دبیر کل جامعه کشورهای عربی، به نمایندگی از طرف آنها به ایراد سخن پرداخت و گفت هدف اعضای کمیته فقط بحث درباره مسئله جنگ ایران و عراق است و نه موضوع دیگر.

وزیران خارجه عربستان سعودی و عراق با تأیید اظهارات دبیر کل، ضرورت همکاری کشورهای قدرتمند برای پایان دادن به این درگیری را - که علی رغم تلاش های مداوم برای باقی گذاشتن آن در چارچوب فعلی اش به طور قطع گسترش خواهد یافت مورد تأکید قرار دادند.

اعضای کمیته هفت گانه عربی طرحی چند ماده ای برای پایان دادن به جنگ ایران - عراق به وزیر خارجه امریکا ارائه دادند تا ایالات متحده هنگام مطرح شدن آن در شورای امنیت، بعد از اجلاس سران امریکا و شوروی که در ۱۹ نوامبر جاری برگزار خواهد شد و مسلماً نتایج مورد توافق رؤسای امریکا و شوروی از این اجلاس به دست خواهد آمد، نظر مثبت خود را ارائه دهد. وزیر خارجه امریکا پس از لحظه ای سکوت گفت: شاید حق با شما باشد این منطقه تنها منطقه ای است که می توان آن را از درگیری نفوذ قدرتمندان به دور نگه داشت!

به نوشته نشریه الموقف العربی، طرح عربی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق از چند بند اساسی تشکیل می شود و درباره دعوت شورای امنیت بین المللی برای تشکیل اجلاس ویژه ای به منظور بحث و بررسی در مورد جنگ خلیج [فارس] می باشد.

سپس شورا تصمیمی اتخاذ خواهد کرد مبنی بر انجام دعوت برای متوقف نمودن سریع آتش جنگ و تعیین مدتی که در خلال آن تمامی طرف های ذی ربط برای پایان دادن به درگیری از طریق انجام مذاکرات مسالمت آمیز تلاش نمایند. آن گاه شورای امنیت بعد از پایان مدت تعیین شده برای برگزاری اجلاس، یک سلسله مجازات های سیاسی، اقتصادی و حتی نظامی را در مورد طرفی که قرارداد را زیر پا می گذارد، مقرر می دارد.

ولی به نظر می‌رسد این طرح و یا هر طرح دیگر تا زمانی که دیدگاه ایران درباره این مسئله را مدنظر قرار ندهد، موفقیتی به دنبال نخواهد داشت. از آقای محمود نورانی کاردار سفارت ایران در بیروت، سؤال شد که آیا تلاش‌های تازه‌ای برای پایان دادن به جنگ خلیج [فارس] صورت گرفته است؟ کاردار سفارت جمهوری اسلامی پاسخ داد: تمام آنهایی که قبلاً به عنوان میانجی قدم به میدان گذاشتند، به طور صریح اعتراف نمودند که عراق جنگ را آغاز کرده است. بنابراین ما هیچ‌گونه وساطتی که خواسته ایران دایره بر اعتراف صریح به جنگ افروزی عراق را مدنظر قرار ندهد، قبول نخواهیم کرد و تا زمانی که وساطتی بر این اصل صورت نگیرد و حقوق مشروع جمهوری اسلامی در جنگ را به رسمیت نشناسد، این جنگ تا سقوط رژیم عراق ادامه خواهد یافت. کاردار سفارت ایران افزود: علت اصرار ما بر سقوط رژیم عراق به سؤالی مربوط می‌شود که آن را مطرح می‌سازیم و آن این است که: در صورت ابقای رژیم فعلی عراق بر سر قدرت، چه تضمین‌هایی برای برقراری صلح در منطقه وجود خواهد داشت؟ آیا کسی می‌تواند عدم تکرار حملات از سوی این رژیم را بعد از تهیه امکانات رزمی تضمین نماید؟ و بالاخره آیا کسی تضمین خواهد نمود که دیگر کشورهای منطقه در حمله علیه جمهوری اسلامی شرکت نکنند؟

نظر عراق در مورد این تحولات چیست و چه واکنش‌هایی در قبال این تحولات نشان خواهد داد؟

هنوز پایتخت عراق بر موضع صلح طلبی خود در خلیج [فارس] باقی است. برحسب اظهارات آقای طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، این کشور در طول پنج سال جنگ چیزی بجز ابراز تمایلات بی‌شائبه لفظی برای حل مسالمت‌آمیز اختلافات عراق و ایران از جانب کشورهای بزرگ مشاهده ننموده است، بی‌آنکه آنها به اقدامات عملی در این خصوص متوسل شوند، به همین خاطر عراق طبق اظهارات مقامات این کشور منتظر شنیدن تمایلات کشورهای جهان برای پایان دادن به جنگ نخواهد بود، بلکه جنگ را تا قطع شریان حیاتی اقتصاد ایران ادامه خواهد داد و تنها هدف آن این خواهد بود که ایران را از دستیابی به عواملی که این کشور را در ادامه جنگ یاری می‌نماید، محروم سازد. این امر چه مفهومی دارد؟

مفهوم آن این است که پایان این جنگ علی‌رغم ارائه طرح‌ها و پیشنهادهای متعدد، مشخص نیست، چراکه طرفین درگیر حتی در یک مورد نیز با هم تفاهم ندارند تا بررسی این طرح‌ها به آسانی صورت گیرد.

بازتاب این امر در زمینه نظامی چگونه است و چه تحولاتی در این مورد پیش‌بینی می‌شود؟ گزارش‌ها حاکی از این است که عراق به حملات خود علیه جزیره خارک، چاه‌ها و تأسیسات نفتی ایران، در منطقه حدفاصل بندر بوشهر تا شط العرب [اروندرو] یعنی منطقه شمال شرقی خلیج [فارس] که مهم‌ترین چاه‌های نفتی ایران در آن واقع است، ادامه می‌دهد.»

به نوشته الموقف العربی: «سرهنگ شیرازی فرمانده نیروی زمینی ایران اخطار نمود هرگونه حمله علیه تأسیسات و منابع صدور نفت ایران موجب ازین رفتن مصالح امریکا در منطقه خلیج [فارس] و بسته شدن تنگه هرمز خواهد بود و افزود: چنانچه عراق به تلاش های خود برای قطع صدور نفت ایران ادامه بدهد، هیچ فردی قادر به حفظ مصالح امریکا در منطقه نخواهد بود و من تردید دارم که ایالات متحده دست به مداخله مستقیمی در جنگ خلیج [فارس] بزند چراکه این چنین اقدامی به مراتب خطرناک تر است.

همچنین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای ایران نیز در تفسیر موضوع مداخله امریکا گفت: ایالات متحده گمان می کند که با دست زدن به مداخله، آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز را تأمین خواهد کرد، ولی چنانچه ایران به بستن تنگه هرمز اقدام کند، امریکا قادر به مداخله نظامی نخواهد بود. از ۱۵ سال قبل تمامی تلاش های این کشور با ناکامی مواجه شده است و حتی ویتنام چنان ضربه ای بر این کشور وارد ساخت که از یک قرن پیش بر آن وارد نشده بود.

بنابراین اگر ایران به موضع مداخله امریکا توجه زیادی نمی نماید، از چه چیزی احساس نگرانی می کند؟ عامل نگرانی ایران همانا موضع دولت فرانسه است که رئیس مجلس شورای ایران آن را به علت اینکه دولت فرانسه سلاح هایی در اختیار عراق می گذارد که تاکنون در اختیار هیچ کشور خارجی نگذاشته است، به عنوان موضع ننگین، موردتوصیف قرار داد و گفت: موضع فرانسه موضع خطرناکی است و جانب داری فرانسوی ها را از عراق در این جنگ به نحوی نشان می دهد. عراق از آن نوع سلاح های دقیق و پیشرفته و نیز بمب های جدیدی استفاده می کند که فرانسه قبلاً در اختیار هیچ کشوری قرار نداده است. سپس سؤال می کند: تحت چه ضوابطی این بمب ها و سلاح ها در اختیار عراق قرار می گیرد؟

مسئله سلاح های پیشرفته تدریجاً بعد شاخصی در جنگ خلیج [فارس] به خود می گیرد، به گونه ای که عراق و ایران برای دستیابی به مدرن ترین سلاح ها با یکدیگر مسابقه می گذارند. دفتر خبرگزاری فرانسه به نقل از یک منبع موثق در پکن، خبر داد که ایران و چین در خصوص ارسال موشک های زمین به زمین برای نیروهای مسلح ایران توسط چین، دو دوره مذاکره تشکیل دادند و این دفتر یادآور شد که مقامات چینی و ایرانی در ماه های ژوئن و ژوئیه گذشته در سفارت ایران در پکن و در مقر وزارت دفاع چین با هم ملاقات نمودند و در خلال آن شرایط چین برای فروش موشک هایی با برد ۱۳۰ و ۲۷۰ کیلومتر به ایران موردبحث واقع شد.

این دو نوع موشک همان موشک های تاکتیکی هستند که با سوخت مایع کار می کنند. شوروی ها این موشک ها را در دهه هفتاد تولید می کردند، ولی چین هنوز هم آنها را تولید می کند، چراکه قدرت تخریبی زیادی دارند و ممکن است دارای کلاه های هسته ای نیز باشند.

سخنگوی وزارت خارجه چین، انجام مذاکراتی بین چین و ایران را برای فروش

موشک های زمین به زمین به ایران، تکذیب نمود و اشاره کرد که این اخبار به هیچ وجه صحت ندارد و با تأکید بر اینکه چین بی طرفی کامل خود در جنگ خلیج فارس را حفظ نموده، گفت: چین امیدوار است که دو طرف اختلافات خود را با انجام مذاکرات مسالمت آمیز برطرف سازند. از طرف دیگر گفته می شود هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای ایران، صریحاً دستیابی ایران به سلاح های چینی را تکذیب نکرد و هنگام دیدارش از پکن در ژوئن گذشته به اظهار این گفته که نمی تواند درباره دستیابی ایران به سلاح های چینی توضیحاتی بدهد، اکتفا نمود. درحالی که یک منبع ایرانی که رفسنجانی را در این سفر همراهی می نمود، قبل از سفر هیئت ایرانی به پکن خاطرنشان ساخت که مسئله فروش سلاح های چینی به ایران ممکن است در خلال دیدار رئیس مجلس شورای ایران از پکن، مورد بحث واقع شود.^(۱)

۱

درحالی که نشست سران دو ابرقدرت امریکا و شوروی (ریگان و گورباچف) هفته آینده در ژنو آغاز خواهد شد، ریچارد نیکسون رئیس جمهوری سابق امریکا، در مقاله ای نوشته است که انقلاب اسلامی رقیب شوروی در کشورهای جهان سوم است و خطری که ابرقدرت ها را تهدید می کند، مراکز بحرانی در جهان است که می تواند به درگیری های نظامی منجر شود.

به گزارش واحد مرکزی خبر: «نیکسون در مقاله ای به مناسبت دیدار قریب الوقوع رهبران امریکا و شوروی نوشته است: شوروی باید از بنیادگرایی اسلامی نگران باشد، نه فقط به این دلیل که یک سوم جمعیت شوروی را مسلمانان تشکیل می دهند، بلکه به این علت که انقلاب اسلامی در حمایت از ملل جهان سوم به رقابت با انقلاب شوروی برخاسته است. وی در بخش دیگری از مقاله خود که در آخرین شماره فصلنامه فارین افرز چاپ شده، یادآور شده که مسابقه تسلیحاتی دو ابرقدرت، خطر درگیری نظامی هسته ای را افزایش نمی دهد، بلکه کانون های بحرانی جهان است که اختلافات سیاسی امریکا و شوروی را افزایش می دهد و اختلافات سیاسی است که موجب بروز درگیری های نظامی است.

نیکسون همچنین پیش بینی کرده است از نقاطی که ممکن است زمینه درگیری نظامی هسته ای بین امریکا و شوروی را فراهم آورد، خاورمیانه و خلیج فارس خواهد بود.^(۲)

از سوی دیگر، هفته نامه ساندی تایمز، چاپ لندن به هم گرایی دو ابرقدرت در برابر امام خمینی و احتمال بروز جنگ سوم جهانی از سوی کشورهای جهان سوم اشاره کرده و نوشته است: «منطقه خلیج فارس امروز به صورت یکی از مراکز عمده بحران در جهان درآمده ولی با این همه و با وجود ادامه جنگ ایران و عراق، هیچ خطری که برخورد دو ابرقدرت را سبب شود وجود ندارد، زیرا هم امریکا و هم شوروی در محکوم کردن سیاست های توسعه طلبانه و جنگجویانه رژیم آیت الله خمینی با هم اتفاق نظر دارند. ساندی تایمز افزوده است: تنها احتمال بروز برخورد

ص: ۱۲۷

۱- ۲۸. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۷۹، ۱۳۶۴/۹/۱۲، ص ۶ تا ۱۱.

۲- ۲۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۸/۱۹، ص ۱۶.

در منطقه خلیج فارس بستن تنگه هرمز از طرف جمهوری اسلامی است که تهران بارها تهدید به آن کرده است؛ ولی باید گفت اولاً حکومت امروز ایران توانایی چنین اقدامی را ندارد و ثانیاً به فرض که بتواند چنین تهدیدی را جامه عمل بپوشاند امریکا با تمام نیرو و برای باز نگه داشتن این آبراه بین المللی وارد عمل خواهد شد و مسکو عکس العمل نشان نخواهد داد.»^(۱)

۱

به گزارش خبرگزاری عراق از بغداد، صدام رئیس جمهور عراق پیامی برای ریگان رئیس جمهوری امریکا فرستاد. این پیام را وزیر خارجه عراق تسلیم سفیر امریکا در بغداد کرد. در این پیام به تحولات اخیر خاورمیانه و موضع عراق در قبال حمله هواپیماهای اسرائیل به مقر ساف در تونس و عکس العمل امریکا در مورد آن، اشاره شده است و حمایت قاطع حکومت عراق از مبارزه فلسطینی ها تحت رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین مورد تأکید قرار گرفته است.^(۲)

راديو كويت در مورد محتویات این پیام گفت که صدام حسین رئیس جمهوری عراق از اظهارات محافل دولتی ایالات متحده امریکا که سازمان آزادی بخش فلسطین را به تروریسم متهم کرده اند، اظهار شگفتی و ناراحتی کرده و گفته است که عراق به هیچ وجه نمی تواند موافقت نماید مبارزات ملت فلسطین یک عمل تروریستی خوانده شود.

رئیس جمهوری عراق در این پیام موضع عراق را درباره تجاوز هوایی اخیر صهیونیست ها - که امریکا آن را تأیید کرد - و نیز تعرض جنگنده های امریکا به هواپیمای مسافربری مصری تشریح کرده است.

در این نامه سازمان آزادی بخش فلسطین به عنوان تنها نماینده قانونی ملت فلسطین خوانده شده و مشکلاتی که امنیت و ثبات فلسطین را تهدید می کند بر شمرده شده است. صدام با اشاره به حمله هوایی اخیر اسرائیل به خاک تونس و تقاضا از دولت امریکا برای تجدیدنظر در موضع گیری هایش نسبت به مسئله فلسطین و سازمان آزادی بخش فلسطین بر علاقه مندی عراق به برقراری و ادامه مناسبات میان کشورش و ایالات متحده امریکا بر اساس همکاری و احترام متقابل تأکید کرده است.^(۳)

از سوی دیگر یونایتد پرس گزارش داد: خبرگزاری رسمی عراق که خبر ارسال پیام را منتشر کرده، افزوده است: «نامه مزبور در چارچوب تصمیم مشترک اعراب برای تماس با ریگان، پیرامون آخرین تحولات خاورمیانه، ارسال شده است.»^(۴)

۲

گزارش های امروز فعالیت های دیپلماتیک و تجاری عراق: هیئت یوگسلاوی در بغداد، معاملات نفتی و تسلیحاتی با یونان، افزایش صادرات نفت به ژاپن.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بلگراد: «معاون نخست وزیر یوگسلاوی که در رأس هیئتی در بغداد به سر می برد، امروز به طور جداگانه با طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر خارجه و

ص: ۱۲۸

۱- ۳۰. مأخذ ۱۱، صص ۱۴ و ۱۵، راديو صدای آزاد ایران، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۱. مأخذ ۱۱، ص ۲۷، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۹/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۲. واحد مرکزی خبر صداوسیماي جمهوری اسلامی ایران، بولتن راديوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۲۵، راديو كويت.

نیز سعدون شاکر وزیر کشور عراق دیدار و گفت و گو کرد. هیئت یوگسلاوی در مذاکرات دوازده روزه خود با مقامات عراقی درباره جنگ خلیج فارس، روابط دو کشور، فعالیت جنبش عدم تعهد، وضعیت خاورمیانه، فشارهای وارده بر ساف و گسترش همکاری های اقتصادی دو کشور گفت و گو کرد.»(۱)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آتن، هفته نامه یونانی تورا در شماره اخیر خود نوشته است: «یکی از موضوعاتی که در مذاکرات وزیر بازرگانی یونان و دولت عراق مورد بحث قرار گرفت، فروش تولیدات صنایع اسلحه سازی یونان بوده است. اگر تیدیس برای افزایش میزان صادرات یونان به عراق و خریداری محصولات نفتی عراق، هفته گذشته در رأس هیئتی به بغداد رفت. اخبار مربوط به معامله تسلیحات بین دو کشور رسماً اعلام نشده است.»(۲)

به نوشته روزنامه اطلاعات: «نماینده سازمان بازرگانی خارجی ژاپن (کازونوری) در بغداد اعلام کرد که ژاپن از راه لوله نفتی جدید "ترانس سعودین" روزانه ۱۵۰ هزار بشکه نفت خام از عراق وارد می کند. کازونوری به خبرگزاری فرانسه گفت که ژاپن قصد دارد در آینده نزدیک نفت بیشتری از عراق وارد کند. وی ارزش نفت وارداتی ژاپن از عراق را حدود پنج میلیارد دلار تخمین زد و گفت: سال آینده واردات نفت ژاپن از عراق به دو برابر افزایش خواهد یافت.

موازنه بازرگانی عراق با ژاپن در سال ۱۹۸۴، شش میلیارد و هشتصد میلیون دلار کسری داشت. این رقم در شش ماهه اول ۱۹۸۵ به سه میلیارد و سه میلیون دلار رسیده است.»(۳)

۱

ادامه تلاش کشورهای منطقه خلیج فارس برای افزایش خرید تجهیزات پیشرفته نظامی، هم زمان با افزایش تحرکات دیپلماتیک برای توقف جنگ، نکته ای قابل تأمل است.

یک منبع آگاه داخلی نوشت: «وزارت دفاع امریکا موافقت خود را با فروش ۳۰۰ فروند موشک از نوع "سایدویندر" به ارزش ۲۲ میلیون دلار به دولت عمان اعلام کرده است. فروش موشک های پیشرفته سایدویندر به دولت عمان در جهت تأمین سیاست امریکا مبنی بر تقویت کشورهای منطقه خلیج فارس در باز نگه داشتن تنگه هرمز و جلوگیری از هرگونه تهدید احتمالی می باشد. دولت عمان موشک های جدید را برای تجهیز جنگنده های جاگوار که اخیراً از انگلیس دریافت کرده است، به کار می برد.

به حضور ناوگان امریکا و انگلیس در منطقه و استقرار مجموعه ای از هواپیماهای جاگوار و تورنادو و موشک های پیشرفته هوا به باز دیده های پیاپی مقامات امریکایی و انگلیسی از تنگه هرمز و پایگاه های نظامی عمان، بیانگر اهمیت و توجه غرب به امنیت آبراه خلیج فارس و تنگه هرمز می باشد.»(۴)

روزنامه کیهان نیز به نقل از نیویورک تایمز نوشته است: «در هفته گذشته عربستان سعودی برای خرید راکت های برزیلی، قراردادی ۳۰۰ میلیون دلاری با کمپانی سازنده آن منعقد کرده است.»(۵)

نیویورک تایمز می افزاید: «رژیم عراق بزرگ ترین خریدار اسلحه از برزیل می باشد و عربستان، اردن، مصر، الجزایر، مراکش و تونس نیز از جمله مشتریان بزرگ اسلحه برزیل هستند.»(۶)

- ۱- ۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۴، ص ۳۳، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۴.
- ۲- ۳۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲.
- ۳- ۳۶. مأخذ ۷، ص ۱۹.
- ۴- ۳۷. مأخذ ۱۴، صص ۳-۴.
- ۵- ۳۸. روزنامه کیهان، ۱۹/۸/۱۳۶۴، ص ۲۰.
- ۶- ۳۹. همان.

"اگر نفت در خاورمیانه مهم نیست پس چه چیز مهم است" عنوان گزارش مشروحی است به قلم سردبیر نشریه خبریه میدل ایست ریپورت چاپ نیویورک، که در شماره اخیر روزنامه واشنگتن پست انتشار یافته است. در این گزارش بحران انرژی مورد توجه قرار گرفته و آثار تغییرات قیمت و تولید نفت در جنگ و در منطقه بررسی شده است. این گزارش امروز از رادیو امریکا پخش شد:

«بحران انرژی دست کم برای یک دوره کوتاه مدت سپری شده است. مجموع تولید نفت در کشورهای حوزه خلیج فارس از سال ۱۹۸۰ تاکنون تقریباً به نصف رسیده است. صرفه جویی در مصرف انرژی، استفاده از منابع جانشین انرژی و افزایش تولید در کشورهای غیراوپک مهم ترین عوامل مؤثر در کاهش جهانی قیمت نفت است. قیمت نفت که زمانی تا سطح بشکه ای ۴۰ دلار افزایش یافته بود و به نظر می رسید سیر صعودی آن پایان ناپذیر است و سخن از قیمت های بشکه ای ۶۰ دلار، ۸۰ دلار، ۱۰۰ دلار و بیشتر به میان آمده بود، احتمالاً در زمستان امسال به بشکه ای ۲۵ دلار کاهش خواهد یافت.

مسئلاً عربستان سعودی، کویت و امارات متحده عربی سه کشور خاورمیانه با بیشترین میزان ذخایر نفتی و بیشترین میزان ظرفیت تولید، بازندگان عمده محسوب می شوند.

تأثیر شرایط ناشی از کاهش درآمدهای عربستان سعودی مقدماً در سطحی گسترده تر و بیشتر در دیگر کشورهای خاورمیانه احساس خواهد شد، که به استفاده از کمک های مالی ریاض، کمک هایی که الزاماً باید کاهش یابد، عادت کرده اند. هم اینک عربستان سعودی کمک های مالی خود را به عراق از بیش از یک میلیارد دلار در ماه - که سرآغاز آن به سپتامبر ۱۹۸۰ یعنی زمانی بازمی گردد که جنگ ایران و عراق شروع شد - به چهارصد میلیون دلار و کمتر کاهش داده است.

سعودی ها همچنین کمک ها و پرداخت های خود را به اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین کاهش داده اند. کویت نیز پرداخت های خود را به سوریه، اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین از ۵۶۱ میلیون دلار در سال ۱۹۸۴ به ۳۴۰ میلیون دلار در سال ۱۹۸۵ تنزل داده است. امارات متحده عربی نیز بخشی از کمک های مالی خود را به سوریه و لبنان متوقف ساخته است. متوقف شدن این کمک ها به معنای تغییر و تحولات و دگرگونی های عمده ای است که در مورد جنگ ایران و عراق می تواند به معنای شدت گرفتن جنگ و در مورد اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین می تواند به معنای گام هایی در جهت صلح تلقی شود. هیچ کس خواستار جنگی نامحدود نیست، هر کس در خاورمیانه می داند که اگر عراق صدام حسین بخواهد از طریق بمباران خارک، یعنی مرکز اصلی بارگیری بخش عمده ای از نفت ایران، بن بست موجود را از میان بردارد، ایران ممکن است از روی استیصال به اقدامی

تلافی جویانه متوسل شود. تا زمانی که سعودی ها سالانه بیش از ۱۲ میلیارد دلار به عراق کمک می کردند صدام حسین خویشتن داری می کرد، اما اکنون که قیمت های پایین تر نفت کمک های عربستان سعودی را به سالی ۸/۴ میلیارد دلار و کمتر تنزل داده است، صدام حسین که چیز زیادی برای ساختن ندارد، حملات به خارک را از روز پانزدهم اوت (۲۴ مرداد) تقریباً همه روز کرده است. این حملات بار دیگر زمینه را برای تهدید ایران در توسل به اقداماتی از قبیل بستن تنگه هرمز با هدف قطع تمامی صادرات نفت از حوزه خلیج فارس به بازارهای نفتی جهان، مساعد ساخته است. با این حال، چنین تهدیدی این بار به مراتب کمتر از سال ۱۹۷۹ که ظهور آیت الله [امام خمینی] برای آخرین بار موجب افزایش عمده ای در قیمت های نفت شد، غرب را نگران می سازد. (۱)

۱

تصویر

احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان سعودی

در بازتاب سخنان روز گذشته وزیر نفت عربستان، نشریه لیبراسیون چاپ فرانسه امروز نوشت: «تابستان آینده فصل "جنگ قیمت ها" خواهد بود. قیمت نفت خام احتمالاً به زیر هر بشکه ۲۰ دلار سقوط خواهد کرد. این نظری بود که شیخ زکی یمانی وزیر نفت عربستان سعودی و شخصیت پشت پرده اوپک در مصاحبه ای، به روزنامه هرالده تریبون ابراز کرد. البته شیخ یمانی به سردادن چنین فریادهای هشدارآمیز عادت دارد، تهدیدهایی که به منظور پایان بخشیدن به تقلبات اعضای کارتل در مورد قیمت ها و مقادیر تولید و همچنین تحت تأثیر قرارداد تولیدکنندگان غیرعضو اوپک انجام می گیرد. تاکنون ریاض برای ممانعت از سقوط قیمت ها و رعایت دقیق قیمت های رسمی، از میزان تولید خود کاسته بود، اما امروز نفت خود را به بهای نازل تری می فروشد و میزان تولید خود را نسبت به ماه اوت گذشته به دو برابر افزایش داده است. شبح جنگ قیمت ها هرگز این چنین تهدیدآمیز نبوده است.

احمد زکی یمانی توضیح داد: ما از بر دوش کشیدن چنین باری به تنهایی صرف نظر کرده ایم. از سوی دیگر، وی علناً گفت که عربستان سعودی حتی در صورت سقوط قیمت ها در نظر ندارد از میزان تولید خود بکاهد. تولید عربستان سعودی اکنون به حد سهمیه تعیین شده از سوی اوپک رسیده است (۳/۴ میلیون بشکه در روز)، یعنی به میزان دو برابر تولید تابستان گذشته که پایین ترین مقدار تولید طی ۲۰ سال گذشته بود. وی اضافه کرد: ما در حال حاضر خیال تولید بیشتری را نداریم، اما اگر بقیه

١- ٤٠. مأخذ ١١، صص ٣٥-٣٣، راديو امريکا، ١٩/٨/١٣٦٤.

اعضای سازمان همچنان سقف تولید را رعایت نمایند ما هم دیگر خود را از این پس به زحمت نخواهیم انداخت؛ اگر آزادی برای بعضی وجود دارد، باید برای بقیه هم وجود داشته باشد.

از سوی دیگر، آژانس بین المللی انرژی خاطر نشان ساخت که تولید نفت اوپک به علت ذخیره سازی شرکت ها قبل از فصل سرما، تا حد ۱۷ میلیون بشکه در روز افزایش یافته است. چنین افزایشی، بیشتر ناشی از موضع گیری سعودی ها است، اما تجاوز از سقف رسمی تولید سازمان اوپک (۱۶ میلیون بشکه در روز) ناشی از عدم رعایت سایر کشورهای عضو است که به تعهدات خود احترام نمی گذارند.

به نوشته نشریه میدل ایست اکونومیک سروی ده کشور از سیزده عضو اوپک طی ماه گذشته از سهمیه خود پا فراتر گذاشته اند؛ از جمله: عراق، ایران، نیجریه، اکوادور و امارات متحده عربی. این کشور (امارات متحده عربی) علناً نظم سازمان را در آغاز ماه با اظهارات وزیر نفت خود سعید مانع العتیه زیر پا گذاشته است. سیزده کشور اوپک در هفتم دسامبر آینده (شانزده آذر) در ژنو تشکیل جلسه خواهند داد. یمانی از اینکه کشورهای عضو تعهداتشان را در مورد تولید و قیمت ها محترم بشمارند، تردید خود را پنهان نکرد. ضمناً وی امکان تعیین سهمیه های تولید محدودتر در فصل تابستان را که طی آن مصرف همیشه کاهش می یابد، تکذیب نکرد. در نظر وی تولیدکنندگان غیر عضو اوپک (به ویژه انگلستان، نروژ و شوروی) حاضر نیستند با تقلیل تولید خود، با اوپک همکاری نمایند.

یمانی هشدار داد تابستان ۱۹۸۷ شاید بسیار حیاتی باشد. مشکل می توان سخنان کشوری را که یک چهارم ذخایر نفتی جهان را در اختیار دارد، نادیده گرفت. (۱)

۱

جرج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، برخلاف سخنان روز گذشته سخنگوی کاخ سفید، امروز در مصاحبه ای تلویزیونی تلاش دولت امریکا برای آزادی گروگان های امریکایی در لبنان و تماس با قدرت های ذی نفوذ در لبنان را تأیید کرد.

به گزارش یونایتد پرس از واشنگتن، جرج شولتز گفت: «سوریه، ایران، الجزایر و لبنان از جمله کشورهایی هستند که امریکا از آنها برای کمک به آزادی گروگان های امریکایی در لبنان کمک خواسته است.» (۲)

وی گفت: «ما سعی کرده ایم با همه کس تماس بگیریم و سعی کرده ایم این مطلب را برای کسانی که گروگان ها را در اختیار دارند روشن سازیم که آنان افراد بی گناهی را در اسارت خود دارند و آنان از این راه به اهداف خود نخواهند رسید و ربایندگان را وادار به آزادی این گروگان ها سازیم.» شولتز جزئیاتی را از تلاش های پشت پرده برای آزادی شش امریکایی به هنگام

ص: ۱۳۲

۱- ۴۱. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۸، ۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۵ - ۲۶.

۲- ۴۲. مأخذ ۳۴، صص ۲۵ - ۲۴، واشنگتن - خبرگزاری یونایتد پرس، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

جرج شولتز وزیر امور خارجه امريکا؛ تلاش دولت امريکا برای آزادی گروگان‌های در بند در لبنان را تأیید کرد.

شولتز افزود: «تصور می شود اعضای گروه طرف دار ایران جهاد اسلامی، در پس این آدم ربایی ها باشند و گفته می شود که آنها این امریکایی ها را در عوض ۱۷ زندانی که به دلیل حمله به هدف های امریکایی، فرانسوی و کویتی در کشور کویت در بندند، نگاه داشته اند.» (۲)

وزیر خارجه امريکا افزود: «در جهت تلاش برای مذاکره مستقیم یا غیرمستقیم با آنها که امریکاییان بی گناه را در اختیار خود دارند، امريکا با حافظ اسد تماس گرفته و از طریق هرگونه تماس غیرمستقیم که با ایرانی ها داشته است، لبنانی ها را ترغیب کرده و با کسانی که احتمال میانجیگری آنان می رفته، نظیر الجزایر، مذاکره کرده است.» وی گفت: «ما آنچه می توانستیم تصور کنیم انجام داده ایم.» (۳)

۱

کاردار سفارت فرانسه در ایران به وزارت خارجه احضار شد. وی که در اعتراض به ملاقات مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با وزیران و مسئولان کشور فرانسه فراخوانده شده بود، در ملاقات با مسئولان وزارت خارجه گفت: اکنون در محافل سیاسی فرانسه بیشتر فهمیده می شود که جمهوری اسلامی ایران اولاً یک تفکر انقلابی حقیقی است به نفع مردم و مستضعفین و نه چنانکه گفته شده یک ارتجاع دینی. شاید آنهایی که در خارج هستند نمی توانند وقایع حقیقی ایران را منعکس نمایند. حزب سوسیالیست فرانسه نسبت به سیاست داخلی، موضع حزبی دارد، ولی نسبت به سیاست خارجی چنین نیست. در آینده نزدیک، انتخابات است و حکومت تغییر می کند. به هر حال در تغییر حکومت مسائل عوض خواهد شد. (۴)

ص: ۱۳۳

۱- ۴۳. مأخذ ۷، ص ۲۰.

۲- ۴۴. مأخذ ۳۴، صص ۲۵ - ۲۴، واشنگتن - خبرگزاری یونایتد پرس، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

٣-٤٥. مأخذ ٧، ص ٢٠.٤٦. مأخذ ١٤، ص ٢.

٤-٤٦. مأخذ ١٤، ص ٢.

در ادامه تلاش برای طرح ریزی عملیات آتی و در پی جلسه هایی که چند روز گذشته با حضور فرماندهان عالی سپاه در این زمینه برگزار گردید، امروز به دستور فرمانده کل سپاه جلسه ای با شرکت رحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی سپاه)، غلامعلی رشید (مسئول معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، سیدعلی حسینی تاش (رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه)، احمد غلامپور (فرمانده قرارگاه کربلا)، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه قدس)، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه سلمان) و مهدی مبلغ (جانشین ستاد نیروی زمینی سپاه)، در حضور فرمانده کل سپاه برگزار شد. در جلسات گذشته، فرماندهان به دلایل مختلف از جمله کمبود توان رزمی، با نظر فرمانده کل سپاه - که بر اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو تأکید می کرد - مخالفت و بر اجرای عملیات محدود اصرار می کردند. در این جلسه محسن رضایی با طرح چند سؤال کوشید تا به دلایل اصلی این مخالفت پی ببرد.

محسن رضایی در ابتدای جلسه پرسید که هدف اصلی از اجرای عملیات محدود چیست؟ چه ضمانتی برای اجرای عملیات محدود وجود دارد؟ سپس فرماندهان پاسخ دادند.

رحیم صفوی: هدف ما از پیشنهاد عملیات محدود، جلوگیری از اجرای عملیات فدک (فاو) و اجرای عملیاتی متناسب با توانمان است. اگر ۱۰۰ گردان نیرو داشتیم، منطقه ای مناسب با این توان پیدا کنیم که ضمن رعایت غافلگیری بتوانیم عملیاتی موفق اجرا کنیم. صورت دیگر عملیات محدود، اجرای عملیات هایی مثلاً با ۲۰ تا ۳۰ گردان است. در تشکیلات نیروی زمینی سپاه روی استراتژی ای که خود شما تعیین کرده بودید، کار شده و قرار بود ما در محورهای سلیمانیه، چوارتا و منطقه عملیاتی قادر کار کنیم. (۱)

غلامعلی رشید: منظور ما از پیشنهاد عملیات های محدود این است که در منطقه ای غیر از جنوب، با تمام توانمان عملیاتی محدود اجرا کنیم. وی سپس مشخصات عملیات محدود را چنین برشمرد:

۱. منطقه هدف کم عمق و قابل دسترسی است.

۲. منطقه هدف اهمیت و ارزش کمتری برای دشمن دارد. در نتیجه، دشمن توان محدودتری برای مقابله به کار می گیرد.

ص: ۱۳۵

۱-۱. سند شماره ۶۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: انتخاب منطقه عملیاتی فدک (فاو)، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر ۸ (داوود رنجبر)، ص ۱۱۳.

۳. برای عملیات محدود منطقه ای متکی بر یک عارضه مصنوعی یا طبیعی انتخاب می کنیم.

۴. در عملیات محدود می توان غافلگیری را رعایت کرد.

۵. عملیات محدود به هماهنگی کمتری نیاز دارد و در حد اختیارات یک فرمانده در صحنه نبرد است.

۶. در عملیات محدود، قبل از اینکه دشمن بتواند واکنش نشان بدهد، هدف تثبیت می شود.

۷. در عملیات محدود به نیروی کادر خودی آسیب کمتری می رسد و کادرها ورزیده تر می شوند، برعکس عملیات های گسترده که کادر بسیاری از دست می دهیم.

منظور از عملیات محدود همان تقسیم بندی خود شماست؛ یعنی نفوذی، گشتی رزمی و محدود در حد سه لشکر.

ممکن است ما ده عملیات گشتی رزمی و نفوذی انجام دهیم و دو عملیات محدود مثل والفجر ۳ یا والفجر ۲. نظر من این است که اگر بخواهیم در جنوب خوب بجنگیم، باید ۳۰۰ گردان داشته باشیم.

سیدعلی حسینی تاش: عملیات محدود را به دو شکل می توان اجرا کرد: یکی اینکه عملیات محدود خط کاری و برنامه ما بشود و به عنوان استراتژی عملیاتی ما انتخاب بشود. دوم اینکه مثل قبل، در کنار بحث عملیات بزرگ، عملیات محدود مطرح شود.

عباس محتاج: واقعیت این است که ما در مورد نیرو ابهام داریم. در بحث هر عملیات وسیع این ابهام مطرح بوده است. عملیات محدود این حسن را دارد که ما را به مقصد نزدیک می کند.

در اینجا محسن رضایی دوباره این سؤال را مطرح کرد که هدف از اجرای عملیات های محدود چیست؟ (۱) فرماندهان چنین پاسخ دادند:

تصویر

عزیز جعفری فرمانده قرارگاه قدس سپاه: غیر از عملیات محدود نمی توانیم کار دیگری بکنیم.

عزیز جعفری: ما ناچاریم، نمی خواهیم که صلح کنیم. غیر از عملیات محدود نمی توانیم کار دیگری کنیم. این تنها راه ادامه جنگ است که به صلح نکشد.

غلامعلی رشید: من یک سؤال دیگر مطرح کنم، یک ارتش چند بار می تواند با تمام توان بجنگد؟ فکر نمی کنم بیش از سه بار، بیش از چهار بار باشد. ما الآن پنج سال متوالی است (که خود شما در آن آماری که جمع بندی می کردیم، می فرمودید که ما ۱۳ بار است) که با تمام توان، مرتب وارد عمل می شویم. دیگر این توان [سپاه] کشش ندارد تا این طور با تمام توان بجنگد. باید یک زمانی بگذرد این توانش را افزایش بدهد تا بتواند دوباره با یک حرکت جدیدی عملیات کند.

مهدی مبلغ: ما به دلیل ضعف ها و کمبود هایی که داریم و نقاط قوتی که دشمن دارد، شیوه عملیات های محدود را اتخاذ کردیم. یکی از ضعف های ما کمبود توان است به لحاظ نیروی انسانی و کادر. ما در پناه اجرای عملیات های کوچک

ص: ۱۳۶

۱-۲. همان، ص ۱۱۴.

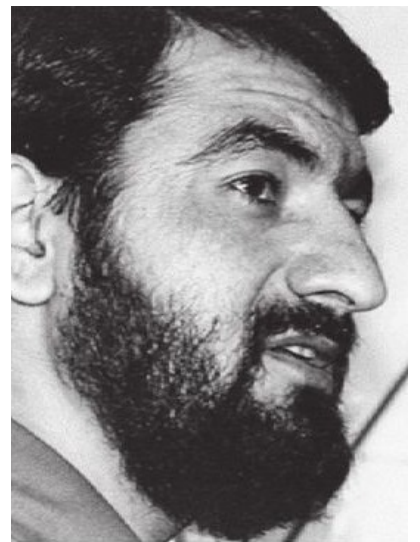
می توانیم کادرسازی کنیم و گسترش سازمان بدهیم، می توانیم نیروی بسیج را جذب کنیم. مسئله دیگر، حفاظت است؛ چون برای عملیات در یک جا جمع می شویم، دشمن به قصد ما پی می برد.

سیدرحیم صفوی: ما به این نتیجه رسیدیم که ما باز سپاه و جنگ را از بدنه مملکت جدا می کنیم و خودمان را جای مملکت می گذاریم! این اشتباهی است که تا حالا می کردیم. اگر ما بخواهیم مملکت و توان رزمی جمهوری اسلامی بالا برود، خود این وارد کردن مملکت در جنگ، یک زمانی می برد. این صنایع دفاع ما اگر بخواهد در جهت بالا بردن توان رزمی فعال بشود، یک زمانی می برد. اگر بخواهند سیستم تشکیلاتی مملکت را، تکنولوژی یا وزارتخانه ها را در جنگ بیاورند؛ یعنی همان هماهنگی که ما می گوئیم، باید کل نظام با این جنگ هماهنگ بشود، ما یک مقطع مهم دیگر می خواهیم و می گوئیم زمان می برد تا اینها در جنگ بیایند. یک مطلب مهم این سیاست همین است که ما تا جایی که می توانیم کل نظام و آنهایی را که مؤثر در جنگ هستند بیاوریم.

غلامعلی رشید: اجرای عملیات های محدود چنین اهدافی دارد: ۱. ما از درد ناچاری و به دلیل ضعف و ناتوانی چون نمی توانیم عملیات بزرگ انجام بدهیم، فعلاً باید یک مقطع از زمان را به عملیات های محدود اختصاص بدهیم که جنگ هم متوقف نشود؛ یعنی تکلیف شرعی خود را انجام داده باشیم. ۲. به منظور افزایش توان، توسعه و گسترش رزمی و نکاتی دیگری که برادران گفتند. ۳. برای حفظ غافلگیری، علاوه بر اینکه زمین را انتخاب می کنیم، زمان را هم تاحدّ زیادی انتخاب کنیم و به دلیل پیچیدگی هایی که عملیات بزرگ احتیاج دارد، به سرعت و با دستپاچگی سراغ آن نرویم که موجب از بین رفتن غافلگیری شود. (۱)

محسن رضایی: پس از موضع سردرگمی و ناامیدی نمی گوئید که عملیات محدود انجام دهیم، می خواهید کادرسازی کنید و [...].

تصویر

تأکید محسن رضایی فرمانده کل سپاه بر ضرورت اجرای عملیات گسترده در سال ۱۳۶۴

اگر عملیات محدود به عنوان یک هدف به تنهایی ادامه پیدا کند، نمی تواند ما را به اهداف جنگ برساند، اما شما می گوئید که برای پر کردن یک خلأ تا عملیات های گسترده صورت بگیرد و هم اینکه تلفات کم باشد و روحیه مردم خراب نشود و هم مملکت را وارد جنگ کنیم (در این صورت) هدف اصلی عملیات های محدود را که زمینه سازی ادامه نبرد است، به عنوان یک گذر قبول می کنیم.

محسن رضایی پس از این نتیجه گیری، بحث ضرورت عملیات گسترده را مطرح می کند: باتوجه به تجربیاتی که در شش ماه گذشته داشته ایم، تجربه ثابت کرده است که انجام ندادن عملیات بزرگ، تخریبش بیشتر از انجام دادن عملیات های بزرگ و شکست خورده

است. تأثیر سیاسی انجام ندادن عملیات بزرگ بسیار بدتر از انجام دادن عملیات های بزرگ شکست خورده است.

ص: ۱۳۷

۱-۳. سند شماره ۵۵۱۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم (عملیات والفجر ۸، ۲۰/۸/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۸۵۳)، صص ۱۹ - ۱۶.

رحیم صفوی و غلامعلی رشید: ما این را قبول نداریم. ...

محسن رضایی: مگر می شود قبول نکنید، واضح است؛ از شش ماه گذشته انجام ندادن عملیات بزرگ به شدت به ضرر سپاه تمام شد. این نظر مسئولین و سیاست گذاران کشور است.

غلامعلی رشید: توان ما را نمی دانند. ما را نمی شناسند.

محسن رضایی: مسئولین چیزی که از جنگ در ذهنشان هست، انجام عملیات های محدود نیست، اجرای عملیات های محدود را یک سم می دانند.

غلامعلی رشید: اینها از توان ما اطلاع ندارند. آیا درست است از نظر شرعی که تسلیم کسانی بشویم که نمی دانند چقدر توان داریم.

محسن رضایی: یک استراتژی جنگ این است: انجام یک عملیات مؤثر و اصرار روی اهداف عادلانه جنگ از طریق سیاسی، که اکثریت قاطع مسئولین این فکر را دارند و لذا هر فکر مخالف این را اصلاً جنگ نمی دانند. پس اولین مشکل این است که این استراتژی شما برای مسئولین قابل قبول نیست. اولاً به دلیل عدم مقبولیت یا نمی پذیرند و یا اگر سکوت کنند نتیجه اش این خواهد شد که توان رزمی ما بالا نخواهد رفت و مشکلاتی پیدا خواهد شد. توان دست کیست؟ آیا بدون عشق و علاقه مسئولین به شما، پشتیبانی شان به شما، اعتماد به شما، تأیید شما، آیا می توانید توانتان را بالا ببرید؟ آیا ضمانت می کنید مسائل سیاسی در لشکرهاitan تشدید نشود؟ آیا ضمانت می کنید از ارتش پشتیبانی بیشتری صورت بگیرد؟

قطعاً محور بالابردن توان، خودمان باید باشیم، اما پشتیبانی می خواهیم، پشتوانه سیاسی می خواهیم، پشتوانه مالی - حقوقی می خواهیم. خوب این پشتوانه وقتی که اصلاً کار را قبول ندارند چطور انجام می شود؟

غلامعلی رشید: عملیات گسترده چه چیزی را حل می کند؟

در اینجا محسن رضایی محور بحث را تغییر داد و موضوع توان را - که جایگاه خاصی در مباحث استراتژی دارد - مطرح کرد:

حال درباره اینکه جنگ ما با دشمن بستگی به چه عواملی دارد و منظورمان چه توانی است؛ این ۳۰۰ گردانی که می گوئید، ما حداکثر تا دو ماه دیگر می توانیم به شما تحویل دهیم.

غلامعلی رشید: شما اگر ۵۰۰ گردان هم به ما بدهید، ما قادر نیستیم فدک را انجام دهیم. نیروی کادر ما بیش از ۸۰ گردان نیست. ما ۸۰ گردان سازمانی داریم. منظور از بالارفتن توان، افزایش کادر است.

محسن رضایی: چرا می گوئیم توان بالا برود؟ توان ما در دو زمینه صرف می شود: ۱. توان دشمن ۲. زمین.

غلامعلی رشید: توان ما در دو سال اول متناسب با زمین و توان دشمن بود، ولی الآن نیست.

عباس محتاج: دشمن الآن هم احتیاط قوی دارد و هم زمین را مناسب کرده و مجموع زمین و دشمن متناسب با توان ما نیست.

محسن رضایی: اگر ۳۰۰ گردان باشد می شود در جنوب جنگید؟

غلامعلی رشید: بله

محسن رضایی: ما نمی توانیم بگوییم تا کی، چه نیرویی آغازکننده حملات برای گرفتن اهداف باشد، چون توان دشمن و زمین او را نمی توانیم محاسبه کنیم. یک زمانی برای فاو می گفتید یک لشکر، الان می گوید ۳۰۰ گردان، از کجا معلوم که بعداً نگوید ۶۰۰ گردان؟ در رابطه با توان، مسابقه ای است بین ما و دشمن. در شرایطی که مسئولین قبول داشته باشند و زمان را هم بپذیرند که زمانش را هم نمی توانیم مشخص کنیم، همه را هم قبول کنند، باید جواب بدهیم که چه موقع به دشمن می رسیم. در این مسابقه ای که دشمن از عملیات طریق القدس آغاز کرده، دشمن متناسب با جنگ جدید ما شروع به آماده کردن خود کرد و رشد نمود و کلی جلو افتاده. با توجه به اینکه شرایط ایدئال فراهم بشود، آیا شما می رسید به دشمن؟ آیا اصلاً زمانی وجود دارد برای این مسابقه؟ دوم اینکه اگر مشکلات داشته باشیم؛ یعنی شرایط ایدئال نباشد، شما زمانی برای رسیدن به دشمن می بینید؟

عباس محتاج: یک بار در ابتدای جنگ مسابقه دادیم و رسیدیم، این بار هم باید شروع کنیم تا چهار، پنج سال آینده خواهیم رسید، ولی به شرط مساعدبودن شرایط.

غلامعلی رشید: ما هیچ موقع به دشمن نخواهیم رسید و هر دو سؤال شما جوابش منفی است.

محسن رضایی: پس نمی شود جنگید؟

غلامعلی رشید: اگر شرایط مناسب باشد، درست است که به دشمن نمی رسیم، ولی کار چشمگیر می توانیم بکنیم (بصره، جاده بصره - بغداد و سلیمانیه) و آقایان بروند صلح کنند.

محسن رضایی: من امیدی نمی بینم که شرایط مناسب شود. شما می گوید باید شرایط را ایدئال کنید، با مسئولین برخورد کنیم، تلاش کنیم و بحث کنیم، اما چطور بفهمانیم؟ یا بایستی آنان به شما اعتماد داشته باشند، یا اینکه با استدلال مطالب خودتان را بیان کنید.

در اینجا غلامعلی رشید پیشنهاد داد یک ستاد مورد اعتماد آقایان برای بیان مشکلات و... تشکیل شود. از طرف دیگر، ظاهراً محسن رضایی معتقد بود چون این کمبود توان دو سال دیگر بازم احساس خواهد شد، ضمانتی وجود ندارد که تا دو سال دیگر که توان نیروها افزایش یابد، دشمن نیز بیشتر رشد نکرده باشد. ادامه این بحث به جایی نرسید و فقط گفته شد: «ما در این دو سال فعالیت خودمان را می کنیم، ما بقی را به خدا واگذار می کنیم.»

محسن رضایی بحث را با طرح سؤال دیگر و پاسخ به آن پایان داد: عواملی که موفقیت یک نبرد را تضمین می کند چیست؟

الف) شرایط فرمانده و مسئول اداره نبرد شامل ۱. خصوصیات شخص فرمانده (تجربه، علم، اخلاص و میل). ۲. اختیارات قانونی. ۳. اعتبار سیاسی.

ب) شرایط قوه جنگ و توان سازی (ایمان، کمیت، کیفیت و سلاح).

ج) هنر اداره جنگ یا فرماندهی آن.

وی در پایان، جلسه را در سه محور جمع بندی کرد:

الف) عملیات محدود

سؤال اول این بود که چه انتظاری از اجرای عملیات محدود داریم و با چه احتمالی؟ (نتیجه) این شد که انجام می شود و تعداد زیادی از آن موفق خواهد شد.

ابهامات: یکی اینکه ممکن است بعضی انجام نشود. دوم اینکه نیروی بیشتری در خط صرف بشود.

حاصل اینکه عملیات محدود به تنهایی هدف نیست و وسیله ای است برای به دست آوردن زمان در جهت فراهم کردن توان.

چه مشکلاتی بر سر راه است؟ (نتیجه) این شد که مسئولین، عملیات محدود را قبول ندارند، یا مانع اجرای آن می شوند، یا توان رزمی ما به دلیل بهان دادن آنان، بالا نخواهد رفت. این عملیات های محدود قابل قبول، اما اجرایش با این مشکلات روبه روست.

ب) توان

توان یعنی چه؟ یعنی گسترش سازمان از نظر نیرو و امکانات.

چرا توان باید بالا برود؟ برای اینکه توانمان را صرف توان و زمین دشمن کنیم و غالب شویم.

ج) عوامل پیروزی

چه عواملی باعث پیروزی در نبرد است؟ ۱. شرایط فرماندهی. ۲. قوه جنگ و شرایط توان سازی. ۳. هنر به کارگیری.

به هر حال، نتیجه قطعی درباره شیوه ادامه نبرد مشخص نشد؛ گفت و گوی پایانی جلسه حاکی از همین بود:

رحیم صفوی: شما هنوز تکلیف ما را روشن نکردید.

محسن رضایی: ما جواب می دهیم، به شما می گوئیم که چه بکنید.

رحیم صفوی: چیزی باشد مورد قبول و قابل اجرا.

عزیز جعفری: طوری باشد که با تردید نرویم.

محسن رضایی: تصمیم می گیریم، یا با تردید می فرستیم و یا معتقد می کنیم و می فرستیم. این بحث را نیمه تمام می گذاریم تا من با آقای شمخانی مشورت کنم. (۱)

ص: ۱۴۰

در پی فرمان امام خمینی فرمانده کل قوا، به سپاه پاسداران در شهر یور امسال، مبنی بر تشکیل سه نیرو در سپاه پاسداران؛ مسئولان نیروی زمینی سپاه پس از تشکیل این نیرو، برنامه ریزی های خود را برای تکمیل سازمان و توسعه و تجهیز آن آغاز کرده اند. سیدعلی حسینی تاش رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه، امروز با صدور دستور العملی، از واحدهای ستاد نیروی زمینی خواست که برنامه ها و برآوردهای خود را برای سال ۱۳۶۵ اعلام کنند. در این دستورالعمل آمده است:

«باتوجه به تشکیل نیروی زمینی، مقتضی است نسبت به تهیه برنامه های سال ۱۳۶۵ آن واحد در نیرو اقدام و تأسیسات، امکانات و پرسنل موردنیاز واحد و واحدهای مشابه در رده های مختلف را برآورد نمایید.

الف) خطوط کلی برنامه ها به شرح زیر می باشد:

۱. سقف پرسنل کادر رسمی ۷۰ هزار نفر.

۲. سقف پرسنل وظیفه ۵۰ هزار نفر.

۳. سازماندهی ۴۰۰ گردان بسیجی رزمی در یک سال (متوسط ۶۰ هزار نفر نیرو در هر دوره سه ماهه).

۴. استعداد رسمی سازمانی ۱۵۰ گردان پیاده، ۷ گردان تانک، ۱۰ گردان مکانیزه.

۵. اجرای دو عملیات در حد والفجر ۴ (۷۰ گردان).

۶. اجرای یک عملیات در حد خیبر (۱۵۰ گردان).

۷. اجرای ۲۰ عملیات محدود (متوسط هر کدام ۴ گردان).

۸. آموزش نیروهای وظیفه در حد ماهیانه ۴ هزار نفر.

۹. آموزش نیروهای کادر در حد ماهیانه ۱۲۰۰ نفر.

۱۰. آموزش تخصصی نیروهای کادر در حد ماهیانه ۱۰۰۰ نفر.

ب) برنامه ها و برآوردهای مذکور می باید تا تاریخ ۵ آذر ۱۳۶۴ تهیه و تحویل گردد.

ج) تا ۲۲ آبان ۱۳۶۴ هر واحد یا یگان یک نفر را به عنوان مسئول تهیه برنامه و برآورد معرفی نماید. (۱)

گزارش های واحد اطلاعات قرارگاه نوح و اطلاعات گروه ۶۳ توپخانه سپاه پاسداران حاکی از افزایش تحرکات و فعالیت های دشمن در مناطق عملیاتی فاو و هور است. واحد اطلاعات قرارگاه نوح درباره اقدامات دشمن در منطقه عملیاتی فاو، در دوره پنج روزه از ۱۶ آبان ۱۳۶۴ تا ۲۰ آبان ۱۳۶۴ چنین گزارش داد: «دشمن همچون گذشته به تمام فعالیت های خود ادامه می دهد، از جمله: تحکیم و توسعه

۱-۵. سند شماره ۰۱۰۸۲۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد نیروی زمینی به کلیه واحدهای ستادی نیروی زمینی،
۲۰/۸/۱۳۶۴.

به طور چشمگیر، تردد و تجمع فعالیت ها در مناطق مختلف منطقه (از بصره به فاو و بالعکس)، نقل و انتقال محموله های مورد نیاز به خطوط جبهه، سوخت و آب رسانی. همچنین، اجرای آتش توپخانه (نسبتاً فعال) به ویژه روی دکل های دید بانی، مراکز تجمع نیرو، بیمارستان ها، انبار های مهمات و محل های استقرار توپخانه به طور متمرکز، تلاش بی وقفه و شبانه روزی مهندسی در ایجاد استحکامات و مواضع جدید و با سرعت بالا، تردد خودروهای استیشن - که حاکی از حضور فرماندهان و یا شخصیت های بلند پایه حزب بعث می باشد - به صورت ستونی از طریق جاده دوم از بصره به سمت فاو و بالعکس و نیز لایروبی قسمت قابل توجهی از خور عبدالله»^(۱)

معاونت اطلاعات نظامی گروه ۶۳ توپخانه خاتم الانبیا(ص) نیز وضعیت دشمن را در منطقه عمومی هور از ۱۳ تا ۲۰ آبان ۱۳۶۴ چنین اعلام کرد: «در این مدت فعالیت های یگان های پیاپی، زرهی، توپخانه و مهندسی دشمن نسبت به قبل افزایش یافته است که با توجه به شواهد، احتمال تک دشمن متصور می باشد.»^(۲)

۱

شناسایی سواحل غربی اروندرود، از مشکل ترین و پیچیده ترین مقدمات آماده سازی عملیات پیشروی به سوی منطقه فاو است. نیروهای شناسایی باید در تاریکی ضمن عبور از رودخانه عریض و خروشان اروند، با احتیاط کامل، بدون هیچ گونه سروصدا و اقدامی که حساسیت نگهبانان دشمن را برانگیزد، خود را به ساحل پر از موانع گوناگون دشمن برسانند و راه های نفوذ به منطقه استقرار یگان های ارتش عراق را بیابند.

سه تن از نیروهای شناسایی واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلای ۲ در ساعت ۱۹:۳۰ امروز، شناسایی منطقه دشمن در ساحل اروندرود را آغاز کردند. آنها مشاهدات خود را چنین گزارش کرده اند:

«در اوایل ساحل دشمن در حدود ۸ متر خالی از چولان و دارای گل ولای بود. در ابتدای پوشش چولان یک رشته از میله های خورشیدی که دارای ۷ شاخه بود و طول هر شاخه به ۵/۱ تا ۲ متر می رسید، مشاهده شد که یک رشته سیم خاردار حلقوی روی آنها کشیده شده بود. به فاصله حدود ۷ متر بعد از این موانع به یک رشته از میله های خورشیدی - که هر میله دارای دو شاخه بود و طول هر شاخه حدود ۴ متر بود، رسیدیم که در میان این رشته از موانع خورشیدی دشمن، یک رشته سیم خاردار تک رشته ای کشیده بود. تراکم این ردیف از موانع خورشیدی دشمن به حدی بود که به علت درهم رفته بودن شاخه های این موانع، عبور با دشواری و مشقت ممکن بود. سپس بعد از طی کردن مسافت ۲۵ متر، باز هم به یک رشته دیگر از موانع خورشیدی - که هر کدام دارای شش شاخه و طول هر شاخه ۵/۳ الی ۴ متر بود - رسیدیم که یک رشته سیم خاردار حلقوی بر روی این ردیف از موانع دشمن کشیده شده بود.

توضیح اینکه موانع خورشیدی که دارای شاخه هایی به طول ۳ الی ۴ متر می باشند، ۵/۱ متر از

ص: ۱۴۲

۱- ۶. گزیده اسناد، جلد ۴، صص ۲۰ - ۱۶.

۲- ۷. سند شماره ۱۴۲۷۱۸۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، از گروه ۶۳ خاتم الانبیا به اطلاعات نظامی قرارگاه کربلا، شماره ۲۴، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

طول هر شاخه در زمین فرو رفته و مابقی آن بیرون قرار گرفته است. همچنین، موانع خورشیدی که شاخه هایی به طول ۲ متر دارد، یک متر از طول شاخه در زمین فرو رفته و مابقی بیرون قرار دارد.

پس از طی مسافت ۲۰ الی ۲۵ متر از موانع سوم، به حدود ۵۰ متری دشمن رسیدیم که از این فاصله صدای نگهبانان دشمن به خوبی شنیده می شد. همچنین مشاهده گردید که سنگر های دشمن دارای تجمع نسبتاً خوبی می باشند و به منطقه جلو خودی [خط مقدم نیروهای خودی] بسیار حساس هستند. ضمناً هنگام حرکت در چولان های ساحل دشمن، در بعضی از نقاط که پوشش چولان کمتری داشت و سطح زمین گل ولای بود، پا در آن فرو می رفت و ایجاد سروصدا می کرد.» (۱)

۱

یکی از نیروهای شناسایی خودی هنگام مأموریت در جزیره ام الرصاص اسیر شد. در این باره بعدها سندی از دشمن به دست آمد که زمان صدور آن امروز است. ترجمه سند چنین است:

«نامه به کلی سری شماره ۷۲۷۴ تاریخ ۲۰ آبان ۱۳۶۴

فرماندهی سپاه هفتم (اطلاعات)

۱. نسخه رونوشت خلاصه بازجویی یک اسیر ایرانی که همراه یک نفر دیگر در شب منتهی به بامداد ۱۹ آبان ۱۳۶۴ از شط العرب به منظور شناسایی از لجمن [لجبه جلویی منطقه نبرد] در جزیره ام الرصاص عبور کرد، ارسال می گردد.

۲. کلیه فرماندهان تیپ ها و هیئت های ستادی باید از اطلاعات این بازجویی آگاه شوند.

۳. خلاصه این بازجویی را باید برای پرسنل زیر امر خود شرح دهید تا جهت مقابله با دیگر مردان قورباغه ای دشمن که برای اجرای مأموریت های مشابه وارد منطقه مسئولیت این لشکر می شوند، کلیه اقدامات دید بانی، هشپاری و مراقبت لازم را اتخاذ نمایند.

۴. فرمانده لشکر دستور داده تا مبلغ ۲۰۰ دینار هدیه به هر فردی که بتواند یکی از مردان قورباغه ای دشمن را اسیر نماید یا او را بکشد، داده شود.

مراتب جهت اطلاع و اقدام لازم سرهنگ ۲ ستاد جابر سلمان جبر

از طرف / فرمانده لشکر ۲۶ پیاده»

در ضمیمه این نامه مشخصات، آدرس، تحصیلات و شغل پدر اسیر ذکر شده و در ادامه چنین آمده است:

«اسیر درباره مأموریتی که برای اجرای آن به منطقه آبادان اعزام شده گفت که او جزو گروه ۳۰ نفره بود و به هنگام حضور در تهران هیچ گونه اطلاعاتی درباره مأموریت های آینده شان به آنها داده نشده و پس از انتهای دوره مردان قورباغه ای (دو ماه پیش) از پادگان آموزشی به وسیله قطار به اهواز و از آنجا با ماشین به آبادان انتقال داده شدند. همچنین به آنها گفته شده بود که زیر امر تیپ المهدی مشغول فعالیت خواهید شد.

۱-۸. سند شماره ۱۰۸۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اطلاعات نظامی قرارگاه کربلا، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

کلیه نفرات گروه مزبور در آبادان مستقر بوده و در زمان های مختلف به منظور انجام مأموریت هایی که اسیر از آن اطلاعی ندارد، به صورت گروه های کوچک اعزام می شدند. در روز چهارشنبه ۱۵ آبان ۱۳۶۴، اسیر نامبرده همراه با ده نفر دیگر به منطقه شویجات - ۲۹۶۸ - رفته و تا روز انجام مأموریت محوله در منطقه ماندند.

- هیچ گونه اطلاعی درباره مقاصد آینده دشمن و سمت های آن ندارد.

- اسیر اظهار می کند که خبر هایی در مورد رسیدن افسرانی یا واحد های نظامی جدید به منطقه شنیده است.

بازپرس سرهنگ ۲ ستاد - هشام عبدالحمیدالشغلان

افسر رکن ۳ اطلاعات سپاه هفتم

۱۳۶۴/۸/۱۹ (۱)

۱

ستاد تبلیغات جنگ شورای عالی دفاع، امروز در نامه ای خطاب به مسئولان کمیته های جنگ سراسر کشور اعلام کرد:

«براساس طرح تبلیغاتی تنظیمی جهت بسیج داوطلبین اعزام به جبهه در نظر است کاروان هایی متشکل از نیروهای مردمی هر استان براساس دستور العمل ذیل به جبهه های حق علیه باطل اعزام گردند، لذا خواهشمند است ضمن طرح مسئله در کمیته تبلیغات جنگ آن استان، دستور فرمایید در این زمینه اقدام و نتیجه در اسرع وقت به این ستاد گزارش گردد. لازم به ذکر است که اولین کاروان اعزامی با حضور نیروهای مردمی استان مرکزی آماده گردید که همراه جمعی از روحانیون و مسئولین کشوری در مراسمی که به همین مناسبت در شهر قم برگزار می گردد، شرکت و سپس پیاده عازم شهر تهران شده و پس از شرکت در مراسم دعای کمیل و نماز جمعه به جبهه های نبرد عزیزت خواهند نمود. ذیلاً دستورالعمل تنظیمی اعلام می گردد:

۱. کمیته تبلیغات جنگ استان با حضور کلیه اعضا به مسئولیت استانداری و با معاونت محترم سیاسی تا قبل از چهارشنبه ۲۲ آبان ۱۳۶۴ تشکیل جلسه دهند.

۲. در این جلسه طرح تنظیمی جهت بسیج داوطلبین اعزام به جبهه [را] مطرح و باتوجه به شرایط و ویژگی های هر استان نسبت به برنامه ریزی اقدام خواهند نمود.

۳. از آنجا که پیش بینی می گردد اجرای طرح هایی نظیر طرح تنظیمی در استان مرکزی تأثیراتی در بسیج داوطلبین اعزام به جبهه داشته باشد، مناسب است که در هر استان طرح هایی نظیر طرح مذکور باتوجه به شرایط هر منطقه تنظیم گردد.

۴. به منظور تأمین نیازمندی ها و پشتیبانی کاروان اعزامی، یک ستاد اجرایی در هر استان به

ص: ۱۴۴

مسئولیت سپاه زیر نظر کمیته تبلیغات جنگ تشکیل می گردد. در این زمینه، هماهنگی لازم با فرماندهی و ستاد مرکزی سپاه به عمل آمده است.

۵. موارد هماهنگی:

الف) اعلام پشتیبانی و تقدیر از عزیمت گروهی داوطلبین به جبهه در استان مرکزی جهت ترغیب سایر داوطلبان در دیگر استان های کشور.

ب) شرکت ائمه جمعه محترم استان و شهرستان های تابعه با لباس رزم در پیشاپیش کاروان های اعزامی.

ج) بدرقه کاروان های اعزامی از سوی مسئولین استان و شرکت در کاروان ها. (۱)

۱

ستاد مرکزی سپاه پاسداران، امروز دستورالعملی را در خصوص راه اندازی کاروان های کربلا برای قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) و مناطق پنج گانه سپاه ارسال کرد:

«هر که دارد هوس کربلا بسم الله»

پس از سلام و تحیات الهی، پیرو دستورالعمل شماره ۵۹۶۷ - ۱/۶۰ - ۳/۲ - س مورخه ۲ آبان ۱۳۶۴ در خصوص جذب نیرو و تبلیغات لازم پیرامون سخنان اخیر نماینده محترم حضرت امام مدظله العالی در شورای عالی دفاع، باتوجه به مصوبه جلسه قدس مرکز و دستور فرماندهی کل سپاه مبنی بر راه اندازی کاروان های کربلا به منظور حضور گسترده نیروهای مردمی در جبهه های جنگ حق علیه باطل و مقابله با توطئه های ابرقدرت ها و دشمن متجاوز بعثی - صهیونیستی، ضروری است اقدامات لازم تبلیغی به شرح ذیل با عنایت به محورهای تبلیغاتی تعیین شده در دستورالعمل شماره فوق انجام پذیرد. (۲)

گفتنی است که در این دستورالعمل سیاست های اجرایی حرکت کاروان های کربلا، زمان بندی حرکت کاروان ها، اقدامات و شیوه های تبلیغی لازم براساس زمان بندی تعیین شده و نیز اعضای هیئت اجرایی (متشکل از نمایندگان واحدهای تبلیغات، بسیج، تدارکات) به سرپرستی فرماندهی هر رده که امور مذکور را عهده دار می شوند، تعیین شده و مورد توجه قرار گرفته است.

۲

حجت الاسلام رحمانی مسئول بسیج سپاه پاسداران، امروز در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی درباره سیاست جمهوری اسلامی در نبردهای دریایی و در برابر کشور های حوزه خلیج فارس، برنامه های هفته بسیج، طرح های آینده بسیج و شیوه تحصیل دانش آموزان رزمنده در جبهه های نبرد سخن گفت.

ص: ۱۴۵

۱ - ۱۰. سند شماره ۱۰۳۴۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستورالعمل نحوه جذب نیروی بسیج و اعزام به منطقه از طرف ستاد تبلیغات جنگ، از رئیس ستاد مرکزی سپاه به مناطق و قرارگاه حمزه و نواحی سراسر کشور، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۲-۱۱. سند شماره ۱۰۸۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه به کلیه مناطق پنج گانه و قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)،

۲۰/۸/۱۳۶۴.

در گزارش روزنامه اطلاعات درباره این مصاحبه آمده است: «آقای رحمانی در پاسخ به اینکه اگر عراق جنگ را به خلیج فارس بکشد، نیروهای بسیج تا چه حد آمادگی و توان رزمی دارند، گفت: "تلاش رژیم حاکم بر عراق بر این است که علاوه بر درگیری در جبهه های زمینی، ما را در دریا نیز با کشور های حوزه خلیج فارس درگیر کند، ولی سیاست جمهوری اسلامی هرگز این نبوده است و هیچ نظر سوء و خاصی نسبت به کشور های حوزه خلیج فارس نداشته و نخواهد داشت و جمهوری اسلامی هرگز در دریا با آن خواسته ای که عراق در نظر دارد، وارد عمل نخواهد شد. اما اگر حاکمان عراق با تشنج در خلیج فارس زمینه ساز ورود قدرت های دیگر باشند مسلّم است که بسیجانی که از ابتدای جنگ تاکنون در جبهه حضور فعال داشته اند در دریا هم با حضور گسترده خودشان با توجه به آموزشی که در زمینه نبرد دریایی دیده اند، می توانند پاسخ گوی نیرومندی در برابر توطئه باشند و با توجه به صحبتی که نماینده امام در شورای عالی دفاع آقای هاشمی رفسنجانی، در رابطه با عزیمت نیروهای مردمی به جبهه ها کرده اند، امیدواریم که فتنه منطقه را در خشکی ضربه ای کاری بزنند و نیازی به درگیری [در دریا] نباشد."

تصویر

حجت الاسلام رحمانی مسئول بسیج سپاه پاسداران در مصاحبه ای مطبوعاتی تأکید کرد: در صورت کشیده شدن جنگ به خلیج فارس به طور مسلم بسیجیان در دریا نیز حضور گسترده خواهند داشت.

آقای رحمانی درباره برنامه های هفته بسیج که هم زمان با سالروز صدور فرمان امام خمینی مبنی بر تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی است، گفت: "برنامه هایی در نظر گرفته شده که از جمله آنها گردهمایی ۱۰ هزار نفری فرماندهان پایگاه ها و نواحی مقاومت سراسر کشور در مرکز، اجرای مانور مقاومت شهری یا مانور خندق است که امیدواریم با برگزاری این مانور، برادران حضور خودشان را در رابطه با توطئه های احتمالی به نمایش بگذارند..." "مسئول بسیج مستضعفین درباره طرح های آینده بسیج گفت: "با گسترش نواحی و پایگاه های مقاومت و به عضویت در آوردن بیشتر مردم، بسیج به ارتش ۲۰ میلیونی و تحقق آن خواهد رسید." وی افزود: "یکی از طرح هایی که در آینده تحقق پیدا خواهد کرد و تأثیر مهمی در تحقق ارتش ۲۰ میلیونی دارد، مسئله آموزش عمومی برای کلیه دانش آموزان کشور خواهد بود که از سال سوم راهنمایی تا پایان دوره متوسطه کلاس هایی در مدارس کشور با اختصاص ساعاتی در زمینه نظامی به اجرا در خواهد آمد و

حاصل آن در یک دوره آموزشی از سوم راهنمایی تا پایان دوره متوسطه، اضافه شدن چهارونیم میلیون نفر به اعضای ارتش ۲۰ میلیونی خواهد بود.^(۱)

وی درباره نحوه تحصیل دانش آموزان رزمنده گفت: «... در این رابطه از سال پیش با وزارت آموزش و پرورش در زمینه تأسیس مجتمع های آموزشی در جبهه های حق علیه باطل در میان تیپ ها و لشکر ها، هماهنگی هایی به عمل آمد که اقدامی مؤثر بود و با هماهنگی این مجتمع ها در جبهه، در سال تحصیلی گذشته، ۱۲ هزار دانش آموز در مقاطع تحصیلی مختلف امتحانات آخر سال خود را دادند و هم اینک کلاس ها برای همه دانش آموزان در هر کجا که مستقر باشند، برقرار است. همچنین، در پشت جبهه در کلیه مراکز استان ها، این مجتمع ها برای جبران عقب ماندگی تحصیلی این دانش آموزان به وجود آمده و دانش آموزان جبهه رفته و در آنجا تحصیل می کنند و تسهیلاتی هم برای آنان به وجود آمده است که امیدواریم دانش آموزان و خانواده های آنان در مورد تحصیل نگرانی نداشته باشند.»^(۱)

۱

خبرگزاری عراق امروز گزارش داد: «ارتشبد عدنان خیرالله معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع عراق، سه روز متوالی را در محور های عملیاتی شرق میسان (سپاه چهارم) و شرق دجله (سپاه ششم) گذراند. وی برای اطمینان یافتن از استواری مواضع و استحکامات دفاعی واحدهای مقدم محورهای مذکور و چگونگی استتار های رزمی در تعدادی از یگان های مقدم از این مناطق بازدید کرد.

خیرالله را در این بازدید، ارتشبد رئیس ستاد ارتش، سرلشکر فرمانده سپاه چهارم و سرتیپ ستاد سپاه ششم و تعدادی از فرماندهان عالی رتبه همراهی کردند.»^(۲)

از سوی دیگر، یک نشریه داخلی درباره تلاش رژیم عراق و حامیان آن برای تقویت جبهه جنوبی نوشته است: «اخیراً تعدادی از افسران اردنی، مصری و عراقی در جلسه ای مشترک در نزدیکی منطقه دربندیخان (جنوب شرقی سلیمانیه) تصمیم گرفته اند که ۲۵ هزار نفر از اکراد عراقی را با پرداخت حقوق و مزایای کافی با تبلیغات وسیع مسلح کرده و به مناطق غرب ایران اعزام دارند تا ارتش عراق بتواند نیرو های خود را به قسمت جنوب ایران انتقال دهد.»^(۳)

۲

در مناطق شمال غرب کشور، امروز چند درگیری میان نیرو های خودی و افراد گروه های ضدانقلاب و یک درگیری میان دو گروه ضدانقلاب رخ داد:

۱. در درگیری میان رزمندگان پایگاه زیوه (منطقه سردشت) و افراد ضدانقلاب، یک تیربار گرینوف منهدم شد و درگیری بدون تلفات از نیرو های خودی پایان یافت.^(۴)

ص: ۱۴۷

۱- ۱۲. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۴، صص ۱۰ - ۹، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۳- ۱۴. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۰، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱۱.

۲. رزمندگان پایگاه های کلهر (منطقه ارومیه) و کوچه رستم، کوییل، تاژان و گرماب (منطقه بوکان) با عناصر ضدانقلاب درگیر شدند. این درگیری ها بدون تلفات پایان یافت. (۱)

۳. عوامل حزب دمکرات شامگاه امروز با ورود به روستای سوله دکل مرگور، با چته های کومه له درگیر شدند. پس از سه ساعت درگیری، چته های کومه له با دادن ۱ کشته و ۳ زخمی، روستا را ترک و به طرف ارتفاعات کچله حرکت کردند. (۲) در این درگیری از افراد حزب دمکرات یک نفر کشته شد و ۵ نفر مجروح شدند. ۴ تن از افراد کومه له نیز خود را به نیرو های اسلام تسلیم کردند. (۳)

۴. محسن قمری مسئول مخابرات کمیته شهرستان حزب دمکرات که اسلحه ای کمری و ۲ نارنجک به همراه داشت، در حوالی سردشت با تلاش رزمندگان اسلام دستگیر شد. (۴)

۱

به گزارش واحد مرکزی خبر، انقلابیون مسلمان عراقی، امروز با حمله به مرکز تجمع نیرو های عراق در منطقه بشاری، گروهی از آنان را کشتند یا مجروح کردند. در این عملیات یک ساعته، ۳ خودرو نیرو های عراقی منهدم شد و تعدادی سلاح و مهمات به غنیمت انقلابیون مسلمان عراقی درآمد. (۵)

واحد مرکزی خبر همچنین به نقل از انقلابیون مسلمان کرد عراقی اعلام کرده است: «روز بیستم آبان، اتومبیل مدیر بانک دولتی شهر زاخو بر اثر انفجار بمبی که انقلابیون مسلمان کرد در داخل آن کار گذاشته بودند، به کلی منهدم گردید و محمد سجادی معاون مدیر بانک و ۲ تن از افراد جیش الشعبی کشته شدند. در این حادثه، ۴ تن از نیرو های مخصوص رژیم صدام به شدت مجروح شدند.» (۶)

۲

تصویر

حجت الاسلام حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق

حجت الاسلام حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، در گفت و گو با خبرنگار کیهان گفت: صدام قصد بازدید از بعقوبه را داشت که در مسیر بعقوبه، مجاهدین مسلمان عراقی به کاروان حامل صدام و همراهانش حمله ور شدند. در این عملیات، تعدادی از محافظین صدام کشته شدند و صدام نیز دچار جراحاتی شد. بنا به گزارش های رسیده، صدام بلافاصله در این شهر حکومت نظامی اعلام و دستور کشتار و سرکوب مردم را صادر کرد. (۷) حجت الاسلام حکیم همچنین گفت: «تاکنون فعالیت مجلس اعلای انقلاب عراق در

سوریه به طور غیررسمی بوده است و ان شاءالله به زودی دفتر مجلس اعلای انقلاب عراق، به طور رسمی در سوریه فعالیت خود را آغاز می کند» (۸)

ص: ۱۴۸

-
- ۱- ۱۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲، ۲۱.
 - ۲- ۱۷. سند شماره ۲۰۰۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۸، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱.
 - ۳- ۱۸. سند شماره ۲۲۶۷۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۹، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۶.
 - ۴- ۱۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۴، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۴۱.
 - ۵- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۲.
 - ۶- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۲.
 - ۷- ۲۲. روزنامه کیهان، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۲۲، قزوین - خبرنگار کیهان.
 - ۸- ۲۳. همان.

حجت الاسلام سید محمود هاشمی رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق که برای بازدید از واحدهای جنوب مجاهدان عراقی در ایران به استان خوزستان سفر کرده است امروز، در جمع مهاجران عراقی مقیم یکی از شهرک های خوزستان اعلام کرد: «عملیات عاشورای ۴ افق جدیدی در مبارزات مسلحانه مردم مسلمان عراق علیه رژیم صدام گشوده است.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از این سفر آورده است: «حجت الاسلام هاشمی با تشریح نتایج درخشان عملیات عاشورای ۴ گفت: "در این عملیات نیرو های مجاهد مسلمان عراقی ثابت کردند که به مسئولیت عظیم خود در برابر ملت مسلمان عراق وقوف کامل یافته و نتایج حاصل از این عملیات، افق جدید و دورنمای تازه ای در مبارزات مسلحانه ملت عراق گشوده است."»

وی افزود: "امروز ملت عراق با مشاهده مجاهدین مسلمان عراقی در کنار رزمندگان اسلام به تبلیغات فریبنده رژیم صدام که جنگ تحمیلی را جنگ عرب و عجم قلمداد می کند، پی برده و در برابر وظیفه و نقش تاریخی خود در این برهه از مبارزات ضد استعماری ملت عراق، احساس مسئولیت می کند."»

آقای هاشمی افزود: "جنگ ملت عراق و صدام یک جنگ تازه ای نیست، بلکه این جنگ از حدود بیست سال پیش و با روی کار آمدن حزب وابسته علفی آغاز شد، اما تا پیش از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، این نبرد به صورت آشکار بروز نکرده بود و در خلال آن علمای مجاهد عراقی و ملت مسلمان عراق، شهدای زیادی تقدیم اسلام کردند."»

رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در پایان از حضور گسترده عشایر مهاجر عراقی در جبهه های نبرد سپاسگزاری کرد و از مهاجرین خواست تا با حضور هر چه بیشتر در جبهه ها، زمینه سقوط صدام را فراهم کنند.

در جریان بازدید رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، خبرگزاری جمهوری اسلامی کسب اطلاع کرد که در حال حاضر از ۲۰۰ خانوار ساکن در این شهرک، بیش از ۱۴۰ تن داوطلبانه به جبهه ها عزیمت کرده و عده دیگری نیز برای اعزام به جبهه ها ثبت نام کرده اند. (۱)

هواپیماهای عراقی بعد از ظهر امروز به منطقه خلیج فارس تجاوز کردند. عراق مدعی شد که در این تجاوز به یک هدف بزرگ دریایی حمله کرده است، اما هیچ منبعی این ادعا را تأیید نکرد.

فرماندهی منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران در گزارشی به ستاد مرکزی سپاه نوشته است: «در ساعت های ۱۴:۰۷ و ۱۴:۲۷ روز ۲۰ آبان ۱۳۶۴، به ترتیب وضعیت خارک و بوشهر قرمز اعلام و در ساعت ۱۴:۳۰ صدای انفجار شنیده شد. سایت رادار بوشهر صدای انفجار را گزارش نموده است و یک فروند هواپیمای میگ ۲۵ در منطقه مشاهده شده است، اما تاکنون گزارشی از هدف قرار گرفتن یگانی واصل نگردیده است. با توجه به پرواز میگ ۲۵ در منطقه، احتمالاً صدای انفجار ناشی از شکستن دیوار صوتی بوده است.» (۲)

ص: ۱۴۹

راديو صوت الجماهير عراق نیز به نقل از اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۱۸ عراق اعلام کرد که هواپیماهای نیروی هوایی این کشور در ساعت ۱۴ امروز ضربه دقیق و مؤثری بر یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران وارد کردند و سپس سالم به پایگاه های خود بازگشتند. (۱)

خبرگزاری های خارجی که ادعای عراق را به نقل از سخنگوی نظامی این کشور گزارش دادند، اعلام کردند که هیچ منبع مستقلی ادعای عراق را تأیید نکرده است. بیمه لویدز نیز که منبع جهانی معتبری برای تأیید گزارش های حمله به کشتی ها است، ادعای عراق را تأیید نکرده است. راديو امريکا هم ضمن نقل ادعای عراق اعلام کرد: شرکت های امداد در خلیج فارس هیچ گزارشی درباره دریافت کمک انتشار ندادند. (۲)

۱

بازرسی کشتی ها به وسیله نیروی دریایی ایران و حضور قدرت های بزرگ در نزدیک تنگه هرمز، بازی قدرت در منطقه خلیج فارس را پیچیده تر از گذشته کرده است.

در گزارش امروز روزنامه واشنگتن پست در این باره آمده است: «در جنوبی ترین نقطه خلیج فارس، امریکا، فرانسه و انگلیس به کناره و مرز جنگ ایران و عراق نزدیک هستند. کشتی های جنگی هر سه کشور، دائم از نزدیکی تنگه هرمز عبور می کنند و هر سه درگیر بازی های پیچیده ای با ایران هستند که آنها را به مقابله و رویارویی مستقیم با ایران نزدیک می سازد. واشنگتن پست افزوده است: «در ماه گذشته ایرانی ها بنا به ادعای خودشان بیش از ۳۰۰ کشتی را در آب های خلیج فارس متوقف و محموله آنها را بازرسی کرده اند. همچنان که ایران به توقف کشتی ها ادامه می دهد، تماس ها، ارتباطات و اقدامات دیگران با آن چنان دقتی انجام می شود که از هرگونه خطر درگیری و رویارویی جلوگیری شود [...] ناظران آگاه که با کشتی از منطقه دیدار کرده اند، می گویند که دیده شده هواپیماهای شناسایی ایران روی کشتی های جنگی انگلیس پرواز می کرده اند درحالی که خود نیز توسط جت های امریکایی مورد تعقیب بوده اند. بنا به اظهار منابع نظامی غربی، تقریباً هفته ای یک بار هواپیماهای نیروی هوایی کوچک عمان - که گفته می شود خلبانان انگلیسی آنان را پرواز می دهند - جلو هواپیماهای ایرانی و گاهی هواپیماهای روسی را که به حریم دفاعی عمان تجاوز می نمایند، می گیرند. عمان که ظاهراً نگران عواقب حضور نیروهای نظامی غرب در این کشور می باشد، اخیراً از امریکا، انگلیس و فرانسه خواسته است که از تعداد دفعات ورود کشتی های جنگی خود به بنادر این کشور بکاهند.

ایران از ماه سپتامبر و به دنبال آغاز حملات عراقی ها علیه جزیره خارک، به بازرسی کشتی هایی که به مقصد عراق در حرکت هستند اقدام کرده است، اما شاید به دلیل اینکه ایران مخالف مداخله قدرت های غربی در این منطقه می باشد، در بازرسی کشتی ها محتاط بوده و قوانین زمان جنگ را مراعات می کند. یک کنسول ژاپنی در عمان این را تأیید نمود که با خدمه

ص: ۱۵۰

۱- ۲۶. مأخذ ۱۳، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۷. روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

کشتی ژاپنی ای که توسط نیروی دریایی ایران متوقف شده بود، به خوبی رفتار شده است. کشتی های ژاپنی وادار به لنگرانداختن در یکی از بنادر ایران شده بودند و فقط برخی از کالاهایی که از لحاظ ایران نمی بایست به عراق برود توقیف شده بود.» به نوشته واشنگتن پست در ۱۸ اکتبر (۲۶ مهر ۱۳۶۴) کشتی بازرسی ایرانی که قصد داشت یک کشتی تجاری (فرانسوی به نام وییل نوس) را - که به مقصد عراق در حرکت بود - بازرسی کند، با مخالفت و اعتراض کشتی جنگی نیروی دریایی فرانسه که در منطقه حضور داشت، روبه رو شد. (۱)

روزنامه فیگارو چاپ پاریس در این باره با اشاره به اینکه کشتی ایرانی بر اثر این تهدید عقب نشینی کرد، نوشته است: «فرانسه، امریکا، انگلستان که دارای نیرو های دریایی مهمی در اقیانوس هند هستند، متعهد شده اند که آزادی کشتیرانی در آب های خلیج [فارس] را تضمین کنند.» (۲)

در نشریه رویدادها درباره این نوشته فیگارو آمده است: «آنچه در روزنامه فیگارو آمده است دلیلی بر اضطراب دیگران از حرکت موفقیت آمیز ایران اسلامی در توقیف کشتی ها است.» (۳)

۱

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد امروز دو نامه برای دبیر کل سازمان ملل ارسال کرد. به پیوست نامه اول، اسامی ۱۹۹ اسیر نوجوان عراقی اعلام شده است و در نامه دوم، درباره ادعای عراق که کشته شدن سربازان ایرانی با گلوله های شیمیایی عراق را رد کرده، توضیح داده شده است. نامه اول چنین است:

«بنا به اطلاع دولت متبوعم، احتراماً به پیوست، لیست ۱۹۹ تن از اسیران نوجوان جنگ که تحت مراقبت جمهوری اسلامی ایران قرار دارند، ارسال می گردد. این لیست جهت اطلاع جناب عالی و آرامش خاطر خانواده های این اسیران نوجوان عراقی جنگ تهیه شده است.

اسامی به زبان عربی ارائه می گردد برای اینکه دبیر خانه سازمان ملل قادر باشد شکل صحیح آن را استفاده کند و به سهولت مورد بهره برداری قرار دهد.» (۴)

نامه دوم به این شرح است:

«پیرو نامه ۶ نوامبر ۱۹۸۵ نمایندگی عراق (S/۱۷۶۱۱) که در آن یک سخنگوی رسمی در بغداد قاطعانه ادعا های ایران را مبنی بر اینکه سربازان ایرانی با گلوله های توپ حاوی مواد شیمیایی کشته شده اند، رد کرده است، احتراماً توجه جناب عالی را به نامه مورخ ۴ نوامبر (S/۱۷۶۰۶) که موضوع نامه مذکور عراق می باشد، جلب می نمایم.

در این نامه من اعلام کردم که ۸ نفر از مردم در نتیجه استفاده عراق از گلوله شیمیایی در جزیره مجنون در تاریخ ۲ نوامبر به شدت مجروح شدند و کسی کشته نشده است. علی رغم سوء برداشت نمایندگی عراق از نامه مذکور، هیچ مقام ایرانی در این باره اعلام نکرده است که سربازان ایرانی به خاطر استفاده عراق از گلوله شیمیایی توپخانه کشته شده اند. همچنین، احتراماً به اطلاع می رسانم که این نوع سوء تعبیرات جهت منحرف ساختن حقایق درباره مسئله استفاده

۱- ۲۸. مأخذ ۱۴، صص ۱۴ - ۱۲.

۲- ۲۹. مأخذ ۱۳، صص ۲۷ - ۲۶، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۰. مأخذ ۱۹، ص ۱۸.

۴- ۳۱. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد ۴، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع

مقدس، ۱۳۸۷، ص ۲۹۰.

عراق از سلاح های شیمیایی، تلاش مذبحانه ای از سوی رژیم عراق است تا موضوع را لوث کرده و توجه جامعه بین المللی را از نقض آشکار کلیه اصول پذیرفته شده حقوق بین المللی، به ویژه پروتکل ۱۹۲۵ ژنو منحرف سازد.

سعید رجایی خراسانی - نمایندگی دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل»(۱)

۱

ایران اقدام امریکا در محکوم کردن استفاده از سلاح های شیمیایی در جنگ ایران و عراق را با شک و تردید می نگرد. نشریه وزارت امور خارجه، گزارش سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل را در این باره چنین منعکس کرده است:

«نماینده امریکا در کمیته اول مجمع عمومی سازمان ملل ضمن اشاره به ضرورت منع کامل سلاح های شیمیایی، اظهار کرد که بار دیگر سلاح های شیمیایی برخلاف پروتکل ۱۹۲۵ ژنو علیه ایران به کار رفته است و این عمل از طرف شورای امنیت هم محکوم گردیده است. به نظر نمایندگی این موضع باتوجه به موارد ذیل اتخاذ گردیده است.

۱. کاربرد سلاح های شیمیایی توسط عراق از جانب اغلب کشورهای غربی و همچنین دبیرکل سازمان ملل قبلاً محکوم گردیده است.

۲. امریکا از این طریق کاربرد سلاح شیمیایی در افغانستان و کامبوج را نیز محکوم می نماید.

۳. باتوجه به برقراری روابط سیاسی با عراق می خواهد یک نوع بی طرفی در جنگ را القا نماید.

۴. با اطمینان از اینکه ایران توانایی تولید سلاح شیمیایی را دارد، قصد دارد از به کار گیری آن در آینده توسط ایران جلوگیری نماید.

۵. در واقع شاید یک نوع رشوه سیاسی برای نزدیک شدن به ایران نیز تلقی گردد.»

به نوشته این نشریه، موضع نماینده امریکا در این باره، مشابه موضعی است که در بیانیه شورای امنیت اعلام شد و نیز مشابه موضعی است که وزیر خارجه امریکا در ملاقات طارق عزیز وزیر خارجه عراق، با وی مطرح کرد.(۲)

۲

در چارچوب سیاست جدید شورای همکاری خلیج فارس که در نشست اخیر این شورا اتخاذ شد، امروز یوسف علوی وزیر مشاور در امور خارجه عمان، وارد بغداد شد. این سفر به خبرها و تحلیل های چند روز گذشته مبنی بر سفر یوسف علوی به ایران پایان داد.

به گزارش خبرگزاری آلمان غربی، یوسف العلوی امروز به اتفاق ابراهیم الصبحی معاون سیاسی دبیرکل شورای شش کشور عرب خلیج فارس، وارد بغداد شد. وی که حامل پیام سلطان قابوس پادشاه عمان، برای صدام حسین بود، راه های پیشنهادی پایان دادن به جنگ خلیج فارس را به اطلاع صدام رساند.(۳)

ص: ۱۵۲

۱- ۳۲. همان، ص ۲۹۱.

۲- ۳۳. سند شماره ۲۱۲۳۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مستقیم، شماره ۱۴۴/۳، ۲۰/۸/۱۳۶۴، صص ۴ - ۳.

خبرگزاری آلمان غربی در گزارشی از بغداد آورده است: «وزیر مشاور در امور خارجه عمان امروز گفت که صدام حسین رئیس جمهوری عراق برای کاهش شدت جنگ ۶۱ ماهه خلیج فارس [فارس] با ایران ابراز آمادگی نموده است. وی این مطلب را پس از ملاقات با رئیس جمهوری عراق در بغداد اظهار کرد که منظور وی ارزشیابی فرصت های یک پیشنهاد جدید میانجیگری توسط عمان و کشور های عرب غیرمتخاصم هم پیمان آن در شورای همکاری خلیج فارس بود. العلوی به خبرگزاری بحرینی خلیج گفت: "ما از رئیس جمهوری عراق در خصوص آرام نمودن اوضاع و پایان دادن به جنگ ایران و عراق واکنش مساعد مشاهده نموده ایم." علوی از هرگونه اشاره اخص در این باره که آیا کشور بعدی اطمینان هایی دایر بر اینکه جنگ سه ماهه هوایی علیه تأسیسات صادرات نفت ایران و مراکز صنعتی متوقف خواهد شد، دریافت کرده است، خودداری کرد.» (۱)

رادیو بی بی سی نیز ضمن انتشار اخبار این سفر، اعلام کرد: «این سفر ظاهراً جزئی از ابتکار جدید شورای همکاری خلیج برای پایان دادن به جنگ در گیر میان ایران و عراق است. [...] اعضای شورای همکاری کشورهای عرب خلیج فارس، علی رغم شکست کلیه اقدامات قبلی میانجیگری، به خصوص اقدامات سازمان ملل، جنبش غیرمتعهد ها و سازمان کنفرانس اسلامی، به روشنی آمادگی کامل برای تجدید اقدامات صلح جویانه را اعلام کردند. دلیل این آمادگی اخیر کشور های عرب خلیج فارس تاحدی مربوط می شود به اینکه آنها نگران اند که جنگ میان ایران و عراق ممکن است به آن کشور ها نیز سرایت کند.

ضمناً گزارش هایی به دستمان رسیده است حاکی از اینکه ایران احتمالاً شرایط خود را برای پایان دادن به جنگ تغییر داده است.

اگر این گزارش ها درست از کار درآید، تغییر موضع ایران احتمالاً به دلیل تأثیرات سوئی است که حملات عراق به جزیره خارک بر اقتصاد ایران داشته است. با همه این اوصاف، برخورد ایران و عراق برای پایان دادن به جنگ، همچنان بسیار متفاوت است. عراق هنوز چیزی کمتر از آتش بس کامل را نمی پذیرد و حال آنکه ایران عمدتاً خواستار خاتمه دادن به حملات به مناطق مسکونی است [...] از سوی دیگر، شکی نیست که دولت ایران از تغییر موضع شورای مذکور استقبال کرده و حتی ممکن است که جمهوری اسلامی حاضر به قبول موافقت نامه ای بر پایه عدم تخاصم باشد، اما در عوض ایران خواستار اقداماتی حاکی از قطع مساعدت کشور های عرب خلیج به عراق است. غالب ناظرین بر این باورند که کشور های مذکور چنین خواستی را قبول نخواهند کرد.» (۲)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: «یوسف العلوی به خبرگزاری رسمی عراق گفت که وی قرار است درباره امکان برقراری صلح و ثبات در منطقه با دولت عراق گفت و گو و تبادل نظر کند.» (۳)

همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی خبر داد: «امروز یک مقام عالی رتبه عمانی، مسقط را به قصد بغداد ترک کرد. وی امکان سفر به تهران را رد نکرد. سفر این مقام عمانی بخشی از ابتکار جدید کشور های عربی خلیج فارس جهت پایان دادن به جنگ ایران و عراق است. یوسف

ص: ۱۵۳

۱- ۳۵. مأخذ ۱۳، صص ۱۸ - ۱۷، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۶. مأخذ ۱۳، صص ۶ - ۵، رادیو بی بی سی، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۷. مأخذ ۱۳، ص ۱۶، بغداد - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

بن علوی در گفت و گو با خبرگزاری خلیج گفت: "دیدار وی از عراق نتیجه مشورت های هفته گذشته میان رهبران خلیج فارس می باشد." وی گفت: سعی خواهیم کرد نظر عراق را در مورد تحولات منطقه، به ویژه در مورد جنگ دریابم. (۱)

خبرگزاری فرانسه در گزارشی از این سفر آورده است: «به گفته منابع رسمی، العلوی قرار بود امروز ابتدا جهت مطلع کردن رهبران ایران از نتایج اجلاس شورای همکاری خلیج فارس - که هفته گذشته در مسقط برگزار شد - به تهران عزیمت کند. هیچ دلیلی برای تغییر برنامه سفر العلوی که نخست به عنوان رئیس فعلی هیئت وزیران شورای همکاری خلیج فارس به بغداد سفر می کند، ارائه نشده است. براساس اظهارات منابع عموماً مطلع، دیدار العلوی از تهران کماکان پابرجاست. در تهران منابع رسمی ایرانی و دیپلماتیک اظهار می کنند که در جریان این دیدار نیستند. در همین حال، العلوی پیش از عزیمت خود به بغداد اعلام کرد که اگر تماس های جاری با تهران به نتیجه برسد، احتمال دیدار وی از ایران وجود خواهد داشت.» (۲)

رادیو بی بی سی نیز اعلام کرد: «گزارش های قبلی درباره اینکه وزیر مشاور در وزارت خارجه عمان به تهران سفر خواهد کرد، بی اساس بوده است. ناظران معتقدند که این شورا اکنون برخورد متوازن تری نسبت به پایان جنگ در پیش گرفته است و مثلاً در بیانیه نهایی این کنفرانس اشاره به این مطلب شده است که باید راه حل صلح آمیزی برای جنگ میان ایران و عراق یافته شود تا حقوق حقه و منافع طرفین جنگ پایمال نشود.» (۳)

درعین حال، خبرگزاری رویتر گزارش داد: «دیپلمات های غربی و عرب گفتند گرچه شورای همکاری خلیج فارس مصمم به یافتن راه حلی برای پایان جنگ است، اما چشم انداز های صلح در شرایط فعلی حاکم بر جبهه های جنگ، تیره هستند. یک دیپلمات عرب گفت: "این سفر بیشتر یک سفر تشریفاتی است، چون واضح است که عراق موضع خود را در رابطه با پایان بخشیدن به جنگ تغییر نخواهد داد." وی افزود: "در شرایط فعلی دستیابی به یک راه حل مسالمت آمیز بستگی کامل به ایران دارد." عراق اعلام کرده است که میانجیگری بین المللی برای خاتمه بخشیدن به مخاصمات را می پذیرد و خواستار عقب نشینی نیرو های هر دو طرف به مرز های بین المللی، بازگشت تمامی اسرای جنگی به کشور های خود و آزادی کشتیرانی در خلیج فارس است.

عراق در خواست های ایران برای پرداخت ۲۰۰ میلیارد دلار غرامت جنگی و برکناری صدام حسین را رد کرده است. به عقیده دیپلمات ها هر دو کشور ایران و عراق، به دلیل مخارج سنگین نظامی با مشکلات اقتصادی و فشار داخلی برای متوقف کردن درگیری ها مواجه شده و در انتظار کمک خارجی برای متوقف کردن درگیری ها هستند. عراقی ها حاضر به مذاکره درباره هر چیز به غیر از برکناری صدام حسین هستند.» (۴)

ص: ۱۵۴

۱- ۳۸. مأخذ ۱۳، ص ۱۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۹. مأخذ ۱۳، صص ۱۴ - ۱۳ مسقط - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو بی بی سی.

۴- ۴۱. مأخذ ۱۳، صص ۱۶ - ۱۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «شیخ جابر الاحمد الصباح امیر کویت، در مصاحبه ای با مطبوعات این کشور، ضمن اعلام حمایت کامل از رژیم عراق، گفت: ما هرگز از حمایت عراق دست بر نخواهیم داشت. وی همچنین گفت: تاکنون در مورد تضمین امنیت کشور های خلیج [فارس] از سوی ایران، در صورت دست کشیدن این کشور ها از حمایت عراق، چیزی شنیده است.»^(۱)

تصمیم شورای همکاری خلیج فارس در اجلاس اخیر خود مبنی بر کاهش فاصله با تهران و تلاش برای آتش بس در جنگ ایران و عراق، همچنان از موضوعات اصلی و مورد بحث رسانه هاست.

روزنامه دیلی تلگراف چاپ لندن، در گزارشی از جان بولاک خبرنگار خود در بحرین، نوشته است: «عراق مدت هاست آماده مذاکره برای صلح بوده، اما اصرار ایران به برکناری صدام همیشه مانع آن بوده است. این خبرنگار می افزاید: اکنون دیپلمات ها در بحرین می گویند ایران احتمالاً برکناری حاکم بغداد را مطرح نخواهد کرد و در این صورت امید دستیابی به صلح بیشتر از سال های گذشته به نظر می رسد. براساس این گزارش، وزیر خارجه عمان از تهران دیدار خواهد کرد و دیپلمات های کویتی با حکومت عراق در تماس می باشند. همچنین، مذاکراتی با لیبی و سوریه در طرابلس انجام خواهد شد. به نوشته جان بولاک، شورای همکاری هنگامی دست به این اقدام زده که نشانه های آشکاری از تغییر موضع مقامات ایرانی دریافت کرده است. به نظر جان بولاک: حملات مداوم عراق علیه تأسیسات اقتصادی ایران و نیز تأثیر بازدارنده کشور های منطقه، در تغییر موضع مقامات تهران نقش داشته اند. هر زمان که به نظر می رسید حملات هوایی عراق به توانایی صادرات نفت ایران جداً صدمه می زند، این حملات به طور مرموزی متوقف می شد و این ظاهراً به این دلیل بود که کشور های منطقه از حملات هوایی که ایران را به درگیر کردن آنها در جنگ تحریک می کرد، بیم داشتند و عراق را از آن باز می داشتند.»^(۲)

روزنامه البیان چاپ دویبی نیز در این مورد نوشته است: «امید است میانجیگری علوی برای پایان دادن به جنگ عراق - ایران، در پرتو قطعنامه های ششمین اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس، موفقیت آمیز باشد. البیان در ادامه آورده است: «دیدار امروز علوی از بغداد، سفر به تهران را نیز به دنبال خواهد داشت و این نشان دهنده تمایل رهبران کشور های عضو شورا به اولویت دادن به قطع این جنگ و حل و فصل این مشکل به نحوی است که هر یک از طرفین به حق خود، براساس اسناد و پیمان های مورد توافق دست یابند.» این روزنامه نتیجه گیری کرده است: «زمان آن فرارسیده است که تصمیم گیرندگان هر دو کشور، متقاعد شوند که گفت و گو بسیار ثمربخش تر از جنگ مسلحانه است.»^(۳)

ص: ۱۵۵

۱- ۴۲. سند شماره ۲۰۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۳، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۴۳. مأخذ ۱۳، صص ۴-۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۴. مأخذ ۱۳، ص ۱۵، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

درحالی که شورای همکاری خلیج فارس ظاهراً در تلاش برای بهبود روابط با جمهوری اسلامی است و بسیاری از رسانه ها نیز در این جهت گام برمی دارند، مطبوعات کویت تبلیغات خود علیه ایران را تشدید کرده اند. خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «روزنامه های کویت در سرمقاله های امروز خود ضمن اعلام حمایت مطلق از رژیم عراق، با حمله به سیاست ها و مواضع ایران، تلاش کردند هرگونه تحریک در جهت برقراری آرامش در منطقه را عقیم نمایند. روزنامه کویتی الرأی العام در سرمقاله امروز خود نوشته است: جنگ ایران و عراق دیگر جنگ میان دو کشور نیست، بلکه میان کشورهای عربی خلیج [فارس] و ایران محسوب می شود و تنها خطوط تماس جبهه ها است که میان ایران و عراق قرار گرفته است. الرأی العام ضمن متهم کردن ایران به کار شکنی در تلاش های صلح بین المللی و سازمان های اسلامی و عربی، می افزاید: کشورهای شورای همکاری به هنگام توقیف و بازرسی کشتی ها از سوی ایران به طور عجیبی اعصاب خود را درمقابل تحرکات ایران - که در مراحلی به باج خواهی رسیده بود - کنترل کردند. الرأی العام در پایان سرمقاله خود به نصیحت می پردازد: اکنون از ایران بیش از گذشته درخواست می شود که به ندای عقل و منطق پاسخ مثبت دهد و جنگ را متوقف سازد، زیرا وقایع ثابت کرده است که دیگر تحقق یک پیروزی چشمگیر بر عراق غیرممکن است.» (۱)

۱

اوضاع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشورهای خاورمیانه و نحوه همکاری و چگونگی گسترش روابط ژاپن با این کشورها در یک هم اندیشی که از چند روز گذشته با حضور سفیران ژاپن در کشورهای قطر، عمان، مصر، ایران، عراق، امارات، الجزایر، تونس، سوریه، اردن، سودان، عربستان، کویت، لبنان، مراکش، ترکیه و اسرائیل در توکیو برگزار شده است، درحال بررسی است. در گزارشی از این هم اندیشی آمده است: «سفیران ژاپن در ملاقات با نخست وزیر کشورشان گفته اند که بعید است جنگ ایران و عراق به زودی خاتمه یابد. سفیر ژاپن در امریکا درباره قدردانی امریکا از تلاش های صلح آمیز ژاپن گفت که ایالات متحده امیدوار است ژاپن بتواند نقش واسطه میان امریکا و خاورمیانه (به ویژه ایران) را ایفا نماید. حضور سفیر ژاپن در امریکا در این کنفرانس، نشانه اهمیت مسئله خاورمیانه برای امریکا می باشد.» (۲)

وزیر خارجه ژاپن در نطق افتتاحیه این اجلاس گفت: «مذاکرات آتی ریگان و گورباچف ممکن است به تغییراتی در وضع خطرناک خاورمیانه منجر شود. ... کشورهای خاورمیانه توقع بیشتری از ژاپن در زمینه های سیاسی، اقتصادی و همچنین مسئله میانجیگری جهت برقراری صلح دارند.» (۳)

۲

بخش دوم مقاله روزنامه واشنگتن پست با عنوان "اگر نفت در خاورمیانه مهم نیست، پس مهم چیست؟"، امروز از رادیو امریکا پخش شد. دیوید توفیق نویسنده مقاله معتقد است: «در شرایط کنونی، غرب نظیر پنج سال پیش نگران تهدید ایران در مورد بستن تنگه هرمز نیست. نفتکش هایی که اکنون خلیج فارس را پشت سر می گذارند، اهمیت سال های گذشته را ندارند. هیچ کشوری نمی خواهد

ص: ۱۵۶

۱- ۴۵. مأخذ ۱۳، صص ۱۲ - ۱۱، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۶. سند شماره ۲۱۲۳۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن مستقیم، شماره ۱۴۶/۳، ۲۳/۸/۱۳۶۴، صص ۳ - ۲.

۳- ۴۷. سند شماره ۲۲۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۸، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

منابع ثروتش در بست توسط [امام] خمینی تهدید شود. به همین جهت، در منطقه ای که ترکیه، عربستان سعودی، مصر و به زودی اردن را در بر خواهد گرفت، خط لوله به وجود آمده است که ارتباط منابع صادراتی را با ایستگاه های بارگیری در دریای مدیترانه و بحر احمر فراهم خواهد ساخت. اگر تنگه هرمز بسته شود، دیگر تولیدکنندگان نفت برای پر کردن این خلأ، بیش از پیش راضی و خشنود خواهند شد. عراق، عربستان سعودی و ترکیه کشور هایی هستند که از خطوط جدید لوله های نفت سود می برند. سوریه و لبنان کشور هایی هستند که از قطع لوله های حامل نفت عراق - که سوریه آنها را در آوریل ۱۹۸۲ به عنوان اقدامی در جهت پشتیبانی از ایران قطع کرد - زیان خواهند دید. از این رو، این تنها دیگر کشور های تولیدکننده نفت نیستند که از جنگ ایران و عراق سود می برند، ترکیه که روی احساسات اسلامی هر دو کشور در حال جنگ و دادوستد های بازرگانی با آنها سرمایه گذاری کرده است، از جمله کشور هایی است که از جنگ سود می برد. حتی سوریه نیز در بازی نفت به گونه ای برنده به حساب می آید. سوریه در سال ۱۹۸۲، خط لوله ای را که نفت عراق از آن به بندر بانیا در دریای مدیترانه حمل می شد، مسدود کرد. در مقابل، از پاداشی معادل ۲۰ هزار بشکه نفت مجانی در روز از سوی ایران برخوردار شد و ایران موافقت کرد روزانه ۱۰۰ هزار بشکه نفت نیز با تخفیف معادل بشکه ای دو دلار و پنجاه سنت به سوریه بفروشد. به علاوه، وامی هزار میلیون دلاری نیز در اختیار سوریه گذاشته شد که هنوز بازپرداخت نشده است و اما بزرگ ترین بازنده در بازی نفت، از کشورهای خاورمیانه نیست، بزرگ ترین بازنده اتحاد شوروی است. اگر قیمت نفت آن گونه که مؤسسه پیش بینی های اقتصادی وارتن برآورد کرده است تا بهار آینده به سطح بشکه ای ۱۹ دلار تنزل کند، اتحاد شوروی بیش از ۶ میلیارد دلار خسارت خواهد دید. (۱)

۱

به گزارش مؤسسه بین المللی مطالعات استراتژیک لندن، ذخایر مالی عراق به پایان رسیده و قروض بین المللی این کشور بی نهایت زیاد شده است. روزنامه لوموند که به نقل از این مؤسسه خبر پایان یافتن ذخایر مالی عراق را منتشر کرده، نوشته است: «در مقابل، جمهوری اسلامی ایران موفق شده است میزان رشد اقتصادی خود را در سطح منطقی و معقولی نگه دارد، بی آنکه نیازی به کمک خارجی داشته باشد.» لوموند در ادامه به توانایی ایران در ادامه صدور نفت از جزیره خارک، با وجود حملات عراق به این جزیره، اشاره کرده و افزوده است که تهران در حال پیروز شدن در جنگ اقتصادی علیه بغداد است و پند و اندرز های امام خمینی به مقامات تهران، نتیجه مطلوبی در اقتصاد ایران داشته است. (۲)

هفته نامه اکونومیست چاپ لندن نیز در این باره نوشته است: «در ماه های اوت و سپتامبر گذشته هنگامی که عراق بمباران تأسیسات نفتی خارک را آغاز کرد، بسیاری گمان می کردند که عراقی ها توانسته اند به این مکان آسیب جدی برسانند، ولی به رغم این ادعاها، صادرات نفت ایران در یک ماه گذشته روزانه یک میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه بوده است که حتی از تولیدات ایران پیش از حملات عراق بیشتر است. ایرانیان با قدرت و سرعت شگفت انگیزی می توانند آسیب ها را مرمت کنند.» (۳)

ص: ۱۵۷

۱- ۴۸. مأخذ ۱۳، صص ۳۱ - ۳۰، رادیو امریکا، ۲۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۹. مأخذ ۳۳، ص ۵.

۳- ۵۰. روزنامه ابرار، ۲۰/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

بحث درباره "استراتژی عملیاتی جمهوری اسلامی" که فرماندهان عالی سپاه در روزهای گذشته در چندین جلسه طولانی و طاقت فرسا به آن پرداخته بودند، امروز نیز طی دو جلسه ادامه یافت. فرماندهان نیروی زمینی سپاه در مباحث روزهای قبل بر این نظر بودند که تا فراهم شدن شرایط لازم برای اجرای عملیات گسترده، عملیات های محدود اجرا شود، لیکن فرمانده کل سپاه بر اجرای عملیات گسترده در منطقه عمومی فاو اصرار داشت. این اختلاف نظر تصمیم گیری را با مشکل مواجه کرده است. پیچیدگی منطقه عملیاتی فاو، متناسب نبودن توان خودی و دشمن به ویژه از جنبه نیروی کادر و رزمنده و امکانات پشتیبانی رزمی و همچنین پافشاری مسئولان کشور برای اجرای عملیاتی تعیین کننده از جمله دلایلی بود که فرماندهان را برای اتخاذ تصمیمی منطقی به تعامل و بحث و بررسی بیشتر واداشته است.

در جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه که با حضور علی شمشخانی (جانشین فرمانده کل سپاه)، محسن رفیق دوست (وزیر سپاه)، رحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی سپاه)، غلامعلی رشید (معاونت عملیات سپاه)، سیدعلی حسینی تاش (رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه)، محمدباقر ذوالقدر (فرمانده قرارگاه رمضان)، ابراهیم سنجقی (نماینده سپاه در ستاد قرارگاه خاتم(ص))، احمد غلامپور (فرمانده قرارگاه کربلا)، مهدی مبلغ (ستاد نیروی زمینی) و حجاریان تشکیل شد، فرماندهان در تلاش بودند که بحث در این باره به نتیجه ای مشخص برسد تا در جلسه دیگری در حضور فرمانده کل سپاه مطرح شود.

طبق یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه، محسن رضایی برادران شمشخانی و رفیق دوست را - که دیشب به اهواز آمدند - در جریان مباحث چند روز گذشته قرار داد. جانشین فرمانده کل سپاه و وزیر سپاه امروز برای آگاهی از نظرهای مسئولان نیروی زمینی سپاه در جلسه آنان حضور یافتند. رحیم صفوی و غلامعلی رشید جمع بندی مباحث گذشته را بازگو کردند که خلاصه آن چنین است:

رحیم صفوی: «صحبتی که عرض می کنم جدید نیست، مطالبی است که در عملیات خیبر،

در عملیات بدر و بعد از عملیات بدر گفته شد، ولی الآن می بینیم که همه آن مطالب فراموش شده و ما داریم باز در یک دوری از مصائب گذشته می افتمیم. ما براساس اعتقاد مکتبی، براساس عقل و براساس حرف امام می جنگیم، این اعتقاد قلبی ماست. ما معتقد هستیم در این جنگ یقیناً نصرت و امدادهای الهی وجود دارد.

صحبتی که از قبل شده و نظر خود فرماندهی نیز هست این است که ما متناسب با توانمان هدفی را انتخاب و جنگ را ادامه دهیم. به این نتیجه رسیدیم که توانمان کم است، اگر ما به توان خودمان توجه نکنیم و بدون حساب روی این توان کار کنیم، ضررهای زیادی می بریم، از تأثیرات مخرب در بین مردم، تا مسئله دار شدن نیروهای بسیجی و...

در هر ناموفقی خط صلح نکبت بار تقویت می شود. هر عملیات ناموفقی دشمن را تقویت و امیدوار می کند. در این باره دو فکر وجود دارد: ۱. استمرار و استراتژی ادامه جنگ متناسب با توان. ۲. گرفتن یک هدف، سپس مذاکرات صلح.

نتایجی که گرفتیم: در منطقه جنوب، هرگونه عملیات گسترده ای خارج از توان، به شکست قطعی ما منجر خواهد شد، چون: غافلگیری نمی تواند رعایت شود.

با توان فعلی ما حداکثر ۵ الی ۶ روز می توانیم با دشمن بجنگیم، ولی دشمن تا یک ماه هم می تواند با ما با وسعت زیاد بجنگد. توان ما از نظر نیرو و امکانات نسبت به دشمن ضعیف است.»

رحیم صفوی در ادامه با اشاره به اینکه دشمن هشیار شده و در منطقه انتخاب شده برای عملیات، متناسب با حرکات ما حرکت می کند و نیز باتوجه به تردیدی که در فرماندهان یگان ها وجود دارد، افزود:

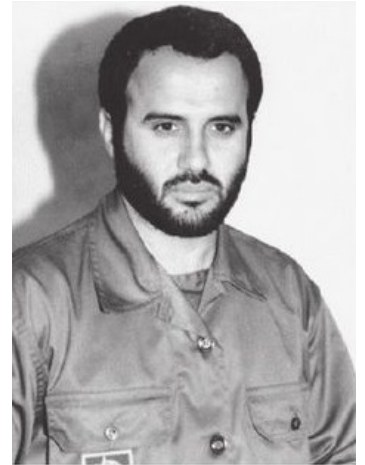
«شرایط (غافلگیری، تک پشتیبانی در جزیره مینو، تهیه نیروهای موردنیاز، تهیه تجهیزات) هم آماده نشده است. پیشنهاد ما این است: ما با این توانی که داریم استمرار عملیات را داشته باشیم. با استفاده از ۲۰ گردان، ۳۰ گردان حتی منطقه ای غیر از جنوب تا ۱۰۰ گردان، بالاخره باتوجه به توان، عملیات ها را ادامه دهیم تا یک سال. در این مدت یک توان مناسب با اهداف بصره - جاده فاو کسب کنیم.

این موضوع را باید مسئولین قبول کنند. عملیات محدود را به عنوان یک وسیله برای رسیدن به هدف می دانیم؛ اگر مسئولین قبول نکنند و پشتیبانی نکنند هیچ پیشرفتی حاصل نمی شود.» (۱)

در ادامه جلسه غلامعلی رشید صحبت کرد که خلاصه آن چنین است: «در طول این یک هفته ما روی برآورد کار کردیم و دو پیشنهاد مطرح کردیم اول حیدر [منطقه هور] را پیشنهاد دادیم سپس پیشنهاد اصلی را مطرح کردیم و گفتیم در جنوب نمی توانیم بجنگیم. ما با یک توان ۸۰ گردان نمی توانیم غافلگیری را رعایت کنیم و قطعاً باید این توان دو برابر تا سه برابر بشود که با یکی بازی کنیم و با دو توان دیگر بتوانیم به طور جدی عمل کنیم. توان ما در مقایسه با سال های قبل به شدت پایین آمده است.»

ص: ۱۶۰

۱-۱. سند شماره ۶۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۸، انتخاب منطقه عملیاتی فدک (فاو)، قرارگاه خاتم(ص)، راوی داوود رنجبر، صص ۱۲۱ - ۱۱۹.

غلامعلی رشید معاون عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص): برای اجرای عملیات در منطقه فاو ۳۰۰ گردان نیرو لازم است.

برادر رشید با اشاره به دو تفکر حاکم در کشور درباره چگونگی ادامه جنگ و تبعات تفکر "جنگ تا یک پیروزی"، تأکید کرد که برای اجرای عملیات در منطقه فاو ۳۰۰ گردان نیرو لازم است. وی افزود: «پیشنهاد ما این است که در جنوب با این وضعیت نمی توان ادامه داد، از روی ناچاری برویم عملیات محدود انجام دهیم، توان خودمان را افزایش دهیم و عملیات در جنوب را آماده کنیم، حداقل برای نیمه دوم سال ۱۳۶۵» (۱)

پس از سخنان رحیم صفوی و غلامعلی رشید - که همه با سکوت کامل گوش می کردند - محسن رفیق دوست شروع به صحبت کرد: «واقعیت ها را من خلاصه برداری کردم:

در حال حاضر ما توان برای اداره بیش از ۸۰ گردان نیرو را نداریم.

حتی اگر شرایط هم به وجود بیاید نمی توانیم در منطقه فاو پیروز شویم.

بدون غافلگیری نمی توانیم بجنگیم؛ غافلگیری هم با این توان ممکن نیست.

توان ما باید حداقل ۳۰۰ گردان باشد.

به مسئولین بگویید ما در جنوب با این توان فعلی نمی توانیم بجنگیم.

ما از روی ناچاری باید به عملیات محدود تن دهیم، و در جنوب هم کارهای عملیات را آماده کنیم، اگر توانستیم نیمه دوم سال ۱۳۶۵ در جنوب می جنگیم.

اگر ما را حمایت کنند که توان ما به ۳۰۰ گردان برسد در سال ۱۳۶۶ جنگ را ممکن است بتوانند (آقایان) تمام کنند. وزیر سپاه پس از این جمع بندی، ضمن بیان اینکه اینها واقعیات است، من هم با شما هم عقیده هستم، اما همه در حال حاضر انتظار یک عملیات گسترده را می کشند، گفت:

«خود شما در پایان جنگ تردید دارید! من می خواهم بگویم که این مسئولیت ما نیست، دیگر نیایم خودمان را شریک کنیم با تصمیم

گیران جنگ؛ ما مأمورین اجرا بودیم در این نظام، وظیفه مان هم جنگیدن بود، جنگ به بن بست رسیده، می خواهند صلح کنند، بروند بکنند، می خواهند جنگ کنند تدبیر بدهند، امکان بدهند، وسیله فراهم کنند، همان که خودتان می گوید. این جوری منتقل کنید نه اینکه بیاییم یک جوری حرکت کنیم که مبادا آنها صلح کنند، از این طرف وسایل صلح خفت بار را برای نظام فراهم کنیم، با روندی که داریم پیش می رویم. من به برادر محسن خواهم گفت که تکلیف جنگ را باید دیگران معین کنند.»

برادر رحیم: «این خیلی خوب است که ما خودمان را جای نظام نگذاریم.»

همان طور که از صحبت کوتاه رحیم صفوی مشاهده می شود، این جلسه با رضایت مسئولان نیروی زمینی سپاه به پایان رسید. (۲)

ص: ۱۶۱

۱-۲. همان، صص ۱۲۲ - ۱۲۱.

۲-۳. همان، صص ۱۲۴ - ۱۲۳.

جلسه دوم امروز درباره بررسی استراتژی عملیاتی جمهوری اسلامی، با دعوت فرمانده کل سپاه، عصرهنگام با حضور محسن رضایی، علی شمخانی، محسن رفیق دوست، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، احمد غلامپور، عزیز جعفری، علی حسینی تاش و محمدباقر ذوالقدر تشکیل شد. خلاصه گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ از این جلسه چنین است:

فرمانده کل سپاه از ابتدا کنترل و هدایت مباحث را در دست گرفت و پس از بیان جمع بندی مباحث گذشته، نتیجه گرفت که اگر توان لازم تأمین نشد، خودبه خود عملیات محدود تبدیل به یک استراتژی خواهد شد. وی سپس از برادران خواست درباره طرح مانور عملیات فاو نظریاتشان را بیان کنند.

عزیز جعفری به نمایندگی از دیگران، درباره طرح مانور عملیات صحبت کرد. محور اصلی سخنان وی درباره نیروی موردنیاز بود که با در نظر گرفتن تک پشتیبانی در جزیره مینو، ۲۵۸ گردان برآورد شده بود. علاوه بر منطقه فدک (فاو) درباره مناطق دیگر از جمله جزیره ام الرصاص و دیگر مناطق عملیات محدود در حال آماده سازی نیز صحبت شد.

سپس محسن رضایی درباره این برآورد سؤال هایی مطرح کرد. از مجموع گفت و گوها مشخص شد که تدبیر او این است که عوامل دیگری از قبیل آتش گسترده، به کارگیری نیروی زرهی، ایجاد دژ و... جایگزین بخشی از نیروی موردنیاز شود و اعتقاد دارد در صورت فراهم شدن این عوامل به نیروی کمتری نیاز خواهد بود.

اشاره به گوشه ای از گفت و گوها مطلب را روشن تر می کند.

محسن رضایی: آیا شما روی نیروی زرهی که ببرید در خط، حساب کرده اید یا نه؟ اگر تانک و نفربر بیاید، در برآورد نیرو برای پدافند تأثیر می گذارد؟

غلامعلی رشید: هرچه امکانات و تجهیزات افزایش یابد، آسیب پذیری ما کمتر خواهد شد. ما برآورد کرده ایم که تا روز سوم ۵۰ دستگاه تانک و ۵۰ دستگاه نفربر به دستمان برسد.

رحیم صفوی: این تا اندازه ای از تلفات ما می کاهد.

محسن رضایی: اگر به جای خاکریز دژ بنزیم و یا یک کانال سی متری بنزیم چه تأثیری در برآورد نیرو دارد؟

غلامعلی رشید: اگر دژ باشد همین نیرو را می خواهد، ولی اگر خاکریز تعجیلی باشد، روز سوم برمی گردیم.

محسن رضایی با تکیه بر مشخصات زمین منطقه و با پیش بینی به کارگیری مؤثر آتش توپخانه و دیگر امکانات در منطقه عملیاتی، در تلاش بود که به طور منطقی حاضران را مجاب کند که می توان نوع جدیدی از جنگ را به دشمن تحمیل کرد.

محسن رضایی: فرض کنیم در این منطقه یک ماه جنگ ادامه داشته باشد و ما هم همه

شرایط را دارا باشیم، در این صورت تلفات عراق در این یک ماه چقدر است؟ دشمن دو چیز را برای خودش می خواهد حفظ کند: زمین و نیرو.

غلامعلی رشید: تلفات دشمن ۲۰ هزار نفر و تلفات خودمان ۶۰ هزار تن کشته و زخمی خواهد بود.

عزیز جعفری: دشمن به دلیل اهمیت زمین تا آخرین نفر خواهد جنگید.

محسن رضایی: می توان این را فرض گرفت که اینجا تعیین کننده شکست ما یا صدام است. صدام خواهد گفت یا فاو یا دیگر هیچ.

غلامعلی رشید: اگر به این نتیجه برسد یک روزه ما را تمام می کند و ما را با شیمیایی به عقب می راند.

محسن رضایی: پس جنگ به بن بست رسیده؟

محسن رضایی در ادامه، با طرح کردن ضرورت به کارگیری شیوه های جدید جنگ، در واقع به این سؤال پاسخ منفی می دهد. وی این نکته را که در گذشته نیز هر جا قدمی موفق برداشته شده به دلیل شیوه جدیدی از جنگ بوده که دشمن فکر آن را نمی کرده است، چنین یادآوری می کند:

«علت موفقیتی که ما در سال دوم جنگ داشتیم این بود که آمدیم یک جنگ جدیدی را علیه دشمن پیاده کردیم. دشمن دقیقاً می دانست ما چه داریم و چه نداریم. بنابراین آنها با اطلاعات ۱۰۰ درصد از موجودی ما، براساس آن آمدند در کشور ما فرم گرفتند.

سال اول جنگ ما می خواستیم با شیوه دشمن حمله کنیم، لذا شکست خوردیم. در سال دوم ما نیامدیم طبق آن جنگی که دشمن انتخاب کرده بود با او بجنگیم؛ اگر این طور شده بود شکست می خوردیم. افتادن ما در نوع جنگی که دشمن انتخاب می کند، افتادن در دهان اژدها است.

ما سال دوم جنگ به هدایت الهی آمدیم و یک جنگ جدیدی را کردیم که دشمن فکر نکرده بود (عملیات های فتح المبین و بیت المقدس).

سال سوم و چهارم که دشمن فهمید، ما را به زمین زد. آمد مطالعه کرد روی جنگ جدید ما، جنگ علیه پیاده، ترمیم خطوط و... لذا تجربه ما را در سال سوم به کار گرفت و جنگ ما دیگر جنگ جدید نبود، چون متناسب با آن، دشمن فرم گرفته بود و دیگر جنگ ما جدید نبود. هر بار و هر لحظه می بینید که یک تاکتیک علیه جنگ ما رشد داد. آمدند با استفاده از علمی که داشتند و تجربه سال دوم، شکل جنگ را تغییر دادند.

درمقابل، ما رفتیم در هور، گفتیم جایی برویم که به توان ضعیف دشمن بزنیم، ما هور را به عنوان یک گذر در نظر داشتیم و قصدمان نبود آنجا بمانیم، ولی به هر حال به یک نوع جدید از جنگ وارد شدیم. قصد این بود که ما در خیبر بلافاصله به نشو و برسیم و عقبه دشمن را بگیریم. این، فرصت می داد که ما ابتکار عمل را به دست بگیریم. در هر حال از جنگ در هور به عنوان یک نوع جنگ جدید می خواستیم استفاده کنیم.

این بحث اگر در رابطه با توان صورت می گیرد به این معنا که با دشمن مسابقه بدهیم، نه بیشتر از آن بشویم بلکه نزدیک بشویم، این اشتباه است، هیچ وقت نمی رسیم. باید توان را در

نوع زمین و نوع اثر در دشمن و... حساب کنیم. باید یک نوعی باشد که دشمن بخورد. اگر شما در قالب قبلی بخواهید بروید جلو معلوم نیست موفق شوید.

ما یک جنگ انقلابی و مردمی داریم، اگر توان مناسب با این جنگ را بتوانیم ارائه دهیم موفق خواهیم بود.»

فرمانده کل سپاه با بیان مطالب دیگر می‌کوشد ضمن مطرح کردن مشکلات و مسائل کلی جنگ، دلایل پافشاری خود را برای اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو بیان کند:

«ما در خیبر گفتیم مملکت را باید بیاوریم در جنگ، به این دلیل بود که ما باید به سلاح و امکانات توجه کنیم. شما که این سابقه را از ما دارید باید بیایید سؤال کنید که برادر محسن، شما چطور شد از این بحث‌ها دست کشیدید، ما جوابتان را می‌دادیم، یا می‌گفتیم عاشورا می‌خواهیم درست کنیم. بایستی هر قدمی که برمی‌داریم کارهای گذشته را تقویت کنیم. الآن فرمانده لشکر مسئله دارد و می‌خواهد با مسئولین صحبت کند. ما دنبال چه هستیم، چه می‌خواهند بگویند؟ فردا هم فرمانده گردان می‌خواهد صحبت کند. باید ببینیم به یک نتیجه‌ای که می‌رسیم چطور اجرا کنیم. ما خطوطی را که دنبال آن هستیم، خونمان [را] هم خواهیم داد، من به دنبال انجام تکلیف هستم.»^(۱)

راوی مرکز مطالعات در اینجا توضیح می‌دهد که لحن برادر محسن و اشکی که آشکارا در چشمش مشاهده می‌شود نشان می‌دهد که وی فشار روحی شدیدی را تحمل می‌کند. در این حالت وی ادامه داد:

«هیچ کس جرئت ندارد به اندازه من با مسئولین برخورد کند. ما به این نتیجه رسیدیم که تغییر دولت شاید به ضرر جنگ باشد، پای آن ایستادیم.»

محسن رضایی در ادامه جلسه استراتژی جنگ را چنین مطرح کرد:

«در رابطه با استراتژی، نه این است که بایستی یک عملیات را رد کنیم و نه اینکه چند عملیات را رد کنیم. آنچه که امام می‌فرماید استمرار جنگ و ادامه جنگ است. اگر امام بفهمد که سپاه می‌گوید تا امکانات نیاید نمی‌جنگد بدترین خاطره تلخ امام خواهد بود. آنچه که مورد نظر امام است، این است که بایستی این جنگ با قدرت ادامه یافته و نتیجه این جنگ سقوط صدام باشد. این طور نیست که تا بغداد سنگریه سنگر باید جنگید، اگر یک جا ۱۰ لشکر عراق را بگیریم می‌بینید که چطور [ارتش عراق فرو] می‌ریزد. از ویژگی‌های استراتژی حضرت امام:

۱. استمرار و ادامه جنگ. ۲. هدف: سقوط صدام. ۳. سرعت.

این جنگ باید با سرعت به پیروزی برسد؛ هنر یک نظامی این نیست که تنها فکر پیروزی باشد، ما اگر در یک جنگ چهل ساله به نتیجه برسیم، خودمان هم از بین رفته ایم. برادران نظامی اگر نتوانند طرح‌هایی که می‌دهند مبتنی بر این استراتژی باشد، طبعاً قابل قبول نیست.»

محسن رضایی درباره حضور مسئولان کشور در جنگ گفت: «از اینکه اینها بیایند در جنگ، منظور چیست؟ بیایند در آن چیزی که ما گیر کرده ایم گیر کنند؟ اگر بگوییم این نظرات را بگیرند و درست قبول کنند، این حرف درستی نیست، ما نمی‌توانیم برادران را اقناع کنیم، برادران باید به شما اعتماد کنند.»^(۲)

۱-۴. همان، صص ۱۲۸ - ۱۲۵.

۲-۵. همان، صص ۱۲۸ - ۱۲۷.

وی درباره ادامه جنگ نیز افزود: «آن توان مناسب با نوع جنگ ما که اگر دیگر آخرش هیچ نتوانستیم از این طریق منظم پیش برویم، جنگ نامنظم می‌کنیم. آن، دیگر آخرین راه است و یک قدم جلوترش هم این عملیات‌های محدود است به عنوان یک استراتژی. آخرین قدم عقب نشینی ما در جنگ نامنظم شاید باشد.»

محسن رضایی در انتها مباحث خود را جمع بندی و چنین نتیجه گیری کرد:

«بنابراین خط کاری ما این است که به هر قیمتی شده، منتها سالمانه، و کاری که می‌کنیم به ثمر برسد، نه کاری که می‌کنیم درست خلاف این باشد. (۱) یا ما جنگ و ادامه آن را قبول داریم و توان سازی برای جنگ را، پس توان سازی برای ما قداست دارد. پس نباید یک کاری بکنیم که در عمل این توان سازی نشود. چون ما در یک پیچیدگی سیاسی، نظامی قرار داریم، احتمال دارد که ما قدم‌هایی برداریم و نوعی عمل کنیم که خلاف عقیده و نیتمان نتیجه بدهد.»

پس ما در این زمینه که توانمان برای جنگیدن افزایش یابد ۱۰۰ درصد مُصر هستیم و به هیچ وجه تسلیم فشارها نمی‌شویم. یک از این پس در مورد طرح‌هایی که ابهام و تردید هست، عمل نخواهیم کرد؛ یقینی هم که می‌گوییم، یقین غالب بچه هاست، وقتی شما اکثریت به یقین برسید برای ما معیار است.

ما بایستی برخورد کنیم، کشور را هل دهیم، فشار بیاوریم و... منتها به نوعی که این کارمان خلاف عقیده خودمان نشود.

مسئله دوم اینکه ما بایستی جنگ را متناسب با توانمان انجام بدهیم ما اگر بتوانیم یک قدم بیشتر برداریم، چون به سرعت عمل نزدیک است بایستی آن را برداریم.

پس باید جنگمان استمرار داشته باشد، همیشه باید در نبرد باشیم، همین عملیات‌های نفوذی، اینها را همیشه می‌شود انجام داد. حداقل استمرار عملیات‌های محدود، سپس عملیات‌های بزرگ تر و مسئله بعد سرعت؛ اگر عملیات فاو را ما بتوانیم الآن انجام بدهیم نباید بگذاریم دو ماه دیگر. اگر فکر می‌کنیم نمی‌شود انجام داد، ندهیم. در رابطه با عملیات‌های قدس [عملیات‌های محدود] اگر می‌بینید نمی‌شود، نکنید؛ بروید جای دیگر که بشود، چرا؟ برای اینکه زمان را از دست ندهیم.

همین جا [منطقه فاو] هم اگر برویم پای کار و به فکر هیچ چیزی نباشیم و بعد برویم، یا شکست بخوریم، این خلاف سرعت عمل است، یا اینکه برویم پای کار و نشود باز این خلاف سرعت است و اگر انجام ندهیم و هیچ عملی نکنیم، آن باز خلاف سرعت عمل است. اگر بتوانیم اینجا [فاو] را عمل کنیم، ولی انجام ندهیم ممکن است ما یک سال زمان را از دست بدهیم، ولی اگر برویم پای کار و برگردیم ممکن است شش ماه زمان از دست بدهیم.

از برادران می‌خواهم بنشینید و در بالا بردن توان طرح بدهید... نکته دیگر اینکه روی عملیات محدود فکر کنید. (۲)

ص: ۱۶۵

۱- منظور از کار، توجیه مسئولان کشور به مشکلات و نیازهای جنگ است.

۲- ۶. همان، صص ۱۲۹ - ۱۲۸.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در پایان گزارش این جلسه نوشته است: «در مجموع جلسه مذکور، جلسه ای سنگین بود، چه در مباحث طرح مانور و چه در مطرح شدن مسائل کلی جنگ و استراتژی جنگ و مشکلاتی در این زمینه که فرمانده کل سپاه بیان کرد، ولی پس از جلسه به خوبی احساس می شد که برادران هنوز مطلوب خود را نگرفته و همچنان در انتظار نتایج قطعی اند.»^(۱)

۱

رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه امروز در نامه ای به ستاد قرارگاه های چهارگانه و یگان های تابعه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بر ضرورت استفاده از حمام های رفع آلودگی شیمیایی در عملیات آتی (فاو) تأکید کرد. در این نامه آمده است: «نظر به نیاز یگان های پدافند ش.م.ر. [شیمیایی، میکروبی، رادیو اکتیو (هسته ای)] به حمام رفع آلودگی جهت استفاده مصدومین ش.م.ر. ضروری است ترتیبی اتخاذ نمایند که حمام های قرارگاه و یگان های تابعه در مواقع عملیات در اختیار یگان های پدافند ش.م.ر. گذاشته شود تا در ایستگاه رفع آلودگی مورد استفاده قرار گیرد.»^(۲)

۲

اقدام نیروی دریایی ایران به مجبور کردن یدک کش هلندی برای انتقال کشتی یونانی کاناریا - که هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفته بود - به جزیره سیری، با اعتراض دولت هلند روبه رو شد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه: «منابع رسمی امروز در لاهه اعلام کردند: حسین تاج گردون، سفیر ایران در لاهه، به وزارت امور خارجه هلند احضار شد و یادداشت اعتراض آمیز هلند به مقامات ایرانی در مورد توقیف یدک کش آمستردام - که به صاحب هلندی اش ویجس مولر تعلق دارد - تسلیم سفیر ایران شد. هلند معتقد است که هیچ چیز نمی تواند توقیف یک کشتی را در آب های بین المللی توجیه کند. آمستردام یکی از یدک کش های ویجس مولر است که در خلیج [فارس] مستقر می باشد. این یدک کش، کشتی یونانی کاناریا را که یک موشک اگزوسه عراقی به آن اصابت کرده بود یدک می کرد، نیروی دریایی ایران آن را مجبور به پیوستن به جزیره سیری واقع در آب های داخلی ایران کرده است.»^(۳)

رادیو اسرائیل در این باره گفت: «این کشتی همراه با دو کشتی یدک کش دیگر هلندی نفتکش غول آسای کاناریا را که در نزدیکی سواحل ایران هدف موشک های عراقی قرار گرفته بود، برای تعمیر به سوی بحرین می کشیدند. مقامات هلندی گفتند، نیروی دریایی ایران در آب های بین المللی بر این یدک کش مسلط گردیده و به این ترتیب قوانین بین المللی را زیر پا گذاشته است. از هنگام ورود این یدک کش به جزیره سیری ارتباط مقامات هلندی با آن قطع شده است.»^(۴)

اما نشریه رویدادها به نقل از رویتر نوشته است: «یدک کش مذکور مجهز به رادارهای قوی مخابراتی بوده و طبق اظهارات مقامات ایران، دستگاه های فوق مخصوص جاسوسی می باشد.»^(۵)

ص: ۱۶۶

۱-۷. همان، ص ۱۲۹.

۲-۸. مأخذ ۶، ص ۲۳؛ و - سند شماره ۲۶۱۸۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۹، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۵.

۳-۹. مأخذ ۶، ص ۲۱.

۴-۱۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

۵-۱۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۲.

اقدامات امروز گروه های ضدانقلاب در غرب کشور، خساراتی را به نیروهای خودی تحمیل کرد. همچنین درگیری دو گروه دمکرات و کومه له امروز نیز ادامه یافت. چند تن از عناصر دمکرات نیز خود را تسلیم کردند.

به نوشته نشریه روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، نیروهای ژاندارمری که در منطقه عمومی سردشت در مسیر شیندرا درحال عبور بودند در کمین افراد گروه های ضدانقلاب افتادند. در این کمین ۷ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند و یک نفر مجروح شد. (۱)

نیروهای خودی امروز در منطقه جباران (در حوالی سردشت) و روستای ترمکچی (از توابع شهر تکاب) با عناصر ضدانقلاب و چته های حزب دمکرات درگیر شدند. (۲) که این درگیری ها بدون تلفات خاتمه یافت. (۳)

به نوشته نشریه رویدادها و تحلیل، در یکی از روستاهای اطراف مهاباد دو برادر به جرم همکاری با سپاه پاسداران به دست افراد ضدانقلاب به شهادت رسیدند. (۴)

دو تن از نیروهای پایگاه افراسیاب در اطراف سنندج، امروز بر اثر برخورد با مین و انفجار آن مجروح شدند. (۵)

در شهر سنندج یک مغازه دار به دست فردی که صورت خود را پوشانده بود، ترور و مجروح شد. (۶)

عوامل حزب دمکرات در ساعت ۶ صبح، با افراد گروه کومه له درگیر شدند که این درگیری تا ساعت ۱۲ ظهر ادامه داشت. پس از آن چته های گروه کومه له با به جا گذاشتن ۲۹ جنازه، در منطقه پراکنده شدند تا راهی برای فرار به سمت عراق پیدا کنند. (۷)

امروز در شهر پیرانشهر فرمانده لک ۱ از هیز آواره (از واحدهای نظامی حزب دمکرات) و یک تن دیگر از نیروهای این حزب خود را تسلیم نیروهای خودی کردند. (۸) همچنین در منطقه سقز دو تن دیگر از عوامل حزب دمکرات (از هیز عزیز یوسفی) خود را تسلیم رزمندگان کردند. (۹)

شیوه های عملی برای بسیج ۱۰ میلیون دانش آموز ایرانی، در هم اندیشی مدیران کل آموزش و پرورش سراسر کشور که با حضور آقایان اکرمی وزیر آموزش و پرورش، رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران و رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران امروز در اهواز برگزار شد، مورد بررسی قرار گرفت. (۱۰)

به نوشته روزنامه اطلاعات، اولین هم اندیشی مدیران کل آموزش و پرورش هم زمان با سالروز رحلت پیامبر اسلام (ص) و شهادت امام حسن مجتبی (ع) و امام رضا (ع)، امروز در اهواز آغاز به کار کرد و به مدت سه روز ادامه خواهد داشت. در آغاز این همایش وزیر آموزش و پرورش برنامه های آن را تشریح کرد و با اشاره به اینکه اولین روز این هم اندیشی به مسائل جنگ اختصاص دارد، گفت:

ص: ۱۶۷

- ۲-۱۳. مأخذ ۱۱، ص ۲۱.
- ۳-۱۴. سند شماره ۲۰۰۰۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۵، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۲.
- ۴-۱۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۴، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۴۱.
- ۵-۱۶. همان، ص ۴۰.
- ۶-۱۷. مأخذ ۱۱، ص ۲۴.
- ۷-۱۸. سند شماره ۲۰۰۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۸، ۲۸/۸/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.
- ۸-۱۹. مأخذ ۱۵.
- ۹-۲۰. مأخذ ۱۴، ص ۳.
- ۱۰-۲۱. روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۴، اهواز - خبرنگار کیهان، ص ۲۳.

برنامه های بعد از انقلاب باید متناسب با شرایط کنونی که ما در حال جنگ هستیم، تنظیم شود.

سپس فرمانده کل سپاه پاسداران ضمن بیان ضرورت حضور آموزش و پرورش در جبهه های جنگ، بر لزوم رفع مشکلات و پاسخ به نیازهای مجتمع های دانش آموزی جنگ تأکید کرد و نقش آموزش و پرورش را در ساختن نسل آینده انقلاب یادآور شد.

وی گفت: آموزش و پرورش در خالص کردن دانشگاه نقش اصلی را بازی می کند، زیرا اگر ما بتوانیم نسل آینده را که درحقیقت بدنه اصلی انقلاب است، از گهواره آموزش و پرورش خالص و سالم بیرون آوریم، بنا و ساختمان انقلاب را محکم و استوار ساخته ایم. وی همچنین بر لزوم شرکت اقشار مختلف مردم ایران در سازماندهی دفاع کشور تأکید کرد و گفت: اگر ما امروز بتوانیم با دشمنان با قدرت برخورد کنیم، آینده ای خوب خواهیم داشت.

در ادامه وزیر سپاه پاسداران با مروری بر جنگ و اینکه هم امریکا و هم شوروی دشمن ما هستند، به پیشرفت های به دست آمده در ساخت ابزار و آلات جنگی در ایران اشاره کرد و افزود: به محض اینکه شنیده شد ما داریم روی ساخت موشک کار می کنیم، هفته ای نیست که به ما پیشنهاد فروش موشک ندهند. علاوه بر آن، ما کار ساخت را روی اکثر سلاح های نظامی شروع کرده ایم.

رفیق دوست سپس ضمن تأکید بر لزوم آموزش دادن به همه مردم به ویژه دانش آموزان، از مسئولان آموزش و پرورش خواست نیروهایی را که استعداد فرماندهی و رزمی دارند به دانشگاه سپاه معرفی کنند تا بتوان از نبوغ آنها استفاده کرد.^(۱)

۱

امام خمینی فرمانده کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، طی حکمی حجت الاسلام علی اکبر محتشمی پور وزیر کشور را به سمت سرپرستی کمیته های انقلاب اسلامی در سراسر کشور منصوب کرد.^(۲) این انتصاب در پی نامه وزیر کشور به امام خمینی در مورد تعیین سرپرستی کمیته ها صورت گرفت.^(۳) متن حکم امام خمینی در پاسخ به نامه وزیر کشور چنین است:

«بسمه تعالی

با تشکر از خدمات جناب حجت الاسلام آقای ناطق نوری، جناب حجت الاسلام آقای محتشمی را به سرپرستی کمیته های انقلاب اسلامی در سراسر کشور منصوب نمودم. امید است با همکاری افراد کمیته ها و حضرات روحانیون که در این نهاد هستند، موفق به خدمت به اسلام و مسلمین گردند.

۲۱ آبان ۱۳۶۴

روح الله الموسوی الخمينی»^(۴)

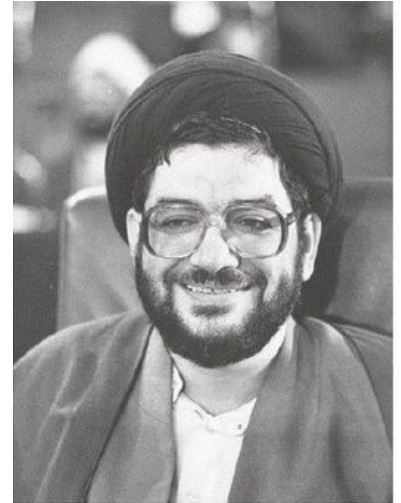
ص: ۱۶۸

۱- ۲۲. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۲۳. همان، ص ۳.

۳- ۲۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۴- ۲۵. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار حضرت امام خمینی)، جلد ۱۹، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار

انتصاب حجت الاسلام علی اکبر محتشمی پور به سمت سرپرستی کمیته‌های انقلاب اسلامی با حکم امام خمینی

متن نامه حجت الاسلام علی اکبر محتشمی پور وزیر کشور - که در تاریخ ۱۹ آبان ۱۳۶۴ نگاشته شده - چنین است:

«باسمه تعالی

محضر مقدس رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت آیت الله العظمی امام خمینی دامت بقاء الشریف.

احتراماً معروض می دارد براساس تبصره یک ماده واحده راجع به اصلاح لایحه قانونی معافیت پاسداران کمیته ها از انجام خدمت وظیفه مصوب سی و یکم فروردین ماه ۱۳۶۱ مجلس شورای اسلامی، کمیته های انقلاب اسلامی یکی از نیروهای انتظامی است که در چارچوب اساسنامه ای که به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید، زیر نظر وزارت کشور به فعالیت خود ادامه خواهند داد. از طرفی اساسنامه مورد نظر هم اکنون در دست بررسی می باشد. لذا تقاضا دارم مقرر فرمایید هر گونه مصلحت می دانند مسئولیت این نیروی انتظامی را ابلاغ فرمایند. علی اکبر محتشمی وزیر کشور.» (۱)

به نوشته نشریه گزارش «آقای سالک (سرپرست کمیته های انقلاب اسلامی) در یک سخنرانی در کمیته گفته است: "ما مظلوم واقع شدیم. درست است که آقای ناطق (وزیر کشور سابق) خودشان تمایل به رفتن داشتند، اما نبایستی با رفتن ایشان موافقت می شد." وی تلویحاً خاطر نشان کرده است که با وزیر جدید نمی تواند کار کند.» (۲)

۱

اقدام مجلس خبرگان به انتخاب آیت الله منتظری برای جانشینی امام خمینی را امروز یکی از نمایندگان این مجلس اعلام کرد. (۳)

حجت الاسلام قریشی یکی از نمایندگان آذربایجان غربی در مجلس خبرگان، در سخنرانی امروز خود در مسجد اعظم ارومیه با اشاره به اجلاس اخیر مجلس خبرگان گفت: در این اجلاس با اکثریت نزدیک به اتفاق آراء، نمایندگان آیت الله العظمی منتظری را به مقام نیابت ولایت فقیه انتخاب کردند. وی افزود: در این اجلاس ۷۰ نفر شرکت داشتند که با ۶۵ رأی موافق این تصمیم اتخاذ شد و در شرفیابی

نمایندگان مجلس خبرگان به محضر امام امت، به اطلاع حضرت امام نیز رسید.

ص: ۱۶۹

۱- ۲۶. مأخذ ۲۴.

۲- ۲۷. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۳، ۱۳۶۴/۸/۲۵، ص ۱۷.

۳- این انتخاب روز ۱۸ آبان ۱۳۶۴ انجام شد که شرح آن در روزشمار همان روز درج شده است.

وی اضافه کرد: از سیمای حضرت امام نیز معلوم بود که از این انتخاب مسرور هستند.

حجت الاسلام قریشی در ادامه سخنان خود یادآور شد: «باینکه اخیراً آیت الله العظمی منتظری طی نامه ای به آیت الله مشکینی رئیس مجلس خبرگان خواسته بود که موضوع تنها در رابطه با ایشان مطرح نشود، ولی در سخنرانی هایی که حدود ۳۰ تا ۴۰ نفر از نمایندگان انجام دادند بر انتخاب حضرت آیت الله العظمی منتظری برای این مقام تأکید کردند و در نتیجه در رأی گیری، ایشان با ۶۵ رأی به این مقام عالی انتخاب شدند.» (۱)

همچنین به نوشته نشریه گزارش: «در جلسه اخیر (اجلاسیه سوم) مجلس خبرگان، ماده واحده ای که از جلسه قبل در دستور کار مانده بود، با اکثریت بیش از دوسوم آرا به تصویب رسید. این مصوبه که در مورد رهبری آینده می باشد، حاوی این نکته است که مقام رهبری به صورت شورایی نخواهد بود و آیت الله العظمی منتظری این مقام را خواهند داشت. همچنین طی نامه ای که توسط ۵۳ تن از خبرگان امضا شده و برای امام ارسال گردیده است، زعامت و رهبری آیت الله منتظری که مدنظر مردم نیز می باشد به اطلاع ایشان رسانده شد.» (۲)

۱

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس «یکی از هشت تن متهمین غیر نظامی که در یک پایگاه هوایی نیروی دریایی امریکا واقع در شمال جزیره سن دیه گو کار می کنند، امروز به جرم خود در مورد ربودن قطعات یدکی جت های جنگنده نیروی دریایی امریکا جهت ارسال آنها به ایران اعتراف کرد. پدر و کیتو که کارمند غیر نظامی انبار این پایگاه می باشد، به ربودن قطعات یدکی هواپیماهای اف ۱۴ از پایگاه هوایی مذکور و دادن این قطعات به دستیارانش، که گفته می شود آنها نیز قطعات فوق را به ایران ارسال کرده اند، متهم شده است.» (۳)

در ادامه گزارش یونایتدپرس آمده است: «فیلیپ هالپرن معاون دادستانی امریکا گفت: گرچه کیتو به طور مستقیم در ارسال این قطعات به ایران شرکت نداشته است، لکن وی برای متهم تقاضای هفده سال زندان خواهد کرد. هالپرن افزود: دولت نیز از تعیین هفده سال زندان برای متهم حمایت کرده است و این نشان دهنده اهمیت و جدی بودن جنایاتی است که تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

دو ملوان نیروی دریایی که در ناو هواپیما بر کیتی هاوک کار می کردند، نیز از دیگر متهمین می باشند. این ناو نیز در پایگاه سن دیه گو، مستقر است.» (۴)

۲

سفر رئیس جمهور ترکیه به امارات متحده عربی و سفر حاکم قطر به لندن ظاهراً بخشی از فعالیت های دیپلماتیکی است که بعد از اجلاس سران کشورهای شورای همکاری خلیج فارس و تأکید آنها بر ضرورت خاتمه جنگ شروع شده است. از سوی دیگر، اظهارات حاکم کویت در پافشاری بر

ص: ۱۷۰

۱- ۲۸. دفتر سیاسی نمایندگان امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۰، ۲۸/۸/۱۳۶۴، صص ۳۶ و ۳۷.

۲- ۲۹. مأخذ ۲۷، ص ۱۶.

۳- ۳۰. مأخذ ۲۸، صص ۱۸- ۱۷.

حمایت از حکومت عراق نیز ظاهراً روی دیگر سکه این اقدامات است که علاوه بر هماهنگی با سیاست بین المللی برای فشار بر ایران، ناشی از ترس حاکم کویت از حکومت صدام است.

کنعان اورن رئیس جمهور ترکیه، به هنگام پرواز به امارات متحده عربی در مصاحبه ای به خبرنگاران گفت: ما نیز از جنگ ایران و عراق ناراحت هستیم زیرا در منطقه ای نزدیک مرزهای ما انجام می گیرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از بولتن خبرگزاری ترکیه آناتولی گزارش داد که کنعان اورن گفته است: ما نیز همواره در آرزوی خاتمه جنگ ایران و عراق هستیم ولی راهی برای خاتمه دادن به آن پیدا نکردیم. تصور می کنم این جنگ از جنگ جهانی نیز بیشتر به طول خواهد انجامید.^(۱)

یونایتد پرس نیز از ابوظبی گزارش داد: کنعان اورن و شیخ زاید رئیس امارات متحده عربی خواستار پایان گرفتن جنگ ایران و عراق شدند.

خبرگزاری امارات به نقل از راشد عبدالله وزیر خارجه این کشور گفت: رهبران دو کشور از رهبران ایران و عراق خواستند برای حل و فصل مسالمت آمیز جنگ پنج ساله بکوشند.^(۲)

همچنین رادیو بی بی سی در گزارشی درباره قصد حاکم قطر از سفر به لندن اعلام کرد: انتظار می رود که جزئیات مذاکرات اعضای شورای همکاری خلیج [فارس] و امکانات پایان دادن به جنگ ایران و عراق در سفر شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر و دیدار با مارگارت تاچر نخست وزیر بریتانیا، مورد تبادل نظر قرار گیرد. امیر قطر امروز به لندن سفر می کند.^(۳)

از سوی دیگر، مواضع کویت، یکی از شش عضو شورای همکاری خلیج فارس، در ظاهر حاکی از مخالفت این کشور با تصمیمات اخیر این شورا است. شیخ جابر الاحمد امیر کویت امروز در دیدار با سردبیران روزنامه های کویت گفت: اعضای شورای همکاری خلیج فارس تصمیم گرفته اند تا پیشنهاد میانجیگری مشترک خود را برای پایان دادن به جنگ پنج ساله بین ایران و عراق احیا کنند. شیخ جابر افزود: عراق مدت طولانی است که به ما پاسخ قابل قبولی داده است و ما هم اکنون کوشش ها و تماس های خود را با ایران همسایه مسلمان خود تعقیب می کنیم تا ببینیم آیا موضعش مبنی بر عدم پذیرش هرگونه میانجیگری را تغییر داده است یا خیر.^(۴)

امیر کویت اضافه کرد: رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج (فارس) درصدد برآمدند فعالیت و کوشش های کمیته های میانجی جهت پایان دادن به این جنگ با هدف حفظ منافع ملل دو کشور و ملل منطقه را احیا کنند، چون احساس می شود که برای بازگرداندن صلح و ثبات به منطقه و دستیابی به ثبات و تحقق رفاه ملل آن، جلوگیری از ادامه جنگ ضرورت دارد.^(۵)

هرچند به گفته امیر کویت این رهبران حفظ منافع ملل دو کشور را ضروری می دانند، اما به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت، امیر کویت در سخنان خود که در شماره امروز روزنامه کویتی الوطن به چاپ رسیده، گفته است: ما هرگز از حمایت عراق دست برنخواهیم داشت.^(۶)

ص: ۱۷۱

۱- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۸، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۸، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۳. مأخذ ۲۲، ص ۲۰.

۳- ۳۴. مأخذ ۳۲، ص ۳، رادیو بی بی سی، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

۴-۳۵. مأخذ ۳۲، صص ۴-۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

۵-۳۶. مأخذ ۱۰، ص ۷، رادیو کویت، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

۶-۳۷. مأخذ ۹، ص ۶، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

همچنین نشریه رویدادها، در گزارشی درباره مخالفت کویت با تصمیم اخیر شورای همکاری خلیج فارس آورده است: «در اجلاس اخیر مسقط که شورای همکاری تصمیم به بهبود روابط خود با ایران گرفت، امیر کویت چون موافقتی با این تصمیم نداشت، موضع گیری منفردی را پس از این اجلاس در ملاقات با مدیران جراید اتخاذ نمود. وی در این ملاقات گفت: روابط ما با عراق خوب است و از آن عقب نشینی نمی کنیم و به تضمین امنیتی از جانب ایران برای کشورهای خلیج فارس و دست برداشتن از حمایت عراق گوش نمی دهیم.»^(۱)

۱

خط جدید شورای همکاری خلیج فارس در جهت کاهش دشمنی با ایران، امروز نیز در رسانه های غربی مورد توجه قرار گرفت. این رسانه ها امروز تعویق سفر یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجی عمان به ایران و نیز دعوت وزیر امور خارجه عربستان از دکتر ولایتی برای سفر به ریاض را منعکس کرده اند.

رادیو بی بی سی اعلام کرد: «قرار بود یوسف العلوی ابتدا به تهران برود، اما در آخرین لحظه تصمیم گرفت که به بغداد سفر کند. گفته می شود اهمیت این تغییر تصمیم آن است که رهبران عرب کرانه خلیج فارس قصد دارند قبل از مذاکره با ایران، از نظر ادامه پشتیبانی سیاسی خود به دولت عراق اطمینان خاطر دهند. انتظار می رود که جزئیات مذاکرات اعضای شورای همکاری خلیج [فارس] و امکانات پایان دادن به جنگ ایران و عراق در مذاکره امیر قطر و نخست وزیر بریتانیا مورد تبادل نظر قرار بگیرد. امیر قطر امروز به لندن سفر می کند.»^(۲)

این رادیو همچنین افزود: «تاریخ ورود یوسف العلوی به تهران پنهان نگاه داشته شده بود، اما یک ساعت قبل از ورود وی به بغداد، در تهران اعلام شد که برنامه سفر او به تقاضای مقامات ایران به تعویق افتاده است. قطعنامه نهایی کنفرانس شورای همکاری خلیج که هفته گذشته در مسقط انتشار یافت، از نظر مقامات ایران رضایت بخش بود، اما برای مذاکره با وزیر مشاور در امور خارجی عمان، اشتیاق زیادی نشان داده نشد. ظاهراً مقامات ایران در مورد قبول یا رد پیشنهادات جدید شورای همکاری خلیج برای آغاز مذاکرات درباره جنگ ایران و عراق، هنوز هم تصمیم قاطعی اتخاذ نکرده اند. پیشنهادات شورای همکاری خلیج در ملاقات یوسف علوی عبدالله وزیر مشاور در امور خارجه عمان با کاردار سفارت ایران در مسقط مطرح شده و به اطلاع مقامات ایران رسیده است.

هم زمان با آن، وزیر خارجه عربستان سعودی دیروز پیام تازه ای برای دکتر ولایتی وزیر خارجه ایران فرستاده که متن این پیام هنوز فاش نشده است. اما گزارش های غیررسمی حاکی است که تصمیمات کنفرانس شورای همکاری خلیج [فارس] به اطلاع دکتر ولایتی رسانیده شده و از او دعوت شده است که برای مذاکره در این مورد به ریاض سفر کند.

قبلاً این موضوع فاش شده بود که ایران پیام های جداگانه ای برای رهبران کشورهای عضو

ص: ۱۷۲

۱- ۳۸. مأخذ ۲۸، ص ۵.

۲- ۳۹. مأخذ ۳۲، ص ۳، رادیو بی بی سی، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

شورای همکاری خلیج فرستاده و آمادگی خود را برای هرگونه همکاری با این سازمان به منظور مبارزه با نفوذ خارجی به خصوص امپریالیسم امریکا و صهیونیسم اعلام کرده است. حتی گزارش داده شده است که ایران پیشنهاد پیوستن به شورای همکاری خلیج [فارس] و یا امضای پیمان همکاری و عدم تجاوز با این شورا را عنوان کرده است.

به نظر مقامات جمهوری اسلامی ایران همکاری نزدیک با شورای خلیج [فارس] نباید به دعوت از این شورا برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق تعبیر شود و هدف ایران از مطرح کردن پیشنهاد همکاری آن بوده است که کشورهای عضو شورای همکاری خلیج دریابند که ایران تهدیدی برای صلح منطقه نیست و عراق است که با حمله به تأسیسات نفتی و کشتی های نفتکش عدم امنیت ایجاد می کند.

حمله به کشتی های تجاری که در گذشته به وسیله هواپیماهای ناشناس انجام می شد و نیروی هوایی ایران را مسبب آن «می دانستند، اکنون کاملاً متوقف شده است.»^(۱)

خبرگزاری فرانسه نیز از مسقط گزارش داد: «یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجی عمان پس از دیدار از عراق، به خبرنگاران در مسقط تصریح کرد که وی با پرزیدنت صدام حسین تفاهم کامل نسبت به ادراک شش دولت عضو شورای همکاری خلیج [فارس] که در جست و جوی یافتن امکانات پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق هستند، ملاحظه کرده است. العلوی قبل از عزیمت از بغداد نیز تأکید کرده بود که در نزد پرزیدنت صدام حسین و مسئولان عراقی کردار کاملاً مثبتی برای آرام ساختن اوضاع و پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق مشاهده کرده است. [...] رئیس دیپلماسی عمان که باید ابتدا برای مطلع ساختن رهبران ایران از نتایج اجلاس سران شورای همکاری خلیج به تهران می رفت، به گفته منابع عموماً مطلع، سفر العلوی به تهران هنوز به قوت خود باقی است. منابع رسمی ایران و منابع دیپلماتیک در تهران تأکید می کنند که در جریان این دیدار نیستند.»^(۲)

درحالی که این تلاش ها برای بهبود روابط با ایران و نیز اقدامات مقدماتی برای میانجیگری در جنگ عراق و ایران صورت می گیرد، اما به نوشته روزنامه گاردین چاپ انگلیس، دیپلمات های غربی درمورد موفقیت این تلاش ها بدبین اند. خبرنگار این روزنامه در کویت، در گزارشی نوشته است: «جمهوری اسلامی ایران احتمالاً به آتش بس محدودی که واگذاری امتیازات استراتژیک کمی در بر داشته باشد، رضایت خواهد داد، اما برای عراق چیزی کمتر از آتش بس کامل و مذاکرات صلح قابل قبول نیست. وی می افزاید: عمان که ریاست شورای همکاری را در سال جاری به عهده دارد، در شرایط بهتری برای میانجیگری قرار دارد، زیرا برخلاف کویت و عربستان سعودی، مستقیماً از عراق حمایت نمی کند.»^(۳)

ص: ۱۷۳

۱- ۴۰. مأخذ ۱۰، ص ۳، رادیو بی بی سی، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۱. مأخذ ۳۲، ص ۲، مسقط - خبرگزاری فرانسه، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۲. همان، صص ۳ - ۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

نماینده دائمی عراق در سازمان ملل متحد امروز دو نامه برای دبیرکل این سازمان ارسال کرد. در نامه اول، بمباران نقاط غیرنظامی اهواز چنین توجیه شده است: «به اطلاع جناب عالی می‌رسانم که ۳۰ جنگنده نیروی هوایی عراق صبح ۶ نوامبر ۱۹۸۵ (۱۵ آبان ۱۳۶۴)، مجتمع آهن و فولاد نورد و یک مرکز کشتی‌سازی را که در ساخت کشتی‌های جنگی ایران فعالیت داشت، منهدم کردند. این حمله یکی از حملات عراق علیه تأسیسات اقتصادی ایران که نقش فعالی در جنگ تحمیلی رژیم ایران علیه عراق داشتند، به شمار می‌رود. عصمت کتانی» (۱).

در نامه دوم وزیر خارجه عراق از وضعیت اسیران عراقی و محاکمه چند تن از آنان ابراز نگرانی کرده است: «به دنبال جنایاتی که در اردوگاه گرگان در ۱۰ اکتبر ۱۹۸۴ (۱۸ مهر ۱۳۶۴)، علیه اسیران عراقی جنگ در ایران صورت گرفت... اسیران ما از حمایت این سازمان محروم شده‌اند و اطلاعی از اسیران و سرنوشتی که دچار شده‌اند، در دسترس نیست... روزنامه ایرانی کیهان در ۲۳ اکتبر ۱۹۸۴ (۳ آذر ۱۳۶۴) اسامی ۷ اسیر عراقی را منتشر و اعلام کرده که ایران آنها را به عنوان بعضی‌هایی که اسیر را علیه نگهبان اردوگاه تحریک کرده‌اند، محاکمه می‌کند... از جناب عالی درخواست می‌نمایم که با مقامات ایران تماس حاصل کنید و ما را از اطلاعات کسب شده در مورد سرنوشت آنان مطلع سازید. طارق عزیز» (۲).

خبرگزاری فرانسه در گزارشی از اختناق و سرکوب شدید مخالفان حکومت عراق، به نقل از یک اطلاعیه مطبوعاتی که "جامعه دفاع از ملل" امروز در شهر گوتن گن آلمان غربی منتشر کرد، آورده است: «ارتش عراق در پی تظاهرات مخالفین رژیم صدام اقدام به اعمال اختناق شدید در چندین شهر کردستان کرد. بنا بر این گزارش طی یک تجسس سه روزه که در ماه سپتامبر (شهریورماه) گذشته در شهر سلیمانیه برای یافتن مخالفین صدام انجام گرفت، رژیم عراق ۹۰۰ کودک ده تا چهارده ساله را مورد بازجویی قرار داد. براساس این اطلاعیه که به تأیید چندین حزب در عراق نیز رسیده است، در این عملیات صدها تن بازداشت و ۳ کودک کشته شدند.

در اواخر ماه اکتبر (اوایل آبان ماه) نیز تظاهرات چندین شهر کردنشین عراق سرکوب شد و ۲۰۰۰ تن ناپدید شدند. در همین حال، سازمان دفاع از حقوق بشر، اختناق رژیم صدام در منطقه کردستان عراق را به علت پیشروی نیروهای ایرانی در منطقه مرزی در نزدیکی رواندوز دانست و افزود: این اختناق به عزم راسخ رژیم صدام مبنی بر کاهش هرگونه مخالفت استقلال طلبانه مربوط می‌شود.

سازمان دفاع از حقوق بشر اعلام کرد: تظاهراتی که در روز چهارم نوامبر (۱۳ آبان) توسط رژیم عراق بر پا شده بود، به یک ضدتظاهرات مبدل شد که یک هفته بعد اعدام ۱۶۰ تن را به دنبال داشت» (۳).

ص: ۱۷۴

۱- ۴۳. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۴، تهران، ۱۳۸۷، ص ۲۹۱، سند شماره ۱۲، S/۱۷۶۲۵/۱۹۸۵ نوامبر ۱۹۸۵.

۲- ۴۴. همان، ص ۲۹۲، سند شماره ۱۲، S/۱۷۶۲۶/۱۹۸۵ نوامبر ۱۹۸۵.

۳- ۴۵. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۲۳/۸، ص ۲.

همکاری های اقتصادی و تسلیحاتی عراق و یونان و موافقت هند با تعویق مجدد بازپرداخت بدهی عراق، بخش کوچکی از حمایت های جهانی از حکومت عراق است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از آتن گزارش داد: «یک هیئت یونانی به سرپرستی یانوس پاپانتونیو، معاون امور اقتصادی این کشور به منظور مذاکره با مقامات عراقی در مورد بهبود روابط و همکاری صنعتی و تجاری میان دو کشور، امروز عازم بغداد شد. به گزارش خبرگزاری یونان، شرکت صنعتی پیرکال گزارش های مربوط به فروش گلوله توپ به عراق را با قیمتی نازل تر از حدی که به ارتش این کشور می فروشد، تکذیب کرد. این شرکت طی بیانیه ای اعلام کرد: تمام عملیات صادراتی این شرکت با اطلاع دولت صورت می گیرد و هیچ واسطه ای هم در این کار دخالت ندارد و معامله مستقیماً با بغداد انجام می شود.»^(۱)

گزارش دیگر خبرگزاری جمهوری اسلامی حاکی است: «دهلی نو با درخواست بغداد مبنی بر تعویق مجدد بازپرداخت دو بدهی عراق به هند که یک بار نیز در دو سال پیش به تعویق افتاده بود، موافقت کرده است. این توافق در دیدار امروز مسئولین عالی رتبه و مقامات هند و عراق حاصل شده است. اولین قسط این بدهی ها که قرار بود در مردادماه پرداخت شود، اینک قرار است در دهم دی ماه به صورت ارسال نفت و گوگرد از عراق به هند پرداخت شود. هند که هم اکنون با دشواری های اقتصادی روبه رو است، بهره اضافی این وام را به عراق بخشیده است.»^(۲)

موافقت نامه درازمدت فروش نفت ایران به آلمان، امروز به امضا رسید. گزارش (نشریه واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم) در این باره نوشته است:

«ایران اعلام کرد یک موافقت نامه درازمدت چند میلیارد دلاری با آلمان امضا نموده که به موجب آن ایران نفت خود را با بهای تخفیف داده شده بازیافتی (نت بک) به شرکت نفت آلمان خواهد فروخت. در این باره نشریه میدل ایست اکونومیکس دایجست گزارش داد: این معامله مربوط به فروش ۱۵۰ هزار بشکه نفت در روز است و بهای آن براساس بهای واقعی بازار برای فرآورده های پالایش شده، بدون هزینه های حمل و نقل و پالایش در نظر گرفته شده است. مید می افزاید: شرکت نفت آلمان که مجاز به تمدید قرارداد ۱۲ ماهه ۴/۱ میلیارد دلاری به مدت ۵ سال دیگر است، خواهان افزایش حجم روزانه آن به میزان ۲۵۰ هزار بشکه می باشد. این اقدام بیانیه ماه گذشته محمد غرضی وزیر نفت وقت ایران را نقض می کند. این بیانیه حاکی از آن بود که ایران به تمام قراردادهای نت بک خود در پایان سال جاری خاتمه خواهد داد.»

نشریه گزارش که خبر فوق را منعکس کرده، افزوده است: «سیاست وزیر نفت جدید برخلاف دیدگاه های آقای غرضی (وزیر سابق) فروش پایاپای نفت به کشورهای طرف معامله

۱- ۴۶. مأخذ ۹، ص ۲۶، آتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۷. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۴، ۸/۹/۱۳۶۴، ص ۷۲.

با ایران به خصوص کشورهای صنعتی چون آلمان و انگلستان می باشد. این سیاست در عین ایجاد مشکلاتی در اوپک برای ایران، می تواند تاحدودی معضلات کنونی ناشی از کمبود ارز خارجی را مرتفع سازد. روزنامه گاردین چاپ لندن، هدف از انتصاب آقازاده به پست وزارت نفت را جلوگیری از کاهش میزان تولید نفت، به هر وسیله ممکن دانسته است. گاردین افزوده است: آقازاده در اولین نطق خود در مجلس، از معاملات تهاتری نفتی پشتیبانی کرد درحالی که وزیر سابق نفت شدیداً مخالف این سیاست بود.»^(۱)

۱

اکثر اعضای اوپک با رعایت نکردن سهمیه مشخص شده و افزایش تولید نفت خود، قیمت نفت را دچار بحران کرده اند و با اضافه تولیدی حدود ۳/۱ میلیون بشکه در روز، قیمت تعیین شده ۲۸ دلار برای هر بشکه را به حدود ۲۰ دلار تنزل داده اند.

خبرگزاری آلمان غربی از جا کارتا گزارش داد: «سوبروتو، وزیر معادن و انرژی اندونزی و رئیس سازمان اوپک گفت: بهای نفت سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) می تواند به کمتر از ۲۰ دلار برای هر بشکه کاهش یابد. این کاهش در صورت ادامه عرضه بیش از تقاضای نفت در بازارهای جهانی، می تواند تحقق یابد.

سوبروتو همچنین اظهارات شیخ احمد زکی یمانی را که گفته بود احتمال دارد بهای نفت کاهش یابد، مورد تأیید قرار داد. اوپک در دسامبر گذشته، قیمت هر بشکه نفت خام را ۲۸ دلار تعیین کرد.»^(۲)

از سوی دیگر، به نوشته نشریه گزارش: «وزیر نفت امارات متحده عربی طی گفت و گویی اعلام کرد: از هم اینک به بعد، هر کشور عضو در سازمان اوپک حق دارد نفت خود را با هر قیمتی که مایل باشد، بفروشد. وی همچنین افزود: در شرایطی که کشورهای تولیدکننده غیرعضو در سازمان اوپک مخالف همکاری برای دفاع از قیمت کنونی اوپک که ۲۸ دلار برای هر بشکه تعیین شده می باشند، نمی توان سیاست برخی از کشورهای عضو را - که هرگاه اوضاع جهانی نفت بهبود یابد تولید خود را افزایش و در حالت عکس کاهش می دهند - تحمل کرد.»

رادیو بی بی سی در تفسیر سخنان وزیر نفت امارات و رئیس کمیته نظارت بر بازار سازمان اوپک گفت که این سخنان اگرچه فوراً از طرف دکتر سوبروتو رئیس فعلی اوپک تکذیب شد، ولی چندان هم دور از حقیقت نبود. تنها با این تفاوت که نرخ شکنی و تولید بیشتر از سهمیه کشورهای عضو اوپک هنوز به صورت سیاست رسمی این سازمان درنیامده است.

به دنبال سخنان وزیر نفت امارات، نشریه میدل ایست اکونومیک در این باره نوشت: ۱۰ کشور از ۱۳ کشور عضو اوپک، در ماه اکتبر از سهم تعیین شده خود بیشتر نفت صادر کرده و سقف

ص: ۱۷۶

۱- ۴۸. مأخذ ۷۲، صص ۶۰ - ۵۹.

۲- ۴۹. مأخذ ۲۲، ص ۱۹.

تولید را به ۳/۱۷ میلیون بشکه در روز، درمقابل ۱۶ میلیون بشکه تعیین شده از سوی اوپک رسانیده اند. به گزارش این نشریه کشورهای که خیلی بیشتر از سهم تعیین شده، نفت تولید کرده اند عبارت اند از عراق، لیبی، امارات متحده عربی، اندونزی و اکوادور.

گروه نفتی "رویال داچ شل" نیز اعلام کرد که جلوگیری از سقوط مجدد قیمت نفت در اوایل سال آینده احتمالاً به سختی امکان پذیر خواهد بود. این گروه نفتی همچنین استواری کنونی بازار نفت را ناشی از کاهش سطح ذخایر نفتی کشورهای مصرف کننده و کاهش فروش نفت شوروی دانسته است.^(۱)

۱

تلاش های کمیته میانجیگری عرب برای نزدیک کردن سوریه و اردن و نیز سوریه و عراق که از چندی پیش با انگیزه شکاف بین سوریه و ایران شروع شده است، امروز نیز ادامه یافت.

رادیو اسرائیل در گزارشی از این تلاش ها آورده است: «ملاقات ۶ ساعته امشب بین رئیس جمهور سوریه و نخست وزیر اردن بار دیگر نورافکن ها و بلندگوهای خبری جهان را متوجه دمشق کرد، به ویژه که این دیدار بدون شرکت نمایندگان سازمان های بین العربی، بدون حضور میانجی های سعودی و حتی بدون وجود مشاوران و دستیاران طرفین صورت گرفت. اصولاً از دو روز پیش که زیدالرفاعی نخست وزیر اردن، رهسپار دمشق گردید هرچند این سومین ملاقات نمایندگان دو کشور به حساب می آمد ولی این بار با اهمیت بیشتری تلقی گردید و انظار را به خود معطوف داشت. علت نیز آن است که تماس های امان - دمشق از سطح مناسبات بین دو کشور تجاوز می کند و پیامدها و آثار مترتب بر آن از جهات گوناگون همه منطقه را در بر می گیرد. به ویژه که اختلافات سوریه و اردن صرف اختلاف نظر خصوصی بین دو فرد یا دو رژیم معین نیست بلکه اختلافی عام است و بر سر مسائلی است که با تمام منطقه و حتی خارج از آن ارتباط دارد. دمشق و امان پیرامون تقریباً همه مسائل سیاسی و به خصوص نحوه حل مشکل خاورمیانه نگرشی دگرگونه دارند. از سوی دیگر، در جنگ شش ساله ایران و عراق، سوریه در کفه تهران است و از جمهوری اسلامی جانب داری می کند، درحالی که اردن آشکارا و فعالانه به دنبال عراق است و حتی می کوشد پشتیبانی گسترده اعراب را علیه ایران و به سود رژیم بغداد جلب نماید.»^{(۲)(۳)}

ص: ۱۷۷

۱- ۵۰. مأخذ ۲۷، صص ۶۴ - ۶۲.

۲- ادعاهای مجله الدستور درباره روابط ایران و سوریه و اقدامات حجت الاسلام محتشمی سفیر ایران در سوریه، در ضمیمه روزشمار امروز درج شده است.

۳- ۵۱. مأخذ ۹، ص ۱۶، رادیو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از واشنگتن به تحلیل یکی از روزنامه های امریکایی درباره آثار جنگ بر ابرقدرت ها و کشورهای منطقه پرداخته که در آن آمده است:

«به گزارش روزنامه امریکایی کریستین ساینس مانیفور، جنگ ایران و عراق سایه شومی بر سایر کشورهای خلیج فارس و نیز دو ابرقدرت انداخته است که اعتبار و توانایی دیپلماتیک امریکا در برقراری یک آتش بس را زیر سؤال برده و اکنون به نفع جامعه جهانی است که این جنگ پایان یابد و رهبران دو کشور باید این حقیقت را به خوبی سایرین درک نمایند.

کریستین ساینس مانیفور در شماره روز سه شنبه (۲۱/۸/۱۳۶۴) در سرمقاله خود با عنوان "ارتعاشات در خلیج" که به جنگ ایران و عراق اختصاص یافته نوشته است: ادامه جنگ عمدتاً به علت سرسختی رهبران دو کشور می باشد. اگرچه نباید از خاطر دور داشت که هر دو طرف شکوه هایی دارند: ایران از تجاوز اولیه عراق به این کشور شاکی است و عراق از عزم تزلزل ناپذیر ایران برای سرنگونی رژیم بغداد بیمناک است.

نویسنده مقاله با اشاره به آنچه مرحله جدید جنگ خوانده، می نویسد: مرحله جدید عملیات "ضربه و فرار" گرچه مغایر با حملات موج انسانی سال های قبل می باشد ولی خطرش کمتر از آن نیست.

این روزنامه در ادامه نگرانی کشورهای عضو شورای همکاری را - که در قطعنامه اجلاس اخیر در مسقط منعکس شده - یادآور شده است و سپس در شرح وضع کنونی جبهه ها که آن را حالت سکون خوانده، می نویسد: عراق هنوز از برتری جنگ هوایی برخوردار است، ولی ایران همان گونه که کشورهای خلیج فارس نیز تشخیص داده اند قادر به اجرای عملیات شدید تروریستی در سراسر منطقه می باشد. (۱)

تصویر

مصاحبه شیخ محمدحسین فضل الله از علمای برجسته لبنان با خبرگزاری جمهوری اسلامی

خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در بیروت با مصطفی دیرانی مسئول امنیتی جنبش امل، حسین الحسینی رئیس مجلس نمایندگان

لبنان و شیخ محمدحسین فضل‌الله از علمای برجسته لبنان درباره تحولات اخیر لبنان گفت و گو کرد. مصطفی دیرانی درباره تحولات اخیر لبنان گفت: «امروز مشاهده می‌شود که امریکا توسط اسرائیل سعی بر ایجاد نفوذ در لبنان دارد و خود نیز از طریق رهبران مسیحی همچنان به ننگ داشتن حکام لبنان به حمایت خود ادامه می‌دهد. از طرفی شوروی نیز با توسعه فعالیت خود در لبنان گروه‌های چپ و کمونیست را در لبنان تقویت نموده که می‌توان گفت هم‌اکنون طرف داران شوروی در لبنان قوی‌ترین نیروی چپ در کشورهای منطقه هستند.»

وی اضافه کرد: «در این میان جمهوری اسلامی که

ص: ۱۷۸

۱- ۵۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

می توانست نقش اساسی در لبنان داشته باشد، با قطع ارتباط خود با جنبش امل نتوانست خلأیی را که با غیبت امام موسی صدر در آن ایجاد شده بود، پر کند.»^(۱)

دیرانی در ادامه گفت: «این مسئله باعث شد که سوریه نفوذ خود را بر جنبش امل تقویت نموده و امل نیز که نمی توانست به حیات سیاسی نظامی خود جز از طریق سوریه ادامه دهد، مجبور به پیروی از این خط شد. [...] سوریه نیز نظر به مصالح خود در لبنان پس از ارتباط با ایلی حقیقه جنبش امل را به مذاکرات دعوت کرد و حتی برای دیدار نیبه بری با ایلی حقیقه فشارهای زیادی وارد نمود که در بعضی مواقع به تهدید انجامید. من شخصاً در سفر اخیر آقای شیخ الاسلام در دمشق با وی گفت و گو نموده و از او خواستم تا از سوریه بخواهد که ما را بیش از این تحت فشار قرار ندهد و ایشان هم قول داد که درحقیقت کوشش های وی مؤثر بود.

سوریه در نظر داشت که طرحی مشابه طرابلس در بیروت اجرا کند، ولی جنبش امل رسماً مقامات سوری را متوجه این مطلب نمود که در صورت برخورد میان حزب الله و نیروهای چپ، امل در کنار حزب الله قرار خواهد گرفت و این موضوع سوری ها را از طرح خود منصرف کرد. نیبه بری در گفت و گو های خود با رهبران حزب بعث و حزب کمونیست لبنان، جنگ با حزب الله را خط سرخی اعلام کرده بود که هیچ کس مجاز به دخالت در آن نیست.

من اعتقاد دارم که جنبش امل براساس اسلام و جنبش اسلامی تأسیس شده، ولی جمهوری اسلامی ایران که حق تعیین خط و بینش اسلامی و فکری امل را دارد، کوتاهی کرده و من شخصاً هر لحظه که فکر کنم امل از خط اسلام و اهل بیت (ع) خارج است، یک لحظه در آن نمی مانم و اگر در حال حاضر روش سیاسی پیش گرفته تنها به خاطر واقعیت های موجود است که وجود جنبش امل را تهدید می کند.

مصطفی دیرانی در مورد آینده جنبش امل گفت: اگر با استراتژی اسلامی پیش نرود بدون شک نابود خواهد شد. [...] و اکنون جنبش امل دارای قدرتمندترین نیروی نظامی اسلامی در لبنان است. من فکر می کنم که سوریه علی رغم دریافت چراغ سبز از امریکا و شوروی برای حل بحران لبنان، نمی تواند فشارهای زیادی بر نیروهای فالانژ وارد آورد ولی با تمام قدرت سعی دارد در مرحله فعلی پیمانی به امضا برسد. [...] در صورت امضای توافقنامه دمشق احتمالاً نریه برزی نماینده دائمی صیدا در پارلمان لبنان که از شخصیت های سنی میانه رو هست، موظف به تشکیل کابینه جدید خواهد شد.^(۲)

حسین الحسینی رئیس مجلس نمایندگان لبنان که بالاترین مقام رسمی شیعیان در نظام فعلی لبنان را دارد نیز در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی، به متن توافقنامه دمشق اشاره کرد و ضمن ابراز نگرانی درباره تقسیم لبنان گفت: «در صورت بروز این فاجعه، تنها مسلمانان این کشور نابود خواهند شد؛ چراکه در روزی ها با در اختیار داشتن بلامنازع منطقه جبل و موافقت اسرائیل با آنها، بهترین راه را استقلال خود دانسته و همه زمینه های این دولت را آماده کرده اند و در آن صورت مسیحیان نیز مناطق کسروان و شرق بیروت تا زحله را با کمک هم پیمانان خود

ص: ۱۷۹

۱- ۵۳. مأخذ ۳۲، ص ۲۵، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۵۴. همان، صص ۲۷ - ۲۵، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

به صورت یک کشور کوچک درخواهند آورد و طبیعی است که اسرائیل نیز مناطق جنوب لبنان تا صیدا را اشغال نموده و به خاک خود ملحق خواهد کرد. از طرف دیگر، منطقه بعلبک و بقاع نیز که عمق استراتژیک سوریه محسوب می شود در کنترل این کشور باقی مانده و مسلمانان که در میان همه اطراف محاصره می شوند بیشترین خطر را در پیش دارند و این مسئله برای کلیه اطراف فوق الذکر مورد قبول بوده ولی زمان را برای اعلام آن مناسب نمی دانند» (۱)

حسین الحسینی افزود که در مذاکرات جاری دمشق شرکت نداشته و از طریق نیبه بری در جریان موافقت نامه ها قرار گرفته است. نیبه بری برای منزوی نشدن میان جناح های اسلامی، سعی می کند این موافقت نامه را به تأیید همه جناح های مسلمان در یک کنفرانس عمومی برساند. الحسینی خاطر نشان کرد که لبنان در حال حاضر توانایی مبارزه با اسرائیل را ندارد.

شیخ محمدحسین فضل الله نیز در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت که ظاهراً توافق های جاری با رعایت سه شرط انجام شده که عبارت اند از: ۱. ضمانت وجود مسیحیت و حمایت از آن. ۲. محصور نمودن جنبش های اسلامی در لبنان. ۳. کنترل حرکت فلسطینی ها. وی افزود: سوریه همچنان در جهت دستیابی به تمامی برگ های برنده در لبنان برای مذاکره آینده خاورمیانه کوشش خواهد کرد. (۲)

۱

جلسه سخنرانی "نهیضت آزادی ایران" با اعتراض جمعی که با مواضع سخنران این جلسه درباره جنگ و صلح مخالف بودند، پس از درگیری برهم خورد. این جلسه که به مناسبت رحلت پیامبر اکرم (ص) و شهادت امام حسن مجتبی (ع) با سخنرانی عبدالعلی بازرگان تحت عنوان "سیاست جنگ و صلح پیامبر (ص)" آغاز شد با یک مشاجره لفظی اولیه به درگیری انجامید و پس از آنکه میز و تریبون سخنران واژگون شد، ادامه سخنرانی غیرممکن گردید. در ادامه این جلسه قرار بود دو تن دیگر از اعضای نهیضت آزادی سخنرانی کنند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، عبدالعلی بازرگان در این جلسه طی سخنرانی گفت برخلاف آنچه دستگاه های تبلیغی بیگانه تبلیغ می کنند، پیامبر با زور و قدرت و شمشیر، اسلام را گسترش نداد، بلکه همواره پیامبر می کوشید تا با سیاست همزیستی مسالمت آمیز با قبایل عرب و همسایگان آن زمان خود رفتار نماید. وی افزود: در تمام جنگ های پیامبر با یهودیان، در ابتدا این قوم بودند که پیمان عدم تعرض خود به مسلمین را نقض می کردند و پیامبر (ص) ناگزیر به جنگ با آنها بود. (۳)

رادیو بی بی سی این حادثه را چنین منعکس کرد: «به گفته دفتر نهیضت آزادی ایران، موضوع سخنرانی این جلسه، جنگ و صلح بود و اینکه جنگ های پیامبر اسلام هیچ کدام تهاجمی نبوده و صرفاً جنبه تدافعی داشته است. اما اندکی پس از شروع مراسم گروهی حزب اللهی به حاضران در جلسه حمله کرده اند و با فحاشی و ضرب و شتم عده ای از اعضای سرشناس نهیضت آزادی، مانع ادامه جلسه شده اند.» (۴)

ص: ۱۸۰

۱- ۵۵. همان، ص ۷، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۵۶. مأخذ ۲۷، صص ۱۲۰ - ۱۱۹.

۳- ۵۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۷، ۲۱/۸/۱۳۶۴، ص ۹، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۸/۱۳۶۴.

۴- ۵۸. مأخذ ۳۲، ص ۱۲، رادیو بی بی سی، ۱۲ نوامبر ۱۹۸۵ (۲۱/۸/۱۳۶۴).

از سوی دیگر، نشریه گزارش ضمن درج اخبار مربوط به مراسم ۲۸ صفر نهضت آزادی و سخنرانی مهدی بازرگان (اولین سخنران) و عبدالعلی بازرگان (دومین سخنران) که منجر به درگیری شد، نوشته است: «این بحث با اعتراض یکی از حضار (و حمایت عده ای از شرکت کنندگان از وی) که خواستار پاسخ به سؤالات بود و طفره رفتن عبدالعلی بازرگان از پاسخ و بهانه تراشی هایی از قبیل ضیق وقت، به تشنج کشیده شده و عده ای درحالی که شعارهایی نظیر "مرگ بر لیبرال"، "جنگ، جنگ تا پیروزی" سر می دادند به شکستن ضبط صوت - که به بلندگوی جلسه در آبدارخانه نصب شده بود - و قاب عکس های بازرگان و سحابی که در راه پله ساختمان نصب شده بود، اقدام نمودند.

دیگر افراد سرشناس شرکت کننده در جلسه عبارت بودند از هاشم صباغیان، یدالله سحابی و علی اکبر معین فر، این درگیری پس از ۲۰ دقیقه با دخالت پلیس خاتمه یافت. پس از این جلسه نهضت آزادی اطلاعیه ای داد که رادیو بی بی سی همان شب آن را منتشر کرد. رادیو بی بی سی به نقل از اطلاعیه فوق گفت: این گونه اعمال باعث بی آبرویی جمهوری اسلامی است و نهضت آزادی دولت جدید را مسئول وقوع این حادثه می داند و می گوید: اگر دولت نمی تواند نظم و قانون و امنیت اجتماعات قانونی را حفظ کند بهتر است که ناتوانی خود را اعلام کند. نهضت آزادی در اطلاعیه فوق الذکر از مقامات مسئول خواسته است که مسبب این حادثه را شناسایی و مجازات کنند.» (۱) شرکت کنندگان در جلسه نهضت آزادی حدود ۲۰۰ نفر گزارش شده است. (۲)

ضمیمه گزارش ۱۳۰: ادعاهای مجله الدستور درباره رابطه ایران و سوریه و اقدامات سفیر ایران

مجله الدستور چاپ انگلستان ضمن اینکه مدعی است از اسرار پشت پرده روابط ایران و سوریه اطلاع دارد، طی مقاله ای باعنوان "آیا اسد خود را برای استقبال از برخی رهبران مخالف ایران آماده می سازد؟" به بررسی روابط دو کشور و همچنین با درج ادعاهای متعدد درباره فعالیت های سفیر قبلی ایران در سوریه (آقای محتشمی) و روابط وی با گروه های جهادی در لبنان و فلسطین، به تیرگی مناسبات دو کشور و همچنین فراخوانی آقای محتشمی به تهران، پرداخته است. بخش های اصلی مقاله الدستور چنین است:

«اگر محاصره بیروت توسط اسرائیلی ها تأثیر مثبتی بر نزدیکی ایران و سوریه به یکدیگر داشت، قطعاً محاصره طرابلس توسط نیروهای سوری و هم پیمانان لبنانی آن، به منزله ضربه ای کاری بر روابط ایران و سوریه بود.» این قسمتی از بیانات حجت الاسلام علی اکبر محتشمی پور سفیر سابق ایران در دمشق بود که در ۲۴ اکتبر (۲ آبان) گذشته، به هنگام عزیمت از دمشق به ایران ایراد نمود. محتشمی یک سفیر عادی نبود تا ناظران خبر بازگشت او را به ایران یک مسئله عادی تلقی نمایند، بلکه محتشمی یکی از مسئولین فعالیت های رژیم و کانال های اطلاعاتی آن در سوریه و لبنان بود... بنابراین، چرا محتشمی از سمت خود در دمشق کناره گیری نمود و به ایران بازگشت تا جانشین حجت الاسلام ناطق نوری وزیر کشور سابق گردد؟

اطلاعاتی که الدستور کسب نمود، حاکی از این است که سوری ها، از مدت ها پیش، از ارتباط ها و فعالیت های محتشمی به تنگ آمده بودند، خصوصاً اینکه آنها مطلع شدند محتشمی در ماجرای فرستادن ویلیام باکلی مستشار سیاسی سفارت امریکا در بیروت به تهران، که توسط سازمان جهاد اسلامی ربوده شد، دست داشت. عمل او به سوری ها چنین وانمود کرده بود که وی یکی از پاسداران انقلابی است که در بعلبک مجروح گردیده است.

ص: ۱۸۱

گزارشات امریکایی حکایت از این دارد که محتشمی در دسامبر گذشته به سوری ها اعلام نمود یکی از پاسداران انقلاب در بعلبک مجروح شده است و بایستی به تهران اعزام گردد، مقامات سوریه با این تقاضا موافقت نموده و برای انتقال پاسدار مجروح از پایگاه "ریاق" لبنان به فرودگاه دمشق، یک هلیکوپتر در اختیار او گذاشتند. ولی مجروحی که توسط هلیکوپتر به دمشق و از آنجا به وسیله هواپیمای مخصوص محسن رفیق دوست وزیر پاسداران انقلابی - که در آن روز در سوریه اقامت داشت - به تهران انتقال یافت، پاسدار انقلابی مجروح نبود بلکه شخص ویلیام باکلی بود.

این حادثه که بدون جلب توجه دستگاه های اطلاعاتی سوریه سپری گردید، دمشق را به زیر نظر گرفتن دقیق فعالیت های محتشمی و سفارت ایران وادار ساخت.

این گزارشات می افزاید: محتشمی، شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی را به اعلام جهاد علیه هم پیمانان سوری در طرابلس تشویق نمود و از وی خواست تا جمهوری اسلامی را در شمال لبنان تشکیل دهد. [...]

ناگفته نماند که محتشمی هر روز گزارشات طولانی پیرامون حوادث طرابلس، از طریق تلکس های سفارت ایران در دمشق به تهران ارسال می نمود. [...]

در اوایل ماه سپتامبر گذشته، دمشق یک نامه سری به تهران ارسال نمود و در آن از دولت ایران درخواست تغییر و تعویض سفیر خود در دمشق را نمود چراکه ابقای او در دمشق موجب تیره تر شدن روابط برادرانه موجود بین دو کشور می شد. [...]

در روز ۲۲ ماه اکتبر گذشته، فاروق الشرع وزیر امور خارجه سوریه در یک تماس تلفنی با علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، از وی خواست محتشمی را به تهران فراخواند چراکه او به گفته فاروق الشرع، عنصر نامطلوبی در دمشق می باشد.

واکنش تهران در مقابل درخواست سوریه، همه را متعجب ساخت و آن این بود که وزارت امور خارجه از سفیر خود خواست برای احراز مقام وزارت کشور به تهران بازگردد.

سؤالی که اینک ناظران مطرح می سازند این است که بازگشت محتشمی چه تأثیری بر روابط ایران و سوریه که در هفته های اخیر در شرف تیرگی بود، خواهد گذاشت.

محافل دیپلماسی غربی در تهران معتقدند که بحران روابط سوریه و ایران با بازگشت محتشمی بر طرف نخواهد شد... این محافل به خشم تهران از آنچه در طرابلس اتفاق افتاد، انزجار آنها از پاسخ مثبت سوریه به پیشنهاد امیر عبدالله و اقدام دمشق دائر بر اعزام یک هیئت عالی رتبه از مسئولین بخش اطلاعاتی برای ملاقات با مسئولان امنیتی عراق، اشاره نمودند.

دفتر خبرگزاری فرانسه در تفسیر خود پیرامون تیرگی موجود در روابط آیات با رژیم سوریه با استناد به منابع موثق تهران، اظهار داشت که ایران برخلاف تعهدات خود از تصمیمش دائر بر ارسال نفت به سوریه عدول نموده است. این دفتر اضافه کرد تهران تحولات دیپلماسی اخیر ریاض را مانع حصول توافق بین سوری ها و ایرانی ها می داند. دیگر اینکه سوریه در حال حاضر پیرامون ارسال سلاح های پیشرفته و موشک های سام ۶ و یا سام ۵ به تهران دچار تردید شده است.

دقیقاً معلوم نیست که این تردید ناشی از یک سری محاسبات سیاسی جدید است یا ناشی از فشارهای شوروی و یا اینکه هر دو عامل هم زمان در بروز این تردید دخالت دارند.

بنابراین مسئله، مسئله جایگزینی محتشمی با سفیر دیگر نیست، بلکه مسئله همان گونه که روزنامه جمهوری اسلامی در سرمقاله روز شنبه گذشته به آن اشاره نمود "مسئله ارزش و اخلاق است". این روزنامه افزود: ما به سوریه در مورد سیاست هواداری وی در خاورمیانه از کمیته رفع اختلاف عربی که سعی می کند نقطه نظرهای سوریه و اردن از یک طرف و سوریه و عراق را از طرف دیگر به هم نزدیک سازد،

ص: ۱۸۲

هشدار می دهیم. مأموریت این کمیته که خارج از چارچوب اتحاد عربی اسلامی ضدصهیونیستی فعالیت می کند، با سیاست مسکو و واشنگتن دائر بر تحت سلطه قرارداد جناح اسلامی که جمهوری اسلامی را در منطقه تشکیل داد، کاملاً تطابق دارد. جمهوری اسلامی افزود: تلاش عبدالله رئیس کمیته، دائر بر بهبود روابط بین دمشق و امان، و بغداد و دمشق را نمی توان از این چارچوب دیپلماسی جدا تلقی کرد و تأکید نمود: نبردهایی که در طرابلس انجام گرفت و تلاش هایی که دمشق به خاطر حفظ تعادل قوا در لبنان به نفع جناح های هوادار اسرائیل و رهبران میانه رو وابسته به دوائر استعماری نظیر رهبران "جنبش امل" مبذول می دارد، همه و همه در چارچوب این سیاست انجام می پذیرد.

در گزارشی دیگر که دفتر فرانس پرس با استناد به اظهارات دوائر دیپلماسی عربی مقیم پایتخت ایران، از تهران ارسال نموده، آمده است که آتش خشم تهران از دمشق با رسیدن پیام شفاهی رئیس جمهور سوریه به همتای ایرانی خود فروکش نمود.

دکتر ربیع زاده یکی از دیپلمات های سابق ایرانی که مدت سه سال به عنوان مستشار در سفارت ایران در دمشق فعالیت نموده است، با اشاره به صفات شخصی حافظ اسد اظهار داشت: "حافظ اسد اگر هزار صفت منفی داشته باشد، یک صفت مثبت را دارا می باشد و آن شناخت سیر ورزش باد است. ...

اسد تا اوایل سال جاری مطمئن بود که آیات بر سر قدرت باقی خواهند ماند، بنابراین ضروری دید که آنها را موردحمایت قرار دهد و به این امید که آنها از بازپس گرفتن وام های داده شده به سوریه صرف نظر کنند. ولی وخامت اوضاع مالی که اینک ایران از آن رنج می برد، این کشور را بر آن داشت تا باقیمانده بدهی خود را به ارزش ۸/۱ میلیارد دلار از سوریه مطالبه نماید.

دکتر ربیع زاده اضافه می کند: حافظ اسد از فوریه گذشته تصمیم گرفته از حجم همکاری خود با تهران بکاهد و در این حال دستگاه های اطلاعاتی سوریه در مورد مخالفین ایرانی و جنبش های ایرانی که خود را برای به دست گرفتن قدرت در غیاب [امام] خمینی، کاندیدا نموده اند، بررسی هایی را آغاز کرد.

اینک بنا به عقیده دکتر ربیع زاده دستگاه های اطلاعاتی سوریه به بررسی ها پایان داده اند و ما بایستی منتظر بروز حوادث غیرمترقبه ای در آینده نزدیک باشیم و شاید ساده ترین این حوادث و اتفاقات استقبال دمشق از برخی رهبران مخالف رژیم ایران باشد»^(۱)

ص: ۱۸۳

معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز در نامه ای به فرمانده این قرارگاه، از فعالیت های متعدد ارتش عراق در منطقه عملیاتی فاو گزارش داد. (۱) در این گزارش تأکید شده که از اوایل مهر ۱۳۶۴ فعالیت های دشمن از جمله اقدامات مهندسی (احداث جاده و خاکریز، پل سازی و...)، جابه جایی تجهیزات و فعالیت شناسایی هوایی به طور چشمگیری افزایش یافته است. در این گزارش آمده است که دشمن به این منطقه حساس شده تا جایی که احتمال ۶۰ درصد داده می شود که دشمن هدف عملیات آتی قوای جمهوری اسلامی را تشخیص داده باشد. مهم ترین دلایل هشیاری دشمن فعالیت های مهندسی خودی، راه اندازی شبکه های جدید بی سیم، جایگزینی نیروهای سپاه به جای نیروهای (ژاندارمری و ارتش) که چند سال در این منطقه مستقر بوده اند، افزایش تردد، حضور مردم در این منطقه و سهولت جمع آوری اطلاعات برای دشمن، ذکر شده است. در پایان گزارش پیشنهادهایی برای کاهش حساسیت دشمن به منطقه فاو مطرح شده است از جمله: فعالیت مهندسی گسترده در منطقه ای مناسب برای عملیات بزرگ، انتشار اخباری مبنی بر تغییر محل عملیات آتی، اعمال کنترل های حفاظتی. (۲)

لشکر ۲۶ ارتش عراق با ارسال گزارشی از فعالیت های مهندسی و شناسایی نیروهای ایران در منطقه اروندرود و بهمن شیر و محتمل دانستن حمله آنان در آینده نزدیک، طی دستورالعملی رده های تابعه خود را به مراقبت هرچه بیشتر فراخوانده است. این نامه که ظاهراً در عملیات والفجر ۸ (بهمن ۱۳۶۴) به دست نیروهای خودی افتاد، ترجمه اش چنین است:

ص: ۱۸۵

۱- خلاصه ای از این گزارش طولانی در ضمیمه روزشمار امروز آمده است.

۲- ۱. سند شماره ۱۰۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

۱. در مراقبت از فعالیت های دشمن در منطقه، نکات زیر مشاهده شده است:

الف) تهیه کردن میدان نبرد به وسیله نگهداری و ترمیم جاده های عمودی و موازی شط العرب به ویژه جاده ممتد از ترعه بهمن شیر (چوئیده) تا گعبه در مختصات (۳۰ - ۵۴).

ب) افراد دشمن برای شناسایی به ویژه در جلو منطقه استحفاظی این تیپ (رأس السیشه) و جلو تیپ ۴۴۱ پیاده دریایی (جزیره معاویه) به طور فزاینده ای مشاهده شده که یکی از مردان قورباغه ای [غواص] در منطقه لشکر ۱۵ پیاده به اسارت گرفته شد.

ج) ایجاد شکاف هایی در خاکریز موازی جاده از چوئیده به مخرال.

د) اطلاعات رسیده از رده های بالا حاکی است که دشمن پس از سازمان دادن نیروهایش برخی از آنها را از منطقه شمال به سمت منطقه جنوب اعزام نموده است.

ه) - شنود بی سیم ایستگاه های دشمن حاکی از تشکیل جلسات مخصوص اطلاعات بوده که این یکی از دلایلی است که نزدیک بودن مقاصد تعرضی دشمن را نشان می دهد.

۲. به منظور فرصت ندادن به دشمن و مراقبت از فعالیت هایش، دستورات زیر داده می شود.

الف) تجدیدنظر در طرح دیدبانی تاکتیکی که با افزایش دیدبانی و مراقبت مناسب باشد و به کارگیری تجهیزات براساس راهکارهای احتمالی دشمن و مناطق مهم.

ب) آزمایش دقیق سیستم موانع؛ گزارش آزمایش آنها را روزانه ارسال دارید.

ج) تأکید بر دیدبانی و مراقبت شبانه.

د) منظم کردن فعالیت دستگاه های رازیت [رادار] و افزایش فعالیت های آنها در شب به وسیله مراقبت و پیشگیری از تمرکز دشمن.

مراتب جهت اطلاع و اتخاذ اقدامات لازم، سرهنگ ستاد عبدالکاسم حسین عبود(۱)»

۱

فرماندهی قرارگاه نجف امروز در نامه ای که به وسیله پیک نامه بر برای فرماندهی لشکر امام حسین(ع) ارسال کرد، میزان آمادگی این یگان را برای اجرای عملیات محدود، جو یا شد. متن نامه چنین است: «طبق اطلاع واصله عملیات محدودی که قرار بود توسط آن لشکر در محور هزارقله مریوان انجام گردد بنا به دلایلی لغو گردیده است. باتوجه به اظهارات برادر محسن رضایی فرماندهی کل سپاه، چنانچه امکان عملیات در محور فوق (درحد محدود) مقدور است، این قرارگاه را مطلع فرمایید تا ضمن هماهنگی های لازم نسبت به آتش پشتیبانی و مهندسی و غیره، نسبت به اعزام اکیپ رادیو تلویزیون اقدامات لازم را انجام دهد.»(۲)

- ۱-۲. سند شماره ۲۳۰۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سند ترجمه شده عراق، ۲۲/۸/۱۳۶۴.
- ۲-۳. سند شماره ۱۹۲۹۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه نجف به فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع).

بنا به گزارش روابط عمومی کل سپاه پاسداران، امروز یک کشتی نفتکش به نام کاستور با ملیت لیبرایی در لنگرگاه خارک هدف یک موشک اگزوسه قرار گرفت و از قسمت انتهایی سمت چپ [تیغه سکان] صدمه دید. (۱)

معاون وزارت امور خارجه آلمان در ملاقاتی با سفیر جمهوری اسلامی ایران در آلمان از گسترش عملیات نظامی در خلیج فارس اظهار نگرانی کرد. به گزارش یک منبع آگاه، معاون وزیر امور خارجه آلمان در این ملاقات گفته است: «اخیراً نیروهای ایرانی یک کشتی آلمانی را زده و ۴ کشتی دیگر را وادار ساخته اند که راه خود را تغییر داده و در بندرعباس لنگر اندازند. یک کشتی دیگر را نیز در آب های بی طرف عمان گرفته و به ساحل ایران آورده اند.» وی افزود: «حمله هوایی به کشتی های تجاری و گرفتن آنها در آب های بی طرف، تخلف از حقوق بین الملل است که احتمالاً درخواست خسارت از جانب مؤسسات آلمانی را به دنبال خواهد داشت. ما در این جنگ از ابتدا بی طرف هستیم و از این رو ایجاد ممانعت برای کشتی های آلمانی را صحیح نمی دانیم. خواهشمندم ابراز نگرانی ما را از این حوادث به دولت خود اعلام نمایید. ما برای حفظ بی طرفی امروز از سفیر عراق خواهش خواهیم کرد که دولتش از این عملیات خودداری نماید.»

منبع خبر در پایان آورده است که ظاهراً این برخورد آلمان نشان دهنده فشار زیادی است که اقدامات نیروی دریایی ایران برای کنترل کشتی ها در خلیج فارس بر عراق وارد آورده است و عراقی ها می کوشند تا از طریق آلمان که رابطه تجاری خوبی با ایران دارد، کشورمان را تحت فشار قرار دهند. (۲)

احتمال اقدام عراق برای ازسرگیری جنگ شهرها در نشریه رویدادها (از نشریات دفتر سیاسی سپاه پاسداران) بررسی شده است:

«به دنبال بمباران های اخیر برخی از شهرها و تأسیسات اقتصادی کشورمان و نیز متهم نمودن جمهوری اسلامی به گلوله باران شهرهای مرزی عراق، از جمله بصره، احتمال ازسرگیری جنگ شهرها مجدداً در تعدادی از محافل خبری، سیاسی و نظامی مطرح گردیده است.

از آنجا که غرب در اعمال سیاست فشار و دیپلماسی خود همواره تعدیل مواضع جمهوری اسلامی در قبال جنگ و اهداف انقلاب را مدنظر دارد، لذا به دنبال بمباران های پی در پی تأسیسات نفتی جزیره خارک، حرکت های دیپلماتیک آغاز گردید که از آن جمله می توان تلاش های اخیر

ص: ۱۸۷

۱- ۴. سند شماره ۲۲۶۷۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۹، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۶.

۲- ۵. سند شماره ۲۱۲۳۲۲، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، بولتن مستقیم، شماره ۱۴۵/۳، ۲۲/۸/۱۳۶۴، صص ۷- ۶.

در رابطه با شورای امنیت و فعالیت های ژاپن و نیز تغییر مواضع کشورهای شورای همکاری خلیج فارس را نام برد، ولی در عین حال مسلم بود که در صورت شکست تلاش های فوق رژیم عراق همانند گذشته در جهت سیاست اعمال فشار، دست به یک حرکت نظامی جدید بزنند. با همین هدف، رژیم عراق دوباره روال سابق را شروع کرده و با تجاوز به شهرهای مرزی و مراکز اقتصادی ایران و متهم نمودن نیروهای ایران به کوبیدن مناطق مسکونی به پیش می آید.

این بار عراق قبل از اینکه جنگ شهرها را آغاز کند، از طریق رسانه ها و شخصیت های غربی در پی ایجاد زمینه های روانی آن است و به نظر می رسد که مطلوب دشمن همین است که بدون دست زدن به جنگ شهرها، افکار عمومی مردم ایران را دچار دلهره و اضطراب نماید. باتوجه به اینکه دشمن در جنگ شهرها یک بار شکست خورده است و در خرداد گذشته، ثابت شد که تحت فشار قراردادن ملت اسلامی سبب برانگیخته شدن آنان می شود؛ بنابراین در موقعیت فعلی به نظر می رسد اقدام به جنگ شهرها به سود دشمن نیست، زیرا موجب افزایش اعزام نیروها به سمت جبهه می گردد و باوجود پیش بینی حمله قریب الوقوع ایران، علی القاعده عراقی ها دست به جنگ شهرها نخواهند زد. در صورتی که اگر حمله به شهرها هم زمان با عملیات رزمندگان اسلام انجام گیرد، ضمن اینکه رژیم عراق توجیه مناسب تری را برای تجاوزات خویش در دست خواهد داشت و به ضدانقلاب انگیزه همکاری با دشمن را می دهد، بسیج مردم به سمت جبهه ها نیز در آن زمان (به سبب احتمال پایان عملیات) به کار جنگ چندان نخواهد آمد.

مسئله دیگری که برای عراق مطرح است، عکس العمل مردم می باشد که سبب قدرت بیشتر جمهوری اسلامی ایران و استحکام حکومت می گردد. همچنان که بار پیش حضور مردم پشتوانه مواضع مقامات ایران در سفر به چین و ژاپن قرار گرفت. البته قابل پیش بینی است که این بار دشمن برای سرکوب روحیه مردم از سلاح های پیچیده تری به طور هم زمان استفاده خواهد کرد. ضمن اینکه مسلماً وجود سرمای زمستان را در برنامه ریزی خویش منظور می کند.

از دیگر مشکلات بغداد برای آغاز جنگ گسترده شهرها، موشک های زمین به زمین ایران و احتمالاً پدافند جدید تهران است که باید برای آن چاره ای اندیشیده باشد، ضمن اینکه به عراق چنین القا شده است که چاره ای جز جنگ شهرها ندارد و برای رسیدن به موفقیت، باید خطرات بیشتری را به جان بخرد. هر چند خبرهایی دال بر ساختن استحکامات ابتدایی در بغداد می رسد، ولی احتمالاً بغداد به گونه دیگری در پی حل این مشکل است و آن فشاری است جهانی تحت نام تحریم تسلیحاتی ایران به منظور قطع کمک های احتمالی برخی کشورهای دوست به جمهوری اسلامی ایران که نتایج آن به طور نمونه پس از دیدار قذافی از مسکو مشاهده گردید، به طوری که به نظر می رسد لیبی در روند تعهدات خود نسبت به جمهوری اسلامی با مشکلاتی مواجه شده است. باتوجه به آنچه گفته شد پیش بینی آغاز حمله به شهرها

دشوار به نظر می‌رسد، اما مسلم است که به میزانی که جمهوری اسلامی ایران آمادگی عکس‌العملی (درزمینه نظامی، تسلیحاتی، استحکاماتی و روانی) از خود نشان می‌دهد، احتمال وقوع آن ضعیف‌تر می‌گردد و با توجه به همین امر است که ارگان‌های مسئول بایستی با پیروی از یک سیاست دقیق و هماهنگ اقدامات لازم را از ابعاد مختلف به عمل آورند.» (۱)

۱

اقدامات گروه‌های ضدانقلاب در مناطق غرب کشور، هماهنگ با حکومت عراق برای درگیر کردن بخشی از قوای نظامی ایران، امروز نیز ادامه یافت:

۱. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) رزمندگان که برای اجرای کمین در مسیر افراد ضدانقلاب به روستای قازلیان (از توابع بوکان) رفته بودند، با ۳ نفر از چته‌های کومه له درگیر شدند که در این درگیری هر ۳ تن کشته شدند. (۲)

۲. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) گزارش داد: در ساعت ۲۲، نیروهای ضدانقلاب به یکی از پایگاه‌های اطراف سردشت حمله کردند که به دلیل هشجاری نیروهای پایگاه و عکس‌العمل به موقع، افراد ضدانقلاب گریختند. در این درگیری یک تن از نیروهای خودی شهید شد. (۳)

۳. نیروهای پایگاه‌های فارس آباد و ارج آباد در حوالی کامیاران (در مسیر سنندج به باختران) با ضدانقلابیون درگیر شدند که این درگیری‌ها بدون تلفات خاتمه یافت. (۴)

۴. در محور پیرانشهر - سردشت، نیروهای تأمین پایگاه جنگل با افراد ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری یک سرباز مجروح شد. (۵)

۵. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) امروز در منطقه صائین دژ (بین پایگاه‌های زیدکندی - منبر) یک خودرو تویوتا به کمین ضدانقلاب افتاد که سالم از کمین دشمن گریخت. (۶)

۶. افراد ضدانقلاب با تصرف قله‌های مشرف به پایگاه الله دره علیا (در منطقه عمومی سنندج)، حدود پنج ساعت تیراندازی پراکنده کردند که تلفاتی به نیروهای خودی وارد نشد. (۷)

۲

مبارزه نیروهای مسلمان کرد عراقی با حکومت صدام در وضعیتی ادامه می‌یابد که نیروی هوایی ارتش عراق همچنان به حملات هوایی خود علیه مناطق کردنشین و سرکوب مردم بی‌دفاع این مناطق ادامه می‌دهد.

به نوشته روزنامه اطلاعات: «در یک کمین انقلابیون مسلمان کرد عراق در محور دربندیخان - عربت، ۲ خودرو حامل نیروهای مزدور صدام تکریتی به آتش کشیده شد و جمعاً ۸ نفر از سرنشینان این ۲ خودرو کشته یا مجروح شدند.

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از منابع آگاه نیز حاکی است که طی ۴۸ ساعت

- ۱-۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۶۹، ۲۲/۸/۱۳۶۴، صص ۴ - ۲.
- ۲-۷. سند شماره ۱۱۹۷۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش خبری، فرماندهی قرارگاه حمزه، ۲۷/۸/۱۳۶۴.
- ۳-۸. سند شماره ۱۱۹۷۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر نمایندگی امام (د ف ح) به نمایندگی امام در سپاه، ۳۰/۸/۱۳۶۴.
- ۴-۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، صص ۲۳.
- ۵-۱۰. سند شماره ۲۰۰۰۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، وزارت اطلاعات شماره ۹۵، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۳.
- ۶-۱۱. مأخذ ۷.
- ۷-۱۲. مأخذ ۸.

گذشته در دو کمین دیگر انقلابیون مسلمان کرد عراق، در محورهای منتهی به شمال عراق جمعاً ۱۲ نفر از عوامل مزدور بعثی عراق در پایگاه محل استقرارشان از پای درآمدند.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی از اقدامات ارتش عراق چنین گزارش داد: «رژیم عراق که در شمال این کشور با قهر انقلابی مردم مسلمان منطقه روبه رو شده است، در چند روز گذشته، وحشیانه روستای ناحیه سورداش و اطراف جاده های سلیمانیه و کرکوک را بمباران کرد. براساس این گزارش، منابع موثق با تأیید این خبر اضافه کردند که رژیم فاشیستی عراق در ادامه نابودی مناطق آبادی کردستان عراق در چند روز اخیر توسط هلیکوپتر و واحدهای توپخانه، روستای دالاه در ناحیه سورداش و روستاهای کرده، تکیه و اسبین در ناحیه قره داغ و روستاهای هزارکانی، کاربارو، کانی مورد و زاله به شدت بمباران کرده و روستاهای عسگر، حیدریک و سوتکه را با بولدوزر با خاک یکسان کرده اند. در این بمباران های وحشیانه تعداد زیادی از مردم از جمله زنان و کودکان بی گناه جان خود را از دست داده اند.»^(۲)

در ادامه این گزارش آمده است: «طبق آخرین گزارش های رسیده از منابع موثق، رژیم عراق در ادامه جنایات خود علیه مردم مسلمان این کشور در استان های شمالی، ۱۴ روستا را با خاک یکسان کرد. از روستاهای ویران شده، ۷ روستا در سلیمانیه و ۶ روستا در منطقه کرکوک و یک روستا نیز در استان دهوک قرار داشت که پس از ویران شدن روستاها، اهالی مظلوم منطقه در این فصل سرما در دشت ها و کوه ها آواره شده اند. برپایه گزارش دیگری، رژیم بعثی - صهیونیستی عراق از ترس تظاهرات مردم استان های شمالی، تعدادی نیروی بعثی را به عنوان معلم مأمور تدریس در مدارس باقیمانده این مناطق کرده است. این گزارش حاکی است که این افراد با لباس نظامی و به طور مسلح در کلاس ها حضور می یابند و مشغول تدریس به دانش آموزان هستند که از طرف رژیم مورد تأیید قرار گرفته اند.

اضافه می شود: در تظاهرات اخیر مردم مسلمان شهر سلیمانیه دانش آموزان پیشاپیش تظاهرات علیه رژیم صدام بودند.»^(۳)

۱

نحوه و وضعیت جذب نیرو و اعزام آن در قالب کاروان های کربلا و نیز نیازمندی های جبهه ها، صبح امروز در همایشی در اهواز با موضوع کاروان های کربلا، با حضور همه فرماندهان نواحی و مناطق پنج گانه سپاه پاسداران و شرکت برادران علی شمخانی، رحیم صفوی، محمدباقر ذوالقدر و مهدی مبلغ بررسی شد.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا در یادداشت های خود از این نشست نوشته است: محمدباقر ذوالقدر طی سخنانی در این سمینار گفت: «قریب یک ماه است که جنگ به نیرو احتیاج دارد؛ در این یک ماه با همه تلاشمان نتیجه چشمگیری نگرفتیم. ما

ص: ۱۹۰

۱- ۱۳. روزنامه اطلاعات ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۱۴. همان.

۳- ۱۵. همان.

حداقل به ۱۵۰ گردان نیرو احتیاج داریم که این گردان‌ها حداقل به ۲۰ هزار پاسدار و ۵۰ هزار مشمول [سرباز وظیفه] نیاز دارند. ما الآن ۳ هزار پاسدار و ۲۰ هزار مشمول و ۹ هزار بسیجی کم داریم. امیدواریم که نیروی پاسدار با ادامه طرح نوبه بندی (۱) تأمین بشود. مشکل عمده ما کمبود نیروی مشمول و بسیج است که در مجموع قریب ۷۵ هزار نیرو برای عملیات کم داریم. در این یک ماه که تبلیغ شد سقف نیروی بسیج ما از ۲۵ هزار به ۳۰ هزار و ۷۰۰ نفر افزایش یافت. اگر روال کار بدین صورت باشد شاید به هدف خود نرسیم. باید یک حرکت تبلیغی را آغاز کرد.»

ذوالقدر افزود: «با طرحی که قرارگاه قدس داد، قرار شد اعزام نیروها از شهرستان‌ها با هماهنگی صورت بگیرد و روی آن تبلیغ شود. بعد نام کاروان راهیان کربلا مطرح شد. بر همین اساس مردم از شهرهای مختلف برای پیوستن به این کاروان به طرف مراکز استان حرکت می‌کنند، بعد سازماندهی شده و مراسمی در این مراکز برگزار می‌شود. سپس به طرف تهران حرکت می‌کنند. در شهرهای بین راه نیز برنامه‌هایی تدارک دیده شده است. در تهران نیز مراسمی همراه با سخنرانی برگزار می‌شود و بعد نیروها عازم جبهه‌ها می‌شوند. پیش‌بینی شده که روحانیون و ائمه جمعه نیز حتی الامکان همراه این کاروان‌ها باشند. با کاروانی که فردا از قم به تهران می‌رود، آیت‌الله مشکینی و احتمالاً آقای صانعی همراه خواهند بود.»

زمان ثبت نام از ۲۵ آبان تا ۳ آذر در نظر گرفته شده است. روز بعد یعنی ۴ آذر، روز فراخوانی نیروهای ثبت نام شده است و بعد حرکت از شهرستان‌ها به طرف مراکز استان‌ها. از روز ۶ آذر نیز به طرف تهران حرکت می‌کنند.

فرماندهان نواحی سپاه باید کاروان‌های شهرستان‌ها را تا جبهه هدایت کنند و فرماندهی را خود به عهده داشته باشند. با دولت هماهنگی شده و بخشنامه‌ای به استانداری‌ها صادر شده است که به موجب آن امکانات استان به کمک بیایند. در مورد وسیله برای انتقال و غذا، باید ائمه جمعه و خود مردم کمک کنند. ضمناً همراه این کاروان‌ها، کاروان‌های کمک‌های مردمی هم حرکت خواهند کرد.» (۲)

۱

در سالروز شهادت حضرت امام حسن (ع) و حضرت امام رضا (ع) بیش از یک هزار تن از رزمندگان بسیج و سپاه پاسداران قم که عازم جبهه‌های نبرد بودند، در محل حسینیه شهدا با آیت‌الله منتظری دیدار کردند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از این دیدار آورده است: «آیت‌الله العظمی منتظری طی سخنانی با اشاره به حرکت اسلامی رزمندگان فرمود: صدام به دستور ابرقدرت‌ها به ایران اسلامی حمله کرد و الآن که شرق و غرب و عمالشان به صدام کمک می‌کنند، به خاطر این

ص: ۱۹۱

۱- به موجب این طرح باید تعداد مشخصی از نیروهای پاسدار نواحی و مناطق سپاه پاسداران همواره در جبهه‌ها حضور داشته باشند.
۲- ۱۶. سند شماره ۱۱۰۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داوود رنجبر، (۱۸/۸/۱۳۶۴ تا ۲۵/۸/۱۳۶۴)، ۲۲/۸/۱۳۶۴، صص ۱۲۷ - ۱۲۳.

است که از اسلام احساس خطر می کنند. بارها شنیده ایم که سران استکبار جهانی گفته اند که امروز کمونیسم برای ما خطر نیست، بلکه آنچه ما و منافع ما را تهدید می کند، اسلام بنیادگرایی است که از ایران آغاز شده است و این درحالی است که اسلام اساسی و حقیقی است که در ایران پیاده شده و به دیگر کشورها سرایت کرده است. آنها از این احساس خطر کرده اند و پس از آن شرق و غرب علیه اسلام با هم ساخته اند، لذا وظیفه من و شما سنگین است.

آیت الله العظمی منتظری با اشاره به لزوم اجرای یک طرح اساسی جهت پایان دادن به فتنه در منطقه، گفتند: مهم ترین سلاح شما رزمندگان اسلام ایمان است. من به شما جوانان عزیز قم نوید می دهم که ان شاءالله فاتح قدس عزیز خواهید بود. ایشان در همین رابطه با نقل حدیثی گفتند: جمعیتی که قوم یهود را شکست خواهد داد، اهل قم است. این شهر به عنوان اینکه پایگاه انقلاب است و انقلاب از قم جوانه زده، امروز نیز سمبل این بسیج و انقلاب قم است و ان شاءالله به همت والای شما جوانان عزیز و همه ملت ایران، پس از فتح کربلا، قدس عزیز هم فتح خواهد شد.

آیت الله العظمی منتظری، با اشاره به سه عامل پیروزی های مسلمان صدر اسلام که ایمان، همبستگی و رهبری بود، گفتند: در رزمندگان ما بحمدالله هم ایمان هست و هم جوانان ما از شهادت و کشته شدن نمی ترسند و همبستگی هست و هم یک رهبر قاطعی داریم که ملت اوامر ایشان را واجب الاطاعه می دانند و وظیفه خودشان می دانند که تحت رهبری ایشان هرچه دستور دادند، انجام دهند.»(۱)

۱

در پی انتصاب روز گذشته حجت الاسلام علی اکبر محتشمی به سرپرستی کمیته های انقلاب اسلامی امروز نیز امام خمینی در حکمی بخشی از اختیارات فرماندهی کل قوا در نیروهای انتظامی (کمیته انقلاب اسلامی، شهربانی و ژاندارمری)، را به وزیر کشور تفویض کرد. متن حکم امام به وزیر کشور:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جناب حجت الاسلام آقای محتشمی - دامت افاضاته

با تشکر از زحمات جناب حجت الاسلام آقای ناطق نوری، به منظور رفع مشکلات جاری ژاندارمری و شهربانی که تحت نظر وزارت کشور انجام وظیفه می نمایند، بدین وسیله به جناب عالی اجازه داده می شود تا با مشورت آقای رئیس جمهور محترم، از اختیارات فرماندهی کل قوا در امور نیروهای انتظامی مزبور تا اصلاح مقررات استفاده نموده و نسبت به ترفیع و تشویق افسران و درجه داران و کارمندان و سایر مواردی که از اختیارات فرماندهی نیروهاست اقدام مقتضی معمول نمایید.

به تاریخ ۲۲ آبان ماه ۱۳۶۴

روح الله الموسوی الخمينی»(۲)

ص: ۱۹۲

۱- ۱۷. روزنامه اطلاعات ۲۳/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۱۸. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار حضرت امام خمینی)، جلد ۱۹، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۹، ص ۴۲۰.

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران از گرایش جدید کشورهای شورای همکاری خلیج فارس برای بهبود رابطه با ایران استقبال کرد. به نوشته روزنامه اطلاعات: «در جلسه امروز هیئت دولت که به ریاست آقای میرحسین موسوی نخست وزیر تشکیل شد، آقای موسوی ضمن استقبال از تمایل کشورهای حوزه خلیج فارس برای بهبود روابط با جمهوری اسلامی ایران؛ ابتکار عمل رزمندگان اسلام در جبهه های نبرد و حضور قاطع مسئولین در صحنه های سیاسی را به عنوان عوامل مؤثری در تغییر موضع کشورهای یادشده نسبت به جمهوری اسلامی ایران دانست و تداوم مواضع منطقی کشورهای حوزه خلیج فارس در قبال مسائل منطقه را به نفع این کشورها دانست.» (۱)

در پی درخواست رسمی وزیر خارجه سودان از جمهوری اسلامی ایران برای آزادی اسیران سودانی که در جنگ عراق با ایران اسیر شده اند، امروز وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران بیانیه ای در این باره صادر کرد. در این بیانیه ضمن اشاره به وابستگی های جعفر نمیری رئیس سابق حکومت سودان به امپریالیسم امریکا و همکاری با این کشور از جمله شرکت در مانورهای "ستاره درخشان"، شرکت در انتقال یهودیان اتیوپیایی به اسرائیل و حمایت از "پیمان کمپ دیوید"، آمده است: «رژیم نمیری تلاش کرده است با استفاده از زور و تبلیغات دروغین گروهی از اتباع مستضعف سودان را تطمیع کند و آنان را در جنگ تجاوزکارانه و تحمیلی عراق علیه ایران شرکت دهد. این حرکت برخلاف خواست ملت مسلمان سودان و به منظور جبران کمبود نیروی انسانی رژیم صدام صورت گرفت و طی عملیات های مختلف تعدادی از این فریب خوردگان به اسارت رزم آوران اسلام درآمدند.»

در ادامه این بیانیه آمده است: «در پی سقوط رژیم نمیری، حکومت جدید تلاش کرد خود را از ورطه ای که رژیم سابق در آن افتاده بود نجات بخشد و در قبال جنگ تحمیلی عملاً موضعی بی طرف اتخاذ کرد که این موضع زمینه تجدید روابط بین دو کشور را فراهم ساخت. وزیر امور خارجه سودان روش های سیاسی جعفر نمیری را محکوم کرد و اظهار داشت بر اثر سیاست های غلط رژیم سابق سودان تعدادی از جوانان سودانی خود را به دامان جنگ افکننده اند و پاره ای نیز به اسارت درآمدند. وزیر خارجه سودان درخواست کرد که این گروه از جوانان فریب خورده سودانی به کشور خود بازگردانده شوند.»

در پی این درخواست رسمی و سفر معاون سیاسی وزارت امور خارجه کشورمان به سودان، موضوع آزادی اسرای سودانی مورد بررسی قرار گرفت و جمهوری اسلامی ایران با اعزام هیئتی از جانب سودان برای مذاکره پیرامون این مسئله موافقت کرد.» (۲)

ص: ۱۹۳

۱- ۱۹. مأخذ ۱۷.

۲- ۲۰. مأخذ ۱۳، ص ۳.

دولت فرانسه با وجود اظهار تمایل برای کاهش دشمنی با ایران، به تجهیز بیشتر عراق به تسلیحات پیچیده و پیشرفته ادامه می دهد.

روزنامه فرانسوی لاکروآ به نقل از روزنامه لوموند در این باره نوشته است: «طبق آخرین قراردادی که بین عراق و فرانسه منعقد شده است، قرار است ۲۴ فروند هواپیمای میراژ به عراق فروخته شود. به این ترتیب تعداد هواپیمای میراژ که عراق از فرانسه خریده است به ۱۱۴ فروند می رسد. مذاکره با عراق بر سر فروش هواپیماهای میراژ ۲۰۰۰ و هواپیماهای تعلیماتی آلفا - جت همچنان ادامه دارد.»

نشریه رویدادها با درج این خبر افزوده است: عراق در ۲۶ شهریور ۱۳۶۴، تعداد ۱۵ فروند میراژ از کشورهای فرانسه تحویل گرفته است. (۱)

همچنین مجله عربیا چاپ لندن در مقاله ای با عنوان "میراژ و رویاها به آتش جنگ خلیج فارس دامن می زند" نوشته است: «تأمین عراق از نظر تسلیحات پیچیده فرانسوی که با آنها جزیره خارک را بکوبد با ژست های اخیر فرانسه که در جهت نزدیک شدن به تهران صورت می گیرد، تناقض دارد و در صورتی که ترمینال آسیب پذیر نفتی ایران منهدم گردد، تهران تسلیم نمی شود، ولی در این میان منافع فرانسه تأمین می شود.

بمباران های اخیر ترمینال نفتی ایران در خارک توسط نیروی هوایی عراق، چرخشی جدید در جنگ خلیج فارس را هشدار داد. فروش تسلیحات جدید بار دیگر انتخاب سیاسی فرانسه مبنی بر حمایت از عراق در برابر ایران تا لحظه آخر را مورد تأیید قرار می دهد. این سیاست به موازات تعهد میتران در سال ۱۹۸۳ می باشد که گفته بود هرگز اجازه نخواهد داد ایرانیان عراق را شکست بدهند. جالب توجه اینکه تصمیم جدید فرانسه درست در زمانی اتخاذ شده که ایران به صدور بیانیه هایی با حسن نیت پرداخت و پیشنهاد عادی کردن روابط فرانسه را داده و پاریس نیز به نوبه خود به نظر می رسید که مایل به نزدیک شدن به تهران می باشد.

در پایان بهار گذشته کاردار فرانسه در ایران، در پایان دوره مأموریتش در تهران گفت که دولت وی در مورد حمایت از سازمان مجاهدین خلق در برابر جمهوری اسلامی اشتباه کرده است. در آن هنگام فعالیت ها و اقدامات مجاهدین خلق محدود شده بود. به علاوه در اواخر ماه سپتامبر ایران به طور علنی اعلام کرد که پاریس برای مذاکره درباره استرداد یک میلیارد دلاری که رژیم پهلوی به سازمان انرژی اتمی فرانسه داده بود، تمایل دارد. برخورد توأم با حسن نیت ایران در برابر فرانسه، بخشی از حرکت وسیع تر به طرف غرب بود که ظاهراً در تلاشی برای هدایت جنگ در حیطه سیاسی صورت گرفت. اظهارات شدیداً ضد غربی مقامات تهران ملایم گردید و برخوردهای آشتی جویانه ای در برابر برخی کشورهای غربی مانند آلمان اتخاذ شد.

پس چرا پاریس حمایت خود را از عراق تشدید نمود؟ شاید نرمش ایران نشانه ای از ضعف تلقی گردید. در هر صورت آنچه مسلم است اینکه در شرایط فعلی، ایران خطر بیشتری از عراق

ص: ۱۹۴

برای اسرائیل به حساب می آید؛ در این حال، مدت زمانی است که سوسیالیست های فرانسه، به خصوص رهبر آنان میتران از آرمان اسرائیل مصرانه حمایت می کنند. فروش میراث های فرانسوی به عراق زمانی اعلام گردید که دو شهروند فرانسوی به اسامی میشل سورا (محقق ملی تحقیقات علمی) و ژان پل کوفمن (روزنامه نگار) به دست جهاد اسلامی طرف دار ایران در لبنان بازداشت شدند. ناظران فرانسوی معتقد بودند که دو گروگان فرانسوی به مناسبت روز عاشورا آزاد می شوند. ولی سریعاً به دنبال اعلام فروش هواپیماهای فرانسوی به بغداد که یک روز بعد صورت گرفت، امید آن از بین رفت زیرا قطع حمایت از رژیم بغداد یکی از شرایط مورد تقاضا برای آزادی دو گروگان بود.»

مجله عربیا در پایان مقاله خود می نویسد:

«در پاریس تشخیص داده شده است که رژیم عراق توانسته در برابر حملات وسیع و خطرناک ایران با برخورداری از تسلیحات هوایی فرانسه، به ویژه موشک های اگزوسه ایستادگی نماید. به علاوه، ایران مدتی است موفق به صدور کالاهای غیرنفتی مانند ترکیه و پاکستان گردیده است که این امر تا حدودی توقف نسبی صدور نفت از جزیره خارک را جبران نموده است.»^(۱)

۱

سازمان صنایع نظامی مصر تجهیزات آسیب دیده عراق را تعمیر و بازسازی می کند و ۸ هزار مصری کمبود نیروی ماهر عراق را جبران می کنند. روزنامه الاتحاد چاپ امارات متحده عربی گزارش داد: «سازمان صنایع نظامی مصر فاش کرد که کارگاه ها و کارخانجات این سازمان هواپیماهای میگ ۲۱ و هلیکوپترهای می ۸ و تانک های ساخت شوروی را که در اختیار ارتش عراق می باشند و در جنگ این کشور با ایران آسیب دیده اند، تعمیر و بازسازی می کنند. از سوی دیگر، در همین هفته خبرگزاری ها گزارش دادند طی یک توافق میان مصر و عراق قرار شده است بیش از ۸ هزار مصری وارد بغداد شده و کمبود نیروی انسانی ماهر در دستگاه های اجرایی این کشور را جبران کنند و نظام اداری عراق را از بحران نجات دهند.»^(۲)

۲

در اجلاس بین المللی "امنیت شرق مدیترانه" که امروز در استانبول آغاز به کار کرد، نقش ترکیه در مقابله با ایجاد بحران در خلیج فارس بررسی شد. در این اجلاس پیروزی ایران در جنگ مخاطره آمیز خوانده شد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا، نماینده آلمان غربی اودو اشتنباخ در سخنانی با اشاره به این موضوع که بحران خاورمیانه مستقیماً روی پیمان ناتو تأثیر می گذارد، افزود: به عنوان مثال اگر ایران برنده جنگ شود منافع غرب به خطر خواهد افتاد و کسی نمی تواند ادعا کند که پس

ص: ۱۹۵

۱- ۲۲. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۳، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۱۴ - ۱۳.

۲- ۲۳. مأخذ ۱۷، ص ۲.

از گذشت چند سال از این حادثه حسین و مبارک بتوانند بر سر کار باقی بمانند.^(۱)

وی افزود: اگر عاملی منافع غرب را در منطقه تهدید کند، مداخله غرب جنبه مشروع به خود خواهد گرفت.^(۲)

به نوشته روزنامه جمهوری چاپ ترکیه، وی در قسمت دیگری از سخنانش با اشاره به اینکه ترکیه اصول غرب را پذیرفته و در عین حالی که یک کشور اسلامی است، با اصول لائیک اداره می شود و حکومت اسلامی را به وحشت انداخته است، افزود: مسئله کردهای ترکیه را نمی توان جدا از این موضوع بررسی کرد و مادام که ترکیه برای ما حائز اهمیت است، نباید به عنوان مسائل جاری این کشور و به نام حقوق بشر ترکیه را در بن بست قرار داد.

از سوی دیگر، یک مقام وزارت خارجه امریکا در دیداری از ترکیه و بازدید از پایگاه های امریکا در این کشور، گفت: اگر بحران در خاورمیانه گسترش یابد نقش ترکیه تغییر می کند و ابعاد این نقش را ابعاد بحران تعیین خواهد کرد. وی با اشاره به اینکه کمک های دفاعی امریکا به ترکیه از سال ۱۹۸۰ تاکنون، چهار برابر افزایش یافته است، افزود: در مقابل بروز تهدیدی علیه پیمان ناتو، نیروهای مسلح ترکیه نقش حیاتی بازی خواهند کرد. وی با تأکید مجدد به اینکه نقش ترکیه را وضعیت بحران مشخص خواهد کرد، گفت: این یک نقش طبیعی است؛ یعنی هر کس اگر هم نخواهد باید این نقش را بازی کند.^(۳)

۱

تکاپوی سران عرب برای توقف جنگ ایران و عراق و گنجاندن این موضوع در دستور کار اجلاس آتی سران دو ابرقدرت و همچنین جلسه شورای امنیت سازمان ملل، در نشریه رویدادها چنین بررسی شده است:

«به گزارش منابع دیپلماتیک عرب در امان، کشورهای میانه رو عرب شرکت کننده در کنفرانس سران عرب در مراکش و همچنین رژیم مصر قصد دارند پیش از برپایی کنفرانس سران امریکا و شوروی در ژنو (۲۸ و ۲۹ آبان) طی پیام هایی به ریگان و گورباچف مواضع مشترکی را درباره مسائل مختلف خاورمیانه اعلام دارند که به نظر می رسد با توجه به تحرکات اخیر رژیم عراق، این مواضع بیشتر در مورد جنگ تحمیلی عراق علیه ایران باشد.»

هفته نامه المستقبل نیز در شماره اخیر خود توضیح داده است که طرح تلاش عربی شامل دعوت برای تشکیل جلسه فوق العاده ای در شورای امنیت است که مسئله جنگ عراق و ایران را از جوانب مختلف بررسی و طی قطعنامه ای از طرفین نزاع بخواهند که نخست آتش بس را برقرار کنند و سپس بر سر میز مذاکره بنشینند. به گزارش این هفته نامه در طرح آمده است که جلسه شورای امنیت بایستی تا دستیابی به توافقنامه ای در مورد جنگ، همچنان برقرار بماند و مذاکره را زیر نظر داشته باشد.

ص: ۱۹۶

۱- ۲۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۲۵. وزارت امور خارجه - بولتن خلیج فارس، شماره ۱۵، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۲۶. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۴، ۸/۹/۱۳۶۴، صص ۱۰۹ - ۱۰۸.

همچنین به دنبال دیدار طارق عزیز از اردن و عربستان و تسلیم پیام صدام به رؤسای این حکومت ها، روزنامه جوردن تایمز نوشت: عراق دست به ابتکار عمل تازه ای برای حل و فصل بحران خاورمیانه زده است. ولی وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق گزارش این روزنامه را تکذیب نموده و اعلام کرد که مأموریت فرستادگان عراق به کشورهای عربی پیرامون مسئله عربی دیگری می باشد که در آینده فاش خواهد شد و هیچ گونه ارتباطی با ابتکار عمل عراق در مورد بحران خاورمیانه ندارد. دست آخر اینکه در ملاقاتی که چندی پیش هفت عضو اتحادیه عرب با شولتز وزیر خارجه امریکا داشته اند، پیشنهاد کرده اند که موضوع پیشنهاد قطعنامه ای حاوی مطلب زیر در مذاکرات سران امریکا و شوروی گنجانده شود:

الف) درخواست آتش بس بین ایران و عراق.

ب) تعیین زمان معینی برای مذاکرات سیاسی درباره استقرار صلح.

پ) تشکیل مجدد جلسه شورای امنیت پس از انقضای مهلت مقرر در بند ب و تصمیم گیری برای تنبیه طرفی که رأی شورای امنیت را نپذیرفته است. آنها تصریح کرده اند که این تنبیه می تواند سیاسی و اقتصادی و حتی نظامی باشد.»(۱)

۱

تصویر

شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر

در ادامه تحرکات دیپلماتیک در منطقه برای توقف جنگ، امروز امیر قطر با تاجر نخست وزیر انگلیس، دیدار و گفت و گو کرد. رادیو بی بی سی گزارش داد: «شیخ خلیفه بن آل ثانی امیر قطر که دیروز برای یک بازدید رسمی چهار روزه وارد بریتانیا شده است، امروز با خانم تاجر نخست وزیر بریتانیا دیدار و گفت و گو کرد.» رادیو بی بی سی افزود: «به احتمال قریب به یقین موضوع جنگ ایران و عراق و تلاش های تازه شورای همکاری خلیج فارس به منظور پایان جنگ، در صدر موضوعات مورد مذاکره آنها بوده است. ملکه بریتانیا طی سخنانی گفت که بریتانیا خود را در تأسف قطر نسبت به تلفات مصیبت بار جانی و مالی جنگ سهیم می داند و دولت بریتانیا از هر امکانی که به خاتمه جنگ ایران و عراق منجر شود استفاده خواهد کرد.»(۲)

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز حاکی است: «امیر قطر در ضیافت شامی که ملکه انگلیس به مناسبت سفر او به انگلستان ترتیب داده بود، طی سخنانی درباره جنگ تحمیلی چنین گفته است: یکی از آرمان های دو کشور (قطر و انگلستان) تعمیق پایه های دوستی و همکاری ثمربخش میان دو کشور و همچنین تحقق صلح عادلانه و

-
- ۱- ۲۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۰، ۲۸/۸/۱۳۶۴، صص ۶ - ۵.
- ۲- ۲۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۸/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو بی بی سی، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

قانونی در جهان بوده است. جوامع بین المللی تأکید دارند که بحران خاورمیانه بر اثر جنگ اعراب و اسرائیل و مشکل فلسطین و جنگ عراق و ایران نه فقط به صلح در منطقه لطمه وارد می آورد بلکه عواقب وخیم آن خطری را برای صلح جهانی به دنبال دارد. جای تردید نیست که بهترین راه برای تضمین دفع این خطر که صلح جهانی را تهدید می کند، احترام به قوانین بین المللی و اجرای اصول سازمان ملل است و فقط از این راه می توان به جنگ عراق و ایران به نحوی که مورد قبول دو کشور باشد پایان داد.

همچنین به گزارش رادیو دویی، ملکه انگلستان ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ ایران و عراق و مخاصمه در خاورمیانه، تأکید نمود که دولت بریتانیا از هر تلاشی برای یافتن راه پایان جنگ دریغ نخواهد کرد.^(۱)

۱

سفر آتی نخست وزیر هند به منطقه در چارچوب فعال شدن شورای همکاری خلیج فارس ارزیابی می شود. نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه در این باره نوشته است:

«راجیو گاندی روز ۲۷ آبان در جشن های روز استقلال عمان در مسقط شرکت می کند. این نخستین سفر نخست وزیر هند به منطقه خلیج فارس است، هر چند که برنامه ای برای گفت و گوهای رسمی وی گزارش نشده است. راجیو گاندی دو روز در عمان توقف می کند و به گفته ناظران در مورد جنگ ایران و عراق، رقابت ابرقدرت ها در اقیانوس هند و کوشش برای غیرنظامی کردن منطقه مذاکره خواهد کرد.» این نشریه می افزاید: «این سفر در تعقیب ششمین کنفرانس سران کشورهای عضو شورای همکاری های خلیج فارس صورت می گیرد که علاوه بر حضور راجیو گاندی در جشن های استقلال، ضیاءالحق، مبارک، جیمی کارتر و نفرات دوم حکومت های کشورهای همسایه عمان نیز در مسقط حضور می یابند.»

گفتنی است که هند از هنگام تشکیل شورای همکاری و در زمان خانم گاندی، از حامیان آن به شمار می رود.

به نوشته این نشریه: «یافتن راه حل برای پایان بخشیدن به جنگ تحمیلی با توجه به اینکه اغلب کشورهای حاضر در مسقط عضو جنبش عدم تعهد و عضو کنفرانس اسلامی هستند، از مجاری مختلف طرح و بررسی خواهد شد.

از سوی دیگر، احتمال دارد در مذاکرات جاری مسئله تنگه هرمز با توجه به بعضی عکس العمل های عمان که بسته شدن تنگه را تحمل نمی کند جای ویژه ای داشته باشد و ممکن است گاندی در این سفر به لزوم باز بودن آبراه های بین المللی اشاره داشته باشد. همچنین ملاقات و مذاکره میان راجیو گاندی و مبارک و گاندی و ضیاءالحق کم و بیش امری حتمی است.»^(۲)

ص: ۱۹۸

۱- ۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۳۹، ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. مأخذ ۵، صص ۸-۹.

تصمیم جدید اعضای شورای همکاری خلیج فارس درباره تلاش برای پایان دادن به جنگ، همچنان مورد توجه رسانه های دنیا است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی بخشی از این بازتاب ها را گزارش کرده است: «بخش عربی رادیو قاهره امروز در برنامه بررسی مطبوعات گفت: روزنامه سعودی عکاظ در شماره امروز خود نوشت: فعالیت خوب کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] چارچوب تلاش های به کار گرفته برای خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران و به اجرا درآوردن تصمیمات ششمین کنفرانس این شورا می باشد. روزنامه سعودی المدینه نیز ابراز امیدواری کرد فعالیت شورای همکاری نتایج مثبت و قابل لمسی در جهت خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران داشته باشد. این روزنامه ضمن بااهمیت شمردن این فعالیت جدید، افزود: این اهمیت به این دلیل نیست که پس از خاتمه ششمین کنفرانس شورای همکاری شروع شده، بلکه اهمیت آن به دلیل این است که این فعالیت زمانی صورت می گیرد که دامنه عملیات نظامی در این جنگ گسترش پیدا کرده و ابعاد و تهدیدات آن از منطقه خلیج [فارس] به صحنه عربی و اسلامی کشیده خواهد شد.

اما در پاریس روزنامه لوموند در این زمینه نوشت: فعالیت خلیجی دعوتی برای ایران و عراق است تا جهت تضمین موفقیت وساطت های خاتمه دادن به جنگ، از خود نرمش نشان دهند. لوموند افزود: کشورهای شورای همکاری امیدوارند که ایران را جهت گفت و گو با عراق و ایجاد راه حلی برای متوقف ساختن جنگ چه در آینده و چه در درازمدت متقاعد سازند.

در لندن نیز روزنامه فایننشال تایمز در این باره نوشت: دامنه اختلافات عراق و ایران مانند روزهای اول جنگ یعنی در سال ۱۹۸۰ هنوز به قوت خود باقی است و این علی رغم این است که دو طرف درگیر، تلاش های سیاسی خود را در سال گذشته افزایش دادند که احتمال خاتمه دادن به جنگ نزدیک تر می شد. فایننشال تایمز افزود: تهران در شرایط خود جهت ایجاد راه حل برای جنگ واقع پذیرتر شده است. این روزنامه از دو ابرقدرت خواسته است تا مجدانه جهت خاتمه دادن به این جنگ تلاش نمایند» (۱).

از سوی دیگر، روزنامه کیهان اینترنشنال چاپ تهران، امروز طی تفسیری در مورد اجلاس هفته گذشته سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس نوشته است که تغییر موضع اعضای این شورا نسبت به جنگ عراق و ایران منطقی به نظر می رسد، ولی با تأخیر اتخاذ شده است.

کیهان اینترنشنال برای ارزیابی این تغییرات خاطرنشان کرد که پیش از این امیران این حکومت های کوچک خلیج فارس معتقد به شکست ایران و پذیرش مذاکرات صلح از جانب ایران بودند. نویسنده مقاله سپس به برشمردن دلایل "باز شدن چشمان" مقامات کشورهای خلیج فارس بدین شرح پرداخته است: صادرات نفت ایران ادامه دارد؛ ثبات سیاسی حکومت ایران؛ پاسخ نیروی هوایی ایران که درمقابل هر

ص: ۱۹۹

ضربه حملات عراق را با یک ضربه پاسخ داده است؛ دخالت ایران در بازی های دیپلماتیک خاورمیانه که صلح را به شمال لبنان بازگرداند. در این مقاله نوشته شده است که تمام موارد فوق ثابت کرد که صدام حسین رئیس جمهور عراق، نمی تواند نجات یابد و باید برود. محافل دیپلماتیک تهران نسبت به امکان توفیق این کوشش آشتی جویانه بسیار محتاطانه برخورد می کنند. این محافل خاطر نشان می کنند که خواسته های تهران برای شروع روند مذاکره تغییر نکرده است و همچنان بر این اساس قرار دارد که این کشور از نظر بین المللی قربانی یک تجاوز شناخته شود و مجرم مجازات شود. یعنی رئیس جمهوری عراق به عنوان جانی جنگی محاکمه شود که این امر موجب سقوط رژیم بعثی در عراق خواهد شد.

این منابع همچنین می گویند که جنگ عامل انسجام سیاسی برای حکومت ایران و توجیه مشکلات اقتصادی است که تهران باید در راه صلح روی آن حساب کند. (۱)

۱

روزنامه سوئدی تمپوس در مقاله ای با اعلام اینکه «جمهوری اسلامی ایران به رغم فشارهای همه جانبه، همچنان بزرگ ترین قدرت سیاسی و نظامی در منطقه محسوب می گردد.» به نشست اخیر شورای همکاری خلیج فارس پرداخته و نوشته است: «علی رغم جنگ قریب شش ساله، تهدیدات ابرقدرت های چپ و راست، تحریم اقتصادی، فشارهای سیاسی خارجی و تحریک مزدوران داخلی ضدانقلاب، جمهوری اسلامی کماکان به راه خود ادامه می دهد و بزرگ ترین قدرت سیاسی و نظامی منطقه محسوب می شود. از دیدگاه اقتصادی علی رغم حملات هوایی به خارک و تبلیغات توطئه آمیز غرب، صادرات نفت ایران افزایش یافته و تکنسین های ایران به سرعت شگفت انگیزی خسارت های ناشی از حملات را با پشتکار ترمیم نموده اند.» روزنامه سوئدی تمپوس در شماره اخیر خود در گزارشی با عنوان: "شاه و شاهزاده ها حوزه خلیج فارس برای نزدیک شدن به ایران تلاش می کنند" نوشته است: «هفتمین اجلاس شورای همکاری کشورهای خلیج فارس از جانب بسیاری از دست اندرکاران مسائل سیاسی خلیج فارس به عنوان تلاش مخفیانه و خجالت زده ای از ناحیه سران کشورهای حوزه خلیج فارس برای نزدیک شدن به ایران شناخته شده است.

این اجلاس به اعتقاد بسیاری از ناظران سیاسی برای این تلاش بود تا واقعیت حمایت های یک جانبه آنان را در جنگ خلیج فارس از اذهان بیرون نماید. سران کشورهای حوزه خلیج فارس در تحلیل ها و محاسبات سیاسی، نظامی و اقتصادی خود، ایران را از نظر سیاسی قوی دانسته و برتری این کشور را باور داشته اند. هم زمان با شکست عراق در طرح بمباران حذف جزیره خارک به منظور قطع شریان حیاتی ایران، صادرات نفت ایران، طی سه ماهه سوم سال جاری مسیحی افزایش یافته است.»

روزنامه تمپوس با اشاره به تصمیمات اتخاذ شده در اجلاس اخیر می نویسد: «از آغاز فراهم آوری مقدمات برگزاری اجلاس و ملاقات های پیش از اجلاس وزیران کشورهای عضو

ص: ۲۰۰

شورا پیشنهادهای متعددی که نشان دهنده تمایلات آنان به اتخاذ سیاست جدیدی در برخورد با جنگ ایران و عراق باشد، در دستور کار اجلاس دیده می شد. در این پیشنهادها برخلاف عادت همیشگی سران کشورهای عضو شورا طی شش سال گذشته، وزیران خارجه عضو شورا از مقصدانستن ایران در وضعیت موجود و موضع گیری های یک جانبه پرهیز کردند. در این رابطه وزیر خارجه عمان در یک کنفرانس مطبوعاتی صریحاً اعلام کرد هدف مشترک کشورهای حوزه خلیج فارس حل اختلاف نظرها با جمهوری اسلامی می باشد.»

این نشریه می افزاید: «سلطان قابوس امیر عمان، پا را از این مرحله نیز فراتر گذاشت و در نطق کوتاه افتتاح اجلاس، از دو کشور ایران و عراق برای حل درگیری و ایجاد فضای مذاکرات درخواست انعطاف پذیری نمود. بسیاری از ناظران سیاسی نطق کوتاه سلطان قابوس را مبین مقصدانستن غیرمستقیم عراق و فاش ساختن تمایل رئیس دولت عمان و سایر اعضای این شورا به برقراری یک موازنه سیاسی این کشورها با هر دو کشور در حال جنگ دانسته اند.

به نظر می رسد کشورهای حوزه خلیج فارس در انتظار فرصت مناسبی برای بهبودبخشیدن روابط خود با ایران بوده اند تا از این طریق به هدف خود که نرم ساختن ایران در مواضعش و کشاندن این کشور به پای میز مذاکره و توافقی کوتاه و یا درازمدت با عراق است، دست یابند.»

روزنامه تمپوس یادآور می شود: «نباید تصور کرد قیمت این تغییر روش و دستیابی به صلح را عراقی ها می پردازند. اگرچه در قطعنامه پایانی اجلاس اخیر شورای همکاری اوج گیری مجدد جنگ در خلیج فارس، مورد تهدید قرار گرفتن امر تردد کشتیرانی و همچنین ایجاد اغتشاش در امنیت خلیج فارس محکوم گردید، لیکن از رژیم عراق نامی به میان نیامده است و این درحالی است که اغلب ناظران و آگاهان سیاسی رژیم عراق را مسئول اوج گیری مجدد جنگ می شناسند و معتقدند به احتمال قوی قطعنامه به طور ضمنی این کشور را مورد خطاب قرار داده است. همین قطعنامه درقبال عدم ذکر نام عراق، از کشور ایران نام برده و این کشور را به پیروی از قطعنامه های شماره ۵۴۰ و ۵۵۲ شورای امنیت سازمان ملل در سال های ۱۹۸۳ و ۱۹۸۴ فراخوانده است.»

روزنامه تمپوس دلیل تنظیم قطعنامه صمیمانه و حمایت آمیز اجلاس شورای همکاری خلیج فارس از حکومت عراق را تمایل نداشتن کشورهای عضو در خدشه وارد آوردن به احساسات و آزرده خاطر نکردن کسانی دانسته است که مایل به رنگ و رو و آبرو بخشیدن به حکومت عراق و خواهان دادن تصویری مثبت از آن می باشند و می نویسند:

«این کاملاً مشهود است که اکثر اعضای شورای همکاری خلیج فارس مایل به خدشه وارد آوردن به احساسات و خاطر آن دسته که آرزومندانه خواهان [ارائه] تصویری مثبت از عراق هستند، نمی باشند.»^(۱)

ص: ۲۰۱

نزدیکی اخیر کشورهای عربی حوزه خلیج فارس به شوروی و تأثیر آن بر جنگ ایران و عراق را شیرین هانتر معاون پروژه خاورمیانه در مرکز مطالعات بین‌المللی و استراتژیکی دانشگاه جرج تاون - که اخیراً از سفر به منطقه خلیج فارس بازگشته - طی مقاله‌ای در نشریه کریستین ساینس مانیفور بررسی کرده است.

شیرین هانتر در این مقاله نوشته است: «سلطان قابوس پادشاه عمان در ماه سپتامبر دست به برقراری روابط دیپلماتیک با شوروی زد و به این ترتیب در بین اعضای شورای همکاری خلیج فارس، به کویت پیوست. دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس و از جمله عربستان سعودی ممکن است به زودی از این سرمشق پیروی کنند.»

وی افزوده است: «آغوش گشایی کشورهای خلیج فارس به روی اقدامات شوروی، در مرحله نخست و نگرانی‌های داخلی و منطقه‌ای آنان مرتبط است. این بازتاب پختگی سیاسی و اعتمادبه‌نفس روز افزون این کشورها و از جمله درک واقعیت قدرت و مجاورت شوروی و ضرورت همسازی با آن است. هم‌ازاین‌رو کشورهای خلیج فارس حس می‌کنند که نداشتن روابط دیپلماتیک با ابرقدرت دیگر به ویژه باتوجه به نزدیکی این ابرقدرت به منطقه شان عملی‌غیرواقع‌گرایانه خواهد بود. آنان همچنان خود را در حیات بین‌المللی تا آن حد کارآزموده و مجرب می‌بینند که بتوانند روابط خود با مسکو را رأساً سروسامان بخشند.»

هانتر در ادامه مقاله خود ضمن پرداختن به حضور دیپلماتیک شوروی در کویت، می‌افزاید: «تجربه و آزمون کویت، کشوری که شوروی چندین سال در آن یک سفارتخانه بزرگ داشته، اطمینان بخش بوده است. کویت همچنین از تجربه خود با اتحاد جماهیر شوروی برای تشویق و ترغیب شریکانش در شورای همکاری خلیج فارس به پیروی از سرمشق این کشور بهره گرفته است. [...] کویت دیرزمانی است از ارتباط خود با شوروی و از نفوذ شوروی برای تعدیل بلندپروازی‌ها و جاه‌طلبی‌های عراق و حفاظت از خود در برابر فشارهای فلسطینیان استفاده کرده است. اشتیاق به توازن قدرت غول‌های منطقه، یکی دیگر از دلایل محکم پاره‌ای از کشورهای حوزه خلیج فارس برای استقرار روابط با مسکو است. آنان اکنون بیش از هر چیز نگران خطر بالقوه ایران‌اند، اما کشورهای کوچک‌تر خلیج فارس درباره عراق نیز هیچ‌گونه وهم و پندار باطلی ندارند به راستی پاره‌ای از آنان عراق را در درازمدت خطر سهمگین‌تری می‌دانند. آنان از شیوه‌های فشار عربستان سعودی و تلاش‌هایش در راه تبدیل شورای همکاری خلیج فارس به عنوان وسیله‌ای برای نفوذ سعودی‌ها هم آسوده خیال نیستند و برخی از ناظران در خلیج فارس بر این باورند که تصمیم عمان برقراری روابط با شوروی، ازسویی یک واکنش به فشارهای عربستان سعودی بوده است. نیز گمان می‌رود که سلطان قابوس انتظار دارد عربستان سعودی در آینده نزدیک دست به برقراری روابط دیپلماتیک با مسکو بزند و

نمی خواسته است که پیرو راه ریاض تلقی شود و افزون بر این، همچنان بیم می رود که جنگ ایران و عراق هنوز هم ممکن است به بقیه خلیج فارس گسترش یابد و کشورهای خلیج فارس از این نکته آگاه اند که به تنهایی توان رویارویی با چنین تحولی را ندارند پس تلاش می کنند که در جلوگیری از وقوع چنین رویدادی پای شوروی را به میان بکشند و یا در صورت وقوعش برای پایان بخشی سریع به آن، از یاری و مدد شوروی بهره مند شوند.»

شیرین هانتر در ادامه مقاله خود در کریستین ساینس مانیفور نوشته است: «هیچ کس انتظار ندارد که این روی آوری به شوروی به افزایش چشمگیر حضور شوروی در خلیج فارس بینجامد و یا روابط ایالات متحده با کشورهای حوزه خلیج فارس را به شدت تضعیف کند و تحلیل برد. درحقیقت پاره ای ناظران نیز بر این باورند که اگر تمامی کشورهای حوزه خلیج فارس نیز با مسکو رابطه برقرار کنند، ممکن است حتی شش سفارتخانه شوروی در شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس نیز وجود نداشته باشد، بلکه به جای آن ممکن است نمایندگان در مسکو و در خلیج فارس حضور یابند.»

شیرین هانتر اضافه کرده است: «امریکا برای متوقف ساختن فراگرد عادی شدن روابط شوروی و کشورهای حوزه خلیج فارس هیچ نمی تواند بکند، باین همه میزان و شتاب این فراگرد تا حدودی به چگونگی سیاست های ایالات متحده در خلیج فارس و خاورمیانه بستگی خواهد داشت و به اینکه امریکا موفق می شود بار دیگر سیمای خود را به عنوان هم پیمان و دوستی قابل اعتماد و اتکا ترسیم کند و نمایان سازد یا نه؟»^(۱)

۱

دلایل و آثار تغییر و تحولات اخیر روابط ایران و شوروی و بهبود روابط دو کشور، در گزارشی در رادیو بی بی سی بررسی شده است.

به گزارش بی بی سی، آقای بلدیروف سفیر اتحاد شوروی در تهران، مراتب سپاسگزاری دولت متبوعش را به خاطر تلاش های ایران در آزادی دیپلمات های شوروی از بیروت، به دکتر ولایتی وزیر خارجه ایران ابلاغ کرده است. این اقدام ساده ترین تحولی است که در راه بهبود دو کشور، که در اوایل سال پیش دچار تیرگی شده بود، به عمل می آید.^(۲)

رادیو بی بی سی افزود: «می توان چنین انتظار داشت که هر دو طرف سعی فراوانی در بهبود روابط فی مابین دارند که بعد از سرکوبی حزب توده در ایران در دو سال پیش، به میزان قابل توجهی از هم گسست و به دنبال آن زمانی که مقامات رسمی ایران رفتن کارشناسان شوروی را به عنوان عامل نارسایی های شبکه برق کشور موردسرنش قرار دادند، تیره تر هم شد. اما این روابط را تا کجا می توان بسط داد؟ در پاسخ به این سؤال باید گفت که این به عوامل متعددی بستگی دارد و درحالی که بعضی از این عوامل مایه ترغیب گسترش روابط میان دو کشورند، بقیه برعکس از جمله عوامل بازدارنده محسوب می شوند. شاید مهم ترین عامل

ص: ۲۰۳

۱- ۳۴. مأخذ ۲۸، صص ۹ - ۶، رادیو امریکا.

۲- ۳۵. مأخذ ۲۹، صص ۲۷ و ۲۸ و ۲۹، رادیو بی بی سی، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

گروه نخست اندوخته ارزی ایران باشد که هر موقع کاهش یافته، ایران را وادار به انجام معاملات پایاپای کرده است و چنین معاملاتی را به سادگی می توان با بلوک شرق و جهان سوم به عمل آورده و بعد از آن نیاز ایران به جاده های شوروی بعد از افت زیادی است که در واردات ایران از طریق بنادر خلیج فارس، به خاطر حمله عراق به کشتی ها روی داده و بالاخره نیاز شدید ایران به تکنولوژی. و اما عوامل بازدارنده در بسط روابط دو کشور یکی مخالفت ایدئولوژیکی ایران با شوروی و دیگری ترس ایران از مقاصد درازمدت شوروی در ایران است.

درحالی که مقامات رسمی کشور ظاهراً این عمل را نادیده گرفته اند، عده ای از شخصیت های متنفذ ایران با نزدیک شدن دولت به شوروی مخالف اند. این عده به خصوص در بخش خصوصی و روحانیون طرف دار این بخش و نیز جناح رادیکالی متمرکزند که تصور می کنند بسط روابط ایران با شوروی به منزله پشت کردن به شعار "نه شرقی و نه غربی" است، شعاری که رهبران جمهوری اسلامی بارها گفته اند که اساس سیاست خارجی ایران بوده است. (۱)

۱

وزیر نفت عراق امروز رهسپار شوروی شد تا با مقامات دولت مسکو درباره مسائل اقتصادی و مالی مذاکره کند.

رادیو اسرائیل با اعلام خبر مذکور، افزود: «مقامات دولتی گفتند هدف این گفت و گوها تحکیم همکاری های نفتی بین عراق و شوروی می باشد. با به راه افتادن لوله جدید نفت از خاک عربستان سعودی، عراق هم اکنون در جست و جوی مشتری های بیشتری است. شوروی یکی از فروشندگان عمده اسلحه به عراق در جنگ با ایران می باشد.» (۲)

رادیو بی بی سی نیز اعلام کرد: «کارشناسان امور نفتی معتقدند که هدف اصلی این سفر، مذاکره درباره قراردادی است برای فروش نفت عراق به شوروی تا کمبود تولید شوروی جبران شود و در عوض شوروی اسلحه بیشتری به رژیم عراق بفروشد.» (۳)

۲

سی و پنجمین اجلاس آ - اوپک در بغداد برگزار خواهد شد. به گزارش خبرگزاری فرانسه: «سازمان کشورهای عربی صادرکننده نفت " (آ - اوپک) روز ۲۷ نوامبر (۶ آذر) سی و پنجمین جلسه عادی خود را در سطح وزیران در بغداد برگزار می کند. در دستور کار این اجلاس به ویژه پیشنهادهای سومین کنفرانس اعراب در مورد انرژی و دورنمای همکاری های فنی میان "آ - اوپک" و جامعه اقتصادی اروپا گنجانده شده است. در این اجلاس همچنین تحقیقات شرکت نفت ایتالیا در مورد همکاری های متقابل میان کشورهای عرب و جامعه اقتصادی اروپا و مبادله کارشناسان نفتی و انرژی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.» (۴)

ص: ۲۰۴

۱- ۳۶. مأخذ ۲۸، ص ۵، رادیو بی بی سی، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۷. مأخذ ۲۸، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۸. مأخذ ۹، ص ۵۱.

۴- ۳۹. روزنامه کیهان، ۲۲/۸/۱۳۶۴، ص ۲۴.

جریان عادی سازی روابط سوریه - اردن و سوریه - عراق با تلاش کمیته آشتی عرب، که یکی از انگیزه های آن ایجاد شکاف در روابط نزدیک ایران و سوریه است، امروز نیز در رسانه ها بررسی شد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از دمشق گزارش داد: «این روزها تأثیرات نزدیکی سوریه و اردن و جریان گفت و گوهای آشتی دو کشور بر روند سیستم تبلیغات رسانه های گروهی آنها کاملاً محسوس و آشکار شده است. اردن و سوریه که پس از سال ها اختلافات سیاسی و جدال تبلیغاتی علیه یکدیگر، هم اکنون در صدد رفع موانع و تنگناهای موجود بر سر راه حل اختلافات و از سرگیری روابط بین دمشق و امان هستند، در رسانه های خود نسبت به یکدیگر بسیار محتاط شده و تلاش می کنند نهایت احترام را در برخوردهای تبلیغاتی و اخبار مربوطه رعایت کنند.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر از بغداد به ناکامی در محور دیگر این تلاش ها اشاره کرده و گزارش داده است: «روابط بین عراق و سوریه، که به دلیل حمایت سوریه از ایران در جنگ خلیج فارس سرد می باشد، هیچ گونه نشانه ای از بهبود را نشان نمی دهد. به گفته دیپلمات های غربی و عرب، در حال حاضر شانس بهبودی روابط بین دو کشور تقریباً صفر است و انتظار نمی رود نزدیکی تازه بین سوریه و اردن (از هم پیمانان نزدیک عراق) منجر به نزدیکی مشابه بین بغداد و دمشق شود. کمیته آشتی عرب که در برقراری آشتی بین سوریه و اردن نقش برجسته ای داشت، در تلاش هایش برای آشتی بین بغداد و دمشق موفقیتی کسب نکرده و بنا به گفته دیپلمات های عرب و سوریه هر گونه گفت و گو در سطح مقامات عالی رتبه با عراق را رد کرده است. حداکثر مطلبی که تاکنون دو طرف آن را تأیید کرده اند، ملاقات بین رؤسای اطلاعات سوریه و عراق در مرز دو کشور بوده است. به عقیده یک دیپلمات عرب مسئله اصلی منازعه بین نقطه نظرات سیاسی نیست که دو کشور را از هم دور نگه داشته، بلکه عامل اصلی یک عامل استراتژیکی است. هر گونه نزدیکی بین دو کشور مستلزم تغییر موضع سوریه در قبال ایران است و این چیزی نیست که فعلاً صورت گیرد.

یک دیپلمات عرب تأکید کرد که جنگ خلیج فارس مانع اصلی به شمار می رود، اما تنها مانع نیست و رقابت شدیدی بین صدام حسین و حافظ اسد در رابطه با در دست گرفتن رهبری جهان عرب وجود دارد.»^(۲)

راديو اسرائیل نیز با انتشار گزارشی مشابه از قول رویتر، افزود: «دیپلمات های خارجی در بغداد پیش بینی کردند که سوریه در آینده نزدیک همچنان به جانب داری از حکومت اسلامی ایران در جنگ با عراق ادامه خواهد داد.»^(۳)

از سوی دیگر، راديو اسرائیل به نقل از روزنامه عربی الطلیعه به تحرکات پنهانی سوریه اشاره و اعلام کرد: «حکومت حزب بعث سوریه در نظر دارد به زودی اقدامات خود را برای سرکوبی گروه حزب الله لبنان از سر بگیرد. به نوشته این روزنامه، دولت سوریه علی رغم تعهداتی که نسبت به حکومت اسلامی ایران دارد، خواهان ریشه کن ساختن حزب الله و تقویت گروه میانه رومل در بین شیعیان لبنان می باشد.»^(۴)

ص: ۲۰۵

۱- ۴۰. مأخذ ۲۹، صص ۱۹ و ۲۰، دمشق - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۱. مأخذ ۲۹، ص ۱۴، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۲. مأخذ ۲۸، ص ۹، راديو اسرائیل، ۲۲/۸/۱۳۶۴.

حزب دمکرات کردستان ایران ادعا کرد که با شروع فصل پاییز تهاجمات خود را به رزمندگان اسلام تشدید کرده است.

خبرگزاری یونایتدپرس در گزارشی از آتن ادعای حزب دمکرات را چنین منعکس کرده است: «سخنگوی حزب دمکراتیک کردستان ایران امروز گفت چریک های کرد در یک "تهاجم پاییزی" علیه نیروهای آیت الله روح الله خمینی رهبر روحانی ایران در شمال غربی کشور ایران، بیش از ۱۸۰ تن از نیروهای دولتی را به قتل رسانده اند. این سخنگو گفت: چریک ها جهت تلاش برای بازپس گرفتن سرزمینی که اوایل سال جاری به تصرف رژیم درآمد، طی چندین عملیات با نیروهای دولتی درگیر شده و به چندین پایگاه آنها حمله کردند. وی گفت: در این درگیری ها ۲۹ تن از نیروهای دولتی زخمی و ۱۹ تن دیگر اسیر گردیدند. ضمناً ۱۵ چریک نیز کشته شدند.

آخرین درگیری ها بین هفته آخر سپتامبر تا پایان ماه اکتبر (از اول مهر تا اوایل آبان) صورت گرفت، در مناطق کوهستانی نزدیک نرده، ارومیه، سردشت، دیواندره، اشنویه، تکاب، شاهین دژ، ربط، مریوان، بوکان، سقز و بانه روی داد و هنوز درگیری های پراکنده در منطقه در جریان است. در شش سال گذشته کردها از موقعیتی که با سرد شدن هوا و ریزش باران و برف در کوهستان ها به وجود می آید، استفاده می کنند. "تهاجم پاییزی" یک حادثه همه ساله در جریان جنگ در شمال غربی ایران بوده است.»^(۱)

نشریه رویدادها در این باره نوشته است: «تحرکات قابل ملاحظه ضدانقلاب در کردستان از نیمه دوم مهرماه شروع شده و بیشتر در محور ارومیه به اشنویه (دره قاسملوی سابق) و ارومیه به مهاباد و اطراف این شهرها بوده است که منجر به سقوط پایگاه های نادری، دلی و پاروژ شده و حداکثر حدود ۷۰ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیده اند. تا این تاریخ تبلیغات در مورد تهاجم پاییزی ضدانقلاب در کردستان بیشتر از آنچه عملاً مشاهده گردیده، بوده است.»^(۲)

درگیری میان دو گروه ضدانقلاب دمکرات و کومه له، امروز نیز ادامه یافت.

به گزارش نشریه رویدادها چته های دمکرات و کومه له در روستای سوره دکل موگوز (در جنوب ارومیه) در روز بیستم آبان درگیر شدند؛ این درگیری حدود ۳ ساعت ادامه داشت تا اینکه چته های کومه له با دادن یک کشته و سه زخمی عقب نشینی کردند و به ارتفاعات کچله متواری شدند. نیروهای دمکرات در تعقیب آنها، منطقه را محاصره کردند و ساعت ۶ صبح ۲۱ آبان ۱۳۶۴، با افراد کومه له درگیر شدند. در این درگیری تعداد زیادی از افراد کومه له به

ص: ۲۰۶

۱- ۴۴. مأخذ ۲۷، صص ۲۷ - ۲۸.

۲- ۴۵. همان.

هلاکت رسیدند که ۲۹ جنازه آنها در محل باقی ماند. در ادامه این زدوخوردها، نیروهای کومه له به طرف خاک عراق فرار کردند که نیروهای دمکرات دوباره با اجرای کمین در ساعت ۵ صبح ۲۲ آبان ۱۳۶۴ با آنها درگیر شده و تعداد دیگری از افراد کومه له را به هلاکت رساندند. در این درگیری ها که سه روز متوالی ادامه داشت، افراد مهمی از گروه کومه له به هلاکت رسیدند. از چته های دمکرات نیز یک نفر کشته و ۵ نفر مجروح شدند. (۱)

در این درگیری ها همچنین ۵ تن از نیروهای کومه له به دست دمکرات ها اسیر شدند. (۲)

امروز همچنین چته های دمکرات و کومه له در روستای عالیجان (از توابع دیواندره) با یکدیگر درگیر شدند که در این درگیری ۳ نفر از دمکرات ها و ۲ نفر از کومه له زخمی شدند. (۳)

۱

سازمان چریک های فدایی خلق شاخه اقلیت با صدور اطلاعیه اعتراض آمیزی خطاب به حزب دمکرات کردستان، خواستار آزادی عمل نیروهای خود در عملیات های مسلحانه علیه جمهوری اسلامی شد.

نشریه رویدادها طی گزارشی در این باره نوشته است: «سازمان چریک های فدایی خلق "اقلیت" در اطلاعیه ای خطاب به دفتر سیاسی حزب دمکرات کردستان در مورد فشارهایی که از طرف این حزب به سازمان مذکور وارد شده اعتراض کرده و نوشته است: طبق اطلاع رسیده از منطقه بانه مسئولین حزب دمکرات در این منطقه در چند روز گذشته دوباره از حرکت نظامی رفقای ما و عملیات تعرضی آنها علیه رژیم جمهوری اسلامی در این منطقه جلوگیری به عمل آورده و با انواع تهدیدات از جمله کشیدن اسلحه، زدن گلنگدن به تهدید و اهانت علیه پیش مرگان ما تلاش نمودند. آنها رسماً و علناً اعلام کرده اند که دفتر سیاسی حزب دمکرات دستور جلوگیری از فعالیت سیاسی - نظامی رفقای ما و دیگر نیروهای انقلابی را علیه مزدوران رژیم صادر کرده است.»

و در بخشی دیگر اطلاعیه آمده است: «دفتر سیاسی حزب دمکرات کردستان باید از هر گونه برخوردهای خصمانه و فاجعه بار علیه پیش مرگان انقلابی خلق کرد من جمله پیش مرگان سازمان ما دست برداشته و بیش از این منطق سیاسی را کنار نگذارند و از تهدید درگیری های خونین نظامی به نیروهای انقلابی جداً بپرهیزد.»

و در پایان این اطلاعیه آمده است: «در صورت تکرار چنین شیوه های برخورد خصمانه از سوی حزب دمکرات کردستان، ما خود را ملزم می دانیم که چهره واقعی چنین سیاست هایی را هر چه بیشتر در پیشگاه جنبش انقلابی و... افشا نموده و با تمامی وسایل ممکن به دفاع عملی از دستاوردهای دمکراتیک جنبش انقلابی خلق کرد برخیزیم.»

در ادامه گزارش رویدادها آمده است: «نشریه کمونیست که از سوی کومه له منتشر می شود،

ص: ۲۰۷

۱- ۴۶. مأخذ ۹، ص ۲۶.

۲- ۴۷. سند شماره ۲۰۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، وزارت اطلاعات، شماره ۹۸، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۴۸. مأخذ ۴.

ضمن درج اعلامیه فوق طی مقاله ای تحت عنوان "درس هایی از یک اعلامیه کوتاه"، به نقد و بررسی آن می پردازد. کومه له از اینکه اقلیت و سایر گروه های چپ ایران طی چند ساله اخیر با وجود آگاهی از قلدری ها و زورگویی های حزب دمکرات در مقابل آن سکوت کرده و از حمایت کومه له که به همین علت با حزب دمکرات درگیر بوده است! اجتناب ورزیده اند اظهار می دارد که حرکت اخیر اقلیت نیز صرفاً به این خاطر است که زورگویی های حزب دمکرات متوجه این گروه نیز گردیده است.

اقلیت به راستی در برخورد اخیر حزب دمکرات با پیش مرگان خود در بانه چه دیده است که تاکنون در بوکان، شارویران سوسینی، مریوان و اورامان ندیده بود؟ بالاخره حقیقت کدام است. اقلیت خام اندیش، عقب مانده، مصلحت گرا و در امر دمکراسی ناپیگیر است یا اینکه حزب دمکرات تازه از تاریخ ۳۱ تیرماه ۱۳۶۴ ضدیت با امر دمکراسی را آغاز نموده است؟! آیا همین اعلامیه تمام بیانیه های کج دار و مریز و دوپهلوی تاکنون اقلیت در مورد جنگ داخلی در کردستان را بی اعتنا نمی کند؟! آیا این اعلامیه همچنین به عنوان شکوائیه جریان مستقلی که رأساً قربانی قلدرمآبی حزب دمکرات شده است، بیانگر ورشکستگی سیاسی امثال راه کارگر، گروه اشرف دهقان و وحدت کمونیستی و سایر جریاناتی که آشکارا علیه واقعیات موجود مبارزه طبقاتی در کردستان، اعلام جنگ نموده اند و به سود همین قلدرم-آبی ها کاغذ سیاه می کنند نیست؟ کومه له در خاتمه تمامی گروه های چپ را از قلدری گری های حزب دمکرات که دیر یا زود به سراغ آنها نیز خواهد آمد بر حذر داشته و تنها راه چاره را در حمایت بی قید و شرط تمامی گروه ها از کومه له و مبارزات به حق [!] آن می داند.» (۱)

ضمیمه گزارش ۱۳۴: برآورد اطلاعاتی منطقه عملیاتی فدک

معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در گزارشی به فرماندهی این قرارگاه پس از بررسی فعالیت های دشمن در منطقه فاو و فعالیت های خودی در منطقه شرق اروندرود و بیان علائم حساسیت های دشمن چنین نتیجه گیری کرده است:

دشمن اطلاعات وسیعی از منطقه فدک مبنی بر احتمال انجام عملیات به دست آورده است (باتوجه به آشنایی که با حرکات و روند کار ما از سابق داشته است).

اولاً، هربار که ما تصمیم به انجام یک عملیات حتی کوچک یا حتی حضور برای طرح ریزی یک حرکت حساب شده در این منطقه داشته ایم، دشمن در همان منطقه و در فاصله زمانی بسیار کوتاه حضور خود را افزایش داده و کارهای مهندسی زیادی را انجام داده است. لذا حضور مجدد ما آن هم به صورت وسیع و گسترده فعلی، که تاکنون سابقه نداشته و اهمیت منطقه و حجم پدافند منطقه نیز این کار مهندسی در آن بسیار زیاد و شاید چهار برابر نیاز واقعی باشد، می تواند نشان دهنده حرکت ما در آینده در این منطقه باشد. اگر نگاهی به حرکات دشمن بیندازیم، سیر تکمیلی آن توازی با حرکات خودی داشته است.

ثانیاً، تعویض یک یگان با بافت مخصوص به خود با آن سابقه پیشین که در زمان حضور آنها تردد بین

ص: ۲۰۸

طرفین اروند بسیار راحت انجام می شد و یا حتی نوعی ارتباط تلفنی نیز بین غرب و شرق اروند در سواحل روبه روی خسروآباد مشاهده شده بود. و یا اعتراف فرد بازداشت شده که گفته است که ما در زمان حضور ژاندارمری با قایق به آن طرف می رفتیم، ولی از زمان حضور سپاه به زحمت می توانیم با تیوپ خودرو خود را به آن طرف برسانیم، مؤید نوعی ارتباط حداقل سهل در زمان ژاندارمری می باشد. تعویض یک یگان ژاندارمری به طور کامل پس از چهار سال سابقه پدافندی و تأکید بر تخلیه آن توسط بالاترین مسئول نظامی کشور تا پایین، همگی حساسیت زیاد نیروهای ژاندارمری را برانگیخته بود و مقاومت ژاندارمری در تخلیه، هم زمان بسیار گرفت و هم در سطح تمام یگان ها و قرارگاه های ارتش در جنوب مدتی نامه نگاری و جلسه در این مورد به همراه داشت. گرچه روز اول بنا بود که این کار با پوشش بسیار زیاد و در حداقل زمان انجام گیرد.

ثالثاً، تردد وسیع نیروها در منطقه و تخلیه ژاندارمری که تماماً در حضور مردمی که در بین آنها عوامل عراقی بودند انجام گرفت و در زمانی که ما در داخل نخلستان ها مشغول ساختن جاده و یا تعویض خط و همچنین ترمیم سنگرها و بعضی پل ها بودیم و همه اینها در حضور مردم و تردد افراد محلی که به دنبال کار خرماچینی بودند صورت گرفت و در این بین بر اثر تخلف یک قرارگاه تعداد ۷ تریلی پل در تاریخ ۲۱/۵/۱۳۶۴ در روز وارد منطقه گردید که این حرکت نمی تواند از چشم دشمن و عوامل محلی آن دور بوده باشد و همچنین ایجاد ۹ پد آتشباری در منطقه ای که با وضعیت عادی پدافندی هیچ نیازی به آنها نبود شواهد بسیاری برای پی بردن دشمن به عملیات خودی است.

رابعاً، احداث ۸۰ کیلومتر جاده و ۵۰ کیلومتر دژ و خاکریز در عرض ۵ ماه آن هم با این شدت و فشردگی که هم اکنون نیز ادامه دارد نمی تواند تنها آماده شدن برای زمستان باشد. و همچنین پر کردن دهانه خورها و نهرهای عریض نمی تواند برای صرفاً آمادگی زمستان باشد. و همچنین ایجاد تیرک های سه پایه ای به ارتفاع ۶ متر و آویزان کردن ۲ حلقه سیم خاردار بر آن منطقه ای که تاکنون هیچ یک از این موانع نبوده، هیچ معنایی جز اطلاع از گسترش هدف ما ندارد. زیرا این موانع فقط می تواند مانع حرکت شناور سنگین باشد.

عوامل عمده ای که باعث لو رفتن منطقه گردیده به شرح زیر می باشد:

۱. شکل زمین خود منطقه که اجازه فعالیت مخفی و دور از چشم دشمن را نمی دهد.

۲. از روز اول یک مسئول مشخصی برای کنترل منطقه تعیین نشد و فرماندهی (در رده های مختلف) آن طور که انتظار می رفت با مسئله حفاظت منطقه برخورد جدی نکرد.

۳. از روز اول زمان بندی مشخصی برای اجرای کارها و آماده شدن منطقه اعمال نشد بلکه کارها که به تدریج پیش می رفت و بعد هم به دلایلی بعضاً به عقب هم افتاد. (۱)

ص: ۲۰۹

نیروی هوایی ارتش عراق، امروز با حمله به کارخانه های نورد و لوله اهواز، جزیره خارک، سد دز، تلمبه خانه نفت رامهرمز و... حملات هوایی به مناطق مسکونی، مراکز اقتصادی و تأسیسات نفتی را تشدید کرد.

ساعت ۱۱:۱۵ امروز کارخانه های نورد و لوله اهواز هدف چند هواپیمای دشمن قرار گرفت. به گفته منابع مطلع در وزارت معادن و فلزات، در این حمله واحد ذوب شماره ۱ مجتمع فولاد اهواز، بخش های لوله سازی و مفتول سازی گروه ملی صنعتی و فولاد ایران، انبارهای محوطه این واحد صنعتی و همچنین انبار نورد سنگین کاویان هدف بمباران قرار گرفته است و خسارت های بسیاری به بار آمده است. تلفات حمله عراق به کارخانجات نورد و شهرک مسکونی اطراف آن، تاکنون ۱۵ شهید و ۱۴۶ مجروح - که تعدادی از آنها زن و کودک هستند - گزارش شده است. (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن گزارشی از این حمله، افزوده است: «هواپیماهای عراقی برای دومین بار طی هشت روز اخیر، کارخانجات نورد و لوله اهواز را بمباران کردند. در این بمباران سه نقطه از کارخانجات نورد هدف اصابت بمب قرار گرفته و دچار آتش سوزی شده است.» (۲)

در گزارش دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۳ کربلا از این حمله، خسارت های دیگری نیز ذکر شده است:

«تخریب ۳ دستگاه ساختمان از کارخانه، انهدام و تخریب بیش از ۴۰ درصد ساختمان کارخانه لوله سازی شماره ۱، انهدام ۴ دستگاه تریلی شخصی در محل کارخانه، ۲ دستگاه تریلی، یک دستگاه اتوبوس، یک دستگاه جرثقیل در کارخانه ذوب و انهدام بیش از ۸ خودرو شخصی و دولتی در محل مفتول سازی و صنایع فلزی کارخانه.» (۳)

بنا به نوشته نشریه گزارش روزانه، یکی از هواپیماهای دشمن در هنگام بازگشت هدف آتش رزمندگان قرار گرفت که خلبان، آن را تا نوار مرزی هدایت کرد، ولی در محدوده ام الزبیر بصره

ص: ۲۱۱

۱- ۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۰، ۲۸/۸/۱۳۶۴، صص ۸ - ۷.
۲- ۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۰، ۲۴/۸/۱۳۶۴، ص ۴، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳. سند شماره ۱۰۳۴۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۳ کربلا دفتر فرماندهی کل سپاه، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

سرنگون شد که رزمندگان اسلام، سرنگونی هواپیما را در محدوده جنوب بصره مشاهده کردند.^(۱)

همچنین، خبرگزاری جمهوری اسلامی، از حمله دیگر امروز دشمن گزارش داد: «مقارن ساعت ۱۲:۳۰ امروز، دو فروند جنگنده عراقی (احتمالاً از نوع میگ ۲۵) ضمن تهاجم به حریم هوایی جزیره خارک، چهار بمب به سوی آن پرتاب کردند که در نتیجه، یک بمب به خط لوله نفتی جزیره، بعد از شیر فلکه خارک به سمت اسکله "تی" اصابت نمود و سه بمب دیگر به داخل خاک جزیره اصابت کرد، لکن خسارتی به بار نیاورد.» این خبرگزاری افزوده است که اکیپی عهده دار مهار آتش ناشی از انفجار بمب شده است. در ضمن حمله مذکور هیچ گونه تلفات جانی نداشته است.^(۲)

نشریه گزارش روزانه نیز درباره این حمله نوشته است: «کلیه بمب ها در پایین شیرفلکه (مینی فول)، روی لوله های انتقال نفت به اسکله تی اصابت نمود که در نتیجه آن، ۳ لوله طعمه حریق شد و از کار افتاد.»^(۳)

حملات هوایی عراق بعد از ظهر امروز نیز ادامه یافت. خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره گزارش داد: «چند فروند هواپیمای ارتش عراق به محل توربین های مولد برق سد دز، واقع در شمال دزفول حمله کردند که خوشبختانه این حمله هوایی تلفات جانی و خسارات مالی به همراه نداشت.»^(۴) در این حمله، همه بمب ها به بیابان های اطراف اصابت کردند.^(۵)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ساعت ۱۵:۱۵ امروز، چند هواپیمای ارتش عراق با تجاوز به حریم فضایی رامهرمز، تلمبه خانه نفت این شهر را بمباران کردند. گزارش رسیده به خبرگزاری جمهوری اسلامی حاکی است که بر اثر این بمباران چند مخزن ذخیره نفت در این شهر دچار حریق شد که بلافاصله توسط اکیپ های آتش نشانی مهار شد. خبرنگار این خبرگزاری در تماسی با فرماندار رامهرمز کسب اطلاع کرد که در این حمله هوایی ۹ تن مجروح شدند که حال یکی از آنان وخیم است.^(۶)

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح نیز امروز در گزارشی به ستاد مرکزی سپاه پاسداران نوشت: «کشتی "امین" در تاریخ ۲۰ آبان ۱۳۶۴ از سمت راست وسط مورد اصابت موشک اگزوسه قرار گرفته است. کشتی "اسپراترا" نیز در تاریخ ۲۳ آبان ۱۳۶۴ از سمت چپ سینه هدف اصابت موشک قرار گرفته است.»^(۷)

۱

ارتش عراق درباره حملات هوایی امروز خود اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۱ را صادر کرد که در آن آمده است: «مقارن ساعت ۱۰:۴۰ صبح امروز، ۳۰ فروند از هواپیماهای نیروی هوایی ما حملات ویران کننده ای را علیه مجتمع آهن و فولاد نورد انجام داده و با فروریختن بارانی از آتش های خود، آن

ص: ۲۱۲

۱-۴. سند شماره ۲۰۰۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، وزارت اطلاعات، شماره ۹۵، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۶.

۲-۵. مأخذ ۲، ص ۵، بوشهر، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۳-۶. مأخذ ۴، ص ۱.

۴-۷. مأخذ ۲، ص ۵، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۵-۸. مأخذ ۴، ص ۲.

۶-۹. مأخذ ۲، ص ۴، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۷-۱۰. سند شماره ۹۶۴۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۳/۸/۱۳۶۴، از ستاد منطقه ۴ نوح به ستاد مرکز، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

را به خرابه سوزانی مبدل کردند. همچنین، در ساعت ۱۱:۳۰ اسکادران های دیگری از هواپیماهای ما حمله نابودکننده ای علیه تأسیسات جزیره خارک انجام دادند. هم زمان با این حملات، هواپیماهای دیگری نیز یک حمله موفقیت آمیز علیه یک هدف بزرگ دریایی انجام و آن را به طور مؤثر و دقیق مورد اصابت قرار دادند. عقابان ما پس از انجام مأموریت های خود سالم به میهن بازگشتند.»^(۱)

رادیو صوت الجماهیر (بغداد) نیز به نقل از سخنگوی نظامی عراق اعلام کرده است: «ده ها فروند هواپیما در ساعت ۲:۳۰ بعدازظهر امروز دست به دو حمله موفقیت آمیز علیه نیروگاه تولید برق سد دز و تلمبه خانه نفت در رامهرمز زدند و پس از اینکه عقاب های ما هدف های موردنظر را به آتش کشیدند، سالم به میهن بازگشتند.»^(۲)

۱

خبرگزاری ها حملات هوایی امروز عراق به مناطق مسکونی، مراکز اقتصادی و تأسیسات نفتی را چنین منعکس کردند:

خبرگزاری رویتر گزارش داد: «هواپیماهای جنگی عراق، امروز برای دومین بار در مدت نه روز، یک کارخانه بزرگ فولاد را در نزدیکی شهر اهواز در غرب ایران بمباران کردند. مجتمع مذکور - که چندین توپ ضدهوایی از آن دفاع می کردند - در ۶ نوامبر [۱۵ آبان] هدف حمله ۳۰ جت عراقی قرار گرفت و به گزارش ایران در آن حمله ۲۸ نفر به قتل رسیدند. منابع دیپلماتیک گفتند: "تلفات غیرنظامیان در آن حمله، شدیدترین تلفات چهار ماه اخیر بود."»^(۳)

خبرگزاری فرانسه نیز ضمن گزارش حملات هوایی عراق به نقل از ایران و عراق، در ادامه گزارش خود آورده است: «هواپیماهای عراق امروز مجدداً حومه شهر اهواز به ویژه تأسیسات صنعتی آن را - که نوامبر گذشته نیز موردحمله قرار گرفته بود - بمباران کردند. در تهران، ناظران بر این عقیده اند که بغداد به این وسیله می خواهد عزم راسخ خود بر ادامه فشار به قدرت اقتصادی ایران را نشان دهد و این درحالی است که مقامات عراقی ظاهراً به پیشنهادهای آشتی کشورهای ساحلی خلیج [فارس] نیز گوش فراداده اند. حمله امروز عراق به نظر می رسد دقیقاً شبیه حمله روز ششم نوامبر بوده است. در این حمله ۳۰ فروند هواپیمای عراقی به منطقه صنعتی اهواز و مرکز قدرت جنگی ایران؛ یعنی نورد اهواز - که هفته پیش، هدف حملات هوایی قرار گرفته بود - حمله کردند. تا این لحظه، ایران حمله را تأیید و تنها به ذکر چند کشته و تعدادی مجروح در میان غیرنظامیان اکتفا کرده است.»^(۴)

خبرگزاری فرانسه افزوده است: «در نظر کارشناسان نظامی تهران، سه حمله امروز، به ویژه حمله به نورد اهواز بسیار مؤثر بوده و این به دلیل خسارات مهم ناشی از این بمباران ها بوده است.»^(۵)

ص: ۲۱۳

۱- ۱۱. مأخذ ۲، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- ۱۲. همان، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۳- ۱۳. همان، صص ۶ - ۵، تهران - خبرگزاری رویتر، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۴- ۱۴. همان، صص ۱۷ - ۱۶، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۵- ۱۵. همان، ص ۱۷.

کشتی یدک کش "آمستردام" که قصد داشت نفتکش صدمه دیده یونانی "کاناریا" را به یکی از کشورهای خلیج فارس انتقال دهد، به دست پرسنل نیروی دریایی توقیف شده است. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش امروز خود در این باره آورده است: «هم اکنون آخرین مراحل بازجویی و تخلیه اطلاعاتی [کارکنان یدک کش] در حال اتمام است. براساس اطلاعات مقامات نظامی کشور، یدک کش آمستردام، که برای شرکت های نجات دریایی در خلیج فارس فعالیت می کند، بدون مجوز وارد آب های ایران شده بود و قصد داشت کشتی کاناریا را که در ۱۴ آبان ماه هدف قرار گرفت و در اجاره ایران است، با خود به همراه برده و در صورت غیرقابل تعمیر بودن بر آن چوب حراج بزند.

متذکر می گردد که با شدت گرفتن حملات هوایی به کشتی ها در خلیج فارس، شرکت های امداد و نجات دریایی به دنبال به دست آوردن منافع بیشتر، فعالیت های خود را در خلیج فارس افزایش داده و همواره مترصد به یغما بردن باقیمانده کشتی های صدمه دیده هستند.» (۱)

در ادامه تلاش برای توقیف و بازرسی کشتی های حامل کالا- برای عراق، امروز یک کشتی ژاپنی بازرسی شد. رویترا به نقل از منابع کشتیرانی گزارش داده است: «یک کشتی باری ژاپنی با ۲۷ خدمه آن توسط یک کشتی نیروی دریایی ایران در خلیج فارس توقیف شد، لکن بعد از دو ساعت که از محموله آن بازرسی به عمل آمد، آزاد شد. به گفته همین منابع، توقیف کشتی ژاپنی کمی بعد از سحرگاه امروز در منطقه ای واقع در ۵۰ مایلی جنوب دهانه تنگه هرمز صورت گرفت. منابع کشتیرانی گفتند: "کشتی ۲۴ هزار تنی توهگومارو عازم دوبی، عمان و کویت بوده و حامل محموله ای برای عراق نبوده است." این کشتی در ماه سپتامبر نیز در همین منطقه توسط نیروی دریایی ایران توقیف گردید و بعد از ده روز آزاد شد.» (۲)

یک گروه شناسایی قرارگاه کربلای ۲ سپاه پاسداران برای کسب اطلاعات از وضعیت دشمن و ساحل غربی اروندرود، امروز عازم این منطقه شد. در گزارش این شناسایی آمده است: «گروه شناسایی احد ۶، به استعداد ۳ نفر از واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلای ۲، در ساعت ۲۰:۰۵ به قصد شناسایی منطقه دشمن، به سوی ساحل اروندرود عزیمت کردند. این گروه پس از رسیدن به ساحل دشمن حدود ۵ متری در گل ولای حرکت کرده، به پوششی از چولان می رسند. سپس با طی کردن مسیر ۵ - ۶ متری در چولان، به اولین رشته از موانع خورشیدی برخورد می کنند که

ص: ۲۱۴

۱- ۱۶. همان، ص ۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- ۱۷. همان، ص ۹، توکیو - خبرگزاری رویترا، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

حدود ۶۰ متر با خط دشمن فاصله داشت. در این هنگام، تیربار دشمن شلیک می کند که باعث می شود نیروی گشتی برای عادی نشان دادن منطقه، ۴۵ دقیقه زمین گیر شود (شلیک تیربار به طرف نیروی گشتی نبوده است). نیروهای شناسایی پس از آن، اقدام به حرکت می کنند که به علت آرام بودن منطقه و خرابی دید، تصمیم به بازگشت می گیرند.

توضیح اینکه وضعیت پوشش چولان در این منطقه کمتر از پوشش چولان منطقه ای است که گروه شناسایی شماره ۱، شناسایی کرده است.» (۱)

۱

واحد جنگ های الکترونیک قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، گزارشی درباره شیوه های ارتش عراق برای کسب و ارزیابی اطلاعات از نیروهای خودی، تهیه و برای واحدهای اطلاعات، توپخانه، حفاظت و... ارسال کرد تا نیروهای خودی ضمن هشجاری، تدابیر لازم را برای مقابله با این اقدامات دشمن اتخاذ کنند. در این گزارش آمده است: «در پی تعقیب و جست و جوی مدام شبکه های ارتباطی دشمن و مخصوصاً تحقیقات و شناسایی سیستم ها و وسایل جنگ الکترونیک و سویابی دشمن در سه ماهه اخیر، معلوم شد دشمن پس از دریافت اطلاعات و اخبار از منابع خود (مانند عوامل برون مرزی، دید بانی، کمین و گشت های رزمی) برای تأیید صحت این اطلاعات، آخرین نتیجه را از منابع اطلاعاتی و پشتیبانی الکترونیک و پست های رادارهای مراقبتی دریافت می کند.

یکی دیگر از منابع اطلاعاتی دشمن در یگان های خودی - که عامل مؤثری برای تأیید و حتی تکمیل اطلاعات دشمن است - توپخانه های خودی می باشد. یعنی دشمن ۸۰ درصد اطلاعات خود را از استراق سمع و جهت یابی امواج الکترومغناطیسی دریافت می کند.

چون اکثر توپخانه های نیروهای خودی اعم از توپخانه سپاه و مخصوصاً توپخانه ارتش جمهوری اسلامی برای زدن هدف های خود از دید بانی استفاده می کنند، لذا برای ارتباط بین دیدبان و مرکز هدایت آتش و آتشبار، از بی سیم استفاده می کنند، غافل از اینکه ارتباط بی سیمی، بهترین کیفیت دریافت برای استراق دشمن را مهیا می سازد. همچنین، به واسطه مانور هوایی خود و وادار نمودن شلیک توپ های پدافند خودی به طرف هواپیماهای دشمن، که گسترش توپ ها و حجم آتش موجود در منطقه را نشان داده و به برآورد دشمن کمک می کند. دشمن با اجرای آتش های ایذایی و آتش تهیه و در نتیجه برآورد حجم آتش های ضد آتشبار خودی، [امکان] کنترل شبکه های بی سیم توپخانه و شبکه های فرماندهی و غیره و سویابی آنها و پیدا نمودن جهت و مختصات لازم را به دست می آورد.

ص: ۲۱۵

اندازه گیری و برآورد حجم شبکه های ارتباطی ثابت و شبکه های جدید و نسبت تراکم آن در منطقه بیانگر وارد شدن نیروی تازه نفس و یا گسترش یگان هایی جدید در منطقه می باشد. لذا برای گرفتن فرصت از عراق و عقبیم کردن نقشه ها و توطئه های او در جمع آوری اطلاعات، لازم است برادران توپخانه با کم کردن تماس های بی سیمی و استفاده از تلفن با سیم و صدور دستورات حفاظتی برای خودداری از مکالمه باز، تدابیر دشمن را نقش بر آب کنند. ان شاء الله. (۱)

۱

امروز در مناطق کردنشین چند درگیری بین نیروهای خودی و افراد گروه های ضدانقلاب رخ داد و یک بمب در سنندج منفجر شد.

۱. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) گزارش داد: برادران ارتشی در اطراف روستای جیران (از توابع پیرانشهر) با عناصر ضدانقلاب درگیر شدند که در این درگیری یکی از برادران ارتشی مجروح شد. (۲)

۲. نیروهای یگان حزب الله در روستای زاوه کوه (از توابع مهاباد) با ضدانقلابیون درگیر شدند که این درگیری بدون تلفات خاتمه یافت. (۳)

۳. درگیری امروز نیروهای خودی با ضدانقلابیون در محور سیانا و چمران (منطقه مریوان)، بدون تلفات پایان یافت. (۴)

۴. ساعت ۱۳:۴۰ امروز، بمبی که افراد ضدانقلاب در جلو ساختمان اداره برق سنندج در خیابان اکباتان کار گذاشته بودند، منفجر شد. بر اثر انفجار این بمب - که در یک ساک جاسازی شده بود - شیشه های خانه های اطراف تا شعاع ۵۰ متری شکسته و ۶ تن مجروح شدند. (۵) همچنین، به ساختمان اداره برق نیز خسارت هایی وارد شد و برق قسمتی از شهر قطع گردید. (۶)

۵. امروز در منطقه تکاب، ۳ تن از هواداران حزب دمکرات تسلیم نیروهای جمهوری اسلامی شدند و سلاح و تجهیزات انفرادی همراه خود را تحویل آنها دادند. (۷)

۲

عده کثیری از رزمندگان اسلام در قالب کاروانی با عنوان "کاروان کربلا"، صبح امروز در مراسم باشکوهی در خیابان های شهر قم راه پیمایی کردند؛ سپس در جمع مردم و مسئولان شهر در حرم مطهر حضرت معصومه(س) حضور یافتند و پس از سخنرانی آیت الله صانعی، در ساعت ۱۳:۰۰ به طرف تهران حرکت کردند. برنامه این کاروان در تهران عبارت بود از: میعاد با شهدا در بهشت زهرا(س)، راه پیمایی در خیابان های تهران، دیدار با امام امت در جماران و شرکت در نماز جمعه تهران. این رزمندگان سپس به طرف جبهه حرکت خواهند کرد. (۸)

ص: ۲۱۶

۱- ۱۹. سند شماره ۰۱۰۸۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد، جلد ۳، ص ۱۹۵، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۰. سند شماره ۱۱۹۷۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش خبری، فرماندهی قرارگاه حمزه، ۲۳/۸/۱۳۶۴؛ و - دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲.

۳- ۲۱. مأخذ ۲۰، بخش اول.

۴- ۲۲. سند شماره ۱۱۹۷۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: و - مأخذ ۲۰، بخش دوم، ص ۲۵.

- ۵-۲۳. مأخذ ۴، ص ۲؛ و - سند شماره ۲۳۸۴۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۷، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۲.
- ۶-۲۴. مأخذ ۲، ص ۱۸، سندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، ۲۳/۸/۱۳۶۴.
- ۷-۲۵. مأخذ ۲۰، بخش اول.
- ۸-۲۶. سند شماره ۱۰۳۴۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۴ نوح به فرمانده کل سپاه، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

کویت بر سر فعالیت اطلاعاتی عراق در خاک کویت، با عراق توافق کرد. به گزارش ستاد سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح: «اخیراً با توافق دو دولت کویت و عراق، اداره استخبارات عراق مجاز به فعالیت در کشور کویت گردیده است. فعالیت مذکور برای کسب اخبار از اوضاع داخلی ایران از طریق لجنداران ایرانی که به کویت تردد می نمایند به طور غیر محسوس، یا استخدام عوامل و نفوذ آنان به بنادر ایرانی و جمع آوری اخبار ایران می باشد که عمدتاً این افراد به صورت ملوانان لنج فعالیت می نمایند.»^(۱)

باتوجه به اقدامات سیاسی و تحرکات دیپلماتیک متعددی که در منطقه خاورمیانه در حال انجام است،^(۲) هیئتی به سرپرستی معاون وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران عازم سوریه و لیبی شد. گزارشی از این سفر که در شماره امروز نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه آمده، چنین است: در ملاقات هیئت ایرانی با مقامات سوری (عبدالحلیم خدام) روابط جمهوری اسلامی ایران با شوروی، اوضاع لبنان و توافق سه جانبه دمشق مورد بحث قرار گرفت. در این بحث گفته شد که شوروی خواستار مساعدت جمهوری اسلامی ایران در افغانستان بوده است. پس از آن، در دیداری که هیئت با رئیس جمهوری سوریه (حافظ اسد) داشت، حافظ اسد تلاش های کمیته آشتی عرب برای نزدیکی سوریه به عراق را نا موفق خواند. وی معتقد است به دلیل شروطی که سوریه در نظر گرفته، رژیم عراق هرگز آن را نخواهد پذیرفت.

در ادامه سفر، هیئت ایرانی وارد طرابلس شده و با مسئولان لیبیایی (تریکی و قذافی) گفت و گو کرد. در این مذاکرات طرف لیبیایی نیز از جمله مشکلات جمهوری اسلامی ایران را مواضع ایران در برابر شوروی در خصوص مسئله افغانستان اعلام کرد. این مقام لیبیایی درباره موضع گیری های شوروی در مورد عراق گفت: این مواضع در حمایت از مردم عراق است، نه رژیم صدام.^(۳)

ص: ۲۱۷

۱- ۲۷. سند شماره ۱۰۳۴۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۴ نوح (اطلاعات) به مرکزی سپاه اطلاعات، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- برخی از این اقدامات چنین است: تحرکات و مذاکرات میان سوریه و اردن با تلاش کمیته میانجیگری عرب، شایعه پراکنی ها درباره تماس سوریه و عراق، شکل گیری اجلاس سه جانبه گروه های لبنانی امل و دروز و فالانژ با شرکت مستقیم سوریه. همچنین سفر قذافی به مسکو و گفت و گوی وی با مقام های بلند پایه شوروی درباره ایران، نزدیک شدن زمان برگزاری اجلاس سه جانبه ایران، سوریه و لیبی در طرابلس و ضرورت تنظیم برنامه های این اجلاس و تحرک بخشیدن به سیاست های تهاجمی ضد امپریالیستی.

۳- ۲۸. سند شماره ۲۱۲۳۲۳ دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، بولتن مستقیم، شماره ۱۴۶/۳، ۲۳/۸/۱۳۶۴، ضمیمه صص ۶ - ۱.

در ادامه تلاش کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای بهبود روابط با ایران، با هدف پایان دادن به جنگ، وزیر مشاور در امور خارجه عمان هفته آینده وارد تهران می شود. در این موقعیت، نشریات کویتی همچنان به روش خصمانه علیه ایران ادامه می دهند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش امروز خود آورده است: «یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجه سلطان نشین عمان، در گفت و گو با روزنامه کویتی الرأی العام اعلام کرد که هفته آینده از تهران دیدن خواهد کرد.

علوی با اشاره به دیدار اخیر خود از بغداد و ملاقات با صدام، گفت که تفاهم عمیقی نزد مقامات عراقی و رئیس رژیم حاکم بر این کشور یافته است. وی افزود: مطالبی دارد که موجب خوش بینی در جهت توقف جنگ خواهد شد، لیکن این مستلزم زمان است، چراکه این مسئله پیچیده است. علوی گفت که به رغم پیچیده بودن اوضاع جنگ، درمورد توقف آن خوش بین است.

روزنامه های کویت به نقل از شیخ الصباح الاحمد وزیر خارجه این کشور نوشتند که کویت و کشورهای شورای همکاری از برگزاری هرگونه اجتماعی که به ملاقات وزیران خارجه ایران و عراق، به منظور پایان دادن به جنگ میان دو کشور از طریق روش های دیپلماتیک، منجر شود استقبال می کنند.» (۱)

خبرگزاری فرانسه نیز با اشاره به حملات هوایی امروز عراق به ایران گزارش داد: «این حملات زمانی صورت می گیرد که یوسف العلوی وزیر خارجه عمان در یک مأموریت حسن نیت به بغداد سفر کرده و قصد دارد به تهران نیز بیاید. وی که دوشنبه به بغداد رفته بود، ضمن ملاقات با صدام حسین قصد خود درمورد سفر به تهران و ملاقات با مقامات ایران را با وی در میان گذاشت و اعلام کرد که در سفرش به تهران درمورد امکان گشایش مذاکرات گفت و گو خواهد کرد؛ مذاکراتی که احتمالاً هنوز خیلی دور به نظر می رسد. ابتکار عمان مقارن با فعالیت های دیپلماتیک در خلیج [فارس] از جمله دیدار کنعان اورن رئیس جمهور ترکیه، از امارات متحده عربی و دیدار یائوویلین معاون نخست وزیر چین، از ابوظبی است. نگرانی کشورهای خلیج [فارس]، در تقاضای جدید امیر کویت از ایران و عراق که خواستار پایان دادن به جنگ بیش از شش سال میان دو کشور شده است، نیز مشهود است. پس از حمله عراق به اهواز به نظر می رسد درخواست آشتی در عزم تهران در این مورد اثر کمی دارد.

از طرفی مفسران رسمی ایران و مطبوعات تهران خط مشی تازه دیپلماتیک کشورهای منطقه برای گفت و گو با ایران را - که در کنفرانس شورای همکاری خلیج فارس مطرح شد - با گرمی پذیرفته و آن را به نوعی سرعقل آمدن توصیف کرده اند.» (۲)

درعین حال، نگاه نشریات کویت همچنان خصمانه و متفاوت با دیگر اعضای شورای همکاری خلیج فارس است. در گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت آمده است: «وزیر خارجه این کشور از مخالفت ایران با سفر یوسف العلوی وزیر مشاور سلطان نشین عمان، به تهران اظهار بی اطلاعی کرد.

ص: ۲۱۸

۱- ۲۹. مأخذ ۲، صص ۱۱ - ۱۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. همان، ص ۱۷، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

به نوشته مطبوعات کویت، وزیر خارجه این کشور همچنین از به بن بست رسیدن تلاش های کشورهای شورای همکاری خلیج فارس جهت متوقف ساختن جنگ ایران و عراق که از سوی وزیر خارجه سلطان نشین عمان انجام می شود، اظهار بی اطلاعی کرد. در این حال روزنامه های کویت تلاش هایی جهت تحمیل مسئولیت شکست احتمالی میانجیگری کشورهای شورای همکاری در زمینه متوقف ساختن جنگ ایران و عراق را بر دوش ایران، آغاز کردند.

در این چارچوب، روزنامه های کویت طی مقالاتی اظهار عقیده کردند که ایران از پذیرش میانجیگری کشورهای شورای همکاری عقب نشینی کرده است.

روزنامه های کویت ضمن متهم کردن ایران به کارشکنی در تلاش های میانجیگری بین المللی و منطقه ای جهت متوقف ساختن جنگ، نوشتند که تلاش های میانجیگری کشورهای شورای همکاری به علت برخورد با موضع ایران که راه حل های مسالمت آمیز را رد می کند و بر راه حل های نظامی اصرار دارد، توأم با موفقیت نبوده است. (۱)

۱

سران کشورهای پاکستان، ترکیه، امارات متحده عربی بر ضرورت توقف جنگ ایران و عراق تأکید کردند.

به گزارش امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی از اسلام آباد، در ضیافت شامی که ضیاءالحق رئیس جمهوری پاکستان، به افتخار کنعان اورن رئیس جمهوری ترکیه، برگزار کرده بود، سران دو کشور گفتند که نگرانی آنها از ادامه جنگ تأسف بار میان دو کشور همسایه که بدبختانه پنجمین سال آن پایان یافته و تبدیل به بزرگ ترین جنگ در صد سال اخیر شده، افزایش یافته است. ضیاءالحق گفت که کوشش های فردی و جمعی برای پایان دادن به این جنگ بی ثمر بوده است. وی اظهار امیدواری کرد که این تلاش ها برای خاتمه جنگ به نتیجه برسد. (۲)

سران دو کشور همچنین خواستار خروج نیروهای خارجی از افغانستان، خاتمه برادرکشی میان ایران و عراق، برقراری صلح در خاورمیانه و پایان یافتن همه درگیری های مسلحانه در جهان شدند. (۳)

خبرگزاری امارات نیز در گزارشی به نقل از وحید خلف اوغلو وزیر خارجه ترکیه، آورده است: شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس امارات متحده عربی و کنعان اورن رئیس جمهور ترکیه، در جریان گفت و گوهای اخیر خود در ابوظبی، درباره لزوم پایان دادن به جنگ ایران و عراق توافق کردند. این خبرگزاری اعلام کرد: خلف اوغلو در بیانیه ای که قبل از عزیمتش از امارات متحده عربی، امروز در اختیار روزنامه الاتحاد قرار گرفت، همچنین آورده است که دو رهبر در مورد تشدید تلاش ها برای پایان دادن به این جنگ ویرانگر نیز توافق داشتند. (۴)

ص: ۲۱۹

۱- ۳۱. مأخذ ۲، صص ۱۲ - ۱۱، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۷ - ۶، اسلام آباد، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۳. سند شماره ۲۲۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۸، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

کمیته آشتی عرب که با اهداف تنش زدایی میان کشورهای عربی و ایجاد فاصله میان ایران و دو کشور عربی سوریه و لیبی، کار خود را از چندی پیش آغاز کرده است، شب هنگام در مراکش تشکیل جلسه خواهد داد.

راديو مونت کارلو در گزارش امروز خود درباره تحركاتی که در این زمینه انجام شده، آورده است: «آقایان طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق و طارق عزیز وزیر خارجه این کشور، برای شرکت در اولین جلسه کمیته تنش زدایی عربی وارد رباط شدند. چند روز است رسانه های گروهی عراق از ضدیت با لیبی خودداری کرده و این نشان می دهد که روابط عراق و لیبی در جهت بهبودی پیش می رود. از سوی دیگر، سفارت اردن در دمشق به مناسبت تولد ملک حسین پادشاه اردن، جشن بزرگی ترتیب داده که در آن تعداد بسیاری از مقامات سوریه و در رأس آنها فاروق الشرع وزیر خارجه سوریه، شرکت کردند.»^(۱)

همچنین، راديو صوت الجماهير گزارش داد: «طه یاسین رمضان ریاست هیئت عراق را در جلسه کمیته تنش زدایی عربی، که قرار است امشب در رباط تشکیل شود، به عهده خواهد داشت. کمیته مذکور جلسه خود را با حضور ملک حسن دوم پادشاه مغرب، شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس دولت امارات متحده عربی، سرهنگ معاویه وارسیدی احمد الطایع رهبر موریتانی، آقای شاذلی قلیبی دبیر کل اتحادیه عرب و همچنین هیئت لیبی به ریاست سرگرد الخوید الحمیدی عضو شورای فرماندهی انقلاب و همراهی آقای عبدالسلام التریکی دبیر کمیته خلقی روابط خارجی تشکیل خواهد داد.»^(۲)

تلویزیون مراکش نیز اعلام کرد: «کمیسیون عرب برای آشتی و رفع اختلافات میان عراق و لیبی از سویی و سازمان آزادی بخش فلسطین از سوی دیگر، اولین جلسه خود را با شرکت اعضای کمیسیون و رؤسای هیئت های نمایندگی عراق، لیبی و فلسطین تشکیل داد.»^(۳)

از طرف دیگر، راديو بی بی سی اعلام کرد: «نخست وزیر سوریه به عنوان بازدید متقابل به امان سفر خواهد کرد. اکنون زید الرفاعی نخست وزیر اردن، از دیدار دوازده اش از دمشق به امان بازگشته است. این دیدار تازه ترین گامی است که در جهت بهبود روابط دو کشور برداشته شده است. یک نتیجه مهم دیدار همان طور که قبلاً ذکر کردیم صدور بیانیه مشترک دو دولت بود. در آن بیانیه مذاکره جداگانه با اسرائیل و همچنین مذاکره مستقیم با اسرائیل غلط شمرده شده است.

مذاکرات دمشق بدون تردید برقراری مجدد روابط بین اردن و سوریه را که در ماه سپتامبر با میانجیگری عربستان سعودی آغاز گردید، تحکیم نموده است.»^(۴)

ص: ۲۲۰

۱- ۳۵. مأخذ ۲، ص ۳۶، راديو مونت کارلو، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۶. همان، راديو صوت الجماهير، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۷. مأخذ ۳۲، ص ۲۰، رباط - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۴- ۳۸. مأخذ ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

یک بازرگان سوئدی ادعا کرد که براساس قراردادی، مواد منفجره به ایران صادر می کند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «کرل اریک اسمتزر مدیر شرکت تجاری اسکاندیناوین کمودیتی در شهر مالمو واقع در جنوب سوئد، در مصاحبه با روزنامه اکسپرس چاپ استکهلم، گفته است که با امضای قراردادی به مبلغ هفتاد میلیون دلار با طرف های ایرانی خود، متعهد شده است باروت و مواد منفجره به ایران بفروشد. براساس نوشته روزنامه مذکور، وی اظهار کرده است به عنوان واسطه، از ماه آگوست سال جاری تاکنون ماهیانه ۲۰۰ تن باروت و مواد منفجره را توسط کمپانی بوفرس به ایران صادر کرده است.»^(۱)

فروش هواپیما به عراق و مشکلات پیش روی آرژانتین، موضوع گزارشی است که امروز در یک نشریه اقتصادی چاپ آرژانتین منتشر شده است. به نوشته نشریه اقتصادی امیت فیننگیر، فروش هواپیماهای پوکارا به عراق موجب مشکلات تجاری شده است. این نشریه افزوده است: رئیس جمهوری آرژانتین اظهارات مقامات ایالات کوردوبا (واقع در غرب بوئنوس آیرس و محل ساخت پوکارا درمورد فروش ۲۰ فروند پوکارا به عراق را شنید و طوفانی در کاخ ریاست جمهوری به پا خاست. همان گونه که انتظار می رفت، ایران درمقابل این اظهارات عکس العمل نشان داد و دیدار رسمی هیئتی را که قرار بود برای خرید مواد کشاورزی به آرژانتین بیاید، لغو کرد. به دنبال لغو دیدار هیئت ایرانی [...])، رئیس جمهور دستوراتی برای رفع مسائلی که تجارت خارجی آرژانتین را به خطر انداخته است، صادر کرد.»

این روزنامه آورده است: «ایران پس از شوروی و هلند بزرگ ترین خریدار کالاهای آرژانتین می باشد و خریدهایش هم سطح با برزیل، اسپانیا و ایتالیا است. لذا حتی اگر به دنبال فروش هواپیماهای پوکارا، عراق خرید کالاهای کشاورزی خود از آرژانتین را نیز افزایش دهد، ایران با جمعیت ۴۲ میلیونی خود درمقابل عراق با جمعیتی کمتر از ۱۵ میلیون نفر، از موقعیت بهتری برخوردار است.»^(۲)

وزیر نفت عراق که در رأس هیئتی بلند پایه روز گذشته وارد مسکو شده بود، امروز مذاکرات خود را برای ارتقای همکاری های صنایع نفتی در مسکو آغاز کرد.^(۳) این درحالی است که رادیو لندن اعلام کرد: «طبق قراردادی که در نظر است در تاریخ ۲۷ نوامبر [۶ آذر ۱۳۶۴] در بغداد امضا شود، عراق روزانه یازده میلیون مترمکعب گاز طبیعی به کویت تحویل خواهد داد. خبرگزاری کویت می گوید خطوط لوله برای انتقال گاز، از جنوب عراق تا منطقه شعیبه در جنوب کویت کشیده خواهد شد. کار احداث نخستین خط لوله تا شش ماه دیگر تکمیل خواهد شد.»^(۴)

ص: ۲۲۱

۱- ۳۹. همان، ص ۲۴، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۰. مأخذ ۳۲، ص ۱۵، بوئنوس آیرس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۱. روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۴، بغداد - خبرگزاری اوپک.

۴- ۴۲. مأخذ ۲، ص ۳۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

همچنین، روزنامه کیهان به نقل از آکادمی بین‌المللی بررسی‌های استراتژیک لندن، نوشته است: «ایران در زمینه اقتصادی برتری واضح و آشکار خود را در جنگ شش‌ساله خود با عراق ثابت کرده است. تمامی ذخایر مالی عراق تمام شده و قرض‌های این کشور به کشورهای جهان مانند فرانسه، آلمان غربی و ژاپن بسیار هنگفت است و علی‌رغم کمک‌های جهانی که بالغ بر ۴۵ میلیارد دلار می‌شود، عراق نتوانسته است در مورد پرداخت بدهی‌های خود اقدام نماید.»^(۱)

نشریه ساوت چاپ لندن نیز نوشته است: «ذخایر ارزی عراق که پیش از جنگ ۳۷ میلیارد دلار بوده، اخیراً (مطابق آمار نوامبر ۱۹۸۵) مبدل به بدهی‌های خارجی بیش از ۲۰ میلیارد دلار گردیده است. رژیم عراق بیش از ۵۰ میلیارد دلار دیگر از کشورهای نظیر عربستان سعودی و کویت وام بلاعوض دریافت داشته است. این کشور همچنین از ژاپن، فرانسه، انگلیس و آلمان غربی تسهیلات اعتباری اخذ نموده است.»^(۲)

۱

بی‌نتیجه ماندن حملات گسترده هواپیماهای عراقی به پایانه‌های نفتی جمهوری اسلامی و نفتکش‌های حامل نفت ایران برای متوقف کردن صدور نفت ایران، بازرسی کشتی‌های تجاری به دست نیروهای جمهوری اسلامی در خلیج فارس، گسترش تشنج در این منطقه و نگرانی حکام کشورهای منطقه از کشیده شدن درگیری‌ها به جنوب خلیج فارس و تنگه هرمز و در نتیجه تلاش شورای همکاری خلیج فارس برای کاهش تنش با ایران، موضوعاتی هستند که نشریه امریکایی شیکاگو تریبون به آن پرداخته است.

این نشریه در شماره امروز خود نوشته است: «از هنگامی که عراق و ایران تصمیم گرفتند بنادر یکدیگر را در خلیج فارس ببندند، اقدام ایران به جست‌وجو و ضبط کالاهای تجارتي در پی حمله‌های هوایی بر نفتکش‌های حامل نفت ایران و ترمینال نفتی جزیره خارک، بُعد دیگری به جنگ ایران و عراق بخشیده است. تنها در ۲۵ روز منتهی به ۱۰ اکتبر [۱۸ مهر]، ایرانی‌ها بیش از ۳۰۰ کشتی را که وارد خلیج فارس می‌شدند، متوقف ساخته و به بازرسی آنها پرداختند. به گزارش سرویس اطلاعات کشتیرانی لویدز لندن، ایرانی‌ها ده‌ها تن کالایی را که برای انتقال به عراق، به بنادر کویت و عربستان سعودی حمل می‌شد، ضبط کردند.

با وجود این، در تازه‌ترین حادثه که در روز ۱۶ اکتبر [۲۴ مهر] روی داد، ایران برای نخستین بار در صدد متوقف کردن کشتی بازرگانی کشوری برآمد که نیروی دریایی اش در خلیج فارس حضور دارد. این حادثه بُعد جدید و ناراحت‌کننده‌ای را در جنگ تصویر کرد، به این ترتیب که نیروهای دریایی و هوایی امریکا، اتحاد شوروی، فرانسه و انگلستان به حاشیه جنگ کشانده شدند.

در حالی که نیروهای زمینی ایران و عراق در یک بن‌بست خونین در جبهه‌های طولانی مرز مشترک خود قرار گرفته‌اند، جدالی که برای بستن بنادر دو طرف ادامه دارد، به ماجرای اصلی عملیات جنگ خلیج فارس، تبدیل شده است.

ص: ۲۲۲

۱- ۴۳. روزنامه کیهان، ۲۳/۸/۱۳۶۴، ص ۲۴.

۲- ۴۴. روزنامه ابرار، ۲۳/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲، سرویس سیاسی ابرار.

شرکت لویدز از ماه می ۱۹۸۱، تعداد ۱۵۶ حمله به کشتی های بازرگانی را در خلیج فارس ثبت کرده، که بیشتر آنها توسط جت های عراقی و با استفاده از موشک های فرانسوی آگروسه انجام گرفته است. با اتکایی که غرب از نظر تهیه حدود نیمی از تدارکات نفتی اش به کشورهای خلیج فارس دارد، امریکا، فرانسه و انگلستان نیروهای ضربتی دریایی خود را در نزدیکی تنگه هرمز مستقر ساخته اند تا از باز بودن تنگه هرمز اطمینان یابند.

کشتی های شوروی نیز با آگاهی از منافع استراتژیکی که بسته شدن تنگه ممکن است به بار آورد، در همان آب های پر آشوب دور می زنند. به گفته کارشناسان نظامی غرب در مسقط - که از نزدیک تحولات منطقه را دنبال می کنند - بازی بسیار خطرناکی تقریباً هر روز در میان ابرقدرت ها، فرانسه و انگلستان، ایران و عمان در خلیج فارس جریان دارد. یک وابسته نظامی غرب در پی دیداری که اخیراً از نیروی ضربتی دریایی انگلستان در خارج از تنگه هرمز به عمل آورد، گفت که متوجه حضور یک هواپیمای ردیاب ایرانی شد که حرکات آنها را زیر نظر داشت، در همان حال، یک هواپیمای جنگنده امریکایی اسکای هاوک هواپیمای ایرانی را دنبال می کرد. وی گفت تقریباً هر هفته یک بار نیروی هوایی عمان، با کمک انگلستان و امریکا، هواپیماهای ایرانی و شوروی را از قلمرو فضایی عمان در جنوب تنگه هرمز دور می کند.

جنگ دریایی تاکنون با نتایج قاطعی برای عراق و ایران همراه نبوده است. هرچند ناظران رویدادهای خلیج فارس، ابتدا مبارزه هوایی عراق را علیه جزیره خارک، آغاز روند پایان گرفتن ذخایر نفتی ایران می دیدند، اما شکست عراق در رسیدن به این هدف از راه حمله های هوایی، به ایران اجازه داده است اسکله های بارگیری آسیب دیده خارک را در حدی تعمیر کند که بتواند صادرات نفت را که میانگین آن در ماه گذشته ۷/۱ میلیون بشکه در روز بود، ادامه دهد. به گفته منابع نفتی در خلیج فارس، این مقدار کمی بیشتر از میزانی است که قبل از آغاز حمله های عراق به خارک وجود داشت. در همین حال، عراق صدور نفت را از طریق خط لوله تازه ای آغاز کرده است که ترمینال آن در بندر یبج واقع در ساحل دریای سرخ در عربستان سعودی و دور از تیررس جت های ایران قرار دارد.

اکثر واردات بغداد اینک به بندر اردنی عقبه در دریای سرخ فرستاده می شود و از آنجا به وسیله کامیون به عراق انتقال می یابد. ماه گذشته، ایران ساختن خط لوله تازه ای را به مناقصه گذاشت که صدها کیلومتر دورتر از جزیره خارک به ساحل شرقی ایران می رسد. کارشناسان گفتند در حالی که هر دو طرف برای خنثی کردن اقدامات محاصره کننده دیگری فعالیت می کنند، صحنه نبرد می تواند بیشتر به جنوب خلیج فارس و نزدیک تر به تنگه هرمز کشیده شود. بنابراین، شگفت آور نیست که کشورهای خلیج فارس حالت آشتی جویانه ای نسبت به ایران در پیش گرفته اند، زیرا از گسترش جنگ می ترسند. شورای همکاری خلیج فارس در بیانیه نهایی اش به هنگام فراخواندن دو طرف به پایان بخشیدن به جنگ، به دقت از هر گونه انتقادی از ایران پرهیز کرد. یک دیپلمات غربی گفت: هیچ کس نمی خواهد ایران را تحریک کند. همه می دانند که تصاعد جنگ دریایی هم اینک وضعیتی به وجود آورده است که می تواند هر لحظه منفجر شود. کابوسی که هیچ کس خواهان آن نیست. (۱)

ص: ۲۲۳

دیدار اخیر ملک حسین با مسعود رجوی و رضا پهلوی فرزند شاه سابق ایران، از جمله تلاش های شاه اردن است تا به تصور خود دو جریان فراری و رانده شده به دست مردم ایران را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق بسیج کند.

در گزارش امروز خبرگزاری آلمان غربی آمده است: ملک حسین، که گفته می شود به نمایندگی از جانب چندین کشور عربی فعالیت می کند، مذاکرات گسترده ای را با دو شخصیت برجسته جنبش مقاومت تبعیدی ایران به عمل آورده است. نخستین مذاکرات با شاهزاده "رضا" پسر شاه فقید که خود را شاه ایران اعلام کرده، صورت گرفته است. دیدار ملک حسین و رضا در جریان دیدار اخیر پادشاه اردن از امریکا صورت گرفت و هفته گذشته در فرانسه نیز ملک حسین در دو فرصت جداگانه مسعود رجوی رهبر مجاهدین را به حضور پذیرفت.

منابع تبعیدی در پاریس می گویند هدفی که در پس این مذاکرات بی سروصدای ملک حسین وجود دارد ترغیب گروه های مختلف مخالف با رژیم آیت الله خمینی به اتخاذ موضعی واحد در رابطه با لزوم پایان دادن به جنگ با عراق که پنج سال از عمر آن می گذرد، می باشد. [...] یک دیپلمات عرب در پاریس که خواست نامش فاش نشود، گفت: تمامی آنچه را که ما می خواهیم این است که کلیه سازمان های مخالف با [امام] خمینی در رابطه با مسئله جنگ از موضعی واحد سخن بگویند.

ادامه این مذاکرات اتخاذ موضعی واحد از سوی گروه های تبعیدی مبارزه برای استقرار صلح را که در داخل ایران آغاز شده است، تقویت خواهد کرد. گفته می شود مهدی بازرگان نخست وزیر پیشین ایران، به این مبارزه و تلاش دست زده است. [...] بازرگان که در ماه سپتامبر دیدارهایی کوتاه از آلمان غربی و بلژیک داشته است مجدداً از گروه های تبعیدی خواست که تحت لوای صلح با یکدیگر متحد شوند. [...] یک دیپلمات عرب می گوید ما این دو گروه را وادار خواهیم کرد که به موقع با یکدیگر مذاکره نمایند.

وی افزود: اگر سیهانوک و خمرهای سرخ بتوانند در کامبوج با یکدیگر کنار بیایند، بنابراین، دلیلی برای عدم همکاری رضا و رجوی وجود ندارد.»^(۱)

روزنامه کیهان چاپ لندن وابسته به سلطنت طلبان نیز نوشته است: «سلطنت طلبان ایرانی مقیم خارج از کشور از دیدار شاه حسین با رجوی که روزهای ۱۴ و ۱۶ آبان ماه جاری در پاریس انجام شد، به شدت نگران و آزرده خاطر شده اند [...] کیهان لندن به نقل از محافل سیاسی پاریس مدعی است مقامات عراق و فلسطین واسطه این دیدار بوده اند.»

این روزنامه همچنین در مطلبی با عنوان "پادشاه اردن رجوی را به حضور پذیرفت"، آورده است: «جناح نجات ایران به رهبری علی امینی در نامه ای به ملک حسین ضمن ابراز نگرانی و

ص: ۲۲۴

سرخوردگی نوشته است: مردم ایران شما را دوست ایران و از ستون های صلح و ثبات در خاورمیانه می دانند و شهرت شما به عنوان مخالف تروریسم چشمگیر است. در این حال، حیرت آور است که در پاریس با شخصی ملاقات کرده اید که نه تنها از پایه گذاران تروریسم در منطقه است، بلکه یک عامل اصلی بی ثبات کردن پادشاهی ایران و به قدرت رسانیدن رژیم می بوده که اکنون در صلح و ثبات در منطقه بیشترین اختلاف را ایجاد می کند.»^(۱)

۱

تلاش برای آزادی گروگان های در بند در لبنان وارد مرحله ای بحرانی شده و مذاکرات جاری را با دشواری روبه رو کرده است.

در گزارش امروز خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت آمده است: «فرستاده ویژه کلیسای کاتربری ضمن اعلام این مطلب که او امروز با مسلمانان بنیادگرای رباینده امریکایی ها در لبنان تماس گرفته است، تأکید کرد که هرگونه حرکت اشتباهی ممکن است باعث مرگ گروگان ها شود.

تری ویت که با عجله در یک کنفرانس مطبوعاتی واقع در هتلی در غرب بیروت شرکت کرد، گفت: "من دوست دارم مخصوصاً تقاضا کنم که نباید به وسیله هیچ کس [در مسیر تا هتل] همراهی شوم، زیرا اگر این اتفاق روی دهد، ممکن است امنیت و سلامت من و سلامت سایر مردم از جمله گروه رباینده به خطر بیفتد.

وی افزود: در مذاکرات ما پیشرفت هایی حاصل شده و در این مذاکرات به یک نقطه خیلی بحرانی و بسیار دشوار رسیده ایم.

وی در ادامه گفت و گوی مطبوعاتی خود گفت: اگر من مایل به حفظ جان گروگان ها و حفظ جان خودم هستم، مایل به حفظ جان ربایندگان نیز می باشم. وی افزود: این چیزی است که من باید هم اکنون انجام دهم و من مجبورم که نگران سلامت آنها باشم.

ویت به خبرنگاران گفت: آنها ظاهراً در ملاقات با من دست به یک ریسک زده اند. همان طور که من نیز یک ریسک کرده ام به این دلیل است که به همه می گویم لطفاً به من فرصت بدهید تا وظیفه ام را انجام دهم.

مقامات رسمی در سفارت ایران در بیروت گفتند که آنها به هیچ وجه در کوشش های ویت که به دنبال موفقیتش در میانجیگری برای آزادی یک کشیش کلیسای پرسبیتریان امریکا در لبنان و گروگان ها، در ایران و لیبی صورت می گیرد، شرکت نداشته اند.

جنبش جهاد اسلامی طرف دار ایران گفته است که گروگان ها در اختیار این جنبش می باشند.»^(۲)

ص: ۲۲۵

۱- ۴۷. همان، صص ۲۸ و ۲۹، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۸. همان، صص ۳۲ - ۳۱، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۳/۸/۱۳۶۴.

مباحث راهبرد عملیاتی، عملیات گسترده، عملیات های محدود و موانع موجود بر سر راه اجرای عملیات های اساسی که موفقیت های قاطعی در پی داشته باشد، پس از دو روز وقفه - به دلیل برگزاری همایشی در اهواز درباره بسیج نیرو - بعدازظهر و شامگاه امروز با حضور فرماندهان و مسئولان رده یک سپاه پاسداران در قرارگاه مرکزی سپاه (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، طی دو جلسه ادامه یافت و سرانجام تصمیم گرفته شد که کار آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو با تمام توان ادامه یابد.

جلسه امروز به دعوت فرمانده کل سپاه و با حضور رحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، ابراهیم سنجقی، احمد غلامپور، عزیز جعفری، عباس محتاج، محمد پیشبهار و حسن دانایی فر، و بدون حضور غلامعلی رشید - که در جلسات قبلی نقش اصلی را در بیان ابهامات و مشکلات عملیات در منطقه فاو داشت - تشکیل شد. غیبت وی موجب شد که جلسه بعدازظهر بدون طرح ابهامات و تردید های گذشته به پایان برسد؛ هرچند در جلسه شامگاه که محسن رضایی حضور نداشت، بار دیگر مشکلات تردید آمیز مطرح شد، لیکن به درازا نکشید و بنا به مصالحی فرماندهان پذیرفتند کار آماده سازی منطقه عملیاتی فاو ادامه یابد تا وضعیت نیرو و امکانات موردنیاز مشخص شود.

محسن رضایی پس از بررسی ها و فکر کردن های طولانی و همچنین مشورت های بسیاری که در دو سه هفته اخیر با دست اندرکاران عملیاتی و همچنین فرماندهان لشکر ها به عمل آورده بود، در جلسه بعدازظهر، با ذکر مقدمه کوتاهی وارد بحث عملیات در منطقه فاو شد.

محسن رضایی: «در استراتژی جنگ ما با عراق که بخشی از استراتژی دفاعی ماست، جنگ درازمدت با عراق یعنی شکست ما. جنگ با عراق بایستی مستمر باشد، سریع باشد و موفقیت

در بر داشته باشد. اما اگر وقفه‌هایی به منظور موفقیت بیندازیم و از توان فعلی استفاده نکنیم به ضرر ما می‌باشد. اگر یک نیروی می‌آید، حتماً باید از نیرو استفاده کنیم. ما در کنار یک عملیات باید حتماً عملیات محدود را انجام دهیم و یک منطقه دومی هم در نظر داشته باشیم که اگر به هدف اول نتوانستیم برسیم، منطقه دوم را حتماً انجام بدهیم که وقت را از دست ندهیم. منطقه دوم کوچک تر و محدودتر باشد. اگر بتوانیم عملیات بزرگ انجام دهیم، نباید محدود انجام دهیم.

باتوجه به این مسائل، کارهایی که بایستی انجام دهیم:

۱. آماده کردن زمین خودی توسط لشکرها. نظر فرمانده لشکرها مثبت است؛ نگرانی آنها، زمان است که عجله نکنیم.

۲. بحث‌های جزئی مانور که شامل ۴ مسئله است: عبور، شکستن خط، پاک سازی، پدافند.

تمام جزئیات فدک [منطقه عملیاتی فاو] باید آماده شود. باید حداکثر استفاده را از زمان بکنیم. الآن هرچه زمان از دست رفته، می‌گذریم، ولو در زمان تمدید هم بکنیم.

۳. توجه و مانور یگان‌ها: این یک مسئله جدیدی نیست، اما در این عملیات می‌خواهیم به عنوان یک مسئله جدید استفاده کنیم و آن توجه گردان، گروهان و دسته از طریق مانور کردن است.

از طرف دیگر، فدک احتیاج به یک کار فریب دارد؛ ما باید یک طرح فریب بریزیم. منظور ما از غافلگیری هیچ گاه غافلگیری کامل نیست، چون نمی‌توانیم؛ مهم ایجاد تردید و ابهام در دشمن است. بهترین فریب این است که یک فریب نزدیک داشته باشیم که در سپاهی [از دشمن] که با شما درگیر است تزلزل ایجاد کند و یک فریب دور که کل ارتش عراق را به خود جلب نماید.

مسئله سوم این است که الآن نیروی زمینی باید فکر کند که آیا منطقه دومی برای آماده کردن وجود دارد یا نه؟ فکر کند و منطقه‌ای را پیشنهاد دهد، طوری باشد که اگر منطقه اول نشد، در منطقه دوم حتماً عمل بشود که زمان را از دست ندهیم.

مسئله بعدی آماده کردن عملیات محدود است که الآن دو منطقه موردنظر هست (ام الرصاص و جنوب چزابه)، ولی این کافی نیست، لشکرها بیکار هستند، فرمانده لشکرها ناراحت اند.»

همان گونه که گفته شد، این جلسه درحالی برگزار گردید که غلامعلی رشید حضور نداشت، ابهامات قبلی رحیم صفوی نیز رفع شده بود، لذا در جریان بیان دیدگاه‌های محسن رضایی و نتایجی که از مباحث خود اعلام کرد، سایر حاضران در جلسه نیز حرفی نزدند و با سکوت آنان این دیدگاه‌ها پذیرفته شده تلقی گردید. (۱)

ص: ۲۲۸

۱-۱. سند شماره ۰۶۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مجموعه گزارش‌های نبرد بزرگ والفجر، سری الف انتخاب منطقه عملیاتی فدک (فاو)، صص ۱۳۳ - ۱۲۹.

پس از جلسه عصر امروز فرماندهان سپاه پاسداران، فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران از عزیز جعفری، عباس محتاج و احمد غلامپور خواست تا برای پیگیری کارها، برنامه ریزی و زمان بندی عملیات، شب هنگام در جلسه ای حضور یابند. در پی همین جلسه بود که فرماندهان قرارگاه ها پذیرفتند کار آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو را با تمام توان، به طور جدی آغاز کنند.

جلسه ساعت ۲۰ تشکیل شد. هنوز دقایقی از شروع جلسه نگذشته بود که با اظهار نظر های حاضران موضوع جلسه تغییر کرد:

عزیز جعفری: ما بعد از ظهر با کلی ابهام از جلسه بیرون آمدیم، صحبت های قبل چه شد؟

رحیم صفوی: برادر محسن نتیجه گیری کرد، اگر برویم پای کار و نشود، [عملیات] نمی کنیم. بناست با همین ابهامات بروید پای کار، منتها [ابهامات] به [رده های] پایین منتقل نشود.

عباس محتاج: هر چه زمان می گذرد ابهامات ما بیشتر می شود.

عزیز جعفری: این، وقت تلف کردن است.

رحیم صفوی: به این صورت که باید آماده بشویم و اگر توانستیم، انجام دهیم و اگر نتوانستیم، انجام ندهیم، برای من حل شد. من فکر می کنم بیش از ۱۰۰ گردان نیرو بیاید.

عزیز جعفری: این عملیات ۲۰ درصد موفقیت دارد. [...] اگر ما با ابهام بخواهیم کار کنیم، نمی توانیم؛ به خود لشکر ها واگذار می کنیم و هیچ دخالت نمی کنیم. تا ابهامات رفع نشود کار فعال نمی کنیم.

با وجود تلاش رحیم صفوی برای قانع کردن فرماندهان، خودداری آنها از ورود به مباحث عملیاتی به توقف جلسه انجامید.

پس از توقف جلسه، رحیم صفوی با عزیز جعفری - که در این جلسه بیش از دیگران تردید داشت و معترض بود و صحبت هایش قاطعیت بیشتری داشت - به طور خصوصی به بحث پرداخت. پس از این گفت و گو، سخنان و رفتارهای عزیز جعفری حاکی از تغییر موضع وی بود.

عزیز جعفری در صحبت هایی با برادران غلامپور و محتاج، در جواب سؤالات آنها گفت: «از کجا که برآورد ما درست باشد؟ از کجا معلوم [که نیرو و امکانات مورد نیاز] تأمین نشود؟ ما یک ماه دیگر کار می کنیم [اوضاع را بهتر] متوجه خواهیم شد و آن موقع دوباره همین مسائل را می توان مطرح کرد.»

پس از این صحبت ها، عباس محتاج نیز گفت: «حال که مصمم به اجرای عملیات هستند، لذا هر کاری که از دستمان برمی آید باید انجام دهیم.»

سرانجام پس از ۲۵ روز تلاش و بحث های طولانی درباره عملیات گسترده و عملیات های

محدود، تلاش بیش از پیش برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو مورد تأکید و در دستور کار قرار گرفت و برای فراهم سازی آمادگی بیشتر، به زمان اعلام شده قبلی برای اجرای عملیات، دو ماه افزوده شد.

در مدتی که بحث درباره کلیات عملیات و راهبرد عملیاتی و ابهامات موجود ادامه داشت، تقریباً همه امور مربوط به آماده سازی زمینه عملیات فاو و طراحی این عملیات، بجز پیگیری ها و تلاش های مهندسی، متوقف بود. (۱)

۱

باتوجه به اینکه در جلسه ساعت ۲۰ قرارگاه مرکزی سپاه، بررسی موضوعات تعیین شده میسر نگردید، امشب جلسه دیگری با حضور رحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، عزیز جعفری، عباس محتاج و محمد پیشبهار تشکیل شد.

در این جلسه مقرر شد که عملیات در سه سطح: قرارگاه خاتم، قرارگاه های کربلای ۱ و کربلای ۲ و نیز یگان های تحت امر، طرح ریزی و نهایی شود. ضمن اینکه مباحث طراحی عملیات، شامل طرح مانور، زمان بندی عملیات، فعالیت های مهندسی، توپخانه، ادوات، پدافند هوایی، ترابری و دیگر موضوعات براساس اطلاعات به دست آمده از دشمن و وضعیت خودی، با مشارکت یگان های عملیاتی و واحدهای مربوط تا حصول نتایج نهایی، برای تصمیم گیری به بحث گذاشته شود و در دو ماهی که فرصت داده شده است، عملیات مرحله به مرحله تعیین وضعیت شود و میزان پیشرفت کار بررسی و ارزیابی شود.

این مباحث درحالی مطرح می شد که به نظر می رسید فرماندهان رده اول سپاه اجرای عملیات آتی در منطقه فاو را باوجود مسائل تنش زای چند روز گذشته، به ویژه ابهامات، تردیدها و مخالفت های فرماندهان با اجرای عملیات بزرگ، تا حدودی پذیرفته اند و با امید به حل مشکلات و معضلات، این مسائل مرتفع شده است؛ طوری که رحیم صفوی می گوید برای اجرای عملیات پای کار می رویم و در صورتی که وضعیت تا قبل از عملیات خراب شد و عملیات لو رفت، انجام نمی دهیم. لیکن وقتی در ادامه جلسه موضوع برآوردهای عملیاتی و به خصوص میزان گردان های مورد نیاز برای عملیات مطرح گردید، دوباره مشکلات، کمبودها و ابهامات ناشی از آن جلوه گر می شد. در این برآوردها پیش بینی شد که علاوه بر تعداد گردان هایی که برای آغاز عملیات ضروری بود، برای هر روز درگیری ۶ تا ۸ گردان نیروی رزمنده لازم بود. همچنین پیش بینی می شد که ۹۰ گردان پشتیبانی هم برای ۴۸ ساعت اول عملیات ضروری است.

این جلسه بدون تصمیم گیری قطعی به پایان رسید، و قرار شد این موضوع با حضور فرماندهان لشکرها و تیپ ها مطرح گردد تا علاوه بر توجیه شدن آنها به منطقه عملیاتی و مسائل و مباحثی که تاکنون گذشته است، مسائل پیش رو با نظر کارشناسی یگان ها و همچنین برآورد آنها از توان مورد نیاز، مشخص و سپس برای تصمیم گیری به فرماندهی ارائه شود. (۲)

ص: ۲۳۰

۱-۲. همان.

۲-۳. صفحانی ۷۸۷ نوار شماره ۱۶۸۶، ۱۳۶۴/۸/۲۴، صص ۹ - ۱.

شامگاه امروز چون شب گذشته، سه نیروی اطلاعات برای شناسایی ساحل و خط دشمن عازم غرب اروندرود شدند. به گزارش واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلای ۲، این گروه گشتی پس از پیاده شدن در ساحل دشمن و پیمودن مسافت ۳۰ متری در گل ولای ساحل دشمن به صورت سینه خیز، متوجه می شوند که در محل مشخص شده پیاده نشده اند، لذا در ساعت ۲۱:۴۵ دوباره وارد آب شده و پس از ۱۵ دقیقه به محل تعیین شده می رسند. بنا بر مشاهدات این گروه شناسایی، موانع تعبیه شده در منطقه دشمن شامل سه ردیف موانع خورشیدی ۶ شاخه (که طول هر شاخه موانع ردیف اول ۵/۱ متر و موانع ردیف دوم به ۵/۳ متر می رسد)، سیم خاردار حلقوی، تورهای فلزی به طول ۱۰ متر و عرض ۲ متر (که در امتداد موانع خورشیدی قرار دارد و برای جلوگیری از ورود غواص ها ایجاد شده است)، می باشد.

بنا بر این گزارش، نیروهای شناسایی خود را به ۵۰ متری دشمن رسانده اند، اما به دلیل کم پوشش بودن چولان ها و شلیک گلوله های منور به وسیله دشمن، به منطقه خودی بازمی گردند. (۱)

پیش بینی استفاده قطعی عراق از سلاح های شیمیایی در عملیات آتی (فاو)، ضرورت اتخاذ تدابیر پدافندی شیمیایی را در اردوگاه خودی ایجاب می کرد. ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در دستور العملی به قرارگاه های تابعه چنین ابلاغ کرد:

«نظر به اهمیت پدافند ش. م. ر. و ضرورت تأمین نیرو و آمادگی کامل نیروهای ش. م. ر. در عملیات آینده، ضمن ابلاغ به یگان های تابعه اقدامات ذیل را انجام دهید:

۱. نسبت به تکمیل نیروی گروهان ها و گردان های ش. م. ر. اقدام نمایید.

۲. کلیه نیروهایی را که قبلاً آموزش ش. م. ر. دیده و در این زمینه تجربه دارند در اولویت اول برای تکمیل سازمان گروهان ها و گردان های ش. م. ر. در نظر بگیرید.» (۲)

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز با صدور اطلاعیه شماره ۲۲۹۰ خود اعلام کرد: «به تلافی حمله هوایی دشمن در روز ۲۳/۸/۱۳۶۴ به حومه شهر اهواز و بمباران دو واحد صنعتی و به شهادت رساندن چند نفر از هم وطنان عزیزمان، خلبانان شجاع و تیز پرواز نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با چند فروند جنگنده بمب افکن در ساعت ۱۲:۱۶ امروز کارخانه عظیم سیمان، واقع در شمال غرب شهر سلیمانیه عراق را بمباران و پس از وارد نمودن خسارات جبران ناپذیری، همگی سالم به پایگاه خود مراجعت نمودند.» (۳)

ارتش عراق نیز با صدور اطلاعیه شماره ۲۰۲۳ خود اعلام کرد: دو فروند هواپیمای متجاوز [امام] خمینی

ص: ۲۳۱

۱-۴. سند شماره ۰۱۰۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد، جلد ۳، ص ۲۴.

۲-۵. سند شماره ۰۲۳۰۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد جلد ۲، ص ۵۰، ۲۴/۸/۱۳۶۴ از ستاد قرارگاه خاتم - پرسنل به

ستاد قرارگاه های تابعه.

۳-۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۸/۲۵، ص ۳.

ساعت ۱۱:۵۵ مرزهای بین‌المللی ما را نقض کرده و مناطق غیر نظامی ما را در استان سلیمانیه هدف قرار دادند.^(۱)

سخنگوی نظامی عراق نیز امروز با اشاره به این حمله، گفت: «این حادثه منجر به مجروح شدن ۹ شهروند غیرنظامی شد و تلفات و خساراتی در پی نداشت.»^(۲)

۱

نیروی هوایی عراق امروز به جزیره خارک حمله کرد، این حمله خسارتی در پی نداشت.

فرماندهی منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران درباره این حمله هوایی گفت: «در ساعت ۱۱:۱۰ امروز، جزیره خارک مورد اصابت ۴ بمب قرار گرفت. محل اصابت دو بمب در حوضچه شرقی تانکرها و دو بمب دیگر در شرق تانکرها و غرب حوضچه در قسمت خشکی در حوالی لوله‌های مینی فول اصابت نموده است که هیچ‌گونه خسارت مالی در بر نداشته است.»^(۳) در این حمله یک تن به دلیل موج گرفتگی مجروح شد که با هلیکوپتر نادجا به منطقه بوشهر منتقل گردید.^(۴) گزارش دیگر حاکی است که عراق در این حمله از دو فروند میگ ۲۵ استفاده کرده است.^(۵)

به گفته یکی از مسئولان وزارت نفت، در پی حمله روز گذشته عراق به جزیره خارک،^(۶) صادرات نفت از خارک دو روز قطع خواهد بود.^(۷)

در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۳ ارتش عراق که از رادیو صوت الجماهیر پخش شد، آمده است: «هوایما [ها] ی جسور ما در ساعت ۱۰:۳۰ بامداد امروز یک حمله هوایی علیه جزیره خارک، انجام دادند.»^(۸)

هوایماهای عراقی همچنین امروز به حریم هوایی تعدادی از شهرها از جمله ایلام، بندر امام خمینی، اهواز، اسلام آباد غرب، مسجد سلیمان، ارومیه و باختران تجاوز کردند و پس از شکستن دیوار صوتی از منطقه خارج شدند.^(۹)

۲

حملات هوایی امروز ایران و عراق به مراکز اقتصادی را رادیو آمریکا چنین منعکس کرد: «ایران اعلام کرد که هوایماهای جنگنده این کشور امروز یک کارخانه سیمان را در نزدیکی شهر سلیمانیه عراق بمباران کرده‌اند و خسارات قابل ملاحظه‌ای به بار آوردند. تهران می‌گوید که این حمله به تلافی حملات دیروز عراق به هدف‌های صنعتی ایران در نزدیکی اهواز

ص: ۲۳۲

۱- ۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۲- ۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۳، بغداد - خبرگزاری خلیج، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۳- ۹. سند شماره ۱۰۳۴۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۴ نوح به ستاد مرکزی فرماندهی، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۴- ۱۰. سند شماره ۰۹۶۳۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد منطقه ۴ نوح (اطلاعات)، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۵- ۱۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۰، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۶- خبرگزاری کویت به نقل از نشریه وال استریت ژورنال گزارش داد که ایران در نظر دارد با احداث خط لوله ای نفت خام را از ترمینال

- جزیره آسیب پذیر خارک به ۲۰۰ مایل پایین تر از ساحل خلیج فارس پمپاژ کند و برای این کار از کشورهای انگلستان، ایتالیا، آلمان غربی، ژاپن و کره جنوبی برای حضور در مناقصه ای درمورد تأمین لوازم و اجرای طرح دعوت کرده است. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۱، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۱۶ و ۱۷).
- ۷-۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ص ۶، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴.
- ۸-۱۳. مأخذ ۸، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۴.
- ۹-۱۴. سند شماره ۲۰۰۰۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۶، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

صورت گرفت. در این حال، بغداد اعلام کرد که دفاع ضد هوایی این کشور ۲ فروند جت ایرانی را از منطقه سلیمانیه بیرون رانده است. به گزارش خبرگزاری عراق، در حمله امروز ایران ۶ غیر نظامی مجروح شدند، اما خساراتی به بار نیامد.

از سوی دیگر، اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی امروز تهدید کرد که حملات این هفته عراق تلافی خواهد شد. رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه در دانشگاه تهران گفت: جت ها و آتشبارهای ایران کارخانه های عراق را بمباران خواهند کرد. امروز همچنین عراق اعلام کرد که هواپیما هایش برای سی و هشتمین بار از اواسط اوت تا کنون پایانه نفتی خارک را بمباران کردند.^(۱)

خبرگزاری فرانسه نیز به نقل از محافل خبری دو کشور ایران و عراق حملات هوایی امروز را گزارش کرد.^(۲)

۱

امروز نیز یگان گشتی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران یک کشتی آلمانی را که مشکوک به حمل کالا برای عراق بود، در حوالی تنگه هرمز متوقف کرد.

روزنامه اطلاعات در این باره نوشته است: «بامداد امروز کشتی کانترینبر با ملیت آلمان غربی به نام "نوراسیا گابریل" در طول تنگه هرمز توسط یگان های شناور گشتی نیروی دریایی به علت مشکوک بودن به حمل کالا - برای رژیم عراق توقیف و به یکی از بنادر جنوبی هدایت شد. یک مقام نظامی ضمن اعلام این مطلب به خبرگزاری جمهوری اسلامی، افزود: مقصد کشتی مذکور به طرف بنادر کویت بوده است که احتمالاً پس از بازرسی و مطمئن شدن از اینکه کالا برای عراق ندارد، برابر روش های اعلام شده آزاد خواهد شد. کشتی آلمانی دارای ۲۱ خدمه آلمانی و اسپانیایی می باشد.»^(۳)

نشریه لویذلیست چاپ لندن - که یکی از منابع مهم اخبار فعالیت های دریایی در سراسر جهان است - نیز در این باره چنین گزارش داد: «مقامات ایران یک کشتی از آلمان غربی به نام "نوراسیا گابریل" را که مسیر عادی خود به بنادر خلیج فارس طی می کرد، توقیف کردند. آنها این کشتی را تا بندرعباس واقع در جنوب ایران اسکورت نمودند. مطابق برنامه، این کشتی مسقط را به مقصد جبل علی در دوبی، ترک کرده بود.

خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرانا) گزارش داد که این کشتی پس از بازرسی و حصول اطمینان از نداشتن محموله ای به مقصد عراق، آزاد خواهد شد. مباشر صاحب کشتی گفت: تلاش هایی که جهت دستیابی به کشتی انجام شده، بدون نتیجه بوده است. این شرکت با وزارت خارجه آلمان غربی در تماس است.»^(۴)

ص: ۲۳۳

۱- ۱۵. مأخذ ۸، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۸، رادیو امریکا.

۲- ۱۶. مأخذ ۸، ص ۸.

۳- ۱۷. مأخذ ۶.

۴- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

امروز بین نیروهای خودی و افراد گروه های ضدانقلاب در مناطق سقز، بانه، اشنویه و مریوان درگیری های متعددی رخ داد.

همچنین تعدادی از رزمندگان در محور های سردشت و بانه بر اثر برخورد با مین های تعبیه شده به وسیله عناصر ضدانقلاب شهید یا مجروح شدند.

۱. به گزارش سپاه پاسداران باختران، نیروهای سپاه سقز و نیروهای اعزامی از قرارگاه شهید بروجردی باختران در نزدیکی شهرستان سقز با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که در جریان آن ۸ نفر از نیروهای حزب دمکرات کشته و ۲ نفر اسیر شدند. (۱)

۲. در منطقه عمومی بانه، عوامل گروهک خبات با اجرای کمینی در جاده خواجه میر، معاون عملیات سپاه بانه و نیز مسئول امور گردان ها را که مسئول پایگاه الوت و سیامه بود، به شهادت رساندند. (۲)

۳. نیروهای پایگاه دوستک (واقع در اشنویه) نیز با ضدانقلابیون درگیر شدند که با اعزام نیروی کمکی، درگیری بدون تلفات پایان یافت. (۳)

۴. پایگاه اسلام دشت شهرستان مریوان و چند پایگاه دیگر در این منطقه، در روزهای ۲۱ و ۲۳ و ۲۴ آبان با ضدانقلابیون درگیر بوده اند. (۴) که این درگیری ها بدون تلفات گزارش شده است. (۵)

۵. یک دستگاه آمبولانس در محور پل شکسته - کاسه شکن (از توابع سردشت) با مین کاشته شده به دست افراد ضدانقلاب برخورد کرد که بر اثر انفجار آن، ۶ تن از سرنشینان خودرو شهید شدند و خودرو منهدم گردید.

همچنین یک خودرو تویوتا در منطقه عملیاتی سردشت با مین کاشته شده به دست افراد ضدانقلاب برخورد کرد که بر اثر انفجار آن، خودرو منهدم و یک درجه دار ارتش و ۶ نفر سرباز شهید و ۱۰ نفر مجروح شدند. (۶)

۶. یک خودرو ایفای نیروهای ارتشی نیز که از اطراف اسلام آباد به طرف سردشت در حرکت بود، روبه روی جاده سورچم روی مین رفت که در نتیجه انفجار آن ۱۲ نفر شهید و ۹ نفر مجروح شدند و خودرو منهدم گردید. (۷)

۷. در منطقه ربط سردشت تعدادی از برادران پاسدار و ارتشی که با یک اتومبیل تویوتا در حرکت بودند، با مین تعبیه شده به دست افراد ضدانقلاب برخورد کردند که بر اثر انفجار مین یکی از برادران پاسدار شهید شدند و ۵ تن دیگر مجروح شدند. (۸)

۸. در محور بوالحسن و صالح در حوالی بانه یکی از برادران سرباز روی مین رفت که به قطع پایش منجر گردید. (۹)

ص: ۲۳۴

۱- ۱۹. سند شماره ۲۷۰۶۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه باختران به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۲ نجف، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۰. سند شماره ۹۶۳۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۳- ۲۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲۳؛ و - سند شماره ۱۱۹۷۴۶ مرکز مطالعات و

تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه (ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۴-۲۲. همان، بخش اول، ص ۲۲.

۵-۲۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۴، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳۹.

۶-۲۴. سند شماره ۲۰۰۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۸، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۷-۲۵. مأخذ ۲۱، بخش دوم.

۸-۲۶. سند شماره ۲۰۰۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۷، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۱؛ و - سند شماره

۱۰۳۴۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۹-۲۷. مأخذ ۲۳، ص ۴۰.

آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده عالی جنگ، در نماز جمعه امروز تهران ضمن خیر مقدم به کاروان کربلا و برادران کفن پوش عراقی عازم جبهه های نبرد گفت: اکنون در شرایط جنگ اقتصادی هستیم.

آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و فرمانده عالی جنگ، امروز در خطبه اول نماز جمعه به نیروهای آماده اعزام به جبهه ها متشکل در "کاروان کربلا" و برادران کفن پوش عراقی که در نماز جمعه تهران شرکت کرده بودند، خیر مقدم گفت. (۱)

آقای هاشمی در خطبه دوم نماز جمعه به مواردی از جمله اقدام عراق در راه اندازی جنگ اقتصادی، توانایی انقلاب اسلامی برای عبور از بحران های موجود، ضرورت بسیج شدن مردم برای دفاع از اسلام، حملات عراق به مراکز صنعتی و ناچار شدن ایران به مقابله به مثل پرداخت و گفت: «ما اکنون در شرایط جنگ اقتصادی هستیم که از دو سه ماه قبل، پیش آمده است. یعنی بعد جنگ از طرف دشمن ما، الان بعد اقتصادی است و اصولاً ما در این جنگ همیشه دفاع کرده ایم و جنگ را دشمن شروع کرده و در آن مرحله اشغال بوده، مرحله تضعیف بوده، مرحله تجزیه بوده، مرحله فشار داخلی و خارجی به انحای مختلف وجود داشته و در هر مرحله دشمن از پا در آمده است.

مرحله ای که اکنون در آن هستیم مرحله جنگ اقتصادی است که دشمنان در تحلیل نهایی به اینجا رسیده اند که اگر بنیه اقتصادی ما را بتوانند تحلیل ببرند، ما امکان ادامه جنگ را نخواهیم داشت. البته تحلیل آنها به نظر ما اشتباه است، اما به هر حال آنها اکنون در این خط حرکت می کنند.»

آقای هاشمی افزود: «در کل، هر چه دشمنان طرح کردند که ما را تضعیف کنند برعکس شد. و حتی اعمالی مثل "جنگ شیمیایی" و "زدن شهرها" ماهیت دشمن ما را روشن کرد. این اعمال ضربه های محدودی به ما زد، اما از لحاظ فرهنگی و از لحاظ عمق کار و از نظر ایدئولوژیکی دشمن ما را حسابی رسوا کرد و نشان داد که به هیچ قیدی پایبند نیست. معمولاً چیزهایی که آنها مطرح کردند، به ضررشان تمام شده و به نفع ما.»

آقای هاشمی به گفته‌هایی که نیکسون رئیس‌جمهور سابق آمریکا و یک نماینده آلمانی اخیراً درباره ایران مطرح کرده‌اند، اشاره کرد و گفت:

«نیکسون مقاله‌ای در یک مجله آمریکایی به نام مجله امور خارجی (فارین افیرز) نوشته

ص: ۲۳۵

۱-۲۸. مأخذ ۶، ص ۱۷.

است که این مجله در محافل تصمیم گیرنده امریکایی از اهمیت زیادی برخوردار است. نیکسون در این مقاله در آستانه ملاقات رئیس جمهور امریکا و رهبر شوروی این حرف را مطرح کرده است که این هم می تواند مسئله و زمینه مهمی را به دست دهد. نیکسون گفته است که شوروی ها باید از انقلاب اسلامی بحق نگران باشند.»

آقای هاشمی افزود: «تا امروز، جهت تبلیغات امریکایی ها این بوده که ما را کمونیست معرفی کنند و یا اینکه ایران دارد به طرف کمونیست ها می رود و کارهای ضد امریکایی را که ما می کردیم سعی داشتند به شوروی ها منتسب کنند. حالا نیکسون چه شده که اعلام خطر می کند به شوروی در مورد ایران و می گوید که شوروی ها باید نگران باشند از انقلاب اسلامی ایران؛ به دو جهت یکی اینکه یک سوم جمعیت شوروی مسلمان اند و ایران آنجا نفوذ دارد. دوم به این دلیل که انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی حنای شوروی را در شعار حمایت از دنیای سوم کم رنگ کرده است.

این دلیل مهم تر است، زیرا جمهوری اسلامی و انقلاب اسلامی ایران پرچم دار حمایت از حقوق مستضعفان دنیاست و شوروی ها در این مورد حنایشان کم رنگ شده و مچشان باز شده و این یک واقعیت است. [...]

از طرف دیگر، نماینده آلمان غربی روز چهارشنبه در کنفرانس امنیت شرق مدیترانه گفته بود: اگر ایران در این جنگ پیروز شود، منافع غرب در منطقه و دنیا تهدید می شود. او خودش می گوید که خیلی بعید است که اگر ایران صدام را ساقط کند، بعدش ملک حسین و حسنی مبارک بتوانند توی این دنیا بمانند.

شرق مدیترانه رگ حیاتی امریکا است و برای منافع آن بسیار مهم است و نبض منافع حیاتی آن در اینجا می زند. خوب، پس می بینید که نیکسون انقلاب اسلامی ایران را تهدید مارکسیسم می داند و قضاوت نماینده آلمان در این کنفرانس تحقیقی این است که ایران تهدیدی برای غرب است و این هر دو واقعیت است.

ما منافع غرب را در منطقه نامشروع می دانیم و هم تهدیدی برای منافع ایدئولوژیک شرق هستیم، برای اینکه آنها دروغ می گفتند که طرف دار مستضعفین هستند. ما می بینیم که آنها الآن در عراق دستشان با فرانسه و امریکا و عربستان و اردن و مصر و... همه توی یک کاسه است. ما می بینیم، آن جایی که واقعاً ضدغرب است این قدر برایشان حساس است که حاضر نیستند تأمین داشته باشند.

ما می بینیم در شرایطی که با بمب های خودشان و هواپیماهای خودشان شهرهای ما را می زدند، کارشناس هایشان را می بردند و می گفتند ما امنیت نداریم. اگر امنیت ندارید به آنها بگویید، نزنند. آنها که دست خودتان بودند و در اختیار شما بودند. ما می بینیم که هر دو قدرت منافعشان تهدید می شود. البته ما نه قصد تجاوز داریم نه قصد خروج از موازین بین المللی را داریم. ما فکر را مطرح کرده ایم اسلام را مطرح کرده ایم. ...

آقای فیدل کاسترو [رهبر کوبا] که در گذشته مثل همه مارکسیست‌ها معتقد بودند که دین تریاک و افیون توده‌هاست، اخیراً کتابی نوشته‌اند در حدود چهارصد صفحه که می‌گوید نه، دین هم می‌تواند به عنوان یک محور انقلاب مطرح شود و الهامش را هم از جمهوری اسلامی و همین انقلاب گرفته‌اند. چیزی که اینها را به این باور رسانده و چیزی که اینها را وادار کرده که مطالعه کنند، این است که دنبال سوختی می‌گردند که روحیه این مقاومت‌ها را در مردم ما تزریق می‌کند و این نور افکن مقاومت را که در همه نیروهای ما و مردم ما نفوذ کرده و آنها را مانند صخره محکمی کرده است، می‌خواهند ببینند این سوخت چیست؟ و از کجا می‌آید؟ و مایه این مقاومت‌ها چیست؟ ما نه با هواپیماها و نه با موشک‌هایمان با این چیزها عراق را خسته نکرده‌ایم. ما با نیروی انسان‌هایی دنیای استکباری و عراق را به ستوه آورده‌ایم که امروز شاهد گوشه‌ای از آن هستیم که همین "کاروان کربلا" است. آن نیرویی که اسیر عراق را کفن پوش کرده و فریاد می‌زند: "نرید ان قاتل" این چه مایه و نیرویی است؟

ما این مایه را از اسلام و قرآن گرفته‌ایم، شرقی‌ها و غربی‌ها نمی‌توانند با مطالعه، این رابطه را پیدا کنند؛ بنابراین، این جنگ با مقاومت پیروز می‌شود. آنچه دشمن ما ندارد و نمی‌تواند بفهمد این حقیقت مقاومت و رابطه بین انسان و خداست و گرنه دشمن ما سلاح دارد و شاید مدرن‌تر و بیشتر از سلاح‌های ما. این نیرویی که همه مردم ما را بسیج می‌کند و به دفاع از اسلام وامی‌دارد، ما باید این نیرو را حفظ کنیم.»

آقای هاشمی افزود: «اگر این ابتکار کاروان کربلا در سراسر کشور تکرار شود، دشمن درمی‌یابد که شما از مقاومت خسته نمی‌شوید و سال‌ها مایوس می‌شود و باید این کاروان‌ها از همه شهرهای کشور نیز راه بیفتند. آنچه توطئه‌ها زدن شهرها را آن موقع شکست داد، همان تظاهرات روز قدس بود که حدود سی میلیون آدم، بیست و هفت هشت میلیون آدم در سراسر ایران بیرون آمدند در شرایطی که بمب از آسمان فرو می‌بارید. این تظاهرات یک دفعه دو سه ماه توطئه را باد هوا کرد و دیدید که چطور اوضاع آرام شد و آنچه امروز در این مقطع مانع شد که در خلیج فارس یک بحرانی به وجود بیاید، همان اعلان حضور بود که وقتی در تریبون نماز جمعه به شما گفته شد که بروید به جبهه‌ها، شما آن جور حرکت کردید. وقتی که دیدند این مردم تا این حد آمادگی دارند، این باعث شد که توطئه‌ها شکسته بشود و آن موجی که راه انداخته بودند، آرام بگیرد. ولی این کار هنوز تمام نشده است و اگر احساس بکنند که ما آرام گرفته‌ایم و اگر ما یک قدم عقب بنشینیم آنها کارشان را شروع می‌کنند. آنها شیوه‌شان شیوه سگ‌هاست، منتظرند که اینجا چه خبر می‌شود؟

بهترین راه را همین آیه قرآن به ما ارائه داده است: "واعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل ترهبون به عدو الله و عدوكم" دشمن را بترسانید که شرارت نکند دشمن از اسلحه ما نمی‌ترسد زیرا به او اسلحه بیشتری می‌دهند. دشمن از پول ما نمی‌ترسد، برای اینکه پول‌های قارون‌های عرب در اختیار اوست. دشمن از آنچه می‌ترسد حضور شما در جبهه است

که اگر امام اشاره ای بکنند شما مثل سیل بنیان کن می روید و کاخ صدام و حزب بعث را نابود می کنید. آنها از این می ترسند. من از ابتکار خود شما الهام می گیرم و این بحث را اینجا تمام می کنم و می گویم راه جلوگیری از شرارت ها همین است. صدام حالا که احساس رفتن می کند و حالا که دیده دوستانش در خلیج فارس از حمایتش متزلزل شده اند و حالا که دیده دنیا دارد اعتراف می کند به یک واقعیت نیرومند در جمهوری اسلامی، حالا صدام به این فکر افتاده که قبل از اینکه خودش برود عراق را به خاک و خون بکشد.

این حمله به تأسیسات صنعتی که می داند، تلافی خواهیم کرد و هیچ حمله ای را بی تلافی نخواهیم گذاشت. او فکر می کند که هر کارخانه ای که از ایران یا عراق خراب شود به نفع اوست. و فکر می کند حالا که می خواهد برود، در عراق هم بگذار کارخانه نباشد. او می خواهد برای ملت عراق بعد از خود فلاکت بگذارد. این سیاست صدام است ما به ملت عراق عرض می کنیم که ما مایل نیستیم کارخانه ها و شهرها را بزنیم، تا او یک کارخانه را نزند، ما جواب نمی دهیم؛ ولی حالا که می زنند به نیروهای رزمنده ما دستور داده شده که کارخانه هایی را که در برد توپ های ما هستند، با توپ بزنند و کارخانه هایی را که عقب تر هستند هواپیماها بزنند در حد تلافی. ما جریان زدن صنایع عراق را نمی خواهیم راه بیندازیم؛ این عراقی ها هستند، این حزب بعث است که همیشه برای جنایت هایش پیش قدم می شود که ما ناچاریم؛ اگر تلافی نکنیم آنها شرور تر می شوند. بنابراین، این سیاست صدام الآن تخریب ایران و منطقه خلیج فارس است که بعد از رفتنش چیزی در اینجا نباشد و ما تا آنجایی که مقدورمان باشد، کنترل خواهیم [کرد] که این سیاست تحقق نیابد. اما وقتی که بنا باشد اصل هدف و اصل پاک کردن عراق و اصل پیروزی جنگ متوقف باشد بر زدن این مراکز صنعتی، چاره ای نداریم و خواهیم زد.»

آقای هاشمی در پایان این خطبه به همه جوانان ایران توصیه کرد که از این ابتکار مردم شهیدپرور شهر خون و قیام که از اول در مبارزات الهام بخش بوده اند، استفاده کنند و کاروان های کربلا برای مدتی محیط جنگ و جبهه ها و محیط جامعه را زنده و با نشاط نگه دارد تا دشمن از حضور مردم در صحنه ها وحشت کند و در خلیج فارس و جاهای دیگر دست به شرارت نزند. (۱)

۱

سخنان امروز نماینده امام خمینی در شورای عالی دفاع، در خطبه های نماز جمعه تهران، در رادیو اسرائیل چنین منعکس شد: «به تلافی بمباران های شدید کارخانه نورد اهواز به وسیله نیروی هوایی عراق که طی ۹ روز گذشته دو بار مورد حمله قرار گرفت... حجت الاسلام رفسنجانی نماینده آیت الله خمینی در شورای عالی دفاع، در سخنانی که ظهر امروز به عنوان امام جمعه تهران ایراد کرد، اعلام داشت که دولت جمهوری اسلامی ایران دستور داده است تمام کارخانه ها و مراکز صنعتی عراق را که در تیررس توپخانه ایران قرار دارند، به وسیله توپ و بقیه با هواپیما های

ص: ۲۳۸

نیروی هوایی جمهوری اسلامی مورد حمله قرار گیرند. حجت الاسلام رفسنجانی افزود: به نیروهای ایرانی دستور داده شده است این مراکز صنعتی در حد تلافی بمباران و گلوله باران شوند.

یادآوری می شود در حالی که منطقه جنوبی خلیج فارس و ناحیه اروندرود بلاذفاع همه روزه در معرض تاخت و تاز هواپیماهای عراقی قرار دارد، مطلعین بعید می دانند که نیروی هوایی جمهوری اسلامی قادر به تلافی بمباران های عراق و حمله به مراکز صنعتی و کارخانجات عراق در قلب آن کشور باشد...

وی گفت: ما با موشک ها و هواپیماهایمان عراق را خسته نکرده ایم، ولی افزود: هم امریکا و هم شوروی باید از جمهوری اسلامی بترسند، زیرا ایران کنونی هم منافع غرب را تهدید می کند و هم تهدیدی علیه منافع ایدئولوژیک شرق می باشد. رئیس مجلس شورای اسلامی اضافه کرد: شوروی دروغ می گوید که ادعا دارد طرف دار مستضعفین است، زیرا آنها دستشان با عراق و مصر و عربستان سعودی در یک کاسه است.»^(۱)

۱

روزنامه لویدزیلیست امروز در مقاله ای با عنوان "توسعه جنگ غیرمحمول است" نوشته است: «به گفته یک دیپلمات در خلیج فارس اخیراً همه کشورهای منطقه از جمله ایران در مقابل تحولات اخیر جنگ محتاطانه عمل کرده اند و هیچ کس مایل به توسعه این جنگ به شکل یک نبرد ایرانی - عربی نیست.» این روزنامه افزوده است: «به رغم افزایش فعل و انفعالات جنگی در هوا و دریا، منابع دیپلماتیک و کشتیرانی می گویند گسترش جنگ شش ساله بین ایران و عراق محتمل نیست.»

به نوشته، لویدزیلیست، عراق حملات خود را علیه هدف های حساس اقتصادی ایران افزایش داده و ایران برای جلوگیری از ارسال تجهیزات جنگی به عراق، به بازرسی کشتی ها اقدام کرده است.

این روزنامه با اشاره به موضع کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس بعد از اجلاس اخیر سران این شورا می نویسد: «در شرایطی که ایران با حملات نظامی بیشتری از سوی عراق روبه رو است، این موضع گامی در جهت کاهش تنش در روابط بین آنها و تهران تلقی می شود.»

لویدزیلیست می افزاید: «عکس العمل ایران در مقابل کشورهای منطقه که بنا به گزارش ها حدود سی تا چهل میلیارد دلار به عراق کمک کرده اند، نسبتاً ملایم بوده است. باینکه ایران مدعی است بیش از ۳۰۰ کشتی را در خلیج فارس بازرسی کرده است، مقامات کشتیرانی معتقدند این رقم ۲۴ مورد بوده است.»

این روزنامه همچنین می نویسد که با وجود اینکه تاکنون حادثه مهمی در جریان بازرسی کشتی ها روی نداده است، اما امکان بروز آن وجود دارد و با اشاره به برخورد ماه گذشته کشتی جنگی فرانسه و قایق کشتی نیروی دریایی ایران می افزاید: «این اولین بار بود که ایران سعی کرد

ص: ۲۳۹

کشتی یکی از سه کشور غربی را که در آب های منطقه حضور نظامی دارند موردبازرسی قرار دهد و قایق های کشتی ایران بیشتر کشتی های کویتی، ژاپنی و دانمارکی را متوقف کرده اند. ... ایران تاکنون از بازرسی کشتی ها در داخل مرزهای آبی عمان خودداری کرده است.»^(۱)

۱

اسحاق رابین وزیر جنگ رژیم اشغالگر قدس، در تحلیلی از اوضاع جاری منطقه در مرکز مطالعات استراتژیک و بین المللی در دانشگاه جرج تاون، اظهار امیدواری کرد که جنگ ایران و عراق ادامه یابد. رابین گفت: «ادامه این جنگ از خطرات بروز یک جنگ میان اعراب و اسرائیل می کاهد و به اسرائیل کمک می کند تا هزینه های نظامی خود را در چارچوب یک طرح اقتصادی کاهش دهد.»

وی افزود: «جنگ عراق و ایران دست اسرائیل را در انجام مانور جهت دستیابی به راه حلی در خاورمیانه باز گذاشته است.»^(۲)

به گفته رابین، تا زمانی که این جنگ ادامه دارد خطرات جنگ و وخامت بروز یک جنگ علیه اسرائیل اندک است. وی گفت: «این جنگ سبب تغییر وضعیت متحدین در جهان عرب شده و عراق را مجبور ساخته از سوریه دور شده و از مخالفت سرسختانه خود با اسرائیل فاصله بگیرد و به سمت دولت های میانه روتر مصر و اردن متمایل شود.»

رابین افزود: «محور کنونی " قاهره - امان - بغداد " توانایی کشورهای عرب به تجمع دادن نیروهای نظامی شان علیه اسرائیل را محدود می کند. [...] درباره مسئله تأمین اسلحه ایران توسط اسرائیل باید گفت که دولت اسرائیل به امریکا قول داده که اسلحه ایران را تأمین نمی کند.»^(۳)

۲

کمیته آشتی اعراب شب گذشته جلسه خود را در رباط با هدف رفع اختلافات بین لیبی و عراق و همچنین بین لیبی و ساف آغاز کرد.^(۴)

یک منبع دیپلماتیک لیبیایی در این باره گفت که کشورش از تلاش های کمیته آشتی دوم اعراب استقبال می کند. دیپلمات لیبیایی در مصاحبه ای با روزنامه الاتحاد گفت که هیئت لیبیایی تمام سعی خود را برای تسهیل مأموریت این کمیته خواهد کرد. وی گفت: این کمیته جنگ ایران و عراق را نیز مدنظر قرار خواهد داد و لیبی حداکثر تلاش برای متوقف ساختن این جنگ را به عمل خواهد آورد.^(۵)

به گفته رادیو کویت: «عبد السلام ترکی وزیر خارجه لیبی گفت: لیبی آمادگی دارد تا مشکلات موجود با عراق را از میان بردارند. وی در گفت و گویی با روزنامه الاتحاد اضافه کرد که مشکلات اساسی میان لیبی و عراق یا اختلاف مرزی بین دو کشور وجود ندارد.»^(۶)

رادیو بی بی سی نیز درمورد بررسی اختلافات لیبی با ساف و حکومت عراق در کمیته ویژه

ص: ۲۴۰

۱- ۳۱. مأخذ ۸، صص ۴-۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۵، رادیو کویت.

۳- ۳۳. مأخذ ۱۲، صص ۸-۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۴- ۳۴. سند شماره ۰۲۲۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۸، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

ص ۳.

۵- ۳۵. مأخذ ۸ ص ۲۰، ابو ظبی - خبرگزاری امارات، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۶- ۳۶. سند شماره ۲۲۶۷۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۹، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

ص ۱.

آشتی اعراب گفت: «ماه ژوئن گذشته پس از آنکه لیبی اعلام کرد که یک همکاری استراتژیک با ایران برقرار کرده است، عراق روابط خود را با لیبی قطع کرد.»^(۱)

از سوی دیگر، یک نشریه داخلی مطلع ضمن اشاره به اقدامات کمیته میانجیگری برای آشتی عراق و لیبی در اجلاس مراکش، نوشته است: «وزارت خارجه لیبی قبلاً به طور رسمی شرکت در این اجلاس را به ایران اطلاع داده و گفته بود که شرکت در این اجلاس به دلیل جو حاکم بر اعراب و فشارهای وارده بر لیبی است و موضع لیبی درخصوص انقلاب ایران غیرقابل تغییر است.» این نشریه افزود: شرکت هیئت‌های بلندپایه و از جمله رئیس سه کشور در این اجلاس نمایانگر عمق تلاش‌هایی است که برای موفقیت این اجلاس انجام می‌شود.»^(۲)

۱

در پی ادامه فعالیت تری ویت فرستاده انگلیس به لبنان و همچنین تلاش سوریه برای آزاد کردن گروگان‌های امریکایی و فرانسوی در لبنان، خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت گزارش داد: «منابع سیاسی گفتند: بحران گروگان‌های امریکایی میان یک فرستاده سوری و یک رهبر روحانی مسلمانان شیعه در بیروت مورد بحث قرار گرفت. سرهنگ قاضی کنعان افسر اطلاعاتی ارتش سوریه، در این باره با شیخ محمدحسین فضل‌الله رهبر قدرتمند حزب الله طرف دار ایران، به گفت و گو نشست. فضل‌الله به دفعات، دخالت در این آدم ربایی را تکذیب کرده و گفته است که مخالف چنین اعمالی است. جزئیات گفت و گوهای این دو فاش نشده، اما منابع سوری گفتند قاضی کنعان مسئله امریکایی‌ها و فرانسوی‌های ربوده شده را با شیخ فضل‌الله در میان گذاشته است.»^(۳)

از سوی دیگر، تری ویت فرستاده کلیسای کانتربری انگلستان به لبنان که برای فراهم کردن زمینه آزادی چهار گروگان امریکایی در بیروت به سر می‌برد، گفت: در پی ملاقات رودرو با بنیادگرایان مسلمانی است که این گروگان‌ها را در اختیار دارند.»^(۴)

از سوی دیگر، نماینده کلیسای "انگلکن" در لندن اعلام کرد که فرستاده اسقف با ربایندگان تماس تلفنی دارد، اما می‌کوشد از نزدیک با آنها دیدار و گفت و گو کند. تری ویت در تماسی با کلیسای لندن گفته است که اگر هویت کسانی که تلفنی با وی گفت و گو کرده اند روشن نشود، هیچ‌گونه دیداری با ربایندگان گروگان‌ها امکان پذیر نخواهد شد.»^(۵)

ص: ۲۴۱

۱- ۳۷. مأخذ ۸، صص ۲۴ - ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۸. سند شماره ۲۲۳۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، بولتن مستقیم، شماره ۱۴۷/۳، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۳۹. مأخذ ۸، ص ۲۲، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۴/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۰. همان.

۵- ۴۱. مأخذ ۶، ص ۲۴.

پس از چندین روز بررسی و بحث درباره استراتژی عملیاتی و مسائل مهم جنگ و عملیات آتی و مشکلات موجود در جلسات فرماندهان عالی سپاه پاسداران و سرانجام تصمیم گیری برای اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو؛ فرمانده کل سپاه پاسداران برای تسریع در اقدامات آماده سازی عملیات اصلی (فاو)، فرماندهان و مسئولان نیروی زمینی سپاه پاسداران و فرماندهان لشکرهای خط شکن را به جلسه ای فراخواند. این جلسه با حضور محسن رضایی، رحیم صفوی، عزیز جعفری، احمد غلامپور، عباس محتاج، سیدعلی حسینی تاش، ابراهیم سنجقی، اکبر غمخوار، محمد پیشبهار، حسین علایی (فرمانده قرارگاه نوح(ع))، احمد کاظمی (فرمانده لشکر ۸ نجف)، حسن شفیع زاده (فرمانده توپخانه)، وفایی (مسئول مهندسی)، محمدباقر قالیباف (فرمانده لشکر ۵ نصر)، علی فدوی (مسئول اطلاعات قرارگاه نوح(ع))، میرحسینی (معاون لشکر ثارالله) و... در محل سایت اهواز تشکیل شد.

در این جلسه فرماندهان قرارگاه ها و یگان ها درباره اوضاع منطقه عملیات و اقدامات در دست اجرا گزارش دادند، (۱) سپس محسن رضایی بر تسریع در انجام دادن امور محوله و شروع کار با جدیت و قوت تأکید کرد. (۲) وی گفت: «باتوجه به اینکه باید از زمان حداکثر استفاده بشود، لشکرها می توانند از فردا فعالیت خودشان را از جهت مهندسی، شناسایی و طرح جزء به جزء آغاز کنند.» فرمانده کل سپاه افزود: «درضمن روی این مسائل نیز کار و فکر شود:

- آماده سازی زمین، از جاده آسفالت تا ساحل اروند رود به خود لشکرها واگذار خواهد شد که کارهای موردنیاز را خودشان انجام دهند. ساحل خودی را به طور طبیعی پوشش درست کنید تا در شب عملیات بتوانید از تفنگ ۱۰۶ و خمپاره و دیگر سلاح ها برای شکستن خط استفاده کنید.

ص: ۲۴۳

۱- در پایان همین گزارش خلاصه ای از آن آمده است.

۲- ۱. سند شماره ۶۴۳/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه (داوود رنجیر)، مهر ۱۳۶۵، ص ۱۳۴.

- مسئله بعد جاده هاست که آماده خواهد شد.

- مسئله سوم نهر هاست، اگر آب نهرها کم است آب آنها را با زدن سد و... زیاد کنید.

- عقبه ها را باید درست عقبه سازی کنید، اگر باران آمد وضع تغییر می کند. الحمدلله کار ما از جاده تا ساحل دارای پوشش نخلستان است، ولی از بهمن شیر تا شروع نخلستان برای کار مهندسی مشکل حفاظت داریم.

- در مورد مانور [عملیات] نیز چهار مسئله را باید حل کنیم: مسئله اول، عبور است. در بدر مسئله عبور نداشتیم، اینجا خود آب مشکلی برای ما دارد و آن تغییرات وضعیت آب است. دوم، شکستن خط؛ سوم، پاک سازی و چهارم، پدافند.

- توجیه و مانور آموزشی: در این نکته این بار بیشتر می خواهیم کار کنیم. پاک سازی در نخلستان مشکل است؛ نیروها باید در زمین مشابه مانور کرده باشند و توجیه شوند. اینجا اگر در وهم بمانید زمان را از دست می دهیم. در نخلستان و شهر فاو جنگ (درگیری با دشمن) در رده گروهان است. نیروهای خط شکن با بی سیم ارتباط داشته باشند و...

- آموزش: برنامه هایتان را طوری ترتیب دهید که تا پایان دی ماه همه کارهایتان تمام شده باشد. آموزش ها از هم اکنون شروع شود. آموزش غواصی، عبور از بهمن شیر، جنگ در نخلستان و...، تمرین آماده کردن ساحل دشمن و...

- گردان های احتیاط: مسئله بعدی آماده کردن گردان های احتیاط است. در اینجا هر لشکری باید با دو برابر توان خودش بجنگد. از گردان های احتیاط بعد از آموزش باید برای فریب و انجام عملیات محدود استفاده شود. (۱)

فرمانده کل سپاه بر ضرورت اجرای عملیات محدود نیز تأکید کرد و گفت: «هر لشکری در این مدت باید یک عملیات محدود هم بکند که تا ۲۰ الی ۳۰ نفر اسیر داشته باشد.» (۲)

محسن رضایی در ادامه جلسه به محدود بودن زمین منطقه عملیاتی فاو برای دشمن و تنگناهای سیاسی که حکومت عراق با اجرای عملیات در این منطقه دچار آن خواهد شد، اشاره کرد. وی ضمن تأکید بر اهمیت و ضرورت تمرکز آتش روی نیروهای دشمن که برای پاتک به این منطقه گسیل

ص: ۲۴۴

۱-۲. همان، صص ۱۳۵ - ۱۳۴.

۲- همان طور که در جلسه روز گذشته مشخص شد، اجرای عملیات های محدود، در کنار عملیات اصلی، همچنان در دستور کار سپاه پاسداران است و مسئولان نیروی زمینی سپاه توجه و نظر بیشتری بر اجرای آن دارند. آنها در جلسه داخلی خود نه تنها درباره عملیات محدود بحث کردند، بلکه یک طرح عملیاتی را برای اجرا مشخص کردند. فرماندهان نیروی زمینی سپاه در عین حال که معتقدند نمی توان هم زمان کار آماده سازی هر دو عملیات محدود و اصلی را دنبال کرد، اما با صحبت هایی که فرمانده نیروی زمینی سپاه با آنها کرد، راضی و پیگیر این موضوع شدند. وی به آنها گفته بود: «ما باید عملیات محدود را بدهیم به لشکرها؛ لشکرها می توانند، فرصت دارند، منتظر فدک [فاو] نباشیم.» از طرف دیگر، محسن رضایی نیز عملیات محدود را با افزودن مطالب جدیدی در مورد آن و تنها به عنوان عملیات یدک، پذیرفت. (سند شماره ۶۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه (داوود رنجبر)، مهر ۱۳۶۵، ص ۱۳۵).

می شوند، گفت: «اینجا تقریباً مثل تنگه ای است که عراقی ها به صف و ستون داخل آن می آیند که به امید خدا و همت شما، منهدم خواهند شد. دشمن مجبور است به خاطر مصالح سیاسی، اشتباهات فاحش نظامی بکند. در اینجا باید خوب با دشمن بجنگیم؛ شاید دیگر هیچ گاه چنین زمین مناسبی گیر ما نیاید. دشمن در این منطقه در دو نقطه با ما زیاد می جنگد: در خط و در این دشت (پشت جاده استراتژیک).

دشمن به هر طریقی شده می خواهد جلو شکست سیاسی خود را در این منطقه بگیرد. از طرف دیگر، از بُعد نظامی هم با پیشروی ما خور عبدالله ناامن می شود و تنها راه اتصال دشمن به خلیج فارس قطع می شود.»(۱)

در آغاز جلسه امروز از اوضاع منطقه فاو گزارش هایی داده شد. در ابتدا مسئول اطلاعات قرارگاه نوح(ع) از اقدامات جاده سازی، خاک ریزی، ترمیم موانع، احداث دکل دیدبانی، استقرار تعدادی تانک و همچنین فعالیت های شناسایی هوایی دشمن گزارش داد. وی دلیل کاهش فعالیت های دشمن در هفته گذشته را بارندگی و آب گرفتگی منطقه اعلام کرد.

جانشین فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله نیز گزارش داد که نیروهای شناسایی این لشکر با شناسایی موانع، خط مقدم دشمن و ساحل دشمن این مرحله از مأموریت خود را انجام داده اند. وی نحوه شناسایی، محورهای شناسایی، عمق شناسایی و عبور از موانع و رسیدن به ۵۰ تا ۷۰ متری سنگرهای دشمن، فعالیت های مهندسی دشمن در نخلستان و تأثیر جریان های جزرومد ارونند رود بر حرکت نیروها را تشریح کرد.

همچنین اقدامات شناسایی قرارگاه نجف در این جلسه تشریح شد و علاوه بر بیان فعالیت های مهندسی دشمن، گفته شد که یک گروهان تانک دشمن در منطقه چهار چراغ مستقر شده است و نیز خبر داده شد که عراقی ها با استقرار دکل مخابراتی روی خودرو، از یک دکل سیار برخوردار شده اند و از این طریق مکالمات خودی را بهتر شنود می کنند.»(۲)

۱

فرماندهان سپاه پاسداران امروز در جلسه دیگری چگونگی اجرای عملیات های محدود، مناطق موردنظر و تأثیر چنین عملیات هایی بر عملیات در منطقه فاو را بررسی کردند.

این جلسه با حضور: رحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی سپاه)، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه کربلای ۱)، احمد غلامپور (فرمانده قرارگاه کربلای ۲) عباس محتاج (فرمانده قرارگاه سلمان)، حسن دانایی فر (مسئول معاونت عملیات قرارگاه کربلا)، و سید علی حسینی تاش و بدون حضور فرمانده کل سپاه برگزار شد.

بحث اصلی این جلسه عملیات های محدود بود و چند موضوع در این باره بررسی شد: یگان های مناسب برای این عملیات ها، مناطق مناسب برای آن، زمان بندی و تأثیر این عملیات ها بر آماده سازی و اجرای عملیات اصلی در منطقه فاو.

ص: ۲۴۵

۱- ۳. صحافی ۷۸۹، نوار شماره ۱۶۸۶۷، جلسه قرارگاه خاتم(ص)، عملیات والفجر ۸، تهیه کننده داوود رنجبر، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۱۵ - ۳.

۲- ۴. صحافی ۷۸۸، نوار شماره ۱۶۸۶۶، جلسه قرارگاه خاتم(ص)، عملیات والفجر ۸، تهیه کننده داوود رنجبر، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۱۲ - ۱.

مناطق مورد نظر برای عملیات محدود جزیره ام الرصاص، ارتفاعات قلاویزان، هورالهویزه و مناطق دیگری بود که قبلاً نیز مطرح و بررسی شده بود.

وقتی درباره زمان بندی عملیات های محدود و مدت لازم برای آماده سازی و اجرای آن بحث و چنین نتیجه گیری شد که دو تا چهار ماه وقت می خواهد، تأثیر این عملیات ها بر عملیات اصلی و یگان های عمل کننده همه را به فکر فرورد و در ضرورت آن تردید شد. با وجود این، همچنان انتخاب منطقه ای جایگزین که در صورت بروز مشکلی اساسی برای عملیات اصلی، تلاش ها به آن سمت معطوف شود و همچنین گزینش منطقه ای برای تک پشتیبانی یا عملیات فریب که هم زمان با عملیات اصلی، در آن اقدام به تک شود، در دستور کار بود و در این باره نیز بحث هایی شد، اما این جلسه در حالی به پایان رسید که نتیجه ای اساسی و تصمیمی قطعی حاصل نشد. (۱)

۱

سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای جلوگیری از نفوذ عناصر ضدانقلاب در بین نیروهای اعزامی به جبهه از طریق کاروان های کربلا، امروز طی دو نامه جداگانه از وزارت اطلاعات و حفاظت اطلاعات مناطق پنج گانه سپاه درخواست همکاری کرد. در نامه این سازمان به وزارت اطلاعات آمده است:

«باتوجه به آنکه برنامه اعزام گسترده نیروهای مردمی تحت عنوان کاروان کربلا- از سراسر ایران به جبهه های جنگ، در حال انجام می باشد و ضرورت دارد جهت پیشگیری از نفوذ ضدانقلاب، کل نیروهای این کاروان تعیین صلاحیت شده و سپس اعزام شوند، لذا خواهشمند است به کلیه ادارات اطلاعات تابعه ابلاغ شود تا نتایج استعلامات درخواستی حفاظت اطلاعات سپاه را در استان ها و شهرستان ها باتوجه به محدودیت زمانی ۳/۹/۱۳۶۴ سریع تر اعلام دارند. لازم به توضیح است که تنها نیروهایی که برای اولین بار قصد اعزام دارند، استعلام خواهند شد. بدیهی است در صورت عدم پاسخ گویی به موقع به استعلامات درخواستی، باتوجه به اهداف اعزام کاروان ها به جبهه، باعث بروز خلل در برنامه های پیش بینی شده می شود.» (۲)

سازمان حفاظت اطلاعات سپاه همچنین در نامه ای دیگر به حفاظت اطلاعات مناطق پنج گانه سپاه، ضمن اشاره به درخواست آقای هاشمی رفسنجانی در نماز جمعه تهران برای به راه افتادن کاروان های کربلا از همه استان ها، بر رعایت دستورالعمل های حفاظتی و هماهنگی با ادارات اطلاعات استان ها و حضور فعال در تمامی مراحل، از مبدأ حرکت تا مقصد تأکید شده و درخواست شده است که تأیید صلاحیت کل نیروهای اعزامی به نحو شایسته صورت پذیرد. (۳)

ص: ۲۴۶

۱- ۵. صحافی ۱۷۴۷، نوار شماره ۱۶۸۶۸، جلسه قرارگاه خاتم (ص)، عملیات والفجر ۸، تهیه کننده داوود رنجبر، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۲۶ - ۱.

۲- ۶. سند شماره ۱۰۳۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به وزارت اطلاعات، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۳- ۷. سند شماره ۱۰۳۴۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به حفاظت اطلاعات مناطق ده گانه، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

محسن رضایی فرمانده سپاه، در دومین کنگره دانشجویان مسلمان "دفتر تحکیم وحدت": سیاست همیشه این بوده که قبل از یک عملیات بزرگ، عملیات‌های محدود انجام می‌دادیم.

محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران در دومین کنگره سراسری دانشجویان مسلمان، که "دفتر تحکیم وحدت" در دانشگاه تهران برگزار کرده است، گفت: «سیاست همیشه این بوده که قبل از یک عملیات بزرگ، عملیات‌های محدود انجام می‌دادیم. اما این بار برای اینکه هیچ گاه وقفه در جنگ به وجود نیاید و مرتب عملیات داشته باشیم، عملیات‌های نفوذی و گشتی رزمی با توانی در حد سه گردان، چهار گردان، سه گروهان اجرا شده و می‌شود. با این تدبیر در دو ماه گذشته، ما ۱۱ عملیات داشتیم: (۱) ۲ عملیات مقابله با ضدانقلاب کردستان بود. ۲ عملیات مجاهدین عراقی بود. همچنین ۵ عملیات قدس و ۲ عملیات عاشورا داشتیم. اینها همه عملیات‌هایی بودند که در همین مسیر صورت گرفت. در این دو ماه که ۱۱ عملیات انجام دادیم، نزدیک ۳۰۰ نفر اسیر گرفتیم و ۳۵۰۰ نفر از دشمن کشته شد. [...] الآن جنگ در این حالت در حال ادامه است. گسترش جنگ بستگی دارد که ما چه مقدار توان رزمی جنگ را بالا ببریم و هر اندازه بتوانیم برنامه ریزی قوی تری برای جنگ داشته باشیم، به همان میزان هم می‌توانیم جنگ را پیش ببریم و اگر این توان رزمی بخواهد در همین حد متوقف باشد، خوب البته انتظار عملیات‌های تعیین کننده و بزرگی را شاید نشود داشت.» (۲)

استراتژی تشدید فشار اقتصادی و روانی علیه جمهوری اسلامی، امروز با حمله هوایی به تأسیسات جزیره خارک و حمله به یک نفتکش در خلیج فارس ادامه یافت.

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح نبی(ع) در گزارش ارسالی به ستاد مرکزی سپاه پاسداران نوشته است: جزیره خارک در ساعت ۱۳:۰۵ مورد اصابت چهار بمب هواپیمای دشمن قرار گرفت که دو بمب در ۱۰۰ متری تانکرهای نفت در بیابان به زمین خورد و دو بمب دیگر یکی به تانکر شماره

۲-۸. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۳، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۲۱ و ۳۳.

۲۳ و دیگری به تانکر شماره ۲۴ اصابت کرد که به آتش سوزی تانکرها منجر شد.»(۱)

در گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از این حمله آمده است: «این حمله زمانی صورت گرفت که آقای آقازاده وزیر نفت و گروهی از مسئولین این وزارتخانه سرگرم بازدید از تأسیسات نفت خارک بودند و در این حمله هوایی به کسی آسیب نرسیده است.»(۲) گفتنی است که در زمان حمله هواپیمای میگ ۲۵ به جزیره خارک، یک هواپیمای دیگر در همان زمان از منطقه عکس برداری می کرد.»(۳)

رادیو صوت الجماهیر عراق با پخش اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۴ ارتش این کشور درباره این حمله گفت: «عقاب های ما در ساعت ۱۲:۳۰ امروز تأسیسات جزیره خارک را مورد حمله موفقیت آمیز قرار دادند و هدف های تعیین شده را بادقت مورد اصابت قرار داده و به آتش کشیدند.»(۴)

از سوی دیگر، نفتکش "کونکار" با ملیت کشور مالت امروز دو بار هدف راکت هواپیماهای عراقی قرار گرفت که خدمه آن به جزیره سیری منتقل شدند.

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح(ع) در اولین گزارش از این حادثه آورده است: «یک فروند نفتکش به نام "کونکار" با ملیت مالٹایی (مالت)، پس از تخلیه محموله خود در بهرگان، به طرف جزیره سیری در حرکت بود. این نفتکش در حوالی کلات هدف راکت هواپیماهای دشمن قرار گرفت که یک حفره در یک متری آبخور سینه کشتی ایجاد شد. خسارت وارد شده جزئی است و نفتکش به راه خود ادامه می دهد.»(۵)

این نفتکش دو ساعت بعد دوباره هدف هواپیماهای عراقی قرار گرفت و موتورخانه آن دچار آتش سوزی شد. کارکنان این کشتی پس از این حملات به جزیره سیری منتقل شدند.»(۶)

خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی به نقل از مقامات اجرایی شرکت نجات دریایی مستقر در بحرین خبر داد که هواپیماهای عراقی دو بار به این نفتکش ۶۲ هزار تنی متعلق به مالت حمله کرده اند که با به آتش کشیدن موتورخانه آن، سرنشینان آن را مجبور به ترک کشتی کردند.»(۷)

در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۴ ارتش عراق که از رادیو صوت الجماهیر عراق پخش شد، در این باره چنین آمده است: «در ساعت ۱۰:۱۵ صبح امروز، عقاب های ما دست به یک حمله شجاعانه و موفقیت آمیز علیه یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران زدند و آن را به طور دقیق و مؤثر مورد اصابت قرار دادند.»(۸) در ادامه اطلاعیه نظامی عراق آمده است که در ساعت ۱۳:۳۰ امروز نیز هواپیماهای عراقی یک هدف بزرگ دریایی دیگر را در نزدیکی سواحل ایران مورد اصابت قرار دادند.»(۹)

همچنین در ساعات ۱۴:۲۵ امروز اطراف پیرانشهر هدف گلوله های توپ های دوربرد عراق قرار گرفت که با آتش متقابل نیروهای اسلام در ساعت ۱۴:۵۵، آتش دشمن قطع گردید. این گلوله باران تلفات جانی و خسارتی نداشت.»(۱۰)

ص: ۲۴۸

۱- ۹. سند شماره ۱۰۳۴۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۴ نوح(ع) به ستاد مرکزی سپاه، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۲- ۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۲، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۳، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

- ۳-۱۱. سند شماره ۲۰۰۰۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه وزارت اطلاعات، شماره ۹۶، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۴-۱۲. مأخذ ۱۰، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۲۵/۸/۱۳۶۴.
- ۵-۱۳. مأخذ ۹.
- ۶-۱۴. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۴، ۸/۹/۱۳۶۴، ص ۵.
- ۷-۱۵. مأخذ ۱۰، ص ۵، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۵/۸/۱۳۶۴.
- ۸-۱۶. همان، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۲۵/۸/۱۳۶۴.
- ۹-۱۷. همان.
- ۱۰-۱۸. سند شماره ۲۰۰۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۷، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

در بازتاب حملات هوایی عراق علیه تأسیسات صنعتی کشورمان، مطبوعات کویت نوشته اند: «ایران در انتقام گرفتن از حملات هوایی عراق ناکام مانده است.» روزنامه های کویت با اشاره به ادعای حکومت عراق مبنی بر فراری دادن هواپیماهای مهاجم ایرانی نوشته اند: «ایران درقبال حملات ویران کننده عراق علیه تأسیسات اقتصادی این کشور، به اعلام حالت بسیج عمومی اکتفا کرده است.» در این حال برخی از روزنامه های کویت با اشاره به سخنان آقای هاشمی رفسنجانی در نماز جمعه دیروز تهران، نوشته اند: «رفسنجانی دستور بمباران کارخانه های عراق را صادر و بغداد را متهم به آغاز جنگ اقتصادی نمود.» مطبوعات کویت که در خبر خود از استان خوزستان به عنوان عربستان یاد کرده اند، نوشته اند: «رفسنجانی اعتراف کرد که عراق از لحاظ جنگ افزار بر ایران برتری دارد.»^(۱)

از سوی دیگر، به نوشته نشریه رویدادهای دفتر سیاسی سپاه پاسداران، حمله سه روز پیش (۲۲/۸/۱۳۶۴) عراق به خارک موجب شد تا صادرات نفت ایران از خارک دو روز تقریباً قطع شود. «قطع صدور نفت ناشی از خساراتی است که به خط لوله ای که قسمت شرقی اسکله تی را به منابع ذخیره نفت جزیره وصل می کند، وارد شده است.»^(۲)

۱

امروز اخباری متناقض از وضعیت یک نفتکش انگلیسی در خلیج فارس مخابره شده است. خبرگزاری آسوشیتد پرس از منامه گزارش داد: «به گفته مقامات اجرایی "نجات دریایی" مستقر در بحرین، کشتی باری انگلیسی "لندن تیم" امروز توسط دو هلیکوپتر حامل چندین کومانندو در آب های خلیج [فارس] خارج از ساحل دویی و نزدیک تنگه هرمز روبرو شد. یک مأمور نجات دریایی در بحرین گفت: این دو هلیکوپتر روی کشتی لندن تیم نزدیک دویی فرود آمدند و ۷ تن از هلیکوپتر یادشده خارج شده و کشتی را به مقصد نامعلومی هدایت کردند. وی به نقل از دیگر منابع کشتیرانی دریایی گفت: کشتی لندن تیم در تنگه هرمز مورد حمله قرار گرفت، هنوز از جزئیات مربوط به این واقعه اطلاعی در دست نیست.»^(۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از لندن گزارش داد: «از واقعه تعقیب یک نفتکش انگلیسی در تنگه هرمز که گفته می شود به وسیله نیروی دریایی ایران انجام گرفته، شبکه تلویزیونی بی بی سی در برنامه های خبری، ابتدا خبر داد یک کشتی انگلیسی به وسیله ۷ مرد ناشناس با استفاده از یک هلیکوپتر در خلیج فارس توقیف شده و به مقصد نامعلومی برده شده است. بعد از ظهر همین روز، خبر بی بی سی به این صورت تغییر شکل داد: که دو قایق ایرانی حامل ۱۴ کومانندوی ایرانی یک نفتکش را در تنگه هرمز تعقیب کرده و پس از مدتی آن را رها کردند. در این خبر به نقل از کاپیتان کشتی آمده است که نفتکش مذکور بعد از ظهر امروز به سوی مقصد خود در حرکت بوده است.»^(۴)

ص: ۲۴۹

۱- ۱۹. مأخذ ۱۰، صص ۶-۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۴۹.

۳- ۲۱. مأخذ ۱۰، ص ۵، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۴- ۲۲. همان، ص ۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

آخرین گزارش در مورد کشتی لندن تیم به نقل از منابع کشتیرانی در خلیج فارس حاکی است که دریافت کنندگان پیام های رادیویی مستقر در خلیج فارس گفته اند تماس های رادیویی شان به مدت حدود یک ساعت با لندن تیم قطع شد. این منابع سپس به نقل از کاپیتان کشتی گزارش کردند که کشتی وی به طور طبیعی در حال حرکت و خروج از مرز است. یک دریافت کننده پیام رادیویی گفت: کاپیتان این کشتی اضافه کرد، کشتی وی هرگز رپوده نشده است. اما منابع کشتیرانی تأکید می کنند که پیام خطر رادیویی را از لندن تیم دریافت کرده اند.^(۱)

۱

بازرسی کشتی ها در خلیج فارس با تلاش نیروی دریایی ایران هر چند که طبق موازین بین المللی انجام می شود، اما مقامات وزارت خارجه فرانسه را بر آن داشت تا با احضار کاردار جمهوری اسلامی در فرانسه، توقع دولت خود را منعکس نمایند. به نوشته یک نشریه داخلی، معاون مدیرکل سیاسی وزارت روابط خارجی فرانسه با احضار کاردار جمهوری اسلامی ایران در این کشور در ۲۵/۸/۱۳۶۴ یادداشت رسمی دولت آن کشور را به شرح زیر در اختیار وی قرارداد:

«پیرو مذاکرات روز چهارشنبه پیرامون پیشنهاد دولت فرانسه در مورد عبور کشتی های تجاری فرانسوی از تنگه هرمز، نکته زیر به اطلاع می رسد: باتوجه به نوع روابط و جریان عادی سازی، در این مسئله باید از هرگونه تصادمی جلوگیری کرد، زیرا به نفع هیچ یک از دو کشور و بالخصوص روابط فی مابین نیست. در چند هفته گذشته یک کشتی فرانسوی به اتفاق یک کشتی جنگی از تنگه هرمز عبور کرد که خوشبختانه به غیر از یک توقف کوتاه نتایج جدی نداشت. در هشت روز قبل نیز یک کشتی فرانسوی به همراه یک ناو نیروی دریایی از تنگه هرمز عبور کردند. مقامات فرانسوی تصمیم گرفتند که کشتی بعدی بازرگانی که از تنگه هرمز عبور می کند بدون همراه داشتن کشتی جنگی باشد و این دلیل حسن نیتی است که در دولت وجود دارد و ما خواهان انجام آن توافق هستیم. دولت فرانسه متقابلاً انتظار دارد که دولت ایران نیز با جلوگیری از هرگونه تصادمی این کار را انجام دهد؛ ما تأکید می کنیم و قول می دهیم که کشتی های بازرگانی حامل هیچ گونه تجهیزات جنگی [نباشد] و یا حتی کمک به جنگ برای عراق حمل نکنند. چنانچه زمانی مشاهده حسن نیت نکنیم مسلماً دولت فرانسه مواضعش را بازبینی خواهد کرد. ما اصلاً تصور نمی کنیم که با حسن نیت مواجه نشویم، از آنجایی که کشتی مزبور فردا قرار است از تنگه هرمز عبور کند، لطفاً به نحو مقتضی مسئله را در اختیار مقامات ذی ربط قرار دهید و از نتیجه اینجانب را مطلع فرمایید.»^(۲)

ص: ۲۵۰

۱- ۲۳. همان، صص ۹ - ۸، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۴. روابط عمومی فرماندهی کل، نشریه گزارش روز، شماره ۷۹، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

عراق آب های ساحلی سه جزیره کویتی را مین گذاری کرد. به نوشته نشریه گزارش: «براساس گزارش های به دست آمده، رژیم عراق آب های ساحلی سه جزیره استراتژیک کویت را که از مدت ها قبل خواستار مالکیت آنها بوده، مین گذاری کرده است. علاوه بر این، عراق از راه آبی خورالصبیه بهره برداری می کند. این آبراه که در غرب جزیره بویان و در حدفاصل این جزیره با خاک اصلی کویت واقع شده است، از چندی قبل محل تردد باقیمانده نیروی دریایی عراق از شمال غربی خلیج فارس به بندر ام القصر عراق بوده است. بنا بر گزارش ها، احتمالاً مین گذاری اطراف جزایر سه گانه استراتژیک کویت برای جلوگیری از فاش شدن استقرار نیرو های عراقی در آبراه خورالصبیه می باشد.» (۱)

درگیری، مین گذاری و بمب گذاری از جمله اقدامات امروز گروه های ضدانقلاب در مناطق کردنشین بوده است:

۱. به گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه، نیروهای پایگاه بانه (منطقه سردشت) با ضدانقلابیون درگیر شدند که یکی از نیروهای خودی زخمی و یکی از نیروهای دشمن احتمالاً کشته شده است. (۲)

۲. اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: «تعدادی از رزمندگان اسلام در نزدیکی قریه کوره بالا از توابع شهرستان سردشت به مینی برخورد کردند که عوامل حزب منحلہ دمکرات کار گذاشته بودند. بر اثر انفجار این مین خودرو ارتش منهدم گردید و تعدادی از برادران رزمنده مجروح شدند.» (۳)

۳. یکی از نیروهای گردان جندالله (۴) که برای آموزش تیراندازی به میدان تیر واقع در کنار کارخانه پیرانشهر رفته بود بر اثر برخورد با مین و انفجار آن پایش مجروح شد. (۵)

۴. به نوشته نشریه رویدادها یک بمب ساعتی در منزل یکی از اهالی روستای دوبره در حوالی ارومیه منفجر شد که صاحب خانه و همسرش را مجروح کرد و دو دختر و یک پسر آنها را نیز کشت. گفتنی است که پسر مذکور قبلاً با حزب منحلہ دمکرات همکاری داشته که چند روز قبل از این واقعه خود را به نیروهای اسلام معرفی کرده بود. (۶)

ص: ۲۵۱

۱- ۲۵. مأخذ ۸، ص ۱۲.

۲- ۲۶. سند شماره ۱۱۹۷۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه فرماندهی قرارگاه حمزه سید الشهداء (ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۳- ۲۷. سند شماره ۰۵۹۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران.

۴- در همه شهرستان های استان کردستان و برخی از شهرهای آذربایجان غربی گردانی به نام جندالله، متشکل از نیروهای سپاه و ژاندارمری تشکیل شده بود که با همکاری یگان های دیگر مأموریت مقابله با ضدانقلاب را عهده دار بودند.

۵- ۲۸. سند شماره ۱۱۹۷۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سید الشهداء (ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۶- ۲۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۲، ۱۲/۹/۱۳۶۴، صص ۱۵ - ۱۴.

امروز در منطقه سنگاب واقع در سلیمانیه عراق، تعدادی از نیروهای بعثی به دست پیش مرگان کرد کشته و تعدادی نیز اسیر شدند.^(۱)

روزنامه اطلاعات نیز نوشته است: «انقلابیون مسلمان کرد در یک حمله غافلگیرانه در داخل شهر دهوک، ضمن انهدام اتومبیل حامل مأموران امنیتی صدام، دو تن از آنها را به هلاکت رسانده و دو تن دیگر را زخمی کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، منابع موثق با تأیید این خبر، اضافه کردند: به هنگام اجرای این عملیات که در مقابل چشمان مردم شهر صورت گرفت، نیروهای عراق قادر به هیچ گونه عکس العملی نشدند.»^(۲)

در ادامه عزیمت کاروان های راهیان کربلا به جبهه های نبرد، امروز بسیجیان متشکل در کاروان راهیان کربلا از شهرستان قم، در حسینیه جماران با امام خمینی فرمانده کل قوا، دیدار و آمادگی خود را برای حضور در جبهه های نبرد حق علیه باطل و ادامه جنگ تا پیروزی نهایی اعلام کردند.^(۳)

همچنین گروه کثیری از نیروهای آموزش دیده و داوطلبان اعزام مجدد شهرستان بروجرد با چندین مینی بوس عازم جبهه های نبرد شدند.^(۴)

از سوی دیگر، منطقه ۵ واحد بسیج سپاه پاسداران آمار نیروهای تخصصی و رزمی نواحی سه گانه (خراسان، مازندران، سمنان) را که پس از سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تا امروز به جبهه های حق علیه باطل اعزام شده اند، چنین اعلام کرد: خراسان ۵۲۰۹ نفر رزمی و ۴۰۰ نفر تخصصی، مازندران ۴۱۷۰ نفر رزمی و سمنان نیز ۵۵۰۰ نفر رزمی و ۹۷ نفر تخصصی.^(۵)

رادیو اسرائیل امروز درباره اعزام نیروهای داوطلب به جبهه های نبرد گفت: «نهادهای رژیم اسلامی تهران فعالیت ها و تبلیغات گسترده ای را که به منظور بسیج افراد و اعزام آنها به جبهه های جنگ آغاز کرده اند، شدت می دهند. از جمله سپاه پاسداران جمهوری اسلامی ضمن اعلامیه ای که امروز انتشار داد بار دیگر از اهالی آن کشور خواستار شد برای ثبت نام و حرکت به سوی جبهه ها، به مراکز سپاه پاسداران و بسیج مراجعه نمایند. در این اعلامیه به ویژه از مردم خواسته شده است که از درخواست های آیت الله منتظری جانشین احتمالی آیت الله خمینی و حجت الاسلام رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی پیروی نمایند.»^(۶)

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در حالی امروز عازم سوریه، لیبی و الجزایر شد که کمیته آشتی اعراب برای بهبود روابط سوریه و لیبی با عراق می کوشد و شورای همکاری خلیج فارس دست به تحرکاتی تازه زده است. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، دکتر ولایتی در این سفر درباره مسائل منطقه، اوضاع متشنج خلیج فارس و جنگ ایران و عراق با مقامات این کشورها گفت و گو و بر خواسته های جمهوری اسلامی تأکید خواهد کرد.^(۷)

۳-۳۲. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۴-۳۳. همان، ص ۳.

۵-۳۴. سند شماره ۹۶۳۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۵ بسیج به ستاد مرکزی سپاه بسیج، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۶-۳۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۷-۳۶. روزنامه کیهان، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۱ و ۳.

دکتر ولایتی پیش از ترک تهران در مصاحبه با خبرنگاران درباره تغییر موضع اخیر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس گفت: «ما از گام های مثبتی که اخیراً کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس برداشته اند، استقبال می کنیم و در برابر اقدامات دوستانه کشورهای دیگر پاسخ مثبت می دهیم.» وی افزود: «سیاست جمهوری اسلامی ایران همواره سیاست دوستی با همسایگان بوده است. ما خواستار داشتن روابط دوستانه و حسن هم جواری با همسایگان خود هستیم. با توجه به اینکه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس صرف نظر از عامل همسایگی، مسلمان هم هستند، ما احساس دوستی بیشتری با آنان داریم. به علاوه، ما با کشورهای حاشیه نشین خلیج فارس دارای تاریخ مشترک و پیوندهای فرهنگی هم هستیم.»

دکتر ولایتی با اشاره به سیاست جمهوری اسلامی ایران مبنی بر احترام متقابل و عدم مداخله در امور داخلی دیگر کشورها گفت: «بعضی از این کشورها در گذشته و به خصوص در جریان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران از حکومت متجاوز عراق حمایت کرده اند. اکنون گذشت زمان به آنها ثابت کرده است که جمهوری اسلامی ایران در نیت خویش برای داشتن روابط دوستانه با همسایگانش صادق است درحالی که رژیم عراق از هر فرصتی برای ضربه زدن به آنان استفاده می کند. به علاوه، با توجه به اینکه ایران بزرگ ترین قدرت منطقه است نمی توان چنین قدرتی را نادیده گرفت.»

وزیر امور خارجه ضمن استقبال از تغییر موضع اخیر کشورهای عضو شورای همکاری گفت: «همان طور که ما از اقدامات دوستانه کشورها استقبال می کنیم، در مقابل هر نوع خصومتی از جانب هر کشوری با عزمی راسخ ایستاده ایم.»^(۱)

وی افزود: «با توجه به تحولات منطقه و سرعت این تحولات این سفرها و دیدارها از اهمیت خاصی برخوردار است و بهترین شکل هماهنگی نیز ملاقات و مذاکره حضوری است.»^(۲)

از سوی دیگر، عبدالحلیم خدام معاون رئیس جمهور سوریه در مصاحبه ای با روزنامه لبنانی البیروق، انقلاب اسلامی ایران را پیروزی بزرگی برای اعراب و منطقه دانست و مناسبات سوریه با ایران را بسیار خوب توصیف کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بیروت، خدام گفته است: «مناسبات سوریه و ایران براساس یک استراتژی واحد استوار بوده و ما به این امر معترفیم که انقلاب ایران با طرد امریکا و دادن شعار مشارکت در آزادی قدس، قبل از هر چیز یک موفقیت بزرگ برای اعراب بود و در صورتی که ایران درگیر جنگ نبود و نقش مستقیمی را در مبارزه با اسرائیل ایفا می کرد، ما اهمیت این انقلاب را بهتر درک می کردیم، چراکه ایران با انقلاب خود کنار ما قرار گرفت درحالی که رژیم شاه در کنار اسرائیل بود. لذا مناسبات ما با ایران براساس منافع نبوده، بلکه استراتژی گسترده ای ما را به هم نزدیک می کند و هیچ وسیله ای نمی تواند به این مناسبات لطمه بزند. خدام وجود مراحل تازه ای در مناسبات سوریه با رژیم عراق را رد کرد.»^(۳)

ص: ۲۵۳

۱- ۳۷. مأخذ ۳۱، ص ۲.

۲- ۳۸. روزنامه کیهان، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

رسانه های خارجی به بررسی و تفسیر سفر دکتر ولایتی به سه کشور سوریه، لیبی و الجزایر پرداختند. رادیو بی بی سی در این باره گزارش داد: «به نظر می رسد که رئیس جمهور ایران از دولت های لیبی، الجزایر و سوریه خواسته است که کنفرانس عالی بعدی خود را در تهران برگزار کنند. این چهار دولت از جمله دولت هایی هستند که خود را کشورهای مترقی اسلامی می خوانند. امروز وزیر خارجه ایران با کاغذهایی از رئیس جمهور خامنه ای برای آن دولت ها، تهران را به قصد دمشق و طرابلس و الجزایر ترک کرد. وی در فرودگاه گفت: حامل پیامی از رئیس جمهور ایران برای رؤسای جمهور کشورهای دوست است. از محتوای پیام اطلاعی در دست نیست، ولی از گزارش های غیررسمی چنین برمی آید که علی خامنه ای سران آن کشورها را به تشکیل جلسه ای در تهران دعوت کرده است. چنانچه چنین کنفرانسی در تهران ترتیب یابد علاوه بر آنکه فرصتی برای رفع اختلافات پدید خواهد آمد، برای ایران نیز اعتباری کسب خواهد شد و موضع ایران را در منطقه خلیج فارس در برابر عراق و متحدانش تقویت خواهد کرد. انتظار نمی رود که ایران بخواهد این کنفرانس را وسیله ای برای ختم جنگ با عراق قرار دهد. از میان آن سه کشور عربی، الجزایر سخت خواستار شروع مذاکره و برقراری آتش بس بین ایران و عراق است. دولت الجزایر به علاوه کوشش های مخفیانه ای برای بهبود روابط ایران با جهان غرب و به ویژه با فرانسه آغاز کرده است. الجزایر همچنین خواستار برقراری روابط دوستانه بین ایران و دولت های میانه رو عربی مانند عربستان سعودی است.»^(۱)

رادیو اسرائیل نیز سفر دکتر ولایتی را چنین منعکس کرد: «وزیر خارجه جمهوری اسلامی ضمن گفت و گویی با خبرگزاری دولتی در فرودگاه مهرآباد، ادعا کرده که روابط بسیار نزدیکی بین جمهوری اسلامی با کشورهای سوریه، لیبی و الجزایر وجود دارد. ولی به گفته وی اخیراً تحولاتی رخ داده که ایجاب می کند مذاکراتی صورت گیرد. آقای ولایتی همچنین مدعی گردیده که رژیم اسلامی تهران همراه با سوریه، لیبی و الجزایر در خط مقدم جنگ با صهیونیسم قرار دارند و اضافه کرد که در حال حاضر توطئه های مشترکی علیه این کشورها صورت می گیرد. محافل مطلع ابراز عقیده می کنند که مذاکرات بین سوریه و اردن به ویژه مسافرت اخیر نخست وزیر اردن به دمشق و گفت و گوهای ممتد وی با پرزیدنت حافظ اسد، به شدت نگرانی سران جمهوری اسلامی ایران را برانگیخته است. گزارش هایی حاکی است که نزدیک شدن سوریه به اردن موجب هشدارهایی از جانب تهران به دمشق گردیده و حتی از صدور نفت مجانی ایران به سوریه نیز جلوگیری به عمل آمده است.

اعلامیه های تسکین دهنده دمشق نیز که برای آرامش مقامات حکومت تهران ارسال گردیده، موجب تسکین آنان نشده و به ویژه ادامه راه دمشق از جانب لیبی و نگرش الجزایر به غرب، موجبات عدم رضایت و نگرانی مقامات اسلامی تهران را فراهم آورده زیرا بدین ترتیب

ص: ۲۵۴

جمهوری اسلامی احتمالاً در تنگنای جنگ درازمدت خود با عراق دچار انزوای سیاسی شدیدتری نیز خواهد گردید و خود را در جهان و منطقه کاملاً تنها احساس خواهد کرد.»^(۱)

رادیو اسرائیل در گزارش دیگری گفت: «آقای علی اکبر ولایتی پس از ورود به دمشق، در شامگاه شنبه (۲۵/۸/۱۳۶۴) با پرزیدنت حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، دیدار کرد و پیامی از جانب حجت الاسلام خامنه ای به وی تسلیم نمود. در این دیدار اوضاع خاورمیانه مورد بررسی قرار گرفت. گزارش های قبلی حاکی از آن بود که حکومت اسلامی از نزدیکی سیاسی بین سوریه و اردن خشمناک و ناخرسند است و علت اصلی مسافرت آقای ولایتی به دمشق بررسی علل بهبود روابط بین آن دو کشور می باشد.»^(۲)

۱

کمیته دوم اتحادیه عرب که برای میانجیگری و آشتی بین لیبی و عراق تلاش می کند. با حضور سران سه کشور مراکش، موریتانی و امارات عربی متحده، دبیرکل اتحادیه عرب و هیئت های لیبیایی و عراقی روز گذشته (جمعه) در رباط پایتخت مراکش کار خود را آغاز کرد. جلسات این کمیته امروز نیز ادامه یافت و شب هنگام به کار خود پایان داد. با وجود تلاش این کمیته برای نزدیکی لیبی و عراق و اهمیتی که سران سه کشور میانجی با حضور خود برای کار نشان دادند، به نظر می رسد نتیجه مطلوب آنها حاصل نشده است.

رادیو مسقط در این باره گزارش داد: «گفت و گوهای مقدماتی که پریشب در محل اقامت شیخ زاید صورت گرفت، همگی نسبت به موفقیت کمیته رفع اختلافات عربی خوش بین هستند و معتقدند که تلاش های این کمیته به عادی کردن روابط عراق و لیبی منجر خواهد شد. شیخ زاید [رئیس امارات عربی] و شاه حسن [حاکم مراکش] از هیئت های لیبی و عراق خواستند که به تلاش های کمیته عربی پاسخ مثبت دهند.»

بخش فارسی بامداد امروز رادیو امریکا نیز درباره اجلاس جاری در رباط گفت: «در رباط اعضای کمیته مأمور از سوی اتحادیه عرب به منظور حل اختلافات میان لیبی و عراق تشکیل جلسه دادند. حمایت لیبی از ایران در جنگ ایران و عراق در دستور مذاکرات کمیته قرار دارد.» بخش انگلیسی رادیو امریکا نیز گزارش داد: «یک کمیته متشکل از سه کشور عضو اتحادیه عرب: مراکش، موریتانی و امارات عربی متحده در رباط پایتخت مراکش تشکیل جلسه داد: در این جلسه تنها رؤسای هیئت های عراقی و لیبی و اعضای این کمیته شامل شیخ زاید، شاه حسن دوم و رئیس جمهور موریتانی و قلیبی حضور داشتند. در اجلاس دیروز (جمعه) سران سه کشور درباره حمایت لیبی از ایران در جنگ ایران و عراق بحث و تبادل نظر کردند. در جلسه شب گذشته مذاکرات درباره انجام دادن ترتیبات لازم جهت آغاز گفت و گوهای میان عراق و لیبی دنبال شد.»

ص: ۲۵۵

۱- ۴۱. مأخذ ۳۵، ص ۱۱، رادیو اسرائیل.

۲- ۴۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

رادیو بغداد در ساعت ۲۲:۳۰ اعلام کرد: «کمیته تنش زدایی که جلسات خود را دو روز قبل آغاز کرده بود امشب [شنبه شب] به کار خود پایان داد.»^(۱)

رادیو کویت نیز گفت: «کمیته برطرف ساختن کدورت از فضای جهان عرب در جلسه پایانی خود در رباط مقرر داشت که در چارچوب مساعی مبذوله اش در راه تحقق آشتی بین عراق و لیبی هیئتی را از بین اعضای خود به این دو کشور اعزام دارد.»^(۲)

خبرگزاری قطر نیز اعلام کرد: «بنا بر گزارش های رسیده از رباط و به نقل از منابع موثق، نشست سران عراق - لیبی به زودی تشکیل خواهد شد. روزنامه الوطن نوشت: مقامات عراقی انتظار دارند این نشست در ریاض صورت گیرد. نشست سران عراق - لیبی قرار است یک بیانیه پیرامون استقرار مجدد روابط دیپلماتیک بین دو کشور صادر کند.»^(۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت گزارش داد: «یک روزنامه کویتی نوشت: رئیس رژیم عراق و رهبر لیبی به زودی در رباط با یکدیگر ملاقات خواهند کرد. روزنامه الوطن در شماره شنبه خود به نقل از منابع نزدیک به کمیته آشتی عرب نوشت: قرار است به منظور آماده کردن مقدمات ملاقات رئیس رژیم عراق و رهبر لیبی یک مقام برجسته عراقی از طرابلس دیدار کند، درمقابل یک مقام برجسته لیبیایی نیز از بغداد دیدن خواهد کرد. به نوشته الوطن، تجدید روابط دیپلماتیک میان عراق و لیبی پس از ملاقات سران این دو کشور اعلام خواهد شد.»^(۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش دیگری آورده است: «گزارش های منتشره در مطبوعات کویت حاکی است که اختلافات اساسی میان نظرات هیئت های عراقی و لیبیایی در مذاکرات کمیته دوم آشتی عرب - که هم اکنون در رباط پایتخت مراکش جاری است - به وجود آمده است. بنا بر این گزارش ها رژیم عراق در جلسه امروز (۲۵/۸/۱۳۶۴) کمیته مذکور که چهار ساعت به طول انجامید از دولت لیبی خواست ارسال موشک به ایران را متوقف کند و به اصول پیمان دفاع مشترک عربی عمل نماید. به نوشته مطبوعات کویت، هیئت لیبیایی به نوبه خود از رژیم عراق خواست مصوبات کنفرانس سران عرب در بغداد درمورد تحریم همه جانبه رژیم حاکم بر مصر را محترم شمارد. هیئت لیبیایی همچنین از رژیم عراق خواست حملات خود را علیه جماهیری لیبی متوقف سازد. به نوشته مطبوعات کویت هیئت های عراق و لیبی بر سر اصل بازگشت روابط عادی میان دو کشور موافق هستند، اما درمورد اساس روابط اختلاف نظر دارند.»^(۵)

از سوی دیگر، براساس گزارش های موثق داخلی، لیبی قبلاً به طور رسمی شرکت خود در این اجلاس را به ایران اطلاع داده و گفته است که شرکت در این اجلاس به دلیل جو حاکم بر اعراب و فشارهای وارده بر لیبی است و موضع لیبی درخصوص انقلاب و ایران تغییرناپذیر است. در این گزارش اضافه شده است که شرکت هیئت های بلندپایه و از جمله رئیس سه کشور در این اجلاس نمایانگر عمق تلاش هایی است که برای موفقیت این اجلاس انجام می شود.»^(۶)

ص: ۲۵۶

۱- ۴۳. مأخذ ۱۰، ص ۴۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. مأخذ ۴۲، ص ۱۹، رادیو کویت، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۵. مأخذ ۱۰، ص ۲۶، کویت - خبرگزاری قطر، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۶. همان، صص ۳۶ - ۳۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۵- ۴۷. مأخذ ۴۲، ص ۲۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۶- ۴۸. سند شماره ۲۱۲۳۲۴ دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، بولتن مستقیم، شماره ۱۴۷/۳، ۲۵/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

گفتنی است که هیئت عراقی را طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق و هیئت لیبی را سرگرد الخویلدی حمیدی سرپرستی می کنند و وزیران خارجه دو کشور نیز در هیئت دو کشور حضور دارند. همچنین ابومازن عضو کمیته مرکزی سازمان الفتح، حاکم ام القوین، ولیعهد مراکش، وزیر نفت امارات، وزیر مشاور در امور خارجی و مشاوران شاه حسن و وزیر خارجه مرکش در این گفت و گوها شرکت دارند.

۱

تلاش کمیته اول آشتی اعراب که برای آشتی دادن سوریه و عراق می کوشد، همچنان با ابهام و بن بست روبه روست. در این باره عبدالخلیم خدام معاون رئیس جمهور سوریه، در مصاحبه با روزنامه لبنانی البیرق گفته است: در پی گفت و گوی نخست وزیر اردن با مقامات سوریه، موافقت نامه حسین (شاه اردن) و عرفات از اعتبار ساقط شده است. وی افزود سوریه و اردن ضمن مذاکرات دمشق توافق کرده اند که برنامه صلح فاس که سه سال پیش بین سران عرب اتخاذ گردید، برنامه صلح اعراب باشد و جایی برای صلح جداگانه با اسرائیل وجود ندارد. ضمناً هر تصمیمی در مورد حل مسائل خاورمیانه باید در چارچوب کنفرانس بین المللی اتخاذ شود. (۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری کویت: «عبدالله احمر معاون دبیرکل حزب بعث سوریه که به سودان سفر کرده است، طی گفت و گویی با روزنامه الصحافه چاپ سودان گفت: سوریه و عراق هفت سال پیش بر سر یک پیمان وحدت میان دو کشور به توافق رسیدند، ولی با فرو ریختن آن پیمان، شرایط برای بررسی هر گونه مطالب دیگر با عراق مناسب نیست.»

همچنین به نوشته یک نشریه داخلی: «سوری ها آن گونه که گفته شده است با انجام مذاکرات مقامات امنیتی با کشور عراق موافقت نموده اند، در حالی که گفته می شود عراقی ها بر مذاکرات مقامات سیاسی اصرار دارند.» این نشریه افزوده است: «در فرصت های گذشته نیز مقامات عالی رتبه سوریه خصوصاً همین شخص عبدالله احمر، شرط دخالت سوریه برای پایان دادن جنگ ایران و عراق و به طور کلی اتمام این جنگ را منوط به تحقق قراردادهای قبلی دو کشور در مورد وحدت سوریه و عراق قلمداد نموده بودند که تکرار آن پس از مدت ها، ذهن را متوجه معنی و ماهیت حقیقی این پیشنهاد یا طرح می نماید.» (۲)

۲

کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در ادامه تلاش های اخیر خود برای جلوگیری از گسترش جنگ و برقراری آتش بس، به شیوه های مختلف می کوشند تا دیگر کشورها را در این راه با خود همراه کنند؛ اما آنچه همچنان مغفول مانده، موضوع تجاوز و متجاوز است که سبب ناکامی این تلاش ها شده است. در جریان این فعالیت ها امروز عربستان، چین، ژاپن و پاکستان با ابراز نگرانی از ادامه جنگ خواستار خاتمه آن شدند.

ص: ۲۵۷

۱- ۴۹. مأخذ ۱۰، ص ۳۸، رادیو اسرائیل، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۲- ۵۰. مأخذ ۴۸، ص ۲.

بخش عربی رادیو مسقط امروز به نقل از وزیر خارجه عربستان گفت: «همه در انتظار آگاهی از مواضع ایران در قبال تلاش های به عمل آمده برای پایان جنگ هستند. شاهزاده سعود الفیصل در گفت و گویی با روزنامه کویتی الرأی العام با اشاره به اعلام آمادگی عراق برای متوقف کردن جنگ با ایران، اظهار کرد که کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] با اصرار فراوان می کوشند که به جنگ عراق و ایران پایان دهند. وی افزود: پس از تلاش هایی که برای پایان دادن به این جنگ به عمل آمده، همگی در انتظار آگاهی از موضع ایران می باشند.»^(۱)

یائولین معاون نخست وزیر چین نیز در مصاحبه با خبرگزاری امارات گفت: «چین از تلاش های اعضای شورای همکاری خلیج [فارس] برای دست یافتن به یک یکپارچگی اقتصادی و امنیت جمعی حمایت می کند. این موضوع به شدت موجب نگرانی چین است که این دو کشور [ایران و عراق] همچنان خسارات و تلفات سنگینی را متحمل می شوند. ما طرف هیچ کدام از دو طرف را نمی گیریم. وی افزود: این جنگ فقط می تواند از طریق مذاکرات مستقیم میان دو طرف متخاصم فیصله یابد.»^(۲) یائولین که در ابوظبی آمادگی چین را برای برقراری روابط با کشورهای خلیج فارس اعلام کرد، افزود: «موضوع اصلی مذاکرات، حمایت چین از اهداف اعراب و نگرانی از گسترش جنگ عراق و ایران و یافتن راه هایی برای خاتمه این جنگ بوده است.»^(۳)

نخست وزیر ژاپن نیز خواستار پایان یافتن جنگ ایران و عراق شد. به گزارش رادیو مسقط: «شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه امیر بحرین، امروز پیام کتبی ناکاسونه نخست وزیر ژاپن را دریافت کرد. این پیام را فرستاده نخست وزیر ژاپن تسلیم امیر بحرین کرد. فرستاده ژاپنی گفت که این پیام درباره روابط دوجانبه و کوشش های ژاپن برای دستیابی به یک راه حل مسالمت آمیز برای جنگ عراق و ایران می باشد. وی افزود که تلاش های ژاپن برای پایان بخشیدن به این جنگ از راه های مسالمت آمیز را به اطلاع امیر بحرین رسانده است.»^(۴)

همچنین محمد ضیاء الحق رئیس جمهوری پاکستان بر لزوم افزایش تلاش ها برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران - که به گفته او ادامه آن تأثر و نگرانی تمام امت اسلامی را افزایش می دهد - تأکید کرد. وی امروز طی مصاحبه ای با دو روزنامه عمان و الوطن چاپ عمان ابراز امیدواری نمود که طرفین درگیر به تلاش های مخلصانه کمیته صلح کنفرانس اسلامی پاسخ مثبت داده و تمایل خود را به حل اختلافات خود از راه های دیپلماتیک که براساس عدالت و صلح پایدار استوار باشد، نشان دهند.»^(۵)

ص: ۲۵۸

۱- ۵۱. مأخذ ۳۵، ص ۴، رادیو مسقط (عربی)، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۲- ۵۲. مأخذ ۱۰، ص ۱۲، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۳- ۵۳. مأخذ ۳۸، ص ۲۰، ابوظبی - امارات متحده عربی - خبرگزاری فرانسه.

۴- ۵۴. مأخذ ۳۵، ص ۴، رادیو مسقط (عربی)، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۵- ۵۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۸/۱۳۶۴ ص ۲، رادیو رأس الخیمه،

۲۵/۸/۱۳۶۴.

سخنگوی حزب الدعوة عراق، در پی تصمیم اجلاس کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای میانجیگری میان ایران و عراق و تلاش برای خاتمه جنگ، اطلاعیه ای صادر کرد. در قسمتی از این اطلاعیه آمده است: «تجربه های شش سال گذشته برای کشورهای حاشیه خلیج فارس کافی بود که خط سیاسی خویش را در مورد مسائل سیاسی و اقتصادی به صورت مستقل و به دور از پیروی از سیاست های متخذه رژیم عراق دنبال کنند؛ زیرا واضح و روشن است که رژیم عراق از جنگی که بر جمهوری اسلامی تحمیل نمود، مشکلات و گرفتاری های بسیاری را در زمینه های سیاسی و اقتصادی و امنیتی برای این کشورها فراهم نموده است. و بر همه روشن است که این کشورها بعد از خاتمه جنگ نیز گرفتار مشکلات و ضایعات این درگیری خواهند بود. خود این کشورها می دانند که رژیم عراق کوشش دارد که این کشورها را به هر صورت به جرگه این جنگ تحمیلی و ضایعات آن گرفتار سازد و به وسیله توسعه جنگ و کشاندن آن به خلیج فارس، امنیت اقتصادی آن را به خصوص در زمینه صادرات نفت از میان ببرد و در این رابطه است که فشارهای بسیاری را بر جمهوری اسلامی در موضع قبول یک صلح تحمیلی اعمال می نماید و کشورهای خلیج این حقایق را به خوبی می دانند به خصوص در رابطه با موقعیت حساس خلیج فارس از نظر سیاسی، اقتصادی و نظامی.» (۱)

نشریه گزارش در آخرین شماره خود که امروز منتشر شد خط جدید شورای همکاری خلیج فارس را از آغاز ششمین اجلاس این شورا تاکنون مورد بررسی قرار داده و در پایان نتیجه گرفته است که این تحركات ناشی از شکست فشار نظامی عراق به خارک می باشد. این نشریه نوشته است: «ششمین کنفرانس سران کشورهای عضو همکاری خلیج فارس در حالی به کار خود پایان داد که بیانیه پایانی این کنفرانس حاکی از تغییر مواضع این شورا نسبت به روابط با ایران است. عبدالله بشاره دبیر کل شورای همکاری خلیج فارس طی یک کنفرانس مطبوعاتی در این باره گفته است: کشورهای خلیج متقاعد شده اند که در رابطه با تضمین امنیت و ثبات در منطقه، مسئولیت ویژه ای بر دوش آنها می باشد. وی هشدار داد اگر جنگ ایران و عراق پایان نیابد منطقه خلیج فارس شاهد رخدادهایی منفی خواهد بود. بشاره خاطر نشان ساخت حملات هوایی علیه کشتیرانی تجاری در خلیج فارس، تنها یکی از نتایج این جنگ است. دبیر کل شورای همکاری تأکید کرد: ما در منطقه کاری نمی توانیم بکنیم مگر با یکدیگر در همزیستی زندگی کنیم و توازن قدرت نمی تواند با توسل به زور تغییر یابد و هرگونه تغییر باید هماهنگ با اراده مردم منطقه صورت گیرد.

ص: ۲۵۹

در همین حال، خبرگزاری فرانسه از مسقط گزارش داد: «یک منبع رسمی به خبرگزاری فرانسه گفت شش حکومت عرب خلیج که سران آن در مسقط گرد آمدند، در نظر دارند برای بهبود روابط خود با ایران با این کشور به گفت و گو پردازند. به گفته این شخص که در مذاکرات ششمین اجلاس سران شورا حضور داشت، کشورهای یادشده در این راه توسط موضع گیری های سازنده اخیر دولت ایران دلگرم شده اند، زیرا ایران تا چندی قبل ما را به جانب داری در جنگ ایران و عراق متهم می کرد ولی به تازگی روش خود را تغییر داده است. این منبع ضمن پیش بینی افزایش تماس ایران و شش کشور عضو شورای همکاری طی ماه های آینده، گفت: ما آماده ایم تا با آنها (ایرانیان) جلسه تشکیل دهیم یا هیئتی را به تهران اعزام کنیم. وی به ویژه به سفری که وزیر خارجه ایران باید به عربستان سعودی انجام دهد، اشاره کرد. این منبع خاطرنشان کرد که در حال حاضر کشورهای شورای همکاری در صدد یک ابتکار عمل برای میانجیگری در جنگ عراق و ایران نیستند بلکه نیت آنها آشتی با تهران و در وهله اول بهبود روابطشان با همسایه فارس خود است. به همین منظور اعضای شورا توافق کردند برای جلوگیری از تردید ایران، در اظهارات علنی خود از عراق ستایش نکنند.»

خبرگزاری فرانسه در انتهای گزارش خود می افزاید: «به عقیده ناظران این برخورد تازه کشورهای شورای همکاری با جنگ ایران و عراق، احتمالاً ناشی از آن است که آنها می خواهند در زمینه پیمان نظامی مشترک آنان تصویر کم رنگ تری ارائه شود و در مورد اجرای استراتژی دفاعی نیز نوعی خودداری از تبلیغ به چشم خورده است و به نظر می رسد که این کشورها می خواهند از به راه انداختن سروصدای بی موقع اجتناب کنند.»

از سوی دیگر، فایننشال تایمز در شماره ۷ نوامبر (۱۶ آبان) در مقاله ای تحت عنوان "کشورهای خلیج خط بی طرفانه تری نسبت به جنگ اتخاذ می کنند"، به قلم کتی اوآنز نوشته است: «رهبران شش کشور خلیج به اجلاس چهار روزه سران در مسقط خاتمه دادند در حالی که طی یادداشت زیرکانه ای به تمایل خود نسبت به بهبود روابط با ایران و اتخاذ موضع بی طرفانه تری در جنگ پنج ساله خلیج اشاره داشتند. [...] به گفته ناظران چرخش زیرکانه در سیاست عربستان سعودی، بحرین، کویت، قطر، عمان و امارات به ناچار به عنوان کناره گیری از حمایت کامل عراق تعبیر خواهد شد، اما احتمالاً کشورهای عضو شورا سعی خواهند کرد روابط خود را با ایران از مسئله کلی جنگ خلیج جدا سازند.»

همچنین روزنامه الخلیج چاپ امارات - که بیان کننده مواضع رسمی این کشور است - در تفسیری که با مضمون و لحن تفسیرهای همیشگی این نشریه تفاوت دارد، پیرامون اجلاس اخیر سران شورای همکاری نوشته است: برای هر گونه اقدام میانجیگری جهت خاتمه جنگ ایران و

عراق باید شرایط لازم قبلاً آماده شود و فضای مساعدی که موقعیت اقدام و ابتکار را تضمین کند، فراهم گردد. به نوشته این روزنامه، شورای همکاری به چند دلیل نسبت به دیگر میانجی‌های منطقه‌ای و بین‌المللی فرصت بهتری برای مبادرت به ابتکار میانجیگری در اختیار دارد، زیرا اولاً- امنیت در خلیج فارس تفکیک‌پذیر نیست و اعضای شورا در برطرف کردن بزرگ‌ترین تهدید علیه امنیت و ثباتشان یعنی ادامه این جنگ نفع مستقیم دارند. ثانیاً اعضای شورا در موقعیتی قرار دارند که می‌توانند از حمایت عربی برای ابتکار میانجیگری خود برخوردار باشند، چراکه شورا در اتحادیه عرب دارای وزن و اعتبار خاصی است. این روزنامه می‌افزاید: به هر حال ما معتقد نیستیم که اعضای شورا بدون آنکه نسبت به داشتن فرصت مناسب و مساعد برای موفقیت حرکت خود اطمینان داشته باشند، ابتکار خود را آغاز نخواهند کرد و مردم عرب و عراق در خلیج فارس ناگزیر به همزیستی و زندگی با برادران مذهبی‌شان یعنی مردم ایران هستند و تاریخ نیز چنین حکم می‌کند.

در همین حال، به گزارش خبرگزاری فرانسه از مسقط، خبرگزاری عمان گزارش داد که «یوسف العلوی وزیر امور خارجه عمان روز شنبه (۱۸ آبان) با کاردار ایران در مسقط دیدار و گفت و گو کرد. طی این دیدار که در آن معاون دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس در امور سیاسی نیز حضور داشت، اوضاع خلیج فارس با توجه به نتایج ششمین اجلاس سران شورای همکاری در مسقط مورد بحث قرار گرفت و اعلام شد امکان برقراری گفت و گو با ایران به منظور پایان بخشیدن به جنگ عراق و ایران محور اصلی اجلاس مسقط بود. به دنبال این دیدار وزیر امور خارجه عمان عازم بغداد شد تا عراق را از تصمیمات تازه شورای همکاری آگاه سازد. وزیر مشاور در امور خارجی عمان پس از دیدار با صدام حسین گفت که صدام برای کاهش شدت جنگ ۶۱ ماهه خلیج با ایران ابراز آمادگی نموده است.

العلوی از هرگونه اشاره خاصی در این باره که آیا عراق اطمینان‌هایی دائر بر اینکه جنگ سه ماهه هوایی علیه تأسیسات صادرات نفت ایران و مراکز صنعتی متوقف خواهد شد، دریافت کرده است، خودداری کرد. العلوی همچنین گفت در آینده احتمالاً از تهران دیدار خواهد کرد.»

نشریه گزارش در پایان چنین نتیجه‌گیری کرده است: «به هر حال، در مورد مواضع تازه شورا از آنجا که این مواضع تنها مشروط به قبول شرایط میانجیگری از جانب ایران عنوان شده‌اند و هیچ‌گونه تضمینی بر استواری آنها نیست، می‌توان گفت که به دنبال شکست اهداف عراق در حمله به خارک، اینک فشار سیاسی تازه‌ای به دنبال یک فشار نظامی آغاز شده است و با توجه به اینکه عراق از هم‌اکنون زمینه‌هایی را بر آغاز جنگ شهرها یا بمباران مراکز حساس اقتصادی داخل شهرهای ایران آغاز کرده است، احتمالاً شکست این تلاش‌های سیاسی به جنگ شهرهایی گسترده‌تر از جنگ قبلی، منجر خواهد شد.» (۱)

ص: ۲۶۱

در آستانه اجلاس سران دو ابرقدرت، امروز رئیس جمهور امریکا عازم ژنو شد. در این اجلاس که روزهای سه شنبه و چهارشنبه تشکیل می شود درباره مسائل کلان منطقه ای و جهانی، به ویژه کنترل تسلیحات هسته ای، بحران های منطقه ای و مسئله حقوق بشر گفت و گو خواهد شد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از واشنگتن: «رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، واشنگتن را به قصد ژنو ترک کرد. قرار است وی روز سه شنبه و چهارشنبه این هفته با میخائیل گورباچف دبیرکل حزب کمونیست شوروی در ژنو دیدار و مذاکره کند.»^(۱)

نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی در این باره نوشته است: «ریگان رئیس جمهور امریکا امروز راهی ژنو گردید تا خود را برای ملاقات با رهبر شوروی آماده سازد. قرار است ریگان و گورباچف روزهای سه شنبه و چهارشنبه (۲۸ و ۲۹ آبان) چهار بار و هربار دو ساعت با یکدیگر به بحث و مذاکره پردازند. ریگان روز پنجشنبه طی نطقی تلویزیونی - که در سراسر امریکا پخش گردید - یک بار دیگر مسائلی را که در نظر دارد در کنفرانس سران مطرح کند و انتظاری را که از این دیدار دارد، برای مردم کشورش تشریح نمود. وی دیدار خود با گورباچف را مأموریتی برای صلح توصیف نمود و گفت: دو ابرقدرت باید با کاهش سلاح های هسته ای و کمک به حل برخوردهای منطقه ای و پیشبرد امور مربوط به حقوق بشر، فصل تازه ای از همکاری بین دو کشور را بگشایند. ریگان گفت: نباید انتظار داشت که با یک کنفرانس سران، صلح پایدار در جهان برقرار شود، وی افزود: البته این کنفرانس می تواند آغازگر مذاکرات برای صلحی پایدار باشد. وی همچنین با اشاره به بحران های منطقه ای بار دیگر بر لزوم حل و فصل این بحران ها تأکید کرد.

گفتنی است که ریگان در نطق خود در سازمان ملل متحد از پنج بحران منطقه ای (افغانستان، خاورمیانه، امریکای مرکزی، آنگولا و کامبوج) نام برد. به اعتقاد ناظرین، دیدار ریگان و گورباچف نتیجه مطلوبی درمورد کاهش تسلیحات هسته ای در بر نخواهد داشت، اما موضوعی که باید بدان توجه داشت تأکید فراوان ریگان بر بحران های منطقه ای و لزوم حل آنها با کمک و همکاری شوروی می باشد و باتوجه به اینکه امکان توافق در مسائل تسلیحاتی کمتر است، به احتمال زیاد ریگان بر این برخوردهای منطقه ای که آنها را خطر اصلی برای صلح جهان توصیف نمود، تکیه خواهد کرد و لااقل از آنها برای چانه زدن با رهبر شوروی استفاده خواهد کرد. یکی از موضوعاتی که به نظر می رسد زمینه سازش دو ابرقدرت درباره آن وجود دارد، مسئله خاورمیانه و جنگ تحمیلی و بحران خلیج فارس است. تغییر در تحولات و موضع گیری های اخیر بعضی از کشورها درقبال مسائل خاورمیانه و خلیج فارس این ظن را قوی تر می سازد. به طور کلی قرار است ریگان و گورباچف درباره سه موضوع بحث و گفت و گو کنند: ۱. مسئله کنترل تسلیحات ۲. بحران های منطقه ای ۳. مسئله حقوق بشر.

ص: ۲۶۲

در این میان ممکن است جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌ها و مواضع قاطع آن در برابر همه مستکبرین شرق و غرب و ایادی و دست‌نشانده‌گان آنان نیز هدف تفاهم و تبانی دو ابرقدرت باشد چراکه هر دو از حرکت‌های اسلامی به نحوی لطمه خورده و به وحشت افتاده‌اند [و شخصیت‌هایی] مثل نیکسون نیز مرتب بر خطر انقلاب اسلامی برای دو ابرقدرت تأکید می‌ورزند و تنور تبلیغات علیه جمهوری اسلامی ایران را گرم نگه می‌دارند» (۱)

۱

درباره ارسال موشک از چین و یک کشور عرب به ایران و همچنین ارسال سلاح‌های انگلیسی به ایران به نقل از منابع نظامی و دیپلماتیک ادعاهایی در رسانه‌ها درج شده است. خبرگزاری فرانسه به نقل از یک وابسته نظامی غربی اعلام کرد: «ایران اکنون بیش از چهل موشک اسکاد - بی ساخت شوروی دارد که از زمان برقراری آتش بس جنگ شهرها در ۲۴ خرداد، از چین دریافت کرده است. علی‌رغم قدیمی بودن [این موشک‌ها]، قدرت برد آنها بیش از ۸۰ تا ۲۸۰ کیلومتر بوده و قدرت تخریب آنها خطر کافی برای شهرهای عراق در بر دارد»

روزنامه کویتی القیس نیز نوشته است: «در حالی که اتحاد شوروی از فروش مستقیم موشک‌های سام - ۲ به جمهوری اسلامی خودداری کرده است، منابع دیپلماتیک در پاریس فاش ساخته‌اند که اخیراً تعدادی از این موشک‌ها به وسیله یک کشور عرب به تهران صادر شده است.» همچنین دونالد اندرسون سخنگوی امور خارجه حزب کارگر انگلیس نیز اعلام کرد که یک سند سری ارتش ایران را در دست دارد که صدور سلاح‌های انگلیسی به تهران را توضیح می‌دهد. این سند به تفصیل توضیح می‌دهد که چگونه سلاح‌های نامشخص باید از پایگاه نیروی هوایی انگلیس توسط بوئینگ ۷۰۷ به تهران ارسال شود. همچنین جعبه‌های حامل اسلحه باید دارای مارک قطعات یدکی خودرو باشد. بدین طریق پانزده هواپیمای حامل اسلحه که در یک معامله سری خریداری شده‌اند، به تهران ارسال می‌شود» (۲)

از سوی دیگر، یائولین معاون نخست وزیر چین، امروز در ابوظبی فروش اسلحه به عراق یا ایران را تکذیب کرد. وی ضمن تأکید بر بی‌طرفی کشورش در این جنگ، اضافه کرد: ما از هیچ یک از طرفین درگیری جانب‌داری نمی‌کنیم (۳)

۲

کمپانی‌های ژاپنی خرید نفت از ایران را در اوایل نوامبر از سر گرفتند. حملات هوایی عراق به پایانه نفتی جزیره خارک و تصور پایین آمدن قیمت نفت، از جمله دلایلی است که موجب شده بود کمپانی‌های ژاپنی خرید نفت از ایران را به تأخیر بیندازند. به گزارش آخرین شماره نشریه مید چاپ انگلستان که امروز (۱۶ نوامبر ۱۹۸۵ / ۲۵ آبان ۱۳۶۴) منتشر شد: «بازرگانان ژاپنی مقیم لندن می‌گویند:

ص: ۲۶۳

۱- ۵۹. سند شماره ۲۱۲۳۲۶ دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، بولتن مستقیم، شماره ۱۴۹/۳، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ضمیمه صص ۴-۱.
۲- ۶۰. مأخذ ۸، ص ۹.
۳- ۶۱. مأخذ ۳۸، ص ۲۰، ابوظبی - امارات متحده عربی - خبرگزاری فرانسه.

مراکز تجاری و کمپانی های نفتی ژاپن پس از بروز یک وقفه عملی در خرید نفت خام در ماه اکتبر، از اوایل ماه نوامبر، بارگیری نفت خام را از ایران از سر گرفتند که با حمل چهار محموله موافقت شده است. یکی از این محموله ها به بهایی ناچیز و پایین تر از نرخ شرکت ملی نفت ایران که جهت فروش به کشورهای آسیایی در نظر گرفته شده است، خریداری گردید. یک بازرگان می گوید: حملات عراق به جزیره خارک در اواسط ماه اکتبر، ارتباط اندکی به روند خرید نفت داشت، به طوری که اکثر نفتکش های ژاپنی نفت خام را فقط از جزیره سیری بارگیری می کردند. لکن احتمالاً این بمباران ها سبب شده است برخی از کمپانی ها تصور کنند که تعهدات ایران در زمینه تأمین نفت قابل اعتماد نیست، چراکه در ابتدا گزارش شده بود که جزیره خارک قابل استفاده نیست. به نظر می رسد علت اصلی بروز وقفه در خرید نفت، برداشت غلط کمپانی های ژاپنی دائر بر تنزل بهای نفت شرکت ملی نفت ایران بوده است. آنان اطمینان داشتند پس از اینکه بهای نفت اندکی کاهش یافت، بارگیری را از سر خواهند گرفت و بدین ترتیب با بهای نفت دویی که در همان سطح بالا باقی مانده بود، رقابت خواهند کرد. صادرات نفت خام به ژاپن، به لحاظ بازتاب تغییر بهای نفت ایران در برابر دیگر کشورهای صادرکننده نفت خام به طور یکنواخت کاهش یافته است.» (۱)

روزنامه گاردین چاپ لندن نیز نوشته است: «ژاپنی ها که از جمله بهترین مشتریان نفت ایران بودند، پس از بمباران های جزیره خارک ناچار شدند به سوی عراق و عربستان سعودی روی آورند و جنگ ایران و عراق به رقابت شدید نفتی نیز مبدل گردیده است. ولی این رقابت در بازاری صورت می گیرد که عرضه به مراتب بیشتر از تقاضا باشد و بهای نفت دائماً رو به کاهش می رود.

کابینه آقای موسوی در تهران را نیز از همین دید باید مورد ارزیابی قرار داد. آقای موسوی این بار وزارت نفت را به یکی از اعضای سابق سپاه پاسداران یعنی غلامرضا آقازاده سپرده است که دستور داد به هر قیمت شده از پایین آمدن سطح تولید نفت ایران جلوگیری کند و این امر ممکن است به آغاز جنگ قیمت ها منجر شود و نفت ارزان قیمت خلیج فارس بازارهای جهانی را فراگیرد.» به نوشته گاردین، سقوط بهای نفت و رشکستگی چند کشور جهان سوم را نیز در پی خواهد داشت و ممکن است تعدادی از بانک های کشورهای غربی را نیز که به این کشورها مبالغ هنگفتی وام داده اند به دنبال خود بکشند و جالب آن خواهد بود که جنگ ایران و عراق که پنج سال پیش موجب افزایش سریع بهای نفت شد، این بار موجب سقوط ناگهانی نرخ گردید.» (۲)

۱

"میراژها آتش جنگ خلیج فارس را شعله ور تر می کنند"، عنوان مقاله ای است که در ماهنامه عربیا چاپ لندن درج گردیده و در آن اشاره شده که فرانسه برای پیروز کردن عراق، تمام توان و سرمایه های خود را به کار انداخته است. در این مقاله آمده است: «بمباران مکرر ترمینال نفتی ایران در جزیره خارک توسط نیروی هوایی عراق، نشان دهنده تحول جدیدی در جنگ خلیج [فارس]

ص: ۲۶۴

۱- ۶۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۶، ۱۳۶۴/۱۰/۲۵، ص ۳۴، به نقل از نشریه مید، ۱۶ نوامبر ۱۹۸۵ (۲۵/۸/۱۳۶۴).

۲- ۶۳. مأخذ ۳۵، صص ۴-۳، رادیو اسرائیل ۲۵/۸/۱۳۶۴، روزنامه گاردین چاپ لندن.

بود. مشخصه اصلی تحول جدید را می توان این دانست که در زمانی که ایران هنوز از یک تحریم پنج ساله تسلیحاتی رنج می برد، فرانسه همچنان به تقویت نیروی هوایی عراق ادامه می دهد و به نظر می آید برای پیروز کردن عراق در این جنگ تمام توان و سرمایه های خود را به کار انداخته است.

مارسل داسال شخص بانفوذ در نیروی هوایی و پارلمان فرانسه در تاریخ ۲۵ سپتامبر گذشته (۳ مهرماه) فروش ۲۴ فروند از جنگنده های میراژ اف-۱ فرانسه را به عراق اعلام کرد. براساس اظهارات داسال این هواپیماها در ظرف ۱۸ ماه تحویل داده خواهد شد که این مدت کوتاه برای انجام دادن چنین معامله ای واقعاً باورنکردنی است. در این میان، حکومت فرانسه فروش تعدادی از موشک های اگزوسه خود به عراق را نیز اعلام کرد. نیروی هوایی عراق در اواخر تابستان امسال حملات هوایی خود علیه ترمینال نفتی جزیره خارک را آغاز کرد که به خسارت های جدی به آن منجر شد.

این مسئله (حملات ناگهانی عراق به ترمینال نفتی خارک) نشان می دهد که نه تنها سری اعلام شده میراژهای اف-۱ و همچنین موشک های اگزوسه فرانسه قبلاً باید تحویل داده شده باشد، بلکه بمب های پیچیده بیشتری نیز به عراق سرازیر شده است.

این فروش تسلیحاتی جدید، استراتژی و انتخاب سیاسی فرانسه را در جنگ خلیج فارس مجدداً اثبات می کند. حمایت از عراق علیه ایران تا آخر... این "انتخاب" در موافقت با تعهد فرانسوا میتران در سال ۱۹۸۳ است که گفت: "هرگز به ایرانی ها اجازه نخواهد داد که عراق را شکست دهند." عجیب اینکه این تصمیم فرانسه درست در زمانی اتخاذ شد که ایرانی ها اظهار حسن نیت کرده و پیشنهاد عادی کردن روابط با فرانسه را می دادند و به نظر می رسد فرانسه نیز به سهم خود مایل به نزدیکی با تهران باشد. در اواخر بهار گذشته، کاردار برجسته فرانسه در ایران اظهار کرد که حکومت وی در حمایت از سازمان مجاهدین خلق علیه جمهوری اسلامی، اشتباه کرده است. (تا آن زمان فعالیت های سازمان مجاهدین خلق محدود بود). به علاوه در پایان ماه سپتامبر، ایرانی ها به طور علنی اعلام کردند که پاریس برای آزاد کردن یک میلیارد دلاری که رژیم پهلوی به کمیساریای انرژی اتمی فرانسه وام داده بود، آماده مذاکره است. حرکات حسن نیت ایران نسبت به فرانسه بخشی از یک حرکت گسترده تر به طرف غرب در یک تلاش آشکار برای وارد کردن جنگ به حوزه دیپلماتیک بود. اظهارات بی شائبه رسمی ضدغربی تهران، نقطه نظرهای معتدل و مسالمت آمیزی نسبت به برخی از کشورهای غربی مثل آلمان غربی بود.

پس چرا پاریس حمایت خود از عراق را افزایش داد؟ شاید نرم شدن مواضع ایران به عنوان یک ضعف تلقی شد. به هر حال، مسلم است که تحت شرایط خاص ایران (بیشتر از عراق) به عنوان خطر برای اسرائیل - که سوسیالیست های فرانسوی به ویژه رهبر آنها میتران زمانی مُصراً از آن حمایت کرده اند - محسوب می شود.

فروش میراژهای فرانسوی به عراق درحالی اعلام شد که دو تبعه فرانسوی (میشل سوره،

یک محقق در مرکز ملی تحقیقات علمی و ژان پل کوفمن، یک روزنامه نگار) توسط سازمان جهاد اسلامی طرف دار ایران در لبنان بازداشت شدند. مبارزه مطبوعاتی و دیپلماتیک فرانسه برای تأمین آزادی آنها آغاز شد و اعتقاد ناظران فرانسوی این بود که دو گروگان به مناسبت روز عاشورا (۲۴ سپتامبر) آزاد خواهند شد؛ اما یک روز دیرتر از آن تاریخ با اعلام خبر فروش هواپیماهای جنگی به عراق، فرانسوی ها به سرعت امید خود را از دست دادند؛ چون متوقف کردن حمایت از رژیم بغداد یکی از شرایط جهاد اسلامی برای رهایی دو گروگان یادشده بود. در پاریس تصدیق شد که رژیم عراق با به کارگیری موشک های اگزوسه و هواپیماهای فرانسوی، قادر به تحمل و دفع حملات گسترده و خطرناک نیروهای ایران بوده است. گفتنی است که علت کاهش حملات عراق به نفتکش ها در خلیج [فارس] در سال ۱۹۸۴ نه به این دلیل بود که بغداد آن را می خواست، بلکه چون فرانسه از عملی شدن تهدیدات ایران برای بستن خلیج [فارس] به روی کشتی ها و نفتکش ها می ترسید، ذخیره رو به اتمام موشک های اگزوسه عراق را به اندازه کافی تأمین نکرد. منابع غربی میزان خسارت واردشده به ترمینال نفتی جزیره خارک در حملات اخیر نیروی هوایی عراق را ۹۰ درصد تخمین زدند. اوایل ماه گذشته گزارش شد برای تعمیر این ترمینال با فرض اینکه حملات عراق ادامه نیابد یک ماه وقت لازم است. رهبران ایران پذیرفته اند چون که ۹۰ درصد از صادرات نفت ایران از طریق خارک انجام می گیرد، خسارات واردشده به این ترمینال نشان دهنده ضربه اقتصادی جدی به جمهوری اسلامی است. آنها تهدید خود برای بستن خلیج [فارس] به روی کشتیرانی را در صورتی که ترمینال کاملاً غیرقابل استفاده شود، بارها مورد تأکید قرار داده اند. [آیت الله] خامنه ای رئیس جمهور ایران، در تاریخ ۲۷ سپتامبر گذشته (۵ مهرماه) اعلام کرد: روزی که تنگه هرمز دیگر برای ما ارزش نداشته باشد ما آن را خواهیم بست. البته باید این را اضافه کرد که از بمباران حوزه نفتی کرکوک عراق به عنوان برگ دیگری برای تهران نام برده شده است. هم اکنون ایرانی ها از دو نقطه در اسکله شرقی جزیره خارک استفاده می کنند، ولی فقط نفتکش های ۱۵۰ هزار تنی (به جای ۲۵۰ هزار تنی) می توانند در آن دو نقطه بارگیری کنند. گذشته از اینها هم اکنون ایران برای مدتی موفق شده است مقداری کالای غیرنفتی به کشورهایی مثل پاکستان و ترکیه صادر کند این امر تا اندازه ای توقف جزئی صادرات نفت از خارک را تسکین داده است. تصمیم اتخاذشده در سال ۱۹۸۴ جهت احداث دو خط لوله برای صادر کردن نفت از طریق ترکیه، اکنون که خارک تهدید به نابودی می شود، مطمئناً اجرا خواهد شد. سرانجام ایران در آستانه تکمیل ترمینال نفتی دیگری بین جزیره خارک و ساحل است. ترمینال جدید قرار است در نیمه نوامبر تکمیل شود و گمان می رود با دور بودن از تیررس

جت های عراقی، خیلی کمتر از خارک آسیب پذیر باشد. ایران با بیش از نیم میلیون کشته و خسارتی در حدود ۳۶ میلیارد دلار، با توقف جنگ موافقت نکرده است. البته گمان می رفت انهدام ترمینال نفتی خارک به معنی مجبور کردن تهران به انجام این کار باشد که در این صورت شرط اصلی برای ایرانی ها تنها می ماند مشخص کردن و سپس محکوم کردن متجاوز، چیزی که به نظر می آید هیچ کس نمی خواهد آن را انجام دهد. در پایان باید اضافه کرد که در این میان فرانسه به عنوان یک طرف غیرمستقیم اما فعال در جنگ، بیشترین بهره را از آن می برد»^(۱)

۱

در پی درخواست دولت سودان از ایران برای آزادی سودانی هایی که در جنگ با ایران اسیر شده اند، جمهوری اسلامی ایران، پذیرش این درخواست را مشروط به تحقق شرایطی دانست که در این گزارش به آن پرداخته شده است: «به گزارش واحد مرکزی خبر، دبیر شورای عالی دفاع و سرپرست کمیسیون اسرای عراقی که به همراه هیئتی جهت بازدید از اردوگاه اسرای عراقی در استان خراسان به مشهد سفر کرده بود، در گفت و گویی به طور غیررسمی اظهار کرد به دنبال تماسی که دولت سودان با جمهوری اسلامی به منظور آزادی اسرای سودانی برقرار کرده است، جمهوری اسلامی دو شرط برای تحقق این خواسته اعلام نموده است: اول آنکه دولت سودان تقاضای خود را از طریق کشور لیبی به ایران تسلیم نماید که هدف از این شرط اولاً، تحکیم بخشیدن به موقعیت لیبی در مقابل سودان بود. ثانیاً، دادن یک امتیاز از سوی جمهوری اسلامی به کشور لیبی تا از این طریق روابط فی مابین بیش از پیش تقویت شود. شرط دوم، خارج ساختن تمام مزدوران و کارشناسان سودانی از عراق می باشد. سرپرست کمیسیون اسرای عراقی افزود که ظاهراً دولت جدید سودان هر دو شرط ایران را پذیرفته است، لیکن این امر پس از مذاکرات هیئت های دو کشور در تهران قطعی خواهد شد»^(۲)

نشریه گزارش در گزارشی درباره مذاکرات هیئت های دو کشور، چنین آورده است: «در ملاقات هیئت سودانی با مسئولین وزارت خارجه، این هیئت مطرح می کند که در سودان حزبی به نام کمیته های انقلابی وجود دارد که طرف دار لیبی می باشد، اگر به لیبی نقشی به عنوان واسطه داده شود، مورد بهره برداری تشکیلات سیاسی لیبی در سودان واقع خواهد شد و لذا درخصوص اسرای سودانی حاضر نیستیم امتیازی به آنها داده شود. این هیئت اضافه می کند که این مسئله نباید مورد استفاده گروه های سیاسی و حزبی قرار گیرد، تا بتوانیم استقلال سیاسی سودان را در رابطه با قدرت های خارجی حفظ کنیم»^(۳)

ص: ۲۶۷

۱- ۶۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۴، صص ۱۰ - ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴؛ و - اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۶۷، ۲۷/۸/۱۳۶۴، صص ۱۰ - ۷، به نقل از ماهنامه عربیا - چاپ لندن، نوامبر ۱۹۸۵.

۲- ۶۵. مأخذ ۱۱.

۳- ۶۶. مأخذ ۱۴، صص ۱۰۸ - ۱۰۷.

تلاش دولت عراق برای توسعه اقتصادی این کشور و دعوت از شرکت های خارجی برای همکاری، گزارشی است که رادیو دولتی لندن به آن پرداخته است. این رادیو به نقل از خبرنگار خود اعلام کرد: «دولت عراق اخیراً یک برنامه رشد بلند پروازانه برای تقویت رشد اقتصادی و اجتماعی آن کشور آغاز کرده است و از شرکت های خارجی دارای تکنولوژی پیشرفته دعوت نموده است تا در طرح های مزبور شرکت کنند. این دعوت از شرکت ها و مؤسساتی که می توانند تسهیلاتی در انتقال تکنولوژی خود به طرح های پیشرفته در عراق فراهم آورند، به عمل آمده است. دولت عراق از طریق سفارتخانه های خود در چند کشور پیشرفته مانند ایالات متحده، انگلستان، فرانسه، آلمان غربی و ژاپن این برنامه خود را اعلام نموده است. در واشنگتن، وابسته بازرگانی سفارت عراق، آقای یوسف عبدالرحمن، طی جشنی که ۶۰ تن از مقامات بلندپایه شرکت های مهندسی و کشاورزی امریکا در آن شرکت داشتند، برنامه مزبور را اعلام نمود.» (۱)

رادیو لندن افزود: «روابط اقتصادی عراق و ایالات متحده به دنبال ازسرگیری روابط دیپلماتیک میان دو کشور در ماه نوامبر سال گذشته، افزایش یافته است. در سال ۱۹۸۴ معادل ۲۳ درصد، این همکاری ها گسترش یافت و به حدود ۶۶۰ میلیون دلار در مقابل ۵۱۲ میلیون دلار مربوط به سال ۱۹۸۳ بالغ گردید.» (۲)

دولت های آلمان، ژاپن و یوگسلاوی در ادامه حمایت های مالی - اقتصادی از عراق، با تعویق بازپرداخت بدهی های عراق موافقت کردند و فرانسه نیز پذیرفت که در برابر طلب های خود از عراق، نفت دریافت کند. نشریه میدل ایست چاپ لندن در این باره نوشته است: «کمیسیون اقتصادی عراق و آلمان موافقت کرده است که پرداخت ۲۸۰ میلیون مارک (معادل ۸/۱۰۵ میلیون دلار) بدهی عراق به شرکت های آلمان غربی را که قرار بود در اول اکتبر پرداخت شود، به تعویق افتد. اخیراً در جلسه ای در بغداد به ریاست مارتین بنگمن وزیر اقتصادی آلمان غربی و صبحی یاسین وزیر صنایع عراق، کمیسیون مزبور تصمیم گرفت که دیون عراق در سه قسط پرداخت شود. [...] این اولین باری نیست که آلمان سررسید وام های عراق را تمدید می کند. در سال ۱۹۸۳، قسمت اعظم وام هایی که سررسید آن در سال های ۱۹۸۲ و ۱۹۸۳ به پایان می رسید و به پروژه هایی مربوط می شد که توسط آژانس اعتبارات صادراتی آلمان امضا شده بود، مدتش دو سال دیگر تمدید و در چهار قسط قابل پرداخت گردید.

همچنین ژاپن و یوگسلاوی موافقت کرده اند که پرداخت بدهی وام های عراق، که قرار بود

ص: ۲۶۸

۱- ۶۷. مأخذ ۱۰، ص ۳۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

۲- ۶۸. مأخذ ۱۰، ص ۳۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیو لندن، ۲۵/۸/۱۳۶۴.

در بهار پرداخت شود، به تعویق افتد. فرانسه نیز موافقت کرده است که روزانه ۸۰ هزار بشکه نفت در ازای وام های خود دریافت نماید.

جریان بدهی های عراق به شرکت های آلمان غربی به هیچ وجه خاتمه نیافته است. سال آینده سررسید پرداخت دو قسط دیگر از وام های سال های ۱۹۸۳ و ۱۹۸۴ فراخواهد رسید. مبلغ این وام ها حداقل یک میلیارد مارک می باشد. آلمان انتظار دارد عراق تقاضای دیگری برای تجدید مهلت پرداخت مطرح نماید.

عراق خوش بین است که تا سال آینده مشکلات کمتر خواهد شد. با انتقال آزمایشی نفت، از طریق خط لوله صادراتی جدید عربستان سعودی به یمن، اولین محموله نفت عراق در اواخر سپتامبر در یمن بارگیری شد.

خط لوله جدید گنجایش ۵۰۰/۰۰۰ بشکه نفت در روز را دارد که پس از تکمیل دومین مرحله این پروژه، ظرفیت آن به ۶/۱ میلیون بشکه در روز افزایش داده خواهد شد. با احتساب ۵۰۰/۰۰۰ بشکه در روز مربوط به خط لوله از طریق ترکیه، گنجایش صادرات نفت عراق، از طریق عربستان سعودی و ترکیه، به ۱/۳ میلیون بشکه در روز، تا پایان سال ۱۹۸۷ و اوایل سال ۱۹۸۸ خواهد رسید. (۱)

۱

وزارت خارجه فرانسه با احضار کاردار سفارت ایران در پاریس، خواهان آزادی هرچه زودتر ژان آلبرتینی (رئیس شعبه شرکت هواپیمایی ایرفرانس در ایران) شد. (۲)

۲

شیخ محمد مهدی شمس الدین نایب رئیس مجلس اعلای شیعیان لبنان - که مخالف توافقنامه دمشق است، در مصاحبه با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی دیدگاه های خود را بیان کرد.

شمس الدین که اخیراً مخالفت خود را با دیدارهای سه جانبه (امل، دروز و فالانژ) در دمشق اعلام کرده است، گفت: «من هنوز از جزئیات توافقنامه دمشق اطلاعی ندارم ولی این مطلب را به یقین می دانیم که هدف نیروهای فالانژ ائتلاف وقت و سوءاستفاده از موقعیت فعلی جهت تثبیت نظام سنتی طایفه گری مارونی در لبنان است چراکه حزب فالانژ از عوامل معروف رژیم صهیونیستی بوده و هم اکنون نیز دفتر هماهنگی اسرائیل در بیروت شرقی و دفتر نیروهای حزب فالانژ در اسرائیل به صورت رسمی فعالیت دارند.

وی افزود: نیبه بری در خط امریکا حرکت می کند و... جنگ اردوگاه ها که باعث قتل بیش از ۱۰۰۰ فلسطینی و ۳۰۰ جوان مؤمن از جنبش امل شد در جهان بزرگ ترین لطمه را به شیعیان وارد کرد.»

ص: ۲۶۹

۱- ۶۹. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۶۵، ۲۵/۸/۱۳۶۴، صص ۳۰ - ۳۱.

۲- ۷۰. مأخذ ۴۲، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

شیخ شمس الدین توافقنامه دمشق را فریب کارانه خواند و درباره مذاکره با مسیحیان گفت: «من گفت و گو با مسیحیان را می پذیرم ولی افرادی مانند جمیل و حبیقه و سران حزب کتائب جنایتکار هستند و مورد قبول نیستند.» وی افزود: «سوریه جنبش امل را به سلاح مجهز کرده تا مأموریت های خاصی را انجام دهد. ولی در زمینه توافقنامه جاری هیچ فشاری از سوی سوریه اعمال نشده و این مطالب را مسئولین سوریه نیز به من گفته اند.» وی درباره تجدید پیمان مرزی ۱۹۴۹ لبنان با اسرائیل گفت: «من با اجرای این پیمان موافق هستم و مذاکرات نظامی میان ارتش لبنان و نیروهای اسرائیلی زیر نظر سازمان ملل را مشروط به پایبندی اسرائیل به این پیمان، تأیید می کنم و جنگ اسرائیل با ورود به خاک لبنان این پیمان را نقض کرده است.» وی اضافه کرد: «من اطمینان دارم که در توافقنامه دمشق مسئله جنوب لبنان و کیفیت برخورد با اسرائیل به صورت جدی عنوان نخواهد شد و در جنوب لبنان همه چیز به همین حال باقی خواهد ماند.» وی در زمینه احتمال تجدید درگیری های داخلی بیروت در صورت شکست مذاکرات دمشق گفت: «به نظر من این توافقنامه مرده است و امضا و یا عدم امضای آن تأثیری در وضع فعلی لبنان ندارد بلکه از سرگیری برخوردهای داخلی لبنان با تغییر معادلات منطقه و دخالت امریکا و اسرائیل ارتباط دارد.» (۱)

ضمیمه گزارش ۲۰۲

عملیات های محدودی که فرمانده کل سپاه در دومین کنگره دانشجویان مسلمان به آن اشاره کرده، چنین است: (۲)

۱. عملیات انصارالله در ۲۳/۳/۱۳۶۴، کردستان.

۲. عملیات قدس ۱ در ۲۴/۳/۱۳۶۴ (روز قدس)، منطقه هور الهویزه (حدفاصل پاسگاه شط علی و طبر).

۳. عملیات قدس ۲ در ۶/۴/۱۳۶۴، منطقه هور الهویزه.

۴. عملیات قدس ۳ در ۱۹/۴/۱۳۶۴، منطقه عمومی دهلران، غرب رودخانه میمه.

۵. عملیات قدس ۴ در ۱/۵/۱۳۶۴، شمال غربی هور الهویزه (دریاچه ام النعاج).

۶. عملیات تکمیلی قدس ۴ در ۱۸/۵/۱۳۶۴، شمال غربی هور الهویزه.

۷. عملیات قدس ۵ در ۱۵/۵/۱۳۶۴، منطقه هور الهویزه، پاسگاه البج.

۸. عملیات عاشورای ۱ در ۵/۱۳۶۴/۲۳، کردستان، منطقه تکاب.

۹. عملیات عاشورای ۲ در ۲۴/۵/۱۳۶۴، منطقه مهران، ارتفاعات چنگوله.

۱۰. عملیات عاشورای ۳ در ۲۵/۵/۱۳۶۴، شهر مهران.

۱۱. عملیات عاشورای ۴ در ۳۰/۷/۱۳۶۴، شمال غربی هور الهویزه، دریاچه ام النعاج.

ص: ۲۷۰

۲- برای مطالعه شرح کامل عملیات های قدس به کتاب سلسله عملیات قدس و برای مطالعه عملیات های عاشورا به کتاب خرمشهر تا فاو از آثار مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ مراجعه کنید.

هوایماهای نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، امروز به دو مرکز بزرگ صنعتی - نظامی حکومت عراق در غرب سلیمانیه حمله کردند. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، عصر امروز در اطلاعیه شماره ۲۲۹۲ اعلام کرد: «به تلافی حمله هوایی دشمن به دو واحد صنعتی کشورمان، خلبانان سلحشور نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، ساعت ۷:۳۰ امروز، با چند فروند شکاری بمب افکن، دو مرکز صنعتی - نظامی دشمن در ۳۰ کیلومتری غرب سلیمانیه عراق را به شدت بمباران کرده و خسارات سنگین و قابل توجهی بر دشمن وارد آوردند. خلبانان شجاع نیروی هوایی، پس از بمباران این دو واحد بزرگ، همگی سالم به پایگاه های خود مراجعت کردند.» (۱)

خبرگزاری عراق به نقل از سخنگوی نظامی حکومت عراق، گزارش داد: «ادعاهای ایران در مورد حمله هوایی علیه کارخانه های جنوب شهر سلیمانیه کذب محض است. این سخنگو افزود: آنچه روی داد این بود که دو فروند هوایمای ایرانی بامداد امروز از مرزهای بین المللی عراق عبور کرده و مناطق مسکونی شهر سلیمانیه را هدف قرار دادند که با آتش [سلاح های] پدافند هوایی روبه رو شدند و قبل از تحقق بخشیدن به هدف های خود وادار به فرار شدند.» (۲)

امروز چند درگیری پراکنده با عناصر ضدانقلاب در غرب کشور رخ داد و درگیری بین دو گروه کومه له و دمکرات ادامه یافت.

۱. نیروهای خودی در روستای پاسانان (از توابع سقز) با چته های هیز افشار از حزب منحله دمکرات درگیر شدند که در این درگیری ۳ قبضه اسلحه و تعداد زیادی کوله پشتی و کیسه خواب به غنیمت نیروهای خودی درآمد و از افراد دشمن تعدادی کشته یا زخمی شدند. (۳)

۲. نیروهای پایگاه موسی (اطراف مهاباد) امروز با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که این درگیری

۱- ۱. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۳، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۲، بغداد، خبرگزاری عراق، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳. سند شماره ۲۰۰۰۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۹، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

بدون تلفات پایان یافت. (۱) چند درگیری پراکنده دیگر نیز در اطراف شهر مهاباد رخ داد. (۲)

۳. درگیری بین دو گروه کومه له و دمکرات (گردان های سردشت و بانه، هیزهای زریوار و عزیز یوسفی) که از ۲۴ آبان ۱۳۶۴ در منطقه هفتاش (از توابع شهرستان بانه) شروع شده بود، تا امروز ادامه داشت. در این درگیری ۴ تن از نیروهای کومه له زخمی و ۴ تن از نیروهای دمکرات کشته شدند. (۳)

۱

گروه های معارض عراقی اخیراً با حمله به پایگاه های امنیتی و نظامی حکومت عراق، خساراتی به پایگاه ها وارد آوردند:

۱. در گزارشی که امروز در روزنامه اطلاعات منتشر شد، شاخه نظامی حزب الدعوه عراق در بیانیه ای اعلام کرده است: «گروهی از نیروهای شهید صدر روز دهم آبان ماه جاری با حمله به مقر سازمان امنیت رژیم صدام و جیش الشعبی شهر ناصریه عراق، بیش از ۵۰ تن از مزدوران صدامی را کشته یا مجروح کردند. از مجاهدین شرکت کننده در این عملیات ۳ تن به شهادت رسیدند و بقیه سالم به پایگاه های خود بازگشتند.

براساس این بیانیه، گروهی از افراد شاخه نظامی حزب الدعوه عراق نیز اوایل ماه جاری با اجرای یک حمله غافلگیرانه علیه یک پست بازرسی رژیم عراق در شهر موصل موسوم به پاسگاه بعشيقه ۱۰ تن از افراد مستقر در این پاسگاه را به هلاکت رساندند و همگی سالم به پایگاه های خود مراجعت کردند. (۴)

۲. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی گزارش داد: چند واحد از پیش مرگان حزب دمکرات عراق با همکاری پیش مرگان گردان یک حزب کمونیست، به مواضع و محل استقرار نیروهای عراقی در چپاه خلبوک از توابع شیخان، حمله کردند. در این درگیری، نیروهای عراقی با ۳ زره پوش؛ ۵ خودرو حامل نیرو و ۶ هلیکوپتر به کمک نیروهای مستقر در شیخان آمدند که با مقاومت و آتش پر حجم پیش مرگان روبه رو و پس از نبردی سنگین و دادن تلفات، مجبور به عقب نشینی شدند. (۵)

۳. به گزارش ستاد مشترک ارتش، یکی از افراد اتحادیه میهنی کردستان عراق با نفوذ به داخل شهر کرکوک به محله جنات رفته و یک نارنجک به داخل خودرو افراد سازمان امنیت عراق پرتاب کرده است که در نتیجه ۲ نفر از مأموران عراقی به هلاکت رسیده اند و یک نفر به شدت مجروح شده است. همچنین، عده ای دیگر از پیش مرگان این اتحادیه یک خودرو ارتش عراق را در جاده حلبچه متوقف و راننده آن را اسیر کردند و یک قبضه سلاح نیز به غنیمت گرفتند. (۶)

۴. پیش مرگان حزب دمکرات کردستان عراق با پرتاب نارنجکی به قرارگاه پلیس با طوفه (جنوب شهر دهوک عراق) آن را به آتش کشیدند. در این اقدام ۲ پلیس کشته شدند و یک نفر مجروح گردید. (۷)

ص: ۲۷۴

۱-۴. سند شماره ۱۱۹۷۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مهاباد، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۲-۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲۱.

۳-۶. همان، ص ۲۱؛ و سند شماره ۴۲۵۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴.

۴-۷. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۵-۸. سند شماره ۱۴۸۶۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی (فرماندهی اطلاعات)، ۳/۹/۱۳۶۴.
۶-۹. سند شماره ۱۷۹۶۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی، رکن ۲ (فرماندهی اطلاعات)،
۳۰/۸/۱۳۶۴.

۷-۱۰. سند شماره ۱۴۸۶۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ (اطلاعات) به سماجا ۳ (عملیات)، ۵/۹/۱۳۶۴.

در پی درخواست اخیر فرمانده عالی جنگ آقای هاشمی رفسنجانی از نیروهای مردمی و داوطلب برای اعزام به جبهه های نبرد و نیز با هدف تهیه مقدمات بسیج و تجهیز کاروان های کربلا، امروز مهندس موسوی نخست وزیر جمهوری اسلامی، بخشنامه ای در این باره صادر کرد و ستاد مرکزی سپاه پاسداران نیز اطلاعیه ای منتشر نمود.

طبق بخشنامه نخست وزیر، همه دستگاه های دولتی ملزم به موافقت با اعزام کارکنان و کارگران داوطلب خود براساس تصویب نامه هیئت وزیران شدند. در بخشنامه نخست وزیر همچنین به دستگاه های دولتی دستور داده شده است در جهت تبلیغات؛ بسیج نیرو و ترابری کاروان های کربلا، وسایل مورد نیاز را در اختیار مسئولین این امر قرار دهند.^(۱)

در اطلاعیه ستاد مرکزی سپاه پاسداران ضمن تشکر از پیشتازی مردم قم برای حضور گسترده در جبهه های جنگ، آمده است: «از امت مسلمان و شهید پرورمان در سایر استان ها درخواست می شود تا با الهام از بیانات ارزشمند فقیه عالی قدر حضرت آیت الله العظمی منتظری و حجت الاسلام و المسلمین هاشمی رفسنجانی نماینده محترم حضرت امام در شورای عالی دفاع، به این حرکت شورآفرین تاسی نموده و به یاری رزمندگان اسلام بشتابند.

در این زمینه، کلیه مراکز سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سراسر کشور ضمن هماهنگی با ائمه محترم جمعه از امت حزب الله ثبت نام به عمل می آورند.»^(۲)

روزنامه کیهان نیز نوشته است: هم زمان با اربعین حسینی، گروه کثیری از نیروهای بسیجی شهرهای نور، یزد، چالوس، رامهرمز و بروجرد عازم جبهه های جنگ شدند.^(۳)

روزنامه ژاپنی آساهی در گزارشی آورده است: «قدرت نظامی سپاه باوجود تجربه پنج ساله، توسعه یافته و به سطح ارتش منظم رسیده است و بسیار چشمگیر می باشد.» روزنامه ابرار در شماره امروز خود این گزارش را درج کرده و به نقل از روزنامه آساهی آورده است: «سلاح هایی که در جریان بمباران بغداد در بهار سال جاری به کار گرفته شد و نیز گردان موشک زمین به زمین که بغداد را هدف قرار داد، از واحدهای سپاه بود... این نشریه افزود: پادگان و محل تمرینات و آموزش و دبیرستان سپاه پاسداران در شهرستان ها توسعه پیدا کرده است و در آینده نزدیک دانشگاه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که مانند دانشکده افسری می باشد، افتتاح خواهد شد. خبرنگار روزنامه آساهی که اخیراً از یکی از پادگان های ایران بازدید کرده است، می نویسد: و از همه مهم تر اینکه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی سه میلیون نفر بسیجی را زیر نظر خود دارد و این افراد را هر زمان که لازم باشد، می تواند در جبهه شرکت دهد.»^(۴)

ص: ۲۷۵

۱- ۱۱. مأخذ ۱، ص ۳.

۲- ۱۲. مأخذ ۷، ص ۱۴.

۳- ۱۳. روزنامه کیهان، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴- ۱۴. روزنامه ابرار، ۲۶/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

شوروی درصدد فروش یک نوع موشک به عراق است که دقت، قدرت و برد بیشتری نسبت به موشک اگزوسه فرانسوی دارد. یک نشریه داخلی مطلع ضمن اعلام این خبر، افزوده است: «خبرهای قبلی حاکی از آن بود که روس ها در حال واگذاری موشکی به نام الیکس به عراق هستند که جایگزین موشک اگزوسه خواهد شد و خصوصیت آن حمله به نقاط روی دریا است». به نوشته این نشریه، دلایل مؤثر در تصمیم روس ها برای ادامه کمک های تسلیحاتی به عراق چنین است:

۱. تحلیل روس ها از جنگ ایران و عراق و وضعیت عراق این است که اگر کمک های خود را به این کشور قطع کنند، گرایش بیشتری به امریکا پیدا خواهد کرد.

۲. شوروی منافی در کشور عراق دارد که در صورت سقوط رژیم عراق، این منافع از بین می رود یا از میزان آن کاسته خواهد شد.

۳. مقامات شوروی در یک انتخاب، ایران را بر عراق ترجیح می دهند، اما سردی روابط بین دو کشور و ناکامی در برقراری مناسبات صمیمی و دوستانه و بی اعتمادی این کشور به سیاست های درازمدت ایران و حرکت های مقطعی از جانب ایران، سبب شده است که شوروی دست به ریسک نزند.

۴. فشار محافل جهانی و ارتجاع عرب برای ممانعت از نزدیکی بیشتر شوروی به ایران و تشویق این کشورها به کمک های بیشتر شوروی به عراق، یکی دیگر از عوامل این موضوع است. (۱)

سفیر استرالیا در تهران که کشورش ریاست دوره ای شورای امنیت را عهده دار است، امروز در دیدار با آقای هاشمی رفسنجانی ضمن محکوم کردن عراق به دلیل نقض حقوق بین المللی، نظر ایشان را در مورد شورای امنیت جویا شد. آقای هاشمی گفت که شورای امنیت تاکنون از ظالم حمایت کرده و تا یک قدم مثبت بردارد، اعتماد ایجاد نمی شود.

روزنامه اطلاعات در گزارشی از این دیدار نوشته است: «سفیر استرالیا در این ملاقات ضمن برشمردن مواضع کشورش در قبال جنگ تحمیلی و محکوم کردن جنایات رژیم عراق در نقض اصول بین المللی از سوی دولت متبوعش، با توجه به اینکه استرالیا ریاست ادواری شورای امنیت را برعهده دارد، نظر ریاست مجلس شورای اسلامی را در قبال این شورا جویا شد و اظهار کرد: استرالیا همه تلاش خود را به کار می بندد تا مادامی که عضو آن شورا است نظرات جمهوری اسلامی ایران را به شورای امنیت منعکس نماید. وی ضمن ابراز خوشبختی از گسترش مناسبات دو کشور ایران و استرالیا و ارتقای سطح روابط فی ما بین که در ماه های اخیر هر دو کشور مبادرت به اعزام سفیر کرده اند، گفت: دولت استرالیا معتقد است که توسعه روابط هر دو کشور از جنبه های مختلف به ویژه مناسبات اقتصادی از نظر استرالیا از اهمیت خاصی برخوردار است و زمینه های زیادی برای

همکاری های دو کشور، مثل همکاری های کشاورزی و فرهنگی وجود دارد.

آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی نیز در این دیدار ضمن ابراز خرسندی از توسعه روابط جمهوری اسلامی ایران و استرالیا گفت: در روابط استرالیا با جمهوری اسلامی ایران هیچ مسئله منفی ای وجود ندارد که مانع توسعه روابط گردد.^(۱)

روزنامه جمهوری اسلامی نیز در گزارشی از این ملاقات نوشته است: «آقای هاشمی رفسنجانی گفت: در شرایط حاضر که ریاست شورای امنیت با استرالیا می باشد، ما انتظار داریم که شما از اصول بین المللی دفاع بکنید. دفاع از اصول به معنای دفاع از یک طرف نیست. ما در دوران جنگ، هیچ گاه اصول بین المللی را نقض نکرده ایم، رژیم عراق جنگ را در بدترین شرایط بعد از انقلاب به جمهوری اسلامی ایران تحمیل کرد و قرارداد الجزایر را زیر پا گذاشت.»^(۲)

آقای هاشمی همچنین به تشریح جنایات غیرانسانی حکومت عراق در طول جنگ پرداخت و به موارد متعدد نقض اصول بین المللی از جانب عوامل حکومت بغداد اشاره کرد و گفت: «شما اگر مشاهده می کنید که ما امروز این جنگ را به قیمت گزافی ادامه می دهیم، بیشتر به این دلیل است که می خواهیم اصول بین المللی محترم بماند.» رئیس مجلس ضمن اشاره به سوابق قطعنامه های شورای امنیت و عملکرد منفی این شورا افزود: «این شورا از مظلوم دفاع نکرده و ظالم را حمایت کرده است. طبیعی است که تا این شورا یک قدم مثبت برندارد، برای ما هم این اعتماد وجود ندارد که به جایی بیاییم که در گذشته همیشه با ما غیرمعتول برخورد شده است.» وی تأکید کرد که شورای امنیت باید موضع واقع بینانه ای اتخاذ کرده و حداقل موارد نقض حقوق بین المللی توسط رژیم بغداد را محکوم نماید.^(۳)

نشریه رویدادها در گزارش این دیدار نوشته است: «سفیر استرالیا ضمن تأکید بر تمایل استرالیا برای توسعه روابط با جمهوری اسلامی مطالبی را مطرح نمود که به اهم نکات آن درباره جنگ تحمیلی اشاره می گردد:

۱. در راه توسعه همکاری های دوجانبه سیاسی، به دلیل جنگ ایران و عراق محدودیت هایی وجود دارد؛ چراکه استرالیا می خواهد بی طرفی خود را حفظ کند.

۲. استرالیا آمادگی خود را برای پایبندی به اصول بین المللی نشان داده و وزیر خارجه ما استعمال سلاح شیمیایی را محکوم کرده و ما به نفع قطعنامه ایران در کمیته انرژی اتمی و در خطوط هواپیمایی از ایران حمایت کرده ایم.

۳. استرالیا در این ماه رئیس شورای امنیت سازمان ملل می باشد. ما سعی می کنیم شورای امنیت را متوجه مسئولیت های خود در مورد جنگ ایران و عراق بنماییم. استرالیا پیشنهاد کرده که ایران و عراق به ملاقات های خصوصی در خارج از شورای امنیت حاضر شده و نظرهای خود را اعلام نمایند، به این امید که این ملاقات ها زمینه ساز صلح بشود.

ص: ۲۷۷

۱- ۱۶. مأخذ ۱، ص ۳.

۲- ۱۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۳- ۱۸. مأخذ ۱، ص ۳.

سپس آقای هاشمی رفسنجانی نیز ضمن تأکید بر تمایل جمهوری اسلامی برای توسعه روابط با استرالیا، مطالبی اظهار نمود که نکات مهم آن چنین است:

۱. ما هیچ مسئله منفی که مانع توسعه روابط شود با شما نداریم. توقعی هم از دولت شما نیست که در مسئله جنگ از ما به طور بی حساب حمایت کنید، ولی حالا که رئیس شورای امنیت هستید انتظار داریم از اصول بین المللی دفاع کنید، چرا که دفاع از اصول به معنی دفاع از یک طرف نیست.

۲. آقای هاشمی پس از برشمردن موارد نقض اصول بین المللی توسط عراق گفت: اینها نقض اصول است و شما به عنوان رئیس شورای امنیت، موظفید از این اصول دفاع کنید.

۳. در گذشته شورای امنیت از مظلوم دفاع نکرده و از ظالم حمایت کرده، حال اگر شما موفق بشوید در شورای امنیت موضع سالم بین المللی بگیرید، ما هم تشویق به همکاری با شورای امنیت می شویم.»

این نشریه در جمع بندی خود از این دیدار نوشته است: «باتوجه به پیشنهاد استرالیا مبنی بر شرکت ایران و عراق در شورای امنیت و سپس رد آن توسط شورای مزبور، توصیه سفیر این کشور به انجام ملاقات های خصوصی بین طرفین جنگ در خارج از شورا دلیلی بر برخورد ظاهراً بی تفاوت شورای امنیت در شرایط فعلی نسبت به جنگ است. همچنین به نظر می رسد که هدف اصلی استرالیا از این دیدار کسب وجهه برای خود به عنوان رئیس شورای امنیت و حفظ ظاهر جهت فعالیت های این کشور در مورد تلاش های صلح بوده است.» (۱)

۱

دکتر علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، که به همراه هیئتی به سوریه سفر کرده است، در ادامه دیدارهای خود با مقامات سوریه، امروز در دمشق با حافظ اسد رئیس جمهوری این کشور، به مدت سه ساعت، گفت و گو کرد. (۲)

به نوشته روزنامه اطلاعات، دکتر ولایتی در این ملاقات پیام کتبی حجت الاسلام و المسلمین خامنه ای رئیس جمهوری کشورمان را تسلیم حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، کرد.

آقای ولایتی در این دیدار از بسیج نیروها و عزیمت مردم کشورمان به جبهه های جنگ و تصمیم قاطع ملت ایران و دولت جمهوری اسلامی مبنی بر ادامه جنگ تا سقوط صدام حسین سخن گفت و خاطر نشان کرد که تأمین آرامش در منطقه خلیج فارس و رفع تنشج از آن و نیز استقرار ثبات در کل منطقه، مستلزم تحقق این امر می باشد.

وزیر امور خارجه کشورمان با تأکید مجدد بر روابط حسن هم جواری با همسایگان ایران - که همواره خط مشی سیاسی جمهوری اسلامی بوده است - افزود: «منافع منطقه اقتضا می کند که هرگونه حرکت مساعدی برای به انزواکشاندن رژیم صدام و ایجاد فاصله میان صدام و حامیانش به قصد تسریع در رسیدن به آرامش در منطقه اعمال شود.»

آقای ولایتی از نتایج اجلاس اخیر شورای همکاری خلیج فارس ابراز خرسندی کرد و متذکر

ص: ۲۷۸

شد که سیاست جمهوری اسلامی همانند سابق مبتنی بر حسن هم جواری بوده و ما برای برقراری روابط حسنه با هر طرفی براساس درک متقابل آماده ایم.

در این دیدار - که فاروق الشرع وزیر خارجه سوریه، میر مهدی معاون پارلمانی وزارت خارجه کشورمان و مدیرکل سیاسی و همچنین سرپرست سفارت جمهوری اسلامی در دمشق نیز حضور داشتند - حافظ اسد رئیس جمهور سوریه ضمن تقدیر از سیاست منطقی و حکیمانه جمهوری اسلامی و تأکید فراوان بر روابط بسیار دوستانه میان دو کشور گفت: «جمهوری اسلامی و سوریه علیه امپریالیسم و صهیونیسم دست نشانده آن ایستاده اند و تلاش های ما باید مبتنی بر این باشد که حالت شکست ناپذیری خود را درمقابل امپریالیسم و صهیونیسم حفظ کنیم و این امر شدنی است.

رئیس جمهور سوریه تحولات منطقه را تشریح کرد و گفت که سوریه با بازگشت مصر به جامعه عرب مخالفت می کند، زیرا رژیم مصر با رژیم صهیونیستی رابطه دارد، درحالی که سوریه با این رژیم دشمن است.

هیئت ایرانی در پاسخ به این گفته رئیس جمهوری سوریه اعلام کرد: «جمهوری اسلامی نیز از چنین دیدگاهی با بازگشت مصر به سازمان اجلاس اسلامی مخالفت کرده است.»

حافظ اسد همچنین درمورد حکومت عراق گفت: «هیچ گونه وجه مشترکی با رژیم عراق ندارند و باتوجه به تضادهای همه جانبه هیچ راهی برای آشتی با این رژیم وجود ندارد.»

در پایان این ملاقات بر ضرورت تشکیل کنفرانس آینده وزیران خارجه ایران، سوریه و لیبی در طرابلس، تأکید شد.

در این سفر بار دیگر دعوت آقای موسوی نخست وزیر، از عبدالرئوف الکسم نخست وزیر سوریه، مطرح گردید که پذیرفته شد.

دکتر ولایتی همچنین با عبدالحلیم خدام معاون رئیس جمهور سوریه، ملاقات و گفت و گویی سه ساعته داشت که در آن، درباره موضوعات متعددی از جمله جنگ تحمیلی، مسائل خاورمیانه و روابط دو جانبه به تفصیل بحث شد.

در این ملاقات، آقای ولایتی بر استمرار جنگ تحمیلی تا سقوط قطعی صدام و خاتمه تشنج در منطقه و سیاست جمهوری اسلامی ایران مبنی بر حسن هم جواری و علاقه به گسترش روابط با کشورهای حوزه خلیج فارس تأکید کرد. آقای عبدالحلیم خدام نیز ضمن تأیید سخنان وی و حمایت از مواضع جمهوری اسلامی ایران در برابر جنگ تحمیلی بر سقوط صدام و همبستگی راهبردی و خدشه ناپذیر دو کشور تأکید کرد. وی همچنین تحولات لبنان و روابط سوریه با همسایگانش را تشریح کرد.

آقایان ولایتی و خدام روابط دو جانبه سوریه و ایران را نیز بسیار خوب و مستحکم توصیف کردند.^(۱)

ص: ۲۷۹

در پی تحرکات اخیر شورای همکاری خلیج فارس و اقداماتی برای بهبود روابط با ایران و پایان دادن به جنگ، امروز اعلام شد که کمیته صلح منتخب سازمان کنفرانس اسلامی به زودی تلاش‌های جدیدی را آغاز خواهد کرد. این تحرکات در حالی انجام می‌شود که حملات نظامی عراق به خاک نتایج مطلوب عراق و حامیانش را فراهم نکرده و هم اکنون فشار سیاسی علیه ایران آغاز شده تا در جنگی روانی چنین وانمود شود که ایران مخالف برقراری صلح و آرامش است.

روزنامه کویتی الرأی العام با اعلام اینکه کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی تلاش‌های خود را از سر خواهد گرفت، به نقل از سفیران کشورهای عربی و اسلامی در اسلام آباد، نوشته است: «این کمیته هم اکنون با جدیت به تلاش‌های جاری کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] برای متوقف ساختن جنگ ایران و عراق چشم دوخته است. سفیران مذکور اعلام کرده اند که ایران در پی تحمل خسارات سنگین در نتیجه جنگ، نسبت به اجرای مذاکرات صلح با عراق اظهار تمایل کرده است.»

این روزنامه به نقل از سفیران کشورهای اسلامی در پاکستان، افزوده است: «کشورهای اسلامی آمادگی خود را برای مساعدت در تعمیر خرابی‌های ناشی از جنگ در دو کشور ایران و عراق در جهت پایان یافتن جنگ و برقراری صلح در منطقه اعلام کرده اند.»^(۱)

نشریه رویدادها در تحلیلی دلایل تلاش‌های اخیر را بررسی کرده و نوشته است: «یکی از علل انجام کوشش‌های دیپلماتیک اخیر به جهت موفق جلوه دادن تجاوزات به خاک و عقب نشینی جمهوری اسلامی ایران بر اثر فشار ناشی از آن است. ضمن اینکه تلاش‌های کمیته صلح کنفرانس اسلامی چیزی بیشتر از شورای همکاری نخواهد بود. با توجه به اینکه: اولاً، پشتیبانی اصلی کمیته مزبور توسط عربستان انجام می‌گیرد.

ثانیاً، کمیته صلح چه از نظر مالی یا سوق الجیشی نسبت به شورای همکاری در موقعیت ضعیف تری قرار دارد.

ثالثاً، هرگز کمیته صلح برای تحت فشار قراردادن عراق امکاناتی همچون شورای همکاری ندارد؛ لذا، به نظر می‌سد که غرض از فعالیت‌های کمیته صلح بیش از هر چیز گرم نگه داشتن تنور دیپلماتیک باشد تا بدین ترتیب اولاً، جو تبلیغاتی را به نفع عراق و علیه جمهوری اسلامی ایران آماده کنند و احیاناً زمینه را برای فشارهای سنگین علیه ایران مهیا سازند و ثانیاً، بدین وسیله از جمهوری اسلامی ایران زمان گرفته و با برنامه ریزی دقیق تری وارد مرحله فشار بعدی گردند و ثالثاً، ارزیابی جدیدی نسبت به آخرین تحولات ایران و دولت جدید به دست آورند.»^(۲)

ص: ۲۸۰

۱- ۲۲. مأخذ ۲، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۳. مأخذ ۵، صص ۵-۶.

درحالی که تحرکات دیپلماتیک برای آتش بس در جنگ ایران و عراق در سطح منطقه افزایش یافته و امروز نیز مذاکراتی در مسقط در حال انجام است، نگاه خصمانه حکام کویت به ایران و نگاه متفاوت آنها با دیگر بازیگران سیاسی منطقه، در خور تأمل است. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شیخ صباح معاون نخست وزیر و وزیر خارجه کویت، طی اظهاراتی، ایران را مسئول ادامه جنگ با عراق دانست و گفت: «این ایران است که شرط هایی برای توقف جنگ با عراق قائل می شود. وی طی اظهاراتی که در مطبوعات امروز (یکشنبه) کویت منتشر گردیده، مدعی شد عراق همیشه اعلام کرده که آماده است بدون هیچ گونه شرطی جنگ را متوقف سازد. اظهارات وزیر خارجه کویت درحالی منتشر می شود که تلاش هایی از سوی کشورهای دیگر عضو شورای همکاری خلیج فارس در جهت بهبود روابط با ایران در حال انجام است.» (۱)

در این حال، سران برخی کشورها که امروز برای شرکت در جشن ملی عمان، وارد مسقط پایتخت این کشور، شده اند، درباره مسئله جنگ به مذاکره پرداختند. از جمله به گزارش رادیو ریاض، ملک حسین (شاه اردن) و ضیاء الحق (رئیس جمهور پاکستان) درباره جنگ ایران و عراق و آخرین تحولات جهان عرب گفت و گو کردند. (۲)

همچنین به گزارش رادیو بغداد، امروز در عمان، ملک حسین و کنعان اورن (رئیس جمهور ترکیه) بیانیه مشترکی صادر کردند که در آن اردن و ترکیه ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ ایران و عراق، پشتیبانی کامل خود را از اقدامات مسالمت آمیز برای پایان دادن به جنگ کنونی اعلام کرده اند. (۳)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، اورن قبلاً از اردن، پاکستان و امارات متحده عربی دیدار کرده است. گفتنی است که ترکیه و پاکستان هر دو عضو کمیته صلح اسلامی هستند که از طرف سازمان کنفرانس اسلامی مسئول یافتن راه حلی برای خاتمه جنگ در خلیج فارس شده اند. (۴)

همچنین به گزارش رادیو کویت، ملک حسین، سلطان قابوس، حسنی مبارک، سران اردن، عمان و مصر امروز در مسقط درباره آخرین تحولات جنگ عراق و ایران و مسائل بین المللی و جهان عرب تبادل نظر خواهند کرد. (۵)

رادیو ابوظبی نیز در این باره گزارش داد: «شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرمانده کل نیروهای مسلح امارات، امروز با مبارک رئیس رژیم مصر، دیدار و پیرامون تحولات جاری در خلیج فارس به ویژه جنگ عراق و ایران و ابعاد همکاری کشورهای عضو شورای همکاری و نتایج اخیر اجلاس سران با وی گفت و گو کرد. در این ملاقات، طرفین در مورد لزوم تلاش در تمام زمینه های عربی و در سطح سازمان کنفرانس اسلامی، کشورهای غیرمتعهد، سازمان ملل و دیگر سازمان های بین المللی برای خاتمه دادن به این خونریزی ویران کننده تأکید کردند.» (۶)

ص: ۲۸۱

۱- ۲۴. سند شماره ۲۰۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۹۷، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۲۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۴؛ رادیو ریاض، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۳- ۲۶. همان، ص ۳، رادیو بغداد، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۴- ۲۷. مأخذ ۱۳، خبرگزاری فرانسه.

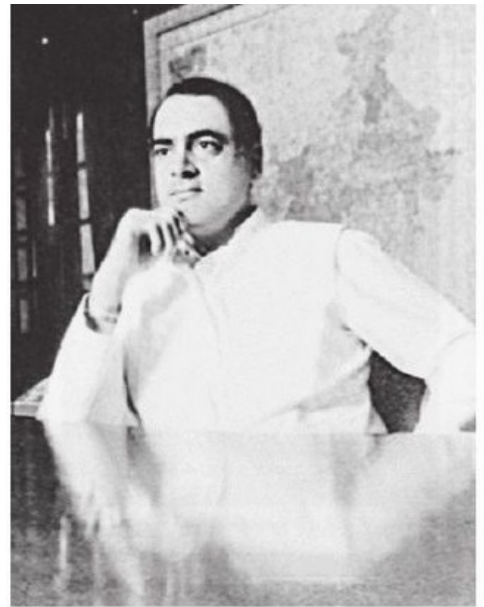
۵-۲۸. مأخذ ۲۵، ص ۴، رادیو کویت.

۶-۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۶، رادیو ابوظبی.

نخست وزیر هند میانجیگری بین ایران و عراق را متوقف و دلیل آن را مواضع سرسختانه دو کشور اعلام کرد.

به گزارش رادیو کلن: «راجیو گاندی نخست وزیر هند، در مصاحبه ای با نشریه خلیج تایمز چاپ دومی، گفت که دولت هند مساعی میانجیگرانه اش را برای خاتمه دادن به جنگ میان ایران و عراق متوقف ساخته و در آینده نزدیک نیز در این زمینه اقدامی نخواهد کرد. گاندی در بهار سال جاری به درخواست دو کشور ایران و عراق برای خاتمه دادن به جنگ میان دو کشور اقدام نموده بود. وی گفت: موضع دو کشور در حال جنگ بسیار سرسختانه و انعطاف ناپذیر است. وی تلویحاً گفت که طی مذاکراتش در مسقط درباره جنگ ایران و عراق نیز مذاکره خواهد کرد.» (۱)

تصویر

راجیو گاندی نخست وزیر هند، اعلام کرد این کشور میانجیگری خود را در جنگ ایران و عراق به دلیل مواضع سخت طرفین جنگ متوقف کرده است.

رادیو امریکا نیز در این باره گزارش داد: «دیدار یک روزه راجیو گاندی از مسقط می تواند پر مشغله باشد. وی در نظر دارد در جریان این سفر با تنی چند از رهبران دیگر کشورها که در مراسم سالگرد پانزدهمین سال به سلطنت رسیدن سلطان قابوس در عمان گرد آمده اند، گفت و گو کند. راجیو گاندی در مصاحبه با نشریه خلیج تایمز خاطر نشان کرد که در زمان توقفش در مسقط، پیرامون جنگ ایران و عراق، بار دیگر با رهبران شرکت کننده در مراسم مذاکره خواهد کرد. رهبر هند گفت که دو کشور درگیر، مواضع سختی اتخاذ کرده اند و هیچ نشانه ای بر گشوده شدن باب مذاکرات صلح آمیز دریافت نکرده است. نخست وزیر هند در این مصاحبه، ارائه هر نوع طرح ابتکاری را از سوی هند به منظور تلاش در راه حل این مناقشه در آینده ای نزدیک منتفی دانست.» (۲)

از سوی دیگر، رادیو دومی اعلام کرد: «رولاند دوما وزیر امور خارجه فرانسه، آمادگی کشورش را جهت مشارکت در هر گونه تلاش به منظور خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران از طرق مسالمت آمیز اعلام کرد. وی در مصاحبه ای که امشب از تلویزیون قطر پخش شد، تأسف کشورش را از ادامه جنگ عراق و ایران و خسارات جانی و مالی که این جنگ در بر دارد، ابراز نمود.» (۳)

۱- ۳۰. مأخذ ۲۵، ص ۳، رادیو کلن.

۲- ۳۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۵، رادیو امریکا، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۲. مأخذ ۲۹، صص ۵ و ۶، رادیو دویی.

یک هیئت سودانی برای مذاکره درباره آزادی اسیران سودانی وارد تهران شد. مصطفی حسن احمد، مدیرکل اداره آسیا و اقیانوسیه وزارت خارجه سودان، در رأس این هیئت قرار دارد. به نوشته روزنامه اطلاعات، وی که حامل پیام کتبی وزیر امور خارجه سودان برای دکتر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، می باشد، در گفت و گویی با خبرنگاران ضمن ابراز خرسندی از سفر به ایران، گفت: «این اولین هیئت سودانی است که پس از سرنگونی رژیم نمیری و برقراری روابط با جمهوری اسلامی، به ایران سفر می کند. این سفر با یک هدف انسانی و براساس اقدامات انسان دوستانه جمهوری اسلامی ایران برای آزادی اسیران سودانی انجام می شود.» مصطفی حسن احمد همچنین ضمن اعلام مراتب قدردانی ملت، دولت و خانواده های اسیران سودانی از جمهوری اسلامی ایران، گفت: «تنها هدف هیئت سودانی مسئله آزادسازی اسرای سودانی نیست. ما در این سفر برای تحکیم روابط دو کشور نیز اقدام خواهیم کرد. البته، این نخستین گام برای توسعه روابط برادرانه بین دو کشور خواهد بود.»

بنا بر این گزارش، پس از سرنگونی حکومت نمیری در سودان و اتخاذ موضع بی طرفی حکومت جدید سودان در برابر جنگ تحمیلی و همچنین برقراری روابط دو جانبه با ایران، مذاکرات برای آزادسازی این گروه از اسیران با درخواست رسمی دولت سودان و موافقت جمهوری اسلامی بین دو کشور، از چندی پیش آغاز شد. اعضای این هیئت که صادق عبدالقادر نایب رئیس هلال احمر سودان نیز آنان را همراهی می کرد، در فرودگاه مهرآباد با استقبال آقای آهنی مدیر کل آسیا و اقیانوسیه وزارت خارجه و چند تن از مسئولان هلال احمر جمهوری اسلامی ایران مواجه شدند. (۱)

سفیر یوگسلاوی در تهران امروز با مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران، دیدار و گفت و گو کرد. در این دیدار، سفیر یوگسلاوی تمایل دولت متبوع خود به گسترش روابط دو کشور را به اطلاع نخست وزیر کشورمان رساند و بار دیگر بر دعوت کشورش از مهندس موسوی برای دیدار از آن کشور تأکید کرد که نخست وزیر این دعوت را پذیرفت. آقای موسوی در این دیدار ضمن اشاره به سوابق روابط سیاسی و اقتصادی دو کشور، زمینه های گسترش این همکاری ها را برشمرد و خاطرنشان کرد که موضع گیری صحیح کشور یوگسلاوی در برابر جنگ تحمیلی، گامی مؤثر در پیشرفت روابط بین دو کشور است. (۲)

ص: ۲۸۳

۱- ۳۳. مأخذ ۱، ص ۳.

۲- ۳۴. مأخذ ۱.

در پی اعلام تصمیم جمهوری اسلامی برای تغییر مسیر صادرات نفت ایران از طریق خط لوله درون مرزی، وال استریت ژورنال نوشته است: «هدف آن است که وابستگی ایران به تأسیسات خارک با توجه به حملات عراق کاهش یابد.»

راديو امريكا با اعلام اين خبر، افزود: «به گزارش نشریه میدل ایست اکونومیست دایجست، هزینه خط لوله نفتی ایران بالغ بر ۵۰۰ میلیون دلار خواهد بود. این مجله می گوید پروژه خط لوله به سبب جنگ از اولویت برخوردار شده است و ایران هم اکنون از ۱۱ کمپانی و دیگر شرکت های بریتانیایی، ایتالیایی، آلمانی، ژاپنی و کره جنوبی دعوت کرده است در مناقصه برای تأمین تدارکات و عملیات ساختمانی خط لوله شرکت کنند. در طرح ایران منحرف ساختن مسیر صادرات یک میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه نفت در روز از ایستگاه تلمبه خانه گوره - که هم اکنون نفت را به جزیره خارک می فرستد - به بنادر بوشهر و عسلویه در جنوب خارک پیش بینی شده است. از طریق این بنادر، نفت به کشتی هایی که به عنوان تأسیسات بارگیری شناور مورد استفاده قرار می گیرند و می توانند به سرعت آماده بهره برداری شوند، منتقل خواهد شد این کشتی ها به زحمت می توانند هدف حملات هوایی واقع شوند.

یکی از منابع آگاه در صنایع نفت ایران در مصاحبه ای تلفنی گفت: این نظریه قوت گرفته است که حملات عراق به تدریج صادرات نفت ایران را از جزیره خارک متوقف خواهد کرد.»^(۱)

از سوی دیگر، یک نشریه سیاسی داخلی نوشته است: «ژاپن اخیراً در صدد جایگزینی نفت خاورمیانه و به خصوص نفت ایران با نفت مناطق امن تر نظیر مکزیک، چین، اندونزی و آلاسکا می باشد.»^(۲)

نشریه پولیتیکا چاپ بلگراد، در شماره امروز خود (۱۷ نوامبر ۱۹۸۵) در مقاله ای با عنوان "پایداری خارک در برابر حملات" نوشته است: «بر خلاف ادعاهای بغداد و باوجود یورش های هوایی عراق علیه ترمینال عمده نفتی جزیره خارک، عراق تاکنون موفق نشده است صادرات نفت ایران را به طور جدی به مخاطره اندازد. مقامات ایران می گویند که ایران هنوز قادر است ۴ میلیون بشکه نفت در روز صادر کند، اما فروش نفت خود را به ۶/۱ میلیون بشکه محدود کرده است و این با میزان سهمیه تولید و فروش مورد توافق در سازمان اوپک تطبیق می کند. از سوی دیگر، نماینده شرکت بیمه لویدرز لندن و نماینده یک شرکت کشتیرانی هلندی تصدیق کردند که ترمینال های خارک کار خود را به طور عادی انجام می دهند...

سرویس های اطلاعاتی غرب اتفاق نظر دارند که از مجموع ۳۰ حمله عراق به خارک، تنها دو حمله موفقیت آمیز بوده است: نخستین حمله موفقیت آمیز روز پانزدهم اوت (۲۴ مرداد) به

ص: ۲۸۴

۱- ۳۵. مأخذ ۲، صص ۱۵ - ۱۴، راديو امريكا، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۶. مأخذ ۱۵، صص ۴ - ۳.

وقوع پیوست و طی آن هشت فروند میراژ، جدیدترین موشک ها را به سوی خارک پرتاب کردند که به اسکله ضلع شرقی جزیره آسیب رسانید و دومین حمله روز ۱۹ سپتامبر (۲۸ شهریور) رخ داد که در آن اسکله غربی هدف قرار گرفت. این اسکله برای بارگیری بزرگ ترین نفتکش ها مورد استفاده قرار می گیرد. حمله مزبور حمل نفت را به تأخیر انداخت.

با این همه، به اعتقاد کارشناسان غرب این خسارت ها بزرگ تر از حد واقعی خود برآورد شده است. حقیقت آن است که ایران در آن هنگام، حمل نفت از پایانه خارک را متوقف کرده بود، اما تنها به مدت چند روز و علت آن آسیب های جسمی و جانی متعدد بود، نه اینکه تجهیزات بارگیری از کار افتاده باشد.

از این رو، جزیره خارک در مقابل حملات هوایی عراق پایداری می کند، اما با این همه، حملات مزبور هدف دیگری را تأمین کرده اند و آن اینکه کشتی های خارجی مایل نیستند به "ناحیه خطر" نزدیک شوند.^(۱)

۱

در آستانه نشست سران دو ابر قدرت در ژنو، دیدگاه های متفاوتی درباره آن مطرح شده است: در حالی که نخست وزیر ایران این نشست را به دور از منافع کشورهای منطقه ارزیابی نمود، دبیر کل اتحادیه عرب ابراز امیدواری کرد که این نشست، صلح را به منطقه بازگرداند. مهندس موسوی نخست وزیر ایران، امروز پس از جلسه هیئت دولت در گفت و گو با خبرنگاران درباره ملاقات ریگان و گورباچف گفت: «این ملاقات ها برای معامله در روابط با مسائل عمده جهانی است و در محدوده منافع ابر قدرت ها می گنجد. دولت هایی که وابسته و دست نشانده هستند همیشه در هراس به سر می برند که مبادا در این ملاقات ها مورد معامله قرار بگیرند و در دسته بندی های جدید به نوعی به آنها فشار وارد شود به طوری که حتی منجر به حذف آنها گردد.

جمهوری اسلامی ایران نظامی است که با تکیه بر اعتقاد اسلامی و مردم تصمیم گیری هایی را که در این نوع کنفرانس ها اتخاذ می گردد، در سرنوشت انقلاب اسلامی و دستیابی به اهداف و آرمان ها بی تأثیر می داند.»

وی افزود: «ما این نوع مذاکرات را که دور از چشم ملت ها و علیه منافع ملل محروم صورت می گیرد، محکوم می کنیم و نمی توانیم با آن موافق باشیم.»

آقای موسوی گفت: «فکر نمی کنم این مذاکرات در مسائل منطقه تحولی ایجاد کند، چون عامل اصلی و تعیین کننده در منطقه ابر قدرت ها نیستند.»^(۲)

نخست وزیر ایران همچنین گفت: «ما همه ملت های جهان را برای پیروی از الگوهای

ص: ۲۸۵

۱- ۳۷. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۸۹، ۲۴/۹/۱۳۶۴، صص ۱۰-۱۱.

۲- ۳۸. مأخذ ۱۳، صص ۱ و ۲.

خودمان دعوت می کنیم؛ به این معنی که در ایجاد نظام آتی با تکیه بر نیروهای خودی و نیروی ملت ها و برپایه اعتقادات عمیق الهی و معنوی به ترتیبی که یک عده قلدر و زورگو و مستکبر نتوانند بنشینند برای آنها تصمیم گیری کنند و منافع آنها را تقسیم کنند و به آنها فشار بیاورند. این موضع ما در مقابل ابر قدرت ها است.»^(۱)

از سوی دیگر، شاذلی قلبی دبیرکل اتحادیه عرب، گفت: «دو ابر قدرت در رابطه با بحران خاورمیانه مسئول هستند. امیدواریم اتحاد جماهیر شوروی و ایالات متحده امریکا تلاش های جدی خود را برای استقرار صلح در این منطقه افزایش دهند.»^(۲) وی همچنین از رهبران شوروی و امریکا خواسته است تا در مقام رهبران دو کشور ابر قدرت، برای خاتمه دادن به مسئله خاورمیانه و جنگ عراق و ایران دخالت کنند.

شاذلی قلبی افزود: «تا زمانی که دو کشور مسئولیت های خود را در قبال درگیری صهیونیستی - عربی به عهده نگیرند، منطقه خاورمیانه همانند یک زخم باز که امنیت منطقه و تمامی کشورها را تهدید می کند، باقی خواهد ماند.»^(۳)

مجله لبنانی النهار العربی و الدولی نیز نوشته است: «با وجود تبلیغات وسیع رسانه ها درباره اهمیت دیدار آتی سران شرق و غرب، قرائن و شواهد موجود نشان می دهد که اجلاس ژنو جز آشنایی ریگان با گورباچف نتیجه ای در بر نخواهد داشت.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «این مجله مهم ترین هدف امریکا در این اجلاس را زمینه سازی مهاجرت یهودیان شوروی به اسرائیل دانسته و می افزاید: "از مهم ترین دستورات این اجلاس تفاهم در امر توازن تسلیحاتی و جنگ ستارگان است، ولی به نظر نمی رسد که پیمانی در این زمینه به امضا برسد. النهار العربی و الدولی در ادامه گزارش خود می نویسد: این اجلاس تنها در جهت تثبیت نفوذ شرق و غرب و سرنوشت یهودیان شوروی صورت گرفته و لذا هیچ نکته تازه ای برای بحران های جهانی و از جمله مسئله خاورمیانه به دنبال نخواهد داشت."»

مجله مذکور سپس می افزاید: "ظاهراً در این اجلاس در رابطه با بقیه مسائل جهانی تنها به صورت تبلیغاتی عمل خواهد شد؛ چرا که امریکا خاورمیانه را منطقه نفوذ خود محسوب نموده و از طرح مسئله خاورمیانه در اجلاس سران امتناع می کند. در این میان، شوروی نیز از افشای طرح های خود در افغانستان سر باز می زند که این معادله بحث جدی در مورد کلیه مسائل جهانی را از اجلاس شرق و غرب خارج نموده، لذا بر خلاف تبلیغات جاری انتظاری از نتایج این اجلاس نمی رود."^(۴)

ص: ۲۸۶

۱- ۳۹. مأخذ ۱، ص ۳.

۲- ۴۰. مأخذ ۱۳، ص ۱، خبرگزاری فرانسه، روزنامه الشرق الاوسط.

۳- ۴۱. مأخذ ۲۹، ص ۱۶، رادیو صوت الجماهیر، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۲. مأخذ ۱۷، ص ۳.

"نتایج شش سال جنگ ایران و عراق و درس هایی برای امریکا" عنوان مقاله ای است که در شماره امروز (۱۷ نوامبر ۱۹۸۵) نشریه شیکاگو تریبون چاپ امریکا درج شده است.

در این مقاله آمده است: «هیچ طرفی آن قدر نیرومند نیست که به پیروزی قاطعی در جبهه جنگ دست یابد و آیت الله خمینی از آغاز گفت و گوی صلح براساس شرایطی که برای صدام حسین مرد نیرومند عراق قابل قبول باشد، خودداری می ورزد. در نگاهی به گذشته، انسان از تعداد فرضیه های نادرستی که بر تجزیه و تحلیل های غرب حاکم بود و در اغلب موارد موجب نگرانی ناخواسته ای در واشنگتن می شد، یکه می خورد. راه های غیرمنتظره ای نیز که نبرد بر مواضع ابرقدرت ها تأثیر گذاشته شگفت آور است:

نخست، جنگ به یک بی ثباتی منطقه ای نینجامید... ملاحا توانسته اند یک سیستم ماندنی ایجاد کنند... در سوی دیگر خلیج [فارس]، کشورهای عرب میانه رو طرف دار غرب، چون گذشته از انقلاب [امام] خمینی و از توانایی اش در بر پا کردن آشوب های اجتماعی در میان شیعیان نمی ترسند. حتی اردن از تیره شدن تصویر شکست ناپذیری [امام] خمینی سود برد.

دوم، نقض ناشدنی بودن مرزهای خاکی، آن قدر هم که امریکا تصور کرده بود درست از کار در نیامد... عراق بدون هیچ چون و چرایی متجاوز بود، اما اقدامش محکوم نشد. نه در سازمان ملل متحد، نه در جلسات جنبش عدم تعهد و نه سازمان کنفرانس اسلامی (گروهی مرکب از حدود ۵۰ کشور اسلامی که در سال ۱۹۶۹ به وجود آمد)، حتی استفاده عراق از گاز سمی در سال گذشته با محکومیت های رسمی روبه رو نشد. در چنین شرایطی، ایران به گونه ای قابل درک، سازمان ملل متحد را علیه خود تلقی می کند و انزوایش واکنشی به بی تفاوتی جهان و فساد اعراب خلیج [فارس] است که کمک های مالی و نظامی - آنها که از ۵۰ میلیارد دلار فراتر می رود - ادامه جنگ را برای عراق امکان پذیر می سازد.

سوم، اقتصاد بین المللی توانسته است باوجود کاهش شدید تولید نفت ایران و عراق خود را به وضعی نسبتاً خوب اداره کند. این هراس ها که قطع جریان نفت از خلیج [فارس] موجب هرج و مرج خواهد شد، درست نبود؛ درحقیقت، خلاف آنچه انتظار می رفت اتفاق افتاد؛ یک اشباع نفتی به وجود آمده و قیمت های نفت خام از سال ۱۹۸۰ حدود ۲۵ درصد کاهش یافت.

سرانجام، ایالات متحده و نه شوروی، تاکنون از منافع سیاسی و استراتژیکی جنگ سود برده است. عراق که به دریافت هر نوع کمکی مشتاق است، مناسبات دیپلماتیک خود را پس از یک گسستگی هفده ساله با امریکا از سر گرفت و دیگر برخلاف سال های دهه ۱۹۷۰، در اندیشه سرنگونی پادشاهی های عرب طرف دار غرب نیست.

ایران اینک حداقل به همان اندازه که ضد امریکایی است، ضد شوروی است، از نظر داخلی قوی تر شده و بنابراین کمتر ممکن است زیر فشار شوروی از هم بپاشد یا از پای درآید. هرچند احتمال نمی رود مناسبات تهران با ایالات متحده در آینده ای قابل پیش بینی بهبود یابد، اما رهبران ایران خطری را که همیشه از سوی مسکو وجود دارد احساس می کنند. همین احساس، بروز واقع گرایی بیشتری را در امور خارجی آنها موجب شده و از این رو تهدیدی را که متوجه رژیم های عرب هوادار غرب در خلیج [فارس] بود از بین برده است. در این میان، درسی که واشنگتن باید بیاموزد ظاهراً این است که دست به یک اقدام شتاب زده نزند؛ مبادا که پشیمان شود... منافع امریکا و دوستانش زمانی بهتر حفظ شد که امریکا چشم هایش را باز کرد و به دیپلماسی آرام روی آورد و به طور خصوصی به دولت های دوست گفت که قدرت امریکا در صورت نیاز در دسترسشان خواهد بود. این موقعیت درحالی نصیب امریکا شد که از تلاش برای "بهره برداری از فرصت ها" یا "برقراری صلح" دست کشید. (۱)

۱

در پی تصمیم کشورهای عربی حوزه خلیج فارس برای برقراری روابط دیپلماتیک با مصر، امروز حسنی مبارک رئیس جمهور مصر، رهسپار مسقط شد تا در جشن های سالگرد استقلال سلطان نشین عمان شرکت کند. رادیو اسرائیل در گزارشی در این باره آورده است: «مطالعین ابراز عقیده کردند که تجدید مناسبات شش کشور مزبور با مصر به ویژه از سرگیری مناسبات ریاض با قاهره، بر حیثیت سیاسی مصر خواهد افزود و کشورهای تندرو عرب را بیش از پیش در انزوا قرار خواهد داد.» (۲)

۲

اجلاس کمیته دوم آشتی اعراب که در رباط پایتخت مراکش، با هدف نزدیکی عراق با لیبی و لیبی با ساف تشکیل شده بود، با صدور بیانیه ای که حاکی از ناچیز بودن دستاوردهای این نشست است، به کار خود پایان داد.

رادیو بی بی سی اعلام کرد: «بنا به گفته طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق، یک کمیته ویژه آشتی مرکب از سران کشورهای مراکش و موریتانی و امارات متحده عربی، در رفع اختلافات عراق و لیبی به پیشرفت هایی نائل شده است. در یک بیانیه رسمی که پس از چهار نشست دراز مدت کمیته آشتی صدور یافت، گفته شد که چنین تصمیم گرفته شده است که هیئتی برای ملاقات با سرهنگ قذافی و صدام حسین؛ یعنی سران دو دولت لیبی و عراق گسیل

ص: ۲۸۸

۱- ۴۳. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۲، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۳ - ۲۰.

۲- ۴۴. مأخذ ۲، ص ۱۹، رادیو اسرائیل، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

گردد و کمیته آشتی چند هفته دیگر دوباره تشکیل جلسه دهد. بعضی از دیپلمات های عرب که در رباط گرد آمده اند، می گویند عراق اکنون به عنوان شرط بهبود روابط خود با لیبی خواستار آن است که لیبی در مورد جنگ ایران و عراق لااقل بی طرف باشد.»(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «گزارش های منتشر شده در مطبوعات کویت حاکی است که اختلاف نظرهای اساسی میان هیئت های عراقی و لیبیایی در مذاکرات کمیته دوم آشتی عرب که هم اکنون در رباط پایتخت مراکش جاری است، به وجود آمده است. در جلسه امروز - که چهار ساعت به طول انجامید - رژیم عراق از دولت لیبی خواست ارسال موشک به ایران را متوقف کند و هیئت لیبیایی به نوبه خود از رژیم عراق خواست از حمایت و تقویت رژیم حاکم بر مصر دست بردارد.»(۲)

۱

عبدل منعم السامرای معاون وزیر نفت عراق، در مصاحبه ای از حکام کویت و عربستان سعودی خواسته است که همچنان به فروش ۳۰۰ هزار بشکه نفت در روز به حساب حکومت عراق ادامه دهند. وی ادامه این جریان را برای کمک به بنیه مالی عراق ضروری دانسته است.

سخنان معاون وزیر نفت عراق - در مصاحبه با نشریه امریکایی بلاتن اوایل گرام نیوز - ضمن اینکه وضعیت وخیم مالی حکومت عراق را آشکار ساخته، حاوی این حقیقت است که این حکومت با وجود ادعاهایش مبنی بر پایبندی به بعضی قوانین، هرگز حاضر نیست تن به چارچوب هایی دهد که فواید آن حتی به طور غیرمستقیم، نصیب خودش خواهد شد. وی گفته است که صادرات نفت عراق در آینده حتی به مرز حدود ۲ میلیون بشکه در روز خواهد رسید که این رقم ۸۰۰ هزار بشکه بیش از سهمیه تعیین شده این کشور در سازمان اوپک است.»(۳)

۲

به گزارش رادیوی عراقی صوت الجماهیر: «اجلاس اتحادیه بین المللی اعراب - که امروز در بغداد به کار خود پایان داد - با ارسال تلگرافی به پرزیدنت صدام حسین، ضمن اعلام همبستگی برادرانه خود با حق مشروع عراق در دفاع از خاک و حمایت ملت خویش، از موضع مثبت و مسئولانه صدام حسین در قبال کوشش های مبدول شده توسط سازمان های بین المللی در رابطه با پایان دادن به جنگ عراق و ایران قدردانی کرد.»(۴)

شرکت کنندگان در این اجلاس - که مرکب از اعضای پارلمان های ۱۲ کشور عرب و شورای ملی فلسطین بودند - امروز در پایان اجلاس دو روزه خود در بغداد، تهدید کردند که چنانچه امریکا

ص: ۲۸۹

۱- ۴۵. مأخذ ۲، ص ۲۱، رادیو بی بی سی، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۶. سند ۲۲۶۷۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روز، روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۸، ۲۷/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۴۷. مأخذ ۷، ص ۴.

۴- ۴۸. مأخذ ۲، ص ۵، رادیو صوت الجماهیر، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

موضع متعادل تری درباره مناقشه اعراب با اسرائیل اتخاذ نکند، منافع این کشور در جهان عرب به خطر خواهد افتاد. شرکت کنندگان در این اجلاس از دولت های عرب خواستند در روابط خود با امریکا به عنوان یک ابر قدرت، تجدیدنظر و این کشور را وادار کنند از موضع مغرضانه اش در به رسمیت شناختن رژیم صهیونیستی دست بردارد و در مناقشات اعراب و اسرائیل سیاستی متعادل تر و معقول تر برگزیند، در غیر این صورت، منافع امریکا در کشورهای عرب در معرض خطر قرار خواهد گرفت. به گزارش خبرگزاری رویتر، برگزاری این اجلاس در بغداد بخشی از تلاش های عراق برای نشان دادن موضع این کشور در برابر اقدام هوایماهای اسرائیلی است که مقرر سازمان آزادی بخش فلسطین را بمباران کرده اند و بیان این مطلب که کشورهای عرب در برابر این اقدام ساکت نخواهد نشست و دست به اقدامات تلافی جویانه خواهند زد. (۱)

۱

کره جنوبی در عراق تعمیرگاه کشتی و تأسیسات برق می سازد.

بنا به گزارش روزنامه هرالد چاپ کره جنوبی، شرکت ساختمانی هیوندای کره جنوبی توانسته است در مناقصه پروژه تعمیرگاه کشتی در عراق به ارزش ۷۵۴ میلیون دلار، برنده شود. این پروژه به صورت ساخت کامل است.

با امضای این قرارداد، مجموعه سفارش های ساختمانی خارجی کره جنوبی از ابتدای سال جاری تاکنون به ۸/۳ میلیارد دلار رسیده است. به نوشته این نشریه، تاکنون شرکت های کره جنوبی میلیاردها دلار پروژه های گوناگون در عراق ساخته و به دلیل وضع اقتصادی نا به سامان عراق پول آن را دریافت نکرده اند. اخیراً دولت عراق قول داده که پس از راه اندازی خط لوله دوم نفت عراق به عربستان سعودی، اقساط عقب مانده آنها را پرداخت کند. (۲)

شرکت ساختمانی هیوندای کره جنوبی و دولت عراق همچنین قراردادی به ارزش ۵/۲۰۸ میلیون دلار برای تأسیس چهار ایستگاه برق در حومه بغداد منعقد کردند. ظرفیت هر ایستگاه برق یک میلیون KVA و جمعاً چهار میلیون KVA است. مدت این قرارداد ۲۲ ماه است و این ایستگاه ها تا نیمه سال ۱۹۸۷ آماده می شوند. (۳)

۲

فرستاده اسقف کلیسای انگلیس به لبنان در ادامه تلاش برای آزادی گروگان های امریکایی، پس از گفت و گو با گروگان گیران به لندن بازگشت.

راديو اسرائیل هم امروز ادعا کرد گروگان ها در اسارت سازمانی تحت حمایت جمهوری

ص: ۲۹۰

۱- ۴۹. مأخذ ۲، ص ۱۱.

۲- ۵۰. مأخذ ۱۵، ص ۴.

۳- ۵۱. سند ۲۲۶۷۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روز، روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۷۹، ۲۹/۸/۱۳۶۴،

اسلامی ایران هستند. نشریه روابط عمومی فرماندهی کل سپاه پاسداران در شماره امروز خود نوشته است: «نماینده اسقف کانتربری پس از گفت و گو با ربایندگان به لندن بازگشت.»^(۱)

رادیو اسرائیل در این باره گزارش داد: «آقای سربو وایت که از طرف اسقف کلیسای انگلستان به بیروت فرستاده شده تا اقداماتی را به منظور آزادی گروگان های امریکایی و اروپایی از چنگ تروریست های شیعه به عمل آورد، از لبنان رهسپار لندن و واشنگتن گردید. وی پیش از ترک بیروت گفت: در این راه گام های مثبتی برداشته شده، ولی اوضاع حساس است و تا آزادی گروگان ها هنوز باید راه های درازی پیموده شود. سربو وایت قبلاً اعلام کرده بود که قرار است با رهبران گروه تروریستی جهاد اسلامی که مسئول ربودن گروگان های اروپایی و امریکایی می باشند، ملاقات نماید. آگاهان ابراز عقیده می کنند که گروه تروریستی جهاد اسلامی بودجه و طرح های عملیاتی خود را از جمهوری اسلامی ایران دریافت می دارد و برای آزاد کردن گروگان ها باید نظر موافق تهران را نیز جلب کرد. از سوی دیگر، سخنگوی کاخ سفید واشنگتن اعلام کرد که هیچ گزارشی درباره رویدادهای مربوط به آزادی گروگان های امریکایی در لبنان دریافت نداشته است. سخنگوی پرزیدنت ریگان گفت: مقامات امریکایی از دیدار با فرستاده اسقف کانتربری در واشنگتن یا لندن خوشحال خواهند شد.»^(۲)

۱

مجله فرانسوی لوپوئن امروز درباره گروگان های فرانسوی در لبنان نوشته است: «فرانسه ناچار است برای پس گرفتن چهار تبعه خود که کماکان در گروگان بنیادگرایان شیعه در لبنان به سر می برند، استراتژی خود را عوض کند. دو تن از این گروگان ها به مدت پنج ماه و دو تن دیگر مدت هفت ماه است که در اسارت به سر می برند. از این پس، سرنوشت دو دیپلمات فرانسوی به نام های مارسل کارتون و مارسل فونتن که در روز ۲۲ مارس (۲ فروردین) و همچنین یک خبرنگار به نام ژان پل کوفمن و یک محقق به نام میشل سورا که در روز ۲۲ مه (یکم خرداد) ربوده شده اند، در بیروت یا در دمشق تعیین نمی شود، بلکه بنا به درخواست علنی ربایندگان که خود را طرف دار جمهوری اسلامی ایران و درخواست هایش از فرانسه می دانند، [مقامات] فرانسه باید جهت دستیابی به آزادی گروگان ها، به تهران مراجعت کنند. در طی ماه های گذشته، دیپلماسی فرانسه ناچار بوده است شیوه حرکت خود را تغییر دهد. دیپلماسی فرانسه در مقابل کج روی رهبران جنبش شیعه لبنان موسوم به امل که در مقابل حزب الله (طرف داران ایران) ناتوانی خود را نشان دادند، یک مخاطب مسئول تر همانند دولت سوریه را ترجیح داد، اما روابط میان تهران و دمشق رو به تیرگی گذاشته است. این تیرگی روابط، نزدیکی دمشق به اردن و عراق را

ص: ۲۹۱

۱- ۵۲. مأخذ ۴۶.

۲- ۵۳. مأخذ ۲، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۶/۸/۱۳۶۴.

نیز توجیه می کند. این درحالی است که یک فرستاده ویژه فرانسوی که پیش از ملاقات با حزب الله در بیروت به دمشق سفر کرده بود، با خشم حزب الله بیروت مواجه شد. بنابراین، فرانسه باید آزادی گروگان هایش را مستقیماً از تهران بخواهد، اما باید دید با چه قیمتی!...

گفته می شود از جمله درخواست های ایران از فرانسه، توقف تحویل سلاح به عراق؛ پرداخت دارایی های زمان شاه به ایران و آزادی عاملان سوء قصد به بختیار را می توان نام برد.»^(۱)

۱

سازمان مستضعفان جهان تنها راه آزاد سازی گروگان های اسرائیلی را مبادله آنها با مسلمانان در بند اسرائیل دانست. به گزارش یونایتد پرس از بیروت: «یک گروه بنیادگرای مسلمان امروز اعلام کرد چهار یهودی لبنانی را که در اسارت خود دارد، تنها در صورتی آزاد خواهد کرد که مقامات اسرائیلی سیصد لبنانی را که در جنوب اسیر کرده اند، آزاد کنند. در اعلامیه سازمان مستضعفان جهان که مسئولیت ربودن چهار فرد مذکور را در هشت ماه پیش به عهده گرفته، آمده است: "ما همچنان که اسرائیل را مسئول حفظ جان این افراد می دانیم، اسارت چهار تن از اعضای کمیته کمک به استقرار اسرائیل در لبنان را اعلام می کنیم." در اعلامیه فوق اضافه شده است: "چهار یهودی ربوده شده در مقابل آزادی زندانیان و مبارزان زندان خیام آزاد خواهند شد..." نام سازمان مستضعفان جهان تاکنون در رابطه با آدم ربایی یا دیگر اقدامات خشونت آمیز استفاده نشده است، بلکه مورد استفاده چند گروه سیاسی و اجتماعی در جامعه شیعیان لبنان و ایران بوده است. شیعیان در ماه ژوئن گذشته یک هواپیمای امریکایی را در مسیر آتن - رم به فرودگاه بیروت بردند و ۳۹ مسافر امریکایی آن را به گروگان گرفتند. آنها خواستار آزادی حدود ۱۲۰۰ مبارز مسلمان از زندان نظامی عقلیت در فلسطین اشغالی بودند. امریکایی ها پس از ۱۷ روز اسارت، از بیروت آزاد شدند و اسرائیل پس از آن به تدریج زندانیان فوق را آزاد کرد.»^(۲)

۲

با واسطه گری حسین شاه اردن، سلطنت طلبان و منافقین در زیر چتر "جبهه متحد برای صلح" فعالیت خواهند کرد.

روزنامه اطلاعات در گزارشی نوشته است: «به گزارش خبرگزاری آلمان غربی و به نقل از منابع فراریان ایرانی در پاریس، هدف پادشاه اردن گرد آوردن گروه های مخالف ایرانی است که به شدت بین آنها تفرقه ایجاد شده است. براساس این گزارش، شاه حسین که به نمایندگی از جانب چندین کشور عربی فعالیت می کند، با رضا پسر شاه معدوم ایران در امریکا و مسعود

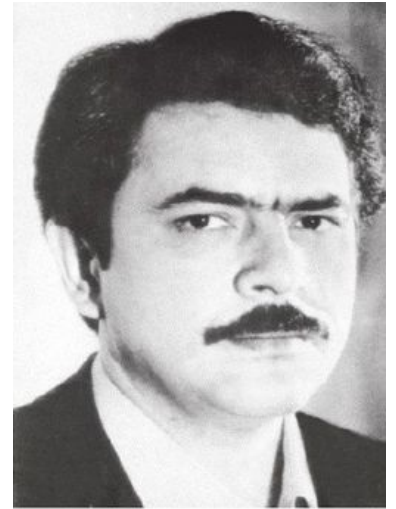
ص: ۲۹۲

۱- ۵۴. مأخذ ۲۹، ص ۱۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۵۵. مأخذ ۲۰، ص ۲۴.

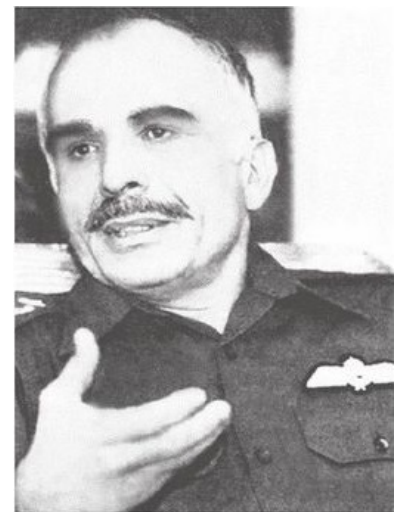
رجوی سرگروه منافقین در پاریس، مذاکرات گسترده ای کرده است. تا قبل از این دیدارهای جداگانه، شاه اردن، سلطنت طلبان و منافقین، در یک جنگ زرگری تمام عیار به سر می بردند.

تصویر

مسعود رجوی
سرکرده سازمان مجاهدین خلق (منافقین)

تصویر

حسین شاه اردن

سلطنت طلبان از منافقین به عنوان "تروریست های مارکسیست اسلامی" یاد می کردند و منافقین نیز درمقابل می گفتند آماده اند که تقریباً با هر گروهی جز طرف داران رضا همکاری کنند. اما با دیدارهای اخیر حسین به نمایندگی از سوی امریکا، به نظر می رسد طرفین انعطاف بیشتری در پذیرش یکدیگر داشته باشند. یک دیپلمات عرب ضمن تشریح اهداف شاه حسین گفت: ما این دو گروه را وادار خواهیم کرد که به موقع با یکدیگر مذاکره نمایند. وی افزود: اگر سیهانوک و خمرهای سرخ بتوانند در کامبوج با یکدیگر کنار بیایند، بنابراین دلیلی برای عدم همکاری رضا و رجوی وجود ندارد. وی افزود: تمامی آنچه ما می خواهیم این است که کلیه سازمان های مخالف با جمهوری اسلامی ایران در رابطه با مسئله جنگ از موضعی واحد سخن بگویند. گفته می شود ملاقات شاه حسین و رجوی به توصیه و پا درمیانی رژیم عراق صورت گرفته است. (۱)

فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی امروز دستور العمل طرح عملیاتی فدک (فاو) را به یگان های تابع قرارگاه کربلا ابلاغ کرد.

«موضوع: دستور العمل طرح فدک»

فرستنده: فرماندهی کل گیرنده: یگان های تابعه قرارگاه کربلا

در پی نشست حضوری با فرماندهان عزیز و تشریح چگونگی پیشبرد مراحل مختلف عملیات فدک، بدین وسیله به قرارگاه کربلا مأموریت داده می شود تا با استفاده از یگان های تحت امر آماده باشند که در روز "ر" ساعت "س" اهداف مربوطه را تصرف نموده و تأمین نمایند.

امید است که فرماندهان محترم در لبیک به ندای "هل من ناصر ینصرنی" و در ظل توجهات خاصه حضرت بقیه الله الأعظم ارواحنا له الفداء، با نیاتی خالص و اراده ای استوار، بر مبنای تکلیف شرعی و یاری رساندن به دین خدا و به مصداق آیه شریفه "واعدوا لهم ما استطعتم من قوه"، تمام توجه، وقت و همت خویش را برای اجرای موفقیت بیشتر عملیات و حداکثر استفاده از تمامی توان ممکن به کار گیرند.

فرماندهی قرارگاه کربلا و فرماندهان عمل کننده تحت امر موظف اند که موارد مشروحه زیر را در تمامی مراحل آماده سازی و طرح ریزی های عملیاتی عمیقاً و موشکافانه مورد توجه و اقدام جدی قرار دهند:

۱. پوشش و اختفا

دشمن برای کشف فعالیت های ما اهمیت بسیار زیادی قائل است و در جزوات آموزشی خود گفته است که "اگر ما نتوانیم فعالیت های نیروهای ایرانی را در ساحل دور (زمین ایران) تشخیص بدهیم، کارمان بسیار سنگین است." دشمن معمولاً فعالیت های خود را از طریق دید بان، رازیت، هواپیماهای شناسایی و منابع جاسوسی به دست می آورد و لذا لازم است که کلیه حرکت ها و جا به جایی ها، به ویژه

ص: ۲۹۵

در محل های نزدیک خط، در نهایت پوشش و اختفا صورت گرفته و سعی شود که عقبه نیروها حتی المقدور در جنوبی ترین نقطه منطقه عملیات و در خارج از دید دشمن قرار گیرد و از حرکت در روز یا فعالیت های غیرمفید در نزدیکی خط تا حد ممکن اجتناب گردد. فراموش نشود که پست های شنود دشمن نیز دائماً در حال ردیابی و ضبط مکالمات بی سیم خودی است.

۲. عبور از رودخانه

عبور از رودخانه از جمله مسائلی است که برای فرماندهان ما کاملاً تازگی دارد. جریان آب، جزرومد، شدت جزرومد در روزهای مختلف ماه، وضعیت ساحل و آبراه ها از عواملی است که بایستی دقیقاً مورد مطالعه قرار گرفته و برای هر یک پیش بینی ها و تدبیر لازم اتخاذ گردد. ضروری است که فرماندهان محترم مدتی را شخصاً در منطقه عملیات سپری نموده تا از نزدیک جو منطقه را کاملاً لمس نمایند.

۳. شکستن خط

دشمن در این منطقه برخلاف مناطق دیگر، نیروهای اصلی خود را در خط می چیند. تلاش او این است که با تحکیم و تقویت هر چه بیشتر خط، ما را از نفوذ به عمق مواضعش بازدارد؛ زیرا که در صورت شکسته شدن خط، مقابله با نیروهای ما برایش بسیار دشوار می گردد. و لذا باید عمیقاً روی شکستن خط فکر کرد و تدابیر لازم را از قبل و بر مبنای شناسایی های انجام شده و نیز پیش بینی احتمالات گوناگون اتخاذ نمود. توجه به عواملی از قبیل کیفیت زمین در ساحل دشمن، نحوه پیاده کردن نیروها و چگونگی فعالیت گروه های پیشرو و گروهان های خط شکن از اهمیت زیادی برخوردار است.

۴. پاک سازی

پاک سازی یکی از ویژگی های بارز این عملیات است. چنانچه عملیات پاک سازی به حول و قوه الهی با موفقیت انجام شود تأثیر زیادی را در موفقیت کلی عملیات به جای خواهد گذارد. باید توجه داشت که پاک سازی نخلستان ها، حاشیه آبراه ها و جاده های مواصلاتی و مناطق شهری نوعی سازماندهی مخصوص عملیات نامنظم را نیاز دارد و لذا لازم است که روی دسته ها و یا گروهان های پاک سازی کننده و بالابردن آموزش آنان و برقراری ارتباطات قوی با سیم (برای شروع کار) و بی سیم (پس از تسلط بر منطقه) و نیز چگونگی حل مشکل الحاق نیروها به شدت کار شود و از هر گونه تلاشی به منظور توجیه نمودن آنان با استفاده از نقشه ها و کالک های دقیق و طرح مانور جزء به جزء فروگذار نگردد.

دشمن از تجربه زیادی برای جنگ در نخلستان برخوردار نیست و بالابردن سطح آموزش ها و آمادگی های ما در این زمینه می تواند به عنوان یک عامل قوی در پیشبرد عملیات مؤثر باشد.

اهمیت موضوع پدافند به خوبی برای فرماندهان ما روشن است. مسائلی از قبیل کشاندن به موقع وسایل مهندسی به جلو، احداث سریع خاکریز، تقویت سیل بندها، سنگرسازی، آب انداختن به جلو خاکریزها و استفاده مؤثر از ابزار و وسایل ضدزره از جمله موضوعاتی است که باید روی تک تک آن حساب جداگانه ای گشود. شکی نیست که موضوع پدافند به عنوان آخرین مرحله عملیات نقش حساس و کلیدی را در کل عملیات ایفا می کند و هرگونه تلاش برای نیل به ابتکارات جدید در این امر درصد موفقیت عملیات را بالا خواهد برد.

۶. ادوات

ادوات در این عملیات می تواند نقش چشمگیری را برای "دفع پاتک های دشمن" و نیز "انهدام تجهیزات و نفرات" آن ایفا نماید. استفاده مؤثر از ابزارهایی مانند تفنگ ۱۰۶، مینی کاتیوشا و خمپاره ۱۲۰ در حاشیه ۵۰۰ متری ساحل خودی (بدون عبور از رودخانه) می تواند دشمن را زیر آتش پر حجم خود قرار داده و به نوبه خود پاتک هایش را دفع نماید.

۷. آموزش، توجیه و مانور

به منظور هم جهت نمودن برنامه های آموزشی تکمیلی یگان های رزمی با نیازمندی های خاص منطقه عملیات و برای حصول اطمینان از موفقیت عملیات در مراحل آماده سازی، عبور از رودخانه، شکستن خط، پاک سازی و پدافند، ضروری است که مانور کاملی در محلی مشابه منطقه عملیات برای هر لشکر طرح ریزی گردد و فرماندهی لشکر شخصاً تمرینات مانوری لشکری را زیر نظر گرفته و با مشخص نمودن نقاط ضعف و برطرف نمودن آن، فرماندهان تیپ، گردان، گروهان و حتی دسته را نسبت به چگونگی اجرای عملیات در منطقه مانوری توجیه نمایند.

یقیناً هر تلاشی به منظور انجام هرچه بهتر مانور، امر هدایت و اداره نیروها را در صحنه عملیات برای فرماندهی لشکر آسان تر خواهد نمود.

۸. عملیات محدود

پرداختن به عملیات محدود و کوچک، گذشته از اینکه فواید بسیاری را در تقویت نیروهای خودی و تضعیف دشمن در بر دارد، خود یکی از بهترین طرح های فریب برای عملیات آتی است. عملیات محدود در شش ماه گذشته تجربه موفق بوده که باید در آینده نیز به موازات پرداختن به عملیات های مهم، بی وقفه نسبت به ادامه آن همت گماشت.

بدیهی است که عملیات محدود در سطح لشکرهای خط شکن بایستی به گونه ای طرح ریزی گردد که لطمه چندانی به پیشرفت عملیات مهم وارد نیورد.

در خاتمه، سلامتی و طول عمر حضرت امام، موفقیت شما فرماندهان ارجمند و پیروزی رزمندگان جان برکف اسلام را از خداوند متعال مسئلت می نمایم. والسلام علیکم ورحمت الله

فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی محسن رضایی - ۲۷/۸/۱۳۶۴ (۱)

۱

"راهبرد نظامی جمهوری اسلامی ایران در جنگ" موضوع مهمی است که فرمانده کل سپاه پاسداران در "گردهمایی مسئولان آموزش نظامی سپاه" به آن پرداخت. محسن رضایی در سخنان خود بر ضرورت تغییر راهبرد جنگ، به راهبرد جنگ درازمدت تأکید کرد. متن این سخنان را امروز ستاد مرکزی سپاه پاسداران به تعداد محدودی تکثیر کرد و در اختیار تعدادی از فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران قرار داد. در بخش اول سخنان محسن رضایی چنین آمده است:

تصویر

تأکید محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بر ضرورت تغییر راهبرد جنگ به راهبرد جنگ درازمدت

«ما امروزه در جنگ نسبت به گذشته تغییراتی داده ایم، یعنی مسائلی را به ابعاد گذشته جنگ اضافه کردیم و اولاً برای خودمان به صورت مسلم پذیرفتیم که جنگ درازمدت داریم. قبل از این، به هیچ وجه روی جنگ درازمدت کار نکرده بودیم، فکر می کردیم و شعار کوتاه مدت می دادیم، اما برنامه ریزی درازمدت نداشتیم، آینده نگری نداشتیم. البته کسانی هستند که هنوز فکر می کنند ما زیر این تحمیل نرویم و خودمان با دست خودمان یک فشار عظیم اقتصادی را بر خودمان تحمیل نکنیم که تا حالا هم هدف همین بوده که ما در یک مدت کوتاهی به مسئله جنگ پایان دهیم و به آنجاها کشیده نشویم که یک بار اقتصادی بزرگی به ما تحمیل شود. الآن باید انتخاب کنیم، اگر باز زمان را از دست بدهیم، دو سال، سه سال چهار سال دیگر مجبوریم این انتخاب جنگ درازمدت را از نظر برنامه ریزی (نه در شعار و سخنرانی) بپذیریم و الحمدلله سپاه پاسداران این را پذیرفته و برنامه ریزی کرده و برنامه هایش را هم به مسئولین ارائه داده و به یاری خداوند زیر بار مسئولیتش هم می ماند و عمل می کند و جنگ را هم ادامه می دهد.

ثانیاً، در رابطه با ادامه جنگ از نظر تاکتیک و شیوه های عمل متناسب با همین تغییر در مینا، مسائلی در جنگ اضافه کردیم. از نظر تاکتیک در جنگ دو نوع عملیات دیگر را به عملیات های قبلی اضافه کرده ایم: عملیات های "نفوذی" و "گشتی رزمی" را به عملیات های سابق که فقط عملیات های محدود و مهم بود، اضافه کردیم؛ البته، عملیات گسترده را

ص: ۲۹۸

۱-۱. سند شماره ۰۱۰۷۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد، جلد ۱، صص ۲۰ - ۱۹، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

هم در طرح ریزی های آینده داریم که تمام این حرکات در راستای حرکت استراتژی قبلی ماست، ولی پرداختن به عملیات گسترده را به عنوان تئوری، در حال طرح ریزی هستیم.»^(۱)

فرمانده کل سپاه پاسداران در ادامه بحث به تشریح انواع عملیات ها و اهداف آنها و تغییراتی که در ادامه کار جنگ و عملیات ها لازم است، پرداخت.^(۲)

۱

واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلای ۲ (سپاه پاسداران) جمع بندی فعالیت های دشمن در دوره ۱۹ آبان ۱۳۶۴ تا ۲۷ آبان ۱۳۶۴ را در منطقه تحت نظر این قرارگاه (منطقه فاو)، به این شرح اعلام کرد:

«تحکیم و ترمیم خطوط پدافندی؛ احداث و ترمیم جاده؛ فعالیت نخل کنی؛ تخریب شهر جهت بهره برداری از خاک آن و ایجاد خاکریز؛ اجرای آتش توپخانه به طور متناوب؛ ایجاد سنگر نگهدارنده مجهز به دوربین؛ فعالیت سنگر سازی؛ تردد زرهی؛ بهره گیری از توان بالایی از تجهیزات مهندسی و... از جمله اقدامات دشمن در این دوره می باشد.»

بنا بر این گزارش، در طول این دوره زمانی، دشمن هیچ گونه تردد ادوات مهندسی روی جاده تازه تأسیس واقع در پشت سیل بند ساحل غربی اروند نداشته است؛ احتمال داده می شود که تردد ادوات مهندسی عراق در امتداد جاده پشت سیل بند، روی جاده میان نخلستان - که آسفالت نیز می باشد - انجام می شود تا از دید نیروهای خودی پنهان باشد و به فعالیت مهندسی و حفاظت فیزیکی سرعت بخشد.

دشمن در طول این دوره، بیش از ۶۵۰ خودرو سبک، نیمه سنگین و سنگین استفاده کرده است. بنا بر این گزارش، فعالیت های هوایی دشمن در منطقه عمومی فاو، خور عبدالله و... بیشتر عکس برداری، شناسایی و شکستن دیوار صوتی بوده است.^(۳)

۲

هواپیماهای ارتش جمهوری اسلامی ایران صبح امروز یک محل تجمع نیرو و یک واحد صنعتی دشمن را بمباران کردند. همچنین، ادعای عراق درباره ساقط کردن یکی از جنگنده های ایرانی، تکذیب شد.

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، در اطلاعیه شماره ۲۲۹۳ خود اعلام کرد: «نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، با چند فروند از شکاری بمب افکن های خود، یک واحد صنعتی و یک محل تجمع نیروهای بعثی عراق را در استان میسان بمباران کردند. در این حمله - که خسارات سنگینی به دشمن وارد آمد - خلبانان ما سالم به پایگاه های خود مراجعت کردند.»^(۴)

ص: ۲۹۹

۱- ۲. سند شماره ۲۹۵۸۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد مرکزی، معاونت آموزشی، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۲- مشروح سخنان فرمانده کل سپاه در ضمیمه این گزارش درج شده است.

۳- ۳. سند شماره ۰۱۰۸۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، شماره ۸، ۳۰/۸/۱۳۶۴، گزیده اسناد جلد ۴، صص ۳۹ -

۳۴

۴- ۴. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

از سوی دیگر، ارتش عراق با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۶ ادعا کرد: «دو فروند هواپیمای دشمن اقدام به نفوذ به مرزهای بین المللی نمودند و هدف آنها مناطق غیرنظامی در منطقه میسان بود که مردان شجاع پدافند هوایی ما با آنها مقابله و در ساعت ۶:۳۷ صبح امروز توانستند یکی از آنها از نوع اف ۵ را سرنگون سازند که آتش گرفتن و سقوط آن در برابر واحدهای ما در داخل خاک دشمن در نزدیکی مرزهای بین المللی ما با دید غیرمسلح مشاهده شده است، درحالی که دومین هواپیما متواری گردیده است و دو هواپیمای مذکور نتوانستند به هدف هایشان برسند.» (۱)

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ درباره این ادعای عراق گفت: «پس از این عملیات موفقیت آمیز، خلبانان شجاع ما همگی سالم به پایگاه های خود مراجعت کردند و ادعای رژیم عراق مبنی بر سقوط یک فروند جنگنده ایران، کذب محض است.» (۲)

وی افزود: «برخلاف ادعای رژیم عراق که در اطلاعیه شماره ۲۰۲۵ خود مطرح کرده است که خلبانان ایرانی قصد داشتند مناطق مسکونی شهر سلیمانیه را بمباران کنند، خلبانان شجاع نیروی هوایی با قدرت تمام بر فراز اهداف از پیش تعیین شده در سی کیلومتری غرب سلیمانیه به پرواز درآمدند و دو واحد صنعتی - نظامی عراق را در این منطقه به طور دقیق، شدیداً بمباران و خسارات سنگینی به دشمن بعثی وارد کردند.» سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ توضیح داد: «درحالی که دیروز ایران رسماً اعلام کرد که خلبانان ایرانی دو واحد صنعتی - نظامی را در غرب سلیمانیه بمباران کردند، حکومت عراق با انتشار اطلاعیه ای مدعی شده است که حمله هوایی علیه کارخانه های جنوب سلیمانیه کذب محض است، زیرا هیچ گونه کارخانه ای در جنوب سلیمانیه وجود ندارد. لیکن حکومت عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۵ خود، دیگر ذکری از جنوب سلیمانیه به میان نیاورد و به دروغ مدعی شد خلبانان ایرانی برای بمباران مناطق مسکونی سلیمانیه تلاش کرده اند.»

وی تناقض گویی حکومت عراق را نشانه سنگین بودن ضربه واردشده، در روز شنبه دانست و ادعای دشمن مبنی بر گلوله باران اطراف شهر بصره و ناحیه شهابی به دست رزمندگان اسلام را رد کرد. (۳)

برخی رسانه ها از جمله خبرگزاری فرانسه و رادیو اسرائیل گزارش ها و اطلاعیه های ایران و عراق را در این باره نقل کرده اند. (۴)

۱

هواپیماهای عراقی صبح امروز به یک نفتکش و تأسیسات نفتی جزیره خارک و تأسیسات نفتی بندر گناوه حمله کردند. این حملات تلفات جانی نداشت و فقط نفتکش خسارت دید.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، نفتکش نوژی "گوستور" که چندی است در لنگرگاه خارک منتظر بارگیری است، ساعت ۶:۲۰ صبح امروز در قسمت جلو موتورخانه هدف یک بمب قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. این حمله تلفاتی نداشت و آتش آن مهار شد. (۵) نفتکش گوستور ۷۰ هزار تن نفت خام در خارک بارگیری کرده بود تا به جزیره سیری منتقل کند و خسارت واردشده به آن جزئی است. (۶)

ص: ۳۰۰

۱- ۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۴، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۶. مأخذ ۴.

۳- ۷. مأخذ ۴.

- ۴-۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۴، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۴؛ و
- مأخذ ۵، ص ۹، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۸/۱۳۶۴.
- ۵-۹. مأخذ ۵، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۴.
- ۶-۱۰. sredhar kapil kaut Tanker war Aspect of Iraq - Iran war (۱۹۸۰ - ۸۸) Delhi ABC pablishing .House ۱۹۸۷

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین از بوشهر گزارش داد: «ساعت ۸:۴۵ صبح امروز، یک هواپیمای میگ ۲۵ عراقی تأسیسات جزیره خارک را هدف قرار داد؛ بمب های این هواپیما در اطراف مخازن نفتی فرو افتادند که هیچ گونه تلفات جانی و خسارت مالی به بار نیاوردند.»^(۱)

این خبرگزاری در ادامه افزود که هم زمان با اعلام وضعیت قرمز در استان بوشهر، هواپیماهای عراقی با تجاوز به بندر گناوه، قصد حمله به تأسیسات نفتی "الفوز" را در این بندر داشتند که با مقابله آتش ضدهوایی رزمندگان، قبل از هر اقدامی متواری شدند. در ۳۰ روز گذشته، این بار سوم است که هواپیماهای عراقی به منطقه تأسیسات والفوز حمله می کنند.^(۲)

ارتش عراق درباره این حملات در اطلاعیه شماره ۲۰۲۶ خود اعلام کرد: «در ساعت ۵:۴۵ صبح امروز، هواپیماهای نیروی هوایی عظیم ما دست به حمله موفقیت آمیزی علیه یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران زدند و آن را به طور دقیق و مؤثر مورد اصابت قرار دادند و سالم به میهن بازگشتند.»^(۳)

در این اطلاعیه همچنین آمده است: «در ساعت ۸:۱۰ صبح امروز، عقاب های ما دست به حمله موفقیت آمیزی علیه جزیره خارک زدند و هدف های موردنظر را بمباران کردند و به آتش کشیدند و سپس سالم به میهن بازگشتند.»^(۴)

خبرگزاری فرانسه نیز از بغداد گزارش داد: «سخنگوی نظامی عراق اعلام کرد که نیروی هوایی عراق امروز دو حمله علیه جزیره خارک و یک هدف مهم دریایی در نزدیکی سواحل ایران انجام داد.»^(۵)

رادیو اسرائیل نیز در این باره گفت: «سرفرماندهی ارتش عراق اعلام کرد که هواپیماهای این کشور برای چهارمین بار در ماه های اخیر، تأسیسات نفتی جزیره خارک را بمباران و خسارت های سنگینی به آن وارد کردند. گزارش های قبلی حاکی از آن بود که صادرات نفت ایران بدون وقفه ادامه دارد. به گزارش منابع آگاه لندن، گرچه اسکله های بزرگ خارک نابود شده است، ولی اسکله های کوچک هنوز به کار ادامه می دهند.»^(۶)

رادیو بی بی سی نیز اعلام کرد: «نفتکش نوژی که با موشک هدف قرار گرفته است، همه سرنشینان آن سالم هستند و کشتی بعد از تعمیراتی خواهد توانست جزیره خارک را ترک کند.»^(۷)

۱

"طرح ایران برای کشیدن خط لوله ای جهت صدور نفت از محلی غیر از جزیره خارک" عنوان مقاله ای در شماره امروز نشریه وال استریت ژورنال است. در این مقاله آمده است: «ایران در نظر دارد با کشیدن یک خط لوله زمینی، نفت خام خود را از محلی غیر از ترمینال نفتی آسیب پذیر جزیره خارک در خلیج [فارس] صادر نماید.

هدف از انجام [دادن] این کار انتقال نفت به مسافتی حدود ۲۰۰ مایلی [۳۲۰ کیلومتری]

ص: ۳۰۱

۱- ۱۱. مأخذ ۵، ص ۳، بوشهر، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۱۲. همان.

۳- ۱۳. مأخذ ۵.

۴-۱۴. همان.

۵-۱۵. مأخذ ۵، ص ۴، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۶-۱۶. مأخذ ۸، ردیف اول، ص ۳، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۷-۱۷. واحد مرکزی خیر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو بی بی سی،
۲۸/۸/۱۳۶۴.

پایین ساحل خلیج فارس (تسهیلات بندری موقتی که دور از برد جنگنده های عراقی که از ماه اوت تاکنون خارک را مورد حمله قرار داده اند) می باشد. با اجرای این طرح - که چند هفته قبل، به تصویب دولت آیت الله خمینی رسید - ایران سومین کشور بزرگ تولیدکننده نفت است که صدور نفت خود از طریق خلیج فارس را کاهش می دهد. جنگ پنج ساله ایران و عراق این روند را تشدید کرده و اهمیت استراتژیک این آبراه را از بین برده است.

عراق و عربستان سعودی قبلاً خط لوله هایی احداث کرده اند که روزانه بیش از ۳ میلیون بشکه نفت را دور از خلیج فارس به کنار دریای مدیترانه و دریای سرخ انتقال می دهند.»

این نشریه به نقل از مجله مید چاپ لندن، افزوده است: «این پروژه به عنوان ارجحیت جنگی با جدیت دنبال می شود و ایران از ۱۱ کمپانی انگلیسی، ایتالیایی، آلمان غربی، ژاپنی و کره جنوبی دعوت کرده که پیشنهاد های خود را درباره ساختمان و تدارکات این پروژه ارائه دهند. با اجرای این پروژه، روزانه ۵/۱ میلیون بشکه نفت از گوس که ایستگاه پمپی تأمین کننده نفت مورد نیاز خارک است، به بنادر بوشهر و عسلویه در جنوب خارک انتقال داده می شود. نفتکش ها می توانند با استفاده از ترمینال های موقت که به اسکله های شناور معروف اند و می توان سریع آنها را نصب کرد و از خطر حمله هوایی نیز تا حدی مصون هستند، از این بنادر بارگیری کنند.

ایران از کمپانی های پیشنهاددهنده می خواهد مرحله اول را که به بوشهر مربوط می شود تا اواسط سال آتی تکمیل کند. سرعت کار در این مورد حائز اهمیت است، زیرا ۹۰ درصد از درآمد خارجی ایران متکی به نفت است. یکی از منابع صنعت نفت ایران در یک مصاحبه تلفنی گفت: حملات عراق می تواند سرانجام صادرات نفت از جزیره خارک را متوقف سازد. وی افزود: اگر حتی چنین چیزی اتفاق نیفتد، ایران از ظرفیت صادراتی اضافی این خط لوله در جهت تسخیر مجدد بازار نفت - که در ماه های اخیر عربستان و عراق آن را در اختیار گرفته اند - بهره می جوید.

این منبع اعلام کرد: با وجودی که ۶۰ حمله بزرگ به خارک انجام شده، ایران همچنان از دو لنگرگاه باقیمانده نفت صادر می کند، ۱۲ لنگرگاه از کار افتاده اند. از آنجایی که ظرفیت ترمینال خارک معادل ۶ میلیون بشکه در روز می باشد، ایران به راحتی می تواند با وجود خسارات وارده همانند گذشته حدود ۵/۱ میلیون بشکه در روز نفت صادر نماید.

وی در ادامه افزود: ایران اطمینان دارد تا تکمیل خط لوله جدید، می تواند میزان صادرات نفت خود را در سطح فعلی حفظ کند.»(۱)

۱

خبرگزاری جمهوری اسلامی در بررسی رسانه های خارجی درباره پیش بینی عملیات آتی ایران و میزان هشیاری عراق، چنین گزارش داده است: «راديو بين المللى میدی آن متعلق به رژیم مراکش، در آخرین بخش خبری امروز خود اعلام کرد: هم اکنون جوی از هشیاری و احتیاط بر

ص: ۳۰۲

نیروهای عراق نسبت به حمله گسترده ای که ممکن است نیروهای ایران آغاز کنند، حاکم می باشد. این رادیو افزود: این جو به دنبال تمرکز نیروهای ایران در محورهای مختلف جبهه و بمباران دو هدف صنعتی عراق در شهر میسان توسط جنگنده های ایران به وجود آمده است. (۱)

خبرگزاری رویتر نیز از بغداد گزارش داد: عراق چشم انتظار تهاجمی عمده از سوی ایران است و دست به تجهیز و تقویت نیروهای خود در منطقه میسان زده و دیدار روزنامه نگاران از این جبهه نیز ممنوع شده است. (۲)

۱

فرماندهی کل سپاه پاسداران امروز دستورالعمل اصلاحی و تکمیلی نیروهای اعزامی به جبهه ها در قالب کاروان های راهیان کربلا را به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، قرارگاه حمزه سید الشهداء(ع) و مناطق پنج گانه سپاه پاسداران ابلاغ کرد. در این دستورالعمل به سیاست های اجرایی در حرکت کاروان های کربلا؛ زمان بندی حرکت؛ اقدامات و شیوه های تبلیغی؛ فراخوانی و ثبت نام؛ سازماندهی در گردان های احتیاط؛ تاریخ اعزام نیرو؛ دستورالعمل توجیهی واحدهای بسیج و مراکز پذیرش رده های مقاومت؛ دستورالعمل تدارکات (تغذیه، تجهیزات انفرادی، ترابری) و نیز دستورالعمل بهداری و... پرداخته شده است. (۳)

از سوی دیگر، گروهی از اسیران ایرانی که از اسارت حکومت بعثی عراق آزاد شده اند، در اطلاعیه ای ضمن اعلام آمادگی کامل خویش برای حضور مجدد در جبهه های نبرد نور با ظلمت و پشتیبانی کامل از کاروان راهیان کربلا، از همه اقشار مردم دعوت کردند تا همچون گذشته ضمن پیروی از فرامین و رهنمودهای فرمانده کل قوا امام خمینی، مبنی بر اصلی بودن مسئله جنگ، با حضور در جبهه های نبرد، پشتیبانی از فرزندان ایثارگر و رزمندگان خویشتن را ادامه دهند. (۴)

۲

امروز در مناطق کردنشین یکی از پایگاه های خودی با حمله گروه کومه له سقوط کرد و در یکی از روستاهای کامیاران درگیری رخ داد. همچنین چندتن از افراد ضدانقلاب دستگیر یا تسلیم شدند.

۱. گروه کومه له امروز به پایگاه گل چیدر مریوان حمله کرد. در این حمله که ۲۰۰ تن از عناصر کومه له شرکت داشتند، بعد از حدود یک ساعت درگیری، پایگاه گل چیدر سقوط کرد. در این درگیری، ۴ تن از مدافعان پایگاه شهید، ۴ تن مجروح و ۶ تن به اسارت گرفته شدند. فرمانده این پایگاه نیز که مجروح شده بود، به دست عناصر کومه له اعدام شد. (۵) ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان تعداد رزمندگان اسیر امروز در منطقه مریوان را ۱۱ تن اعلام کرده است. (۶)

۲. رادیو بی بی سی درباره حمله امروز کومه له گزارش داد: «کومه له، گروه کمونیستی کردستان، می گوید که چریک هایش امروز در کردستان به پایگاهی دولتی در روستای گل چیدر

ص: ۳۰۳

۱- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۵، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۴، الجزیره - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۶.

۳-۲۱. سند شماره ۹۶۳۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۷/۸/۱۳۶۴، صص ۸-۱.

۴-۲۲. مأخذ ۴، ص ۱۸.

۵-۲۳. سند شماره ۲۰۰۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۱، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۲؛ و - مأخذ ۲۰، صص ۲۲ و ۲۳.

۶-۲۴. سند شماره ۴۲۵۴۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه پاسداران ناحیه کردستان، ب - تعاون به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ب - تعاون، ۳/۹/۱۳۶۴.

واقع در جاده سنندج - میوان، حمله کردند و آنجا را به تصرف در آوردند. برطبق گزارشی که از دفتر کومه له در پاریس انتشار یافته، این حمله بیش از یک ساعت به طول انجامید و ضمن آن ۱۶ تن از مأموران امنیتی، از جمله فرمانده پایگاه دستگیر شدند.» (۱)

۲. نیروهای خودی امروز در یکی از روستاهای کامیاران با عناصر ضدانقلاب درگیر شدند که با فرار این عناصر، درگیری خاتمه یافت. (۲)

۳. بر اثر انفجار مین در محل تأمین بناوه در منطقه سردشت، یک نیروی خودی شهید شد. (۳) در جاده آلان - قلعه رش نیز یک خودرو شخصی به مین ضدانقلاب برخورد که تلفات جانی نداشت. (۴)

از سوی دیگر، با تلاش نیروهای اطلاعاتی جمهوری اسلامی، مسئول تشکیلات شهری حزب دمکرات در نقده و چند نفر دیگر دستگیر شدند. (۵)

همچنین یکی از اعضای کومه له اهل سنندج که چهار سال در این گروه فعالیت داشت و ۲ نفر از افراد حزب دمکرات که یکی از آنها شش سال در این حزب فعالیت داشتند، تسلیم اداره اطلاعات شهرستان پیرانشهر شدند. (۶) نیز مسئول تشکیلات سیاسی حزب دمکرات در منطقه بوکان (ابوبکر غفوری)، خود را به سپاه پاسداران بوکان معرفی کرد (۷) و ۲ نفر از چته های حزب دمکرات در تکاب تسلیم رزمندگان اسلام شدند. (۸)

۱

آقای هاشمی رفسنجانی در مصاحبه با نشریه العالم به مسائل مهم جنگ، دنیا و کشور پرداخت؛ از جمله: مسائل خلیج فارس؛ حملات عراق به خاک؛ بستن تنگه هرمز؛ روابط ایران با کشورهای حوزه خلیج فارس؛ تغییر مواضع شوروی؛ اروپای غربی؛ تحولات منطقه عربی و اسلامی؛ اوضاع فلسطین؛ لبنان؛ نظام اقتصادی کشور و نیز دولت مهندس موسوی. روزنامه اطلاعات این مصاحبه را به نقل از نشریه العالم در شماره امروز خود درج کرده است که با اندکی تلخیص به این شرح است:

«العالم در مقدمه گزارش خود چنین آورده است: حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام خمینی در شورای عالی دفاع و نایب رئیس مجلس خبرگان است... عده ای او را پس از امام خمینی مرد شماره یک جریان های متعدد درون میدان سیاسی - مذهبی در ایران می شناسند و برخی دیگر او را با مواضعی که می گیرد به کسی تشبیه می کنند که عصا را از وسط گرفته است.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نخستین کسی بود که درباره فلسطین به نگارش و ترجمه پرداخت و به سبب نگارش کتاب مشهوری (۹) در مورد این مسئله اساسی اسلام، به زندان افتاد. وی مرد

ص: ۳۰۴

۱ - ۲۵. واحد مرکزی خیر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۲۹، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲ - ۲۶. مأخذ ۲۰، ص ۲۳.

۳ - ۲۷. سند شماره ۱۴۸۶۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سپاه - دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، رویدادها و تحلیل، شماره ۱۴،

۴۰ ص ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۴-۲۸. مأخذ ۲۳، ردیف اول، ص ۳.

۵-۲۹. همان.

۶-۳۰. سند شماره ۲۰۰۱۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۰، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

۷-۳۱. مأخذ ۴.

۸-۳۲. مأخذ ۲۰، ص ۲۵.

۹- نام این کتاب سرگذشت فلسطین یا کارنامه سیاه استعمار است.

زندان ها و حوزه ها و فعالیت هاست. چراکه از شهری به شهر دیگر و از کانون حزبی به کانونی دیگر و از حوزه ای به حوزه دیگری رفت بدون اینکه در محوری یا نزد گروهی درجا بزند و به دلیل همین جنب و جوش است که در اوایل پیروزی انقلاب اسلامی چندین بار مورد سوء قصد قرار گرفت.

العالم: جناب حجت الاسلام هاشمی، شما به عنوان نماینده امام خمینی در شورای عالی دفاع و سخنگوی رسمی این شورا، توجه اخیر عراق به جزیره خارک را چگونه تحلیل می کنید و مقدار تأثیری که حمله های هوایی عراق بر صادرات نفت ایران دارد چه اندازه ای است و آیا این عمل به بستن تنگه هرمز منجر خواهد شد و اثرات این امر بر اوضاع منطقه چگونه است؟

آقای هاشمی: ... در واقع، هدف از تحرک اخیر و آفریدن تشنج تازه، در چارچوب عمل برای نجات صدام است، زیرا آنها فکر می کنند چنانچه ما را از نظر اقتصادی تضعیف کنند نخواهیم توانست به جنگ ادامه بدهیم و واضح است وقتی ما در اوضاع طبیعی بر منبع نفت تکیه می کنیم آنها نیز تلاش می کنند صدور نفت ما را قطع کنند. ما با مشاهده سلاح و تبلیغاتی که به کار می برند و نیز موضع گیری هایی که برخی کشورهای منطقه می کنند به این نتیجه می رسیم که عراق به تنهایی دست به این کار نمی زند، بلکه برنامه های متعددی وجود دارد که پشت پرده طرح ریزی و بر آن توافق شده است و مأموریت و نقش عراق نیز در آن معین شده و اکنون فقط دستورات را اجرا می کنند... اما اینکه تأثیر این عمل بر صدور نفت ما تا چه اندازه است، شاید صدور نفت را یکی دو روز متوقف کند یا حداکثر در برخی موارد از مقدار آن بکاهد؛ اما ما معتقدیم که این عمل به چند علت به قطع کلی صدور نفت منجر نخواهد شد:

نخست، برای اینکه امکانات متعدد و شیوه های آماده ای در دست داریم که می توانیم نفت را به واسطه آن از همین جزیره خارک صادر کنیم که بسیاری از این راه ها به دور از خطرند.

دوم، در داخل جزیره خارک علاوه بر تجهیزات دفاعی، راه های متعددی برای صدور نفت داریم و با وسعت زیاد جزیره بعید است که صدور نفت کاملاً قطع شود.

سوم، ما می توانیم ترمینال های نفت را از مناطق استخراج و ذخیره، به سوی شرق خلیج فارس امتداد بدهیم و حتی می توانیم این لوله ها را تا تنگه هرمز و آن طرف دریای عمان برسانیم؛ البته، این کار به وقت نیاز دارد.

می توانیم بگوییم حتی اگر این بمباران ها ادامه پیدا کند باز هم به قطع کلی صدور نفت ما منجر نخواهد شد. بنابراین، احتمال بستن تنگه هرمز در اوضاع فعلی بعید است، زیرا ما گفته ایم اگر نتوانیم از خلیج فارس استفاده کنیم آن را به روی دیگران هم می بندیم. [...] باید بگوییم سیاست ما در رابطه با امنیت خلیج فارس و تنگه هرمز در واقع ارتباط مستقیمی با مقدار استفاده ما از آن دو دارد و منطقی ما هم بر این پایه استوار است که مادامی که عراق از خلیج فارس به طور غیرمستقیم و توسط کشورهایی مانند کویت و عربستان سعودی - که از نظر مالی و لجستیکی و تبلیغاتی به

آن کمک می کنند - استفاده می کند، اگر قرار باشد ما از آن محروم شویم، پاسخ عادلانه این کار محروم کردن عراق توسط ماست و این جز با محروم کردن کسانی که به عراق کمک می کنند، میسر نمی شود. [...]

تصویر

هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا، در مصاحبه با *العالم*: تا متجاوز را طبق قوانین اسلامی محاکمه نکنیم، از پای نخواهیم نشست.

بازرسی یا بازداشت کشتی ها و پاسخ همانند ما در مسئله نفتکش ها و امثال آن درست همان اندازه ای است که از طرف مقابل بر ما وارد می شود، اما اگر کار به جایی برسد که راه کمک های ما به کلی قطع شود، ما نیز راه کمک های آنها را به کلی قطع خواهیم کرد. [...]

ما حساب چنین روزهایی را کرده بودیم و می دانستیم مادامی که تصمیم گرفته ایم جنگ را تا پیروزی نهایی ادامه دهیم و تا جایی که [جلو] ضرر و زیانی که به ما رسیده، نگیریم و متجاوز را طبق قوانین اسلامی محاکمه نکنیم، از پای نخواهیم نشست، لذا انتظار چنین مرحله مهمی را داشتیم و خود را برای روزی که به کلی بی نفت زندگی کنیم آماده کرده ایم و برنامه ای نیز برای آن روز تدارک دیده ایم. [...]

البته، این برنامه به عنوان ریاضت روحی و روانی برای ما خواهد بود و به موقع به اجرا درخواهد آمد. مثلاً بسیاری از نیروی انسانی ما که اکنون در زمینه های اقتصادی و صنعتی مشغول هستند، ممکن است در آن هنگام به طور موقت به زمینه نظامی کشیده شوند. همچنین، بسیاری از صنایع ما که اکنون نقش رفاه عمومی را دارند به برنامه های نظامی ما وارد شوند. ما همه با هم، با امکاناتی قوی و گسترده که در دسترس داریم به جنگی مردمی وارد خواهیم شد که پشتیبان آن میلیون ها انسان آموزش دیده و بسیج شده برای ایثار و فداکاری خواهد بود. طبیعی است که ما به یک جنگ مردمی همه جانبه وارد خواهیم شد. [...]

هرچند ما سعی می کنیم خود، شرایط آن مقطع را به وجود نیاوریم، اما چنانچه به وجود آمد، از آن استقبال خواهیم کرد. اما در رابطه با رفت و آمد کشتی ها و آب های خلیج فارس ما برنامه های جایگزینی تدارک دیده ایم که به ما امکان می دهد آب ها را در اختیار داشته باشیم و آنها را کلاً از دریا محروم کنیم.

العالم: آیا درست است که ایران روابط خود با کشورهای منطقه به ویژه کشورهای عرب خلیج [فارس] [را] براساس موضع آنها در برابر جنگ برنامه ریزی می کند؟ اگر این گفته درست

ص: ۳۰۶

باشد، پس روابط حسنه ای که شما می خواهید با آنها برقرار کنید چه وقت به اجرا درخواهد آمد و باوجود بحران فعلی چگونه می توانید به کشورهای خلیج [فارس] اطمینان بدهید و آنها را به دوستی متقابل وادارید؟

آقای هاشمی: درواقع سیاست ما برپایه همکاری با این کشورها استوار است. مسلماً کشورهای حوزه جنوبی خلیج فارس به طبیعت خود نمی توانند دشمن باشند یا آنکه بخواهند دیدگاه های خود را بر کشورهای دیگر تحمیل کنند. چیزی که هست این کشورها فقط می خواهند به بقا و وضع موجود خود، بدون مزاحمت ادامه بدهند. ما دراین زمینه آماده ایم با آنها همکاری کنیم، اما سیاست خارجی ما همواره توسط سیاست های استکبار مورد طعن و تحریف قرار می گیرد. نیروهای استکبار کشورهای مزبور را به دام جنگ کشانده اند و حمایت و درگیر شدن این کشورها در جنگ مسلماً بی پاسخ نخواهد ماند. اما علی رغم این، ما هنوز هم آرامش اعصاب خود را از دست نداده ایم و با آنها به شیوه مسامحه و نادیده گرفتن لغزش ها روبه رو شده ایم. [...] اینها هنوز هم فکر می کنند چون صدام وابسته است، پس می تواند ماندگار شود. بر همین مبناست که ما می بینیم آنها در شعله ور شدن آتش مشارکت می کنند. [...]

العالم: جهان امروز شاهد تحولات بسیاری در زمینه معادلات موجود در منطقه عربی و اسلامی از جمله ایران است و به نظر می رسد کشورهایی مانند شوروی و اروپای غربی به طور کلی و اخیراً فرانسه در موضع خود درقبال شما تغییری خواهند داد. به نظر شما انگیزه این تغییر موضع چیست و این تحولات عملاً به کجا رسیده است و در معادلات آینده منطقه چه آثاری خواهد داشت؟

آقای هاشمی: شما می گوید احتمال دارد کشورهای بزرگ در موضع خود درقبال جمهوری اسلامی تجدیدنظر کنند. من می گویم در این باب اشاره هایی هست، اما به نظر من هنوز زود است قضاوت شود. با استناد به اظهارات ظاهری آنها، می توان گفت آنها نتیجه گرفته اند که حساب های سابقشان اشتباه بوده است، زیرا تا چند وقت پیش تصور می کردند که جمهوری اسلامی با نظام فعلی نمی تواند به زندگی ادامه بدهد و دربرابر مشکلات اقتصادی، نظامی و فرهنگی جامعه از پای درخواهد آمد. آنها برای جایگزین کردن نظام دلخواهشان آماده می شدند و طبیعتاً دراین راستا کوشش می کردند هرچه زودتر نظام حاکم را ساقط کنند. در این کار، هرکدام از آنها شیوه و ابزار بخصوص خود را داشتند، اما مقاومت دلیرانه و اقتداری که ملت ما دربرابر جهانیان دارد، احتمالاً آنها را وادار کرده یا لاقلاً به شک انداخته است که معادلات سابق آنها اشتباه بوده است. [...]

از سوی دیگر، با تحکیم انقلاب اسلامی، آنها ابزارآلات و جاسوس و نوکرهای خود را در داخل کشور از دست داده اند و سازماندهی شان متلاشی گردید و برای همین است که قدرت ارزیابی دقیق و تصور صحیح را از دست داده اند. [...]

اما اگر بگوییم آنها درک تازه ای یافته اند یا اینکه به نتایج جدیدی رسیده اند، در چنین حالتی ما با این امر جدی تر رفتار خواهیم کرد، لیکن هنوز برای من روشن نشده است که آنها به نتایج تازه ای دست یافته باشند یا اینکه بخواهند خود را با اوضاع فعلی منطبق نمایند. [...]

زمانی که اینها حقیقت را دریابند و بدانند که جمهوری اسلامی نیرویی پایدار است و باید به اسلام به عنوان قدرتی در جهان نگاه کنند، در آن موقع، قطب بندی کنونی جهان و همان که جهان را به دو قطب تقسیم نموده است از بین خواهد رفت و جهان برای قدرت سوم حساب هایی باز خواهد کرد. زیرا این قدرت با جناح عدم تعهد یا دیگری که ضمانت بقا ندارد و همواره مورد تهدید نیروهای بزرگ واقع شده و از انجام نقش خود بازمانده است، مختلف و متمایز خواهد بود. این جناح سوم که با نیروی مردمی اسلامی مستقل برپا شده است و به جهان بینی اسلامی تکیه می کند و محور آن جمهوری اسلامی است، امروزه با تمام نیرو در این جهان مطرح است. طبیعی است که این امر یک بار بسیار گران برای هر دو ابرقدرت شرق و غرب شده باشد. [...] و این نیروی جدید مشروعیت آنها را به زیر سؤال کشیده است و جهان به این ابرقدرت ها به دید دشمنی می نگرد که فاقد جهان بینی صحیح است. ابرقدرت ها طعم این نیرو را چشیده اند و ممکن است ناگزیر به واقعیت تن در دهند، اما در حال، عقب نشینی آنها به این آسانی نخواهد بود. من معتقدم که باید آماده باشیم برای مدتی طولانی خود را حفظ کنیم و حتی در آن زمان که قدم خود را راسخ تر می کنیم فصل جدیدی از رویارویی خواهیم داشت و مواضع را توسط جهان بینی خود فتح خواهیم کرد. [...]

العالم: جناب عالی شخصاً رابطه تاریخی ویژه ای با مسئله فلسطین و فلسطینیان دارید. آیا صحت دارد که این رابطه ویژه باعث گردید تا رابطه دولت اسلامی با "سازمان آزادی بخش فلسطین" به رغم اختلافات بسیاری که وجود دارد، همچنان ادامه یابد. از سویی، چرا ایران برای حل این اختلافات و دستیابی به خطوط مشترکی به سود فلسطین به مذاکره با رهبری این سازمان نمی پردازد؟

آقای هاشمی: در رابطه با آنچه که مربوط به مسئله فلسطین و سازمان آزادی بخش فلسطین است مایلیم بگوییم: بله، من شخصاً از موقعی که وارد میدان سیاست و مبارزه شدم مسئله فلسطین برایم اهمیت ویژه ای یافت؛ حتی مسئله محوری در مبارزات شد. [...] و تا هنگامی که فلسطین غصب شده باشد و دارای چنین وضعیتی باشد، مسلمانان تا ابد در حالتی از ضعف شخصیت و احساس ناکامی باقی خواهند ماند. این حق طبیعی و حتمی ملت فلسطین است که در سرزمین خود باشند و کسانی که بخواهند با این ملت زندگی کنند باید از فلسطین اجازه بگیرند و رضایتش را جلب کنند... از سوی دیگر، معتقدم که سازمان آزادی بخش فلسطین

نقش بارزی را در گذشته در راه مبارزه داشته است و نقش تاریخی خوبی در مبارزات منطقه ایفا کرده است و جایز نیست از آن غفلت و یا چشم پوشی شود. [...] هنوز بسیاری از کادرهای ممتاز در صفوف این سازمان وجود دارند و من با تصفیه این سازمان موافق نیستم، بلکه ضروری می بینم که تلاش گردد تا از خط انحرافی خارج شوند. به عقیده من، یک اشتباه اساسی وجود دارد که دو سه سال اخیر میان مسئولان فلسطینی بروز کرده است که به علت اینکه حسب الظاهر نسبت به نظریه امکان دستیابی به حقیقت از طریق جنگ و مبارزات مسلحانه جدی، دچار یأس شده اند، شرط بندی بر خط سازش را آغاز کرده اند. آنان تصور می کنند دستیابی به حقوقشان یا بخشی از آن، از طریق بعضی کشورهای عربی امکان پذیر است. این طور پیداست که این رهبران نسبت به حقیقت آنچه که در اعماق وجود کسانی که بر آنها شرط بندی می کنند واقف نیستند، زیرا با یک محاسبه ساده و سطحی می توان نتیجه گرفت که این شرط بندی هیچ نتیجه ای را به همراه ندارد. [...]

اما اینکه چرا ما برای بازگرداندن اینان به راه صحیح اقدام نمی کنیم، باید بگوییم که اولاً ما چنین تلاشی را مبذول می داریم ولیکن یکی از مشکلات ما این است که مشغول مسئله جنگ هستیم و خصوصاً اینان در این مسئله بی طرف نمانده اند، بلکه معمولاً به عراق می روند و اظهار دوستی می کنند. درواقع، آقای عرفات و دوستانش از آغاز جنگ به ایران رفت و آمد داشتند و اغلب پیشنهادهایشان به سود حزب بعث بود. [...] درمجموع، می بینید که آنان در کنار جبهه سازش قرار دارند که هم اکنون عراق و اردن و مصر محور آن را تشکیل می دهند، به طوری که همکاری فزاینده ای درحال حاضر با این محور صورت می پذیرد. لذا آسان نیست که ما از سوی خود، دست به اصلاح امور با آنان بزنیم، بلکه اگر آنان عملاً خواستار اصلاح وضعیت هستند، باید به طور کلی مواضع خود را تغییر دهند و از این محور خارج شوند و در رابطه با مسئله فلسطین موضع غیرسازشکارانه ای اتخاذ کنند و روابط خود را با ارتجاع عرب قطع نموده و با کشورهای عربی پایدار، بیش از دیگر کشورها همکاری کنند. البته ما نمی گوییم که آنان باید با اکثریت جهان عرب که هم اکنون خط سازش را دنبال می کنند دشمنی کرده و خطوط ارتباطی را قطع کنند، بلکه به عقیده ما این کشورها مجبورند به آنان کمک کنند. [...]

به اعتقاد من [یاسر عرفات و دوستانش]، در نتیجه فشارها و رنج های بسیار سخت، راهی را برگزیده اند که اشتباه می باشد و گمان می کنند از طریق گفت و گو و مثلاً به رسمیت شناخته شدن آنان از سوی امریکا، می توانند مسئله فلسطین را حل کنند. ما می گوییم اگر آنان واقعاً مواضع تحلیل های گذشته خود را قبول دارند، مبنی بر اینکه ایالات متحده، اسرائیل را ایالتی وابسته به خود می داند و منافع حیاتی امریکا مرتبط به وجود اسرائیل است، در این صورت جایز نیست

تصور کنیم که لبخند ریگان و یا کیسینجر بتواند مسئله فلسطین را به این سهولت و سادگی حل کند. به طور قطع، در چنین سازشی امریکاییان بیش از فلسطینیان سود خواهند برد. همان طور که شاهد وضعیت مصر در پنج شش سال گذشته بوده ایم. [...]

العالم: آینده اوضاع لبنان را چگونه می بینید و در مورد درگیری های مدام میان احزاب دست چپی و ملی از یک سو و نیرو و جریان های اسلامی از سویی دیگر، نظرتان چیست؟

آقای هاشمی: درخصوص لبنان من نسبتاً نگران هستم، زیرا از مشکلات بسیاری رنج می برد. مشکلات آن چند علت دارد: نخست، به علت چشمداشت ابرقدرت ها به این کشور است که اینها به آسانی دست از لبنان برندخواهند داشت و دوم، به دلیل مجاورت با اسرائیل است که همواره کانون خطر را تشکیل داده است. سوم، به دلیل وجود گروه های متعدد حزبی در داخل لبنان است که این گروه ها دارای جهان بینی ها و خط مشی و وابستگی و روابط متضاد و مختلف با یکدیگر هستند. به ویژه که بیشتر این گروه ها دارای نیروهای شبه نظامی بوده و به دنبال منافع خود و همدستان خود هستند. [...] عموماً لبنان به میدانی برای ستیز میان نیروهای مختلف جهان تبدیل شده است و طبعاً در این میان، ملت لبنان است که رنج ها را بر دوش می کشد و به علت عدم وجود امنیت و جنگ مردمی درازمدت، انسان نمی تواند امیدی به استقرار آرامش و بهبود عمومی اوضاع در آن بیابد. اما درمقابل، یک نکته مثبت نیز وجود دارد که می توان به آن چشم امید داشت و همانا اکثریت مسلمان ملت لبنان است که اکنون آگاه و سیاست دان شده است. این نقطه روشن این نوید را می دهد که چنانچه اکثریت طرف های موجود به این نتیجه برسند که باید حاکمیت برقرار شود، آن موقع امنیت خوبی خواهند داشت، زیرا حکومت به اکثریت خواهد رسید یعنی به ملت مسلمانی که برای ایجاد لبنان بیدار که در خود مایه لبنان آزاد را نگه می دارد، تلاش می کند. [...]

به نظر من، راهی برای نجات لبنان بجز تکیه و اعتماد به اکثریت وجود ندارد، چراکه بازگشت به تقسیمات گذشته که پست ها میان مسیحیان و اهل تسنن و شیعه ها تقسیم می شد، اکنون قابل قبول نیست و نمی توان به آن بازگشت، نه مردم آن را می پذیرند و نه سودمند است و نه قابل اجرا؛ مسیحیان که سابق براین زمام امور را در دست داشتند، اکنون در اقلیت به سر می برند و طبیعی است که زمانی قدرت را به دست داشتند و اکنون به آسانی تسلیم حکومت مسلمانان نخواهند شد و این یکی از عوامل ادامه بحران در لبنان است. چپی ها در لبنان می توانند با مسلمانان هماهنگی خوبی داشته باشند و این بر می گردد به شعارهایی که معمولاً می دهند؛ چراکه اسلام برای حمایت از محرومین آمده است و بایستی این ویژگی اسلامی به خصوص در لبنان به کار بسته شود. اگر مسلمانان آن سامان به این ویژگی که دفاع از ستم دیدگان و محرومان است، اولویت بدهند و از جریان های منحرفی که اسلام را حامی

و مدافع سرمایه دار جلوه می دهند، جلوگیری کنند، سلاح چپی ها خودبه خود از دستشان گرفته می شود و زیر پایشان خالی می شود و شعار هایی که می دهند در میان ملت تهی و بی تأثیر خواهد بود.

العالم: گفته می شود موضع شما به عنوان رئیس مجلس شورای اسلامی در زمینه اقتصاد و آینده نظام اقتصادی کشور، یک نقش ویژه خواهد بود، اما همه می پرسند این مسئله چه از نظر مجلس و چه از نظر پیاده شدن آن در جامعه به کجا رسیده است و مسائل مورد اختلاف دیگری مانند بازرگانی خارجی و زمین چه سرانجامی یافته است؟

آقای هاشمی: نخست باید بگویم در مورد نقش ویژه من، آن طوری نیست که شما گفتید. نقش من بی تأثیر نیست، اما نقش تعیین کننده هم نیست. زیرا مجلس و شورای نگهبان و دولت و ریاست جمهوری و دیگر مراکز مهم مانند شورای عالی قضایی و غیره همه می توانند با هم کار کنند. ما در همین شرایط کنونی به بازسازی اقتصاد پرداختیم و در این راه گام های مؤثری برداشتیم و نتایج خوبی هم گرفتیم، اما مسلماً به همه اهداف خود نرسیده ایم. میان علمای اسلام کشور ما، در رابطه با اقتصاد دیدگاه های مختلفی وجود دارد و این امر نسبتاً از سرعت عمل ما می کاهد، اما اگر فضای باز و آزاد حاکم بر نظام علوم دینی را در نظر بیاوریم، می بینیم که با وجود محیط طبیعی و عدم محدودیت این نوع دروس، مسلماً دیدگاه های گوناگونی پیدا می شود و ما با در نظر گرفتن واجب شرعی خود ناگزیریم وضع را بپذیریم، اما در نهایت این اختلاف نظرها باید یک روزی حل شود و راه حل آن نیز در دست است؛ مثلاً شورای نگهبان در مورد مسائل اساسی اقتصاد حق دارد رد (وتو) کند. در مورد لوایحی که در پرستستان مطرح نمودید، همان طور که خودتان شاهد هستید، مجلس شورا آن را تصویب کرده است و تاکنون در شورای نگهبان معلق مانده است. این نوع اختلاف ها در همه دنیا و همه نظام ها وجود دارد. [...]

عموماً باید گفت: در طول تاریخ جهان اسلام، هر جا که باب اجتهاد باز بوده، اختلاف هایی به این شکل نیز وجود داشته است و گشودن گره آن با کمی پس و پیش ممکن بوده است، علی رغم کندی عمل، اما حل آن حساب شده و عمیق است. [...] برای مثال، موضوعاتی مانند بازرگانی خارجی و زمین و مسائلی از این قبیل به بحث و بررسی و مقصداری تجربه نیاز دارد، چراکه بخشی از آن "موضوع" به حساب می آید و نه "حکم" و بر ماست که مشخص کنیم کدام راه برای رسیدن به هدف صحیح است و انتخاب هر کدام از راه ها چه نتایج عملی در بر خواهد داشت، زیرا احکام اسلام و کلیات آن قابل بررسی است و فقط برخی اختلاف ها گاهی در "موضوع" و گاهی از استنباط "حکم" به وجود می آید، اما می توان گفت: توجه عمومی ما به یافتن و اجرا کردن احکام اسلام است و روزه روز اوضاع بهتر از گذشته می شود.

العالم: آیا به نظر شما مسئله انتخاب نخست وزیر در چارچوب یافتن راه حل مسائل مورد

اختلاف دیگر، حل خواهد شد و اگر چنین نیست پس مسئله اختلاف شدید موجود، چه در مجلس و چه در مراکز سیاسی دیگر در رابطه با این مسئله، را چگونه تحلیل می کنید و دست آخر ارزیابی شما از دولت میرحسین موسوی چیست و کاندیدای موردعلاقه شما برای پست نخست وزیری چه کسی است؟

آقای هاشمی: مسئله انتخاب نخست وزیر الحمدلله حل شد و پیش از رسیدن به مجلس تصمیم گرفته شد و در همین روزها به مجلس ارائه می گردد [این مصاحبه قبل از تأیید دولت موسوی از جانب مجلس به عمل آمده است]. به نظر من برای تعیین این انتخاب در مجلس اکثریت وجود دارد، به خصوص که امام موضع خود را اعلام داشت و مجلس و ریاست جمهوری با اینکه امام آنها را در انتخاب آزاد گذاشته است، اما مایل نیستند موضعی برخلاف موضع ایشان اتخاذ نمایند، زیرا از گذشته ما به اطاعت از امام معتقد شده ایم و این اطاعت همواره برای ما مفید واقع شده است و معتقد هستیم که دیدگاه وی همیشه کلیدی برای روشنایی راه و حل اختلاف ما بوده است. در مورد دولت مهندس موسوی، سابق بر این نیز گفته بودم که حکومت وی در سایه اوضاعی که داشتیم حکومت خوب و موفقی بوده است؛ به ویژه که اگر ما مسئله جنگ و موضع گیری دشمنان اسلام در برابر خود را در نظر داشته باشیم، می توان گفت عمل دولت نتیجه قابل قبول و خوبی داشته است. دولت در رویارویی مشکلات تلاش بسیاری نموده و کسی نمی تواند بگوید اگر فلان کس رئیس دولت بود یا اینکه فلان برنامه را پیاده می کرد وضع از حالا بهتر بود. [...]

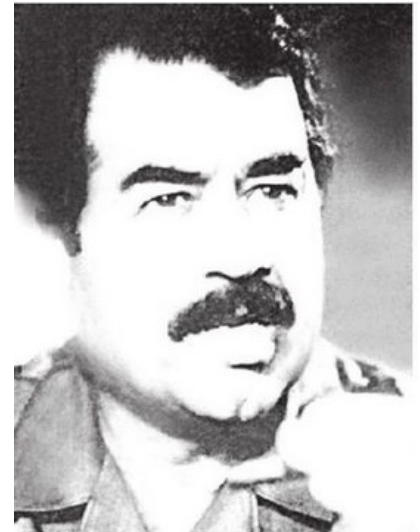
در سایه اوضاع فعلی، من جز میرحسین موسوی کسی را به عنوان الگوی مطلوب نمی شناسم و اوضاع جامعه کنونی ما هم یارای تغییر نخست وزیر را ندارد، چراکه ما در حالت جنگ به سر می بریم و تغییر دولت، ناگزیر در دوره انتقالی بر اوضاع ما تأثیر می گذارد و شاید هم اشکال برای ما به وجود بیاورد و در این مقطع چنین ریسکی جایز نیست. [...]

پس اکنون زمان محک و آزمایش نیست و عقیده ما در مورد عدم صلاح تعویض حکومت در حال حاضر عین منطق است و من هم جز این عقیده دیگری ندارم. (۱)

۱

صدام حسین رئیس جمهوری عراق، در مصاحبه ای با مجله الوطن العربی، درباره روابط با فرانسه و کشورهای منطقه؛ حفاظت عراق از کشورهای منطقه؛ روابط با سوریه و لیبی؛ تجدید رابطه با امریکا و رابطه با شوروی سخن گفت. صدام در این مصاحبه - که امروز از بخش عربی رادیو صوت الجماهير پخش شد - نخست گفت: «از ملک حسین تشکر می کنیم و ما از اینکه او در شرایط جنگ چند بار به دیدار ما آمده احساس شرمندگی می کنیم و تمامی این دیدارها ما را در یک موضع برادرانه قرار می دهد و همواره مفید است.»

ص: ۳۱۲

صدام در مصاحبه با الوطن العربی: ما به دوستی با فرانسه افتخار می‌کنیم؛ فرانسه بی‌طرف حساب می‌شود؛ تمامی آگاهان در خلیج پی برده‌اند که عراق زره اصلی آنها در برابر خطرات است؛ اگر سوریه و لیبی تجدید نظر کنند، دشمنی شخصی وجود ندارد؛ شوروی دوست قدیمی اعراب است.

وی درباره روابط با فرانسه گفت: «ما به دوستی فرانسه افتخار می‌کنیم و فرانسه در قبال عراق موضع برجسته سیاسی و نظامی در شرایط جنگ از خود نشان داده است و ما این موضع را در چارچوب قدردانی شایسته قرار می‌دهیم، چون کسی که موضع مثبت سیاسی و نظامی در قبال عراق داشته باشد و بداند که عراق از عزیزترین چیز خود دفاع می‌کند؛ یعنی حاکمیت، حیثیت، شرافت و امنیت، به هیچ وجه این موضع از خاطر عراق زدوده نخواهد شد. تنها موضع بد فرانسه آن است که تاکنون با ساختن مجدد نیروگاه "تموز" - که به وسیله اسرائیل منهدم گردیده - موافقت نکرده است و ما از این امر ناراحت هستیم. [...] و ما تاکنون نمی‌دانیم که فرانسه چگونه پذیرفته که در تاریخ خود این گونه موضع‌گیری ثبت شود، در حالی که مواضع آن در سایر میدان‌ها ممتاز است. [...]

فرانسه از عراق طرف‌داری نمی‌کند، بلکه موضعی همگام با قوانین بین‌المللی و ناشی از استراتژی ویژه و منافع خود در پیش گرفته، چون عراق علیه هیچ کس تجاوز نکرد، بلکه خواهان صلح است و عراق به هرگونه ابتکار صلح آمیز که بتواند به جنگ خاتمه دهد و به حاکمیت عراق و ایران در خاک خود و همچنین امنیت آنها تحقق بخشد، تبریک می‌گوید. [...] در چارچوب این مفاهیم است که فرانسه بی‌طرف به حساب می‌آید، چون هر کشوری که اسلحه در اختیار قرار دهد و از سیاستی از موضع آن دفاع کند، طرف‌دار عراق نمی‌باشد، بلکه طرف‌دار اصول اعتقادی درج شده در منشور ملل متحد و اصول حاکمیت و آزادی مورد اعتقاد همه، می‌باشد.»

صدام حسین در این مصاحبه درباره روابط با کشورهای عربی گفت: «در مورد روابط ما با برادران خود در "خلیج عربی" [خلیج فارس] جنگ برای آنها فرصتی بود تا به حقیقت عراق بیش از پیش واقف شوند و ما اطمینان داریم که تمامی خیرخواهان و آگاهان در خلیج پی برده‌اند که عراق زره اصلی آنها در برابر خطرات است و عراق مطامعی در خلیج ندارد و طرف‌های دشمن عراق و اعراب از جمله سه طرف اصلی، یعنی صهیونیسم از راه بنیاد خود اسرائیل، رژیم سوریه و رژیم لیبی شایع می‌کنند که عراق در منطقه خلیج مطامعی دارد. خلیجی‌ها چه چیزی را کشف کردند، اگر عراق وجود نداشت چگونه امنیت و حاکمیت خود

را حفظ می کردند. آنها پی بردند که عراق یک برادر و یک زره است و این امر را در طول شش سال جنگ به اثبات رسانده است و شرایط جنگ فرصتی فراهم ساخت تا عراق به صورت بهتری شناخته شود و در روابط ما با برادران خود خوب باقی مانده است.»^(۱)

وی افزود: «در مورد برقراری تماس میان عراق و سوریه و یا میان عراق و لیبی با ما تماس گرفتند و یک موضع دلخواه و یا شخصی نسبت به لیبی یا سوریه نداریم، بلکه یک موضع اصولی مبتنی بر حقایق سوءرفتار این دو رژیم در مسائل سرنوشتی و خطرناک عربی و در رأس آنها مسئله جنگ می باشد. خلاصه موضع آنها این است که در کنار ایران به بهانه ای پوچ و بی اساس قرار گرفتند و در کلیه زمینه ها به ایران کمک کردند و با اعلان رسمی جنگ علیه عراق مرتکب اشتباه شنیع شدند. [...]»

به هر صورت، ما با برقراری این تماس ها موافقت کردیم و میان ما و سوریه یک ملاقات مقدماتی در مرزها صورت گرفت و میان ما و لیبی برای ملاقات در مغرب در سطح یکی از رهبری ها دعوت شدیم و به آن پاسخ مثبت داده ایم. اگر آنها به طور بنیادی در مواضع خود نسبت به مسائل سرنوشت اعراب و در رأس آنها مسئله جنگ تجدیدنظر کنند، پس از آن دشمنی شخصی وجود ندارد.»^(۲)

صدام در ادامه این مصاحبه درباره رابطه عراق با امریکا و شوروی گفت: «ما روابط را با آنها (امریکا) تجدید کردیم و به توسعه آن بر پایه های برابر که امریکایی ها حاکمیت و حقوق و دیدگاه ما را محترم شمارند و همچنین ما آنها را بر همین مبنا محترم شماریم، تمایل نشان دادیم، ولی به نظر می رسد و از خلال این تجربه طولانی که هر جا منافع اسرائیل در صحنه روابط عربی امریکایی مطرح گردد، امریکا به طور مستقیم از اسرائیل به زیان اعراب طرف داری کرده است و این مشکلی است که در روابط عربی - امریکایی از جمله روابط امریکا با عراق باقی خواهد ماند. اما در سطح اتحاد جماهیر شوروی باید گفت که شوروی یک دوست قدیمی اعراب است و به موجب تحلیل ما در شرایط عربی و جهانی معتقدیم اعراب همواره سعی کنند دوستان شوروی ها باشند و روابط را با آن براساس احترام متقابل توسعه دهند. روابط ما با شوروی بر این مبانی استوار است و روابط خوبی می باشد. در مورد گروه اروپایی نیز روابط دوجانبه ای با آن داریم و به طور عموم می توانیم بگوییم میان خوب، حسنه و یا طبیعی متفاوت است.»^(۳)

خبرگزاری فرانسه در بازتاب این مصاحبه صدام گزارش داد: «صدام حسین رئیس جمهوری عراق، ضمن تمجید از روش پاریس در قبال عراق در جنگ این کشور با ایران، اظهار تأسف کرد که فرانسه هنوز پاسخ موافق به درخواست بغداد جهت بازسازی مرکز هسته ای "نموز" - که در ژوئن ۱۹۸۱ توسط اسرائیل منهدم شده - نداده است. [...] صدام حسین اظهار عقیده کرد که عدم رضایت پاریس از درخواست عراق، تنها روش بد فرانسه در قبال عراق است. از سوی دیگر، رئیس کشور عراق شدیداً به سوریه و لیبی حمله کرد. وی گفت: آنها علیه عراق اعلام جنگ کرده و همه گونه

ص: ۳۱۴

۱- ۳۴. مأخذ ۱۹، ص ۲۲ و ۲۳ و ۲۶ و ۲۷، بخش عربی رادیو - صوت الجماهیر، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۵. همان، صص ۲۰ - ۲۱.

۳- ۳۶. همان، صص ۲۶ - ۲۷.

کمک به ویژه نظامی به ایران می کنند. وی در این مورد بار دیگر تأکید کرد که هرگونه عادی شدن احتمالی روابط میان عراق از یک سو و سوریه و لیبی از سوی دیگر، تابع تجدیدنظر ریشه ای روش های خود توسط این دو کشور در قبال آرمان های اعراب و به ویژه جنگ ایران و عراق است. رئیس جمهوری عراق بازم تأیید کرد که یک تماس آماده سازی میان عراق و سوریه اخیراً در مرز بین دو کشور انجام گرفته است. در مورد روابط بغداد با کشورهای خلیج فارس، صدام حسین اظهار عقیده کرد که جنگ ایران و عراق به رهبران این کشورها این فرصت را داده است که درک کنند عراق سپر اصلی آنها در مقابل خطرات است و این کشور در این منطقه جاه طلبی ندارد»^(۱)

۱

حکام عرب و مقام های غربی بدون اینکه توجهی به حقوق ضایع شده ایران در تجاوز ارتش عراق داشته باشند و بدون ارائه پیشنهادی برای اعاده حقوق ایران، با فشارهای گوناگون سیاسی بر ایران، خواستار آتش بس و خاتمه جنگ هستند.

به گزارش رادیو کویت، سلطان قابوس حاکم عمان، ایران و عراق را به متوقف کردن جنگ و قبول میانجیگری هایی که با هدف جلوگیری از ادامه این جنگ انجام می شود، دعوت کرد. وی گفت: ادامه این جنگ علاوه بر اینکه تهدیدی برای امنیت و سلامت کشتیرانی در منطقه است، احتمالات خطرناکی را نیز برای صلح جهانی به اضافه به هدر رفتن خون جوانان دو کشور در بر دارد.^(۲)

شیخ صباح الاحمد معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه کویت نیز در بیانیه ای مطبوعاتی تأکید کرد: در هر جلسه ای که شورای همکاری خلیج [فارس] برگزار می کند، کوشش های میانجیگرانه و مسئله پایان دادن به این جنگ و برانگیز، اگر در آغاز گفت و گوها نباشد، در مرکز آن قرار دارد. شیخ صباح افزود: یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجی عمان، هنوز در انتظار تصمیم دولت ایران برای دیدار از تهران و ادامه بحث و بررسی این مسئله می باشد.^(۳)

ژاک شیراک شهردار پاریس و رهبر حزب مجمع جمهوری خواهان گلیست ها و نخست وزیر سابق فرانسه نیز خواستار پاسخ گویی ایران به تلاش های میانجیگرانه شورای همکاری خلیج فارس شد. به گزارش رادیو قطر، آقای شیراک در مصاحبه با تلویزیون این کشور، نگرانی عمیق خود را از ادامه جنگ عراق و ایران ابراز کرده و از تلاش های کشورهای شورای همکاری در جهت یافتن راه حلی برای این جنگ و برقراری صلح در منطقه ستایش نموده است. وی از ایران نیز خواستار پاسخ گویی به این تلاش ها شده است.^(۴)

از سوی دیگر، هفته نامه الوطن العربی چاپ پاریس، به نقل از جیمز بلا-کس معاون وزارت خارجه امریکا در امور کشورهای خلیج فارس، نوشته است: «پس از شش سال جنگ در خلیج فارس، اگر قرار

ص: ۳۱۵

۱- ۳۷. مأخذ ۵، ص ۳۰ - ۲۹، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۸. مأخذ ۱۹، ص ۴، رادیو کویت، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۹. مأخذ ۵، ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۴، رادیو قطر، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

بود یکی از دو طرف متخاصم با راه حل نظامی موفق شود، تاکنون کشتار پایان گرفته بود. این مقام بلند پایه امریکایی افزود: به رغم تمایلات جمهوری اسلامی، امریکا هرگز اجازه نمی دهد این جنگ پر کشتار به دیگر کشورهای منطقه خلیج فارس سرایت کند.» معاون وزارت خارجه امریکا خاطرنشان کرد که جمهوری اسلامی قدرت بستن تنگه هرمز یا توسعه جنگ و تجاوز به کشورهای دیگر منطقه خلیج فارس را نخواهد داشت و اگر می توانست تاکنون به چنین عملی دست زده بود. (۱)

۱

از مهم ترین موضوعات اجلاس آتی سران دو ابرقدرت، خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق است که حکام عرب و حکومت عراق نیز اصرار بسیاری بر یافتن راه حلی برای پایان دادن به جنگ، در این اجلاس دارند، در حالی که ایران تصمیمات چنین جلساتی را به زیان کشورهای جهان سوم می داند.

رادیو امریکا در گزارشی در این باره گفت: «نیویورک تایمز به نقل از مقام های دولت امریکا می نویسد: "دولت ریگان تصمیم گرفته است در کنفرانس عالی ژنو به شوروی پیشنهاد کند که دو کشور، نفوذ خود را در جهت کوشش برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق به کار گیرند." هم زمان با حرکت پرزیدنت ریگان به سوی ژنو، مقام های دولتی گفتند به گمان آنها جنگ خلیج فارس یک موضوع منطقه ای است که مسکو و واشنگتن عقاید مشترکی در متوقف ساختن آن دارند. گزارشگر نیویورک تایمز به نقل از یک مقام دولتی می نویسد: "کشورهای عربی امریکا و شوروی را زیر فشار گذاشته اند که برای پایان بخشیدن به جنگ خلیج فارس به کوشش های مشترکی دست بزنند. برخی از کشورهای عربی از مسکو و واشنگتن خواسته اند مشترکاً قطعنامه ای را در مورد پایان دادن به جنگ به سازمان ملل متحد ارائه دهند، اما امریکا این نظر را نپذیرفت، زیرا احساس می کند که تأثیری بر ایران نخواهد داشت. ایران سازمان ملل را در تسلط کسانی می داند که با او مخالف اند." گزارشگر نیویورک تایمز می افزاید: "باتوجه به خود داری ایران از بررسی هر قراردادی که متضمن استعفای صدام حسین نباشد، خوش بینی چندانی نسبت به امکان کارگر شدن نظر امریکا و شوروی وجود ندارد. اما یک مقام دولتی گفت: کسانی که در ایران خواستار پایان گرفتن جنگ هستند ممکن است در بیان نقطه نظر خود به این حقیقت اشاره کنند که مسکو و واشنگتن با نیاز به متوقف ساختن جنگ موافق اند."»

رادیو امریکا افزود: «رادیو اسرائیل در همین رابطه چنین گفت: "نخست وزیر حکومت اسلامی آقای میرحسین موسوی، کنفرانس عالی ریگان و گورباچف را مورد حمله قرار داد و برگزاری آن را برای مصالح کشورهای جهان سوم زیان بخش توصیف کرد. گزارش قبلی

ص: ۳۱۶

حاکی از آن بود که جنگ ایران و عراق از جمله مطالبی است که در کنفرانس عالی سران دو ابرقدرت جهان مطرح خواهد گردید. به موجب این گزارش، احتمال دارد که ریگان و گورباچف پیرامون پایان بخشیدن به این جنگ به توافق برسند.^۱ روزنامه نیویورک تایمز نیز در گزارش امروز خود نوشت: "کشورهای عرب از مدت ها پیش بر شوری و ایالات متحده فشار می آورند که برای اتمام جنگ اقدام کنند."^۱

از سوی دیگر، رادیو بغداد گزارش داد: «یک هیئت از کمیته پیگیری بین المللی منشعب از کنفرانس بغداد پیرامون آثار جنگ خلیج [فارس] علیه امنیت و صلح بین المللی به ریاست دبیرکل آن آقای سعد قاسم حمودی با سفیر اتحاد جماهیر شوروی و ایالات متحده آمریکا، در بغداد ملاقات نمود. هیئت مزبور یادداشتی را برای میخائیل گورباچف و رونالد ریگان به مناسبت کنفرانس سران در ژنو تسلیم دو سفیر شوروی و آمریکا نمود. یادداشت مزبور از دو رئیس جمهور شوروی و آمریکا دعوت نمود تا به طور فعال برای پایان دادن جنگ عراق و ایران سهم باشند.»^۲

۱

جمهوری اسلامی ایران هر گونه مذاکره درباره سرنوشت کشورهای جهان را در اجلاس سران دو ابرقدرت، برخلاف کنوانسیون های بین المللی خواند و آن را محکوم کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روابط عمومی وزارت امور خارجه، نظر سخنگوی این وزارتخانه را درباره مذاکرات سران آمریکا و شوروی که از فردا به مدت دو روز ادامه خواهد داشت، بدین شرح اعلام کرد: «ظاهراً آنچه که همواره به عنوان مبنای اصلی این مذاکرات مطرح بوده، گفت و گوهای آمریکا و شوروی جهت کنترل مسابقه خطرناک تسلیحات اتمی استراتژیک و فضایی بوده است و شکی نیست که اگر کوششی در این جهت - که کل حیات بشر را در کره زمین به خطر انداخته - به عمل آید، نمی تواند بی ثمر تلقی گردد. اما اخیراً محافل امریکایی و مرتجعین منطقه دست به تلاش هایی زده اند که نشان می دهد آنها مصرانه می خواهند مسائل مربوط به دیگر ملل و کشورهای جهان سوم نیز در این مذاکرات طرح و درمورد آنها تصمیم گیری شود. جمهوری اسلامی ایران از یک سو بررسی مسائل دیگر کشورها را در گفت و گوهای سران شرق و غرب محکوم کرده و آن را دخالت صریح ابرقدرت ها در امور دیگر کشورها و ملل و نقض حاکمیت و استقلال این کشورها تلقی می کند و آن را نمونه بارزی از نقض علنی کنوانسیون های بین المللی که تصریح در احترام و رعایت حق حاکمیت و استقلال کشورها را دارد می داند و از سوی دیگر، اظهار چنین نقطه نظرات تسلیم طلبانه ای از سوی بعضی افراد و سران مرتجع را نمایانگر نهایت وابستگی این افراد و رژیم ها به ابرقدرت ها و خدشه دار کردن حق مسلم ملت ها در تعیین سرنوشت خودشان می داند که در واقع

ص: ۳۱۷

۱- ۴۲. مأخذ ۵، ص ۱۵ - ۱۴، رادیو آمریکا، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۳. مأخذ ۸، ردیف اول، ص ۱۳، رادیو بغداد، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

رسماً حرکتی علیه حاکمیت و استقلال این کشورها انجام داده و از این جهت می بایست به سختی با آنان برخورد شود. البته، این طبیعی است چنین تصمیماتی در مورد جمهوری اسلامی ایران و دیگر کشورهای انقلابی باتوجه به اتخاذ سیاست مستقل و غیروابسته آنان بی اثر خواهد بود و ملت های انقلابی جهان سوم با هوشیاری کامل و مقاومت سرسختانه سرنوشتشان را خود رقم خواهند زد.»^(۱)

۱

مواضع جمهوری اسلامی ایران درباره نشست آتی سران امریکا و شوروی در ژنو، امروز در یک نشریه آلمانی و نیز رادیو اسرائیل منعکس شد.

به نوشته نشریه فرانکفورتر آگمانیه چاپ آلمان: «ایران به هیچ وجه انتظار یک نتیجه خوب از ملاقات قریب الوقوع ریگان و گورباچف را ندارد و بدین مناسبت هم ایالات متحده و هم شوروی به عنوان قدرت های شیطانی خوانده می شوند.»^(۲)

رادیو اسرائیل نیز در این باره گفت: «ریگان و گورباچف فردا در ژنو کنفرانس عالی خویش را آغاز می کنند و چشمان جهانیان به این گفت و گوها دوخته شده و ناظران و مفسران و کارشناسان می کوشند پیامدهای آن را ارزیابی کنند. تردیدی نیست که در مذاکرات دوروزه سران دو ابرقدرت جهان در کنار مسائل کلی و خطیری چون جنگ ستارگان؛ استقرار موشک های کروز در اروپا و انتشار اسلحه اتمی در جهان، یک سلسله مسائل منطقه ای چون نیکاراگوئه؛ افغانستان؛ نزاع اعراب و اسرائیل و جنگ ایران و عراق نیز مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت. ایرانیان که از دخالت ابرقدرت ها در امور داخلی کشور خویش خاطراتی بس تلخ دارند، بیش از دیگران کنفرانس عالی ژنو را با دقت و حساسیت دنبال می کنند. آنان توافق سال ۱۹۰۶ روس و انگلیس در مورد تقسیم ایران را از یاد نبرده اند. رویدادهای جنگ جهانی دوم و حمله نیروهای متفقین به ایران و برکناری رضاشاه فقید هنوز از خاطرها فراموش نشده است. [...] در رابطه با جنگ ایران و عراق از آنجا که آیت الله خمینی قاطعانه با پایان جنگ، پیش از سقوط صدام و روی کار آمدن یک حکومت مذهبی، مخالفت می ورزد و باز به استناد به آنکه ادامه جنگ به هیچ یک از منافع اساسی دو ابرقدرت زیانی وارد نساخته و حتی حدودی هم در جهت تأمین مصالح آنان بوده، بعید می نماید که ریگان و گورباچف علی رغم فشار اعراب، تصمیم بگیرند برای اتمام جنگ به تلاشی مشترک پردازند و آنچه که می توان انتظار داشت آن است که طرفین موافقت کنند از دامن زدن به آتش جنگ خودداری ورزیده، از کشانده شدن آن به نقاط دیگر منطقه جلوگیری نمایند و آن را همچنان محدود نگاه دارند و در

ص: ۳۱۸

۱- ۴۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۲- ۴۵. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۸۷، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۲۷.

پایان، آنانی که تصور می کنند ریگان و گورباچف در نشست دوروزه خویش در ژنو سرنوشت جهان و آینده رژیم ها را تعیین خواهند کرد، در ارزیابی قدرت ابرقدرت ها راه افراط می پیمایند. آینده رژیم ها در درجه اول به خواست ملت ها و به اراده خلل ناپذیر آنان بستگی دارد و در تاریخ معاصر موارد بسیاری دیده شده که اراده ملت ها، توطئه ابرقدرتی را خنثی کرده و یا با عزم جزم، یک ملت ابرقدرت ها را به دنبال خویش کشانده و نه تنها مرعوب آنها نشده، بلکه آنان را در راه تأمین منافع ملی خویش به کار گرفته است.» (۱)

۱

دکتر ولایتی وزیر امور خارجه که در رأس هیئتی به لیبی سفر کرده است، امروز به مدت سه ساعت با سرگرد جلود عضو شورای فرماندهی انقلاب لیبی، دیدار و گفت و گو کرد. در این دیدار جنگ ایران و عراق و حمایت لیبی از مواضع جمهوری اسلامی؛ وضعیت منطقه و شمال افریقا؛ خطر پیمان های منطقه ای کشورهای غیرمترقی در منطقه و... بررسی شد.

در این ملاقات، وزیر خارجه کشورمان گفت: «شرایط فعلی منطقه ای که ما و شما در آن زندگی می کنیم بسیار حساس است و با همبستگی ما و شما و دیگر کشورهای پیشرو و اسلامی می توانیم توطئه های امپریالیسم را خنثی نموده، حرکت های انقلابی و اسلامی اصیلی که در جهان اسلام اوج گرفته را قوت و توان بیشتری بخشیم و درمقابل حضور و سلطه امپریالیسم امریکا دژ محکم و استواری ایجاد نماییم.» آقای ولایتی افزود: «شکی نیست که ما در مصاف با امپریالیسم و ارتجاع به پیروزی خواهیم رسید و برای رسیدن به این پیروزی نباید تردیدی به خود راه دهیم.» وی در ادامه این مذاکرات ضمن تشریح وضعیت جنگ تحمیلی تأکید کرد: «ما براساس اصولمان این جنگ و دفاع مقدس را ادامه خواهیم داد و در این راه کمترین تردیدی به خود راه نخواهیم داد و شکی نداریم که در این جنگ پیروز خواهیم شد.»

آقای ولایتی تحرکات ارتجاع و توطئه های امپریالیسم را برای نابودی نیروهای مترقی نگران کننده خواند و گفت: «وضعیتی که در شمال افریقا پیش آمده، باعث شده است نیروهای ارتجاع از این موقعیت سود ببرند و این امر غیرقابل تحمل است و جمهوری اسلامی ایران همچون گذشته از هرگونه تلاشی در جهت برقراری تفاهم و هماهنگی میان نیروهای ترقی خواه منطقه پشتیبانی می نماید.»

در ادامه این دیدار، سرگرد عبدالسلام جلود ضمن تمجید از انقلاب اسلامی ایران و رهبری قاطع آن گفت: «ما از تلاش هایی که در جهت هماهنگی نیروهای مترقی و ضدامپریالیست منطقه صورت گیرد، پشتیبانی می کنیم و اکنون محور امان - قاهره - عرفات و صدام است که

ص: ۳۱۹

به صورت هم پیمان درآمده اند و این محور با هم پیمانی خود، خواهان متلاشی شدن نیروهای مترقی منطقه و تعرض به این نیروها هستند.» آقای جلود ضمن تأکید بر موضع ثابت و استوار لیبی در مورد جمهوری اسلامی ایران، افزود: «ما نسبت به موضع قاطع شما در مورد سقوط صدام شک و تردید نداریم. [...] جنگ با امریکا و صدام، جنگ انقلاب و ضدانقلاب است و هیچ راهی جز مقابله با صدام و ادامه این مقابله تا سقوط صدام وجود ندارد.» وی در پایان تأکید کرد: «هرگونه راه حل میانه ای با صدام نباید صورت گیرد و نباید از هدف اعلام شده که استمرار مبارزه تا سقوط صدام است، عقب نشینی گردد.»^(۱)

خبرگزاری رویتر در گزارشی از این دیدار آورده است: «دیدار وزیر خارجه حکومت اسلامی هنگامی صورت می گیرد که جهان عرب برای آشتی بین رژیم سرهنگ قذافی و دولت صدام حسین تلاش گسترده ای را آغاز کرده است.»^(۲)

۱

جبهه حکام وابسته عرب (کمیته آشتی عرب)، علاوه بر حمایت بی دریغ مادی از عراق، در تلاش برای تقویت سیاسی حکومت عراق و تضعیف موقعیت ایران، می کوشد ضمن ایجاد شکاف میان سوریه و لیبی با ایران، فاصله این دو کشور را با دولت های وابسته عرب کم کند. درحالی که وزیر امور خارجه ایران امروز با مقامات لیبی دیدار کرد، تلاش عربستان برای نزدیک کردن سوریه و اردن ادامه یافت.

یونایتدپرس در این باره گزارش داد: «عبدالحلیم خدام معاون ریاست جمهوری سوریه - که دولت متبوع وی در مذاکرات آشتی با اردن با میانجیگری عربستان به پیشرفت های عمده ای دست یافته است، - امروز پس از ملاقات با فهد شاه عربستان، از ریاض بازگشت. خبرگزاری دولتی عربستان گزارش داد: در این ملاقات شاهزاده سلطان بن عبدالعزیز معاون دوم نخست وزیر و وزیر دفاع و هواپیمایی و شاهزاده سعود الفیصل وزیر خارجه عربستان - که به هنگام ورود خدام به پایتخت عربستان از وی استقبال کرده بودند - حضور داشتند. این خبرگزاری توضیح بیشتری در این باره نداد. لکن این دیدار در پی مذاکرات هفته گذشته حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه و زید الرفاعی نخست وزیر اردن با هدف کاستن از دامنه تیرگی روابط بین این دو کشور هم جوار عرب صورت می گیرد. دو کشور از پیشرفت های عمده ای در مذاکرات آشتی مجدد که با ابتکار عربستان سعودی آغاز شد، خبر می دهند. عربستان میزبان نخست وزیران اردن و سوریه در جریان دو ملاقات آنان بوده است.»^(۳)

از سوی دیگر، در شماره امروز نشریه الدستور چاپ انگلستان، آمده است: «هنگام بازگشت

ص: ۳۲۰

۱- ۴۷. مأخذ ۴، ص ۳.

۲- ۴۸. مأخذ ۵، ص ۱۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۹. مأخذ ۴، ص ۲۰.

ملک حسین از پاریس، زیدالرفاعی نخست وزیر اردن، برای تکمیل مذاکرات خود با رئیس حکومت سوریه، به دمشق سفر نمود و در خلال دیدار، از رئیس جمهوری سوریه برای سفر به امان رسماً دعوت نمود. این موضوع نشان می دهد که ملک حسین به همان میزان که به ادامه سیاست خود در مورد مسئله فلسطین و جنگ عراق و ایران تمایل نشان می دهد، به همان اندازه نیز میل دارد روابط خود را با سوریه بهبود بخشد. این بدان معنی است که ملک حسین از طریق نیل به توافقی با دولت سوریه، برای بهبود در روابط امان و دمشق، زیر پای مقامات ایرانی را از یک طرف و مخالفین عرفات را از طرف دیگر خالی خواهد کرد و بر همین اساس، هر قدر فاصله بین امان و دمشق کم باشد، به همان میزان شکاف روابط بین تهران و دمشق وسیع تر خواهد شد و این امر ایران را در شرایط کنونی بر آن داشته است تا به تحرکات گسترده ای در قبال کشورهای خلیج [فارس] خواه از خلال اظهارات و یا از خلال ابراز اهداف حسنه، دست بزند. [...] قدر مسلم این است که بهبود روابط اردن و سوریه تحولی جدید چه در اوضاع فلسطین، منطقه خلیج عربی [فارس] و یا آینده جنگ ایران و عراق به وجود خواهد آورد.

به هر حال، بهبود روابط بین دمشق و امان به منزله، بازگشت امور به جریان طبیعی خود و پایان غربت طولانی سوریه خواهد بود که به علت هم پیمانی با تهران به وجود آمده بود و احتمال دارد این امر موجب رفع کدورت اعراب، زمینه ای برای بازگشت روابط دمشق و بغداد به روال طبیعی خود و آغاز ایجاد وحدت و همبستگی عربی گردد. چنانچه این غربت سوریه و هم پیمانی مقامات دمشق با تهران ادامه یابد، قطعاً نتایج پایان جنگ عراق و ایران به ضرر سوریه نیز خواهد شد، ولی چنانچه دولت سوریه با قطع روابطش با تهران گام نخست را در راه بهبود روابط با اردن بر اساس قومیت، نه بر اساس تاکتیک و شرایط زمانی بردارد، موقعیتش را تحکیم خواهد بخشید.»^(۱)

۱

هیئت اعزامی از سودان برای مذاکره درباره اسیران سودانی که در جنگ اسیر شده اند، امروز اولین دور گفت و گو با قائم مقام وزیر خارجه ایران را آغاز کرد. آقای مصطفی حسن احمد سرپرست هیئت سودانی، ابتدا پیام کتبی آقای احمد طه ایوب وزیر امور خارجه سودان را به آقای بشارتی تقدیم کرد و از اقدام انسان دوستانه جمهوری اسلامی ایران برای آزاد کردن آن دسته از اتباع سودانی که تحت فشار حکومت نمیری به جبهه های جنگ تحمیلی اعزام شده و به اسارت نیروهای اسلام درآمده اند، تشکر کرد و گفت: «موضع دولت جدید سودان در جنگ، برخلاف رژیم سابق، حمایت از یکی از طرفین این جنگ نیست و با اتخاذ مشی بی طرفی در جنگ، تلاش خواهیم کرد که از

ص: ۳۲۱

حق دفاع نماییم.» وی افزود: «دولت جدید سودان از اشتباه شرم آور نمیری در اعزام برخی از جوانان سودانی به جنگ علیه انقلاب اسلامی ایران متأسف بوده و آن را محکوم می کند.» وی گفت: «حکومت جدید سودان تلاش می کند آثار تخریبی سیاست های رژیم سابق را از بین ببرد و برقراری روابط مجدد با جمهوری اسلامی ایران نیز در راستای این تلاش ها می باشد.»

سرپرست هیئت سودانی با اشاره به ضرورت توسعه هرچه بیشتر روابط دو کشور، از احساسات انسانی و عواطف اسلامی ملت مسلمان ایران در مورد آزادی فریب خوردگانی که در جنگ علیه ایران شرکت داشتند، تشکر کرد.

آقای بشارتی قائم مقام وزارت امور خارجه ایران نیز با تشریح حقانیت جمهوری اسلامی ایران در جنگ، گفت: «پس از نهضت ملت مسلمان سودان و سرنگونی رژیم نمیری و اعلام موضع در جنگ تحمیلی و عدم حضور اتباع سودانی در جبهه های جنگ که منجر به تجدید روابط سیاسی دو کشور گردید، جمهوری اسلامی به درخواست رسمی دولت جدید سودان مبنی بر آزادی اسرای سودانی پاسخ مثبت داد.» وی با توجه به این اقدام انسانی جمهوری اسلامی ایران گفت: «ملت ما از دولت جدید سودان انتظار دارد که در این جنگ ویرانگر که رژیم صدام علیه جمهوری اسلامی ایران به راه انداخته است، بی طرفی کامل را رعایت کرده و از حق حمایت کند.»^(۱)

۱

تصویر

احمد عزیزی

رئیس کمیسیون خارجی مجلس شورای اسلامی

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «آقای احمد عزیزی رئیس کمیسیون خارجی مجلس شورای اسلامی که در رأس یک هیئت چهارنفره از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به نیکاراگوئه سفر کرده است، امروز در توقف کوتاهی در مادرید با رئیس مجلس سنای اسپانیا ملاقات و گفت و گو کرد. در ملاقات هیئت مذکور با رئیس مجلس سنای اسپانیا مواضع جمهوری اسلامی ایران در رابطه با جنگ تحمیلی تشریح شد و آقای عزیزی ضمن دعوت از نمایندگان پارلمان اسپانیا جهت دیدار از ایران نسبت به توسعه روابط میان پارلمان های دو کشور اظهار تمایل کرد.»^(۲)

ص: ۳۲۲

۲-۵۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳/۸/۱۳۶۴، ص ۱۰، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۹/۸/۱۳۶۴.

در پی سفر شاه اردن به فرانسه و ملاقات با مسعود رجوی در پاریس، مجله الدستور چاپ انگلستان، نوشت: «موضع پاریس و امان در قبال جنگ عراق و ایران و خطرات این جنگ بر آرامش و امنیت منطقه خلیج عربی [فارس] موضع واحدی است. اصولاً اردن و فلسطین که از موضع عراق در این جنگ حمایت می کنند، بایستی پیرامون تحولات این جنگ با یکدیگر تبادل نظرهایی بنمایند، ولی به نظر نمی رسد فرانسه آمادگی ایفای نقش میانجیگری را جدا از کشورهای اروپایی داشته باشد. در حالی که ملک حسین از جانب خود، موضع آشکار کشورش در قبال ایران و اهداف تجاوزکارانه این کشور در قبال کشورهای حوزه خلیج [فارس] را ابراز نموده و حتی ناظران، ملاقات او با مسعود رجوی (رهبر سازمان مجاهدین خلق ایران) در خلال دیدارش از پاریس را به عنوان به رسمیت شناختن صریح مخالفین رژیم ایران مورد تفسیر قرار داده اند. اردن اولین کشور عربی بعد از عراق است که سازمان مجاهدین خلق ایران را به این شکل به رسمیت می شناسد. اخیراً گفت و گوهایی بین رجوی و ملک حسین پیرامون اوضاع داخلی ایران، آثار جنگ و آینده صلح در منطقه خلیج [فارس] صورت گرفت. این ملاقات به هر حال گام مهمی است که اردن در مخالفت با رژیم ایران بر می دارد. همچنین از دیدگاه مقامات فرانسه این امر، توافقی در مواضع فرانسه و اردن در قبال اوضاع ایران و آینده این کشور تلقی می شود، با علم به اینکه مسعود رجوی از تأیید آشکار حزب سوسیالیست فرانسه برخوردار می باشد، به هر حال، نتایج دیدار ملک حسین از فرانسه، خواه در زمینه تحکیم روابط اردن و فلسطین و اهمیت کنفرانس بین المللی برای تمامی طرف های ذی ربط در مورد مسئله خاورمیانه یا از جنبه ملاقات پادشاه اردن با رهبر سازمان مجاهدین خلق ایران و ابراز عقیده صریح در مورد اوضاع ایران [باشد] تأثیری در مسئله رفع اختلافات عربی نخواهد داشت.» (۱)

تلاش گروه های ضدانقلاب در اقدام به انفجارهای آسان برای ایجاد رعب و ناامنی در کشور ادامه دارد:

۱. امروز یک خودرو سواری اوپل سفید رنگ که مواد منفجره در آن جاسازی شده بود، به وسیله یکی از عوامل ضدانقلاب به تهران حمل شد که مأموران نیروهای انتظامی به آن مشکوک شدند. به همین دلیل، این فرد اتومبیل را در حوالی میدان آزادی پارک کرد و گریخت. (۲)

۲. در ساعت ۲۳ امروز، حدود یک پوند مواد منفجره دست ساز، که داخل آگروز یک اتوبوس پارک شده در میدان ششم نارمک تهران جاسازی شده بود، منفجر شد که خسارت جانی نداشت. (۳)

۳. امروز در شهر سلماس، برادران کمیته انقلاب اسلامی در بازرسی از یک وانت پیکان، حدود ۵۰ بسته باروت با علامت کشور ترکیه، از این وانت کشف کردند. (۴)

ص: ۳۲۳

۱- ۵۳. مأخذ ۵۰، ص ۱۹ - ۱۷.

۲- ۵۴. سند شماره ۹۶۳۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه - یگان مرکزی حفاظت به فرماندهی منطقه ۱ ثارالله ۲۷/۸/۱۳۶۴.

۳- ۵۵. سند شماره ۲۰۰۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه، شماره ۹۸، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۴- ۵۶. مأخذ ۳۰، ص ۲.

حکومت عراق مواد و ترکیبات شیمیایی از تونس دریافت می کند. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از کویت آورده است: «به موجب قراردادی که میان عراق و تونس به امضا رسید، رژیم عراق مواد و ترکیبات شیمیایی از تونس دریافت می کند. به گزارش خبرگزاری دولتی کویت، پرداخت ارزش این قرارداد از سوی یک مؤسسه بانکی عرب در برابر خطرات سیاسی و بازرگانی تضمین شده است. برپایه این گزارش، ارزش اعتبار مذکور بالغ بر دو میلیون دلار می باشد و این رقم ۶۰ درصد از کل ارزش قرارداد امضا شده میان تونس و رژیم عراق را تشکیل می دهد.» (۱)

ضمیمه گزارش ۲۵۳: تشریح انواع عملیات ها (گشتی - رزمی، نفوذی، محدود، مهم، گسترده)

فرمانده کل سپاه پاسداران علاوه بر تشریح استراتژی عملیاتی سپاه پاسداران، در سخنانی که برای مسئولان آموزش نظامی سپاه پاسداران جنبه آموزشی داشت، انواع عملیات ها و آثار آنها و ضرورت گسترش عملیات های محدود و لزوم درگیر کردن قوای دشمن را این گونه بیان کرد: «عملیات گشتی رزمی یعنی عملیاتی که کمتر از سه گروهان وارد عمل می شوند؛ هدفش این است که از دشمن انهدام نیرو بگیرد و دشمن را منهدم کند و در رأس این کار مأموریتش نیز اسیر گرفتن و به عقب جبهه تخلیه کردن می باشد. نوع دوم، عملیات نفوذی است. در عملیات نفوذی هدف همچنان انهدام نیروی دشمن است، اگر احیاناً توانستیم در نقطه ای بمانیم و پدافند بکنیم در آن نقطه می مانیم و گرنه باز هدف اصلی همچنان انهدام نیروی دشمن است؛ فرقی این است که گسترده تر از قبل است، یعنی حداکثر به استعداد سه گردان نیرو وارد عمل می شود، مانند یکی دو تا از این عملیات های اخیر به نام قدس که اینها نفوذی بودند. سوم، عملیات محدود، عملیاتی است که هدف، هم گرفتن زمین و یک عارضه حساس نظامی است، هم انهدام نیروی دشمن.

چهارم، عملیات مهم که به عملیات های خیبر و بدر و فتح المبین و بیت المقدس اطلاق می شود. در نهایت، عملیات گسترده، عملیاتی است که از چندین محور (نه از یک نقطه) به دشمن تک کنیم و وارد خاک عراق بشویم که از اول جنگ تاکنون ما هنوز عملیات گسترده نداشته ایم، طراحی و برنامه ریزی هم نکرده بودیم. بیشترین عملیات هایی که تا حالا انجام داده ایم عملیات های محدود بوده و عملیات های مهم. مثلاً قبل از هر عملیات مهم ما چندتا عملیات محدود داشتیم؛ قبل از والفجر مقدماتی عملیات محرم و مسلم بن عقیل را در غرب عین خوش و غرب سومار داشتیم. بعد از والفجر مقدماتی و والفجر ۱ که دو عملیات مهم بودند، مجدداً عملیات های محدودی به نام والفجر ۲، والفجر ۳ و والفجر ۴ را داشتیم که هر سه تا عملیات محدود بودند.

بعد از این عملیات های محدود به عملیات مهم پرداختیم چون خیبر، بعد از خیبر عملیات های محدود طراحی شد از جمله عملیات میمک (به نام عاشورا) و بعد در پایان سال ۱۳۶۳، به عملیات مهم دیگری به نام بدر پرداختیم و البته قبل از بدر عملیاتی در سردشت بود که یگان ها و نیروهای عمل کننده تا پای کار رفتند که فرمانده لشکرمان زین الدین همان جا شهید شدند و دیگر یک هفته مانده به عملیات، سراسر جاده های ما را برف گرفت و نتوانستیم عملیات انجام بدهیم. چهار تا عملیات محدود بود که سه تا را نتوانستیم انجام دهیم؛ عملیات چهارم را به لحاظ مسائل حفاظتی ذکر نمی کنم.

بعد از عملیات بدر، این تغییرات جدید به وجود آمد؛ بدین ترتیب که علاوه بر عملیات محدود عملیات گشتی رزمی و نفوذی را اضافه کردیم. الحمدلله عملیات هایی که در این دوره در طول ۲ ماه انجام شد،

قدس ۱، ۲، ۳ و ۴ و عملیات های دیگر، عملیات های بسیار موفق بودند. ما در عملیات قدس ۴ فقط ۲ تا شهید داشتیم، ۵۶ نفر از دشمن اسیر گرفتیم و ۱۰۰ جنازه دشمن در اطراف صحنه عملیات افتاده بود، اما چرا عملیات گشتی رزمی و نفوذی را اضافه کردیم؟ این یک سیاست عمومی است که باید با قوت و با قدرت در سراسر جبهه پیاده بشود و اگر این ضرورت در اذهان فرماندهان دسته و گروهان و گردان و توده بچه های رزمنده به وجود نیاید، ما ممکن است به این طرح مطلوبمان دسترسی پیدا نکنیم. اولین دلیلش این است که ما دشمن را وادار به یک فشار نیرویی بکنیم. الان دشمن که در مقابل ما هست همان طوری که در اول صحبت گفتیم بنا بر اصل تأمین، یعنی جلوگیری از غافل شدن، تمام یگان های سازمان یافته اش را از خط آزاد کرده و در سراسر خطوط پدافندی نیروهای غیرسازمانی اش را - به اصطلاح جیش الشعبی و ژاندارمری و شهربانی را که تیپ های سه رقیمی هستند - در سراسر مرز گسترده است؛ به این دلیل که می داند، مطمئن است که هر جا ما می خواهیم حمله کنیم از یک نقطه حمله می کنیم، لذا دشمن با تمرکز قوای ذخیره اش و آتش فراوان در آن یک محور علیه ما آماده می شود.

وقتی که ما این عملیات های محدود و نفوذی را در سراسر مرز انجام می دهیم، دشمن مجبور است در سراسر مرز دست به تقویت خطوط پدافندی از نظر نیرو و امکانات بزند و وقتی که مجبور به این کار شد؛ یعنی مصرف نیرو و امکانات، قطعاً به برنامه ریزی اتخاذ شده اش لطمه وارد می آید؛ یعنی به نیروی آزاد و احتیاطش که یکی از پایه های اصلی استراتژی دشمن است. یکی از اصول استراتژیک دشمن اصل صرفه جویی در قواست و تا حالا - از ابتدای جنگ، یعنی از زمانی که در عملیات ثامن الائمه به دشمن حمله کردیم و بعد نیز در طریق القدس به دشمن حمله کردیم، از آن موقع تا حالا دشمن دارد نیرو صرفه جویی می کند. شاید تاکتیک شوروی ها هم همین باشد یا تاکتیک شرقی ها هم، چنین باشد؛ چون ارتش عراق یک ارتشی است که اصول و آموزش و فرهنگ تمام تشکیلاتش از آنجا بیشتر گرفته شده، با این عملیات های نفوذی و گشتی رزمی، ما دشمن را وادار می کنیم که از نیروهای سازمان یافته اش در خط استفاده کند و مقداری از آنها را مصرف کند و در سراسر خطوط پدافندی گسترش پیدا می کند.

در عملیات والفجر ۴ ما وقتی حمله کردیم، یک ماه قبل از تک، دشمن آمد نیروهای در خط را آزاد کرد، تعویض کرد. نیروی سازمان یافته گذاشت. حتی در منطقه عملیاتی خیبر که این قدر غافلگیری رعایت شده بود، باز دشمن آمد نیروهای در خط را تعویض کرد. در بدر بالینکه دشمن در تردید کامل به سر می برد و نتوانست قبل از عملیات تمام نیرویش را آنجا متمرکز کند و ما به همین دلیل (تردید دشمن) سه روز اول عملیات بدر هیچ مشکل قابل توجهی نداشتیم و اگر آن کمبود نیرو در حد ۲۰ الی ۳۰ گردان مانوری را داشتیم، ما تنگه "العزیر" - که فقط پنج کیلومتر بیشتر با آن فاصله نداشتیم - را می توانستیم در این سه روز که هیچ خبری نبود، می توانستیم تأمین کنیم، اما بالینکه دشمن در عملیات بدر تردید داشت که آیا نیروی ما و حمله ما فقط و فقط به این جاده است؟ آیا از قسمت شلمچه و از قسمت سومار دیگر حمله نمی کنیم؟ دشمن در سه قسمت نیروهایش را تجزیه کرد: یک قسمت را در سومار گذاشته بود، یک قسمت را در جنوب عماره گذاشته بود و فکه و یک قسمت را هم در شلمچه گذاشته بود. دشمن فکر می کرد که از این سه نقطه ما حمله بکنیم، اما نتوانسته بود تا سه روز اول عملیات بدر تشخیص بدهد که کدام نقطه تلاش اصلی ما است و جهت اصلی ما را تا سه روز اول بدر نتوانست بفهمد. از روز سوم [عملیات] بدر به بعد، دیگر دشمن کاملاً فهمید که ما یک جا بیشتر حمله نداریم و آن همین عملیات بدر است. بالینکه دشمن در تردید به سر می برد، غافلگیری را حداکثر ما رعایت کرده بودیم، ولی از قبل برای احتیاط آمده بود نیروهای در خطش را یعنی اولین اقدام تأمینی نیروهای در خطش را که نیروهای بسیار ضعیفی بودند، عوض کرده بود و نیروی تکاور گذاشته بود که همه فرماندهان ما می گفتند این روزها یک مشت آدم به اصطلاح کلاه سبز

آمده مرتب در خطوط اول تاب می خورند. قبلی ها سرشان را از سنگر بیرون نمی آوردند و تحرکشان بسیار کم بود. نیروی جدید معلوم بود که آدم های تازه نفسی هستند.

همه جا دشمن هر جا ما بخواهیم حمله کنیم، نیروی در خط را تعویض می کند، چرا؟ به این دلیل که نیروی در خط ضعیف است. حالا اگر در سراسر مرز ما فعالیت بکنیم، در سراسر مرز؛ ما به دشمن حمله بکنیم، به دشمن فشار می آید که باید از این نیروی احتیاط قوی و متحرک که درست کرده این را ببرد در خط بگذارد. البته، دشمن در چند ماه گذشته از این کار پرهیز کرد؛ از یک تاکتیک جدید استفاده کرد؛ به جای اینکه برود پدافند کند، حمله کرد و در بعضی نقاط تعرض کرد و در اصطلاح نظامی دنیا بهترین پدافند، آفند است.

به گیسکه در غرب سومار حمله کرد و به جزیره مجنون جنوبی حمله کرد. به جاده خندق در هورالهویزه حمله کرد. به چندین نقطه شروع کرد به حمله کردن تا بلکه این امر تحمیل نشود که نیروی سازمان یافته اش را ببرد در خط. از طریق به هم زدن سازمان نیرویی که ما پیدا کردیم، دشمن در حملاتش فکرش این بود که نیرویی که ما آزاد کردیم نتیجتاً به ناچار باید بیاوریم آنجاهایی که ضعیف است پوشانیم. آن موقع توان ادامه عملیات های نفوذی را از دست می دهیم و دشمن راحت می شود. این قدم اول را دشمن برداشت، اما به لطف الهی با ادامه عملیات های قدس و با موفقیت های پی در پی که (این عملیات ها) داشتند، دشمن الآن به تردید کشیده شده و دیر جنیده است و مثل همیشه ابتکار در دست ماست. باز این عملیات ها ادامه پیدا می کند. یعنی حملاتی که انجام داد، یعنی عوارض حساس گیسکه را آمد گرفت که بعد از یک مدتی برادران ارتش حمله کردند که پس بگیرند. آمد تپه ۱۷۵ را گرفت در ارتفاعات حمیرین و شرهانی، باز برادران ارتش حمله کردند که موفق شدند پس بگیرند. خود این عملیات های قدس که سپاه انجام داده بود، دشمن حمله کرد، اما هیچ کدامش را نتوانست کاری بکند. ما سر موضعمان سرسختانه ماندیم و پدافند کردیم. الآن دشمن به فکر این افتاده که اگر این عملیات های نفوذی و حرکات جدید رزمندگان اسلام از این لحظه، از این زمان به بعد، یک ماه و دو ماه دیگر یا سه ماه دیگر بخواهد ادامه پیدا بکند، دشمن تصمیم خواهد گرفت که نیروی سازمان یافته احتیاطش را بیاورد و در خط بگذارد.

پس ما اولین هدفی که از انجام این عملیات های نفوذی و گشتی رزمی داریم این است که احتیاط دشمن را تجزیه کنیم. قوای دشمن را تجزیه بکنیم و آن را از بهره مندی از اصل صرفه جویی در قوا بازداریم و نگذاریم که از اصل صرفه جویی در قوا استفاده بکند و نیروی سازمان یافته اش را بکشانیم و تجزیه کنیم. پس این یکی از اهداف عملیات های گشتی رزمی و نفوذی است که داریم انجام می دهیم. هدف دوم از انجام این عملیات ها این است که همواره ما در مردم یک روحیه رزمی و یک روحیه مثبت جنگی را به وجود بیاوریم و حفظ بکنیم و در سراسر کشور، مردم جنگ را احساس بکنند و وقفه در جنگ را وقفه در عملیات های مهم را، ما با این طریق پربکنیم.

در شهریورماه سال ۱۳۶۳ که به خدمت امام رفتیم، امام به یک اصل مهم جنگی اشاره کردند و آن این بود که سرباز بسیجی و نیروهای رزمنده در دفاع همیشه حالت تعرضی خودشان را باید حفظ کنند و الاً روحیه رزمنده از بین می رود. لذا، براساس همین ایده الآن هر جا هر منطقه ای که رزمندگان عملیات می کنند ما از رادیو تلویزیون اعلام می کنیم که نیروهای سپاهی و بسیج مردمی استان فلان جا عمل کردند. بعد اسرا را می برند در همان استان با رزمندگان می گردانند. این به تجربه ثابت شد که تبلیغات حضوری اثر عمیق تری دارد. به عنوان مثال، توی کوچه های این کشور می بینید یک نفری پیدا می شود دیلم است یا لیسانس است، چند تا کتاب کومه له خوانده، چند تا کتاب مائو خوانده، می نشیند کنار یک بسیجی شما، شروع می کند به تحریک کردن وی، شروع می کنند به ایجاد سؤال کردن. رادیو تلویزیون که نمی داند بر آن

بسیجی چه مسائلی مطرح شده که جوابش را در تلویزیون بدهد. تبلیغات حضوری باید کرد. الآن راه حلی که ما برای بسیج و گسترده کردن بسیج پیش گرفتیم همین است. امروزه دیگر ما ارتباطمان با بسیج تنها از طریق رادیو تلویزیون امکان پذیر نیست. اگر به این بسنده کنیم توان بسیج ما همین اندازه است که می بینید. مگر اینکه حضور پیدا بکنیم خودمان در بسیج، پاسداران ما حضور پیدا بکنند، فرماندهان ما حضور پیدا کنند، پایگاه های مقاومتمان را فعال کنیم، طرح لیکمان را دوباره احیا بکنیم. حضور باشد، اگر حضور شد آن موقع بسیج ما یک قدم می آید بالاتر، یک قدم می آید رشد می کند اگر تا حالا ۲ میلیون نیرو را بسیج کرده ایم، می توانیم با حضور فعال تا سقف ۴ میلیون توان بسیج را افزایش دهیم. ...

در مرحله بعد باید روی تقویت سازمان و تقویت برنامه ریزی کار کنیم تا مجدداً بازهم افزایش دهیم و قادر باشیم به جای ۴ میلیون، مثلاً ۵ میلیون را رشد بدهیم. لذا، هدف دوم این نوع عملیات این است که ما جنگ را در مردم حضور بدهیم.

نکته سوم که الآن به درد این سمینار می خورد این است که بهترین زمان و جای تدوین جزوات آموزشی، عملیات های محدود است، چون در سطح مأموریت یک گروهان بحث می شود، مانور می شود؛ یعنی فرماندهان ما تأکید کردند و حتی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) فرماندهان گروهان را نیز احضار می کند. خود فرمانده گروهان ها هم می آیند و مانورشان را می گویند بهترین موقع است که الآن ما بتوانیم جزوه تدوین بکنیم و این مسائل را ضبط و ثبت بکنیم و صحبت بکنند قبل از عملیات الآن فرمانده گردان می آید توضیح می دهد که من می خواهم بروم این طور مانور بکنم و فلان راهکار را انتخاب می کنم و بعد از عملیات باز می آید و دوباره این بررسی می شود، یعنی یک عملیات هایی است که می شود استفاده آموزشی بسیار خوبی کرد. عملیات های بزرگ به دلیل گستردگی و محدودیت زمان و اصلاً وضع گسترده ای که عملیات دارد کمتر قابل بررسی و تدوین و بحث کافی است، اما این نوع عملیات های کوچک، برعکس به دلیل حجم کم و زمان لازم برای بحث در جلسات آموزش می تواند به خوبی بهره برداری کند و ان شاء الله که آموزش ما استفاده خیلی خوبی از این فرصت بنماید. (۱)

ص: ۳۲۷

در ادامه تلاش سپاه پاسداران برای فراهم کردن مقدمات اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو، امروز در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران درباره طرح های عملیاتی که برای فریب دشمن و پشتیبانی از عملیات گسترده مطرح بود، بحث و درنهایت، اجرای عملیات در جزیره ام الرصاص برای فریب دشمن تصویب شد. در این جلسه قرارگاه نجف مأمور اجرای عملیات فریب و قرارگاه های کربلا و نوح مأمور فراهم کردن مقدمات اجرای عملیات در منطقه فاو شدند.

جلسه امروز به دعوت محسن رضایی و با حضور حسین علایی، ابراهیم سنجقی، سیدعلی حسینی تاش، عزیز جعفری، عباس محتاج، اکبر غمخوار، محمد باقری، محمد پیشبهار و محمد مهدی مبلغ تشکیل شد. رحیم صفوی و غلامعلی رشید، به دلیل سفر به تهران، در این جلسه حضور نداشتند.

فرمانده کل سپاه در ابتدای جلسه موضوع فریب دشمن را چنین مطرح کرد: «ما در این عملیات، دشمن را باید دچار یک سرگردانی کنیم، یعنی بعد از ۷۲ ساعت بفهمد که تلاش اصلی ما در فدک [منطقه فاو] است. یکی از تلاش های مؤثر، تصرف سرپلی در سمت راست کارخانه نمک است؛ یا اینکه ارتش را در شلمچه تا کوشک درگیر کنیم، به طوری که قبل از عملیات، دشمن [درمورد منطقه اصلی عملیات] دچار تردید باشد.»

درمقابل این پیشنهاد، برخی فرماندهان نظرهای دیگری داشتند: فرمانده قرارگاه کربلا (عباس محتاج) گفت: «باتوجه به اهمیتی که نیرو برای ما دارد و ازطرفی قدرت اطلاعاتی دشمن در اینکه توانایی تشخیص دارد، سعی کنیم نیرو را متفرق نکنیم.»

محسن رضایی در پاسخ وی گفت که در محور شلمچه نیروهای ارتش به کار گرفته می شوند. عزیز جعفری نیز با بیان اینکه دشمن ظرف ۲۴ ساعت می فهمد که تک ارتش مسئله ای جدی نیست، این تدبیر را چندان مفید ندانست. درمجموع اکثر حاضران اعتقاد داشتند که باتوجه به محدودیت نیرو و امکانات خودی و برعکس، توان گسترده دشمن، فریب دشمن میسر نیست؛ بنابراین، نتیجه ای مطلوب از این بحث حاصل نشد.

موضوع دوم، اهمیت عملیات محدود و اختصاص قرارگاهی برای اجرای آن بود. محسن رضایی که قبلاً در این باره به تصمیم قطعی رسیده بود، پیش از بیان تصمیم خود به طرح موضوع پرداخت: «به نظر می‌رسد که از زمان خوب استفاده نمی‌شود. اگر کار زیاد به قرارگاه‌ها داده شده، تجدیدنظر کنیم. فکر می‌کنم چون مأموریت‌ها زیاد است، از زمان استفاده نمی‌شود.» فرمانده کل سپاه در این مورد از حاضران نظرخواهی کرد که آنان نیز نظری مشابه پیشنهاد قبلی وی دادند.

محمد پیشبهار گفت: «یک قرارگاه [منطقه] فدک را آماده کند و یک قرارگاه عملیات‌های محدود نزدیک و قرارگاه دیگر عملیات‌های محدود دور را آماده کند.» وی در تکمیل نظر خود گفت: «یک قرارگاه به دنبال عملیات محدود باشد و دو قرارگاه در [منطقه] فدک کار کنند.» سیدعلی حسینی تاش نیز پیشنهادی مشابه داد.

پس از آن، محسن رضایی نظر خود را چنین بیان کرد: «اولویت اول از ام‌الرصاص تا فاو است. خود من در ذهنم هست که تعداد قرارگاه‌ها در فدک کم بشود و روی عملیات‌های محدود بیشتر کار صورت گیرد. بهترین راه این است که دو قرارگاه را بگذاریم در فدک کار کنند، به طوری که تمام وقتشان را روی فدک بگذارند و یک قرارگاه نیز از خرمشهر تا چزابه، عملیات‌های محدود را هدایت کند. اولویت کار در عملیات محدود، در جبهه جنوبی است (آبادان تا چزابه).» (۱)

پیشنهاد محسن رضایی که ظاهراً جمع‌بندی نظرهای حاضران بود، مورد استقبال آنها قرار گرفت.

در ادامه جلسه موضوع تقسیم مسئولیت قرارگاه‌ها برای اجرای عملیات اصلی در منطقه فاو و اجرای عملیات محدود مطرح شد و از برادران حاضر در این باره نظرخواهی شد، اما کسی پیشنهادی مطرح نکرد. در این موقعیت با توجه به اهمیتی که منطقه ام‌الرصاص داشت و برای اجرای عملیاتی در پشتیبانی از عملیات اصلی و فریب دشمن مدنظر قرار گرفته بود، فرمانده کل سپاه، عزیز جعفری را برای پیگیری عملیات‌های محدود، به ویژه عملیات در ام‌الرصاص برگزید که وی از این انتخاب استقبال کرد. به نظر می‌رسد عوامل گوناگونی در این انتخاب مؤثر بوده است، از جمله:

۱. اهمیت اجرای عملیات در منطقه ام‌الرصاص در پشتیبانی از عملیات اصلی. ۲. ضرورت وجود فرمانده ای قوی و باتجربه برای اجرای عملیاتی مهم که دور از قرارگاه مرکزی و به طور مستقل انجام می‌گرفت. ۳. حذف معقول و مناسب عزیز جعفری از صحنه عملیات فاو که در مورد موفقیت آن تردید داشت. ۴. ایجاد انگیزه بیشتر در وی برای ادامه کار.

ص: ۳۳۰

۱- راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه در این باره نوشته است: «در این مقطع مناطق مورد نظر فرماندهان برای اجرای عملیات محدود در جنوب، عبارت بود از: جزیره ام‌الرصاص؛ شمال و شمال غربی هور (ام‌النعاج)؛ پاسگاه معلق در جنوب چزابه. همچنین، حفاصل البیضه تا الحسان در منطقه هورالهوریزه برای عملیات یدک پیشنهاد شده بود.»

به این ترتیب، در پایان جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه (قرارگاه خاتم الانبیا)، به دستور فرمانده کل سپاه، عزیز جعفری مأمور تشکیل قرارگاه نجف شد و مسئولیت یافت تا همه عملیات های محدود از جمله فراهم کردن زمینه اجرای عملیات در محور ام الرصاص را پیگیری کند. همچنین قرارگاه کربلا- به فرماندهی عباس محتاج و جانشینی احمد غلامپور و قرارگاه نوح به فرماندهی حسین علایی نیز مأمور فراهم کردن مقدمات اجرای عملیات در منطقه فاو شدند.(۱)

۱

فرمانده لشکر ۲۶ پیاده ارتش عراق امروز "طرح اداره عملیات پدافندی" منطقه عملیاتی این لشکر را برای تیپ ۱۱ پیاده که تحت امر لشکر ۲۶، مأموریت پدافند منطقه فاو را به عهده دارد، ارسال کرد و خواستار تصحیح این طرح شد. اطلاعات مندرج در این طرح نشان می دهد که ارتش عراق از تحرکات و فعالیت های نیروهای خودی در شرق اروندرود و اقدامات مهندسی و دیگر تلاش های آماده سازی برای اجرای عملیات در این منطقه، اطلاعات بسیاری داشته است. گفتنی است که این سند بعد از عملیات نیروهای خودی در منطقه فاو (عملیات والفجر ۸)، یعنی اواخر بهمن ۱۳۶۴ به دست نیروهای خودی افتاد و تا قبل از آن فرماندهان سپاه پاسداران از میزان آگاهی دشمن از تلاش های خودی اطلاع دقیقی نداشتند. مسلماً با توجه به افزایش تلاش های خودی از این زمان تا هنگام اجرای عملیات، دشمن اطلاعات کامل تری از تلاش های خودی برای عبور از اروندرود و اجرای عملیات در منطقه فاو به دست آورده است. با وجود این، غافلگیری دشمن و اجرای عملیاتی موفق در این منطقه، امر بسیار مهمی است که دور از انتظار دشمن بوده است.

از جمله نکاتی که در این سند مورد توجه قرار گرفته، چنین است: اهمیت دادن ایران به منطقه جنوب به ویژه اروندرود و رأس السیبه؛ گزارش وضعیت، گسترش و استعداد نیروهای ایران در شرق اروندرود؛ احداث جاده های موازی اروندرود و عمود بر آن و احداث پل روی رودخانه بهمن شیر؛ گزارش افزایش قایق ها و نصب دکل های دیدبانی در منطقه. در این سند پیش بینی شده است که نیروهای ایران قرارگاه های یگان های رزمی و مراکز توپخانه عراق را هدف قرار می دهند و شبانه در غرب اروندرود سرپلی تصرف می کنند و در روز آن را گسترش خواهند داد. همچنین اشاره شده است که رزمندگان ایرانی با فریب نیروهای عراقی تلاش خواهند کرد تا ارتش را غافلگیر کنند و روی دستگاه های ارتباطی پارازیت ایجاد خواهند کرد.

در این سند همچنین چندین راهکار احتمالی نیروهای ایران پیش بینی شده و برای مقابله با آن تدابیری پیشنهاد شده است. از جمله پیشنهاد های عراقی ها برای جلوگیری از عبور نیروهای ایران از اروندرود و ایجاد سرپل در غرب آن چنین است:

استفاده از هلیکوپتر؛ ایجاد سیستم پدافندی قوی؛ ایجاد سیستم روشنایی گسترده برای کشف اهداف نیروهای ایران از فاصله دور؛ طرح های مراقبتی با استفاده از دیدگاه، دوربین و

ص: ۳۳۱

۱ - ۱. سند شماره ۶۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: انتخاب منطقه عملیاتی فدک (فاو)، عملیات والفجر ۸، قرارگاه خاتم، راوی (داوود رنجیر).

رادار رازیت؛ تعبیه تیربارهای سنگین و تانک در نقاط احتمالی عبور؛ ایجاد موانع انبوه در ساحل غربی اروندرود؛ بستن نهرهای فرعی؛ استفاده از نیروی غواص؛ پیش بینی اجرای آتش با حجم بسیار از جهت های مختلف؛ جلوگیری از ایجاد رخنه و نگهداری احتیاط مناسب. (۱)

۱

سرفرماندهی ارتش عراق با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۷ ادعا کرد: «هوایماهای نیروی هوایی شجاع ما در ساعت ۱۴:۳۰ امروز، به یک هدف بسیار بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران، حمله و پس از اینکه هدف خود را مورد اصابت دقیق و مؤثر قرار دادند، سالم به پایگاه های خود باز گشتند.» (۲)

آسوشیتدپرس در این باره از بغداد گزارش داد: «عراق امروز اعلام کرد که جت های جنگنده اش به یک کشتی ناشناس در آب های ساحلی ایران حمله کرده اند. سخنگوی نظامی عراق نیز گفت که یک هدف دریایی بسیار بزرگ نزدیک سواحل ایران توسط هوایماهای جنگی غول پیکر عراق مورد حمله قرار گرفت.»

آسوشیتدپرس افزوده است: «این نخستین باری است که در اعلامیه عراق برای حمله به کشتی ها، به هوایماهای جنگی غول پیکر اشاره می شود که مسلماً تأییدی است بر اینکه این کشور سوسیالیست عرب، جنگنده بمب افکن های دوربرد فرانسوی خود از نوع میراژ F1Eq5 را در این حملات به کار گرفته است.» (۳)

۲

فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با اعلام مجدد محدوده حریم دریایی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس، تأکید کرد که هر کشتی ای که بدون اجازه وارد این حریم امنیتی بشود، توقیف و احتمالاً منهدم خواهد شد. ناخدا ملک زادگان در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی، با بیان این سخن، حریم دریایی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران را در خلیج فارس چنین اعلام کرد: «این حریم دریایی در خلیج فارس از ۱۲ مایلی جنوب جزیره ابو موسی شروع می شود، در امتداد ساحلی (کیبل نبک) از ۱۲ مایلی جنوب جزیره سیری عبور می کند و این خط که تقریباً از وسط خلیج فارس می گذرد، تا انتها الیه غرب خلیج فارس ادامه می یابد و هر کشتی وارد این منطقه بشود، باید قبلاً از نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران اجازه بگیرد و گرنه ممکن است منهدم یا حداقل توقیف شود و در این صورت مسئولیتی برعهده ما نخواهد بود.» وی تأکید کرد که تعیین این حریم، حق مسلم جمهوری اسلامی ایران است.

ناخدا ملک زادگان با اشاره به اینکه اخیراً تعدادی یدک کش که به "لاشخور" موسوم شده اند و در حاشیه جنوبی خلیج فارس مستقر هستند، به محض اینکه اتفاقی برای کشتی می افتد، سریعاً خود را به

ص: ۳۳۲

-
- ۱- ۲. سند شماره ۱۷۰۰۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی لشکر ۲۶ پیاده ستاد کل - عملیات، ۲۸/۸/۱۳۶۴.
- ۲- ۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴، به نقل از رادیو صوت الجماهیر.
- ۳- ۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۲، بغداد - خبرگزاری آسوشیتدپرس،

ناخدا ملک‌زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش
جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد: کشتی‌ها در صورت
ورود بدون اجازه به حریم آب‌های دریایی ایران
متوقف یا منهدم خواهند شد.

منطقه می‌رسانند و کشتی آسیب دیده را همراه خود می‌برند و بعداً برای بازیس دادن آن، از صاحبان کشتی‌ها به دلیل اینکه کشتی را گرفته‌اند، صدها هزار دلار باج خواهی می‌کنند، گفت: «اخیراً دو نمونه از این قبیل موارد داشتیم که یک کشتی یدک کش به نام آمستردام بدون دریافت مجوز از نیروی دریایی وارد حریم امنیتی ایران شده بود و قصد داشت یک کشتی آسیب دیده را به خارج از این منطقه ببرد و سپس از جمهوری اسلامی ایران باج خواهی کند که ناوهای نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران سریعاً وارد عمل شده و یدک کش را توقیف کرده و نفتکش آسیب دیده را نیز تحویل مقامات کشور دادند. این یدک کش در حال حاضر در بندر ایران تحت بازجویی و بازرسی است و بنا بر اطلاعات کسب شده، احتمالاً وظیفه جاسوسی هم برعهده داشته است، چراکه در این یدک کش، رادارهای با برد بسیار زیاد و سیستم‌های مخابراتی بسیار قوی پیدا شده و یدک کش را قادر می‌سازد که با همه جای جهان تماس بگیرد و احتمالاً این وسایل برای نظارت پنهانی و جاسوسی به کار می‌رفته است. به خصوص اینکه از کشتی‌های توقیف شده، مدارکی به دست آمده است که نشان می‌دهد آنها دقیقاً از وضعیت خلیج فارس اطلاع داشته‌اند و فرماندهان این کشتی‌ها گفته‌اند که اطلاعات خود را از همین ایستگاه‌های دریایی (یدک کش‌ها) خریداری می‌کرده‌اند. نمونه بعدی، توقیف یدک کش دیگری به نام وسترن مون در حریم امنیتی ایران بود که قصد داشت یکی از کشتی‌های آسیب دیده را با خود از منطقه خارج کند، این یدک کش پس از ده روز توقیف و تخلیه اطلاعاتی کامل، در تاریخ ۲۴/۸/۱۳۶۴ آزاد شد و در حال حاضر، فقط یدک کش آمستردام تحت توقیف نیروی دریایی ایران است که پس از تخلیه اطلاعات و تعیین تکلیف، ممکن است آزاد شود و یا همچنان در توقیف بماند.»

فرمانده نیروی دریایی درباره ادامه توقیف کشتی‌هایی که حامل محموله برای عراق یا مشکوک به حمل بار برای این حکومت هستند، گفت: «آخرین کشتی توقیف شده، یک کشتی ۱۸ هزار و ۵۰۰ تنی آلمانی به نام نورسیا گابریل با ۲۱ نفر خدمه آلمانی و اسپانیایی بوده است که در ساعت ۵ صبح روز ۲۴/۸/۱۳۶۴ به دلیل اینکه مشکوک به حمل بار برای رژیم عراق بود، توقیف شده و هنوز هم تحت بازرسی قرار دارد و بعد از بازرسی کامل و اطمینان از اینکه کالایی برای عراق ندارد، آزاد خواهد شد.»

ناخدا ملک زادگان خبر رسانه های خارجی درباره تحت تعقیب قرار گرفتن نفتکشی به نام لندن تیم را به وسیله دو قایق ایرانی به شدت تکذیب کرد و گفت: «اصولاً نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران برای این قبیل مأموریت ها (توقیف کشتی هایی که وارد حریم امنیتی دریایی ایران شده اند) قایق نمی فرستد، بلکه ناوشکن اعزام می کند و انتشار این گونه اخبار از رسانه های خارجی احتمالاً توطئه ای است تا قدرت و توان نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران را تضعیف کنند و موفقیت های آن را تحت الشعاع قرار دهند. احتمال دیگر این است که چند فروند قایق ماهیگیری در اطراف آن نفتکش بوده و آنها احساس کرده اند که تحت تعقیب قرار دارند. به هر حال، در آن روز و آن ساعت ادعایی، هیچ واحد جنگی در آن منطقه نبوده است و چنین حرکتی از سوی نیروی دریایی ایران، صورت نگرفته است.»^(۱)

۱

ماجرای توقیف و بازرسی کشتی ها در خلیج فارس، پس از مصاحبه ناخدا ملک زادگان، بار دیگر انعکاس گسترده ای یافت.

خبرگزاری فرانسه از لاهه، گزارش داد: «شرکت اجاره دهنده کشتی هلندی موسوم به ویجسمولر که مالک یدک کش آمستردام می باشد و همچنین وزارت امور خارجه هلند اتهامات وارده از سوی ایران مبنی بر اینکه یدک کش مذکور در عملیات جاسوسی شرکت داشته است را تکذیب کرد.

یک نماینده شرکت ویجسمولر واقع در نزدیکی آمستردام در پاسخ به سؤال خبرگزاری فرانسه گفت: اتهامات ناخدا حسین ملک زادگان، فرمانده نیروی دریایی ایران بی معنی است. وی خاطر نشان ساخت در حال حاضر همه کشتی های مدرن مجهز به رادارهای قوی و سیستم های ارتباطی از طریق ماهواره هستند.

از سوی دیگر، وزارت امور خارجه هلند امروز خاطر نشان ساخت که چنین اتهاماتی غیر واقعی است و بنابراین، این اتهامات تکذیب می شود. بر پایه این گزارش، آمستردام که یک نفتکش یونانی به نام کاناریا را یدک می کشید، ناگزیر به حرکت به سوی جزیره سیری واقع در آب های ایران گردیده، این یدک کش از تاریخ ۹ نوامبر در جزیره سیری، تحت توقیف قرار دارد. نفتکش یونانی کاناریا که مورد اصابت یک موشک آگروسه عراقی قرار گرفته بود، توسط یدک کش آمستردام کشیده می شد.»^(۲)

خبرگزاری رویتر نیز در این باره گزارش داد: «منابع یونانی گفتند که کشتی کاناریا در ۷۰ مایلی جنوب خارک هدف قرار گرفته و نیروی دریایی و هوایی ایران در خارج از آب های ساحلی ایران برای توقیف یدک کش آمستردام مداخله کرده اند. ایران در مورد محموله این کشتی با صاحبانش اختلاف دارد و یک مقام سفارت یونان در تهران گفت: مسئله داغ، ۱۵ هزار تن نفتی است که این نفتکش برای حفظ تعادل خود از سیری به خارک حمل می کرده است. این

ص: ۳۳۴

۱- ۵. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۶. مأخذ ۴، ص ۵، لاهه - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

نفت متعلق به ایران بوده و آنها خواهان بازگرداندن آن هستند. منابع یونانی گفتند که صاحبان کشتی با اکراه توافق کرده اند که این نفت را به ایران پس بدهند.

در همین حال، یک مقام سفارت هلند در تهران گفت: یدک کش آمستردام هیچ ربطی به این اختلاف ندارد. وی افزود: نفتکش کاناریا برای انتقال نفت بین خارک و سیری در اجاره ایران بوده و در تمام قراردادهای عبارتی وجود دارد که هرگاه موشکی به یک نفتکش اصابت کند قرارداد کان لم یکن تلقی می شود.»^(۱)

خبرگزاری رویتر و همچنین رادیو اسرائیل امروز به نقل مصاحبه فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی و ماجرای توقیف یدک کش آمستردام پرداختند.^(۲)

۱

احتمال تلاش امریکا به منظور جلب موافقت شوروی برای حمله به ایران در خلیج فارس؛ توافق سران شورای همکاری برای تشکیل سپر حفاظتی در خلیج فارس؛ پیش بینی بسته شدن تنگه هرمز در صورت تشدید فشار بر ایران و اشاره به اختلافات جناح های داخلی ایران، از موضوعاتی است که روزنامه تایمز (چاپ لندن) در مقاله ای با عنوان "آیا نیروی دریایی خمینی بر غرب پیروز می شود" به آنها پرداخته است.

روزنامه تایمز نوشته است: «احتمالاً پرزیدنت ریگان در ملاقات با گورباچف به اطلاع وی خواهد رساند که امریکا در خلیج فارس در ۸۰۰ مایلی [حدود ۱۳۰۰ کیلومتری] مرز شوروی، اقدام به اجرای عملیاتی دریایی خواهد کرد، لیکن این عملیات برای شوروی بی خطر است. در صورتی که رژیم جنگ طلب آیت الله خمینی جهت از بین بردن حالت بن بست کنونی در جنگ پنج ساله خلیج فارس، اقدام به بستن تنگه هرمز کند، این عملیات توسط امریکا علیه نیروی دریایی ایران انجام خواهد شد.»^(۳)

تایمز در ادامه نوشته است: «ارتش ایران نتوانسته نیروهای دفاعی قوی عراق را درهم بکوبد. حملات هوایی عراق به ترمینال نفتی جزیره خارک به طور قابل توجهی از صادرات نفت ایران که مهم ترین منبع درآمد این کشور است، کاسته است، [...] این وقایع از دید سران شورای همکاری خلیج فارس در کنفرانس اخیر آنها در مسقط دور نماند. آنها توافق کردند که یک نیروی سپر محافظتی شبه جزیره ای به فرماندهی یکی از ژنرال های عربستان تشکیل دهند و بحرین و عمان نیز تسهیلاتی در اختیار نیروی دریایی امریکا و انگلیس قرار دهند.

تجهیزات نظامی در عمان برای نیروی واکنش سریع امریکا ذخیره شده اند. کشورهای کوچک تر شورای همکاری خلیج فارس) که از تسلط عربستان بر منطقه بیمناک هستند، تمایلی به شرکت در یک معاهده دفاعی کامل ندارند. [...] اما همگی توافق دارند اگر قرار است یک ایران نوید تصمیم به بستن تنگه هرمز بگیرد، نیروی دریایی امریکا و احتمالاً انگلیس نیز چاره ای جز مقابله با ایران و باز کردن این آبراه حیاتی برای جهانیان ندارند. برخی بر این تصورند که یک ایران نوید ممکن

ص: ۳۳۵

۷-۱. مأخذ ۴، ص ۷، تهران - خبرگزاری رویتر، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۸-۲. مأخذ ۳، ص ۳۲، لندن - خبرگزاری رویتر، ۲۸/۸/۱۳۶۴ و همان، ص ۳۹، رادیو اسرائیل، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۳-۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۳۰/۸/۱۳۶۴

است با شکست از ابرقدرت‌ها برای محافظت از موقعیت کنونی خود، تنگه هرمز را ببندد.

آنچه که بیش از همه از آن وحشت دارند، کاهش بهای نفت است که نه تنها برنامه‌های اقتصادی و نظامی آنها را قطع می‌کند، بلکه ممکن است مشوق ایران در گسترش جنگ به سواحل جنوبی خلیج (فارس) باشد.

پیش‌بینی آینده غیرممکن است. همه در منطقه خلیج (فارس) امید دارند آن دسته از تولیدکنندگان نفت که عضو اوپک نیستند، همانند انگلیس و نروژ، موافقت کنند سطح تولید را بالا نبرند تا موجب کاهش بهای نفت نگردند.

از آنجایی که ایران تمایلی به پایان دادن به جنگ ندارد، تثبیت بهای نفت ممکن است به همه از جمله قدرت‌های خارج منطقه، امکان دهد بن بست کنونی در جنگ را حفظ کنند. (۱)

۱

افراد وابسته به گروه‌های ضدانقلاب امروز نیز در نقاط گوناگون کردستان به درگیری و اقدامات ایذایی پرداختند.

۱. بنا بر گزارش شهرداری استان کردستان امروز در حوالی روستای خورده لوکی (از توابع سنندج) بین نیروهای خودی و افراد گروه کومه له درگیری رخ داد. در این درگیری تعدادی از نیروهای خودی که چند تن از آنها از نیروهای پیش‌مرگ مسلمان بوده‌اند، شهید یا مجروح شدند. (۲)

۲. نشریه رویدادها نوشته است: «تعدادی از چته‌های کومه له در جاده مریوان - سقز علیه نیروهای خودی (یگان جندالله پیش‌مرگان مسلمان) اقدام به کمین نمودند که در نتیجه آن ۸ تن از نیروهای خودی شهید و ۱۲ تن مجروح شدند. (۳)

۳. دو دستگاه خودرو تویوتا حامل برادران سپاه در محور بسطام - سقز به کمین افراد ضدانقلاب افتاد که بر اثر درگیری ۴ تن از برادران سپاه مجروح شدند. (۴)

۴. قرارگاه حمزه سیدالشهدا گزارش داد: «در منطقه عمومی ارومیه نیروهای پایگاه‌های آغ سفال صومای و شبیان مرگور با افراد ضدانقلاب درگیر شدند، که این درگیری‌ها بدون تلفات جانی پایان یافت، اما ضدانقلابیون چند موشک آر.پی.جی. به پایگاه و سنگرهای شبیان شلیک کردند. (۵)

۵. امروز در حوالی روستای قوری کو از توابع کامیاران، افراد ضدانقلاب به نیروهای تأمین جاده حمله کردند که این درگیری بدون تلفات نیروهای خودی خاتمه یافت. (۶)

۶. پایگاه‌های تاژان و گرماب از توابع بانه امروز مورد تعرض افراد ضدانقلاب قرار گرفت که با اجرای آتش متقابل نیروهای خودی، این تعرض دفع شد. (۷)

۷. امروز همچنین به یکی از پایگاه‌های بسیج باختران به نام گرانه تیراندازی شد که غیر از اصابت یک تیر به در پایگاه، خسارت دیگری به بار نیامد. (۸)

۱-۱۰. همان.

۲-۱۱. سند شماره ۴۴۹۲۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۸/۸/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳-۱۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۲، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۴-۱۳. همان.

۵-۱۴. سند شماره ۴۲۴۶۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۸/۸/۱۳۶۴، از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه

۱۴/۹/۱۳۶۴.

۶-۱۵. سند شماره ۱۱۹۳۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۸/۸/۱۳۶۴، از دفتر نمایندگی امام در قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به

دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، ۷/۹/۱۳۶۴.

۷-۱۶. سند شماره ۴۲۵۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۸/۸/۱۳۶۴، از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به قرارگاه حمزه

سیدالشهدا(ع) (اطلاعات)، ۳/۹/۱۳۶۴.

۸-۱۷. سند شماره ۲۰۰۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۱، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

اقدامات چریکی و عملیات های نامنظم گروه های انقلابی و معارض عراقی در مناطق کردنشین عراق علیه نیروهای حکومت عراق (که برخی با همکاری رزمندگان جمهوری اسلامی اجرا می شود)، ضمن درگیر کردن بخشی از قوای دشمن، ضرباتی به آنها وارد کرده است. امروز چند گزارش از این اقدامات منتشر شد:

۱. به گزارش شهربانی استان کردستان: «عده ای از نیروهای خودی و تعدادی از نیروهای بارزانی در منطقه چناره شیخ لطیف از توابع پنجوبین عراق، با نیروهای بعثی درگیر شدند. در این درگیری ۴ تن از پیش مرگان شهید؛ ۱۵ تن از نیروهای بارزانی مجروح و چند نیروی دشمن کشته شدند.» (۱)

۲. ستاد مشترک ارتش گزارش داد: «یک واحد از پیش مرگان حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی) قرارگاه گردان جاده زاخو مستقر در مسیر دهوک - نینوا را موردتهاجم قرار دادند و طی یک ساعت درگیری تلفات و خسارات سنگینی به نیروهای دولتی عراق وارد و به سلامت منطقه را ترک نمودند.» (۲)

۳. شهربانی کردستان گزارش داد: «با اجرای عملیاتی در شهرستان سلیمانیه عراق، ۲ دستگاه خودرو پلیس آتش گرفت و تعدادی از نیروهای بعثی اسیر شدند.» (۳)

۴. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «مبارزان کرد عراقی در چند عملیات هماهنگ در مناطق شمالی عراق، بیش از ۴۶ تن از مزدوران بعثی را به هلاکت رسانده و ده ها قبضه سلاح و مقدار زیادی مهمات دشمن را به غنیمت گرفتند.

در یکی از این عملیات ها که علیه پایگاه شماره ۲۰ روی تپه درفیان انجام گرفت، ۱۲ تن از نیروهای بعثی کشته شدند. منابع آگاه با تأیید این خبر اضافه کردند: مبارزین کرد عراقی چند عملیات کمین در جاده های سلیمانیه، دوکان، کویی، ماولیان و کرکوک اجرا کردند. در این عملیات ها ۳۰ تن از عناصر بعثی کشته یا مجروح شدند و بیش از ۶ خودرو دشمن منهدم یا به غنیمت گرفته شد.»

براساس این گزارش، پیش مرگان عراقی همچنین در عملیاتی از قبل پیش بینی شده، با نارنجک و سلاح های دیگر، به شهر کرکوک نفوذ کردند و یکی از مراکز نظامی و انتظامی دشمن را در این شهر هدف قرار دادند که در این عملیات ۴ تن از افراد پلیس امنیتی رژیم بعثی کشته شدند و خسارات بسیاری به این مرکز وارد شد. (۴)

۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «در هفته گذشته انقلابیون مسلمان کرد عراقی به ۴ پایگاه رژیم عراق در ناحیه زاویه و دهوک یورش بردند که ضمن انهدام پایگاه های سیوه، سره، غلبوکه و کانی سالکه، ۱۱ تن از قوای رژیم بعثی را کشتند و ۴ تن را اسیر و ۲ تن را زخمی کردند و اجساد ۱۰ تن از نیروهای عراقی به دست مبارزین مسلمان کرد افتاده است.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از منابع موثق افزود: «در این عملیات پایگاه غلبوکه در

ص: ۳۳۷

۱- ۱۸. سند شماره ۴۴۹۲۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۸/۸/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۹. سند شماره ۱۴۸۶۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۸/۸/۱۳۶۴، از سماجا ۲ به ستاد مشترک ارتش رکن ۳ (عملیات)

۳-۲۰. سند شماره ۴۴۹۱۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۸/۸/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۴-۲۱. مأخذ، ص ۲.

ناحیه زاوتیه کاملاً منهدم شد و چندین قبضه توپ و خمپاره و مقادیری دیگر سلاح سبک به دست انقلابیون مسلمان کرد افتاد.» برپایه این گزارش: «انقلابیون مسلمان کرد عراقی همچنین در مناطق شمال عراق با نفوذ به اردوگاه اجباری سیوه در ناحیه دیرلوک، ۴ نیروی عراقی را اسیر کردند. نیروهای انقلابی مسلمان کرد در عملیات دیگری در ناحیه سه سنگ، ضمن وارد آوردن ضایعات شدید به نیروهای عراق، موفق شدند ۵۵ مین بزرگ فرانسوی و ۲۵ مین ضد نفر را به غنیمت در آورند.»^(۱)

۱

هیئت سیاسی سودان که برای مذاکره درباره آزادی اسیران سودانی به تهران آمده اند، امروز در یکی از اردوگاه ها با جمعی از اسیران سودانی گفت و گو کردند.

در این بازدید که با حضور چند تن از مسئولان وزارت امور خارجه و کمیته نگهداری اسیران جنگی انجام شد، یکی از مسئولان کمیته نگهداری اسیران جنگی به انگیزه ها و اهداف حکومت عراق از آغاز جنگ با ایران اشاره کرد و ضمن تشریح اهداف پلید صدام که کوشید تا جنگ تحمیلی را جنگ بین فارس و عرب جلوه دهد، گفت: «بر اساس مقررات بین المللی تمامی اسرای سودانی که در جبهه های جنگ به اسارت نیروهای رزمنده و پرتوان جمهوری اسلامی ایران درآمده اند، حکم مزدور را دارند و کشور ما قانوناً حتی حق آن را داشته و دارد که این افراد را اعدام کند، اما ما به واسطه الهام گیری از مکتب انسانی اسلام با این مزدوران به مثابه اسیر رفتار کردیم و حالا نیز باتوجه به اینکه عامل به جبهه فرستادن این افراد، یعنی نمیری از اریکه قدرت در سودان سرنگون شده است و دولت این کشور قصد جبران گذشته را دارد، ما درصددیم تا اسرای سودانی را به کشورشان برگردانیم تا زندگی جدیدی را برای خود آغاز کنند.»

سپس مصطفی حسن احمد سرپرست هیئت سودانی، خطاب به مسئولان ایرانی گفت که: «ما از مسئله ای که پیش آمده است، شرمنده ایم و تصمیم جمهوری اسلامی ایران برای آزادسازی اسرای سودانی را مورد تقدیر قرار می دهیم.»

اعضای هیئت سودانی در پایان جلسه خود با یکایک اسیران سودانی به گفت و گو نشستند و چند تن از این اسیران درحالی که به شدت گریه می کردند، از گذشته خود اظهار ندامت می نمودند.

در این ملاقات اسیران سودانی از نمایندگان دولت خود خواستند تا اظهار ندامت و شرمندگی آنان را از حضور جبهه های جنگ به اطلاع مسئولان جمهوری اسلامی ایران برسانند.^(۲)

خبرگزاری رویتر در این باره گزارش داد: «دیپلمات ها امروز گفتند که هیئتی از سوی دولت سودان وارد تهران گردیده است تا تلاش کند کار آزادسازی ۴۰ تا ۶۰ اسیر جنگی سودانی را که در حال جنگ برای عراق، توسط ایران اسیر شده اند، به انجام رساند. مصطفی حسن احمد مدیرکل وزارت خارجه سودان که ریاست این هیئت را برعهده دارد، به ایرانی ها گفت که علت

ص: ۳۳۸

۱- ۲۲. روزنامه ابرار، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

وارد شدن سودانی ها در جنگ خلیج سیاست های غلط جعفر نمیری رئیس جمهوری سابق بود. وی به رویترا گفت: اما اکنون مسائل اصلاح شده و هدف ما این است که مطابق توافق اوت گذشته [شهریور] با ایران، زندانیان جنگی سودانی را ملاقات کرده و آنها را به کشور بازگردانیم.»

خبرگزاری رویترا افزود: «در گزارش سازمان ملل - که در ژانویه منتشر گردید - آمده است که ایران حدود ۱۹۴ اسیر جنگی غیرعراقی را در یک ساختمان دانشگاه سابق در شمال تهران نگهداری می نماید. دیپلمات ها می گویند که ۴۰ تا ۶۰ سودانی، شمار زیادی مصری و احتمالاً شمار اندکی اروپایی در آن محل نگهداری می شوند.» (۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، دبیر دوم سفارت لیبی در ایران گفته است: «در حال حاضر فرقی بین حکومت سودان و جماهیری لیبی نیست و به عبارتی، حکومت سودان مکمل جماهیری لیبی و جماهیری لیبی مکمل حکومت سودان است. وی این سخنان را در دیدار هیئت سودانی با اسیران مزدور سودانی در یکی از اردوگاه های نگهداری بیان کرد. وی همچنین گفت: اگر ما به سودان اعتماد نداشتیم در مسئله آزادی اسرا دخالت نمی کردیم.

در ادامه این دیدار، رئیس هیئت سودانی از مقامات وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران درخواست کرد که ادامه مذاکره برای آزادی اسرای سودانی مستقیم و دوجانبه و بدون حضور کشور ثالثی (لیبی) باشد.» (۲)

۱

جمهوری اسلامی ایران در ادامه اقدامات بشردوستانه اش، امروز از آزادی یک جانبه عده ای از اسیران بیمار و معلول عراقی در آینده ای نزدیک خبر داد. سرپرست کمیسیون اسیران عراقی و دبیر شورای عالی دفاع ضمن اعلام این مطلب، گفت: «تاکنون در هشت نوبت بیش از ۳۹۰ نفر از اسرای عراقی به طور یک جانبه از سوی جمهوری اسلامی ایران آزاد شده اند و در رابطه با آزادی این اسرای عراقی نیز با هلال احمر ترکیه تماس گرفته شده است که به محض انجام اقدامات اولیه از سوی این سازمان اسرا آزاد خواهند شد.» (۳)

از سوی دیگر، خبرگزاری نیمه رسمی آناتولی ترکیه امروز گزارش داد: «با تلاش هلال احمر ترکیه، عراق ۱۰۰ تن دیگر از اسرای ایرانی جنگ ۶۱ ماهه را هفته آینده آزاد خواهد کرد. ماه گذشته در رابطه با آزادسازی اسرای بیمار و معلول با وساطت ترکیه - که با هر دو کشور متخاصم روابط حسنه دارد - ۵۵ اسیر ایرانی با ۹۹ اسیر عراقی مبادله شدند. در حالی که بنا به گزارش های رسیده هنوز ۴۰ هزار اسیر عراقی و ۱۰ هزار اسیر ایرانی در اردوگاه های اسرا در دو کشور ایران و عراق به سر می برند، تاکنون بیش از یک هزار اسیر از طرفین مبادله شده اند.» (۴)

ص: ۳۳۹

۱- ۲۴. مأخذ ۳، ص ۳۱، تهران - خبرگزاری رویترا، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۵. مأخذ ۳، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۳- ۲۶. مأخذ ۵، ص ۲.

۴- ۲۷. مأخذ ۴، ص ۳، آنکارا - خبرگزاری آلمان، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

برنامه اعزام کاروان محمدرسول الله از استان آذربایجان شرقی به سوی جبهه ها در هشتم آذر؛ اعزام نیروهای مردمی از شهرهای گوناگون به سوی جبهه ها در دو روز گذشته و اعلام آمادگی گروهی از جانبازان برای اعزام مجدد به جبهه ها از گزارش های امروز اعزام نیرو به جبهه هاست.

فرمانده سپاه پاسداران آذربایجان شرقی (برادر مسجدی) در مصاحبه با خبرنگاران اعلام کرد که در پی اعزام کاروان راهیان کربلا از شهر قم به سوی جبهه ها، کاروان عظیم محمد رسول الله (ص) متشکل از چندین هزار تن از نیروهای آموزش دیده و اعزام مجدد، همراه با هدایای امت حزب الله استان آذربایجان شرقی روز هشتم آذر، رهسپار جبهه های نور علیه ظلمت خواهند شد. وی افزود که استقبال امت حزب اللهی استان برای عضویت در این کاروان بی نظیر بوده است. به گفته برادر مسجدی این کاروان در تهران با رئیس جمهور یا رئیس مجلس و در قم با آیت الله العظمی منتظری یا آیت الله مشکینی دیدار خواهند داشت و سپس با هدف وارد آوردن ضربه نهایی بر حکومت صدام رهسپار جبهه های نور علیه ظلمت خواهند شد. وی افزود که برای بزرگداشت هفته بسیج در استان برنامه های متنوعی تدارک دیده شده است، از جمله در اولین روز هفته بسیج بیش از ۳ هزار نفر از فرماندهان گردان های قدس و نیروهای رده بالای بسیجی برای شرکت در همایش سراسری به تهران اعزام می شوند و در روز نهم آذر هم زمان با میلاد حضرت رسول (ص)، مانور دریایی سپاه این استان در بندر رحمانلوی دریاچه ارومیه به همت جان برکفان سپاه و بسیج اجرا می شود. (۱)

همچنین، جمع کثیری از مردم انقلابی کشورمان در دو روز گذشته از شهرهای مختلف استان های فارس، مازندران، اصفهان و بوشهر در میان بدرقه پرشور اهالی این مناطق عازم مناطق جنگی شدند. (۲)

از سوی دیگر، گروهی از جانبازان و مجروحان انقلاب اسلامی که در آسایشگاه شماره ۱ امام خمینی مستقر هستند، ضمن حمایت از سخنان آقای هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع، مبنی بر حضور گسترده امت حزب الله در جبهه های نبرد و نیز حرکت مردمی و پرخروش عزیزت کاروان راهیان کربلا به جبهه، اعلام آمادگی کردند تا با اعزام مجدد به جبهه، برای احیای دین اسلام خون خود را نثار کنند. (۳)

درباره عملیات آتی ایران امروز نیز در برخی رسانه های خارجی و همچنین رادیوی مجاهدین خلق (منافقین) گمانه زنی هایی انجام شد، از جمله روزنامه دلی ریاض در صفحه اول خود با تیتراژ نوشت: «عراق کمر خود را جهت حمله جدید ایران محکم می سازد. کارشناسان نظامی در بغداد می گویند که باتوجه به افزایش حملات هوایی و توپخانه طرفین، عراق خود را

ص: ۳۴۰

۱- ۲۸. مأخذ ۲۳، ص ۲.

۲- ۲۹. مأخذ ۵، ص ۱۸.

۳- ۳۰. همان.

جهت یک حمله زمینی بزرگ از سوی ایرانیان آماده می‌سازد. گرچه تحرکات در کل جبهه‌ها می‌باشد، ولی عراقی‌ها بیشتر معتقدند که حمله از سمت میسان شروع خواهد شد. (۱)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی از بغداد ضمن نقل بخش‌هایی از گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره حمله هواپیماهای جنگنده ایران به یک مرکز صنعتی و یک مرکز تجمع نیروهای عراقی در استان میسان، نوشته است: «این حملات در حالی صورت می‌گیرد که کارشناسان نظامی در بغداد معتقد هستند که به دلیل پیش‌بینی یک تهاجم تازه زمینی از سوی ایران، تشنج به اوج خود رسیده است.» (۲)

رادیو مجاهدین خلق (منافقین) نیز در برنامه فارسی خود اعلام کرد: «بنا به گزارش پرسنل نظامی مجاهدین خلق از اهواز، هفته گذشته، رژیم ایران بخش زیادی از نیروهای بسیجی مستقر در اهواز را به جبهه‌های اهواز - سوسنگرد منتقل کرده است. گزارش‌های قبلی حاکی از آن بود که رژیم به منظور تدارک یک حمله جدید، قسمت اعظم پرسنل مستقر در پادگان زاهدان را به جبهه سومار منتقل کرده و مرخصی نیروهای مستقر در جبهه دارخوین را لغو نموده است.» (۳)

۱

پس از نشست اخیر سران کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، مسقط پایتخت عمان میزبان مقامات کشورهای منطقه و نیز کانون نشر اخبار دیپلماتیک جنگ ایران و عراق شده است، اما ایران تاکنون از سفر وزیر خارجه عمان به ایران استقبال نکرده است.

به گزارش رادیو مسقط، وزیر اطلاعات عمان در کنفرانسی مطبوعاتی گفته است: «جنگ عراق و ایران و ادامه آن دارای ناراحتی و گرفتاری‌هایی می‌باشد، چون جنگ نابودکننده‌ای است و صلح جهانی را با خطر روبه‌رو ساخته است.»

وی تأکید کرد: «میانجیگری تازه‌ای برای پایان دادن به این جنگ مطرح نیست، ولی بذل توجهی از سوی کشورهای خلیج فارس وجود دارد که گفت و گو با ایران را به تحرک درآورده تا روابط با این کشورها را مستحکم‌تر سازد تا در سایه آن زمینه‌ای برای آگاهی از چارچوبی که می‌توان از طریق آن برای پایان دادن به این جنگ عمل کرد، فراهم آید و این فعالیت به طور کلی ادامه یافت، چون در هر حال فعالیتی باید صورت پذیرد و این حالت جمودی که کوشش‌ها و تلاش‌ها با آن روبه‌رو شده‌اند، پایان پذیرد.»

وی افزود: «هنوز زمینه‌های مثبتی وجود دارد که همگی بر ادامه آن اصرار دارند و این همان تلاش‌های کمیته حسن نیت اسلامی می‌باشد. البته، پشتیبانی اساسی برای فعالیت این کمیته مورد توافق است، ولی نیاز به فعالیت‌هایی وجود دارد تا برای به کار انداختن دوباره آن کمک نماید.» (۴)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی آورده است: «وزیر اطلاعات عمان در یک کنفرانس مطبوعاتی گفت: شورای همکاری خلیج فارس [فارس] کوشش می‌کند که روابط خود با ایران را بهبود بخشد

ص: ۳۴۱

۱- ۳۱. سند شماره ۱۷۹۶۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از وزارت امور خارجه (دیانی) به روابط عمومی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۲. مأخذ ۳، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۳. مأخذ ۱۲، صص ۶-۷.

۴-۳۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۸/۱۳۶۴، صص ۶ - ۵، رادیو مسقط (عربی)،
۲۸/۸/۱۳۶۴.

به نحوی که برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق یک فضای مساعد به وجود آید. او گفت: یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجی عمان، هنوز منتظر است که دعوتی از ایران دریافت کند.»

رویتر افزود: «سلطان قابوس بن سعید (سلطان عمان) دیروز در مراسم سخنرانی روز ملی، از رهبران عراق و ایران خواست که به کوشش های دایره بر پایان دادن به جنگ پاسخ مثبت دهند و گفت که یک توافق باید حقوق هر دو کشور را تضمین نماید. عبدالعزیز محمد وزیر اطلاعات عمان نیز گفت که در وضعیت غیرمتمحمل بسته شدن تنگه هرمز - که ایران تهدید کرده است در صورت منجر شدن حملات عراق به توقف صادرات نفت ایران آن را خواهد بست - عمان با کشورهای خلیج و دیگر کشورهای دارای منابع متقابل در این ناحیه مشورت خواهد کرد.» (۱)

خبرگزاری کویت نیز گزارش داد: «شیخ سعد عبدالله الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت، ابراز امیدواری کرد عراق و ایران به عنوان یک گام مقدماتی - که به وسیله گفت و گو و مذاکره جهت پایان دادن به این جنگ مخرب پیگیری می شود - با یک آتش بس توافق کنند.» (۲)

بخش عربی رادیو کویت نیز در این باره گزارش داد: «ولیعهد کویت پیش از ظهر امروز در کنفرانسی مطبوعاتی در مسقط گفت که ما همچنان به تلاش های خود برای دستیابی به فرمولی که مورد توافق دو کشور همسایه و مسلمان باشد، ادامه خواهیم داد. وی افزود: رهبران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در ششمین کنفرانس خود که اخیراً در مسقط بر پا شد به توافق رسیدند که به یوسف علوی عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی سلطان نشین عمان، مأموریت دهند که کوشش های به عمل آمده برای پایان دادن به این جنگ را پیگیری کند. وی اظهار امیدواری کرد که این مأموریت با موفقیت روبه رو شود.» (۳)

همچنین شیخ صفر بن محمد القاسمی عضو شورای عالی اتحاد امارات متحده عربی و حاکم رأس الخیمه در مصاحبه با روزنامه عمان بر لزوم خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران تأکید کرد و از ایران خواست تا به تلاش های صلح جویانه پاسخ داده و در این جهت گام های مثبتی بردارد. (۴)

همچنین به گزارش رادیو ریاض، وزیر خارجه ترکیه (وحید خلف اوغلو) بار دیگر بر لزوم خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق از راه های مسالمت آمیز تأکید کرد. وی افزود که کشورش از نبودن پیشرفتی در اقداماتی که برای توقف نزاع میان دو کشور انجام می شود، ابراز تأسف کرده است. (۵)

۱

ریگان رئیس جمهور امریکا و گورباچف رهبر شوروی، امروز نخستین دور مذاکرات خود را در حالی در ژنو آغاز کردند که کشورهای عربی به طور رسمی خواستار گنجانیدن موضوع جنگ ایران و عراق در این مذاکرات شده اند. در این حال، وزارت خارجه ایران این درخواست و پرداختن به این موضوع را در این نشست محکوم کرده است.

یونایتد پرس از ژنو گزارش داد: «نخستین دور مذاکرات سران دو کشور پس از گذشت شش

ص: ۳۴۲

۲-۳۶. مأخذ ۳، ص ۵، مسقط، - خبرگزاری کویت، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۳-۳۷. مأخذ ۳۴، ص ۴، رادیو کویت (عربی) ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۴-۳۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۴، صص ۵ - ۴، رادیو ام القوین، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۵-۳۹. مأخذ ۳۴، ص ۷، رادیو ریاض، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

سال از آخرین اجلاس رهبران دو ابرقدرت، در ژنو آغاز شد. آنان در بین گفت و گوهای رسمی به اتفاق مشاوران خود، حدود دو ساعت به تنهایی درباره مناقشاتی که روابط دو ابرقدرت را تیره می سازد، به مذاکره نشستند.»^(۱)

رادیو اسرائیل در گزارشی از این اجلاس گفت: «کشورهای عرب رسماً از سران ایالات متحده و اتحاد شوروی خواستار شدند برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق در کنفرانس عالی ژنو به توافق برسند. آقای شاذلی قلبی دبیرکل جامعه عرب، با ارسال پیام ویژه ای برای ریگان و گورباچف در ضمن خواستار شد آنها برای رفع نزاع اعراب و اسرائیل اقدام کنند. وی در این پیام خاطر نشان کرد که این دو مسئله، صلح و امنیت خاورمیانه را تهدید می کند. شاذلی قلبی خواستار گردید ابتکار صلح اعراب به منظور اتمام جنگ با ایران، مورد تأیید سران دو ابرقدرت قرار گیرد. دبیرکل جامعه عرب به طور غیرمستقیم حکومت اسلامی ایران را به جنگ طلبی و رد تلاش های صلح متهم ساخت.»^(۲)

روزنامه کیهان نیز به نقل از مقامات سیاسی واشنگتن نوشته است: «دو کشور امریکا و شوروی منافع مشترک خود را در خاتمه بخشیدن به جنگ [ایران و عراق] می بینند. البته، موضوع جنگ ایران و عراق از مسائل مورد اختلاف طرفین نیست و احتمالاً در بیانیه نهایی با درخواست از طرفین متخاصم به ختم جنگ اشاره خواهد شد. علت گنجاندن موضوع جنگ ایران و عراق در گفت و گوهای ژنو، پافشاری های کشورهای عربی است که درصددند واشنگتن و مسکو را متقاعد نمایند تا با همکاری دبیرکل سازمان ملل به این جنگ خاتمه دهند، اما بنا به گزارش نیویورک تایمز در شماره امروز خود به نقل از یک مقام رسمی امریکا، این طرح از سوی امریکا رد شده است، زیرا ایران سازمان ملل را آلت دست ابرقدرت ها می داند. شولتز در مصاحبه پنجشنبه گذشته خود گفت که جنگ (ایران و عراق) باید مورد توجه قرار گیرد. این جنگ بسیار پرتلفات بوده و در آن سلاح های شیمیایی به کار برده شده و از هیچ جهت اصولی برخاسته از اختلافات دو ابرقدرت نمی باشد. وزیر خارجه امریکا در ادامه سخنانش اظهار امیدواری کرده است که بتوانند پیرامون جنگ گفت و گوهای سازنده ای در ژنو داشته باشند.»^(۳)

از سوی دیگر، سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران هرگونه مذاکره درباره تعیین سرنوشت کشورهای جهان را در گفت و گوهای سران امریکا و شوروی محکوم کرد. وی گفت: «اخيراً محافل امریکایی و مرتجعین منطقه دست به تلاش هایی زده اند که نشان می دهد آنها مصرانه می خواهند مسائل مربوط به دیگر ملل و کشورهای جهان سوم نیز در این مذاکرات طرح و درمورد آنها تصمیم گیری شود. جمهوری اسلامی ایران از یک سو بررسی مسائل دیگر کشورها را در گفت و گوهای سران شرق و غرب محکوم کرده و آن را دخالت صریح ابرقدرت ها در امور دیگر کشورها و ملل و نقض حاکمیت و استقلال این کشورها تلقی می کند و آن را نمونه بارزی از نقض

ص: ۳۴۳

۱- ۴۰. مأخذ ۲۳، ص ۲۴.

۲- ۴۱. مأخذ ۳۴، ص ۳، رادیو اسرائیل، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۲. روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۴، ص ۲۰.

علنی کنوانسیون های بین المللی که تصریح در احترام و رعایت حق حاکمیت و استقلال کشورها دارد، می داند و از سوی دیگر، اظهار چنین نقطه نظرات تسلیم طلبانه ای از سوی بعضی افراد و سران مرتجع را نمایانگر نهایت وابستگی این افراد و رژیم ها به ابرقدرت ها و خدشه دار کردن حق مسلم ملت ها در تعیین سرنوشت خودشان می داند که در واقع رسماً حرکتی علیه حاکمیت و استقلال این کشورها انجام داده و از این جهت می بایست به سختی با آنان برخورد شود. البته، طبیعی است چنین تصمیماتی در مورد جمهوری اسلامی ایران و دیگر کشورهای انقلابی با توجه به اتخاذ سیاست مستقل و غیروابسته آنان، بی اثر خواهد بود و ملت های انقلابی جهان سوم با هوشیاری کامل و مقاومت سرسختانه سرنوشتشان را خود رقم خواهند زد.»^(۱)

۱

خبرگزاری جمهوری اسلامی از اسلام آباد گزارش داد: «سوبر معاون سابق وزیر خارجه امریکا، ادعا کرد که جنگ عراق و ایران ناشی از خصومت شخصی رهبری این دو کشور است و تا وقتی که آنها تغییر نکنند، جنگ ادامه خواهد داشت.

سوبر افزود: جنگ، نخست با نابودی جزیره خارک توسط عراق و سپس با مسدود شدن بزرگ راه بصره - بغداد از سوی ایران تمام خواهد شد. وی گفت: ایران با توجه به درک مشکلات اقتصادی خود، از گسترش دامنه جنگ به داخل خاک عراق خودداری می کند. سوبر همچنین افزود: امریکا علی رغم اینکه مخالف سرسخت ایران است، ولی سلاحی در اختیار عراق و ایران قرار نداده، در حالی که شوروی خسارت جنگی عراق را مرتب جبران می کند.»^(۲)

نشریه رویدادها ادعاهای سوبر را تشویق عراق به استمرار حملات علیه خارک تعبیر کرده و نوشته است: «سخنان فوق حاکی از آن است که به زعم غرب نهایت فشار جمهوری اسلامی علیه عراق یک عملیات موفق و اشغال شرق دجله و بستن جاده بغداد - بصره است و پس از آن، ایران برای پایان جنگ تنها به راه های دیپلماتیک اکتفا خواهد کرد. البته، اگر عراق موفق شود که صادرات نفت ایران را از راه دریا غیرممکن نماید، آن وقت نیز جمهوری اسلامی مجبور به پذیرش صلح خواهد بود.»

نشریه رویدادها سخنان سوبر درباره کمک های شوروی برای تأمین نیازهای جنگی عراق را در جهت نیل به اهداف زیر می داند:

الف) هم زمان با اجلاس سران دو ابرقدرت، شوروی را به عنوان عامل ادامه جنگ تحت فشار افکار عمومی قرار دهد.

ب) مانع از بهبود روابط ایران و شوروی شود، با توجه به اینکه علائمی از بهبودی روابط بین دو کشور به وجود آمده است.

ج) بدین وسیله هرگونه شکست احتمالی عراق و نیز ضعف های نظامی این کشور را متوجه روس ها نماید.»^(۳)

ص: ۳۴۴

۱- ۴۳. همان، ص ۱۷.

۲- ۴۴. مأخذ ۳، ص ۷، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۶/۱۳۶۴، صص ۱۶ - ۱۵.

وزیر امور خارجه ایران که با هدف تحکیم روابط با کشورهای پیشرو عرب و خنثی کردن تلاش های کمیته صلح کشورهای مرتجع عرب به سوریه و لیبی سفر کرده بود، امروز لیبی را به قصد الجزایر ترک کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از طرابلس، آقای ولایتی پیش از ترک طرابلس در مصاحبه ای دیدار خود از لیبی را بسیار موفقیت آمیز توصیف کرد و گفت: «فرستی داشتیم که با جناب آقای قذافی و جلود و دکتر الفیتوری ملاقات نمایم که همه این ملاقات ها در جهت اهداف مشترک و مقابله با دشمنان اسلام و مسلمین انجام پذیرفت.» بنا بر این گزارش، دکتر ولایتی در طرابلس با سرهنگ قذافی رهبر لیبی، دیدار و پیام حجت الاسلام والمسلمین خامنه ای رئیس جمهوری را تسلیم وی کرد.

آقای ولایتی در این ملاقات ضمن تشکر از حمایت بی دریغ جماهیری لیبی از جمهوری اسلامی ایران در مقابل تجاوز حکومت عراق، بر موضع قاطع کشورمان مبنی بر ادامه جنگ تا سقوط صدام تأکید کرد.

وی افزود: «امام فرموده اند اگر این جنگ بیست سال هم طول بکشد ما ایستاده ایم. بنابراین، ملت ما براساس اعتقاد به خصلت ظلم ستیزی و کفر ستیزی انقلاب اسلامی، این جنگ را تا سقوط صدام ادامه خواهد داد.»

سرهنگ قذافی نیز ضمن تشکر از پیام دوستانه ریاست جمهوری اسلامی و تأکید بر همبستگی جماهیری لیبی و رهبری آن با انقلاب اسلامی ایران گفت: «هم پیمانی ما با انقلاب اسلامی ایران یک هم پیمانی اصولی است و این هم پیمانی قبل از پیروزی انقلاب نیز وجود داشته است و ما در کنار انقلاب اسلامی ایران و مردم ایران بوده ایم و خواهیم بود.»

رهبر لیبی تأکید کرد: «همبستگی رژیم های مرتجع عربی و رژیم صدام با امریکا و صهیونیسم از نظر ما روشن است و نیروهای مترقی و پیشرو منطقه باید همبستگی خود را تقویت نمایند.»^(۱)

خبرگزاری یوگسلاوی از الجزیره گزارش داد: «علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران سه شنبه شب با پیامی از سوی علی خامنه ای رئیس جمهوری، برای شاذلی بن جدید رئیس جمهوری الجزایر، وارد الجزیره شد. با وجودی که متن این پیام فاش نشده است، گمان می رود در رابطه با تلاش میانجیگری الجزایر برای پایان دادن به جنگ پنج ساله ایران - عراق باشد. یکی از حقایقی که شاهد این مدعاست این است که ولایتی فقط سه هفته پس از دیدار محمد شریف مساعديه مرد شماره ۲ الجزایر از تهران، وارد الجزیره شد. افزون بر این، یک فرستاده صدام حسین رئیس جمهوری عراق نیز اندکی پس از مراجعت مساعديه به وطن، از الجزیره دیدن کرد. این محققاً نه یک تصادف بود و نه یک واقعت که تهران چند روز بعد رسماً و احتمالاً برای اولین بار به ابتکار صلح کشورهای خلیج (فارس) پاسخ مناسب داد.»^(۲)

ص: ۳۴۵

۱- ۴۶. مأخذ ۲۳.

۲- ۴۷. مأخذ ۴، صص ۹ - ۸، الجزیره - خبرگزاری یوگسلاوی، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

با وجود سخنان قذافی مبنی بر همبستگی حکومت صدام با امریکا و صهیونیسم، وزیر خارجه لیبی آمادگی این کشور را برای ازسرگیری روابط با عراق اعلام کرد و صدام به دلیل کمک های نظامی و سیاسی سوریه و لیبی به ایران، از این دو کشور به شدت انتقاد کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «عبدالسلام تریکی وزیر خارجه لیبی، طی گفت و گویی با روزنامه الاتحاد چاپ امارات، از تلاش های جاری شیخ زاید به منظور ایجاد وحدت میان کشورهای عربی قردرانی کرد و اعلام نمود که دولت متبوعش آماده است تا روابط دیپلماتیک خود را با عراق و تونس از سر بگیرد.

به نوشته الاتحاد، دولت لیبی حاضر است جهت حل اختلافات خود با عراق و به منظور به فراموشی سپردن اختلافات کشورهای عربی، با عراق وارد صحبت و مذاکره شود. تریکی تصریح کرد که اختلافات موجود میان عراق و لیبی اختلافات اساسی نخواهد بود، زیرا دو کشور دارای مرزهای مشترکی نیستند که با یکدیگر اختلافات عمیقی داشته باشند.» (۱)

نشریه الاتحاد همچنین در گزارش ویژه ای از رباط نوشته است: «هیئت منتخب کمیته آشتی جامعه عرب به منظور اجرای تصمیمات متخذه در اجلاس رباط، روز پنجشنبه آینده راهی طرابلس و بغداد خواهد شد. هیئت مذکور به منظور نزدیک کردن مواضع لیبی و عراق و آماده کردن مقدمات ازسرگیری روابط دیپلماتیک میان دو کشور، در این سفر با سرهنگ قذافی و صدام ملاقات و مذاکره خواهد کرد.» (۲)

از سوی دیگر، صدام حسین رئیس جمهور عراق در مصاحبه ای با هفته نامه الوطن العربی چاپ پاریس، از دولت های سوریه و لیبی به دلیل کمک های نظامی و سیاسی گسترده شان به حکومت اسلامی ایران به شدت انتقاد نمود و بهبود مناسبات عراق با سوریه و لیبی را مشروط به قطع این کمک ها کرد.

صدام حسین همچنین فاش کرد که دولت فرانسه هم تقاضاهای وی را برای بازسازی کوره اتمی بمباران شده تموز در بغداد رد کرده است. صدام حسین از این موضع دولت فرانسه ابراز تأسف کرد، ولی افزود: «در همه موارد دیگر به ویژه جنگ ایران و عراق، مناسبات فرانسه با دولت بغداد بسیار دوستانه است.» (۳)

درحالی که قدرت ها و کشورهای گوناگون شرقی و غربی انواع تسلیحات و تجهیزات نظامی را به وفور در اختیار عراق قرار می دهند، امریکا و اروپا می کوشند که تنها مسیرهای رسیدن چنین تجهیزاتی را به ایران سد کنند. از جمله این اقدامات دستگیری نادر دلانانی است که قصد داشتند تجهیزاتی به ایران ارسال کنند. گفتنی است که دولت امریکا در همین زمان در تلاش

ص: ۳۴۶

۱- ۴۸. مأخذ ۳، ص ۲۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۹. مأخذ ۳، ص ۴۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۳- ۵۰. مأخذ ۳۴، ص ۴، رادیو اسرائیل، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

است برای آزادی گروگان های امریکایی، سلاح هایی به ایران ارسال کند. گزارش امروز یونایتدپرس از لوس آنجلس نمونه ای از این موارد است:

«یک قاضی دادگاه فدرال امریکا دستور زندانی شدن یک تاجر ایرانی را تا آغاز محاکمه اش صادر کرد. هرگز هزار که متهم به ارسال رادیوهای نظامی امریکایی به ایران است، با توجه به نظریه دادستان در مورد احتمال گریختن وی، آزادشدنش به قصد ضمانت رد شده است. ایرانی دیگری به نام خسرو شکیب ۴۳ ساله، هفته گذشته به همراه هرگز هزار به اتهام توطئه برای نقض قانون فدرال امریکا در مورد کنترل صدور تسلیحات، مجرم شناخته شد.

دادگاه امریکا مبلغ ۱۰۰ هزار دلار ضمانت برای خسرو شکیب تعیین کرده است. معاون دادستان گفت: محاکمه این دو تن ۱۴ ژانویه (۲۴ دی ماه) آغاز خواهد شد. در اعلام جرم ۱۲ ماده ای که علیه این دو ایرانی ارائه شده است، این دو، متهم شده اند که جهت ارسال ۲ هزار رادیوی نظامی و لوازم یدکی، جمعاً به ارزش ۹/۳ میلیون دلار، با یک کارخانه الکترونیکی لوس آنجلس قرارداد امضا کرده اند.»^(۱)

۱

مجله انگلیسی جینز دینفس ویکلی در شماره امروز خود مدعی همکاری های نظامی شوروی و ایران شده است. خبرگزاری فرانسه در گزارشی به نقل از این مجله آورده است: «ایران و شوروی از هنگام انقلاب اسلامی در سال ۱۹۷۹، به طور مخفیانه همکاری نزدیک خود را در زمینه نظامی ادامه می دهند. به عقیده این نشریه این همکاری تحت اشکال گوناگونی از جمله امکان آموزش دیدن برای کادرهای ارتش ایران در شوروی در قبال امکان بررسی ادوات نظامی امریکایی برای شوروی - که پیش از سرنگونی شاه به ایران تحویل شده بود - وجود دارد. براساس نوشته های این نشریه انگلیسی - که ویژه مسائل دفاعی است - همه ساله حداقل ۳۰۰ افسر ایرانی به منظور آموزش دیدن توسط کارشناسان روسی به شهرهای فرونز، کیف و لنینگراد اعزام می شوند. در میان این افسران ۲۰۰ تن آموزش خلبانی؛ ۵۰ تن آموزش های مربوط به توپخانه و ۵۰ تن دیگر دوره های مربوط به زره پوش را طی می کنند. نشریه یادشده بدون ذکر منابع اطلاعاتی خود ادامه می دهد که علاوه بر آن، ایران هواپیماهای اف ۱۴ کهنه و فانوم های امریکایی اف ۴ خود را جهت آزمایش به شوروی می فرستد. تهران همچنین به کارشناسان روسی اجازه داده است تا از ایستگاه های قدیمی شنود که توسط سازمان اطلاعاتی امریکا (سیا) در شمال ایران مستقر شده بود، بازدید کنند. شوروی تجهیزات نظامی کمی را مستقیماً به ایران تحویل می دهد، اما سلاح ها از طریق متحدان مسکو از جمله سوریه و لیبی و کره شمالی تحویل ایران می شود. نشریه جینز دینفس در خاتمه خاطر نشان می کند تسلیحاتی که از کره شمالی ارسال می شوند، از فراز خاک شوروی می گذرند.»^(۲)

ص: ۳۴۷

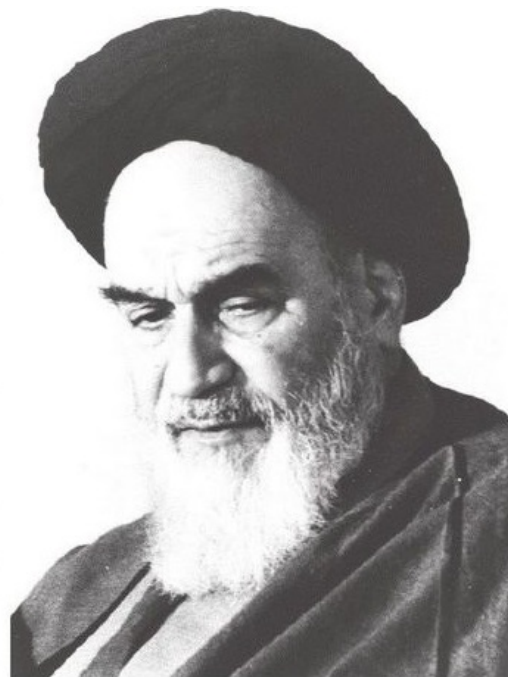
۱- ۵۱. مأخذ ۴، صص ۱۰ - ۹، لوس آنجلس، خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۵۲. مأخذ ۴، صص ۱۳ - ۱۲، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

امام خمینی امروز در نامه ای به نمایندگان مجلس شورای اسلامی آنان را از بیان موضوعاتی که با مصالح کشور مغایرت دارد و نسبت دادن مطالب ناروا و دروغ به دولت و ادارات دولتی و مأیوس کردن مردم - که تأثیر منفی بر حضور مردم در جبهه می گذارد - بر حذر داشتند. متن نامه امام خمینی چنین است:

«باسمه تعالی

تصویر

امام خمینی در نامه ای به نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت دادن مطالب ناروا به دولت را مأیوس کننده خوانده، تأکید کردند نمایندگان باید معلم اخلاق و آداب اسلامی باشند.

جای بسی تأسف که مجلس محترم شورای اسلامی - که اولی به حفظ آبروی جمهوری اسلامی است - و در حال حاضر که جهان استکبار و بستگانشان بر ضد اسلام و مصالح کشور اسلامی کوشش بی وقفه دارند، در نطق های مجلس ناخودآگاه یا خدای نخواستہ با آگاهی و برای اغراض غیرانقلابی کوشش در پخش مطالبی مربوط به دولت و ادارات دولتی می کنند که در پیش شنوندگان بی خبر، انعکاس آن چنان مأیوس کننده است که گویی ادارات دولت اسلامی به طور دسته جمعی مشغول غارت مردم و رشوه گیری و دزدی و مخالفت با توده های ضعیف در کاغذبازی و رفیق بازی و هزاران جنایت دیگر هستند و هر کس این مسائل را می شنود و بی خبر است، گمان می کند نزدیکی به ادارات دولتی بی رشوه دادن و بدون رابطه، غیرمجاز است و این امر باعث سستی مردم بعضی مناطق کشور در شرکت در نماز جمعه و در جبهه ها شده است که اخبار آن به اینجانب می رسد.

آقایان می دانند که اگر در یک اداره بعضی اشخاص تخلفاتی داشته باشند و به طور عمومی به کارمندان و ادارات دولتی نسبت ناروایی دهند، ارتکاب معصیت کبیره شده و در پیشگاه خداوند، جواب لازم دارد. اگر بعض آقایان تحت تأثیر تبلیغات فاسد قرار گرفته اند و بدون تحقیق مطالبی آن چنان تند و بی حساب بگویند، با دست خود تیشه به ریشه انقلاب و بالاخره اسلام می زنند. اینجانب نصیحت به

آقایان را از حقوق برادری ایمانی می دانم و تأکید می کنم که در مسائلی که به حیثیت جمهوری اسلامی لطمه می زند و آبروی قشر بسیار زحمتکش را - که با حقوق ناچیز کار می کنند - می ریزد و ملت را به دولت خدمتگزار و ادارات مظلوم بدبین می کند و ممکن است انعکاس آن موجب شکست سیاسی

ص: ۳۴۸

بلکه نظامی برای کشور اسلامی باشد، به مجرد گزارش های فاسد و غرض آلود مشتی شکست خورده، طرح این مسائل را نکنید و وجهه جمهوری اسلامی و اسلام را مشوه جلوه ندهید، بلکه به حسب موازین شرعیه، اگر کسی مطلع باشد که یک نفر مشخص خلاف کرده و متجاهر به فسق نباشد، افشای آن فسق مخالف شرع است و اگر در ادارات یا جای دیگر کسی مرتکب گناهی شد، نباید در ملأعام افشا نمود، بلکه باید به محاکم صالحه و مقامات ذی ربط اطلاع داد تا جلوگیری و مجازات شود. مجرد وکالت، مصحح خلاف شرع نیست.

شما ملاحظه کنید که برای ملاقات این دو نفر مستکبر جهان خوار [سران امریکا و شوروی] - که خود را در جوامع مستضعفین و ملت ها شکست خورده می بینند - چندین ماه است چه تبلیغات وسیعی می کنند که دنیا را اغفال کنند و شکست سیاسی خود را جبران نمایند و بر دنیا تحمیل کنند که جز در پناه این دو قدرت نمی توان زندگی کرد و ما که کشورمان از آن فسادها و فحشاها و چپاولگری ها و وابستگی ها با تأیید خدای تعالی و همت ملت بزرگوار نجات یافته و اکنون در دنیا کشوری به این صلاح و سداد نخواهید یافت، با دست خود گور خود و انقلاب را می کنیم. و بالاخره چرا دیگران در باطل خود متفق اند، و ما در حق خود متفرق.

من با کمال تأییدی که از مجلس محترم می کنم، میل دارم این مجمع اسلامی، معلم اخلاق و آداب اسلامی باشد و انتقادات این نحو زنده نباشد که در بوق های تبلیغاتی خارج بهانه بیشتری برای شایعه سازی شود. خداوند به همه آقایان توفیق دهد. والسلام علیکم ورحمة الله

۶ ربیع المولود ۱۴۰۶

روح الله الموسوی الخمینی، (۱)

۱

امام خمینی امروز به استفتای کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی، درباره ایجاد وحدت رویه قضایی در مسائل تعزیرات این گونه پاسخ دادند:

«در این موقع که اکثریت قاطع متصدیان امر قضا واجد شرایط شرعیه قضاوت نیستند و از باب ضرورت اجازه به آنان داده شده است، حق تعیین حدود تعزیرات را بدون اجازه فقیه جامع الشرایط ندارند. بنابراین، لازم است با تعیین هیئتی مرکب از جناب عالی [محمد یزدی رئیس کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس] و جناب حجت الاسلام آقای اردبیلی [رئیس دیوان عالی کشور] و دو نفر از فقهای شورای محترم نگهبان، به انتخاب فقهای مذکور نگهبان، حدود تعزیرات را تعیین کنند که در آن چارچوب اجازه داده شود و حق تخطی از آن نداشته باشند و البته این امر موقتی و اضطراری است تا ان شاءالله قضات جامع الشرایط تعیین گردند.» (۲)

ص: ۳۴۹

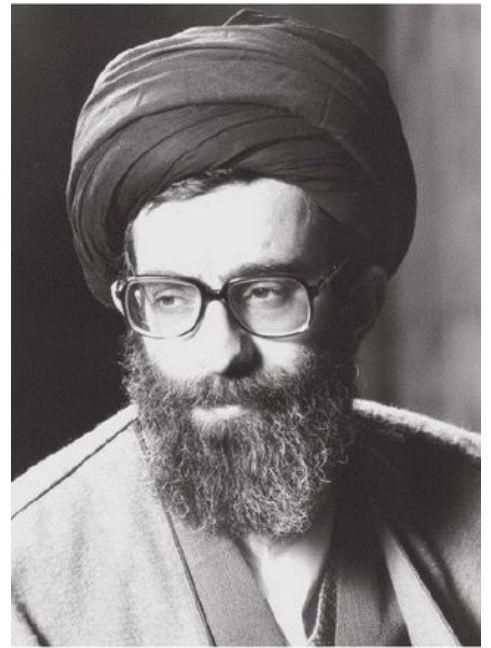
۱- ۵۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار حضرت امام خمینی)، جلد ۱۹، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۹، ص ۴۲۱.

۲- ۵۴. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۱/۹، ص ۱.

هم اندیشی مسئولان عقیدتی - سیاسی مراکز و هنگ های آموزشی ژاندارمری سراسر کشور امروز با سخنرانی آیت الله خامنه ای برگزار شد. روزنامه اطلاعات در گزارشی نوشته است: «رئیس جمهور با اشاره به فعالیت های ایتارگرانه پرسنل ژاندارمری و ضمن تقدیر از زحمات آنان گفت: هم اکنون استکبار جهانی با تمام امکانات و قدرت ادعایی خویش احساس می کند که درمقابل عامل خطرناکی به نام جمهوری اسلامی قرار گرفته است و درصدد است از خود دفاع کند. در این میان، استکبار جهانی به عنوان یک موجود چند چهره از هیچ کاری برای مقابله با اسلام فروگذار نمی کند.

آیت الله خامنه ای تأکید کرد: دیدارهایی که در سطح سران استکبار انجام می شود و تهدیدات و توطئه های محافل وابسته به قدرت های جهانی، در همه جای دنیا، تنها به قصد مقابله با اسلام است. ما آن قدر تنگ نظر نیستیم که اسلام را به خودمان اختصاص دهیم، بلکه اسلام که عاملی تعیین کننده در جغرافیای سیاسی دنیا است، در سراسر جهان در حال ظهور می باشد. ملت های مسلمان، بیداری اسلامی را یافته اند و براساس این بیداری که با امید بیشتری نیز همراه است، حرکت می کنند.

تصویر

آیت الله خامنه ای در هم اندیشی مسئولان عقیدتی - سیاسی ژاندارمری: اگر ما تجربه انقلاب اسلامی را به سلامت تا آخر راه برسانیم، شکی نیست که تمامی انقلاب های دنیا یکی پس از دیگری پیروز می شوند.

رئیس جمهور گفت: امروز روشن فکران مذهبی مصر، تونس و شمال آفریقا به این باور رسیده اند که اسلام پیروز می شود. در کنار این ایمان و باور عمیق، یک واقعیت هم به نام جمهوری اسلامی و انقلاب اسلامی وجود دارد. اگر ما تجربه انقلاب اسلامی را به سلامت تا آخر راه برسانیم، شکی نیست که تمامی انقلاب های دنیا یکی پس از دیگری پیروز می شوند. آیت الله خامنه ای یادآور شد، با یک مرور در دنیای فعلی، هر بیننده ای دو حقیقت را خواهد فهمید: یکی اینکه تحریک و جنبش بی سابقه ای در میان ملت هایی که ۲۰۰ سال استعمار را تحمل کرده اند، ایجاد شده است و عامل دوم نیز اتصال این تحریک به سرچشمه ای به نام ایران اسلامی است. یقیناً وقتی این دو پدیده در کنار یکدیگر قرار گیرد، استکبار جهانی تمام نیروهای مالی، سیاسی و تبلیغی خود را بسیج خواهد کرد تا آن مرکز فعال را

که همانا جمهوری اسلامی است، با تمام قدرت منهدم کند. انتظار غیر از این نیز از استکبار جهانی کمال ساده لوحی است. رئیس جمهوری تأکید کرد: اما این به آن معنا نیست که ما بخواهیم با تمام کشورها قهر کنیم و دست دوستی را کنار بزنیم. جمهوری اسلامی با شیوه اسلامی و از موضع قدرت با تمام آغوش های گشوده و دست های دوستی برخورد خوش بینانه خواهد داشت.»^(۱)

ص: ۳۵۰

۱- ۵۵. مأخذ ۲۳.

نخست وزیر امروز در مصاحبه ای اختصاصی با خبرنگار واحد مرکزی خبر، درباره روابط دولت و ملت، ادامه جنگ، جنگ آینده و اعزام کاروان های کربلا سخن گفت.

میرحسین موسوی در مصاحبه با واحد مرکزی خبر گفت: «وظایف دولت ناشی از آرمان های مردم می باشد. مردم در این زمینه انتظاراتی دارند و انتظارات آنان به حق است. منتها مردم ما این انتظارات را در چارچوب کشوری که در حال جنگ است می توانند از دولت داشته باشند و علت حمایت های بی دریغ مردم حزب الله از دولت این است که تمامی مسائل برای آنها توضیح داده می شود. [...] طبیعی است وقتی ملت ما ببیند که تمام تلاش به کار برده می شود و خطوط کلی سیاست گذاری های دولت را هم قبول داشته باشد و ببیند که دولت به این سمت حرکت می کند، انتظاراتش در حد توان مملکت خواهد بود. [...]

در رابطه با استقلال کشور و سیاست " نه شرقی، نه غربی، جمهوری اسلامی"، تمام اینها چیزهایی است که ملت در حال حاضر به عملکرد دولت چشم دوخته است و قضاوت می کند. قولی که ما می توانیم به آنها بدهیم، این است که پایبند همان شعارهایی باشیم که مردم در طول انقلاب دادند و به آن پایبند هستند و با تکیه بر آن شعارها در جبهه ها حاضر می شوند، در مقابل قدرت های استکباری می ایستند و در مقابل امریکا و شوروی، سایر قدرت ها احساس استقلال می کنند. بنابراین، دولت باید سیاست گذاری هایی بکند که این مسائل را تحقق بخشد و به آنها پایبند باشد. [...]» موسوی افزود: «من در برنامه هایی که خدمت نماینده های محترم انقلابی مجلس دادم، آخرین بندی که گذاشته بودم، اشاره به این مسئله بود که عده ای از دولت معجزه می خواهند، ما می گوئیم که معجزه نمی توانیم بکنیم. معجزه را رزمنده ها و مردم ما که پشت سر امام ایستاده اند می کنند و این معجزه، تاریخ جهان معاصر را متحول ساخته و نیروی تازه ای را برای تغییر سیمای جهان وارد کرده است. این کار را دولت نکرده است، همین مردم کرده اند. آن کاری که ما داریم و سرمایه ما است، تلاش ما است؛ تلاش توأم با توکلی که در نیروی اجرایی الحمدلله به خاطر پیوستگی اش به مردم، کم نیست.

انتظاری که از مردم هست، حقیقتش این است که همیشه از واژه انتظار از مردم خجالت می کشم؛ یعنی از مردم خودمان واقعاً چه انتظاری می توانیم داشته باشیم؟ مردم همه چیز خودشان را در دستشان گذاشته و در جهت حفظ انقلاب و حمایت از کارهای خوب، عمل می کنند؛ ذهنی باز، دارند؛ نقادانه عمل می کنند؛ از عیب ها و نقص ها نمی گذرند و با آنها برخورد می کنند و روحیه تیزی دارند. اینها همه چیز هست؛ یعنی چیزی است که فراتر از انتظار یک دولت از یک ملت می تواند باشد. همان طور که امام امت بارها فرمودند: "مردم خوب هستند." و این دولت باید سعی کند که به تناسب خوبی مردم، اگر نمی تواند عین مردم باشد، حداقل از این خوبی ها تبعیت کند و شکر گزار این خوبی ها باشد.»

نخست وزیر درباره ادامه جنگ و ضرورت مقاومت مردم گفت: «ما در شرایط خاصی از

جنگ به سر می بریم و باتوجه به تحولاتی که در منطقه وجود دارد، در داخل خود نظام نیز دشمنانی داریم و توطئه های گسترده ای علیه ما در جریان است. ما امروز بیش از همیشه، معتقد به این مسئله هستیم که اگر بایستیم پیروز خواهیم شد. دشمن و پشتیبانانش هم از این مسئله می ترسند. یعنی آنها سعی می کنند تا حرکات موذیانة ای که دارند و فعالیت هایی که در سطح جهانی و بین المللی و در شوراهای مشکوک انجام می شود و تبانی هایی که سعی می شود با پادرمیانی کشورهای ارتجاعی و نوکر امریکا بشود، صفوف ما را از سایر ملت ها جدا کنند. ما عملاً در تحلیل های آنها بیم از این وضعیت جدید را درک می کنیم و در تحلیل هایی که اخیراً از طرف خود بیگانه ها ارائه می شود، این مسئله را می یابیم. از نظر ادامه پیروزمندانه جنگی که بر ما تحمیل شده است، کشور ما توان کامل دارد، علی رغم اینکه پیچیده ترین تجهیزات و پشتیبانی های سیاسی ممکن، در اختیار عراق گذاشته می شود. به هر حال، آنها سعی می کنند که این مقاومت را درهم بشکنند. بسیج همگانی و حضور مردم در صحنه ها، در حقیقت شکننده این توطئه و نشان دهنده اراده گسترده ملت ما است که می خواهد بایستد، هر چند این جنگ طول بکشد و آثار و عواقب مادی برای کشور ما داشته باشد.

علت این مسئله هم برای ملت ما روشن است و دولت هم از همین امر تبعیت می کند. این جنگ از نظر آتی نظام ما بسیار مهم است و ما نمی توانیم با مار زخمی ای مثل صدام در منطقه به اصطلاح زندگی کنیم. اگر بخواهیم مستقل باشیم و سیاست های مستقل خودمان را در جهان پر آشوب امروزی داشته باشیم، باید این استقلال را حفظ کنیم و نشان بدهیم که دست متجاوز را برای همیشه در منطقه قطع می کنیم. اگر این کار نشد عملاً دچار تهدید خواهیم بود و چه بسا یک موقع هم به طور طبیعی جهت سازش با جناح غرب یا شرق و یا نظایر آنها رانده شویم و من این امر را در تحلیل های خود گفته ام و برای من این جنگ چنین محتوایی دارد و به همین دلیل بسیج همگانی که تحت عنوان "کاروان کربلا" شروع شده است و به صورت گسترده ای می باشد، ضمن اینکه به نیروهای رزمنده ما امکان می دهد قویاً مسائل مربوط به خودشان را در جبهه ها به طور مستقیم دنبال کنند، در عین حال، نشان دهنده این حرکت عمومی برای تداوم دستاوردهایی است که تاکنون داشته اند. ما امیدواریم که این حرکت از سوی خداوند متعال ان شاء الله منجر به پیروزی و نصرت برای ما بشود. (۱)

۱

در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی آقایان صادق خلخالی نماینده قم و سیدحسن شجاعی کیاسری نماینده ساری سخنرانان قبل از دستور بودند که درباره اجلاس سران امریکا و شوروی، انتخابات، مسئله مالکیت و طرحی که در این باره پیشنهاد شده است، سخن گفتند.

آقای خلخالی ابتدا به ملاقات سران دو ابرقدرت و اینکه اراده ملت های مستضعف و مسلمان، آنها

ص: ۳۵۲

را وادار به ملاقات کرده است، اشاره و کانون آتش افروزی در سراسر جهان را این دو ابرقدرت اعلام کرد. سپس، دلیل اینکه به جای شرکت ۲۰ میلیون نفر در انتخابات ریاست جمهوری، ۱۴ میلیون نفر شرکت کردند را این دانست که از اول معلوم بوده که چه کسی قرار است رئیس جمهور شود. وی در ادامه با انتقاد از روزنامه رسالت به دلیل طرف داری از مالکان و ذکر اینکه آیا همه مشکلات مملکت حل شده و فقط مشکل مالک مانده است، خواستار قاطعیت قوه قضاییه در مورد طاغوتچه ها شد.

تصویر

صادق خلخالی نماینده مردم قم در مجلس شورای اسلامی، نشست ابرقدرت‌ها در زانو را متأثر از اراده ملت‌های مستضعف و مسلمان دانست.

آقای شجاعی ضمن بیان اینکه جهت گیری اسلام نجات محرومان و مستضعفان و مبارزه با ظلم و استکبار است، گفت که بحث بر سر شیوه نجات مستضعفین است. وی از کسانی که طرح خود را برای نجات مستضعفین تنها راه نجات آنها و بدون اشکال می دانند و به کسانی که آن را نپذیرفته اند، انگ می زنند، انتقاد کرد. وی همچنین از افزایش نقدینگی در کشور و معرفی اقلیت محدودی که این سرمایه ها را در اختیار دارند و چاره اندیشی نکردن برای حل این مشکل انتقاد کرد.^(۱)

۱

برقراری روابط سیاسی میان شوروی و عمان و همچنین شوروی و امارات در نشریه گزارش بررسی شده است. این نشریه نوشته است: «خبرگزاری امارات متحده عربی روز جمعه ۲۴ آبان ماه، گزارش داد که این کشور و شوروی موافقت کرده اند که از ۲۲ آبان ماه، روابط دیپلماتیک در سطح سفیر برقرار کنند. رادیو دولتی عربستان نیز در تفسیری درباره برقراری روابط سیاسی میان شوروی و عمان و همچنین شوروی و امارات متحده عربی گفت که این اقدام به مفهوم تغییر در سیاست خارجی شوروی در قبال مسائل خلیج [فارس] یا به معنای بهبودی در نظریات این کشور در قبال مسئله خاورمیانه نمی باشد. در این تفسیر مقامات شوروی به دلیل تبدیل افغانستان به یک فلسطین جدید و به دلیل موافقت با مهاجرت پنجاه هزار یهودی روسی به اسرائیل به شدت مورد انتقاد قرار گرفته اند. رادیو ریاض در ادامه افزوده است که این حرکت شوروی ممکن است بخشی از توافق ابرقدرت ها در مورد مسائل خاورمیانه باشد. رادیو بی بی سی نیز در گفتاری اعلام کرد که در میان کشورهای خلیج فارس این اتفاق نظر وجود دارد که برای تلاش هایی که در جهت صلح در خاورمیانه انجام می گیرد، برقراری روابط دیپلماتیک با شوروی یک اقدام ضروری است.»

ص: ۳۵۳

نشریه گزارش از این روابط چنین نتیجه گرفته است: «به دنبال نزدیکی سوریه به اردن و نزدیکی لیبی به عراق، به نظر می‌رسد امریکا با گرفتن امتیازاتی از شوروی مثل جذب تدریجی سوریه و لیبی به محور اردن - مصر - عراق، سعی می‌کند با دادن امتیازاتی جزئی نظیر داشتن روابط سیاسی با کشورهای خلیج فارس (که شوروی سخت نیازمند آن است) و قبول ضمنی حضور شوروی در کنفرانس بین‌المللی صلح خاورمیانه و حل مسالمت‌آمیز مسئله افغانستان، به تدریج در قبال یک اقدام نظامی در خلیج فارس برای مقابله احتمالی با انقلاب اسلامی، شوروی را وادار به سکوت کند.»^(۱)

۱

مجله انگلیسی ساوت تحولات اخیر جنگ تحمیلی را در شماره نوامبر خود چنین بررسی کرده است: «ایران و عراق در یازده ماه گذشته تلاش‌های دیپلماتیکی را که می‌تواند پایان خصومت‌ها را نزدیک‌تر کند، افزایش داده‌اند: تهران یک تبصره واقع‌بینانه را به شرایط خود برای آتش‌بس و راه حل نهایی مورد مذاکره افزوده و بغداد همه امید خود به یک راه حل نظامی را از دست داده است.

صدام حسین رئیس‌جمهوری عراق در ماه اوت (مرداد - شهریور) گفت: «عراق دیگر روی پیروزی نظامی حساب نمی‌کند. وی افزود: در این جنگ، نیات از راه سیاسی حل خواهد شد.»

این نشریه افزوده است: «ایرانی‌ها مجدداً تهدید کرده‌اند که در صورت توقف صادرات نفت ایران، تنگه هرمز را خواهند بست. [...] عراق به کمک عربستان سعودی، رئیس‌کمیته آشتی عرب، تلاش کرده است روابط با سوریه را بهبود بخشد. اگرچه یک کودتای دیپلماتیک بزرگ‌تر توسط عراقی‌ها، موفقیت آنها در برقراری روابط مجدد با امریکا در نوامبر سال ۱۹۸۴ بود. [...]

مسکو و واشنگتن تاکنون تمایل کمی به پایان دادن به جنگی که به مقاصد هر دو کشور خدمت کرده، نشان داده‌اند. هدف، تضعیف هر دو کشور با ننگ داشتن یک بن‌بست نظامی بوده است. به هیچ‌کدام نه اجازه پیروزی و نه اجازه شکست داده شده است، اما موازنه نیروها نشانه‌های تغییر و منافع ابرقدرت‌ها در آن را نشان می‌دهد. مسلماً عراق اکنون بخشی از جبهه امریکا در منطقه است و با تعهدات مورد نیاز در جنگ به طور محکمی به غرب بسته است.

حمایت ابرقدرت‌ها، جریان بسیار زیاد اسلحه به سوی عراق را تا مدت‌زیادی تضمین کرده است، اما تلاش‌های ایران برای شکستن تحریم‌های تحمیل شده توسط امریکا برایش گران تمام شده است. برخی می‌گویند شکست ایران در تلافی حملات اخیر به جزیره خارک ناشی از کمبود سلاح است. اگرچه آخرین اطلاعات نشان می‌دهد ایران به صادرات در سطوح بالاتر از آنهایی که به طور کلی پذیرفته شده ادامه داده است. [...]

ایران به هرگونه هیئت میانجیگری مظنون است، اما اکنون بیش از پنج سال گذشته، احتمال پذیرش میانجیگری وجود دارد. این نظریه با تلاش‌های تهران در سال گذشته برای بهبود روابط خارجی خود و روشی که در آن پیشرفت‌ها از یک‌جانبه بودن دور بوده‌اند، تقویت می‌شود.

یک تاجر انگلیسی سال گذشته در تهران گفت: این رژیم در اینجا باقی خواهد ماند و بهتر است

ص: ۳۵۴

تا دیر نشده زودتر با آن کنار بیاییم، چرا باید اینجا بنشینیم و ژاپنی ها و آلمان غربی ها را نظاره کنیم که قراردادها را برابند. فرانسوی ها نیز آرزوی خود را برای بهبود روابط با ایرانی ها به رغم دخالت سنگینشان در عراق و حضور گروه های مخالف تبعیدی ایران در پاریس نشان داده اند."

روابط با دولت های منفرد عرب در خلیج در حال بهبود است و روابط اقتصادی با پاکستان و ترکیه - دوستان پروپاقرص امریکا در منطقه - در حال تقویت پیوندهای سیاسی است.

یک کودتای (سیاسی) اساسی تر ایران، دیدار هاشمی رفسنجانی، رئیس قدرتمند مجلس از چین و ژاپن، در اوایل امسال بود. وی در توکیو، تقدم ژاپن را در توسعه آینده ایران وعده داد و از آمادگی تهران برای همکاری با ژاپن برای یک آتش بس سخن گفت.

در هر دو کشور، رفسنجانی با جایگزین کردن "مجازات متجاوز به جای برداشتن صدام حسین"، یک شرط کلیدی ایران برای صلح را معتدل تر کرد. وی با این پیشنهاد که یک دادگاه بین المللی در منازعه داوری کند، از این نظر حمایت کرد. ژاپن و چین به روابط خوب با هر دو کشور ادامه داده اند.

رفسنجانی همچنین زمینه موافقت نامه ای در همکاری علمی، اقتصادی و تکنیکی با چین را فراهم کرد. به رغم انکارهای چینی ها، شایعات اصرار دارند که وی همچنین یک معامله ۶/۱ میلیارد دلاری اسلحه را در پکن امضا کرده است. با در نظر گرفتن موضع کلی امریکا، این کتمان چینی ها و ایرانی ها قابل درک است، اما در خفا صداهای نیرومندی وجود دارد که حکومت (امریکا) را به تجدیدنظر در سیاست خود نسبت به ایران تشویق می کند. ایران بزرگ ترین جایزه اقتصادی و استراتژیکی در خاورمیانه باقی می ماند و امریکا در نتیجه سقوط در بیروت و حمایتش از حمله اخیر اسرائیل به مقدسات در تونس، حیثیت و اعتبار خود را در میان دوستان عربش از دست داده است. حکومت مصر هنوز مجبور است با احساسات ضد امریکایی تحریک شده در حوادث پی در پی مواجه باشد.

دورنمای بازگشت شوروی به خاورمیانه پس از بیش از یک دهه محرومیت واقعی، برای واشنگتن هراسناک تر است. حتی به نظر می رسد عربستان سعودی دست به کار دنباله روی از عمان در اعاده روابط دیپلماتیک با مسکو می شود. مصر در راه است و مذاکرات غیررسمی بین شوروی و اسرائیل اوایل امسال آغاز شد. اگر ایران از طریق شرق به غرب می رود (اشاره به سفر آقای رفسنجانی به ژاپن و چین) این می تواند شروع مهم ترین تحول در جنگ پنج ساله باشد که دلیل بر آغاز خروج این کشور از انزوا و امکان مذاکرات احتمالی، هر چند بعید می باشد. (۱)

۱

در ادامه فشارهای سیاسی به جمهوری اسلامی ایران، امروز نیز گزارشی با ادعای نقض حقوق بشر در ایران، به مجمع عمومی سازمان ملل ارائه داده شد.

به گزارش یونایتد پرس از سازمان ملل، آندره اوئلاز از ونزوئلا - که نماینده ویژه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل در ژنو است - گزارشی درباره نقض حقوق بشر در ایران؛ شکنجه سیستماتیک و اعدام ها از جمله در مورد فرقه بهایی به جلسه جاری مجمع عمومی سازمان ملل

۱-۵۹. مأخذ ۳، صص ۱۴ - ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

تسلیم کرده است. این نخستین باری است که گزارشی در مورد نقض حقوق بشر در ایران در مجمع عمومی مطرح می شود. همچنین، مقاومت مجاهدان ایران در پاریس، در گزارشی جداگانه، ۳۷۷۱ عامل دولت ایران را که زندانیان سیاسی را در این کشور شکنجه داده اند، بی اسم معرفی کرده است. اویار که اطلاعات لازم برای گزارشش را از خارج از ایران به دست آورده و هیچ پاسخی از طرف مقامات ایرانی برای تأیید یا تکذیب این اطلاعات دریافت نکرده، اجازه دیدار از ایران را نیز نیافته است. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیوهای امریکا و بی بی سی در برنامه های متعدد خود این گزارش را منعکس کردند.^(۱)

۱

"پناهگاه های عمومی، مسئله روز در کویت" عنوان مقاله ای است از خبرگزاری جمهوری اسلامی که در آن آمده است: «با بالا گرفتن تشنج در منطقه خلیج فارس به علت تلاش رژیم عراق برای گسترش دامنه جنگ به این منطقه و به دنبال هشدارهای مکرر مقامات جمهوری اسلامی ایران به شیخ نشین های ساحل جنوبی فارس به ویژه کویت در مورد ادامه حمایت های نظامی و اقتصادی از رژیم عراق، مقامات دولتی این شیخ نشین ها در تلاش برای ایجاد امکانات حفاظتی در قبال هرگونه حملات غیرمنتظره برآمده اند. شیخ نشین های جنوب خلیج فارس، ظاهراً احساس کرده اند که ممکن است روزی درگیر نوعی نزاع برق آسا و یا در معرض یک خطر آبی و یا اقدام تلافی جویانه ای از سوی ایران قرار گیرند. در این چارچوب، دولت کویت علی رغم اینکه از لحاظ توان بسیار آسیب پذیر است، از سه سال پیش با راه انداختن جاروجنجال تبلیغاتی به طور تلویحی اعلام کرد که ممکن است ایران به اقدامات برق آسای نظامی - به عنوان یک عمل انتقام جویانه - علیه کویت دست بزند. دولت کویت پس از این تاریخ یک رشته تدابیر ویژه ای در جهت تقویت توان دفاعی و همچنین دفاع غیرنظامی از جمله بررسی طرح های احداث پناهگاه های عمومی و مجهز ساختن سرتاسر کویت به سیستم هشداردهنده عمومی (آزیر خطر)، اتخاذ کرده است. [...]

مسئولین دولت کویت ماهی یک بار و یا بیشتر، آذیرهای خطر را برای آزمایش، به مدت حدود یک دقیقه در روز به صدا درمی آورند، ولی این صدا هیچ گونه بازتاب و آثاری بر روی عموم حرکت مردم و حرکت اتومبیل ها و مؤسسات نگذاشته است.»^(۲)

۲

تلاش برای تعیین سرنوشت گروگان های غربی در لبنان افزایش یافته است، اما سرنوشت آنان بستگی به این دارد که امریکا و فرانسه شرایط ربایندگان را بپذیرند یا نه. علاوه بر این، ادعا شده است که این پایان ماجرا نیست، بلکه سرنوشت نهایی آنان در ایران رقم زده می شود.

به نوشته روزنامه لبنانی الجمهوریه: «در میان شرایطی که ربایندگان گروگان ها در لبنان برای آزادی آنان به نماینده اسقف کانتربری پیشنهاد کرده اند، کمک های نظامی محدود به ایران

ص: ۳۵۶

۱- ۶۰. مأخذ ۴، ص ۱۳، سازمان ملل، خبرگزاری یونایتدپرس، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۶۱. مأخذ ۹، ص ۲۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

می باشد. [...] در پی اعلام سازمان جهاد اسلامی مبنی بر خطرناک بودن حال یکی از گروگان های فرانسوی و گذاشتن مسئولیت آن برعهده دولت فرانسه، این کشور اعلام کرد که از هیچ کوششی برای آزادی گروگان های خود فروگذار نخواهد کرد. همچنین مشاهده شده که کاردار فرانسه در بیروت در یک تحرک جدید خواستار ملاقات با روحانیون شیعه در لبنان شده است که اکثر این روحانیون از دادن وقت ملاقات به وی خودداری کرده اند.» (۱)

خبرگزاری کویت نیز از پاریس گزارش داد: «وزیر خارجه فرانسه امروز اعلام کرد که یک پزشک فرانسوی لبنانی الاصل و یک دیپلمات از وزارت خارجه - به دنبال انتشار بیانیه جهاد اسلامی مبنی بر اینکه یکی از گروگان های فرانسوی در وضع وخیم به سر می برد که امکان دارد زندگی وی را به خطر اندازد - به بیروت اعزام شده اند... براساس گزارش های رسیده، ربایندگان دیپلمات های فرانسوی خواهان آزادی پنج نفری هستند که به جرم اقدام به قتل شاپور بختیار نخست وزیر پیشین ایران - که از سال ۱۹۸۰ در فرانسه به حال تبعید به سر می برد - زندانی هستند.» (۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه: «منابع دیپلماتیک امروز در بیروت ابراز عقیده کردند گروه هایی که گروگان های غربی را در لبنان در اختیار دارند جهت به نتیجه رساندن معاملات مخفیانه ای که هم اکنون در جریان است، فشارهای خود را افزایش می دهند.

سازمان مخفی جهاد اسلامی روز گذشته (دوشنبه) با صدور بیانیه ای اعلام کرد که یکی از چهار گروگان فرانسوی به شدت بیمار است. جهاد اسلامی در همین بیانیه ضمن ابراز شکایت از "آهستگی مذاکرات جاری"، مسئولیت هر اتفاقی را که به علت تأخیر بر سر گروگان ها بیاید، برگردن دولت فرانسه انداخت. این نخستین بار است که در یک پیام از سوی جهاد اسلامی - که نمی توان صحت آن را تأیید کرد - از مذاکرات با مقامات پاریس سخن به میان آمده است.

این اطلاعیه ساعتی پس از انتشار درخواست محمد بعلبکی رئیس سندیکای مطبوعات لبنان، برای آزادی مارسل کارتون ۶۲ ساله، رئیس پروتکل سفارت فرانسه - که در روز ۲۲ مارس گذشته در بیروت ربوده شده - به اطلاع عموم رسید. بعلبکی در حالی که از ربایندگان خواسته است تا وی را به دلایل انسان دوستانه آزاد کنند، نوشته است: مارسل کارتون از یک بیماری شدید قلبی رنج می برد و باید هرچه زودتر تحت عمل جراحی قرار بگیرد.

سه فرانسوی دیگر به نام های مارسل فوتتن هاون کنسول سفارت فرانسه، میشل سورا جامعه شناس و ژان پل کوفمن روزنامه نگار، کماکان در لبنان در اسارت به سر می برند. سازمان جهاد اسلامی مسئولیت ربودن این چهار تن را برعهده گرفته بود. در روز هفتم نوامبر (شانزدهم آبان) گذشته، تلفن ناشناسی از سوی جهاد اسلامی اعدام گروگان های امریکایی را به اطلاع رساند. روز بعد، نامه های امضاشده چهار تن از آنان به نام های تری اندرسون روزنامه نگار، پدر لورانس جنکو، دیوید جاکوبس و توماس ساترلند به بیروت رسید. در نامه های مزبور خواسته شده بود تا ریگان جهت آزادی آنان انجام مذاکره را بپذیرد. آنها همچنین نامه ای محرمانه را به اسقف کانتربری ارسال کرده بودند.

در روز دوازدهم نوامبر (۲۱ آبان) تری ویت نماینده اسقف کانتربری مأموریت خود را به

ص: ۳۵۷

۱- ۶۲. مأخذ ۳، ص ۳۴، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۸/۱۳۶۴.

۲- ۶۳. مأخذ ۴، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

بیروت آغاز کرد. وی پس از تماس های طولانی با ربایندگان، با مقامات بلندپایه امریکایی ملاقات کرد. تری ویت که با موفقیت به آزادی غربی ها در ایران و لیبی دست یافته بود، قرار است امروز (سه شنبه) در بیروت هرچه زودتر با "گفتنی های مهمی" با ربایندگان به گفت و گو بپردازد.

جهاد اسلامی در روز چهارم اکتبر (دوازدهم مهر) گذشته ویلیام باکلی دیپلمات امریکایی را اعدام کرد، لیکن جسد وی هنوز به دست نیامده است. جهاد اسلامی اعلام کرده بود که درقبال گروگان های امریکایی خواستار آزادی ۱۷ شیعه در بند کویت است.

به گفته آگاهان، ربایندگان چهار فرانسوی - که تاکنون چندین بار درخواست های خود را تغییر داده اند - احتمالاً خواستار آزادی یک کماندو هستند که در سال ۱۹۸۰ کوشید شاپور بختیار نخست وزیر پیشین ایران را در پاریس به قتل برساند. چهار کماندو به حبس ابد و پنجمین نفر به ۲۰ سال زندان محکوم شده اند.

در ادامه گزارش خبرگزاری فرانسه آمده است: «سازمان مستضعفان جهان» عکس های اسحاق ساسون، الی اسرور، حیم هلال کوهن و اسحاق تراب که در ماه مارس گذشته ناپدید شده اند را منتشر کرده و پیشنهاد کرد که آنها را درقبال آزادی ۳۰۰ زندانیان لبنانی واقع در پنج کیلومتری مرز اسرائیل، آزاد خواهند کرد.

نخستین اطلاعیه ای که از عاملان ربودن یک فروند بوئینگ امریکایی [TWA] - که در روز ۱۴ ژوئن (۲۴ خرداد) گذشته در بیروت روی داد - منتشر کردند، به نام "سازمان مستضعفان جهان" بوده است. ربایندگان درقبال آزادی مسافران، خواستار آزادی زندانیان لبنانی در بند در اسرائیل شده بودند.^(۱)

۱

سه تن از عاملان بمب گذاری در مراسم نماز جمعه تهران، اعدام شدند. روابط عمومی دادستانی انقلاب اسلامی تهران، خلاصه اتهامات این سه تن را چنین اعلام کرد:

۱. ارتباط با سلیمان شیخه از عوامل و مزدوران سالار جاف خائن و جذب افراد به شبکه خرابکاری در ایران.

۲. گذراندن دوره تخریب و بمب گذاری در سلیمانیه عراق، و زیر نظر سازمان امنیت رژیم بعثی صهیونیستی آن کشور.

۳. دریافت طرح بمب گذاری و خرابکاری در ایران.

۴. دریافت موکت انفجاری و وسایل دیگر حاوی مواد منفجره از عراق و حمل آنها از سلیمانیه عراق به ایران با همکاری مزدوران سازمان امنیت رژیم بعث عراق.

۵. هدایت و رهبری عمل شوم بمب گذاری در نماز عبادی سیاسی جمعه تهران که توسط ابوهریره وزیری انجام شد.

۶. دریافت مبالغ هنگفتی دینار عراقی از مزدوران رژیم بعث علفلی درقبال انتقال مواد و سایر وسایل انفجاری به ایران جهت اجرای اهداف شوم ایشان.^(۲)

١-٦٤. مأخذ ٣، صص ٣٨-٣٦، بيروت - خبرگزاری فرانسه، ٢٨/٨/١٣٦٤.

٢-٦٥. مأخذ ١٢.

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با اجرای عملیات های روانی در صدد تضعیف روحیه مردم به ویژه خانواده های شهیدان و اسیران برآمده است. دفتر سیاسی سپاه پاسداران در گزارشی اعلام کرد: «در پی اظهارات رجوی در اواخر سال ۱۳۶۳ که حاکی از اذعان به اشتباه سازمان منافقین در کم بهادادن به مسئله جنگ بود، هم اکنون خبرهایی به گوش می رسد که حکایت از فعالیت های منافقین در تضعیف جنگ و روحیه مردم شهیدپرورمان مخصوصاً خانواده اسرا و مفقودین دارد. در اینجا جهت آگاهی به چند مورد از این توطئه ها اشاره می گردد:

۱. در یکی از شهرستان ها جلو در منزل برادر مفقودی یک کارتن بسته بندی شده قرار داده بودند که نام مفقود آن خانواده روی کارتن مزبور نوشته شده و محتوی آن لاشه یک سگ مرده بوده است.

۲. در پوشش خانواده مفقودین به خانواده های اسرا و هلال احمر مراجعه و کد اسرا را اخذ می نمایند. سپس، با کد مربوطه با اسیر مورد نظر ارتباط نامه ای برقرار کرده و سعی در ایجاد بدبینی بین اسیر و خانواده اش می نماید؛ حتی دیده شده که در این نامه ها عفت همسر اسیر را زیر سؤال می برند.

۳. ضدانقلاب در تماس های مکرر با خانواده اسرا، خبرهای کذبی را مبنی بر آزادی اسرایشان به آنها می دهند.

۴. به خانواده های مفقودین اطلاع داده می شود که فرزندتان در فلان روز و فلان ساعت از رادیو بغداد صحبت کرده است. به دنبال این موضوع خانواده ها به سپاه و یا هلال احمر مراجعه کرده و متوجه عدم صحت خبر فوق می شوند. همچنین، بعضاً مشاهده شده که بر اثر تماس های مختلف و مکرر ضدانقلاب، برای برخی از خانواده ها این توهم پیش می آید که ارگان های ذی ربط در این امر سستی می نمایند، در نتیجه برای کسب اطلاع از وضعیت فرزندشان به رادیو بغداد روی می آورند.

۵. ضدانقلاب به خانواده های اسرا القا می کنند که اگر پولی فراهم کنند و به خارج از کشور بروند می توانند برای آزادی فرزندشان وکیل بگیرند.» (۱)

ص: ۳۵۹

هرچند در جلسات روزهای گذشته فرماندهان عالی سپاه، در بحث‌های طولانی و فشرده و گاهی پرتنش، نظر فرمانده کل سپاه برای اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو، تا حدودی پذیرفته شد، اما تعدادی از فرماندهان با وجود تلاش برای آماده‌سازی منطقه عملیاتی، همچنان اجرای عملیات را منوط به تأمین نیرو و امکانات موردنیاز برای عملیات و رفع برخی ابهامات می‌دانند.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران در یادداشت‌های امروز خود در این باره نوشته است: «در سلسله جلساتی که از هفته گذشته تاکنون برگزار شده است، مسائلی که فرماندهان در جهت نقد اجرای عملیات بیان می‌کردند تا حدودی منتفی و قرار شده است که کلیه فرماندهان، عملیات در منطقه فاو را با قوت پیگیری کنند. فرمانده کل سپاه نیز در پی تعیین منطقه یدک [منطقه دیگری که در صورت لو رفتن منطقه فاو یا ناکامی عملیات، برای اجرای عملیات دیگری آماده شود]. خواهد بود و طرح‌های ایدایی به دلیل اینکه برای اجرا نیاز به صرف نیرو و توان زیادی دارد، منتفی شد.

از سوی دیگر، برخی فرماندهان در مورد اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو هنوز تردید دارند و ابهامات آنها به طور کامل رفع نشده است. از جمله می‌گویند تا یقین حاصل نشود، دست به عملیات نخواهیم زد، حتی اگر در آماده‌سازی زمینه عملیات خیلی از مراحل را پشت سر گذاشته باشیم. در این موقعیت با توجه به مشخص شدن وضعیت ارتش در اجرای عملیات قادر، (۱) چشم هر دو جناح مسئولان کشور به تلاش سپاه دوخته شده است؛ جناحی که در پی خاتمه

ص: ۳۶۱

۱- عملیات قادر در ۲۳ تیر ۱۳۶۴ در منطقه عمومی سیدکان (منتهاالیه شمال شرقی عراق)، با طراحی و فرماندهی ارتش جمهوری اسلامی ایران و به کارگیری یگان‌هایی از پاسداران و ارتش به اجرا درآمد که موفقیتی در پی نداشت. برای اطلاع بیشتر به کتاب سی وهفتم روزشمار جنگ (توسعه روابط با قدرت‌های آسیایی) و کتاب تنبیه متجاوز از آثار مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ مراجعه کنید.

هرچه سریع تر جنگ است و جناح متکی به نظرهای امام که حل مسئله جنگ و تسلیم دشمن را فقط از طریق جنگ می داند و امید به اجرای عملیاتی گسترده و رونق وضع جبهه ها دارد.»

راوی مرکز مطالعات افزوده است که در ضمن قرار است برای طراحی چند عملیات محدود و اجرای هم زمان آنها برنامه ریزی و کار شود. (۱)

۱

امام خمینی در حکمی به حجت الاسلام سید محمد موسوی خوئینی ها دادستان کل کشور، فرمان تشکیل هیئتی را برای برخورد با افراد فاسد و ضدانقلاب در خوزستان صادر کردند. گفتنی است که در این حکم، بر مسئولیت آقای هاشمی؛ یعنی سمت "جانشینی فرمانده کل قوا" تصریح شده است.

«باسمه تعالی

جناب حجت الاسلام آقای موسوی خوئینی ها، دادستان محترم کل کشور

از آنجا که جناب عالی و جناب آقای هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا و جناب آقای جزایری امام جمعه محترم اهواز و جناب آقای نخست وزیر محترم و آقایان استاندار و دادستان و مدیرکل اطلاعات استان خوزستان معتقدند که باید با افراد شرور و شیوخ فاسد و ضدانقلابی که اکثراً با عراق و با ضدانقلاب خارج از کشور ارتباط داشته اند برخورد شود، و از

تصویر

هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا؛

پذیرش شرط امام در مورد

واگذاری اختیارات امور جنگ

تصویر

۱-۱. سند شماره ۱۴/۷/۱/۳۰۳ د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی شماره ۱۱۰۴ قرارگاه خاتم، ۲۵/۸/۱۳۶۴ تا ۲۹/۸/۱۳۶۴، صص ۳۴ و ۳۵، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

آنجا که استان خوزستان درگیر جنگ است و این برخورد نمی تواند سیر طبیعی و قانونی خود را بنماید، بلکه باید سریعاً اقدام گردد، به هیئتی مرکب از آقایان: استاندار و مدیرکل اطلاعات و دادستان و یا نمایندگانشان در آن استان متفقاً اجازه داده می شود تا به هر نحو صلاح می دانند با دشمنان خدا برخورد نمایند. باید سعی کنند خدای ناکرده به بی گناهی ظلم نشود.

روح الله الموسوی الخمينی، (۱)

از سوی دیگر، به گفته یک منبع مطلع، امام خمینی در صحبتی که در ۴۸ ساعت گذشته با آقای هاشمی رفسنجانی داشته اند، گفته اند که من حاضریم همه اختیارات امور جنگ را به شما بدهم به شرط اینکه شما بیشتر وقت خودتان را صرف مسئله جنگ کنید. آقای هاشمی هم این شرط را پذیرفته است. (۲)

۱

سپاه پاسداران در تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو، می کوشد تا با حفاظت از اطلاعات اقدامات خود، دشمن را غافلگیر کند. فرمانده قرارگاه کربلا- با این هدف، امروز نامه ای با طبقه بندی سری برای فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب ارتش جمهوری اسلامی ارسال کرد. متن نامه چنین است:

«پیرو نامه ۲۱/۸/۶۴ صادره از آن قرارگاه، مجدداً به اطلاع می رساند که مسئولیت کامل منطقه فاو تا خرمشهر به عهده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بوده و نیازی به قرارگاه مشترک آبادان نمی باشد.

در زمینه پدافند هوایی و آتشبارهای توپخانه، این قرارگاه جهت جایگزین قبضه ها و آتشبارها آمادگی خود را به اطلاع می رساند. خواهشمند است در اسرع وقت دستور خروج قبضه های توپخانه و پدافند هوایی ژاندارمری را از منطقه صادر نمایید.» (۳)

۲

گروه ها و عناصر ضدانقلاب امروز نیز در مناطق غرب کشور دست به جنایت هایی زدند و عده ای را شهید، مجروح یا اسیر کردند.

۱. به گزارش اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران: «در ساعت ۱۶ امروز، تعدادی از عناصر گروهک کومه له در جاده مریوان - سقز، نیروهای یگان حزب الله و پیش مرگان کرد مسلمان را مورد حمله قرار دادند که در نتیجه ۸ نفر از نیروهای خودی شهید و ۱۲ نفر مجروح گردیده اند. از تلفات نیروهای کومه له اطلاعی در دست نمی باشد، اما با استقامت رزمندگان اسلام آنها متواری گردیده اند.» (۴)

۲. سپاه پاسداران سردشت گزارش داد: «گردان جندالله سپاه سردشت و بانه امروز در روستای سوتو با ضدانقلابیون خبات درگیر شدند که در نتیجه از نیروهای سپاه بانه ۶ نفر شهید شدند و یک نفر اسیر شد. گروهک خبات در این درگیری تلفاتی نداشته است.» (۵)

ص: ۳۶۳

۱- ۲. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار حضرت امام خمینی)، جلد ۱۹، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۹، ص ۴۲۵.
۲- ۳. مأخذ ۱، ص ۳۵.

۳-۴. سند شماره ۱۰۸۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد، جلد ۱، ص ۱۹۹، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۴-۵. سند شماره ۹۶۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ساعت ۱۶:۰۰.

۵-۶. سند شماره ۴۲۴۵۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۳/۹/۱۳۶۴.

۳. در درگیری بین نیروهای گروه ضربت محور ثارالله و چته های کومه له در اطراف صائین دژ، تعدادی اسلحه و مقداری مدارک به دست نیروهای اسلام افتاد و ۲ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته شدند. در این درگیری ۴ نفر از نیروهای خودی نیز مجروح شدند. (۱)

۴. در مهاباد یکی از سربازان پایگاه شیخ خواجه پور (واقع در محور بیرام - مهاباد) در درگیری با افراد ضدانقلاب مجروح شد. (۲)

۵. شهربانی کردستان گزارش داد که امروز در روستای ساران از توابع شهرستان سقز، بین نیروهای خودی و عناصر کومه له درگیری رخ داده است. (۳)

۶. اداره اطلاعات شهربانی در گزارشی اعلام کرد که ساعت ۲۱ روز ۲۹ آبان ۱۳۶۴، عوامل ضدانقلاب در بلوار شهید رجایی بوکان، به طرف خودرو گشت عملیات شهری تیراندازی کردند که در نتیجه پاسدار وظیفه سعید ملکوتی مجروح و به بیمارستان منتقل شد. (۴)

۷. نارنجکی به داخل حیاط ساختمان بهداری سپاه نقده پرتاب شد. این حادثه تلفات جانی نداشت. (۵)

۸. نشریه رویدادها نوشته است: «در خوی، دو موتورسوار، فردی حزب اللهی را - که قبلاً با کمیته انقلاب اسلامی همکاری داشته است - پس از اظهار آشنایی و احوالپرسی با وی، به بهانه اینکه به چشم های او رنگ سیاهی چسبیده، دستمالی را به چشم های او کشیدند که این فرد بعد از لحظاتی بینایی خود را به کلی از دست می دهد. چشم پزشک پس از معاینه وی، گفته است که چشمانش بر اثر مواد شیمیایی نابینا شده است.» (۶)

۹. به گزارش اداره اطلاعات شهربانی، عوامل حزب منحل دموکرات در ۲۹ آبان ۱۳۶۴، هنگام جمع آوری مالیات از اهالی شهرستان مهاباد، چهار نفر از اهالی را که از پرداخت مالیات خودداری کردند، به اسارت بردند. (۷)

۱

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) علاوه بر گسترش اقدامات تروریستی، تبلیغاتی و جاسوسی علیه جمهوری اسلامی ایران، با افزایش پشتیبانی های منطقه و بین المللی، اقدام به تشکیل یک سازمان نظامی کرده است تا به طور مستقیم و هماهنگ با ارتش عراق، به نبرد با نیروهای ایران بپردازد. از سوی دیگر، به گفته سفیر ایران در واتیکان، پاریس مرکز توطئه علیه جمهوری اسلامی شده است.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، حجت الاسلام هادی خسروشاهی سفیر ایران در واتیکان - که پنجم نوامبر (۱۴ آبان) یک بسته حاوی مواد منفجره را که از پاریس ارسال شده بود، دریافت کرده است - امروز در کنفرانسی مطبوعاتی در رم، اعلام کرد که دولت فرانسه مستقیماً مسئول سوء قصد به وی است. آقای خسروشاهی افزود: «دانستن این مطلب که چه کسی مسئول حقیقی ارسال بمب است، چندان اهمیتی ندارد.» وی سپس گفت: «مرکز حملات علیه انقلاب و جمهوری اسلامی در پاریس - کشوری که از عوامل ضدانقلاب پذیرایی می کند - است.» یادآوری می شود شاپور بختیار آخرین

ص: ۳۶۴

۱-۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۲، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱۳.

۲-۸. سند شماره ۲۰۰۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه شماره ۱۰۱، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۳-۹. سند شماره ۴۴۹۲۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۲/۹/۱۳۶۴.

۴-۱۰. سند شماره ۹۶۴۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، از اداره اطلاعات شهربانی به وزارت کشور، تاریخ ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۵-۱۱. مأخذ ۸.

۶-۱۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۳، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۷-۱۳. سند شماره ۰۵۹۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اداره اطلاعات شاجا، ۲/۹/۱۳۶۴.

نخست وزیر نظام سابق و مسعود رجوی رهبر مجاهدین خلق (منافقین) به فرانسه پناهنده شده اند.^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «روزنامه گونایدن چاپ ترکیه، در مقاله ای با عنوان "علیه خمینی یک ارتش مخفی تشکیل شد" می نویسد: "سازمان مجاهدین خلق به رهبری مسعود رجوی در منطقه ای نزدیک مرز ترکیه - که به نام کردستان ایران مشهور است - با تشکیل یک ارتش مخفی آماده آغاز یک جنگ چریکی علیه رژیم [امام] خمینی می شود. به نوشته گونایدن، [امام] خمینی چندی قبل در هشدار به ترکیه اعلام کرده بود که مجاهدین خلق [منافقین] با سازمان های کرد همکاری می کنند." این روزنامه افزوده است: "این سازمان که مسلح به اسلحه کلاشینکف ساخت شوروی می باشد، از طرف شوروی مورد پشتیبانی قرار می گیرد."^(۲)

از سوی دیگر، رادیو مجاهد (ارگان تبلیغات سازمان مجاهدین خلق) به نقل از شماره امروز روزنامه العرب چاپ انگلستان، در گزارشی تبلیغی - که ظاهراً خود این سازمان برای این روزنامه ارسال کرده است - می گوید: «روزنامه العرب با اشاره به برنامه مانور نظامی قوای مجاهدین خلق مستقر در کردستان می نویسد: مسعود رجوی یک مرحله کیفی در مقاومت خود علیه رژیم [امام] خمینی به وجود آورده است. او تنها به مخالفت تبلیغی - سیاسی اکتفا نموده، بلکه وارد مرحله مبارزه مسلحانه نیز شده است.

روزنامه العرب سپس به کارایی رزمندگان مجاهدین خلق در جریان مانور اشاره کرده و می افزاید: هم اکنون حدود دو هزار نفر از افراد مسعود رجوی که مشغول آموزش های نظامی به ویژه آموزش سلاح های جدید می باشند، در انتظار فرارسیدن لحظه سرنگون ساختن [امام] خمینی به سر می برند."^(۳)

۱

گروه های عراقی مخالف حکومت صدام، اقدامات متعددی علیه پایگاه ها، عوامل و... عراقی انجام دادند. همچنین عده ای از مبارزان زندانی عراقی اعدام شدند و هواپیماهای عراق یکی دیگر از روستاهای کردنشین عراق را نابود کردند.

۱. روزنامه اطلاعات به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی، نوشته است: «انقلابیون مسلمان کرد عراقی در طول چند روز اخیر با اجرای عملیات کمین در جاده زاخو به باطوقه، ضمن انهدام دو خودرو نظامی رژیم عراق، همه سرنشینان آن را به هلاکت رساندند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، منابع موثق با تأیید این خبر، اعلام کردند که هم زمان با این عملیات، انقلابیون مسلمان عراقی به دو پایگاه قوای رژیم عراق در منطقه زاخو حمله کردند که پس از ۳ ساعت نبرد، این پایگاه ها منهدم شدند، طوری که چهار آمبولانس به طور متناوب کشته ها و زخمی های دشمن را از این پایگاه حمل می کردند.»^(۴)

۲. روزنامه جمهوری اسلامی نیز در این باره نوشته است: «کلیه سربازان عراقی که در این نبرد

ص: ۳۶۵

۱- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۴، ص ۲۴، رم، خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۶، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۹، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۳- ۱۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۶ - ۱۵، رادیو مجاهد، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

سنگرهای خود را رها کرده و به مقر گردان رفته بودند، به دست عوامل رژیم عراق به جرم ترک سنگرهای خود تیرباران شدند.»^(۱)

۳. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در گزارشی از اقدامات گروه بارزانی آورده است: «پیش مرگان دمکرات کردستان عراق مواضع افراد ارتش خلقی عراق را در منطقه شیخان مورد هجوم قرار دادند که در نتیجه ۶ نفر از نیروهای بعثی کشته شدند.»^(۲)

۴. یکی از انقلابیون در شهر موصل نارنجکی به داخل یک خودرو اطلاعات عراق پرتاب کرد که بر اثر انفجار آن دو مأمور اطلاعاتی موصل کشته شدند و یک نفر به شدت مجروح شد.»^(۳)

۵. شهربانی استان کردستان گزارش داد: «عده ای از مردم ترک زبان عراقی مقیم شهرستان کرکوک، علیه رژیم بعثی دست به راه پیمایی زدند که با نیروهای رژیم بعثی مواجه و در نتیجه تعدادی از تظاهرکنندگان شهید یا مجروح و تعدادی دستگیر شده اند.»^(۴)

۶. حکومت عراق، ۵۹ نفر از مسلمانان مبارز عراقی را که مدت ها در زندان های این رژیم جنایتکار، تحت شکنجه بوده اند، در زندان ابوغریب اعدام کرد.

۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از منابع موثق، گزارش داد: «رژیم عفرقی در ادامه جنایات اخیر خود، مناطق وسیعی از روستاهای کردنشین را در شمال عراق با ۴ فروند هواپیمای جنگی بمباران نموده و روستای خوکه را در ناحیه زاخو با خاک یکسان کرد.»^(۵)

۱

چند تن از اسیران ایرانی در عراق از چنگ دشمن گریختند. عراق ادعا کرد اسیرانی که ایران آزاد کرده زیر فشار بوده اند.

به گزارش سفارت جمهوری اسلامی ایران در آنکارا، ۱۱ تن از اسیران ایرانی در عراق به کمک یک راننده ترک، به ترکیه فرار کردند و هم اکنون ۸ تن از آنان در اختیار دولت ترکیه و ۳ تن دیگر متواری هستند. سفارت ایران در گزارش خود افزوده است که خبر این موضوع در روزنامه گونش چاپ ترکیه نیز درج شده است.^(۶)

برای انتقال این اسیران به ایران، سفیر ترکیه به وزارت خارجه احضار شد و مقامات ایران ضمن تسلیم یادداشتی به وی، از او خواستند که در این باره اقدامات لازم را انجام دهد.^(۷)

از سوی دیگر، امروز عصمت کتانی نماینده دائمی عراق در سازمان ملل، در نامه ای به دبیرکل این سازمان، ادعا کرد اسیران عراقی ای که ایران آزاد کرده است زیر فشارهای جسمی، ایدئولوژیک، مذهبی، فرقه ای، نژادی و روانی قرار گرفته اند؛ و به سلامتی آنها بی توجهی شده است؛ و در کمپ های زندان امکانات بهداشتی ضعیف بوده است و از اقدامات کمیته بین المللی صلیب سرخ در مورد آنها جلوگیری شده است.^(۸)

ص: ۳۶۶

۱- ۱۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۱۹. سند شماره ۱۴۹۸۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ به سماجا ۳، ۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۰. سند شماره ۱۴۸۶۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲، (فرماندهی اطلاعات) به سماجا ۳ (عملیات) ۵/۹/۱۳۶۴.

۴- ۲۱. سند شماره ۴۴۲۳۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری استان کردستان، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۵-۲۲. مأخذ ۱۷.

۶-۲۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۱۳۶۴/۹/۵، ص ۱۷.

۷-۲۴. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۴، ۱۳۶۴/۹/۸، ص ۶.

۸-۲۵. اسناد سازمان ملل متحد، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد ۴، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۹۸۵ (۱۳۶۴ - ۱۳۶۳)،

۱۳۸۸، صص ۲۹۵ - ۲۹۳.

حجت الاسلام رحمانی مسئول واحد بسیج سپاه پاسداران، امروز در مصاحبه ای رادیو تلویزیونی و مطبوعاتی چگونگی برگزاری هفته بسیج؛ اهداف و برنامه های بسیج؛ نقش نیروهای بسیجی؛ مانور خندق و اعزام نیرو را تشریح کرد.

روزنامه اطلاعات در این باره نوشته است: حجت الاسلام رحمانی گفت: هدف از برگزاری هفته بسیج تأکید بر ضرورت تحقق هر چه سریع تر فرمان امام امت مبنی بر تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی است که در این رابطه تاکنون گام های مؤثر و مهمی نیز برداشته شده است و بیش از ۳ میلیون نفر از مردم مبارز ما، آموزش های لازم را گذرانده و در زمینه های دفاعی، آمادگی های لازم را پیدا کرده اند. همچنین، یک میلیون نفر از نیروهای بسیج با احتساب نوبت های مختلف اعزام، در جبهه های نبرد حضور یافته و نقش خویش را در آفرینش پیروزی ها به اثبات رسانیده اند.

حجت الاسلام رحمانی در ادامه سخنانش گفت: از دیگر اهداف برگزاری هفته بسیج ارائه نقش عظیم نیروهای بسیجی در ایجاد امنیت و مبارزه با عوامل ضدانقلاب داخلی است. [...] وی افزود: در سراسر کشور ما ۱۱ هزار و ۱۷۸ پایگاه مقاومت وجود دارد که هر پایگاه مرکب از یک گروه مقاومت ۲۲ نفری است، که برخی پایگاه ها دارای دو یا سه گروه مقاومت هستند.

وی در ادامه گفت: مانور مقاومت دفاع شهری، تحت عنوان "مانور خندق" روز سه شنبه نهم آذرماه در سراسر کشور به طور هم زمان به اجرا درمی آید. هدف از اجرای این مانور، حفظ و بالابردن آمادگی دفاع نظامی و غیرنظامی پایگاه های مقاومت و تجدید تشکیل و حفظ انسجام نیروهای سازمان یافته بسیج است. در طول اجرای این مانور، نیروهای شرکت کننده در آن با تجهیزات کامل به دفاع از مراکز حیاتی کشور - که احتمال می رود سریع تر مورد هجوم دشمن واقع شوند - خواهند پرداخت. در اجرای این مانور، مراکز ورودی به شهر و تمامی عبور و مرورها تحت کنترل نیروهای شرکت کننده در این مانور قرار خواهند گرفت. حجت الاسلام رحمانی گفت: در هفته بسیج، کاروان های راهیان کربلا از سراسر کشور عازم جبهه های نبرد خواهند شد. از جمله این کاروان ها، می توان به اعزام نیروهای متخصص از محل واحد بسیج مرکزی در روز سوم آذرماه؛ اعزام مجاهدان عراقی در روز هشتم آذرماه و اعزام کاروان محمد رسول الله (ص) متشکل از ۵ هزار نفر از شهرستان تبریز اشاره کرد. (۱)

در طول امروز و چند روز گذشته، کاروان های متعددی از نیروهای داوطلب به جبهه های نبرد اعزام شدند. سپاه پاسداران رودبار نیز از نیروهای داوطلب درخواست کرد تا روز نهم آذر ۱۳۶۴، برای اعزام ثبت نام کنند.

امروز یک گردان از نیروهای بسیج سپاه پاسداران شهرستان های اصفهان، زرین شهر، اردستان، سمیرم، خمینی شهر، قمشه و خوانسار، از پادگان پانزدهم خرداد اصفهان عازم جبهه شدند.

ص: ۳۶۷

همچنین، گروه دیگری از نیروهای متخصص داوطلب از سازمان اتوبوس رانی مشهد و حومه از طریق سپاه پاسداران عازم جبهه ها شدند. در چند روز گذشته نیز دو گردان از نیروهای اعزام مجدد از نواحی مقاومت پنج گانه داریون، خیرآباد، کم جان، خرامه و سرپل از محل سپاه پاسداران خرامه راهی مناطق جنگی شدند.^(۱)

به نوشته روزنامه اطلاعات، در دو روز اخیر، هزاران تن دیگر از رزمندگان بسیجی و سپاهی از شهرهای مشهد، بجنورد، اهواز، بندرعباس و همدان عازم مناطق جنگی شدند.^(۲)

از سوی دیگر، سپاه پاسداران شهرستان رودبار اعلام کرد که در هفته بسیج مستضعفین، کاروان ثامن الائمه(ع) متشکل از نیروهای بسیجی و مردمی را راهی جبهه های نبرد حق علیه باطل خواهند کرد. بنابراین، از همه داوطلبان اعزام مجدد، آموزشی، طرح لیبک و تخصصی که مایل به حضور در این کاروان هستند دعوت کرده است که برای ثبت نام تا تاریخ ۹ آذر ۱۳۶۴، به واحد بسیج سپاه پاسداران رودبار یا ستادهای نواحی شهری و روستایی بسیج مراجعه کنند. این کاروان در ۱۰ آذر ۱۳۶۴ بعد از زیارت مرقد مطهر حضرت امام رضا(ع) عازم جبهه های نبرد حق علیه باطل خواهد شد.^(۳)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، امروز در اجتماع عظیم مردم زنجان، اجلاس سران امریکا و شوروی را در ژنو فریب کارانه و مایه نگرانی کشورهای غیرمردمی توصیف و اعلام کرد که مصوبات این اجلاس برای ایران و کشورهای جهان سوم پذیرفتنی نیست. وی با اشاره به زرادخانه های دو ابرقدرت و تجاوز مشترک آنها به حقوق بشر و تشویق عراق در حمله به ایران و ادامه جنگ، ایستادگی ایران در مقابل آنها را درسی برای همه جهان خواند و افزود آنها که در پی تحمیل صلح به ما هستند نجات امریکا و شوروی و شکست ایران را خواستارند و این اجلاس هم بعید نیست که بر سر مسائل انقلاب اسلامی ایران باشد. روزنامه اطلاعات در گزارشی از این سخنرانی نوشته است: «آقای سیدعلی خامنه ای رئیس جمهوری، در اجتماع عظیم مردم شهیدپرور زنجان ضمن برشمردن اهداف مذاکرات سران امریکا و شوروی، آن را فریبی برای ملل جهان توصیف کرد و گفت: امروز همه رژیم های متزلزل و غیرمردمی از مذاکرات سران امریکا و شوروی نگران هستند برای اینکه آنها این مذاکرات را تعیین کننده می دانند و تنها یک نظام و یک کشور در دنیا است که اعلام کرده که گفته های امریکا و شوروی را نه تنها درباره کشور خودمان بلکه درباره هیچ یک از کشورهای جهان سوم قبول نمی کنیم و در برابر آن سر تعظیم فرود نمی آوریم و این برای دنیا مطلب تازه ای است و ملت های دیگر این گستاخی را ندارند و این قدرت اسلام است که به ما قوت قلب می دهد تا توازن قدرت امریکا و شوروی در برابر ملل دیگر را به هیچ انگاریم.

ص: ۳۶۸

۱- ۲۷. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۲۸. مأخذ ۱۷.

۳- ۲۹. مأخذ ۱۸، ص ۴.

آقای خامنه ای به موضوعات مورد مذاکره سران امریکا و شوروی در ژنو اشاره کرد و گفت: دستور کار سران دو کشور جلوگیری از گسترش تسلیحات اتمی و مسئله حقوق بشر و بحران های منطقه ای دنیا است، اما در هیچ یک از این موضوعات صدقاتی وجود ندارد و همه فریبی بیش نیست. آیا امریکا و شوروی حاضرند بشریت را از خطر سلاح های ویرانگر اتمی برکنار کنند؟ اگر امریکا و شوروی راست می گویند و به راستی درباره منع گسترش سلاح های اتمی صحبت می کنند، می بایستی تا به امروز، مقداری از این سلاح های مرگبار را از بین می بردند، چراکه امروز بخشی از سلاح های زرادخانه های امریکا و شوروی می تواند بشریت را نابود کند.

وی به مسئله تجاوز مشترک به حقوق بشر از سوی امریکا و شوروی در کشورهای اسلامی و غیراسلامی، رژیم اشغالگر قدس در فلسطین، افریقا، رژیم سرسپرده مصر، رژیم شاه حسن در مراکش و شاه حسین در اردن، افغانستان و رژیم نژاد پرست افریقای جنوبی اشاره کرد و گفت: ابرقدرت ها که سرسپردگان حاکم بر این کشورها را برای کشتار و قتل عام ملت هایشان با تمامی قوا تجهیز کرده اند، اکنون از حقوق بشر صحبت می کنند. شما که رژیم شاه را تا آخرین لحظات مجهز کردید، حالا درمورد حقوق بشر صحبت می کنید؟

آقای خامنه ای همچنین به نقاط بحرانی دنیا که موضوع مذاکره سران امریکا و شوروی است، اشاره کرد و گفت: بحران های جهان سوم را خود شما به وجود آورده اید. شما اگر رژیم های وابسته و خون آشام را در جهان سوم بر روی کار نمی آوردید، بحران به وجود نمی آمد و اگر شما رژیم نابخرد و دور از عقل عراق را تشویق نمی کردید، جنگ به وجود نمی آمد. آنها به مسئله جنگ تحمیلی می گویند بحران خلیج فارس؛ این بحران را چه کسی جز با تشویق و تجهیز رژیم عراق به وجود آورده است؟ ما جنگ تحمیلی را یک بحران نمی دانیم، جنگ رژیم عراق علیه ما جنگ استکباری بود که با تشویق امریکا و ایادی او به وجود آمد و بعد به کمک هر دو ابرقدرت جنگ ادامه یافت و ملت ما در برابر یک آزمایش عظیم تاریخی قرار گرفت.

رئیس شورای عالی دفاع افزود: مسئله ما در جنگ تحمیلی مسئله فائق آمدن بر یک کشور متجاوز نیست و زورمداری تجسم عینی در همین جنگ تحمیلی دارد. اگر ابرقدرت ها دویست سیصد سال ملل جهان سوم را عادت داده بودند که به زورگویی عادت کنند، ملت ایران این عادت را بر هم زد و ما که امروز درمقابل زورگویی های عراق و تبلیغات جهانی و سیل تسلیحاتی که به عراق سرازیر می شود، مقاومت می کنیم برای این است که به ملل ضعیف جهان سوم که از استکبار جهانی می ترسند بگوییم ملت ایران باوجوداین همه فشار جهانی و کمک به رژیم صدام، با قدرت تمام، متجاوز را به جای خود می نشاند.

آقای خامنه ای افزود: ما اگر امروز بتوانیم ثابت کنیم که زور را حتی در جنگ تحمیلی قبول نمی کنیم، موفق شده ایم که اصالت زور را در دنیا نفی کنیم و به ملت ها نشان دهیم که ابرقدرت ها دروغ می گویند و ما با پیروزی خود در جنگ تحمیلی که جنگ آرمان ها و ارزش های ماست و

نبرد علیه نظام زورگویی دنیاست، عکس تئوری زورمداری دنیا را نشان خواهیم داد.

آقای خامنه ای سپس به تلاش های مرتجعین برای وادار ساختن ایران به صلح تحمیلی اشاره کرد و گفت: آنها که می خواهند صلح را به ما تحمیل کنند، دلشان برای ما نسوخته است. ملت ما در حالت جنگ، کارخانه های خود را راه می اندازد و در همه ابعاد سیاسی و اقتصادی خود و از جمله صدور نفت فعالیت کامل دارد. درحقیقت، طالبان صلح تحمیلی دلشان برای استکبار جهانی و امریکا سوخته است و نمی خواهند که ملت ما در جنگ به پیروزی برسد، زیرا همان طور که ملت ما در برابر این جنگ حساس است و می داند که شکست عراق، شکست امریکا و استکبار جهانی و زورگویان عالم نیز هست، روی این اصل، استکبار جهانی با آگاهی کامل از نتایج پیروزی ایران در جنگ تحمیلی می خواهد که ما به پیروزی برسیم، اما ما به فضل الهی به زودی به پیروزی دست خواهیم یافت.

رئیس شورای عالی دفاع افزود: اگر ما در این جنگ مانند انقلاب به پیروزی برسیم، تمام دنیا اعم از مستکبر و یا مستضعف خواهند فهمید که یک ملت می تواند با زورگویان مبارزه کند و بر آنها فایق آید و این پیام شما برای دیگر ملت هاست و شما ملت ها را با پیروزی خود در جنگ تحمیلی امیدوار خواهید کرد و بنابراین پیروزی ما در این جنگ برای تاریخ و بشریت بسیار ارزشمند است و ما باید خودمان را برای این پیروزی آماده کنیم. حجت الاسلام والمسلمین خامنه ای رئیس جمهوری در ادامه دیدار خود از زنجان با گروهی از روحانیون این شهر دیدار کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این دیدار، رئیس جمهوری ضمن تأکید بر ضرورت وجود حوزه های علمیه در جامعه اسلامی، به دیدار سران امریکا و شوروی در ژنو اشاره کرد و گفت: بسیاری از ناظران معتقدند که یکی از مهم ترین مسائل اجلاس سران دو ابرقدرت، مسئله انقلاب اسلامی ایران است و این بعید نیست، به خاطر اینکه آنها به یک اندازه از انقلاب می ترسند، اما از توطئه های آنها هراسی نداریم.»^(۱)

۱

دکتر ولایتی وزیر امور خارجه، سفر امروز خود از لیبی به الجزایر و بازگشت مجدد به لیبی را تلاشی ثمربخش برای نزدیک کردن مواضع لیبی و الجزایر و نیز ایجاد همبستگی میان کشورهای پیشرو منطقه علیه ارتجاع و امپریالیزم توصیف کرد.

دکتر ولایتی که حامل نامه آیت الله خامنه ای برای رئیس جمهوری الجزایر است، پس از پایان دیدار دوازده روزه خود از لیبی، ساعت ۱ بامداد امروز (چهارشنبه) به وقت ایران، وارد الجزایر شد. عبدالعزیز خلاف وزیر بازرگانی الجزایر و چند مقام بلندپایه این کشور از وی استقبال کردند.

دکتر ولایتی هنگام ورود به الجزایر، هدف این سفر را ابلاغ پیام رئیس جمهوری و گفت و گو با مسئولان الجزایر درباره چگونگی گسترش روابط دوجانبه؛ اوضاع بین المللی و جنبش غیرمتعهدها اعلام کرد.^(۲)

ص: ۳۷۰

۱- ۳۰. مأخذ ۲۷، ص ۳.

۲- ۳۱. مأخذ ۱۷، ص ۳.

وی در دیدار با شاذلی بن جدید بر همبستگی ایران و الجزایر - که پس از دیدار آیت الله خامنه ای از این کشور به حد بسیار خوبی رسیده است - تأکید کرد. وی همچنین بر ضرورت تداوم تبادل نظر میان کشورهای مترقی برای جلوگیری از توطئه های ارتجاع منطقه و امپریالیزم برای برهم زدن یگانگی این کشورها تأکید کرد و افزود: «ما این اعتقاد خود را در لیبی نیز با رهبران این کشور در میان گذاشتیم و آنها نیز از این گونه همبستگی ها استقبال نمودند و اکنون مشاهده می کنیم که خوشبختانه تلاش های ما و شما در زمینه برطرف کردن کدورت های جزئی بین لیبی و الجزایر ثمربخش خواهد بود.»

در این دیدار آقای شاذلی بن جدید هم ضمن تشکر از پیام رئیس جمهوری ایران و روش تبادل نظر برادران ایرانی درخصوص مسائل جاری، این گونه اقدامات را در بهبود روابط میان کشورهای پیشرو مفید خواند و افزود: «ما در الجزایر به همبستگی برادران لیبیایی می نگریم و این درحالی است که استعمارگران، لیبی را هدف قرار می دهند و برای فاصله انداختن بین دو کشور لیبی و الجزایر تلاش های مذبحانه ای می کنند، ولی ما مواضع خودمان را درقبال لیبی اعلام کرده ایم.»

در ملاقات وزیر خارجه ایران و احمد طالب ابراهیمی وزیر خارجه الجزایر، مسائل دو کشور و مسائل خاورمیانه و شمال افریقا نیز بررسی شد. دکتر ولایتی، با تأکید بر لزوم هماهنگی نیروهای مترقی منطقه، از جریان سازش کارانه ای که ممکن است به سازش در مسئله فلسطین بینجامد، اظهار نگرانی کرد و در این باره تلاش جدی نیروهای مسلمان و مترقی منطقه را خواستار شد.

وی همچنین به تشریح اوضاع خلیج فارس و جنگ عراق علیه ایران و جنایت های رژیم عراق پرداخت و گفت: «همان طور که به دیگران نیز گفته ایم، به شما نیز صادقانه می گویم که در ایران هر کس سخنی از راه حل های سازش کارانه برای جنگ به میان آورد، دست به انتحار سیاسی زده است و در کشور ما، این مردم هستند و روحیه قوی آنها است که جنگ را به پیش می برد و به طور قطع و یقین پیروزی از آن ما خواهد بود.»

دکتر ولایتی همچنین درباره توطئه رسانه های امریکایی و برخی جناح های داخل اوپک برای کاهش قیمت نفت، هشدار داد و بر ضرورت ایستادگی و هماهنگی کشورهای مستقل اوپک درمقابل این توطئه تأکید کرد.

وزیر خارجه الجزایر نیز ضمن تشکر از دکتر ولایتی و تأیید مواضع اصولی جمهوری اسلامی ایران گفت: اکنون چنین احساس می شود که تنها، پشتیبانی کردن از سازمان آزادی بخش فلسطین کافی نیست، بلکه باید مواضع مشخص شود تا هر ساله یک کشور عربی پیدا نشود که از مواضع قبلی، عقب نشینی کند. ما اجازه نمی دهیم که هر کس به اسم قضیه فلسطین از مواضع اصولی عقب نشینی کند. وی افزود: کشور ما همیشه در سازمان اوپک با جمهوری اسلامی ایران و دیگر کشورهای دوست هماهنگ بوده و خواهد بود. (۱)

دکتر ولایتی پس از دیدار یک روزه از الجزایر، در راه بازگشت به تهران توقفی سه ساعته در

ص: ۳۷۱

فرودگاه طرابلس داشت که در آنجا دکتر علی عبد السلام تریکی دبیر کمیته مردمی روابط خارجی لیبی و قائم مقام وی از وزیر امور خارجه کشورمان استقبال کردند.

دکتر ولایتی در مذاکره ای دوساعته با دکتر تریکی وی را از نتایج گفت و گوهای خود با رئیس جمهور و وزیر خارجه الجزایر مطلع کرد.

به دنبال این مذاکرات، دکتر ولایتی در مصاحبه ای با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در طرابلس گفت: در این ملاقات ها، روابط میان کشورهای پیشرو، بحث و بررسی شد.

وی افزود: «تلاش هایی که اخیراً در جهت نزدیکی مواضع دو کشور لیبی و الجزایر صورت گرفته است، مورد تأیید ایران است و در همین رابطه به برادران الجزایری گفتیم که ما در جهت استحکام هرچه بیشتر روابط لیبی و الجزایر تلاش می کنیم که این طرح مورد استقبال برادران الجزایری و لیبیایی قرار گرفت.»

آقای ولایتی با اشاره به مذاکرات خود با دکتر تریکی گفت: «نتیجه تلاش هایی که در زمینه تحکیم روابط لیبی و الجزایر صورت گرفته است را به اطلاع ایشان رساندیم و در مجموع آنچه نزد برادرانمان یافتیم حسن نیت در جهت تحکیم روابط میان آنها و جمهوری اسلامی ایران و سوریه و دیگر کشورهای مسلمان پیشرو و نیز تقویت جبهه مبارز جو و ستیزه گر علیه صهیونیزم و حامیان آن می باشد.»

سپس دکتر تریکی در مصاحبه ای با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی، گفت و گوهای وزیر خارجه ایران را در طرابلس، موفقیت آمیز خواند و گفت: «نظر دو کشور درباره مسائل اسلامی و بین المللی و روابط دوجانبه یکسان است.»

دکتر تریکی با قدردانی از مواضع جمهوری اسلامی ایران در برابر لیبی گفت: «دو کشور درباره مقابله با دشمن مشترک و صهیونیزم و امپریالیزم و به شکست کشاندن طرح های تسلیم طلبانه و همکاری با رژیم صهیونیستی، توافق نظر دارند.»

وی نتایج گفت و گوهای دو روز پیش خود را با مقامات الجزایری ثمربخش و خوب توصیف کرد و گفت: «در الجزایر توافق کردیم گام های عملی در جهت تحکیم روابط میان دو کشور برداریم و گفت و گوهای ما در اینجا با دکتر علی اکبر ولایتی و در الجزایر، با هم در ارتباط بوده و در یک راستا می باشند و هدف از آنها تحکیم جبهه خصمانه علیه صهیونیزم و امپریالیزم است.»^(۱)

۱

رادیو بی بی سی در گفتارهایی به تفسیر سفر دکتر ولایتی به سوریه، لیبی و الجزایر پرداخت و جنگ ایران و عراق را مهم ترین موضوع این دیدارها خواند و به تلاش ایران برای جلوگیری از نزدیکی روابط سوریه و لیبی با عراق اشاره کرد. روزنامه الانبا نیز در گزارشی شرایط بهبود روابط اعراب با ایران را ذکر کرد.

رادیو بی بی سی اعلام کرد: «وزیر خارجه ایران در هنگام ورود به الجزایر گفت که پیامی از جانب رئیس جمهور ایران برای رئیس جمهور الجزایر آورده است، اما از محتوای این پیام

ص: ۳۷۲

حرفی نزد. او قبل از آمدن به الجزایر پیام هایی هم برای حافظ اسد و سرهنگ قذافی برده است. مهم ترین این موضوعات جنگ ایران و عراق است که بیش از پنج سال از آغاز آن می گذرد و الجزایر بارها کوشیده است تا بین دو طرف میانجی شود، اما این کوشش ها به جایی نرسیده است. دولت الجزایر روابط دوستانه خود را با ایران و عراق حفظ کرده و نشان داده که حاضر است در صورت تمایل دو طرف دوباره میانجی شود، اما با توجه به شرایط موجود بعید است که فعلاً امکانی برای میانجیگری باشد. در حال حاضر که کمیته ای از کشورهای جامعه عرب سعی دارد عراق را با سوریه و لیبی آشتی بدهد، مسلماً وزیر خارجه ایران می خواهد اطمینان حاصل کند که اتحاد سوریه و لیبی با ایران به قوت خود باقی خواهد ماند.» (۱)

این رادیو افزود: «الجزایر متحد ایران محسوب نمی شود، اما پیوسته روابط دوستانه ای با ایران داشته است. در ماه های اخیر این روابط تاحدی به سردی گراییده است، چون الجزایر از کشورهای رادیکال عرب قدری دور شده و ایران هم حاضر به مصالحه با عراق در جنگ نشده است. وزیر خارجه الجزایر در فرودگاه به استقبال وزیر خارجه ایران نرفته بود و اخبار این سفر در زمره اخبار مهم رسانه های گروهی الجزایر نبوده است.» (۲)

رادیو بی بی سی در گزارش دیگری اهداف سفر دکتر ولایتی را چنین تفسیر کرد: «سفر ولایتی به سوریه، لیبی و الجزایر دو هفته بعد از دیدار شیخ الاسلام معاون وزارت خارجه ایران از دمشق و طرابلس و تسلیم پیام پرزیدنت [آیت الله] خامنه ای به پرزیدنت حافظ اسد و سرهنگ قذافی صورت می گیرد. ایران در آن موقع نگران بود که کمیته آشتی عرب ممکن است بتواند در پی موفقیتش در آشتی دادن اردن و سوریه، سوریه و عراق، دشمن ایران را نیز آشتی دهند. معاون وزارت خارجه ایران ظاهراً با این اطمینان خاطر به ایران بازگشت که به هیچ وجه امکان آشتی سوریه و عراق وجود ندارد. در جریان دیدار دکتر ولایتی گزارش شد که پرزیدنت اسد رئیس جمهور سوریه، گفته است که کشورش منافع مشترکی با عراق ندارد و به همین دلیل نمی تواند روابطی با این کشور برقرار کند. پیش آمدن این موضوع خود حاکی از آن است که نگرانی ایران با توجه به اظهارات قبلی سوریه کاملاً از بین نرفته است. علاوه بر آن، لحن بیانیه پرزیدنت اسد نشان می دهد که در صورت به وجود آمدن علایق مشترکی بین سوریه و عراق، پرزیدنت اسد دلیلی برای عدم آشتی بین دو کشور نمی بیند.

دکتر ولایتی نیز در این سفر مجدداً در این مورد پافشاری کرده است؛ در واقع از عزم ایران به ادامه جنگ نه تنها از طرف هیچ یک از کشورهای میزبان دکتر ولایتی حمایت نشده [است]، بلکه همین پافشاری ایران موجب شد که سفر او خیلی معمولی در این کشورها منعکس گردد، مخصوصاً در سفر به الجزایر که اصولاً با سردی مواجه بود. همکاری نزدیک الجزایر با کشور میانه رو تونس و بازدید اخیر مشاور ویژه پرزیدنت حسنی مبارک از الجزیره، نگرانی بسیاری

ص: ۳۷۳

۱- ۳۴. مأخذ ۱۵، ص ۱۶، رادیو بی بی سی، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۸/۱۳۶۴، صص ۸ - ۷، رادیو بی بی سی ۲۹/۸/۱۳۶۴.

در تهران به وجود آورد که دلیل دیگری است حاکی از اختلافات موجود بین تهران و الجزیره. در مورد نظر لیبی به عراق گزارش های متفاوتی وجود دارد؛ از یک سو گفته شده است که معاون سرهنگ قذافی، سرگرد جلود در گفت و گو های خود با دکتر ولایتی در مورد لزوم سرنگونی رئیس جمهوری عراق با ایران توافق نظر نشان داده است، اما از دویی گزارش رسید که وزیر خارجه لیبی آقای علی عبد السلام تریکی، گفته است که هیچ اختلاف نظر اساسی میان عراق و لیبی وجود ندارد. دکتر ولایتی در راه بازگشت از الجزیره به تهران در طرابلس توقف کرد و با همتای لیبیایی اش گفت و گو نمود؛ احتمالاً برای آنکه موضع واقعی لیبی را در قبال عراق دریابد.

روز شنبه هنگامی که آقای ولایتی سفر خود را آغاز می کرد، در تهران گفته شد که رئیس جمهور خامنه ای قصد دارد رهبران سوریه، لیبی و الجزایر را برای شرکت در کنفرانسی به تهران دعوت کند. اگر این واقعاً هدف سفر آقای ولایتی بوده، به نظر نمی رسد که هیچ یک از سه رهبر، دعوت [آیت الله] آقای خامنه ای را قبول کرده باشند، اما دکتر ولایتی توانست اطمینان حاصل کند که کنفرانس وزرای خارجه ایران، سوریه و لیبی به زودی در طرابلس انجام خواهد شد. یک دستاورد دیگر سفر آقای ولایتی این بوده است که نخست وزیر سوریه دعوت نخست وزیر ایران آقای موسوی را برای دیدار از تهران پذیرفته است. (۱)

از سوی دیگر، روزنامه کویتی الانبا نوشته است: بهبود روابط ایران با اعراب منطقه باید همه جانبه باشد و هر که بخواهد روابط خود را با کویت بهبود بخشد، باید آن را به عراق نیز شمول دهد. ما اعراب، نمی پذیریم که ایران بذر تفرقه در میان ما بيفکند، به طوری که خود را با برخی کشورها خوب و با برخی دیگر بد نماید.

الانبا ادعا کرد که ایران امیدوار است جنگ میان اسرائیل و اعراب ادامه یابد تا بتواند تجدید قوا نماید و به اشغال عربستان [خوزستان] و جزایر سه گانه عرب ادامه دهد. (۲)

۱

رادیو بی بی سی در گزارشی به سفر وزیر نفت عراق به شوروی؛ احتمال عقد قرارداد فروش نفت عراق در برابر خرید تسلیحات و مهمات از شوروی و سیاست شوروی در قبال ایران و عراق پرداخت.

در گزارش رادیو بی بی سی آمده است: «یک هیئت عراقی که به ریاست قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، چهارشنبه پیش به منظور مذاکره با مقامات نفتی شوروی وارد این کشور شد، طی یک هفته اقامت، از حوزه نفتی سیبری غربی در تایومن در منطقه اورال دیدن کرد. کارشناسان امور نفت در لندن عقیده دارند که هدف اصلی این سفر مذاکره درباره قراردادی است برای فروش نفت عراق به شوروی تا کمبود تولید شوروی جبران شود و در عوض، شوروی اسلحه بیشتری به عراق بفروشد. عراق که مشغول جنگ با ایران است، در حال حاضر به اسلحه و مهمات نیاز دارد و در عین حال به خاطر وضع متزلزل بازار نفت محتاج خریدار مطمئنی برای نفت فراوانی است که ظرفیت تولیدش را دارد. شوروی در این هر دو مورد می تواند نیاز عراق را بر آورد.

ص: ۳۷۴

۱- ۳۶. مأخذ ۱۴، ص ۹، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۷. مأخذ ۱۵، ص ۸، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

تأسیسات غرب سیبری ظرفیتی بیش از حد نیاز برای تصفیه نفت دارد و به نظر کارشناسان غربی، شوروی حداقل تا دو سال دیگر می تواند ماشین آلات لازم برای افزایش استخراج نفت از این منطقه را نصب کند؛ بنابراین، خرید نفت از عراق و فروش اسلحه به جای آن راه حل معقولی به نظر می رسد. برخی متخصصین غربی عقیده دارند که چنین معامله ای شاید از یکی دو سال پیش برقرار بوده است. در این صورت، سفر اخیر می تواند برای تجدید این معامله بوده باشد و دلیل محرمانه بودن مذاکرات شاید این است که شوروی نمی خواهد جهان خارج، از نارسایی های صنایع نفتش باخبر شود.

این قضیه می تواند دلایل سیاسی هم داشته باشد. شوروی از آغاز جنگ ایران و عراق، کوشیده است تا علی رغم دوستی با عراق، سیاستی بی طرف داشته باشد. شوروی مدتی هم به عراق اسلحه صادر نمی کرد، اما دو سال قبل صدور اسلحه به عراق را از سرگرفت، گویی اینکه در اعلامیه های سیاسی خود همیشه بی طرف مانده و خواستار پایان جنگ بوده است. حفظ این بی طرفی برای شوروی از این نظر اهمیت دارد که سوریه متحد اصلی شوروی در خاورمیانه - که طرف دار ایران است - راضی باشد، عراق نیز تا وقتی اسلحه از شوروی می گیرد، لابد ترجیح می دهد که کل معامله به دور از تبلیغات و سروصدا باشد. (۱)

۱

باوجود فعالیت های دیپلماتیک در منطقه و سفر مقامات کشورهای گوناگون به کشورهای منطقه و برعکس و اظهار نظر درباره جنگ ایران و عراق و تأکید بر ضرورت پایان این جنگ، به دلیل ارائه نشدن طرح واقع بینانه ای در این باره، به نظر می رسد این فعالیت ها تأثیر مهمی نداشته باشند.

فرستاده نخست وزیر ژاپن به کویت، امروز با نایب نخست وزیر و وزیر خارجه کویت ملاقات کرد. سفیر ژاپن در کویت به خبرگزاری کویت گفت که فرستاده نخست وزیر ژاپن در ملاقات با شیخ صباح الاحمد الجابر درباره مناسبات دو کشور و راه های تحکیم آن و نیز اوضاع منطقه به ویژه جنگ عراق و ایران و مسئله خاورمیانه گفت و گو کرده است. سفیر ژاپن تأکید کرد که ژاپن به تلاش برای دستیابی به راه حل مسالمت آمیز و فوری برای پایان دادن به این جنگ ادامه خواهد داد. (۲)

وزیر خارجه کره جنوبی نیز در سفر امروز خود به کویت اظهار امیدواری کرد که جنگ عراق و ایران در آینده نزدیک به پایان برسد. (۳)

شیخ حمد آل ثانی امیر قطر نیز که برای دیداری سه روزه وارد پاریس شده است، امروز با رئیس جمهوری فرانسه به مدت یک ساعت درباره وضع کنونی خاورمیانه؛ جنگ ایران و عراق و موضوع افغانستان گفت و گو کرد. (۴)

امروز همچنین در پایان دیدار شیخ زاید رئیس دولت امارات از کشور مالی، دو کشور در بیانیه ای مشترک بر ضرورت تلاش برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران تأکید کردند و از کوشش هایی که در چارچوب سازمان کنفرانس اسلامی برای دست یافتن به راه حلی عادلانه انجام شود که منافع دو کشور را نیز تأمین کند، استقبال کردند. (۵)

ص: ۳۷۵

۱- ۳۸. مأخذ ۱۵، ص ۲۰، رادیو بی بی سی ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۹. مأخذ ۱۴، ص ۱۲، رادیو کویت، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۳- ۴۰. مأخذ ۳۵، ص ۲، رادیو کویت (عربی)، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۴- ۴۱. مأخذ ۱۴، ۱/۹/۶۴ - ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

از سوی دیگر، رادیو مسقط گزارش داد که حسنی مبارک رئیس جمهور مصر، امروز پیش از ترک مسقط پایتخت عمان، در نشستی مطبوعاتی درباره جنگ عراق و ایران گفت که همه کشورهای عرب برای متوقف ساختن این جنگ تلاش می کنند، ولی پایان یافتن این جنگ بدون دستیابی به یک موضع مشترک عربی بعید است. وی افزود: ما باید نخست خودمان را اصلاح کنیم. مبارک از عراق و ایران خواست تا جنگ میان خود را پایان دهند و اظهار امیدواری کرد این خونریزی که به نفع دو ملت نیست، پایان پذیرد. (۱)

۱

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از سفر هیئت اعزامی از مجلس شورای اسلامی به نیکاراگوئه آورده است: «احمد عزیزی رئیس کمیسیون خارجه مجلس شورای اسلامی و سرپرست هیئت در پارلمان نیکاراگوئه با کارلوس نانیز رئیس مجلس ملی نیکاراگوئه و چند تن از نمایندگان این مجلس دیدار و گفت و گو کرد. رئیس مجلس نیکاراگوئه ضمن اینکه گسترش روابط بین کشورهای جهان سوم را جهت مقابله با توطئه های امپریالیسم مؤثر توصیف نمود، از کمک های جمهوری اسلامی ایران به کشورش تشکر کرد. سپس احمد عزیزی ضمن اشاره به مواضع جمهوری اسلامی در قبال مسائل منطقه و جنگ تحمیلی و توطئه های امپریالیسم جهانی گفت: رژیم عراق با تحمیل جنگ به جمهوری اسلامی بسیاری از نیروهای مادی و معنوی ما را به خود مشغول داشته است و بخش عظیمی از نیروهای مفید ما صرف اداره جنگ می شود و اگر این جنگ وجود نداشت از امکانات خود در جهت سازندگی کشورمان و تقویت هرچه بیشتر نهضت های رهایی بخش و کمک به کشورهای جهان سوم استفاده می کردیم و تاکنون نیز با وجود همه مشکلات، هیچ گاه از یاری رساندن به کشورهای انقلابی کوتاهی نکرده ایم و همواره از انقلاب نیکاراگوئه به عنوان یک انقلاب مردمی حمایت کرده ایم.

احمد عزیزی افزود: یکی از عوامل موفقیت انقلاب ما این است که مسئولین ما همواره بر ایمان مردم نسبت به انقلاب تأکید کرده اند و یکی از بهترین راه ها در پیشبرد انقلاب، حضور مردم در صحنه است که موجب انسجام ملت در مقابل دسایس شرق و غرب می باشد. (۲)

۲

نشست سران دو ابرقدرت در میان سکوت خبری، امروز پایان می یابد. به گزارش یونایتدپرس از ژنو، رهبران دو کشور بیش از نیمی از ۹ ساعت ملاقات خود را به طور خصوصی و تنها با حضور مترجمان برگزار کردند. این نشست چهارمین و آخرین ملاقات رسمی ریگان و گورباچف است. رهبران دو کشور که یک ساعت با هم گفت و گو کردند، مشاوران بلندپایه شان را از دو طرف به همراه کارشناسانشان برای مذاکره در خصوص امور دفاعی و خارجی فرستاده بودند تا سعی کنند اختلاف های بین دو طرف را حل و فصل نمایند که تا پایان روز هیچ راه حلی حاصل نشد و به مشاوران گفته شد کار خود را در طول شب نیز دنبال کنند. (۳)

ص: ۳۷۶

۱- ۴۳. مأخذ ۳۵، ص ۳، رادیو مسقط (عربی)، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. روزنامه اطلاعات، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۴۵. مأخذ ۲۷، ص ۲۴.

نشریه گزارش در مقاله ای با عنوان "نگاهی به کنفرانس ژنو" نوشته است: «مذاکرات سران امریکا و شوروی در میان موجی از انتظار و هیاهو که بیشتر از جانب رسانه های گروهی غرب برای اهمیت بخشیدن به این مذاکرات دامن زده شد، بدون اعلام هیچ گونه تصمیم گیری منطقه ای پایان یافت، اما باین همه نمی توان پذیرفت که دو ابرقدرت به توافقات محرمانه و اعلام نشده ای نیز دست نیافته باشند. آنچه به عنوان موافقت نامه مذاکرات ژنو در اختیار خبرنگاران قرار گرفت، بیشتر در چارچوب مسائل نظامی و کنترل سلاح های تسلیحاتی جای می گیرد و از مذاکره پیرامون بحران هایی که دنیای کنونی را در بر گرفته است - و در این بحران ها همواره باید به عنوان یکی از طرف های اصلی درگیر، از یکی از دو ابرقدرت یاد کرد - ذکری به میان نیامده است.

قبل از آغاز مذاکرات، کیسینجر در دانشگاه مسائل بین المللی پکن در این باره گفته بود: "مذاکرات دو ابرقدرت ثمربخش خواهد بود، اگر امریکا و شوروی علل اصلی اختلاف موجود را مورد بررسی قرار دهند. [...] ریگان و گورباچف در اجلاس ژنو باید سه مسئله عمده و اساسی را مورد بررسی قرار دهند: بحران های منطقه ای؛ روابط دوجانبه و کنترل تسلیحات."

عمده ترین مسئله که در سخنان کیسینجر نیز به آن اشاره رفته است، بحران های منطقه ای است که به دنبال "کنفرانس یالتا" در پایان جنگ جهانی دوم، اینک می رود تا بار دیگر مناطق نفوذ دو ابرقدرت را بیش از پیش مشخص تر و رسمی سازد.

اینک امریکا در امریکای لاتین، لبنان، جنگ ایران و عراق، مسئله اعراب و اسرائیل، بحران های داخلی مصر، اردن و سودان درگیر است و مهم ترین بحران که آینده امریکا را در منطقه تهدید می کند، انقلاب اسلامی است. نیکسون طی مقاله ای به مناسبت نزدیکی کنفرانس سران، در زمینه رشد انقلاب اسلامی در جهان سوم در یکی از نشریات امریکایی نوشت: شوروی باید از بنیادگرایی اسلامی نگران باشد، نه فقط به این خاطر که یک سوم جمعیت شوروی را مسلمانان تشکیل می دهند، بلکه به این علت که انقلاب اسلامی در حمایت ملل جهان سوم به رقابت با انقلاب شوروی برخاسته است. [...] از نقاطی که ممکن است موجب درگیری نظامی هسته ای بین امریکا و شوروی را فراهم آورد، خاورمیانه و خلیج فارس است.»

نشریه گزارش در ادامه نوشته است: «همچنین شوروی علاوه بر درگیر بودن در بحران های فوق، به خاطر بحران اساسی افغانستان، هفت سال است که درگیر مسئله افغانستان است. در این مقطع دو ابرقدرت ناچار هستند برای حفظ منافع و "آینده نگری مطمئن" به توافقاتی دست یابند که مسلماً در کنفرانس ژنو به "اصولی مشترک" برای پایه ریزی سیاست های آینده تکیه شده است. به عنوان پیش درآمدهایی از اصول مورد توافق باید از عقب نشینی تلویحی کارمل [رئیس کودتای افغانستان] از سیاست های گذشته؛ نزدیکی اردن به سوریه و نزدیکی لیبی به عراق نام برد.

در آینده نزدیک و مشخص تر، سیاست های منطقه ای دو ابرقدرت و عوامل این دو بیشتر می تواند مسائل مورد توافق را آشکار سازد.» (۱)

ص: ۳۷۷

کمیسیون حقوق بشر وابسته به سازمان ملل با استناد به ادعاهای اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و برخی بهائیان، ایران را ناقض حقوق بشر اعلام کرد.

خبرگزاری آلمان غربی در این باره گزارش داد: «کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل طی گزارش هایی به (نقض آشکار) حقوق بشر در افغانستان تحت اشغال شوروی، ایران و السالوادور اشاره کرده است. این اتهامات که در سه گزارش جداگانه و توسط نمایندگان ویژه این کمیسیون تهیه شده است، امروز جهت ارائه به مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک انتشار یافت. مأمور تهیه گزارش درباره ایران گفت که بین سال ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۵، ۲۸۶ تن از ایرانیان به طور خودسرانه اعدام شده اند. ۱۷ تن نیز به علت اعمال شکنجه بر روی آنها در زندان کشته شده اند.»^(۱)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی با اشاره به این خبر، آورده است: «آقای آندره اولتار از کشور ونزوئلا که به عنوان نماینده ویژه سازمان ملل مأمور تهیه این گزارش بود، هشت ماه است که سرگرم تهیه آن بوده است. پیش نویس گزارش که ظاهراً در مراحل نهایی است، ضمن قدردانی از تهران در پاسخ به موارد اتهام شکنجه می گوید که این پاسخ، جواب اتهاماتی نیست که به واسطه زیرپا گذاشتن حقوق بشر در رژیم ایران به آنها اشاره شده است.»

بی بی سی در ادامه این گزارش گفت که نماینده ویژه سازمان ملل به استناد اظهارات تعدادی از اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و گروهی از اعضای جامعه بهائیان ایران آورده است که در ایران شکنجه ادامه دارد، وضعیت زندان ها طاقت فرسا است و بهائیان غیرعادلانه محاکمه شده اند و تعدادی نیز شکنجه یا اعدام شده اند.

بی بی سی افزود: «پاسخ رسمی ایران صرفاً در چارچوب شرح قوانین جزایی ایران خلاصه شده است و به گفته نماینده ویژه سازمان ملل، در [باره] اینکه عملاً این قوانین چگونه اعمال و اجرا شده اند توضیحی نمی دهد. قرار است این گزارش جمعه هفته آینده توسط کمیته امور اجتماعی مجمع عمومی مورد بررسی قرار گیرد.»^(۲)

از سوی دیگر، همچنین روزنامه نیویورک تایمز در این مورد نوشته است: «گزارش سازمان ملل در زمینه چگونگی رعایت حقوق بشر در ایران از سوی دیپلمات های غربی، ایرانیان تبعیدی و دیگر گروه هایی که معتقدند این گزارش نتوانسته به درستی شکنجه و اعدام های فوری ای که رژیم آیت الله روح الله خمینی مرتکب می شود، منعکس سازد، مورد انتقاد شدید قرار گرفته است. یک دیپلمات غربی می گوید این گزارش شگفت انگیز و مأیوس کننده است. وی می گوید: درباره ایران سخن رفته است یا سوئیس؟»

نشریه گزارش که تفسیر نیویورک تایمز و برخی رسانه های غربی را نقل کرده، در پایان بررسی خود افزوده است: «گروه های ضدانقلاب بیشتر تمایل دارند که ایران صریحاً توسط سازمان ملل یا مجامع به اصطلاح حقوق بشری جهانی محکوم شود، اما این گونه سازمان ها و مجامع که توسط غرب هدایت می شوند، بیشتر به آثار و پیامدهای سیاسی اعلامیه های خود می اندیشند، لذا سعی می کنند جمهوری اسلامی را با جملات مبهم محکوم کنند.»^(۳)

ص: ۳۷۸

۱- ۴۷. مأخذ ۱۴، ص ۴۱، نیویورک، خبرگزاری آلمان غربی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۸. مأخذ ۳۶، صص ۱۰-۹، رادیو بی بی سی، ۲۹/۸/۱۳۶۴.

خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز در گزارشی به بررسی شیوه های جدید تبلیغات رسانه های غربی درباره ایران پرداخته و آورده است: «به نظر می رسد تبلیغات غرب در قبال ایران از روز گذشته روشی تازه را - که حداقل در چند هفته اخیر از آن استفاده نشده بود - در پیش گرفته است. رؤس و محورهای اخباری که در این مدت از منابع غربی دریافت می شود بیشتر بر نکاتی به شرح زیر معطوف است:

۱. مسائل جنگ و کشتیرانی در خلیج فارس و احتمال حمله ایران در این زمینه: طی دو روز اخیر با اشاره به مصاحبه فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، به مسائلی نظیر تعمیر خط لوله نفتی خارک، احتمال وقوع حمله گسترده از جانب ایران و ادامه توقیف کشتی ها در محدوده دریایی جمهوری اسلامی پرداخته شده است.

۲. همکاری نظامی شوروی و ایران: یک نشریه انگلیسی با طرح ادعای همکاری نظامی نزدیک و مخفیانه میان ایران و شوروی از بدو انقلاب اسلامی، نوشته است: این همکاری تحت اشکال مختلف نظیر امکان آموزش دیدن برای کادرهای ارتش ایران در شوروی در قبال امکان بررسی ادوات نظامی امریکایی برای شوروی که پیش از سرنگونی شاه به ایران تحویل شده بود، وجود دارد.

۳. گزارش ارائه شده به مجمع عمومی سازمان ملل در مورد اعدام بهائیان و نقض حقوق بشر در ایران.

۴. زندانی شدن دو ایرانی در امریکا به اتهام نقض قانون کنترل صدور تسلیحات در امریکا.

۵. اظهار نظر سفیر امریکا در مسقط درباره این مسئله که برای استفاده بیشتر نیروهای امریکا از پایگاه های نظامی عمان مذاکراتی میان دو کشور آغاز شده است.

باتوجه به نحوه تبلیغات خبری دیروز و امروز رسانه های خبری بیگانه که بالنسبه می توان آن را عکس العمل نسبت به موضع گیری صریح و پیشگیرانه جمهوری اسلامی ایران در قبال اجلاس سران امریکا و شوروی در ژنو نیز تلقی کرد، این احتمال وجود دارد که این رسانه ها قصد دارند با تأکید بر نکات و ضرورت های زیر، اجرای تصمیمات احتمالی اجلاس را در قبال مسائلی که در این تبلیغات به آنها پرداخته شده است، توجیه پذیر سازند یا در محورهای مذاکرات جاری تأثیراتی بگذارند. نکات مورد تأکید در این تبلیغات را بدین شرح می توان خلاصه کرد:

۱. ضرورت خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق و برقراری امنیت کشتیرانی در خلیج فارس.

۲. ضرورت خودداری شوروی از اعمال همکاری نظامی با ایران بدان سان که تأکید می شود امریکا به این کار اقدام کرده است.

۳. ضرورت رعایت حقوق بشر در کشورهایی که همواره به عنوان ناقض حقوق بشر در معرض اتهام بوده اند.

۴. لزوم مبارزه و مقابله با تروریسم. (۱)

ص: ۳۷۹

روزنامه هرالد تریبون در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "احتمال برخورد مستقیم غرب و ایران در خلیج فارس" نوشته است: «امریکا، فرانسه و انگلیس در بخش جنوبی خلیج [فارس] به میدان جنگ پنج ساله ایران و عراق نزدیک می شوند. ناوهای جنگی هر سه کشور در نزدیکی تنگه هرمز و مدخل خلیج [فارس] - که حدود دوسوم از نفت کشورهای غربی از آن می گذرد - مداوماً گشت می زنند. هر سه کشور در یک بازی پیچیده همراه با طعنه و خدعه و حمله علیه ایران شرکت دارند که روزه روز آنها را به درگیری مستقیم با ایران نزدیک تر می کند.

آخرین باری که ایران و این کشورها با هم درگیر شدند در ۱۸ اکتبر (۲۶مهر) بود که در آن زمان یک ناو جنگی نیروی دریایی ایران قصد داشت یک کشتی باری فرانسوی را در تنگه هرمز - که در کنترل نیروهای ایران قرار دارد - متوقف سازد که یک کشتی جنگی فرانسوی از توقیف آن جلوگیری کرد. در طول ماه گذشته، ایران به حساب خود بیش از ۳۰۰ کشتی را - که البته هیچ یک از آنها متعلق به سه کشور فوق الذکر نمی باشند - متوقف ساخته و درمورد اینکه آیا محموله ای برای عراق حمل می کنند، آنها را موردسؤال قرار داده است. [...]

لیکن این بار، عکس العمل، متفاوت از سایر موارد بود. به گفته دیپلمات های کشورهای حوزه خلیج [فارس]، کشتی کانتینربر فرانسوی ویل دانور برخلاف دستور نیروی دریایی ایران توقف نکرد و به گفته یک ناظر نظامی، ناخدای کشتی جنگی فرانسوی با رادیو گفت: ما اجازه نمی دهیم این کشتی را توقیف کنید و کشتی باری فرانسوی و ناو جنگی این کشور بدون توقف به امارات متحده عربی رفتند. این منبع می افزاید: تا آنجایی که ما می دانیم این نخستین بار است که ایران سعی کرده کشتی ای را متوقف کند که متعلق به یکی از کشورهایی است که در منطقه حضور نظامی دارد.

محموله ویل دانور فاش نگردید، لیکن فرانسه همیشه از تأمین کنندگان درجه اول تسلیحات عراق بوده است. ناظر دیگری که در این واقعه حضور داشت، گفت: فرانسویان با این کار دماغ ایرانیان را سوزاندند. پاریس در این رابطه یک پیام مستقیم فرستاده بود. این عمل تحقیرآمیز فرانسه نسبت به کشتی ایرانی که گفته می شود مجهز به موشک نیز بوده است، از طریق رادیو به تمام کشتی های جهان مخابره گردید.

آسوشیتدپرس به نقل از سفیر فرانسه در امارات متحده عربی، گزارش می دهد: "فرانسه اصرار دارد که این کار، یعنی توقیف کشتی ها توسط ایران، باید متوقف گردد و فرانسه از تمام قدرت خویش در حفظ منافع خود در منطقه استفاده می کند. بازرسی و توقیف کشتی های

غیرنظامی توسط ایران در ماه سپتامبر بعد از حملات عراق به تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک، در ماه اوت آغاز گردید. ایران هشدار داده که با بستن کامل تنگه هرمز به این اقدام پاسخ خواهد داد، لیکن به گفته یک دیپلمات عالی رتبه در مسقط، از آنجایی که ایران اکنون در معرض خطر دخالت مستقیم نیروهای غرب در منطقه قرار دارد، بنابراین رعایت قوانین جنگی بعد از توقیف کشتی ها کار بسیار درستی بوده است. هواپیماهای اوریون پی.ام. امریکا که زیردریایی های شوروی را زیر نظر دارند و هواپیماهای هاک ای.ای.دو.سی. امریکا که منطقه را کنترل می کنند، مرتباً در فرودگاه های نظامی عمان سوخت گیری می نمایند. در جزیره گوت در کنار شبه جزیره موسندم عمان، رادارهای کامپیوتری هر چیزی را که در تنگه هرمز - که ۳۰ مایل (۴۸ کیلومتر) پهنا دارد - حرکت کند، ردگیری می کند. ناظرینی که خود با کشتی در این منطقه سفر کرده اند، می گویند هواپیماهای شناسایی ایران را برفراز ناوهای جنگی انگلیس مشاهده کرده اند که خود توسط جت های امریکا دنبال می شده اند.

بنا به اظهار منابع نظامی غرب، هواپیماهایی از نیروی هوایی کوچک عمان که گمان می رود خلبانان برخی از آنان انگلیسی باشند، هفته ای یک بار سعی می کنند مانع عملیات ایران شوند و گاهی اوقات هواپیماهای روسی نیز در این عملیات دفاعی عمان شرکت می کنند.

به اظهار منابع دیپلماتیک غربی، عمان که ظاهراً از اینکه قدرت های غربی از آن به عنوان وسیله ای استفاده می کنند، نگران است، اخیراً از امریکا، انگلیس و فرانسه درخواست کرده ناوهای جنگی خود را از بنادر عمان دور نگه دارند.^(۱)

ص: ۳۸۱

اقدامات و تلاش های قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)) در ماه های مهر و آبان ۱۳۶۴ برای فراهم کردن زمینه اجرای عملیات ها را راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در گزارشی جمع بندی کرده که خلاصه آن چنین است:

در این دو ماه، پیگیری فعالیت های مهندسی و نظارت بر آن از مهم ترین امور اجرایی قرارگاه بود و دیگر اقدامات نیز به موازات آن انجام می شد. بحث درباره چگونگی ادامه عملیات ها؛ عملیات های گسترده و محدود و مناطق مناسب برای عملیات نیز مهم ترین موضوع مباحث نیمه دوم آبان بود.

در این دوره در پی حکم امام خمینی مبنی بر تشکیل سه نیرو در سپاه پاسداران، نیروی زمینی سپاه به طور نسبی شکل گرفت و مسئولیت طراحی عملیات ها و هدایت آن تاحدودی به این نیرو واگذار شد.

با منصوب شدن رحیم صفوی به فرماندهی (سرپرستی) نیروی زمینی سپاه، تشکیلات گذشته قرارگاه مرکزی سپاه تغییر کرد و مسئولیت ها و وظایف قرارگاه خاتم و قرارگاه نیروی زمینی سپاه تفکیک شد. در این مدت، موضوع تشکیلات سپاه پاسداران، به خصوص تشکیلات نیروی زمینی سپاه ازجمله مباحث قرارگاه بود.

یگان های رزمی نیز به تازگی وارد مناطق مأموریت خود شده و در حال آماده شدن برای عملیات بودند؛ بنابراین، پیگیری و نظارت بر کار آنها ازجمله اقدامات قرارگاه های عملیاتی بود. به قرارگاه نجف نیز در جبهه جنوب مأموریت داده شد.

درمورد امکانات لازم برای عملیات، محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران ابراز می کرد که مشکلی نیست، تأمین خواهد شد. وی در ۲۸ مهر ۱۳۶۴ اعلام کرد که تا ۱۵ الی ۲۰ روز آینده همه امکانات ضروری تهیه و به یگان ها واگذار خواهد شد.

تعیین زمان عملیات ازجمله مباحث مهم این دوره است؛ مسئولان نیروی زمینی، تأمین نیرو و تجهیزات اصلی موردنیاز ازجمله توپخانه و مهمات آن را برای مشخص شدن زمان عملیات، ضروری می دانستند.

از نظر فرمانده کل سپاه، با طرح هایی که در دست اقدام بود، برای تأمین نیروی مورد نیاز مشکلی پیش بینی نمی شد. به همین منظور، محسن رضایی از مسئولان نیروی زمینی سپاه خواست با این فرض که پانزدهم آذر همه برآوردها و امکانات مورد نیاز تأمین و آماده باشد، زمان عملیات را مشخص کنند.

در اوایل بحث طراحی عملیات، گفته شد که ۴۵ روز پس از واگذاری نیرو و امکانات، عملیات آغاز شود، ولی در ادامه مباحث، این مدت به ۵۵ تا ۶۰ روز افزایش یافت.

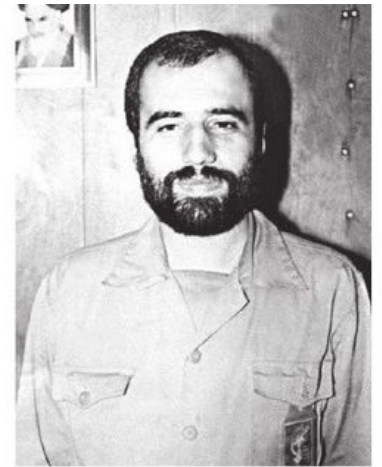
در این مدت از مجموع مناطق مورد نظر برای عملیات محدود، تنها عملیات عاشورای ۴ در هور، اجرا شد.

محسن رضایی در ۲۷ مهر ۱۳۶۴، همه مرخصی ها را لغو کرد و بدین طریق سرعت بیشتری به اقدامات داده شد. (۱)

داوود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، سیر اقدامات این قرارگاه را بعد از تفکیک فعالیت های آفندی سپاه پاسداران و ارتش تا اصلی شدن منطقه فاو برای اجرای عملیات گسترده، به سه دوره تقسیم کرده است که به طور خلاصه در ضمیمه این گزارش درج شده است.

۱

تصویر

علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت سپاه، آمادگی این قرارگاه را برای اجرای عملیات های محدود در منطقه عمومی چزابه اعلام کرد.

امروز در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه، فرمانده قرارگاه نصرت (علی هاشمی)، مشاور فرمانده کل سپاه (ابراهیم سنجقی)، جانشین مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا (محمد پیشبهار) و مسئول اطلاعات قرارگاه نصرت (حمید رضایی) اقدامات انجام شده در منطقه هور و چزابه برای فراهم کردن مقدمات اجرای عملیات محدود بررسی شد.

در ابتدای جلسه برای آگاهی از آخرین وضعیت دشمن در منطقه شمال جزایر مجنون (از پد خندق به طرف روطه) و منطقه چزابه (سوبله، پاسگاه معلق، برکه عظیم و...) و بررسی امکان اجرای عملیات های محدود، گزارشی از شناسایی های انجام شده در این منطقه ارائه شد.

در ادامه، علی هاشمی با توجه به نتایج شناسایی ها، آمادگی قرارگاه نصرت را برای اجرای چند عملیات محدود در منطقه عمومی چزابه

اعلام کرد، اما اجرای چنین عملیات هایی را به بازگشت نیروهای عمل کننده به منطقه خودی، پس از انهدام نیروهای دشمن مشروط کرد.

ص: ۳۸۴

۱-۱. سند شماره ۶۳۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: انتخاب منطقه عملیاتی فدک (فاو)، گزارش راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۸، راوی (داوود رنجبر)، صص ۷۶ - ۷۵.

فرمانده قرارگاه نصرت سپس در مورد منطقه عمومی جزایر مجنون گفت: در این منطقه همه کارهای شناسایی به خوبی انجام شده و وضعیت دشمن به گونه ای است که امکان اجرای چند عملیات محدود برای نیروهای خودی وجود دارد؛ از جمله اجرای عملیات روی سیل بندهای منطقه و کمین های دشمن، حمله به پاسگاه معلق و...

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در ادامه یادداشت های خود از این جلسه، نوشته است: «اجرای عملیات در منطقه عمومی چرابه و داخل هور به سه مسئله یعنی احداث آبراه ها، لایروبی آنها و اتصال حوضچه به محیره بستگی دارد.» (۱)

۱

ساعت ۱۴:۳۰ امروز، یک گروه گشتی رزمی دشمن به استعداد نزدیک ۴۰ نفر، با پشتیبانی آتش سنگین قصد نفوذ به ارتفاع پیزولی در منطقه کوه تونل (منطقه عملیاتی عین خوش) را داشتند که با هشیاری رزمندگان و اجرای به هنگام آتش توپ های خودی روبه رو شدند و پس از ۳۰ دقیقه، مجبور به عقب نشینی به پشت پاسگاه شهابیه و جاده آسفالت شدند. (۲)

۲

فعالیت های ایدایی گروه های ضد انقلاب در مناطق کردنشین امروز نیز ادامه یافت:

۱. نیروهای ضد انقلاب، شب هنگام در حوالی بانه با استفاده از تاریکی هوا، از پشت سر با نارنجک به نیروهای خودی حمله کردند که پس از یک ساعت درگیری، شش تن از نیروهای خودی شهید شدند. (۳) شهیدان ۴ تن بسیجی، یک تن پاسدار و دیگری از نیروهای ژاندارمری هستند. (۴)

۲. دفتر نمایندگی امام در قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) گزارش داد: «چته های دمکرات به پایگاه جدید التأسیس لورکان مرکور (از توابع ارومیه) حمله کردند که بر اثر مقاومت پرسنل پایگاه، ضد انقلابیون متواری شدند. در این درگیری یکی از نیروهای خودی زخمی شد.» (۵)

۳. نیروهای تأمین پایگاه های داوودآباد، ملک آباد و گوژال از توابع سردشت با افراد ضد انقلاب درگیر شدند که این درگیری ها بدون خسارت پایان یافت. (۶)

۴. به گزارش شهربانی کردستان، افراد ضد انقلاب در روستای قزقاپان ترک (از توابع تکاب) وارد خانه یکی از اعضای گروه مقاومت شدند و با تیراندازی، صاحب خانه و فرزندش را مجروح کردند و گریختند. (۷)

۵. امروز درگیری هایی میان دو گروه کومه له و دمکرات به وقوع پیوست: به گزارش شهربانی استان کردستان در روستای قلعه کهنه از توابع سقز، عوامل کومه له و دمکرات درگیر شدند که در نتیجه یکی از افراد کومه له کشته شد و ۳ تن از دمکرات ها زخمی شدند. (۸)

در

ص: ۳۸۵

۱- ۲. سند شماره ۱۱۰۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (داوود رنجبر، جواد زمان زاده)، ۲۵/۸ تا ۲۹/۸/۱۳۶۴، صص ۴۴ - ۳۶؛ - و صحافی ۷۹۰، نوار شماره ۱۶۸۷۱، جلسه آخرین اقدامات شناسایی جهت عملیات

والفجر، تهیه کننده جواد زمان زاده، قرارگاه خاتم الانبیا، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲-۳. سند شماره ۱۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) (واحد اطلاعات)، شماره ۱۵۰، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳، ۳۰/۸/۱۳۶۴؛ و - سند شماره ۱۰۹۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعات نظامی گروهان ثارالله، شماره ۱۹، ۱/۹/۱۳۶۴، ص ۵.

۳-۴. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۲، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۴-۵. سند شماره ۴۲۵۲۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳۰/۸/۱۳۶۴، از فرماندهی ستاد ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه، ۲/۹/۱۳۶۴.

۵-۶. سند شماره ۱۱۹۳۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳۰/۸/۱۳۶۴، از دفتر نمایندگی امام در قرارگاه حمزه سیدالشهدا به دفتر نمایندگی امام در ارومیه، ۷/۹/۱۳۶۴.

۶-۷. همان.

۷-۸. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۵، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴۵.

۸-۹. سند شماره ۴۴۹۲۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳۰/۸/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۶/۹/۱۳۶۴.

روستای رنگ ریزان سقز نیز ۴ تن از عوامل دمکرات با افراد کومه له درگیر شدند که در این درگیری ۲ تن از دمکرات ها اسیر کومه له شدند. (۱) در درگیری میان دو گروه کومه له و دمکرات در روستای سیف پایین از توابع بانه و همچنین منطقه هوشار (دیواندره) نیز، تعدادی از افراد دو طرف کشته شدند. (۲) و (۳)

۱

حملات هوایی عراق به پایانه نفتی خارک، همچنان در صدر برنامه های عملیاتی عراق قرار دارد و این جزیره همه روزه هدف حملات هوایی عراق قرار می گیرد. به گزارش دفتر فرماندهی سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح، در حمله هوایی امروز جنگنده های عراق به پایانه نفتی خارک، ۴ بمب پرتاب شد که به قسمت جنوب شرقی رادار جزیره خارک اصابت کرد. این حمله خسارت جانی و مالی نداشته است. (۴)

هوایماهای عراقی امروز همچنین به حریم هوایی بندر امام خمینی تجاوز کردند و بدون هیچ اقدامی گریختند. (۵) ارتش عراق با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۹ درباره این حمله اعلام کرد: «هوایماهای نیروی هوایی شجاع ما در ساعت ۹:۲۸ بامداد امروز حمله موفقیت آمیز دیگری علیه جزیره خارک انجام دادند و پس از درهم کوبیدن هدف های خود و برافروختن آتش در آن، بحمدالله سالم به میهن باز گشتند.» (۶)

۲

در بازتاب حملات هوایی عراق به جزیره خارک، نشریه آلمانی دی ولت در شماره امروز خود (۲۱ نوامبر ۱۹۸۵) در مقاله ای با عنوان "افزایش خطر برای صادرات نفتی ایران"، به دستیابی عراق به موشک های مدرن فرانسوی و سیستم های کورکننده رادار اشاره کرده و نوشته است: «به نظر می رسد که عراق موفق شده است احتمالاً یک ضربه سرنوشت ساز به منبع اصلی درآمد کشور متخاصم خود ایران، وارد سازد. عراق به وسیله موشک های مدرنی که اخیراً از فرانسه دریافت کرده است، به جزیره خارک واقع در شمال خلیج [فارس] به گونه ای حمله کرده که این تأسیسات برای زمانی طولانی قابل بهره برداری نمی باشد. در حال حاضر پس از تعمیرات کامل و گسترده، از مجموع ده اسکله، فقط سه اسکله آن قابل بارگیری می باشد و به علت خطراتی که وجود دارد، کشتی ها در خارج از تیررس عراق، یعنی در بخش جنوب خلیج [فارس] متوقف می شوند.» (۷)

ایران در این محل انبارهایی را جهت بارگیری نفتکش ها احداث نموده است و به وسیله

ص: ۳۸۶

- ۱- ۱۰. سند شماره ۴۴۹۲۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳۰/۸/۱۳۶۴ از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۵/۹/۱۳۶۴.
- ۲- ۱۱. سند شماره ۴۴۹۲۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳۰/۸/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۴/۹/۱۳۶۴.
- ۳- ۱۲. سند شماره ۴۴۹۲۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳۰/۸/۱۳۶۴ از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۶/۹/۱۳۶۴.
- ۴- ۱۳. سند شماره ۵۹۱۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی منطقه ۴ نوح، ۲/۹/۱۳۶۴ حمله هوایی ۳۰/۸/۱۳۶۴.
- ۵- ۱۴. سند شماره ۲۰۰۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه شماره ۱۰۲، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۶- ۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱، تهران، خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۳۰/۸/۱۳۶۴، رادیو صوت الجماهير عراق.

۷- خبرگزاری کیودو روز گذشته به نقل از منابع تجاری در تهران گزارش داد که قسمتی از خط لوله نفت خارک که در حمله ۲۳ آبان خسارت دیده بود، با تلاش کارگران ایرانی تعمیر شده است. این خبرگزاری ژاپنی قبلاً اعلام کرده بود که در پی این حمله، صدور نفت ایران از خارک به طور کامل متوقف شده است. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۱۴).

کشتی‌هایی که میان خارک و سیری تردد می‌کنند، نفت لازم جهت این انبارها تأمین می‌گردد. ظرفیت این نوع کشتی‌ها حداکثر یک صد هزار بشکه می‌باشد. علاوه بر آن، انبار شناور دیگری که در حوالی بوشهر احداث شده [است]، می‌تواند کشتی‌هایی را با چنین ظرفیتی بارگیری نماید. بوشهر به علت تمرکز واحدهای دفاع هوایی به خوبی قابل حفاظت است. تهران تصمیم گرفته است از آبادان و از طریق خارک و بوشهر نفت خود را به لاوان منتقل نموده و در این محل اسکله‌ای به وسعت خارک به وجود آورد، ولی اجرای چنین طرحی به نظر عباسقلی بختیار مدیر سابق شرکت ملی نفت ایران، لااقل دو سال طول می‌کشد.

موشک‌های جدیدی که عراقی‌ها از اواسط ماه اوت (اواخر مرداد) به کار می‌گیرند عبارت است از یک نوع موشک که با اشعه لیزر هدایت شده و از این رو بسیار دقیق تر و مؤثرتر از موشک‌های آگروسه عمل می‌کند. این نوع موشک‌ها به نام آ.اس ۳۰ خوانده می‌شود. علاوه بر آن، نیروی هوایی عراق از نوع دیگری سیستم تسلیحاتی به نام آرما که می‌تواند رادارهای دشمن و دفاع هوایی را از کار بیندازد نیز استفاده می‌کند. مجموعاً این سیستم‌ها موجب برتری نیروی هوایی عراق نسبت به ایران گردیده است که قادر است به طور دقیق به خارک حمله کند. (۱)

۱

امروز یک کشتی قطری در ساحل عربستان در خلیج فارس، هدف موشک یک هواپیمای عراقی قرار گرفت و غرق شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از منابع موثق نظامی، کشتی باربری قطری المنصوره - که حامل تیر آهن به مقصد کویت بوده است - امروز در ساحل عربستان در خلیج فارس هدف موشک یک هواپیمای عراقی قرار گرفت و غرق شد. این گزارش حاکی از آن است زمانی که کشتی المنصوره درخواست کمک کرد هواپیماهای جنگی عراق بر فراز خلیج فارس در حال پرواز بودند و دقایقی قبل نیز صدای یک انفجار در نزدیکی سواحل عربستان شنیده شده بود. در جریان این حمله ۲ تن از خدمه کشتی کشته، یک تن مفقود و ۳ تن مجروح شدند که گارد ساحلی عربستان آنها را به بیمارستان منتقل کرد.

این چندمین بار است که عراق در سواحل عربستان کشتی‌های تجاری را هدف قرار می‌دهد. حکومت عراق برخلاف معمول که خبر حملات هوایی به کشتی‌های تجاری در خلیج فارس را اعلام می‌کند، از اعلام خبر حمله هوایی به کشتی المنصوره خودداری کرده است. دولت قطر تاکنون به این حمله واکنشی نشان نداده است. (۲)

رادیو بی بی سی به نقل از یک مأمور تشکیلات کشتیرانی قطر، با اعلام خبر این حمله، افزود: «شرایط و اوضاع و احوال مربوط به غرق شدن کشتی روشن نیست، ولی در یکی از گزارش‌ها گفته می‌شود که ممکن است کشتی بر اثر شلیک موشکی از یک هواپیما غرق شده باشد.» (۳)

ص: ۳۸۷

۱۶- ۱. اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۹، ۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۴ - ۱۳.

۲- ۱۷. روزنامه کیهان ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۱۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۴، صص ۶ - ۵؛ رادیو بی بی سی، ۱/۹/۱۳۶۴.

امروز نیروهای نظامی و پشتیبانی از مناطق گوناگون کشور عازم جبهه ها شدند. واحد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی از دارندگان کمپرسی درخواست همکاری کرد.

روزنامه اطلاعات امروز درباره این اعزام ها نوشته است: «گروهی از نیروهای متخصص سازمان های اداری و بیش از یک هزار تن از افراد متخصص در رشته های پزشکی و پیراپزشکی از بندرعباس؛ در زمینه تعمیرات اتومبیل، رانندگی، نانوائی، بنایی و کارگر ساده از سمنان؛ جمع کثیری از برادران رزمنده از مشهد؛ صدها تن از نیروهای مردمی و آموزش دیده از شیراز و ۳۳ تن از نیروهای داوطلب از یزد، در میان بدرقه گرم مردم این شهرها، عازم جبهه های نبرد حق علیه باطل شدند.»^(۱)

از سوی دیگر، واحد کمپرسی پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی استان تهران با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد: «باتوجه به نیاز شدید و مبرم مناطق جنگی جنوبی به کامیون کمپرسی از مالکان و رانندگان کامیون های کمپرسی ساکن استان تهران تقاضا می شود هرچه سریع تر برای انجام خدمت ۱۵ روزه و حضور در کنار دیگر برادران رزمنده به واحد اعزام کمپرسی، واقع در میدان سپاه بالاتر از درب اصلی یادگان ولی عصر مراجعه نمایند.»^(۲)

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، امروز در قزوین به اعزام داوطلبانه کاروان های کربلا- اشاره کرد و باتوجه به هیاهوهای صلح طلبی مزورانه اخیر در سطح منطقه و جهان تأکید کرد که جمهوری اسلامی خواهان صلحی راستین می باشد نه صلحی که ابرقدرت ها در نشست ژنو و با درخواست و خواهش مدعیان صلح تجویز می کنند.

به نوشته روزنامه کیهان: «رئیس جمهور در ادامه دیدارش از شهر صنعتی البرز قزوین، به اتفاق مهندس شافعی وزیر صنایع، در اجتماع کارگران در مسجد کارخانه ایران دو چرخ حضور یافت و طی سخنانی گفت: قدم اول ما به فضل الهی پیروزی نهایی در جنگ است و پس از پیروزی در این نبرد که به لطف الهی از حالت تدافعی بیرون خواهیم آمد، دیگر کسی جرئت حمله به ما نخواهد داشت. هم اکنون نیروهای ما مجتمع می شوند تا با آمادگی بیشتر ملت و کاروان های کربلا و داوطلبان مشتاق که هرروز به جبهه ها گسیل می شوند، در آن هنگام که لازم باشد به فضل پروردگار آخرین ضربه را به پیکر دشمن مزدور رژیم بعثی عراق وارد کنند.»^(۳)

کیهان افزوده است: «آن گاه رئیس جمهور در اجتماع مردم شهیدپرور قزوین در مسجد النبی این شهرستان شرکت کرد و طی سخنانی اظهار داشت: مسئله اصلی ما انقلاب اسلامی است که امروز توانسته در شرق و غرب جهان قدرت و توانایی خود را به رخ جهانیان بکشد. این نه حدس است و نه تعارف، بلکه یک حقیقت بدون اغراق می باشد. امروز وقتی که سران

ص: ۳۸۸

۱- ۱۹. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۲۰. همان.

۳- ۲۱. روزنامه کیهان، ۲/۹/۱۳۶۴، صص ۲ - ۱.

قدرت های درجه یک جهان برای مهم ترین مسائل با یکدیگر ملاقات می کنند - همان کسانی که دنیا را به دو منطقه نفوذ یا به تعبیر دقیق تر به دو منطقه مالکیت تقسیم کرده اند و یا می خواهند تقسیم بکنند - وقتی روی مسائل مهم برای خودشان بحث کنند در فهرست بحث ها، خلیج فارس قرار دارد.

وی افزود: خلیج فارس و بحرانی که آنها در این منطقه فرض کرده اند و روی آن بحث می کنند، درحقیقت اشاره ای به کشور اسلامی مان است و به انقلاب ما. این حاکی از این است که انقلاب عزیز ما، این مولود الهی، بر سر راه آن کسانی که می خواهند دنیا را میان خود تقسیم کنند، خار راهی به حساب می آید. رئیس جمهور در ادامه سخنان خود خاطر نشان ساخت اولین نکته ای که مردم ما نباید فراموش کنند این است که انقلاب ما قادر است مشکلات را برطرف کند و انقلاب می تواند برای بشریت صلح را به ارمغان بیاورد، اما صلح راستین نه صلح دروغین، نه توأم با تزویر و ریا، نه صلحی که به یک ملت به زور تحمیل کنند. وی افزود: ما به مردم دنیا با گردن برافراشته اعلام می کنیم ما طرف دار صلح هستیم، اما با اینکه طرف دار صلح هستیم، با اینکه پیام آور صلح هستیم، هیچ کس شک و تردیدی در دل به خودش روا ندارد که پذیرش صلح و دوست داشتن صلح غیر از دوست داشتن زور است. صلحی که با زور به مردم تحمیل شود، صلح نیست، زور است و ما صلحی را که امریکا و شوروی با آن توافق کنند، به هیچ وجه قبول نخواهیم کرد.

رئیس جمهور یادآور شد آن کسانی که از اطراف و اکناف در لباس پیام آوران صلح، اما در باطن آتش افروزان حيله و توطئه امریکا، به سوی ما می آمدند که صلح را با عراق بپذیریم، حالا که دیدند سران امریکا و شوروی پهلوی هم نشسته اند با تلگراف و نامه و پیغام از آنها خواستند که درمورد پایان جنگ ایران و عراق دخالت کنند و طالب صلح شدند و مسئولان رژیم بغداد هم با آب و تاب این را نقل کردند که فلان کنفرانس، فلان هیئت، دبیرکل فلان رئیس کشور هم از ریگان و گورباچف خواسته است که صلح بین ایران و عراق را تحمیل کنند.

رئیس جمهور تأکید کرد که بین این دو کشور [برقراری صلح] نه به ریگان و نه رهبر شوروی نه به آن کنفرانس ها و سران و نه آن پیغام دهندگان و پیام آوران هیچ ربطی ندارد. فقط به ملت ایران ارتباط دارد که مورد تحمیل، تجاوز و جنگ قرار گرفته است.

پیروزی حق آن مردمی است که می خواهند سرنوشت خود را خودشان انتخاب کنند و به هیچ کس حتی آنهایی که خوش خیالانه می خواهند دنیا را میان خود تقسیم کنند، اجازه دخالت در این کار را ندهند. پیروزی حق این ملت است و ملتی که پای آن ایستاده است.

رئیس جمهور با اشاره به بحران در خلیج فارس گفت: بحران در منطقه خلیج فارس وجود دارد، اما این بحران ناشی از حضور و دخالت ناحق قدرت هاست که حق ندارند در خلیج فارس

حضور داشته باشند. بحران قیام یک ملت نیست، بحران دخالت قدرت های بزرگ در امور یک ملت است. با همین روحیه می خواهند جنگ ایران و عراق را حل کنند و این مسئله فقط با اراده ما حل می شود. رئیس جمهور اظهار داشت: ایران در همه جبهه ها، خلیج فارس و تنگه هرمز آمادگی کامل دارد و عراق را در مقابل کار وحشیانه ای که انجام داده است، رها نخواهیم کرد. مبدا خیال کنند که ملت ما با توپ و تشر صحنه را خالی می کنند.»^(۱)

۱

درحالی که نماینده شورای همکاری خلیج فارس هنوز در انتظار دعوت ایران برای گفت و گو درباره جنگ به سر می برد، مشاور ویژه اولاف پالمه به زودی به تهران سفر می کند.

به نوشته روزنامه الشرق الاوسط چاپ لندن: «شورای همکاری خلیج فارس هنوز در انتظار دعوت ایران برای عزیمت فرستادگان ویژه این شورا به تهران و بحث و بررسی آخرین اقدامات برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق به سر می برند.»^(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از استکهلم، مدیرکل سیاسی وزارت خارجه سوئد و مشاور ویژه اولاف پالمه در امور مسائل سیاسی خاورمیانه و جنگ ایران و عراق، برای دیداری رسمی و ملاقات با مقامات جمهوری اسلامی به زودی به تهران سفر خواهد کرد. این سفر به پیشنهاد وزارت خارجه سوئد و موافقت ایران صورت می گیرد.

سفر مدیرکل سیاسی وزارت خارجه سوئد پس از اجلاس اخیر سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، تمایل مقامات سیاسی سوئد و سازمان ملل برای دستیابی به ضربان نبض سیاسی در تهران را محتمل می نماید.

یک مقام سیاسی سفارت جمهوری اسلامی ایران در سوئد، این سفر را در جهت گسترش روابط سیاسی دوجانبه میان ایران و سوئد دانست و افزود که این سفر به پیشنهاد و ابتکار مدیرکل سیاسی وزارت خارجه سوئد و با موافقت وزارت خارجه جمهوری اسلامی صورت می گیرد.»^(۳)

۲

پس از برگزاری نشست اخیر سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در مسقط، کشور عمان از پنج روز پیش تاکنون محل برگزاری جشن های ملی این کشور با حضور سران هیئت های شرکت کننده عربی و خارجی بود که به ۶۰ کشور می رسید. وزیر اطلاعات عمان و مقامات رسمی کشورهای شرکت کننده، در پایان این مراسم در مصاحبه هایی به تأثیر جنگ بر خطوط کشتیرانی پرداختند و به طور تلویحی ایران را به توسعه جنگ در خلیج فارس متهم کردند و شرارت های عراق را در این منطقه نادیده گرفتند.

بخش عربی رادیو قاهره در این باره گزارش داد: «رهبران و رؤسای هیئت های کشورهای

ص: ۳۹۰

۱- ۲۲. همان، ص ۲.

۲- ۲۳. مأخذ ۱۵، ص ۷، لندن - خبرگزاری کویت، ۳۰/۸/۱۳۶۴، صص ۸-۷.

۳- ۲۴. مأخذ ۱۵، ص ۷، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

شرکت کننده در این مراسم مصاحبه های متعددی در مسقط انجام دادند. درزمینه جنگ عراق و ایران، مادام که اختلافات میان طرف هایی که به این جنگ نزدیک هستند وجود دارد و مادام که دو ابرقدرت اجازه می دهند که این جنگ فرسایشی تلخ ادامه داشته باشد، امیدی به خاتمه دادن این جنگ نیست. آنچه روشن است، دخالت خارجی صورت نمی گیرد مگر اینکه تهران کشتیرانی در خلیج عربی [فارس] را مختل و تنگه هرمز را ببندد و این به معنای به خطر انداختن منافع اقتصادی ابرقدرت ها است و این چیزی است که ابرقدرت ها اجازه آن را نمی دهند.»^(۱)

رادیو بی بی سی نیز گزارش داد: «در یک کنفرانس مطبوعاتی که به مناسبت مراسم روز ملی عمان در مسقط پایتخت عمان برگزار شد، وزیر اطلاعات عمان، مجدداً به نگرانی کشورهای عربی حوزه خلیج فارس نسبت به امکان توسعه ابعاد جنگ ایران و عراق اشاره کرده است. به گفته مفسر رادیو بی بی سی، وزیر اطلاعات عمان بر خطر بالقوه ای که متوجه کشتیرانی در خلیج فارس می باشد، تأکید کرد و گفت که این موضوع شامل دو قسمت است: کشتیرانی در تنگه هرمز و کشتیرانی در همه جای خلیج [فارس]. نامبرده به مساعی کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] برای پایان دادن به تشدید اخیر جنگ که کشتی های ربوده شده یا سر راه بر آنها گرفته شده یا به هر نحو دیگری آسیب دیده، اشاره کرد و ظاهراً مقصودش نه تنها جلوگیری ایران از [تردد] کشتی هایی که مظنون به حمل کالا برای عراق اند، بلکه همچنین حملات طرفین بر نفتکش ها در خلیج فارس و حملات عراق بر پایانه نفت ایران در جزیره خارک و کشتی هایی بود که در آنجا مهار می شوند.

البته، ایران تصدیق کرده است که هرگاه از صدور نفت آن از خلیج ممانعت بشود، تنگه هرمز را خواهد بست و کشتیرانی در تنگه هرمز موردتوجه خاص عمان به سبب موقعیت سوق الجیشی اش می باشد. عمان دارای یک نیروی دریایی مدرن و کارآمدی است که به طور عمده توسط بریتانیا کار آموزی شده، ولی ضمناً هنوز نیروی نسبتاً کوچکی است و نیروی دریایی ایران پیش از شروع جنگ ایران و عراق قوی ترین نیرو در آن منطقه بود. آقای الرواس [وزیر اطلاعات عمان] گفت که تصور نمی کنم کسی درصدد جلوگیری از کشتیرانی در تنگه هرمز برآید و اظهار داشت که چنین عملی یک مسئله نه تنها برای کشورهای عضو شورای همکاری خلیج، بلکه کشورهای نیرومند دیگر نیز می باشد. از جمله کشورهای قوی آمریکا، بریتانیا، فرانسه، همه نیروی دریایی در آن منطقه دارند.

درباره اقدامات صلح در جنگ ایران و عراق آقای الرواس گفت که هیچ گونه قصد میانجیگری تازه ای در کار نیست، ولی افزود که یک اقدام مشترک از طرف کشورهای خلیج [فارس] برای بهبود مناسبات با ایران در جریان است تا زمینه را برای مذاکرات آماده کند.»^(۲)

ص: ۳۹۱

۱- ۲۵. مأخذ ۱۵، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۲۶. مأخذ ۱۵، ص ۱۴، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

بیانیه نهایی ششمین نشست سران شورای همکاری خلیج فارس را - که از ۳ تا ۶ نوامبر ۱۹۸۵ (۱۲ تا ۱۵ آبان ۱۳۶۴) در عمان تشکیل شد - امروز وزیر امور خارجه عمان که ریاست ششمین شورای وزیران را به عهده داشت، برای دبیرکل سازمان ملل ارسال کرد. در این بیانیه، شورای همکاری برای تلاش به منظور پایان دادن به جنگ ایران و عراق و تضمین حقوق دو کشور اعلام آمادگی کرده است.

متن بیانیه چنین است: «شورا توسعه همکاری میان کشورهای عضو را مورد بررسی قرار داده و رضایت خود را از افزایش یافتن همکاری ها از پنجمین نشست در کویت تاکنون ابراز کردند. شورا موضوع جنگ ایران و عراق را باتوجه به گسترش جدید و تشدید خطرناک آن، به ویژه در آب های خلیج [فارس] و تهدیدات علیه امنیت و ثبات کامل منطقه و آزادی دریانوردی در خلیج، مورد بحث قرار داد.

درباره وضعیت منطقه خلیج، شورا بر اعلامیه چهارمین نشست در دوحه قطر (۷ تا ۹ نوامبر ۱۹۸۳) تأکید کرده و تبعیت خود از قطعنامه های ۵۴۰ و ۵۵۲ شورای امنیت - که نگرش جامعه بین المللی باتوجه به آزادی دریا نوردی در آب های بین المللی و آزادی عبور کشتی های بازرگانی در ورود و خروج از بنادر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس است - را مورد توجه قرار داده و بر آن تأکید می نماید.

شورا از جمهوری اسلامی ایران درخواست می نماید که پایبندی خود را به اصول مندرج در آن قطعنامه اعلام نماید.

شورا بر اعلامیه پنجمین نشست [شورای همکاری] (۲۷ تا ۲۹ نوامبر ۱۹۸۴) درباره جنگ ایران و عراق تصریح نموده و به ویژه تأکید دارد که شورای همکاری خلیج آماده است تلاش هایش را با طرفین درگیر ادامه داده تا به این جنگ مخرب پایان دهد، به صورتی که حقوق و منافع قانونی دو کشور تضمین شود و به موجب آن روابط معمول میان کشورهای منطقه برقرار شود.» (۱)

یمن شمالی و تونس امروز با ستایش مواضع عراق در جنگ، خواستار پایان جنگ شدند. یک مقام تانزانیایی نیز خواستار توقف جنگ شد و ضرر این جنگ را فراتر از دو کشور درگیر، دانست.

به گزارش رادیو دوبی، رئیس جمهور یمن شمالی در ضیافت شامی که برای ملک حسین شاه اردن، ترتیب داده بود، از روش های مثبت عراق در قبال ابتکارات توقف جنگ ستایش کرد و از ایران خواست تا روش مشابهی اتخاذ کند و از راه های مسالمت آمیز به جنگ خاتمه دهد.» (۲)

ص: ۳۹۲

همچنین به گزارش رادیو ریاض، پس از دیدار دوازده روزه عمر مزالی نخست وزیر تونس از جمهوری عربی یمن، دو کشور در بیانیه ای رسمی از عراق و ایران دعوت کرده اند تا برای حفظ امکانات دو کشور مسلمان و جلوگیری از ریختن خون ها به جنگ خود پایان دهند. یمن و تونس از موضع عراق در برابر وساطت های صلح، ابراز خرسندی کردند.^(۱)

رادیو صوت الجماهير عراق نیز گزارش داد: «آقای سلیم احد سلیم معاون نخست وزیر و وزیر دفاع و خدمات غیر نظامی جمهوری تانزانی، خواستار متوقف شدن جنگ عراق و ایران و جلوگیری از خونریزی شد. وی در گفت و گویی با روزنامه الوطن چاپ امروز مسقط گفت: این جنگ ویرانگر نه فقط متوجه دو کشور مسلمان شده، بلکه ضرر آن متوجه ملل جهان سوم و کشورهای غیر متعهد شده است.»^(۲)

۱

طارق عزیز وزیر خارجه عراق که روز گذشته به بحرین سفر کرده است، امروز با همتای بحرینی اش، خواستار پایان جنگ پنج ساله عراق و ایران شدند. خبرگزاری خلیج با اعلام این خبر، به نقل از طارق عزیز، افزود: «ما در این مورد (پایان دادن به جنگ) با هم توافق داریم و به همکاری با یکدیگر برای دستیابی به این هدف از هر طریق ممکن ادامه خواهیم داد.»^(۳)

خبرگزاری فرانسه نیز در گزارشی از این سفر آورده است: «که طارق عزیز گفت: عراق برای همکاری جدی و سازنده با هیئت های آشتی عرب برای حل اختلافات کشورهای عرب آماده است.»

خبرگزاری فرانسه افزود: «اجلاس فوق العاده سران عرب سه ماه قبل در کازابلانکا تصمیم گرفت هیئتی متشکل از عربستان و اتحادیه عرب را برای حل اختلافات سوریه - اردن و سوریه - عراق و هیئت دیگری متشکل از امارات عربی متحده، مراکش و موریتانی برای حل اختلافات عراق با لیبی و سازمان آزادی بخش فلسطین تشکیل دهد.»^(۴)

از سوی دیگر، نشریه کریستین ساینس مانیتور نیز در مقاله ای نوشته است: «عراق که مایل است ثابت کند به رغم ادامه جنگ پنج ساله با ایران هنوز در صحنه سیاسی منطقه نقش دارد، اخیراً خود را به عنوان قهرمان و حامی ساف در جهان عرب ظاهر ساخته است. بغداد در اواخر این هفته میزبان دو گردهمایی در سطح بالای ساف خواهد بود. قرار است که کمیته مرکزی و اجرایی الفتح این هفته در بغداد جلسه داشته باشد. همچنین عراق پیش از این اجازه داد تا بر تعداد چریک های فلسطینی مقیم آن کشور افزوده شود و حتی از عرفات دعوت کرد که بغداد را مقرر خود بنماید.»^(۵)

ص: ۳۹۳

۱- ۲۹. مأخذ ۱۵، ص ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. مأخذ ۱۵، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴، به نقل از رادیو صوت الجماهير.

۳- ۳۱. مأخذ ۱۵، ص ۶، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۴- ۳۲. روزنامه ابرار، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۵- ۳۳. مأخذ ۱۵، ص ۲۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

سخنان دکتر ولایتی درباره نتایج سفر به سوریه، لیبی و الجزایر، گزارش رادیو لندن از اظهارنظرهای متناقض مقامات لیبی در روابط با عراق و گزارش یک روزنامه امریکایی از روابط سوریه با ایران و عراق، مهم ترین خبرهای امروز درباره روابط کشورهای مذکور است.

دکتر ولایتی وزیر امور خارجه ایران که در رأس هیئتی به کشورهای سوریه، لیبی و الجزایر سفر کرده بود، امروز به تهران بازگشت. این دیدارها در موقعیتی انجام شد که کمیته آشتی اعراب برای ایجاد شکاف بین کشورهای پیشرو عرب با ایران و نزدیک کردن روابط سوریه با عراق و همچنین لیبی با عراق می کوشد.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی: «دکتر ولایتی در بدو ورود به ایران در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی، نتایج سفر خود را رضایت بخش توصیف کرد و گفت: در این سفر ضمن تسلیم نامه آقای خامنه ای رئیس جمهوری به رؤسای سه کشور سوریه، لیبی و الجزایر که در آن چارچوب اصول هماهنگی و همکاری بین کشورهای پیشرو مسلمان یادآوری شده بود، پیرامون اصول فوق با مقامات و مسئولین سه کشور مذکور، مذاکره و تبادل نظر شد. دکتر ولایتی با اشاره به اهمیت این گونه دیدارها که باید با توجه به تحولات منطقه در فواصل نزدیک انجام شود، گفت: از اهداف عمده این مذاکرات، هماهنگی در مبارزه با رژیم اشغالگر، مسئله فلسطین به عنوان سرلوحه برنامه مشترک این کشورها، جنگ تحمیلی و تحرکات اخیر ایران در جبهه ها و بسیج گسترده مردم برای مقابله با صدام و حامیانش بود. وی افزود: حافظ اسد و سرهنگ قذافی رهبران سوریه و لیبی هر دو به ادامه نبرد و هماهنگی با جمهوری اسلامی تا رسیدن به پیروزی نهایی تأکید داشتند.» (۱)

تصویر

علی اکبر ولایتی وزیر خارجه سفر به سوریه، لیبی و الجزایر را ثمربخش توصیف کرد.

وزیر خارجه همچنین گفت: «با دوستان الجزایری پیرامون مسائل قاره افریقا و بعضی تشتت و پراکندگی ها بین کشورهای شاخ افریقا و چگونگی رفع آنها بحث و مذاکره کردیم.» وی در پایان گفت: «برای رفع پاره ای اختلافات بین الجزایر و لیبی تلاش هایی از سوی ایران صورت گرفت.» (۲)

از سوی دیگر، رادیو لندن در بخش بامدادی خود گفت: «می گویند مقامات لیبی درباره روابط آن کشور با عراق مطالب متناقضی بیان داشته اند. به گفته خبرنگار بی بی سی روابط لیبی و عراق در ماه ژوئن گذشته به دنبال امضای پیمان استراتژیک ایران و لیبی قطع شد. به هنگام اقدام متقابل در برابر کمیته آشتی عربی، دکتر علی اکبر

١- ٣٤. روزنامه جمهوری اسلامی، ٢/٩/١٣٦٤، ص ١٢.

٢- ٣٥. مأخذ ٢١، ص ٢.

ولایتی وزیر خارجه ایران، ضمن دیدار از چند کشور عربی از لیبی نیز دیدار کرد و ظاهراً دولت لیبی را متقاعد ساخت که در جنگ ایران و عراق بازهم پشتیبان ایران باشد.

از قول سرگرد عبد السلام جلود معاون سرهنگ قذافی رئیس دولت، گفته شده [است] که لیبی چاره ای ندارد جز آن که به مخالفت با صدام حسین رئیس جمهور عراق تا هنگام سرنگونی اش ادامه دهد، ولی از طرف دیگر، دیروز از قول عبدالسلام تریکی وزیر خارجه لیبی، گفته شد که بین عراق و لیبی اختلاف بزرگی موجود نیست و لیبی حاضر است اختلافاتش را با عراق رفع و رجوع کند. قرار است به زودی مانع سعید العتیبه وزیر نفت امارات متحده عربی، با عده ای دیگر از طرف کمیته آشتی عربی از لیبی و عراق دیدار کند و بعضی ها چنین حدس می زنند که شاید تریکی این گفته را برای زمینه چینی پیش از انجام این دیدارها بیان داشته باشد و اما گفته های ظاهراً متناقض جلود و تریکی طبیعتاً امر آشتی دادن لیبی و عراق را دشوارتر خواهد ساخت. (۱)

نشریه کریستین ساینس مانیفور نیز در این باره نوشته است: «برخی از دیپلمات های عرب می گویند که ممکن است سوری ها از هم پیمانی با ایران خسته شده باشند، چراکه این امر سوریه را از جریان اصلی جهان عرب منزوی کرده است، اما مقامات رسمی عراق می گویند که آنها امید کمی دارند که به این زودی ها روابط ایران و سوریه تیره شود. حداد عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق در این زمینه گفت: سوریه و ایران هر دو دولت های فرقه گرایی هستند که در هدف خود در مقابله با عراق به یکدیگر شباهت دارند.» (۲)

۱

با تلاش پیگیر کمیسیون حمایت از اسیران و مفقودان ایرانی جنگ تحمیلی و در پی اقدامات بشردوستانه ایران در زمینه آزادسازی یک جانبه گروهی از اسیران عراقی، عراق به ناچار ۱۷ تن از اسیران ایرانی را - که همگی افرادی سالخورده هستند - آزاد کرد. اسیران آزاد شده به وسیله یک هواپیمای شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران، عصر امروز از ترکیه به ایران بازگشتند. (۳) اسیران آزاد شده غیر از دو تن بقیه غیر نظامی هستند. (۴)

سخنگوی رسمی وزارت امور خارجه عراق در این باره گفته است: «عراق در تاریخ ۲۱ نوامبر سال ۱۹۸۵ [امروز] ۱۷ نفر از اسرای ایرانی را به طور یک جانبه تحویل دولت ایران داد. این اقدام زیر نظر کمیته صلیب سرخ جهانی در آنکارا انجام گرفت. عراق بر اساس خط مشی خود مبنی بر کاهش غم و اندوه جنگ، طرح های پیشنهادی مکرری برای یافتن راه حل همه جانبه در مورد مسئله اسرا ارائه کرده است، ولی پافشاری رژیم ایران بر این تجاوز، عراق را به اتخاذ گام های لازم جهت کاهش دادن غم و اندوه جنگ و بازگرداندن یک جانبه صدها نفر از اسرای ایرانی به خانواده هایشان وادار کرده است و اقدام جدید عراق، یعنی آزادی تعدادی دیگر از اسرای ایرانی، دلیلی جز نشانه خط و مشی انسانی عراق و چیزی جز مجسم شدن تعالیم اسلامی و اصول بین المللی نیست.» (۵)

ص: ۳۹۵

۱- ۳۶. مأخذ ۱۵، ص ۴۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۷. مأخذ ۱۵، ص ۲۸، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۳- ۳۸. مأخذ ۲۱، ص ۳.

۴- ۳۹. روزنامه کیهان، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۱.

۵- ۴۰. مأخذ ۱۵، ص ۱۳، رادیو صوت الجماهير ۳۰/۸/۱۳۶۴.

هیئت اعزامی از سودان که برای مذاکره درباره آزادی اسیران سودانی به ایران آمده است، امروز با دکتر وحید دستجردی دبیرکل جمعیت هلال احمر، دیدار کرد. در این دیدار علاوه بر موضوع اسیران، درباره همکاری دو جمعیت هلال احمر ایران و سودان نیز تبادل نظر شد. (۱)

سرپرست هیئت سودانی در مصاحبه با روزنامه ابرار، از جمله اشتباهات حکومت جعفر نمیری را تشویق و گرفتار کردن جوانان سودان در این جنگ برشمرد و همچنین وخامت اوضاع اقتصادی سودان و انگیزه کسب معاش را دلیل اصلی حضور آنها در جنگ اعلام کرد. وی با بیان اینکه دولت انتقالی سودان و ملت سودان مسئول این اشتباهات نیست، گفت: «امیدواریم که این دیدار شروع خوبی برای تصحیح آن اشتباهات باشد.» وی افزود: «دولت انتقالی و ملت سودان بر نگرانی خود از ادامه جنگ تأکید کرده اند و ما خواهان اتمام این جنگ هستیم و امیدواریم که تلاش های میانجیگری اسلامی و عربی و کشورهای متعهد بتوانند گام های مثبت و سازنده ای را در این راه بردارند.» (۲)

منطقه خاورمیانه کماکان مهم ترین منطقه برای شرکت های غربی سازنده سلاح و به ویژه فرانسه تأمین کننده اصلی تسلیحات برای عراق است. نشریه دی ولت در مطلبی ادعاهایی را درباره منابع تأمین سلاح برای ایران مطرح کرده است.

روزنامه الخلیج چاپ امارات متحده عربی در گزارشی به نقل از گزارش سالیانه کتاب جینز دیفنس چاپ لندن، در این باره نوشته است: «علی رغم کاهش قیمت نفت، منطقه خاورمیانه کماکان مهم ترین منطقه برای شرکت های غربی سازنده توپ، تانک و دیگر سلاح ها می باشد. [...]»

جنگ عراق و ایران قسمت عمده ای از تجهیزات نظامی دنیا و نیروهای انسانی را مستهلک می سازد، بدون آنکه آینده روشنی داشته باشد. دولت فرانسه کماکان تأمین کننده اصلی سلاح های موردنیاز عراق می باشد و از جمله سلاح هایی که این کشور در اختیار عراق قرار می دهد موشک های رولان زمین به هوا و نفربرهای باهندر مجهز به توپ های خودکار ۱۵۵ میلی متری می باشد. برزیل، چین و شوروی نیز از مهم ترین کشورهای تأمین کننده نیازهای تسلیحاتی عراق هستند و کمک های مادی کشورهای عربی نیز همچنان مستمر بوده و این کشورها نه تنها عراق را از نظر مالی حمایت می کنند، بلکه تجهیزات نظامی و نیروی انسانی نیز به او قرض می دهند.» (۳)

از سوی دیگر نشریه آلمانی دی ولت در شماره امروز خود (۲۱ نوامبر ۱۹۸۵) ادعا کرده است: «ایران در نیمه اول سال ۱۹۸۵، مجموعاً چهار میلیارد دلار برای خرید تسلیحات پرداخته [است] که در جنگ علیه عراق اهمیت بسیاری دارد. به موجب اطلاعات واصله، کشورهای فروشنده سلاح به ایران عبارت اند از: ایتالیا، سوئیس، یونان، چین و ژاپن. گفته می شود در این معاملات اسرائیل هم شرکت داشته است. اینها همان کشورهایی هستند که عراق هم از آنها اسلحه خریداری می کند.» (۴)

ص: ۳۹۶

۱- ۴۱. روزنامه اطلاعات، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۴۲. روزنامه ابرار، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۷.

۳- ۴۳. مأخذ ۱۵، ص ۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

نشریه امریکایی کریستین ساینس مانیتور نیز نوشته است: «مقامات رسمی عراق می گویند از زمان برقراری مجدد روابط دیپلماتیک با امریکا، آنها در چندین برهه از امریکا ناامید شده اند. عراقی ها گلایه می کنند که امریکا به اندازه کافی برای توقف جریان فروش سلاح به ایران کوشش نمی کند.»^(۱)

۱

اوضاع داخلی عراق؛ آسیب های جنگ بر جامعه عراق؛ شرایط ایران برای پایان جنگ و عملیات آتی از جمله مطالبی است که امروز در مقاله نشریه امریکایی کریستین ساینس مانیتور با عنوان "عراقی ها در برابر لطامات اقتصادی جنگ مصونیت دارند، اما از ضایعات جانی آن در امان نیستند"، به آن پرداخته شده است. در این مقاله آمده است: «دلتنگ کننده ترین نشانه های جنگ پنج ساله عراق با ایران پرچم های سیاه و غم انگیزی است که روی سقف اغلب خانه ها در محلات پایتخت عراق به چشم می خورد. هر پرچم سیاه یادآور این حقیقت تلخ است که آن خانواده پدر، فرزند یا برادری را از دست داده که در جنگ به خاک و خون افتاده است.

تحلیل گران غربی برآورد می کنند که تاکنون ۳۰۰ هزار نفر عراقی در جنگ ایران و عراق کشته شده اند. مقامات عراقی که حتی خبر هوا را هم محرمانه تلقی می کنند، این آمار را رسماً تأیید نمی کنند، اما آنچه مقامات انکار نمی کنند، این است که در این کشور ۱۴ میلیون نفری، کمتر خانواده ای است که از بلای جنگ مصون مانده باشد. رژیم عراق به گونه ای مؤثر، بخش بزرگی از جمعیت عراق را از لطماتی که جنگ به اقتصاد وارد می کند، مصون نگه داشته است. دولت عراق برای این منظور ذخیره ارزی پیش از جنگ خود را برای اجرای برنامه های عمرانی، در سه سال اول جنگ به مصرف رسانده است، اما مردم را نمی توان از تلفات سرسام آور جنگ مصون نگه داشت. [...]

مقامات عراق قبول دارند جمعیت عراق - که یک سوم جمعیت ایران است - نمی تواند یک جنگ فرسایشی را ادامه بدهد. «آنها می گویند ۴۰ حمله هوایی عراق از سه ماه پیش تاکنون به پایانه های نفتی ایران در جزیره خارک و از سرگیری حملات هوایی عراق به کشتی های نفتکش در خلیج فارس و بمباران صنایع ایران، همه شاهد عزم عراق به افزودن فشار نظامی به ایران است. نعیم حداد عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق می گوید: آیت الله خمینی می خواهد بر دنیا مستولی باشد. به گفته او تاکنون از شدت عمل نظامی خودداری کرده تا ببیند آیا کوشش های کشورهای ثالث برای حل مسئله جنگ از طریق مذاکره به جایی می رسد یا نه، اما اکنون عراق تصمیم دارد اقتصاد ایران را به قدری نابود کند و دستگاه جنگی ایران را بکوبد تا مقامات ایران به سر عقل بیایند.»^(۲)

کریستین ساینس مانیتور در ادامه نوشته است: «تحلیل گران غربی می گویند: عراق پیش از این نیز تهدید به تشدید حملات کرده، ولی قادر به عمل کردنش نبوده است. یک دیپلمات

ص: ۳۹۷

۱- ۴۵. مأخذ ۱۵، ص ۲۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۴۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۴/۹/۱۳۶۴، صص ۵ - ۳، رادیو صدای امریکا، ۳/۹/۱۳۶۴.

غربی می گوید هیچ تحلیل گر نظامی نمی تواند استراتژی عراق را بفهمد. آیا ارتش عراق بی کفایت است و کارایی نظامی ندارد یا تصمیم های نظامی آنها دلایل سیاسی دارد.

دیپلمات ها در بغداد می گویند: تحلیل گران غربی از اعزام ایرانی ها برای ادامه جنگ از طریق زمینی نگران اند. یک دیپلمات می گوید ایران در مورد این جنگ مصمم است و از آن دست نکشیده است. همیشه بعد از یک حمله ایران، وقتی که گردوخاک فروکش می کند، ایران کنترل یک قطعه بیشتر از اراضی عراق را در دست دارد. ایران در حال حاضر حدود ۲۵۰۰ مایل مربع از اراضی عراق را در باتلاق های جنوبی و کوهستان های شمالی در اختیار دارد. عراق این هفته ایران را متهم نموده که برای یک حمله وسیع زمینی دیگر آماده می شود.

تحلیل گران نظامی غربی می گویند عکس العمل عراق جنگ دفاعی بسیار محافظه کارانه و خواهش از اعراب، غرب و شوروی برای وادار کردن ایران به آمدن بر سر میز مذاکره می باشد. یک دیپلمات می گوید اکنون تنها امید عراق دفاع از اراضی، رژیم و سیستمشان می باشد. دیگر مسئله پیروزی مطرح نیست، مسئله نباختن مطرح است. از دیدگاه عراق تهدید ایران دوجانبه می باشد؛ ایران نه تنها اراضی عراق را تهدید نموده، بلکه موجودیت رژیم بعث را نیز به مخاطره انداخته است.

شرایط [امام] خمینی به عنوان مقدمه برای صلح ثابت مانده است و آن اعتراف عراق به شروع جنگ، پرداخت غرامت و سرنگونی صدام حسین می باشد. عراقی ها ادعا می کنند که با تمرکز روی صدام، [امام] خمینی در واقع صدام را تقویت کرده و به حزب بعث کمک نموده که در کشوری مانند عراق حس وحدت ایجاد نماید. سعدون حمادی می گوید: آثار جنگ مثبت و منفی بوده است. ما تلفات مالی و جانی داشته ایم، ولی کشور حیات به خود گرفت و مردم متحد شده اند. احساسات وطن پرستی و ملی گرایی ما تشدید شده است.

کریستین ساینس مانیفور سپس نمونه هایی از تبلیغات حکومت بعث را برای جلوه دادن جنگ به عنوان درگیری اعراب و فارس ها مطرح می کند و در پایان می نویسد: «مقامات عراق مصمم هستند که جنگ حالت سکون نگیرد. مقامات عراقی می گویند که سکون را بیش از این تحمل نخواهند کرد. سعدون می گوید ما نمی گذاریم جنگ ادامه یابد. بله بر روی زمین سکون است، ولی در هوا و دریا جنگ متحرک است.» (۱)

۱

خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع موثق در پایتخت ایران، گزارش داد: «مذاکره کنندگان فرانسوی روز سه شنبه (۲۸/۸/۱۳۶۴) به منظور ادامه مذاکراتی که از چندین ماه پیش با مقامات ایرانی پیرامون اختلاف های مالی میان فرانسه و ایران انجام می گیرد، وارد تهران شده اند.» مقامات ایران در این باره اظهارنظری نکرده اند. (۲)

ص: ۳۹۸

۱- ۴۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۴، صص ۱۰ - ۹، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۸. مأخذ ۲۸، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۴.

شوروی و چین در سطوح گوناگون فنی و اقتصادی، عراق را در پروژه های نفتی یاری می کنند.

خبرگزاری چینی شین هوا به نقل از خبرنگار خود در بغداد، گزارش داده است: «یک تیم حفاری چینی حفر یک چاه نفت ۲۳۰۰ متری در میدان نفتی زیبر در صحرای جنوبی عراق را به پایان رسانده است. این سومین چاه نفتی است که این تیم در عراق حفر می کند.

ساختمان هر سه چاه که بیش از ۳۰۰۰ متر عمق دارند، قبل از موعد مقرر و در عرض هفت ماه و نیم به پایان رسیده است، درحالی که کیفیت آنها مطابق استاندارد می باشد. این تیم چینی ۵۶ نفره براساس قراردادی که بین شرکت مهندسی ساختمان نفت چین و کمپانی ملی نفت عراق به امضا رسیده به این کشور اعزام گردیده اند. طرف عراقی از همتای چینی خود خواسته است یک تیم جدید به عراق اعزام و قرارداد را به مدت یک سال تمدید نماید.» (۱)

راديو بي بي سي نیز خبر داد: «براساس گزارش های رسیده از مسکو، گفته می شود که دولت شوروی در نظر دارد که در یک حوزه نفتی که به تازگی در جنوب عراق کشف شده است، سرمایه گذاری کند. این موضوع ظاهراً طی مذاکرات اخیر قاسم تقی العریبی وزیر نفت عراق و ولادیمیر چلسکی وزیر نفت شوروی در مسکو مطرح شد. شوروی هم اکنون نیز در امر کاوش و تولید نفت عراق شرکت دارد.» (۲)

ضمیمه گزارش ۳۲۵: سیر اقدامات و تلاش های قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران بعد از تفکیک مأموریت های سپاه و ارتش تا اصلی شدن منطقه فاو برای اجرای عملیات گسترده.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در این باره نوشته است: این مدت چندماهه به سه دوره تقسیم پذیر است:

۱. از ابتدای فعالیت مستقل قرارگاه مرکزی سپاه تا اواخر شهریور ۱۳۶۴: در این مدت فعالیت های آماده سازی برای اجرای عملیات در منطقه فاو پیشرفت محسوسی نداشت. دلیل این رکود مشکلاتی بود که در این روند (آماده سازی) بروز کرد و همچنین تلاش برای اجرای عملیات های محدود، از اهمیت عملیات گسترده کاسته بود.

۲. از اوایل مهر تا اواخر آبان ۱۳۶۴: سپاه پاسداران در دوره قبل کوشید با اجرای عملیات های محدود از رکود در جبهه ها جلوگیری کند و با درگیر کردن دشمن در مناطق مختلف وضعیت فرساینده ای را به او تحمیل کند، لیکن برای برهم زدن توازن قوا و تسلیم شدن دشمن و پذیرش حقوق جمهوری اسلامی، نیاز به عملیاتی گسترده و مهم بود. برای همین، در این دوره، عملیات های محدود موضوعی فرعی شد و عملیات گسترده، از جمله عملیات در منطقه فاو موضوع اصلی مباحث قرارگاه مرکزی و قرارگاه نیروی زمینی سپاه قرار گرفت، اما مشکلات موجود از جمله کمبود کادرهای عملیاتی، کمبود نیروی رزمنده و کمبود تجهیزات نظامی، در میان برخی فرماندهان و مسئولان رده اول ابهامات و تردیدهایی را درمورد موفقیت ایجاد کرده بود. در این باره جلسات متعدد و طولانی برگزار گردید و بحث بسیاری شد تا اینکه با تدابیر فرمانده کل سپاه و تأکید او بر تأمین شدن نیرو و امکانات در حد مقذور و همچنین جابه جایی هایی در مرکز فرماندهی و هدایت عملیات، از اواخر آبان طرح ریزی و آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو به طور جدی آغاز شد.

۳. اواخر آبان ۱۳۶۴ تا اجرای عملیات (۲۰ بهمن ۱۳۶۴): در این دوره اصلی ترین اقدام، تلاش برای کسب آمادگی برای اجرای عملیات در منطقه فاو بود و همه اقدامات دیگر اعم از طرح ریزی عملیات های پشتیبانی و فریب در مناطق دیگر و تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای آنها در چارچوب اصلی بودن عملیات در منطقه فاو انجام می گرفت.» (۳)

-
- ۱- ۴۹. سند شماره ۲۱۲۳۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، بولتن مستقیم، شماره ۱۵۱/۳، ۳۰/۸/۱۳۶۴، ص ۸.
- ۲- ۵۰. مأخذ ۱۸، ص ۱۹، رادیو بی بی سی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.
- ۳- ۵۱. مأخذ ۱، صص ۶۷-۶.

امروز در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیای سپاه) جلسات متعددی با حضور فرمانده کل و دیگر فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران درباره عملیات های آتی و راهبرد نظامی جمهوری اسلامی ایران برگزار شد.

اولین جلسه امروز با حضور محسن رضایی، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه کربلای ۱)، ابراهیم سنجقی (نماینده سپاه در ستاد قرارگاه خاتم(ص))، رضا آزادی (مسئول معاونت عملیات قرارگاه کربلای ۱)، علی فضلی (فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع))، کاظم میرحسینی (فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر) تشکیل شد. در این جلسه اقدامات انجام شده برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در جزیره ام الرصاص بررسی گردید. (۱)

در آغاز، محسن رضایی درباره اقدامات انجام شده و پیشرفت کار برای اجرای عملیات پشتیبانی در جزیره ام الرصاص پرسید. در جواب، پس از توضیح کوتاه عزیز جعفری، فرماندهان تیپ های سیدالشهدا و الغدیر به شرح اقدامات پرداختند.

در ابتدا گفته شد تیپ های سیدالشهدا و الغدیر - که مأموریت اجرای عملیات در این منطقه را به عهده داشتند - در شروع کار با ایجاد چند پاسگاه کمین، حفاظت منطقه را برای جلوگیری از نفوذ افراد جاسوس و خبرچین و دیگر عوامل دشمن و همچنین تأمین بخشی از ارونرود که محدوده مأموریت این دو یگان بود را برای جلوگیری از نفوذ نیروهای شناسایی دشمن، به عهده گرفتند.

در ادامه، علی فضلی اقدامات شناسایی را توضیح داد: نیروهای شناسایی چهار ماه پیش

ص: ۴۰۱

۱- برای غافلگیر کردن دشمن و جلوگیری از هشیاری و پی نبرد ارتش عراق به منطقه عملیات اصلی در فاو و همچنین تجزیه توان رزمی دشمن در هنگام عملیات، علاوه بر اقداماتی که برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات اصلی در فاو انجام می گرفت، چند منطقه نیز برای اجرای عملیات پشتیبانی و فریب در نظر گرفته شده بود. از جمله این مناطق جزیره ام الرصاص واقع در ارونرود و جنوب غربی خرمشهر بود. اجرای این عملیات را قرارگاه کربلای ۱ به عهده داشت.

دوره آموزش های تکمیلی را گذراندند و با چگونگی عبور از رودخانه و حالت های مختلف جزرومد آب و... آشنا شدند. این نیروها شناسایی این منطقه را در حالی آغاز کردند که در ابتدای کار برای عبور از اروندرود از کوسه و... می ترسیدند، ولی طی دو سه شب این مسئله حل و شناسایی ها شروع شد. نیروهای شناسایی در شب سوم از اروندرود عبور کردند و به اولین موانع دشمن، شامل چند ردیف سیم خاردار حلقوی و موانع هشت پر رسیدند. این نیروها در پنج شب متوالی با عبور از اروندرود و ورود به جزایر ام الرصاص و ام البابی و بررسی خاکریزها، دژ مستحکم و کانالی که با عرض ۲۰/۱ متر در پشت آن احداث شده، سنگرهای دشمن که به فاصله های ۲۰ تا ۵۰ متر از یکدیگر احداث شده، پاسگاه ها، سنگرهای تأمین جاده ها و... شناسایی مقدماتی موانع، خط و مواضع دشمن را به پایان رساندند.

در این شناسایی مقدماتی نیروهای اطلاعات داخل سنگرهای عراقی نیز نفوذ کرده و انواع سنگرهای آر.پی.جی، تیربار و سنگرهای دارای دید و تیر را از سه زاویه شناسایی کردند. پس از این موفقیت ها، به نیروهای شناسایی اجازه داده شد تا با نفوذ به داخل جزیره، مسیرها، پل ها و آنچه در عملیات تأثیر گذار است را شناسایی کنند.

فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) افزود: از جمله مشکلاتی که برای عملیات پیش بینی می شد، پس از مسئله عبور از اروندرود، چگونگی رسیدن به خطوط دشمن و عقبه های آن در جزیره بود که این موضوع در شناسایی ها کاملاً مورد توجه بود. نیروهای شناسایی نحوه ساخت و ساز سنگرهای بلوکی جدید دشمن در جزیره را که با سرعت، ظرافت و استحکام بیشتر ساخته و جایگزین گونی های شن می شود، مشاهده و اطلاعات خود را تکمیل کردند. از جمله اقدامات دشمن که برگرفته از تجربه های عملیات های گذشته است که نیروهای خودی از پشت به دشمن حمله می کردند، سبب شده که عراقی ها با گذاشتن سیم خاردار و نبشی در پشت استحکامات و مواضع خود حداکثر تدبیر را برای پدافند از مواضع خود بکنند.

علی فضل‌ی‌ موارد دیگری از اقدامات دشمن و مواضع و موانعی را که نیروهای شناسایی در ساحل دشمن و جزیره ام الرصاص مشاهده کرده اند، چنین برشمرد: تعویض سیم خاردارهای پوسیده با سیم خاردارهای نو و سالم؛ مشاهده کابل هایی که از داخل رودخانه به بشکه های انفجاری متصل بوده است؛ وجود سنگرهای تجمعی به فاصله ۱۰۰ تا ۱۵۰ متر از یکدیگر که اطراف آن سنگر نگهبانی احداث شده؛ وجود علفزار و نزارهایی که مانع پیشروی سریع است؛ فعالیت فراوان دستگاه های مهندسی؛ جاده ای به ارتفاع ۵ سانتی متر از سطح زمین و سیم خاردارها در اطراف آن؛ پاسگاه های اطراف جاده به فاصله ۱۰۰ تا ۱۵۰ متر از یکدیگر، شناسایی پل ها و جاده های داخل جزیره. وی تأکید می کند که نزارهای این جزیره چنان انبوه است که اگر کسی یک هفته در این نزارها گم شود، محال است او را پیدا کنند.

فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) ضمن بیان اینکه نیروهای شناسایی چنان به مواضع دشمن نزدیک شده اند که صدای تنفس نگهبانان دشمن هم به گوش آنان رسیده است، در ادامه جزئیات یکی از حوادثی را که برای نیروهای شناسایی این تیپ رخ داده است، بازگو می کند. (۱)(۲)

در ادامه جلسه فعالیت های آموزشی و تمرین هایی که برای آمادگی رزمندگان اجرا شده، چنین برشمرده شده: آموزش غواصی و آموزش های رزم آبی - خاکی در بندر انزلی؛ مانور عملیاتی تیپ های سیدالشهدا(ع) و الغدیر برای عبور از اروندرود؛ تمرین نفوذ در عمق مواضع دشمن؛ تمرین شکستن خط؛ تمرین ضربه زدن از پشت به خط دشمن؛ تمرین پاک سازی منطقه آزادشده؛ اجرای مانور در مناطق مشابه منطقه عملیاتی و عبور از موانع و استحکاماتی که مشابه سازی شده است؛ تمرین چگونگی پدافند از منطقه آزادشده و نحوه استفاده از مواضع و استحکامات دشمن برای پدافند از منطقه آزادشده. (۳)

در این جلسه همچنین ضمن بررسی طرح مانور عملیات، به سؤالات فرمانده کل سپاه در این باره، پاسخ داده شد و فرمانده تیپ سیدالشهدا به نمونه هایی از ضعف های خودی و دشمن اشاره کرد: عقبه نامساعد جبهه خودی؛ محدودیت زمین و توان دشمن در اجرای آتش فراوان؛ پیش بینی فشار بسیار دشمن از دو جناح و بر عقبه خودی؛ فاصله نزدیک نیروهای خودی و دشمن؛ کم بودن توان زرهی دشمن در این منطقه.

سپس محسن رضایی به مواردی از مزایای عملیات در این منطقه اشاره کرد: «اگر از کانال های دشمن درست استفاده شود هیچ مسئله ای پیش نمی آید. شما می گوید تمامی این منطقه سیم خاردار دارد، شما اصلاً به این موانع دست نزنید، بگذارید این موانع دست نخورده بمانند. باتوجه به ضعف دشمن در قایق و پشتیبانی با قایق، در اینجا کافی است که نیروهای تأمین دارای آتش قوی باشند. یعنی در اینجا نباید تعداد نیرو زیاد باشد، بلکه باید بیشتر تیربار و آر.پی.جی. کار بکنند. دشمن نمی تواند در اینجا [از جزیره ام الرصاص] قایق به داخل آب بیندازد و حمله کند. همچنین چون در اینجا فاصله نزدیک است اگر بخواهد تمرکز آتش بدهد به سر خودش می خورد و نمی تواند ۲۰۰ متر یا ۱۰۰ متر را هدایت کند. پس در اینجا اصلاً آتش توپخانه نمی ریزد، با خمپاره ۱۲۰ و ۶۰ و ۸۱ اینجا را می زند. ... ما باید در اینجا نیروهای پر آتش بگذاریم و نیروهایی که آتش ندارند را حذف کنیم... باید در اینجا تانک و تیربارهای کالیبر سنگین مانند ۲۳ میلی متری و تفنگ ۱۰۶ بیاوریم که بچه ها به آنها اجازه عکس العمل ندهند.»

در ادامه جلسه، فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر اصلی ترین راه موفقیت عملیات در جزیره ام الرصاص را رعایت اصل غافلگیری اعلام و تأکید کرد که برای ساقط کردن کمین ها و سنگرهای ردیف اول دشمن باید از سلاح سرد استفاده شود تا نیروهای ردیف های بعدی هشیار نشوند و گرنه امکان تصرف جزیره ناممکن می شود.

ص: ۴۰۳

۱- ۱. صحافی ۱۱۸۷ پیاده شده نوار ۱۶۸۷۲، جلسه بررسی و شناسایی برای عملیات والفجر ۸ (فاو) (۱/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم)، جواد زمان زاده، صص ۹-۱.

۲- جزئیات یکی از حوادثی که برای نیروهای شناسایی تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) رخ داده، در ضمیمه این گزارش درج شده است.

۳- ۲. همان، صص ۱۵-۱۰ و صص ۲۰-۱۸.

کاظم میرحسینی همچنین لازمه موفقیت در این عملیات را سرعت عمل و تصرف جزیره قبل از روشنایی هوا دانست و برای رسیدن به هدف نکاتی را برشمرد: استفاده صحیح از سلاح و ادوات؛ عدم تمرکز نیرو و بهره گیری مناسب از تمرکز آتش روی دشمن؛ ضرورت استفاده مناسب از نیروی غواص؛ ضرورت بهره گیری از توان مهندسی رزمی.

فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر ضمن یادآوری اینکه این جزیره پل ارتباطی ندارد و از نظر وسایل انتقال امکانات به جزیره کمبود وجود دارد، خواستار حل کمبود لباس غواصی و همچنین واگذاری تانک و موشک مالیوتکا به یگان های عمل کننده در جزیره ام الرصاص شد. (۱)

۱

در دومین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه) فعالیت های یگان های مأمور به اجرای عملیات در منطقه فاو برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات بررسی شد و در ادامه فرمانده کل سپاه وظایف اصلی فرماندهان را بیان کرد. (۲)

گزارش اقدامات شناسایی اولین موضوع جلسه بود که چگونگی حرکت نیروهای شناسایی از منطقه خودی، عبور از اروندرود و شناسایی موانع و مواضع دشمن در ساحل غربی این رودخانه شرح داده شد. نیروهای شناسایی یگان ها در اولین گام موانع طبیعی و مصنوعی ساحل دشمن، شامل چولان ها، موانع ضدهاورکرافت، موانع ضدغواص، ردیف های سیم خاردار حلقوی و تویی، سیم خاردار توری به طول ده متر و ارتفاع دو متر داخل نهرها برای جلوگیری از ورود غواصان و... را شناسایی کرده و به مواضع خود بازگشته اند. (۳)

در ادامه جلسه آموزش نیروها بررسی و بیان شد که آموزش نیروهای رزمنده و آموزش نیروهای غواص برای واحد تخریب و واحد اطلاعات عملیات آغاز شده و این نیروها و نیروهای خط شکن غواص در حال تمرین در آب های ساکن هستند. کمبود لباس غواصی مشکل مهم یگان ها در این زمان بود که سبب اختلال در آموزش هماهنگ و هم زمان نیروها شده بود.

فرماندهان در گزارش اقدامات آموزشی گفتند برای نیروهای عمل کننده علاوه بر آموزش

ص: ۴۰۴

۱-۳. همان، صص ۲۸ - ۲۰.

۲- این جلسه در روستای مسعودیه با حضور محسن رضایی، ابراهیم سنجقی، محمد باقری (مسئول معاونت اطلاعات قرارگاه مرکزی سپاه)، محمد پیشبهار (جانشین مسئول معاونت اطلاعات قرارگاه مرکزی سپاه) عباس محتاج (فرمانده قرارگاه کربلا ۲)، نورعلی شوشتری، مهدی مبلغ، محسن تقوی (جانشین مسئول حفاظت قرارگاه مرکزی)، قاسم سلیمانی (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله)، مرتضی قربانی (فرمانده لشکر ۲۵ کربلا)، نبی رودکی (فرمانده لشکر ۱۹ فجر)، امین شریعتی (فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا)، محمدجعفر اسدی (فرمانده تیپ ۳۳ المهدی)، غلامرضا جعفری (فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع))، عبدالمحمد رئوفی (فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)) تشکیل شد.

۳- تا این زمان هنوز به نیروهای شناسایی اجازه شناسایی در عمق مواضع دشمن داده نشده و نزدیک شدن به مناطقی که دشمن رادار رازیت نصب کرده، نیز ممنوع شده است.

غواصی، آموزش های آبی - خاکی، آموزش نبرد در نخلستان و نبرد در آب های متحرک، آموزش در آب های عمیق و بدن سازی نیز ضروری است که این آموزش ها در حال اجرا یا در دستور کار است.

فرماندهان یگان ها همچنین گزارش دادند که مکان های مشابه منطقه عملیاتی در نظر گرفته اند تا رزمندگان دوره های آموزشی و مانورهای عملیاتی از جمله حمله به ساحل و پاک سازی نخلستان را در این مکان ها بگذرانند.

نکات مهمی که در ادامه جلسه بر آن تأکید شد چنین بود: آموزش در آب های متلاطم و موج دار؛ دقت در مقدار انحراف از هدف و چگونگی جهت گیری برای رسیدن به هدف؛ تأثیر فشار و جریان آب و جزرومد آب بر انحراف از هدف و تأثیر آن بر زمان بندی عملیات. از فرماندهان همچنین خواسته شد که مناطق مختلف آبی از جمله سد دز، دریا، بندرعباس، رود کارون، رود بهمن شیر که دارای آب های متفاوت سرد، گرم، شور و شیرین هستند، بررسی شود.

در این جلسه همچنین بر ضرورت انتقال افراد بومی از منطقه عملیاتی، استتار امکانات، حفظ نیروهای موجود و پرهیز از ترخیص آنها، تشکیل گردان های احتیاط، افزایش کیفیت نیروها و جذب نیروهای جدید تأکید شد. (۱)

در ادامه جلسه، فرمانده کل سپاه پاسداران ضمن بیان وظایف فرماندهان، تدابیر لازم برای موفقیت را یادآور شد که خلاصه آن چنین است:

هر فرماندهی سه وظیفه اصلی دارد: هدایت، مراقبت، هماهنگی. هدایت یعنی تدبیر و رهنمود دادن برای رسیدن به هدف. البته برای نیل به هدف، هدایت کافی نیست و مراقبت هم لازم است. این موضوع در همه امور صدق می کند: در امور نظامی، سیاسی، اخلاقی و... مثلاً برای یک عملیات کافی نیست که به فرماندهان گردان ها بگوییم بروند گروهان هایشان را انتخاب کنند، بلکه باید مراقبت کنیم که آیا گروهان هایی که انتخاب می کنند شرط های لازم برای آن عملیات را دارند یا نه. وظیفه سوم هماهنگی است. امور باید هماهنگ پیش برود. یکی جلو نرود، یکی عقب بماند.

پس دستوراتی را که فرمانده می دهد یا هدایتی است یا مراقبتی است یا هماهنگی است. فرماندهان قرارگاه ها، لشکرها و مراکز ما در بعد هدایت و هماهنگی تجربه بسیاری دارند، البته در این زمینه کمبود و ضعف داریم ولی اساسی نیست، اما در بعد مراقبت یک "لنگی" بزرگ داریم؛ باید مراقبت را هم به کارمان اضافه کنیم. مثلاً مراقبت از خط؛ از خط خودتان بازدید کنید. وضعیت نیروها و چگونگی استقرار در خط را بررسی کنید. دید دشمن روی خط و روی نیروها را بررسی کنید. و همین طور مراقبت از وضعیت پوشش و استتار منطقه؛ حفاظت منطقه. مراقبت از عقبه ها و دژبانی ها و شناخت ضعف ها و... نحوه دیگر مراقبت، بازدید فرماندهان لشکرها از لشکرهای دیگر و برای این عملیات تهیه گزارشی از وضع سازماندهی و آموزش نیروها.

فرمانده کل سپاه در ادامه بر اهمیت توانایی فرماندهان گروهان ها و دسته ها در عملیات آینده

ص: ۴۰۵

در منطقه فاو تأکید می‌کند: در این عملیات باید فرماندهان گروهان‌ها و دسته‌ها دقیقاً چک شوند که چه کسی هستند، سابقه آنها چیست، چگونه می‌توانند گروهان و دسته را هدایت کنند. چون جنگ در نخلستان‌ها و شهر (فاو) روشی خاص می‌خواهد. برای عملیات در این منطقه هم باید به سازماندهی و کیفیت فرماندهان گروهان‌ها و دسته‌ها توجه شود و هم به آموزش و آمادگی نیروها.

در بخش پایانی این جلسه فرمانده کل سپاه برای برداشتن اولین گام در بعد مراقبت، به فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا مأموریت داد تا با کمک چند کارشناس، از وضع خط، وضعیت پوشش و استتار، وضعیت پیشرفت کار لشکرهایی که قرار است در منطقه فاو عملیات کنند، اسکله سازی و جاده سازی، آماده کردن مواضع ادوات، فعالیت در خط و هماهنگی‌ها و... تا هفته آینده گزارشی مکتوب و مفصل تهیه کند. (۱)

۱

در سومین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، مأموریت قرارگاه‌های کربلای ۲، نوح و کربلای ۱ در عملیات گسترده آتی در منطقه فاو و منطقه هور مشخص شد و ضمن اعلام اینکه منطقه فاو، منطقه اصلی عملیات گسترده است، بر اهمیت و آماده سازی منطقه هور به منزله منطقه عملیات یدک تأکید شد. (۲)

در آغاز جلسه فرمانده کل سپاه پاسداران منطقه مأموریت قرارگاه نوح را جناح چپ منطقه عملیات یعنی رأس البیضاء تا دهانه خلیج فارس تعیین کرد. برای اجرای این مأموریت، لشکر ۱۹ فجر، لشکر ۴۱ ثارالله، و تیپ ۳۳ المهدی (عج) زیر امر قرارگاه نوح قرار می‌گیرند. همچنین این قرارگاه مأموریت یافت تا برای این عملیات ۱۰ گردان احتیاط نیز تشکیل دهد.

محسن رضایی منطقه مأموریت قرارگاه کربلای ۲ را جناح راست منطقه قرارگاه نوح مشخص کرد. برای اجرای این مأموریت لشکرهای ۷ ولی عصر (عج)، ۲۵ کربلا، ۳۱ عاشورا، ۸ نجف، ۵ نصر، ۲۱ امام رضا (ع) و تیپ ویژه شهدا زیر امر قرارگاه کربلای ۲ قرار می‌گیرند.

در ادامه درباره طراحی مانور عملیات در منطقه فاو و طرح مانور برخی یگان‌های این عملیات بحث شد، اما به نتیجه نهایی نرسید. در ادامه جلسه منطقه عملیاتی شماره ۲ (۳)* (البیضاء، کساره و الحسان - در منطقه هورالعظیم) که "طرح یدک" محسوب می‌شد، بررسی گردید.

ص: ۴۰۶

-
- ۱- ۵. صحافی ۰۹۸۲ پیاده شده نوار ۱۶۸۷۵، عملیات والفجر ۸ (۱/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم) جواد زمان زاده، صص ۱۸ - ۱۲.
 - ۲- حاضران این جلسه محسن رضایی، حسین علائی (فرمانده قرارگاه نوح)، عزیز جعفری (جانشین فرمانده قرارگاه کربلای ۱)، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه کربلای ۲)، محمد باقری، محمد پیشبهار، ابراهیم سنجقی، محسن تقوی، علی عبداللهی (مسئول طرح و عملیات قرارگاه مرکزی) بودند.
 - ۳- * منطقه عملیاتی شماره ۱، منطقه فاو بود.

فرمانده کل سپاه درباره اهمیت این منطقه گفت: «در این منطقه باید به صورت بسیار جدی کار شود. اگر ما باز دو هفته دیگر اینجا بیایم و ببینیم با ناباوری کار شده، این اصلاً قابل تحمل نیست. این منطقه باید آماده شود که اگر خدای نکرده در عملیات پایین (منطقه فاو) با مشکل برخوردیم، لشکرها به سرعت به این منطقه (هور) منتقل شوند و عملیات کنند.»

باتوجه به این تأکیدها بود که عزیزجعفری چنین درخواست کرد: «پس بگوئید نیروهای شناسایی که اینجا کار کرده اند تحت امر [واحد] اطلاعات عملیات ما بگذارند و هماهنگی آنها با [واحد] اطلاعات عملیات ما باشد و ما به آنها مأموریت بدهیم.»

در ادامه بحث، محسن رضایی ضمن تأکید بر اهمیت منطقه هور، اقداماتی را که در این منطقه باید انجام شود، برشماری می کند: این یک عملیات بزرگ است یعنی یک عملیات درحد عملیات پایین (فاو) است و غیر از عملیات ام الرصاص و عملیات های محدود است. [...] ما می توانیم از احتیاط های آنجا (فاو) برای اینجا استفاده کنیم و از احتیاط های (هور) برای آنجا (فاو) استفاده کنیم. باید حداکثر یک هفته به صورت قطعی بگوئید که یگان ها و نیروها را پای کار ببرند. شما هرچه را که می خواهید کم بکنید، باید همین الآن کم بکنید. باید جای توپخانه درست بشود، ما اینجا یک آتش قوی می خواهیم. باید ببینید که هدف نهایی تا کجا باشد. حتی باید مشخص کنید تا کجا می خواهیم با قاطعیت برویم. مثلاً نصف نیروهایمان عمل کند، نصف هم احتیاط باشد. [حد عملیات و نیروی متناسب با آن را مشخص کنید]. این موارد را یادداشت کنید:

۱. تهیه مانور کلی عملیات و هدف قطعی آن که دیگر در آن تغییرات داده نمی شود.

۲. مشخص کردن تعداد و محل مواضع توپخانه ای که باید در هور ساخته بشود.

۳. جاده های ضروری که سریع باید کشیده شود.

۴. احداث پلی به طول ۱۰ کیلومتر از آخر شط علی به سمت (پاسگاه) بلال و پاسگاه (ترابه) توسط واحد مهندسی نجف (آقای شجاعی).

۵. طرح اجرای عملیات محدود (درام النعاج) را در همین هفته مشخص کنید.

۶. لشکرهای ۳۱ عاشورا، ۲۵ کربلا، ۴۱ ثارالله و ۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی هرکدام یک دسته نیروی شناسایی با یک فرد توجیه به منطقه شماره ۲ (هور) بفرستند.

در پایان این جلسه مقرر شد که قرارگاه تاکتیکی نصرت، تیپ ۱۰ سیدالشهدا، تیپ ۱۸ الغدیر، تیپ ۹ بدر، تیپ خیر، تیپ امام حسن (ع)، لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع)، تیپ ویژه شهدا، تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)، لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، نیز زیر امر قرارگاه کربلای ۱ قرار گیرند و کار آماده سازی زمینه اجرای عملیات را در منطقه هور شروع کنند. (۱)

ص: ۴۰۷

۱- ۶. صحافی ۱۶۰۷ پیاده شده نوار ۱۶۸۷۷، ارزیابی منطقه عملیاتی فاو و هور والفجر ۸ (۱/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، زمان زاده، صص ۲۰

۱- .

در جلسه پایانی امروز قرارگاه مرکزی سپاه (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)) که با حضور اکثر فرماندهان قرارگاه ها، مسئولان رده اول و تعدادی از فرماندهان یگان های سپاه پاسداران تشکیل شد، (۱) فرمانده کل سپاه در سخنانی مشروح به بیان تذکرات و نکاتی مهم پرداخت، که خلاصه آن چنین است:

تلاش برای دستیابی به پیروزی سریع و پایان دادن به جنگ ضروری است. توقف و درجا زدن های ما صددرصد شکست در پی دارد. دنیا در تلاش و تدبیر است که ابتدا پیشروی ما را سد کند و سپس علیه ما وارد عمل شود. امروز در سطح منطقه و در سطح دنیا در جلسات و کنفرانس ها در حال بررسی هستند که مسئله ما را چگونه حل کنند. انگلیسی ها به امریکایی ها گفته اند که برخورد عجولانه با ایران اشتباه است با برنامه ریزی درازمدت باید مشکل ایران را حل کرد.

نظر امام این است که استراتژی ما باید سرعت عمل داشته باشد، اگر چنین نباشد بی فایده است. دلیل اینکه در عملیات فتح المبین و بیت المقدس اصرار برادران را برای تعویق عملیات نپذیرفتیم همین ضرورت سرعت عمل بود. ما پشت دروازه های بصره و بغداد توقف کرده ایم و این توقف شکست را در پی دارد. این نظر صریح امام است که بایستی از این توقف و رکود نجات پیدا کنیم.

تصویر

محسن رضایی فرمانده کل سپاه با استناد به نظر امام در مورد راهبرد سرعت عمل گفت: دلیل اینکه در عملیات فتح المبین و بیت المقدس اصرار برادران را برای تعویق عملیات نپذیرفتیم همین ضرورت سرعت عمل بود.

امام می فرمود: "به خدا اعتماد کنید؛ به قدرت خدا اعتماد کنید." "چقدر زمان را در عملیات بدر از دست دادیم. این حرفی که می گوئیم که "عقل" باید کار کند، این بحث بسیار ضعیفی است که می کنیم؛ همین نشانه بی عقلی ماست؛ چون این واضح است که انسان باید از عقلش استفاده کند. عقل و تدبیر در جایی کارایی دارد که قلب ما راه بیفتد.

به وضع ناهنجاری که پیدا کرده ایم اهمیت ندهید، ببینید رمز موفقیت این عملیات ها چیست؟ چه حکمتی در اینها نهفته است؟ مگر در فتح المبین ما چیزی می دانستیم که خداوند این همه الهامات به ما داد؟ وقتی در اجرای عملیات فتح المبین گیر کردیم، برادران گفتند خدمت امام برویم

۱- حاضران در جلسه: محسن رضایی، رحیم صفوی، محمد باقری، عزیز جعفری، حسین علایی، عباس محتاج، ابراهیم سنجقی، مهدی مبلغ، نورعلی شوشتری، محمد پیشبهار، محسن تقوی، قاسم سلیمانی، مرتضی قربانی، جعفر اسدی، نبی رودکی، امین شریعتی، غلامرضا جعفری، رئوفی و... بودند.

لااقل امام استخاره ای بکند یا تدبیری به ما بدهد. خدمت امام که رفتیم استخاره نگرفتیم، بلکه امام به ما روحیه داد و فرمود: "شما بروید و پیروزید." ولی وقتی آمدیم و ابهام داشتیم، قرآن را باز کردیم این آیه آمد: "لقد رضی الله عن المؤمنین اذ بیاعونک تحت الشجره" به درستی که خداوند از بیعت و وفاداری سربازانی که زیر آن درخت با پیامبر عهد کردند خوشنود گشت و از مؤمنین که روی عهد و وفایشان ایستادند خوشنود است و به زودی فتح بزرگی به شما می دهیم. "فعجل هذه لکم" بعد فرمود: "بعد از این فتح فتحی بسیار بزرگ تر به شما می دهیم که نمی توانید غنائم آن را شمارش کنید. در پایان فرمود: "ما این آیات را می گوئیم تا شاید هدایت شوید."

مروری در خودمان بکنیم شاید هدایت نشده ایم. مروری بکنیم و ببینیم واقعاً اعتقادمان به خدا از گذشته قوی تر شده است؟ یک حکمتی در این کارها هست و گرنه در عملیات بدر ما این قدر زحمت کشیدیم و این قدر رفتیم تا پای کار رسیدیم و با یک حرکتی می توانستیم موفق شویم، چرا موفق نشدیم. [...] ما که نباید با یک حرکت دشمن مات شویم. اگر کار در جایی گیر کرد، باید در جای دیگر اقدام کنیم. اگر این حرکت نشد، آن حرکت را بکنیم. چیزی که باعث می شود تدبیر و عقلمان کار بکند قلب ما و عشق و اعتماد ما به خداوند است. اینکه خداوند می فرماید: "و کان حقاً علینا نصر المؤمنین" یعنی اینکه، بر ما یک حق واجبی است که مؤمنین را نصرت بدهیم. خدا دروغ می گوید؟! بارها شده که خداوند می فرماید: "ان وعد الله حق". مسئله اصلی ما نیستیم، اگر اسلام شکست بخورد می دانید چه می شود؟ اسلام دیگر نمی تواند قد علم کند. پس با توجه به اینکه تمام زمینه ها آماده است بیاییم یک مروری بکنیم، شاید خودمان را آماده نکردیم، شاید یک مقدار مغرور به این پیروزی ها شدیم، شاید یک مقدار خودمان را گم کردیم. بیایید ببینیم باید چه کار بکنیم؟ راهمان چیست؟ مسئله ما چیست؟ ما که مشکلی در تدبیر و عقل نداریم، ما ۵ سال تجربه داریم. آن چیزی که نمی گذارد ما از عقل و تدبیرمان استفاده کنیم، قلب ما است. بیایید به قلب مان مراجعه کنیم و ببینیم اگر این قلب قوی تر نشده است آن را قوی بکنیم. اگر ضعیف مانده آن را به پای کار برسانیم. در این مسائل حکمت هایی هست که باید آنها را متوجه شویم. خداوند متعال می فرماید: تاکنون قومی نبوده که ما برای آن پیامبری نفرستاده باشیم تا آن قوم را به تضرع و زاری بکشاند. می فرماید: هدف پیامبرانی که فرستادیم این بود که مردم را به زاری و تضرع بکشاند. اما وقتی که زاریشان برطرف می شود و رحمت حاصلشان می شود، شروع به شرک و ورزیدن می کنند و مشرک می شوند.

ما الآن در یک وضعی قرار داریم که قطعاً خداوند متعال نمی خواهد اسلام شکست بخورد و قطعاً ما را یاری و کمک می کند، منتها این یاری کردن راه و طریقی دارد. یاری کردن خدا به این است که ما منحرف و بدبخت نشویم و از راه هدایت کنار نرویم. ما باید برای این کار ساخته شویم و هیچ راهی هم نداریم، ساخته شدن ما هم در این است که به مسائل توجه بکنیم.

محسن رضایی در ادامه با ذکر آیه ۷۴ سوره صافات که در آن درباره چگونگی نجات حضرت نوح، حضرت ابراهیم و حضرت موسی و درخواست و تضرع آنها از خداوند و یاری خداوند بیان شده، می گوید: ما هم باید از خدا بخواهیم، خواستنی واقعاً از ته قلب.

وی همچنین با ذکر آیه ۱۸۵ سوره بقره که "ما دعای کسی را اجابت می کنیم که از ما بخواهد و تنها ما را بخواهد، پس بپذیرند از من و به من ایمان بیاورند (یعنی به من اعتماد کنند و ایمان بیاورند و از من بخواهند) من نزدیکشان هستم و دعای آنها را اجابت می کنم." اضافه می کند که حالا آیا غروری که در ما هست، به ما اجازه نمی دهد که در مقابل خدا زاری کنیم و از خدا بخواهیم، نمی دانم. وی در ادامه با اشاره به آیات ۴۱ و ۶۲ سوره انعام و آیات ۲۸ و ۵۵ سوره اعراف می گوید.

این حالت هایی که اتفاق می افتد سراسر حکمتی است که ما باید این حکمت ها را فراگیریم. اگر از این حالت ها استفاده نکنیم و از کنار این حالت ها ساده بگذریم و با یک تحلیل احتمالات - نه تحلیل اخباری - و ظن و گمان از این رحمت های الهی و سختی هایی که برای ما در نظر گرفته شد، بگذریم، مشکل است.

وقتی به جای تکیه بر خدا و تکیه بر او به قدرت های دیگر و اعمال خودمان که شیطان آنها را برایمان زینت می دهد توجه و تکیه و اعتماد کنیم خودمان در کنار خدا قرار گرفتیم، باعث می شود که به هر حال یا از صحنه انقلاب دور شویم و مثل ضدانقلاب می شویم، یا چون قلب ما قسی و سخت و مثل سنگ می شود و نمی خواهد تسلیم شود، این مشکلاتی هستند که پیامبران خدا کشیدند. [...] ما هم باید تحمل کنیم و در همه این سختی ها حکمت و نظر و لطف و رحمتی است و آن این است که ما حواسمان را جمع بکنیم تا فقط و فقط خدا را بپرستیم. و فقط و فقط از خدا کمک بخواهیم و به پیش برویم. ان شاء الله باید این نکته را با حرکات و برخوردمان به برادرهایمان به یک طریقی مطرح کنیم تا به صورت طبیعی، نه تصنعی یاری خواستن از خدا در لشکرها شروع شود. البته باید خیلی طبیعی کار کنید و اگر می دانید صحبت عمومی اثر نمی کند یا اثر کار را خراب می کند و اثر منفی دارد سعی کنید در این زمینه ها بحث نشود، ولی با فرماندهان گردان هایتان به یک طریقی مطرح بکنید و کم کم با پایین طرح کنید.

قرارگاه های ما و خود ما هم همین طور عمل می کنیم. باید به یک نحوی واقعاً از خدا کمک بخواهیم و توجه بکنیم که تنها کسی که می تواند ما را نجات بدهد خداست و کافی نیست که ما بگوییم خدا که مشکلات ما را می داند! ما باید این غرور را بشکنیم. و در مقابل خدا خودمان را بشکنیم، ما تا زمانی که در بارگاه الهی ذلیل و خاضع نشویم و این قلب قسی خودمان را نشکنیم امکان ندارد خدا به ما کمک کند. البته این هم از موضع رحمت است و خدا ما را دوست دارد که ما را این طور در سختی ها غوطه ور کرده است خدا می داند که اگر یک

خوشحالی به ما داد و اگر یک چیزی به ما می داد که ما از این مرحله رد نشده و آبدیده نمی شدیم و این قلب قسی شکسته نمی شد و در مقابل او خاضع نمی شدیم، آینده ما صد درصد از دست می رفت و دنیا را هم نداشتیم و شاید بدتر از بنی صدر و منافقین خلق می شدیم. [...] حکمتی در این عملیات ها هست چطور ما در حالت ضعف عملیات فتح المبین، قرارگاه هایمان را دو سه شبه درست کردیم و تیپ هایمان اولین بار در فتح المبین اعلام موجودیت کردند و یک ماه بعد عمل کردند و تویوتا گرفتند، و موفق شدند؟! اما در بدر که تمام شرایط پیروزی ما آماده بود و می توانستیم با جابه جا کردن دو یا سه لشکر پیروز شویم، نشدیم؟! این نشان می دهد که خدا یک مقدار ما را به خودمان واگذار کرده است و می خواهد زاری بکنیم خدا می خواهد به ما فشار بیاید تا ساخته بشویم و ان شاء الله این خواست عمومی و حالت عمومی تضرع و حالت خواستن عمومی به صورت طبیعی در بین لشکرها بنا شود. خدا می داند که اسلام در خطر است، خدا می داند که ما مشکل داریم. (۱)

۱

ستاد مشترک ارتش با انتشار اطلاعیه شماره ۲۲۹۷ خود اعلام کرد: «خلبانان جان برکف نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در ساعت ۱۴:۳۵ دقیقه امروز یکم آذرماه، با چند فروند از جنگنده شکاری بمب افکن های خود یک کارخانه صنعتی و یک مرکز تجمع خودروهای نظامی دشمن را در منطقه دربندیخان عراق بمباران و با وارد آوردن ضایعات و خسارات قابل ملاحظه به صدامیان، سالم به پایگاه های خود مراجعت کردند.» (۲)

از سوی دیگر، یک سخنگوی نظامی عراق درباره حمله مذکور ادعا کرد که نیروهای دفاع زمینی عراق تلاش دو هواپیمای ایرانی را که ظهر امروز قصد داشتند به مرزهای بین المللی عراق در منطقه شمالی تجاوز کنند با ناکامی مواجه و هر دو هواپیمای ایرانی را وادار کردند که بدون دستیابی به هیچ هدفی به فضای ایران باز گردند. (۳)

۲

حملات هوایی عراق به جزیره خارک امروز نیز ادامه یافت. خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر، گزارش داد: «در ساعت ۱۱:۵۰ دقیقه امروز جزیره خارک مورد حمله هواپیماهای مهاجم عراقی (میکگ ۲۵) قرار گرفت و احتمالاً تعداد چهار بمب در جزیره و اطراف جزیره اصابت و منفجر گردیده که هیچ گونه خسارت جانی و مالی در بر نداشته است.

ضمناً یک موشک هاگ (هاوک) به طرف هواپیمای مهاجم شلیک شد که به محض اینکه خلبان متوجه گردید، مشاهده شد که چند لحظه دود پشت هواپیما قطع و هواپیما تغییر مسیر داده و سپس متواری گردید که در نتیجه موشک منحرف شده بدون وارد آوردن خسارت به هواپیما، منفجر شد.» (۴)

ص: ۴۱۱

۱- ۷. مأخذ، صص ۱۱ - ۵.

۲- ۸. روزنامه کیهان، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۴.

۴- ۱۰. مأخذ، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۴.

دفتر فرماندهی سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح در این باره اعلام کرد که این حمله را هواپیماهای میگ ۲۵ و میگ ۲۳ انجام دادند و چهار بمب پرتاب شده در اطراف اسکله آذرپاد [از اسکله های جزیره خارک]، در آب اصابت کرد که خسارتی نداشت. این گزارش حاکی است موشک هاگ پرتاب شده به طرف هواپیماهای عراقی، بدون اثر بوده است. (۱)

از سوی دیگر، ارتش عراق با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۳۰ اعلام کرد: «در ساعت ۱۱:۲۰ دقیقه صبح امروز هواپیماهای نیروی هوایی ما دست به حمله جدید موفقیت آمیزی علیه جزیره خارک زدند و پس از اینکه عقاب های ما هدف خود را کوبیدند، سالم به خاک میهن بازگشتند.» (۲)

۱

به نوشته نشریه لویدز لیست، در پی حمله هفته گذشته عراق به تأسیسات جزیره خارک، ذخیره نفت جزیره سیری به شدت کاهش یافته است. در همین حال خبرهای امروز حاکی از وضعیت عادی جزیره خارک و صادرات نفت آن است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن گزارش داد: «روزنامه لویدز لیست ارگان شرکت بیمه لویدز لندن، امروز به نقل از خبرنگار خود چیز لین ها بارد نوشت: طبق اطلاعات جزئی که درباره فعالیت بنادر ایران در دست است، حداقل هفت فروند نفتکش در جزیره سیری برای بارگیری نفت خام در انتظار به سر می برند. این درحالی است که قبل از حملات اخیر عراق این تعداد به طور متوسط سه فروند بود. به گفته تعدادی از منابع خلیج فارس، به دنبال این حملات، تأسیسات نفتی خارک حداقل به مدت سه روز بسته شد.

این خبرنگار همچنین می نویسد: مشتریان نفت ایران روز پنجشنبه مدعی شدند این کشور تمام نفت صادراتی موجود خود را تا ۲۹ آذر (۲۰ دسامبر) به فروش رسانده و برای تحویل نفت خام در اوایل دی ماه، بهای بیشتری مطالبه می کند. به نوشته وی، بهای جدید بین ۵۰/۲۷ و ۵۵/۲۷ دلار برای هر بشکه نفت خام سبک ایرانی برای خاور دور می باشد که نسبت به بهای تعیین شده در اوایل دهه دوم آذرماه بین ۱۰ تا ۱۵ سنت افزایش نشان می دهد.» (۳)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر گزارش داد: «وضعیت جزیره خارک و صادرات نفت در حال حاضر عادی است و روز جاری دو کشتی جهت بارگیری به اسکله پهلو داده شده و یک کشتی پس از بارگیری از اسکله جدا و به طرف مقصد حرکت نموده است.» (۴)

ص: ۴۱۲

۱- ۱۱. سند شماره ۵۹۱۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۴ به ستاد مرکزی، ۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۸، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۳. مأخذ ۱۲، ص ۱۰، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۴.

۴- ۱۴. مأخذ ۹، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۴.

مجله مید چاپ انگلیس در آخرین شماره خود درباره حملات ماه های اخیر عراق به خارک در مقاله ای با عنوان "خیانت یا تکنولوژی" به دو دلیل احتمالی برای موفقیت برخی از این حملات پرداخته و نوشته است: «هنگامی که در پانزدهم اوت (۲۴ مرداد)، هواپیماهای عراقی اولین حمله موفقیت آمیز خود را به پایانه صادراتی جزیره خارک کردند، استحکامات دفاعی غیرقابل نفوذ جزیره را بدون خدمه یافتند. این کار با طرح ریزی قبلی بود؛ فرمانده واحدهای ضدهوایی جزیره به عراقی ها اطمینان داده بود که در لحظه حمله، افرادش در حال استراحت خواهند بود. نیروی هوایی عراق موفق گردید قبل از آنکه واحدهای ضدهوایی بتوانند دست به عملی بزنند، صدمات قابل ملاحظه ای به تأسیسات نفتی وارد آورد. خاصه که آنها یک ناو غول پیکر حامل نفت خام را - که در اسکله جزیره دریا واقع در قسمت غربی خارک لنگر انداخته بود - مورد اصابت قرار دادند که با آتش گرفتن آن قسمت هایی از ساختمان پایانه صدمه دید. فرمانده ایرانی که عراقی ها را راهنمایی کرده بود، اکنون در زندان در انتظار مجازات خیانت خود، به سر می برد. عراقی ها پس از حمله موفقیت آمیز خود در اواسط ماه اوت، حملات هوایی متعددی به جزیره خارک کرده اند، لیکن این حملات در ارتفاع بسیار بالا از سطح دریا قرار داشتند و فاقد آن دقت در هدف گیری بودند که حمله قبلی داشت. حمله قبلی در سطح پایین انجام شده بود.

این، یک برداشت از چگونگی موفقیت عراقی ها در رخنه کردن به استحکامات دفاعی خارک است که بعضی از تهرانی های عالی رتبه مطرح می سازند. این برداشت مغایر با برداشت پیچیده تر و نگران کننده تری است که مقامات نزدیک به صنعت نفت پیش می کشند. براساس تعبیر دوم، اکثر حملاتی که از ۱۵ اوت به بعد صورت گرفته، حملاتی در سطح پایین بوده اند که با بمباران هایی از ارتفاع بالا کامل می گردیده اند. این تعبیر عامل موفقیت های عراق را به آموزش بهتر توسط استادان فرانسوی و استفاده از موشک های پیچیده فرانسوی که توسط لیزر هدایت می شوند، نسبت داده اند. ظاهراً بسیاری از این حملات، عملیات پیچیده ای هستند که چندین دوجین هواپیما را شامل می شوند. گزارش ها حاکی از آن است که این هواپیماهای مهاجم در ارتفاعات مختلفی به خارک نزدیک می شوند که این عمل دفاع از جزیره را مشکل می سازد. ضمناً استفاده از موشک های هدایت شونده توسط لیزر، هدف گیری دقیق را از فاصله دور مقدور می سازد.

تمام شواهد حکایت از آن دارد که چه این یا چه آن تعبیر و تفسیر پیرامون موفقیت های عراق بیشتر صحت داشته باشد، مقامات ایرانی این حملات را جدی گرفته، برای رویارویی با آنها آماده می شوند و طرح های جایگزینی را برای صدور نفت خود تدارک می بینند، استحکامات دفاعی را افزایش می دهند و پایانه های صادراتی دیگری در مکان های ایمن تر برپا می کنند.

ناظران محلی خاطرنشان می سازند: تأسیسات خارک که برای عرضه هفت میلیون بشکه نفت خام در روز برنامه ریزی شده بود، آن قدر ظرفیت اضافی دارد که می تواند صدمات سنگین را تحمل کند، بدون آنکه این مسئله تأثیری بر میزان کنونی صادرات نفت ایران - که در سطح پایین بوده و حدود یک میلیون و ۶۰۰ هزار بشکه در روز است، بگذارد.»^(۱)

۱

یک کشتی آلمانی پس از توقیف و بازرسی یک هفته ای به وسیله ارتش ایران، امروز آزاد و یک کشتی قطری به دلایل نامعلوم غرق شده است.

روزنامه اطلاعات در گزارشی نوشته است: «کشتی گابریل متعلق به کشور آلمان غربی که در تاریخ پنجشنبه ۲۳ آبان، برای بازرسی محموله های آن به یکی از بنادر جمهوری اسلامی ایران هدایت شده بود، ساعت شش بعدازظهر جمعه (۱ آذر ۱۳۶۴) آزاد شد. یک افسر فرماندهی از نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران طی تماسی با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: نیروهای ایران اطمینان حاصل کردند که در کشتی مزبور هیچ گونه کالایی که بتواند توان نظامی رژیم عراق را بیفزاید، وجود نداشته است. این مقام نظامی افزود: جمهوری اسلامی ایران تصمیم خود مبنی بر بازرسی و توقیف کشتی های مشکوک را قویاً دنبال خواهد کرد.»^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر گزارش داد: «کشتی قطری المنصور که حامل تیر آهن برای کویت بوده، با ۲۱ خدمه فیلیپینی و مصری در حدود ۵۰ مایلی رأس الخفجی، نزدیک مرز عربستان سعودی و کویت، غرق شده است. یک مقام کشتیرانی ملی قطر اظهار کرد که از سرنوشت افسر دوم و مکانیک کشتی مطلع هستیم، ولی از ناخدای مصری کشتی هیچ اطلاعی در دست نیست. این مقام در مورد علت غرق کشتی هیچ توضیحی نداد، ولی اطلاعات کشتیرانی لویدز علت حادثه فوق را برخورد کشتی با دکل فولادی حوزه نفتی متعلق به [کمپانی نفتی] آرامکو ذکر کرده است.»^(۳)

اما رادیو بی بی سی و خبرگزاری آسوشیتدپرس غرق شدن کشتی قطری را بر اثر اصابت موشک اعلام کردند.

رادیو بی بی سی سی: «گفته می شود که ممکن است کشتی بر اثر شلیک موشکی از یک هواپیما غرق شده باشد.»^(۴)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز به نقل از منابع کشتیرانی گزارش داده است که این کشتی روز پنجشنبه (۳۰ آبان ۱۳۶۴) توسط یک راکت - که از سوی یک هواپیمای جنگی ناشناس شلیک شده - هدف قرار گرفته است. بخش فارسی رادیو امریکا نیز خبری مشابه پخش کرد.^(۵)

ص: ۴۱۴

۱- ۱۵. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۸، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۴ - ۳۳.

۲- ۱۶. روزنامه اطلاعات، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۱۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۴- ۱۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۹/۱۳۶۴، رادیو بی بی سی، ساعت ۲۲، ۱/۹/۱۳۶۴.

۵- ۱۹. مأخذ ۱۲، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۹/۱۳۶۴.

درحالی که فشارهای اقتصادی (از جمله حملات مداوم به خارک) و فشارهای سیاسی (اقدامات دیپلماتیک منطقه ای و فرامنطقه ای) بر ایران، برای خاتمه جنگ، بدون دستیابی به حقوق خویش ادامه دارد، یک تحرک داخلی برای هوایماریابی و ایجاد جنگ روانی، درصدد تشدید این فشارها بود که ناموفق ماند.

بنا به گزارش یک منبع اطلاعاتی و همچنین اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی، در ساعت ۱۰ صبح امروز، هوایماریابی بوئینگ ۷۴۷ مسافری تهران - بندرعباس مورد حمله هوایماریابی واقع شد که با مقاومت گارد امنیت پرواز روبه رو گردید و به طور اضطراری در فرودگاه شهید دستغیب شیراز فرود آمد. درمقابله نیروهای امنیت پرواز با هوایماریابی چند نفر زخمی شدند. (۱)

امروز رزمندگان اسلام در منطقه پیرانشهر عملیاتی علیه ضدانقلاب اجرا کردند. عناصر ضدانقلاب نیز در کردستان دست به تحرکات ایدایی زدند.

۱. گردان های جنرال و نبی اکرم (ص) سقز و یک گردان اعزامی از باختران با پشتیبانی چند هلیکوپتر از هوانیروز، امروز عملیات وسیعی را علیه نیروهای ضدانقلاب در منطقه عمومی پیرانشهر آغاز کردند. در این عملیات ۸ تن از نیروهای حزب دمکرات کشته و ۲ تن مجروح شدند، یک تن نیز اسیر شد. بقیه نیروهای ضدانقلاب با استفاده از تاریکی شب از منطقه درگیری گریختند. (۲) به گزارش فرماندهی سپاه پاسداران ناحیه کردستان، در این حادثه ۷ تن از نیروهای گردان باختران شهید و ۳ تن دیگر مجروح شدند. (۳)

۲. سپاه پاسداران سردشت گزارش داد که در حمله امروز ضدانقلابیون به پاسگاه ربط از روستای نیک آباد، یک تن از نیروهای خودی شهید و یک تن مجروح شدند. این درگیری پس از رسیدن نیروهای کمکی خاتمه یافت. (۴)

۳. حمله عناصر ضدانقلاب به پایگاه کلاتی (بانه) با آتش به موقع نیروهای خودی دفع گردید. (۵)

۴. عده ای از گروه خبات در منطقه خواجهامیر از توابع بانه، به نیروهای خودی کمین زدند. در این کمین چند نیروی خودی شهید یا مجروح شدند. (۶)

۵. در مسیر نیروهای تأمین جاده چهاردیوار در حوالی بوکان بر اثر انفجار مینی که افراد ضدانقلاب کار گذاشته بودند، سه پاسدار وظیفه مجروح شدند. (۷)

۶. یک خودرو توپوتا، حامل تانکر آب در جاده روبه روی روستای شم شیخه (سردشت) با مین ضدانقلاب برخورد کرد که بر اثر انفجار آن دو تن مجروح شدند. (۸)

۷. شهربانی استان کردستان نیز گزارش داد: در روستای مازوج از توابع سقز دو تن از افراد حزب دمکرات که در عملیات های تروریستی شرکت داشته اند، هنگام فرار از منطقه به دست نیروهای سپاه پاسداران کشته شدند. (۹)

- ۱- ۲۰. سند شماره ۲۰۰۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، وزارت اطلاعات، شماره ۱۰۱، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۲؛ و
- سند شماره ۰۵۹۱۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر ریاست جمهوری اسلامی ایران، ۱/۹/۱۳۶۴.
- ۲- ۲۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۵، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴۴.
- ۳- ۲۲. سند شماره ۴۲۵۲۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از فرماندهی ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا،
۶/۹/۱۳۶۴.
- ۴- ۲۳. سند شماره ۴۲۵۲۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از سپاه سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا ۲/۹/۱۳۶۴.
- ۵- ۲۴. سند شماره ۴۲۴۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا،
۳/۹/۱۳۶۴.
- ۶- ۲۵. سند شماره ۴۴۹۱۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان،
۱۰/۹/۱۳۶۴.
- ۷- ۲۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۲، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱۴.
- ۸- ۲۷. مأخذ ۲۱، ص ۴۵.
- ۹- ۲۸. سند شماره ۴۴۹۲۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استانداری استان کردستان،
۶/۹/۱۳۶۴.

استانداردی استان کردستان در نامه ای که به امضای معاون سیاسی و اداری استانداری کردستان (حمید جلایی پور) برای معاونت سیاسی اجتماعی (مشاور عالی) نخست وزیری ارسال کرد، آمار شهیدان و مجروحان درگیری های این استان را در مهر و آبان ۱۳۶۴ به شرح زیر اعلام کرد: (۱)

تصویر

شهر	تعداد درگیری	شهید	مجروح	کشته های خدائقلاب	زخمی های خدائقلاب	تعداد مین گذاری	تعداد کمن	تسلیم شدگان	امیر
مهر ۱۳۶۴	۲۹	۷۷	۹۸	۸۷	۸۸	۳	-	۴۸	۲۹
آبان ۱۳۶۴	۳۱	۳۵	۲۶	۱۷۱	۷۲	۵	-	۵۰	۴

گروه های معارض عراقی امروز چند عملیات علیه رژیم عراق اجرا کردند. قوای عراقی نیز به یکی از مناطق "اتحادیه میهنی کردستان عراق" حمله کردند که ناموفق بود.

۱. به گزارش شهربانی استان کردستان، پیش مرگان کرد عراقی امروز به پادگان دربندیخان حمله کردند و تعدادی از نیروهای بعثی را کشتند و خسارات بسیاری به پادگان زدند. (۲)

۲. اطلاعات ستاد مشترک ارتش گزارش داد: پیش مرگان دمکرات عراقی، قرارگاه تیپ ارتش عراق مستقر در منطقه دهوک را با سلاح های سنگین موردتهاجم قرار دادند و پس از یک ساعت درگیری انبار مهمات این تیپ را منفجر کردند و ۲۴ نیروی بعثی را کشتند. (۳)

۳. به گزارش شهربانی استان کردستان، ۳ تن از نیروهای بعث عراقی در کله جو (استان خانقین) به دست نیروهای انقلابی ترور شدند. (۴)

۴. صبح امروز نیروهای بعث به همراه نیروهای ارتش خلقی، به روستای سوره از توابع کرکوک هجوم بردند که با مقاومت پیش مرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق از تیپ ۲۱ کرکوک مواجه و پس از سه ساعت درگیری، با دادن ۲۵ کشته و تعدادی مجروح مجبور به عقب نشینی شدند. در این درگیری یک نفر بر زرهی و ۲ دستگاه زیل عراقی منهدم گردید و ۳ تن از پیش مرگان نیز مجروح شدند. (۵)

۵. امروز یکی از پیش مرگان دمکرات در منطقه شقلاوه به دست نیروهای عراقی به شهادت رسید. (۶)

ص: ۴۱۶

۱- ۲۹. سند شماره ۳۱۹۸۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به نخست وزیری، ۱۰/۹/۱۳۶۴.
۲- ۳۰. سند شماره ۴۴۲۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۱. سند شماره ۱۴۹۸۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از سماجا ۲ (ف - اطلاعات) به سماجا ۳، ۸/۹/۱۳۶۴.
۴- ۳۲. سند شماره ۴۴۲۳۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۵- ۳۳. سند شماره ۱۸۱۰۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ (ف - اطلاعات) به سماجا ۳، ۱/۹/۱۳۶۴.

۶-۳۴. سند شماره ۱۴۸۶۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱/۹/۱۳۶۴، از سماجا ۲ (ف - اطلاعات) به سماجا ۳ (عملیات)،
۵/۱۰/۱۳۶۴.

سخنگوی نظامی عراق ادعا کرد که نیروهای عراقی روز جمعه یک حمله زمینی ایران را در جبهه میانی دفع کردند. خبرگزاری رویتر گزارش داد: «خبرگزاری عراق به نقل از یک سخنگوی نظامی از بغداد گزارش داد که نیروهای ایرانی به استعداد یک گردان پنجشنبه شب با آتش نیروهای عراقی در منطقه میانی به عقب رانده شدند. سخنگوی نظامی عراق افزود: ۵۰ سرباز ایرانی کشته و ده ها تن دیگر نیز مجروح شدند، لیکن هیچ آسیبی به نیروهای عراقی نرسید. خبرگزاری عراق در خبر خود ذکر نکرد که این درگیری در کجا روی داده است. آگاهان نظامی در بغداد این هفته گفتند ناآرامی و اضطراب در طول جبهه جنگ به دلیل انتظار حمله زمینی جدید ایران در حال افزایش است.»^(۱)

ادامه تحرکات دیپلماتیک برای خاتمه جنگ ایران و عراق و انتشار این ادعا که ایران تلاش های میانجیگرانه را پذیرفته است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «روزنامه نیمه رسمی الاهرام (چاپ مصر) نوشته است: جامعه کشورهای اروپایی در تلاش جهت پایان دادن به جنگ پنج ساله ایران و عراق موافقت کرده است که با شش کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] هماهنگی و همکاری به عمل آورد. گزارش خبرگزاری آلمان غربی به نقل از همین روزنامه حاکی است که جامعه اروپا موافقت خود را با مصوبه اجلاس اخیر سران شورای همکاری در مسقط پیرامون فعال ساختن گفت و گوهای دوجانبه بین کشورهای خلیج فارس و ایران اعلام کرده است. هدف از فعال ساختن این مذاکرات پایان دادن به جنگ پنج ساله عراق و ایران می باشد. به نوشته الاهرام، تصمیم فوق در پی انجام دیدارهای هفته گذشته بین سلطان قابوس پادشاه عمان و تعدادی از وزیران خارجه کشورهای عضو این جامعه در مسقط اتخاذ شده است.»^(۲)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز گزارش داده است: «در اعلامیه ای که در پایان دیدار رسمی سه روزه امیر قطر از فرانسه منتشر شد، دو کشور گفتند که جنگ بین این دو کشور خلیج [فارس] عواقب زیان آوری برای دیگر کشورهای این منطقه در بر دارد. در این بیانیه آمده است که ایران و عراق باید جنگ را متوقف کرده و راه حلی صلح آمیز برای این جنگ پنج ساله جست و جو کنند.»^(۳)

روزنامه جمهوری اسلامی نیز نوشته است: «معاون نخست وزیر تانزانیا امروز ضمن ابراز نگرانی از تحولات جنگ عراق و ایران گفت: این جنگ ثبات و امنیت منطقه را تهدید می کند.»^(۴)

از سوی دیگر، خبرگزاری اسپانیایی ای.اف.ای. ادعا کرد که علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران در الجزایر یک تلاش میانجیگرانه در جنگ کشورش با عراق را پذیرفت. خبرگزاری اسپانیایی این مطلب را از الجزیره و به نقل از منابع وابسته به گروه حسن نیت عربی در الجزیره، که سوریه و لیبی نیز در آن عضویت دارند، مخابره کرده است.^(۵)

ص: ۴۱۷

۱- ۳۵. مأخذ، ۹، صص ۴ - ۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۶. مأخذ، ۹، ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۷. مأخذ، ۱۲، ص ۶، پاریس - آسوشیتدپرس، ۱/۹/۱۳۶۴.

۴- ۳۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

"تغییر زیرکانه" عنوان مقاله ای است در شماره امروز نشریه میدل ایست اینترنشنال چاپ لندن که در آن به بررسی سیاست جدید شورای همکاری خلیج فارس درباره جنگ ایران و عراق پرداخته شده است. این نشریه نوشته است: «اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس [فارس] که از سوم تا ششم نوامبر در مسقط تشکیل گردید، این امیدواری را به وجود آورد که کشورهای حاشیه خلیج فارس بتوانند با میانجیگری گام اول را به سمت یافتن راه حلی برای جنگ ایران و عراق بردارند. ... در اطلاعیه رسمی که در پایان اجلاس منتشر گردید نکته ای به وضوح جلب توجه می کرد. این اطلاعیه درحالی که ایران را به خاطر محترم نشمردن حق کشتیرانی آزاد در خلیج فارس موردنکوهش قرار داد، ولی برخلاف معمول از عراق هم به عنوان کشوری که خواهان صلح می باشد، نیز یاد نکرده است. به گفته دیپلمات ها این تغییر جزئی در مقایسه با عملکرد گذشته به منزله آن نیست که شورای همکاری خلیج فارس [فارس] اینک با ایران همدردی می کند، بلکه درک این مسئله است که تغییر در روش ایران می تواند ناپایدار باشد و برای بهره برداری از این مسئله، اعلام بی طرفی به نحوی مصممانه می تواند مناسب باشد. روش جدید شورای همکاری خلیج فارس [فارس] احتمالاً نتایج سودمند را به بار آورده است؛ چراکه سیاستمداران ارشد و مقامات بلندپایه ایران بدون فوت وقت اعلام کردند که در موضع شورای همکاری خلیج فارس [فارس] تغییرات مثبتی را مشاهده کرده اند، ولی ضمناً از اعضای شورا خواسته شد که اگر مایل اند نقش مناسبی در برقراری صلح داشته باشند باید گام های بیشتری در همین جهت بردارند.

مقامات خلیج فارس [فارس] در حاشیه اجلاس با مسرت به این نکته توجه داشتند که هیچ کس دیگر در تهران از ساقط نمودن صدام حسین به عنوان یک شرط قبلی برای برقراری صلح سخن به میان نمی آورد. آنها امیدوار بودند که این وضعیت آن قدر پایدار بماند تا پیشرفت قابل توجهی به دست آید. پس از اجلاس، یک وزیر عمانی به بغداد روانه گشت تا به رئیس جمهور عراق اطمینان دهد که این بی طرفی جدید که توسط شورای همکاری خلیج فارس [فارس] به نمایش گذاشته شده است، تاکتیکی است و وی نباید نگران باشد.

دیپلمات ها می گویند کنار گذاشتن تلاش های صلح آمیز انفرادی و تأکید بر اقدامات دسته جمعی در چارچوب شورای همکاری خلیج فارس [فارس]، می تواند نتایج مفید و پرثمری به همراه داشته باشد. هرچند شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس [فارس] از نظر ایدئولوژی همگون هستند، ولی در روابط خود با تهران راه های متفاوتی را پیموده اند.

عربستان سعودی و کویت که عمدتاً تأمین مالی عراق را در جنگ برعهده داشته اند، می توانند در برقراری صلح نقش مهمی داشته باشند؛ یا امارات متحده که رابطه اش با ایران در مقایسه با این دو کشور خیلی بهتر است، می توانند به نحو مفیدی در کنار یکدیگر قرار گیرند؛ یا با عمان که اهمیتی به هیچ یک از دو طرف درگیر نمی دهد و بیشتر نگران امنیت خلیج فارس [فارس] است؛ یا با بحرین که

بیشتر نگران نفوذ اکثریت شیعه ایرانی است یا با قطر که یک کشور کوچک بی دفاع است که با هیچ یک از دو طرف سر دشمنی ندارد، ولی در چارچوب کلی می تواند نقشی برعهده داشته باشد. اختلاف نظرهای کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] به نحوی اجتناب ناپذیر در برخورد متفاوت آنها نسبت به جنگ متجلی می گردید. اما اکنون آنها تردیدی ندارند که باید روابط خود را با تهران بهبود بخشند تا بتوانند نقش سازنده تری در روند صلح ایفا کنند....

تصمیم جدید شورای همکاری خلیج [فارس] برای خاتمه دادن به جنگ و تمایل ایران و عراق به نشان دادن عکس العمل مثبت نسبت به این تصمیم، ناشی از درک فزاینده نسبت به آثار فاجعه باری است که این جنگ در درازمدت بر منطقه خواهد داشت؛ آثاری که پس از خاتمه جنگ مشخص خواهند شد. عراق که تا به حال چندین بار به خاطر بدهی هایی که هرگز قادر به تأدیه آن نخواهد بود، ورشکسته شده ایران را نیز تدریجاً با مشکلات مشابهی مواجه می کند. در مورد اینکه حملات عراق به تأسیسات نفتی و صنعتی ایران تا چه حد خسارت وارد کند نظرهای متفاوتی ابراز شده، اما در تهران متوجه این واقعیت شده اند که گرچه اقتصاد ایران از اقتصاد عراق در وضعیت بهتری است، ولی این امر در درازمدت صادق نخواهد بود. جای شک و تردید نیست احساسات ضدجنگ در ایران در اوج خود قرار دارد.

وجود پشتوانه ارزی عظیم کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] نمی تواند بحران های مالی بی سابقه ای را که هریک از این کشورها با آن روبه رو هستند پنهان کنند و شایعات مربوط به سقوط قیمت نفت، عربستان سعودی و کویت را نگران کرده و مانع از تزریق پول بیشتر به جنگ گردیده و برقراری صلح هم کار پرهزینه ای خواهد بود ولی این احساس در خلیج [فارس] وجود دارد که برقراری صلح نهایتاً می تواند به شکوفایی اقتصاد منطقه بینجامد. (۱)

۱

مدیر یک شرکت انگلیسی به دلیل صدور قطعات هواپیما به زندان محکوم شد و یک شرکت هلندی سازنده مواد شیمیایی تحت تعقیب قرار می گیرد.

خبرگزاری رویترز از آکسفورد گزارش داد: «مدیر یک شرکت انگلیسی امروز به خاطر شرکت در توطئه ای که طی آن قطعات رپوده شده از کارخانه موتور هواپیماسازی رولز رویس از کشتی های آرژانتینی، ایرانی و دانمارکی سر در آورده، به چهار سال زندان محکوم شد.» (۲)

راديو بی بی سی نیز گفت: «یک شرکت هلندی متهم است که به عراق ماده شیمیایی فروخته است که ممکن است به تولید گازهای سمی و کاربردشان در جنگ علیه ایران انجامیده باشد. مقامات هلند می گویند شرکت ملخیمه رسماً متهم خواهد شد که برای فروش ماده شیمیایی مزبور به عراق درخواست نامه جواز صدور ارائه نداده است.»

بی بی سی افزود: «شرکت هلندی متهم است در ماه دسامبر پارسال یعنی هنگامی که یک

ص: ۴۱۹

۴۰ - ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۰، ۴/۹/۱۳۶۴، صص ۱۱ - ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۱. مأخذ، ۹، ص ۱۸، آکسفورد - خبرگزاری رویترز، ۲/۹/۱۳۶۴.

شرکت ایتالیایی ماده مورد بحث را به یک شرکت دولتی عراقی فروخت و نقش واسطه ایفا کرده است. تصمیم مبنی بر تعقیب قانونی شرکت ملخیمه پس از آن گرفته شد که در ماه فوریه گذشته، افراد پلیس به دفاتر آن شرکت هجوم آوردند. شرکت می گوید: ماده شیمیایی مورد بحث به عراق صادر شد تا به صورت حشره کش مورد استفاده قرار گیرد، نه اینکه در تولید گازهای سمی به کار رود. دولت ایران، عراق را کراراً به کاربرد سلاح های شیمیایی در جنگ متهم ساخته است، ولی عراق در هر مورد، ارتکاب این کار را تکذیب کرده است. (۱)

تصویر

۱۳۱۳ مورگان

۲۴ صفحه

کیمسان

شبه ۴ آذر ۱۳۶۴ - ۱۰ ربیع الاول ۱۴۰۶ - ۲۴ نوامبر ۱۹۸۵ - شماره ۱۳۶۰۱ - تکشهره ۲۰ ریال

الاسلام امامی - هفته وحدت، هفته مسلمانان جهان

پيامبر اکرم است

حجت الاسلام باریک بین امام جمعه قزوین: در سومین اجلاس

مجلس خبرگان آیت الله العظمی منتظری را بعنوان رهبر آینده برگزید

وی ابتدا گفت: مشاء و خبرگان بزرگ وطنه خودشان را راجع به آینده رهبری امام دادند. البته من و کت خبرگان هم کاری نکردیم بلکه کاری را که ملت سلمان ما انجام داده بودند اعشاء کردند. وی افزود: امروز سر تا سر کشور ما حلقه زور و مردم سلمان ایران از آن وقت که ماهه رهبری و نقش آن برای شان روشن شد به اصیت رهبری بزرگمانه و آنرا شناختند. امام برگزید را با اینکه در اوایل مبارزه خیلی از مردم

*** خبرگان بر اساس آرای اکثریت مردم آیت الله العظمی منتظری را انتخاب کردند**

قزوین - خبرنگار کیهان: آیت الله العظمی منتظری بعنوان رهبر آینده امت اسلامی در سومین اجلاس خبرگان منتخب مردم برگزیده شد. به موجب امضای که در قانون اساسی است خبرگان اکثریت قاطع مردم فردی را به رهبری و مرجعیت شناختند و پیوسته دیگر خبرگان وظیفه ای جز تأیید ندارند. لذا خبرگان بر اساس آراء اکثریت مردم به رهبری آیت الله العظمی منتظری را انتخاب کردند. این سلب را حجت الاسلام باریک بین امام جمعه قزوین در خطبه دوم نماز جمعه در روز چهارشنبه

بمستور دادستان عمومی تهران

رئیس و ۳ تن از مسئولان بیمارستان رویال بعلت پذیرفتن بیمار اورژانس، بازداشت شدند

چهار نفر از کارکنان یک نفر از آنان پیام آینه فوت مسئولان بیمارستان جهت بیمارستان رویال تهران مایک و دیگری در بیمارستان دولتی بتری کردن یک خودروی کورده و رمانت فعلی در یک هم بتری گردید.

* موضوع انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی در مجلس خبرگان، در روز شماره ۱۳۶۴/۸/۱۸ تشریح شده است.

حجت الاسلام باریک بین نماینده مجلس خبرگان و امام جمعه قزوین در خطبه دوم نماز جمعه امروز قزوین از انتخاب آیت الله منتظری به عنوان قائم مقام رهبری در سومین اجلاس خبرگان خبر داد. وی گفت: «به موجب اصلی که در قانون اساسی است، هرگاه اکثریت قاطع مردم فردی را به رهبری و مرجعیت شناختند و پذیرفتند، دیگر خبرگان وظیفه ای جز تأیید ندارند. لذا خبرگان بر اساس آراء اکثریت مردم و هم برای اینکه دشمنان مایوس شوند و راهی برای نفوذ در آینده این انقلاب نداشته باشند، آیت الله العظمی منتظری را انتخاب کردند.» (۲) (۳)

ص: ۴۲۰

۱- ۴۲. مأخذ ۱۸، ص ۱۹، رادیو بی بی سی، ۱۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۳. مأخذ ۱، ص ۱.

۳- موضوع انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی در مجلس خبرگان، در روزشمار ۱۸/۸/۱۳۶۴ تشریح شده است.

هیئت اعزامی مجلس شورای اسلامی به نیکاراگوئه، عصر امروز با دانیل اورتگا رئیس جمهور و فرمانده انقلاب نیکاراگوئه، دیدار کرد. در این دیدار اورتگا سپاسگزاری خود و ملت نیکاراگوئه را از حمایت های جمهوری اسلامی از انقلاب مردمی کشورش اعلام و بر ضرورت گسترش روابط میان رهبران و مسئولان دو کشور تأکید کرد.^(۱)

اقدام ایران برای احداث خط لوله نفت، آینده نگری و جلوگیری از قطع صادرات نفت، در مقاله ای با عنوان "نقش ایران در جنگ خط لوله" در مجله مید چاپ انگلیس چنین بررسی شده است: «ایران سریعاً طرح های ساختمانی یک خط لوله ۳۸۰ کیلومتری دو قلو به ارزش ۵۰۰ میلیون دلار را به جریان می اندازد که به ایران اجازه خواهد داد تا بدون استفاده از پایانه صادراتی جزیره خارک، تمام سهمیه نفت تعیین شده خود از سوی اوپک را صادر نماید. این تصمیم به دنبال حملات مخرب هوایی عراق گرفته شده است؛ حملاتی که در اواخر سپتامبر (اوایل مهر) صادرات نفتی از جزیره خارک را براساس گزارش ها به مدت یک هفته، به مقدار بسیار ناچیز تقلیل داد و تلاش های جنگی ایران را به فلج شدن تهدید کرد.

این پروژه با چنان سرعتی تکمیل می گردد که مقاطعه کاران بین المللی را متعجب ساخته است. اولین خبر درباره این پروژه، تلکسی بود که در اواسط اکتبر (اواخر مهر) به یازده کمپانی اروپایی و خاور دور زده شده بود. [...] عجله ایران نمایانگر موفقیت حملات هوایی عراق از ارتفاع پایین در ماه اوت و سپتامبر (مرداد و شهریور) به جزیره خارک است. براساس گزارش ها اکثر لنگرگاه های جزیره خارک - که ۸۵ درصد از صادرات نفتی از آنجا ارسال می گردد - از کار افتاده اند. از آن زمان به بعد، تعمیرات سریع، صادرات را به میزان عادی ۵/۱ میلیون بشکه نفت در روز بازگردانده است؛ اما ایران نشان داده است که خیال ندارد بیش از این ریسک کند.

این خط لوله برنامه ریزی شده گنجایش ۵/۱ میلیون بشکه نفت را در روز خواهد داشت و از گوره، جایگاه نفت گیری خارک، در طول ساحل، به عسلویه واقع در نزدیکی منطقه گاز پارس و در نیمه راه بین خارک و بندرعباس کشیده خواهد شد. این خط لوله به پایانه های شناور یا ناوهای غول پیکر حامل مواد خام که در بندر بوشهر و عسلویه لنگر انداخته اند و نفت را بار تانکرها می کنند، مرتبط می گردند. در صورت بمباران، تعمیر این خط لوله تنها ۲۴ ساعت وقت خواهد گرفت. [...]

دعوت نامه شرکت ملی نفت ایران که به صورت تلکس ارسال گردیده، از قسمت های عمده این قرارداد ساختمانی - که حدوداً ۲۰۰ میلیون دلار ارزش دارد - چنین نام می برد: کشیدن خط لوله، ساختمان انبارهایی برای ۸ میلیون بشکه نفت و نیز نصب جایگاه های کمکی، سیستم های ارتباطی و زیربنا.

ص: ۴۲۱

به مقاطعه کاران هفت ماه فرصت داده شده است تا ۳۵۰ کیلومتر اول خط لوله با ۱۷۲ کیلومتر خط لوله دو قلو را بکشند. این اندازه خط لوله برای رسیدن به بوشهر - بندری که بعضی پایانه های شناور در آنجا لنگر خواهند انداخت - کافی خواهد بود و بدین معنی است که ایران می تواند برای صدور بخش اعظمی از نفت خود در اواسط سال ۱۹۸۶ جایگزینی به جای خارک داشته باشد. [...]

از کمپانی هایی که در مناقصه این خط لوله دعوت شده اند، انتظار نمی رود هیچ یک از شرکت های اروپایی، بجز سایپام که نصب لوله گاز ایگات ۲ را به اتمام می رساند، پیشنهادهای خود را ارائه دهند. کره جنوبی به احتمال خیلی زیاد پیشنهاد خواهد داد و شرکت کشور ژاپن در قرارداد تأمین لوله شاید دو شرکت مقاطعه کار ژاپنی را بر آن دارد تا پیشنهادهای خود را ارائه دهند. سه گروهی که برای قرارداد تأمین لوله به ارزش حدود ۳۰۰ میلیون دلار پیشنهاد می دهند، عبارت اند از مانسمان از آلمان غربی، ایتال سیدر از ایتالیا، و یک کنسرسیوم ژاپنی متشکل از کمپانی فولاد ژاپن، کوکان ژاپن، صنایع فلزات سومیتومو و شرکت فولاد کاواساکی. در این قرارداد، مناقصه دهنده، ۹۸۰ کیلومتر لوله به قطر ۴۲ اینچ - که مناسب گاز ترش می باشد - و حدود ۱۲ کیلومتر لوله زیر دریایی به قطر ۴۲ اینچ درخواست کرده است. که وزن آن حدود ۴۷۰ هزار تن لوله فولادی می شود.

طرح کشیدن خط لوله به عسلویه، تازه ترین مرحله در جنگ (ایران و عراق) - که در آن صادرات نفتی ایران هدف اصلی بوده است. - به حساب می آید. ایران امیدوار است که در سال ۱۹۸۵ حدود ۵/۱۷ میلیون دلار (۱) در آمد نفتی اش باشد، که این میزان ۹۰ درصد از کل ارز سالانه این کشور است. هرگونه وقفه ای در صادرات نفتی از قدرت پرداخت دولت برای مهمات سنگین نظامی می کاهد. بعضی از تحلیل گران حدس زده اند که این مسئله ایران را وادار خواهد کرد تا به اقدامات تندی دست بزند، از جمله از تردد کشتی ها در خلیج [فارس] بیشتر جلوگیری کرده و حتی به هم پیمانان عراق در خلیج [فارس] حمله کند. عراق در اقدامی برای نابود کردن تلاش های ایران در جنگ، کوشیده است تا به نفتکش هایی که به جزیره خارک در رفت و آمد هستند و در این پایانه بارگیری می کنند، حمله کند. اما عراق در حداقل ۵۰۰ حمله موفقیت آمیز به کشتی های در رفت و آمد در خلیج [فارس]، موفق نگردیده است صادرات نفتی را - که در سال گذشته به میانگین نزدیک به سهمیه نفتی ایران در اوپک، یعنی ۶/۱ میلیون بشکه در روز رسیده بود - کاهش دهد. در ضمن بمب افکن های عراقی که به حملاتشان روی تأسیسات نفتی ایران ادامه داده اند، تهاجم خود را در ماه های سپتامبر و اکتبر (شهریور و مهر) مجدداً از سر گرفته اند.

ص: ۴۲۲

۱- برآورد مبلغ ۵/۱۷ میلیون دلار برای درآمد صادرات نفت ایران در سال ۱۹۸۵ صحیح نیست، احتمالاً منظور نویسنده نشریه مید مبلغ ۵/۱۷ میلیارد دلار بوده است. گفتنی است که طبق اعلام نشریه سال ۲۰۰۵ میلادی سازمان اوپک، درآمد قطعی ایران از صادرات نفت در سال ۱۹۸۵ مبلغ ۰۱۲/۱۳ میلیارد دلار بوده است.

تا ماه سپتامبر، عراق در "جنگ نفت" در موضع دفاع قرار داشت؛ به دلیل صدمات وارده به پایانه های صادراتی عراق در خلیج [فارس] و نیز بسته شدن خط لوله کشیده شده از مناطق نفتی کرکوک به ساحل مدیترانه توسط سوریه که ظرفیت صادرات نفتی این کشور از حدود ۳ میلیون بشکه در روز - که قبل از جنگ بود - به ۸۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته بود. اما سرمایه گذاری های سنگین در خط لوله هایی که از ترکیه و عربستان سعودی می گذرند، ظرفیت صادرات عراق را به ۵/۱ میلیون بشکه در روز افزایش داده است. عراق کار بیشتری در ترکیه و عربستان سعودی برنامه ریزی کرده است تا صادراتش را تا اواسط سال ۱۹۸۸ به بیشتر از ۱/۳ میلیون بشکه در روز برسانند. ظاهراً خط لوله جدید ایران تلاشی است برای دستیابی مجدد به ابتکار عمل در "جنگ نفت". (۱)

۱

قرارداد احداث دومین خط لوله نفتی عراق در خاک ترکیه، به امضا رسید. قاسم احمد تقی العریبی وزیر نفت عراق که به تازگی با همتای روسی خود در مسکو قراردادهایی را به امضا رسانده است، امروز نیز در آنکارا موافقت نامه احداث خط لوله دوم نفت عراق میان عراق و ترکیه و شرکت ایتالیایی سایپام سرپرست شرکت های معجری طرح مذکور را به امضا رساند. وزیر نفت عراق امضای این موافقت نامه را یک واقعه تاریخی در روابط دو کشور توصیف کرد و گفت طرح لوله دوم به دنبال توافق رهبران سیاسی دو کشور اجرا می شود. (۲)

به گزارش خبرگزاری اوپک این تأسیسات جدید، که در موازات تأسیسات موجود، قرار خواهند گرفت، صادرات نفت خام عراق از طریق ترکیه را به ۵/۱ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد داد. در ماه جولای گذشته قرارداد توسعه فاز اول خطوط نفت عراق - ترکیه به امضا رسید که طی آن صادرات نفت خام عراق را به یک میلیون بشکه در روز رساند. (۳)

خبرگزاری یوگسلاوی نیز از آنکارا گزارش کرد: «کنرسیوم ترکیه - ایتالیا و شرکت بوتاس متعلق به کشور ترکیه، روز گذشته در مورد پروژه احداث دومین خط لوله نفتی عراق در خاک ترکیه موافقت نامه ای به امضا رساندند. این قرارداد ۲۵۵ میلیون دلاری شامل احداث ۹۸۰ کیلومتر خط لوله نفتی به موازات خط لوله فعلی عراق در ترکیه است که حوزه نفتی عراق در کرکوک را به بندر "یومورتالیک" در کنار دریای مدیترانه متصل می سازد. احداث این خط لوله بخشی از طرح عراق در توسعه صادرات نفتی، به دنبال بسته شدن مسیر قبلی صدور نفت در خلیج فارس در نتیجه جنگ با ایران می باشد. سخنگوی کنرسیوم ترکیه - ایتالیا در این مورد گفت: کار مرحله دوم خط لوله عراق در ترکیه در چند هفته آینده آغاز شده و در طول ۱۸ ماه به پایان خواهد رسید.» (۴)

رویتر نیز گزارش داد که کنرسیوم مذکور قراردادی با سازمان لوله نفت عراق برای احداث بخش عراقی لوله امضا کرده است. یونایتدپرس نیز ضمن مخابره گزارش مذکور افزوده است:

ص: ۴۲۳

۱ - ۴۵. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۴، ۱۳۶۴/۱۰/۲۳، صص ۱۸ - ۱۴.

۲ - ۴۶. مأخذ ۱۲، ص ۱۴، آنکارا - خبرگزاری عراق ۱/۹/۱۳۶۴.

۳ - ۴۷. مأخذ ۸، ص ۲۴، بغداد - عراق - خبرگزاری اوپک.

۴ - ۴۸. مأخذ ۱۶، ص ۲۰.

«شرکت دولتی خط لوله ترکیه (بوتاس) و شرکت سایپام (ایتالیا) یک قرارداد اعتباری نیز امضا کردند که براساس آن شرکت ایتالیایی برای ۲۵۵ میلیون دلار بخش ترکیه ای خط لوله ۱۶۵ میلیون دلار به صورت اعتبار تضمین شده دولتی همراه می آورد.

مقامات شرکت تکفن ترکیه گفتند که بقیه هزینه ها توسط اعتبارات بانک ها که قرار است بانک کارخانه داران امریکایی (هانور) ترتیبات لازم برای آن را بدهد، تأمین خواهد شد. مقامات رسمی گفتند که عراق هزینه احداث بخش عراقی این خط لوله را با فروش های نفتی به ایتالیا پرداخت خواهد کرد.»^(۱)

۱

قرارداد اعزام نیروی جدید کار از مصر به عراق امضا شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «نشریه اقتصادی مید در لندن خبر از امضای قرارداد اعزام ۸۵۰۰ کارگر دیگر مصری به عراق، جهت پر کردن جای خالی کارگران عراقی را - که به زور به جبهه اعزام شده اند - داد. به نوشته این نشریه، هم اکنون در عراق بیش از یک میلیون و پانصد هزار کارگر مصری فعالیت می کنند.

صاحب نظران سیاسی معتقدند علاوه بر تمایلات سیاسی حکومت مصر که در راستای منافع امریکا، کمک به بغداد را در برنامه کار خود قرار داده است، توجه به وضع بد اقتصادی مصر نشان می دهد که قاهره از اعزام یک میلیون و پانصد هزار تن از کارگران مصری به عراق قطعاً هدف جذب ارز را نیز دنبال می کند و با توجه به محدودیت های فراوانی که رژیم بغداد به خاطر تنگناهای اقتصادی برای خروج ارز توسط کارگران خارجی از عراق ایجاد کرده است، معلوم نیست پرداخت دستمزد ارزی این تعداد کارگر - که یک نهم کل جمعیت عراق را در بر می گیرد - چگونه انجام می شود.»^(۲)

۲

خبرگزاری یونایتدپرس درباره درگیری نیروهای دروزی و امل در بیروت گزارش داده است: «شبه نظامیان دروزی و امل امروز برای دومین روز پیاپی برای کنترل غرب بیروت با تانک، خمپاره و راکت به جنگ با یکدیگر پرداختند. در جنگ بین این دو گروه مسلمان - که طرف دار سوریه هستند و متحد یکدیگر به شمار می روند - تاکنون بیش از ۳۵ تن کشته و ۱۵۰ تن مجروح شده اند و چندین محله غرب بیروت به کلی ویران شده است. [...] شبه نظامیان امل و دروزی بدون توجه به درخواست های مکرر رهبران خود (ولید جنبلاط و نبیه بری) و رهبران سوریه برای متوقف کردن خونریزی ها و اعلام آتش بس های متعدد، به جنگ شدید خود ادامه دادند.

سوریه یک افسر ارشد ارتش خود را برای میانجیگری بین متحدان لبنانی خود به بیروت فرستاد، اما هم زمان با مذاکرات وی با نمایندگان جناح های درگیر، جنگ خیابانی به شدت ادامه داشت. [...] یک مقام دولت لبنان گفت: جنگ غرب بیروت علی رغم اعلام چهار بار آتش بس

ص: ۴۲۴

۱- ۴۹. مأخذ ۴۴، ص ۲.

۲- ۵۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۳، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۴۲.

و تقاضای شخص عبدالحلیم خدام، معاون ریاست جمهوری سوریه و کارشناس مسائل لبنان در دولت دمشق، ادامه یافت. رشید کرامی نخست وزیر لبنان از طرفین درگیر خواست به جنگ خاتمه دهند و از حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه تقاضا کرد در این امر مداخله کند.»(۱)

ضمیمه گزارش ۳۴۶: گزارشی از شناسایی جزیره ام الرصاص

فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) در حین ارائه گزارش های شناسایی، حادثه ای که در جریان یکی از شناسایی ها اتفاق افتاده است را چنین بازگو کرد: «تیم شناسایی تا ساعت ۵ صبح معطل عبور از موانع می شوند و ۵ صبح به لب کانال می آیند و از کانال رد می شوند. در حین عبور مقداری خاک و علف های کنار کانال پایین می ریزد که بچه ها سریع آن را ترمیم می کنند و حرکت می کنند. [...] آنها تا ساعت ۲ بعدازظهر در نزارها گم می شوند. در ساعت ۲ بعدازظهر موقعیت خودشان را پیدا می کنند و می فهمند که نزدیکی های جاده هستند. [...] ساعت ۴ بعدازظهر یکی از نیروها از سیم خاردار عبور می کند، جاده را شناسایی می کند و به پشت جاده برمی گردد و منتظر می شود تا هوا تاریک شود و روی جاده را طی بکند. [...] در تاریکی متوجه یک سیاهی می شود که از فاصله نزدیک به طرفش می آید. پشت بوته ای مخفی می شود و می بیند یک سربازی است که از مرخصی برگشته و کوله بارش هم روی کولش است. آن سرباز نگاهی به او می کند و به راهش ادامه می دهد. [نزدیک پاسگاه نگهبانی] شروع به داد و فریاد می کند و ایرانی، ایرانی می گوید. عراقی ها سریع چند نگهبان به سمت محل اشاره این سرباز می فرستند، ولی نیروی شناسایی موفق می شود چهار پنج متر داخل نزار برود... . عراقی ها می آیند آن سرباز را مسخره می کنند و به عربی می گویند: ایرانی کجا بود؟! بعد شروع به گشتن می کنند و یک رگبار به داخل همان نزارها شلیک می کنند. [...] نگهبانان عراقی هم شلوغ می کنند و یک جیب فرماندهی شان می آید و چند خودرو ایفا هم می آیند و نیرو پیاده می کنند و یک صدایی از اینجا می آید که یک تعدادی دویدند و به آن سمت رفتند. برادری که اینجا بوده، احساس می کند که برادر دیگر را دیده اند و دنبالش رفته اند. [...] نگهبان ها آن سرباز را مسخره می کردند و او خودش را بالا و پایین می زده و می گفته بابا من ایرانی را دیدم ولی کسی زیاد باور نمی کند. [...] حدود نیم ساعت تا ۴۵ دقیقه می گردند که ناامید می شوند و می روند. [...] البته این برادر احتمال می دهد که دشمن سیف الهی (دیگر نیروی شناسایی) را اسیر کرده و در جزیره دنبال او می گردد. [...] بعد از جاده عبور می کند. [...] وقتی این وسط ها می رسد، چرتش می گیرد و دستش را به نشی ها می گیرد و می خوابد. حدود ساعت ۳ بعد از نیمه شب دوباره حرکتش را شروع می کند. [...] شب بعد حدوداً ساعت ۵:۴۵ دقیقه در اینجاها او را پیدا کردند. او می گفت که کل جزیره پوشیده از نزار و نخلستان انبوه است و فقط راه های کوتاهی برای تردد وجود دارد.»(۲)

ص: ۴۲۵

۱- ۵۱. مأخذ ۸، ص ۲۴، بیروت - یونایتد پرس.

۲- ۵۲. مأخذ ۱، صص ۱۸ - ۱۵.

ارتش عراق با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۳۱ اعلام کرد که در ساعت ۱۱:۳۷ امروز، هواپیماهای عراقی پس از حمله به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران، سالم به میهن خود بازگشتند. گفتنی است که هیچ یک از خبرگزاری ها و رسانه های جهان خبری در این باره منتشر نکرده اند. (۱)

امروز در مناطق کردنشین و مناطق مرزی کردستان درگیری هایی بین نیروهای خودی و افراد گروه های ضدانقلاب رخ داد. همچنین، افراد دو گروه کومه له و دمکرات با یکدیگر درگیر شدند.

۱. در محور پیرانشهر - سردشت، رزمندگان اسلام با عوامل حزب دمکرات درگیر شدند که در نتیجه یکی از بسیجیان گردان ثارالله مستقر در منطقه مجروح و به بیمارستان منتقل شد. (۲)

۲. شهربانی استان کردستان امروز گزارش داد که در روستای کیلا از توابع شهرستان بانه، بین نیروهای خودی و افراد گروهک کومه له درگیری رخ داد. (۳)

۳. به گزارش شهربانی کردستان، عوامل کومه له در جاده مهاباد - بوکان، در کمین نیروهای خودی گرفتار شدند و در درگیری میان طرفین یکی از افراد این گروه کشته شد. (۴)

۴. امروز در حوالی روستای سوتوت از توابع مریوان، بین نیروهای دو گروه کومه له و دمکرات درگیری رخ داد که در نتیجه تعدادی از طرفین درگیری کشته شدند. (۵)

۵. شهربانی استان کردستان گزارش داد: در درگیری میان افراد دو گروه کومه له و دمکرات در مرز عراق، حوالی شانه میشاو (حدفاصل بانه - مریوان)، ۱۰ تن از افراد کومه له و ۸ تن از عناصر دمکرات کشته شدند و ۵ تن از افراد دمکرات به اسارت گروه کومه له درآمدند. (۶)

ص: ۴۲۷

۱ - ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۹، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۴.

۲ - ۲. سند شماره ۲۰۱۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۳، ۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳ - ۳. سند شماره ۴۴۹۱۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲/۹/۱۳۶۴ از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۴ - ۴. سند شماره ۴۴۹۲۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۵/۹/۱۳۶۴.

۵ - ۵. سند شماره ۴۴۹۲۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان،

۴/۹/۱۳۶۴

۶-۶. سند شماره ۴۴۹۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان،

۳/۹/۱۳۶۴

در جریان دستگیری کردهای عراقی در کردستان عراق، در سه هفته گذشته، مأموران عراقی حدود ۱۰۰ نفر را در ملأعام در حضور بستگان و دوستانشان اعدام کردند. روزنامه اطلاعات که این خبر را درج کرده، براساس گزارش واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری یونایتدپرس، افزوده است: «نیروهای عراقی در پی یک درگیری با چریک‌های کرد در داخل شهر اربیل، بیش از ۱۰۰۰ نفر را در شهرهای اربیل، موصل و سلیمانیه دستگیر کردند.»

یونایتدپرس همچنین در گزارش خود آورده است: «زنی عراقی به نام ام حیدر رهبر گروهی چریکی، در حمله به یک مرکز نظامی در بغداد که به کشته شدن ۱۰ نظامی منجر شد، به دست نیروهای امنیتی کشته شد. ام حیدر پس از حمله از محل گریخت، لکن نیروهای امنیتی وی را تعقیب کرده و به شهادت رساندند.» (۱)

روزنامه کیهان نیز در گزارشی نوشته است: «مبارزین کرد عراقی طی هفته اخیر در حمله به یک پایگاه عراق در منطقه سرکلکی شکرکوک ضمن به هلاکت رساندن ۱۹ تن از افراد جیش الشعبی، مقادیر قابل توجهی از سلاح‌ها و مهمات دشمن را به غنیمت گرفتند.» (۲)

شهربانی استان کردستان هم گزارش داد: «یکی از مأمورین مخفی رژیم بعث عراق توسط انقلابیون عراقی در شهرستان سلیمانیه به قتل رسیده است.» (۳)

درحالی که قرارگاه‌های عملیاتی سپاه پاسداران با سرعت بیشتری مشغول فراهم کردن مقدمات اجرای عملیات‌های گسترده و محدود هستند، ستاد مرکزی سپاه پاسداران، نیروهای مردمی را برای اعزام به جبهه‌ها فراخوانده و از تلاش‌های دولت در پشتیبانی از جبهه‌های جنگ تقدیر کرده است. در همین حال، اعزام نیرو و کمک‌های مردمی به جبهه‌ها ادامه دارد. روزنامه اطلاعات در این باره نوشته است: «ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از نیروهای داوطلب متخصص در رشته‌های مختلف فنی و حرفه‌ای خواست جهت حضور در جبهه‌های نبرد حق علیه باطل روز شنبه ۲ آذر ۱۳۶۴، خود را به دفتر جذب نیروهای متخصص سپاه پاسداران انقلاب اسلامی واقع در خیابان صبای جنوبی، بیمارستان مدائن، معرفی کنند. ضمناً ستاد مرکزی سپاه در اطلاعیه دیگری با توجه به درخواست‌های مکرر امت حزب الله جهت حضور در جبهه‌ها از کلیه راهیان کربلا که داوطلب اعزام به جبهه‌های نبرد حق علیه باطل هستند، به ویژه کارمندان و کارگران داوطلب مؤسسات مراکز دولتی و نهادهای انقلابی دعوت کرد جهت ثبت نام به مراکز بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سراسر کشور مراجعه نمایند. همچنین در این اطلاعیه از اقدام انقلابی دولت خدمتگزار برادر مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر، پیرامون رسالت عقیدتی - سیاسی در نیروهای نظامی و داوطلب جهت حضور در جبهه‌ها اظهار تشکر شده است.» (۴)

ص: ۴۲۸

۱- ۷. روزنامه اطلاعات، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۸. روزنامه کیهان، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۹. سند شماره ۴۴۹۱۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۴- ۱۰. مأخذ، ص ۱۸.

از سوی دیگر، روزنامه اطلاعات، امروز از اعزام گروه هایی از بسیجیان شهرهای نهاوند، محلات، تربت حیدریه، دزفول و گچساران به جبهه های نبرد حق علیه باطل خبر داد.^(۱)

روزنامه کیهان هم در گزارشی از ارسال کمک های مردمی به جبهه ها نوشته است: «سیل هدایای مردمی (کمک های نقدی و اجناس ضروری) از سوی مردم روستاهای طالقان، کارکنان شرکت سنگ آهن مرکزی بافق، کارکنان شرکت فرش باستان، چای کاران منطقه املش (استان گیلان)، مدرسه فیضیه قم، کارکنان شرکت ریسندگی و بافندگی فجر اسلام، مردم رامسر و چالوس، هدایای مردم فارس، بوشهر، هرمزگان و خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد به سوی جبهه های جنگ حرکت کرد.»^(۲)

روزنامه کیهان افزوده است: «زنان مسلمان تونس، مغربی و ترک مقیم بلژیک به منظور ابراز پشتیبانی خود از رزمندگان اسلام تعداد ۱۰ قطعه اشیای طلا به نمایندگی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بلژیک اهدا کردند. زنان ایثارگر مسلمان کشورهای فوق ضمن تأکید بر ارزش ناچیز اشیای اهدایی، اظهار امیدواری کردند در حد توانایی خود کمکی به پیروان خط امام کرده باشند و به سهم خود قدمی هرچند کوچک در مبارزه اسلام علیه کفر برداشته باشند.»^(۳)

۱

حجت الاسلام رحمانی، مسئول واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران، در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی آمار نیروهای آموزش دیده بسیجی و بسیجیان حاضر شده در جبهه ها را اعلام کرد و نقش آنان را در کسب پیروزی ها بسیار مهم برشمرد. وی با اعلام برگزاری هفته بسیج از ۵ تا ۱۱ آذرماه جاری، درباره فرارسیدن هفته بسیج و ششمین سالگرد تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی گفت:

«براساس آمار، تاکنون بیش از سه میلیون نفر در این رابطه آموزش دیده و آمادگی رزمی پیدا کرده اند که حدود یک میلیون از این نیروها در مقاطع مختلف در جبهه های حق علیه باطل حضور داشته و نقش خود را در کسب پیروزی ها به ثبوت رسانیده اند و حضور همین نیروها بوده است که ابرقدرت ها را بر آن داشته که تغییر موضع داده و بپذیرند که درمورد ایران اشتباه کرده اند و به نحوی اشتباهات خود را جبران کنند.»

وی اضافه کرد: «از دیگر اقدامات نیروهای بسیج ایجاد امنیت و مبارزه با عوامل ضدانقلاب داخلی بوده [است] و در جهان تنها اعضای [بسیج] مستضعفین جامعه ماست که این چنین در سراسر کشور با تشکیلاتی منظم فعالیت دارند. در این رابطه بسیج حتی در شهرها و روستاها و نیز در میان عشایر پایگاه های مقاومت تشکیل داده است. این پایگاه ها نقش چشمگیری در مبارزه، شناسایی و معرفی ضدانقلاب ایفا کرده اند و در این رابطه شهدایی نیز به امت اسلامی ایران تقدیم نموده اند.»^(۴)

فرمانده بسیج سپاه پاسداران استان یزد نیز در آستانه برگزاری هفته بسیج در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «از بدو تأسیس بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ص: ۴۲۹

۱- ۱۱. مأخذ ۷.

۲- ۱۲. مأخذ ۸، ص ۱۹.

۳- ۱۳. همان.

۴- ۱۴. مأخذ ۸.

تاکنون، حدود ۳۰ هزار نفر از برادران در یزد به صورت تکمیلی و کوتاه مدت دوره های آموزش های عقیدتی و نظامی را در پادگان ها و اردوهای بسیج گذرانده اند و بیش از ۶۴۰۰ نفر از برادران بسیج استان در طرح "لیک یا خمینی" سازماندهی شده اند.» وی افزود: «تاکنون ۲۲۸۱۲ نفر از داوطلبان آموزش دیده بسیج سپاه پاسداران استان یزد جهت نبرد با دشمن بعثی صهیونیستی عازم جبهه های نبرد نور علیه ظلمت شده اند.» (۱)

۱

عراقی ها حمله زمینی ایران، به خصوص در جبهه مرکزی را محتمل می دانند و نگران آن هستند.

خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد: «آگاهان نظامی در بغداد، این هفته گفتند ناآرامی و اضطراب در طول جبهه ۱۱۸۰ کیلومتری جنگ به دلیل انتظار حمله زمینی جدید ایران در حال افزایش است.» (۲)

رادیو اسرائیل نیز امروز اعلام کرد: «مقامات عراقی هفته گذشته اعلام داشتند که حکومت اسلامی دوباره در جبهه مرکزی به تمرکز قوا پرداخته و احتمالاً هجوم گسترده تازه ای را تدارک می بیند. عراق متقابلاً واحدهای تازه نفسی به این نقطه فرستاده و از ورود خبرنگاران خارجی به آن ناحیه جلوگیری می کند.» (۳)

۲

ادعای ارسال تسلیحات نظامی به ایران ادامه دارد. هفته نامه لویون چاپ پاریس در شماره اخیر خود نوشته است: «سرهنگ قذافی [رهبر لیبی] اخیراً موشک های زمین به هوای ساخت شوروی را به ایران فروخته است. کشتی ای که سلاح های مزبور را حمل خواهد کرد، برای پرهیز کردن از مصر، از کانال سوئز نخواهد گذشت، بلکه از دماغه امیدنیک عبور خواهد کرد. باین حال، یک توقف کوتاه در کازابلانکا پیش بینی شده است. هدف از این توقف پاک کردن هرگونه رد پا درمورد مبدأ محموله کشتی است.» (۴)

۳

یک شرکت هلندی به دلیل ارسال ماده ای شیمیایی - که از آن گازهای سمی تولید می شود - به عراق تحت تعقیب قرار گرفت.

نشریه تاگس آلمانی سایونگ چاپ آلمان، در شماره امروز خود نوشته است: «دادستان شهر آرن هایم (هلند) علیه یک شرکت تجاری هلند کیفرخواستی را به خاطر فروش ماده شیمیایی فسفر اکسید کلرید به عراق، به جریان انداخت. این امر که این ماده شیمیایی مورد استفاده گازهای سمی ای است که در جنگ خلیج [فارس] از آن استفاده شده است، بعید به نظر نمی رسد.

ص: ۴۳۰

۱- ۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۲- ۱۶. مأخذ ۱، ص ۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳، رادیو اسرائیل، ۲/۹/۱۳۶۴.

۴- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۵/۹/۱۳۶۴

مکرراً به کارگیری گاز سمی از جانب ایران به عنوان عملی دور از شأن انسان قلمداد شده است. آن گونه که آقای تیده مان دادستان، توضیح داد شرکت هلندی "مل شیمی هلندرا - فا" مورد اتهام است که در سفارشات صدور جواز ضروری برای صادرات، نام دیگری برای کالای تولیدی صادراتی خود به مقامات مربوطه ارائه داده است. در ماه آوریل ۱۹۸۴، ماده شیمیایی فسفر اکسید کلرید از جانب دولت هلند در لیست "کالاهای استراتژیک" قرار گرفته بود که صادرات آن تنها با اجازه مخصوص مجاز می باشد. این تدبیر به خاطر به کارگیری گازهای شیمیایی از جانب عراق در طول جنگ پنج ساله خلیج [فارس] علیه کشور ایران اتخاذ شده است.

چنانکه آقای تیده مان اظهار کرد شرکت مل شیمی ایتالیا هزاران کیلو از ماده شیمیایی فسفر اکسید کلرید تهیه نموده و آن را به شرکت دولتی عراق واقع در بغداد به نام شرکت دولتی تولید حشره کش فروخته است، ولی مأمورین مسئول کنترل اجازه صادرات کالاها در وزارت بازرگانی در جریان عملیات پنهانی شرکت مل شیمی قرار گرفتند. مأمورین کنترل در ماه فوریه به اتفاق مأمورین پلیس به دفتر شرکت واقع در شهر آرن هایم وارد شدند و پرونده های مدارک را ضبط کردند. قرار است که دادگاه علیه این شرکت در ۶ ژانویه کار خود را شروع نماید. دادستان در اظهارات خود ادامه داد که یکی از همکاران این شرکت تاکنون [بارها] در بازرجویی ها اقرار کرده است ماده شیمیایی فسفر اکسید کلرید آن چنانکه شرکت مل شیمی آن را بی ضرر معرفی می کند، نیست و گرنه این ماده هرگز در لیست "کالاهای استراتژیک" قرار نمی گرفت. (۱)

از سوی دیگر، رادیو نجات (وابسته به عناصر ضدانقلاب خارج از کشور)، امروز اعلام کرد: «به نوشته مطبوعات نظامی و دفاعی عرب، عراقی ها در ماه گذشته ۳۰۰ موشک اگزوسه دیگر از کارخانه سازنده دریافت کردند. موشک های جدید از کاربرد سریع و مؤثرتری برای حمله به مواضع نظامی و غیرنظامی کشور ایران بهره مند هستند.» (۲)

۱

فروش هواپیماهای پوکارا ساخت آرژانتین به عراق با واکنش ایران روبه رو شد. نشریه مید چاپ انگلستان، نوشته است: «یک قرارداد ۳۰۰ میلیون دلاری - در سال - واردات گندم و محصولات کشاورزی از آرژانتین لغو گردیده است. سفارت ایران در بوئنوس آیرس اظهار کرد که این تصمیم به دلیل امتناع آرژانتین از خرید نفت و مواد اولیه ایران اتخاذ گردیده است. اما دیپلمات های آرژانتینی گفته اند که دلیل واقعی این تصمیم ممکن است فروش اخیر ۲۰ هواپیمای ویژه عملیات های تهاجمی در زمین (پوکارا) به عراق باشد [...]» به نوشته این نشریه، لغو این قرارداد ضربه سنگینی به صادرات محصولات کشاورزی و درآمد ارزی آرژانتین می باشد. (۳)

ص: ۴۳۱

-
- ۱- ۱۹. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۹، ۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷ و ۸.
۲- ۲۰. مأخذ ۱۷، ص ۱۴، رادیو نجات، ۲/۹/۱۳۶۴.
۳- ۲۱. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۳، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۴.

در ادامه تلاش اعضای شورای همکاری خلیج فارس و کمیته حسن نیت اسلامی برای خاتمه جنگ و فشار به جمهوری اسلامی ایران برای پذیرش آتش بس بدون دستیابی به حقوق خویش، وزیر خارجه کویت درباره نگرانی کشورهای منطقه از گسترش جنگ و آمادگی برای میانجیگری و حمایت از عراق سخن گفت. ولیعهد بحرین نیز از ایران خواست همچون عراق به پیام های صلح پاسخ مثبت دهد. امیر قطر هم از جامعه جهانی خواست در این باره تلاش کند. رئیس جمهور پاکستان نیز دلیل ادامه جنگ را خودداری دو کشور از دادن امتیاز به طرف دیگر اعلام کرد. جمهوری اسلامی هم بر ادامه جنگ تا تنبیه متجاوز تأکید کرد.

شیخ صباح الاحمد الجابر معاون نخست وزیر و وزیر خارجه کویت، در گفت و گویی با مجله الصیاد گفت: «خطری که هم اکنون متوجه منطقه شده، خطر جنگ ایران و عراق است و کشورهای عربی منطقه خلیج [فارس] از گسترش دامنه جنگ به این کشورها وحشت دارند.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از این گفت و گو آورده است: «وی درباره احتمال گسترش جنگ ایران و عراق به کشورهای عربی حوزه خلیج فارس گفت: ما از درگیر شدن در جنگ احتراز می ورزیم، ولی حق دفاع از کشورهای خود برایمان محفوظ است. وی گفت: شورای همکاری خلیج [فارس] یک پیمان نظامی یا یک محور سیاسی علیه کسی نیست، بلکه هدف اول شورای همکاری رشد این کشورها و دفاع از منافع آنها است.»

تصویر

وزیر خارجه کویت: در صورتی که از من خواسته شود برای میانجیگری به تهران سفر کنم، خوشحال می شوم به این سفر بروم.

وی ضمن اعلام آمادگی برای سفر به تهران به منظور میانجیگری در جنگ گفت: در صورتی که از من خواسته شود به تهران سفر کنم، آمادگی خود را اعلام می کنم. وی افزود: خوشحال خواهم بود که به تهران سفر کنم. وزیر خارجه کویت در مورد احتمال موافقت ایران با تلاش های میانجیگری پس از تحولات اخیر گفت: پس از گذشتن مدت طولانی از تلاش های مسئولین کشورهای عربی حوزه خلیج [فارس] در جهت خاتمه دادن به جنگ، ممکن است هم اکنون نوعی از تعقل، مسئولین این جنگ را هدایت کند. وی افزود: امیدواریم که پاسخ ایرانیان به تلاش های میانجیگری جاری مثبت باشد.

به نوشته مجله الصیاد شیخ صباح در اظهارنظری درباره سخنان آقای هاشمی رفسنجانی که گفته بود: "سخن از پایان دادن به جنگ، سخن جاهلان است." گفت: من معتقدم که رفسنجانی به خوبی در وجدان خود احساس می کند که جنگ راه حل مشکلات بین عراق و

ایران نیست. وی افزود: راه حل این است که انسان با عقل فکر کند نه با عاطفه.

وزیر خارجه کویت در این مصاحبه ضمن اعلام حمایت از رژیم عراق، با اشاره به کمک های کویت به این رژیم گفت: میان کویت و عراق قرارداد ترانزیت کالا وجود دارد. وی افزود:

ص: ۴۳۲

با وجود قرارداد ترانزیت میان کویت و عراق ما هرگز راضی نیستیم که ملت عراق را گرسنه نگه داریم یا از رسیدن کشتی های حامل مواد غذایی و پوشاک به عراق ممانعت نماییم.

وزیر خارجه کویت در اظهارات خود اعلام کرد که میان کشورش و ایران نیز یک قرارداد ترانزیت امضا شده است. وی گفت: در صورتی که ایران مایل باشد این قرارداد را اجرا نماید، ما از این اقدام استقبال خواهیم کرد. وی به تاریخ و شرایط امضای این قرارداد اشاره ای نکرد، ولی گفت این قرارداد از مدت ها پیش میان دو کشور امضا شده است. وی ضمن اظهار رضایت از مصوبات اجلاس سران کشورهای شورای همکاری در مسقط، گفت: عراق و ایران حق دارند در جریان جزئیات اجلاس مسقط قرار گیرند.^(۱)

رادیو رأس الخیمه نیز در گزارشی از این مصاحبه اعلام کرد: «وزیر خارجه کویت تأکید کرد که کشورش زیر بار هرگونه زورگویی نخواهد رفت و کویت نیرومندتر از آن است که از هرگونه ناآرامی دچار تزلزل شود. وی افزود که جنگ تنها وسیله پایان دادن به حل اختلافات میان عراق و ایران نمی باشد.»^(۲)

رادیو کویت نیز امروز در گزارشی به دیدار وزیر امور خارجه کویت با وزیر امور خارجه کره جنوبی و معاون نخست وزیر چین در امور اقتصادی اشاره و اعلام کرد: «وزیر خارجه کویت از چین و دیگر کشورهای جهان سوم و کشورهای غیرمتعهد خواست که تلاش های مجدانه خود را برای متوقف کردن جنگ ویرانگر ایران و عراق مبذول دارند. مسئول چینی نیز گفت که کشورش آماده است تمام تلاش های خود را با دیگر تلاش های کشورهای هماهنگ سازد تا یک راه حل مسالمت آمیز برای این جنگ پیدا کند.»^(۳)

رادیو صوت الجماهير عراق نیز امروز گزارش داد: «شیخ حمد بن عیسی آل خلیفه ولیعهد بحرین، در گفت و گو با روزنامه کویتی الرأی العام تأکید کرد: جنگ عراق و ایران در رأس مسائل و اموری است که ما را به خود مشغول ساخته است. وی تأکید نمود که عراق به پیام های صلح پاسخ داده است. وی از ایران خواست تا به این پیام ها پاسخ مثبت دهد.»^(۴)

همچنین رادیو ریاض اعلام کرد: «شیخ خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر، تأکید نمود که راه حل درگیری اعراب و اسرائیل و متوقف ساختن جنگ عراق و ایران، اجرای اصول و تصمیمات ملل متحد که کلیه کشورهای عضو محترم شمردن آنها را متعهد شده اند، می باشد. شیخ خلیفه از جامعه جهانی خواست تا برای از بین بردن دشواری هایی که در راه تحقق یافتن این هدف وجود دارند حداکثر تلاش را به کار گیرد.»^(۵)

خبرگزاری کویت نیز در گزارشی آورده است: «ضیاء الحق رئیس جمهوری پاکستان، می گوید: هیچ گونه پایان نزدیکی برای جنگ ایران و عراق نمی بیند مگر اینکه ایران از شرایط اولیه اش برای گفت و گوهایی صلح، در این راستا منصرف شود. وی که از اعضای کمیته حسن نیت اسلامی است، افزود: این جنگ یکی از طولانی ترین جنگ های تاریخ معاصر است و علت ادامه آن امتناع دو کشور از دادن امتیازی به طرف دیگر می باشد. وی پذیرفت که عراق تاکنون حسن نیت خود را

ص: ۴۳۳

۱- ۲۲. مأخذ ۱، صص ۶-۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۴/۹/۱۳۶۴ صص ۶-۵.

۳- ۲۴. مأخذ ۱۷، صص ۳-۴، رادیو کویت، ۲/۹/۱۳۶۴.

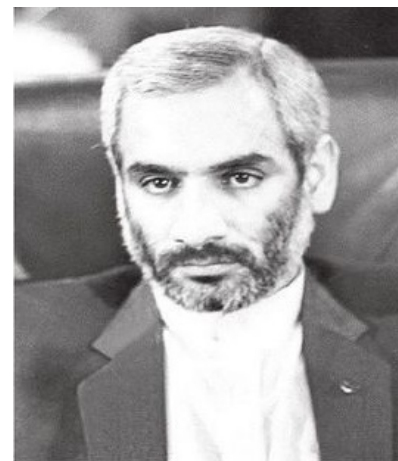
۴- ۲۵. مأخذ ۱، ص ۱۱، بخش عربی رادیو صوت الجماهير، ۲/۹/۱۳۶۴.

نسبت به همکاری با جوامع جهانی بین المللی و اسلامی که می کوشند تا راه حلی برای این جنگ بیابند، نشان داده است. ژنرال ضیاء الحق گفت: گزارش هایی مبنی بر آمادگی ایران برای چشم پوشی از بعضی از خواسته هایش از جمله سرنگونی پرزیدنت صدام حسین، مشخص کردن تجاوزگر و پرداخت غرامت جنگی؛ خوش بینی درمورد احتمال اینکه دو طرف را بتوان بر سر میز مذاکره نشاناند و کوشش کرد تا راه حلی برای جنگ یافت، به وجود می آورد.»(۱)

از سوی دیگر، ایران هیچ راه حلی را بدون شناسایی کشور متجاوز، بحق ندانسته و بار دیگر بر این نکته تأکید کرده است. روزنامه جمهوری اسلامی در این باره نوشته است: «سفیر کشورمان در زیمبابوه در ملاقات با وزیر فرهنگ جوانان و ورزش این کشور گفت: جمهوری اسلامی ایران تا محاکمه و تنبیه صدام به جنگ ادامه خواهد داد و بر آن است تا یک بار و برای همیشه ریشه تجاوز را از منطقه بر کند.»(۲)

۱

تصویر

غلامرضا آقازاده وزیر نفت جمهوری اسلامی، در مصاحبه‌ای بر حضور فعال ایران در اوپک تأکید کرد.

وزیر جدید نفت جمهوری اسلامی (غلامرضا آقازاده) در مصاحبه ای با نشریه وزارت نفت دیدگاه های خود را درباره صنعت نفت و سازمان اوپک اعلام کرد. نشریه وزارت نفت در این باره نوشته است: «دیدگاه وزیر جدید نفت مبتنی بر حضور ایران در اوپک و لزوم حضور فعال و مشارکت ممتد کشورمان در این سازمان و حفظ و انسجام آن است. به عقیده وی، با متنوع کردن امکانات و بنادر صادراتی نفت در کشور و ایجاد پایانه های نفتی جدید در نقاطی دور از دسترسی نیروی هوایی دشمن، می توان از توقف صادرات نفت کشور حتی در صورت ضربه وارد شدن به جزیره خارک جلوگیری کرد.

آقازاده اظهار کرده است که باید امر اکتشاف در فلات قاره و اولویت دادن به برداشت از میادین مشترک با کشورهای جنوب خلیج فارس بیش از پیش مورد توجه و پیگیری قرار گیرد و به اکتشاف و بهره برداری از ذخایر نفت سنگین و بسیار سنگین، با تکنولوژی خاص خود که نقش عمده ای در آینده صنایع نفت خواهند داشت، توجه خاصی مبذول گردد.

وزیر نفت در پایان این مصاحبه همچنین بهره برداری مطلوب و کامل از ذخایر نفتی و تزریق گاز در میادین نفتی برای افزایش برداشت نفت از آنها را در جهت سیاست (حفظ و صیانت مخازن نفتی) برای نسل فعلی و نسل آینده مؤثر دانسته و مورد تأکید قرار داده است.»(۳)

١-٢٧. مأخذ١، ص ١٠، كويت - خبرگزاری كويت، ٢/٩/١٣٦٤.

٢-٢٨. مأخذ١، ص ٢.

٣-٢٩. مأخذ١، ص ٢.

در پی بازگشت وزیر خارجه ایران از سفر سوریه، لیبی و الجزایر، رادیو بی بی سی درباره تلاش ایران برای تشکیل یک جبهه جدید از کشورهای عربی، گزارش داد: «مقامات دولت ایران اظهار می کنند که در حال فعالیت برای رفع اختلافات بین الجزایر و لیبی هستند و احتمال می رود که وزرای خارجه دو کشور مذکور به اتفاق وزرای خارجه ایران و سوریه در تهران به همین منظور به گفت و گو پردازند. طبق گزارشی که از تهران دریافت کرده ایم، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، پس از سفرهای پنج روزه اخیرش به پایتخت های سوریه، الجزایر و لیبی، هنگامی که وارد تهران شد از نتایج گفت و گوهای خود با مقامات سه کشور مذکور ابراز رضایت کرد. وی گفت که در پیام رئیس جمهور ایران به رهبران این سه کشور اصول همکاری و هماهنگی در میان کشورهای مترقی مسلمان تأیید شده بود. طبق گفته علی اکبر ولایتی، دولت های سوریه و لیبی در مسئله جنگ ایران و عراق در مورد ایران ابراز پشتیبانی کرده اند، اما وزیر امور خارجه ایران از موضع الجزایر در قبال این مسئله خبری نداده است.

وی گفته است که در جریان سفرهایش تلاش کرده که اختلافات لیبی و الجزایر را رفع کند. به گفته او، دو دولت مذکور آماده حل اختلافاتشان هستند و ایران به آنها اطلاع داده است که آماده اقدام مؤثر در این زمینه می باشد. وزیر امور خارجه ایران افزود که دولت ایران به تلاش های خود برای تشکیل آنچه که به گفته او جبهه قدرتمندی از نیروهای پیشرو در برابر جهان استعمار است، ادامه خواهد داد.

علی اکبر ولایتی از امکان تشکیل یک کنفرانس چهارجانبه سران ایران، لیبی، الجزایر و سوریه در تهران هیچ سخنی نگفت. گفته می شود که سران این سه کشور از دعوت رئیس جمهور ایران استقبال کرده اند، ولی در عین حال معتقدند که شرایط کنونی برای یک چنین کنفرانسی نامناسب است و برگزاری آن را به بعد موکول کرده اند.

در هر صورت، منابع آگاه در تهران اظهار عقیده می کنند که ممکن است وزرای خارجه چهار کشور در آینده نزدیکی در تهران گرد هم آیند. در یک چنین دیداری اختلاف نظرهای سوریه، الجزایر، لیبی با میانجیگری ایران مورد بحث قرار خواهد گرفت.»^(۱)

تلاش های کمیته آشتی عربی که از چندی پیش برای آشتی دادن سوریه با عراق و اردن و آشتی دادن لیبی با عراق و سازمان آزادی بخش فلسطین آغاز شده است، ادامه دارد. امروز رادیو بی بی سی در این باره گزارش داد: «هیئت کمیته آشتی جامعه عرب قرار است مذاکراتی را در طرابلس و بغداد انجام دهد تا بدین وسیله روابط بین لیبی و عراق را که مدتی تیره بوده است، بهبود بخشد.

هیئتی که قرار است به طرابلس و بغداد برود، نتیجه تصمیم کنفرانس فوق العاده جامعه عرب است که در ماه اوت گذشته در کازابلانکا برگزار گردید. در این کنفرانس تصمیم گرفته شد که دو کمیته با دو وظیفه معین تشکیل شود. به این ترتیب که یک کمیته بکوشد که از یک طرف

سوریه و اردن را و از طرف دیگر سوریه و عراق را با هم آشتی دهد. کمیته دیگر برای آشتی دادن لیبی با عراق و لیبی با سازمان آزادی بخش فلسطین تشکیل شد.

کمیته آشتی دهنده اردن، سوریه موفق شد که نخست وزیران این دو کشور را با هم به گفت و گو بنشانند و جریانی که این کمیته دنبال کرد، اکنون به بهبود قابل ملاحظه ای در روابط این دو کشور انجامیده است. تا به حال پیشرفت آشکاری در آشتی سوریه و عراق مشاهده نشده است. هفته گذشته آن کمیته دیگر در مراکش تشکیل جلسه داد. کمیته مذکور تصمیم گرفت برای پیشرفت برنامه کار هیئتی به طرابلس و بغداد بفرستد. اعضای این هیئت عبارت اند از وزیر خارجه مراکش، رئیس کابینه دولت موریتانی و معاون دبیرکل جامعه عرب، این هیئت کار بسیار دشواری در پیش دارد. روابط عراق و لیبی مدت ها است که تیره بوده است و لیبی یکی از سه کشور عربی است که در جنگ ایران و عراق از ایران حمایت کرده اند و در ماه ژوئن گذشته که لیبی یک پیمان استراتژیک با ایران به امضا رساند، عراق روابط سیاسی خود را با لیبی قطع کرد.

این کمیته های آشتی به این منظور تشکیل گردید که حداقل توافق آرا برای تشکیل کنفرانس عادی جامعه عرب را که مدت ها است به تعویق افتاده به دست آورد. (۱)

۱

روابط نظامی ایران و شوروی پس از پیروزی انقلاب را هفته نامه جیتز دیفنس در مقاله ای مفصل بررسی کرده است. نویسنده مقاله، یوسف بودانسکی، در این باره چنین ادعا کرده است: «پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، شوروی به کلیه تکنولوژی های نظامی موجود در ایران دسترسی داشته و از جمله تعدادی از هواپیماهای تام کت (اف ۱۴) و فانتوم (اف ۴) جهت آزمایش به شوروی ارسال شده و ایستگاه های جاسوسی متعلق به "سیا" در شمال ایران برای بازدید متخصصان روسی در اختیار آنها قرار گرفته است. [...] همکاری نزدیک میان اتحاد شوروی و ایران یکی از مواردی است که در عین اهمیت، کمتر در مورد آن اطلاعاتی موجود است و یکی از موارد مهم تعادل نیروها در خاورمیانه به شمار می رود.»

در این مقاله آمده است: «روابط نظامی میان اتحاد شوروی و ایران از زمانی شروع شد که شاه اقدام به خرید سلاح های کوچک و خودروهای زرهی از آنها نمود. بعد از انقلاب، روس ها توقعات زیادی از احساسات ضد امریکایی انقلابیون ایران داشتند، ولی این هدف بعد از اوج گیری جنگ ایران - عراق در اواخر سال ۱۹۸۰ عملی شد. روس ها از این ترس داشتند که منافع محلی آنان به خطر افتد. در عین حال، آنها فرصت خوبی به دست آورده بودند تا روابط خود را با ایران مستحکم کنند. در ابتدا روس ها به طور مستقیم تجهیزات کوچکی به ایران دادند، سپس این تبادل ها از کانال سوریه، لیبی و کره شمالی ادامه یافت.»

در ۱۷ سپتامبر ۱۹۸۵ [۲۶ شهریور ۱۳۶۴]، [امام] خمینی به محسن رضایی فرمانده سپاه

ص: ۴۳۶

پاسداران انقلاب، دستور داد به منظور تقویت قدرت نظامی و موضع اجتماعی سپاه، واحدهای جدید دریایی، هوایی و زمینی در سپاه تشکیل گردد. برطبق این برنامه، سپاه پاسداران در آینده با همکاری پرسنل آموزش دیده و تجهیزات ارتش، نیروهای رزمنده حرفه ای خود را بنیان گذاری خواهد نمود. بالأخره سپاه روزی به عنوان تنها نیروی مسلح در ایران با محدود کردن ارتش پا به عرصه خواهد گذاشت. [...] سپاه پاسداران هرگز نخواهد توانست بدون وجود آموزش روسی و سلاح هایی که به وسیله شوروی داده می شود، به این درجه از حرفه ای بودن در امور نظامی برسد [...] در سال ۱۹۸۰، روس ها شروع به دادن مهمات، سلاح های کوچک و وسایل مخابراتی به ایران کردند و اندکی پس از آن، عرضه توپخانه سنگین و موشک اندازهای کاتیوشا را شروع کردند. شوروی در سال ۱۹۸۴، تانک و موشک های زمین به زمین در اختیار ایران قرار داد که این کشور را قادر ساخت اهداف استراتژیک عراق را هدف قرار دهد.»

در ادامه مقاله جینز دیفنس آمده است: «در سال ۱۹۸۲ کره شمالی اقدام به عرضه هواپیماهای اف ۶ و اف ۷ و میگ ۱۹ و میگ ۲۱ به سپاه کرد. در سال ۱۹۸۳، خلبانان ایرانی شروع به آموزش پرواز هواپیماهای میگ ۲۳ در کره شمالی نمودند، اگرچه عرضه این نوع هواپیماها تا قبل از سال آینده پیش بینی نمی شود. در اواسط سال ۱۹۸۲، سوری ها اقدام به ساخت یک نوع هواپیمای تی ۱۲۶ - که هواپیمایی اخطارکننده و [برای] کنترل و فرماندهی است - کردند که همراه با سرنشینان روسی و اروپای شرقی تحویل ایران شد تا برای کاربرد عملیاتی در مرزها مورد استفاده قرار گیرد. تحولی که بدون شرکت فعال روس ها و حمایت آنان انجام پذیر نبود، اگر نگوییم که خود روس ها مجری آن بودند. [...] در اوایل [سال] ۱۹۸۵، اردبیلی معاون وزارت خارجه ایران که در مسکو به سر می برد، با ژنرال سرگیچیک ملاقات و درباره برنامه های درازمدت بازسازی ساختار دفاعی ایران مذاکره نمود. در همان زمان، شیخ الاسلام، یک فارغ التحصیل دانشگاه پاتریس لومومبای مسکو که به وسیله کا.گ.ب. کنترل می شود، به طور آشکار مذاکراتی را جهت خرید سلاح های مهم روسی آغاز نمود. وی توضیح داد درحالی که ایران توجه دارد که از شوروی این انتظار نمی رود که مستقیماً به ایران تانک و هواپیما بدهد، ولی البته راه های دیگری وجود دارد که از طریق آنها این تجهیزات می توانند تحویل گردند.

سوریه و لیبی که از طرف داران اصلی سلاح های روسی هستند، به عنوان رابطن احتمالی در تهران دیده می شوند. چون این سلاح ها حتی اگر از سوی متحدان عرب ایران تأمین گردد، باید از طریق شوروی به ایران حمل گردد. به نظر می رسد که شیخ الاسلام با یک طرح تحویل انبوه سلاح های روسی در مرز موافقت کرده باشد. درحالی که هنوز شوروی و متحدان وی در پیمان ورشو مستقیماً به عراق نیز اسلحه می دهند. سلاح هایی که از کره شمالی می آید نیز از فراز خاک شوروی به ایران می رسد. آهنگ این عرضه و برنامه آن نشان می دهد که نمی تواند بدون حمایت مستقیم و فعال شوروی بوده باشد. [...]

اتحاد شوروی به وسیله دادن سلاح ها و مهمات بیشتر به طرفین جنگ می تواند به این جنگ دامن بزند. در حال حاضر، هر دو طرف به سرعت در حال تقویت نیروهای خط اول جبهه هستند تا دست به یک حمله نهایی که قبل از زمستان صورت می گیرد بزنند.»^(۱)

خبرگزاری رویتر گزارش داد که معامله گران نفتی لندن گفتند در پی حمله هوایی ۲۸ آبان ۱۳۶۴ عراق به ترمینال نفتی خارک در ایران، هم اکنون، تنها دو لنگرگاه در اسکله عمده بارگیری این ترمینال فعال است و انتظار می رود که تعویق در امر بارگیری در جزیره سیری، برای چند روز ادامه داشته باشد. هراس های موجود از به تعویق افتادن بارگیری در جزیره سیری، موجب گردید که اوایل هفته جاری در آسیا بهای نفت در بازار آزاد افزایش یابد. به هر حال، یک سخنگوی شرکت ملی نفت ایران در لندن پنجشنبه گذشته (۳۰/۸/۱۳۶۴) گفت: عملیات بارگیری در خارک به طور معمول و نرمال انجام می گیرد و ایران درباره صدور روزانه ۵۰۰ هزار بشکه نفت خام به ژاپن در ماه دسامبر مطمئن است.^(۲)

۱

رئیس مؤسسه تحقیقات استراتژیک لندن که برای شرکت در نشستی به اسرائیل رفته است، در مصاحبه با روزنامه اسرائیلی هاآرتز قدرت بازدارندگی کشورهای حوزه خلیج فارس در مقابل ایران را نامعلوم اعلام کرد. دکتر اونیل در این باره گفت: «به عقیده من بن بست جنگ خلیج فارس همچنان ادامه خواهد یافت. گرچه هرچند زمان می گذرد ایران برای صدور نفت خود با اشکالات بیشتری مواجه می گردد، ولی قدرت تحمل ایرانیان بسیار زیاد است و بعید می نماید که آنان از پای در آیند.

عراق که در ابتدای جنگ مرتکب ارزیابی های اشتباه آمیزی شده بود، اکنون ارتش خود را تقویت و تجربه بیشتری کسب کرده است. عراق همچنان برتری هوایی خود را حفظ می کند و از حمایت دو ابرقدرت اصلی جهان نیز برخوردار است. بنابراین، نزاع بین دو کشور در سطحی پایین همچنان ادامه خواهد یافت. امیرنشین های جنوب خلیج فارس نیز برای مقابله با تهدیدهای احتمالی ایران، به ایجاد یک نیروی نظامی بازدارنده پرداخته اند، ولی هنوز معلوم نیست اگر واقعاً ایران به آنها حمله کند تا چه حد توانایی دفاعی خواهند داشت.^(۳)

۲

"جنگ پرچم" که از سه روز پیش با حمله نیروهای حزب دروزی به کانال ۲ تلویزیون لبنان و مراکز تیپ ۶ ارتش لبنان و مقابله نیروهای جنبش امل در غرب بیروت آغاز شده است، با وجود تلاش سوریه و موافقت سران دو طرف برای توقف درگیری، ظاهراً همچنان ادامه دارد.

خبرگزاری فرانسه از بیروت گزارش داد: «عبدالحمید خدام معاون ریاست جمهوری سوریه بار

ص: ۴۳۸

۱- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۴۷، ۱/۹/۱۳۶۴، صص ۲۱ - ۱۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۸/۱۳۶۴.

۲- ۳۳. مأخذ ۱، صص ۵ - ۴، لندن - خبرگزاری رویتر، ۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۴. مأخذ ۱، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲/۹/۱۳۶۴.

دیگر برای اقامه صلحی پایدار بین دو متحد اصلی سوریه در لبنان مداخله کرد و پس از مذاکره با رهبران امل و دروزی ها، سرانجام نیبه بری و ولید جنبلاط با اقداماتی برای اعاده صلح موافقت کردند.

مروان حماده مشاور برجسته جنبلاط، اعلام کرد که بری و جنبلاط از نفرات خود خواستند به جنگ خاتمه دهند. [...] وی گفت: دو متحد پیشین همچنین موافقت کردند که تمام دفاتر مربوط به شبه نظامیان در غرب بیروت تعطیل شود و یک تیپ ارتش لبنان که مورد حمایت سوریه باشد، تشکیل شود تا به عنوان یک نیروی ضربتی مانع اقدامات هر طرفی شود که قصد نقض امنیت شهر را داشته باشد. (۱)

بنا بر این گزارش: «عبدالحلیم خدام امروز با مروان حماده در دمشق و با نیبه بری، تلفنی مذاکره کرد. امین جمیل رئیس جمهوری مسیحی لبنان نیز تلفنی با حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه گفت و گو کرد.» (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز در این باره گزارش داد: «جنگ جدید لبنان که با عنوان "جنگ پرچم" در بیروت میان جنبش امل و دروزی ها از سه روز پیش آغاز شد، ناظران را در بررسی مسائل لبنان متحیر کرده، چراکه هرگز چنین برخوردهای سنگینی میان دو گروه هم پیمان که کراراً پیمان خود را آمیخته به خون توصیف می کردند، پیش بینی نمی شد. هرچند معیارهای فکری متناقض هریک از این دو، نشانه تفاوت در اهداف آنها بود، ولی حداقل در مرحله فعلی این امر غیرمنتظره بود.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در این گزارش پس از شرح چگونگی درگیری (حمله دروزی ها به ساختمان کانال ۲ تلویزیون لبنان؛ حمله به مراکز تیپ ششم ارتش که اکثر نیروهای آن شیعه هستند؛ ورود نیروهای جنبش امل به درگیری و شکل گیری جنگ پرچم) می افزاید: «در این میان، نیروهای فلسطینی که موقعیت را برای گرفتن انتقام از جنبش امل مناسب دیدند به کمک نیروهای دروزی وارد عمل شده و از نظر تجهیزات جنگی نیز توسط دروزی ها تأمین شدند.»

همچنین، نیروهای رابطون که چندی پیش توسط جنبش امل قلع و قمع شده بودند، همراه با گروه شاکر جاوی - که از نیروهای سنی محسوب می شود - از جانب دیگر به نیروهای جنبش امل حمله کردند که در مراحل اولیه تعدادی از مراکز جنبش امل سقوط کرده و افراد آن کشته یا اسیر شدند. جنبش امل نیز که خود را در مرحله مرگ و زندگی دید، حدود پنج هزار نفر از نیروهای خود را در ناحیه جنوبی بیروت وارد عمل کرد که این امر توانست به میزان زیادی شکست ها را جبران کرده و مناطق مهمی را از نیروهای دروزی بازپس بگیرد.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، کیفیت حمله نیروهای دروزی نشان می دهد که آنها طرح از پیش ساخته شده ای را برای تسلط کامل بر بیروت داشته اند و میزان مهماتی که ظرف ۵۰ ساعت جنگ بلاانقطاع به کار برده شد حاکی از مسائل گسترده تر از بهانه آغاز آن است.

در این میان، سوریه با اعمال فشار به طرف های درگیر آنان را به تثبیت آتش بس قانع کرد، ولی

ص: ۴۳۹

۱- ۳۵. روزنامه کیهان، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۳۶. همان.

ظاهراً به دلیل تسلط نداشتن احزاب بر نیروهای خود و تمرد آنان از فرماندهی، بار دیگر جنگ در مناطق گوناگون از سر گرفته شده است و هر لحظه دامنه آن گسترده تر می شود. با توجه به این موضوعات، افزایش برخوردها و ادامه آن همچنان محتمل است و این افزایش تشنج در اهداف زیر خلاصه می شود:

الف) نیروهای حزب دروزی به تازگی تعداد زیادی از اکراد را به کار گرفته اند که در برخوردهای جاری حضور آنان بیش از دروزی ها به چشم می خورد و این نشانه هدف سنتی نیروهای دروزی، یعنی تجزیه لبنان و ایجاد دولت خودمختاری دروزی در مناطق تحت کنترل خویش است.

ب) در صورت تحقق و اجرای طرح مورد نظر دروزی ها، مسیحیان نیز دولت کوچکی در مناطق تحت نفوذ خود ایجاد خواهند کرد و در آن صورت دست اندازی اسرائیل به جنوب شیعه نشین راحت تر خواهد بود.

این خبرگزاری افزوده است: «در اینجا موقعیت حزب الله نیز قابل ذکر است که علی رغم اعلام آماده باش در میان نیروهای خود، در درگیری ها شرکت نکرده و بنا به اظهار یکی از مسئولان بلندپایه آن، تاکنون اهداف این جنگ برای آنها کاملاً مشخص نیست و بالاگرفتن برخوردها در میان خانه ها و منازل را مناسب نمی دانند و می گویند دروزی ها جنگ را در میان خانه های مسلمانان از شیعه و سنی آغاز کرده اند، درحالی که طایفه آنها در مناطق جبل لبنان از هرگونه آسیبی مصون هستند.»

در پایان گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی آمده است: «درباره نتایج این برخوردها نمی توان پیش بینی دقیقی ارائه داد، ولی خشونت و بی رحمی نیروهای دروزی همچنان کابوس وحشتناکی است که عموم مردم از آن بیم دارند. حمله دروزی ها به منازل و سرقت اموال توسط آنها طی دو روز گذشته مشاهده شده است.»^(۱)

۱

درگیری های بیروت، ابعاد و اهداف آن در مقاله ای با عنوان "جنگ پرچم" در نشریه گزارش بررسی شده است:

«پایین آوردن پرچم لبنان توسط دروزی ها و نصب پرچم حزب خود در محله تله الخیاط محل ساختمان کانال دوم تلویزیون لبنان در بیروت غربی که با مخالفت تیپ ششم ارتش لبنان مواجه شد، موجب آغاز درگیری شدیدی میان دروزی ها و تیپ ششم ارتش لبنان گردید که با ورود جنبش امل به حمایت از تیپ ششم ابعاد تازه ای به خود گرفت. به گفته شاهدان عینی، چریک های امل، پرچم لبنان را در مدارس و دیگر مؤسسات به اهتزاز درمی آورند، ولی نیروهای دروزی آنها را پاره می کنند. بر اثر این درگیری های شدید که در آن از تانک، توپخانه و سایر سلاح های سنگین استفاده شد، صدها اتومبیل و خانه منهدم و بیش از ده ها میلیون لیره خسارت وارد شده است. به گفته منابع آگاه این خرابی ها در طول جنگ های ۱۲ ساله لبنان

ص: ۴۴۰

بی سابقه بوده است. در این میان، شیخ شمس الدین نایب رئیس مجلس اعلای شیعه در لبنان و شیخ حسن خالد مفتی لبنان، طی پیام هایی از رئیس جمهوری سوریه استمداد طلبیده و خواستار نجات ساکنین بیروت از مرگ حتمی شده اند. به دنبال این تقاضاها، یک افسر عالی مرتبه ارتش سوریه وارد بیروت شد و پس از مذاکره با رهبران طرفین درگیر در این شهر، آتش بس اعلام گردید، اما پس از ۳ بار نقض آتش بس، با دیدار جنبلات و نبیه بری و با نظارت سوریه قرار شد که یک کمیته امنیتی ۳۰۰ نفره برای نظارت آتش بس از سوی دو طرف و ارتش لبنان تشکیل شود، علی رغم تشکیل این کمیته و نظارت بر آتش بس، مخالفت هایی از سوی دروزیان با آتش بس صورت گرفته است. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی نیروهای دروزی مستقر در ساختمان اطاق بازرگانی لبنان عمداً از فرمان رهبران خود تمرد کردند و با کمیته امنیتی درگیر شدند و معتقدند تا مراکز ازدست رفته آنان با قدرت از امل پس گرفته نشود، سلاح بر زمین نخواهند گذاشت. از سوی دیگر، نبیه بری رهبر جنبش امل، علی رغم اینکه جنبلات تاکنون چندین بار به اشتباه خود در آغاز نمودن جنگ پرچم اعتراف کرده است، طی سخنانی در میان نیروهای جنبش امل، هدف از جنگ اخیر بیروت را تقسیم لبنان دانست. وی بدون ذکر جزئیات امر گفت: در این طرح ایجاد ۳ شهر سنی ۳ منطقه شیعه و یک منطقه دروزی مورد نظر بوده است که در هر سه حال، اخراج جنبش امل از بیروت زمینه ساز اجرای این طرح بوده است.»

به نوشته این نشریه: «باتوجه به برخورد سوریه با جریان فوق و نیز آغاز درگیری توسط نیروهای جنبلات به نظر می رسد که سوریه از آغاز در جریان این درگیری نبوده و دروزی ها به علت ارتباطاتی که با جامعه دروزی های اسرائیل و به تبع آن با رژیم صهیونیستی دارند، به تحریک این کشور دست به این اقدام زده اند تا قدم دیگری در جهت هدف قدیمی خود که همانا ایجاد کانتون های مستقل در لبنان است بردارند.»^(۱)

۱

تری ویت فرستاده ظاهری کلیسای انگلستان که برای آزادی گروگان های امریکایی و فرانسوی تلاش می کند، روز گذشته اعلام کرد طی هفته گذشته سه بار با ربایندگان این افراد ملاقات کرده است. وی گفت که امروز به نیویورک می رود تا مقامات امریکایی را در جریان مذاکراتش با آدم ربایان قرار دهد.

ویت - که سابقاً افسر ارتش انگلیس بوده است - افزود: «ممکن است به نظر بعضی ها برسد که در این مورد به بن بست رسیده ام، اما درعین حال که دشواری های بسیاری را که با آنها روبه رو هستم تکذیب نمی کنم، معتقدم که این دشواری ها را می توان از پیش پا برداشت.» وی گفت که پس از انجام مذاکراتی در نیویورک به بیروت باز خواهد گشت.^(۲)

ص: ۴۴۱

۱- ۳۸. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۴، ۸/۹/۱۳۶۴، صص ۱۱۸ - ۱۱۷.

۲- ۳۹. مأخذ، ص ۲۴.

نشست سران امریکا و شوروی در ژنو که انتظاراتی را در سطح جهانی ایجاد کرده بود، بی سروصدا پایان یافت. یونایتدپرس در این باره گزارش داده است: «به دنبال پایان کنفرانس ژنو اعلام شد باینکه دو کشور امریکا و شوروی برای جلوگیری از بروز جنگ هسته ای با یکدیگر همکاری خواهند کرد، ولی "اختلاف جدی" لاینحل باقی مانده و موضع هیچ کدام درقبال "جنگ ستارگان" تغییر نیافته است.»

در ادامه گزارش یونایتدپرس آمده است که امریکا و شوروی در بیانیه ای مشترک خاطر نشان کردند هیچ کدام خواستار دستیابی به برتری نظامی نسبت به طرف مقابل نیستند. دو طرف تعهد کرده اند جهان را برای زندگی به مکان امن تری تبدیل کنند. سران دو قدرت بزرگ جهانی در ۱۳ زمینه به توافق رسیدند که خلاصه آن چنین است:

۱. امنیت.
۲. مذاکرات هسته ای و فضایی.
۳. مراکز کاهش مخاطرات.
۴. عدم گسترش هسته ای.
۵. سلاح های شیمیایی: رهبران دو قدرت توافق کردند در زمینه مذاکرات هفت ساله ژنو درباره ممنوعیت سلاح های شیمیایی تلاش های خود را افزایش دهند.
۶. کاهش سلاح ها.
۷. خلع سلاح.
۸. ادامه مذاکرات.
۹. امنیت هوایی در شمال اقیانوس آرام.
۱۰. برقراری پروازها و گشایش کنسولگری.
۱۱. حفاظت محیط زیست.
۱۲. تبادلات دو جانبه.
۱۳. تحقیقات احتراقی.

در پی این نشست، گورباچف با رهبران پیمان نظامی ورشو در چکسلواکی و ریگان با رهبران ناتو در بلژیک به مذاکره پرداختند و نتایج اجلاس را به اطلاع آنان رساندند.^(۱)

یونایتدپرس در گزارش دیگری اعلام کرد: «رونالد ریگان رئیس جمهور امریکا، امروز در پیامی رادیویی از کاخ سفید اعلام کرد: میخائیل گورباچف رهبر شوروی در تلاش خود برای متوقف ساختن طرح جنگ ستارگان در کنفرانس ژنو شکست خورد. ریگان در این پیام رادیویی از مسکو خواست تا یک جدول زمانی برای خروج از افغانستان تعیین کند. ریگان در پیام رادیویی هفتگی از کاخ سفید، خود را برنده کنفرانس ژنو نشان داد و اعلام کرد در زمینه های جنگ ستارگان، حقوق بشر و بحران های منطقه ای امریکا در ژنو دست بالا را نسبت به شوروی داشته است.»

ریگان به مردم امریکا گفت: اگر اجلاس سران فقط یک نتیجه به همراه داشته باشد، آن هم بیانگر کارایی سیاست های امریکا است. تدارک اجلاس اخیر از پنج سال قبل در جریان بود، یعنی زمانی که ما اقتصاد کشور را تقویت کرده و اراده ملی را احیا نموده و به بازسازی روابط دفاعی خود و متحدینمان پرداختیم.

وی افزود: امریکا بار دیگر قدرت یافته است. شوروی ها نیز درک کرده اند که ما دیگر فقط در مقابل اتفاقات و رویدادهای جهان عکس العمل نشان نمی دهیم، بلکه با قدرت در خط مقدم مبارزه برای آزادی قرار گرفته ایم. [!] امیدوارم کنگره از طرح های نظامی من حمایت کند، چون در غیر این صورت، شوروی ها ما را ضعیف پنداشته و جهان بار دیگر محل خطرناکی برای زندگی می شود. ریگان در پیام رادیویی خود گفت: اگر مذاکرات ژنو به نتیجه ای دست یابد،

ص: ۴۴۲

آن وقت شوروی ها باید هرچه زودتر جدول زمانی برای عقب نشینی نیروهای خود را از افغانستان را تعیین کنند و بپذیرند که مبارزین آزادی خواه افغانستان شکست ناپذیرند»^(۱)

روزنامه کیهان نیز نوشته است: «روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی نیز امروز با اتخاذ مواضع ملایم تر در قبال امریکا نوشت: اجلاس ژنو جو مناسب و جدیدی برای تبادل نظر و عملکرد مشترک در قبال مسائل حاد روز به وجود آورده است. پراودا افزوده است: غیرممکن است که بتوان تمام اختلافات و تضادهای موجود را یکباره حل نمود، ولی ژنو نقطه عطفی برای شروع مذاکرات شد.

از سوی دیگر، دیپلمات های خارجی مقیم مسکو، از لحن آشتی طلبانه روزنامه پراودا اظهار تعجب کرده اند، چراکه در سال های اخیر، شوروی به تبلیغات گسترده ضد امریکایی دست زده بود. با وجود این موضع پراودا، دیگر نشریات شوروی همچنان به انتقاد و حمله به برخی از سیاست های امریکا از جمله بدرفتاری با سرخ پوستان و دخالت سازمان جاسوسی در جهان سوم ادامه داده اند»^(۲)

۱

تصویر

حسنى مبارك رئيس جمهور مصر

حسنى مبارك رئيس جمهور مصر، در مصاحبه ای در مسقط (عمان) گفت که هیچ گاه قراردادهای کمپ دیوید را با اسرائیل فسخ نخواهد کرد. وی تأکید کرد که: چنانچه کشورهای عربی لغو این قراردادها را به عنوان یک شرط قبلی مطرح کنند، مصر به فکر از سرگیری روابطش با این کشورها نخواهد افتاد. مبارک افزود که وی نمی تواند تعهدات خود را نسبت به اسرائیل زیر پا بگذارد، زیرا چنین اقدامی به منزله اعلان جنگ به اسرائیل است.

رئيس جمهوری مصر اضافه کرد: آنهایی که خواستار لغو قراردادهای کمپ دیوید هستند، در واقع خواستار کشتار مردم مصر می باشند»^(۳)

ص: ۴۴۳

۱- ۴۱. مأخذ ۳۵، صص ۱ و ۲۰، واشنگتن - امریکا - خبرگزاری یونایتد پرس.

۲- ۴۲. مأخذ ۳۵، ص ۲۰.

۳- ۴۳. روزنامه ابرار، ۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱۲.

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران با صدور اطلاعیه شماره ۲۲۹۹ از حمله امروز رزمندگان اسلام به مواضع دشمن در منطقه عملیاتی میمک خبر داد. در این اطلاعیه آمده است: «هم وطنان عزیز! رزم آوران توانمند و پیروز اسلام در پی استمرار عملیات ضربتی و [تلاش برای] کاهش توان رزمی و برهم زدن آرایش های دفاعی دشمن، در ساعت ۵:۳۰ بامداد امروز سوم آذرماه، تک محدود و موضعی خود را در منطقه عملیاتی میمک آغاز و ضربات مؤثری به نیروهای متجاوز بعثی عراق وارد آوردند.» (۱)

خبرنگار روزنامه کیهان نیز گزارش داد که: نیروهای ارتش ضمن عبور از میدین مین، تله های انفجاری و سیم های خاردار حلقوی متعدد به مواضع دشمن یورش بردند و در نبردی دوساعته (از ۵:۳۰ تا ۷:۳۰ بامداد) روی ارتفاع ۳۴۸ واقع در جنوب ارتفاعات میمک، تعدادی از افراد گردان کماندویی المثنی از لشکر ۲ ارتش عراق را کشته یا زخمی کردند. (۲)

ستاد مشترک ارتش در اطلاعیه شماره ۲۳۰۰ نیز اعلام کرد: «در این عملیات، رزم آوران توانمند اسلام پس از انجام مأموریت موردنظر، بیش از ۴۰ نفر از صدامیان را کشته و مجروح، ۱۵ موضع و سنگر مختلف آنان را منهدم کرده و پس از به آتش کشیدن یک انبار مهمات و به غنیمت گرفتن چند قبضه جنگ افزار و وسایل مخابراتی به مواضع خود بازگشتند. دیگر دلاوران رزمنده ما در همین جبهه با اجرای آتش های مؤثر و دقیق توپخانه و خمپاره، چند سنگر دشمن را منهدم و حداقل ۷ نفر از نیروهای عراقی را کشته و یا زخمی کردند.» (۳)

از سوی دیگر، ارتش عراق امروز با صدور اطلاعیه شماره ۲۰۳۲ اعلام کرد که یک گروهان پیاده از نیروهای ایرانی که قصد نزدیک شدن به مواضع خط مقدم نیروهای ما را داشت، با مقابله نیروهای ما روبه رو شد که در نتیجه ۲۰ نفر از نفرات آن را کشته و ده ها نفر دیگر را زخمی و بقیه را مجبور به فرار کردند. (۴)

خبرگزاری آلمان نیز در این باره گزارش داد: «ایران اعلام کرد در یک عملیات جنگی در

ص: ۴۴۵

۱-۱. روزنامه کیهان، ۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷.

۲-۲. همان.

۳-۳. روزنامه کیهان، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۴-۴. سند شماره ۱۴۸۵۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ به سماجا ۳، ۳/۹/۱۳۶۴.

ناحیه مرزی میمک که صبح یکشنبه انجام گرفت، حداقل ۷۵ سرباز عراقی به قتل رسیدند. در بیانیه نظامی ای که از رادیو تهران انتشار یافت، ایرانی ها همچنین تعدادی از مواضع عراقی ها و یک تانک، سه موشک انداز و سه انبار مهمات را منهدم کردند.^(۱)

ارتش عراق در ادامه حمله به مناطق غیرنظامی، امروز مناطق مسکونی شهرهای سردشت و مریوان و چندین روستا را هدف آتش توپ ها ی دوربرد قرار داد. بر اثر این حملات، دو کودک شهید و جمع کثیری از اهالی غیرنظامی مجروح شدند.^(۲)

۱

حملات هوایی عراق به پایانه نفتی جزیره خارک با هدف انهدام مراکز صدور نفت ایران امروز نیز ادامه یافت که خسارتی نداشت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، جنگنده های عراقی در ساعت ۱۴:۲۵ امروز جزیره خارک را هدف چند بمب قرار دادند که بمب ها داخل آب های ساحلی جزیره افتاد و تلفات و خسارتی نداشت. هم زمان با حمله هواپیماهای عراقی به منطقه، واحدهای پدافند هوایی جزیره خارک و بوشهر فعالیت گسترده ای داشتند.^(۳)

فرماندهی منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران نیز اعلام کرد: «در ساعت ۱۴:۲۲، در سمت شمال شرقی جزیره خارک، تعداد پنج بمب در آب پرتاب شده که خوشبختانه هیچ گونه خسارت جانی و مالی در بر نداشت.»^(۴)

ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۳۲ در این باره اعلام کرد: «در ساعت ۱۳:۴۸ امروز، عقاب های افتخارآفرین ما دست به حمله شدیدی علیه جزیره خارک زدند و هدف های تعیین شده را بمباران [کردند] و به آتش کشیدند تا ویرانی و تخریب آن را بیشتر سازند... در ساعت ۱۱:۰۵ امروز نیز هواپیماهای نیروی هوایی ما دست به حمله موفقیت آمیز علیه یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران زدند و آن را به طور دقیق و مؤثر مورد اصابت قرار دادند. عقاب های شجاع ما پس از انجام این دو مأموریت بحمدالله سالم با هواپیماهای خود به خاک میهن بازگشتند.»^(۵)

گفتنی است که امروز هیچ گزارشی از هدف قرار گرفتن کشتی در خلیج فارس منتشر نشد.

رادیو امریکا درباره این حملات عراق گفت: «عراق می گوید هواپیماهایش امروز پایانه نفتی جزیره خارک را بمباران کردند و یک کشتی را در نزدیکی ساحل ایران مورد حمله قرار دادند. در بیانیه ای که در بغداد منتشر شده گفته می شود حمله ها براساس تصمیم عراق در محروم کردن ایران از منابعی که برای ادامه جنگ به آنها نیاز دارد، انجام گرفت. در پی حمله هوایی امروز صبح، هنوز درخواست کمک از هیچ کشتی ای دریافت نشده است.»^(۶)

ص: ۴۴۶

۱- ۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۰، ۴/۹/۱۳۶۴، صص ۶ - ۵، تهران - خبرگزاری آلمان، ۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۶. سند شماره ۲۰۰۱۰۳ مرکز مطالعات تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۳، ۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۷. ماخذ، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۴.

۴- ۸. سند شماره ۵۹۲۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۴ نوح به فرماندهی کل، ۳/۹/۱۳۶۴.

۵- ۹. ماخذ، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۳/۹/۱۳۶۴.

۶- ۱۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۴/۹/۱۳۶۴، صص ۳ - ۲، رادیو صدای امریکا،

حملات هوایی عراق به مراکز اقتصادی ایران حاکی از استراتژی منفعلانه این کشور در عرصه نظامی است که با هدف تشدید فشار و وادار کردن ایران به خاتمه جنگ انجام می شود. رادیو امریکا در تحلیلی به نقل از نشریه کریستین ساینس مانتیور آورده است:

«نعیم حداد عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق گفت که عراق تاکنون از شدت عمل نظامی خودداری کرده تا ببیند آیا کوشش های کشورهای ثالث برای حل مسئله جنگ از طریق مذاکره به جایی می رسد یا نه. اما اکنون عراق تصمیم دارد قدرت اقتصادی ایران را نابود کند و دستگاه جنگی ایران را بکوبد تا مقامات ایران به سر عقل بیایند.»

رادیو امریکا همچنین افزود: «یک دیپلمات غربی می گوید: "هیچ یک از تحلیل گران نظامی نمی توانند از استراتژی نظامی عراق سر در بیاورند؛ یا عراقی ها کارایی نظامی ندارند یا تصمیمات نظامی آنها دلایل سیاسی دارد." تحلیل گران غربی می گویند واکنش عراق این است که به یک جنگ دفاعی محافظه کارانه ادامه بدهد و از اعراب، غرب و شوروی بخواهد که ایران را به مذاکره درباره صلح وادارند. اگر ایران در جبهه زمینی بن بست به وجود آورد، عراق در آسمان و دریا می تازد.»^(۱)

کویت از یک سو پایگاه هوایی به عراق واگذار کرده و از سوی دیگر، از رفتار خصومت آمیز خود با لنجداران ایرانی کاسته است. به گزارش ستاد منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران: «دو فروند هواپیمای عراقی از جزیره بوبیان [کویت] پرواز کرده و به طرف عربستان و سپس ایران رفته اند که به احتمال زیاد دولت عراق در این جزیره باند فرودگاهی جهت پرواز هواپیماهای خود، ساخته است و در حال حاضر از آن استفاده می کند.»^(۲)

همین منبع در گزارش دیگری اعلام کرد:

«دولت کویت که مدتی پیش ملوانان ایرانی را به شدت کنترل می کرد و به آنها اجازه رفت و آمد در شهر را نمی داد و حتی مواردی به آزار و اذیت آنها می پرداخت، به تازگی با ایرانیان (ملوانان) برخورد خوبی دارد و از هر لنج یک نفر از ملوانان اجازه ورود به شهر را دارند و در آینده نزدیک قصد دارد اجازه تردد در شهر را به صاحب لنج و یک نفر ملوان دیگر بدهد.»^(۳)

در پی اجرای سیاست توقیف و بازرسی کشتی های مشکوک به حمل کالا به مقصد عراق، امروز نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران یک کشتی حامل کالا- برای حکومت عراق را برای اولین بار در آب های دریای عمان، در چهارصد کیلومتری شرق تنگه هرمز توقیف و به یکی از

ص: ۴۴۷

۱- ۱۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۲، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۵ - ۴.

۲- ۱۲. سند شماره ۵۹۲۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۴ نوح (اطلاعات) به ستاد مرکزی سپاه (اطلاعات)، ۳/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۳. سند شماره ۵۹۲۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۴ نوح (اطلاعات) به ستاد مرکزی سپاه (اطلاعات)،

بنادر جنوبی ایران هدایت کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، مقامات نظامی کشور گفته اند که کشتی کویتی "ابن البیتار" متعلق به کمپانی بین العربی کشتیرانی، صبح امروز در آب های بین المللی دریای عمان با تلاش پرسنل شجاع و کارآمد نیروی دریایی توقیف شد. (۱)

علاوه بر این، طبق گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، پرسنل نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز هفت فروند کشتی را در دریای عمان بازرسی کردند و پس از اطمینان از اینکه برای حکومت عراق کالا حمل نمی کنند، آنها را آزاد کردند. براساس اعلام قبلی و طبق مقررات بین المللی، ایران به کشتی های حامل کالا- برای عراق که توان جنگی این کشور را افزایش دهند، اجازه عبور از خلیج فارس و دریای عمان را نخواهد داد. (۲)

نشریه فارین ریپورت چاپ لندن، در تحلیلی از روند توقیف کشتی ها نوشته است: این عملیات در اوایل ماه مه (اردیبهشت ماه) آغاز گردید. محموله های برخی از کشتی ها تخلیه و بازرسی گردید و بعد از چند روز تأخیر آزاد شدند و هرگونه اسلحه یا کالاهای استراتژیکی که به مقصد عراق حمل می شدند، توقیف گردیدند. این حداقل بعد رسمی آن است. منابع ما می گویند ایران از این عملیات به عنوان راه جدیدی برای شکستن تحریم بین المللی فروش تسلیحات به ایران استفاده کرده است.

برخی از کالاهای توقیف شده در بندرعباس ظاهراً کالاهای استراتژیکی هستند که مقصدشان عراق بوده و از کشورهایی که تحریم را رعایت می کرده اند، خریداری شده بودند. حقه ای که در این نقل و انتقالات استفاده می شده این است که محموله ها را درون کانتینر قرار می داده و آنها را ظاهراً به شرکتی در کویت یا عربستان ارسال می داشته اند. ایران به موضوع پی برده و کانتینرها را توقیف کرد. فرستندگان کالاها می توانند در مورد ارسال کالا به عربستان و کویت که ممکن است دزدیده شوند، ادعای خسارت کرده و خواستار افزایش نرخ بیمه گردند. (۳)

۱

امروز درگیری های متعددی در نقاط مختلف کردستان و آذربایجان غربی بین نیروهای جمهوری اسلامی و افراد گروه های ضدانقلاب رخ داد که موجب تلفات و خساراتی شد.

۱. قرارگاه حمزه سیدالشهدا گزارش داد: نیروهای خودی در حوالی توژاله (منطقه پیرانشهر) علیه نیروهای ضدانقلاب (لک ۴ هیز آواره از حزب دمکرات) اجرای کمین کردند که درگیری شدیدی رخ داد. پس از یک ساعت درگیری، ۵۰ تن از نیروهای دمکرات کشته یا زخمی شدند. در پی آن، گروه دیگری از حزب دمکرات وارد منطقه شدند در نتیجه افراد حزب دمکرات موفق شدند از مهلکه گریخته و کشته ها و زخمی های خود را نیز از منطقه خارج نمایند. در این کمین تعداد زیادی گلوله های آر.پی.جی، فشنگ، نارنجک و... به غنیمت نیروهای خودی درآمد. در این درگیری به نیروهای خودی آسیبی نرسید. (۴) این درگیری در ساعت ۲۲ رخ داد. (۵)

ص: ۴۴۸

۱- ۱۴. ماخذ ۱.

۲- ۱۵. روزنامه ابرار، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۴، صص ۶ و ۷، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، ۷/۹/۱۳۶۴.

۴-۱۷. سند شماره ۴۲۵۷۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴، از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرمانده سپاه، ۸/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۸. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۳، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۱۶.

۲. به گزارش شهربانی استان کردستان، در درگیری نیروهای خودی و افراد کومه له در منطقه سرشیو (سقز)، چهار تن از افراد کومه له (از اهالی تکاب و سنندج) کشته شدند. (۱)
۳. در روستای لاسالار از توابع سقز، نیروهای خودی با عوامل حزب دمکرات درگیر شدند. در این درگیری یک تن از چته های دمکرات زخمی شد و به اسارت نیروهای خودی درآمد. (۲)
۴. به گزارش شهربانی استان کردستان، در جاده سقز - مریوان، بین نیروهای خودی و عناصری از حزب دمکرات درگیری رخ داد که در نتیجه یکی از افراد ضدانقلاب (از اهالی مریوان) کشته شد. (۳)
۵. نیروهای پایگاه آخ طاطار در محور بوکان - مهاباد، به مدت دو ساعت با افراد گروه کومه له درگیر شدند که در این درگیری یک سرباز به شهادت رسید. (۴)
۶. سپاه پاسداران اشنویه گزارش داد: نیروهای پایگاه نرزیوه (اشنویه) در ساعت ۲۱ امروز، با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که در این درگیری یک سرباز وظیفه سوسنگردی به شهادت رسید. (۵)
۷. به گزارش سپاه پاسداران کردستان، امروز نیروهای پایگاه ناوه (بانه) به مدت یک ساعت با افراد ضدانقلاب درگیر شدند. این درگیری بدون تلفات خاتمه یافت و دو تن از عناصر حزب دمکرات خود را تسلیم کردند. (۶)
۸. به گزارش شهربانی استان کردستان، امروز در حوالی روستای جیچوران از توابع بانه، میان نیروهای خودی و گروه کومه له درگیری رخ داد. (۷)
۹. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، نیروهای حزب دمکرات امروز ۵ نفر از برادران هسته مقاومت روستای صائین بلاغ (از توابع صائین دژ) را که مسلح به تفنگ ژ ۳ بوده اند، خلع سلاح کردند. (۸)
۱۰. به گزارش شهربانی استان کردستان، امروز در منطقه سرشیر مریوان (روستای برده رشه) بین افراد دو گروه کومه له و حزب دمکرات درگیری رخ داد که در نتیجه سه تن از عوامل کومه له کشته شدند. (۹)
۱۱. در روستای آغلان (سنندج) نیز بین افراد کومه له و دمکرات درگیری رخ داد که در نتیجه دو تن از عناصر دمکرات کشته و چهار تن از افراد کومه له زخمی شدند. (۱۰)

۱

از تلاش های نیروهای مسلمان انقلابی و گروه های معارض عراقی علیه نظامیان حکومت صدام و ادعای دولت عراق درباره دستگیری گروهی که قصد اجرای عملیات تروریستی داشته است، موضوع گزارش زیر می باشد.

پیش مرگان کرد امروز با استفاده از انواع سلاح های سنگین، مرکز نظامی گردان باطوفه حکومت صدام را هدف قرار دادند که سبب آتش سوزی بزرگی در داخل این گردان شد و بر اثر آن از نیروهای بعثی ۴ تن کشته و ۷ تن مجروح شدند و خسارت سنگینی به این مرکز وارد شد. در این عملیات یک توپ نیز از بین رفت و به چند سنگر بتونی و خودرو نظامی ارتش بعث آسیب وارد شد. (۱۱)

- ۱- ۱۹. سند شماره ۴۴۹۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴، از شهربانی کردستان به استاندار کردستان، ۵/۹/۱۳۶۴.
- ۲- ۲۰. سند شماره ۲۰۰۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، وزارت اطلاعات، شماره ۱۰۴، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۳- ۲۱. سند شماره ۴۴۹۲۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴، از شهربانی کردستان به استاندار کردستان، ۵/۹/۱۳۶۴.
- ۴- ۲۲. ماخذ ۲۰.
- ۵- ۲۳. سند شماره ۴۲۴۴۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴، از سپاه اشنویه به قرارگاه حمزه، ۴/۹/۱۳۶۴.
- ۶- ۲۴. سند شماره ۴۲۴۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴، از فرمانده ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه، ۵/۹/۱۳۶۴.
- ۷- ۲۵. سند شماره ۴۴۹۲۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۴/۹/۱۳۶۴.
- ۸- ۲۶. ماخذ ۱۷.
- ۹- ۲۷. سند شماره ۴۴۹۲۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۶/۹/۱۳۶۴.
- ۱۰- ۲۸. سند شماره ۴۴۹۱۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۳/۹/۱۳۶۴، از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۱۰/۹/۱۳۶۴.
- ۱۱- ۲۹. روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۳۶۴، ص ۱۸.

روزنامه اطلاعات نیز در شماره امروز خود گزارش داده است: «پیش مرگان کرد مسلمان عراق با حمله به یک خودرو حامل سربازان عراقی در جاده اربیل - کرکوک، ۸ تن از سربازان را به هلاکت رسانده و ۶ تن دیگر را زخمی کردند در جریان این حمله که دو هفته پیش صورت گرفت، اتومبیل حامل سربازان نیز منهدم گردید. به گزارش منابع موثق خبری، همچنین در جریان حمله دیگری که چند روز پیش توسط پیش مرگان مسلمان کرد عراقی به مرکز پلیس شهر کرکوک صورت گرفت، سه پلیس بعثی به شدت زخمی شدند.»^(۱)

روزنامه کیهان نیز در شماره امروز خود نوشته است: «انقلابیون مسلمان عراقی طی یک حمله برق آسا علیه یک مرکز تجمع نیروهای رژیم عراق در منطقه سرسنگ، ۱۶ تن از صدامیان را هلاک و جمعی از آنان را مجروح کردند. به گزارش واحد مرکزی خبر براساس گزارش های رسیده، انقلابیون مسلمان عراقی همچنین موفق شدند با حمله به یک محل استقرار نیروهای بعثی در موصل جمعی از آنان را کشته و مجروح کنند.»^(۲)

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی امروز گزارش داد: «مقامات دولتی عراق می گویند یک گروه جاسوسی را که برای دولت ایران کار می کرده و قصد داشته اند در عراق دست به عملیات تروریستی بزنند، بازداشت کرده اند. خبرگزاری عراق که خبر بازداشت های مذکور را منتشر کرده است، از تعداد بازداشت شدگان ذکر می نماید، اما اعلام کرده که مقامات مسئول موفق به یافتن دو اتومبیل مملو از مواد منفجره شده اند که قرار بوده در مناطق مقدس عراق منفجر شود. در تلویزیون بغداد چهار عراقی گفته اند که در طول سه سال گذشته به مأمورین ایرانی کمک کرده اند که چند رشته انفجار در بغداد را با موفقیت عملی سازند. در جریان انفجارات مذکور بیش از سی نفر کشته و گروهی مجروح شده اند. این چهار نفر که همگی بیست تا سی ساله اند، گفته اند که با گروهی کار می کرده اند که رهبری آن برعهده عده ای ایرانی عرب زبان بوده است.»^(۳)

۱

در آستانه هفته بسیج و در ادامه عزیمت رزمندگان اسلام به جبهه های جنگ، امروز نیز نیروهای داوطلب رزمی و تخصصی از شهرهای تهران، اسلام شهر، استان مرکزی (اراک، ساوه، خمین، تفرش، آشتیان، محلات، دلیجان و سرپند)، بابلسر، گنبد، ترکمان چای، اردکان، هرات، مروست، داراب، رفسنجان، قروه، کامیاران، بیجار، کنگاور، هرسین، سنقرکلیایی، اسلام آباد غرب، بانه، سوسنگرد، استان لرستان، باختران، بسیج عشایر باختران، ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی دامغان و... عازم جبهه ها شدند.^(۴)

ص: ۴۵۰

۱- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۳۱. روزنامه کیهان، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۳۲. ماخذ ۱۰، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۳/۹/۱۳۶۴.

۴- ۳۳. ماخذ ۳۱.

همچنین بنا به تصمیم ستاد امور پشتیبانی جنگ استان کرمان، کاروان راهیان کربلای استان کرمان نیز ۱۱ آذر روانه جبهه خواهد شد.^(۱)

فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ناحیه آذربایجان شرقی (ایرج مسجدی) نیز در مصاحبه ای گفت که به دنبال سخنان حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی و اعزام رزمندگان از شهر کاروان محمد رسول الله متشکل از نیروهای رزمنده و کمک های مردمی در هشتم آذر از آذربایجان شرقی عازم جبهه های حق علیه باطل می شود. وی افزود که این یک کاروان کامل و متشکل از چندین هزار نیروی رزمنده بسیجی و سپاهی و همچنین هدایا و کمک های مردمی است که در چندین کامیون و تریلر به جبهه ها اعزام خواهند شد.^(۲)

از سوی دیگر، امام جمعه اراک و ائمه جمعه استان خوزستان در پیام هایی مردم را ترغیب به حضور در جبهه های نبرد کردند.^(۳)

۱

به منظور هماهنگی و ارتقای سطح تبلیغات از جنبه کمی و کیفی در جبهه های جنگ، جلسه ای با حضور آیت الله جنتی سرپرست سازمان تبلیغات اسلامی و حجت الاسلام باغانی قائم مقام این سازمان، حجت الاسلام اکرمی مسئول تبلیغات جبهه ها، حجت الاسلام محلاتی نماینده امام در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نمایندگان دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، جامعه روحانیت مبارز و نمایندگان ارتش و ژاندارمری جمهوری اسلامی در محل سازمان تبلیغات اسلامی تشکیل شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این نشست، شرکت کنندگان درباره چگونگی اعزام مبلّغ، تعیین خطوط تبلیغی، تنوع و جلوگیری از بی نظمی های احتمالی در تبلیغات جبهه های جنگ تحمیلی اظهار نظر کردند و پس از بحث و بررسی، در این زمینه ها تصمیمات لازم اتخاذ شد.^(۴)

۲

معاون فرمانده کل نیروهای مسلح عراق با اعلام اینکه ایران برای حمله جدیدی آماده می شود، ضمن تأکید بر توانایی عراق در مقابله با این حمله، تهدید به انهدام اهداف نظامی و اقتصادی ایران کرد. وی بر تمایل عراق به نزدیکی با سوریه تأکید و از مواضع فرانسه در مورد عراق تقدیر کرد.

خبرگزاری عراق گزارش داد: «عدنان خیرالله معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع عراق در مصاحبه با مجله کل العرب، حکام ایران را از تعرض به اهداف غیرنظامی عراق بر حذر داشت و گفت اگر این کار را بکنند فاجعه ای به بار می آید که پیش بینی نتایج آن مشکل خواهد بود.

ص: ۴۵۱

۱- ۳۴. همان.

۲- ۳۵. ماخذ ۳۱، صص ۱ و ۳، خبرنگار کیهان - تبریز.

۳- ۳۶. روزنامه ابرار، ۴/۹/۱۳۶۴، ص ۹.

۴- ۳۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

وی توضیح داد عراق قدرت و توانایی حمله به هرگونه اهداف نظامی یا اقتصادی در داخل ایران را داراست، بنابراین نیازی به حمله به اهداف غیرنظامی ندارد. وی تأکید کرد عراق به انهدام اهداف اقتصادی ایران و سازمان های علمی آن و همچنین انهدام اهداف نظامی ادامه خواهد داد. سپهد خلبان عدنان خیرالله توضیح داد که ایران برای حمله جدیدی براساس شیوه امواج انسانی آماده می شود. اما وی تأکید کرد نیروهای عراقی آماده درهم کوبیدن این حمله هستند و گفت نیروهای ما در تمام محورها اوضاع را زیر نظر دارند. فرمانده نظامی عراق اشاره کرد عراق به شکلی خوب و قابل تشویق به حوزه صنایع سنگین نظامی وارد شده است. وی تأکید کرد توانایی های ارتش عراق توسعه و گسترش یافته و چند سپاه جدید به آن اضافه شده است. وی توضیح داد خلبانان عراقی خدمات موفقیت آمیز خود علیه جزیره خارک و دیگر اهداف حیاتی ایران را به فضل مهارت های علمی خود و بدون نیاز به اشعه هدایت کننده لیزر انجام می دهند.»^(۱)

عدنان خیرالله در این مصاحبه به تمایل شدید کشورش به تحکیم پایه ها و اصول حسن هم جواری با سوریه اشاره کرد و گفت: «اخیراً یک ملاقات سوری - عراقی انجام شد که سوری ها فکر وحدت مستقیم دو کشور را مطرح کردند درحالی که نظر طرف عراقی ابتدا به برپا کردن رابطه برادرانه، سپس تحقق این وحدت است. وی تأکید کرد عراق هر تلاشی را برای نزدیک کردن نقطه نظرات خود با مقامات سوریه به شرط حسن نیت و صادق بودن آنها انجام خواهد داد.»

وی درباره روابط عراق با فرانسه گفت: فرانسه مواضع شرافتمندانه ای در جنگ دارد و درخواست های عراق برای پایان دادن به آن را درک می کند. وی افزود: عراق و فرانسه در زمینه امور نظامی و دیگر زمینه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به تبادل دانش و تخصص می پردازند. وزیر جنگ عراق همچنین گفت: ما بلم سلام مرا به وزیر دفاع فرانسه و دوستان ما در نیروهای مسلح فرانسه برسانید.^(۲)

۱

پیش بینی ها و سخنان مختلف درباره حمله بزرگ آتی ایران را خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز در گزارشی به این شرح جمع بندی کرده است: «در زمینه احتمال آغاز حمله گسترده نظامی از سوی جمهوری اسلامی ایران علیه عراق، رادیوهای بیگانه و سایر رسانه های گروهی بیگانه در طول هفته های گذشته اظهارنظرهای مختلفی کرده اند، موارد زیر اهم این اظهارنظرها است:

در آستانه اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس که در نیمه ماه گذشته در عمان برگزار شد، رادیو مسقط به نقل از ناظران سیاسی گفت: احتمالاً ایران نیروهای خود را برای یک حمله آماده ساخته است.

ص: ۴۵۲

۱- ۳۸. ماخذ، ص ۷، بغداد - خبرگزاری عراق، ۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۹. ماخذ، ص ۸، بغداد - خبرگزاری عراق، ۳/۹/۱۳۶۴.

دبیرکل سازمان ملل در مصاحبه ای با روزنامه پولیتیکا چاپ یوگسلاوی، در تاریخ ۱۳/۸/۱۳۶۴ گفت که آینده جنگ ایران و عراق مخاطره آمیز به نظر می رسد. رویتراز بحرین طی گزارشی که در تاریخ ۱۶/۸/۱۳۶۴ درباره تحولات جنگ تحمیلی پخش کرد، گفت: هم زمان با انتشار گزارش هایی در مورد اینکه ایران ممکن است دست به یک تهاجم عمده در باتلاق های جنوبی عراق بزند، عراق حملات هوایی و زمینی خود علیه ایران را شدت بخشیده است. رویترا به نقل از دیپلمات ها در بغداد و تهران در همان تاریخ گزارش داد: سرازیر شدن نیروهای داوطلب ایرانی به جبهه های جنگ، ایران را در موقعیتی که بتواند دست به یک حمله زده و یا حداقل تهدید به انجام آن کند قرار داده است.

یونایتدپرس در گزارشی از بیروت با مروری بر رویدادهای جنگ تحمیلی گفت: ساکنین پایتخت ایران نسبت به یک جنگ جدید شهرها با عراق بیمناک هستند.

رادیو امریکا به نقل از نیویورک تایمز در خبری در تاریخ ۱۸/۸/۱۳۶۴ گفت: عراق باتوجه به گزارش هایی مبنی بر اینکه ایران ممکن است در جبهه های جنوبی به حملات گسترده ای علیه عراق متوسل شود، حملات هوایی و زمینی خود علیه ایران را شدت بخشیده است. بی بی سی در گزارشی در تاریخ ۱۹/۸/۱۳۶۴ گفت: این روزها شایعاتی درباره از سر گرفته شدن جنگ شهرها در تهران شنیده می شود. بی بی سی در همین گزارش افزود: ایران از حیث ذخیره موشک های زمین به زمین - که با آنها در بهار گذشته به بغداد حمله کرد - بر عراق برتری دارد.

خبرگزاری فرانسه در گزارشی در تاریخ ۲۷/۸/۱۳۶۴ ضمن مرور بر آثار و نتایج حملات هوایی عراق به شهرهای مختلف کشورمان و با اشاره به احتمال وقوع مجدد جنگ شهرها، این سؤال را مطرح ساخته است که آیا بازهم تاریخ تکرار می شود و جنگ شامل حال غیرنظامیان دو کشور خواهد شد؟

رویترا در گزارشی از بغداد در تاریخ ۲۸/۸/۱۳۶۴ با اشاره به حملات هوایی ایران به یک مرکز صنعتی و یک مرکز تجمع نیروهای عراقی در استان میسان آورده است: این حملات درحالی صورت می گیرد که کارشناسان نظامی در بغداد معتقدند که به دلیل پیش بینی یک تهاجم تازه زمینی از سوی ایران، تشنج به اوج خود رسیده است.

رادیو بین المللی میدی ان متعلق به رژیم مراکش، روز دوشنبه ۲۷/۸/۱۳۶۴ گفت: هم اکنون جوی از هشیاری و احتیاط بر نیروهای عراقی نسبت به حمله گسترده ای که ممکن است نیروهای ایران آغاز کنند حاکم است. رادیو صوت الجماهير عراق به نقل از روزنامه کویتی الوطن در تاریخ ۳۰/۸/۱۳۶۴ گفت: اصرار بر ادامه جنگ این حقیقت را که عراق با قدرت در مرزهای خود ایستاده و اجازه نفوذ را نمی دهد تغییر نخواهد داد. (۱)

ص: ۴۵۳

کشورهای حوزه خلیج فارس ضمن حمایت از عراق همچنان خواستار پایان جنگ ایران و عراق اند. یک مقام امریکایی هم اوضاع منطقه خلیج فارس را خطرناک توصیف کرد.

به گزارش خبرگزاری امارات عربی متحده، وزیر دفاع امارات در مصاحبه با هفته نامه بررسی اقتصاد خاورمیانه چاپ انگلیس، ضمن تأکید بر اینکه شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس همگی عرب بوده و حمایت خود را از عراق قطع نخواهند کرد، افزود: «گرچه ایران یک کشور عربی نیست. ولی یک کشور مسلمان است و خاتمه بخشیدن به این جنگ مهم ترین مسئله مورد نظر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] می باشد.» (۱)

خبرگزاری کویت نیز گزارش داد: «وزیران خارجه کره جنوبی و کویت پس از امضای توافقنامه گسترش همکاری های دو جانبه در کویت، خواستار خاتمه جنگ پنج ساله خلیج [فارس] بین عراق و ایران و آغاز مذاکرات مستقیم میان تهران و بغداد، در اسرع وقت، شدند.» (۲) وزیر امور خارجه کره جنوبی به خبرگزاری کویت گفت که این از اصول تغییرناپذیر خط مشی دولت ما است که تسلیحات در اختیار هیچ کشور درگیر جنگ مسلحانه قرار ندهیم. وی افزود: «جمهوری کره به هیچ وجه سلاح به ایران ارسال نکرده است و گزارش های مربوط به فروش سلاح به ایران بی اساس می باشند.» (۳)

از سوی دیگر، پل فندلی نماینده سابق کنگره امریکا که به کویت سفر کرده است، در مصاحبه با روزنامه کویتی القبس اوضاع منطقه خلیج فارس را خطرناک توصیف کرد و هشدار داد که ممکن است جنگ تمام عیاری در منطقه در گیرد. وی درباره تحولات جنگ ایران و عراق گفت که این جنگ تاکنون به خط قرمز که موجب حرکت دولت امریکا شود، نرسیده است.

وی افزود: امریکا احساس می کند که هنوز جنگ جاری به منافعش لطمه وارد نساخته است. اما به گفته وی، ممکن است هر آن بر اثر یک حادثه ناچیز جنگ اصلی در منطقه در گیرد. (۴)

در پی مذاکرات اخیر قاسم تقی العریبی وزیر نفت عراق و ولادیمیر جلیسکی وزیر نفت شوروی در مسکو، دولت شوروی قرار است در یک حوزه نفتی - که به تازگی در جنوب عراق کشف شده است - سرمایه گذاری کند. به گفته رادیو دولتی انگلیس، شوروی هم اکنون در کاوش و تولید نفت عراق شرکت دارد. (۵)

موافقت نامه کنترل توزیع و مصرف سموم در اجلاس سازمان خواربار و کشاورزی جهانی (اف.آ.او.) مورد تصویب اکثریت اعضای شرکت کننده قرار گرفت که جمهوری اسلامی ایران از آن استقبال کرد. نماینده ایران در این سازمان با اشاره به خطرهای ناشی از به کار گیری این سموم برای انسان ها و محیط زیست گفت: «دشمنان انسانیت از جمله رژیم بعث عراق با تبدیل سموم دفع آفات نباتی به بمب های شیمیایی دسترسی پیدا کرده و از آن برای اقدام جنایتکارانه خود در جبهه های جنگ تحمیلی علیه رزمندگان ایرانی استفاده می کنند.» (۶)

- ۱- ۴۱. ماخذ، ص ۵۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۴.
- ۲- ۴۲. ماخذ، ص ۲۰.
- ۳- ۴۳. ماخذ، ص ۴۳، کویت - خبرگزاری رویت، ۳/۹/۱۳۶۴.
- ۴- ۴۴. ماخذ، ص ۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۹/۱۳۶۴.
- ۵- ۴۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴، ص ۷.
- ۶- ۴۶. ماخذ، ص ۳۰، ص ۴.

روابط عمومی مجلس شورای اسلامی اعلام کرد: «متأسفانه بعد از چند روز تلاش و پیگیری مستمر و ارسال یادداشت رسمی وزارت امور خارجه برای سفارت فرانسه جهت اخذ ویزا برای نماینده ریاست محترم مجلس [حجت الاسلام فاضل هرنندی] برای شرکت در اجلاس صحرا در پاریس، متأسفانه تا پایان روز شنبه جوابی روشن از سفارت فرانسه دریافت نشد و هیئت ایرانی موفق به شرکت در سمینار نگردید و بار دیگر مثل هزاران عملکرد دولت فرانسه چهره رسوای این دولت مشخص تر شد... برای ما قابل پذیرش است کشوری چون فرانسه که کانون تروریست ها و جنایتکاران تاریخ است و خود در اسارت و بردگی ملل محروم سابقه طولانی دارد و امروز هم سبیل حمایت از صدام جانی و اسرائیل غاصب و جنایتکاران فراری ایران است این چنین رفتار کند...» (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از نشریه راه کربلا گزارش داد که پلیس امنیتی امارات متحده عربی اعضای یک شبکه جاسوسی و تخریب مأمور از طرف حکومت عراق در بحرین را که تحت پوشش یک شرکت اتومبیل فعالیت می کردند دستگیر کرد.

رئیس این شبکه تروریستی به نام حدیثی و چند تن از تروریست های دیگر حکومت عراق جزء دستگیرشدگان هستند. پلیس امارات متحده اعلام کرد: در اداره مرکزی این شرکت مواد منفجره و اسلحه کشف شده است.

چند روز قبل نیز چند تن از جاسوسان حکومت عراق در یمن جنوبی اعدام شدند. (۲)

به مناسبت آغاز هفته وحدت، آیت الله منتظری صبح امروز در پایان درس فقه بر لزوم اهمیت دادن به میلاد پیامبر بزرگ اسلام (ص)؛ حفظ وحدت میان مسلمانان؛ پرهیز از تفرقه و تشکیل جبهه واحدی در برابر کفر جهانی و صهیونیسم و نیز ضرورت حضور علما در جبهه ها تأکید کرد.

به نوشته روزنامه اطلاعات: «ایشان در خاتمه ضمن اعلام تعطیل درس خویش تا پایان مراسم هفته وحدت، به نیاز جبهه ها به روحانیون و مبلغین اشاره کردند و گفتند: از قرار اطلاع، اکنون که نیروهای زیادی از مردم به جبهه ها رفته اند، حضور اهل علم و طلاب فاضل که از عهده تبلیغ و جواب مسائل برآیند، در جبهه ها بیشتر مورد نیاز است. بنابراین، جا دارد برادران از هفته وحدت این استفاده معنوی را هم بکنند و براساس برنامه های اعزام دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم همکاری بیشتری برای حضور در جبهه ها از خود نشان بدهند.» (۳)

ص: ۴۵۵

۱- ۴۷. ماخذ ۳۱، ص ۱۹.

۲- ۴۸. ماخذ ۳۷، ص ۳.

۳- ۴۹. روزنامه اطلاعات، ۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

انتشار خبر انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی امروز نیز در رسانه های مختلف خارجی از جمله خبرگزاری فرانسه، خبرگزاری رویتر، رادیو امریکا، رادیو بی بی سی و مطبوعات ترکیه، کویت و امریکا بازتاب گسترده ای داشت.

خبرگزاری فرانسه درباره آثار این انتخاب نوشته است: «از نظر محافل علاقه مند به امور ایران، این انتخاب بیشتر تأیید تداوم حکومت مذهبی به نظر می آید تا آغاز یک جانشینی از طریق انتخاب وارث رسمی؛ آیت الله منتظری پیش از کسب این عنوان، چهره رهبری داشته است. در محافل ذی ربط گفته می شود این تأکید مجدد برتری و تداوم قدرت مذهبی و هشدار به دولتمردانی است که ممکن است در اندیشه غیرمذهبی کردن رژیم باشند.»

انتخاب از پیش آیت الله منتظری در واقع بینی این امر است که جمهوری اسلامی کم اهمیت نخواهد شد و لازم است که هم انقلابی و هم مذهبی باقی بماند و نمی تواند به سوی یک دمکراسی از نوع غربی برود. بعد اساسی رژیم "حکومت امام"، "ولایت فقیه" بودن آن است که بدین ترتیب مجدداً تأکید می شود.»

خبرگزاری فرانسه در تفسیر دیگری آورده است: «خویشتن داری مطبوعات ایران و محافل سیاسی که هیچ پیام تبریکی نفرستادند نشان احتیاط همیشگی مسئولان ایرانی درقبال یک حادثه بزرگ حیات سیاسی داخلی کشور است. آنها بیشتر ترجیح می دهند صبر کنند چون موضع گیری بعداً ممکن است مورد ایراد یک مقام بالاتر قرار گیرد. ناظران عقیده دارند شیوه انتشار این خبر توسط خبرگزاری رسمی ایرنا که مفصلاً از کیهان نقل کرده و آن هم سخنان یکی از اعضای مجلس خبرگان را گزارش نموده، به نظر می رسد تصریح این امر باشد که درمورد تبلیغات این گزینش و خود این انتصاب در سلسله مراتب سیاسی ایران اتفاق نظر نبوده است.»

رادیو امریکا در این باره گفت: «آیت الله منتظری به عنوان یک مسلمان تندرو و رادیکال شهرت یافته است؛ باین حال روحانیونی هستند که او را یکی از رهبران واقع گراتر جمهوری اسلامی می دانند که خواستار اجرای عملی تر انقلاب اسلامی است. اگرچه انتخاب وی موجب حیرت نیست، اما درباره اینکه آیت الله به تنها رهبر ایران بدل خواهد شد تردیدهایی وجود دارد. دو عامل مهم در بروز این تردیدها مؤثرند: یکی وضع سلامت اوست که چندان خوب نیست و دیگر اینکه در رده آیت اللهی نسبت به آیت الله های عظمای دیگر در سلسله مراتب مذهبی تشیع در مقام پایین تری قرار دارد. همچنین گفته می شود که او از جذبه لازم برای رهبری و توانایی های مربوطه برخوردار نیست.»^(۱)

روزنامه ترجمان چاپ ترکیه نیز در بخشی از گزارش خود در این باره نوشته است: «تصور

ص: ۴۵۶

می رود در انتخاب شدن آیت الله منتظری، نقش هاشمی رئیس مجلس، زیاد بوده است. آیت الله منتظری که در بسیاری از مسائل اقتصادی و اجتماعی کشور با هاشمی رفسنجانی هم عقیده است، طرف دار گسترش انقلاب اسلامی و ادامه جنگ تا سقوط صدام می باشد. ...» (۱)

نشریه ساندی تایمز چاپ انگلیس نیز نوشته است:

«گفته می شود که منتظری با صدور انقلاب ایران به کشورهای دیگر موافق است. آیت الله منتظری فاقد فصاحت و بلاغت کلام [امام] خمینی و الوهیت پیامبرگونه وی است، اما بالاتر از همه، او خود را "پراگماتیست" (مصلحت اندیش) می داند. ... در پاریس سخنگوی میجاهدین، سازمان چریکی مخالف حکومت [امام] خمینی، اظهار داشت که [امام] خمینی هنوز زنده است و از سلامت روانی خوبی برخوردار می باشد. ...» (۲)

۱

دادستان کل کشور آقای موسوی خوئینی ها، امروز در مراسم صبحگاهی سپاه پاسداران بر لزوم مبارزه با دشمنان خارجی و داخلی انقلاب اسلامی به ویژه تروریست های اقتصادی تأکید کرد. وی گفت: «ما باید امروز در جهت تقویت جبهه و تداوم مبارزه نظامی با استکبار، پایگاه های فاسد اقتصادی استکبار در داخل را سرکوب کنیم، زیرا دوام و بقای اینها به جبهه ها ضربه می زند و ارزش های انقلاب را تضعیف می کند.»

وی ضمن تأکید بر ضرورت ادامه مبارزه در دو جبهه داخلی و خارجی گفت: «در مبارزه با دشمنان خارجی تمام توانمان را باید بسیج کنیم تا دستی را که از آستین صدام بیرون آمده قطع کنیم. اگر در این جنگ این حقیقت را که اسلام در برابر قدرت های ضداسلامی تاب مقاومت دارد به جهان نشان دهیم آن وقت ملت ها به سوی ما خواهند آمد و خواهند فهمید که قدرت های شیطانی با همه نیروهای جهنمی در برابر اسلام ضعیف هستند.» آقای خوئینی ها در این مراسم افزود: «اگر در این جنگ به اهداف نهایی نرسیم و سستی نشان دهیم و دشمن ما را به سازش بکشد، همه شعارهای انقلاب ما بر باد خواهد رفت. امروز تجلی گاه تمام شعارهای ما جبهه های جنگ نور علیه ظلمت است.»

دادستان کل کشور افزود که امروز باید با پیروزی در جنگ به دنیا نشان دهیم که این انقلاب قدرت رهبری و هدایت مستضعفان جهان را دارد. وی خاطر نشان کرد که در صورتی در جبهه و جنگ موفق خواهیم بود که داخل کشور را از وجود عناصر ناخالص و آلوده و فاسد پالایش کنیم، زیرا اگر در داخل کشور عناصری باشند که هر کدام سدی در سر راه خیزش عظیم مردم باشند جبهه ها تضعیف خواهند شد.

ص: ۴۵۷

۱ - ۵۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۴، صص ۱۱ - ۹، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۲ - ۵۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۲، ۲۷/۹/۱۳۶۴، صص ۹ و

۱۰.

آقای موسوی خوئینی‌ها اضافه کرد که در همین حال افرادی هستند که خود را با انقلاب تطبیق نداده‌اند و همچنان دل در هوای نظام فاسد شاهنشاهی دارند و فضای مقدس جمهوری اسلامی برای آنها قابل تنفس و زندگی نیست که اگر با این گروه برخورد قاطع نشود، از درون انقلاب را می‌پوسانند. وی سپس از طاغوت‌چپه‌ها و تروریست‌های اقتصادی به عنوان پایگاه‌های اقتصادی امریکا در داخل یاد کرد و گفت اینها هم اگر بمانند زمینه ساز سازش ما با کفر جهانی خواهند بود. آنها هم وسوسه می‌کنند که مردم از جنگ خسته شده‌اند. این گروه با وجود فشارهای اقتصادی و جنگ تحمیلی همچنان به ثروت اندوزی از هر راهی ادامه می‌دهند. وی افزود باید برخوردی قاطع با این گروه شود، زیرا اینها در حال توطئه هستند چون اگر ارزش‌های اسلامی پیاده شود آنها قادر به دوام نخواهند بود. آنها با حيله‌های مختلف ارزش‌های اسلامی را مورد تهاجم قرار خواهند داد؛ زیرا کسی که ثروت از راه حرام جمع می‌کند برای مصرف آن باید محیط گناه آلوده مهیا کند. وی گفت: همگام با مبارزه با دشمنان خارجی، باید باندهای مختلف داخلی استکبار هم متلاشی شود و مراقب باشیم تا زمینه رشد پیدا نکنند.

دادستان کل کشور افزود: با وجود طاغوت‌چپه‌ها برنامه ریزی به نفع محرومین جامعه فایده‌ای ندارد. البته تعداد آنها زیاد نیست؛ در سراسر کشور تعداد آنها چند هزار نفر بیشتر نیست، اما به دلیل اینکه قدرتمند هستند خطرناک می‌باشند. اگر حقوق هزاران مستضعف پایمال شود، گویا هیچ اتفاقی نیفتاده، ولی اگر به یکی از اینها دست بخورد گویی که اتفاق بزرگی افتاده است. وی در پایان اظهار امیدواری کرد که با پیشروی این حرکت مقدس، وقتی که سپاهیان ما پیروزمندانه از جبهه برمی‌گردند، پایگاه‌های دشمنان داخلی هم متلاشی شده باشد. (۱)

۱

مجلس شورای اسلامی صبح امروز به ریاست حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تشکیل جلسه داد. در بخش پیش از دستور این جلسه سه تن از نمایندگان درباره نشست اخیر سران دو ابرقدرت، مسائل داخلی، مسائل اقتصادی و بودجه و مسئله جنگ سخن گفتند. اولین سخنران آقای حسین پورسالاری نماینده کهنوج بود که به نشست اخیر سران ابرقدرت‌ها، مشکلات داخلی، ضرورت تعامل بین دولت، مجلس و شورای نگهبان و نیز اقدام انقلابی دادستان کل کشور اشاره کرد و گفت: «به خداوند پناه می‌بریم از نقشه‌ها و توافق‌های پشت پرده ریگان و گورباچف که برای ملت‌های تحت ستم بدان دست یافته‌اند...»

وی خطاب به نمایندگان افزود: «ملت مسلمان و شهیدپرور ایران از ما نمایندگان مجلس و حکومت اسلامی و شورای محترم نگهبان متوقع‌اند که نظر اسلام و فقه اسلامی راجع به قوانین

ص: ۴۵۸

مختلف و موردنیازشان بشنوند و بدان عمل نمایند. اما به دلیل دوگانگی در برداشت و نقطه نظرهای متفاوت درخصوص مسئله زمین و تجارت خارجی و مالکیت و موارد مورد ابتلای مشابه دیگر تاکنون آنها را در انتظار نگه داشته ایم. آیا بهتر نیست به رهنمود امام امت، دولت با مجلس و مجلس با شورای محترم نگرهبان در کنار هم به تبادل نظر حضوری در مسائل مهم موردنیاز بپردازند و تکلیف قانونی و اسلامی ملت را روشن نموده و دین خود را به ملت ادا نماید. ...»

نماینده کهنوج در پایان گفت: «قدردانی و تشکر خود را نسبت به حرکت انقلابی قوه قضاییه در توقیف ۱۷۰۰۰ هکتار از اراضی شهرستان کهنوج اعلام می دارم.»^(۱)

آقای غلامحسین نادى نماینده نجف آباد دومین سخنران پیش از دستور، در بخشی از سخنان خود به مشکلات داخلی به ویژه حجم نقدینگی بخش خصوصی، تورم، برنامه نویسی و بودجه و... که به افزایش فشار بر مستضعفین خواهد انجامید اشاره کرد و گفت که به دلیل اتخاذ سیاست انقباضی در سال های اخیر تورم مهار شده و رشد آن به ۴ درصد رسیده، لیکن باید به طرف دیگر آن نیز توجه نمود که این سیاست موجب کاهش تولید و بازهم افزایش تورم و رشد قیمت ها می شود که زنگ خطر است.

وی نتیجه ادامه سیاست های کنونی را افزایش نقدینگی از ۲۶۱۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۵۷ به ۸۰۰۰ میلیارد در سال ۱۳۶۴ اعلام کرد و گفت این مبلغ در بخش خصوصی وجود دارد و از دسترس ما خارج است و هر موقع حرکت کند خطرناک است. وی دلیل این وضعیت را وابستگی بودجه به فروش نفت و استقراض از سیستم بانکی، نه بر مبنای ارزش افزوده و تولید داخلی دانست.

آقای نادى افزود که از پیامدهای چنین وضعیتی این است که جنگ مسئله اصلی نباشد و آن گونه که سه سال گذشته بوده ایم استمرار یابد و دوم اینکه هیچ گونه مشکلی حل نشود و هیچ مدیری نتواند تصمیم بگیرد و هرروز انبوه مشکلات متراکم تر شود.

وی تأکید کرد: «آنان که سر سفره رنگین نشینند و توزیع نامتعادل در جامعه شان نباشد و پیروی از امامی کنند که همچون علی علیه السلام "قد اکتفی من دنیا بطمریه و من طعمه بقرصیه" آنان توانایی مبارزه و جنگ را دارند و می توانند در مصاف با دشمن پیروز باشند.»

وی نامتعادل بودن بودجه یعنی نسبت ۷۵ درصد بودجه جاری و ۲۵ درصد بودجه عمرانی را موجب کاهش تولید ناخالص ملی و رشد قیمت ها و کاهش قدرت خرید مردم اعلام کرد.^(۲)

عبدالعلی قنبری نماینده قائم شهر و سوادکوه سومین سخنران بود که بر ضرورت دستیابی به صلح پایدار تأکید کرد و گفت: جنگ را تا پیروزی نهایی و غلبه بر استکبار جهانی و ایادیش ادامه خواهیم داد. دلیلش حضور انبوه رزمندگان بسیجی و مردمی همراه با کمک های جنسی و نقدی در این روزها به صورت کاروان راهیان کربلا در جبهه ها است و این به این معنا نیست که ما طرف دار صلح نیستیم.

ص: ۴۵۹

۱- ۵۴. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی (مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس)، شماره ۱۱۹۰۰، جلسه ۱۹۷،

۳/۹/۱۳۶۴، صص ۱۷ و ۱۸.

۲- ۵۵. همان، صص ۱۸ و ۱۹.

ما به دنیا اعلام می داریم که ما طرف دار صلح هستیم، اما نه صلحی که رهبران امریکا و شوروی و هم پیمانان آنان می خواهند بر ما تحمیل کنند و حقوق حقه ما را تضییع نمایند و متجاوز را نجات بدهند و شیوه تجاوز را در دنیا برای همیشه باقی بگذارند. ما صلح پایدار و قدرتمندی که ریشه تجاوز و جنگ افروزی و فتنه گری را برای همیشه در دنیا بسوزاند با همت رزمندگان توانمند ما، در جبهه و بیداری مسلمانان و مقابله آنان با قدرت های شیطانی ایجاد خواهیم کرد. (۱)

۱

در حالی که فرودگاه های جهان از شب گذشته در حال آماده باش بودند، امروز گروه "انقلاب مصر" یک هواپیمای مسافربری مصری را ربود.

خبرگزاری یونایتدپرس در این باره گزارش داد: «هواپیماربایانی که هواپیمای مسافربری مصر را از فرودگاه آتن ربوده اند، ادعا کردند که تاکنون ۴ مسافر را به قتل رسانده اند. در همین حال، سخنگوی وزارت خارجه امریکا گفت هواپیماربایان ۱۱ نفر از مسافران را آزاد کرده اند. هواپیماربایان تهدید کرده اند در صورتی که سوخت به آنها داده نشود تعداد دیگری از مسافران را خواهند کشت. این گزارش حاکی است که یک گروه مصری هواپیمای مذکور را ۲۵ دقیقه پس از پرواز از فرودگاه آتن ربودند، تلویزیون مالتا گفت: هواپیما در جزیره مالت در ۹۶ کیلومتری جنوب جزیره سیسیل فرود آمد و هواپیماربایان جسد یک مسافر را از داخل هواپیما به بیرون پرتاب کردند.

در این هواپیما ۹۶ مسافر و خدمه وجود داشتند، که ۱۸ نفر یونانی، ۲۱ نفر فیلیپینی، ۱۴ نفر مصری و ۱۱ نفر فلسطینی هستند. ...

منابع مصری در قاهره به خبرنگار یونایتدپرس گفتند که هواپیماربایان به گروه مخالف "انقلاب مصر" تعلق دارند. همین گروه مسئولیت کشتن آلبرت اترکچی، وابسته اداری سفارت اسرائیل در قاهره را در ۲۰ اوت ۱۹۸۴ به عهده گرفتند. وی اولین دیپلمات اسرائیلی بود که در مصر به قتل رسید. در بیانیه ای که به نقل از گروه مذکور در مجله تایم به چاپ رسید، گفته شده بود که چند افسر ارتش نیز در گروه عضویت دارند. گروه "انقلاب مصر" در بیانیه خود، اسرائیل، امریکا، سرمایه داران مصر، میانه روهای عرب و برخی گروه های فلسطینی را که از جریان مبارزه عربی منحرف شده اند، محکوم کرده بود. گروه مذکور سوگند خورده بود که مبارزه را ادامه خواهد داد تا اسرائیل مصر را ترک کند و آن را به راه افتخار و حقیقت، عدالت اجتماعی و وحدت عربی بازگرداند. منابع قاهره گفتند که هواپیماربایان در وهله اول تقاضا داشتند هواپیما در لیبی یا تونس فرود آید. (۲)

خبرگزاری فرانسه به نقل از وزارت خارجه امریکا اعلام کرد: «تعداد زیادی امریکایی نیز در هواپیما هستند که یکی از آنها به شدت زخمی شده و هم اکنون در بیمارستان و تحت مداوا قرار دارد.

ص: ۴۶۰

۱- ۵۶. همان، ص ۱۹.

۲- ۵۷. ماخذ ۳۱، ص ۲۰، والشا (مالت) - یونایتدپرس.

به گفته خلبان هواپیمای ربوده شده، دو تن از کشته شدگان از خدمه هواپیما هستند. تاکنون ۱۱ سرنشین زن هواپیما، آزاد شده اند. سفرای لیبی، امریکا و مصر، به همراه نخست وزیر مالتا و یکی از نمایندگان سازمان آزادی بخش فلسطین در فرودگاه حاضر شده اند. هواپیماربایان از مقامات فرودگاه تقاضای غذا کرده اند.» (۱)

از سوی دیگر، امروز خبرگزاری رویتر به نقل از یک نشریه انگلیسی ادعا کرد که: «کلیه فرودگاه های جهان شنبه شب گذشته، به دلیل احتمال انجام حملات انتحاری از سوی چریک های عرب، به حال آماده باش کامل درآمده بودند. نشریه میدل ان ساندی یادآور شد که طی ماه گذشته دو نفر عرب به جرم حمل دو چمدان مواد انفجاری در فرودگاه رم دستگیر شدند و به این وسیله نقشه آنها عقیم ماند. به نوشته این نشریه، در پی دستگیری این دو نفر روشن شد که در توطئه شنبه شب، بیش از ۴۰۰ نفر یا بیشتر چریک های بنیادگرای شیعی ایرانی شرکت داشتند. براساس گزارش های اعلام شده قرار بود چریک های یادشده به صورت حملات انتحاری در فرودگاه ها به هواپیماها و مسافین آسیب برسانند. چمدان هایی که آنها استفاده می کردند از نوعی بودند که درمقابل اشعه ایکس مقاوم بوده و مواد داخل چمدان را نشان نمی دادند. این نشریه اضافه کرده است که مسئول امور امنیتی فرودگاه هیترو لندن طی هفته گذشته با همتایان خود در رم، آمستردام و پاریس دیدار کرده است تا به تبادل اطلاعات در این زمینه پردازد.» (۲)

۱

در آستانه هفته وحدت اسلامی علمای برجسته شیعه و سنی لبنان در گفت و گو با خبرگزاری جمهوری اسلامی خواستار وحدت مسلمین و شناخت انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی و پیروی مسلمین از آن شدند.

علامه سیدحسین فضل الله از علمای برجسته لبنان، گفت: «سالگرد میلاد رسول اکرم(ص) ما را متوجه مسئولیت های خود می کند و بار دیگر بر وحدت و یکپارچگی مسلمین تأکید می نماید. لذا بر ما است که در این فرصت برای مواجهه با توطئه های خارجی که در کفر و استکبار نمایانگر شده، بیش از پیش آماده گشته و همان گونه که پیامبر اسلام(ص) هم زمان با دعوت مردم به اسلام، در دست دیگر با سلاح به مبارزه با طواغیت و کفار پرداخته و عدل اسلامی را گسترش داده اند، ما نیز وظیفه داریم تا در نشر تعالیم عالیه اسلام همت بگماریم. وی اضافه کرد: بررسی نیروهای مستضعف برای جهاد پیگیر و آزادی بخش از ملزومات مرحله فعلی تلقی شده و هم زمان بررسی مسائلی از قبیل مسئله فلسطین، اشغال افغانستان و جنگ تحمیلی علیه جمهوری اسلامی ایران که توسط استکبار جهانی صورت گرفته، الزامی است،

ص: ۴۶۱

۱- ۵۸. ماخذ ۳۱، ص ۲.

۲- ۵۹. ماخذ ۵، ص ۴۵، لندن - خبرگزاری رویتر، ۳/۹/۱۳۶۴.

چراکه امپریالیسم جهانی با تمام امکانات خود به صدام مزدور یاری رسانده و درصدد تضعیف انقلاب اسلامی و جلوگیری از نقش انسان ساز آن در جهان است.

شیخ ماهر حمود عضو تجمع علمای مسلمین لبنان و از علمای تسنن شهر صیدا نیز با اشاره به آغاز هفته وحدت گفت: ما پروردگار بزرگ را شکرگزاریم که با پیروزی انقلاب اسلامی پرچم اسلام در برابر کفر و استکبار برافراشته شد و لوای نه شرقی، نه غربی را جمهوری اسلامی به دست گرفت.

وی افزود: اعلام هفته وحدت در ایام میلاد پیامبر گرامی اسلام (ص) این توطئه دشمنان اسلام را که سعی در تفرقه میان شیعه و سنی یا عرب و عجم داشتند، نقش بر آب کرد، چراکه استکبار جهانی وحدت اسلامی را بزرگترین خطر برای طرح های توسعه طلبانه خود می داند، لذا کفر شرقی و غربی با پشتیبانی از نظام مزدور صدام آن را مناسب ترین داوطلب برای جلوگیری از پیشروی انقلاب اسلامی در جهان شناخته و جنگ تجاوزگرانه را علیه انقلاب اسلامی ایران آغاز کردند... وی سپس گفت: میلاد مسعود نبی اکرم اسلام (ص) بهترین فرصت برای دعوت مسلمانان به وحدت بوده و ما به داعیان اختلاف اخطار می کنیم که مبادا بلندگوی امریکا شوند و درصدد ایجاد اختلاف مذهبی یا طایفه ای برآیند. چراکه مسلمین با آگاه شدن از توطئه ها، دولت اسلامی را از آن تمامی مسلمانان می دانند؛ همان گونه که رهبری امام خمینی نیز مختص گروهی خاصی نبوده و متعلق به همه مسلمین و مستضعفین جهان است.»^(۱)

۱

درگیری های غرب بیروت که از چهار روز گذشته با حمله شبه نظامیان دروزی علیه جنبش امل آغاز شده بود، امروز متوقف شد. خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت چنین گزارش داده است: «رهبران شبه نظامیان دروزی و امل لبنان در چهارمین روز جنگ های غرب بیروت که حداقل ۶۵ کشته و ۳۰۰ مجروح به جای گذاشت، از ادامه آن که تلاش برای کنترل غرب بیروت بود، جلوگیری کردند. ... نیبه بری و ولید جنبلاط رهبران جنبش امل و دروزی های لبنان در نخستین دیدار خود از روز پنجشنبه گذشته که نیروهای آنها به جان یکدیگر افتادند، موافقت کردند با کمک یک "نیروی ضربت" جنگ غرب بیروت را متوقف کنند.

علی رغم اقدامات نیروی ضربت، اواخر شب درگیری های پراکنده بین طرفین روی داد. اما موافقت رهبران امل و دروزی ها از گسترش بیشتر جنگ - که بدون دخالت آنها حتمی بوده - جلوگیری کرد. آنها ضمن قبول مسئولیت این درگیری ها "طرف های ثالث" را برای شروع این جنگ مقصر دانستند و گفتند ما مصمم هستیم علل و کسانی را که موجب ایجاد این مشکلات

ص: ۴۶۲

می شوند، با پاک کردن خانه خودمان برای همیشه از بین ببریم. آنها پس از شدیدترین جنگ بین دو گروه نیرومند مسلمان لبنان در غرب بیروت - که از فوریه سال ۱۹۸۴ که این قسمت شهر بیروت تحت کنترلشان قرار گرفت، بی سابقه بود - از آتش بس پیشنهادی سوریه حمایت کردند. جنگ چهارروزه بیروت به علت دستور جنبلاط برای پاره کردن پرچم لبنان و مقاومت امل در برابر دروزی ها، متحدان اصلی آنها، شروع شد. آنها نیروی ضربت ۳۰۰ نفری را که از نفرات شبه نظامی و ارتش لبنان تشکیل شده اند، مأمور کردند تا مانع تردد صدها شبه نظامی مسلح در خیابان ها شوند. ...

علی رغم ملاقات بری و جنبلاط بیشتر حدود یک میلیون سکنه غرب بیروت روز گذشته برای چهارمین روز پیاپی در خیابان ها آفتابی نشدند و ترجیح دادند در پناهگاه ها منتظر بقای چهارمین آتش بس و کارایی نیروی ضربت برای اعاده نظم بمانند.»^(۱)

ص: ۴۶۳

در پی مأموریت یافتن قرارگاه کربلای سپاه پاسداران برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو، این قرارگاه از قرارگاه عملیاتی ارتش در جنوب خواست تا نیروها و امکاناتش را از منطقه خرمشهر تا فاو تخلیه کند. در پی این درخواست، فرمانده قرارگاه عملیاتی ارتش در جنوب (سرهنگ سلیمان جاه) در نامه ای از فرماندهی نیروی زمینی ارتش کسب تکلیف کرد. متن نامه چنین است:

۱. قرارگاه کربلای سپاه طی نامه مورخ ۲۹/۸/۶۴ به قرارگاه عملیاتی جنوب (ارتش) اعلام داشته است که مسئولیت منطقه فاو تا خرمشهر (تقاطع کارون، اروند) به عهده وی بوده و نیازی به قرارگاه مشترک در آبادان نمی باشد.

۲. آمادگی خود را جهت جایگزین نمودن توپخانه صحرایی و پدافند هوایی اعلام نموده و خواستار تخلیه منطقه آبادان گردیده است.

۳. در حال حاضر، یگان های قضایی ژاندارمری و پدافند هوایی آن یگان و همچنین دو آتشبار ۱۳۰ میلی متری و یک آتشبار کاتیوشا جهت اجرای مأموریت های ویژه طرح (سعد) در جزیره آبادان مستقر می باشند.

۴. خواهشمند است مقرر فرمایید باتوجه به موارد یادشده بالا اوامر عالی ابلاغ تا اقدام لازم به عمل آید.

ف.ق.ع جنوب سرهنگ ستاد سلیمان جاه» (۱).

معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیای سپاه پاسداران که برای جمع آوری اطلاعات لازم از وضعیت زمین و دشمن به منظور فراهم کردن مقدمات اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو می کوشد، امروز در گزارشی وضعیت زمین، راه ها و جاده ها، پوشش گیاهی و نهرها، پل ها و عوارض مختلف و متعدد طبیعی و مصنوعی منطقه غرب رودخانه اروند و سواحل شمالی خور عبدالله، خور شیطان و خور زبیر را تشریح کرد:

ص: ۴۶۵

۱-۱. سند شماره ۱۰۹۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی جنوب به فرماندهی نزاجا، معاونت عملیات و اطلاعات، ۴/۹/۱۳۶۴.

منطقه غرب اروندرود از لحاظ جنس زمین به چهار بخش تقسیم می گردد: بخش اول کرانه غربی اروندرود، بخش دوم سواحل شمالی خور عبدالله و خور شیطان، بخش سوم غرب جاده فاو - بصره و بخش چهارم حواشی خور عبدالله و خور زبیر.

بخش اول: منطقه غرب اروندرود

این قسمت پوشیده از نخلستان می باشد که کمترین عمق آن در مقابل جزیره مینو ۲۰۰ الی ۳۰۰ متر و بیشترین عمق نخلستان در منطقه البحار به حدود ۵/۳ کیلومتر می رسد. زمین این منطقه به طور کلی کشاورزی بوده و در اکثر مناطق به علت وجود نهرهای منشعب از اروندرود و استفاده از آنها جهت آبیاری نخلستان ها مرطوب و گلی بوده و تردد و سائط نقلیه محدود به جاده های موجود در منطقه می باشد. در برخی نقاط به علت بلندبودن، زمین نسبتاً خشک و قابل عبور می باشد، در پاره ای نقاط برای وسائط نقلیه چرخدار و در برخی نقاط جهت حرکت کردن وسائط نقلیه شنی دار مناسب است. از جمله این مناطق می توان زمین های فاو، الدویب، الدوامه و قطعه را نام برد.

بخش دوم: سواحل شمالی خور عبدالله و خور شیطان

زمین های حذفاصل خور تا جاده فاو - ام القصر تحت تأثیر جزرومد قرار داشته و به صورت باتلاقی و چسبنده می باشد. در تابستان آب با جاده تقریباً دو کیلومتر فاصله داشته و تردد تنها برای افراد پیاده میسر می باشد و در زمستان آب تا نزدیکی جاده رسیده و تردد را غیرممکن می سازد. در حاشیه شمالی جاده فاو - ام القصر نیز بر اثر نشت رطوبت تا مسافتی مرطوب و گل آلود است اما از عمق آن اطلاعی در دست نیست.

بخش سوم: غرب جاده فاو - بصره

این منطقه که از جاده مزبور تا حواشی خور عبدالله و خور زبیر ادامه دارد، شوره زار بوده و در فصول خشک تردد وسائط نقلیه شنی دار در آن بلامانع بوده و خودروهای چرخدار نیز می توانند کم و بیش در آن تردد نمایند، لکن در فصول بارندگی و یا بارش باران تردد در این زمین ها منحصرأ از طریق جاده های موجود امکان پذیر می باشد. این زمین ها در طی مدت کمتر از یک هفته در صورت تابش آفتاب قابلیت عبور و مرور وسائط نقلیه شنی دار و بعضاً چرخدار را پیدا می نماید.

در نقاطی محدود طبیعت زمین با زمین های این محدوده تفاوت دارد؛ از جمله در منطقه مقابل خرمشهر پس از بارندگی شدید آب حاصله بر روی زمین به صورت راکد باقی می ماند و همچنین در منطقه جنوب کارخانه نمک حذفاصل جاده های فاو - ام القصر و فاو - بصره به علت بلندبودن نسبی زمین از مناطق هم جوار و کوبیده شدن زمین، در مواقع بارندگی ادوات زرهی (شنی دار) و پس از مدت ۳ الی ۴ روز سایر خودروهای (چرخدار) می توانند در آن تردد نمایند.

اطراف این خورها به علت انشعابات زیادی که دارند باتلاقی و غیرقابل تردد می باشد. منطقه باتلاقی شرق خور زبیر ۱۶ کیلومتر طول و ۱۰ کیلومتر عرض دارد.

(ب) وضعیت راه ها

راه های منطقه غرب اروند به دو بخش اصلی و فرعی تقسیم می گردند:

بخش اول: راه های فرعی

عمده راه های فرعی منطقه در نخلستان های حاشیه اروند قرار دارند که اغلب خاکی و بعضاً شوسه و آسفالت می باشند. این راه ها که اکثراً میان نهرها و از سمت شرق به غرب از جاده فاو - بصره به سمت اروند امتداد یافته اند عموماً مرتفع بوده و عرض آنها قابلیت تردد دو خودرو را دارد. در محل تلاقی این جاده ها با نهرهای موجود معمولاً پل های بتنی و لوله ای با تحمل خودروهای معمولی (تناژ حدود ۲۰ تن) و بعضاً پل های چوبی و پل های با تحمل زیاد (تناژ حدود ۶۰ تن) قرار دارد. یک سری از راه های فرعی نیز بین جاده فاو - بصره و جاده نفت ملی (فاو - ابوالخصیب) وجود دارند که اغلب شوسه بوده و ارتفاع آنها به طور متوسط ۵/۱ الی ۲ متر و عرض آنها ۶ متر می باشد.

بخش دوم: راه های اصلی

جاده فاو - بصره در کناره نخلستان غرب اروند قرار داشته و فاصله آن با نخلستان تا ۲ کیلومتر نیز می رسد. در مناطق معامر و مقابل خسروآباد، این راه ها جاده مرزی دشمن بوده و عقبه نزدیک وی به شمار می آید و اغلب جاده های فرعی داخل نخلستان با آن تلاقی پیدا می کنند. مشخصات این جاده از این قرار است: طول ۹۵ کیلومتر، عرض ۸ متر، ارتفاع ۵/۱ متر و نوع جاده آسفالت درجه ۲.

جاده نفت بصره در منطقه البحار از جاده فاو - بصره جدا گشته و تا بصره ادامه دارد. مشخصات آن از این قرار است: طول ۶۷ کیلومتر، عرض ۸ متر، ارتفاع ۵/۱ متر و آسفالت می باشد.

جاده نفت ملی از فاو تا سه راهی ابوالخصیب به طول ۸۵ کیلومتر، عرض ۸ متر و ارتفاع ۲ متر با آسفالت درجه ۲ قرار دارد.

در امتداد جاده های فوق الذکر خطوط انتقال نیرو، تلگراف و تلفن و لوله های آب و نفت قرار دارد.

جاده های مملحه به طول ۵۰ کیلومتر از فاو تا ام القصر به عرض ۸ الی ۱۰ متر، ارتفاع ۵/۲ متر و آسفالت درجه ۱ از فاو تا ام القصر در حاشیه خور عبدالله و خور شیطان قرار دارد و

زمین های شمالی را از قرار گرفتن در معرض جزرومد محافظت می نماید. در طول مسیر جاده سه پل وجود دارد که از این قرارند: پل اول بر روی کانال کارخانه نمک به طول ۱۰ متر، عرض ۴ متر و بتنی می باشد. این پل با پایه های فلزی عمودی در دو ردیف سه تایی و هم سطح جاده بوده و تناژ آن ۲۰ تن می باشد. پل دوم در منطقه حاشیه و جزیره حجام قرار دارد و این پل دوه ای بوده و ۱۰۰۰ متر طول دارد. در این فاصله علاوه بر پل جهت جابه جایی از دوه های بزرگ که توسط یدک کش کشیده می شوند نیز استفاده می گردد، این دوه ها قابلیت حمل پنج خودرو را دارا می باشند.^(۱)

والسلام، اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) محمد باقری»

۱

عراق ادعا کرد امروز به یک هدف بزرگ دریایی حمله کرده است، اما این ادعا تأیید نشد و یک منبع داخلی از تجاوز به حریم هوایی بندر امام خمینی خبر داد.

ارتش عراق امروز در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۳۳ اعلام کرد: «عقاب های شجاع هوایی ما در ساعت ۱۱:۳۰ امروز به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل دریایی ایران حمله کردند و پس از اصابت دقیق هدف خود، سالم به میهن باز گشتند.»^(۲)

گفتنی است که هیچ یک از خبرگزاری ها یا رسانه های خارجی این خبر را تأیید نکردند. در ضمن یک منبع موثق داخلی گزارش داد که امروز بندر امام خمینی مورد تجاوز هوایی عراق قرار گرفته است. در این تجاوز، هواپیماهای عراقی بدون هیچ اقدامی متواری شده اند.^(۳)

۲

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در ادامه اجرای سیاست بازرسی کشتی های مشکوک به حمل کالا برای عراق، امروز کشتی دیگری را در دریای عمان توقیف کرد. در این حال، یدک کش توقیف شده هلندی آزاد و کشتی کویتی ابن البیطار، که روز گذشته در دریای عمان توقیف شده بود، امروز بازرسی شد.

به نوشته روزنامه اطلاعات، نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران بعد از ظهر روز دوشنبه [امروز] یک فروند کشتی پانامایی به نام آرتور را - که مقصد نهایی آن کویت می باشد - به دلیل مشکوک بودن محموله آن توقیف کرده است. روزنامه اطلاعات افزوده است: «خبرگزاری جمهوری اسلامی از مقامات نظامی کشور کسب اطلاع کرد: کشتی آرتور - که در شرق تنگه هرمز در دریای عمان توسط پرسنل شجاع نیروی دریایی توقیف شد - به یکی از بنادر جنوبی ایران هدایت و کار بازرسی آن آغاز شده است. این کشتی ۲۴ خدمه کره جنوبی دارد و در صورت اطمینان از اینکه کالایی برای رژیم عراق بارگیری نکرده است، آزاد خواهد شد.»^(۴)

ص: ۴۶۸

۱- ۲. گزیده اسناد، جلد ۴، صص ۴۱ - ۴۰، معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۱، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴. سند شماره ۲۰۱۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۶، ۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۴- ۵. روزنامه اطلاعات، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

براساس قوانین بین‌المللی، ایران اجازه نخواهد داد کالایی که توان جنگی رژیم عراق را افزایش می‌دهد، از خلیج فارس و دریای عمان حمل شود. (۱)

خبرگزاری فرانسه نیز به نقل از منابع دیپلماتیک در تهران، گزارش داده است: «کشتی تجاری با پرچم پاناما، ولی اجاره شده توسط یک شرکت دریایی ایتالیایی، روز دوشنبه (۴/۹/۶۴) در خلیج عمان توقیف شده است. منابع مذکور تصریح کردند کشتی آرتور برای بازرسی محموله آن به سوی یک بندر ایرانی اسکورت شده است. وزارت امور خارجه ایران که موردسؤال خبرگزاری فرانسه قرار گرفت، این خبر را نه تأیید و نه تکذیب کرد.» (۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری آسوشیتدپرس در مورد آزادی یدک کش هلندی آمستردام به نقل از سخنگوی شرکت مالک این یدک کش، آورده است: «این یدک کش و خدمه اش امروز پس از دو هفته توقیف به گمان جاسوسی، توسط مقامات ایرانی آزاد شدند. این سخنگو گفت که یدک کش آمستردام کمی پس از ساعت ۸:۳۰ گرینویچ [۱۱ صبح به وقت تهران] بندرعباس ایران را ترک کرد و در مسیرش به طرف دوی وارد آب‌های بین‌المللی شد.» (۳)

رادیو بی بی سی نیز در این باره گفت: «شرکتی که یدک کش را در خدمت دارد اعلام کرد که ناخدای کشتی مذکور به این شرکت اطلاع داده است که طی مدت توقیف خود در ایران با آنها خوش رفتاری شده است. مقامات ایرانی هنگام توقیف این یدک کش که آمستردام نام دارد، اظهار داشته بودند که یدک کش به صورت کشتی جاسوسی به کار می‌رفته است، اما سخنگوی شرکت مربوط این ادعا را پوچ خوانده است.» (۴)

درباره کشتی کویتی ابن‌البیطار که روز گذشته توقیف شد، نیز خبرگزاری جمهوری اسلامی از مقامات نظامی کشور چنین کسب اطلاع کرد: «بخشی از محموله کشتی برای رژیم عراق بارگیری شده و کار بازرسی کشتی از نخستین ساعات صبح امروز آغاز شده است و در صورتی که کالاهای بارگیری شده توان جنگی رژیم بغداد را افزایش دهد، تخلیه خواهد شد. کشتی ۳۳۶۱۸ تنی کویتی ۴۳ خدمه دارد که ۱۸ تن از آنان افسر هدایت کننده کشتی هستند. هفت انگلیسی، دو عراقی، دو مصری، دو اردنی، دو کویتی، یک هندی، یک دانشجوی افسری فلسطینی با پاسپورت اردنی و یک بحرینی کادر افسری کشتی را تشکیل می‌دهند و بقیه خدمه بنگلادشی هستند.» (۵)

۱

فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در مصاحبه‌ای بخشی از فعالیت‌های این نیرو را، از جمله طرح‌های عملیاتی، تدابیر امنیتی درباره حضور ناوهای جنگی خارجی در خلیج فارس، بازرسی کشتی‌ها و... تشریح کرد.

ناخدا محمدحسین ملک زادگان در گفت‌وگویی اختصاصی با روزنامه اطلاعات درباره اهداف مانور نیروی دریایی گفت: «مانور این نیرو در بندرعباس یکی از طرح‌های عملیاتی

ص: ۴۶۹

۱-۶. روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲-۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۵، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۵/۹/۱۳۶۴.

۳-۸. همان، ص ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴.

۴-۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو بی بی سی، ۵/۹/۱۳۶۴.

نیروی دریایی بود که برای حفظ و کسب آمادگی برای اجرای طرح های عملیاتی مصوب و باتوجه به تهدیدات موجود در منطقه اجرایی شد.»

وی درباره دلیل توقیف یدک کش هلندی آمستردام در آب های ساحلی ایران گفت: «یدک کش ها به عنوان لاشخورهای دریایی، جهت یدک کشیدن کشتی های آسیب دیده وارد حریم آب های ایران می شوند. اما آنچه که در توقیف این یدک کش مورد توجه قرار گرفت سیستم های مخابراتی بسیار قوی و حتی رادار سطحی با برد ۱۲۰ مایل [بود که] به نظر غیرعادی بود.»

درمورد مشخصات حریم امنیتی ایران، ناخدا ملک زادگان به صدور اطلاعیه ای بین المللی در آغاز جنگ اشاره کرد که در آن، این حریم اعلام و در همه نشریات دریایی دنیا هم ثبت شده است.

فرمانده نیروی دریایی در پاسخ این سؤال که آیا برای بستن تنگه هرمز در برابر خطرهای احتمالی قدرت های جهانی طرحی وجود دارد، گفت: «طرح هایی وجود دارد که به موقع و بنا به دستور شورای عالی دفاع آنها را درمقابل خطرات احتمالی به مورد اجرا خواهیم گذاشت.»

ناخدا ملک زادگان درمورد حضور ناوهای جنگی امریکا، انگلیس و فرانسه در خلیج فارس گفت: «فعالیت این کشتی ها به زمان های گذشته در منطقه برمی گردد که بر مبنای سیاست جهان خواری قدرت های استکباری در منطقه و خصوصاً در خارج از تنگه هرمز و یا آب های کشورهای منطقه حضور دارند و ما امیدواریم کشورهای دیگر خلیج فارس به این نتیجه برسند که هدف این ناوها چیست.» وی افزود: «در زمینه اخذ تدابیر امنیتی باید توضیح دهم که این کشتی ها به هیچ عنوان وارد آب های ما نمی شوند و کاملاً تحت نظر واحدهای ما قرار دارند.»

فرمانده نیروی دریایی همچنین گفت: «روزانه حدود ۱۰ تا ۲۰ کشتی مورد بازپرسی نیروهای ایران قرار می گیرد و تاکنون بیش از ۴۰۰ کشتی مورد بازپرسی قرار گرفته اند. [...] و آخرین کشتی توقیف شده نیز کشتی آلمانی گابریل بود که عصر روز جمعه گذشته پس از اینکه برای ما اثبات شد که کالای نظامی برای رژیم عراق ندارد، آزاد شد.» وی افزود: «به لحاظ خطوط مواصلاتی دریایی از نظر تردد نفتکش ها ما توانسته ایم با تدابیری که به اجرا گذاشته ایم این خطوط را باز نگاه داریم و به راحتی تحت نظارت خود قرار دهیم.»

ناخدا ملک زادگان درمورد کشتی هایی که دارای کالای نظامی برای عراق هستند، گفت: «ما کشتی های خود را در منطقه ای متمرکز کرده ایم که این کشتی ها قبل از اینکه وارد آن منطقه شوند، مورد بازرسی قرار گیرند.»^(۱)

۱

امروز نیز اقدامات و درگیری های متعددی در مناطق مرزی شمال غرب کشور بین نیروهای خودی و افراد گروه های ضدانقلاب رخ داد که تعدادی از رزمندگان خودی شهید یا مجروح شدند و افرادی از ضدانقلاب دستگیر یا کشته شدند. همچنین در درگیری طالبانی ها با نیروهای عراقی، عده ای از بعثی ها کشته شدند.

ص: ۴۷۰

۱. به گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیروهای پایگاه ناوه از توابع بانه، با افراد حزب دمکرات درگیر شدند که این درگیری بدون تلفات خاتمه یافت. در این درگیری دو نفر از افراد حزب دمکرات خود را تسلیم نیروهای خودی کردند. (۱)
۲. فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) گزارش داد: در منطقه سردشت نیروهای خودی در اطراف پایگاه کلوسه پایین و روستای شیخ عیسی با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که این درگیری بدون تلفات خاتمه یافت. (۲)
۳. شهربانی استان کردستان گزارش داد: نیروهای خودی در منطقه کوه مین آباد از توابع سقز، با نیروهای دمکرات درگیر شدند. در این درگیری چند نیروی خودی شهید و ۳ نفر از عوامل دمکرات زخمی شدند. (۳)
۴. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از میاندوآب گزارش داد: امروز نیروهای پایگاه قبانکنندی مستقر در محور شهید خدایی تحت امر گردان خاتم با ضدانقلابیون درگیر شدند که پس از دقایقی درگیری خاتمه یافت. در پی آن، گردان حضرت رسول(ص) برای تعقیب افراد ضدانقلاب شبانه به منطقه اعزام شد و روستای مذکور را پاک سازی کرد و سالم، بدون تلفات به مقر خود بازگشت. (۴)
۵. بنا بر اعلام ناحیه ژاندارمری باختران، در درگیری بین نیروهای خودی با عناصری از ضدانقلاب در ۶ کیلومتری شرق پاوه، ملانوری معاون گروه حرکت اسلامی، کشته شده است. (۵)
۶. نشریه گزارش روزانه وزارت اطلاعات نوشته است: «تعداد ۱۶ تن از عناصر مزدور دمکرات شب هنگام وارد روستای ماشین بلاغ [از توابع تکاب] شده و پنج تن از افراد گروه مقاومت را که مسلح به ۳ بودند، خلع سلاح کردند.» (۶)
۷. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) گزارش داد: ۲ تن از نیروهای تأمین پایگاه دولتو از توابع سردشت بر اثر برخورد با مین کاشته شده به دست افراد ضدانقلاب و انفجار آن مجروح و پای هر دو از ناحیه مچ قطع شده است. (۷)
۸. در حوالی پایگاه صالح آباد از توابع شهرستان بانه، یک سرباز بر اثر برخورد با مین و انفجار آن از ناحیه سر و دست به شدت مجروح شد. (۸)
۹. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) گزارش داد: سه نفر از اعضای تشکیلاتی حزب منحلہ دمکرات در منطقه میاندوآب (۹) و یکی از چته های کومه له در مهاباد دستگیر شدند. (۱۰)
۱۰. چهار نفر از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) که قصد خروج از مرزهای غرب کشور را داشتند، به همت نیروهای اسلام دستگیر شدند. (۱۱) فردی مشکوک به جاسوسی برای عراق نیز در منطقه دهلران دستگیر شد. (۱۲)
۱۱. دو نفر از افراد حزب دمکرات در محور سیاهومه (کردستان) خود را تسلیم نیروهای خودی کردند. (۱۳)
۱۲. شهربانی استان کردستان گزارش داد: در روستای چهارتای عراق بین نیروهای کومه له و دمکرات درگیری رخ داده که در نتیجه هفت نفر از دو طرف کشته شده اند. (۱۴)

ص ۵.

۲-۱۳. همان، ص ۱.

۳-۱۴. سند شماره ۴۴۹۲۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۶/۹/۱۳۶۴.

۴-۱۵. سند شماره ۴۲۴۴۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه میاندوآب به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۵/۹/۱۳۶۴؛ و
- مأخذ ۱۲، ص ۳.

۵-۱۶. سند شماره ۲۷۰۵۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی غرب (رکن ۲)، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۵.

۶-۱۷. سند شماره ۲۰۰۱۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۵، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۷-۱۸. مأخذ ۱۲، صص ۱ و ۲.

۸-۱۹. سند شماره ۴۴۲۳۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۹-۲۰. مأخذ ۱۲، ص ۳؛ و - دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۵، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴۶.

۱۰-۲۱. مأخذ ۱۲، ص ۳.

۱۱-۲۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۳، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۱۲-۲۳. مأخذ ۴.

۱۳-۲۴. سند شماره ۴۲۵۲۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)،

۷/۹/۱۳۶۴.

۱۴-۲۵. سند شماره ۴۴۹۱۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۷/۹/۱۳۶۴.

۱۳. ناحیه ژاندارمری کردستان گزارش داد: نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) امروز با نیروهای بعث عراق در سلیمانیه درگیر شدند که در این درگیری سی نفر از افراد ارتش عراق کشته شدند.^(۱)

۱

مردم روستاهای مناطق کردنشین برای مقابله با گروه های ضدانقلاب مسلح شده اند. مسئول واحد بسیج مستضعفین قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گفت و گویی با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «اهالی بیش از چهارصد روستای استان های آذربایجان غربی و کردستان، برای مقابله با ضدانقلابیون و در جهت همکاری با جمهوری اسلامی و حراست از دستاوردهای انقلاب اسلامی بسیج و مسلح شده اند و در حال حاضر بخش مهمی از حفاظت روستاهای مذکور به عهده افراد مسلح روستایی واگذار شده است.» وی افزود: «از بدو تأسیس واحد بسیج مستضعفین در استان های آذربایجان غربی و کردستان تاکنون ۲۵ هزار نفر تحت آموزش های نظامی و عقیدتی قرار گرفته اند که از این تعداد بیش از هفت هزار نفر در جبهه های نور علیه ظلمت حضور یافته اند.»

وی بسیج مردم برای مقابله با دشمنان اسلام را امری حیاتی برشمرد و افزود: «در اجرای این امر مهم عشایر و طوایف استان آذربایجان غربی نیز از شهرستان ماکو تا شهرستان ارومیه، که عمدتاً شانزده طایفه می باشند، مسلح شده اند و بسیج مستضعفین نزدیک به ۱۵۰ سازمان دولتی و واحدهای صنفی را تحت پوشش آموزش های خود قرار داده است.»^(۲)

۲

در آستانه سالروز صدور فرمان تاریخی امام خمینی مبنی بر تشکیل ارتش بیست میلیونی و آغاز هفته بسیج، هزاران تن از اعضای بسیج سپاه پاسداران با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، دیدار کردند. وی تنها راه حل عملی برای صلح را قطع کمک بیگانگان به کشور عراق و زیر فشار قراردادن این کشور اعلام کرد.

روزنامه اطلاعات در این باره نوشته است: «در آستانه ششمین سالگرد تأسیس بسیج مستضعفین و آغاز هفته بسیج، شش هزار نفر از اعضای بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صبح امروز با آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور، دیدار کردند. در این دیدار، حجت الاسلام رحمانی مسئول بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، گزارش مختصری از فعالیت ها و موفقیت های این نهاد در سه بعد آموزش و سازماندهی امت حزب الله، امنیت شهرها و جنگ تحمیلی ارائه کرد. [...]

آن گاه آیت الله خامنه ای طی سخنانی گفت: پدیده بسیج مثل همه پدیده های ناشی از انقلاب، ثمره هوشیاری و هوشمندی رهبر عزیز ما بود که امروز وقتی در دنیا روی این انقلاب مطالعه و بررسی می کنند، این پدیده نیز مورد توجه قرار می گیرد. آیت الله خامنه ای افزود: معنای بسیج

ص: ۴۷۲

۱- ۲۶. سند شماره ۳۱۹۹۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۲) به استاندار کردستان، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

این است که نظام، دستگاه و حکومت، با تمام ابعاد پیکر ملت خود حرکت می کند. وی گفت: آن رژیم‌ها که از ملت خود جدا است و حرکتش را با هماهنگی ملت انجام نمی دهد، برای اینکه بتواند خود را حفظ کند و کارها، طرح‌ها و اقداماتش را به مرحله عمل درآورد، ناچار باید به دیگران تکیه کند، زیرا به مردم خود تکیه ندارد.

رئیس جمهور با اشاره به اجلاس اخیر سران امریکا و شوروی گفت: اکثر رژیم‌های جهان سوم، کشورهای افریقایی، عربی، خاورمیانه چشم و دلشان به آن اجتماع دونفره دوخته شده بود و قلبشان می تپید که چه تصمیمی درباره آنها خواهند گرفت، زیرا این دیدار در ماندن و یا رفتن این رژیم‌ها تأثیر داشت، اما آن رژیم‌ها که بی توجه به این مسائل و اجلاس مذکور بود، نظام جمهوری اسلامی بود که به قدرت‌های بزرگ متکی نیست و به بیگانگان و قداره بندهای عالم و زورگوها و گردن کلفت‌های دنیا باج و بها نمی دهد، زیرا به مردم خود متکی است.

تصویر

آیت‌الله خامنه‌ای در جمع اعضای بسیج سپاه گفت: رژیم‌ها که از ملت خود جداست و حرکتش را با هماهنگی ملت انجام نمی دهد، ناچار باید به دیگران تکیه کند، زیرا به مردم خود تکیه ندارد.

رئیس شورای عالی دفاع افزود: اگر بسیج نبود، پیروزی‌های کنونی میسر نمی شد. رئیس جمهور افزود: طبق آمارهای موجود، ما سه میلیون آموزش دیده بسیجی داریم، اما این تعداد کم است و بسیج باید کل جمعیت مؤمن و علاقه مند را که اکثریت قاطع ملت ما را

ص: ۴۷۳

تشکیل می دهد، در بر بگیرد و خود بنده افتخار می کنم که لباس بسیجی بپوشم و همه باید این طور باشند. امروز بسیج در رابطه با جنگ است و پس از پیروزی نهایی در جنگ، کلیه فعالیت های سیاسی و اقتصادی از جمله سازندگی کشور به عهده آنان خواهد بود.

آیت الله خامنه ای گفت: اشتباه است که کسی خیال کند جنگ ما با عراق جنگ دو کشوری است که بر سر مرز و زمین اختلاف دارند. [...] این جنگ به قصد از بین بردن انقلاب و جمهوری اسلامی بر ما تحمیل شد. و جنگ امروز ما، جنگ آرمان ها است. [...]

رئیس شورای عالی دفاع با اشاره به هیاهوی صلح طلبی عده ای از کشورها گفت: چرا آن روز که دولت سوریه به رژیم عراق نصیحت کرد که به ایران حمله نکند، کشورهای دیگر عربی هم، هم زمان رژیم عراق را زیر فشار نگذاشتند که به ایران حمله نکند. امروز این مشکل یک راه بیشتر ندارد و آن زیر فشار گذاشتن رژیم عراق و قطع کمک های آنها به این رژیم است. و آن کشورهایی که دم از مشکلات جنگ می زنند، باید کمک های خود را به عراق قطع کنند. اگر سخن حق ما شنیده شود، مشکل حل خواهد شد.

وی افزود: مسئله ایران و عراق به ملت های دو کشور ارتباط دارد و به بیگانگان و ابرقدرت ها ارتباطی ندارد و ما به آنها اجازه نمی دهیم که در این مسئله دخالت کنند. (۱)

۱

نمایشگاه متمرکز هنری بسیج مستضعفین با حضور سید محمد خاتمی وزیر ارشاد اسلامی و حجت الاسلام فضل الله محلاتی نماینده امام در سپاه پاسداران، میرعماد دادستان تهران، رحمانی سرپرست بسیج مستضعفین و جمعی از مسئولان و علاقه مندان، عصر امروز در محل تالار وحدت افتتاح شد. در این مراسم ابتدا حجت الاسلام رحمانی سرپرست بسیج مستضعفین انقلاب اسلامی، درباره نقش بسیج در انقلاب و امنیت کشور سخنانی ایراد کرد؛ سپس حجت الاسلام سید محمد خاتمی وزیر ارشاد اسلامی، درباره نقش معنوی بسیج در انقلاب اسلامی گفت:

«بسیج مدرسه عشق است و عشق راز و رمز هستی و حقیقت دین است و هنر تجلی عشق می باشد. بسیجی عاشقی است که برای زندگی با شرافت زندگی می کند و هنر آن نعمت خدایی است که باید از این همه زیبایی بهره بگیرد.»

آقای خاتمی در بخش دیگری از سخنان خود گفت: «متأسفانه امروز از هنر سوءاستفاده های بسیاری می شود. دستگاه های عظیم هنری امروز در اختیار مستکبرین و صهیونیست ها است و میلیون ها خرج می شود که بیان هنر دنیا را مسخ کنند. امروز که بسیج در آستانه هفته بسیج محفل هنری برپا می کند، نتیجه سلامت انقلاب است. ما چون در بطن انقلاب هستیم به آنچه می گذرد عادت کرده ایم، ولی تداوم انقلاب لازمه اش این است که این ارزش ها به نسل های بعدی نیز منتقل شود. چه چیزی می تواند این ارزش ها را منعکس کند و جاودانه سازد؟ جز هنر هیچ چیز دیگری

ص: ۴۷۴

نمی تواند. ولی بسیجی هنرمند باید در هنر اهتمام بورزد و مغرور نشود، چون به همان اندازه که محتوا (ایمان و ایثار و عشق به خدا و اسلام) را دارد باید بیانش متناسب با آن محتوا باشد.

هنرمندانی که آلودگی ندارند و کارشان در چارچوب مجاز است می توانند کار هنری بکنند ولی آنها کاری به انقلاب و دین نداشته باشند. فیلم انقلاب را باید بچه های انقلاب بسازند. هنری که ما می خواهیم متفاوت است [با هنری] که اکنون در دنیا وجود دارد، بنابراین ما باید بر روی پای خود بایستیم. ما باید ابتدا یک جریان سالم و یا نسبتاً سالم هنری داشته باشیم و سپس بر روی این جریان هنری، هنر انقلابی و متعهد را بنا کنیم» (۱)

۱

به مناسبت هفته بسیج، مسئولان بسیج سپاه پاسداران و دیگران در تلاش برای آماده سازی نیروهای داوطلب از جمله در تهران، سمنان و عراقی های مقیم تهران و همچنین تدارک کمک های اهدایی به منظور اعزام به جبهه هستند.

قائم مقام فرمانده سپاه پاسداران منطقه ۱ ثارالله (محسن انصاری) در مصاحبه ای مطبوعاتی گفت: «باتوجه به سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی مبنی بر حضور نیروهای بسیجی در جبهه ها، روز ۱۸ آذرماه، کاروان های راهیان کربلا از کرج، شهرری و شهرهای دیگر استان تهران پیاده به طرف تهران حرکت خواهند کرد تا در یک جا جمع شده و پس از راه پیمایی به سوی جبهه های حق علیه باطل روانه شوند».

انصاری اضافه کرد که مشمولان خدمت نظام وظیفه نیز می توانند دوره خدمت وظیفه خود را در سپاه سپری کنند و سپاه پاسداران از این بابت محدودیتی ندارد. (۲)

همچنین مسئول بسیج مستضعفین سپاه پاسداران ناحیه سمنان ضمن بیان اینکه صدها تن از اقشار مختلف مردم استان سمنان با مراجعه به مراکز بسیج، آمادگی خود را برای فراگیری آموزش های نظامی - عقیدتی اعلام کرده اند، افزود: از این نیروها ۳ گردان در سمنان و گرمسار، ۳ گردان در شاهرود و ۲ گردان در دامغان در پایگاه های بسیج این شهرها ثبت نام کرده اند.

وی گفت که در پی سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی، طی ۵ دوره آموزشی، قریب ۶۵۰ نفر از دانش آموزان سوم راهنمایی تا چهارم دبیرستان مراحل آموزش نظامی اولیه برای ورود به بسیج را فرا گرفته اند. (۳)

از سوی دیگر، ۱۵۰ تن از مدیران کل و مسئولان ارگان ها و نهادهای انقلابی و مدیران واحدهای تولیدی و صنعتی به همراه کارمندان، کارگران و مدیران مدارس استان سمنان برای اعلام حمایت و پشتیبانی از رزمندگان اسلام راهی جبهه های جنوب شدند. (۴)

امروز همچنین یک گروهان از نیروهای مردمی عضو بسیج سپاه شهرستان ارسنجان راهی جبهه های جنگ شدند. (۵)

ص: ۴۷۵

۱- ۲۹. روزنامه کیهان، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷.

۲- ۳۰. روزنامه کیهان، ۴/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۳۱. مأخذ ۱۱، ص ۲.

۴- ۳۲. مأخذ ۱۰، ص ۹.

بخش قرآن سازمان تبلیغات اسلامی نیز از همه قاریان داوطلب و علاقه مند به جبهه ها دعوت کرد برای ثبت نام حداکثر تا ۲۰ آذر ۱۳۶۴ به دفتر مرکزی این سازمان مراجعه کنند تا ترتیب اعزام آنها در ۳۰ آذرماه ۱۳۶۴ داده شود. (۱)

سپاه پاسداران و دفتر مرکزی بسیج عراق نیز اطلاعیه مشترکی صادر کردند که در آن آمده است: «از کلیه نیروهای آموزش دیده و جبهه رفته عراقی دعوت می شود تا جهت ثبت نام و اعزام به جبهه به مراکز بسیج عراق واقع در شهرهای کرج، شهرری، قزوین، قم، شیراز، یزد، جهرم، مشهد و در تهران به پایگاه مالک اشتر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی واقع در خیابان خاوران مراجعه نمایند.» (۲) در این اطلاعیه همچنین از عراقی های مقیم تهران خواسته شده که پنجشنبه ۷ آذر ۱۳۶۴، در مراسم اعزام و بدرقه رزمندگان اسلام به جبهه ها شرکت کنند.

امروز همچنین کمک های اهدایی گروهی از کم بضاعت ترین معلمان آموزش و پرورش استان خوزستان تقدیم نخست وزیر شد. مهندس موسوی متقابلاً از کمک های اهدایی فرهنگیان خوزستان به جبهه های جنگ قدردانی کرد. این کمک ها عبارت اند از: دو سکه بهار آزادی از یک معلم آموزش و پرورش و همسر یک معلم شهید، یک حلقه انگشتری طلا از یک دختر دانش آموز روستایی، ده هزار ریال اهدایی یک معلم حزب اللهی و مستضعف، یک قبضه فیش سیزده هزار و پانصد ریال از حقوق دریافتی یکی از معلمان. (۳)

۱

بهره برداری از خطوط تولید مهمات تفنگ کلاشینکف، تانک تی ۵۵ و گلوله رسام جنگی و گلوله سلاح های پیشرفته دیگر صبح امروز با حضور سرهنگ محمدحسین جلالی وزیر دفاع، محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران و فرماندهان نیروهای نظامی آغاز شد.

در این مراسم مشاوران نظامی رئیس جمهوری و نخست وزیر و مدیران سازمان های تابعه وزارت دفاع در محل صنایع مهمات سازی وابسته به صنایع دفاع حضور داشتند. هدف از ایجاد این خطوط تولید، رسیدن به استقلال نظامی اعلام شد. در این مراسم بعد از گزارش مدیرعامل سازمان صنایع دفاع از چگونگی ساخت و تهیه مهمات و سلاح ها، وزیر دفاع با اشاره به نقش و اهمیت صنایع در خودکفایی و پیشبرد امور و اهداف جنگ گفت: «امروز چشم امید رزمندگان در جبهه ها به ماست که چگونه به آنها کمک می رسانیم و کار نیروهای حزب اللهی معتقد و متخصص ما در این رابطه اقدام ثمربخش برای فعالیت جبهه ها خواهد بود.»

وی افزود: «شما جهاد مقدسی را در پیش گرفته اید که هدف آن باید همواره تأمین نیازمندی های رزمندگان ما باشد و بیشتر بر روی کمبودها و کمیاب ها تکیه داشته باشید که ساخت نوعی موشک در این رابطه این جهت یابی را به ما نشان می دهد.» وی وحدت کامل میان ارتش، سپاه، بسیج و سایر نیروهای نظامی را نشانه ای از وحدت میان همه نیروها دانست و از مسئولان و دست اندرکاران

ص: ۴۷۶

۱- ۳۴. مأخذ ۱۱، ص ۴.

۲- ۳۵. مأخذ ۱۱، ص ۲۶.

۳- ۳۶. مأخذ ۲۷.

ساخت و تهیه سلاح ها و مهمات مورد نیاز رزمندگان تقدیر و تشکر کرد.

وزیر سپاه پاسداران نیز از تلاش مسئولان سازمان صنایع دفاع ملی تشکر کرد و گفت: «اگر برای ما استقلال، آزادی و جمهوری مطرح است و به آن اعتقاد داریم باید بدانیم تا زمانی که به استقلال دفاعی دست نیابیم، رسیدن به چنین اهدافی ممکن نخواهد بود.» وی تصریح کرد که وحدت میان سپاه و ارتش در میدان های جنگ و با درهم آمیختن خون برادران ما تحقق یافته است. (۱)

۱

معاونت اطلاعات ستاد منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران در تلاش برای کسب اطلاع از همکاری های کشورهای منطقه با عراق چنین گزارش داد: «سازمان امنیت عربستان سعودی خبر داده است که در روز دوشنبه ۴/۹/۱۳۶۴، یک کاروان حامل مهمات متشکل از ۹ کامیون به سرپرستی استوار یکم رشدان سفر المطیری از ریاض به طرف منطقه شمال عربستان سعودی اعزام خواهد شد. کاروان مذکور به طرف مرز کویت حرکت خواهد نمود و احتمالاً مقصد نهایی این محموله عراق می باشد.» (۲)

۲

کویت درصدد است تلاش هایی را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق آغاز کند. رئیس جمهور پاکستان نیز وظایف سازمان های بین المللی را برای یافتن راه حل این جنگ یادآور شد.

روزنامه کویتی القیس در گزارش ویژه ای به نقل از منابع مسئول کویت نوشته است: «دولت کویت در نظر دارد در آینده نزدیک یک رشته تحرکات سیاسی پیگیر را در جهت متوقف ساختن جنگ ایران و عراق آغاز کند. [...] در صورتی که پاسخ های مثبتی از دولت ایران در زمینه انجام مذاکراتی پیرامون متوقف ساختن جنگ دریافت شود، یک مقام کویتی راهی تهران خواهد شد.» القیس افزوده است: «دولت کویت هم اکنون تماس های پیگیری با تهران و بغداد و پایتخت های کشورهای شورای همکاری و برخی از کشورهای عربی و جهانی به منظور رسیدن به راه حلی جهت پایان دادن به جنگ ایران و عراق انجام می دهد.» (۳)

روزنامه جمهوری اسلامی نیز در شماره امروز خود نوشته است: «شیخ صباح الاحمد الصباح وزیر خارجه کویت، از کشورهای جهان سوم و غیرمتعهد درخواست کرد که برای پایان دادن به جنگ پنج ساله ایران و عراق تلاش کنند.» (۴)

از سوی دیگر، ژنرال ضیاء الحق، رئیس جمهوری پاکستان، در مصاحبه ای با خبرگزاری کویت گفت: «علت ادامه جنگ خودداری کشورهای درگیر از دادن امتیاز به یکدیگر می باشد و این وظیفه نهادها و سازمان های بین المللی است که راه حلی برای جنگ یافته و ضمن ارائه آن به دو کشور، آنها را به میز مذاکره بکشانند.» (۵)

ص: ۴۷۷

۱- ۳۷. مأخذ ۳۰، صص ۱ و ۲.

۲- ۳۸. سند شماره ۰۵۹۲۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۴ نوح اطلاعات به ستاد مرکزی سپاه، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۹. مأخذ ۳، ص ۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴۰. مأخذ ۲۷، ص ۳.

۵- ۴۱. مأخذ ۱۱، ص ۲۸.

حجت الاسلام کروبی و آیت الله خلخالی انتخاب آیت الله منتظری را برای جانشینی امام خمینی، انتخابی مردمی و دقیق دانستند که با بیش از دوسوم آرای مجلس خبرگان تأیید شده است.

حجت الاسلام کروبی نماینده امام و سرپرست بنیاد شهید، در این باره گفت: «به نظر من کسی که از طرف مردم انتخاب شده است ضرورتی ندارد که از خبرگان هم رأی بگیرد. رأی خبرگان زمانی لازم است که مردم کسی را تعیین نکرده باشند. حضرت آیت الله العظمی، همچنان که خودتان شاهدید و دیده اید از طرف خود مردم انتخاب شده اند و ملت ایشان را دوست دارند. حضور ایشان بین مردم و همه ماست و ریشه عمیق دارد. با توجه به همین نکته، مجلس خبرگان نظر مردم را تأیید کرده است. [...] ان شاء الله خداوند طول عمر به امام امت بدهند و سایه بلند پایه اش بر سر این ملت مستدام باشد.»

آیت الله خلخالی عضو مجلس خبرگان و نماینده مجلس شورای اسلامی نیز در این باره گفت: «ایشان جامع شرایط ولایت فقیه در زمان غیبت کبری می باشند. معظم له از طرف قاطبه ملت مسلمان ایران به مرجعیت آینده و رهبری انتخاب شده است و مجلس محترم خبرگان به تشخیص مردم ایران صحنه گذاشته است و در واقع مطابق شق اول اصل ۱۱۰ قانون اساسی، مردم برای آینده آیت الله العظمی منتظری را رهبر و مرجع خود می دانند. [...] مجلس خبرگان در نشست سه روزه خود با دقت تمام و نظرات گوناگون این مسئله بس مهم را مورد علاقه قرار داد و آن را با اکثریت بیش از دوسوم آرا تصویب کرد و عین مطالب تصویب شده با اضافه یک مقدمه در دو نسخه نوشته شد و اعضای خبرگان آن را امضا کرده و یک نسخه آن را تقدیم محضر مقدس امام امت روحی له الفداء نمودند و در جلسه ای که در خدمت امام برای همین منظور رفته بودیم امام امت شاداب و خوشحال بودند و اظهار مسرت فرمودند.»^(۱)

انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی در نشریات و رسانه های خارجی بازتاب گسترده ای داشته و از ابعاد گوناگونی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. برخی رسانه ها این انتخاب را پیروزی اصلاح طلبان بر محافظه کاران، استمرار خط امام، ملی شدن اقتصاد، باز شدن فضای سیاسی و تثبیت غیرشورایی بودن ولایت فقیه می دانند. برخی دیگر میانه روی او را مورد توجه قرار داده و معتقدند که او طرف داران شاه و گروه های چپی را بی خطر دانسته و خواستار فضای باز سیاسی برای مردم و مطبوعات است. بخشی از نشریات نیز به جناح بندی های موجود برای دستیابی به قدرت پس از امام خمینی توجه کرده اند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره از توکیو گزارش داد: «روزنامه های عمده ژاپن انتخاب آیت الله العظمی منتظری به مقام رهبری پس از امام خمینی را نشانه ادامه یافتن خط امام خمینی و یک موفقیت برای جناح اصلاح طلبان در مقابل محافظه کاران توصیف کردند. روزنامه آساهی، نوشت: با

انتخاب آیت الله العظمی منتظری به مقام رهبری عالی، به نظر می آید ایران به دنیا نشان می دهد که خط امام خمینی را ادامه خواهد داد. به نوشته آساهی این انتخاب نشان می دهد که از نظر سیاسی و اقتصادی جناح طرف دار اصلاحات مانند ملی کردن سرمایه های بزرگ و تقسیم زمین میان کشاورزان، در زمینه اقتصادی بر جناح محافظه کاران پیروز شده است. آساهی افزوده است: انتخاب مجدد نخست وزیر میرحسین موسوی در ماه اکتبر (مهرماه) - که با حمایت امام خمینی و حجت الاسلام رفسنجانی صورت گرفت - موفقیت بزرگ دیگر برای اصلاح طلبان در محکم کردن پایه های آنها بود.

ماینیچی شیمبون دیگر روزنامه چاپ توکیو نیز همانند آساهی عقیده دارد که انتخاب آیت الله العظمی منتظری یک پیروزی برای جناح طرف داران اصلاحات در مقابل محافظه کاران بوده و به طور اصولی همان خط امام خمینی را ادامه خواهد داد. ماینیچی نوشته است: گفته می شود با در نظر گیری نزدیکی مواضع آیت الله العظمی منتظری و حجت الاسلام رفسنجانی به نظر می آید اقتصاد ایران در جهت ملی کردن و سیستم کنترل بیشتر دولت پیش خواهد رفت. ^(۱)

روزنامه نیمه رسمی آرژانتینی لاناسیون در این باره نوشته است: «وی مردی است که هر چه را فکر می کند، می گوید. وی حامی دهقانان و کسبه و آزادی مطبوعات و تاحدودی آزادی های سیاسی است و با وجود افکارش در مورد صدور انقلاب از خود تصویر مهربان ترسیم کرده است.» روزنامه لاپرنس چاپ بوئنوس آیرس نیز نوشته است: مهم تر از انتصاب آیت الله منتظری عدم تشکیل شورای رهبری حاکم می باشد، چون در این صورت اتخاذ تصمیمات از طریق شورا باعث اختلاف شده و بر بحران های داخلی دامن می زند. در این مورد فخر الدین حجازی یکی از نمایندگان گفته است که در صورت وجود چندین رئیس، ایران به لبنانی دیگر مبدل خواهد شد. ^(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی هم گزارش داد: «روزنامه های کثیرالانتشار آلمانی در شماره امروز خود غالباً با چاپ این خبر در صفحات اول خود تفسیرها و گزارش های مفصلی را در صفحات داخلی خود به چاپ رسانده اند؛ از جمله روزنامه فرانکفورتر الگمانیه نوشته است: امام خمینی همیشه طرف دار انتخاب منتظری بوده است، ولی خود همین هم باعث تعجب است چون این دو از نظر شخصیت و افکار کاملاً متفاوت هستند؛ منتظری ضمن اطاعت از خمینی گاهی هم اختلاف سلیقه هایی با او داشته است. او بسیار نرم تر از امام و بدون چهره درخشان و نورانی مانند امام خمینی است. ^(۳)

روزنامه فیگارو چاپ فرانسه نیز نوشته است: «منتظری که طرف دار گسترش انقلاب اسلامی و ادامه جنگ با عراق است، به خاطر "مصلحت خواهی" در زمینه اقتصاد در ایران شهرت دارد. در واقع او با ایراد بیاناتی در جهت وجود یک بخش خصوصی و لزوم برخورداری از متخصصین کارآموده، نظرها را به خود جلب نموده است. [...] از هم اکنون در تهران گفته می شود که وی می تواند روی یکی از بانفوذترین مردان رژیم یعنی حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس کنونی مجلس، حساب کند. ^(۴)

ص: ۴۷۹

۱- ۴۳. مأخذ، صص ۷-۶، توکیو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. مأخذ، صص ۱۱ و ۱۲، بوئنوس آیرس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۵. مأخذ، صص ۸ و ۹ و ۱۰، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴۶. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۳، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص

خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن گزارش داد: «همه روزنامه های بانفوذ و نسبتاً معتبر انگلیسی بجز روزنامه تایمز مالی قسمتی از صفحات اخبار خارجی خود را به این خبر اختصاص دادند. دیلیپ هیرو در مقاله ای در روزنامه گاردین می نویسد: امام خمینی پیوسته مقداری از قدرت خود را به منتظری انتقال داده است که نمونه آن انتخاب اعضای شورای عالی کشور است. وی پس از عنوان کردن برخی از مسئولیت های دیگر آیت الله العظمی منتظری به "بی پرده گویی" ایشان در مورد ضعف های جمهوری اسلامی اشاره می کند و برای نمونه توصیه های ایشان را درباره کاهش بوروکراسی، خودداری از تندروی در سپاه پاسداران و ساده زیستی روحانیون ذکر کرده است.»^(۱)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی گفت: «اکثر روزنامه های بریتانیا امروز خبر انتخاب آیت الله منتظری به عنوان جانشین آیت الله خمینی را چاپ کردند. [...] روزنامه تایمز در گزارشی می نویسد: انتخاب آیت الله منتظری در این موقعیت خاص حائز اهمیت است، چون در این اواخر رقابت شدیدی بین رئیس جمهور، نخست وزیر و رئیس مجلس جریان داشته است. خبرنگار تایمز می نویسد: شاید آیت الله خمینی تصور کرده که صلاح است که مسئله جانشینی هرچه زودتر فیصله یابد تا مبادا بعد از او قدرت جمهوری اسلامی به خطر بیفتد. اما به عقیده تایمز، بعید است آیت الله منتظری در مقام جانشینی آیت الله خمینی اختیارات عملی زیادی داشته باشد و قدرت واقعی احتمالاً همچنان در دست حجت الاسلام رفسنجانی رئیس مجلس و آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، خواهد ماند و هریک سعی خواهد کرد از او برای پیشبرد مقاصد خود و سبقت گرفتن بر دیگری استفاده کند تا زمانی که بالأخره یکی بر دیگری فائق آید و از گذر سیاسی جای خود را کاملاً محکم کند.»^(۲)

روزنامه ال پائیس چاپ اسپانیا نیز آیت الله منتظری را دارای سیمایی مردمی و صریح که خواهان اصلاحات در بخش مالکیت زمین به نفع کشاورز و قشر مستضعف است، توصیف کرده و در ادامه می نویسد: «آیت الله منتظری ستون حامی سیاسی ایدئولوژیک رژیم [امام] خمینی است و در میان روستاییان و طبقه کارگر شهری نفوذ دارد و طرف دار ادامه جنگ و گسترش انقلاب اسلامی است.»^(۳)

نشریه سوئیسی تاکس انزایگو نیز نوشته است: «این انتخاب دو معنی می تواند داشته باشد؛ یکی اینکه خمینی ۸۶ ساله که درباره سلامتی اش شایعات مختلفی وجود دارد دیگر قادر به کنترل وظایفش نیست، دیگر اینکه خمینی که در میان ملاحای دیگر اتفاق نظری برای شاگردش منتظری نمی دیده توانسته است حرف خود را به کرسی بنشاند. این مسئله را باید بسیار محتاطانه قلمداد کرد، چون اگر مسئله جانشینی عملی شود آن وقت مخالفین منتظری می توانند جانشینی او را موردسؤال قرار دهند.»^(۴)

ص: ۴۸۰

۱- ۴۷. مأخذ ۳، صص ۱۵ - ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۸. مأخذ ۳، صص ۱۳ - ۱۲، رادیو بی بی سی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۹. مأخذ ۳، ص ۸، مادرید - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۴- ۵۰. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۴، ۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳۶، روزنامه سوئیسی تاکس انزایگو، ۴/۹/۱۳۶۴.

تلاش برای سرنگونی صدام عقیم ماند. روزنامه اطلاعات در شماره امروز خود به نقل از منابع آگاه، نوشته است: «مسئولان امنیتی عراق اخیراً کوششی را که از سوی پاره ای از افسران برای سرنگونی حکومت صدام حسین انجام گرفته بود عقیم ساختند. اخبار کمی که در این باره منتشر شده حاکی است که ۱۴ افسر عراقی بعد از کشف کودتا تیرباران شدند. مسئولان عراقی، یک روستا را که قرار بود اتومبیل حامل صدام حسین هنگام عبور از آن ناحیه موردتهاجم قرار گیرد با خاک یکسان کردند. پس از آن، صدام حسین پسر خود را در رأس دستگاه امنیتی قرار داد. منابع آگاه در خلیج [فارس] گفته اند که این اولین کوشش برای سرنگونی حکومت صدام حسین نبوده است.» (۱)

حکومت عراق پس از سه سال سکوت درباره انفجارهایی در رادیو و تلویزیون بغداد، وزارت برنامه ریزی و خبرگزاری عراق، با آوردن گروهی از مبارزان عراقی به تلویزیون بغداد، اخباری را در این باره منتشر کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «رژیم عراق در سال ۱۳۶۲ با اعمال یک سانسور خبری تمام عیار از انعکاس اخبار این انفجارات جلوگیری کرد و خبرگزاری های بین المللی که در بغداد دفتر خبری دارند و هیچ حادثه ای نمی تواند از چشم آنان پوشیده بماند نیز در یک هماهنگی ویژه با رژیم عراق، هیچ گونه خبری راجع به این انفجارها پخش نکردند. خبرگزاری دولتی عراق تلفات این انفجارها را ۳۵ کشته و ۳۳۵ نفر زخمی در سال ۱۹۸۲ اعلام کرده، اما به هویت مجروحین و کشته شدگان که اکثراً از اعضای حزب بعث و کارمندان عالی رتبه رژیم عراق هستند اشاره ای نکرده است. [...]

خبرگزاری دولتی رژیم عراق مدعی شد: "این گروه هوادار ایران هستند و با هماهنگی سازمان امنیتی سوریه وارد عراق شده اند." اما براساس گزارش های واصله، این چهار تن از مبارزین عراقی هستند که پس از دستگیری توسط دژخیمان بعثی زیر شدیدترین شکنجه ها قرار گرفته و مجبور به اعتراف در تلویزیون بغداد شده اند. جرم یکی از مجاهدین عراقی، ارسال گزارش های خسارات وسیع وارده به بغداد بر اثر حملات موشکی زمین به زمین ایران به خارج از عراق اعلام شده است. وی این گزارش ها را مخفیانه از بغداد به لندن ارسال می داشته است که با کنترل پلیس عراق، این اقدام او لو رفته است. یکی دیگر از دستگیر شدگان علاوه بر اتهام انجام دادن انفجارات، به وارد کردن سه هزار کیلو مواد منفجره با کامیون به عراق متهم شده است. خبرگزاری دولتی رژیم عراق مدعی است: این کامیون به وسیله سازمان امنیت سوریه آماده شده بود.» (۲)

ص: ۴۸۱

۱- ۵۱. مأخذ ۱۱، ص ۲۸.

۲- ۵۲. مأخذ ۱۱، ص ۳.

چگونگی گسترش روابط و همکاری میان ایران و بلغارستان و ایران و مجارستان با حضور مسئولان این دو کشور در تهران بررسی شد. وزیر ماشین سازی بلغارستان امروز با نخست وزیر دیدار کرد. (۱) همچنین در دیدار وزیر صنایع ماشین سازی بلغارستان با وزیر صنایع سنگین مهندس بهزاد نبوی، توسعه همکاری های ایران و بلغارستان در زمینه نوسازی و بازسازی کارخانجات صنعتی، تولید جرثقیل و لیفتراک، ماشین های فرز و تراش مورد بحث قرار گرفت و هیئت بلغاری علاقه مندی خود را به خرید خودروهای سواری، اتوبوس، مینی بوس و صنایع دستی ایران اعلام کرد. همچنین مسئولان صنعتی ایران و بلغارستان توافق خود را برای خرید و فروش مواد اولیه صنعتی از یکدیگر اعلام کردند. (۲)

معاون وزارت امور خارجه مجارستان نیز صبح امروز در دیدار با وزیر امور خارجه ایران ضمن اشاره به همبستگی کشور مجارستان با ایران از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی گفت: ما به اراده قوی شما در جهت دفاع از استقلال کشورتان احترام می گذاریم و تلاش ملت شما را در این جهت بسیار بزرگ می دانیم. وی بر علاقه مجارستان برای توسعه روزافزون همکاری های دو کشور در همه زمینه های ممکن تأکید کرد. دکتر ولایتی نیز آمادگی ایران را برای گسترش روابط همه جانبه با مجارستان اعلام کرد. (۳)

مسئول دفتر مردمی جماهیری لیبی در تهران در دیدار با حجت الاسلام سیدعلی اکبر محتشمی وزیر کشور، تبریک و دعوت وزیر کشور لیبی را برای انتخاب آقای محتشمی به سمت وزارت کشور و سفر به لیبی به اطلاع وی رساند. در این دیدار، مسئول دفتر مردمی لیبی تأکید کرد: ما با انقلاب اسلامی ایران بوده و خواهیم بود و هیچ تغییری در پشتیبانی استراتژیک ما از مسائل منطقه و حمایت از ایران ایجاد نشده است.

وزیر کشور نیز ضمن تأکید بر ضرورت همبستگی کشورهای مترقی گفت: «کشورهای پیشرو لازم است یک استراتژی واحد در رویارویی با مثلث امریکا، اسرائیل و کشورهای مرتجع و در خط امریکا و صهیونیست مثل عراق و مصر داشته باشند و در واقع استراتژی و تاکتیک خود را هماهنگ نمایند. وی راه حل های سیاسی را برای حل مشکلات فلسطین و منطقه، موفق و اصولی ندانست و تأکید کرد که تنها حرکت نظامی است که می تواند بهترین راه حل برای جهان اسلام و جهان عرب باشد.» (۴)

۱- ۵۳. مأخذ ۱۰، ص ۲.

۲- ۵۴. مأخذ ۲۹، ص ۱۸.

۳- ۵۵. مأخذ ۲۹، ص ۱۸.

۴- ۵۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۲.

هیئت پارلمانی ایران به سرپرستی احمد عزیزی رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی ایران پس از سفر به نیکاراگوئه، امروز وارد هاوانا پایتخت کوبا شد و مورد استقبال رسمی قرار گرفت. این هیئت در کوبا با چند تن از مقامات عالی رتبه از جمله رئیس مجلس خلقی، وزیر امور خارجه و معاون کاسترو ملاقات کردند. (۱) در این ملاقات ها درباره موضوعات متعدد گفت و گو شد از جمله: گسترش روابط اقتصادی و فرهنگی، گسترش روابط پارلمانی، جنگ ایران و عراق، خروج نیروهای شوروی از خاک افغانستان، حضور نظامی امریکا در منطقه. (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی از توکیو به نقل از شماره امروز روزنامه ژاپنی آساهی شیمبون گزارش داد که شرکت های ژاپنی برای ماه دسامبر حجم بزرگی از نفت خام ایران را خریداری کرده اند و احتمالاً حجم آن در این ماه به ۱۵ میلیون بشکه یا حدود ۴۸۰ هزار بشکه در روز خواهد رسید. در نیمه اول سال جاری خرید نفت ژاپن از ایران نسبت به سال پیش کاهش داشت، اما در چند ماه گذشته بار دیگر این مقدار افزایش یافته است. (۳)

تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه، از مطبوعات کشورش خواست درباره ایران در نشریات خود مطالبی درج نکنند که روابط اقتصادی دو کشور را با مشکل روبه رو کند.

تصویر

تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه، به دلیل نوع روابط و حجم مبادلات اقتصادی با ایران از مطبوعات کشورش خواست تا رعایت نشر مطالب مربوط به ایران را مدنظر داشته باشند.

به نوشته روزنامه جمهوریت چاپ ترکیه: «مقامات ایرانی دلیل تأخیر ارسال اعتبار ۴۰۰ میلیون دلاری برای خرید آهن و فولاد از ترکیه را "جو موجود در ترکیه علیه ایران" می دانند. حتی بعضی از اعضای مجلس با اشاره به مطالب مطبوعات ترکیه که بر علیه ایران به چاپ می رسد گفته اند که در آستینمان مار می پرورانیم. در این حال، یک عضو دولت ترکیه گفت که ایران از اعتبار آهن و فولاد به عنوان اهرم استفاده می کند. ترکیه هم برای اینکه در سال آینده در تجارت با ایران مواجه با مشکل مشابه نگردد تدابیری اتخاذ خواهد کرد و واردات نفتی خود را به خرید کالا توسط ایران از ترکیه وابسته خواهد کرد. ایران

۱- ۵۷. سند شماره ۲۱۲۳۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۹/۳، ۱۶/۹/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳.

۲- ۵۸. همان.

۳- ۵۹. مأخذ ۳۳، ص ۴.

مخارج جنگی خود را با عراق فقط از طریق صدور نفت می تواند تأمین نماید و برای اینکه بتواند بیشتر نفت بفروشد، انتظار می رود که نتواند واردات خود را از ترکیه به تأخیر اندازد.

نخست وزیر اوزال دیروز در گردهمایی گروه حزب "وطن مادر" در رابطه با ایران سخن گفت و از مطبوعات خواست با موضوع ایران دقیق تر رفتار کنند و از توهین به رهبر و مقامات ایران پرهیز کنند. وی گفت که اگر شرکت های حمل و نقل دریای سیاه نتوانند کار بگیرند و کارشان کم شود باید فکر کنید که نشریات در آن سهم داشته اند؛ برای اینکه من بسیار خوب می دانم که در بسیاری از موارد واردات را کم کرده اند، ولی آیا علتش این است یا چیز دیگر، نمی توانم بگویم.

اوزال افزود که ما با ایران دوست هستیم. نمی توانیم در امور داخلی ایرانیان دخالت کنیم و رابطه خوبی میان ما وجود دارد. با عراق نیز همین حالت وجود دارد. همان طوری که در رابطه با رهبر آنها کوچک ترین مسئله ای را بیان نمی کنیم؛ به مطبوعاتمان نیز توصیه می کنیم در این موارد دقیق تر باشند» (۱)

۱

انگلیس وام و تسهیلات بانکی جدیدی برای خرید تجهیزات جنگی به عراق واگذار کرده است. روزنامه اطلاعات به نقل از نشریه الموقف العربی، نوشته است: «حکومت بریتانیا وام و تسهیلات بانکی جدیدی در اختیار رژیم عراق قرار داده است. این وام ها به منظور کمک به عراق در حل مشکلات اقتصادی ناشی از جنگی که صدام حسین علیه ایران آغاز کرده می باشد. مبلغ وام های مذکور حدود ۵/۲۱۴ میلیون دلار است که صرف خرید سلاح و تجهیزات جنگی از بریتانیا می شود. گفتنی است که در سال گذشته توافقنامه ای میان دو کشور به امضا رسید که به موجب آن بریتانیا وام هایی به مبلغ ۴۲۶ میلیون دلار در اختیار عراق بگذارد» (۲)

۲

در پی تلاش های کمیته آشتی عرب برای حل اختلافات میان سوریه و عراق و همچنین لیبی و عراق که شائبه ای از سردی روابط ایران با دو کشور سوریه و لیبی را در پیش رو داشته است، امروز مجله الدستور چاپ انگلستان در گزارشی ضمن اشاره به تأخیر ملاقات دکتر علی اکبر ولایتی با حافظ اسد نوشته است: «چرا رئیس جمهور سوریه برای دیدار با ولایتی به هنگام ورود او به دمشق [یکشنبه ۲۶ آبان] دچار تردید شد. ولی بالأخره چند دقیقه قبل از عزیمت او به طرابلس، وی را به حضور پذیرفت؟ به موجب اطلاعات الدستور، ولایتی هنگام ورود به دمشق حامل پیام مهمی از جانب [آیت الله] خامنه ای به حافظ اسد بود. دفتر خبرگزاری رویتر در گزارش خود پیرامون دیدار ولایتی از دمشق، به نقل از دیپلمات های دمشق خبری بر این اساس پخش کرد که از مهم ترین علل

ص: ۴۸۴

۱- ۶۰. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۵، ۱/۱۰/۱۳۶۴، صص

۲۵ و ۲۶ و ۲۷.

۲- ۶۱. مأخذ ۱۱، صص ۲۸.

دیدار ولایتی از دمشق همانا نگرانی ایران از بروز نشانه‌های بهبود در روابط بین عراق و سوریه و تحولات جاری لبنان بود، به ویژه اینکه دمشق بر ارائه یک طرح صلح بین جنبش امل، حزب سوسیالیست ترقی خواه و نیروهای لبنان نظارت نموده بی آنکه نظر گروه‌های وابسته به ایران همانند اعضای جنبش حزب الله و سازمان امل اسلامی را در این زمینه جویا شود.

نگرانی تهران از آینده روابط خود با هم پیمانان عربی اش همانند سوریه و لیبی بعد از آغاز مذاکرات رباط بین نمایندگان لیبی و عراق برای از بین بردن ریشه‌های اختلاف بین خودشان با وساطت شیخ زاید، رو به شدت گذاشت. دفتر روتر یادآور شد که ملاقات بین حافظ اسد و ملک حسین طی هفته‌های آینده صورت خواهد گرفت. تهران عدم خشنودی خود از مسائل جاری بین امان، دمشق، بغداد و طرابلس را در مقالات متعددی که مطبوعات ایران آن را منتشر ساختند به نحوی نشان داد. این ملاقات حاوی انتقادات شدیدی از سیاست برخی از دوستانی بود که صبحانه خود را با یزید تناول می‌کنند و شب در عزای حسین (ع) شرکت می‌نمایند. گزارش‌های سیاسی رسیده از تهران اشاره بر این دارد که [آیت الله] علی خامنه‌ای رئیس جمهور ایران، در تماسی تلفنی با سرهنگ قذافی از او خواست پیرامون موضع لیبی در قبال مذاکرات رفع اختلاف عربی که در روز پنجشنبه ۱۳ نوامبر [۲۲ آبان] تشکیل گردید، توضیحاتی بدهد. [آیت الله] خامنه‌ای بعد از این تماس در صدد برآمد وزیر خارجه خود را به همراه پیام‌هایی برای حافظ اسد، معمر القذافی و شاذلی بن جدید به سوریه و دمشق و از آنجا به الجزایر گسیل دارد.

در ادامه این گزارش‌ها آمده است که [آیت الله] خامنه‌ای در نامه خود به حافظ اسد به وی متذکر گردید که از جانب حجت الاسلام رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، با فشارهای شدیدی برای تغییر موضع در قبال سوریه مواجه است و افزود که او (آیت الله خامنه‌ای) تنها کسی است که از طبیعی شدن روابط خاص بین تهران و دمشق استقبال می‌نماید، بنابراین، حق دارد که از دمشق خواستار دادن پاسخی دوستانه و ابراز موضعی آشکار در قبال آینده روابط بین سوریه و ایران گردد.

عبدالحلیم خدام معاون رئیس جمهور سوریه چند ساعت بعد از ورود ولایتی به دمشق و بعد از تسلیم پیام [آیت الله] خامنه‌ای به فاروق الشرع و تحویل آن به حافظ اسد، طی اظهاراتی در روزنامه بیرق لبنان پیرامون مسئله روابط تهران و دمشق و تکذیب شایعات مطبوعات در مورد سردی روابط سوریه و ایران گفت: "روابط ما با تهران نه براساس مصالح، بلکه براساس نگرش استراتژیکی همه جانبه‌ای استوار است و این روابط نه فقط به سردی نگراییده، بلکه بسیار خوب است و اصولاً انگیزه‌ای برای برهم زدن این روابط وجود ندارد."

خدام در اظهارات خود به مسئله تأثیر بهبود روابط بین دمشق و امان - که تهران آن کشور [اردن] را از سرسخت‌ترین دشمنان خود به حساب می‌آورد - بر روابط استراتژیکی با تهران،

موضوع بروز اختلافات شدید بین ایران و سوریه در مورد آینده لبنان و متوقف شدن اجرای قراردادی دائر بر ارسال نفت ایران به سوریه و بالأخره اقدام سوریه دائر بر متوقف نمودن ارسال موشک های سام ۶ که قرار بود قبل از پایان ماه گذشته وارد تهران گردد، اشاره ای نکرد. محافل دیپلماسی در دمشق معتقدند رئیس جمهور سوریه بعد از مطالعه پیام [آیت الله] خامنه ای و مشاهده هشدارهایی در آن که حتی انتظارش را نداشت و در رأس این هشدارها، تذکر [آیت الله] خامنه ای در مورد قرض های سوریه به ایران که به ۷/۱ میلیارد دلار می رسد، قرار داشت، تصمیم به استقبال از ولایتی را اتخاذ نمود.

دیپلمات های غربی در پایتخت سوریه می گویند که دمشق تا گذشته ای نه چندان دور، دروازه ای بود که تهران از طریق آن با عربستان سعودی و کشورهای حوزه خلیج [فارس] وارد گفت و گو می شد، ولی بعد از اینکه کانال مستقیمی را با ریاض و برخی از کشورهای خلیج [فارس] گشود، دمشق نقش خود را که از آن به بهترین وجهی استفاده می کرد، از دست داد. رئیس جمهور ایران با اشاره به این مسئله در نامه خود خاطر نشان ساخت که زیان از بین رفتن دوستی با ایران، برای سوریه به مراتب بیشتر از ایران خواهد بود، چراکه اکنون ایران خود قادر به مذاکره مستقیم با کسانی است که دمشق نقش میانجی را بین ایران و آنها ایفا می نمود. برخی معتقدند که ولایتی بدون دریافت تضمین هایی از رئیس جمهور سوریه، دائر بر اینکه دمشق ایران را در جنگ با عراق، حتی در صورت تجدید روابط دمشق با بغداد، مورد حمایت قرار خواهد داد، دمشق را ترک نگفت. (۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی از طرابلس گزارش داد: «حملات تبلیغاتی رسانه های لیبی علیه عراق از دو هفته قبل (۱۷ آبان) تاکنون متوقف شده است. رسانه های لیبی ظرف این مدت انتشار اخبار مربوط به جنگ تحمیلی را نیز متوقف کرده اند. [...] یک روزنامه کویتی چندی قبل گزارش داده بود که دولت لیبی طی بخشنامه ای به رسانه های گروهی آن کشور، هرگونه حملات تبلیغاتی علیه رژیم عراق را ممنوع کرده است.» (۲)

این اقدامات که ممکن است به شایعات سردی روابط ایران و لیبی نیز دامن بزند، با مصاحبه عبدالسلام تریکی دبیر کمیته مردمی روابط خارجی لیبی با نشریه عربی زبان الیوم السابع چاپ پاریس تا حدودی کاهش یافته است. به نوشته روزنامه ابرار: «تریکی در این مصاحبه موضع کشورش در قبال جنگ عراق علیه ایران را یک موضع گیری تاریخی خواند و بر آن تأکید کرد. تریکی تصریح کرد: "ستیز با ایران به ویژه پس از پیروزی انقلاب در این کشور که خود را دشمن صهیونیسم می داند، به سود اعراب نیست." دبیر کمیته مردمی روابط خارجی لیبی در خصوص کمیته عرب مأمور پیگیری روابط بین اعراب که اخیراً در رباط تشکیل شد، گفت: در این اجلاس صرفاً نقطه نظرات طرفین بازگو شده است.» (۳)

ص: ۴۸۶

۱- ۶۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۸۲، ۱۶/۹/۱۳۶۴، صص ۶ و ۷ و ۸ و ۹.

۲- ۶۳. مأخذ ۳، ص ۲۳، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۶۴. مأخذ ۴۲، ص ۲.

گورباچف در گزارشی از اجلاس سران دو ابرقدرت، ضمن بیان اینکه مذاکراتی برای تخفیف خطر جنگ هسته ای و جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی در فضا انجام شد، افزود که در این دیدار موفقیتی در این باره حاصل نشد و اختلاف نظر عمیقی در خصوص مسائل اصولی وجود دارد.

به گزارش خبرگزاری تاس، گورباچف دبیرکل کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی در مراسم اختتام دیدار سران شوروی و امریکا گفت: «ما با پرزیدنت ریگان کار بزرگی انجام دادیم. ما یک سلسله مسائل مهم مربوط به روابط فی مابین دو کشور و وضع فعلی جهان را به طور مفصل و با دقت و صراحت مورد بحث قرار دادیم. اینها مسائلی است که حل و فصل آنها با منافع ملل ما و با منافع ملل کشورهای دیگر ارتباط کاملاً نزدیکی دارد.

ما این مسائل را به پیروی از تمایل مورد تأیید طرفین برای بهبود روابط اتحاد شوروی و ایالات متحده امریکا به منظور کمک به تخفیف خطر جنگ هسته ای و جلوگیری از مسابقه تسلیحات ضربتی در فضا و قطع آن در کره زمین مورد بحث قرار دادیم.» گورباچف افزود: «باید واقع بین بود و صریحاً گفت که حل و فصل مهم ترین مسائل مربوط به وظیفه قطع مسابقه تسلیحاتی و تحکیم صلح در این دیدار حاصل نشد. بین ما اختلاف نظر عمیقی در خصوص مسائل اصولی وجود دارد.»

تصویر

گورباچف: درباره مسائل اصلی بین ما و امریکا نظیر قطع مسابقه تسلیحاتی و تحکیم صلح و تقلیل زرادخانه توافقی حاصل نشد.

وی افزود: «همچنین باید مشورت هایی در خصوص یک سلسله مسائل منطقه ای که مواضع ما، در این مسائل تفاوت دارد، انجام گیرد. ما همه این کارها را مفید می دانیم، ولی ارزش و اهمیت واقعی تمام آنچه که ما با پرزیدنت (ریگان) قرار گذاشتیم، می تواند در اقدامات عملی متجلی گردد. اگر ما حقیقتاً بخواهیم به اهدافی نایل شویم هر دو طرف باید کار بزرگی براساس اعلامیه مشترکی که صادر کردیم، انجام دهیم. در این رابطه باید بگوییم که اتحاد شوروی از جانب خود تمام مساعی خود را به کار خواهد برد تا در شرایط همکاری با ایالات متحده امریکا درصدد حل و فصل مسائل، برچیدن مسابقه تسلیحاتی و تقلیل زرادخانه های اندوخته شده و تأمین شرایط صلح استوار میان ملت های ما و صلح قابل اطمینان در فضای کیهانی باشد.» (۱)

۱- ۶۵. مأخذ ۳۰، ص ۲۰، ژنو- سوئیس - خبرگزاری تاس به نقل از خبرگزاری مطبوعاتی نووستی.

مورفی معاون وزیر خارجه امریکا در امور جنوب و شرق آسیا، امروز به منظور مذاکره در مورد مسائل منطقه ای و بین المللی با مقامات پاکستانی، وارد اسلام آباد شد. وی در فرودگاه به خبرنگاران گفت: هدف از این سفر گزارش نتایج اجلاس ژنو و مذاکرات ریگان و گورباچف به نخست وزیر پاکستان است.»^(۱)

۱

در دیدار اخیر سران دو ابرقدرت، شوروی برای خروج از افغانستان اعلام آمادگی کرده است. روزنامه کیهان در گزارشی از مصاحبه امروز وزیر امور خارجه امریکا ضمن اعلام خبر مذکور، نوشته است: «جورج شولتز در رابطه با برنامه خروج نیروهای روسی از افغانستان گفت: باید منتظر ماند و دید که چه می شود. شولتز ادامه داد: اهمیت قضیه در این است که بین ریگان و گورباچف، دستیابی به یک راه حل سیاسی برای مشکل افغانستان مطرح گردیده است. وزیر خارجه امریکا افزود: گورباچف درباره افغانستان چیز جالب و تازه ای برای گفتن داشت، اما از ورود به جزئیات مسئله امتناع نمود.

مشاور امنیت ملی کاخ سفید نیز روز جمعه اعلام کرد: ریگان و گورباچف قول داده اند که در رابطه با مشکل افغانستان و دستیابی به یک راه حل سیاسی با هم مشارکت خواهند نمود.»^(۲)

۲

راديو مسکو امروز از موضع گیری های ایران در برابر توسعه روابط شوروی و کشورهای حوزه خلیج فارس انتقاد کرد و گفت: «همکاری کشورهای خلیج فارس با اتحاد شوروی همیشه موجب تقویت استقلال این کشورها و عادی شدن اوضاع منطقه شده است. برخلاف کشورهای امپریالیستی که ثروت نفتی و دیگر ثروت های ملل منطقه خلیج فارس را به یغما می برند، اتحاد شوروی رابطه خود را همیشه بر پایه تساوی حقوق کامل و سود طرفین و احترام به حاکمیت ملی استوار می سازد. طبیعی است که ملل کشورهای خلیج فارس خواستار توسعه همکاری با اتحاد شوروی و دیگر کشورهای سوسیالیستی هستند.»

به گفته راديو مسکو: «روزنامه کویتی الخلیج چند روز پیش با اشاره به اهمیت فراوان برقراری و توسعه روابط با اتحاد شوروی نوشته است که اتحاد شوروی موضع استواری اتخاذ کرده است که مانع مداخله خارجی خصمانه در امور منطقه می شود و امنیت کشورهای منطقه خلیج فارس را تضمین می نماید.»^(۳)

ص: ۴۸۸

۱- ۶۶. مأخذ ۳۳، ص ۲۰، اسلام آباد - خبرگزاری قطر.

۲- ۶۷. مأخذ ۲۹، ص ۱.

۳- ۶۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۷، راديو مسکو، ۴/۹/۱۳۶۴.

تلاش برای تحکیم آتش بس در بیروت؛ اعتراف جنبلاط به اشتباهی که به درگیری های بیروت انجامید؛ جمع بندی خبرگزاری جمهوری اسلامی از این درگیری ها، عواقب آن و احتمال شروع مجدد درگیری ها؛ دیدگاه وزارت امور خارجه ایران درباره تلاش امریکا و اسرائیل برای انحراف مبارزات ضدصهیونیستی در لبنان؛ خسارت به سفارت ایران در بیروت در جریان درگیری ها از مهم ترین خبرهای امروز درباره درگیری های اخیر بیروت است.

به گفته رادیو دولتی بیروت، پست های نگهبانی دائمی در غرب بیروت در نواحی حساس که شبه نظامیان امل را از شبه نظامیان دروزی جدا می سازد، بنا خواهد شد تا مانع تجدید درگیری ها شود. در جنگ های چهار روزه بیروت بر سر افراشتن پرچم لبنان در غرب بیروت، میان امل و دروزی ها حداقل ۶۵ تن کشته و بیش از ۳۰۰ تن مجروح شدند. نیبه بری و ولید جنبلاط رهبران این دو گروه - که عضو کابینه لبنان هستند - امروز بار دیگر با هم ملاقات و بر تصفیه سازمان های خود از وجود افرادی که مسئول این خونریزی، ویرانی و غارت بوده اند، تأکید کردند. در این حال، ولید جنبلاط رهبر دروزی ها امروز اعتراف کرد که دستور وی برای جمع آوری و پاره کردن پرچم لبنان در غرب بیروت که منجر به شروع جنگ چهار روزه بیروت شده، یک اشتباه بوده است. (۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره پیامدهای این درگیری ها گزارش داد: «اولین پیامد "جنگ پرچم" بین نیروهای دروزی و جنبش امل که خشونت بارترین درگیری در طول جنگ های داخلی لبنان عنوان داده شده، کینه و نفرت زایدالوصفی است که میان شیعیان و دروزی ها ایجاد کرده که در چنین وقایعی خلاصه می شود:

۱. جنگ با حمله طراحی شده نیروهایی آغاز شد که هدف آن جز تسلط کامل بر بخش غربی بیروت و سرکوب نیروهای رقیب - که جنبش امل در صدر آنها قرار دارد - نبوده است.

۲. خسارات و خرابی ها کلاً در مناطق مسلمان نشین اعم از شیعه و سنی بوده و دروزی ها کمتر از آن آسیب دیده اند.

۳. درگیری های چند روز گذشته، بیروت را به دو منطقه تحت کنترل امل و دروزی ها تقسیم کرد که تقریباً یک سوم غرب بیروت (شامل رأس بیروت، مناطق ساحلی، حمراء تا کورینش مزرعه) در کنترل نیروهای دروزی قرار گرفته و دوسوم دیگر شامل ۹ خط آتش از بندرگاه بیروت تا ناحیه جنوبی و بخشی از مناطق شرقی در بخش غربی بیروت در کنترل جنبش امل است. سابقاً طرفین در مناطق کنترل فعلی طرف دیگر دفتر داشتند.

۴. عملیات ربودن شیعیان توسط دروزی ها در مناطق نفوذشان ادامه دارد؛ در این حال، جنبش امل نیز به اعمال تلافی جویانه ادامه می دهد.

ص: ۴۸۹

۵. همان گونه که ترمدهایی در مورد نیروهای دروزی ذکر شد، ترمدهای مشابهی نیز در میان نیروهای جنبش امل مشاهده شده که خواستار ادامه جنگ با دروزی ها تا نابودی آنها در بیروت هستند.

۶. نیروهای دروزی همچنان بر نصب پرچم حزب خود در مناطق تحت نفوذ خویش اصرار نموده و جنبش امل نیز در بالای خاکریزهای جدید خود پرچم امل و پرچم رسمی لبنان را نصب کرده است.

۷. در بالای ساختمان های بلند تحت کنترل نیروهای دروزی دیشب و امروز سوراخ هایی در میان دیوارهای بتونی ایجاد شده که حاکی از ادامه احتمالی درگیری ها است. همچنین در پشت خاکریزهای بلندی که توسط امل ایجاد شد، انواع سلاح های سنگین مستقر گردیده است. باتوجه به موارد فوق ادامه ناامنی در بیروت همچنان محرز بوده و امکان آرامش کامل در شهر بعید است.»^(۱)

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران در این باره گفت: «درگیری های تأسف آور غرب بیروت که با حملات بی هدف سلاح های سنگین، ساختمان های اقتصادی، فرهنگی و منازل مردم را منهدم کرده و مردم مسلمان و بی گناه بیروت را به خاک و خون کشیده است، حلقه ای از توطئه های امریکا و رژیم صهیونیستی در منحرف کردن جریان مبارزه اصیل ضدصهیونیستی در لبنان بوده و متأسفانه نیروها و امکاناتی را که می باید جبهه مبارزه بر علیه اسرائیل را تقویت نماید به هدر می برد.»

وی افزود: «جمهوری اسلامی ایران نیز ضمن محکوم کردن این گونه درگیری ها از نیروهای اسلامی و ملی لبنان می خواهد با پرهیز از وارد شدن به این گونه درگیری های خشونت بار، زمینه های توطئه صهیونیستی را در جهت ایجاد جنگ داخلی و تجزیه لبنان سد نمایند.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در درگیری های اخیر بیروت، سفارت جمهوری اسلامی ایران در این شهر دچار خساراتی شده است. این مرکز طی درگیری های چهار روزه بیروت در محاصره گروه های رقیب نیز قرار داشت.^(۳)

۱

گروگان های فرانسوی در بیروت و آثار منفی این موضوع بر روابط ایران و سوریه را هفته نامه فرانسوی نوول آبرواتور چنین تحلیل و بررسی کرده است: «سوری ها تمایل ندارند به خواست های نهضت های شیعه لبنانی که تحت نفوذ ایران قرار دارند پاسخ دهند. این نهضت ها انتظار دارند که همچون مخاطبان درجه اول برای گروگان ها محسوب شوند و چون نتوانستند دمشق را در مذاکرات خود درگیر سازند، به ناچار در پی تماس های مستقیم با واشنگتن و پاریس می باشند.» این نشریه می افزاید: «به نظر می رسد مقامات سوریه از چند ماه پیش تاکنون مایل اند

ص: ۴۹۰

۱- ۷۰. مأخذ ۳، صص ۲۵ - ۲۱، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۷۱. مأخذ ۲۷، ص ۱۲.

۳- ۷۲. مأخذ ۳، ص ۲۰، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

هرچه زودتر به فعالیت های خشونت آمیز افراطیون شیعه لبنان از جمله حزب الله و جهاد اسلامی پایان بخشند.» این هفته نامه فرانسوی می نویسد: «صلحی که دمشق به لبنان تقدیم داشته است با فعالیت های تروریستی گروه های افراطی مذهبی از جمله حزب الله جور در نمی آید. از طرفی، روابط سوریه و ایران همواره رو به سردی می رود و در همین حال، رهبران دمشق با ایما و اشاره بیش از پیش به اردن و عراق - که دشمنان علنی ایران هستند - نزدیک می شوند.»^(۱)

۱

دو سرباز ژاندارمری که یک هواپیمای یک موتوره ایران را ربوده بودند، پس از فرود در یک فرودگاه نظامی امارات خود را تسلیم مقامات امنیتی کردند. نشریه گزارش روزانه وزارت اطلاعات در این باره نوشته است: «یک هواپیمای پنج نفره که در اجاره استانداری هرمزگان می باشد پس از پرواز از بندرعباس و رفتن به جزایر تنب و ابوموسی توسط دو سرباز ژاندارمری مستقر در ابوموسی ربوده شده و ساعت ۱۲:۳۵ در فرودگاه شارجه بر زمین می نشیند. ضمناً غیر از خلبان، دو کارمند بهداری نیز از سرنشینان هواپیما بوده اند. ظاهراً انگیزه این هواپیماربابی سیاسی نبوده و علت آن درگیری این دو سرباز با فرمانده پاسگاه ژاندارمری و تهدید از سوی وی به پرونده سازی بوده است.»^(۲)

روزنامه کیهان نیز در این باره نوشته است: این هواپیمای یک موتوره خدماتی پس از یک فرود اجباری در شارجه به سوی دوی به پرواز درآمد، اما از فرود آن در فرودگاه بین المللی دوی جلوگیری شد و سرانجام در یک فرودگاه نظامی در ۱۶۰ کیلومتری شمال ابوظبی در یک فرود اضطراری به زمین نشست و هواپیماربایان در فرودگاه نظامی ابوظبی پس از چند ساعت مذاکره خود را به نیروهای امنیتی تسلیم کردند.

واحد مرکزی خبر نیز به نقل از خبرگزاری یونایتدپرس، گزارش داده است: یک سخنگوی پلیس گفت یکی از هواپیماربایان یک مسلسل نیمه خودکار یوزی ساخت اسرائیل و مقادیری مهمات به همراه داشت. به گفته این سخنگو، هواپیمای ربوده شده از نوع سسنا بوده است.^(۳)

۲

شصت تن از مسافران هواپیمای مسافربری شرکت هواپیمایی مصر، که با ۱۰۳ مسافر روز گذشته (۳/۹/۱۳۶۴) در مسیر میان آتن و قاهره بوده و به مالت برده شده بود، امروز با دخالت کماندوهای مصری کشته شدند.

نشریه گزارش (نشریه واحد سیاسی دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم) در این باره نوشته است: «در پی ربوده شدن یک هواپیمای مصری در مسیر آتن و فرود اجباری آن در مالت که سرانجام با دخالت کماندوهای مصری به کشته شدن ۶۰ نفر انجامید، دولت مصر در اولین موضع گیری خود

ص: ۴۹۱

۱- ۷۳. مأخذ ۳، صص ۲۲ - ۲۱، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۷۴. سند شماره ۲۰۰۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۴، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۷۵. مأخذ ۲۹، ص ۳.

با صدور بیانیه ای اعلام کرد که هواپیماربایان متعلق به یک گروه فلسطینی مخالف عرفات هستند که در ارتباط نزدیک با یک کشور حامی تروریسم بوده اند. رادیو قاهره اعلام کرد سفیر لیبی پس از گفت و گویی کوتاه که از برج کنترل فرودگاه با هواپیماربایان داشت، عازم طرابلس شد.

در همین حال، جورج شولتز وزیر خارجه امریکا، در تاریخ ۴/۹/۱۳۶۴ در مصاحبه ای تلویزیونی اعلام کرد که سعی ندارد لیبی را با این هواپیماربایی مرتبط کند، ولی حدود ۲۶ تن از مسافران این هواپیما مسافرت خود را از طرابلس آغاز کرده بودند. شولتز گفت که هواپیماربایان خواستار مذاکره با سفیر لیبی شده بودند. مقامات امریکایی همچنین گفتند که هواپیماربایان به هنگام درخواست سوخت گیری به مقامات برج کنترل گفته اند که می خواهند به لیبی پرواز کنند. از سوی دیگر، یک سخنگوی سازمان آزادی بخش فلسطین در بغداد اعلام کرد که ربایندگان هواپیمای مصری عضو هیچ یک از سازمان های فلسطینی نبوده و از اعضای سازمان مخفی یک کشور عرب بوده اند.

سرانجام در پی موضع گیری هایی که به طور غیررسمی لیبی را مسئول این حادثه معرفی نمودند، حسنی مبارک رئیس جمهور مصر طی مصاحبه ای با خبرنگاران در قاهره، ضمن اینکه لیبی و یک گروه فلسطینی به رهبری ابونضال را در مورد ربودن هواپیمای مصری متهم کرد، گفت: "اگر ما به ناچار متوسل به جنگ با لیبی بشویم به خاطر صلح خواهد بود." گفتنی است که تاکنون ۴ سازمان: انقلاب مصر، آزادی بخش مصر، انقلابیون مصری و بریگادهای انقلاب عرب مسئولیت این هواپیماربایی را به عهده گرفته اند.^(۱)

لیبی حمله به هواپیمای ربوده شده مصری را محکوم کرد، اما رئیس جمهور امریکا، انگلیس، فرانسه، حسین شاه اردن و صدام نیز حمایت های خود را از این اقدام اعلام کردند. صدام ضمن اظهار تأسف از کثرت تلفات، محافل خاص عرب را که در پی این "اقدام جنایتکارانه" بوده اند به شدت محکوم کرد.^(۲)

از سوی دیگر، روزنامه اطلاعات به نقل از نشریه الموقف العربی نوشت: «حسنى مبارک حاکم مصر، در مصاحبه ای با شبکه تلویزیونی ان.بی.سی. امریکا گفت: ربودن هواپیمای مصری توسط جنگنده های امریکایی روحیه امریکاییان را تقویت کرده است. [!] وی در مصاحبه دیگری با مجله تایم اعتراف کرد که نفرت و خشم ملت مصر از امریکا و اسرائیل در حال افزایش است و احتیاج به زمان دارد تا این خشم فروکش کند.»^(۳)

۱

بر اثر انفجار یک بمب ضعیف در کنسولگری جمهوری اسلامی ایران در لندن، یکی از کارکنان کنسولگری مجروح شد.

روزنامه کیهان در این باره به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن نوشته است: «این بمب داخل یک بسته کوچک جاسازی شده بود و قبل از ظهر امروز (دوشنبه) در حالی که یکی از خواهران کارمند مشغول باز کردن آن بود، منفجر شد. این خواهر از ناحیه دست دچار جراحت و سوختگی سطحی شد که بلافاصله به بیمارستان منتقل گردید. به گفته یکی از مسئولین

ص: ۴۹۲

۱- ۷۶. مأخذ ۵۰، صص ۱۲۰ و ۱۲۱.

۲- ۷۷. مأخذ ۳۳، ص ۲۰.

۳- ۷۸. مأخذ ۱۱، ص ۲۸.

کنسولگری هم اکنون افراد پلیس ضدتروریستی در حال بازرسی ساختمان کنسولگری هستند تا از عدم وجود بسته های انفجاری دیگر مطمئن شوند. وی گفت: تاکنون هیچ گروهی مسئولیت این عمل را به عهده نگرفته و این اولین باری است که چنین حادثه ای در کنسولگری جمهوری اسلامی روی می دهد. وی افزود: شدت این انفجار - که حدود ۱۱:۴۵ به وقت محلی روی داد - آن قدر ضعیف بود که اکثر کارمندان متوجه صدای آن نشدند. وی همچنین گفت این بسته انفجاری حاوی یک گذرنامه ایرانی بود که صفحه مشخصات دارنده آن کنده شده بود.

خبر این حادثه به طور جزئی در بخش های خبری شبکه های رادیو لندن پخش گردید و کانال تلویزیونی (ای.تی.وی.) نیز در پایان یک بخش خبری خود به آن اشاره کرد.^(۱)

۱

به گفته رادیو مجاهد ارگان خبری سازمان مجاهدین خلق ایران (منافقین)، نادر رفیعی نژاد عضو مرکزی این سازمان، روز شنبه دوم آذرماه جاری با صدراعظم آلمان فدرال دیدار کرد و ضمن رساندن سلام مسعود رجوی به هلموت کهل، اسامی معدومان سازمان را به وی ارائه کرد. به گفته این رادیو، هیئتی از این سازمان در جریان برگزاری کنگره جوانان دمکرات مسیحی آلمان غربی (۲ تا ۴ آذرماه) با تعداد دیگری از مهم ترین شخصیت های سیاسی آلمان دیدار کرده است.^(۲)

از سوی دیگر، اخیراً افراد وابسته به حزب توده که تاکنون در کشورهای دیگر به سر می برده اند وارد افغانستان شده اند. دولت افغانستان قصد دارد از آنان برای نفوذ به داخل ایران و خرابکاری و شرارت استفاده کند، به این منظور، حدود ۹ دختر و ۱۲۰ مرد در شهر هرات اسکان داده شده اند.^(۳)

ص: ۴۹۳

۱- ۷۹. مأخذ ۲۹، ص ۲۰.

۲- ۸۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳۸، رادیو مجاهد، ۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۸۱. مأخذ ۴، ص ۱.

فعالیت مجدد نیروهای شناسایی خودی در منطقه هورالهویزه در حالی آغاز شده است که ارتش عراق نیز به شناسایی و تحکیم مواضع در این منطقه پرداخته است و در منطقه عملیاتی فاو نیز همچنان به تحکیم مواضع خود ادامه می دهد.

امروز فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران در نامه ای به فرماندهان لشکرهای ۴۱ ثارالله، ۳۱ عاشورا، ۲۵ کربلا و تیپ ۳۳ المهدی چنین دستور داد: «باتوجه به فعال شدن مجدد کار شناسایی در محور البیضه - الحسان [هورالهویزه] توسط قرارگاه کربلای ۱ به فرماندهی برادر عزیز جعفری، مقتضی است که یک دسته نیروی شناسایی به مسئولیت یکی از مسئولان واحد اطلاعات خود را که آشنایی قبلی به منطقه نیز داشته باشند در اختیار آن قرارگاه قرار دهید.» (۱)

از سوی دیگر، گزارش قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) (سپاه) حاکی است که «امروز در منطقه شرق دجله دشمن با اعزام نیرویی پیاده به استعداد یک تیپ در منطقه السلیب، این منطقه را تقویت نموده و تحرکات عناصر پیاده بر روی سیل بندهای هورالهویزه و انجام شناسایی و دید بانی در سراسر این منطقه و ایجاد استحکامات و موانع در جلو سنگرهای پدافندی نشانگر توجه دشمن به این مناطق به خصوص منطقه پاسگاه معلق، الحسان، البیضه و الصبیه می باشد.» (۲)

گزارش واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلای ۲ نیز از منطقه فاو چنین است: «دشمن کماکان در طول دوره (از ۲/۹ تا ۵/۹/۱۳۶۴) باتوجه به وضعیت جوی، عمده کار خود را در منطقه فاو به چهار نقطه عطف نموده است که به ترتیب اولویت چنین است:

۱. بستن دهانه نهر و ایجاد سد در منطقه اسکله چهار چراغ.

۲. ادامه جاده و ترمیم و تعریض جاده فاو - رأس البیضه در پشت خط اول.

۳. فعالیت مهندسی در شهر فاو که باتوجه به استتاربودن منطقه هنوز روشن نشده است.

۴. شن ریزی جاده پشت خط اول شهر فاو به طور محدود با چهار تا پنج کمپرسی ادامه دارد.» (۳)

ص: ۴۹۵

۱- ۱. سند شماره ۱۰۹۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران، به فرماندهی لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، ۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲. سند شماره ۱۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه، شماره ۱۵۰، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۳. سند شماره ۱۰۹۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، اطلاعات نظامی قرارگاه کربلای ۲، شماره ۱۰، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۳۰۱ اعلام کرد: «دلاوران نیروی دریایی هم زمان با انجام مأموریت های پدافندی، با اجرای آتش دوربرد بر روی تأسیسات نفتی و نظامی عراق در منطقه فاو، خسارات قابل ملاحظه ای به صدامیان وارد آورد ند.» براساس این اطلاعیه شهر آبادان هدف آتش نیروهای عراقی قرار گرفت که بر اثر آن چندین خانه ویران شد. (۱)

درحالی که اطلاعیه مذکور خبر از اجرای آتش روی تأسیسات نفتی و نظامی داده است، رادیو اسرائیل با تحریف این خبر، کوشید، آن را غیرواقعی جلوه دهد. رادیو اسرائیل در این باره گفت: «حکومت اسلامی ایران اعلام داشت ناوچه های توپ دار آن کشور امروز اسکله نفتی فاو، در سواحل جنوبی را هدف آتشباری سنگین قرار داده و آن را منهدم ساختند. ناظران نظامی از این خبر ابراز شگفتی نموده خاطر نشان ساختند که اسکله نفتی فاو در اوایل جنگ ایران و عراق منهدم گردید و کاملاً غیر قابل استفاده شد.» (۲)

مطبوعات کویت امروز به توقیف کشتی کویتی البیطار به وسیله نیروی دریایی ایران واکنش نشان دادند. خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت گزارش داد: «مطبوعات امروز کویت این اقدام را یک راهزنی جدید علیه کویت عنوان کردند و نوشتند: ایران عملیات راهزنی خود را علیه کشتی های بازرگانی کویتی در آب های خلیج [فارس] از سر گرفت... مطبوعات کویت با اشاره به خبر خبرگزاری جمهوری اسلامی مبنی بر اینکه بخشی از محموله کشتی کویتی توقیف شده به مقصد عراق حمل می شده است، نوشتند: ایران هفت کشتی دیگر را در دریای عمان موردبازرسی قرار داد.» (۳)

آسوشیتدپرس نیز امروز گزارش داد: «نیروی دریایی ایران روز یکشنبه (۳/۹/۱۳۶۴) در دریای عمان در حدود ۴۰۰ کیلومتری (۲۴۰ مایلی) جنوب شرقی تنگه هرمز راه را بر کشتی کویتی البیطار بست. ایرنا به نقل از منابع نظامی، گفت: بخشی از محموله های کشتی ۲۳۶۱۳ تنی البیطار به مقصد عراق بارگیری شده بود. این منابع گفتند: اگر در تکمیل بازرسی ثابت شود که محموله کشتی توانایی نظامی عراق را افزایش خواهد داد، کالاها توقیف خواهند شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی افزود: نیروی دریایی ایران روز یکشنبه (۳/۹/۱۳۶۴) هفت کشتی خارجی دیگر را در دریای عمان متوقف و بازرسی کرد و پس از ثابت شدن اینکه حامل هیچ کالایی به مقصد عراق نبودند آنها را آزاد کرد. در کویت شرکت کشتیرانی عربی متحد گفت کاپیتان کشتی در یک تماس رادیویی، توقیف کشتی خود را به ساختمان مرکزی گزارش داد، اما بلافاصله پس از اینکه کاپیتان به مقامات شرکت اطلاع داد [که] واحدی از نیروی دریایی ایران در آستانه سوار شدن به کشتی وی هستند تماس رادیویی با کشتی قطع شد.» (۴)

ص: ۴۹۶

۱-۴. روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲-۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۴، صص ۷ و ۸ و ۹، رادیو اسرائیل، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۲، ۶/۹/۱۳۶۴، صص ۴ و ۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴.

۴-۷. همان، صص ۳-۴، فیکوریا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۵/۹/۱۳۶۴.

از سوی دیگر، خبرگزاری یونایتدپرس با اشاره به مصاحبه دیروز ناخدا ملک زادگان با روزنامه اطلاعات، به نقل از وی درباره جدی بودن ایران در انهدام هر کشتی ای که بدون مجوز وارد آب های منطقه ای کشورمان شود اعلام کرد: «تمامی کشتی های مجهز به رادار در آینده به عنوان کشتی های مهاجم تلقی خواهند شد. روزنامه اطلاعات نوشت نیروی دریایی ایران از ماه اوت تاکنون ۴۰۰ فروند کشتی را در خلیج فارس متوقف و بازرسی کرده است.»^(۱)

۱

گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب کشور امروز نیز با ایجاد کمین، درگیری، حمله به پایگاه های رزمندگان، کاشت مین و... - که از اهداف اصلی آن درگیر کردن بخشی از قوای ایران و تضعیف جبهه خودی در برابر ارتش عراق است - به همکاری با عراق ادامه دادند.

۱. قرارگاه حمزه سیدالشهدا: نیروهای کومه له امروز به پایگاه های سلیمان کندی و سرچشمه از توابع سقز کمین زدند. بر اثر این اقدام، ۹ تن شهید، ۳ تن مجروح و ۲ تن اسیر شدند و چند قبضه سلاح به غارت رفت.^(۲)

۲. نشریه رویدادها و تحلیل: «نیروهای یگان حزب الله که جهت اجرای عملیات به روستای سرده (از توابع سقز) اعزام شده بودند به هنگام بازگشت به کمین مزدوران گروهک کومه له افتاده که برادران، کمین دشمن را درهم کوبیده و با رسیدن نیروهای کمکی سپاهیان اسلام به تعقیب دشمن پرداختند.»^(۳)

۳. قرارگاه حمزه سیدالشهدا: «نیروهای خودی در هنگام بازگشت با مزدوران کومه له درگیر و در نتیجه ۸ نفر از پیش مرگان شهید و ۴ نفر مجروح شدند.»^(۴)

۴. به گزارش اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی، نیروهای حزب دمکرات در جاده سقز - بوکان قصد حمله به اکیپ حاج آقا موسوی نماینده حضرت امام در غرب کشور را داشتند که پیش از اجرای تصمیم خود با نیروهای گشتی شناسایی سپاه سقز درگیر شدند.^(۵) بر اثر این درگیری که در ۱۶ کیلومتری بوکان میان نیروهای سپاه سقز و ۳۰ تا ۴۰ نفر از نیروهای دمکرات رخ داد از نیروهای خودی ۳ تن شهید و ۱۷ تن مجروح شدند.^(۶)

۵. اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی: عده ای از افراد کومه له در جاده روستای سراج از توابع شهرستان سقز با نیروهای اسلام درگیر شدند که در این درگیری ۸ نفر از نیروهای اسلام شهید و ۱۰ نفر مجروح شدند و افراد کومه له با مقاومت رزمندگان اسلام متلاشی و متواری شدند.^(۷)

۶. شهربانی کردستان: در درگیری میان نیروهای خودی و افراد دمکرات در جاده سقز - سنندج، ۷ نفر از عوامل دمکرات به هلاکت رسیدند.^(۸) در جاده کامیاران - باختران نیز میان نیروهای خودی و عوامل کومه له درگیری رخ داد.^(۹)

۷. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): در سردشت پرسنل پایگاه مکه با ضدانقلابیون درگیر شدند که

ص: ۴۹۷

۱- ۸. مأخذ ۶، ص ۲، کویت - یونایتدپرس، ۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۳، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷؛ و - سند شماره ۳۶۶۳۶۵ مرکز

- مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرمانده ناحیه کردستان، ۲۰/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۱۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۵، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴۵.
- ۴-۱۱. مأخذ، ردیف دوم.
- ۵-۱۲. سند شماره ۰۵۹۲۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۶/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۱۳. مأخذ، ردیف اول.
- ۷-۱۴. سند شماره ۰۵۹۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۶/۹/۱۳۶۴.
- ۸-۱۵. سند شماره ۴۴۹۲۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استاندار کردستان، ۷/۹/۱۳۶۴.
- ۹-۱۶. سند شماره ۴۴۹۱۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

این درگیری بدون تلفات خاتمه یافت. ۳ نفر از سربازان گردان قدس نیز در نزدیکی پایگاه کانی سیف به اسارت افراد ضدانقلاب درآمدند. (۱)

۸. اطلاعات شهربانی: یک تن از پیش مرگان کرد مسلمان عضو گردان ویژه در جاده کمربندی بوکان هدف حمله عوامل ضدانقلاب قرار گرفت و سه تیر به دست وی اصابت کرد. این فرد بلافاصله به بیمارستان بوکان منتقل شد. (۲)

۱

حکومت عراق با صدور اطلاعیه ای به اهالی روستاهای ناحیه سه نگاه و دوازده روستای ناحیه چم چال واقع در مناطق کردنشین عراق اخطار کرد در اسرع وقت روستاهای خود را تخلیه کنند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «منابع موثق با تأیید خبر مذکور، افزودند که در بمباران های چند روز اخیر توسط هواپیماها و هلیکوپترهای رژیم عراق، ۳ تن از اهالی روستای زاوه کشته و ۵ تن نیز زخمی شده اند. در روستای صلاح الدین یک اتومبیل و در جاده سه نگاه - چم چال یک دستگاه تراکتور روستاییان منهدم شده است.» (۳)

حکومت عراق در حالی این اخطار و تهدید را به کار بسته است که در مناطق مذکور سرمای زمستانی حکم فرماست. (۴)

۲

به گزارش ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی، گروهی از پیش مرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) در جاده بوکان به راینه در نزدیکی روستای کانی پسمان، به یک ستون از یگان های نیروی مخصوص ارتش عراق حمله کردند و با اجرای آتش روی آنان ۲۳ تن از صدامیان را کشته یا مجروح و ۹ تن را اسیر کردند. در این عملیات که دو ساعت طول کشید تعدادی سلاح و مهمات قوای عراقی به غنیمت نیروهای اتحادیه میهنی درآمد. (۵)

از سوی دیگر، اداره اطلاعات شهربانی گزارش داد که افراد حزب دمکرات ۲ نفر از افراد بارزانی را در شهرستان اشویه ترور کردند که هر دو نفر کشته شدند. (۶)

۳

حمله نیروهای عراقی برای تصرف ارتفاعات غلبوکه - که اخیراً به تصرف انقلابیون مسلمان کرد عراق درآمده است - با شکست مواجه شد و ۲۹ تن از افراد مهاجم کشته یا زخمی شدند. (۷) ارتش عراق در این حمله با استفاده از هواپیما، هلیکوپتر، سلاح های سنگین و نیرویی گسترده، چهارده بار به ارتفاعات غلبوکه حمله برد، اما پس از یک روز نبرد سنگین با به جا گذاشتن تلفات و مهمات بسیار عقب نشینی کرد. در این حمله به چند خانه روستای غلبوکه و باغ های روستاهای اطراف خسارت های سنگینی وارد شد. (۸)

ص: ۴۹۸

۱- ۱۷. سند شماره ۴۲۵۷۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه حمزه سید الشهداء(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۸. سند شماره ۵۹۲۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۹. روزنامه کیهان، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۴-۲۰. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۹/۵، ص ۲.

۵-۲۱. سند شماره ۱۴۸۶۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ (فرمانده اطلاعات) به سماجا ۳، ۱۳۶۴/۹/۱۰.

۶-۲۲. سند شماره ۵۹۲۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۱۳۶۴/۹/۶.

۷-۲۳. مأخذ ۲۰، ارومیه، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۸-۲۴. مأخذ ۱۹.

دفتر سیاسی حزب الدعوه اسلامی عراق با ارسال نامه ای با عنوان "انسانیت شکنجه شده در عراق"، به سازمان های بین المللی، از گوشه هایی از جنایات رژیم عراق پرده برداشت.

روزنامه اطلاعات در این باره نوشته است: «در بخشی از این نامه که خطاب به دبیر کل سازمان ملل متحد، سازمان حقوق بشر، صلیب سرخ بین المللی، سازمان عفو بین المللی و رئیس کنفرانس کشورهای عربی ارسال شده است، نقشه های رژیم بعثی عراق برای نابودی ملت مسلمان این کشور تشریح شده است. در این اطلاعیه با یادآوری اینکه امروز عراق به حمام خون تبدیل شده و خونریزی شیوه معمول و روزانه رژیم صدام شده، آمده است: اخیراً رژیم بعثی عراق با اعمال سیاست ترور و وحشت در شمال عراق و به خصوص در شهرستان کردنشین سلیمانیه، مردم مسلمان این منطقه را تحت شدیدترین فشارها قرار داده است و مأموران سرکوبگر رژیم، متشکل از ارتش، سازمان امنیت و افراد مزدور، منطقه را به آتش و خون کشیده اند و دهکده و منازل مسکونی مردم را ویران کرده اند. بر اثر این اقدامات تاکنون ده ها تن از اهالی منطقه که در میان آنها دانش آموزان دبستانی هم دیده می شوند، به شهادت رسیده اند و از سرنوشت صدها تن از اهالی که توسط مأموران رژیم دستگیر شده اند، اطلاعی در دست نیست و تعداد کثیری از اهالی نیز از مناطق مسکونی شان رانده شده و اموالشان به غارت رفته است.

در بخش دیگری از همین نامه، از مسئولان سازمان ها خواسته شده است تا با مردم شمال عراق به طور اخص و با ملت عراق به طور اعم که تحت اقدامات وحشیانه و سرکوبگرانه رژیم بعثی عراق قرار دارند، همدردی خود را اعلام کنند و از جنایات این رژیم پرده بردارند.»(۱)

از سوی دیگر گزارش های رسیده از داخل عراق حاکی است: «چند تن از اسرای عراقی که سال گذشته توسط جمهوری اسلامی ایران به طور یک جانبه آزاد شده بودند، به علت مخالفت با درخواست های مقامات رژیم بعث عراق مبنی بر شرکت در کنفرانس های مطبوعاتی و اظهار مخالفت با جمهوری اسلامی ایران، به طرز مرموزی به قتل رسیده اند.

بستگان یک اسیر آزاد شده عراقی که اخیراً به علت جراحات وارده بر اثر شکنجه های مأمورین امنیتی عراق در گذشته است، گفتند که فرد مذکور پس از بازگشت به عراق به طور مداوم مورد آزار و شکنجه نیروهای امنیتی عراق در بغداد قرار گرفت، به طوری که جراحات وارده منجر به فوت وی گردید. بستگان این فرد همچنین گفتند که چند اسیر عراقی آزاد شده دیگر نیز توسط مأموران مخفی سازمان ضد اطلاعات عراق به قتل رسیده اند.»(۲)

ص: ۴۹۹

۱- ۲۵. مأخذ ۲۰.

۲- ۲۶. مأخذ ۲۰.

هواپیمای ربوده شده ایران - که به امارات رفته بود - به همراه سرنشینان و دو رباینده آن امروز با تلاش مقامات وزارت امور خارجه و همکاری مقامات امارات به ایران بازگشت.

این هواپیما که در اجاره استانداری هرمزگان بود، در جزیره ابوموسی به زور اسلحه دو تن از پرسنل نظامی مستقر در جزیره به طرف شارجه ربوده شد. طبق اطلاعات کسب شده از سفارت، حکومت شارجه به این هواپیما اجازه فرود نداد، اما با درخواست کشورمان حکومت دوبي اجازه فرود در یک فرودگاه نظامی را به آن داد. در پی آن سفیر جمهوری اسلامی ایران در تماس با شیخ محمد وزیر دفاع امارات و مرد قدرتمند امارات دوبي، درخواست کرد دو رباینده به جمهوری اسلامی ایران تحویل داده شوند. شیخ محمد اعلام کرد که سلاح های این افراد آماده تحویل به مقامات جمهوری اسلامی ایران است و هر دو نفر تحویل داده خواهند شد.

هواپیما صبح امروز به همراه همه سرنشینان از جمله دو رباینده به بندرعباس بازگشت. در پی آن قائم مقام وزارت امور خارجه پیام تشکری برای شیخ محمد وزیر دفاع امارات ارسال کرد.^(۱)

حجت الاسلام حائری فومنی سفیر جمهوری اسلامی ایران در امارات عربی متحده در دیدار بعد از ظهر امروز با شیخ محمد بن راشد آل مکتوم وزیر دفاع امارات، پیام کتبی آقای علی محمد بشارتی قائم مقام وزارت خارجه ایران را به وی تقدیم کرد و قدردانی مسئولان جمهوری اسلامی ایران را از همکاری مقامات امارات ابلاغ کرد.

وزیر دفاع امارات در این ملاقات گفت: این وظیفه ما بود که باتوجه به روابط دیرینه و همسایگی و دوستی که بین ما وجود دارد، این کار را انجام دهیم. البته به طرق مختلف می شد با این مسئله برخورد کرد، ولی باتوجه به روابط صمیمی و دوستانه بین دو کشور به نحوی عمل کردیم که هواپیما و سرنشینان آن سالم به ایران بازگردند.^(۲)

رادیو اسرائیل در تفسیری در این باره آورده است: «برای نخستین بار در تاریخ خاورمیانه، امروز امارات متحده عربی دو نفر ایرانی را که برای فرار از وطن خویش به هواپیماربایی متوسل شده بودند به ایران بازگردانید و آنها را در اختیار مقامات حکومت اسلامی قرار دادند. مقامات امارات متحده عربی اعتراف کردند که هواپیما ربایان تقاضای پناهندگی سیاسی نکرده و مایل به اقامت در آن امیرنشین نبوده اند. مقامات امارات متحده عربی قبلاً به خبرنگاران گفته بودند که دو تن از سرنشینان هواپیما مایل اند به آنها اجازه داده شود به کشور دیگری بروند، ولی سه تن دیگر و از جمله خلبان تقاضایی مطرح نساخته بودند... ناظران سیاسی می گویند این اقدام بی سابقه امارات متحده عربی گام دیگری در راه بهبود مناسبات امیرنشینان خلیج فارس با حکومت اسلامی ایران براساس تصمیماتی است که در کنفرانس عالی سران شورای همکاری خلیج دو هفته پیش در عمان اتخاذ گردید. امیر نشین ها بدین ترتیب امیدوارند موافقت ایران را برای میانجیگری بین آن کشور و عراق جلب کنند، ولی حکومت اسلامی هنوز به وزیر خارجه عمان که قصد داشت برای همین منظور به تهران برود اجازه ورود نداده است.»^(۳)

ص: ۵۰۰

۱- ۲۷. سند شماره ۲۱۲۳۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۳/۳، ۵/۹/۱۳۶۴، صص ۹ و ۱۰.

۲- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۲۹. مأخذ، صص ۲۹ - ۲۸، رادیو اسرائیل ۵/۹/۱۳۶۴.

هم اندیشی سراسری فرماندهان پایگاه ها و نواحی مقاومت بسیج مستضعفین صبح امروز هم زمان با اولین روز هفته بسیج با حضور سران سه قوه، فرمانده سپاه پاسداران، نماینده امام در سپاه و تعدادی دیگر از مسئولان لشکری و کشوری آغاز به کار کرد. (۱) در این همایش که در سالن ۱۲ هزار نفری مجموعه ورزشی آزادی تشکیل شد، مسئول بسیج، رئیس جمهور، رئیس مجلس، رئیس دیوان عالی کشور و فرمانده سپاه پاسداران درباره اهداف، اهمیت و ضرورت تشکیل بسیج و مسائل جنگ و اوضاع کنونی کشور و جهان سخن گفتند.

در آغاز حجت الاسلام محمدعلی رحمانی مسئول بسیج مستضعفین به تشریح اهداف همایش پرداخت. وی درباره چگونگی تشکیل بسیج مستضعفین گفت: با وارد شدن ناوگان امریکا به سواحل خلیج فارس و احتمال حمله به جمهوری اسلامی ایران، در ۵ آذر سال ۱۳۵۸ امام امت فرمان تشکیل بسیج مستضعفین را صادر کردند و فرمودند: مملکتی که ۲۰ میلیون جوان دارد باید ۲۰ میلیون تفنگ دار داشته باشد. ... امروز بسیج مستضعفین با داشتن بیش از ۳ میلیون نیروی آموزش دیده و تقریباً ۱۲ هزار پایگاه مقاومت در سطح کشور، یکی از نیرومندترین نیروهای مردمی در جهان خصوصاً جهان اسلام به شمار می آید...

سپس آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، گفت: هفته بسیج که مصادف با صدور فرمان تاریخی امام عزیز ما است درحقیقت یکی از ایده های انقلاب است. مثل این بود که دریچه سدی مملو از آب و انرژی را دست توانای امام باز کند و این سیل خروشان مردم به سمت جامعه سرازیر شود. ... بسیج عبارت است از طبقه فعال ملت و همه مردم مؤمن و علاقه مند درحقیقت عضو بسیج هستند. ... بسیج عمومی یعنی به حرکت درآمدن این اقیانوس عظیم که نامش ملت است. ... در بسیج یک موضوع اصلی رهبری و یک موضوع دیگر ملت و پیوند این دو ایمان است. اگر این سه عنصر در هر گوشه ای از دنیا تحقق پیدا کند، مشکلات حل خواهد شد. ...

آن روز که بسیج در میدان ها نبود جنگ رونق نداشت. البته مردم بودند، نظامی ها بودند، اما نیروی سازمان یافته و متشکل مردمی، چیز دیگری است. بنده هر وقت به مناطق جنگی می رفتم و بیابان های خوزستان را زیر چکمه متجاوزین می دیدم غم دلم را می گرفت. اما دست اندرکاران آن روز فکر می کردند که ارتش می تواند نیروهای متجاوز عراق را عقب بزند و این معلوم بود

ص: ۵۰۱

۱- از جمله مسئولان حاضر در این همایش عبارت بودند از: آیت الله خامنه ای (رئیس جمهور)، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی (رئیس مجلس)، آیت الله موسوی اردبیلی (رئیس دیوان عالی کشور)، محسن رضایی (فرمانده کل سپاه پاسداران)، حجت الاسلام توسلی (از مسئولان دفتر امام)، آیت الله مهدوی کنی (دبیر روحانیت مبارز)، حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم (سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق)، حجت الاسلام جمارانی (سرپرست سازمان حج و اوقاف و امور خیریه)، سرهنگ صمیمی (رئیس شهربانی جمهوری اسلامی)، حجت الاسلام محلاتی (نماینده امام در سپاه)، حجت الاسلام محمدعلی رحمانی (مسئول بسیج مستضعفین).

که چنین امری امکان پذیر نیست، ما چند لشکر داشتیم که عراق هم داشت. تانک داشتیم که عراق تعداد بیشتری داشت. ما با چند کشور رابطه داشتیم که عراق با کشورهای بیشتری رابطه داشت. وقتی نیروهای سازمان یافته مردمی وارد میدان شدند و آن روزی که سپاه پاسداران این نیروها را آموزش داد، معادله جنگ عوض شد و از ما همه پیروزی بود و از دشمن همه شکست و فرار؛ این است معنی بسیج. ... تا به امروز، در تمام زمینه ها، از جمله سرکوب ضدانقلاب و غیره از همین بسیجی ها استفاده شده است.

تصویر

آیت الله خامنه‌ای در همایش سراسری فرماندهان پایگاه‌های بسیج گفت: «بسیج عمومی یعنی به حرکت درآمدن این اقیانوس عظیم که نامش ملت است. ... در بسیج یک موضوع اصلی رهبری و یک موضوع دیگر، ملت و پیوند این دو ایمان است...»

رئیس جمهور افزود: فردا که به فضل پروردگار جنگ با پیروزی نیروهای اسلام تمام شود باز هم این نیروهای بسیج مردمی است که باید به سازندگی جدی مملکت پردازد. بسیج یک نیروی دوران جنگ نیست، بلکه متعلق به دوران صلح هم هست که در این زمینه باید اقداماتی انجام شود.

رئیس جمهور، با اشاره به موضوع جنگ گفت: جنگ تحمیلی برای کشور و ملت ما بر سر آب و خاک و زمین و غیره نیست. مسئله روی چیز دیگری است و ما باید به آن توجه داشته باشیم و لازم است جنگ را درست تعقیب کنیم. ...

رئیس جمهور گفت: تمام امکانات تبلیغی کشورهای نزدیک به امریکا و ابرقدرت‌ها علیه ما به کار گرفته شده. در این رابطه سازمان‌های بین‌المللی از بزرگ‌ترین گناهان و خطاهای

شناخته شده رژیم عراق و هم پیمانان آنها چشم پوشی می کنند و هنوز یک بار هم نشده که رژیم عراق را در حمله به جمهوری اسلامی محکوم کنند. ...

ابرقدرت ها وقتی احساس کردند نیروهای مردمی ما در جنگ، سنگرهای رژیم عراق را یکی پس از دیگری شکستند و رژیم عراق را در خطر قرار دادند، تلاش برای صلح را شروع کردند. روزی که عراق به ما حمله کرد کسی به او نگفت که چرا حمله کرده است. امروز ما به کسی احتیاج نداریم. دولت ایران می تواند به تنهایی متجاوز را سر جایش بنشانند ما کار را تمام می کنیم. اگر ابرقدرت ها و سران کشورها فکر می کنند که با مذاکره سران جمهوری اسلامی را می توانند به صلح وادار کنند من در اینجا می گویم که آنها اشتباه می کنند.

آیت الله خامنه ای افزود: امروز ما به سلاح های مدرن مجهز هستیم و در این رابطه تلاش می کنیم پیچیده ترین سلاح ها را یا بسازیم یا تأمین کنیم. سازماندهی، آموزش و سلاح چیزی لازم برای نیروهای بسیج است و اگر نیروهای انسانی ما این سه خصوصیت را داشته باشند آن نیرو انسانی، کارآمد است. (۱)

رئیس جمهور در بخشی دیگر از سخنانش گفت: ما قبول می کنیم که جنگ میان دو کشور، بین آن دو کشور منحصر نخواهد بود و معلوم است که کشورهای دیگر نیز دچار آثار سوء ناشی از جنگ می شوند، اما رژیم هایی که احساس ناامنی و ناراحتی می کنند، آیا باید به ملتی که از حق خود دفاع می کند، بگویند دفاع نکن؟ کدام منطق این استدلال را می پذیرد که این ملت از شرافت خود دفاع نکند و خسارات جنگ را نخواهد؟ تنها راه این است که رژیم هایی که تاکنون به عراق کمک می کردند، کمک های خود را قطع کنند و در هر صورت ما ان شاء الله کار را تمام خواهیم کرد.

رئیس شورای عالی دفاع با اشاره به منافع مشترک دو ابرقدرت علیه انقلاب اسلامی گفت: برای ما فرق نمی کند که ابرقدرت ها به چه تفاهمی رسیده باشند، اما باید حرفمان را بفهمند که ما تا لحظه آخر که بینی متجاوز را به خاک خواهیم مالید، به مبارزه خود ادامه خواهیم داد و نگران جوسازی های مذاکرات قدرت های بزرگ نخواهیم بود. (۲)

در ادامه همایش، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با بیان اینکه جهاد و دفاع یک تکلیف و واجب کفایی است به نقش مهم بسیج اشاره کرد و با توصیف مردمی بودن بسیج، رابطه مردم با نظام را بسیار با اهمیت دانست و گفت: نکته ای که باید روی آن تأکید کرد رابطه مردم با نظام حکومتی حاکم بر کشور است و اینکه چقدر مردم حاضرند دعوت آن نظام را بپذیرند. برای طرح این مسئله عناصر زیادی را باید بررسی کرد. در کشورهای دنیا ممکن نیست این کار، یعنی تشکل نیروهای داوطلب که هر وقت به آنها نیاز بود آماده باشند و هر زمان که نیاز نبود به سر کار خود برگردند. این عناصر مهم است که در نظام ما مردم را با دولت پیوند می دهد. در زمان پیامبر اسلام (ص) و حضرت علی (ع) که الگوی ماست تکیه اساسی روی نیروهای مردمی است. در زمانی که جنگ نیست جهاد تکلیف نشده، ولی وقتی دفاع مقدس پیش می آید همه مردم سرباز می شوند و نیروهای اصلی رزمنده نیز در سایه تجهیزات و آموزش وارد میدان می شوند.

ص: ۵۰۳

۱- ۳۰. مأخذ ۱۹، صص ۱ و ۲.

۲- ۳۱. مأخذ ۲۸، ص ۳.

نماینده امام در شورای عالی دفاع، سپس به رابطه حکومت های مرتجع و وابسته با مردم اشاره کرد: رژیم می مثل طاغوت مصر که هوپیمای پر از جمعیت را به خاطر روح شرورش به گلوله می بندد و مردمش را به خاطر چند مخالف به کشتار می کشد چطور می تواند مردمش را دعوت به همکاری و کشاندن در راه بسیج مستضعفین کند.

آقای هاشمی درباره نام گذاری بسیج مستضعفین گفت: بسیج یک نیروی مردمی است که به وسیله مستضعفین تشکیل شده است؛ یک عده مردم هستند که قشر مرفه جامعه می باشند و فقط به آسایش خود فکر می کنند. اینها نمی توانند بسیجی باشند. دقت امام هم این بود که غیر از مسئله انتخاب و داوطلبی و مسابقه برای شهادت تکیه گاه اصلی را مستضعفین قرار دادند. وی متشکل کردن ۳ میلیون نیروی تجهیز شده و آموزش دیده را از کارهای مهم سپاه برشمرد و در دنیا بی سابقه توصیف کرد.

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: خیرات این حرکت مردمی فراوان است و از مهم ترین آثارش این است که جدی ترین مسئله انقلاب را کاملاً مردمی کرده یعنی جنگ را. پنج سال مقاومت و بعد از آن قوی تر ظاهر شدن فقط در شرایطی ممکن است که مردم بر آن حاکم باشند.

آقای هاشمی با اشاره به دیگر ویژگی های بسیج گفت: دشمن وقتی بسیج را ببیند، وقتی به چهره های مصمم و نیروهای پرتحرک نگاه کند به فکر می افتد که نمی تواند با ایران طرف شود. این آمادگی باعث شده که روی ما حساب کنند. اگر این نیرو را ما اول انقلاب داشتیم، صدام هرگز جرئت نمی کرد وارد جنگ شود. اگر عراق مدتی است که دم از ترک جنگ می زند و همسایه های ما التماس می کنند برای ترک جنگ فقط به خاطر وجود بسیج و نیروهای دیگر است.

نماینده امام در شورای عالی دفاع، درباره سیاست جدید جنگی ایران گفت: از این به بعد سیاست ما این شده که لشکرها را دائماً در میدان ها آماده نگه داریم و هر طرفی نیروی عمل کننده خود را در اختیار داشته باشد و زمانی که شرایط سیاسی و نظامی و مسائل جهانی مساعد بود در هر نقطه ای که لازم بود، این نیروها را به کار گیریم و عمل کنیم.

رئیس مجلس همچنین به نقش روحانیت مخلص و ارتباط آن با بسیج پرداخت و آن را رابطه راهنما و آموزنده و تضمین اسلام در جبهه ها دانست. وی افزود: شعار اصلی بسیج دفاع و رفع خطر است. وی در پایان گفت که اگر بسیج همان اوایل جنگ به وجود می آمد شاید تا به این اندازه که امروز متحمل خسارات شده ایم نمی شدیم و اگر الآن هم بسیج وجود نداشت مطمئناً خساراتی که وارد شده بود بیشتر از الآن بود و شاید هرگز به پیروزی هایی که به دست آورده ایم نایل نمی گشتیم. (۱)

هم اندیشی فرماندهان بسیج بعد از ظهر امروز با سخنان آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور ادامه یافت. وی گفت: تا زمانی که انقلاب ما بسیج را دارد هرگز شکست نخواهد خورد. ... سلاح بسیجی ما تکبیر اوست و عشق او بسیجی بودنش است.

ص: ۵۰۴

رئیس دیوان عالی کشور: «تا زمانی که قسط و عدل در جامعه پیاده نشده است ما نمی‌توانیم بگوییم که توانسته‌ایم اسلام را بر کشور حاکم سازیم.»

آیت الله موسوی اردبیلی در بخش دیگری از سخنانش با اشاره به اقداماتی که برای اجرای قسط انجام شده است، گفت: تا زمانی که قسط و عدل در جامعه پیاده نشده است ما نمی‌توانیم بگوییم که توانسته ایم اسلام را بر کشور حاکم سازیم. تا زمانی که در کشور ما یک گران فروش پیدا می‌شود که فقط بابت یک سال گران فروشی اش به پرداخت ۲ میلیارد تومان جریمه محکوم می‌شود ما نمی‌توانیم بگوییم که توانسته ایم اسلام را حاکم بر جامعه سازیم. رئیس دیوان عالی کشور افزود: قوه قضاییه امروز با قدرتی فزون تر مصمم است تا سرمایه‌های نامشروعی را که از بیت المال به غارت برده شده از غاصبان آنها پس بگیرد و به بیت المال برگرداند. (۱)

در ادامه همایش فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با تقدیر از حضور گسترده نیروهای بسیجی در جبهه‌ها گفت: پایه‌های بسیج که ابتدا در کشور ما ریخته شد اکنون در کشورهای دیگر مثل لبنان، افغانستان و عراق نیز گسترش یافته است.

محسن رضایی افزود: صدام برای امریکا دو مأموریت دارد که باید آن را اجرا کند، ابتدا توقف جنگ در کنار مرزها را به وجود آورد و در صورت تحقق با استفاده از تکنولوژی جنگی غرب، موجبات صلح تحمیلی را فراهم آورد که ما با مقاومتمان مأموریت دوم صدام را خنثی خواهیم کرد و با برنامه‌هایی که در سال جاری و سال آینده داریم ان شاءالله به پیروزی‌های بزرگ و موفقیت آمیز دست خواهیم یافت و بدین وسیله دشمن را نابود خواهیم کرد.

فرمانده سپاه پاسداران سپس به اهمیت عملیات‌های محدود آمار تلفات دشمن در این عملیات‌ها اشاره کرد و در پایان گفت: ما امروز درمقابل دو تهدید بزرگ (امریکا و شوروی) قرار داریم. شیوه ما با این دو تهدید خلاف شیوه دیگر کشورهاست. ما باید برای مقابله با این دو تهدید مردم خود را بسیج کنیم و به این منظور بسیج باید گسترش یابد و همان طور که امام امت فرمودند تمامی ملت باید آموزش نظامی بینند و سازماندهی شوند و سال به سال دامنه کار بسیج گسترش پیدا کند. (۲)

برگزاری هم اندیشی سراسری فرماندهان پایگاه ها و نواحی مقاومت بسیج در برخی رسانه های جهان بازتاب هایی داشت.

خبرگزاری رویتر در این باره گزارش داد: «فرماندهان عالی ارتش ۳ میلیونی داوطلبان، امروز در تهران در بین فریادهای هیجان انگیز "جنگ، جنگ تا پیروزی" به گریه شوق و عطوفت درآمدند. یک فرمانده بسیجی در گفت و گو با خبرنگار رویتر در حالی که فرمانده دیگری نزد وی می گریست، گفت: این امر برای غربی ها غیرقابل درک است، ولی این بیانگر عطوفت و مهر ماست. بسیج عاشق شهادت است. بسیج تاکنون سه میلیون نفر را آموزش داده است که یک میلیون نفر از آنان نیروهای خط اول جبهه ایران به حساب می آیند.

پرزیدنت [آیت الله] علی خامنه ای به عنوان فرمانده این نیرو در میان فریادهای عظیم در سمینار بسیج به مناسبت هفته بسیج سخنرانی کرد. وی ضمن سخنرانی خود در پشت کیسه های شنی گفت: معتقد است که بسیج معجزه انقلاب اسلامی است. وی گفت: حال که عراق شکست خورده است فریادهای صلح بلند شده است. تنها راه حل، اعمال فشار به کشورهایی است که به عراق کمک می کنند.» (۱)

رادیو اسرائیل نیز گزارش داد: «حجت الاسلام خامنه ای امروز دوباره تأکید کرد که حکومت اسلامی تا تأمین همه خواسته های خویش به جنگ با عراق ادامه خواهد داد و تلاش های میانجیگری در این زمینه سودی نخواهد داشت. وی که به مناسبت هفته بسیج سخن می گفت بی آنکه به تلاش میانجیگرانه امیرنشین های عربی حوزه خلیج فارس اشاره کند، گفت: نتیجه جنگ معلوم است و پایان آن پیروزی رژیم کنونی ایران خواهد بود.» (۲)

وزیران دفاع و سپاه پاسداران و مدیرعامل صنایع دفاع به مناسبت افتتاح خط تولید برخی مهمات و سلاح های مورد نیاز رزمندگان، در مصاحبه هایی به بیان وضعیت تولید مهمات و صنایع هوایی و موشکی در داخل کشور پرداختند.

سرهنگ محمدحسین جلالی وزیر دفاع با اشاره به راه اندازی خط تولید تفنگ کلاشینکف و گلوله تانک تی ۵۵ گفت: «تولیدات جدید سازمان صنایع جمهوری اسلامی برای برادران سپاهی در نظر گرفته شده و تولید گلوله تانک تی ۵۵ و مهمات اسلحه کلاشینکف کمک بسیار ارزنده ای در جلوگیری از خروج ارز از مملکت خواهد بود و شاهد بسیار زنده ای در خود کفایی ما در صنایع نظامی است.»

ص: ۵۰۶

۱- ۳۵. مأخذ، صص ۷ و ۸ و ۹، تهران - خبرگزاری رویتر، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۶. مأخذ، ص ۳، رادیو اسرائیل، ۵/۹/۱۳۶۴.

وی درباره نقش تولیدات نظامی در جبهه های نبرد حق علیه باطل گفت: «به طور قطع اگر تولیدات صنایع نظامی نباشد دفاع و جنگ نمی تواند شکوفا باشد و ما فکر می کنیم این تولیدات بهترین و بیشترین نقش را در این رابطه خواهد داشت.»

محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران نیز در مورد تولیدات جدید صنایع دفاع گفت: احساس ما این است که هر قدمی که در اینجا برمی داریم پیروزی ما در جبهه ها مسلم تر است. وی افزود: «ما از مدت های قبل شعار "ارتشی، سپاهی دو لشکر الهی" را تبدیل کردیم به "ارتشی، سپاهی یک لشکر الهی" چون ما اصلاً با هم یکی هستیم و این باعث یأس دشمنان ما است و این وحدت ان شاء الله تا پیروزی کامل ادامه خواهد داشت.»

مهندس ترکان مدیرعامل سازمان صنایع دفاع نیز به نقش صنایع دفاع در پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی اشاره کرد و گفت: «در حال حاضر ما انواع مهمات مورد نیاز جبهه را تولید می کنیم و دو سه قلم دیگر از اقلام که مورد نیاز جبهه ها است در دست طراحی است که باید تولید شود از جمله گلوله تانک های غنیمتی از نوع ۱۲۲ میلی متری که طراحی این گلوله هم انجام شده و گلوله ۱۰۰ میلی متری تانک های غنیمتی که ان شاء الله وقتی به مرحله تولید رسید مجدداً و رسماً اعلام خواهد شد.» وی افزود: «ما در حال حاضر در مورد تولید مهمات تنگنا نداریم؛ انواع جنگ افزار سبک را تولید می کنیم و اصلی ترین جهت گیری ما در زمینه صنایع هوایی است که اخیراً برادران ما روی آن فعال شده اند و صنایع موشکی که نزدیک به یک سال است روی آن کار می شود و هر روز تازه های جدیدتری در صنایع موشکی داریم چون موشک یک صنعتی است که هر روز و هر لحظه باید پیشرفت بکند تا برسد به برد نهایی و عمل نهایی که ما توقع داریم. در حال حاضر در حد رفع نیاز فعلی با توجه به اهدافمان سلاح موشکی ما جواب گو است و این موشک ها تضمینی است در مقابل شرارت های دشمن که مثل دفعه قبل گستاخانه حمله به شهرها را شروع نکند. موشک برای ما یک سلاح تهاجمی نیست، بلکه مسلح شدن به موشک هایی که ما ساخته ایم باعث می شود دشمن گستاخی نکند و بداند که ما استعداد پاسخ گویی را داریم و ما به عنوان یک دفاع به موشک نگاه می کنیم.» (۱)

۱

نماینده استرالیا در سازمان ملل که در ماه نوامبر (۱۰ آبان تا ۱۰ آذر) ریاست جلسات شورای امنیت را برعهده داشته است، تلاش های استرالیا را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق ناکام دانست.

خبرگزاری فرانسه از سازمان ملل گزارش داد: «از منابع دیپلماتیک کسب اطلاع شد تماس هایی که استرالیا در چارچوب اقدامات شورای امنیت سازمان ملل برای حل و فصل

ص: ۵۰۷

اختلافات ایران و عراق با دو کشور مذکور به عمل آورده نتیجه ای در بر نداشته است. ... استرالیا امیدوار بود که ایران را ناگزیر کند تا مسئله جنگ را در مقابل شورای امنیت مطرح کند. ایران از آغاز جنگ صلاحیت شورای امنیت را رد کرده و نسبت به بی طرفی آن معترض است. نماینده استرالیا در سازمان ملل در جلسه مشورتی محرمانه، همکاران خود را در شورای امنیت از نتایج تماس هایش مطلع ساخت. این تماس ها را قرار است ماه آینده جانشین استرالیا در شورای امنیت سفیر بورکینافاسو در سازمان ملل، ادامه دهد. در محافل دیپلماتیک گفته می شود که نماینده بورکینافاسو قصد دارد بررسی مسئولیت های دو متخاصم را در جنگ از سر گیرد.»(۱)

۱

قاضی دادگاه فدرال امریکا، اتهام شرکت یک افسر ارتش امریکا را در طرح فروش موشک ضدتانک به ایران بی اساس اعلام کرد. وزیر دفاع اسرائیل نیز با بیان آثار جنگ بر مواضع اعراب، فروش اسلحه به ایران را تکذیب کرد.

خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: «قاضی کندال شارب در پی عدم ارائه دلایل و مدارک از سوی دولت امریکا، ۱۶ مورد اتهام کلاهبرداری و رشوه علیه سرهنگ دوم وین گیابی را رد کرد. شارب از رد اتهامات علیه ۶ تن از دیگر مدافعین خودداری کرد. این افراد روز ۳۱ ژوئیه (۹ مرداد) متهم به توطئه جهت پرداخت ۱۲/۱۰ میلیون دلار برای ۱۱۴۰ موشک و ۵ فروند هواپیمای جت دورین دار شناسایی به یکی از مأمورین سازمان اف.بی.آی. و یک مأمور مخفی که به عنوان یک فرد عادی به تجهیزات نظامی دزدی دسترسی دارد، بودند. این عده متهم به توطئه جهت ارسال موشک های یادشده به ایران هستند که از سال ۱۹۷۹ از دریافت سلاح های امریکایی مستثنا شده است.»(۲)

از سوی دیگر، اسحاق رابین وزیر دفاع اسرائیل، در سخنرانی خود در مرکز مطالعات استراتژیک دانشگاه جورج تاون واشنگتن، گفت که جنگ ایران و عراق سبب تغییر وضع اتحادیه های اعراب شده و عراق را وادار کرده است از سوریه و موضع سرسختانه آن علیه اسرائیل دور شود و به سوی دولت های میانه روتر مصر و اردن گرایش یابد. رابین اضافه کرد که محور قاهره - امان - بغداد، قدرت کشورهای عربی را برای تمرکز قوای نظامی خود علیه اسرائیل محدود کرده است و در نتیجه اسرائیل فرصت کاهش هزینه های دفاعی و بهبود وضعیت اقتصادی خود را یافته است. خبرگزاری آسوشیتدپرس که این سخنرانی را گزارش کرده، افزوده است: «رابین تأکید نموده است که به عنوان دولت اسرائیل به ایران اسلحه نمی دهیم.»(۳)

ص: ۵۰۸

۱- ۳۸. مأخذ، صص ۲ و ۳، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۹. مأخذ، ص ۲۰، ارولاندو - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۰. مأخذ، ص ۲۰.

پیام های صدام حسین، ملک حسین و ملک حسن سران عراق، اردن و مراکش در اجلاس بین المللی "سیرت النبی" که از امروز در پاکستان آغاز شد، خوانده شد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «صدام در پیام خود - که وزیر اوقاف و امور مذهبی عراق آن را قرائت کرد - به جنگ طولانی ایران و عراق و همکاری کثورش برای خاتمه دادن به آن اشاره کرد. این کنفرانس دوازده، پنج جلسه خواهد داشت و کمیسیونی به نام "کمیسیون صلح" نیز تشکیل داده است. بیش از ۵۰۰ نماینده از جمله ۱۳۰ نماینده از ۴۰ کشور اسلامی در این کنفرانس شرکت کرده اند. این مراسم که چهارمین کنفرانس بین المللی "سیرت النبی" است و آیت الله یحیی نوری (از ایران) نیز در آن شرکت دارد به طور مستقیم از تلویزیون اسلام آباد پخش شد.» (۱)(۲)

انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی، امروز نیز در بسیاری از رسانه های خارجی انعکاس یافت.

فاینشال تایمز در این باره نوشته است: «تعیین جانشین برای آیت الله خمینی می تواند نمایانگر آن باشد که انقلاب اکنون آن چنان تثبیت یافته است که رژیم با اطمینان خاطر طرح های درازمدت برای آینده خود ترتیب می دهد. ... اتخاذ این تصمیم در این زمان توسط مجلس ۸۲ نفری خبرگان که کار اساسی آن تعیین جانشین برای ولایت فقیه است، هم دیپلمات های غربی در تهران را و هم رسانه های گروهی ایران را متعجب ساخت به طوری که این رسانه ها در گزارش دادن یا ندادن موضوع توافق نداشتند. این سردرگمی در ایران تاحد زیادی ناشی از این است که انتصاب منتظری آن هم در زمانی که انقلاب به نقطه حساسی رسیده، بیشتر منعکس کننده درگیری و مبارزه برای دست یافتن به قدرت می باشد.» (۳)

مطبوعات امریکا نیز این خبر را منعکس کرده اند. نیویورک تایمز در این باره نوشته است: «آیت الله منتظری شخصی است که به عنوان یک عالم مذهبی و یا یک ناطق تهییج کننده شهرت ندارد، اما به صورت یک انقلابی داغ که عمیقاً به آیت الله خمینی معتقد می باشد به حساب می آید. ... یکی از دلایل انتخاب آیت الله منتظری به جای انتخاب یک شورای ۳ یا ۵ نفره ممکن است این بوده باشد که سمبل رهبری فردی در کشور حفظ شود و از احتمال کشمکش و جدال اجتناب شود. حجت الاسلام رفسنجانی روحانی پر قدرت که رئیس مجلس ایران می باشد

ص: ۵۰۹

۱- ۴۱. مأخذ ۶، ص ۳۳، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴.

۲- عبدالله فاضل وزیر اوقاف عراق، در مصاحبه با مطبوعات کویت درباره نتایج این کنفرانس گفت: «علما و اندیشمندان مسلمان با موضع مشوش ایران در داخل کنفرانس به مقابله پرداختند. ... مسلمانان، ایران را مسئول ادامه جنگ و آثار ناشی از آن دانستند و این ما را در برابر مسئولیت مقابله با طرف یاغی قرار می دهد. وی افزود: این موضع نقاط مثبتی را به نفع عراق جلب کرده است.» (واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۵، ۲۲/۹/۱۳۶۴، ص ۸۲).

۳- ۴۲. مأخذ ۶، صص ۱۴ - ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴.

در سال ۱۹۸۳ حمایت خود را از آیت الله منتظری اعلام داشته بود. رفسنجانی عموماً به صورت یک شخصیت عهده دار امور عملی و سیاسی کشور مطرح می باشد.»^(۱)

روزنامه ماینیچی چاپ ژاپن نیز در این باره نوشته است: «او چندین بار به زندان افتاده بود و بعد از انقلاب به کسب عنوان آیت الله العظمی نایل گردید که بالاترین عنوانی است که به روحانیون داده می شود. شعار وی همیشه هماهنگ شدن با ملت و حرکت با آنها و خودداری از پیشی گرفتن بر مردم در زمینه های مذهبی یا انقلاب می باشد. ایشان در یکی از سخنرانی های اخیر خود که شهرتش را تازه کرد و ملت ایران نیز از آن استقبال کردند، گفت: "روش زندگی روحانیون باید همچون روش زندگی مردمان فقیر باشد و استفاده از اتومبیل های ضد گلوله و محافظین باید به حداقل برسد." یا اینکه "چرا روزنامه ها و مطبوعات فقط گفتار مسئولان دولت و چندتن از وزرا یا روحانیون را چاپ می کنند و چرا سخنان یک مخترع یا کشاورز را درج نمی نمایند." وی اخیراً درباره دیدار سران دولت امریکا و شوروی گفت: "مستضعفان جهان به هیچ عنوان توسط سرمایه داران یا کمونیست ها نجات پیدا نمی کنند آنها از اسلام نجات می طلبند." وی به کشورهای ابرقدرت کاملاً بی اعتنا است.»^(۲)

فهمی هویدی نویسنده روزنامه مصری الاهرام نیز با اشاره به زندگی ساده و بی آلایش آقای منتظری نوشته است: «آیت الله منتظری از سخت ترین مدافعین وحدت با اهل تسنن است و پس از تیره شدن روابط فلسطینی ها با ایران دفتر ایشان تنها جایی بود که فلسطینی ها می توانستند با آن تماس بگیرند. در جنگ اردوگاه ها در بیروت شدیداً به جنبش امل حمله کرد و گفت اگر به اقداماتتان ادامه بدهید حسابتان را از شیعه جدا خواهم کرد.» فهمی هویدی در بخش دیگری از مطالب خود آورده است: آیت الله منتظری مخالف اجرای سیاست بازرگانی خارجی است و معتقد است که مردم و کسبه متدین این کار را به عهده می گیرند.»^(۳)

۱

گزارش کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل درباره ایران به مجمع عمومی سازمان ملل داده شد. نشریه وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در این باره نوشته است: «نماینده ویژه کمیسیون حقوق بشر گزارش خود را در باره مسائل مربوط به حقوق بشر در ایران تسلیم مجمع عمومی سازمان ملل نمود. در این گزارش اعلام شده است که کمیسیون حقوق بشر از ایران تقاضای اطلاعاتی در مورد ۳۰۰ نفر از ایرانیانی که طی سال های ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ براساس گزارش های مختلفی که کمیسیون دریافت کرده است، اعدام شده اند یا در زندان با آنها بدرفتاری می شود را نموده بود، ولی ایران در پاسخ تنها به ذکر کلیاتی راجع به حقوق قضایی و موارد ذکر شده در قانون اساسی برای صیانت از حقوق بشر اکتفا نموده است. همچنین درباره وضعیت بهائیان در ایران مطالبی در گزارش مطرح شده

ص: ۵۱۰

۱- ۴۳. مأخذ، صص ۱۳ - ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۳، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص ۱۴ و ۱۵.

۳- ۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۵-۱۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

است. از سوی دیگر، در گزارش آمده است که باتوجه به ناآرامی های سیاسی در ایران در زمان انقلاب اسلامی دولت ها حق دارند فعالیت های تروریستی را از میان بردارند. همچنین به دشواری های شدیدی که بر اثر جنگ ایران و عراق به وجود آمده اشاره شده است، ولی تأکید شده است که در هر صورت ایران می بایستی قوانین بین المللی مربوط به حقوق بشر را رعایت نماید.»^(۱)

رادیو بی بی سی نیز در این باره گزارش داد: «در این هفته برای اولین بار کارنامه حقوق بشر در ایران در مجمع عمومی سازمان ملل به بحث گذاشته می شود... ایران ضمن تکذیب گزارش سازمان ملل درباره نقض حقوق بشر در ایران، آن را یک گزارش تبلیغاتی توصیف کرد، در حالی که برعکس، گروه های مخالف رژیم این گزارش را در ارتباط با میزان بی حرمتی به حقوق بشر در ایران ناقص و نارسا خوانده اند... گفته شده است که اتهامات مربوط به نقض حقوق بشر با اطلاعاتی که مقامات ایرانی داده اند مغایر است. ضمن مطرح شدن این گزارش در مجمع عمومی سازمان ملل ممکن است تغییراتی در آن داده شود، اما در این مرحله در آن رژیم ایران محکوم نشده است و تنها توصیه شده است که جریان وضع حقوق بشر در ایران همچنان دنبال شود. گزارش آندره اونلار، امروز رسماً انتشار یافت، اما از هفته گذشته که جزوه های اولیه آن پخش شد، از جوانب مختلف مورد انتقاد قرار گرفت.»^(۲)

۱

به گزارش نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در ابوظبی، در اجرای مانورهای نظامی سه جانبه کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، یک هفته است که مانور مشترک امارات و عربستان سعودی و کویت در فضای امارات ادامه دارد. در جریان این مانور یک هواپیما سقوط کرده و یک خلبان کشته شده است.^(۳)

۲

در آستانه اجلاس اوپک، زکی یمانی وزیر نفت عربستان، با اعتراف به فروش بخشی از نفت عربستان به حساب عراق، اعضای اوپک را نیز تلویحاً تهدید کرد. یمانی در مصاحبه ای با روزنامه کویتی الرأی العام اعتراف کرد که براساس قراردادی که میان عربستان و رژیم عراق امضا شده است عربستان به میزان کمتر از ۳۰۰ هزار بشکه در روز از نفت خود را به حساب عراق می فروشد. وی افزود: مدت این قرارداد در اواخر سال مسیحی جاری به پایان می رسد.^(۴)

زکی یمانی در این مصاحبه هشدار داد اگر در اجلاس آتی اوپک در هفته آینده کشورهای عضو به توافق نرسند، عربستان نیز به رعایت قوانین مربوط به سهمیه بندی تولیدات نفتی و نرخ گذاری سازمان، تعهدی نخواهد داشت. وی افزود اگر کنفرانس اوپک به شکست بینجامد بهای نفت از ۲۶ دلار به ۲۰ دلار کاهش خواهد یافت و در این صورت ما تعهدی نسبت به اوپک نخواهیم داشت.^(۵)

ص: ۵۱۱

۱- ۴۶. مأخذ ۲۷، ص ۱۱.

۲- ۴۷. مأخذ ۵، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو بی بی سی، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۸. مأخذ ۲۷، ص ۷.

۴- ۴۹. مأخذ ۴، ص ۲۰.

۵- ۵۰. مأخذ ۲۸، ص ۲۰، کویت - خبرگزاری آلمان غربی.

نشریه امریکایی کریستین ساینس مانیتور در گزارشی از اوضاع داخلی عراق ادامه جنگ فرسایشی را برای عراق تحمل ناپذیر دانسته و تأکید کرده است که دیگر برای عراق پیروزی مطرح نیست بلکه آنها برای نباختن می کوشند. این نشریه نوشته است: «تاکنون ۳۰۰ هزار عراقی در جنگ ایران و عراق کشته شده اند و مقامات عراقی قبول کرده اند عراق که یک سوم ایران جمعیت دارد نمی تواند یک جنگ را با تاکتیک فرسایشی ادامه دهد. در کشور ۱۴ میلیون نفری عراق کمتر خانواده ای است که از بلائی جنگ مصون مانده باشد و علی رغم اینکه رژیم عراق کوشیده است به گونه ای بخش بزرگی از جمعیت عراق را از لطماتی که جنگ به اقتصاد وارد می کند مصون نگه دارد، اما بی شک نمی تواند مردم را از تلفات جنگ در امان نگه دارد.» این نشریه افزوده است: «تحلیل گران غربی از نبرد ایرانی ها در ادامه جنگ زمینی نگران هستند و آنها می گویند هربار گردوخاک جبهه فرومی نشیند می بینیم که ایرانی ها یک وجب دیگر از خاک عراق را گرفته اند. با این تحولات برای عراقی ها دیگر مسئله پیروزی در جنگ مطرح نیست بلکه مسئله نباختن مطرح است.» (۱)

نشریه فایننشال تایمز چاپ لندن در شماره امروز خود استراتژی کشورهای منطقه و ابرقدرت ها را در برابر ایران، تقویت جناح واقع گرا اعلام کرده و نوشته که ایران ابتکار عمل را در جنگ از دست داده است. (۲)

فایننشال تایمز نوشته است: «کشورهای عربی ترجیح می دهند فشاری محدود، لیکن مؤثر به ایران وارد آورده و به این ترتیب زمان و زمینه را برای اعضای واقع گرای رژیم مساعد سازند تا قدرت بیشتری به دست آورند. آنها از این بیم دارند که اقدام خارجی شدیدتر موجب رادیکال تر شدن رژیم همراه با خطرات بالقوه بزرگ تری برای منطقه گردد. [...] ظاهراً این استراتژی (تقویت جناح واقع گرا در ایران) را دو ابرقدرت جهان نیز دنبال می کنند. آنها متفقاً اطمینان حاصل کردند که ایران از راه نظامی در جنگ به پیروزی نمی رسد و هر دو نیز ترجیح می دهند محرک وقوع یک تغییر سیاسی در ایران باشند و تمایلی ندارند موجب بروز قیام دیگری شوند که نتایج و عواقب آن همانند وقایع سال های قبل و بعد از شاه حاکی از قاطعیت و همراه با خونریزی باشد.» (۳)

فایننشال تایمز درباره عملیات های بزرگ ادعا کرده است: «ایران اکنون ابتکار عمل را از دست داده، روزهای اجرای حملات تهاجمی عظیم سپری شده و عدم توانایی ایران در به دست آوردن هواپیما و موشک های مدرن، شهرها و کارخانه های صنعتی ایران را بدون دفاع گذاشته است. برای نخستین بار در جنگ ایران و عراق، جزیره خارک، ترمینال اصلی صدور ایران از ماه اوت (مردادماه) تاکنون به شدت مورد حملات هوایی عراق واقع شده و خساراتی دیده است و اکنون نیز با احداث خط لوله جدید عراق، ظاهراً جنگ به نفع عراق پیش می رود. برخی حامیان رژیم در تهران معتقدند که اگر این روند ادامه یابد نه تنها انقلاب اسلامی اعتبار خود را در میان مسلمانان از دست می دهد، بلکه پایه و اساس آن در داخل کشور نیز نابود می شود.» (۴)

ص: ۵۱۲

۱- ۵۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۵۲. مأخذ، صص ۱۶ - ۱۵، رادیو بی بی سی، ۵/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۲، ۱۲/۹/۱۳۶۴، صص ۳ - ۲.

۴- ۵۴. مأخذ، ص ۱۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۹/۱۳۶۴، نشریه فایننشال تایمز (چاپ لندن)، ۲۶ نوامبر ۱۹۸۵.

تلاش تری ویت فرستاده کلیسای کانتربری انگلستان برای آزادی گروگان های امریکایی و فرانسوی در بیروت، در ازای آزادی ۱۷ زندانی در کویت، با مخالفت مقامات کویتی رو به رو شد.

به گزارش خبرگزاری رویتر از کویت: «مقامات رسمی کویت امروز (سه شنبه) گفتند این کشور با هرگونه معامله پیرامون آزادی ۱۷ چریک عرب زندانی در کویت در ازای آزادی گروگان های امریکایی در لبنان مخالفت خواهد کرد. یک مقام رسمی کویت به خبرنگار رویتر گفت: ما مخالف با مرتبط ساختن این دو مسئله هستیم.

تری ویت که برای آزادی چهار گروگان امریکایی در بیروت تلاش می کند، روز دوشنبه در نیویورک گفته بود که گام بعدی وی گفت و گو با مقامات رسمی کویت خواهد بود. [...]

بستگان گروگان های امریکایی نیز به دولت امریکا فشار می آورند که کویت را متقاعد به آزادی ۱۷ عرب زندانی در این کشور بکند. یک دادگاه کویت ۳ تن از کسانی را که در رابطه با بمب گذاری علیه تأسیسات امریکا و فرانسه در کویت در سال ۱۹۸۳ دستگیر شده بودند به اعدام محکوم کرد، اما چون حکم اعدام در مورد آنها هنوز به اجرا در نیامده، شایعات فراوانی درباره احتمال تبادل دستگیرشدگان با گروگان های امریکایی در لبنان منتشر شده است، اما به عقیده دیپلمات ها علت اجرا نشدن حکم اعدام در مورد سه چریک دستگیر شده می تواند ناشی از تلاش کویت برای بهبود روابط تیره خود با ایران و هماهنگی با تلاش های کشورهای حوزه خلیج [فارس] در رابطه با پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق بوده باشد، ولی پرهیز از تحریک عملیات تلافی جویانه نیز ممکن است یکی از دلایل آن باشد. (۱)

تری ویت در تلاشی دیگر در نیویورک با دبیرکل سازمان ملل و معاون رئیس جمهور امریکا ملاقات کرده است. وی مدعی است که هفته گذشته سه بار با ربایندگان امریکایی ها در بیروت ملاقات کرده است. (۲)

با پایان یافتن ماجرای هواپیماربایی هواپیمای مصری، درباره هویت و اهداف ربایندگان، پشتیبانی آنها و شیوه اقدام مصر برای پایان دادن به ماجرا و دخالت امریکا و مواضع کشورهای مختلف در این باره گزارش های متعددی منتشر شده است:

دو سازمانی که به طور مشترک مسئولیت این هواپیماربایی را به عهده گرفتند با ارسال بیانیه ای برای روزنامه های بیروت و خبرگزاری های غربی این اقدام را تلافی حمله هواپیماهای اسرائیلی به مقر "ساف" در تونس اعلام کردند. (۳)

رادیو بی بی سی نیز گزارش داد: «به گفته رادیو قاهره، این طرح توسط ناراضیان فلسطینی عملی و به وسیله لیبی برنامه ریزی و سرمایه گذاری شده است. مقامات دولت مصر به طور خصوصی گفته اند که به ظن آنها این ماجرا کار گروه فلسطینی ابونضال است. ... سوء ظن های مصر در مورد نقش لیبی در ماجرای هواپیماربایی اخیر با اقدامات رئیس هیئت دیپلماتیک لیبی

ص: ۵۱۳

۱- ۵۵. مأخذ ۶، ص ۳۴، کویت - خبرگزاری رویتر، ۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۶. مأخذ ۴، ص ۲۰، دمشق - دفتر نمایندگی کیهان.

در پایتخت مالت تقویت شده است. ... این واقعیت که هواپیماربایان، هواپیما را مجبور به فرود در مالت کرده اند به اتهامات مصر علیه لیبی اعتبار بیشتری می دهد. ... همچنین این نگرانی خاطر با بیانیه سرهنگ قذافی تقویت شده است. وی در این بیانیه پرزیدنت مبارک، رئیس جمهور مصر را متهم کرده است که یکی از مأمورین سازمان جاسوسی امریکا (سیا) است. سوء ظن مقامات مصر نسبت به احتمال دست داشتن لیبی در ماجرای هواپیماربایی به فوریت بر اوضاع کشور تأثیر گذاشته و موجب تمرکز بیشتر قوای نظامی این کشور در مناطق حساس مرز ۱۲۰۰ کیلومتری جماهیری لیبی و تقویت دفاع هوایی مصر شده است.» (۱)

از سوی دیگر، عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر، صبح امروز به خبرنگاران گفت: «ما مدارکی داریم که لیبی در این هواپیماربایی - که ماجرای آن با کشته شدن ۶۰ نفر در فرودگاه والتا به پایان رسید - دست داشته است.» دو نفر از مسافران این هواپیما توسط هواپیماربایان کشته شدند و با حمله کماندوهای مصر به هواپیما به منظور پایان دادن به هواپیماربایی، ۵۸ نفر جان خود را از دست دادند.» (۲)

به نوشته روزنامه اطلاعات یک منبع آگاه در واشنگتن اعلام کرد که ایالات متحده چند فروند از شکاری های خود را به سیسیل فرستاده بود تا در صورت لزوم به مصری ها در نجات گروگان ها کمک کنند. همین منبع اضافه کرد که شکاری های اف ۱۸ و هواپیماهای رادار اف ۲ - هاوکی از عرشه ناوهای هواپیمابر، بر فراز مدیترانه به پرواز درآمدند و در یکی از فرودگاه های سیسیل برای جلوگیری از تلاش های احتمالی لیبی و سایر کشورهای عربی خاورمیانه آماده بودند و اگر لیبی درصدد جلوگیری از عملیات کماندوهای مصری برمی آمد بلافاصله به کمک مصری ها وارد عملیات می شدند. در همین حال ریگان در پیامی شجاعت و تصمیم قاطع مصر در مبارزه علیه تروریسم را ستایش کرد. ریگان در این پیام پشتیبانی کامل خود را از عملیات موفقیت آمیز کماندوهای مصر برای نجات جان گروگان ها اعلام کرده است.» (۳)

از سوی دیگر، سازمان هواپیمایی کشوری جمهوری اسلامی ایران با صدور اطلاعیه ای ضمن اعلام مخالفت خود با هرگونه هواپیماربایی یا اقدامی که ایمنی، امنیت و سلامت پروازهای مسافربری را به خطر اندازد، حمله مسلحانه کماندوهای مصری را که با هماهنگی قاهره و واشنگتن به کشتار بیش از نیمی از مسافران این هواپیما انجامید، محکوم و تأکید کرد که هیچ یک از مقررات بین المللی هوایی در این گونه موارد اجازه کشتار مسافرین را به دولت ها نداده است و دولت های امریکا و مصر با این یورش فاجعه آمیز ناتوانی خود را در کنترل رویدادهای هوایی، همچون گذشته نشان دادند.» (۴)

یک مسافر استرالیایی که از حادثه هواپیماربایی جان سالم به در برده است، در لندن اعلام کرد که کماندوهای مصری بدون هدف به داخل هواپیما آتش گشودند و مسافرانی را که قصد داشتند از حادثه بگریزند به رگبار گلوله بستند. وی گفت: کماندوهای مصر به روی هرکس که در راهروی هواپیما حرکت می کرد آتش می گشودند. عده زیادی از مسافران مورد اصابت گلوله ها قرار گرفتند، زیرا کماندوها نمی دانستند هواپیماربایان چه کسانی هستند.» (۵)

ص: ۵۱۴

۱- ۵۸. مأخذ، صص ۲۳ و ۲۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۹. مأخذ، ص ۳۸، قاهره - خبرگزاری آلمان، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۶۰. مأخذ، ص ۲۰.

۴- ۶۱. مأخذ، ص ۲.

۵- ۶۲. مأخذ، ص ۱۹، ص ۲۰.

خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز در گزارشی از بیروت به نبردهای خونین در بیروت، وضعیت گروه های درگیر و مطالبات آنها، نقش اسرائیل در این درگیری ها، مطالبات ساف، دیدگاه سوریه درباره لبنان و نیز تأثیر شوروی در منازعات جدید پرداخته و نوشته است: «پس از چهار روز جنگ های خونین و دو روز آرامش نسبی، شهر بیروت همچنان در وضعیتی مبهم به سر برده و آبستن وقایع تازه است. درحالی که ولید جنبلاط رهبر دروزی ها، طی دو روز گذشته بارها به اشتباه بودن طرح حزب خود مبتنی بر آغاز جنگ پرچم اعتراف کرده است، نیبه بری رهبر امل، طی سخنانی در میان نیروهای جنبش امل هدف از جنگ های اخیر بیروت را تقسیم لبنان دانست و بدون ذکر جزئیات امر گفت: در این طرح ایجاد دو شهر سنی، دو منطقه شیعه و یک منطقه دروزی مطمح نظر بوده که در همه حال اخراج جنبش امل از بیروت زمینه ساز اجرای این طرح بوده است.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی وضعیت کنونی و سیاست گروه ها و کشورهای مختلف را در این باره چنین جمع بندی کرده است:

۱. حزب دروزی درصدد شکست طرح سوریه و ایجاد دولت خودمختار دروز در لبنان با کمک مستقیم شوروی است.

۲. نیروهای فلسطینی عرفاتی استفاده از موقعیت و ضمانت بازگشت قدرتمندانه به بیروت را خواستارند.

۳. اسرائیل ایجاد طرح تجزیه لبنان و تثبیت مرزهای امن برای خود را می خواهد.

۴. احزاب چپ آماده شدن برای دستیابی به قدرت سیاسی بعد از تضعیف جنبش امل در بیروت را پیگیری می کنند.

۵. سوریه درهم شکستن طرح اسرائیل در تجزیه لبنان را که احتمالاً با نابودکردن جنبلاط تغییر رهبری حزب دروزی آغاز خواهد شد تعقیب می کند، چراکه سوریه اجرای طرح خود را در لبنان با خطر جدی مواجه دیده و این امر ممکن است به قیمت پایان منافع سیاسی سوریه در لبنان منتهی شود.

۶. جنبش امل که در مرحله فعلی با جدی ترین خطر در طول حیات خود روبه رو شده و عدم توانایی قابل توجه در سرکوب مهاجمان دروزی را خطری فزاینده برای خود تلقی کرده، بیش از پیش به یاری سوریه امید بسته است.

۷. شوروی که نباید نقش آن را در مسائل جاری نادیده گرفت چراکه دیدارهای جنبلاط از روسیه و ارسال تجهیزات نظامی و کارشناس به مناطق جبل و همچنین قرابت بیش از حد سفیر شوروی و جنبلاط نمی تواند به دور از اهداف سیاسی شوروی در لبنان بوده و سوریه نیز بارها نگرانی خود را از ارتباط مستقیم دروزی ها با شوروی ابراز داشته است. بی شک اهداف متعددی در بحران لبنان دخالت دارد و جو فعلی نشانه آماده شدن لبنان برای حوادثی تازه است.»^(۱)

یونایتد پرس نیز چنین گزارش داده است: «امروز نیروی ضربت مشترک امل و دروزی ها چند پست کنترل درمقابل بیمارستان دانشگاه امریکایی و دیگر نواحی مورد اختلاف غرب بیروت برای جلوگیری از تجدید درگیری بین دو گروه طرف دار سوریه [امل و دروزی]، ایجاد کرد. اما به رغم توفیق نیروی ضربت در تحمیل آتش بسی سه روزه که به جنگ های چهارروزه

ص: ۵۱۵

بین نیروهای امل و دروزی خاتمه داد، حسین حسینی، رئیس پارلمان لبنان، امروز گفت که تشکیل نیروی ضربت پاسخ مسائل غرب بیروت نیست... به گفته حسین حسینی جنگ بین شبه نظامیان دروزی و امل فی نفسه دلیل پوچی امنیت تحمیلی این دو گروه به غرب بیروت است. حسینی افزود: آنچه که در غرب بیروت روی داد نشان داد که هیچ کس نمی تواند اراده اش را بر دیگران تحمیل کند و هیچ جناحی قادر به خنثی کردن، شکست دادن یا نابود کردن دیگران نیست. حالا زمان آن است که همه قبول کنند که چاره ای جز آشتی نیست.»(۱)

۱

یک نشریه داخلی آگاه، درباره درگیری های میان جنبش امل و حزب سوسیالیست (دروزی ها) که از غروب روز ۲۹ آبان ۱۳۶۴ شروع شده، نوشته است:

۱. هنگامی که دستگاه های دولتی لبنان و مقامات سنتی و افراد طرف دار وطن در حال جشن گرفتن مراسم روز پرچم بودند تلویزیون کانال ۲ لبنان - که از لحاظ خبری و برنامه تحت سیطره امل می باشد و توسط تیپ ششم ارتش لبنان که افرادش اکثراً شیعه می باشند، حفاظت می شود - مورد اصابت گلوله آر.پی.جی. حزب سوسیالیست قرار گرفت [درحالی] که اولاً، پرچم لبنان مقابل آن برافراشته شده بود. ثانیاً، این کانال ۲ به مناسبت روز پرچم طبیعتاً مطالبی را خواهد گفت، لذا با این بهانه ظاهری درگیری بین تیپ ششم و حزب سوسیالیست آغاز و به مرور زمان امل به دفاع از تیپ ششم وارد عمل می شود و غرب بیروت بالأخص حوالی منزل بری و جنبلاط (سفارت ایران در وسط این دو قرار دارد) و اطراف دفتر طرفین و عموماً در کلیه مناطق مسکونی بیروت آغاز [شد که] تاکنون نیز ادامه دارد.

۲. در ابتدای درگیری، بری دو پیام کتبی برای جنبلاط که در خارج بیروت می باشد، فرستاد، ولی جنبلاط هیچ جوابی نداده و مهم تر آنکه تا این لحظه هیچ وجود فیزیکی و کلامی از جنبلاط احساس نشده است و فقط از طرف حزب سوسیالیست دو عضو کادر مرکزی در اجتماعات و بیانات نقش دارند.

۳. در این رابطه، صبح روز ۲/۹/۱۳۶۴، علی حسینی که از کادر مرکزی امل می باشد... در مورد علت درگیری گفت: حمله به تلویزیون کانال ۲ (نظر به سیطره امل به آنجا) از لحاظ سیاسی حمله به امل تلقی می شود و ما نه از باب پایین آوردن پرچم لبنان بلکه از باب حمله به امل و دفاع از تیپ ششم وارد عمل شدیم و تا به حال در فکر آتش بس می باشیم ولی آنها قبول نکرده اند.

نکته دیگر اینکه سوری ها طی جواب هایی گفتند که ما مخالف درگیری های داخلی هستیم، ولی فرستادن نماینده ای در سطح پایین از سوی غازی کنعان (و نه خود غازی کنعان) ما را در موضع سوریه - که مخالف این درگیری هست - به شک می اندازد. امل تا به حال ۶ شهید [داده است] ولی سوسیالیست ها ادعا می کنند که ۴۰ کشته داده اند. امل از لحاظ نظامی برتری دارد و چند انبار اسلحه دروزی ها را نیز گرفته است.»(۲)

ص: ۵۱۶

۱- ۶۴. مأخذ ۴، ص ۲۰.

۲- ۶۵. مأخذ ۲۷، صص ۱ و ۲.

به نوشته روزنامه کیهان، روز سه شنبه (۵ آذر ۱۳۶۴) یک دختر اهل سوریه به نام حمیده مصطفی طاهر با یک اتومبیل پژو که حاوی ۲۸۰ کیلو مواد منفجره تی.ان.تی. بود به پست بازرسی نیروهای آنتوان لحد واقع در مسیر صیدا - جزین زد و ساختمان شبه نظامیان آنتوان لحد را منهدم کرد. در این اقدام ۱۵ تن از افراد لحد کشته و چند تن مجروح شدند.^(۱)

شورای مرکزی سازمان آزادی بخش فلسطین و کمیته اجرایی این سازمان پس از پایان جلسات خود در بغداد، اعلامیه ای صادر کرد. به گزارش روزنامه اطلاعات: «در این اعلامیه خطوط سیاسی آینده فلسطینی ها و رهبری ساف در چهار محور، تبیین شده است: آشتی سازمان های گوناگون فلسطینی، محکوم کردن تروریسم، گسترش مبارزه مسلحانه در سرزمین های اشغال شده عربی توسط اسرائیل و به ویژه ادامه فعالیت های سیاسی برای برگزاری یک کنفرانس بین المللی در رابطه با مسئله آشتی بین فلسطینی ها. شورای مرکزی از کلیه جنبش های فلسطینی مخالف عرفات (طرف داران سوریه) خواسته است که به صفوف فلسطینی ها بپیوندند و پیشنهاد کرده که یک گردهمایی بدون قید و شرط قبلی از کلیه سازمان های فلسطینی برگزار شود.»

به نوشته روزنامه اطلاعات، مشاور عرفات نیز گفت که شورای مرکزی قرارداد یازدهم فوریه اردن و فلسطین را تأیید و تصویب کرده است. وی همچنین بر لزوم پایان یافتن جنگ ایران و عراق، برای اینکه عراق بتواند نقش خود را در جنگ اعراب و اسرائیل به طور قاطعانه ایفا کند و نیز اهمیت بازگشت مصر به آغوش جهان عرب تأکید کرد و گفت: قاهره برای بازگشت به جهان عرب باید از سیاست قراردادهای کمپ دیوید فاصله بگیرد.^(۲)

دولت کویت در ادامه اقدامات خصمانه خود، در چند روز اخیر، ۴۱ نفر از کارگران مسلمان ایرانی را از آن کشور اخراج کرد. این عده پس از دستگیری مدتی در بازداشتگاه های کویت تحت مراقبت های شدید امنیتی قرار داشتند و در هنگام اخراج کلیه اموال و اثاثیه آنها را دولت کویت ضبط کرده است.^(۳)

ص: ۵۱۷

۱- ۶۶. مأخذ ۴، ص ۲۰.

۲- ۶۷. مأخذ ۲۸، ص ۲۰.

۳- ۶۸. مأخذ ۱۹، ص ۱، خبرنگار کیهان، بوشهر.

در اولین جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران، با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه و مسئولان مهندسی سپاه و جهاد سازندگی، فعالیت های مهندسی جبهه جنوب و مشکلات و کمبودهای آن بررسی شد. (۱)

در آغاز، رحیم صفوی موضوع جلسه را بررسی وضعیت پیشرفت کار مهندسی از آبادان تا چزابه اعلام کرد. وی قبل از ورود به موضوع اصلی، درباره احتمال حمله دشمن در منطقه جزایر مجنون تا شمال پد خندق هشدار داد و باتوجه به حضور لشکر گارد جمهوری عراق در منطقه، احتمال حمله به جزیره جنوبی مجنون را حدود ۹۰ درصد اعلام کرد و گفت که اگر آمادگی مقابله با این حمله را نداشته باشیم، آسیب خواهیم دید.

در ادامه، مسئولان مهندسی به گزارش فعالیت ها و وضعیت پیشرفت کارهایشان پرداختند. گفته شد که به دلیل بارندگی بی سابقه اخیر، فعالیت های مهندسی حدود ۱۰ روز کند یا متوقف شد و دیوهای خاک را هم آب گرفت. همچنین از جمله موانع پیشرفت کار، نبودن نیروی تأمین برای برقراری امنیت نیروهای مهندسی برشمرده شد؛ به خصوص اقداماتی که در منطقه آبادان و در سواحل اروندرود به فاصله کمی از رودخانه و در تاریکی شب انجام می شود، نیاز بیشتری به نیروی تأمین دارد که نیروهای مهندسی با احساس ناامنی کمتری به کارهای سخت بپردازند. فرمانده نیروی زمینی برای حل این معضل گفت که به قرارگاه نوح می نویسیم که شب ها تأمین برقرار کند.

در ادامه گزارش، به وضعیت دشوار اقدامات جاده سازی و تعریض جاده ها از جمله در منطقه چوئبده و قفاص و جاده هایی که برای توپخانه احداث یا تعریض و بهسازی می شود و زیرسازی

ص: ۵۱۹

۱- در این جلسه رحیم صفوی، محمد فروزنده، محمد باقری، علی عبداللهی، سیدمهدی مبلغ، ستار وفایی، محمدتقی رضوی، حجتی، ورشابی و... حضور داشتند. این جلسه در محل سایت اهواز تشکیل و ساعت ۹:۴۵ آغاز شد و در ساعت ۱۲:۳۰ پایان یافت.

سخت جاده ها و در دسترس نبودن مصالح و تجهیزات لازم، از جمله انتقال شن از فاصله ۲۰۰ تا ۳۰۰ کیلومتری به منطقه عملیاتی و اجرای آتش دشمن روی نیروهای مهندسی و شهادت ۲ تن و جراحت ۷ تن از آنان اشاره شد. همچنین بر ضرورت آسفالت جاده ها تأکید شد.

محمد فروزنده مسئول مهندسی سپاه پاسداران نیز از انجام شدن شناسایی ها و مقدمات احداث جاده "وحدت ۲" خبر داد و گفت که وزارت راه قرار است کار ساخت این جاده را شروع کند که تا اواخر بهمن به پایان می رسد. وی افزود که بیمارستان امام رضا تا آخر ماه تمام می شود و بیمارستان جاده آبادان - ماهشهر محلش مشخص شده، ولی پنج شش ماه دیگر آماده می شود. وی در مورد تجهیزات گفت که طرح ساخت کمپرسی های نیشان به دولت داده شده که قرار است وزارت صنایع سنگین در ۵۰ روز ۲۰۰ دستگاه از این کمپرسی ها را تحویل دهد.

محمد فروزنده درباره اقدامات مهندسی در جزیره مینو گفت که اقدامات داخلی و شبکه بندی این جزیره همه تمام شده است. ستار وفایی در مورد اقدامات مهندسی یگان ها گفت که در منطقه عمومی آبادان هر یگان برای خودش احداث ۳۰ کیلومتر جاده پیش بینی کرده که در مجموع ۱۵۰ کیلومتر جاده کشی برآورد شده است.

در ادامه جلسه، رحیم صفوی بر ضرورت تهیه یک طرح مشترک مهندسی برای کل منطقه آبادان تأکید کرد و با اشاره به عقب ماندگی در برخی اقدامات مهندسی از جمله بیمارستان، اورژانس، جاده های اصلی و مواضع توپخانه خواستار تسریع در کارهای مهندسی شد.

درباره منطقه نهرخین تا طلائی، هور و جزایر مجنون نیز فعالیت ها و مشکلات بیان شد. حجتی از مسئولان جهاد سازندگی در توصیف وضعیت نامناسب خطوط خودی در منطقه نهرخین تا طلائی گفت که آب تا پشت خاکریزها می آید و سنگرها پر از آب می شود. وی همچنین گزارش داد که از شط علی به سمت ابوذر ۵/۳ کیلومتر جاده احداث شده و قرار است جاده به ابوذر و سپس به ترابه وصل شود. رحیم صفوی از جمله اهداف اقدامات مهندسی در این منطقه را نزدیک شدن به جاده البیضه - الحسان و استفاده از موانع احداث شده روی جاده برای زدن منطقه دشمن برشمرد.

همچنین گفته شد جاده ای که از شط علی به پد خندق احداث می شود، از طرف پد خندق ۱۶۰۰ متر و از طرف شط علی حدود ۷۵۰ متر احداث شده است و فعلاً در این محور با به کارگیری ۱۸۰ کمپرسی، روزی ۱۰۰ متر جاده احداث می شود.

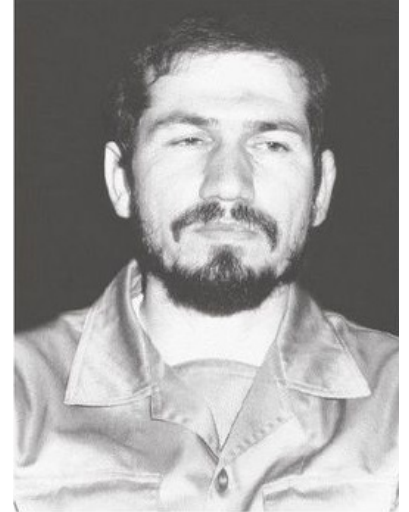
محمد فروزنده نیز در پایان جلسه گفت: پد غربی جزیره جنوبی مجنون وضعیت مناسبی ندارد و هر چند از نظر مهندسی وضع خوبی دارد، ولی وضع خط نامناسب است. وی افزود که برای بهبود وضعیت، پیشنهاد پاسگاه های آبی داده شد که حدود ۵ پاسگاه آبی آماده شده و قرار است لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) تحویل بگیرد و در اطراف ضلع غربی جزیره از آنها استفاده کند. (۱)

ص: ۵۲۰

۱-۱. سند شماره ۱۱۰۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه در عملیات والفجر ۸ (جواد زمان زاده)، از ۲۵/۸ تا ۱۳/۹/۱۳۶۴، صص ۹۸ - ۸۴.

در جلسه عصر امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران (۱) که موضوع اصلی آن آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو بود، درباره احتمال حمله دشمن به جزایر مجنون و اعلام آماده باش برای مقابله با آن، ضرورت طرح ریزی و هماهنگی اقدامات مهندسی در منطقه اروندرود (برای اجرای عملیات در منطقه فاو)، مأموریت قطعی قرارگاه های کربلا و قدس بحث و بررسی شد و بر لزوم تسریع در قطعی شدن منطقه عملیات گسترده (فاو یا هور) تأکید گردید.

تصویر

رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه
ضمن هشدار و بیان ضرورت پیشگیری از
حمله احتمالی دشمن به جزیره مجنون،
مأموریت مهندسی در عملیات آتی (فاو) را
مشخص کرد.

در آغاز جلسه، رحیم صفوی بر ضرورت هشیاری در خطوط مختلف پدافندی و ناکام کردن مقاصد دشمن در حمله به خطوط خودی تأکید کرد. وی هشدار داد که تحرکات دشمن در منطقه هور و به ویژه جزیره جنوبی نشان از حمله دارد و به قرارگاه کربلا مأموریت داد که برای حفظ جزیره جنوبی تدابیر لازم را انجام دهد. رحیم صفوی از قول آقای هاشمی رفسنجانی گفت که جزیره جنوبی یک وضعیت فوق العاده سیاسی دارد و اگر دشمن ۵۰۰ متر در آن پیشروی کند با بوق و کرنا می گوید جزیره را گرفتیم. وی خاطر نشان کرد که اگر دشمن در چند نقطه به خطوط خودی حمله کند، وضعیت خودی و برنامه ریزی ها به هم می ریزد.

فرمانده نیروی زمینی سپاه در ادامه جلسه با بیان اینکه آماده سازی منطقه اروندرود برای عملیات در منطقه فاو نیاز به اقدامات مهندسی فراوانی دارد، برای آماده شدن به موقع منطقه، جلوگیری از پراکنده کاری و شلوغی، استفاده مناسب از امکانات موجود، رعایت دستورالعمل های حفاظتی، سرعت عمل در کارها و... بر ضرورت طرح ریزی و برنامه ریزی و تقسیم کار برای اجرای همه کارهای مهندسی در این زمینه تأکید کرد. وی افزود که مسئولان مهندسی قرارگاه ها، لشکرها و جهاد سازندگی طرح منسجمی تهیه و مسئولیت هر یگان و واحد مهندسی را در آن مشخص کنند. همچنین گفته شد که برای کارهای مهندسی بعد از شروع عملیات نیز طرح ریزی لازم انجام شود.

۱- در این جلسه رحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی)، احمد غلامپور (جانشین فرمانده قرارگاه کربلا)، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه کربلا)، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه قدس)، محمد باقری (مسئول معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا)، نجات (مسئول حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا)، نورعلی شوشتری (فرمانده قرارگاه انصار)، سیدمهدی مبلغ (جانشین ستاد نیروی زمینی)، ستار وفایی (مسئول مهندسی نیروی زمینی)، حسین دهقان (واحد آموزش)، علی عبداللہی و علی آستانہ (مسئول عملیات قرارگاه نوح) حضور داشتند. این جلسه در محل سایت اهواز ساعت ۱۵:۴۵ آغاز شد و ساعت ۱۷:۲۰ پایان یافت.

از جمله اقدامات مهندسی قبل از عملیات جاده سازی، تسطیح زمین برای ایجاد مقر یگان ها، شن ریزی، سنگر سازی، اسکله سازی، نهر کنی و پل سازی روی نهرها است. (۱)

در این جلسه همچنین بر ضرورت مشخص شدن هر چه سریع تر یگان های اصلی و یگان های احتیاط برای عملیات گسترده تأکید شد. علاوه بر این، از مسئولان مهندسی خواسته شد با توجه به اینکه زمین منطقه شرق اروندرود برای استقرار یگان ها آماده نیست، اقدامات لازم را به منظور آماده سازی زمین برای یگان های احتیاط پیش بینی و اجرا کنند.

ضرورت گرفتن سرپلی در غرب اروندرود در شمال منطقه فاو که هدف آن جلوگیری از تمرکز قوای دشمن در منطقه اصلی عملیات بود نیز بررسی و نیروی مورد نیاز برای عملیات ۱۵ تا ۲۰ گردان برآورد شد که سه یگان باید درگیر این عملیات شوند. همچنین گفته شد برای عملیات در جزیره ام الرصاص نیز نیاز به سه یگان است که به این ترتیب برای عملیات اصلی در فاو دچار کمبود یگان می شویم.

در ادامه این مباحث بود که عزیز جعفری بر ضرورت هر چه زودتر مشخص شدن منطقه اصلی عملیات تأکید کرد تا همه تلاش ها برای آماده سازی آن متمرکز شود. وی افزود که یگان ها نمی توانند دو منطقه را برای عملیات آماده سازی کنند. از سوی دیگر، رحیم صفوی در نظر گرفتن یک منطقه را برای احتیاط و آماده سازی آن را مهم دانست تا در صورت موفق نبودن عملیات در منطقه اصلی، عملیاتی دیگر در منطقه احتیاط به اجرا درآید. اما فرماندهان قرارگاه ها چنین کاری را بسیار مشکل و نشدنی اعلام کردند. آنها لازمه اجرای چنین طرحی را جدا کردن یک قرارگاه با واحدها و یگان های زیر امرش برای عملیات احتیاط می دانستند که با توجه به محدودیت یگان ها، چنین کاری شدنی نبود چون برای عملیات اصلی، یگان به تعداد کافی باقی نمی ماند. (۲)

۱

گروهی از نیروهای ارتش عراق با هدف کسب اطلاعات و گرفتن اسیر، شبانه به یکی از خطوط خودی در منطقه مهران حمله کردند. لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) در گزارشی از این حمله به قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه چنین اعلام کرد: نیروهای دشمن ساعت ۲۲ پس از اجرای آتش تهیه سنگین، با استعداد یک گروه گشتی رزمی، به خاکریز جدیدی که از بهین بهروزان به قلاویزان زده شده است، حمله کردند. هشیاری و عکس العمل به موقع رزمندگان حاضر در خط موجب شد تا دشمن با دادن ۲۰ تا ۳۰ کشته یا زخمی - که جنازه ۳ نفر از آنها (یک افسر، یک درجه دار و یک سرباز) در منطقه به جای مانده است - عقب نشینی کند. بنا بر این گزارش، فعالیت مهندسی لشکر ۲۷ که به منظور تحکیم مواضع و احداث خاکریز انجام می شد، سبب شد تا دشمن با هدف گرفتن اسیر برای کسب آگاهی از وضعیت خط خودی، دست به این حمله بزند. (۳)

ص: ۵۲۲

۱- این بخش از کارهای مهندسی بیشتر برای استقرار و آمادگی یگان های پیاده بود و اقدامات گسترده دیگری نیز برای واحدهای پشتیبانی رزم از جمله توپخانه، ادوات، پدافند هوایی، زرهی و... انجام می گرفت.

۲- ۲. سند شماره ۱۸۳۳۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه آماده سازی عملیات در منطقه فاو (۶/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه نیروی زمینی سپاه، نوار شماره ۱۶۸۸۱)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۲۳ - ۱.

۳- ۳. سند شماره ۱۱۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۲۳/۹/۱۳۶۴، از لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) به قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۶/۹/۱۳۶۴.

قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با صدور اطلاعیه ای به مناسبت روز بسیج مستضعفین، خواستار حضور نیروهای مردمی در جبهه های نبرد شد. در این اطلاعیه ضمن تشریح زمینه ها و دلایل تشکیل بسیج مستضعفین و نقش این نهاد در جنگ و دفاع از انقلاب اسلامی، به اوضاع حساس و سرنوشت ساز کنونی جنگ اشاره شده و در ادامه آن آمده است: «از تمامی اقشار ملت دعوت می نماید در این مقطع حساس همچون گذشته با حضور فعال در پشتیبانی از جنگ تحمیلی و در تمامی زمینه ها وظیفه شرعی و ملی خویش را در دفاع از کشور و اسلام به انجام رسانند.»(۱)

ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با صدور بخشنامه ای خطاب به مناطق پنج گانه سپاه پاسداران، خواستار رعایت نکاتی در اعزام نیرو به جبهه ها (در قالب کاروان های کربلا) شده است:

۱. در اعزام نیرو دقت شود که نیروهای اعزامی کمتر از ۱۷ سال و بیشتر از ۴۵ سال نباشند.

۲. نیروهای اعزامی نیروی خدماتی و پشتیبانی صرف نباشند و حتماً تک ور باشند.

۳. مسئول کاروان باید حتماً فرمانده ناحیه باشد.

۴. قبل از اعزام نیرو با تیپ یا لشکر خود در منطقه هماهنگی لازم برای ملحق شدن نیروها به یگان و تأمین محل استقرار و امکانات موردنیاز صورت گیرد.

۵. باتوجه به اینکه نیروهای اعزامی باید در چارچوب سازمان گردان های احتیاط کربلا به کارگیری شوند، لازم است که برطبق بخشنامه مربوطه از میان پاسداران واجد شرایط و داوطلب طرح مالک اشتر و بسیجیان واجد شرایط انتخاب شوند و آنان را به همراه کاروان ها اعزام نمایند. (۲)

رادیو بی بی سی در تفسیری درباره مصاحبه مطبوعاتی فرمانده نیروی دریایی ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز، ضمن اینکه توقیف کشتی های تجاری در خلیج فارس را پاسخ ایران به حملات عراق به خارک اعلام کرد، ناتوانی عمان در باز نگه داشتن تنگه را دلیلی بر احتمال ورود قدرت های بزرگ به خلیج فارس خواند.

رادیو بی بی سی در این باره گفت: «درپی ابراز نگرانی مجدد محافل بین المللی نسبت به جلوگیری از آزادی کشتیرانی در خلیج فارس، حسین ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ایران به روزنامه اطلاعات گفته است که نیروی دریایی طرح های مختلفی برای بستن تنگه هرمز دارد که چنانچه شورای عالی دفاع دستور بدهد به کار خواهد بست. درعین حال نیروی دریایی ایران همچنان کشتی هایی را که تصور می کند تدارکات نظامی به عراق می برند در خلیج فارس توقیف می کند. [...] فرمانده نیروی دریایی ایران گفته است کشتی هایی که دستگاه های مخابراتی قوی دارند ممکن است از نظر برادران موردشک قرار گیرند و توسط نیروی دریایی متوقف شوند. ایران بارها هشدار داده است که اگر نتواند نفت خود را صادر کند، تنگه هرمز را خواهد بست.

۱-۴. روزنامه کیهان، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷.

۲-۵. سند شماره ۱۰۹۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۴.

اخباری که درباره آثار حمله های اخیر عراق به جزیره خارک رسیده ضدونقیض است، اما پیداست که این حملات صدور نفت از جزیره خارک را تا حدود زیادی برای ایران دشوار کرده است و احتمالاً توقیف کشتی های تجاری در خلیج فارس پاسخ ایران به این حملات است. پیش از شروع جنگ ایران و عراق، ایران صاحب پر قدرت ترین نیروی دریایی در منطقه بود، اما طرح های نوسازی نیروی دریایی در زمان حکومت شاه متکی به تجهیزات امریکایی بود و بعد از انقلاب به کلی متوقف شد. [...]

اگر ایران بخواهد تنگه هرمز را ببندد مسئولیت مقابله با این کار ابتدا به گردن عمان خواهد بود که در حال حاضر کار رفت و آمد کشتی ها از تنگه را اداره می کند، اما نیروی دریایی عمان با اینکه وسایل مجهز و افراد تعلیم دیده ای دارد چندان قدرتمند نیست. بنابراین تصور عمومی این است که در صورت بسته شدن تنگه هرمز ممکن است پای قدرت های خارجی نیز به خلیج فارس باز شود. بریتانیا، فرانسه و امریکا هر سه در این منطقه کشتی جنگی دارند و اخیراً یکی از روزنامه های امریکایی خبر داده بود که ماه گذشته یک ناو فرانسوی مانع توقیف یک کشتی تجاری متعلق به فرانسه توسط ایران شده و این جریان اگر درست باشد نشانه ای است از اینکه خطر دخالت نیروهای خارجی در خلیج فارس همچنان باقی است»^(۱)

۱

از درگیری ها و فعالیت های امروز گروه های ضدانقلاب در مناطق کردنشین سه گزارش در دست است:

۱. یک اتومبیل نیسان پاترول گشت ستاد ثارالله در منطقه محمودکان از توابع مهاباد، هنگام عبور از میدان توحید به کمین عوامل ضدانقلاب افتاد که در درگیری نیروهای گشت با آنان، دو تن از نیروهای گشت مجروح و به بیمارستان امام خمینی مهاباد منتقل شدند.^(۲)

۲. نیروهای سپاه و ژاندارمری سقز در حوالی آبادی های پیرونس و سلیمان کندی از توابع سقز با اشرار مسلح گروه کومه له درگیر شدند. در این درگیری حدود ۲۰ نفر از افراد کومه له هلاک شدند که جنازه ۹ نفر از آنها که برخی دخترند، در سردخانه سقز می باشد. در این درگیری ۴ نفر از افراد سپاه شهید و ۲ نفر از افراد ژاندارمری زخمی شدند.^(۳)

۳. گروهک خبات امروز ۳ تن از سربازانی را که برای مرخصی به شهر رفته بودند پس از بازگشت در ۳۰۰ متری ژاندارمری کانی سور به اسارت گرفتند.^(۴)

۲

منابع اطلاعاتی غربی، استفاده عراق از سلاح های شیمیایی علیه نیروهای ایران را تأیید کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «به نوشته نشریه هفتگی نیوزویک چاپ امریکا، منابع اطلاعاتی غربی تصدیق کرده اند که بار دیگر عراق در جنگ تحمیلی متوسل به سلاح های سمی علیه سربازان ایرانی شده است. این نشریه در شماره اخیر خود به همراه عکسی از دو

ص: ۵۲۴

۱ - ۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۹/۱۳۶۴، صص ۳ - ۲، رادیو بی بی سی، ۶/۹/۱۳۶۴.

- ۲-۷. سند شماره ۵۹۳۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی کل سپاه به فرماندهان مناطق پنج گانه و فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۱/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۸. سند شماره ۰۲۳۰۷۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات، شماره ۳۷، ۱۳/۹/۱۳۶۴.
- ۴-۹. سند شماره ۴۲۵۲۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۷/۹/۱۳۶۴.

رزمنده ایرانی ملبس به پوشش ضدسلاح شیمیایی، نوشت که ایران ماه قبل نیز درمورد حملات شیمیایی عراق به سازمان ملل اعتراض کرده است.»

نیوزویک در ادامه نوشته است: «مقامات امریکایی معتقدند که ایران نیز ذخایر شیمیایی دارد، ولی میزان کارایی آن هنوز روشن نیست و هیچ گونه شواهدی که نشان دهد ایران تاکنون از این مواد سمی استفاده کرده باشد در دست نیست.»^(۱)

روزنامه کیهان نیز به نقل از نیوزویک نوشته است: «وزارت خارجه امریکا تاکنون دو بار استفاده عراق از سلاح های شیمیایی علیه ایران را محکوم کرده است.»^(۲)

۱

دومین روز از هم اندیشی ۲۰ هزار نفری فرماندهان پایگاه ها و نواحی مقاومت بسیج در سراسر کشور صبح امروز با سخنان نخست وزیر و قرائت قطعنامه ای به کار خود پایان داد.

گزارش روزنامه اطلاعات حاکی است: «آقای مهندس موسوی که با لباس نیروهای بسیجی به محل سمینار آمده بود، با شعار "موسوی بسیجی خدا نگه دار تو"، و "درود بر موسوی حامی مستضعفان" مقدم نخست وزیر را گرامی داشتند.»

به نوشته روزنامه اطلاعات: «نخست وزیر طی سخنانی ضمن افشای توطئه های امریکا و قدرت های بزرگ جهانی گفت: "از اولین روز پیروزی انقلاب اسلامی، ما ناوگان های جنگی امریکا و دیگر قدرت ها را در چند قدمی تنگه هرمز دیده ایم و ملت ما برای مقابله با هرگونه مداخله اجانب، آماده است." وی ضمن اشاره به توطئه های ابرقدرت ها و سازمان های بین المللی تحت نفوذ که همه روزه علیه مردم و کشور ایران تدارک دیده می شود، افزود: "آنها برای مقابله با ملت ما آمده اند و نه برای مقابله با رژیم های مرتجع و دست نشانده منطقه [...] اما با همه اینها ما نشان داده ایم که درزمینه های اقتصادی و سیاسی می توانیم روی پای خود بایستیم و دست گدایی به سوی کسی دراز نکنیم [...] آنها با ما مخالف اند و حق هم دارند؛ چراکه پیروزی ما، آغاز پیروزی همه ملل مستضعف جهان خواهد بود و روی این اصل، از هر حرکتی، یک ضدارزش می سازند و تبلیغاتی علیه ما می کنند و این روزها رادیو امریکا و بی بی سی دفاع خود را از حقوق بشر زیاد کرده اند، کشورهایی که دستشان تا مرقق به خون افراد بشر آغشته است. [...]"

نخست وزیر پس از بازگویی مداخله امریکا در نیکاراگوئه، گرانادا و سکوت سازمان ملل در این خصوص افزود: "ما آنها را شناخته ایم، چنگال های خونین آنها را به گلوی ملت خود احساس کرده ایم و در سطح جهانی، شاهد جنایات آنها درمورد ملت های جهان سوم و حتی ملت خودشان بوده ایم [...] ما به توطئه های قدرت های بزرگ جهانی، اهمیت نمی دهیم و تمکین نمی کنیم و با بسیج نیروی مستضعفین درمقابل جهان درصورت مقابله با آرمان هایمان خواهیم ایستاد. [...]"

ص: ۵۲۵

۱- ۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۳، ۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۱. مأخذ ۴، ص ۱.

وی با اشاره به تأثیر انقلاب اسلامی بر فراسوی مرزها و سرمایه گذاری های شرق و غرب برای نابودی انقلاب اسلامی و حمایت های قدرت های ارتجاعی منطقه از صدام در تأمین تجهیزات، مایحتاج نظامی و اقتصادی رژیم عراق و حتی فروش نفت به نیابت از این رژیم، افزود: "سلاح هایی که در اختیار هیچ یک از کشورهای جهان سوم نیست از سوی شرق و غرب به فراوانی در اختیار رژیم خونریز عراق قرار می گیرد. [...]" نخست وزیر سپس به نقش رسانه هایی که ۹۰ درصد تحت سلطه صهیونیست می باشد اشاره کرد و افزود: "ما یک حرکت نوین در میان مسلمانان را مشاهده می کنیم و بسیج باید در این چارچوب باشد ... دولت امروز در خدمت جنگ است و شعار "جنگ، جنگ تا پیروزی" را تکرار می کند و همه امکانات خود را برای پیروزی، تدارک دیده است. [...]" هیچ کاری صورت نمی گیرد که تأثیرات جنگ در آن مشهود نباشد. اگرچه ما در مقابل روح بلند بسیجیان، خجل هستیم، اما افتخار می کنیم که خدمتگزاران شما باشیم. [...]" دولت در همه زمینه ها در خدمت جنگ است. "بر اساس همین گزارش، فرماندهان پایگاه ها و نواحی مقاومت، فرماندهان طرح اسامه و نیروهای بسیج عراق با انتشار قطعنامه ای مواضع خود را در قبال مبارزات جهانی مستضعفان با مظاهر ظلم، کفر و استکبار جهانی اعلام کردند." (۱)

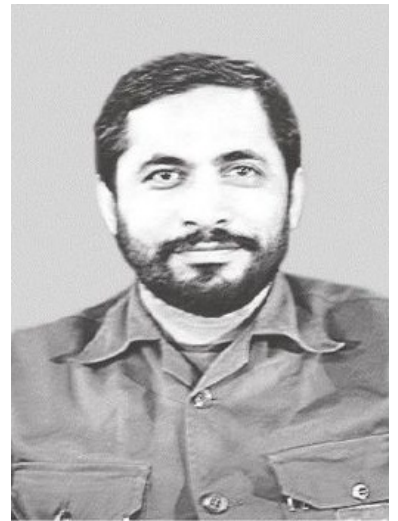
در این قطعنامه که در ۹ بند تنظیم شده است، به تشکیل بسیج مستضعفان به فرمان امام خمینی اشاره شده و آمده است: «ما فرماندهان پایگاه ها و نواحی مقاومت، فرماندهان طرح اسامه و نیروهای بسیج عراق ضمن تبریک این میلاد خجسته به امت اسلام و همراه با لیبک به ندای امام و جانشین شایسته او حضرت آیت الله العظمی منتظری مبنی بر وحدت اسلامی و اعتصام به حبل الهی نظرات و خواست های خویش را به شرح زیر اعلام می داریم.»

در بند اول بر مبارزه علیه حکومت عراق تا سرنگونی آن تأکید شده است و در بندهای بعدی نیز بر اطاعت از امام و مسئولان نظام جمهوری اسلامی؛ تأیید آقای منتظری به عنوان رهبری آینده انقلاب؛ وجوب تشکیل ارتش بیست میلیونی و اعلام آمادگی برای مقابله با نظامیان و تفنگ داران امریکایی در آب های گرم خلیج فارس؛ تأیید دولت مکتبی میرحسین موسوی به عنوان سمبل راه امام و مدافع مستضعفان، محرومان و...؛ تأیید اقدامات دادستان کشور در ریشه کن کردن طاغوتچه ها، مستکبران، زراندوزان و... و حمایت از نهضت های آزادی بخش (به ویژه افغانستان) تأکید شده است و در پایان این قطعنامه آمده است: «از امت سلحشور ایران می خواهیم با شرکت جستن در کاروان های کربلا- به سوی جبهه های نور علیه ظلمت هجوم آورده و با تمرین و کسب آمادگی در این میدان و پس از واژگون ساختن کاخ صدامیان به سوی مبارزه چهره به چهره با عامل اصلی فساد، امریکای جنایتکار بشتابند.» (۲)

ص: ۵۲۶

۱- ۱۲. روزنامه اطلاعات، ۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۱۳. روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲.

وزیر سپاه: «رزمندگان این ملت مصمم هستند جنگ را تا آخرین قطره خون ادامه دهند.»

وزیر سپاه پاسداران با شوم خواندن نغمه های صلح طلبانه دولت های خارجی بر ایستادگی رزمندگان تا آخرین قطره خون و ادامه جنگ تا پیروزی تأکید کرد. وی ضمن اعلام تشکیل نیروی زمینی در سپاه، از ادامه تلاش ها برای تشکیل نیروی دریایی و نیروی هوایی در سپاه خبر داد.

آقای محسن رفیق دوست که امروز وارد رشت شد، هدف از این سفر را دیدار با مردم و شرکت در مراسم هفته بسیج اعلام کرد. (۱) وی در بدو ورود به رشت به خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «سرنوشت این جنگ که عزت و شرف ما به آن بستگی دارد جز با پیروزی نهایی رزمندگان توانمند اسلام به پایان نخواهد رسید و رزمندگان این ملت مصمم هستند جنگ را تا آخرین قطره خون ادامه دهند و هیچ گاه به نغمه های صلح طلبانه دولت های خارجی اعتنا نخواهند کرد زیرا که صدام متجاوز بوده و ایران اسلامی با تمامی توان و قوا در مقابل این تجاوز در حال دفاع است.

وی همچنین اظهار داشت: دست اندرکاران نیروهای نظامی مصمم هستند تا با اجرای طرح های اساسی و زیربنایی در ساخت و تأمین قطعات یدکی و سلاح های مورد نیاز، نیروهای مسلح و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی کشور را به خودکفایی برسانند.»

وزیر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با اعلام این مطلب که در سپاه، نیروی زمینی کاملاً تشکیل شده است، افزود: باتوجه به حضور فعال سپاه در دریا، هم اینک سرگرم سازماندهی نیروی دریایی هستیم و ازلحاظ نیروی هوایی نیز مسئولان باتوجه به امکانات و شرایط مملکت، مشغول برنامه ریزی هستند. (۲)

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، هم زمان با برگزاری هفته وحدت و هفته بسیج مستضعفین، امروز در گفت و گویی اختصاصی با روزنامه کیهان، درباره عملیات سرنوشت ساز آتی، اعزام کاروان های کربلا، عملیات های محدود، حمایت های ابرقدرت ها از عراق، هدف دشمن از حمله به تأسیسات صنعتی، انقلاب اسلامی عراق و... مطالبی بیان کرد.

به نوشته روزنامه کیهان، سرهنگ صیاد شیرازی اعلام کرد: «رزمندگان اسلام خود را مهبای عملیات عمده و بزرگی می نمایند که این عملیات جواب گوی این نبرد سرنوشت ساز می باشد. [...] بدیهی است که تدبیر عملیات ما در جبهه های نبرد متناسب با زمان متنوع است و تاکتیک

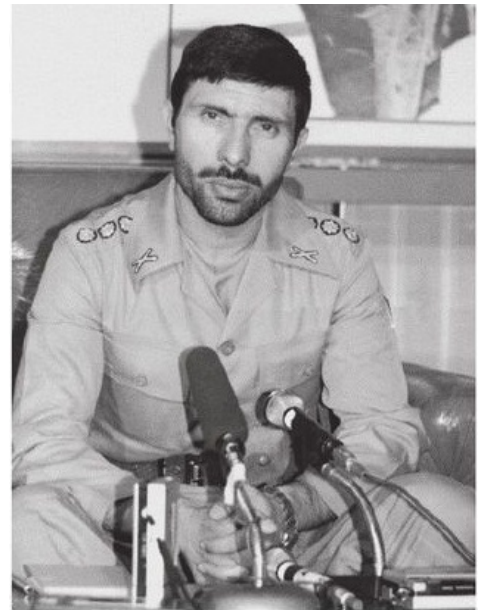
ص: ۵۲۷

۱-۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۲-۱۵. مأخذ ۱۲، ص ۴.

و تکنیک ما بر مبنای تجاربی که اندوخته ایم و روندی که نبردهایمان داشته است تغییراتی پیدا کرده است که از طریق تدابیر جدید امید است ضربات مهلک تری را بر پیکره منحوس رژیم بعثی صهیونیستی عراق وارد کنیم.»

تصویر

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، با اشاره به عملیات گسترده رزمندگان اسلام گفت: «هدف دشمن از حمله به واحدهای صنعتی ایران قطع کردن رگ حیاتی ما می باشد، ولی ما هر چه ضربه بخوریم، منسجم تر و قوی تر در برابر دشمن ایستادگی می کنیم.»

وی با اعلام اینکه رزمندگان اسلام آماده نبرد سرنوشت سازی در جبهه ها می شوند شیوه های جدید رزمی نیروهای اسلام را تشریح کرد و گفت: «عملیات محدود با دربرداشتن محاسنی از قبیل تداوم دادن به نبرد، متحرک نگه داشتن نیروهای خودی و آسیب رساندن دائمی به دشمن که در مجموع توان و کیفیت رزمی را در جبهه خودی افزایش می دهد و از توان رزمی دشمن می کاهد، عامل تعیین کننده ای برای سرنوشت جنگ محسوب نمی گردد بلکه همچنان برای پایان بخشیدن به این نبرد رزمندگان اسلام خود را مهیای عملیات عمده ای می کنند که این عملیات عمده بایستی جواب گوی این نبرد باشد. بنابراین ما در اصل با روش عملیات محدود مقداری از نارسایی های خودمان را در شیوه های نبرد ترمیم کردیم که از جمله این نارسایی ها وقفه های طولانی در جبهه ها بود و دشمن از این وقفه ها استفاده می کرد و خودش را بازسازی نموده و مواضع خود را ترمیم می کرد، با این روش دشمن را عملاً طوری در زیر فشار قرار دادیم که کمتر بتواند به خودش برسد و همیشه در اضطراب و تشویش باشد تا روزی که مناسب باشد عملیات عمده ما به یاری خداوند انجام شود.»

فرمانده نیروی زمینی ارتش درباره نقش نیروهای ارتشی جبهه ها گفت: «آنچه باید مطرح شود این است که کلاً در نبردی که ما با دشمنان اسلام داریم چهره واحد رزمندگان اسلام مطرح است و همان طور که به کرات حضرت امام فرمانده کل قوا مطرح کرده اند رزمندگان اسلام اعم از ارتش و سپاهی و نیروهای بسیج مردمی و سایر رزمندگان اسلام که در جبهه ها حضور دارند بایستی ید واحد باشند و در صفتی متشکل و منسجم با دشمنان نبرد کنند که اگر این اصل را مدنظر داشته باشیم اطاعت از مقام رهبری انقلاب کرده ایم.»

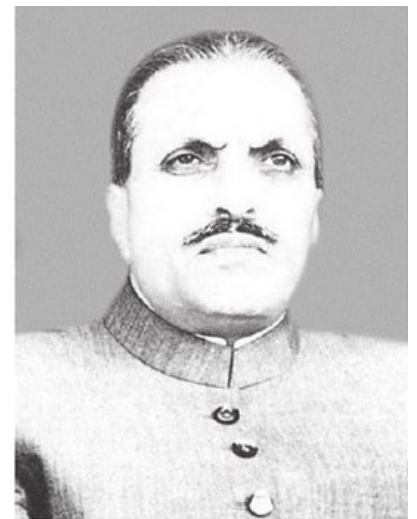
وی با اشاره به برخورداری ارتش عراق از سلاح های پیچیده و مدرن که قدرت های شرق و غرب در اختیارش می گذارند، گفت: «آنچه از نظر

رزمی مطرح است چگونگی به کارگیری این جنگ افزارها و سلاح هاست و اگر نیروهای انسانی دارای روح و انگیزه نباشند مطمئناً در کاربرد این سلاح ها بازمی مانند، که خداوند این امتیاز بزرگ را به ما داده است که دشمن روزبه روز از نظر روحی در حال انحطاط است و ما باید با اطمینان خاطر با دشمن غرق در اسلحه بجنگیم و به پیروزی نهایی مطمئن باشیم. از طرف دیگر، زمینه قیام در مردم عراق نیز نمایان شده است و بهترین چهره پیروزی نبرد ما وقتی است که پیروزی ما توأم با به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی عراق به دست مردم آن سرزمین باشد.» سرهنگ صیاد شیرازی افزود: «هدف دشمن از حمله به واحدهای صنعتی ایران قطع کردن رگ حیاتی ما می باشد ولی ما هرچه ضربه بخوریم منسجم تر و قوی تر در برابر دشمن ایستادگی می کنیم و ما نیز مجبور به مقابله به مثل شده و چند واحد صنعتی دشمن را مورد حمله قرار دادیم.» (۱)

۱

رئیس جمهور پاکستان ضمن ابراز بدبینی درباره جریان تلاش های صلح سازمان کنفرانس اسلامی، تصور ایران را در مورد نفوذ اعراب در این سازمان و کمیته حسن نیت اشتباه خواند و تلاش های کشورهای حوزه خلیج فارس را مثبت ارزیابی کرد. رادیو مسکو نیز ضمن وخیم خواندن اوضاع خلیج فارس، موضع شوروی را مشابه محافل صلح دوست کشورهای حوزه خلیج فارس اعلام کرد.

تصویر

ضیاءالحق رئیس جمهور پاکستان، با ارزیابی مثبت تلاش های کشورهای حوزه خلیج فارس، درخصوص دورنمای دستیابی به راه حلی برای جنگ عراق و ایران ابراز بدبینی کرد.

به گزارش خبرگزاری کویت: «ضیاءالحق رئیس جمهوری پاکستان ضمن ابراز بدبینی نسبت به دورنمای دستیابی به راه حلی برای جنگ عراق و ایران گفت تصور نمی کند بروز تغییراتی در ترکیب کمیته ویژه ای که از سوی سازمان کنفرانس اسلامی مأمور رسیدگی به این درگیری است تلاش های مربوط به صلح را تسریع کند. وی که با هفته نامه عربی زبان المجله چاپ لندن مصاحبه می کرد، افزود: من طبیعتاً آدم خوش بینی هستم ولی نه نسبت به جنگ عراق و ایران چون پنج سال جهت پایان دادن به این درگیری تلاش کردیم، ولی فایده ای نداشت. [...]»

براساس اظهارات ضیاءالحق، تلاش های سازمان کنفرانس اسلامی جهت میانجیگری برای یافتن راه حلی برای دو کشور متخاصم به دلیل اینکه ایران تصور می کند که اعراب در این سازمان و کمیته حسن نیت آن نفوذ دارند، با شکست مواجه شده است. روابط دولت

پاکستان با تهران صمیمی است؛ ولی رئیس جمهوری نظامی پاکستان گفت معتقد است که این طرز برخورد یک اشتباه بزرگ از سوی ایران می باشد. ضیاءالحق تصریح کرد اینک

ص: ۵۲۹

۱-۱۶. مأخذ ۱۳، ص ۳.

ایران منزوی شده است که به دلیل رفتار خود این کشور است. من معتقد هستم ایران خودش مسئول عدم دریافت هر نوع کمک ممکن از سازمان کنفرانس اسلامی است.

وی اضافه کرد داوود اجاوارا رئیس جمهوری گامبیا - که ریاست کمیته مزبور را به عهده دارد - دولتمرد باتجربه و توانایی است که به درخواست احتمالی صلح از سوی ایران در آینده جواب خواهد داد. ضیاءالحق تلاش های اخیر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در رابطه با صلح در منطقه خلیج [فارس] را دلگرم کننده و عالی توصیف کرد و افزود: ما به این تلاش ها ارج می نهیم و من امیدوارم این تلاش ها موجب عکس العمل طرف های ذی ربط باشد. (۱)

از سوی دیگر، رادیو مسکو اوضاع منطقه خلیج فارس را متشنج و وخیم خواند و گفت: «برای این وخامت و تشنجات علل بسیاری وجود دارد ولیکن مهم ترین آنها ادامه جنگ ایران و عراق و کوشش مستمر آمریکا برای افزایش حضور نظامی خود در این منطقه است. محافل صلح دوست کشورهای حوزه خلیج فارس با پیگیری خواستار قطع جنگ ایران و عراق و عدم هرگونه حضور نظامی خارجی در این منطقه هستند؛ اتحاد شوروی هم در این مسائل موضعی مشابه دارد.» (۲)

۱

رادیو کلن امروز در تفسیری ضمن اینکه سپاه پاسداران را رقیب ارتش جمهوری اسلامی خواند، روابط نظامی شوروی و ایران را روبه گسترش اعلام کرد و افزود که برای جلوگیری از رنجش اعراب از شوروی، این همکاری های نظامی به طور غیرمستقیم و از طریق کره شمالی، سوریه و لیبی انجام می گیرد.

رادیو کلن در این تفسیر گفت: «در جنگ میان ایران و عراق مردم به این مطلب خو کرده اند که شوروی بزرگ ترین تأمین کننده تسلیحات نظامی موردنیاز عراق است درحالی که دولت ایران اجباراً باید [از] راه های مختلف تسلیحات نظامی موردنیاز خود را تأمین نماید. اما آنچه که در این زمینه تقریباً مطلبی ناشناخته باقی مانده تماس های ایران و شوروی در زمینه همکاری های نظامی میان دو کشور است که در سال های آخر حکومت شاه با ایران آغاز شده و حال نیز ابعادی به مراتب گسترده تر یافته است.» (۳)

به گفته رادیو کلن: «اگر به گزارش های اخیر که با تکیه بر اظهارات محافل مطلع در انگلستان منتشر شده توجه کنیم، درمی یابیم که در ایران در چارچوب سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ارتشی پا می گیرد که رقیبی است برای ارتش رسمی کشور و این امر نیز با کمک های همه جانبه اتحاد جماهیر شوروی و کره شمالی صورت می گیرد.» [...]

هرچند که دولت ایران، شوروی و آمریکا را به [طور] یکسان به عنوان قدرت های شیطانی می خواند، اما مع الوصف دولت ایران چند سال قبل، از شوروی؛ یعنی همین شیطان بزرگ، مستقیماً تقاضای حمایت نظامی نمود و پس از آغاز جنگ با عراق نیز دولت ایران به کرات از شوروی خواست که به ایران کمک نماید؛ هرچند که اتحاد جماهیر شوروی از این امکان استفاده کرده و قصد دارد خلأ ناشی از خروج ایالات متحده آمریکا از این منطقه را پر کند، ولی با کاردانی و

ص: ۵۳۰

۱ - ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۴، صص ۹ و ۱۰، لندن - خبرگزاری کویت، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲ - ۱۸. مأخذ ۶، ص ۶، رادیو مسکو، ۶/۹/۱۳۶۴.

مهارت بسیار رفتار کرده و از حمایت علنی از ایران - با توجه به علائق کشورهای عربی در این منطقه - دوری می ورزد. بدین خاطر است که صدور تسلیحات نظامی از اتحاد جماهیر شوروی به ایران از طریق کره شمالی، لیبی و سوریه صورت می گیرد و اگر این امر در سال های بین ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۳ مربوط به مهمات توپ، موشک هایی با برد کوتاه می شد، از سال ۱۹۸۴ به صورت صدور تانک و موشک های زمین به زمین با بردی در حدود ۲۰۰ کیلومتر ادامه دارد که ایران می تواند از این موشک ها جهت حمله به اهداف سوق الجیشی در عمق خاک عراق استفاده کند. از سال ۱۹۸۲ نیز کره شمالی با کسب اجازه از اتحاد جماهیر شوروی هواپیماهای میگ در اختیار ایران می گذارد.

دست داشتن کم و بیش مستقیم شوروی در جنگ میان ایران و عراق با توجه به برخی نکات دیگر نیز به خوبی آشکار می شود. به عنوان نمونه اواسط سال ۱۹۸۲ سوریه یک فروند هواپیمای مجهز با سیستم رادار هشداردهنده فوری، مدل "تی یو ۱۲۶" ساخت اتحاد جماهیر شوروی را به ایران فرستاد تا ایران از آن جهت آغاز تهاجم نظامی خود به عراق استفاده کند. خدمه این هواپیماها از کشورهای شرق اروپا هستند و انتقال این گونه هواپیماها فقط با دریافت اجازه مستقیم از شوروی میسر است. در محافل مطلع در انگلستان گفته می شود که اتحاد جماهیر شوروی یک برنامه تعلیماتی گسترده برای افسران ایرانی تنظیم نموده که در شوروی، سوریه، جمهوری دمکراتیک آلمان و کره شمالی انجام می شود؛ گویا حداقل ۳۰۰ افسر ایرانی از جمله شماری خلبان در آن کشور در این برنامه شرکت نموده اند. بدین علت است که می توان گفت جنگ هوایی میان عراق و ایران - که در حال حاضر در درجه اول در انحصار عراق است - در آینده نزدیک به شدت از سر گرفته خواهد شد. (۱)

۱

در ملاقات امروز سفیر شوروی با سرپرست اداره سیاسی وزارت امور خارجه ایران، درباره روابط دو کشور مذاکره شد. در این ملاقات نظر مثبت جمهوری اسلامی ایران در مورد پیشنهاد شوروی برای ازسرگیری مجدد پروازهای شرکت هواپیمایی ایرفلوت به تهران به اطلاع سفیر رسید. سرپرست اداره سیاسی همچنین اظهار امیدواری کرد که همان طور که کارشناسان روسی که در بخش های مختلف اقتصادی و صنعتی ایران مشغول کار بودند با آخرین پرواز ایرفلوت، ایران را ترک کردند، با ازسرگیری پروازها و با اولین پروازها برگردند و از طرف دیگر، مشکل وسیله مسافرتی آقای کورنینکو نیز بدین ترتیب برطرف می شود و ایشان نیز می توانند با اولین پروازها سفرشان را انجام دهند. «سفیر شوروی گفت که ممکن است کورنینکو [معاون وزیر امور خارجه شوروی] در اواخر دسامبر بتواند به تهران سفر کند و در این مواقع در مقابل سفارت ما همیشه شلوغ و تظاهرات هست (منظور تظاهرات افغان ها در اواخر دسامبر می باشد) و این در موقع آمدن آقای کورنینکو خوب نیست. به وی گفته شد که آقای کورنینکو با استقبال و میهمان نوازی ایران روبه رو خواهد شد.» (۲)

ص: ۵۳۱

۱- ۲۰. مأخذ ۱۰، صص ۳ و ۴ و ۵، رادیو کلن، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۱. سند شماره ۲۱۲۳۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۴/۳، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

خبرگزاری فرانسه از پایان مأموریت کاردار ایران در فرانسه و احتمال سفر یک هیئت فرانسوی برای حل اختلافات مالی به ایران خبر داد.

به گزارش این خبرگزاری: «سفارت ایران امروز اعلام کرد علی رضا معیری کاردار ایران در پاریس در ۳ دسامبر آینده [۱۲ آذر] مقام خود را ترک می کند و به تهران می رود. سفارت ایران تصریح کرد معیری روز گذشته [سه شنبه] برای یک دیدار خداحافظی با رولان دوما وزیر امور خارجه فرانسه، ملاقات کرد و شخص دیگری جایگزین وی خواهد شد. [...] این دیپلمات ایرانی در ۱۶ نوامبر گذشته [۲۵ آبان] با یک مقام عالی وزارت امور خارجه مذاکراتی داشت که در پایان این مذاکرات وزارت امور خارجه فرانسه اعلام کرده بود که امکان عفو درمورد ژان ایو آلبرتینی یکی از رؤسای [آژانس هوایی] ایرفرانس در تهران توسط مقامات ایرانی در دست بررسی است. آلبرتینی به موجب قانون اسلام به خاطر آنکه منزل خود را بنا به ادعای نامه به یک مرکز فساد تبدیل کرده به یک سال زندان محکوم شد.

از سوی دیگر، اخبار مطبوعات حاکی از اعزام یک هیئت نمایندگی فرانسوی مأمور بحث درباره اختلاف مالی میان فرانسه و ایران است. تهران درخواست بازپس دادن وام یک میلیارد دلاری شاه ایران در سال ۱۹۷۵ به "کمیساریای انرژی اتمی" را می کند. (۱)

بنا به اعلام روابط عمومی نخست وزیری، دکتر عبدالرئوف الکسم نخست وزیر سوریه به دعوت مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، هفته آینده به ایران سفر خواهد کرد.

به گزارش خبرگزاری کویت، منابع دیپلماتیک عرب در دمشق روز گذشته با اعلام خبر سفر هیئت سیاسی - اقتصادی سوریه، گفتند که در این سفر درباره اوضاع کنونی منطقه، روابط سوریه و ایران به ویژه مسائل اقتصادی گفت و گو و موافقت نامه های دو کشور در زمینه های اقتصادی و مبادلات بازرگانی تمدید خواهد شد. (۲)

خبرگزاری رویتر نیز در این باره گزارش داد: «منابع دیپلماتیک گفتند هدف از سفر الکسم به تهران گفت و گو پیرامون ازسرگیری صدور نفت ایران به سوریه، عمده ترین هم پیمان عرب این کشور، می باشد. این منابع اضافه کردند که دو طرف احتمالاً درمورد ازسرگیری صدور نفت به سوریه به نوعی توافق دست خواهند یافت و این معامله احتمالاً مبادله پایپای نفت با کالاهای سوری را در بر خواهد گرفت.» (۳)

ص: ۵۳۲

۱- ۲۲. مأخذ ۱۰، ص ۱۶، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۲۴. مأخذ ۱۰، صص ۱۶ و ۱۷، تهران - خبرگزاری رویتر، ۶/۹/۱۳۶۴.

قائم مقام وزیر امور خارجه یمن دمکراتیک امروز در تهران با وزیر امور خارجه ایران دیدار و با وی درباره روابط دو کشور و مسائل منطقه ای گفت و گو کرد. در این دیدار، دکتر ولایتی با اشاره به روابط نزدیک دو کشور و تحولات سریع منطقه خواستار تبادل نظر بیشتر دو کشور شد و گفت که بر ما و شما و دیگر دوستانمان در منطقه واجب است که در راه آزادی فلسطین و دفاع از آن - که جزئی از آرمان های راهبردی ماست - تلاش کنیم.

قائم مقام وزیر امور خارجه یمن دمکراتیک نیز ضمن تشریح موضع قاطع کشورش درباره مسئله فلسطین و تأکید بر گسترش بیشتر روابط دوجانبه ایران گفت: امروز امریکا ما را به طرق مختلف تهدید می کند، ولی ما ایمان کامل داریم که موفق و پیروز خواهیم شد. (۱)

بازگشت خارک به وضعیت عادی و افزایش صادرات نفتی ایران به ژاپن به دلیل پایین بودن قیمت نفت و توقف موقت صادرات نفتی عراق از خاک عربستان موضوعاتی است که خبرگزاری رویتر در گزارش خود از تهران به آنها پرداخته است. در گزارش رویتر آمده است: «انتظار می رود که واردات نفتی ژاپن از ایران در ماه آینده به ۵۱۵ هزار بشکه در روز برسد و تاجران نفتی و مقامات رسمی ژاپن می گویند علت اصلی این افزایش، توقف موقت صادرات نفتی عراق از طریق خاک عربستان سعودی است.» (۲)

این خبرگزاری افزوده است: «یکی از تاجران نفتی در این رابطه گفت: همان نفتکش هایی که برای بارگیری نفت خام بصره در نظر گرفته شده بودند اکنون مأموریت یافته اند که برای دریافت نفت به جزیره سیری بروند. این تاجران گفتند که عربستان سعودی دو هفته پیش صدور نفت عراق از یک خط لوله نفتی خود در بندر ینبع در سواحل دریای سرخ را قطع کرد تا صادرات نفتی خود به اروپا را افزایش دهد. منابع صنعت نفت در دیگر مناطق خلیج [فارس] گفتند که انتظار نمی رود تغییر عمده ای در برنامه پیش بینی شده عراق برای صدور روزانه ۵۰۰ هزار بشکه نفت از خط لوله عربستان سعودی به وجود آید. یک مقام رسمی ژاپنی درعین حال گفت که شرکت های ژاپنی قراردادهایی را برای خرید روزانه در حدود ۵۱۶ هزار بشکه نفت با ایران امضا کرده اند. درحالی که یک تاجر نفتی گفت این رقم ممکن است به ۶۰۰ هزار بشکه در روز برسد.

این تاجر نفتی گفت: "خارک به حالت عادی بازگشته است." تاجران نفتی اضافه کردند که افزایش تقاضا برای نفت ایران موجب بالا رفتن بهای نفت خام سبک ایران تا بشکه ای ۲۷ دلار و ۷۰ سنت و نفت خام سنگین آن تا بشکه ای ۲۷ دلار و ۱۰ سنت؛ یعنی در حدود ۳۰ سنت بیشتر از بهای تعیین شده قبلی برای خرید نفت ایران در ماه دسامبر شده است. آنها گفتند که افزایش بهای نفت ایران همچنین معلول کم بودن صادرات نفتی دیگر کشورهای منطقه می باشد ولی باین حال بهای نفت ایران هنوز پایین تر از بهای نفت دیگر کشورهای منطقه است. (۳)

ص: ۵۳۳

۱- ۲۵. مأخذ ۱۳، ص ۲۳.

۲- ۲۶. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۵، ۲۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳۳.

۳- ۲۷. مأخذ ۱۰، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری رویتر، ۶/۹/۱۳۶۴.

آقای هاشمی رفسنجانی نایب رئیس مجلس خبرگان، امروز اعلام کرد: «حضرت آیت الله العظمی منتظری از سوی خبرگان منتخب مردم به عنوان رهبر آینده انقلاب اسلامی تعیین شده اند.» آقای هاشمی با اشاره به مصوبه مجلس خبرگان در این زمینه گفت: این به خاطر پذیرش ایشان از سوی اکثریت قاطع مردم و برجستگی خاصی بوده که ایشان را از سایر فقهای واجد شرایط مرجعیت متمایز می کند.»

نایب رئیس مجلس خبرگان که در یک مصاحبه رادیو و تلویزیونی سخن می گفت، متن مصوبه مجلس خبرگان در مورد اصل ۱۰۷ قانون اساسی را که به تعیین رهبری مربوط می شود به این شرح قرائت کرد: «حضرت آیت الله منتظری دامت برکاته در حال حاضر مصداق منحصر به فرد قسمت اول از اصل ۱۰۷ قانون اساسی و مورد پذیرش اکثریت قاطع مردم برای رهبری آینده می باشند. مجلس خبرگان این انتخاب را صائب می داند و تأیید می نماید.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی با اشاره به اینکه مجلس خبرگان بعد از بحث ها به این نتیجه رسید که آینده را پیش بینی کند تا از راه خلأ رهبری صدمه ای به جامعه نرسد، قسمت اول اصل ۱۰۷ را به این شرح قرائت کرد: «هرگاه یکی از فقهای واجد شرایط در اصل ۱۰۵ این قانون از طرف اکثریت قاطع مردم به مرجعیت و رهبری شناخته و پذیرفته شده باشد - همان گونه که در مورد مرجع عالی قدر تقلید و رهبر انقلاب آیت الله العظمی امام خمینی چنین شده است - این رهبر، ولایت امر و همه مسئولیت های ناشی از آن را برعهده دارد.»

نایب رئیس مجلس خبرگان در این باره گفت: «حدود ۵۰ نفر از خبرگان طرحی به جلسه دادند که در حال حاضر مردم حضرت آیت الله العظمی منتظری را به عنوان رهبر آینده بعد از امام انتخاب کرده اند.» وی افزود که این پیشنهاد مورد بحث قرار گرفت و به تصویب رسید.

آقای هاشمی همچنین گفت: «در این مورد هم بحث شد که آیت الله العظمی منتظری برجستگی خاصی دارند و آن هم شرایطی است که مردم تشخیص دادند. این برجستگی را از لحاظ آگاهی های وسیع سیاسی، اجتماعی علاوه بر اجتهاد و شرایط عمومی مرجعیت است که ایشان خصوصیات دارند که در دوران مبارزه شان کسب کرده اند. [...] فقط ما این جمله را اضافه کردیم: "مجلس خبرگان این انتخاب را صائب می داند." یعنی مردم درست انتخاب کرده اند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در پایان این گفت و گو در این خصوص که چرا مصوبه مجلس خبرگان در مورد رهبری تاکنون اعلام نشده است یادآوری کرد که مذاکرات و مصوبات مجلس خبرگان غیرعلنی است و بنا شده است در شرایط عادی در اختیار رسانه های عمومی قرار نگیرد. وی در عین حال خاطر نشان ساخت انعکاس وسیع اخبار مربوط به تعیین آیت الله العظمی منتظری به عنوان رهبر آینده انقلاب اسلامی به خاطر اهمیت و تازگی خود حساسیت جهانی را برانگیخته است. (۱)

ص: ۵۳۴

انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی را نشریه امریکایی وال استریت ژورنال به معنای تداوم حکومت روحانیان و تداوم جنگ دانسته است و وی را فردی میانه رو و حامی بخش خصوصی اعلام کرده است.

رادیو امریکا امروز در گزارشی در این مورد گفت: «تصمیم مجلس خبرگان ایران در گزینش آیت الله منتظری به عنوان جانشین آیت الله خمینی با بحث های بسیاری در محافل مطبوعاتی و سیاسی امریکا روبه رو شده است یکی از این بحث ها در شماره امروز نشریه وال استریت ژورنال با عنوان "جانشین [امام] خمینی از ادامه جنگ با عراق حمایت می کند" چاپ شده است: تأیید آیت الله حسینعلی منتظری به عنوان جانشین آیت الله خمینی و ولایت آینده ایران، از دیدگاه کارشناسان مسائل ایران اقدام مهمی در جهت نهادی ساختن رژیم انقلابی اسلامی است که هفت سال پیش به قدرت رسید. هرچند این تصمیم در ترکیب کنونی قدرت در ایران چندان تغییری به وجود نمی آورد، اما چشم اندازهای تازه ای را برای بررسی رویدادهای ایران پس از آیت الله خمینی - که اینک ۸۴ سال دارد - می گشاید. کارشناسان می گویند اعلام گزینش آیت الله منتظری برای جانشینی آیت الله خمینی در میان مسائل دیگر راهی را نشان می دهد که ایران از طریق آن به جهان می گوید حکومت روحانیان در ایران قرار است بر جا بماند، پایانی برای جنگ پنج ساله با عراق به چشم نمی آید و فضای گرم تری در مناسبات با همسایگان ایران و کشورهای خارجی در پیش رو قرار دارد.

گزارشگر وال استریت ژورنال می افزاید: از نظر داخلی آیت الله منتظری در زمینه آزادی های مدنی فرد میانه روی به نظر می رسد... که اغلب روزنامه های ایران را به موشکافی در اقدامات دولت تشویق می کند و از دولت می خواهد خود را از زندگی مردم دور نگه دارد، ... بازرگانان ایرانی منتظری را حامی بخش خصوصی و معتقد به [حفظ] حرمت مالکیت می پندارند. دشمنانش او را مردی با جاه طلبی ها و انرژی محدود می دانند که احتمالاً در تسلط دیگران خواهد بود. سعید رجایی خراسانی سفیر جمهوری اسلامی در سازمان ملل متحد، آیت الله منتظری را مردی فوق العاده پارسا، باهوش و با تواضع توصیف می کند. پرفسور رضوانی کارشناس ایران در دانشگاه ویرجینیا، می گوید جاذبه و قدرت بی حد آیت الله خمینی غیرقابل رقابت است. به گفته رضوانی، هیچ سیاستمدار ایرانی به تنهایی نمی تواند آن نوع رهبری یا حرکت را اعمال کند. ...

به نوشته این نشریه، گزینش آیت الله منتظری دنباله رو وفادار خمینی، بازتابی از تصمیم آیت الله خمینی تلقی می شود که می خواهد موازنه قدرت را حفظ کند. ...

شهرام چوبین تحلیل گر مسائل سیاسی ایران در مؤسسه مطالعات عالی بین المللی ژنو، معتقد است که پس از مرگ آیت الله خمینی نبردهایی در داخل این گروه ها روی خواهد داد. در مورد

جنگ با عراق که مهم ترین مسئله رویاروی رژیم است، ظاهراً در سطح بالا توافق نظر وجود دارد. هاشمی رفسنجانی و آیت الله خامنه ای رئیس جمهور چون آیت الله منتظری گفته اند که جنگ باید تا شکست عراق ادامه یابد. شهرام چوبین می گوید که رهبری ایران استراتژی خود را برای یک جنگ آرام تدریجی با حمله های محدود در تمام طول مرز تعیین کرده است؛ مفهومی است که ایران یک جدول زمانی را برای جنگ تهیه می کند. از نقطه نظر ایران جنگ می تواند سال ها ادامه یابد.

گزارشگر وال استریت ژورنال می افزاید اختلاف نظر در مورد دیگر آشکار است که بحث حل نشده بین جناح های محافظه کار و متمایل به اقدامات سوسیالیستی از آن جمله است. گروه دوم می گوید انقلاب هنوز نقش خود را در تأمین عدالت اجتماعی انجام نداده است. آنها خواستار ملی شدن املاک و اموال و توسعه بازم بیشتر نقش دولت در بازرگانی هستند و با بازاریان که نیروی واقعی اقتصادی و تجاری کشور به شمار می آیند و سخاوتمندی آنها در حفظ روحانیت مؤثر بوده مخالف اند. (۱)

۱

حمایت های بی حد و مرز کویت از عراق اعتراض برخی مطبوعات کویتی را نیز برانگیخته است. به گزارش ستاد منطقه ۴ دریایی نوح سپاه پاسداران: «واحد های گشت نیروی دریایی عراق که در آب های خلیج فارس گشت زنی می نمایند به منظور اینکه مورد شناسایی واقع نگردند مبادرت به استفاده از شناورهای یدک کش و لنج های کویتی می کنند. محدوده فعالیت گشت های مزبور حوالی خور عبدالله و آب های کویت می باشد.» (۲)

از سوی دیگر، مرزهای کویت حاشیه امن تحرکات عراق قرار گرفته است، طوری که روزنامه کویتی السیاسه تلویحاً رژیم حاکم بر عراق را عامل اصلی آشفتگی اوضاع امنیتی کویت معرفی کرده و نوشته است: کامیون های باری عراق بی آنکه در سرحدات مرزی بین دو کشور مورد بازرسی مأموران کویتی قرار گیرند وارد خاک کویت می شوند. عراق با استفاده از این فرصت طلایی توانسته است مهمات و مواد منفجره فراوانی را به آن سوی مرزها برای انجام دادن اقدامات خرابکارانه انتقال دهد. السیاسه ضمن هشدار درباره عواقب این گونه رفتارها، به دولت کویت تذکر داده که کامیون های باری عراق باید در نظارت کامل بازرسان کویتی قرار گیرند. (۳)

ص: ۵۳۶

۱- ۲۹. مأخذ، صص ۸ و ۹ و ۱۰، رادیو امریکا، ۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. سند شماره ۵۹۲۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۴ نوح (اطلاعات) به ستاد مرکزی سپاه، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۴، ص ۸.

در پی اجلاس اخیر سران دو ابرقدرت، رهبر شوروی اختلاف نظر امریکا و شوروی را اختلافی فاحش خواند. معاون وزیر خارجه امریکا نیز در سفر به خاورمیانه نتایج این اجلاس را برای حاکمان منطقه تشریح کرد.

میخائیل گورباچف رهبر شوروی، امروز در پارلمان این کشور گفت: در مجموع علی رغم سرسختی امریکاییان درباره "جنگ ستارگان" و سایر موارد اختلاف عمیق بین دو طرف، اجلاس ژنو موفقیتی در بر داشته است. وی افزود: اختلاف های دو طرف تنها به پافشاری امریکا بر سر "طرح جنگ ستارگان" محدود نشده و دو طرف درباره مسائل منطقه ای نیز با یکدیگر اختلاف نظرهای فاحشی دارند.^(۱)

از سوی دیگر، ریچارد مورفی معاون وزارت خارجه امریکا در امور مربوط به خاورمیانه، امروز حسین شاه اردن را در جریان نتایج اجلاس سران امریکا و شوروی که در ژنو برگزار شد و نیز چشم اندازهای صلح خاورمیانه قرار داد.

خبرگزاری رسمی اردن به نقل از منابع سیاسی، اعلام کرد: «مورفی در جریان این سفر می کوشد روند صلح خاورمیانه را که طی دو ماه گذشته با یک رشته موانع روبه رو گردیده، دوباره فعال سازد. مورفی در جریان سفر اخیرش از پاکستان، عمان، اسرائیل و مصر دیدار کرده است. هفته گذشته مقام های اسرائیلی در بیت المقدس ادعا کردند که مورفی در سفر به اسرائیل خاطر نشان ساخته است که موضوع خاورمیانه در ژنو توسط جورج شولتز وزیر خارجه امریکا و ادوارد شوارد نادره وزیر خارجه شوروی و نه در اجلاس سران دو ابرقدرت مطرح شده است.»^(۲)

دادستان نظامی استانبول در جریان محاکمه اعضای "سازمان حزب الله" ترکیه مدعی شد طاهری سرکنسول سابق جمهوری اسلامی ایران در استانبول به این سازمان کمک مالی کرده و برای اعضای این سازمان امکاناتی جهت آموزش نظامی در ایران فراهم کرده است. روزنامه گونش چاپ ترکیه، در ادامه گزارش خود نوشته است: دادستان نظامی از ۱۴ متهم به بنیان گذاری و رهبری این سازمان برای یک تن تقاضای ۲۰۰ سال برای یک نفر تقاضای ۱۵۰ سال و برای ۸ نفر تقاضای زندان هایی از ۹ ماه الی ۱۰ سال کرد. برای ۴ نفر دیگر از متهمین تقاضای تبرئه شده است.^(۳)

ص: ۵۳۷

۱- ۳۲. مأخذ ۱۲، ص ۲۴.

۲- ۳۳. همان.

۳- ۳۴. مأخذ ۱۰، ص ۱۷، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۴.

ولید جنبلاط رهبر حزب سوسیالیست ترقی خواه (دروزی ها) به اقدام خویش در راه اندازی جنگ پرچم اعتراف کرد. در این حال سوریه در صدد است با تحکیم نفوذ خود در غرب بیروت، به حاکمیت دو گروه شبه نظامی در این منطقه خاتمه دهد.

به گزارش یونایتد پرس از بیروت: «امروز حدود یک صد نظامی سوری برای تقویت نیروی ۳۶ نفری ناظر بر آتش بس که از ماه ژوئن گذشته در غرب بیروت به سر می برند وارد غرب پایتخت جنگ زده لبنان شدند.

منابع شبه نظامی مسلمان گفتند تقویت حضور نظامی سوریه تا رسیدن مجموع آن به ۶۰۰ نفر ادامه خواهد یافت. این نیرو نماینده بخشی از برنامه امنیتی تازه برای غرب بیروت در پی جنگ های شدید چهارروزه هفته گذشته بین شبه نظامیان دروزی و امل در آن است. منابع آگاه گفتند ناظران سوری سرانجام در تلاش برای خاتمه دادن به حاکمیت هر دو گروه شبه نظامی دروزی و امل بر غرب بیروت و جلوگیری از وقوع جنگ تازه بین آنها به ارتش لبنان و پلیس شبه نظامی این کشور ملحق خواهند شد.

ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان در تلاش دیگری برای کاستن از تشنجات موجود به اعضای امل گفت که او مسئول همه خسارات و تلفات جنگ اخیر است. وی در یک ملاقات رویاروی نادر با ۵۰ تن از شبه نظامیان امل گفت: اگر هر کدام از شما برادر یا فرزندی در این جنگ از دست داده است یا احساس می کند که حزب سوسیالیست ترقی خواه دروزی به روشی جنایتکارانه با او برخورد کرده است، مرا مسئول بدانید. صراحتاً بگویم ما نمی خواهیم بین امل و دروزی ها تشنج ایجاد شود، زیرا چنین وضعیتی کشور را دچار یک جنگ داخلی پایان ناپذیر خواهد کرد. [...]

جنبلاط گفته است که هفته گذشته با صدور دستور پایین کشیدن پرچم لبنان در روز پرچم این کشور، به شبه نظامیان دروزی، مرتکب اشتباه شده است. نیروهای امل مانع شبه نظامیان دروزی شدند و همین امر باعث شروع جنگی چهارروزه بین این دو گروه متحد مسلمان شد که بیش از ۶۵ کشته و ۳۰۰ مجروح به جای گذاشت. (۱)

واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد: «منابع شبه نظامی گفتند واحدهای گشتی مشترک شبه نظامیان امل و حزب سوسیالیست ترقی خواه، ۲۳ تن را دستگیر و یک تن از اعضای حزب سوسیالیست ترقی خواه را به دلیل کشتن یک پسر بیچه ۱۳ ساله شیعه اعدام کردند. جنبش امل ۱۱ تن از مقامات محلی خود در بخش بیروت غربی را دستگیر کرده است. همچنین حزب ترقی خواه سوسیالیست ۱۲ نفر از مقامات خود را برای بازجویی بازداشت کرده است. آنها گفتند در تلاش برای جلوگیری از نبردهای تازه بین دو گروه شبه نظامی انتظار می رود افراد بیشتری دستگیر شوند.» (۲)

ص: ۵۳۸

۱- ۳۵. مأخذ ۱۳، ص ۱.

۲- ۳۶. مأخذ ۳۱، ص ۳.

سفارت جمهوری اسلامی ایران در بلژیک با صدور بیانیه ای به اقدامات پارلمان اروپا در مورد ادعاهای نقض حقوق بشر در ایران و حمایت از تروریست های فراری از ایران، واکنش نشان داد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از بروکسل: «سفارت ایران در بلژیک امشب [چهارشنبه شب ۶/۹/۱۳۶۴] شدیداً نسبت به برگزاری یک جلسه سخنرانی عمومی درباره رعایت حقوق بشر در ایران - که قرار است صبح شنبه تحت سرپرستی کمیسیون سیاسی پارلمان اروپا در بروکسل انجام شود - اعتراض کرد. سفارت ایران با صدور اطلاعیه ای پارلمان اروپا را به بی توجهی نسبت به گزارش ها و آمار انکارناپذیری که توسط سازمان های مسئول ایرانی انتشار یافته است متهم کرد. به گفته سفارت ایران، پارلمان اروپا ترجیح می دهد از گروهک های تروریست فراری و جانیانی که تحت تعقیب قانون قرار دارند حمایت کرده و همچنین اقدام به جمع آوری امضاهای این افراد نموده و جلسه ای را به استماع سخنان آنها اختصاص دهد که بیشتر به یک صحنه سازی شبیه است.

یک سخنگوی پارلمان اروپا در پاسخ تنها به اعلام این مطلب اکتفا کرد که یک سلسله سوء تفاهم، از ملاقات های پیش بینی شده میان نمایندگان سفارت ایران و پارلمان جلوگیری کرده و پارلمان اروپا از هیچ مخالف سیاسی دعوت به عمل نیاورده، بلکه تنها کارشناسان و شاهدان وضع حقوق بشر در ایران به پارلمان دعوت شده اند.

بنا به اظهار منابع پارلمانی کمیسیون سیاسی، درحقیقت [سفارت ایران] از برگزاری یک کنفرانس مطبوعاتی شدیداً ضد [امام] خمینی که بدون اطلاع وی [سفیر ایران] روز چهارشنبه توسط دو شاهد یعنی مرجان همایون فر و بهزاد نظیری اعضای سازمان مجاهدین خلق، یک سازمان اسلامی مخالف انجام گرفت، ناخرسند است. هم زمان از سازمان عفو بین المللی خواسته شده که گزارش را روز پنجشنبه به اعضای پارلمان تسلیم کند. سازمان عفو بین المللی نیز بیانیه ای را در بروکسل منتشر کرد که در آن شکنجه های متعدد و اعدام های بی رویه در ایران محکوم شده اند. این ابتکارها به نظر می آید که خشم دولت تهران را پیش از استماع این گزارش ها برانگیخته است. بنا به اظهار منابع مزبور پرسشی که چهارشنبه شب در پارلمان مطرح بود این است که آیا در پی سخنان زودرس دو مجاهد مزبور، استماع گزارش آنها عاقلانه خواهد بود؟» (۱)

ص: ۵۳۹

دو هواپیمای عراقی امروز جزیره خارک را بمباران کردند که خسارت مهمی نداشت. هواپیماهای عراقی امروز همچنین به چندین شهر تجاوز و از برخی مناطق مرزی عکس برداری کردند.

معاونت عملیات و اطلاعات نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: «دو فروند هواپیمای میگ ۲۵ جزیره خارک را بمباران نمودند که از چهار بمب پرتاب شده دو بمب در داخل آب، یک بمب در داخل پایگاه و یک بمب به منازل شرکت نفت اصابت کرد. در نتیجه این حمله دو نفر به طور سطحی مجروح شدند و به سه باب منزل خساراتی وارد شد.»^(۱) به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هنگام این حمله سلاح های پدافند هوایی مستقر در خارک و بوشهر فعالیت گسترده ای داشته اند.^(۲)

رادیو بغداد با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۶ ارتش عراق اعلام کرد که ساعت ۱۱:۴۷ امروز، هواپیماهای عراقی دست به حمله شدیدی علیه جزیره خارک زدند.^(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هواپیماهای عراقی همچنین از صبح تا ساعت ۱۲:۳۰ امروز، شش بار به حریم هوایی شهر ایلام تجاوز کردند که هربار با آتش سلاح های پدافند هوایی مستقر در منطقه مواجه و متواری شدند.^(۴) امروز شهرهای اهواز، بندر امام خمینی، ارومیه و سلماس نیز هدف تجاوز هوایی عراق قرار گرفتند که این حملات بدون هرگونه اقدامی پایان پذیرفته است.^(۵)

واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه نیز گزارش داد: هواپیماهای دشمن امروز اقدام به شناسایی و عکس برداری از مناطق اسلام آباد تا ایلام، شرفانی، جزابه، جزایر مجنون، پاسگاه زید و جزیره مینو کردند.

براساس گزارش امروز این قرارگاه، نیروهای عراقی همچنین چهار ناوچه موشک انداز را به آب های جزایر بویان و مقابل جزیره فیلکه اعزام کردند تا اطراف خود را کنترل نمایند.^(۶)

ص: ۵۴۱

۱- ۱. سند شماره ۰۲۳۰۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی معاونت عملیات و اطلاعات نزا، شماره ۳۷، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۴، ۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو بغداد، ۷/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴. مأخذ ۲، ص ۳، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۴.

۵- ۵. سند شماره ۲۰۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۰۹، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۶- ۶. سند شماره ۱۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۱۵۰، ۱۸/۹/۱۳۶۴، به نقل از قرارگاه خاتم الانبیا سپاه، ۷/۹/۱۳۶۴.

تحركات گروه های ضدانقلاب با پشتیبانی حکومت عراق و با هدف درگیر کردن بخشی از نیروهای خودی در مناطق شمال غرب کشور ادامه دارد:

۱. شهربانی استان کردستان گزارش داد: نیروهای خودی در روستای پیرونس، از توابع شهرستان سقز، با افراد گروه کومه له درگیر شدند. (۱) به گزارش سپاه پاسداران باختران، در این درگیری شدید، از نیروهای ضدانقلاب - که حدود ۱۵۰ نفر (۲۰ نفرشان دختر) بودند - ۳۰ نفر کشته و ۴۰ نفر زخمی شدند. همچنین ۴ نفر از برادران سپاه سقز شهید و ۲ نفر مجروح شدند. (۲)

۲. براساس گزارش سپاه پاسداران ناحیه باختران، امروز مسئول ترور حزب کومه له کردستان به دست نیروهای خودی کشته شد.

۳. بعدازظهر امروز، گروهان ضربت محور شهید بروجردی برای کمک به گردان خاتم بوکان که در حوالی روستای کانی شیتیه با افراد کومه له درگیر شده بود، به این محل اعزام شد. در این درگیری ۲ نفر از رزمندگان گروهان ضربت شهید و ۵ نفر مجروح شدند. از نیروهای ضدانقلاب نیز ۴ نفر کشته شدند. (۳) گزارش سپاه بوکان حاکی است که جنازه ۲ نفر از افراد کومه له در منطقه باقی مانده و یک کودک از اهالی روستا نیز به شهادت رسیده است. (۴)

۴. به گزارش شهربانی کردستان، نیروهای خودی با افراد گروه خبات به سرپرستی شیخ جلال حسینی، در روستای بلکه از توابع مریوان درگیر شده اند. (۵)

حکومت بعثی عراق مردم و نیروهای مسلمان و مبارز مناطق کردنشین عراق را به انحاء مختلف تهدید کرده و زیر فشار قرار داده است و با اعدام تعدادی از نظامیان به اتهام فرار، می کوشد تا از افزایش فرار نیروهایش جلوگیری کند. روزنامه اطلاعات در شماره امروز خود گزارش داده است: «در پی اوج گیری نهضت مسلمانان کرد در شمال عراق، مزدوران بعثی یک روحانی برجسته اهل تسنن به نام شیخ عبدالرحمن الرشتوی را در استان سلیمانیه به جوخه اعدام سپردند. این روحانی، در خطبه های نماز در مسجد سلیمانیه، جوانان مسلمان را برای قیام و مبارزه علیه طاغوت بغداد فرامی خواند. به شهادت رساندن این روحانی دلاور، موجی از خشم در میان مردم اهل تسنن سلیمانیه ایجاد کرده است.» (۶)

گزارش های رسیده از شمال عراق نیز حاکی است که: «شهر کرکوک به محاصره نیروهای عراقی درآمده و هلیکوپترهای عراقی تردها را به شدت کنترل می کنند. همچنین عوامل حکومت صدام منازل افراد مشکوک را تخریب و خانه ها را بر سر ساکنان آنها ویران می کنند و تیم های ضدشورش مجهز به ماشین آب پاش در گوشه و کنار شهر دیده می شوند. علاوه براین، روستای خمسه در منطقه شهربازار سلیمانیه و چهار روستا در منطقه اغجله و آداس با استفاده از مواد شیمیایی سوزاننده شده است.» (۷)

ص: ۵۴۲

۱-۷. سند شماره ۴۴۹۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۲-۸. سند شماره ۲۷۰۶۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۳-۹. سند شماره ۴۲۵۳۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) ۸/۹/۱۳۶۴.

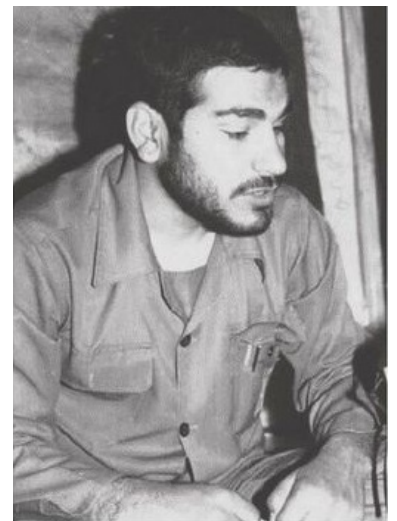
- ۴-۱۰. سند شماره ۴۲۵۲۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه بوکان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) ۹/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۱۱. سند شماره ۴۴۲۳۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استاندار کردستان، ۱۱/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۱۲. روزنامه اطلاعات، ۷/۹/۱۳۶۴، ص ۴.
- ۷-۱۳. روزنامه کیهان، ۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲.

گزارش واحد مرکزی خبر نیز حاکی است که تعدادی از افسران ارتش عراق به اتهام فرار اعدام شده اند. (۱) به نوشته نشریه راه کربلا، بیش از ۲۰ افسر ارتش عراق، در دو هفته گذشته از جبهه های جنگ تحمیلی گریخته اند. این نشریه به نقل از گزارش های موثق از داخل عراق نوشته است که پدیده فرار جوانان سرباز عراقی از جبهه های جنگ رو به فزونی است و اکنون شامل افسران ارتش بعث نیز می شود. (۲)

۱

به مناسبت روز بسیج و ایثار، صبحگاه مشترک واحدهای برگزیده نیروهای رزمی بسیج مستضعفین سپاه پاسداران منطقه ۱ ثارالله و یگان های نمونه نیروهای مسلح جمهوری اسلامی، صبح امروز در حضور وزیر دفاع، وزیر راه و ترابری، رئیس ستاد مشترک ارتش، فرماندهان و مسئولان عقیدتی سیاسی سپاه و ارتش و خانواده معظم شهدا در پادگان ۲۱ حمزه تهران برگزار شد.

تصویر

علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه حکومت بعثی عراق با بیش از ۱۰۰ هزار کشته و ۵۰ هزار اسیر و ۵۰ میلیارد دلار قرض، آینده ای جز شکست و سقوط را برای خود رقم نزده است

در این مراسم، علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه پاسداران، ضمن بیان اینکه حکومت بعثی عراق در اجرای مطامع استکبار جهانی در حمله به ایران نه تنها هیچ کاری از پیش نبرده، بلکه با بیش از ۱۰۰ هزار کشته و ۵۰ هزار اسیر و ۵۰ میلیارد دلار قرض، آینده ای جز شکست و سقوط را برای خود رقم نزده است، گفت: «دستگاه طراحی استکبار در آخرین استراتژی ای که توسط ایادی داخلی و خارجی خود علیه کشور اتخاذ کرده است، سه محور امام، مردم و منابع نفتی را مورد نظر قرار داده و اینها را اهرم های نگهدارنده نظام جمهوری اسلامی دانسته اند.» وی افزود: «دشمن بعد از عملیات رمضان تاکنون نتوانسته هیچ حرکتی که مبین توان رزمی قابل باشد، نشان دهد و این نشان دهنده توان رزمندگان اسلام در صحنه های جنگ بوده است. [...] استکبار به شکل مستقیم و غیرمستقیم و به کمک ایادی داخلی و خارجی با تبلیغات خود مردم را تشویق به بروز انگیزه ضدجنگ کرده و در این مورد دیده می شود که شعارهای مختلف مردم و بازوهای مختلف فقط یک هدف را مورد توجه قرار داده و آن هم شعار "جنگ، جنگ، جنگ تا پیروزی" است. دشمن با فشار و ایجاد رعب و وحشت و بمباران شهرها هیچ نتیجه ای نگرفت و با تمام اهرم های فشاری که به کار برد، سعی داشت که روحیه تمایل به ادامه جنگ و معنویت حاکم بر این کشور را از بین ببرد و امروز این تودهنی را امت مسلمان با حضور در کاروان "راهیان کربلا" بر دهان یاوه گویان

و دشمنان می زند.»

ص: ۵۴۳

۱-۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۲-۱۵. مأخذ ۱۲.

علی شمخانی در ادامه گفت: «کاروان "کربلا" کاروان جدیدی نیست و از همان افرادی تشکیل یافته که فرودگاه را برای ورود امام آماده کردند و "خونین شهر" را آزاد کردند و این کار شروعش از شهر قم پا گرفته است و از تبریز و خراسان نیز کاروان ها راهی جبهه اند.» وی در پایان تأکید کرد: «نیروهای مسلح جمهوری اسلامی هم اکنون سازمان یافته تر و متحدتر و مجهزتر با انگیزه نابودی دشمن، بسیج هستند و آماده می باشد.» (۱)

۱

مراسم گرامیداشت هفتم آذر، روز نیروی دریایی و تجلیل از حماسه آفرینی های شهیدان و مفقودان ناوچه موشک انداز پیکان، در ستاد این نیرو برگزار شد. در این مراسم، ناخدا ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی، ضمن یادآوری دلاوری های پرسنل غیور ناوچه پیکان که ضربات مهلکی بر نیروی دریایی دشمن بعثی وارد کردند، گفت: «نیروی دریایی با قدرت تمام حفظ و صیانت از آب های منطقه را به عهده دارد و دخالت قدرت های استکباری را بدون جواب نخواهد گذاشت.»

فرمانده نیروی دریایی افزود: «در حال حاضر، رژیم بعث عراق قادر نیست جنگ را ادامه دهد، لذا سعی می کند جنگ را به تمام خلیج فارس بکشاند و منطقه را ناامن کند.» وی تأکید کرد: «البته رزمندگان ما با هوشیاری کامل تاکنون تمام توطئه ها را خنثی کرده اند و امنیت منطقه را برقرار کرده اند و این امنیت را تا موقعی حفظ می کنند که خلیج فارس برای ما قابل استفاده باشد، در غیر این صورت، برای هیچ کس قابل استفاده نخواهد بود.» (۲)

۲

با هدف آمادگی و افزایش توان رزمی آبی - خاکی نیروهای بسیج و سپاه پاسداران، هم زمان با هفته وحدت و بسیج مستضعفین مانور گسترده عملیات آبی - خاکی بسیج مستضعفین و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با شرکت شناورهای سپاه و لنج های صیادان زحمتکش در خلیج فارس و آب های ساحلی بندر لنگه اجرا شد.

در این مانور یک روزه نیروهای جان برکف بسیج و گروه های مقاومت شهرستان بندر لنگه و بخش های تابعه مشترکاً عملیات رزمی دریایی اجرا کردند. (۳)

۳

امروز کاروان های متعددی از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی از نقاط گوناگون کشور عازم جبهه های نبرد یا آماده اعزام شدند.

۱. جمع کثیری از مجاهدین بسیجی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق امروز طی مراسمی در تهران، از مقابل واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران، عازم جبهه های نبرد حق علیه باطل

ص: ۵۴۴

۱- ۱۶. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۱۷. همان، ص ۳.

۳- ۱۸. مأخذ ۱۲.

شدند. حجت الاسلام رحمانی مسئول واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران در سخنانی گفت: این نیروها که امروز عازم جبهه می شوند زندگی، هستی و عزیزان خود را در عراق رها کرده و به یاری جمهوری اسلامی ایران برای نبرد با حکومت بعثی عراق تا پیروزی انقلاب اسلامی آمده اند. وی با اشاره به این ادعای عراق که تاکنون هیچ عراقی ای درمقابل حکومت بعثی عراق قرار نگرفته است، افزود: خوشبختانه برادران مجاهد مسلمان عراق در عملیات قدس توان رزمی و قدرت بسیار خوبی از خود نشان دادند که موجب شده است رژیم عراق هم اکنون از این نیروها وحشت بسیاری داشته باشد. حجت الاسلام رحمانی در پایان اظهار امیدواری کرد که نیروهای بسیج عراق بتوانند با تشکیل چندین لشکر و پیشاپیش رزمندگان اسلام وارد شهرهای عراق شده و جمهوری اسلامی را در این کشور برپا کنند.

روزنامه کیهان در گزارش خود افزوده است: در پایان مراسم، این عده با شعارهایی به زبان عربی از جمله " بسیج آماده جهاد است "، " ندای هر بسیجی عراقی، لیک یا خمینی "، " جنگ، جنگ تا پیروزی " و " خدایا، خدایا تا انقلاب مهدی خمینی را نگه دار "، به سوی محل مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق حرکت کردند. این عده پس از حضور در بهشت زهرا و ادای احترام به شهیدان انقلاب اسلامی و نیز دیدار با آیت الله العظمی منتظری، روز جمعه از شهر خون و قیام، قم، عازم جبهه های نبرد می شوند. (۱)

به نوشته روزنامه اطلاعات: «ابو زینب کفاهی عضو واحد بسیج مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، هنگام عزیمت به جبهه، به خبرنگار واحد مرکزی خبر گفت: شب گذشته [۶ آذر ۱۳۶۴] اولین کاروان کربلای عراقیان مقیم ایران عازم جبهه شد و ما دومین گروه از اعضای واحد بسیج مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق هستیم که به جبهه ها می رویم. وی افزود: هدف ما از جنگ با نیروهای عراقی، نابودی رژیم صدام است. ما خواستار نشر دین اسلام در سراسر جهان به رهبری امام خمینی هستیم.» (۲)

۲. کاروان راهیان کربلای استان خراسان شامل ۵۰۰۰ نیروی داوطلب با ۱۵۰ اتوبوس و ۱۰۰ کامیون حامل هدایای مردم ایثارگر استان خراسان برای شرکت در مراسم نماز جمعه تهران و دیدار با مسئولان کشور عازم تهران شده است. (۳)

۳. نیروهای داوطلب بسیجی از شهرهای قوچان، بجنورد، درگز و بشرویه برای پیوستن به کاروان بزرگ کربلا و حضور در جبهه های نبرد حق علیه باطل عازم مشهد شدند. (۴)

۴. گروه کثیری از بسیجیان سپاه پاسداران مراغه؛ گروه هایی از رزمندگان، نیروهای متخصص و کارمندان باختران؛ گروه کثیری از دانش آموزان و نیروهای مردمی و امام جمعه زیرکوه قاین عازم جبهه های نبرد حق علیه باطل شدند. (۵)

۵. دو گروه امداد پزشکی و دو دستگاه آمبولانس از ستاد کمک های اولیه و امداد جبهه استان هرمزگان از بندرعباس عازم جبهه های نبرد شدند. (۶)

ص: ۵۴۵

۱- ۱۹. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۹/۱۰، ص ۳.

۲- ۲۰. مأخذ ۱۶، ص ۴.

۳- ۲۱. مأخذ ۱۳.

۴- ۲۲. مأخذ ۱۲.

۵- ۲۳. مأخذ ۱۲ و مأخذ ۱۴، ص ۴.

۶- ۲۴. مأخذ ۱۲.

فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) (مصطفی ایزدی) امروز دستورالعمل تکمیلی اعزام کاروان های کربلا- را به پایگاه های تابع این قرارگاه و ناحیه کردستان ارسال کرد. این دستورالعمل چنین است:

«پیرو حرکت اخیر مردم شهیدپرور قم و ادامه حرکت با توجه به بیانات فقیه عالی قدر حضرت آیت الله منتظری و حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی به شرح ذیل دستورالعمل تشکیل کاروان های کربلا- جهت اجرا به اطلاع می رساند. ضمناً جهت هماهنگی های لازم و ضروری، ستادی در پایگاه ها با مسئولیت فرماندهی متشکل از واحدهای تبلیغات، بسیج، پرسنلی، تدارکات امور مربوط به کاروان های کربلا را عهده دار شوند.

الف) دستورالعمل تبلیغی

۱. حرکت کاروان ها بایستی به صورت خودجوش و مردمی صورت گرفته و تدابیر لازم در رابطه با آن از قبل در نظر گرفته شود.
۲. کاروان سالار حرکت کاروان های کربلا ائمه محترم جمعه و روحانیت معظم می باشند.
۳. کلیه امکانات کاروان ها بایستی از قبل با فرمانداری هر شهر و با کمک سایر نهادهای انقلابی تأمین گردد.
۴. حرکت کاروان ها در مسیر از ابتدا تا انتها بایستی به طریقی باشد که بیانگر عظمت و شکوه و خروش عظیم انسان ها باشد.
۵. رعایت نظم، دقت، همبستگی و اصول لازم برای یک حرکت دسته جمعی مکتبی و مانور قدرت سیاسی جمهوری اسلامی در تجمع کاروان ها در مراکز مختلف مسیر حرکت و محل های پیوستن نیروها مدنظر قرار بگیرد.
۶. حرکت کاروان ها با ندای دعوت از همه عاشقان کربلا- صورت گیرد و شور و شوق شرکت همه اقشار را در این حرکت عظیم به وجود آورد.
۷. تهیه پیام امام جمعه محترم در هر شهر و انعکاس آن در سطح شهر در خصوص ثبت نام و حرکت مردم همراه کاروان ها به سوی جبهه با حضور خود امام جمعه و روحانیت معظم.
۸. هماهنگی با مدیران ادارات، کارخانجات، انجمن های اسلامی جهت تبلیغ لازم.
۹. تبلیغ گسترده با استفاده از تخته سیاه مدارس توسط هسته های مقاومت در سطح کلیه مدارس.
۱۰. تبلیغ جهت ثبت نام و محل های تعیین شده و با استفاده از امکانات موجود محلی از قبیل تراکت، پلاکارد، قرائت اطلاعیه از بلندگوهای مساجد و اتومبیل های بلندگودار و...
۱۱. همراه نمودن روحانیت هر شهر در هر کاروان امری ضروری بوده و موجب بالابردن کیفیت معنوی کاروان خواهد بود.

۱۲. اعلام خانواده محترم شهدا جهت همکاری و حمایت و همراهی کاروان و سخنرانی آنان در مجامع مختلف.

۱۳. تبلیغات لازم در سطح روستاها از امور ضروری و مهم به شمار می رود.

ب) دستورالعمل بسیج

۱. از همه نیروهای مراجعه کننده به عنوان کاروان راهیان کربلا ثبت نام به عمل آید.

۲. کلیه مراحل پذیرش معمول اعزام به جبهه بر روی داوطلبین کاروان کربلا صورت گیرد.

۳. نیروهای اعزامی حتماً سن آنها کمتر از ۱۷ و بالاتر از ۴۵ نباشد.

۴. سعی شود نیروهای رزمنده تک ور بوده باشند و خدماتی و پشتیبانی صرف نباشند.

۵. پایگاه های مقاومت موظف باشند هر کدام حداقل دو نفر به جبهه معرفی نمایند با انجام کارهای تبلیغی در محدوده، پایگاه ها و مردم.

۶. پایگاه های مقاومت موظف باشند تلاش های لازم را در زمینه جذب کمک های مردمی داشته باشند.

ج) دستورالعمل بهداری

بهداری پایگاه ها موظف اند در رابطه با جذب نیروهای تخصصی بهداری اعم از امدادگر عملیاتی و پزشکیار و بهیار برای جبهه ها فعالیت نمایند.

گیرندگان: ناحیه کردستان و پایگاه های سلماس، خوی، ارومیه، میاندوآب، صائین دژ، تکاب و نقده» (۱)

۱

آیت الله سیدعلی خامنه ای رئیس جمهوری و رئیس شورای عالی دفاع، پیش از ظهر امروز در دیدار با صدها تن از خواهران و برادران طلبة مدارس علمیه استان تهران گفت: «شما مدیران آینده نظام جمهوری اسلامی هستید و باید از مسائل بین المللی، اقتصادی، تولید، صنعت، بیمه، رویه های قضایی در دنیا و مبارزه با استعمار و برخورد با تکنولوژی غرب و ایجاد روابط و تنظیم روابط با قدرت های جهان آگاهی کامل داشته باشید.»

رئیس شورای عالی دفاع با استقبال از عزیمت طلبة های مدارس علمیه به جبهه ها گفت: «شما باید به جبهه های جنگ بروید و هم مسئله بگویید و هم آر.پی.جی. بزنید، اما این امر باید با برنامه ریزی باشد که به امر آموزش که وظیفه اصلی شماست، لطمه ای نزنند، چراکه طلاب باید در تظاهرات و حمایت از جنگ مقدم بر همه باشند.»

روزنامه اطلاعات در ادامه گزارش خود از این مراسم نوشته است: «در این دیدار که صدها تن از خواهران و برادران طلبة مدارس علمیه المهدی اراک، شهید بهشتی، شهید حقانی، شهید مدنی،

۱-۲۵. سند شماره ۴۲۵۶۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاهی حمزه سیدالشهدا به کلیه پایگاه های تابعه و ناحیه کردستان

۷/۹/۱۳۶۴.

شهید مصطفی خمینی و شیخ عبدالحسین به همراه مدرسان این مدارس حضور داشتند، طلاب این مدارس با تقدیم طوماری به رئیس شورای عالی دفاع، ضمن اشاره به جمله امام خمینی مبنی بر اینکه "جنگ در سرلوحه همه امور است"؛ از ایشان برای اعزام به جبهه ها کسب تکلیف کردند.»(۱)

۱

نخست وزیر ایران امروز در دیدار با گروهی از دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی بر ضرورت پیوند دانشگاه با جامعه، یاری دادن دولت در مشکلات، لزوم توجه دانشجویان به مسائل جامعه و تأثیرات آن بر انقلاب، هشیاری درباره پیشرفت علوم در جهان، برقراری ارتباط با جبهه و جنگ تأکید و به توطئه های کشورهای منطقه و ابرقدرت ها در حمایت از عراق اشاره کرد. روزنامه اطلاعات در گزارشی از این دیدار نوشته است: «مهندس موسوی از دانشجویان خواست با ایجاد تحرکات جدید، تغییر و تحولاتی ایجاد کنند تا دانشجویانی که از دیدگاه اسلامی و ذهنیت های خلاق برخوردار هستند، با مسائل جامعه پیوند یابند و در نتیجه دولت و دستگاه اجرایی را در رفع مشکلات یاری دهند.

نخست وزیر با اظهار اینکه یکی از ویژگی های نظام جمهوری اسلامی این است که سعی کرده نظر افراد را به صحنه های گسترده تری متوجه کند، به تأثیر برون نگری دانشجویان به مسائل خارج از دانشگاه اشاره کرد و گفت: اگر دانشجویان نسبت به مسائل خارج از دانشگاه حساسیت نداشتند نه لیبرال ها رانده می شدند، نه انقلاب دوم صورت می گرفت و لانه جاسوسی تسخیر می شد و نه انقلاب فرهنگی انجام می پذیرفت و در این صورت دانشگاه های ما به صورت کانالی برای برگشت ارتجاع امریکایی و ارزش های طاغوتی و شاهنشاهی مورد استفاده قرار می گرفت. نخست وزیر از حساسیت دانشگاه ها درقبال مسائل جامعه استقبال کرد و اندیشه مخالف با چنین نظری را که می خواهد دانشجویان تنها به درس خواندن پردازند و در مورد مسائل جامعه بی تفاوت باشند را زاییده استعمارگران غربی و شرقی توصیف کرد که می خواهند با این کار ارتباط مردم را با یکدیگر قطع کنند و به سلطه ادامه دهند.

آقای موسوی با اشاره به اینکه قدرت دولت جمهوری اسلامی نشئت گرفته از قدرت مردم است، تأکید کرد: آگاهی مردم تأثیرات فوق العاده ای در بهبود آینده کشور خواهد داشت. آقای موسوی پیوند دانشگاه ها با مسائل جامعه را یک ضرورت توصیف کرد و گفت: یک نوع پیوند مستمر بین مشکلات و مسائل در بخش های اجرایی و دانشگاه باید برقرار شود. در کشور مسائل گوناگونی داریم که می تواند مورد حساسیت کادرهای علمی دانشگاه و دانشجویان قرار گیرد. وی از دانشجویان خواست به عنوان مسئله ای پراهمیت مسائل و وقایع روز را پیگیری کنند تا از دانش نوین و اطلاعات جدید عقب نمانند.

نخست وزیر افزود: در جامعه ما ضمن آنکه روحانیون و شخصیت ها درباره انقلاب اسلامی سخن بسیار گفته اند تغییر و تحولات روز بسیار کم تعقیب شده است که محیط های گرم

ص: ۵۴۸

دانشجویی بهترین محل برای این گونه بحث ها می تواند باشد. آقای موسوی با اشاره به اینکه مسائل اساسی جامعه باید در دانشگاه مورد نقد و بررسی قرار گیرد، گفت: در برخورد با علوم انسانی در سطح جهان، از علوم انسانی به خاطر بحث و گفت و گویای فراوانی که دارد همیشه احساس خطر شده است، ولی این خطر نمی تواند باعث شود که چشم خود را به روی پیشرفت این علوم در جهان ببندیم، چنین کاری برای کشور ما خسارت خواهد داشت، زیرا وقتی در مسائل پیچیده اقتصادی اجتماعی ذهن های توانایی نداشته باشیم که بتوانند با مسائل پیچیده برخورد کنند افرادی با تعهدات کمتر جذب خواهند شد.

نخست وزیر با تأکید بر ضرورت رفع کمبود نیرو در زمینه علوم انسانی خواستار ارتباط سازمان یافته و پربار دانشجویان علوم انسانی با دانشجویان کشورهای دیگر شد و متذکر گردید عدم حضور جوانان مسلمان در مسائل روز موجب رشد انحرافات خواهد شد و باید هرچه زودتر تحرکی در این زمینه به وجود آید.

میرحسین موسوی همچنین از دانشجویان خواست ارتباط خود را با مسئله جنگ فراموش نکنند. وی گفت: ضمن اینکه نیروهای عظیم انسانی به سوی جبهه ها روانه هستند و همان طور که جبهه به همه نیروها نیازمند است به نیروهایی نیاز دارد که ذهنیت هایی توانا دارند.

وی در ادامه با اشاره به حمایت های ابرقدرت ها و سرکردگان ارتجاعی از رژیم حاکم بر عراق که به احداث خط لوله از عراق به عربستان منجر می شود و به نیابت از سوی عراق نفت می فروشند، لزوم هشیاری و بیداری برای مقابله با چنین توطئه هایی را مورد تأکید قرار داد.^(۱)

۱

برخی رسانه ها و تحلیل گران غربی پیش بینی کردند که ایران در آینده ای نزدیک در جبهه میانی عملیات گسترده اجرا خواهد کرد.

نشریه فارین ریپورت چاپ لندن، در شماره امروز خود نوشته است: «احتمال حمله جدیدی از سوی ایران علیه عراق مسلم است، حدود یک صد هزار سرباز به جبهه مرکزی فرستاده شده اند تا با یک حمله گازانبری به سمت بغداد پیشروی کنند. این حمله احتمالاً در طول جبهه ۲۰۰ کیلومتری بین قصر شیرین و مهران واقع در شرق بغداد صورت خواهد گرفت. به احتمال قوی در جبهه جنوبی که ایران قبلاً در آنجا جهت قطع بزرگ راه بصره - بغداد عملیاتی انجام داد، حمله ای صورت نخواهد گرفت. [...] منابع ما می گویند این حمله ممکن است در ۳۰ نوامبر [۹ آذر ماه] آغاز گردد؛ با این حال، اگر تدارکات لازم تکمیل نشوند احتمال دارد تاریخ حمله به زمان دیگری موکول بشود.»

فارین ریپورت در ادامه چنین ادعا می کند: «ایران همچنین قصد دارد یک حمله دریایی بزرگ در خلیج (فارس) انجام دهد. یک منبع مطلع می گوید به نظر می رسد ایران قصد دارد کویت را مورد حمله قرار دهد، لیکن وقوع چنین امری بدون محرک غیرمحمتمل به نظر می رسد؛

ص: ۵۴۹

با این حال، اگر عراق به پیروزی دست یابد ایران با حمله به کویت که از نظر دفاعی ناتوان بوده و یکی از هم پیمانان عراق می باشد، با این حادثه مقابله خواهد کرد.»^(۱)

رادیو مونت کارلو نیز درباره حمله آتی ایران گفت: «محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران ایران، طی اظهاراتی به خبرگزاری ایران اعلام کرد: نیروهای ایرانی در آینده نزدیک دست به حمله بزرگی علیه عراق خواهند زد. وی اضافه کرد: تلاش های جهانی برای خاتمه دادن به درگیری با عراق بدون نتیجه است و به درگیری در صحنه های کارزار فیصله داده خواهد شد.

از سوی دیگر، ارتشبد عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق، چهار روز قبل اعلام کرده که ایران برای حمله گسترده علیه عراق تدارک می بیند. وی افزوده است: گزارش های رسیده از جبهه حکایت دارد که ایرانیان نیروهای بیشتری را در بخش میانی جبهه مستقر ساخته اند.»^(۲)

خبرگزاری آسوشیتدپرس هم به نقل از تحلیل گران نظامی غرب با محتمل دانستن آغاز عملیات زمینی ایران در آینده ای بسیار نزدیک، اقدامات عراق را برای مقابله با آن چنین تشریح کرده است: «عراق ظاهراً برای بازداشتن ایران از تهاجم گسترده در بخش جنوبی جبهه های جنگ، حملات هوایی خود را افزایش داده است و تجمع نیروهای عراق در پاسخ به ۷۵ هزار سربازی است که ایران در جبهه متمرکز ساخته است. عراق هنگامی که نیروهای دشمن (ایران) نزدیک شدند در یک حمله غافلگیرانه با استفاده از هلیکوپترهای توپ دار و موشک های زمین به زمین از حمله برنامه ریزی شده جلوگیری خواهد کرد.»^(۳)

خبرگزاری رویتر نیز خبری مشابه منتشر کرده است: «عراق اعلام کرد که آماده درهم شکستن یک تهاجم پیش بینی شده ایران می باشد. فرماندهی عالی عراق در این باره با صدور بیانیه ای گفت: " مردم بزرگ ما و نیروهای مسلح شجاع آن آمادگی کامل دارند که سر رهبران ایران و نیروهای آنها را در صورت تلاش برای اجرای هرگونه حرکت احمقانه بر سنگ بکوبند.»^(۴)

۱

رئیس جمهور پاکستان، صدر اعظم اتریش و وزیر امور خارجه کره جنوبی ضمن اینکه ادامه جنگ ایران و عراق را تهدیدی برای منطقه اعلام کردند و خواستار خاتمه جنگ شدند، تلویحاً ایران را مسئول ادامه جنگ خواندند.

روزنامه پرتیراژ جنگ چاپ پاکستان، نوشته است: «سفر ناگهانی دو روز پیش ژنرال ضیاء الحق رئیس جمهوری پاکستان، به عربستان سعودی در ارتباط با کوشش های جدید برای خاتمه دادن به جنگ عراق با ایران صورت گرفته است.»^(۵)

ضیاء الحق اخیراً طی مصاحبه ای با رئیس خبرگزاری کویت در مسقط گفت که تا وقتی ایران از شرایط اعلام شده برای مذاکره جهت حل و فصل مسالمت آمیز مناقشات صرف نظر ننماید، جنگ ایران و عراق احتمالاً پایان نخواهد یافت. وی افزود: علت ادامه جنگ این است که

ص: ۵۵۰

۱- ۲۸. مأخذ ۲، ص ۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی ۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۹. مأخذ ۲، صص ۷ و ۸، رادیو مونت کارلو ۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۰. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه، قم نشریه گزارش، شماره ۱۵، ۲۲/۹/۱۳۶۴، ص ۷.

۴- ۳۱. مأخذ ۲، ص ۷، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۷/۹/۱۳۶۴.

طرفین حاضر به دادن امتیاز به یکدیگر نیستند درعین حال، عراق کمی انعطاف پذیری از خود نشان داده و با سازمان های اسلامی و بین المللی که درصدد تهیه فرمولی برای پایان دادن به این جنگ می باشند، همکاری می کند. به گفته ضیاءالحق، یکی از دلایل اساسی ایران برای ادامه جنگ این است که این کشور می داند زمان به نفع آن است. دلیل دیگر این است که علی رغم حملات عراق، صادرات نفت ایران تحت تأثیر قرار نگرفته است.

رئیس جمهور پاکستان در هفته گذشته سفری ناگهانی و پیش بینی نشده به عربستان سعودی انجام داد که احتمالاً موضوع جنگ نیز یکی از محورهای مورد مذاکره [در این سفر] بوده است.

پس از مدت ها این اولین مصاحبه از رئیس جمهور پاکستان در زمینه جنگ است که طی آن مسئولیت ادامه جنگ به عهده جمهوری اسلامی ایران گذاشته می شود.»^(۱)

از سوی دیگر، در پی سفر ده روزه وزیر امور خارجه کره جنوبی به سه کشور حوزه خلیج فارس، رادیو کره جنوبی به زبان فرانسه گزارش داد که وزیر امور خارجه این کشور در پایان سفر خود در یک مصاحبه مطبوعاتی در بحرین گفته است: «جنگ ایران و عراق علاوه بر مواجه ساختن منطقه خلیج فارس با خطری جدی، صلح و امنیت جهانی را نیز به مخاطره خواهد انداخت. آقای ایوان دان خواستار خاتمه هرچه سریع تر مناقشات خاورمیانه از طرق مسالمت آمیز توسط طرف های درگیر گردید.»^(۲)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «صدر اعظم اتریش در مصاحبه با روزنامه کویتی القبس گفت که اتریش به دلیل ادامه جنگ ایران و عراق از صدور هرگونه سلاح ساخت این کشور به دو طرف نزاع به طور مستقیم جلوگیری می کند. وی ضمن بی نتیجه خواندن جنگ ایران و عراق دلیل وقوع آن را تعارض میان دو ایدئولوژی مختلف در دو کشور ایران و عراق دانست و افزود: در صورت ادامه این جنگ منطقه خلیج [فارس] در آشوب دیوانه واری غرق خواهد شد.

به نوشته القبس، صدر اعظم اتریش ضمن تأیید اینکه دلیل ادامه جنگ اصرار ایران بر سر صدور انقلاب اسلامی به خارج است، یادآور شد که اتریش کشوری بی طرف است و ممکن نیست موضع تأیید کننده ای در مورد یکی از دو طرف نزاع اتخاذ نماید.»^(۳)

۱

امریکا و غرب با شیوه های گوناگون، از جمله ادعای تصمیم ایران برای حمله به کشورهای منطقه، می کوشند ایران را کشوری جنگ طلب و ماجراجو جلوه دهند و در میان کشورهای منطقه ایجاد رعب کنند تا ضمن تأمین مطامع خود از جمله فروش تسلیحات، از نزدیکی ایران و کشورهای منطقه جلوگیری کنند.

خبرگزاری عراق از لندن گزارش داد: «روزنامه العرب چاپ لندن، نوشته است: ایران طرح خصمانه خود را علیه یکی از کشورهای عربی خلیج [فارس] آماده کرده و فکر اشغال این

ص: ۵۵۱

۱- ۳۳. سند شماره ۲۱۲۳۳۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۶/۳، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۳۴. مأخذ ۲، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه شماره ۲۵۵، ۹/۹/۱۳۶۴، ص ۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

کشور آماده اجرا شده است. به نوشته این نشریه، ایران سه ناو نفربر و تجهیزات جنگی سنگینی برای پیاده کردن افراد دریایی جهت آسان کردن رسیدن به ساحل و سپس نفوذ به مناطق خشکی مجاور آن خریداری کرده است. العرب افزوده است: ایران با خرید ناوها و متمرکز کردن آنها در بندرعباس درمقابل کشورهای خلیج [فارس] بر عزم خود برای اشغال چاه های نفتی کویت و چه بسا دیگر چاه ها تأکید می کند.

روزنامه العرب اخیراً نوشته بود تعدادی از روزنامه ها و مجلات و خبرگزاری های امریکایی تلاش می کنند خبرنگاران خود را وارد ایران کنند، زیرا این مؤسسات مطبوعاتی اطلاعاتی از وزارت امور خارجه امریکا کسب کردند که تأکید می کند ایران تصمیم به حمله به یکی از کشورهای عربی خلیج [فارس] ظرف دو ماه آینده گرفته است.»^(۱)

از سوی دیگر، ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران با استناد به منبعی مطلع اعلام کرده است: سفارت امارات متحده عربی در تهران طی یادداشتی اعلام کرده که افراد ایرانی مسلح با قایق های تندرو مکرراً وارد آب های ساحلی امارات شده و مزاحم و متعرض صیادان آن در منطقه الحمیره در امارت شارجه در ۱۲ مایلی مدخل شارجه می گردند.»^(۲)

۱

دیرخانه شورای عالی دفاع جمهوری اسلامی اعلام کرد: «باتوجه به رویدادهای اخیر منطقه، یک پایگاه هوایی نظامی در بحرین از سوی امریکا احداث گردیده و مدتی است هرروز دو هواپیمای حمل و نقل نظامی در فرودگاه بحرین فرود آمده و هلیکوپترها بلافاصله شروع به حمل بار آنها به سوی پایگاه نظامی دریایی الجفر می نمایند که این امر همچنان ادامه دارد. ضمناً در خبر آمده است: از این پایگاه سه کشتی جنگی امریکایی به نقطه نامعلومی حرکت کرده اند که احتمالاً تنگه هرمز می باشد.»^(۳)

۲

قائم مقام وزیر خارجه جمهوری دمکراتیک یمن امروز با رئیس جمهوری اسلامی ایران دیدار کرد و پیام رئیس جمهوری دمکراتیک یمن را تسلیم وی کرد. محمدعلی عمایه در این دیدار حمایت ها و پشتیبانی های یمن جنوبی را از انقلاب اسلامی ایران و آرمان های مقدس آن درمقابل با امپریالیسم جهانی یادآور شد و گفت: جمهوری دمکراتیک یمن همواره پشتیبان انقلاب اسلامی ایران باقی خواهد ماند.

آیت الله خامنه ای نیز در این دیدار گفت: ما به برادرانمان در جمهوری دمکراتیک خلق یمن درزمینه گسترش روابط پاسخ مثبت می دهیم و آماده گسترش این روابط هستیم.

رئیس جمهور افزود: ایادی امریکا و سازش کاران با صهیونیسم تمام همت و تلاششان در این

ص: ۵۵۲

۱- ۳۶. مأخذ ۲، ص ۴، لندن - خبرگزاری، عراق ۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۷. سند شماره ۵۹۲۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه اطلاعات به ستاد مرکزی ۴ نوح - اطلاعات ۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۸. سند شماره ۵۹۲۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه (اطلاعات) به ستاد منطقه ۴ نوح (اطلاعات)،

۷/۹/۱۳۶۴.

است که نگذارند یک قدرت هماهنگ قوی در منطقه شکل بگیرد. امروز برخی سران کشورهای عربی صریحاً دم از مذاکره با صهیونیست ها می زنند و آن ملاحظه و شرمی را هم که تا مدت ها پیش وجود داشت از بین برده اند و فراموش کرده اند. البته جمهوری اسلامی ایران سنگینی ادامه مبارزه را همواره بر دوش خود حس می کند و با جدیت آن را دنبال خواهد کرد، ولی شکی نیست که یک حرکت جمعی تأثیرات بیشتری خواهد داشت. (۱)

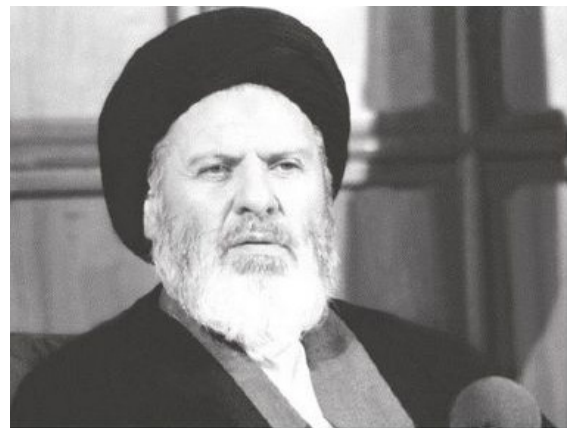
۱

در پی سفر چند ماه پیش آقای هاشمی رفسنجانی به چین برای گسترش روابط با قدرت های آسیایی، آقای فان زوکایی سفیر جمهوری خلق چین در ایران، صبح امروز با آقای جعفری وزیر بازرگانی کشورمان دیدار کرد.

در این دیدار، سفیر چین با اشاره به سفر اخیر رئیس مجلس شورای اسلامی به چین و توافق های دو کشور، علاقه شدید چین را به توسعه همکاری های بازرگانی، صنعتی، انتقال تکنولوژی، اجرای پروژه ها و نیز صدور کالاهای ساخت چین به ایران ابراز کرد و شرکت مستمر و همه ساله چین در نمایشگاه بین المللی تهران را نشانه این علاقه دانست.

آقای جعفری نیز گفت: ایران متقابلاً تمایل دارد روابط بازرگانی خود را با چین توسعه دهد و امکانات زیادی برای رسیدن به این هدف وجود دارد که باید از آنها بهره گرفت، هرچند که در گذشته از این ظرفیت استفاده کافی نشده است. وی افزود که چین باید در زمینه صدور کالاهای سرمایه ای و واسطه ای که ایران را به طرف خود کفایی پیش ببرد، همکاری های صمیمانه تری با ایران داشته باشد و در مقابل صدور کالا، از جمهوری اسلامی ایران کالاهای غیرنفتی نیز خریداری نماید، به طوری که در این زمینه به یک توازن قابل قبول برسیم. (۲)

۲

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور: «همه دست های ناپاک درازشده به اموال بیت المال را باید قطع کنیم و به دست کسانی بسپاریم که آن را به وجود آورده اند.»

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور و عضو شورای عالی قضایی، امروز در دیدار با شرکت کنندگان در هم اندیشی انجمن های اسلامی کارگران سراسر کشور، به مناسبات غیرعادلانه اجتماعی اشاره کرد و گفت: «همه دست های ناپاک درازشده به اموال بیت المال را باید قطع کنیم و به دست کسانی بسپاریم که آن را به وجود آورده اند. نمی دانم آیا آن روزی که خدا زمین را خلق

١- ٣٩. مأخذ ١٩.

٢- ٤٠. روزنامه اطلاعات، ١١/٩/١٣٦٤، ص ٢٦.

می کرد این زمین ها را به نام وثوق الدوله ها، مستوفی الممالک ها، فرمان فرمایان ها، هژبر یزدانی ها و... آفریده است که وقتی به هر کجا دست می بریم می گویند مال فلان شخص است و برای کارگر و کشاورز حتی چند متر زمین برای سکونت هم یافت نمی شود. خدا می داند که اینها غاصب اموال بیت المال هستند و حتی کوچک ترین حقی بر اموال نا مشروع خویش ندارند.»

آیت الله موسوی اردبیلی افزود: «به برکت انقلاب اسلامی، کارگران و کشاورزان کشور ما همدوش با یکدیگر ضمن استقبال از رفتن به جبهه ها و تأمین نیاز جبهه های جنگ تحمیلی در سنگر تولید و در خط دفاع از مرزهای کشور اسلامی ایران در امر افزایش تولید نیز بی وقفه و بی امان سرگرم کارند.»^(۱)

۱

در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی یک فوریت طرح اولویت اشتغال جانبازان انقلاب اسلامی و فرزندان شهدا تصویب شد و سخنرانان پیش از دستور بر ضرورت وحدت مسلمانان جهان و حضور جوانان کشور در جبهه ها تأکید کردند. هجده تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در نامه ای به رئیس مجلس با اشاره به تأکید امام خمینی مبنی بر اولویت در اشتغال جانبازان انقلاب اسلامی و فرزندان شهیدان، ماده واحده ای پیشنهاد کردند که یک فوریت آن به تصویب نمایندگان رسید.

ماده واحده چنین است: کلیه وزارتخانه ها، نهادهای انقلاب اسلامی، مؤسسات و شرکت های دولتی و کلیه دستگاه هایی که به نحوی از بودجه عمومی دولت استفاده می کنند، موظف اند از تاریخ تصویب این قانون حداقل ده درصد از پرسنل مورد نیاز خود را از جانبازان انقلاب اسلامی و فرزندان شهدای واجد شرایط، با هماهنگی با بنیاد شهید انقلاب اسلامی تأمین نمایند.^(۲)

اولین سخنران پیش از جلسه امروز سیدعلی حسینی نماینده سنج بود که از آیت الله منتظری برای ابتکار هفته وحدت تجلیل و مردم کردستان را هرچه بیشتر به پیروی از این ابتکار دعوت کرد. وی افزود: به تمام برادران و خواهران کرد مسلمان عرض می نمایم که اسلام و مسلمین امروز محتاج به یاری و همکاری می باشد و زمینه هم مساعد است. حجت بر ما روشن است که اطاعت امر اولی الامر است. اگر به یاری اسلام نشتابیم، در پیشگاه خداوند مدیون و مسئول می باشیم.^(۳)

قاسم معماری نماینده اهر، سخنران دوم بود که درباره توطئه های ابرقدرت ها علیه بشریت و جهان اسلام هشدار داد و به سابقه آنها برای راه اندازی جنگ ها و فروش سلاح های مرگ باری که تولید کرده اند اشاره کرد و گفت: «چرا برای شکستن این بت ها در این جاهلیت قرن بیستم، این یک میلیارد مسلمان عوض وحدت جهانی، به جان هم افتاده اند که از هر طرف کشته شود به سود شیطان بزرگ امریکا و شیطان کوچک شوروی است.»^(۴)

آقای فواد کریمی نماینده اهواز، سخنران سوم بود که ضمن تبریک هفته وحدت و تولد پیامبر

ص: ۵۵۴

۱- ۴۱. مأخذ ۱۶، ص ۱۸.

۲- ۴۲. اداره تندنویسی مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی (مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس)، شماره ۱۱۹۰۲، جلسه ۱۹۹، تاریخ انتشار ۷/۹/۱۳۶۴، صص ۲۹ و ۳۰.

۳- ۴۳. مأخذ ۱۶، ص ۸.

۴- ۴۴. همان.

عظیم الشان، از امت حزب الله خصوصاً جوانان خواست تا با رفتن به جبهه ها، کار صدام را یکسره نمایند. وی افزود: «مسئولین سیاسی و قضایی و اجرایی کشور و رهبری عظیم الشان انقلاب باید مسائل و مشکلات امت حزب الله را که ممکن است موانعی در سر راه رفتن به جبهه ایجاد کند از راه بردارند و یکی از بزرگ ترین این موانع حرکت های نامتناسب با انقلاب و جنگ و عدالت و مستضعفین است که از سوی برخی محاکم دادگستری به امت حزب الله رسیده است، که خوشبختانه با حرکت های دادستان کل محترم جناب حجت الاسلام والمسلمین خوئینی ها دام عزه العالی، امید اصلاح دستگاه قضایی در قلب های مؤمنین و مستضعفین جان گرفته است. (۱)

۱

وزیر خارجه صحرا با ابراز تأسف بسیار از اینکه دولت فرانسه از شرکت نمایندگان ایران در کنفرانس صحرا - که قصد داشتند با مشارکت خود، با مسئله عادلانه مردم صحرا اعلام همبستگی کنند - جلوگیری کرد، جمهوری اسلامی ایران را نیروی راهبردی عظیمی توصیف کرد که با زورگویی امپریالیسم در منطقه مبارزه می کند. وی ضمن اعلام همبستگی مردم صحرا و جبهه آزادی بخش پولیساریو با جمهوری اسلامی ایران، از تشکیل کنفرانس آتی در کشورهایی مانند ایران ابراز خرسندی کرد. (۲)

۲

یک شرکت امریکایی برای احداث یک کارخانه سلاح های شیمیایی با عراق همکاری می کند. دو دلال انگلیسی به دلیل فروش سلاح بدون مجوز به عراق جریمه شدند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از نشریه راه کربلا گزارش داد: «شرکت امریکایی "ایدسنیکال" که در تولید سلاح های شیمیایی در جهان شهرت دارد، به درخواست وزارت صنایع رژیم عراق یک کارخانه تولید سلاح های شیمیایی را به طور محرمانه در حومه بغداد احداث می کند. بنا بر این گزارش، فعالیت این شرکت، تحت پوشش تولید پودرهای شیمیایی و آمونیاک انجام خواهد شد. (۳)

روزنامه گاردین چاپ لندن نیز نوشته است: «دو دلال اسلحه که از سال ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۳ به طور غیرقانونی از انگلستان اسلحه به عراق می فروختند به ۲۴ هزار پوند جریمه محکوم شدند. این ماجرا زمانی کشف شد که مأمورین گمرک لندن از درون محموله ای که برچسب اردن را داشت، ۲۰۰ مسلسل دستی به ارزش ۱۱۰ هزار پوند را یافتند. قبلاً محموله مشابه دیگری از فرودگاه لندن نیز به عراق ارسال شده بود.» بنا بر این گزارش، مدیر و معاون شرکت انگلیسی آتلانتیک کامرشیا و نیز سرگرد پیشین توپخانه ارتش سلطنتی انگلیس - که کارمند فعلی شرکت اسلحه سازی استرلینگ آرممنت است - محکوم به پرداخت جریمه شدند. (۴)

ص: ۵۵۵

۱- ۴۵. مأخذ ۴۲، صص ۱۹ و ۲۰.

۲- ۴۶. سند شماره ۲۱۲۳۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۵/۳، ۷/۹/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳.

۳- ۴۷. مأخذ ۱۲.

۴- ۴۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۹، به نقل از روزنامه گاردین چاپ لندن، ۲۸ نوامبر ۱۹۸۵.

وزیر نفت عراق در گفت و گویی با خبرگزاری رویتر توانایی های عراق را در تولید نفت، خط جدید انتقال نفت از طریق عربستان و نیز فروش گاز عراق به کویت تشریح کرد.

قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق که پس از ریاست یک اجلاس کشورهای عرب صادرکننده نفت با خبرگزاری رویتر مصاحبه کرد، گفت: عراق اکنون روزانه توانایی تولید چهار میلیون بشکه نفت را دارد. وی افزود: این همان میزانی است که قبل از جنگ توانایی صدور آن را داشتیم. صادرات نفتی عراق هنگامی به پایین ترین حد خود رسید که سوریه در سال ۱۹۸۲ به حمایت از ایران، خط لوله نفتی عراق را که از قلمرو آن کشور عبور می کرد، بست.

وزیر نفت عراق افزود که عراق امیدوار است در سال آینده خط لوله اش از طریق عربستان سعودی را - که ظرفیت روزانه اش ۱/۱ میلیون بشکه در روز است - افتتاح کند تا یک خط لوله پانصد هزار بشکه ای را که به بندر ینبع عربستان واقع در دریای سرخ مرتبط می شود، تدارک نماید. وی اضافه کرد که عراق و کویت در آستانه امضای قراردادی پانصد میلیون دلاری برای فروش چهارصد میلیون متر مکعب گاز طبیعی به کویت می باشند. (۱)

مقامات لیبی امروز به اتهام دست داشتن لیبی در ربودن هواپیمای مصری، واکنش تندی نشان دادند. در همین حال، برخی نشریات نیز ایران را به دخالت در این ماجرا متهم کرده اند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از پاریس: «وزارت خارجه لیبی، مصر را متهم کرد که برای به دست آوردن بهانه ای جهت حمله علیه خلق لیبی، ماجرای ربوده شدن بوئینگ ۷۳۷ را به وجود آورده است. وزارت خارجه لیبی در این اعلامیه به مصر هشدار داده و تأکید کرده است: اگر مصر به چنین اقدام جنون آمیزی دست بزند جنگ تا واژگونی رژیم مبارک ادامه خواهد یافت. وزارت خارجه لیبی افزوده است که نیروهای مسلح و خلق مصر قدرت آن را دارند که رژیم خائن خود را مجبور کنند یا قراردادهای کمپ دیوید را لغو کند یا به مجازاتی که برای آن در نظر گرفته شده است، تن دهد. همچنین در اعلامیه ای که حزب "اتحاد ترقی خواه ملی گرایان از جناح چپ" در قاهره منتشر کرده، آمده است: دلایلی در دست است که مؤید دست داشتن سرویس های اطلاعاتی اسرائیل و امریکا در ماجرای ربوده شدن هواپیمای مصری بوده است.

از سوی دیگر، منابع نزدیک به کاخ سفید در واشنگتن گفتند که ایالات متحده از نزدیک، تیرگی روابط مصر و لیبی را پس از ماجرای ربوده شدن هواپیمای مصری تعقیب می کند. یک مسئول کاخ سفید گفت: ما از دیدگاه های مصر در این ماجرا پشتیبانی می کنیم. وی افزود: لیبی واقعاً یک تهدید است و باید به این خطر پایان داد... به اعتقاد ما نیز لیبی در جریان ربوده شدن

ص: ۵۵۶

بوئینگ مصری دست داشته است. این مقام کاخ سفید که نخواست هویتش فاش شود، گزارش هایی درباره اینکه نیروهای مسلح امریکا به حال آماده باش درآمده اند را تکذیب کرد و گفت: تاکنون ما به هیچ گونه اقدام ویژه ای دست نزده ایم و فقط از نزدیک مراقب اوضاع هستیم و در صورت لزوم برای هرگونه اقدام فوری آماده هستیم.»^(۱)

روزنامه واشنگتن پست نیز در این باره نوشته است: «سازمان هواپیمایی فدرال امریکا قبل از اوایل هفته جاری با ارسال پیامی برای دولت یونان در مورد تلاش احتمالی تروریست های آموزش دیده در ایران جهت انجام یک هواپیماربایی هشدار داده بود.»

به نوشته واشنگتن پست، در این پیام که به طور روشن و همیشگی در اختیار مقامات فرودگاه آتن قرار می گیرد، خاطر نشان شده است: قریب به ۴۰۰ نفر در ایران جهت انجام هواپیماربایی آموزش دیده اند. در این پیام همچنین پیش بینی شده بود که اواخر ماه نوامبر یا اوایل ماه دسامبر، یک هواپیماربایی در نقطه ای از اروپا یا خاورمیانه صورت می گیرد. به نوشته واشنگتن پست، وزارت خارجه امریکا نیز به وجود چنین پیامی اذعان کرده است.

فرمانده نیروهای امنیتی فرودگاه آتن گفت: پس از دریافت پیام سازمان هواپیمایی فدرال امریکا، یعنی یک روز قبل از ربوده شدن هواپیمای مصری، دستور تشدید تدابیر امنیتی در فرودگاه صادر گردید. دولت مصر نیز اعلام کرد که دولت لیبی در ارتباط با ماجرای هواپیماربایی بوده است.^(۲)

نشریه اکونومیست چاپ انگلستان نیز ادعا کرد ایران و لیبی در ماجرای هواپیماربایی دست داشته اند: «بنا بر اظهارات منابع اطلاعاتی این نشریه در خاورمیانه، لیبی در ربودن هواپیمای مصری عازم مالت دست داشته است. احتمالاً تصمیم به اجرای چنین طرحی در ملاقاتی که اخیراً میان سرهنگ معمر قذافی رهبر لیبی و یک مقام عالی رتبه ایرانی دیدارکننده از طرابلس انجام شد، گرفته شده است. منابع ما اظهار می کنند که تروریست ها در یک اردوگاه واقع در شمال طرابلس و با کمک ایرانی ها آموزش داده شدند. این افراد نام "جبهه آزادی بخش مصری" را برای خود انتخاب نمودند (گرچه چنین سازمانی اصلاً وجود ندارد) تا این تصور برای همگان به وجود آید که شورش سازمان داده شده علیه مبارک رئیس جمهور مصر، در حال پاگرفتن است.

منابع این نشریه می گویند که سازمان عرب "پانزده مه"، یک گروه نه چندان شناخته شده به رهبری مردی که خود را ابوابراهیم می نامد و همچنین گروه افراطی ابونضال به افراد مزبور کمک نمودند. احتمال دارد که برخی از آنها در عملیات دیگری بجز جریان ربودن هواپیمای مصری شرکت نموده باشند. از این رو می توان انتظار داشت که جریانات تروریستی دیگری نیز به وقوع بپیوندد.»^(۳)

ص: ۵۵۷

۱- ۵۰. مأخذ ۱۲، ص ۲۴.

۲- ۵۱. مأخذ ۲، صص ۳۷ و ۳۸، واشنگتن - خبرگزاری یونایتدپرس، ۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۹، ۱۳۶۴/۱۰/۵، ص ۱۲.

در ادامه فشارهای دیپلماتیک به ایران با ادعای نقض حقوق بشر در ایران، امروز نیز سازمان عفو بین الملل بیانیه ای در این باره صادر کرد. به گزارش خبرگزاری رویتر، سازمان عفو بین الملل با صدور بیانیه ای خطاب به پارلمان اروپا تأکید کرده است که در حال حاضر هزاران زندانی سیاسی در ایران وجود دارند و دستگیری ها هنوز ادامه دارد. صدور بیانیه عفو بین الملل مصادف با جلسه علنی کمیته امور سیاسی پارلمان اروپا در رابطه با نقض حقوق بشر در ایران بوده است. عفو بین الملل در این بیانیه تأکید کرده است که زندانیان در ایران با محاکمات غیرمنطبق با قوانین شناخته شده مواجه بوده و برخی از آنها پس از اینکه به زندان های کوتاه مدت محکوم شده بودند به طور ناگهانی اعدام شده اند و بسیاری از آنها نیز با استفاده از شلاق، ابزار داغ و شوک های الکتریکی و دیگر ابزار مربوطه شکنجه شده اند.^(۱)

خبرگزاری رویتر در گزارشی از بروکسل نیز آورده است: «اعضای کمیته حقوق بشر پارلمان اروپا امروز پس از پایان اجلاس اعضای کمیته امور سیاسی این پارلمان در رابطه با ایران که طی آن حقوق دانان و کارشناسان مختلف و همچنین آوارگان ایرانی در رابطه با ادعاهای مربوط به نقض حقوق بشر در ایران سخنرانی کردند، گفتند که یک هیئت از پارلمان اروپا ممکن است برای بررسی این موضوع عازم ایران شود. شاهدان عینی در سخنرانی های خود در این اجلاس ادعا کردند که زندانیانی که به عنوان دشمنان سیاسی یا مذهبی انقلاب اسلامی ایران شناخته می شوند، مورد تعقیب قرار گرفته و کشته می شوند. در این حال، کریستین روستوکر دبیرکل فدراسیون حقوق بشر [رئیس بهائیان شاخه آلمان غربی] ابراز عقیده کرد که اعزام یک هیئت از پارلمان اروپا به ایران احتمالاً مؤثرترین راه بیان کردن نگرانی پیرامون اوضاع حقوق بشر در ایران برای دولت این کشور می باشد.

لرد بتل از اعضای محافظه کار انگلیسی پارلمان اروپا، در این باره گفت که مقامات ایرانی گفته اند که ممکن است آماده پذیرایی از یک هیئت خارجی باشند.^(۲)

گفتنی است که گزارش های سازمان عفو بین الملل براساس گفته های مخالفین و معارضین جمهوری اسلامی^(۳) به ویژه چند تن از اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) تهیه شده است.^(۴)

رادیو امریکا نیز در گزارشی به این مسئله پرداخت: «آندره اوئلار دیپلمات ونزوئلایی گزارش خود را در مورد وضع حقوق بشر در ایران رسماً به مجمع عمومی سازمان ملل متحد تسلیم کرد. وی از سوی کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد مأموریت یافت اتهاماتی را که درباره نقض حقوق بشر علیه حکومت آیت الله خمینی عنوان می شود، مورد بررسی قرار دهد.

آقای اگویار در بیانیه ای خطاب به کمیته حقوق بشر سازمان ملل متحد، از ایران دعوت کرد به وی اجازه دهد شخصاً بررسی خود را به انجام برساند. دیپلمات ونزوئلایی گفت: همکاری دولتی برای حصول اطمینان از رعایت حقوق بشر در ایران ضروری است. در همین حال، آقای اگویار خاطر نشان می سازد که دولت ایران نیز حق دارد مسئله را از نظر خود تصریح کند و مدارک و

ص: ۵۵۸

۱- ۵۳. مأخذ ۲، صص ۱۸ و ۱۹، بروکسل - خبرگزاری رویتر، ۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۴. مأخذ ۲، صص ۱۹، بروکسل - خبرگزاری رویتر، ۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۵. همان.

شواهد موجود را زیر ذره بین دقت و بازبینی قرار دهد. دیپلمات و نژوتلایی می گوید مایل است با مقامات و مأموران ایرانی و نیز با زندانیان و همچنین با سازمان های مختلف ملاقات کند.

آقای اگویار به هنگام تقدیم گزارش خود گفت که اعتقاد او این است که به جای محکوم ساختن بی چون و چرای یک حکومت به اتهام نقض حقوق بشر، بهتر است به تدریج کار را پیش برد. حکومت امام خمینی در پاسخ به استفسار سازمان ملل متحد برای آقای اگویار مدارکی را ارسال داشته است که تشریح کننده قوانین و مقررات حکومت اسلامی درباره حقوق بشر است. آقای اگویار می گوید: گزارش کنونی او گزارشی مقدماتی است و گزارش نهایی در ماه فوریه آینده (بهمن ماه) به کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد تسلیم خواهد شد. (۱)

۱

آیت الله موسوی بجنوردی عضو شورای عالی قضایی و سرپرست دادگاه عالی انقلاب اسلامی، در واکنش به ادعای اخیر رسانه های امریکا درباره بهائیان، تأکید کرد که دادگاه های انقلاب اسلامی هیچ کس را صرفاً به عنوان بهایی بودن دستگیر یا اعدام نکرده اند.

وی در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «بهائیت جزو اقلیت های دینی رسمی محسوب نمی شود، بلکه به قول حضرت امام مدظله یک حزب سیاسی است و به نفع امریکا و اسرائیل غاصب فعالیت می کند، که این امر به حکم اسنادی که پس از انقلاب اسلامی به دست آمده کاملاً قابل اثبات است. اما با این حال، دادگاه های انقلاب اسلامی هیچ فردی را صرفاً به عنوان بهایی بودن دستگیر یا اعدام نکرده اند. البته تعدادی بهایی به جرم انجام فعالیت های جاسوسی اعدام شده اند، کما اینکه تعدادی نیز که بهایی نبوده اند به این جرم اعدام شده اند.

به گفته عضو شورای عالی قضایی اقرار و اعترافات صریح این عده با امضا و خط خودشان در پرونده ها موجود است که کلاً حکایت از همکاری اینها با سرویس های امنیتی اسرائیل و دادن کمک مالی به آنها می کند. (۲)

ص: ۵۵۹

۱- ۵۷. مأخذ ۲، ص ۲۴ و ۲۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۸. مأخذ ۱۲، ص ۲۲.

در ادامه برنامه ریزی برای اجرای عملیات گسترده در فاو، امروز رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران با صدور دستور العملی یگان‌هایی را که در این عملیات باید در سازمان قرارگاه کربلای ۱ به فرماندهی عزیز جعفری، قرار گیرند به این شرح اعلام کرد: لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، لشکر ۲۷ حضرت محمد رسول الله (ص)، لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، تیپ ۱۸ الغدیر، تیپ ۹ بدر، تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع)، تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)، تیپ ۱۵ امام حسن (ع)، تیپ ویژه شهدا، تیپ نصرت (تیپ خیبر)، لشکر ۵ نصر و تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع). (۱)

امروز در چند منطقه عملیاتی نیروهای خودی با نیروهای گشتی شناسایی و رزمی دشمن درگیر شدند:

۱. ارتش جمهوری اسلامی ایران با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۳۰۵ اعلام کرد: «یک واحد گشتی شناسایی نیروهای ما در منطقه عملیاتی مهران با نیروهای گشتی دشمن برخورد کرد که پس از یک درگیری چندساعته، گشتی‌های دشمن با دادن بیش از ۲۰ کشته و چند اسیر، متلاشی شدند و به عقب گریختند.» (۲)

۲. در منطقه کانی سخت گروهی از گشتی‌های سپاه پاسداران با عناصر نفوذی دشمن (گروه فرسان) درگیر شدند. در این درگیری ۲۰ نفر از افراد دشمن کشته یا زخمی شدند. (۳)

۳. در منطقه عمومی صالح آباد (ایلام) نیروهای گشتی رزمی دشمن به استعداد ۳۰ نفر با نیروهای خودی درگیر شدند. در این درگیری ۹ نفر از نیروهای دشمن کشته شدند. (۴)

۴. در منطقه سومار گروه گشتی پنج نفره دشمن بر اثر آتش نیروهای خودی متواری شدند. (۵)

ص: ۵۶۱

۱-۱. گزیده اسناد، جلد ۱، ص ۱۵۱، از فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۸/۹/۱۳۶۴.

۲-۲. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۳-۳. سند شماره ۱۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا سپاه پاسداران واحد اطلاعات، شماره ۱۵۰، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۴-۴. سند شماره ۲۳۰۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، شماره ۳۷، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۵-۵. سند شماره ۲۷۰۵۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، شماره ۸۱، ۶/۹ تا ۸/۹/۱۳۶۴.

جزیره فارسی واقع در ۱۲۵ کیلومتری جنوب جزیره خارک، امروز هدف حمله هوایی دشمن قرار گرفت. نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی (معاونت عملیات و اطلاعات) اعلام کرد: در ساعت ۱۶:۵۰ روز ۸ آذر ۱۳۶۴، جزیره فارسی هدف حمله ۲ فروند هواپیمای دشمن قرار گرفت. در این حمله ۸ بمب پرتاب شد که به آب اصابت کرد. (۱) فرماندهی منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران اعلام کرد که این حمله هیچ گونه خسارت مالی و جانی نداشته است. (۲)

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران برای شرکت فعال همه وزارتخانه ها، نهادها و... در کمیته های استانی تبلیغات جنگ، امروز دستور العملی صادر کرد.

مهندس موسوی در این بخشنامه که خطاب به وزارت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صادر شده، آورده است: «ستاد تبلیغات جنگ شورای عالی محترم دفاع جهت فعال نمودن واحدهای استانی سازمان ها و نهادهای درگیر با مسائل جنگ تحمیلی اخیراً اقدام به تأسیس کمیته های استانی تبلیغات جنگ نموده است که با شرکت نمایندگان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ارتش، جهاد سازندگی، اداره کل ارشاد اسلامی، صداوسیما، خبرگزاری، بنیاد شهید، اداره کل اطلاعات، سازمان تبلیغات، امام جمعه و زیر نظر استانداران و یا معاونین سیاسی استانداری های کشور اداره می گردد و برنامه ریزی و اداره تبلیغات مربوط به اعزام نیرو، جمع آوری کمک های مردمی، خنثی سازی جنگ روانی و مراسم مربوط به ایام و رویدادهای جنگ تحمیلی در این کمیته ها انجام می گردد. از آنجا که حمایت از کمیته های استانی تبلیغات جنگ در استان ها ضروری است، کلیه وزارتخانه ها و نهادها و دستگاه های ذی ربط موظف اند دستورات لازم جهت شرکت فعال در کمیته های تبلیغات جنگ را به واحدهای استانی تابعه خویش صادر نمایند و اعتبارات و امکانات مربوطه دستگاه ها هماهنگ با تصمیمات کمیته تبلیغات جنگ در استان به کار گرفته شود.» (۳)

امروز درگیری نیروهای جمهوری اسلامی با گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب کشور شدت بیشتری داشت:

۱. سپاه پاسداران بوکان گزارش داد: در ساعت ۱۱ امروز، گروهان ضربت شهید خسروزاده و گروهان شهید حیدری از گردان خاتم الانبیا(ص)

که در تعقیب گردان ۳۱ کومه له در روستا و ارتفاعات کانی شنیکه بودند با افراد کومه له در حوالی شهر بوکان درگیر شدند. به دلیل شدت درگیری، این عملیات تا شب به طول انجامید که در نهایت نیروهای خودی شب هنگام روستا را از تصرف ضدانقلاب درآوردند و افراد ضدانقلاب گریختند. (۴) در این عملیات ۵ تن از

ص: ۵۶۲

۴-۹. سند شماره ۴۲۵۲۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه بوکان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) واحد طرح و عملیات،

۹/۹/۱۳۶۴.

پیش مرگان کرد مسلمان شهید و ۲ تن مجروح شدند. از نیروهای کومه له نیز ۵ تن کشته شدند که جنازه ۳ تن از آنها به دست نیروهای خودی افتاد. (۱) پس از آزادسازی روستا در ساعت ۲۲:۳۰، تعدادی اسناد و مدارک درون گروهی نیز به دست نیروهای خودی افتاد. (۲)

۲. رزمندگان اسلام در روستای پیرونس از توابع سقز، با عده ای از افراد گروه کومه له درگیر شدند. در این درگیری جنازه ۴ تن از گروه کومه له به همراه تعدادی سند به دست نیروهای خودی افتاد. (۳)

۳. طبق گزارش دفتر فرماندهی کل سپاه پاسداران روزهای هفتم و هشتم آذر، در جریان درگیری رزمندگان اسلام با نیروهای مسلح کومه له در منطقه فیض الله بیگی و اطراف شهرستان بوکان از افراد کومه له ۱۰ نفر کشته و ۱۲ نفر مجروح شدند و محمد اراقی اهل و ساکن مهاباد که در دست افراد کومه له اسیر بود، آزاد شد. همچنین در این درگیری ۴ نفر از رزمندگان اسلام شهید و ۹ نفر دیگر مجروح شدند. (۴)

۴. به گزارش ستاد ناحیه کردستان، دو گروهان از گردان نبی اکرم (ص) که برای اجرای مأموریت به سقز رفته بودند، در محور سقز - بوکان با ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری ۱۵ تن از ضدانقلابیون کشته و تعدادی نیز زخمی شدند. از نیروهای خودی نیز ۲ تن شهید و ۴ تن مجروح شدند. (۵)

۵. شهربانی استان کردستان گزارش داد: اخیراً عوامل گروهک کومه له که با چند رأس قاطر از منطقه گماره لنگ از توابع مریوان به منطقه ای دیگر از همین شهرستان اسلحه و مهمات حمل می کرده اند، در نزدیکی روستای برده رشه به کمین نیروهای خودی افتادند که در نتیجه ۶ تن از افراد کومه له کشته و ۴ تن نیز زخمی شدند. (۶)

۶. در محور پناه یک خودرو واحد مهندسی رزمی (تویوتا) با مین برخورد کرد که بر اثر انفجار آن یک تن شهید و ۲ تن مجروح شدند. (۷)

۷. شهربانی استان کردستان گزارش داد: تعدادی از افراد دو گروه ضدانقلاب کومه له و دمکرات در یکی از روستاهای شهرستان سقز با هم درگیر شدند که در این درگیری ۱۵ تن از عوامل کومه له کشته شدند و ۵ تن از سران این گروه نیز پس از اسارت به دست افراد دمکرات اعدام شدند. (۸)

۱

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: امروز یک واحد از پیش مرگان تیپ ۲۱ کرکوک (از نیروهای معارض عراقی)، یکی از پایگاه های ارتش عراق به "نام پایگاه منصور" را با آر.پی.جی. و تیربار هدف تهاجم قرار دادند و تصرف کردند. در این حمله ۷ تن از نیروهای جاش (ارتش خلقی عراق) کشته شدند و یک قبضه آر. پی جی ۱۱، ۴ قبضه کلاشینکف و یک قبضه تپانچه لامی به غنیمت گرفته شد. پیش مرگان پس از این درگیری و انهدام کامل پایگاه به مقر خود بازگشتند. (۹)

ص: ۵۶۳

۱- ۱۰. سند شماره ۰۵۹۴۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از روابط عمومی دفتر فرماندهی ستاد منطقه ۵ ثامن الائمه به فرماندهان نواحی سه گانه ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۳، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷.

۳-۱۲. مأخذ ۱۰، ص ۳.

۴-۱۳. سند شماره ۰۵۹۳۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی کل سپاه (روابط عمومی) به فرماندهی مناطق پنج گانه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۴. سند شماره ۴۲۰۷۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۶-۱۵. سند شماره ۴۴۲۳۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۷-۱۶. سند شماره ۲۷۱۶۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۲ نجف (اطلاعات) به ستاد مرکزی سپاه معاونت اطلاعات، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۸-۱۷. سند شماره ۴۴۹۱۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۹-۱۸. سند شماره ۱۴۸۶۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی به نیروی زمینی ارتش معاونت عملیات، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

در استان سلیمانیه عراق نیز یکی از سربازان عراقی با تیراندازی به فرمانده خود او را کشته و فرار کرده است. پس از این حادثه تعدادی از نیروهای بعثی برای تعقیب این سرباز اعزام شدند که در نوار مرزی با افراد جلال طالبانی درگیر شدند. در این درگیری تعدادی از نیروهای عراقی کشته و تعدادی نیز اسیر شدند.^(۱)

۱

به مناسبت هفته بسیج حجت الاسلام رحمانی مسئول بسیج مستضعفین سپاه پاسداران، قبل از خطبه های نماز جمعه در سخنانی به هم زمانی تلاش امریکا در سواحل کشورمان و دستور امام خمینی مبنی بر تشکیل ارتش ۲۰ میلیونی اشاره کرد و خواستار ادامه حضور نیروهای مردمی در جبهه های نبرد شد.

وی در بخشی از سخنان خود با اشاره به توطئه های طرح ریزی شده امریکا علیه انقلاب اسلامی و تلاش امام خمینی برای مصونیت بخشیدن به انقلاب گفت: «در همان زمان و موقعی که ناوگان امریکا راهی سواحل ایران شد، امام امت فرمان تشکیل بسیج مستضعفین یا ارتش ۲۰ میلیونی را صادر کردند. البته هنوز تا رسیدن به فرمان امام و تحقق بخشیدن به ارتش ۲۰ میلیونی راه طولانی ای در پیش است.»

حجت الاسلام رحمانی ادامه داد: «امروز در سرتاسر کشور بیش از یازده هزار پایگاه مقاومت وجود دارد که مشابه آن در هیچ کشوری وجود ندارد.»

وی افزود: «اما در بعد جنگ که مسئله اصلی ماست نیز بازم هم همین مردم و بسیجیان جان برکف با حضور در صحنه های جنگ غول استعمار را درهم شکستند و توطئه بزرگ بین المللی علیه انقلاب اسلامی را به شکست کشانیدند و ما در طول شش سال جنگ تحمیلی شاهد بودیم که بیش از یک میلیون نفر رزمنده مسلمان با الهام از فرمان امام امت فعالیت کرده اند و بدین ترتیب است که هر نیرویی که در مقابل موج عظیم بسیجیان ما قرار بگیرد، با شکست و ناامیدی مواجه خواهد شد.»

حجت الاسلام رحمانی در پایان گفت: «نتیجه صدور فرمان امام امت با اعزام کاروان های کربلا جلوه گر است. امید است این حرکت تا جایی ادامه یابد که قدس عزیز به دست این رزمندگان فتح شود و زمینه ساز ظهور حضرت بقیه الله الاعظم (عج) باشد.»^(۲)

۲

در ادامه اعزام کاروان های کربلا به جبهه ها، امروز گروه های دیگری از نیروهای مردمی از شهرهای مختلف کشورمان عازم جبهه های نبرد شدند. کاروان کربلای استان خراسان شامل بیش از ۴۰۰۰ تن از رزمندگان و گروهی از روحانیان و مسئولان استان خراسان صبح امروز وارد تهران شد. به زودی کاروان کربلای ۲ نیز از استان خراسان عازم جبهه های حماسه و ایثار خواهد شد.^(۳)

ص: ۵۶۴

۱- ۱۹. سند شماره ۴۴۲۳۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۰. روزنامه کیهان، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۲۱. مأخذ ۲، ص ۱۷.

امروز همچنین گروه کثیری از نیروهای سپاه و بسیج و نیروهای آموزش دیده به همراه هدایا و کمک های مردمی از شهرستان خمینی شهر عازم جبهه های جنگ شدند.^(۱)

کاروان راهیان کربلا از شهرها و روستاهای مختلف استان چهارمحال و بختیاری شامل بیش از یک هزار تن از نیروهای آموزش دیده و جبهه رفته و ۲۲ تن از نیروهای امدادگر جمعیت هلال احمر با ده ها اتوبوس و نیز کاروانی متشکل از ۱۵۰ کامیون حامل کمک های مردمی این استان راهی جبهه های نبرد شدند.^(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز گزارش داد: «درپی تشکیل شورای اداری استان زنجان، استاندار زنجان اعلام کرد که در ۱۹ آذرماه جاری کاروان عظیم کربلا و راهیان پیروزی متشکل از ۵۰۰۰ نفر از نیروهای داوطلب با کاروان سالاری امام جمعه و دیگر مسئولین استان به جبهه های حق علیه باطل اعزام خواهند شد.»^(۳)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهوری اسلامی ایران در خطبه های نماز جمعه امروز تهران به مباحث مهمی پرداخت از جمله: مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس، حمایت قدرت های بزرگ از عراق برای قطع صدور نفت ایران، افزایش توانایی صدور نفت ایران، تبلیغات جهانی درباره نقض حقوق بشر در ایران، تصمیم مجلس خبرگان برای انتخاب رهبر آینده، هفته بسیج و هفته وحدت، اعزام نیرو به جبهه ها.

نماز جمعه این هفته هم زمان با هفته وحدت و ولادت پیامبر اسلام (ص) و حضرت امام جعفر صادق (ع) با حضور کاروان راهیان کربلا در دانشگاه تهران برگزار شد. به نوشته روزنامه کیهان، آیت الله خامنه ای امام جمعه این هفته تهران در خطبه دوم نماز جمعه گفت: «هفته های گذشته نسبتاً هفته های مهم و سرشار از حوادث گوناگونی در سطح جهان بود که به طور کلی استکبار جهانی و ایادی آنها تلاش کردند در کل منطقه در ابعاد گوناگون با موج حرکت های اسلامی در جهان و جمهوری اسلامی مقابله وسیع و گسترده ای بنمایند که این تلاش های مذبحخانه آنها در کلیه زمینه های سیاسی و اقتصادی، نظامی و تبلیغاتی با شکست مواجه شد.»^(۴)

امام جمعه تهران افزود: «استکبار جهانی تلاش کرد کشورهای مسلمان متری را منزوی یا درمقابل نظام جمهوری اسلامی قرار دهد و از طرفی نیز رژیم مزدور مصر را از انزوا به درآورده و جذب کشورهای سازش کار و واسطه با استکبار جهانی کند که خوشبختانه علی رغم هیاهوی زیاد، شکست خورد و کشورهای برادر سوریه و لیبی نیز علی رغم همه تلاش آنان با زدن تودهنی به استکبار جهانی، انقلاب اسلامی را مورد تأیید و جنگ تحمیلی علیه جمهوری اسلامی ایران را محکوم کردند.»^(۵)

وی در ادامه گفت: «از سوی دیگر، کشورهای عربی عضو شورای همکاری خلیج فارس نیز برای اولین بار با یک موضع گیری واقعی نقشه های تبلیغاتی استکبار جهانی را که ایران قصد

ص: ۵۶۵

۱- ۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱۱.

۲- ۲۳. روزنامه ابرار، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۵.

۳- ۲۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۴- ۲۵. مأخذ ۲۰.

حمله نظامی به کشور و یا منافع آنها دارد را نقش بر آب کردند و با یک موضع گیری مطلوب، آمادگی قرار گرفتن خود را در کنار جمهوری اسلامی اعلام کردند که البته برخی به عنوان کردن همین مطلب بسنده کرده و گروهی دیگر عملاً این قصد خود را با اعزام نماینده به کشور ما ثابت کرده و خواهند کرد و من از همین تریبون نماز جمعه به مسئولین این کشورهای اسلامی می گویم همان گونه که بارها امام بزرگوار ما و مسئولین جمهوری اسلامی اعلام کرده اند ما هیچ گونه دشمنی و خصومت و یا جنگی بر علیه سرزمین و منافع شما نداریم. ما می خواهیم با حسن هم جواری با شما در کلیه زمینه ها مبادلات داشته باشیم و نباید فریب مطالب رسانه های گروهی وابسته به غرب و شرق را بخورید و ما هر دست دوستی که به سویمان دراز شود را مورد استقبال قرار می دهیم» (۱)

آیت الله خامنه ای در ادامه سخنان خود خطاب به کشورهای منطقه گفت: «اگر واقعاً همان طور که بارها گفته اید مخالف حضور بیگانه در خلیج فارس و دریای عمان هستید، بهترین راه ایجاد وحدت و یکپارچگی بین کلیه کشورهای منطقه است زیرا فقط از این طریق است که هر گونه بهانه برای حضور استکبار گران در منطقه از آنان گرفته می شود.» (۲)

تصویر

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در خطبه های نماز جمعه تهران مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس را مطلوب و حملات عراق به خارک را ناکام خواند.

آیت الله خامنه ای افزود: «در زمینه اقتصادی و نظامی استکبار جهانی ابزارهای پیچیده و

ص: ۵۶۶

۱- ۲۷. مأخذ ۲۰.

۲- ۲۸. مأخذ ۲۳، ص ۲.

پیشرفته ای در اختیار رژیم عراق قرار داد تا به خیال خام خودشان خارک، این رگ حیاتی جمهوری اسلامی را قطع کند و ایران نتواند ارزش موردنیاز خود را از صدور نفت به دست آورد، ولی همان طور که همه جهانیان اعتراف کردند نه خارک منهدم شد و نه صدور نفت ایران قطع گردید، زیرا با تلاش مسئولین وزارت نفت، ارتش و سپاه، امروزه از طریق جزیره خارک و نقاط دیگر حتی بیش از زمان بمباران این جزیره، نفت صادر می کنیم. حتی قادریم ۲ تا ۳ برابر سهمیه خود در اوپک نفت صادر کنیم و با تلاش همه جانبه، تا چند ماه دیگر قادر خواهیم بود روزانه تا ۱۳ میلیون بشکه نفت صادر کنیم، درحالی که سهمیه ما ۲ میلیون و ۳۰۰ یا ۴۰۰ هزار بشکه در روز است و این به آن معنی نیست که ما به اندازه قدرتمان از این مایه حیاتی که بنا به تحقیقات انجام شده و ذخایر جدید به دست آمده میزان آن در کشور روزبه روز روبه افزایش است، نفت صادر خواهیم کرد. ما در هر زمانی به اندازه نیاز قادریم نفت صادر کنیم و این مطلب را به آن دلیل بیان کردیم تا کسانی که می خواهند جمهوری اسلامی ضربه خورده و نتواند ارزش موردنیاز خود را تأمین کند، مأیوس شوند و این همه به عراق بیچاره فشار نیاورند و خط ندهند و تلویحاً نگویند که عراق در زدن خارک کوتاهی کرده است، زیرا مزدوران عراقی آنچه در توان داشتند انجام دادند و بیش از این توانایی ندارند و نخواهند داشت.»^(۱)

امام جمعه تهران در ادامه خطبه دوم در مورد تلاش تبلیغاتی استکبار جهانی گفت: «باز هم آنها سلاح کهنه و از کار افتاده تبلیغات را علیه جمهوری اسلامی به کار انداخته اند و سازمان ملل متحد را زیر فشار قرار می دهند که در ایران حقوق بشر نقض می شود، ولی رژیمی که بیش از همه حقوق بشر را نقض کرد امریکا است. استکبار جهانی می خواهد با این سلاح زنگ زده سازمان ملل متحد را علیه ما برانگیزد. درحالی که ما قبلاً به این سازمان هیچ گونه اعتقادی نداشتیم، ولی در این اواخر برخورد مثبت دبیر کل سازمان ملل متحد ما را نسبت به جهت گیری ها و آینده این سازمان خوش بین کرده است و نباید این سازمان جهانی که متعلق به ملت هاست، ظالمانه زیر نفوذ امریکا و سایر قدرت ها قرار گیرد و آلت دست آنان شود و اگر خدای ناکرده موضع گیری این سازمان به نفع مستکبرین تغییر یابد، ما باز هم قطع امید خواهیم کرد.»

آیت الله خامنه ای افزود: «خدا را شکر که در تمام این مراحل و برخوردها جمهوری اسلامی ایران سربلند بیرون آمد و کلیه حوادث داخل کشور نیز برای ناظران جهانی و تحلیل گران دنیا علی رغم میل باطنی شان روزبه روز روبه بهبود و تثبیت بیشتر است.»^(۲)

امام جمعه تهران سپس به بحث اخیر خبرگان در انتخاب جانشین رهبر انقلاب پرداخت و گفت: «مهم ترین مسئله این هفته کشور مسئله تصمیم گیری خبرگان است که یکی از حرکات بجا و شایسته بود که دنیا سعی داشت آن را به گونه ای دیگر جلوه دهد، ولی با این عمل شایسته همه دشمنان مجبور به اعتراف شدند که در نظام جمهوری اسلامی خبرگان با اعصاب راحت و آسودگی

ص: ۵۶۷

۱- ۲۹. مأخذ ۲۰.

۲- ۳۰. همان.

خیال مسئله رهبری آینده را مورد بررسی قرار داده و تصمیم گیری کردند و ما افتخار می کنیم که امام عزیزمان در سلامت کامل و نشاط بیش از گذشته بر امور مملکت نظارت دارند و مسئولین را در بحرانی ترین مواقع راهنمایی و دستگیری می کنند و امیدوارم که خداوند ایشان را تا ظهور حضرت مهدی (عج) در سلامت کامل بدارد و رهبری را خودشان تسلیم رهبر و امام معصوم نمایند.»

رئیس جمهور در ادامه به تشریح اصل ۱۰۷ قانون اساسی پرداخت و گفت: «علی رغم اینکه حضرت آیت الله العظمی منتظری به طور کامل شرایط قسمت اول این اصل را دارا بودند و خبرگان نیز نظر مردم را مورد تأیید قرار دادند، ولی برای اینکه یک دستگاه موثق این رهبری را مورد بررسی و تأیید قرار داده و خود اعلام نماید اقدام به دو جلسه طولانی در این مورد شد که قبلاً نایب رئیس مجلس خبرگان مطالب را در رابطه با نحوه انتخاب و کار مجلس خبرگان توضیح دادند و من مقدمه مصوبه خبرگان را عیناً جهت اطلاع بیشتر قرائت می کنم:

"بسم الله الرحمن الرحيم

مجلس خبرگان با درک عمیق از مسئولیت تاریخی خود که ناشی از مکانت رفیع و حساس مقام رهبری در نظام جمهوری اسلامی ایران است و با عنایت به اهتمام بلیغی که حضرت امام خمینی - مدظله العالی ادام الله برکاته - در پیام اختصاصی و نیز در بیانات مکرر خود خطاب به خبرگان امت نسبت به وظایف خطیر این مجلس ابراز فرموده اند و با توجه به اصول مربوطه در قانون اساسی که هوشمندانه به وسیله اعلام و شخصیت های بارز جمهوری اسلامی تدوین گردیده است و با آگاهی کامل از توطئه های طرف داران سیاسی و دشمنان انقلاب در داخل و خارج در رابطه با آینده نظام اسلامی و به عنوان تهیو و استعداد لازم در برابر هرگونه حادثه مترقب و غیر مترقب نظر سریع خود را نسبت به رهبر آینده به شرح ذیل اعلام می دارد حضرت آیت الله منتظری - دامت برکاته - در حال حاضر مصداق منحصر به فرد قسمت اول از اصل ۱۰۷ قانون اساسی و مورد پذیرش اکثریت قاطع مردم برای رهبری آینده می باشد. [تکبیر نماز گزاران] مجلس خبرگان این انتخاب را صائب می داند و تأیید می نماید. متن فوق در جلسه مورخه فلان با اکثریت بیش از دوسوم حاضران تصویب شد.

این مصوبه مجلس خبرگان است که البته بعضی از برادران بودند که در مجلس چون در مصوبه آمده است با بیش از دوسوم تصویب شد، آن کمتر از یک سوم هم، مخالف با اصل مصوبه نبودند، بلکه با بعضی از تغییرات و کلماتی که در خود مصوبه وجود داشت و مورد بحث بود، اما اصل قضیه را می شود گفت اکثریت قاطع نزدیک به همه اصل مصوبه را تأکید و تصویب کردند؛ یعنی مهر امضا و تصویب بر این خواست عمومی مردم زده شد؛ یعنی مردم خیالشان راحت شد و دشمنان همان گونه که قرآن می فرماید، مأیوس شده از این قضیه و هیچ گونه نگرانی در آینده وجود ندارد.

البته آرزوی همه ما و دعای شب و روز همه ما این است که امام عزیزمان را خدای متعال برای ما بانشاط تر و سالم تر حفظ کند و دوران این بزرگوار عزیز و منجی ملت ما را به دوران حضرت ولی عصر (عج) متصل بفرماید. «(۱)»

امام جمعه تهران سپس افزود: «مسئله اساسی دیگر که در این هفته و در حول و حوش این جمعه وجود دارد، مسئله هفته بسیج و هفته وحدت است. در مورد هفته بسیج در حقیقت یک عید عمومی برای مردم ماست. چون بسیج، یک سازمان در مقابل سازمان های رزمی دیگر نیست. بسیج یعنی عامه مردم. ...

ما باید دشمن این ملت و انقلاب را بترسانیم و بسیج برای همین است و این است که به مجردی که یک دسته ای از برادران مؤمن به سوی جبهه راه می افتند، ترس در دل سردمداران رژیم عراق ایجاد می شود و بنا می کنند به هیاهو کردن که ترس خود را بپوشانند که مثلاً حمله بزرگ شروع خواهد شد. یا از کجا شروع خواهد شد و بنا می کنند به حدس زدن.

تصویر

حضور رزمندگان اعزامی به جبهه‌ها در نماز جمعه امروز تهران

ما بسیج‌مان همیشه برای حمله نیست. ممکن است یک وقت حمله ای باشد و مردم را بسیج کنیم، اما بسیج برای آمادگی است. بسیج برای این است که وقتی مسئولین و مدیران جنگ لازم دانستند و مقتضی دانستند، این مشت گره کرده مردم حاضر باشد که با یک اشاره مدیریت جنگ این مشت بر سر دشمن فرود بیاید.

ص: ۵۶۹

در مورد هفته وحدت که این هم یکی از ابتکارات حضرت آیت الله العظمی منتظری است و این یکی از مهم ترین و مبرم ترین ضرورت امروز ما است. برادران شیعه و سنی هر دو بدانند: امروز در دنیا پول های زیادی خرج می شود برای جدایی انداختن بین شیعه و سنی، برای ایجاد درگیری بین برادران مسلمان، برای ایجاد جنگ خانگی میان سنی و شیعه در کشورهای اسلامی. چون اگر جنگ داخلی به وجود آمد دشمن بیگانه نفس راحتی خواهد کشید. انقلاب توانست شیعه و سنی را در کنار هم قرار دهد.»(۱)

۱

در بازتاب سخنان رئیس جمهور کشورمان در خطبه های نماز جمعه امروز تهران، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «رئیس کشور ایران اطمینان داد که فراخوانی کنونی بسیجی ها به منظور اقدام به یک حمله نیست بلکه به منظور آماده نگه داشتن آنها در هر لحظه است. ناظران سیاسی به نقل از منابع ایرانی نزدیک به پاسداران انقلاب که به این بسیج نیروها شکل می دهند خاطرنشان می کنند که فراخوانی اخیر که از یک ماه قبل آغاز شده موجب اعزام یک میلیون نیروهای تازه به جبهه ها خواهد شد. این منابع خاطرنشان می کنند که این یک میلیون رزمنده، به یک میلیون رزمنده موجود در سراسر ۱۲۰۰ کیلومتر مرز ایران و عراق ملحق خواهند شد. ولی آنها تأکید می کنند که این موج عزیمت به جبهه ها نباید در استراتژی کنونی تهران که بر اعمال فشار مستمر از طریق حملات محدود بر تمامی سیستم دفاعی عراق استوار است، تغییری پدید آورد. ولی اگر یک حمله وسیع در پیش باشد این نیروهای تازه در یک منطقه مشخص از جبهه متمرکز خواهند شد.»(۲)

خبرگزاری فرانسه افزوده است: «[آیت الله] خامنه ای با اشاره به اتهامات اخیر علیه ایران در زمینه حقوق بشر در سازمان ملل متحد و پارلمان اروپا، تأکید کرد که حقوق بشر در ایران محترم شمرده شده است، رئیس جمهوری ایران افزود: تمام جهانیان می دانند مجرم ترین رژیم در زمینه حقوق بشر امریکا است که با فشار بر سازمان ملل سعی می کند بار دیگر از این حربه کهنه، علیه ایران استفاده شود. وی از این سازمان بین المللی خواست تا تحت تأثیر امریکا قرار نگیرد.»(۳)

خبرگزاری فرانسه در گزارش خود درباره انتخاب آقای منتظری آورده است: «[آیت الله] علی خامنه ای رئیس کشور ایران، امروز گفت: تردیدها و مخالفت هایی که امکان داشت هنگام مسئله جانشینی امام خمینی بروز کند اکنون با انتخاب آیت الله حسین علی منتظری به عنوان رهبر آینده انقلاب ایران، کاملاً برطرف شده و ملت ایران هیچ گونه نگرانی در این مورد نباید داشته باشد. رئیس جمهوری اسلامی خاطرنشان کرد که امام خمینی در سلامت کامل بوده و بیش از هر موقع دیگر اوضاع را در دست دارد. قرار است رهبر انقلاب صبح شنبه به مناسبت سالگرد میلاد حضرت محمد(ص) سخنرانی کند. خبرنگاران خارجی نیز همراه با همکاران مطبوعاتی ایرانی خود برای شرکت در سخنرانی امام خمینی در محل سکونتش در جماران دعوت شده اند.»(۴)

رادیو اسرائیل نیز نماز جمعه امروز تهران را چنین منعکس کرد: «امروز [آیت الله] علی

ص: ۵۷۰

۱- ۳۲. همان.

۲- ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۵، ۹/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۴. همان، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۸/۹/۱۳۶۴.

۴- ۳۵. همان، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۸/۹/۱۳۶۴.

خامنه ای رئیس جمهوری ایران در خطبه های نماز جمعه در دانشگاه تهران اظهار داشت که آیت الله خمینی در قید حیات است و از تندرستی کامل برخوردار است، به طوری که زمام امور مملکت را بیش از پیش با نشاط بیشتر اداره می کند. او گفت انتصاب آیت الله منتظری به عنوان جانشین آیت الله خمینی گام بجایی بوده که در زمان مناسبی اتخاذ شده است و مهم ترین رویداد داخلی در هفته جاری به شمار می آید.»(۱)

این رادیو همچین افزود: «رئیس جمهوری ایران از تلاش های جدید کشورهای شورای همکاری خلیج در زمینه یافتن راه حلی برای جنگ ایران و عراق اعلام پشتیبانی کرد و آن را یک جهت گیری واقعی از طرف کشورهای مذکور توصیف کرد. مع ذلک [آیت الله] خامنه ای از اینکه ایران وزیر خارجه عمان که دو هفته پیش برای پایان دادن جنگ ایران و عراق از طرف کنفرانس اخیر سران کشورهای شورای همکاری خلیج مأموریت سفر به بغداد یافته بود را خواهد پذیرفت یا نه چیزی یاد نکرد.»(۲)

۱

آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده حضرت امام در شورای عالی دفاع، امروز هم زمان با هفته وحدت در دیدار با عده ای از اعضای بسیج غرب کشور، اعضای انجمن های اسلامی کردستان و جمعی از ورزشکاران اهل سنت، ایستادگی ایران را در مقابل انبوه دشمنان ناشی از ایمان و تلاش نیروهای بسیجی و رزمندگان دانست.

روزنامه اطلاعات در این باره نوشته است: «به گزارش روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، حجت الاسلام رفسنجانی در این دیدار با اشاره به تعیین هفته وحدت از سوی آیت الله العظمی منتظری، گفت: پیشنهاد هفته وحدت از سوی ایشان فکر پرثمر و خوبی بود. ...

رئیس مجلس شورای اسلامی در رابطه با اداره جنگ تحمیلی و کمک های تسلیحاتی ابرقدرت ها به رژیم عراق گفت: امکانات تسلیحاتی ما هیچ وقت نمی تواند به اندازه دشمن ما باشد و باید گفت ابرقدرت ها هیچ وقت سلاحی به ما نمی دهند که گردن خودشان را بزنیم، بلکه سعی می کنند ما را همیشه عقب نگه دارند. آنچه ملت را در مقابل آنها پیروز و مقاوم نگه می دارد ایمان و تلاش ما و نیروهای بسیجی است. همان نیروهای بسیجی که دیروز نمونه آن را در تجمع فرماندهان آنها در استادیوم آزادی دیدیم که دریایی از نیروهای پرشور را به دنیا نمایش دادند و نمونه های فراوانی از این بچه ها وجود دارند که همچون درخت های کهن سال و نیرومند در بیابان ها هستند که طوفان ها نمی توانند حتی برگ های اینها را از بین ببرند. این وحدت نیروهای بسیج است که دشمن را ترسانده است.

و امروز ارتش و سپاه و بسیج ما همه با هم با نیروهای پرشور مردم در جبهه ها نیروی بسیار عظیمی را تشکیل می دهند که دشمنان ما ناچار شدند ادعای صلح طلبی و التماس کردن برای صلح را شروع کنند، چراکه دیدند در مقابل اینها نمی توانند کاری انجام دهند. راه ما این است

ص: ۵۷۱

۱- ۳۶. همان، صص ۱۱ و ۱۲، رادیو اسرائیل، ۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۷. همان، ص ۱۲، رادیو اسرائیل، ۸/۹/۱۳۶۴.

که خود را آماده کنیم، تا ایران را حفظ کنیم و پایگاه ایران را برای انقلاب های دیگر دنیا و تقویت مسلمان ها نگه داریم و برادران شیعه و سنی ما با صمیمیت و برادری که از خود نشان می دهند بتوانند الگوی خوبی برای کشورهای دیگر و برای عراق و جاهای دیگر باشند. امیدواریم شیعه و سنی همچون ید واحد در مقابل کفر جهانی پیروز و موفق باشند.»^(۱)

۱

آیت الله امینی نایب رئیس مجلس خبرگان که برای شرکت در هم اندیشی بین المللی بنیان گذاران وحدت اسلامی در پاکستان به سر می برد، امروز در نشستی مطبوعاتی در کراچی به سؤالات خبرنگاران به ویژه درباره شرایط ایران برای خاتمه جنگ پاسخ داد.

نایب رئیس مجلس خبرگان گفت: «شرایط جمهوری اسلامی برای خاتمه یافتن جنگ تحمیلی تغییر نکرده و صدام به عنوان متجاوز باید محکوم شود. پرداخت غرامت جنگی و بازگشت آبرومندانه مهاجرین عراقی در ایران به میهن خود از جمله دیگر شرایط ایران است.»

وی افزود: «در ایران هیچ اختلافی میان شیعه و سنی وجود ندارد و مسلمانان اهل تسنن از کلیه امتیازات مدنی و مذهبی برخوردارند و با آنان به عنوان اقلیت رفتار نمی شود.»

آیت الله امینی گفت: «جمهوری اسلامی ایران براساس سیاست نه شرقی و نه غربی و احترام متقابل با کشورها روابط دوستانه برقرار کرده است و روابط خوب تجاری و اقتصادی ایران و اکثر کشورهای جهان نشانگر آن است. ... ما خواهان جدایی از جوامع بین المللی نیستیم.» وی در پاسخ سؤالی تجاوز نیروهای شوروی به افغانستان را بسیار تأسف آمیز خواند و گفت: «ما جنایات روس ها در افغانستان را محکوم می کنیم.»

مولانا اسحاق مدنی نماینده مجلس شورای اسلامی ایران که در این کنفرانس حضور داشت، ضمن تأیید سخنان آیت الله امینی گفت: «مسلمانان اهل تسنن ایران همواره در حفظ و تداوم انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران سهیم بوده اند و هیچ اختلافی میان شیعه و سنی وجود ندارد.» وی افزود: «همه مسلمانان بدون استثنا باید از نظام اسلامی حمایت کنند و مسائل تفرقه و اختلافات میان شیعه و سنی از سوی دشمنان اسلام ایجاد می شود.»^(۲)

۲

ژان ماری دایه نماینده پارلمان فرانسه در رأس هیئتی برای عادی سازی روابط فرانسه با ایران، مذاکره درباره گروگان های فرانسوی در لبنان و نیز بلوکه شدن دارایی های ایران در فرانسه عازم ایران خواهد شد. به گزارش خبرگزاری فرانسه «ژان ماری دایه امروز گفت که وی طی ماه دسامبر در رأس هیئتی متشکل از نمایندگان پارلمان فرانسه به تهران خواهد رفت. این هیئت فقط به منظور مذاکره پیرامون مسئله گروگان های فرانسوی در لبنان به تهران سفر خواهد کرد. وی تصریح کرد که آزادی گروگان ها مسئله اساسی مورد بحث در این سفر است و این اقدام با موافقت کامل وزارت امور خارجه فرانسه و کاخ الیزه می باشد.

ص: ۵۷۲

۱- ۳۸. مأخذ ۲، ص ۲۲.

۲- ۳۹. مأخذ ۲، ص ۱۷.

وی خاطرنشان کرد که با رولان دوما وزیر امور خارجه فرانسه، دیدار و در این مورد گفت و گو کرده است. وی افزود: این هیئت با نمایندگان پارلمان ایران از جمله حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس پارلمان ایران، ملاقات و گفت و گو خواهد کرد. ژان ماری دایه هدف از سفر این هیئت را که در پاسخ به دعوت از جانب ایران صورت خواهد گرفت، بشردوستانه توصیف و خاطرنشان کرد که به اعتقاد وی این امر یک اقدام سیاسی بسیار مهم به شمار می رود. وی ابراز امیدواری کرد که روابط فرانسه و ایران در زمینه های مختلف از جمله در زمینه های اقتصادی و مالی عادی شود.

از سوی دیگر، دایه بامداد امروز در مجمع ملی فرانسه (پارلمان) از دولت فرانسه سؤالی شفاهی در مورد یکی از نکات اختلاف کنونی میان ایران و فرانسه یعنی بازگرداندن دارایی های ایران که بالغ بر یک میلیارد دلار است توسط کمیساریای انرژی اتمی فرانسه را مطرح کرد. در این حال دایه گفت آینده عادی شدن روابط میان ایران و فرانسه به این مذاکرات بستگی خواهد داشت. این مذاکرات مهم تر از روند قضایی است که هم اکنون جریان دارد.^(۱)

نشریه لیبراسیون چاپ فرانسه نیز درباره این سفر نوشته است: «اوپوزیسیون واقعاً از نزدیک به تهران توجه می نماید. یک هیئت متشکل از دو سناتور و دو عضو پارلمان اوداف (حزب طرف دار دوگل) و آر.پی.آر. (تجمع برای جمهوری ژاک شیراک) به سرپرستی ژان ماری دایه از اوداف در ناحیه مانش و عضو کمیسیون دفاع مجلس فرانسه قرار است در ششم دسامبر آینده به تهران سفر کند. چنین سفری نزدیک بود برای نخستین بار در سه ماه پیش صورت گیرد، اما بروز مشکلات در آخرین دقیقه، مانع از انجام آن گردید.

دو سرمایه دار فرانسوی که معتقد به لزوم برقراری مجدد تماس با ایرانی ها و عادی شدن روابط با تهران هستند، می باید به همراه این برگزیدگان مسافرت کنند. هیئت اوداف و آر.پی.آر. که به وسیله نمایندگان مجلس در ارتباط با هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس اسلامی، دعوت شده است، در نظر دارد نتایج مثبتی از سفر خود به دست آورد.

ژان ماری دایه با علم به اینکه از دو شرط اصلی ایران در زمینه عادی شدن روابط با پاریس همچنان حل اختلاف در مورد مسئله [کمپانی] "اورودیف" می باشد (یعنی بازپرداخت بیش از یک میلیارد و نیم دلار از دارایی مسدود شده ایران در فرانسه) باید امروز سؤالی شفاهی درباره این مسئله از مجلس نماید...

پاریس با ارسال یک هیئت از کارشناسان مأمور ادامه مذاکرات اورودیف در ۱۹ نوامبر گذشته (۲۸ آبان)، گامی به سوی جمهوری اسلامی برداشته است. ارسال این هیئت بی تردید در سفر نمایندگان اوداف و آر.پی.آر. بی تأثیر نبوده است. تمام این قضیه به آزادی گروگان های فرانسوی اسیر در بیروت مربوط می گردد و اپوزیسیون چند ماه قبل از انتخابات، چندان ناراضی از سهم بودن در آزادی آنان نخواهد بود. بنابراین مسابقه آزادسازی گروگان ها هم اکنون آغاز شده است: قبل از ارسال هیئت مأمور مذاکره در مورد اورودیف، پاریس نماینده ای به تهران فرستاد که مأموریت وی مستقیماً در رابطه با آزادی چهار گروگان فرانسوی بود.^(۲)

ص: ۵۷۳

۱- ۴۰. مأخذ ۳۳، صص ۴ و ۵، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۱. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۹۷، ۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۰ و ۱۱.

در آستانه سفر یک هیئت فرانسوی به ایران، رهبر "جنبش امل اسلامی" لبنان موضوع گروگان های فرانسوی در لبنان را به بازداشت شدگان در فرانسه ارتباط داد و تأکید کرد که در ماجرای گروگان های امریکایی و فرانسوی دخالتی ندارد.

خبرگزاری فرانسه از بعلبک لبنان گزارش داد: «حسین موسوی رهبر "جنبش امل اسلامی" روز جمعه (۸ آذر ۱۳۶۴) در بعلبک اعلام کرد که مسئله گروگان های فرانسوی به "بازداشت شدگان در فرانسه" بستگی دارد. وی حاضر نشد در این باره توضیح بیشتری بدهد. موسوی گفت: فرانسه به خوبی می داند که در رابطه با مسئله گروگان ها به چه کسی باید مراجعه کند.

رهبر جنبش امل اسلامی در مصاحبه با روزنامه نگاران لبنانی و خارجی تصریح کرد که مذاکرات درباره سرنوشت گروگان های فرانسوی همچنان ادامه دارد. به گفته منابع آگاه، یک هیئت فرانسوی که برای مذاکره درباره گروگان ها وارد بیروت شده بود، روز جمعه (۸ آذر) قبل از بازگشت به پاریس از بعلبک دیدن کرد.

رهبر جنبش امل اسلامی خاطرنشان کرد که در ماجرای گروگان های امریکایی یا فرانسوی هیچ گونه مداخله ای ندارد و برخی سازمان های اطلاعاتی را متهم کرد که بین جنبش شیعیان و ماجرای گروگان ها ارتباطی قائل شده اند. وی در پایان گفت که دولت فرانسه کاملاً به این حقیقت آگاه است که سرنوشت گروگان های فرانسوی به پذیرفته شدن شرایط ربایندگان بستگی دارد و بار دیگر تأکید کرد که حزب الله به هیچ وجه در ماجرای گروگان ها دخالت ندارد. (۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی از سوریه گزارش داد: «سوریه از عبور اتومبیل هایی که سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای ورود و خروج به خاک لبنان از آن استفاده می کند جلوگیری می نماید... گفته می شود که این اقدام سوریه با هدف ایراد فشار به جمهوری اسلامی جهت آزادی گروگان های فرانسوی است که سوریه اعتقاد دارد در اختیار طرف داران ایران قرار دارند.» (۲)

در پی ماجرای ربوده شدن هوایمای مصری و تشدید تیرگی روابط لیبی و مصر، امروز سفیر ایران در لیبی با یک مقام لیبیایی دیدار کرد و وزیر سپاه پاسداران نیز آمادگی سپاه را برای انتقال تجربه های جنگ به لیبی اعلام کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از طرابلس: «حجت الاسلام سیدمحمد کاظم خوانساری سفیر جمهوری اسلامی ایران در لیبی با دکتر علی عبدالسلام تریکی دبیرکل کمیته مردمی روابط خارجی لیبی، دیدار و درباره مسائل منطقه و روابط دو کشور گفت و گو کرد. در این ملاقات تریکی ضمن تأکید مجدد بر حمایت همه جانبه کشورش از مواضع برحق جمهوری اسلامی ایران، سفیر کشورمان را در جریان آخرین تحرکات نیروهای نظامی رژیم مصر در مرزهای مصر - لیبی قرار داد.

آقای خوانساری نیز ضمن قدردانی از مواضع قاطع لیبی در برابر امپریالیسم، صهیونیسم و ارتجاع منطقه، آخرین تحولات و موفقیت های رزمندگان اسلام در جبهه های جنگ تحمیلی را

تشریح کرد و تصمیم قاطع دولت و کشورمان را مبنی بر حذف صدام از منطقه اعلام کرد. وی همچنین بر ادامه جنگ تا پیروزی نهایی و نیز پشتیبانی جمهوری اسلامی ایران از لیبی در برابر هر گونه توطئه امپریالیسم امریکا علیه این کشور تأکید کرد.»^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین متن پیام وزیر سپاه پاسداران به فرمانده نیروهای مسلح لیبی را منتشر کرد: «برادر سرتیپ ابوبکر یونس جابر فرمانده نیروهای مسلح جماهیری عربی سوسیالیستی مردمی لیبی، تشکیل پاسداران انقلاب جماهیری را حضور جناب عالی و ملت شریف لیبی تبریک و تهنیت می گویم و امیدوارم که این نهاد انقلابی بتواند در تحکیم و تأمین انقلاب فاتح سپتامبر و حفاظت از دستاوردهای آن نقش مؤثری ایفا نماید. [...] اینجانب ضمن آرزوی موفقیت برای پاسداران انقلابی جماهیری مایلم با خوش وقتی به اطلاع جناب عالی برسانم که برادران سپاه در جمهوری اسلامی ایران آماده اند که تجارب عظیم چندساله خود را که در خون و آتش به دست آورده اند در اختیار برادران لیبیایی خود قرار دهند.»^(۲)

۱

فرد هالیدی استاد روابط بین الملل در مدرسه علوم اقتصادی لندن درباره روابط ایران و سوریه، سفر آتی هیئت سوری به ایران، مشکلات دو کشور و امکان میانجیگری سوریه در جنگ به سؤالات خبرنگار رادیو بی بی سی پاسخ داد.

هالیدی در پاسخ به این سؤال که آیا سفر هیئت سوری به ایران نشانه بهبود روابط دو کشور است یا نشان دهنده وجود مشکلات دیگری است که نیازمند حل و فصل است، گفت: از زمان انقلاب ایران تا به حال روابط میان سوریه و ایران همواره خوب بوده است؛ زیرا اولاً، این دو کشور، یک دشمن مشترک دارند که عراق باشد. ثانیاً، آنها در برخورد با اسرائیل و غرب در رابطه با لبنان نیز منافع مشترک و معینی دارند و البته از همه مهم تر آنکه ایران نفت سوریه را به قیمت ارزان تر تأمین می کند و این برای اقتصاد سوریه بسیار مفید است. اما به تازگی مشکلاتی به وجود آمده است: ایران علناً از سوریه به دلیل برقراری تماس مجدد یا احتمالاً آغاز روابط جدید با اردن انتقاد کرده و گفته است که اگر این روابط به شکل محسوسی گسترش یابد ایران مجبور به قطع اتحاد خود با سوریه خواهد بود.

در ضمن ایران از سیاست سوریه در لبنان هم رضایت چندانی ندارد، زیرا ایران با گروه های مسلمان پیرو شیخ شعبان در طرابلس و در شمال لبنان همفکری داشته و این گروه ها از شیوه اعمال فشار سوریه بر شیخ شعبان ناراضی اند. به علاوه، ایران باید قاعدتاً نگران زمزمه های مکرر راجع به بهبود روابط سوریه و عراق باشد که دقیقاً عربستان سعودی، اردن و حتی شوروی بر آن پافشاری داشته اند.

هالیدی در پاسخ به این سؤال که فضای دیدار مقامات ایران و سوریه چگونه خواهد بود، گفت: ایران به اتحاد با سوریه احتیاج دارد، اما موضع علنی اش قاطعانه بوده است. ایران می گوید یا سوریه باید شرایط اتحاد خود با ایران را حفظ کند یا در غیر این صورت روابط دوستانه میان دو کشور قطع خواهد شد که به روشنی به معنای قطع صدور نفت به سوریه و

ص: ۵۷۵

۱- ۴۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۹/۱۱، ص ۲.

۲- ۴۵. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۹/۱۲، ص ۴.

در نتیجه به ضرر اقتصاد این کشور خواهد بود. وی افزود: اما من فکر می‌کنم آنچه سوریه ممکن است به ایران بگوید این است که احتمال بهبود روابط با اردن و عراق وجود دارد و شاید بدین ترتیب سوریه سرانجام ایفای نقشی را آغاز کند که بسیاری خواستار آن اند؛ یعنی اینکه سوریه تنها قدرت عرب بجز لیبی شود که خواستار آغاز مذاکرات دوستانه با ایران و یافتن راه حلی صلح آمیز برای جنگ میان ایران و عراق باشد.

فرد هالیدی درباره آثار احتمالی پایان جنگ ایران و عراق بر سوریه گفت: سوریه باید قاعداً برای خود محاسبه کند که اگر جنگ ایران و عراق خاتمه یابد و عراق بتواند دوباره مسائل در مرزهای غربی اش را مدنظر قرار دهد، در آن صورت بهتر است که سوریه اول روابط خود با عراق را تأمین کند و به احتمال قوی سوریه دقیقاً همین موضوع را در نظر دارد. ... وی افزود: حافظ اسد از امکانات بازگشت نه تنها به مذاکرات میان اعراب و اسرائیل بلکه به مذاکرات مربوط به جنگ میان ایران و عراق استفاده خواهد کرد و اگر رهبری بخواهد وارد مذاکرات مربوط به پایان دادن به جنگ میان ایران و عراق شود باید توانایی مذاکره با هر دو کشور در گیر یعنی عراق را نیز داشته باشد. (۱)

۱

ایران در تلاش است با احداث سریع یک خط لوله نفت، درآمد صادرات نفت خود را که نقشی اساسی در حیات اقتصادی ایران دارد، حفظ و اقدامات گسترده عراق را برای انهدام پایانه های نفتی ایران ناکام کند.

رادیو امریکا به نقل از روزنامه واشنگتن تایمز گفت: «ایران طرح ضربتی احداث یک خط لوله ناقل نفت را شتاب بخشیده و این امر موجب اعتراض و گلایه مقاطعه کاران درباره تعیین ضرب الاجل های غیرواقع گرایانه برای این طرح شده است. تکمیل این طرح برای پایان سال آینده در نظر گرفته شده و احداث این خط لوله خیال ایران را بابت تداوم درآمد نفت آسوده خواهد ساخت. پایانه نفتی جزیره خارک یکی از هدف های اصلی بمباران های عراق بوده، اما کار تعمیر سریع این پایانه که توسط شرکت های خارجی انجام می گیرد، ظرفیت عادی و متوسط آن یعنی یک میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه در روز را احیا و اعاده کرده است. [...] این خط لوله ناقل نفت که با فاصله کوتاهی از خط ساحلی ساخته خواهد شد از قطعات و واحدهایی تشکیل می شود که در صورت خسارت دیدن به وسیله بمب به سرعت و به آسانی قابل تعویض است. مقاطعه کاران می گویند بزرگ ترین گرفتاری این طرح نحوه پرداخت است که تقریباً به طور کامل نفت خام است، کالایی که قیمتش در بازار در خطر فرسایش قرار دارد.» (۲)

نشریه میدل ایست اکونومیک دایجست چاپ لندن نیز نوشته است: «پنج گروه پیشنهاددهنده در معامله بیش از ۲۰۰ میلیون دلاری طرح احداث یک خط لوله استراتژیک در کنار خلیج فارس] با یکدیگر رقابت خواهند کرد تا این خط لوله به اسکله های شناور در بوشهر و عسلویه متصل شود.» (۳)

ص: ۵۷۶

۱- ۴۶. مأخذ ۳۳، صص ۶ و ۷، رادیو بی بی سی، ۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۷. مأخذ ۳۳، صص ۵ و ۶، رادیو امریکا، ۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۷، ۱۱/۹/۱۳۶۴، صص ۲۱ و ۲۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

سفر نخست وزیر چکسلواکی به عراق و سفر وزیر بازرگانی عراق به انگلیس از جمله تلاش های دیپلماتیک و اقتصادی عراق است.

نخست وزیر چکسلواکی در دیدار با صدام درباره جنگ خلیج فارس، مسئله فلسطین و دیگر موضوعات جهان عرب گفت و گو کرد.^(۱)

در آستانه سفر نخست وزیر چکسلواکی به کویت و عراق، نشریه روده پراوو ارگان حزب کمونیست چکسلواکی از ابتکار سیاسی رهبری عراق و کشورهای جنبش عدم تعهد در تلاش برای پایان دادن فوری به این جنگ از طریق مذاکره، استقبال کرد. این روزنامه جنگ ایران و عراق را، به ویژه از آن رو که بهانه ای برای افزایش حضور نظامی امپریالیستی و مداخله در امور داخلی منطقه است، خطرناک توصیف کرد.^(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، حسن علی وزیر بازرگانی صدام که در رأس هیئتی برای شرکت در کمیته اقتصادی مشترک انگلیس و عراق روز سه شنبه وارد لندن شده بود با پل شانون وزیر مشاور در امور بازرگانی خارجی انگلیس، تفاهم نامه ای اقتصادی به امضا رساند.^(۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره ادامه بازتاب انتخاب آیت الله منتظری در رسانه های فرانسه گزارش داد: «به نوشته مطبوعات فرانسه، رهبر آینده انقلاب ایران که از نظر بنیه ضعیف به نظر می رسد برای سرپرستی موفقیت آمیز میراث [امام] خمینی به حمایت تمام دوستان سیاسی خود نیازمند خواهد بود و از هم اکنون می تواند به پشتیبانی حجت الاسلام رفسنجانی یکی از قدرتمندترین مردان رژیم امیدوار باشد. به هر حال، به نظر بعید می رسد آیت الله منتظری بتواند به تنهایی حکمرانی کند به ویژه اینکه معلوم نیست آیت الله های بزرگ ایران که در سلسله مراتب شیعه مافوق او هستند تا چه اندازه از جانشینی او پشتیبانی کرده اند. همچنین باید خاطرنشان ساخت که آقای منتظری نه جلال و ابهت استثنایی [امام] خمینی را دارد و نه استعدادهای او را در سخنوری.

روزنامه اقتصادی لزاکو می نویسد: امید است آیت الله منتظری با عقل سلیم روستایی خود و طنزی که به او نسبت می دهند همچنین با صراحت لهجه و شهرت هایش به یک اعتدال و میانه روی نسبی بتواند جای خود را در میان کشورهای بزرگ باز نماید. روزنامه لوکوئیدین دوپاری نیز می نویسد: آیت الله منتظری که ابتدا به انعطاف ناپذیری و سخت گیری اشتهار داشت به ویژه در مورد جنگ، اندکی در رویه خود تجدیدنظر کرده و به ضرورت پایان دادن آن به هر قیمتی که باشد اعتقاد یافته است.»^(۴)

روزنامه فرانسوی لوماتن ادعا کرد که حمایت جامعه مذهبی الأزهر مصر از حکومت این کشور مانعی بر ترس مصریان از نفوذ انقلاب اسلامی است. روزنامه لوماتن نوشته است: «تصور وقوع یک انقلاب اسلامی در مصر پشت همه مصریان را از ترس می لرزاند. مصریان به هیچ روی مایل نیستند روزی یک جمهوری اسلامی به سبک رژیم آیت الله خمینی بر کشورشان مسلط شود. لوماتن می افزاید آنچه

ص: ۵۷۷

۱- ۴۹. سند شماره ۲۱۲۳۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۸/۳، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۵۰. مأخذ ۳۳، ص ۳، یراک - خبرگزاری کویت، ۸/۹/۱۳۶۴.

۳-۵۱. مأخذ ۴۴، ص ۱۰.

۴-۵۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۴، صص ۸ و ۹، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۹/۱۳۶۴.

درباره بالا-گرفتن موج واپس گرایی اسلامی در مصر گفته می شود شایعه ای بیش نیست. ... حقیقت این است که اسلام جزء لاینفک زندگی روزانه جامعه مصری است، اما این جامعه، جامعه ای اساساً لائیک است؛ یعنی به جدایی دین از حکومت اعتقاد دارد.» لوماتن اضافه کرد: «دولت مصر که از حمایت جامعه مذهبی الأزهر برخوردار است، موفق شده است واپس گرایان را خنثی کند.»^(۱)

ص: ۵۷۸

۱- ۵۳. مأخذ ۳۳، ص ۱۵، رادیو ایران، ۸/۹/۱۳۶۴.

امروز در مناطق شمال غرب کشور چند درگیری میان نیروهای جمهوری اسلامی با گروه های ضدانقلاب رخ داد:

۱. سه تن از پیش مرگان یگان حزب الله در روستای هران علیا (منطقه اوباتو) با هشت تن از افراد گروه کومه له درگیر شدند که پس از دو ساعت درگیری، یکی از رزمندگان خودی و یکی از افراد ضدانقلاب مجروح شدند. (۱)

۲. در منطقه سنندج، نیروهای کمین خودی در ارتفاعات وصی بالا- و پایین با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که نیروهای ضدانقلاب گریختند و این درگیری بدون تلفات پایان یافت. (۲)

۳. در خیابان ۱۷ شهریور سنندج، چهار تن از افراد ضدانقلاب به یک گروه از یگان ثارالله تیراندازی کردند و گریختند. نیروهای خودی با تعقیب آنها موفق شدند یک تن از آنها را مجروح و سه تن دیگر را دستگیر کنند. (۳)

از فعالیت های امروز نیروهای معارض عراقی علیه ارتش عراق، ستاد مشترک ارتش سه گزارش داده است:

۱. یک واحد از پیش مرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق [طالبانی ها] به شهر کلار نفوذ و دو نفر از پرسنل ارتش خلقی عراق را با دو قبضه کلاشینکف و هفت خشاب دستگیر کردند و با خود به منطقه آزادشده بردند.

۲. یک واحد از پیش مرگان تیپ ۵۳ شیروانه با نفوذ به شهر کلار به مدت سه ساعت پایگاه عراقی ها را گلوله باران کردند. (۴)

۳. نیروهای تیپ ۲۱ کرکوک از پیش مرگان اتحادیه میهنی کردستان عراق در مسیر جاده کرکوک، نیروهای عراقی تأمین جاده را به کمین انداختند و در نتیجه تعدادی را کشته یا زخمی کردند و مقداری سلاح و مهمات نیز به غنیمت گرفتند. (۵)

ص: ۵۷۹

۱-۱. سند شماره ۴۲۰۷۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۲-۲. سند شماره ۴۲۵۲۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ستاد ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۳-۳. سند شماره ۰۵۹۴۰۰، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از روابط عمومی دفتر فرماندهی ستاد منطقه ۵ ثامن الائمه (ع) به فرماندهان نواحی سه گانه، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۴-۴. سند شماره ۱۴۸۶۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک ارتش (رکن ۳) به فرمانده اطلاعات ستاد مشترک ارتش، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۵-۵. سند شماره ۱۴۸۵۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن ۳ ستاد مشترک ارتش به فرمانده اطلاعات ستاد مشترک ارتش، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

فرمانده سپاه دوم ارتش عراق از آمادگی نیروهایش برای دفع حمله آتی ایران خبر داد و معاون فدراسیون زنان عراق، نقش زنان را در جنگ تشریح کرد. خبرگزاری رویتر از خانقین گزارش داد: «براساس گزارش هایی که در تهران و بغداد منتشر شده است، ایران سرگرم بسیج هزاران تن از نیروهای خود برای اجرای تهاجمی تازه است. این گزارش حاکی است: بیش از ۳۰۰ تن از شعرای عرب و کشورهای خارجی امروز ضمن برتن کردن اینفورم های نظامی از جبهه های میانی جنگ ایران - عراق دیدن کردند. ... شاعران بازدید کننده از جبهه در طول دیدار خود شاهد هیچ گونه عملیات نظامی نبودند، اما فرمانده سپاه دوم ارتش عراق به آنها گفت که سربازان وی آماده دفع هرگونه تهاجم ایران هستند. سر لشکر ضیاءالدین توفیق گفت: ما به هیچ نیروی اشغالگر هر قدر هم که قوی باشد، اجازه نخواهیم داد که سرزمین ما را از ما بگیرد.» (۱)

از سوی دیگر، به نوشته نشریه کریستین ساینس مانیتور، احمد کمال معاون فدراسیون زنان عراق، گفت: «در حال حاضر تأکید فدراسیون زنان بر مسئله جنگ می باشد و زنان عراقی در ارتش مردمی که یک نیروی ملی می باشد، خدمت می کنند. این فدراسیون تشکیل بانک های خون را سازماندهی نموده است و جهت کار در بیمارستان و آشپزی برای جبهه ها و همچنین دوخت اینفورم های ارتش داوطلب اعزام می کند. اما مهم ترین کار این فدراسیون پر کردن خلأ مردان به جبهه رفته می باشد که از وجود زنان در تمامی مشاغل استفاده شود.» (۲)

امام خمینی امروز به مناسبت میلاد رسول اکرم (ص) و امام جعفر صادق (ع) و نیز هفته بسیج در حضور رؤسای سه قوه، نخست وزیر، هیئت دولت، دیگر مقامات لشکری و کشوری و مسئولان تأسیسات نفت جزیره خارک و اقشار گوناگون مردم سخنرانی کردند. مصادف بودن برخی حوادث با میلاد حضرت رسول (ص)، طبقاتی بودن جوامع در حکومت های گذشته، ادعای عدالت خواهی دولت ها، واژگون شدن مصادیق تروریست و نقض حقوق بشر در جهان، ادعای انهدام جزیره خارک، شکسته شدن ۱۴ کنگره از کاخ کسری و احتمال سقوط ابرقدرت ها پس از ۱۴ قرن، استقامت در برابر قدرت ها، نرسیدن انبیا در به مقصد رساندن مردم به معرفت الله از جمله موضوعاتی بود که امام در سخنانشان به آن پرداختند. بخش هایی از سخنان امام خمینی چنین است: «این قدر هیاهو راه انداختند برای جلوگیری از تروریست، آن قدر تبلیغات کردند که ایران تروریست پرور است و ایران چطور و جزء تروریست. عراق از جرگه تروریست ها خارج شد چون سجده کرد به امریکا و ایران وارد شد برای اینکه اعتنای به آنها نکرده، میزان تروریستی همین است پیش آنها و خود آنها مرکز این امور هستند. اگر فوج مردم را بکشند، بریزند بکشند، قتل عام کنند هیچ اشکالی نیست، بعد نسبت می دهند به ایران که در حبس هایش کشتار

ص: ۵۸۰

- ۱- ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۷، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۵، خانقین - خبرگزاری رویتر، ۱۰/۹/۱۳۶۴.
 ۲- ۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۶، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۹/۱۳۶۴، به نقل از روزنامه امریکایی کریستین ساینس مانیتور.

چه شد و چه شده. دلیلتان چی هست؟ منافقین گفتند، سند صحیح! دلیلشان این است که مخالفین با جمهوری اسلامی گفتند که اینها در محبس هایشان چه واقع می شود، بدون اینکه محاکمه بشوند می کشند مردم را همین طور و امثال اینها.»

امام خمینی در ادامه با اشاره به حملات متعدد عراق به جزیره خارک که در پی آن بارها اعلام کردند که جزیره خارک نابود و با خاک یکسان شده است، فرمودند که یک چیز را چند بار از بین می برید؟ و افزودند که الآن وضع دنیا چنین است، روی دروغ می گردد.

امام خمینی با اشاره به ازبین رفتن بنای ظلم شاهنشاهی در ایران چهارده قرن بعد از میلاد رسول اکرم، تأکید کردند همه بت هایی که ملت ها از سنگ یا آدم ها می تراشند همه رفتنی هستند، متنها ما حوصله مان کم است. ایشان در ادامه با تأکید بر ضرورت وحدت میان همه مسلمین، فرمودند: «هیچ وقت از این های وهوی ها و از این تبلیغات خارجی ها خوف به خودتان راه ندهید، آن خوفی که باید باشد از خدای تبارک و تعالی باید باشد. از دیگر قدرت ها خوف نداشته باشید، برای اینکه، قدرتی در کار نیست غیر حق تعالی. قدرت حق تعالی است که جلوه اش، جلوه ضعیفش در سرتاسر عالم طبیعت پیدا شده است. و شما هیچ وقت نترسید و مستقیم و پای بر جا بایستید و درمقابل همه قدرت ها استقامت کنید. و خداوند با شماست و شماها را ان شاء الله حفظ می کند از شر اشرار و مملکت شما را نجات می دهد، و مهم این است که از شما راضی باشد حق تعالی.»

امام خمینی با بیان اینکه مقصد اصلی انبیا "معرفت الله" است، تأکید کردند که اگر خداشناسی و معرفت الله حاصل بشود همه چیز به دنبال آن حاصل خواهد شد و تمام فسادهایی که در دنیا واقع می شود از بی ایمانی است.

ایشان در پایان فرمودند: «من امیدوارم که خداوند به همه ما توفیق بدهد که خدمت کنیم به اسلام و خدمت کنیم به بندگان خدا. خدمت به بندگان خدا خدمت به خداست.»^(۱)

۱

سخنان امروز امام خمینی بازتاب گسترده ای در رسانه های خارجی داشت.

خبرگزاری فرانسه چنین گزارش داد: «[امام] خمینی امروز پس از یک ماه، یک سخنرانی ۳۰ دقیقه ای ایراد کرد و طی آن مطبوعات غرب و تصویری که آنها از جمهوری اسلامی ارائه می دهند را مورد انتقاد قرار داد. رهبر انقلاب ایران - که با صدای قوی سخن می گفت و گاهی سخنان خود را با حرکت دست مورد تأکید قرار می داد - اعلام کرد که رسانه های خبری خارجی تأکید می کنند که ایران مرکز تروریسم بین المللی شده است؛ درحالی که به گفته وی قدرت های بزرگ مردم را می کشند و مطبوعات غربی سخنی از آن نمی گویند.

...

وی گفت که مطبوعات غربی بارها انهدام ترمینال اصلی نفت ایران در جزیره خارک توسط نیروهای هوایی عراق را اعلام کرده اند. وی سؤال کرد: یک چیز را چند بار می توان منهدم ساخت؟

ص: ۵۸۱

۱- ۸. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار حضرت امام خمینی)، جلد ۱۹، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۹، صص ۴۳۸ - ۴۳۲.

و این مطلب موجب خنده حضار شد. ناظران متذکر می شوند امام به تعیین آیت الله حسینعلی منتظری به عنوان رهبر آینده انقلاب در هشت روز پیش توسط مجلس خبرگان، اشاره ای نکرد.»^(۱)

خبرگزاری آلمان نیز از تهران گزارش داد: «آیت الله روح الله خمینی رهبر مذهبی ایران امروز مطالب تند دیگری علیه دو ابرقدرت ایراد کرد. رادیو تهران به نقل از [امام] خمینی که در برابر گروهی از مقامات بلندپایه غیرنظامی که به مناسبت تولد [حضرت] محمد پیامبر(ص) به دیدار وی رفتند، گفت: ایران به عنوان یک کشور تروریست نمایش داده می شود، زیرا هیچ اعتنایی به قدرت های بزرگ نمی کند. وی افزود: هم زمان عراق از لیست کشورهای تروریست دولت امریکا حذف می شود، زیرا درمقابل امریکا خضوع می کند. [امام] خمینی اضافه کرد این معیار ابرقدرت ها است که خود منبع تروریسم در دنیا هستند.»^(۲)

خبرگزاری آلمان در گزارش دیگری آورده است: «رهبر روحانی ایران آیت الله روح الله خمینی امروز به پیرامون خود اطمینان داد که صادرات نفت کشور در معرض هیچ گونه خطری نیست. ... وی وسایل ارتباط جمعی را متهم کرد که با تکرار ادعاهای عراق مبنی بر نابود شدن جزیره خارک با عراق هماهنگی می کنند. [امام] خمینی همچنین ضمن حمله به ابرقدرت ها و سلاطین و پادشاهان، از ایرانی ها خواست که از ابرقدرت ها که با های وهوی می خواهند ایران را به صورت کشور تروریست معرفی کنند نهراسند.»^(۳)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: «آیت الله روح الله خمینی رهبر روحانی ایران، امریکا را متهم به پیشبرد تروریسم نمود و این درحالی است که به گفته وی، امریکا به مخالفت با عملیات تروریستی تظاهر می کند. وی گفت: امریکا اخیراً عراق را که با ایران در جنگ است از اسامی کشورهای حامی تروریسم جهانی حذف کرده و دلیل آن تنها این بوده که رژیم عراق به دولت امریکا سجده کرده است. وی گفت: عراق بیش از پنجاه مرتبه مدعی شده که جزیره خارک را ویران کرده و رسانه ها نیز به عنوان بخشی از یک مبارزه قدرت های حاکم جهان با شادی گفته اند که چیزی از خارک باقی نمانده است.»^(۴)

رادیو بی بی سی، رادیو امریکا و خبرگزاری رویتر نیز اخبار مشابهی از این دیدار منتشر کردند، اما رادیو اسرائیل برخلاف همیشه که اخبار ملاقات ها و دیدارهای مقامات مملکتی را پخش می کرد، مطلبی درمورد این سخنان امام خمینی پخش نکرد.»^(۵)

۱

به مناسبت میلاد رسول اکرم(ص)

و امام صادق(ع)، امروز در پنجمین روز از هفته بسیج، مانور مقدماتی مقاومت شهری خندق در مراکز استان ها و شهرهای بزرگ اجرا شد و نیروهای بسیجی قدرت و آمادگی رزمی خود را درمقابل با توطئه های احتمالی دشمنان، در شهرها به نمایش گذاشتند.»^(۶)

هم زمان با شهرهای دیگر، مانور مقدماتی خندق با رمز "یا رسول الله(ص)" در کرانه های خلیج فارس، تنگه هرمز و شهر بندرعباس اجرا شد. به گزارش واحد مرکزی خبر از بندرعباس، از اولین ساعات بامداد امروز یک تیپ و یک گردان مستقل دریایی متشکل از نیروهای بسیجی

ص: ۵۸۲

۱- ۹. مأخذ ۷، ص ۴، تهران - خبرگزاری فرانسه ۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۰. مأخذ ۷، صص ۴ و ۵، تهران - خبرگزاری آلمان ۹/۹/۱۳۶۴.

- ۳-۱۱. مأخذ، ص ۲۵، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.
- ۴-۱۲. مأخذ، صص ۲۴ و ۲۵، نیکوزیا - قبرس - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۰/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۱۳. مأخذ، صص ۵ و ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۴.

پایگاه های مقاومت شهری، بسیج دانش آموزی، کارمندی و کارگری به منظور نشان دادن توان رزمی دفاع توده های میلیونی امت مسلمان در برابر حوادث احتمالی، به صورت پدافند از خط ساحلی در حاشیه سواحل بندرعباس که یگان دریایی آن را هدایت می کرد، به پدافند و تشکیل حلقه دفاع در نقاط حساس شهر، مراکز اقتصادی، امنیتی و نظامی، منازل شخصیت ها، پست های برق و گذرگاه های ورودی و خروجی پرداختند. در حین اجرای مانور مقدماتی خندق که به منظور دفاع از شهر طراحی شده بود، نیروهای موتوری نیز با گشت زنی در سطح شهر، نیروهای مستقر در مناطق و ارتفاعات حساس و سوق الجیشی شهر را تقویت کردند.^(۱)

خبرگزاری آلمان به نقل از رادیو تهران در این باره چنین گزارش کرد: «صدها هزار تن از غیرنظامیان، بسیجی ها از ساعت های اوایل بامداد از پایگاه ها در مساجد جهت شرکت در تمرینات گسترده خندق عزیمت کردند. بسیجی ها زیر نظر سپاهیان انقلاب واحدهایی تشکیل می دهند. هدف ارتش مستحکم بیست میلیونی و نمایش توانایی آنها جهت دفع توطئه های احتمالی استکبار است. مانورهای گسترده سراسر کشور که در پنجمین روز هفته (روز بسیج عمومی) صورت گرفت، مبین آمادگی های نظامی ایران برای یک تهاجم زمینی گسترده در طول جبهه های جنگ با عراق است.»^(۲)

۱

امروز رئیس جمهوری اسلامی ایران و فرمانده کل سپاه پاسداران به مناسبت میلاد حضرت محمد(ص) و حضرت امام جعفر صادق(ع) در اجتماع ده هزار نفری نیروهای رزمنده مردمی متشکل از کاروان های راهیان کربلا از استان های خراسان، آذربایجان شرقی و چهارمحال و بختیاری در میدان صبحگاهی ستاد مرکزی سپاه که جمعی از ائمه جمعه، روحانیون، استاندار آذربایجان شرقی و جمعی از مسئولان اجرایی استان خراسان نیز حضور داشتند، سخنرانی کردند.^(۳)

رئیس جمهور اهمیت اعزام کاروان های راهیان کربلا را بیان و بر مجازات متجاوز تأکید کرد و فرمانده کل سپاه با اشاره به اهداف صدام از تجاوز به ایران گفت که این اهداف با مقاومت مردم به شکست انجامیده است.

به گزارش روزنامه اطلاعات از این مراسم، آیت الله خامنه ای درحالی که لباس بسیجی به تن داشت، ضمن تبریک میلاد حضرت رسول و حضرت امام جعفر صادق(ع) گفت: اینکه در جبهه ها عملیاتی صورت گیرد یا نه، عملیات بزرگ باشد یا کوچک، در درجه دوم اهمیت قرار دارد، آنچه در درجه اول اهمیت است، همین حرکت شما از مناطق مختلف کشور به سمت جبهه ها است. [...] خصوصاً این حرکت همه جانبه شما که همه اقشار اعم از ائمه جمعه و مسئولین را شامل می شود، حرکت بزرگی است که موجب افتخار است. این حرکت به دشمنان ما ثابت می کند که مردم احساس می کنند باید بسیج شوند.

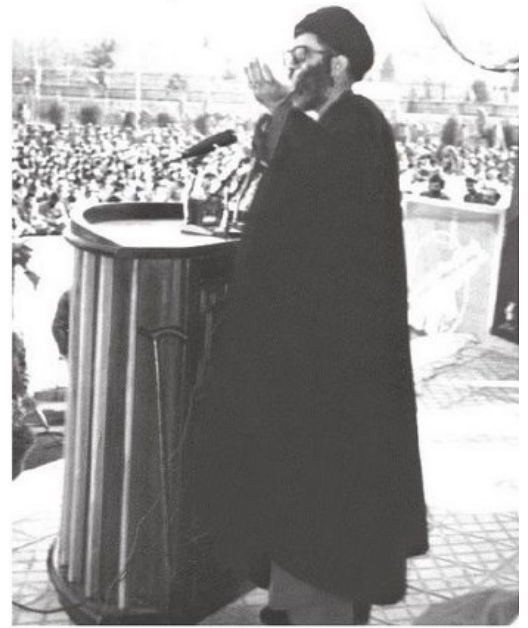
رئیس جمهور افزود: همه ما عضو بسیج هستیم و من هم افتخار می کنم که در میان این سیل خروشان و عظیم بسیجی، قطره ای باشم.

ص: ۵۸۳

۱- ۱۵. همان، ص ۱.

۲- ۱۶. مأخذ، صص ۴ و ۵، تهران - خبرگزاری آلمان - ۹/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۷. روزنامه اطلاعات ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور: «متجاوز باید مجازات شود و اگر مجازات نشود، ما تا به خاک افکندن نیروهای متجاوز جنگ را ادامه خواهیم داد.»

رئیس شورای عالی دفاع درباره مسائل جنگ گفت: در قضیه جنگ تحمیلی، ما عقاید و نظرات خود را بارها اعلام کرده ایم و در این رابطه ابرقدرت‌ها با تبلیغات خود جو سازی نکنند، که ایران از خواسته های خود عقب نشینی نخواهد کرد.

وی تأکید کرد: متجاوز باید مجازات شود و اگر مجازات نشود ما تا به خاک افکندن نیروهای متجاوز جنگ را ادامه خواهیم داد و در راه ادامه دادن به جنگ نیز هیچ کمبودی نداریم. وی یاد آور شد: از نظر تسلیحات، ما مشکلی به آن صورت نداریم و در بعضی موارد سلاح های ما مدرن تر و پیچیده تر از دشمن و در بعضی موارد سلاح های دشمن از ما پیشرفته تر است. اما مسئله سلاح برای ما مهم نیست، مسئله مهم از نظر ما، مسئله به کارگیری فرد استفاده کننده از سلاح است.»^(۱)

روزنامه اطلاعات در ادامه گزارش از این مراسم آورده است: «سپس برادر محسن رضایی طی سخنانی به اهداف استکبار جهانی درمقابله با انقلاب اسلامی اشاره کرد و گفت: صدام در برپایی جنگ تحمیلی علیه ایران اسلامی سه هدف را دنبال می کرد: اول اینکه قصد داشت با یک حرکت ناگهانی انقلاب اسلامی را در نطفه خفه سازد. حرکت دوم وی، تحمیل صلح بود که از این طریق درصدد آن بود تا پس از گذشت چند سال، قدرت و توانایی پوچ خود را بازیابد و سومین حرکت او، از حرکت بازداشتن انقلاب اسلامی ایران بود که از این رهگذر نیز شاید بتواند راه نفوذ امریکا در ایران را باز کند، ولی در رسیدن به این سه هدف ناکام ماند و رزمندگان اسلام در این زمینه ضمن مقاومت در تمام مراحل عملیاتی، موجبات شکست دشمن را فراهم آوردند.

وی در ادامه سخنان خود به گوشه ای از عملیات های قدس و عاشورا اشاره کرد و گفت: این عملیات ها دشمن را غافلگیر کرد، به طوری که در عملیات عاشورای ۴ - که رزمندگان بسیج مجلس اعلای عراق نیز در آن شرکت داشتند - نزدیک به ۱۵۰ کیلومتر مربع از خاک عراق به تصرف رزمندگان اسلام درآمد و ۷۰ تن از فریب خوردگان عراقی نیز به اسارات کفرستیزان اسلام درآمدند. وی یادآور شد در طول عملیات های قدس و عاشورا علاوه بر اسیر کردن تعداد ۳۵۲ تن از نیروهای عراقی، سه هزار تن از آنها به هلاکت رسیده و ده ها

سلاح انفرادی و خمپاره انداز نیز به غنیمت رزمندگان اسلام در آمد.» (۲)

ص: ۵۸۴

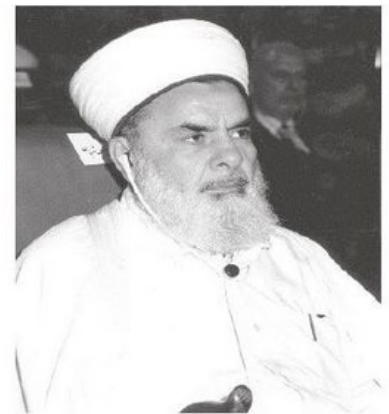
۱-۱۸. همان.

۲-۱۹. همان.

برخی کاروان های راهیان کربلا بعد از ظهر امروز با آیت الله منتظری دیدار کردند. روزنامه کیهان در گزارشی از این دیدار نوشته است: «هم زمان با سالروز میلاد با سعادت حضرت خاتم الانبیا محمد(ص) و ششمین پیشوا و پرچم دار عدالت، امام جعفر صادق(ع) و هفته وحدت، هزاران تن از راهیان کاروان کربلا از استان های خراسان، چهارمحال و بختیاری و آذربایجان شرقی بعد از ظهر امروز در حسینیه شهدای قم با فقیه عالی قدر حضرت آیت الله منتظری دیدار کردند.

در این دیدار که علما و روحانیون اهل تسنن و تشیع استان های باختران و کردستان نیز حضور داشتند، آیت الله منتظری طی سخنانی با اشاره به نقش حساس حضور مردم در جبهه های جنگ تحمیلی خطاب به راهیان کربلا گفتند: شما عزیزان بسیجی با بالابردن آموزش های نظامی و علمی و شناسایی کامل مناطق نظامی و در نظر گرفتن توان رزمی دشمن به پیش بروید و دشمنان اسلام را از بین ببرید و سعی کنید فقط به شعار اکتفا نکنید.»(۱)

روزنامه ابرار هم در گزارشی از این دیدار آورده است: «آیت الله العظمی منتظری با اشاره به آثار عمیق انقلاب اسلامی در جهان اسلام، تأکید کردند امروز ملت آگاه ما کاملاً خود را با تشکیل بسیج مستضعفین به فرمان امام مدظله برای مقابله با تمام خطرات و پیشامدها از تمام جهات نظامی و رزمی آماده ساخته است و همین معنا است که دشمنان روی آن حساب می کنند و از طرفی موجب بیداری و آگاهی در ملت های لبنان، افغانستان و جاهای دیگر شده و من اطمینان دارم که اگر این روحیه و آمادگی در ملت مسلمان ما حفظ شود به زودی کربلا و بعد از آن، ان شاء الله تعالی قدس عزیز آزاد خواهد شد. نباید هیچ گاه مأیوس شد. فلسطین پس از یک اشغال صدساله به دست صلیبی ها، با همت و قیام یک مسلمان قهرمان کرد به نام صلاح الدین ایوبی آزاد شد و امروز هم صدام چیزی نیست. او آلت دست شرق و غرب است تا به انقلاب ما ضربه بزند و اگر وحدت کلمه و یکپارچگی ما همچون گذشته حفظ شود تمام توطئه های شرق و غرب خنثی خواهد شد.»(۲)

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان، امروز در مراسم میلاد رسول اکرم(ص) و هفته وحدت در شهر حیدرآباد پاکستان، بر ضرورت وحدت میان مسلمانان و پیروی از انقلاب اسلامی ایران و امام خمینی تأکید کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شیخ سعید شعبان گفت: «تنها هدف مردم مسلمان لبنان اسلام است و ما با سلاح ایمان با امریکا و اسرائیل می جنگیم، وی تأکید کرد: راه انقلاب اسلامی ایران حق و عین اسلام است و مخالفان

۱- ۲۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۹/۱۰، ص ۲.

۲- ۲۱. روزنامه ابرار، ۱۳۶۴/۹/۱۱، ص ۲.

آن مخالف اسلام هستند. رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان گفت: امام خمینی همانند رسول اکرم (ص) همه مسلمانان را به اسلام و وحدت دعوت می کند و وظیفه ماست که از ایشان که رهبر مسلمین جهان هستند پیروی کنیم و از اختلاف دوری نماییم. وی همه مسلمانان جهان را به پیروی از انقلاب اسلامی ایران دعوت کرد و گفت: بدانید اسلام مسیر خود را طی می کند و حرکت عظیم انقلاب اسلامی در جهان آغاز شده و ما باید وحدت خود را در برابر دشمنان اسلام حفظ کنیم. در این مراسم که چند تن از روحانیون اهل تسنن و تشیع پاکستان و نیز سرپرست خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در شهر حیدرآباد سخنرانی کردند، شرکت کنندگان ضمن تأکید بر وحدت میان مسلمانان جهان، تجاوز رژیم عراق به جمهوری اسلامی ایران را محکوم کردند.^(۱)

۱

در ادامه تلاش هایی که برای توقف جنگ انجام می شود، به ویژه پس از آخرین نشست کشورهای حوزه خلیج فارس در مسقط، امروز برخی کشورها و سازمان های بین المللی و منطقه ای خواستار تداوم این تلاش ها شدند درحالی که هیچ طرح جدیدی برای توقف جنگ ارائه نشده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از الجزیره: «شرکت کنندگان در اجلاس پارلمانی عربی - اروپایی که به مدت دو روز (دیروز و امروز) در رباط پایتخت مراکش تشکیل شد، در پایان اجتماع خود قطعنامه ای صادر کردند که در بخشی از آن ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ عراق با ایران بر لزوم کوشش برای پایان دادن به این جنگ تأکید کردند.»^(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز از این اجلاس چنین گزارش داد: «شرکت کنندگان ضمن اعلام نگرانی خود از ادامه جنگ عراق و ایران خواهان تشدید تلاش ها و میانجیگری های منطقه ای و بین المللی به منظور پایان بخشیدن به جنگ و یافتن راه حل صلح آمیز کلی از طریق مذاکره و همچنین تضمین حقوق طرفین و عدم دخالت در امور داخلی یکدیگر شده اند.»^(۳)

از سوی دیگر، شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت در مصاحبه ای با یک روزنامه کویتی گفت: «ایران و عراق مایل اند جنگ میان یکدیگر را به پایان برسانند، ولی طرفین هرکدام شرایطی برای توقف جنگ دارند که منجر به ادامه آن شده است.»^(۴)

روزنامه الشرق الاوسط چاپ لندن نیز نوشته است: «دولت عمان همچنان می کوشد تا موافقت آخوندها را برای سفر یوسف بن علوی وزیر خارجه این کشور به تهران جلب کند. راجیو گاندی نخست وزیر هند هم در مصاحبه ای با خبرگزاری ها از ادامه جنگ ایران و عراق اظهار نگرانی کرد و گفت که نمایندگان جنبش غیرمتعهدها که اوایل سال جاری برای مذاکره با مقام های جمهوری اسلامی و عراق تعیین شده اند، کماکان به مذاکرات خود با دو طرف متخاصم ادامه می دهند.»^(۵)

رادیو قطر نیز اعلام کرد: «عبدالعزیز بن خالد الغام رئیس مجلس شورای قطر، هشدار داده است

ص: ۵۸۶

۱- ۲۲. روزنامه کیهان، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۷، الجزیره - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۴. مأخذ، ص ۴، رباط - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۴- ۲۵. مأخذ، ص ۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۹/۱۳۶۴.

۵-۲۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۶، رادیو ایران، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

که ادامه جنگ میان عراق و ایران به سود دو کشور درگیر نمی باشد، بلکه مآلاً به نفع دشمنان دو امت عرب و اسلام خواهد بود. وی گفت که قطر تنها با دعوت به پایان دادن به جنگ اکتفا نکرده، بلکه به عنوان عضوی از اعضای کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] در تلاش هایی که برای خاتمه دادن به جنگ میان عراق و ایران انجام می شود مجدانه شرکت نموده است.» (۱)

همچنین یاسر عرفات رهبری سازمان آزادی بخش فلسطین، در مصاحبه ای با روزنامه الاتحاد ضمن تأکید بر افزایش تلاش های خود برای پایان دادن به جنگ عراق - ایران، گفت: «از کشورهای غیرمتعهد مسلمان و عرب خواهد خواست موضع واحدی در این مورد اتخاذ کنند.» (۲)

۱

علی محمد بشارتی قائم مقام وزیر امور خارجه ایران در رأس هیئتی با پیام شفاهی رئیس جمهور ایران برای رئیس جمهور پاکستان، عصر امروز وارد پاکستان شد. آقای بشارتی در فرودگاه، گفت: در این سفر پیرامون توسعه و تحکیم روابط دوستانه و همچنین مسائل موردعلاقه دو کشور گفت و گو خواهد شد. بشارتی افزود: مشترکات فرهنگی و سیاسی دو کشور، ضرورت سفرهای متقابل مقامات دو کشور را ایجاب می کند. وی در پاسخ به سؤالی گفت: مسئله افغانستان به طور مشخص در مذاکرات مطرح نخواهد شد، ولی هر موضوعی که دو کشور تمایل داشته باشند قابل طرح است.» (۳)

ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان، در گفت و گویی با هفته نامه عربی زبان المجله درباره موضع ایران در مورد پیشنهادهای صلح کنفرانس اسلامی گفت: «ایران در این تصور خود که کمیته صلح از اعراب پشتیبانی می کند در اشتباه است. روزنامه جنگ که این مطلب را به چاپ رسانده، می افزاید ضیاء الحق در این اندیشه نیست که تغییر اعضای کمیته صلح کمکی به دستیابی اهداف آن خواهد نمود. وی همچنین مسئولیت انزوای ایران را برعهده ایران دانست.» (۴)

۲

محمدعلی عمایه قائم مقام وزیر امور خارجه جمهوری دمکراتیک خلق یمن جنوبی که به تهران آمده بود، امروز کشورمان را ترک کرد. فرستاده حاکم شارجه نیز با دکتر ولایتی ملاقات کرد. وزارت امور خارجه در گزارشی از سفر عمایه آورده است: «در این ملاقات ها روابط دوجانبه اعم از سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و همچنین حرکت های دول ارتجاعی منطقه در جهت سازش با اسرائیل موردبررسی قرار گرفت. آقای عمایه در ضمن ملاقات با مقام ریاست جمهوری، دعوت رئیس جمهوری کشورش را از ایشان تکرار و جناب آقای [آیت الله] خامنه ای بر تصمیم خودشان جهت دیدار از یمن جنوبی تأکید نمودند. در زمینه اوضاع منطقه و سیاست خارجی تصمیم به فعالیت بیشتر در چارچوب کشورهای پیشرو عرب گرفته شد و زمینه برای حضور یمن جنوبی در کنفرانس وزرای خارجه جمهوری اسلامی ایران، سوریه و لیبی در ۲۲ ماه دسامبر آینده فراهم

ص: ۵۸۷

۱- ۲۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴، رادیو قطر، ۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۸. مأخذ ۱۷، ص ۲۰.

۳- ۲۹. مأخذ ۲۰، ص ۱.

۴- ۳۰. مأخذ ۶، صص ۶ و ۷، اسلام آباد - خبرگزاری آلمان، ۹/۹/۱۳۶۴.

شد و احتمال شرکت آن کشور در این اجلاس زیاد است. در زمینه روابط اقتصادی، هیئت یمن در این ملاقات ها خواستار کمک های اقتصادی بیشتر جمهوری اسلامی ایران به خصوص در زمینه نفتی و همچنین افزایش میزان پالایش نفت در پالایشگاه عدن گردید. عمایه را در این سفر مدیرکل کشورهای آسیایی وزارت امور خارجه یمن، رئیس پالایشگاه عدن و دو نفر دیگر از وزارت برنامه ریزی و صنایع نفت یمن، همراهی می کردند.^(۱)

شیخ فیصل فرستاده ویژه حاکم شارجه که امروز در رأس هیئتی وارد تهران شده است، با دکتر ولایتی وزیر امور خارجه، ملاقات کرده و ضمن تسلیم پیام حاکم شارجه، بر مودت و دوستی وی نسبت به جمهوری اسلامی ایران و مسئولان کشورمان تأکید کرد. به گزارش روابط عمومی وزارت خارجه، دکتر ولایتی نیز در این ملاقات از مواضع مثبت و دوستانه امیر شارجه در مورد جمهوری اسلامی ایران قدردانی کرد.^(۲)

۱

در ادامه رفتارهای خصمانه مقامات کویتی در مورد ایران، امروز یکی از نمایندگان پارلمان کویت در جلسه مجلس این کشور ضمن حمله شدید به انقلاب و جمهوری اسلامی ایران، خواستار مقابله با عملیات ایران برای توقیف کشتی های کویتی شد. فیصل الدویش گفت که توقیف کشتی های متعلق به کشورهای عربی منطقه توسط ایران، تجاوز به شرافت این کشورها به شمار می رود.

همچنین نماینده دیگری از پارلمان کویت پس از تأیید حکومت بعثی عراق، با حمله به سوریه و ایران، ادعا کرد کمک های مالی که کشورهای عربی حوزه خلیج فارس به برخی کشورهای عربی پرداخت می کنند به سوی ایران روانه می شود. این نماینده ضمن تشکر از ارتش عراق، هجوم به خاک عراق را هجوم به خاک کویت شمرد.^(۳)

۲

در ادامه تلاش های کمیته صلح و آشتی اعراب، از جمله کاهش اختلافات سوریه و اردن، امروز اعلام شد که سران دو کشور با هم دیدار خواهند کرد.

روزنامه واشنگتن پست در شماره امروز خود نوشته است که اولین دیدار رهبران اردن و سوریه، ماه آینده انجام می گیرد. این دیدار پس از شش سال قطع رابطه میان دو کشور اردن و سوریه بین سران دو کشور، قبل از کریسمس، در دمشق انجام خواهد شد. این خبر به نقل از وزیر خارجه اردن طاهر نصیری اعلام شده است.

این روزنامه به نقل از منابع وزارت امور خارجه اردن نوشته است که ما فضای روابط دوجانبه را بهبود داده ایم، اما اختلاف هنوز پا برجاست و انتظار داریم در دیدار سران، اختلافات نیز حل شود. واشنگتن پست افزوده است: بعد از دو نشست اولیه بین وزیران

ص: ۵۸۸

۱- ۳۱. سند شماره ۲۱۲۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۷/۳، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳- ۱.

۲- ۳۲. مأخذ ۱۷.

۳- ۳۳. مأخذ ۶، ص ۱۱، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

خارجہ دو کشور در عربستان سعودی و دیدار وزیر خارجہ اردن با حافظ اسد در دمشق در ہفتہ گذشتہ، اردن بہ این نتیجہ رسیدہ است کہ در نشست سران است کہ مسائل حل می گردد.

این روزنامہ ہمچنین بہ نقل از وزیر کشور اردن آورده است: تبعہ اردن برای ورود بہ خاک سوریه دیگر احتیاج بہ اجازہ مخصوص ندارند. گفتنی است کہ مقامات وزارت امور خارجہ اردن اعلام کردہ اند کہ قبل از دیدار سران، وزیران خارجہ دو کشور دیدار خواهند کرد. (۱)

۱

در پی نشست سران امریکا و شوروی در ژنو، ریچارد مورفی معاون وزیر خارجہ امریکا، پس از سہ روز اقامت در امان پایتخت اردن، روز گذشتہ برای ملاقات با مقامات سوریه وارد دمشق شد و معاون وزیر خارجہ سوریه از او استقبال کرد.

بہ گزارش دفتر نمایندگی کیهان از دمشق، ریچارد مورفی امروز در دیدار با حافظ اسد رئیس جمہور و فاروق الشرع وزیر خارجہ سوریه، ضمن بررسی مسائل مربوط بہ اوضاع خاورمیانہ، نتیجہ اجلاس ہفتہ قبل ریگان و گورباچف را بہ اطلاع حافظ اسد رساند. ریچارد مورفی ہمچنین با عبدالحلیم خدام معاون رئیس جمہوری سوریه دربارہ تحولات منطقہ بہ ویژہ اوضاع لبنان گفت و گو کرد. (۲)

۲

چین نشست اخیر سران دو ابرقدرت را در ژنو کم محتوا و نتیجہ آن را ضعیف اعلام کرد.

بہ گزارش یونایتدپرس از پکن، دولت چین امروز اعلام کرد واشنگتن و مسکو نتیجہ بہ دست آمدہ از کنفرانس ژنو را اغراق آمیز جلوه دادہ اند، درحالی کہ هیچ پیشرفت یا دستاورد واقعی در زمینہ های اساسی از قبیل کنترل تسلیحات ہستہ ای یا بحران های منطقہ ای حاصل شدہ است.

شین ہوا خبرگزاری رسمی چین، در این بارہ گزارش داد عجیب نیست کہ جہان سوم نسبت بہ نتیجہ این کنفرانس بی تفاوت باقی بماند درحالی کہ دیگر کشورها از آن استقبال کردند. واشنگتن و مسکو بنا بر نیازهای سیاسی خود، نتیجہ کنفرانس را بزرگ تر جلوه دادہ اند. در ادامہ این گزارش آمدہ است: تلاش برای دستیابی بہ صلح، نیاز اصلی و عاجل جہان معاصر است. حتی متحدین این دو قدرت با مسابقات تسلیحاتی مخالف اند و خواستار کاهش تشنج در روابط شرق و غرب ہستند. رہبران امریکا و شوروی نمی توانند مسائل و مشکلات مربوط بہ امنیت بین المللی و اختلافات اساسی موجود بین خود را طی یک کنفرانس حل و فصل نمایند. اجلاس های بعدی این دو قدرت باید در جوی مناسب تر و با فعالیت بیشتر دو جانبہ ہمراہ باشد. (۳)

ص: ۵۸۹

۱- ۳۴. مأخذ ۲۰، ص ۲۰، نیویورک - خبرگزاری کیهان.

۲- ۳۵. مأخذ ۲۰، ص ۲۰.

۳- ۳۶. مأخذ ۲۰، ص ۲۰، پکن - چین - یونایتدپرس.

سفر احتمالی هفته آینده هیئت پارلمانی فرانسه به ایران در وضعیتی انجام خواهد شد که دو کشور به دلیل بلوکه شدن دارایی های ایران در فرانسه، پشتیبانی گسترده فرانسه از عراق و حمایت این کشور از گروه های ضدانقلاب، و از طرف دیگر، وجود گروهان های فرانسوی در لبنان، روابط تیره ای دارند.

خبرگزاری رویتر از پاریس گزارش داد: «ژان ماری دایه نماینده پارلمان فرانسه و عضو حزب مخالف "یو.دی.اف." به خبرنگاران گفت که از چند تن از اعضای مخالف دولت در پارلمان فرانسه خواسته شده است تا از ایران دیدن کنند و به احتمال زیاد، وی در ششم دسامبر (۱۵ آذر) سال جاری در رأس هیئتی عازم تهران خواهد شد. وی در تهران تلاش خواهد کرد تا روابط دو کشور بهبود یافته و ۴ گروهان فرانسوی در بیروت آزاد گردند.

عضو دست راستی پارلمان فرانسه سپس گفت: ایران موافقت خود را نسبت به اعزام نماینده ای به لبنان برای تحقیق در مورد گروهان های فرانسوی اعلام کرده، ولی شرط آن تمایل مثبت فرانسه در مورد دارایی های بلوکه شده ایران در فرانسه اعلام شده است. یک فرستاده مخصوص فرانسوی که دیروز از لبنان دیدار کرد، گفت که حال هر ۴ گروهان فرانسوی خوب است و به اعتقاد وی آنها توسط گروه های طرف دار ایران نگهداری می شوند.

رولان دوما وزیر امور خارجه فرانسه نیز در مصاحبه ای رادیویی گفت که تهران یکی از چند کلید آزادی گروهان های در بیروت است. ولی وی تأکید نمود که روابط ایران و فرانسه به طور فوق العاده ای پیچیده است.»^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز در گزارشی از پاریس آورده است: «براساس مندرجات روزنامه لیبراسیون، هیئت پارلمانی مزبور در مورد اختلاف مالی تهران و پاریس در رابطه با وام یک میلیارد دلاری سازمان اتمی اورودیف هیچ تضمینی از دولت فرانسه دریافت نکرده است. این روزنامه سپس در توضیح می نویسد: پیش از ظهر دیروز، مسئله اختلاف مالی فرانسه و ایران در پارلمان فرانسه مطرح شد. دولت در پاسخ برخلاف آنچه انتظار می رفت این احساس را ایجاد کرد که چندان شتابی برای حل این مسئله ندارد. درحالی که این موضوع هرچند تنها موضوع مورد اختلاف دو کشور نیست، ولی برای اندک بهبود روابط پاریس و تهران و عادی شدن مناسباتشان یک شرط اولیه محسوب می شود.

روزنامه لیبراسیون می افزاید: نمایندگان "یو.دی.اف." و "آر.بی. آر."، دمکرات ها، گلیست ها که قرار است به تهران بروند برای آنکه مأموریتشان برای آزادی گروهان ها موفقیت آمیز باشد، منتظر و امیدوار بودند از دولت فرانسه حامل پیام مسالمت آمیزی در مورد مسئله اورودیف باشند. [...] آقای ژوسلن به نام دولت تأکید کرد مسئله اورودیف مسئله فوق العاده پیچیده و غامضی است و حل آن در صلاحیت یک دادگاه بین المللی است. این پاسخ، یک عقب نشینی واقعی محسوب می شود.

روزنامه لیبراسیون سپس می افزاید: دولت فرانسه با این پاسخ در واقع آوای ناموزونی سر داد و

ص: ۵۹۰

مشکلی ایجاد کرد. از یک سو میان اکثریت حاکم و جناح مخالف رژیم سوسیالیست و از سوی دیگر میان وزارت دارایی، وزارت خارجه و کمیساریای انرژی اتمی، [...] چنین به نظر می رسد که حتی کاخ الیزه تاکنون حاضر نشده است درباره این قضیه پیچیده به داوری بپردازد. [...]

به هر حال، بعید به نظر می رسد ایرانیان پاسخ دیروز دولت در پارلمان را نشانه ای از حسن نیت بدانند. وانگهی به نظر می رسد وزارت خارجه - که از چندی پیش درصدد بهبود در روابط با ایران است - این پاسخ را چندان صلاح ندانسته است. روزنامه لیبراسیون در پایان مقاله خود ضمن اشاره به دشواری روابط فرانسه و ایران می نویسد: روابط پاریس و تهران و در نتیجه مسئله گروگان ها به میزان گسترده ای در فرانسه یک مسئله سیاست داخلی شده است. بدیهی است احزاب "یو.دی.اف" و "آر.بی.آر" بی میل نبودند در آستانه انتخابات پارلمانی سهمی در آزادی گروگان های فرانسوی بیروت داشته باشند و به ظاهر هنوز از این هدف چشم پوشیده اند، زیرا ژان ماری دایه در نظر دارد بار دیگر درباره اورودیف از رولان دوما وزیر خارجه یک پرسش کتبی نماید.^(۱)

۱

تلاش برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان همچنان ادامه دارد، درحالی که ادعا می شود که گروگان گیران ارتباط نزدیک با ایران دارند و گره این کار به دست ایران باز می شود.

رادیو بی بی سی در برنامه امروز خود اعلام کرد: «یک هیئت بشردوستانه فرانسوی - که در پی خبری از چهار گروگان فرانسوی است که در لبنان به گروگان گرفته شده اند - می گوید که آنها را گروهی از مسلمانان افراطی طرف دار ایران بازداشت کرده اند.

دولت فرانسه این موضوع را تأیید کرده است که با چند دولت منطقه از جمله ایران در تماس بوده است تا گروگان ها را آزاد سازد. [...] دکتر رعد رئیس این هیئت فرانسوی در کنفرانسی خبری گفت که به دره بقاع لبنان سفر کرده تا با بعضی رهبران حزب الله که هوادار رژیم ایران هستند گفت و گو کند.

دکتر رعد گفت که آنها به او گفته اند که چهار گروگان فرانسوی در دست افرادی گرفتار آمده اند که با حزب الله بسیار نزدیک اند. دکتر رعد که همراه یک دیپلمات فرانسوی به لبنان رفته بود، گفت که به او اجازه نداده اند که با گروگان ها ملاقات کند، اما یک پزشک حزب اللهی که گروگان ها را معاینه کرده، گفته است که آنها از سلامتی کامل برخوردارند. [...] رونالد دوما دیپلمات فرانسوی نیز اعلام کرد که دولت فرانسه با دولت سوریه و ایران که در تلاش برای آزادی گروگان ها از خود تمایل نشان داده اند در تماس است. [...] دکتر راد و رونالد دوما معتقدند در راه آزادی پیشرفت هایی حاصل شده و آزادی آنها نزدیک است.»^(۲)

رادیو اسرائیل نیز به نقل از روزنامه النهار چاپ بیروت، در این باره گزارش داد: «هیئت فرانسوی که به منظور کوشش برای آزاد کردن گروگان های ربوده شده آن کشور به بیروت رفته بود با این تصور به پاریس بازگشت که تنها جمهوری اسلامی ایران می تواند موجب آزاد شدن گروگانان فرانسوی گردد و

ص: ۵۹۱

۱- ۳۸. مأخذ ۶، صص ۱۶ - ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۹. مأخذ ۷، صص ۱۳، رادیو بی بی سی، ۹/۹/۱۳۶۴.

این نیز در صورتی میسر است که فرانسه مناسبات خویش را با تهران بهبود بخشد. روزنامه النهار افزود: چنین به نظر می رسد که فرانسه به ناچار آماده است با تهران اسلامی وارد مذاکرات مستقیم گردد. به نوشته این روزنامه، سران جمهوری اسلامی مایل اند با بهبودبخشیدن به مناسبات خود با فرانسه از کمک های آن کشور برای مقابله با عراق بهره مند گردند. جمهوری اسلامی همچنین به مناسبت آنکه فرانسه از ساخت کوره اتمی در ایران خودداری ورزیده از آن کشور مطالبه غرامت می کند. رولان دو ماگت که فرستادگان آن کشور به بیروت، موفق نشدند شخصاً با گروگانان فرانسوی دیدار کنند، ولی وی نسبت به آزادی آنان خوش بین و امیدوار است. (۱)

۱

مسئول جنبش امل اسلامی لبنان - که خواستار حاکمیت اکثریت بر لبنان است - ضمن رد هرگونه مذاکره با حاکمان کنونی لبنان، ارتباط این جنبش را با ربودن گروگان های امریکایی و فرانسوی رد کرد.

به گزارش واحد مرکز خبر از بیروت، سیدحسین موسوی (مسئول جنبش امل اسلامی) گفت: مادامی که رژیم فالانژ لبنان با اسرائیل ارتباط دارد، هیچ راه حل حقیقی برای بحران این کشور وجود ندارد. وی در سخنانی - که در مطبوعات امروز صبح بیروت منتشر شد - هرگونه مذاکره با حکومت لبنان چه از طریق امین جمیل و چه از طریق نیروهای لبنانی فالانژ یا غیر آن را مردود دانست و گفت: همه آنها وابسته به اسرائیل هستند. سیدحسین موسوی افزود: فالانژ اکنون به آتش بس و فرصت بازسازی نیاز دارند و لذا ما متعهد به آتش بس موجود نیستیم، زیرا معتقدیم در لبنان باید اکثریت حکومت کند و از این رو ما با مذاکرات جاری برای حل بحران لبنان مخالفیم و خواستار صلح حقیقی هستیم، نه صلح موقت. وی ضمن تأکید بر ضرورت لغو امتیازات فرقه ای در لبنان گفت که جنبش امل اسلامی پیش از نابودی اسرائیل، در پی استقرار یک نظام جمهوری اسلامی در لبنان نیست.

مسئول جنبش امل اسلامی همچنین هرگونه ارتباط خود را با مسئله ربوده شدگان امریکایی و فرانسوی در لبنان نفی کرد و گفت هدف ما قیام اسلامی تا آزادسازی فلسطین است. (۲)

۲

تداوم فشارهای سیاسی بر ایران که اخیراً با ادعای نقض حقوق بشر در ایران تشدید شده، نشان از تحرکی جدید دارد و رسانه های غربی از چند روز پیش تاکنون به آن دامن می زنند. (۳)

راديو امريکا در برنامه امروز خود در گزارشی از اقداماتی که در این باره علیه ایران انجام می شود، آورده است: «سازمان عفو بین الملل شاخه فرانسه ضمن فراخوانی از همه آزادی خواهان و معترضان و مخالفان اعمال شکنجه در جهان خواسته بود تا امروز سی ام نوامبر برابر با نهم آذرماه، راه پیمایی آرام و

ص: ۵۹۲

۱- ۴۰. مأخذ ۲۶، ص ۲۰، راديو اسرائیل ۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۱. مأخذ ۱۴، ص ۲.

۳- امام خمینی در سخنان امروز خود به بخشی از این اتهامات پاسخ گفتند.

اعتراض آمیز علیه شکنجه در سراسر جهان بر پا شود. امروز از ساعت ۲ بعدازظهر به وقت پاریس، گروه کثیری از مردم فرانسه در ایستگاه راه آهن سن لازار جمع آمدند و راه پیمایی اعتراض علیه شکنجه را آغاز کردند. این راه پیمایی در میدان بزرگ توروگازروی پاریس پس از سه ساعت راه پیمایی به پایان رسید.»

راديو امريكا افزود: «گروه های گوناگون ایرانی مخالف رژیم جمهوری اسلامی در پاریس در این راه پیمایی حضور داشتند و با شعارها و عکس های لرزاننده از اعمال شکنجه در زندان های ایران، توجه عابران و رژه دهندگان را به وضع وخیم معترضان و زندانیان سیاسی در ایران جلب کردند. [...] سازمان عفو بین الملل که در سال ۱۹۸۳ ضمن گزارش های هراس آوری پرده از شکنجه های غیرانسانی در زندان های جمهوری اسلامی ایران به کنار زده بود، به علت آنکه در سال های اخیر دست یازی به شکنجه در برخی از کشورهای دنیا به عنوان وسیله ای معمولی برای خرد کردن و شکست مخالفان سیاسی درآمده است به برپایی راه پیمایی ها و تظاهرات و میتینگ ها دست زده است که راه پیمایی امروز پاریس در چارچوب اقدام کلی این سازمان جای دارد. دبیرخانه عفو بین المللی با نگرانی بسیار از بالاگیری شکنجه در کشورهای گوناگون که منطقه جغرافیایی آن بخش مهمی از کره زمین را در بر می گیرد اقدامی همه جانبه، فراگیر و مردمی را ضروری می داند.»(۱)

۱

امریکا بار دیگر ایران را متهم به آموزش و به کارگیری نیروهای هواپیماربا کرد. خبرگزاری جمهوری اسلامی از واشنگتن به نقل از هفته نامه نوسوک گزارش داد: «پنج ماه پس از حادثه ربودن هواپیمای شرکت "تی.دبلیو.ای." توسط شیعیان افراطی، سازمان های جاسوسی امریکا شواهدی به دست آورده اند مبنی بر اینکه احتمال توطئه ربودن یک هواپیمای امریکایی وجود دارد. اداره هوانوردی دولتی امریکا در این رابطه اختاریه ای به تمامی شرکت های هواپیمایی که به خاورمیانه و اروپا پرواز دارند صادر نموده است. نشریه نوسوک در شماره این هفته خود طی خبر کوتاهی ضمن درج مطلب مذکور نوشته است: در این اختاریه هشدار داده می شود که اخیراً یک گروه تروریستی مرحله آموزشی خود را در امور تکنیک های هواپیماربایی در ارودگاه های مخفی ایران به پایان رسانیده است و این کشور همچنین اجازه دزدیدن ۱۷۶ پاسپورت این کشور را داده است. مقامات رسمی امریکا به گروه های بنیان گرای اسلامی در لبنان که موردحمایت ایران هستند در این رابطه مطنون می باشند.»(۲)

۲

درپی پایان ماجرای خونین هواپیمای ربوده شده مصری و متهم کردن لیبی به دست داشتن در این ماجرا، امروز لیبی اعلام کرد: «ارتش مصر واحدهای خود را در طول مرز لیبی متمرکز ساخته و آماده است با کمک نیروهای امریکا - که سرگرم مأموریت های جاسوسی دریایی و پروازهای روزانه شناسایی در سواحل لیبی هستند - به این کشور حمله کند.»

ص: ۵۹۳

۱- ۴۲. مأخذ، صص ۲۱ و ۲۲، راديو امريكا ۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۳. مأخذ، صص ۱۹، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی ۹/۹/۱۳۶۴.

به گزارش یونایتدپرس، رادیو لیبی همچنین گزارش داد کلیه سفیران کشورهای خارجی دیروز به وزارت خارجه لیبی فراخوانده شده و در جریان تمرکز نیروهای مصری قرار گرفتند. [...] عصمت عبدالمجید، وزیر خارجه مصر، روز جمعه ادعاهای لیبی را مبنی بر آنکه مصر برای حمله به لیبی آماده می شود، تکذیب کرد. عبدالمجید در بروکسل گفت تدابیر احتیاطی به سبب جدی بودن اوضاع در پی ماجرای ربه شده هواپیمای مصری اتخاذ شده است و سربازان مصری در مرز لیبی مستقر هستند، لکن آماده حمله نمی باشند.»(۱)

۱

رادیو مسکو امروز مقاله ای با عنوان "نواستعمار غرب بر ضد خاورمیانه مسلمان" را به نقل از هفته نامه سیاست خارجی شوروی پخش کرد که در آن به ناکامی تئوری های امریکا در حمله به تهران، واقعه طبس، شکل گیری شورای همکاری خلیج فارس... و نیز جنگ ایران و عراق پرداخته شده است.

در این مقاله آمده است: «پس از آنکه مشاوران و مستشاران امریکایی از ایران اخراج شدند، دولت امریکا علناً به مناسبت سمت گیری ضدامپریالیستی جنبش های اسلامی در آسیا و افریقا اعلام آشوب کرده، کرکس ها در کاخ سفید و پنتاگون، یعنی وزارت جنگ امریکا خواستار بودند که با ملاها تعارف نشود، برخی از آنها خواستار بمباران تهران بودند و برخی دیگر محاصره دریایی را پیشنهاد می کردند. دسته سوم ممکن می دانستند که به پیاده کردن چتربازانی که نه فقط گروگان های امریکایی را آزاد می کنند، بلکه برای منفجر ساختن پایه های رژیم در ایران بمب کار می گذارند اکتفا شود. برژینسکی به اداره مرکزی جاسوسی امریکا "سیا" دستور داد درباره جنبش های اسلامی گزارشی تهیه کنند. پس از آن دستور صادر شد که در برخی کشورها از اقدامات خرابکاری بهره گیری شود و از رژیم های دوست حمایت گردد. [...] واشنگتن در هر سه سمت فعالیت می کرد، ولیکن نه ژنرال ها و نه سیاسیون به موفقیت نایل نشدند، عملیاتی که در آوریل ۱۹۸۰ برای آزاد کردن گروگان ها و سرنگونی رژیم در ایران صورت گرفت با شکست افتضاح آمیزی پایان یافت و موفق نشدند با رژیم های دوست در جهان اسلام اتحادی به وجود آورند. پس از درهم فرو ریختن [پیمان های] "سیتو" و "سنتو"، یگانه متحد رسمی ایالات متحده امریکا و پیمان ناتو در میان کشورهای اسلامی فقط ترکیه باقی ماند. تلاش کردند شکافی را که پدید آمده بود با ایجاد مثلث واشنگتن، تل آویو، قاهره پر کنند، ولیکن وقتی دولت ایالات متحده امریکا، سادات را از دست داد و به بستن قراردادهای دوجانبه نظامی و ایجاد محورهای استراتژیکی به جای گردونه شکسته شده پرداختند. واشنگتن به دنبال عقد اتحاد استراتژیکی با

ص: ۵۹۴

تل آویو به ایجاد سازمان منطقه ای شورای همکاری کشورهای عربی کرانه های خلیج فارس چشم امید دوخته بود. این شورا با عضویت عربستان سعودی، کویت، بحرین، قطر و امارات متحده عربی و عمان در سال ۱۹۸۱ تشکیل شد، ولیکن دولت های عضو این شورا پس از نخستین جلسه مشاوره خود در ماه مه ۱۹۸۱ در ابوظبی، صریحاً اظهار داشتند که قاطعانه هرگونه مداخله خارجی در امور منطقه خود را رد می کنند و اظهار کردند که تأمین ثبات در ناحیه خلیج فارس مستقیماً با تأمین صلح در خاورمیانه بستگی دارد. آنها آشکار می ساختند که این مسئله با سرنوشت میلیون ها مسلمان و به خصوص با سرنوشت خلق عرب فلسطین و همچنین با آینده اماکن مقدس اسلامی در اورشلیم مربوط است.

تلاش های واشنگتن برای اینکه با سوءاستفاده و دلال بازی راجع به اوضاع افغانستان و جنگ ایران و عراق و کشورهای عضو شورای همکاری عربی، کرانه های خلیج فارس را به گردونه نقشه های میلیتاریستی خود ببندند بی ثمر ماند. دبیرکل این شورا اظهار داشت که خط عمده ثبات اوضاع خلیج فارس از حضور روس ها در افغانستان ناشی نمی گردد، بلکه از خط مشی صهیونیست های اسرائیل و در به رسمیت شناختن حق خلق فلسطین در تعیین سرنوشت خویش و ایجاد دولت مستقل خود ناشی می شود. وی سپس تصدیق کرد: اما آنچه که به ایران مربوط می شود، کشورهای کرانه های خلیج فارس همیشه از لحاظ تمایل به هم زیستی مسالمت آمیز و تفاهم متقابل متمایز بوده اند. امیر خلیفه بن زاید آل نهیان ولیعهد ابوظبی، همین اندیشه را گسترش داده و خاطرنشان ساخت که کشورهای کرانه های خلیج فارس از همان آغاز جنگ ایران و عراق می کوشیدند بدون مداخله از خارج با تکیه بر اصول حقوقی اسلام جنگ دو کشور مسلمان برادر [را] پایان دهند»^(۱)

ص: ۵۹۵

قرارگاه نوح سپاه پاسداران در گزارشی که از تحرکات دشمن در منطقه عملیاتی آتی (فاو - خسروآباد) در دوره اول تا دهم آذر ۱۳۶۴ تهیه و برای معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ارسال کرده، چنین آورده است:

دشمن بعثی عراق همچنان به فعالیت های خویش در این منطقه ادامه می دهد. از جمله این تلاش ها فعالیت مهندسی گسترده و تشدید آن در روزهای اخیر است. تلاش های شبانه روزی واحدهای ارتش عراق شامل ترمیم سنگرها، احداث جاده های خاکی و خاکریز های جدید، استحکام سنگرهای اجتماعی و انفرادی، حفر کانال، کشیدن سیم خاردار و سایر فعالیت های مهندسی می باشد. همچنین تردد نیروهای پیاده در نقاط مختلف خط دشمن به وضوح دیده شده است. توپخانه دشمن همچون گذشته به فعالیتش ادامه می دهد و تردد انواع خودروها از بصره به فاو و برعکس کاملاً مشهود است. فعالیت های دریایی و هوایی ارتش عراق نیز در این منطقه همچون گذشته ادامه دارد. (۱)

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۳۶، بخشی از فعالیت های امروز نیروهای خودی و دشمن در جبهه های میانی و جنوبی را اعلام کرد:

«نیروهای ارتش و سپاه با عناصری از دشمن در حوالی صالح آباد [شمال مهران] درگیر شدند و پس از کشتن ۷ نفر از صدامیان و مجروح کردن ۱۱ نفر از آنان با به دست آوردن غنائمی از اسلحه و مهمات و تجهیزات، به مواضع خود مراجعت کردند. [...] در جبهه های جنوبی کشور نیز علاوه بر تبادل آتش توپخانه، دو مورد فعالیت گشتی دشمن در حوالی نهر عنبر و عین خوش مورد شناسایی رزمندگان اسلام قرار گرفت و با اجرای آتش مؤثر بر روی آنان، دشمن با دادن تلفات و ضایعاتی مجبور به عقب نشینی شد. [...] همچنین شهرهای آبادان و خرمشهر امروز زیر آتش پراکنده دشمن قرار داشت که خساراتی جزئی به واحدهای ساختمانی وارد گردید.» (۲)

ص: ۵۹۷

۱- ۱. سند شماره ۰۱۱۰۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، شماره ۲۱، از اطلاعات قرارگاه نوح به اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲. روزنامه کیهان، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

در نقاط گوناگون شمال غرب کشور امروز چند درگیری رخ داد؛ حزب دمکرات کسانی را که به خدمت سربازی رفته اند، تهدید به مرگ کرد؛ یک منبع غربی نیز ادعا کرد که واحدهایی از سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در مناطق کوهستانی کردستان مستقر شده اند.

۱. سپاه پاسداران پیرانشهر اعلام کرد: عوامل حزب دمکرات هنگام خروج از مرز در منطقه الواتان از توابع پیرانشهر، با نیروهای اسلام درگیر شدند. در این درگیری از نیروهای دشمن ۱۳ نفر زخمی و ۲ نفر کشته شدند و به نیروهای خودی آسیبی نرسید. همچنین در حوالی سردشت درگیری هایی رخ داد که تلفاتی نداشت. (۱)

۲. یکی از اهالی روستای قرقاپان (در حوالی تکاب) که از نیروهای فعال بسیج بود، به دست دو نفر از افراد ضدانقلاب در مقابل منزلش به شهادت رسید. (۲)

۳. استانداری کردستان گزارش داد که در جاده مهباد - سقز، بین نیروهای خودی و افراد گروه کومه له درگیری رخ داد که اطلاعاتی از نتایج آن در دست نیست. (۳) همچنین در روستای عرب ارقلو از توابع شهرستان سقز، یکی از عناصر تروریست حزب دمکرات در درگیری با نیروهای سپاه پاسداران کشته شد. (۴)

۴. قرارگاه رمضان گزارش داد: گروهی از برادران شناسایی قرارگاه رمضان متشکل از مجاهدین عراقی و یکی از برادران پاسدار که برای شناسایی به شهر موصل رفته بودند، بعد از شناسایی شهر، هنگام بازگشت با توطئه یکی از عوامل رژیم عراق (که احتمالاً از نفوذی های دشمن بوده است) به پایگاه دشمن برده شدند و در درگیری با افراد دشمن، به شهادت رسیدند. (۵)

۵. اخیراً حزب دمکرات در پیامی به ساکنان منطقه کردستان اعلام کرده است نیروهای این حزب هرکس را که به خدمت وظیفه رفته و دارای برگ پایان خدمت سال ۱۳۶۳ یا ۱۳۶۴ باشد، اعدام خواهند کرد. گفتنی است که افراد حزب دمکرات اخیراً شخصی را که دارای برگ پایان خدمت بوده است، در روستای گلین از توابع مریوان به شهادت رسانده اند. (۶)

۶. خبرگزاری آلمان غربی گزارش داد: «مجله طرف دار عراق الوطن العربی در پاریس ادعا کرد که جنگ داخلی در ایران فرامی رسد و هم اکنون چند واحد نظامی مربوط به سازمان به اصطلاح مجاهدین خلق به موضع گیری در مناطق کوهستانی در کردستان پرداخته اند.» (۷)

خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز گزارش داد: «ضدانقلاب به مردم نودشه و روستاهای منطقه اورامانات هشدار داد که از وسائط نقلیه دولتی جهت رفت و آمد استفاده نکنند، زیرا به عوامل مسلح دستور داده شده جاده های محور پاوه - نودشه و نودشه - مریوان را مین گذاری کنند.»

همین خبرگزاری از منطقه اورامانات و پاوه گزارش داد که از اول تا پنجم آذر در این منطقه وقایع

۲-۴. همان.

۳-۵. سند شماره ۳۴۴۰۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری استان کردستان به شهربانی استان کردستان، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۴-۶. سند شماره ۴۴۹۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۵-۷. سند شماره ۱۳۳۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه رمضان به فرماندهی کل سپاه، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۶-۸. سند شماره ۲۰۰۱۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، وزارت اطلاعات، شماره ۱۰۸، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۷-۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۷، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۲۶، منامه - خبرگزاری آلمان غربی.

فراوانی رخ داد که اهم آن چنین است: کشته شدن یک زن دمکرات؛ مجروح شدن چند نفر از عناصر مسلح در نوسود بر اثر اصابت خمپاره رزمندگان اسلام؛ برخورد یک دستگاه اتومبیل حامل عناصر دمکرات در منطقه نوسود با مین و قطع شدن پای دو نفر از دمکرات ها بر اثر انفجار آن؛ کشف و خنثی شدن یک مین ضدتانک در مسیر روستاهای شرکان و نیز انهدام یک دستگاه اتومبیل شخصی در مسیر روستاهای نروی - شرکان بر اثر برخورد با مین و انفجار آن، که به سرنشینانش آسیبی نرسید. (۱)

۱

امروز چند درگیری میان نیروهای معارض عراقی با واحدهای ارتش عراق رخ داد:

۱. یک واحد از پیش مرگان حزب دمکرات عراق (بارزانی ها) در مسیر جاده دهوک - زاویه با یک واحد گشتی عراق روبه رو و درگیر شدند که پس از یک ساعت زدوخورد، تعدادی از عناصر ارتش عراق کشته یا زخمی شدند. (۲)

۲. تعدادی از مأموران امنیتی حکومت عراق که در جاده دهوک سوار بر خودرو در حال حرکت بودند به دست پیش مرگان مسلمان کشته شدند. (۳)

۳. یک واحد از پیش مرگان اتحادیه میهنی (طالبانی ها) به داخل شهر کلار نفوذ کردند و دو نفر از نیروهای جیش الشعبی عراق را با دو قبضه کلاشینکف اسیر کردند و به منطقه آزادشده بردند. (۴)

۲

حکومت عراق خدمت سربازی را به پنج سال افزایش داد و فراریان را تهدید به مجازات کرد. همچنین ارتش عراق عده کثیری از افراد جیش الشعبی را به مناطق عملیاتی فرستاد.

روزنامه جمهوری اسلامی در شماره امروز خود نوشته است: «در پی فراخوانی نیروهای سودانی در جنگ عراق علیه ایران و فرار روزافزون نیروهای عراقی از جبهه ها و کشته یا مجروح شدن شمار زیادی از آنان در جبهه های جنگ، رژیم بعث عراق در یک فرمان اجباری خدمت سربازی را ۵ سال افزایش داد. براساس گزارش های دریافتی از داخل عراق، ارتش عراق همه مرخصی ها را به دلیل وضعیت خاص و اوضاع آشفته این کشور و حملات پی در پی رزمندگان اسلام در جبهه ها لغو اعلام کرد. در اطلاعیه ارتش عراق آمده است که با سربازان و نیروهای فراری از جبهه ها به شدیدترین وجهی برخورد خواهد شد. لازم به یاد آوری است که رژیم بعث عراق به دلیل ناتوانی در جنگ تحمیلی علیه ایران، خدمت سربازی را از ۱۹ ماه به ۳ سال و اخیراً به ۵ سال افزایش داده است.» (۵)

از سوی دیگر، بنا بر اخبار رسیده به واحد اطلاعات نظامی سپاه پاسداران: «رژیم عراق در ۱۰/۹/۱۳۶۴ از شهرهای هولیر، کربلا، نجف، بعقوبه، دربندیخان، قلعه دیزه، رائینه، یازیان و سلیمانیه حدود ۲۴ هزار نفر از افراد جیش الشعبی را به مناطق عملیاتی جنوب و غرب اعزام کرده است.» (۶)

ص: ۵۹۹

۱- ۱۰. مأخذ، ص ۱۱، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۱. سند شماره ۱۴۸۵۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن ۲ سماجا به رکن ۳ سماجا، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۲. سند شماره ۴۴۲۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۴-۱۳. سند شماره ۱۴۸۶۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده اطلاعات سماجا به سماجا، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۶-۱۵. سند ۰۱۱۵۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، گردان ثارالله (اطلاعات نظامی)، شماره ۲۴،

۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

راديوهای بی بی سی و اسرائیل با استناد به سخنان مقامات رسمی کشور، گزارش هایی را درباره عملیات آتی ایران منتشر کردند.

راديو بی بی سی در برنامه امروز خود گفت: «سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ایران تأیید کرد که نیروهای ایران خود را برای تهاجم بزرگی آماده می سازند. از سه هفته پیش که گسیل نفرات جدید سپاه پاسداران انقلاب و داوطلبان بسیج به سوی جبهه جنگ آغاز شد، شایعات مبنی بر قصد تهاجم بزرگ به جریان افتاد. اکنون این خبر رسماً تأیید شده است و سرهنگ صیاد شیرازی در مصاحبه ای با روزنامه کیهان گفته است که تهاجمات محلی و محدود با آنکه دشمن را مداوماً مشغول می دارند نمی تواند سرنوشت جنگ را تعیین کند و از این روست که اکنون نیروهای ایران خود را برای تهاجم بزرگی آماده می سازند که قادر به تعیین سرنوشت جنگ باشد. وی زمان یا مکانی برای این تهاجم بزرگ ذکر نکرد.»

راديو بی بی سی افزود: «در تاریخ ۱۳ مهرماه حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی خواستار بسیج عمومی شد و متعاقب آن دعوت مشابهی توسط سپاه پاسداران عنوان گشت. بنا به گزارش منابع غیررسمی از آن هنگام به بعد تا حدود ۳۰۰ هزار نفر از شهرهای گوناگون ایران به سوی جبهه های جنگ گسیل گشته اند. یکی از فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب قبلاً گفته بود که در صورت لزوم، بسیج سه میلیون نفر و فرستادنشان به جبهه امکان پذیر خواهد بود.» (۱)

راديو اسرائیل نیز اعلام کرد: «رئیس شورای عالی دفاع هنگام دیدار از همدان در بخشی از سخنان خود به جنگ ایران و عراق اشاره کرد و گفت: حکومت اسلامی آماده است آخرین ضربه را بر رژیم عراق وارد سازد. باین همه وی تاریخی برای این حمله تعیین نکرد. سرهنگ صیاد شیرازی و آقای محسن رفیق دوست نیز هفته گذشته سخنان مشابهی بیان داشته بودند.» (۲)

پس از آخرین نشست سران کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در مسقط و اظهار تمایل اعضا به نزدیک شدن به ایران با هدف شتاب دادن به تلاش های صلح، خبرگزاری جمهوری اسلامی، امروز در گزارشی از کویت آورده است: «شیخ خلیفه ولیعهد ابوظبی و معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات متحده عربی طی مصاحبه ای با خبرگزاری کویت اعلام کرد شورای همکاری پس از اجلاس اخیر خود تلاش کرده است با راضی کردن طرفین در اسرع وقت به این جنگ خاتمه دهد. وی اظهار امیدواری کرد که تلاش های جاری دولت عمان به عنوان رئیس دوره کنونی شورای همکاری افزایش یابد تا از سویی موجب توسعه مناسبات دوستانه با ایران شده و از سوی دیگر به توافقی که مورد قبول طرفین در گیر باشد منجر شود. ولیعهد ابوظبی افزود: به خاطر رشد این استراتژی می باید بدون کوچک ترین یأس و ناامیدی و با استفاده از

ص: ۶۰۰

۱- ۱۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن راديوهای بیگانه، ۱۱/۹/۱۳۶۴، صص ۳ - ۲، راديو بی بی سی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۴، راديو اسرائیل، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

کلیه امکانات موجود تلاش‌ها ادامه یابد. وی اظهار امیدواری کرد که تماس‌های وزیر مشاور در امور خارجه دولت عمان در رابطه با تهران پس از دیدار اخیر وی از بغداد ادامه یابد.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری آلمان غربی گزارش داد: «وزیر خارجه عمان یوسف العلوی از عربستان سعودی به بحرین پرواز کرد تا در دومین دور مذاکرات کشورهای عربی پیرامون کوشش برای میانجیگری بین طرف‌های درگیر در جنگ ۶۲ ماهه خلیج [فارس] شرکت جوید.»^(۲)

رادیو دویی نیز اعلام کرد: «شاهزاده سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان سعودی، در مصاحبه‌ای که در لندن منتشر شد، در رابطه با جنگ عراق و ایران گفت: ادامه این جنگ به نیروهای خارجی فرصت می‌دهد تا در امور منطقه دخالت کنند. وی همچنین از ایران خواست در پذیرفتن تمام وساطت‌های صلح مانند عراق عمل نماید.»^(۳) وی افزود: «این اسرائیل است که از این جنگ سود می‌برد.» وزیر دفاع سعودی ابراز امیدواری نمود که جنگ میان این دو کشور پایان یابد. امیرسلطان اعلام نمود که کشور او به اتفاق برادران خود در خلیج [فارس] تمام امکانات خود را برای نشان دادن طرفین بر سر میز مذاکره به کار خواهد گرفت و تأکید کرد که این کوشش‌ها باید ادامه یابد و لو اینکه در گذشته با بن بست مواجه شده باشد.»^(۴)

۱

اقدام قانونی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و تنگه هرمز برای توقیف کشتی‌های حامل سلاح به مقصد عراق، واکنش برخی کشورهای منطقه را در پی داشته است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «شیخ خلیفه ولیعهد ابوظبی و معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات متحده عربی، در مصاحبه‌ای با خبرگزاری کویت، تنگه هرمز را شریان اصلی قلب برای جهان دانست و گفت: چنانچه این شریان قطع شود کلیه اجزای بدن از کار می‌افتد؛ بنابراین، کلیه کشورهای جهان و منطقه در این خصوص دارای منافع مشترکی هستند. وی خاطر نشان کرد که امارات خواستار کشتیرانی آزاد در تنگه است و افزود فکر نمی‌کنم ایران اقدام به بستن تنگه نماید، زیرا چنین اقدامی نه تنها راه را برای دخالت بیگانگان و ایجاد خطر باز خواهد کرد بلکه به خود ایران نیز مانند کشورهای منطقه زیان وارد خواهد آمد.»^(۵)

رادیو اسرائیل نیز در خبری از اوضاع خلیج فارس اعلام کرد: «امارات متحده عربی قصد دارد برای دفاع از تأسیسات نفتی خود در برابر حملات احتمالی حکومت اسلامی ایران و عوامل آن کشور، یک پایگاه بزرگ دریایی احداث کند. ولیعهد ابوظبی و معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات متحده عربی که این خبر را در اختیار خبرگزاری رویتر قرار داد، افزود: تهیه پروژه این پایگاه بزرگ دریایی تا چند ماه دیگر آغاز خواهد شد.»^(۶)

خبرگزاری آلمان غربی هم از منامه گزارش داد: «کویت اعلام داشت که توافقی را با آلمان غربی برای خرید کشتی‌های جنگی به انجام رسانده است. امارات متحده عربی هم فاش

ص: ۶۰۱

۱- ۱۸. مأخذ، ۹، صص ۴ و ۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۹. مأخذ، ۹.

۳- ۲۰. مأخذ، ۹، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

٤-٢١. مأخذ١٦، ص٤، راديو مسقط (عربي)، ١٠/٩/١٣٦٤.

٥-٢٢. مأخذ١٨.

٦-٢٣. مأخذ١٦، ص١٢، راديو اسرائيل، ١٠/٩/١٣٦٤.

ساخت که خلبانان خود را جهت فراگیری کاربرد هواپیماهای میراژ ۲۰۰۰ به فرانسه اعزام داشته است. گزارش های تأییدنشده حاکی است که عربستان سعودی مشغول انجام معامله با برزیل برای خرید هزار تانک جنگی است.»^(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «روزنامه الانبا چاپ کویت، در مقاله ای با عنوان "راهزنی دریایی را متوقف سازید" با اشاره به توقیف کشتی کویتی ابن البیطار به دست نیروهای ایران در هفته گذشته، نوشته است: این طرز فکر که می گوید روابط ما با ایران بهبود خواهد یافت را باید از اذهان دور کرد. این روزنامه توقیف کشتی های کویتی توسط ایران را "اقدامات تحریک آمیز فارس ها علیه کویت" توصیف کرده و نوشته است: محاصره دریایی که بر ما اعمال شده است باید از طریق اقدامات مسلحانه علیه قایق ها و هواپیماهای ایرانی که به کشتی های ما حمله می کنند و آنها را چون گوسفند به زور به بنادر خودشان می برند، شکسته شود. الانبا ادعا کرده است نیروهای ایران اخیراً از برخورد با کشتی های جنگی فرانسه و انگلیس در آب های خلیج فارس - که حمایت کشتی های تجاری این دو کشور را به عهده داشتند - به وحشت افتاد و هواپیماهای عربستان سعودی نیز اخیراً فارس ها را تنبیه کردند به طوری که بعد از آن کشتی های عربستان سعودی مصونیت خود را بازیافتند.

نویسنده مقاله مذکور در نوشته تهدید آمیز خود دولت کویت و سایر کشورهای شورای همکاری را به مقابله مسلحانه با ایران دعوت کرده و گفته است: شاید مسائل زیادی میان ما و ایران به وسیله شمشیر حل شود. وی با اشاره به لزوم تأیید رژیم عراق گفت: عراق هم اکنون مأموریت دارد حساب اعراب با فارس ها را تسویه کند. وی افزوده است: چنانچه امروز عراق عضو کشورهای شورای همکاری بود آیا ایران جرئت می کرد دستش به یک کشتی عربی برسد و یا اینکه قایق های فرسوده اش در آب های منطقه ای اعراب رفت و آمد کنند و کشتی های تجاری ما را به عنوان غنایم جنگی با خود برد.»^(۲)

۱

نخست وزیر سوریه امروز در پی دعوت نخست وزیر ایران برای تحکیم و گسترش روابط و مقابله با تحولات اخیر کشورهای منطقه، در رأس هیئتی وارد تهران شد. اهداف این سفر از دیدگاه نخست وزیران دو کشور و ناظران خارجی.

به نوشته روزنامه اطلاعات: «عبدالرئوف الکسم نخست وزیر سوریه را در این سفر سلیم یاسین معاون نخست وزیر، فاروق الشرع وزیر امور خارجه، محمدالعماری وزیر اقتصاد و تجارت خارجی، علی طرابلسی وزیر صنایع، عصام النائب وزیر مشاور در امور خارجی، نادر نابلسی و چند تن از مقامات دیگر سوریه همراهی می کنند.»^(۳)

مهندس میرحسین موسوی نیز درباره سفر این هیئت - که بلندپایه ترین هیئت سوری است که تاکنون

ص: ۶۰۲

۱- ۲۴. مأخذ ۹.

۲- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۴، صص ۶ و ۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۶. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

به ایران سفر کرده است - گفت: «دولت سوریه یکی از نزدیک ترین دولت ها به جمهوری اسلامی ایران است و ما همکاری های بسیار نزدیکی به ویژه در زمینه مسائل عمده جهانی و مسئله جنگ داشته ایم... امروز با توجه به مسائل پیچیده ای که در منطقه خاورمیانه، جهان اسلام و مبارزه با صهیونیسم وجود دارد طبیعی است که صحبت های ما رنگ سیاسی غالبی داشته باشد... در رابطه با مسائل اقتصادی رابطه ما عمیق تر شده است و در مذاکرات این مسائل نیز مورد توجه قرار خواهد گرفت.»

مهندس موسوی درباره اهمیت سفر هیئت سوری تأکید کرد: «برای پی بردن به اهمیت این سفر می توانیم به مخالفت دشمنان دو ملت با سیاست های دو کشور سوریه و ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی دقت کنیم... دشمنان ما با صف بندی نیروهای متعهد و پیشرو در مقابل صهیونیسم به شدت مخالف هستند.» (۱)

عبدالرئوف الکسم پس از ورود به تهران در مصاحبه ای با خبرنگاران در مورد سفر هیئت سوری به ایران گفت: «مسائل مورد علاقه دو کشور و مسائل منطقه و همچنین راه های مقابله با تهاجم امپریالیسم در منطقه و همچنین تهاجم صهیونیسم به امت اسلامی در سفر من به تهران با مقامات جمهوری اسلامی ایران مورد گفت و گو و بحث قرار خواهد گرفت.» احمد نزار الجالی معاون وزارت اقتصادی سوریه، نیز بعد از ظهر امروز به این هیئت پیوست. (۲)

دور اول مذاکرات هیئت های بلند پایه دو کشور عصر امروز به ریاست نخست وزیران دو کشور آغاز شد. به گزارش روزنامه اطلاعات: «در این نشست که وزرای خارجه، بازرگانی، صنایع، امور اقتصاد و دارایی دو کشور شرکت داشتند، همکاری های بیشتر میان ایران و سوریه و همچنین با توجه به تهدیدات اخیر رژیم وابسته مصر علیه کشور برادر لیبی، حمایت از نیروهای مترقی منطقه در برابر تحریکات مرتجعین منطقه مورد تأکید قرار گرفت. در این جلسه نخست وزیر سوریه طی سخنانی با اشاره به این نکته که روابط دو کشور در حقیقت پس از پیروزی انقلاب پایه ریزی شده است به تفصیل در مورد لزوم گسترش روابط سیاسی دو کشور سخن گفت. وی همچنین ضمن تشریح نقش سوریه در قبال مسائل منطقه، حمله رژیم فاشیستی عراق به ایران و حمله اسرائیل به لبنان را از جمله اقدامات توطئه گران امپریالیسم علیه کشورهای مترقی منطقه دانست. نخست وزیر سوریه در این دیدار تلاش های جمهوری اسلامی ایران برای ایجاد اتفاق هرچه بیشتر میان کشورهای منطقه را مورد تقدیر قرار داد. در این جلسه میرحسین موسوی نخست وزیر کشورمان نیز با اشاره به اسناد به دست آمده از رژیم سابق و نقشی که رژیم گذشته در رهبری محور مصر - اسرائیل و ایران جهت مقابله با حرکت ملت ها در منطقه ایفا می کرد و نیز نقش ایران در کمر بند دفاعی [پیمان های] ناتو، سنتو و سیتو، توطئه های امپریالیسم و صهیونیسم را علیه انقلاب اسلامی طبیعی دانست و افزود: محور اصلی سیاست های امپریالیسم و صهیونیسم در منطقه طی سال های پیش از انقلاب، پیدا کردن جایگزین برای رژیم شاه در محور سادات - بگین - پهلوی بوده است.»

ص: ۶۰۳

۱- ۲۷. روزنامه اطلاعات، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۲۸. همان.

نخست وزیران ایران و سوریه در پی نشست امروز هیئت های بلندپایه دو کشور، در یک ملاقات خصوصی که با حضور وزرای خارجه دو کشور و معاونین نخست وزیر کشورمان برگزار شد، به بررسی همکاری های دو کشور در سطح منطقه پرداختند.»^(۱)

خبرگزاری فرانسه در بازتاب این سفر گزارش داد: «ناظران مقیم تهران بر این عقیده اند که با توجه به تعداد افراد هیئت و سطح مقامات عالی رتبه سوری که در آن شرکت دارند، تمایل دو دولت به ادامه کوشش ها به منظور بهبود روابط دو کشور است که تحولات اخیر دیپلماسی اعراب بر آن ابهاماتی افکنده بود.»^(۲)

۱

سفر آتی هیئت فرانسوی به ایران بیش از آنکه با هدف عادی سازی روابط ایران و فرانسه - که مورد نظر مقامات ایران است - باشد، در رسانه های فرانسه تلاشی برای آزادی گروگان های فرانسوی قلمداد می شود.

خبرگزاری فرانسه امروز در این باره گزارش داد: «یک هیئت فرانسوی مخالف رژیم فرانسه در صدد است طی ماه دسامبر به تهران سفر کند تا با مقامات ایرانی در مورد گروگان گیری گفت و گو کند.»^(۳)

روزنامه توکیو چاپ ژاپن نیز در این باره نوشته است: «فائمه مقام سفیر ایران در فرانسه با مقامات وزارت امور خارجه ملاقات و گفت و گو نمود و به دنبال آن وزیر خارجه پیشنهاد دعوت از هیئت پارلمانی فرانسه را ارائه کرد. دولت فرانسه این پیشنهاد را قبول کرد و قرار است چند نفر از اعضای پارلمان از جمله نماینده اتحاد دموکراتیک فرانسه در ماه دسامبر از ایران بازدید کنند و با مقامات بلندپایه دولت ایران ملاقات و گفت و گو نمایند. [...] ایران می خواهد به هر قیمتی که باشد از فروش تجهیزات جنگی مدرن از سوی فرانسه به کشور عراق جلوگیری نماید. به این دلیل بود که به ارائه پیشنهاد برقراری روابط محدود بین دو کشور اقدام کرد. اگر روابط فرانسه با ایران مجدداً برقرار شود، این کشور می تواند بر ایران و عراق نفوذ داشته باشد و امکان کنترل جنگ را در آینده داشته باشد. از نظر میتران رئیس جمهور فرانسه، پیشنهاد ایران شانس بزرگی است. بازدید هیئت پارلمانی فرانسه از ایران، حرکتی تازه برای برقراری مجدد روابط بین ایران و فرانسه خواهد بود.»^(۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از خبرهای منتشر شده درباره سفر هیئت فرانسوی به ایران نوشته است:

«به این هیئت فعلاً هیچ گونه اختیاراتی در زمینه حل معضلات و موانع موجود در سر راه بهبود روابط دو کشور داده نشده است. سرپرستی هیئت در جلسه علنی پارلمان فرانسه از رولاند دوما وزیر خارجه دولت میتران، خواسته بود تا اختیاراتی برای گفت و گو در زمینه طلب ایران از فرانسه با مقامات ایرانی به وی واگذار شود، لیکن تاکنون پاسخ مثبت بدان داده نشده است و وی مجدداً درخواست خود را تکرار کرده است.»

ص: ۶۰۴

۱- ۲۹. همان.

۲- ۳۰. مأخذ ۹، صص ۱۹ - ۱۸، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۱. مأخذ ۹، ص ۱۶، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۴- ۳۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۰۱، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۲.

روزنامه لیبراسیون در این باره نوشته است: آنها (هیئت) امیدوار بودند از دولت فرانسه حامل پیام مسالمت آمیزی در مورد مسئله "بدهی های معوقه" باشند، ولی دولت که در برابر این مسئله حساس در محظور قرار گرفته، نخواست آن را مطرح کند. نماینده دولت فرانسه نیز گفته است مسئله بدهی های معوقه مسئله فوق پیچیده ای است و حل آن در صلاحیت یک دادگاه بین المللی است.»

در ادامه گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی آمده است: «فعالیت های تبلیغاتی - خبری در زمینه سفر هیئت فرانسوی از هم اکنون آغاز شده است. در حالی که ایران هیچ موضع رسمی ای را در رسانه های خود اعلام نکرده است، مطبوعات فرانسه خبر می دهند که هیئت با رئیس مجلس شورای اسلامی ایران دیدار خواهد کرد. مطبوعات و رسانه های فرانسه با آگاهی از مواضع صریح ایران، در تلاش اند زمینه را به نحوی آماده کنند که اگر سفر هیئت فرانسوی با شکست مواجه شد این گونه وانمود سازند که از ابتدا احتمال عدم موفقیت این سفر می رفت و ما آن را پیش بینی کرده بودیم ضمن اینکه هیئت فرانسوی از مطالب مطبوعات در مذاکرات احتمالی با مقامات ایرانی به خوبی به عنوان عامل فشار بهره جوید.

نامه خانم ژوئل کوفمن - همسر ژان پل کوفمن، یکی از گروگان های فرانسوی - به امام خمینی که خبرگزاری فرانسه خبر تحویل آن به کاردار ایران را مخابره کرده و رئیس آن را برشمرده نیز در همین راستا است.

وسایل ارتباط جمعی غرب نیز مسئله را چنین جلوه می دهند که فرانسه مایل به مذاکره با ایران نبوده، بلکه ناچار به روی آوردن به آن شده است.

با این تفصیل برخورد خوش بینانه با سفر هیئت فرانسوی نمی تواند رهگشا باشد. قاعدتاً جمهوری اسلامی ایران مایل و علاقه مند نیست که به عنوان یک کشور تروریستی معرفی شود و با توجه به این مهم، یا با سفر هیئت فرانسوی به ایران مخالفت شود... و یا هیئتی که باید از فرانسه به ایران بیاید بایستی از سوی دولت فرانسه و با اختیارات تمام باشد نه از پارلمان فرانسه... و نه با هدف از قبل اعلام شده تلاش برای آزادی گروگان های فرانسوی که هدف باید بهبود روابط دو کشور اعلام شود و از هر گونه سوء تعبیری در این زمینه نیز در مطبوعات غرب جلوگیری به عمل آید.»^(۱)

۱

کارمند شرکت هواپیمایی فرانسه در ایران که چندی پیش به اتهام اشاعه فساد و فحشا به یک سال زندان محکوم شده بود به دلیل کشف اسناد و مدارک جدیدی دال بر جاسوسی وی در ایران، دوباره محاکمه خواهد شد.

روزنامه کیهان در این باره نوشته است: «ژان ایوا آلبرتینی در تاریخ ۱۹/۴/۱۳۶۴ پس از دستگیری به جرم دایر کردن مرکز فساد در منزل خود به تعزیر شرعی و حبس محکوم شد.

ص: ۶۰۵

براساس اطلاعات واصله این منزل از طرف شرکت هواپیمایی ایرفرانس در اختیار او گذاشته شده بود و او با تدارک مواد مخدر و مشروبات الکلی و نشان دادن فیلم و عکس های زشت و زننده مجالس عیش و هرزگی ترتیب می داد و جوانان مسلمان را آلوده می کرد. براساس تحقیقات انجام شده او حتی پا فراتر گذاشته و در جریان مهمانی ها با گرفتن عکس راه برگشت احتمالی جوانان را نیز مسدود می کرد و در راه اهداف شوم خود از آن بهره برداری می کرد. تا اینکه با هشیاری نیروهای انتظامی، او در یکی از همین جلسات به اتفاق ۵۰ دختر و پسر اغفال شده دستگیر و تحویل مراجع قضایی شدند که پس از بررسی های لازم وی به تعزیر شرعی، یک سال حبس و محرومیت اقامت در ایران به مدت ده سال محکوم شد. از سوی دیگر، با زندانی شدن این فرد در ادامه رسیدگی به کارهای خلاف قانون ژان ایوا آلبرتینی، مدارکی دال بر فعالیت او در زمینه جاسوسی به دست آمده که در دادگاه دیگری به این اتهام رسیدگی و حکم قانونی صادر خواهد شد.»(۱)

گفتنی است که وزارت امور خارجه فرانسه در ۱۶ نوامبر (۲۵ آبان) در بیانیه ای تصریح کرده بود که برای آلبرتینی تدابیر بخشودگی در نظر گرفته شده است.»(۲)

۱

ریچارد مورفی معاون وزارت امور خارجه امریکا که پس از نشست سران امریکا و شوروی به منطقه سفر کرده است، امروز وارد بغداد شد و با صدام حسین رئیس جمهور و طارق عزیز وزیر خارجه عراق به گفت و گو پرداخت.

به گزارش یونایتدپرس در فرودگاه بغداد ویلیام الزاهوی معاون وزارت امور خارجه عراق و سفیر امریکا در بغداد از مورفی استقبال کردند.»(۳)

به گزارش خبرگزاری رسمی عراق، مورفی در دیدار با صدام حسین، وی را از نتایج اجلاس اخیر امریکا - شوروی (کنفرانس ژنو) مطلع ساخته است. براساس گزارش این خبرگزاری: «صدام حسین بر حمایت عراق از کاهش تشنجات بین المللی و ادامه مذاکرات برای حل مسائل و مشکلات بین المللی که صلح جهانی را تهدید می کند تأکید کرده است. مذاکرات ریچارد مورفی و صدام حسین درباره بهبود روابط دو جانبه امریکا - عراق، آخرین تحولات منطقه و جنگ عراق و ایران انجام گرفته است. در این دیدار، طارق عزیز (وزیر خارجه عراق) و سفیر امریکا در بغداد نیز حضور داشته اند. قبل از ملاقات با صدام، ریچارد مورفی معاون وزیر خارجه امریکا با طارق عزیز به مذاکره و تبادل نظر پرداخته است.»(۴)

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی ضمن گزارشی درباره سفر مورفی، اعلام کرد: «خبرنگاران می گویند که به نظر می رسد بهبود اندکی که اخیراً در روابط دو ابرقدرت پیش آمده، احتمال برقراری صلح بین اعراب و اسرائیل را تقویت نموده است.»(۵)

ص: ۶۰۶

۱- ۳۴. روزنامه کیهان، ۱۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۹.

۲- ۳۵. مأخذ، ص ۲۱، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۴- ۳۷. مأخذ، صص ۱ و ۲.

۵- ۳۸. مأخذ، ص ۲۲، رادیو بی بی سی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

دعوت نخست وزیر اردن از همتای سوری اش برای سفر به اردن و کمک های نقدی و نفتی پادشاهی سعودی به سوریه و اردن و تلاش کمیته آشتی عرب برای سفر به لیبی، از جمله اقداماتی است که برای نزدیک کردن سوریه و لیبی به دولت های مرتجع عرب و دور کردن آنها از ایران انجام می شود.

در حالی که نخست وزیر سوریه در ایران به سر می برد، خبرگزاری فرانسه از دمشق گزارش داد: «زید الرفاعی نخست وزیر اردن، از عبدالرئوف الکسم نخست وزیر سوریه، دعوت کرده است تا رسماً از اردن دیدار کند. زید الرفاعی در دوازدهم نوامبر (۲۱ آبان) با مقامات سوریه و شخص حافظ اسد در دمشق دیدار و مذاکره کرده بود. به گزارش رادیو عربستان سعودی مذاکرات مقامات اردن و سوریه در ماه آتی آغاز خواهد شد و الکسم با سفر به امان مقدمات دیدار شاه حسین و حافظ اسد را فراهم خواهد کرد.» (۱)

هفته نامه آبرور نیز نوشته است: «عربستان سعودی ۹۰۰ میلیون دلار در اختیار سوریه قرار داد. عربستان همچنین تصمیم گرفت که نیاز نفتی اردن را تا یک سال تأمین کند. هدف از این اقدام متقاعد ساختن دو کشور در مورد انجام مذاکرات آشتی بوده که در سپتامبر گذشته در جده صورت گرفت.» این هفته نامه افزوده است: «یک منبع دیپلماتیک در خاورمیانه تأکید کرد که دولت عربستان این اقدام را به خاطر اینکه رئیس کمیته آشتی عربی منشعب از کنفرانس سران دارالبیضا می باشد، اتخاذ نموده است.» (۲)

از سوی دیگر، روزنامه کوبیتی الوطن نوشته است: «لیبی از پذیرفتن کمیته آشتی عرب که اخیراً به منظور بازگرداندن روابط سیاسی میان لیبی و عراق تشکیل شده است، امتناع کرد... منابع آگاه لیبیایی اعلام کرده اند که این تصمیم به علت عدم تحقق شرایط لیبی جهت بازگرداندن روابط سیاسی با عراق اتخاذ شده است. این منابع افزودند لیبی برای بازگرداندن روابط عادی خود با عراق از این کشور خواسته بود حملات تبلیغاتی خود را علیه لیبی متوقف و از فعالیت های مخالفین دولت لیبی در خاک عراق جلوگیری کند.» (۳)

میرحسین موسوی نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران، لایحه بودجه ۷۲۵ میلیارد تومانی سال ۱۳۶۵ را در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی تقدیم رئیس مجلس کرد. مهندس موسوی در این جلسه گزارشی را از اوضاع اقتصادی کشور بیان کرد:

«بسم الله الرحمن الرحيم

با حمد و سپاس بی حد به درگاه ذات پاک احدیت که فرصت خدمت به ملتی خداپرست را به اینجانب و همکارانم عنایت فرمود. و با سلام به ارواح پاک شهیدان انقلاب اسلامی و درود به رهبر انقلاب، لایحه بودجه سال ۶۵، کل کشور را به مجلس محترم تقدیم می کنم.

ص: ۶۰۷

۱- ۳۹. مأخذ ۳۴، ص ۲۰.

۲- ۴۰. مأخذ ۱۶، ص ۱۵، رادیو هلند، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۱. مأخذ ۱۴، ص ۳.

پنجمین سالی است که دولت خدمتگزار مستضعفین بودجه کل کشور را تقدیم مجلس شورای اسلامی می نماید. سال ۶۴ چه از نظر سیاسی و چه از نظر اقتصادی سالی پر از حادثه بوده است. در سال ۶۴ ملت مبارز در جنگ شهرها نیز بر دشمن بعثی پیروز شد و این پیروزی زمینه را برای توفیق های دیگر در عرصه های سیاسی باز نمود. سال ۶۴ شاهد مقاومت شگفت انگیز ملت مسلمان ایران بود. تجربه این سال به دولت گفت که با تکیه بر نیرو و استقامت چنین ملتی باید تمام برنامه ها در جهت پیروزی در جنگ طراحی شود. دولت با چنین پشتوانه ای احساس کرد و اعلام می کند که می تواند جنگ را ادامه دهد، اگرچه دستیابی به پیروزی مدت ها استقامت نیاز داشته باشد. سال ۶۴ شاهد انتخابات بسیار مهم ریاست جمهوری و به تبع آن آغاز دوره ای جدید از فعالیت دولت جمهوری اسلامی بود. اگرچه عوارض طبیعی ناشی از این تجدید دوره و مسائل سیاسی حاشیه ای آن موجب یک یا دو ماه رکود نسبی در کار دستگاه های دولتی شد و اگرچه با توجه به هم زمانی این امر با فصل تهیه و تدوین بودجه پیش بینی می شد لایحه حاضر بسیار دیرتر از موعد قانونی تقدیم مجلس گردد، اما با کار پیگیر و کوشش شایسته تقدیر تمامی وزراء و مسئولین دستگاه های اجرایی به ویژه وزارت برنامه و بودجه، امسال نیز این لایحه تقریباً در موقع قانونی خود به مجلس شورای اسلامی تقدیم می گردد که این شاید گویای ترمیم سریع رکود نسبی فعالیت در دستگاه های اجرایی باشد.

تصویر

میرحسین موسوی نخست وزیر هنگام تقدیم لایحه بودجه به مجلس شورای اسلامی

سال ۶۴ شاهد جنگ نفتکش ها بود. دشمن که این شگرد مذبحخانه را مدت ها پیش به کار می بست با مأیوس شدن از جنگ شهرها به خیال قطع شاهرگ حیاتی اقتصاد کشور، حملات متراکم خود را به جزیره خارک آغاز کرد که هنوز نیز کم و بیش ادامه دارد. به عنوان یک پیروزی دیگر امروز باید گفت این ترفند نیز آهن سردی است که دشمن بیهوده می کوبد. ما در زیر شدیدترین فشارهای دشمن صادرات نفتی خود را ادامه داده ایم و با برنامه هایی که در دست اجرا است امیدواریم به زودی برای همیشه منابع صادرات نفت را ایمن گردانیم.

در سال ۶۴، اگر دولت توانست از تأثیر حملات دشمن بر منابع صادرات نفتی کشور بکاهد، اما تأثیر قهری این حملات و وضعیت نامطلوب بازار جهانی نفت موجب عدم تحقق بخش هایی از درآمدهای دولت شد. پیروزی دیگر در سالی که گذشت انعطاف پذیری است که دولت نسبت به کاهش این درآمدها از خود نشان داد.

توانایی اجرایی دولت در کنترل هزینه ها و متناسب گردانیدن نسبی هزینه ها با درآمدها همگام با کنترل شاخص های اصلی در اقتصاد کشور نویدبخش آن است که ما می توانیم حتی با پایین ترین میزان صدور نفت، کشور را با کمترین آسیب اداره نماییم و سخت ترین شرایط اقتصادی را تحمل کنیم...

دولت امیدوار است با ۴۰۰ تا ۵۰۰ میلیارد ریال کمتر از حد بودجه مصوب، سال جاری را به پایان برساند و کمتر به استقراض از سیستم بانکی متوسل شود. ...

از دیگر دستاوردهای مهم اقتصادی در سال ۶۴ توفیق دولت در مهار تورم بوده است. ... البته باید توجه داشت که این توفیق نتیجه سیاست های درازمدت اقتصادی مجلس و دولت بوده است و بنا بر طبع اقتصادی که گاهی تأثیر برخی حرکات دولت را پس از گذشت مدتی حدود یک سال یا بیشتر نشان می دهد، باید این موفقیت را ثمره تلاش های دولت در سال ۶۳ و قبل از آن نیز دانست. شاخص اساسی دیگری که دولت توانسته است علی رغم تمام فشارهای برون مرزی و تضییقاتی که بر کشور تحمیل می شود آن را در سطح قابل قبولی نگه دارد. دولت در چندساله اخیر به ویژه شش ماه گذشته با وجود حملات متراکم هوایی به جزیره خارک توانسته است تراز پرداخت های خارجی کشور را متعادل گرداند، ذخائر قابل قبولی را همواره نگهداری نماید و بدون استقراض از بیگانگان کشور را اداره کند.

عدم بدهی خارجی: اگر در اینجا تذکر داده شود درحالی که جمهوری اسلامی ایران هیچ گونه بدهی خارجی ندارد، عراق حدود ۴۰ میلیارد دلار قرض به بار آورده است، توفیق دولت در این زمینه بهتر مشخص خواهد شد. [...] لایحه بودجه که امروز تقدیم می شود بر محورهای اساسی زیر تکیه دارد:

محورهای بودجه

جنگ، در شرایط ویژه کنونی می بایستی جنگ را اصلی ترین محور در تمامی فعالیت های سیاسی - اقتصادی نظام بدانیم. به همین جهت دولت علاوه بر آنکه بر بودجه دفاعی کشور افزوده، در تبصره های مختلف تسهیلات لازم را جهت امر دفاع ایجاد کرده است. همچنین دستگاه های مختلف دولتی را موظف نموده تا به نیازهای جبهه اولویت تمام داده و تجهیزات و امکاناتی که در این رابطه مورد احتیاج است را در اختیار نهادهای مربوطه قرار دهند.

مشارکت مردم، از دیگر ویژگی های بودجه سال آتی بهادادن هرچه بیشتر به مشارکت مردم هر منطقه در فعالیت های عمرانی همان منطقه است. (۱)

براساس گزارش روزنامه رسمی مجلس شورای اسلامی نخست وزیر کشورمان افزود:

«از دیگر فزایندهای بسیار مهم در لایحه بودجه سال ۶۵ کل کشور، مشارکت فعال سیستم بانکی در راه اندازی طرح های عمرانی است. [...] ارتقای مدیریت اقتصادی جامعه و استفاده کامل از ظرفیت های بالفعل، از ویژگی های محوری دیگری است که در بودجه سال آتی منظور شده است. [...]»

از دیگر ویژگی های بودجه سال ۶۵ هم زمان تقدیم کردن لایحه بودجه ارزی کشور با بودجه

ص: ۶۰۹

سالانه است. امسال اولین سالی است که این مهم صورت پذیرفته و این مسئله از آنجایی که بخش های تولیدی کم و بیش وابسته به ارز هستند امکان برنامه ریزی صحیح را ممکن می سازد. تلاش های وسیع دولت در مورد صادرات غیرنفتی در سال آینده نیز با قوت ادامه خواهد یافت. [...] دولت خود را مکلف می داند مشارکت همه جانبه مردم را در امور اقتصادی در چارچوب قانونی اساسی فراهم آورد. بعد از فرمایشات سال گذشته حضرت امام (مدظله العالی)، تلاش در این زمینه به صورت چشمگیری افزایش یافته است. البته روشن شدن بخش های مختلف اقتصادی از جمله تجارت خارجی و زمین در ادامه این روند بسیار مؤثر خواهد بود. [...]

دولت همچنان از سوق سرمایه ها به سوی تولید حمایت می کند. همان طور که بارها اعلام شده است دولت مدافع تجمع نیروی کار و سرمایه های کوچک مردم در قالب شرکت ها و تعاونی های قانونی جهت سرمایه گذاری های بزرگ و تولیدی می باشد. ما ضمن آنکه از حرکت سرمایه های مشروع به سمت تولید حمایت می کنیم در عین حال مراقب هستیم که حاکمیت مکتب و ارزش ها در کشور جای خود را به حاکمیت سرمایه و سرمایه دار ندهد. [...] موفقیت دولت در زمینه مقابله با حاکمیت سرمایه تنها معنای اقتصادی ندارد، بلکه سرنوشت انقلاب اسلامی و حاکمیت اسلام در جامعه به مقدار زیادی به این موفقیت بستگی پیدا می کند. دولت به تنهایی قادر به کسب چنین توفیقی نیست، بلکه پشتیبانی ها و حساسیت های مجلس عزیز که نمونه آن را در قبال قانون حمایت از صنایع و نیز لایحه حدود فعالیت بخش خصوصی و ده ها طرح و لایحه دیگر دیده ایم، پشتوانه حرکت دولت در این مسیر است. ... دولت حافظ و مدافع دارایی های مشروع شهروندان عزیز کشورمان بوده و در آینده نیز سیاست دولت در این زمینه تغییر نخواهد کرد. نظام اجرایی نشان داده است قدرت ایجاد امنیت لازم جهت سرمایه گذاری در زمینه های کشاورزی و صنعتی و نیز زمینه های مفید تجاری را در کشور دارد ... دولت تلاش خواهد نمود سرنوشت واردات کالا- و صادرات را بیش از پیش به هم پیوند بزند. ضمن حمایت جدی از اوپک و با اعلام این اعتقاد که کنترل سقف تولید و صدور نفت از سوی اعضای "اوپک" ضروری است، لازم است اعلام کنیم که در صورت تخلف دیگر اعضای سازمان [اوپک] و نیز اجازه صدور نفت بیش از سهمیه فعلی برای دشمن ما در منطقه، ما به تنهایی حاضر نخواهیم بود به خاطر اوپک فداکاری کنیم.

ما در طول سال های گذشته پی برده ایم که برای جلوگیری از اجحاف به انقلاب و کشور لازم است با واقع بینی به قیمت های روز در بازار جهانی نفت نگریده شود و از روش های متنوع تری جهت برخورد با فرازونشیب های این بازار استفاده گردد. براساس سیاست های اعلام شده دولت، وزارت نفت مکلف خواهد بود که ضمن ایجاد ارتباط بیشتر میان صنعت نفت و صنایع داخلی و میان فروش و صدور نفت و تجارت خارجی سعی نماید نیازهای کشور را براساس تحرک لازم در بازارهای بین المللی نفت و برخورد واقع بینانه با قیمت های روز جهانی برآورده سازد و در عین حال به صورت فعال به سهم خود با توطئه هایی که از سوی کشورهای صنعتی علیه کشورهای تولید کننده نفت در جریان است مقابله کند.»(۱)

نخست وزیر ایران در ادامه به تشریح بخش های مختلف لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ از جمله درآمدها و هزینه ها پرداخت.

ص: ۶۱۰

۱- ۴۳. اداره تندنویسی مجلس شورای اسلامی، نشریه روزنامه رسمی، (مشروح مذاکرات جلسه علنی مجلس)، شماره ۱۱۹۰۳، جلسه ۲۰۰، ۱۰/۹/۱۳۶۴، صص ۲۰ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۴.

رادیو امریکا درباره لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ دولت ایران گزارش داد: «ایران صنایع نظامی خود را با این هدف توسعه می دهد که بتواند به نبرد خود با عراق همچنان ادامه دهد و به پیش بینی حسین موسوی نخست وزیر این کشور، به پیروزی نهایی دست یابد. امروز نخست وزیر ایران ضمن سخنانی در مجلس شورای اسلامی گفت: "مبلغ ۷۸ میلیارد دلار بودجه سال مالی آینده ۵/۱۲ درصد افزایش هزینه های نظامی را نیز در بر می گیرد." نخست وزیر ایران افزود: "بخش مهمی از بودجه نظامی در جهت توسعه صنایع نظامی به مصرف خواهد رسید."»

رادیو امریکا افزود: «براساس پیش بینی هایی که در مورد بودجه ایران شده است انتظار می رود درآمد حاصله از فروش نفت ایران نسبت به سال جاری یعنی از رقم ۱۹ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار، اندکی کاسته شود. فروش نفت ایران نیمی از درآمد دولت آن کشور را تشکیل می دهد. نخست وزیر ایران گفت هزینه های غیرجنگی به مقدار بسیار اندکی کاهش خواهد یافت.»^(۱)

در پی اقدامات دادستان کل کشور در مقابله با سرمایه داران، ملاکین و وابستگان به دربار شاه و نظام های سرمایه داری، امروز فضلا و طلاب حوزه علمیه قم با تهیه طوماری در حمایت و پشتیبانی از اقدامات اخیر حجت الاسلام موسوی خوئینی ها دادستان کل کشور، درباره جلوگیری از بازگشت طاغوتیان فراری، خواستار اجرای فرمان حضرت امام خمینی در زمینه عدالت اقتصادی شدند.^(۲)

رئیس یک شرکت نفتی ژاپن با بیان اینکه ایران در صدور نفت خود مشکل دارد، خواستار خرید نفت ارزان قیمت از ایران شد. بنا به نوشته نشریه وزارت خارجه، ناکامایا رئیس شرکت نفتی شواشل ژاپن، در دیدار با سفیر ایران در ژاپن با اشاره به حملات عراق به جزیره خارک و احتمال قطع صدور نفت و... خواستار کاهش قیمت نفت شد. در پاسخ، سفیر جمهوری اسلامی ایران بر توانایی ایران در صدور نفت تأکید کرده و گفته است: «باتوجه به وسعت بنادر ایران و تکنیک صدور نفت، جای هیچ گونه نگرانی نیست؛ مضافاً بر اینکه برای کشورهای منطقه خلیج فارس کاملاً روشن کرده ایم که اگر ایران نتواند نفت صادر کند هیچ کشوری از آبراه هرگز نمی تواند استفاده نماید.»

درباره قیمت و سایر شرایط فروش نفت نیز به وی گفته شد که اکنون بهترین فرصت برای سفر جناب عالی و یا نماینده شما برای مذاکره درباره خرید نفت با وزارت نفت و آشنایی با مدیریت جدید است. به ناکامایا یادآوری شد که تعداد فراوانی از نمایندگان شرکت های مختلف ژاپنی از جمله شرکت میتسویی در ایران مشغول فعالیت اقتصادی و همکاری می باشند.^(۳)

ص: ۶۱۱

۱- ۴۴. مأخذ ۹، ص ۸، رادیو امریکا، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۵. مأخذ ۲، ص ۲، خبرنگار کیهان از قم.

۳- ۴۶. سند شماره ۲۱۲۳۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۶/۳، ۱۰/۹/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴.

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی با صدور اطلاعیه ای ضمن اعلام تجدید همبستگی ملت ایران با مردم فلسطین، از سکوت جامعه جهانی و عدم تحرک کشورهای اسلامی در دفاع از منافع و حیثیت اسلامی خویش که بر جسارت صهیونیست و گسترش تجاوزات او افزوده، اظهار تأسف کرده است. در این اطلاعیه رهبران فلسطین به وحدت و کنار گذاشتن راه حل های سازش کارانه دعوت شده اند و بر مبارزه مسلحانه و مقاومت اسلامی در برابر اشغالگران فلسطین برای رسیدن به اهداف مشروع، تأکید شده است و تلاش های مذبحانه ای که برای نابودی آرمان ملت فلسطین و محو هویت آن و شناسایی رژیم اشغالگر قدس صورت می گیرد محکوم شده است. (۱)

همسر ژان پل کوفمن روزنامه نگار فرانسوی - که شش ماه قبل در لبنان به گروگان گرفته شده است - امروز اعلام کرد که مقامات ایرانی به او اطمینان داده اند که همه قدرت خود را برای کمک به آزادسازی همسرش به کار خواهند برد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری فرانسه، آورده است: «همسر کوفمن در مصاحبه ای با بخش بین المللی رادیو فرانسه خاطرنشان کرد که مخاطبین ایرانی با وی از هیچ گونه شرطی که مربوط به اختلافات فرانسه و ایران بشود صحبت نکرده اند و این کار آنها کاملاً جنبه بشردوستی دارد. خانم کوفمن یک ماه قبل با نوشتن نامه ای برای آیت الله خمینی از وی خواست تا برای کمک به آزادسازی همسرش از قدرت بزرگ مذهبی و اخلاقی خود استفاده کند.

خانم کوفمن افزود: "ده روز قبل به سفارتخانه ایران دعوت شدم، در آنجا به من گفته شد که نامه ام به مقامات ایرانی تحویل شده و آنها درخواست مرا پذیرفته اند. آنها به من گفتند که مقامات ایرانی هر آنچه را که در قدرت دارند برای کمک به آزادی ژان پل به کار خواهند برد."

خانم کوفمن این پاسخ را بسیار مثبت توصیف نمود. وی سپس از اینکه تمامی کشورهای ذی نفع در منطقه (الجزایر، سوریه و اکنون ایران) قول داده اند که در راه آزادی گروگان ها کمک کنند ابراز امیدواری کرد. او خاطرنشان کرد که قول ایران به علت قدرت فراوان مذهبی آیت الله خمینی بر شیعیان لبنان - که ظاهراً ژان پل را در اختیار دارند - از اهمیت خاصی برخوردار است. (۲)

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل گفت: «به گزارش رادیو "صوت لبنان" تروریست های جهاد اسلامی به توصیه حکومت اسلامی ایران، گروگان های امریکایی را به محل امن تری منتقل ساخته اند. به موجب این گزارش، نیروهای مسلح ایرانی که عملاً رهبری حزب الله لبنان را به عهده دارند، افراد ربوده شده فرانسوی را نیز به محل مطمئن تری منتقل کردند. (۳)

ص: ۶۱۲

۱- ۴۷. مأخذ ۲۶، ص ۱۷.

۲- ۴۸. مأخذ ۹، صص ۲۳ و ۲۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۹. مأخذ ۹، ص ۲۷، رادیو اسرائیل، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

امروز جزئیاتی از دخالت امریکا در پایان دادن به ربودن هواپیمای مصری اعلام شد.

خبرگزاری رویتر گزارش داد: «روزنامه های نیویورک تایمز و واشنگتن پست در شماره های امروز خود به نقل از مقامات رسمی امریکایی نوشتند که افسران امریکایی و کماندوهای مصری با یک هواپیما به مالت سفر کردند. به گفته این مقامات حداقل دو نظامی امریکایی در این جریان دخالت داشته اند؛ هرچند از اظهار نظر درباره نقش دقیق نظامیان امریکایی در حمله به هواپیمای مسافربری مصری خودداری کردند.

دولت ریگان تاکنون به دفعات اعلام کرده است در این حمله - که طی آن ۴ تن از ۵ هواپیماربا و ۵۵ مسافر کشته شدند - هیچ فرد امریکایی به طور مستقیم شرکت نداشته است. واشنگتن پست نوشت: ورود یک ژنرال و یک سرهنگ امریکایی که هر دو لباس کامل زرهی بر تن داشتند، مباحثات خصمگینانه ای را میان مقامات امریکایی و مالتی در فرودگاه برانگیخت و شاید همین موضوع در تصمیم مالت مبنی بر ندادن مهلت لازم برای رسیدن یک گروه نظامی امریکایی جهت کمک به مصریان مؤثر بوده باشد. نیویورک تایمز نوشت: پیش از حمله، مصر از کارشناسان ضد تروریسم امریکا طلب کمک کرده بود، اما دولت مالت حضور نظامی علنی امریکا در این جزیره را مجاز ندانست.» (۱)

درحالی که شوروی اقداماتی را برای کاهش تشنج میان مصر و لیبی آغاز کرده است، گزارش هایی از ارسال سلاح های پیشرفته شوروی به لیبی منتشر شده است.

روزنامه کویتی الرأی العام در شماره امروز خود نوشته است: شوروی گام هایی برای میانجیگری برای پایان دادن به تشنجات میان مصر و لیبی برداشته است. به گزارش خبرگزاری رویتر از کویت، این روزنامه به نقل از منابع موثق در قاهره نوشته است: امروز سفیر شوروی در مصر با پیامی از جانب کرملین برای حسننی مبارک رئیس رژیم مصر از مسکو به قاهره بازگشت. در این پیام ضمن اشاره به تمایل لیبی به برقراری روابط دوستانه با مصر، حمایت مسکو از هرگونه اقدامی به منظور پیشبرد این هدف ابراز شده است.» (۲)

این گزارش درحالی مطرح می شود که خبرگزاری رویتر به نقل از یک مقام اطلاعاتی امریکا ادعا کرد: «کشتی های شوروی درحال پیاده کردن موشک های دوربرد اس اس ۵، موشک های ضد هواپیما، سکوهای پرتاب، رادار و وسایل حمل و نقل در بندر لیبیایی میسراط می باشند. این موشک ها در حدود ۲۰۰ مایل برد دارند و سلاح مؤثری درمقابله با هواپیماهای امریکا بر فراز آب های مورد اختلاف لیبی و امریکا در خلیج سیدرا خواهند بود. امریکا ادعای دولت لیبی مبنی بر تعلق داشتن خلیج سیدرا به قلمرو این کشور را رد کرده و در سال های اخیر در یک اقدام تجاوزکارانه، مانورهای نظامی و دریایی در آب های آن انجام داده است.»

شبکه تلویزیونی سی.سی.اس. امریکا نیز ضمن اعلام خبر مذکور افزود: «در حدود ۱۲ موشک ضد هواپیما تاکنون تحویل لیبی شده است.» (۳)

ص: ۶۱۳

٢-٥١. روزنامه جمهوری اسلامی، ١٣٦٤/٩/١٢، ص ٣.

٣-٥٢. مأخذ ١٤، ص ٣.

از سوی دیگر، جارالله سردبیر روزنامه کویتی‌السیاسه در سرمقاله امروز این روزنامه نوشته است: «ایران به نام اسلام عراق را مورد تجاوز قرار داد و لیبی به نام قومیت عرب علیه مصر عمل می‌کند و در امور داخلی آن دخالت می‌کند. جارالله ضمن تأیید هرگونه اقدام مسلحانه از سوی مصر علیه لیبی، نوشت: زمانی که مصر تصمیم می‌گیرد وارد جنگ علیه لیبی شود تأیید ابرقدرت‌ها را نیز از قبل کسب می‌کند.»^(۱)

ص: ۶۱۴

۱- ۵۳. مأخذ، ۹، ص ۲۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۹/۱۳۶۴.

در جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران که با حضور برخی مسئولان این نیرو و چند تن از فرماندهان قرارگاه ها و یگان های رزمی برای بررسی میزان پیشرفت کار آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو تشکیل گردید، گزارش هایی از فعالیت های دشمن و یگان های خودی در این منطقه بیان شد. (۱)

غلامرضا محرابی مسئول اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا، در گزارشی از فعالیت ارتش عراق در منطقه گفت: «منطقه واگذار شده به ما (از قشله تا شهر فاو)، قبلاً منطقه ای مرده محسوب می شد. دشمن مدتی است فعالیت مهندسی اش را در این منطقه افزایش داده است.» (۲) وی افزود: «۷۵ درصد از سنگرهای در خط دشمن بُنی شده و در جاده ای که از شهر فاو به قشله و از آنجا به طرف رأس البیشه ادامه پیدا می کند، مدام فعالیت مهندسی دارد. دشمن از حدفاصل بین جاده دوم و سوم [در منطقه فاو] خاک برداری می کند و به منطقه رأس البیشه و... خاک می برد و در کنار جاده دوم نیز اقدام به احداث خاکریز نموده است. همچنین از زاویه شرقی محل پایگاه موشکی منهدم شده به طرف پایین یک جاده زده که تعدادی تانک پشت آن مستقر است. عراق ضمن احداث کانال در اطراف پایگاه موشکی، ایجاد موانع ضد هاورکرافت را از پایگاه موشکی فعال به طرف پایین ادامه می دهد. پشت جاده سوم تا محل پایگاه موشکی هم دارای استحکاماتی می باشد.» (۳)

غلامرضا محرابی در ادامه گفت: «عراقی ها سه روز پیش از بارندگی، در ۲۴ و ۲۵ آبان با ده تانک بین جاده اول و دوم مانور کردند. روز گذشته هم با پنج دستگاه تانک از پشت تانک فارم ها به صورت دشتبان به همراه یک گروهان پیاده مانور کردند. عراقی ها همچنین ۹ توپ ۱۳۰ (میلی متری) در پیچ جاده پایگاه موشکی منهدم شده مستقر کرده اند که جهت گیری آتش آن به سمت دهانه خلیج فارس می باشد، اما حجم آتش توپخانه دشمن سنگین نیست و به صورت ضد آتشبار روی کاتیوشا اجرا می شود.»

ص: ۶۱۵

۱- در این جلسه برادران رحیم صفوی، احمد غلامپور، عباس محتاج، سیدعلی حسینی تاش، محمد باقری، علیرضا عندلیب، جمال آبرومند، غلامرضا محرابی، عبدالمحمد رئوفی و احمد سیاف زاده حضور داشتند.

۲- ۱. سند شماره ۱۱۰۴ / د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ، راوی قرارگاه خاتم (داوود رنجبر و جواد زمان زاده)، ۲۵/۸ تا ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱۱۷.

۳- ۲. سند شماره ۶۴ / پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: غلامرضا محرابی، مسئول اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا در جلسه بررسی وضعیت دشمن (۱۱/۹/۱۳۶۴)، نوار شماره ۲۲۷ قرارگاه خاتم الانبیا) ص ۲۹.

مسئول اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا همچنین گفت: «پرواز رفت و برگشت هلیکوپتر دشمن در تاریخ ۹/۹/۱۳۶۴ از غرب به شرق و با سرعت کم احتمال دارد به منظور توجیه فرماندهان عراقی بوده باشد. فعالیت های اخیر دشمن عمدتاً مانور زرهی و شناسایی با هلیکوپتر بوده است.»^(۱)

عباس محتاج فرمانده قرارگاه کربلا در ادامه جلسه مشکلات منطقه را چنین برشمرد: حضور نیروهای ژاندارمری در منطقه؛ مشکل قضایی برای استفاده از امکانات موجود ساکنان بومی منطقه؛ ادامه حضور ساکنان بومی در منطقه و آغاز نشدن انتقال آنها.

سپس عبدالمحمد رئوفی فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) نیز گزارشی از اقدامات شناسایی و فعالیت های مهندسی برای آماده سازی عقبه ها، جاده سازی و... بیان کرد و افزود: به دلیل کمبود امکانات مهندسی در حال حاضر کارها با کندی پیش می رود. وی با اشاره به آموزش ها و تمرین هایی که برای آماده سازی نیروها انجام می گیرد، عمده ترین مشکلات این لشکر را کمبود نیرو و امکانات مهندسی ذکر کرد و افزود که به دلیل کمبود نیرو نفرات ۴ گردان در ۷ گردان توزیع شده است.

مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا هم در این جلسه ضمن بیان گزارشی از فعالیت های مهندسی، شناسایی های انجام شده و آموزش غواصی، اعلام کرد در حال حاضر لشکر با ۷ گردان ۲۰۰ نفره رزمی آماده می باشد.

در ادامه جلسه، برادر نجات مسئول حفاظت اطلاعات قرارگاه مرکزی سپاه نیز درباره زمان و چگونگی تخلیه ساکنان بومی منطقه گفت که انتقال ساکنان بومی از هفته قبل شروع شده است. وی با اشاره به وضعیت توزیع جمعیتی روستاهای منطقه افزود: در قسمت پل چوئبیده حدود ۸۰۰۰ نفر زندگی می کنند که قرار است به خانه های گچساران منتقل شوند.^(۲)

همچنین واحد اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا ۲ در نشریه گزارش نوبه ای خود از فعالیت دشمن در دوره ۶ تا ۱۱ آذر ۱۳۶۴ چنین گزارش داده است: «نیروهای عراقی در منطقه تحت نظر این قرارگاه (منطقه عمومی فاو) ضمن تحکیم و ترمیم مواضع پدافندی، از فعالیت های مهندسی - در جهت توسعه و ترمیم شبکه راه های مواصلاتی - و حرکات و جابه جایی هوایی، دریایی و توپخانه برخوردار بوده است. جابه جایی و مانور زرهی به صورت دشتبان به همراه یک گروهان نیروی پیاده و با حضور خودرو فرماندهی از دیگر فعالیت های دشمن طی دوره یاد شده است.»^(۳)

۱

حملات هوایی عراق به پایانه نفتی جزیره خارک پس از توقفی سه روزه، امروز بار دیگر آغاز شد.^(۴)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر، جنگنده های عراقی ساعت ۱۲:۳۰ امروز به جزیره خارک حمله کردند. در این حمله چند بمب به سوی خارک پرتاب شد که همگی به داخل آب های ساحلی جزیره فروافتاد و تلفات جانی و خسارت مالی به بار نیاورد.^(۵) ستاد سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح ضمن تأیید خبر فوق افزود: «یک فروند موشک

ص: ۶۱۶

۱- ۳. مأخذ ۱، صص ۱۲۱ - ۱۱۹.

۲- ۴. مأخذ ۱، صص ۱۲۹ - ۱۲۱.

۳- ۵. سند شماره ۰۱۱۰۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، اطلاعات قرارگاه کربلا ۲، شماره ۱۱،

۱۶/۹/۱۳۶۴.

۴-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۵-۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۸، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۲، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

هاگک [هاوک] به طرف هواپیمای دشمن پرتاب گردید، ولی به آن اصابت نکرد.»^(۱)

ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۴۰ خود اعلام کرد که جنگنده های نیروی هوایی این کشور ساعت ۱۳ امروز دست به حمله جدیدی علیه جزیره خارک زدند^(۲) و سالم به خاک عراق باز گشتند.^(۳)

رادیو امریکا هم در برنامه امروز خود گفت: «عراق اعلام داشت هواپیماهای جنگنده اش امروز بار دیگر پایانه نفتی جزیره خارک ایران را هدف حمله قرار داده اند. هنوز درباره خسارات احتمالی حمله امروز گزارشی در دست نیست، اما به رغم حملات مداوم عراق به جزیره خارک، ایران اعلام داشته است که صادرات نفت آن کشور از پایانه نفتی جزیره خارک همچنان در سطح عادی ادامه دارد. از سوی دیگر، ایران گزارش می کند که طی چند ماه آینده پایانه نفتی جدیدی را در یکی از بنادر کشور افتتاح خواهد کرد تا تأسیسات نفت صادراتی خود را از تیررس عراق دور کند.»

رادیو امریکا افزود: «خبرگزاری رویتر به نقل از غلامرضا آقازاده وزیر نفت رژیم جمهوری اسلامی، گزارش می کند که تأسیسات جدید ظرفیت صادرات نفت ایران را به ۱۳ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد داد. بنا به گزارش رویتر، آقازاده گزارش مربوط به اینکه تأسیسات نفتی جدید در شهر عسلویه در ۵۵۰ کیلومتری جنوب شرقی بندر بصره عراق بنا شده را تکذیب نکرد.»^(۴)

۱

مانور دریایی واحدهای رزمی منطقه دوم دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در آب های ساحلی خلیج فارس با حضور ناخدا ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش از صبح امروز آغاز شد و تا ساعت ۱۷ ادامه یافت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این مانور گروه کثیری از پرسنل همراه با تجهیزات و چندین فروند ناوچه موشک انداز و بالگردهای نیروی دریایی هوادریا شرکت داشتند و در عملیات متهورانه و سریع، اهداف فرضی از پیش تعیین شده را در کوتاه ترین مدت محاصره یا هدف قرار دادند. برپایه این گزارش، هم زمان با اجرای این مانور چند فروند از هواپیماهای حکومت متجاوز عراق در آسمان منطقه ظاهر شدند که با مشاهده ناوچه ها و آتشبارهای ضد هوایی و بالگردهای موشک انداز ناگزیر به فرار شدند.^(۵)

۲

امروز در مناطق کردنشین شمال غرب کشور چندین درگیری میان نیروهای جمهوری اسلامی و گروه های ضدانقلاب رخ داد:

۱. در حدفاصل پایگاه سلیمان کندی و سرچشمه (از توابع سقز) نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری ۹ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.^(۶)

۲. سپاه پاسداران پیرانشهر در گزارشی به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نوشته است: «تعدادی از

ص: ۶۱۷

۱- ۸. سند شماره ۰۵۹۳۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۴ نوح به ستاد مرکزی سپاه، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۹/۱۳۶۴، رادیو بغداد، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۰. مأخذ ۶، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۴- ۱۱. مأخذ ۹، ص ۲، رادیو امریکا، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۹/۱۳، ص ۴.

۶-۱۳. سند شماره ۲۰۰۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، وزارت اطلاعات، شماره ۱۰۹، ۱۳۶۴/۹/۱۲، ص ۱.

نیروهای گردان نبی اکرم(ص) سپاه پیرانشهر طی عملیاتی هماهنگ با واحد اطلاعات، به روستای علی مردان واقع در جنوب شرقی پیرانشهر اعزام شدند که در ساعت ۷ صبح با تعدادی از نیروهای لک ۲ هیزآواره و هیز پیشوا [از حزب دمکرات] درگیر و موفق شدند ۲ نفر از پیش مرگان حزب را کشته و ۱۰ نفر را زخمی نمایند. این درگیری تا ساعت ۱۷:۳۰ ادامه داشت که نیروهای خودی به علت برودت هوا و کمی مهمات، روستای فوق را در ساعت ۱۸:۰۰ ترک می کنند. براساس این گزارش، تلفات نیروهای ضدانقلاب تأیید شده است. ضمن اینکه در این درگیری هیچ گونه آسیبی به نیروهای خودی وارد نیامده است.»(۱)

۳. نیروهای پاسگاه میرآباد سردشت با عوامل دمکرات درگیر شدند که این درگیری بدون تلفات خاتمه یافت. همچنین نیروهای پایگاه پانچوب در اطراف سنندج در روستای سنگ سفید به هنگام اجرای کمین با ضدانقلابیون درگیر شدند. این درگیری بدون تلفات پایان یافت. از سوی دیگر، نیروهای گشت ثارالله در داخل شهر مهاباد، ۷ نفر مسلح به سلاح های کلاشینکف و قناسه و نارنجک را دستگیر کردند. یکی از افراد یگان حزب الله نیز در نرده با سلاح و مهمات به ضدانقلابیون پیوست.(۲)

۴. ستاد ناحیه کردستان گزارش داد که پایگاه تودار صمدی [واقع در ۲۸ کیلومتری شمال غربی سنندج و ۴ کیلومتری شمال جاده سنندج - مریوان] را افراد گروه ضدانقلاب کومه له هدف حمله قرار دادند که این حمله یک ساعت به طول انجامید و با آتش متقابل و بدون تلفات یا خسارت به پایان رسید.(۳)

۵. پل ارتباطی تازه آباد - کانی رش به نام علی اکبرخان در منطقه کرند به دست افرادی ناشناس منفجر و تخریب شد.(۴)

۱

با افزایش مبارزات نیروهای انقلابی عراقی، در پنج استان عراق حالت فوق العاده اعلام شده و حکومت عراق به تلافی این اقدامات به کنترل، سرکوب و انهدام بخش هایی از مناطق کردنشین پرداخته است. روزنامه ابرار در این باره نوشته است: «به گزارش واحد خبر مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، جاده استراتژیک بغداد - بصره در چند هفته اخیر در معرض تهاجم شبانه مجاهدان عراقی قرار گرفته و این عملیات منجر به غنیمت گرفتن تجهیزات جنگی فراوانی شده است که رژیم بعثی ناچار شد برای کمک رسانی به خط مقدم جبهه خود از جاده ناصریه - بصره استفاده کند. از سوی دیگر، به دنبال اوج گیری نهضت مسلمانان عراقی رژیم صدام ناچار شد در پنج استان این کشور حالت فوق العاده اعلام کند و رفت و آمد در این استان ها را به شدت تحت کنترل درآورد. براساس این گزارش، این تصمیم علاوه بر استان های اربیل، کرکوک و سلیمانیه، دو استان ناصریه و کوت در جنوب عراق را نیز شامل شده است که دلیلی بر سرایت اوضاع بحرانی به جنوب و مرکز عراق است.

ص: ۶۱۸

۱- ۱۴. سند شماره ۴۲۰۷۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پیرانشهر به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۴، ۲۶/۹/۱۳۶۴، صص ۲۲ و ۲۳.

۳- ۱۶. سند شماره ۴۲۰۹۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۴- ۱۷. سند شماره ۲۰۰۱۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، وزارت اطلاعات، شماره ۱۱۰، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

جنایتکاران بعثی در ادامه سلسله جنایات خود ۴۰ تن از کسبه و بازرگانان عراقی را به دلیل خودداری از کمک به قادسیه صدام به دار آویختند. به گزارش واحد خبر مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، اتخاذ این گونه شیوه‌ها از سوی رژیم عفلقی برای ملت عراق تازگی ندارد و هرچند مدت یک بار صدام برای تأمین هزینه‌های جنگی گروهی از افراد بی‌گناه را اعدام و اموال آنان را مصادره می‌کند. (۱)

روزنامه کیهان نیز در گزارشی آورده است: «یک گروه از مجاهدین مسلمان کرد عراقی با حمله به یک تیپ فرماندهی ارتش رژیم بعث عراق در منطقه شانه دری موفق شدند ضمن انهدام یک کامیون حامل نفرات مزدوران بعثی، بیش از ۱۰ تن از نظامیان عراقی را به هلاکت رسانده یا مجروح سازند.» (۲)

روزنامه جمهوری اسلامی نیز در شماره امروز خود نوشته است: «با اوج‌گیری اعتراضات مردمی و گسترش مبارزات انقلابیون مسلمان کرد عراقی در شمال این کشور، رژیم بعثی علاوه بر انهدام تعداد زیادی روستا از جمله روستاهای مشیانه، قروه چه، حمزه، کانی کومه، سوسی و ایله خرابه، طی روزهای اخیر اقدام به بازرسی منازل و دستگیری جمعی در روستاهای منطقه دشت زور نموده و گلوله باران روستاهای مناطق آزادشده را از سر گرفته است.» (۳)

روزنامه کیهان نیز نوشته است: «بامداد روز یازدهم آذرماه، مسلمانان کرد منطقه زاخو با گذاشتن کمین در مسیر حرکت گردان قروکمه و گردان پرخیته یک خودرو حامل سربازان دشمن بعثی را به رگبار بستند که خودرو مذکور منهدم و کلیه سرنشینانش به هلاکت رسیده یا مجروح شدند. هم‌زمان با این عملیات، دسته‌ای دیگر از کردهای مسلمان مخالف رژیم عراق به محل نگهبانی عده‌ای از سربازان عراقی حمله کردند و چهار مزدور بعثی را به هلاکت رساندند.»

گزارش دیگری حاکی است: اداره استخبارات عراق در منطقه زاخو واقع در شمال این کشور موردهجوم مسلمانان کرد عراق قرار گرفت و چهارتن از کارکنان آن کشته یا مجروح شدند.» (۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از باختران گزارش داد: «در سحرگاه امروز، انقلابیون مسلمان کرد عراق با اجرای کمین در محور قره داغ - سلیمانیه دو دستگاه کامیون حامل نفرات ارتش بعث عراق [را] که برای اجرای عملیات سرکوب انقلابیون عازم منطقه بودند با آر.پی.جی. ۷ هدف قرار دادند که هر دو کامیون منهدم و ۱۶ نفر از نظامیان عراق کشته یا مجروح شدند.» (۵)

شهربانی استان کردستان هم ضمن اعلام حمله اخیر پیش‌مرگان کرد عراق به پایگاه جیش الشعبی در منطقه کلار عراق (از توابع سلیمانیه)، خبر داد که در این حمله پایگاه مذکور به تصرف نیروهای پیش‌مرگ درآمد.» (۶)

ص: ۶۱۹

۱- ۱۸. روزنامه ابرار، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۱۹. روزنامه کیهان، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۲۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۲۱. روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۵- ۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۶- ۲۳. سند شماره ۴۴۲۳۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

امروز کاروان های دیگری از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها اعزام شدند.

روابط عمومی سپاه پاسداران منطقه ۱ ثارالله (استان تهران) نیز با انتشار اطلاعیه ای از امت حزب الله دعوت کرد تا برای ثبت نام در کاروان های راهیان کربلا به پایگاه های مقاومت بسیج مستضعفین سپاه در شهرهای تهران، کرج، ورامین، دماوند، فیروزکوه، ری و اسلام شهر مراجعه کنند.^(۱)

در پنجمین روز از هفته بسیج، امروز بزرگ ترین کاروان نیروهای تازه نفس بسیجی از شهرستان رفسنجان به همراه ۱۲۰ کامیون و وانت کمک های مردمی عازم جبهه های جنگ شدند. حجت الاسلام هاشمیان امام جمعه رفسنجان در این باره گفت: «مردم حزب الله و همیشه در صحنه رفسنجان از فرمایشات نماینده امام در شورای عالی دفاع [هاشمی رفسنجانی] استقبال پرشوری کردند و علاوه بر ۲۰ میلیون تومان کمک نقدی و ۶ کیلو طلا، چندین دستگاه جراثقیل، اتوبوس و مینی بوس نیز برای کمک به رزمندگان اسلام واگذار کردند. یقین دارم تا پیروزی نهایی در جنگ و به خاک مالیدن پوزه صدام صهیونیست، این کمک های ایثارگرانه مردمی از نواحی جنوب شرق کشور اسلامی مان ادامه خواهد یافت.»^(۲)

همچنین بامداد امروز کاروان راهیان کربلا با عنوان کاروان ثامن الائمه (ع) متشکل از یک تیپ از رزمندگان بسیج مستضعفین گیلان عازم مناطق جنگی کشورمان شدند.^(۳)

فرمانده سپاه پاسداران ناحیه گیلان هنگام عزیمت این کاروان به خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی گفت: «قرار است یک گروهان از برادران اهل تسنن از منطقه طالش در پی این کاروان در گروه بعدی اعزام شوند.»^(۴)

همچنین نیروهای داوطلب از طبقات مختلف مردم شهرستان دره شهر و هدایای مردمی از بخش های آبدانان، بدره، ماژین و روستاهای اطراف، شامل بیش از ۵۰ دستگاه کامیون و وانت بار^(۵) و نیز صدها تن از جان برکفان عضو بسیج سپاه پاسداران کازرون عازم جبهه های نبرد شدند.^(۶)

واحد مرکزی خبر نیز از زاهدان گزارش داد: به مناسبت هفته وحدت و تصویب هیئت دولت جمهوری اسلامی ایران، مبنی بر اعزام کمپرسی های مردمی به جبهه های نبرد حق علیه باطل، بعدازظهر امروز، ۲۵ دستگاه کمپرسی از زاهدان رهسپار جبهه ها شدند.^(۷)

رئیس جمهوری اسلامی ایران در ادامه سفر به استان همدان امروز در برنامه های متعددی شرکت کرد از جمله: حضور در پایگاه سوم شکاری شهید نوژه، حضور در جمع مدیران کل و مسئولان ادارات همدان، دیدار با ائمه جمعه و روحانیون استان همدان و دیدار با خانواده ایثارگران این استان. آیت الله خامنه ای در این دیدارها به موضوعات مهمی اشاره کرد که عبارت اند از: حضور گسترده مردم و بار سنگین جهاد بر دوش آنان، تأکید بر ضرورت جهاد

۳-۲۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۹/۱۲، ص ۴.

۴-۲۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۹/۱۲، ص ۴.

۵-۲۸. مأخذ ۲۵.

۶-۲۹. مأخذ ۲۶.

۷-۳۰. همان.

خودکفایی در پایگاه های هوایی و تهیه تجهیزات نظامی در کشور، نقش امام خمینی در ایجاد وحدت و نیل به اهداف انقلاب اسلامی، حضور کاروان های راهیان کربلا و سردرگمی دشمن، آثار نو شدن کابینه دولت و انتظارات مردم، موقعیت مناسب ایران در عرصه بین المللی، مواضع مثبت کشورهای خلیج فارس، نیاز کشور به حوزه های علمیه بیش از هر زمان دیگر، امتیاز مضاعف شهادت در زمانی که اسلام نیاز به یاری دارد.

روزنامه کیهان در این باره نوشته است: «[آیت الله] سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، امروز در ادامه سفرش به استان همدان به اتفاق سرهنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی، محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران، رحمانی سرپرست بسیج، حمیدی، آقای محمدی، بهرامی، احمدوند، فاضل همدانی و شاملو، رهبرپور نمایندگان استان همدان در مجلس شورای اسلامی و خانم دباغ نماینده مردم تهران، در اجتماع پرسنل پایگاه سوم شکاری شهید نوژه همدان شرکت کرد و طی سخنانی اظهار داشت:

امروز بار سنگین جهاد فراموش نشدنی و تاریخی جمهوری اسلامی بر دوش مردم مقاوم و ایثارگر و مسلمان ایران است و هرروز شاهد حضور گسترده مردم همیشه در صحنه در میدان های نبرد هستیم و علی رغم تبلیغات سوء ابرقدرت ها و توطئه های گوناگون شیاطین، مردم ما از انقلاب و جنگ دور نشده اند و همچنان استوار ایستاده اند و پرسنل نظامی ما هم امروز یکی از اقشار مهم این ملت هستند که ایثارگرانه جان فشانی می کنند و افتخار می آفرینند. رئیس جمهور در ادامه ضمن تقدیر از پرسنل پایگاه شهید نوژه به دلیل تلاش و فعالیت این پایگاه از آغاز جنگ و پیش از شروع آن و تأکید بر اینکه کسانی که میدان های خطر را انتخاب کرده و احتمال ازدست دادن جان، مانعی در راه آنان نبوده [است]، مقدم بر دیگران هستند، بیان کرد که طبیعی است که سازندگان سلاح های مدرن به ما اسلحه ندهند و ما منتظر سلاح ابرقدرت ها نمی شویم، بلکه امروز انقلاب این اعتبار را در جهان دارد که به رغم میل ابرقدرت ها، خود بسیاری از سلاح ها را تهیه کند.» (۱)

رئیس جمهوری در نمایشگاه تولیدات جهاد خودکفایی پایگاه شهید نوژه بر جهاد خودکفایی تأکید کرد و گفت: «آن روزی که شما علی رغم میل ابرقدرت ها جنگ را به پیروزی برسانید و قهرمانی خود را به جهان ثابت کنید، آن روز دنیا گنجینه های خود را به روی شما خواهد گشود و قدرت های بزرگ دنیا احساس خواهند کرد که این ملت به خود متکی است. روی این اصل همان طوری که بارها گفته ام بر مسئله جهاد خودکفایی تأکید می کنم؛ باید جهاد خودکفایی در تمامی مراکز و پایگاه های نیروی هوایی هرچه بیشتر گسترش یابد و ما باید در مسائل نظامی خود را آزموده کنیم.»

رئیس جمهور سپس به اتفاق همراهان برای شرکت در مراسم رژه نیروهای بسیج سپاه

ص: ۶۲۱

پاسداران استان، وارد فرودگاه همدان شد و در این مراسم با بیان اینکه بسیج یکی دیگر از افتخارات ملت ما است که با اشاره امام امت و ایجاد شور و انگیزه در دل های این امت به وجود آمد، بر نقش مهم رهبری امام امت در این حرکت الهی و ایجاد وحدت و هماهنگی مردم در راه رسیدن به آرمان های والای انقلاب اسلامی تأکید کرد:

«اگر شما یکپارچه نبودید و از هم جدا بودید و اگر اختلافات کوچک را کنار نمی گذاشتید و اگر شیعه و سنی و مردم این شهر و آن شهر قرار بود که درمقابل هم قرار بگیرند، امام عزیز ما چطور می توانستند این طور به سینه ابرقدرت ها بکوبند که امریکا هیچ غلطی نمی تواند بکند و اگر این وحدت و انسجام در بین مردم ما نبود نمی توانستیم در هیچ کدام از این میدان ها بایستیم، زیرا شما مردم بودید که مسائل انقلاب را حل کردید تا از پیچ های خطرناک و توطئه های متعدد سلامت بیرون آمده ایم. بدانید استکبار جهانی که در رأس آن امریکای جنایتکار قرار دارد تا مغز استخوانش از شما ملت و انقلاب اسلامی می ترسند، اما کوشش می کنند به طریقی این ترس خود را آشکار نکنند و راه پیروزی شما اتحاد و انسجام شماست و هرکسی که بخواهد این اتحاد و انسجام را برهم بزند آگاهانه یا ناآگاهانه کمک به استکبار جهانی کرده است. [...] امروز شاهد حرکت اقشار مختلف امت ایثارگر در قالب گروه های رزمی راهیان کربلا به سوی جبهه ها هستیم و دشمن سرگردان شده است که ما می خواهیم چه کار کنیم. [...]

ما هم اکنون درمقابل با دشمن چه در خشکی و چه در دریا ابتکارعمل را در دست داریم. درحال حاضر، نیروهای ما در خشکی در تمام طول جبهه آماده اند و امروز نه تنها عراق، بلکه رژیم های استکباری حامی عراق هم نمی دانند که این نیروها برای چه جمع شده اند، از کجا و یا چه موقع حمله می کنند و این مشت نیروهای مسلح ماست که بر فراز دشمنان متجاوز قرار گرفته و هروقت شرایط ایجاب کند آن وقت ضربات بزرگ و قاطعی به دشمنان وارد خواهیم کرد و جوسازی های دشمنان مبنی بر از بین رفتن منافع حیاتی ایران و همچنین تهدیدات قدرت ها و یا مسئله شعله ور شدن منطقه خلیج در اراده ما نخواهد داشت و راهیان کربلا از استان همدان نیز به سوی جبهه های جنگ تحمیلی درحال حرکت هستند [و] ضربات خود را تا رسیدن به پیروزی نهایی ادامه خواهند داد.»^(۱)

به گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی، امروز همچنین مدیران کل و مسئولان ادارات همدان با آیت الله خامنه ای دیدار کردند که ایشان رهنمودهایی برای فائق آمدن به مشکلات اداری و ایجاد هماهنگی مواضع سیاسی جمهوری اسلامی در صحنه بین المللی بیان کردند. رئیس جمهوری با اشاره به تغییرات کابینه گفتند مسئولان هم اکنون احساس می کنند کار نو و تازه ای را آغاز کرده اند و با این نو شدن کابینه، مردم انتظارات جدیدی از ما دارند که باید خواسته های آنان پیگیری شود.

ص: ۶۲۲

رئیس جمهور با تشریح موقعیت مناسب جمهوری اسلامی ایران در عرصه بین المللی و آمادگی کشورهای متری عرب برای گسترش روابط با ایران، گفتند: اعلام مواضع مثبت کشورهای خلیج فارس و برخورد بسیار خوب دولت امارات متحده عربی در مورد بازگرداندن هواپیما ربايان به همراه هواپیما، نشان دهنده ثبات و موقعیت هرچه بهتر نظام جمهوری اسلامی است. وی افزود: نظام جمهوری اسلامی در چند ماهه اخیر علی رغم تحولات و تغییرات کابینه که عده ای می خواستند آن را نشانه تزلزل نظام بدانند در آزمایش های خود سربلند و موفق بوده است.

رئیس شورای عالی دفاع سپس به موضوع جنگ پرداخت و گفت: ما در زمینه جنگ به آمادگی همیشگی نیاز داریم و باید برای یک عملیات با خسارت کم و با توفیق هرچه بیشتر آماده باشیم. امروز مسئولین جنگ اعم از ارتش و سپاه آمادگی این را دارند که پیروزی هایی نظیر عملیات خیبر، بدر و یا عاشورا به دست بیاورند و موفقیت این گونه عملیات را تضمین می کنند.» (۱)

رئیس جمهور همچنین امروز با مسئولان حوزه های علمیه استان همدان و ائمه جمعه و روحانیون این استان دیدار کرد. ایشان در این دیدار با مقایسه ویژگی های رهبران نظام های استکباری دنیا با رهبران جمهوری اسلامی نقش حوزه های علمیه در انقلاب اسلامی را چنین تشریح کردند: اکنون بیش از هر زمان دیگر به حوزه های علمیه نیاز داریم و رابطه نظام جمهوری اسلامی با حوزه های علمیه رابطه ای مستقیم و تنگاتنگ است. [...] علت اینکه مردم در این انقلاب بزرگ وارد شدند وجود پیشروان روحانی و عالمان دین بود و طلبه ها باید به مسائل سیاسی آگاهی کامل پیدا کنند و من منتظرم که این مأموریت تمام شود و به حوزه های علمیه برگردم. [...] رئیس جمهور تأکید کرد با برنامه ریزی های لازم به گونه ای که لطمه ای به آموزش طلبه ها وارد نشود، آنان یک ماه هم به جبهه بروند.

وی در پایان از روحانیون خواست که از تشریفات بپرهیزند و حوزه های علمیه هرچه پر بارتر و پر شکوه تر به فعالیت خود ادامه دهند.» (۲)

آیت الله خامنه ای امروز همچنین با خانواده معظم ایثارگران استان همدان دیدار کردند. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی: «ایشان طی سخنان مشروحی ضمن تقدیر از ایثارگری های شهدا، جانبازان، مفقودین و اسرا و برشماری امتیازات آنان نسبت به دیگران و مقایسه شهدای انقلاب اسلامی با شهدای صدر اسلام گفتند: شهادت در زمانی که اسلام نیاز به یاری دارد، دارای امتیاز مضاعف می باشد و چون امروز نیز جنگ ما بر سر مسائل کشور و آب و خاک نیست و مسئله اسلام در میان است، لذا شهدای انقلاب نیز از چنین امتیازی برخوردار هستند، زیرا اگر ما در این جنگ پیروز شویم بر تمام ابرقدرت ها پیروز شده ایم و در سایه همین پیروزی است که تمام توطئه های احتمالی دشمنان در آینده نیز محو و خنثی خواهد شد.

آیت الله خامنه ای افزودند: اگر ما در این جنگ پیروز شویم اسلام پیروز شده است و پیروزی

ص: ۶۲۳

۱- ۳۳. مأخذ ۲۲، ص ۱۰.

۲- ۳۴. همان.

کشور ما در جنگ، پیروزی اسلام و ارزش های الهی و اسلامی است. رئیس جمهور در ادامه با اشاره به روند جنگ تحمیلی اظهار داشتند ما از اول جنگ تاکنون روزه روز بر دشمن مسلط تر شده ایم و امروز موقعیت ما نسبت به چند ساله اخیر در حد عالی می باشد و این را تمام جهانیان به وضوح مشاهده می کنند، زیرا علی رغم کمک های گوناگون استکبار جهانی به رژیم عراق ما پیروز شده ایم و این یکی از نعمات خداوندی نسبت به ملت مظلوم ما می باشد.» (۱)

۱

تلاش های آشکاری که مدتی است برای زمینه سازی اجرای عملیات آتی در کشور انجام می شود، به ویژه اعزام کاروان های راهیان کربلا- به جبهه ها، عراق را به واکنش تهدیدآمیز واداشت، طوری که رادیو بغداد امروز در بخش فارسی خود اعلام کرد: «ارتش عراق بازم با کمال صراحت و در نهایت صداقت به خلق های مسلمان ایران اعلام می دارد اگر... به سرزمین مقدس عراق حمله از سر گرفته شود ارتش فقط جنبه دفاعی را به خود نخواهد گرفت و ضمن قلع و قمع حمله کنندگان و متجاوزین به عراق، شهرها و تأسیسات اقتصادی و اجتماعی و صنعتی ایران، بدون استثنا همچون خارک و همچون کارخانه فولاد اهواز به آتش کشیده خواهد شد و مسئول تمام این قتل و جنایت و خرابی، آخوندهای حاکم بر ایران هستند و لاغیر.» (۲)

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی در برنامه بامدادی خود ضمن اشاره به مصاحبه فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با روزنامه کیهان گفت: «خبرنگاری که از تهران برای بی بی سی خبر می فرستد می گوید که در هفته های اخیر شایعه تدارک برای حمله ای تازه زیاد شنیده می شد و این اولین بار است که شایعات مذکور رسماً تأیید شده است. این خبرنگار می گوید که بنا به اخبار غیررسمی از دو ماه پیش که حجت الاسلام رفسنجانی رئیس مجلس، بسیج عمومی اعلام کرده در حدود ۳۰۰ هزار داوطلب و پاسدار دیگر عازم جبهه های جنگ شده اند.» (۳)

۲

وزیر برنامه و بودجه (مسعود روغنی زنجانی) میزان افزایش بودجه جنگی و بودجه نیروهای مسلح و دلایل آن را بیان کرد. رادیو اسرائیل نیز در برنامه امروز خود در تحلیل کوتاهی به بررسی بودجه سال آینده پرداخت.

وزیر برنامه و بودجه گفت: «بودجه سال آینده در ردیف جنگ ۱۲ درصد رشد نشان می دهد و بودجه های نیروهای مسلح (اعم از نظامی و انتظامی) نیز ۱۰ تا ۱۵ درصد رشد داشته است که چون هرگونه کاهش در ارقام این ردیف ها با توان دفاعی کشور رابطه دارد، سعی شده است که نیازهای مالی ارگان ها و دستگاه های نظامی عیناً پرداخت شود، در صورتی که متقابلاً در بعضی از دستگاه ها نیز رشد منفی یا در حد صفر بودجه داشته ایم، نظیر خود وزارت برنامه و بودجه.» وی افزود: «ما

ص: ۶۲۴

۱- ۳۵. مأخذ ۲۷، ص ۱۲.

۲- ۳۶. مأخذ ۹، صص ۲ و ۳، رادیو بغداد، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۷. مأخذ ۷، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

معتقدیم که از هزینه هایی مثل جنگ نمی شود کاست، چون اثرات و لطمات جبران ناپذیری خواهد داشت.» (۱)

تصویر

مسعود روغنی زنجانی وزیر برنامه و بودجه: «ما معتقدیم که از هزینه‌هایی مثل جنگ نمی‌شود کاست، چون اثرات و لطمات جبران‌ناپذیری خواهد داشت.»

رادیو اسرائیل نیز در این باره گفت: «از سخنانی که آقای میرحسین موسوی نخست وزیر، هنگام تسلیم لایحه بودجه به مجلس بیان داشت چنین برمی آید که هزینه های جنگی در سال آینده بر هجده میلیارد و پانصد میلیون دلار بالغ خواهد شد که یک میلیارد و دویست میلیون دلار از سال گذشته بیشتر است... علاوه بر این، حکومت اسلامی مبالغ زیادی را برای توسعه صنایع نظامی صرف خواهد کرد... میزان درآمد سال آینده دولت شش درصد در مقایسه با امسال کمتر خواهد بود، بنابراین درحالی که هزینه های جنگی بیش از ۱۲ درصد افزایش می یابد دولت ناچار خواهد شد از هزینه های غیرجنگی خود حداقل ۵۴ میلیون دلار بکاهد.» (۲)

۱

وزیر جدید نفت (غلامرضا آقازاده) صبح امروز در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی با خبرنگاران داخلی و خارجی دیدگاه های خود را درباره آثار حملات هوایی عراق به جزیره خارک، وضعیت تولید و فروش نفت، افزایش مبادی صادرات نفت، شیوه های اصولی مصرف درآمد نفت، مشارکت با شرکت های خارجی، میزان درآمد نفت، سازمان اوپک و ضرورت حفظ وحدت در این سازمان بیان کرد.

وزیر نفت درباره آثار حملات اخیر عراق بر تولید و صادرات نفت گفت: «همان طوری که امام فرمودند خارک تا به حال چهل و چند بار از بین رفته است! اما الحمدلله صادرات نفتی ما بیش از گذشته است.» وی افزود: «با تصمیماتی که از مدتی قبل گرفته ایم تا چند ماه دیگر خارک اهمیت سابق خود را از دست می دهد، ضمن اینکه حملات عراق هم برای ما بی اثر است... با برنامه هایی که در دست داریم، از چند ماه آینده تعداد اسکله های بارگیری ما به قدری متنوع خواهد شد که برای صادرات ما براساس سهمیه تعیین شده اوپک مشکلی وجود نخواهد داشت... از چند ماه دیگر ظرفیت بارگیری ما تا حد ۱۳ میلیون بشکه می تواند افزایش یابد. همچنین پروژه های در دست اجرای ما به زودی به مرحله اجرا درمی آید و با قاطعیت اعلام می کنیم که فشارهای عراق مانع صدور نفت ما نمی شود.»

وی ضمن بیان اینکه ایجاد خط لوله نفتی بندر جاسک را به مناقصه گذاشته ایم، گفت: «ظرفیت تولید ما نزدیک به چهار میلیون بشکه در روز است، اما در حال حاضر، از همه این

١- ٣٨. مأخذ ٢٦، ص ٢.

٢- ٣٩. مأخذ ٧، ص ٢٠، راديو اسرائيل، ١١/٩/١٣٦٤.

ظرفیت بهره برداری نمی کنیم.» وی افزود: «حدود ۹۰ درصد از درآمدهای ارزی کشورمان از فروش نفت تأمین می شود. این مقدار در حال حاضر ۱۵ میلیارد دلار از نظر ارزی و ۱۶۰ میلیارد تومان از نظر درآمدهای ریالی است. به هر حال، در این زمینه هر تصمیمی که مجلس بگیرد مورد نظر ماست و وزارت نفت موظف به اجرای آن است.»

آقازاده ضمن تأکید بر اینکه نفت باید برای رزمندگان ما و برای پروژه های زیربنایی و اساسی کشور به کار گرفته شود. درباره واگذاری اجرای برخی از پروژه ها به شرکت های خارجی گفت: «من دانش متخصصین کشورمان را در حال حاضر بالاتر از حد جامعه مان می دانم، به اضافه اینکه با داشتن آنها می توانیم واگذاری پروژه ها به مقاطعه کاران خارجی را کاهش دهیم. البته آنجا که نیاز باشد پروژه ها را به خارجی ها واگذار می کنیم.»

وزیر نفت لازمه توازن بازار جهانی نفت را همکاری و همدلی اعضای اوپک دانست و میزان تولید فعلی نفت ایران را در حدود سهمیه ای که اوپک تعیین کرده است، اعلام کرد و افزود: «ما افزایش سهمیه نمی خواهیم. ما تثبیت قیمت ها را مدنظر داریم. به هر حال، بر مبنای تثبیت قیمت ها اگر لازم باشد با افزایش سهمیه نیز موافقت خواهیم کرد.»

وزیر نفت درباره سیاست ایران در برابر نظریه انحلال اوپک، گفت: «ما با انحلال اوپک به هیچ وجه موافق نیستیم و اعتقاد نداریم که این سازمان ضعیف است. سیاست ما تقویت، همدلی و امید به پیشرفت این سازمان است.» آقازاده در پایان این مصاحبه گفت: «به اعتقاد من کاهش قیمت نفت نه تنها به ضرر اوپک، بلکه به ضرر اقتصاد دنیاست. با توجه به اینکه عرضه محدود و تقاضای نامحدود وجود دارد و هنوز دنیا نتوانسته است جز ۲ تا ۵ درصد برای نفت جایگزین پیدا کند.» (۱)

۱

خانواده های شهیدان، مفقودان و اسیران اهل تسنن و شیعه شهرهای زابل، ایرانشهر، خاش، چابهار از استان سیستان و بلوچستان و گروهی از خانواده های شهیدان اهل تسنن استان کردستان به اتفاق نمایندگان شهرهای مختلف کردستان در مجلس شورای اسلامی و همچنین گروهی از خانواده های شهیدان، مفقودان و اسیران از شهرستان دامغان، امروز در پایان هفته وحدت، در حسینیه جماران با امام خمینی دیدار کردند.

به گزارش روزنامه کیهان: «در این دیدار حجت الاسلام کربوبی نماینده امام و سرپرست بنیاد شهید انقلاب اسلامی و نایب رئیس مجلس شورای اسلامی، طی سخنانی با اشاره به هفته وحدت - که به پیشنهاد آیت الله العظمی منتظری برگزار شده است و آثار مطلوبی که این هفته در بین مسلمانان گذاشته - از سوی امام خمینی از ایثارگری و فداکاری شهدا و مفقودین و اسرا و جانبازان و خانواده های محترمشان تشکر کرد و مراتب تبریک و تسلیت امام را به آنان ابلاغ کرد. در پایان این دیدار امام امت به ابراز احساسات حاضران پاسخ گفتند.» (۲)

ص: ۶۲۶

۱- ۴۰. مأخذ ۳۲، ص ۱۷.

۲- ۴۱. مأخذ ۳۲، ص ۲.

درحالی که ایران با تحریم شدید تسلیحاتی، به ویژه تجهیزات مدرن نظامی، روبه رو است، هرازگاهی افرادی در آمریکا و اروپا به اتهام ارسال مخفیانه سلاح به ایران یا تصمیم به این کار، محاکمه می شوند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه: «سخنگوی اداره گمرکات آمریکا اعلام کرد که ۲ تبعه ترک و یک بازرگان کانادایی امروز در نیوارک واقع در نیوجرسی به جرم مبادرت به خرید و ارسال مخفیانه ادوات نظامی به ارزش ده میلیون دلار به ایران بازداشت شدند. این دستگیری ها نتیجه پنج ماه تحقیق بوده و هنگامی آغاز شد که متین طانیر رئیس شرکت کانادایی "بلوک گلد انترناشنال کامونیکیشن اومونترال" به مأموران گمرک - که نقش قاچاقچیان سلاح را بازی می کردند - خرید لوازم الکترونیک، به ویژه قطعاتی را که ایران برای دفاع از تهران در مقابل حملات هوایی عراق در سیستم رادار خود به کار می گیرد، پیشنهاد کرد.

دو همدست ترک بازرگان کانادایی، یک افسر بازنشسته و یک مشاور در امور صادرات و واردات هستند. این ۳ تن قرار است روز سه شنبه در مقابل قاضی شهر نیوارک حاضر شوند. این ۳ تن به جرم خرید ۱۱ قطعه لوازم (هرکدام به ارزش ۴۹ هزار دلار) برای سیستم رادارهای سیار - که ایران در اختیار دارد و می تواند آنها را روی جنگنده های فانتوم نیز سوار کند - دستگیر شده اند. گفته می شود بدون این قطعات، رادار جنگنده ها قابل استفاده نخواهند بود. در این گزارش آمده است که ایران در پی اعلام محاصره اقتصادی توسط آمریکا - که پس از ماجرای گروگان گیری در سفارت آمریکا به اجرا درآمد - به این قطعات نیاز پیدا کرده است. یکی از مأموران گمرک اعلام کرد: تنها نیروی هوایی آمریکا و چندین کشور دوست آمریکا و ایران این گونه ادوات را در اختیار دارند.»^(۱)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز در گزارشی از دادگاه متهمان ارسال موشک تاو به ایران آورده است: «یکی از شهود دادگاه رسیدگی به محاکمه ۶ نفری که متهم به توطئه جهت ارسال موشک های آمریکایی به ایران هستند، گفت یکی از این ۶ تن تلاش می کند که کمک گلدواتر رئیس کمیته تسلیحاتی سنای آمریکا را به دست آورد، زیرا متهم مذکور معتقد است ارسال این موشک ها قانونی بوده است. [...]

خانم فرح سنایی ۵۲ ساله و ۵ تن دیگر به تلاش برای دستیابی به ۱۱۴۰ فروند موشک ضدتانک تاو و دیگر تسلیحات و ارسال آنها به ایران متهم شده اند.»^(۲)

آسوشیتدپرس در گزارشی دیگر از هلند آورده است:

«یک دادیار امروز تأیید کرد که یک کارخانه هلندی و یکی از مدیران آن متهم به صدور تدارکات نظامی به مقصد ایران و تخلف از قانون هلند شده اند. وی گفت که کارخانه "هگلاندس سیگنال اپاراتن" متهم است که برای فروش به اصطلاح "کالاهاى استراتژیک" تقاضای مجوز صدور از دولت نکرده است. [...] به گفته این دادیار، تجهیزات مزبور سیستم های کنترل توپخانه برای استفاده ارتش ایران بوده اند. تحت قوانین هلند صدور

ص: ۶۲۷

۱- ۴۲. مأخذ ۶، ص ۲۸، نیوارک - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۳. مأخذ ۶، صص ۲۹ و ۳۰، ارلاندو - آسوشیتدپرس، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

"کالاهای استراتژیک" مستلزم اجازه دولت است و چنین مجوز صدور برای این گونه سلاح ها به منطقه ای آشوب زده یا کشوری در حال جنگ صادر نخواهد شد.

این دادیار مدعی شد که کارخانه مزبور از سال ۱۹۸۲ تا ۱۹۸۴ حداقل یک محموله از این قطعات - که صورت حسابش برای مقصد نهایی نیجریه تنظیم شده بود - ارسال داشته است. این محموله که به ادعای دولت هلند در واقع مقصدش ایران بوده، سال گذشته توسط گمرک انگلیس توقیف شد.

دادیار طبق رویه قضایی هلند از فاش کردن نام مدیر درگیر در این جریان خودداری کرد... محاکمه قرار است در ۱۶ دسامبر آغاز شود. سخنگوی کارخانه "اچ. اس. آ." گفت که تا زمانی که آنها تحت تعقیب قانونی هستند از اظهار نظر در این باره خودداری خواهد کرد. این کارخانه در صورتی که گناهکار شناخته شود تا یک میلیون فلورن (بیش از ۳۵۴ هزار دلار) جریمه خواهد شد و مدیر مزبور نیز به شش سال زندان محکوم می شود. (۱)

۱

دولت فرانسه با فروش ۲۴ فروند هواپیمای میراژ اف ۱ به عراق موافقت کرده است. نشریه نوبه ای قرارگاه کربلای سپاه پاسداران با درج این خبر در شماره امروز خود، آورده است: «ارزش کل این قرارداد عراق و فرانسه ۴۸۲ میلیون دلار است که ۲۶۴ میلیون دلار آن به فروش ۲۴ فروند میراژ اف ۱ مربوط می شود. تصور می گردد که این قرارداد شامل اقلام دیگری از جمله موشک های اگروسه نیز بشود. قرار است هواپیماهای خریداری شده به تدریج تا ۱۸ ماه دیگر تحویل عراق شود؛ بدین ترتیب، عراق تا ۱۸ ماه آینده دارای ۱۱۳ هواپیما از نوع میراژ اف ۱ خواهد شد.» (۲)

۲

رئیس امارات متحده عربی از ایران خواست که وزیر خارجه عمان را به نمایندگی شورای همکاری برای ارائه پیشنهادهای این شورا درباره جنگ بپذیرد. وی همچنین در کنفرانسی مطبوعاتی تصمیم شورای همکاری را کوششی خالصانه برای پایان دادن به جنگ ذکر کرد. مشاور وزارت امور خارجه آلمان نیز به سفیر ایران در بن گفت که شورای همکاری خلیج فارس قصد اتخاذ سیاستی مثبت درباره ایران دارد و از ایران خواست که نماینده این شورا را بپذیرد. قائم مقام وزارت خارجه ایران نیز آلمان را واسطه ای مناسب میان کشورهای شورای همکاری و ایران دانست.

نشریه وزارت امور خارجه در گزارشی از دیدار امروز سفیر ایران با رئیس امارات آورده است: «سفیر جمهوری اسلامی ایران در امارات متحده عربی در دیدار با آقای شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس این امارات گفت: "در مورد موضع اخیر شورای همکاری در اجلاس مسقط و اظهار دوستی و نزدیکی با ایران باید بگویم که جمهوری اسلامی ایران نیز آمادگی دارد و من از تلاش های شما در این مورد تشکر می کنم. البته شورای همکاری، وزیر خارجه

ص: ۶۲۸

۱- ۴۴. مأخذ، صص ۲۸ و ۲۹ العلو - هلند - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۵. سند شماره ۰۱۱۰۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، قرارگاه کربلا، شماره ۱۶۹، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.

عمان را از جانب خود برای سفر به ایران انتخاب کرده که باتوجه به وجود پایگاه های نظامی امریکا در خاک این کشور و مواضع دیگر عمان، جمهوری اسلامی ایران نماینده این کشور را نمی پذیرد، ولی اگر این نماینده از امارات بود قطعاً می پذیرفت.^(۱)

شیخ زاید گفت: "من یک پیشنهاد دارم و آن اینکه جمهوری اسلامی ایران نماینده شورای همکاری از عمان را بپذیرد و سخنان او را بشنود، ولی پاسخ را به بعداً موکول نماید و بعداً می تواند برای دادن پاسخ خواستار [اعزام] هیئت شوید که در آن هنگام امارات و دیگران خواهند آمد. البته موضوع انتخاب عمان برای اینکار به این علت بوده که سلطان قابوس رئیس کنفرانس و کشور او نیز میزبان بود، لذا این مأموریت به عهده عمان واگذار شده است" سفیر ایران در این دیدار همچنین گفت: "در مدتی که در تهران بودم، در دیدار با مسئولین جمهوری اسلامی ایران همه صحبت از روابط حسنه موجود بین دو کشور و اظهار خرسندی از نزدیکی و دوستی بود."^(۱)

از سوی دیگر، به گزارش رادیو ریاض، رئیس دولت امارات متحده عربی در نشست مطبوعاتی در ابوظبی ضمن تأکید بر اینکه کشورهای شورای همکاری خلیج فارس اعضای جدانشدنی از یک امت عربی هستند، افزود: «رهبران دول عضو شورای همکاری در کنفرانس خود در مسقط، تصمیم خود را برای ادامه بذل مساعی خالصانه جهت پایان دادن به جنگ ویران کننده بین دو همسایه مسلمان عراق و ایران تجدید نمودند و ابراز امیدواری کردند که از ادامه این جنگ جلوگیری شود.»^(۲)

نشریه وزارت امور خارجه ایران همچنین در گزارشی دیگر نوشته است: «در ملاقات سفیر جمهوری اسلامی در بُن با مشاور وزارت خارجه آلمان در امور خاورمیانه، وی اظهار داشت که وزیر خارجه [آلمان] در سفر اخیر خود به عمان مذاکراتی با سلطان عمان داشته و احساس کرده است که شورای همکاری خلیج فارس قصد دارد سیاست مثبتی نسبت به ایران اتخاذ نماید و سلطان بی میل نبود که آقای گنشر [وزیر خارجه آلمان] این مطلب را به اطلاع مقامات ایران برساند. احتمال دارد شورای همکاری، هیئتی تحت ریاست وزیر خارجه عمان برای تبادل نظر درباره جنگ به تهران اعزام دارد و سلطان علاقه مند بود که این هیئت همان طور که در بغداد پذیرفته شده در تهران نیز پذیرفته شود. آقای گنشر می خواهد ضمن گزارش وضع، علاقه مندی خود را به برخورد مثبت در این مورد ابراز دارد.»

این نشریه در پایان این گزارش آورده است: «در ملاقات قائم مقام وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران با سفیر آلمان [در ایران] وی اظهار داشت ما به نقش جناب عالی در گسترش روابط جمهوری اسلامی ایران با کشورهای خلیج فارس واقفیم و بدیهی است سیاست اتخاذ شده در قبال این کشورها باعث گردیده که آنها مواضع مثبتی نسبت به جمهوری اسلامی ایران بگیرند. همچنین باتوجه به روابط سیاسی - اقتصادی جمهوری اسلامی ایران و آلمان فدرال و سفر گنشر به تهران، کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، آلمان را بهترین و با نفوذترین واسطه نسبت به جمهوری اسلامی ایران دانسته اند.»^(۳)

ص: ۶۲۹

۱- ۴۶. سند شماره ۲۱۲۳۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، وزارت امور خارجه، شماره ۱۵۹/۳، ۱۶/۹/۱۳۶۴، صص ۶ و ۷.

۲- ۴۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳/۹/۱۳۶۴ صص ۴ - ۳، رادیو ریاض، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۸. سند شماره ۲۱۲۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، وزارت خارجه، شماره ۱۵۷/۳، ۱۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

وزیر دفاع عربستان سلطان عبدالعزیز

وزیر دفاع عربستان شاهزاده سلطان عبدالعزیز، در مصاحبه ای که امروز انتشار یافت، گفت که تلاش های خود را با هدف کشاندن ایران و عراق به پای میز مذاکره جهت پایان دادن به جنگ از سر خواهد گرفت. وی افزود: در صورت گسترش این جنگ به سایر نقاط منطقه خلیج فارس، عربستان از کارایی نظامی کافی برای دفاع از خود و دیگر همسایه های عربش برخوردار است. سلطان افزود: در جنگ خلیج (فارس) هیچ یک از دو طرف متخاصم پیروز نخواهد شد. اگر جنگ ادامه یابد هر دو طرف با شکست شدیدی مواجه خواهند شد. (۱)

اعلام مواضع سران کشورهای حوزه خلیج فارس در نشست اخیر خود در مسقط با واکنش تهدید آمیز رژیم عراق رو به رو شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «رژیم عراق که از اعلام مواضع جدید کشورهای شورای همکاری در قبال جنگ تحمیلی - که به واقع بینی رسیده اند - احساس خطر کرده است، قصد دارد حکومت های این کشورها را به انحای مختلف مورد حمله قرار دهد تا آنان را به ادامه کمک های اقتصادی و نظامی خود به بغداد وادار کند. از جمله آنکه روز جمعه هشتم آذرماه در مراسم شب شعری که در بغداد جریان داشت، سعدالصباح یک زن شاعره کویتی با ایراد قصیده ای، سران کشورهای عربی را به شدت مورد حمله قرار داد و ضمن عیاش و شهوت ران خواندن آنان، از مواضع کشورهای عربی در قبال جنگ تحمیلی شدیداً انتقاد کرد. تلویزیون دولتی عراق در یک اقدام معنی دار، این قصیده را در یک روز چهار بار پخش کرد. در این حال، مطبوعات روز جمعه کویت با درج مقالاتی از سرودن چنین قصیده ای ابراز انزجار شدید کرده و به سراینده آن حمله کردند.

این گزارش حاکی است پس از واقع بینی ای که کشورهای عربی در قبال جنگ تحمیلی به آن دست یافته اند، رژیم عراق که از طریق رسمی و دیپلماتیک امکان مخالفت با آن را ندارد، راه های دیگری را برای مقابله با آنها برگزیده است و این احتمال وجود دارد که مجدداً موج بمب گذاری در کشورهای جنوبی خلیج فارس توسط عمال رژیم بغداد از سر گرفته شود. (۲)

تقویت و افزایش توان نظامی کشورهای حوزه خلیج فارس و ایجاد پایگاه های نظامی قدرت های غربی در منطقه به بهانه های مختلف از جمله مقابله با تهدیدات ایران و بازنگه داشتن تنگه هرمز همچنان ادامه دارد.

راديو بي بي سي امروز در گزارشي با اشاره به اينکه قرار است پایگاه دریایی جدیدی در یکی از جزایر خلیج فارس بنا شود، گفت:

«امارات متحده عربی، همراه سایر کشورهای عرب خلیج فارس به وضوح نگران افزایش توانایی رزمی نیروی دریایی ایران، تاکتیک های این نیرو در ردیابی و توقیف کشتی های باربری بی طرف و مظنون به حمل اسلحه برای عراق است. این نگرانی همچنین شامل تهدید های دوباره ایران مبنی بر بستن تنگه سوق الجیشی هرمز در دهانه خلیج فارس می شود. در شرایطی که نیروی دریایی ایران در عرض پنج سال گذشته قدرت قابل ملاحظه ای از خود نشان داده، نیروی دریایی نسبتاً ضعیف عراق نتوانسته است نقش عمده ای در جنگ بین دو کشور بازی کند.

امارات متحده عربی و دیگر امارات نفت خیز مدت هاست نگران این هستند که ایران به عنوان تلافی حملات عراق به تأسیسات نفتی اش، تأسیسات نفتی امارات خلیج فارس را موردخطر قرار دهد. [...] در همین حال، نگرانی غرب در مورد ادامه جریان نفت خام از تنگه هرمز به سوی بازارهای نفتی جهان در این موقعیت مشهود است که رزم ناوهای بریتانیا، فرانسه و ایالات متحده آمریکا همچنان در حوالی خلیج و دریای عمان مشغول رفت و آمد هستند.»^(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «سفیر کویت در امریکا ادعا کرد ایران تلاش دارد کویت را در جنگ ایران و عراق درگیر کند. به نوشته مطبوعات امروز (دوشنبه) کویت، سفیر کویت که در یک محفل دانشجویی در امریکا سخنرانی می کرد، گفت دولت کویت از آغاز وقوع جنگ میان دو کشور ایران و عراق در سال ۱۹۸۰، احتمال گسترش جنگ به کویت و یا برخی از کشورهای عربی حوزه خلیج فارس را موردنظر خود قرار داده بود.»^(۲)

هیئت بلندپایه سوریه در ادامه دیدار از ایران، درباره مناسبات دو کشور، جنگ تحمیلی و تحولات منطقه از جمله لبنان و لیبی با مقامات ایران گفت و گو کردند. این هیئت همچنین از کارخانه ایران خودرو و موزه های سعد آباد دیدار کرد.

به نوشته روزنامه اطلاعات، فاروق الشرع وزیر خارجه سوریه از همراهان نخست وزیر سوریه، صبح امروز با دکتر ولایتی وزیر امور خارجه دیدار کرد. در این ملاقات بیش از

ص: ۶۳۱

۱- ۵۱. مأخذ، صص ۸ و ۹، راديو بي بي سي، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۲. مأخذ، ص ۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

دوساعته، فاروق الشرع ضمن تقدیر از انقلاب اسلامی و نقش آن در بیداری ملت های مستضعف جهان، به روابط دو کشور و همبستگی سوریه با انقلاب اسلامی ایران به ویژه در برابر جنگ تحمیلی عراق علیه ایران پرداخت و تصمیم رهبری سوریه را حمایت از جمهوری اسلامی تا سرنگونی رژیم عراق اعلام کرد. وی شایعات و اقدامات استکبار خبری برای ایجاد تردید در روابط دو کشور را تلاشی مذبحخانه خواند. سپس دکتر ولایتی ضمن برشمردن اصول روابط دوجانبه بر محوریت مبارزه ضد صهیونیستی، خواهان اجتماع تمامی کشورها و همچنین نیروهای ضد صهیونیست لبنان حول این محور شد. وی با توجه به تحریکات امپریالیسم در رژیم مصر علیه کشور لیبی، خواهان حمایت از لیبی در مقابل استکبار جهانی شد.

وزیر امور خارجه ایران همچنین ضمن تأکید بر ادامه جنگ تا تنبیه متجاوز، مخالفت خود را با هر گونه محوربندی ارتجاع و مذاکرات با رژیم صهیونیستی ابراز کرد. در این دیدار گفته شد که دو کشور اقدامات عملی مشترکی درباره حمایت از لیبی در برابر تهاجمات تبلیغاتی امپریالیسم امریکا و نیز اقدامات رژیم مصر - که برای سرپوش نهادن بر اوج گیری و شکوفایی نهضت مردم مسلمان مصر دست به تحریکات نظامی زده است - انجام خواهند داد. (۱)

وزیر امور خارجه سوریه بعد از ظهر امروز در گفت و گویی با روزنامه کیهان هدف سفر هیئت سوری به ایران را گسترش و استحکام بخشیدن به روابط دو کشور اعلام کرد و گفت: ما به خصوص درباره توسعه جبهه ضد امپریالیستی منطقه خاورمیانه مذاکراتی داشته ایم. فاروق الشرع مذاکرات نخست وزیران ایران و سوریه را بسیار مثبت و موفقیت آمیز خواند و افزود: این گفت و گوها همچنین در زمینه سیر تهاجم امپریالیسم و صهیونیسم در منطقه خاورمیانه و رویارویی با آنها و مزدورانشان در منطقه بوده است که نتایج بسیار خوبی داشته است.

وزیر خارجه سوریه درباره اجلاس آینده وزیران خارجه ایران، سوریه و لیبی گفت: «انتظار می رود که جلسه ای در طرابلس پایتخت کشور جماهیر لیبی در پایان همین ماه بین وزرای خارجه برگزار شود. این جلسات به طور پیاپی و مداوم برگزار می شود و آخرین جلسه مزبور در دمشق تشکیل شد.» (۲)

هیئت بلند پایه سوریه صبح امروز به اتفاق مهندس بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین، از بخش های گوناگون کارخانه ایران خودرو و مرکز خود کفایی این کارخانه بازدید کرد. این هیئت همچنین بعد از ظهر امروز از مجموعه کاخ موزه های سعدآباد بازدید کرد. در این دیدار که حجت الاسلام خاتمی وزیر ارشاد نیز حضور داشت، قسمت های مختلف از جمله کاخ موزه سبز و کاخ موزه نظامی و نیز ماکت های عملیات های رزمندگان اسلامی مورد بازدید نخست وزیر سوریه و هیئت همراه قرار گرفت. (۳)

ص: ۶۳۲

۱- ۵۳. مأخذ ۲۶، ص ۳.

۲- ۵۴. مأخذ ۳۲، ص ۱۸.

۳- ۵۵. همان.

سخنگوی مجلس اعلامی انقلاب اسلامی عراق حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم، بعدازظهر امروز با نخست وزیر سوریه دیدار کرد. روزنامه کیهان در این باره نوشته است: «حجت الاسلام حکیم پس از این دیدار، مذاکرات خود را با نخست وزیر سوریه ثمربخش توصیف کرد و گفت: ما در این دیدار پیرامون تجاوز رژیم عراق به جمهوری اسلامی ایران، موقعیت خلیج فارس، تحرک انقلابیون مسلمان عراق و مسائل گوناگون منطقه به مدت یک ساعت گفت و گو کردیم و آقای دکتر الکسم نخست وزیر جمهوری عربی سوریه، برخورد مثبتی با مسائل مطروحه از خود نشان داد. وی همچنین در مورد اینکه آیا از او جهت دیدار از سوریه دعوت شد یا خیر، گفت: کشور سوریه را کشور همه برادران عراق می دانیم و هر زمانی که مقتضی باشد به سوریه سفر خواهیم کرد.» (۱)

رسانه های گوناگون به تفسیر و تحلیل سفر نخست وزیر سوریه به ایران پرداختند. از جمله رادیوهای بی بی سی، اسرائیل و عراق در گزارش هایی به نقاط افتراق، اشتراک و منافی که دو کشور از یکدیگر می برند، پرداختند.

رادیو بی بی سی گفت: «عبدالرئوف الکسم بلندپایه ترین مقام سوری است که از زمان انقلاب بهمن ۱۳۵۷ تاکنون از ایران دیدن کرده است. گزارش چارلز ریچارد از بخش عربی بی بی سی در این باره چنین است: روابط سوریه با ایران بستگی به مسائل وسیع تر منطقه خاورمیانه دارد هر دو کشور با وجود تفاوت های وسیعی در نوع حکومتشان دارای مقاصد مشترکی هستند، سوریه در جنگ بین ایران و عراق از ایران حمایت کرده است، زیرا هر دو کشور عراق را دشمن خود می دانند. همچنین هر دو کشور به طور همسان، با اسرائیل و نفوذ غرب در خاورمیانه مخالف هستند. [...] با در نظر گرفتن امکانات حاصل از حل اختلافات آشتی بین سوریه و اردن، ایران نگران آن است که مبادا پس از آن آشتی، سوریه به دنبال دست یافتن به نوعی آشتی با عراق باشد.

اختلافات بین ایران و سوریه بر اثر مسئله لبنان نیز بوده است. سوریه لبنان را منطقه تحت نفوذ خود به شمار می آورد و از آنچه سوریه آن را دخالت ایران در لبنان حساب می کند، دل خوشی ندارد. اختلاف بین ایران و سوریه، بر اثر جنگ در بندر طرابلس در شمال لبنان بروز کرد. در جنگ مزبور شبه نظامیان سنی توحید به رهبری شیخ شعبان و به پشتیبانی ایران، به جنگ با ائتلاف گروه های مختلف به پشتیبانی سوریه پرداختند.» (۲)

رادیو اسرائیل در تفسیری درباره سفر هیئت سوری به ایران گفت: جنگ ایران و عراق برای حکومت دمشق نعمت گران بهایی است که از غیب رسیده است. هر اندازه که ایران در ادامه جنگ پافشاری نشان دهد رژیم حزب بعث بغداد ضعیف تر خواهد شد و امکان سقوط آن افزایش خواهد

ص: ۶۳۳

۱- ۵۶. همان.

۲- ۵۷. مأخذ، ۹، صص ۷-۶، رادیو بی بی سی، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

یافت و این یکی از بزرگترین آرزوهای قلبی سران حزب دمشق است که نسبت به یاران پیشین خود کینه‌ای ناپذیر دارند و تا هنگامی که این جنگ ادامه دارد رژیم تهران به حکومت دمشق نیازمند است و ناچار خواهد بود امتیازات اقتصادی و سیاسی متعددی به سوریه اعطا کند.

حکومت اسلامی از سوریه اسلحه و موشک می‌گیرد و از آن کشور کارشناس می‌آورد. ولی نه تنها خرید اسلحه از جانب ایران است که از ورشکستگی کامل اقتصاد سوریه جلوگیری می‌کند، بلکه ایران هر سال یک میلیون تن نفت رایگان به حکومت دمشق می‌دهد و پنج میلیون تن دیگر را با بشکه‌ای دو و نیم دلار تخفیف به آن کشور می‌فرستد. [...]

سران دمشق با استفاده از روابط دوستانه‌ای که با رهبران تهران دارند، هر سال مبالغ هنگفتی از عربستان سعودی باج می‌گیرند تا نفوذ خود را بر حکومت اسلامی به کار اندازند و از حمله ایران به منبع نفت عربستان سعودی و امیرنشین‌های جنوب خلیج فارس جلوگیری کنند...»^(۱)

رادیو صوت الجماهير عراق نیز در این باره گفت: «حکام تهران در این روزها درباره حمله گسترده‌ای که تصمیم دارند دست به آن بزنند سخن را آغاز کرده‌اند و این امر انجام مشورت و گفت‌و شنود را با متحدان خود در دمشق پیش از دست زدن به ماجراجویی سبک سرانه ایجاب می‌کند.»^(۲)

۱

دولت کویت در ادامه اقدامات خصمانه علیه ایران، در چند روز گذشته ۳۱ نفر از کارگران ایرانی مقیم کویت را اخراج کرد. این عده به وسیله چند لنج از طریق مرزهای آبی خلیج فارس وارد بوشهر شدند و در اردوگاه معاونان کویتی اسکان یافتند. این کارگران پس از دستگیری حدود یک ماه در زندان بازداشت بودند و برخی از آنها به دست مأموران امنیتی کویت شکنجه‌های روحی و جسمی شده‌اند. یکی از آنان بر اثر جراحات وارده بر پایش قادر به راه رفتن عادی نیست. دولت کویت همه اموال و اثاثیه این عده را ضبط کرده است.^(۳)

۲

در پی تشدید بحران در روابط مصر و لیبی، امروز ایران، سوریه و جنبش انقلابی فتح جداگانه حمایت خود را از لیبی اعلام کردند. سفارت جمهوری اسلامی ایران در طرابلس امروز با صدور بیانیه‌ای ضمن اشاره به اوج‌گیری تحولات نظامی و تروریستی آمریکا علیه لیبی، اقدامات تحریک‌آمیز آمریکا در سواحل لیبی، فشارهای اقتصادی، هماهنگی حکومت مرتجع مصر با آمریکا در قتل عام مسافران هواپیمای ربوده شده و...، توطئه‌های آمریکا و ایادی منطقه‌ای آن را علیه لیبی محکوم و اعلام کرد که جمهوری اسلامی ایران با تمام قوا در کنار لیبی قرار دارد.^(۴)

همچنین حجت الاسلام خوانساری سفیر ایران در لیبی، با ابوبکر جابر یونس فرمانده کل نیروهای مسلح لیبی، دیدار و ضمن تسلیم پیام تبریک آقای محسن رفیق دوست وزیر سپاه، به

ص: ۶۳۴

۱- ۵۸. مأخذ، صص ۱۹ - ۱۷، رادیو اسرائیل، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۹. مأخذ، صص ۲۱ و ۲۲، رادیو صوت الجماهير، ۱۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۶۰. مأخذ ۱۹، ص ۱.

۴- ۶۱. مأخذ ۲۶، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

مناسبت تشکیل سپاه پاسداران انقلاب لیبی تأکید کرد که جمهوری اسلامی ایران درمقابل هرگونه تعرض امریکا و عوامل ارتجاعی آن علیه لیبی از این کشور پشتیبانی خواهد کرد.^(۱)

عبدالحلیم خدام معاون رئیس جمهوری سوریه نیز در دیدار با قذافی رهبر لیبی، پیام حافظ اسد را تسلیم وی کرد. وی هنگام ورود به طرابلس به خبرنگاران گفت: سوریه با تمام نیرو در کنار لیبی خواهد ایستاد.^(۲)

همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه، جنبش انقلابی فتح به رهبری ابونضال نیز با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد که این سازمان با تمام امکانات در کنار لیبی و درمقابل تجاوز مصر خواهد ایستاد.^(۳)

۱

در پی فروکش کردن درگیری های جنبش امل و دروزی ها در غرب بیروت، رهبران این دو گروه امروز اعلامیه ای مشترک برای برقراری امنیت غرب بیروت صادر کردند.

خبرگزاری فرانسه از بیروت گزارش داد: «ولید جنبلاط رهبر حزب سوسیالیست ترقی خواه (دروزی) لبنان پس از یک دیدار برق آسا از دمشق و مذاکره با نبیه بری رهبر جنبش امل، عصر امروز به بیروت بازگشت. بنا بر این گزارش، در یک اعلامیه مشترک که در پایان این دیدار انتشار یافت، دو سازمان چریکی تأکید کرده اند که یک رشته تدابیر امنیتی و سیاسی برای غرب بیروت در نظر گرفته اند که پس از جلب موافقت رشید کرامی (نخست وزیر لبنان)، به اجرا گذاشته خواهد شد.

هدف این اقدام تهیه یک طرح امنیتی برای غرب بیروت و ایجاد محیط سالم تری در روابط دو سازمان چریکی است. این دومین دیدار مسئولان امل و حزب ترقی خواه سوسیالیست پس از پایان نبردهای پنج روزه غرب بیروت بود. به گفته منابع آگاه، مقام های سوری از این دو گروه خواسته اند که هرچه زودتر یک طرح امنیتی برای غرب بیروت تهیه کنند تا پس از موافقت رشید کرامی به اجرا درآید. از دیدگاه سوریه دست هایی در پشت پرده به آتش جنگ بین مسلمانان دامن می زنند تا تلاش های دمشق را برای برقراری نظم در لبنان بی اثر کنند. سوریه مایل است که یک نیروی لبنانی به جای چریک ها، کنترل امنیت غرب بیروت را به دست گیرد. در این حال، عبدالحلیم خدام (معاون رئیس جمهوری سوریه) روز گذشته در مذاکره با جنبلاط و نبیه بری لزوم عقب نشینی چریک های دو حزب را از غرب بیروت مورد تأکید قرار داده است. از سوی دیگر، نبیه بری رهبری جنبش امل، امروز در دیدار با فرمانده نیروهای سازمان ملل گفت که اسرائیل باید قطعنامه ۴۲۵ شورای امنیت سازمان ملل متحد در رابطه با عقب نشینی کامل از جنوب لبنان را به اجرا درآورد. رهبر جنبش امل اضافه کرد که اقدامات اسرائیل در جنوب لبنان و به ویژه گلوله باران روستاهای جنوب، مقاومت ملی لبنان را از ادامه عملیات ضداسرائیلی باز نخواهد داشت.»^(۴)

ص: ۶۳۵

۱- ۶۲. مأخذ ۲۶.

۲- ۶۳. مأخذ ۳۲، صص ۱ و ۲۰.

۳- ۶۴. مأخذ ۳۲، ص ۲۰.

۴- ۶۵. مأخذ ۲۶، ص ۲۰.

مرکز مطالعات استراتژیک دانشگاه جورج تاون، ضمن اینکه بنیادگرایی اسلامی را رو به ضعف توصیف کرد، هشدار داد که اگر جنبش اسلامی در کشور دیگری موفق شود یا اگر ایران در جنگ با عراق به پیروزی برسد، جنبش اسلامی در خلیج فارس جان تازه ای خواهد گرفت.

رادیو امریکا در برنامه امروز خود گفت: «شیرین هانتر معاون طرح خاورمیانه در مرکز مطالعات استراتژیک و بین المللی دانشگاه جورج تاون، در تفسیری که در روزنامه کریستین ساینس مانیفور منتشر شده، بنیادگرایی اسلامی را جریانی توصیف کرده است که در حال حاضر رو به ضعف می رود. هفت سال پیش زمانی که انقلاب اسلامی در ایران رخ داد، بیم آن می رفت که بنیادگرایی اسلامی چون آتشی به بقیه خاورمیانه سرایت کند.

به چند دلیل کشورهای عربی که انتظار می رفت آتش بگیرند کشورهای عربی خلیج فارس بودند که از نظر جغرافیایی به ایران نزدیک بودند، در اکثرشان شیعیانی که برخی از آنها دارای تباری ایرانی هستند زندگی می کنند و همگی بسیاری از همان فشارها و تنگناهایی را که ایران گرفتارش بود تجربه می کنند؛ فشارهایی که از تحول سریع دگرگونی اقتصادی و جابه جایی اجتماعی ناشی می شود. [...] نشانه هایی در دست است که بنیادگرایی اسلامی به اوج خود رسیده و ممکن است حتی رو به نزول باشد. [...] البته در خلیج فارس هنوز همدردی درخور توجهی نسبت به انقلاب ایران احساس می شود و بسیاری از مردم عادی معتقدند انقلاب ایران به این دلیل شکست خورده که تمام کشورهای عربی و قدرت های بزرگ به حمایت از دولت صدام حسین برخاسته اند. اما با وجود این همدردی، جادوی ایران تأثیر خود را از دست داده است. [...]

شیرین هانتر همچنین به نقل از یکی از ناظران رویدادهای خلیج فارس می نویسد: جنبش به این دلیل جذابیت داشت که گمان می رفت نمایشگر پدیده ای پیوسته، یکپارچه، هماهنگ و از نظر فرهنگی بومی و خالص در برابر انواع ایدئولوژی های ناسیونالیستی، سوسیالیستی و غیره باشد. همچنین به نظر می رسید که می تواند با فراهم آوردن احساس و هویت مشترکی برپایه اسلام اختلاف های قومی و ناهماهنگی های دیگر را در میان مسلمانان از بین ببرد و بنابراین آنها را علیه دشمنانشان تقویت کند.

باین حال، اینک اختلاف نظرهای عقیدتی و شکاف های قومی در داخل جنبش بنیادگرایی بسیاری از مشتاقان آن را از اوهمات اولیه خود بیرون آورده است. وی می افزاید: جنبش پرسش های قدیمی مربوط به برخورد اسلام با برخی از مسائل سیاسی را بدون آنکه پاسخ های مشخص و قابل قبولی ارائه دهد مطرح ساخته است. مهم ترین این پرسش ها به مسئله شرکت سیاسی نقش یک نهاد برگزیده و پاسخ گویی دولت به مردم مربوط می شود. مثلاً در این زمینه که

طبیعت و کار یک نهاد برگزیده در یک محتوای اسلامی چه باید باشد، توافقی در کار نیست. آیا این نهاد باید قانونگذار با قدرت تصمیم گیری باشد یا باید تنها یک نهاد مشورتی بر پایه اصل اسلامی شورا تلقی شود... باین حال، اگر نظر قبلی را بپذیریم در آن صورت چگونه چنین نهادی می تواند قانونگذار باشد، زیرا تمام قوانین قبلاً توسط قرآن و شریعت تعیین شده است. مسئله پاسخ گویی یک دولت اسلامی به مردم نیز مطرح است. چگونه یک دولت اسلامی می تواند به کسی جز خداوند پاسخ گو باشد، زیرا چنین دولتی خدا خواهد بود.

شیرین هانتر که به تازگی به منطقه خلیج فارس سفر کرده، می نویسد: باین حال، نباید چنین نتیجه گیری کرد که جنبش بنیادگرایی در خلیج فارس پدیده ای است مربوط به گذشته و یا پیام اسلامی تمام جاذبه خود را از دست داده است؛ کاملاً برعکس است، هنوز همدردی درخور توجهی نسبت به جنبش دیده می شود. [...] اگر جنبش اسلامی در کشور دیگری موفق شود یا اگر ایران در جنگ با عراق به پیروزی برسد جنبش بدون تردید در خلیج فارس دوباره جان خواهد گرفت، اما حتی اگر قرار باشد جنبش از بین برود مشکلاتی که در بازخیزی آن مؤثر بود ناپدید نخواهد شد. به نوشته شیرین هانتر، تا زمانی که به پرسش ها پاسخ داده نشود و مشکلات از میان نرود ثبات سیاسی در خلیج فارس همچنان بی ثبات باقی خواهد ماند.» (۱)

ص: ۶۳۷

تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین (ع) سپاه پاسداران اواخر شب گذشته، در شمال مهران عملیاتی نفوذی را آغاز کرد که در اوایل بامداد امروز با موفقیت به پایان رسید.

براساس دستور فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران به تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین (ع) مبنی بر اجرای عملیاتی نفوذی در هفته بسیج، این تیپ شناسایی های خود را در منطقه شمال مهران آغاز کرد (۱) و برپایه نتایج به دست آمده از سه بار شناسایی مواضع دشمن در غرب ارتفاعات کانی سخت، عملیاتی طراحی شد.

تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین مأموریت داشت با به کارگیری سه دسته از نیروهای رزمی خود ضمن نفوذ به عمق شش کیلومتری، دو پایگاه دشمن را در منطقه شمال مهران، قسمت غربی ارتفاعات کانی سخت (غرب پاسگاه شور شیرین جدید) منهدم و نفرات آن را کشته یا اسیر کند.

ارتش عراق با به کارگیری تیپ ۱۷ زرهی (از لشکر ۲) از منطقه عمومی کانی سخت پدافند می کرد و دو پایگاه هدف در فاصله ۱۵۰۰ متری جلوتر از مواضع اصلی عراقی ها قرار داشت و در مجموع با ۴۵ نفر پدافند می شد. این منطقه به دلیل ذوعارضه بودن و فعالیت نکردن نیروهای خودی، نسبتاً ساکت بود و تحرک خاصی از دشمن مشاهده نمی شد.

در این عملیات یک دسته (پنج تیم شش نفره) مأموریت تأمین مسیر حرکت را به عهده داشت و دو دسته دیگر مأمور انهدام دو پایگاه بودند. نیروها در آغاز تاریکی هوا (شامگاه ۱۱ آذر ۱۳۶۴) از نقطه رهایی (جلو مواضع خودی) به سوی هدف های تعیین شده حرکت کردند و پس از دو ساعت و نیم پیاده روی به انتهای شیار و ابتدای دشت منتهی به پایگاه ها رسیدند و پس از مدتی استراحت به طرف هدف ها حرکت کردند و در ساعت ۲۳ به پشت پایگاه های هدف رسیدند و پس از

ص: ۶۳۹

۱- این سومین تک محدود تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین در سال ۱۳۶۴ بود. تک اول این تیپ به نام ظفر ۱ در اواخر ماه رمضان (خرداد ۱۳۶۴) و تک دوم در مهر ۱۳۶۴ در منطقه میانکوب در جنوب مهران با موفقیت اجرا شد. (سند شماره ۲۷۹۳۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۲ نجف به فرماندهی تیپ نبی اکرم، ۲۰/۹/۱۳۶۴).

آرایش گرفتن، با آغاز روشنایی ماه، در ساعت ۲۳:۳۰ هم زمان دو پایگاه دشمن را از فاصله حدود صد متری هدف حمله قرار دادند. تا ساعت ۱ بامداد ۱۲ آذر ۱۳۶۴، درگیری نسبتاً شدید ادامه داشت که با انهدام دو پایگاه و خاموش شدن آتش آنها، رزمندگان به مواضع خود بازگشتند. (۱)

در گزارش تیپ امیرالمؤمنین (ع) از این عملیات، ویژگی های مهم این عملیات چنین برشمرده شده است: غافلگیری کامل دشمن؛ مناسب بودن توان با هدف انتخاب شده؛ شناسایی های (۲) دقیق و کیفی نیروهای اطلاعات عملیات. (۳)

گفتنی است که تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین (ع) قبل از اجرای تک با یگان ارتش جمهوری اسلامی مستقر در منطقه، هماهنگ کرد تا در زمان اجرای عملیات توپخانه های ارتش و سپاه مستقر در منطقه رزمندگان را پشتیبانی کنند. در مجموع یک قبضه مینی کاتیوشا، دو قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، سه قبضه کاتیوشا و سه قبضه توپ ۱۳۰ میلی متری و توپ ۱۰۵ میلی متری، نیروهای عمل کننده را حمایت کردند که توپ های ۱۳۰ و ۱۰۵ میلی متری متعلق به یگان ارتش بود.

پس از اعلام رمز عملیات، توپ های خودی با اجرای آتش روی مواضع دشمن؛ یعنی ارتفاعات اصلی، معبر نیروهای عراقی در پشت منطقه عملیاتی و جاده های تدارکاتی، فعالیت توپخانه دشمن را کاهش داده و تلفات و ضایعات زیادی را بر دشمن وارد کردند. (۴)

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۲ نجف در گزارشی از این عملیات آورده است: در هنگام تک رزمندگان اسلام، بیشتر نیروهای عراقی در داخل کیسه های خواب بودند و تنها توپخانه با شلیک منورهای پیاپی و حجم آتش کم روی نیروهای خودی عکس العمل نشان داد.

پس از اجرای موفقیت آمیز عملیات، نیروهای خودی بنا به دستور فرماندهی یک شهید و مجروحان را با قاطر به عقب منتقل کردند و مجدداً پایگاه های دشمن را زیر آتش سنگین خود قرار دادند. رزمندگان منطقه عملیاتی را تا ساعت ۲ بامداد ۱۲ آذر ۱۳۶۴، به طور کامل تخلیه کردند و ساعت ۴ صبح به خط خود برگشتند. تیپ امیرالمؤمنین (ع) در این عملیات متحمل شش مجروح، یک شهید و یک مفقودالاثر شد. (۵)

واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه در گزارشی، تلفات ارتش عراق را در این عملیات حدود ۱۰۰ نفر اعلام کرد. (۶)

ص: ۶۴۰

۱- ۱. سند شماره ۱۱۰۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از نیروی زمینی سپاه واحد طرح و عملیات، به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۲- نیروهای شناسایی تیپ امیرالمؤمنین در مدت ۱۵ روز سه بار تا پشت مواضع و پایگاه های دشمن در شمال مهران نفوذ کردند و مواضع، استحکامات و موانع دشمن از جمله سیم های خاردار، میادین مین، پایگاه ها، جاده های ارتباطی و... را به طور دقیق شناسایی کردند. در یکی از مأموریت های شناسایی، فرماندهان گروهان ها و دسته های عمل کننده برای توجیه به منطقه عملیاتی اعزام شدند که هنگام بازگشت با عده ای از نیروهای دشمن که قصد نفوذ به عقبه نیروهای خودی را داشتند روبه رو و با آنها درگیر شدند. در این درگیری از افراد دشمن حداقل ۱۵ نفر کشته و عده ای نیز زخمی شدند، بقیه نیز گریختند. (سند شماره ۱۱۰۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد طرح و عملیات: ۱۱/۹/۱۳۶۴).

۳- همان.

۴- ۳. سند شماره ۲۷۹۳۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۲ نجف به فرماندهی تیپ نبی اکرم (ص)، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۴-۵. همان.

۵-۶. سند شماره ۰۱۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا سپاه، شماره ۱۵۰، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

عراق که احتمالاً از حمله نفوذی نیروهای ایران در شمال مهران تصور دیگری داشته است، در گزارشی که امروز از رادیو صوت الجماهیر درباره این حمله منتشر کرد آورده است: یک یگان دشمن در ناحیه مرکزی جبهه جنگ، برای نزدیک شدن به مواضع خودی تلاش کرد که جنگجویان ما آنان را زیر آتش خود قرار دادند و بر اثر آن بیش از ۵۰ نفر از افراد دشمن فرار کردند.^(۱)

خبرگزاری فرانسه نیز از بغداد گزارش داد: «یک سخنگوی نظامی در بغداد امروز [سه شنبه] اعلام کرد نیروهای عراقی تلاش دوشنبه شب واحدهای ایرانی برای نفوذ در بخش مرکزی جبهه را با شکست مواجه ساخته اند. سخنگوی مذکور افزود طی این نبردها بیش از پنجاه سرباز ایرانی کشته و تعداد دیگری مجروح شدند.»^(۲)

کویت اعلام کرد که هفته آینده مانور دریایی برگزار می کند و عراق ادعا کرد که به یک هدف بزرگ دریایی حمله کرده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، وزارت دفاع کویت اعلام کرده است که یگان های نیروی دریایی این کشور از ۱۶ تا ۲۷ آذر ۱۳۶۴، در آب های منطقه جنوب شرقی جزیره کویتی فیلکه، با استفاده از مهمات واقعی (جنگی) مانورهایی برگزار خواهد کرد. براساس بیانیه وزارت دفاع کویت، منطقه مانور ممنوعه اعلام شده و تردد هرگونه وسایل حمل و نقل دریایی و هوایی در این منطقه در دوره اعلام شده مطلقاً ممنوع است.^(۳)

ظاهراً در پی تشدید بحران حاصل از افزایش حملات عراق به جزیره خارک، پایانه های نفتی ایران و نفتکش های حامل نفت ایران و تهدید ایران مبنی بر اینکه اگر نتواند نفت خود را صادر کند، صدور نفت از تنگه هرمز امکان پذیر نخواهد بود، چنین تصمیمی گرفته شده است.

فرماندهی ارتش عراق با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۴۱ اعلام کرد که هواپیماهای عراقی ساعت ۱۲:۵۵ امروز، یک هدف بزرگ دریایی را در نزدیکی سواحل ایران هدف حمله قرار داده و سالم به پایگاه های خود بازگشته اند.^(۴) منابع داخلی و رسانه های خارجی خبری درباره این ادعای عراق منتشر نکردند.

در درگیری های امروز مناطق شمال غرب کشور چند نفر کشته یا مجروح شدند و یکی از افراد مجاهدین خلق که قصد ترور داشت در تهران دستگیر شد.

۱. نیروهای خودی در یکی از روستاهای حوالی سردشت با افراد حزب دمکرات درگیر شدند. در این درگیری یک نیروی خودی مجروح شد و از افراد ضدانقلاب چند نفر زخمی و ۲ نفر کشته شدند.^(۵)

ص: ۶۴۱

۱- ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۵۹، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱، به نقل از بخش عربی رادیو صوت الجماهیر، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۲-۷. مأخذ، ص ۳، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۳-۸. مأخذ، صص ۳۸ - ۳۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۴-۹. سند شماره ۱۴۸۶۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک ارتش (رکن ۲) به ستاد مشترک ارتش (رکن ۳)، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۴، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۲. در محور سقز- بوکان در درگیری نیروهای خودی با افراد ضدانقلاب، ۲ تن از نیروهای خودی شهید و ۴ تن مجروح شدند. از تلفات ضدانقلاب اطلاعی به دست نیامد. (۱)

۳. با پیگیری های اطلاعاتی، امروز در تهران یکی از عناصر عملیاتی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) که نارنجک و سیانور و اسناد درون گروهی همراه خود داشت، دستگیر شد. این فرد در اوایل سال جاری دوره آموزش نظامی را در منطقه کردستان عراق گذرانده بود و با تجهیزاتی که در شکم بند و پاشنه کفش جاسازی کرده بود، قصد اجرای ۳ ترور را داشت. (۲)

۱

اهمیت و آثار طرح تسلیح عشایر مناطق کردنشین در مقابله با گروه های ضدانقلاب و صرفه جویی در نیروی انسانی و هزینه ها تشریح شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی از ارومیه گزارش داد: «امروز معاون سیاسی استانداری آذربایجان غربی طی جلسه ای با شرکت ۱۲ تن از نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی، از طرح تسلیح عشایر مناطق کردنشین دفاع کرد و این طرح را مفید و سازنده خواند. وی خصوصیات طرح تسلیح عشایر و روستاییان مناطق کردنشین را - که زیر نظر شورایی مرکب از استانداری، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، سپاه پاسداران و اداره کل اطلاعات آذربایجان غربی و کردستان اداره می شود - تشریح کرد و ویژگی ها و منافع را که از آن به دست می آید برشمرد.

وی گفت: با اجرای این طرح و با مسلح شدن مردم روستاهای کردنشین و ایجاد پایگاه هایی در منطقه، از اعزام نیروی بیشتر از شهرهای مختلف کشور به سوی کردستان کاسته می شود و منافع اقتصادی و اجتماعی این طرح نیز قابل توجه است، زیرا پایگاه ها هزینه های زیادی را در بر دارند.

از سوی دیگر، احزاب منحل و گروهک ها با پی بردن به اجرای این طرح به وحشت افتاده اند و از تبلیغات و عملکرد آنها نیز معلوم است که این طرح ضربه محکمی بر پیکر گروه ها وارد کرده است.

براساس این گزارش یکی از مسئولان سپاه در قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز با اشاره به اینکه اجرای این طرح در بیرون مرزها در ترکیه و عراق امیدواری هایی را برای اکراد مسلمان و نگرانی هایی را برای ضدانقلاب به بار آورده است، این شایعه را که تسلیح عشایر، تسلیح فئودال ها و اربابان است رد کرد و گفت: فرماندهی و سازماندهی و مخبرات عشایر و اکراد مسلح را برادران سپاه به عهده دارند و مسئولیتی به خود آنها واگذار نشده است. این گزارش حاکی است اخیراً مسئول بسیج مستضعفین قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گفت و گو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد که تاکنون بیش از ۴۰۰ روستای آذربایجان غربی و کردستان برای دفاع از اسلام و انقلاب اسلامی بسیج و مسلح شده اند. (۳)

ص: ۶۴۲

۱ - ۱۱. سند شماره ۱۱۹۳۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۲ - ۱۲. سند شماره ۲۰۰۱۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۰، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳ - ۱۳. مأخذ ۶، صص ۶ و ۷، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

نیروهای معارض عراقی، امروز چند اقدام علیه ارتش عراق انجام دادند:

۱. در کمینی که پیش مرگان کرد مسلمان امروز در منطقه قره خنجر از توابع استان کرکوک علیه نیروهای ارتش عراق اجرا کردند، از افراد دشمن چند تن کشته و تعدادی اسیر شدند. (۱)
۲. یک واحد از پیش مرگان معارض عراقی در شهر دوکان به مدت نیم ساعت با شلیک موشک آر.پی.جی. ۷ و رگبار مسلسل، ساختمان قرارگاه تیپ ۱۵ هورامان (از واحدهای ارتش خلقی) را هدف قرار دادند و تلفات و خساراتی را به دشمن وارد کردند. (۲)
۳. بر اثر انفجار مین ضدنفر در مسیر جاده شقلاوه - روستای جایانی عراق دو سرباز گشتی دشمن کشته شدند و یک نفر به شدت مجروح شد. (۳)
۴. در مسیر جاده دیره لوک یک خودرو ایفای ارتش عراق بر اثر عبور از روی مین منهدم شد و سرنشینان آن کشته یا زخمی شدند. (۴)

رئیس ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (محمدباقر ذوالقدر)، پیرو دستورالعمل‌های قبلی مربوط به کاروان‌های راهیان کربلا، امروز در دستورالعملی به مناطق پنج گانه سپاه پاسداران و قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، بر این موارد تأکید کرد:

«الف) کاروان‌های اعزامی می‌بایست در ناحیه با حضور و نظر مسئولین یگان مربوطه رزمی به صورت گردان‌های احتیاط سازماندهی شوند؛ برای این کار می‌بایست از نیروهای واجد صلاحیت سپاه و بسیج که سابقه فعالیت‌های رزمی در حد فرماندهی را دارا می‌باشند برای تأمین کادر گردان‌های کربلا استفاده شود.

ب) مسئولیت جذب و اعزام گردان‌های یادشده از پایگاه تا منطقه عملیاتی برعهده نواحی می‌باشد. پس از آن مسئولیت اداره و به کارگیری این گردان‌ها برعهده یگان رزمی مربوط می‌باشد. ناحیه و منطقه می‌بایست به یگان رزمی مربوطه از جهت واگذاری امکانات نظیر خودرو و نیروی انسانی کادر کمک نمایند. یگان‌های رزمی نیز می‌بایست پیگیری‌های لازم را برای تأمین امکانات و تجهیزات نیروهای اعزامی از طریق قرارگاه‌های خود به عمل آورند.

ج) از اعزام نیروهای کمتر از ۱۷ سال و بیشتر از ۴۵ سال و همچنین نیروهای پشتیبانی و خدماتی صرف که توانایی کار رزمی را ندارند جداً خودداری شود.

د) مجدداً تأکید می‌گردد که کلیه کاروان‌ها می‌بایست تا ۲۵/۹/۱۳۶۴ به یگان مربوط رسیده باشند. ضمناً هر ناحیه موظف است زمان اعزام کاروان خود را با سقف نیرویی که به همراه دارند، در صورتی که عازم تهران باشند، یک هفته قبل و در غیر این صورت حداقل ۷۲ ساعت قبل، جهت هماهنگی‌های لازم به رئیس ستاد مرکزی اطلاع دهند. (۵)

ص: ۶۴۳

۲-۱۵. سند شماره ۱۴۸۶۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ به سماجا ۴، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۳-۱۶. همان.

۴-۱۷. سند شماره ۱۴۸۵۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۳ به سماجا ۲، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۸. سند شماره ۵۹۳۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد مرکزی سپاه پاسداران به کلیه مناطق پنج گانه و قرارگاه

حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

در پی دعوت آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده عالی جنگ و نماینده امام در شورای عالی دفاع، از نیروهای مردمی برای حضور در جبهه های جنگ، امروز نیز گروه کثیری از نیروهای داوطلب شامل طرح لیبک، اعزام مجدد، آموزشی، تخصصی، دانشگاهی و... عازم جبهه های نبرد حق علیه باطل شدند. جامعه روحانیت مبارز نیز با انتشار اطلاعیه ای که با آیه "و قاتلوهم حتی لا تکنون فتنه" آغاز شده است، از مردم استان تهران دعوت کرد تا برای اعزام به جبهه های نبرد به مراکز ثبت نام مراجعه کنند.^(۱)

گزارش هایی که از اعزام امروز رزمندگان و کمک های مردمی به جبهه ها منتشر شده، چنین است:

عده ای از دانشجویان دانشگاه امیرکبیر تهران؛^(۲) داوطلبانی از شهرهای تهران، کرج، ورامین، دماوند، فیروزکوه، ری و اسلام شهر؛^(۳) کاروانی به سرپرستی حجت الاسلام عمادی امام جمعه گنبد؛ مسئولان دفتر امام جمعه، سرپرست عقیدتی سیاسی ژاندارمری، مسئولانی از اداره ارشاد اسلامی و نهضت سوادآموزی، دادیار دادگستری و صدها تن از نیروهای آموزش دیده و اعزام مجدد و نیروهای متخصص شهرستان کازرون با هدایای مردمی شهر و روستاهای کازرون شامل ۱۵ دستگاه کامیون و وانت بار؛ بیش از یک تپ از نیروهای آموزش دیده عضو بسیج آباده و نیروهای متخصص و آموزشی این شهر؛^(۴) نیروهای سپاه، بسیج هلال احمر و جهاد سازندگی، عده ای از روحانیان سمیرم با ده ها کامیون کمک های مردم سمیرم و ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار ریال هدیه کارکنان دولت در سمیرم؛ عده بسیاری از نیروهای مردمی بسیج شهرستان درگز؛ نیروهای رزمنده شهرستان اقلید به سرپرستی امام جمعه این شهر؛ جمعی دیگر از روحانیان و وعاظ شهر گنبد؛ ۱۴ نفر از روحانیان و ائمه جماعات شهر بابل؛ عده بسیاری از رزمندگان شهرستان رودبار؛ کاروان راهیان کربلا از آشتیان؛^(۵) کاروان راهیان کربلا از شهرستان کاشان (رزمی مهندسی جهاد سازندگی، امدادگران هلال احمر، طلاب و روحانیان)؛ یک گردان نیروی مردمی از شهرستان خمینی شهر با ده ها کامیون از هدایای مردمی؛^(۶) گردانی از نیروهای رزمنده نی ریز فارس با هدایای مردمی به سرپرستی مدرس مرکز تربیت معلم شهید مدنی نی ریز؛ رزمندگان بسیاری از سروستان استان فارس و رزمندگان بسیجی شهر کوار این استان، با چندین کامیون کمک های مردمی؛ جمع فراوانی از مردم شهرستان مرودشت فارس؛ گروهی از نیروهای مردمی و اعضای بسیج با هدایای مردمی؛ کاروان راهیان کربلا در کرمان به همراه نماینده امام و امام جمعه کرمان، روحانیان و نماینده امام و ائمه جمعه شهرهای رفسنجان، زرنند، بم، کهنوج، سیرجان، جیرفت، بردسیر، رابر، سرچشمه شهداد، کوه بنان راور، رایل، شهر بابک، بافت، گلبافت، طغرل جرد ریاط، ماهان، حجک و انار و سایر شهرهای استان به همراه استاندار کرمان و تعدادی از فرمانداران و فرماندهان سپاه، مسئولان ادارات، دانش آموزان، معلمان، اصناف، کارگران کارخانجات،^(۷) همراه با هدایای مردمی شامل ۳۰۰ دستگاه کامیون، تریلر،

ص: ۶۴۴

۱- ۱۹. روزنامه کیهان، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۱۲/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۴- ۲۲. مأخذ ۲۰، ص ۴.

۵- ۲۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴، صص ۴ و ۵ و ۱۰ و ۱۱.

۶- ۲۴. مأخذ ۲۰، ص ۴.

۷- ۲۵. مأخذ ۲۳، صص ۱۱ - ۱۰.

اتوبوس، مینی بوس (مواد غذایی و...)؛ (۱) دانش آموزان و دبیران دبیرستان شهید چمران و بسیجیان دهیید؛ ۲۵۰۰ تن از نیروهای بسیجی استان همدان؛ (۲) نیروهای بسیج شهرستان سبزوار، بیرجند و جهرم؛ گروهی از برادران شهرستان های فردوس و شیروان همراه با تعدادی از کمپرسی داران جهاد سازندگی؛ جمع کثیری از بسیجیان شهرستان های قوچان، طبس و تربت جام؛ نیروهای متخصص و رزمی با کمک های مردمی آذربایجان شرقی؛ بسیاری از بسیجیان خلخال؛ (۳) گروهی از کارکنان دفتر عمران فرمانداری خلخال برای فعالیت های راه سازی؛ گروهی از دانش آموزان و فرهنگیان کامیاران و بسیجیان ایشارگر منطقه نقده؛ کاروانی از راهیان کربلای حسینی با عنوان "لشکر خاتم الانبیا(ص)" از شهر سنندج و شهرهای مختلف استان کردستان؛ (۴) عده ای از مردم شهرستان اسلام آباد غرب (۵) و شهرستان های مختلف استان ایلام (۶) و شهرستان اهواز؛ تعداد بسیاری از نیروهای مردمی سرآبله، بردسکن، آذرشهر، سعادت شهر و ۲۷۰ نفر از نیروهای آموزش دیده و... عازم جبهه های نبرد شدند. (۷)

۱

اداره نظام وظیفه عمومی به همه کارفرمایان و صاحبان کارگاه ها و مؤسسات خصوصی و کسبه اخطار کرد ظرف یک هفته مشمولان غایب را به این اداره معرفی کنند. در این اخطار تأکید شده است که کارفرمایانی که خلاف ماده ۶۲ قانون خدمت وظیفه عمومی رفتار کنند علاوه بر مجازات شرعی، کارگاهشان نیز تعطیل خواهد شد. (۸)

۲

قانون "وضع خدمتی داوطلبان غیرنظامی" که در مناطق عملیاتی با نیروهای مسلح همکاری می کنند، در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی به تصویب اکثریت ۱۸۲ تن نماینده حاضر در جلسه رسید. متن قانون چنین است:

«ماده واحده: آن عده از داوطلبان غیرنظامی که از کارکنان دولت نبوده و به منظور همکاری با ارتش، ژاندارمری و شهربانی جمهوری اسلامی ایران براساس ضوابطی که از طرف وزارت دفاع تعیین و به تصویب شورای عالی دفاع می رسد، در مناطق عملیاتی قبول خدمت نموده و یا می نمایند؛ مادامی که خدمت آنان در طول مدت عملیات جنگی مورد تأیید و نیاز باشد از نظر برقراری حقوق و مزایای زمان خدمت و اسارت و مفقود شدن و حقوق وظیفه و مستمری وراثت و همچنین امور کیفری و انضباطی و بیمه حوادث مشمول قوانین و مقرراتی خواهند بود که درباره سربازان احتیاط مجری است.

تبصره ۱. از حقوق داوطلبان موضوع این قانون کسور بازنشستگی برداشت نخواهد شد.

تبصره ۲. به داوطلبان فوق الذکر که قبل از تصویب این قانون در مناطق عملیاتی با نیروهای

ص: ۶۴۵

۱- ۲۶. مأخذ ۱۹، ص ۱۸.

۲- ۲۷. مأخذ ۲۱.

۳- ۲۸. مأخذ ۲۳، صص ۱۱ - ۱۰.

۴- ۲۹. مأخذ ۲۰، ص ۴.

۵- ۳۰. مأخذ ۲۳، ص ۱۱.

۶- ۳۱. مأخذ ۲۱.

٧-٣٢. مأخذ ٢٣، صص ١١ - ١٠.

٨-٣٣. مأخذ ٢١، ص ١٨.

مسلح همکاری نموده اند مابه التفاوت مربوط به کسورات مذکور در تبصره ۱ حسب مورد از صندوق بازنشستگی مربوطه پرداخت خواهد شد.

تبصره ۳. تا زمانی که جنگ ادامه دارد کلیه هزینه های مربوط به اجرای این قانون منحصراً از محل اعتبارات بودجه جنگی هر سال پرداخت خواهد شد و پس از خاتمه جنگ آن قسمت از هزینه هایی که به صورت حقوق وظیفه و مستمری پرداخت می شود با ذکر مورد به بودجه جاری وزارتخانه مربوطه منتقل خواهد شد.

تبصره ۴. قانون از تاریخ ۱۳۶۳/۱۰/۱۵ لازم الاجرا می باشد. (۱)

۱

صدام حسین در یک سخنرانی ضمن اعلام آمادگی عراق برای مقابله با حمله آتی ایران، تهدید کرد که به میدان نبرد اکتفا نخواهد کرد و به همه هدف های داخل ایران حمله خواهد شد.

تصویر

صدام حسین رئیس جمهور عراق، به آمادگی کشورش در حمله آتی ایران اشاره کرد و گفت: «تمام هدف های داخل ایران را مورد حمله قرار خواهند داد. [...] قبل از اینکه بمیرید شر را برپا نکنید. چون این دفعه غیر از دفعات قبل است به یاری خدا.»

به گزارش رادیو صوت الجماهير بغداد، صدام در مراسم اعطای نشان به تعدادی از خانواده های کشته شدگان در جنگ ایران، با گفتن اینکه «می شنویم که رژیم ایران دانش آموزان را بسیج کرده تا به عراق حمله کنند.» تهدید کرد که در صورت حمله، رزمندگان را طوری نابود می کند که چیزی از جسدشان برای شناسایی باقی نماند.

صدام افزود: «هر بار که ما از صلح سخن گفتیم، آنها گمان کردند که شاید عراقی ها ضعیف شده اند، زهی خیال باطل! اگر آنها فکر می کنند قادر به پیشروی حتی به اندازه یک وجب در خاک عراق هستند در اشتباه اند؛ زیرا عراقی ها در صحنه حضور داشته و برای مقابله با

دشمن آماده هستند. و کسی که می خواهد به کار احمقانه جدیدی دست بزند، این کار را بکند، خواهد دید که چه فاجعه ای بر سرش و سر مردمش خواهد آمد و آنها خواهند دید که چگونه کبوتران صلح و زنبوران عراق به هدف های موجود در میدان نبرد اکتفا نخواهند کرد و تمام هدف های داخل ایران را مورد حمله قرار خواهند داد. (۲) [...] قبل از اینکه بمیرید شر را برپا نکنید. چون این دفعه غیر از دفعات قبل است به یاری خدا.» (۳)

ص: ۶۴۶

۱- ۳۴. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی (مشروح مذاکرات علنی مجلس شورای اسلامی)، شماره ۱۱۹۰۴، جلسه ۲۰۱، ۱۲/۹/۱۳۶۴، صص ۳۰، ۳۱ و ۳۲.

۲- ۳۵. مأخذ، ص ۱۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۶. سند شماره ۱۱۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، گروهان ثارالله، شماره ۲۱، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

یک روزنامه کویتی استفاده ارتش عراق از سلاح های شیمیایی را حق حکومت عراق دانست و یک روزنامه امریکایی مدعی شد که ایران دارای توانایی تولید سلاح شیمیایی است. عراق نیز از یک شرکت تولید سلاح شیمیایی درخواست راه اندازی کارخانه ای را در حومه بغداد کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «روزنامه کویتی الوطن در مقاله ای در شماره امروز خود با اشاره به اعلامیه های ایران که عراق را متهم به کاربرد سلاح های شیمیایی در جنگ علیه ایران کرده، نوشته است: آیا ایران توقع داشت عراقی ها با گل و عطر به استقبال نیروهای اشغالگر ایران بشتابند؟»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری کویت در گزارشی از واشنگتن به نقل از روزنامه واشنگتن تایمز آورده است: «گفته می شود که ایران در حال به وجود آوردن امکانات و توانایی هایی برای تولید سلاح های شیمیایی است و این نگرانی به وجود آمده است که ایران ممکن است با عراق در نخستین جنگ سلاح های گازی پس از جنگ جهانی اول درگیر شود. این روزنامه از قول مقامات دولتی نوشته است که ایران هم اکنون توانایی هایی را برای انجام جنگ شیمیایی دارا می باشد. یک مقام دولتی در پاسخ این سؤال که آیا ایران سلاح های شیمیایی دارد یا نه، گفت: جواب این سؤال مثبت است.

واشنگتن تایمز از قول یک مقام دیگر سیاسی نوشته است: ما عقیده داریم که ایرانی ها دارای بعضی توانایی های جنگ شیمیایی هستند و ما معتقدیم که آنها قصد دارند یک قدرت تولیدی پیدا کنند. همین مقام گفت که خیلی مشکل است که بتوان از تولید سلاح های شیمیایی توسط یک کشور جلوگیری کرد زیرا مواد مشابه و تاحدودی تجهیزات وسایل مشابه در تولید مواد شیمیایی سمی تجاری مثل حشره کش ها مورد استفاده قرار می گیرد.»^(۲)

روزنامه کیهان نیز به نقل از بولتن راه کربلا- (صدای انقلاب اسلامی عراق) نوشته است: «وزارت صنایع رژیم عراق از شرکت امریکایی "ایدسینکال" که در تولید سلاح های شیمیایی شهرت دارد، درخواست کرده است که یک کارخانه تولید سلاح های شیمیایی به طور محرمانه تحت عنوان تولیدات کودهای شیمیایی و آمونیاک در حومه بغداد بسازد.»^(۳)

در بیانیه مشترک پایان دیدار نخست وزیر چکسلواکی از عراق، بر آمادگی عراق برای پذیرش راه حل پایان دادن به جنگ تأکید شده است. نخست وزیر چکسلواکی امروز نیز در کویت خواستار پایان یافتن جنگ شد. همچنین در دیدار سران امارات متحده عربی و سودان راه های پایان دادن به جنگ بررسی شد.

ص: ۶۴۷

۱- ۳۷. مأخذ، ص ۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۸. مأخذ، ص ۴، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۹. مأخذ، ص ۲۰.

خبرگزاری فرانسه از بغداد گزارش داد: «در بیانیه مشترکی که امروز در پایان دیدار لوبومیر اشتروگال نخست وزیر چکسلواکی از عراق هم زمان در پراگ و بغداد انتشار یافت آمادگی عراق برای پذیرش راه حلی برای پایان بخشیدن به جنگ با ایران به گونه ای همه جانبه و عادلانه مورد تأکید قرار گرفته است. این راه حل باید توقف کامل عملیات نظامی در تمامی جبهه های نبرد، عقب نشینی نیروهای مسلح دو کشور به مرزهای بین المللی، برگزاری مذاکرات مستقیم یا غیرمستقیم، عدم دخالت در امور داخلی یکدیگر و مبادله تمامی اسرای جنگی میان دو کشور را در برگیرد.»^(۱)

به گزارش آسوشیتدپرس: «اشتروگال نخست وزیر چکسلواکی که از کویت دیدن می کند ضمن درخواست فوری برای پایان دادن به جنگ پنج ساله عراق - ایران، گفت: کشورش مایل به ایفای نقش میانجیگری بین دو کشور در حال جنگ نیست. اشتروگال قبل از آغاز گفت و گوهایش با شیخ جابر الاحمد الصباح امیر کویت به خبرنگار گفت: من معتقدم این جنگ باید در راستای خطوط سیاسی یک حل و فصل عادلانه که متضمن حق حاکمیت و استقلال هر دو طرف در حال جنگ باشد، حل شود.»^(۲)

همچنین رادیو نداءالاسلام در اخبار امروز خود گفت: «شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس دولت امارات متحده عربی و ژنرال عبدالرحمن سوارالذهب رهبر نظامی سودان، امروز مذاکرات خود را پیرامون روابط دو جانبه و نحوه تحکیم همکاری های مشترک در زمینه های مختلف، اوضاع کنونی خاورمیانه و مسئله فلسطین و جنگ ایران و عراق و راه های متوقف کردن آن انجام دادند.»^(۳)

۱

خبرگزاری جمهوری اسلامی وضعیت انتشار اخبار جنگ عراق و ایران را در رادیوهای کشورهای عربی در آذرماه جاری چنین جمع بندی کرده است:

در تعداد اخبار جنگی رادیوهای کشورهای عرب در آذرماه تغییراتی ایجاد شده است: از ابتدای آذرماه رادیو مسقط تنها دو خبر و سایر رادیوهای عربی زبان مانند قاهره، دوی، امان، ریاض و کویت هیچ گونه خبری درباره وقایع جاری جبهه های جنگ انتشار نداده اند. براساس این جمع بندی، رادیوهای مذکور در نیمه اول آذرماه درمورد جنگ، بیشتر به اظهارنظرها و اعلام مواضع وزیر خارجه کویت، ضیاءالحق، پارلمان عربی، پارلمان اروپایی، مقامات یمن شمالی، مقامات بحرین و کره جنوبی، وزیر دفاع سعودی درباره جنگ، میانجیگری استرالیا در جنگ و ملاقات ریچارد مورفی با مقامات حکومت عراق پرداخته اند.^(۴)

ص: ۶۴۸

-
- ۱- ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۹، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۴.
۲- ۴۱. مأخذ، ص ۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۲/۹/۱۳۶۴.
۳- ۴۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۴، به نقل از رادیو نداءالاسلام، ۱۲/۹/۱۳۶۴.
۴- ۴۳. مأخذ، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

رادیو بی بی سی امروز در گزارشی به بررسی بودجه سال ۱۳۶۵ ایران پرداخت و تأکید کرد که نخست وزیر ایران در وضعیت کاهش قیمت نفت و رکود بازده صنعتی وظیفه خطیری را به عهده گرفته است.

رادیو بی بی سی در گزارش خود آورده است: «حسین موسوی نخست وزیر ایران جهت آماده سازی صحنه برای اعلام کمبود بودجه و فقدان دورنمایی برای بهبود در تراز پرداخت ها، پنجمین بودجه سالیانه خود را تقدیم مجلس شورای اسلامی کرد. وی سخنرانی مفصلی نیز در این مورد ایراد کرد که طی آن بر نیاز به افزودن بودجه دفاعی جهت ادامه آنچه او موفقیت های ارتش برای نیل به پیروزی کامل در جنگ با عراق و دستاوردهای بیشتر در سطح سیاسی نامید، تأکید نمود. [...]»

آقای موسوی خاطرنشان ساخت که دولت در نظر دارد طی سال مالی آینده هزینه های دفاعی را به میزان ۵/۱۲ درصد افزایش داده و در عین حال مخارج اداری و اجرایی دولت را به میزان ۶۵ درصد تقلیل دهد. رقم دقیق هزینه های دفاعی ایران در حال حاضر در دست نیست، اما آن گونه که در تحلیل های نظامی غرب تخمین زده شده مخارج نظامی ایران در سال ۸۴ - ۱۹۸۳ میلادی حدود ۱۷ میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار بوده است.

از سوی دیگر، منبع اصلی درآمد ایران که صادرات نفت باشد، به گفته آقای موسوی دستخوش تأثیراتی معکوس بر اثر حملات عراق به تأسیسات نفت صادراتی ایران و بدین ترتیب دچار کاهش شده است. او گفت طی ۷ ماه گذشته سال مالی جاری ایران فقط ۶۰ درصد از درآمد نفت پیش بینی شده اش را به دست آورده است.

آقای موسوی در ادامه سخنانش گفت: در عین حال، دولت موفق شد ۸۳ درصد از مالیات ها و ۷۰ درصد از سایر منابع درآمد خود را که عمدتاً از گمرکات و انحصارات تأمین می شود، دریافت کند. به نظر آقای موسوی، کاهش میزان رسمی تورم از رقم ۲۰ درصد در سال گذشته به رقمی کمتر از ۱۰ درصد، یکی از مهم ترین دست-اوردهای اقتصادی دولت است. او گفت دولت امیدوار است که بتواند سطح تورم را در کمتر از ۱۰ درصد حفظ کند.

اما در شرایطی که درآمد نفت و رکود بازده صنعتی به خصوص در بخش خصوصی مرتباً روبه افول است قاعدتاً وظیفه خطیری است که نخست وزیر ایران آن را عهده دار شده است. (۱)

عبدالرئوف الکسم نخست وزیر سوریه که در رأس هیئت بلند پایه سیاسی - اقتصادی بعد از ظهر روز یکشنبه وارد تهران شده بود، امروز پس از دیدار با رئیس جمهور و رئیس مجلس شورای اسلامی و امضای تفاهم نامه ای فرهنگی، اقتصادی و تجاری با نخست وزیر ایران و مخابره تلگرام مشترکی در حمایت از لیبی عازم دمشق شد.

ص: ۶۴۹

نخست وزیر سوریه در دیدار با رئیس جمهور ایران گفت که ما انقلاب اسلامی ایران را انقلاب خود و تمام ملت های مسلمان مبارز و ستیزه جو با امپریالیسم می دانیم.

سپس رئیس جمهوری اسلامی ایران گفت: «ما به ارتباطات خود با کشور سوریه به صورت استراتژیک می نگریم و مسئله فلسطین را آن قدر مهم و حساس می دانیم که حاضریم بیش از این همه اشتراکات و مناسبات خود را با کشور سوریه گسترش دهیم. ما ایران را به عنوان کشور درجه یک در صف مبارزه با رژیم اشغالگر قدس به حساب می آوریم و مایلیم که در عمق جبهه های مبارزه با اسرائیل حضور داشته باشیم. حقیقت هم همین است؛ چون سیاست تهاجم آمیز امریکا و استکبار جهانی در منطقه بسیار جدی است و اگر با جدیت با آن برخورد نشود، استکبار ضربه خود را وارد خواهد کرد.»

رئیس جمهور ایران با اشاره به حرکت های سازش کارانه حکومت هایی چون مصر و مغرب که همسو با اهداف امریکا هستند، افزود: «تاکتیک جدید سیاست های امریکایی زیر فشار قراردادان کشورهای مترقی و پیشرو عرب و شکستن سنگرهای مبارزه با استکبار است و رسالت کنونی ما ایجاب می کند که با همکاری هر چه بیشتر با کشورهای مترقی علیه این اقدام جدی امریکا به پا خیزیم.»

آیت الله خامنه ای افزود: «امیدمان به عقب نشینی امپریالیسم و جبهه ارتجاع با وجود پشتوانه نیروهای عظیم و مؤمن مردمی بیشتر شده است. نیروهای عظیم انسانی نیرویی است که استکبار جهانی هیچ سلاحی برای مقابله با آن ندارد. [...]

تصویر

دیدار عبدالرئوف الکسم نخست وزیر سوریه و همنای ایرانی خود میرحسین موسوی

در قضیه لبنان ما معتقدیم بهترین بازوی قوی و وسیله ای که بتواند در مقابله با اسرائیل مبارزه کند همین نیروهای مؤمن در شمال و جنوب هستند و احساس می کنیم که با مقابله جدی در برابر سیاست های تفرقه افکنانه استکبار در لبنان باید جهت درگیری های داخلی را که در نهایت به نفع صهیونیست ها تمام خواهد شد به سمت مبارزه با دشمن اصلی یعنی اسرائیل کشاند.»

در پایان این دیدار، رئیس جمهور ضمن اظهار امیدواری در مورد برخورد قاطع سوریه در برابر اسرائیل، افزود: «از قول من به آقای حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه بگویند»

که ما در بین کشورهای خط مقدم مبارزه با اسرائیل جز شما کسی را نمی شناسیم و جمهوری اسلامی ایران و لیبی هر دو آماده هستند که به هر شکلی که ممکن است حیثیت و مقاومت شما را در مقابل اسرائیل بالا ببرند، همکاری و حمایت کنند.»^(۱)

نخست وزیر ایران در گفت و گویی با خبرنگاران، مذاکرات هیئت سوری با مقامات کشورمان را بسیار خوب و مثبت توصیف کرد و گفت: «کلاً مذاکرات در ابعاد مختلف خصوصاً در موارد سیاسی پربار بود و طرفین از آن نتایج خوبی به دست آوردند.»

مهندس موسوی افزود: «مجموعه نتایج این مذاکرات در دو سند، یکی بیانیه مشترک دو کشور - که قرار است به زودی به طور هم زمان در تهران و دمشق منتشر شود - و دیگری یک تفاهم نامه در رابطه با مسائل فرهنگی - اقتصادی و تجاری که مکمل تفاهم نامه های قبلی میان دو کشور به حساب می آید، به امضای طرفین رسید.» نخست وزیر همچنین تأکید کرد با توجه به این مذاکرات، آینده روابط دو کشور بسیار خوب پیش بینی می شود.^(۲)

در پایان سفر رسمی نخست وزیر سوریه به تهران، وزیران امور خارجه ایران و سوریه تلگرام مشترکی در حمایت از کشور لیبی برای علی عبدالسلام تریکی وزیر امور خارجه لیبی، مخابره کردند. در این تلگرام دو کشور حمایت قاطع خود را از مواضع اصولی و ثابت کشور لیبی و پایداری و مقاومتش در رویارویی با نقشه های امپریالیسم، صهیونیسم و ارتجاع اعلام کردند. در این تلگرام آمده است: «تحركات اخیر امپریالیسم و ارتجاع علیه لیبی بر پایه هدف دور کردن افکار عمومی در جهان عرب و اسلام از افزایش مبارزه کلیه ملت ها به ویژه مبارزه ملت بزرگ مصر، علیه روند توافقنامه کمپ دیوید می باشد.»^(۳)

۱

در دیدار صبح امروز هیئت سوری با آقای هاشمی رفسنجانی که دکتر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز حضور داشت، نخست وزیر سوریه بر ضرورت اتحاد در برابر امپریالیست ها تأکید کرد و آقای هاشمی نیز مقابله با تهاجم جدید امپریالیست ها را وظیفه ای همگانی خواند. در این دیدار، ابتدا نخست وزیر سوریه با بیان اینکه هیچ گونه اختلافی در دیدگاه های دو کشور وجود ندارد بر ضرورت انسجام و اتحاد نیروهای اسلامی، ملی و پیشرو برای مقابله با تهاجم گسترده و سبعانه امپریالیست ها تأکید کرد و افزود: «راه ما راه مبارزه جویی و جهادخواهی است و پیروزی ما در این راه مشخص و روشن است.»

سپس آقای هاشمی رفسنجانی سوریه را همراه و متحدی استراتژیک برای ایران خواند و گفت: «امپریالیست ها و صهیونیست ها همه تلاش خود را بر این نهاده اند تا سد مقاومتی را که امروز در منطقه به وجود آمده و تجسم آن در سوریه به چشم می خورد بشکنند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: «در این مقطع حساس تاریخی لازم است جبهه

ص: ۶۵۱

۱- ۴۵. مأخذ ۲۰، ص ۳.

۲- ۴۶. همان.

۳- ۴۷. همان، ص ۱.

پایداری همکاری جدی خودش را به دنیا ارائه کند. شما در لبنان باید مواظب باشید که میان نیروهای اسلامی فاصله ای نباشد و ما هم به سهم خود علی رغم گرفتاری هایی که داریم، آماده هر گونه همکاری برای منسجم کردن هر چه بیشتر نیروهای مقاومت کننده هستیم. البته ممکن است در این مرحله از مقاومت، دشمنان ما مشکلاتی را برای ما فراهم کنند، اما تحقیقاً مقاومت ما می تواند دشمن را به عقب براند. [...] ما انتظار داریم که نتیجه سفر شما به تهران به گونه ای باشد که در نهایت از لحاظ سیاسی برای نیروهای مقاوم منطقه یک پشتیبانی قوی روحی را به همراه داشته باشد و برای دشمنان ما نیز مایه یأس و ناامیدی گردد. [...] و اگر آنها در اینجا موفق شدند که مقاومت را بشکنند، دنیای عرب را فتح کرده اند. البته اینکه می گویم دنیای عرب مقصود من در سطح دولت ها است و الا مردم هم اکنون به امید مقاومت شما خاطر جمع هستند، و در غیر این صورت نقش خود را ایفا خواهند کرد.»

آقای هاشمی تأکید کرد که وظیفه همه ما است که جلو تهاجم جدید امپریالیست ها را بگیریم. اطلاعات نشان می دهد که دشمن برای کم اثر کردن مقاومت سوریه برنامه ریزی کرده است و ابعاد قضیه بسیار گسترده است. آنها همچنین تلاش می کنند تا لیبی را نیز در مرزهای خودش مشغول کنند. و به این ترتیب تصور می کنند در این لحظات چون ایران هم گرفتاری دارد، طبعاً به خارج از مرزهای خودش نخواهد رسید، بنابراین زمینه را برای یک تهاجم سیاسی، از نظر خودشان مناسب قلمداد می کنند. (۱)

۱

در پایان دیدار هیئت بلند پایه سوری از ایران، دو طرف در بیانیه مشترکی بر لزوم تحکیم مبارزه مشترک علیه امپریالیسم، صهیونیسم و ارتجاع تأکید کرده و تقویت راه های همکاری و دوستی دو جانبه را مورد توجه قرار دادند.

به نوشته روزنامه اطلاعات در بیانیه مشترک ایران و سوریه آمده است: «طرفین در محیطی سرشار از برادری و اعتماد متقابل و تفاهم کامل مذاکراتی در زمینه روابط دو جانبه فی مابین و مسائل مورد علاقه مشترک و در رأس آن اوضاع خاورمیانه، جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و اوضاع لبنان به عمل آوردند. [...]

در چارچوب تحکیم روابط دو جانبه بین دو کشور موارد ذیل به امضا رسید:

۱. پروتکل مبادلات تجاری و اقتصادی بین دو کشور.

۲. یادداشت تفاهم بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه.

طرفین اوضاع خطیر خاورمیانه را که از سیاست های ارتجاعی در منطقه و سیاست های تجاوزکارانه و توسعه طلبانه اسرائیل و امریکا - که در چارچوب پیمان استراتژیک آنها علیه امنیت و ثبات منطقه و در کوشش برای بسط سلطه امپریالیستی صهیونیستی خود بر منطقه و

ص: ۶۵۲

تحکیم موجودیت صهیونیسم در فلسطین صورت می گیرد - ناشی شده است، مورد اهتمام خاص قرار دادند. طرفین مجدداً موافقت نامه های کمپ دیوید را محکوم و از مبارزات ملت فلسطین برای آزادی سرزمین های اشغالی حمایت کردند.

ایران حمایت کامل خود را از مبارزه ملت سوریه علیه توطئه های امپریالیسم - صهیونیسم و دفاع مستمر نسبت به حقوق عربی و فلسطینی در جهت آزادی کلیه سرزمین های اشغالی فلسطین مورد تأکید قرار داد.

طرفین پشتیبانی کامل خود را نسبت به استقلال و حاکمیت و وحدت سرزمین های لبنان مورد تأکید قرار داده و مراتب قدردانی خود را از پیروزی هایی که ملت لبنان به وسیله آن نیروهای اسرائیلی را وادار به خروج از اغلب مناطق جنوب لبنان کرد، اعلام داشتند و خواستار عقب نشینی کامل، فوری و بدون قید و شرط نیروهای اسرائیلی از کلیه سرزمین های لبنان گردیدند.

طرفین نسبت به لزوم ادامه فعالیت برای ایجاد یک صلح بین فرزندان ملت لبنان توافق نمودند. [...] طرفین تحولات جنگ عراق و ایران را مورد بررسی قرار داده و یک بار دیگر اقدام رژیم عراق را در به راه انداختن این جنگ ستمگرانه علیه انقلاب اسلامی ایران که پشتیبان امت عرب در مبارزه خود علیه امپریالیسم است، محکوم نمودند.

طرفین جنگ شهرها و حمله به نفتکش ها و استفاده از سلاح های شیمیایی و کوشش در راه گسترش محدوده جنگ که رژیم فاشیستی بغداد آن را به اجرا در آورده، به شدت محکوم ساختند.

دو طرف اعتقاد راسخ خود را بر اینکه جنگ جنون آمیزی که رژیم فاشیستی عراق علیه انقلاب اسلامی ایران با هدف نابود ساختن نقش رهایی بخش این انقلاب در منطقه به راه انداخته، باعث محدود شدن نقش انقلاب اسلامی ایران و به تعطیل کشیدن نقش عراق در مبارزه علیه دشمن صهیونیستی شده است، را بیان کردند و اینکه مبارزه با این دشمن، آرمان اصلی و اساسی مبارزات اعراب و مسلمانان را در بر دارد، به همین جهت دو طرف تأکید می کنند که روابط آنها با دیگر کشورهای جهان باید با در نظر داشتن این مطلب بیش از هر اعتبار دیگری باشد و همچنین دو طرف پشتیبانی خود را از ملت عراق علیه رژیم فاشیست و خونخوار صدام حسین بیان کرده و تأکید نمودند هیئت عربی سوریه بار دیگر آنچه را طرف ایرانی مورد تأکید قرار داده است، که ایران هیچ گونه چشمداشتی به خاک عراق نداشته و خواستار حسن هم جوار و برادری اسلامی با ملت عراق و سایر کشورهای عربی می باشد و اینکه تلاش می کند که عامل تشنج در منطقه را حذف نماید، مورد تأیید قرار دادند. [...]

دو طرف خواستار تلاش برای جلوگیری از فعالیت های نظامی دریایی کشورهای بیگانه بر آب های هم جوار ایران و حمایت از برپایی پایگاه های نظامی و جلوگیری از تهدید و به کار گیری زور و مداخله در امور داخلی آنها گردیدند.

طرفین همبستگی کامل خود را با جماهیری عربی مردمی سوسیالیستی لیبی در مقابله با نقشه ها و تحریکات اقمار امپریالیستی ابراز داشته و تحریکات امریکا و تمرکز نیروهای مصری در مرزهای جماهیری لیبی را به شدت محکوم کرده و تأکید کردند که در کنار ملت لیبی برای مقابله با هر تهاجمی که کشور برادر لیبی با آن مواجه شود، قرار دارند. دو طرف ایستادگی مستمر خود را در کنار ملت مصر در مقابله خود برای ملغی کردن موافقت نامه کمپ دیوید و تمام موافقت نامه های خیانت باری که بر ملت برادر مصر تحمیل شده است، اعلام داشتند. [...] طرفین پشتیبانی خود را از مبارزه ملت صحرای غربی، ... مبارزه علیه تبعیض نژادی در قاره افریقا، لزوم پایان دادن به اشغال نامیبیا، مبارزات ملت نیکاراگوا و ملل امریکای مرکزی در برابر تجاوزات امپریالیسم امریکا اعلام داشتند.

همچنین طرفین نقش بزرگ و مهم جنبش عدم تعهد در صحنه بین المللی و لزوم کوشش برای تقویت این جنبش را مورد تأکید قرار دادند. تا اینکه این جنبش با فعالیت بیشتر بتواند نقش طبیعی و مؤثر خود را در زندگی بین المللی ایفا نماید.

طرفین رضایت کامل خود را از نتایج به دست آمده در این دیدار که نمودار پابندی دو کشور به تحکیم روابط دوستی و همکاری فی مابین است، ابراز داشتند. [...]

آقای دکتر عبدالرئوف الکسم از همتای خود مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران، برای دیدار از جمهوری عربی سوریه دعوت به عمل آورد که این دعوت با تشکر پذیرفته شد. (۱)

۱

بازدید هیئت بلندپایه سوری از ایران بازتاب های گسترده ای در پی داشت:

رادیو بی بی سی در این باره گفت: «هیئت نمایندگی سوریه در ایران با حضور خود تنها این پیام را به ایران القا کرده است که سوریه دست از روابط خاص خود با ایران برنداشته است و ضمناً این پیام را به اردن نیز فهمانده است که سوریه به خاطر بهبود روابط خود با اردن، خط مشی های خود را تغییر نمی دهد. اختلاف هایی بین سوریه و ایران بوده است، گو اینکه مقامات سوریه اخبار مربوط به این اختلاف ها را به عنوان تلاش هایی در تیره کردن روابط دو کشور رد کرده است. این اختلاف ها در مورد لبنان - که سوریه آن را در شرف افتادن به حوزه نفوذ خود می داند - بروز کرده و با در نظر گرفتن نبرد در بندر طرابلس در شمال لبنان افزایش یافت. در این نبرد نیروهای سنی توحید به رهبری شیخ شعبان - که از حمایت ایران برخوردار است - با نیروهای ائتلافی و شبه نظامیان تحت حمایت سوریه درگیر شدند، در توازن روابط دو کشور اکنون سوریه در پرداخت هایش به ایران در ازای نفت دریافتی از آن کشور تأخیر روا داشته آن هم در موقعی که ایران نمی تواند فشار اضافی بر اقتصاد خود را تحمل کند.

ص: ۶۵۴

بعد از مذاکرات تهران، رادیو تهران حمایت سوریه و ایران از لیبی را در برابر آنچه تهدید مصر خواند، اعلام کرد. ایران در ماه ژوئن گذشته یک پیمان استراتژیک با لیبی به امضا رساند و سوریه، عبدالحلیم خدام معاون رئیس جمهور خود را به طرابلس فرستاد تا لیبی را از ادامه حمایت آن کشور از لیبی مطمئن سازد.

انتقاد آشکار سوریه از مصر و حمایت بی قید و شرطش از لیبی علیه مصر نشانه آن است که سوریه بعد از آشتی با اردن به ملایم کردن خط مشی های خود پرداخته است.»^(۱)

خبرگزاری رویتر نیز در این باره گزارش داده است: «دیپلمات ها عقیده دارند که انتظار می رود جریان نفت ایران به سوریه بعد از دو ماه وقفه دوباره از سر گرفته شود، اما تاکنون معلوم نشده که آیا تصمیمی در این مورد گرفته شده است یا نه. میرحسین موسوی گفته که در نتیجه این مذاکرات انتظار می رود که روابط دو کشور در آینده گسترش فوق العاده ای بیابد. [...] الکسم با رئیس جمهور ایران [آیت الله] علی خامنه ای و رئیس پرنفوذ پارلمان علی اکبر رفسنجانی ملاقات نمود. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رفسنجانی به الکسم گفته است که تمام شواهد نشان می دهد که امپریالیست ها به طرح ریزی برای خنثی کردن فعالیت های سوریه پرداخته اند. الکسم پاسخ داده بود که در هیچ شرایطی سوریه با دشمنانش توافق نخواهد کرد.»^(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز با انتشار اخبار مشابهی افزوده است: «نخست وزیر سوریه در ملاقات با [آیت الله] علی خامنه ای رئیس جمهور ایران، تأکید کرد که جمهوری اسلامی ایران ماهیتی ضدامپریالیستی داشته و به ملت ها نشان داد که اسلام قوی است و سرانجام، واقعیت پیروز خواهد شد. رئیس جمهوری ایران نیز به وی پاسخ داد که ایران برای روابط خود با سوریه اهمیت استراتژیک قائل است و باید ملت های مترقی یک ابتکار عمل تازه و تهاجمی علیه ائتلاف طرف دار صهیونیسم اتخاذ کنند. همین طرز فکر توسط حجت الاسلام رفسنجانی رئیس مجلس نیز بیان شد. او طی ملاقات با الکسم گفت: وظیفه مسلمانان مقابله با استیلای منطقه توسط نیروهای امپریالیستی است. وی به الکسم اطمینان داد که جمهوری اسلامی علی رغم جنگ عراق و ایران با کمال میل از ایجاد هرگونه امکان برای شرکت در تقویت نیروهای مقابله علیه امپریالیسم در منطقه استقبال می کند.»^(۳)

۱

علی محمد بشارتی قائم مقام وزیر خارجه ایران که روز گذشته وارد کنیا شده است، امروز در دیدار با فیلیپ لیکلی معاون وزیر خارجه کنیا، پیام دولت ایران برای رئیس جمهوری کنیا را تسلیم وی کرد. به گزارش خبرگزاری رسمی کنیا: «لیکلی، ایران و عراق را به شروع مذاکره برای حل مسائل خود براساس قطعنامه های سازمان ملل متحد فراخواند. وی به ویژه از دولت ایران خواست کوشش های دیپلماتیک را برای حل مسئله جنگ عراق و ایران از طریق میانجیگری از سر بگیرد.»^(۴)

ص: ۶۵۵

۱- ۵۰. مأخذ ۶، ص ۲۱، به نقل از رادیو بی بی سی، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۱. مأخذ ۴۰، صص ۱۹- ۱۸، دمشق - خبرگزاری رویتر، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۲. مأخذ ۴۰، صص ۱۹ و ۲۰، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۴- ۵۳. مأخذ ۴۰، ص ۸، نایروبی - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

دولت ایران دعوت از یک هیئت فرانسوی را برای سفر به ایران تکذیب کرد، اما نماینده پارلمان فرانسه بر تصمیم به سفر به ایران در جمعه آینده تأکید کرد و آن را سفری خصوصی با مقاصد اقتصادی و علاقه مند به طرح موضوع گروگان های فرانسوی در لبنان، اعلام کرد. وزیر خارجه فرانسه گفت که در مورد سرنوشت گروگان ها امیدوار شده است.

روابط عمومی نخست وزیری با انتشار اطلاعیه ای ادعای رسانه های خارجی در مورد دعوت جمهوری اسلامی ایران از یک هیئت فرانسوی برای دیدار از ایران را تکذیب کرد. این روابط عمومی اعلام کرد هیچ دلیلی برای انجام شدن این سفر وجود ندارد. خبرگزاری فرانسه به نقل از یک نماینده پارلمان این کشور گزارش داده بود قرار است به دعوت ایران هیئتی از پارلمان فرانسه در ماه جاری به تهران سفر کند. (۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «روزنامه فرانسوی لوموند به نقل از یکی از اعضای این هیئت نوشته است: [آیت الله] خامنه ای رئیس جمهوری اسلامی با عزیمت این هیئت به تهران موافقت کرده است.» (۲) خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی دیگر به نقل از لوموند، گزارش داد: «رولان دوما وزیر خارجه فرانسه که هفته پیش آقای معیری کاردار ایران در پاریس را به حضور پذیرفته بود، به وی اطمینان داده است که پشتیبان هیئت نمایندگی اعزامی به تهران است و خودش نیز امیدوار است بتواند طی ماه های آینده به ایران سفر کند.» (۳)

خبرگزاری فرانسه در این باره گزارش داد: «ژان ماری دایه نماینده ناحیه مانس در مجلس فرانسه روز سه شنبه (۱۲ آذر ۱۳۶۴) تأکید کرد که علی الاصول روز جمعه آینده برای یک مأموریت دو سه روزه به منظور بررسی تمایل مقامات ایرانی و فرانسوی به نزدیکی روابطشان عازم تهران خواهد شد. وی طی مصاحبه ای در رادیوی فرانسوی اروپا گفت که وی با نمایندگان مجلس ایران از جمله با آقای هاشمی رفسنجانی گفت و گوهایی خواهد داشت و احتمالاً با [آیت الله] خامنه ای رئیس جمهور ایران، ملاقات می کند. [...] دایه خاطر نشان کرد که دیدارش از تهران یک سفر خصوصی با مقاصد اقتصادی است، ولی در مورد طرح سرنوشت چهار گروگان فرانسوی در لبنان نیز بی علاقه نخواهد بود.

در این حال دکتر رعد یک فرانسوی جراح قلب لبنانی الاصل، که دوباره به لبنان سفر کرده است تأکید کرد که ربایندگان فرانسوی ها گروه های طرف دار ایران هستند و نوعی تمایل به مذاکره نیز وجود دارد. او افزود: با ربایندگان ملاقات نکرده است. دکتر رعد گفت: من در خانه حزب الله (حزب طرف دار ایران در لبنان) را زدم، آنها پیشنهاد کردند که یک واسطه وجود داشته باشد.» (۴)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر گزارش داد: «رولان دوما وزیر خارجه فرانسه جمعه گذشته ضمن آنکه از تهران، دمشق و بیروت به عنوان سه عامل مؤثر در رابطه با سرنوشت گروگان های مذکور یاد کرد، گفت: ایران تمایل خود را برای تلاش جهت دستیابی به یک راه حل در مورد آزادی گروگان ها نشان داده است. دوما که در پی بازگشت یک گروه دونفره فرانسوی به پاریس که در تلاش جهت آزادی گروگان ها به بیروت سفر کرده بودند سخن می گفت، افزود که برای نخستین بار نسبت به سرنوشت مارسل کارتون و مارسل فونتن دو دیپلمات فرانسوی، میشل سورا محقق و

- ۲- ۵۵. مأخذ ۴۰، ص ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴.
- ۳- ۵۶. مأخذ ۶، ص ۱۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۹/۱۳۶۴.
- ۴- ۵۷. مأخذ ۴۰، ص ۱۳، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

ژان پل کوفمن روزنامه نگار فرانسوی - که در بیروت نگهداری می شوند - امیدوار شده است.

دیپلمات ها در پاریس می گویند، از آنجا که گفته می شود تمامی این چهار گروگان فرانسوی توسط جهاد اسلامی - که یک سازمان اسلامی طرف دار ایران می باشد - نگهداری می شوند، بنابراین نقش این کشور می تواند از اهمیت بسزایی برخوردار باشد. دیپلمات های مذکور اضافه می کنند، لکن به نظر نمی رسد ایران بدون انجام اقدامی متقابل از جانب پاریس دست به هر گونه تلاشی بزند و به نظر می رسد که این کشور خواستار انجام بررسی و تجدیدنظر بیشتر در روابط بین ایران و فرانسه می باشد. تمایل ایران برای دستیابی به یک توافق بیشتر و گسترده تر با فرانسه جمعه گذشته از سوی ریاست هیئت پارلمانی فرانسه که قرار است اواخر هفته جاری بنا به دعوت ایران از این کشور دیدن نماید عنوان گردید.

ژان ماری دایه نماینده مجلس فرانسه نیز گفت: ایرانی ها اعلام داشته اند اگر پاریس در مورد دارایی های مسدود شده ایران در پاریس از خود حسن نیت نشان دهد این کشور نیز هیئتی را جهت رسیدگی به ماجرای گروگان های فرانسوی به لبنان اعزام خواهد کرد. این دارایی ها که یک عامل مهم در تیرگی روابط بین ایران و فرانسه محسوب می شود، یک وام یک میلیارد دلاری است که در زمان شاه فقید ایران برای کمک به هزینه ایجاد یک کنسرسیوم فرانسوی غنی ساختن اورانیوم در اختیار این کشور قرار گرفت. (۱)

۱

شرایط آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان را یک نشریه لبنانی تشریح کرده است.

روزنامه النهار چاپ بیروت نوشته است: «شرایط ایران برای انجام تلاش هایی در رابطه با آزادی این گروگان ها به اطلاع نمایندگان فرانسوی که جمعه گذشته پس از یازده روز اقامت در لبنان به پاریس بازگشتند، رسیده است. [...]

گزارش النهار حاکی است ایران در قبال انجام اقداماتی برای آزادی گروگان ها، خواستار ایجاد یک بهبود کلی در روابط بین دو کشور است و همچنین مشتاق است که مذاکراتی مشترک پیرامون مسائل دیرینه مورد اختلاف دو کشور آغاز شود.

مقامات رسمی فرانسه از اظهار نظر پیرامون این موضوع خودداری کردند. یک سخنگوی وزارت خارجه فرانسه گفت: در حال حاضر فعالیت های بی شماری در این رابطه صورت گرفته، لکن این تلاش ها بایستی همچنان سرّی باقی بماند.»

این نشریه افزوده است: «آزادی چهار کماندویی که سال ۱۹۸۰ به اتهام سوء قصد علیه شاهپور بختیار در فرانسه زندانی شدند، از جمله خواسته هایی است که از سوی گروگان گیرندگان طرف دار ایران که این چهار فرانسوی را در اختیار خود دارند مطرح شده است. این گروگان گیرندگان همچنین خواستار آن شده اند که فرانسه با ارسال تسلیحات به میزان متساوی به دو کشور ایران و عراق موضع بی طرفانه تری را در جنگ خلیج [فارس] اتخاذ نماید. بعد از شوری، فرانسه دومین تأمین کننده اصلی تسلیحات عراق به شمار می رود و از عراق در جنگ این کشور علیه ایران حمایت می کند.» (۲)

ص: ۶۵۷

۱- ۵۸. مأخذ، صص ۱۶ - ۱۴، پاریس - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۹. مأخذ، صص ۱۶ و ۱۷، پاریس - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۹/۱۳۶۴.

سفیران ایران و شوروی در آلمان شرقی و لهستان در دیداری، از برخی مواضع کشور مقابل گلایه کردند و خواهان گسترش روابط دو کشور شدند.

نشریه وزارت امور خارجه نوشته است: «سفیر جمهوری اسلامی ایران در برلین شرقی با سفیر اتحاد جماهیر شوروی مذاکره و گفت و گو نمود. سفیر جمهوری اسلامی ایران در این مذاکرات مواضع جمهوری اسلامی ایران در قبال روابط با اتحاد شوروی را مطرح و همچنین نسبت به بعضی مواضع شوروی در برابر ایران گلایه های لازم را مطرح نموده است.

در این ملاقات، سفیر شوروی بعضی اقدامات مثبت تبلیغاتی جمهوری اسلامی ایران را گامی مثبت در روابط دو کشور خواند و اضافه نمود جمهوری اسلامی ایران در تبلیغات خود باید تجدیدنظر بیشتری نماید. سفیر شوروی در خصوص مسئله افغانستان اظهار نموده است شما باید به ما کمک کنید ما علاقه مند هستیم مسائل را از طریق سیاسی حل نماییم. اما امریکا سوءاستفاده خواهد کرد. [...]

سفیر شوروی در خصوص کنفرانس ژنو (سران امریکا و شوروی) گفته است: ما در این کنفرانس از جمهوری اسلامی ایران دفاع کرده ایم و گفته ایم اجازه نمی دهیم در این منطقه امریکا دخالت کند. وی گفت که انقلاب اسلامی همواره برای شوروی ارزشمند است. [...] سفیر شوروی در خصوص سفر آقای کورنینکو قائم مقام وزیر خارجه شوروی به تهران عنوان نموده است که ایشان فقط به خاطر اولویت مذاکرات ژنو تاکنون به ایران سفر نکرده است، اما اکنون همه چیز آماده است و ایشان یا یکی از معاونین دیگر به ایران مسافرت خواهند نمود.

امروز همچنین سفیر جمهوری اسلامی ایران در ورشو با سفیر شوروی به مدت یک ساعت و نیم مذاکره کرده است. در این ملاقات سفیر شوروی به افزایش تبلیغات علیه شوروی از ماه اوت گذشته در جمهوری اسلامی ایران اشاره کرده و گفته است ما انقلاب اسلامی ایران را یکی از پدیده های بزرگ قرن می دانیم. وی در پایان تأکید کرده است که رهبران دو کشور علاقه مند به گسترش هرچه بیشتر روابط هستند و وظیفه ما دیپلمات هاست که این کار را به انجام برسانیم. (۱)

سفیر لیبی در هند امروز گفت: ربودن جت شرکت هواپیمایی مصر توسط امریکا و مصر برنامه ریزی شده و برای توجیه حمله ای علیه لیبی به این کشور نسبت داده شده است. وی افزود: این ادعا بهانه ای است برای تمرکز بیشتر از صد هزار سرباز مصری در مرز غربی مصر با لیبی و نیز در توجیه استقرار نیروی ضربت ناوگان ششم امریکا در آب های ساحلی لیبی در مدیترانه. سفیر لیبی گفت: لیبی هنوز سربازان خود را در برابر این تمرکز نیروهای مصر بسیج نکرده است. (۲)

ص: ۶۵۸

۱- ۶۰. سند شماره ۲۱۲۳۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۵۹/۳، ۱۶/۹/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

۲- ۶۱. مأخذ ۲۰، ص ۲۰.

در پی درگیری های اخیر لبنان موسوم به جنگ پرچم، امروز هیئتی از جنبش امل به ریاست حسن هاشم رئیس کمیته اجرایی امل با آقای نورانی کاردار جمهوری اسلامی ایران در بیروت، دیدار کرد. در این دیدار دو طرف ضمن تأکید بر جلوگیری از برخوردهای جنبی، لزوم تقویت و گسترش مبارزه علیه اشغالگران صهیونیستی را در صدر وظایف مسلمانان دانستند و بر ایجاد وحدت در این زمینه تأکید کردند. (۱)

مجله پناهندگان ارگان کمیسیون عالی پناهندگان سازمان ملل در گزارشی از مهاجرت افغان ها به ایران نوشته است: «ایران درهای خود را به روی پناهندگان باز گذاشته و شرکت آنها را در امورات اقتصادی فراهم آورده است. مقامات ایران تعداد افغان ها را تقریباً بالغ بر یک میلیون و هشتصد هزار نفر اعلام کرده اند که به نظر می رسد آمار پناهندگان خیلی بیشتر از این تعداد باشد. جمهوری اسلامی ایران مدتی طولانی هزینه های این هجوم را به تنهایی تحمل کرده است.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از این مجله می افزاید: «در سال ۱۹۸۳ کمیسیون عالی پناهندگان سازمان ملل متحد در این امر دخالت کرده و دفتر نمایندگی خود را در اکتبر سال ۱۹۸۴ افتتاح کرد. ایران پس از پاکستان دومین کشور جهان به لحاظ پناهندگان می باشد، مع ذلک همچنان مسئولیت کمک به اکثر پناهندگان افغان بر دوش ایران بوده و تنها ۵/۷ میلیون دلار از این سازمان به دفتر کمیسیون عالی پناهندگان در وزارت کشور ایران کمک شده است. براساس این گزارش اکثریت وسیع افغان ها در ایران مشغول به کارند و آنهایی که کارت دارند (آزمایش های سخت وجود دارد) با همان حقوق ایرانی ها کار می کنند و بسیاری زندگی خوبی به هم زده اند. اکثریت آنها در ساختمان سازی، کشاورزی، مغازه های کوچک یا صنایع روستایی کار می کنند. اما آنهایی که صلاحیت دارند (تکنیسین ها، دکترا، معلم ها) می توانند همچنین حرفه یا پیشه خود را در صورت یافتن کار، انجام دهند.

کمک به افراد جوان برای سازگار کردن آنها با روش زندگی ایرانی و آماده کردن آنها برای مشارکت بعدی در حیات اجتماعی و اقتصادی امر دیگری است. مدارس ایرانی از سال اول مدرسه ابتدایی تا پایان دبیرستان بدون تبعیض به روی آنها باز شده است. آنهایی که می خواهند به دانشگاه بروند در صورت داشتن آمادگی می توانند این کار را بکنند. در جاهایی که اکثریتی از آنها وجود دارد در محله ها، شهرها و روستاهای افغان نشین که همه جا سر بر آورده اند، مدارس مخصوص آنها افتتاح شده است. براساس گزارش مجله پناهندگان، ایرانی ها صرفاً به خاطر ترس از بیماری های مسری، [در معاشرت با] جمعیت افغان ها محتاط هستند. مسکن های دائمی که مقامات شروع به ساختن برای آنها کرده اند هنوز تکمیل نشده اند.» (۲)

ص: ۶۵۹

۱- ۶۲. مأخذ ۲۰، ص ۱.

۲- ۶۳. مأخذ ۶، صص ۳۵ - ۳۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲.

در جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران که با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه، مسئول ستاد قرارگاه خاتم الانبیای سپاه و مسئولان قرارگاه کربلا برگزار شد، (۱) درباره سازمان رزم، مأموریت یگان ها و طرح مانور قرارگاه کربلا، تک پشتیبانی و سرپل گیری، جاده سازی و عقبه سازی، وضعیت شهر فاو و... بحث و گفت و گو شد. در این جلسه بحث درباره این موضوعات به نتیجه قطعی نرسید، اما بسیاری از ابهامات مطرح و مشخص شد که برای دستیابی به طرح مانور قطعی نیاز به تفکر، تلاش و اطلاعات بیشتری است.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در گزارش خود درباره تلاش هایی که تا این زمان برای تعیین مأموریت یگان های زیر امر قرارگاه کربلا انجام شده، نوشته است: «در مدتی که طراحی عملیات والفجر ۸ انجام می گرفت، خط حد و طرح مانور یگان ها به طور مکرر دستخوش تغییرات می شد. از جمله عوامل مؤثر در این تغییرات: کیفیت و توان کمی یگان ها؛ توانایی فرماندهان یگان ها؛ موقعیت و وضعیت زمین منطقه عملیات؛ اقدامات احتمالی دشمن؛ طرح های جانبی؛ طرح های فریب و... بود.»

در ادامه این گزارش آمده است: «فرماندهی قرارگاه کربلا پس از بررسی های طولانی، سرانجام روز ۱۲ آذر ۱۳۶۴ سازماندهی یگان های تحت امر را چنین اعلام کرد:

- یگان های خط شکن از پایین به بالا (از جنوب به سمت شمال) به ترتیب: لشکر ۷ ولی عصر (عج)، لشکر ۲۵ کربلا، لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر ۸ نجف.

یگان های دنبال پشتیبان از پایین به بالا به ترتیب: لشکر ۵ نصر، لشکر ۲۱ امام رضا (ع)، لشکر ۲۷

ص: ۶۶۱

۱- در این جلسه برادران رحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی سپاه)، علیرضا عندلیب (مسئول ستاد قرارگاه خاتم الانبیاء)، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه کربلا)، احمد غلامپور (جانشین فرمانده قرارگاه کربلا)، غلامرضا محرابی (مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا) و احمد سیاف (مسئول عملیات قرارگاه کربلا) حضور داشتند.

- محمد رسول الله (ص)، لشکر ۱۴ امام حسین (ع).

- یگان هایی که مأموریت گرفتن سرپل را به عهده دارند، از پایین به سمت بالا: لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع).

- یگان هایی که دنبال پشتیبان یگان های سرپل هستند، از پایین به بالا: تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع)، تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع). (۱)

در پی اعلام این سازماندهی، این موضوع در جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه مورد بحث قرار گرفت. فرمانده قرارگاه کربلا در این باره گفت: خط حدی که مشخص شده، براساس خط حد ابلاغی قرارگاه خاتم است. در این سازماندهی، در محورهایی که نیاز به نیروی زرهی دارد، یگان هایی مثل لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) را گذاشتیم که در مرحله دوم و بعد از اینکه یگان های خط شکن اول را شکستند، یگان هایی که واحد زرهی دارند وارد عمل شده، پیشروی را ادامه دهند. عباس محتاج افزود: یگان های دنبال پشتیبان که بعد از یگان های خط شکن وارد عمل می شوند، در مرحله اول نقش نیروی احتیاط یگان های خط شکن را دارند. همچنین وقتی یگان های مرحله دوم وارد عمل شدند، یگان های مرحله اول، نقش نیروی احتیاط را ایفا می کنند.

رحیم صفوی در بحث سازماندهی و تعیین مأموریت یگان ها تأکید می کند که: «مانورهای حساس و محورهای مهم را به لشکرهایی که تردید و مشکل دارند، (۲) نباید بسپاریم؛ مثلاً لشکر ۸ نجف و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) را که تردید دارند در مرحله اول عملیات و برای خط شکنی مأموریت ندهیم. روزه شک دار نباید بگیریم. لشکرهایی که هم داوطلب اند و هم علاقه دارند، در مرحله اول و برای خط شکنی بگذارید و آنها که شک دارند را برای احتیاط و پشتیبانی.» (۳)

احمد غلامپور در این باره می گوید: «مطلبی که شما درباره لشکرهای ۸، ۱۴ و ۲۷ گفتید، در تعیین مأموریت و طرح ریزی مانور دست ما را می بندد و مشکل ایجاد می کند.» (۴)

در ادامه جلسه، موضوع "طرح مانور یگان های قرارگاه کربلا" مطرح شد. رحیم صفوی در این باره گفت: برای طرح ریزی مانور دو موضوع مهم را در نظر بگیرید: هماهنگی در گرفتن هدف و پاک سازی منطقه. در شب اول نمی توانیم به همه اهداف برسیم، اما اهدافی هست که باید حتماً در شب اول به آن برسیم و در روز اول پاک سازی کنیم؛ مثل پایگاه موشکی. تصرف پایگاه موشکی را به یک یگان واگذار کنید که آن را سریع پشت سر بگذارد یا اصلاً دور بزند. اگر در شب و روز اول به اهداف مشخص شده نرسیم، مشکل ایجاد می شود. چگونگی پاک سازی شهر فاو و منطقه تانک فارم ها را پیش بینی کنید. (۵)

ص: ۶۶۲

۱-۱. سند شماره ۶۳۷/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر ۸، مأموریت قرارگاه های کربلا و نوح، (جواد زمان زاده، محمد درودیان، محسن رشید)، ص ۸.

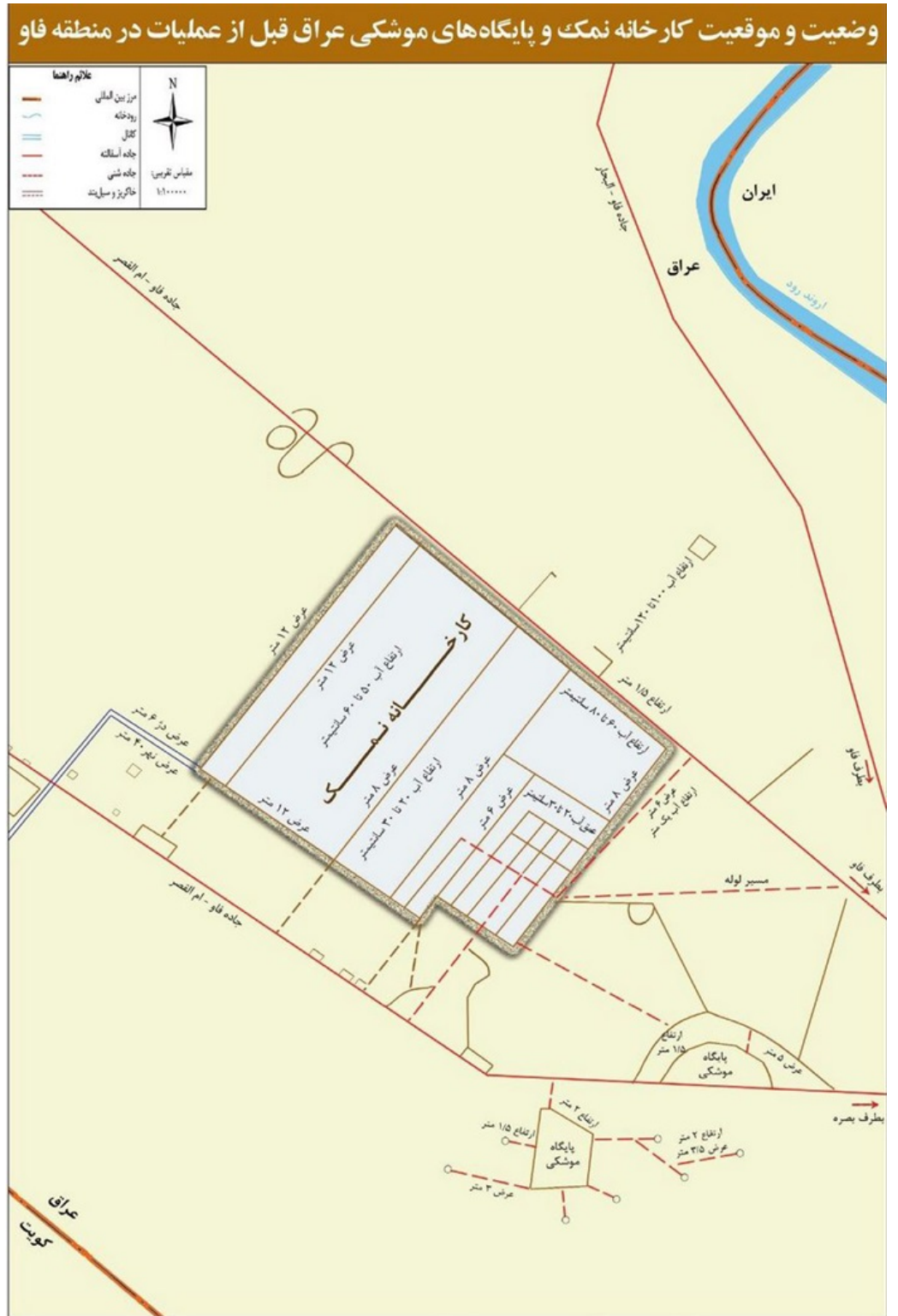
۲- تا این زمان هنوز برخی فرماندهان اصلی سپاه پاسداران اجرای عملیات در منطقه فاو را عملیاتی ناموفق و خسارت بار می دانستند و موافق اجرای آن نبودند: از جمله آنان احمد کاظمی و حسین خرازی فرماندهان لشکر ۸ نجف و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) بودند.

۳-۲. سند شماره ۲۰۹۵۶/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه نیروی زمینی سپاه (۱۳/۹/۱۳۶۴، نوار ۱۶۸۸۶)، جواد زمان زاده، صص ۴-۳ و ۸.

۴-۳. سند شماره ۲۱۸۴۷/پ.ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه نیروی زمینی سپاه، (۱۳/۹/۱۳۶۴، نوار ۱۶۸۸۷)، راوی:

جواد زمان زاده، ص ۴.

۴-۵. مأخذ ۲، ص ۷.

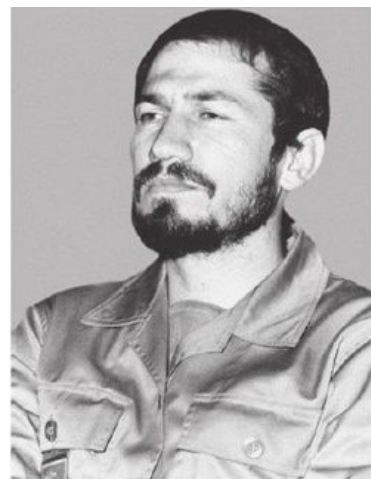

جانشین فرمانده قرارگاه کربلا در این باره چنین توضیح داد: طرح مانور لشکر ۲۵ کربلا برای تصرف شهر فاو، مانور احاطه ای است؛ شهر را دور می زند و از پشت وارد شهر می شود. در مدتی که نیروها مشغول دورزدن شهر هستند، آتش پرحجمی روی شهر اجرا می کنیم. در محورهای دیگر پیش بینی ما این است که یگان ها حدود ساعت ۴ تا ۵ صبح به جاده سوم می رسند که اینجا خط هماهنگی برای ادامه عملیات است.

مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا درباره وضعیت شهر فاو گفت: با بررسی آخرین عکسی که از منطقه فاو در تاریخ ۲۳ فروردین ۱۳۶۴ برداشته شده، مشخص شد که عراقی ها در این شهر فقط ۸ خیابان باقی گذاشته اند و بقیه شهر را کاملاً صاف کرده اند. (۱)

رحیم صفوی در ادامه نکاتی که درباره طرح ریزی مانور گفت، افزود: ما حتماً باید خط اول دشمن را شب اول پاک سازی کنیم و در آن نیرو مستقر کنیم که دشمن نیاید سنگرهایش را پس بگیرد و رودخانه را ناامن کند و مانع عبور نیروها و یگان های پشتیبانی شود. ما در صورتی می توانیم توسعه وضعیت دهیم که ساحل رودخانه دستمان باشد.

تصویر

رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه: ما حتماً باید خط اول دشمن را در شب اول پاک سازی و در آن نیرو مستقر کنیم که دشمن نیاید سنگرهایش را پس بگیرد و رودخانه را ناامن کند.

غلامرضا محرابی در اینجا دو موضوعی که در آغاز عملیات می تواند مشکل ساز باشد مطرح می کند: با توجه به بتونی بودن سنگرهای ساحلی دشمن، ما نمی توانیم خط اول را با آتش بشکنیم و پاک سازی کنیم، خط اول باید با تلاش نیروها پاک سازی شود. مسئله دیگر، همه تلاش ها برای پشتیبانی و رساندن امکانات باید در زمان مدّ آب اروندرود انجام شود که طول مدت مد فقط ۶ ساعت است. پس از آن، ۶ ساعت جزر داریم که نهرها خالی می شود و امکان تردد قایق در نهرها نیست.

فرمانده نیروی زمینی سپاه در این باره می گوید که مهندسی باید فکری برای حل این مشکل بکند، نمی شود که در مدت ۶ ساعت جزر، پشتیبانی نیروها قطع شود. وی همچنین بر سرعت دادن به کار جاده سازی های ضروری تأکید می کند. فرمانده قرارگاه کربلا با بیان اینکه لشکر ۲۵ کربلا، ۴۵ کیلومتر شن ریزی و جاده سازی انجام داده و ۳۰ کیلومتر جاده خاکی دیگر به ارتفاع ۲ متر هم باید احداث کند، افزود که یگان ها خودشان می توانند جاده سازی کنند، اما امکانات ندارند. باید تجهیزات مهندسی بدیم تا عقبه و جاده های لازم را

بسازند. (۲)

تک پشتیبانی از دیگر مباحث مهم جلسه امروز بود. فرمانده قرارگاه کربلا در این باره گفت: «برای تک پشتیبانی

ص: ۶۶۴

۱- ۵. مأخذ ۳، ص ۳.

۲- ۶. مأخذ ۲، ص ۲۴ - ۲۳ و مأخذ ۳، ص ۲.

منطقه ای نزدیک به منطقه اصلی عملیات، یعنی در محل پیچ اروندرود، مقابل کارخانه نمک و شمال منطقه اصلی عملیات را انتخاب کرده ایم. این منطقه نزدیک ترین جایی است که می توانیم به جاده اول (جاده البحار، غرب اروندرود) برسیم. تیپ های ۳۲ انصارالحسین (ع)، ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)، ۱۰ سیدالشهدا (ع) و لشکر ۱۷ مأموریت گرفتن این سرپل را دارند. این سرپل تهدیدی است برای دشمن و درگیر کردن بخشی از توان او و گرفتن فرصت از دشمن است که بتوانیم منطقه اصلی را تثبیت کنیم.» (۱)

رحیم صفوی با بیان اینکه در این باره باید بیشتر کار شود، اشکالاتی به این طرح می گیرد: «اینکه ما اینجا را به عنوان عملیات پشتیبانی بگیریم و بعد از دو سه روز خالی کنیم، مناسب نیست؛ یگان هایی که برمی گردند از جنبه روحی آمادگی برای ادامه عملیات در جای دیگر ندارند. مسئله دیگر چگونگی حفاظت سرپل تصرف شده در مقابل پاتک های دشمن است.»

فرمانده و جانشین فرمانده قرارگاه کربلا که بر اجرای این طرح اصرار دارند، در این باره چنین توضیح می دهند: اولاً این عملیات پشتیبانی، هم زمان با عملیات اصلی و هنگام غافل بودن دشمن انجام می شود. برای حفظ منطقه تصرف شده نیز پدافند دورتادور و مستقل تشکیل می شود و می کوشیم که این منطقه را به منطقه اصلی عملیات وصل کنیم. اجرای این عملیات برای تثبیت منطقه اصلی هم مناسب تر است تا اینکه نیروی دنبال پشتیبان برای ادامه عملیات در نظر بگیریم؛ چون به طور معمول یگان های دنبال پشتیبان زمانی وارد عملیات می شوند که دشمن در حال پاتک است، که در این وضعیت خسارت می بینند.» (۲)

احمد غلامپور درباره نیروی مورد نیاز برای اجرای تک پشتیبانی می گوید که برآورد کلی برای اجرای عملیات در منطقه فاو ۲۵۸ گردان بود، ولی در بررسی ها به این رسیدیم که مجموع استعداد یگان هایی که برای منطقه فاو در نظر گرفته شده اند، حدود ۱۶۰ گردان است، لذا برآورد اولیه ۵۰ گردان که برای سرپل پیش بینی کرده بودیم کاهش دادیم و حدود ۲۳ گردان در نظر گرفتیم.» (۳)

"طرح ریزی آتش" موضوع دیگری بود که در این جلسه مطرح شد، فرمانده نیروی زمینی در این باره بر نکاتی تأکید کرد: «در طرح ریزی آتش، آتش ها باید روی گره ها (تقاطع ها و چهارراه ها و محل های اصلی تجمع دشمن) متمرکز شود. برای طرح ریزی آتش باید منطقه عملیات را از شلمچه تا فاو فرض بگیریم و در این منطقه گسترده کار دید بانی، پدافند هوایی، توپخانه و... بکنیم تا این خود طرحی برای فریب دشمن باشد. دشمن می داند ما به حاشیه اروند آمده ایم، در جزیره مینو کار مهندسی کرده ایم، در خسروآباد فعالیم. در جزیره ام الرصاص از ما یک اسیر گرفته است. این گستردگی کار دشمن را در مورد یک منطقه خاص دچار تردید می کند و همین کمک بزرگی برای فریب دشمن است.» (۴)

ص: ۶۶۵

۱-۷. مأخذ ۲، صص ۵-۴.

۲-۸. مأخذ ۳، صص ۶-۴.

۳-۹. مأخذ ۳، صص ۱۰-۹.

۴-۱۰. مأخذ ۲، صص ۷-۴.

نیروهای عراقی امروز در جزیره جنوبی مجنون تک محدودی اجرا کردند. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۳۱۰ اعلام کرد: «تلاش امروز عناصری از دشمن که با چهار فروند قایق در حوالی جزیره جنوبی مجنون به مواضع خودی حمله کردند. پس از دو ساعت درگیری ناکام ماند و تلفات و خساراتی به دشمن وارد شد.»

در ادامه این اطلاعیه آمده است که در طول ۲۴ ساعت گذشته، شهرهای آبادان و خرمشهر زیر آتش های پراکنده و دوربرد دشمن قرار داشتند که خسارتی به بار نیامد. (۱)

حمله هوایی امروز عراق به جزیره خارک خسارتی نداشت.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد که یک جنگنده عراقی در ساعت ۱۰:۵۰ با تجاوز به منطقه خلیج فارس، چهار بمب به سوی جزیره خارک پرتاب کرد. یک مقام آگاه در استانداری بوشهر در این باره گفت: دو بمب در فاصله پنجاه متری مخازن نفتی به زمین اصابت کرد و محل اصابت دو بمب دیگر هنوز مشخص نشده است. خوشبختانه این حمله هیچ گونه تلفات جانی و خسارت مالی در بر نداشته است. (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین گزارش داد: «ادعای عراق در زمینه حمله موفقیت آمیز هواپیماهایش به یک هدف بزرگ دریایی در سواحل ایران، تاکنون از سوی هیچ یک از منابع مستقل دریایی مورد تأیید واقع نشده است.» (۳)

از سوی دیگر، ارتش عراق با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۴۲ اعلام کرد که در حمله ساعت ۱۰:۲۰ هواپیماهای این کشور به جزیره خارک، هدف های تعیین شده به طور دقیق مورد اصابت قرار گرفته است. (۴) خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: «یک سخنگوی نظامی در بغداد اعلام کرد که نیروی هوایی عراق بامداد روز چهارشنبه دو حمله، یکی بر ترمینال اصلی نفت ایران در جزیره خارک و دیگری بر یک هدف مهم دریایی در نزدیکی سواحل ایران انجام داد.» (۵)

امروز در مناطق شمال غرب کشور چندین درگیری میان نیروهای خودی و افراد گروه های ضدانقلاب رخ داد:

۱. سپاه پاسداران سردشت گزارش داد: امروز نیروهای گردان حضرت رسول (ص) که برای گشت وارد یکی از روستاهای سردشت شده بودند به کمین هیز مینه (از واحدهای نظامی حزب دمکرات) افتادند. در این کمین ۶ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن مجروح شدند. از تلفات ضدانقلاب خبری در دست نیست. (۶)

ص: ۶۶۶

۱- ۱۱. روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۰، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۳-۱۳. مأخذ ۱۲، ص ۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۴-۱۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱، به نقل از رادیو بغداد، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۵. مأخذ ۱۲، ص ۴، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۶-۱۶. سند شماره ۴۲۴۴۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۲. شهربانی کردستان گزارش داد: در یکی از روستاهای شهرستان بوکان بین نیروهای خودی و عناصری از گروه کومه له درگیری رخ داد. در این درگیری ۲ تن از افراد ضد انقلاب کشته و تعدادی زخمی شدند.^(۱)

۳. به گزارش شهربانی کردستان، در منطقه مریوان با اجرای کمین علیه نیروهای ضد انقلاب، ۲ تن از آنها کشته شدند.^(۲)

۴. در عملیات پاک سازی یکی از روستاهای اطراف مهاباد، نیروهای خودی با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که این درگیری بدون تلفات خاتمه یافت.^(۳)

۵. براهر برخورد یک خودرو ارتش با مین و انفجار آن در اطراف سردشت، ۲ تن از برادران شهید و ۲ تن دیگر مجروح شدند.^(۴)

۶. به گزارش شهربانی استان کردستان، در جاده نوسود - پاوه، یک خودرو خودی با مین برخورد کرد که با انفجار مین یکی از سرنشینان خودرو مجروح شد.^(۵)

۱

امروز از شهرهای گوناگون کشور نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه های نبرد اعزام شدند.

کاروان عظیم راهیان کربلا شامل نیروهای رزمی و تخصصی و هدایای مردمی از استان اصفهان؛ بسیجیان اعزام مجدد شهرستان دلیجان؛ جمع کثیری از بسیجیان شهرستان های ساوه، فسا و داراب؛ کاروان راهیان کربلا از کرمان (کهنوج به همراه امام جمعه، مسئولان شهرستان و کمک های مردمی)؛ بسیجیان شهرستان بافت به همراه کمک های مردمی و سه میلیون ریال وجه نقد؛ نیروهای مردمی شهر اردل (استان چهارمحال و بختیاری)؛ کاروان راهیان کربلا- از شهرستان ها، بخش ها و روستاهای استان آذربایجان غربی (شهرستان های میاندوآب نقده، خوی، سلماس، ارومیه، صائین دژ، تکاب، ماکو) به همراه کمک های مردمی این استان؛ بیش از صد تن از رزمندگان شهر بابک به همراه ۹ کامیون حامل مواد غذایی، پوشاک و وسایل مورد نیاز رزمندگان و نیز سه میلیون ریال وجه نقد؛^(۶) چندین هزار نفر از راهیان کربلا از شیراز به همراه بیش از صدها تن مایحتاج رزمندگان؛ صدها نفر رزمنده بسیجی به همراه کمک های نقدی از شهرستان خمین و حومه آن؛ هزاران نفر از نیروهای آموزش دیده استان فارس به همراه کمک های مردمی و کاروان راهیان کربلا از استان کردستان عازم جبهه های نبرد شدند.^(۷)

همچنین روزنامه کیهان در شماره امروز خود نوشته است: «کاروان راهیان کربلا به همراه نیروهای تخصصی و مجاهدین عراقی روز ۱۸ آذرماه جاری طی مراسمی از شهرستان کرج رهسپار جبهه های جنگ می شود.»^(۸)

ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی نیز اعلام کرد، کمک های مردمی استان تهران در آینده نزدیک در قالب کمک های راهیان کربلا به جبهه های نبرد ارسال خواهد شد.^(۹)

ص: ۶۶۷

۱- ۱۷. سند شماره ۴۴۲۳۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری استان کردستان، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۸. سند شماره ۴۴۲۳۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری استان کردستان، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۴، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۴- ۲۰. همان.

- ۵-۲۱. سند شماره ۴۴۲۳۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری استان کردستان، ۱۶/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۲۲. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۹/۱۳۶۴، صص ۴ و ۱۹.
- ۷-۲۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰؛ و - روزنامه کیهان، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳؛ و - روزنامه ابرار، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۸-۲۴. روزنامه کیهان، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳.
- ۹-۲۵. روزنامه اطلاعات، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

دکتر محمد فرهادی وزیر فرهنگ و آموزش عالی در پیامی از دانشگاهیان دعوت کرد که با حضور خود در جبهه ها بر صلابت صفوف امت حزب الله بیفزایند. متن پیام چنین است:

«اکنون که کاروان عظیم کربلا، این مؤمنان عازم جبهه های نور علیه ظلمت و عاشقان لقاء الله از شهرها و روستاها و از اقصا نقاط مملکت بسیج شده اند تا طومار رژییم جنگ افروز بعث و مزدور استکبار جهانی را درهم بپیچند و با توجه به تقاضای مکرر دانشجویان عزیز جهت اعزام به جبهه ها، بر ما دانشگاهیان (استادان، دانشجویان و کارکنان) فرض است دوشادوش امت حزب الله و با بهره گیری از تخصص ها و امکانات و اطلاعات ذی قیمت دانشگاهی خود بر شکوه و عظمت کاروان راهیان کربلا- بیفزاییم و بدین مقصود، وزارت فرهنگ و آموزش عالی ضمن هماهنگی با نهادهای ذی ربط از شما دانشگاهیان و دانشجویان عزیز دعوت می کند با حضور فعال خود در جبهه ها بر صلابت صفوف توده های میلیونی امت حزب الله بیفزایید. بدیهی است برای دانشگاهیان عزیزی که در این حرکت مشارکت می کنند با همکاری مسئولان محترم دانشگاه ها و جهاد دانشگاهی تسهیلاتی فراهم خواهد شد تا به لحاظ آموزش تحصیلی و سازماندهی اعزام مشکلی نداشته باشند.» (۱)

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، امروز با حضور در اجتماع کاروان راهیان کربلای استان فارس در صحن مطهر حضرت احمدبن موسی (ع)، به بررسی اهداف دشمنان از تحمیل جنگ به ایران و نتایج آن در موقعیت کنونی پرداخت و به تغییر مواضع شورای همکاری خلیج فارس اشاره کرد.

محسن رضایی در این اجتماع گفت: «دشمنان انقلاب اسلامی جنگ را برای دستیابی به سه هدف عمده به ملت ما تحمیل کردند: اول، زدن یک ضربه ناگهانی و شکست قطعی ما بود که به نتیجه نرسید. دوم، فشار سیاسی و نظامی برای بیعت [ما] با امریکا و سازش با استکبار جهانی بود که دشمن به این هدف نیز دست نیافت و هدف سوم این بود که ما را و اسلام و انقلاب را متوقف کنند تا در یک زمان مطلوب بتوانند با بسیج امکانات و توانایی های خود با انقلاب و اسلام یک مقابله جدی کنند و پیام و ندای اسلام را خاموش نمایند.»

وی افزود: «با شکست هدف اول در سال دوم جنگ با فتح خرمشهر و شکست هدف دوم بر اثر مقاومت مردم در برابر فشارهای سیاسی و نظامی، اکنون دشمنان ما هدف نهایی خود را دنبال می کنند که محدود کردن ما از طرق مختلف است؛ ولی به لطف الهی هم اکنون دنیایی که به دنبال این می گشت که ما کمر خم کنیم و درمقابل بت امریکا سجده کنیم، امروز با دید دیگری به ملت ما می نگرند و این تنها به دلیل مقاومت مردم و مسئولین و برخورد قاطع ما در صحنه سیاست داخلی و خارجی است.»

ص: ۶۶۸

فرمانده کل سپاه با اشاره به فرموده حضرت امام - که امسال را سال مقاومت خوانده اند - گفت: «اینکه امروز دنیا دارد می آید به سمت جمهوری اسلامی به دلیل مقاومت بی نظیر ملت ماست.»^(۱) وی افزود: «شورای همکاری خلیج فارس امروز به اشتباه خود پی برده است و دیگر پشتیبان صدام نیست. این کشورها در آخرین جلسه این شورا دیگر از صدام پشتیبانی نکرده اند.»^(۲)

۱

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، امروز در مراسم بیست و هشتمین دوره فارغ التحصیلی خلبانی و فنی هلیکوپتر هوانیروز با اشاره به وابستگی نیروهای ارتش در زمان طاغوت به اجانب گفت: این پایگاه توسط امریکایی ها تأسیس شد و نیروهای هوانیروز در اینجا زیر نظر مستشاران امریکایی دوره می دیدند و با پیروزی انقلاب اسلامی و بیرون راندن مستشاران امریکایی پرسنل تلاشگر هوانیروز همگام با سایر نیروهای مردمی دست به دست هم دادند و روزه روز گام های مفیدتر و مؤثری در رفع وابستگی برداشتند.

در این مراسم، فرمانده مرکز آموزش هوانیروز نیز در سخنانی به نحوه تأسیس و شروع به کار این مرکز در سال ۱۳۵۲ به دست امریکایی ها و چگونگی بیرون راندن مستشاران امریکایی پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و ادامه فعالیت این مرکز به همت نیروهای جان برکف و پرتلاش هوانیروز پرداخت. سپس فرمانده دانشکده هوانیروز از پایان دوره فنی خلبانی این دانشکده گزارش داد.^(۳)

۲

ارتشبد ستاد عدنان خیرالله معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع عراق، امروز از بخش عملیاتی شرق دجله (منطقه عملیاتی سپاه ششم ارتش عراق) و تعدادی از مواضع خط مقدم بخش عملیاتی شرق میسان (منطقه عملیاتی سپاه چهارم ارتش عراق) بازدید کرد و در ملاقات با افسران و فرماندهان واحدهای سپاه ششم، اوضاع خطوط رویارویی و آمادگی یگان های عراقی را برای مقابله با حمله ایران بررسی و برای تحکیم خطوط دفاعی و آمادگی رزمی نیروها توصیه هایی کرد.

عدنان خیرالله در این بازدید به خبرگزاری عراق گفت: نتایج هرگونه تعرضی که حکام ایران در هریک از نقاط مرزی دست به آن بزنند تلخ و شدید خواهد بود. وی افزود: عراق با تمامی تمایل خود به تحقق یافتن صلح و جلوگیری از ریخته شدن خون ها، تمایل بیشتری دارد تا امنیت ملت و سلامتی و حاکمیت خاک خود را حفظ کند.^(۴)

ص: ۶۶۹

۱- ۲۷. روزنامه ابرار، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۲۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۳- ۲۹. مأخذ ۲۷، ص ۱۷.

۴- ۳۰. مأخذ ۱۲، صص ۱۰ و ۱۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

دبیر شورای عالی دفاع و رئیس کمیسیون اداره اسرای عراقی این شورا، اعلام کرد: «ایران کلیه اسرای مزدور سودانی را که در جنگ عراق با ایران دوشادوش متجاوزین عراقی علیه ایران اسلامی وارد جنگ شده اند، در صورت اظهار ندامت و پشیمانی و تعهد دولت سودان به خارج کردن نیروهایش از عراق، به کشورشان بازمی گرداند.»

آقای نظران ضمن اعلام این مطلب و با اشاره به تقاضای لیبی برای میانجیگری میان ایران و سودان در این باره، افزود: «یک هیئت سودانی نیز به همین منظور از ایران دیدار کرد، لیکن هیئت مزبور در برخورد با مزدوران سودانی آن صداقتی که جمهوری اسلامی انتظار داشت بروز نداد و به منظور بهره برداری تبلیغاتی بعدی از این موضوع و با وجود اعتراف صریح مزدوران در برابر هیئت سودانی مبنی بر دریافت پول از رژیم عراق و عزیمت داوطلبانه به میدین جنگ با ایران، به آنان تلقین می کردند که شما کارگر هستید و به زور وارد جنگ شده اید.»

رئیس کمیسیون اداره اسرای عراقی افزود: «جمهوری اسلامی علی رغم اینکه طبق عرف بین المللی و قوانین ژنو، مزدور حکم و حالت اسیر را ندارد و "مهدور الدم" می باشد، اما به حکم وظیفه اسلامی و انسانی خویش هریک از مزدوران سودانی را که اظهار ندامت و پشیمانی کنند، در صورت تعهد دولت سودان به خارج کردن نیروهایش از عراق و جلوگیری از درگیری مزدوران سودانی در میدین جنگ با ایران و همچنین عدم بهره برداری تبلیغاتی این کشور از این موضوع، آنان را آزاد ساخته و به موطن خود بازمی گرداند.» (۱)

مصر، پاکستان و عراق برای گسترش همکاری های اتمی توافق کردند و فرانسه به عراق قول بازسازی مرکز آزمایش هسته ای این کشور را داد.

روزنامه الاتحاد چاپ امارات، نوشته است: «مصر، پاکستان و عراق اخیراً درمورد توسعه همکاری های اتمی با یکدیگر به توافق رسیده اند.» به گزارش این روزنامه: «مذاکرات اصولی جهت اجرای همکاری ها که شامل مبادله تکنولوژی پیشرفته، همکاری های علمی و مبادله تجربیات و اعزام گروه های فنی و علمی می باشد، به عمل آمده است.» (۲)

همچنین نشریه کانارآنشته چاپ فرانسه، در شماره امروز خود (۴ دسامبر ۱۹۸۵) نوشته است: «عراقی ها با نگرانی در انتظار نتایج انتخابات فرانسه هستند و حق هم به جانب آنهاست، زیرا شیراک به آنها قول داده است که در صورت پیروزی و در صورت احراز مقام نخست وزیری، اجازه بازسازی "مرکز آزمایش هسته ای تموز" را - که در ماه ژوئن ۱۹۸۱ به وسیله اسرائیلی ها بمباران گردید - به شرکت های فرانسوی بدهد. این مرکز با استفاده از تکنولوژی فرانسوی، نیروی برق هسته ای تولید می نماید، اما قادر به تولید مقدار کمی پلوتونیوم

ص: ۶۷۰

۱- ۳۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۴، صص ۷ و ۸، ساری - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۲. مأخذ ۱۲، ص ۳۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

نیز می باشد. دولت فرانسه موفق شده تاکنون از دادن پاسخ به عراق در این مورد طفره برود و هم زمان روابط خود را به ویژه در مورد تحویل اسلحه به بهترین وجهی با عراق حفظ نماید. شیراک، پیشاپیش، وعده و وعیدهایی در این مورد داده و این امر طبیعی است، زیرا وی به دوستی با رهبران عراق وفادار مانده است. عراقی ها متقابلاً به دوستی او پاسخ می دهند.»^(۱)

رادیو اسرائیل نیز در این باره گفت: «پرزیدنت صدام حسین اخیراً گله کرده بود که پرزیدنت میتران رئیس جمهوری فرانسه، تاکنون حاضر نشده این کوره را از نو بسازد. کارشناسان نظامی می گویند اگر عراق با تأسیس کوره اتمی موفق به ساختن بمب هسته ای شود، در درجه اول اهالی ایران مورد تهدید قرار خواهند گرفت.»^(۲)

۱

وزیر امور خارجه ایران به دعوت همتای سعودی اش، شنبه آینده عازم عربستان خواهد شد. امروز در پی اعلام این خبر، رسانه های خارجی به تفسیر این موضوع و بررسی رابطه این سفر با سفر هیئت سوری به ایران و نیز ارتباط آن با مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس پرداختند.

روزنامه کیهان با اعلام خبر سفر دکتر ولایتی به عربستان به دعوت رسمی سعود الفیصل، نوشته است: «این دیدار در پاسخ دیدار سال گذشته وزیر خارجه عربستان از تهران انجام می گیرد.»

خبرگزاری رویتر در این باره گزارش داد: «مقامات ایرانی به طور خصوصی گفته اند که هدف اصلی ولایتی از این دیدار تلاش در ترغیب عربستان سعودی جهت فاصله گرفتن از صدام حسین رئیس جمهوری عراق می باشد. عربستان سعودی یکی از حامیان مالی عمده عراق در جنگ پنج ساله اش با ایران بوده است. شرط اصلی ایران برای صلح، برکناری صدام از قدرت می باشد. مقامات آگاه می گویند اگر صدام حسین به طرق صلح آمیز از قدرت کنار نرود ایران که اخیراً نیروهای خود را در جبهه جنگ خلیج [فارس] تقویت کرده است، به منظور پایان دادن به جنگ دست به عملیات عمده ای خواهد زد.»^(۳)

خبرگزاری یوگسلاوی نیز گزارش داد: «مقامات ایرانی پس از نشست سران شش کشور عرب در عمان، در ارزیابی خود تاکنون بر این مدعا هستند که این شش کشور عرب موضع خصمانه خود نسبت به جمهوری اسلامی را تغییر داده اند. تهران مساعدت مالی و سیاسی دربار سعودی به بغداد را به عنوان مانع عمده در ایجاد روابط حسنه ایران - سعودی قلمداد می کند. مع هذا تبادل دیدار وزیران خارجه دو کشور به وضوح بیانگر تمایل طرفین به پرکردن این شکاف است که جنگ پنج ساله خلیج [فارس] میان آنها ایجاد کرده است.»^(۴)

رادیو اسرائیل نیز در این باره گفت: «گزارش های قبلی حاکی از آن بود که نخست وزیر سوریه به درخواست عربستان سعودی به تهران رفته تا سران حکومت اسلامی را متقاعد سازد به جنگ با عراق پایان بخشند.»^(۵)

ص: ۶۷۱

۱- ۳۳. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۰۰، ۱۳۶۴/۱۰/۷، ص ۶.

۲- ۳۴. مأخذ ۳۱، ص ۲۵، به نقل از رادیو اسرائیل، ۱۳۶۴/۹/۱۴.

۳- ۳۵. مأخذ ۱۲، صص ۲۴ و ۲۵، تهران - خبرگزاری رویتر، ۱۳۶۴/۹/۱۳.

۴- ۳۶. مأخذ ۱۲، ص ۲۴، تهران - خبرگزاری یوگسلاوی، ۱۳۶۴/۹/۱۳.

۵- ۳۷. مأخذ ۱۴، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۱۳۶۴/۹/۱۳.

طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر خارجه عراق، که روز گذشته به دعوت دولت انگلیس وارد لندن شده است، امروز با مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس، گفت و گو کرد. روابط دوجانبه، صلح خاورمیانه، جنگ ایران و عراق، آزادی خطوط کشتیرانی در خلیج فارس و حمایت های سیاسی - اقتصادی انگلیس از عراق از موضوعات مورد توجه در این سفر است.

به گزارش خبرگزاری کویت: «وزیر خارجه عراق که پس از یک توقف کوتاه در فرودگاه بلگراد و گفت و گو با مقامات رسمی یوگسلاوی وارد لندن شده است، در یک جلسه بحث و مذاکره مجلس عوام انگلیس شرکت کرد و با تعدادی از نمایندگان عمده پارلمان گفت و گو کرد.» خبرگزاری کویت افزود: «بنا به اظهار منابع انگلیسی در مذاکرات عزیز و رهبران انگلیس مسائل عمده و متعددی از قبیل روابط دوجانبه، جنگ ایران و عراق، آخرین تحولات منطقه به ویژه اوضاع لبنان و کوشش هایی که برای از سرگیری پیشرفت تدریجی صلح در خاورمیانه صورت می گیرد مطرح خواهد شد. منابع انگلیسی همچنین گفتند که انتظار می رود عزیز به اصرار از دولت انگلیس و هم پیمانان غربی اش بخواهد تا فشارهای جدیدی را برای جلب موافقت ایران با پایان دادن به جنگ و یافتن یک راه حل صلح آمیز بر این کشور وارد آورند.» (۱)

خبرگزاری فرانسه هم در گزارشی از این سفر آورده است: «... چندین نهاد مدافع حقوق بشر به سفر طارق عزیز به انگلستان اعتراض کردند و خانم او هانا مک دونالد نماینده حزب کارگر انگلستان، ابراز عقیده کرد که مارگارت تاچر می بایست اختناق ملت عراق و اعدام های دسته جمعی و اعمال شکنجه علیه زندانیان را تقبیح می کرد.» (۲)

راديو بي بي سي نیز به تفسیر این سفر پرداخت: «مذاکرات وزیر خارجه عراق با دولت بریتانیا درباره وضع کلی خاورمیانه، جنگ ایران و عراق و روابط عراق با بریتانیا خواهد بود. روابط عراق با بریتانیا در حال حاضر روی هم رفته خوب است. مثلاً تجارت بین دو کشور اخیراً بازار گرمی به خود گرفته، دولت بریتانیا به میزان ۵۷۵ میلیون لیره استرلینگ اعتبار در اختیار عراق نهاده و وزیر بازرگانی بریتانیا در هفته گذشته گفت که در سال آینده هنگامی که عراق از تمام آن پول استفاده کرده باشد، بریتانیا به احتمال زیاد مقادیر بیشتری در اختیارش خواهد نهاد. در سال گذشته، صادرات بریتانیا به عراق تقریباً ۳۰۰ میلیون لیره ارزش داشت و امسال این مبلغ چهل درصد بالا رفته است. در عین حال، بریتانیا در سال گذشته به ارزش ۹۰ میلیون لیره از عراق جنس وارد نمود، اما احتمالاً وزیر خارجه سر جفری هاو و نخست وزیر خانم تاچر، یک موضوع مورد اختلاف را هم با وزیر خارجه عراق مطرح خواهند نمود و آن سرنوشت دو نفر انگلیسی است که دولت عراق چند سال است به اتهامات رشوه پردازی و جاسوسی آنها را در زندان نگه داشته است. [...]

دولت بریتانیا همچنین در مذاکراتشان با طارق عزیز اظهار امیدواری خواهند کرد که جنگ ایران و عراق هرچه زودتر به پایان برسد. حملات اخیر عراق به جزیره خارک ایران و توسل

ص: ۶۷۲

۱- ۳۸. مأخذ ۲۷، ص ۲۴.

۲- ۳۹. مأخذ ۳۱، ص ۲۶، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

ایران به توقیف کشتی‌هایی که فکر می‌کند برای عراق کالا- حمل می‌کنند این نگرانی را ایجاد کرده که جنگ حتی پای کشورهای دیگری را هم به میان بکشاند. وزیر خارجه عراق نیز به احتمال زیاد شکایت خواهد کرد که دولت بریتانیا در سال گذشته اجازه داد یک کشتی مهمات رسانی و دو کشتی دیگر که توانایی حمل سرباز دارند به ایران تحویل داده شوند. جواب معمول دولت بریتانیا در مقابل این انتقاد آن است که گرچه می‌گذارد وسایلی مانند کامیون، تحویل نیروهای مسلح دو کشور داده شود، هرگز نمی‌گذاشته وسایل ساخت بریتانیا به دست آنها برسد که باعث شود جنگ بیش از این ادامه یابد و در نتیجه بریتانیا کاملاً در این جنگ بی طرف است. دولت بریتانیا در واقع بر این عقیده است که اگر همه دولت‌های دیگر این چنین روشی در پیش گیرند جنگ ایران و عراق زودتر پایان خواهد گرفت.»^(۱)

۱

ولیعهد اردن، ایران را مسئول جنگ دانست؛ رئیس مجلس تونس خواستار تلاش برای برقراری صلح عادلانه شد و رهبر حرکت توحید اسلامی لبنان، حکومت عراق را متجاوز خواند.

خبرگزاری فرانسه گزارش داد: حسن بن طلال ولیعهد اردن و همسرش که در سفری رسمی به سوئد رفته اند، امروز در کاخ سلطنتی هاگاه واقع در نزدیکی استکهلم گفت: اردن، تهران را مسئول این جنگ پنج ساله می‌داند. وی افزود: از شواهد امر برمی‌آید که ایران تمایلی به صلح ندارد.^(۲)

محمود المسعدی رئیس مجلس امت تونس در گفت و گو با مجله الفبا چاپ بغداد، خواستار همبستگی اعراب شد. به گزارش خبرگزاری عراق: «وی ضمن هشدار در مورد خطرات ادامه جنگی که هرروز امت عربی را تضعیف می‌کند، افزود: عراق به دلیل مشغول شدن به دفع تجاوز از سرزمین‌های خود، از ایفای نقش مطلوب برای آزادی، وحدت و پیشرفت اعراب بازمانده است. وی با تأکید بر اینکه تلاش امت عربی و اسلامی باید صرف رسیدن به صلح عادلانه گردد، از سازمان‌ها و شخصیت‌های عربی و اسلامی خواست تا برای بستن درهای منطقه بر روی قدرت‌های فتنه‌انگیزی که از ادامه این جنگ سوءاستفاده می‌کنند با یکدیگر متحد شوند. وی گفت: اگر امت عربی تمام نیروهای خود را جمع کند می‌تواند در هر جنگی پیروز شود، زیرا این نیروها یک قدرت کامل و حساب شده در ابعاد سیاسی و اقتصادی را تشکیل می‌دهند.»^(۳)

از سوی دیگر، شیخ سعید شعبان رهبر "حرکت توحید اسلامی لبنان" در گفت و گو با خبرنگاران در پاکستان حکومت عراق را متجاوز اعلام کرد و افزود: کشورهای کمک‌دهنده به صدام مسئول ادامه جنگ هستند و درحقیقت منافع ابرقدرت‌ها را تأمین می‌کنند. وی با حمایت از مواضع ایران در جنگ، گفت: «ادامه جنگ از سوی ایران قابل توجیه است، زیرا این کشور برای استقرار حق می‌جنگد.»^(۴)

ص: ۶۷۳

۱- ۴۰. مأخذ ۱۴، صص ۳-۴، به نقل از رادیو بی بی سی، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۱. مأخذ ۳۱، ص ۲، استکهلم - خبرگزاری فرانسه، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۲. مأخذ ۱۲، ص ۱۰، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴۳. مأخذ ۲۲، ص ۴.

مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران، امروز در پایان جلسه هیئت دولت درباره مواضع کمیته حقوق بشر علیه ایران و دست های پنهان در این موضع گیری ها، سکوت این گونه سازمان ها در برابر تحرکات و اقدامات قدرت های بزرگ و ابرقدرت ها و نیز اهدافی که در پشت این تحرکات وجود دارد، گفت: «موضع گیری های غیرمنصفانه سازمان های جهانی که داعیه دفاع از حقوق بشر و مردم را دارند، اما درحقیقت از فرقه های صهیونیستی و جاسوسی حمایت می کنند نمی توانند تأثیری در سیاست جمهوری اسلامی ایران داشته باشند و انقلاب هر گونه تحرکی که قصد براندازی نظام را داشته باشد سرکوب خواهد کرد.»

نخست وزیر در تشریح توطئه هایی که علیه کشورمان و با هدف بد جلوه دادن انقلاب اسلامی انجام می شود، به فعالیت کمیته حقوق بشر و سازمان عفو بین المللی اشاره کرد و با تأکید بر اینکه عناصری از صهیونیسم بین الملل در این سازمان ها دخالت دارند، گفت: اینها فعالیت های گسترده ای را در موقعیتی که ما در تدارک یک آمادگی عمومی بودیم و هفته وحدت در کشور ما برپا بود علیه ما تدارک دیدند.

نخست وزیر با بیان اینکه منابع خبری این سازمان ها منافقین، سلطنت طلب ها و تروریست های آدمکش هستند، خاطرنشان کرد که همه این اقدامات برای اعمال فشار بر جمهوری اسلامی انجام می شود. آقای موسوی گفت درحالی که جنایات امریکا و فرانسه و سایر ابرقدرت ها در جهان نادیده گرفته می شود و حقوق مسلمانان جنوب فرانسه پایمال می شود و آزادی طلبان جهان زیر فشار چکمه های زورگویان له می شوند، چرا باید کشوری که علیه امریکا و امپریالیسم می جنگد موردتهاجم قرار گیرد. وی تأکید کرد روشن است این تعارض ها به دلیل سیاست های ضدنژادپرستانه، ضدصهیونیستی و ضدامپریالیستی انقلاب اسلامی می باشد و طبیعی است سیاست دولت براساس آرمان های بلند مردم و رهبری امام بر این اساس استوار باشد که به این داوری ها اهمیت ندهد. آقای موسوی اعلام کرد هر نوع تحرکی که قصد براندازی نظام را داشته باشد سرکوب خواهد شد و این سیاست دولت است و منافع جمهوری اسلامی تحت تأثیر چنین قضاوت هایی قرار نخواهد گرفت.

نخست وزیر با تأکید بر اینکه برای آشکار کردن ماهیت پلید دست هایی که پشت سر سازمان های بین المللی برای ضربه زدن به انقلاب حضور دارند باید کارهای گسترده ای انجام شود، گفت: «ما چیزی نداریم که از جهانیان مخفی کنیم و کوچک ترین نرمشی نشان نخواهیم داد و درعین حال وضع این سازمان ها را برای ملت های جهان سوم و اسلامی روشن خواهیم کرد.» نخست وزیر افزود: «مهم است که برای جامعه یک میلیاردی مسلمانان روشن شود که چگونه این سازمان ها از یک فرقه صهیونیستی سیاسی - که در ۱۵۰ سال اخیر مشغول دسیسه، توطئه و جاسوسی برای کشورهای بیگانه به ویژه انگلیس و اسرائیل بوده است - چگونه

حمایت می شود و ما با هر نوع حرکتی از این قبیل مقابله خواهیم کرد.»

آقای موسوی دلیل طرح چنین مسائلی را یأس دشمنان انقلاب از شکست دادن جمهوری اسلامی در زمینه های اقتصادی و نظامی دانست و یادآور شد که هدف آنها ایجاد یک نوع بدبینی نسبت به انقلاب است تا از گسترش علاقه مستضعفان و مسلمانان به جمهوری اسلامی جلوگیری کنند.

نخست وزیر تلاش رسانه های جمعی و دستگاه های دولتی را برای روشن ساختن ماهیت مخالفان انقلاب، ضروری دانست و انحطاط مسائل اخلاقی در رهبری سازمان های مخالف انقلاب به ویژه منافقین و ترورهای کور آنان را تشریح کرد و متذکر شد که شناخت راه هایی که استکبار برای اعمال فشار به جمهوری اسلامی به کار می برد می تواند سیاست های آنها را خنثی کند که در این مورد باید افکار عمومی جهان مورد خطاب قرار گیرند و جنایات امپریالیسم برای آنها افشا شود. (۱)

۱

سفیر آلمان غربی در پایان مأموریت خود در جمهوری اسلامی ایران، صبح امروز در ملاقات با آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، ضمن ابراز امیدواری برای گسترش روابط دو کشور، گفت: «پیروزی ایران در این جنگ نمی تواند برای غرب بد باشد.» آقای هاشمی نیز به وی گفت: «به نظر ما هراس غربی ها از انقلاب اسلامی ایران بی مورد است. اگر آنها قبول داشته باشند که باید با جمهوری اسلامی ایران روابط صحیح و عادلانه داشته باشند، ما هیچ برخوردی با آنها نخواهیم داشت. شما در این مدت شاهد روابط جمهوری اسلامی ایران با آلمان بوده اید، ما در این روابط هیچ تهدیدی برای منافع مشروع شما نداشته ایم. طبعاً اگر دیگران هم درست عمل کنند، با ما روابط خوبی خواهند داشت.» (۲)

۲

دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی امروز ادعای فرانسویان را درباره دعوت از هیئت فرانسوی برای دیدار از ایران تکذیب کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه از تهران: «دفتر حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران در پاسخ به پرسش خبرگزاری فرانسه در مورد دیدار احتمالی یک گروه از نمایندگان فرانسوی از تهران، اظهار داشت: در حال حاضر، دعوت رسمی از اعضای پارلمان فرانسه به عمل نیامده است. در همین حال، دفتر نخست وزیر ایران که روز دوشنبه دعوت از اعضای پارلمان فرانسه را با ذکر این نکته که هیچ دلیلی برای آمدنشان وجود ندارد، تکذیب کرده بود، روز چهارشنبه به خبرگزاری فرانسه اظهار داشت که در این رابطه تغییر موضع نداده است.» (۳)

ص: ۶۷۵

۱- ۴۴. مأخذ ۲۷.

۲- ۴۵. مأخذ ۲۲، ص ۲.

۳- ۴۶. مأخذ ۱۲، ص ۱۶، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

علی محمد بشارتی معاون وزیر امور خارجه ایران، در ادامه سفر به کشورهای افریقایی، امروز وارد تانزانیا شد و با وزیر و قائم مقام وزارت خارجه این کشور دیدار و گفت و گو کرد. وزیر خارجه تانزانیا با تحسین انقلاب اسلامی گفت: «انقلابی که در ایران به وقوع پیوسته، یک حرکت اجتماعی است و درحالی که بر این مردم یک جنگ تحمیل شده، درعین حال آنها برای توسعه اجتماعی خود تلاش می کنند.» آقای بشارتی نیز ضمن تجلیل از نقش ارزنده آقای نایره در مبارزات مردم جنوب افریقا علیه استعمار و بالأخص نژادپرستی در جنوب افریقا، به تشریح دستاوردهای انقلاب اسلامی پرداخت. (۱)

رادیو اسرائیل در گزارشی درباره این سفر گفت: «آقای بشارتی حامل پیامی از حجت الاسلام خامنه ای برای رئیس جمهوری تانزانیا می باشد. تانزانیا بابت خرید نفت مبالغ کلانی به ایران بدهکار است و به همین جهت مقامات ایرانی به نفتکش ۶۵ هزار تنی که به بندر دارالسلام رسیده دستور دادند تا اطلاع ثانوی از تخلیه نفت خودداری کند. ایران خواستار آن است که تانزانیا حداقل ۱۰ درصد از بدهی خود را مستهلک سازد و بهای این محموله ۶۵ هزار تنی را نیز نقداً بپردازد.» (۲)

به دلیل بروز اختلاف میان عراق با عربستان و کویت، صدور نفت عراق از بندر ینبع متوقف شد.

واحد مرکزی خبر به نقل از نشریه العالم چاپ لندن، گزارش داد: «گزارش های سیاسی مخابره شده به لندن حاکی است اختلاف عمده میان عربستان و کویت با رژیم عراق، بر سر عایدات ناشی از فروش نفت منطقه بی طرف که بین سه کشور مذکور واقع شده است، می باشد. به نوشته العالم، کشورهای عربستان و کویت در اعتراض به صدور نفت این منطقه که عایدات ناشی از فروش آن تماماً به رژیم عراق تعلق می گرفت، بندر ینبع را به روی صادرات نفتی عراق مسدود کردند. العالم افزوده است: سفر ناگهانی وزیر نفت رژیم عراق به عربستان سعودی و دیدارش با وزیر نفت عربستان سعودی، در همین رابطه صورت گرفته است.

به نوشته العالم: «سفر وزیر نفت عراق و تلاش مقامات این کشور کلاً بی نتیجه بوده و صدور نفت عراق از دریای سرخ همچنان متوقف مانده است. به عقیده ناظران سیاسی، نظر به اینکه فروش نفت تنها منبع تأمین ارز رژیم عراق می باشد، انتظار می رود توقف صدور نفت نرخ تورم را در این کشور که درحال حاضر نیز رقم بالایی است، افزایش دهد.» (۳)

وام های دریافتی عراق از منابع خارجی به ۵۵ میلیارد دلار رسید. خبرگزاری جمهوری اسلامی از الجزایر گزارش داد: «مجله نفت و گاز عرب - که از سوی مرکز عرب برای پژوهش های نفتی منتشر می شود - در آخرین شماره خود به نقل از اکونومیست انتلیجنس یونیت اعلام کرده است: وام های خارجی عراق

ص: ۶۷۶

۱- ۴۷. مأخذ ۲۲، ص ۳.

۲- ۴۸. مأخذ ۳۱، ص ۱۷، رادیو اسرائیل، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۹. مأخذ ۲۵، ص ۲۰.

در پایان سال ۱۹۸۴ به رقم ۵۵ میلیارد دلار بالغ شده است. برپایه این گزارش، وام های خارجی عراق در سال ۱۹۸۰ مبلغ ۵/۲ میلیارد دلار، در سال ۱۹۸۳ مبلغ ۴/۲۶ میلیارد دلار و در سال ۱۹۸۴ تا رقم ۵۵ میلیارد دلار افزایش یافت. این مجله افزوده است: بانک رافدین عراق اخیراً بانک بین المللی خلیج را مأمور کرده تا مبلغ ۵۰۰ میلیون دلار از بانک های بین المللی برای عراق وام بگیرد. (۱)

۱

رادیو بی بی سی نتیجه سفر نخست وزیر سوریه به ایران را توافق های مهم درباره مسائل سیاسی اعلام کرد و روزنامه البیان هدف این سفر را پایان دادن به جنگ عراق با ایران دانست.

رادیو بی بی سی با اشاره به بیانیه مشترک ایران و سوریه گفت: «یکی از نکات مهمی که در این بیانیه مشترک به چشم می خورد تأکید بر ادامه جنگ با عراق است. در این بیانیه دولت های ایران و سوریه حمایتشان را از تلاش های مردم عراق علیه آنچه که رژیم فاشیستی حاکم بر عراق توصیف شده اعلام کرده اند بدون آنکه اشاره ای به چگونگی رژیم آینده این کشور کرده باشند.»

این رادیو درباره توافق ایران و سوریه بر سر تحولات لبنان گفت: «چنین به نظر می رسد که سوریه توانسته است در مورد مسئله لبنان به توافق مهمی دست یابد، زیرا برای اولین بار جمهوری اسلامی رسماً و علناً کلیه اقدامات سوریه را به منظور حفظ و برقراری صلح در میان آنچه که فرزندان ملت لبنان توصیف شده و همچنین ایجاد وحدت در این کشور مورد تأیید قرار داده است.»

رادیو بی بی سی در پایان چنین نتیجه گیری می کند: «باتوجه به توافق های مهم دو کشور بر سر مسائل سیاسی، ظاهراً اختلاف نظرهای دو دولت ایران و سوریه بر سر مسائل اقتصادی و مالی در درجه دوم اهمیت قرار گرفته است. به گفته صاحب نظران، بعد از توافق دو کشور بر سر مسائل عمده سیاسی، برخورد دولت ایران در قبال آشکار شدن اختلاف نظرهای طرفین بر سر مسائل اقتصادی بسیار مسالمت آمیز بوده است و ایران در این مورد مشکل سوریه را که ناشی از عدم توانایی این کشور در پرداخت بدهی هایش به ارزهای معتبر است درک کرده است.» (۲)

اما به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریات منطقه تفسیر دیگری از این رویداد منتشر کردند: «روزنامه البیان چاپ امارات به نقل از منابع موثق خود نوشت: هدف از دیدار نخست وزیر سوریه از تهران میانجیگری میان ایران و عراق جهت پایان دادن به جنگ بوده است. به گزارش البیان، این اقدام تازه سوریه به درخواست کشورهای عربی - که توسط دولت اردن به مقامات سوری ابلاغ شده است - صورت گرفت. منابع مذکور بر این عقیده اند که این تصمیم با موافقت قبلی بغداد اتخاذ شده، زیرا این کشور بارها آمادگی خود را جهت حل مناقشات موجود به گونه ای عادلانه اعلام کرده است.»

به گفته این منابع، هدف از به تأخیرافتادن دیدار نخست وزیر سوریه از امان و موکول شدن آن به بعد از بازگشت وی از تهران، این بوده است که وی پس از سفر به اردن مقامات آن کشور را در جریان آخرین نتایج دیدار خود از تهران قرار دهد تا اردن نیز این مطلب را به اطلاع

ص: ۶۷۷

۱- ۵۰. مأخذ ۲۴، ص ۲۴.

۲- ۵۱. مأخذ ۱۴، صص ۶-۵، رادیو بی بی سی، ۱۳/۹/۱۳۶۴.

مقامات عراقی برساند. منابع مذکور خاطر نشان کرده اند که این اقدام سوریه باب تازه ای را در روابط دمشق و بغداد خواهد گشود و دراصل، موفقیت بزرگی برای کمیته آشتی جامعه عرب به ریاست ولیعهد عربستان سعودی محسوب خواهد شد.»

۱

یکی از اعضای شورای روابط خارجی امریکا در بررسی اوضاع خاورمیانه و روابط سوریه با ایران، اردن، عراق، عربستان، لبنان و شوروی، هشدار داده است که امریکا نباید سیاست نادیده گرفتن حافظ اسد را در دیپلماسی خاورمیانه ادامه دهد، چون ادامه این سیاست می تواند به فاجعه بینجامد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه نیویورک تایمز در مقاله ای با عنوان "دیپلماسی خاورمیانه نمی تواند اسد را نادیده بگیرد" به قلم دنیس مولین از اعضای "شورای روابط خارجی" (از مؤسسات بانفوذ در تعیین سیاست خارجی امریکا)، دلایل ناگزیر بودن سوریه به پذیرش دوستی با اردن را برای شرکت در مذاکرات صلح با اسرائیل چنین برشمرده است: «اول آنکه اسد نگران این است که از کنفرانس صلح کنار گذاشته شود. وی می خواهد اطمینان یابد که موضوع تپه های جولان در دستور کار کنفرانس صلح قرار داشته باشد. همچنین اسد نگران احتمال برقراری مجدد روابط دیپلماتیک شوروی با اسرائیل می باشد که در آن صورت وی احساس می نماید شوروی وی را در مقابل اسرائیل تنها خواهد گذاشت. دومین دلیل، همسانی اسد و حسین در تنفر طبیعی و ناسازگاری با عرفات ذکر شده است. [مولین] دلیل سوم را نیاز سوریه به استراتژی جدیدی در مقابله با وقایع خلیج فارس برشمرده و می نویسد: دشمن بعثی عمده اسد (صدام) آن چنانکه اسد امید داشت به وسیله جنگ ایران و عراق نابود نشده است. درواقع، عراقی ها این اواخر اوضاعشان بهتر نیز شده است و جت های آنها جریان صدور نفت ایران از جزیره خارک را قطع نموده اند، لذا اسد را از میلیون ها دلار کمک نفتی ایران محروم ساخته اند. در نتیجه اسد به کمک های اقتصادی جدیدی از جانب عربستان سعودی نیازمند می باشد. در عوض، اینک سوریه موافقت نموده که موضع معتدل تری را در حمایت خود از تهران اتخاذ نماید و همچنین به شاه حسین اجازه دهد تا زمینه های تشکیل یک کنفرانس بین المللی را فراهم سازد. چهارم آنکه آقای اسد به صورت روبه ازدیادی از رشد قدرت جنبش شیعیان در لبنان نگران می باشد. ربودن دیپلمات های روسی در بیروت به صورت ناگواری زنگ خطر را برای دمشق به صدا در آورد و منابع تسلیحاتی این کشور از شوروی را مورد تهدید قرار داد.

دنیس مولین - که از نویسندگان نشریه هفتگی اخبار امریکا و گزارشات جهان می باشد - در ادامه می نویسد: برای سوریه سودمند خواهد بود که تشکیل یک کنفرانس بین المللی که به مسئله فلسطینی ها نیز رسیدگی کند را تشویق نماید و نگذارد که اردن خود به تنهایی وارد مذاکرات صلح با اسرائیل شود. نویسنده در پایان هشدار می دهد که امریکا نباید سیاست نادیده گرفتن اسد در دیپلماسی خاورمیانه را ادامه دهد که این امر می تواند منجر به فاجعه شود.»(۱)

ص: ۶۷۸

تری ویت فرستاده ویژه کلیسای کانتربری انگلیس در ادامه تلاش برای آزادی گروگان های امریکایی در لبنان، قصد سفر به کویت و سوریه را داشت که با مخالفت این دو کشور روبه رو شد.

یونایتدپرس گزارش داد: «انتظار می رود تری ویت که اظهار تمایل کرده بود پیرامون مأموریت خود با مقام های کویت به مذاکره بنشیند، هفته آینده پس از مشورت هایی که در امریکا و سازمان ملل با مقام های امریکایی انجام می دهد، به بیروت باز گردد. رادیو صدای مسیحیان لبنان به نقل از منابع دیپلماتیک گفت: ویت خواستار سفر به کویت برای بحث درباره سرنوشت گروگان های امریکایی بود، لکن مقام های کویتی به وی گفته اند نمی توانند به او ویزا بدهند و نمی خواهند وی به کویت سفر کند؛ چه، این سفر به عنوان نشانه ای از تسلیم شدن در برابر خواسته های ربایندگان گروگان های امریکایی تلقی خواهد شد.

کویت بارها اعلام کرده است در هیچ گونه تلاشی برای تأمین آزادی گروگان های امریکایی شرکت نخواهد کرد و ارتباطی را بین آزادی آنان و سرنوشت ۱۷ زندانی محبوس در کویت که به جرم بمب گذاری علیه اهداف امریکایی و فرانسوی در دسامبر ۱۹۸۳ بازداشت شده اند، نمی پذیرد. رادیو صدای لبنان افزود: سوریه نیز نمی خواهد با ویت ملاقات کند، لکن دلایل امتناع سوریه در این مورد ذکر نشده است.» (۱)

جوانان مسلمان فلسطینی با ابداع شیوه های نو در مبارزه، حکومت اشغالگر قدس را به هراس افکنده اند. این روش مبارزه رودررو، همگانی و همیشگی است و جوانان فلسطینی با کمترین امکانات ممکن به آن دست می زنند.

به گزارش خیرگزاری رویتراز بیت المقدس: «سردبیر روزنامه الفجر چاپ بیت المقدس، گفت: احساس می شود جوانان فلسطینی از تاکتیک جنگی شیعیان لبنانی در بیروت - که به وارد آوردن تلفات سنگین به ارتش اسرائیل و سرانجام خروج آنان منجر شد - الهام گرفته اند. به گزارش رویترا، این جوانان در حملات خود از اسلحه های سرد، تفنگ های غنیمتی یا نارنجک دستی استفاده می کنند. مقامات صهیونیستی از جمله ژنرال امنون شاهاک فرمانده مرکزی ارتش اسرائیل، معتقدند درمقابل این عملیات - که ریشه های اعتقادی دارد - هیچ راه حلی جز افزایش فشار و گسترش تدابیر امنیتی وجود ندارد. در همین زمینه، اسحق رابین وزیر جنگ رژیم صهیونیستی، معتقد به اعمال سیاست مشت آهنین است. وی می گوید که خانه شهروندان مظنون باید منفجر شود و فلسطینی های ناراضی باید از کشور اخراج شوند. امنون شاهاک جلااد فلسطینیان، از جمله راه های مبارزه با جوانان مسلمان فلسطین را تشدید شکنجه بلافاصله پس از دستگیری مبارزان می داند و می گوید مجازات برای آنکه مؤثر باشد باید سریع اعمال شود.

مقامات اسرائیلی برای شیوه جدید عملیات فلسطینی ها اهمیت به مراتب بیشتری نسبت به بمب گذاری ها - که ممکن است تلفات بیشتری داشته باشند - قائل هستند و به شدت از آن نگران اند،

ص: ۶۷۹

زیرا این شیوه مبارزه اولاً رودرروست، ثانیاً عوامل آن از بین نسل جوان و نوجوان برخاسته اند. نویسنده روزنامه ها آرتص عقیده دارد این حملات در مقایسه با بمب گذاری ها تلفات کمتری دارد، اما از آنجا که امکان حمله همه وقت و همه جا وجود دارد، آسایش را از اسرائیلی ها گرفته است.»^(۱)

ص: ۶۸۰

۱- ۵۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳، خبرگزاری رویتر.

قرارگاه خاتم الانبیای سپاه (قرارگاه مرکزی سپاه) امروز با حضور برادران رحیم صفوی، عباس محتاج، محمدعلی جعفری (عزیز)، احمد سیاف، احمد غلامپور، علی عبدالهی، علیرضا عندلیب، غلامرضا محرابی، حسین نجات، محمد باقری و سیدعلی حسینی تاش در محل سایت (اهواز، ابتدای جاده آبادان) تشکیل جلسه داد. در این جلسه درباره وضعیت زمین و آرایش دشمن در منطقه فاو، شیوه نبرد، آماده کردن منطقه عملیاتی تبوک (جزایر مجنون) و چگونگی توجیه یگان‌ها در صورت نیاز به حمله در این منطقه - به جای فاو - آماده شدن برای اجرای تک‌های محدود و نیز چگونگی فریب دشمن بحث و گفت و گو شد.

در این جلسه ابتدا به اقدامات مهندسی عراق که برای ترمیم، تحکیم و جابه‌جایی نیروها انجام می‌شود، اشاره و گفته شد که خط پدافندی عراق در سمت راست منطقه عملیاتی فاو از دیگر خطوط پدافندی این منطقه ضعیف‌تر است و سنگرهای آن بتونی نیست و در هر ۱۵ متر فقط یک سنگر اجتماعی با گونی‌های شن احداث شده است.

در ادامه جلسه، رحیم صفوی از حاضران خواست تا از وضعیت و گنجایش زمین و جاده‌های مواصلاتی منطقه برای استقرار ۳۱ گردان رزمی و عبور یگان‌های موجود گزارشی را تهیه کنند. در این جلسه همچنین اشاره شد که وجود نخلستان در این منطقه برای نیروهای خودی یک امتیاز است، چون این وضعیت، تحرک قوای زرهی عراق را محدود به جاده‌ها می‌کند.

با وجود این امتیاز، رحیم صفوی، با اشاره به وجود سنگرهای محکم و قرارگاه‌های عملیاتی دشمن که به شیوه دورتادور آرایش گرفته‌اند، (۱) توجه حاضران را به این نکته جلب کرد که نیروهای عراقی

ص: ۶۸۱

۱- منظور از آرایش دورتادور دفاع یا پدافند دورادور است، طوری که نیروی مقابل آماده دفاع از همه جهت‌ها است. چنین دفاعی با تهیه مواضع سدکننده در پهلوها و عقب منطقه پدافندی میسر است. (محمدتقی نوروزی، فرهنگ دفاعی - امنیتی، مرکز مطالعات و پژوهش‌های مدیریت، تهران، ۱۳۸۵، ص ۲۰۴).

در این منطقه قادرند از خود به خوبی دفاع کنند و تأکید کرد که پاک سازی باید به طور کامل انجام شود و خط اصلی در همان شب اول تأمین شود و الا جنگیدن در روز کاری دشوار خواهد شد.

غلامرضا محرابی (مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا) به دلیل نخلستانی بودن منطقه، حمله به مواضع دشمن را که به شکل دورتادور آرایش گرفته بودند، برای نیروهای خودی چندان دشوار نمی دانست و معتقد بود رزمندگان می توانند از موقعیت نخلستان استفاده و از هر طرف خود را به مواضع دشمن نزدیک کنند. اما بار دیگر تأکید شد که مزایای نخلستان برای نیروهای خودی موجب نمی شود توانایی دفاع از منطقه ای را که نیروهای دفاع کننده به آنجا آشنا و مسلط هستند نادیده گرفته شود.

در ادامه جلسه، فرماندهان قرارگاه های عملیاتی با بیان گزارشی از وضعیت موجود و ذکر محاسن و معایب منطقه، توجه فرمانده نیروی زمینی سپاه را به این نکته جلب کردند که بر مبنای دستورالعمل فرماندهی، طرح ریزی برای گرفتن سرپل و استقرار نیرو به مدت سه روز مدنظر بوده است (منظور ۳۱ گردان برای سه روز نبرد) ولی اکنون حرف جدیدی مطرح می شود که باید درباره آن تدبیری جدید اندیشیده شود. در ادامه، رحیم صفوی پیشنهاد کرد برای جلوگیری از حرکت یگان های زرهی و پیاده دشمن از نخلستان به سمت جاده اول (جاده البحار) چنین طرح ریزی شود که یگان های خودی از بالای پیچ اروندرود تا چند کیلومتر پایین تر را برای گردان های ادوات، زرهی منظور نمایند. (۱)

در جلسه امروز موضوع مهم دیگری مطرح شد و آن چگونگی تلاش قرارگاه های عملیاتی برای هدایت عملیات اصلی (فاو) و نیز آماده کردن زمین منطقه عملیاتی الحسان در جزایر مجنون (تبوک) و یگان های مورد نیاز در این مناطق بود که قرار شد تدابیر لازم در این باره اندیشیده شود و هر منطقه ای که آماده عملیات شد، توجیه و اقدامات بعدی آن با مشکلی روبه رو نشود.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم سپاه که گزارش این جلسه را تهیه کرده است، در ادامه گزارش امروز خود نوشته است: «در این جلسه بحث عملیات های محدود نیز مورد توجه قرار گرفت و برادر رحیم صفوی به ضرورت اجرای این گونه عملیات ها و اهمیت آن اشاره و از فرماندهان قرارگاه ها درخواست کرد تا یگان هایی را که تاکنون عملیات محدود انجام نداده اند، برای اجرای عملیات محدود در جبهه میانی آماده کنند. وی افزود: با گسیل و تجمع نیرو در حدفاصل منطقه سومار و مهران به دشمن چنان وانمود شود که عملیات آتی ایران در این منطقه است.» (۲)

ص: ۶۸۲

۱- گزارش معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا ۲ از شبکه راه های مواصلاتی از منطقه فاو تا رأس البیشه در غرب اروندرود، در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- ۱. سند شماره ۱۱۰۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر ۸، (جواد زمان زاده)، ۱۴/۹/۱۳۶۴ تا ۲۷/۹/۱۳۶۴، صص ۱۹ - ۱.

یکی از تیم های اطلاعاتی که برای شناسایی وضعیت، مواضع و موانع نیروهای عراقی به غرب اروندرود رفته بود، گزارشی از چگونگی اجرای مأموریت و نتایج آن تهیه کرده است. گزارش این تیم چهارنفره که گروه شناسایی "احد ۵" نام دارد، چنین است:

برای شناسایی مواضع دشمن در ساعت ۱۹ از مبدأ حرکت کردیم. پس از دور شدن از چولان ها و ساحل خودی به دلیل سرعت زیاد آب از مسیر منحرف شدیم، اما با مقاومت و تلاش به سمت هدف پیش رفتیم و پس از ۳۵ دقیقه به هدف رسیدیم. ابتدا به سکویی کوچک که بالای آن سنگری بود رسیدیم که پس از عبور از آن و عبور از اسکله شماره ۱، به طرف مواضع دشمن حرکت کردیم و به اولین موانع؛ یعنی میله های ضربدری دوردیفه که نزدیک چولان ها نصب شده بود، رسیدیم. از این موانع گذشتیم و به سمت خط دشمن حرکت کردیم. پیش رفتیم تا به جلو خط دشمن رسیدیم و شروع به بررسی و شناسایی موانع ایجاد شده در مقابل خط دشمن کردیم. اولین موانع جلو خط دشمن یک ردیف میله های ضربدری و یک ردیف سیم خاردار حلقوی بود. شش متر بالاتر از آن، دومین ردیف موانع دشمن را دیدیم که شامل میله های ضربدری دو ردیفه بود که در وسط آنها نبشی هایی را به طور عمودی کار گذاشته بودند. یک ردیف سیم خاردار حلقوی نیز در پشت نبشی ها و یک رشته سیم بسیار محکم نیز داخل همین ردیف سیم خاردارهای حلقوی کشیده شده بود. به دلیل اینکه جابه جایی یا بریدن سیم خاردارها ناممکن بود، پس از شناسایی و بررسی مواضع و موانع دشمن تا همین محدوده به پایگاه خود بازگشتیم. (۱)

هوایماهای عراقی ساعت ۱۱:۳۸ امروز جزیره خارک را بمباران کردند. به گزارش فرماندهی منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران، امروز دو فروند میگ ۲۵ عراقی به خارک حمله کردند. در این حمله چند بمب به جزیره خارک، در غرب مخزن های یک میلیون بشکه ای اصابت کرد و یکی از لوله هایی را که به طرف سیستم بهره برداری کشیده شده است، قطع کرد. ترکش بمب ها همچنین به چند لوله گاز اصابت کرد. (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از یک مقام آگاه در بوشهر، اعلام کرد که هوایماهای عراقی در این حمله شش بمب به سوی جزیره خارک پرتاب کردند که چهار بمب در آب های اطراف جزیره افتاد و دو بمب دیگر به نزدیکی محوطه مخازن نفتی اصابت کرد. در این حمله به کسی آسیب نرسید. (۳)

ص: ۶۸۳

-
- ۱- ۲. گزیده اسناد مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، جلد ۳، ص ۲۶، گزارش شناسایی شماره ۸، گروه شناسایی احد، ۱۴/۹/۱۳۶۴.
 - ۲- ۳. سند شماره ۰۵۹۳۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران، ۱۴/۹/۱۳۶۴.
 - ۳- ۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۱، ۱۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

حملات هوایی ارتش عراق امروز بر مناطق عملیاتی متمرکز بود. به گفته رادیو عراق، هواپیماهای عراقی امروز ۱۲۰ مأموریت اجرا کردند. به گزارش معاونت طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، در حمله هوایی عراق به منطقه استقرار لشکر ۸۱ ارتش جمهوری اسلامی ایران در ۱۴ آذر ۱۳۶۴، ۶ تن از نیروهای خودی مجروح شدند، این حمله خسارت هایی نیز در پی داشت. (۱)

دفتر فرماندهی سپاه پاسداران ناحیه خوزستان درباره حمله مذکور گزارش داد: این حمله در ساعت ۹:۳۰ صبح در منطقه رقابیه انجام شد که در این حمله چند تن از برادران ارتش مجروح و یک زاغه کوچک مهمات منفجر شد و به جیب فرماندهی آسیب رسید. چند بمب خوشه ای عمل نکرده نیز در منطقه موجود است. (۲)

معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه نیز گزارش داد که هواپیماهای عراقی با ۲۸ سورتی پرواز در روز ۱۴ آذر ۱۳۶۴، جزایر مجنون، ارتفاعات میشداغ، جاده اهواز - خرمشهر، منطقه جفیر، مهران، سرپل ذهاب و گیلان غرب را بمباران کردند. (۳) گزارش دفتر فرماندهی منطقه ۳ کربلا- از حمله امروز به منطقه جفیر حاکی است که دو هواپیمای میزاج عراقی در ساعت ۱۲:۲۵ به مدت پنج دقیقه سمت راست و چپ مقر سوم شعبان در منطقه جفیر را بمباران کردند که خسارتی نداشت. (۴)

گزارش رادیو صوت الجماهیر(بغداد) از حملات هوایی امروز عراق چنین است: «عقاب های دلیر نیروی هوایی عراق حملات غافلگیرانه ای علیه یگان های دشمن مستقر در برابر واحدهای خودی در بخش عملیاتی شرق میسان (سپاه چهارم عراق) انجام داده و مهمات، خودروها و تجمعات افراد دشمن را بمباران کردند که بر اثر آن تلفات و خسارات بی شماری به افراد و مهمات دشمن وارد شد. عقاب های قهرمان نیروی هوایی پس از اجرای ۱۲۰ مأموریت جنگی، به یاری خداوند سالم به پایگاه های خود بازگشتند.» (۵)

شورای تأمین ویژه غرب کشور امروز در محل استانداری آذربایجان غربی با شرکت نمایندگان سازمان های مسئول تشکیل جلسه داد. در این جلسه آخرین وضعیت گروه های ضدانقلاب در منطقه تشریح و گفته شد که در پانزده روز گذشته در درگیری های بین رزمندگان اسلام و عناصر گروه های ضدانقلاب در استان های آذربایجان غربی و کردستان، تلفات افراد ضدانقلاب بیش از ۲۸ کشته، ۴۰ مجروح و ۱۲ اسیر بوده است و نیروهای جمهوری اسلامی در این درگیری ها متحمل ۴۰ شهید، ۲ مجروح و ۵ گروگان شده اند.

ص: ۶۸۴

۱-۵. سند شماره ۱۱۳۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (معاونت طرح و عملیات) به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

۲-۶. سند شماره ۵۹۳۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۳ کربلا، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۳-۷. سند شماره ۰۱۱۱۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) (سپاه (واحد اطلاعات)، شماره ۱۵۱، از ۱۵/۹/۱۳۶۴ تا ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۴-۸. سند شماره ۵۹۳۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۳ کربلا به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۵-۹. مأخذ، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

همچنین مشکلات اشتغال، کنترل و ایجاد محدودیت های قضایی توأبین - که در حال حاضر تعدادشان در استان های آذربایجان غربی و کردستان ۸۳۰۰ نفر است - در کمیسیون ستاد توأبین استان بررسی و قرار شد نتایج آن برای تصمیم گیری نهایی به شورای تأمین ویژه داده شود. (۱)

۱

امروز سازمان های مسئول در استان های کردستان و آذربایجان غربی بجز یک خبر، گزارشی از درگیری دیگری در این مناطق اعلام نکرده اند و ظاهراً به دلیل نداشتن فعالیت علنی گروه های ضدانقلاب، این استان ها امروز در آرامش نسبی به سر بردند. تنها خبر، گزارش سپاه پاسداران سردشت است که حاکی از درگیری عناصر گروه های ضدانقلاب با نیروهای خودی در محدوده پاسگاه میسر آباد - در گمان از توابع سردشت است. این درگیری به کشته شدن دو تن از عناصر حزب دمکرات منتهی شده است. (۲)

۲

از اقدامات امروز نیروهای معارض عراقی علیه حکومت عراق اطلاعاتی به این شرح در دست است:

۱. عده ای از پیش مرگان تیپ ۳۷ اتحادیه میهنی کردستان عراق روز ۱۴ آذر ۱۳۶۴ با ورود به شهر سلیمانیه، در محله قبات با یک گروه گشتی پلیس درگیر و پس از نیم ساعت تبادل آتش، ضرباتی به نیروهای دولتی زدند و یکی از آنها را اسیر کردند. همچنین دسته ای دیگر از نیروهای این تیپ در نقطه ای دیگر از شهر سلیمانیه یکی از مأموران امنیتی عراق را کشتند. در این اقدام صدمه ای به نیروهای انقلابی وارد نشد. (۳)

۲. در شهر عمادیه (استان دهوک) عراق یکی از پیش مرگان دمکرات عراقی نارنجکی را به داخل یک خودرو سازمان امنیت عراق پرتاب کرد. بر اثر این اقدام خودرو منهدم شد و ۲ نفر از مأموران امنیتی کشته و ۴ نفر مجروح شدند. (۴)

۳. روزنامه ابرار در شماره امروز خود نوشته است: ۵ تن از مجاهدان مسلمان عراقی که در عملیاتی چریکی به نام عملیات "شهید ابوغفران" شرکت داشتند، شهید شدند. (۵)

۳

مانور دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در آب های شمال خلیج فارس با حضور ناخدا محمدحسین ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش، برگزار شد. وی حفظ امنیت منطقه را در گرو امنیت ایران اعلام کرد.

ناخدا ملک زادگان که برای نظارت بر آمادگی رزمی یگان های موشک انداز و عملیات هلیکوپترهای موشک انداز به استان بوشهر سفر کرده است، با اشاره به مانوری که در منطقه انجام شد، گفت: «این مانور دنباله مانور بزرگ تنگه هرمز بود و در آن چندین فروند ناوچه

ص: ۶۸۵

۱-۱۰. سند شماره ۳۲۰۲۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شورای تأمین ویژه غرب کشور، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۲-۱۱. سند شماره ۴۲۰۹۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران سردشت به قرارگاه حمزه سید الشهدا(ع)، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۳-۱۲. سند شماره ۱۴۸۶۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مشترک ارتش (رکن ۲)، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۴-۱۳. سند شماره ۱۴۸۶۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا ۲ به سماجا ۳، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۴. روزنامه ابرار، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

موشک انداز و هلیکوپتر هوا دریا شرکت داشتند که در کمترین مدت ممکن هدف های ازپیش تعیین شده را تصرف کردند یا مورد اصابت قرار دادند.»

فرمانده نیروی دریایی درباره آمادگی منطقه دوم دریایی بوشهر گفت: «سنگینی مأموریت های نیروی دریایی به عهده منطقه دوم دریایی است و در طول جنگ تحمیلی واحدهای این منطقه بارها با دشمن بعضی رویاروی شده و حماسه ها آفریده اند که نمونه بارز آن حماسه قهرمانانه دلاوران دریا در ۷ آذر می باشد.» وی افزود: «حضور ناوتیپ پیکان همیشه این ترس را در دل نیروی دریایی عراق افکنده که واحدهای محدود دشمن به هیچ عنوان یارای بیرون آمدن از ام القصر را ندارند و در منطقه خلیج فارس سیادت دریایی توسط ارتش جمهوری اسلامی حفظ شده است.»

ملک زادگان تأکید کرد: «همان طور که قبلاً نیز اعلام شده، اگر زمانی منافع ما در منطقه به خطر بیفتد دیگر انگیزه ای برای حفظ امنیت منطقه برای ما وجود نخواهد داشت.»^(۱)

۱

کاروان راهیان کربلای استان لرستان عازم تهران و کمک های مردمی این استان به جبهه ها ارسال شد. خبرنگار روزنامه کیهان از خرم آباد چنین گزارش داده است: «صبح امروز هزاران تن از رزمندگان استان لرستان متشکل در کاروان راهیان کربلا در میان بدرقه پرشور و صمیمانه اقشار مختلف مردم شهیدپرور طی مراسمی از خرم آباد عازم تهران شدند تا پس از شرکت در نماز جمعه تهران و دیدار با فقیه عالی قدر آیت الله العظمی منتظری رهسپار جبهه های نبرد شوند. هم زمان با اعزام ده ها مینی بوس و اتوبوس حامل رزمندگان، سیل کمک های عشایر استان به رزمندگان نیز طی همین مراسم راهی جبهه ها شد.»

بنا بر این گزارش، عده ای از مسئولان استان لرستان و حجت الاسلام موسوی فرمانده سپاه پاسداران، رزمندگان را همراهی می کنند.^(۲)

۲

طرح یک فوریتی اصلاح ماده ۴۵ قانون نظام وظیفه، مصوب ۲۹ مهر ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی با حضور اعضای شورای نگهبان به این شرح تصویب شد:

۱. یک نفر از فرزندان یا برادران فرد معلولی که طبق نظر شورای پزشکی بنیاد شهید به تنهایی قادر به اداره امور شخصی خود نباشد و همچنین یک نفر از فرزندان یا برادران مفقودالاثرا از انجام خدمت دوره ضرورت و احتیاط معاف دائم خواهد شد.

۲. یک نفر از فرزندان یا برادران اسیر می توانند تا مدت سه سال از معافیت موقت استفاده کرده و چنانچه مدت اسارت از سه سال تجاوز نماید، از انجام خدمت دوره ضرورت و احتیاط، معاف دائم خواهد شد.^(۳)

ص: ۶۸۶

۱- ۱۵. روزنامه کیهان، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۱۶. مأخذ ۱۵.

۳- ۱۷. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، نشریه روزنامه رسمی، مشروح مذاکرات علنی مجلس شورای اسلامی، شماره ۱۱۹۰۵، جلسه ۲۰۲، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۳۳.

جمهوری اسلامی اسیران معلول عراقی را به طور یک جانبه آزاد خواهد کرد. نظران دبیر شورای عالی دفاع و رئیس کمیسیون اداره اسرای عراقی شورای عالی دفاع که با اعضای این کمیسیون برای بررسی وضعیت اسیران عراقی مستقر در مازندران به این استان سفر کرده است، در گفت و گویی با خبرنگاران اعلام کرد همه اسیران معلول حاضر در ایران به زودی و به طور یک جانبه آزاد خواهند شد. نظران ابراز امیدواری کرد تا ماه های آینده دیگر هیچ اسیر معلول عراقی در ایران باقی نماند. وی یادآور شد که تاکنون ۱۴۰۰ اسیر عراقی که در جنگ مجروح شده بودند، به دامان خانواده هایشان بازگشته اند. (۱)

خبرگزاری رویتر هم با اعلام این خبر افزود: «در این حال دفتر کمیته بین المللی صلیب سرخ در تهران تأیید کرد که ایران تاکنون ۴۰۰ اسیر عراقی را آزاد کرده و عراق نیز متقابلاً ۶۰۰ اسیر ایرانی را به کشورشان بازگردانده است. به عقیده دیپلمات ها، در حال حاضر بیش از یک هزار معلول در بین ۵۰ هزار اسیر عراقی در ایران وجود دارند.» (۲)

وزیر دفاع جمهوری اسلامی ایران خواستار شتاب بیشتر در کار صنایع نظامی و تولید مهمات شد و تأکید کرد به کشورهای تحت ستم، کمک نظامی خواهیم کرد.

سرهنگ محمدحسین جلالی در مراسم افتتاح خط تولید گلوله ۲۳ میلی متری در اصفهان، با قدردانی از زحمات بی وقفه کارکنان و مسئولان صنایع نظامی گفت: «شما با به کارگیری مغزهای خود پاسخ دندان شکنی به امپریالیسم شرق و غرب داده اید و باز هم می توانید ادامه دهید و ما گام هایمان هنوز به آن شتابی که مردم نیاز دارند نرسیده و شما برادران عزیز بایستی در این کار شتاب کنید که کار شما نیز یک نوع جهاد است. رزمندگان ما در جبهه ها الآن به فعالیت شما و کوشش و تولیدات شما نیاز دارند.» (۳)

وزیر دفاع همچنین ضمن اشاره به مذاکرات اخیر نخست وزیر سوریه با نخست وزیر ایران درباره کمک های نظامی به لیبی گفت: «کمک های ما به لیبی به صورت کلی است نه مقطعی و رابطه عمیق و ریشه داری میان ما و آنها وجود دارد و ما نه تنها به سوریه و لیبی بلکه به کلیه کشورهای تحت ظلم و ستم کمک های نظامی خواهیم کرد.» (۴)

شرکت آتا کنت فروش لوازم نظامی را به ایران تکذیب کرد و یک نشریه آلمانی ادعا کرد که ایران از سوریه، کره شمالی، لبنان و انگلیس سلاح می خرد.

روزنامه ملیت چاپ ترکیه نوشته است: «مدیر شرکت آتا کنت در آنکارا اتهامات وارد بر دو ترک اهل ترکیه و یک ترک تبعه امریکا را - که دیروز به اتهام اقدام به فروش لوازم و

ص: ۶۸۷

۱- ۱۸. مأخذ ۱۵، ص ۱.

۲- ۱۹. مأخذ ۴، صص ۲ و ۳، تهران - خبرگزاری رویتر، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۴-۲۱. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۹/۱۷، ص ۱، خبرنگار کیهان از اصفهان.

دستگاه های رادار و الکترونیک نظامی به ایران در امریکا دستگیر شدند - به شدت تکذیب کرد.

به گفته مدیر این شرکت وسایلی که از آنها به عنوان کپسول یاد شده است، لامپ می باشد که ما قصد وارد کردن آنها را از کانادا داشتیم. این لامپ ها را نباید کپسول رادار محسوب نمود. این یک برداشت کاملاً غلط است. وی ضمن یادآوری اینکه هیچ گونه معامله ای با ایران انجام نداده است، گفت: شرکت آتا کنت از پانزده سال پیش تاکنون به شغل بازرگانی مشغول بوده و برای اولین بار است که با چنین حادثه ای برخورد می کند به نظر من این ادعای امریکا یک توطئه بر ضد ما است. برای رهایی هرچه سریع تر سه ترک دستگیر شده و کیلی در امریکا استخدام نموده ایم. وی افزود: ما قصد داشتیم لامپ ها را وارد ترکیه نماییم و مشخص نکرده بودیم که کالای وارداتی را به چه کسی و در کجا بفروشیم. ادعای برقراری رابطه با ایران نیز دروغ محض و توطئه امریکاست.»^(۱)

از سوی دیگر، نشریه دی ولت چاپ آلمان، مدعی شده است: «مقامات تهران از کشورهایمانند سوریه، کره شمالی و لبنان اسلحه خریداری می کنند. به علاوه، تسلیحات نظامی دیگر و از جمله تانک های چیفتن را از انگلیس تحویل می گیرند. به موجب یک نامه سری سرهنگ دوم راسخ احمدی، سفارت ایران در لندن به فرماندهی نیروی زمینی گزارش می دهد که مشکلاتی که در مورد تحویل قطعات یدکی وجود داشته رفع گردیده است. نامبرده توضیح می دهد که چگونه تسلیحات از فرودگاه Brinz Norton Air Force در جعبه هایی که روی آن برجسب قطعات یدکی اتومبیل زده شد، به سوی ایران حمل گردید. این نامه به تاریخ ۲۶/۷/۱۳۶۳ می باشد و فروش این قطعات یدکی تانک از بهار آغاز گردیده که وزارت دفاع انگلیس هم آن را تأیید کرده است.»^(۲)

۱

در ادامه حمایت های سیاسی، نظامی، تسلیحاتی و مالی قدرت های نظامی و اقتصادی جهان از عراق، امروز خبرهایی درباره کمک های تسلیحاتی امریکا و پزشکی انگلیس به حکومت صدام منتشر شد.

روزنامه الاتحاد چاپ ابوظبی نوشته است: «عراق در آینده ای نزدیک، ۲۶ فروند هلیکوپتر جنگنده امریکایی از نوع "هیوز-۵۳۰" تحویل خواهد گرفت. این کمک به دنبال کمک مشابهی است که دو سال قبل و در آغاز علنی شدن روابط دو کشور انجام گرفت. واشنگتن در آن سال ۶۰ فروند هلیکوپتر از نوع "هیوز - ۳۰۰" و "هیوز - ۵۰۰" را به دولت عراق تحویل داده. هلیکوپترهای هیوز به واسطه سیستم خاص طراحی شده اش برای حمله به مواضع تانک ها و عملیات رزم شبانه مورد استفاده قرار می گیرد و چون از نوع جنگنده هایی است که در طرح اصلی آن دستگاه ها و تجهیزات نظامی به کار برده نمی شود، لذا دولت واشنگتن برای صدور این نوع هلیکوپتر به عراق، نیازی به کسب موافقت کنگره ندارد.»

ص: ۶۸۸

۱- ۲۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۰۷، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۶.
۲- ۲۳. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۲، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، به نقل از نشریه دی ولت (چاپ آلمان)، ۱۴/۹/۱۳۶۴، (۵ دسامبر ۱۹۸۵).

الاتحاد در پایان این خبر افزوده است که هم اکنون گروهی از خلبانان عراقی و جمعی از خدمه فنی انتخاب شده برای کار با این نوع هلیکوپترها در امریکا زیر نظر متخصصان و کارشناسان شرکت امریکایی هیوز، آموزش می بینند.^(۱)

نشریه الجهاد ارگان خبری سازمان "حزب الدعوة الاسلامی" نیز نوشته است: «در انگلیس رسماً اعلام گردید که وام های تجاری بالغ بر ۱۵۰ میلیون لیره استرلینگ به رژیم عراق داده خواهد شد. این وام ها، به منظور خرید دستگاه های طبی از انگلستان، در اختیار رژیم عراق قرار داده خواهد شد. اداره ضمانت اعتبارات انگلستان که یک اداره دولتی می باشد، با اعلام این خبر، اضافه کرد که هفت بانک که بانک ملی کویت نیز جزء آنها است، این وام ها را بازپرداخت خواهند کرد.»^(۲)

۱

دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس خواستار تلاش بین المللی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد. وزیر امور خارجه عراق نیز خواستار کوشش بین المللی برای میانجیگری و فشار دولت ها بر ایران شد و ضمن اعلام شرایط عراق برای پایان جنگ، از سوریه و لیبی خواست در حمایت از ایران تجدیدنظر کنند.

رادیو ریاض امروز گفت: «عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج [فارس] از مجمع اروپا و جهان خواست که تمام تلاش های دیپلماتیک خود را برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق از راه های مسالمت آمیز به خاطر حفظ منافع اقتصادی و استراتژیک جهان مبذول دارند.»^(۳)

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی در گزارشی از مصاحبه مطبوعاتی وزیر امور خارجه عراقی آورده است: «طارق عزیز گفت که به نظر او بین جنگ ایران و عراق و سایر مسائل خاورمیانه رابطه ای هست، زیرا که این جنگ حواس دنیای عرب را از مسائلی مانند مسئله فلسطین و مسئله لبنان پرت کرده و خاورمیانه را فلج نموده است. او گفت که در طی مذاکراتش در لندن سعی کرد دولت بریتانیا را به عنوان یکی از اعضای دائمی شورای امنیت سازمان ملل متحد ترغیب نماید که از دبیرکل سازمان (آقای دکوئیار) در مساعی اش برای میانجیگری بین ایران و عراق پشتیبانی فعالانه بیشتری بنماید. او گفت که همین درخواست را از سایر اعضای دائمی سازمان ملل متحد نیز نموده است؛ از جمله از امریکا، شوروی و فرانسه و هنگامی که به زودی وزیر خارجه چین هم از بغداد دیدن کند، از او نیز همین درخواست را خواهد نمود. به عقیده آقای طارق عزیز بهترین راه پایان دادن به این جنگ آوردن فشار سیاسی و مادی بر دولت ایران است تا دولت آن کشور مجبور به مذاکره گردد. او نگفت که این گونه فشار از چه طریقی باید بر ایران اعمال گردد.

در یک سال گذشته، عراق خود به فشار نظامی متوسل می شد و مثلاً به شهرهای ایران و به پایانه نفتی جزیره خارک در خلیج فارس حمله می کرده، اما این امر انعطاف تازه ای در ایران به دنبال نیاورده است. ابرقدرت ها نیز هیچ کدام نفوذ قابل توجهی بر تهران ندارند. در نتیجه آن

ص: ۶۸۹

۱- ۲۴. مأخذ ۴، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۵. مأخذ ۱۵، ص ۲۰.

۳- ۲۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۴، صص ۸ - ۷، رادیو ریاض، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

فشاری که آقای طارق عزیز به آن اشاره می کند در واقع اقدام مستقیم توسط دولت های خارجی است که سایر دولت های عرب منطقه از آن استقبال نخواهند نمود.

وزیر خارجه عراق گفت که شرایطی که عراق برای صلح با ایران دارد با قوانین بین المللی مطابقت دارد و عبارت اند از یک آتش بس همه جانبه؛ تبادل کامل اسیران جنگ؛ عقب نشینی به مرزهای رسمی بین دو کشور و مذاکرات مسالمت آمیز.

درباره پشتیبانی بعضی از کشورهای عرب از ایران، وزیر خارجه عراق گفت که پشتیبانی لیبی و سوریه از ایران هم به آغاز جنگ کمک کرده بود و هم به ادامه آن. او افزود که هر دو ی این کشورها کمک های فراوانی به ایران می رسانده اند مخصوصاً به صورت اسلحه و مهمات. آقای طارق عزیز گفت که اگر لیبی و سوریه راه خود را تغییر دهند، تحولی بسیار مهم پیش خواهد آمد، ولی کوشش جامعه عرب برای آشتی عراق با سوریه و لیبی تاکنون پیشرفتی نکرده. او گفت که رؤسای ادارات امنیت عراق و سوریه اخیراً با یکدیگر ملاقات کردند، ولی نتوانستند کاری از پیش ببرند.^(۱)

۱

رئیس جمهور تانزانیا در ملاقات امروز قائم مقام وزارت امور خارجه ایران با وی، عراق را آغازگر جنگ دانست.

علی محمد بشارتی که روز گذشته در رأس هیئتی وارد تانزانیا شده است، امروز با آقای علی حسن موینی رئیس جمهور این کشور، ملاقات کرد. آقای بشارتی در این دیدار ضمن ابلاغ پیام رئیس جمهوری ایران به رئیس جمهوری تانزانیا، انتخاب وی را به این سمت تبریک گفت. رئیس جمهور تانزانیا در پاسخ ضمن تجلیل از انقلاب اسلامی و رهبر آن گفت: شما در حال یک جنگ دفاعی هستید و با وجود این توانسته اید به کشورهای دیگر نیز کمک کنید. وی تأکید کرد: من این جنگ را دفاعی می دانم چون شما آن را شروع نکردید.

آقای بشارتی نیز خطاب به رئیس جمهور تانزانیا گفت: شما همواره پرچم دار نهضت مقاومت علیه آپارتاید بوده اید و اکنون هم به کشورهای خط مقدم جبهه کمک می کنید، لذا ما هم سعی داریم به شما کمک کنیم.

در پایان این دیدار، رئیس جمهور تانزانیا ضمن تشکر از کمک های ایران اظهار امیدواری کرد که همه کشورهای افریقایی، آزادی و استقلال خود را بازیابند و افزود: ما با نبرد علیه صهیونیسم و آپارتاید، وظیفه خود را انجام می دهیم و در این رابطه ایران و تانزانیا در کنار یکدیگرند و در جنگ علیه هرگونه ظلم مشارکت دارند.^(۲)

ص: ۶۹۰

۱- ۲۷. همان، صص ۴-۳، رادیو بی بی سی، ۱۳۶۴/۹/۱۵.

۲- ۲۸. مأخذ ۲۰، ص ۱۲.

اولین سفیر جمهوری اسلامی ایران در قطر، استوارنامه خود را تسلیم نایب امیر قطر کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «خبرگزاری قطر در خبری که از تیتراژ مطبوعات این شیخ نشین مخابره کرده است، برخلاف روال قبلی، اولین تیتراژ خود را به تسلیم استوارنامه برادر سخایی سفیر ایران به نایب امیر قطر اختصاص داده است.»^(۱)

رادیو بی بی سی نیز با اعلام این خبر افزود: «در این ملاقات شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی از بسط روابط میان ایران و قطر ابراز خرسندی کرد. او گفت: ما ایران را به عنوان کشوری می شناسیم که علیه اسرائیل در خط مقدم قرار دارد. سفیر ایران در پاسخ، علاقه دولت متبوع خود را به حفظ همبستگی کشورهای حوزه خلیج فارس علیه نفوذ بیگانه ابراز داشت.»^(۲)

هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان که بعد از ظهر امروز وارد تهران شدند، درباره مسائل جاری لبنان، مبارزه مشترک با اسرائیل و نقش تعیین کننده ایران در خنثی کردن توطئه های داخلی لبنان^(۳) با چند مقام جمهوری اسلامی ایران دیدار و گفت و گو خواهند کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «یکی از اعضای این هیئت درباره هدف از این دیدار گفت: ما به این سرزمین مقدس آمده ایم تا انسجام مسلمانان را برای تشدید مقاومت بیشتر در برابر اسرائیل مورد تأکید قرار دهیم. وی افزود: ما در این سفر ضمن تشریح تحولات لبنان، از رهنمودهای جمهوری اسلامی برای تشکیل بیشتر نیروهای اسلامی در مقابله با رژیم صهیونیستی نیز بهره خواهیم برد.

یکی دیگر از اعضای این هیئت علت عقب نشینی اسرائیل از جنوب لبنان را مقاومت اسلامی مردم لبنان - که از انقلاب اسلامی الهام گرفته اند - بیان کرد و افزود: «پس از پیروزی های انقلابیون مسلمان در لبنان توطئه ها از هر طرف برای درهم شکستن مقاومت و اتحاد مسلمانان آغاز شد که جمهوری اسلامی نقش مهمی در خنثی کردن این توطئه ها از جمله پایان درگیری های طرابلس و ایجاد وحدت بین مسلمین ایفا کرد و در پی این کوشش هاست که دیدار هیئت مشترک برادران حزب الله و حرکت امل از جمهوری اسلامی انجام می شود تا بتوانیم از یک دیدگاه انقلابی و رهبری شرعی، اوضاع لبنان و مقاومت اسلامی را به دقت بررسی کرده و تصور واضحی برای مقابله با فتنه ها و توطئه های داخلی به دست آوریم. وی یادآور شد اگر در لبنان مرکزی برای رسیدن به بیانات امام خمینی حفظه الله به عنوان محور به وجود آوریم، می توانیم به وحدت واقعی کلمه دست یابیم که امید است پس از این دیدار به این مهم دست یابیم.»^(۴)

ص: ۶۹۱

۱- ۲۹. مأخذ ۴، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه ی گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۶، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۳۲. مأخذ ۲۰، ص ۱۱.

سرانجام پس از یک دوره کوتاه از کشمکش های سیاسی میان ایران و فرانسه درباره سفر هیئتی فرانسوی به ایران، امروز روابط عمومی مجلس شورای اسلامی در اطلاعیه ای خبر سفر آتی این هیئت را به ایران تأیید و ادعای رسانه هایی را که یکی از اهداف این سفر را مذاکره درباره گروگان های فرانسوی در لبنان خواندند، تقبیح کرد.

در اطلاعیه روابط عمومی مجلس شورای اسلامی آمده است: «رسانه های جمعی فرانسه در مورد مسافرت هیئت پارلمانی فرانسه به ایران سروصداهایی به وجود آورده اند که حاکی از تضاد احزاب فرانسه و یا کارشکنی و شیطنت مراکز قدرت و یا سردرگمی آنهاست. مدتی پیش، از طرف احزاب مخالف حزب حاکم فرانسه اظهار تمایل شد که یک هیئت پارلمانی برای بررسی عوامل تیرگی روابط دو کشور و پیدا کردن راه اصلاح روابط، به ایران سفر کند و این پیشنهاد از طرف کمیسیون خارجی مجلس شورای اسلامی مورد قبول قرار گرفت. اخیراً ضمن اعلام تصمیم سفر هیئت پارلمانی فرانسه به ایران، مطالبی در رسانه های فرانسه و خبرگزاری ها با هدف ایجاد ابهام و شائناژ تبلیغاتی و یا بهره برداری برای اغراض سیاسی در رابطه با اهداف سفر، حول محور مذاکره درباره به اصطلاح گروگان های فرانسوی در لبنان مطرح گردیده است، درحالی که خود می دانند که ایران جای مذاکره درباره این موضوع نیست. اگر گروگان گیری فرانسویان در لبنان صحت داشته باشد و فرض کنیم که این عمل توسط عمال خود فرانسه و فلاترژها و اسرائیلی ها با اهداف خاص تبلیغاتی و داشتن بهانه دخالت در امور لبنان نباشد و اگر بپذیریم که حکام فرانسه واقعاً مایل به آزادی آنها باشند باید در خود لبنان در پی کلید حل مسئله برآیند و نه در ایران که بارها اعلام داشته که با گروگان گیری و تروریسم مخالف است. اگر ایران بتواند نقشی در حل این گونه مشکلات داشته باشد به خاطر مسائل انسانی از هیچ تلاشی دریغ نکرده و نخواهد کرد. در خاتمه صریحاً اعلام می شود بدون اینکه مجلس، دعوت کننده هیئت فرانسوی باشد، آماده است که با هیئت پارلمانی فرانسه درباره مسائل فی مابین دو کشور مذاکره نماید، ولی هرگز اجازه نمی دهد که گروگان های ادعایی فرانسوی وسیله اجرای اغراض سیاسی و سوءاستفاده مراکز خبری صهیونیستی و امپریالیستی قرار گیرد.»^(۱) در پی انتشار این اطلاعیه، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «سرانجام پس از رفع سوء تفاهم برای دولت فرانسه - که بر اثر بیانیه دو روز پیش نخست وزیر ایران مبنی بر عدم وجود دلیلی برای سفر هیئت فرانسوی به ایران، پیش آمده بود - براساس برنامه تنظیمی، یک هیئت مرکب از اعضای پارلمان و کارخانه داران فرانسه فردا (جمعه) عازم تهران می شود.»^(۲)

ص: ۶۹۲

۱- ۳۳. مأخذ ۱۵، ص ۱۷.

۲- ۳۴. مأخذ ۴، ص ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

رسانه های غربی در پی صدور اطلاعیه امروز مجلس شورای اسلامی درباره سفر هیئت فرانسوی به ایران، به انعکاس و تفسیر آن پرداختند. باوجود مخالفت های قبلی فرانسه، مسائل اقتصادی در دستور کار هیئت فرانسوی قرار گرفت.

خبرگزاری فرانسه با انتشار بخش هایی از این اطلاعیه، در ادامه چنین آورده است: «بیانیه روز پنجشنبه نشان داد که مجلس ایران قصد دارد این دیدار در چه محدوده ای صورت گیرد. مجلس ایران برای اجتناب از اینکه طرح مسئله گروگان های فرانسوی به این ظن که گروه های لبنانی مسئول گروگان گیری با تهران رابطه دارند اعتبار بخشد، خاطر نشان کرد که ایران محل مذاکره بر سر آزادی گروگان های فرانسوی نیست. از سوی دیگر، این دیدار باید خصوصی باشد و جنبه رسمی به خود نگیرد. مجلس، ارگان های تبلیغاتی فرانسوی را متهم کرد که می خواهند به این سفر چنین جنبه ای بدهند. نزدیکی روابط میان پاریس و تهران که روزنه ای است به رسمی شدن، نشان می دهد با توجه به مذاکرات جاری در مورد اختلافات مالی و روش دولت فرانسه نسبت به مخالفین ایرانی مقیم فرانسه و روابطش با عراق همچنان در حالت تعلیق است.» (۱)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی از اطلاعیه امروز مجلس و تحلیلی درباره آن، آورده است که مطبوعات ایران هفته گذشته به نقل از حسین موسوی رهبر گروه امل اسلامی در لبنان، نوشته اند که فرانسه می داند که برای آزادی گروگان ها با چه کسی وارد گفت و گو شود. این رادیو افزود: سه تن از رهبران حزب الله و سایر گروه های شیعه در لبنان از جمله شیخ امین از حزب الله و شیخ حیدر از امل اسلامی وارد تهران شدند. (۲)

خبرگزاری فرانسه در گزارشی دیگر چنین آورده است: «سخنگوی وزارت امور خارجه فرانسه روز پنجشنبه (امروز) اعلام کرد که به ژاک مارتن معاون سابق مدیر کل وزارت امور خارجه مسئولیت تماس با مقامات ایرانی جهت گفت و گو پیرامون پرونده های اقتصادی مورد اختلاف با تهران داده شده است.» (۳)

در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی، قبل از دستور، به ترتیب علی کامیار (نماینده ارومیه)، حسین سبحانی نیا (نماینده تبریز)، احمد آذری قمی (نماینده قم) و ابوطالب حبیبی (نماینده قائم شهر و سوادکوه) سخنرانی کردند. نماینده ارومیه از چگونگی انتخاب استاندار جدید گلایه کرد و نماینده تبریز به کویت درباره ادامه همکاری با جنگ افروزی های عراق هشدار داد.

آقای کامیار نماینده ارومیه در سخنان خود ضمن تبریک انتخاب استاندار جدید آذربایجان غربی و آرزوی موفقیت برای وی، از نحوه انتخاب استاندار و هماهنگ نکردن این گزینش با امام جمعه و نمایندگان استان در مجلس، گلایه کرد.

ص: ۶۹۳

۱- ۳۵. مأخذ ۳۰، صص ۱۰ و ۱۱، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۶. مأخذ ۳۰، صص ۱۳ و ۱۴، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۷. روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲، پاریس - خبرگزاری فرانسه.

آقای سبحانی نماینده تبریز ضمن برشمردن تشنج آفرینی های عراق در خلیج فارس با زدن کشتی ها و نفتکش ها، حمله به چاه های نفتی و جزیره خارک و هماهنگی برخی کشورهای منطقه به ویژه کویت، با عراق و تغییر سیاست اخیر برخی از این کشورها، به ویژه کویت که همچنان در خلیج فارس با آتش، بازی می کند هشدار داد و افزود:

«مگر حکام کویت فراموش کرده اند که صدام مدعی تمام خاک کویت است؟ و این جمله صدام را همه می دانند که مرز عراق انتهای کویت است و به خاطر همین نیز حاضر نیست قرارداد مرزی با کویت امضا کند. که امروز این گونه پول ملت مسلمان کویت را در اختیار رژیم ضددین صدام قرار می دهند. ملت ما هیچ گاه فراموش نمی کند که دولت کویت با حمایت از تروریسم و هواپیمارمایی باعث شد که دو فروند از هواپیماهای مسافری جمهوری اسلامی ایران توسط جنگنده های رژیم عراق و با همکاری و هماهنگی مسئولین کویتی از فضای این کشور به عراق ربوده شود.»^(۱)

۱

آقای احمد آذری قمی نماینده قم، در سخنان امروز خود در مجلس شورای اسلامی از کسانی که علیه نمایندگان که رأی مخالف به انتخاب مجدد نخست وزیر دادند سخن می گویند، شدیداً انتقاد و آنها را تهدید به افشاگری کرد و موافقت و مخالفت نمایندگان را حق آنها دانست. تعدادی از نمایندگان نیز به سخنان آقای آذری اعتراض کردند.

وی در بخشی از سخنان خود گفت: «امروز معنای جمله حکیمانه امام امت که فرمود: "خبرگان تقویت رهبری است" روشن شد و تحلیل های سیاستمداران داخلی و خارجی گواه صدقی است بر صحت مدعا. اشارات و صراحت های امام در مناسبت های مختلف حتی در دیدار اخیر هیئت امنای "بنیاد رسالت" درباره شخصیت آیت الله العظمی منتظری امت و خبرگان را به تصمیم اخیر رساند و بالنتیجه تنها روزنه امید و کوچک ضدانقلاب و کفار را در رابطه با رهبری آینده انقلاب مسدود کرد. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: "ان احق الناس بهذا الامر اقواهم علیه و اعلمهم بامر الله فیه" هم دلیل محکمی است بر انحصار رهبری آینده در وجود آیت الله منتظری ...

متأسفانه در این اواخر و هم اکنون هم به بهانه حمایت از امام عده ای از نمایندگان ایجاد تفرقه بین مردم مسلمان و خوب ما می کنند و به مناسبت هفته وحدت به این شهر و آن شهر می روند و کاغذپراکنی می کنند و وحدت مردم را خدشه دار می کنند. مگر امام نفرمودند که حق مجلس است موافق و مخالف و ممتنع داشته باشد. مگر به نماینده محترم تهران جناب آقای امانی نفرمودند من به هیچ وجه نظر ندارم که آنها که رأی مخالف داده اند خلاف شرع کرده باشند. من چیزی را مصلحت دانستم و حکمی نکردم و آنها هم که رأی داده اند وظیفه خود را انجام داده اند. اگر توصیه آیت الله العظمی منتظری را جدی می گرفتند و اگر نویسندگان نامه پرکذب و توهین به رئیس جمهور که برحسب نقل مشخص هم شده است، تعقیب می شدند و اگر نماینده محترمی که دروغی به من و دیگر از مدرسین بسته بود و در همین مجلس نسبت داده بود، از طرف ریاست محترم مجلس

ص: ۶۹۴

توییح می شدند و اگر مطالب واهی و پوچی که نماینده دیگری درباره روزنامه رسالت و بنده و دوستانم از تریبون مجلس اظهار کرده بودند مورد اعتراض مجلس قرار می گرفت و اگر سوابق عده ای از این آقایان در رابطه با رژیم گذشته افشا می شد این صحنه های مشمژکننده تکرار نمی شد و موجبات دلسردی عده ای از رزمندگان و مردم شهیدپرور نمی گشت... من از رئیس محترم مجلس می خواهم که به وظیفه خود در این رابطه و اداره مجلس عمل نمایند و الا جناح دیگر هم سکوت را خواهد شکست و آقایان را سر جای خود می نشانند. مطمئن باشید که حوزه علمیه را نمی توانید به دنبال خود بکشید. مطمئن باشید که سکوت بی موقع هم ظلم است. البته روزنامه رسالت مقدس تر از آن است که صرف افشاگری ها گردد، زیرا هیئت امنا مصمم هستند که از آن یک روزنامه الگوی اسلامی بسازند. این اخطار را جدی بگیرند و در کنار گوش رهبر معظم انقلاب و آیت الله العظمی منتظری وحدت این ملت بزرگ را با افترا و تهمت خدشه دار نکنند. و اگر فردایی را باور دارند پاسخ را آماده سازند. و ما همان طور که به امام عزیزمان در دیدار اخیر قول داده ایم و ایشان هم تشویق فرمودند و موجب دلگرمی برای ما در انجام این رسالت مقدس [را] فراهم کردند به همان تعهدی که به امام عزیزمان سپرده ایم با رعایت رهنمودهای معظم له وفادار و پایبند هستیم... ما ملزم به عمل به احکام الهی بدون هیچ گونه کم و زیاد که توسط وحی رسیده است، می باشیم.

مجلس ما فقط نحوه اجرای قوانین را تعیین می کند. و هرگز حق ندارد از چارچوب های فقه سنتی خارج گردد؛ مگر در مواردی که امام به عنوان حاکم اسلامی اجازه دادند. دولت هم مکلف است به قوانین مجلس که به تأیید شورای نگهبان رسیده است، عمل نماید و اگر در جایی مجلس چنین قانونی ارائه نکرد باید برطبق ضوابط شرعی تا تصویب قانون عمل نماید و هرگز نمی تواند به بهانه خلأ قانون راه دیگری را در پیش گیرد. آیا مجلس و شورای نگهبان باید برطبق بینش من و آن و وزرای مربوطه قانون جعل نماید و الا خلأ قانون به وجود می آید؟ مگر برای زمین و تجارت خارجی و بخش خصوصی... و تهیه و توزیع کالا قانون وجود نداشت چرا؟ چرا ولیکن قانونی که ما پسندیدیم نبود. اگر در این عرض من تردید دارید از امام بزرگوار سؤال نمایید "الفقه ثم المتجر" یعنی همین کاری که آقایان نمایندگان برعهده دارند باید مسائلی را بپرسند که تکلیفشان چیست. گرچه به نظر من به مناسبت های مختلف تذکر داده اند. همین اصل مالکیت است که اجازه استرداد اموال به غارت رفته را می دهد، نه اصل مبارزه، آن طور که بعضی می گویند. چطور ما به خود اجازه می دهیم که این اصل و قانون را بی اعتبار جلوه دهیم؟ همان طور که عرض کردم ما هم معترضیم و می گوییم باید اموال طاغوتچه ها را نگه داشت و به آنها پس نداد، ولی از راه قانون. شما روزنامه ها را در اعتراض به "لایحه بخش خصوصی" ملاحظه نمایید اشکالاتی را مطرح کردند که به مسائل مسلم فقه وارد شده است. آیا این است اعتقاد به اسلام و فقه آن؟ اگر بناست قانون بی ارزش باشد پس مجلس را تعطیل کنید. مرحوم مدرس در دوره دوم تأکید داشت که قوانین اساسی و زیربنایی منحصرأ بررسی شود. امام عزیز هم در پیام به مجلس فرمودند چند مسئله اساسی و زیربنایی را

بررسی کنید و الآن قریب به نصف دوره گذشته و در این رابطه کار چشمگیری انجام نگرفته است. با اینکه قم باید الگو باشد آن طور که سزاوار است توجهی نشده است.»

در این میان آقای دوزدوزانی دیگر نماینده مجلس گفت: جناب آقای هاشمی به احترام امام و شما و قانون چیزی نگفتیم، اما جواب دارد. آقای هاشمی: خوب باز هم نگویید خواهش می کنم.

سپس تعدادی از نمایندگان در اعتراض به سخنان آقای آذری قمی تذکراتی دادند. (۱)

۱

ابوطالب حبیبی نماینده قائم شهر و سوادکوه آخرین سخنران پیش از دستور جلسه امروز مجلس شورای اسلامی، با توجه به اهمیت جنگ، خواستار توجه به جنگ در همه ابعاد شد و یادآور شد که نباید جنگ منحصر به جبهه ها شود. وی همچنین با اشاره به سخنان امروز آقای آذری گفت که اگر قرار است حرف ها زده شود، ما هم حرف هایمان را بزنیم.

آقای حبیبی در ابتدا بر ایستادگی امت ایثارگر و دولت خدمتگزار در برابر حامیان شرقی و غربی صدام تأکید کرد و گفت: «اگر جنگ امروز در سرنوشت انقلاب و اسلام ما اثر حیاتی دارد، که قطعاً دارد و به فرموده امام "باید در رأس امور قرار گیرد." این جنگ باید در تمام ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و اداری مورد عنایت قرار گیرد. این طور نباشد که جنگ در جبهه ها در میان مستضعفین و سپاه ارتش و بسیجی و خانواده های معظم شهدا باشد ولی در بازار و خیابان ها و ادارات لحاظ نشود. این طور شنیده و یا دیده نشود که افراد رفاه طلب و کرسی نشین ها که در فضای امن با فداکاری و ایثارگری و شهادت عزیزان حزب الله به ریاست خود مفتخر باشند ولی اگر برادر و خواهر حزب الله و یا بسیجی وارد ادارات و یا مؤسساتی بشوند اولاً مورد بی مهری قرار گرفته؛ بلکه بالاتر برخوردی وجود دارد که نه امام و نه مجلس و نه دولت راضی می شود به عنوان انگ "موج گرفته" با او عمل می کنند و اگر شما دقت نظر کامل به چهره حداقل راهیان کربلا کرده باشید خواهید یافت که چه چهره هایی از قشر جامعه دارد جنگ و انقلاب را اداره می کند و چه چهره هایی امروز در پشت جبهه در خفا و آشکار در بعد سیاسی و اقتصادی جنگ را به نفع صدام سوق می دهد.

در اینجا نمایندگان محترم مجلس و دولت خدمتگزار باید به یک نکته با ظرافت خاصی برخورد کرده و آن سیاست کلی امام بزرگوار و آیت الله العظمی منتظری که هدف قرآن کریم هست و آن توجه به مستضعفین و زاغه نشینان و تقویت نیروهای مخلص حزب الله و عزیزانی که جبهه ها را اداره می کنند و من از این فرصت استفاده کرده و به آقایانی که در نطق خود مطالبی را عنوان می کنند گاه به صورت دلسوزی و گاه با لحنی که از ناحیه امام - برای اینکه حیثیت خود را حفظ کنند - پشت تریبون مطرح می کنند. اگر واقعاً نظر امام برای شما ملاک است، اگر به قول شما آن نظر برادری را که نظر امام را در جلسه مطرح می کند، شما ملاک عمل قرار می دهید پس چطور نظر امام را که پنج تن از آقایان به خدمت ایشان مشرف شدند

ص: ۶۹۶

آن نظر را اینجا مطرح نمی کنید و آن نظر را در اینجا عمل نمی کنید و خلاف آن نظر شما می آید رأی می دهید؟ ما نمی خواهیم اینجا باز مجدداً به مسئله دامن بزنیم. ما مقلد امام هستیم، ما تابع امام هستیم. آنچه را که امام گفته عمل می کنیم. امام پیام داده، امام نامه ای نوشته و ما به خاطر اینکه حرف امام برای ما ملاک عمل باشد و ما بتوانیم عملاً ثابت کنیم که مقلد امام هستیم، نیامدیم و کوچک ترین نظری را در اینجا اعمال نکردیم. این شما هستید که با توجه به تذکرات امام، با توجه به نامه امام به پیام امام هم می آید در ارتباط با مسئولین اجرایی کشور موضع می گیرید. همین الآن هم در ارتباط با دولت این اگر اگرهایی که امروز پشت تریبون مجلس مطرح می شود این چه نقطه نظری را دنبال می کند؟ یک مقدار باید عنایت کنند.

من از ریاست محترم مجلس جداً می خواهم و مصرانه و عاجزانه درخواست می کنم اگر بناست که جلو حرف ها گرفته بشود باید هر دو طرف گرفته بشود و اگر بناست که حرف ها زده بشود اجازه بدهید ما هم حرف هایمان را بزنیم و بگوییم و حداقل آن ۹۹ نفری که امروز آمده اند در مقابل امام موضع گرفته اند که رسانه های شرق و غرب آن را به عنوان یک تحلیل برای خودشان مطرح می کردند و آن چنان آمده اند مسئله امام و مسئله مجلس و مسئله جنگ ما را زیر سؤال بردند، ما هم بیاییم اظهار نظر بکنیم و حداقل به جامعه و امت حزب الله ما بگوییم. و در اینجا من باید عرض کنم این انتظار هست. آنهایی که اینجا می آیند مسئله مستضعف را مطرح می کنند، این حرف، حرف درستی است. این حرف مستضعف را هم ما می گوئیم هم شما، اما وقتی در عمل ما می آییم ملاحظه می کنیم می آییم در طرح و لایحه ملاحظه می کنیم می بینیم طرح و لایحه ای که به نفع مستضعفین و مستکبرین است در اینجا چه کسانی موضع می گیرند آیا واقعاً آن کسانی را که به طرف داری از گران فروشان را و سودجویانی که هفتصد میلیون تومان فقط جریمه گران فروشی آنهاست، آنها هستند که می آیند به نفع مستضعفین اقدام می کنند، یا واقعاً طرف داران آن پاسدار و آن مستضعفی که قدرت و توان بیست هزار تومان گرفتن وام قرض الحسنه جهت ازدواج را ندارد؟ کجا ما داریم می رویم و با چه کسانی داریم صحبت می کنیم؟

در خاتمه، ضمن تشکر و تقدیر از حسن انتخاب نمایندگان محترم مجلس خبرگان در تعیین رهبریت آینده - که خداوند عمر امام عزیز را تا زمان حکومت جهانی حضرت مهدی (عج) مستمر و مستدام بدارد - شخصی افقه و اعلم و عادل و مبارزی نستوه و آگاه به مسائل زمان آیت الله العظمی منتظری را که خواست رزمندگان و امت حزب الله و خانواده های معظم شهدا هم در همین بوده است تقدیر و تشکر می کنیم و ضمن حمایت کامل و بی وقفه خود از حرکت سریع و قاطع جناب آقای خوئینی ها دادستان کل کشور در جهت استرداد اموال نامشروع و احقاق حق محرومین و مستضعفین و توقیف هشت هزار هکتار از اراضی وابستگان به رژیم در استان مازندران و خواهان توجه بیشتر از آن دادستان محترم در امر دادگستری - که خودشان در خطبه نماز جمعه فرمودند - به مستضعفین و پابرنه ها باشد که متأسفانه در دادگستری ها در اثر نفوذ این گونه افراد، این طور نیست، بلکه عکس آن مشهود است و باید چاره ای بیندیشید.»(۱)

ص: ۶۹۷

حزب الله لبنان با ارسال تلگرامی به حضور آیت الله العظمی منتظری انتخاب ایشان را به رهبری آینده جمهوری اسلامی ایران تبریک گفت. در این تلگرام انتخاب آیت الله العظمی منتظری برای خط پیامبران و ائمه اطهار و تجلی خط امام و ولایت فقیه برای برآورده شدن آرزوی مسلمانان و مستضعفان لبنان و جهان و غلبه بر نیروهای استکباری شرق و غرب، یک پیروزی توصیف شده است. حزب الله لبنان در تلگرام خود با آیت الله العظمی منتظری پیمان بسته است که در راه تداوم خط انقلاب اسلامی و مقاومت ضد صهیونیستی و استکبار جهانی تا آزادسازی کامل اراضی اسلامی و قدس شریف و اعتلای پرچم لاله الا الله در سراسر جهان تلاش کند. (۱)

در آستانه برگزاری اجلاس سازمان اوپک، امروز وزیران نفت ایران، عراق و چند کشور عضو این سازمان دیدگاه‌های خود را درباره اقتصاد جهان، سازمان اوپک، قیمت و سهمیه بندی نفت بیان کردند.

به گزارش واحد مرکزی خبر، وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران که در رأس هیئتی برای شرکت در اجلاس سالانه سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) به ژنو سفر کرده است، در محل اقامت خود با وزیران نفت کشورهای لیبی، اندونزی، ونزوئلا و امارات عربی متحده ملاقات و گفت و گو کرد.

در این دیدارها بر لزوم هماهنگی بین اعضای اوپک و واکنش این سازمان به وضعیت حاکم بر اقتصاد بین‌المللی تأکید شد. وزیر نفت ایران با اشاره به اقداماتی که به دست عناصر خارج از اوپک برای تغییر سیستم قیمت‌گذاری و تضعیف این سازمان و ایجاد تزلزل در بازارهای بین‌المللی نفت اعمال می‌شود، بر مخالفت جمهوری اسلامی ایران در مورد هرگونه کاهش بهای نفت و افزایش بی‌رویه سهمیه اعضا تأکید کرد. وزیران نفت ملاقات‌کننده با آقای آقازاده ضمن تأیید مواضع جمهوری اسلامی ایران، بر ضرورت هماهنگی اعضا در تصمیمات مشترک سازمان اوپک تأکید کردند. (۲)

خبرگزاری رویترز نیز گزارش داد: «قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق که جهت شرکت در این نشست در ژنو به سر می‌برد، در گفت و گو با خبرنگاران، مقررات اوپک در مورد میزان تولید این سازمان را بی‌نظم و اغتشاش آور توصیف کرد و گفت: کشورش دیگر سهمیه مربوط به تولید نفت از جانب اوپک را به رسمیت نمی‌شناسد و به هر میزان که بخواهد نفت تولید می‌کند.» رویترز افزود: «سهمیه نفت عراق از سوی اوپک ۲/۱ میلیون بشکه در روز است، ولی این کشور اخیراً حتی ۷/۱ میلیون بشکه در روز نفت تولید کرده است. در اوایل روز پنجشنبه، قطر و امارات متحده عربی نیز اعلام کردند که خواهان افزایش سهمیه نفت خود می‌باشند. زکی یمانی وزیر نفت عربستان، گفته است که امکان افزایش سهمیه نفت کشورهای عضو وجود ندارد و وزیر نفت لیبی نیز گفته است که هدف کشورش دفاع از سهمیه های اعلام شده از سوی اوپک می‌باشد.» (۳)

همچنین به نوشته روزنامه کیهان: «مقامات نفتی ونزوئلا و مکزیک نیز چون ایران در مورد کاهش قیمت، ابراز نگرانی کردند. این مقامات کاهش قیمت نفت برنت به ۷۵/۲۷ دلار برای

هر بشکه که نسبت به قیمت اول هفته جاری ۲۷/۱ دلار کاهش نشان می دهد را مانوری تازه برای تحت فشار قراردادن اجلاس آینده اوپک در ژنو دانستند. مقامات نفتی ونزوئلا و مکزیک نگران ادامه سقوط قیمت نفت می باشند.»(۱)

رادیو نداءالاسلام نیز در این باره گفت: «مانع سعید العتیبه وزیر نفت امارات از موفقیت هفتادویکمین کنفرانس سازمان اوپک اظهار خوش بینی کرد و تأکید نمود که قیمت های رسمی نفت اوپک در سطح کنونی خود پابرجاست و باید این قیمت ها ثابت بماند. از سوی دیگر، شیخ علی الخلیفه الصباح وزیر نفت کویت، اظهار داشت که اجلاس اوپک در ژنو هیچ گونه تصمیمات ویژه ای درباره قیمت ها و یا سهمیه بندی های تولید اعضای اوپک اتخاذ نخواهد کرد. وی گفت: این اجلاس اختصاص به بررسی افکار و طرح های تازه ای درخصوص پشتیبانی و حمایت از تصمیماتی که اوپک در اجلاس گذشته خود اتخاذ کرده بود، دارد.»

این رادیو افزود: «کارشناسان سازمان اوپک امروز یک جلسه مقدماتی در ژنو تشکیل دادند تا گزارشی درباره قیمت های نفت در بازارهای جهانی و تولید نفت در کشورهای عضو اوپک را تهیه و تقدیم کمیته نظارت بر بازارها که قرار است فردا تشکیل جلسه دهد، نمایند. کمیته نظارت نیز ضمن بررسی این گزارش توصیه های لازم را تقدیم کنفرانس وزیران نفت که قرار است روز شنبه آینده تشکیل شود خواهد کرد.»(۲)

۱

نشریه روسی صلح و سوسیالیسم در مقاله ای با عنوان "آتش جنگ همچنان شعله ور است" به اهداف امریکا در راه اندازی جنگ، فعالیت نظامی و ایجاد پایگاه های نظامی در اقصی نقاط جهان پرداخته است.

رادیو مسکو در برنامه امروز خود این مقاله را چنین نقل کرد: «برافروختن نایره جنگ میان ایران و عراق، ادامه و توسعه این جنگ نتیجه تلاش های مشترک و ساخت و پاخت های جدی امپریالیزم، صهیونیزم و ارتجاع است. در دوران اخیر تمامی سیاست امریکا در این منطقه یک سلسله تلاش مداوم برای تثبیت حضور نظامی آن در این منطقه مهم استراتژیکی واقع در نزدیکی مرزهای اتحاد شوروی و به جای گذاشتن یوغ استعمار نو به گردن ملل از بند رسته و تحت کنترل درآوردن ثروت های طبیعی آنها و مقدم بر همه نفت است. جنگ ایران و عراق از این لحاظ برای ایالات متحده امکانات زیادی به وجود می آورد. امریکا این جنگ را بهانه قرار داده بر فعالیت نظامی گرانه خود در منطقه افزود، پایگاه های نظامی جدیدی در این منطقه احداث می کند و پایگاه های موجود را گسترش می دهد. ایالات متحده برخلاف تمام موازین حقوق بین الملل، منطقه خلیج فارس را به اصطلاح حریم منافع حیاتی خود اعلام کرده است. واشنگتن تحت پوشش ادعاهایی درباره خطری که گویا برای تحویل منظم و بدون وقفه نفت وجود دارد، کشورهای این منطقه را در حوزه فعالیت به اصطلاح فرماندهی مرکزی خود

ص: ۶۹۹

۱- ۴۴. همان.

۲- ۴۵. مأخذ ۲۶، صص ۱۲ - ۱۱، رادیو نداءالاسلام، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

گنجاننده و بر سرعت سرهم بندی کردن نیروهای مداخله واکنش سریع افزوده، ناوگروه بزرگی به حوزه خلیج فارس فرستاده است. امپریالیزم با حفظ تشنجات نظامی و سیاسی پیرامون مسئله جنگ ایران و عراق، بیش از پیش کشورهای این منطقه را به مسابقه پرخرج تسلیحاتی جلب می کند. بدیهی است که امپریالیزم کمتر در فکر ازدیاد قدرت دفاعی این کشورهاست. [...]

پنتاگون در رابطه با جنگ ایران و عراق چند سناریوی مداخله مسلحانه در خلیج فارس را تهیه کرده است. در همان سال ۱۹۸۳ دستور داده شده بود که در این منطقه ذخایر کافی ای برای انجام عملیات جنگی در عرض شصت روز تأمین گردد. ظاهراً هر قدر غلیان احساسات شدت بیشتری پیدا کند به همان اندازه هم بهانه تراشی برای مداخله مسلحانه آسان تر می شود. بدین جهت امپریالیست ها نمی گذارند آتش جنگ خاموش شود و بدین منظور از راه تحویل مستقیم اسلحه برای طرفین درگیر و تحویل آن توسط واسطه ها به این آتش دامن می زنند. جنگ ایران و عراق بر اوضاع خاور نزدیک و میانه و سراسر جهان اثر مهلک خطرناکی گذاشته، موازنه نیروهای منطقه ای را تا حدود زیادی تغییر داده، موجب تشدید قابل توجه اختلاف و تفرقه میان کشورهای عربی شده است که در مورد شرکت کنندگان این جنگ مواضع گوناگونی را اتخاذ کردند. روند تشکیل بلوک ها و گروه بندی های مختلف شدت پیدا کرد و این امر به یکپارچگی و به هم پیوستگی اعراب لطمه می زند و به مساعی آنها برای مقابله با خط مشی تجاوزگرانه و توسعه طلبانه اسرائیل - که از کمک و حمایت همه جانبه واشنگتن برخوردار است - آسیب می رساند. جنگ ایران و عراق که توجه و نیروهای بزرگی به سوی خود جلب می کند، دست های امپریالیست های امریکایی و صهیونیست های اسرائیلی را برای اجرای نقشه های استراتژیکی شان در زمینه پایمال کردن حقوق ملی اعراب پیش از همه ملت عرب فلسطین و مداخله ناهنجار در امور آنها و مسدود کردن راه حل جامع و عادلانه و استوار مسئله خاور نزدیک باز می گذارد. [...]

این جنگ که تشنج اوضاع بین المللی به خودی خود وخیم را افزایش می دهد حلقه ای است که توسط آن خاور نزدیک و میانه به منطقه گسترده بی ثباتی متصل می شود که امپریالیسم امریکا تعمداً ایجاد کرده است. از باختر به خاور این منطقه از شمال افریقا و لبنان و خلیج فارس و افغانستان و پاکستان تا کانون های مناقشات در جنوب خاوری آسیا امتداد دارد. این منطقه گسترده به منشأ خطر جدی برای صلح بین المللی بر اثر ادامه توطئه ها و عملیات تخریبی و تجاوزگرانه و جنگ های اعلام شده و اعلام نشده مبدل شده است که کار دست امپریالیسم و صهیونیسم است»^(۱)

۱

نشریه مسلم مدیا چاپ لندن در مقاله ای با عنوان "موافقت نامه پیشنهادی لبنان فرصتی تازه به مسیحیان خواهد بخشید" درباره نقش سوریه در لبنان و نیز دخالت این کشور در گم شدن امام موسی صدر نوشته است: «سوریه برای یکپارچگی لبنان همواره درصدد تغییرات محدودی در نظام قانونی این کشور بوده است و در مذاکرات اخیر گروه های مسیحی دروزی و علی الخصوص

ص: ۷۰۰

مسلمانان این کشور، سوریه خواستار یک ساختار اداری نظامی و اطلاعاتی واحدی با دمشق بوده است تا بدین ترتیب از لبنان به عنوان سپری در مقابل تهاجمات رژیم صهیونیستی استفاده نماید و همچنین موجب بالارفتن موقعیت این کشور در جهان عرب شود. [...]

مسئله امل به عنوان بازوی اجرایی سوریه در لبنان در غرب بیروت موجب این تصور گردیده است که ناپدید شدن امام موسی صدر را نباید به لیبی - که مستمراً دخالت در آن را تکذیب کرده است - نسبت داد؛ چراکه سوریه تنها کشور منطقه بود که از تغییر رهبری امل بهره برده است و با روی کار آمدن نبیه بری بعثی - که در سیرالئون متولد و بزرگ شده و در امریکا تحصیل کرده است - برای رهبری امل مناسب تر [به حال سوریه] بود. (۱)

ضمیمه گزارش ۶۶۱: شبکه راه های مواصلاتی منطقه فاو

معاونت اطلاعات قرارگاه کربلای ۲ گزارشی را که از شبکه راه های مواصلاتی منطقه عملیاتی ساحل غربی اروند، واقع در منطقه فاو تا رأس البیشه، تهیه کرده است، امروز برای مراکز مورد نظر ارسال کرد. گزارش چنین است:

۱. جاده اصلی یکم: جنس این جاده - که جدید التاسیس می باشد - خاکی و از جنوب شرقی شهر فاو شروع و تا رأس البیشه به موازات رودخانه اروندرود و پشت سیل بند امتداد یافته است. عرض جاده ۸ متر، ارتفاع آن ۱ تا ۵/۱ متر از سطح زمین و طول تقریبی آن ۶ کیلومتر (از نقطه شروع تا نهر قشله) است. پل های احداث شده روی نهرهای (در مسیر) این جاده از نوع لوله ای می باشد.

۲. جاده اصلی دوم: جنس این جاده آسفالت است به عرض ۸ متر که دو شانه ۲ متری شنی دارد. این جاده از جنوب شهر فاو (داخل نخلستان ها) شروع و تا رأس البیشه ادامه یافته است. ارتفاع جاده از سطح زمین ۵/۱ تا ۲ متر و طول آن ۹ کیلومتر است.

۳. جاده اصلی سوم: این جاده در انتهای نخلستان واقع گردیده و قبل از جنگ تنها جاده معبر فاو - رأس البیشه به شمار می رفته است که بخشی از این جاده به عرض ۱۰ تا ۱۲ متر می باشد. ارتفاع جاده تقریباً ۱ تا ۵/۱ متر از سطح زمین و طول آن از بصره تا رأس البیشه در حدود ۱۰۸ کیلومتر می باشد.

۴. جاده اصلی چهارم: این جاده از تأسیسات نفتی واقع در غرب جاده سوم منشعب می شود و به موازات جاده سوم امتداد یافته (آسفالت یا قیرریزی شده) که دارای عرض ۸ متر، ارتفاع ۵/۱ تا ۲ متر و در برخی از قسمت ها ۱ تا ۵/۱ متر از سطح زمین و طول آن نیز ۱۰ کیلومتر می باشد.

۵. جاده اصلی پنجم: این جاده از بصره شروع می شود و از میان تأسیسات نفتی می گذرد. عرض جاده از بصره ۱۲ متر است که هشت متر آن آسفالت و دو شانه خاکی ۲ متری دارد. ارتفاع آن ۱ تا ۵/۱ متر از سطح زمین و طول آن ۷۴ کیلومتر می باشد.

۶. جاده اصلی ششم: معروف به جاده ام القصر - فاو که از جاده اصلی سوم منشعب می شود و جاده پنجم را قطع کرده و به طرف ام القصر امتداد یافته است. عرض جاده ۱۲ متر که ۸ متر آن آسفالت و دو شانه خاکی ۲ متری دارد. ارتفاع جاده ۵/۱ تا ۲ متر از سطح زمین و طول آن ۵۱ کیلومتر است و بخش عمده آن آسفالت می باشد.

جاده های فرعی: این جاده ها عموماً از جاده اصلی دوم (میان نخلستان ها) به موازات نهرها و بعضاً مابین دو نهر به طول ۲۵۰ تا ۵۰۰ متر و عرض ۳ تا ۴ متر، ارتفاع ۵۰ تا ۷۵ سانتی متر از سطح زمین و از نوع جاده های خاکی و شنی به طرف کناره اروند و جاده اصلی سوم امتداد دارد.

جاده های فرعی از جاده اصلی سوم منشعب و به جاده اصلی دوم (میان نخل ها) متصل شده و برخی دیگر از جاده چهارم و پنجم منشعب می شود. در میان جاده های فرعی تنها جاده فرعی پنجم است که آسفالت می باشد.»[\(۲\)](#)

ص: ۷۰۱

۱- ۴۷. مأخذ، ص ۲۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۸. سند شماره ۳۱۰۴۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات قرارگاه کربلای ۲ به مبادی ذی ربط، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

فعالیت های مهندسی دشمن در منطقه هور، نشانه افزایش توجه ارتش عراق به این منطقه و نیز تأثیر تلاش هایی است که یگان های خودی در این منطقه می کنند که یکی از اهداف آن جلب توجه دشمن به منطقه هور و کاهش توجه او به منطقه فاو است.

گزارش های امروز معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) حاکی است که در پی اقدامات مهندسی یگان های سپاه پاسداران در هور و نیز اجرای عملیات های محدودی چون قدس و عاشورا، شواهد و قرائن نشان دهنده افزایش حساسیت دشمن در منطقه هور و به خصوص در محورهای البیضه تا الحسان است.

همچنین بنا بر گزارش مرکز شنود مکالمات واحدهای ارتش عراق و اعلام رادیوی عراق، عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق، از مناطق سپاه سوم (شرق بصره) و سپاه ششم (هور) بازدید و دستورات لازم را صادر کرده است. از سوی دیگر، حساسیت بیش از حد دشمن به منطقه هور و تصور اجرای حمله ای گسترده در این منطقه، به اقدامات هوایی دشمن شتاب داده است طوری که شناسایی هوایی در کل منطقه هور و گشتی های هلیکوپتری به طور دائم انجام می شود. اسیران و پناهندگان اخیر نیز گفته اند که دشمن به هور حساس شده است و دائماً دستور هشیاری صادر می کند. (۱)

علاوه براین، نیروهای دشمن در محور خسروآباد و فاو افزون بر ادامه پدافند در سنگرهای احدائی این منطقه، به اقداماتی با هدف احداث و تکمیل مواضع پدافندی در غرب اروندرود و استقرار نیروها در مواضع جدید دست زده اند. (۲)

در ادامه تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو، شامگاه امروز چهار تیم شناسایی از گروه شناسایی احد۵ با عبور از اروندرود در محورهای گوناگون و حضور در غرب این رودخانه، اطلاعاتی از وضعیت استقرار و موانع نیروهای دشمن کسب کردند و به مواضع خود بازگشتند.

ص: ۷۰۳

۱- ۱. سند شماره ۶۴۰/گک مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی وضعیت دشمن، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، راوی (محمد درودیان)، صص ۳۳ و ۳۸.

۲- ۲. سند شماره ۰۱۱۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، شماره ۱۵۰، ۱۳۶۴/۹/۱۸، ص ۳.

بنا بر گزارش معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) اولین تیم شناسایی دو تن بودند که در ساعت ۱۸:۵۰ از مبدأ حرکت کردند و پس از یک ساعت، به هدف خود رسیدند. گزارش مشاهدات این تیم از وضعیت ساحل دشمن چنین است:

«زمین در کناره ساحل اروند مانند سایر مناطق تا ابتدای شروع چولان‌ها باتلاقی و جنس آن گل نرم است. رفت و آمد روی زمین اشکالات عمده ای چون سروصدا ایجاد می کند و جای پای نیروها باقی می ماند. قبل از رسیدن به پوشش چولان، زمین صاف و بدون عارضه است. چولان‌های کناره اروندرود در سمت دشمن یک متر و ده سانتی متر ارتفاع دارد. هنگام جزر آب نیروهای عراقی دید کافی از لبه اروند را ندارند، زیرا چولان‌ها جلو دید آنها را می گیرد.

بعد از پوشش چولان، اولین موانع دشمن دو ردیف میله های ضربدری است. بعد از آن نیز به فاصله پانزده متر داخل چولان‌ها، دو ردیف دیگر میله های ضربدری که سیم خاردار حلقوی روی آن نصب گردیده است، وجود دارد.»(۱)

تیم دوم شناسایی چهار تن بودند که در ساعت ۱۹:۱۰ از مبدأ حرکت کردند و در ساعت ۱۹:۳۰ به نقاط تعیین شده رسیدند. این گروه در گزارشی از مشاهدات خود نوشته است: بعد از رفتن در آب به سوی ساحل دشمن حرکت کردیم. در حال پیشروی در عرض رودخانه به اواسط رودخانه که رسیدیم آب کولاک زیادی داشت طوری که داخل دهانمان می رفت. سرانجام به کناره غربی اروند رسیدیم. از آنجا تا کنار میله های دوازده پر سینه خیز رفتیم. بعد از عبور از میله های دوازده پر نیز پنج متر تا اول چولان‌ها را سینه خیز پیش رفتیم. در این فاصله زمین لخت، بدون چولان، باتلاقی و شل بود طوری که دست و پای بچه‌ها در گل فرو می رفت و ایجاد سروصدا می کرد. سپس به اول چولان‌ها رسیدیم که اولین میله های چهارپر نصب شده بودند و پشت آن نیز حجم بسیار زیادی سیم خاردار حلقوی دیده می شد. تا وسط سیم خاردارها رفتیم و خود را به جلو کشانیدیم. در این منطقه هم سه ردیف موانع خورشیدی بود، در پشت این موانع نیز دو ردیف سیم خاردار حلقوی روی زمین بود که یک ردیف هم در بالای آن قرار داشت.»(۲)

تیم سوم از گروه شناسایی احد ۵ نیز که چهار تن بودند، در ساعت ۱۹:۱۵ حرکت کردند و در ساعت ۱۹:۴۵ به هدف تعیین شده رسیدند. گزارش مشاهدات این گروه چنین است:

در حوالی بیست متری سمت چپ دکل دیدبانی دشمن به ساحل غربی اروندرود رسیدیم. به دلیل انحرافی که داشتیم از زیر سنگرهای دشمن حرکت کردیم و به طرف محور خودمان رفتیم. سنگرهای دشمن خیلی فعال و پر سرو صدا بود. به راحتی از زیر سنگرهای آنها (در آب) عبور کردیم. در مسیری که به طرف محور شناسایی خودمان می رفتیم، شش سنگر نگهبانی وجود داشت که در زیر نخل‌ها تعداد سنگرهای دشمن بیشتر و نزدیک تر می شد. در محور مأموریت ما اولین موانع دشمن شامل دو ردیف میله های ضربدری بود که در پشت آن

ص: ۷۰۴

۱-۳. سند شماره ۰۱۱۳۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد جلد ۳، گزارش شناسایی شماره ۱، ۱۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳۳.

۲-۴. سند شماره ۰۱۱۰۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد جلد ۳، گزارش شناسایی شماره ۴، ۱۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲۹.

سیم خاردار حلقوی نصب شده بود از اولین ردیف موانع عبور کردیم و تا حدود ۵ متری سنگر دشمن پیش رفتیم. به دقت گوش دادیم، سرو صدایی نبود، متوجه شدیم که سنگر خالی است. در ضمن باید توجه داشت که به دلیل باتلاقی بودن این منطقه ردپاها به جا می ماند. (۱)

چهارمین تیم شناسایی متشکل از چهار تن با مأموریت شناسایی نقاط تعیین شده بین اسکله های ۲ و ۳ و اسکله های ۳ و ۴، شب هنگام با ورود به رودخانه اروند، کار خود را آغاز کردند. گزارش این تیم چنین است:

ساعت ۱۹:۳۵ حرکتمان را شروع کردیم و در ساعت ۲۰:۰۷ به نقاط تعیین شده در ساحل دشمن رسیدیم. از آنجا با پیمودن مسافتی حدود ۶۰ متر به ابتدای اسکله رسیدیم و از زیر نبشی های ده پر و دوازده پر عبور کردیم و به چولان ها رسیدیم. پس از عبور از این موانع، به سه ردیف سیم خاردار رشته ای که میله های ضربداری را به یکدیگر مرتبط کرده بود، رسیدیم و با عبور از این موانع به کانالی که به موازات اروندرود و در کنار خط دشمن کشیده شده بود، رسیدیم. ساحل دشمن در منطقه شناسایی ما باتلاقی است و در دو طرف اسکله ها سیم خاردارهای حلقوی و موانع خورشیدی گذاشته شده است. (۲)

۱

هم زمان با اقداماتی که به منظور آمادگی برای عملیات گسترده انجام می شود، سپاه پاسداران با هدف پیشگیری از ایجاد رکود در جبهه ها و رخوت یگان های رزمی و نیز جلوگیری از آرامش دشمن، اجرای عملیات های محدود را در دستور کار قرار داده است.

در جلسه روز گذشته قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، رحیم صفوی بر این مهم تأکید کرد که یگان هایی که عملیات محدود انجام نداده اند یا آمادگی اجرای چنین عملیات هایی را در جبهه های میانی دارند هرچه سریع تر طرح خود را ارائه کنند. در پی آن، امروز در جلسه ای با حضور رحیم صفوی و فرماندهان تیپ های نبی اکرم (ص) و مسلم بن عقیل فرماندهان این دو تیپ اقداماتی را که برای اجرای تک محدود انجام داده اند، بیان کردند. اما بررسی کارهای انجام شده نشان داد که این اقدامات برای اجرای عملیات محدود کافی نیست، بنابراین قرار شد تلاش بیشتری در این خصوص انجام شود. (۳)

۲

نیروی هوایی ارتش عراق امروز عملیات های متعددی در مناطق مسکونی، تأسیسات اقتصادی، تأسیسات جزیره خارک و مناطق عملیاتی اجرا کرد، اما نتایج مطلوبی را به دست نیاورد.

بنا به گزارش دفتر فرمانده کل سپاه پاسداران (۴) و دفتر فرماندهی منطقه ۴ نوح سپاه پاسداران (۵)، در حمله امروز نیروی هوایی ارتش عراق به جزیره خارک، دو هواپیمای میگ شرکت داشتند که دو بمب آنها به پشت مرکز خدمات بندری جزیره اصابت کرد، ولی ضایعاتی نداشت.

ص: ۷۰۵

۱- ۵. سند شماره ۰۱۱۰۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد جلد ۳، گزارش شناسایی شماره ۶، ۱۵/۹/۱۳۶۴، ص ۴۱.

۲- ۶. سند شماره ۰۱۱۳۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد جلد ۳، گزارش شناسایی شماره ۷، ۱۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳۷.

۳- ۷. سند شماره ۱۱۰۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۸.

(جواد زمان زاده)، از ۱۴/۹ تا ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۴-۸. سند شماره ۰۵۹۳۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی کل (روابط عمومی فرماندهی کل) سپاه به فرماندهان مناطق پنج گانه - قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) و قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۵-۹. سند شماره ۰۵۹۳۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۴ نوح به دفتر فرماندهی کل، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص)سپاه پاسداران نیز اعلام کرد که هواپیماهای عراقی امروز با ده سورتی پرواز، پادگان حمید و جاده اهواز - خرمشهر را بمباران و به آسمان دزفول تجاوز کردند.^(۱) واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز ضمن اعلام خبر بمباران شدن مناطق حمید، حسینه و جزیره مینو، افزود: در این حملات ۴ تن شهید و ۱۹ تن مجروح شدند و ۵ خودرو منهدم شد.^(۲)

گزارش های دیگر منابع داخلی حاکی است که هواپیماهای دشمن امروز یک بار به خرم آباد، دو بار به اسلام آباد، یک بار به بندر امام خمینی و شش بار به اهواز تجاوز کردند و دیوار صوتی را در بندر امام خمینی و اهواز شکستند.^(۳) همچنین میراژهای عراقی امروز با هشت سورتی پرواز بر فراز شهر دزفول، دیوار صوتی را شکستند.^(۴)

ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۲۴ درباره عملیات نیروی هوایی خود اعلام کرد که ساعت ۹ صبح امروز چند هواپیمای عراقی به اردوگاه حمید - که برای تمرکز نیرو به کار می رود - حمله و آن را نابود کرده و تعداد بسیاری را کشته و جنگ افزارهای آنان را منهدم کرده اند. در این اطلاعیه افزوده شده است که در ساعت ۱۰:۵۰ نیز هواپیماهای عراقی به تأسیسات خارک حمله کردند و هدف های خود را به دقت مورد اصابت قرار داده و به آتش کشیدند و همچنین در شرق بصره با حمله به هدف های موردنظر خسارات سنگینی به افراد و تجهیزات ایران وارد کردند و سالم به پایگاه های خود بازگشتند.^(۵)

در بازتاب حملات هوایی امروز عراق، خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: «عراق امروز اعلام کرد جت های جنگنده اش شمار وسیعی از سربازان ایرانی را در حمله ای علیه یک پادگان کشته اند و در همین حال اعلام کرد که حملات هوایی در طول بخش مرکزی جبهه جنگ و خلیج [فارس] را افزایش داده است. این امر ظاهراً تلاش برای ممانعت از یک تهاجم عمده زمینی می باشد. [...]»

یک سخنگوی نظامی عراق در یک بیانیه جنگی که از رادیوی دولتی بغداد پخش شد ضمن اعلام این مطلب گفت: جت های جنگنده اوایل امروز حمله شجاعانه ای به تأسیسات نفتی جزیره خارک ایران که در گوشه شمال شرقی خلیج [فارس] واقع گردیده، انجام داده اند. این چهل وهفتمین حمله علیه خارک از اواسط ماه اوت می باشد. رهبران عراق عهد بسته اند که اقتصاد ایران را از حرکت بازدارند و حکام تهران را به خاتمه جنگ از طریق مذاکرات مجبور سازند. منابع مستقل کشتیرانی و نجات که رفت و آمد دریایی خطوط خلیج [فارس] را کنترل می کنند در اختیار داشتن هر گونه اطلاعی درباره حمله به خارک را تکذیب کردند.^(۶)

رادیو بی بی سی هم به نقل از عراق، اخبار مشابهی را منتشر کرده و افزوده است: «عراق می گوید که هواپیماهایش ظرف ۲۴ ساعت گذشته ۱۲۰ بار بر مواضع نیروهای ایران در بخش جنوبی جبهه حمله کرده اند.»

ص: ۷۰۶

۱- ۱۰. سند شماره ۰۱۱۱۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص)، شماره ۱۵۱، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۲- ۱۱. سند شماره ۱۱۳۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۱۲. سند شماره ۲۰۰۱۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۳، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۱۳. سند شماره ۱۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعاتی، شماره ۱۷۰، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۵- ۱۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو بغداد، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۶-۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۲، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳، بغداد - خبرگزاری آسوشیتدپرس،
۱۵/۹/۱۳۶۴.

در ادامه فعالیت گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب کشور برای ایجاد ناامنی و درگیر کردن بخشی از قوای جمهوری اسلامی، امروز چند درگیری در این مناطق رخ داد:

۱. به گزارش شهربانی استان کردستان، امروز در روستای وشکه دره از توابع بانه، بین نیروهای خودی و عناصر حزب دمکرات درگیری به وقوع پیوست. در این درگیری یکی از پیش مرگان کرد مسلمان شهید و یکی از افراد دمکرات دستگیر شد. (۱)

۲. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) گزارش داد: در روستای شلمان از توابع سردشت، بین نیروهای خودی و افراد حزب دمکرات درگیری رخ داد. در این درگیری یکی از نیروهای خودی مجروح شد و از افراد حزب دمکرات یک تن کشته و یک تن مجروح گردید. (۲)

۳. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، یکی از نیروهای تیپ شهید بروجردی در منطقه عمومی مهاباد در داخل سنگر نگهبانی، هدف گلوله ضدانقلابیون قرار گرفت و مجروح شد. (۳)

۴. به گزارش شهربانی استان کردستان، در روستای دری از توابع مریوان میان نیروهای خودی و افراد گروه کومه له درگیری رخ داد. در این درگیری یکی از اهالی روستای دری شهید شد. (۴)

۵. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) گزارش داد: نیروهای پایگاه همکان از توابع ارومیه با عناصری از حزب دمکرات درگیر شدند که این درگیری تلفاتی نداشت. (۵)

۶. بنا بر خبر رسیده از ژاندارمری، امروز تراکتور پایگاه نیستان در محور سردشت - مهاباد به مینی که ضدانقلابیون کاشته بودند برخورد که در نتیجه انفجار آن، سرباز راننده مجروح و به تراکتور نیز خساراتی وارد شد. (۶)

امروز نیز داوطلبان بسیاری متشکل در کاروان های راهیان کربلا از نقاط گوناگون کشور عازم جبهه ها شدند.

از قم دومین کاروان راهیان کربلا شامل ۸۰۰ تن از نیروهای بسیج ادارات و کارخانجات، سپاه پاسداران، روحانیان، شوراهای روستایی و کشاورزان، همراه با کاروان هدایای مردم قم و بخش های تابعه با ۲۰۰ وسیله نقلیه سبک و سنگین رهسپار جبهه ها شدند. (۷)

همچنین هزاران تن از نیروهای رزمنده از استان های آذربایجان غربی، کردستان، لرستان، گیلان و مرکزی متشکل در کاروان های راهیان کربلا پس از شرکت در نماز جمعه تهران، عازم جبهه ها شدند. (۸) رادیو اسرائیل این حرکت مردمی را چنین منعکس کرد: «در نماز جمعه امروز ۷۰۰۰ نفر داوطلبان اعزام به جبهه ها که از چندین استان گردآوری گردیده و به تهران آورده شده بودند، حضور داشتند که در پایان مراسم برای به هیجان درآوردن مردم در خیابان ها رژه رفتند و قرار است رهسپار جبهه ها گردند. آنها در طرف داری از ادامه جنگ شعار می دادند.» (۹)

۲-۱۷. سند شماره ۱۱۹۳۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۳-۱۸. همان.

۴-۱۹. سند شماره ۳۴۴۰۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۵-۲۰. سند شماره ۱۱۹۳۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

۶-۲۱. سند شماره ۱۱۹۳۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۷-۲۲. روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۸-۲۳. روزنامه اطلاعات، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۹-۲۴. مأخذ ۱۵، ص ۶، رادیو اسرائیل، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

رسانه های خارجی در بررسی هایی درباره عملیات آتی ایران، از افزایش نیروی دو طرف در بخش های جنوبی و مرکزی جبهه ها خبر داده اند و تشدید حملات هوایی عراق را تلاشی برای خنثی کردن طرح های تهاجمی ایران دانسته اند. رادیو اسرائیل نیز کمبود رزمندگان داوطلب را دلیل انصراف ایران از حمله گسترده بیان کرده است و روزنامه های عراقی نیز تهدید کرده اند که حمله آتی ایران فاجعه ای رقت بار برای ایران خواهد بود.

خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: «تحلیل گران نظامی غرب، امروز (جمعه) اظهار داشتند عراق ظاهراً برای بازداشتن ایران از اجرای یک تهاجم گسترده در بخش جنوبی جبهه های جنگ خلیج [فارس]، حملات هوایی خود را افزایش داده است. به گفته این تحلیل گران، طرفین مخاصمه در بخش مرکزی جبهه ۱۱۸۰ کیلومتری، تعداد کثیری نیرو بسیج کرده اند. تجمع نیروهای عراقی در پاسخ به ایران است که از اواسط ماه اکتبر (اواخر مهرماه) در این بخش از جبهه اقدام به گردآوری نیرو کرده است و بنا به تخمین هایی تاکنون ۷۵ هزار سرباز در این بخش از جبهه متمرکز ساخته است.

به گفته یک تحلیل گر غربی عراقی ها با برخورداری از برتری هوایی در جنگ خلیج [فارس]، می دانند که ایرانی ها قصد حمله دارند و این حمله را از کجا انجام خواهند داد. هواپیماهای جنگنده عراقی مرتباً با انجام [دادن] پروازهای شناسایی در حریم هوایی ایران، کلیه تحرکات نیروهای ایرانی را زیر نظر دارند. به گفته تحلیل گران مذکور این واقعیت که عراقی ها تاکنون برای دفع دشمن به جای استفاده از هلیکوپترهای توپ دار از هواپیماهای جنگنده استفاده می کنند، نشان می دهد که تجمع نیروهای ایرانی برای حمله در مراحل اولیه خود می باشد. هنگامی که نیروهای دشمن نزدیک شدند، مدافعان عراقی در یک حمله غافلگیرانه معمولاً از انواع هلیکوپترهای توپ دار و موشک های زمین به زمین استفاده خواهند کرد که نهایتاً از حمله برنامه ریزی شده جلوگیری خواهند کرد یا باعث نابودی و تضعیف نیروهای ایرانی خواهد گردید.» (۱)

رادیو امریکا نیز با نقل گزارش های ارتش عراق درباره حملات هوایی به خارک و جبهه های نبرد می افزاید: «عراق در گذشته برای خنثی کردن طرح های تهاجمی ایران از حملات هوایی علیه نیروهای ایران استفاده کرده بود.» (۲)

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل با نقل بخشی از سخنان امروز آقای هاشمی رفسنجانی، نتیجه می گیرد که ایران از هجوم گسترده منصرف شده است: «حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی امروز تلویحاً گفت: حکومت اسلامی هجوم گسترده تازه ای را به خاک عراق تدارک نمی بیند و برخلاف گزارش های اخیر دایر بر اینکه موعد حمله مزبور نزدیک است، ایران در حال حاضر به جنگ فرساینده در طول مرزهای دو کشور اکتفا خواهد کرد.

ناظران نظامی گفتند که مفهوم این سخنان آن است که ایران از هجوم تازه به عراق منصرف

ص: ۷۰۸

۱- ۲۵. مأخذ ۱۵، ص ۴، بغداد - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۶. مأخذ ۱۵، صص ۶ و ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

شده و در حال حاضر به جنگ فرساینده اکتفا می کند تا شاید در آینده رویدادهای سیاسی در داخل عراق و یا در جهان عرب موجب سقوط پرزیدنت صدام حسین گردد. مقامات دولتی ایران در ماه های اخیر تلاش گسترده ای برای تشویق توده های مردم به منظور اعزام به جبهه ها به عمل آوردند، ولی از قرائن چنین برمی آید که این تلاش ها چندان ثمربخش نبوده و تعداد داوطلبان به میزانی نیست که اجرای هجوم گسترده ای را به خاک عراق میسر سازد. با این همه، حجت الاسلام رفسنجانی در نماز جمعه امروز اعلام داشت که استقبال مردم برای رهسپاری به جبهه های جنگ بسیار پر شور بوده است.»^(۱)

رادیو بغداد نیز مطلبی با عنوان "حمله آینده رقت بارترین فاجعه برای ایران" به نقل از روزنامه الثورة پخش کرد که در آن آمده است: «بار دیگر حکام ایران گرایش های تجاوزکارانه و توسعه طلبانه خود را با حمله تبلیغاتی گسترده آغاز کرده و طبل های جنگ بار دیگر به صدا درآمده و چنین اظهار داشتند که تدارکات نظامی برای آغاز تعرضی گسترده به خاک عراق تکمیل یافته است.»

رادیو بغداد سپس مقاله ای دیگر را به نقل از روزنامه الجمهوریه پخش کرد که در آن حمله آتی ایران نسبت به گذشته سخت تر و شکننده تر برای ایران خوانده شده و افزوده شده است: «این بار از همه حمله های قبلی به مراتب اندوه بارتر و سنگین تر خواهد بود. سربازان رهبر ظفرمند صدام حسین کاملاً آماده هستند تا هر هجوم احتمالی را درهم بکوبند و باقیمانده نیروهای فریب خورده را متلاشی سازند.»^(۲)

۱

آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، در خطبه دوم نماز جمعه امروز دو موضوع مهم "جنگ" و "اوپک" را بررسی و تجزیه و تحلیل کرد. وی به موضوعاتی چون عملیات آینده، جنگ شهرها و جنگ اقتصادی، دلایل شروع جنگ، شرایط پایان دادن به جنگ، اهمیت اوضاع سیاسی در جنگ و تأثیر آن بر کشورهای همسایه و... پرداخت و گفت: «و اما وضع خود جنگ که چرا ما این دعوت را کردیم؛ ما یک برنامه برای جنگمان داریم که لازم نیست افشا کنیم ما طرحمان در جنگ مشخص است و مراحل عملیات آینده مان را می دانیم و می دانیم چه موقع مناسب است وارد آنجایی که می خواهیم، بشویم و یا نشویم. آنها را انتخاب کردیم، مسیر خودمان را با تسلط بر اعصابمان و بر سیاستمان داریم می رویم و ملت ما هر قطعه ای وقتی که واقع شد مطلع می شود. دشمنان ما کم و بیش این مسئله را فهمیدند و فهمیدند ما الآن این جوری نیستیم که برای [ما] ماجراجویی در جنگ مطرح باشد و بخواهیم به هر قیمت و به هر دلیل یک عده را بکشیم یا یک عده شهید بدهیم. نه، قبلاً هم گفتیم که جنگ ما الآن با سیاست توأم است و حمله ما همراه شرایط سیاسی است که بتوانیم نتیجه مطلوب را بگیریم.»

ص: ۷۰۹

۱- ۲۷. مأخذ ۱۵، صص ۵ و ۶، رادیو اسرائیل، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۸. مأخذ ۱۴، صص ۱۵ - ۱۴، رادیو بغداد، ۱۴/۹/۱۳۶۴.

دشمنان ما می خواهند این تعادل ما را به هم بزنند. برنامه های تنظیم شده ما را به هم بزنند و برای هر فصلی به مقتضای همان فصل یک راهی انتخاب می کنند که ما باید بیدار باشیم آن راهی که آنها انتخاب کردند این را کور کنیم که گفتیم در این مقطع اخیر اینها فکر کرده اند که ایران زندگی اش را با جنگ منطبق کرده است، بودجه سالانه اش را متعادل می آورد، صنایع آن راه خودش را می رود، کشاورزی اش راه خودش را می رود، دانشگاه هایش رکورد پذیرش دانشجو را شکستند و امسال به حدود ۷۰ هزار دانشجو در کل تحصیلات عالی رسانده اند. مدارس آموزش و پرورش آن سالانه بیش از ۵۰۰ هزار محصل جدید را در خودش می پذیرد و از عهده پذیرش اینها برمی آید. زندگی عادی مردم را دارد اداره می کند و جبهه ها را بدون اینکه فشار فوق العاده بر مردم بیاورد از نیروها به مقدار لازم پر نگه داشته و این تسلطی که بر میدان جنگ دارد و انتخاب می کند آن لحظه مناسب را، این برای دشمنان ما قابل قبول نیست، باید این توازن را به هم بزنند.

تصویر

هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه تهران به تجزیه و تحلیل موضوعات مهم جنگ شامل: عملیات آینده، جنگ شهرها، جنگ اقتصادی، دلایل شروع جنگ و شرایط خاتمه آن، اجلاس اوپک و... پرداخت.

جنگ شهرها نتیجه معکوس داد و درون عراق را متزلزل کرد. به جنگ اقتصادی متوسل شدند و توطئه کردند که منظره توسعه جنگ را در خلیج فارس و دریای عمان در مقابل چشم ما قرار بدهند. ما تهدیدمان جدی بود، آنها می دانستند اگر روزی مراکز اقتصادی ما صدمه ببیند ما آن موقع نیروهایی که در مراکز اقتصادی هستند اینها را در جبهه ها بسیج می کنیم و در جبهه فعال

می شویم. اینها برنامه ریزی برای این کار کردند و فکر می کردند که ما در تهدید، جدی نیستیم.

وقتی که برنامه ریزی شده بود که در آن برنامه ریزی اطلاعات امریکا، آواکس های موجود در منطقه و ماهواره های امریکایی و اطلاعات روسی و امکانات ارتجاع خلیج فارس و همه امکانات بعث عراق و دیگران همه متمرکز شد برای اینکه یک ضربه کاری اقتصادی به بنیه اقتصاد ما بزنند و دعوت کردیم ما از مردم که آماده باشید ممکن است چنین روزی فرا برسد و حضور مردم را اینها به این صورت چشمگیر دیدند. الآن می بینیم که شرایط عمومی منطقه، شرایط سیاسی منطقه، شرایط عمومی دنیا شکل دیگری دارد به خودش می گیرد.

احساس قدرت و جدیت در ما کردند. این دستور قرآنی "وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً" [توبه، ۱۲۳] اعجاز خودش را به عنوان یک اصل روانی دارد نشان می دهد. قرآن به مسلمان ها دستور می دهد که باید این غلظت را دشمنان در شما ببینند؛ وقتی که دیدند این ملت پنج سال جنگیده و تحت محاصره این گونه مسائل جنگ را می فهمد و آماده دفاع است، آنها می خواهند شرایط را عوض کنند، اما دیگر حالا انتخاب با ماست، انتخاب با آنها نیست، وضع را آنها به وجود آوردند. ما فهمیدیم که هر جا اینها احتمال نقطه ضعف بدهند از آنجا وارد می شوند.

اصلاً اصل جنگ چرا به ما تحمیل شد؟ برای این تحمیل شد که اینها روزهای اول فکر می کردند ایران قدرت رزمی ندارد، ارتش ایران بعد از انقلاب دچار مشکل شده است به خاطر دوران تحولش، سپاه هنوز جان نگرفته بود، اسم بسیجی نبود، مردم ما با اسلحه آشنا نبودند، مشکلات داخلی داشتیم، مشکلات سیاسی داشتیم، لیبرال ها و منافقین و چپی ها فتنه می کردند، مجموعه اینها را نقطه ضعف ما دیدند و فکر کردند آن روزگار [کار] انقلاب را بسازند. هر وقت اینها احساس کردند که یک نقطه ضعفی در یک نقطه ای از وجود ما، وجود دارد از همان جا هجوم می کنند و ما باید نقاط ضعف خودمان را اگر فهمیدیم فوراً بپوشانیم.

الآن در چند ماه اخیر اینها فکر می کردند که با تبلیغاتی که به آنها شده بود و دروغ هایی که عمال جیره خوار و دروغ گویشان از درون جامعه ما به آنها داده بودند که این جامعه از جنگ خسته شده است، اینها فکر می کردند که الآن وقتش باشد. این تهاجم مردم به جبهه ها و مساجد و نماز جمعه ها و حضور مردم رزمنده ما در صحنه ها و حمایت عجیبی که مردم کردند از این جریان ها، آنها را جور دیگری کرده است.

ما الآن حرکات مثبتی در خلیج فارس می بینیم. این کشور همسایه ما که هواپیمای کوچک را با دزد هواپیما آن جوری به سرعت بازگرداند اگر پارسال بود این کار را نمی کرد. همان طور که دیدیم هواپیماهای گذشته ما پرواز کردند در همین فرودگاه و آن طرف تر نشستند و به اینها سوخت دادند و به عراق فرستادند، اگر شما این جوری نمی آمدید جلو، آنها یک جور دیگری عمل می کردند. ولی امروز ما می بینیم راه را شما باز کردید آنها هم عاقل شدند. ما حرفمان همان حرف قدیم است.

حرف ما همان حرفی است که برای این منطقه باید قابل قبول باشد. ما می‌گوییم حزب بعث عراق را که مزاحم همه منطقه هست، حزب ملحدی است، حزب نوکر استعمار است و طاغوت عراق را شما از صحنه سیاست منطقه کنار بگذارید، ملت عراق را بگذارید بر سرنوشته خودشان حاکم باشند و حقوق ازدست رفته ملت ایران را هم بپردازید، آن وقت ببینید که ما نقشه توسعه طلبانه نداریم. ما در خاک عراق هیچ منفعتی برای خودمان جست و جو نمی‌کنیم بلکه منتظریم که جنگ تمام بشود و بعد از پیروزی جنگ ملت ایران از امکاناتش برای بازسازی عراق هم استفاده کند و برای تحکیم موقعیت سیاسی ملت‌ها در منطقه کار بکند. ما حرفمان با اینها این است.

اینها می‌توانند به حرف ما اطمینان پیدا کنند، البته یک مقدار اطمینان پیدا کرده‌اند. اینها این روزهای اخیر که عراقی‌ها در خلیج فارس شیطنت کردند و ما هم قدرت نیروی دریایی مان را - که آنها نمی‌دانستند این قدر هست - نشان دادیم، آنها از اینکه دیدند ما خودداری کردیم و ضربه به کشورهای جنوب خلیج فارس نزدیم و به بندرهای آنها که مرکز تدارکات عراق هست حمله نکردیم، فهمیدند که ایران حوصله به خرج می‌دهد و فهمیدند ما خودداری می‌توانیم بکنیم این هم مؤثر بود. [...] از این به بعد سیاستمان همین است. به راهیان کربلا عرض می‌کنم و به پشتوانه‌های اینها، الآن سیاست ما این است که از بالای بالا، از شمال کردستان تا نقطه جنوبی جبهه باید همه جا واحدها، مراکز نظامی پر از جمعیت و آماده حمله و آشنا به طرح‌هایی که در پیش خودشان دارند، باشند؛ اگر چنانچه عراق شرارتی نکند ما همان سیاست قبلی خودمان را ادامه می‌دهیم و گفتیم جنگ برای ما الآن مفهوم سیاسی هم دارد. وقت مناسب حمله هر وقت رسید کارمان را انجام می‌دهیم. باید شرایط سیاسی درست شود، ولی اگر عراق شرارتی بکند به تناسب شرارت عراق که در هر جا شرارتی دیدیم ما باید در جبهه جواب بدهیم. بنابراین سیاست جنگی ما، سیاست دفاعی ما همان بوده که هست. خواسته‌های ما چه جبهه‌هایمان پر از نیروهای رزمنده باشد و انبارهایمان پر از اسلحه و چه دستمان خالی باشد، همان‌هایی است که از پیش مطرح کردیم و حوادث زودرس را دشمن تحمیل می‌کند. اگر شرارتی از دشمنان در گوشه‌ای از جبهه‌ها و در کشور و جایی دیده شود، نیروهای رزمنده ما موظف‌اند تلافی کنند و آمادگی را باید حفظ کنیم. این آمادگی عمومی که اعلام شده شامل پشت جبهه‌ها هم می‌شود.» (۱)

آقای هاشمی رفسنجانی همچنین در خطبه دوم نماز جمعه امروز، در آستانه تشکیل اجلاس اوپک، سخنان مشروحی درباره مسائل متعدد مربوط به نفت بیان کرد. وی ابتدا به ظلم غربی‌ها از آغاز کشف نفت به کشورهای نفت خیز و غارت آنها و تلاش دائمی برای سلطه کامل یا تسلط بر اقتصاد آنها اشاره کرد و سپس دلایل افزایش تدریجی قیمت نفت را قبل از انقلاب اسلامی و افزایش قیمت آن به سه برابر یعنی بشکه‌ای ۳۶ دلار را در پی پیروزی انقلاب اسلامی بیان کرد.

آقای هاشمی افزود: این کشورهای نفت خیز به جای اینکه بخش ناچیزی از این همه افزایش

ص: ۷۱۲

درآمد نفتی خود را برای کمک به کشورهای فقیری که از این افزایش قیمت دچار مشکل شده بودند، اختصاص دهند، به دلیل ماهیتشان که نوکری استعمار است، با پشتیبانی مالی فراوان از عراق، سلاح و تجهیزات جنگی برای عراق فراهم کردند تا به ایران حمله کند و از طرف دیگر، در جهت منافع استعمارگران در دو سال اخیر قیمت نفت را به بشکه ای ۲۶ دلار کاهش دادند. وی با اشاره به اینکه با این اقدام همه کشورهای جهان سومی فروشنده نفت دچار مشکل شده اند و برخی برای جبران آن اقدام به افزایش تولید کرده اند و این افزایش تولید به سقوط بیشتر قیمت نفت می انجامد، گفت: «این خیانت آشکاری است به ما و به دنیا و بغضی است که اینها نسبت به جمهوری اسلامی دارند.»

آقای هاشمی گفت رهبران کشورهای نفت خیزی که چنین خیانتی می کنند، عوام فریبی نکنند که به خاطر کشورهای جهان سوم قیمت نفت را کاهش می دهند، این کشورها دو درصد نفت دنیا را هم مصرف نمی کنند که می توانیم به آنها به قیمت عادلانه بفروشیم یا حتی این یکی دو درصد را مجانی به آنها بدهیم و نگذاریم نفت ارزان به جیب کشورهای ثروتمند سرازیر شود. (۱)

۱

حجت الاسلام حسن روحانی نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی و رئیس کمیسیون دفاع، قبل از خطبه های نماز جمعه امروز تهران درباره صلح و ادعای صلح طلبی، ضرورت مبارزه تا رسیدن به حقوق پایمال شده، لزوم آمادگی دائمی برای مقابله با تجاوز، برخی تصمیمات نادرست دولت موقت و عوامل مهم پیروزی و شکست، سخنرانی کرد.

آقای روحانی گفت: کسی با صلح مخالف نیست. آنچه دشمنان به ما پیشنهاد می کنند صلح نیست، تسلیم شدن انسان های حق جو و تشویق متجاوز است. وی نظر اسلام را مبارزه تا احقاق حق و ابطال باطل اعلام و تأکید کرد که آمادگی برای مقابله با تهاجم همواره باید حفظ شود و اگر ملتی صلح پایدار می خواهد باید آمادگی جنگ را داشته باشد و دارای بنیه نظامی قوی باشد. وی افزود که دشمن وقتی از هجوم به ملتی می ترسد که بداند در صورت تهاجم مقابله به مثل می شود.

آقای روحانی همچنین گفت: «اگر نادانی دولت موقت نبود شاید جنگی این چنین بر ما تحمیل نمی شد. آنهایی که حتی تصمیم داشتند هواپیماهای اف ۱۴ ما را به امریکا پس دهند و اگر شهید بهشتی و عزیزانی چون آیت الله خامنه ای ها و هاشمی ها در شورای انقلاب نبودند، دولت موقت در تابستان ۱۳۵۸ آنها را به امریکا پس داده بود. من نمی گویم خیانت یا عدم خیانت، بلکه این یک نادانی و عدم تفکر صحیح برای یک ملت انقلابی بود.»

وی برای دستیابی به پیروزی در صحنه نبرد سه عامل را برشمرد: انسان و نیروهای مخلص؛ ابزار و وسایل لازم برای نبرد؛ نصرت و رحمت خداوند و امدادهای غیبی و اراده حق. وی افزود: جنگ پیکاری است میان اراده ها و اساساً اراده هاست که پیروز خواهد شد.

ص: ۷۱۳

آقای روحانی بر ضرورت به کارگیری تمام امکانات در خدمت جنگ تأکید کرد و گفت: دانشگاه همه تحقیقاتش باید در خدمت جنگ باشد. کارخانه ها و حتی بعضی از رشته های دانشگاهی و دبیرستانی در زمان جنگ باید تعطیل می شدند و به آنچه ما در جنگ نیاز داریم به آن می پرداختند. (۱)

۱

درحالی که افراد و شرکت ها برای فروش تجهیزات غیرنظامی یا دفاعی به ایران تحت تعقیب قرار می گیرند، انگلستان برای افزایش فروش تجهیزات نظامی به عراق اعلام آمادگی کرد.

به گزارش رادیو امریکا: «هیئت منصفه عالی دادگاه فدرال شهر سنت لوئیز در ایالت میزوری امریکا علیه یک شرکت امریکایی اعلام جرم کرد. شرکت بلک برن وابسته به شرکت تلفن بین المللی امریکا، متهم است که قانون تحریم بازرگانی امریکا علیه ایران را نقض کرده و از سال ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۲ وسایل الکترونیکی به ایران فروخته است.» (۲)

از سوی دیگر، روزنامه لبنانی البیروق چاپ بیروت، نوشته است: «هرچند رژیم عراق از بی طرفی انگلیس در جنگ خود با ایران راضی بوده، ولی فروش سه کشتی جنگی انگلیسی به ایران، عراق را نگران کرده است و این امر بخش مهمی از گوه های اخیر طارق عزیز با مقامات انگلیس را تشکیل داده است. [...] دولت انگلیس برای ایجاد توازن در محاسبات خود با عراق آمادگی خویش را جهت فروش نفربرهای زرهی و تجهیزات جنگی دیگر به عراق اعلام نموده است. [...] دولت انگلیس طی سه سال گذشته بیش از ۵۷۵ میلیون لیره استرلینگ وام در اختیار عراق قرار داده و صادرات انگلیس به عراق در سال گذشته به ۳۰۰ میلیون لیره استرلینگ رسیده است که گفته می شود در سال جاری ۴۰ درصد افزایش خواهد یافت.» (۳)

۲

در آستانه سفر دکتر ولایتی وزیر امور خارجه ایران به عربستان، رادیو بی بی سی در تفسیری به ارتباط این سفر با سفر چند روز پیش هیئت سوری به ایران و آخرین اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس و مواضع این شورا در مورد جنگ عراق و ایران پرداخته است.

رادیو بی بی سی گفت: «در تهران اعلام شده است که وزیر خارجه ایران، فردا به دعوت همتای سعودی اش به عربستان سفر خواهد کرد. [...] دیدار وزیر خارجه ایران از عربستان سعودی در واقع یک بازدید است و پس از سفر سعود الفیصل وزیر خارجه عربستان سعودی، انجام می گیرد. بعد از همان سفر وزیر خارجه عربستان سعودی بود که روابط ایران با کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در حد قابل ملاحظه ای بهبود یافت. [...] ظاهراً ششمین کنفرانس شورای همکاری خلیج [فارس] که در ماه گذشته در مسقط برگزار شد، وزیر خارجه ایران را به تسریع در قبول دعوت عربستان سعودی ترغیب کرده است.»

ص: ۷۱۴

۱- ۳۱. همان.

۲- ۳۲. مأخذ ۱۵، ص ۲۶، رادیو امریکا، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۳. مأخذ ۱۵، صص ۴ و ۵، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

رادیو بی بی سی افزود: «یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجی عمان، از طرف شورای همکاری خلیج [فارس] مأموریت یافته است که با مقامات ایرانی به مذاکره بپردازد، اما او هنوز برای این کار به ایران نرفته است. پیداست که مقامات ایران ترجیح می دهند که پیش از گفت و گو با فرستاده شورای همکاری خلیج [فارس] به روابط خود با عربستان سعودی صورت مشخص تری بدهند و نظرات خود را درباره موضوع خاتمه دادن به جنگ، در ریاض مطرح کنند.

در ایران چنین استنباط می شود که اعلام سفر وزیر امور خارجه این کشور به عربستان سعودی مقارن با انتشار بیانیه مشترک وزیران خارجه ایران و سوریه امری تصادفی نیست؛ احتمال دارد که تسریع در این دیدار، حاصل ترغیب ایران به وسیله سوریه باشد. سوریه پیوسته ایران را ترغیب کرده است که روابط خود را با کشورهای همسایه اش در حوزه خلیج فارس بهبود بخشد، اما در این زمینه به واسطه اختلافات میان ایران و عربستان سعودی در موقعیت دشواری قرار داشته است. در نتیجه در کنفرانس های اعراب، سوریه متهم به این می شده است که با کمک کردن به یک دولت غیرعرب علیه یک دولت عربی، به تعهدات عربی خود پشت پا زده است.

در بیانیه مشترک ایران و سوریه تأکید شده است که ایران هیچ گونه خصومتی نسبت به کشورهای عرب ندارد و احتمالاً پیامی که دکتر ولایتی با خود به عربستان می برد همین است. ایران نسبت به مذاکراتی که با عربستان سعودی در پیش دارد خوش بین است، اما انتظار نمی رود که این مذاکرات تغییر اساسی در شرایط ایران برای قبول آتش بس به وجود آورد. ایران می کوشد که شورای همکاری خلیج فارس را متقاعد کند که عراق را متجاوز بشناسند و حملات این کشور به کشتی های نفتکش و به پایانه های نفتی ایران را محکوم کنند.»^(۱)

۱

وزیر امور خارجه عراق و دبیرکل اتحادیه عرب از سازمان های بین المللی خواستند تا برای پایان یافتن جنگ ایران و عراق تلاش بیشتری بکنند.

طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، امروز (۱۵ آذر ۱۳۶۴) در مرکز تحقیقات عربی در لندن، از کشورهای عربی و اسلامی و جنبش غیرمتعهدان و سازمان ملل درخواست کرد تا تلاش های فشرده خود را برای ایجاد راه حل هرچه سریع تر برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران که ادامه آن امنیت و ثبات منطقه و صلح جهانی را به خطر می اندازد، به کار گیرند. طارق عزیز ادامه این جنگ را به معنای ادامه درگیری خاورمیانه و تداوم جنگ خانگی در لبنان دانسته است.^(۲)

طارق عزیز پس از دیداری سه روزه از انگلیس و گفت و گو با مقامات این کشور، امروز به بغداد بازگشت.^(۳)

ص: ۷۱۵

۱- ۳۴. مأخذ ۱۵، صص ۲۶ - ۲۴، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۵. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۵، ۲۲/۹/۱۳۶۴، صص ۱۰ - ۹.

۳- ۳۶. مأخذ ۲۹، ص ۳.

رادیو صوت الجماهير عراق امروز گفت: «شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، در پی مذاکراتی با مقامات اروپایی در لوکزامبورگ، از کشورهای اروپایی خواست تا برای خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران تلاش های فشرده ای را به کار برند. وی گفت: این جنگ نه تنها تهدیدی علیه منطقه، بلکه تهدیدی علیه دیگر مناطق جهان به شمار می رود.»^(۱)

۱

نشریه امریکایی وال استریت ژورنال با نقل نظر سه تن از مقامات عراقی درباره ادامه جنگ، به دلایل تغییر موضع شورای همکاری خلیج فارس پرداخته است. نشریه داخلی گزارش نیز در مقاله ای مواضع امریکا و شوروی را بعد از اجلاس اخیر سران دو ابرقدرت بررسی کرده است.

وال استریت ژورنال نوشته است: «لطیف نصیف جاسم وزیر اطلاعات عراق، موضع عراق را در زمینه های نظامی، سیاسی و اقتصادی موضعی قوی اعلام کرد. اما سعدون حمادی رئیس مجلس ملی عراق به این روزنامه گفته است که مطمئنم در آینده نزدیک جنگ عراق و ایران وارد مرحله سرنوشت ساز و نهایی خواهد شد و در ۱۲ ماه آینده مذاکرات تهران و بغداد آغاز خواهد شد. احمد تقی وزیر نفت عراق نیز گفته است کشورش به ادامه حملات خود علیه خارک و تأسیسات اقتصادی دیگر ایران مصمم است تا اینکه پایانی برای این جنگ پیدا شود.» این نشریه در ادامه نوشته است: «فرمانروایان شش کشور حوزه خلیج فارس در نشست خود در کاخ ساحلی عمان به این نتیجه رسیده اند که ادامه شیوه های رژیم عراق برای پایان دادن به جنگ نه تنها دیگر اثری ندارد، بلکه خطرات بیشتری را نیز برای منطقه در بر خواهد داشت. آنها معتقدند عراق آن قدر نیرو و توان ندارد که جنگ را پایان دهد. اگر حملات رژیم عراق به خارک در پایان دادن به جنگ مؤثر واقع نشود، مردم عراق و متحدین رژیم عراق ممکن است به این نتیجه برسند که دیگر رویارویی با جمهوری اسلامی و توسل به زور، چاره ساز نیست و باید در جهت سازش با جمهوری اسلامی تلاش کنند. دیپلمات های مقیم کشورهای منطقه خلیج فارس هیچ گونه نشانه ای از اینکه قدرت آیت الله خمینی رو به ضعف گذاشته باشد، نمی بینند.»

از سوی دیگر، نشریه واحد سیاسی سازمان تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم (گزارش) در این باره نوشته است: احتمالاً ابرقدرت ها پس از کنفرانس ژنو نتوانسته اند پیرامون راه حل مشترکی در خاتمه دهی به جنگ ایران و عراق به نتیجه مطلوبی دست یابند. این حقیقت وقتی چهره خود را می نمایاند که روش های اتخاذ شده امریکا و شوروی را در این مقطع زمانی بررسی کنیم. امریکا با اتخاذ سیاست "دیپلماسی - هشدار نظامی" در پی کسب دو هدف است: نخست، با موضع گیری اخیر شورای همکاری خلیج فارس، ایران را درگیر مذاکرات پیچیده و طولانی ساخته و در نهایت جمهوری اسلامی را به همکاری با این شورا بکشاند. دوم، هم زمان با پیگیری روش دیپلماسی، از تاکتیک هشدار نظامی و تقویت رزمی عراق استفاده برده تا از تحقق یک عملیات پیروز که می تواند ایران را از قدرت بیشتری در گرفتن امتیازات بنیادی

ص: ۷۱۶

(حذف صدام) در برخورد با شورای همکاری خلیج فارس برخوردار سازد، جلوگیری کند.

اما رهبران شوروی با توجه به سیری که غرب توانسته است در حاکمیت عراق پیماید سعی می کنند با تماس های دیپلماتیک متقابل با جمهوری اسلامی و با آگاهی از درخواست های ایران برای خرید سلاح، سیاست خنثی سازی گرایش ایران به سوی شورای همکاری را در پیش گیرند.^(۱)

۱

قائم مقام وزیر امور خارجه ایران و هیئت همراه در ادامه سفر به چند کشور آفریقایی، امروز وارد موزامبیک شدند.

روزنامه اطلاعات در گزارشی از این سفر نوشته است: «آقای بشارتی در دیدار با آقای جیسانو وزیر امور خارجه موزامبیک، گفت: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، کشور ما همواره حامی انقلابیون بوده و روابط جمهوری اسلامی ایران و کشور انقلابی شما گرچه مدت و سابقه زیادی ندارد، اما گسترش زیادی پیدا کرده است. شما درگیر جنگ ناخواسته - که محصول زشت آپارتاید است - هستید و ما هم دچار یک جنگ که توسط امپریالیسم علیه ما برافروخته شد می باشیم. اما گرفتاری های ما در جنگ مانع از کمک به کشورهای دوست ما نشده است و شما از عنایت جمهوری اسلامی ایران به کشور خودتان مطلعید. هر کشوری که علیه آپارتاید مبارزه کند، از کمک های بی قید و شرط ما برخوردار است و شما که خط مقدم جبهه علیه آپارتاید هستید، به حمایت های ما امیدوار باشید.

سپس وزیر امور خارجه موزامبیک در پاسخ ضمن اظهار تشکر از کمک های جمهوری اسلامی ایران که در شرایط درگیری در جنگ تحمیلی انجام شده اظهار داشت: ما مطمئنیم که ما را علیه آپارتاید حمایت می کنید.»^(۲)

۲

سفر هیئت پارلمانی فرانسه که قرار بود امروز (جمعه) وارد تهران شود، به روز سه شنبه ۱۹ آذر ۱۳۶۴ موکول شد.

خبرگزاری فرانسه با اعلام خبر مذکور افزوده است: «این هیئت مایل است به منظور نزدیکی میان ایران و فرانسه به تهران سفر کند. ژان ماری دایه نماینده جناح مخالف در پارلمان فرانسه، پنجشنبه شب (۱۴ آذر ۱۳۶۴) در گفت و گو با خبرگزاری فرانسه - که بلافاصله پس از دیدار با رولان دوما وزیر امور خارجه فرانسه و گفت و گو پیرامون این مأموریت صورت گرفت - ضمن اعلام این مطلب افزود: به اعتقاد رولان دوما و اعضای این هیئت نمایندگان پارلمان ایران در صورتی از این هیئت به خوبی استقبال خواهند کرد که ژاک مارتن - که از سوی دولت فرانسه انتخاب شده است - به منظور بحث پیرامون اختلافات اقتصادی میان ایران و فرانسه با مقامات ایرانی تماس هایی

ص: ۷۱۷

۱- ۳۸. مأخذ ۳۵، صص ۱۱ و ۱۲ و ۱۳.

۲- ۳۹. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

بگیرد. وی افزود که هیئت مذکور برخلاف برنامه پیش بینی شده قبلی شامل بازرگانان نخواهد بود و تنها چهار نماینده پارلمان فرانسه اعضای آن را تشکیل خواهند داد که درمورد کلیه موضوع های مربوط به دو کشور با نمایندگان پارلمان ایران بحث و گفت و گو خواهند کرد.

دایه خاطر نشان کرد که سفر هیئت فرانسوی به تهران ارتباط مستقیم با مسئله گروگان ها ندارد، اما نمی توان سرنوشت گروگان های یاد شده را نادیده گرفت. وی افزود: در گفت و گوهای خصوصی که در فضایی آرام صورت بگیرد می توان از همه چیز صحبت کرد. دایه گفت: این هیئت با شروع گفت و گوهای سازنده و دوستانه، کار دیپلمات ها را تکمیل خواهد کرد. وی تأکید کرد که این هیئت، یک هیئت از نمایندگان پارلمانی است، لکن هیچ مأموریت پارلمانی ندارد.»^(۱)

رادیو فرانسه نیز امروز درباره روابط ایران و فرانسه گفت: «آقای ژاک مارتن مشاور دبیرکل سابق ریاست جمهوری، توسط لوران فابیوس نخست وزیر فرانسه، به عنوان مسئول بررسی مشکلات اقتصادی فرانسه و ایران برگزیده شد. وی باید پرونده بسیار سنگینی را که به ارزش یک میلیارد دلار می باشد، مورد بررسی قرار دهد. در سال ۱۹۷۵، زمانی که شاه بر مسند قدرت بود، ایران مبلغ یک میلیارد دلار به کمیته انرژی اتمی فرانسه می پردازد و در مقابل خواستار لوازم پیشرفته برای برنامه های الکترو هسته ای می شود. [...] در سال ۱۹۷۹ بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، ایران کلیه خریدهای خود را ملغی می سازد. [...] این پرونده در مقابل دادگاه های بین المللی نیز مطرح شده است و چندین گفت و گو نیز بین دو کشور از جمله خریداری مجدد از سوی ایران انجام شده است. شاید حل این مسئله سرنوشت گروگان های فرانسوی را در لبنان مشخص کند.»^(۲)

۱

رفتار تبعیض آمیز سازمان ملل در بررسی موضوع حقوق بشر و گنجاندن نام ایران در فهرست کشورهای ناقض حقوق بشر از جمله فشارهای جدید دیپلماتیک بر ایران است. در گزارش ها و تحلیل های چند رسانه غربی در این باره پاسخ نخست وزیر و نماینده ایران در سازمان ملل به این موضوع، مرور شده است.

خبرنگار صدای امریکا در این باره گفت: «ورنان و اتر سفیر ایالات متحده در سازمان ملل متحد در سخنانی خطاب به یکی از کمیته های مجمع عمومی سازمان ملل تلاش آن سازمان را برای تحقیق پیرامون وضع وخیم حقوق بشر در ایران و افغانستان - که برای نخستین بار صورت می گیرد - ستود. باین همه وی گفت: سازمان ملل از سیاست یک بام و دو هوا پیروی می کند و موارد بسیاری از نقض حقوق بشر در دیگر کشورها مانند نیکاراگوئه و کوبا را نادیده می گیرد.»^(۳)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی اعلام کرد: «کارنامه حقوق بشر ایران برای نخستین بار در مجمع عمومی سازمان ملل متحد مورد بحث قرار گرفته و قرار است اعضای مجمع عمومی به

ص: ۷۱۸

۱- ۴۰. مأخذ ۱۵، صص ۱۱ و ۱۲، خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۱. مأخذ ۱۵، صص ۱۲ و ۱۳، بخش فرانسوی رادیو فرانسه، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۲. مأخذ ۱۴، ص ۱۷، رادیو امریکا، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

قطعه‌نامه ای که در آن نسبت به وضع حقوق بشر در ایران اظهار نگرانی عمیق شده است، رأی بدهند. موضوع بحث گزارشی موقتی است که یک نماینده ویژه سازمان ملل تهیه کرده و در آن چنین اظهار نظر شده که اتهام‌های مشخص و مفصل در مورد نقض فاحش حقوق بشر در ایران را نمی‌توان مردود شمرد. ده کشور از جمله فرانسه، بریتانیا و هلند از قطعه‌نامه حمایت کرده‌اند. اما خبرنگار بی بی سی در سازمان ملل متحد می‌گوید احتمالاً قطعه‌نامه با مخالفت شدید ایران و بسیاری دیگر از کشورهای اسلامی مواجه خواهد شد. نماینده ایران در سازمان ملل متحد به این مجمع عمومی گفته است که قطعه‌نامه را مسخره می‌داند و شکایت کرده است که دولت وی به دلایل سیاسی هدف قرار گرفته است.^(۱)

خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد: «سه نفر از هواداران سازمان مجاهدین خلق در جریان کار کمیته اجتماعی انسان دوستی و فرهنگی مجمع عمومی سازمان ملل در یک کنفرانس مطبوعاتی در این سازمان آثاری را در بدن خود که مدعی بودند ناشی از شکنجه شدنشان در زندان‌های ایران است، به خبرنگاران نشان دادند.»

رویتر افزود: «رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل در این باره گفت: اعضای سازمان مجاهدین آماده نابودی هر چیزی که به هدف آنها کمک کند، می‌باشند و در این راستا بهره‌برداری از زخمی‌ها و معلولین جنگ و بمباران‌های هوایی شهرها و روستاها از سوی عراق از آن جمله می‌باشد. رجایی گفت: اگر کسی به این اندازه بی‌رحم است که پای کسی را قطع می‌کند، عاقلانه‌ترین راه برای آن جنایتکاران این است که قربانی خود را بکشند نه اینکه وی را آزاد کنند تا به سازمان ملل بیاید.»^(۲)

از سوی دیگر، نشریه زود دوپچه سایتونگ چاپ آلمان، نوشته است: «میرحسین موسوی نخست وزیر ایران اظهار داشت: گزارش‌هایی که در مورد نقض حقوق بشر در ایران انتشار یافته کاملاً نادرست می‌باشد و سازمان‌هایی مانند عفو بین‌المللی از جانب صهیونیست بین‌المللی اداره می‌شود. وی در جلسه هیئت دولت اعلام کرد: سازمان‌های بین‌المللی فقط اخبار خود را از دشمنان انقلاب اسلامی دریافت می‌کنند. آنها خود را به صورت پادوهای "سلطنت‌طلبان و تروریست‌ها" درآوردند که تبلیغات سوء و حساب شده علیه ایران به راه می‌اندازند.»^(۳)

همچنین به گزارش رادیو امریکا: «نماینده جمهوری اسلامی در سازمان ملل متحد اتهام‌های مطرح شده در گزارش سازمان ملل را بی‌پایه و اساس توصیف کرد و گفت: این اتهامات حاصل مبارزه گمراه‌سازانه‌ای است که از سوی کشورهای غربی علیه حکومت ایران به راه افتاده است. سعید رجایی خراسانی گفت: گزارش سازمان ملل که در آن افزون بر مسائل دیگر اتهام‌های وجود شکنجه در زندان‌های ایران و دست‌یازی به اعدام‌های سرسری و شتاب‌زده مطرح شده، تلاشی در راه بی‌اعتبارسازی انقلاب است.

ص: ۷۱۹

۱- ۴۳. مأخذ ۱۴، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. مأخذ ۱۵، صص ۲۰ و ۲۱، سازمان ملل - خبرگزاری رویتر، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۵. اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۰۸، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۳.

نماینده جمهوری اسلامی در سازمان ملل متحد گفت: کشورهایی که امروز خود را حامیان و مدافعان حقوق انسانی در ایران تلقی می کنند همان کشورهایی هستند که درباره روی های شاه ساکت و خاموش بودند. سعید رجایی خراسانی قطعنامه ارائه شده از سوی یازده کشور غربی را - که در آن نسبت به اوضاع موجود در ایران به شدت ابراز نگرانی شده است - مضحک و خنده دار خواند و آن را رد کرد. وی دولت های غربی را به داشتن انگیزه های سیاسی و بی اطلاعی و جهل کامل درباره جوامع اسلامی متهم کرد. نماینده جمهوری اسلامی، سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و دیگر گروه های مخالف در ایران را تروریست خواند و آنان را تقبیح و نکوهش کرد.^(۱)

۱

در آستانه نشست وزیران نفت کشورهای عضو اوپک در ژنو، در مذاکراتی غیررسمی مقدار سهمیه هر کشور، تولید اوپک و قیمت نفت بررسی شد. در این باره میان اعضای اوپک اختلاف نظر وجود دارد؛ به ویژه اینکه عراق می کوشد صادرات نفتی خود را افزایش دهد.

رادیو کویت در گزارشی از مذاکرات غیررسمی امروز برخی وزیران نفت عضو اوپک آورده است که زکی یمانی وزیر نفت عربستان هر گونه تغییر در سیستم سهمیه ها و سقف تولید را در اجلاس اوپک که فردا تشکیل می شود، بعید دانست. یمانی با اشاره به اینکه درباره قیمت ها بحث خواهد شد، تأکید کرد که اوپک در پی آخرین اجلاس خود در اکتبر گذشته در وین، قصد دارد استراتژی جدیدی در پیش گیرد.^(۲)

آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: «احتمال می رود اوپک در اجلاس آینده خود بهای نفت ثابت را لغو کند و از این پس نرخ نفت برحسب میزان عرضه و تقاضا تعیین شود. در این حال، وزیر نفت عراق اعلام داشت که عراق سهمیه تولید خود را به رسمیت نمی شناسد و در آینده هر مقدار نفت را که مایل باشد صادر خواهد کرد. تقاضای افزایش سهمیه صادرات عراق با مخالفت بسیار شدید ایران روبه رو شده است. سهمیه کنونی عراق نیمی از سهمیه ایران است. اقدام عراق در شکستن سهمیه خود، اوپک را گام دیگری به سقوط نزدیک می سازد.»^(۳)

رادیو بی بی سی در برنامه امروز خود به نقل از یک متخصص انرژی، کاهش قیمت نفت را به نفع اعضای اوپک اعلام و آنها را به این کار ترغیب کرد. این رادیو گفت: «جان هوپر یکی از متخصصین امور انرژی گاردین به خبرنگار بخش جهانی بی بی سی گفت: یک شایعه قوی - که البته در حال حاضر شایعه ای بیش نیست - آن است که سازمان کشورهای صادرکننده نفت ممکن است عملاً هم کنترل قیمت گذاری را به کنار نهد و نزول قیمت را رخصت دهد؛ این ممکن

ص: ۷۲۰

۱- ۴۶. مأخذ ۱۵، صص ۲۸ و ۲۹، رادیو آمریکا، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۷. مأخذ ۲۲، ص ۲۰.

۳- ۴۸. مأخذ ۱۴، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

است پدیده ای خارق العاده به نظر آید، ولی در آن نفعی برای اوپک نهفته است. توضیح آنکه چنانکه بهای نفت کاهش یابد تقاضایش افزایش خواهد یافت و این افزایش تقاضا به ویژه بر کشورهای عضو اوپک اثر خواهد گذاشت، زیرا این کشورها در مقایسه با سایر کشورهای نفت خیز نفت خامشان را بسیار ارزان تر تولید می کنند و بنابراین خواهند توانست قدرت خود را دوباره در بازار مسجل سازند؛ قدرتی که در چند سال اخیر نتوانسته اند حفظ کنند.

از طرف دیگر چنین تحولی ممکن است به کشورهای عضو اوپک امکان دهد که عواید نفتشان را در حد کنونی نگاه دارند یا حتی افزایش دهند.»^(۱)

۱

به گزارش یونایتدپرس: «رشید کرامی نخست وزیر لبنان، گفت: جنبش امل و دروزی ها امروز موافقت کردند تمام دفاتر خود را در غرب بیروت تعطیل کنند؛ شبه نظامیان خود را از خیابان ها خارج کنند و مسائل امنیتی را در صورت لزوم به پلیس و نیروهای امنیتی موردحمایت ارتش، واگذار کنند. این توافق با تلاش سوریه به دست آمده و هدف آن خاتمه دادن به سلطه دوساله شبه نظامیان بر غرب بیروت است.»^(۲)

ص: ۷۲۱

۱- ۴۹. مأخذ ۱۴، صص ۱۱ - ۹، رادیو بی بی سی، ۱۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۰. مأخذ ۲۲، صص ۲۰.

واحد حفاظت اطلاعات قرارگاه کربلا امروز در گزارشی به واحد حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) از رعایت نشدن مسائل حفاظتی در منطقه عمومی فاو خبر داد و درخواست کرد تا تدبیری در این باره اندیشیده شود.

در گزارش واحد حفاظت اطلاعات ضمن اشاره به افزایش فعالیت و تردد واحدهای جهاد سازندگی و مهندسی رزمی سپاه آمده است: «جهاد مازندران، جهاد نجف آباد و جهاد فارس در منطقه عمومی فاو (خسروآباد تا چوئبده) مشغول جاده سازی، شن ریزی و خاک ریزی بوده و نیز مهندسی رزمی یگان های ۷ ولی عصر(عج) و ۳۱ عاشورا روزها در منطقه فعال می باشند. لذا مقتضی است در صورت مجاز بودن فعالیت ها موضوع پیگیری شود.»(۱)

معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا در گزارشی نتایج بررسی فعالیت های دشمن و واکنش ارتش عراق به اقدامات خودی در منطقه شرق بصره تا محل اتصال اروندرود به خلیج فارس را در دوره ۴۵ روزه (۱ آبان ۱۳۶۴ تا ۱۶ آذر ۱۳۶۴) اعلام کرده است. در این گزارش تأکید شده است که دشمن با توجه به فعالیت نیروهای خودی در منطقه فدک (شرق اروندرود)، به اقداماتی دست زده که مهم ترین آن فعالیت های مهندسی، مانور زرهی و هوایی بوده است. این فعالیت ها به طور پیوسته از ابوالخصب تا رأس البیشه و برخی نقاط اروندرود با توان بسیار ادامه داشته و ضعیف ترین فعالیت ارتش عراق در منطقه جنوب شهر فاو تا جنوب قشله بوده است.

مهم ترین فعالیت های دشمن در این گزارش چنین برشمرده شده است: ترمیم و احداث سنگر؛ فعالیت های زرهی به ویژه از اوایل آذرماه در قالب مانورهای عملیاتی؛ اجرای محدود و پراکنده آتش توپخانه که در روزهای ۱۳، ۱۴ و ۱۵ این ماه افزایش یافته است؛ احداث جاده در پشت خط اول (از ۱۵ مهر ۱۳۶۴ تا ۱۱ آبان ۱۳۶۴) که از جنوب قشله شروع می شود و تا

ص: ۷۲۳

۱- ۱. سند شماره ۰۱۱۰۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از حفاظت اطلاعات قرارگاه کربلا به حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم ۳، ۱۶/۹/۱۳۶۴ گزیده اسناد، جلد ۲، ص ۱۹۷.

رأس البیشه ادامه دارد؛ تخریب برخی نقاط شهر فاو؛ ترمیم جاده های عقبه پشت نخلستان؛ احداث موانع ضدهاورکرافت در ساحل خور عبدالله، جاده ام القصر و ضلع غربی پایگاه موشکی؛ ایجاد کانال در حاشیه غربی پایگاه موشکی، ترمیم جاده ضلع شرقی پایگاه موشکی؛ تحرکات و جابه جایی ها و نیز پرواز بالگردها در منطقه عمومی فاو. (۱)

۱

عراق با هدف قطع صدور نفت ایران، حملات هوایی خود را به پایانه نفتی جزیره خارک و دیگر تأسیسات نفتی همچنان ادامه می دهد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هواپیماهای عراقی، امروز (شنبه) بار دیگر به تأسیسات نفتی جزیره خارک حمله کردند. به گفته یک منبع موثق در استانداری بوشهر، ساعت ۱۲:۰۳ امروز، دو میگ عراقی با تجاوز به حریم هوایی ایران، جزیره خارک را هدف قرار دادند. در این حمله سه بمب روی تأسیسات نفتی رها شد که در اطراف مخازن نفتی جزیره فروافتادند و تلفات جانی یا خسارت مالی در بر نداشتند. (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در خبر دیگری آورده است که براساس گزارش منابع نظامی، هم زمان با حمله دشمن به خارک، میدان نفتی فروزان (در منطقه خلیج فارس) نیز هدف تهاجم هوایی دشمن قرار گرفت که یکی از راکت های هواپیماهای دشمن در نزدیکی تأسیسات سکوی نفتی فروزان به داخل آب افتاد. (۳) گفتنی است که میدان نفتی فروزان با تأسیسات نفتی مرجان، متعلق به عربستان سعودی حوضچه مشترک دارد و این حمله با توجه به دیدار وزیر امور خارجه ایران از عربستان، اهمیت خاصی دارد. (۴)

از سوی دیگر، رادیو بغداد امروز اعلام کرد که جنگنده های عراقی با حمله ای شدید به جزیره خارک، هدف های خود را به طور دقیق زدند و آنها را به آتش کشیدند. (۵)

۲

هواپیماهای عراقی شب هنگام در حمله به یک نفتکش قبرسی که در حال ترک جزیره خارک بود، به این نفتکش آسیب رساندند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، نفتکش قبرسی پولیس که از جزیره خارک عازم جزیره سیری بود، در فاصله ۶۰ مایلی جنوب شرقی خارک هدف موشک یک هواپیمای عراقی قرار گرفت. (۶) این نفتکش که پس از بارگیری و در حال ترک جزیره خارک به مقصد سیری هدف قرار گرفت، خسارت جزئی دید و با همه سرنشینانش به حرکت خود ادامه داد. (۷)

رادیو صوت الجماهير عراق درباره این حمله گفت که هواپیماهای عراقی ساعت ۲۱:۴۵ با حمله به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران، آن را مورد اصابت قرار دادند و سالم به عراق بازگشتند. (۸)

ص: ۷۲۴

-
- ۱- ۲. سند شماره ۰۱۱۰۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعات قرارگاه کربلا، دوره ۱/۸/۱۳۶۴ تا ۱۶/۹/۱۳۶۴.
 - ۲- ۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۳، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.
 - ۳- ۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

- ۴-۵. سند شماره ۲۰۰۱۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۳، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۵-۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو بغداد، ۱۶/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۷. مأخذ ۴، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۷-۸. سند شماره ۲۰۰۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۴، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۸-۹. مأخذ ۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

رسانه های متعددی این خبر را منتشر کردند. خبرگزاری رویتر گزارش داد: «وزارت بازرگانی دریایی یونان اعلام کرد: هواپیماهای عراقی در یک حمله موشکی در خلیج فارس به نفتکش قبرسی پولیس آسیب وارد آوردند. بنا بر این گزارش، این کشتی دارای محموله نفت بود، اما انبارهای جلو کشتی که موشک به آن اصابت کرد، خالی بود. در این حمله آتش سوزی روی نداد و کشتی به راه خود ادامه داد. ... هیچ کدام از ۳۴ خدمه کشتی - که ۵ نفرشان یونانی بودند - زخمی نشده اند.» (۱)

خبرگزاری فرانسه هم با اعلام این خبر، افزود: این کشتی که هدف یک فروند موشک اگزوسه عراقی در نزدیکی های سواحل ایران قرار گرفت، آسیب مختصری دیده است. (۲)

۱

هواپیماهای عراقی امروز همچون روز گذشته، مناطق گوناگون عملیاتی را در جبهه جنوب بمباران کردند، اما این حملات نتیجه مطلوبی برای دشمن نداشت.

قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیای سپاه گزارش داد: امروز عراق با ۶۵ سورتی پرواز، مناطق عین خوش، بجلیه، کیان دشت، پادگان حمید، جاده اهواز - خرمشهر و چنانه را بمباران کرد. (۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «چهار فروند هواپیمای متجاوز عراقی اطراف بخش هویزه را بمباران کردند که بر اثر این حمله ۴ تن شهید و ۱۸ تن دیگر مجروح شدند.» (۴)

دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۳ کربلا نیز در گزارشی از این حمله آورده است: «مجروحین و ۳ تن از شهدا از کارگران افغان کوره آجرپزی جنوب هویزه بودند و شهید چهارم پاسدار و مسئول آشپزخانه قرارگاه نصرت بود.» (۵)

این منبع همچنین گزارش داد: «ساعت ۱۶:۳۰ بعد از ظهر در منطقه جفیر قرارگاه نصرت و در کیلومتر ۳ جاده صاحب الزمان (عج) در حوالی [جاده] امام رضا (ع) هواپیماهای دشمن اقدام به بمباران نمودند. این عملیات ده دقیقه طول کشید و هیچ خسارتی در بر نداشت... در همین ساعت، منطقه طبر در هورالعظیم نیز توسط شش فروند هواپیما بمباران شد.» (۶)

هواپیماهای عراقی امروز همچنین پادگان عین خوش و تأسیسات شرکت نفت چشمه را بمباران کردند. (۷)

از سوی دیگر، رادیو بغداد از این حملات گزارش داد: «در ساعت ۱۲:۳۰ امروز عقابان دلیر ما دست به یک حمله با تعداد زیادی از هواپیماها علیه اردوگاه حمید زدند و خسارات و تلفات جبران ناپذیری در جنگ افزارها و نفرات آن وارد آوردند. در ساعت ۱۳:۱۳ امروز، هواپیماهای نیروی هوایی ما دست به حمله دیگری علیه اردوگاه عین خوش زدند و خسارات و تلفات هنگفتی در نفرات و جنگ افزارهای آنان وارد آوردند. سپس تمام هواپیماهای ما پس از انجام مأموریت های خود سالم بازگشتند. همچنین عقاب های تیزپرواز عراق به حملات موفقیت آمیز خود علیه مراکز تجمع نفرات و سنگرهای نفرات و جنگ افزارهای [امام] خمینی

ص: ۷۲۵

۱- ۱۰. روزنامه کیهان، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۱۱. مأخذ، ص ۴، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۲. سند شماره ۰۱۱۱۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) سپاه (واحد اطلاعات)، شماره

۱۵۱، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۴-۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۳، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۴. سند شماره ۰۵۹۳۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۳ کربلا- به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۶-۱۵. سند شماره ۰۵۹۳۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی سپاه منطقه ۳ کربلا- به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۷-۱۶. سند شماره ۲۰۰۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۶، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

در برابر واحدهای ما در صحنه های عملیاتی سپاه سوم و سپاه چهارم و سپاه ششم ادامه دادند و هدف های خود را مورد اصابت ناپودکننده قرار دادند و با ۱۱۸ مأموریت رزمی توانستند خسارات مادی و تلفات جانی به نیروهای [امام] خمینی وارد آورند. سپس همه به یاری خداوند به پایگاه های خود سالم و پیرومند بازگشتند. (۱)

راديو امريكا عمليات هاي هوايي عراق را چنين منعكس كرد: «عراق امروز اعلام كرد هواپيماهاي اين كشور بار ديگر به دو موضع نيروهاي ايراني و همچنين ترمينال نفتي خارك حمله كرده و آنها را بمباران كردند. اين سومين روز متوالي است كه عراق تجمع نيروهاي ايراني را در جبهه هاي مركزي و جنوبي مورد بمباران هوايي قرار مي دهد. [...] ايران نيروهاي خود را براي انجام يك حمله بزرگ در آينده نزديك بسيج كرده است.» (۲)

۱

در نقاطی از بانه، مریوان و سردشت، امروز درگیری هایی میان نیروهای خودی و افراد گروه های ضدانقلاب رخ داد. در منطقه مریوان نیز عناصر دو گروه دمکرات و کومه له درگیر شدند.

۱. در درگیری نیروهای یگان حزب الله با افراد حزب دمکرات در روستای خشک دره در اطراف بانه، ۳ نفر از نیروهای یگان حزب الله مجروح شدند، یکی از عناصر حزب دمکرات نیز دستگیر شد. (۳)

۲. پرسنل پایگاه کوججه در محور بسطام - مریوان و پرسنل پایگاه تازه آباد امروز در محور سروآباد - مریوان با افراد ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری ها یک سرباز شهید شد. امروز در حوالی ارومیه نیز درگیری هایی رخ داد که تلفاتی نداشت. (۴)

۳. در عملیات ویژه گروه ضربت گردان حضرت رسول (ص) در روستای سالوک بالا (بانه) علیه عوامل گروه خبات، اشرار پس از اینکه یک کشته و دو زخمی دادند، گریختند. (۵)

۴. به گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) امروز کارکنان اداره راه قدس مستقر در ربط (سردشت) با ضدانقلابیون درگیر شدند که با پشتیبانی جندالله و گروهان ژاندارمری ربط، درگیری بدون تلفات خاتمه یافت. (۶)

۵. قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) گزارش داد: یک وانت تویوتای حامل نفت متعلق به ژاندارمری در چهار کیلومتری پایگاه باریکا از توابع سردشت، به مین برخورد که بر اثر انفجار آن ۲ سرباز زخمی شدند و یک نفر دچار موج گرفتگی شد. هم زمان پایگاه های باریکا و شندرا و نیروهای تأمین با ضدانقلابیون درگیر شدند که درگیری بدون تلفات پایان یافت. (۷)

۶. در حدفاصل روستاهای توراخ تپه و قمچیان از توابع مریوان، میان افراد حزب دمکرات و کومه له درگیری رخ داد. در این درگیری سه دختر از عوامل کومه له کشته و تعدادی از افراد دو طرف نیز مجروح شدند. (۸)

ص: ۷۲۶

۱- ۱۷. مأخذ ۶.

۲- ۱۸. مأخذ ۴، ص ۶، تهران - خیرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴ به نقل از راديو امريكا.

۳- ۱۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۴، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۵.

۴- ۲۰. همان.

۵-۲۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۵، ۱۳۶۴/۱۰/۲۳، ص ۴۴.

۶-۲۲. سند شماره ۰۱۱۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۷-۲۳. سند شماره ۱۱۹۳۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۸-۲۴. سند شماره ۴۴۲۲۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار استان کردستان، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

در حادثه انفجار بمب در مقابل بیمارستان شهدا واقع در محله تجریش تهران، ۲ تن کشته و ۱۵ تن مجروح شدند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در ساعت ۱۲:۵۰ امروز، بمبی با قدرت تخریبی ۳۵ پوند با مکانیسم زمانی داخل اتومبیل ژیان مهاری آبی رنگ منفجر شد. این انفجار علاوه بر ضایعات انسانی مذکور به ۷ اتومبیل خسارت وارد کرد و شیشه های اطراف را تا شعاع یک صد متری شکست. (۱) در پی این انفجار، ستاد مرکزی کمیته انقلاب اسلامی اعلام کرد: «ژیان مذکور در تاریخ ۲۷/۷/۱۳۶۴ به سرقت رفته بود.» (۲)

به گزارش روزنامه کیهان، این انفجار ساعتی پس از تصویب قطعنامه ای در مجمع عمومی سازمان ملل درباره "نقض حقوق بشر در ایران" رخ داد. گزارش خبرنگار کیهان حاکی است که این بمب از نوع مکانیزم الکتریکی - زمانی و از ترکیبات تی.ان.تی. بوده است. به گفته پلیس، در رابطه با این بمب گذاری ۲ نفر دستگیر شدند. (۳) تعدادی از رسانه های غربی خبر این انفجار را منتشر کردند.

منزل مسکونی مصطفی بارزانی ساعت ۱۶:۳۰ امروز بر اثر انفجار بمبی ویران شد. تاکنون اجساد سه تن از زیر آوار بیرون آورده شده است. این سه نفر از نگهبانان منزل بوده اند. (۴) وزارت کشور اعلام کرد که این بمب با قدرت تخریبی ۱۵ تا ۲۰ پوند با مکانیسم زمانی، در ۴ متری منزل فرزندان ملامصطفی بارزانی منفجر شد. در این حادثه همچنین شیخ محمد خالد بارزانی نوه ملامصطفی، مجروح شد. (۵)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش خود از این حادثه یاد آور شده است: ملامصطفی بارزانی سال هاست که در قید حیات نیست و احتمالاً این منزل با توجه به نوع حراستی که از آن به عمل آمده است محلی برای سکونت وابستگان وی بوده است. (۶)

امروز کاروان های متعددی از نیروهای داوطلب و هدایای مردم به جبهه های نبرد اعزام شدند:

۱. کاروان راهیان کربلای ۱، به استعداد ۲ تیپ از نیروهای اعزام مجدد بسیج سپاه پاسداران ناحیه مرکزی از شهرهای اراک، ساوه، خمین، محلات، دلجان، سربند و نراق و هدایای مردم شهرستان ساوه. (۷)

۲. ۲۵۰۰ نفر از نیروهای بسیج سپاه پاسداران استان همدان. (۸)

۳. کاروان ۲۰۰۰ نفری راهیان کربلا- از شهرهای خرم آباد، بروجرد، الیگودرز و بخش های درود، ازنا، پل دختر، الشتر، نورآباد و دهدشت زاغه. (۹)

۴. ۷۰۰ تن رزمنده و ۲۰ کامیون هدایای مردمی از استهبان. (۱۰)

۵. عده ای از اعضای بسیج سپاه پاسداران شهرستان بروجن و نواحی و پایگاه های تابعه.

۶. یک گردان نیروی رزمنده و چند کامیون کمک های مردمی از ابرقو. (۱۱)

ص: ۷۲۷

۱- ۲۵. مأخذ ۳، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۶. مأخذ ۳، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

- ۳-۲۷. روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۹.
- ۴-۲۸. مأخذ ۳، صص ۱۴ و ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۲۹. مأخذ ۴، صص ۱۲ و ۱۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۳۰. مأخذ ۳، صص ۱۴ و ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.
- ۷-۳۱. روزنامه اطلاعات، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۴.
- ۸-۳۲. روزنامه کیهان، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.
- ۹-۳۳. مأخذ ۳۱.
- ۱۰-۳۴. همان.
- ۱۱-۳۵. همان.

از سوی دیگر، مانور خندق (دفاع شهری) با شرکت نیروهای بسیج و سپاه امروز به مدت دو ساعت در بخش ایوان غرب اجرا شد. در این مانور نیروهای رزمنده قدرت دفاعی خود را به نمایش گذاشتند.^(۱)

۱

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)

و رئیس ستاد مرکزی سپاه پاسداران امروز برای تأمین نیازهای آموزشی و غیر آموزشی مناطق جنگی دستورالعمل هایی را صادر کردند. باتوجه به ضرورت آمادگی رزمندگان برای عملیات های آبی - خاکی، ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در نامه ای به واحد طرح و عملیات قرارگاه از این واحد خواسته است که با هماهنگی واحد آموزش نظامی و تربیت بدنی قرارگاه برای اعزام نیروهای آموزشی به استخرهای سرپوشیده سراسر کشور هماهنگی لازم را انجام دهد. در این نامه تأکید شده است که این برنامه تا اطلاع ثانوی به قوت خود باقی می باشد.^(۲)

رئیس ستاد مرکزی سپاه پاسداران نیز دستورالعملی را برای تأمین نیازمندی های جبهه های جنگ به مناطق پنج گانه سپاه پاسداران و قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) بدین ترتیب ابلاغ کرد: «احتراماً به اطلاع می رساند که کلیه اعزام های شهرستان ها باید با مراکز نواحی هماهنگ و تحت عنوان کاروان کربلا- صورت گیرد و همچنین بنا به نیاز جبهه های جنگ به تأمین کمپرسی و تجهیزات و افراد متخصص، ضروری است کاروان های راهیان کربلا نسبت به جذب نیروهای مردمی متخصص در رشته های مختلف مهندسی و تشویق کمپرسی های مردمی جهت حضور در جبهه های جنگ اقدام لازم را مبذول نمایند.»^(۳)

۲

در جلسه امروز شورای عالی قضایی که به ریاست آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، تشکیل شد، این شورا دادگاه های عمومی و صلح سراسر کشور را از صدور حکم تخلیه خانه های استیجاری رزمندگان اسلام در غیاب آنان، تا بازگشت آنان از جبهه های نبرد و حضور آنان در دادگاه منع کرد.^(۴)

۳

تحرکات دیپلماتیک منطقه ای برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق که پس از آخرین اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس گسترده تر شده است، امروز نمود بیشتری داشت: مذاکرات ایران و عربستان و حدس هایی درباره سناریوی پایان جنگ؛ تهیه مقدمات تشکیل اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی؛ پشتیبانی یمن دمکراتیک از تلاش های شورای همکاری؛ و واکنش عراق به این تحرکات نمونه ای از این تحرکات است.

ص: ۷۲۸

۱- ۳۶. مأخذ ۱۰، ص ۲.

۲- ۳۷. سند شماره ۰۱۱۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه خاتم به واحد طرح و عملیات، (اعزام نیروی قرارگاه خاتم)، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۸. سند شماره ۰۵۹۳۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رئیس ستاد مرکزی سپاه به کلیه مناطق پنج گانه و قرارگاه ویژه حمزه

سید الشہداء(ع)، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۴-۳۹. روزنامہ اطلاعات، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

به گزارش روزنامه الخلیج چاپ امارات: «در بین منابع دیپلماتیک در لندن از سناریویی برای خاتمه جنگ ایران و عراق صحبت می شود. بنا بر این گزارش قرار است طرحی در این مورد به شورای امنیت تسلیم شود که برطبق آن عراق به خاطر حمله به ایران مورد ملامت قرار گیرد و برای گام اول طرفین به آتش بس دعوت شوند. سپس با مشارکت طرف های عربی و اسلامی و با نظارت بین المللی مذاکرات آغاز شود. به عقیده این منابع، احتمال زیادی وجود دارد که ایران این طرح را بپذیرد. همین منابع اظهار کرده اند که مقدمات این سناریو پس از کنفرانس سران شورای همکاری در مسقط طرح ریزی شده و دیدار امروز آقای ولایتی از ریاض در همین چارچوب صورت می گیرد.» (۱)

رادیو قاهره نیز اعلام کرد: «آقای شریف الدین پیرزاده دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی، امروز در امان با آقای زید الرفاعی نخست وزیر اردن، ملاقات کرد تا پیرامون تهیه مقدمات تشکیل کنفرانس وزیران خارجه کشورهای اسلامی - که قرار است در ماه آینده در رباط تشکیل شود - مذاکراتی انجام دهد. طرفین همچنین پیرامون میانجیگری هایی که سازمان کنفرانس اسلامی در مورد خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق مبذول کرده و می کند، گفت و گو کردند.» (۲)

رادیو کویت هم گزارش داد: «دکتر عبدالعزیز الدالی عضو دفتر سیاسی و وزیر خارجه جمهوری دموکراتیک خلق یمن - که برای دیداری رسمی وارد کویت شده است - هنگام ورود به این کشور در سخنانی از بیانیه پایانی ششمین اجلاس رهبران شورای همکاری خلیج [فارس] بسیار اظهار رضایت کرد و گفت: «تصمیمات اتخاذ شده در این کنفرانس در مورد ایفای نقش سازنده شورا جهت متوقف ساختن جنگ عراق و ایران و تلاش برای برقراری صلح و همکاری میان تمامی کشورهای منطقه، قابل اهمیت است. وزیر خارجه دموکراتیک خلق یمن افزود که کشورش از تمامی تلاش های مبذوله از سوی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] و دیگر کشورها جهت متوقف ساختن این جنگ پشتیبانی و حمایت می کند.» (۳)

از سوی دیگر، نشریه الخلیج به نقل از مصاحبه روز گذشته (جمعه) طارق عزیز در لندن، نوشته است: «عزیز گفت: مادامی که ایران به جنگ ادامه می دهد امکان ندارد بین ایران و سعودی و سایر کشورهای خلیج [فارس] روابط مثبتی برقرار شود. عزیز افزود که منظورش مثبت بودن روابط کلی است، بدین معنا که ممکن نیست رابطه با قطر منفی و امارات مثبت و با کویت منفی و با سعودی مثبت باشد. عزیز گفت: دوستان ما در سعودی و خلیج [فارس] به اندازه کافی حکمت و خبرگی دارند که این مسائل را تشخیص دهند. وی افزود: بعضی از کشورهای منطقه با ایران به نرمی صحبت می کنند بدون اینکه نتیجه ای داشته باشد. وی این مسئله که اخیراً روابط عراق با کشورهای شورای همکاری سست شده است را تکذیب کرد و گفت: کمک این کشورها به عراق قطع نشده است، زیرا آنها می دانند که عراق تنها برای خود نمی جنگد، بلکه برای کل

ص: ۷۲۹

۱- ۴۰. مأخذ، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۱. مأخذ، ص ۶، رادیو قاهره، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۴، رادیو کویت، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

منطقه مبارزه می کند. وی گفت بعید است کشورهای شورای همکاری بدون مشورت با عراق برای پایان دادن به جنگ تدارکی ببینند چون عراق یک طرف موضوع است.

طارق عزیز تصریح کرد: در سفر خود به لندن از انگلیس خواسته است تا سازمان ملل را به ایفای نقشی برای پایان دادن به جنگ تشویق کند. وی افزود: از حکومت تاجر خواسته تا با وارد کردن فشار مادی و سیاسی به ایران آن را به قبول صلح وادار کند. همچنین برخی جراید امارات به نقل از سعدون حمادی رئیس مجلس عراق، نوشتند: انتظار می رود ایران تا یک سال دیگر مجبور شود مذاکرات صلح را بپذیرد.^(۱)

۱

سرانجام پس از یک دوره تعاملات و گفت و گوهای رسمی و غیررسمی در سطح مقامات منطقه و نیز پس از اجلاس اخیر سران کشورهای عربی حوزه خلیج فارس در مسقط و تصمیم برای کاهش ضدیت با ایران، پیش از ظهر امروز دکتر علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، در رأس هیئتی عازم عربستان شد. این سفر در پاسخ به دیدار وزیر امور خارجه عربستان از تهران و به دعوت رسمی وی انجام شده است.

مدیرکل روابط عمومی وزارت امور خارجه ایران، قبل از عزیمت این هیئت، درباره اهداف این سفر سه روزه گفت: «تحولات منطقه، گسترش روابط دوجانبه، امنیت خلیج فارس، مذاکره برای از بین بردن عامل تشنج منطقه خلیج فارس یعنی عراق، از جمله موضوعاتی است که قابل طرح است.» وی افزود: «امنیت خلیج فارس مسئله ای است که به همه کشورهای این حوزه مربوط است و حفظ و ثبات آن بستگی به همکاری این کشورها و مقابله با عامل تشنج در منطقه دارد که رژیم عراق یکی از آن عوامل تشنج آفرین در منطقه می باشد و به نظر ما حتی حضور نیروهای خارجی در منطقه خلیج فارس ناشی از عملکرد و سیاست های تجاوزکارانه رژیم عراق می باشد.» وی گفت: «نظر به اهمیت مسئله جنگ، ممکن است جنگ تجاوزکارانه رژیم عراق علیه ایران اسلامی مورد بحث و مذاکره قرار بگیرد، در این رابطه ما عزم راسخ ملت قهرمان و شهیدپرور جمهوری اسلامی در ادامه جنگ تا پیروزی نهایی را به گوش مقامات عربستان سعودی خواهیم رساند.»^(۲)

خبرگزاری رویتر نیز از ریاض گزارش داد: «وزیر خارجه عربستان سعودی نیز امروز گفت که وی در ملاقات با علی اکبر ولایتی راه های پایان دادن به جنگ پنج ساله ایران و عراق را مورد بحث قرار خواهد داد.»^(۳)

رادیو ریاض هم امروز در بخش عربی خود عناوین مهم مطبوعات این کشور را چنین اعلام کرد:

- به دعوت سعود الفیصل، وزیر خارجه ایران امروز وارد ریاض می شود.

- جنگ خلیج [فارس] و تحکیم روابط دو کشور در صدر گفت و گوهای ایران و سعودی قرار می گیرد.

ص: ۷۳۰

۱- ۴۳. مأخذ ۳، ص ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. مأخذ ۳۲، ص ۲.

۳- ۴۵. مأخذ ۳، صص ۲۲ و ۲۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ریاض - خبرگزاری رویتر.

به گزارش خبرگزاری الخلیج، در مطبوعات امروز کشورهای حوزه خلیج فارس این عناوین به چاپ رسیده است:

- کویت: به دعوت سعود الفیصل، وزیر خارجه ایران امروز وارد ریاض می شود.

- امارات: ولایتی امروز در ریاض است و پیرامون متوقف کردن جنگ گفت و گو خواهد کرد.

- بحرین: وزیر خارجه ایران وارد ریاض می شود. (۱)

۱

دکتر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، پس از ورود به ریاض دور اول مذاکره با سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان را آغاز کرد. در این مذاکرات ثبات و امنیت منطقه به دور از حضور و مداخله ابرقدرت ها، تجاوز عراق به ایران و شرایط پایان دادن به جنگ بررسی شد.

نشریه وزارت امور خارجه ایران در گزارشی از مذاکرات امروز نوشته است: «پس از ورود آقای ولایتی و هیئت همراه، بعد از ظهر روز شنبه، دور اول مذاکرات در وزارت امور خارجه [عربستان] شروع شد. در این جلسه انتخاب موضوع به عهده آقای ولایتی گذاشته شد و ایشان موضوعات زیر را پیشنهاد [کردند] و مورد توافق قرار گرفت.

۱. مسائل مربوط به منطقه و جهان اسلام و بین المللی.

۲. روابط دوجانبه.

در قسمت مربوط به منطقه بر حساسیت و اهمیت آن و لزوم حفظ امنیت توسط کشورهای آن تأکید کردند و ضرورت مقابله با هر نوع تهدید و تجاوز اجنبی را یادآور شدند و خواهان نشان دادن حساسیت مشابه از جانب سعودی ها گردیده اند.

طرح این مسئله با استقبال هیئت سعودی مواجه شد و سعود الفیصل نیز در این زمینه سخن گفت و اشاره کرد برای ایجاد امنیت، همبستگی لازم است. وی گفت: دو خطر بزرگ ما را تهدید می کند: ۱. اختلاف بین العربی. ۲. جنگ ایران و عراق که به طور کلی تحرک ما را از بین برده است.

از اینجا در زمینه جنگ به طور مفصل صحبت شد و طرفین دیدگاه های خود را پیرامون آن ابراز داشتند و هیئت ایرانی ضمن بیان تاریخچه شروع جنگ، باصراحت به مسئله سقوط صدام به عنوان تنها راه نجات منطقه از ناامنی تأکید کرد و بی اعتباری تضمین های بین المللی را با ذکر مورد تشریح نمود و مراحل جنگ را از آغاز تا امروز برشمرد. سپس مسئله فلسطین به بحث گذاشته شد و آقای ولایتی نقطه نظرهای جمهوری اسلامی ایران را در این باره به طور مبسوط بیان کردند. سپس آقای سعود الفیصل نیز نقطه نظرهای دولت خود را بیان داشته و بسیاری از موارد مواضع سعودی ها را بسیار نزدیک به مواضع جمهوری اسلامی ایران توصیف می کرد و توسل به راه حل های مسالمت آمیز را نوعی جنگ و مبارزه برای باقی ماندن قلمداد می کرد. باز بحث به جنگ کشیده شد و بدون پایان گرفتن وقت مذاکره، دور اول آن به پایان رسید. (۲)

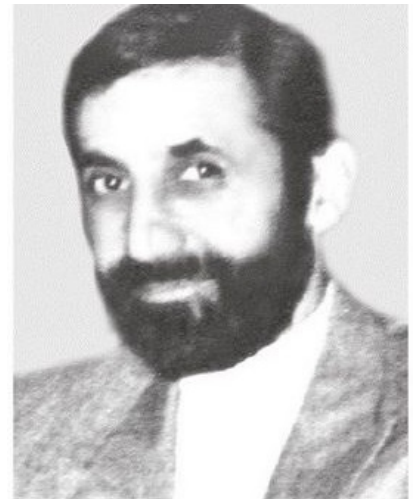
ص: ۷۳۱

۲-۴۷. سند شماره ۲۱۲۳۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۶۲/۳، ۱۹/۹/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

به گزارش روزنامه کیهان: «در این مذاکرات سعود الفیصل گفت: امیدوارم این سفر و مذاکراتی که صورت می گیرد تحولات بسیاری در منطقه به وجود آورد. وی افزود: من از شما و دولت ایران که چنین فرصتی برای طرح مسائل دوجانبه و منطقه ایجاد کرده است تشکر می کنم.»

دکتر ولایتی نیز در این دیدار گفت: روابط با کشورهای منطقه به خاطر مشترکات مذهبی، تاریخی و همسایگی برای ما از اهمیت خاصی برخوردار است. وجود سرزمین های مقدس و حرمین شریفین علت دیگری است که با توجه به اسلامی بودن امت ما ویژگی خاصی به این روابط می بخشد. وی با اشاره به اینکه منطقه ای که ما و شما در آن زندگی می کنیم حساس ترین یا یکی از حساس ترین مناطق جهان است، گفت: ما از طریق قول و عمل نشان داده ایم که برای امنیت منطقه اهمیت قائل هستیم، لذا باید عواملی را که به حفظ و افزایش ثبات و امنیت منطقه کمک می کند مورد توجه قرار داده و با عوامل تشنج زا مقابله کنیم. ما و اکثر کشورهای منطقه اعتقاد داریم که حفظ امنیت منطقه به عهده کشورهای منطقه است و جمهوری اسلامی ایران بر این امر اصرار و پافشاری می کند که امنیت منطقه فقط باید توسط کشورهای خود منطقه حفظ شود.

تصویر

علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران، در سفر به عربستان بر اهمیت خلیج فارس، برقراری امنیت آن و گسترش روابط میان ایران و عربستان تأکید کرد.

وزیر امور خارجه کشورمان در مورد حضور قدرت های خارجی در منطقه گفت: ما با تمام وجود با هر بهانه ای که سبب حضور این قدرت های متجاوز در منطقه شود مخالفت می کنیم، زیرا هیچ مشروعیتی برای حضور نیروهای خارجی قائل نیستیم و تاریخ نشان می دهد زمانی که حتی این کشورها که اکنون به عنوان قدرت های بزرگ شناخته می شوند وجود نداشتند ملت های ما وجود داشته و با تمام قوا از منطقه صیانت و نگهداری کرده اند.

وزیر امور خارجه ایران سپس به جنگ تحمیلی عراق علیه ایران پرداخت و با اشاره به اینکه رژیم صدام با حمله و تجاوز به جمهوری اسلامی ایران در آغاز پیروزی انقلاب اسلامی قصد شکست دادن این انقلاب را داشت گفت: ملت مسلمان ایران با ایشار و از خود گذشتگی و با اتکا به خداوند به مقابله با این تجاوز برخاست و رژیم عراق را به مرحله ای رساند که الآن شاهد آن هستیم.»

دکتر ولایتی سپس با تأکید بر اینکه دولت، مردم و رهبر ما به ادامه مبارزه تا پیروزی نهایی معتقد هستیم، گفت: البته این به معنای

کشورگشایی نیست، زیرا ما حتی به یک وجب از خاک عراق چشمداشتی نداریم و آرمان اسلامی نیز به ما اجازه نمی دهد که سرزمین های دیگران به خصوص

ص: ۷۳۲

سرزمین های اسلامی را تصرف کنیم. وزیر خارجه کشورمان افزود آنچه خواست ما است، این است که ملت مسلمان عراق حکومت دلخواه خود را به وجود آورد و ما آنها و دیگر کشورهای منطقه را از سلطه بیگانه محفوظ نگه داریم.

وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران با بیان این مطلب که ملت ما از کمک های بعضی از کشورهای منطقه به رژیم متجاوز عراق ناراحت است همچنان که از موضع اخیر این کشورها در جهت سوق به بی طرفی استقبال می کند، گفت: ما معتقدیم که صدام رفتنی است و در آن تردیدی نیست، فقط امیدواریم که شرایط به نحوی باشد که ما و شما و دیگر کشورهای منطقه بتوانیم با همکاری یکدیگر آینده منطقه را بسازیم. ما برای استقلال کشورهای منطقه اهمیت قائل هستیم و درحقیقت اعتقاد ما در منطقه احترام به تمامیت ارضی و حق حاکمیت تک تک کشورهای منطقه است چه بزرگ و چه کوچک. وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران اظهار امیدواری کرد که عربستان سعودی و دیگر کشورهای منطقه حساسیت لازم را نسبت به این مسئله نشان داده و به صورت عملی با آن مقابله کنند و افزود تجربه نشان داده است که نداشتن حساسیت و واکنش نشان ندادن، این گونه تجاوز را توسعه و استمرار می بخشد.

سعود الفیصل وزیر خارجه عربستان سعودی، در پاسخ با تأکید بر اینکه بدون شک همه کشورهای منطقه مسئولیت ویژه ای در حفظ آن دارند، افزود: ما به طور اساسی معتقد به همبستگی اسلامی هستیم و تنها راه مقابله با استعمارگران را این همبستگی می دانیم.^(۱)

به گزارش خبرگزاری رویتر، پس از این ملاقات، وزیر خارجه عربستان سعودی گفت که در ملاقات با علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران، درباره راه های پایان دادن به جنگ پنج ساله ایران و عراق بحث خواهد کرد. سعود الفیصل پس از ملاقات با ولایتی به خبرگزاری رسمی سعودی گفت: «البته جنگ در دستور جلسه خواهد بود. ما همچنین باید تلاش برای یافتن پایانی سریع بر این جنگ بین دو همسایه مسلمان را موردبحث قرار دهیم.» وی بدون توضیح افزود: «مسئولیت های مشترک ما درقبال صلح و ثبات در منطقه نیز موردبحث قرار خواهد گرفت.»^(۲)

۱

سفر وزیر امور خارجه ایران به عربستان در رسانه های غربی و منطقه بازتابی گسترده داشت و این رسانه ها به مذاکرات دو طرف درباره جنگ، ترغیب عربستان به پرهیز از ادامه حمایت از عراق، احتمال میانجیگری عربستان در جنگ، مسائل نفت و اوپک و ارتباط این سفر با طرح جدید سوریه برای خاتمه جنگ، اشاره کرده اند.

رادیو بی بی سی در این باره گفت: «دولت های ایران و عربستان را خلیج پهناوری از اختلافات

ص: ۷۳۳

۱- ۴۸. مأخذ ۲۷، صص ۱ و ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۴۹. مأخذ ۳، صص ۲۲ و ۲۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴، ریاض - خبرگزاری رویتر.

مذهبی، ایدئولوژیک و سیاسی از یکدیگر جدا می سازد و یکی از دلایل اصلی این امر آن است که دولت عربستان یکی از مصمم ترین پشتیبانان دولت عراق در جنگ با ایران می باشد. در ماه های اخیر، روابط بین دو دولت اندکی بهبود یافته، در ماه گذشته وزیر خارجه عربستان شاهزاده سعود الفیصل از تهران دیدن کرد و سعی نمود در ماه رمضان - که برای مسلمان ها ماه مقدسی است - بین ایران و عراق آتش بس برقرار گردد. او در این کار موفق نشد، اما مذاکراتش با رهبران دولت ایران توانست روابط تهران و ریاض را از انجماد بیرون آورد. سپس در اوایل ماه گذشته (نوامبر) رهبران شش کشور شورای همکاری های خلیج - که عربستان عمده ترین عضو آن است - در کنفرانس سالانه خود در مسقط تصمیم گرفتند دوباره با ایران و عراق تماس گیرند، به این امید که بتوانند جنگ را به پایان رسانند. دیپلمات های خارجی در منطقه در اعلامیه آنها نشانه هایی دیدند دایر بر اینکه آنها از پشتیبانی قبلی خود از عراق تا اندازه ای فاصله گرفته اند و بدون شک، آقای ولایتی در پی مذاکراتش در ریاض سعی خواهد کرد عربستان را ترغیب نماید به پشتیبانی از رئیس جمهور صدام حسین پایان بدهد، زیرا که سرنگون کردن آقای حسین همچنان یکی از شرایط ایران، برای پایان دادن به جنگ است، اما به نظر نمی رسد که عربستان حاضر باشد به پشتیبانی خود از عراق پایان دهد و در نتیجه احتمال نمی رود که به این زودی ها جنگ خاتمه یابد. اگرچه امکان دارد که مذاکرات فعلی در ریاض از تشنج روابط بین ایران و عربستان بکاهد.»^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی به بازتاب این سفر در مطبوعات کویت پرداخته است: «روزنامه السیاسه نوشته است: ایران درحالی که وزیر خارجه خود را به عربستان سعودی می فرستد، جبهه های جنگ خود را مملو از سرباز می کند. [...] این دیدار نشانه نرمش غیرمنتظره ای در موضع ایران درقبال مسئله یافتن راه حلی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تلقی شده است.

روزنامه کویتی القبس هم ادعا کرد که نخست وزیر سوریه در دیدار اخیر خود در تهران طرح جدیدی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق ارائه داده است. القبس افزود: مقامات ایرانی با درخواست حافظ اسد مبنی بر هموار کردن راه برای طرح جدید سوریه جهت پایان دادن به جنگ موافقت کرده اند.»^(۲)

۱

سخنگوی وزارت امور خارجه ژاپن ادعا کرد که در اجلاس اخیر سران دو ابرقدرت موضوع جنگ ایران و عراق مطرح نشده است. وی افزود که غرب از پیروزی عراق در جنگ ناامید شده است. یک دیپلمات آلبانی نیز ادعا کرد که دو ابرقدرت در اجلاس ژنو به توافق هایی درباره جنگ ایران و عراق دست یافته اند.

ص: ۷۳۴

۱- ۵۰. مأخذ، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۱. مأخذ، ص ۲۰ و ۲۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

نشریه وزارت امور خارجه ایران در گزارشی از دیدار سفیر ایران با سخنگوی وزارت امور خارجه ژاپن نوشته است:

«آقای هاتانو سخنگوی وزارت امور خارجه ژاپن گفته است:

۱. در ملاقات اخیر سران ابرقدرت ها، هیچ صحبتی راجع به جنگ ایران و عراق به عمل نیامده است.

۲. به نظر وزارت خارجه ژاپن دخالت و نفوذ ایران روی آزادی گروگان های روسی حیثیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران را در مجامع سیاسی بین المللی بالا برده است.

۳. آقای هاتانو اخیراً تلگرافی از لندن دیده که گویا تحلیل دولت انگلیس و یا دولت های غربی این است که امیدشان به پیروزی نظامی عراق کم شده و برعکس فکر می کنند ایران احتمال پیروزی دارد. طبق تحلیل آنها حملات عراق به خارک آن قدرها هم کارساز نبوده و عراق قادر نیست به کلی خارک را نابود کند. از طرفی هم نمی تواند در مقابل حملات متوالی ایران با نیروی انسانی زیاد در بلندمدت تاب بیاورد.

بنا بر این گزارش، کاردار آلبانی در بوداپست نیز گفته است اطلاعاتی دارد که نشان می دهد امریکا و شوروی در مورد جنگ ایران و عراق در ژنو گفت و گو نموده و به توافق هایی رسیده اند.»^(۱)

۱

"بن بست خاورمیانه؛ عراق و متحدانش بر سر امکان پایان دادن به جنگ با ایران، اختلاف نظر دارند"، عنوان مقاله ای از روزنامه وال استریت ژورنال است که رادیو امریکا امروز بخش هایی از آن را منتشر کرد. این رادیو گفت: «نویسندگان وال استریت ژورنال از بغداد می نویسند: اگر حرارت سنجی می توانست میزان اعتماد را اندازه بگیرد، در دفتر کار سعدون حمادی در حالی که وی از جنگ کشورش با ایران سخن می گوید، ۱۱۰ درجه فارنهایت را نشان می داد. آقای حمادی رئیس مجلس ملی عراق، با خوش بینی شدید به حملات هوایی پی در پی آن کشور به تأسیسات صدور نفت ایران در جزیره خارک اشاره می کند و پیش بینی می کند که ایرانیان تا یک سال دیگر مجبور خواهند شد گفت و گوهایی صلح را آغاز کنند. وی می گوید: لحظه خم شدن کمر دشمن نزدیک است. اما اگر چنین حرارت سنجی در کاخ ساحلی در عمان - که شش فرمانروای کشورهای منطقه خلیج فارس و حامی عراق به تازگی برای بررسی جنگ در آنجا گرد هم آمدند - می بود، نزول می کرد. در حالی که در بیرون کاخ، قایق ها و هلیکوپترهای تهاجمی برای جلوگیری از اقدامات احتمالی تروریست های الهام گرفته از جمهوری اسلامی ایران در حرکت بودند، فرمانروایان امکان چندانی برای صلح مشاهده نمی کردند و فقط خطرات بیشتری در آینده می دیدند.

ص: ۷۳۵

نویسندگان روزنامه وال استریت ژورنال می افزایند: این روزها در سفر به منطقه پیرامون خلیج فارس این انشعاب به دو گروه به چشم می خورد: عراق قدرت و اعتماد تازه ای یافته است و معتقد است که حملات به جزیره خارک - که در اواسط تابستان گذشته آغاز شده - می تواند ایران را به متوقف ساختن جنگ مجبور کند؛ اما کشورهای نفت خیز ثروتمند منطقه - که صدام حسین را با کمک های مالی خود حمایت می کنند - گمان نمی کنند این حملات آن قدر مؤثر باشد که بتواند نبرد را پایان بخشد. آنها فقط گسترش جنگ، اختلال بیشتر در خطوط کشتیرانی در خلیج فارس از سوی جمهوری اسلامی ایران و مهم تر از همه خطر بیشتر تروریسم را در کشورهایشان احساس می کنند. درحقیقت، برای آنان وضعیت جدید بدتر از پیش است. عراق اینک آن قدر قوی شده است که درگیری و خونریزی را شدت بخشد، اما آن چنان نیرومند نیست که به جنگ پایان دهد. عصبی بودن کنونی رهبران کشورهای منطقه خلیج فارس نشان دهنده خطرات سیاسی بلندمدت است که عراق اینک به آن تن می دهد. اگر حملات به خارک در پایان دادن به جنگ مؤثر واقع نشود هم مردم عراق و هم متحدان آن کشور ممکن است به این نتیجه برسند که دیگر برای عراقی ها راهی نظامی برای برقراری صلح از طریق اعمال زور باقی نمانده است و این امر می تواند به این تمایل فزاینده در منطقه بینجامد که به جای رویارویی با جمهوری اسلامی ایران باید در جهت سازش با آن حکومت کوشش کرد. نویسندگان روزنامه وال استریت ژورنال در ادامه گزارش خود از بغداد می نویسند: با این وصف، کشورهای منطقه خلیج فارس از اینکه عراق اینک در وضعیت امن تری قرار دارد خشنودند و کویت و عربستان سعودی قصد ندارند میلیاردها دلاری را که به عراق کمک مالی می دهند قطع کنند. از یک جهت می توان گفت عراقی ها جنگ را به نمایندگی از سوی کشورهای عربی ادامه می دهند تا افراط گرایی اسلامی رژیم آیت الله روح خمینی را در حالت دفاعی نگه دارند. حملات هوایی عراق به جزیره خارک - که به شدت از آنجا دفاع می شود و ۸۵ درصد از صادرات نفت ایران با استفاده از تأسیسات آن انجام می گیرد - آشکارا فصل مهم و مؤثری در جنگ گشوده است. عراق اینک به خود جرئت داده است نبرد خارک را پس از چند سال تأخیر آغاز کند، زیرا توانسته است به نیرومندترین موفقیت نظامی و اقتصادی خود تا به امروز دست یابد. تنها دو سال پیش در واشنگتن و در گوشه و کنار جهان عرب نگرانی های شدیدی در این زمینه که ارتش و دولت عراق ممکن است در زیر فشار اقتصادی و روانی جنگ با ایران سقوط کنند، ابراز می شد، اما امروز دیداری از بغداد، بی مورد بودن این نگرانی ها را نشان می دهد.

نویسندگان روزنامه وال استریت ژورنال پس از اشاره به افزایش قدرت تهاجمی عراق با تهیه ۴۵۰ فروند هواپیمای جنگنده بمب افکن و اشاره به اینکه عراق در پی ازدست دادن

تأسیسات صدور نفت خود در خلیج فارس در آغاز جنگ، اینک توانسته است در خاک عربستان سعودی خط لوله جدیدی بسازد که قابلیت صادرات نفتی اش را ۵۰ درصد افزایش داده است، می نویسند: در دو سال آینده، ساختمان شاه لوله های دیگر قابلیت صدور نفت عراق را از میزان کنونی یعنی یک میلیون و پانصد هزار بشکه در روز به دو برابر افزایش خواهد داد و بدین ترتیب آن را به میزان قبل از آغاز جنگ خواهد رسانید.

نویسندگان روزنامه وال استریت ژورنال در پایان مقاله خود می نویسند: دیپلمات های مقیم کشورهای منطقه خلیج فارس در این باره که تهران آماده پذیرش میانجیگری باشد، به راستی خوش بین نیستند. آنها نشانه هایی حاکی از اینکه قدرت آیت الله خمینی رو به ضعف گذاشته باشد، مشاهده نمی کنند و درحالی که آیت الله اشاره کرده است که ممکن است خواستار کاهش انزوای دیپلماتیکش باشد، در این باره که خواست اصلی خویش را در مورد لزوم برکناری صدام حسین از مقام ریاست جمهوری عراق پیش از آنکه بتوان به جنگ پایان داد تغییر بدهد، سخنی نگفته است. یک مقام ارشد یکی از کشورهای منطقه خلیج فارس می گوید هرچند که ما می گوئیم حاضریم آزمایش کنیم و به نزد هر دو طرف جنگ برویم، اما با آگاهی از این نکته این کار را انجام می دهیم که ایران آماده انجام گفت و گوهای صلح با صدام حسین نیست»^(۱)

۱

اهمیت جبهه جنوب، تعیین سرنوشت جنگ در این جبهه و تجمع قوای ایران و عراق در آن به خصوص در جنوب دزفول برای آغاز حمله ای دیگر، گزارشی است در شماره امروز نشریه دی ولت چاپ آلمان که خلاصه آن چنین است:

«اینجا، جبهه جنوب است آن گونه که کارشناسان بی طرف نظامی نظر می دهند در اینجا سرنوشت جنگ تعیین خواهد شد. در جبهه جنوب بود که در سپتامبر ۱۹۸۰ جنگ شروع شد و عراقی ها تهاجم خود را به سوی خوزستان آغاز کردند. عراقی ها توانستند در چند هفته ۱۰ هزار کیلومتر مربع را تسخیر کنند الحاق این منطقه که عراق در آن زمان نام عربستان روی آن نهاده بود به سرزمین عرب عراق یکی از اهداف جنگی بغداد بود. در ابتدا به نظر می رسید که این یک جنگ برق آسا باشد. ایران مشغول گرفتاری های انقلاب است و ارتش وفادار به شاه هم از هم پاشیده شده بود.

اما عراقی ها در آبادان میخکوب شدند و آن گاه به تدریج نفوذیافتگان به عقب رانده شدند. عراق از آن موقع تاکنون درصدد دفاع از خویش است.

ایرانیان می گویند تا زمانی که صدام حسین رئیس جمهور "شیطانی" عراق، بر سر کار است به جنگ ادامه خواهند داد. بدین ترتیب حمله ای که در بخش شمالی بصره آغاز خواهد شد،

ص: ۷۳۷

به منظور محاصره شهر و جدا کردن آن از بقیه عراق و شط العرب است، و این از اهداف نهایی و استراتژیکی می باشد. اما نائل شدن به آن به این نزدیکی میسر نخواهد شد، زیرا جنگ در باتلاق ها متوقف شده است. اما پس از این سال های ظالمانه ای که سپری شد، انسان دوباره به یاد اهداف شروع جنگ می افتد. عراقی ها می خواستند حق مالکیت خود را بر سراسر خلیج [فارس] مستولی سازند و این دومین دلیل برای شروع جنگ عراق بود.

وزارت امور خارجه عراق اعلام کرده است که امروز کشورش آماده است تمام مرزهایی را که با شاه توافق شده بود دوباره به رسمیت بشناسد. یک نگاه مختصر به نقشه نشان می دهد که چرا ایران تصمیم دارد سرنوشت جنگ را در بخش جنوبی جبهه تعیین کند. در قسمت شمال در منطقه ای که سپاه پنجم و اول عراق مستقر است ایرانیان توانسته اند تا عمق ۲۵ کیلومتری خاک دشمن پیشروی کرده و متصرف شوند، اما کردها مانع از دستیابی به تصمیم نهایی در کوهستان های این منطقه هستند و گاه گاه هم بر سر راه کاروان های عراق کمین گاه هایی به وجود می آورند. یک نکته کاملاً مشخص است اگر ایرانیان بتوانند در این نقطه یک حمله سرنوشت ساز انجام دهند همین مشکل را با کردها خواهند داشت، زیرا یک ایران اشغالگر، مورد کینه قرار خواهد گرفت؛ درست همان طور که کردها در چشم دولت خاری هستند. در زمستان ریزش برف جنگ را مشکل می کند. در منطقه عملیات سپاه ۲ و ۴ عراق که بین بغداد و مرز واقع شده، تانک های عراقی در یک سرزمین مسطحی مستقر شده اند. تصرفات کوچک که عراق از نظر تکنیکی انجام می دهد قابل تأمل است. در اینجا عراق می تواند در برابر یک حمله وسیع برتری تسلیحاتی خود را به کار بیندازد.

از این رو، تنها امکانی که برای ایران باقی مانده در بخش جنوبی است. سپاه ششم و سوم عراق در اینجاست و در جنوب دزفول ایرانیان ۱۴ لشکر آماده کرده اند و در طی چندین هفته رادیو تهران خبر از نیروهای عظیم داوطلب می دهد که خود را به سربازخانه ها معرفی می کنند. سپاه هفتم عراق در کنار شط مستقر است و آنجا وی حائل میان دشمن است. هر سپاه متشکل از ۳ تا ۵ لشکر و هر لشکر شامل ۱۰ هزار نظامی است.»^(۱)

۱

مجله المستقبل چاپ فرانسه، در شماره امروز خود مقاله ای با عنوان "اسراری از خلیج فارس" منتشر کرده است که در آن به عدم تعادل تجهیزات نظامی ایران و عراق، تلاش های منطقه ای و بین المللی برای آتش بس و ناموفق بودن این تلاش ها اشاره می کند و نتیجه می گیرد که دیدگاه ایران به جنگ و مواضع این کشور در برابر تلاش های صلح، امکان برقراری صلح را ناممکن ساخته است.

ص: ۷۳۸

۱- ۵۴. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۰۸، ۱۳۶۴/۱۰/۱۶، صص ۲۶ - ۲۲.

المستقبل نوشته است: «از یک طرف، ایران به خاطر برتری عراق در زمینه تسلیحاتی و به خاطر محاصره شدیدی که بر آن اعمال می شود و این کشور را از نظر دستیابی به تجهیزات جنگی مدرن و قطعات یدکی با موانعی روبه رو می سازد، نخواهد توانست به پیروزی نظامی در این جنگ نایل گردد؛ از طرف دیگر، عراق به تنهایی قادر نیست ایران را به قبول آتش بس و انجام [دادن] مذاکرات برای حل اختلاف بین دو کشور از جنبه های مختلف وادار یا متقاعد سازد. این معادله نظامی هرگز به برقراری آتش بس و انجام [دادن] مذاکرات صلح منتهی نخواهد شد. در برابر این معادله، دو تحرک جدید براساس این نظریه که "جنگ عراق و ایران عملاً پایان یافته"، انجام گرفت و هیچ یک از دو طرف نتوانستند آن را رسماً متوقف سازند. اولی تحرک کشورهای حوزه خلیج [فارس] و دومی تحرک بین المللی بود.»

به نوشته المستقبل، کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] برای پایان دادن به جنگ تصمیم گرفتند "طرح جدیدی" را که اساس آن گرایش به سوی ایران، بهبود روابط با ایران و گسترش دامنه مذاکرات و تماس ها با ایران است، به منظور تشویق رهبران آن برای متوقف کردن جنگ و قبول اصل مذاکرات جهت حل اختلاف با عراق دنبال کنند.

المستقبل در ادامه افزوده است: «آیا تهران و بغداد از این طرح جدید کشورهای حوزه خلیج [فارس] استقبال نمودند؟ ایران از زبان علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه خود اعلام نمود که حاضر است روابط خود با کشورهای حوزه خلیج [فارس] را بهبود بخشد و سعی بر این دارد که با قبول اصل "هم زیستی مسالمت آمیز"، روابط دوستانه ای با آنان برقرار سازد. درمقابل، عراق از زبان طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه، آمادگی کشورش برای هم زیستی مسالمت آمیز با ایران و دیگر کشورهای منطقه خلیج [فارس] را اعلام نمود. ولی چه مسائلی پدید آمد؟ واقعیت این است که بغداد از یوسف علوی عبدالله وزیر عمانی استقبال کرد و به اظهارات وی گوش فراداد، ولی تهران هنوز وی را نپذیرفته است. به واقع، رهبران ایران مایل اند نه به منظور پایان دادن به جنگ با عراق، بلکه به منظور ایجاد فاصله بین این کشورها و عراق و جداسازی عراق از منطقه خلیج [فارس]، روابط خود را با آنان بهبود بخشند. مقامات ایران بر این عقیده اند که جنگشان با عراق "ربطی" به کشورهای خلیج [فارس] ندارد؛ بنابراین، این کشورها باید از حمایت چندجانبه خود از بغداد دست بردارند. ولی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] با همان دید به این مسئله نگاه نمی کنند. آنها نمی خواهند برقراری روابط نزدیک و انعقاد "توافقنامه شان" با ایران به ضرر عراق باشد، بلکه هدفشان از نزدیکی به ایران این است که از ادامه جنگ جلوگیری نمایند و صلح و آرامش را در منطقه خلیج [فارس] برقرار سازند تا روابطی براساس حسن هم جواری بین تمامی کشورهای این منطقه به وجود آید.

تحرك بين المللى لى اى اىان اان به انك عراى و اىران شكل تماس هاى عربى - امريكايى، عربى - اروپايى، عربى - شوروى و شكل مشاورت هاى امريكايى - شوروى به خود گرفت. اين مشاورت ها در حاشيه كنفرانس ژنو بين وزراى خارجه دو كشور، يعنى جورج شولتر و ادوارد شوارذ ناذره صورت پذيرفت. هدف از انجام اين تماس ها و مشاورت ها اين است كه جلسه فوق العاده شورى امنيت بين المللى ويژه بحث و بررسى پيرامون اختلافات عراى و اىران تشكيل گردد، تصميمى مبنى بر دعوت لى آتش بس اتخاذ نمايد و اين تصميم با ارائه راه حل هاى عادلانه لى اختلافات دو كشور در غير همراه باشد و شورى امنيت بين المللى تا زمان حصول توافق بين دو كشور در غير جلسات خود را هميشه تشكيل دهد. لى اين تحرك بين المللى تا به امروز به هيچ گونه نتيجه ملموس منتهى نشده است، چراكه مقامات ايرانى حكمت شورى امنيت بين المللى را رد مى نمايند و دليل اين امر اين است كه آنها شورا را بى طرف به حساب نمى آورند و معتقدند كه جهت گيرى آن عليه اىران است. به همين خاطر، امريكايى ها و شوروى ها از شورى امنيت لى تشكيل چنين جلسه اى دعوت به عمل نياورده اند، با علم به اينكه در اين زمينه تفاهمى بين واشنگتن و مسكو وجود دارد. تحرك كشورهاي خليجى و بين المللى لى تحقق مواردى كه كشورها و سازمان هاى مختلف از پنج سال قبل تا به امروز از نيل به آن عاجز مانده اند، يعنى نتوانسته اند بر مواضع طرفين متخاصم تاثيرى بگذارند، همچنان ادامه دارد. به اميد روزى كه "تحولات مثبتى" در اين زمينه حاصل گردد.

المستقبل مى افزايد: «اين روزها محافل ديپلماسى آگاه اروپايى و امريكايى منطقه خليج [فارس] در رابطه با تداركات تازه اىران لى آغاز حمله بزرگ اىران به سرزمين هاى عراى در خلال دو ماه آينده سخن مى گويند. در اين زمينه يك منبع عالى رتبه امريكايى طى تماس با المستقبل اظهار داشت كه نزديك به ۲۰۰ هزار سرباز، پاسدار انقلابى و نيروى داوطلب در مرزهاى عراى استقرار يافته و منتظر دريافت "چراغ سبزى" از تهران لى اجراى حمله جديدى هستند كه هدف از آن تسلط بر شهر بصره و قطع جاده مواصلاتى بصره - بغداد مى باشد؛ چيزى كه ايرانى ها بارها لى تحقق آن تلاش هاى مبذول داشته اند. به هرحال، برحسب نظريه برخى مسئولان عرب، انك عراى و اىران خواه "عملاً" اىان يافته باشد يا نه، مسئله موردتوجه اين است كه بسيارى، در منطقه خليج [فارس] اوضاع مرحله بعد از انك چه از نظر سياسى، نظامى، اقتصادى يا استراتژيك را ارزياى مى نمايند و سؤالاتى از اين قبيل را مطرح مى نمايند كه آيا ممكن است روزى بيايد كه آتش بس رسمى بين بغداد و تهران اعلام شود و بالآخره مواضع دو طرف و طرح هاى جناح ها و سازمان هاى مختلف را موردبررسى قرار مى دهند.» (۱)

ص: ۷۴۰

پس از اعلام تأخیر در سفر هیئت فرانسوی به تهران، امروز گزارش هایی از مذاکرات کارشناسان فرانسوی در تهران منتشر شد. همچنین ادعا شد که انفجارهای امروز در فرانسه برای جلوگیری از بهبود روابط ایران و فرانسه انجام شده است.

روزنامه کویتی القبس نوشته است: «هیئت متشکل از کارشناسان حقوقی فرانسوی هفته گذشته ضمن دو روز دیدار از تهران به منظور در جریان گذاشتن مقامات فرانسوی از روند مذاکرات به پاریس بازگشت.»

القبس درباره بحران در روابط ایران و فرانسه و اختلافات مالی دو کشور نوشته است: «دولت فرانسه به ایران اطلاع داده است که این کشور با پرداخت یکباره قرض های خود به ایران مخالفت می کند. براساس این گزارش، فرانسه با مذاکره درباره بدهی های فرانسه به ایران که بالغ بر یک میلیارد و پانصد میلیون دلار است به طور اصولی موافقت کرده است. در این گزارش آمده است فرانسه مایل است که ایران خسارات ناشی از فسخ یک جانبه قرارداد مشترک این کشور با فرانسه و آلمان غربی برای طرح احداث رآکتورهای اتمی در ایران را جبران نماید.»^(۱)

خبرگزاری تانیوگ نیز به نقل از منابع غیررسمی گزارش داد: «ایران در کنار حملات رسمی تهران به دولت فرانسه، با یک هیئت فرانسوی تولیدکننده اسلحه در تهران به گفت و گو پرداخته است. بنا بر این گزارش، یک هیئت ایرانی نیز به طور هم زمان در پاریس اقامت گزیده است.» تانیوگ در گزارش دیگری از پاریس در زمینه سفر هیئت پارلمانی فرانسه به تهران می نویسد: «منابع دیپلماتیک فرانسه معتقدند انجام گفت و گو با تهران طولانی و سخت خواهد بود.»^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری آلمان غربی از پاریس گزارش داد: «به دنبال وقوع دو انفجار پی در پی در فروشگاه پاریس در روز شنبه (امروز) که حداقل ۲۵ مجروح بر جای گذاشت، یک تلفن کننده ناشناس گفت جبهه آزادی بخش فلسطین به رهبری ابوعباس این بمب ها را در اعتراض به نزدیک شدن سیاسی فرانسه به ایران کار گذاشته است. پلیس گفت که نمی تواند در مورد صحت این ادعا اظهار نظر کند. منابع پلیس گفتند که این بمب گذاری ها شبیه به کارهای گروه چپ گرای اقدام مستقیم بوده است. این گروه مسئول یک رشته انفجارات در پایتخت فرانسه طی سال جاری بوده است.»^(۳)

پاول هیل وزیر صنایع سنگین چکسلواکی که در رأس هیئت اقتصادی و صنعتی به ایران سفر کرده است، امروز با نخست وزیر، وزیر صنایع سنگین و معاون وزارت صنایع به طور جداگانه دیدار و گفت و گو کرد.

ص: ۷۴۱

۱- ۵۶. مأخذ ۳، ص ۳۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۵، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۲۵، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۸. مأخذ ۴، ص ۲۴، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

به نوشته روزنامه کیهان، پاول هیل در دیدار با نخست وزیر ایران ضمن ابلاغ سلام نخست وزیر کشورش، با وی درباره گسترش همکاری های صنعتی دو کشور گفت و گو کرد. مهندس موسوی هم با مثبت خواندن مذاکرات مقامات صنعتی دو کشور، خواستار پیگیری جدی تفاهات دو طرف شد. (۱)

در دیدار پاول هیل با بهزاد نبوی، وزیر صنایع سنگین ایران با اشاره به علاقه ایران به فروش محصولات صنعتی به چک، افزود: ایران نمی خواهد تنها فروشنده نفت باشد. در این دیدار، وزیر صنایع چک نیز خواهان گسترش همکاری های متقابل و همکاری صنعتی با ایران در زمینه های ماشین سازی، ماشین های ریسندگی و بافندگی و نیز ساخت برخی واحدهای صنعتی در ایران شد. (۲)

به گزارش روابط عمومی وزارت صنایع: «در دیدار پاول و دکتر جمشیدی معاون اقتصادی و بازرگانی وزارت صنایع، آقای دکتر جمشیدی با یادآوری پاره ای تعهدات انجام نیافته چکسلواکی به خصوص در زمینه واگذاری تکنولوژی ماشین های بافندگی به ایران، تأکید نمود که حجم واردات غیرنفتی چکسلواکی از ایران باید در حد توافق ۲۰ میلیون دلار در سال افزایش یابد. در پایان، پاول هیل وزیر صنایع چکسلواکی آمادگی کشورش را برای پذیرش پیشنهادهای ایران در چارچوب معاملات تهاتری اعلام کرد و یادآور شد در زمینه صادرات غیرنفتی، ایران می تواند موقعیت مناسبی در کشور چکسلواکی به دست بیاورد.» (۳)

۱

ملک حسین شاه اردن امروز در تماسی تلفنی با صدام حسین بار دیگر بر حمایت از عراق تأکید کرد.

شاه اردن در این تماس جانب داری کامل اردن از عراق را در ادامه جنگ با ایران مورد تأکید قرار داد. ملک حسین گفت که عراق با استقامت در برابر ایران از شرافت ملت های عرب دفاع می کند. (۴)

رادیو کویت با انتشار این گفت و گوی تلفنی افزود: «پادشاه اردن در این تماس اطمینان راسخ خود نسبت به توانایی عراق در شکست و نابود ساختن هر گونه حمله تازه ایران به خاک عراق را ابراز داشته است. پرزیدنت صدام حسین نیز به ملک حسین تأکید نموده است ارتش عراق توانایی آن را دارد که هر گونه حمله ایران به خاک عراق را دفع و نابود کند.» (۵)

۲

نخست وزیر و هیئت دولت امروز با آیت الله منتظری دیدار کردند. آقای منتظری خدمت به مردم را مهم ترین وظیفه خواند. خبرنگار کیهان در گزارش این دیدار آورده است: «در این دیدار حضرت آیت الله العظمی منتظری ضمن تقدیر از فداکاری ها و تلاش هیئت دولت اظهار داشتند:

ص: ۷۴۲

۱- ۵۹. مأخذ ۲۷، ص ۱.

۲- ۶۰. مأخذ ۲۷، ص ۱۸.

۳- ۶۱. همان.

۴- ۶۲. مأخذ ۴، صص ۶ و ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۵- ۶۳. مأخذ ۴۲، ص ۶، رادیو کویت، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

برادران توجه دارند در چه مقطع حساس و مهمی قرار دارند. انقلاب اسلامی در ایران که به دست مردم فداکار و از خود گذشته و رهبری امام مدظله انجام شد، تمام معادلات سیاسی شرق و غرب را برهم زد تا آنجا که یک چنین جنگ بزرگی را بر ملت ما تحمیل کردند. از طرف دیگر، مشاهده می شود سردمداران قدرت های بزرگ و حتی دو قطب سرمایه و کمونیزم به بهانه مذاکره پیرامون جنگ ستارگان و امثال و ذلک برای حفظ منافع استعماری خودشان در دنیا و به قول نیکسون حفظ هدف مشترک خود، یعنی باقی ماندن امریکا و شوروی، در ژنو با هم تفاهم می کنند و روی مسائل مربوط به منافع حیاتی شان و جلوگیری از رشد فکری و بیداری ملت ها به توافق می رسند. در چنین شرایطی اگر ما نسبت به حفظ انقلاب عظیم خود و خدمت به این ملت از خود گذشته خدای نا کرده کوتاهی و سستی بنماییم پیش خداوند متعال محکوم خواهیم بود.

ایشان تأکید کردند: پیروزی انقلاب اسلامی ایران درحقیقت سرفصل مهمی در تاریخ اسلام و بشریت گشود و باعث بیداری ملت های زیر ستم ابرقدرت ها شد. سابق بر این چنین در مغزها وانمود کرده بودند که باید یا به شرق و یا به غرب متکی و وابسته بود، ولی انقلاب این معادله را برهم زد و راه جدیدی برای ملت های مظلوم و زیر ستم باز کرد. بنابراین خدمت به این ملت بزرگ و فداکاری در راه رفع نیاز آنها از بزرگ ترین وظایف همه ما باید باشد و این وظیفه اگرچه می دانم با مشکلات و سختی های فراوانی مواجه است، ولی براساس روایات وارده از پیامبر(ص) محبوب ترین و مقرب ترین مردم پیش خدا آن افرادی هستند که بیشتر نفعشان به مردم برسد.»(۱)

۱

نخست وزیر امروز در دیدار با نمایندگان کارگران، کارکنان و اعضای انجمن اسلامی کارخانه آرد و بیسکویت سازی دادلی شهرستان مرودشت، اتکای نظام به مردم و بی بهره بودن از کمک های ابرقدرت ها در همه ابعاد را نشانه عظمت انقلاب اسلامی و قدرت رهبری آن خواند و گفت: «اینکه ما از هیچ یک از کمک های تسلیحاتی سیاسی، تبلیغاتی، مالی و اقتصادی ابرقدرت ها برخوردار نیستیم و با تکیه بر قدرت مردم خودمان مبارزه می کنیم نشانی از عظمت انقلاب اسلامی و قدرت رهبری انقلاب است و تا زمانی که نظام جمهوری اسلامی با این خصوصیت به حرکت خود ادامه دهد، انقلاب رشد خواهد کرد و با حضور همه جانبه مردم بر مشکلات داخلی و خارجی فائق خواهیم شد.»

مهندس موسوی با اشاره به ابعاد گسترده توطئه های تبلیغاتی استکبار علیه جمهوری اسلامی تأکید کرد که ما در هر لحظه باید بیندیشیم که عامل مؤثر مقاومت مردم ما در برابر فشار توطئه های دشمن چیست و چرا دشمنان اسلام با وجود ابعاد گسترده توطئه ها نمی توانند کمر

ص: ۷۴۳

انقلاب را بشکنند. نخست وزیر ضمن اشاره به آگاهی های سیاسی مردم که وی آن را تضمین کننده سلامت انقلاب دانست، افزود: «امروز بار انقلاب بر دوش مردم مستضعف ایران است و اعتقاد راسخ و عمیق به مکتب حیات بخش اسلام، نظام جمهوری اسلامی را در برابر زور و ظلم استکبار استوار و مقاوم ساخته است.»

در ابتدای این دیدار، مهندس احمد کبیری نماینده مردم مرودشت و نماینده کارگران کارخانه دادلی ضمن ارائه گزارشی از نحوه افزایش تولید و کمک های جنسی و نقدی کارگران به جبهه های جنگ، بیش از چهار میلیون ریال کمک های اهدایی کارگران به جبهه های جنگ را تقدیم نخست وزیر کرد.^(۱)

۱

کمیته ای از مجمع عمومی سازمان ملل متحد امروز قطعنامه هایی را که در آنها از تجاوز به حقوق بشر در افغانستان و ایران ابراز نگرانی شده است، تصویب کرد. وزارت امور خارجه ایران تلاش کرد که از تصویب این قطعنامه جلوگیری کند.

در رأی گیری در مورد ایران، ۵۳ کشور به قطعنامه محکومیت ایران، رأی موافق، ۲۲ کشور رأی مخالف و ۴۱ کشور رأی ممتنع دادند. در این قطعنامه گزارشی که اخیراً کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل درباره اعدام و شکنجه در ایران تهیه کرده بود، به طور کامل تصویب شد. در این گزارش گفته شده "گرچه مدارک صریحی در مورد اعدام، شکنجه و زندان در حکومت اسلامی در دست نیست، ولی اتهاماتی را که در این باره انتشار یافته، نمی توان بی اساس دانست." قطعنامه مذکور دو محور دارد: اعدام مجاهدین خلق (منافقین) و فشار بیش از حد به اقلیت بهایی.^(۲)

در این قطعنامه از مجمع عمومی خواسته شده تا در مورد اتهامات مشروح تجاوز به حقوق بشر ابراز نگرانی عمیق کند. این قطعنامه براساس گزارشی از یک کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل، که ادعا کرده در طول سال های ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ در ایران حدود ۳۰۰ تن خودسرانه اعدام شده اند، تهیه شده است.^(۳)

نشریه وزارت امور خارجه در این باره نوشته است: «به دنبال انتشار گزارش نماینده کمیسیون حقوق بشر در خصوص نقض حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران در اجلاس جاری مجمع عمومی سازمان ملل، قطعنامه ای توسط کانادا، آنتیگرا، استرالیا، بلژیک، کانادا، کاستاریکا، فرانسه، لوکزامبورگ، هلند، نروژ و انگلیس - که مدعی نقض حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران است - در کمیته سوم مجمع معرفی گردید.

برای جلوگیری از تصویب این قطعنامه با سفرای برخی از کشورهای بلوک شرق و

ص: ۷۴۴

۱- ۶۵. مأخذ ۳۲.

۲- ۶۶. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۵، ۲۲/۹/۱۳۶۴، صص ۷۷ و ۷۸.

۳- ۶۷. مأخذ ۴، ص ۲۸، سازمان ملل - خبرگزاری رویتر، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

کشورهای اسکاندیناوی و همچنین سوریه، ترکیه و پاکستان در تهران و نیویورک و همچنین با مسئولین مربوطه در مرکز کشورها تماس و هشدارهای لازم داده شد. از سوریه، ترکیه و پاکستان خواسته شد طی پیشنهادی رسماً از کمیته بخواهند قطعنامه مزبور به رأی گذاشته نشود. سوریه به این شرط حاضر شد که مخالفتش را با طرح قطعنامه علیه جمهوری اسلامی ایران با قطعنامه مشابهی که علیه افغانستان تهیه شده یک جا ابراز دارد.

اقدام سوریه با مخالفت جدی برخی از کشورها مواجه گشت و به نتیجه نرسید. بلافاصله پاکستان بنا به درخواست جمهوری اسلامی ایران تقاضا نمود که فقط قطعنامه مربوط به جمهوری اسلامی ایران مسکوت گذاشته شود، این پیشنهاد به رأی گذاشته شد و با ۵۵ رأی مخالف ۲۸ رأی موافق و ۲۹ ممتنع به نتیجه نرسید.

نهایتاً قطعنامه ارائه شده به رأی گذاشته شد که با ۵۳ رأی موافق و ۲۲ مخالف و ۴۱ ممتنع به تصویب رسید. ضمناً نماینده ترکیه نه تنها از حرکت پاکستان حمایت نکرد، بلکه در تصویب قطعنامه نیز همراهی نمود.

نماینده جمهوری اسلامی ایران بعد از پایان رأی گیری اظهار داشت تصویب این قطعنامه نشان دهنده سوءاستفاده سیاسی برخی از کشورها از مسئله حقوق بشر است و تا وقتی وضع بدین منوال باشد جمهوری اسلامی ایران من بعد اصلاً به طرح قضایای حقوق بشر در سازمان ملل واقعی نخواهد نهاد.

بنا بر این گزارش، قرار است دو ماه دیگر گزارش نهایی وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران توسط نماینده کمیسیون به کمیسیون حقوق بشر در ژنو ارائه شود. اگر اقدامات دوجانبه و یا چندجانبه جمهوری اسلامی ایران در تخفیف گزارش این نماینده مؤثر نیفتد قطعنامه مشابهی نیز در کمیسیون حقوق بشر مطرح خواهد گردید.^(۱)

۱

در پاسخ به تصویب قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل در مورد وضع حقوق بشر در ایران وزیر امور خارجه و سخنگوی وزارت امور خارجه ایران، مواضع جمهوری اسلامی ایران را بیان کردند. دکتر علی اکبر ولایتی در این باره گفت: «برای درک ماهیت این قطعنامه باید مشاهده کنیم که از طرف چه کشورهایی حمایت شده و در چه شرایط خاصی مطرح گردیده است. یکی از حامیان اصلی این قطعنامه امریکاست. خصوصت دیگر حامیان قطعنامه همچون فرانسه با انقلاب اسلامی نیز بر ما پوشیده نیست.

فعالیت جهت طرح قطعنامه ای در مجمع عمومی در شرایطی صورت گرفته که دشمنان انقلاب اسلامی در جبهه های جنگ تحمیلی و جنگ اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران

ص: ۷۴۵

دل‌سرد و مأیوس شده‌اند. [...] قطعنامه‌ای که اکنون شاهد آن هستیم نیز بیش از پیش ماهیت دست‌هایی که در تشکیلات حقوق بشر سازمان ملل ذی نفوذ هستند را روشن می‌سازد، لذا از نظر ما فاقد هرگونه ارزش و اعتباری است. [...] اساس جمهوری اسلامی ایران بر نیل به اهداف الهی و پیمودن طریق پیامبران مرسل نهاده شده است و طی طریق در این مسیر الهی و انسانی علت وجودی جمهوری اسلامی است. چگونگی رفتار انسانی نیروهای رزمنده ما تحت رهبری قائد عظیم الشان امام خمینی در جبهه‌های جنگ تحمیلی، خود گواه زنده و روشنی است بر ماهیت فوق‌العاده انسانی این نظام.

در زمانی که برای مدت چهل ماه شهرهای مسکونی ما زیر بمباران‌های وحشیانه رژیم صدام قرار داشت، یک گلوله از سوی نیروهای ما به سوی شهرهای عراق شلیک نشد و مقابله به مثل که حق مسلم بین‌المللی ما بود تنها و تنها به واسطه ملاحظات انسانی و بشردوستانه مقام عالی رهبری جمهوری اسلامی ایران و به قیمت خون هزاران شهید، مجروح و معلول و فقط برای حفظ جان و امنیت شهروندان عراقی انجام نشد... عدم مقابله به مثل ما در قبال کاربرد وسیع و پیاپی سلاح‌های ممنوعه شیمیایی نیز از همین مقوله است. اگر مدعیان حقوق بشر امکان یک لحظه تفکر در این امور را داشتند و حق رجوع به وجدان خویش و اعلام درک واقعیت‌ها در مورد این مسائل را می‌داشتند، مسلماً امروز ما شاهد صدور چنین قطعنامه‌ای نه بر علیه جمهوری اسلامی ایران، بلکه علیه عراق و حامیان جنایتکار او بودیم.»

دکتر ولایتی افزود: «باید حداقل این سؤال را در افکار عمومی در سطح جهان مطرح کرد که این چگونه است که در قبال این همه جنایات رژیم بعث عراق نه تنها تاکنون یک قطعنامه صادر نشده است، بلکه مدعیان حقوق بشر در سازمان ملل حتی از ذکر یا اشاره‌ای مختصر به این جنایات فجیع خودداری نموده‌اند. به عنوان مقدمه، این تناقض باید در افکار عمومی معرفی گردد که چگونه ممکن است رژیم بعث عراق صدها هزار مردم عراق را از خانه و کاشانه خود به تهدید و ارعاب براند، به نحوی که آنها با بدترین وضع به جمهوری اسلامی ایران پناهنده شوند. اعضای خانواده آیت‌الله حکیم را قتل عام نمایند، کردهای مسلمان عراق را به خاک و خون بکشند و دهکده‌هایشان را با خاک یکسان کند، مناطق مسکونی و شهرها در جمهوری اسلامی ایران را به بمباران‌های کور بپردازد و جنایات بزرگ دیگری را به طور علنی مرتکب شود و علی‌رغم این وضع، مدعیان حقوق بشر در سازمان ملل دم بر نیاورند. وقتی این تناقضات آشکار در گفته و عمل مدعیان حقوق بشر به نحو مؤثرتری مطرح شد و نسبت به آن آگاهی پدید آمد، آن‌گاه برای مردم جهان دریافت ماهیت واقعی این گونه قطعنامه‌ها مشکل نخواهد بود.» (۱)

ص: ۷۴۶

سخنگوی وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران نیز ضمن باطل شمردن اتهامات کذب و بی اساسی که وزارت امور خارجه امریکا درباره پیروان فرقه ضاله بهائیت منتشر کرده است، گفت: هدف از این تبلیغات مسموم علیه جمهوری اسلامی ایجاد بدبینی نسبت به انقلاب اسلامی ایران و به خیال باطلشان جلوگیری از گسترش علاقه و توجه مستضعفان و ملل مسلمان به این انقلاب می باشد.

وی افزود: جمهوری اسلامی ایران از رژیم سلطه گری مثل امریکا که همه توطئه ها و دسیسه هایش برای منطقه نقش بر آب شده، انتظاری جز ادامه این گونه تبلیغات و جوسازی ها را ندارد و لازم می داند که ضمن باطل شمردن اتهامات کذبی که از سوی وزارت خارجه امریکا و سایر به اصطلاح مدعیان حقوق بشر عنوان شده، یک بار دیگر تأکید نماید در نظام جمهوری اسلامی هیچ کس صرفاً به خاطر داشتن عقاید مذهبی موردسؤال و سرزنش قرار نمی گیرد.^(۱)

۱

فدراسیون بین المللی حقوق بشر درباره سرنوشت زندانیان در عراق ابراز نگرانی کرد.

روزنامه اطلاعات در شماره امروز خود نوشته است: «فدراسیون بین المللی حقوق بشر که تاکنون اقداماتی در عراق به نفع خانواده آیت الله حکیم - که چند تن از اعضایش توسط رژیم بغداد اعدام شده اند - انجام داده است، بار دیگر در مورد سرنوشت مخالفانی که به تازگی در عراق دستگیر و زندانی شده اند طی نامه ای رئیس رژیم عراق را موردسؤال قرار داده است. در قسمت هایی از این نامه که در شماره ۱۴ آذرماه روزنامه لوموند (چاپ فرانسه) درج شده، آمده است:

سازمان ما اطلاع یافته است که تلویزیون عراق روز شنبه دوم آذرماه جاری چهار تن از جوانان مخالف رژیم عراق را به بینندگان خود معرفی کرده است. طبق گزارشی که به ما رسیده است، آثار شکنجه و بدرفتاری هنوز در چهره آنان دیده می شد. به گفته تلویزیون عراق، گویا این جوانان اعتراف کرده اند که تروریست هستند...

این برنامه تلویزیونی به نحوی ناگوار شیوه دیگری را به یاد می آورد که برطبق آن تصمیم گرفته شد سیدمحمدباقر صدر دانشمند بزرگ و متفکر عراقی و رهبر روحانی جامعه شیعیان در عراق در سال ۱۹۸۰ اعدام شود.

در همان موقع بود که ده ها هزار نفر از خانواده هایی که تصور می رفت مخالفت عمیقی با حزب حاکم بر عراق دارند، به خارج از عراق تبعید شدند. علاوه براین، عدم محاکمه عمومی شیوه ای را به خاطر می آورد که برطبق آن در سال ۱۹۸۳ جمعی از دانشمندان که همه آنها به خانواده حکیم تعلق داشتند، اعدام شدند.

ص: ۷۴۷

در نامه فدراسیون حقوق بشر همچنین آمده است: امروز نگرانی تازه ای هست؛ نه تنها ما به شدت نگران سرنوشت این جوانان هستیم، بلکه از این امر واهمه داریم که خانواده های آنان نیز به همان سرنوشتی که در مورد بخشی از خانواده حکیم عمل شده، دچار شوند. بنابراین، از شما تقاضا داریم با فوریت تمام به ما (حقوق بشر) اجازه دهید در محل به تحقیقات عمیق و گسترده ای بپردازیم تا به نحوی غیرمغرضانه معلوم شود افراد متهم در چه وضع و حالتی به سر می برند و به ویژه چه سرنوشتی هم اکنون برای خانواده هایشان در نظر گرفته شده است. میشل بلوم رئیس فدراسیون حقوق بشر در پایان نامه خود به صدام افزوده است: شک نداشته باشید که اگر معلوم شود اطلاعات متعددی که به ما می رسد بی پایه و اساس است، ما آن را به طور علنی و آشکار اعلام خواهیم کرد.»^(۱)

۱

هفتادوششمین اجلاس عادی وزیران نفت سیزده کشور عضو اوپک امروز در ژنو آغاز به کار کرد. این اجلاس با هدف تثبیت وضع بازار جهانی نفت تشکیل شده است. در این اجلاس و حاشیه آن برخی وزیران نفت اوپک دیدگاه ها و راهکارهای خود را در مورد قیمت نفت، میزان تولید و... مطرح کردند.

در این جلسه وزیر نفت ونزوئلا به ریاست اجلاس و وزیر نفت لیبی به عنوان نایب رئیس انتخاب شدند. به گزارش نماینده واحد مرکزی خبر از ژنو، آقازاده وزیر نفت ایران، قبل از آغاز کار اجلاس گفت که مسئله تثبیت قیمت نفت برای اوپک در اولویت است. وی افزود: ایران با تغییر سقف تولید اوپک مخالف است. وی گفت: تولید کنونی نفت ایران به میزانی است که اوپک تعیین کرده است.

به گزارش واحد مرکزی خبر، وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران در جلسه کمیته نظارت بر بازار نفت با تأکید بر اینکه در موقعیت کنونی هیچ فرمول جدیدی برای قیمت گذاری یا تغییر در سطح قیمت ها به صلاح کشورهای عضو سازمان نیست، به وزیران شرکت کننده توصیه کرد به جای در نظر گرفتن عوامل و دیدگاه هایی که ممکن است به تخریب بازار بینجامد در مذاکرات خود به راه حل های منطقی و سازنده ای که موجب تقویت انسجام و وحدت اوپک می شود، توجه داشته باشند.

آقازاده هشدار داد که هر نوع تفرقه و چنددستگی در میان سایر اعضای سازمان ممکن است مستقیماً به متلاشی شدن این سازمان بینجامد. در مراسم افتتاحیه اجلاس اوپک دکتر سوپروتو وزیر معادن و انرژی اندونزی - که دوران ریاستش در اوپک به پایان رسیده است - در سخنانی افزایش تولید نفت توسط کشورهای عضو و غیرعضو اوپک؛ تجدید ذخیره سازی بیشتر و متزلزل شدن ارزش دلار را عوامل بی ثبات شدن وضع بازار جهانی نفت اعلام کرد. او گفت نباید منافع درازمدت را قربانی منافع کوتاه مدت کرد.

برپایه گزارش های منتشر شده، موضع وزیر نفت عراق در این اجلاس، تلاش کشورهای عضو اوپک برای حفظ وحدت و همبستگی این سازمان را از بین برده است. به نوشته

ص: ۷۴۸

مطبوعات عرب، عراق رسماً اعتراف کرد دیگر پایبند مقررات سازمان اوپک نخواهد بود و اقدام به تولید نفت به میزان دلخواه خواهد کرد. روزنامه های کویت نیز نوشتند در برابر اقدام عراق مبنی بر افزایش تولید نفت، مقامات نفتی ایران اعلام کرده اند که در مقابل هر بشکه نفت عراق، ایران دو بشکه نفت تولید خواهد کرد.^(۱)

وزیر انرژی و معادن ونزوئلا هنگام گشایش اجلاس اوپک اعلام کرد: پیشنهاد ونزوئلا برای تعیین روش جدید قیمت گذاری، شامل تعیین قیمت نفت براساس مجموعه ای از انواع مختلف نفت تولیدی کشورهای عضو اوپک به علاوه شش نوع مختلف دیگر نفت تولیدی کشورهای غیرعضو اوپک می باشد.

تصویر

زکی یمانی وزیر نفت عربستان سعودی

زکی یمانی وزیر نفت عربستان نیز گفت که از پیشنهاد تغییر سهمیه تولیدی هر یک از اعضا حمایت نخواهد کرد. او مدعی شد میزان تولید نفت کشورش در ماه نوامبر سال جاری کمی بیش از ۴ میلیون بشکه در روز بوده است. وی اظهار امیدواری کرد که عربستان در ماه جاری میلادی میزان فروش خود را به روزانه ۳/۴ میلیون بشکه سهمیه تعیین شده افزایش دهد. به گفته وی، مقدار فروش نفت همه اعضای اوپک در ماه اکتبر حدود ۱۷ میلیون بشکه در روز بوده است.

وزیر نفت نیجریه نیز در مصاحبه ای که در روزنامه انگلیسی زبان عرب نیوز چاپ عربستان انتشار یافته، گفته است که بازار در حال حاضر باثبات می باشد، لیکن این ثبات کوتاه مدت است و در پایان فصل زمستان قیمت ها کاهش خواهند یافت، اما تصور نمی کند به ۲۰ یا ۱۵ دلار در هر شبکه افت کنند، بلکه انتظار دارد که قیمت ها به بین ۲۰ تا ۲۵ دلار در هر شبکه کاهش یابد. وی اضافه کرد دلیل اینکه قیمت ها به کمتر از ۱۰ دلار در هر شبکه تقلیل نخواهد یافت آن است که حتی به نفع کشورهای صنعتی هم نیست، زیرا تاکنون میلیاردها دلار در زمینه نفت سرمایه گذاری کرده اند، این خلاف منافع صنعتی و اقتصادی آنهاست.

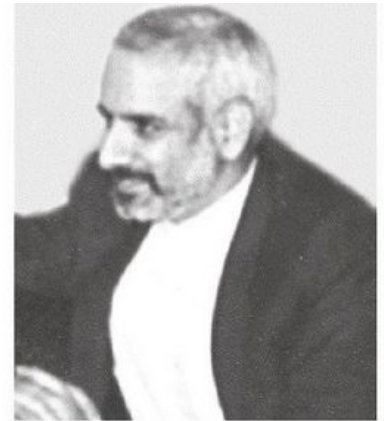
گزارش ها حاکی است که سقف تولید فعلی اوپک ۱۸ میلیون بشکه در روز است که از ۱۶ میلیون بشکه تعیین شده فراتر رفته است.^(۲)

ص: ۷۴۹

آقازاده وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران که برای شرکت در اجلاس اوپک در ژنو به سر می برد، در محل اقامت خود با وزیران نفت عربستان، الجزایر، لیبی، اندونزی، ونزوئلا و امارات متحده عربی ملاقات و گفت و گو کرد.

آقازاده در ملاقات با احمد زکی یمانی وزیر نفت عربستان سعودی، درباره روابط کشورهای عضو اوپک و نقش هماهنگی در پیشبرد اهداف این سازمان با وی گفت و گو کرد. در این ملاقات، احمد زکی یمانی با اشاره به سیاست های غرب برای پایین آوردن قیمت نفت گفت: آنها مترصدند که به دنبال سقوط قیمت ها مالیات فرآورده های خود را افزایش دهند، لذا باید در سه ماهه دوم سال جاری ضمن حفظ شرایط موجود، با تولیدکنندگان غیرعضو اوپک مقابله نماییم. وزیر نفت کشورمان نیز با محکوم کردن حرکت ها و توطئه هایی که برای تضعیف اوپک انجام می شود، گفت: اگر با هم هماهنگ شویم و ارزیابی صحیحی داشته باشیم می توانیم با آنها مقابله کنیم، مهم پیوند برادری ماست و اختلافات داخلی باید همیشه در راه مشورت حل شود. (۱)

تصویر

آقازاده وزیر نفت ایران در ملاقات با وزیران نفت کشورهای عضو اوپک در ژنو با تأکید بر روابط کشورهای این سازمان مخالفات خود را با کاهش قیمت نفت اعلام کرد.

آقازاده همچنین در دیدار با بل قاسم بنی وزیر نفت الجزایر، با اشاره به مشکلات موجود در بازار جهانی نفت گفت که ما به هیچ عنوان نباید زیر بار کاهش قیمت ها برویم و اگر اعضا بر این اعتقادند که سازمان باید قوی و مستحکم باقی بماند لازم است خود موجب تضعیف آن نشوند. امروز اگر اعضای سازمان به وحدت نظر برسند، سهم از دست رفته خود را از بازار جهانی می توانند بازگردانند. (۲)

در دیدار وزیر نفت جمهوری اسلامی ایران با وزیران نفت لیبی، اندونزی، ونزوئلا و امارات عربی نیز طرفین ضمن تأکید بر لزوم هماهنگی بین اعضای اوپک چگونگی واکنش این سازمان را در برابر شرایط حاکم بر اقتصاد بین المللی بررسی کردند. در این دیدارها وزیر نفت کشورمان با اشاره به توطئه تغییر سیستم قیمت گذاری که توسط عناصر خارج از اوپک و در جهت تضعیف این سازمان و ایجاد تزلزل در بازارهای بین المللی نفت اعمال می شود، بر مخالفت جمهوری اسلامی ایران با هرگونه کاهش بهای نفت و افزایش بی رویه سهمیه اعضا تأکید کرد. (۳)

١- ٧٤. مأخذ ٤٩، ص ٥.

٢- ٧٥. همان.

٣- ٧٦. مأخذ ٣٢، ص ٢٠.

هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان که به ایران آمده اند، صبح امروز با حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت خارجه ایران، ملاقات کردند. رادیو بی بی سی حضور این هیئت را در ایران در ارتباط با توافق ایران و سوریه اعلام کرد.

به گزارش روابط عمومی وزارت خارجه، در این دیدار ابتدا اعضای هیئت از نقش ایران در لبنان و پشتیبانی از مبارزات روزافزون مسلمین آن کشور علیه استکبار جهانی و اسرائیل و مزدورانش قدردانی کردند. سپس آقای شیخ الاسلام بر ضرورت تقویت عوامل وحدت هرچه بیشتر مسلمین در لبنان، تأکید کرد.^(۱)

در بازتاب سفر هیئت لبنانی به ایران، رادیو بی بی سی در گزارشی از لبنان اعلام کرد: «رهبران فرقه های هوادار جمهوری اسلامی ایران در لبنان در هفته جاری در کنفرانسی که در تهران برگزار خواهد شد، شرکت خواهند کرد. شیخ سعید شعبان و نمایندگان گروه های امل و حزب الله هم اکنون در تهران به سر می برند. در تهران گفته می شود که این گردهمایی در ارتباط با توافقی است که هفته گذشته بین سوریه و ایران به عمل آمد. براساس مفاد این موافقت نامه جمهوری اسلامی ایران اقداماتی را که سوریه در حفظ نظم و آرامش در لبنان به عمل آورده بود تأیید کرد. ظاهراً هواداران جمهوری اسلامی در لبنان معتقدند که این موافقت نامه مغایر با برخی از تعهدات قبلی ایران در قبال حزب الله و هواداران شیخ سعید شعبان است.»

نشریه رویدادها درباره این تحلیل رادیو بی بی سی نوشته است: «حساسیت غرب نسبت به حمایت های ما از شیخ سعید شعبان و سایر جریانات اسلامی در لبنان و مطرح کردن تشکیل کنفرانسی در تهران در این رابطه قابل تأمل است. بی بی سی سعی می کند به نحوی حمایت ایران از مواضع سوریه در لبنان را گزارش نماید تا به هدف خود یعنی خنثی [کردن] و یا کاهش اعتبار ایران در نزد جریانات اسلامی نایل شود.»^(۲)

خبرگزاری رویتر گزارش داد: «به دنبال آزادی یک چریک لبنانی توسط اسرائیل، نیبه بری رهبر شبه نظامیان شیعه، قول داد که کوشش های مجددی برای آزادی چهار فرانسوی که توسط رابیندگان مسلمان رادیکال نگه داشته شده اند به عمل آورد. نیبه بری در یک کنفرانس مطبوعاتی گفت من به کوشش هایم ادامه خواهم داد و احتمالاً کوشش های وزارت امور خارجه فرانسه در آزادی ابوغانم چریک لبنانی در دو روز پیش کاملاً مؤثر بوده است. بری گفت: من از فرانسه به خاطر کوشش های ویژه ای که در ارتباط با این موضوع به کار برده است، سپاسگزارم.»^(۳)

ص: ۷۵۱

۱- ۷۷. مأخذ ۶۹، ص ۲.

۲- ۷۸. مأخذ ۱۹، ص ۵۴.

۳- ۷۹. مأخذ ۳، ص ۳۶، بیروت - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۹/۱۳۶۴.

روزنامه زود دویچه زایتونگ چاپ آلمان، نوشته است: «سرویس ضدجاسوسی فرانسه به دولت اخطار کرده است که خطر ترویج اسلام به سبک جمهوری اسلامی ایران، جامعه فرانسه را تهدید می کند. این سرویس به دولت توصیه کرده است که باید فعالیت مسلمانان در فرانسه محدود شود و اخطار می کند روند رشد کیفی و کمی مسلمانان می تواند اقتصاد فرانسه را فلج سازد. این طرز فکر که به قیمت شدت عمل برضد مسلمانان تمام شده است، از سوی متفکران دولتی مانند پروفواتین تقویت می شود. وی گفته است که تأسیس هر نوع حوزه فرهنگی در کارخانه ها و دانشگاه ها و ادارات منجر به تأسیس یک سلول سیاسی خواهد شد.»^(۱)

ص: ۷۵۲

۱- ۸۰. مأخذ ۳۲، ص ۲۰.

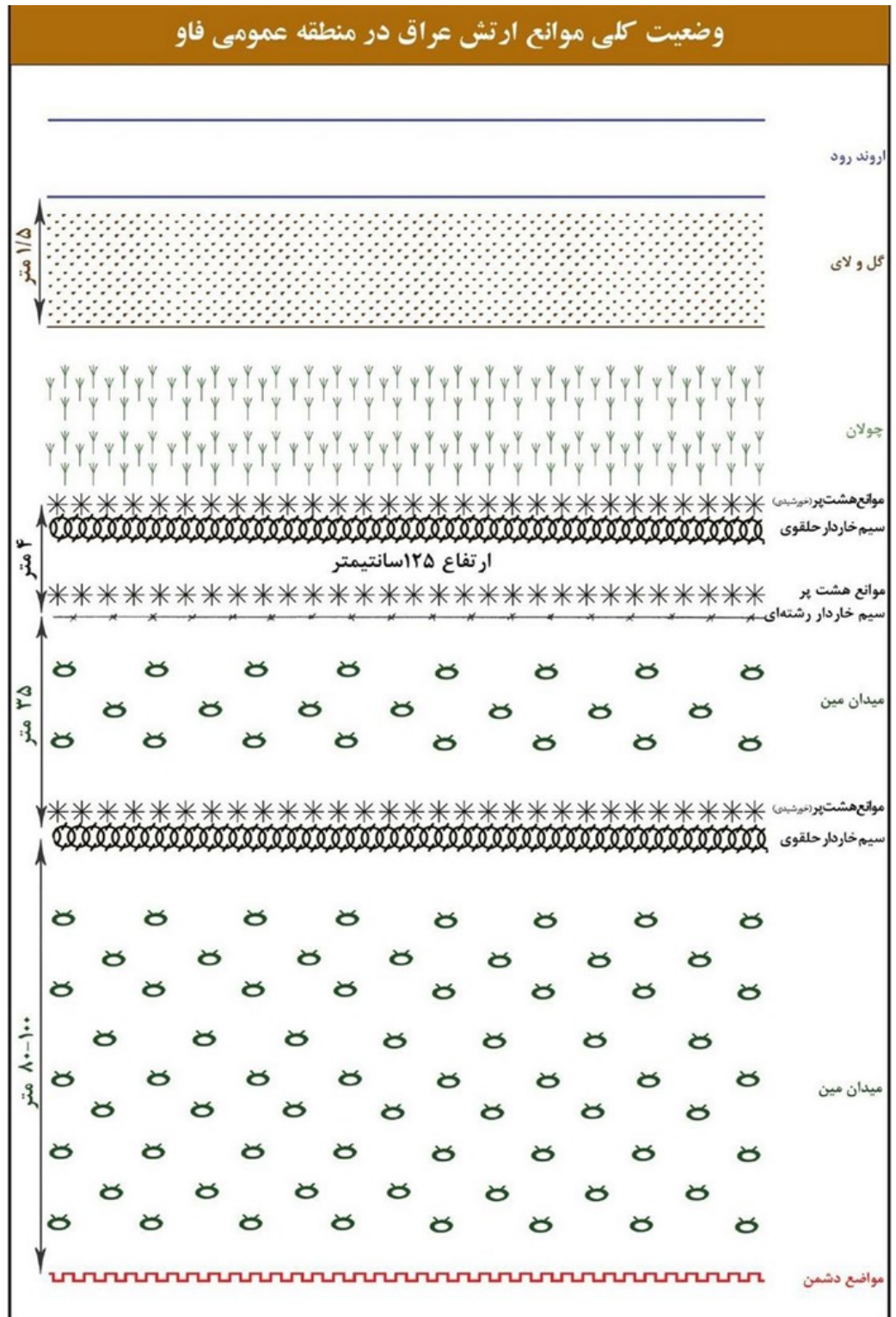
در جلسه ای که از ساعت ۹:۳۵ صبح امروز در پادگان شهید بقایی (محل استقرار قرارگاه نوح) آغاز شد، وضعیت و اقدامات ارتش عراق در منطقه مأموریت قرارگاه نوح در غرب اروندرود (جنوب شرقی فاو) و نتایج شناسایی های نیروهای خودی در این منطقه بررسی شد. برادران رحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، علی عبدالهی (از مسئولان معاونت طرح عملیات نیروی زمینی سپاه)، علی فدوی (مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نوح)، حسین علی زمانی (جانشین مسئول ستاد قرارگاه نوح)، قاسم سلیمانی (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله)، محمدجعفر اسدی (فرمانده تیپ ۳۳ المهدی(عج))، و محمدنبی رودکی (فرمانده لشکر ۱۹ فجر) در این جلسه حضور داشتند.

در آغاز، مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نوح به شرح فعالیت های دشمن در غرب رودخانه اروندرود پرداخت: بیشترین تلاش دشمن در منطقه، ادامه کارهای مهندسی است که از گذشته انجام می داده از جمله: جاده سازی در کنار ساحل اروندرود، جاده سازی داخل نخلستان، کار سنگین مهندسی روی دو خاکریز در پشت نخلستان در کنار خور عبدالله، احداث سنگرهای پیش ساخته، ادامه اجرای آتش توپخانه روی نهر قاسمیه، پاسخ به آتش توپخانه خودی و همچنین لایروبی قسمت بالای خور عبدالله. فعالیت دریایی دشمن تغییری نداشته و فعالیت هوایی آن نیز نسبت به قبل کاهش یافته است. (۱)

علی فدوی در ادامه، گزارشی درباره شناسایی های انجام شده داد: در منطقه رأس البیشه نیروهای اطلاعات تیپ المهدی(عج) سه بار شناسایی عمده انجام داده اند که آخرین آن را ۷ نفر با استفاده از قایقی با قدرت موتور ۴۰ انجام داده اند. این نیروها پس از پیاده شدن از قایق و عبور از گل ولای به طول ۵۰ متر (نیروها هنگام عبور تا کمر در گل ولای فرورفته اند) به منطقه ای پوشیده از چولان هایی به ارتفاع ۵/۱ متر رسیده اند. پس از آن وارد منطقه ای بدون پوشش که زمینی سخت داشته است، شده اند. شناسایی های انجام شده از نزدیکی مواضع دشمن حاکی از وجود هفت ردیف سیم خاردار فرشی، حلقوی، چتری، چادری و همچنین منطقه مین گذاری شده و تیرک های سه پایه و نیز ترکیبی از موانع مذکور است. دشمن تا عمق ۲۵۰ متری خط مقدم توانسته است مواضع خود را تحکیم کند.

ص: ۷۵۴

۱ - ۱. سند شماره ۱۱۰۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (جواد زمان زاده)، ۱۴/۹/۱۳۶۴ تا ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲۳.

مسئول اطلاعات قرارگاه نوح باتوجه به تلاش های دشمن، معتقد است که فعالیت های دشمن در سرتاسر منطقه غرب اروند نسبت به قبل افزایش داشته است. به گفته علی فدوی دشمن می پندارد که نیروهای خودی نمی توانند از منطقه گل ولای تک کنند؛ بنابراین می کوشد که در درجه اول مانع نزدیک شدن ما و وسایلی چون هاورکرافت به ساحل خور عبدالله شود. برخلاف گذشته که دشمن بنا داشت ما را در نخلستان درگیر و مجبور به عقب نشینی کند، اکنون همه تلاشش این است که ما را قبل از رسیدن به ساحلش متوقف کند.

در ادامه جلسه، فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) دلیل افزایش فعالیت های مهندسی دشمن را در منطقه فاو، آماده کردن زمین و جاده های منطقه به گونه ای که در همه فصل ها تردد خودروهای سنگین و نیروهای زرهی بدون مشکل امکان پذیر شود، اعلام کرد.

در ادامه این جلسه گفته شد: اقدامات مهندسی عراق در مناطقی چون اطراف جزیره مینو، هور، جزایر مجنون و طلائی همچنان ادامه دارد و علاوه بر جاده سازی و احداث سنگر، کاشت مین و تحکیم مواضع نیز در دست اجراست. همچنین تأکید شد که افزایش تحرکات دشمن در منطقه هور دلیلی بر بی توجهی به منطقه فاو نیست، بلکه بمباران های هور نشان دهنده حساس شدن عراقی ها به این منطقه است. (۱)

سپس فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله درباره اقدامات شناسایی نیروهای اطلاعات عملیات این یگان گفت که نیروها کار خود را از چهار محور آغاز کردند و پس از عبور از چند رده موانع شامل سیم های خاردار تویی، نبشی های هشت پر (خورشیدی) و... اطلاعاتی را از دشمن به دست آوردند. وی افزود که دشمن در منطقه قشله، پدی بزرگ ساخته و ۱۵ سنگر در آن ایجاد کرده است. همچنین جاده های آنتنی کنار جاده سراسری قشله، مواضع ادوات و... از جمله موارد شناسایی شده است. به گفته قاسم سلیمانی مانور لشکر ۴۱ به دلیل قطعی نبودن وضعیت و مأموریت، طرح ریزی اولیه شده و درحال حاضر مقرر شده است که برای سنگرهای دشمن آتش و نیروی غواصی در نظر گرفته شود. این لشکر برای انهدام تیربارهای ارتش عراق که روی نهرها و رودخانه مسلط است، برنامه ریزی کرده تا از بسته شدن نهرها و رودخانه هنگام عبور نیروها در زمان عملیات جلوگیری شود. (۲)

نبی رودکی فرمانده لشکر ۱۹ فجر نیز درباره اقدامات شناسایی این لشکر و فعالیت های دشمن گفت: وضعیت خط، جزرومد آب و میزان کاهش و افزایش آب در حالات مختلف و... تا حدودی بررسی شده است. وی افزود: حضور گشتی ها و فعالیت های مهندسی دشمن افزایش یافته است. دو شب پیش، غواصان دشمن وارد ساحل خودی شده و نارنجکی را داخل سنگر نگهبانی می اندازند. این نارنجک با شکم نگهبان برخورد می کند و او بلافاصله آن را بیرون پرتاب می کند و نارنجک بیرون از سنگر منفجر می شود. نارنجکی هم در سمت چپ سنگر انداخته اند که بر اثر انفجار آن یکی از بچه ها زخمی و دیگری دچار موج گرفتگی شده است. (۳)

ص: ۷۵۶

-
- ۱- ۲. پیاده شده نوار ۱۶۸۹۲، صحافی شماره ۷۹۱، جلسات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، صص ۱۴ - ۱، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
 - ۲- ۳. پیاده شده نوار ۱۶۸۹۳، صحافی شماره ۱۱۸۹، جلسات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، صص ۳۰ - ۲۶، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
 - ۳- ۴. پیاده شده نوار ۱۶۸۹۴، صحافی شماره ۴۵۲، جلسات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، صص ۱۱ و ۱۴، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

جلسه ای که صبح امروز در پادگان شهید بقایی با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران و مسئولان قرارگاه نوح و فرماندهان و یگان های تحت امر این قرارگاه آغاز شده بود، با بررسی وضعیت تیپ ۳۳ المهدی (عج)، لشکر ۴۱ ثارالله و لشکر ۱۹ فجر و اقدامات آنها برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو ادامه و با بیان نکات رحیم صفوی در این باره پایان یافت.

به گفته فرمانده تیپ ۳۳ المهدی، این تیپ همچنان مسئولیت خط پدافندی کنار جزیره مینو تا خرمشهر را که حدود ۷ کیلومتر است، به عهده دارد و در حال تحکیم سکوها و ادوات خود است. تیپ المهدی همچنین ۸ گردان نیرو در منطقه امیدیه دارد و یک گردان هم در خط پدافندی هور مستقر کرده که هم اکنون در حال تعویض شدن است. محمدجعفر اسدی درباره آموزش نیروها گفت که نیروهای اطلاعات عملیات این یگان مراحل پایانی دوره غواصی را سپری می کنند و ۴ گردان از نیروهای این تیپ قبلاً آموزش دیده و برای آموزش ۴ گردان دیگر نیز برنامه ریزی شده است که یک گردان آن برای آموزش شنا آماده است. وی افزود: علاوه بر اینکه برای آموزش های تخصصی نیروها در اطراف سد یا بوشهر برنامه ریزی شده، آموزش عمومی نیز در کنار رودخانه کارون در حال اجراست.

به گفته فرمانده تیپ ۳۳، نیروهای خط شکن باید دوره های آموزش غواصی را سپری کنند و از هر گردان نیز باید یک گروهان در حدی آموزش غواصی ببیند که توانایی غواصی در حد سه کیلومتر و همچنین پارو زنی روی رودخانه اروند را داشته باشد. وی درباره خط حد تیپ در منطقه عملیاتی فاو گفت: نیروهای ما از نهر "حاج محمد" (شرق اروندرود) به پایین مستقر شده اند. (۱)

محمدجعفر اسدی در پایان سخنان خود با اشاره به مأموریت تیپ ۳۳ در عملیات آتی، یعنی عبور از رودخانه اروند، شکستن خط، پاک سازی، پدافند و الحاق با یگان های هم جوار؛ این مأموریت را بیش از توان تیپ ۳۳ و در حد توان یک لشکر خواند.

جلسه با گزارش فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله درباره اعزام کاروان های کربلا ادامه یافت. قاسم سلیمانی گفت که این اعزام ها مشکلات و برکاتی برای لشکر داشته است و افزود که میان تعداد نیروهای اعزامی متخصص و رزمی تناسب نیست؛ یعنی نیروی متخصص بیش از نیاز لشکر اعزام شده است و همچنین مدت زمان مأموریت نیروهای اعزامی کم است. وی گفت از برکات اعزام کاروان های کربلا حضور استاندار، فرمانداران، مدیران کل و... در منطقه است که موجب شده است آنها وضعیت جنگ را تا حدودی از نزدیک لمس کنند و به این نتیجه برسند که اصلاً این باور را نداشتند که بچه ها این گونه در هور و... می جنگند؛ لذا یک انقلابی در آنها ایجاد شده است.

رحیم صفوی در این باره گفت: حضور آنها و مشاهده جبهه های جنگ از نزدیک موجب می شود وقتی که به منطقه و شهرهای خود بازمی گردند کارمندان دیگری را برای شرکت در جبهه های جنگ تشویق کنند که این امر موجب ایجاد روحیه ای انقلابی در سطح ادارات و... خواهد شد.

ص: ۷۵۷

قاسم سلیمانی در بیان وضعیت لشکر ۴۱ گفت که این لشکر ۱۰ گردان نیرو دارد که ۸ گردان در حال آموزش و ۲ گردان در خط مستقرند. علاوه بر آن ۳ گردان دیگر هم از شهر زابل در حال اعزام است. وی افزود: آموزش نیروها شامل غواصی، شنا در آب های ساکن و رونده و تمرین های عملیاتی (پدافندی، پاک سازی، الحاق، آموزش سلاح و...) می باشد. قاسم سلیمانی خط حد لشکر ۴۱ را در منطقه شرق اروندرود از نهر بلامه تا نهر حاج محمد و خط حد عملیاتی این لشکر را در منطقه فاو از جاده قشله تا انتهای دریاچه نمک اعلام کرد و افزود که فعالیت های مهندسی لشکر شامل جاده سازی؛ آماده سازی محل های استقرار اورژانس، بهداری، ادوات، مواضع؛ سنگر سازی؛ ساخت پناهگاه برای قایق ها و آماده سازی مکان هایی برای استتار و اختفا در حال اجراست.

فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله گفت که برای جلوگیری از هشیاری دشمن، ساختمان های موجود در منطقه را برای استقرار نیروها و تجهیزات محکم سازی و دو سقفه می کنیم تا ظاهر منطقه دست نخورده باقی بماند. (۱)

در ادامه جلسه نبی رود کی فرمانده لشکر ۱۹ فجر گفت که از نیروهای اعزامی راهیان کربلا برای این لشکر، ۸ گردان تشکیل شده و ۳ گردان نیز از قبل داشته است که ۲ گردان آن در خط آبادان مستقرند. آموزش نیروهای این لشکر شامل آموزش های دریایی، آبی، خاکی، آموزش نبرد در نخلستان و... آغاز شده است و ادامه دارد.

فرمانده لشکر ۱۹ فجر خط حد تعیین شده برای این لشکر در شرق اروندرود را از نهر مچری تا نهر ابودکل اعلام کرد که شامل ۷ نهر است. وی افزود که کارهای مهندسی شامل جاده کشی، ساخت محل استقرار ادوات، سکوی های تانک و... در دست اجراست.

در پایان جلسه امروز رحیم صفوی به منظور تسریع در آمادگی یگان ها برای عملیات، دستورهایی را به قرارگاه نوح و یگان های تابع آن ابلاغ کرد:

- آموزش و سازماندهی نیروهای اعزامی متناسب با عملیات آینده.

- کاهش استعداد نیروی گردان ها برای نبرد در نخلستان ها.

- آماده سازی منطقه برای عملیات از جنبه های مختلف: ادوات، جاده، اسکله، محل استقرار قایق ها، اورژانس و... .

- تلاش بیشتر برای اجرای مانورهای (تمرین های) عملیاتی و افزایش آن.

- تمرین نحوه عبور، شکستن خط، پاک سازی و الحاق یگانی.

در اینجا فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله دلیل اجرا نشدن تمرین های عملیاتی را به اندازه لازم، کمبود امکانات و گذارنده به یگان ها و نوع آن اعلام کرد و گفت این ابزار نوع مانورها را تعیین می کند. مثلاً نحوه تمرین غواصان و عبور آنها از زیر آب یا از روی آب را وسایل واگذاری مشخص می کند، یا سهمیه واگذاری مهمات است که میزان بهره گیری از آتش را تعیین می کند، لذا براساس سهمیه ها و نوع ابزارها می توان برنامه ریزی و اجرای مانور کرد. فرماندهان حاضر در جلسه نیز این موضوع را تأیید کردند.

ص: ۷۵۸

فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران در این باره گفت: سهمیه لباس غواصی، سهمیه انواع شناور شامل قایق های روتورک، مینی روتورک، مینی لندین، ریجیندر، لاور، لگنی، و کلاً نوع آنها و تعداد آنها برای هر یگان مشخص شده است، برادران برای دریافت باید مراجعه کنند.

در پایان این جلسه فرمانده لشکر ثارالله خواستار تشکیل جلساتی درباره نحوه شکستن خط، پاک سازی، الحاق و پدافند شد تا با حضور مسئولان یگان ها، تجربیات آنها به یکدیگر منتقل شود. رحیم صفوی ضمن تأیید این نظر اعلام کرد که هفته آینده چنین جلساتی برگزار می شود. (۱)

۱

واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز در گزارشی مشروح، دیدگاه های احتمالی دشمن را درباره جریان فعلی جنگ بررسی و تحلیل کرده است. در این گزارش باتوجه به بافت مردمی جنگ و ناممکن بودن کنترل همه جانبه اطلاعات جنگ و نیز توان سیستم اطلاعاتی دشمن و تجهیزات او در این زمینه، فریب کامل دشمن ناممکن دانسته شده است. در ادامه این گزارش بخشی از اطلاعات کنونی دشمن از اوضاع نظامی خودی چنین ذکر شده است: تصمیم ایران بر ادامه عملیات های محدود تا زمان آمادگی برای عملیات گسترده؛ تصمیم ایران به اجرای عملیات گسترده؛ ناچار بودن ایران به عملیات در مناطق ذوعارضه و آبی و خاکی؛ تصمیم ایران به تصرف اهدافی که دارای ارزش سیاسی و تبلیغاتی باشد؛ ارتباط مستقیم بسیج همگانی با عملیات گسترده با فاصله زمانی دو سه ماه؛ وضعیت جوی شمال غرب کشور، عملیات در این منطقه را در پاییز و زمستان ناممکن می سازد و... .

در ادامه گزارش به تدابیر پدافندی مطمئن و ایجاد سیستم هشیاری دائم اشاره شده و سپس به اصول کلی سیستم پدافندی دشمن به تفکیک در منطقه هورالهویزه و منطقه اروندرود پرداخته شده است. سپس حساسیت های فعلی دشمن، درجه بندی آنها و شواهد این حساسیت ها در دو منطقه هورالهویزه و اروندرود ذکر شده است. از جمله دلایل حساسیت دشمن به منطقه اروندرود چنین برشمرده شده است: اهمیت فاو و ارتباط آن با منطقه خلیج فارس؛ فعالیت گسترده مهندسی؛ تقویت نیروی زرهی در منطقه؛ هشیاری مداوم با نصب دکل های دیدبانی جدید و عکس برداری هوایی از منطقه؛ ایجاد موانع و استحکامات بتونی در جلو خطوط اول؛ ایجاد موانع ضد هلیکوپتر و ضد هاورکرافت از رأس البیشه تا شهر فاو و همچنین حاشیه خور عبدالله.

این گزارش برای واحدهای قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، فرمانده کل سپاه پاسداران و قائم مقام وی، قرارگاه های عملیاتی سپاه پاسداران در جنوب، وزیر سپاه پاسداران، واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه پاسداران ارسال و درخواست شده است دیدگاه ها و پیشنهاد های تکمیلی خود را در این باره اعلام کنند. (۲)(۳)

ص: ۷۵۹

۱- ۷. مأخذ ۴، صص ۲۴ - ۱.

۲- ۸. سند شماره ۰۱۱۰۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، واحد اطلاعات، ۱۷/۹/۱۳۶۴، گزیده اسناد جنگ، جلد ۲، صص ۲۰۲ - ۱۹۸.

۳- گزارش کامل واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ضمیمه روز شمار امروز درج شده است.

فرمانده گروه اطلاعاتی احد (غلامرضا محرابی) امروز در گزارشی، جمع بندی اطلاعات به دست آمده از اقدامات و تحرکات دشمن در منطقه اروندرود، هور و... را در دوره حدود یک و نیم ماهه اول آبان تا هفدهم آذر ۱۳۶۴، از جمله تشکیل سپاه هفتم ارتش عراق و فعالیت های زمینی، هوایی و دریایی دشمن را ارائه کرده است. در این گزارش آمده است:

دشمن پس از عملیات خیبر، منطقه اروندرود را تحت مأموریت یک قرارگاه مستقل به نام "نیروهای شط العرب" قرار داد. پس از عملیات بدر به دلیل اهمیت فراوان این منطقه دشمن تصمیم گرفت در این منطقه با ترکیبی از قرارگاه نیروهای شط العرب و یگان های تحت امرش "سپاه هفتم" را تشکیل دهد.

در این گزارش مهم ترین فعالیت های نیروهای دشمن در این دوره در این منطقه چنین برشمرده شده است: توسعه و ترمیم شبکه راه های مواصلاتی؛ نخل کنی؛ جاده کشی در نخلستان؛ احداث خاکریزهای جدید و ترمیم جاده های قدیمی؛ ترمیم و افزایش سنگرهای اجتماعی و انفرادی؛ طرح پدافندی ساحلی در منطقه فاو؛ تحرکات زرهی به همراه نیروهای پیاده؛ افزایش فعالیت مهندسی در طول دوره ذکر شده به طور شبانه روزی؛ خاک برداری و خاک ریزی؛ ایجاد کانال؛ تخریب بخش هایی از شهر فاو؛ ترمیم همه جاده های موجود در منطقه؛ ایجاد مواضع ضدهاورکرافت (در سواحل خور عبدالله، ام القصر، ضلع غربی پایگاه موشکی و...)؛ بمباران منطقه چوئبده و عکس برداری از آن؛ شناسایی توسط یگان های هوانیروز؛ لایروبی؛ تأمین خور عبدالله با ناوچه ها و شناورها؛ گشت های شناسایی و رزمی در خور عبدالله؛ اسکورت کشتی های تجاری و اقدامات دیگر.^(۱)

هوایماهای ارتش عراق امروز نیز به مناطق نظامی و غیرنظامی و برخی شهرهای جمهوری اسلامی ایران حمله کردند و تعدادی از مردم بی گناه را به خاک و خون کشیدند. در این حملات یک جنگنده عراقی در منطقه جفیر هدف قرار گرفت و سرنگون شد. رادیو بغداد نیز اعلام کرد که هوایماهای عراقی شب هنگام یک هدف بزرگ دریایی را مورد اصابت قرار داده اند.

۱. فرماندهی قرارگاه نجف سپاه پاسداران در گزارشی به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نوشت: «در ساعت ۱۰ صبح روز ۱۷/۹/۱۳۶۴، هوایماهای عراقی مناطق گیلان غرب و چم امام حسن(ع) و روستاهای اطراف را بمباران کردند که بحمدالله تلفات جانی و مالی نداشت. در ساعت ۱۴:۳۰ همین روز نیز روستای گورسفید بمباران شد که به شهادت پنج کودک و یک زن و یک مرد و تخریب تعدادی ساختمان انجامید. در همان ساعت تنگه حاجیان و جاده های اطراف نیز بمباران گردید.»^(۲)

۲. قرارگاه عملیات غرب نیروی زمینی ارتش در گزارشی ضمن اعلام خبر مذکور افزود: در پادگان ابوذر دو نفر مجروح شدند و چهار منزل مسکونی تخریب شد و به یک خودرو ژاندارمری خساراتی وارد آمد.^(۳)

ص: ۷۶۰

۱- ۹. سند شماره ۰۱۱۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرمانده گروه اطلاعاتی احد (غلامرضا محرابی)، ۱۷/۹/۱۳۶۴، گزیده اسناد جنگ، جلد ۴، صص ۵۳ - ۴۹.

۲- ۱۰. سند شماره ۰۱۱۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه نجف به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۳-۱۱. سند شماره ۲۷۰۵۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی غرب (رکن ۲) به فرمانده نراجا (معاونت عملیات)،

۱۷/۹/۱۳۶۴.

۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران گزارش داد که هشت هواپیمای عراقی گیلان غرب و سرپل ذهاب را بمباران کردند که در این حمله هفت تن شهید و شش تن مجروح شدند. (۱)

۴. شهربانی جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد: «شش فروند از هواپیماهای دشمن به سه نقطه دهستان کوفرادر از توابع باختران حمله کردند که در این بمباران یک نفر شهید و دو نفر مجروح شدند.» (۲)

۵. دفتر فرماندهی منطقه ۳ کربلا (سپاه پاسداران) در گزارشی به دفتر فرماندهی کل سپاه نوشت: «ساعت ۸:۳۰ صبح، دو فروند هواپیمای دشمن منطقه طلائییه را بمباران کردند که تلفاتی در بر نداشت. هواپیماهای دشمن در همین ساعت منطقه تبر (طبر) هورالعظیم را بمباران کردند که نیروهای اسلام یک فروند از هواپیماهای متجاوز را هدف قرار دادند که در منطقه جفیر سرنگون گردید. در همین روز در ساعت های ۱۲:۰۵، ۱۲:۱۰، ۱۲:۱۵ ظهر هواپیماهای دشمن که از نوع میراژ بودند - جاده خندق را بمباران کردند. در ساعت ۱۴:۲۰ نیز منطقه حسینییه را دو فروند هواپیمای دشمن بمباران کردند. در این حمله خسارتی وارد نشد. در ساعت ۱۶:۳۰ هواپیماهای دشمن با پرتاب ۹ راکت به منطقه جفیر حمله کردند که خسارت جانی نداشت و یک منبع گازوئیل طعمه حریق شد.» (۳)

۶. واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز گزارش داد: در ساعت ۱۶:۳۰ امروز هواپیماهای عراق منطقه عین خوش را بمباران کردند که در نتیجه دو نفر مجروح شدند و یک انبار مهمات منهدم شد. (۴)

۷. قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) در گزارش نوبه ای شماره ۱۵۱ درباره حملات هوایی امروز نوشت: هواپیماهای عراقی با ۲۷ سورتی پرواز مناطق سرپل ذهاب، گیلان غرب، جزیره خیر، پاسگاه زید، ایستگاه حمید، کیان دشت، طلائییه، کوشک و جاده اهواز - خرمشهر را بمباران کردند. در این حملات یکی از هواپیماهای دشمن سرنگون شد. (۵)

۸. فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا در گزارشی به فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران اعلام کرد که امروز واحد پدافند هوایی این لشکر یک هواپیمای دشمن را در موقعیت شط علی هدف قرار داده است و هواپیما در اطراف شط علی سقوط کرده و خلبان آن با چتر نجات بیرون بریده است. این یگان درخواست کرده که برای یافتن لاشه هواپیما و خلبان آن - که در سمت شمالی آبراه صف و سمت شرقی آبراه شعبان فرود آمده است - یک هلیکوپتر در اختیار لشکر ۲۵ قرار گیرد. (۶)

در پی درخواست مذکور، رحیم صفوی در نامه ای به فرمانده کل سپاه برای جست و جوی هواپیمای ساقط شده و خلبان آن، درخواست هلیکوپتر کرد. (۷)

۹. از سوی دیگر، رادیو صوت الجماهیر (بخش عربی) به نقل از اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۴۶ ارتش عراق اعلام کرد: «عقاب های دلیر ما به حملات تخریبی خود ادامه داده و از خلال ۱۶۰ مأموریت رزمی خسارات سنگینی به اجتماعات دشمن وارد و ضربه های مستقیم و دقیقی به هدف های خود زدند و زبانه های آتش و ستون های دود متصاعد از هدف های آسیب دیده در بخش های عملیاتی سپاه های دوم و سوم و ششم مشاهده شده است و سپس عقاب های ما به استثنای یک فروند هواپیما که در خاک دشمن سقوط کرده، سالم بازگشته اند

ص: ۷۶۱

- ۲-۱۳. سند شماره ۲۰۰۱۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۷، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۳-۱۴. سند شماره ۰۵۹۳۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۳ کربلا به دفتر فرماندهی کل سپاه، ۲۰/۹/۱۳۶۴.
- ۴-۱۵. سند شماره ۰۱۱۳۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۱۰/۱۳۶۴.
- ۵-۱۶. سند شماره ۰۱۱۱۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران (واحد اطلاعات)، شماره ۱۵۱، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.
- ۶-۱۷. سند شماره ۱۱۰۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی لشکر ۲۵ کربلا به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۹/۹/۱۳۶۴.
- ۷-۱۸. سند شماره ۱۳۳۵۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران به فرمانده کل سپاه، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

و ما به نوبه خود طرف ایرانی را مسئول حفظ جان خلبان آن می دانیم.»(۱)

۱۰. رادیو بغداد به نقل از یک سخنگوی نظامی این کشور، امروز اعلام کرد: «عقاب های تیزپرواز عراق در ساعت ۹:۴۵ امشب دست به یک حمله شبانه ویران کننده علیه یک هدف دریایی بزرگ در نزدیکی سواحل ایران زدند و پس از اینکه این هدف را مورد اصابت دقیق و مؤثر قرار دادند به یاری خداوند تبارک و تعالی به سرزمین میهن سالم بازگشتند.»(۲)

۱

در مناطق شمال غرب کشور امروز نیز میان نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب درگیری هایی رخ داد:

۱. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی به فرماندهی کل سپاه اعلام کرد: «گروه ضربت سروآباد به همراه گروهانی از جندالله و گروه ضربت سه راه حزب الله در روستای دری از توابع مریوان با ضدانقلابیون درگیر شدند. در این درگیری ۴ تن از ضدانقلابیون کشته یا زخمی شدند و از نیروهای خودی نیز ۲ تن به طور سطحی مجروح شدند.»(۳)

۲. منبع مذکور گزارش داد: گروه ضربت پایگاه اسلام دشت (مریوان) در لواسان با ضدانقلابیون درگیر شدند. در این درگیری یک نیروی خودی و یک نیروی دشمن مجروح شدند.»(۴)

۳. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا: «گروه ضربت گردان امام رضا(ع) هنگام عزیمت از روستای پسوه در اطراف پیرانشهر به کمین چته های دمکرات برخورد. در این کمین ۲ پاسدار وظیفه و یک بسیجی شهید و ۲ تن مجروح شدند.»(۵)

۴. به گزارش فرماندهی ناحیه کردستان (سپاه پاسداران) نیروهای پایگاه عمشال از توابع بانه با اجرای کمینی با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که در این درگیری یک بسیجی به شهادت رسید.»(۶)

۵. شهربانی استان کردستان گزارش داد: «عناصری از گروه کومه له در روستای باقلوجه از توابع بوکان، با نیروهای خودی درگیر شدند. از تلفات طرفین گزارشی نرسیده است.»(۷)

۶. به نوشته نشریه رویدادها: «طرح ضدانقلاب برای بودن نیروهای تأمین در اطراف سردشت با هشیاری پایگاه های کلوسه ۳ و ۴ عقیم ماند و ضدانقلابیون مجبور به فرار شدند. همچنین چته های دمکرات ۲ نفر از اهالی روستای دولکان در اطراف سردشت را به جرم همکاری با جمهوری اسلامی دستگیر کردند و با خود بردند.»(۸)

۲

از اقدامات نیروهای مبارز عراقی علیه ارتش عراق، امروز چند گزارش منتشر شد:

۱. بر اثر انفجار بمبی قوی بر سر راه یک کاروان نظامی عراق شامل ۱۰ خودرو ایفا که موشک های دوربرد و تجهیزات نظامی را از راه اصلی بغداد - کوت به جبهه های جنوبی جنگ می بردند، همه خودروهای این کاروان منفجر شد و همه افراد این کاروان نظامی کشته شدند.»(۹)

۲. روزنامه کیهان به نقل از یک منبع از مجاهدین عراقی، نوشته است: «مبارزین عراقی در اواخر ماه

- ۱ - ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۴، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهير (عربی)، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۲ - ۲۰. واحد مرکزی خبر صداوسیماي جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳، رادیو بغداد، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۳ - ۲۱. سند شماره ۰۱۱۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۱/۹/۱۳۶۴.
- ۴ - ۲۲. سند شماره ۳۶۶۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۱/۹/۱۳۶۴، میوان ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۵ - ۲۳. سند شماره ۱۱۹۳۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۱۹/۹/۱۳۶۴، پیرانشهر، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۶ - ۲۴. سند شماره ۳۶۶۳۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۸/۹/۱۳۶۴، بانه، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۷ - ۲۵. سند شماره ۴۴۲۲۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استاندار کردستان، ۲۱/۹/۱۳۶۴، بوکان، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۸ - ۲۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۴، ۲۶/۹/۱۳۶۴، صص ۲۶ - ۲۵.
- ۹ - ۲۷. روزنامه کیهان، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

گذشته در نقاط حساس شهرهای موصل و دهوک اعلامیه‌هایی پیرامون جنایات رژیم صدام پخش کردند که رژیم عراق در واکنش به این اقدام، به دستگیری معلمان و محصلین انقلابی شهر موصل و تفتیش و بازرسی منازل و اماکن دست زد. براساس گزارش‌های موقت واصله، یکی از انقلابیون مسلمان عراقی در شهر موصل، نارنجکی به داخل یک خودرو حامل مأمورین امنیتی عراق پرتاب کرد که بر اثر انفجار آن دو مأمور امنیتی به نام‌های احمد توفیق و محمد سلیمان به هلاکت رسیدند و یک مأمور دیگر بعثی نیز به شدت مجروح شد.

همچنین جوانان مسلمان عراقی موفق شدند با انفجار یک مین در راه ورودی به شهر سلیمانیه هنگامی که نیروهای ارتشی عراق در حال عبور بودند دست کم دو تن از آنان را به هلاکت رسانده و تعداد بیشتری را مجروح کنند.

گزارش‌های رسیده از استان کرکوک مجاور استان سلیمانیه حاکی است که یک انبار سوخت و یک پمپ بنزین متعلق به نیروهای دولتی عراق در بخش ریاض از توابع این استان توسط جوانان انقلابی منفجر شد که خسارات چشمگیری به بعثیون در این منطقه وارد آورد.^(۱)

۳. واحد مرکزی خبر به نقل از یک منبع موقت، گزارش داد: «روز ۱۷ آذر گروهی از پیش‌مرگان مسلمان کرد منطقه حلبچه، مواضع و سنگرهای دشمن بعثی را در احمدآباد موردهجوم قرار دادند و با استفاده از انواع سلاح‌ها توانستند دو سنگر نیروهای عراقی را منهدم و تلفات و خسارات سنگینی بر دشمن وارد آورند.»^(۲)

۱

وزیر فرهنگ و آموزش عالی برای استادان و دانشجویان اعزامی به جبهه، تسهیلاتی اعلام کرد. ستاد هماهنگی انجمن‌های اسلامی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی از انجمن‌های اسلامی درخواست کرد در کاروان راهیان کربلا به طور فعال شرکت کنند. چگونگی اعزام رزمندگان و کمک‌های مردمی استان تهران اعلام شد.

در بخشنامه وزیر فرهنگ و آموزش عالی - که اجرای آن به عهده رؤسای دانشگاه‌ها گذاشته شده - آمده است: «فعالیت‌های اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در ارتباط با مسائل جنگ با تشخیص رئیس دانشگاه به عنوان وظایف آموزشی و پژوهشی محسوب و معادل آن ارزیابی و از ساعت‌ها و واحدهای موظف آنان کسر می‌گردد.»

در این بخشنامه درباره مشارکت دانشجویان آمده است: «آن‌عده از دانشجویان عزیز که به جبهه‌ها عزیمت می‌نمایند مشروط به ارائه تأییدیه از مقامات عالی فرماندهی نیروهای مسلح (ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بسیج) می‌توانند در ارتباط با مسائل آموزشی از یک یا چند بند زیر استفاده نمایند:

- حذف درس تا قبل از شروع امتحانات پایان نیم سال تحصیلی با حفظ حداقل شش واحد، مجاز است.

ص: ۷۶۳

۱- ۲۸. همان.

۲- ۲۹. روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

- غیبت در کلیه کلاس های درسی، کارگاه ها، آزمایشگاه ها و امتحانات بین نیم سال تحصیلی در خلال مدتی که دانشجو در جبهه حضور دارد موجه می باشد.

- شرکت در امتحان پایان نیم سال تحصیلی ضرورت دارد و نحوه برگزاری امتحان باتوجه به رعایت سرفصل های مصوب هر درس به عهده استاد مربوطه می باشد.

- ۶ تا ۹ واحد درسی ۲/۱ نیم سال تحصیلی و ۱۰ تا ۱۳ واحد درسی ۴/۳ نیم سال تحصیلی محسوب می گردد. حذف کامل نیم سال تحصیلی براساس درخواست کتبی دانشجو تا دو هفته قبل از امتحانات پایان نیم سال تحصیلی مشروط بر آنکه دانشجو حداقل دو ماه در جبهه حضور داشته باشد، امکان پذیر است و در آن صورت آن نیم سال تحصیلی جزء حداکثر طول تحصیلی مجاز محسوب نمی گردد.

براساس بخشنامه وزیر فرهنگ و آموزش عالی درباره مشارکت کارمندان در امور مربوط به جنگ نیز طبق بخشنامه نخست وزیری عمل خواهد شد. (۱)

ستاد هماهنگی انجمن های اسلامی وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی نیز با صدور اطلاعیه ای درباره اعزام کاروان های راهیان کربلا آورده است: «این ستاد از کلیه انجمن های اسلامی درخواست می نماید همچون گذشته در حرکت این کاروان عظیم کربلا به طور فعال در تمام زمینه ها شرکت نموده تا ان شاءالله بانگ تکبیر رزمندگان تازه نفس ارتش اسلام آخرین ضربه را به پیکر پوسیده رژیم صدام و حامیانش فرود آورده و پس از زیارت کربلا به سوی قدس عزیز حرکت نمایند.» (۲)

در جلسه کمیته تبلیغات جنگ استان تهران که با حضور نمایندگان سازمان ها و نهادهای ذی ربط تشکیل گردید، اعلام شد که کاروان کمک های مردمی استان شامل ۲۰۰ کامیون، روز پنجشنبه به جبهه های نبرد اعزام خواهد شد. کمیته تبلیغات جنگ استان تهران همچنین در اطلاعیه ای اعلام کرد حدود ۵۰۰۰ تن از داوطلبان اعزام به جبهه از استان تهران که در کاروان راهیان کربلای این استان سازماندهی شده اند، ساعت ۸ صبح ۱۹ آذر، به جبهه های جنگ اعزام خواهند شد. (۳)

همچنین یک اکپ راه سازی از کارکنان اداره کل راه و ترابری، تجهیزات و ماشین آلات سبک و سنگین راه سازی ... در چند روز اخیر عازم جبهه های نبرد حق علیه باطل شدند. (۴)

۱

"تأمین کنندگان پنهانی سلاح های ایران" عنوان مقاله ای است از فصلنامه امریکایی سولجرافورچون که در آن مشکلات ایران برای تهیه سلاح و چگونگی تأمین تجهیزات نظامی بررسی شده است.

در این مقاله آمده است: «مشکل عمده ایران این است که بتواند برتری عظیم عراق را از نظر سازوبرگ جنگی جبران کند، اما باتوجه به مناسبات بد ایران با غرب و شوروی چندان امیدی نیست که بتواند از این نظر به پای عراق برسد. البته مفهوم این سخن این نیست که مقام های ایرانی از کوشش برای تهیه اسلحه دست برداشته باشند. ایران به منظور خرید قطعات یدکی و تجهیزات امریکایی از بازار آزاد به هر گوشه و کناری روی می آورد، اما قادر نیست سلاح هایی

ص: ۷۶۴

۲- ۳۱. مأخذ ۲۷، ص ۲.

۳- ۳۲. روزنامه کیهان، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۳۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

را که برای ادامه جنگ نیاز دارد از چنین منابعی تأمین کند. [...] فیلم هایی که به تازگی از سربازان ایران در جبهه تهیه شده دو نکته را بی درنگ نشان می دهد: اکثر سربازان پاسدار هستند، نه واحدهای منظم و بیشتر تجهیزاتشان ساخت شوروی و چین است. [...]

لیبی و سوریه سلاح هایشان را از شوروی می گیرند که به نظر می رسد روابط تسلیحاتی اش را با ایران از طریق عواملش در طرابلس و دمشق حفظ می کند. روشن است که تانک های تی ۷۲ سوریه و موشک های اسکاد لیبی نمی تواند بدون رضایت شوروی به ایران فرستاده شود و روس ها هم از این موضوع ناراحت نیستند. ایران به تازگی یک قرارداد ۳/۱۳۳ میلیون دلاری با آلمان شرقی امضا کرد که طی آن نفت با "کمک های فنی" معاوضه می شود. [...] البته ایرانی ها متوجه این نکته هستند و هر سلاحی را که بتوانند از چین و کره شمالی به دست می آورند با این امید که اگر قرار است به سلاح های شوروی متکی باشند، ناچار نشوند برای تهیه آنها به حسن نیت مسکو اتکا پیدا کنند.

منابع قابل اعتماد می گویند ایران در مارس ۱۹۸۴، یک قرارداد ۴۵/۱ میلیارد دلاری نفت در برابر اسلحه با چین امضا کرد و تحویل سلاح ها در آوریل ۱۹۸۵ آغاز شد. گزارش می رسد روز ۲۶ نوامبر گذشته نیز قرارداد چهار میلیارد دلاری دیگری در جریان سفر یک مقام رسمی چین به تهران به امضا رسید، اما اطلاعاتی در مورد آن انتشار نیافت. به سختی می توان رقم چهار میلیارد دلار را باور کرد، اما به نظر می رسد که تهران و پکن به نوعی توافق عمده اسلحه در برابر نفت دست یافته اند.

باین حال، حتی معامله ۴۵/۱ میلیارد دلاری بزرگ ترین معامله صدور اسلحه است که در تاریخ چین انجام گرفته و با ۴۵/۱ میلیارد دلار می توان سلاح های بیشتری از چین خریداری کرد. البته چینی ها ارسال اسلحه را به هر کشوری تکذیب می کنند. بدون توجه به تمام انکارها، تانک های تی ۵۹ و تی ۶۹ چینی در واحدهای ایرانی دیده می شود.

نشریه اوی ایشن ویک و نشریات دیگر می نویسند که ایران به خرید جنگنده های اف ۶ چین پرداخته (که نوع پیشرفته میگ ۱۹ است)، اما در حالی که تانک ها وارد جبهه ها شده اند نشانی از وجود هواپیماها به چشم نمی آید. عراقی ها با دقت تأکید می کنند که تجهیزات چینی از کره شمالی و نه از چین به ایران می رسد.

عراق مناسبات خود را با کره شمالی به دلیل کمک هایش به ایران گسست. مع ذلک، یک ناظر بدگمان تر می تواند به این نکته پی برد که خودداری عراق از محکوم ساختن چین ممکن است با این واقعیت ارتباط داشته باشد که عراقی ها خود سلاح های سبک و هواپیماهای میگ ۱۹، میگ ۲۱، تانک های تی ۵۴ و تی ۵۵ و پی.تی ۷۶ از چین می خرند. (۱)

۱

در دور دوم مذاکرات وزیران امور خارجه ایران و عربستان که امروز در ریاض برگزار شد، دو طرف درباره اوضاع جنگ، روابط با کشورهای منطقه، کمک های کشورهای منطقه به عراق، مواضع اخیر شورای همکاری و نظر مثبت ایران به آن و... مذاکره کردند.

ص: ۷۶۵

در گزارش نشریه وزارت امور خارجه ایران درباره مذاکرات امروز آمده است: «سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان گفت: من ضامن هستم که در این کشور و کشورهای شورای همکاری، کشوری وجود ندارد که در جهت ستیز با ایران حرکت کند. وی گفت: متأسفانه در روابط بین کشورهای منطقه با ایران مدتی گذشت که باید نمی بود. وی در این باره به تبلیغات جمهوری اسلامی ایران علیه کشورهای منطقه اشاره کرد.

در پاسخ وی، [آقای ولایتی] مجدداً به عدم اعتبار تضمین ها با توجه به شناختی که از صدام و حزب بعث و مدارک و اعترافات آنها وجود دارد، تأکید کرد و همچنین کمک های مادی و تسلیحاتی و اطلاعاتی کشورهای منطقه را به عراق یادآور شد. همچنین گفته شد ما به همان مقداری که به حفظ امنیت خود اصرار داریم، بر حسن هم جواری با همسایگان نیز اصرار داریم و فکر می کنیم که بعضی از کشورهای دوست ما در منطقه با حمایت از تجاوز عراق، متکی به یک کار غیردوستانه ای شدند که ادامه آن به نفع هیچ کدام از کشورهای منطقه نیست و احساس ما این است که به تدریج دوستان ما متوجه شدند که حق نبود که دنبال کسی حرکت کنند که کارهای او قابل پیش بینی نیست و لذا بی جهت حسن هم جواری را به سرنوشت صدام گره زنند و دست از کمک به عراق برداشته و هرچه بیشتر به سمت بی طرفی حرکت کنند.

سعود الفیصل گفت: ما و شورای همکاری از ایران نمی خواهیم که جنگ را پایان بخشد تا تمامیت ارضی آن نابود شود، این محال است و ازین رفتن تمامیت ارضی ایران به ضرر منافع ملی خود ما هم هست. وی سپس در مورد تضمین صحبت کرد و سپس گفت کمک های ما به عراق از وقتی بود که مرزهای آن در معرض تهدید قرار گرفت. اگر متوقف شدن کمک ها منجر به این خواهد شد که منافع دو کشور حفظ شود ما آماده ایم تا این را بررسی کنیم.»^(۱)

به گزارش روزنامه کیهان: «در این مذاکرات که دکتر هادی و آقای محمدی نمایندگان مجلس شورای اسلامی و چند تن از مقامات وزارت خارجه دو کشور حضور داشتند، سعود الفیصل گفت: ما ایران را به عنوان یک پایگاه اسلام در این منطقه مهم می دانیم و با شما در این مسئله که کشورهای منطقه در حفظ امنیت منطقه شریک می باشند، هم عقیده هستیم. [...] وی با اظهار اینکه دردها و مواضع ایران در این جنگ را درک می کند، گفت: ملت ایران خود همیشه ضامن استقلال کشورش بوده و خواهد بود و ما مواضع خود را متکی به فرد خاصی نمی کنیم.

دکتر ولایتی وزیر امور خارجه ایران در بخشی دیگر از تحلیل خود افزود: ما قصد گسترش جنگ را نداریم و سعی کرده ایم جنگ در مرزهای ما و عراق محدود باشد، ولی رژیم عراق همواره تلاش کرده است جنگ را به کشورهای منطقه بکشد تا آنان نیز درگیر این جنگ

ص: ۷۶۶

شوند. ما فکر می‌کنیم موضع اخیر کشورهای جنوب خلیج فارس موضع صحیحی است؛ زیرا سبب تنهایی عراق در این افکار توسعه طلبانه اش خواهد شد.

دکتر ولایتی در بخش دیگری از سخنان خود گفت: هنگامی که رژیم عراق به سرزمین ما تجاوز کرد و نیروهای عراق در سرزمین ما حضور داشتند، از ما می‌خواستند که آتش بس را بپذیریم اما تجربه فلسطین ثابت کرده است که با متجاوز جز با زبان زور نمی‌توان صحبت کرد و هر عکس‌العملی غیر از این به ادامه تجاوز و جری شدن متجاوز خواهد انجامید.»(۱)

در ادامه دیدار وزیران امور خارجه دو کشور «موضوع افغانستان و اهمیت آن و لزوم حمایت از مجاهدین مورد مذاکره قرار گرفت و پس از آن بحث درباره اوپک و لزوم حفظ سهمیه تعیین شده و رعایت قیمت‌ها آغاز شد که هر دو طرف بر آن تأکید و اصرار داشتند.»(۲)

۱

در دیدار بعد از ظهر امروز دکتر ولایتی با ملک فهد شاه سعودی، درباره مشکلات جهان اسلام و وحدت کشورهای اسلامی برای مقابله با توطئه‌های دشمنان اسلام و روابط دوجانبه دو کشور بحث و تبادل نظر شد.

تصویر

علی‌اکبر ولایتی وزیر امور خارجه

ملک فهد پادشاه عربستان سعودی

وزیر خارجه در دیدار با پادشاه عربستان: توسعه روابط با کشورهای جهان سوم به‌ویژه مسلمانان در اولویت سیاست خارجی ماست.

در این دیدار پادشاه سعودی گفت: ایران و عربستان دو کشوری هستند که می‌توانند نقش مهمی در تقویت جهان اسلام ایفا کنند و بنابراین ما احتیاج به تفاهم اسلامی داریم. سپس دکتر ولایتی گفت: توسعه روابط با کشورهای جهان سوم به‌ویژه مسلمانان در اولویت سیاست خارجی جمهوری اسلامی قرار دارد و حسن هم‌جواری با همسایگان نیز یکی دیگر از اصول سیاست خارجی ماست و علاوه بر این، آنچه در روابط با عربستان برای مردم ما مهم است، وجود حرمین شریفین در این سرزمین است که به آن عشق می‌ورزند و برای آن ارزش قائل‌اند.

دکتر ولایتی افزود: قبرستان بقیع نیز برای مردم مسلمان ایران اهمیت بسزایی دارد و امیدواریم بازسازی و مرمت این قبور متبرکه از جانب عربستان سعودی به عمل آید.»(۳)

۱- ۳۶. مأخذ ۳۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۳۷. مأخذ ۳۵.

۳- ۳۸. مأخذ ۳۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

سفر دکتر ولایتی به عربستان، بازتاب های گسترده ای در رسانه های منطقه و غرب داشت.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از خبرهای رادیو امریکا در این باره آورده است: «رادیو امریکا گفت: علی اکبر ولایتی نخستین فرد عالی رتبه جمهوری اسلامی است که پس از سقوط شاه در سال ۱۹۷۹، سرگرم بازدید از آن کشور است. همتای سعودی ولایتی، شاهزاده سعود الفیصل فیصله سریع جنگ را میان دو کشور اسلامی همسایه خواستار شد. اما پیش تر علی اکبر ولایتی گفت که وی تصمیم ایران را به ادامه جنگ با عراق تا سرنگون شدن پرزیدنت صدام حسین به دولت عربستان سعودی خاطر نشان خواهد ساخت. وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی گفت که کشورهای خلیج فارس بایستی علیه کسانی که هدفشان بی ثبات ساختن منطقه است مبارزه کنند. عربستان سعودی حمایت مالی قابل ملاحظه ای از عراق به عمل آورده است. به گزارش مخبر صدای امریکا، تصور می رود در مذاکره علی اکبر ولایتی با مقامات سعودی روابط جمهوری اسلامی ایران با جهان عرب مورد بحث و گفت و گو قرار گیرد.» (۱)

بخش فارسی رادیو بی بی سی نیز به نقل از وزیر امور خارجه ایران گفت: «دولت ایران از کمک هایی که برخی از کشورهای منطقه به عراق می کنند ناخشنود است، لیکن در عین حال، ایران از آنچه که وی (ولایتی) آن را اقدامات اخیر به سوی بی طرفی توسط پاره ای از کشورهای منطقه خوانده است، استقبال می کند.» (۲)

رادیو اسرائیل نیز از دیدار دکتر ولایتی با ملک فهد گزارش داد: «پادشاه عربستان به آقای ولایتی گفت: کشورهای عرب حوزه خلیج فارس وظیفه خود می دانند که برای پایان بخشیدن به جنگ کوشا باشند. به عقیده منابع دیپلماتیک عربی ملک فهد طرح تازه ای برای پایان بخشیدن به جنگ به آقای ولایتی تسلیم کرده است که برنامه هایی را نیز برای نوسازی دو کشور و ترمیم اقتصاد ورشکسته آنان شامل می شود. آقای ولایتی تأکید کرد جنگ تنها هنگامی می تواند پایان گیرد که رژیم حزب بعث عراق سرنگون شود و صدام حسین محاکمه و مجازات گردد.» (۳)

رادیو اسرائیل در بخش فرانسه خود نیز در این باره آورده است: «آنچه در این مذاکرات به چشم می خورد تلاش بدون وقفه عربستان سعودی برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق می باشد. وزیر امور خارجه عربستان خاطر نشان ساخت که کشورشان تلاش بسیاری را به کار می گیرد تا هرچه سریع تر به جنگ پنج ساله دو کشور همسایه پایان دهد.» (۴)

رادیو مونت کارلو نیز گفت: «دیدار ولایتی از ریاض مانند دیدار ماه گذشته سعود الفیصل از تهران از اهمیت ویژه ای برخوردار است و انتظار می رود در مواضع ایران تغییر و به ابتکارات صلح آمیزی که در گذشته مطرح گردیده و به موفقیت نرسیده، پاسخ مثبت داده شود.» (۵)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز گزارش داد: «رسانه های کویت و از جمله رادیو و تلویزیون این کشور بدون اظهار نظر خاص خبر مذاکرات آقای ولایتی با سعود الفیصل را منتشر کردند.

ص: ۷۶۸

۱- ۳۹. مأخذ ۱۹، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۰. مأخذ ۱۹، صص ۱۶ و ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۱. مأخذ ۱۲، ص ۳۵، رادیو اسرائیل، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۴-۴۲. مأخذ ۱۹، صص ۱۴ و ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۵-۴۳. مأخذ ۱۹، صص ۱۶ و ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

در این میان روزنامه کویتی الانبا حساسیت خاصی نسبت به این سفر نشان داده و با تیرهای درشتی در وسط صفحه اول خود اظهارات آقای ولایتی در مورد تصمیم ایران مبنی بر ادامه جنگ با رژیم عراق را به چاپ رساند. این روزنامه ضمن درج بخشی از اظهارات آقای ولایتی پیش از ترک تهران به مقصد ریاض نوشت: ولایتی اعلام کرد که هدف از دیدار وی از سعودی مطلع کردن مقامات این کشور از تصمیم ایران مبنی بر ادامه جنگ تا سرنگونی رژیم حاکم بر عراق و از بین بردن منبع تشنج در منطقه می باشد. دیگر روزنامه های کویتی نیز در شماره روز یکشنبه خود در قالب وسیعی ادعای رژیم بعثی عراق مبنی بر بمباران پادگان های حمید، عین خوش و جزیره خارک و خبر مذاکرات وزرای خارجه ایران و عربستان سعودی را درج کردند. در این میان روزنامه کویتی الرأی العام سفر ولایتی به سعودی را ناشی از فشار نظامی عراق بر ایران جلوه داد و با عنوان درشت "عراق با بالابردن حملات هوایی خود، به تهران هشدار داد" نوشت: ولایتی به منظور بررسی اوضاع وارد ریاض شد. (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی افزوده است: «رادیو ریاض در رابطه با سفر آقای ولایتی به عربستان سعودی و دیدار و گفت و گو با ملک فهد و وزیر امور خارجه این کشور تنها به پخش خبرهایی در این زمینه اکتفا کرد و در این مورد هیچ گونه تفسیر یا گزارشی پخش نکرد. رادیو ریاض ساعت ۲۱:۳۰ طی خبری گفت: والا حضرت سعود الفیصل وزیر خارجه، امروز در دفتر کار خود برای دومین بار با جناب وزیر خارجه ایران دکتر علی اکبر ولایتی ملاقات کرده است. در این ملاقات از طرف ایران دکتر محمدعلی هادی نجف آبادی عضو کمیسیون خارجی مجلس شورا و حسین محمد آذر و شمس اردکانی مشاور وزیر خارجه در امور بین المللی و محمدحسین طارمی کاردار ایران در سعودی و از طرف عربستان سعودی جناب عبدالعزیز ثنیان کفیل وزارتخانه، جناب عبدالرحمن منصور کفیل وزارت خارجه در امور سیاسی، جمیل حجیلان سفیر عربستان سعودی در پاریس و مروان الروحی کاردار سعودی در تهران و تعدادی از مقامات وزارت خارجه حضور داشتند.» (۲)

۱

تأکید وزیر خارجه کویت بر ضرورت توقف جنگ ایران و عراق، و دیدار رئیس ستاد نیروی زمینی فرانسه از عربستان، از جمله موضوع هایی است که بی ارتباط با سفر وزیر خارجه ایران به عربستان نیست.

شیخ صباح الاحمد وزیر خارجه کویت، بعد از دیدار سفیر عربستان در کویت با وی، به رادیو کویت گفت: برادران در عربستان سعودی از ما خواسته اند نظریات و پیشنهادهای خود را در مورد جنگ عراق و ایران به اطلاع ایشان برسانیم. وی تأکید کرد آنچه که برای ما با اهمیت است همانا دستیابی به بهترین راه ها برای متوقف کردن این جنگ نابودکننده است و برادران در

ص: ۷۶۹

۱- ۴۴. مأخذ ۱۹، صص ۲۱ و ۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۵. مأخذ ۱۹، ص ۱۷، تهران، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

عربستان سعودی این امر را به خوبی پیش می‌برند و نظریات اعضای شورای همکاری کشورهای عربی خلیج را در مورد خطر ادامه این جنگ برای دو کشور همسایه مسلمان و منطقه و لزوم دستیابی به حل نهایی آن را منعکس خواهند کرد.^(۱)

از سوی دیگر، رادیو ریاض خبر داد: «رئیس ستاد نیروهای زمینی فرانسه ارتشبد موریس شمیت برای دیدار چندروزه از عربستان سعودی امشب وارد ریاض شد.»^(۲)

۱

معاون سیاسی وزارت خارجه سوئد (جین الیاسون) شب هنگام در رأس هیئتی وارد تهران شد. گفته می‌شود وی مأموریت دارد موضوع "مذاکرات صلح میان ایران و عراق" را بررسی کند. روزنامه کیهان در این باره نوشته است: «جین الیاسون پس از ورود به تهران مورد استقبال معاون سیاسی وزارت خارجه کشورمان قرار گرفت. وی در بدو ورود در گفت و گویی کوتاه با خبرگزاری جمهوری اسلامی، ضمن ابراز خوشحالی از سفر به ایران، هدف از این دیدار را بهبود و توسعه روابط دوجانبه در زمینه های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و همچنین بررسی و تبادل نظر پیرامون مسائل خاورمیانه از جمله مسائل فلسطین، افغانستان و لبنان ذکر کرد و گفت: "در دیدار سه روزه خود از ایران ملاقات هایی با مهندس موسوی نخست وزیر و دکتر ولایتی وزیر امور خارجه ایران خواهیم داشت." گفتنی است که وی طی سال های ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۳ به عنوان مشاور و دستیار اولاف پالمه نخست وزیر سوئد، پنج بار از تهران دیدار کرده است. این دیدار به درخواست سوئد و موافقت وزارت امور خارجه کشورمان صورت گرفته است. سوئد از جمله کشورهایی بوده است که به قطعنامه اخیر سازمان ملل علیه ایران رأی موافق داده است.»^(۳)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی از استکهلم، گزارش داد: «مطبوعات سوئد سفر جین الیاسون رئیس بخش سیاسی وزارت خارجه این کشور به ایران را عمدتاً مذاکره پیرامون روابط دوجانبه به خصوص همکاری های اقتصادی ذکر کرده و افزوده اند وی از سوی دبیرکل سازمان ملل مأموریت دارد امکانات آغاز مذاکرات صلح میان ایران و عراق را بررسی نماید. نشریه سونسکا دالگبلاد در این باره نوشته است: جین الیاسون برای یک سفر چهارروزه و مذاکره با مقامات ایرانی روز یکشنبه (۱۷ آذر ۱۳۶۴) به تهران سفر کرد. الیاسون به اتفاق اولاف پالمه نخست وزیر سوئد از طرف دبیرکل سازمان ملل مأموریت یافته اند تا پیرامون امکانات مذاکرات صلح میان ایران و عراق بررسی و تلاش نمایند.

تمپوس روزنامه سیاسی وزارت خارجه سوئد هم نوشته است: الیاسون در اقامت چهارروزه خود در تهران درباره روند جنگ ایران و عراق، بحران افغانستان و همچنین وضعیت فلسطینیان در لبنان با مقامات ایرانی گفت و گو خواهد کرد.»^(۴)

ص: ۷۷۰

۱- ۴۶. مأخذ ۲۰، ص ۶، رادیو کویت، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۷. مأخذ ۱۹، ص ۱۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۸. مأخذ ۳۲، ص ۱.

۴- ۴۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۳۹، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی و شاه اردن بر خاتمه جنگ و مذاکره دو طرف تأکید کردند.

به گزارش تلویزیون اردن، احمد شریف الدین پیرزاده دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی، امروز با ملک حسین شاه اردن، درباره مسائل گوناگون از جمله جنگ ایران و عراق مذاکره و تلاش های سازمان کنفرانس اسلامی را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تشریح کرد.

ملک حسین در این دیدار ضمن حمایت از تلاش های سازمان کنفرانس اسلامی بر ضرورت پایان دادن به جنگ ایران و عراق تأکید کرد. گفتنی است که از زمان شروع جنگ تحمیلی تاکنون حکومت اردن در جنگ عراق علیه ایران، از عراق حمایت می کند. (۱)

ادامه تلاش اعضای شورای همکاری خلیج فارس برای گشودن باب مذاکره بین ایران و عراق و تحلیل یک روزنامه امریکایی درباره نوید شدن حاکمان منطقه از توانایی عراق برای پایان دادن به جنگ و احتمال سازش آنان با ایران.

به گزارش رادیو دهلی: «طارق العیاد (وزیر اطلاعات بحرین) در مصاحبه ای در ابوظبی گفت که کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] حاضرند هرچه از دستشان برمی آید برای آغاز گفت و گو بین دو کشور متخاصم بکنند.» (۲)

از سوی دیگر، روزنامه وال استریت ژورنال در شماره اخیر خود در مقاله ای از عمیق شدن شکاف میان عراق و متحدانش خبر داد. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی: «وال استریت ژورنال به نقل از نویسنده خود در بغداد نوشته است: فرمانروایان شش کشور حوزه خلیج فارس در نشست خود در کاخ ساحلی عمان به این نتیجه رسیده اند که ادامه شیوه های رژیم عراق برای پایان دادن به جنگ نه تنها دیگر اثری ندارد، بلکه خطرات بیشتری را برای منطقه در بر خواهد داشت و آنها معتقدند عراق آن قدر نیرو ندارد که جنگ را پایان دهد و خطر بیشتری دارد. این روزنامه امریکایی به طور تلویحی آخرین چاره را سازش بر سر صدام دانسته و چنین می نویسد که اگر حملات رژیم عراق به خاک در پایان دادن به جنگ مؤثر واقع نشود، مردم عراق و متحدین رژیم عراق ممکن است به این نتیجه برسند که دیگر رویارویی با جمهوری اسلامی و توسل به زور چاره ساز نیست و باید در جهت سازش با جمهوری اسلامی تلاش کنند. این روزنامه در پایان مقاله خود می افزاید دیپلمات های مقیم کشورهای منطقه خلیج فارس هیچ گونه نشانه ای از اینکه قدرت آیت الله خمینی رو به ضعف گذاشته باشد نمی بینند.» (۳)

ص: ۷۷۱

۱- ۵۰. مأخذ ۳۲، ص ۲۰، دفتر نمایندگی کیهان - دمشق.

۲- ۵۱. مأخذ ۲۰، ص ۵، رادیو دهلی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

علی محمد بشارتی قائم مقام وزارت خارجه جمهوری اسلامی که روز گذشته در رأس هیئتی وارد زیمبابوه شده است، امروز با موگابه رئیس جمهور این کشور درباره روابط دو کشور، جنگ ایران و عراق و کنفرانس آتی غیرمتعهدها به ریاست زیمبابوه گفت و گو کردند.

خبرگزاری فرانسه از حراره پایتخت زیمبابوه، گزارش داد: «این هیئت مأمور است پیام های ویژه [آیت الله] سیدعلی خامنه ای رئیس جمهور و میرحسین موسوی نخست وزیر ایران را تسلیم مقامات زیمبابوه کند. بنا بر اظهار منابع دیپلماتیک در حراره این دیدار احتمالاً با حادثه ای که ماه گذشته در حراره روی داد، مرتبط است. روزنامه زیمبابوه ای هرالده در سرمقاله خود نشریه ایرانی والعصر (صدای قرآن) را که در آن ساموئل ماشل رئیس جمهور موزامبیک و نخست وزیر زیمبابوه را به عروسک های خیمه شب بازی آلت دست رژیم پرتوریا تشبیه کرده بود، مورد انتقاد قرار داد.» (۱)

نشریه وزارت امور خارجه ایران نیز درباره دیدار هیئت ایرانی با موگابه رئیس جمهوری زیمبابوه، نوشته است: «موگابه بسیار گرم و دوستانه برخورد کرد و درمورد مقاله گفت وقتی آن را دیدم گفتم کسی که نوشته یا مسئله جو جنوب افریقا را نمی داند یا خواسته شیطنتی در جهت خراب کردن رابطه ما و ایران بکند و وقتی که درباره آن بحث کردیم دیدیم آن واقعیت ندارد؛ روابط ما با ایران برادرانه است و باید مستحکم تر شود. در این مورد قائم مقام وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران اظهار نمود که ما مسئول این کار را احضار کرده و بیانیه ای هم صادر کردیم.»

تصویر

رابرت موگابه رئیس جمهور زیمبابوه

درمورد جنگ تحمیلی آقای موگابه اظهار نمود که ما گفته ایم که جنگ بین دو برادر است؛ شما و عراق برادران ما هستید. ما قبل از جنگ با شما و عراق روابط خوبی داشتیم، بعد از اینکه جنگ شروع شد مثل اینکه قلب ما دو پاره شد. ما می دانیم شما موضع خودتان را دارید، اما اگر دو برادر با هم دعوا کنند ما نمی توانیم بگوییم این دو برادر باید تا ابد در جنگ باشند. و این موضعی است که شاید به خاطر آن شما ما را ملامت کنید ولی ما این نیاز را می بینیم. ما به حرف های شما گوش می دهیم و به گفته عراقی ها و دیگر دوستان گوش می دهیم و در نهایت آن جمع بندی تمام دوستان شما است که باید در نظر داشته باشید.

ما خوشنودیم و مسلماً شما هم خوشنودید که زیمبابوه به عنوان میزبان کنفرانس آتی غیرمتعهدها انتخاب شده. ما می دانیم که شما می

هم مطرح شود و شما خودتان را برای ارائه نظرتان آماده می کنید و در نهایت کار این اجلاس است جمع بندی می کند که آن جمع بندی ممکن است مطابق میل شما نباشد و نمی باید این گونه باشد که آنهایی را که آن مواضع را گرفته اند شما دشمنان خود تلقی کنید.

در مورد جنگ تحمیلی، قائم مقام وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران مواضع جمهوری اسلامی ایران را تشریح کرد و آقای مוגابه تشکر کرد و گفت: ما به شما اطمینان می دهیم که جانب هیچ کس را نمی گیریم بین شما و عراق غیرمتعهد باقی می مانیم. به خاطر بیاورید در مورد زدن کشتی ها از شما حمایت کردیم و از اینکه به محکومیت شما رأی دهیم، خودداری کردیم و یقین دارم که به خاطر می آورید که ما سخت ایستاده ایم و حمایت از شما را وظیفه خود می دانیم. ما همکاری و هماهنگی با شما را نیاز داریم، درخصوص سفر جناب آقای خامنه ای وی اظهار داشت که مسئله تاریخ و مسئله مسافرت هماهنگی شده و نه تنها مورد استقبال ما بلکه مورد استقبال ملت هم هست»^(۱)

۱

دولت کویت طی چند روز گذشته ۷۲ نفر دیگر از کارگران ایرانی مقیم آن کشور را اخراج کرد. روزنامه کیهان ضمن درج این خبر در شماره امروز خود، افزوده است: «این افراد از طریق مرزهای آبی خلیج فارس به وسیله چند فروند موتور لنج وارد بندر بوشهر و گناوه شدند و در اردوگاه رانده شدگان کویتی مستقر در بوشهر اسکان یافتند. این عده بعد از دستگیری و بازداشت در محل کار، بین یک تا سه ماه در بازداشتگاه های کویت تحت مراقبت های شدید امنیتی قرار داشتند و برخی از آنان توسط مأموران امنیتی دولت کویت مورد ضرب و شتم قرار گرفته اند و مقدار زیادی از اموال آنان نیز ضبط شده است»^(۲)

۲

در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی که به ریاست حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی تشکیل شد، بیش از ۲۰۰ تن از نمایندگان مجلس در نامه ای به حضرت امام خمینی، اقدام مجلس خبرگان را در انتخاب آیت الله منتظری به عنوان رهبر آینده، تأیید کردند.

در بخشی از این نامه آمده است: «اکنون که خبرگان ملت به پیروی از نظریات آن رهبر بزرگ در جهت تثبیت و تحکیم نظام جمهوری اسلامی و تأیید خاص اکثریت قریب به اتفاق ملت، حضرت آیت الله العظمی آقای منتظری را به عنوان رهبر آینده تشخیص و معرفی نموده اند، ما نمایندگان مجلس شورای اسلامی ضمن تأیید نظر خبرگان محترم با سپاس بی کران به درگاه پروردگار توانا و آرزوی مجدد طول عمر حضرت امام، این تصمیم به حق و سرنوشت ساز را به محضر حضرت عالی و به امت شریف و فداکار و خبرگان ملت تبریک و تهنیت می گوئیم. "اليوم يئس الذين كفروا من دينكم" خدایا خدایا تا انقلاب مهدی خمینی را نگهدار.»^(۳)

ص: ۷۷۳

۱- ۵۴. سند شماره ۲۱۲۳۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۶۵/۳، ۲۳/۹/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴.

۲- ۵۵. مأخذ ۲۷، ص ۲۰.

۳- ۵۶. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی، (مشروح مذاکرات علنی مجلس شورای اسلامی) شماره ۱۱۰۹۶، جلسه ۲۰۳، ۱۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳۵.

در جلسه امروز هیئت دولت برنامه انحرافی عده ای برای تظاهرات علیه بدحجابی، در برابر حرکت اصیل بسیج به سوی جبهه ها مورد انتقاد قرار گرفت. به نوشته روزنامه اطلاعات: «در جلسه صبح امروز هیئت دولت که به ریاست مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر، تشکیل شد، مهم ترین رویدادهای خارجی، مسائل مربوط به بررسی های آماری در کشور و وضعیت سیاسی - اقتصادی آذربایجان غربی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و بر کنترل حرکاتی که اذهان مردم را از اصلی بودن مسئله جنگ منحرف می کند، تأکید شد. ...

بنا بر این گزارش، امروز برنامه عده ای برای تظاهرات علیه بدحجابی، با توجه به حرکت اصیلی که فعلاً در سطح جامعه درمورد بسیج مردم به سوی جبهه ها و کاروان های کربلا- وجود دارد، مورد انتقاد قرار گرفت و وزارت کشور مسئول جلوگیری از این حرکت شد. همچنین از نیروی حزب الله خواسته شد با توجه به احتمال وجود گرایش های عمدی برای برگرداندن توجه مردم از جبهه به مسائل فرعی، اطراف کسانی را که بخواهند احیاناً دست به راه پیمایی و یا اقدامات دیگری بزنند، خالی کنند.» (۱)

در یک هم اندیشی که امروز در ارومیه با حضور بیش از ۲۰۰۰ نفر از توابع گروه های ضدانقلاب تشکیل شد، توطئه های بیگانگان در منطقه محکوم و بر خدمت به جمهوری اسلامی ایران تأکید شد.

به گزارش خبرنگار روزنامه اطلاعات از ارومیه، در این هم اندیشی مهندس شیخ عطار استاندار آذربایجان غربی، در سخنانی با اشاره به تلاش جمهوری اسلامی برای نجات انسان ها، گفت: «بسیاری از شماها (توابع) ماه ها و سال ها در رده های مختلف در گروهک ها بوده اید و امروز بهتر از دیگران این مطلب را که جمهوری اسلامی با قدرت "امان نامه" را می دهد درک می کنید. امروز جمهوری اسلامی هیچ گونه نگرانی از این بابت که درمورد مسائلی از قبیل حقوق مردم در رابطه با مسائل سیاسی، اقتصادی و فرهنگی با آنان به صحبت بنشینند، ندارد ولی شما باید بدانید که آن چیزی که به عنوان خودمختاری مطرح شده است، یک بحث سیاسی نیست، بلکه شعاری است که موجب فریب خوردن گروهی ناآگاه شده است. درحالی که در اسلام حقوق مردم یک اصل به شمار می رود.»

وی تأکید کرد که گروهک های ضدانقلاب در مناطق کردنشین مبارزه سیاسی نمی کنند، بلکه سران آنها مأموریت هایی از سوی استکبار جهانی برعهده گرفته اند که در آن مردم مسلمان کردنشین کردستان را قربانی کنند. استاندار آذربایجان غربی سپس با ارائه آماری از خدمات عمرانی دولت جمهوری اسلامی در مناطق کردنشین، به فراهم کردن امکانات برای کارهای

تولیدی برای "کسانی که به دامن اسلام بازگشته اند" (از جمله اعطای وام و...) اشاره کرد.

در ادامه جلسه، «دادستان انقلاب اسلامی به تشریح مواضع قوه قضاییه در رفتار با افراد براساس دستور اسلام و نیز افرادی که به دامن اسلام برگشته اند پرداخت و در ادامه به شهادت بیش از ۵۰ تن از روحانیون کردستان به دست گروهک‌ها اشاره کرد و گفت: کسانی که اظهار ندامت کرده اند و دارای امان نامه هستند اگر پس از آن مرتکب جرمی شوند، طبق مقررات با آنان رفتار خواهد شد.

در این سمینار کمال زرتشتیان مسئول کمیته حزب منحلہ دمکرات شهرستان سقز که به دامن ملت مسلمان ایران بازگشته است، به افشای جنایات و خیانت‌های این گروهک مزدور پرداخت و یادآور شد که همه فعالیت‌های حزب منحلہ دمکرات پس از پیروزی انقلاب اسلامی در خدمت بیگانگان بوده و [این امر] از ائتلاف این گروهک با سایر گروهک‌ها کاملاً مشخص است. وی اعلام کرد که گروهک منحلہ دمکرات پس از شکست در ائتلاف با منافقین، اخیراً قصد دارد در کنگره هفتم با حزب منحلہ توده و اذتاب آن ائتلاف کند که این نشان دهنده وابستگی این گروهک به بیگانگان است.

در پایان این سمینار قطعنامه تائین در هشت ماده قرائت شد. در این قطعنامه ضمن ابراز فرمان برداری از امام امت و اعلام آمادگی برای مقابله با متجاوزان به میهن اسلامی و گروهک‌های ضدانقلاب، بمباران کردستان به منظور به تسلیم کشاندن مردم مسلمان کرد توسط جنگ افروزان عراقی و ترور روحانیت اهل سنت، تائین و مردم کردستان به وسیله گروهک‌های ضدانقلاب به شدت محکوم گردیده و این قبیل اعمال غیرانسانی نشانه ضعف و زبونی حکومت بعثی حاکم بر عراق و درماندگی مزدوران داخلی آنها تلقی شده است. در این قطعنامه از اقدامات عمرانی جمهوری اسلامی ایران در مناطق کردنشین نیز قدردانی شده است. (۱)

۱

در ادامه اقدامات کور و انفجارهای سهل، امروز یک بمب ده پوندی زمانی - الکتریکی در تهران در فروشگاه ورزشی زیر ساختمان خبرگزاری جمهوری اسلامی منفجر شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی در این انفجار کارگر فروشگاه ورزشی نیما مجروح و به بیمارستان منتقل شد. انفجار بمب به سیستم‌های مخابراتی و تأسیسات خبرگزاری جمهوری اسلامی آسیبی وارد نکرد. [...] ده دقیقه قبل از وقوع انفجار، فرد ناشناسی تلفنی به خبرگزاری اعلام کرده بود که بمبی در نزدیکی خبرگزاری جمهوری اسلامی کار گذاشته شده است. (۲)

در نشریه گزارش روزانه آمده است: «رأس ساعت ۱۲:۰۵ بمبی به وزن تقریبی ۱۰ پوند - که در یک کیف سامسونت جاسازی گردیده و به طور امانت تحویل بوتیک دار شده بود - در یک بوتیک واقع در زیر ساختمان خبرگزاری جمهوری اسلامی (تهران، تقاطع ولی عصر - فاطمی) منفجر و

ص: ۷۷۵

۱- ۵۸. همان، خبرنگار اطلاعات، ارومیه، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۹. مأخذ ۱۹، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

دراثر انفجار دو نفر به طور سطحی مجروح و به مغازه خساراتی کلی وارد شده و به شعاع ۱۵ متر شیشه های اطراف شکسته است.»^(۱)

تصویر

بمب گذاری گروهک های ضدانقلاب (فروشگاه ورزشی در زیر ساختمان خبرگزاری جمهوری اسلامی)

رادیو بی بی سی، رادیو امریکا و رادیو فرانسه نیز این خبر را منتشر کردند. رادیو اسرائیل هم ضمن انتشار این خبر افزود: «رادیو دولتی ایران از قول مفسرین خود اعلام داشت که ایالات متحده و بریتانیا با تنظیم برنامه های محرمانه تصمیم گرفته اند در شهرهای ایران ایجاد اغتشاش و آشوب نمایند. به گفته این مفسر هدف غرب از این اقدام و سایر اقدامات مشابه، منحرف ساختن توجه مردم ایران از جبهه های جنگ به منظور حمایت از رژیم عراق می باشد. به گفته رادیو دولتی ایران علت اقدامات مزبور هجوم مشتاقانه و کم سابقه مردم ایران به جبهه های جنگ بوده است.»^(۲)

در اقدامی دیگر، دو نفر از عوامل ضدانقلاب از داخل اتومبیل بی.ام.و. آبی رنگ به شماره شهربانی ۲۲۷۱۸/ تهران - م در منطقه مهرشهر کرج به سمت واحد گشتی کمیته انقلاب اسلامی تیراندازی کردند و گریختند. مهاجمان اتومبیل را در انتهای مهرشهر رها کرده بودند. این حادثه خسارت جانی نداشت.^(۳)

ص: ۷۷۶

- ۱- ۶۰. سند شماره ۲۰۰۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۶، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.
- ۲- ۶۱. مأخذ ۱۹، صص ۱۰ و ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.
- ۳- ۶۲. سند شماره ۲۰۰۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۴، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی در بیانیه ای، قطعنامه اخیر سازمان ملل درباره جمهوری اسلامی را مبتنی بر گزارشی نادرست دانست و آن را مردود اعلام و تأکید کرد که با تروریست ها براساس قوانین اسلامی رفتار خواهد شد.

در این بیانیه آمده است: «تصویب قطعنامه اخیر سازمان ملل علیه جمهوری اسلامی ایران درخصوص مسئله حقوق بشر، متأسفانه ثابت نمود که موضوع حقوق بشر در سازمان ملل کماکان اصالت نداشته و [...] جمهوری اسلامی ایران به دلایل ذیل قطعنامه صادره را مردود می داند:

۱. قطعنامه مبتنی بر گزارش مخدوش و نادرستی است که با استفاده از منابع تبلیغاتی گروه های تروریستی و به منظور فریب افکار عمومی جهان تهیه گردیده و کاملاً بی پایه و اساس است.

۲. برخی از کشورها که مأمّن و حامی بزرگ ترین گروه های تروریستی موجود در جهان می باشند، بانی قطعنامه شده و بدین ترتیب هدف تبلیغاتی سوء قطعنامه را آشکار ساخته اند.

۳. سکوت تصویب کنندگان این قطعنامه درقبال نقض واقعی حقوق بشر و اقلیت ها در بسیاری از کشورها از قبیل امریکا، هرگونه صلاحیت اظهارنظر را درخصوص مسئله حقوق بشر، از این نمایندگان سلب ساخته است.

جمهوری اسلامی ایران در عین اعتقاد به آزادی عقاید افراد، با هرگونه اقدام تروریستی از جانب گروه های ضدانقلاب همچنان بر مبنای قوانین اسلامی و با قاطعیت مقابله می نماید.» (۱)

رادیو امریکا در برنامه امروز خود به بررسی مشکلات اقتصادی و کاهش درآمدهای نفتی ایران و کنترل واردات به دلیل کاهش درآمدهای ارزی پرداخته است. رادیو امریکا در تحلیل خود آورده است: «ایران امروز خود را مواجه با تضادی می بیند، از سویی پروپای انقلاب قرص شده، نهادهای انقلابی ریشه دوانیده و دولت با ثبات می نماید و از سویی دیگر شماری تنگنا - که بعضی از آنها سنگین و سخت به نظر می رسد - پیش روی خود دارد؛ از آن جمله اثرات داخلی جنگ ایران و عراق، وضع اقتصاد ایران و موقعیت سیاسی جناح مخالفین. دشوارترین مشکل پیش روی ایران مشکل داخلی که در واقع مشکل خارجی است، جنگ با عراق است که بر پیکر اقتصاد ایران ضربات سختی وارد [کرده] و ضایعات سیاسی آن نیز کم نبوده است. در چند سال اخیر دولت جمهوری اسلامی حدود یک سوم از بودجه سالانه ایران را به جنگ با عراق اختصاص داده است. از سال ۱۹۸۱ هزینه امور دفاعی ایران به تخمین دولت جمهوری اسلامی سه برابر شده است. در همان حال صدور نفت ایران با اشکالات روزافزونی مواجه گشته و در عین حال چون خریداران مجبور به پرداخت حق بیمه سنگینی برای حمل نفت ایران شدند آن کشور ناگزیر گشته نفت خود را با تخفیف بهای چشمگیری عرضه کند.»

راديو امريكا افزود: «درآمد حاصل از فروش نفت ايران در سال ۱۹۸۴ - ۱۹۸۳ [۱۳۶۲] حدود چهار ميليارد دلار کمتر از ميزانی بود که پيش بينی شده بود. مابه التفاوت اين تخمين های نادرست در سال های ۱۹۸۵ - ۱۹۸۴ [۱۳۶۳] سر به شش ميليارد دلار زد و در سال جاری [۱۳۶۴] نیز ارقام درآمد با اعداد تخمين نمی خوانند. در چنين شرايطی مجلس شورای اسلامی از دولت خواسته است که در مورد درآمد حاصل از فروش نفت تخمين نزديک تر به واقع بزند و بودجه برنامه های خود را تعديل بخشد. دولت جمهوری اسلامی که به رشد اقتصادی و اجرای يک برنامه تازه و جاه طلبانه پنج ساله چشم دوخته بود، اجازه داد ميزان واردات به ايران در سال ۱۹۸۳ از افزايش سریعی برخوردار شود، اما در اوایل سال ۱۹۸۴ که با بحران مبادلات ارزی مواجه شد، واردات را محدود ساخت. در اواخر آن سال از محدودیت های وارداتی کاست، اما امسال بار دیگر ضوابط شاقی برای واردات و تأمین اعتبار به اجرا گذاشته که با تلاش جهت کنترل تورم داخلی هماهنگ است.» (۱)

۱

وزیران نفت کشورهای عضو اوپک که در اجلاس صبح امروز خود درباره سياست های آينده اوپک به تفاهم نرسيدند، اجلاس اوپک را يک روز تمدید کردند.

وزیران اوپک به منظور يافتن راهکاری برای مقابله با بی ثباتی بازار نفت و رسيدن به يک اجماع در سازمان اوپک، بعدازظهر امروز مذاکرات خود را در پشت درهای بسته در محل اقامت وزير نفت ونزوئلا و رئيس هفتادوششمين اجلاس اوپک از سر گرفتند. خبرگزاری جمهوری اسلامی از ژنو گزارش داد: «عتیبه وزير نفت امارات متحده عربی، قبل از آغاز نشست بعدازظهر، گفت بين اعضای اوپک پيرامون انتخاب روش مناسب برای حل مشکلات اختلاف نظر و شکاف وجود دارد. به گفته عتیبه برخی پیشنهادها برای دفاع از سهمیه اوپک در بازار جهانی و همچنين برای مقابله با توليدکنندگان نفت غيرعضو اوپک، خواهان افزايش توليد نفت اوپک طی سال های ۱۹۸۶ و ۱۹۸۷ می باشد. او گفت: اعضا در چنين صورتی بايد مشکلات ناشی از سقوط قيمت نفت طی اين مدت را تحمل کنند. عتیبه افزود: ساختار کنونی تعيين قيمت و سقف توليد، مربوط به زمان های گذشته می باشد و اوپک نیاز به اتخاذ روش های جديد دارد. [...] از يک سو، هيچ قيمت رسمی اوپک به صورت واقعی وجود ندارد و از سویی ديگر برخی اعضا با توليد بيشتري در سهمیه تعيين شده، حاضر به کاهش توليد تا سطح سهمیه خود نمی باشند.

وزير نفت اکوادور نیز در پايان نشست امروز صبح اوپک گفت: تعدادی از اعضا خواهان تعيين روشی جهت دفاع از سهم نفت اوپک در بازار جهانی و مقابله با توليدکنندگان غيرعضو اوپک می باشند. به گفته وی اين روش به افزايش توليد، هم زمان با کاهش شديد قيمت نفت منجر خواهد شد. تعدادی ديگر از اعضا خواهان حفظ قيمت کنونی نفت اوپک می باشند که اثر

ص: ۷۷۸

منفی چنین سیاستی نیز ازدست دادن بازار جهانی نفت برای اعضای اوپک خواهد بود.»

در ادامه گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی آمده است: «وزیران نفت اوپک امروز بدون کسب تفاهمی پیرامون سیاست های جدید سازمان به مذاکرات خود پایان دادند و با تمدید یک روز به کار اجلاس، به ادامه مذاکرات خواهند پرداخت. به گفته یک منبع نزدیک به اجلاس اوپک، هیئت ایرانی شرکت کننده در اجلاس طی مذاکرات جاری از حفظ سقف تولید و میزان قیمت رسمی کنونی اوپک حمایت کرده است. به گفته این منبع، ایران خواهان احترام تمامی اعضا به سهمیه های تعیین شده از سوی اوپک شده است.

از سوی دیگر، یک مقام عالی رتبه اکوادور فاش کرد که اوپک هیئتی ویژه به ریاست ونزوئلا جهت بررسی سیستم های جدید خود تشکیل داده است. به گفته وی اعضای این هیئت کشورهای ایران، الجزایر، کویت، امارات متحده عربی، عراق و ونزوئلا می باشند. وی گفت: عربستان پیشنهاد عضویت در کمیته مذکور را رد کرد.^(۱)

زکی یمانی وزیر نفت عربستان هم در گفت و گویی با خبرگزاری فرانسه اعلام کرد: از این پس هدف نخستین اوپک این است که از سهمیه خود در بازار جهانی نفت دفاع کند. به گزارش خبرگزاری فرانسه، از سال ۱۹۸۱ سازمان اوپک برای دفاع از قیمت های جهان کم کم تولیدش را کاهش داد تا امسال به مرز شانزده میلیون بشکه در روز سقوط کرد. از سوی دیگر، منابع آگاه گفتند عربستان سعودی برای ارزیابی نتایج میان مدت کاهش هر بشکه بهای نفت به ۲۳ و حتی ۱۸ دلار سرگرم بررسی است.

گروهی دیگر از وزیران نفت اوپک نیز لزوم دفاع سازمان از سهمش در بازار و حتی بازپس گیری بخشی از بازار ازدست رفته اش را خاطرنشان کرده اند. برای این امر دیگر کشورهای تولیدکننده که در دهه اخیر دائماً تولیدشان را افزایش داده اند باید تولیداتشان را محدود یا کاهش دهند.^(۲)

۱

تلاش های دیپلماتیک چندسویه برای آزادی گروگان های امریکایی و فرانسوی در بند در لبنان درحالی ادامه دارد که کویت با معاوضه گروگان ها با زندانیان کشورش به شدت مخالف است. در این حال، سفر دو گروه از شیعیان لبنان به ایران امیدواری هایی برای آزادی برخی گروگان ها پدید آورده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «محافل مطبوعاتی کویت نسبت به فعالیت های تری ویت کشیش انگلیسی که برای آزادساختن گروگان های امریکایی در بیروت تلاش می کند و نیز نسبت به درخواست وی برای ورود به کویت جهت مذاکره با مقامات این کشور به منظور مبادله ۱۷ تن از زندانیان سیاسی در کویت با گروگان های امریکایی در بیروت همچنان عکس العمل تنیدی از خود نشان می دهند.

مطبوعات کویت ضمن انتقاد شدید از سیاست امریکا، هیئت حاکمه این کشور را مشوق

ص: ۷۷۹

۱- ۶۵. مأخذ ۵۷.

۲- ۶۶. مأخذ ۵۷.

تری ویت برای مذاکره با مقامات کویتی در مورد مبادله گروهی از زندانیان این کشور با گروگان های امریکایی در بیروت قلمداد کردند. روزنامه های کویتی تلاش کشیش یادشده برای مبادله زندانیانی را که به گفته مقامات کویت در حادثه انفجارات سال ۱۹۸۳ در این کشور دست داشته اند، نوعی دخالت در امور داخلی کویت دانسته و آن را رد کردند. مطبوعات کویت در این زمینه نوشتند، دادگاه های کویت حکم خود را در مورد زندانیان صادر کرده اند و دیگر هیچ کس حق دخالت در این گونه امور داخلی را ندارد.»(۱)

نشریه لیبراسیون درباره ارتباط سفر هیئتی لبنانی به ایران و ماجرای گروگان ها نوشته است: «تنها عامل مثبت در این ماجرا، عزیمت هیئتی مرکب از امل و حزب الله در روز پنجشنبه به تهران است. گرچه هدف رسمی مأموریت این هیئت "تعمیق روابط میان دو جنبش" است که در پاییز گذشته بر خوردهایی پیدا کرده بودند، لیکن در بیروت اعتقاد بر این است که در این چارچوب امل می تواند خواستار آزادی گروگان های فرانسوی شود تا آقای نبیه بری بتواند به وعده خود که در ۳۰ ژوئن (۹ تیر) گذشته به هنگام ربه شده هواپیمای بوئینگ امریکایی تی.دبلیو.ای.(۲) به بیروت داده بود وفا کند.»(۳)

۱

گری سیک دستیار پیشین کاخ سفید در کتاب همه سقوط می کنند با اشاره به توانایی های امام خمینی در ایجاد انقلاب اسلامی و برقراری یک حکومت دینی، تأکید کرده است که امریکا تحت هیچ شرایطی قادر نبود مانع این حرکت مردمی شود. گری سیک افزوده است که امریکا هرگز تصور نمی کرد که فکر ایجاد یک حکومت اسلامی در ایران شدنی یا ماندنی باشد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، گری سیک در کتابش ضمن بررسی چگونگی شکل گیری انقلاب اسلامی ایران نوشته است که انقلاب ایران از ابتدا عمیقاً مذهبی بود و رهبر آن از ابتدا امام خمینی بوده است.

وی در کتابش می گوید که به نظر من آیت الله خمینی در هر مرحله به خوبی می دانست که چه می خواهد بکند. ما هرگز باور نمی کردیم که فکر ایجاد یک حکومت مذهبی، شدنی یا ماندنی باشد. همان طور که شاید بسیاری از پیروان خود آیت الله خمینی هم، چنین چیزی را گمان نمی کردند. وی می افزاید تفاوت اساسی انقلاب ایران با بسیاری از انقلاب های دیگر این است که انقلاب ایران از ابتدا رهبری داشت که به روشنی خواست هایش را برای مردم توصیف می کرد. زمانی که او (امام خمینی) فائق شد، همان کرد که گفته بود.

دستیار پیشین کاخ سفید که در تدوین نوشته های کتابش از یادداشت های خود در نشست های کاخ سفید استفاده کرده است، می گوید حتی اگر امریکا اطلاعات کاملی از

ص: ۷۸۰

۱- ۶۷. مأخذ ۱۹، ص ۳۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۹/۱۳۶۴.

۲- برای اطلاع از ماجرای ربه شده هواپیمای تی.دبلیو.ای. به کتاب سی وهفتم روز شمار جنگ (توسعه روابط با قدرت های آسیایی) رجوع کنید.

۳- ۶۸. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۲، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۵ و ۳۶.

جریانات ایران داشت نتایج مشابه آنچه تحقق یافت حاصل می شد. وی افزود بجاست که به خاطر داشته باشیم انقلاب های راستین نتایج انقلابی و راستینی به همراه می آورند و این گونه نتایج، روند معمول تجزیه و تحلیل و هرگونه داوری را نارسا و بیهوده می سازد.

رادیو امریکا که این گزارش را نقل می کرد، می افزاید کتاب گری سیک در امریکا با تحسین روبه رو شده است و سندی هافمن یکی از اساتید دانشگاه هاروارد در روزنامه نیویورک تایمز می گوید هیچ یک از کتاب های گذشته در مورد عوامل انقلاب ایران، به اندازه کتاب همه سقوط می کنند قانع کننده، منصفانه و متعادل نبوده است. (۱)

۱

هفته نامه فرانسوی لوپوئن در شماره امروز خود (۱۷ آذر ۱۳۶۴) در مقاله ای با عنوان "اسلام بیداری" با اشاره به سه ویژگی اسلام یعنی نیروی محرکه جنبش مسلمانان، جدایی ناپذیری از حکومت و اصلاح ضوابط گذشته به آثار بیداری اسلامی پرداخته است.

نویسنده مقاله نوشته است که امروز مردم، اسلام را در همه جای دنیا مشاهده می کنند و اسلام احتمالاً بیشتر از امپراتوری شوروی، غربی ها را تهدید می کند. نویسنده این مقاله می نویسد غرب عموماً در مورد اسلام مرتکب اشتباه شده است، زیرا انگیزه های حاکم در اسلام را با عبارات و واژه های ناسیونالیستی یا ایدئولوژی های رایج می سنجد و این در حالی است که در اسلام ناسیونالیسم تحت نفوذ عامل مذهب قرار دارد.

این مقاله می افزاید: نیرویی که مسلمانان را به جنبش درمی آورد اساساً مذهبی است و این نخستین نکته اساسی است. نکته دیگر این است که اسلام از آغاز پیدایش تاکنون کماکان خود را از حکومت جداناپذیر می پنداشته است. در اسلام مسائل مربوط به اجتماع، اقتصاد، حقوق، سیاست و دولت به شدت مورد بحث قرار گرفته است. در اسلام برخلاف مسیحیت مذهب تنها به یک بخش از زندگی اختصاص ندارد و دیگر بخش ها را به قدرت مدنی و آزادی فردی واگذار نمی کند. دین اسلام یک قدرت سیاسی و اخلاقی همه جانبه است. سومین نکته برای درک ماهیت بیداری اسلام این است که اسلام مانند هر انقلابی در مردمی ترین اقدام به اصلاح ضوابط سنتی گذشته گرایش پیدا می کند. از این دیدگاه انقلاب ایران یک نمونه برای تمامی مسلمانان به حساب می آید. نویسنده این مقاله در پایان نتیجه گیری می کند، بنابراین بازگشت به اسلام پدیده ای است که جهان معاصر باید آن را به حساب بیاورد. (۲)

ضمیمه گزارش ۷۳۹: گزارش واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بررسی و تجزیه و تحلیل فعالیت های دشمن و دیدگاه های دشمن درباره تلاش های خودی

«الف) تحلیل دشمن از روند فعلی جنگ و توانایی های موجود در نیروهای خودی

باز بودن سیستم امنیتی و حفاظتی جمهوری اسلامی که به دلیل بافت مردمی جنگ و عدم کنترل در تمامی جوانب می باشد، باعث شده تا دشمن کلیات تغییرناپذیری از مراحل آمادگی و نحوه عملیات ما دریافته و استراتژی خود را برمبنای آنها برقرار سازد. این اطلاعات از طرفی به دلیل قدرت و توان سیستم اطلاعاتی

ص: ۷۸۱

۱- ۶۹. مأخذ ۳۳، ص ۳.

۲- ۷۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

دشمن و بیش از آن بر اثر عدم دقت در حفاظت و اجرای فریب به معنای کامل توسط نیروهای خودی، در دست دشمن قرار گرفته است.

دانسته های دشمن در شرایط حاضر را می توان در بندهای ذیل خلاصه نمود:

۱. تصمیم جمهوری اسلامی بر ادامه عملیات های محدود تا زمان آمادگی جهت انجام عملیات گسترده.

۲. تصمیم جمهوری اسلامی بر انجام عملیات گسترده در حد عملیات بدر که تجربه به او ثابت کرده در سال بیش از یک و یا دو عملیات نخواهد بود.

۳. قدرت نیروی پیاده و ترابری دریایی و هلی برن (حدوداً) و ضعف زرهی، آتشبارهای پشتیبانی و مهندسی حین عملیات خودی که در نتیجه ما را از نبرد در دشت و مناطق بدون هدف ذوعارضه قابل پدافند محروم می کند و درمقابل قدرت های مذکور، ما را به نبرد در مناطق ذوعارضه و آبی و خاکی سوق می دهد.

۴. کسب آمادگی های مداوم در رزم دریایی و آبی و خاکی توسط جمهوری اسلامی با توجه به ساخت پل ها و قایق ها و خرید لوازم دریایی.

۵. تصمیم جمهوری اسلامی در تصرف اهدافی که ارزش سیاسی، تبلیغاتی و در درجه بعد نظامی داشته باشند.

۶. وضعیت جوی حاضر (پاییز و زمستان) که عملیات ما را در شمال غرب کشور غیرممکن می سازد.

۷. ارتباط مستقیم بسیج همگانی نیروهای مردمی با عملیات گسترده با فاصله زمانی دو سه ماه (باتوجه به مدت زمان لازم جهت آماده سازی نیروها و محدودیت باقی ماندن نیروهای بسیج در جبهه که بیش از پنج ماه نمی باشد).

مجموعه ۷ بند فوق دست به دست هم داده و ذهن دشمن را نسبت به مرز جنوبی کشور و نبرد در بعضی از مناطق آن معطوف می دارد. تجربه پنج ساله جنگ نشان می دهد که جمع بندی های فوق برای اتخاذ یک استراتژی پدافندی با اولویت مناطقی در جنوب توسط دشمن کافی بوده و جهت مسلح نمودن زمین و ایجاد خط پدافندی عمیق و مطمئن، در انتظار وصول اطلاعات دقیق تاکتیکی نمانده است.

دشمن بعضی در پی انجام عملیات خیبر و اطمینان از اصرار ما بر ادامه نبرد آبی خاکی پس از آن در هور و اروندرود (بدر و والفجر ۸) به فکر چاره اندیشی افتاد و تجربیات فرماندهان و دست اندرکاران خود را جمع بندی کرده و به مقدمات یک سیستم پدافندی در کرانه دور آب های منطقه ممنوعه دست یافته که تحت عنوان نحوه مقابله با قایق های دشمن منتشر شده است. البته این بدان معنا نیست که تمامی تدابیر دشمن منحصر به این جزوه خاص می باشد. بلکه این جزوه نمونه ای است از اقدامات پیشگیرانه دشمن که به دست رزمندگان اسلام افتاده است در قسمت دوم در این رابطه مفصل تر بحث خواهد شد.

ب) اتخاذ تدابیر پدافندی مطمئن و ایجاد سیستم هشاری دائم بنا بر اولویت ها

دشمن در پی ضربات سنگینی که در عملیات های مختلف از ثامن الائمه (ع) تا بیت المقدس متحمل شد استراتژی خود را براساس پدافند در نقاط سرکوب مرزی برقرار نمود و نسبت به ایجاد موانع، استحکامات، تکمیل خطوط مقدم و ایجاد خطوط بعدی به ترتیب در عمق، اختصاص دادن نیروهای سازمانی جهت پاتک و استقرار نیروهای احتیاط و واحدهای جدید در خط پدافندی اقدامات گسترده ای را آغاز کرد.

در اولویت اول، دشمن این گونه فعالیت ها را در منطقه سپاه سوم (شلمچه تا طلائیه) و سپاه چهارم (چزابه تا طیب) به انجام رساند به نحوی که رزمندگان اسلام در عملیات رمضان به موانع گسترده دشمن برخورد نموده و پس از عبور از آن با پاتک های قوی دشمن مواجه و به عقب رانده شدند و در عملیات های والفجر مقدماتی و والفجر ۱ با مشکلات گسترده تری از جهت موانع و پاتک های دشمن مواجه گشتند. عملیات های مسلم بن عقیل، محرم و والفجر ۲ و ۳ و ۴ و در اوج همه خیبر هر کدام به نحوی در فاصله زمانی مورد نیاز دشمن جهت ایجاد موانع و به اجراء آوردن سیستم عمیق پدافندی عمل گردید.

پس از عملیات خیبر که دشمن نقطه ضعف مهمی را در طول خطوط خود در منطقه هور می دید و پس از آن با فعال شدن منطقه والفجر ۸ در کرانه غربی اروندرود نسبت به اتخاذ یک سیستم پدافندی مطمئن و عمیق اقدام نمود که پس از عملیات بدر و ثبات بیشتر پدافندی ما در انجام عملیات های آبی و خاکی سرعت اجرایی بیشتری به خود گرفت. اصول کلی سیستم فوق که در ذیل می آید عمدتاً از مدارک دشمن استخراج شده است که به تفکیک منطقه هورالهویزه و منطقه اروندرود به شرح ذیل می باشد:

ص: ۷۸۲

- منطقه هورالهویزه

۱. توجه نمودن و تقویت سیستم اطلاعاتی مانند دید بانی رادارهای رازیت و دیگر وسایل کشف کننده.

۲. ایجاد میدان دید و تیر وسیع با ازبین بردن نی ها و چولان های منطقه ممنوعه.

۳. گماردن کمین در نزدیکی خط مقدم، ثبت تیر و مواظبت از آبراه های منتهی به خطوط مقدم.

۴. تقویت خطوط پدافندی از جنبه مهندسی جهت استقرار و روانه کردن سلاح های تیر مستقیم و متوسط و استقرار نیروی پیاده جهت جلوگیری از نفوذ به خطوط مقدم.

۵. تشکیل نیروی احتیاط سیار و پرتحرک جهت مقابله با هر گروهی که موفق به رسیدن به سواحل خطوط مقدم شود.

- منطقه اروندرود

۱. ایجاد میدان مین و تیر با ازبین بردن چولان های ساحلی.

۲. ایجاد یک خط پدافندی پیوسته و بدون شکاف که مستلزم بستن دهانه نهرها و ایجاد سنگرهای متوالی و نزدیک به هم می باشد.

۳. ایجاد موانع ضدهاورکرافت در سواحل به خصوص در رأس البیشه.

۴. استقرار سلاح های تیر مستقیم در حاشیه سواحل به خصوص رأس البیشه جهت جلوگیری از نزدیک شدن هرگونه شناور.

۵. مراقبت و هشیاری شبانه روزی به ویژه در شرایط جوی نامناسب.

۶. تقویت خطوط مقدم با استقرار نیروهای اصلی (سازمانی) به منظور مقاومت بیشتر.

۷. طراحی استفاده از آتش تیربارها، خمپاره ها و توپخانه و هلیکوپتر جهت انهدام کلیه شناورهای مهاجم قبل از رسیدن به ساحل.

۸. طراحی انهدام نیروهای مهاجم در سه مرحله دور، وسط آب و ساحل نزدیک که هر کدام مستلزم طراحی آتش های مختلف و موانع شبکه ای و... می باشد.

خلاصه بحث در این قسمت این است که دشمن در پی ضرباتی که در هور از رزمندگان اسلام متحمل گردیده و ضعف هایی که در سیستم پدافندی خود در منطقه اروندرود یافته است اقدام به اتخاذ یک روش پدافندی مطمئن در طول این خطوط نموده است که مشروح آنها در فوق آمده است.

پ) حساسیت های فعلی دشمن و درجه بندی آنها

- اصول

۱. عملیات گسترده ما در جنوب خواهد بود.

۲. نظر به بسیج همگانی مردم، احتمال انجام عملیات با استعداد حداکثر ۲۵ تا ۳۰ گردان در مناطق میانی جبهه در کنار عملیات اصلی در جنوب می رود.

۳. انجام عملیات های محدود تا ۳ گردان در مناطق مختلف جبهه میانی و جنوبی.

۴. در جنوب نیز امکان عملیات گسترده در دو منطقه هورالهویزه و اروندرود ممکن است.

شواهد دال بر حساسیت دشمن و دلایل آن

۱. در منطقه هورالهویزه

۱.۱. اقدامات خودی

- انجام ۵ عملیات محدود در هور با هدف نزدیک شدن به سواحل دشمن.

- انجام عملیات مهندسی با حجم بسیار بالا در امور جاده سازی، انتقال، نصب پل و

- انتقال تجهیزات و وسایل عمده از قبیل قایق، توپخانه، ادوات و بنه های تدارکاتی در هور.

- انجام شناسایی با حجم بالا از جزایر تا طلایه که بعضاً منجر به درگیری و یا اسارت برادرانی شده است.

- با توجه به انجام دو عملیات زمستانی در هور و ادامه فعالیت های خودی در این منطقه و شایعه انجام عملیات سوم در بین مردم و بسیج و عناصر دشمن که بعضاً دیده و شنیده شده است.

ص: ۷۸۳

- استقرار و حضور نیروهای سپاه به خصوص یگان های کیفی همچون لشکر ۳۱، لشکر ۸، لشکر ۲۵، لشکر ۱۷ و ...

- استمرار فعالیت تردد جاسوس از شمال هور که بالتبع اطلاعاتی را به همراه می برند.

۱. ۲. اقدامات دشمن

فعالیت های دشمن در منطقه هور نشان دهنده حساسیت های دشمن در این منطقه است که تعدادی از موارد به شرح ذیل می باشد.

- حضور تمرینی مداوم دو تیپ از لشکر گارد جمهوری و تیپ ۶۵ نیروی مخصوص در منطقه هور.

- تقویت عمومی خطوط به خصوص در منطقه ابوصاف، الحسان تا البیضه و خندق و جزیره جنوبی.

- پروازهای شناسایی مداوم، انجام گشت رزمی، به کارگیری مستمر دیدگاه ها، استفاده از وسایل مراقبتی الکترونیکی و هشیاری مداوم دشمن در منطقه.

- انجام عملیات مهندسی با سرعت زیاد با اولویت در منطقه الحسان تا البیضه و ابوصاف تا جزیره.

- اجرای آتش شدید توپخانه در منطقه روبه روی الحسان تا البیضه، ام النعاج و پد خندق.

- ایجاد موانع و استحکامات در جلو خطوط اول و بعضاً در پشت آنها.

- بازدید وزیر دفاع دشمن از منطقه شرق دجله و صدور فرامین لازم، همچنین دستور فرماندهی دشمن در جهت تقویت وسایل مهندسی در منطقه.

در مجموع، دشمن احتمال انجام عملیات وسیع در هور را در منطقه الحسان تا جنوب البیضه و عملیات پشتیبانی در منطقه ابوصاف به سمت پاسگاه معلق را می دهد.

۲. در منطقه اروندرود

۱. ۲. اقدامات خودی

- انجام عملیات مهندسی با حجم بسیار در امور جاده سازی و احداث ۹ پد آتشبار توپخانه و تمرین احداث پل روی بهمن شیر که از دید هواپیماهای دشمن و مردم بومی به دور نبوده است.

- یک مورد لورفتن شناسایی در منطقه ام الرصاص که به احتمال قوی منجر به اسارت یک نفر از برادران تیپ ۱۰ شده است.

- خروج نیروهای ژاندارمری و استقرار نیروهای سپاه و بسیج در منطقه که احتمالاً هویت لشکر ۱۹ و لشکر ۴۱ و ناوتیپ کوثر را شناسایی نموده است.

- استمرار فعالیت جاسوسی در منطقه اروندرود.

- اصرار ما بر تخلیه مردم از حوالی بهمن شیر و جزیره آبادان.

دشمن در منطقه اروندرود فعالیت های بسیاری داشته است که نشان دهنده حساسیت های او نسبت به کلیت این منطقه می باشد که جمع بندی آنها به شرح ذیل بوده است:

- یکی از دلایل حساسیت دشمن در منطقه ارزش هدف شامل فاو و ارتباط مستقیم منطقه با جنگ خلیج و نقش نیروهای ما از اروندرود و در درجه بعد بکربودن منطقه و اینکه بسیاری از نکات لازم پدافندی در استراتژی دشمن انجام نگرفته و بایستی انجام می پذیرفت.

- فعالیت شدید مهندسی که عمدتاً در تحکیم پدافند و عمق بخشیدن به آن بوده است. از حدود اوایل شهریورماه تا نیمه آبان ماه به مدت دو ماه و نیم فعالیت به استعداد حدود ۴۰۰ تا ۵۰۰ دستگاه کمپرسی و وسایل مهندسی انجام می شده و از آن تاریخ تاکنون فعالیت ها به نصف تقلیل یافته است.

- تقویت منطقه به استعداد یک گردان تانک در طول فعالیت های مهندسی که با بارش اولین باران در نیمه آبان ماه از منطقه خارج شدند به نحوی که در حال حاضر جمعاً حدود ۲۰ دستگاه تانک در منطقه رأس البیشه تا چهارچراغ دیده شده است.

- هشیاری مداوم از طریق نصب دکل های دید بانی جدید و اعلام آماده باش به وسایل الکترونیک در حاشیه اروندرود و عکس برداری هوایی در طول منطقه.

- ایجاد موانع و استحکامات بتونی در جلو خطوط اول به خصوص در ام الرصاص و شهر فاو، ایجاد موانع ضدهلیکوپتر (هلی برن) و هاورکرافت در رأس البیشه تا شهر فاو و گسترش آنها در حاشیه خور عبدالله.

- چندین مورد بمباران منطقه بهمن شیر، قفص، چوئیده.

- اجرای آتش توپخانه در نقاطی خاص مانند نهر قاسمیه و خسروآباد و قصر و اجرای آتش روی آتشبار توپخانه خودی و دکل های دید بانی.

درمجموع دشمن بعضی احتمال اجرای یک تک محدود در منطقه ام الرصاص و عملیات وسیع در منطقه خسروآباد به سمت رأس البیشه را می دهد.

(ت) شواهد و دلایل حساسیت دشمن در منطقه جنوب

تصویر

تعداد وسایل مهندسی - قلم	منطقه هور	منطقه اروندرود
تعداد وسایل مهندسی - فعلی	حدود ۷۰۰ دستگاه	حدود ۵۰۰ دستگاه
آتش توپخانه به طور متوسط روزانه	حدود ۲۰۰ دستگاه	حدود ۲۵۰ دستگاه
هتیارای دشمن:	۱۰ گلوله	۵ گلوله
شناسایی منجر به درگیری و اسارت	دائم	دائم
حضور مردم در منطقه	چندین مورد	یک مورد (ام الرصاص)
اطلاع از وضع نیروها	نسبی	حضور همراه با تخلیه
	علم به وجود یگان های قوی سیاه	حضور جدی سیاه و سیج
سایر دلایل	اقدامات جاسوسی، بازدید فرماندهان رده بالا، شایعه عملیات سالانه در هور، انتقال تجهیزات، آمادسازی لشکر گارد و تیپ ۶۵ در منطقه	اقدامات جاسوسی
جمعاً	۱۳ مورد در منطقه هور	۸ مورد در منطقه اروندر

واحد اطلاعات قرارگاه حاکم الاستیلا
مورخه ۱۳۶۴/۹/۱۷

در پی حکم امام خمینی درباره واگذاری جانشینی فرمانده کل قوا به آقای هاشمی رفسنجانی و آغاز به کار تشکیلات فرماندهی کل قوا در امر جنگ، ساعت ۸:۱۵ صبح امروز، جلسه کوتاهی با حضور فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه پاسداران در ستاد مرکزی سپاه پاسداران در تهران برگزار شد. (۱) هدف از این جلسه هماهنگی برای دادن گزارشی کامل از اوضاع عملیاتی جنگ به آقای هاشمی رفسنجانی و آقای میرحسین موسوی نخست وزیر، بود.

در این جلسه فرمانده کل سپاه گفت: «این جلسه ای که داریم اولین جلسه رده اول برادرهای عملیاتی با آقای هاشمی و آقای موسوی نخست وزیر و تشکیلات جدید است که حضرت امام به آقای هاشمی امر کردند که ستاد فرماندهی کل قوا را ایشان تشکیل بدهند. ایشان به آقای موسوی یک حکم به عنوان معاونت پشتیبانی جنگ داده است. حالا قسمت سپاه و ارتش را هنوز ایشان دقیقاً مشخص نکرده است، ولی شاید یک معاونت سپاه و یک معاونت ارتش بزنند و این تشکیلات فرماندهی کل قوا در امر اداره جنگ شروع خواهد شد. از طرفی دیگر، در عملیات های آینده که سپاه و ارتش کار می کنند و نیروی زمینی هم در قسمتی از منطقه عملیاتی وارد عمل می شود، به هر حال مسئولیت به عهده آقای هاشمی است.

این جلسه به این منظور صورت می گیرد که ما پیشرفت کار را به ایشان بگوییم که کجاها

ص: ۷۸۷

۱- برادران محسن رضایی (فرمانده کل سپاه پاسداران)، علی شمشخانی (قائم مقام فرمانده کل سپاه)، رحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی سپاه)، عزیز (محمدعلی) جعفری (فرمانده قرارگاه قدس)، احمد غلامپور (جانشین فرمانده قرارگاه کربلا)، مصطفی ایزدی (فرمانده قرارگاه حمزه)، ابراهیم حاج محمدزاده (مسئول معاونت سیاسی فرمانده کل سپاه) و محمد ابراهیم سنجقی (رابط سپاه با آقای هاشمی رفسنجانی) در این جلسه حضور داشتند.

کار شده است، چه کارهایی صورت گرفته و چه تلاش هایی برادرها انجام دادند [...] که ما بتوانیم ان شاء الله مسئولین کشور را با مشکلاتی که در امر جنگ هست ملموس تر بکنیم. البته باید دقیق واقعیت ها را بگوییم؛ یعنی از افراط و تفریط باید به شدت جلوگیری کرد و از مسائلی که ممکن است خدای نکرده نشان دهنده یأس و ناامیدی باشد پرهیز نمود، اما واقعیت ها را باید دقیق آن طور که هست بدون تحلیل گفت. [...] اما اگر می خواهید یک تحلیلی بگذارید، این تحلیل را از طرف خودتان بگویید. بگویید نظر من به عنوان مسئول قرارگاه این است. [...]

پس گزارش از کارهای خودی و پیشرفت کار مهندسی، تدارکات، لجستیک، کمبودها، نارسایی ها را بگویید. گزارش کار دشمن را می دهیم و در مجموع به این سؤال که علل تأخیر چیست جواب می دهیم. مثلاً دقیق همین بحث مانور را که می کنید که چند روز برای آموزش وقت می خواهید، چند روز برای سازماندهی وقت می خواهید، زمان صفر را از کی شروع کردید، چند روز دیگر چطور می شود، باید بتوانید اینها را دقیق ملموس بیان بکنید. ما امروز و فردا را از آقای هاشمی وقت گرفتیم و گفتیم به هیچ کس وقت ندهند. ایشان هم ملاقات های خودش را امروز و فردا حذف کرده است و همه اش در اختیار این جلسات است، لذا خیلی با فرصت و صبر و حوصله توضیح بدهید و هیچ عجله ای هم نداریم و از مسائل نگذرید. آقای هاشمی هست، آقای موسوی هم در جلسه است. اگر کسی سؤالی ندارد. بلند شویم و برویم.»

این جلسه با صلوات بر محمد و آل محمد پایان یافت و برادران برای شرکت در جلسه عازم منزل آقای هاشمی واقع در جماران شدند. (۱)

۱

برای بررسی اقدامات عملیاتی سپاه پاسداران، میزان پیشرفت کار، مشکلات و کمبودها، از ساعت ۹:۳۰ صبح امروز جلسه ای با حضور جانشین فرمانده کل قوا (آقای هاشمی رفسنجانی)، مسئول معاونت پشتیبانی ستاد فرماندهی کل قوا (آقای میرحسین موسوی)، فرمانده کل سپاه پاسداران (محسن رضایی) و فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه پاسداران (۲) در منزل آقای هاشمی واقع در

ص: ۷۸۸

۱- ۱. پیاده شده نوار ۱۶۸۹۶، صحافی شماره ۰۵۳۰، قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، صص ۳ - ۱، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۲- در این جلسه از فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران، علاوه بر محسن رضایی، این برادران حضور داشتند: علی شمخانی، رحیم صفوی، محسن رفیق دوست (وزیر سپاه پاسداران)، عزیز جعفری، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه کربلا)، حسین علایی (فرمانده قرارگاه نوح)، محمد باقری (مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا سپاه)، محمد فروزنده (مسئول مهندسی سپاه)، سیدعلی حسینی تاش (رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه)، محمود احمدپور (مسئول لجستیک سپاه)، حسن شفیع زاده (فرمانده توپخانه سپاه)، حسین نجات (مسئول حفاظت اطلاعات نیروی زمینی سپاه)، علی فدوی (مسئول اطلاعات قرارگاه نوح)، ابراهیم حاج محمدزاده (معاون سیاسی فرمانده کل سپاه)، وفایی (مهندسی نیروی زمینی سپاه)، مسعود حجاریان (از مسئولین وزارت سپاه) و داود رنجبر (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه).

تهران، محله جماران برگزار شد. در این جلسه طولانی که تا ساعت ۱۸ ادامه یافت، وضعیت مناطق مختلف عملیاتی؛ وضعیت دشمن؛ طرح های مختلف عملیات های محدود، پشتیبانی و گسترده؛ اقدامات مهندسی و نیازهای ادامه کار مهندسی؛ وضعیت توپخانه و چگونگی تقسیم توپ های موجود برای عملیات؛ حفاظت، فریب و غافلگیری دشمن؛ وضعیت نیرو؛ کمبودها و نیازهای نیروی انسانی؛ امکانات مورد نیاز و... مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

گزارش مباحث امروز با استفاده از یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه و نوارهای صوتی که وی از این مباحث ضبط کرده است، در چند بخش به طور خلاصه درج می شود. گفتنی است که آقای هاشمی رفسنجانی در کتاب خاطرات خود، در بیان مباحث امروز به چند سطر اکتفا کرده است: «فرماندهان سپاه آمدند و تا شب ساعت ها راجع به برنامه عملیات آینده و نیازها و امکانات و... مذاکره کردیم: ظهر هم استراحت نکردم و خیلی خسته شدم. به نظرم می آید برای احتیاط در تأمین امکانات، زیاده از حد معطل می شوند و با حضور این همه نیرو در جبهه ها، معطل کردن به نفع نیست، ولی نمی شود بدون آمادگی کامل هم عمل کرد.» (۱)

در آغاز جلسه، محسن رضایی بعد از معرفی حاضران، فعالیت هایی که در سراسر جبهه های جنگ در حال اجراست و طرح های عملیاتی مورد نظر را بیان کرد. وی گفت که سپاه پاسداران از اسکله های البکر و العمیه (در خلیج فارس) و فاو تا منطقه عین خوش تحرکاتی را در زمینه فریب، عملیات محدود، عملیات یدکی و عملیات اصلی شروع کرده است. طبق ابلاغ حضرت عالی، عملیات اصلی نیروی زمینی ارتش منطقه شلمچه و احتمالاً عملیات یدکی در منطقه جزیره مینو و تحرکاتی هم در کوشک و زید و یک تحرک فریب هم در نفت شهر دارند. متناسب با این فعالیت های خودی، دشمن هم بمباران ها را شروع کرده است و نشان می دهد که با این موضع گیری ها، آنها هم موضع گیری متقابل کرده اند.

محسن رضایی افزود: کلاً از چزابه به بالا همه تحرکات، اقداماتی برای فریب دشمن است و از چزابه به پایین برای اجرای عملیات تلاش می شود. در چزابه یک عملیات محدود داریم. در منطقه هور، در جاده عماره به بصره در حال سازماندهی یک عملیات یدکی هستیم. اقداماتی برای عملیات محدود و کوچک در شمال دریاچه ام النعاج (در منطقه هور) انجام می شود. کلاً در منطقه جزایر مجنون فعالیت های مهندسی زیادتر شده است. جزایر ام الرصاص در اروندرود، جزایر منحصربه فردی هستند که سرپلی طبیعی محسوب می شوند که اگر به دست ما بیفتند نسبت به دیگر نقاط اروند برای عبور برتری و مزیت دارند. عملیات پشتیبانی عملیات فاو در ام الرصاص انجام می شود. علاوه بر منطقه اصلی که در دهانه فاو است، در سراسر اروندرود فعالیت مهندسی می شود و به دشمن نشان داده می شود عملیات دیگر، عملیات روی

ص: ۷۸۹

اسکله های البکر و العمیه است. با گرفتن فاو و این دو اسکله، تقریباً تمام راه های هوایی و دریایی دشمن به شمال خلیج فارس قطع می شود.

محسن رضایی در ادامه با بیان اینکه این گزارشی است مختصر از اقدامات در دست اجرا، گفت با توجه به اینکه ما باید قبل از عملیات از تمرکز فعالیت مهندسی و آمادگی دشمن در منطقه فاو جلوگیری کنیم، تحرکاتی که گفته شد برای ما نقش بسیار حیاتی و تعیین کننده دارند. از طرف دیگر، برای اینکه ۷۲ ساعت یا چهار پنج شبانه روز اول عملیات از حملات دشمن به این منطقه جلوگیری کنیم باید هم زمان با این عملیات، عملیات ام الرصاص انجام شده باشد و حمله ارتش برای گرفتن جای پای خوبی تا شهر تنومه باشد. این حمله ارتش و حمله در زید و کوشک و آماده کردن منطقه فاو، اولاً دشمن و فعالیت هایش را تا شب عملیات دچار سرگردانی و تردید می کند. ثانیاً در چهار پنج شبانه روز اول که باید خاکریز بزنیم و کامل کنیم، تانک ها را پشت خط ببریم، آتش ها را تنظیم کنیم، بازسازی اولیه را بکنیم و خودمان را تثبیت بکنیم، باید در مناطق دیگر فشارهای دیگری به دشمن وارد کنیم و از تمرکز قوای دشمن جلوگیری کنیم. (۱)

در ادامه جلسه، محمد باقری مسئول اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ابتدا به توضیح وضعیت جغرافیایی و آب و هوایی مناطق مرزی ایران و عراق از جنوب تا شمال پرداخت و گفت که در منطقه جنوب، ارتفاع از سطح دریا از صفر تا حدود ۴ متر است و هرچه به سمت جنوب و خلیج فارس برویم ارتفاع کمتر می شود، طوری که امکان کندن زمین، خاک برداری و... نیست و لودر یک بیل به زمین بزند آب درمی آید. وی افزود که بیشترین بارش و بیشترین مه در جنوب از آذر تا بهمن و اسفند است.

محمد باقری در ادامه به نحوه گسترش سپاه ها و یگان های ارتش عراق در سراسر مرز پرداخت و با بیان اینکه یگان های زرهی و مکانیزه ارتش عراق بیشتر در منطقه جنوب و یگان های پیاده بیشتر در مناطق میانی و شمالی گسترش یافته اند، گفت: بعد از عملیات بیت المقدس که دشمن با کمبود نیروی شدیدی مواجه شد، نیروهای احتیاط، ژاندارمری و نیروهای مردمی را سازماندهی و در خط های پدافندی مستقر کرد و نیروهای سازمانی اش را عقب تر مستقر کرده و زمانی که ما عملیات می کنیم اینها به صورت نیروهای ضربت وارد عمل می شوند.

وی افزود: در حال حاضر، سپاه هفتم عراق که بعد از عملیات خیبر تشکیل شد، از منطقه ابوالخصیب تا فاو و ام القصر مأموریت دارد و دارای ۳ لشکر پیاده، ۲۰ گردان تانک و ۴ گردان توپخانه است. نیروهای این سپاه، نظامی و عمده آنها را نیروهای احتیاط تشکیل می دهند. یعنی نیروهای احتیاط را دوره به دوره احضار کرده و به کار گرفته اند و سربازهایی که قبل از جنگ

ص: ۷۹۰

۱-۳. سند شماره ۱۶۹۷۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات والفجر ۸، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۸/۹/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۸۹۷)، داوود رنجبر، صص ۴ - ۱؛ و - سند شماره ۱۱۰۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۸ (داوود رنجبر)، ۱۸/۹/۱۳۶۴ تا ۱۹/۹/۱۳۶۴ صص ۷ - ۴.

سربازی را شروع کرده اند، هیچ کدام ترخیص نشده اند. اخیراً سربازی پناهنده شده بود که هشت سال سربازی کرده بود؛ دوره سربازی عراقی ها سه سال است.

آقای هاشمی وضعیت نیروی لشکرهای عراق را پرسید، آقای باقری پاسخ داد که لشکرها و تیپ های قدیمی هر گردانشان حدود ۱۲۰۰ نفر نیرو دارد که ۳۰۰ تا ۴۰۰ نفر آنها رزمنده و ۷۰۰ تا ۸۰۰ نفرشان نیروی پشتیبانی هستند، اما تیپ های جدیدالتأسیس، گردان های سَبُک دارند که هریک حداکثر ۳۰۰ نفر نیرو دارد. لشکرهای جدید حداکثر ۷۰۰۰ نفر و لشکرهای سازمانی عراق ۱۷۰۰۰ تا ۱۸۰۰۰ نفر نیرو دارند.

آقای باقری در ادامه محل استقرار سایر سپاه های ارتش عراق از جنوب به شمال را چنین ذکر کرد: سپاه سوم از شلمچه تا طلائیه، سپاه ششم منطقه هور، سپاه چهارم از جزابه تا شیار چنگوله، سپاه دوم از چنگوله تا قصرشیرین، پس از آن سپاه یکم و در انتهای شمال شرق عراق سپاه پنجم مستقر است.

آقای باقری تلاش ها و تحرکات دشمن را به دو بخش شمالی و جنوبی تقسیم کرد و گفت که در منطقه شمالی تا دو هفته پیش وضعیت کاملاً عادی بود و دشمن تحرکی نداشت، اما از دو هفته پیش در منطقه فکه فعال شده و با استقرار یک تیپ زرهی در این منطقه، آن را تقویت کرده است چون فکه معبر وصولی به سوی عماره است. همین طور مناطق شرفانی، زبیدات و بجلیه را تقویت کرده است و هیئت های ستادی از منطقه سپاه چهارم و وزیر دفاع عراق از منطقه سپاه چهارم و سپاه ششم بازدید کردند. از چند روز پیش بمباران هایی در این مناطق شروع شده و شناسایی و عکس برداری هوایی انجام شده است. همچنین در روزهای گذشته مناطق سرپل ذهاب، حمید و جفیر چند نوبت بمباران شده است که اینها همه حاکی از حساسیت نسبی دشمن به این مناطق است که البته این حساسیت نسبت به مناطق جنوبی خیلی کمتر است.

آقای هاشمی: ما به نیروی هوایی گفتیم که هرروز جواب بدهد، آنها جواب می دهند.

آقای رضایی یکی از دلایل بمباران ها را اعزام نیروهای بسیجی از ۱۵ مهر و اینکه دشمن احتمال حمله ما را می دهد، ذکر کرد.

آقای باقری در ادامه وضعیت منطقه اروندرود و فاو را تشریح کرد و گفت: بعد از عملیات بدر و مشاهده توانایی ما در عبور از آب، دشمن در حال مستحکم کردن خط ۸۵ کیلومتری اروندرود و ساختن سنگرهای بتونی و ایجاد یک دیوار جلو اروندرود است. بعد از خط اول، یک جاده احداث کرده است و در طول خط به فاصله هر ۳۰ تا ۵۰ متر در حال ایجاد یک سنگر تیربار و آر.پی.جی. و چنین سلاح هایی است. بیشتر نهلهایی را که نخلستان را آبیاری می کرده

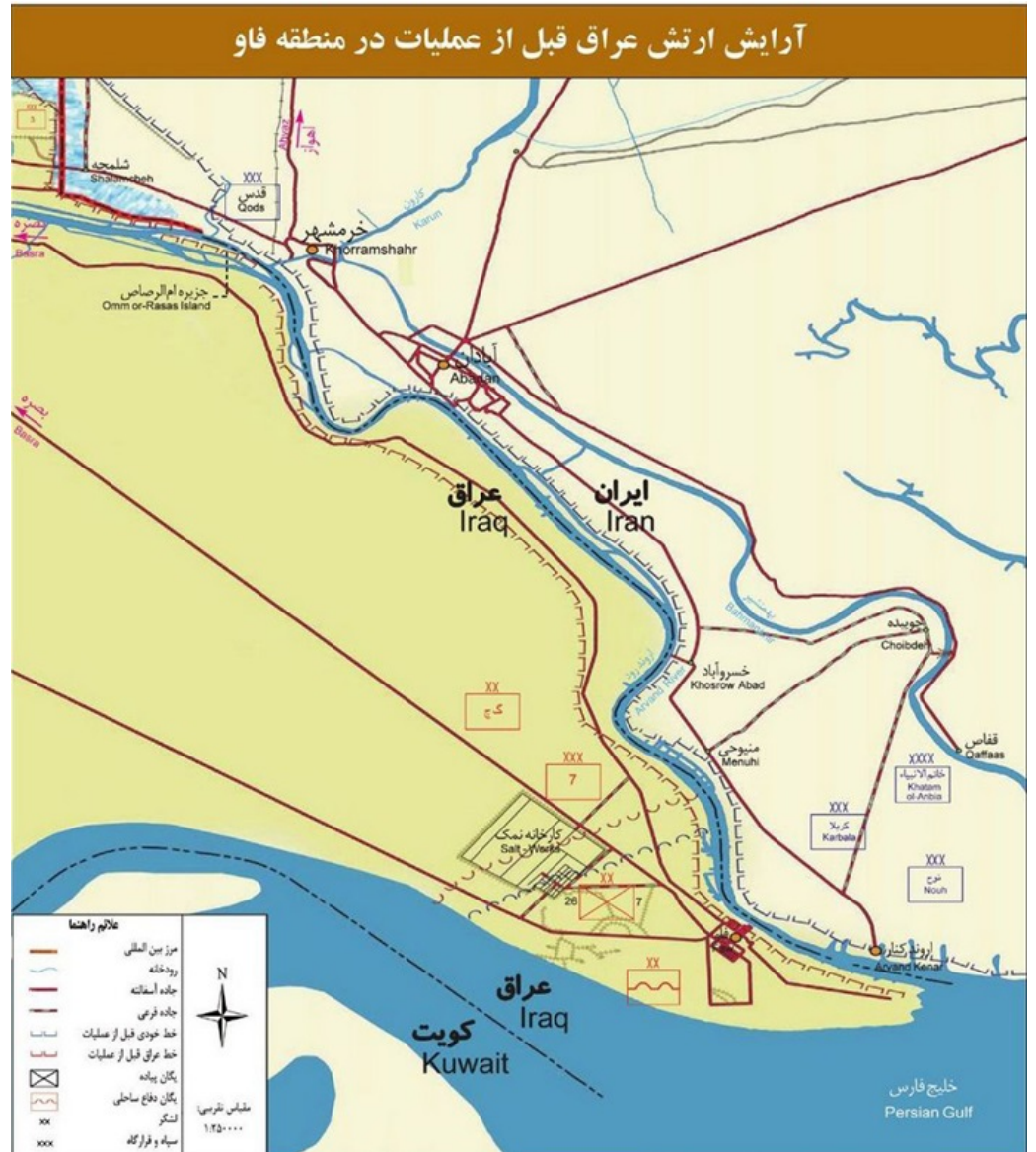
پر کرده و برخی را لوله انداخته است و با احداث سیل بندی در ۵۰۰ متری خط اول، خط دوم را تشکیل داده است. تلاش های مهندسی دشمن از اوایل مرداد با شدت شروع شده؛ از ام الرصاص تا فاو با ۵۰۰ تا ۶۰۰ کمپرسی و بدون احساس خطر، به دلیل آتش ضعیف ما، کار می کند. اولین نقطه ای که دشمن به آن حساس شده جزیره ام الرصاص است که خط دفاعی آن را محکم کرده و نیزارهایی که جلو دید را می گرفت از بین برده است. با اقدامات نیروهای اطلاعات و شناسایی های موفق آنان و گرفتن اطلاعات از چند پناهنده و اسیر، اطلاعات جزئی و دقیقی از این منطقه به دست آورده ایم.

دیگر نقاط مهم و معابر اصلی، منطقه سیبه مقابل آبادان، منطقه مقابل خسروآباد و منطقه چهارچراغ تا فاو است که دشمن این مناطق را با سرعت سازماندهی و تحکیم مواضع کرد و پس از آن سمت چپ و راست این معابر را محکم کرد که حدود ۱۵ روز پیش تقریباً فعالیت های مهندسی اش تمام شده و تعداد کمپرسی ها را به نصف کاهش داده و درحال اقدامات ترمیمی است. آقای باقری افزود: مدتی پیش که مهندسی ما در منطقه فعال شده بود، دشمن با یک گردان تانک منطقه را تقویت و مانور زرهی اجرا کرد. اخیراً هم آنها را از منطقه حدود کارخانه نمک (شمال فاو) خارج کرد و وضعیت به حالت عادی بازگشت. البته به دلیل اینکه از فروردین به بعد عکس هوایی گرفته نشده است، از عمق دشمن اطلاعی نداریم.

آقای محسن رضایی هم اشاره کرد که سه ماه است پیگیری می کنیم، ولی هنوز عکس گرفته نشده است. از طریق عکس هوایی می توانیم اقدامات دشمن، جاده کشی و ایجاد مواضع جدید توپخانه را ببینیم و متوجه شویم که آیا دشمن از تصمیم ما برای عملیات در این منطقه آگاه شده یا نه که بتوانیم در محاسبات خودمان در نظر بگیریم و برای مواضع دشمن آتش در نظر بگیریم.

آقای باقری در ادامه گفت یک پناهنده عراقی چند روز پیش ادعا کرده که در حاشیه جاده حدود ۱۵۰ دستگاه نفربر دیده است، اما به دلیل اینکه هیچ دیدبان ما آن را ندیده و عکس هوایی هم نداریم، نمی توانیم این ادعا را تأیید کنیم. در این منطقه (بجز اقدامات مهندسی) تغییرات جدیدی نبوده و عمدتاً نیروهای قدیمی ارتش عراق مستقرند. در سه ماه گذشته، فقط یک گردان پیاده - دریایی با کیفیت تری به جای گردان قبلی آمده است. همچنین دشمن موانعی را برای جلوگیری از ورود هاورکرافت و قایق و نشستن هلیکوپتر در منطقه ایجاد کرده است.

در ادامه درباره جزرومد آب اروندرود و ضرورت کار تجربی و بررسی طولانی برای به دست آوردن قواعد و زمان های تغییرات جریان های آب اروندرود بحث شد.

آقای باقری درباره احتمالاتی که دشمن درباره عملیات آتی ایران می دهد گفت: در مجموع با توجه به اطلاعاتی که دشمن از ما و توانایی های ما دارد، پیش بینی می کند که ما در منطقه فاو یا هور عملیات اساسی و گسترده خودمان را اجرا می کنیم. همچنین احتمال عملیات محدود در منطقه فکه یا مهران را می دهد و نیز احتمال اجرای عملیات محدود را در دو منطقه روبه روی جزیره مینو و در جزیره ام الرصاص می دهد. همچنین دشمن به منطقه هور خیلی حساس است، هر سه روز عکس هوایی می گیرد، دو تیپ گارد ریاست جمهوری عراق در آنجا آموزش عملیات در هور می بینند. با تحرکاتی که می بینیم، احتمال دارد دشمن در جزیره جنوبی قصد حمله ای داشته باشد. (۱)

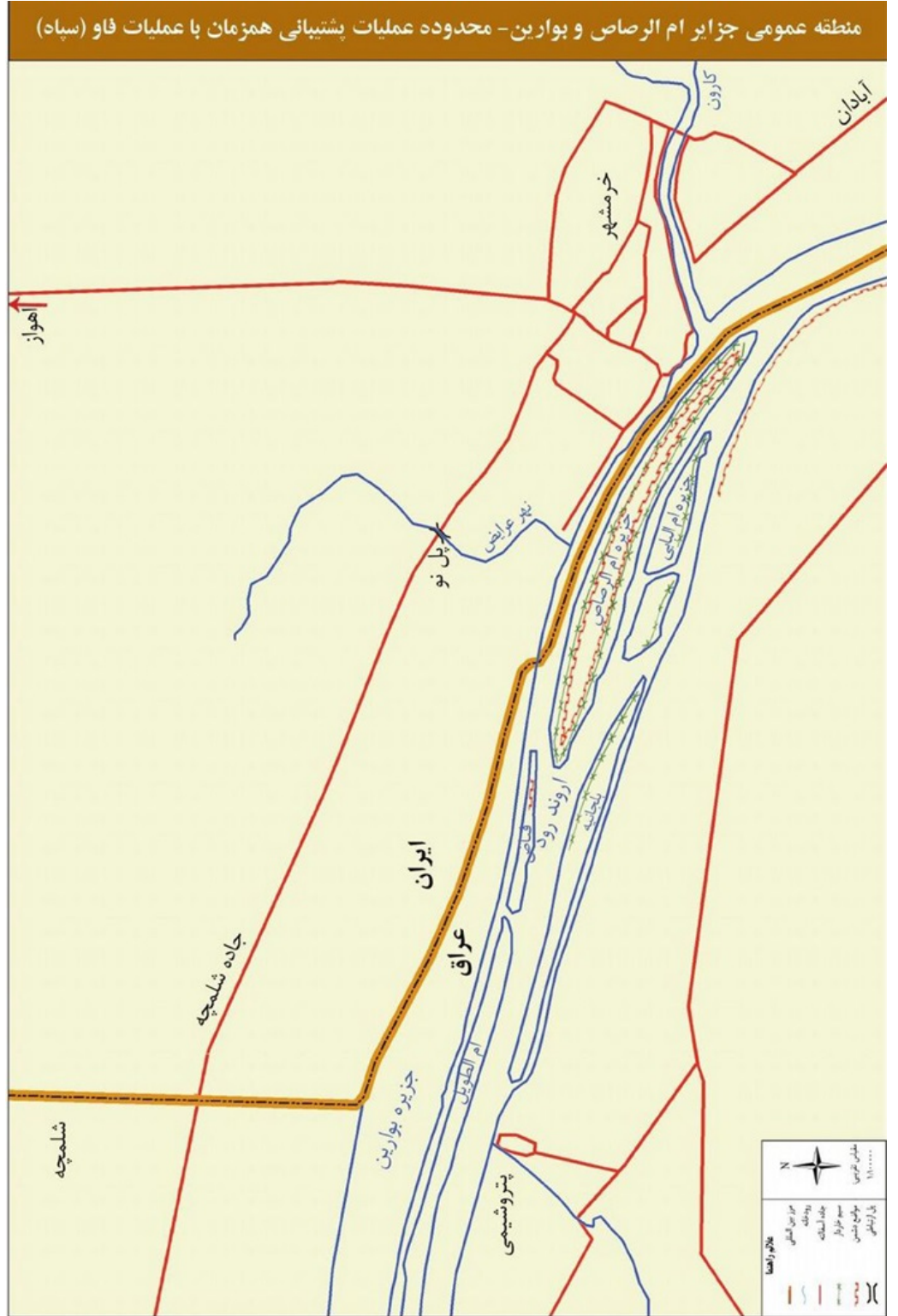
۱

آماده سازی زمینه اجرای عملیات های محدود و عملیات های یدک و گزارش میزان پیشرفت کار، و نیز اقدامات مهندسی انجام شده، در دست اقدام و مورد نیاز و همچنین تجهیزات لازم برای کارهای مهندسی و چگونگی تهیه آن، بحث بعدی جلسه امروز فرماندهان سپاه پاسداران با آقای هاشمی و آقای موسوی نخست وزیر، بود.

عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه قدس) در این باره گفت که حدود ۲۰ روز است که مأمور آماده سازی دو عملیات محدود (جزیره ام الرصاص و جنوب چزابه) و دو عملیات یدک شده ایم. برای جنوب چزابه تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع) و تیپ ۱۵ امام حسن (ع) در نظر گرفته شده اند. کار شناسایی شروع شده است. نهرهای عقبه این منطقه عمقشان کم است و برای تردد قایق مناسب نیست و برای عمیق کردن آنها باید کار مهندسی شود.

آقای هاشمی محاسن عملیات در چزابه را پرسید که گفته شد اهمیت آن به دلیل دستیابی به جاده های شمال هور است و با اجرای این عملیات دشمن در چزابه متزلزل می شود و نیروهای عراقی مستقر در این منطقه در معرض دید و تیر نیروهای خودی قرار می گیرند. آقای جعفری درباره جزیره ام الرصاص گفت که تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع) و تیپ ۱۸ الغدیر دو ماه است که کار در این منطقه را شروع کرده اند. شناسایی هایی از روبه رو و پشت انجام شده است. ادامه حضور و استقرار نیروهای ارتش و ژاندارمری - که قرار بوده منطقه را تحویل دهند - مشکلاتی دارد. محدود بودن جزیره ام الرصاص و آسیب پذیری آن در مقابل آتش دشمن، برای اجرای عملیات مشکل ساز است که برای آن باید فکری بشود. آماده سازی این منطقه برای عملیات نیاز به کار بسیاری دارد. پیشنهاد ما این است که در اینجا عملیاتی به تنهایی انجام نشود، بلکه در پشتیبانی از یک عملیات دیگر، اینجا اجرای عملیات شود.

ص: ۷۹۴

آقای جعفری درباره عملیات یدک گفت که بهترین منطقه برای عملیات یدک، شمال و غرب دریاچه ام النعاج (شمال هور) است و چون ما سریع خود را به دشمن نزدیک کردیم، دشمن برای سد کردن ما، عقب است و اگر زمان از دست برود، دشمن آنجا کار می کند و مشکل ایجاد می کند. (۱) وی تأکید کرد که هرچه سریع تر جاده لازم در این منطقه احداث شود و بخشی از مشکل عقبه این منطقه هم با استفاده از پل خیبری حل شود و همچنین با استفاده از سکوهای شناور برای توپ ها، مشکل آتش را حل کنیم و سریع اینجا، جای پای بگیریم و پیش برویم و خودمان را به دشمن نزدیک کنیم که دشمن نتواند این منطقه را قفل کند.

در ادامه گفته شد که دشمن از حدود شش ماه پیش جاده سازی در هور را شروع کرده و الآن دو رده جاده و تعدادی جاده های ارتباطی در منطقه احداث کرده است. عراقی ها همچنین در حال بریدن و آتش زدن نی ها هستند که منطقه دید و تیر خودشان را در هور افزایش دهند، ولی ظاهراً دشمن از جنگ در هور و آب خسته و عاجز شده و در تلاش است که با احداث جاده ها، نیروهایش را روی جاده ها مستقر کند. نیروهای شناسایی دیده اند که عراقی ها یک مینی بوس زنان خواننده و رقص را به خط آورده اند که آنها با خوانندگی و... سربازان را به کار و تحکیم مواضع تشویق کنند.

فرمانده قرارگاه قدس افزود که در منطقه هور علاوه بر نیاز به جاده و عقبه سازی، برای اجرای عملیات، پشتیبانی آتش ضروری است که برای این منظور نیاز به ۱۷ گردان توپ است؛ ۱۰ گردان توپ در خشکی و ۷ گردان روی شناورها و سکوهای شناور.

در ادامه جلسه، آقای هاشمی، محسن رضایی، رحیم صفوی و عزیز جعفری بر ضرورت و اهمیت جاده سازی در هور و تسریع در احداث جاده تأکید کردند و محسن رضایی افزود که حتی اگر عملیاتی هم در این منطقه اجرا نشود، احداث جاده و کار مهندسی ضروری است که از جمله نتایج آن، قرار گرفتن مناطق وسیعی از هور در اختیار نیروهای خودی و همچنین امکان بستن جاده عماره - بصره با اجرای آتش توپخانه است. رحیم صفوی نیز اضافه کرد که برای تسریع در اجرای کارهای مهندسی و آماده سازی در دو منطقه هور و اروند، دو هزار کمپرسی نیاز است. عزیز جعفری در پایان گفت: برای عملیات در هور شناسایی ها شروع شده، فعالیت لشکرها آغاز شده، علاوه بر کارهای مهندسی و جاده سازی، کارهای عمده باقی مانده، تهیه قایق های مورد نیاز، آموزش غواصی و آماده شدن نیروی غواص است که حدود دو ماه زمان نیاز است که بتوانیم آماده عملیات شویم. (۲)

در ادامه جلسه موضوع مهندسی، اقدامات انجام شده و در دست اقدام، تجهیزات مهندسی مورد نیاز، چگونگی تهیه آن و... مطرح شد. ابتدا مسعود حجاریان گفت که در جنگ، مهندسی و کمپرسی می تواند تکمیل کننده توان رزمی ما و جایگزین لشکرهای ما باشد. توان دولت در ارسال کمپرسی کم است. کمپرسی های ضعیف در این مناطق به درد نمی خورد و بیشتر در دسر ایجاد می کند. بعد از انقلاب ۱۰۰۰ دستگاه کمپرسی "ولو" و دو هزار کمپرسی "مایر" وارد

ص: ۷۹۶

۱- ۵. مأخذ ۳، ردیف دوم، صص ۲۳ - ۱۹.

۲- ۶. سند شماره ۱۷۰۴۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، (۱۸/۹/۱۳۶۴)، نوار شماره ۱۶۸۹۹، داوود رنجبر، صص ۹ - ۱.

شده است که اساساً کمپرسی مایلر می تواند در این زمین ها خوب کار کند. اگر این ۲۰۰۰ کمپرسی را که در کشور تقسیم شده بتوانیم جمع آوری کنیم و به جنگ اختصاص بدهیم، کار پیش می رود و گرنه مشکل پیدا می کنیم.

سپس آقای محمدتقی رضوی به تشریح اقدامات مهندسی پرداخت و گفت کار اصلی ما در هور احداث دو جاده شط علی به خندق و جاده شط علی به ابوذر و ترابه است که اولی تاکنون حدود ۵/۱۷ کیلومتر احداث شده و ۶ کیلومتر آن باقی مانده است. از جاده ابوذر هم ۵ کیلومتر کار شده و حدود ۵/۱۳ کیلومتر باقی مانده است. پیشرفت کار بستگی به تعداد کمپرسی دارد و همچنین نباریدن باران؛ از آنجا که جاده های منطقه خاک رس است، پس از بارش باران، تردد در آنها امکان پذیر نیست. کار مهندسی در برخی نقاط مثل جزیره جنوبی هم به دلیل اینکه زیر آتش و دید دشمن قرار دارد با کندی انجام می شود و برخی جاها فقط در شب، چون در روز امکان پذیر نیست. برخی جاها که زیر آتش است فقط کمپرسی های جهاد سازندگی و سپاه استفاده می شود و کمپرسی های مردمی و اداره ها چون رانندگان اکراه دارند، استفاده نمی شود. راننده کمپرسی نیز کم است و در مضیقه هستیم. الآن در هور کمتر از ۵۰۰ کمپرسی مشغول کار است. آقای رضوی درباره طرحی که برای احداث پدهای توپخانه در هور مشخص شده، گفت که نیاز به ۲۶ کیلومتر کار راه سازی دارد. وی افزود که در مجموع حداقل نیاز به ۱۵۰۰ دستگاه کمپرسی داریم. (۱)

در ادامه، محمد فروزنده (مسئول مهندس سپاه) در یک جمع بندی از کار مهندسی، نیازها و چگونگی تأمین آن گفت: «ما در مجموع ۱۲ میلیون و ۴۰ هزار متر مکعب خاک ریزی در منطقه هور و ۳ میلیون و ۴۰۰ هزار متر مکعب کار خاک ریزی در منطقه آبادان داریم. برای این کارها، علاوه بر کمپرسی های مردمی (۷۰۰ تا ۱۰۰۰ دستگاه)، ۱۰۰۰ کمپرسی دیگر هم باید از طریق دولت در اختیار مهندسی قرار گیرد. با محاسباتی که برادران سپاه و جهاد کرده اند در مجموع هزینه اینها (شامل کرایه، خسارت و...)، به میزانی است که برای ما صرفه اقتصادی دارد که این تعداد کمپرسی را بخریم. برای این کار حدود ۸۰۰ تا ۸۵۰ میلیون تومان نیاز داریم. البته این یک کار درازمدت است، ولی برای کوتاه مدت همین کاری است که برادرمان آقای موسوی (نخست وزیر) دستور فرمودند و آقای فیروزآبادی شروع کردند که کمپرسی های دولت را بسیج کنند. نظر برادران عملیات این است که از فاو تا چزابه کلیه کارهای مهندسی فعال باشد که خود این یک فریب برای دشمن باشد، در تشخیص منطقه اصلی عملیات.»

محمدتقی رضوی نیز اضافه کرد کار دیگر، سیل بند حاشیه هور از شط علی به چزابه به طول ۵۰ کیلومتر است و علاوه بر آن، ۲۰ کیلومتر هم باید کنار رودخانه هایی که به هور می ریزد، سیل بند بزنیم.

آقای هاشمی: «به هر حال، ما الآن یکی از اهدافمان فعال بودن هور است. این تداوم خط از اینجا [هور] تا پایین [فاو] را حفظ می کند. [کمپرسی ها] می آید، خودتان به کار بگیرید و اولویت ها را مراعات کنید. آقای مهندس موسوی هم در همین جلسه درمقابل این آقایان هم

ص: ۷۹۷

می خواهند الآن تعهد کنند که [چون] ما می خواهیم زمان بندی بکنیم، تعهد بفرمایید این ۱۰۰۰ تا کمپرسی را حداکثر تا ۱۵ روز دیگر تحویل اینها بدهید.»

آقای میرحسین موسوی: «من به برادران پیشنهاد می کنم یک جدول شبیه جداولی که در کارهای مهندسی می کشند CPM، که تمام عملیات را بتوانند هم زمان نشان بدهد که فرضاً کار آب و خاکی، حفاظت، عملیات، آموزش، چه مواردی باید به همدیگر برخورد داشته باشد. پیشرفت ها را از نظر روز مشخص بکنند که کدام کار عقب است و کدام کار جلو است. [...] اگر آن باشد، براساس آن، من که ناشی هستم از بیرون می آیم و برادرهایی که توضیح می دهند یا برادران بخش های دیگر سریع تر توجیه می شوند. در آن موقعیت هم واقعاً معلوم می شود که ۱۰۰۰ تا کمپرسی را الآن برادرها می توانند به کار بگیرند یا ۱۰۰۰ تا کمپرسی کم است و ۵۰۰۰ تا نیاز دارند. این مشخص می شود که مثلاً در این ده روز، ۵۰۰۰ تا نیاز دارند، در این پنج روز مثلاً ۳۰۰ تا نیاز دارند. اگر این عمل بشود به نظر من بهترین چیز است. [...]»

در ادامه آقای حسینی تاش توضیح داد که برادران مشغول کار روی این موضوع هستند و مهندس موسوی هم بر ضرورت تهیه این جدول و برنامه ریزی در این زمینه تأکید و اضافه کرد که البته ما ۱۰۰۰ تا کمپرسی را تأمین می کنیم که تلاش شود با برنامه ریزی به کار گرفته شود. (۱)

۱

در ادامه جلسه امروز جانشین فرمانده کل قوا با فرماندهان سپاه پاسداران، فرماندهان قرارگاه کربلا و قرارگاه نوح به بیان مأموریت خود و اقدامات آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو، مشکلات، کمبودها و نیازها پرداختند، سپس طرح های باقی مانده مهندسی توضیح داده شد و آقای هاشمی تأکید کرد که کارهای مهندسی تا ۱۵ دی پایان یابد. همچنین چگونگی انتقال تجهیزات سنگین به غرب اروندرود و وسایل مورد نیاز برای عبور مطرح شد.

فرمانده قرارگاه کربلا-عباس محتاج، وضعیت زمین منطقه شمال و شمال شرق اروندرود را تشریح کرد و از جمله گفت که نهرهای متعددی به عرض ۸ تا ۱۰ متر و عمق ۲ تا ۳ متر در سرتاسر این منطقه وجود دارد که با اتصال به اروندرود نخلستان های این منطقه را آبیاری می کنند و هر کدام حالتی خاص دارند و شناسایی کلی منطقه تهیه شده است. آقای محتاج لازمه کار در این منطقه، آماده سازی و امکان پذیر شدن پشتیبانی آن را احداث جاده های جدید و ترمیم جاده های موجود اعلام کرد و تهیه تجهیزات مورد نیاز برای این کار، از جمله کمپرسی های کوچک و بزرگ را ضروری دانست. وی دیگر کارهای ضروری در این منطقه را محکم کردن و ساختن خط، سنگرها، مواضع، زاغه ها و... - که نیاز به لوازم متعدد از جمله گونی، سنگر بتونی، پلیت و الوار دارد - اعلام کرد.

فرمانده قرارگاه کربلا درباره شناسایی منطقه گفت که نیروهای شناسایی تاکنون ۱۵ بار از اروندرود عبور کرده اند که فقط ۷ بار موفق بوده اند و بقیه موارد به دلیل وضعیت جزرومد آب اروندرود و

ص: ۷۹۸

کم تجربگی، نیروها به نقطه مورد نظر نرسیده اند. نیروهای شناسایی در برخی محورها ۵ ردیف موانع را پشت سر گذاشته و تا ۲۵ متری سنگرهای دشمن رفته اند. سنگرهای دشمن بین ۲۵۰ تا ۴۰۰ متر از آب اروند فاصله دارند که به این دلیل است که هنگام مد، آب تا زیر سنگرها بالا می آید. (۱)

عباس محتاج در ادامه مباحث خود، درباره نیروی مورد نیاز برای اجرای مأموریت قرارگاه کربلا- گفت که به علت طولانی بودن خط پدافندی و ضرورت مقابله با پاتک های دشمن و پاک سازی نخلستان، نیروی بسیاری لازم است. برای تصرف هدف و ۲۴ ساعت پدافند، برآورد شده که ۸۷ گردان و برای ادامه آن؛ یعنی ۱۵ روز درگیری و مقابله با پاتک های دشمن، برآورد شده که ۵۰ گردان نیرو مورد نیاز است.

آقای هاشمی در این باره گفت که وقتی نیرو به اندازه کافی باشد، احتیاط هایی که در نظر می گیرید بجاست، اما طوری نشود که به قیمت عمل نکردن تمام شود. طوری برآورد نکنید که عملیات منتفی شود. طرحتان انعطاف پذیر باشد که اگر نیرو کمتر از این بود بتوانید عمل کنید.

عزیز جعفری در پاسخ به این نظر گفت این برآوردی که کرده ایم قطعی است و اگر پیمان به آن زمین [فاو] برسد چنین نیرویی لازم است و اگر این مقدار نیرو تأمین نشود باید جای دیگری عملیات کنیم.

در ادامه فرمانده قرارگاه کربلا- (عباس محتاج) با اشاره به ضرورت ترمیم ۱۳۰ کیلومتر جاده در شرق اروندرود و لزوم فعالیت تعداد فراوانی دستگاه های مهندسی برای این کار که موجب هشیاری دشمن خواهد شد، سرعت در انجام دادن کارها و تلاش حفاظت برای جلوگیری از هشیاری دشمن را متعارض یکدیگر خواند و گفت یکی را باید فدای دیگری کنیم و الاً زمان طولانی برای آماده سازی لازم است. برادر محتاج ضمن بیان اینکه یگان ها آموزش نیروهای خود را شروع کرده اند، به دلیل سردی هوا، آموزش شنا و غواصی را در رودخانه ها بسیار مشکل خواند و در اختیار داشتن استخرهای سرپوشیده را برای آموزش ضروری دانست. وی مشکل اصلی یگان ها را نیروی کادر اعلام کرد و افزود هر یگان خط شکن نیاز به ۲۰۰ تا ۳۰۰ دست لباس غواصی دارد و همچنین یگان ها برای عبور دادن دستگاه های مهندسی، تانک و... از اروندرود نیاز به سطحه های نظامی دارند. (۲)

در ادامه جلسه، حسین علایی فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران و فرمانده قرارگاه نوح، به تشریح مأموریت این قرارگاه و اقدامات آماده سازی پرداخت. وی گفت که منطقه مأموریت قرارگاه نوح در منطقه اروندرود از نهر ابودکل به پایین است که این مأموریت قرار است با لشکر ۱۹ فجر، لشکر ۴۱ ثارالله و تیپ ۳۳ المهدی اجرا شود. آقای علایی اقدامات شناسایی و مهندسی این یگان ها را تشریح کرد و گفت به دلیل عرض طولانی دهانه اروندرود، نیروهای شناسایی بخشی از مسیر را با قایق رفتند و ادامه آن را با لباس غواصی تا موانع ضدهاورکرافت پیش رفتند. نیروهای شناسایی لشکر ۴۱ نیز سه بار از روبه روی قشله تا سیم خاردار دشمن رفته اند. وی نیروی مورد نیاز برای اجرای مأموریت قرارگاه نوح را ۲۸ گردان اعلام کرد.

آقای هاشمی درباره مأموریت قرارگاه نوح گفت لزومی ندارد این قرارگاه امکانات و نیروی

ص: ۷۹۹

۱- ۹. مأخذ، صص ۳۶ - ۳۱.

۲- ۱۰. مأخذ، ردیف دوم، صص ۳۹ - ۳۲.

خود را صرف شکستن خط کند، بلکه از موفقیت قرارگاه کربلا استفاده کرده و نیروهای خود را با استفاده از سرپیل قرارگاه کربلا عبور داده و به طرف جنوب حرکت دهد.

تصویر

علی فدوی
مسئول اطلاعات قرارگاه نوح

اکبر هاشمی رفسنجانی
جانشین فرمانده کل قوا

حسین علایی
فرمانده قرارگاه نوح

محسن رضایی در این باره با بیان سه راهکار برای پیشروی به سمت فاو و غرب و جنوب غرب اروندرود، گفت به دلیل اینکه هنوز جزئیات پاک سازی روشن نشده، نمی توانیم در این باره تصمیم بگیریم. بحث در این باره ادامه یافت و دیدگاه های مختلف بیان شد.

فرمانده قرارگاه نوح در ادامه مأموریت دیگر این قرارگاه یعنی اجرای عملیات روی اسکله العمیه و اقدامات شناسایی در این زمینه را شرح داد. (۱)

علی فدوی مسئول اطلاعات قرارگاه نوح نیز در این باره چنین توضیح داد: «چند مرحله شناسایی صورت گرفته است. فاصله دو اسکله البکر و العمیه از یکدیگر شش مایل دریایی است. در شش مایلی العمیه چهارپایه ای است که ما از آنجا دیدبانی می کنیم. [نیروهای اطلاعات] در یک شناسایی با قایق با فاصله یک کیلومتر از طرفین العمیه عبور کردند و خود اسکله را دیدند و برآورد کردند که حداکثر ۶۰ نفر نیرو دارد. یک فیلم هم از روی همان چهارپایه تهیه شده که العمیه را خوب نشان می دهد. اسکله پله ای ندارد که نیروها از آن بالا بروند، باید به فکر پله ای [نردبانی] باشیم.» (۲)

در ادامه جلسه، دوباره به بحث اقدامات مهندسی از جمله تلاش هایی که برای احداث جاده و مواضع توپخانه انجام می شود، پرداخته شد. آقای هاشمی تأکید کرد که کارهایی که برای عملیات آماده نمی شود، شروع نشود. محمد فروزنده کار اصلی باقیمانده را کارهای مهندسی

ص: ۸۰۰

۱- ۱۱. همان، صص ۴۵ - ۳۹.

۲- ۱۲. سند شماره ۶۳۷/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مأموریت قرارگاه های کربلا و نوح، گزارش قرارگاه خاتم الانبیا(ص)

برای توپخانه اعلام کرد که دلیل تأخیر آن را، تأخیر در واگذاری مأموریت و مشکلات حفاظت خواند و گفت ان شاء الله تا آخر دی آماده خواهیم کرد. اما آقای هاشمی گفت که با افزودن نیرو و امکانات، سرعت را افزایش دهید و حداکثر تا ۱۵ دی آماده کنید، طوری که روز ۱۶ دی دیگر یک دستگاه مهندسی هم در منطقه نباشد.

موضوع "مهندسی عبور" بحث بعدی جلسه بود که آقای وفایی به تدابیر اتخاذ شده در این زمینه پرداخت و گفت: با استفاده از چند نهری که برای انتقال وسایل سنگین مناسب است، قرار است به وسیله ۴۵ شناور (۱۰ شناور طارق و ۳۵ سطحه) حدود پنج ساعت بعد از شکستن خط، ۴۵ دستگاه (مهندسی، تانک و...) را بارگیری کنیم که در موج اول اگر ۶۰ درصد آنها سالم به ساحل دشمن برسند، مطلوب است. در موج های بعدی قرار است با استفاده از فرش باتلاق، شناورها بتوانند وسایل را در ساحل خودی بارگیری کنند. برای پیاده کردن وسایل در ساحل دشمن، اسکله ها باید از هر طرف تا یک کیلومتر پاک سازی شود تا بتوانیم وسایل را تخلیه کنیم. (۱)

۱

برآورد تعداد و انواع توپ مورد نیاز برای پشتیبانی از عملیات در منطقه فاو، چگونگی تهیه آن و اینکه چه بخشی از توپ های ارتش باید در پشتیبانی این عملیات قرار گیرند؛ همچنین موضوع برآورد نیروی انسانی و تعداد گردان های رزمی مورد نیاز برای عملیات، چگونگی تأمین این برآورد و نیز انواع آموزش های لازم برای رزمندگان منطقه عملیاتی فاو و زمان آموزش و آمادگی آنان، بحث بعدی جلسه امروز فرماندهان سپاه با آقای هاشمی بود.

برای پشتیبانی از عملیات رزمندگان در منطقه فاو، مسئولان توپخانه سپاه برآورد کرده اند که ۴۰ گردان انواع توپ و کاتیوشا مورد نیاز است. در این جلسه حسن شفیق زاده فرمانده توپخانه سپاه با اشاره به اینکه در نامه ارسالی برای آقای هاشمی، برآورد توپ های مورد نیاز، چگونگی و موارد استفاده و انواع آن به طور دقیق تشریح شده است، گفت که ۴۰ تا ۴۵ گردان توپ برای این عملیات نیاز است که ۹ گردان آن از توپ های در اختیار سپاه تأمین می شود و ۳۶ گردان آن، یعنی ۶۱۲ قبضه آن از توپ های در اختیار ارتش باید تأمین شود.

عزیز جعفری در این باره توضیح داد که برای بستن منطقه ای به مساحت یک کیلومتر در یک کیلومتر با آتش توپخانه در طول ۲۴ ساعت، نیاز به دو گردان توپ است. حسن شفیق زاده نیز توضیح داد که برای زدن گره های مواصلاتی و نقاط مشخص شده در مسیر هجوم یگان های دشمن به سمت فاو با توجه به مسیر طولانی خرمشهر تا فاو، در برآورد توپ مورد نیاز برای یک کیلومتر مربع را به یک گردان کاهش داده ایم تا امکان تأمین آن؛ یعنی ۴۰ تا ۴۵ گردان، میسر شود. وی تأمین این تعداد توپ را در صورتی امکان پذیر دانست که ارتش درگیر عملیاتی جدی نشود.

آقای هاشمی درباره عملیات ارتش گفت: «ما به آقای صیاد ابلاغ کردیم که باید یک عملیات جدی بکنید و یک منطقه را هم تعیین کردیم. یا از [جزیره] مینو عبور کنید یا در شلمچه یا زید

ص: ۸۰۱

عمل کنید. [...] آقای صیاد شلمچه را ترجیح می داد که عمل کند و [عملیات در] زید را هم پشتیبانی آن قرار بدهد. [...] ولی جوابی که دیشب ایشان به من دادند این بود که ما به طور جدی مطرح کردیم و داریم کار ستادی می کنیم. جواب روشن ما را بعد از کار ستادی شان می دهند. اصل مسئله را پذیرفته اند، در حد پشتیبانی هیچ حرفی ندارند که به عنوان یک عملیات پشتیبانی وارد جنگ بشوند؛ در حد اینکه عملیات جدی باشد هنوز جواب قطعی به ما ندادند.»

محسن رضایی درباره عملیات پشتیبانی چنین توضیح داد: «عملیات پشتیبانی که شما فرمودید اگر منظور این است که اینها با خط [دشمن] درگیر شوند و بیایند [عقب]، این اصلاً پشتیبانی نیست. باید یک جایی را بگیرند. [...] اگر بخواهند عملیات پشتیبانی بکنند باید حداقل تا پنج کیلومتر پیشروی کنند. اگر عملیات جدی هم باشد، حداقل تا تنومه است که مواضع قابل پدافند وجود دارد. [...] در هر حال، اینجا بایستی یک عملیات بکنند یعنی پیشروی بکنند و گرنه دشمن می آید و چند تا تق و توق (تیراندازی) می کند و اگر اینها جلو نروند که فایده ندارد، صبح دشمن می فهمد که فریب بوده است.»

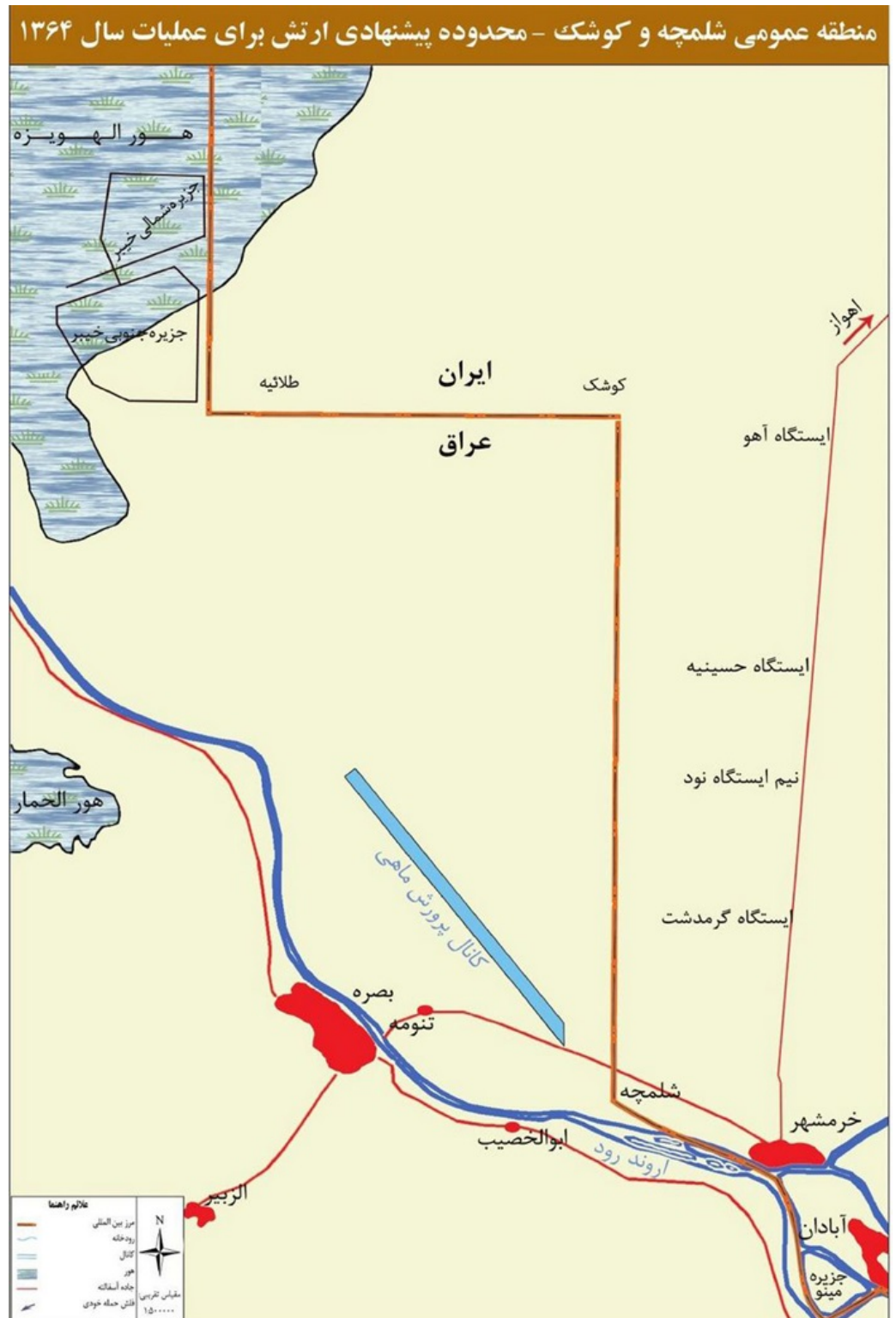
آقای هاشمی بعد از نکات دیگری که فرماندهان سپاه مطرح کردند، بر اصلی بودن عملیات در منطقه فاو تأکید کرد و گفت: «اصل برای ما این عملیات [فاو] است هر چی که بخواهد مزاحم این شود ما قبول نمی کنیم. نه هور را، نه زید را و نه شلمچه را، هر چی مزاحم بشود قبول نمی کنیم. در مورد ارتش هم همین است. شما ببینید از ارتش عملیات پشتیبانی می خواهید، عملیات چیز [جدی] می خواهید یا توپخانه می خواهید.»

بحث در این باره ادامه یافت و سرانجام آقای هاشمی نظر داد که توپخانه را تحت فرماندهی قرارگاه خاتم می گذاریم و تقسیم عادلانه می کنیم بخشی را برای احتیاط می گذاریم و به تناسب کشش مناطق عملیات سپاه و ارتش نیز بین آنها تقسیم می کنیم و احتیاط را نیز در جای خودش به کار می گیریم. وی افزود که ستاد اصلی قرارگاه موضوع توپخانه را بررسی و تقسیم می کند و به آقایان ارائه می دهد. فرماندهان سپاه نیز تقریباً این نظر را پذیرفتند و فرمانده توپخانه سپاه تأکید کرد که توپ ها باید به تناسب منطقه عملیاتی تقسیم بشود. (۱)

"نیروی انسانی" موضوع بعدی جلسه بود. سیدعلی حسینی تاش مسئول ستاد نیروی زمینی سپاه پاسداران این موضوع را به طور مشروح بیان کرد. وی نیروهای عملیاتی را به چهار گروه تقسیم بندی کرد: ۱. نیروهای کادر اصلی شامل فرماندهان گردان ها، گروهان ها، دسته ها و عناصر اصلی سازمان لشکر ۲. نیروهای پاسدار ۳. نیروهای بسیجی ۴. نیروهای وظیفه. سیدعلی حسینی تاش توضیح داد متناسب با تعداد نیرویی که از گروه اول در اختیار باشد، می توان گردان، گروهان و دسته رزمنده تشکیل داد و نیروهای گروه دوم یعنی پاسدارها بیشتر در مسئولیت های مدیریتی، یعنی مدیریت عده ای از بسیجی ها یا نیروهای وظیفه و در مسئولیت هایی که استفاده از نیروی بسیجی و وظیفه امکان پذیر نیست، به کار گرفته می شوند.

ص: ۸۰۲

۱۴-۱ سند شماره ۱۵۰۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۸، (جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۹۹۷)، تهیه کننده سنجقی، صص ۱۶ - ۱.

وی افزود که باید به تعداد مناسبی از هریک از چهار گروه داشته باشیم که بتوانیم سازمان رزم سپاه را تکمیل کنیم. وی پس از بیان چگونگی تأمین نیروهای یگان های رزم و وابسته بودن آن به استان های پشتیبانی کننده، معایب و محاسن این شیوه را برشمرد و از جمله معایب آن را متناسب نبودن تعداد کادر برخی یگان ها با تعداد نیروی رزمنده بسیجی که از استان پشتیبانی کننده اعزام می شود، اعلام کرد. رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه، مجموع توان بالقوه یگان های رزمی سپاه پاسداران (بجز یگان های پدافندی) را که برای عملیات پیش بینی شده است ۱۱۵ گردان سازمانی اعلام کرد و افزود که ۵۷ گردان نیز برای بازسازی گردان هایی که عملیات می کنند و می خواهند سازمانشان را تکمیل کنند و دوباره وارد عمل شوند، در نظر گرفته شده است. وی تعداد نیروهایی را که در حال حاضر در اختیار یگان های مانوری (یگان هایی که مأموریت عملیات آفندی دارند) است را حدود ۱۰۰ هزار نفر اعلام کرد و افزود برای اینکه این یگان ها به استعداد سازمانی خود برسند ۴۶ هزار نفر کمبود داریم. وی توضیح داد که برای ۵۷ گردان احتیاط نیز نیروی جداگانه ای لازم است تا این گردان ها تشکیل شود. حسینی تاش کسری کادر فرماندهی را کمبود کادر فرماندهی برای ۲۰ گردان و همچنین کمبود نیروی وظیفه را ۲۱ هزار نفر اعلام کرد. وی افزود با توجه به اینکه نیروی وظیفه برای به کارگیری در یگان های مهندسی، توپخانه و سایر واحدهای پشتیبانی، نیاز به سه ماه آموزش دارد، حتی اگر این تعداد نیروی وظیفه هم در اختیار سپاه پاسداران گذاشته شود، چون تا زمان عملیات فرصت آموزش آنان نیست، فایده ای ندارد.

وقتی آقای هاشمی پیشنهاد کرد این کمبود نیروی وظیفه با نیروی بسیجی پر شود، توضیح داده شد که از ۲۱ هزار نفر کسری نیروی وظیفه می توان، حدود ۶ هزار نفر را با نیروی بسیجی پر کرد، اما به دلیل اینکه به کارگیری آنان در واحدهایی مثل مهندسی، توپخانه و... نیاز به آموزش تخصصی دارد، باز هم ۱۵ هزار نفر کسری می ماند. حسینی تاش همچنین گفت که علاوه بر این، حدود ۶ هزار نفر نیز کمبود نیروی پاسدار داریم تا بتوانیم سازمان رزمی پیش بینی شده را سازماندهی کنیم.

در ادامه جلسه مسئولان سپاه مشکل کمبود جا برای استقرار نیروهای اعزامی و اینکه برخی یگان ها برای استقرار در منطقه جا ندارند را مطرح کردند و رحیم صفوی گفت که مکان های مناسب استقرار نیرو، متعلق به یکی از نیروهای سه گانه ارتش یا استانداری هاست. آقای هاشمی در این باره گفت که اگر چنین جاهایی بلااستفاده هست مواردش را مشخص کنید و بنویسید تا اقدام کنیم و بگیریم.

آقای حسینی تاش درباره آموزش نیروها و زمان آمادگی آنان گفت که ما چند نوع آموزش داریم: آموزش شنا، قایق سواری، جنگ در نخلستان، سنگرسازی و ش.م.ر. و آموزش عبور از رودخانه یا غواصی. البته فقط به نیروهای خط شکن آموزش غواصی داده می شود. این آموزش ها حدود ۲۵ روز طول می کشد. ۵ روز نیز زمان برای سازماندهی اولیه و سازماندهی بعد از آموزش و سپس حداقل ۱۵ روز نیز نیروها باید در اختیار فرمانده و در کنار فرمانده باشند تا با هم آشنا شوند، با همدیگر کار کنند، نرمش کنند. ۷ روز نیز برای تمرین و مانور لازم است. (۱)

ص: ۸۰۴

موضوع های حفاظت اطلاعات عملیات؛ فریب دشمن و چگونگی غافلگیر کردن او و نیروی موردنیاز برای عملیات فریب مباحث ادامه جلسه امروز فرماندهان سپاه با آقای هاشمی بود.

حسین نجات مسئول حفاظت اطلاعات نیروی زمینی سپاه، در این باره گفت که ما ۱۲ دستورالعمل حفاظتی تهیه کرده ایم از جمله: حفاظت عملیات مهندسی، حفاظت شناسایی، حفاظت نقل و انتقالات و کنترل تردد، حفاظت عملیات تدارکاتی و همچنین موضوع جاسوسی، که به قرارگاه ها ابلاغ شده است و حضور قرارگاه ها در منطقه عملیاتی براساس این دستورالعمل های حفاظتی است. همچنین اقداماتی برای تخلیه ساکنان منطقه و تخلیه نیروهای ژاندارمری و نیروی دریایی که با همکاری وزارت کشور، استانداری خوزستان، فرمانده نیروی زمینی ارتش و نیروی دریایی ارتش انجام شده است. وی افزود که این کار با مشکلات فراوان و کارشکنی هایی توأم بوده و هنوز هم به طور کامل انجام نشده و همچنان ادامه دارد. وی از آقای هاشمی درخواست کرد که در این خصوص دستورهای لازم را صادر نماید. حسین نجات توضیح داد برای اینکه اقدامات سپاه پاسداران برای تخلیه ساکنان و نیروهای نظامی مستقر در منطقه، خود سبب لورفتن عملیات آینده نشود، چه تلاش های دشواری شده و با چه سختی هایی توأم بوده است.

مسئول حفاظت نیروی زمینی سپاه با تأکید بر اینکه با ادامه حضور خانواده ها و ساکنان منطقه و نیروهای ژاندارمری، کنترل و حفاظت اطلاعات امکان پذیر نیست، مثالی در این باره آورد که یک کسی را در منطقه دستگیر کردیم که سه نفر از پسرانش را به عنوان خرماچینی آورده بود که اینها از آنجا به عراق رفته اند. با بازجویی این فرد معلوم شد که در یکی از روستاها یک شبکه حدود ۱۰ نفری هستند که از اینجا اطلاعات جمع آوری کرده به عراق می برند و آنجا پول ایرانی می گیرند و برمی گردند.

آقای هاشمی از وضعیت معیشت ساکنان منطقه و مشکلاتی که انتقال آنان از منطقه برایشان ایجاد می کند و محل سکونت موقت آنان سؤال کرد که توضیح داده شد قرار است خانواده های باقیمانده به خانه هایی در گچساران یا جزیره خارک منتقل شوند. همچنین پیشنهاد شد که برای راضی کردن خانواده ها به انتقال، از آقای جمی امام جمعه آبادان، کمک گرفته شود. مسئول حفاظت نیروی زمینی سپاه در پایان این بحث گفت: «اگر ما بخواهیم که کلاً این منطقه [خسروآباد به سمت جنوب] از دسترس اطلاعاتی دشمن خارج بشود، باید کاری کنیم که دشمن حساسیتش نسبت به این منطقه نباشد؛ لذا نظر برادران این بود که فعالیت ها (اعم از احداث مواضع توپخانه، کار شناسایی و تقسیم خط) از اینجا [خسروآباد] تا شلمچه پیوسته باشد. دوم اینکه علاوه بر هور (که قبلاً به عنوان منطقه فریب پیشنهاد کرده بودیم)، منطقه ای در جای دیگر (مثلاً جبهه میانی) به عنوان منطقه تجمع نیرو انتخاب شود و یک سری کارهای مهندسی در آن بشود، نیروی آن را هم مشخص کنیم.»

آقای هاشمی در این باره گفت: «آن را [انتقال نیرو به جبهه میانی] ما از ارتش خواسته ایم که بکند. شما خودتان هم نیروهایی که بیکار هستید بفرستید بالا بروند. همان رفت و آمد آنها یک سری فریب است.»

ظاهراً منظور آقای هاشمی نیروهای اعزامی بودند که در فرصتی که از زمان اعزام تا شروع عملیات هست به مناطق میانی و شمالی منتقل شوند تا موجب فریب دشمن شوند، ولی فرمانده کل سپاه توضیح داد که این نیروها به منظور آمادگی برای عملیات نیاز به آموزش های آبی و دریایی دارند که چنین امکانی در آن مناطق نیست. (۱)

در ادامه محمد باقری درباره اقدامات مؤثر برای فریب دشمن گفت: «دشمن الآن حدود ۷ لشکر زرهی و مکانیزه و ۳ لشکر نیروی مخصوص، کماندو و پیاده، یعنی در مجموع ۱۰ لشکر آزاد و آماده پاتک دارد. از اینها ۴ تا ۵ لشکر در جنوب و ۳ لشکر در منطقه میانی هستند. اگر ما در سه چهار نقطه عملیات پشتیبانی و فریب مؤثر نداشته باشیم، همه اینها به فو می آیند و ما را با هر امکاناتی که داشته باشیم بیرون می ریزند. برای همین باید در سه چهار نقطه عملیات فریب و پشتیبانی داشته باشیم. مثلاً در مهران، نفت شهر یا میمک، یکی دو منطقه را فعال کنیم تا لشکر ۱۲ زرهی عراق آنجا زمین گیر شود. اگر در منطقه عین خوش تلاش کنیم، می توانیم لشکر ۱۰ زرهی را زمین گیر کنیم و اگر در منطقه شلمچه و طلائیة فعالیت کنیم، لشکرهای ۵ و ۶ را می توانیم زمین گیر کنیم. در این صورت، لشکر گارد جمهوری، تیپ ۱۰ و چند تیپ پیاده باقی می ماند که قادر به جنگ و مقابله با آنها هستیم. ولی اگر ما فقط یک عملیات محدود با دو سه گردان مقابل جزیره مینو اجرا کنیم، دشمن حداکثر یک لشکر را به مقابله می فرستد.»

آقای هاشمی: شما اگر از جزیره مینو عبور کنید و آن طرف بروید، دشمن اصلاً فکر نمی کند که عملیات اصلی شما اینجا [فاو] باشد.

عزیز جعفری: برای اینکه دشمن در ۴۸ ساعت اول عملیات، به عملیات اصلی پی نبرد، حداقل ۳۰ گردان لازم است که حداقل جایی به عرض چهار پنج کیلومتر را بگیریم و پدافند کنیم.

محسن رضایی نیز تأکید کرد که تأثیر چنین عملیاتی قطعی است و به دلیل اینکه دشمن نمی تواند به نتیجه قطعی برسد که کدام عملیات اصلی ماست، در ۴۸ ساعت اول در فاو با ما با تردید می جنگد و هرچه ما بیشتر برخورد کنیم تأثیرش بیشتر است. البته باید بررسی کنیم که ما با چند گردان می توانیم عملیاتی اجرا کنیم که در ۴۸ ساعت اول در فاو نتیجه خوبی به دست بیاوریم. (۲)

۱

موضوع تجهیزات آبی و شناوری و مهمات مورد نیاز برای عملیات در منطقه فاو و موضوع بودجه دفاعی و پشتیبانی، آخرین مباحث جلسه امروز فرماندهان سپاه با آقای هاشمی بود. اکبر غمخوار، محمود احمدپور مسئولان آماد سپاه و محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران

ص: ۸۰۶

۱- ۱۶. سند شماره ۱۶۹۶۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر ۸، (جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۸/۱۰/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۹۶۶)، زمان زاده.

۲- ۱۷. همان، صص ۲۱ - ۲۰.

در این باره مطالبی را بیان کردند. آقای غمخوار گفت که تاکنون ۱۵۰۰ موتور قایق تحویل شده، ۶۰۰ موتور هم در راه است و تا آخر آذر به ۳۰۰۰ دستگاه خواهد رسید. برای قطعات و لوازم این موتورها پیش بینی لازم هم شده است. درباره ضعیف بودن این موتورها و خرابی آنها سؤال شد که آقای احمدپور توضیح داد: «ما در مرکز آموزش دریایی تا به حال ۵۰۰ نفر تعمیرکار آموزش داده ایم. مشکل اصلی افزایش روند مصرف است. این موتورها برای قایق های ماهیگیری تفریحی طراحی شده است. در دریا برای مسافت های دور از موتور گازوئیلی استفاده می شود. [...] داخل هور، چولان و چیزهای ریزی است که موتور را خراب می کنند.»

اکبر غمخوار افزود که یگان ها را از نظر تجهیزات دریایی در سه مرحله تکمیل می کنیم؛ مرحله اول تکمیل شده و مشغول آموزش هستند. دستور توزیع تجهیزات مرحله دوم هم داده شده است. سازمانی که برای لشکرها پیشنهاد شده، مثلاً قایق ریجیندر در مرحله اول ۸ فروند، مرحله دوم ۱۵ فروند و مرحله سوم نیز ۱۵ فروند است. وی درباره شناورهای گازوئیلی گفت که شناورها ساخته شده ولی موتورشان نرسیده است. قرار است تا ۲۰ روز دیگر ۲۰۰ موتور بدهند که برای نصب و آمادگی آنها ۱۵ روز فرصت لازم است. ما حدود ۱۲۰ شناور گازوئیلی تاکنون آماده کرده ایم.

در ادامه، فرمانده قرارگاه کربلا- مشکل کمبود قایق برای یگان های نیروی زمینی را مطرح کرد و فرمانده نیروی دریایی سپاه (حسین علایی) نیز با توجه به مأموریت های دریایی این نیرو گفت: «باید شناوری باشد که بتواند در دریا برود. الآن هم فصل زمستان است و دریا همیشه خراب است. به این سادگی شناور نمی تواند در دریا برود.»

محمود احمدپور درباره لباس غواصی گفت که برادران نگران نباشند ما هزار دست لباس غواصی تأمین می کنیم. غمخوار نیز گفت ۱۵۰۰ دست لباس غواصی هم در یگان ها توزیع شده است. اما عزیز جعفری و سیدعلی حسینی تاش گفتند که در مجموع ۳۰۰۰ دست لباس غواصی مورد نیاز است. غمخوار پاسخ داد که باید بخریم.

موضوع بعدی مهمات بود، از جمله مهمات توپخانه و مقداری که با آن بتوان نیازهای مراحل طولانی بعد از شروع عملیات را تأمین کرد. مسئولان لجستیک مشکل کمبود مهمات موشک تاو و گلوله های ۱۰۷ میلی متری را مطرح کردند. آقای هاشمی درباره وضعیت مهمات گفت: «به هر حال مقدراتی که داریم این است.»

اکبر غمخوار در ادامه موضوع سطحه های شناور مورد نیاز برای عملیات را مطرح کرد و خطاب به آقای هاشمی گفت چون استفاده از این سطحه ها، نیاز به تمرین دارد، اگر به دست ما نرسد امکان تمرین وجود ندارد. نیروی زمینی ارتش اینها را دارد، شما دستور واگذاری اش را بدهید. آقای هاشمی نیز پاسخ داد: «این امکانی که آنها می توانند بدهند، می دهند چون [برای] آنها کارایی ندارد.»

آخرین موضوعی که در این جلسه مطرح شد، بودجه بود. محمود احمدپور در این باره گفت: «طبق برآوردی که داریم امسال وضع بودجه ما خیلی خراب بوده است. ما ۸۰ هزار نفر نیروهای اعزامی راهیان کربلا را تجهیز کردیم. هرچه در انبارهایمان بود دادیم. ۸۰ هزار تا هم به اهواز فرستادیم برای آنهایی که یک لباس کار اضافه و تجهیزات انفرادی می خواهند. الآن ما از نظر مواد غذایی، تجهیزات انفرادی، امکانات اسکان و اینها واقعاً در مضیقه هستیم. [...] آقای رفیق دوست هم بیشتر امکانات را به طرف بنیه دفاعی سوق می دهد که البته آن هم درست است چون مهماتمان هم باید تأمین شود. الآن واقعاً خرید دو میلیارد تومانی ما که درخواست ویژه است و حداقل نیازمندی ۲۰۰ گردانی بوده که ما برای عملیات خواستیم.»

وقتی آقای هاشمی این برآورد دو میلیارد تومان را غیرواقعی خواند، مسئولان لجستیک توضیح دادند که این برآوردی دقیق است و آقای رفیق دوست گفت: «از دو میلیارد، یک میلیارد تومان دفاعی است. یک میلیارد تومان بقیه اش غذا، لباس، ماشین، سوخت، موتور برق، موتور جوش، آهن آلات و اینهاست.» آقای غمخوار نیز گفت که هر نیروی اعزامی لباس و اورکت می خواهد. روزانه ۲۰ تومان هم هزینه غذای هر نفر می شود.

آقای هاشمی در این باره گفت: «آن چیزی که ما داریم، آن چیزی است که می توانیم بدهیم. این را که کسی دریغ نمی خواهد بکند. شما یک خدی را می گیرید که هیچ وقت در هیچ جنگی تا به حال هیچ کس نتوانسته این مقدار را تأمین کند.» آقای احمدپور گفت که این حداقل امکانات است و فرماندهان به این برآورد ما اعتراض دارند. آقای هاشمی: «حالا آن که دست ما نیست، آقای موسوی (نخست وزیر) مسئول چیز (بودجه) است.» آقای رفیق دوست: «من با ایشان صحبت کردم؛ اینها می خواهند بدهند. فقط بحث ما این است که این مثلاً دو میلیارد تومانی را که می خواهند بدهند یک سیاست تأخیرینداز دارند.» آقای هاشمی: «این حرف ها در هیئت دولت تشکیل می شود [مشخص می شود]. اصلاً این طور پولی نیست.»^(۱)

راوی قرارگاه مرکزی سپاه (داوود رنجیر) در پایان یادداشت های خود از این جلسه نوشته است: «این جلسه به عنوان اولین جلسه در حضور فرماندهی کل جنگ - که از طرف امام به عهده آقای هاشمی گذاشته شده - تشکیل شد و در طول آن آقای هاشمی و موسوی نخست وزیر در جریان ریز کارهای انجام شده در جبهه و طرح های در دست اقدام قرار گرفتند. توضیح اینکه آقای هاشمی نیز به آقای موسوی حکمی دادند و ایشان را به عنوان معاونت پشتیبانی جنگ مأمور کردند، شرکت ایشان در این جلسه نیز به همین منظور بود. البته آقای موسوی تا ظهر بودند ولی آقای هاشمی تا انتهای جلسه حضور داشتند. هر دو برادر در طول جلسه خیلی خوب گوش کردند.»^(۲)

ص: ۸۰۸

۱- ۱۸. همان، صص ۲۷ - ۹.

۲- ۱۹. مأخذ ۳، ردیف دوم، صص ۶۷ - ۶۶.

مصوبات امروز جلسه قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا(ص) - که با حضور آقای هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا، آقای میرحسین موسوی نخست وزیر و مسئول ستاد پشتیبانی جنگ و فرماندهان عالی سپاه تشکیل شد - را دفتر فرماندهی کل سپاه به شرح زیر تهیه و تنظیم کرده است:

۱. دستور تهیه عکس هوایی از منطقه فدک [فاو]، به نیروی هوایی داده شود.

۲. آقای [محمد] فروزنده درخصوص تأمین آتش موردنیاز مهندسی در جزیره جنوبی مجنون با سرهنگ شیرازی صحبت نمایند و در صورت عدم حصول نتیجه، موضوع را به جناب آقای هاشمی رفسنجانی منتقل نمایند.

۳. میزان کمپرسی موردنیاز برای کل جبهه یک هزار دستگاه و برای عملیات مهندسی در هور حدود چهارصد دستگاه (علاوه بر ظرفیت موجود) برآورد گردید که مقرر شد این مقدار در بلندمدت از خارج وارد گردیده و در کوتاه مدت جناب آقای نخست وزیر دستور جمع آوری دستگاه های موردنیاز را از ادارات دولتی برای مدت حداکثر ۱۵ روز از این تاریخ صادر نموده و تأمین نمایند.

۴. در تقسیم توپخانه ارتش، حدود ۲۰ گردان در احتیاط، ۲۰ گردان برای عملیات سپاه و ۲۰ گردان برای عملیات ارتش در نظر گرفته شود.

۵. ضرورت عملیات ارتش در شلمچه و زید در رابطه با پشتیبانی از عملیات فدک [منطقه فاو] موردبررسی قرار گیرد. همچنین گرفتن مسئولیت پدافند از ارتش در جزیره جنوبی مجنون و سپردن آن به سپاه بررسی شود. (۱)

۶. ژاندارمری از منطقه آبادان خارج شود. همچنین اهالی بومی منطقه و واحدهای نیروی دریایی.

۷. آقای شفیع زاده توپخانه موردنیاز ارتش را برای عملیات شلمچه (یا مهران) برآورد نمایند.

۸. قرارگاه حضرت ابوالفضل(ع) فعال شود، مسئول پیگیری برادر فروزنده.

۹. سه هزار دست لباس غواصی تهیه گردد؛ توسط جناب آقای رفیق دوست.

۱۰. گرفتن نفرهای ام - ۱۱۳ حامل قبضه تاو و نیز GSP و سطحه های شناور از ارتش. (۲)

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز در نامه ای به رئیس مجلس شورای اسلامی با اشاره به حکم امام خمینی در ۲۶ شهریور ۱۳۶۴ مبنی بر تجهیز سپاه پاسداران به نیروهای زمینی، هوایی و دریایی، اساسنامه فعلی سپاه پاسداران به ویژه شیوه تصمیم گیری و فرماندهی شورایی را پاسخ گوی اوضاع فعلی جنگ، مأموریت های نظامی سپاه پاسداران و تشکیل نیروهای سه گانه در سپاه ندانسته و خواستار همکاری مجلس شورای اسلامی برای رفع این مشکل شده است.

۱- دلایل مخالفت سپاه با عملیات ارتش در منطقه شلمچه به تفصیل در روزشمار ۱۹ آذر ۱۳۶۴ آمده است.

۲- ۲۰. سند شماره ۴۴۸۹۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی کل سپاه، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

در بخشی از نامه محسن رضایی به آقای هاشمی رفسنجانی چنین آمده است:

«فرمان مبارک حضرت امام مدظله که درحقیقت تفسیر واقع بینانه ای از اصل ۱۵۰ قانون اساسی می باشد، آشکارا در کنار ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه را نیز در امر حفاظت از مرزهای کشور سهیم دانسته و امر گردیده است که در اسرع وقت سپاه مجهز به نیروهای زمینی، هوایی و دریایی قدرتمند گردد و از آنجا که سپاه خود را موظف و مقید به رعایت ضوابط و حدود قانونی می داند و برای اجرای فرمان حضرت امام مدظله قوانین موجود به طور کامل پاسخ گو نمی باشد، از مقام محترم مجلس شورای اسلامی تقاضامند است موارد زیر را که در جهت تطبیق فرمان مطاع حضرت امام مدظله با اساسنامه قانونی فعلی سپاه تنظیم گردیده است در دستور برای مجلس قرار دهند تا به یاری خداوند، بدون ابهام و با قاطعیت این فرمان تحقق پذیرد.

الف) در ماده ۷ مأموریت های سپاه، متن فرمان حضرت امام مبنی بر وظیفه سپاه در حفاظت از مرزهای زمینی، هوایی و دریایی قید گردد.

ب) در سلسله مراتب فرماندهی سپاه، نیروهای سه گانه مورد اشاره حضرت امام و همچنین نیروی استقراری سپاه به نام نیروی مقاومت تصریح گردد.

ج) فرمانده عالی سپاه، فرماندهی کل قوا بوده و شورای عالی سپاه صرفاً نقش مشورتی برای فرماندهی کل سپاه را خواهد داشت و لهذا هر آنچه را که این شورا می بایست مورد تصویب قرار دهد فرماندهی کل پس از تصویب فرماندهی کل قوا یا جانشین ایشان به اجرا درخواهد آورد.

د) تشکیلات نیروهای سپاه را ظرف ۶ ماه پس از تصویب موارد فوق، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به تصویب فرماندهی کل قوا برساند. [\(۱\)](#)

۱

واحد آموزش نظامی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز گزارشی را از برنامه های آموزشی یگان های رزمی که با هدف کسب آمادگی بیشتر برای اجرای عملیات آتی انجام می شود، به ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه ارسال کرد.

براساس این گزارش، آموزش های عمومی (زمینی و دریایی) برای همه گردان های رزمی طرح ریزی شده و آموزش عمومی آبی - خاکی هم در یگان ها در حال اجرا است، لیکن به دلیل نداشتن امکانات مجزا برای آموزش، تمرین های عملی با استفاده از تجهیزات لازم برای هر عملیات، میسر نیست. همچنین حداقل ده گردان به مدت ده روز آموزش عمومی شنا را در استخرهای سرپوشیده در سراسر کشور خواهند گذراند. آموزش های تخصصی زمینی نیز در آموزشگاه های تخصصی مربوطه (غیر از توپخانه و پدافند هوایی به دلیل مشخص نبودن مکان آموزش) فعال است و آموزش تخصصی دریایی نیز در سه مکان (بندر انزلی، سد دز و سد گتوند) اجرا می شود. آموزش عمومی غواصی نیز به دلیل کمبود لباس غواصی به طور محدود در

ص: ۸۱۰

همه یگان های رزمی انجام گرفته و سه مکان یادشده نیز آماده اجرای این آموزش می باشد.

برای آموزش خط شکنی نیز به دلیل رعایت حفاظت، رزمندگان گردان ها را گزینش کرده و با پیش بینی محلی مخفی که بیشترین شباهت را با منطقه عملیاتی داشته باشد (پس از تکمیل گردان های خط شکن) این آموزش اجرا خواهد شد. اما این آموزش زمانی اجرایی خواهد شد که منطقه موردنظر با موانع و استحکامات شبیه به منطقه عملیاتی آماده شود. در این خصوص کمک و مساعدت واحد مهندسی رزمی نیز برای ایجاد موانع و... ضروری خواهد بود. (۱)

۱

ساعت ۱۰ صبح امروز در جلسه ای در قرارگاه لشکر ۲۶ پیاده ارتش عراق، وضعیت، فعالیت ها و اهداف نیروهای جمهوری اسلامی ایران در منطقه اروندرود، از خسروآباد تا رأس البیشه بررسی شد. فرمانده لشکر ۲۶ نسخه ای از صورت جلسه تهیه شده از این جلسه را برای فرمانده تیپ ۱۱۱ پیاده ارتش عراق ارسال و تأکید کرده است که مفاد آن به دقت اجرا شود. در این صورت جلسه (۲) ضمن اشاره به فعالیت گسترده مهندسی ایران در مقابل تیپ ۱۱۰ پیاده (شرق خسروآباد و رأس البیشه)، تأکید ایران بر آموزش، بسیج و اعزام نیرو به جبهه، احداث چندین دیدگاه و افزایش دیدبانی و تداوم جابه جایی یگان های ایرانی در مناطق مختلف عملیاتی یادآوری شده و آمده است که این اطلاعات از طریق دیدگاه ها، اطلاعات واصله از رده های بالادستی، شناسایی بصری و عکس هوایی به دست آمده و نشان دهنده این است که ایران در آینده دست به یک حمله خواهد زد و می تواند در مدت ۷۲ ساعت حدود پنج لشکر را بسیج و روانه منطقه کند.

در ادامه صورت جلسه به فعالیت های مهندسی ایران از جمله احداث چندین جاده عمود بر شط العرب (اروندرود) و در امتداد آن اشاره و بر این موارد تأکید شده است: افزایش فعالیت دیدبانی (به ویژه در شب)؛ کنترل شدید جاده ها؛ حفاظت همه قرارگاه ها؛ غفلت نکردن از دشمن؛ افزایش فعالیت رادارها و دستگاه های شنود؛ انهدام وسایل مهندسی و مقابله فوری با آماده سازی منطقه عملیاتی.

فرمانده لشکر ۲۶ ارتش عراق در ادامه بر استحکام خطوط پدافندی، ایجاد موانع مختلف، متعدد و سراسری، طرح ریزی برای گسترش گردان ها و احداث مواضع، تهیه طرح های پاتک، مشخص کردن مواضع جدید برای استقرار تجهیزات و تیربارها، برنامه ریزی برای تمرین و مانور پاتک، تعیین مأموریت نیروهای احتیاط، اقدامات لازم برای تهیه امکانات، مهمات و سوخت و مراقبت های امنیتی در منطقه تأکید می کند. (۳)

ص: ۸۱۱

۱- ۲۲. سند شماره ۱۱۰۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از آموزش های نظامی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به ستاد قرارگاه خاتم(ص)، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۲- این صورت جلسه در زمان اجرای عملیات والفجر ۸، در اواخر بهمن ۱۳۶۴ به دست رزمندگان اسلام افتاد.

۳- ۲۳. سند شماره ۰۲۳۰۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سند ترجمه شده عراقی، ۲۵/۹/۱۳۶۴؛ و - سند شماره ۵۶۲۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ترجمه صورت جلسه لشکر ۲۶ پیاده، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

حملات هوایی عراق به جزیره خارک، شهرهای مرزی و مناطق عملیاتی امروز نیز ادامه یافت.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «هوایماهای متجاوز عراقی مقارن ساعت ۱۰ صبح امروز (۱۸ آذر) مناطق مسکونی جزیره خارک را بمباران کردند. در این حمله هوایی به چند خانه خالی از سکنه خساراتی وارد شد.» (۱)

به گزارش واحد پدافند هوایی قرارگاه کربلا، ساعت ۸:۳۷ صبح، دو هوایمای میراژ جاده خندق را در منطقه هورالهویزه بمباران کردند. همچنین در ساعت های ۱۳:۱۵ و ۱۳:۱۰ هوایماهای میگ و میراژ عراقی منطقه تیر و هورالعظیم را بمباران کردند و در همین زمان منطقه پاسگاه برزگر نیز هدف بمباران چند هوایمای عراقی قرار گرفت. (۲)

واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) نیز گزارش داد که هوایماهای عراقی امروز با ۱۳ سورتی پرواز برخی نقاط مناطق حسینه تا عین خوش را بمباران کردند. (۳)

گزارش واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز حاکی است که در ساعت های ۱۱:۳۰ و ۱۲:۳۰ امروز اطراف جاده اهواز - خرمشهر بمباران شد. (۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از ایلام گزارش داد که چند هوایمای عراقی در ساعت های ۱۰:۵۰ و ۱۰:۵۵ امروز به حریم هوایی شهر ایلام تجاوز کردند که با مقابله آتش پر حجم سلاح های پدافند هوایی مستقر در منطقه گریختند. هوایماهای عراقی همچنین در ساعت های مذکور ضمن تجاوز به شهرهای دهلران و دره شهر، دیوار صوتی را شکستند که با مقابله واحدهای پدافند هوایی فرار کردند. (۵)

از سوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۴۷ خود اعلام کرد که در ساعت ۹:۱۸ صبح امروز جنگنده های عراقی در حمله ای جدید به جزیره خارک، هدف های خود را طعمه آتش کردند. در این اطلاعیه همچنین آمده است که جنگنده های عراقی در ساعت ۱۶:۱۶ به پادگان عین خوش حمله کردند و با پرتاب بمب های خود ضربات نابودکننده ای به نقاط تجمع نیروهای ایران و مهمات آنان وارد کردند. براساس این اطلاعیه، جنگنده های عراقی حملات خود را در بخش های عملیاتی سپاه سوم و چهارم و ششم ادامه داده اند و با اجرای ۱۴۴ مأموریت جنگی، تلفات بسیاری به افراد، مهمات، خودروها و تجهیزات ایران وارد کرده و سالم به پایگاه های خود بازگشته اند. (۶)

به گزارش رادیو صوت الجماهیر بغداد، صدام حسین اقدامات نیروی هوایی عراق را در نابودی تأسیسات، پادگان ها و مناطق تجمع نیروهای ایران موردستایش قرار داد و به سپهد خلبان فرمانده نیروی هوایی و دفاع هوایی عراق، دستور داده است تا تشکر او از شجاعت و اجرای عملیات این نیرو را - که موجب وارد آمدن تلفات بسیاری به افراد، مهمات، خودروها و تجهیزات ایران و نیز آتش سوزی در جزیره خارک و پادگان ها و مواضع ایران و تعدادی هدف های دریایی حامل نفت شده و آثار مهمی بر توانایی اقتصادی و نظامی ایران به جای گذاشته است - به کادر نیروی هوایی برساند. (۷)

ص: ۸۱۲

- ۲-۲۵. سند شماره ۱۵۵۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پدافند هوایی قرارگاه کربلا به فرمانده قرارگاه کربلا، ۲۰/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۲۶. سند شماره ۰۱۱۱۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران (واحد اطلاعات)، شماره ۱۵۱، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.
- ۴-۲۷. سند شماره ۰۱۱۳۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۴/۹ تا ۲۷/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۲۸. مأخذ ۲۴، ص ۳، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۲۹. مأخذ ۲۴، ص ۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۴.
- ۷-۳۰. مأخذ ۲۴، ص ۵، رادیو صوت الجماهير، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

عراق علاوه بر اینکه برای مقابله با عملیات رزمندگان ایران از سلاح های غیرمتعارف و شیمیایی به طور گسترده استفاده می کند، در موقعیت های دیگر نیز گاهی چنین سلاح هایی را به کار می گیرد از جمله امروز گلوله ای شیمیایی به سوی خرمشهر شلیک کرد.

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) گزارش داد: «عراق امروز اقدام به شلیک یک گلوله شیمیایی در منطقه خرمشهر نمود که منجر به مجروح شدن دو نفر گردید. عامل به کاررفته در این گلوله شیمیایی، عامل خون بوده است.»(۱)

در مناطق مرزی شمال غرب و کردنشین امروز چند درگیری با عناصر ضدانقلاب رخ داد؛ یک خودرو سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در خاک عراق منهدم شد و درگیری عوامل دمکرات و کومه له چند کشته داد.

۱. قرارگاه حمزه سید الشهداء گزارش داد: «در درگیری بین نیروهای تأمین سردشت و ضدانقلابیون، دو تن از چته های ضدانقلاب زخمی شدند.»(۲) همچنین در اطراف روستای بردان سردشت چند تن از نیروهای ارتش به کمین چته های دمکرات افتادند که بدون تلفات از کمین نجات یافتند.(۳)

۲. فرماندهی سپاه سردشت اعلام کرد که در سردشت عناصری از گروه های ضدانقلاب قصد دزدی تجهیزات پایگاه های تأمین را داشتند که با هشیاری پایگاه های گلوسه ۳ و ۴، نیروهای خودی با این عناصر درگیر شدند و افراد ضدانقلاب گریختند.(۴)

۳. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، یک دستگاہ لندکروز سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در داخل عراق بر اثر برخورد با مینی که نیروهای اطلاعات بانه کار گذاشته بودند و انفجار آن، منهدم شد و سرنشینان آن کشته شدند.(۵)

۴. شهربانی استان کردستان اعلام کرد که در درگیری میان عوامل حزب دمکرات و گروه کومه له در روستای ماسیرکن از توابع سقز، دو عامل دمکرات و یک عامل کومه له کشته شدند.(۶)

رئیس ستاد مرکزی سپاه پاسداران (علی رضا افشار) امروز در نامه ای به نخست وزیری، ضمن اعلام تشکیل کاروان راهیان کربلای ۲، و اعلام تخصص های موردنیاز جبهه ها، تقاضا کرد که نیروهای تحت پوشش دولت برای اعزام به جبهه های نبرد تا یکشنبه ۲۴ آذر ۱۳۶۴ در دفتر مرکزی نیروهای متخصص واحد بسیج مستضعفین ثبت نام کنند.

در این نامه نیروهای متخصص موردنیاز چنین ذکر شده است:

۱. راننده های پایه یک و پایه دو شامل راننده های اتوبوس، کمپرسی، تانکر آب، جرثقیل،

۲- ۳۲. سند شماره ۳۶۶۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۲۱/۹/۱۳۶۴، سردشت، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۴، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۶.

۴- ۳۴. سند شماره ۳۶۶۳۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۵- ۳۵. سند شماره ۰۱۱۳۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۶- ۳۶. سند شماره ۴۴۲۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۲۴/۹/۱۳۶۴، سقز، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

کمرشکن، لودر، گریدر، بلدوزر، بیل مکانیکی. ۲. مکانیک ماشین های سبک و سنگین، نقاش، صاف کار و باطری ساز. ۳. نیروهای تأسیساتی، لوله کش، برق کار، جوش کار، آهنگر. ۴. نیروهای خدماتی و حفاظتی. ۵. پزشکیار و نیروهای امدادگر. ۶. نیروهای مخابراتی و تعمیرکار الکترونیک. ۷. نیروهای تبلیغاتی، خطاط، طراح، نقاش. ۸. آشپز و کمک آشپز. (۱)

۱

قائم مقام مسئول بسیج مستضعفین (برادر اخوان) در مصاحبه ای اهداف برگزاری مانور خندق، اجباری شدن درس های نظامی در مدارس و نحوه برگزاری امتحانات نیروهای بسیجی اعزام به جبهه را بیان کرد.

اخوان در مصاحبه با روزنامه کیهان گفت که هدف از برگزاری مانور خندق در سطح کشور آمادگی کامل برای مقابله با ضدانقلاب و هجوم احتمالی دشمن به شهرها است و مرحله بعدی مانور، مقاومت شهری است که نیروهای بسیج از نقاط حساس و استراتژیک و بلندی های اطراف شهرها دفاع خواهند کرد. وی افزود: مرحله بعدی مانور، آزادی قدس است که با دفاع از نقاط استراتژیک و حساس کشور صورت می گیرد. وی گفت: تاکنون سه میلیون از نیروهای مردمی آموزش نظامی دیده اند و یک میلیون نفر در جبهه های جنگ شرکت کرده اند و ان شاء الله پس از پایان جنگ از وجود نیروهای بسیج در فعالیت های عمرانی و آبادانی کشور و سوادآموزی استفاده می شود.

اخوان درباره دروس نظامی مدارس اعلام کرد: براساس ماده اجرایی قانون نظام وظیفه، آموزش نظامی درحد توان دفاع، در مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان جزء دروس اجباری می شود و در سطح دانشگاه ها نیز پیش بینی شده به صورت واحدهای درسی گسترش یابد. وی درباره وضع تحصیلی دانش آموزان بسیجی اعزام به جبهه ها نیز گفت: این افراد در پشت جبهه و نیز پس از بازگشت از جبهه های جنگ می توانند به تحصیل خود ادامه دهند. (۲)

۲

امروز نیز گروه های متعددی از رزمندگان و اقشار مختلف مردم کشور عازم جبهه های نبرد شدند:

گروهی از دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف؛ دو هزار تن از نیروهای آموزش دیده و متخصص از کرج، طالقان، ساوجبلاغ، شهریار، شهرک قدس، رباط کریم، اشتهارد با ۳۵ دستگاه کامیون حامل کمک های مردمی؛ گروهی از برادران بسیج و اعزام مجدد از فیروزکوه؛ دو هزار تن از مردم شهرستان قزوین (روحانیون، کارگران، کشاورزان، دانش آموزان، جهادگران، اصناف بازار، پزشک و پزشکیار، نماینده امام و امام جمعه قزوین در قالب کاروان راهیان کربلا؛ گروهی از بسیجیان تاکستان، بوئین زهرا، تبریز، سنندج و گیلان؛ گروهی از مسئولان، معاونان ادارات و نهادهای انقلابی یزد؛ ۴۵ نفر از برادران متخصص پیراپزشکی، فنی، اورژانس و تأسیسات و

ص: ۸۱۴

۱- ۳۷. سند شماره ۰۵۹۳۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه پاسداران (معاونت بسیج)، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۸. روزنامه کیهان، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷.

چهار دستگاه آمبولانس از استان فارس؛ دو هزار تن از داوطلبان بسیج و نیروهای آموزش دیده طرح لیبک و اعزام مجدد به همراه نماینده امام و امام جمعه بندرعباس، ائمه جمعه شهرها، بخش ها، سرپرست استانداری و جمعی از مسئولان نهادها و ده ها کامیون کمک های غیرنقدی از استان هرمزگان؛ داوطلبان استان بوشهر در قالب دو لشکر، ۳۰۰ دستگاه کامیون، تریلر و وانت بار حامل هدایای مردمی؛ گروهی از داوطلبان بسیجی نیشابور. (۱)

همچنین پنج هزار تن از داوطلبان استان تهران نیز فردا پس از راه پیمایی در شهر تهران، عازم جبهه های نبرد خواهند شد. (۲)

۱

شواهد و فعالیت های آشکاری مانند اعزام کاروان های کربلا به جبهه ها، افزایش تبلیغات به منظور تشویق نیروهای داوطلب برای حضور در جبهه ها، سخنرانی مسئولان جمهوری اسلامی و... سبب شده است تا ناظران و رسانه های خارجی پیش بینی کنند که در آینده ای نزدیک، نیروهای ایران دست به عملیاتی گسترده خواهند زد. امروز خبرگزاری فرانسه و خبرگزاری رویتر گزارش هایی در این باره منتشر کرده اند.

خبرگزاری فرانسه از تهران گزارش داد: «تمرکز عظیم نیروهای ایرانی در طول جبهه که از پنجشنبه گذشته هدف بمباران های متعدد هوایی عراق قرار گرفته و همچنین مبادله تهدیدات در بالاترین سطح میان تهران و بغداد از یک هفته قبل، برخی از کارشناسان نظامی خارجی در تهران را وادار می سازد که احتمال یک حمله آتی ایران در جبهه جنوب را از نظر دور ندارند.»

این خبرگزاری می افزاید: «علی رغم استنادات مکرر به عزیمت این داوطلبان، بیانیه های رسمی در مورد میزان و ماهیت تحرک های این واحدها مبهم هستند. [...] هم زمان با این بسیج، شعار "ضربه نهایی" در اکثر سخنرانی مقامات ایرانی از سر گرفته شده است. پرزیدنت [آیت الله] علی خامنه ای در هفته گذشته در بازدید از ده لشکر در همدان گفت: جنگجویان مسلمان آماده حمله نهایی علیه نیروهای عراقی می باشند. صدام حسین فردای آن روز ضمن دعوت به صلح، هشدار داد هر نوع نیروی متجاوز را سرکوب خواهیم کرد و هواپیماهای ما دست به بمباران هر هدفی در ایران خواهند زد.» در ادامه گزارش خبرگزاری فرانسه آمده است: «از نظر برخی تحلیل گران، بسیج عمومی اخیر یک تمرین عمدی در اندازه طبیعی و در زمان حقیقی است و نه تدارک یک حمله شدید. به علاوه، مواضع عراقی ها نیز با تجهیزات مهمی تدافع می شود و عدم پشتیبانی هوایی و آتش نیروی زمینی ایران نیز از کمبود های شدید واحدهای مهاجم است. و بالأخره هدف بالقوه این عملیات که راه بصره - بغداد می باشد و هدف حملات قبلی نیروهای ایرانی نیز بوده است، اهمیت خود را پس از ایجاد راه جدید به طرف بغداد در ۵۰ کیلومتری در غرب از دست داده است.» (۳)

خبرگزاری رویتر نیز از بغداد چنین گزارش داد: «نیروهای عراقی برای مقابله با یک تهاجم

ص: ۸۱۵

۱- ۳۹. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۲- ۴۰. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۹/۶۴، ص ۱۴.

۳- ۴۱. مأخذ ۲۴، ص ۱۱، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

خارج از مرز ایران - که به گفته دیپلمات های مقیم بغداد اجرای آن در نواحی باتلاقی جبهه جنوب و مرکزی جنگ خلیج [فارس] قریب الوقوع است - به حال آماده باش درآمده اند. عراق می گوید که هواپیماهای جنگی اش از روز جمعه تاکنون بیش از ۴۰۰ مأموریت رزمی علیه مواضع ایران در ناحیه باتلاقی هویزه - که صحنه برخی از گران ترین [سنگین ترین] حملات موج انسانی ایران در جنگ پنج ساله بوده است - انجام داده اند.

یک دیپلمات غربی در بغداد گفت: این واقعیت که هواپیماهای جنگی عراق شروع به بمباران مواضع تمرکز نیروهای ایران در ناحیه مذکور کرده اند، نشان آشکاری از این موضوع است که یک حمله، قریب الوقوع می باشد. دیپلمات ها می گویند عده کثیری از سربازان کاملاً مجهز عراق به جنوب این کشور - که محل نواحی باتلاقی حوالی مرز است - اعزام شده اند.

ژنرال عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق، گفته است که ایران در تدارک یک حمله گسترده است و نیروهای عراقی در امتداد مرز به حال آماده باش قرار گرفته اند. [...]

طبق گزارش انستیتوی بین المللی مطالعات استراتژیک لندن، عراق حدود ۵۸۰ هواپیمای جنگی از جمله جنگنده های فرانسوی و روسی و نیز هلیکوپترهای مسلح دارد. در گزارش این انستیتو آمده است که ایران حدود ۹۵ هواپیمای جنگی قابل استفاده دارد. (۱)

۱

ادعای تلاش ایران برای خرید سلاح های شیمیایی از سوریه و خودداری سوریه از فروش آنها و نگرانی شوروی و غرب از دستیابی ایران به سلاح شیمیایی در حالی مطرح می شود که عراق هیچ گونه محدودیتی در خریدهای تسلیحاتی و استفاده از سلاح های شیمیایی در جنگ با ایران نداشته است.

روزنامه واشنگتن تایمز در شماره اخیر خود به نقل از منابع اطلاعاتی گزارش داده است که سوریه برخلاف توافقی که با ایران داشته دست کم در حال حاضر از تحویل جنگ افزارهای شیمیایی به ایران خودداری می کند. به نوشته واشنگتن تایمز: «احتمال دستیابی ایران به جنگ افزارهای شیمیایی، به ویژه از طریق توافق با سوریه، موجب نگرانی هایی درباره گسترش احتمالی این گونه جنگ افزارها در خاورمیانه شده است. هنوز معلوم نیست که چرا سوریه ها بنا به توافق خود با ایران که دست کم تا اواخر تابستان پابرجا بود، از دادن جنگ افزارهای شیمیایی به ایران خودداری کردند. اما چنین گمان می شود که فشار وارده از سوی امریکا در این زمینه مؤثر بوده است. در این میان، وجود تفرقه در کادر رهبری ایران و بیزاری شوروی از گسترش جنگ افزارهای شیمیایی در جنوب مرزهای آن کشور، بر پیچیدگی مسئله افزوده است.»

روزنامه واشنگتن تایمز به نقل از یک منبع اطلاعاتی نوشته است: «ظاهراً آیت الله خمینی و دیگر رهبران مذهبی ایران به طور کلی با استفاده از سلاح های شیمیایی مخالف اند. اما ارتش ایران به خاطر حملات شیمیایی عراق به سپاهیان ایران در دو سال گذشته، از دستیابی به امکان تولید

ص: ۸۱۶

جنگ افزارهای شیمیایی هواداری می کند و چه بسا که تاکنون این نظر به میزانی محدود تأمین شده باشد. از سوی دیگر، شوروی ها به خلاف اشتیاق کلی شان به تولید و استفاده از این گونه جنگ افزارها، بیم از آن دارند که اشاعه جنگ افزارهای هسته ای به ویژه دستیابی به امکان تولید آن در ایران، موجبات انتقال سلاح های شیمیایی را به مجاهدان افغان فراهم آورد.»^(۱)

۱

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران پس از پایان دور سوم مذاکره با همتای سعودی اش در ریاض، عربستان را به مقصد امارات متحده عربی ترک کرد. این مذاکرات سه روزه درحالی خاتمه یافت که دو کشور درمورد جنگ به توافقی دست نیافتند و عربستان خواستار موضع گیری روشن ایران، همچون عراق شد.

به گفته یکی از مسئولان سفارت ایران در ریاض، آقای ولایتی امروز در آخرین دور مذاکره با سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، روابط دوجانبه، همکاری دو طرف و راه های گسترش آن را بررسی کرد.^(۲)

مصاحبه وزیران خارجه دو کشور پس از سه روز مذاکره حاکی از مواضع ثابت دو کشور بر سر جنگ است. به گزارش خبرگزاری فرانسه از ریاض: «امیر سعود الفیصل وزیر خارجه سعودی، عصر امروز در پایان دیدار رسمی علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران از عربستان سعودی اظهار کرد که در روش ایران نسبت به جنگ ایران و عراق هیچ گونه تغییری روی نداده است. امیر سعود الفیصل در گفت و گویی با خبرگزاری سعودی خاطر نشان کرد از مذاکراتی که با همتای ایرانی اش انجام داده به این نتیجه رسیده است که نمی توان یک تحول مثبت در روش ایران برای پایان دادن به جنگ بین ایران و عراق را پیش بینی کرد.

امیر سعود الفیصل موضع عراق را نسبت به جنگ "روشن و استوار" توصیف کرد و افزود که عراق همچنان آماده است که راه حل مسالمت آمیز و عادلانه را بپذیرد و اظهار امیدواری کرد که ایران نیز روش مشابهی پیش گیرد. وزیر خارجه سعودی اضافه کرد از مذاکراتی که با آقای ولایتی انجام داده دریافته است که ایران و عربستان سعودی درباره مسائل مربوط به فلسطین و افغانستان دیدگاه مشترکی دارند.»^(۳)

خبرگزاری فرانسه افزوده است: «ناظران سیاسی در ریاض خاطر نشان می کنند که این اظهارات و همچنین عدم اشاره سعود الفیصل به وضعیت روابط میان عربستان و ایران از یک سو و ایران و کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] از سوی دیگر، به معنای آن است که سفر وزیر امور خارجه ایران انتظار عربستان درمورد جنگ عراق و ایران را برآورده نکرده است.»^(۴)

از سوی دیگر، به گزارش آسوشیتدپرس، دکتر ولایتی که امشب وارد ابوظبی شده است در

ص: ۸۱۷

۱- ۴۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۳، رادیو امریکا، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. مأخذ ۳۹، ص ۳.

۳- ۴۵. مأخذ ۳۹، ص ۱۶.

۴- ۴۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰، ریاض - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

مصاحبه ای با روزنامه الاتحاد گفت که گفت و گوهای وی با رهبران عربستان بر محور روابط دوجانبه دور زده است. وی تأکید کرد که موضع کشور وی در قبال جنگ محکم و پابرجا بوده و تغییر نکرده است. ولایتی افزود: ایران از موضع نسبتاً دوستانه ای که کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] در قبال ایران اتخاذ کرده اند استقبال می کند.

آسوشیتدپرس افزوده است: «به عقیده منابع دیپلماتیک عرب، ایران سعی دارد روی این موضع کشورهای عضو شورا سرمایه گذاری کرده و آنها را به سوی اتخاذ موضع بی طرفانه در قبال جنگ ایران - عراق سوق دهد و هم زمان با آن ولایتی نیز به کشورهای منطقه سفر کرده است تا آنها را به قطع کمک های مالی به عراق ترغیب کند.» (۱)

به گزارش خبرگزاری امارات متحده عربی، دکتر ولایتی برای یک دیدار ۲۴ ساعته از ریاض وارد ابوظبی شد و مورد استقبال راشد عبدالله النعیمی وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی، مصطفی حائری فومنی سفیر ایران و سایر مقام ها قرار گرفت. (۲)

۱

سفر دکتر ولایتی به عربستان بازتاب های گسترده ای در رسانه های غربی و منطقه داشته است، برخی این سفر را بی تأثیر در پایان جنگ دانسته و برخی هدف ایران از این اقدام را کاهش پشتیبانی حامیان حکومت عراق از این حکومت اعلام کردند. خلاصه تعدادی از این بازتاب ها چنین است:

رادیو بی بی سی در این باره گفت: «پیش از آغاز این مذاکرات، شاهزاده سعود الفیصل اعلام کرد که در این گفت و گوها راه های پایان بخشیدن سریع به جنگ ایران و عراق مورد بررسی قرار خواهند گرفت و بعضی گزارش ها حکایت از این دارند که یک طرح صلح مورد بحث و تبادل نظر می باشد. اما خبرگزاری رسمی ایران به نقل از دکتر ولایتی گزارش داد که او به مقامات عربستان سعودی گفته است که ایران هنوز بر برکناری رژیم صدام حسین در بغداد، به عنوان تنها مسئله ای که می تواند این جنگ را به پایان برساند، اصرار می ورزد.»

رادیو بی بی سی افزود که رهبران کشورهای عضو شورای خلیج فارس در تلاش هستند تا اگر نتوانند جنگ را متوقف کنند لااقل از گسترش آن جلوگیری نمایند و دیدار دکتر ولایتی احتمالاً به پیشبرد این هدف کمک خواهد کرد. (۳)

کتی ایوانز خبرنگار نشریه انگلیسی تایمز مالی در مصاحبه با رادیو بی بی سی ضمن اینکه پذیرش هر نوع پیشنهاد صلحی را "بسیار زود" خواند، درباره علاقه ایران و عربستان سعودی برای ادامه مذاکره گفت: «فکر می کنم هر دو طرف مایل به برقراری روابط دوستانه هستند، ولی با توجه به اینکه ایران هنوز قویاً در پی سرنگونی صدام حسین است و کشورهای عرب قویاً در پی حفظ و ابقای

ص: ۸۱۸

۱- ۴۷. همان، ص ۲۳، ابوظبی - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۸. مأخذ ۳۹، ص ۳.

۳- ۴۹. مأخذ ۲۴، صص ۳۴ - ۳۲، رادیو بی بی سی، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

رژیم عراق هستند معلوم نیست این روند بهبود روابط به کجا خواهد انجامید.»^(۱)

رادیو امریکا نیز در بخش انگلیسی خود گفت که آقای ولایتی این نکته را روشن کرده که کشور وی علاقه ای به پایان جنگ ندارد و بنا به گزارش خبرگزاری ایران، آقای ولایتی به وزیر امور خارجه عربستان گفته که ایران جنگ خلیج را تا شکست نیروهای عراق ادامه خواهد داد.^(۲)

سخنگوی وزارت خارجه امریکا هم با اشاره به اینکه به تصور امریکا مذاکرات وزیران خارجه ایران و عربستان به تغییر در مواضع دو طرف جنگ نینجامیده، گفت: «به اعتقاد ما حصول به راه حلی نظامی برای جنگ ایران و عراق ممکن نیست و هر دو طرف به خصوص ایران، بایستی به کل این خونریزی بی محل و بیهوده پایان دهند.»^(۳)

رادیو بی بی سی همچنین امروز در تفسیری از سفر دکتر ولایتی به عربستان، احتمال هر گونه توافق میان ایران و عربستان و کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و نیز دستیابی به صلح از طریق طرح جدید را اندک اعلام کرد و گفت: «یک گزارش حاکی از آن است که احتمال دارد مقامات ایران به کشورهای حوزه خلیج فارس پیشنهاد کنند که یک پیمان عدم تجاوز میان دول مذکور و دولت ایران منعقد گردد، اما احتمال توافق در مورد این پیشنهاد اندک است. بدون شک ایران نمی تواند به گونه ای واقع بینانه انتظار داشته باشد که کشورهای حوزه خلیج فارس از میزان حمایتشان از عراق بکاهند. [...] کشورهای عضو شورای همکاری های خلیج [فارس] هیچ گونه نفوذی برای تعدیل شروط ایران برای خاتمه جنگ ندارند. اگر هم تعدیلی در این مورد وجود داشته است با اظهارات آقای ولایتی در ریاض از میان رفته است. وی گفت که مردم ایران معتقدند که جنگ باید تا پیروزی نهایی نیروهای ایران ادامه یابد و رژیم پرزیدنت صدام حسین سرنگون شود. احتمالاً این امر انگیزه اصلی تغییر نظر کشورهای عضو شورای همکاری های خلیج [فارس] در مورد ایران بوده است، زیرا این نگرانی وجود دارد که گسترش آتش جنگ میان ایران و عراق دامن کشورهای حوزه خلیج فارس را نیز بگیرد. از یک سو، ازدیاد حملات عراق علیه ترمینال نفتی جزیره خارک از ماه اوت تا کنون و از سوی دیگر، تاکتیک ایران برای بازرسی کشتی های غیرنظامی به ظن حمل تدارکات برای عراق به این نگرانی ها افزوده است. [...] گزارش هایی از ریاض حاکی از آن است که آقای ولایتی یک طرح صلح جدید را با مقامات عربستان سعودی به مذاکره گذاشته است، اما کشورهای عضو شورای همکاری های خلیج [فارس] احتمالاً تنها قادرند ابتکار صلحی را مدنظر قرار دهند که در آن شانس موفقیت وجود داشته باشد و احتمالاً پس از دیدار آقای ولایتی پیامی که رهبران عربستان برای متحدان شان خواهند فرستاد این است که احتمال دستیابی به راه حلی برای خاتمه جنگ ایران و عراق بسیار اندک است.»^(۴)

ص: ۸۱۹

۱- ۵۰. مأخذ ۲۴، ص ۷، بخش انگلیسی رادیو بی بی سی، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۱. مأخذ ۲۴، صص ۳۸ - ۳۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، نشریه رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۷، رادیو امریکا، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۴- ۵۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، نشریه رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۷، رادیو امریکا، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

بررسی برکناری صدام حسین از ریاست جمهوری عراق و جست و جوی جانشینی برای او از جمله طرح های مخفیانه ای است که گفته می شود حکام عرب منطقه برای توقف جنگ در پی آن هستند.

به نوشته نشریه وزارت امور خارجه: «یک دیپلمات یوگسلاوی در رابطه با نقش سوریه در پایان دادن به جنگ تحمیلی گفته است که از دیپلمات های عرب، غیرمستقیم شنیده که کوشش هایی مخفی در جریان است که احتمال تغییر صدام را بررسی کنند، ولی به این ترتیب که سوریه به اندازه کافی خودش را به ایران نزدیک کند، در حدی که مواضع ایران با سوریه کاملاً همسوز و همسو شده باشد و ایران نتواند یک دفعه در خلاف جهت سوریه موضع گیری کند، آن گاه سوریه مخفیانه از جانب کشورهای عربی ثروتمند، جانشین صدام را به ایران بقبولاند. وی توضیح داد که سوریه به نظر می رسد با عربستان و برخی از کشورهای دیگر نسبت به تعیین جانشین صدام به توافق رسیده باشد. البته این جانشین کماکان طرف دار اعراب و به اندازه کافی غیرمذهبی (شاید ضد مذهب) خواهد بود که ایران نتواند در عراق و سوریه اهرمی داشته باشد و بعد از جنگ استفاده کند.»^(۱)

کمیته حسن نیت کنفرانس اسلامی در تلاش برای آتش بس میان ایران و عراق اخیراً فعال شده است، اما به دلیل بی توجهی به حقوق کشور مورد تجاوز، تنها ستایش عراق را در پی داشته است.

رادیو نداء الاسلام نیز درباره تلاش های سازمان کنفرانس اسلامی گفت: «آقای شریف الدین پیرزاده امروز اظهار داشت که کمیته حسن نیت اسلامی ویژه خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق پیام های جدیدی از تهران و بغداد دریافت داشته است. وی در یک کنفرانس مطبوعاتی گفت که پرزیدنت داوود جاواریا رئیس جمهور گامبیا و رئیس کمیته حسن نیت اسلامی پاسخ های محدودی از ایران و عراق دریافت داشته است. این پیام ها در پاسخ پیام ارسالی رئیس جمهوری گامبیا که در آخرین اجلاس کمیته مزبور به سران ایران و عراق فرستاده بود می باشد. شریف الدین پیرزاده گفت: رئیس جمهور گامبیا روز ۱۴ دسامبر [۲۳ آذر] وارد جده خواهد شد تا گزارشی در این زمینه تسلیم کمیته حسن نیت اسلامی کند.»^(۲)

این تلاش ها - که نه در پی تعیین متجاوز است و نه دنبال تعیین میزان خسارت وارد شده به کشور مورد تجاوز - در حدی یک طرفه است که عراق این گونه تلاش های صلح را ستایش می کند. به گزارش رادیو صوت الجماهیر عراق: «اجلاس کمیته پیگیری جنگ عراق و ایران برخاسته از دومین کنفرانس مردمی اسلامی بامداد امروز در بغداد تشکیل شد. آقای عبدالله فاضل وزیر اوقاف و امور دینی عراق، بر تمایل شدید نسبت به حمایت از هیئت های حسن نیت در جهت خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران تأکید کرد و تلاش های بی دریغ این کمیته در جهت مفتح ساختن مقاصد شوم رژیم ایران را مورد ستایش قرار داده است.»^(۳)

ص: ۸۲۰

۱- ۵۴. سند شماره ۰۲۱۲۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۶۱/۳، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۵۵. مأخذ ۴۳، ص ۲، رادیو نداء الاسلام، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۶، رادیو صوت الجماهیر، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

در چارچوب هماهنگی های نظامی کشورهای عرب منطقه خلیج فارس، به زودی مانور مشترک نظامی عربستان و کویت آغاز خواهد شد. از سوی دیگر، عربستان علاوه بر خریدهای کلان تسلیحاتی که از قبل داشته، اخیراً خرید سلاح های مهم را افزایش داده است.

به گزارش رادیو اسرائیل: «نیروهای عربستان سعودی و کویت تا چند روز دیگر یک مانور نظامی مشترک را آغاز می کنند. هدف این مانور بررسی قدرت دفاعی دو کشور می باشد. این مانور که ده روز ادامه خواهد یافت، در چارچوب هماهنگی نظامی شش کشور عرب شورای همکاری خلیج فارس صورت خواهد گرفت تا در صورت حمله ایران یا کشورهای دیگر، بتوانند از خود دفاع نمایند.»^(۱)

از سوی دیگر، در رقابتی که بین کشورهای انگلیس، برزیل، فرانسه و امریکا بر سر فروش بیش از هزار تانک به عربستان سعودی در گرفته، انگلیس بسیار امیدوار است که برنده گردد. ساندی تلگراف روزنامه صبح انگلیس نوشته است: «این معامله به منزله نقطه عطفی برای صنایع تانک سازی انگلیس - که تانک های ۵/۱ میلیون پوندی ساخته اند - به حساب می آید. آن هم در زمانی که صنایع هواپیماسازی آن کشور موفق به عقد یک قرارداد چهار میلیارد پوندی با عربستان سعودی برای فروش ۷۲ فروند جت جنگنده تورنادو و ۶۰ فروند هواپیمای آموزشی به آن کشور شده اند.»

انتظار می رود که همراه تانک ها تعدادی از مستشاران نظامی انگلیسی هم به عربستان فرستاده شوند تا ارتش آن کشور را - که مرکب از ۳۵ هزار پرسنل زمینی و ۱۰ هزار گارد ملی است - در به کارگیری آن تانک ها آموزش دهند. [...] منابع دیپلماتیک غرب اظهار می کنند که عربستان سعودی علاوه بر تانک های مذکور، به تانک های اوزوریوی برزیل و ام ۱ امریکایی و آم.ایکس ۴۰ فرانسوی چشم دوخته است و ممکن است تصمیم به خریداری مجموعه ای از هر کدام از آنها بنماید.»^(۲)

هفتادوششمین اجلاس اوپک بعد از ظهر امروز درحالی به کار خود پایان داد که اعضای این سازمان تصمیم گرفتند از سهم خود در بازار جهانی نفت دفاع کنند. در پایان این اجلاس، وزیران نفت کشورهای عضو اوپک دیدگاه های خود را بیان کردند.

بنا بر بیانیه مطبوعاتی پایانی اجلاس، سیاست جدید این سازمان درمورد حفظ سهم اوپک در بازار نفت به کمیته ای متشکل از شش کشور عضو محول شده است. ایران که به عضویت این کمیته برگزیده شده بود، داوطلبانه از آن کناره گرفت. بنا بر این بیانیه، اعضای اوپک

ص: ۸۲۱

۱- ۵۷. مأخذ ۲۴، ص ۲۰، رادیو اسرائیل، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۸. روزنامه ابرار، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۲.

باتوجه به تحولات گذشته و آینده بازار جهانی نفت، مصمم به حفظ سهم خود در بازار براساس درآمدهای هر یک از اعضا می باشند. اجلاس آینده اوپک قرار است در ۲۵ ژوئن سال آینده برگزار شود. بیانیه امروز اوپک به معنای حفظ سقف تولید ۱۶ میلیون بشکه در روز با قیمت ۲۸ دلار برای نفت سبک عربستان است.^(۱)

اعضای کمیته جدید که شامل ونزوئلا در سمت رئیس و امارات متحده عربی، کویت، الجزایر و عراق می باشد، قرار است با فرض اینکه در صورت هرگونه تصمیم گیری ممکن است بهای نفت شدیداً یا به آرامی تنزل یابد، روشی را اتخاذ کنند تا اقدامات تولیدکنندگان غیرعضو اوپک در زمینه عرضه اضافی نفت به بازار را خنثی کند.

براساس اطلاعات رسیده از ژنو، اوپک قصد مرعوب ساختن تولیدکنندگان غیراوپک چون انگلیس و نروژ را دارد که تا قبل از این با افزایش تولید، ثبات قیمت های نفت اوپک را متزلزل می کردند. تصمیم به تشکیل چنین کمیته ای زمانی اتخاذ شد که عده ای از اعضا بر بازپس گرفتن سهم اوپک در بازار جهانی نفت تأکید داشتند.

بنا بر بیانیه پایانی، مذاکرات وزیران نفت باتوجه به تحولات آینده بازار جهانی و سیر دائمی کاهش مقدار تولید نفت اعضا، سازمان مصمم به تضمین سهم عادلانه نفت اوپک در بازار براساس درآمدهای موردنیاز برنامه های عمرانی اعضای خود می باشد.

کمیته جدید مسئول بررسی راه های گوناگون و ارائه پیشنهاد به اجلاس آینده وزیران شد. وزیر نفت ونزوئلا و رئیس اجلاس هفتادوششم در مصاحبه مطبوعاتی گفت: محدوده تولیدی اوپک بین ۱۶ میلیون تعیین شده قبلی و ۱۸ میلیون بشکه تولید کنونی اوپک می باشد.^(۲)

آقازاده وزیر نفت ایران، پس از پایان اجلاس اخیر اوپک گفت: وظیفه اصلی اوپک تثبیت قیمت های اعلام شده و همچنین واگذار نکردن امر قیمت گذاری به دیگر تولیدکنندگان غیرعضو اوپک می باشد. وی افزود: اوپک در صورت موفقیت در اجرای این وظایف قادر به حفظ سهم خود در بازار جهانی خواهد بود. وزیر نفت ایران درباره منظور بیانیه اجلاس از سهم عادلانه برای اوپک گفت: مقدار سهم عادلانه برای اوپک مقدار سقف تولید کنونی آن می باشد. از سوی دیگر، وزیر نفت الجزایر گفت: سهم فعلی اوپک در بازار جهانی عادلانه نیست. به گفته وی، سطح متوسط تولید نفت اوپک در سال جاری کمتر از ۱۶ میلیون بشکه در روز بوده است. وی گفت: اوپک به دلیل کاهش تولید خود طی سال های اخیر بیش از مقدار لازم متحمل ضرر شده است.^(۳)

به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، اوپک امروز صریحاً اعلام کرد که با انگلیس و سایر کشورهای مستقل تولید کننده نفت برای داشتن سهمی مناسب در بازار فروش نفت مقابله خواهد کرد. آسوشیتدپرس از قول یمانی وزیر نفت عربستان گزارش داد: اوپک اعلام کرده که کشورهای غیرعضو این سازمان باید از بخشی از سهم خود در بازار صرف نظر کنند. یمانی

ص: ۸۲۲

۱- ۵۹. روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲۰.

۲- ۶۰. همان، ص ۲۰.

۳- ۶۱. همان، ص ۲.

گفت: اگر آنها چنین کاری را نکنند، احتمال می رود که جنگ قیمت ها به وقوع بپیوندد. (۱)

رادیو بی بی سی در این باره گفت: «وزیر نیرو و معادن ونزوئلا که ریاست کنفرانس را برعهده داشت، خطاب به خبرنگاران تأکید کرد که کشورهای عضو اوپک مصمم اند که سهم منصفانه ای در بازار نفت جهان برای خود تضمین کنند تا بدین طریق برای رشد و گسترش اقتصاد کشورهای خود درآمد در اختیار داشته باشند.»

بی بی سی افزود: «تهدید احتمالی جنگ بر سر قیمت نفت، ارزش لیره استرلینگ را کاهش داده. اگر آن گونه که احتمال آن می رود اوپک تصمیم بگیرد که بخشی از بازار ازدست رفته اش را تجدید حیات بخشد، در آن صورت قیمت نفت به شدت تنزل خواهد یافت. برخی رهبران کشورهای عضو اوپک گفته اند که حاضر به قبول این ضرر می باشند، زیرا به خوبی می دانند که این ضرر نتیجه سیاست آنهاست.» (۲)

۱

اختلاف نظر اعضای اوپک بر سر سهمیه تولید نفت، جنگ قیمت نفت، تأثیر جنگ ایران و عراق بر بحران اوپک و کمک های مالی و نظامی کشورهای منطقه به عراق را رادیو اسرائیل در برنامه امروز خود بررسی کرده است.

در گزارش رادیو اسرائیل آمده است: «مباحثات وزیران نفت اوپک که امروز در ژنو پایان یافت از عمق بحرانی که ۱۳ کشور صادرکننده با آن روبه رو هستند، پرده برداشت. وزیران نفت با یک تصمیم گیری بسیار دشوار روبه رو بودند و آن اینکه چگونه می توانند از کاهش صادرات نفت خویش جلوگیری کنند و در همان حال بهای این کالا را که علی رغم زمستان و فصل سرما مشتریان چندانی ندارد، ثابت نگه دارند و مانع تنزل آن گردند. برای همه وزیران مسلم بود که به منظور جلوگیری از سقوط قیمت ها باید از میزان تولید بکاهند، ولی هر کشور انتظار داشت که سهم خود را ثابت نگه دارد و دیگران از تولید خویش بکاهند. ایران با این استدلال که به علت ادامه جنگ با عراق به مبالغ هنگفتی نیاز دارد، حاضر به کاهش صادرات نیست. لیبی، الجزایر، نیجریه و ونزوئلا و چند کشور دیگر با این استدلال که برای بازپرداخت بدهی های مالی محتاج ارز خارجی کلانی هستند از کاهش تولید طفره می روند و عربستان با تأکید بر این واقعیت که تولید خود را به حداقل رسانده و آن را از ۹ میلیون و ۱۰ میلیون بشکه چند سال پیش به حدود ۲ میلیون بشکه در روز تقلیل داده، گوشزد کرد که قادر به کاهش بیشتر نمی باشد و در این میان، حکومت حزب بعث عراق است که نه تنها به سهمیه تعیین شده اکتفا نمی کند، بلکه میزان تولید خود را از هنگام گشایش لوله نفت از خاک عربستان ۵۰۰ هزار بشکه نیز از سهمیه رسمی افزایش داده است.»

رادیو اسرائیل افزود: «به گفته دکتر مانع سعید عتیبه وزیر نفت امارات متحده عربی، بها ممکن است به زیر بشکه ای ۲۰ دلار نیز تنزل کند و جنگ قیمت ها به مرحله ای شدید و بی سابقه برسد.»

ص: ۸۲۳

۱- ۶۲. روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۶۳. مأخذ ۴۳، ص ۱۴، رادیو بی بی سی، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

جنگ ایران و عراق نیز بی تردید بر بحران اوپک سایه افکن می باشد و بر آن تأثیر می گذارد. نخست آنکه دو کشور از اعضای عمده اوپک هستند و تا پیش از به قدرت رسیدن حکومت اسلامی و آغاز جنگ ایران و عراق، دو کشور روزانه در حدود ۱۰ میلیون بشکه نفت صادر می کردند و مهم تر آنکه دو کشور تنها هنگامی خواهند توانست همچنان به جنگ خونین علیه یک دیگر ادامه دهند که به توانایی آنها در صدور نفت لطمه عمده ای وارد نشود. [...]

نکته سوم آنکه خواه جنگ ادامه یابد و یا پایان پذیرد، تردیدی نیست که ایران و عراق به تلاش برای افزایش صادرات خود بی توجه به مشکلات و محدودیت های اوپک ادامه خواهند داد. اگر جنگ ادامه یابد دو کشور همچنان به خرید مقادیر عظیمی جنگ افزار نیازمند خواهند بود و اگر جنگ پایان پذیرد بازهم برای ترمیم خرابی ها و بازسازی مناطق و شهرها به مبالغ هنگفتی احتیاج خواهند داشت و این خود بر سرنوشت اوپک و بهای نفت در بازار جهانی تأثیر مستقیم خواهد داشت. دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس نیز که در اوپک عضویت دارند در تولید و صادرات نفت خود از پیامدهای جنگ ایران و عراق بسیار آسیب پذیرند و طبعاً نسبت به آن حساسیت دارند. عربستان سعودی، کویت و سایر امیرنشین های عربی حوزه خلیج فارس در پنج سال جنگ بیش از ۳۰ میلیارد دلار کمک نظامی و مالی در اختیار عراق قرار داده اند، زیرا خود را موظف می دانند از سقوط آن کشور به دامن حکومت اسلامی ایران - که از نظر آنها یک رژیم افراطی، جنگ طلب و ستیزه جو می باشد - جلوگیری کنند. زیرا آنان تردیدی ندارند که رژیم تهران درصدد متزلزل ساختن رژیم های موجود منطقه به منظور صدور انقلاب شیعه می باشد و سقوط صدام حسین مستقیماً آینده آنان را نیز به خطر خواهد انداخت.»^(۱)

۱

انستیتو مطالعات راهبردی دانشکده جنگ امریکا در گزارشی درباره جنگ ایران و عراق و روزنامه واشنگتن پست در مقاله ای عراق را آغازگر جنگ اعلام کردند. انستیتو مطالعات راهبردی دانشکده جنگ امریکا در گزارشی که برای مجلس نمایندگان این کشور تهیه کرده، چنین آورده است: «اختلافات مرزی، روابط ایران و عراق را سال ها آشوب کرده بود، لیکن با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، عراق زمان را برای یک اقدام نظامی سریع، مناسب پنداشت و از سوی دیگر، نگرانی عراق از گسترش انقلاب اسلامی، این رژیم را در توسل به زور علیه ایران بیشتر ترغیب کرد.»

در این گزارش، جنگ به دو دوره زمانی تقسیم شده است:

«دوره اول با حمله عراق در سپتامبر ۱۹۸۰ (شهریور ۱۳۵۹) به ایران آغاز شد و تا ژوئن ۱۹۸۲ (خرداد ۱۳۶۱) ادامه یافت و دوره دوم که از ژوئن ۱۹۸۲ آغاز شده و تاکنون ادامه دارد. در دوره اول که عراق اراده ایران را درمقابل با هجوم خود دست کم گرفته بود، نه تنها نتوانست پیشرفتی نصیب خود کند، بلکه وضع از آنچه که بود بدتر و خطرناک تر شد. در دوره دوم، ایران حملات پیروزمندانه خود را آغاز کرد و توانست ارتش عراق را از خاک ایران بیرون

ص: ۸۲۴

براند. این حملات برای ایران نهایت پیروزی را در بر داشت.»

در ادامه گزارش آمده است: «عراق در مقطع کنونی محورهای اقتصادی ایران را هدف قرار داده و قصد دارد ایران را وادار به قبول صلح کند، درحالی که در این زمینه موفقیتی حاصل نکرده و پایان جنگ را نزدیک نساخته است. از خصوصیات این جنگ این است که ابرقدرت‌ها چه آمریکا و چه شوروی نفوذ خود را از دست داده اند و نمی‌توانند با اعمال فشار و نفوذ جنگ را به پایان برسانند و همین ضعف باعث شده که عده‌ای از جمله ساکنان عرب خلیج فارس تصور کنند که جنگ را یکی از دو ابرقدرت شروع کرده و مایل به ادامه آن است، اما واقعیت این است که آمریکا و شوروی هر دو خواستار پایان جنگ و تحمیل صلح به ایران هستند، اما کاری از دستشان برنمی‌آید. عراق توانسته است در سایه جنگ مدعی شود که مدافع ناسیونالیسم عربی است، اما صلح و حل و فصل جنگ برای عراق به معنی بروز آشوب داخلی است، زیرا رژیم عراق در پایان چنین حل و فصلی باید به سؤال مردم عراق پاسخ دهد که چرا جنگ را آغاز کرد.»^(۱)

روزنامه واشنگتن پست نیز در مقاله‌ای تلویحاً عراق را آغازگر جنگ خوانده است به گزارش رادیو آمریکا: «نویسنده مقاله حمله‌های هوایی عراق را که با هدف کشاندن ایران به پشت میز صلح انجام گرفته بیشتر نشانه ناامیدی آن کشور از جنگی می‌داند که نمی‌تواند در جبهه‌های زمینی بر آن پیروز شود و می‌افزاید: جنگ ایران و عراق هم اینک شکل یکی از طولانی‌ترین نبردهای قرن بیستم را به خود گرفته است. همانند جنگ جهانی اول، هر دو طرف از سلاح‌هایی که تلفات سنگینی وارد می‌آورند برخوردارند، اما هیچ‌کدام دارای چنان قدرتی نیستند که یک ضربه کاری وارد آورند. آنچه قرار بود یک مبارزه سریع و آسان باشد از همان آغاز با دشواری روبه‌رو شد. عراقی‌ها انتظار داشتند یک ارتش که تصفیه‌های انقلابی روحیه‌اش را از بین برده بود را در ایران ببینند، اما به جای آن در برابر سه ارتش قرار گرفتند: ارتش منظم، پاسداران و بسیج. شور و هیجان انقلابی آنچه را که واحدهای پاسدار و بسیج از نظر تجهیزاتی فاقد بودند جبران کرد. آنچه به صورت یک حمله و ضدحمله آغاز شد به یک جنگ خونین فرسایشی تبدیل شده است و در این میان فهرست کشته‌شدگان ایرانی روزبه‌روز بلندتر می‌شود. عراق تعداد تلفات خود را تأیید نمی‌کند، اما حضور هزاران داوطلب مصری و اردنی و سودانی نشان می‌دهد که از تعداد افراد بومی به شدت کاسته شده است.»^(۲)

۱

تلاش ایران برای خروج از انزوای شش‌ساله، تغییر عمده در سیاست خارجی و نظری تازه به جهان خارج، محورهای گزارشی از خبرگزاری آسوشیتدپرس است که امروز منتشر شده است. در این گزارش آمده است: «ایران بدون سروصدا می‌کوشد دوستانی در شرق و غرب به دست آورد و به انزوای شش‌ساله‌ای که خودش برای خود وضع کرده بود پایان دهد. دیپلمات‌های غربی در تهران می‌گویند آنها این حرکت را تغییر عمده‌ای در سیاست خارجی می‌بینند و گمان

ص: ۸۲۵

۱- ۶۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۹/۱۳۶۴، ص ۲، واحد مرکزی خبر.

۲- ۶۶. مأخذ ۲۴، ص ۴، رادیو آمریکا، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

می کنند که نظریه تازه ایران نسبت به جهان خارج هم اینک نتایجی به بار آورده است.

هرچند برقراری دوباره مناسبات با امریکا در حال حاضر بعید به نظر می رسد، اما رهبران ایران آشکارا می پذیرند که ناچار خواهند بود روزی مناسبات خود را با امریکا ترمیم کنند. به گفته یک دیپلمات: "با یک اقتصاد بیمار و جنگی که از بین رفتن بیشتر صادرات جهانی نفت ایران را تهدید می کند، ایران به دوست نیاز دارد." سال گذشته، ایران نمایندگان بلندپایه ای را به چین، ژاپن، شوروی و چندین کشور جهان سوم فرستاد. ایران همچنین میزبان یک هیئت نمایندگی از عربستان سعودی بود که از گسترش بنیادگرایی اسلامی می ترسند. تهران چند قرارداد چند میلیون دلاری نیز با ترکیه و پاکستان امضا کرد و پیمان همکاری اقتصادی منطقه ای سال ۱۹۶۴ را تجدید کرد. در تهران ناظران توجه مخصوصی به نزدیک شدن ایران به چین و ژاپن مبذول می دارند.

هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی در جریان دیدارش از پکن در ماه ژوئن گفت: ایران و چین در مورد ۹۰ درصد مسائلی که مورد بحث قرار گرفت، موافق بودند. انتظار می رود میزان مبادله تجاری دو کشور در سال جاری به رقم بی سابقه ۶۰۰ میلیون دلار برسد. مقام های ایرانی و چینی هر دو خبرهای منتشر شده درباره امضای قراردادهای تسلیحاتی بین دو کشور را تکذیب کرده اند. گزارش می رسد که چین همراه با کره شمالی اسلحه به ایران فروخته است. رفسنجانی همچنین به ژاپن مسافرت کرد. این نخستین باری بود که یک مقام جمهوری اسلامی به یک دموکراسی صنعتی سفری کرد. حاصل این سفر قراردادی برای برقراری مکانیسم رایزنی های منظم در مورد افزایش همکاری های اقتصادی بود. ژاپن هم اینک یکی از مشتریان بزرگ نفت ایران است و در حال حاضر ایران را از نظر ساختمان یک مجتمع پتروشیمی چند میلیارد دلاری در بندر امام خمینی یاری می دهد.

مقام های وزارت امور خارجه ایران حاضر نشدند در مورد سیاست خارجی کشور اظهار نظر کنند، اما برخی از مقام ها به طور خصوصی گفتند که ارجحیت به غلبه بر مشکلات صنعتی کشور از راه توافق های فنی با ژاپن و کشورهای بلوک شوروی و اجرای طرح های بزرگ داده می شود. مناسبات ایران با اروپای غربی نیز گسترش یافته است؛ آلمان غربی در رأس فهرست کشورهایایی قرار دارد که به مقدمه چینی های ایران پاسخ می دهد.

یک دیپلمات ارشد غربی گفت: "نمی توان گفت که گفت و گوهای جدی در مورد ازسرگیری مناسبات امریکا و ایران چه زمانی آغاز خواهد شد، اما مسلماً فضا، حداقل از نظر ایران، تا حدود زیادی بهبود یافته است." از میزان سخنان ضد امریکایی به تدریج کاسته شده است. هاشمی رفسنجانی روز سوم جولای (۱۲ تیر ۱۳۶۴) در گفت و گویی با خبرنگاران ژاپنی گفت: "ممکن است جایی برای بهبود مناسبات در آینده وجود داشته باشد، ما قصد نداریم مناسباتمان

را برای همیشه با امریکا قطع کنیم، اما امریکا باید پیش قدم شود و باید از اقدامات گذشته اش توبه کند و آنچه را انجام داده جبران کند." ^۱

با این حال، چشم انداز امکان یک نزدیکی بسیار تاریک است، زیرا دولت پرزیدنت ریگان مرتباً ایران را به عنوان بستر تروریسم موردحمله قرار می دهد. تصمیم واشنگتن به برقراری مناسبات کامل دیپلماتیک با عراق در نوامبر گذشته، تهران را آزرده تر ساخت، زیرا چنین اقدامی را اتحاد خطرناکی در جنگ ایران و عراق تلقی می کند. اتحاد شوروی نیز - که تأمین کننده اصلی تسلیحات موردنیاز عراق است - کوشیده است فاصله خود را از ایران حفظ کند. در ماه جولای، شوروی تعداد نامعینی از تکنیسین های خود را که در ایران کار می کردند به دلایل امنیتی خارج ساخت. ^(۱)

۱

نماینده دائمی ایران در سازمان ملل، قطعنامه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل را از درجه اعتبار سیاسی ساقط و مردود دانست.

دکتر رجایی خراسانی در گفت و گویی تلفنی از نیویورک با خبرنگار روزنامه کیهان، اعلام کرد تعدادی بهائینی که سرمایه های کشور را سرقت کرده و به خارج گریخته اند و تروریست هایی که به رغم جنایت های بسیار و فرار از ایران مظلوم نمایی می کنند با همکاری کشورهای غربی، زمینه صدور این قطعنامه را فراهم کردند. وی با بیان اینکه از ۱۵۹ کشور جهان فقط ۵۳ کشور به این قطعنامه رأی مثبت دادند، موافقین قطعنامه را تعدادی از کشورهای غربی، تعدادی کشور مستضعف زیر سلطه کشورهای غربی و کشورهای مثل اسرائیل و عراق که دشمنی خاصی با ایران دارند، اعلام کرد.

نماینده ایران در سازمان ملل تأکید کرد به دلیل اینکه کمتر از یک سوم اعضای سازمان ملل به این قطعنامه رأی داده اند، این قطعنامه هیچ اعتبار حقوقی و سیاسی ندارد. وی افزود که این قطعنامه امکان هر گونه همکاری و هماهنگی میان نمایندگان ایران و مسئولان کمیسیون حقوق بشر را برای همیشه از بین برد. ^(۲)

۲

حجت الاسلام محتشمی وزیر کشور جمهوری اسلامی ایران که برای معرفی استاندار جدید و بررسی مشکلات استان آذربایجان غربی به ارومیه سفر کرده است، امروز ضمن پرداختن به مشکلات جمهوری اسلامی در داخل و در صحنه های بین المللی، مصوبه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد را محکوم کرد.

ص: ۸۲۷

۱- ۶۷. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۹۸۴، ۱۸/۹/۱۳۶۴، صص ۲۰، ۲۱، ۲۲ و ۲۳.

۲- ۶۸. مأخذ ۳۸، ص ۲.

آقای محتشمی در جلسه معرفی استاندار که با حضور مدیران کل، فرمانداران، بخشداران و امامان جمعه استان در محل استانداری برگزار شد، گفت: «دشمنان ما بسیار فعال در صحنه های بین المللی کار می کنند و اخیراً نیز در سازمان ملل، جمهوری اسلامی را محکوم کرده اند. البته سازمان های بین المللی یک سری تشکیلات استعماری هستند که حاکمان آنها شرق و غرب یا یک سری دست نشانده هستند و برای اینکه اهداف سیاسی خود را پیاده کنند به اسم حقوق بشر، بشر را نابود می کنند. آن همه جنایاتی که ابرقدرت ها در افغانستان مردم را زیر آبراه های جنگی و در لبنان، مردم حق خواه این کشور را به خاک و خون می کشند، در چاد، فرانسه مردم محروم این کشور را قتل عام می کنند و هیچ کس نیست که این حرکت شرق و غرب را محکوم کند.»

وی افزود: «محکومیت ایران، یک توطئه بین المللی برای جلوگیری از صدور انقلاب اسلامی است و هر حرکتی که از سوی شرق و غرب در مقابله با انقلاب اسلامی صورت می گیرد ما مصمم تر می شویم.» وزیر کشور با اشاره به این مسئله که باید ما اختلاف سلیقه ها را کنار بگذاریم و به اسلام حقیقی بازگردیم، گفت: «ما باید همان حرکت را که دشمنان برای ضربه زدن به ما اعمال می کنند باید آن حرکت را برای خنثی کردن انجام دهیم. دشمنان ما شوروی و امریکا که اختلاف عمیقی دارند در رابطه با ایران یک نظر مشترکی دارند. مرزهای شوروی تقویت می شود و حرکت هایی را داخل ایران و عراق به صورت مسلط انجام می دهد.»

عراق احزاب چپ و راست را به داخل ایران نفوذ می دهد. ما باید بیش از هر زمان اختلاف سلیقه ها را کنار گذاشته و به اسلام حقیقی بازگردیم و با خودشناسی و نیز شناسایی دشمن، حرکتی را برای آزادسازی منطقه آغاز کنیم. مسلمانان منطقه به ما چشم دوخته اند، اعضای از حزب الله لبنان و جنبش امل به ایران آمده اند که این عمل وحشت عظیمی را بر شرق و غرب حاکم ساخته است.» (۱)

۱

امروز اعضای مجمع عمومی سازمان ملل متحد به اتفاق آرا قطعنامه ای را در محکومیت تروریسم به تصویب رساندند.

به گزارش یونایتدپرس از سازمان ملل متحد: «در این قطعنامه "اعمال تروریستی توسط هرکسی و در هر جایی که منجر به قتل افراد بی گناه شود" محکوم شده است. قطعنامه مزبور بدون رأی گیری به تصویب رسید... در این قطعنامه از کلیه کشورهای جهان خواسته شده تا به منظور مبارزه با تروریسم بین المللی همکاری بیشتری با یکدیگر انجام دهند.» پینیس رئیس کنونی مجمع عمومی از کشور اسپانیا گفت: «اکنون تمام کشورهای عضو دریافته اند که می توان برای مبارزه با این مشکل اساسی جامعه بشری، به توافق دست یافت.»

ص: ۸۲۸

برای اولین بار، اکثریت مطلق اعضای سازمان ملل با تعریفی از تروریسم بدین مضمون "اعمال تروریستی جان افراد بی گناه را به خطر می اندازد، آزادی های اساسی را زیر پا می گذارد و به طور جدی به شرافت بشریت صدمه می زند" موافقت کردند.

روز جمعه گذشته، کمیته حقوقی مجمع عمومی فقط با یک رأی مخالف، قطعنامه مزبور را برای رأی گیری به مجمع عمومی ارائه کرد. کوبا، تنها کشور مخالف، خواستار گنجاندن نام اسرائیل و افریقای جنوبی - به خاطر سیاست های تروریستی آنها در خاورمیانه و افریقای جنوبی - در قطعنامه بود که با ۱۱۸ رأی موافق رد شد.

سفیر اسرائیل در سازمان ملل که در رأی گیری کمیته حقوقی مجمع عمومی شرکت نکرده بود، در سخنرانی خود گفت: «آیا کشورهایمانند لیبی، سوریه، یمن جنوبی و ایران به مصوبات این قطعنامه توجهی خواهند کرد؟»

در پاسخ به سخنان وی، نمایندگان سوریه و لیبی، اسرائیل را کشوری نامیدند که "براساس و برپایه ترور" اداره می شود.^(۱)

۱

حضور نمایندگان از دو جمعیت شیعه لبنانی: حزب الله و جنبش امل، در ایران و ملاقات آنان با مقامات عالی کشورمان از جمله آیت الله منتظری، اظهاراتی درباره توانایی ایران در تأثیرگذاری برای آزادی گروگان های فرانسوی را افزایش داده است. نشریه لیبراسیون چاپ فرانسه، در این باره نوشته است: «یک هیئت از شیعیان لبنانی مرکب از نمایندگان حزب الله و جنبش امل اسلامی - که هر دو از سازمان های طرف دار ایران می باشند - بعد از دعوت شدن از سوی رهبران جمهوری اسلامی، چند روزی است که در تهران به سر می برد. بنا به گفته منابع موثق در پایتخت ایران، هدف از این دیدار احتمالاً مذاکره پیرامون چهار گروگان فرانسوی در بند در لبنان است. [...] نمایندگان لبنانی که روز پنجم دسامبر (۱۳ آذر) به ایران رسیدند، با چند تن از مقامات عالی رتبه مذهبی رژیم از جمله آیت الله منتظری جانشین [امام] خمینی و رئیس سازمان بین المللی شوراهاى انقلاب اسلامی ملاقات کرده اند. در بیروت، نیبه بری رهبر جنبش شیعه امل روز شنبه اعلام نمود که نقش میانجیگری خود به نفع گروگان ها را از سر خواهد گرفت. رهبر لبنانی اظهار داشت: با آنکه هاشم (یکی از دو لبنانی ناپدیدشده از ماه مارس تاکنون که بنا به گفته شیعیان لبنانی احتمالاً در اسرائیل زندانی شده است) هنوز آزاد نشده است، مع هذا من تلاش های خود جهت آزادی کلیه گروگان ها به ویژه میشل سورا و ژان پل کوفمن را افزایش خواهم داد.

ص: ۸۲۹

نیبه بری از فرانسه به خاطر نقشی که بنا به گفته وی در آزادی روز پنجشنبه گذشته تونی ایبا غانم ایفا کرده صادقانه قدردانی نمود. تونی ایبا غانم بعد از آزاد شدن آخرین زندانیان زندان اتیلت در ماه سپتامبر، احتمالاً در اسرائیل در بازداشت بوده است.»^(۱)

۱

شوروی ضمن درخواست کمک از ایران در حل مسائل افغانستان، مواضع جمهوری اسلامی ایران را درباره افغانستان مانعی در بهبود روابط ایران و شوروی خواند. این درحالی است که زمره تصمیم خروج نیروهای شوروی از افغانستان، دور تازه ای از گفت و گوها را نوید می دهد.

نشریه رویدادها (دفتر سیاسی سپاه پاسداران) در این باره نوشته است: «در ملاقات میان سفیران شوروی و ایران در برلین شرقی، سفیر شوروی برخی اقدامات تبلیغاتی ایران را گامی مثبت خواند و خواستار تجدیدنظر بیشتر در این زمینه شد. سفیر شوروی درخصوص مسئله افغانستان گفت که شما باید به ما کمک کنید؛ ما علاقه مند هستیم مسائل را از طریق سیاسی حل نماییم. اما آمریکا سوءاستفاده خواهد کرد. وی تأکید فراوان نمود که از موانع مهم بهبود روابط ایران و شوروی، سرسختی مواضع ایران در قبال افغانستان است. سفیر شوروی درباره کنفرانس ژنو گفت که ما در این کنفرانس از ایران دفاع کرده ایم و گفته ایم اجازه نمی دهیم آمریکا در این منطقه دخالت کند. وی گفت که انقلاب اسلامی همواره برای شوروی ارزشمند است.

از سوی دیگر، وایت هد معاون وزارت خارجه آمریکا، اعلام کرد: "امریکا برای ایفای نقش ضامن پیش بینی های یک آتش بس و عقب نشینی نیروهای شوروی از افغانستان آماده است." وی افزود: "جنگ بی پایان تنها آلترناتیو (جانشین) برای مذاکره پیرامون آتش بس و عقب نشینی شوروی ها از جنگ طولانی و پرهزینه افغانستان است."

بنا به نظر آگاهان سیاسی، ممکن است به عنوان نقش احتمالی برای آمریکا، نظارت بر مرز پاکستان مبنی بر تضمین عدم نفوذ و رفت و آمد مجاهدین افغانی به داخل افغانستان در نظر گرفته شده باشد.»^(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه گلبدین حکمت یار یکی از رهبران چریک های مسلمان افغانستان، امروز در مصاحبه ای مطبوعاتی در اسلام آباد گفت ما آماده ایم تا اگر شوروی تصمیم به خارج ساختن نیروهای خود از افغانستان بگیرد، اجازه ادامه حیات به کمونیست های افغانی و کسانی که به شوروی گرویده اند، بدهیم. وی توضیح داد که اظهاراتش در پاسخ به اظهارات اخیر شوروی می باشد. شوروی اعلام کرده که عقب نشینی نیروهای این کشور از افغانستان، یک جنگ داخلی اجتناب ناپذیر را در پی خواهد داشت که نمی تواند آن را در مرز

ص: ۸۳۰

۱- ۷۱. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۱، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، صص ۱۸ و ۱۹.

۲- ۷۲. مأخذ ۳۳، صص ۵۷ و ۵۸.

خود تحمل کند. بنا به اظهار رهبر چریک ها، "اگر روس ها افغانستان را ترک نکنند، فردای آن روز صلح در این کشور برقرار خواهد شد." شوروی ظاهراً نسبت به سرنوشت متحدین خود در افغانستان در صورت عقب نشینی نیز ابراز نگرانی کرده است.

حکمت یار همچنین گفت: حزبش کلیه دفاتر خود را در ایران - به دلیلی که حاضر نشد فاش سازد، زیرا مایل به ایجاد سوء تفاهم هم با تهران نیست - تعطیل کرده است. (۱)

ص: ۸۳۱

۱- ۷۳. مأخذ ۲۴، ص ۴۳، اسلام آباد - خیرگزاری فرانسه، ۱۸/۹/۱۳۶۴.

تشکیل و تجهیز نیروهای سه گانه سپاه پاسداران امروز نیز مورد تأکید امام خمینی قرار گرفت. نشریه گزارش در این باره نوشته است: «در ملاقاتی که نخست وزیر با امام داشته است، امام مجدداً بر مسئله تشکیل و تجهیز نیروهای هوایی، دریایی و زمینی در سپاه تأکید نموده و فرموده اند که این مسئله "کما هو حق" پیگیری و دنبال گردد.» (۱)

در جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیای سپاه (قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران) که با حضور فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه پاسداران (۲) از ساعت ۸:۵۰ صبح در ستاد مرکزی سپاه پاسداران در تهران تشکیل شد و تا ساعت ۲ بعد از ظهر ادامه یافت، درباره موضوع های متعددی از جمله: مناطق مناسب برای عملیات های فریب و پشتیبانی، مناطق مناسب برای اجرای عملیات ارتش و محاسن و معایب هریک، چگونگی مقابله با بمباران های دشمن، تشکیلات نیروی زمینی سپاه پاسداران و سپاه کشوری بحث و تبادل نظر شد.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ افزون بر ضبط این جلسات، مطالب مورد بحث در این جلسات را در دفترچه مخصوص ثبت جنگ یادداشت کرده است، که گزارش این جلسه با استفاده از این یادداشت ها بیان می شود.

در آغاز جلسه سیدعلی حسینی تاش رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه پاسداران، گفت که برای اجرای عملیات فریب در منطقه میانی، برادران دو منطقه مهران و مندلی را پیشنهاد کرده اند. محسن رضایی در این باره گفت جبهه میانی را بگذاریم برای ارتش و یک طرح فریب در

ص: ۸۳۳

۱- ۱. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۵، ۲۲/۱/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۲- برادران محسن رضایی، رحیم صفوی، ابراهیم سنجقی، عزیز جعفری، عباس محتاج، احمد غلامپور، حسن شفیعی زاده، محمد باقری، سیدعلی حسینی تاش، حسین نجات و اکبر غمخوار در این جلسه حضور داشتند.

عین خوش و دهلران برای ارتش پیشنهاد شود، یک طرح فریب نیز برای قرارگاه حمزه در سومار و مندلی. وی افزود که این طرح ها را آماده کنید تا در جلسه آقای هاشمی با برادران ارتش مطرح کنیم. وی یادآوری کرد که کردستان ۹۰ گردان نیرو دارد، قرارگاه حمزه از آنها می تواند استفاده کند. محسن رضایی در پاسخ برادران صفوی و حسینی تاش که موضوع کمبود نیروی کادر را مطرح کردند، گفت شما قرارگاه شمال غرب به فرماندهی آقای ایزدی را مرکز این کار در نظر بگیرید که نواحی هرچه می توانند و لشکرهایی که نیرویشان تکمیل است، نیروی اضافه بر سازمانشان را به مناطق غرب اعزام کنند. برای سازماندهی این نیروها هم از سپاه های نواحی، آموزشگاه های نظامی سپاه و نیروهای کادر قرارگاه حمزه استفاده شود.

محسن رضایی در ادامه از فرماندهان نیروی زمینی سپاه خواست تا برای مقابله با بمباران های اخیر عراق که همچنان ادامه دارد، طرحی برای اجرای آتش روی نقاط مهم جبهه دشمن (اهداف غیرشهری)، مثل پل های مهم القرنه، جاده بصره - عماره، تأسیسات برق الحارثه و... تهیه کنند تا به ستاد فرماندهی کل قوا پیشنهاد شود.

در ادامه به موضوع کمبودها و مشکلات اشاره شد و فرمانده قرارگاه کربلا گفت که از بس نتوانسته ایم مشکلات لشکرها را - که بیشتر آنها مسائل مهندسی و تدارکات است - حل کنیم، لشکرها می گویند شما را قبول نداریم، کاری با شما نداریم. عباس محتاج افزود که برای حل مشکلات اقدامی نمی شود. فقط حرف زده می شود ولی عمل نمی شود؛ این طور نمی شود کار کرد. قرارگاه ها باید ستاد داشته باشند، امکانات دستشان باشد تا بتوانند مشکلات لشکرها را حل کنند.

فرمانده نیروی زمینی سپاه در جواب گفت که آقای محتاج (فرمانده قرارگاه کربلا) در سپاه جنوب مستقر شود، ستاد داشته باشد و تدارکات سپاه جنوب زیر امرش قرار گیرد. آقای جعفری هم با آقای ایزدی ستاد داشته باشند. دیگر مسئولان نیروی زمینی بر این نظر بودند که سپاه های نیروی زمینی باید ستاد و تشکیلات داشته باشند و لازمه حل مشکلات را تشکیل سریع تر سپاه کشوری و سروسامان گرفتن نواحی می دانستند. (۱)

در ادامه جلسه که فرمانده کل سپاه در آن شرکت نداشت، موضوع عملیات ارتش، منطقه این عملیات و تأثیر آن بر عملیات سپاه مطرح شد. بنا به گفته آقای هاشمی در جلسه روز گذشته، ارتش منطقه شلمچه را برای عملیات پیشنهاد داده است که در این جلسه از ابعاد گوناگون درباره این پیشنهاد بحث شد. دلایل اصلی اینکه قرار است هم زمان با عملیات گسترده سپاه در منطقه فاو، ارتش نیز دست به حمله بزند، تجزیه قوای دشمن، فریب دشمن در زمینه منطقه عملیات اصلی و غافلگیر کردن اوست. همه فرماندهان حاضر در جلسه مخالف عملیات ارتش در منطقه شلمچه بودند و تأکید می کردند که با اجرای چنین عملیاتی هیچ یک از خواسته های مذکور به دست نمی آید. در جمع بندی این بحث هیچ حسنی برای عملیات در

ص: ۸۳۴

۱ - ۲. سند شماره ۱۱۰۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (داوود رنجبر)، ۱۸/۹/۱۳۶۴ تا ۱۹/۹/۱۳۶۴، صص ۷۴ - ۶۸.

شلمچه اعلام نشد، ضمن اینکه بخشی از معایب آن چنین برشمرده شد:

۱. باتوجه به استحکامات و موانع دشمن در منطقه شلمچه عملیات ارتش در این منطقه موفق نخواهد بود، حتی اگر سپاه پاسداران نیز در شلمچه عملیات اجرا کند، موفقیتی کسب نخواهد کرد.

۲. عملیات ارتش در منطقه شلمچه موجب تجزیه دشمن نمی شود، بلکه تجمع نیروهای ارتش در این منطقه و نداشتن فعالیت اساسی در جبهه های دیگر، سبب استقرار همه یگان های اصلی و احتیاط ارتش عراق در جبهه جنوب می شود و در نتیجه به محض شروع عملیات اصلی در منطقه فاو، این یگان ها در زمان کوتاهی خود را به این منطقه می رسانند.

۳. حضور نیروهای ارتش در جبهه جنوب به منظور آمادگی برای اجرای عملیات در شلمچه، موجب خنثی شدن تلاش های گسترده و دشوار حفاظتی سپاه پاسداران برای جلوگیری از لورفتن منطقه عملیات اصلی می شود.

۴. اگر قرار بر عملیات ارتش در شلمچه شود، باتوجه به وضعیت این منطقه، امکان استفاده از پشتیبانی توپخانه و هلیکوپترهای ارتش برای عملیات سپاه در منطقه فاو منتفی می شود.

۵. اگر قرار بر عملیات ارتش در شلمچه شود، طبق نظر ستاد نیروی زمینی ارتش، باید نیروهای خط شکن سپاه، خط دشمن را در این منطقه بشکنند، سپس یگان های ارتش وارد منطقه شده، پیشروی کنند. و این به این معناست که اگر در شلمچه خط شکسته نشد، شکست عملیات به عهده سپاه است.

۶. به احتمال بسیار عملیات در شلمچه موفق نخواهد شد که تضعیف روحیه نیروهای ارتش را در پی خواهد داشت.

۷. تجمع ارتش و سپاه در جبهه جنوب آسیب پذیری ناشی از بمباران های دشمن را افزایش می دهد.

در این جلسه گفته شد که تصمیم گیری درباره عملیات ارتش و منطقه عملیات آن به عهده مسئولان نظام است و هدف از این بحث ها این است که جمع بندی دقیقی در این باره به تصمیم گیران داده شود که بتوانند به نتیجه بهتری برسند و تصمیم دقیق تری بگیرند. (۱)

در ادامه جلسه، باتوجه به این نتیجه که شلمچه منطقه مناسبی برای عملیات ارتش نیست، منطقه مهران پیشنهاد و درباره آن بحث شد. در این بررسی حاضران اتفاق نظر داشتند که منطقه مهران، منطقه مناسبی برای عملیات ارتش خواهد بود و دلایل آن چنین برشمرده شد:

۱. میزان موفقیت عملیات در منطقه مهران به مراتب بیش از منطقه شلمچه و مناطق دیگر است.

۲. عملیات در منطقه مهران متناسب با توان ارتش است (برآورد قبلی ارتش برای عملیات در زرباطیه و قلاویزان ۱۲۰ گردان بوده که با حذف قلاویزان ۹۰ گردان کفایت می کند).

۳. عملیات در منطقه مهران، یگان های زرهی دشمن را درگیر می کند (محمد باقری: ۲ لشکر زرهی، ۱ لشکر مکانیزه و ۱ لشکر پیاده از دشمن درگیر مقابله با این حمله خواهند شد).

ص: ۸۳۵

۴. دوری منطقه مهران از منطقه فاو سبب تجزیه توان دشمن خواهد شد و در صورت توقف عملیات در مهران، چند روز طول می کشد تا یگان های دشمن از جبهه میانی به فاو برسند.

۵. توان پشتیبانی هوایی، آتش توپخانه و... دشمن تجزیه می شود.

۶. محدود بودن منطقه عملیاتی مهران و کاهش ضرورت بهره گیری ارتش از همه توان پشتیبانی خود و امکان پذیر بودن اختصاص بخشی از توان پشتیبانی ارتش (هوایی، آتش) برای پشتیبانی از عملیات سپاه.

۷. به دلیل موقعیت منطقه و تسلط بر منطقه دشمن، از آتش توپخانه برای انهدام دشمن می توان بهره مناسبی گرفت.

۸. طرح فریب دشمن و مردد کردن فرمانده نظامی عراق درباره منطقه عملیات اصلی، اجرا می شود.

۹. امکان پذیر بودن واگذاری برخی یگان های سپاه برای کمک به اجرای یک عملیات موفق، به خصوص در صورت ضرورت تصرف ارتفاعات قلاویزان. (۱)(۲)

آخرین بحث جلسه امروز فرماندهان سپاه درباره تشکیلات سپاه پاسداران و نیروی زمینی آن و چگونگی روابط تشکیلاتی تیپ ها و لشکرها با قرارگاه ها و ستاد نیروی زمینی بود. فرماندهان قرارگاه های کربلا و قدس بر این نظر بودند برای اینکه فرماندهی بر یگان ها امکان پذیر شود، می باید امکانات و تدارکات و همچنین عناصر عملیاتی از جمله واحدهای پشتیبانی رزمی مانند مهندسی، توپخانه، ادوات و پدافند هوایی در اختیار قرارگاه ها باشد تا قرارگاه ها با بهره گیری از این امکانات مشکلات تیپ ها و لشکرها را حل کنند و در مقابل، یگان ها نیز به اجرای دستور قرارگاه ها پردازند. اما فرمانده نیروی زمینی سپاه عقیده داشت که کار قرارگاه ها هدایت لشکرها است نه تدارک آنها، و تدارک لشکرها به عهده نیروی زمینی است. بحث در این باره ادامه یافت و پیشنهادهایی مطرح شد، اما نتیجه ای قطعی حاصل نشد. (۳)(۴)

ص: ۸۳۶

۱- نتایج بررسی مناطق عملیاتی شلمچه و مهران برای عملیات در جلسه امروز فرماندهان سپاه را بعد از ظهر امروز رحیم صفوی به محسن رضایی گزارش داد. فرمانده کل سپاه از فرمانده نیروی زمینی خواست که گزارشی مکتوب در این باره تهیه شود. (سند شماره ۱۱۰۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، داود رنجبر، ۱۸/۹/۱۳۶۴ تا ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۸۸).

۲- ۴. همان، صص ۸۵ - ۸۳.

۳- بعد از ظهر همین روز در گفت و گوی فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی سپاه درباره تشکیلات سپاه، محسن رضایی گفت که از شنبه (۲۳ آذر ۱۳۶۴) برادران ایزدی و محتاج را به عنوان فرماندهان سپاه شمال و سپاه جنوب معرفی می کنیم و ان شاء الله تا ده پانزده روز دیگر نیز نواحی سپاه را به ستاد مرکزی سپاه وصل می کنیم تا اینکه در آینده سپاه کشوری تشکیل شود. (سند شماره ۱۱۰۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (داود رنجبر)، ۱۸/۹/۱۳۶۴ تا ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۸۸).

۴- ۵. همان، صص ۸۷ - ۸۵.

امروز رزمندگان اسلام در جبهه های میانی دو عملیات انهدامی علیه نیروهای دشمن با موفقیت اجرا کردند. بامداد امروز در عملیاتی مشترک، واحدهایی از ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران در منطقه مرزی سرپل ذهاب - قصرشیرین بر مواضع متجاوزان یورش بردند و واحدهایی از تیپ ۴۲۳ از لشکر ۲۱ پیاده کوهستانی ارتش عراق مستقر در ارتفاع ۵۴۲ مشرف بر رودخانه قوره تو واقع در حدفاصل پاسگاه های دارخور و باباهادی را درهم کوبیدند. در این عملیات رزمندگان پس از عبور از سیم خاردارها و خنثی کردن مین ها و از کار انداختن تله های منور، چند معبر گشودند و با غافلگیر کردن نیروهای دشمن، ۱۵ سنگر جمعی و انفرادی، یک تانک و یک انبار مهمات دشمن را منهدم کردند. در این عملیات انهدامی بیش از ۴۰ نفر از متجاوزان نیز کشته یا زخمی شدند. رزمندگان در پایان عملیات خود با حمایت آتش توپ ها، به پایگاه های خود بازگشتند. (۱)

همچنین به گزارش فرماندهی قرارگاه نجف، رزمندگان سپاه پاسداران جوازورد با گذشتن از موانع و میدان های مین، در زیر ارتفاعات بمو به پشت نیروهای دشمن رخنه کردند. در این حمله برق آسا بیش از ۳۰ نفر از نیروهای دشمن کشته یا زخمی شدند. در این عملیات نفوذی - که با آتش پشتیبانی می شد - بیش از ۲۵ سنگر جمعی و سنگر دید بانی دشمن به کلی منهدم شد. (۲)

بنا بر اطلاعاتی که معاونت اطلاعات ستاد مرکزی سپاه پاسداران از یک منبع عراقی به دست آورده است، ارتش عراق در مناطق هور با بسیج غیرنظامیان از جمله جوانان، سالمندان و حتی زنان، اقدام به قطع نی های مناطق هور و مناطق باتلاقی (در هور، عماره و سایر مناطق نیزار) کرده است. این منبع دلیل اینکه ارتش عراق برای قطع نی ها از ماشین آلات استفاده نمی کند را سروصدای آنها ذکر کرد. وی همچنین هدف از قطع نی ها را افزایش قدرت دید نیروهای عراقی و نیز کاهش امکان استتار نیروهای ایران در منطقه بیان کرد. (۳)

در حملات هوایی امروز عراق به شهر هویزه و توابع شهرستان گیلان غرب تعدادی از غیرنظامیان شهید یا مجروح شدند و خسارت هایی به این مناطق وارد شد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از اهواز، هواپیماهای دشمن در ساعت ۱۴:۱۰ به دو نقطه از شهر هویزه و حومه آن حمله کردند. در بمباران منطقه ای مسکونی در شهر هویزه، ۴ تن از اهالی عرب زبان این شهر (از جمله یک زن و یک کودک) به شهادت رسیدند. در حومه شهر نیز بر اثر حمله هواپیماهای عراقی ۸ کارگر - که برای بازسازی شهر تلاش می کردند - شهید شدند. تا ساعت ۱۶ نیز ۲۸ مجروح این حمله به بیمارستانی در سوسنگرد منتقل شدند.

ص: ۸۳۷

۱-۶. روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲-۷. سند شماره ۱۱۰۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه نجف به طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۳-۸. سند شماره ۱۱۷۷۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه (معاونت اطلاعات) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (اطلاعات)، ۵/۱۰/۱۳۶۴، گزارش اطلاعات نظامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

همچنین ۱۳ ساختمان مسکونی بازسازی شده در این حمله دشمن منهدم گردید.

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی حاکی است که در این حمله ۳ هواپیمای عراقی ضمن پرتاب راکت و بمب خوشه ای، در چند نوبت نیز مردم را به رگبار بستند. (۱)

گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران نیز حاکی است که ارتش عراق در ساعت ۱۳:۵۵ منطقه ای بین روستاهای گورسفید و قاسم آباد از توابع گیلان غرب را با چند هواپیما بمباران کرد. این بمباران - که ۴ مجروح بر جای گذاشت - هم زمان با بازدید استاندار باختران و چند تن از مسئولان استان از این منطقه انجام شد. این هواپیماهای عراقی - که ظاهراً از نوع میراژ بوده اند - در این بمباران از بمب های خوشه ای بسیاری استفاده کرده اند که تعدادی از آنها عمل نکرده اند و هنوز در منطقه باقی است. (۲) در حمله هوایی عراق به منطقه گیلان غرب تعدادی از احشام روستاییان نیز تلف شده اند. (۳)

امروز همچنین شهر بستان هدف گلوله باران توپ های دوربرد عراق قرار گرفت که بر اثر آن خسارت هایی به ۵ واحد مسکونی وارد شد. (۴)

۱

تأثیرات روانی و اجتماعی و فشارهای حاصل از بمباران مناطق مسکونی بر ساکنان این مناطق و مردم را خبرگزاری جمهوری اسلامی به ویژه در مورد حملات هوایی عراق به هویزه و گیلان غرب در گزارشی بررسی کرده است. در این گزارش آمده است: «در پی بمباران امروز بخش هویزه توسط هواپیماهای متجاوز عراقی که منجر به شهید و مجروح شدن ۴۰ تن از اهالی این بخش شد، غالب افرادی که یک ماه پیش در شمال این بخش در خانه های مسکونی تازه ساخته شده توسط آستان قدس رضوی مستقر شده بودند، خانه های خود را ترک کرده و به سوسنگرد و روستاهای اطراف عزیمت کردند. بخشدار هویزه در گفت و گویی با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن اعلام این مطلب گفت: در جریان این حمله هوایی علاوه بر تخریب و آسیب دیدن ۳۱ واحد مسکونی در شمال این بخش به قسمت موتورخانه بنیاد مسکن اراک نیز خساراتی وارد شد که ضمن انهدام دو وسیله نقلیه ۳ تن کارگر در این محل شهید و ۶ تن دیگر از کارکنان این بنیاد نیز مجروح شدند. وی افزود: همچنین بر اثر اصابت گلوله های دشمن در نزدیکی محل کوره های آجرپزی آستان قدس رضوی ۵ کارگر به شهادت رسیدند. وی افزود: همچنین یک راکت به پشت بسیج هویزه اصابت کرد که خسارات و تلفاتی به بار نیاورد. وی افزود: بقیه شهدا و مجروحین را مردم این شهر تشکیل می دهند. وی همچنین افزود: نزدیک به یک ماه است که ۲۵۰ خانوار را در شمال بخش هویزه در خانه های تازه ساخته شده اسکان داده ایم. وی در مورد قسمت جنوبی هویزه نیز - که تازه ساخته شده - گفت: قرار بود که این خانه ها را نیز بین مردم این بخش تقسیم کنیم که با بمباران امروز این مسئله فعلاً منتفی شد. وی

ص: ۸۳۸

۹ - ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۶، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۳، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۱۰ - ۲. همان، ص ۴، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۱۱ - ۳. سند شماره ۲۷۰۶۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۲ نجف به ستاد مرکزی سپاه، ۲۱/۹/۱۳۶۴، بمباران گیلان غرب، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۱۲ - ۴. سند شماره ۲۰۰۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۶، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

در مورد سیستم های دفاع هوایی در هویزه گفت: در هویزه ضد هوایی وجود ندارد، ولی در اطراف به فاصله یک تا دو کیلومتر ضد هوایی وجود دارد.»^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین در گزارشی از باختران، آورده است: «مردم شهرک گورسفید و روستاهای کوری کحره که در پی حمله هوایی ناجوانمردانه دشمن در روزهای هفدهم و نوزدهم آذرماه - که موجب به شهادت رسیدن ۷ نفر و مجروح شدن بیش از ۲۰ نفر از افراد غیر نظامی شد - به دامنه کوه های اطراف پناه برده اند و در سنگرهای حفر شده باقی مانده از دشمن سرپناه گرفته اند.

به گزارش ویژه این خبرگزاری، در دیدار امروز استاندار باختران از این محل روستاییان درحالی که بیم آن می رفت که هر لحظه مکان آنان مجدداً بمباران شود، از استاندار باختران خواستند که محل های امن برایشان در نظر گرفته شود. پیرمردی خطاب به استاندار گفت: زن برادر من امروز در این سنگر وضع حمل کرده، گناه ما چیست که ما باید همچنان مورد تجاوز هواپیماهای دشمن قرار بگیریم. هستی و زندگی مان از بین رفته می بینید که به کوه پناه برده ایم و در اینجا هم احساس امنیت نمی کنیم.

خبرنگار افزوده است: در این منطقه حدود ۲۰ سنگر به چشم می خورد که در هر سنگر بیش از ۱۰ نفر از زنان و مردان و کودکان روستایی حتی در دهانه سنگرها جا گرفته بودند. دشمن به خاطر تجمع ماشین آلات مربوط به جهاد سازندگی و نوع ساختمان ها در شهرک گورسفید تصور می کند این منطقه مجموعه ای نظامی است و برای چندمین بار است که این منطقه را هدف بمباران هوایی قرار می دهد. بمباران روز هفدهم آذرماه در ارتفاع کم و بمباران نوزدهم آذر در سقف بالای پرواز انجام گرفت. در نزدیکی این منطقه قرارگاه های ارتش و سپاه قرار دارد و اخیراً یک کارخانه آسفالت هم گشایش یافته است که در مجموع چنانچه بمباران ها در این منطقه بدین شکل ادامه یابد، دشمن فجایع تازه ای در این منطقه به بار خواهد آورد.»^(۲)

۱

درحالی که عراق حمله هوایی به شهرهای مسکونی ایران را تکذیب می کند، ایران از خبرنگاران خارجی دعوت کرد تا از آثار حملات هوایی عراق دیدن کنند.

به گفته رادیو صوت الجماهیر عراق: «یک سخنگوی نظامی امروز [شنبه] ادعاهای ایران در مورد حمله نیروی هوایی عراق به مناطق مسکونی در شهر هویزه را تکذیب کرده است. این سخنگو گفت: حملات هوایی عراق تنها علیه مراکز نظامی بوده است. سخنگوی نظامی اضافه نموده این ادعاهای ایران کاملاً عاری از حقیقت بوده و دلیلی بر ناتوانی رژیم ایران در رویارویی با تمایل گسترده برای خاتمه دادن به جنگ است.»^(۳)

از سوی دیگر، ستاد تبلیغات جنگ جمهوری اسلامی در پی حمله هوایی امروز عراق به شهر هویزه، از همه خبرنگاران، عکاسان و فیلم برداران خارجی مقیم تهران دعوت کرد تا ضمن سفر به این منطقه از آثار حمله عراق به هویزه گزارش، فیلم و عکس تهیه کنند.^(۴)

ص: ۸۳۹

۱- ۱۳. مأخذ، صص ۴ و ۵، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۴، صص ۲۵، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۵. مأخذ، صص ۵، رادیو صوت الجماهیر.

حملات هوایی عراق به پایانه نفتی جزیره خارک امروز هم ادامه یافت که دو مجروح برجها گذاشت. علاوه بر این، عراق ادعا کرد به یک هدف بزرگ دریایی حمله کرده است. شرکت لویترز از برخورد دو کشتی ایران در نزدیکی خارک خبر داد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر گزارش داد: عراق با سه فروند هواپیمای میگ ۲۵ به پایانه نفتی جزیره خارک حمله کرده که خسارت و تلفاتی نداشته است.

براساس گزارش استانداری بوشهر در این حمله که در ساعت ۹:۴۴ صورت گرفت هواپیماهای مهاجم اقدام به پرتاب ۴ عدد بمب به جزیره خارک کردند که بمب ها به کوه های منطقه اصابت کرد. همچنین در حمله ساعت ۱۵:۲۱ دو فروند هواپیمای میگ ۲۵ عراقی به خارک، دو ناوی وظیفه [سرباز] مجروح شدند. در این حمله دو بمب پرتاب شده به نقاطی در جزیره اصابت کرد و دو بمب دیگر در آب افتاد. این حمله که پس از اعلام وضعیت قرمز در بوشهر انجام شد، خسارات مالی در بر نداشته است و هم زمان با حمله، پدافند خارک فعالانه عمل می کرده است. (۱)

از سوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۴۸ ادعا کرد که هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۴:۴۸ به حمله جدیدی علیه تأسیسات جزیره خارک دست زدند و آن را به آتش کشیدند. عراق همچنین مدعی شد که در ساعت ۱۴:۱۰ به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل کشورمان حمله هوایی کرده است. (۲) رادیو اسرائیل نیز در گزارشی درباره حملات هوایی امروز به نقل از منابع آگاه نفتی گفت: «علی رغم حملات هوایی مداوم عراق، هنوز برخی اسکله های بارگیری خارک قابل استفاده می باشد و ایران همچنان روزانه یک میلیون و چندصد هزار بشکه نفت صادر می کند.» (۳)

از سوی دیگر، رادیو امریکا گفت: «بنا بر گزارش های خبری دو نفتکش بزرگ ایران در خلیج فارس با یکدیگر برخورد کرده و نزدیک به ۷۰ هزار تن نفت محموله خود را به آب های خلیج فارس سرازیر ساختند. بنا به گزارش شرکت لویترز لندن، نفتکش نوا که ۱۰۵ هزار تن ظرفیت دارد و نفتکش ملکوم که ۱۴۰ هزار تنی است، در نزدیکی جزیره خارک با یکدیگر برخورد کردند. به گفته منابع لویترز لندن ایران این دو نفتکش را برای حمل نفت از پایانه نفتی جزیره خارک به جزیره سیری - که دور از تیررس عراق قرار دارد - خریداری کرده بود. ایران هنوز این گزارش را تأیید نکرده است.» (۴)

حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی امروز نیز ادامه یافت. واحد اطلاعات نظامی تیپ ۲۱ امام رضا (ع) (سپاه پاسداران) گزارش داد که: در ساعت ۱۱:۰۵ امروز ۴ جنگنده عراقی فلکه امام رضا (ع) (در منطقه شلمچه) را هدف قرار دادند و پس از شلیک ۹ راکت گریختند. در ساعت ۱۵:۰۰ امروز نیز هواپیماهای عراقی ۹ راکت به جزیره شمالی شلیک کردند. (۵)

همچنین یک میگ و ۴ میز ارتش عراق در ساعت ۱۵ اطراف حمام صلواتی واقع در منطقه

۱- ۱۷. مأخذ، ۹، ص ۴، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۱۸. مأخذ، ۹، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۳-۱۹. مأخذ ۱۴، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو اسرائیل، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۴-۲۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸، رادیو امریکا، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۵-۲۱. سند شماره ۳۳۰۲۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش واحد اطلاعات نظامی تیپ ۲۱ امام رضا(ع)، ۲۱/۹/۱۳۶۴، حمله هوایی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

جفیر را بمباران کردند. بر اثر این بمباران دستشویی و حمام به کلی ویران شد و یک خودرو تویوتا نیز آسیب دید. علاوه بر این، امروز چند هواپیمای عراقی اطراف بیمارستان امام رضا(ع) را بمباران کردند که یکی از بمب‌ها نزدیک اورژانس بیمارستان و بقیه با فاصله بسیار دور منفجر شدند.^(۱)

به گزارش یگان پدافند هوایی قرارگاه کربلا، در ساعت ۱۴:۰۴ دو هواپیمای عراقی سه راهی جزیره را بمباران و در ساعت های ۱۶:۲۷، ۱۶:۳۳، ۱۶:۴۸ نیز هواپیماهای میگ و میراژ عراقی در چند نوبت منطقه اطراف جاده خندق (منطقه هور) را بمباران کردند.^(۲)

از سوی دیگر، ارتش عراق با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۴۸ اعلام کرد که نیروی هوایی عراق امروز با اجرای ۱۵۳ مأموریت هوایی به تجمعات نیروهای ایرانی حمله هوایی کرده و خساراتی را به تجهیزات و ماشین آلات ایران وارد کرده است. ارتش عراق در این اطلاعیه ادعا کرده است که مأموریت های رزمی نیروی هوایی عراق از روز پنجشنبه گذشته تا امروز به ۷۹۱ مأموریت رزمی رسیده است که با اجرای این مأموریت ها هزاران تن از افراد ایرانی کشته شده اند و تأسیسات خارک و پادگان های عین خوش و حمید و تعدادی از هدف های دریایی و تعداد مهمی از تجهیزات، جنگ افزارها و ماشین آلات منهدم شده است.

رادیو صوت الجماهیر که این اطلاعیه را منتشر کرد، افزود: «هلیکوپترهای ما مناطق حضور دشمن را در برابر واحدهای ما در بخش عملیاتی شرق میسان (سپاه چهارم) مورد حملات شدید قرار دادند و ضربه های دقیقی به اجتماعات و مواضع ماشین آلات و تجهیزات دشمن وارد ساختند و سپس بحمدالله سالم به پایگاه های خود بازگشتند.»^(۳)

۱

چند جنگنده شکاری - بمب افکن نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در ساعت ۱۲:۳۰ امروز تأسیسات نظامی پادگان العماره عراق را بمباران کردند. این هواپیماها هنگام بازگشت تجمع نیروهای عراقی را زیر آتشبارهای خود قرار دادند و خسارات و تلفاتی به دشمن وارد کردند و سالم به پایگاه های خود بازگشتند. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۳۱۵ خبر مذکور را اعلام کرد.

یک مقام نظامی نیز درباره حمله به پادگان نظامی العماره گفت: «براساس علائم ثبت شده که پس از انجام عملیات جنگنده های ما و فرود آنها در پایگاه هایشان به دست آمده، پس از اصابت بمب ها و راکت ها به نقاطی در پادگان العماره انفجارهای متعدد و مهیبی که در پادگان رخ داده به ثبت رسیده است. به گفته وی پادگان در ۷ کیلومتری شمال شرقی شهر العماره قرار دارد. این مقام نظامی افزود: حمله جنگنده های نیروی هوایی در پی حملات هوایی دشمن در روزهای اخیر در جبهه های غربی و جنوبی کشور انجام شده است.»^(۴)

همچنین براساس خبر واصله از ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی، برج های ۱۱ و ۶۲

ص: ۸۴۱

۱- ۲۲. سند شماره ۱۵۵۰۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از یگان پدافند هوایی قرارگاه کربلا- به فرماندهی قرارگاه کربلا، ۱۹/۹/۱۳۶۴، حمله هوایی، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۳. سند شماره ۱۶۴۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از یگان پدافند هوایی قرارگاه کربلا به فرمانده قرارگاه کربلا ۲۳/۹/۱۳۶۴، حمله هوایی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۴. مأخذ، ص ۲- ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

مستقر در شرق ام القصر عراق بمباران شدند و در نتیجه خطوط ارتباطی بین برج ها قطع و به دو منبع نیز آسیب رسید. در هنگام بمباران، از طرف پایگاه شعیبه به برج ها دستور داده شده تا سکوت رادیویی را رعایت کنند.^(۱)

از سوی دیگر، رادیو صوت الجماهير عراق امروز از این حمله گزارش داد: «دو فروند هواپیماهای ایران صبح امروز سعی کردند به حریم هوایی مرزهای بین المللی ما در بخش عملیاتی شرق میسان، سپاه چهارم تجاوز کنند که دفاع زمینی ما با آنها مقابله و دو هواپیمای مذکور را بدون آنکه بتوانند به هدف های خود تحقق بخشند وادار به فرار ساختند.»^(۲)

حملات هوایی امروز عراق و ایران در رسانه های خارجی بازتاب هایی داشت و این رسانه ها به نقل اطلاعیه های نظامی ایران و عراق در این باره پرداختند.

رادیو اسرائیل نیز در بخشی از گزارش خود در این باره گفت: «وزیر دفاع عراق ژنرال عدنان خیرالله، تهدید کرد که عراق مرگ و ویرانی و انهدام برای حکومت اسلامی ایران به دنبال خواهد آورد و تلفات و خساراتی که تاکنون به آن کشور وارد شده در مقایسه با ویرانی های آینده ناچیز خواهد بود.»^(۳)

۱

از درگیری های امروز مناطق کردنشین شمال غرب کشور، چند گزارش در دست است:

۱. قرارگاه حمزه سیدالشهدا گزارش داد: «امروز نیروهای پایگاه های اصحاب و قره چلان در محور سردشت - مهاباد با ضدانقلابیون درگیر شدند که در نتیجه یکی از سربازان ژاندارمری در پایگاه اصحاب مجروح شده است.»^(۴)

۲. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، در عملیات ویژه گروه ضربت گردان حضرت رسول(ص) علیه عوامل گروه خبات در روستای سالوک بالا- (در اطراف بانه) از افراد این گروه یک تن کشته و دو تن مجروح شدند.^(۵) همچنین درگیری میان نیروهای ارتشی پایگاه مشرف بر پل الموت در محور سردشت با افراد ضدانقلاب، بدون تلفات پایان یافت.^(۶)

۳. شهربانی استان کردستان گزارش داد: در ساعت ۱۵:۰۰ امروز در روستای قهرآباد سلمان از توابع شهرستان سقز، میان دو گروه کومه له و دمکرات درگیری رخ داد. در این درگیری دو تن از افراد کومه له کشته و تعدادی از نیروهای دو طرف مجروح شدند. این درگیری ادامه دارد.^(۷)

۲

امروز از اقدامات اخیر نیروهای معارض عراقی علیه ارتش عراق چند گزارش منتشر شد. روزنامه کیهان نوشته است: «انقلابیون مسلمان کرد عراقی هفته گذشته به یک گردان از ارتش صدام در منطقه شاندرلی حمله کردند. در این عملیات حداقل ده تن از سربازان رژیم صدام کشته یا زخمی شدند. به گزارش واحد مرکزی خبر، همچنین گروهی از مسلمانان کرد عراقی اواخر ماه گذشته با نارنجک

ص: ۸۴۲

۱- ۲۶. سند شماره ۵۹۳۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی ستاد مرکزی به نیروی زمینی سپاه قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۱/۹/۱۳۶۴، حمله هوایی ایران، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۷. مأخذ ۹، ص ۲، رادیو صوت الجماهير، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۸. مأخذ ۱۴، صص ۱۴ و ۱۵، رادیو اسرائیل، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۴- ۲۹. سند ۰۱۱۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی محترم کل سپاه پاسداران، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۵- ۳۰. سند شماره ۳۶۶۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی سپاه، ۲۱/۹/۱۳۶۴، گزارش درگیری با ضدانقلاب، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۶- ۳۱. همان.

۷- ۳۲. سند شماره ۴۴۲۲۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

دستی به یک دستگاه خودرو ارتش خلقی عراق بین راه دهوک - موصل نزدیک پادگان سایتا حمله کردند که علاوه بر به آتش کشیدن خودرو مذکور، توانستند کلیه سرنشینان آن را به هلاکت برسانند. این گروه پس از اجرای این عملیات موفقیت آمیز سالم به پایگاه های خویش بازگشتند.»(۱)

۱

هزاران تن از بسیجیان داوطلب، امروز پس از تجمع درمقابل مجلس شورای اسلامی و استماع سخنان رئیس جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی، آیت الله مهدوی کنی و فرمانده کل سپاه، عازم جبهه های نبرد شدند.

در آغاز مراسم آیت الله مهدوی کنی در بیاناتی گفت: حضور روحانیون در پیشاپیش کاروان راهیان کربلا دلیل این است که روحانیت همیشه در کنار مردم انقلابی بوده و مردم به همراه آنان ان شاء الله همه مراحل انقلاب را به پیش خواهند برد.»(۲)

سخنران بعدی محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، بود که در گزارشی از اعزام کاروان های راهیان کربلا، خاطرنشان کرد که دشمنان ما فشار زیادی را بر ما آوردند تا صلح را به ما تحمیل کنند؛ الحمدلله ما سه سال است که مقاومت کرده ایم و امروز دشمنان ما فهمیده اند که مقاومت این ملت را نمی توانند بشکنند. دنیا امروز به فکر این است که راه حل دیگری پیدا کند. ما در صحنه های نبرد به دنیا ثابت خواهیم کرد که با عشق به خدا و اسلام تا آخرین قطره خونمان به نبرد ادامه خواهیم داد و تا پیروزی نهایی خواهیم جنگید.

سپس حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در سخنانی گفت: بدون شک این اجتماع و این احساس پرشور شما در تاریخ به یادگار خواهد ماند و از اجتماعات تاریخ ساز ما هم خواهد بود. نقطه قوت انقلاب از روز اول همین حمایت ها و حماسه انگیزی های شما مردم بود. که بحمدالله این اساس و سر پیروزی تا به امروز روند تکاملی داشته است. تحقیقاً ما پیروزی انقلاب، موفقیت در جنگ و آینده انقلاب را مرهون حضور شما مردم می دانیم. وی خاطرنشان کرد: در جریان روز قدس ما یک حرکت سریع داشتیم، اما این دو سه هفته اخیر (هفته بسیج، وحدت، راهیان کربلا) انصافاً چیز دیگری را دارد به نمایش می گذارد به طوری که برای ما که در عمق انقلاب قرار داریم تقریباً تازگی دارد. شکی نیست که ناظران دنیا با دیدن چنین صحنه ای آنها که دوست هستند خوشحال می شوند و آنان که دشمن هستند می میرند و انسان های بی تفاوت از این شور و حال شما جان می گیرند.

آقای هاشمی افزود: ما فکر می کنیم اگر کمی شعور در سر اربابان صدام و خود بعضی ها بود، این قدر زحمت برای ما درست نمی کردند و دست از سر کربلا و نجف و غیره برمی داشتند تا شماها مستقیماً به کربلا بروید. انتظار ما از فرماندهان ارتش، سپاه و بسیج این است که از این حالت نیروهای بسیج استفاده کنند و کاری نکنند تا این جنگ به نفع اسلام و مستضعفین خاتمه یابد. آقای هاشمی در

ص: ۸۴۳

۱- ۳۳. روزنامه کیهان، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷.

۲- ۳۴. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

خاتمه سخنانش گفت: از شما ملت و جوانان پرشور می‌خواهم تداوم این حرکت را حفظ کنید و پادگان‌ها و مراکز آموزشی کشور را از وجود خود پر کنید تا ان شاءالله کار جنگ یکسره شود.

پس از سخنان آقای هاشمی، آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای رئیس‌جمهور در میان الله اکبر راهیان کربلا در سخنانی گفت: این اقیانوس مواج بی‌کران و این اجتماع شما عزیزان نمونه دیگری از الطاف خدای بزرگ است. در انقلاب اسلامی همه چیز استثنایی و بی‌نظیر بوده و این اجتماع شما یکی دیگر از آن استثناهاست که برخلاف معمول و قاعده و انتظار ناظران جهانی هرچه از شروع جنگ جلو می‌رویم، انگیزه و اصرار مردم بر تحرک نظامی و پیروزی در جبهه‌ها بیشتر می‌شود. [...]

امروز دیدگان متحیر و نگران ناظرین جهانی روی شماست. درست است که رسانه‌های گروهی دنیا - که عمدتاً متعلق به صهیونیست‌هاست - پیروزی و پیشرفت‌های کشور ما را منعکس نمی‌کنند و اگر کوچک‌ترین نقطه ضعفی ببینند آن را بزرگ می‌کنند. (به عنوان مثال هواپیمای عراقی در جبهه سقوط می‌کند، عراقی‌ها به سقوط این هواپیما اعتراف می‌کنند، اما رسانه‌های گروهی دنیا سکوت می‌کنند.) اما بدانید که آنها نگران هستند. معمولاً هر وقت رژیم عراق نگران شود دست به یک سری اعمال وحشیانه از قبیل بمباران‌های بی‌هدف و غیره می‌زند. [...] اجتماع شما عزیزان نه تنها کاخ نشینان بغداد بلکه قدرت‌های غرب و شرق را که دل به پیروزی صدام بسته بودند می‌لرزاند.

رئیس‌جمهور اضافه کرد: «این اجتماع شما خود پیام آور وحدت و انسجام مردم ماست که دشمن را به معنی واقعی بیمناک می‌کند. رئیس‌شورای عالی دفاع در خاتمه گفت: ما برای احقاق حق خودمان چیزی کم نداریم و وقتی اراده مردم و خواست آنها در مقاومت است چرا پیروزی را دنبال نکنیم و ما جنگ را تا پیروزی نهایی ادامه خواهیم داد.» (۱)

۱

امروز نیز کاروان‌های دیگری از نیروها و کمک‌های مردمی در قالب کاروان راهیان کربلا عازم جبهه‌های نبرد شدند. ستاد جذب کمک‌های مردمی نیز از کامیون‌داران دعوت کرد تا برای ارسال کمک‌های مردمی، این ستاد را یاری دهند.

کاروان راهیان کربلای استان تهران متشکل از ۵۰۰۰ رزمنده تازه نفس در میان بدرقه گرم مردم تهران راهی جبهه‌های جنگ شدند. همراه با این کاروان، ۲۰۰ کامیون هدایای مردمی از قبیل نایلون عریض سنگری، گونی، پلیت (صفحات فلزی) سنگری، تانکر سوخت، حلوا شکری، خرما، کمپوت و کنسرو، لباس، ترشی، میوه، چکمه، یخچال، آب گرم کن، حمام صحرائی و نیز ۵۰ دستگاه خودرو سبک هدایی پایگاه‌های تحت پوشش سپاه پاسداران منطقه یک ثارالله به جبهه‌های جنگ ارسال شد. (۲)

همچنین نیروها و کمک‌های مردمی ورامین، شهرری، دماوند و فیروزکوه (۳) و کاروان راهیان کربلا متشکل از روحانیون کرج، ائمه جمعه کرج، طالقان، شهریار و مردآباد، مسئولان

ص: ۸۴۴

۱- ۳۵. مأخذ ۶.

۲- ۳۶. مأخذ ۶.

۳- ۳۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۹.

محلی، اعضای خانواده های شهیدان، اسیران، جانبازان و جمعی از پزشکان، نیروهای متخصص، مسئولان قضایی، اصناف و هزاران تن از نیروهای آموزش دیده بسیجی از بخش های کرج، ساوجبلاغ، شهریار، رباط کریم، طالقان، اشتهارد و آسارا و هدایای مردم بوئین زهرا عازم جبهه های نبرد شدند.^(۱)

همچنین نیروهای مردمی از شهرهای تاکستان، آبیک (به همراه مبلغ ۳ میلیون و ۶۹ هزار و ۲۹۰ ریال)، زنجان (همراه با ۳۵ کامیون از کمک های اهدایی مردم استان)، ارومیه (به همراه کمک های مردمی)، سنندج، استان گیلان، بیرجند (به همراه کمک های مردمی)، نیشابور، ابرقو، شیراز، بوشهر (به همراه کمک های مردمی شامل ۳۰۰ کامیون خواربار...)، گناوه (همراه کمک های جنسی مردمی این شهرستان)، استان کهگیلویه (یاسوج، گچساران، دهدشت) و گراش (به همراه ۵ کامیون هدایای مردمی، یک دستگاه اتوبوس، ۲ دستگاه مینی بوس، یک دستگاه تانکر آب) عازم جبهه های نبرد شدند.^(۲)

از سوی دیگر، "ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی به جبهه ها" از کامیون داران منفرد و اتحادیه کامیون داران دعوت کرد تا این ستاد را برای اعزام کاروان عظیم کمک های مردمی به جبهه های جنگ تحمیلی یاری دهند.^(۳)

در بازتاب حرکت کاروان راهیان کربلای استان تهران، رادیو اسرائیل گفت: «در حدود ۷۰۰۰ نفر از نیروهای ایرانی که قرار است به جبهه های جنگ اعزام شوند امروز در خیابان های تهران رژه رفتند تا مردم را به داوطلبی و شرکت در جنگ تشویق کنند. گزارش های قبلی حاکی بود که به دنبال کاهش تعداد داوطلبان عزیمت به جبهه دولت فعالیت تبلیغاتی وسیعی را برای رفع این مشکل آغاز کرده است. در جریان راه پیمایی امروز داوطلبان، ده ها آمبولانس در پشت سر آنها در حرکت بودند و کارمندان شهرداری در مسیر آنها گاو و گوسفند قربانی می کردند. افراد حزب اللهی نیز - که در دو طرف خیابان ها اجتماع کرده بودند - گلاب بر سر اعزامی ها پاشیده و نقل به طرفشان پرتاب می کردند. روحانیون دولتی که در جلو گروه های موسوم به راهیان کربلا حرکت می کردند برای ادامه جنگ شعار می دادند. در پشت سر راه پیمایان کامیون های متعددی که حامل جنگ افزار بود به چشم می خورد.

آیت الله محمد رضا مهدوی کنی به راه پیمایان گفت وی آرزو دارد که این اعزامیان بتوانند هجوم گسترده را علیه عراق آغاز نموده موجب پیروزی نهایی شوند. [آیت الله] علی خامنه ای نیز امروز طی نطقی در عین حال که ادامه نبرد با عراق را یک جنگ خانمان سوز لقب داد، از نیروهای مسلح خواستار شد با یک حمله گسترده سرنوشت جنگ را قطعی سازند و پیروزی را حاصل کنند.^(۴)

ص: ۸۴۵

۱- ۳۸. مأخذ ۳۳، ص ۳.

۲- ۳۹. مأخذ ۳۷.

۳- ۴۰. مأخذ ۳۲، ص ۱۸.

۴- ۴۱. مأخذ ۹، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

عملیات آتی ایران در رسانه های خارجی از ابعاد گوناگون تجزیه و تحلیل شده است. درحالی که برخی رسانه ها تجمع نیروهای ایران در منطقه عملیاتی و اعزام کاروان های راهیان کربلا به جبهه و از سوی دیگر، تشدید حملات هوایی عراق به جزیره خارک و مناطق عملیاتی و تهدید عراق به مقابله با تهاجم جدید ایران را نشانه عملیاتی گسترده می دانند، رادیو بی بی سی این اقدامات ایران را یک نمایش قدرت ذکر می کند و می گوید در صورت دستیابی ایران به سلاح، طی یک ماه آینده تهاجم ایران برای قطع ارتباط بصره - بغداد انجام خواهد شد.

رادیو امریکا در این باره گفت: «عراق می گوید نیروهای رزمی آن کشور برای چهارمین روز پی در پی مراکز تجمع نیروهای ایرانی را در مناطق مرکزی و جنوبی جبهه های نبرد درهم کوبیده اند. هدف عراق از این حمله ها آن است که هجوم تازه زمینی نیروهای ایرانی را متوقف سازد.

ایران از اواسط ماه اکتبر [اواخر مهرماه] تاکنون بسیاری از واحدهای رزمی خود را در طول مرزهای دو کشور مستقر ساخته است. هفته گذشته یک آخوند سرشناس ایرانی گفت: حمله تازه زمینی نیروهای ایرانی زمانی آغاز خواهد شد که شرایط سیاسی اقتضا کند. عراق نیز با اعزام نیروهای تازه نفس به جبهه های مرکزی و جنوبی به این تهدید پاسخ گفت. (۱)

روزنامه فایننشال تایمز چاپ لندن نیز در این باره نوشته است: «عراق به منظور ممانعت از حمله برون مرزی احتمالی ایران، مراکز سربازان ایرانی را در جبهه جنوب جنگ خلیج (فارس) مورد حملات هوایی سنگینی قرار داده است. ده ها هزار داوطلب از سربازان و پاسداران ایرانی به مواضع ارتش ایران در باتلاق های هویزه - که در اوایل سال قبل حمله بزرگی در آن صورت گرفت - پیوسته اند. باتلاق های هویزه که در آن عراق نمی تواند از برتری زرهی خود به راحتی استفاده کند، یکی از محل های مناسب برای حملات تهاجمی سربازان ایرانی است.

اگر ایران این حمله را اجرا کند باید در انتظار حمله تلافی جویانه عراق به ترمینال نفتی جزیره خارک و احتمالاً از سرگیری جنگ شهرها باشد. (۲)

روزنامه عمان چاپ مسقط هم در گزارش امروز خود به نقل از یک مقام خلیج فارس نوشته است: «اهمیت دادن پایتخت های خلیجی [خلیج فارس] و عربی و بین المللی درباره تحولات احتمالی این جنگ به طور روزافزونی همراه با نشانه های جدید نزدیک شدن حمله زمستانی - که ایران از دو ماه پیش برای آن تدارک می بیند و کلیه امکانات رزمی و انسانی خود را برای آن بسیج می نماید - گسترش خواهد یافت. یکی از مقامات بلندپایه ایران این حمله را حمله ای سرنوشت ساز که آینده جنگ با عراق را تعیین خواهد نمود توصیف کرد. در همین حال، فرماندهی عراق از اقدام ایرانیان به این تجاوز جدید هشدار داد و صدام حسین رئیس جمهور عراق تأکید کرد که پاسخ عراق نابودکننده خواهد بود و اجازه نخواهد داد هیچ یک از نیروهای ایرانی سالم بازگردد. (۳)

ص: ۸۴۶

۱- ۴۲. مأخذ ۲۰، ص ۳، رادیو صدای امریکا، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۳. مأخذ ۹، ص ۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۴. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۰۶، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴.

روزنامه عمان چاپ مسقط، ۱۰ دسامبر ۱۹۸۵ (۱۹/۹/۱۳۶۴).

اما رادیو بی بی سی در گزارشی تحلیلی از اعزام نیروهای مردمی به جبهه های جنگ، آن را بیشتر نشانه یک نمایش قدرت در جهت اهداف سیاسی می داند: «با وجود تظاهرات وسیعی که امروز در تهران به حمایت از ادامه جنگ صورت گرفت و اعزام کاروان هایی از داوطلبان و کامیون های حامل هدایای مردم برای رزمندگان، و شدت یافتن نبرد در بخش جنوبی جبهه، انتظار نمی رود که ایران در آینده نزدیک دست به یک تهاجم بزرگ بزند. ناظران معتقدند که این نمایش قدرت بیشتر به دلایل سیاسی انجام گرفته است مخصوصاً به لحاظ مذاکرات با سران کشورهای عربی حوزه خلیج فارس. منابع آگاه معتقدند که این تاکتیک ایران است که نیروهایی را مسلح و آماده کند تا به این ترتیب دشمن را همواره در حالت بیم و هراس نگه دارد. گفته می شود که محل تهاجم بعدی هروقت که انجام بگیرد در بخش جنوبی جبهه خواهد بود. اگر ایران در طی یک ماه آینده موشک های ضدتانک و ضدهوایی دریافت دارد، برای این تهاجم بزرگ آماده خواهد بود. هدف این حمله مانند گذشته قطع ارتباط بصره با بغداد خواهد بود. شایعات در تهران حاکی از آن است که توافق های اخیر بین ایران و سوریه مشکلات تأمین اسلحه موردنیاز ایران را رفع کرده است.»^(۱)

۱

تصویر

قابوس سلطان عمان ضمن تقدیر از مواضع عراق در جنگ در مورد توانایی ایران در بستن تنگه هرمز تشکیک کرد.

اقدامات منطقه ای و بین المللی برای توقف جنگ ایران و عراق در حالی دنبال می شود که یک سونگری (فشار بر ایران و حمایت از عراق) در اعلام مواضع سران کشورهای منطقه تأمل برانگیز است. چنین موضع گیری هایی در گزارش های چند روز اخیر و نیز اعلام مواضع مقامات عمان، عربستان و امارات در گزارش های امروز مشهود است. در این میان هیچ گونه طرحی که حاکی از تعیین متجاوز باشد یا عراق را به دلیل تهاجم به ایران سرزنش کند، مطرح نیست.

به گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی از کویت: «قابوس سلطان عمان در گفت و گویی اختصاصی با روزنامه کویتی السیاسه که امروز منتشر شده است، پیرامون جنگ ایران و عراق گفت: تاکنون تحول قابل لمسی در جهت پایان دادن به این جنگ به وجود نیامده است. وی عراق را صلح طلب نامید و آن را مورد تقدیر قرار داد. در عین حال خاطر نشان ساخت که ایران در نهایت یک کشور همسایه است و ما خواهان روابط خوبی با آن می باشیم. قابوس با اشاره به موضع

۱ - ۴۵. واحد مرکزی خیر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳، رادیو بی بی سی،
۱۹/۹/۱۳۶۴.

صلح طلبی عراق گفت: درحالی که موضع عراق از سوی جهانیان قابل تقدیر است، ایران به خاطر اصرار بر ادامه جنگ مورد سرزنش قرار می گیرد.»^(۱)

به نوشته گزارش، نشریه واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم: «سلطان قابوس طی تحلیلی در مورد علت اصرار ایران به ادامه جنگ می گوید: ناکام شدن نظام سیاسی جدید در ایران در صدور انقلاب به خارج و دست نیافتن به یک پیروزی قاطع در جنگ موجب شده است که پذیرش تلاش های صلح از سوی ایران، مشکلات داخلی برای این کشور فراهم آورد.

وی افزود: وزیر خارجه ژاپن در اوایل سال میلادی آینده -۱۹۸۶- در یک تلاش تازه برای برقراری صلح در منطقه خلیج فارس از تهران دیدن خواهد کرد و علت تأخیر دیدار وزیر خارجه عمان از تهران این است که ایرانیان مایل هستند قبل از انجام این دیدار تماس هایی میان دو کشور در سطح پایین تری جهت پیاده شدن یک زمینه مشترک و مقبول که ضامن اهداف دیدار باشد، برقرار گردد. دیدار وزیر خارجه عمان از تهران همچنان پابرجاست و در هر فرصتی که ممکن باشد صورت خواهد گرفت.»^(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «سلطان قابوس در مورد توانایی نظامی ایران در جهت بستن تنگه هرمز ابراز تردید کرد و گفت: ایران به علت نداشتن امکانات نظامی و دریایی خاص قادر به بستن تنگه هرمز نمی باشد. وی افزود: از جمله دیگر قدرت های بین المللی ذی نفع - که ناوگان های دریایی در آب های بین المللی خلیج [فارس] دارند - اجازه نخواهند داد زیان هایی به تجارت و منافع آنان وارد آید.»^(۳)

خبرگزاری آلمان نیز گزارش داد: «پادشاه عمان امروز اعلام کرد: ریچارد مورفی فرستاده ویژه امریکا به او گفته است که عدم توجه ابرقدرت ها به جنگ ایران و عراق ممکن است بهترین راه حل برای پایان این درگیری باشد. سلطان قابوس بن سعید گفت: این پاسخ را وقتی دریافت داشته که از مورفی در آخرین دیدارش از مسقط پرسیده است که آیا ابرقدرت ها جنگ خلیج [فارس] را طی دیدارشان در ژنو مطرح کرده بودند یا نه؟ مورفی گفته است که عدم توجه (سهل انگاری) ابرقدرت ها عاملی است که به پایان یافتن این جنگ کمک خواهد کرد، در غیر این صورت طرف های زیادی تمایل یافته و جنگ نیز توسعه خواهد یافت.»^(۴)

به گزارش خبرگزاری امارات، سلطان قابوس در این مصاحبه گفته است: «نشانه های روشنی نسبت به پایان فوری جنگ عراق و ایران - که برای منطقه خلیج [فارس] به طور کلی و برای دو کشور در حال جنگ به ویژه مخرب است - وجود ندارد.»^(۵)

از سوی دیگر، رادیو قاهره گفت: «به گفته دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی کمیته میانجیگری این سازمان برای ادامه تلاش به منظور پایان دادن به جنگ عراق و ایران هفته آینده در جده تشکیل جلسه می دهد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، پیرزاده در پایان دیدار سه روزه از اردن تصریح کرد

ص: ۸۴۸

۱- ۴۶. مأخذ، صص ۱۳ و ۱۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۷. مأخذ، صص ۱۱ - ۱۰.

۳- ۴۸. مأخذ، صص ۱۳ و ۱۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴۹. مأخذ، صص ۱۲ و ۱۳، کویت - خبرگزاری آلمان، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۵- ۵۰. مأخذ، صص ۱۲، ابوظبی - خبرگزاری امارات، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

که گفت و گوهایش با مقامات اردنی به ویژه با شاه حسین در مورد لزوم پایان بخشیدن به جنگ عراق با ایران بوده است. پیرزاده بر ضرورت برقراری صلح در منطقه تأکید کرد.^(۱)

رادیو امریکا هم امروز به نقل از سخنگوی وزارت خارجه امریکا آورده است: به اعتقاد ما حصول راه حل نظامی برای جنگ ایران و عراق ممکن نیست.^(۲)

۱

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران پس از پایان سفر سه روزه به عربستان برای دیداری یک روزه وارد امارات متحده عربی شد و با حاکم امارات متحده و وزیر مشاور در امور خارجه وی دیدار کرد. در این دیدار حاکم امارات از جمهوری اسلامی ایران خواست تا به تلاش های صلح پاسخ مثبت دهد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از دیدار دکتر ولایتی با راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات، چنین گزارش داد: «راشد عبدالله در این دیدار گفت: در میان کشورهای شورای همکاری درک جدیدی از مسائل آغاز شده است و امیدواریم که روابط شما و کشورهای منطقه بیش از پیش گسترش یابد. وی افزود: تلاش قدرت های خارجی این بوده و هست که در میان کشورهای منطقه وحشتی از جمهوری اسلامی ایران ایجاد کنند درحالی که جمهوری اسلامی سیاستش براساس حسن هم جواری و همکاری با همسایگان است.

دکتر ولایتی نیز ضمن اشاره به روابط طولانی و نزدیک ایران و امارات اظهار داشت: چنانچه کشورهای منطقه بدون دخالت در امور داخلی یکدیگر با هم، همکاری نزدیک داشته باشند به قدرت های خارجی اجازه نخواهند داد که در امور منطقه دخالت نمایند. وی افزود: تلاش ما به عنوان یک کشور مستقل و قدرتمند با سیاست نه شرقی، نه غربی این است که منطقه را در کشمکش ابرقدرت ها بی طرف نگاه داریم زیرا منطقه ما از حساسیت خاصی برخوردار است و دخالت هر خارجی به قدرت های دیگر جهت دخالت بهانه خواهد داد.^(۳)

راشد عبدالله درباره فلسطین گفت: «بسیاری از تحرکات سیاسی در قبال مسئله فلسطین دل خوش کردن به وعده های دروغ امریکا بوده است درحالی که حل مسئله فلسطین از طریق همکاری کشورهای اسلامی با یکدیگر امکان پذیر است.^(۴)

راشد عبدالله افزود: «قدرت های بزرگ طرح هایی برای پاره پاره کردن کشورهای منطقه دارند درحالی که نفت به عنوان ثروت و قدرت مردم منطقه می تواند علیه این توطئه به کار گرفته شود، اما متأسفانه حربه ای در دست استعمارگران و عامل فشار بر کشورهای منطقه شده است.^(۵)

دکتر ولایتی نیز دیدگاه های راشد عبدالله را تأیید کرد و گفت: «متأسفانه بعضی کشورها منافع اساسی و بلندمدت مردم منطقه را فراموش می کنند و صرفاً به خاطر منافع کوتاه مدت سعی در پایین آوردن قیمت نفت دارند درحالی که نتیجه این سیاست کاهش درآمد کشورهای تولیدکننده علی رغم فروش بیشتر نفت است.^(۶)

ص: ۸۴۹

۱- ۵۱. روزنامه ابرار، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۲- ۵۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۴، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱۱.

٣-٥٣. مأخذ٤، ص ٢.

٤-٥٤. مأخذ٣٨، ص ٥.

٥-٥٥. همان.

٦-٥٦. همان.

در این دیدار همچنین درباره سفر راشد عبدالله به تهران در آینده نزدیک بحث و تبادل نظر شد.^(۱)

خبرگزاری کویت نیز از ابوظبی درباره سفر دکتر ولایتی به امارات گزارش داد: «شیخ زاید بن سلطان آل نهیان، رئیس دولت امارات عربی متحده از ایران خواست تا به عقل و خرد و گفت و گو روی آورده و به ابتکار عمل های خیرخواهانه برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران و جلوگیری از خونریزی میان دو کشور برادر پاسخ مثبت داده و برادری را جایگزین دشمنی سازد که تنها دشمنان امت اسلام از این فرصت ها سوءاستفاده می کنند. وی این اظهارات را امروز به هنگام ملاقات با دکتر علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران عنوان کرد.

وزیر خارجه ایران امروز به دیدار خود از امارات عربی متحده پایان داد. خبرگزاری امارات گزارش داد که رئیس دولت امارات اظهار تأسف شدید کشورش نسبت به گسترش دامنه جنگ میان دو کشور مسلمان را به اطلاع وزیر خارجه ایران رسانده و تأکید کرده است که ادامه این جنگ نابودکننده نتایج وخیمی بر دو کشور و بر امنیت و ثبات منطقه و ملت مسلمان وارد خواهد آورد و هیچ گاه نمی توان تلفات و خسارات سنگین را جبران نمود.»^(۲)

۱

سفر وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به عربستان سعودی و امارات بازتاب گسترده ای در رسانه های خارجی داشت. این رسانه ها به مواردی چون پیشنهاد ایران درباره چگونگی خاتمه جنگ، ایجاد شکاف میان اعراب، خروج ایران از انزوا، تغییر نکردن مواضع ایران در مورد جنگ، رفتن به پای میز مذاکره و... اشاره کرده اند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزیده ای از این بازتاب ها را گزارش کرده است: «بخش بامدادی رادیو امریکا گفت: سعود الفیصل در پی ملاقات خود با وزیر امور خارجه رژیم جمهوری اسلامی گفت: هدف مذاکرات تلاش در راه پایان دادن به جنگ پنج ساله ایران و عراق بود، با این همه ولایتی خود در ریاض گفت: عربستان سعودی که عضو پرنفوذ شورای همکاری خلیج فارس است، از هواداران اصلی عراق در جنگ خلیج (فارس) است و دولت بغداد را از نظر سیاسی و مالی یاری می دهد. اما ماه پیش سران شورای همکاری خلیج (فارس) در اجلاس خود تلاشی تازه را برای پایان دادن به جنگ پنج ساله ایران و عراق آغاز کرده اند.

در این حال سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا در واشنگتن گفت: گمان نمی کند که در پی دیدار ولایتی از ریاض مواضع اساسی ایران و عربستان سعودی در زمینه جنگ ایران و عراق تغییر کرده باشد. به گفته این سخنگو عربستان سعودی ظاهراً نقش میانجی را ایفا نمی کند.

رادیو رژیم اشغالگر قدس ساعت ۱۹ ضمن پخش گزارشی گفت: رئیس امارات متحده عربی امروز در ملاقات با وزیر خارجه حکومت اسلامی از دولت ایران خواستار شد به جنگ پنج ساله با عراق پایان بخشد. آقای ولایتی در پایان دیدار دوازده روزه از عربستان سعودی به

ص: ۸۵۰

۱- ۵۷. مأخذ ۶، ص ۲.

۲- ۵۸. مأخذ ۲۰، ص ۶، رادیو ریاض، ۱۳۶۴/۹/۱۹.

امارات متحده عربی آمده و آگاهان سیاسی می گویند که در این دیدارها پیرامون پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق هیچ پیشرفتی حاصل نشده است. روزنامه تهران تایمز از قول میرحسین موسوی نخست وزیر نوشت: مسافرت آقای ولایتی به عربستان و امارات متحده عربی هیچ ارتباطی به جنگ با عراق ندارد. آقای ولایتی نیز شخصاً تأکید کرد که در ملاقات دیروزش با ملک فهد پادشاه عربستان سعودی به هیچ وجه درباره جنگ با عراق گفت و گو نکرده است. ولی گزارش قبلی حاکی بود که ملک فهد مسئله جنگ را با ولایتی در میان گذاشته و حتی طرحی نیز در این مورد عرضه کرده است.»^(۱)

روزنامه واشنگتن تایمز درباره سفر ولایتی به عربستان نوشته است: «ظاهراً پیامی که هنوز محتوای آن در رابطه با پیشنهاد چگونگی خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق مشخص نیست در اواخر هفته گذشته توسط وزیر خارجه ایران به مقامات عربستان داده شده است. گفت و گوهای ولایتی در ریاض به نظر برخی ها بخشی از کوشش های ایران در جهت جدایی انداختن میان عراق و حامیان عرب متمولش همچون عربستان و کویت قلمداد شده است.

اخیراً در یک بیانیه رسمی ایران بر این امر تأکید شده که ایران خواهان توسعه جنگ نمی باشد. اعتقاد اولیه بر این بود که تمرکز نیروهای انقلابی در جهت آمادگی این کشور برای دست زدن به یک حمله تهاجمی دیگر می باشد. اکنون دیپلمات ها و دیگر متخصصین آگاه بر این اعتقادند که ایران که از بن بست نظامی جنگ خسته شده و این امر منجر به بروز مشکلات اقتصادی برای این کشور شده و بالأخره در صدد انجام مذاکره جهت پایان دادن به جنگ برآمده است. نقش عربستان احتمالاً در چنین مذاکراتی حساس خواهد بود.

در حال حاضر، ایران کماکان درخواست های قبلی خود را برای برقراری صلح تکرار می کند، اما آگاهان خوش بین به امور احساس می کنند که درخواست برکناری صدام تقریباً یک حالت استراتژی برای گشودن مذاکرات بوده و دلایلی وجود دارد مبنی بر اینکه این درخواست احیاناً نادیده گرفته خواهد شد. نویسنده مقاله می افزاید: منابع جاسوسی بر این اعتقادند که عامل قوی در تغییر مواضع ایران بیماری شدید رهبر انقلابی ۸۴ ساله ایران آیت الله خمینی می باشد.»^(۲)

آسوشیتدپرس نیز از ابوظبی گزارش داد: «وزیر امور خارجه ایران امروز در ابوظبی ضمن ملاقات با رهبران امارات عربی متحده تلاش های دولت ایران در مورد بهبود روابط با کشورهای عرب حوزه خلیج فارس را دنبال کرده و درعین حال امیدهای کشورهای حوزه خلیج فارس در مورد حل و فصل سریع جنگ ایران و عراق را به یأس تبدیل کرد.»^(۳)

رادیو مونت کارلو امروز گزارش داد: «سفر ولایتی تصادفاً هم زمان با اجلاس اوپک در ژنو، افزایش سقف تولید نفت عراق، اجلاس مهم امان، میان الکسم و رفاعی که مقدمه کنفرانس سران سوریه و اردن است، می باشد. این مجموعه وقایع، فعالیت های ایران را حرکتی شتاب زده

ص: ۸۵۱

۱- ۵۹. مأخذ، ۹، ص ۲۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۹/۱۹.

۲- ۶۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۴، صص ۱۹ و ۲۰، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۶۱. مأخذ، ۹، ص ۲۳، ابوظبی - آسوشیتدپرس، ۱۳۶۴/۹/۱۹.

جلوه می دهد و طبعاً تهران سعی می کند که موضع کشورهای خلیج فارس را در این جنگ بی طرف و کمک های این کشورها به عراق را متوقف سازد.»

این رادیو افزود: «در ریاض در تمام اظهارات رسمی، فرض بر این است که دکتر ولایتی از موضع عربستان سعودی - که مطابق موضع سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس است و در آن تغییری حاصل نشده - مطمئن شده باشد. طبعاً انتظار از ایران این است که به تلاش های عربی اسلامی و بین المللی پاسخ مثبت دهد و داوری میز مذاکره را بپذیرد تا اینکه راه حلی که در چارچوب اقدام متقابل و عدم دخالت دو کشور در امور یکدیگر بوده و حیثیت دو طرف را حفظ و روابط عادی دو کشور را لااقل به پیش از شروع جنگ برگرداند.

مطرح کردن شرایطی غیرممکن تابه حال مانع رسیدن به این راه حل بوده است. آیا سفر ولایتی به ریاض شروعی برای تحریک صحیح ایران به سوی صلح است؟ این چیزی است که مورد انتظار است و در غیر این صورت این تلاش ها برای ایجاد فتنه در صفوف اعراب در پوشش حفظ بی طرفی مردود است.»^(۱)

از سوی دیگر، روزنامه کویتی الانبا با لحنی خصمانه به این موضوع پرداخته و نوشته است که ریاض شکست دیدار ولایتی از عربستان سعودی را اعلام کرد. این روزنامه تحت عنوان "وضع در منطقه اهواز و جبهه های جنوبی جنگ قابل انفجار است" نوشته است: فیصل اعلام کرد تغییری در مواضع ایران مشاهده نشده است. این روزنامه به نقل از خبرگزاری فرانسه در وسط صفحه اول خود خبری تحت عنوان دو میلیون سرباز ایرانی برای حمله به عراق بسیج شده اند را درج کرد. دیگر روزنامه های کویت نیز سخنان سعود الفیصل که اعلام کرده است "تحولی در موضع ایران در قبال جنگ با عراق پیش نیامده است" را منتشر کردند.^(۲)

۱

یک سرهنگ آمریکایی در مقاله ای ضمن مرور چگونگی آغاز جنگ، اهداف عراق و ادامه آن، به دلایل بن بست کنونی در جنگ پرداخته و تأکید می کند که هیچ یک از دو طرف توانایی حمله ای مؤثر و سرنوشت ساز را ندارند. در این مقاله که در روزنامه واشنگتن پست چاپ شده، آمده است: «عراقی ها که انتظار داشتند ارتش ایران در نتیجه تصفیه های انقلابی از میان رفته باشد، با سه ارتش روبه رو شدند: یکی ارتش منظم کشور که مصمم بود وجهه سابق خود را به خاطر همکاری و نزدیکی با شاه بهبود دهد؛ دوم پاسداران و سوم بسیجی ها یا ارتش ۲۰ میلیونی.

یک افسر انگلیسی می گفت: "سربازان عراقی پلنگانی هستند که توسط گروهی الاغ و نادان هدایت می شوند." حضور هزاران سرباز داوطلب مصری و اردنی و سودانی در میان ارتشیان عراق، بیانگر آن است که عراقی ها تلفات سنگینی را متحمل شده اند. اما دلایل به بن بست کشیده شدن و راکد شدن جنگ فراتر از مصمم بودن [امام] خمینی به راه انداختن دو میلیون شیعه

ص: ۸۵۲

۱- ۶۲. مأخذ، صص ۲۴ و ۲۵، رادیو مونت کارلو، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۶۳. مأخذ، صص ۲۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

پیرو خودش به مقصد قدس از طریق عراق می باشد. ایمان به تنهایی، لژیون توده های [امام] خمینی را از جاده ای که وجود ندارد، نمی تواند عبور دهد. [...]

یک افسر ارتش امریکا درباره جنگ کره می گفت: "ما با دلار دشمن را در کره نابود کردیم" اشاره به جنگ فرسایشی و هزینه های فراوان آن. امروز صدام نیز با چنین سرنوشتی روبه رو است. سلاح های بزرگ وی فقط می توانند فاجعه را دفع نمایند و در بهترین شرایط وی می تواند امیدوار به یک صلح تلخ باشد.

واشنگتن پست افزوده است: «بمباران مراکز حساس ایران به قصد وادار نمودن این کشور به نشستن به پای میز مذاکره بیشتر بیانگر عجز و درماندگی عراق در جنگی است که نمی تواند در جبهه های زمینی آن غالب شود.» دیوید اوانز نویسنده مقاله که در نیروی تفنگ داران امریکا سرهنگ دوم بوده و از کارمندان مرکز توسعه و گسترش نیروی تفنگ داران امریکایی در ویرجینیا می باشد، در ادامه می نویسد: «در جنگ ایران و عراق همانند جنگ جهانی دوم، طرفین آن چنان مسلح اند که می توانند تلفات سنگینی بر دیگری وارد آورند، لکن به دلیل ضعف های منحصر به فرد، دو طرف نمی توانند دیگری را از میان بردارند و شکست کامل دهند. همچنین هیچ کدام توانایی اجرای یک حمله مؤثر را ندارد. حملات مؤثر که لازمه آنها به کارگیری تاکتیک های غیر ثابت و پیش بینی نشدنی می باشد که از جانب یک مرکز تصمیم گیری مسئول اتخاذ شود و از نیروهای آموزش دیده در آن استفاده شود.» (۱)

۱

دو نشریه امریکایی نیوزویک و وال استریت ژورنال در مقالاتی به بررسی اوضاع نظامی و اقتصادی ایران و عراق و توانایی ها و مشکلات دو کشور پرداخته اند و ضمن اشاره به اینکه قطع صادرات نفت ایران ناممکن است، با توجه به وضعیت صادرات نفت دو کشور و کمک های خارجی فراوان به عراق، ایران را کم توان و عراق را توانا توصیف کرده اند. همچنین کوشیده اند نگرانی حکام منطقه را از اقدامات احتمالی ایران تشدید کنند.

مجله نیوزویک در مقاله "چه کسی از ایران می ترسد" با اشاره به حملات مکرر عراق به جزیره خارک و کاهش صادرات نفت از این جزیره نوشته است: «نتیجه این است که عراق دارد در نبرد صدور نفت برنده می شود. در نبردی که برای هر کدام از دو طرف سالانه ۱۳ میلیارد دلار خرج برمی دارد. نفت به طور قطع حساس ترین سلاح استراتژیک است. در حالی که ایرانی ها دیوانه وار خارک را - که در مواقع عادی ۹۰ درصد از صادرات نفت کشور از آن صورت می گیرد - تعمیر و دوباره تعمیر می کنند، عراقی ها سرگرم صدور مقادیر زیادی نفت خام از طریق خط لوله هایی هستند که اخیراً به آن طرف عربستان سعودی و ترکیه کشیده شده اند. این خط لوله ها - که در برابر حملات هوایی غیرقابل نفوذ هستند - به طور مؤثری حکومت بغداد را قادر کرده اند که بلوکه کردن بنادر خلیجی عراق توسط ایران را درهم بشکنند.»

نیوزویک در ادامه تهدیدهای ایران در مورد تنگه هرمز و اقدامات تلافی جویانه علیه کشورهای

ص: ۸۵۳

ثروتمند نفتی خلیج فارس را توخالی و بی تأثیر توصیف کرده و به نقل از یک دیپلمات خلیج فارس نوشته است: «ایران آن قدر ما را تهدید به حمله کرده است که دیگر هیچ کس به طور جدی نگران آن نیست؛ پس از پنج سال تنگه هرمز هنوز باز است و باز خواهد ماند. [...] آمریکا ۲۵۰ میلیون دلار برای توسعه فرودگاه‌ها و تسهیلات عمان که هم مرز تنگه است خرج کرده است. گذشته از این کشورهای غیردخیل در جنگ خلیج [فارس] به ویژه عمان و عربستان سعودی نیروی هوایی خود را تقویت کرده اند. عراق با حمایت همسایگان ثروتمند عرب و درآمدهای فزاینده خود یک برتری تکنولوژیکی بلامنازع را در هواپیماهای جنگنده کسب کرده است. در مقابل نیروی هوایی ایران چنان ضعیف شده است که در سال جاری حتی یک حمله موفق به عراق نداشته است. اخیراً حتی برخی از دوستان ایران در حمایت خود متزلزل بوده اند. سوریه مذاکرات صلح با اردن هم پیمان عراق و حتی امضای پیمان‌ها با بغداد را شروع کرده است.»

نیوزویک افزوده است: «اما درحالی که تهران ضربات بی شمار را متحمل می شود از سقوط دور است. بازدیدکنندگان از کشور گزارش می دهند روحیه به طور تعجب انگیزی در سطح بالا باقی است و اقتصاد ایران باوجود کمبودهای اندکی در داخل به خاطر جهاد جنگی قوی است. ایران تلاش می کند چاره دیگری به جای خارک پیدا کند؛ این چاره از خط لوله جدید دور از برد بمب افکن‌ها گرفته تا تأسیسات شناوری که می توانند بدون اینکه هدف قرار بگیرند محموله نفتی را به یک نفتکش منتقل کنند، می باشد.» (۱)

از سوی دیگر، روزنامه وال استریت ژورنال نوشته است: «ایران بر کوشش‌های خود در جهت ضبط و توقیف کشتی‌هایی که کالا به عراق می برند افزوده است. [...] با بسته شدن بنادر عراق در خلیج فارس این تاکتیک ایران یک تهدید جدی تجاری قلمداد می شود و ادامه آن می تواند یک حادثه بین‌المللی را در آب‌های خلیج فارس موجب شود، اما عمیق‌ترین نگرانی و ترس شیوخ متمول و شاهان خلیج ناشی از تروریسم و اعمال خرابکاری داخلی - که از جانب مریدان پرشور آیت‌الله خمینی اعمال می شود - می باشد.»

وال استریت ژورنال افزوده است: «یک دیپلمات عرب گفت: اگر عراق بیش از ۱۰۰ مرتبه هم به خارک حمله نماید خارک هنوز قادر به انتقال مقادیر قابل توجهی نفت می باشد و لذا برخی از رهبران کشورهای خلیج [فارس] فکر می کنند که با این امر درواقع به ادامه و تشدید جنگ و نه خاتمه آن کمک می شود. عبدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج [فارس] دراین رابطه می گوید: اگر این جنگ خاتمه نیابد تمام منطقه تلف خواهد شد. حکام منطقه با افزایش نگرانی موجود در خلیج [فارس] ممکن است چنین نتیجه‌گیری کنند که عراقی‌ها هیچ‌گونه راه حل نظامی برای دستیابی به صلح دراختیار ندارند و این امر می تواند به رشد تمایل برای مصالحه با ایران، به جای رویارویی و ادامه جنگ با ایران منجر گردد. چراکه حکمرانان خلیج [فارس] با تداوم جنگ شانس

ص: ۸۵۴

کمتری را برای صلح مشاهده نموده و فقط افزایش خطرات احتمالی آتی را نظاره گر بوده اند.»

وال استریت ژورنال با اشاره به اقتصاد روبه رشد و نیروی هوایی برتر عراق می افزاید: «مقامات رسمی عراق فکر می کنند که آنها دوران تاریک مشکلات اقتصادی ناشی از جنگ را پشت سر گذاشته اند. عراق که ترمینال های نفتی خود در خلیج فارس را در آغاز جنگ از دست داده بود، اخیراً بهره برداری از یک خط لوله نفتی را که از خاک عربستان می گذرد آغاز نموده و با این کار توانایی صدور نفت خود را ۵۰ درصد افزایش داده است و در حال حاضر یک ونیم میلیون بشکه نفت صادر می نماید. خطوط لوله های نفتی دیگری که در حال احداث می باشند ظرفیت صدور نفت این کشور را در ظرف دو سال دو برابر می نمایند و میزان آن را به همان سطح دوران قبل از آغاز جنگ می رسانند. رشد اقتصادی کشور باوجود تعویق پرداخت اقساط تعدادی از شرکت های خارجی، سیر صعودی دارد و وزیر اطلاعات عراق در رابطه با اوضاع مناسب اقتصادی می گوید: موقعیت ما بسیار عالی است ما هم اکنون در حال جنگیم اما وارد دوران بعد از جنگ و بازسازی کشور شده ایم. از سوی دیگر عراق بیش از ۴۵۰ فروند هواپیمای بمب افکن در اختیار دارد که با توجه به این امر نسبت برتری هوایی این کشور به ایران پنج به یک می باشد و در صورتی که دستگاهی وجود داشت که می توانست میزان اطمینان خاطر جمعی شخصی را اندازه گیری نماید، میزان اطمینان و اعتماد به نفس صدام را در حالی که وی در مورد جنگ با ایران صحبت می کند، در بالاترین سطح خود نشان می داد، اما در واقع دستگاه سنجش اطمینان و اعتماد به نفس او در یکی از قصرهای ساحلی در عمان در جایی که سلاطین خلیج [فارس] اخیراً در رابطه با جنگ خلیج [فارس] گرد هم آمده بودند مستقر می باشد؛ سلاطینی که آشفته و با نگرانی هرچه تمام تر به افزایش مخاطرات تداوم جنگ، افزایش حملات علیه کشتی ها، وقایع و عملیات تروریستی چشم دوخته اند. سلاطینی که به عراق به طور غیرمستقیم گفته اند که کشورهای خلیج [فارس] نمی خواهند آتش جنگ خلیج [فارس] زیاد داغ شود.» (۱)

۱

وزیر صنایع جمهوری اسلامی ایران در اجلاس سازمان توسعه صنعتی از جمله عوامل عمیق تر شدن شکاف میان کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته را حاکمیت دلار در نظام پولی و مالی جهان برشمرد و خواستار حذف دلار از روابط اقتصادی کشورهای در حال توسعه شد. رادیو امریکا در گزارشی از این اجلاس، به نقل از وزیر صنایع ایران، آثار جنگ بر صنایع ایران را بیان کرد.

مهندس غلامرضا شافعی وزیر صنایع که در رأس هیئتی برای شرکت در اجلاس عمومی سازمان توسعه صنعتی وابسته به سازمان ملل (یونیدو) در مقر این سازمان در وین به سر می برد، امروز در سخنانی در نشست عمومی سازمان توسعه صنعتی سازمان ملل (یونیدو) در وین، از ادامه حاکمیت نظام ناعادلانه اقتصادی و استعمار تکنولوژیکی در جهان ابراز نگرانی کرد. شافعی گفت: عوامل عمیق تر شدن شکاف بین کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته را باید در بحران

ص: ۸۵۵

بدهی های خارجی، حاکمیت دلار در نظام پولی و مالی جهانی و تورم در غالب کشورهای درحال توسعه جست و جو کرد. وی پیشنهاد کرد کمیته های مختلف یونیدو امکان حذف دلار از مناسبات اقتصادی بین کشورهای درحال توسعه را به طور جدی مورد مطالعه قرار دهند.

وزیر صنایع ایران گفت: علی رغم اینکه افزایش قیمت نفت در سال های ۱۹۷۳ تا ۱۹۷۹ می توانست راهگشای سرمایه گذاری های صنعتی در کشورهای درحال توسعه باشد، اما حاکمیت دلار و نوسانات آن به گونه ای عمل کرد که درآمد حاصله از فروش نفت مجدداً به خزانه امپریالیست سرازیر شد. شافعی گفت: همان طور که بیانیه اجلاس وزرای خارجه کشورهای عضو جنبش عدم تعهد در لوآندا به مشکلات اقتصادی جهان درحال توسعه اشاره کرده است، تا زمانی که کشورهای درحال توسعه و کم توسعه یافته قربانی روابط ناعادلانه اقتصادی موجود در جهان هستند و همچنان گرفتار انحصار تکنولوژی بوده و صرفاً نقش ارائه دهنده مواد اولیه و نیروی کار ارزان را دارند، نمی توان به پیشرفت در مباحثات مربوط به نظام نوین اقتصادی استراتژی توسعه بین المللی و تکنولوژی مناسب امید داشت. (۱)

رادیو امریکا در گزارشی از اجلاس امروز یونیدو گفت: «غلامرضا شافعی وزیر صنایع ایران در سخنرانی ای که در برابر سازمان توسعه صنایع سازمان ملل متحد در وین ایراد کرد اذعان نمود که بمباران های عراق آثار زیان باری بر تأسیسات نفتی آن کشور داشته است. [...] وزیر صنایع ایران گفت: حملات عراق به منابع اقتصادی ایران به خصوص به تأسیسات و ترمینال های نفتی کشور مانع عمده ای در راه پیشرفت صنایع نه تنها ایران بلکه در همه منطقه شده است. وزیر صنایع ایران از کلیه اعضای حاضر در کنفرانس سازمان توسعه صنایع سازمان ملل متحد خواست نظرات خود را درمورد آثار زیان بار حملات عراق به توسعه و عمران اقتصادی ایران از جمله پروژه های نفتی در کنفرانس بین المللی که قرار است در راه مرمت خسارات ایران ناشی از حملات عراق - که در ماه مارس آینده در تهران تشکیل خواهد شد - بیان کنند.

غلامرضا شافعی وزیر صنایع ایران طی سخنرانی خود به طور غیرمستقیم از ایالات متحده امریکا انتقاد کرد و برای روبه وخامت گذاشتن اوضاع اقتصادی کشورهای درحال توسعه، امریکا را سرزنش نمود. وزیر صنایع ایران گفت امپریالیزم با استفاده از تکنولوژی، نوع بشر را در کنترل خود گرفته است. شافعی وضع بحرانی دیون جهان را یک نمونه از تسلط امپریالیزم بر جهان دانست. (۲)

۱

امام خمینی امروز به مناسبت سالگرد تشکیل شورای عالی انقلاب فرهنگی در سخنانی در جمع رئیس جمهور و اعضای شورای انقلاب فرهنگی بر اهمیت و حساسیت دانشگاه ها بسیار تأکید کردند. ایشان با بیان اینکه در انقلاب ها دو عامل انگیزه و محتوا خیلی مهم است، داشتن انگیزه الهی را در هر کار بسیار مهم شمردند و خاطر نشان کردند که انگیزه انبیا و اولیای خدا درمقابله با جائزین، اجرای عدالت الهی بوده است نه حاکمیت خودشان.

ص: ۸۵۶

۱- ۶۷. مأخذ، ص ۲.

۲- ۶۸. مأخذ، ص ۳۵، ۱۳، رادیو امریکا، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

امام خمینی فرمودند: «در همه امور باید حساس بود، اما فرق است ما بین آنی که ادامه باید این حساسیت پیدا بکند. یک چیزهایی که حل می شود، مثلاً ما جنگ داریم، جنگ چیز مهمی نیست، حل می شود، چیز مهمی نیست و بحمدالله خوب است وضع و جهات سیاسی ای که در دنیا هست، آنها هم حل می شود و ان شاءالله، چیزهایی است حساس باید بود. اما مسئله دانشگاه یک مسئله فوق العاده است که این افرادی که از دانشگاه درمی آیند یا مخرب یک کشوری هستند یا سازنده آن کشور هستند، و در کشور ما، یا رو به اسلام می برند کشور ما را، یا منحرفش می کنند. این از چیزهایی است که از دانشگاه می آید این کار، چنانچه از حوزه های علمیه می آید این کار، از این جهت، خیلی مهم است این امر.»

ایشان با بیان اینکه در انقلاب ها دو عامل انگیزه و محتوا خیلی مهم است، افزودند: «انقلاب فرهنگی هم همین جور است که یک انقلاب است که تحول است از یک حالی به حالی دیگر، نه پیشبرد همان چیزی که هست. چنانچه انقلاب جمهوری اسلامی در کل هم همین طور است، یک انقلاب شد به توسط مردم، یک انگیزه انقلاب بود و یک محتوای انقلاب. امیدوارم که انگیزه انقلاب در مردم الهی باشد.»

امام خمینی گفتند: «آنکه مقصود است این است که انسان در کارهایش چه در تشکیل حکومتش، چه در انقلاب فرهنگی اش، چه در انقلابات دیگرش نظرش این باشد که یک کار الهی کرده باشد، آن پیش خدا ارزش دارد مثل انبیا. [...] و در انقلاب فرهنگی، آنی که برای شما فایده دارد [...] این است که انگیزه تان این باشد که این دانشگاه را ببرید طرف اسلام، الهی اش کنید. هر درسی می خواهند بخوانند مانع ندارد، درس هایی که [مفید] است، اسلام با همه [درس ها]، الا بعضی از درس ها [که] استثنا کرده، با همه موافق است. اما آنی که برای ماها فایده دارد این است که ما بخواهیم همین اسلامی بودن را الهی اش کنیم، بخواهیم الهی باشد این کار ما، برای خدا کار بکنیم، این برای خودتان فایده دارد، موفق بشوید فایده دارد، موفق هم نشوید فایده دارد. [...]

بنابراین، آنی که برای انسان ارزش دارد، ارزش انسانی و روحانی دارد، ارزش الهی دارد، این است که این انگیزه را حفظش بکند که برای خدا این کار را بکند. می خواهید تربیت کنید اطفال مردم را، برای خدا می خواهید تربیت کنید جوان های مردم را، برای خدا می خواهید تربیت کنید ملت را، برای خدا؛ می خواهید حکومت کنید، برای خدا؛ حکومت کنید، همان حکومتی که انبیا می کردند.»

ایشان اضافه کردند: «نجات مردم هم به این است که دنبال انبیا باشند و انگیزه هایشان هم انگیزه انبیا باشد؛ نمی توانیم به آن قدر، به هر اندازه ای که می توانیم، البته ما نمی توانیم که انگیزه ای که حضرت امیر دارد ما داشته باشیم، این معلوم است که ما نمی توانیم. اما می توانیم که یک انگیزه هایی داشته باشیم که مشابه او باشد، برویم طرف آن طرف. دانشگاه را باید شما رو به خدا ببرید، رو به معنویت ببرید و همه درس ها هم خوانده بشود، همه درس ها هم برای

خدا خوانده بشود. اگر این را توانستید که شما برای این کار بروید و این کار را بکنید، در کارتان موفقید، چه برسید به مقصدتان، چه نرسید به مقصدتان.

[...] انبیا بودند، اولیای خدا بودند که این جور بودند، برای او بوده هرچه کار کردند، نه این است که برای حکومت بوده است یا برای چی بوده. می رفتند دنبال حکومت برای اینکه از دست جائزین بگیرند، فشار می آوردند که از دست جائزین بگیرند، لکن نه از دست جائزین بگیرند که خودشان حاکم باشند، از دست جائزین می برند که عدالت الهی را اجرا بکنند. این کار، کار انبیا بوده، عدالت الهی را می خواستند ایجاد کنند الله تعالی. از این جهت که الله تعالی بوده است و خالص بودند آنها، الهی بودند خودشان، کارهاشان این طوری بوده. ما ناقصیم، ما اعتراف می کنیم پیش خدا که ما ناقصیم، تا آخر هم نمی توانیم این طور کمال را پیدا بکنیم. اما باید فکر باشیم که، دنبال این معنا باشیم، همچو نباشد که پشت بکنیم به این معانی، دنبال این معنا باشیم که ما یک کاری که می کنیم برای خدا باشد. و من امیدوارم که موفق بشوید وقتی که یک همچو انگیزه ای باشد، حتی در آن کارهایی که پیش تر نمی توانستید انجام بدهید با این انگیزه انجام بدهید، با این انگیزه ای که عرض می کنم قدرت به انجام پیدا بکنید. خدا تأیید می کند یک همچو انگیزه ای را، یک همچو کاری را تأیید می کند خدا تبارک و تعالی. چنانچه دیدیم که انبیا با دست خالی می آمدند کارهای بزرگ می کردند. [...]

امام خمینی در پایان فرمودند: «دانشگاه جوری است که نظرهای فاسد دنبالش است به اینکه یک کار خلافی بشود در آن. دنبالش است، موفق ان شاءالله نشوند. و همیشه باید انسان حساس باشد که نگذارد این سنگری که می تواند همه چیز را درست کند و می شود که همه چیز را به هم بزند، یک وقت از دستتان این سنگر [گرفته] بشود، یک خللی در آن واقع بشود. من هم دعاگوی شما هستم و امیدواریم که همیشه موفق و مؤید و منصور باشید و همیشه برای این ملت و برای خدا خدمت بکنید.»^(۱)

۱

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران ارسال سلاح های پیشرفته امریکایی را برای ضدانقلابیون نیکاراگوئه محکوم و حمایت ایران از دولت انقلابی این کشور را اعلام کرد. مهندس موسوی با اعلام پایبندی ایران به مصوبات اوپک، تأکید کرد که هرگونه افزایش تولید نفت عراق، افزایش دو برابری تولید نفت ایران را در پی خواهد داشت.

میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی تحویل موشک های پیشرفته زمین به هوا از امریکا به ضدانقلابیون نیکاراگوئه را محکوم کرد و درباره افزایش تشنج در امریکای مرکزی به دولت امریکا هشدار داد. مهندس موسوی درباره شدت یافتن تهدیدات اخیر امریکا علیه دولت انقلابی نیکاراگوئه گفت: «امریکا با تجهیز

ص: ۸۵۸

۱- ۶۹. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار حضرت امام خمینی)، جلد ۱۹، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۹، صص ۴۴۹ - ۴۴۳.

ضدانقلابیون نیکاراگوئه به سلاح های پیشرفته در آستانه ایجاد تشنج جدیدی در امریکای مرکزی است و ضرر ناشی از این اقدامات ابتدا متوجه خود امریکا خواهد شد.»

نخست وزیر با اشاره به مشترکات جمهوری اسلامی ایران و نیکاراگوئه، روحیه انقلابی این کشور را در مقابله با مشکلات ناشی از توطئه های امریکا ستود و گفت: مردم انقلابی ایران به خاطر مبارزات پیوسته با امپریالیسم امریکا، موقعیت انقلابیون نیکاراگوئه را درک کرده و با آنان در این زمینه اشتراک مساعی دارند. مهندس موسوی خواستار حمایت هرچه بیشتر نیروهای پیشرو و مترقی جهان از دولت انقلابی نیکاراگوئه شد. وی تصریح کرد: امریکا باید تجربه تلخ دخالت در امور داخلی کشورها را به یاد داشته باشد و بداند در صورت دخالت بیشتر در امریکای مرکزی کشورهای مستقل جهان بی تفاوت نخواهند ماند.

نخست وزیر در ادامه احتمال افزایش شدید تولید نفت ایران در بهار آینده را تکذیب کرد و گفت که جمهوری اسلامی قویاً از حفظ سقف تعیین شده اوپک دفاع می کند، البته اگر تغییری در سهمیه حکومت متجاوز بعثی ایجاد شود، ایران به ازای هر بشکه افزایش سهمیه عراق، خود را مجاز به دو بشکه افزایش تولید خواهد دانست. وی افزود: علی رغم حملات مذبحخانه رژیم عراق به خارک ظرفیت مبادی صادراتی کشور در آینده به ۱۳ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. (۱)

۱

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران امروز در دیدار جین الیاسون رئیس بخش سیاسی وزارت امور خارجه و مشاور نخست وزیر سوئد، خواستار احترام بین المللی به حقوق قضایی اسلام و جمعیت یک میلیاردی مسلمانان جهان شد. در این دیدار الیاسون سلام دوستانه نخست وزیر سوئد و تمایل دولت متبوع خود به گسترش روابط با جمهوری اسلامی ایران را به اطلاع نخست وزیر رساند. آن گاه مهندس موسوی ضمن استقبال از ابراز تمایل دولت سوئد به گسترش روابط، ضمن تشریح مواضع جمهوری اسلامی در قبال مسائل بین المللی و منطقه با اشاره به مسئله حقوق بشر گفت: متأسفانه ما شاهد هستیم که واژه بین الملل مطابق با ارزش های حاکم بر برخی کشورها معنا می شود که این امر در بعضی موارد موجب ابهام است. نخست وزیر افزود: یک میلیارد مسلمان بخش عمده ای از جمعیت جهان را تشکیل می دهند و شناخت حقوق قضایی مورد اعتماد این جمعیت عظیم و احترام به آن در تعمیق روابط بین المللی نقش عمده ای را ایفا خواهد کرد و حقوق بین المللی که ریشه در حقوق رومی و یونانی و تمدن های بیگانه با جهان اسلام دارد، نمی تواند نیازهای بین المللی را برآورده سازد. (۲)

ص: ۸۵۹

۱- ۷۰. مأخذ، ص ۲۲.

۲- ۷۱. همان.

یک منبع رسمی در کویت اعلام کرد که کویت و عربستان سعودی از روز چهارشنبه به یک رشته مانورهای هوایی مشترک در قلمرو هوایی سعودی دست خواهند زد. همین منبع اضافه کرد: این مانورهای دوجانبه که ده روز طول خواهد کشید، در چارچوب طرحی که به تصویب شش کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] رسیده و هدف آن تقویت قدرت رزمی ارتش های کشورهای عضو است، انجام خواهد شد. در این مانورها امکانات هماهنگی بین هواپیماهای جنگنده و مراکز کنترل زمینی و همچنین شیوه های شناسایی آزمایش خواهند شد. (۱)

رادیو بی بی سی نیز ضمن اعلام خبر مذکور به خطر ایران اشاره کرد و گفت: «مهم ترین قسمت دفاع هوایی عربستان سعودی، دفاع در زمان صلح است که شامل تجهیزات پیشرفته ارتباطی و هواپیماهای مجهز به رادار هشداردهنده می شود؛ تجهیزاتی که امریکا آنها را در اختیار این کشور گذاشته است. این تجهیزات امکان نزدیک شدن هواپیماهای دشمن را قبلاً هشدار می دهد تا بتوان درمقابل آنها به وسیله جنگنده های اف ۵ به مقابله برخاست. مشکل عمده کویت در مورد امکان خطر از طرف ایران آن است که تنها کمی قبل از حمله از آن آگاه خواهد شد و بدون شک به همین دلیل است که کویت در مورد تقسیم اطلاعات از هواپیماهای مجهز به رادار هشداردهنده عربستان سعودی با این کشور توافقی به امضا رسانیده است که مسلماً در مانور مشترک روز چهارشنبه [فردا] از آن استفاده خواهد شد.» (۲)

در ادامه تلاش های کمیته آشتی اعراب که برای نزدیک کردن سوریه و اردن، و سوریه و عراق با هدف دور کردن سوریه از ایران انجام می شود، نخست وزیر سوریه پس از شش سال، امروز برای سفر رسمی ۲۴ ساعته وارد امان شد که در فرودگاه نخست وزیر و اعضای هیئت دولت اردن از او استقبال کردند. در همین حال رئیس جمهور مصر، ضمن استقبال از نزدیکی سوریه و اردن، آمادگی خود را برای نزدیکی با سوریه اعلام کرد.

خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «نخست وزیر سوریه اندکی پس از ورود به امان به روزنامه نگاران گفت که دیدارش از اردن در چارچوب تلاش هایی که برای بهبود روابط بین دمشق و امان و تحکیم وحدت عرب به عمل می آید، قرار دارد. نخست وزیر سوریه در پاسخ سؤالی در رابطه با روابط سوریه - عراق و سوریه - ایران همین قدر گفت: اعلامیه مشترک سوریه - ایران (که هفته گذشته در پایان دیدار الکسم از تهران انتشار یافت) به نفع اعراب است. براساس این گزارش، یک منبع آگاه در امان گفت که نخست وزیر سوریه حامل پیامی از جانب حافظ اسد برای شاه اردن است. در این نامه رئیس جمهوری سوریه شاه حسین را برای یک دیدار رسمی از دمشق دعوت کرده است.

ص: ۸۶۰

۱- ۷۲. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۹/۱۳۶۴، ص ۱۶.

۲- ۷۳. مأخذ ۹، ص ۳۸، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

به گفته منابع آگاه، نخست وزیران دو کشور در مذاکرات خود، مقدمات دیدار سران دو کشور را فراهم خواهند کرد. در این حال حسنی مبارک آمادگی خود را برای نزدیکی بین مصر و سوریه اعلام کرد و گفت این نزدیکی باید بدون قید و شرط باشد. حسنی مبارک در مصاحبه ای که در شماره امروز روزنامه شرق الاوسط انتشار یافته خاطر نشان کرده است که بهبود روابط بین دمشق و اردن را تشویق می کند و معتقد است که نزدیکی دو کشور علیه مصر نخواهد بود. در این سفر فاروق الشرع وزیر خارجه، محمد العماری وزیر اقتصاد و محمد قباش وزیر کشور، نخست وزیر سوریه را همراهی می کنند. نخست وزیر سوریه اندکی بعد از ظهر امروز به دیدار شاه حسین رفت و ناهار را با وی صرف کرد.^(۱)

نشریه وزارت امور خارجه ایران به نقل از یک منبع مسئول اردنی درباره روابط سوریه و اردن نوشته است: «شاه حسین و حافظ اسد برای مذاکره و گفت و گو پیرامون روابط بین دو کشور در همین ماه در دمشق گرد هم خواهند آمد. این منبع اردنی افزود: اختلافات بین دو کشور همان توافقنامه اردنی - فلسطینی است که همچنان به حال خود باقی است، زیرا رفتار شاه حسین با عرفات به عنوان یک فرد نیست، بلکه با این عنوان که او رهبر ساف است رابطه دارد و هر کس دیگری نیز جانشین عرفات شود، شاه حسین همین برخورد را با او خواهد داشت، ولی در مقابل سوری ها توافقنامه حسین [و] عرفات را مرده می دانند.»^(۲)

۱

مدیرکل اداره اطلاعات آذربایجان غربی و کردستان گفت: دو تیم بمب گذار که برای انجام دادن انفجارهای بزرگ عازم تهران بودند به همراه اعضای شبکه های جاسوسی و ترور در شش شهر کردستان و آذربایجان غربی به دام افتادند. وی در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی با اعلام خبر فوق گفت: این عده که وابسته به گروهک های ضدانقلاب غرب کشور می باشند با استفاده از امکانات مالی حکومت عراق دست به خرابکاری در داخل کشور زده اند و تاکنون تعداد زیاد دیگری از عناصر بمب گذار در داخل ایران شناسایی شده اند. وی افزود: در چند ماهه اخیر تشکیلات تروریستی ضدانقلابیون در بخش صائین دژ ضربات مهلکی متحمل شده و مقادیری سلاح از این تشکیلات نیز به دست آمده است. در بوکان ۲۵ تن از تروریست ها به دام افتاده اند، چندین هسته تشکیلاتی حزب منحله دمکرات در پیرانشهر، سقز و میاندوآب متلاشی شده و عوامل ترور در سنندج نیز دستگیر شده اند.

وی یادآور شد که در همین مدت سربازان گمنام امام زمان (عج) موفق شده اند تعدادی از جاسوسان حکومت بعثی عراق را که از طرف این رژیم حمایت و پشتیبانی می شوند، دستگیر کنند. ...

عبادت مدیرکل اطلاعات آذربایجان غربی و کردستان، افزود: رقم فزاینده تائین نشان از وضعیت فلاکت بار گروهک های ضدانقلاب دارد و مردم مناطق کردنشین امروز دیگر این شعار

ص: ۸۶۱

۱- ۷۴. مأخذ ۳۴، ص ۲۰.

۲- ۷۵. سند شماره ۲۱۲۳۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۶۲/۳، ۱۹/۹/۱۳۶۴، صص ۵ و ۶.

که جمهوری اسلامی یک نظام پایدار نیست را باور ندارند و به همین خاطر روزبه روز به رقم تائین اضافه می شود. وی تسلیم ده تن از اعضای سابقه دار و قدیمی حزب منحل کومه له و مسئولان تشکیلاتی در بوکان و سقز به نیروهای اسلام و تقاضای فرماندهان و معاون تشکیلاتی حزب دمکرات در مناطق غربی کشور برای دریافت امان نامه از جمهوری اسلامی را ناشی از به بن بست رسیدن گروهک های ضدانقلاب دانست.

وی اضافه کرد: سران گروهک دمکرات در برخورد با این بن بست سیاسی، آواره شده و هرروز خود را به گروهی دیگر وابسته می کنند. [...] از سوی دیگر، سران کومه له بی شرمانه در یک رادیوی خارجی اعتراف می کنند که همه تسلیحات خود را از عراق می گیرند و مزدوری آنها را قبول کرده اند. مدیرکل اطلاعات کردستان و آذربایجان غربی با اشاره به تبلیغات وسیع گروهک ها در میان مردم مبنی بر اینکه جمهوری اسلامی تائین گروهک ها را خواهد کشت، اضافه کرد: احزاب منحل که پایگاه مردمی خود را از دست داده اند می خواهند جلو سیر صعودی تواین را بگیرند که تشکیل سمینار تائین گروهک های آذربایجان غربی که با حضور بیش از دو هزار تن از تواین در ارومیه برگزار شد، از اهمیت خاصی برخوردار است و پاسخی به این شایعات بی اساس به شمار می آید. وی در این زمینه همچنین اعلام کرد که تاکنون ۸۳۰۰ تن از اعضای گروهک های ضدانقلاب آذربایجان غربی به دامان اسلام بازگشته اند.

مدیرکل اطلاعات آذربایجان غربی و کردستان برخوردهای اصولی جمهوری اسلامی با مسائل فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی کردستان را باعث خنثی شدن فعالیت های وسیع ضدانقلاب دانست که تاکنون مسائل قومی و فرهنگی و اقتصادی منطقه را به عنوان اهرم تبلیغاتی مورد سوءاستفاده قرار داده بوده اند. (۱)

۱

پس از آزادی یکی از نیروهای جنبش امل از بند اسرائیل، وزیر خارجه فرانسه فعالیت خود را برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان آغاز کرده است.

به گزارش خبرگزاری فرانسه رولان دوما وزیر امور خارجه فرانسه در بیت المقدس اعلام کرد که نبیه بری رهبر جنبش شیعی امل پس از آزادی تونی ابی غانم یکی از دو زندانی که امل خواهان آزادی آنها از اسرائیل بود، مذاکرات خود را به سود پل کوفمن و میشل سورا دو فرانسوی گرفتار در لبنان از سر گرفته است. دوما در مصاحبه ای مطبوعاتی اعلام کرد که در پی درخواست بری وی در حاشیه آخرین مجمع سازمان ملل در نیویورک در نزد اسحاق شامیر همتای اسرائیلی خود به سود آزادی کلیه زندانیان لبنانی مداخله کرده است. دوما اعلام کرد: من با خوشحالی اطلاع پیدا کردم که اقدام من موفقیت آمیز بوده است و تأکید نمود که یکی از زندانیان پیدا و آزاد شده است. رئیس دیپلماسی فرانسه افزود که من چیز بیشتری نمی دانم.

ص: ۸۶۲

اسرائیل پنجشنبه گذشته تکذیب کرده بود که تونی ابی غانم را در آن روز آزاد کرده است و تأکید نموده بود که اطلاعی از این طرف دار جبهه مقاومت ملی لبنان ندارد. یک سخنگوی نظامی اسرائیل در آن موقع تأکید کرده بود که آخرین زندانیان شیعه زندانی در اسرائیل در ۱۰ سپتامبر گذشته، زندان اتلیت را ترک کرده اند.^(۱)

ص: ۸۶۳

۱- ۷۷. مأخذ، ص ۴۸، بیت المقدس - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۹/۱۳۶۴.

ارتش عراق در دوره ده روزه دهم تا بیستم آذر ۱۳۶۴ در منطقه غرب و جنوب غربی اروندرود و فاو تا دهانه خلیج فارس، اقدامات گوناگون خود به ویژه اقدامات مهندسی و فعالیت های هوایی را تشدید کرده است.

واحد اطلاعات قرارگاه نوح سپاه پاسداران در گزارش این دوره ده روزه پس از بیان جزئیات تحرکات و تلاش های ارتش عراق در منطقه غرب اروندرود و خلیج فارس، در این باره چنین نتیجه گیری کرده است:

۱. افزایش نفرات پیاده دشمن در منطقه افزایش یافته است.

۲. نیروهای زرهی دشمن در این دوره چندان فعال نبودند.

۳. توپخانه دشمن در این دوره نسبتاً فعال بوده و همه روزه روی مواضع و نفرات خودی آتش داشته است.

۴. فعالیت مهندسی دشمن به طور گسترده ای در منطقه افزایش داشته است.

۵. نیروها و ادوات مهندسی دشمن در منطقه به وفور مشاهده می شوند و این دال بر افزایش فعالیت دشمن است.

۶. تلاش دشمن برای احداث جاده های خاکی و خاکریزها و نیز سایر موانع به قوت خود باقی است.

۷. فعالیت هوایی دشمن در این دوره بسیار افزایش داشته است (چندین مورد شناسایی نیز داشته است).

۸. فعالیت دریایی دشمن نیز در منطقه قابل ذکر است و همچنان به لایروبی خورها مشغول اند.

۹. وجود شناورهای مشکوک (شبه کشتی) که از سواحل عراق به سوی کویت در حرکت بوده اند نیز در این دوره گزارش شده است. (۱)

ص: ۸۶۵

در ادامه تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو، ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) دستور اعزام گردان های خط شکن برخی یگان ها را برای آموزش شنا صادر کرد.

امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به واحد طرح و عملیات این قرارگاه چنین دستور داد: «جهت اعزام دو گردان به تعداد ۶۰۰ نفر از لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به مقصد تهران جهت دیدن دوره آموزش شنا، در تاریخ ۲۴/۹/۱۳۶۴ اقدامات لازم را مبذول فرمایید.»(۱)

این ستاد همچنین امروز در نامه دیگری دستور اعزام یک گردان ۳۰۰ نفری از تیپ ۳۳ المهدی(عج) را به مقصد تبریز برای آموزش شنا در ۲۶ آذر ۱۳۶۴ صادر کرد.(۲)

جزیره خارک امروز نیز هدف حملات جنگنده های عراقی قرار گرفت. این حملات آسیبی در پی نداشت. درحالی که عراق بارها خبر از انهدام پایانه های نفتی ایران در جزیره خارک داده است، وزیر دفاع عراق امروز بر تداوم حملات به خارک تا انهدام کامل آن تأکید کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «دو فروند جنگنده میگ ۲۵ عراق ساعت ۱۹:۰۲ چهارشنبه (۲۰/۹/۱۳۶۴) به جزیره خارک حمله کردند که بنا به اظهار یک مقام آگاه، هواپیماهای مهاجم جمعاً چهار بمب به سوی جزیره پرتاب کردند که همه آنها داخل آب های اطراف جزیره فرو افتاد و هیچ گونه تلفات جانی یا خسارت مالی در بر نداشت.»(۳)

از سوی دیگر، ارتش عراق با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۵۰ به حمله هوایی عراق در ساعت ۱۸:۳۰ به جزیره خارک اشاره و اعلام کرد که هدف ها مورد اصابت دقیق قرار گرفته و به آتش کشیده شده است.(۴)

خبرگزاری رویتر نیز از قاهره گزارش داد: «عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق به روزنامه الاخبار چاپ قاهره گفت: حملات علیه ترمینال اصلی نفت ایران در جزیره خارک ادامه خواهد یافت. وی افزود: این حملات با این هدف صورت گرفته که فرصت ها و امکانات ایران برای انجام دادن تعمیرات را به حداقل کاهش دهد و آنچه را که تاکنون تعمیر گردیده یا از تأسیسات خارک سالم مانده است، منهدم نماید. خیرالله گفت: این تهاجمات میزان صادرات نفتی ایران را از جزیره خارک به ۷۰۰ هزار بشکه در روز کاهش داده است. وی اضافه کرد که دو سال وقت لازم است تا ایران به یک راه صادراتی جانشین خارک دست یابد. وی گفت اعتقاد دارد که دولت ایران در حال طرح ریزی ساخت یک ترمینال جدید در سواحل بندرعباس واقع در نزدیکی دهانه خلیج فارس است.»(۵)

ص: ۸۶۶

۱- ۲. سند شماره ۰۱۱۱۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به واحد طرح و عملیات (اعزام نیرو قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳. سند شماره ۰۱۱۱۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۱/۹/۱۳۶۴

- ۴-۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۷، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰، قاهره - خبرگزاری رویتر، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

حملات هوایی عراق به شهر هویزه و همچنین مناطق عملیاتی جنوب امروز نیز ادامه یافت. ظاهراً هدف این حملات به هم زدن طرح های عملیاتی خودی و جلوگیری از عملیات آتی است.

ساعت ۱۴:۱۲ امروز، هواپیماهای متجاوز حکومت بعثی عراق برای سومین بار در سه روز اخیر، اطراف شهر مقاوم هویزه را بمباران کردند که بر اثر آن یک نفر مجروح شد و خساراتی نیز به ساختمان های اداری و کارگری و کوره های آجرپزی آستان قدس رضوی وارد شد. (۱)

روزنامه کیهان امروز در گزارشی از حملات هوایی دشمن نوشته است: «طی ۴۸ ساعت گذشته هواپیماهای عراقی در حمله به روستاهای گیلان غرب، به نزدیک به ۲۰ خانه مسکونی آسیب جدی وارد کرده اند.» (۲) سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ گفت: حملات دیروز عراق به مناطق مسکونی هویزه بی پاسخ نخواهد ماند. (۳)

از سوی دیگر، یگان پدافند هوایی قرارگاه کربلا گزارش داد که ساعت ۱۰ صبح، شش هواپیمای عراقی به اسکله شط علی حمله کردند که سه منطقه (نزدیک دکل دیدبانی، اسکله لشکر ۲۵ کربلا و دو دستگاه کمپرسی حامل خاک) مورد اصابت قرار گرفت. در این حمله یک راننده کمپرسی مجروح شد و بر اثر اصابت ترکش بمب ها به چند قایق، هشت تن مجروح شدند و یک تن به شهادت رسید. ساعت ۱۴:۳۰ نیز ۷ فروند میگ و ۵ فروند میراژ نیروی هوایی عراق به جاده شهید باریاب حمله کردند. در این حمله به چندین کامیون و چادر گروهی آسیب رسید. (۴)

گزارش واحد اطلاعات نظامی تیپ ۲۱ امام رضا(ع) نیز حاکی است که ساعت ۱۰:۲۸ امروز، فلکه امام رضا(ع) در منطقه جزایر مجنون، هدف حمله هوایی قرار گرفته است و دو جنگنده دیگر نیز منطقه را شناسایی کرده اند. (۵)

رادیو بغداد امروز در گزارشی به نقل از اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۴۹ ارتش عراق اعلام کرد: «عقاب های تیزپرواز نیروی هوایی ما امروز دست به ۱۱۳ مأموریت رزمی علیه تجمعات متجاوزین، جنگ افزارها و خودروهای آنان در دو بخش عملیاتی سپاه سوم و سپاه ششم زدند و خسارات سنگینی به آنان وارد کردند. سپس تمام هواپیماها سالم به پایگاه های خود بازگشتند.» (۶)

نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد، در نامه ای به دبیرکل این سازمان، نتایج حملات هوایی روز گذشته عراق به شهر هویزه را اعلام کرد و خواستار اعزام گروه کارشناسان سازمان ملل به محل بمباران شد. متن نامه چنین است:

«بنا به اطلاع دولت متبوعم، احتراماً توجه شما را به موارد ذیل جلب می نمایم.

در دسامبر ۱۹۸۵، نیروهای متجاوز عراقی شهر هویزه را با بمب های خوشه ای در حدود ساعت ۱۴ به وقت محلی مورد تهاجم هوایی قرار دادند. بر اثر این حمله هوایی ناجوانمردانه

- ۲-۸. روزنامه کیهان، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۳.
- ۳-۹. روزنامه اطلاعات، ۲۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.
- ۴-۱۰. سند شماره ۱۶۴۴۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از یگان پدافند هوایی قرارگاه کربلا- به فرماندهی قرارگاه کربلا ۲۰/۹/۱۳۶۴، گزارش بمباران، ۲۳/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۱۱. سند شماره ۳۳۰۲۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، از واحد اطلاعات نظامی تیپ ۲۱ امام رضا(ع) به مسئول خط جاده خندق، ۲۱/۹/۱۳۶۴، حمله هوایی، ۲۰/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۱۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو بغداد، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

وحشیانه عراق، ۱۲ نفر از جمله یک زن و یک کودک شهید و ۲۸ نفر به شدت مجروح شدند. ۱۳ واحد مسکونی و ۵ اتومبیل از بین رفت. شهر هویزه را رژیم عراق وقتی که نیروهای عراقی وادار به عقب نشینی شدند، با خاک یکسان کرد. این شهر را مردم مسلمان ایران کاملاً بازسازی کرده بودند.

جدیدترین حمله عراق به شهر بازسازی شده هویزه آن را ویران کرد و به خاطر آن رژیم عراق به شدت تنبیه خواهد شد.

به علاوه، احتراماً از جناب عالی درخواست می شود به تیم سازمان ملل مستقر در تهران اعلام نمایید که این منطقه را مورد بازدید قرار دهد.

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل»(۱)

۱

حملات هوایی عراق علیه تأسیسات نفتی و نقاط مسکونی و مناطق عملیاتی بازتاب هایی در رسانه های خارجی داشت. روزنامه کویتی القبس با ابراز خوشحالی از دستیابی عراق به موشک های پیشرفته به توصیف این حملات پرداخته است. این روزنامه با تیتري درشت در صفحه اول خود نوشته است: «عراق به موشک های ویرانگر جدید ساخت فرانسه دست یافت.»

القبس در گزارش خود آورده است: «موشک های ای. اس ۳۰ ساخت فرانسه که اخیراً به عراق رسیده است، قادرند تأسیسات عظیم اقتصادی و نظامی و استراتژیک را منهدم سازند. عراق از این موشک ها که با اشعه لیزر هدایت می شود در حمله آینده ایران علیه این کشور، استفاده خواهد کرد.»

روزنامه کویتی الانبا نیز ادعاهای اغراق آمیز عراق را چنین درج کرده است: «هزاران سرباز ایرانی طی ۷۹۱ حمله هوایی عراق در هفته گذشته کشته شدند.»(۲)

رادیو بی بی سی با اشاره به بیانیه های نظامی دو طرف گزارش داد: «نیروی هوایی عراق علاوه بر گزارش های معمول خود در مورد حمله به هدف هایی در خلیج فارس، ادعا کرده است که از پنجشنبه گذشته تاکنون نزدیک به ۸۰۰ بار به مواضع نیروهای ایران در بخش جنوبی جبهه حمله کرده است. ایران در مقابل، تنها عملیات بسیار کوچک زمینی و یک حمله هوایی به پادگان عراقی در عماره را گزارش داده است. عراق می گوید که نیروی هوایی اش هزاران نفر از سربازان ایران را که در بخش جنوبی جبهه برای یک حمله بزرگ آماده می شدند، کشته و در این میان یکی از جت های خود را از دست داده است. ایران با گفتن اینکه اکثر حملات دشمن دفع شده است، تلویحاً ادعای صدها حمله هوایی عراق را تأیید کرده. عراق ادعا می کند که به هدف های غیرنظامی حمله نکرده، اما ایران گزارش داده است که در شهر هویزه در فاصله سی کیلومتری مرز ایران و عراق، نزدیک به ۴۰ نفر در نتیجه حملات هوایی عراق کشته یا زخمی شده اند.»(۳)

ص: ۸۶۸

۱- ۱۳. جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل، ترجمه محمدعلی خرمی، جلد چهارم، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ص ۲۹۶، سند شماره S/۱۷۶۷۹ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۱ دسامبر ۱۹۸۵ (۲۰ آذر ۱۳۶۴).

۲- ۱۴. مأخذ، ص ۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «اخیراً یکی از تله های شناور (مسبب انحراف موشک های آگزوسه) که از مسیر خود منحرف شده بود، در آب های سواحل قطر مشاهده شده است. این تله ها در واقع یک قایق کوچک فلزی بوده که دارای گوشه ها و زوایای متعددی است و بر روی سیستم هدایت کننده رادار موشک آگزوسه تأثیر می گذارد که بر اثر ارتعاشات این جسم، موشک های آگزوسه از هدف خود منحرف و به این تله ها برخورد می کنند.»^(۱)

در اقدامات امروز عناصر ضدانقلاب در کردستان، ۶ تن شهید یا مجروح شدند و درگیری بین افراد دو گروه کومه له و دمکرات در اطراف سقز ادامه یافت.

۱. به نوشته نشریه رویدادها، امروز تراکتور پایگاه دارنا در محور سردشت - بانه که برای حمل آب از پایگاه خارج شده بود، هنگام برگشت در نزدیکی پایگاه مورد حمله ضدانقلابیون واقع می شود که با مجروح شدن سه سرباز و یک درجه دار درگیری خاتمه می یابد.^(۲)

۲. «یکی از پیش مرگان مسلمان را - که در خانه پدرش در شهر بانه مهمان بوده - چند تن از عوامل گروهک خبات روز گذشته ربودند. این فرد امروز حین فرار از بند این عوامل، از پشت هدف گلوله قرار گرفت و به شهادت رسید.»^(۳)

۳. شهربانی کردستان گزارش داد: «عناصری از گروه کومه له که جهت جمع آوری کمک به روستای قامشیله از توابع سقز رفته بودند با مقاومت روستاییان روبه رو شدند و در نتیجه بر اثر تیراندازی، یکی از اهالی روستا مجروح و یک نفر نیز به شهادت می رسد.»^(۴)

۴. به نوشته نشریه رویدادها، امروز در درگیری نیروهای کومه له و دمکرات در روستای نقشینه (در اطراف سقز) یک نفر از کومه له و یک نفر از حزب منحل دمکرات کشته شدند. همچنین در درگیری دیگری میان عناصر این دو گروه در ماهیدر سفلی، در اطراف سقز، ۳ نفر از نیروهای دمکرات کشته و ۴ نفر زخمی شدند. از نیروهای کومه له نیز یک نفر کشته شد.^(۵)

در ادامه اعزام کاروان های راهیان کربلا، امروز از برخی استان ها و شهرهای کشور نیروهای رزمنده و متخصص و گروهانی از معاونین عراقی و عراقی های مقیم یزد اعزام جبهه ها شدند و و کاروان های هدایای مردمی نیز به جبهه ها ارسال گشت.

۱. امروز حدود ۷۰۰۰ رزمنده داوطلب از شهرستان های زنجان، قزوین، خدابنده، ابهر، بوئین زهرا و دیگر شهرها و بخش های استان زنجان راهی تهران شدند تا فردا از تهران اعزام جبهه های نبرد شوند. همچنین بیش از ۳۰ کامیون حامل هدایای مردم زنجان و حومه که ستاد پشتیبانی جنگ

۱-۱۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۴، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱۴، به نقل از خبرگزاری فرانسه.

۲-۱۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۲ و ۲۳.

- ۳-۱۸. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۶، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، ص ۱۱.
- ۴-۱۹. سند شماره ۴۴۲۲۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۰/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۲۰. مأخذ ۱۷، ص ۲۴.

جهاد سازندگی زنجان جمع آوری کرده است، به جبهه های حق علیه باطل ارسال شد. (۱)

۲. کاروان راهیان کربلای استان کهگیلویه و بویراحمد شامل عشایر، فرهنگیان، کارگران، کارکنان ادارات و نهادهای انقلاب اسلامی استان و ده ها کامیون کمک های اهدایی مردم این استان عازم جبهه های نبرد شدند. (۲)

۳. بیش از ۴۰۰۰ نفر نیروی رزمنده از استان یزد از جمله شهرهای اردکان، میبد، زارچ، اشکدز، بافق، بهاباد، مروست، تفت، پیش کوه، پشت کوه و روستاهای تابعه، همراه با بیش از ۸۰ دستگاه تریلی، کامیون و کامیونت کمک ها و هدایای مردم استان یزد، راهی جبهه های نبرد شدند. (۳)

۴. بیش از ۱۸۰۰ نفر از نیروهای داوطلب بسیجی و مردمی اعم از برادران اهل تسنن و تشیع استان هرمزگان و ائمه جمعه شهرهای بندرعباس، بندرلنگه، میناب، رودان، آقای خردمند سرپرست استانداری هرمزگان، جمعی از روحانیون و مدیران کل و مسئولان استان به منظور کمک رسانی و تقویت جبهه های نور علیه ظلمت عازم مناطق عملیاتی شدند. (۴)

از استان هرمزگان همچنین گروه امداد پزشکی شامل ۵۹ امدادگر حمل مجروح، کمک بهیار و راننده آمبولانس به همت ستاد کمک های اولیه و امداد این استان رهسپار جبهه های جنگ حق علیه باطل شدند. (۵)

۵. از اسلام شهر نیز دو کاروان راهیان کربلا متشکل از نیروهای رزمنده و تدارکات عازم جبهه های نبرد شدند. (۶)

۶. به دعوت واحد بسیج مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق شاخه یزد، یک گروهان از نیروهای آموزش دیده معاودین عراقی و عراقی های مقیم این شهر به همراه کاروان راهیان کربلای این استان برای پیوستن به رزمندگان اسلام عازم جبهه ها شدند. (۷)

۷. امروز کمک های نقدی بازاریان اردبیل به مبلغ ۳ میلیون ریال و بیش از ۵۰۰ هزار ریال کمک های نقدی اهالی محله سعدگان نیروگاه قم به جبهه های جنگ تحمیلی، تقدیم آیت الله مشکینی رئیس مجلس خبرگان و امام جمعه قم شد. (۸)

۱

سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران امروز در نامه ای به واحدهای حفاظت اطلاعات مناطق پنج گانه، قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و حمزه سیدالشهدا(ع) درباره جاسوسی تلفنی عوامل ضدانقلاب هشدار داد. در این نامه آمده است: «مشاهده شده است که عوامل ضدانقلاب اقدام به تماس تلفنی با مناطق و نواحی نموده و اطلاعاتی را درخصوص آمار و ارقام و محل اعزام نیروهای کاروان کربلا کسب می نمایند. لذا جهت جلوگیری از این عمل لازم است کلیه پرسنل سپاه توجیه کافی و لازم نسبت به عدم اظهار هرگونه اخبار و اطلاع خصوصاً در رابطه با کاروان های راهیان کربلا در مکالمات تلفنی بشوند.» (۹)

ص: ۸۷۰

۱- ۲۱. مأخذ ۹.

۲- ۲۲. همان.

۳- ۲۳. روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۴- ۲۴. مأخذ ۸.

۵- ۲۵. مأخذ ۹.

۶- ۲۶. مأخذ ۸.

۷- ۲۷. مأخذ ۲۳.

۸- ۲۸. مأخذ ۹، ص ۱.

۹- ۲۹. سند شماره ۵۹۳۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سازمان حفاظت اطلاعات سپاه به حفاظت اطلاعات مناطق پنج گانه (قرارگاه های خاتم و حمزه سیدالشهدا)، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

رسانه های خارجی امروز نیز از زوایای گوناگون به حمله آتی ایران پرداخته اند؛ برخی عملیات آتی ایران را نمایش قدرت سیاسی در سطح منطقه و برخی آن را قدرت نمایی جناح های سیاسی در داخل ایران دانسته اند، اما در این میان بیش از همه حرکت هماهنگ این رسانه ها با عراق برای ایجاد رعب و وحشت در ایران و به رخ کشیدن قدرت هوایی عراق و نیز خبر دادن از آمادگی عراق جلب توجه می کند.

نشریه گزارش در این باره نوشته است: «رادیو بی بی سی از تشریح برخوردهای اخیر ایران و عراق در جبهه های جنگ و تحرک نیروها نتیجه گیری می نماید که به نظر می رسد رهبران ایران فعلاً به حملات کوچک و جنگ و گریز علیه مواضع عراق رضایت داده اند، اما در عین حال، نیروهای خود را در امتداد مرز جمع آوری می کنند تا شاید فرصت مناسبی برای یک حمله گسترده پیدا شود. بی بی سی می افزاید: ناظران معتقدند که این نمایش قدرت بیشتر به دلایل سیاسی انجام گرفته است، خصوصاً به لحاظ مذاکرات با سران کشورهای عربی حوزه خلیج فارس.

از سوی دیگر، هفته نامه آبرور طی تفسیری پیرامون احتمال وقوع حمله بزرگ ایران و دیدگاه های مختلف داخلی پیرامون زمان عملیات می نویسد: بحث درباره استراتژی بین جناح های مختلف سیاسی و نظامی رهبری ایران در جریان بوده است. مسئله آن نیست که جنگ ادامه یابد یا نه، بلکه آن است که تهاجم اکنون صورت پذیرد و یا در بهار آینده... فشار در جهت تهاجم زمینی فوری علیه بصره از دو منبع سرچشمه می گیرد؛ یکی سپاه پاسداران انقلاب و دیگری احمد خمینی که گروه ذی نفوذی از بنیادگرایان را رهبری می کند. از میان کسانی که توصیه می کنند تهاجم تا بهار آینده به تعویق افتد برجسته ترین شخص، سرهنگ محمدحسین جلالی وزیر دفاع است. وی چنین نظر داده است که تهاجم علیه عراق در حال حاضر احتمال نمی رود اثر مشخصی بر سرنوشت جنگ داشته باشد، بلکه باید دو سه ماهی صبر کرد تا بسیج بیشتری صورت پذیرد و نیروی هوایی و دفاع ضد هوایی ایران زمان بیشتری برای جلب وسایل جدیدی که در دست وصول است در اختیار داشته باشد. آبرور در پایان مقاله ضمن ذکر این مطلب که شخصیت های ذی نفوذ ایران هم اکنون پی برده اند که پیروزی در آینده نزدیک میسر نخواهد بود، اضافه می کند که هیچ یک از دو بلوک شرق و غرب نخواهند گذاشت موازنه قدرت در منطقه خلیج فارس دستخوش دگرگونی اساسی شود. (۱)

نشریه رویدادها در بررسی رسانه های خارجی نوشته است: خبرگزاری فرانسه نیز روز ۲۰/۹/۱۳۶۴ در گزارشی آورده است: در عملیات بدر، صدام به نیروی هوایی عراق دستور داد تا بارانی از آتش بر روی ۱۲۰۰ کیلومتر مربع مرداب های شمال بصره فروریزند. در این زمان هواپیماهای سوخو، توپولف، ایلی یوشین، میگ، میراژ اف ۱ و همچنین هلیکوپترهای موشک انداز با حملات پی در پی با ۴۲۰۰ پرواز، مرداب های هویزه را با ۱۰۰ هزار رزمنده با خاک یکسان کردند. (۲)

ص: ۸۷۱

۱- ۳۰. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۶، ۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۳ - ۱۲.

۲- ۳۱. مأخذ ۱۶، صص ۵ - ۶.

نشریه رویدادها در ادامه نوشته است: «اکثر قریب به اتفاق رسانه ها و محافل خبری قبل از سخنان حجت الاسلام هاشمی در نماز جمعه روز ۱۳۶۴/۹/۱۵، خبر از عملیات نه چندان دور قوای اسلام می دادند، ولی پس از سخنان ایشان اظهار نظرها حاکی از این است که عزیمت راهیان کربلا به منظور نمایش قدرت نظامی ایران صورت می گیرد. به گفته خبرگزاری فرانسه: برخی از تحلیل گران بر این باورند که بسیج نیروهای ایرانی یک مانور عمده نظامی است و نه بسیج برای یک تهاجم وسیع.

رادیو بی بی سی هم می گوید: علی رغم تشدید برخوردهای نظامی عراق و گزارش هایی مبنی بر تمرکز نیروهای ایرانی در مرز، انتظار نمی رود که تهاجم بزرگ ایران به این زودی ها عملی شود. ناظران معتقدند که این نمایش قدرت، بیشتر به دلایل سیاسی انجام گرفته است، مخصوصاً به لحاظ مذاکرات با سران کشورهای عربی حوزه خلیج فارس؛ که اظهارات آقای هاشمی در نماز جمعه این نظر را تأیید می کند»^(۱).

رادیو بی بی سی در گزارش دیگری به این سخن آقای هاشمی در خطبه های نماز جمعه تهران که "جنگ ما در حال حاضر هماهنگ با سیاست فعلی ماست؛ موقعی به تهاجم مبادرت خواهیم کرد که از شرایط سیاسی نتایج مطلوبی حاصل نشده باشد"، اشاره کرد و افزود: «منابع آگاه معتقدند که این تاکتیک ایران است که نیروهایی را مسلح و آماده کند تا به این ترتیب دشمن را همواره در حالت بیم و هراس نگه دارد. گفته می شود که محل تهاجم بعدی هروقت که انجام بگیرد در بخش جنوبی خواهد بود. اگر ایران در طی یک ماه آینده موشک های ضدتانک و ضدهوایی دریافت دارد، برای این تهاجم بزرگ آماده خواهد بود»^(۲).

آسوشیتدپرس هم به نقل از منابع دیپلماتیک در بغداد - که حمله ایران را قریب الوقوع خوانده اند - گزارش داد: «ایران حدود ۵۰۰ هزار رزمنده در سه ناحیه مقابل خطوط عراق در طول بخش های مرکزی و جنوبی جبهه جنگ خلیج فارس گرد آورده است. این دیپلمات های مقیم بغداد که به شرط ناشناس ماندن سخن می گفتند، افزودند که نیروهای عراقی در استان های میسان، ذی قار و بصره برای رویارویی با حمله ای که انتظار آن می رود، در حداکثر آماده باش به سر می برند. یکی از این دیپلمات ها گفت ایرانیان، بسیج نیروهایشان را در نزدیک شهرهای مرزی ادرسیه هویزه و امامزاده عباس کامل کرده اند و اکنون انتظار این حمله در هر زمانی می رود. [...] در بغداد عقیده بر این است که ایرانیان جنگیدن در مرداب ها را ترجیح می دهند، چون نیروهای آنان اساساً از پیاده نظامی که برای نبرد در چنین منطقه ای آموزش دیده تشکیل می شود».

دیپلمات های غربی گفتند که عراقی ها برای تسهیل نقل و انتقال واحدهای مکانیزه خود یک شبکه وسیع از جاده ها در مرداب یک هزار و ۱۵۸ کیلومتر مربعی هویزه ایجاد کرده اند و تمام نیزارهای این منطقه باتلاقی را بریده اند. هدف از این کار ظاهراً محروم کردن ایرانیان از استتار و موانع طبیعی و همچنین صاف کردن دید برای توپچی ها و ستون های تانک عراق بوده است.

ص: ۸۷۲

۱- ۳۲. مأخذ ۱۶، ص ۲.

۲- ۳۳. مأخذ ۶، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو بی بی سی، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

تحلیل گران نظامی غربی نتیجه گرفته اند که عراق همچنان از برتری هوایی برخوردار است.»^(۱)

رادیو بغداد هم امروز اعلام کرد: «هر حمله ای که در مرزهای عراق صورت پذیرد درهم شکسته خواهد شد. [...] از سوی دیگر، در عمق ایران هیچ هدفی در امان باقی نخواهد ماند. [...] این بار آن کسانی که در این حمله شرکت خواهند جست خواهند دید که اسلحه و جنگ افزارهای جدیدی که هنوز به کار برده نشده و قدرت تخریبی آنها چندین برابر سلاح های معمولی است به کار گرفته خواهد شد و زمین و آسمان را به آتش جهنم تبدیل خواهد کرد تا اینکه همه شرکت کنندگان در این حمله تجاوزکارانه را در خود بسوزاند.»^(۲)

رادیو بغداد همچنین در گفتاری تهدیدآمیز خطاب به اولیای رزمندگان عازم جبهه های نبرد گفت: باید یقین داشته باشید که احدی از اعزامیان برنخواهد گشت.^(۳)

۱

در ادامه تلاش امریکا و غرب برای جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح و تهدید کسانی که قصد دلالتی سلاح برای ایران را دارند، امروز چند تن از کسانی که گفته می شود متهم به فروش سلاح به ایران هستند، در امریکا محاکمه شدند. گروهی از فراریان ضدانقلاب نیز ادعا کردند که شوروی به ایران اسلحه ارسال کرده است.

رادیو امریکا اعلام کرد: «یک کارمند پیشین نیروی دریایی امریکا در دادگاه سانتیاگو در ایالت کالیفرنیا به جرم دزدی قطعات هواپیمای نظامی و کمک در قاچاق کردن آن قطعات به ایران اعتراف کرد. دانیل ویلی ۳۳ ساله اعتراف کرد که ۵۰۰ هزار دلار قطعات هواپیمای اف ۱۴ از یک ایستگاه نیروی هوایی در ایالت ویرجینیا سرقت کرده است. او دومین کسی است که در این پرونده به جرم خود اعتراف می کند و اگر محکوم شود حداکثر ۱۷ سال زندانی و مجبور به پرداخت ۶۰۰ هزار دلار جریمه خواهد شد.»^(۴)

رادیو اسرائیل نیز گفت: «محاكمه يك زن و شش مرد به اتهام فروش اسلحه به حكومت اسلامی ایران در ایالت فلوریدای امریکا به پایان رسید و هیئت منصفه باید رأی خود را صادر کند. چهار تن از متهمین در جریان این محاكمه - که پنج هفته طول کشید - ادعا کردند آنها اطمینان داشتند که فروش اسلحه به ایران از جانب حكومت ایالات متحده صورت می گیرد، زیرا دولت واشنگتن مایل نیست ایران در جنگ با عراق شكست بخورد، ولی از جانب دیگر نمی تواند فروش اسلحه را به نحو علنی انجام دهد.»^(۵)

از سوی دیگر، نشریه ایمپکت چاپ لندن، ادعا کرد: «شوروی با ارسال ۱۴ واگن حامل اسلحه به ایستگاه مرزی جلفا، از تلاش های ایران به خاطر آزادی دیپلمات های شوروی در بیروت تشکر کرده است.»

این نشریه ضمن ادعای این مطلب به نقل از مخالفین تبعیدی ایران نوشته است: «ایران رهبران حزب کمونیست توده را - که بیش از یک سال پیش محکوم به مرگ شده بودند - اعدام نکرده است.»^(۶)

ص: ۸۷۳

۱- ۳۴. مأخذ، صص ۴ و ۵، بغداد - آسوشیتدپرس، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۵. مأخذ، ص ۳، رادیو بغداد، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۶. مأخذ، ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۴- ۳۷. مأخذ، ص ۲۹، بخش فارسی رادیو امریکا، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۵- ۳۸. مأخذ، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

وزیر امور خارجه ایران اصرار سازمان های بین المللی بر آتش بس بدون تأکید بر عقب نشینی کشور متجاوز و همچنین مواضع شورای امنیت و بی توجهی سازمان ملل به حملات عراق به مناطق مسکونی ایران را سؤال برانگیز خواند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، الیاسون معاون وزیر خارجه سوئد، در دیدار با دکتر ولایتی گفت: «آقای پالمه نخست وزیر سوئد، به دلیل روابط دیرینه ایران و سوئد علاقه ای خاص به ایران دارد و تحولات ایران را به دقت دنبال می کند. وی افزود: ما برای رعایت قوانین بین المللی اهمیت قائلیم و لذا قضیه استفاده از سلاح های شیمیایی را پیگیری کردیم و دبیرکل سازمان ملل و آقای پالمه اعلامیه ای راجع به این قضیه صادر کردند و آقای پالمه از سربازان ایرانی که توسط سلاح شیمیایی مجروح شده بودند در بیمارستان سوئد عیادت کرد.»^(۱)

معاون وزارت خارجه سوئد گفت: «به نظر ما در حقوق بین المللی نارسایی هایی وجود دارد و مایلیم در این مورد سخت کار کنیم، ولی به هر حال در جهت اجرای کامل آن تلاش می کنیم.»^(۲)

دکتر ولایتی نیز در این دیدار مواضع سازمان های بین المللی را مورد سؤال قرار داد و گفت: «سازمان های بین المللی نتوانستند جلو نقض قوانین بین المللی از سوی عراق را بگیرند؛ درحالی که در ابتدای تجاوز رژیم عراق به قسمتی از سرزمین ما، شورای امنیت از دو طرف می خواست که آتش بس را اجرا نماید، ولی راجع به عقب نشینی رژیم عراق از مناطق اشغالی ایران سخنی به میان نیاورد. [...] درحال حاضر نیز شورای امنیت موضع خود را تغییر نداده است.» دکتر ولایتی همچنین به حمله دیروز عراق به مناطق مسکونی هویزه اشاره کرد و گفت که سازمان ملل تاکنون کاری در این زمینه نکرده است.^(۳)

رسانه های غربی در ادامه تحلیل و تفسیر سفر دکتر ولایتی به عربستان، این سفر را ناکامی شورای همکاری خلیج فارس در پایان دادن به جنگ ارزیابی کردند و هدف ایران را متزلزل کردن جبهه متحدان عراق دانستند که نگرانی آشکار عراق را در پی داشته است.

راديو كلن (آلمان) در گزارشی با عنوان "آرزوهای بربادرفته صلح" گفت: «آن کس که امیدوار بود ملاقات وزیر خارجه ایران علی اکبر ولایتی، با مقامات دولتی عربستان سعودی تحرکی در جهت خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق را سبب گردد، مأیوس و ناامید شده است؛ زیرا ولایتی هیچ امکان و موقعیتی را جهت روشن ساختن و تصریح نظرات و عقاید رهبران جمهوری اسلامی برای میهمان داران خود از دست نداده است و این موضع اجازه انجام مذاکرات صلح بین عراق و ایران را نمی دهد. [...] هدف ایران متزلزل ساختن جبهه متحدین و حامیان عراق و ایجاد نفاق بین آنهاست. متحدین عراق به خصوص عربستان سعودی و کویت

ص: ۸۷۴

۱- ۴۰. مأخذ ۲۳، ص ۱۸.

۲- ۴۱. روزنامه ابرار، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۴۲. مأخذ ۲۳، ص ۱۸.

هستند که روی هم رفته در پنج سال گذشته در حدود ۳۰ میلیارد دلار به طرف داری از عراق به مسلح کردن این جنگ رسانیده اند. از جمله دیگر مددکاران عراق کشور اردن هاشمی است که از طریق آن از خلیج عقبه مهمات و اسلحه به عراق می رسد.

اگر حساب های ایران درست از آب درآید و این منابع کمکی بسته شوند، رهبران عراق دیر یا زود مجبور خواهند بود با ایران کنار آمده و سازش کنند و درست مطابق با علائق حکام کشورهای عربی کرانه خلیج فارس می باشد که زیان هایی در راه احساس می کنند و شاید هم ولایتی به مقامات مسئول در عربستان سعودی اشارتاً گفته باشد که در صورتی که آنها کماکان و بدون کاهش به عراق کمک کنند، ایرانیان دست به اقدامات متقابل خواهند زد. اعضای شورای همکاری خلیج فارس از هیچ چیز بیش از توسعه انقلاب شیعیان به شبه جزیره عربستان سعودی، وحشت ندارند، باوجوداین، حتی این گونه تهدیدات غیرمستقیم هم نمی بایست عربستان سعودی و دیگر سلطان نشین های کرانه خلیج فارس را از کمک به عراق در آینده نیز باز دارند. (۱)

روزنامه ایتالیایی لاریپا بلیکا نیز در مقاله ای با عنوان "خمینی پیام صلح عربستان را رد می کند، ولی روابط تهران و ریاض بهتر می شود." نوشته است: «در حالی که وزیر خارجه ایران در سفر خود به عربستان بار دیگر موضع ایران را در رابطه با ادامه جنگ بر علیه عراق مورد تأکید قرار داد، نباید پیروزی های اخیر ایران در صحنه سیاست خلیج فارس را فراموش کرد. [...] اکنون شیوخ عرب معتقد شده اند فقط از طریق نزدیک شدن به ایران و افزایش همکاری های اقتصادی با این کشور است که می توان موانع گذشته را از میان برد و همکاری های اقتصادی خواهد توانست بر تصمیمات سیاسی ایران نیز اثر بگذارد.»

این روزنامه افزوده است: «ایجاد جو دوستی بین ایران و کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس به شدت موجب نگرانی عراق شده است، به طوری که روزنامه های عراق بارها در این مورد به شیوخ عرب هشدار داده اند. روزنامه البعث چاپ بغداد طی مقاله ای در این رابطه نوشته است: رژیم ایران که کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] سعی در نزدیک شدن به آن را دارند، هیچ گونه تغییری در روش های خود در صحنه جنگ نداده است و در حال جابه جایی نیروهای انسانی بی شماری در مرزها به منظور تدارک یک حمله عظیم دیگر می باشد.»

روزنامه لاریپا بلیکا در پایان نوشته است: «هرچند عراق در ظاهر ادعا می کند که حاضر به انجام صلح با [امام] خمینی است، ولی در حقیقت آغاز مذاکرات صلح با امام ۸۶ ساله را غیرممکن می داند و به همین دلیل به سازمان مجاهدین خلق [منافقین] به عنوان یک "آلترناتیو" سیاسی دل بسته است.» (۲)

رادیو اسرائیل نیز در بخشی از تفسیر امروز خود در این باره آورده است: «ناظران سیاسی گفتند با آنکه دیدار دکتر ولایتی از ریاض و امارات متحده عربی تغییری در موضع حکومت اسلامی در مورد ادامه جنگ با عراق نداده، ولی رژیم تهران مایل است تماس با حکومت عربستان را همچنان حفظ کند.» (۳)

ص: ۸۷۵

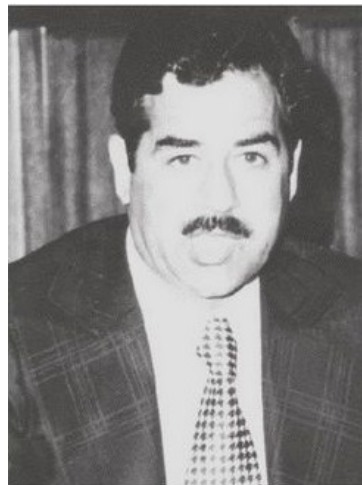
۱- ۴۳. مأخذ، صص ۲۱ - ۲۰، رادیو کلن، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. مأخذ، صص ۱۴ - ۱۳، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۵. مأخذ، صص ۳۲ و ۳۳، رادیو اسرائیل، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

خبر ترور نافرجام صدام در ماه گذشته، تأیید شد. روزنامه جمهوری اسلامی در این باره نوشته است: «هفته نامه عربی زبان الجهاد ضمن تأیید خبر ترور نافرجام صدام به دست یکی از جوخه های گارد ریاست جمهوری نوشت: در اواخر ماه گذشته مخالفین سیاست های جنایتکارانه رژیم حاکم بر بغداد در یک عملیات قهرمانانه برای ترور صدام ضمن زخمی کردن وی، سه تن از افسران گارد مخصوص را به هلاکت رسانده و رئیس محافظین ویژه صدام را مجروح ساختند. این هفته نامه می افزاید: گزارش ها حاکی است صباح میرزا، دوست نزدیک و دیرینه صدام در این عملیات به هلاکت رسیده است. الجهاد به نقل از مسافرینی که اخیراً کشور عراق را ترک کرده اند، اضافه می کند این عملیات کودتایی برای سرنگونی حکومت بعث عراق بوده است و رهبری آن را یکی از افسران عالی رتبه کاخ ریاست جمهوری به عهده داشته است. براساس این گزارش، پس از عقیم ماندن این تلاش، رهبر کودتا توسط نیروهای امنیتی رژیم عراق دستگیر شده که تاکنون از سرنوشت وی خبری در دست نیست.» (۱)

تصویر

صدام حسین رئیس جمهور عراق

ووشو کیان وزیر خارجه چین

صدام در دیدار با وزیر خارجه چین: عراق به خاطر صلح جهانی به دنبال پایان صلح آمیز جنگ است.

وزیر خارجه چین در بغداد با صدام دیدار کرد. وزیر بازرگانی ایتالیا نیز به بغداد سفر کرده است.

خبرگزاری آلمان از بغداد گزارش داد: «صدام حسین، رئیس جمهوری عراق امروز به ووشو کیان وزیر خارجه چین، گفت: عراق هنوز هم به خاطر صلح جهانی خواهان یک پایان صلح آمیز برای جنگ خود با ایران است. به گزارش خبرگزاری عراق، وزیر خارجه چین در این دیدار پیام رهبر چین در زمینه توسعه روابط دوجانبه را تسلیم صدام کرد. ووشو کیان قبلاً در ملاقات با طارق عزیز وزیر خارجه عراق، خواهان یک راه حل فوری برای جنگ ۶۲ ماهه خلیج [فارس] شده بود. وزیر خارجه چین از کشورهای اردن و سوریه و مصر و امارات عربی متحده نیز دیدن خواهد کرد.» (۲)

١-٤٦. روزنامه جمهوری اسلامی، ٢٠/٩/١٣٦٤، ص ٢.

٢-٤٧. مأخذ، ص ١٥، بغداد - خبرگزاری آلمان، ٢٠/٩/١٣٦٤.

راديو امريكا نيز گزارش داد: «وزير بازرگانی خارجی ایتالیا برای شرکت در اجلاس مشترک کمیته همکاری های اقتصادی و فنی ایتالیا و عراق به بغداد رفته است. ایتالیا که یکی از بزرگ ترین شریک های بازرگانی عراق به شمار می رود، در سال گذشته بیش از یک میلیارد دلار نفت و کالا از عراق وارد کرد. صادرات ایتالیا به عراق در سال گذشته معادل ۳۲۶ میلیون دلار بوده است.»^(۱)

۱

روزنامه امریکایی شیکاگو تریبون در مقاله ای سیاست های امریکا را در جنگ ایران و عراق تجزیه و تحلیل کرده و حمله عراق به ایران و استفاده عراق از گازهای شیمیایی را نتایج چنین سیاست هایی دانسته است. در این مقاله تأکید شده است که امریکا از این جنگ نفع برده، نه شوروی. الوین روبین شترین نویسنده مقاله نوشته است: «جنگ ایران و عراق ششمین سال خود را می گذراند و پایانی نیز برای آن به چشم نمی خورد، درگیری های دو سال اول، اکنون به یک جنگ فرسایشی ناگوار تبدیل شده است و خسارات هر دو طرف متخاصم بسیار سنگین بوده است و شاید یک میلیون کشته و یک میلیون مجروح به جا گذاشته و هیچ یک از طرفین به آن اندازه قوی نیست که به یک پیروزی قاطع دست یابد. [...] در یک نگاه به گذشته، انسان از میزان تجزیه و تحلیل های مبتنی بر فرضیه های نادرست در غرب - که اغلب موارد نیز موجب نگرانی و اشنگتن شده است - یکه می خورد و همچنین امور غیرمنتظره در این درگیری که بر مواضع شرق و غرب تأثیر گذاشته شگفت آور می باشد: اول اینکه جنگ ایران و عراق باعث بی ثباتی منطقه نشد و بالعکس ایران که در آغاز حمله عراق در ۲۲ دسامبر ۱۹۸۰، گرفتار تشنج شده بود، با بسیج مردم، جبهه ای در داخل به وجود آورد که از هر زمانی پس از سقوط شاه مقتدرتر شد. [...] از سوی دیگر، در خلیج فارس، کشورهای عرب میانه رو متمایل به غرب که دارای حکام سنی مذهب می باشند، مانند عربستان سعودی، عمان، امارات عربی متحده، کویت، قطر و بحرین نیز چون گذشته از انقلاب [امام] خمینی و توانایی هایش در میان شیعیان نیز وحشتی ندارند.

ثانیاً، مصون بودن مرزهای خاکی آن قدر که امریکا تصور می کرد، صحیح از آب درنیامد. [...] این اصل، در جنگ ایران - عراق، به دلایل مختلف سیاسی، مذهبی و استراتژیک نخستین قربانی بود، به طوری که عراق بی هیچ چون و چرایی به ایران تجاوز نظامی کرد، اما از سوی هیچ سازمان بین المللی چون سازمان ملل، جنبش غیرمتعهدها، سازمان کنفرانس اسلامی، این اقدام عراق محکوم نگردید. حتی استفاده از گازهای سمی توسط عراق در سال گذشته با محکومیت های رسمی مواجه نشد. در یک چنین اوضاعی است که ایران به گونه ای کاملاً قابل درک، سازمان ملل را علیه خود تلقی کرده و به انزوای واکنشی کشانده شده است، زیرا وجود بی تفاوتی جهان و فساد اعراب خلیج فارس بود که با کمک های مالی و نظامی فراتر از ۵۰ میلیارد دلار، ادامه جنگ را برای عراق ممکن کرد.

ص: ۸۷۷

ثالثاً، باوجود کاهش شدید صدور نفت ایران و عراق، اقتصاد بین‌المللی به وضعی خوب اداره می‌شود و ترس از آنکه قطع جریان نفت خلیج فارس باعث هرج و مرج می‌شود نیز درست نبوده است و در واقع خلاف آنچه پیش‌بینی شده، به وقوع پیوسته و در جهان یک اشباع نفتی به وجود آمده و قیمت نفت از سال ۱۹۸۰ به بعد ۲۵ درصد کاهش پیدا کرده است.

هم‌اکنون ایالات متحده از منافع سیاسی و استراتژیک این جنگ بهره می‌برد و نه شوروی؛ زیرا عراق که در گرفتن کمک مشتاق است روابط خود را پس از ۱۷ سال با آمریکا از سر گرفته و دیگر در فکر سرنگونی شیوخ طرف‌دار غرب نمی‌باشد، اما هم‌اکنون ایران به همان میزان که ضدآمریکایی است، ضدشوروی نیز می‌باشد و از نظر داخلی هم قوی‌تر شده است و بنابراین کمتر امکان دارد که زیر فشار شوروی از هم بپاشد یا از پا درآید. هرچند که احتمال نمی‌رود که روابط تهران با واشنگتن در آینده قابل پیش‌بینی، بهبود یابد، اما دولتمردان ایران خطری را که همیشه از سوی کرملین وجود دارد، احساس می‌کنند. این امر باعث بروز واقع‌بینی بیشتر در امور خارجی‌شان شده است؛ در نتیجه تهدیدی را که متوجه رژیم‌های عربی طرف‌دار غرب در خلیج فارس است از بین برده است. اما آنچه که واشنگتن باید بیاموزد آن است که به یک اقدام شتاب‌زده دست نزنند که مبادا پشیمان شود. (۱)

۱

خبرگزاری فرانسه امروز در گزارشی با اعلام آماری از جنگنده‌های ایران و عراق تأکید کرد باوجود برتری نیروی هوایی عراق بر ایران، عراق در جنگ شهرها، حملات سنگین به پایانه نفتی خارک و حمله به اهداف دریایی توانسته است به نتایج مناسبی دست یابد.

در گزارش خبرگزاری فرانسه آمده است: «عراق دارای حدود ۲۰۰ فروند از انواع مختلف هواپیماهای میگ، بیش از ۵۰ فروند «سوخوی سو-۷»، ۴۵ الی ۶۰ هواپیمای میزاف ۱، ۲۰ فروند توپولف، ۳۰ فروند ایلوشین و همچنین ۳۲۰ فروند هلیکوپتر موشک‌انداز می‌باشد و این درحالی است که ایران فقط حدود ۱۰۰ فروند هواپیمای آماده پرواز ساخت دهه ۱۹۷۰، در اختیار دارد. این هواپیماها شامل اف ۴، اف ۵ (تایگر) و اف ۱۴ (تام‌کت) می‌باشد.

این وضعیت که به نفع عراق است، دراصل بایستی موجب می‌گردید تا این کشور به طور قاطع در جنگ پیروز شود، ولی این‌طور نیست. "جنگ شهرها" که بی‌رحمانه در بهار سال جاری آغاز شد و در اوایل تابستان امسال مجدداً از سر گرفته شد، با ابتکار عراق متوقف گردید. حملات سیستماتیک به خارک موجب قطع صادرات نفت ایران نگردید و حمله به نفتکش‌ها در خلیج [فارس] اقتصاد ایران را فلج نکرد.

به گفته بغداد، در خلال جنگ شهرها هواپیماهای عراق، تهران را ۳۰ بار بمباران کردند. در جریان این بمباران‌ها حتی ساختمانی واقع در چند کیلومتری محل اقامت آیت‌الله خمینی مورد

ص: ۸۷۸

اصابت قرار گرفت. هواپیماهای عراقی در خلال این مدت هرروز شهرهای ایران را موردحمله قرار می دادند، اما شلیک ۱۱ موشک متوسط ایران به بغداد در امر برقراری یک آتش بس در این ماجرا مؤثر و تعیین کننده بود.

از تاریخ ۱۵ اوت سال جاری (۲۴ مرداد)، شکاری بمب افکن های عراق به طور متوسط با سه حمله در هفته ترمینال خارک را موردحمله قرار داده اند و به گفته بغداد گاهی تا هشت تن بمب را روی این جزیره تقریباً بیابانی که دارای ۳۵ کیلومتر مربع مساحت است، فروریخته اند. به نظر می رسد عواقب این حملات برای ایران فاجعه آمیز نبوده است و بارگیری نفت خام ایران در اوایل ماه سپتامبر (اواسط شهریور) به میزان عادی خود بازگشت. این درحالی است که در نیمه ماه نوامبر (اواخر آبان) بارگیری نفت خام ایران به مدت سه یا چهار روز متوقف شد، اما چند هفته بعد بارگیری نفت خام مجدداً به حدود ۵/۱ میلیون بشکه در روز رسید.

حتی محاصره جزیره خارک که عراق سعی می کند بر ایران تحمیل کند، نتایج مورد انتظار بغداد را به بار نیاورده است. عراق در ماه نوامبر خبر ده حمله موفقیت آمیز علیه اهداف دریایی را اعلام کرد، اما منابع مستقل کشتیرانی فقط دو مورد از این حملات را مورد تأیید قرار دادند؛ نفتکش یونانی کانارپا در نزدیکی جزیره خارک و نفتکش مالتی کنکار در بخش جنوبی این جزیره موردحمله قرار گرفتند. موفقیت های محدود عراق احتمالاً ناشی از تله های شناوری است که ایران برای منحرف ساختن موشک های اگزوسه عراق از آن استفاده می کند. [...] این تله های شناور فقط بخشی از عوامل نسبتاً بازدارنده نیروی هوایی عراق است. این درحالی است که کارشناسان هواپیمایی در خلیج [فارس] معتقدند ستاد ارتش عراق عمداً از توسل به سیاست "پاک سازی" - که هواپیماهای عراقی قادر به انجام آن هستند - خودداری می کند. به عقیده یکی از کارشناسان، "عراقی ها مایل نیستند ریسک کنند و فقط به ایجاد عدم امنیت اکتفا می کنند. آنها نمی خواهند ایران را به اقدام مذبحانه بکشانند." وی خاطرنشان ساخت که بغداد نیز آسیب پذیر است. (۱)

۱

در ادامه اخراج ایرانیان مقیم کویت، دولت کویت ۲۳ تن دیگر از کارگران مسلمان ایرانی را اخراج کرد. به گزارش خبرنگار کیهان: «این عده که اموالشان را دولت کویت ضبط کرده است و بین ۷ تا ۲۰ روز در زندان مورد ضرب و شتم قرار گرفته بودند، با یک لنج از طریق خلیج فارس وارد بوشهر شدند و در ارودگاه ویژه رانده شدگان مستقر در بوشهر اسکان یافتند.» (۲)

ص: ۸۷۹

۱- ۵۰. مأخذ، صص ۱۲ و ۱۳، منامه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۱. مأخذ، ص ۱.

هیئت مشترک حزب الله لبنان و جنبش امل که در ایران به سر می برد، بعد از ظهر امروز با وزیر کشور، دیدار و گفت و گو کرد. به گزارش روزنامه کیهان: «در این دیدار یکی از اعضای هیئت مشترک حزب الله لبنان و امل از تلاش های حجت الاسلام محتشمی در زمان حضور در لبنان و سوریه قدردانی نموده و فعالیت های وی را برای ایجاد و حفظ وحدت بین احزاب مسلمان و شیعیان جنوب لبنان ستود. وزیر کشور نیز طی سخنانی ضمن برشمردن ویژگی های یک انقلاب اسلامی، گفت: عامل پیروزی یک انقلاب هیچ گاه نمی تواند به تنهایی یک تفکر و شخصیت سیاسی مطلق باشد. جنوب لبنان باید به صورت یک پایگاه مستحکم و خط مقدم جبهه اسلام علیه کفر جهانی درآید و همه نیروهای اسلامی خصوصاً جنبش امل و حزب الله با اتحاد و یکپارچگی عمل کنند و از تفکر امام خمینی که همان اسلام راستین است پیروی نمایند. حجت الاسلام محتشمی در خاتمه سخنانش سیاست هایی را که بر سر میز مذاکره یا امضای موافقت نامه ها با گروهک های غیراسلامی و دشمن در لبنان صورت می پذیرد، محکوم نموده و گفت: تا زمانی که سلطه شرق و غرب و سیاست های صهیونیستی در لبنان وجود دارد، جنگ نیز علی رغم میل سلطه گران ادامه خواهد یافت، مگر آنکه مسلمین لبنان تسلیم دشمن شوند که این خود با اصل اسلام و سیره نبوی، اهل بیت و مکتب امام حسین (ع)، منافات داشته و مسلمانان هیچ گاه زیر بار ذلت نخواهند رفت.» (۱)

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی طرابلس لبنان که در پی دیداری از پاکستان، امروز وارد تهران شد، در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن محکوم کردن عراق در جنگ علیه ایران، خواستار حمایت مسلمانان جهان از انقلاب اسلامی ایران شد. وی که از رهبران نهضت اهل تسنن لبنان می باشد، هدف از سفر به ایران را مشورت و هماهنگی با مقامات جمهوری اسلامی ایران در خصوص وقایع لبنان بیان کرد و گفت: «باتوجه به اینکه ایران برای نخستین بار برای پیاده کردن حکم الله گام های مهمی را برداشته است، از برادران مسلمان اعم از دولت ها و ملت ها می خواهم در کنار ایران قرار گرفته و از انقلاب اسلامی ایران پشتیبانی نمایند تا مسلمانان جهان بتوانند عزت از دست رفته خود را بازیابند.» وی افزود: «آرزو داریم مسلمانان افغانستان و لبنان به پیروزی دست یابند تا این دو کشور بتوانند پشتیبان ایران اسلامی باشند.»

شیخ سعید شعبان درباره جنگ تحمیلی گفت: «با روی کار آمدن حزب بعث در عراق و پذیرفتن عقیده های صلیبی توسط این حزب، عراق از اصالت های خود دور شده است و رژیم حاکم بر این کشور به عنوان ابزاری در دست استکبار جهانی درآمده است که بر علیه امت اسلامی قیام کرده و به جنگ انقلاب اسلامی برخاسته است.» شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی، ضمن اظهار امیدواری در مورد موفقیت سفر دکتر ولایتی به عربستان سعودی

در جهت ایجاد وحدت اسلامی گفت: امیدوارم تمام حاکمان کشورهای اسلامی مسئولیت خودشان را درباره امتشان درک کرده و از نقش رهبر گونه ایران در منطقه برای جلوگیری از نفوذ بیگانگان در این منطقه تبعیت کنند. (۱)

۱

در آستانه سفر یک هیئت فرانسوی به ایران، یک خبرنگار امریکایی در گفت و گو با سردبیر بخش خاورمیانه ای روزنامه لیبراسیون گزارشی را از روابط ایران و فرانسه تهیه کرده که در آن به شرایط ایران و اهداف فرانسه (در این تحرک دیپلماتیک) پرداخته است. در این گزارش نتیجه گیری شده که اروپا به این مهم دست یافته است که باوجود کمک هایی که به عراق می کند، هرگز ایران بازنده جنگ نخواهد شد. بنابراین، منافع آنها اقتضا می کند دست از رفتار خصمانه برداشته و به دوران پس از امام خمینی فکر کنند.

به گزارش رادیو امریکا، سردبیر امور خارجی روزنامه لیبراسیون گفته است: «از روزی که رولان دوما وزیر خارجه فرانسه شده است، مرتباً سعی در عادی سازی روابط با تهران دارد. [...] یکی از اولین شرایطی که ایران برای عادی سازی روابط با فرانسه گذاشته است، پرداخت یک میلیارد و نیم دلاری است که رژیم گذشته ایران برای مشارکت در تحقیقات انرژی اتمی به فرانسه داد؛ پولی که فرانسه برای پرداخت آن اعتراض دارد. دولت فرانسه می گوید که این ماجرا باید در دادگاه های بین المللی حل شود؛ البته این یک ماجرای مالی پیچیده و به خصوص یک ماجرای سیاسی است. جنبه دیگر، گروگان های فرانسوی در بیروت هستند و تمام مسائل سیاسی که ایران و فرانسه در آن منافع دارند. درمورد گروگان ها، اول مسئله پناهندگان سیاسی ایران در فرانسه است که با ورود آقای بختیار و سپس بنی صدر و به خصوص مسعود رجوی شروع شد و چندین بار تا به حال جمهوری اسلامی از فرانسه خواسته است که این پناهندگان را اخراج کند، نه تنها اخراج، بلکه خواسته است که آنها را به دولت جمهوری اسلامی تسلیم کند. البته واضح است که فرانسه همیشه مخالفت ورزیده است.

درحال حاضر، موضوع گروگان های فرانسوی در بیروت است. [...] به طور رسمی هیچ وقت، هیچ کجا نخواهید شنید که کسی از طرف دولت فرانسه بگوید که ما برای آزادی گروگان ها با دولت جمهوری اسلامی مذاکره خواهیم کرد. می گویند ما به ایران می رویم که سعی کنیم روابط بین دو کشور را بهبود بخشیم و اگر در این میان فرصتی شد که راجع به گروگان ها هم صحبتی بکنیم، خواهیم کرد. این روایت دیپلماتیک این ماجراست، ولی داستان واقعی این است که دولت فرانسه ماه هاست که برای آزاد کردن گروگان ها خواستار کمک دمشق شده است. حالا در پاسخ به سؤال شما که آیا فرانسوی ها به این نتیجه رسیده اند که دیگر دمشق نمی تواند کاری بکند یا اینکه آیا خود دمشق به فرانسه گفته است که برای آزادی

ص: ۸۸۱

گروگان هایشان باید با تهران مذاکره کنند، پاسخ درستی نمی توانم بدهم. احتمالاً هر دو روایت صحیح است، ولی واقعیت این است که در حال حاضر مرتباً با ایران در تماس هستیم. چندین بار نمایندگان به طور خصوصی با مقام های جمهوری اسلامی در تماس بوده اند.

امروز نیز این هیئت نمایندگی اپوزیسیون فرانسه است که احتمالاً یک یا دو عضو مجلس از سوسیالیست ها نیز در آن شرکت خواهند داشت. به نظر من این هیئت یک نقش کاشف را برعهده دارد، چون دارای یک مأموریت رسمی از طرف دولت فرانسه نیست. [...] مسئله اصلی در اینجا ماجرای سیاست داخلی فرانسه است. از این حرف منظورم این است که کمتر از پنج ماه به انتخابات مجلس فرانسه باقی مانده است و ماجرای گروگان ها اکنون ۹ ماه است که به طول انجامیده و می تواند در هفته های آینده تبدیل به یک مسئله مهم سیاست داخلی شود. [...] در مسئله انتخابات متأسفانه در غرب از همه چیز استفاده می کنند. شاید به همین دلیل است که دولت فرانسه راجع به پرداخت یک میلیارد و نیم دلار مطالبه ایران از فرانسه جواب رد داده و گفته که این ماجرا باید در دادگاه های بین المللی حل شود. به کلام ساده، دولت فرانسه به هیئت نمایندگی اپوزیسیون گفته است نخیر، ما کادویی به شما نمی دهیم که در تهران به هاشمی رفسنجانی بدهید.

حالا- در جواب به سؤال دیگر شما که فرانسه از ایران چه می خواهد باید بگویم که در وهله اول سعی در عادی سازی روابط دارد؛ چه راست و چه چپ فرانسه. جالب اینجاست که سیاست طرف داری از عراق یک سیاست سوسیالیستی نیست. نباید فراموش کنیم قرارداد فروش اسلحه به اعراب ده سال پیش، زمان نخست وزیری آقای ژاک شیراک منعقد شد و تصمیم عدم پرداخت پول به ایران نیز تصمیم آقای ژیسکار دستن بود و دولت سوسیالیستی فقط قراردادهای دولت راست فرانسه را انجام داده است. امروز کشورهای غربی به خصوص اروپای غربی به خود می گوید که وقت آن رسیده است که به دوران پس از [امام] خمینی فکر کنیم. البته در این فکر، اقتصاد نیز نقش مهمی دارد. اروپایی ها دائم فکر می کنند که پس از [امام] خمینی با چه مردانی سروکار خواهند داشت، مثلاً فکر می کنند که جنگ میان ایران و عراق که جاودانی نیست و هرچند که به عراق کمک کنیم عراق هیچ شانسی برای پیروز شدن در این جنگ ندارد. می دانیم که در حال، ایران جنگ را نخواهد باخت. در واقع، در چند کلمه به شما بگویم که اروپایی ها به این نتیجه رسیده اند که روابط خصمانه در حال حاضر با جمهوری اسلامی برایشان ممکن است گران تمام شود.»^(۱)

۱

در پی سفر روز گذشته نخست وزیر سوریه به اردن، رادیو اسرائیل امروز در تفسیری به بررسی روابط این دو کشور و آثار این سفر بر روابط سوریه و ایران پرداخته است. امریکایی ها نیز تعهد اردن در مورد خودداری از مذاکره مستقیم با اسرائیل را جدی ندانستند.

رادیو اسرائیل گفت که نخست وزیران سوریه و اردن امروز بار دیگر به گفت و گو پرداختند.

ص: ۸۸۲

در این حال، ولیعهد اردن رهسپار بغداد شد تا پیام کتبی ملک حسین را به صدام برساند. دیپلمات‌ها این پیام را با گفت و گوهای اردن - سوریه و احتمال نزدیک شدن عراق و سوریه و تأثیر آن در جنگ خلیج فارس مربوط می‌دانند.^(۱)

این رادیو همچنین به بررسی روابط سوریه و اردن، مشکلات پیش رو و نیز نگرانی ایران از این روابط پرداخته و می‌گوید: «مسافرت نخست وزیر سوریه به اردن را می‌توان یک گام اساسی دیگر در راه بهبود مناسبات بین این دو کشور عربی تلقی کرد و گام مهم‌تر از آن و احیاناً سرنوشت ساز ظاهراً مسافرت ملک حسین پادشاه اردن به دمشق خواهد بود که بنا به اظهارات محافل دمشق به دعوت پرزیدنت حافظ اسد و احتمالاً روز یکشنبه آینده صورت خواهد گرفت. [...] اگر رویدادهای پنج شش سال گذشته بین سوریه و اردن را مورد مطالعه قرار دهیم متوجه می‌شویم سراسیمی این روابط و سیر نزولی آن که حاصل اختلاف نظرهای دو رژیم و نه دو شخص می‌باشد در چهار نکته اساسی و برجسته متمرکز است:

۱. نظرات و مواضع کاملاً مخالف سوریه و اردن در رابطه با جنگ خلیج فارس.

۲. نگرش‌های دگرگونه در مورد سازمان به اصطلاح آزادی بخش فلسطین علت دیگری است برای دامن زدن اختلاف بین اردن و سوریه.

۳. اختلاف در مواضع سوریه و اردن بر سر حل مسائل خاورمیانه.

۴. عملیات خصمانه ای که سوریه و اردن طی حداقل پنج سال گذشته علیه یکدیگر انجام داده اند، کینه ای در سینه‌های طرفین انباشته که پاک کردن آن آسان نخواهد بود.^(۲)

رادیو اسرائیل در ادامه افزوده است: «اهمیتی که تهران اسلامی برای مناسبات خود با سوریه و جلب موافقت و همکاری آن کشور قائل است نیازی به توضیح ندارد و اکنون که سوریه در راه نزدیکی با یکی از دشمنان سرسخت جمهوری اسلامی یعنی اردن گام نهاده و بعید نمی‌نماید که از بطن این پیوند احیاناً وحدت با عراق هم بجوشد. ناآرامی و بیم و هراس رهبران ایران امری تردید ناپذیر و غیرقابل کتمان است.»^(۳)

از سوی دیگر، روزنامه جمهوری اسلامی امروز نوشته است: «مقامات دولت ریگان جدی بودن تعهدات اعلام شده اردن مبنی بر عدم انجام مذاکرات مستقیم با اسرائیل را مورد شک و تردید قرار دادند. به گزارش واحد مرکزی خبر، نشریه عربی زبان العالم چاپ لندن، ضمن اعلام این مطلب افزود: دولت اردن در بیانیه مشترکی که به دنبال دیدار زیدالرفاعی نخست وزیر این کشور از سوریه صادر شد، تعهد کرده است که از انجام هرگونه مذاکرات مستقیم با اسرائیل خودداری کند. لکن مقامات امریکایی متذکر شدند شاه حسین روز ۲۷ سپتامبر گذشته در برابر مجمع عمومی سازمان ملل آمادگی خود را جهت انجام مذاکرات فوری و مستقیم با اسرائیل در چارچوب یک کنفرانس جهانی مورد تأکید قرار داده بود و موضع وی تغییر نکرده است.»^(۴)

ص: ۸۸۳

۱- ۵۵. مأخذ، ص ۳۲، رادیو اسرائیل، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۶. مأخذ، ص ۴، رادیو اسرائیل، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۷. مأخذ، صص ۹ و ۱۰، رادیو اسرائیل، ۲۰/۹/۱۳۶۴.

۴- ۵۸. مأخذ، ص ۳.

در ادامه تقویت بنیه نظامی حکومت های متحد امریکا در منطقه، امروز اخبار دیگری از موافقت امریکا با فروش تجهیزات نظامی به عربستان و فروش تانک به مصر و احتمال کمک نظامی - اقتصادی به پاکستان منتشر شد.

به گزارش یونایتدپرس از واشنگتن: «پنتاگون امروز اعلام کرد: ایالات متحده امریکا با فروش تجهیزات نظامی و وسایل یدکی مورد نیاز جت های جنگنده اف ۱۵ به عربستان سعودی موافقت کرده است. امریکا تعهد کرده بین سال های ۱۹۸۷ تا ۱۹۹۰ وسایل مورد نیاز اسکادران هوایی عربستان سعودی (۶۰ جت جنگنده اف ۱۵) به ارزش ۵۰۰ میلیون دلار را تأمین کند. امریکا در سال ۱۹۷۸، تعدادی اف ۱۵ و در سال ۱۹۸۱، بیش از ۱۱۰۰ موشک هوا به هوای سایدوانیدر به عربستان سعودی فروخت. دولت اسرائیل با این دو معامله به شدت مخالفت کرد. سخنگوی پنتاگون به خبرنگاران گفت: معامله جدید، بیانگر ادامه تمایل امریکا بر تقویت و حمایت عربستان سعودی است. تا این کشور از طریق افزایش قدرت نظامی خود، بتواند امنیت کشورش را تأمین کند.

کمپانی مک دونالد داگلاس سازنده اف ۱۵، طرف اصلی معامله امریکا با عربستان سعودی است. کنگره امریکا برای جلوگیری از این معامله ۳۰ روز فرصت دارد. گفته می شود گروه های فشار صهیونیستی تلاش گسترده ای برای جلوگیری از فروش اسلحه و تجهیزات نظامی به عربستان سعودی را آغاز کرده اند.

هم زمان، پنتاگون اعلام کرد: امریکا به زودی ۳۶ تانک مدرن دیگر به مصر خواهد فروخت. از سال ۱۹۸۰ تا کنون، امریکا ۷۸۹ تانک مدرن و بسیار پیشرفته به مصر فروخته است. ارزش این ۳۶ تانک با وسایل یدکی و تجهیزات مورد لزوم بالغ بر ۶۸ میلیون دلار برآورد شده است. (۱)

خبرگزاری آلمان غربی نیز از اسلام آباد گزارش داد: «ژنرال جان آدامز ویکهام رئیس ستاد ارتش امریکا، امروز به منظور یک دیدار رسمی شش روزه از پاکستان وارد اسلام آباد شد. وی به دعوت معاون ستاد ارتش پاکستان که در ماه ژوئیه از امریکا دیدن کرد، به پاکستان سفر می کند. برخی ناظرین علت دیدار ژنرال ویکهام را مذاکره در مورد تقاضای پاکستان مبنی بر گرفتن یک کمک نظامی - اقتصادی ۵/۶ میلیارد دلاری از امریکا می دانند.» (۲)

همایش یک روزه تائین استان کردستان امروز با حضور بیش از یک هزار تن از تائین این استان در محل سالن آزادی سنندج برگزار شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آقای تابش استاندار کردستان، در این همایش در سخنانی "رفتار عطف آمیز و با رحمت جمهوری اسلامی در اوج قدرت،" در مورد بیش از ۸ هزار تن از تائین را از افتخارات جمهوری اسلامی دانست.

این همایش با راه پیمایی تائین شرکت کننده در چند خیابان سنندج و قرائت قطعنامه ای به کار خود پایان داد. در این قطعنامه ضمن "تجدید میثاق با امام امت و اظهار مسرت از بازگشت افراد گروهک ها به آغوش اسلام،" مواردی از جمله "آمادگی پیوستن به صفوف رزمندگان اسلام" و

حمایت از "عملکرد مثبت دولت جمهوری اسلامی در زمینه های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در منطقه" و قاطعیت در برابر گروهک ها ذکر شده و از "دیگر فریب خوردگان گروهک ها جهت بازگشت به اسلام و مردم" دعوت شده است.^(۱)

۱

طرح امنیتی بیروت غربی همچنان در ابهام است و هر طرف در پی امتیازگیری و افزایش قدرت خود در این ناحیه از لبنان است.

یونایتدپرس از بیروت گزارش داد: «عادل عسیران وزیر دفاع لبنان، گفت: یک نیروی "پلیس نظامی" مرکب از حدود ۴۵۰ شبه نظامی، مأمور مداخله در "موارد اضطراری" و جلوگیری از جنگ بین دیگر هم قطاران دروزی و امل خود خواهند شد. رهبران مسلمان سنی، از جمله رشید کرامی نخست وزیر لبنان، علیه تشکیل چنین نیرویی سخن گفته اند، زیرا به عقیده آنها شبه نظامیان نمی توانند پلیس خود باشند. شبه نظامیان دروزی و امل کنترل غرب بیروت را روز ششم فوریه ۱۹۸۴ (۱۷ بهمن ۱۳۶۲) از ارتش به دست آوردند.

بنا بر این گزارش، جنبش امل و حزب سوسیالیست ترقی خواه دروزی، جواز حمل سلاح شبه نظامیان خود را باطل (اعلام کردند) و به آنها اطلاع دادند با سلاح یا لباس مخصوص در خیابان ها ظاهر نشوند. کرامی این طرح را که ششمین برنامه برای اعاده نظم به غرب بیروت در حدود دو سال گذشته است، "آخرین فرصت" نامید و تأکید کرد که این برنامه باید با موفقیت به اجرا درآید، "زیرا کشور در آستانه اضمحلال کامل است."

روزنامه السفیر نیز امروز اجرای این طرح را "آخرین شانس" نامید و النهار پیش بینی کرد که بیروت در آستانه تجربه ای تازه قرار گرفته است، اما بیشتر سکنه غرب بیروت نسبت به موفقیت اجرای این طرح مشکوک هستند. از سوی دیگر، در آستانه اجرای این طرح، سیدمحمدحسین فضل الله روحانی مبارز لبنان، نسبت به موفقیت آن اظهار بدبینی کرد. به نظر می رسد وی آزادی دو استاد مسیحی دانشگاه امریکایی بیروت را تضمین کرد. فضل الله بدون افشای اینکه چگونه جوزف سلامه استاد اقتصاد و دکتر منیر شمع، آزاد و به خانه هایشان تحویل شدند، گفت: ما خوشحالیم که آنها آزاد شدند.^(۲)

از سوی دیگر، به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی: «علامه سیدمحمدحسین فضل الله با اظهار تردید نسبت به موفقیت طرح جدید امنیتی که از صبح امروز در غرب بیروت به مورد اجرا درآمده، گفت: این طرح نه تنها دارای پوشش سیاسی و امنیتی لازم نمی باشد، بلکه از بنیاد مستحکمی جهت تکیه کردن بر آن نیز برخوردار نیست.

وی تأکید کرد که بحران سیاسی منطقه ای و بین المللی مانع موفقیت این طرح می شود. وی افزود: هدف از ایجاد جنگ مذهبی در داخل صفوف مسلمانان لبنان به وجود آوردن حالت فشار مذهبی است، زیرا استکبار، ارتجاع و صهیونیسم برای ازهم پاشیدگی اوضاع سیاسی منطقه در آینده و بالأخص در زمینه جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران نیز یک چنین حالتی دارد تا بتوانند در سطح منطقه و به ویژه در کشورهای خلیج فارس از آن بهره جوید.^(۳)

ص: ۸۸۵

۱- ۶۱. همان، ص ۱۸.

۲- ۶۲. مأخذ، ص ۲۴.

۳- ۶۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

در تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات گسترده، امروز جلساتی با حضور فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران در قرارگاه مرکزی سپاه (قرارگاه خاتم الانبیا سپاه) برگزار شد. (۱) در آغاز اولین جلسه امروز، فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران (سیدرحیم صفوی) درباره وضعیت کنونی جنگ هشدار داد و از نگرش مقطعی و موقت به جنگ و حقیرشمردن دشمن انتقاد کرد و بر ضرورت تشدید فعالیت ها و تحرک دائمی در جنگ تأکید کرد.

سیدرحیم صفوی قبل از طرح موضوع اصلی جلسه گفت: «الآن شکل جنگیدن ما بدترین شکل جنگیدن است؛ بدین صورت که ما در رابطه با عملیات ۱۰ روز، ۲۰ روز همه در جریان کار و تلاش هستند و پس از اینکه عملیات انجام شد همه پراکنده می شوند و جنگ به فراموشی سپرده می شود. این فراموشی در جنگ ادامه دارد تا کوس اعزام نیرو زده شود و... بدین صورت باز بازار جنگ گرم می شود و ما یادمان می آید که جنگ داریم و... این غافل شدن و اینکه باید همه واحدها در ارتباط جنگ فعال باشند به چه علت است؟ مگر جنگ تمام شده؟ یک عملیات که انجام می شود می بینی که همه رفتند، رکود حاکم است و... اگر بعد از هر عملیات ما به این حالت دچار شویم این یک مرگ است، چه بعد از عملیات و چه قبل از عملیات. [...] چیزی که دشمن در پی آن است بی خیال کردن و بی توجه کردن ما نسبت به جنگ است و این غافلگیر کردن ماست. [...] بعد از اینکه به فرض خارک را می زند تازه متوجه می شویم که پدافند هوایی خارک عیب و اشکال داشته است و تازه بیدار می شویم. یکی از راه های شکست انقلابات این است که دشمن آن انقلاب را پیروز نشان بدهد و چنگ و دندان خودش را نشان ندهد و فشار اصلی خودش را وارد نسازد، در نتیجه دشمن در نظر انقلابات حقیر به نظر می آید و غفلت پیش می آید.»

ص: ۸۸۷

۱- در این جلسه برادران: سیدرحیم صفوی، عزیز جعفری، احمد غلامپور، حسن شفیع زاده، غلامرضا محرابی، سیدعلی حسینی تاش، علی عبداللہی، سیدمهدی مبلغ، احمد سوداگر، احمد سیاف و نصرت اللہ کاشانی حضور داشتند.

رحیم صفوی افزود: «اولین تذکره این است که آقایان قرارگاه‌ها، باید بروید یک به یک محل تجمع نیروها را ببینید. اینها را دشمن بمباران خواهد کرد و حداقل تجمع‌هایی را که در ۷۰ الی ۸۰ کیلومتری خط پدافندی باشد را بمباران می‌کند. قرارگاه‌های شما شناخته شده است... دشمن را حقیر می‌شماریم و می‌گوییم نمی‌آید و... می‌آید و بمباران می‌کند ما را. در رابطه با بمباران و اینکه منافقین هم الآن آمده‌اند و گزارش می‌دهند و می‌آیند سراغ زاغه‌های مهمات، انبار پوشاک و... همین روزها اخبارش را خواهید شنید. با این گرم شدن بازار جنگ باید هوشیاری مان صددرصد بالا برود. فرمانده لشکرها، ستادها، حفاظت‌ها همه را توجیه بکنید. دشمن الآن به فکر ضربه زدن به ماست، از خارج و داخل (از طریق بمباران و اقدامات عناصر وابسته و ستون پنجم در جمع آوری اطلاعات، تضعیف روحیه و خرابکاری). شکل دیگری که عراق می‌تواند ما را بیچاندن حمله کردن به ماست. امروز صبح در شمال پد خندق به نیروهای تیپ المهدی (عج) حمله شده است.» (۱) رحیم صفوی افزود: خطوط پدافندی ما بسیار ضعیف است. خطوط پدافندی به صورت یک پوسته است و اگر به این حمله شد باید به کی بگویید؟ چه کسی باید به داد آن برسد. شکل پدافندی ما بسیار ناقص است و [...] قرارگاه‌ها نه تنها با خط بلکه با لشکرها هم ارتباط ندارند. باید قرارگاه‌ها از خط و از یگان‌ها خبر داشته باشند و حداقل هر روز یک خبر از خط داشته باشید.

فرمانده قرارگاه قدس در پاسخ به گلایه رحیم صفوی، این مشکل را ناشی از ساختار تشکیلاتی سازمان رزم سپاه اعلام کرد و گفت با توجه به اینکه قرارگاه خاتم الانبیا (ص) (سپاه) از شش ماه پیش با یگان‌ها ارتباط مستقیم برقرار کرده است، یگان‌ها دیگر اعتباری برای قرارگاه‌های رده دوم قائل نیستند و مسائلشان را به طور مستقیم با قرارگاه خاتم حل می‌کنند. عزیز جعفری بخش دیگری از مشکلات را ناشی از واگذاری مأموریت‌های متعدد آفندی و پدافندی در مکان‌های مختلف به یگان‌ها دانست. (۲)

۱

در جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران پس از بیان مقدمه رحیم صفوی درباره اوضاع کنونی جبهه‌ها و جنگ، موضوع اصلی جلسه مطرح و به بررسی پیشرفت کار و برآوردها و آماده‌سازی منطقه عملیاتی هور - که به دو بخش تقسیم گردیده و تبوک (هور) و حنین (شمال هور - الحسان) نام گذاری شده است - پرداخته شد.

ص: ۸۸۸

۱- عزیز جعفری در این باره توضیح داد که نیروهای شناسایی لشکر حضرت رسول (ص) با دو بلم تا حدود یک کیلومتری سیل بند دشمن در سمت چپ پد خندق (هور) رفته بودند که چند بلم نیروهای دشمن از نزدیکی آنها رد می‌شوند. بچه‌ها با بلم آخری درگیر می‌شوند. در این درگیری ۶ نفر از افراد دشمن کشته می‌شوند و نیروهای شناسایی از آنجا می‌گریزند و برمی‌گردند. احمد سوداگر نیز افزود که افراد دشمن به حدود ۳ کیلومتری پاسگاه زید عراق آمده بودند که با نیروهای خودی درگیر شدند و فرار کردند. (سند شماره ۱۱۰۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) (جواد زمان زاده) ۱۴ تا ۲۷/۹/۱۳۶۴، صص ۶۳ - ۶۱، ۲۱/۹/۱۳۶۴).

۲- ۱. سند شماره ۱۱۰۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (جواد زمان زاده)، ۱۴/۹/۱۳۶۴ تا ۱۷/۹/۱۳۶۴، صص ۶۹ - ۶۱، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

در این بخش از جلسه فرمانده نیروی زمینی سپاه (رحیم صفوی) از فرمانده قرارگاه قدس خواست برآوردها و اقداماتی را که تاکنون در این منطقه انجام شده است، بیان کند. فرمانده قرارگاه قدس چنین توضیح داد:

«برای منطقه تبوک، از البیضه تا شمال الحسان تا ساحل رودخانه با احتیاط های محلی ۵۱ گردان نیرو برآورد کرده ایم. تا یک هفته اول عبور از رودخانه را دو لشکر ۷ الی ۸ گردانه گذاشته ایم و حدود ۲۰ گردان هم برای جنگیدن و پاک سازی، برای پشتیبانی آتش هم فکر نکرده ایم.»

فرمانده قرارگاه قدس درباره تحرکات اخیر دشمن در این منطقه افزود که تحرکات دشمن در این منطقه به منظور اجرای عملیات نیست، بلکه برای پس زدن نیروهای خودی است و هدف دشمن این است که پس از احداث سکو و آوردن تانک در منطقه، همه آبراه ها و کمین های ما را زیر آتش قرار دهد و نیروهای خودی را از مناطق خشکی وادار به عقب نشینی کند. (۱)

در این جلسه همچنین پس از برشمردن مکان های دکل های دید بانی موجود در منطقه، مکان هایی برای نصب و احداث دکل های دیدبانی جدید تعیین شد و در ادامه گفته شد که تولید شناورهایی که توپ ۱۰۵ میلی متری در آن نصب شود با سرعت ادامه دارد. همچنین بیان شد که استقرار کاتیوشا روی این شناورها میسر است.

سپس عزیز جعفری درباره توپ های موردنیاز برای این منطقه گفت: «سپاه که چیزی ندارد، اکثر اینها را ارتش باید بدهد. کاری به خشکی ها نداریم آن یک مرحله بعد است که باید تلاش کنیم تا ساخته بشود. اما در داخل آب برای منطقه تبوک، چهار گردان توپ ۱۰۵ میلی متری و برای منطقه حنین شش گردان توپ ۱۰۵ میلی متری نیاز داریم. گردان های توپخانه دوازده قبضه ای هستند؛ لذا برای منطقه تبوک تعداد ۴۸ سکوی شناور و برای منطقه حنین، ۷۲ سکو برای توپ ها لازم است. جمع توپ های ۱۰۵ میلی متری شناور، ۱۲۰ قبضه می شود. از ۱۲۰ قبضه، ۲۰ قبضه آن هست، ۱۰۰ شناور برای توپ های ۱۰۵ میلی متری دیگر می خواهیم (البته باید گردان هایش را ارتش بدهد) که روی آب بیاوریم. همچنین هر سه قبضه توپ تعداد زیادی قایق برای مهمات رسانی می خواهد.

حسن شفیع زاده: اگر ۱۰ قبضه توپی که دادیم، توانستند داخل آب از آن استفاده کنند بازهم توزیع می کنیم.

عزیز جعفری: یک سازمان برای پشتیبانی می خواهیم. (۲)

فرمانده قرارگاه قدس افزود: «مناطق تبوک و حنین هر کدام یک گردان توپ ۱۵۵ میلی متری می خواهد. هر گردان ۱۲ قبضه است که برای هر منطقه، ۶ سکوی ثابت و ۶ سکوی شناور بزنید. همچنین منطقه تبوک یک گردان کاتیوشا برای داخل آب می خواهد. منطقه حنین نیز یک گردان کاتیوشا می خواهد که هر کدامش ۱۲ تا است. گفته ایم که همه اش شناور باشد چون

ص: ۸۸۹

۱- ۲. همان، ص ۷۲.

۲- ۳. صحافی ۱۲۷۸، پیاده شده نوار ۱۶۹۰۸، عملیات والفجر ۸، جلسه قرارگاه خاتم الانبیا، جواد زمان زاده، صص ۴ - ۱.

ساختن شناور ساده تر است، منتها باید اینها مشخص بشود و آماده سازی بشود. توپ ۱۳۰ میلی متری نیز یک گردان منطقه پایین (حنین) می خواهد، دو گردان هم منطقه تبوک می خواهد. برای اینکه این دو گردان بتوانند این جاده را پشتیبانی کنند اگر جاده خندق جلو بیاید، دو گردان توپ ۱۳۰ میلی متری برای اینجا (تبوک) کم است.

حسن شفیع زاده (فرمانده توپخانه سپاه): به هر حال، یک گردان توپخانه داخل آب اینجا (تبوک) و یک گردان هم داخل اینجا (حنین) می خواهد، ولی ما بیشتر نظرم آن است چون ساختن شناور برای توپ های ۱۳۰ میلی متری خیلی سخت است. برای توپ های ۱۳۰ فقط سکوی ثابت بزنیم و موضع برای بقیه توپ هایی که لازم داریم، شناور باشد. ۲۴ موضع (سکو) برای توپ های ۱۳۰ نیاز داریم که مثلاً چهار موضع آن شناور باشد. یعنی کلاً ۲۰ تا سکوی ثابت در این دو منطقه نیاز داریم که باید مشکلات بچه ها را حل بکنیم و سیمان هم به آنها برسانیم [تا سکو بسازند]. شاید جهاد و سپاه تا دو ماه دیگر با شش، هفت [شناور] طارق بتواند ۲۰ تا سکوی ثابت را درست کنند، ولی باید کمک کنند. (۱)

در ادامه جلسه همچنین درباره برآورد ادوات، تقویت و تکمیل جاده ها در هور، احداث سایت و سکوهای سلاح های پدافند هوایی و نیز برای استقرار توپخانه و ادوات (۲۳، ۵۷ میلی متری ...) مشکلات و راه حل های آن بحث شد. (۲)

۱

در جلسه دوم امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران گزارشی درباره ساخت شناورهای مخصوص استقرار توپ های دوربرد و سلاح های پدافند هوایی، گزارشی از ساخت شناورهای طارق و نیز اقدامات انجام شده درباره ساخت سکوهای شناور برای استقرار در منطقه هور، گزارشی از دیگر اقدامات مهندسی، هزینه این اقدامات و همچنین چگونگی مقابله با حملات هوایی دشمن در منطقه عملیاتی مطرح و بررسی شد. (۳)

در آغاز جلسه، رحیم صفوی درخواست کرد از تلاش هایی که برای ساخت وساز شناور طارق و شناورهایی که برای استقرار انواع توپ های صحرائی، کاتیوشا و توپ های ضد هوایی و... انجام شده، گزارشی داده شود.

در پاسخ، برادر خانی درباره شناور طارق توضیح داد که هم اکنون نمونه اولیه آن در هور

ص: ۸۹۰

۱- ۴. همان، صص ۸-۷.

۲- ۵. همان، صص ۱۳-۱.

۳- حاضران در این جلسه عبارت بودند از: رحیم صفوی، عزیز جعفری، احمد غلامپور، محمد باقری، اشجع (از قرارگاه مهندسی)، سید مهدی مبلغ (مهندس ستاد قرارگاه خاتم)، سیدعلی حسینی تاش، حسن شفیع زاده، شوشتری (از قرارگاه کربلا)، نصرت الله کاشانی (از مهندسی قرارگاه کربلا)، کریمی (جانشین فرمانده توپخانه)، دهقان (واحد آموزش)، خانی (مسئول ستاد فوریت های جنگ در جنوب)، علی عبداللهی و عطار (از مهندسی سپاه).

هست و بعد از اصلاح، نمونه نهایی ساخته خواهد شد. نمونه ای نیز برای آموزش در کارون مستقر و آماده بهره گیری است. وی افزود: نمونه دوم هم به قرارگاه نوح واگذار شده است. تیم آموزشی برای آموزش نیروها نیز در منطقه حضور دارد. همچنین ۹ دستگاه طارق هم در تهران در حال تکمیل شدن است که تا یک هفته دیگر اولین طارق و پس از یک ماه ۹ دستگاه دیگر به طور کامل وارد منطقه خواهد شد. خانی افزود: طول طارق ها ۲۰ متر در نظر گرفته شده بود که پس از کار روی آنها قرار شد ۷ دستگاه دیگر به طول ۲۲ متر ساخته شود تا بتوان هم زمان یک دستگاه بلدوزر و یک دستگاه لودر روی آنها سوار کرد.

در این جلسه در مورد سکوهای ساخته شده گفته شد که تاکنون ۲۰ دستگاه سکوی توپ ۱۰۵ میلی متری تحویل داده شده که پس از عملیاتی شدن آنها قرار است نواقص مشخص شود تا در ادامه تولید برطرف گردد. همچنین هزینه و سرعت تولید این نوع سکو مناسب اعلام شد، طوری که در ۸ روز ۲۰ سکوی توپ ۱۰۵ میلی متری تحویل داده شده است. اما درباره سکوهای توپ ۱۳۰ میلی متری گفته شد به دلیل سنگینی این توپ و لگد زیاد آن هنگام شلیک، سکوهای ساخته شده برای توپ های ۱۳۰ مشکل پیدا کرده و در باله های آن شکستگی ایجاد شده است. بنابراین، ضروری است که ادامه تولید سکوهای توپ ۱۳۰ میلی متری به دلیل هزینه سنگین ساخت آن (نیم میلیون تومان) به پس از انجام آزمایش های لازم و اصلاح آن موکول شود.

از سوی دیگر، چون این سکوها با پایه هایی متحرک تولید شده طوری که مثل یک توپ خودکششی عمل می کند، لذا اشکال سکوهای ثابت را ندارد و دشمن نمی تواند به راحتی گرای آن را گرفته و منهدم کند.

باتوجه به هزینه گزاف خرید توپ ها از جمله توپ ۱۵۵ میلی متری - که قیمت آن ۱۵۰ هزار دلار است - تدبیر ایجاد سکوهای متحرک برای توپ ها سبب می شود تا آسیب پذیری آنها کاهش یابد.

در این جلسه همچنین موضوع شکنندگی پایه هایی که در شناورها نصب می شود تا توپ ها روی آن مستقر گردد، مطرح و گفته شد که جهاد سازندگی برای رفع این مشکل و تولید پایه هایی مقاوم در تلاش است.

موضوع دیگری که درباره فعالیت های مهندسی جنگ مطرح شد، هزینه های گزاف احداث سکوهای توپخانه، ادوات و ساخت شناورهای عملیاتی و همچنین تولید مهمات توپخانه و ادوات بود. از جمله گفته شد ساخت یک شناور طارق حدود سه تا سه و نیم میلیون تومان هزینه دارد که این هزینه افزون بر هزینه چند شیفت کار کردن کارگران کارخانه ها است. علاوه بر آن، هزینه تجهیزاتی را که باید به این شناورها اضافه می شد تا استقرار توپ های ۱۳۰، ۱۰۵ و... در آنها میسر گردد نیز باید افزوده شود. نیاز به نیروهای متخصص برای اجرای این پروژه از دیگر مشکلاتی بود که بر سر راه فرماندهان و مسئولان جنگ قرار داشت. (۱)

ص: ۸۹۱

در ادامه جلسه فرماندهان و مسئولان سپاه، ساخت دکل های دیدبانی به ارتفاع ۳۰ تا ۴۰ متر زیر نظر قرارگاه مهندسی صراط به سازمان آب و برق و جهاد سازندگی واگذار شد. همچنین بر ساخت سکوهای ثابت و شناور توپخانه و ادوات به طور سریع و در زمان کوتاه تأکید شد و مقرر گردید ساخت ۱۰۰ سکوی شناور توپ ۱۰۵ م.م، ۱۰۰ سکوی شناور توپ ۱۵۵ م.م، ۲۴ سکوی توپخانه صحرائی، ۳۶ سکوی توپ ۱۳۰ م.م و تعدادی سکو برای سلاح های پدافند هوایی از جمله توپ ۲۳ میلی متری در دستور کار قرار گیرد.

چگونگی انتقال امکانات (گونی، سیمان، شن، سکوهای شناور و ثابت و...) و مشکلاتی که این کار داشت نیز در این جلسه مطرح شد. این امکانات به دلیل سنگینی با شناورهای طارق منتقل می شد که به علت بزرگی در معرض اصابت ترکش های آتش دشمن بود و این سبب مشکلات و ایجاد اختلال در انتقال امکانات می شد. برای رفع این مشکل قرار شد تا قایق هایی در کنار شناورها مستقر شود تا در صورت خطر، تردها با قایق ها انجام شود و نقل و انتقالات متوقف نشود. همچنین تدبیر شد تا بخشی از نقل و انتقالات ضروری هم با لندی کرافت یا مینی لندی - که در سازمان سپاه و جهاد سازندگی وجود داشت - انجام شود.

حملات هوایی عراق به منطقه عملیاتی که در دو سه روز گذشته به ۵۸۰ سورتی پرواز رسید و سبب اختلال در فعالیت های مهندسی از جمله جاده سازی شده است نیز سبب نگرانی فرماندهان درباره کندی فعالیت های آماده سازی شده است. برای کاهش این معضل نیز چنین تدبیر شد که توپ های پدافند هوایی ۵۷ م.م. و اورلیکن از ارتش درخواست شود. در ضمن، تدابیری هم برای حفظ جان نیروهای مستقر در منطقه اتخاذ شد.

در پایان جلسه همچنان بر ضرورت تلاش بیشتر برای آماده سازی مناطق عملیاتی و رفع مشکلات و کمبودهایی که در این زمینه وجود دارد تأکید شد و از جمله مشکلات، کمبود ۱۰۰۰ دستگاه کمپرسی و راننده آن است که همچنان باقی است. (۱)

۱

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا سپاه امروز در نامه ای از فرمانده قرارگاه کربلا (قرارگاه قدس) خواست تا در خصوص آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه هور، در موارد زیر اقدام و نتیجه آن را تا ۲۵ آذر ۱۳۶۴ اعلام کند:

الف) طرح ریزی عملیات در منطقه حنین و تبوک.

ب) تهیه برآورد پرسنل و تجهیزات مخصوص.

ج) انجام دادن شناسایی لازم در عمق.

د) طرح آماده سازی منطقه جهت اجرای عملیات از نظر فعالیت های مهندسی.

ه) تهیه طرح های پدافند هوایی و پشتیبانی آتش های دور و نزدیک.

و) تهیه طرح های حفاظتی منطقه. (۲)

ص: ۸۹۲

۲-۸. سند شماره ۱۱۱۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه کربلای ۱،

۲۱/۹/۱۳۶۴.

ستاد نیروی زمینی سپاه پاسداران نیز امروز در نامه ای به معاونت مهندسی این نیرو چنین ابلاغ کرد: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۵/۹/۶۴ زمان بندی اقدامات مهندسی را به نحوی تنظیم و اعلام نمایید که کلیه فعالیت ها قبل از مانور مهندسی در مناطق فدک (فاو) و تبوک (هور) حداکثر تا تاریخ ۳۰/۱۰/۶۴ به اتمام رسیده باشد.» (۱)

۱

قرارگاه کربلای ۲ امروز گزارشی از خط حد و چگونگی استقرار چهار لشکر از یگان های سپاه پاسداران را در منطقه هور، برای قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران به این شرح ارسال کرد:

لشکر ۸ نجف: نهرهای محدوده این لشکر شامل نهرهای عوج، ابوحمید، ناصر، مسجد و جاده منتهی به قرارگاه لشکر جاده نهر عوج می باشد (استقرار در حد گشت زنی، توجیه و...)

لشکر ۳۱ عاشورا: نهرهای محدوده این لشکر شامل نهرهای اومی، ابوشانک، کوت، منطقه (استقرار در حد توجیه و گشت زنی، توجیه فعالیت های مهندسی و...).

لشکر ۲۵ کربلا: این لشکر نیز در محدوده نهرهای سعدونی، رفیه، سن، مهیر، ابوفلفل، بوسدرین (به صورت گشت و کمین) و نیز فعالیت های مهندسی.

لشکر ۷ ولی عصر (عج): در حدفاصل نهرهای ابودگل، ابوچمبه، دیر، عریض، بوعظیم، طلیب، ارزق (استقرار به صورت گشت، کمین، ...). (۲)

۲

فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیا (ص) (حسن شفیق زاده) در نامه ای به فرماندهی این قرارگاه برآورد توپ مورد نیاز منطقه عملیاتی شلمچه را در مجموع ۳۰ گردان توپ به شرح زیر اعلام کرد:

۱. توپ هویتزر ۱۰۵ میلی متری ۶ گردان

۲. موشک انداز (کاتیوشا) ۱۲۲ میلی متری ۲ گردان

۳. توپ ۱۳۰ میلی متری ۹ گردان

۴. هویتزر ۱۵۵ میلی متری ۱۱ گردان

۵. توپ هویتزر ۱۵۵ میلی متری با توپ ۷۵ میلی متری ۱ گردان

۶. توپ هویتزر ۲۰۳ میلی متری ۱ گردان (۳)

همچنین فرمانده واحد ادوات قرارگاه خاتم الانبیا (ص) (علی عساکره) در نامه ای از فرماندهی این قرارگاه درخواست کرد سلاح ها و مهمات ضدزره به شرح زیر از ارتش جمهوری اسلامی ایران تا پایان عملیات به واحد ادوات قرارگاه خاتم الانبیا سپاه مأمور شود:

-
- ۱- ۹. سند شماره ۰۱۱۲۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی سپاه واحد مهندسی نیروی زمینی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.
- ۲- ۱۰. سند شماره ۰۱۱۱۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش وضعیت یگان های خودی، طرح و عملیات قرارگاه کربلای ۲، ۲۱/۹/۱۳۶۴.
- ۳- ۱۱. سند شماره ۰۱۱۱۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از توپخانه قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۱. سیستم موشکی دراگون ۶۰ قبضه (با خدمه مجرب)

۲. مهمات دراگون ۶۰۰ موشک

۳. مهمات مالیوتکا ۱۰۰۰ موشک

۴. مهمات تفنگ ۸۲ میلی متری ۱۰۰۰۰ گلوله (۱)

۱

امروز ستاد سپاه پاسداران منطقه ۵ ثامن الائمه (ع) (استان خراسان) دستورالعملی را درخصوص پدافند شیمیایی به همه نواحی تابعه (بهداری ش.م.ه.) صادر کرد. بنا بر این دستورالعمل، هر گردان باید تعدادی از نیروهای آموزش دیده را برای مقابله با حملات شیمیایی اختصاص دهد و یک گروه پدافند ش.م.ه. به صورت سازمانی در هر گردان ایجاد شود. گروه مذکور پس از تشکیل، تحت امر بهداری گردان بوده و تجهیزات لازم نیز تأمین خواهد شد.

این گروه پدافندی موظف است پوشش پدافندی در سطح گردان از لحاظ آموزش و تجهیزات، شناسایی، کشف و سنجش محیط از عوامل شیمیایی، رفع آلودگی از محیط آلوده، از نفرات و از تجهیزات مربوط ... به وجود آورد. گروه پدافندی همچنین وظیفه دارد گزارش هایی از اقدامات انجام شده، محیط آلوده و میزان آلودگی را سریع به مرکز پدافند ارائه نماید.

در این دستورالعمل درمورد شرح وظایف راهنمایان ش.م.ه. آمده است که این افراد مشاوره با فرماندهی گردان در آموزش ش.م.ه. در هنگام عملیات، نظارت بر حسن انجام امور ش.م.ه. در گردان، تهیه برنامه های آموزشی در مواقع غیر از عملیات و هدایت گروه پدافند را برعهده دارند. در این دستورالعمل، سازمان نیرو در پدافند ش.م.ه. در هر گردان و تجهیزات آن تعیین شده است. (۲)

۲

حمله امروز نیروهای عراقی به مواضع تیپ المهدی (عج) در منطقه هور با واکنش به موقع نیروهای این تیپ دفع شد. واحد طرح و عملیات قرارگاه کربلا گزارش داد: «دشمن در ساعت ۱۱ صبح امروز در جنوب برکه مختار در هورالهوریزه با چندین فروند قایق قصد حمله به مواضع تیپ المهدی (عج) را نمود که با هوشیاری برادران تیپ مواجه شد [که از نیروهای مهاجم] تعدادی کشته و زخمی و بقیه مجبور به فرار شدند. همچنین در ساعت ۲ بعدازظهر، دشمن با اجرای آتش سنگین روی مواضع خودی، شروع به پیشروی کرد که باز نتوانست کاری از پیش ببرد و مجبور به عقب نشینی شد. در نتیجه تعدادی از نیروهای دشمن زخمی و یک فروند قایق آنها منهدم شد.» (۳)

ص: ۸۹۴

۱- ۱۲. سند شماره ۱۱۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد ادوات قرارگاه خاتم الانبیا (ص) به فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۳. سند شماره ۱۱۱۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستورالعمل ش.م.ه.، ستاد منطقه ۵ ثامن الائمه، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۴. سند شماره ۰۱۱۱۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه یی، قرارگاه کربلا- (واحد طرح و عملیات)، شماره ۲۴، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

حملات هوایی عراق به جزیره خارک امروز نیز ادامه یافت که خسارتی در پی نداشت. ارتش عراق مدعی شد به یک هدف دریایی بسیار بزرگ نیز حمله کرده است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر گزارش داد: «هم زمان با اعلام وضعیت قرمز در استان بوشهر، جنگنده های رژیم متجاوز بعثی عراق ضمن حمله به حریم هوایی خارک در ساعت ۱۴:۰۲ (امروز)، اقدام به پرتاب چند بمب به سوی جزیره کردند. یک مقام آگاه استانداری بوشهر در این باره گفت که کلیه بمب های پرتاب شده - که تعداد آنها دقیقاً مشخص نیست - به داخل آب های خلیج فارس اصابت [کرد] و حمله مذکور هیچ گونه تلفات جانی و خسارات مالی به همراه نداشته است.» (۱)

دفتر فرماندهی سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح نیز اعلام کرد: «بمب های پرتاب شده چهار فروند بوده که داخل آب اصابت نموده است.» (۲)
از سوی دیگر، عراق با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۵۰ اعلام کرد: «در ساعت ۱۳:۱۴ امروز عقاب های تیزپرواز ما بار دیگر بخش های خارک را در هم کوبیده و هدف های خود را مورد اصابت مستقیم قرار دادند و به آتش کشیدند.

عقاب های دلاور ما در ساعت ۱۰:۱۵ بامداد امروز دست به یک حمله هوایی شدید علیه یک هدف دریایی بسیار بزرگ در نزدیکی سواحل ایران زدند و این هدف را به طور دقیق مورد اصابت قرار دادند.» (۳)

حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی جمهوری اسلامی ایران با انگیزه درهم کوبیدن سازمان رزم نیروهای خودی و جلوگیری از آمادگی رزمندگان برای عملیات آتی امروز نیز ادامه یافت که تعدادی شهید و مجروح به جای گذاشت. قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه اعلام کرد: «امروز بمباران سرپل ذهاب، گیلان غرب، جزایر خیبر، چنانه، شط علی، پادگان حمید و حسینیه گزارش شده است.» (۴)

همچنین قرارگاه عملیات غرب ارتش جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: «امروز تعداد ۵ فروند هواپیمای عراقی منطقه سرپل ذهاب و گیلان غرب را بمباران نموده که در نتیجه ۵ دستگاه خودرو منهدم و به ۷ دستگاه خودرو مختلف و یک دستگاه بیل مکانیکی صدمه کلی وارد و ۳ نفر سرباز دچار موج گرفتگی شده اند و به انبار سررشته داری و مخبرات و اسلحه خانه گردان ۲۳۷ تانک حدود ۷۵ درصد خسارت وارد شده است.» (۵)

از سوی دیگر، در بخشی از اطلاعیه شماره ۲۰۵۰ ارتش عراق آمده است که نیروهای عراقی امروز نیز دست به ۱۷۱ مأموریت رزمی نابودکننده علیه مراکز تجمع نفرات و جنگ افزارها و مواضع سلاح و چادرهای مهمات ایران زده و خسارات سنگینی بر نیروهای ایران وارد کرده است.» (۶)

ص: ۸۹۵

۱- ۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۸، ۲۲/۹/۱۳۶۴، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۶. سند شماره ۰۵۹۳۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ی ۴ نوح به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب

اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

- ۳-۱۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۴.
- ۴-۱۸. سند شماره ۰۱۱۱۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای، قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه (واحد اطلاعات)، شماره ۱۵۱، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.
- ۵-۱۹. سند شماره ۲۸۰۵۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی، قرارگاه عملیات غرب (رکن ۲)، شماره ۸۸، ۲۱/۹/۱۳۶۴، حمله هوایی، ۲۲/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۲۰. مأخذ ۱۷.

باتوجه به گسترش نگران کننده حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی ایران و تهدید شدن محل های تجمع و استقرار رزمندگان، محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران در نامه ای به جانشین فرمانده کل قوا و فرمانده عالی جنگ آقای هاشمی رفسنجانی، ضمن گزارش حملات اخیر دشمن، بر ضرورت اتخاذ تدابیر پدافندی تأکید کرد. در این نامه آمده است: «طبق گزارشات واصله از جبهه جنوب، فعالیت های هوایی دشمن در منطقه هور به شدت افزایش یافته، طوری که تنها در روز پنجشنبه ۲۱/۹/۶۴، بمباران های زیر به عنوان بخشی از فعالیت های دشمن در این روز ثبت گردیده است:

۱. بمباران موقعیت شط علی با تلفات ۹ نفر شهید و چندین نفر مجروح و نیز انهدام ۵ دستگاه خودرو و آمبولانس.
 ۲. بمباران موقعیت ظفر در ساعت ۱۰ صبح که باتوجه به توالی بمباران ها در ظرف چند روز گذشته تاکنون چندین شهید و مجروح بر جای گذاشته و چهار دستگاه خودرو را منهدم نموده است.
 ۳. بمباران جاده شط علی - ترابه که طی آن چهار نفر شهید و ده نفر از جمله رانندگان کمپرسی مجروح گردیدند که در نتیجه انهدام ۵ دستگاه کمپرسی، کل فعالیت های جاده کشی قرارگاه صراط در این محور متوقف گردیده است.
 ۴. بمباران جاده شط علی - ترابه که منجر به انهدام یک قبضه توپ ضدهوایی ۲۳ م.م. و شهادت کلیه خدمه آن گردیده است.
 ۵. بمباران موقعیت شهره - محل استقرار اردوگاه لشکر ۸ نجف - که خوشبختانه تلفاتی در بر نداشته است.
 ۶. بمباران اطراف موقعیت قرارگاه کربلا (ارتش).
 ۷. بمباران دو زاغه مهمات در ۶۰ کیلومتری خرمشهر که منجر به آتش سوزی آن گردیده است.
- لذا ضروری است که باتوجه به تشدید فعالیت های هوایی دشمن و گسترش وسیع نیروها و امکانات در منطقه، تدابیر عامل زیر به منظور جلوگیری از آسیب های جبران ناپذیر بعدی - که موجب توقف برخی از فعالیت های می گردند - اتخاذ گردد:

۱. استقرار و فعال شدن فرماندهی پدافند منطقه جنوب.

۲. عملیاتی شدن سایت وحدت.

۳. عملیاتی شدن سایت فولی آباد.

۴. استقرار حداقل ۵۰ قبضه اورلیکن، توپ ۵۷ و اسکای گارد در منطقه. (۱)

ص: ۸۹۶

در پی حملات هوایی روز سه شنبه ۱۹ آذر ۱۳۶۴ به شهر بازسازی شده هویزه و درخواست ایران از دبیرکل سازمان ملل برای اعزام گروه بازرسی سازمان ملل و همچنین دعوت ایران از خبرنگاران خارجی، صبح امروز هیئت اعزامی سازمان ملل متحد برای بازدید از جنایات حکومت صدام در بمباران مناطق مسکونی شهر هویزه و اطراف آن، وارد اهواز شدند و مقامات مسئول استان خوزستان از آنها استقبال کردند. اعضای این هیئت پس از ورود به اهواز، برای بازدید از مناطق بمباران شده، راهی منطقه دشت آزادگان و هویزه شدند. (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد که خبرنگاران خارجی از آثار خرابی های ناشی از حملات هواپیماهای ارتش عراق به شهر بازسازی شده هویزه بازدید کردند. در این بازدید، فرماندار دشت آزادگان به تشریح دلایل دشمنی صدام با مردم مستضعف عرب هویزه پرداخت و گفت: «متجاوزین بعثی به هنگام اشغال هویزه با مقاومت شدید اهالی این شهر مواجه شدند و پس از اشغال کامل این شهر عده زیادی از اهالی را شهید و کلیه منازل مسکونی آنان را با خاک یکسان کردند.»

تصویر

بازدید گروه اعزامی سازمان ملل و خبرنگاران خارجی از مناطق مسکونی بمباران شده شهر هویزه

وی افزود: «شهر هویزه با همت والای رزمندگان اسلام سرانجام از لوٹ وجود صدامیان پاک سازی شد و برای اسکان مجدد اهالی این شهر، آستان قدس رضوی اقدام به بازسازی کامل شهر نمود و اخیراً اهالی هویزه پس از حدود پنج سال به شهر خود بازگشتند. [...] طی

ص: ۸۹۷

هفته جاری، هم زمان با بازگشت اهالی این شهر، عراقی ها حداقل سه بار اقدام به حمله هوایی به شهر هویزه نمودند که طی آن حدود ۳۰ واحد مسکونی و یک مدرسه به کلی تخریب [شد] و یا آسیب دید.» فرماندار دشت آزادگان افزود: «در جریان این حملات هوایی ۱۲ تن از اهالی این شهر که بین آنان تعدادی زن و کودک بودند، شهید و ۳۰ تن نیز مجروح شدند.»

بنا بر گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، خبرنگاران خارجی همچنین از یک مدرسه ابتدایی در هویزه که هدف حمله هواپیماهای دشمن قرار گرفته بود، فیلم و گزارش تهیه کردند. خبرنگاران خارجی شامل نمایندگان خبرگزاری های فرانسه، رویتر، تانینگ، چین، شبکه های تلویزیونی ای.بی.سی. و سی.بی.اس. آمریکا و روزنامه لوموند فرانسه و چند نشریه ژاپنی، بعدازظهر امروز به تهران بازگشتند. (۱)

در گزارش خبرنگار خبرگزاری فرانسه از هویزه آمده است: «هویزه با منازل تازه خاکستری و کم ارتفاعش از سکنه خالی شده است. هویزه که در ماه ژوئن ۱۹۸۲، منهدم شده بود، با عقب نشینی عراق پس از ۱۷ ماه تصرف، بار دیگر بازسازی شده و اهالی به تدریج به محل بازمی گشتند، اما نیروی هوایی عراق سه بار طی هفته گذشته، آنجا را هدف حملات خود قرار داد. مقامات ایرانی اعلام کردند در بمباران روز سه شنبه [۱۹ آذر ۱۳۶۴] که مرکز شهر مورد اصابت قرار گرفت، حدود ۱۴ تن کشته و ۳۰ تن دیگر مجروح شده اند. بنا به اظهار شهردار شهر [بخشدار]، طی حمله روز چهارشنبه یک تن مجروح شده و حمله روز پنجشنبه تلفاتی به همراه نداشته است. وی به خبرنگارانی که جهت تأیید اثرات بمباران های عراقی به محل اعزام شده بودند، اعلام کرد که هواپیماهای بغداد تنها ۱۰ دقیقه پیش از رسیدن خبرنگاران به شهر، بازگشته بودند. [...]

یکی از مسئولان ایرانی در محل توضیح می دهد که با استقرار ۳۰۰ خانوار در ماه سپتامبر، زندگی بار دیگر حیات خود را در این شهر رهاشده باز می یابد. مدرسه بازگشایی شده و ۲۰۰ کودک که همه روزه در سر کلاس حاضر می شدند، نانوائی به کار مشغول بود و یک درمانگاه اهدایی نیز به وجود آمده بود. همه اینها بدون شک حاکی از یک زندگی کاملاً ناپایدار است، زیرا هیچ نشانه ای از اقامت طولانی یک گروه انسانی مهم در هویزه دیده نمی شود.

به گفته مسئولان رسمی ایرانی - که خبرنگاران را در این بازدید از شهرشان همراهی می کردند - از میان ۱۴ خانه ای که در بمباران های اخیر خراب شد، برخی از آنها مسکونی بوده است. در یکی از این خانه ها که سردر آن کاملاً منهدم شده است، یک یخچال سبز رنگ ازبین رفته با یک مسواک در جعبه اش و یک خمیردندان هنوز دیده می شود. کفش های ناجفت و کنسروهای خالی نیز زمین را پوشانده اند. یک مسئول ایرانی می گوید عراقی ها با هدف قرار دادن هویزه خواستند از بازگشت اهالی جلوگیری به عمل آوردند. به نظر می آید آنها موفق شده اند، زیرا اهالی ترجیح دادند از آنجا بروند. یک مسئول ایرانی با اطمینان درمقابل حیرت یک روزنامه نگار که اعلام کرده بود این عزیمت

ص: ۸۹۸

که به فرار شبیه است با قاطعیت عمومی ایرانی ها مغایرت دارد، گفت: آنها باز خواهند گشت»^(۱)

خبرنگار خبرگزاری رویتر هم از بازدید خود چنین گزارش داده است: «به گفته مقامات رسمی ایران، نیروهای عراق شروع به استفاده از یک نوع راکت ضدنفر جدید کرده است که ظاهراً قادر به کشتار افرادی که در شعاع ۴۰ متری محل انفجار هستند، می باشد. یک نمونه از چنین راکتی روز سه شنبه در یک حمله هوایی به هویزه به کار گرفته شده است. [...] مقامات مذکور گفتند یک هواپیمای عراقی که در سطح پایینی پرواز می کرد این راکت را به نزدیکی کارگاهی در حاشیه هویزه شلیک کرد. سه تن که در فاصله ۳۰ متری محل انفجار راکت بودند بر اثر بمباران ترکش ها کشته شدند و یک کامیون در ۴۰ متری سمت دیگر انفجار از کار افتاد. بیشتر سوراخ های ناشی از ترکش ها به فاصله ۳۰ سانتی متر از یکدیگر قرار داشتند و برخی تکه های آن از دماغه ضخیم فولادی دو طرف کامیون سه تنی عبور کرده بودند.

عبدالمیر افراوی درحالی که به کتری سیاه و لوله آبی که در میان وسایل خون آلود داخل آلونک آنان قرار داشت خیره شده بود، گفت: آنها هیچ شانسی برای فرار نداشته اند. شهردار شهر [بخشدار] گفت که آنها در بسیاری از روزها، در منطقه، سه حمله هوایی عراق را شاهد بوده اند. اما این تعداد کشته و ۳۰ مجروح بر اثر حمله بزرگ سه شنبه بر جای مانده اند. هیچ گونه نشانی از یک پایگاه نظامی در هویزه نبود. مقامات رسمی گمان داشتند که حملات هوایی عراق با هدف منصرف کردن اعراب بومی خوزستان از آمدن به داخل خانه های جدید آجری شهر صورت می گیرد.

عراق می گوید تهاجمات سنگینی علیه مراکز تجمع نیروهای ایرانی در بخش های جنوبی جبهه در هریک از روزهای هفته گذشته صورت داده است که هدف آن درهم شکستن یک تهاجم مهم ایران که توسط دو طرف پیش بینی شده می باشد، قبل از آنکه چنین تهاجمی به وقوع پیوندد»^(۲)

۱

امروز مانند روز گذشته درگیری های محدودی در کردستان رخ داد، طوری که می توان گفت کردستان در این دو روز آرامشی نسبی داشت. امروز همچنین میان دو گروه کومه له و دمکرات درگیری دیگری رخ داد.

۱. شهربانی استان کردستان گزارش داد: میان نیروهای خودی و عناصری از گروه کومه له در ده کیلومتری بوکان درگیری رخ داده که در نتیجه تعدادی از افراد کومه له کشته شدند و یکی از پیش مرگان مسلمان نیز به شهادت رسید.^(۳)

۲. در روستای کاوا از توابع اشترآباد بانه، میان نیروهای خودی با افرادی از کومه له درگیری رخ داد که بر اثر آن یک پاسدار وظیفه و یک پیش مرگ مسلمان مجروح شدند.^(۴)

۳. در روستاهای اطراف سقز، بین افراد حزب دمکرات و گروه کومه له درگیری رخ داد که در نتیجه آن ۳ تن از نیروهای دمکرات کشته و ۴ تن زخمی شدند. از گروه کومه له نیز یک تن کشته شد.^(۵)

ص: ۸۹۹

- ۲-۲۵. همان، صص ۷ و ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۲۶. سند شماره ۴۴۲۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۲۴/۹/۱۳۶۴.
- ۴-۲۷. سند شماره ۵۹۴۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۲۴/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۲۸. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۶، ۱۳۶۴/۱۰/۶، ص ۵۹.

کاروان راهیان کربلا از استان زنجان بعد از ظهر امروز پس از راه پیمایی در تهران، روبه روی مجلس شورای اسلامی تجمع کردند. آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده عالی جنگ و میرحسین موسوی نخست وزیر در این جمع سخن گفتند.

آقای هاشمی رفسنجانی به هوشیاری مردم ایران برای حضور در جبهه های نبرد و تأمین نیروی انسانی جبهه ها و مشکل دولت عراق در جذب نیرو و تقاضا از کشورهای منطقه برای تأمین نیروی انسانی اشاره کرد و به ملاحظات جمهوری اسلامی در رعایت جوانب انسانی و اسلامی در جنگ پرداخت. سپس آقای موسوی درباره تفاوت انگیزه انسان ها در جوامع مختلف، توطئه قدرت ها برای ساقط کردن جمهوری اسلامی و مقاومت ملت ایران با انگیزه ای الهی، ناتوانی قدرت های جهانی از درک محتوای انقلاب اسلامی سخن گفت.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از این مراسم گزارش داد: «کاروان راهیان کربلا با بیش از ۱۸۰ دستگاه اتوبوس از استان زنجان راهی جبهه های نبرد شدند. این کاروان پس از راه پیمایی در خیابان های تهران در مقابل مجلس شورای اسلامی در مراسمی که ترتیب داده شده بود، شرکت کردند. در این مراسم پرشکوه که مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر، نمایندگان مردم شهرهای استان زنجان و مسئولان این استان و نیز جمعی از دیگر نمایندگان مجلس و حجت الاسلام باریک بین نماینده امام و امام جمعه قزوین حضور داشتند، حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، طی سخنانی لیبیک گفتن مردم سراسر کشورمان به ندای مسئولان و استقبال افتخارآمیز آنان از کاروان های کربلا را مورد تقدیر قرار داد و این حرکت را شایسته مردم کشورمان در جهت حفظ آبروی انقلاب و اسلام توصیف و خاطر نشان کرد که سخت تحت تأثیر آن روحیه ها و فداکاری ها و شهادت ها قرار گرفته است.

رئیس مجلس شورای اسلامی یادآور شد: نکته بسیار مهمی که برای ما مطرح است این است که هوشیاری مردم ما و وجدان بیدار جوانان ما در تاریخ معاصر برای دنیای استکباری و دشمنان اسلام مثل خاری در چشم شده است. آنها هرچه تبلیغ و هیاهو راه می اندازند و می خواهند که پشت جبهه ها را تضعیف کنند وقتی که ضرورت ایجاب می کند مردم با یک حرکت به سوی اهداف انقلاب و جبهه ها همه رشته های آنان را پنبه می کنند و دوباره چهره تابناک انقلاب را که برای دشمنان غیرقابل تحمل شده به جهان نشان می دهند و بار دیگر به همه مسئولان کشور روحیه می دهند.

نماینده امام در شورای عالی دفاع با اشاره به اینکه به خاطر شرایط جهانی جبهه های نبرد بیش از هر زمان به حضور جوانان کشور نیاز دارند گفت: جوانان ما این نیاز را درک کرده اند و به این نیاز جواب مساعد می دهند و راهی جبهه های نبرد می شوند. و این با هیچ جای دنیا قابل مقایسه نیست که داوطلبان مردم آن چنان جبهه ها و سربازخانه ها و مراکز نظامی را پر می کنند که همیشه دست مسئولان و فرماندهان نظامی ما از جهت نیرو پر است.

درحالی که دشمن ما صدام، برای تأمین نیروی انسانی دستش به سوی همه مرتجعین و عوامل استکبار جهانی دراز است و در اردن، مصر و سراسر دنیای عرب و هرجایی که بتواند یک نفر را پیدا کند به قیمت گزاف به عراق می کشاند و الآن هم هفت سال است که نتوانسته سربازانش را مرخص کند و این عشق به شهادت و جهاد است که شما را وامی دارد، همچنان جبهه ها را پر کنید.

جبهه ها و سربازگیری ما وضع عادی دارد. این تفاوت اساسی میان جمهوری اسلامی ایران و کشور دشمن ما مسئله را برای دشمنان روشن کرده که پیروزی نهایی با رزمندگان اسلام است.

سخنگوی شورای عالی دفاع در ادامه سخنانش با اشاره به اینکه اگر جمهوری اسلامی هم مانند دشمن بعثی بدون توجه به جنبه های اسلامی و انسانی قضیه می جنگید الآن وضع طور دیگری بود، گفت: ما با مراعات جوانب اسلامی داریم از خودمان دفاع می کنیم و ان شاءالله ملت ما با حرکت مقدس و جدیدش بار دیگر در جبهه ها هیجان ایجاد کرده و فرماندهان ما باید آمادگی داشته باشند که جنگ را پیروزمندانه تمام کنند.

پس از سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی، مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر، به سخنرانی پرداخت. وی در مقایسه انقلاب اسلامی با انقلاب ها و دگرگونی های سیاسی - اجتماعی دیگر به تفاوت در انگیزه انسان ها اشاره کرد و گفت: مردم در ظاهر شبیه یکدیگر هستند، آنچه باعث تفاوت انسان ها می شود باطن آنها است. انسان هایی هستند که عافیت طلبی، دنیاخواهی انگیزه تمام فعالیت های آنها است و یا مردمی که انگیزه آنها سلطه بر دیگران است و این انسان ها بسیار فاصله دارند از کسانی که برای جهاد در راه خدا و رستگاری انسان ها و پیاده شدن عدل الهی انگیزه دارند.

مهندس موسوی خطاب به حاضرین گفت: بهترین شاهد برای بیان انگیزه های انقلاب حرکتی است که شما فرزندان عزیز زنجان به سوی جبهه ها دارید. یقیناً نیت شما دنیاخواهی نیست و برای منافع مالی حرکت نکرده اید و برای کشور گشایی و سلطه به جبهه ها نمی روید. انگیزه شما در این حرکت اطاعت از فرمان اسلام، قرآن و رهبر انقلاب است و این همان تفاوت انقلاب ما با انقلاب های دیگر است.

نخست وزیر با تأکید بر اینکه هریک از توطئه های کفر جهانی علیه انقلاب اسلامی می توانست یک نظام را ساقط کند، علت شکست دسیسه های دشمنان را مقاومت مردم دانست. وی افزود: روحیه مقاومت مردم در روحیه بسیجیان و رزمندگان متبلور است و انگیزه خدایی این ملت باعث پایداری درمقابل توطئه های شیطانی است.

نخست وزیر با اشاره به حمایت های جهانی از رژیم صدام، درباره رفتار مجامع حقوق بشری با انقلاب اسلامی گفت: حمایت آنها از حقوق بشر، درحقیقت حمایت از منافع امریکا در خلیج فارس است. وی با بیان اینکه محتوای انقلاب اسلامی به دلیل انگیزه های الهی خود بسیار

دور از ذهن خارجی‌ها است، گفت: آنچه آنها نمی‌توانند معنای آن را بفهمند عشق ملت ما به اسلام و رهبری است که موجب شده تا ملت ما پرچم دار انقلاب اسلامی در میان ملت‌های اسلامی باشد و این حرکت در نفس خود پیروزی است.»^(۱)

گفتنی است که کاروان راهیان کربلای استان زنجان شامل ۷۵۰۰ نفر نیروهای داوطلب مردمی شهرهای قزوین، زنجان، ابهر، قیدار و روستاهای اطراف بودند که ۲۵۰۰ نفر آنان از شهرستان قزوین شامل نیروهای بسیجی و مردمی و گروه‌های فنی و تخصصی و گروهی از پزشکان به همراه ائمه جمعه قزوین و تاکستان و جمعی از روحانیون اعزامی از دفتر تبلیغات اسلامی و حوزه علمیه قزوین با بیش از ۲۵ کامیون و تریلی از کمک‌های اهدایی مردم قزوین راهی جبهه‌های نبرد شدند.^(۲)

۱

ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در ادامه عزیمت پرشور کاروان راهیان کربلا، از همه نیروهای متخصص مردمی و کارمندان محترم دولت (پیرو مصوبه هیئت دولت جمهوری اسلامی ایران) دعوت کرد تا برای ثبت نام حداکثر تا آخر وقت روز شنبه ۲۳ آذر ۱۳۶۴ به دفتر مرکزی جذب نیروهای متخصص بسیج ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی واقع در خیابان صبا جنوبی مراجعه کنند.^(۳)

۲

امروز برخی رسانه‌های خارجی به گزارش و تحلیل اعزام کاروان‌های کربلا و عملیات آتی جمهوری اسلامی پرداختند. برخی دیپلمات‌ها تحرکات ایران را امر عادی و تلاش عراقی‌ها را برای نزدیک جلوه دادن حمله ایران سیاسی خواندند. برخی دیگر به حضور نیم میلیون سرباز ایرانی و آماده باش کامل عراقی‌ها اشاره کردند.

روزنامه گاردین امروز در مقاله‌ای به قلم دیلیپ هیرو نوشته است: «کاملاً معلوم نیست که چقدر بایستی ادعاهای عراقی‌ها را در مورد قریب الوقوع بودن حمله ایران جدی گرفت. به اعتقاد یک دیپلمات مطلع، عراقی‌ها فقط به دلایل سیاسی عکس العمل بیش از حد از خود نشان می‌دهند. آنها از دیدار اخیر وزیر امور خارجه ایران علی‌اکبر ولایتی با شاه و وزیر خارجه عربستان سعودی عصبانی هستند و می‌خواهند با قریب الوقوع جلوه دادن حمله ایران به عراق، موجبات شرمساری مقامات سعودی را به خاطر این ملاقات فراهم آورند.»

گاردین افزوده است: «دیپلمات مزبور اظهار می‌دارد که اتفاقاتی که اکنون در جبهه‌ها رخ می‌دهد فقط نقل و انتقالات عادی پاسداران در جبهه ایران است و باتوجه به وجود یک میلیون سرباز ایرانی در انیفورم، نقل و انتقال ده‌ها هزار تن دیگر چیز غیرعادی نیست، حتی اگر چنین باشد این بار یک فرق اساسی وجود دارد: جنگ خلیج [فارس] به بن بست رسیده و طرفین در

ص: ۹۰۲

۱- ۲۹. روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۳۰. روزنامه کیهان، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳، قزوین - خبرگزاری کیهان.

۳- ۳۱. همان، ص ۱۹.

جست وجوی تاکتیک های جدیدی می باشند. کاروان کربلا- به صورت کوششی است جهت بیشتر ترغیب نمودن مردم به حمایت از جنگ؛ همچنان که رئیس جمهور در میتینگ اخیر در مجلس اظهار داشت برخلاف انتظارات تحلیل گران نظامی خارجی، علائق مردم نسبت به جنگ افزایش یافته است.»(۱)

رادیو اسرائیل نیز به نقل از دیپلمات های خارجی در بغداد به حضور نیم میلیون سرباز ایرانی برای اجرای حمله ای گسترده در جبهه ها اشاره کرد و گفت: «همین منابع گفتند نیروهای عراق در این دو جبهه در حال آماده باش کامل به سر می برند. [...] کارشناسان نظامی می گویند: احتمال دارد این بار نیز ایران حمله را از باتلاق های هورالهویزه آغاز کند و بکوشد شهرک قرنه را به تصرف در آورد تا ارتباط بصره را با بغداد قطع کند و این دومین شهر بزرگ عراق را به محاصره درآورد.»(۲)

روزنامه کویتی الانبا هم با اشاره به حضور نیم میلیون سرباز ایرانی در جبهه ها مدعی شده که نبرد آتی به نفع عراق تمام شده و زمان غافلگیری به سرآمده است. دیگر مطبوعات کویت هم ضمن انتشار ادعاهای وزیر دفاع عراق نوشته اند که راه حل های نظامی تهران به پایان رسیده است.»(۳)

رادیو کلن نیز گزارش داد: «ایران به قسمت جنوبی و مرکزی مرز عراق گویا پانصد هزار نفر سرباز منتقل ساخته است. ایرانیان بدین وسیله به عقیده محافل دیپلماتیک یک حمله جدید در پیش دارند.»(۴)

۱

وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق درباره تهاجم آتی ایران هشدار داد و بر ادامه تهاجم به خارک و اهداف اقتصادی و نظامی ایران تأکید کرد.

رادیو بغداد در برنامه امروز خود گفت که وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق در گفت و گو با رادیو صدای امریکا تأکید کرد که تمرکز جدید نیروهای عراق در جبهه ها برای ایران گران تمام خواهد شد و به شکست و ویرانی خواهد انجامید. وی افزود که عراق در خاک خود سنگربندی کرده و روحیه ای بسیار عالی دارد و در جبهه هایش انبوه هایی از رزمندگان کاردان به سر می برند. وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق در ادامه با اشاره به سخنان آقای هاشمی درباره حمله آتی ایران گفت که ایران سال های گذشته دست به چند حمله زد که در تهران سرنوشت ساز توصیف شده بود، ولی این حملات بی درنگ در خطوط مرزی عراق درهم کوبیده می شد و خاتمه می یافت.

لطیف نصیف جاسم در پایان تأکید کرد که جنگنده های عراقی ضربات کوبنده خود را به جزیره خارک و دیگر اهداف اقتصادی و نظامی ایران همچنان ادامه خواهند داد تا اینکه سردمداران حکومت حاکم در تهران تصمیمات مسالمت آمیز بین المللی را بپذیرند.»(۵)

ص: ۹۰۳

۱- ۳۲. مأخذ ۱۵، صص ۵ و ۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۳. مأخذ ۱۵، ص ۹، رادیو اسرائیل، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۴. مأخذ ۱۵، ص ۶، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۴- ۳۵. مأخذ ۱۷، ص ۹، رادیو کلن، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۵- ۳۶. مأخذ ۱۷، ص ۱۰، رادیو بغداد، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

هاشمی رفسنجانی جانشین از نقش جهاد سازندگی در جبهه‌ها تقدیر کرد.

آقای هاشمی رفسنجانی خدمات جهاد سازندگی در پشتیبانی از جنگ را فقط برای آشنایان با جنگ قابل درک دانست. جمع کثیری از اعضای ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی تهران عصر امروز با آقای هاشمی رفسنجانی دیدار کردند. در این دیدار رئیس مجلس شورای اسلامی گفت: «آنها که با جنگ آشنا هستند خدمات شما را در جبهه‌ها درک می‌کنند. زدن خاکریز در خط مقدم جبهه در آنجا که صدای توپ‌ها و غرش هواپیماها لحظه‌ای قطع نمی‌شود و دائماً از چپ و از راست صدای انفجارها و دود ناشی از انفجار همه جا را پر کرده، تنها برای آشنایان با جنگ قابل درک است. جهاد سازندگی انصافاً آثاری به جای گذاشته که در تاریخ ما سند مقاومت و جهاد و ایثار است و این نهاد را به عنوان نهاد مقدس و ایثارگر در تاریخ انقلاب‌های دنیا تثبیت کرده است.»^(۱)

روزنامه واشنگتن تایمز به نقل از منابع جاسوسی ادعا کرد که سوریه موافقت کرده بود سلاح شیمیایی به ایران بدهد، اما این موافقت نامه اجرا نشده است. این روزنامه در مقاله‌ای این موضوع و عواقب اجرا شدن این موافقت نامه و همچنین دیدگاه‌های امام خمینی و فرماندهان نظامی ایران را درباره کاربرد سلاح شیمیایی بررسی کرده است. در این مقاله همچنین تولید سلاح شیمیایی در عراق و استفاده ارتش عراق از آن تأیید شده است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن گزارش داد: «براساس گزارش‌های منابع جاسوسی، سوریه در اوایل سال جاری مسیحی موافقت کرده بود که سلاح‌های شیمیایی در اختیار ایران قرار دهد، لیکن به نظر می‌رسد بعداً از اجرای توافق خود حداقل موقتاً روی گردانیده است. روزنامه امریکایی واشنگتن تایمز ضمن اعلام مطلب فوق می‌نویسد: یک مفسر امریکایی در این باره اظهار نظر کرده در صورتی که این سلاح‌های شیمیایی به ایران منتقل شود احتمالاً یک سلسله عکس‌العمل‌هایی [را] از جانب کشورهای منطقه که شدیداً در جستجوی دستیابی به این سلاح‌ها هستند، به دنبال خواهد داشت. این روزنامه می‌افزاید: با وجود این، هنوز این امکان وجود دارد که سوریه هر آن به عهد خود وفا نماید و این امری است که همچنان موجب نگرانی مقامات رسمی امریکا می‌باشد.

هنوز مشخص نیست که چرا سوریه‌ها تصمیم به عدم اجرای موافقت نامه خود - که ظاهراً

۱-۳۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱۲.

تا اواخر تابستان به قوت خود باقی بوده - گرفته اند. اما احتمال این می رود که فشارهای دیپلماتیک از جانب امریکا بر حافظ اسد موجب این تصمیم گیری شده باشد. این وضعیت با توجه به اختلافات داخلی موجود در رهبریت ایران و همچنین اکراه شوروی در اینکه سلاح های شیمیایی این کشور در خارج از مرزهای خاورمیانه پخش شوند بسیار پیچیده است. یک منبع جاسوسی گزارش داده است که آیت الله خمینی و دیگر رهبران مذهبی ایران عموماً با استفاده از سلاح های شیمیایی مخالف هستند، اما نظامیان ایران خواستار توسعه و گسترش سلاح های شیمیایی ایران می باشند و احیاناً هم اکنون به موفقیت هایی دست یافته اند.

یک مفسر اظهار نظر می کرد که روس ها علی رغم اشتیاق عمومی شان نسبت به تولید و استفاده از سلاح های شیمیایی نگران اند که توزیع این سلاح ها در منطقه در نهایت به زیان آنها تمام شود. به عنوان مثال، در صورتی که ایران توانایی تولید سلاح های شیمیایی را کسب نماید این سلاح ها می توانند بعداً به جنبش مقاومت مجاهدین افغانی تحویل داده شده و علیه روس ها مورد استفاده قرار گیرند. در این میان، مقامات رسمی امریکا عموماً از توضیح دادن پیرامون جزئیات چگونگی توانایی های تسلیحاتی شیمیایی سوریه اکراه دارند. اما یک مقام عالی رتبه وزارت جنگ [دفاع] امریکا می گوید که سوری ها سال هاست نسبت به سلاح های شیمیایی علاقه مند می باشند. منابع جاسوسی گزارش می دهند که سوری ها پیشرفته ترین قدرت شیمیایی در خاورمیانه هستند. این قدرت چیزی است که به نظر مقامات رسمی امریکا خطری وحشی است و در صورتی که به کار گرفته شود می تواند به صورتی غیر قابل پیش بینی توازن قدرت در منطقه را بر هم بزند.

مدت هاست که علاقه مندی ایران به داشتن سلاح های شیمیایی گزارش شده است. نیروهای ایرانی بر اثر حملات شیمیایی عراق صدمات سنگینی را متحمل شده اند. آقای فیتیکی از مقامات عالی رتبه وزارت جنگ [امریکا] امریکا، می گوید: عراق اولین کشور در تاریخ می باشد که از گازهای عصبی در جنگ استفاده کرده است. این مقام همچنین افزود که عراق سلاح های شیمیایی از نوع گازهای خردلی و گازهای عصبی تابون را مدتی است که تولید می کند و از آنها در بمب ها، خمپاره ها و توپ ها استفاده می نماید. وی گفت که به خاطر مؤثر واقع شدن این سلاح ها دیگر کشورها نیز علاقه مند شده اند که خود را با این سلاح ها مسلح نمایند. (۱)

۱

کنگره امریکا با فروش ۴۵ بالگرد به عراق موافقت کرد و یک شرکت ایتالیایی برای همکاری در عملیات خرابکاری در تأسیسات دریایی، با عراق قرارداد بست.

مطبوعات کویت با اعلام درخواست عراق از امریکا برای خرید ۲۴ فروند بالگرد ساخت کمپانی مک دونالد داگلاس نوشته اند که وزارت دفاع و وزارت خارجه امریکا موفق به کسب

ص: ۹۰۵

موافقت کنگره این کشور برای فروش ۴۵ فروند بالگرد ساخت کمپانی بل به ارزش ۲۷۵ میلیون دلار به عراق شده اند. برپایه این گزارش، مذاکرات مقامات دو کشور درباره فروش بالگردهای مذکور به عراق از طریق سفارت عراق در واشنگتن، دنبال می شود. (۱)

از سوی دیگر، اداره دوم فرماندهی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در نامه ای به شورای عالی دفاع به نقل از یک منبع مطلع در پاکستان نوشته است: «ارتش عراق حدود چهار ماه قبل قراردادی با شرکت Puccianing Cosmos - که مرکز آن در شهر Livorno ایتالیا می باشد منعقد کرده است. تخصص این شرکت در انواع تخریب و انفجار در زیر دریا می باشد.

باتوجه به موارد فوق احتمالاً دولت بعثی عراق در نظر دارد از کارشناسان این شرکت جهت آموزش افراد ارتش خود استفاده کرده یا در صورت لزوم از وجود پرسنل آموزش دیده در انجام عملیات خرابکاری در لوله های نفتی یا هر نوع تأسیسات دریایی جمهوری اسلامی ایران استفاده نماید.» (۲)

۱

تهدیدات اخیر عراق علیه ایران و هشدارهای آن، به نیروی هوایی عراق متکی است. گفته می شود عراق با تغییراتی در بمب ها، میزان کشندگی آنها را افزایش داده است.

خبرگزاری تانیوگ از بغداد گزارش داد: «عراق حدود ۵۰۰ فروند هواپیمای جنگنده که عمدتاً میگ و میراژ هستند در اختیار دارد که در گذشته چندان مورد استفاده قرار نگرفته اند، بلکه گفته می شود برای نبرد های حیاتی ذخیره شده اند. [...] این اطلاعات از منابع دیپلماتیک در بغداد بوده و با اظهارات اخیر یک سخنگوی نظامی عراق که جداً به ایران هشدار داده که عراق با تمام وسایل در دسترس به دشمن حمله خواهد کرد، همراه است. به گزارش خبرگزاری عراق این سخنگو وسایل مزبور را مشخص نکرد، ولی غیرمستقیم اشاره کرد که منظور اساساً نیروی هوایی برتر عراق است.

عراق نخستین بار در سال گذشته پس از تعرض بزرگ ایران، نیروی هوایی خود را به طور وسیع در جنگ شهرها به کار گرفت.» (۳)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از اهواز: «رژیم عراق اخیراً با ایجاد تغییراتی در بمب های خود قدرت تخریب این نوع بمب ها را افزایش داده است. در این بمب ها صدها قطعه میل گرد با ابعاد یک سانتی متری تعبیه شده است که به هنگام اصابت به زمین علاوه بر آوردن خسارات، بر اثر پرتاب قطعات کوچک میل گرد به افرادی که در اطراف و به فاصله یک صد متری محل اصابت بمب قرار دارند نیز آسیب می رساند. به نظر می رسد این بمب ها علیه تجمع نفرات به کار می روند. این بمب ها اخیراً برای اولین بار در هویزه مورد استفاده قرار گرفته اند.» (۴)

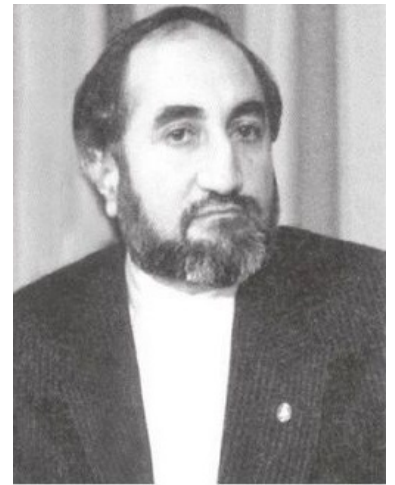
ص: ۹۰۶

۱- ۳۹. مأخذ ۲۳.

۲- ۴۰. سند شماره ۱۴۷۵۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سماجا اداره دوم فرماندهی اطلاعات به دبیرخانه شورای عالی دفاع، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۱. مأخذ ۱۵، ص ۴، بغداد - خبرگزاری تانیوگ، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴۲. مأخذ ۱۵، ص ۳، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل، روابط ایران و عربستان سعودی را حسنه توصیف کرد.

نماینده ایران در سازمان ملل متحد شایعه تغییر در صحنه سیاسی ایران را رد کرد و اندکی بی طرفی در شورای امنیت را شرط دست برداشتن ایران از تحریم این شورا اعلام کرد.

خبرگزاری فرانسه از سازمان ملل گزارش داد: «در پی دیدار اخیر وزیر خارجه ایران از عربستان، رجایی خراسانی که طی یک کنفرانس مطبوعاتی، روابط بین تهران و ریاض را تقریباً حسنه توصیف کرد، اظهار داشت که جنگ یکی از موضوع های مذاکرات بوده، لیکن این بدان معنا نیست که تغییراتی در صحنه سیاسی ایران حاصل شده باشد. وی خاطرنشان کرد که ایران همواره خواهان بهبود روابط خود با عربستان سعودی است که از مدتی پیش رفتار متعادل تری در مقابل دو متخاصم اتخاذ کرده است. [...]»

در مورد موضع ایران پیرامون نقش شورای امنیت در تلاش هایش برای حل و فصل مسئله جنگ، رجایی خراسانی به طور سربسته اظهار داشت که کشورش احتمالاً حاضر خواهد بود در صورتی که شورای امنیت حداقل کمی از خود بی طرفی نشان دهد، دست از تحریم این ارگان بردارد. (۱)

سفر وزیر امور خارجه ایران به عربستان همچنان مورد توجه رسانه های خارجی است. بی بی سی این سفر را با ثمر دانست و رادیو عربستان آن را تعدیل موضع ایران تفسیر کرد و عراق از این اقدام سعودی ها به شدت عصبانی شد.

رادیو بی بی سی در تفسیری درباره این سفر گفت: «دیدار آقای ولایتی از عربستان سعودی بی ثمر نبود و ایران توانست روابطش با برخی از همسایگان جنوبی اش را بهبود بخشیده و بر سر برگزاری ملاقات های فی مابین بیشتری در آینده توافق کند. همچنین به نظر می رسد ایران با تأکید روی این نکته که در نظر دارد جنگ با عراق را به مرز میان دو کشور محدود کند، پشتیبانی عربستان سعودی و امارات متحده عربی نسبت به این مسئله که هیچ قدرت خارجی نباید در امور خلیج فارس دخالت کند را جلب کرده است. تا آنجا که مربوط به جنگ می شود، نشانه هایی در دستگاه رهبری ایران و عربستان سعودی حاکی از آن است که هنوز به جریان افتادن تلاش های مربوط به

برقراری صلح غیرمحمتمل نیست.

رادیو عربستان سعودی در گزارشی در مورد دیدار دکتر ولایتی از این کشور به سرسختی ایران

ص: ۹۰۷

۱-۴۳. مأخذ ۲۴، ص ۴، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

در زمینه یادشده اشاره کرد، اما در خاتمه یادآور شد که روزنه های امید در مورد تعدیل موضع ایران در جنگ با عراق بسته نشده است. تعدیل موضعی که احتمالاً مفهوم آن انصراف ایران از شرط اصلی اش برای پایان جنگ، یعنی سرنگونی پرزیدنت صدام حسین است. نشانه های چنین تغییری موضعی را می توان در اظهارات روز سه شنبه میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، مشاهده کرد. وی در مصاحبه ای با روزنامه انگلیسی زبان تهران تایمز گفت که دولت ایران همچنان مُصیر است که عراق به قول وی برای تحمیل جنگ بر ایران تنبیه شود. اما وی افزود که اگر شورای امنیت سازمان ملل از عراق به عنوان طرف مهاجم در جنگ با ایران یاد کند، ایران این امر را به عنوان اقدامی مقدماتی در جهت تنبیه رژیم پرزیدنت حسین تلقی خواهد کرد.»(۱)

رادیو اسرائیل نیز امروز به نقل از روزنامه الاهرام چاپ قاهره، گزارش داد: «کشورهای عرب حوزه خلیج فارس به این نتیجه رسیده اند که بهترین شیوه برای درامان ماندن از پیامدهای ناگوار جنگ طولانی ایران و عراق آن است که با هر دو کشور متنازع مناسبات دوستانه داشته باشند و از این رو آنها درحالی که به کمک مالی و نظامی به عراق ادامه می دهند اکنون می کوشند با حکومت اسلامی تهران نیز مناسبات نزدیک برقرار سازند.»(۲)

رادیو بی بی سی در گزارش دیگری گفت: «اظهارات دکتر ولایتی در عربستان حاکی از آن بوده که شرایط ایران برای پایان جنگ، بدون تغییر به قوت خود باقی است. او گفته است که صدام حسین رئیس جمهور عراق باید خلع شود و مردم ایران حاضرند تا کسب پیروزی به جنگ ادامه دهند. تحت چنین شرایطی بعید است که شورای همکاری خلیج [فارس] دست به اقدام تازه ای جهت پایان دادن به جنگ ایران و عراق بزند.»(۳)

از سوی دیگر، روزنامه گاردین امروز از قول یک دیپلمات بسیار آگاه نوشته است عراقی ها از اینکه مقامات عربستان در چنین موقعیتی که ده ها هزار نیروی داوطلب از جمهوری اسلامی ایران به سوی جبهه ها عزیمت نموده اند تا خود را برای یک تهاجم آماده سازند، با وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران دیدار کرده اند، شدیداً عصبانی هستند و آن را خجالت آور خوانده اند.»(۴)

۱

دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس جنگ ایران و عراق را عامل بی ثباتی منطقه ذکر کرد.

به گزارش رادیو دوی: «عبدالله یعقوب بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیج [فارس]، هشدار داد که با ادامه جنگ ایران و عراق هیچ ثباتی در منطقه خلیج [فارس] نمی تواند وجود داشته باشد. وی افزود: شورای همکاری خلیج [فارس] به استراتژی پایان دادن به جنگ خلیج [فارس] با در نظر گرفتن تمام جنبه ها پایبند است. عبدالله بشاره خواستار پایان فوری تمام خصومت ها میان دو کشور همسایه شد.»(۵)

ص: ۹۰۸

۱- ۴۴. مأخذ ۱۵، صص ۲۲ و ۲۳، رادیو بی بی سی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۵. مأخذ ۱۷، ص ۸، رادیو اسرائیل، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۶. مأخذ ۱۵، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۲۱/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴۷. سند شماره ۲۱۲۳۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۶۵/۳، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۷.

۵- ۴۸. مأخذ ۱۵، ص ۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۹/۱۳۶۴، به نقل از رادیو دوی.

راديو مسكو در گزارشي حضور نظامي امريكا در منطقه خليج فارس را خطري جهاني خواند و تنها راه نجات از اين بحران را اجراي پيشنهاده صلح شوروي در جنگ ايران و عراق اعلام كرد.

راديو مسكو گفت: «شك نيست كه خليج فارس و بخش شمال غربي اقيانوس هند كه در مجاورت خليج واقع است، از جمله مناطق انفجار آميز جهان به شمار مي روند. نيروهاي امپرياليسم بارها از تشنج اوضاع اين منطقه به عنوان دستاويزي جهت افزايش حضور نظامي خود و تحمیل اراده خویش یعنی اراده غارتگران و ستمگران به کشورهای ساحلی با زور تفنگ بهره برداری کرده اند. امريكا در لباس مدافع خطوط دريایی بين المللی حمل نفت درآمده و منطقه پهناوری را به عنوان منطقه منافع حیاتی خود اعلام کرده است و همچنين به اين بهانه در آنجا به تداركات نظامي دست زده است كه ابعاد و سمت گيري آنها به هيچ وجه جنبه دفاعي ندارد بلكه گويای تدارك و تجاوز است. [...]

ژنرال ها و سياست سازان امريكايی از همين موضع به جنگ ايران و عراق می نگرند و برای موجه نشان دادن تداركات تجاوزكارانه خویش آن را همواره بهانه قرار می دهند. [...] روزنامه واشنگتن تايمز در شماره يازدهم نوامبر سال جاری درباره اينكه جنگ ايران و عراق باوجود جنبه منطقه ای آن چگونه می تواند به رويارویی جهان مبدل شود مطالبی نگاشته است. ناوهای جنگی کشورهای غرب در بخش جنوبي خليج فارس به بازی پیچیده توأم با حيله گری و مانورهای دروغی و برانگیختن مشغول اند؛ بازی ای كه به عقیده روزنامه واشنگتن پست در حكم بندبازی و رويارویی نيست. در اين بازی خطرناك، ناوهای ايران نیز شركت می كنند. آنها راه كشتی های بازرگانی را می بندند كه گویا قادرند بارهای نظامی به عراق نرسانند و آنها را مورد تفتيش و بازرسی قرار می دهند.

چنان كه در گزارش رسیده از عمان كه در روزنامه واشنگتن پست انتشار یافته، اشاره می شود: به هنگام یکی از این بازرسی های ایرانی يك فروند ناو فرانسوی در این رویداد دخالت كرد و با تهدید به آتش گشودن، ناو پاسدار ایرانی را از كشتی كانتینربر دور كرد. این اتفاق گواه بارزی بر آن است كه درگیری مسلحانه در منطقه خليج فارس به حد خطرناکی رسیده است. این وضع می تواند محافل اجتماعی ترقی خواه جهان را نگران سازد. اجرای پيشنهادهات صلح جويانه کشور شوروي يگانه راه حل برای رفع وضع پرتشنج است كه پديد آمده و خطر بروز انفجاری [را] در بر دارد.»^(۱)

ص: ۹۰۹

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران در دیدار وزیر اطلاعات و مطبوعات نیکاراگوئه، برای محدود کردن امریکا در جنگ افروزی، هماهنگی جبهه های مختلف مبارزه با امریکا را ضروری خواند.

وزیر اطلاعات و مطبوعات نیکاراگوئه که با هیئت همراه امروز با نخست وزیر دیدار کردند، ضمن گزارشی از تهاجم تبلیغاتی، نظامی و اقتصادی امریکا علیه نیکاراگوئه و ابلاغ پیام رئیس جمهور و کادر رهبری این کشور، از کمک های جمهوری اسلامی ایران به کشورش تشکر کرد. وی افزود: در زمانی که امریکای مرکزی نیاز شدیدی به صلح دارد روند ارسال تسلیحات امریکایی به طرف کشورهای متحد امریکا در امریکای مرکزی رو به افزایش است و امریکا برای افزایش تشنج در امریکای مرکزی توطئه می کند. او همچنین روابط تنگاتنگ با ایران را برای تقویت جبهه دفاعی کشورش در برابر تهاجمات امریکا ضروری دانست.

مهندس موسوی نخست وزیر، ضمن استقبال از توسعه روابط فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دو کشور، گفت: جنگ افروزی در نقاط مختلف جهان خصوصیت برجسته امریکاست و لازمه استقلال کشورهای انقلابی این است که در برابر جنگ افروزی ها با مقاومت مبارزه کنند. نخست وزیر افزود: امروز جبهه های مختلفی برای مبارزه با امریکا در سراسر جهان گشوده است که هماهنگی بین آنها می تواند در محدود ساختن جنگ افروزی های امریکا مؤثر باشد. وی افزود: در دنیایی که ملت ها دارند آگاه می شوند کشورهای مورد تهاجم استکبار نباید احساس تنهایی کنند، زیرا توده آگاه ملت ها با آنان هستند و شما نیز از این ویژگی مستثنا نیستید. جمهوری اسلامی ایران به دلیل دوستی ای که با کشور شما دارد تحولات نیکاراگوئه را با جدیت دنبال می کند و شما نیز باید سعی کنید انقلاب و ارزش های آن را بیشتر بشناسید. (۱)

بشارتی قائم مقام وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران که در رأس هیئتی به چند کشور افریقایی سفر کرده است، امروز پیام رئیس جمهور ایران را تقدیم موگابه رئیس جمهور زیمبابوه کرد. در این دیدار بشارتی ضمن تقدیر از مبارزات مردم زیمبابوه علیه آپارتاید، از اقدامات ایران علیه امپریالیسم، صهیونیسم و نژادپرستی یاد کرد و حمایت ایران را از مبارزات حق طلبانه مردم افریقایی جنوبی و نامیبیا علیه آپارتاید اعلام کرد.

موگابه نیز از پیام آقای رئیس جمهور و حضور هیئت ایرانی در زیمبابوه و نقش ایران علیه حکومت نژادپرست افریقایی جنوبی و روابط بسیار حسنه دو کشور ایران و زیمبابوه تشکر کرد و خواستار توسعه بیشتر این روابط شد. وی گفت: ما همواره از انقلاب اسلامی ایران و رهبری آن حمایت کرده ایم. (۲)

پس از پایان دیدار هیئت بلندپایه سوری از اردن، امروز سوریه و اردن در حالی با انتشار اعلامیه مشترک خواستار برپایی کنفرانس بین المللی صلح خاورمیانه شده اند که گفته می شود دو کشور بر سر جنگ ایران و عراق و سازمان آزادی بخش فلسطین مواضع مشترک ندارند.

خبرگزاری فرانسه از امان گزارش داد: «سوریه و اردن طی اعلامیه مشترکی که در دمشق و امان منتشر شده، اظهار داشته اند که هر دو طرف به اوضاع وخیم منطقه واقف اند و ضرورت استحکام اقدام مشترک اعراب در تمام زمینه ها به منظور تحقق یک صلح عادلانه، جامع و بادوام را براساس عقب نشینی اسرائیل از تمام سرزمین های اشغالی اعراب و به ویژه بیت المقدس و اعاده حقوق حقه خلق فلسطین درک می کنند.

سوریه و اردن اعلام کرده اند که یک چنین صلحی جز از طریق برپایی یک کنفرانس بین المللی تحت نظارت سازمان ملل متحد و با شرکت اعضای دائمی شورای امنیت، به ویژه اتحاد جماهیر شوروی، برقرار نخواهد شد. طرفین ضمن تأکید بر مسئله فلسطین به عنوان مهم ترین و ضروری ترین مسئله اعراب، هرگونه صلح جداگانه و مذاکرات مستقیم با اسرائیل را رد کرده اند.

دو طرف همچنین بر ضرورت حفظ استقلال لبنان و وحدت و عربیت آن تأکید نموده اند. در اعلامیه مشترک از پناهندگان فلسطینی نیز که در معرض هجوم اسرائیل می باشند، حمایت به عمل آمده است. آنها خواستار وحدت تمامی جناح های سیاسی و مذهبی لبنان به منظور تأمین وحدت و حفظ تمامیت ارضی و امنیتی آن کشور شده اند. به دنبال عزیمت رثوف الکسم نخست وزیر سوریه از اردن، دولت اردن اعلام کرد که شاه حسین دعوت اسد برای دیدار از دمشق را پذیرفته است. (۱)

از سوی دیگر، به نوشته روزنامه کویتی القبس، در این دیدار درباره موضوع جنگ ایران و عراق و مسئله سازمان آزادی بخش فلسطین اختلاف نظرهایی بروز کرده است. این روزنامه به نقل از یک مقام اردنی نوشته است: سوریه و اردن هرکدام نسبت به موضع قبلی خود درقبال ساف و جنگ ایران و عراق پایبند هستند. این مقام اردنی اظهار کرد که گذشت زمان و همکاری روزمره میان دو کشور موجب ازبین رفتن این اختلافات خواهد شد. (۲)

نشریه اکونومیست چاپ انگلستان، امروز با بررسی تحركات منطقه ای چین و اهدافی که در خاورمیانه دنبال می کند، تلاش های دیپلماتیک چین را در منطقه باتوجه به دیدگاه های سیاسی متفاوتی که در کشورهای نظیر اسرائیل، مصر، سوریه، ایران، عراق و... وجود دارد، تلاشی دشوار اعلام کرد.

به نوشته اکونومیست: «هفته آینده قرار است چین در تلاشی دیپلماتیک که دو هدف عمده

دارد: افزایش نفوذ دیپلماتیک و پرستیژ چین در منطقه و توسعه روابط تجاری؛ وزیر امور خارجه اش را به عنوان سومین مقام عالی رتبه ای که در عرض چند ماه از خاورمیانه دیدار می کند به منطقه اعزام نماید. [...] در حال حاضر، چین با سه کشور از اعضای شورای همکاری خلیج [فارس] یعنی کویت، عمان و امارات متحده عربی روابط دیپلماتیک دارد. تا پاییز جاری شوروی صرفاً با یکی از کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] یعنی کویت روابط دیپلماتیک داشت، لیکن عمان و امارات متحده عربی در پاییز جاری یکی پس از دیگری نسبت به برقراری روابط موافقت نمودند. به دنبال موفقیت های فوق برای شوروی، چین به طور آشکار خواستار جلب توجه کشورهای عرب به این نکته است که این کشور (چین) عمیقاً به مسائل و مشکلات جهان عرب توجه دارد و همچنین بسیار علاقه مند به فرهنگ اسلامی است. چینی ها امید دارند که هم میزان تجارت خود را افزایش دهند و هم اینکه از نظر دیپلماتیک توجه عربستان سعودی و متحدینش در خلیج [فارس] یعنی بحرین و قطر را جلب نمایند. [...]

در اوایل ماه جاری یک سمپوزیم بین المللی که در چین برگزار شد، بر روابط چین با کشورهای اسلامی تأکید ورزید. وزیر امور خارجه چین در این سفر هم از مصر و هم از سوریه دیدار خواهد کرد که نظراتی کاملاً مغایر با یکدیگر در مورد شایستگی و لیاقت یاسر عرفات دارند. گزارش های مربوط به همکاری نظامی میان چین و اسرائیل - اگرچه چین مرتباً این امر را تکذیب می کند - مطمئناً دیپلماسی چین در خاورمیانه را پیچیده خواهد نمود. مشکلات بیشتری در عراق انتظار وزیر امور خارجه چین را می کشد. چه قبل و چه در جریان دیدار حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران از پکن در ژوئن گذشته، مرتباً گزارش هایی مبنی بر صدور اسلحه از سوی چین به ایران وجود داشت. چین تمامی این اظهارات را تکذیب نموده است. وزیر امور خارجه چین در متقاعد ساختن عراقی ها به اینکه ارسال اسلحه از سوی چین به ایران بی پایه و اساس است، کار دشواری در پیش رو خواهد داشت. مسئله تسلیحات همچنین بر موضع چین در جهان عرب از نظر کلی تأثیر قابل توجهی خواهد داشت.» (۱)

۱

سرپرست نمایندگی ایران در بوداپست (مجارستان) در دیدار با معاون وزیر خارجه مجارستان جوایب نتایج سفر وی به افغانستان شد که گابورناج (معاون وزارت خارجه مجارستان) در این باره گفت: «ما تجربه کردیم که رهبران افغانستان می خواهند به نتیجه ای دست یابند که بسیاری از آنها به عکس العمل پاکستان بستگی دارد. ایران همسایه افغانستان است و این برای مردم افغانستان بسیار مهم می باشد که موضع ایران را بدانند، بین پاکستان و افغانستان در عمل،

ص: ۹۱۲

۱- ۵۴. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۰، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، صص ۳۸ و ۳۹.

رابطه کنسولی و حتی سیاسی وجود دارد و ما تلاش کردیم و می‌کنیم که رابطه را گسترش و توسعه بدهیم. رهبران افغانستان مایل اند که روابطی عادی با ایران داشته باشند. این برای ما کاملاً روشن است که شوروی ارتش خود را در آینده از افغانستان خواهد برد، اما هم‌اکنون همچنان خواهد ماند. ما منتظر اجلاس دسامبر هستیم و معتقدیم که این اجلاس مسئله افغانستان را حل خواهد کرد، چون ما از فعالیت‌های سازمان ملل حمایت می‌کنیم. ما در کابل شنیدیم که دخالت‌ها اخیراً از جنوب چین آغاز شده است.

آقای گابورناج در مورد مسئله خاورمیانه گفته است هیچ تغییر و تحولی در توازن نیروها در منطقه صورت نگرفته و حرکت مورفی در جهت تقویت جناح یاسر عرفات است که نتیجتاً تضعیف سوریه را در بر خواهد داشت و سفر مورفی بسیار خطرناک بوده است.»^(۱)

ص: ۹۱۳

۱- ۵۵. سند شماره ۲۱۲۳۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۶۴/۳، ۲۱/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه امروز در دو ابلاغیه جداگانه سازمان رزم قرارگاه کربلای ۲ را اعلام و سپاه پاسداران شمال را مأمور طراحی عملیاتی در منطقه سومار - قصرشیرین کرد.

در ابلاغیه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به قرارگاه کربلای ۲، سازمان رزم این قرارگاه چنین اعلام شده است:

لشکر ۵ نصر؛ لشکر ۷ ولی عصر(عج)؛ لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۳۱ عاشورا. (۱)

در ابلاغیه دوم، فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) فرماندهی سپاه شمال (قرارگاه نجف) را مأمور کرد تا علاوه بر مأموریت های واگذار شده به قرارگاه کربلای ۱، با استفاده از کادر و سازمان قرارگاه سلمان حداکثر تا ۱۰ دی ۱۳۶۴، یک عملیات فریب با توانی به استعداد ۴۰ گردان را در منطقه میان سومار تا قصرشیرین طرح ریزی کند. در این ابلاغیه همچنین خواسته شده است همه اقدامات لازم برای آماده سازی منطقه عملیات برآورد و با امکانات موجود به اجرای آن اقدام شود. در این ابلاغیه سازمان رزم عملیات چنین اعلام شده است:

الف) گردان های رزمی قابل آزاد سازی از قرارگاه حمزه (حداقل ۱۰ گردان)

ب) تیپ های پدافندی سپاه: تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین(ع)، تیپ ۵۷ ابوالفضل(ع)، تیپ مسلم بن عقیل.

ج) کلیه نیروهایی که بعد از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل از نواحی منطقه شمال غرب و حمزه اعزام می شوند.

د) نیروهای اعزامی سایر نواحی سپاه اضافه بر استعداد سازمانی و احتیاط یگان های رزمی. (بند د جمعاً ۲۰ گردان).

ه- یک تیپ از لشکر ۷۲ ارتش.

در ادامه این دستورالعمل چند نکته یادآوری و بر آن تأکید شده است:

۱. سپاه شمال می تواند در اداره سازمان رزم قوی از توان مدیریت و امکانات نواحی اعزام کننده استفاده نماید.

ص: ۹۱۵

۱ - ۱. سند شماره ۰۱۱۱۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به قرارگاه کربلای ۲، ۲۲/۹/۱۳۶۴، گزیده اسناد جلد ۱، عملیات بزرگ والفجر ۸، ص ۱۵۱.

۲. قبل از حضور نیروها در منطقه، باید محل اسکان و امکانات پشتیبانی نیروها در منطقه حاضر باشند.

۳. کلیه فعالیت های مقدماتی عملیات (شناسایی، مهندسی، تبلیغات و...) باید به صورت طبیعی طرح ریزی و اجرا شود.

۴. کلیه دست اندرکاران عملیات (عناصر قرارگاه و یگان های رزمی) با مأموریت تحت عنوان عملیات پشتیبانی توجیه شوند.

۵. در صورت امکان اجرای عملیات محدود در منطقه فوق الذکر، با سازمان داده شده، عملیات محدود طرح ریزی و در صورت تصویب در قرارگاه خاتم به اجرا درآید. (۱)

۱

با اجرای آتش یک پل دشمن در غرب اروندرود منهدم شد. مدافعان لشکر ۲۵ کربلا- تک عراق به جزیره جنوبی را دفع کردند. ارتش عراق نیز در هورالهویزه اعلام آماده باش کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «یک پل ارتباطی قوای دشمن در غرب اروندرود، روز جمعه ۲۲ آذر ۱۳۶۴ هدف آتش سنگین و هدایت شده نیروهای اسلام قرار گرفت و منهدم شد. در نتیجه انهدام این پل ارتباطی - که در محور جاده سیه - سیحان قرار داشت - تردد خودروهای نظامی دشمن برای ارسال مهمات و تدارکات به جبهه ها مختل شد.» (۲)

از سوی دیگر، معاونت طرح و عملیات قرارگاه کربلا گزارش داد که در ساعت ۹ صبح امروز در منطقه پدافندی لشکر ۲۵ کربلا در جزیره مجنون، نیروهای دشمن با ۸ فروند خشایار [نفربرهای آبی - خاکی] و چند فروند قایق قصد پیشروی به سوی مواضع خودی را داشتند که با آتش سنگین ادوات و مقابله نیروهای در خط مواجه شدند که چند نفر تلفات دادند و مجبور به عقب نشینی شدند. (۳)

رکن دوم ستاد مشترک ارتش در گزارشی به ستاد مرکزی سپاه اعلام کرد: در ساعت ۱۹:۵۵ جمعه (۲۲ آذر ۱۳۶۴) دشمن به واحدهای خود مستقر در منطقه هورالهویزه تا جزایر مجنون شمالی اعلام آماده باش کرد و دستور داد که هرگونه تحرکات و فعالیت نیروهای ایرانی را فوراً اطلاع دهید. (۴)

۲

پایانه نفتی جزیره خارک امروز چون روزهای گذشته هدف حملات هوایی عراق قرار گرفت که خسارتی در پی نداشت. خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «از نیمه شب گذشته تا حدود ساعت ۸:۳۰ صبح امروز (جمعه) جنگنده های متجاوز عراقی دو بار به حریم هوایی جزیره خارک حمله کرده اند. در حمله اول، دو میگ ۲۵ ضمن تجاوز به جزیره خارک اقدام به پرتاب چند بمب کردند، ولی خوشبختانه تمامی بمب ها داخل آب های خلیج فارس فرود آمد.

مقارن ساعت ۸:۲۷ صبح امروز (جمعه) نیز چند میگ ۲۵ عراقی که در ارتفاع بالا پرواز

ص: ۹۱۶

۱-۲. سند شماره ۰۱۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به فرماندهی سپاه شمال (قرارگاه نجف)، ۲۲/۹/۱۳۶۴، گزیده اسناد عملیات بزرگ والفجر ۸، جلد ۱، ص ۴۰.

۲-۳. روزنامه ابرار، ۱۳۶۴/۹/۲۴، ص ۱.

۳-۴. سند شماره ۰۱۱۱۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه کربلا- (واحد طرح و عملیات)، شماره ۲۴، ۱۳۶۴/۹/۲۵، ص ۳.

۴-۵. سند شماره ۰۵۹۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی ستاد مرکزی سپاه به قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۳۶۴/۹/۲۶.

می کردند، به محدوده هوایی جزیره خارک تجاوز کردند. در این حمله حدود ۴ تا ۵ بمب به اطراف جزیره خارک پرتاب گردید که یکی از بمب ها به لوله زائدی که در قسمت ساحلی جزیره تعبیه شده بود، اصابت نمود. بنا بر اظهار یک مقام استانداری بوشهر، در دو حمله مذکور خوشبختانه هیچ گونه خسارات مالی و تلفات جانی به بار نیامد. (۱)

دفتر فرماندهی سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح درباره حمله صبح امروز اعلام کرد که: بمب ها به اطراف مخزن های گازوئیل اصابت و آتش سوزی ایجاد کردند. آتش سوزی دقایقی بعد مهار شد. (۲)

از سوی دیگر، ارتش عراق با صدور اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۵۱ اعلام کرد که نیروی هوایی عراق در ساعت ۸ صبح دست به حمله ای موفقیت آمیز علیه جزیره خارک زده و آن را طعمه آتش کرده است. (۳)

۱

نفتکش قبرسی ولکان - که از جزیره سیری عازم جزیره خارک بود - دقایقی قبل از ساعت یک بامداد ۲۲ آذر مورد اصابت موشک دشمن قرار گرفت. به گفته مقامات نظامی، حریق ایجادشده در کشتی مهار شده و این نفتکش در حال حرکت به سوی جزیره سیری است. (۴)

رادیو صوت الجماهير عراق به نقل از اطلاعیه نظامی ۲۰۵۱ ارتش عراق اعلام کرد که هواپیماهای نیروی هوایی عراق در ساعت یک بعد از نیمه شب به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل دریایی ایران حمله و آن را مورد اصابت قرار دادند. (۵)

رادیو بی بی سی درباره حملات هوایی امروز عراق گفت: «عراق می گوید هواپیماهایش امروز صبح برای سومین بار ظرف ۲۴ ساعت گذشته ایستگاه بارگیری نفت ایران در جزیره خارک را بمباران کرده اند. عراقی ها همچنین می گویند به یک کشتی نیز در نزدیکی ساحل ایران حمله کرده اند.» (۶)

۲

امروز در مناطق مهاباد، سردشت و بانه درگیری هایی میان نیروهای خودی با افراد ضدانقلاب رخ داد:

۱. نیروهای پایگاه های کله یک و لیلانه از توابع شهر مهاباد با ضدانقلابیون درگیر شدند. در این درگیری نیروهای خودی تلفاتی نداشتند. (۷)

۲. در منطقه سردشت نیروهای پایگاه دادینه یائن در هنگام حمل آب با ضدانقلابیون درگیر شدند که در نتیجه ۴ تن از نیروهای خودی زخمی شدند. (۸)

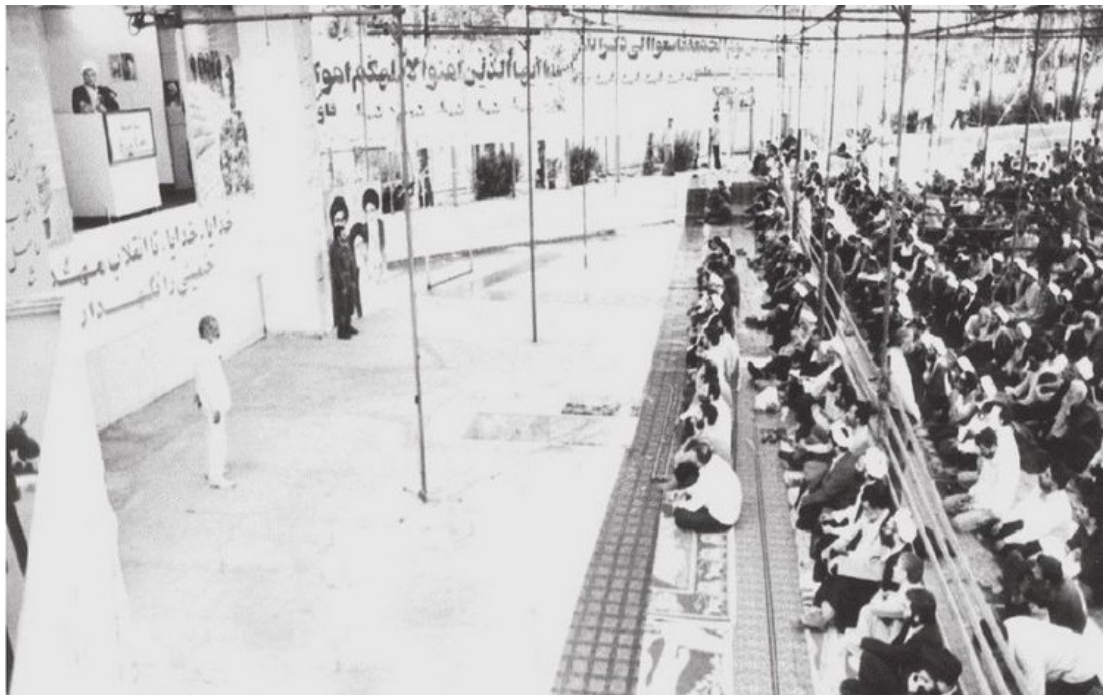
۳. همچنین یکی از پرسنل نظامی در محور پایگاه بلیس در منطقه سردشت، با مین برخورد کرد که پای وی بر اثر انفجار مین مجروح شد. (۹)

۴. در درگیری میان نیروهای خودی با ضدانقلابیون در ارتفاعات روستای کلاه رول از توابع بانه، یکی از نیروهای خودی شهید و ۳ تن دیگر مجروح شدند. (۱۰)

- ۱-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۶۹، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۴.
- ۲-۷. سند شماره ۰۵۹۳۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی منطقه ۴ نوح (روابط عمومی) به دفتر فرماندهی کل (روابط عمومی)، ۲۲/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۸. مأخذ، ص ۱، بخش عربی رادیو صوت الجماهير، ۲۲/۹/۱۳۶۴.
- ۴-۹. سند شماره ۲۰۰۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۹، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۵-۱۰. مأخذ، ص ۱، بخش عربی رادیو صوت الجماهير، ۲۲/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۱۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۶، رادیو بی بی سی، ۲۲/۹/۱۳۶۴.
- ۷-۱۲. سند شماره ۲۰۰۱۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۲۰، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۸-۱۳. همان.
- ۹-۱۴. همان، ص ۲.
- ۱۰-۱۵. همان.

آقای هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا و فرمانده عالی جنگ امروز در خطبه دوم نماز جمعه تهران به مطالب مهم و متعددی پرداخت از جمله: نشاط و پرتحرکی رزمندگان و توجه ناظران جهان به آن؛ پندارهای غلط دشمن در حمله به خارک و ادعای نابود کردن اقتصاد ایران؛ مانور نیروهای واکنش سریع امریکا در منطقه برای ایجاد رعب؛ برنامه های نظامی ایران برای مقابله با دشمنان؛ غیرممکن کردن استفاده از خلیج فارس در صورت قطع نفت کشورمان؛ آسیب پذیری کشورهای منطقه؛ ایران کشوری صلح طلب به معنی واقعی؛ اعلام آمادگی به مردم در صورت ضرورت مواجه شدن با امریکا و ابرقدرت ها در خلیج فارس؛ عصبانیت استکبار جهانی و ضدانقلاب از انتخاب جانشین رهبری؛ طرح موضوع حقوق بشر در سازمان ملل و ادعاهایی علیه ایران و

تصویر

آقای هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه تهران ضمن اشاره به موضوعاتی چون: نشاط رزمندگان، پندارهای غلط دشمن در حمله به خارک و نابودی اقتصاد ایران، مانور نیروهای واکنش سریع امریکا، برنامه های نظامی ایران، واکنش ایران در صورت قطع صدور نفت، آسیب پذیری کشورهای منطقه و... گفت: «تخریب چی نیستیم، صلح طلب واقعی ما هستیم.»

آقای هاشمی گفت: «مقدمه این شرایط جاری کشور از سه چهار ماه پیش در تاریخ شکل گرفته است. در آن موقع دنیا به نقطه ای رسید که صدام را آماده کرد تا به خیال خودشان کاری ترین ضربه را به ما بزنند. بعد از اینکه جنگ شهرها و خیانت بمباران مردم غیرنظامی به نتیجه نرسید و رژیم عراق نتیجه معکوس گرفت، این بار آمدند و از جنبه های اقتصادی شروع کردند که آن تحریکات

روانی علیه صدام را نداشته باشد، چون فکر می کردند زدن شهرها یک بدنامی برای رژیم عراق و حامیان او که اسلحه های مخصوص دراختیارش گذاشته بودند به وجود آورد و پایه های تبلیغات گذشته را خنثی کرد و بسیار در سطح جهانی در دل ملت ها به نفع ما تمام شد.

اینها فکر می کردند که زدن مراکز اقتصادی و مخصوصاً منابع نفتی این مسئله را ندارد. آنها مدعی بودند که ما جنگ افروزم، جنگ خواهیم و زدن منابع اقتصادی نظام جنگ طلب برای کشاندن او به پای میز صلح می تواند یک قیافه درستی برای صدام ترسیم کند و در تبلیغاتشان روی این تکیه کردند. از اول گفتند که صدام می خواهد از طریق بمباران خارک ایران را به پای میز مذاکره بکشاند و این جهت تبلیغات دشمنان ما بود.

خواستند ملت ما را بترسانند و فکر می کردند وقتی این تبلیغات شروع شد در داخل کشور باز روحیه احتکار و انبار کردن مواد غذایی و رشد قیمت ها و ترس مردم و از این گونه چیزها توسعه پیدا می کند و مسئولین کشور ضمن اینکه دستشان از پول خالی می شود تحت فشار مردم نیز قرار می گیرند و این را با تبعات پذیرفتند؛ یعنی فکر کردند که ما هم در آن صورت در خلیج فارس اقدام به عمل متقابل می کنیم و در منطقه بحران درست می کنیم و معلوم بود که تبعات آن را هم پذیرفته بودند.

کشورهای جنوب خلیج فارس را آماده کردند که این تبعات را بپذیرند و نیروهای به اصطلاح واکنش سریع امریکا در منطقه مانور دادند و کشتی های بیشتر جنگی در خلیج فارس و اقیانوس هند آمدند و تبلیغات این طوری شد و شرایطی درست کردند که در کشور ما زمینه تسلیم ما را فراهم کنند و به این مسئله امیدوار بودند. [اما] کار باز برعکس شد؛ یعنی همان گونه که در جریان جنگ شهرها پیش آمد، اینجا هم قضیه برعکس شد. اولاً آنها در عمل فهمیدند که اقتصاد ما محکم تر از این حرف هاست و منابع نفتی ما آن طور نیست که اینها فکر کنند شیشه است و هروقت که خواستند آن را می توانند بشکنند. دیدند که ما جداً می توانیم از منابعمان دفاع کنیم و دیدند که منابع نفتی ما متنوع است و دیدند زدن آن به صورتی که دست ما را خالی کنند ممکن نیست و از این جهت مأیوس شدند.

مسئله دیگری که برای اینها پیش آمد، آنها خیال می کردند که ما به صورت انتقامی و عکس العملی خودمان را ممکن است در خلیج فارس محبوس کنیم و وارد یک ماجرای شویم که پایان آن مشخص نیست و بحران درست کنیم. ما هم از قبل سیاستمان را اعلام کرده بودیم؛ ما گفته بودیم که برای هر مرحله یک طرح داریم و این در برنامه های اقتصادی و نظامی ما یک واقعیت است ما خودمان می دانیم که اگر فردا فلان حادثه ای که ممکن است پیش آید، در صورت وقوع آن حادثه چه خواهیم کرد. ما قسمتی از برنامه مان را به دنیا اعلام کردیم و قسمتی از آن را هنوز دنیا نمی داند. از لحاظ نظامی می دانیم که چه زمانی باید ضربه محدود

بزنیم و کی باید حمله وسیع بکنیم و کی باید به مراکز عراق حمله کنیم و چه زمانی باید در داخل عراق برنامه مان را اجرا کنیم؛ برای هر مرحله برنامه داریم و نیروهای مجری آن را هم تنظیم کرده ایم. ما قبلاً اعلام کرده بودیم تا در خلیج فارس به صورت محدود مزاحم ما بشوند ما هم به صورت محدود دیگران را تحت فشار قرار می دهیم؛ یک کشتی از ما زده بشود کشتی دیگری هم زده می شود حالا از هر که می خواهد باشد.

دنیا امکانات تخریبی زیادی دارد و صدام هم به اندازه کافی شقی و فرمان بردار است. ما گفتیم که اگر روزی به اینجا برسیم که صدور نفتمان به طور کلی قطع شود و برای ما صادرات و واردات از طریق خلیج فارس معنا نداشته باشد ما خلیج فارس را به کلی غیرقابل استفاده می کنیم و این هم جزء برنامه مان هست. آنها فکر می کردند که ما با عجله بحران درست خواهیم کرد؛ ما عجله نکردیم و فقط یک مانور دادیم. وقتی آنها یک مانور قساوت و تخریب دادند ما یک مانور نیروی دریایی دادیم تا بفهمند که نیروی دریایی ما مرده نیست و وجود دارد. کشورهای جنوب خلیج فارس فهمیدند که این نیروی دریایی عظیمی که آنها بخشی از آن را دیدند و ما درحالی که از شمال خلیج فارس دفاع می کردیم بخشی از نیروی دریایی را در جنوب خلیج فارس وارد مانور کردیم فهمیدند که بنادر کوچک آنها که در تیرس امکانات ما است خیلی آسیب پذیر است و اگر روزی ما بخواهیم ماجراجویی کنیم حداقل آنها را می توانیم غیرقابل انتفاع کنیم و همه این کشورها متکی به بنادرشان هستند و آن بنادر هم وقتی تعطیل بشوند تقریباً ثلث دنیا از بی نفتی باید خاموش شوند.

اینها فهمیدند که ما این امکان را داریم و در عین اینکه این امکان را داریم، اما از آن استفاده نمی کنیم؛ [...] تخریب چی نیستیم، صلح طلب واقعی ما هستیم. آنها در دریا محیط زیست را آلوده می کردند و ما نیروهایمان با چه مهارتی می رفتند و چاه ها را مهار می کردند که دریا آلوده نشود و چاه را هم حفظ می کردند با آن همه شرارتی که آنها کردند، اما هنوز هم ما الآن حافظ امنیت خلیج فارس هستیم. بنابراین برای آنها هم ثابت شد که ایران کشوری است که سیاست متین و حساب شده دارد. از لحاظ خطر، بله خطر وجود داشت و ما هم اعلام کردیم و از ملتمان هم مخفی نکردیم آنها فکر می کردند وقتی ما اعلام خطر کردیم و گفتیم امریکایی ها در آستانه ایران هستند و خطر دارند یک دفعه مردم ما می ترسند. اینها تصورشان این بود رادیوهای بیگانه هم آن موقع دروغ گفتند که مردم ایران دارند خرید می کنند و چی می کنند. برعکس، ما به مردم گفتیم که چون خطر بروز جنگ های دیگری و توسعه جنگ وجود دارد مردم به میدان بیایند و آموزش ببینند و خودشان را برای دفاع آماده کنند. آنها یک دفعه دیدند این مردمی که آنها خیال می کردند ترسیده اند به میدان جهاد آمده اند و به جای اینکه بروند ذخیره سازی کنند، کامیون ها و کاروان های عظیم چند صد کامیونی از اطراف کشور به طرف جبهه ها حرکت کردند.

انصافاً این خیلی آموزنده و زیباست: ما اعلام خطر کردیم که ممکن است با امریکا و ابرقدرت ها در خلیج فارس مواجه شویم و مردم به طور طبیعی و همان طور که کوردلان انتظار داشتند باید به طرف ذخیره سازی بروند. [اما این طور نشد] واقعاً گزارشات از سراسر کشور این بود که مردم حتی قند و شکر و موادی که با کوپن و در صف می ایستند و می گیرند، بخشی از آن را به مراکز جمع آوری کمک به جبهه ها داده اند. همین حالا که ۵۰۰ کامیون از تهران به سوی جبهه ها می رود و ۲۵۰ کامیون که چند روز پیش از کرمان به جبهه ها ارسال شد و این سیل کامیون هایی که از یزد، اصفهان، خراسان، آذربایجان و حتی سیستان و بلوچستان و بندرعباس به جبهه ها سرازیر شده است و در شرایطی که ما خودمان اعلام خطر می کنیم، اینها با تحلیل های خارجی ها جور در نمی آید. آنها احساس می کنند که این مردم به جای اینکه ۵ سال جنگ آنها را خسته کند، مردم را پولاد آبدیده کرده و آنها همانند کوه هایی شده اند که هر طوفانی به آنان بخورد غیر از اینکه طوفان ناله و فرار کند کاری نمی تواند بکند.

نمایشی که مردم در این جریان دادند که اوج آن را امروز ما می بینیم امروز هفت هشت هزار جوان که همگی آنها در خانواده ها و زندگی شان مشغول کار بودند، از استان زنجان آمده و به طرف جبهه ها می روند. من از برادران نماینده شنیدم که در مسیری که بسیجیان زنجان می آمدند مردم از ۳، ۴ کیلومتر، شب از دهات در مسیر جاده می آمدند و زن و مرد ساعت ها کنار جاده می ایستادند که عبور رزمندگان را از جاده ببینند و آنها را بدرقه کنند و در مسیر آنها گلاب و نقل و گل پخش می کردند. همچنین گفتند که در مسیری که این کاروان از زنجان می آمده این قدر مردم گاو و گوسفند قربانی کرده اند و آنها را به فقرا و رزمندگان هدیه کرده اند که در تاریخ استان زنجان این مقدار کشتار در یک روز هیچ وقت اتفاق نیفتاده است.

از یزد، این استان کوچک، دیروز ۴ هزار نفر داوطلب آماده شهادت حرکت کرده و پشت سر آنها کامیون های حامل مایحتاج رزمندگان به جبهه ها ارسال شده است. مردم به خرج خودشان بچه هایشان را به جبهه ها می فرستند و این چقدر برای یک انقلاب و برای یک فکر و مکتب زیباست و چقدر آزاردهنده برای کفر جهانی و مستکبرانی است که برای تجهیز هر سربازشان باید میلیون ها خرج کنند. مردم این طور نمایش دادند از استان های فقیر و محرومی مثل سیستان و بلوچستان و از کردستان - کردستانی که هفت هشت سال است در فتنه عراق، ضدانقلاب و ابرقدرت ها دارد و به خاطر آن همه جنایاتی که آنها کردند، می سوزد - این جور امواج نیروی انسانی با کوله باری از امکانات فقیرانه به طرف جبهه ها سرازیر می شوند.

و اینها نمایش عجیبی است و این صحنه هایی که این روزها ما می بینیم به خدا آن قدر برای یک ناظر منصف زیباست که در اُحد و در بدر و خندق و کربلا - و در هیچ جا نمی تواند این گونه و با این وسعت ایثار و فداکاری از مردم ببیند. در همه جا می بینیم وقتی این کاروان ها

به طرف جبهه‌ها حرکت می‌کنند اکثر علمای شهر مثل بسیجیان نوار قرمزی به صورتشان بسته‌اند و همراه با آنان راه افتاده‌اند و ما انتظار داریم که این موج همراهی علما که از اول هم بوده و همیشه به نسبت بیش از مردم عادی، طبقه روحانیت در جبهه‌ها شهید داده باز در جبهه‌ها حضور داشته باشند و همراه عزیزان ما باشند تا آنها این هماهنگی روحانیت و مردم و رهبریت و مردم را خوب احساس کنند.

سراستکبار و ارتجاع، ابرقدرت‌ها و عاملشان در این توطئه اخیرشان این چنین به سنگ خورد. یعنی درست همان چیزی که فکر نمی‌کردند اتفاق بیفتد و می‌خواستند این مقاومت را بشکنند به ضدش رسیدند. به مقاومت مردم رسیدند و امروز دارند می‌بینند چه وضعی است.

حالا پی در پی آمار می‌دهند که ایران یک میلیون سرباز در جبهه‌ها متمرکز کرده یا ۵۰۰ هزار و بعضی‌ها می‌گویند دو میلیون. نمی‌فهمند این بی‌شعوریشان هم خیلی زیاد است که نمی‌فهمند. این قدر که مدعی هستند که ماهواره و آواکس و جاسوس و از این جاسوس‌های بومی و اینها دارند، نمی‌فهمند اصلاً اینجا صحبت از عدد نیست؛ صحبت از این است که ما چه مقدار نیاز داریم و مردم چه مقدار می‌آیند. همان مقداری که نیاز داریم این با یک میلیون و با صد هزار و اینها شما نمی‌توانید سرگرم بشوید. باید برسید جبهه چقدر می‌خواهد این مردم خودشان می‌فهمند چقدر می‌خواهد ...

حالا بعث عراق که به قول خودش برای به پای میز مذاکره کشاندن ما این شرارت جدید را شروع کرده بود، الآن همه نیروهایش را در سراسر جبهه آماده باش داده و من یک بار گفتم این آماده باش یعنی چه؛ برای یک ارتشی که در جبهه است اگر بنا شد هرروز آماده باش بدهند پدر آن ارتش درمی‌آید. آنجا در سنگر آدم بماند و فکر کند هرلحظه الآن صدای تکبیر نیروهای اسلام بلند می‌شود و توی جبهه بالای سرش می‌ریزند که آن می‌داند وقتی اینها آمدند چه خبر است، این حالت برای کاخ نشینان بغداد، برای حامیان این کاخ نشینان، برای کسانی که در جبهه‌ها هستند، برای آنهایی که پشت دریاچه‌های آب و پشت کانال‌های آب و پشت سیم‌های خاردار و پشت بشکه‌های مملو از مواد منفجره و امثال اینها مخفی شدند و چند ردیف مین هم درست کردند و همیشه دیدند که این سدهای پوشالی همیشه به دست نیروهای رزمنده از میان برداشته شده و هر وقت خواستند، به هر جا خواستند رسیدند، حالت آنها را شما مجسم کنید، حالت ما را هم مجسم کنید.

حالت این ملت را که یکپارچه شور و شمع است و یکپارچه اسلام است و در حالت تهاجم است و ما در مقابل شعارهایی که این بچه‌ها می‌دهند و می‌گویند اذن حمله بدهید، داریم عاجز می‌شویم. این، این طرف قضیه، آن هم آن طرف قضیه، آنها هرلحظه دارند از ترس اینکه مبادا الآن تکبیر گوها بیایند، چه حالتی پیدا می‌کنند. این حالت عراق است و این حالت ملت ماست و همین حالت الآن در کل دنیا منعکس است.

آنهایی که تا به حال این همه خرج کرده اند، آنهایی که این همه پول دادند، آنهایی که این همه اسلحه دادند، آنهایی که این همه کارشناس دادند، آنهایی که آبرو و حیثیت خودشان را در گرو این جنگ گذاشتند، الآن احساس می کنند در مقابل یک ملت انقلابی و اسلامی مثل موش ضعیف و ترسو دارند به لانه هایشان بر می گردند. یک مسئله دیگر، یک چیز دیگر پیش آمد که آنها را عصبانی تر کرده است: درد وقتی که شروع می شود دیگر می آید، مسئله تعیین رهبری آینده برای استکبار جهانی و ضدانقلاب بسیار ترس شده و شما نمی دانید شما آن مقداری که ما اخبار خارجی ها را می خوانیم شما نمی خوانید چون ما گزارش های همه مراکز مربوط را که صاحب نظرند می خوانیم. به قدری اینها عصبانی شدند، چه ضدانقلاب و چه حامیانشان، استکبار جهانی و مرتجعین، اینها مدتی است که وقتی که ضدانقلاب ما دیگر شکسته شد و ورشکسته شد و امیدشان نشاطش را از دست داد دیگر تحرکی نمی تواند داشته باشد. یک نغمه شروع کرده بودند که خوب رهبری انقلاب چون سنشان بالاست و ما داریم خودمان را آماده می کنیم برای دوران بعد از رهبری این یک چراغ کم نوری شده بود که برای اینها سوسو می داد. [...]

یکی از شخصیت های سیاسی معروف منطقه از یک جلسه ای نقل می کرد که در آن جلسه شخصیت های سیاسی منطقه نشستند و درباره آینده ایران و عمر رهبری و امثال اینها بحث می شد، یکی از اینها گفته بود که بابا بیخود این قدر منتظر نباشید این خانواده خیلی عمر می کنند، برادر بزرگ امام که چند سال از ایشان بزرگ تر است هنوز ماشاءالله آنجا مثل یک قهرمان می دود و راه می رود بعد یک خبر دیگری داده بود که مادر امام هنوز زنده و سالم هستند در جماران (تکبیر نماز گزاران و شعار خدایا، خدایا، تا انقلاب مهدی خمینی را نگه دار). و اصلاً این مسئله سلامتی امام و این قدرت روحی امام و این سلامتی جسمی امام برای اینها یک کابوس شده است. هر وقت امام چند روز نمی آیند سخنرانی بکنند یک وقت یک چیزی توی دل اینها زنده می شود. یک خیال شیطنانی که بلی یک خبری است. بنا می کنند به نوشتن.

ضدانقلاب و دشمنان ما در خارج الآن به یک فعالیتی افتاده اند که در تناسب های بحث من هم امروز می گنجد، مسئله حقوق بشر را به صورت یک حرکت مذبحخانه ای حالا شروع کرده اند. از شکست صدام، از مقاومت مردم، از حل مسائل رهبری آینده، از حل مشکلاتی که اینها فکر می کردند در جامعه ما ممکن است به وجود بیاید، از مجموع [اینها] عصبانی شدند، الآن یک تهاجم عجیب و غریبی در سراسر رسانه های غربی شروع شده است. مسئله حقوق بشر در ایران که از حربه های زنگ زده دوران ماست. حقوق بشر در یکی از کمیسیون های کمیته های سازمان ملل مسئله را برای ایران مطرح کردند. از حضار که حدود ۱۲۰ نفر بودند حدود ۵۴ کشور رأی دادند که در ایران حقوق بشر مراعات نمی شود. خوب چه کسی شک دارد که ما ۵۵ دولت مخالف در دنیا داریم؟ اکثر اینها با ما مخالف اند. رأی اینها به تبع امریکا،

فرانسه، بلژیک، کانادا یا انگلیس علیه ما چه ارزشی دارد. مگر اینها رأی است؟

آنها هیچ چیز غیر اسارت ما نمی خواهند، هرچه از اسارت کمتر باشد آنها بر خلافش رأی می دهند، این چه رأی است. حالا ۵۵ کشور دنیا اگر آنجا رأی دادند که شما حقوق بشر ندارید آیا ما روی این حساب می کنیم؟ سازمان ملل خیال می کند که با این کارش، کاری می تواند از پیش ببرد. سازمان ملل دیروز شوروی را محکوم کرد که چرا در افغانستان شرکت می کنند؟ چه اثری داشت؟ حالا آن رأی آن جوری که وسیع هم بود. اکثریت هم رأی داده بودند خودشان را به یک مسئله ای آلوده کرده اند ضدانقلاب را دوباره راه انداختند، یک کارهایی که واقعاً برای ما تنفرآمیز است.

این خبر بی بی سی است که در تلکس های ما آمده است تیتو خبر این است: "تکدی آخرین راه برای منافقین فراری" بخش فارسی بی بی سی در برنامه خود گزارشی را راجع به تکدی منافقین در امریکا بدین شرح پخش کرد.

اصلاً ملت ما ببینند، اینها به چه روزی افتاده اند، اینها بی که به عنوان مبارزه با امپریالیزم توی خانه های امن کشیده شدند حالا دارند این جور رفتار می کنند. مقامات رسمی امریکا می گویند یک گروه ایرانی به نام صندوق امداد ایران که به گفته این مقامات با سازمان مجاهدین خلق (منافقین) ایران رابطه دارد در واشنگتن پایتخت امریکا، از این خانه به آن خانه در پی کسب اعانه بوده اند و این اقدام صندوق امدادی ایران در دوازده ایالت دیگر امریکا نیز رخ داده است. براساس گزارش هایی که در واشنگتن انتشار یافته فعالیت های گروه مذکور به دنبال اعتراضات عده ای از ساکنین محلی از نحوه مصرانه اعانه طلبیدن به نظر مقامات رسمی رسیده است. از قرار معلوم افراد اعانه طلب پس از آنکه مردم در خانه هایشان را به روی آنها باز می کردند پای خود را لای در قرار می دادند و تا آنکه اعانه را دریافت نمی کردند از در خانه دور نمی شدند.

این شیوه گدایی شان است. این جوری بروند از امریکا گدایی کنند، گلوله بخرند بیایند این بسیجی ها را بزنند. این مبارزه با امپریالیزم است! با امپریالیزم، بچه های مردم را دعوت کردند بیایم با امپریالیزم مبارزه کنیم، حالا این مبارزه است؟ خوب شما اگر می خواهید گدایی کنید خوب بیایید همین جا گدایی کنید اینجا پولدار هست، بیایید توی این بازار، توی این خیابان ها، پیش همین بسیجی ها هم گدایی کنید بیشتر به شما می دهند. این چه نکبتی است که اینها گرفتار شدند. [...]

ما قبلاً اگر می دیدیم عکس ملک حسین در یک روزنامه ای است نمی خریدیم. اینها حالا افتخارشان این است بروند کنار ملک حسین بنشینند عکس بردارند و با هم لبخند بزنند. آخر آدمی که بخواهد با طارق عزیز و ملک حسین و تاجر و آقای ریگان و امثال اینها، با مجموعه اینها و این هم کمک گرفتن این جوری، البته اینها درآمدهای بسیاری هم از طریق جاسوسی دارند، اینها برای جاسوسی گری که در ایران می کنند از عراق حقوق می گیرند و برای یک هواپیمایی که می ربایند کلی از عراق چیز می گیرند از امریکا، فرانسه و جاهای دیگر حقوق

می گیرند در عین اینکه می گیرند بلکه این خرج عیاشی های خارج، بیش از اینهاست. برای این کارها، برای فریب دادن ها بیش از اینهاست و به خاطر این مخارجی که می کنند به این بدبختی و گدایی افتاده اند. این مبارزه ضدانقلاب ایران شده است. [...]

حالا- من داشتم آن قسمت را می گفتم با خشمی که استکبار جهانی از جریانات موجود کشور ما دارد، از جریانات سیاسی، نظامی، وحشتی که از تهاجم آینده ما پیدا کرده، هياهو حقوق بشر راه انداخته اند چهار تا بهایی ها را مثلاً ببرند در سازمان ملل، بهایی و منافق و شاه پرست و ملی گرا، مجموعه اینها این ترکیب چه ترکیبی است؟ حالا- بهایی هم علیه ایران مبارز شد. خوب این هم یک جریان جاسوسی می باشد که از پیش شروع کرده اند از آن وقتی که اینها به کمک انگلستان و روسیه تزاری آمدند در یک جریان جاسوسی بود و امروز هم کاری که ما با آنها داریم درحد جاسوسی است. درحد قاچاقچی و درحد احتکار است، آنهایی که به جرم احتکار و یا جاسوسی و یا جنایت دیگری بازداشت می شوند. آنجا برایشان مسئله درست می کند. آقای ریگان بیاید صحبت بکند و رئیس جمهور کشور دویست و چهل، پنجاه میلیونی امریکا ابرقدرت گنده، بیاید آنجا بایستند و حرف بزنند و از این تیپ ها دفاع بکند و سند ضدحقوق بشر بودن جمهوری اسلامی اینها است که تروریست را که پرروز بمیشان در کنار بیمارستان منفجر شد و دانشجویی را شهید کرد.

در همین نمازجمعه قطعات بدن مردم نمازگزار را بر سر درخت ها فرستادند، مجازات اینها برای ایران می شود ضدحقوق بشر، اما جنایات امریکا در ویتنام، در فیلیپین، در فلسطین، در لبنان، در خود ایران، در افریقا، در امریکای لاتین، در نیکاراگوئه این همه جنایتی که اینها دارند می کنند آدم کشی هایی که دارند انجام می دهند، اینها ضدحقوق بشر نیست؟ بمب هایی که دست اینها می دهند و منفجر می کنند اینها ضدحقوق بشر نیست؟ در خود امریکا سفیدپوست ها سیاه پوست ها و سرخ پوست ها را قتل عام می کنند اینها ضدحقوق بشر نیست؟ نسل سرخ پوست را دارند از امریکای لاتین و از کل امریکا می کنند اینها ضدحقوق بشر نیست؟

فرانسه جنایتکار دستش به خون مردم کالدونیا آن طرف دنیا در شرق دنیا آلوده است، این ضدحقوق بشر نیست؟ جزیره گرانادا را امریکایی ها با زور تصرف می کنند، ضدحقوق بشر نیست؟ اینجا چند تا جاسوس را محاکمه می کردند، آقای ریگان رئیس جمهور قلدر دنیا غصه می خورد برای حقوق بشر. این حربه امروز در دنیا جا می افتد، این حربه را کسی می تواند بفهمد، این قابل تبلیغ است؟ اصلاً امریکا اگر حرف از حقوق بشر بزند مسخره است؛ یعنی وقتی که امریکا می گوید حقوق بشر، آدم می فهمد مسخره است، حقوق بشری که مدافعش ریگان باشد و یا میتران باشد، یا موشه دایان باشد آن چه حقوق بشری است؟

شما مگر بشر هستید که از حقوق بشر حرف می زنید بشریت که حساب در کارش هست.

همه دنیا را آلوده کرده اند. سازمان ملل را آلوده کرده اند، شورای امنیت را آلوده کرده اند، یونسکو خواست یک قدم مستقل بردارد قهر کردند، بایکوت کردند و به امریکا و انگلستان رفتند. اینها حالا خیال می کنند حربه حقوق بشر علیه ایران در روزنامه های امریکایی و رادیوهای استکباری مطرح بشود و روی ایرانی ها اثر می گذارد. شماها، نه این ملت را شناخته اید، نه ملت های دیگر را شناخته اید، نه انقلاب را شناخته اید، نه اسلام را شناخته اید و این حربه های زنگ زده را ببخود هی به کار می گیرید و مؤسسات جهانی را با این چیزها آلوده می کنید و سازمان ملل بیچاره بدبخت فلاکت زده هم در دست این گردن کلفت ها اسیر هست و نیمه آبرویی که گاهی اوقات می خواهد پیدا کند تا اینکه در یک گوشه ای خدمت بکند این جوری از دست می دهد و من امیدوارم که همه این جریانات باعث بشود که ملت ما و ملت های دنیا هشیار بشوند و مثل ملت ما راه خودشان را پیدا کنند.^(۱)

۱

در بازتاب سخنان آقای هاشمی در نماز جمعه امروز تهران، رسانه های خارجی بیشتر به این نکات پرداخته اند: اجرا نشدن عملیات آتی ایران در صورت توقف جنایات صدام، شرایط ایران برای خاتمه جنگ، بستن تنگه هرمز، نقض حقوق بشر در ایران و...

خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره گزارش داد: «مطبوعات ایتالیا قسمتی از سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در نماز جمعه تهران را با عناوینی از قبیل "ایران حاضر است با عراق صلح نماید" به چاپ رساندند. در گزارش هایی که در این رابطه از تهران به مطبوعات ایتالیایی رسیده، آمده است مقامات ایران حاضرند عملیات مقدماتی حمله عظیمی را که در پیش است متوقف کنند به شرطی که نیروهای عراقی نیز دست از حملات خود بردارند. بنا بر این گزارش، هاشمی رفسنجانی با اشاره به این مطلب در نماز جمعه تهران بار دیگر شرایط ایران جهت خاتمه دادن به جنگ را مورد تأکید قرار داد و گفت در صورتی که شرایط جمهوری اسلامی ایران مبنی بر محاکمه جنایتکاران جنگی عراق و پرداخت خسارت های ایران مورد قبول واقع شوند ما حاضر به آغاز مذاکرات صلح هستیم.

این گزارش در ادامه می افزاید: رفسنجانی بار دیگر تهدید ایران را مبنی بر مسدود کردن تنگه هرمز که رگ حیاتی عبور کشتی های حامل نفت مصرفی غرب می باشد، تکرار کرد. روزنامه های ایتالیایی همچنین به اخبار تأیید شده ای که حاکی از تجمع بیش از نیم میلیون نفر از نیروهای ایرانی در مرزهای ایران و عراق است، اشاره دارند.^(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین گزارش داد: «روزنامه های کویت ضمن درج خطبه های نماز جمعه امروز تهران نوشتند: تهران برای اولین بار از دو ماه پیش، از به تعویق انداختن حمله گسترده خود، در انتظار میانجیگری کشورهای خلیج [فارس] سخن به

ص: ۹۲۶

۱- ۱۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴، صص ۵ و ۱۰.

۲- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۱، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

میان آورد. مطبوعات کویت اظهارات آقای رفسنجانی در مورد به تعویق انداختن تهاجم گسترده ایران علیه عراق را یک عقب نشینی از اجرای حمله عنوان کردند و نوشتند: ایران از بالا بردن دامنه جنگ علی رغم حملات هوایی عراق به خارک و اهداف اقتصادی و غیرنظامی این کشور خودداری کرد. روزنامه های کویت سخنان آقای رفسنجانی در مورد بستن تنگه هرمز را نیز با عنوان تکرار تهدیدات ایران درج کردند.^(۱)

خبرگزاری آسوشیتدپرس هم گزارش داد: «هاشمی رفسنجانی سخنگوی پارلمان ایران امروز تهدید خود مبنی بر انسداد تنها آبراه خلیج [فارس] تنگه هرمز را تکرار نمود و گفت: ایران هر زمان که احساس کند این امر لازم است نسبت به انجام آن اقدام خواهد کرد. هاشمی رفسنجانی که خبرگزاری رسمی جمهوری اسلامی سخنان او خطاب به نمازگزاران در دانشگاه تهران را مخابره کرده است، گفت: جمهوری اسلامی قادر به درک موقع مناسب برای وارد آوردن ضربه به دشمن می باشد. رفسنجانی افزود: مانور اخیر نیروی دریایی در خلیج [فارس] ثابت کرد که ما قادر به انجام عملیات و کنترل منطقه ای هستیم که در صورت قطع جریان نفت از آن یک سوم دنیا آسیب خواهد دید. در تهران نیز سخنگوی پارلمان هاشمی رفسنجانی به نمازگزاران روز جمعه گفت: ایران آماده است در صورت عدم ارتکاب جنایات بیشتر علیه ما از جانب رژیم صدام حسین، حمله وسیع خود را متوقف کند.

بر اساس برآوردهایی برای انجام حملات زمینی در جنوب، ایران ۵۰۰ هزار نفر نیرو به مناطق مرکزی و جنوب جبهه اعزام داشته است. رفسنجانی در سخنان خود به حملات اخیر عراق به جزیره خارک و مراکز تجمع نیروهای ایران در جبهه اشاره داشت. وی در عین حال تأکید نمود که جنگ تا پیروزی نهایی و با خلع کامل رژیم صدام ادامه خواهد یافت. رفسنجانی همچنین تأکید کرد که ایران خواهان محاکمه جنایتکاران جنگی در بغداد و اعطای شرایطی مناسب قبل از قبول ترک مخاصمه می باشد. وی افزود: مردم عراق باید آزادی خود را به دست آورند و ما آماده ایم، تا به آنها کمک کنیم تا یک عراق اسلامی (جمهوری) برپا کنند.^(۲)

رادیو اسرائیل نیز سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی را چنین منعکس کرد: «حجت الاسلام رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی در مراسم نماز جمعه امروز تهران گفت: عراق همه نیروهای خود را در جبهه ها به حالت آماده باش در آورده زیرا از حمله نیروهای جمهوری اسلامی بیم دارد. وی افزود: طرف داران صدام حسین نیز در سراسر جهان از ترس جمهوری اسلامی در حال تشویش به سر می برند. پیرامون گزارش سازمان عفو بین المللی در مورد پایمال شدن حقوق بشر در ایران اسلامی، حجت الاسلام رفسنجانی گفت: آنها به هیچ چیز کمتر از نابودی ما رأی نمی دهند و سپس مدعی گردید که رژیم اسلامی ایران فقط عده ای جاسوس را اعدام کرده و علیه حقوق بشر هیچ اقدامی به عمل نیاورده است.^(۳)

ص: ۹۲۷

۱- ۱۸. همان، ص ۱۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۹. مأخذ، ص ۲۲، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۰. مأخذ، ص ۱۶، رادیو اسرائیل، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

رادیو بی بی سی هم در گفتار خود به واکنش هاشمی رفسنجانی به قطعنامه سازمان ملل اشاره کرد: «رئیس مجلس ایران آقای هاشمی رفسنجانی، ایالات متحده و به تعبیر او اعمار آن کشور را به خاطر حمایت از یک قطعنامه سازمان ملل که در آن نقض حقوق بشر در ایران تقیح شده بود، مورد حمله قرار داده است. آقای رفسنجانی در خطبه نماز جمعه تهران گفت خود ایالات متحده، سرخ پوستان امریکا را نابود کرده، علیه سیاه پوستان مرتکب جنایت شده و در سراسر جهان بسیاری دیگر از حقوق بشر را زیر پا گذاشته است. وی افزود: با وجود این، رئیس جمهور امریکا ریگان، اعدام چند جاسوس را نقض حقوق بشر خوانده است.»^(۱)

رادیو امریکا نیز گفت: «هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس اسلامی ایران، می گوید تقویت نیروهای ایران در امتداد جبهه جنگ با عراق به تهاجم تازه ای علیه عراق منجر نخواهد شد، مگر اینکه به قول او عراق جنایات بیشتری مرتکب بشود. محافل خبری معتقدند که ایران دارد تهاجم تازه ای را به داخل بخش های مرکزی و جنوبی خاک عراق تدارک می بیند.»^(۲)

۱

تقویت ارتش عراق با واگذاری تجهیزات و تسلیحات پیشرفته غربی، از جمله فروش هاورکرافت امریکایی و موشک ای.اس.پی. فرانسوی به عراق ادامه دارد؛ اقداماتی که بیش از آثار فیزیکی آن، تأثیرات روانی آن علیه ایران، مدنظر است.

به نوشته نشریه رویدادها، امریکا ۸۵ هاورکرافت به ارتش عراق تحویل داده است.^(۳) روزنامه کویتی القبس نیز به نقل از خبرنگار خود در پاریس نوشته است که فرانسه موشک های هوا به زمین جدیدی به نام ای.اس.پی. به عراق فروخته است که قدرت تخریب آنها چند برابر موشک های اگزوسه است. عراق از این موشک ها که ۵۲۰ کیلوگرم وزن و ۲۴۰ کیلوگرم مواد منفجره دارد تاکنون استفاده نکرده است. دولت عراق از نادر کشورهایی است که به این موشک ها مجهز شده است. این موشک ها قدرت رزمندگی نیروی هوایی عراق را چند برابر افزایش خواهد داد. [...] موشک های جدید نیز از جمله سلاح هایی است که بغداد در نظر دارد در صورت تعرض نیروهای جمهوری اسلامی به خاک آن کشور از آنها استفاده کند.

رادیو ایران (رسانه تبلیغاتی گروهی از ضدانقلابیون خارج کشور) که این خبر را از القبس نقل کرده، می افزاید: کارشناسان می گویند طی دو ماه آینده، چندین تعرض در جبهه های جنگ جمهوری اسلامی و عراق صورت خواهد گرفت و مثل گذشته هدف اصلی انجام آنها تسلط بر شاهراه بصره - بغداد است که هر بار با شکست و ناکامی جمهوری اسلامی روبه رو شده است.^(۴)

ص: ۹۲۸

۱- ۲۱. مأخذ ۶، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۲۹/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۲. مأخذ ۱۷، ص ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۸۱، ۱۵/۱۱/۱۳۶۴، ص ۶.

۴- ۲۴. مأخذ ۱۱، ص ۱۳، رادیو ایران، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

درحالی که نخست وزیر مالزی از میانجیگری در جنگ ایران و عراق منصرف شده است، چین خواهان ایفای نقش عمده ای در یافتن راه حلی برای این جنگ می باشد. خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع دیپلماتیک در کوالالامپور گزارش داد که مهاتیر محمد نخست وزیر مالزی از میانجیگری در جنگ ایران و عراق منصرف شده است. این میانجیگری قرار بود تحت سرپرستی کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی انجام پذیرد. به گفته این منابع سفر این هیئت حسن نیت، به دلیل شرایط جدید دو متخاصم منتفی شده است.

مهاتیر محمد قرار بود روز شنبه به مقر سازمان کنفرانس اسلامی در جده رفته، سپس با شریف الدین پیرزاده دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی و احتمالاً رئیس جمهور گامبیا و رئیس کمیته منتخب صلح به بغداد و تهران عزیمت کند. کمیته منتخب صلح در اجلاس طائف در ژانویه ۱۹۸۱ به وجود آمد که شامل سران یا نمایندگان آنها از کشورهای مالزی، بنگلادش، گامبیا، ترکیه، پاکستان، سنگال و کینه و همچنین رئیس کمیته اجرایی ساف و دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی می شود. (۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری رویتر: «مدیرکل امور آسیای غربی و شمال افریقا در وزارت خارجه چین به خبرنگار رویتر گفت: "پکن دارای روابط دیپلماتیک با هر دو کشور ایران و عراق می باشد و برای پایان دادن به مناقشات از هر گونه تلاشی فروگذار نخواهد کرد." وی این اظهارات را در پایان دیدار سه روزه وزیر خارجه چین از بغداد ابراز کرد. [...] وی گفت: "چین امیدوار است نقشی عمده در پایان دادن به جنگ به عهده گیرد و از هر گونه فعالیت مثبت برای پایان دادن مسالمت آمیز از طریق مذاکرات ترک مخاصمه پشتیبانی می کند."

وی گفت: "پکن خواهان پایان یافتن سریع جنگی است که در تناقض با منافع دو ملت بوده و امنیت و حق حاکمیت منطقه خلیج [فارس] و همه جهان را تهدید می کند."

سفر وزیر خارجه چین به بغداد، بعد از سفر رفسنجانی به پکن، در تأکید بر بی طرفی چین در جنگ ایران - عراق ارزیابی شده است. وی به اردن، سوریه، مصر و امارات متحده عربی نیز سفر خواهد کرد. این سفر در ادامه تلاش و تمایل چین برای ایجاد روابط با کشورهای منطقه صورت می گیرد. (۲)

رادیو ریاض در این باره گزارش داد: «وزیر خارجه چین در مورد ضرورت ایفای نقشی فعال توسط سازمان ملل متحد برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران تأکید نمود. وزیر خارجه چین امشب در بغداد اظهار داشت که کشور او به عنوان عضو دائمی در شورای امنیت در این مورد جدیت خواهد نمود و با دولت های دیگر جهت پایان دادن به این جنگ از طریق سازمان ملل متحد کوشش خواهد کرد. [...] وزیر خارجه چین از موضع مثبت عراق در قبال تمامی مساعی مبذوله جهت پایان دادن به این جنگ از راه های مسالمت آمیز قدردانی کرد. (۳)

وزیر امور خارجه چین ووشوکیان در پایان دیدار سه روزه خود از عراق، امروز عازم اردن شد.

ص: ۹۲۹

۱- ۲۵. مأخذ ۶، ص ۱۸، کوالالامپور - خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۶. مأخذ ۶، ص ۱۱، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۳، رادیو ریاض، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی انقلاب و معاون اول نخست وزیر عراق در دیدار با یک هیئت تبلیغاتی ترکیه که از عراق دیدن می کند گفت: «عراقی ها از سرزمین و کرامت خود دفاع می کنند و تا هر زمانی که دامنه این جنگ - که رژیم ایران اصرار بر ادامه آن دارد - طول بکشد به دفاع خود ادامه می دهند.» به گزارش خبرگزاری عراق، وی افزوده است: «ملت عراق شرایط دشوار جنگی را تحمل کرده و اقتصاد خود را حتی اگر جنگ زمانی طولانی نیز به طول انجامد، مهیا ساخته است و قادر به ادامه دفاع از سرزمین و سیاست خود و مجازات متجاوز می باشد. وی تأکید کرد: اگر عراق دعوت به صلح می کند، ایمان دارد که صلح تنها راه صحیح حل مسائل میان دولت ها به دور از دخالت در امور داخلی یکدیگر است.» (۱)

نماینده دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان به نقض حقوق بین المللی بشردوستانه در حملات هوایی عراق به مناطق غیرنظامی ایران اعتراض کرد. متن نامه چنین است:

«بنا به اطلاع دولت متبوعم، احتراماً توجه جناب عالی را به موارد ذیل جلب می نمایم: در ساعت ۱۰ (به وقت محلی) یکشنبه ۸ دسامبر ۱۹۸۵ (۱۷ آذر ۱۳۶۴) رژیم جنایتکار عراق در ادامه حملاتش علیه مناطق مسکونی جمهوری اسلامی ایران و نقض آشکار قوانین و اصول حقوق بین المللی بشردوستانه و نیز مهلت قانونی ۱۲ ژوئن ۱۹۸۴ (اسناد S/۱۶۶۱۰ S/۱۶۶۰۹)، به تنگه حاجیان، گورسفید، تنگه جمر، قاسم آباد و چم امام حسن در استان باختران حمله هوایی کرد که در نتیجه این حملات هوایی وحشیانه به این مناطق صرفاً غیرنظامی، تاکنون گزارش شده که ۶ کودک شهید و تعدادی از مردم به شدت مجروح شدند، ۴ واحد مسکونی تخریب و ۴ رأس از احشام از بین رفت. در اینجا متذکر می شویم که این حملات ددمنشانه عراق بی پاسخ باقی نخواهد ماند.

جامعه بین المللی جهت تنبیه گروه حاکم در بغداد به عنوان متجاوزین جنگ ناتوان بوده است. باوجود این امیدواریم که در تصویب اقدامات مؤثر جهت تقویت اقتدار، اصول و معیارهای حقوق بین المللی بشردوستانه به ویژه پروتکل ۱۹۴۹ ژنو کوتاهی نشود.

سعید رجایی خراسانی - سفیر نمایندگی دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل.» (۲)

نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد، قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل درباره وضعیت حقوق بشر در ایران را - که امروز به تصویب رسید - محکوم کرد و با بیان ضعف حقوقی قطعنامه، درباره وضعیت آرای ریخته شده، تأثیر آن در تشدید اقدامات تروریستی در ایران، رویکرد سیاسی و

ص: ۹۳۰

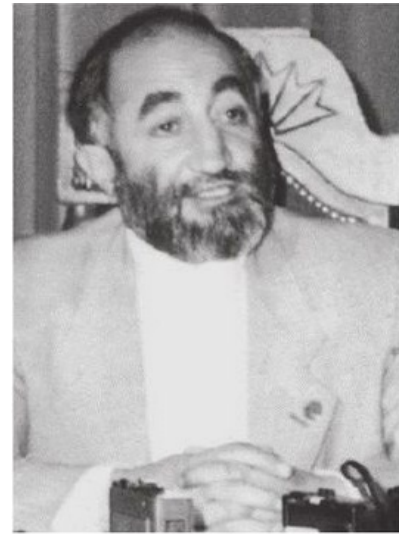
۱- ۲۸. مأخذ، صص ۱۰ و ۱۱، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۹. سند شماره S/۱۷۶۸۳ شورای امنیت سازمان ملل، ۱۳ دسامبر ۱۹۸۵ (۲۲ آذر ۱۳۶۴)، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد ۴، ص ۲۹۷.

غیرحقوقی این قطعنامه، و نیز رفتار تبعیض آمیز سازمان ملل مطالبی را بیان کرد.

روزنامه کیهان در این باره گزارش داده است: «قطعنامه پس از رأی گیری در کمیته حقوق بشر، در مجمع عمومی مطرح گردید و نماینده جمهوری اسلامی ایران نیز پس از اتخاذ آراء، گفت: تقریباً یک سوم تمام کشورهای عضو سازمان ملل از این طرح (قطعنامه) حمایت کرده اند. تعداد حامیان قطعنامه به خوبی اعتبار حقوقی این به اصطلاح قطعنامه را نشان می دهد. صمیمانه به حضراتی که اهداف سیاسی خودشان را با آن همه زور و با اقلیت بسیار محقری؛ یعنی فقط یک سوم آرای کل اعضای سازمان ملل بر جامعه بین المللی تحمیل کرده اند، تبریک می گویم.

تصویر

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل، قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل را درباره وضعیت حقوق بشر در ایران محکوم کرد.

دکتر سعید رجایی خراسانی افزود: این قطعنامه یک اقدام شتاب زده است که بر اتهامات بی اساس و متأثر از انگیزه های سیاسی نامشروع تکیه دارد. این قطعنامه نه تنها نامعتبر است بلکه اثر معکوس دارد، زیرا همکاری ای که اخیراً بین دولت ما و کمیسیون حقوق بشر آغاز شده بود را به خطر می اندازد و همچنین نظر مردم ما را علیه سازمان ملل تشدید می کند. مهم تر اینکه این قطعنامه هم اکنون به اثبات رساند که به یک معنی بسیار مهم تری اثر معکوس داشته است و آن این است که تصویب مقدماتی آن در کمیته سوم باعث تقویت روحی تروریست ها گردید و نتیجتاً چهار اقدام تروریستی علیه مردم بی گناه مرتکب شدند: یکی در برابر بیمارستان شهدا در تهران که در نتیجه انفجار یک اتومبیل حامل بمب در مقابل بیمارستان، یک کودک و یک خواهر دانشجو شهید شدند و هجده نفر از مردم بی گناه که در حوالی بیمارستان آمدورفت می کردند مجروح شدند. اثر یک انفجار ماشین حامل بمب را بر وضع مزاجی بیماران و همچنین برهم زدن آرامش محیط بیمارستان درک می کنید. بمب دیگری در کرج نزدیک یک مدرسه منفجر شد و دو بمب دیگر در معابر عمومی در تهران که خوشبختانه سه بمب اخیر تلفات جانی نداشتند و فقط خسارات مالی بر جای گذاشتند. حقیقت دردناک این است که شما اعضای محترم که به نفع این قطعنامه رأی دادید می دانستید که گروه تروریستی منافقین خلق همان منبعی است که اطلاعات نادرست خود را به آقای اوئلاز گزارشگر حقوق بشر تسلیم نموده بود. [...]

من بسیار متأسفم که تصویب مقدماتی قطعنامه موجب تشویق و تأیید فعالیت های تروریستی علیه مردم ما گردید، و صرف نظر از اینکه

قصدها چه بوده، باعث تقویت روحی خرابکاران و فعالیت های آنان شد.

ص: ۹۳۱

نماینده‌گی من کاملاً از انگیزه‌های سیاسی، فشارهای سیاسی و رأی این قطعنامه مخرب آگاهی دارد و از شجاعت و استقلال‌لی که همه شما در برابر آن همه فشارها نشان دادید صمیمانه قدردانی و سپاسگزاری می‌کنم، اما به حکم همین فشارهای شوم سیاسی و اهداف سیاسی نامشروع، نمایندگی من این طرح را که از این به بعد عنوان قطعنامه را یدک خواهد کشید، کاملاً رد می‌کند و معتقد است که این قطعنامه با این ماهیت و این تعداد آرا به اندازه قیمتی که برای کاغذ و نوشتن آن به کار رفته ارزش ندارد، اما علی‌رغم این قطعنامه نامعتبر و برخاسته از انگیزه‌های سیاسی ما حاضریم که حسن نیت و آمادگی خود را برای یک بررسی بی‌طرفانه و اتهامات وارده بر جمهوری اسلامی اعلام کنیم و مجدداً دعوت خود را به نماینده ویژه جناب دبیرکل بررسی کنیم تا ببینیم که چگونه می‌شود از طریق یک ناظر بی‌طرف و منصف توطئه‌ای را که علیه ما به راه افتاده خاتمه دهیم. [...]

دکتر رجایی خراسانی افزود ما در سال‌های گذشته در مورد قطعنامه‌هایی راجع به کشورهای شیلی، گواتمالا و السالوادور رأی مخالف دادیم، اما تجربه ما از تشکیلات حقوق بشر سازمان ملل آن چنان ما را مأیوس کرده است که فکر کردیم اصلاً در این بازی وارد نشویم، خیلی بهتر است ولی محکومیت قاطع ما بر جنایاتی که علیه مردم السالوادور می‌رود به قوت خود باقی است؛ ما قویاً همه مداخلات کنونی را که باعث اعمال این گونه اقدامات و سیاست‌های غیراخلاقی و خفقان‌آمیز بر مردم السالوادور نیز وارد می‌شود محکوم می‌کنیم. آنچه درباره السالوادور گفتیم در مورد شیلی و گواتمالا نیز کاملاً صادق است. اما ما تجربه کرده ایم که چگونه انگیزه‌های سیاسی نامشروع می‌تواند صحنه پرداز داعیه‌های کاملاً بی‌اساس راجع به نقض حقوق بشر باشد.

وی افزود: متأسفانه به نظر می‌رسد که یک سکوت حساب شده و تعمدی درباره این کشورها اتخاذ شده است. موارد فوق برخی از دلایلی هستند که ما را متقاعد می‌کنند از هرگونه مشارکت در این قطعنامه‌ها خودداری کنیم. در مورد قطعنامه شماره ۲ نیز به خصوص نمایندگی من بر این عقیده است که کاملاً غیرمنصفانه است که وضع غیراستثنایی افغانستان را تا سطح نقض حقوق بشر پایین می‌آوریم و مسئله اصلی و اساسی این کشور را فراموش کنیم، از این رو ما خود را از این قطعنامه کاملاً منفک کرده و از هرگونه اقدام راجع به آن خودداری کردیم و دلیلش هم این است که این مسئله اساسی تر افغانستان را دست کم تلقی می‌کند. (۱)

۱

وزیر اطلاعات جمهوری اسلامی ایران امروز در سخنرانی قبل از خطبه‌های نماز جمعه شیراز به قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل واکنش نشان داد.

به نوشته روزنامه اطلاعات آقای ری شهری گفت: «من می‌خواهم طرف داران حقوق بشر اعضای مجمع عمومی سازمان ملل بیانند از نمایشگاه جنایات گروهک‌ها - که در شیراز تشکیل شده است - دیدن کنند تا بیشتر با اعمال آنهایی که از شان دفاع می‌کنند آشنا شوند و ببینند آیا آنهایی که این جنایت‌ها را آفریدند بشر هستند؟ خود این جنایتکاران منافق طبق

ص: ۹۳۲

آمارى كه خودشان ارائه داده اند. از ابتدای جنگ مسلحانه شان تا امروز ۱۵ هزار نفر را كشته اند.

ما نمى گوييم كه اين آمار درست است وليكن اين ادعاى آنها است و همچنين خودشان آمار داده اند كه از شهريور پارسال تا شهريور امسال ۱۵۰۰ نفر را كشته ايم، اينها اعترافات خود اينها است. من نمى گوييم اين آمارها صحيح است ولى آيا اعترافات خود اينها براى سازمان ملل سند نيست؟ آيا با كسانى كه چنين جناياتى را مى آفرينند بايد چه كار كرد؟ آيا با قاتل مردم كوچه و بازار چه بايد كرد؟ اگر كسى قاتلى را گرفت و بعد از محاكمه اعدام كرد، اين حقوق بشر را رعايت نكرده؟ آيا اين سازمان ها هدفى جز دفاع از حقوق بشر ابرقدرت ها دارند؟

وى در قسمت ديگرى از سخنانش گفت: در همين هفته گذشته كه ايران در مجمع عمومى سازمان ملل محكوم مى شود، مزدوران استكبار جهانى سه بمب در تهران منفجر كردند آيا عاملين انفجار مخالف حقوق بشر نيستند؟ و محكوم نمى شوند؟ شنيديد كه در نماز جمعه تهران چه جنايتى آفريندند. ده الى پانزده نفر كه جرمشان فقط شركت در نماز جمعه بود فرش انفجارى زير پايشان انداختند و منفجر كردند اينها مخالف حقوق بشر نيستند؟

وى گفت: در اينجا خوب است براى نمازگزاران عزيز عرض كنم كه يك فرش انفجارى ديگر به ابعاد ۲ در ۴ كه براى نماز جمعه شهر ديگرى تهيه شده بود توسط برادران گمنام شما در وزارت اطلاعات كشف شد و توطئه آنها خنثى شد. همچنين اين برادران موفق شدند ۱۳ تا ۱۵ مورد توطئه بمب و بمب گذارى را كشف كنند.^(۱)

۱

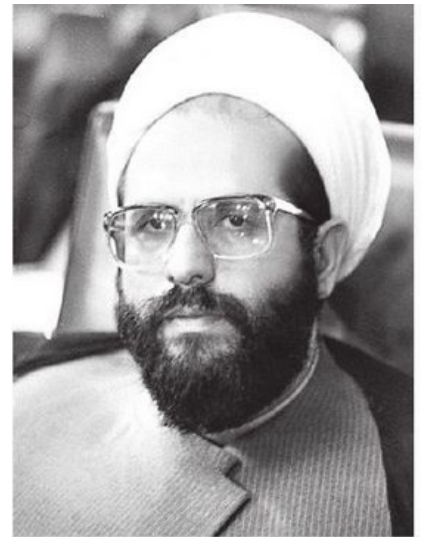
حجت الاسلام رى شهري وزير اطلاعات كه به دعوت بيت شهيد آيت الله دستغيب به شيراز سفر کرده است، در مصاحبه اى با خبرنگاران به موضوعات متعددى پرداخت، از جمله: حقوق بشر در ايران و قطعنامه سازمان ملل، توابع گروه هاى ضدانقلاب، حركت انحرافى مبارزه با بدحجابى.

آقاى رى شهري درباره قطعنامه سازمان ملل گفت: در مواقع حساسى كه جمهورى اسلامى فعاليت چشمگيرى در جبهه ها پيدا مى كند، از يك طرف اين سازمان ها به عنوان دفاع از حقوق بشر ايران را محكوم و از صدام و امريكا دفاع مى كنند تا از نظر افكار عمومى، به خيال خودشان ايران را سست كنند و از طرف ديگر، عوامل استكبار جهانى در داخل دست به ترور و انفجار مى زنند.

وى درباره ملاقات رجوى و ملك حسين گفت كه سازمان منافقين براى كمك گرفتن از استكبار جهانى احساس مى كند به دو چيز نياز دارد، يكى اثبات وفادارى كامل و هماهنگى با سياست هاى استكبار جهانى كه ملاقات با ملك حسين به اين منظور است و ديگرى اثبات قدرت و كارايى خود كه ترورها و انفجارها با اين هدف است.

آقاى رى شهري درباره بازگشت افراد گروه هاى ضدانقلاب به دامان جمهورى اسلامى گفت كه بازگشت امسال خيلى خوب بوده و رفتار جمهورى اسلامى با افرادى كه واقعاً توبه كنند، رفتار بسيار خوبى خواهد بود و حتى پيش بينى کرده ايم آنهايى كه مى خواهند شغلى پيدا كنند كارى كنيم

ص: ۹۳۳

وزیر اطلاعات: پیش‌بینی کرده‌ایم برای افرادی که واقعاً توبه کرده‌اند شغلی پیدا کنیم تا بتوانند شرافتمندانه خدمت کنند.

وی درباره بدحجابی و اقداماتی که در این باره شد گفت که با بخشنامه ای که نخست وزیر به وزارتخانه ها ابلاغ کرده اند، وضع خوب شده و در ادارات بدحجابی به حداقل رسیده است. وی درباره تظاهراتی که قرار بود عده ای به نام حزب الله علیه بدحجابی بکنند و هیئت دولت اعلام کرد که بنا به سیاست دولت این گونه تظاهرات نباید انجام شود و به مردم هشدار داده شد که به این گونه تحرکات توجه نکنند، گفت مقابله با بدحجابی این نیست که عده ای بریزند و مزاحم شخصی بشوند که بی حجاب یا بدحجاب است، این اقدام نوعی تضعیف نظام جمهوری اسلامی است. همان طور که در اعلامیه دولت آمده، در موقعی که مردم به سوی جبهه ها بسیج شده اند، بسیج علیه بدحجابی یک نوع انحراف افکار از جبهه هاست. همان طور که بدحجابی تحریک استکبار جهانی است، ممکن است مقابله با آن نیز وسیله ای برای پیاده کردن استکبار جهانی بشود.

آقای ری شهری با اشاره به دستگیری عده ای از بمب گذاران در استان آذربایجان غربی گفت که این افراد از گروهک های مختلفی مثل منافقین، سلطنت طلب ها، حزب منحلہ دمکرات و دیگر گروهک هایی که خودشان را در ضعف و ناتوانی می بینند، هستند. (۱)

۱

هیئتی ۱۴ نفره به سرپرستی حجت الاسلام سیدمحمد خاتمی وزیر ارشاد اسلامی، قرار است امروز برای دیداری چندروزه از سوریه، وارد دمشق شود. خبرگزاری فرانسه از دمشق با اعلام این خبر به نقل از منابع نزدیک به وزارت اطلاعات سوریه افزود: «همین منابع گفتند که دیدار این هیئت - که شامل چندین کارشناس در زمینه های اطلاعاتی و آموزشی می شود - در چارچوب ایجاد هماهنگی میان دو کشور در این زمینه انجام می گیرد.»

در این گزارش آمده است که هیئت ایرانی احتمالاً با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه نیز دیدار خواهد کرد. (۲)

۲

پس از اخبار ضدونقیض متعدد دو سه هفته گذشته درباره سفر هیئتی فرانسوی به ایران، سرانجام هیئت پارلمانی فرانسه به سرپرستی ژان ماری دایه شامگاه امروز وارد تهران شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی، رادیو فرانسه و خبرگزاری فرانسه در این باره گزارش هایی منتشر کردند.

ص: ۹۳۴

۱- ۳۲. همان.

۲- ۳۳. مأخذ، ص ۱۴، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام خبر ورود این هیئت فرانسوی به تهران که برای بهبود روابط دو کشور به ایران سفر کرده اند، افزود: «هیئت فرانسوی را دو نماینده از حزب حاکم سوسیالیست و یکی دیگر از مخالفین دولت تشکیل می دهند. فرانسه از عمده ترین حامیان تسلیحاتی رژیم بعثی حاکم بر بغداد در جریان جنگ تحمیلی است. همچنین پاریس مأمّن ضدانقلابیون تروریست ایرانی می باشد. جمهوری اسلامی ایران برای بهبود کامل روابط با دولت فرانسه، قطع کمک های تسلیحاتی و اقتصادی پاریس به بغداد، اخراج تروریست های ایرانی و پرداخت طلب ۵/۱ میلیارد دلاری ایران از فرانسه را شرط قرار داده است.»^(۱)

رادیو بین المللی فرانسه درباره این سفر گفت: «این هیئت که از نمایندگان مخالف دولت و اکثریت تشکیل شده است، با مقامات ایرانی در مورد مسئله مورد بحث مالی قدیمی میان پاریس و تهران به گفت و گو خواهند پرداخت. آنان همچنین در مورد گروگان های فرانسوی که در لبنان در حبس به سر می برند بحث و گفت و گو خواهند نمود. تحلیل گر رادیو فرانسه می گوید که این حداقل چیزی است که می توان گفت که در تهران هم، چون پاریس یک گونه میل و گرایش به گفت و گو و تبادل نظر وجود دارد. اما از سوی ایران جهت نزدیکی ایران و فرانسه سه شرط ابراز شده است: پایان پشتیبانی و کمک اقتصادی و نظامی از سوی فرانسه به عراق، دیگر پایان دادن به دادن پناهندگی سیاسی به مخالفان ایرانی و سرانجام حل و تسویه مسئله مالی در مورد یک میلیارد دلار که در زمان شاه از سوی ایران به فرانسه وام داده شد. امروز تهران خواستار واریز این مبلغ به اضافه بهره آن می باشد.»

اگر موافقت شود که سه شرط فوق الذکر ایران پذیرفته شود ملایان ایران روابط عادی خود را با فرانسه از سر می گیرند. تنها آخرین یا سومین شرط از اسرگیری گفت و گو میان دو کشور جلوگیری خواهد نمود و بدین دلیل است که دولت فرانسه جهت حل این مسئله یک دیپلمات فرانسوی را به نام ژاک مارتن برگزیده است. به هر حال، در پاریس اندیشه بر این است که چانه زدن ها و گفت و گوها با خطر طولانی شدن مواجه خواهند شد. در این حال اقدام هیئت پارلمانی که از نمایندگان مخالف و اکثریت تشکیل شده، دارای این قدرت است که درباره گروگان های فرانسوی که در لبنان بدون شک از سوی گروه های هوادار ایران به زندان افتاده اند، صحبت کند. اما به طور رسمی تهران بر آورد می کند که این مسئله، مسئله او نبوده و به طور رسمی رهبران ایران اعلام کرده اند که همگی کوشش های خود را جهت آزادی گروگان های فرانسوی به کار خواهند برد.»^(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز از پاریس گزارش داد: «ژان ماری دایه قصد دارد با مخاطبین ایرانی خود به ویژه هاشمی رفسنجانی رئیس پارلمان ایران، مسئله چهار گروگان فرانسوی در بند در لبنان (دو دیپلمات، یک محقق و یک روزنامه نگار) و همچنین مسئول سابق ایرفرانس در تهران ژان ایوالبرتینی که در روز هجدهم آوریل گذشته بازداشت و به یک سال حبس محکوم گردید را مطرح کند.»^(۳)

ص: ۹۳۵

۱- ۳۴. مأخذ ۳۱.

۲- ۳۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۱، رادیو بین المللی فرانسه، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۶. مأخذ ۶، ص ۱۳، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

از همکاری های جاسوسی و اطلاعاتی کویت و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) خبرهایی در شماره ای از نشریه گزارش که امروز منتشر شد، درج گردیده است: «براساس گزارش های به دست آمده، اخیراً با توافق دو دولت کویت و عراق، اداره استخبارات عراق مجاز به فعالیت در کویت شده است. به دنبال آن بغداد از طریق لجنداران ایرانی (که میان ایران و کویت تردد می نمایند) و نیز با استخدام و نفوذ عواملی که عمدتاً به صورت ملوانان لنج فعالیت دارند، به جمع آوری خبر از اوضاع داخلی و بنادر ایران می پردازد.

همچنین عراق توسط نیروهای منافقین که در داخل عراق سازماندهی شده اند، قصد اقدام به عملیات نفوذی در داخل خاک ایران به ویژه مناطق جنگی را دارد. تلاش اخیر عراق در زمینه سازماندهی منافقین بیشتر در جهت مقابله با تحرکات نیروهای مجاهدین عراقی و مجلس اعلای عراق به ویژه شرکت مستقیم آنان در آزادسازی مناطق جنگی عاشورای ۴ انجام گردیده، البته منافقین تاکنون تلاش هایی برای کسب اطلاعات در جبهه ها داشته اند.» (۱)

یک هواپیمای حامل نظامیان امریکا در کانادا سقوط کرد. برخی رسانه ها مدعی شدند که سازمان های لبنانی مسئولیت انفجار این هواپیمای امریکایی را به عهده گرفته اند.

به نوشته روزنامه کیهان، هواپیمای دی.سی. ۸ امریکایی حامل سربازان تیپ ۱۱۰ هوآبرد امریکا مستقر در صحرای سینا، چند دقیقه پس از پرواز از فرودگاه گاندر در شمال شرقی مونترال کانادا به مقصد امریکا، روز گذشته سقوط کرد و تا امروز اجساد ۲۴۸ امریکایی این سانحه پیدا شده است. یونایتدپرس ضمن اعلام خبر فوق افزود: این هواپیما که عازم امریکا بود، قبل از سقوط در فرودگاه قاهره و فرودگاه کلن سوخت گیری کرده بود و بعد از توقف کوتاه دیگری در فرودگاه گاندر کانادا (به قصد سوخت گیری مجدد) راهی امریکا بود که سقوط کرد و همه سرنشینان آن، ۲۵۰ نظامی امریکایی و خدمه هواپیما به هلاکت رسیدند.

ستاد مرکزی ارتش امریکا اعلام کرد تا روشن شدن علل سقوط هواپیمای دی.سی. ۸ خطوط هوایی "ارو" که در اجاره ارتش بوده است، کلیه پروازهای خود با خطوط هوایی تجاری را قطع کرده و حتی المقدور از هواپیماهای نظامی برای حمل و نقل پرسنل ارتش استفاده خواهد کرد. مقامات امریکایی اعلام کرده اند که شواهدی دال بر انجام خرابکاری یافت نشده است.

به گزارش یونایتدپرس از کانادا، سازمان جهاد اسلامی مسئولیت بمب گذاری در هواپیمای حامل نظامیان امریکا را برعهده گرفته است. سازمان جهاد اسلامی گفته است قبل از حرکت هواپیما از قاهره در داخل آن بمب کار گذاشته است. مقامات کانادا می گویند هنوز ثابت نشده است که علت سقوط هواپیما خرابکاری بوده است. یک سخنگوی ناشناس جهاد اسلامی در گفت و گو با روزنامه های بیروت اعلام کرد اعضای این سازمان به کمک اعضای جنبش عربی مصر اقدام به بمب گذاری در هواپیما کرده اند. وی گفت می خواهیم به ریگان ثابت کنیم که قادریم به تهدیدات خود ادامه دهیم.

در همین حال، خبرگزاری ایتالیا (انسا) گزارش داد که شخص دیگری که ادعا می کرد عضو "سازمان آزادی مصر" می باشد، مسئولیت این حادثه را به عهده گرفت. وی گفت ما به مبارزه خود تا آزادی مصر از اشغال امریکا و صهیونیسم ادامه خواهیم داد. در همین حال، یک مقام سازمان هوانوردی کانادا گفت: ما ادعای سازمان جهاد اسلامی را مورد بررسی قرار می دهیم، اما قبل از بررسی اطلاعات موجود در جعبه سیاه هواپیما، در این باره قضاوت نخواهد شد.^(۱)

از سوی دیگر، رادیو اسرائیل اعلام کرد: «گروه تروریستی جهاد اسلامی مسئولیت سرنگونی هواپیمای امریکایی در کانادا را به عهده گرفت. [...] گزارش های قبلی حاکی بود که سازمان تروریستی جهاد اسلامی با بودجه جمهوری اسلامی ایران اداره می شود و مجری دستورات و طرح های رژیم اسلامی تهران می باشد. هم اکنون نیز سران دو گروه تروریستی دیگر لبنانی در تهران به سر می برند و با سران حکومت اسلامی تهران گفت و گو دارند.»^(۲)

رادیو کتائب هم در بخش های خبری امروز خود به نقل از منابع غربی، یک بار جهاد اسلامی و بار دیگر حزب الله لبنان را مسئول انفجار هواپیمای حامل نیروهای امریکایی در کانادا دانست.^(۳)

۱

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان، قبل از خطبه های نماز جمعه تهران ضمن سپاسگزاری خدا به دلیل عطا کردن امام خمینی به ملت ایران و نیز انتخاب شدن آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی، از پشتیبانی و موضع ایران در مورد فاجعه طرابلس لبنان و موضع آیت الله منتظری که موجب توقف کشتار در طرابلس شد، تقدیر کرد. وی افزود: شرف و عزتی که ملت ایران به دست آورد باید از آن حفاظت و از مسلمانان جهان پشتیبانی کند. سزاوار است که ایران و همه مسلمانان جهان از انقلاب افغانستان پشتیبانی کنند تا روس های ملحد از آن کشور طرد شوند.^(۴)

۲

در پی تشدید اختلافات گروه های ضدانقلاب در کردستان، سازمان چریک های فدایی خلق (اقلیت) در اطلاعیه ای خطاب به دفتر سیاسی حزب دمکرات کردستان، تهدید به افشاگری علیه این حزب کرد، در این اطلاعیه آمده است:

«طبق اطلاع رسیده از منطقه بانه، مسئولین حزب دمکرات در این منطقه در چند روز گذشته دو بار از حرکت نظامی رفقای ما و عملیات تعرضی آنها علیه رژیم جمهوری اسلامی در این منطقه جلوگیری به عمل آورده و با انواع تهدیدات از جمله کشیدن اسلحه، زدن گلنگدن، به تهدید و اهانت علیه پیش مرگان سازمان ما تلاش نمودند. آنها رسماً و علناً اعلام کرده اند که دفتر سیاسی حزب دمکرات دستور جلوگیری از فعالیت سیاسی - نظامی رفقای ما و دیگر نیروهای انقلابی را علیه مزدوران رژیم صادر کرده است. [...] دفتر سیاسی حزب دمکرات کردستان باید از هرگونه برخوردهای خصمانه و فاجعه بار علیه پیش مرگان انقلابی خلق کرد

ص: ۹۳۷

۱- ۳۸. مأخذ ۳۰، ص ۲۴.

۲- ۳۹. مأخذ ۶، ص ۱۶، رادیو اسرائیل، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۰. مأخذ ۶، ص ۲۴، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴۱. مأخذ ۱۶، ص ۱۰.

من جمله پیش مرگان سازمان ما دست برداشته و بیش از این، منطق سیاسی را کنار نگذارد و از تهدید درگیری های خونین نظامی به نیروهای انقلابی جداً پرهیزد ... در صورت تکرار چنین شیوه های برخورد خصمانه از سوی حزب دمکرات کردستان ما خود را ملزم می دانیم که چهره واقعی چنین سیاست هایی را هرچه بیشتر در پیشگاه جنبش انقلابی افشا نموده و با تمامی وسایل ممکن به دفاع عملی از دستاوردهای دمکراتیک جنبش انقلابی خلق کرد برخیزیم.»^(۱)

ص: ۹۳۸

۱- ۴۲. مأخذ ۳۷، صص ۶۹ - ۶۸.

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه امروز در نامه ای به فرمانده قرارگاه کربلا ۱، برای برنامه ریزی در خصوص عملیات آتی، خواستار اقدامات زیر و اعلام نتیجه آن حداکثر تا تاریخ ۲۵ آذر ۱۳۶۴ شد:

«الف) طرح ریزی عملیات در منطقه حنین و تبوک.

ب) تهیه برآورد پرسنلی و تجهیزات مخصوص.

ج) انجام [دادن] شناسایی لازم در عمل.

د) تهیه طرح های پدافند هوایی و پشتیبانی آتش های دور و نزدیک.

ه) طرح و آماده سازی منطقه جهت اجرای عملیات از نظر فعالیت های مهندسی.

و) تهیه طرح های حفاظتی منطقه.» (۱)

اعلام بسیج عمومی برای حضور در جبهه های نبرد و افزایش نیروهای اعزامی به جبهه ها، نگرانی دشمن را در پی داشته است، طوری که عراقی ها در روزهای اخیر با تهدیدات مکرر و تشدید بمباران نقاط احتمالی تجمع نیروهای اعزامی، درصدد جلوگیری از اجرای عملیات گسترده رزمندگان اسلام برآمده اند. در پی این وضعیت، جانشین فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص)

سپاه پاسداران، با صدور دستورالعملی با عنوان "پدافند عامل" و ارسال آن برای فرماندهان قرارگاه های کربلا ۱ و کربلا ۲، نوح و مهندسی، بر اجرای دقیق آن تأکید کرد. در این دستورالعمل آمده است:

«باتوجه به اعزام خیل عظیم امت حزب الله و راهیان کربلا- به جبهه های حق علیه باطل و تمرکز نیرو در مقرها و یگان ها، نظر به اینکه دشمن با آمدن این نیروها شروع به بمباران های هوایی نموده است، لذا لازم است با سرعت هرچه تمام تر در جهت پایین آوردن آسیب پذیری هوایی، اقدامات عاجل که در ذیل به صورت دستورالعمل می باشد را به مرحله اجرا بگذارید.»

ص: ۹۳۹

مهم ترین مواردی که در این دستورالعمل بر آنها تأکید شده چنین است: اتخاذ تدابیر لازم برای محل مناسب استقرار نیروها و کانال های اختفای نیرو، جلوگیری از هرگونه اجتماعات، خودداری از پخش مازوت و نفت سیاه در محوطه ها، خودداری از احداث خاکریزهای متعدد، خودداری از نصب تابلو و پرچم روی سنگرها و مقرها، چگونگی استفاده از مخابرات، رعایت استتار، اختفا و فاصله مخازن سوخت، استتار امکانات و تجهیزات، جلوگیری از ورود نیروهای غیرنظامی به محوطه ها و قرارگاه ها، نصب آژیر اعلام خطر در مقرها، رعایت خاموشی شبانه و... (۱)

۱

در پی صدور دستور حفاظتی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، فرمانده قرارگاه کربلا ۲ امروز دستورالعملی برای یگان های تابعه صادر کرد و در آن ضمن یادآوری وضعیت حفاظتی و شیوه هایی که عراق در گذشته در چنین موقعیت هایی به کار گرفته از فرماندهان یگان ها خواست تا برای جلوگیری از خسارات احتمالی تدابیری اتخاذ کنند.

در این دستورالعمل آمده است: «باتوجه به تبلیغات و تقاضای مسئولین جمهوری اسلامی در رسانه های گروهی (رادیو تلویزیون، نمازجمعه) نسبت به اعزام نیرو به جبهه های جنگ و سرازیر شدن کاروان های راهیان کربلا و عدم حفاظت لازم نسبت به انجام این امور، طبیعی است که دشمن بعثی همانند فتح المبین و والفجر مقدماتی حساس شده و دست به حرکات مذبحخانه ای می زند که لااقل می تواند نظم و آمادگی یگان های ما را از بین ببرد که در این رابطه از عوامل نسبتاً قوی که در دست خود دارد در انجام این امر مهم استفاده می کند. اولین شیوه دشمن انجام بمباران های پی در پی نسبت به عقبه ها و مراکز تجمع و بنه های پشتیبانی می باشد که در حال حاضر حداقل تا روزی ۶ بار در جنوب از طرف دشمن اقدام به بمباران ها شده که دارای تلفات و ضایعات نسبتاً مهمی بوده است. [...]

دومین روش دشمن انجام تک محدود و درگیر کردن فکر فرماندهی و ایجاد تزلزل در بین نیروها و یگان ها می باشد. [...]

سومین اقدام دشمن در چنین مواقعی فعال نمودن ستون پنجم در بین نیروها و اعزام نیروهای منافقین در بین اعزامی های بسیجی راهیان کربلا جهت ایجاد جو شایعه و دامن زدن به مسائل سیاسی و به وجود آوردن اغتشاش در بین نیروها و انتقال خبر به مراجع ضدانقلاب خود و بمب گذاری در مراکز تجمع نیروها و بنه های تدارکاتی و پشتیبانی می باشد. لذا لازم است که در این شرایط حساس که اکثر فرماندهان سرگرم انجام مأموریت های خود هستند به رسیدگی به موارد و تذکرات ابلاغی از طرف قرارگاه اهمیت داده و به عنوان یک تکلیف شرعی برای جلوگیری از ایجاد حوادث ناگوار که مسئولیت سنگینی برای ما خواهد داشت، اقدامات لازم را انجام دهند.» (۲)

ص: ۹۴۰

۱- ۲. سند شماره ۱۱۱۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد عملیات بزرگ والفجر ۸، جلد ۲، صص ۲۰۴ - ۲۰۳، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳. سند شماره ۰۱۱۱۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه کربلا ۲ به لشکر ۷ ولی عصر، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

عباس محتاج فرمانده قرارگاه کربلای ۲، در این ابلاغیه همچنین بر نکاتی درباره چگونگی محافظت از نیروها و امکانات در برابر بمباران های هوایی و اقدامات ستون پنجم (خبرچینی، اغتشاش، بمب گذاری، ترور، شایعه سازی و...) تأکید کرده است.^(۱)

۱

قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (مرکز عملیات مشترک سپاه و ارتش)، با انتشار اطلاعیه ای اعلام کرد که نیروهای اسلام در پاسخ به حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی شهر هویزه، طی یک عملیات نفوذی در محور جنوب جاده خندق واقع در منطقه هورالهویزه، یک گروه گشتی رزمی عراق را محاصره کردند. در این عملیات همه افراد گروه گشتی دشمن کشته شدند و همه رزمندگان سالم به پایگاه های خود بازگشتند.^(۲)

۲

حملات هوایی عراق به مناطق غیرنظامی و نظامی ایران امروز با بمباران تلمبه خانه نفت رامهرمز، تأسیسات سد شهید عباسپور، مناطق عملیاتی و نیز تجاوز به حریم هوایی چند شهر کشورمان ادامه یافت.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از اهواز گزارش داد: «در ساعت ۱۲:۴۵، چهار فروند هواپیمای دشمن تأسیسات تلمبه خانه تقویت فشار گاز در حومه رامهرمز را بمباران کردند. بر اثر این حمله هوایی ۵ تن از کارگرانی که در این تلمبه خانه کار می کردند مجروح شدند و به قسمتی از این تلمبه خانه خسارات جزئی وارد شد. همچنین در این حمله هوایی به دستگاه تکرارکننده تلویزیونی رامهرمز خساراتی وارد شد و این دستگاه مجدداً از کار افتاد.»^(۳)

جنگنده های عراقی همچنین «در ساعت ۱۳:۳۰ تأسیسات سد شهید عباسپور مسجدسلیمان را مورد بمباران قرار دادند. در این حمله بمب های دشمن به سیستم سویچ یارد (کلید توزیع برق) سد اصابت کرد که علاوه بر وارد ساختن خسارات، ۱۲ تن از افرادی که در محل مشغول به کار بودند را نیز مجروح ساخت.»^(۴)

هواپیماهای متجاوز عراقی امروز برای چهارمین بار در روزهای اخیر اطراف شهر هویزه را بمباران کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این حمله ۳ نفر مجروح شدند، اما خسارات مالی به بار نیامد.^(۵)

جنگنده های عراقی همچنین از ساعت ۱۳:۱۵ تا ۱۴ امروز سه بار به حریم فضایی شهرهای دهلران و دره شهر تجاوز کردند و دیوار صوتی را بر فراز این شهرها شکستند. در ساعت ۱۳:۳۰ نیز چند فروند هواپیمای دشمن بر فراز بخش صالح آباد و مناطق اطراف به پرواز درآمدند که آتش پر حجم سلاح های پدافند هوایی رزمندگان اسلام آنان را مجبور به فرار کرد.^(۶)

ص: ۹۴۱

۱-۴. سند شماره ۱۲۳۸۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه کربلای ۲، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۲-۵. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۰، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۴، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۴-۷. همان.

۵-۸. سند شماره ۲۰۰۱۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۱۹، ۱۳۶۴/۹/۲۴، ص ۱.

۶-۹. مأخذ، ص ۴، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۹/۲۳.

امروز اطراف پاسگاه ژاندارمری عین خوش نیز بمباران شد. این حمله تلفات جانی نداشت. خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام این خبر افزود: «دشمن به تصور تجمع راهیان کربلا در جبهه های میانی، از هفته پیش دست به یک سلسله تهاجمات هوایی زده و تاکنون مناطق سومار، سرپل ذهاب، گیلان غرب، تکاب، چم امام حسن، اطراف تنگ حاجیان، شهرک گورسفید، روستای گوری کهرگ، روستای قلعه شاهین و پادگان اباذر را بمباران کرده است. در این بمباران ها در مناطق غرب کشور، علاوه بر پرسنل نظامی، ۸ نفر از مردم غیرنظامی شهید و متجاوز از ۲۰ نفر مجروح شده اند.»^(۱)

از سوی دیگر، براساس اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۵۲ ارتش عراق، نیروی هوایی این کشور ساعت ۱۳ دست به یک حمله علیه "تأسیسات برق سد رضاشاه کبیر [سد شهید عباسپور مسجدسلیمان]" زده و آن را به آتش کشیده است. رادیو بغداد با اعلام این خبر افزود: در همین ساعت، تلمبه خانه نفت رامهرمز نیز هدف حمله هوایی قرار گرفته است.^(۲) این رادیو به نقل از اطلاعیه نظامی عراق، تعداد مأموریت های رزمی امروز جنگنده های عراقی را ۹۱ مأموریت اعلام کرد.^(۳)

۱

حکومت عراق با تأمین امنیت هوایی شهر هویزه برای بازدید هیئت سازمان ملل مخالفت کرد. این هیئت برای بازدید از مناطق بمباران شده فردا عازم هویزه می شود.

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ در تماسی تلفنی با خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد: در پی حمله روز سه شنبه گذشته دشمن علیه مناطق مسکونی شهر هویزه - که منجر به شهادت ۱۴ تن از اهالی این منطقه شد - وزارت امور خارجه کشورمان از هیئت ویژه سازمان ملل ناظر بر توافقنامه ۱۲ ژوئن دعوت کرد تا با سفر به هویزه، از آثار حمله هوایی عراق به این شهر، گزارش تهیه نماید.

این سخنگو افزود: شرط سازمان ملل برای این قبیل بازدیدها، موافقت طرف مقابل و ایجاد امنیت برای اعضای هیئت در طول مدت بازدید است که به رغم پیگیری های مکرر، رژیم عراق با ایجاد امنیت برای بازدید این هیئت مخالفت کرد و این عمل رژیم بغداد خود نشان دهنده حمله علیه مناطق مسکونی هویزه می باشد. خبرنگاران خارجی مستقر در تهران روز جمعه گذشته به دعوت ستاد تبلیغات جنگ از آثار حمله هوایی دشمن به شهر هویزه، گزارش، فیلم خبری و عکس تهیه کردند.^(۴)

از سوی دیگر، باوجود مخالفت عراق، امروز محمدجعفر مولایی مدیرکل امور بین الملل وزارت امور خارجه ایران، در نامه ای به مرکز فرماندهی ستاد مرکزی سپاه پاسداران نوشته است: «هیئت کارشناسی نظامی سازمان ملل متحد در تهران قرار است فردا صبح به هویزه عزیمت و از مناطق غیرنظامی و مسکونی بمباران شده توسط رژیم عراق بازدید به عمل آورند. خواهشمند است دستور فرمایید سپاه پاسداران انقلاب اسلامی محل با همکاری و هماهنگی با استانداری محل، ترتیبات و اقدامات لازم از لحاظ حفاظتی و ترابری زمینی در مدت اقامت و بازدید از محل، معمول و نتیجه را سریعاً به وزارت امور خارجه مدیریت کل امور بین المللی اطلاع فرمایید.»^(۵)

ص: ۹۴۲

۱-۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۲-۱۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۹/۱۳۶۴، رادیو بغداد، ۲۳/۹/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

۳-۱۲. همان، ص ۲.

۴-۱۳. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۵-۱۴. سند شماره ۵۹۴۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از وزارت خارجه (اداره سازمان های بین المللی) به مرکز فرماندهی ستاد مرکزی سپاه، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

چند شهر کردستان امروز صحنه حملات افراد ضدانقلاب و درگیری آنها با نیروهای خودی بود.

۱. در ساعت ۱۰ شب امروز عوامل گروه ضدانقلابی حزب دمکرات با حمله به مقر کمیته انقلاب اسلامی شهرستان پیرانشهر، ۵ گلوله آر.پی.جی. ۷ به این پایگاه شلیک کردند. (۱) در این درگیری که نیم ساعت ادامه یافت، ۳ تن از پاسداران کمیته، از جمله فرمانده و معاون عملیات کمیته مجروح شدند و به ۲ خودرو پاترول، یک تانکر آب و نیز ساختمان کمیته خساراتی وارد شد. (۲)

۲. در اطراف شهرستان سردشت، تعدادی از برادران سپاه پاسداران به کمین عناصری از حزب دمکرات افتادند. در این کمین ۴ تن از نیروهای خودی مجروح و به بیمارستان ارومیه منتقل شدند. (۳)

۳. واحد طرح و عملیات سپاه اشنویه اعلام کرد: نیروهای ضربت گردان جندالله با اجرای کمین در روستای دره سور با عناصر ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری یکی از اهالی این روستا به دست عوامل حزب دمکرات زخمی شد. نیروهای خودی پس از اجرای کمین، سالم به پایگاه خود بازگشتند. (۴)

۴. گروهی ۲۲ نفره از چته های حزب دمکرات وارد منطقه افشار از توابع صائین دژ شدند و پس از درگیری با نیروهای یکی از پایگاه های این منطقه گریختند. این درگیری بدون تلفات نیروهای خودی خاتمه یافت. از تلفات افراد ضدانقلاب اطلاعی به دست نیامد. (۵)

۵. یکی از نیروهای ارتش جمهوری اسلامی ایران در نزدیکی روستای سورچم از توابع سردشت، روی مین کار گذاشته شده به دست افراد حزب دمکرات رفت که بر اثر انفجار مین شهید شد. (۶)

مبارزان کرد عراقی با اجرای چند عملیات، شماری از نیروهای عراقی را کشته و تعدادی سلاح و تجهیزات نظامی را به غنیمت گرفتند. ارتش عراق نیز یکی از روستاهای سلیمانیه را بمباران کرد.

روزنامه جمهوری اسلامی در شماره امروز خود نوشته است: «به گزارش نشریه راه کربلا، مبارزین کرد عراقی در حمله به یک پایگاه رژیم بعثی در منطقه سرکلکی شکروک عراق ضمن به هلاکت رساندن ۱۹ تن از افراد جیش الشعبی، مقادیر قابل توجهی سلاح و مهمات دشمن را به غنیمت گرفتند.

همچنین گزارش های رسیده از داخل خاک عراق حاکی است که انقلابیون مسلمان کرد عراقی در کمینی بر سر راه دربندیخان - عربد، ۳ خودرو حامل سربازان رژیم عراق را منهدم کردند. در این کمین ۸ تن از سرنشینان خودروها کشته یا زخمی شدند.

منابع آگاه گزارش دادند که انقلابیون کرد طی هفته گذشته با [اجرای] دو کمین در مناطق شمالی عراق ۱۲ سرباز ارتش مزدور علفلی را به هلاکت رساندند. گزارش های موثق رسیده از داخل خاک عراق نیز حاکی است که در حمله انقلابیون کرد عراقی به مرکز جیش الشعبی و مقر گردان قدس در جاده دره سریه، ۱۷ مزدور بعثی کشته و ۱۲ تن دیگر مجروح شده اند. (۷)

- ۱- ۱۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۲.
- ۲- ۱۶. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۶، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵۹.
- ۳- ۱۷. سند شماره ۰۵۹۴۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۲۴/۹/۱۳۶۴.
- ۴- ۱۸. سند شماره ۴۲۴۴۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه اشنویه (واحد طرح و عملیات) به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۹/۱۳۶۴ (اجرای کمین، ۲۳/۹/۱۳۶۴).
- ۵- ۱۹. سند شماره ۴۲۴۴۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه صائین دژ به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۴/۹/۱۳۶۴ (اجرای کمین، ۲۳/۹/۱۳۶۴).
- ۶- ۲۰. سند شماره ۴۰۷۵۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۵/۹/۱۳۶۴.
- ۷- ۲۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۷.

از سوی دیگر، قرارگاه حمزه سیدالشهدا گزارش داد: دو بالگرد عراقی روستای میرآوا واقع در منطقه سلیمانیه عراق را بمباران کردند. در این حمله عده ای از مردم عراق کشته یا مجروح شدند. روستای مذکور در حال حاضر خالی از سکنه می باشد.^(۱)

۱

در ادامه عزیمت رزمندگان اسلام به جبهه های نبرد و ارسال کمک های مردمی به جبهه ها، امروز روابط عمومی وزارت صنایع اعلام کرد: نهمین کاروان کمک های جنسی راهیان کربلا از سوی کارکنان تحت پوشش این وزارتخانه - که توسط انجمن اسلامی پیرو خط امام و واحد امور جنگ تدارک شده بود - به جبهه ها ارسال شد و جمعی از نیروهای داوطلب وزارت صنایع نیز عازم جبهه های نبرد شدند.^(۲)

همچنین گروهی از کارکنان شهربانی شیراز و شهربانی خراسان^(۳) و بیش از دو هزار نفر از نیروهای مردمی و آموزش دیده استان سیستان و بلوچستان به همراه کمک های مردمی این استان^(۴) و کمک های مردمی و اهدایی مردم شوشتر راهی جبهه های جنگ شدند.^(۵)

علی شمشانی قائم مقام فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که برای شرکت در سمینار راهیان کربلا به گیلان سفر کرده است، گفت: «امروز درحقیقت انقلاب حیات مجدد و نوینی را پیدا کرده است. این حیات مجدد و نوین ناشی از فتح زمین یا سقوط سنگری در جبهه ها نیست، بلکه پیامد حضور وسیع مردم در صحنه دفاع مسلحانه از انقلاب است.»^(۶)

۲

عملیات آتی رزمندگان اسلام و نیرو و امکاناتی که ایران برای این عملیات تدارک می بیند و همچنین واکنش های عراق به آن همچنان مورد توجه رسانه های خارجی است.

روزنامه ماینیچی چاپ ژاپن، در شماره امروز خود نوشته است: «فعالیت برای تدارک حمله ای بزرگ مشاهده می شود. ۲۰۰ هزار نفر به تعداد افراد بسیج افزوده شده و تعداد زیادی بیمارستان صحرایی در حال ساخته شدن است، ولی عراق برای جلوگیری از انجام حملات عظیم قبل از تکمیل شدن تدارکات، دست به بمباران آنها زد. در خط مقدم جبهه وضع پرشور و هیجانی دیده می شود. من [خبرنگار] در اهواز، سوسنگرد و هویزه واقع در جنوب ایران با مشاهده وضعیت، "آرامش قبل از طوفان" را احساس می کردم. [...]

امروز کامیون های مملو از رزمندگان را مشاهده می کنم که در رفت و آمد هستند. اینجا صدای توپ دوربرد هیچ وقت قطع نمی شود. شهر هویزه که از مرز کشور ۳۰ کیلومتر فاصله دارد، در روزهای ۱۰ و ۱۱ ماه دسامبر (۲۷ و ۲۸ آذر) توسط عراق بمباران شد و خساراتی به آن وارد آمد: ۱۴ نفر کشته و ۳۱ نفر مجروح داشت و ۴ دستگاه ساختمان نوساز تبدیل به کوهی از آجر شد. [...]

تعداد افراد سپاه پاسداران انقلاب که از مراکز مهم شهر اهواز (جمعیت این شهر ۳۳۰ هزار نفر

ص: ۹۴۴

۱- ۲۲. سند شماره ۰۱۱۲۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه،

۳/۱۰/۱۳۶۴

۲- ۲۳. مأخذ ۱۳.

۳-۲۴. همان.

۴-۲۵. روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۵-۲۶. مأخذ ۱۳.

۶-۲۷. روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

می باشد) محافظت به عمل می آورند و در آنجا مستقر هستند، افزایش یافته است. این منطقه نیرومندترین مرکز نظامی در جنوب غربی کشور می باشد و به همین علت در اینجا تعداد جاسوسان دشمن بیشتر از شهرهای دیگر می باشد. در ماه نوامبر دو بار کارخانه لوله سازی (نورد اهواز) و خوابگاه کارمندان آن توسط عراق بمباران شد که در این جریان صدها نفر کشته و بیش از ۵۰۰ نفر مجروح شدند. دلایل نزدیک شدن حملات عظیم (با تعداد نفراتی از ۵۰۰ هزار سرباز) پس از یک سال و ۹ ماه چنین است: ۱. تدارک و تکمیل تجهیزات جنگی. ۲. ۳۰۰ هزار نفر رزمنده به ۶۰۰ هزار نفر رزمندگانی که در خط مقدم جبهه مستقر هستند، افزوده شده اند. ۳. فعالیت برای ساختن بیمارستان صحرائی و پل بسیار چشمگیر می باشد. ۴. پایان دوره آموزشی استفاده از موشک هوایی سام ۲ و سام ۳ ساخت شوروی به خصوص دفاع درمقابل بمباران هوایی نزدیک می باشد.

احتمالاً شهر اهواز به عنوان مرکز پایگاه نظامی برای حمله انتخاب خواهد شد، اما درمقابل حملات ایران، عراق توسط نیروی هوایی خویش حمله می کند، چون نیروی هوایی این کشور بسیار قوی می باشد و در طول بمباران های گذشته این امر ثابت شده است. ممکن است مدت ۵ روز پی در پی، روزی ۴۵۰ فروند هواپیما، یعنی جمعاً ۲۲۵۰ فروند هواپیما برای بمباران مرکز منطقه نظامی اعزام شوند. صدام حسین اخطار کرده که اگر روزی همه ایرانی ها نیز به ما حمله کنند، حتی امید بازگشت یک سرباز هم وجود نخواهد داشت. دولت ایران در رابطه با بمباران مناطق مسکونی در هویزه، از سازمان ملل تقاضای بازدید از منطقه بمباران شده را کرد. چون دولت عراق در این مورد قوانین بین المللی را رعایت نکرده است. شهر هویزه پس از گذشت سه ماه از جنگ ایران و عراق، به تصرف عراق درآمد و بعد از یک ماه و نیم توسط قوای اسلامی بازپس گرفته شد، ولی در این مدت، شهر به طور کلی نابود شده بود، پس از بازپس گیری شهر فعالیت برای بازسازی آن آغاز شد و در فصل پاییز امسال تعدادی آپارتمان و مدرسه در آنجا ساخته شده بود، ولی در ماه دسامبر با بمباران دوباره این شهر، خسارات سنگینی بر آنها وارد شد و ساختمان های آجری درهم ریخته و تیر آهن های آن خم شده است.» (۱)

خبرگزاری فرانسه نیز از بغداد چنین گزارش داده است: «عراق، ایران را متهم کرد در جستجوی بهانه برای تهاجم تازه علیه خاک عراق است. یک سخنگوی نظامی عراق خاطر نشان ساخت که طبق اطلاعات رسیده از تهران بمباران شهر هویزه توسط هواپیماهای عراقی بمباران یک شهر با افراد غیرنظامی بوده درحالی که این روستا (هویزه) در هیچ صورتی نمی تواند یک منطقه غیرنظامی باشد. به گفته این سخنگو، نیروهای ایرانی علاوه بر استقرار پست فرماندهی، در این شهر موضع گرفته اند تا حملات خود علیه بخش هایی که مورد حمایت سپاه سوم و سپاه ششم ارتش عراق است را انجام دهند. [...]

از سوی دیگر، لطیف جاسم وزیر اطلاعات عراق، تأکید کرد که این کشور آماده رویارویی با

ص: ۹۴۵

ارتش ایران و وارد آوردن ضربات جدی سنگین بر پیکر آن است. وی که در برابر روزنامه نگاران ترک - که در حال حاضر سرگرم دیدار از بغداد هستند - سخن می گفت، افزود که عراق می تواند جلو مخاصمه را بگیرد و پاسخ مساعد به تلاش های صلح جهت پایان دادن به جنگ بدهد.» (۱)

راديو هلند نیز به حمله آتی اشاره کرد و گفت: «گزارش های رسیده حاکی است که ایران هم اکنون بیشترین استعداد از نیروهای خود را از زمان آغاز جنگ با عراق در جبهه ها مستقر کرده است. تعداد این نیروها از نیم میلیون تا دو میلیون برآورد می شود. ولی دیپلمات های مقیم در تهران و بغداد بعید می دانند که حمله ای از سوی ایران صورت بگیرد مگر اینکه نیروهای عراقی ایران را وادار به چنین کاری سازند.» (۲)

۱

منابع دیپلماتیک گفتند دبیرکل سازمان ملل متحد مذاکراتی را با ایران و عراق برای توقف جنگ آغاز کرده است. وزیر خارجه چین هم در سفر به کشورهای منطقه از تلاش های جاری برای توقف جنگ اعلام پشتیبانی کرده است.

تصویر

خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد

راديو مسقط گفت: «منابع دیپلماتیک نزدیک به وزارت خارجه بریتانیا گفتند تماس هایی میان طرف های درگیر در جنگ عراق و ایران و دکوئیار دبیرکل سازمان ملل متحد، در جریان است. هدف از این تماس ها دستیابی به یک راه حل موردقبول دو طرف درگیر در جنگ می باشد. این منابع به خبرگزاری قطر در لندن گفتند دکوئیار به عنوان شخصیتی است که موردقبول دو طرف درگیر می باشد و شرایط کنونی بهترین مرحله برای خاتمه دادن به این جنگ می باشد. منابع فوق افزودند دکوئیار در انتظار فرصت مناسبی است که دیدگاه خود را پیرامون جنگ عراق و ایران اعلام نماید. وی معتقد است که در حال حاضر بهتر است تلاش های خود را دور از رسانه های گروهی ادامه دهد، زیرا بیم آن را دارد که با ناکامی مواجه شود. این منابع اضافه می کنند دکوئیار به این مسئله پی برده است که هرگونه ناکامی در این زمینه نه تنها بر دو کشور متخاصم آثار منفی خواهد گذاشت بلکه تمام فرصت های صلح در آینده را خنثی می کند.» (۳)

از سوی دیگر، به گفته راديو رأس الخيمه، در ملاقات وزیر امور خارجه چین با شاهزاده حسن ولیعهد اردن، درباره اوضاع منطقه

خاورمیانه، سرزمین های اشغالی اعراب و تحولات جنگ عراق و ایران گفت و گو شده و وزیر خارجه چین علاقه مندی کشورش را برای متوقف کردن جنگ عراق و ایران و پشتیبانی از تلاش های جاری صلح اعلام کرده است. (۴)

ص: ۹۴۶

۱- ۲۹. مأخذ ۱۰، ص ۸، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. مأخذ ۱۱، ص ۵، رادیو هلند (عربی)، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۱. مأخذ ۶، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۴- ۳۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۸، رادیو رأس الخیمه، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

محافل دیپلماتیک ریاض سفر هفته گذشته وزیر امور خارجه ایران به عربستان را ادامه مذاکرات محرمانه ایران و اعضای شورای همکاری خلیج فارس درباره قطع کمک های این کشورها به عراق دانستند.

یک منبع آگاه در این باره نوشته است: «دبیر اول سفارت هند در ریاض گفت: در محافل دیپلماتیک ریاض گفته می شود آقای ولایتی در سفر به عربستان با ملک فهد درباره عقد معاهده عدم تداخل در امور داخلی یکدیگر مذاکراتی به عمل آورده است. این مذاکرات دنباله تماس های اخیر شورای همکاری با جمهوری اسلامی ایران می باشد. وی توضیح داد که گفته می شود قبل از انعقاد کنفرانس سران شورای همکاری در مسقط، نمایندگان ایران محرمانه به چند کشور عضو شورای همکاری سفر کرده و پیشنهاد کردند تا در مقابل قطع کمک های این کشورها به عراق، معاهده عدم مداخله در امور یکدیگر با این کشورها منعقد شود. سران شورای همکاری نیز این پیشنهاد را در اجلاس خود در مسقط مطرح کردند. کویت و عربستان با این پیشنهاد، مخالف، بحرین بی طرف و سه دولت دیگر موافق بوده اند. مذاکرات آقای ولایتی با فهد در ریاض ادامه این مذاکرات بوده است.»^(۱)

مهندس شفتی قائم مقام وزیر راه و ترابری در امور هواپیمایی و رئیس سازمان هواپیمایی کشوری که در رأس هیئت نمایندگی جمهوری اسلامی ایران برای مطرح کردن اقدامات غیرقانونی عراق در قبال هواپیماهای غیرنظامی و تهدید امنیت خطوط هوایی به مونرال سفر کرده است، در جلسه شورای عالی ایکائو (سازمان بین المللی هواپیمایی کشوری) از مواضع ایران دفاع کرد.

روزنامه اطلاعات در گزارشی از این اجلاس نوشته است: «سرپرست هیئت جمهوری اسلامی ایران در قسمتی از سخنرانی خود اعلام کرد: تجربه پنج سال تجاوز عراق به کشور ما ثابت کرده است که رژیم عراق کوچک ترین اهمیتی برای مقررات بین المللی قائل نیست و تنها با عکس العمل قاطع و همه جانبه جامعه بین المللی می توان آن رژیم را مجبور به رعایت این مقررات و قوانین کرد.

مهندس شفتی در این اجلاس همچنین مشارکت رژیم عراق را در هواپیمارمایی و عدم استرداد هواپیماهای ربوده شده ایران که به عراق برده شده اند، به شورا گزارش کرد و از شورا خواست تا به وظایف خود براساس کنوانسیون های توکیو، مونرال و لاهه و همچنین قطعنامه های تصویب شده در مجمع ایکائو عمل کند و نسبت به استرداد هواپیماهای جمهوری اسلامی ایران و محکوم کردن سیاست عراق در تشویق هواپیمارمایی اقدامات جدی پیش بینی نماید.

پس از سخنرانی آقای شفتی، نماینده رژیم عراق تلاش کرد با ارتباط دادن تخلفات خود و عدم

رعایت قوانین بین‌المللی به موضوع جنگ، زیرا پا گذاشتن تصمیمات شورا را توجیه کند که با مخالفت اغلب اعضای شورا مواجه شد. در این جلسه مقرر گردید گروهی برای بررسی وضعیت و ارائه قطعنامه‌ای نهایی به منظور پیاده کردن تصمیمات شورا و مقابله با تهدیدات عراق تشکیل شود.

نمایندگان کشورهای عضو ایکائو صریحاً اعلام کردند که مقررات و تصمیمات مربوط به هواپیماهای بین‌المللی بدون قید و شرط قابل اجرا است و عراق موظف است ضمن اجرای مفاد قطعنامه، هواپیماهای ربوده شده ایران را نیز بلافاصله مسترد نماید. آقای شفقی همچنین با آقای اسد کوه‌ته رئیس شورای ایکائو، دیدار کرد و ضمن تشکر از تلاش‌های وی، اعلام کرد که جمهوری اسلامی ایران براساس سیاست کلی خود در حمایت از مقررات و قوانین بین‌المللی تا به حال از هرگونه اقدام یک‌جانبه در رفع تهدیدات رژیم عراق خودداری کرده است و انتظار دارد که شورای ایکائو، امکانات خود را برای مقابله جدی با اقدامات غیرقانونی رژیم عراق به کار بندد. (۱)

گزارش نماینده جمهوری اسلامی ایران در اتاوا نیز حاکی است که در دومین جلسه شورای ایکائو که امروز به ریاست کوه‌ته (Kotiteh) تشکیل شد، گروه کار دو قطعنامه جداگانه یکی در مورد رهگیری هواپیماها و دیگری در خصوص هواپیماهای ربوده شده جمهوری اسلامی ایران به شورا ارائه کرد. هر دو قطعنامه کلی و به نحوی تنظیم شده که مشخص است عراق مورد خطاب شورا می‌باشد، ولی صراحتاً نامی از عراق برده نشده است. (۲)

۱

هیئت جمهوری اسلامی ایران به سرپرستی علی محمد بشارتی قائم مقام وزارت خارجه که به کشورهای افریقایی سفر کرده است، امروز پیام کتبی رئیس جمهور ایران را تسلیم جری رولینگز رئیس جمهور غنا، کرد.

در این ملاقات که کوجو چیکاتا عضو شورای رهبری و نفر دوم کشور غنا حضور داشت، آقای بشارتی گفت: مردم مسلمان ایران برای رسیدن به استقلال و آزادی بهای زیادی پرداخته‌اند و برای حفظ آن نیز حاضرند بهای بیشتری بپردازند. وی ضمن تشریح جنایات جنگی حکومت متجاوز عراق افزود که به همت، تلاش و مقاومت نیروهای رزمنده مان کردن دشمن در بازوان قدرتمند ملت ما است و آن را رها نخواهیم کرد و تا ریشه تجاوز را نخشکانیم از پای نخواهیم نشست. وی علاقه جمهوری اسلامی ایران را برای گسترش روابط با کشورهای منطقه و ایجاد صلح پایدار یادآور شد.

رولینگز رئیس جمهور و رئیس شورای موقت دفاع ملی غنا، در پاسخ گفت: صلح چیزی نیست که تحت هر شرایطی انسان آن را قبول کند و انسان نباید اصول خود را به سادگی از دست بدهد. شما و ما با توجه به اینکه مواضع مشترکی داریم، همدیگر را خوب درک می‌کنیم. ما باید منتظر هدایت خداوند باشیم که همیشه برای انجام مسئولیت‌هایمان درقبال مردم به کمک ما می‌آید.

ص: ۹۴۸

۱- ۳۴. مأخذ، ص ۲.

۲- ۳۵. سند شماره ۲۱۲۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم، شماره ۱۶۶/۳، ۲۴/۹/۱۳۶۴، صص ۵ و ۶.

در این ملاقات همچنین چیکاتا مرد شماره ۲ غنا - که پنج ماه قبل در رأس هیئتی به ایران آمده بود - گفت: من طی اقامت خود در کشور شما فداکاری های مردم شما را دیدم و در گلزار شهدا متوجه شدم که چطور مردم به خاطر این جنگ شهید داده اند و شما نمی توانید اشغال سرزمین هایتان را توسط دیگران تحمل کنید. وی در پایان از قراردادی که در زمینه فروش نفت جمهوری اسلامی ایران به کشور غنا در جریان این سفر به تهران منعقد شده بود، اظهار رضایت کرد.^(۱)

۱

تسلیحات و تجهیزات مهم نظامی به سادگی در اختیار عراق قرار می گیرد که گاهی برخی اخبار آن آشکار می شود. ضمن اینکه برخی دولت های اروپایی برای تبرئه خود، دست به محاکمه عوامل فروش سلاح های شیمیایی به عراق می زنند.

یک منبع موثق داخلی نوشته است: «اخیراً رژیم عراق از طریق عربستان اقدام به خرید تانک های LAV۲۵ از کمپانی جنرال موتورز از کانادا نموده است. شواهد امر نشان می دهد که این معامله به مرحله پایانی خود رسیده است. بنا بر این گزارش، یک هیئت عراقی به دعوت کمپانی جنرال موتورز چند ماه پیش به کانادا سفر کرده بود.»^(۲)

همچنین بنا بر گزارش موثقی از دارالسلام، کشتی عراقی الحنا حامل مهمات از بندر عقبه برای زامبیا در بندر دارالسلام پهلو گرفت. محموله این کشتی را نیروهای نظامی به داخل قطار منتقل کردند. منابع رسمی تانزانیا هیچ گونه خبری در این باره منتشر نکردند و به کارگران بندر اجازه ندادند به کشتی نزدیک شوند.^(۳)

نشریه راه کربلا نیز نوشته است: «مقامات کشور هلند امروز شرکت سلک می کوسیل را به دلیل فروش ماده سمی کلراید فسفر به رژیم بغداد محاکمه کردند. مقامات هلندی تأکید کردند که این ماده می تواند گازهای بسیار کشنده و سمی تولید نماید. بنا بر این گزارش، شرکت مذکور به فروش این ماده بسیار خطرناک به رژیم عراق اعتراف کرده است.»^(۴) این شرکت هلندی تنها شرکت اروپایی نیست که در زمینه تهیه سلاح های شیمیایی با رژیم عراق همکاری دارد. یک شرکت آلمان غربی نیز یک کارخانه تولید گاز سمی اعصاب را برای رژیم بعثی احداث کرده است.^(۵)

۲

طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، در مصاحبه ای جنگ ایران و عراق را تهدیدی برای کشورهای منطقه خواند و نیز درباره محاصره جزیره خارک، حمله به نفتکش ها، مرزهای مشترک عراق با ترکیه و گروه های معارض عراق سخن گفت.

روزنامه ملیت چاپ ترکیه، در این باره نوشته است که طه یاسین رمضان مرد شماره ۲ عراق در نشستی مطبوعاتی با روزنامه نگاران ترک، جنگ شش ساله عراق و ایران را تهدیدی برای تمام

ص: ۹۴۹

۱- ۳۶. مأخذ ۲۵، ص ۳.

۲- ۳۷. سند شماره ۴۴۸۹۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از وزارت اطلاعات به دبیرخانه شورای عالی دفاع، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۸. مأخذ ۳۳، ص ۵.

۴- ۳۹. روزنامه ابرار، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۶، خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه راه کربلا.

کشورهای اسلامی همسایه خواند. وی همچنین گفت که جزیره خارک مسئله ای است که مستقیماً به جنگ مربوط می شود. تمام دنیا می داند که ما جزیره خارک را به محاصره درآورده و مانع از صدور نفت ایران که درحقیقت کلید اقتصاد ایران است، شده ایم. ما اطراف جزیره را یک منطقه ممنوعه اعلام کرده ایم. اقتصاد ایران را هدف قرار داده ایم. بنابراین، جزیره خارک را نه در چارچوب دوستی، بلکه باید در چارچوب جنگ موردتوجه قرار داد. از بابت بمباران نفتکش ها نه به ترکیه و نه به هیچ کشور دیگر، هیچ گونه غرامتی نمی توانیم بدهیم، غرامت را ایران باید پردازد.

طه یاسین رمضان ضمن اشاره به امضای قراردادی که هفته گذشته بین ترکیه و ایران برای حمل نفت از جزیره خارک بسته شد، گفت: ترکیه قبل از اینکه به فکر جزیره خارک باشد، باید ضرورت چگونگی برقراری صلح در خلیج (فارس) را مدنظر داشته باشد. محاصره جزیره خارک برای وادار کردن ایران به صلح، بهترین و مؤثرترین اقدام است.

رمضان ضمن تأیید عملیات ضدتروریستی نیروهای مسلح ترکیه علیه چریک های تجزیه طلب در مرزهای عراق و ترکیه افزود: روابط دوستانه دو کشور برای حل این گونه مسائل کافی نیست. وی گفت: طالبانی و پسران ملامصطفی بارزانی از پشتیبانی خارجیان برخوردار هستند. این افراد دشمن مردم عراق می باشند. آینده مناطق خودمختار کرد در شمال عراق از هیچ طریقی تحت تأثیر اقدامات این قبیل خائنان قرار نخواهد گرفت.

رمضان گفت: اگر جنگ گسترش یابد، ایران چه کارها که نخواهد کرد؛ درگیری ها تنها در محدوده مرزهای ایران و عراق باقی نخواهد ماند؛ اگر ادامه داشته باشد، ترکیه را نیز تحت تأثیر قرار خواهد داد. موضع گیری ترکیه باید در جهت پایان دادن به جنگ باشد. (۱)

روزنامه گون چاپ ترکیه هم در گزارشی از این مصاحبه نوشته است: «رمضان گفت: اگر جنگ به طول انجامد خطرات ناشی از جنگ فقط منحصر به مرزهای عراق نخواهد بود، به مرزهای ترکیه نیز خواهد رسید و ترکیه نیز وارد جنگ خواهد شد. ایران خواهان صادر نمودن انقلاب خود می باشد. تمایل ایران هم زمان با نگران نمودن تمام کشورهای اسلامی، ترکیه را نیز تهدید می کند.» (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از آنکارا و به نقل از بولتن خبرگزاری آناتولی، گزارش داد: «طه یاسین رمضان گفت: سیاست ایران سیاست گسترش فتنه به کل جهان می باشد، این اصل در آینده مسائل بزرگی را به وجود خواهد آورد. بدین دلیل، طرف داری ترکیه از صلح به خودی خود کافی نیست، زیرا مقامات ایران امروز خواستار گسترش سیاستشان می باشند، این سیاست هم، سیاست اذیت همسایگان است. عراق کلیه پیشنهادهای صلح را پذیرفت، ولی ایران خواستار ادامه جنگ می باشد. رمضان افزود: ترکیه که صلح را می پسندد قبل از اینکه به فکر چگونگی انتقال نفت از این جزیره [خارک] باشد باید به فکر این باشد که صلح چگونه تأمین خواهد شد. ما به سرمایه گذاری مشترک در مورد خط لوله نفت و خط انتقال انرژی اهمیت بیشتری می دهیم.

ص: ۹۵۰

۱ - ۴۱. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۹، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۸ - ۲۶.

۲ - ۴۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۴، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۲.

اگر جنگ خاتمه یابد روابط بین عراق و ترکیه گسترده تر خواهد شد.»^(۱)

از سوی دیگر، نشریه حریت چاپ ترکیه، مصاحبه طه یاسین رمضان را تجزیه و تحلیل کرده و نوشته است: «این دیدگاه طه یاسین رمضان نشانه نگرانی سیاستمدار کشوری است که در حالت روانی ناشی از جنگ به سر می برد. دیگر اینکه اگر دوسوم از جمعیت ۱۵ میلیونی این کشور شیعه باشد، یعنی اداره کنندگان کشور از نظر قومی و مذهبی در اقلیت قرار گرفته باشند، نگرانی های فوق الذکر بیشتر می شود.» حریت افزوده است: «در بین کشورهای همسایه هم مرز ترکیه، ایران اولین کشوری نیست که می خواهد انقلاب خود را صادر کند. ترکیه جمهوری لائیک و آزادی خواهی است که از ۶۵ سال پیش به این طرف با تهدیدهای انقلاب روبرو قرار گرفته است. اما این کشور به دلیل وجود زیربنایی قدرتمند، توانسته آزادی مقابله با دیکتاتوری انقلابی را حفظ کند. ایران، مانند عراق همسایه نزدیک ماست. برای ما دوستی است که فکر می کنیم بهتر است روابط خوب همسایگی خود را با آن ادامه دهیم.

بزرگ ترین آرزوی ما این است که هرچه زودتر این جنگ، فراموش شده، بین این دو همسایه مان به پایان رسد. ترکیه در این راه مجاهدت های فراوانی به کار می برد. مخصوصاً سعی وافر دارد که بی طرفی خود را حفظ نماید. باوجود چنین شرایطی، این گفته معاون اول نخست وزیر عراق را که ترکیه هم وارد این جنگ خواهد شد، به هیچ وجه درک نمی کنیم. اگر هدف این است که ترکیه را آلوده جنگ کنند این انتظار احمقانه ای است، ترکیه دولتی بزرگ است و وسوسه نمی شود. درهرصورت ایران هم خوب می داند که انقلاب را به چه کشورهایی صادر بکند.»^(۲)

۱

نشریه زود دویچه زایتونگ چاپ آلمان غربی، در گزارشی به عملیات قدس ۴ و تلاش های ایران در منطقه هورالهوریزه، میزان پیشروی رزمندگان، تاکتیک های جدید ایران و همچنین وضعیت روحی در جبهه و پشت جبهه، توان نیروی هوایی عراق، چگونگی استفاده عراق از هواپیماها و موشک های جنگی مدرن و استفاده عراقی ها از سلاح های شیمیایی پرداخته است.

این نشریه نوشته است: «ایرانیان با تاکتیک نوین "نیش سوزان" که به صورت عملیات کماندویی شبانه صورت می گیرد، در جبهه دجله به تدریج پیش می روند. این تاکتیک در این منطقه با موفقیت همراه بود. بنا به اظهارات حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، ۳۵۰ کیلومتر مربع از خاک عراق آزاد شده است، گرچه این سرزمین بیگانه است ولی وی نه از فتح آن بلکه از آزادی آن سخن می راند.

محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که فرماندهی این عملیات را برعهده دارد، به خبرگزاری ایران توضیح داد که این تاکتیک نیاز به سلاح های زیادی ندارد. دوره حملات همراه با تلفات سپری شده است.

ص: ۹۵۱

۱- ۴۳. مأخذ، ص ۶، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۰، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، صص ۲۰-۱۹.

در باتلاق های شرقی دجله و شط العرب برتری تسلیحاتی اثری ندارد. تانک و توپ در اینجا قابل استفاده نیست. جنگ در نزارهای بی انتها که گاه فقط آب بین آنها فاصله می اندازد عبارت است از پریدن از جزیره ای به جزیره دیگر و این جزایر که گاه چند کیلومتر از یکدیگر فاصله دارند، پونتون های شناور و یا خاکریزی ساخته شده اند.

نیروهای نظامی ایران با قایق های کوچک بین این جزایر رفت و آمد می کنند. سربازان انقلاب اسلامی روی تلی از مهمات مخصوص خمپاره انداز نشسته اند. گهگاه از روی هوس، ناشی از فراوانی خمپاره با فریاد الله اکبر به سوی غرب شلیک می کنند. اگر یکی از گلوله های دشمن در اینجا فرود آید، جزیره علیج بر اثر انفجار مهمات از هم خواهد پاشید، ولی کسی انتظار ندارد که در اینجا تیری به هدف برخورد کند. از نیروی هوایی عراق در اینجا خبری نیست و ایرانیان به راحتی سنگر و قرارگاه های خود را مستحکم می کنند.

سربازان جوان ایرانی به محض آنکه مشاهده کنند دوربین فیلم برداری متوجه آنهاست. فریاد "مرگ بر امریکا، مرگ بر اسرائیل و مرگ بر شوروی" را سر می دهند. گروهی از سربازان عراقی که در قرارگاه علیج و یا حوالی آن به اسارات درآمده اند مشابه این شعارها را می دهند. این اسیران که هنوز وحشت جنگ و ترس از فشاری که احتمال می دهند بر آنها اعمال شود بر چهره شان نقش بسته است به زبان عربی شعار می دهند: "نه شرقی نه غربی جمهوری اسلامی، مرگ بر صدام." آنها اظهار می دارند ما مسلمان هستیم، وطن اصلی ما جمهوری اسلامی است. اینجا برادری و خوبی را تجربه کردیم، ولی در آنجا [عراق] جهنم حکم فرما است.

در چند روز اخیر، خطوط جبهه بین سه تا پنج کیلومتر داخل خاک عراق به سوی غرب پیش رفته است و احتیاجات جبهه بدون مانعی از اهواز می رسد، این شهر که فقط یک صد کیلومتر از جبهه فاصله دارد، شب ها کاملاً روشن است. اینجا برخلاف تهران، حتی در خیابان ها خاموشی اجرا نمی شود. از خسارات جنگی موشک های زمین به زمین عراقی ها در اینجا چندان چیزی مشاهده نمی شود و در بازار شهر زیورآلات، طلا و مواد غذایی و لوازم الکتریکی و سایر محصولات دادوستد می شود و هیچ کمبودی دیده نمی شود. ستون های طولانی کامیون هایی که مواد غذایی را به جبهه می رسانند با چراغ های روشن از مناطقی که در سال ۱۹۸۰ (۱۳۵۹ شمسی) در جریان اولین حملات عراق به اشغال بعثیون درآمده بود عبور می کنند. کارخانه ها و چاه های نفت مشغول فعالیت اند و تانک های نفت سالم بر جایگاه های خود استوار می باشند. در سراسر جاده ای که به خرمشهر و جبهه ها منتهی می شود دیگر لاشه اتومبیل وجود ندارد و گردوغبار اتومبیل های باری حتی در روز روشن نیز به آسمان بلند است بدون آنکه مانعی بر سر راه آنان باشد.

نیروی هوایی عراق درحالی که تعداد زیادی هواپیمای ساخت فرانسه و شوروی در اختیار دارد، به ندرت از آنها استفاده می کند و کارشناسان فرانسوی که می دانند این مشتریان عراقی تا چه مقدار

توانایی استفاده از این هواپیماها را دارند گزارش دادند که عراقی ها حداکثر ۳۰ درصد از آن بهره برداری می کنند و از طرف دیگر، فقط نصف ۶۰ فروند میراژ اف ۱ خریداری شده به علت نبودن سرویس قابل استفاده است. به قول لوموند، نیروی هوایی عراق فقط ۹ میراژ قابل استفاده در اختیار دارد.»

روزنامه زود دویچه زایتونگ افزوده است: «هواپیماهای عراق هرگز نمی تواند از هزار متر پایین تر حمله کنند و به این علت هیچ وقت هدف گیری آنها دقیق نیست.

پل شناوری که ایرانی ها در جزیره مجنون ساخته اند پانزده کیلومتر طول دارد و در این میان یک راه به موازات آن خاک ریزی شده است. هیچ یک از این راه ها عیب یا نقصی ندارد. فرانسوی ها می گویند که خلبانان صدام حسین با رادار زمینی تا چهل کیلومتری هدف خود هدایت می شوند و موشک های خود را از فاصله دور پرتاب می کنند، زیرا استفاده از رادار خود هواپیما برای نزدیکی بیشتر به هدف، معمول است. هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوسه که کاربرد آنها در جنگ فالتکلند برای نیروی دریایی انگلستان خطرات بزرگی ایجاد کرده بود در دست عراقی ها خوب از آب در نیامد.

فرانسوی ها در پایان سال ۱۹۸۳ تعداد ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد به عراق دادند سپس در بهار سال گذشته، با تعجب و حیرت کشف کردند که عراق موشک های اگزوسه را در حال پرواز بر فراز خلیج فارس پرتاب نمی کنند، بلکه با موشک های خود کشتی هایی را هدف قرار می دهند. یکی از سوپراتانداردها توسط یک هواپیمای فانتوم ایرانی ساقط شد و سوپراتاندارد دیگری بر اثر اصابت موشک سایدویندر شدیداً آسیب دیده، از این رو از بقیه این هواپیماها دیگر استفاده نمی شود. عراقی ها که سه چهارم تولیدات اگزوسه را از فرانسه خریداری می کنند تا بهار سال گذشته حدود ۳۰۰ موشک از این نوع از فراز خلیج [فارس] پرتاب کرده اند که قسمت اعظم آنها از هلیکوپتر شلیک شده است. این اقدامات در امر صدور نفت ایران - که برای جنگ و تأمین مایحتاج کشور اهمیت حیاتی دارد - مانع قابل توجهی نبود. یک کارشناس در مورد خلبان های عراقی می گوید آنها موشک های خود را به سوی اولین نقطه ای که روی صفحه رادار می بینند پرتاب می کنند.

در اوایل تابستان، جنگ هوایی نقطه عطف مهیجی در جنگ به وجود آورد. عراقی ها در فاصله ۲۵ می [۴ خرداد] و ۱۵ ژوئن [۲۵ خرداد] دست به بزرگ ترین حملات هوایی به شهرهای ایران زدند که ۳۱ منطقه مورد حمله واقع شد. از ۳۷ بار حمله به تهران - که در برخی موارد شبی چند نوبت حمله شد - عراقی ها از بمب افکن های توپولف سنگین استفاده نکردند، بلکه جنگنده های میگ را به کار بردند، آنها در دسته های سه یا چهار تایی بودند و در ارتفاع بسیار بالا؛ یعنی ۲۰ هزار متری، پرواز می کردند و با چند موشکی که پرتاب می کردند قادر نبودند هدف های مورد نظر را مورد حمله قرار دهند و ناگهان بغداد اعلام کرد چهارده روز حملات هوایی را قطع خواهد کرد و از آن تاریخ آن را از سر نگرفته است، زیرا ایرانی ها به

این حملات پاسخ غیرقابل تصویری را که حکام بغداد فکر آن را نمی کردند، دادند. شواهد به دست آمده حاکی است که در مورد تولید سلاح های شیمیایی نیز صحبت شده است، عراقی ها اخیراً چندین بار آنها را با نتایج وحشتناکی بر علیه ایرانیان به کار گرفته اند.»^(۱)

۱

آثار جنگ بر زندگی مردم عراق موضوع گزارشی است از خبرگزاری رویتر که در آن به گوشه ای از آثار جنگ در این کشور پرداخته شده است. در این گزارش آمده است: «جنگ بر افکار عمومی شهر بغداد چهارونیم میلیون نفری سنگینی می کند. این درحالی است که رسانه های گروهی تحت کنترل دولت اخبار پراکنده ای در مورد جنگ، تغییرات دولتی، اقتصاد و قوانین جدید پخش می کنند و به همین دلیل آنچه بر سر زبان ها بیفتد نقش مهمی ایفا می کند، به ویژه در میان خارجیان.

به گفته یک راننده، در بغداد مشروبات الکلی بیش از حد مصرف می شود. وی در مورد یک مصدوم حادثه رانندگی گفت: قبل از جنگ چنین حوادثی کمتر روی می داد.

گرچه به لحاظ ظاهری و در نگاه اول آثار اجتماعی جنگ چندان روشن نیست، لکن پس از قدم زدن در شهر و بازدید از خانه هاست که روشن می شود جنگ تا چه حد بر پایتخت عراق آثار سنگینی دارد. روزنامه ها و مجلات خارجی ممنوع است و مردم برای کسب اخبار جهان به مطبوعات محلی متکی هستند.

یک دیپلمات گفت که روند تبادل اطلاعات در میان هم قطاران وی شبیه یک کارخانه شایعه سازی بزرگ است که در آن ده ها نفر به تبادل اطلاعات مشغول اند.»^(۲)

۲

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران در گفت و گویی تلفنی با خبرنگار روزنامه کیهان به تشریح مواضع دولت درباره قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل پرداخت و ضمن محکوم کردن این قطعنامه که به منظور کمک به صدام، حمایت از گروه های ضدانقلاب و تحت الشعاع قرار دادن حرکت کاروان راهیان کربلا به جبهه های نبرد صادر شده است، بر ضرورت واکنش سیاست خارجی دولت ایران به این قطعنامه و کسانی که به آن رأی مثبت داده اند، تأکید کرد.

به نوشته روزنامه کیهان، مهندس موسوی در این باره گفته است: «ما این رأی را کمکی به صدام در مقابله با گرایش عظیم ملت ما برای ادامه پیروزمندانه جنگ می دانیم و همچنین آن را توطئه ای از سوی امریکا می دانیم. من فکر می کنم تمامی این حرکات افکار عمومی داخل ملت ما را به داوری های ابرقدرت ها حساس بکنند و این توطئه اگر جا بیفتد بسیار خطرناک خواهد بود. ما اعلام می کنیم این رأی و ده ها رأی شبیه به آن در اراده ملت ما برای تحقق آرمان هایشان اثری نخواهد گذاشت و هر کس مسلحانه و درارتباط با بیگانگان بخواهد با انقلاب اسلامی دریفتد ما بدون هیچ نوع اعتمادی به این رأی ها آن را سرکوب خواهیم کرد و کسانی که به صورت توطئه گرانه با انقلاب

ص: ۹۵۴

۱- ۴۵. مأخذ ۲۱.

۲- ۴۶. مأخذ ۲۱، ص ۷.

اسلامی روبه رو بشوند و قصد برخورد با نظام را داشته باشند جمهوری اسلامی با آنها بدون ترحم برخورد خواهد کرد. درعین حال که ما معتقدیم نظام ما به خاطر تکیه بر مردم و حضور این سیل خروشان در صحنه های سیاسی و داشتن مجلس و بحث های آزاد، آزادترین ملت جهان می باشد.

وی افزود: من یقین دارم بچه های ما از سنین ۱۲ سالگی به بعد رشد سیاسی و جهان بینی آنها بسیار بالاتر از یک شهروند مسن امریکایی است که تحت بمباران تبلیغات سرمایه داران و نظامیان امریکایی می باشد. به طوری که این تبلیغات آنها را به جنایتکارانی علیه ملت های جهان تبدیل کرده و حتی علیه مستضعفان جامعه خودشان از جمله سیاه پوستان می شورانند. لذا این عدم آگاهی در کشورهای استکباری، تجاوز امریکا را به گرانادا، خاورمیانه و امریکای لاتین ضمانت می کند. ما فکر می کنیم راه ما راه درستی است و قدمی از این راه منحرف نخواهیم شد و ملت ما به درستی می داند که این گونه رأی ها در آستانه حرکت عظیم مردم به سمت جبهه ها چه هدفی در بر دارد. البته این مسئله با تضمین آینده انقلاب اسلامی و حرکت پر معنا و بسیار مهم مجلس خبرگان هم بی ارتباط نمی باشد. وقتی امپریالیسم از فروپاشی جمهوری اسلامی مأیوس شد و دید که در این نظام همه چیز دقیقاً پیش بینی شده است و با برخورداری از آموزه های اسلامی با مسائل برخورد می شود، طبیعی است که آنها خشمگین شده و به دنبال چنین راه حل هایی بگردند.

نخست وزیر افزود: ما معتقدیم اگر انقلاب اسلامی توسط ملت های مظلوم و مستضعف درک شود و ما با آنها پیوند نزدیک داشته باشیم، طبیعتاً چنین پدیده ای برای ما کافی و پر ارزش است و سیاست جمهوری اسلامی نیز همواره در جهت اتصال با ملل و توجیه انقلاب برای محرومین و شلاق خوردگان زمین بوده است. لذا باید این ارتباط را به طور قوی حفظ بکنیم تا این گونه رأی ها هیچ نوع اثری در پویش راهی که در پیش گرفته ایم نداشته باشد.

نخست وزیر در ادامه این گفت و گوی تلفنی در پاسخ به این سؤال خبرنگار کیهان که پرسید: "عکس العمل ایران در زمینه های سیاسی - اقتصادی با کشورهایی که به این قطعنامه رأی مثبت داده اند چیست؟" اظهار داشت: باید اذعان داشت درحالی که این رأی را محکوم می کنیم، کسانی که رأی مثبت داده اند روابط با آنها در سیاست خارجی ما اثر خواهد گذاشت و ما بدین وسیله دوستان و دشمنان خود را بهتر تشخیص خواهیم داد.

نخست وزیر افزود: تغییر در رابطه با کشورهایی که رأی مثبت داده اند پدیده و تدریجی خواهد بود و من فکر می کنم که افشای اسامی این کشورها اثر عمیق تری در موضع گیری ملت ما و جهت گیری جمهوری اسلامی به جای خواهد گذاشت، لذا پیشنهاد می کنم لیست کشورهایی که علیه ما رأی داده اند در جراید انتشار یابد و چنین افشاگری ای می تواند مؤثر و مفید باشد و این جهت گیری مردم در دولت نیز اثر متقابل خواهد گذاشت و دولت نیز مطابق وظیفه خود با توجه به موضع گیری مردم علیه کشورهایی که رأی مثبت داده اند بی اعتنا نخواهد بود. (۱)

ص: ۹۵۵

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در واکنشی به صدور قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد درباره ادعای نقض حقوق بشر در ایران، اعلام کرد که ایران درباره روابط با کشورهایی که علیه جمهوری اسلامی ایران رأی داده اند تجدیدنظر خواهد کرد. وی در مصاحبه ای با روزنامه جمهوری اسلامی به مواردی اشاره کرد از جمله: تبعیض در معرفی ناقضان حقوق بشر، مینابودن گزارش گروه های تروریستی و جاسوسی برای تهیه قطعنامه، هم زمانی صدور قطعنامه با بسیج نیروهای مردمی به جبهه های جنگ، سیاسی بودن قطعنامه به جای حقوقی بودن آن.

روزنامه جمهوری اسلامی نوشته است: «دکتر ولایتی اعلام کرد روابط با کشورهایی که در مجمع عمومی سازمان ملل علیه جمهوری اسلامی ایران رأی داده اند مورد ارزیابی مجدد قرار خواهد گرفت. دکتر ولایتی با تأکید بر اینکه هدف بانیان این قطعنامه حمایت از حقوق بشر نیست بلکه ایجاد و تحمیل یک فشار سیاسی بر جمهوری اسلامی ایران است، گفت: اگر قرار باشد آنها از حقوق بشر دفاع کنند باید به سراغ رژیم ها و حکومت هایی در دنیا بروند که به هیچ وجه برای انسان و حقوق متعلق به او ارزشی قائل نیستند. وی افزود: در خود ایالات متحده امریکا - که رژیم آن کشور از بانیان و حامیان اصلی این قطعنامه علیه جمهوری اسلامی ایران می باشد - حقوق بسیاری از مردم نظیر سیاه پوستان، سرخ پوستان و سایر مردم فقیر و مستضعف از طرف حکام و طبقه حاکمه امریکا همواره تضییع می گردد. آنچه که اینها ادعا می کنند بر مبنای ادعاهای پوچ عده ای از فراریان و افراد ضدانقلاب است که تعداد زیادی از آنها جنایات و جرائمی در جمهوری اسلامی ایران مرتکب شده اند. به عنوان مثال منافقین در ایران به هیچ کس حتی اطفال کوچک و سالخورده گان و سایر اقشار جامعه نیز رحم نکرده و به هر کس که دسترسی پیدا کردند به صرف اینکه ظاهری اسلامی داشت او را کشته اند.

وزیر خارجه افزود: ما دلایل انکارناپذیری در اختیار داریم که حکومت هایی نظیر حکومت امریکا از این افراد حمایت آشکار کرده و حتی بهایان به عنوان جاسوسان و عوامل صهیونیسم در کشور ما افرادی هستند که در امریکا و برخی از کشورهای غربی تلاش هایی علیه جمهوری اسلامی داشته اند.

دکتر ولایتی گفت: اسنادی که بر مبنای آنها اقداماتی علیه ما صورت گرفته نوعاً اسناد بی پایه ای است که این گروهک های وابسته و مذاهب ساختگی ارائه داده اند. وزیر امور خارجه افزود: هم زمانی صدور این قطعنامه با بسیج همگانی در کشور ما در جهت دستیابی به یک پیروزی نهایی در جنگ تحمیلی قابل تأمل است و احتمال زیادی می رود که جهت انحراف افکار عمومی از یک مبارزه سرنوشت ساز صورت گرفته باشد.

دکتر ولایتی گفت: آنچه که در نظام جمهوری اسلامی صرف نظر از جوسازی ها اعمال

می شود حقوق اسلامی است که بی تردید بیش از هر مکتب و ایدئولوژی دیگری حقوق انسان را رعایت می کند و هیچ کس در نظام جمهوری اسلامی ایران به صرف عقیده اش تحت تعقیب قرار نمی گیرد مگر اینکه دست به توطئه بزند.

دکتر ولایتی پیرامون سیاست جمهوری اسلامی ایران در برخورد با کشورهایی که به این قطعنامه رأی مثبت داده اند گفت: مسلماً این کشورها را به عنوان دوست خود تلقی نخواهیم کرد.

دکتر ولایتی درباره ارزش بین المللی و حقوقی این قطعنامه گفت: آنچه مسلم است این قطعنامه بیشتر سیاسی است نه حقوقی، زیرا مبنای حقوقی قابل قبول و قابل دفاعی ندارد، زیرا این قطعنامه جز تبعیت از مخالفین سیاسی ما در بین دولت ها چیز دیگری نیست و از آن گذشته دلایل موجهی برای ارائه چنین قطعنامه ای به لحاظ حقوقی نداشته اند و استناد کردن به اسنادی که پایه های مستدل و واقعی ندارد مسلماً قطعنامه را فاقد ارزش حقوقی می کند. بدون تردید کسانی که بی طرفانه به این نوع وقایع نگاه می کنند این قطعنامه را جز یک تحمیل و فشار سیاسی تلقی نمی کنند و به معنای واقعی کلمه فاقد اعتبار حقوقی است.»

روزنامه جمهوری اسلامی به نقل از گزارش خبرگزاری ها نوشته است: «قطعنامه ادعایی نقض حقوق بشر در ایران که با تلاش وسیع و همه جانبه استکبار جهانی و حامیان تروریسم بین المللی در کمیته حقوق بشر سازمان ملل ساخته و پرداخته شده بود، در جلسه مجمع عمومی به رأی گذاشته شد و با ۵۳ رأی مثبت و ۳۳ غایب (مخالف با قطعنامه) و حدود ۴۳ رأی ممتنع به تصویب رسید. این قطعنامه که علی رغم تلاش بسیار گسترده ناقضین حقیقی حقوق بشر و حامیان تروریسم بین الملل تنها با یک سوم آرای کل اعضای سازمان ملل به تصویب رسیده در واقع مردم و مسئولین نظام جمهوری اسلامی را در راهی که انتخاب کرده اند مصمم تر ساخت.» (۱)

۱

نماینده ایران در سازمان ملل متحد قطعنامه این سازمان درباره ایران را مغرضانه خواند و بر بی کفایتی شورای امنیت این سازمان در برابر جنگ تحمیلی تأکید کرد و درباره روابط با عربستان و وضعیت صدور نفت ایران به اظهار نظر پرداخت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از واشنگتن، دکتر رجایی خراسانی در مصاحبه ای در مقر سازمان ملل در نیویورک ضمن مقایسه سکوت کمیسیون حقوق بشر در برابر حملات هوایی و شیمیایی حکومت عراق به مناطق مسکونی کشورمان از جمله در هویزه، باختران و جزیره مجنون با قطعنامه این کمیسیون درباره حقوق بشر در ایران، این قطعنامه را مغرضانه خواند و آن را نتیجه همکاری پشت پرده چند کشور با تروریست ها و مشوق آنان برای حملات بیشتر به مردم بی دفاع کشورمان دانست.

ص: ۹۵۷

خبرگزاری جمهوری اسلامی افزود: «در این مصاحبه که با حضور جمع کثیری از نمایندگان خبری کشورهای مختلف برگزار شد، آقای رجایی تصویب قطعنامه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل علیه کشورمان را مانع در راه پیشرفت بیشتر همکاری هایی که میان دولت جمهوری اسلامی و کمیسیون حقوق بشر آغاز گردیده، دانست و اظهار امیدواری کرد که با توجه به وقوع چهار مورد حمله تروریستی علیه مردم بی دفاع کشورمان پس از تصویب این قطعنامه، کمیته مذکور در رأی خود تجدیدنظر کرده و در رأی گیری مجمع عمومی سازمان ملل موضع بهتری اتخاذ شود.

رجایی در پاسخ به سؤالی پیرامون سفر دکتر ولایتی به عربستان، آن را گامی مثبت جهت بهبود روابط دو کشور خواند و خاطر نشان کرد: موضع عربستان در قبال جنگ تحمیلی به طور ناگهانی تغییر نکرد، بلکه تدریجاً به سوی موضع متوازنی پیش می رود.

آقای رجایی خراسانی همچنین در مورد وضعیت جزیره خارک گفت: تأسیسات این جزیره فعال تر از پیش به کار خود ادامه می دهند و ما قادریم حتی بیش از سهمیه خود در اوپک، نفت صادر کنیم و این نشانگر این است که رژیم عراق در این اقدام خود نیز شکست خورده است.

رجایی در پایان، یک بار دیگر عدم اعتبار و بی کفایتی شورای امنیت سازمان ملل، به ویژه در قبال جنگ تحمیلی را متذکر شد. ^(۱)

۱

هیئت پارلمانی فرانسه که از روز گذشته در ایران به سر می برد، امروز با احمد عزیزی رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی، دیدار کرد. به گزارش روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، در این دیدار دو ساعته، احمد عزیزی درباره مسائل دوجانبه و مشکلات روابط دو کشور نکاتی را متذکر شد. وی ضمن تشریح سیاست های جمهوری اسلامی مبنی بر استمرار روابط صلح آمیز با دول غیرمتخاصم، بر ضرورت گسترش روابط به نفع دو ملت و لزوم تغییر اصولی سیاست های خصمانه فرانسه در مورد انقلاب اسلامی که حول ابعاد سیاسی، نظامی و اقتصادی انجام گرفته تأکید کرد. وی همچنین اصلاح روند عملکردهای گذشته دولت فرانسه را لازمه پایه ریزی یک رابطه سالم در آینده دانست. ^(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی یک منبع آگاه شرایط ایران برای بهبود روابط با فرانسه را چنین اعلام کرده است:

«۱. قطع کمک های تسلیحاتی و اقتصادی دولت میتران به رژیم صهیونیستی صدام.

۲. اخراج تروریست های ضدانقلاب اسلامی ایران.

۳. پرداخت طلب یک ونیم میلیارد دلاری ایران از فرانسه. ^(۳)

ص: ۹۵۸

۱- ۴۹. مأخذ ۱۳، ص ۳.

۲- ۵۰. مأخذ ۲۵، ص ۱.

۳- ۵۱. مأخذ ۳۹، صص ۱ و ۱۶.

سفر هیئت پارلمانی فرانسه به سرپرستی ژان ماری دایه به ایران بازتاب های گسترده ای در رسانه های خارجی داشت. این رسانه ها عمده گزارش خود را به تلاش هیئت فرانسوی برای بهبود روابط ایران و فرانسه و نیز آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان معطوف کرده اند.

راديو فرانس انترناسیونال گفت: «چهار گروگان فرانسوی ربوده شده در بیروت احتمالاً با طرح پیشنهادی ایران به ربایندگان شیعه لبنان آزاد خواهند شد و در همین رابطه هیئتی متشکل از چهار سناتور فرانسوی راهی تهران شدند. دستیابی به اهداف این سفر مشکل می باشد زیرا ایران چندین شرط برای نزدیکی با فرانسه در سر راه قرار داده است. [...]

پیشنهاد هیئت پارلمانی فرانسه در این سفر بررسی تمامی مسائل علی الخصوص گروگان های فرانسوی در بیروت می باشد که توسط گروه های طرف دار ایران ربوده شده اند.»^(۱)

راديو امريکا نیز در این باره گفت: «سیاستمداران فرانسوی معتقدند که حکومت اسلامی تهران می تواند در سرنوشت گروگان های فرانسوی مؤثر باشد زیرا آدم ربایان که از شیعیان لبنان هستند با حکومت [امام] خمینی روابط نزدیک دارند.

سرپرست هیئت فرانسوی ژان ماری دایه، می گوید ایرانی ها حاضرند نزد آدم ربایان میانجیگری کنند به شرطی که فرانسه یک میلیارد دلار وامی را که ایران در زمان شاه فقید به فرانسه داده بود به جمهوری اسلامی بازگرداند. گزارش شده که هیئت فرانسوی همچنین خواستار آزادی یک کارمند شرکت هواپیمایی ایرفرانس است که ظاهراً به اتهام رفتار منافی با اخلاق در تهران به زندان افکنده شده است.»^(۲)

راديو اسرائیل هم ضمن انتشار اخباری در این باره افزود: «هم اکنون سران سه گروه تروریستی لبنانی در تهران حضور دارند و مطلعین مسافرت هیئت فرانسوی را به تهران به منظور آزادی گروگانان آن کشور در چنین فرصتی اتفاقی نمی دانند به ویژه که گزارش های قبلی حکایت می کرد که گروگانان فرانسوی که در بیروت ربوده شده اند به ایران انتقال یافته و هم اکنون در قلمرو جمهوری اسلامی زندانی می باشند.»^(۳)

به گزارش وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی هیئتی سوئدی که به سرپرستی آقای الیاسون معاون سیاسی وزارت امور خارجه سوئد به ایران سفر کرده بود در مدت اقامتش در تهران با نخست وزیر، وزیر امور خارجه، معاون سیاسی و معاون اقتصادی و بین المللی وزارت خارجه ملاقات و مذاکره کرد. براساس این گزارش طرف سوئدی حل مسئله لبنان را بخشی از یک مسئله بزرگ تر یعنی مسئله فلسطین دانسته و اظهار کرده است تا فلسطینی ها محل مشخصی نداشته باشند حل مسئله لبنان مشکل به نظر می رسد. سوئدی ها درباره فلسطین مواضع عرفات - شاه حسین را تأیید کردند و راه حل مسالمت آمیز از جمله تشکیل اجلاس بین المللی را در این باره مفید خواندند.

ص: ۹۵۹

۱- ۵۲. مأخذ ۶، صص ۱۶ و ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۳. مأخذ ۱۱، ص ۶، راديو امريکا، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۴. مأخذ ۱۱، ص ۷، راديو اسرائیل، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

این هیئت ضمن تأکید بر گسترش روابط دو کشور، راجع به موضوع نقض حقوق بشر در ایران، با اشاره به اهمیت فوق العاده این موضوع در سوئد گفت که می‌کوشد تفاوت‌های فرهنگی و عقیدتی جهان اسلام و غرب را مطالعه و درک کند، لیکن به طور ضمنی بر مواضع سوئد (انتقاد از جمهوری اسلامی ایران) پافشاری کرد.

در این سفر همچنین درباره لزوم رعایت قوانین بین‌المللی مذاکره شد و مواضع مترقی سوئد در اعتراض به دخالت‌های نظامی ابرقدرت‌ها و تجاوزات قدرت‌های بزرگ علیه کشورهای دیگر مورد تأیید قرار گرفت. همچنین توافق شد که برای پیگیری عملی گسترش روابط دوجانبه، کمیسیون مشترک ایران و سوئد تشکیل گردد. (۱)

۱

در دیدار امروز شیخ سعید شعبان با وزیر کشور جمهوری اسلامی ایران، درباره تحولات سیاسی لبنان، ضرورت وحدت اسلامی، درگیری‌های مسلحانه در لبنان و طرابلس، درخواست کمک از ایران و نقش مؤثر ایران در لبنان بحث و گفت‌وگو شد. (۲)

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی که به تهران سفر کرده است، در دیدار امروز خود با حجت‌الاسلام محتشمی ضمن تشریح اوضاع و تحولات سیاسی لبنان و شهر طرابلس و همچنین درخواست کمک از جمهوری اسلامی برای رفع مشکلات مردم مسلمان این کشور، در بخشی از سخنان خود گفت: «مسلمین لبنان گروهی هستند که خود را جزئی از انقلاب اسلامی می‌دانند و ما امیدواریم که روزه روز روابط ما با انقلاب اسلامی مستحکم‌تر شود.» سپس یکی از مسئولان جنبش توحید اسلامی لبنان گفت: «ما اهمیت زیادی به طرح وحدت اسلامی در لبنان می‌دهیم و معتقدیم که بایستی بین حرکت توحید و سایر گروه‌های مسلمان وحدت عملی ایجاد شود و ما ضامن اصلی ایجاد این وحدت را انقلاب اسلامی ایران و نقش مؤثر آن در لبنان می‌دانیم.»

آن‌گاه وزیر کشور ضمن ابراز خشنودی از حضور شیخ سعید شعبان و هیئت همراه در تهران و تأکید بر اهمیت جغرافیایی لبنان از نظر استراتژیک، به تلاش‌های ایران برای جلوگیری از درگیری‌های مسلحانه بین گروه‌های متخاصم و به ویژه در طرابلس اشاره کرد و گفت: «جمهوری اسلامی ایران همان‌طور که تاکنون نشان داده با تمام امکاناتش در کنار مسلمین لبنان و طرابلس قرار دارد.»

ص: ۹۶۰

۱- ۵۵. مأخذ ۳۳، صص ۲- ۱.

۲- ضمیمه دارد: مصاحبه شیخ سعید شعبان درباره درگیری‌های طرابلس لبنان.

آقای محتشمی با بیان اینکه تا زمانی که شرق و غرب در لبنان حضور سیاسی دارند مشکلات موجود در این کشور به قوت خود باقی خواهد بود، گفت: «چاره کار در این است که مسلمین لبنان یک مجتمع جنگی در لبنان ایجاد کنند که با حفظ وحدت همه گروه ها، به طور یکپارچه علیه دشمنان اسلام عمل نماید.»

وزیر کشور افزود: «اگرچه تاکنون برای ایجاد وحدت در لبنان قدم هایی برداشته شده، ولی وحدت کامل زمانی تحقق خواهد یافت که مسلمین لبنان این وحدت را به صورت یک فریضه برای استمرار حیات شرافتمندانه اسلامی خود احساس نمایند.»^(۱)

از سوی دیگر به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بیروت: «رادیو صدای لبنان وابسته به فالانژها ساعت ۱۲:۱۵ امروز اعلام کرد که نیروهای سوریه به سوی اتومبیل حامل شیخ صبحی الطفیلی یکی از رهبران حزب الله لبنان در منطقه بقاع تیراندازی کردند. این رادیو هیچ توضیحی در این زمینه نداد.»^(۲)

۱

تلاش برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان ادامه دارد. به گزارش یونایتدپرس، نیبه بری رهبر جنبش امل لبنان به تلویزیون پاریس گفت که امیدوار است چهار گروگان فرانسوی اسیر در لبنان تا کریسمس آزاد شوند. یونایتدپرس افزود: این چهار نفر ظاهراً گروگان سازمان جهاد اسلامی هستند.^(۳)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، احمد بن بلا و آیت احمد رهبران تاریخی انقلاب الجزایر، خواستار آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان شده اند. احمد بن بلا و آیت احمد - که در یک مکان مخفی با یکدیگر ملاقات کرده اند - به شبکه سوم تلویزیون فرانسه گفته اند که حاضرند با ربایندگان گفت و گو کنند.^(۴)

۲

یگان مرکزی حفاظت ستاد مرکزی سپاه پاسداران امروز با ارسال دستورالعملی به مناطق پنج گانه سپاه و قرارگاه حمزه، بر ضرورت هشاری درباره عناصر بمب گذار به خصوص در مورد اماکن حیاتی و حساس، منازل و دفاتر کار شخصیت ها تأکید کرد.^(۵)

مرکز فرماندهی ستاد مرکزی سپاه پاسداران نیز در نامه ای به مناطق پنج گانه سپاه اعلام کرد: برابر اطلاعات کسب شده از وزارت اطلاعات، چهار نفر از افراد ضدانقلاب برای بمب گذاری وارد ایران شده اند لذا اقدامات حفاظتی را اعمال نمایید.^(۶)

ص: ۹۶۱

۱- ۵۶. مأخذ ۲۵، ص ۲.

۲- ۵۷. مأخذ ۶، ص ۳۴، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۸. مأخذ ۲۵، ص ۲۰.

۴- ۵۹. مأخذ ۱۰، ص ۲۹، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۵- ۶۰. سند شماره ۰۵۹۴۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: یگان مرکزی حفاظت، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

۶- ۶۱. سند شماره ۰۵۹۳۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مرکزی سپاه پاسداران، ۲۳/۹/۱۳۶۴.

ضمیمه گزارش ۹۲۶: مصاحبه شیخ سعید شعبان درباره درگیری های طرابلس لبنان

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان - که در تهران به سر می برد - در مصاحبه ای با روزنامه کیهان موفقیت جهان اسلام را در گرو موفقیت انقلاب اسلامی ایران دانست. وی با اشاره به درگیری های خونین احزاب در طرابلس گفت با اینکه جنبش توحید اسلامی این توافقات را اجرا کرده، طرف مقابل به تعهدات خود عمل نکرده است و تجاوز آنها ادامه دارد و ارتش لبنان نیز که براساس این توافقات مسئول برقراری امنیت بود به وظیفه اش عمل نکرد و همین به جنگ اخیر در طرابلس انجامید.

شیخ سعید شعبان ضمن اشاره به اینکه "حزب دمکراتیک عرب" همواره مسلمانان طرابلس را مورد تجاوز قرار می دهند، گفت که ۹۰ درصد تجاوزات شهر طرابلس را حزب دمکراتیک عرب انجام می دهد. وی درباره درگیری های طرابلس گفت: این شهر را شبه نظامیان و ارتش محاصره کردند و از ما خواستند تا سلاح های خود را تحویل دهیم درحالی که همه احزاب مانند فالانژیست ها، حزب دمکراتیک عرب، سوسیالیست ها و امل دارای سلاح هستند و واگذاری سلاح یعنی قتل عام دیگری همچون صبرا و شتیلا؛ البته ما تصمیم گرفتیم سلاح های متوسط و سنگین را تحویل دهیم ولی این را هم از ما نپذیرفتند.

به هر حال، ما تحویل سلاح های سبک را نپذیرفتیم و بدین سان جنگ آغاز شد. بمباران توپخانه ای به مدت دو هفته ادامه داشت و پس از آن تهاجم بزرگ آغاز گردید. هزار عدد توپ در اطراف شهر، آتش خود را متوجه کوچه ها و محلات مختلف شهر به منظور نابودی آن کردند. احزاب را به منظور تصرف شهر و تجاوز به مسلمانان شهر گسیل داشتند. ولی مجاهدان شهر از جان و دین و ناموس خودشان دفاع کردند و دلیرانه مقاومت کردند و مانع ورود احزاب به این شهر شدند. علاوه بر این، مانع از ورود ارتش شدند که پشت سر احزاب قرار داشت. در نتیجه این جنگ شمار فراوانی از شبه نظامیان احزاب بدون آنکه کمترین نتیجه ای به دست آورند، کشته شدند. از جنبش اسلامی ۶۰ نفر به شهادت رسیدند و از نیروهای احزاب شمار زیادی که ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ نفر برآورد می شود، کشته شدند. پس از آن، توافق دمشق در بحبوحه جنگ به دست آمد. در موافقت نامه دمشق بر پایان جنگ توافق شد. بر این اساس که جنگ بزرگ باید با دشمن صهیونیستی انجام گیرد و نباید مردم مسلمان را در جنگ ها و فتنه های جانبی سرگرم کرد ولی باید گفت که هیچ انگیزه ای برای جنگ با اسرائیل وجود ندارد.

شیخ سعید شعبان در ادامه ضمن اینکه حزب الله و جنبش توحید را همسو خواند، ملت فلسطین را هم ملتی زجر کشیده توصیف کرد و گفت مشکل آنان رهبری آنهاست که این مردم را به دو دسته تقسیم کرده و رژیم های عربی هم در این مشکل شریک هستند چراکه مشکلات آنها به خصومت ها، اختلافات و در نهایت درگیری بین فلسطینیان آواره می انجامد. وی دلیل سفر به ایران را وجود انقلاب اسلامی اعلام کرد که مرجع همه مسلمانان دنیا می باشد، به ویژه اینکه جمهوری اسلامی در بحبوحه جنگ لبنان مسلمانان را فراموش نکرد و هیئت هایی را به طرابلس اعزام کرد که در نهایت به ختم جنگ انجامید.

شیخ سعید شعبان درباره نزدیکی سوریه به اردن گفت: «چنانچه هدف آن بازگرداندن شاه حسین از دامن یهود باشد، خوب است و چنانچه هدف آن غلتیدن در دامن شاه حسین باشد، مسلماً زیان آور است.» وی درباره مذاکره آتی عرفات با اسرائیل گفت که هرگونه مذاکرات صلح جویانه با اسرائیل بی نتیجه بوده و تنها اعترافی بر موجودیت اسرائیل خواهد بود. ضمن اینکه کنفرانس بین المللی هم سعی دارد که موجودیت صهیونیستی را به عنوان کشوری که دارای سیادت بر آب و خاک فلسطین و دولت مستقل است به رسمیت بشناسد.

وی افزود: «ما آزادسازی فلسطین را جز به شیوه یک جنگ فراگیر و همه جانبه نظامی، امکان پذیر نمی دانیم؛ یعنی شبیه جنگی که در جنوب لبنان به وقوع می پیوندد.»

شیخ سعید شعبان در ادامه به وحدت مسلمانان اعم از شیعه و سنی اشاره کرد و افزود: «رابطه ما با

ص: ۹۶۲

انقلاب اسلامی ایران از همین مطلب سرچشمه می گیرد. علمای مسلمان در این باره بیش از مردم مسئولیت دارند. امیدوارم که همه علما بدانند انقلاب اسلامی امید مسلمانان است و موفقیت جهانی اسلام به موفقیت انقلاب اسلامی ایران وابسته است و علاوه بر این، موفقیت هر انقلاب در کشورهای مسلمان بازهم مرهون موفقیت و پیروزی انقلاب اسلامی ایران است. ... امید ما این است که این انقلاب، انقلاب تمامی مسلمانان گردد و مختص مسلمانان ایرانی نباشد. حسودان و تنگ نظرانی نیز در جهان هستند که می کوشند انقلاب را شیعی و فارسی جلوه دهند و از اینجا است که باید متعهدان داخل و خارج ایران در یک صف واحد قرار بگیرند و از این انقلاب حمایت کنند و مسلمانان سعی کنند که انقلاب های همانند در کشورهای خود به وجود آورند تا در کنار انقلاب اسلامی ایران قرار گیرند. همگان باید از استمرار و تداوم تجاوزات عراق علیه انقلاب اسلامی جلوگیری به عمل آورند.»^(۱)

ص: ۹۶۳

گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب

روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب سی ونهم، جلد ۱: نخستین گام به سوی فتح فاو

ص: ۹۶۵

۱ تلاش برای زمینه سازی اجرای عملیات گسترده در سال جاری در جلسه صبح امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران با مخالفت فرماندهان ارشد سپاه مواجه شد. در این جلسه که فرمانده کل سپاه حضور نداشت، برای خروج از بن بست پیشنهاد اجرای عملیات محدود تا پایان سال و تلاش برای اجرای عملیات گسترده در سال آینده داده شد.

۲ در جلسه بعدازظهر امروز قرارگاه مرکزی سپاه، فرمانده نیروی زمینی سپاه ضمن بیان جمع بندی مباحث جلسه صبح بر ضرورت واقع بینی و اینکه در موقعیت کنونی امکان فراهم شدن زمینه عملیات گسترده (از جمله نیرو و امکانات) وجود ندارد تأکید کرد و گفت هرچند اجرای عملیات گسترده در توان جمهوری اسلامی هست، ولی در توان سپاه نیست. سپس فرمانده کل سپاه با ابراز نگرانی از اینکه از این مباحث غافلگیر شده است، این جلسه را تلخ ترین جلسه دوران جنگ برشمرد و بر ضرورت اجرای عملیات گسترده تأکید کرد و پس از شنیدن استدلال فرماندهان، پذیرفت که برای خروج از وضعیت کنونی در کنار آماده شدن منطقه فاو برای عملیات، چند عملیات محدود نیز آماده شود و درمورد اجرای عملیات محدود یا گسترده بین فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی تقسیم کار شود.

۳ ضرورت انتقال ساکنان بومی اطراف اروندرود برای آماده سازی منطقه جهت اجرای عملیات در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه و استاندار خوزستان مطرح و توافق شد که با همکاری استانداری انجام شود.

۴ دیپلمات ها با توجه به شواهد موجود از جمله افزایش اعزام نیرو، معتقدند که ایران عملیات گسترده ای در منطقه باتلاقی هویزه اجرا خواهد کرد.

۵ گزارش های عملیاتی ایران و عراق از عملیات عراق در منطقه طلائیه و حمله ایران در شرق میسان و اقدامات نفوذی عراق در مناطق قصرشیرین و سومار.

۶ حمله هوایی امروز عراق به خارک با ۳ مجروح و بدون خسارات مالی پایان پذیرفت.

۱ رئیس شورای امنیت گفت که درهای صلح کاملاً بسته نشده و گفت و گو با نمایندگان ایران و عراق را برای خاتمه جنگ آغاز خواهد کرد.

۲ تحلیل های رسانه های غربی درباره مواضع جدید و نسبتاً ملایم شورای همکاری خلیج فارس در قطعنامه پایانی اجلاس مسقط.

۳ امروز عده بسیاری از نیروهای داوطلب عازم جبهه ها و عده ای از سفیران و کارکنان وزارت خارجه برای بازدید از جبهه ها وارد اهواز شدند.

۴ اقدامات امروز گروه های ضدانقلاب در مناطق کردنشین.

۵ بمب گذاری در خیابان ناصر خسرو تهران و ربودن همسر یکی از رزمندگان در شاهرود.

۶ معاون وزارت امور خارجه ایران با سفر به لیبی با قذافی دیدار و بر ضرورت وحدت علیه امریکا و صهیونیست تأکید کرد. قذافی نیز عامل همه توطئه ها را امریکا دانست. سخنگوی وزارت خارجه نیز توطئه امریکا علیه لیبی را محکوم کرد.

۷ رفتار غیرقانونی پلیس ایتالیا در فرودگاه رم به هنگام عبور هیئت ایرانی از این کشور با اعتراض جمهوری اسلامی ایران مواجه شد.

۸ رادیو بی بی سی از گسترش احتمالی روابط ایران و شوروی در آینده نزدیک و هموار شدن راه برای سفر دکتر ولایتی به مسکو خبر داد.

۹ اخراج عده ای دیگر از کارگران ایرانی مقیم کویت.

۱۰ رسانه های فرانسه از کشف یک چمدان حاوی سلاح در فرودگاهی در پاریس خبر دادند که قرار بوده به ایران ارسال شود.

۱۱ افشاگری یک اسیر عراقی درباره اعدام های دسته جمعی مجاهدین عراقی و حملات هوایی عراق به اهالی روستاهای سلیمانیه.

۱۲ نخست وزیر جمهوری اسلامی در جمع اعضای یکی از ستادهای کمک رسانی جنگ درباره اهمیت تعاونی ها، مشارکت مردمی، حاکمیت مردم و مبارزه با ثروت اندوزان سخن گفت.

۱۳ دادستان کل کشور در جلسه رؤسای محاکم و سرپرست استانداری مازندران عامل اصلی رواج فساد را بی اعتمادی مردم به قوه قضائیه اعلام کرد و گفت: مشروعیت قانون با خون شهداست.

۱۴ رئیس جمهور فرانسه خواستار مداخله سوریه برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان شد.

۱۵ در تفسیر رادیو بی بی سی جنگ قدرت میان گروه های سیاسی - مذهبی لبنان برای کسب قدرت بیشتر و نیز تلاش سوریه برای نفوذ بیشتر در حاکمیت لبنان، مهم ترین دلایل به بن بست رسیدن طرح پیشنهادی سوریه برای آتش بس در بیروت برشمرده شد.

گزارش روزشمار ۱۷/۸/۱۳۶۴

۱۶ امروز با حضور مسئولان نیروی زمینی سپاه پاسداران جلسه ای طولانی درباره اجرای عملیات در جبهه جنوب و منطقه فاو، مخالفت با آن به دلیل مشکلات موجود و نیز بحث درباره کلیات جنگ و راهبرد عملیاتی و موفقیت آمیز نبودن عملیات در جبهه جنوب برگزار شد.

۱۷ اطلاعیه ستاد مشترک ارتش درباره عملیات نیروی هوایی درمورد بمباران کارخانه آهن جنوب العماره و تأسیسات نظامی عراق در شرق اربیل.

ص: ۹۶۷

۱ اقدامات گروه های ضدانقلاب در مناطق غرب کشور.

۲ تشدید درگیری دو گروه دمکرات و کومه له در شمال غرب کشور و نتایج درگیری های این دو گروه در دو هفته گذشته.

۳ نمایندگی ایران در سازمان ملل امروز دو نامه برای دبیرکل ارسال کرد که در آنها با اشاره به بمباران اهواز، هشدار داده شده که در صورت ادامه، مقابله به مثل خواهد شد. همچنین ادعای عراق درباره گلوله باران القرنه به دست نیروهای ایران تکذیب شده است.

۴ گزارش یونایتدپرس درباره نامه ایران به دبیرکل، جنگ شهرها و نتایج حملات عراق به شهرهای ایران.

۵ تحلیل و تفسیر قطعنامه اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس در چند روزنامه امریکایی.

۶ پیشنهاد تشکیل یک نیروی دریایی مشترک در اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس و گزارشی از آغاز مقدمات آن.

۷ مصاحبه هژیر تیموریان با رادیو لندن درباره تلاش برای کشاندن ایران به سر میز مذاکره، نپذیرفتن مصالحه با وجود فشار شدید بر ایران، توانایی ایران در دریا و ناتوانی در هوا، ترساندن کشورهای منطقه از ایران.

۸ بررسی تأثیر جنگ ایران و عراق بر گرایش کشورهای منطقه به برقراری رابطه با شوروی، در روزنامه کریستین ساینس مانیتور.

۹ در اجلاس بین المللی سیره و سنت نبی اکرم(ص) ایران و عراق به آتش بس فوری و مذاکره دعوت شدند.

۱۰ بررسی آثار حملات عراق به پایانه نفتی خارک، وضعیت کنونی صدور نفت ایران، تلاش ایران برای ایجاد ترمینال شناور و نگرانی عربستان و کویت از حملات تلافی جویانه ایران در نشریه اکونومیست.

۱۱ مذاکره عراق و عربستان درباره مرحله دوم انتقال خط لوله نفت عراق از خاک عربستان.

۱۲ جنگ قیمت ها در بازار نفت، تکاپوی تولیدکنندگان نفت برای جبران کاهش درآمد نفت، احتمال سقوط قیمت نفت به کمتر از ۲۰ دلار.

۱۳ سفارش عراق به یک کارخانه انگلیسی برای خرید ۲۰ هزار مسلسل دستی، ارسال ۱۰ هزار عدد از این سلاح به بغداد، محاکمه سه تن به اتهام قاچاق این اسلحه ها به عراق.

۱۴ زندانی شدن یک اتریشی به اتهام تلاش برای ارسال تجهیزات جنگی به ایران؛ ادعای کاهش تحریم شوروی علیه ایران.

۱۵ گزارش مؤسسه مطالعات استراتژیک لندن درباره توانایی های نظامی ایران و عراق.

۱۶ جبهه های آزادی بخش عرب سوء قصد به سفیر ایران در واتیکان را به عهده گرفت.

۱۷ به نوشته دیلی تلگراف، ناوهای ایران یک یدک کش هلندی را وادار کردند که یک نفتکش آسیب دیده را به یک بندر ایران ببرد.

۱۸ مخالفان یاسر عرفات با بمب گذاری در دفتر هواپیمایی عراق در نیکوزیا و اتومبیل مدیر آن به عراق هشدار دادند که حمایت از عرفات را متوقف کند.

۱۹ آیت الله موسوی اردبیلی در خطبه های نماز جمعه تهران درباره موضوعاتی از جمله حکومت مستضعفین، وابستگی نظام به رزمندگان، طلب ایران از فرانسه و تغییر موضع شورای همکاری سخن گفت.

متن سخنان امام خمینی در دیدار اعضای شورای نگهبان با ایشان را آیت الله موسوی اردبیلی در نماز جمعه قرائت کرد که مهم ترین محورهای آن عبارت اند از: مجزای بودن راه و رسم اسلام از

ص: ۹۶۸

۱ سرمایه داری و کمونیسیم؛ شریک بودن فقرا در مال اغنیا؛ ظلم خان ها و فئودال ها؛ انباشت سرمایه بدون پرداخت حقوق شرعی؛ ضرورت بازگشت حقوق محرومان و فقیران.

۲ سخنان دادستان کل کشور قبل از نماز جمعه نوشهر درباره نقش قانون در حمایت از مستضعفین و حمایت نکردن قوه قضائیه از مخالفان و معاندان جمهوری اسلامی.

۳ رئیس جمهور امریکا درخواست ۴ امریکایی ربوده شده در لبنان را برای مذاکره با ربایندگان رد کرد.

۴ رئیس سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بار دیگر با شاه حسین در پاریس گفت و گو کرد.

گزارش روزشمار ۱۸/۸/۱۳۶۴

۵ مجلس خبرگان امروز آیت الله منتظری را به جانشینی و رهبری بعد از امام خمینی انتخاب کرد. این خبر تا اول آذر ۱۳۶۴ منتشر نشد.

۶ در بخش اول جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران به مباحث اصلی جنگ از جمله: پیشنهاد سپاه درباره راهبرد جنگ درازمدت؛ برآورد نیرو و تجهیزات موردنیاز برای پیشبرد این راهبرد؛ بازتاب های منفی و تصورات نادرست درباره این پیشنهاد؛ تلاش فرمانده سپاه برای دفع شبهه ها و تأکید وی بر اجرای عملیات در فاو برای رفع تصورات غلط پرداخته شد.

۷ در بخش دوم جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه درباره چگونگی تقسیم مناطق عملیاتی، عملیات گسترده در منطقه فاو و عملیات محدود در مناطق دیگر بحث شد، اما با توجه به مخالفت بیشتر فرماندهان با عملیات در منطقه فاو، نتیجه قطعی حاصل نشد.

۸ یادداشت های غلامعلی رشید درباره موضوعات مهم مطرح شده در جلسات اخیر فرماندهان. در این یادداشت ها هدف از تشکیل این جلسات "تهیه طرحی جامع برای ادامه نبرد" ذکر شده و به حاکمیت دو تفکر در جنگ: ۱. تفکر امام (راهبرد جنگ درازمدت)؛ ۲. تفکر مسئولان (راهبرد جنگ کوتاه مدت) اشاره شده است.

۹ فرمانده کل سپاه در نامه ای با اشاره به امریه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، از فرمانده نیروی زمینی ارتش خواسته است که یگان های تحت فرماندهی وی، خط ۱ احد را از یگان های سپاه تحویل بگیرند.

۱۰ همه افسران بازنشسته ارتش عراق به خدمت فراخوانده شدند.

۱۱ دولت یونان اعلام کرد باوجود هدف قرارگرفتن نفتکش یونانی کاناریا با یک موشک عراقی، یونان به همکاری خود برای حمل و نقل نفت ایران ادامه می دهد.

۱۲ رادیو صوت الجماهير عراق مدعی شد یک ناو جنگی فرانسه مانع تعرض ایران به یک کشتی فرانسوی شده است.

۱۳ کشورهای شورای همکاری خلیج فارس درصدد ایجاد پوشش هوایی برای حمایت از تردد کشتی ها به بندرهای کشورهای عربی خلیج فارس هستند.

۱۴ نیویورک تایمز: دیپلمات ها پیش بینی کردند که عملیات آتی ایران در منطقه هورالهوریه اجرا می شود.

۱۵ ادامه تلاش گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب برای درگیر نگه داشتن بخشی از نیروهای نظامی ایران؛ اقداماتی که به کشته شدن ۱۴ ضدانقلاب و شهادت ۷ نیروی خودی انجامید.

۱۶ سخنان رئیس مجلس اعلی انقلاب اسلامی عراق درباره آثار اجرای عملیات عاشورای ۴ بر ارتش عراق، اوضاع اقتصادی و امنیتی عراق و نیز عوامل مؤثر در تغییر موضع کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در خصوص جنگ.

ص: ۹۶۹

۱ در پی حملات هوایی عراق به پایانه نفتی خارک، ایران درصدد جایگزین کردن بندر کنگان بوشهر به جای خارک و احداث دو خط لوله دیگر از میدان های نفتی جنوب به جزیره لاوان برآمد.

۲ توافق عراق و عربستان درخصوص افزایش صدور نفت عراق از طریق خط لوله عربستان تا ۶/۱ میلیون بشکه در روز.

۳ هفته نامه اکونومیست عامل اصلی شکست عراق در بمباران تأسیسات نفتی خارک و کشاندن ایران به سر میز مذاکره را ناتوانی آن کشور در تداوم این حملات به خارک اعلام کرد.

۴ به دنبال تصمیم اخیر سران شورای همکاری خلیج فارس برای کاهش دشمنی با ایران، کاردار عربستان پیام وزیر خارجه عربستان را تقدیم دکتر ولایتی کرد. وزیر خارجه عمان هم گزارشی از اجلاس به جانشین کاردار ایران در عمان داد و خواستار آگاهی از دیدگاه های حقیقی ایران شد.

۵ مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس که در رسانه ها بازتاب های بسیاری داشته، با واکنش سرد عراق روبه رو شده است.

۶ مواضع خصمانه مطبوعات، مقامات و دولت کویت درمورد ایران، بدون توجه به بیانیه اجلاس اخیر شورای همکاری خلیج فارس ادامه دارد.

۷ ملاقات کاردار لیبی در تهران با وزیر خارجه ایران و تسلیم پیام وزیر خارجه لیبی.

۸ مرکز مطالعات استراتژیک لندن در گزارشی به برتری اقتصادی ایران، ناتوانی ایران از نظر نظامی برای ازپای درآوردن عراق و نیز شکست عراق در کشاندن ایران به پای میز مذاکره از طریق حملات هوایی به تأسیسات غیرنظامی اشاره کرد.

۹ در گزارش انستیتو مطالعات استراتژیک دانشکده جنگ آمریکا به مجلس نمایندگان این کشور، عراق آغازگر جنگ اعلام شده و تلاش این کشور برای وادار کردن ایران به قبول صلح با حمله به تأسیسات اقتصادی ناموفق خوانده شده است. در این گزارش همچنین به ناتوانی آمریکا و شوروی در متوقف کردن جنگ اشاره شده است.

۱۰ مقاله نشریه ساوت دربارہ بی نتیجه بودن راه حل نظامی برای جنگ، تحرکات دیپلماتیک، نقش ابرقدرت ها، روابط حسنه عراق با ابرقدرت ها، اهمیت استراتژیک ایران، تهدید منافع آمریکا به دلیل تحرکات دیپلماتیک شوروی در منطقه، تلاش ایران برای خروج از انزوای سیاسی و پذیرش راه حل های سیاسی.

۱۱ نشریه لویون مدعی شد: سرنوشت گروگان ها در بیروت یا دمشق تعیین نمی شود، بلکه رژیم تهران باید در این باره تصمیم بگیرد. گزارش بی بی سی درباره درخواست گروگان های امریکایی از ریگان.

گزارش روزشمار ۱۹/۸/۱۳۶۴

۱۲ در جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه دلایل ناممکن بودن اجرای عملیات گسترده در فاو (کمبود توان رزمی، ناممکن بودن غافلگیری، مشکلات هماهنگی، توانایی عراق در نقل و انتقال سریع نیرو) و عواقب اجرای عملیات (تأثیر منفی بر روحیات، سلب شدن اعتماد مردم، آثار مخرب بر سیاست خارجی، تقویت روحیه دشمن و...) بررسی و قرار شد این موارد در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه تشریح شود.

در جلسه شامگاه امروز قرارگاه خاتم سپاه که با حضور فرمانده کل سپاه تشکیل شد، پس از بیان جمع بندی مباحث دو روز گذشته قرارگاه نیروی زمینی سپاه، اوضاع کنونی جنگ، مشکلات موجود و

ص: ۹۷۰

- ۱ چگونگی ادامه جنگ مطرح شد. در این جلسه پیشنهاد گردید در وضعیت کنونی اجرای عملیات محدود در دستور کار قرار گیرد و عملیات گسترده تا فراهم شدن زمینه و امکانات مورد نیاز به تعویق بیفتد. در این باره تصمیم قطعی اتخاذ نشد.
- ۲ زمان بندی و برنامه های اعزام کاروان های کربلا و جزئیات حرکت نیروهای اعزامی در جلسه امروز ستاد مرکزی سپاه مشخص گردید و بر ضرورت تبلیغات گسترده در اعزام ها تأکید شد.
- ۳ اعزام نیرو به جبهه ها از چند استان کشور؛ درخواست عده ای از اسیران عراقی برای اعزام به جبهه ها.
- ۴ دو نماینده مجلس شورای اسلامی در نطق پیش از دستور جلسه امروز مجلس با اشاره به لزوم اصلاح مدیریت جنگ و ضرورت محور بودن جنگ در سیاست گذاری، برنامه ریزی و بودجه نویسی، از نداشتن سیاست گذاری راهبردی در وزارت خارجه انتقاد و بر ضرورت وحدت و همدلی مسئولان و برخورد با فساد اداری تأکید کردند.
- ۵ انتقاد روزنامه های یونانی از اقدام ایران برای انتقال نفتکش یونانی (در اجاره ایران) به سواحل ایران. این نفتکش هفته گذشته هدف موشک آگزوسه عراق قرار گرفته بود.
- ۶ مجمع عمومی سازمان ملل از شورای امنیت خواست تا برنامه های مناسبی برای حل و فصل مناقشات کشورها تدوین کند.
- ۷ اتحادیه عرب از امریکا خواست تا در مذاکرات سران امریکا و شوروی پیشنهاد قطعنامه ای درباره آتش بس، زمان بندی مذاکرات صلح و تنبیه طرفی که رأی شورای امنیت را بپذیرد گنجانده شود.
- ۸ به گفته ملکه انگلیس، راه حل هایی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و حل و فصل اختلافات اعراب و اسرائیل جزء برنامه های دولت انگلیس است.
- ۹ در پی اتخاذ سیاست جدید شورای همکاری خلیج فارس و فعال شدن وزیر خارجه عمان، اخبار گوناگونی درباره میانجیگری و تلاش ها صلح در رسانه ها منتشر شده است.
- ۱۰ بازتاب سیاست های جدید شورای همکاری خلیج فارس در رادیو کویت، رادیو مونت کارلو و روزنامه الخلیج.
- ۱۱ پیام وزیر خارجه عراق برای همتای کویتی خود و نظر مثبت دو کشور به نتایج اجلاس کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس.
- ۱۲ گزارش نشریه الموقف العربی درباره طرح کشورهای عربی برای توقف جنگ، دیدگاه ایران و امریکا در خصوص جنگ، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز، حمایت فرانسه از عراق و خرید تسلیحاتی ایران از چین.
- ۱۳ نیکسون در مقاله ای انقلاب اسلامی را رقیب شوروی در کشورهای جهان سوم خواند و به ابرقدرت ها در مورد مراکز بحرانی جهان که می تواند به درگیری های نظامی منجر شود، هشدار داد.
- ۱۴ رئیس جمهور عراق در پیامی به همتای امریکایی خود ضمن حمایت از ساف، بر علاقه مندی عراق به برقراری و ادامه روابط با امریکا تأکید کرد.
- ۱۵ گزارش های امروز فعالیت های دیپلماتیک و تجاری عراق: هیئت یوگسلاوی در بغداد، معاملات نفتی و تسلیحاتی با یونان و افزایش

صادرات نفت به ژاپن.

۱۶ ادامه تلاش کشورهای منطقه برای افزایش خرید و تجهیزات پیشرفته نظامی، هم زمان با افزایش تحرکات برای توقف جنگ.

۱۷ گزارش سردبیر نشریه میدل ایست دیپورت درباره بحران انرژی؛ پیامدهای تغییرات قیمت و تولید نفت در جنگ؛ کاهش کمک های مالی عربستان و کویت به عراق، ساف، سوریه و اردن در جهت تلاش های صلح و...

ص: ۹۷۱

۱ بازتاب سخنان وزیر نفت عربستان درباره "جنگ قیمت ها" و کاهش قیمت نفت در نشریه لیبراسیون.

۲ وزیر امور خارجه امریکا گفت که امریکا برای کمک به آزادی گروگان های امریکایی در لبنان، از سوریه، الجزایر و لبنان کمک خواسته است.

۳ احضار کاردار سفارت فرانسه در تهران در اعتراض به ملاقات رجوی با مقامات فرانسه.

گزارش روزشمار ۲۰/۸/۱۳۶۴

۴ در ادامه جلسات روزهای گذشته فرماندهان عالی سپاه پاسداران درباره تصمیم گیری برای عملیات آینده، در جلسه امروز، فرماندهان سپاه دلایل مخالفت خود با اجرای عملیات گسترده در فاو و اهداف پیشنهاد اجرای عملیات محدود را برای فرمانده کل سپاه تشریح کردند. در مقابل، فرمانده کل سپاه با بیان اینکه ضرر اجرانکردن عملیات بزرگ بیش از اجرای عملیات بزرگی است که با شکست مواجه شود و نیز با اشاره به تأکید اکثریت قاطع مسئولان بر اجرای یک عملیات مؤثر جهت دستیابی به اهداف عادلانه جنگ از طریق سیاسی، اجرای عملیات گسترده در فاو را ضروری دانست.

۵ در پی تشکیل نیروی زمینی سپاه پاسداران، رئیس ستاد این نیرو با صدور دستورالعملی از واحدهای ستاد نیروی زمینی خواست که برنامه ها، برآوردها، تأسیسات، امکانات و نیروی موردنیاز هر واحد و واحدهای مشابه در رده های مختلف را برای سال ۱۳۶۵ اعلام کنند.

۶ گزارش هایی از افزایش تحرکات و فعالیت های دشمن در مناطق عملیاتی فاو و هور.

۷ گزارش شناسایی تیم اطلاعات از شناسایی سواحل غربی اروندرود.

۸ ترجمه یک سند عراقی: خلاصه بازجویی یکی از رزمندگانی که در جزیره ام الرصاص به دست عراقی ها اسیر شد؛ تعیین جایزه برای اسیر یا شهید کردن نیروهای غواص ایران.

۹ ستاد تبلیغات جنگ شورای عالی دفاع با صدور دستورالعملی، طرح اعزام نیروهای داوطلب را در قالب کاروان هایی از نیروهای مردمی هر استان اعلام کرد.

۱۰ ستاد مرکزی سپاه پاسداران دستورالعملی درباره راه اندازی کاروان های کربلا برای قرارگاه حمزه سیدالشهدا و مناطق پنج گانه سپاه ارسال کرد.

۱۱ مسئول بسیج سپاه پاسداران در مصاحبه ای به تشریح سیاست جمهوری اسلامی در نبردهای دریایی، طرح های آینده برای بسیج و... پرداخت.

۱۲ خبرگزاری عراق: معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع عراق از خطوط و استحکامات دفاعی محورهای عملیاتی شرق میسان و شرق دجله بازدید کرد.

۱۳ درگیری میان نیروهای خودی و گروه های ضدانقلاب و همچنین درگیری میان دو گروه کومه له و دمکرات در مناطق شمال غرب کشور.

۱۴ انقلابیون مسلمان عراقی ضرباتی را به تجمع نیروهای عراقی در منطقه بشاری وارد کردند.

۱۵ مجاهدین مسلمان عراقی در یک عملیات غافلگیرانه به کاروان حامل صدام، تعدادی از محافظان او را کشتند. حجت الاسلام حکیم: «به زودی دفتر مجلس اعلای انقلاب عراق، به طور رسمی در سوریه فعالیت خود را آغاز می کند.»

۱۶ رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در بازدید از واحدهای جنوب مجاهدان عراقی در ایران، با تشریح نتایج عملیات عاشورای ۴، به بازشدن افق جدیدی در مبارزات مردم عراق اشاره کرد.

ص: ۹۷۲

۱ هواپیماهای عراق بعد از ظهر امروز به منطقه خلیج فارس تجاوز کردند. ادعای عراق در مورد حمله به یک هدف بزرگ دریایی تأیید نشد.

۲ واشنگتن پست: اقدام ایران به بازرسی کشتی ها و حضور قدرت های بزرگ در نزدیکی تنگه هرمز بازی قدرت در منطقه خلیج فارس را پیچیده کرده است.

۳ نماینده دائمی ایران در سازمان ملل با ارسال نامه ای برای دبیرکل این سازمان، اسامی ۱۹۹ اسیر نوجوان عراقی را اعلام کرده است. نماینده ایران در نامه دیگری با رد ادعای عراق مبنی بر اینکه ایران گفته است سربازان ایرانی با گلوله های شیمیایی عراق کشته شده اند، اعلام کرد این نوع سوء تعبیرات به منظور منحرف ساختن حقایق درباره استفاده عراق از سلاح های شیمیایی است.

۴ نماینده ایران در سازمان ملل اقدام امریکا را در محکوم کردن عراق به دلیل استفاده از سلاح های شیمیایی، ترفندی سودجویانه خواند.

۵ در چارچوب سیاست جدید شورای همکاری خلیج فارس، وزیر خارجه عمان در بغداد با صدام دیدار و راه های پیشنهادی برای پایان دادن به جنگ را به اطلاع او رساند. گزارش این سفر و بازتاب آن در رسانه ها.

۶ امیر کویت بار دیگر بر حمایت خود از عراق تأکید کرد.

۷ ادامه تفسیر و تحلیل رسانه ها درباره مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس و تلاش برای خاتمه دادن به جنگ. تشدید تبلیغات مطبوعات کویت علیه ایران.

۸ سفیران ژاپن در خاورمیانه در گزارشی به نخست وزیر این کشور پایان یافتن جنگ ایران و عراق را در آینده نزدیک، بعید اعلام کردند. سفیر ژاپن در امریکا نیز گفت که امریکا امیدوار است که ژاپن میان امریکا و خاورمیانه (به ویژه ایران) نقش واسطه ایفا کند.

۹ واشنگتن پست: با احداث خط لوله های نفتی جدید، اهمیت تنگه هرمز کاهش یافته و دریای مدیترانه و بحر احمر جایگزین آن شده است. بزرگ ترین بازنده در بازی نفت، شوروی خواهد بود و قیمت نفت تا بشکه ای ۱۹ دلار کاهش می یابد.

۱۰ مؤسسه بین المللی مطالعات استراتژیک لندن با اشاره به پایان یافتن ذخایر مالی عراق و افزایش شدید قروض این کشور، موفقیت ایران در جنگ اقتصادی علیه عراق را متأثر از رهنمودهای امام خمینی دانست.

گزارش روز شمار ۲۱/۸/۱۳۶۴

۱۱ در جلسه امروز مسئولان نیروی زمینی سپاه که با حضور وزیر سپاه پاسداران و جانشین فرمانده کل سپاه برگزار شد، بحث درباره راهبرد عملیاتی جمهوری اسلامی ادامه یافت و دلایل ناممکن بودن اجرای عملیات گسترده در وضعیت کنونی و ناچار بودن به اجرای عملیات محدود برای گذر از این وضعیت و آماده شدن برای عملیات گسترده در سال آینده بیان شد. در این جلسه، وزیر سپاه هم یادآور شد که ضمن بیان اینکه من هم با شما هم عقیده هستم، اما همه در انتظار یک عملیات گسترده هستند. وی افزود که ما مأموران اجرا هستیم و بهتر است خودمان را شریک تصمیم گیران جنگ نکنیم.

در جلسه عصر امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران با حضور فرمانده کل سپاه و حاضران جلسه صبح، بحث "راهبرد عملیاتی" ادامه یافت و محسن رضایی با بحث درباره طرح مانور عملیات در منطقه فاو اینکه می توانیم با به کارگیری آتش گسترده، نیروی زرهی، احداث دژ

و خاکریز بخشی از کمبود نیروی انسانی را جبران کنیم، از حاضران درباره طرح مانور نظرخواهی کرد. وقتی فرماندهان مشکلات و کمبودها را برای

ص: ۹۷۳

۱ عملیات در فو و مطرح کردند، محسن رضایی با اشاره به فشارهای شدیدی که وجود دارد و بیان اینکه خاطره بسیار تلخی برای امام خواهد بود که سپاه بگوید تا امکانات نباشد، نمی جنگد، افزود که نظر امام این است که جنگ باید با قدرت ادامه یابد و نتیجه آن سقوط صدام باشد. وی نتیجه گیری کرد که خط کاری ما این است که ضمن تلاش برای افزایش توان، کاری که می کنیم به ثمر برسد.

۲ تأکید رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه بر ضرورت استفاده از حمام های رفع آلودگی شیمیایی در عملیات آینده در نامه ای به قرارگاه ها و یگان ها.

۳ اعتراض دولت هلند به اقدام نیروی دریایی ایران که یدک کش هلندی را مجبور کرد به جای انتقال نفتکش یونانی موشک خورده به بحرین، آن را به جزیره سیری منتقل کند.

۴ اقدامات امروز گروه های ضدانقلاب در غرب کشور، خساراتی را به نیروهای خودی تحمیل کرد؛ درگیری دو گروه دمکرات و کومه له ادامه یافت؛ چند تن از عناصر دمکرات تسلیم نیروهای خودی شدند.

۵ شیوه های عملی برای بسیج ۱۰ میلیون دانش آموز ایرانی، در همایش مدیران کل آموزش و پرورش سراسر کشور با حضور وزیر آموزش و پرورش، وزیر سپاه و فرمانده کل سپاه بررسی شد.

۶ امام خمینی، حجت الاسلام محتشمی را به سرپرستی کمیته های انقلاب اسلامی در سراسر کشور منصوب کرد.

۷ یکی از نمایندگان مجلس خبرگان، انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی را اعلام کرد.

۸ دادستانی امریکا برای یکی از متهمان ارسال قطعات یدکی جت های جنگنده به ایران، تقاضای ۱۷ سال حبس کرد.

۹ سفر رئیس جمهور ترکیه به امارات و سفر حاکم قطر به لندن در ادامه تلاش های دیپلماتیک بعد از اجلاس شورای همکاری خلیج فارس و تأکید آنها بر ضرورت پایان جنگ؛ ادامه پافشاری مقامات کویت بر حمایت از عراق.

۱۰ تفسیر و گزارش بی بی سی، خبرگزاری فرانسه و روزنامه گاردین درباره تعویق سفر وزیر خارجه عمان به ایران، دعوت عربستان از دکتر ولایتی برای سفر به این کشور، مذاکرات امیر قطر و نخست وزیر انگلیس، ادعای پیشنهاد ایران برای امضای پیمان همکاری و عدم تجاوز با شورای همکاری خلیج فارس، بدبینی دیپلمات های غربی به موفقیت تلاش های جدید شورای همکاری.

۱۱ نماینده عراق در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل به توجیه بمباران اهواز پرداخت و وزیر خارجه عراق نیز در نامه ای دیگر از محاکمه اسیران محرک اغتشاش در اردوگاه گرگان ابراز نگرانی کرد.

۱۲ اطلاعیه مطبوعاتی "جامعه دفاع از ملل" درباره سرکوب و اختناق شدید مخالفان حکومت عراق در چندین شهر کردستان عراق و ناپدید شدن ۲۰۰۰ نفر.

۱۳ همکاری های اقتصادی و تسلیحاتی عراق و یونان، موافقت هند با تعویق مجدد بازپرداخت بدهی عراق.

۱۴ امضای موافقت نامه درازمدت فروش روزانه ۱۵۰ هزار بشکه نفت ایران به آلمان.

۱۵ بحران قیمت نفت و کاهش آن به بشکه ای ۲۰ دلار به دلیل رعایت نکردن سهمیه مشخص شده و افزایش تولید نفت اکثر اعضای

اوپیک برخلاف سهمیه تعیین شده.

۱۶ ادامه تلاش های کمیته میانجیگری عرب با هدف ایجاد شکاف میان سوریه و ایران و نزدیک کردن سوریه به اردن و عراق.

۱۷ کریستین ساینس مانیفور: جنگ ایران و عراق سایه شومی بر سایر کشورهای خلیج فارس و نیز دو ابرقدرت انداخته است که اعتبار و توانایی دیپلماتیک امریکا در برقراری یک آتش بس را زیر سؤال برده و اکنون به نفع جامعه جهانی است که این جنگ پایان یابد.

ص: ۹۷۴

۱ مصاحبه مسئول امنیتی جنبش امل، رئیس مجلس نمایندگان لبنان و شیخ فضل الله درباره تحولات اخیر لبنان، نقش سوریه در لبنان و نفوذ در جنبش امل، نقش شوروی در تقویت گروه های چپ در لبنان، ضرورت تأثیرگذاری ایران بر جنبش امل و نگرانی از امضای توافقنامه سه جانبه در دمشق.

۲ جلسه سخنرانی عبدالعلی بازرگان از نهضت آزادی درباره جنگ و صلح، پس از مشاجره لفظی و طفره رفتن از پاسخ به سؤالات برخی از شرکت کنندگان، به تشنج کشیده شد و ناتمام ماند.

ضمیمه گزارش ۱۳۰: ادعاهای مجله الدستور درباره روابط ایران و سوریه.

گزارش روزشمار ۲۲/۸/۱۳۶۴

۳ معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ضمن اعلام تشدید فعالیت های عراق در منطقه فاو، دلایل افزایش حساسیت دشمن به این منطقه را برشمرده است.

۴ لشکر ۲۶ ارتش عراق با اعلام فعالیت های مهندسی و شناسایی ایران در منطقه اروندرود و بهمن شیر و محتمل دانستن حمله ایران، با ابلاغ دستورالعملی به یگان های تحت امر، آنها را به مراقبت بیشتر فراخوانده است.

۵ قرارگاه نجف با ارسال نامه ای، میزان آمادگی لشکر امام حسین(ع) را برای اجرای عملیات محدود در محور هزارقله مریوان جویا شده است.

۶ نفتکش لیبریایی کاستور در لنگرگاه خارک، هدف موشک اگزوسه قرار گرفت و آسیب دید.

۷ معاون وزیر خارجه آلمان در دیدار با سفیر ایران از گسترش عملیات نظامی در خلیج فارس اظهار نگرانی کرد و گفت برای حفظ بی طرفی از سفیر عراق هم خواهیم خواست که عراق از اجرای این گونه عملیات ها خودداری کند.

۸ بررسی زمینه های شروع دور جدید جنگ شهرها و اجرای عملیات روانی و ایجاد دلهره و اضطراب در میان مردم ایران، در مقاله نشریه رویدادها.

۹ اقدامات ضدانقلاب در مناطق غرب کشور با هماهنگی عراق برای درگیر کردن بخشی از قوای نظامی ایران.

۱۰ مبارزات نیروهای مسلمان کرد عراقی علیه نیروهای دولتی این کشور؛ ادامه حملات هوایی ارتش عراق به مناطق کردنشین عراق.

۱۱ بررسی وضعیت جذب نیرو و اعزام کاروان های کربلا با حضور فرماندهان نواحی و مناطق سپاه پاسداران در همایشی در اهواز.

۱۲ آیت الله منتظری در سخنانی در حضور رزمندگان عازم جبهه از بسیج و سپاه پاسداران قم، بر لزوم اجرای یک طرح اساسی جهت پایان دادن به فتنه در منطقه تأکید کرد.

۱۳ امام خمینی بخشی از اختیارات فرماندهی کل قوا در نیروهای انتظامی را به حجت الاسلام محتشمی وزیر کشور، واگذار کرد.

۱۴ نخست وزیر با استقبال از تمایل کشورهای منطقه برای بهبود رابطه با ایران، این تغییر موضع را متأثر از ابتکارعمل رزمندگان در جبهه

ها و حضور قاطع مسئولان در صحنه های سیاسی دانست.

۱۵ وزارت خارجه ایران با درخواست دولت جدید سودان برای اعزام هیئتی به منظور مذاکره درباره اسیران سودانی موافقت کرد.

۱۶ دولت فرانسه درحالی برای کاهش دشمنی با ایران اظهار تمایل می کند که همچنان به ارسال تجهیزات پیشرفته نظامی به عراق و حمایت از سازمان مجاهدین خلق (منافقین) ادامه می دهد؛ بررسی این موضوع در روزنامه لوموند و مجله عربیا.

ص: ۹۷۵

۱ مصر تجهیزات نظامی عراق را بازسازی و کمبود نیروی انسانی ماهر عراق را تأمین می کند.

۲ نقش ترکیه در مقابله با ایجاد بحران در خلیج فارس در اجلاسی در استانبول بررسی شد. در این اجلاس، پیروزی ایران در جنگ مخاطره آمیز خوانده شد.

۳ بررسی اقدامات سران عرب برای توقف جنگ ایران و عراق و تلاش برای گنجاندن این موضوع در دستور کار نشست سران دو ابرقدرت در ژنو و نیز جلسه شورای امنیت سازمان ملل در نشریه رویدادها.

۴ مذاکره درباره جنگ ایران و عراق از جمله موضوعات مطرح شده در دیدار امروز امیر قطر با نخست وزیر انگلیس بوده است.

۵ نشریه وزارت خارجه سفر آتی نخست وزیر هند به منطقه را در چارچوب فعال شدن شورای همکاری خلیج فارس و رقابت ابرقدرت ها در اقیانوس هند ارزیابی کرده است.

۶ بازتاب تصمیم جدید اعضای شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق در روزنامه های عربستان، لوموند، فایننشال تایمز و کیهان اینترنشنال.

۷ روزنامه سوئدی تمپوس: جمهوری اسلامی ایران به رغم فشارهای همه جانبه سیاسی، نظامی و اقتصادی همچنان بزرگ ترین قدرت منطقه محسوب می شود.

۸ مقاله شیرین هانتز درباره نزدیکی روبه رشد کشورهای حوزه خلیج فارس به شوروی، تأثیر آن بر جنگ ایران و عراق و کاهش فشارهای عربستان به این کشورها و...

۹ گزارش رادیو بی بی سی درباره تحولات روابط ایران و شوروی و بهبود روابط دو کشور پس از آزادی دیپلمات های شوروی در بیروت.

۱۰ سفر وزیر نفت عراق به شوروی برای مذاکره درباره مسائل اقتصادی و مالی و افزایش دریافت سلاح.

۱۱ سی و پنجمین اجلاس آ - اوپک در بغداد تشکیل خواهد شد.

۱۲ بررسی تلاش کمیته آشتی عرب برای عادی سازی روابط سوریه با اردن و عراق، با انگیزه ایجاد شکاف در روابط ایران و سوریه در برخی رسانه.

۱۳ ادعای حزب دمکرات کردستان ایران در مورد تشدید حملات علیه رزمندگان با شروع فصل پاییز. خبرگزاری یونایتد پرس به نقل از سخنگوی این حزب: چریک های کرد در یک تهاجم پاییزی علیه نیروهای آیت الله روح الله خمینی در شمال غرب کشور، بیش از ۱۸۰ تن نیروهای دولتی را به قتل رسانده اند.

۱۴ ادامه درگیری دو گروه ضدانقلابی دمکرات و کومه له.

۱۵ اعتراض گروه چریک های فدایی خلق (اقلیت) به فشارهای حزب دمکرات کردستان در مورد جلوگیری از عملیات مسلحانه علیه جمهوری اسلامی ایران.

ضمیمه گزارش ۱۳۴: برآورد اطلاعاتی منطقه عملیاتی فدک.

گزارش روزشمار ۲۳/۸/۱۳۶۴

۱۶ عراق با حمله به کارخانه های نورد و لوله اهواز، جزیره خارک، سد دز، تلمبه خانه نفت رامهرمز و... حملات هوایی به مراکز اقتصادی و مناطق مسکونی را تشدید کرد.

۱۷ اطلاعیه نظامی عراق درباره حملات هوایی امروز.

۱۸ گزارش خبرگزاری رویتر و فرانسه از حملات هوایی امروز عراق.

۱۹ اقدام نیروی دریایی ارتش ایران به توقیف کشتی یدک کش آمستردام و بازجویی کارکنان آن.

۲۰ بازرسی یک کشتی ژاپنی حامل کالا.

۲۱ گزارش یک گروه شناسایی از چگونگی عبور از اروندرود و شناسایی ساحل دشمن.

ص: ۹۷۶

۱ واحد جنگ های الکترونیک قرارگاه خاتم الانبیا(ص) شیوه های ارتش عراق برای کسب و ارزیابی اطلاعات از نیروهای خودی را برای واحدهای اطلاعات، توپخانه، حفاظت و... ارسال کرد.

۲ گزارش چند درگیری در مناطق کردنشین و انفجار یک بمب در سنندج.

۳ رزمندگان کاروان کربلا- پس از راه پیمایی در قم و استماع سخنان آیت الله صانعی در حرم حضرت معصومه(س)، به طرف تهران حرکت کردند.

۴ کویت و عراق برای فعالیت اطلاعاتی عراق از خاک کویت به توافق رسیدند.

۵ هیئت اعزامی ایران به سوریه و لیبی، درباره روابط ایران و شوروی اوضاع لبنان، توافق سه جانبه دمشق، تلاش های کمیته آشتی عرب، مواضع ایران در افغانستان و حمایت شوروی از عراق، مذاکره کردند.

۶ در ادامه تلاش شورای همکاری خلیج فارس برای توقف جنگ، وزیر امور خارجه عمان اعلام کرد که هفته آینده وارد تهران خواهد شد.

۷ سران کشورهای پاکستان، ترکیه و امارات بر ضرورت توقف جنگ ایران و عراق تأکید کردند.

۸ تشکیل اولین جلسه کمیته آشتی عرب در مراکش با شرکت معاون نخست وزیر و وزیر خارجه عراق.

۹ یک بازرگان سوئدی ادعا کرد براساس قراردادی با ایران، مواد منفجره به این کشور ارسال می کند.

۱۰ فروش هواپیمای آرژانتینی پوکارا به عراق، با واکنش ایران و لغو دیدار رسمی یک هیئت ایرانی از آرژانتین مواجه شد.

۱۱ مذاکرات وزیر نفت عراق با مقامات شوروی در مسکو؛ ارسال روزانه ۱۱ میلیون متر مکعب گاز از عراق به کویت؛ ذخایر ارزی عراق از ۳۷ میلیارد دلار در قبل از جنگ به بدهی ۲۰ میلیاردی کنونی رسیده است.

۱۲ مقاله شیکاگو تریبیون درباره حملات هوایی گسترده و بی نتیجه عراق به جزایر نفتی ایران، ادامه توقیف و بازرسی کشتی های تجاری در خلیج فارس، نگرانی کشورهای منطقه از گسترش تشنج در منطقه، حضور نیروهای دریایی و هوایی امریکا، شوروی، فرانسه و انگلیس در حاشیه جنگ، کشیده شدن صحنه نبرد به جنوب خلیج فارس و...

۱۳ گزارش خبرگزاری آلمان درباره دیدار ملک حسین با مسعود رجوی و رضا پهلوی.

۱۴ به گفته فرستاده ویژه کلیسای کانتربری انگلیس، تلاش برای گروگان های دربند در لبنان وارد مرحله بحرانی شده است و ممکن است کوچک ترین اشتباه به مرگ گروگان ها بینجامد.

گزارش روزشمار ۲۴/۸/۱۳۶۴

۱۵ راهبرد عملیاتی، عملیات گسترده و عملیات های محدود موضوعات مورد بحث جلسه فرماندهان رده اول سپاه پاسداران بود که سرانجام تصمیم گرفته شد آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو با همه توان ادامه یابد. محسن رضایی: «جنگ درازمدت با

عراق یعنی شکست ما. جنگ با عراق بایستی مستمر باشد، سریع باشد و موفقیت دربر داشته باشد.»

۱۶ فرماندهان سپاه پاسداران در جلسه شامگاه امروز با وجود ابهاماتی که همچنان درخصوص عملیات در منطقه فاو در ذهن داشتند، مصمم شدند برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات به طور جدی تلاش کنند.

۱۷ طرح مانور، زمان بندی عملیات، فعالیت های مهندسی و... موضوعاتی بود که در جلسه مسئولان نیروی زمینی سپاه مطرح و مقرر گردید این بحث در جلسه دیگری با حضور فرماندهان یگان ها ادامه یابد و نتایج آن به فرمانده کل سپاه ارائه شود.

۱۸ یک تیم شناسایی شبانه عازم غرب اروند شدند و بخشی از منطقه دشمن و موانع تعبیه شده شامل موانع خورشیدی، سیم خاردار حلقوی و تورهای فلزی را شناسایی کرده و تا ۵۰ متری دشمن پیش رفتند، سپس به عقب بازگشتند.

ص: ۹۷۷

۱ با توجه به پیش بینی استفاده قطعی عراق از سلاح های شیمیایی در عملیات آتی، ستاد قرارگاه خاتم دستورات عملی برای اجرای اقدامات پیشگیرانه صادر کرد.

۲ اطلاعیه ستاد مشترک ارتش درباره حمله تلافی جویانه نیروی هوایی ارتش به کارخانه سیمان عراق در شمال غرب شهر سلیمانیه.

۳ حمله هوایی امروز عراق به جزیره خارک خساراتی نداشت. قطع دوروزه صادرات نفت از خارک به دلیل حمله روز گذشته عراق.

۴ بازتاب حملات هوایی امروز ایران و عراق به مراکز اقتصادی در رادیو امریکا.

۵ یک کشتی آلمانی مشکوک به حمل کالا به عراق، جهت بازرسی در نزدیکی تنگه هرمز توقیف شد.

۶ درگیری نیروهای خودی با عوامل گروه های ضدانقلاب در مناطق سقز، بانه، اشنویه و مریوان.

۷ محورهای سخنان آقای هاشمی رفسنجانی در نماز جمعه تهران: خیرمقدم به رزمندگان حاضر در نماز؛ اقدام عراق به راه اندازی جنگ اقتصادی؛ ضرورت بسیج مردمی برای دفاع از اسلام؛ حملات عراق به مراکز صنعتی و ناچار شدن ایران به مقابله به مثل؛ سخنان نیکسون درباره خطر ایران برای شوروی و پیروزی ایران تهدیدی برای منافع غرب.

۸ بازتاب سخنان آقای هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه در رادیو اسرائیل.

۹ روزنامه لویدز لیست با بررسی اوضاع جنگ در هوا و دریا و منطقه خلیج فارس، گسترش آن را بعید اعلام کرد.

۱۰ وزیر جنگ رژیم اشغالگر قدس ادامه جنگ ایران و عراق را عامل کاهش خطر بروز جنگ میان اعراب و اسرائیل و آسان شدن دستیابی به راه حلی در خاورمیانه ارزیابی کرد.

۱۱ تشکیل جلسه کمیته آشتی اعراب در مراکش و اعلام آمادگی لیبی برای حل اختلافات با عراق.

۱۲ مذاکره یک افسر اطلاعاتی سوریه با شیخ فضل الله درباره گروگان های امریکایی و فرانسوی در لبنان؛ تلاش فرستاده انگلیس برای برقراری ارتباط مستقیم با گروگان گیران.

گزارش روزشمار ۲۵/۸/۱۳۶۴

۱۳ فرمانده کل سپاه با فراخوانی مسئولان قرارگاه ها و یگان های خط شکن سپاه پاسداران، در جلسه ای بر تسریع در انجام دادن امور محول شده و شروع کار با جدیت و قوت تأکید کرد و دستور داد لشکرها از فردا اقدامات مهندسی، شناسایی و طرح ریزی جزء به جزء عملیات را آغاز کنند. در این جلسه فرماندهان قرارگاه ها و یگان ها از اوضاع منطقه عملیاتی فاو و اقدامات در حال اجرا گزارش دادند.

۱۴ فرماندهان نیروی زمینی سپاه چگونگی اجرای عملیات های محدود و مناطق مورد نظر برای این عملیات ها و تأثیر آن بر عملیات گسترده را بررسی کردند.

۱۵ سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران از وزارت اطلاعات و حفاظت اطلاعات مناطق پنج گانه سپاه برای جلوگیری از نفوذ عناصر ضدانقلاب در میان نیروهای اعزامی درخواست همکاری کرد.

۱۶ فرمانده کل سپاه در دومین همایش سراسری دانشجویان مسلمان ضمن تشریح سیاست های عملیاتی سپاه، گفت: سپاه در دو ماه گذشته ۱۱ عملیات انجام داده است.

۱۷ حملات هوایی به تأسیسات جزیره خارک به منظور وارد آوردن فشار اقتصادی و روانی به جمهوری اسلامی ادامه یافت. هنگام حمله هوایی به خارک، وزیر نفت و عده ای از مسئولان این وزارتخانه مشغول بازدید از تأسیسات نفتی خارک بودند؛ نفتکش کونکار - که عازم جزیره سیری بود - هدف حملات هواپیماهای عراقی قرار گرفت.

ص: ۹۷۸

۱ انتشار اخبار متناقض درباره وضعیت یک نفتکش انگلیسی و احتمال ربوده شدن آن نزدیک تنگه هرمز به وسیله دو بالگرد.

۲ در ادامه بازرسی کشتی ها در خلیج فارس دولت فرانسه در یادداشتی از کاردار ایران خواست با توجه به تلاش های انجام شده برای عادی سازی روابط، از هرگونه تصادمی جلوگیری شود و درمقابل قول داده شده که کشتی های فرانسه هیچ گونه تجهیزات جنگی برای عراق حمل نکنند.

۳ عراق آب های ساحلی سه جزیره کویتی را که مدعی مالکیت آنهاست، مین گذاری کرد.

۴ درگیری، مین گذاری و بمب گذاری از جمله اقدامات امروز گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غربی کشور بود.

۵ کشته یا اسیر شدن تعدادی از نیروهای بعثی در سلیمانیه عراق به دست پیش مرگان کرد عراقی.

۶ دیدار رزمندگان عازم جبهه های نبرد با امام خمینی؛ اعزام رزمندگان از نقاط مختلف کشور به جبهه ها.

۷ وزیر خارجه ایران درحالی عازم سوریه، لیبی و الجزایر شد که کمیته آشتی اعراب برای بهبود روابط سوریه و لیبی با عراق می کوشد. ولایتی از گام های مثبت شورای همکاری خلیج فارس استقبال کرد؛ معاون رئیس جمهور سوریه انقلاب اسلامی را پیروزی بزرگی برای منطقه خواند و روابط ایران و سوریه را بسیار خوب توصیف کرد.

۸ رسانه ها سفر دکتر ولایتی را به سوریه، لیبی و الجزایر در جهت درخواست رئیس جمهور ایران برای برگزاری اجلاس کشورهای شرقی در ایران، تقویت مواضع ایران در برابر عراق، نگرانی ایران از اقدامات عراق به منظور نزدیک شدن به سوریه، لیبی و... اعلام کردند.

۹ کمیته دوم آشتی اعراب که با برگزاری جلساتی برای میانجیگری و برقراری آشتی میان لیبی و عراق می کوشد، بدون کسب نتیجه ای مطلوب از مذاکرات به کار خود پایان داد.

۱۰ تلاش کمیته اول آشتی اعراب برای نزدیکی سوریه و عراق همچنان با ابهام و بن بست روبه روست.

۱۱ کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در ادامه تلاش های اخیر خود برای جلوگیری از گسترش جنگ و برقراری آتش بس به شیوه های مختلف می کوشند کشورهای دیگر را نیز با خود همراه کنند. در جریان این فعالیت ها، امروز عربستان، چین، ژاپن و پاکستان با ابراز نگرانی از ادامه جنگ خواستار خاتمه آن شدند.

۱۲ حزب الدعوه عراق با انتشار اطلاعیه ای درباره تصمیم اخیر کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، از این کشورها خواست به دور از سیاست های حکومت عراق به مسائل توجه کنند.

۱۳ نشریه گزارش با بررسی تصمیم اخیر شورای همکاری خلیج فارس نتیجه گیری کرده است که در پی شکست اهداف عراق در حمله به خاک، اینک یک فشار سیاسی آغاز شده تا زمینه ای شود برای آغاز جنگ شهرها که در صورت شکست اقدامات شورای همکاری، جنگ شهرها گسترده تر از قبل خواهد بود.

۱۴ رئیس جمهور امریکا برای شرکت در اجلاس سران دو ابرقدرت عازم ژنو شد. قرار است در این اجلاس درباره مسائل کلان جهانی، به ویژه کنترل تسلیحات هسته ای، بحران های منطقه ای و موضوع حقوق بشر گفت و گو شود.

۱۵ ادعای ارسال موشک چینی و سلاح های انگلیسی به ایران در رسانه های خارجی.

۱۶ کمپانی های ژاپنی پس از وقفه ای کوتاه در پی حملات هوایی عراق به پایانه نفتی خارک، خرید نفت از ایران را از سر گرفتند.

ص: ۹۷۹

۱ ماه نامه عربیا در مقاله ای نوشته است که فرانسه برای پیروز کردن عراق تمام توان و سرمایه های خود را به کار انداخته است؛ از جمله فروش تسلیحاتی پیشرفته و جنگنده های میراژ، حمایت از سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و... به نوشته عربیا، این اقدامات فرانسه در وضعیتی انجام شده که ایران در تلاشی آشکار برای وارد کردن جنگ به حوزه دیپلماتیک بوده است.

۲ ایران پذیرش درخواست دولت سودان برای آزادی اسیران سودانی را مشروط به واسطه قراردادن لیبی و خروج کارشناسان سودانی از عراق کرد.

۳ به گفته رادیو لندن، عراق برنامه بلندپروازنه ای را برای تقویت رشد اقتصادی و اجتماعی آغاز کرده و از شرکت های خارجی دارای تکنولوژی پیشرفته دعوت به همکاری در این زمینه کرده است.

۴ در ادامه حمایت های مالی و اقتصادی از عراق، آلمان، ژاپن و یوگسلاوی با تعویق بازپرداخت بدهی های عراق موافقت کردند و فرانسه نیز در برابر طلب های خود از عراق نفت دریافت خواهد کرد.

۵ احضار کاردار ایران در فرانسه و درخواست آزادی رئیس شعبه ایرفرانس.

۶ نایب رئیس مجلس اعلای شیعیان لبنان ضمن اعلام مخالفت با توافقنامه دمشق، آن را فریبکارانه خواند.

ضمیمه گزارش ۲۰۲: اطلاعات تکمیلی درباره ۱۱ عملیات مورد اشاره فرمانده کل سپاه در دومین همایش دانشجویان مسلمان.

گزارش روزشمار ۲۶/۸/۱۳۶۴

۷ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد که هواپیماهای نیروی هوایی ارتش دو مرکز صنعتی - نظامی عراق را در غرب سلیمانیه بمباران کردند. سخنگوی نظامی عراق حمله به کارخانه های جنوب سلیمانیه را تکذیب و ادعا کرد که دو هواپیمای ایرانی مناطق مسکونی سلیمانیه را هدف قرار داده اند.

۸ بروز چند درگیری پراکنده در اطراف سقز و مهاباد میان نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب؛ ادامه درگیری میان افراد کومه له و دمکرات در منطقه بانه.

۹ اقدامات معارضین عراقی علیه نظامیان این کشور: حمله گروهی از نیروهای شهید صدر (حزب الدعوه عراق) به مقر سازمان امنیت و مقر جیش الشعبی شهر ناصریه عراق؛ حمله چند واحد از حزب دمکرات عراق به مواضع ارتش عراق در منطقه شیخان و قرارگاه پلیس در شهر دهوک؛ حمله افراد اتحادیه میهنی کردستان عراق به خودرو سازمان امنیت کرکوک؛ پیش مرگان حزب دمکرات کردستان عراق یک قرارگاه پلیس را به آتش کشیدند.

۱۰ بخشنامه نخست وزیر درباره الزام دستگاه های دولتی به موافقت با اعزام کارکنان و کارگران داوطلب، به جبهه ها و دستور به دستگاه های دولتی برای اینکه وسایل موردنیاز تبلیغات، بسیج نیرو و ترابری کاروان های کربلا را در اختیار مسئولان امر قرار دهند؛ اطلاعیه ستاد مرکزی سپاه پاسداران درباره درخواست از مردم برای حضور در مناطق جنگی؛ اعزام نیروهای بسیجی از چند شهر به جبهه ها.

۱۱ گزارش روزنامه آساهی ژاپن درباره افزایش توانایی های سپاه پاسداران از جمله قدرت موشکی و آموزشی آن.

۱۲ تصمیم شوروی به واگذاری موشک الیکس به عراق که دقت، قدرت و برد بیشتری نسبت به موشک اگزوسه فرانسوی دارد؛ دلایل

تصمیم شوروی برای ادامه کمک های تسلیحاتی به عراق.

۱۳ سفیر استرالیا در دیدار با آقای هاشمی رفسنجانی، عراق را به دلیل نقض حقوق بین المللی محکوم کرد. آقای هاشمی نیز گفت که شورای امنیت تاکنون از ظالم حمایت کرده و تا یک قدم مثبت بر ندارد، اعتماد ایجاد نمی شود.

ص: ۹۸۰

۱ وزیر امور خارجه ایران در دیدار با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه پیام کتبی رئیس جمهور کشورمان را به وی تقدیم کرد. ولایتی در این دیدار بر ادامه جنگ تا سقوط صدام و سیاست ایران در داشتن روابط حسن هم جواری با همسایگان تأکید و از نتایج اجلاس اخیر شورای همکاری خلیج فارس ابراز خرسندی کرد. حافظ اسد نیز با تقدیر از سیاست منطقی ایران و تأکید بر ضرورت ایستادگی ایران و سوریه در مقابل امپریالیسم و صهیونیسم، وجود هرگونه وجه اشتراک و راه آشتی میان سوریه و حکومت عراق را رد کرد.

۲ کمیته صلح منتخب سازمان کنفرانس اسلامی تلاش جدیدی را برای توقف جنگ ایران و عراق آغاز خواهد کرد. به نوشته نشریه رویدادها، یکی از دلایل کوشش های دیپلماتیک اخیر، موفق جلوه دادن حملات به خارک و عقب نشینی ایران بر اثر فشار ناشی از آن است.

۳ وزیر خارجه کویت ایران را مسئول ادامه جنگ دانست و گفت عراق همواره برای توقف جنگ اعلام آمادگی کرده است؛ ملاقات سران اردن، عمان و مصر در مسقط و مذاکره درباره جنگ و مسائل جهان عرب.

۴ نخست وزیر هند میانجیگری میان ایران و عراق را متوقف و دلیل آن را مواضع سرسختانه دو کشور اعلام کرد؛ وزیر خارجه فرانسه آمادگی فرانسه را برای مشارکت در تلاش برای توقف جنگ اعلام کرد.

۵ یک هیئت سودانی برای مذاکره درباره آزادی اسیران سودانی وارد تهران شد.

۶ سفیر یوگسلاوی در تهران با نخست وزیر دیدار و ضمن دعوت مهندس موسوی برای سفر به یوگسلاوی، تمایل این کشور را به گسترش روابط با ایران اعلام کرد.

۷ تصمیم ایران برای تغییر مسیر صادرات نفت به بنادر بوشهر و عسلویه به جای خارک و دعوت ایران از ۱۱ کمپانی خارجی برای شرکت در مناقصه تأمین تدارکات و عملیات ساختمانی خط لوله. پیش بینی می شود هزینه این پروژه ۵۰۰ میلیون دلار باشد.

۸ نشریه پولیتیکا: برخلاف ادعاهای عراق، حملات هوایی عراق هنوز صادرات نفت ایران از خارک را به طور جدی به مخاطره نینداخته است.

۹ نخست وزیر ایران نشست آتی سران دو ابرقدرت را معامله درباره مسائل عمده جهانی در محدوده منافع ابرقدرت ها خواند و آن را به دور از منافع کشورهای منطقه ارزیابی کرد. دبیرکل اتحادیه عرب از سران دو ابرقدرت خواست برای خاتمه مسئله خاورمیانه و جنگ عراق و ایران دخالت نکنند. یک مجله لبنانی نیز این اجلاس را در جهت تثبیت نفوذ شرق و غرب در زمینه سازی مهاجرت یهودیان شوروی به اسرائیل اعلام کرد.

۱۰ مقاله نشریه شیکاگو تریبون با عنوان "نتایج شش سال جنگ ایران و عراق و درس هایی برای امریکا".

۱۱ در پی تصمیم کشورهای عربی حوزه خلیج فارس برای برقراری روابط دیپلماتیک با مصر، مبارک برای شرکت در جشن سالگرد استقلال عمان عازم مسقط شد.

۱۲ طبق بیانیه پایانی اجلاس کمیته آشتی اعراب برای نزدیکی عراق با لیبی و لیبی با ساف، تصمیم گرفته شده که هیئتی برای ملاقات با قذافی و صدام اعزام گردد. عراق شرط بهبود رابطه با لیبی را بی طرفی لیبی در جنگ ایران و عراق اعلام کرد. لیبی نیز از عراق خواست از حمایت مصر خودداری کند.

۱۳ معاون وزیر نفت عراق از کویت و عربستان خواست که برای کمک به عراق همچنان به فروش ۳۰۰ هزار بشکه نفت در روز به حساب عراق ادامه دهند.

ص: ۹۸۱

۱ اجلاس اتحادیه بین‌المللی اعراب (شامل اعضای پارلمان‌های ۱۲ کشور عرب و شورای ملی فلسطین) در بغداد به کار خود پایان داد و در تلگرافی از موضع مثبت صدام در قبال کوشش‌های بین‌المللی برای پایان جنگ قدردانی کرد.

۲ کره جنوبی در عراق تعمیرگاه کشتی و تأسیسات برق می‌سازد.

۳ فرستاده اسقف کلیسای انگلیس در ادامه تلاش برای آزادی گروگان‌های امریکایی و اروپایی در لبنان، پس از گفت‌وگو با گروگان‌گیران به لندن بازگشت.

۴ مجله فرانسوی لوپوئن: فرانسه ناچار است برای پس گرفتن گروگان‌های خود در لبنان استراتژی خود را تغییر دهد و آزادی گروگان‌هایش را مستقیماً از ایران بخواهد.

۵ سازمان مستضعفان جهان شرط آزادی چهار یهودی لبنانی را آزادی ۳۰۰ لبنانی که رژیم اشغالگر قدس در جنوب اسیر کرده، اعلام کرد.

۶ با واسطه گری شاه اردن سلطنت طلبان و منافقین زیر چتر "جبهه متحد برای صلح" فعالیت خواهند کرد.

گزارش روزشمار ۲۷/۸/۱۳۶۴

۷ فرمانده کل سپاه پاسداران دستورالعمل آماده‌سازی و طرح ریزی عملیات در منطقه فاو را به یگان‌های تابع قرارگاه کربلا ابلاغ کرد.

۸ محسن رضایی در گردهمایی مسئولان آموزش نظامی سپاه بر ضرورت تغییر راهبرد جنگ به راهبرد جنگ درازمدت تأکید کرد.

۹ گزارش فعالیت‌های ارتش عراق در منطقه فاو در دوره ۱۹ تا ۲۷ آبان ۱۳۶۴.

۱۰ هواپیماهای ارتش جمهوری اسلامی یک محل تجمع نیرو و یک واحد صنعتی عراق را بمباران کردند. ادعای عراق درباره سرنگون کردن یکی از این هواپیماها تکذیب شد.

۱۱ هواپیماهای عراقی به یک نفتکش و تأسیسات نفتی جزیره خارک و بندر گناوه حمله کردند. در این حملات فقط نفتکش خسارت دید.

۱۲ گزارش نشریه وال استریت ژورنال درباره طرح ایران برای احداث یک خط لوله نفتی و ترمینال نفتی دور از بُرد هواپیماهای عراقی.

۱۳ گزارش رادیو میدی آن و رویتر درباره هشاری ارتش عراق و تقویت نیرو در منطقه میسان.

۱۴ دستورالعمل تکمیلی فرماندهی کل سپاه پاسداران در مورد اعزام کاروان‌های کربلا به قرارگاه‌ها و مناطق پنج‌گانه سپاه و اعلام آمادگی گروهی از اسیران آزادشده برای حضور مجدد در جبهه‌ها.

۱۵ اقدامات گروه‌ها در مناطق کردنشین: سقوط یک پایگاه سپاه مریوان در حمله کومه‌له؛ درگیری در منطقه کامیاران؛ دستگیری چند تن از افراد ضدانقلاب و تسلیم شدن چند تن دیگر.

۱۶ آقای هاشمی رفسنجانی در مصاحبه با نشریه العالم به موضوعات مهمی چون: مسائل خلیج فارس؛ رابطه با کشورهای منطقه؛ تنگه

هرمز؛ حملات عراق به خارك؛ مواضع و عملکرد شوروی و اروپا؛ اوضاع فلسطین و لبنان و تحولات منطقه؛ وضعیت اقتصادی کشور و دولت مهندس موسوی پرداخت.

۱۷ صدام حسین در مصاحبه با مجله الوطن العربی درباره روابط با فرانسه، سوریه، لیبی، امریکا، شوروی و... دیگر کشورهای منطقه سخن گفت.

ص: ۹۸۲

۱ فشارهای سیاسی حاکمان عرب و غرب بر ایران برای تحمیل آتش بس به ایران بدون ارائه پیشنهادی برای اعاده حقوق ایران.

۲ موضوع خاتمه جنگ ایران و عراق در دستور کار اجلاس سران دو ابرقدرت و اصرار حکام عرب بر یافتن راه حلی برای این مسئله در این اجلاس.

۳ ایران مذاکره درباره سرنوشت کشورهای جهان را در اجلاس سران دو ابرقدرت برخلاف کنوانسیون های بین المللی خواند و آن را محکوم کرد.

۴ بازتاب مواضع ایران درباره اجلاس آتی سران دو ابرقدرت در نشریه آلمانی فرانکفورتر آلگمانیه و رادیو اسرائیل.

۵ گفت و گوی وزیر خارجه ایران با مقامات لیبی درباره جنگ ایران و عراق، اوضاع منطقه و شمال افریقا و... در سفر به لیبی.

۶ تلاش عربستان برای نزدیک کردن روابط سوریه و اردن.

۷ سفر هیئت سودانی به ایران و مذاکره درباره اتباع سودانی که در جنگ اسیر شده اند.

۸ ملاقات هیئت نمایندگان مجلس شورای اسلامی با رئیس مجلس سنای اسپانیا در مسیر سفر به نیکاراگوئه.

۹ تفسیر مجله الدستور درباره مواضع اردن و فرانسه در مورد ایران و ملاقات شاه اردن با مسعود رجوی.

۱۰ اقدامات گروه های ضدانقلاب برای ایجاد رعب و ناامنی با انفجارهای آسان.

۱۱ عراق مواد و ترکیبات شیمیایی از تونس دریافت می کند.

ضمیمه گزارش ۲۵۳: توضیحات فرمانده کل سپاه پاسداران درباره انواع عملیات ها (گشتی - رزمی، نفوذی، محدود، مهم، گسترده)

گزارش روزشمار ۲۸/۸/۱۳۶۴

۱۲ در جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران طرح های فریب و پشتیبانی بررسی شد و عملیات در جزیره ام الرصاص برای فریب دشمن تصویب و قرارگاه نجف مأمور اجرای آن شد. قرارگاه های کربلا و نوح نیز مأمور فراهم کردن مقدمات اجرای عملیات در منطقه فاو شدند.

۱۳ نامه فرمانده لشکر ۲۶ ارتش عراق به تاریخ امروز که برای فرمانده واحد مأمور پدافند کننده در منطقه فاو فرستاده، نشان دهنده آگاهی دشمن از اقدامات مهندسی و دیگر تلاش های آماده سازی نیروهای خودی به منظور آمادگی برای عملیات در منطقه فاو است.

۱۴ ارتش عراق اعلام کرد که در ساعت ۱۴:۳۰ امروز با هواپیماهای جنگی غول پیکر به یک هدف بسیار بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران حمله کرده است.

۱۵ فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با اعلام دوباره محدوده حریم دریایی و امنیتی ایران در خلیج فارس، تأکید کرد که هر کشتی که بدون اجازه وارد این حریم امنیتی شود، توقیف و احتمالاً منهدم خواهد شد.

۱۶ گزارش های خبرگزاری فرانسه و رویتر درباره فعالیت های نیروی دریایی ایران در توقیف و بازرسی کشتی ها و توقیف یدک کشت
آمستردام.

۱۷ مقاله روزنامه تایمز (چاپ لندن) درباره تلاش امریکا برای جلب موافقت شوروی به منظور حمله به ایران در خلیج فارس، توافق سران
شورای همکاری برای تشکیل سپر حفاظتی در خلیج فارس، پیش بینی بسته شدن تنگه هرمز در صورت تشدید فشار بر ایران، اختلافات
جناح های داخلی ایران و...

ص: ۹۸۳

۱ فعالیت گروه های ضدانقلاب در نقاط گوناگون کردستان (درگیری و اقدامات ایذایی).

۲ چند گزارش از اقدامات چریکی گروه های معارض عراقی در مناطق کردنشین عراق علیه حکومت این کشور.

۳ بازدید هیئت سیاسی سودان از یکی از اردوگاه های اسیران جنگی در ایران و گفت و گو با اسیران سودانی.

۴ ایران در آینده ای نزدیک تعداد دیگری از اسیران بیمار و معلول عراقی را آزاد می کند.

۵ برنامه اعزام کاروان نیروهای آموزش دیده از آذربایجان شرقی، اعزام های دو روز گذشته، اعلام آمادگی گروهی از جانبازان برای اعزام مجدد.

۶ پیش بینی رسانه ها درباره عملیات آتی ایران.

۷ پایتخت عمان بعد از نشست اخیر سران شورای همکاری، کانون نشر اخبار دیپلماتیک جنگ ایران و عراق شده است.

۸ رئیس جمهور امریکا و رهبر شوروی نخستین دور مذاکرات خود را در ژنو آغاز کردند. کشورهای عربی خواستار گنجاندن موضوع جنگ ایران و عراق در مذاکرات دو ابرقدرت شدند و وزارت خارجه ایران این درخواست را محکوم کرد.

۹ ادعاهای سوپر معاون سابق وزیر خارجه امریکا: جنگ ناشی از خصومت شخصی رهبران دو کشور است. جنگ با نابودی جزیره خارک توسط عراق و مسدود شدن بزرگ راه بصره - بغداد توسط ایران تمام خواهد شد.

۱۰ وزیر خارجه ایران که برای تحکیم روابط به سوریه و لیبی سفر کرده است، امروز از لیبی عازم الجزایر شد.

۱۱ وزیر خارجه لیبی آمادگی این کشور را برای ازسرگیری روابط با عراق اعلام کرد و صدام به انتقاد از سوریه و لیبی برای کمک های نظام و سیاسی به ایران پرداخت.

۱۲ دستگیری دو تاجر ایرانی در امریکا به اتهام امضای قرارداد با یک کارخانه الکترونیکی در لوس آنجلس برای ارسال ۲۰۰۰ رادیوی نظامی و لوازم یدکی به ایران.

۱۳ ادعای مجله جینز دیفنس ویکلی درباره همکاری های نظامی ایران و شوروی.

۱۴ امام خمینی در نامه ای به نمایندگان مجلس شورای اسلامی آنان را از بیان موضوعاتی که با مصالح کشور مغایرت دارد و نسبت دادن مطالب ناروا و دروغ به دولت و مایوس کردن مردم برحذر داشتند.

۱۵ پاسخ امام خمینی به استفتای کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس درباره ایجاد وحدت رویه قضایی در مسائل تعزیرات.

۱۶ سخنان رئیس جمهور در هم اندیشی مسئولان عقیدتی - سیاسی ژاندارمری درباره رویاروی جمهوری اسلامی با استکبار جهانی، تهدیدات و توطئه های قدرت های بزرگ برای مقابله با اسلام، بیداری اسلامی در میان ملت های مسلمان، استقبال از دست هایی که به قصد دوستی دراز می شود.

۱۷ مصاحبه نخست وزیر درباره روابط دولت و ملت، ادامه جنگ، جنگ آینده و اعزام کاروان های کربلا.

۱۸ سخنان آقایان خلخالی و شجاعی کیاسری درباره اجلاس سران امریکا و شوروی، انتخابات و مسئله مالکیت در بخش پیش از دستور مجلس.

۱۹ بررسی برقراری روابط سیاسی میان شوروی با عمان و امارات در نشریه گزارش.

۲۰ بررسی تحولات اخیر جنگ ایران و عراق در مجله انگلیسی ساوت.

۲۱ گزارشی با ادعای نقض حقوق بشر در ایران، تسلیم مجمع عمومی سازمان ملل شد.

۲۲ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی با عنوان "پناهگاه های عمومی، مسئله روز در کویت".

ص: ۹۸۴

۱ گزارش روزنامه لبنانی جمهوری، خبرگزاری کویت و خبرگزاری فرانسه درباره تلاش برای تعیین سرنوشت گروگان های غربی در لبنان.

۲ سه عامل بمب گذاری در نماز جمعه تهران، اعدام شدند. اعلام اتهامات اعدام شدگان.

۳ اجرای عملیات های روانی به دست عوامل سازمان مجاهدین خلق (منافقین) برای تضعیف روحیه مردم به ویژه خانواده های شهیدان و اسرای جنگ تحمیلی.

گزارش روزشمار ۲۹/۸/۱۳۶۴

۴ با وجود قطعی شدن اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو در جلسه روز گذشته قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، هنوز تعدادی از فرماندهان با اینکه برای آماده سازی منطقه عملیاتی می کوشند، اما اجرای عملیات را منوط به تأمین نیرو و امکانات لازم و رفع ابهامات می دانند.

۵ امام خمینی در حکمی به دادستان کل کشور، فرمان تشکیل هیئتی را برای برخورد با افراد ضدانقلاب در خوزستان صادر کردند. در این حکم بر مسئولیت آقای هاشمی، به عنوان جانشین فرمانده کل قوا تصریح شده است.

۶ فرمانده قرارگاه کربلا برای تأمین حفاظت اطلاعات منطقه ای که برای عملیات گسترده آماده می شود، در نامه ای به فرماندهی قرارگاه عملیاتی جنوب درخواست کرد که همه واحدها غیر از سپاه پاسداران از منطقه خارج شوند.

۷ اقدامات متعدد گروه های ضدانقلاب در مناطق غرب کشور علیه نیروهای جمهوری اسلامی.

۸ گزارشی از اقدامات تروریستی، تبلیغاتی و جاسوسی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) علیه جمهوری اسلامی.

۹ گزارش هایی از اقدامات گروه های عراقی مخالف حکومت صدام علیه پایگاه های این رژیم؛ اعدام عده ای از مبارزان عراقی؛ بمباران و نابودی یکی دیگر از روستاهای عراق.

۱۰ فرار ۱۱ اسیر ایرانی در عراق از چنگ دشمن؛ ادعای عراق درباره فشار ایران بر اسیران عراقی.

۱۱ مصاحبه مسئول واحد بسیج سپاه پاسداران درباره برگزاری هفته بسیج، اهداف و برنامه های بسیج، نقش نیروهای بسیجی، مانور خندق و اعزام نیرو.

۱۲ گزارشی از اعزام نیروهای داوطلب به جبهه در امروز و روزهای اخیر.

۱۳ سخنان رئیس جمهور در اجتماع مردم زنجان درباره اجلاس سران امریکا و شوروی، زرادخانه دو ابرقدرت و تجاوز مشترک آنها به حقوق بشر و تشویق عراق در حمله به ایران، ایستادگی ایران در مقابل آنها، تلاش آنها برای تحمیل صلح به ایران و ...

۱۴ وزیر خارجه ایران سفر امروز خود از لیبی به الجزایر و بازگشت مجدد به لیبی را تلاش برای نزدیک کردن مواضع لیبی و الجزایر و ایجاد همبستگی میان کشورهای پیشرو منطقه علیه ارتجاع و امپریالیسم توصیف کرد.

۱۵ تفسیر رادیو بی بی سی درباره سفر وزیر خارجه ایران به سوریه، لیبی و الجزایر؛ گزارش روزنامه الانبا درباره شرایط بهبود روابط اعراب با ایران.

۱۶ گزارش و تحلیل رادیو بی بی سی درباره سفر وزیر نفت عراق به شوروی؛ احتمال عقد قرارداد فروش نفت عراق در برابر خرید تسلیحات و مهمات از شوروی و سیاست شوروی در قبال ایران و عراق.

۱۷ سفرهای دیپلماتیک در منطقه در مورد مسائل خاورمیانه و جنگ ایران و عراق: سفر فرستاده ژاپن و وزیر خارجه کره جنوبی به کویت؛ سفر امیر قطر به پاریس؛ پایان سفر حاکم امارات به مالی؛ پایان سفر مبارک به عمان.

ص: ۹۸۵

۱ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از سفر هیئت اعزای مجلس شورای اسلامی به نیکاراگوئه.

۲ پایان نشست سران دو ابرقدرت در میان سکوت خبری. مذاکرات مشاوران بلندپایه و کارشناسان دو طرف درخصوص امور دفاعی و خارجی که تا پایان روز به نتیجه نرسیده بود، در طول شب نیز دنبال شد.

۳ مقاله نشریه گزارش درباره نشست سران دو ابرقدرت.

۴ کمیسیون حقوق بشر با استناد به ادعاهای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و برخی بهائیان، ایران را ناقض حقوق بشر اعلام کرد.

۵ خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی به شیوه های جدید تبلیغات رسانه های غربی در مورد ایران پرداخته است.

۶ مقاله روزنامه هرالد تریبون با عنوان "احتمال برخورد مستقیم غرب و ایران در خلیج فارس".

گزارش روزشمار ۳۰/۸/۱۳۶۴

۷ جمع بندی اقدامات و تلاش های سپاه پاسداران در ماه های مهر و آبان ۱۳۶۴ برای فراهم کردن زمینه اجرای عملیات ها.

۸ در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه، مسئولان قرارگاه نصرت از اقدامات انجام شده در منطقه هور و جزایر برای آماده سازی مقدمات اجرای عملیات محدود در این منطقه، گزارش دادند.

۹ عملیات نفوذی دشمن در منطقه عین خوش با هشیاری رزمندگان خنثی شد.

۱۰ ادامه اقدامات ایذایی گروه های ضدانقلاب در مناطق کردنشین.

۱۱ حمله هوایی امروز عراق به پایانه نفتی خارک خسارتی نداشت.

۱۲ مقاله نشریه دی ولت درباره حملات هوایی عراق به جزیره خارک و افزایش خطر قطع صادرات نفت ایران به دلیل دستیابی عراق به تجهیزات مدرن فرانسوی.

۱۳ یک کشتی قطری در ساحل عربستان در خلیج فارس، هدف موشک یک هواپیمای عراقی قرار گرفت و غرق شد و چند خدمه آن کشته یا زخمی شدند.

۱۴ اعزام نیروهای رزمنده و پشتیبانی به جبهه ها. درخواست همکاری واحد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی از دارندگان کمپرسی.

۱۵ رئیس جمهور در سخنانی در قزوین تأکید کرد که جمهوری اسلامی خواهان صلحی راستین است نه صلحی که ابرقدرت ها با درخواست مدعیان صلح تجویز کنند.

۱۶ درحالی که نماینده شورای همکاری در انتظار دعوت ایران برای مذاکره درباره جنگ است، مشاور ویژه اولاف پالمه به زودی به تهران سفر می کند.

۱۷ در اظهارات مقامات کشورهای شرکت کننده در جشن های ملی عمان، ایران به تلاش برای توسعه جنگ در خلیج فارس متهم

گردید، درحالی که شرارت های عراق در این منطقه نادیده گرفته شد.

۱۸ وزیر خارجه عمان بیانیه نهایی ششمین نشست سران شورای همکاری خلیج فارس را برای دبیرکل سازمان ملل ارسال کرد. در این بیانیه شورای همکاری برای تلاش به منظور پایان دادن به جنگ ایران و عراق و تضمین حقوق دو کشور اعلام آمادگی کرده است.

۱۹ یمن شمالی و تونس با ستایش مواضع عراق در جنگ، خواستار پایان جنگ شدند. تانزانیا نیز خواستار توقف جنگ شد.

ص: ۹۸۶

- ۱ وزیر خارجه عراق که به بحرین رفته است، در دیدار با همتای بحرینی اش خواستار پایان جنگ شد. وی گفت عراق آماده همکاری جدی با هیئت های آشتی عرب است.
- ۲ سخنان دکتر ولایتی درباره نتایج سفر به سوریه، لیبی و الجزایر؛ سخنان متناقض مقامات لیبی در خصوص روابط با عراق؛ گزارشی درباره روابط سوریه با ایران و عراق.
- ۳ با تلاش پیگیر کمیسیون حمایت از اسیران و مفقودان ایرانی، عراق ۱۷ تن از اسیران سالخورده ایرانی را آزاد کرد.
- ۴ هیئت سودانی که برای مذاکره درباره اسیران سودانی به ایران آمده، با دبیرکل جمعیت هلال احمر دیدار کرد.
- ۵ ادعا های جینز دیفنس و دی ولت درباره منابع تأمین سلاح عراق و ایران.
- ۶ مقاله کریستین ساینس مانیفور درباره اوضاع داخلی عراق؛ آسیب های جنگ بر جامعه عراق؛ شرایط ایران برای پایان جنگ؛ عملیات آتی و... .
- ۷ خبرگزاری فرانسه: مذاکره کنندگان فرانسوی برای ادامه مذاکره درباره اختلافات مالی ایران و فرانسه وارد تهران شده اند.
- ۸ شوروی و چین از جنبه های فنی و اقتصادی عراق را در پروژهای نفتی یاری می کنند.
- ضمیمه گزارش ۳۲۵: سیر اقدامات و تلاش های قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران بعد از تفکیک مأموریت های سپاه و ارتش تا اصلی شدن منطقه فاو برای اجرای عملیات گسترده.
- گزارش روزشمار ۱/۹/۱۳۶۴
- ۹ در اولین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، اقدامات انجام شده برای فراهم شدن زمینه اجرای عملیات در جزیره ام الرصاص بررسی شد.
- ۱۰ در دومین جلسه قرارگاه مرکزی سپاه، فعالیت های یگان های مأمور به اجرای عملیات در منطقه فاو برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات بررسی شد و در این جلسه، فرمانده کل سپاه وظایف اصلی فرماندهان را "هدایت، مراقبت و هماهنگی" اعلام کرد.
- ۱۱ در سومین جلسه قرارگاه مرکزی سپاه، مأموریت های قرارگاه های کربلای ۲، نوح و کربلای ۱ در عملیات گسترده آتی در منطقه فاو مشخص شد و بر ضرورت آماده سازی منطقه هور به منزله منطقه عملیات یدک تأکید گردید.
- ۱۲ در آخرین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه، فرمانده کل سپاه به بیان تذکرات و نکاتی مهم پرداخت. از جمله اینکه تلاش برای رسیدن به پیروزی سریع و پایان دادن به جنگ ضروری است. نظر امام بر سرعت عمل و اعتماد داشتن به خداست؛ توجه به پیروزی در عملیات فتح المبین (در حالت ضعف) و عدم موفقیت در عملیات بدر (در وضعیتی قوی) عبرت آموز است.
- ۱۳ ستاد مشترک ارتش با صدور اطلاعیه ای از بمباران یک کارخانه صنعتی و یک مرکز تجمع خودروهای دشمن در منطقه دربندیخان خبر داد و سخنگوی نظامی عراق ادعا کرد که نیروهای عراقی دو هواپیمای ایرانی را وادار به بازگشت کرده اند.

۱۴ هواپیماهای میگ ۲۳ و ۲۵ عراقی چهار بمب به سمت اسکله آذرپاد (جزیره خارک) پرتاب کردند که در آب اصابت کرد و خسارتی نداشت.

۱۵ نشریه لویزر لیست: در پی حمله هفته گذشته عراق به تأسیسات جزیره خارک، ذخیره نفت جزیره سیری به شدت کاهش یافته است؛ خبرگزاری جمهوری اسلامی: وضعیت جزیره خارک و صادرات نفت عادی است.

مجله مید در مقاله ای درباره حملات ماه های اخیر عراق به خارک و موفقیت برخی از این حملات، دو

ص: ۹۸۷

- ۱ دلیل احتمالی برای موفقیت های عراق ذکر کرده است: خیانت نیروهای پدافندکننده، پیشرفت تکنولوژی هواپیماهای حمله کننده و ارتقای آموزش خلبانان آنها.
- ۲ یک کشتی آلمانی پس از توقیف و بازرسی یک هفته ای به وسیله ارتش ایران، آزاد شد و یک کشتی قطری احتمالاً بر اثر اصابت یک موشک عراقی به آن یا برخورد با دکل حوزه نفتی آرامکو غرق شد.
- ۳ هواپیماربیان قصد ربودن هواپیمای بوئینگ ۷۴۷ مسافربری تهران - بندرعباس را داشتند که با مقاومت گارد امنیت پرواز روبه رو شدند و هواپیما در فرودگاه شیراز فرود آمد.
- ۴ اجرای عملیات رزمندگان در منطقه پیرانشهر و تحرکات گروه های ضدانقلاب در کردستان.
- ۵ استاندار کردستان در نامه ای به نخست وزیر آمار درگیری ها، شهیدان و مجروحان این استان را در مهر و آبان ۱۳۶۴ اعلام کرد.
- ۶ عملیات های چریکی گروه های معارض عراقی علیه حکومت صدام و حمله ناموفق ارتش عراق به یکی از مناطق استقرار اتحادیه میهنی کردستان عراق.
- ۷ عراق ادعا کرد که امروز یک حمله زمینی ایران را در جبهه میانی دفع کرده است.
- ۸ ادامه تحرکات دیپلماتیک برای خاتمه جنگ و انتشار این ادعا که ایران تلاش های میانجیگرانه را پذیرفته است.
- ۹ بررسی سیاست جدید شورای همکاری در مورد جنگ ایران و عراق در مقاله نشریه میدل ایست اینترنشنال.
- ۱۰ محکومیت مدیر یک شرکت انگلیسی به دلیل صدور قطعات هواپیما و اتهام یک شرکت هلندی به فروش ماده شیمیایی به عراق.
- ۱۱ حجت الاسلام باریک بین نماینده مجلس خبرگان، برای نخستین بار، انتخاب آیت الله منتظری را به جانشینی امام خمینی در نماز جمعه قزوین اعلام کرد.
- ۱۲ دیدار هیئت اعزامی مجلس شورای اسلامی با رئیس جمهور نیکاراگوئه.
- ۱۳ بررسی اقدام ایران برای احداث خط لوله نفت، آینده نگری و جلوگیری از قطع صادرات نفت در مقاله مجله مید.
- ۱۴ وزیر نفت عراق موافقت نامه احداث دومین خط لوله نفت از عراق به ترکیه را با شرکت ایتالیایی سایپام امضا کرد.
- ۱۵ قرارداد اعزام ۸۵۰۰ کارگر دیگر از مصر به عراق امضا شد.
- ۱۶ ادامه جنگ میان شبه نظامیان دروزی و امل برای سلطه بر غرب بیروت.
- ضمیمه گزارش ۳۴۶: گزارشی از شناسایی جزیره ام الرصاص
- گزارش روزشمار ۲/۹/۱۳۶۴
- ۱۷ ارتش عراق ادعا کرد که هواپیماهای عراقی به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران حمله کرده اند.

۱۸ درگیری نیروهای خودی با گروه های ضدانقلاب در مناطق کردنشین؛ درگیری میان دو گروه کومه له و دمکرات.

۱۹ در ادامه دستگیری کردهای عراقی در سه هفته گذشته، مأموران عراقی حدود ۱۰۰ نفر را در ملاءعام اعدام کردند.

۲۰ ستاد مرکزی سپاه پاسداران ضمن فراخوانی نیروهای مردمی برای اعزام به جبهه ها؛ از پشتیبانی های دولت از جبهه ها تقدیر کرد؛ ادامه اعزام نیرو و کمک های مردمی.

۲۱ مصاحبه مسئول واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران درباره هفته بسیج، آمار نیروهای آموزش دیده و نقش بسیج در برقراری امنیت. فرمانده بسیج یزد در مصاحبه ای درباره دوره های آموزش بسیج استان یزد و آمار نیروهای اعزامی و آموزش دیده این استان مطالبی را بیان کرد.

ص: ۹۸۸

۱ نگرانی عراقی ها از احتمال حمله زمینی ایران.

۲ هفته نامه لوپوئن ادعا کرد که لیبی اخیراً موشک های زمین به هوای ساخت شوروی به ایران فروخته است.

۳ یک شرکت هلندی به دلیل ارسال ماده ای شیمیایی - که از آن گازهای سمی تولید می شود - به عراق، تحت تعقیب قرار گرفت.

۴ در پی فروش هواپیماهای آرژانتینی به عراق، ایران قرارداد واردات محصولات کشاورزی از آرژانتین را لغو کرد.

۵ سخنان مقامات کویت، بحرین، قطر و پاکستان درباره ضرورت خاتمه جنگ.

۶ دیدگاه های وزیر جدید نفت (غلامرضا آقازاده) درباره صنعت نفت و سازمان اوپک.

۷ گزارش بی بی سی درباره تلاش ایران برای تشکیل یک جبهه جدید از کشورهای عربی.

۸ گزارش بی بی سی درباره ادامه تلاش های کمیته آشتی عرب برای بهبود روابط لیبی با عراق و سازمان آزادی بخش فلسطین.

۹ بررسی روابط نظامی ایران و شوروی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در هفته نامه جینز دیفنس.

۱۰ رئیس مؤسسه تحقیقات استراتژیک لندن قدرت بازدارندگی کشورهای حوزه خلیج فارس را درمقابل ایران نامعلوم اعلام کرد. وی گفت که قدرت تحمل ایرانیان بسیار زیاد است.

۱۱ ادامه درگیری میان نیروهای امل و دروزی ها در غرب بیروت؛ گزارش خبرگزاری فرانسه درباره تلاش برای توقف درگیری؛ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از چگونگی شروع و ادامه درگیری و نیروهای دخیل در آن.

۱۲ بررسی ابعاد و اهداف درگیری های بیروت در نشریه گزارش.

۱۳ تلاش تری ویت برای آزادی گروگان های امریکایی و فرانسوی در بیروت و ملاقات با ربایندگان.

۱۴ گزارش یونایتدپرس و پراودا درباره اجلاس سران امریکا و شوروی و نتایج آن.

۱۵ رئیس جمهور مصر گفت که هیچ گاه قرارداد کمپ دیوید را با اسرائیل فسخ نخواهد کرد، زیرا چنین اقدامی به منزله اعلان جنگ با این رژیم است.

گزارش روزشمار ۳/۹/۱۳۶۴

۱۶ ستاد مشترک ارتش با صدور اطلاعیه ای از حمله رزمندگان در ساعت ۵:۳۰ بامداد به نیروهای متجاوز در منطقه میمک خبر داد که رزمندگان پس از وارد کردن خساراتی به دشمن به مواضع خود بازگشتند. ارتش عراق نیز با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد که یک گروهان از نیروهای ایران که قصد نزدیک شدن به مواضع عراق را داشتند با مقابله عراقی ها گریختند؛ ارتش عراق شهرهای سردشت و مریوان و چند روستا را هدف آتش دوربرد قرار داد که دو کودک شهید و تعدادی از مردم مجروح شدند.

۱۷ حملات هوایی امروز عراق به خارک خسارتی نداشت و بمب ها در آب فرود آمد. ارتش عراق همچنین ادعا کرد که یک هدف

بزرگ دریایی را در سواحل ایران زده است، اما هیچ گزارشی از هدف قرارگرفتن کشتی دریافت نشد.

۱۸ تحلیل نشریه کریستین ساینس مانتور درباره راهبرد منفعلانه عراق در حملات هوایی به مراکز اقتصادی ایران.

۱۹ کویت به عراق پایگاه هوایی واگذار کرد و از میزان خصومت در رفتار با لجنداران ایران کاست.

۲۰ نیروی دریایی ارتش، کشتی کویتی ابن البیتار را در دریای عمان توقیف کرد. همچنین هفت کشتی دیگر بازرسی و آزاد شد.

- ۱ امروز درگیری های متعددی میان نیروهای خودی با گروه های ضدانقلاب در کردستان و آذربایجان غربی رخ داد که تلفات و خساراتی به همراه داشت.
- ۲ اقدامات نیروهای مخالف حکومت عراق علیه نظامیان صدام؛ دولت عراق ادعا کرد گروهی که قصد عملیات تروریستی داشته دستگیر شده است.
- ۳ امروز از شهرهای گوناگون نیروهای داوطلب رزمی و تخصصی عازم جبهه ها شدند. امامان جمعه مردم را ترغیب به حضور در جبهه ها کردند.
- ۴ به منظور هماهنگی و ارتقای سطح تبلیغات در جبهه های جنگ، جلسه ای با حضور مسئولان تبلیغات جنگ سازمان های مسئول برگزار شد.
- ۵ معاون فرمانده کل نیروهای مسلح عراق با اعلام اینکه ایران برای حمله جدیدی آماده می شود، ضمن تأکید بر توانایی عراق برای مقابله، تهدید به انهدام اهداف نظامی و اقتصادی ایران کرد. وی همچنین به تمایل عراق به نزدیکی با سوریه اشاره و از مواضع فرانسه در مورد عراق تقدیر کرد.
- ۶ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پیش بینی ها و سخنان مختلف درباره حمله آتی ایران.
- ۷ وزیر دفاع امارات: کشورهای شورای همکاری حمایت خود را از عراق قطع نخواهند کرد؛ وزیران خارجه کره جنوبی و کویت خواستار خاتمه جنگ شدند و وزیر خارجه کره جنوبی ارسال سلاح به ایران را تکذیب کرد؛ نماینده سابق کنگره امریکا در سفر به کویت، اوضاع منطقه را خطرناک خواند.
- ۸ دولت شوروی قرار است در یک حوزه نفتی که به تازگی در جنوب عراق کشف شده است، سرمایه گذاری کند.
- ۹ موافقت نامه کنترل توزیع و مصرف سموم در اجلاس خواربار و کشاورزی جهانی تصویب شد.
- ۱۰ با کارشکنی فرانسه، هیئت ایرانی موفق به شرکت در اجلاس صحرا نشد.
- ۱۱ اعضای یک شبکه جاسوسی عراقی در امارات دستگیر شدند.
- ۱۲ آیت الله منتظری بر توجه به میلاد پیامبر، حفظ وحدت مسلمانان، تشکیل جبهه واحد در برابر کفر و صهیونیسم و ضرورت حضور علما در جبهه تأکید کرد.
- ۱۳ بازتاب گسترده انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی در رسانه های منطقه و غرب.
- ۱۴ تأکید دادستان کل کشور بر لزوم مبارزه با دشمنان خارجی و داخلی انقلاب به خصوص تروریست های اقتصادی.
- ۱۵ سه تن از نمایندگان مجلس در سخنان پیش از دستور به نشست سران دو ابرقدرت، مسائل داخلی، اقتصادی و بودجه و موضوع جنگ پرداختند.

۱۶ درحالی که فرودگاه های جهان از شب گذشته در آماده باش بودند، گروه انقلاب مصر یک هواپیمای مسافربری مصری را ربود.

۱۷ در آستانه هفته وحدت علمای شیعه و سنی لبنان خواستار وحدت مسلمین و شناخت انقلاب اسلامی شدند.

۱۸ درگیری های چهار روزه غرب بیروت میان دروزی ها و جنبش امل امروز متوقف شد.

گزارش روزشمار ۴/۹/۱۳۶۴

۱۹ در پی درخواست قرارگاه کربلای سپاه پاسداران از قرارگاه عملیاتی ارتش در مورد تخلیه واحدهایش از منطقه خرمشهر تا فاو، فرمانده قرارگاه ارتش در جنوب، از فرمانده نیروی زمینی ارتش در این باره کسب تکلیف کرد.

۲۰ معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیای سپاه پاسداران در گزارشی وضعیت زمین منطقه غرب اروندرود را تشریح کرد.

ص: ۹۹۰

- ۱ ادعای امروز عراق در مورد حمله به یک هدف بزرگ دریایی تأیید نشد؛ هواپیماهای عراقی به حریم هوایی بندر امام خمینی تجاوز کردند.
- ۲ نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز یک کشتی پانامایی را که مقصد آن کویت بود، در دریای عمان توقیف کرد. همچنین یک کشتی هلندی آمستردام آزاد شد.
- ۳ فرمانده نیروی دریایی ارتش در مصاحبه ای بخشی از فعالیت های این نیرو، طرح های عملیاتی، تدابیر امنیتی در خلیج فارس و... را تشریح کرد.
- ۴ در درگیری های امروز نیروهای خودی و گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب، تعدادی از رزمندگان شهید یا مجروح و افرادی از ضدانقلاب دستگیر یا کشته شدند. همچنین در درگیری طالبانی ها با نیروهای عراقی، عده ای از بعضی ها کشته شدند.
- ۵ با تلاش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) اهالی ۴۰۰ روستای آذربایجان غربی و کردستان برای مقابله با گروه های ضدانقلاب و همکاری با جمهوری اسلامی مسلح شده اند.
- ۶ در دیدار هزاران تن از اعضای بسیج با رئیس جمهور، آیت الله خامنه ای ضمن بیان اهمیت بسیج و اشاره به اجلاس سران امریکا و شوروی، تنها راه حل عملی صلح را قطع کمک بیگانگان به عراق و تحت فشار قرارداد این رژیم اعلام کرد.
- ۷ نمایشگاه هنری بسیج مستضعفین با حضور وزیر ارشاد اسلامی، نماینده امام در سپاه، سرپرست بسیج و... در تالار وحدت گشایش یافت.
- ۸ به مناسبت هفته بسیج، مسئولان سپاه پاسداران در حال آماده سازی نیروهای داوطلب در تهران، سمنان و نیز عراقی های مقیم تهران و تدارک کمک های اهدایی به منظور اعزام به جبهه هستند.
- ۹ آغار بهره برداری از خطوط تولید مهمات تفنگ کلاشینکف، تانک تی ۵۵، گلوله رسام جنگی و گلوله سلاح های پیشرفته.
- ۱۰ به گزارش ستاد منطقه ۴ سپاه پاسداران، قرار است که یک کاروان حامل مهمات از ریاض به کویت رفته، از آنجا به عراق ارسال شود.
- ۱۱ کویت در صدد تلاش برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق است. رئیس جمهور پاکستان یافتن راه حلی برای خاتمه جنگ را وظیفه سازمان های بین المللی اعلام کرد.
- ۱۲ سرپرست بنیاد شهید و آیت الله خلخالی انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی را انتخابی دقیق و مردمی دانستند.
- ۱۳ بازتاب انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی در روزنامه های ژاپنی و اروپایی.
- ۱۴ تلاش عده ای از افسران عراقی برای سرنگونی صدام عقیم ماند.
- ۱۵ اظهارات گروهی از مبارزان عراقی در تلویزیون بغداد درباره انفجارهای سه سال پیش در رادیو و تلویزیون بغداد، وزارت برنامه ریزی و خبرگزاری عراق.

۱۶ چگونگی گسترش روابط و همکاری ایران و بلغارستان و ایران و مجارستان با حضور مسئولان این دو کشور در تهران بررسی شد.

۱۷ مسئول دفتر مردمی لیبی در تهران در دیدار با آقای محتشمی، از طرف وزیر کشور لیبی انتصاب وی به سمت وزارت کشور را تبریک گفت و برای سفر به لیبی از او دعوت کرد.

۱۸ سفر هیئت پارلمانی ایران به کوبا و ملاقات با مقامات عالی رتبه این کشور.

ص: ۹۹۱

۱ ژاپن خرید نفت از ایران را افزایش داد.

۲ نخست وزیر ترکیه از مطبوعات کشورش خواست درباره ایران در نشریات مطالبی ننویسند که روابط اقتصادی دو کشور را با مشکل روبه رو کند.

۳ انگلیس وام و تسهیلات بانکی جدیدی برای خرید تجهیزات جنگی به عراق واگذار کرد.

۴ گزارش و تحلیل مجله الدستور درباره تلاش های کمیته آشتی عرب و نیز کوشش های ایران برای حفظ روابط حسنه خود با سوریه و لیبی و سفر وزیر خارجه ایران به این کشورها.

۵ گورباچف در گزارش خود از اجلاس سران دو ابرقدرت اعلام کرد: در این اجلاس برای کاهش خطر جنگ هسته ای و جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی موفقیتی حاصل نشد و در مسائل اصولی اختلاف نظر عمیقی وجود دارد.

۶ در اجلاس سران دو ابرقدرت، شوروی برای خروج از افغانستان اعلام آمادگی کرد. دو کشور همچنین برای حل مشکلات افغانستان مشارکت خواهند کرد.

۷ رادیو مسکو از موضع ایران در مورد توسعه روابط شوروی با کشورهای خلیج فارس انتقاد کرد.

۸ تلاش برای تحکیم آتش بس در بیروت؛ اعتراف جنبلط به اشتباهی که به درگیری های بیروت انجامید؛ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از درگیری های بیروت؛ دیدگاه وزارت امور خارجه ایران درباره تلاش امریکا و اسرائیل برای انحراف مبارزات ضدصهیونیستی در لبنان.

۹ بررسی آثار منفی موضوع گروگان های فرانسوی در لبنان بر روابط ایران و سوریه در هفته نامه آبرواتور.

۱۰ دو سرباز ژاندارمری که یک هواپیمای یک موتور ایران را ربوده بودند، پس از فرود در فرودگاه نظامی امارات، خود را تسلیم مقامات این کشور کردند.

۱۱ شصت تن از مسافران هواپیمای مصری که ربوده و به مالت برده شده بود، با دخالت کماندوهای مصری کشته شدند.

۱۲ بر اثر انفجار بمبی ضعیف در کنسولگری ایران در لندن یکی از کارکنان آن مجروح شد.

۱۳ به گفته رادیو سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، یکی از اعضای این سازمان با صدراعظم آلمان دیدار کرد. افراد حزب توده برای همکاری با دولت افغانستان به منظور خرابکاری و شرارت در ایران، از کشورهای دیگر به افغانستان منتقل شدند.

گزارش روزشمار ۵/۹/۱۳۶۴

۱۴ آغاز فعالیت های مجدد نیروهای خودی برای شناسایی منطقه هورالهویزه؛ اقدام ارتش عراق به تحکیم مواضع و شناسایی در هورالهویزه؛ اقدامات مهندسی و تحکیم مواضع ارتش عراق در منطقه فاو.

۱۵ اجرای آتش روی تأسیسات نفتی و نظامی عراق در منطقه فاو؛ اجرای آتش عراق روی آبادان.

۱۶ واکنش مطبوعات کویت به توقیف کشتی کویتی؛ گزارش آسوشیتدپرس از اقدامات بازرسی نیروی دریایی ارتش ایران.

۱۷ اقدام گروه های ضدانقلاب به ایجاد کمین، درگیری، حمله به پایگاه ها، مین گذاری و... در مناطق شمال غرب کشور.

۱۸ اخطار حکومت عراق به اهالی تعدادی از روستاهای مناطق کردنشین عراق برای تخلیه روستاهای خود.

۱۹ گزارش ستاد مشترک ارتش درباره حمله نیروهای طالبانی به ستون یگان های نیروی مخصوص ارتش عراق در جاده بوکان - رانیه؛ ترور ۲ تن از افراد بارزانی ها به دست افراد حزب دمکرات.

۲۰ ناکامی ارتش عراق در تصرف ارتفاعات غلبوکه که انقلابیون کرد آن را آزاد کرده اند.

ص: ۹۹۲

۱ حزب الدعوه اسلامی عراق با ارسال نامه ای به سازمان های بین المللی گوشه ای از جنایات حکومت عراق را افشا کرد.

۲ هواپیمای ربوده شده ایران که به امارات رفته بود، با تلاش مقامات وزارت خارجه و همکاری مقامات امارات با سرنشینان و دو رباینده آن به ایران بازگشت.

۳ همایش فرماندهان پایگاه ها و نواحی مقاومت بسیج با حضور سران سه قوه، فرمانده سپاه پاسداران، نماینده امام در سپاه و تعدادی از مسئولان کشوری و لشکری آغاز شد. در این هم اندیشی حجت الاسلام رحمانی مسئول بسیج، آیت الله خامنه ای، آقای هاشمی، آیت الله موسوی اردبیلی و محسن رضایی سخنرانی کردند.

۴ گزارش رویتر و رادیو اسرائیل از برگزاری همایش فرماندهان بسیج.

۵ مصاحبه وزیر دفاع و وزیر سپاه پاسداران و مدیرعامل صنایع دفاع به مناسبت افتتاح خط تولید برخی مهمات و سلاح های موردنیاز رزمندگان.

۶ نماینده استرالیا در سازمان ملل (رئیس جلسات شورای امنیت در ماه نوامبر) تلاش هایش را برای توقف جنگ ایران و عراق ناموفق خواند.

۷ اتهام یک افسر امریکایی درمورد فروش موشک ضدتانک به ایران بی اساس اعلام شد؛ وزیر دفاع اسرائیل ضمن بیان آثار جنگ بر مواضع اعراب، فروش اسلحه به ایران را تکذیب کرد.

۸ در اجلاس بین المللی "سیرت النبی" در پاکستان، پیام های صدام، ملک حسین، و ملک حسن قرائت شد.

۹ گزارش و تحلیل انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی در نشریه های فایننشال تایمز، نیویورک تایمز، روزنامه ماینیچی ژاپن و الاهرام مصر.

۱۰ گزارش کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل درباره ایران، به مجمع عمومی سازمان ملل داده شد.

۱۱ در مانور مشترک امارات، عربستان و کویت در امارات یک هواپیما سقوط کرد.

۱۲ وزیر نفت عربستان اعتراف کرد که روزانه کمتر از ۳۰۰ هزار بشکه نفت عربستان به حساب عراق فروخته می شود.

۱۳ کریستین ساینس مانیتور ادامه جنگ فرسایشی را برای عراق تحمل ناپذیر دانسته و نوشته است: دیگر برای عراق پیروزی مطرح نیست، بلکه این کشور برای نباختن می کوشد.

۱۴ فایننشال تایمز راهبرد کشورهای منطقه و ابرقدرت ها را تقویت جناح واقع گرا در ایران اعلام کرده و نوشته که ایران ابتکارعمل را در جنگ از دست داده است.

۱۵ ادامه تلاش تری ویت برای آزادی گروگان های امریکایی در بیروت و مخالفت کویت با آزادی ۱۷ زندانی عرب در ازای آزادی گروگان های امریکایی و فرانسوی در لبنان.

۱۶ گزارش هایی درباره هویت و اهداف ربایندگان هواپیمای مصری، شیوه پایان دادن به ماجرا و دخالت امریکا در آن، مواضع ایران و کشورهای دیگر در این باره.

۱۷ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره درگیری های بیروت، گروه های درگیر و مطالبات آنها، مطالبات ساف و نقش سوریه، رژیم صهیونیستی و شوروی.

۱۸ گزارش نشریه وزارت امور خارجه از درگیری های اخیر بیروت.

۱۹ انهدام ساختمان شبه نظامیان آنتوان لحد و کشته یا زخمی شدن عده ای در یک عملیات انتحاری در لبنان.

۲۰ در اعلامیه پایان جلسات شورای مرکزی کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین، خطوط سیاسی آینده فلسطین و رهبری ساف اعلام شد.

۲۱ اخراج ۴۱ کارگر ایرانی از کویت پس از ضبط اموال و اثاثیه آنان.

ص: ۹۹۳

۱ در جلسه صبح امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران، فعالیت های مهندسی در جبهه جنوب، مشکلات، تجهیزات موردنیاز و کمبودهای آن بررسی شد.

۲ در جلسه عصر قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران، درباره احتمال حمله دشمن به جزایر معجون و اعلام آماده باش برای مقابله با آن، ضرورت هماهنگی اقدامات مهندسی در منطقه اروندرود و مأموریت قطعی قرارگاه های کربلا و قدس بحث و بر لزوم تسریع در قطعی شدن منطقه اصلی عملیات گسترده تأکید شد.

۳ یک یگان ارتش عراق با هدف کسب اطلاعات و گرفتن اسیر به یکی از خطوط خودی در منطقه مهران حمله کرد که با هشیاری رزمندگان ناکام ماند.

۴ قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با صدور اطلاعیه ای به مناسبت روز بسیج مستضعفین خواستار حضور نیروهای مردمی در جبهه های نبرد شد.

۵ ستاد مرکزی سپاه پاسداران با صدور بخش نامه ای به مناطق پنج گانه سپاه، رعایت نکاتی را در اعزام نیرو به جبهه ها متذکر شد، از جمله اینکه نیروهای اعزامی حداقل ۱۷ و حداکثر ۴۵ ساله و حتماً تک ور باشند.

۶ تفسیر رادیو بی بی سی از سخنان فرمانده نیروی دریایی ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز.

۷ گزارش هایی از درگیری ها و فعالیت های گروه های ضدانقلاب در مناطق کردنشین.

۸ منابع اطلاعاتی غربی استفاده عراق از سلاح های شیمیایی علیه نیروهای ایران را تأیید کردند.

۹ هم اندیشی ۲۰ هزار نفری فرماندهان پایگاه ها و نواحی مقاومت بسیج سراسر کشور با سخنان نخست وزیر و قرائت قطعنامه به کار خود پایان داد.

۱۰ وزیر سپاه پاسداران با شوم خواندن نغمه های صلح طلبانه دولت های خارجی بر ایستادگی رزمندگان تا آخرین قطره خون تأکید کرد. وی از ادامه تلاش ها برای تشکیل نیروی دریایی و نیروی هوایی در سپاه خبر داد.

۱۱ فرمانده نیروی زمینی ارتش در مصاحبه ای درباره عملیات سرنوشت ساز آتی، اعزام کاروان های کربلا، عملیات های محدود، حمایت ابرقدرت ها از عراق، هدف دشمن از حمله به تأسیسات صنعتی و... مطالبی بیان کرد.

۱۲ رئیس جمهور پاکستان با ابراز بدبینی درباره تلاش های صلح سازمان کنفرانس اسلامی، تصور ایران را درمورد نفوذ اعراب در این سازمان و کمیته حسن نیت اشتباه خواند و تلاش کشورهای منطقه را مثبت ارزیابی کرد. رادیو مسکو نیز اوضاع خلیج فارس را وخیم خواند و وضع شوروی را مشابه محافل صلح دوست منطقه اعلام کرد.

۱۳ رادیو کلن در تفسیری سپاه پاسداران را رقیب ارتش جمهوری اسلامی خواند و روابط نظامی ایران و شوروی را روبه گسترش اعلام کرد.

۱۴ دیدار سفیر شوروی با سرپرست اداره سیاسی وزارت خارجه ایران؛ نظر مثبت ایران برای ازسرگیری پرواز های شرکت هواپیمایی

ایرفلوت شوروی به ایران؛ اظهار امیدواری برای بازگشت کارشناسان صنعتی شوروی به ایران؛ احتمال سفر معاون وزیر خارجه شوروی به ایران.

۱۵ پایان مأموریت کاردار ایران در فرانسه و احتمال سفر یک هیئت فرانسوی به تهران.

۱۶ نخست وزیر سوریه هفته آینده به ایران سفر می کند.

۱۷ قائم مقام وزیر خارجه یمن دمکراتیک با وزیر خارجه ایران دیدار و درباره روابط دو کشور و مسائل منطقه گفت و گو کرد.

ص: ۹۹۴

۱ گزارش رویتر درباره بازگشت خارک به وضعیت عادی، افزایش صادرات نفت ایران به ژاپن و توقف موقت صادرات نفت عراق از خاک عربستان.

۲ آقای هاشمی رفسنجانی نایب رئیس مجلس خبرگان، با اعلام انتخاب آیت الله منتظری به عنوان رهبر آینده، در این باره توضیحاتی داد.

۳ نشریه وال استریت ژورنال در تفسیری انتخاب آیت الله منتظری را به جانشینی امام خمینی به معنای تداوم حکومت روحانیان و تداوم جنگ دانسته و وی را فردی میانه رو و حامی بخش خصوصی اعلام کرده است.

۴ حمایت های گسترده کویت از عراق اعتراض برخی مطبوعات کویت را برانگیخته است. واحدهای گشت نیروی دریایی عراق برای جلوگیری از شناسایی شدن از شناورهای کویتی استفاده می کنند.

۵ رهبر شوروی اختلاف نظر امریکا و شوروی را اختلافی فاحش خواند. معاون وزیر خارجه امریکا در سفر به خاورمیانه نتایج اجلاس دو ابرقدرت را تشریح کرد.

۶ ادعای دادستان نظامی استانبول مبنی بر حمایت ایران از سازمان حزب الله ترکیه.

۷ اعتراف رهبر دروزی ها به راه اندازی جنگ پرچم در لبنان؛ تلاش سوریه برای تحکیم نفوذ خود در غرب بیروت و پایان دادن به حاکمیت دو گروه شبه نظامی در این منطقه.

۸ بیانیه سفارت ایران در بلژیک در اعتراض به اقدامات پارلمان اروپا در مورد ادعای نقض حقوق بشر در ایران و حمایت از تروریست های فراری از ایران.

گزارش روزشمار ۷/۹/۱۳۶۴

۹ هواپیماهای عراقی امروز جزیره خارک را بمباران کردند که خسارت مهمی نداشت. هواپیماهای عراقی به چندین شهر نیز تجاوز کردند.

۱۰ گزارش چند درگیری با گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب کشور.

۱۱ اعدام روحانی سنی در استان سلیمانیه؛ محاصره شهرک کرکوک و تخریب خانه های مردم؛ سوزاندن چند روستای کردنشین با مواد شیمیایی؛ اعدام تعدادی از افسران به اتهام فرار، از جمله اقدامات اخیر حکومت عراق است.

۱۲ در صبحگاه مشترک واحدهای نمونه بسیج و نیروهای مسلح، جانشین فرمانده کل سپاه گفت که استکبار پایه های نگهدارنده نظام جمهوری اسلامی را "امام، مردم و منابع نفتی" می داند و برنامه های آنها علیه این پایه ها متمرکز شده است.

۱۳ فرمانده نیروی دریایی ارتش در مراسم گرامیداشت روز نیروی دریایی گفت که رزمندگان ما برای امنیت منطقه خلیج فارس می کوشند و این امنیت را تا موقعی حفظ می کنند که خلیج فارس برای ما قابل استفاده باشد، در غیر این صورت، برای هیچ کس قابل استفاده نخواهد بود.

۱۴ برگزاری مانور آبی - خاکی نیروهای بسیج و سپاه در خلیج فارس و آب های ساحلی بندر لنگه.

۱۵ اعزام کاروان های متعددی از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی از نقاط گوناگون کشور به سوی جبهه ها.

۱۶ ابلاغ دستورالعمل تکمیلی اعزام کاروان های کربلا به پایگاه های تابع قرارگاه حمزه سیدالشهدا و ناحیه کردستان.

۱۷ رئیس جمهور در سخنانی خطاب به خواهران و برادران طلبه استان تهران گفت که شما مدیران آینده نظام جمهوری اسلامی هستید و باید از مسائل مختلف آگاهی داشته باشید.

۱۸ نخست وزیر در دیدار با گروهی از دانشجویان بر ضرورت توجه به مسائل جامعه؛ هشیاری درمورد پیشرفت علوم و برقراری ارتباط با جبهه و جنگ تأکید کرد.

ص: ۹۹۵

۱ تحلیل و پیش بینی رسانه ها و تحلیل گران درباره عملیات آتی ایران در جبهه میانی.

۲ رئیس جمهور پاکستان، صدر اعظم اتریش و وزیر خارجه کره جنوبی ادامه جنگ ایران و عراق را تهدیدی برای منطقه اعلام کردند و خواستار توقف جنگ شدند و تلویحاً ایران را مسئول ادامه جنگ خواندند.

۳ ادعای روزنامه العرب چاپ لندن، درباره طرح ایران برای اشغال یکی از کشورهای عربی خلیج فارس؛ ادعای سفارت امارات در تهران درباره ورود قایق های تندرو ایران به آب های ساحلی امارات.

۴ احداث پایگاه هوایی نظامی امریکا در بحرین.

۵ قائم مقام وزیر خارجه جمهوری دمکراتیک یمن با رئیس جمهور ایران دیدار و پیام رئیس جمهور یمن را تسلیم وی کرد.

۶ مذاکره سفیر چین در تهران با وزیر بازرگانی ایران و ابراز علاقه به توسعه همکاری بازرگانی، صنعتی، انتقال تکنولوژی و صدور کالاهای چینی به ایران و تأکید وزیر بازرگانی ایران بر ضرورت همکاری صمیمانه تر و خرید کالاهای غیرنفتی از ایران.

۷ آیت الله موسوی اردبیلی در همایش انجمن اسلامی کارگران کشور تأکید کرد که باید همه دست های ناپاک درازشده به اموال بیت المال را قطع کنیم و به کسانی بسپاریم که آن را به وجود آورده اند.

۸ در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی یک فوریت طرح اولویت اشتغال جانبازان و فرزندان شهدا تصویب شد و سخنرانان پیش از دستور، بر ضرورت وحدت مسلمان و حضور جوانان در جبهه تأکید کردند.

۹ وزیر خارجه صحرا از اینکه دولت فرانسه مانع شرکت نمایندگان ایران در کنفرانس صحرا شد، ابراز تأسف کرد.

۱۰ همکاری یک شرکت امریکایی برای احداث کارخانه سلاح شیمیایی؛ جریمه دو دلال انگلیسی به دلیل فروش سلاح بدون مجوز به عراق.

۱۱ وزیر نفت عراق: عراق روزانه توانایی تولید چهار میلیون بشکه نفت را دارد.

۱۲ واکنش تند لیبی به اتهام شرکت این کشور در ربودن هواپیمای مصری؛ ادعای برخی نشریات بیگانه به دخالت ایران در این ماجرا.

۱۳ صدور بیانیه سازمان عفو بین الملل درباره نقض حقوق بشر در ایران.

۱۴ آیت الله موسوی بجنوردی سرپرست دادگاه عالی انقلاب اسلامی در واکنش به ادعای رسانه های امریکا گفت که دادگاههای انقلاب اسلامی هیچ کس را صرفاً به عنوان بهایی بودن دستگیر یا اعدام نکرده است.

گزارش روزشمار ۸/۹/۱۳۶۴

۱۵ یگان های تحت امر قرارگاه کربلای ۱ برای اجرای عملیات در منطقه فاو اعلام شد.

۱۶ نیروهای خودی در مناطق مهران، کانی سخت، صالح آباد و سومار با نیروهای گشتی دشمن درگیر شدند.

۱۷ جزیره فارسی هدف حمله هوایی دشمن قرار گرفت که خسارتی نداشت.

۱۸ نخست وزیر برای شرکت فعال همه وزارتخانه ها، سازمان ها، نهادها و... در کمیته های استانی تبلیغات جنگ، دستورالعملی صادر کرد.

۱۹ امروز درگیری های نیروی جمهوری اسلامی با گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب کشور شدت بیشتری داشت.

۲۰ پیش مرگان عراقی به یکی از پایگاه های ارتش عراق حمله و آن را منهدم کردند. در درگیری نیروهای عراقی با افراد طالبانی در استان سلیمانیه، عده ای از نیروهای بعثی کشته یا اسیر شدند.

۲۱ مسئول بسیج مستضعفین در سخنان قبل از خطبه های نماز جمعه تهران خواستار ادامه حضور نیروهای مردمی در جبهه های نبرد شد.

ص: ۹۹۶

۱ اعزام نیرو و کمک های مردمی از استان های خراسان، چهارمحال و بختیاری و خمینی شهر به جبهه ها.

۲ محورهای سخنان رئیس جمهور در خطبه های نماز جمعه تهران: مواضع جدید شورای همکاری؛ تلاش برای قطع صدور نفت ایران؛ افزایش توانایی ایران در صدور نفت؛ تبلیغات جهانی درباره نقض حقوق بشر در ایران؛ انتخاب رهبر آینده؛ هفته بسیج؛ هفته وحدت و اعزام نیرو به جبهه ها.

۳ بازتاب سخنان رئیس جمهور در نماز جمعه امروز تهران در خبرگزاری فرانسه و رادیو اسرائیل.

۴ رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با اعضای بسیج غرب کشور، انجمن های اسلامی کردستان و ورزشکاران اهل سنت، ایستادگی ایران را در مقابل دشمنان ناشی از ایمان و تلاش رزمندگان اعلام کرد.

۵ آیت الله امینی نایب رئیس مجلس خبرگان، در نشستی مطبوعاتی در کراچی، شرایط ایران را برای خاتمه جنگ اعلام کرد.

۶ هیئتی از پارلمان فرانسه برای عادی سازی روابط ایران و فرانسه، مذاکره درباره گروگان های فرانسوی در لبنان و دارایی های بلوکه شده ایران در فرانسه، به ایران می آید.

۷ رهبر جنبش امل اسلامی لبنان، موضوع گروگان های فرانسوی در لبنان را با بازداشت شدگان در فرانسه مرتبط دانست.

۸ در پی تشدید تیرگی روابط لیبی و مصر، سفیر ایران در لیبی با وزیر خارجه این کشور دیدار و وزیر سپاه پاسداران آمادگی سپاه را برای انتقال تجربه های جنگ به لیبی اعلام کرد.

۹ دیدگاه های فرد هالیدی درباره روابط ایران و سوریه، مشکلات دو کشور و امکان میانجیگری سوریه در جنگ.

۱۰ تلاش ایران برای احداث سریع یک خط لوله نفت برای حفظ درآمد صادرات نفتی.

۱۱ سفر نخست وزیر چکسلواکی به عراق و سفر وزیر بازرگانی عراق به انگلیس.

۱۲ بازتاب انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی در مطبوعات فرانسه.

۱۳ ادعای روزنامه لوماتن درباره حمایت جامعه مذهبی الأزهر از حکومت مصر.

گزارش روزشمار ۹/۹/۱۳۶۴

۱۴ درگیری میان نیروهای خودی با گروه های ضدانقلاب در مناطق اوباتو و سندج.

۱۵ چند اقدام چریکی نیروهای مخالف صدام علیه ارتش عراق.

۱۶ اعلام آمادگی فرمانده سپاه دوم ارتش عراق برای دفع حمله آتی ایران؛ نقش زنان عراقی در جنگ.

۱۷ سخنان امام خمینی به مناسبت میلاد رسول اکرم (ص) در جمع رؤسای سه قوه، هیئت دولت، مقامات لشکری و کشوری و مسئولان تأسیسات نفت جزیره خارک و

۱۸ بازتاب سخنان امام خمینی در خبرگزاری فرانسه، خبرگزاری آلمان و خبرگزاری آسوشیتدپرس.

۱۹ اجرای مانور مقدماتی مقاومت شهری خندق در مراکز استان ها و شهرهای بزرگ.

۲۰ سخنان رئیس جمهور و فرمانده کل سپاه پاسداران در اجتماع ده هزار نفری رزمندگان استان های خراسان، آذربایجان شرقی و چهارمحال و بختیاری.

۲۱ دیدار کاروان های راهیان کربلا با آیت الله منتظری و تأکید ایشان بر اهمیت حضور مردم در جبهه ها و افزایش آموزش های نظامی و علمی و شناسایی مناطق نظامی.

۲۲ شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان، در مراسم میلاد رسول اکرم (ص) در پاکستان، بر ضرورت وحدت مسلمانان و پیروی از انقلاب اسلامی و امام خمینی تأکید کرد.

در ادامه تلاش ها برای توقف جنگ، امروز در قطعنامه اجلاس پارلمانی عربی - اروپایی در مراکش و

ص: ۹۹۷

۱ نیز در سخنان وزیر دفاع کویت، نخست وزیر هند، رئیس مجلس قطر و عرفات ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ ایران و عراق بر توقف آن تأکید شد.

۲ قائم مقام وزیر خارجه ایران با پیام رئیس جمهور ایران برای رئیس جمهور پاکستان وارد این کشور شد. ضیاءالحق گفته است که این تصور ایران که کمیته صلح از اعراب پشتیبانی می کند، اشتباه است.

۳ گزارش سفر قائم مقام وزیر خارجه یمن جنوبی به ایران؛ سفر فرستاده حاکم شارجه به ایران و ملاقات با وزیر خارجه.

۴ یکی از نمایندگان پارلمان کویت خواستار مقابله با عملیات ایران برای توقیف کشتی های کوبتی شد و نماینده دیگر از ارتش عراق تشکر کرد.

۵ در ادامه تلاش کمیته آشتی اعراب، سران سوریه و اردن، ماه آینده با یکدیگر ملاقات خواهند کرد.

۶ ریچارد مورفی در سوریه با رئیس جمهور و وزیر خارجه سوریه دیدار کرد و نتایج اجلاس سران دو ابرقدرت را به اطلاع حافظ اسد رساند.

۷ چین اجلاس اخیر سران دو ابرقدرت را کم محتوا و نتایج آن را ضعیف اعلام کرد.

۸ تفسیر و تحلیل رسانه ها درباره روابط ایران و فرانسه، سفر هیئت فرانسوی به تهران، اختلاف مالی دو کشور، حمایت فرانسه از ضدانقلاب و گروگان های فرانسوی در لبنان.

۹ تفسیرهای رادیو بی بی سی و روزنامه النهار در باره گروگان های فرانسوی در لبنان و ارتباط آن با ایران.

۱۰ مسئول جنبش امل اسلامی لبنان خواستار حاکمیت اکثریت بر لبنان شد و ارتباط این جنبش را با ربودن گروگان های امریکایی و فرانسوی رد کرد.

۱۱ گزارش رادیو امریکا از اقداماتی که علیه ایران با ادعای نقض حقوق بشر در ایران انجام می شود.

۱۲ امریکا ایران را متهم به آموزش و به کارگیری نیروهای هواپیماربا کرد.

۱۳ مصر لیبی را به دست داشتن در ماجرای ربودن هواپیمای مصری متهم ساخت و ارتش مصر واحدهای خود را در مرز لیبی متمرکز کرد.

۱۴ مقاله هفته نامه سیاست خارجی شوروی درباره ناکامی تئوری های امریکا در حمله به تهران، واقعه طبس، شکل گیری شورای همکاری خلیج فارس و جنگ ایران و عراق.

گزارش روزشمار ۱۰/۹/۱۳۶۴

۱۵ گزارش قرارگاه نوح از تحرکات دشمن در منطقه فاو در ده روزه اول آذرماه، از جمله تشدید فعالیت های مهندسی.

۱۶ اطلاعیه ستاد مشترک ارتش درباره فعالیت های امروز نیروهای خودی و دشمن در جبهه های میانی و جنوبی.

۱۷ گزارش چند درگیری در نقاط گوناگون شمال غرب کشور؛ حزب دمکرات کسانی را که به سربازی رفته اند، تهدید به مرگ کرد. ادعای استقرار واحدهایی از سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در مناطق کوهستانی کردستان.

۱۸ تهدید عناصر مسلح غیرقانونی به مین گذاری جاده های محور پاره - نودشه و نودشه - مریوان. وقوع حوادث متعدد در منطقه اورامانات در پنج روز اول آذرماه.

۱۹ درگیری های گروه های معارض عراقی با عوامل حکومت بعث.

۲۰ خدمت سربازی در عراق به ۵ سال افزایش یافت و فراریان تهدید به مجازات شدند؛ واحدهای بسیاری از نیروهای جیش الشعبی به مناطق جنوب و غرب اعزام شدند.

۲۱ گزارش های رادیوهای بی بی سی و اسرائیل درباره عملیات آتی ایران با استناد به سخنان مقامات رسمی کشور.

- ۱ سخنان معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات و وزیر دفاع عربستان درباره تلاش شورای همکاری خلیج فارس برای خاتمه جنگ و احتمال دخالت نیروهای خارجی.
 - ۲ واکنش های تهدیدآمیز برخی از کشورهای منطقه به اقدام ایران در بازرسی کشتی ها.
 - ۳ ورود نخست وزیر سوریه و هیئت همراه به تهران؛ اهداف این سفر از دیدگاه نخست وزیران دو کشور و ناظران خارجی.
 - ۴ اهداف سفر آتی هیئت فرانسوی به ایران از منظر رسانه های خارجی. رسانه های فرانسوی این سفر را تلاشی برای آزادی گروگان ها اعلام کردند.
 - ۵ کشف اسنادی دال بر جاسوسی یکی از کارمندان شرکت هواپیمایی فرانسه.
 - ۶ مورفی معاون وزیر خارجه امریکا که به منطقه سفر کرده است، امروز وارد بغداد شد و با مقامات عراقی از جمله صدام ملاقات کرد.
 - ۷ ادامه تلاش های حکومت های عرب برای نزدیک کردن سوریه و لیبی به حکومت های مرتجع و دور کردن آنها از ایران.
 - ۸ نخست وزیر ایران لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ را تقدیم مجلس شورای اسلامی کرد. گزارش نخست وزیر از اوضاع اقتصادی ایران.
 - ۹ گزارش رادیو امریکا درباره لایحه بودجه ایران.
 - ۱۰ فضلا و طلاب قم از دادستان کل کشور خواستار اجرای فرمان امام خمینی در مورد عدالت اقتصادی شدند.
 - ۱۱ یک شرکت ژاپنی خواستار خرید نفت ارزان از ایران شد.
 - ۱۲ وزارت خارجه ایران ضمن اعلام تجدید همبستگی با ملت فلسطین، از سکوت جامعه جهانی و بی تحرکی کشورهای اسلامی اظهار تأسف کرد.
 - ۱۳ همسر کوفمن گروگان فرانسوی در لبنان، اذعان کرد که مقامات ایران به او اطمینان داده اند که برای آزادی همسرش قدرت خود را به کار گیرند.
 - ۱۴ اعلام جزئیاتی از دخالت امریکا در پایان دادن به ربودن هواپیمای مصری.
 - ۱۵ تلاش شوروی برای کاهش تشنج میان مصر و لیبی؛ ارسال سلاح های پیشرفته از شوروی به لیبی.
- گزارش روزشمار ۱۱/۹/۱۳۶۴
- ۱۶ گزارش فعالیت واحدهای دشمن در منطقه فاو و تلاش یگان های خودی برای آماده سازی مقدمات اجرای عملیات در این منطقه و مشکلات و کمبودهای موجود، در جلسه قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران.
 - ۱۷ حملات هوایی امروز عراق به پایانه نفتی جزیره خارک که پس از سه روز وقفه آغاز شد، خسارتی نداشت.
 - ۱۸ مانور دریایی واحدهای رزمی منطقه دوم دریایی ارتش جمهوری اسلامی از صبح امروز در آب های ساحلی خلیج فارس آغاز شد و

تا عصر ادامه یافت.

۱۹ گزارش چند درگیری میان نیروهای جمهوری اسلامی و گروه های ضدانقلاب در مناطق کردنشین شمال غرب.

۲۰ گزارش هایی از تشدید مبارزات نیروهای انقلابی عراقی؛ حکومت عراق به تلافی این اقدامات علاوه بر اعلام وضعیت فوق العاده در پنج استان این کشور، اقدام به کنترل، سرکوب و انهدام بخش هایی از مناطق کردنشین کرده است.

۲۱ اعزام کاروان های نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها.

ص: ۹۹۹

- ۱ ادامه سفر رئیس جمهور به همدان؛ حضور در پایگاه سوم شکاری، حضور در جمع مسئولان ادارات همدان، دیدار با امامان جمعه و روحانیون و ایثارگران استان همدان از برنامه های امروز رئیس جمهور بود.
- ۲ واکنش عراق در برابر تلاش های ایران برای فراهم سازی مقدمات اجرای عملیات بزرگ و تهدید به قلع و قمع و حمله به شهرها و تأسیسات اقتصادی، اجتماعی و صنعتی ایران.
- ۳ توضیحات وزیر برنامه و بودجه درباره افزایش بودجه جنگ و نیروهای مسلح؛ تحلیل رادیو اسرائیل درباره بودجه سال ۱۳۶۵ ایران.
- ۴ مصاحبه وزیر جدید نفت درباره آثار حملات دشمن به جزیره خارک، وضعیت تولید و فروش نفت، افزایش مبادی صدور نفت، مشارکت با شرکت های خارجی، میزان درآمد نفت و سازمان اوپک.
- ۵ دیدار خانواده های شهیدان، مفقودان و اسیران سنی و شیعه سیستان و بلوچستان، کردستان و دامغان به همراه نمایندگان شهرهای مختلف کردستان در مجلس با امام خمینی.
- ۶ بازداشت دو تبعه ترکیه و یک بازرگان کانادایی در امریکا به جرم خرید و ارسال مخفیانه ادوات نظامی به ایران؛ گزارشی از دادگاه متهمان ارسال موشک تاو به ایران؛ متهم شدن یک کارخانه هلندی به صدور تدارکات نظامی به ایران.
- ۷ انتقاد قرارداد ۴۸۲ میلیون دلاری در زمینه ارسال سلاح و تجهیزات نظامی میان عراق و فرانسه. ارسال ۲۴ هواپیمای میزاف ۱ و موشک های اگزوسه تنها بخشی از این قرارداد است.
- ۸ درخواست حاکم امارات و نیز وزارت خارجه آلمان از ایران برای پذیرش نماینده شورای همکاری خلیج فارس و شنیدن پیشنهادهای این شورا.
- ۹ وزیر دفاع عربستان گفت که برای کشاندن ایران و عراق به پای میز مذاکره تلاش خواهد کرد. وی افزود که عربستان توان کافی برای دفاع از خود و همسایگان عربش را دارد.
- ۱۰ واکنش تهدیدآمیز عراق در برابر مواضع جدید شورای همکاری خلیج فارس.
- ۱۱ ادامه تقویت توان نظامی کشورهای حوزه خلیج فارس و ایجاد پایگاه های نظامی قدرت های غربی در منطقه به بهانه مقابله با تهدیدات ایران و باز نگه داشتن تنگه هرمز.
- ۱۲ هیئت سوری در ادامه دیدار از ایران درباره روابط دو کشور، جنگ تحمیلی و تحولات منطقه از جمله مسائل لبنان و لیبی با مقامات ایران گفت و گو کرد.
- ۱۳ سخنگوی مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق با نخست وزیر سوریه دیدار کرد.
- ۱۴ تفسیر و تحلیل سفر نخست وزیر سوریه به ایران در رادیوهای بی بی سی، اسرائیل و عراق.
- ۱۵ اخراج تعداد دیگری از کارگران ایرانی مقیم کویت بعد از بازداشت یک ماهه.

۱۶ در پی تشدید بحران در روابط مصر و لیبی؛ ایران، سوریه و جنبش فتح به طور جداگانه حمایت خود را از لیبی اعلام کردند.

۱۷ فروکش کردن درگیری جنبش امل و دروزی ها در غرب بیروت و صدور اعلامیه مشترک رهبران دو گروه برای برقراری امنیت در این منطقه.

۱۸ شیرین هانتر بنیادگرایی اسلامی را روبه ضعف توصیف کرد و هشدار داد که اگر جنبش اسلامی در کشور دیگری موفق شود یا اگر ایران در جنگ با عراق به پیروزی برسد، جنبش اسلامی در خلیج فارس جان تازه ای خواهد گرفت.

ص: ۱۰۰۰

۱ تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین سپاه پاسداران با اجرای عملیاتی نفوذی در شمال مهران دو پایگاه دشمن را منهدم کرد.

۲ گزارش عراق از عملیات ایران در شمال مهران.

۳ کویت اعلام کرد که در هفته آینده یک مانور دریایی برگزار می کند. عراق مدعی شد که به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران حمله کرده است.

۴ در درگیری های مناطق شمال غرب کشور چند تن کشته یا مجروح شدند. یکی از افراد مجاهدین خلق (منافقین) که قصد ترور داشت در تهران دستگیر شد.

۵ اهمیت و آثار طرح تسلیح عشایر مناطق کردنشین در مقابله با گروه های ضدانقلاب و صرفه جویی در نیرو و هزینه.

۶ گزارش اقدامات نیروهای مبارز عراقی علیه ارتش عراق.

۷ دستورالعمل رئیس ستاد مرکزی سپاه پاسداران درباره اعزام کاروان های راهیان کربلا.

۸ اعزام کاروان های دیگری از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها.

۹ اخطار اداره نظام وظیفه عمومی به کارفرمایان، صاحبان کارگاه ها مؤسسات خصوصی و کسبه برای معرفی مشمولان غایب به این اداره.

۱۰ طبق قانونی که در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، وضع حقوق و مزایای داوطلبان غیرنظامی که در مناطق عملیاتی با نیروهای مسلح همکاری می کنند، مشمول مقررات مربوط به سربازان احتیاط است.

۱۱ صدام ضمن اعلام آمادگی عراق برای مقابله با حمله ایران، تهدید کرد که به همه هدف های داخل ایران نیز حمله خواهد شد.

۱۲ یک روزنامه کویتی استفاده از سلاح های شیمیایی را حق حکومت عراق دانست. یک روزنامه امریکایی مدعی شد که ایران دارای توانایی تولید سلاح شیمیایی است. عراق نیز از یک شرکت تولید سلاح شیمیایی خواست تا کارخانه ای در حومه بغداد راه اندازی کند.

۱۳ در بیانیه مشترکی که در پایان دیدار نخست وزیر چکسلواکی از عراق صادر شد، بر آمادگی عراق برای پذیرش راه حل پایان دادن به جنگ تأکید شده است. نخست وزیر چکسلواکی در کویت خواستار پایان جنگ شد. در دیدار سران امارات و سودان راه های خاتمه جنگ بررسی شد.

۱۴ جمع بندی خبرگزاری جمهوری اسلامی از وضعیت انتشار اخبار جنگ در رادیوهای کشورهای عربی در آذرماه.

۱۵ بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ در رادیو بی بی سی.

۱۶ دیدار نخست وزیر سوریه با رئیس جمهور و رئیس مجلس؛ امضای تفاهم نامه فرهنگی، اقتصادی و تجاری با نخست وزیر ایران و مخابره تلگرام مشترک در حمایت از لیبی.

۱۷ دیدار هیئت سوری با آقای هاشمی رفسنجانی. تأکید نخست وزیر سوریه بر ضرورت اتحاد در برابر امپریالیست ها. آقای هاشمی مقابله با تهاجم جدید امپریالیست ها را وظیفه ای همگانی خواند.

۱۸ در پایان دیدار هیئت سوری از ایران، دو طرف با صدور بیانیه مشترکی بر لزوم تحکیم مبارزه مشترک علیه امپریالیسم، صهیونیسم و ارتجاع تأکید کردند.

۱۹ گزارش رادیو بی بی سی، خبرگزاری رویتر و خبرگزاری فرانسه درباره سفر نخست وزیر سوریه به ایران.

ص: ۱۰۰۱

- ۱ دیدار قائم مقام وزیر خارجه ایران با فیلیپ لیکلی معاون وزیر خارجه کنیا. لیکلی ایران و عراق را به شروع مذاکره براساس قطعنامه های سازمان ملل فراخواند.
- ۲ درحالی که دولت ایران دعوت از یک هیئت فرانسوی را تکذیب کرد، نماینده پارلمان فرانسه بر تصمیم این کشور برای اعزام هیئتی به ایران تأکید کرد.
- ۳ گزارش النهار درخصوص شرایط آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان.
- ۴ سفیران ایران و شوروی در آلمان شرقی و لهستان در دیدار با یکدیگر از برخی مواضع کشور مقابل گلایه کردند و خواهان گسترش روابط دو کشور شدند.
- ۵ سفیر لیبی در هند: طرح ربودن هواپیمای مصری توسط امریکا و مصر برنامه ریزی شده و برای توجیه حمله علیه لیبی این اقدام به لیبی نسبت داده شده است.
- ۶ دیدار هیئت جنبش امل با کاردار ایران در بیروت.
- ۷ گزارش مجله پناهندگان (ارگان پناهندگان سازمان ملل) درباره مهاجرت افغان ها به ایران و وضعیت آنان در ایران.
گزارش روزشمار ۱۳۶۴/۹/۱۳
- ۸ در جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه درباره سازمان رزم، مأموریت یگان ها و طرح مانور قرارگاه کربلا، تک پشتیبانی، سرپل گیری، جاده سازی و عقبه سازی، وضعیت شهر فاو و... بحث شد.
- ۹ نیروهای عراقی در جزیره جنوبی مجنون تک محدودی اجرا کردند که با مقابله نیروهای خودی ناکام ماند.
- ۱۰ حمله هوایی عراق به جزیره خارک خسارتی نداشت.
- ۱۱ در درگیری ها و مین گذاری ها در مناطق مختلف کردستان، از نیروهای خودی ۸ تن شهید و تعدادی مجروح شدند. به گروه های ضدانقلاب نیز تلفاتی وارد شد.
- ۱۲ امروز نیز کاروان های نیروهای داوطلب و کمک های مردمی از شهرهای مختلف کشور به جبهه های نبرد اعزام شدند.
- ۱۳ وزیر فرهنگ و آموزش عالی در پیامی از دانشگاهیان دعوت کرد که با حضور در جبهه ها بر صلابت صفوف امت حزب الله بیفزایند.
- ۱۴ فرمانده کل سپاه در سخنانی در اجتماع کاروان راهیان کربلای استان فارس به بیان اهداف دشمن از تحمیل جنگ به ایران و نتایج آن پرداخت.
- ۱۵ فرمانده نیروی زمینی ارتش در مراسم فارغ التحصیلی خلبانی و فنی هلیکوپتر هوانیروز به وابستگی نیروهای ارتش در رژیم سابق به اجانب و خودکفایی آموزشی نظامیان درحال حاضر اشاره کرد.
- ۱۶ وزیر دفاع عراق از بخش عملیاتی شرق دجله و خط مقدم شرق میسان بازدید و به فرماندهان برای مقابله با حمله ایران و تحکیم

خطوط توصیه هایی کرد.

۱۷ دبیر شورای عالی دفاع اعلام کرد: اسیران سودانی که وارد جنگ علیه ایران شده اند در صورت اظهار پشیمانی و تعهد دولت سودان به خارج کردن نیروهایش از عراق، به کشورشان باز می گردند.

۱۸ مصر، پاکستان و عراق برای گسترش همکاری های اتمی توافق کردند و فرانسه به عراق قول بازسازی مرکز آزمایش هسته ای این کشور را داد.

۱۹ وزیر خارجه ایران هفته آینده به عربستان می رود. تفسیر این موضوع در رسانه های خارجی.

وزیر خارجه عراق در لندن با نخست وزیر انگلیس و تعدادی از نمایندگان مجلس عوام این کشور

ص: ۱۰۰۲

- ۱ دیدار کرد. روابط دو کشور، صلح خاورمیانه، جنگ ایران و عراق، کشتیرانی در خلیج فارس و حمایت سیاسی و اقتصادی انگلیس از عراق، موضوعات مطرح شده در این دیدار بود.
 - ۲ ولیعهد اردن، ایران را مسئول جنگ دانست؛ رئیس مجلس تونس خواستار تلاش برای برقراری صلح عادلانه شد؛ رهبر حرکت توحید اسلامی لبنان، حکومت عراق را متجاوز خواند.
 - ۳ اظهارات نخست وزیر ایران درباره مواضع کمیته حقوق بشر علیه ایران، دست های پنهان در این موضع گیری ها و سکوت این سازمان ها در برابر اقدامات ابرقدرت ها.
 - ۴ ملاقات سفیر آلمان غربی در پایان مأموریت خود در ایران، با رئیس مجلس شورای اسلامی. آقای هاشمی رفسنجانی: هراس غربی ها از انقلاب اسلامی بی مورد است.
 - ۵ دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی ادعای دعوت ایران از هیئت فرانسوی برای سفر به ایران را تکذیب کرد.
 - ۶ قائم مقام وزیر خارجه ایران در ادامه سفر به کشورهای افریقایی امروز وارد تانزانیا شد. رادیو اسرائیل در گزارشی از این سفر به بدهی تانزانیا به ایران اشاره کرد.
 - ۷ به دلیل بروز اختلاف میان عراق با عربستان و کویت، صدور نفت عراق از بندر ینبع متوقف شد.
 - ۸ گزارش مجله نفت و گاز عرب درباره وام های دریافتی عراق از منابع خارجی که به ۵۵ میلیارد دلار رسیده است.
 - ۹ گزارش های رادیو بی بی سی و روزنامه الیوان درباره اهداف و نتایج سفر نخست وزیر سوریه به ایران.
 - ۱۰ نشریه نیویورک تایمز در مقاله ای با عنوان "دیپلماسی خاورمیانه نمی تواند اسد را نادیده بگیرد." به بررسی اوضاع خاورمیانه و روابط سوریه با ایران، اردن، عراق، عربستان، لبنان و شوروی پرداخته است.
 - ۱۱ سوریه و کویت با سفر تری ویت به این دو کشور در ادامه تلاش برای آزادی گروگان های امریکایی در لبنان، مخالفت کردند.
 - ۱۲ هراس حکومت اشغالگر قدس از شیوه های جدید مبارزه جوانان مسلمان فلسطینی.
- گزارش روزشمار ۱۴/۹/۱۳۶۴
- ۱۳ در جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه، وضعیت دشمن و زمین در منطقه فاو، شیوه نبرد، آماده سازی منطقه جزایر مجنون برای عملیات در صورت لزوم، آمادگی برای تک های محدود و چگونگی فریب دشمن بررسی شد.
 - ۱۴ گزارش یک تیم اطلاعات از شناسایی وضعیت مواضع و موانع دشمن در غرب اروندرود.
 - ۱۵ در حمله امروز هواپیماهای عراقی به خارک، دو بمب به نزدیکی مخازن نفت اصابت کرد.
 - ۱۶ حملات هوایی ارتش عراق، امروز بر مناطق عملیاتی متمرکز بود. به گفته رادیو بغداد، هواپیماهای عراقی امروز ۱۲۰ مأموریت اجرا کردند.

۱۷ بررسی وضعیت امنیتی دو استان آذربایجان غربی و کردستان در جلسه شورای تأمین ویژه غرب کشور و اعلام آمار تلفات درگیری ها در پانزده روز گذشته.

۱۸ آرامش نسبی در کردستان و آذربایجان غربی. امروز فقط یک درگیری در منطقه سردشت رخ داد.

۱۹ گزارش هایی از اقدامات نیروهای معارض علیه حکومت عراق در سلیمانیه، عمادیه و شهادت ۵ مجاهد عراقی در عملیات چریکی.

۲۰ گزارش فرمانده نیروی دریایی ارتش از مانور این نیرو در شمال خلیج فارس و اعلام آمادگی نیروی دریایی به ویژه منطقه دوم دریایی بوشهر برای مأموریت های دشوار و رویارویی با دشمن.

ص: ۱۰۰۳

۱ کاروان راهیان کربلای استان لرستان عازم تهران و کمک های مردمی این استان به جبهه ها ارسال شد.

۲ با اصلاح قانون نظام وظیفه تسهیلاتی برای معافیت یکی از فرزندان یا برادران افراد جانباز، اسیر یا مفقودالاثر در نظر گرفته شد.

۳ به گفته دبیر شورای عالی دفاع، همه اسیران معلول عراقی به زودی به طور یک جانبه آزاد می شوند.

۴ وزیر دفاع جمهوری اسلامی خواستار شتاب بیشتر در فعالیت صنایع نظامی و تولید مهمات شد.

۵ یک شرکت ترکیه ای اتهامات دو تبعه ترکیه و یک ترک تبعه امریکا را که به اتهام فروش لوازم الکترونیک نظامی به ایران در امریکا دستگیر شده اند، رد کرد؛ نشریه آلمانی دی ولت مدعی شد ایران از سوریه، کره شمالی، لبنان و انگلیس سلاح می خرد.

۶ گزارشی از ارسال ۲۶ بالگرد جنگنده از امریکا به عراق در آینده نزدیک و ارسال تجهیزات پزشکی از انگلیس به عراق.

۷ دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس خواستار تلاش بین المللی برای پایان جنگ شد. وزیر خارجه عراق نیز با اعلام شرایط عراق برای پایان جنگ، خواستار فشار دولت ها بر ایران شد.

۸ رئیس جمهور تانزانیا امروز در ملاقات با قائم مقام وزیر خارجه ایران، عراق را آغازگر جنگ دانست.

۹ اولین سفیر ایران در قطر، استوارنامه خود را تسلیم نایب امیر قطر کرد.

۱۰ هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان به منظور گفت و گو با مقامات ایران وارد تهران شدند.

۱۱ روابط عمومی مجلس شورای اسلامی خبر سفر آتی یک هیئت فرانسوی به ایران را تأیید کرد.

۱۲ گزارش خبرگزاری فرانسه و رادیو بی بی سی درباره سفر هیئت فرانسوی به ایران.

۱۳ در نطق های پیش از دستور مجلس، نماینده ارومیه از نحوه انتخاب استاندار گلایه کرد و نماینده تبریز به کویت به دلیل پشتیبانی از عراق هشدار داد.

۱۴ احمد آذری قمی نماینده قم در سخنانی در مجلس، از کسانی که علیه نمایندگانی که رأی مخالف به انتخاب مجدد نخست وزیر دادند، سخن می گویند به شدت انتقاد و آنان را تهدید به افشاگری کرد.

۱۵ ابوطالب حبیبی نماینده قائم شهر در سخنانی در مجلس، خواستار توجه به همه ابعاد جنگ شد و با اشاره به سخنان آذری قمی گفت که اگر قرار است حرف ها زده شود، ما هم حرف هایمان را بزنیم.

۱۶ ارسال تلگرام تبریک حزب الله لبنان برای آیت الله منتظری به مناسبت انتخاب ایشان به رهبری آینده ایران.

۱۷ دیدگاه های وزیران نفت ایران، عراق و چند کشور عضو اوپک درباره اقتصاد جهان، سازمان اوپک، قیمت و سهمیه بندی نفت.

۱۸ مقاله یک نشریه روسی درباره اهداف امریکا از راه اندازی جنگ، فعالیت نظامی و ایجاد پایگاه در اقصی نقاط جهان.

۱۹ مقاله نشریه مسلم مدیا درباره نقش سوریه در لبنان و دخالت سوریه در ناپدیدشدن امام موسی صدر.

ضمیمه گزارش ۶۶۱: گزارش اطلاعات قرارگاه کربلا از شبکه راه های مواصلاتی منطقه فاو.

گزارش روزشمار ۱۳۶۴/۹/۱۵

۲۰ موفقیت تلاش های سپاه پاسداران در جلب توجه دشمن به منطقه هور.

۲۱ گزارش تلاش های چهار تیم شناسایی برای کسب اطلاع از وضعیت استقرار نیروها و موانع دشمن در غرب اروندرود.

۲۲ اقدامات دو تیپ نبی اکرم(ص) و مسلم بن عقیل برای اجرای تک محدود در جلسه ای با حضور فرمانده نیروی زمینی سپاه بررسی شد.

ص: ۱۰۰۴

- ۱ نیروی هوایی ارتش عراق عملیات های متعددی علیه مناطق مسکونی، مراکز اقتصادی، تأسیسات جزیره خارک و مناطق عملیاتی اجرا کرد، اما نتایج مطلوبی به دست نیاورد.
- ۲ در درگیری های امروز میان نیروهای خودی و گروه های ضدانقلاب در مناطق شمال غرب کشور، خساراتی به دو طرف وارد شد.
- ۳ کاروان های متعددی از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی عازم جبهه ها شدند.
- ۴ گزارش رسانه های خارجی از افزایش نیروهای ایران و عراق در بخش های جنوبی و میانی جبهه ها و تشدید حملات هوایی عراق برای خنثی کردن طرح های عملیاتی ایران؛ تهدیدهای رادیو بغداد.
- ۵ سخنان آقای هاشمی رفسنجانی در خطبه های نماز جمعه درباره عملیات آینده، جنگ شهرها و جنگ اقتصادی، دلایل شروع جنگ و شرایط پایان آن، تأثیر اوضاع سیاسی بر جنگ و منطقه، مسائل نفت و اوپک.
- ۶ حجت الاسلام روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس، قبل از خطبه های نماز جمعه تهران درباره صلح و ادعای صلح طلبی، ادامه مبارزه تا رسیدن به حقوق، ضرورت آمادگی دائمی برای مقابله با تجاوز، برخی تصمیمات نادرست دولت موقت و عوامل پیروزی و شکست سخن گفت.
- ۷ اعلام جرم علیه یک شرکت امریکایی به اتهام فروش وسایل الکترونیکی به ایران؛ آمادگی انگلیس برای افزایش فروش تجهیزات نظامی به عراق.
- ۸ تفسیر رادیو بی بی سی درباره سفر آتی وزیر خارجه ایران به عربستان و ارتباط آن با سفر هیئت سوری به ایران و موانع شورای همکاری خلیج فارس در مورد جنگ.
- ۹ وزیر خارجه عراق و دبیرکل اتحادیه عرب از سازمان های بین المللی خواستند که برای خاتمه جنگ تلاش بیشتری بکنند.
- ۱۰ گزارش وال استریت ژورنال درباره نظر مقامات عراقی در خصوص ادامه جنگ و تغییر موضع شورای همکاری؛ مقاله نشریه گزارش درباره مواضع امریکا و شوروی بعد از اجلاس اخیر سران دو ابرقدرت.
- ۱۱ سفر قائم مقام وزیر خارجه ایران به موزامبیک و تأکید وی بر ادامه حمایت ایران از کشورهایی که علیه آپارتاید مبارزه می کنند.
- ۱۲ سفر هیئت پارلمانی فرانسه به ایران به روز سه شنبه (۱۹ آذر) موکول شد.
- ۱۳ گزارش و تحلیل چند رسانه غربی درباره گنجاندن نام ایران در فهرست ناقضان حقوق بشر؛ پاسخ نخست وزیر و نماینده ایران در سازمان ملل در این باره.
- ۱۴ در مذاکرات غیررسمی چند عضو اوپک مقدار سهمیه کشورها، تولید اوپک و قیمت نفت بررسی شد.
- ۱۵ موافقت جنبش امل و دروزی ها برای تعطیل کردن دفاتر خود در غرب بیروت.

۱۶ در پی افزایش تردها و فعالیت های مهندسی واحدهای سپاه و جهاد در منطقه عمومی فاو و کاهش رعایت حفاظت در اطراف ارون درود، اندیشیدن تدبیری برای این موضوع ضرورت یافته است.

۱۷ نتایج بررسی فعالیت های دشمن و واکنش ارتش عراق به اقدامات خودی در منطقه شرق بصره تا خلیج فارس در دوره ۴۵ روزه منتهی به ۱۶ آذر.

۱۸ حملات هوایی امروز عراق به تأسیسات نفتی جزیره خارک و میدان نفتی فروزان خسارتی نداشت.

۱۹ نفتکش قبرسی پولیس که از خارک عازم سیری بود، هدف موشک هواپیمای عراقی قرار گرفت و خسارت جزئی دید.

۲۰ هواپیماهای عراقی با ۶۵ سورتی پرواز، مناطق عملیاتی جبهه های جنوب را بمباران کردند که بر اثر این حملات، در اطراف هویره ۴ تن شهید و ۱۸ تن مجروح شدند.

ص: ۱۰۰۵

- ۱ درگیری نیروهای خودی و گروه های ضدانقلاب در مناطق بانه، مریوان و سردشت؛ درگیری دو گروه دمکرات و کومه له در مریوان.
- ۲ بر اثر انفجار بمب درمقابل بیمارستان شهدا در تجریش تهران، ۲ تن کشته و ۱۵ تن مجروح شدند؛ منزل مسکونی بارزانی بر اثر انفجار بمب ویران شد.
- ۳ کاروان های متعددی از نیروهای داوطلب و هدایای مردم، عازم جبهه شدند.
- ۴ ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و ستاد مرکزی سپاه برای تأمین نیازهای آموزشی و غیر آموزشی مناطق جنگی دستورالعمل هایی را صادر کردند.
- ۵ صدور حکم تخلیه منازل مسکونی افرادی که در جبهه به سر می برند ممنوع شد.
- ۶ تحرکات دیپلماتیک برای توقف جنگ، سناریوی جدید برای پایان جنگ؛ مقدمات تشکیل اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی؛ پشتیبانی یمن دمکراتیک از تلاش های شورای همکاری خلیج فارس؛ واکنش عراق به تحرکات جدید.
- ۷ وزیر خارجه ایران عازم عربستان شد. اهداف این سفر: مذاکره درباره تحولات منطقه، گسترش روابط، امنیت خلیج فارس و ازبین بردن عامل تشنج در منطقه اعلام شده است.
- ۸ در دور اول مذاکرات وزیران خارجه ایران و عربستان، امنیت منطقه به دور از مداخله ابرقدرت ها، تجاوز عراق به ایران و شرایط پایان جنگ بررسی شد.
- ۹ بازتاب سفر وزیر خارجه ایران در رایو بی بی سی و مطبوعات کویت.
- ۱۰ سخنگوی وزارت امور خارجه ژاپن: در اجلاس سران دو ابرقدرت، موضوع جنگ ایران و عراق مطرح نشده؛ غرب از پیروزی عراق ناامید شده است. دیپلمات آلبانی: دو ابرقدرت درباره جنگ ایران و عراق به توافق رسیده اند.
- ۱۱ مقاله وال استریت ژورنال درباره اختلاف نظر عراق و متحدانش در مورد پایان جنگ.
- ۱۲ گزارش نشریه دی ولت درباره اهمیت جبهه جنوب و تعیین سرنوشت جنگ در آن و نیز تجمع توان ایران و عراق در جنوب.
- ۱۳ مقاله المستقبل درباره عدم تعادل تجهیزات نظامی ایران و عراق، ناموفق بودن تلاش های منطقه ای و بین المللی برای آتش بس، ناممکن شدن برقراری صلح به دلیل مواضع ایران.
- ۱۴ گزارشی از مذاکرات کارشناسان فرانسوی درباره اختلافات مالی دو کشور؛ ادعای مذاکره ایران با یک هیئت فرانسوی تولید کننده اسلحه؛ ادعای فردی ناشناس درباره اینکه انفجار پاریس برای جلوگیری از بهبود روابط ایران و فرانسه انجام شده است.
- ۱۵ مذاکره وزیر صنایع سنگین چکسلواکی با نخست وزیر و وزیر صنایع سنگین ایران.
- ۱۶ تأکید شاه اردن بر حمایت کامل از صدام.
- ۱۷ دیدار نخست وزیر و هیئت دولت با آیت الله منتظری و تأکید آیت الله منتظری بر اینکه خدمت به مردم مهم ترین وظیفه است.

۱۸ در دیدار عده ای از کارگران و مردم مرودشت با نخست وزیر، مهندس موسوی اتکای نظام به مردم و بی بهره بودن از کمک ابرقدرت ها را نشانه عظمت انقلاب اسلامی و قدرت رهبری آن خواند.

۱۹ کمیته ای از مجمع عمومی سازمان ملل قطعنامه هایی را تصویب کرد که در آنها از تجاوز به حقوق بشر در افغانستان و ایران ابراز نگرانی شده است.

۲۰ وزیر امور خارجه و سخنگوی وزارت خارجه کشورمان مواضع ایران را درخصوص تصویب قطعنامه علیه ایران بیان کردند.

۲۱ فدراسیون بین المللی حقوق بشر درباره سرنوشت زندانیان در عراق اعلام نگرانی کرد.

ص: ۱۰۶

۱ آغاز هفتادوششمین اجلاس اوپک. دیدگاه های وزیران نفت چند عضو اوپک درباره وضعیت بازار نفت، سهمیه بندی کشورها، قیمت نفت، افزایش تولید و...

۲ دیدار وزیر نفت ایران با وزیران نفت عربستان، الجزایر، لیبی، اندونزی، ونزوئلا و امارات.

۳ مذاکره هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان با معاون وزیر خارجه ایران؛ تفسیر بی بی سی در مورد سفر این هیئت به ایران.

۴ تلاش نبیه بری برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان.

۵ اخطار سرویس ضدجاسوسی فرانسه درباره خطر ترویج اسلام به شیوه جمهوری اسلامی در فرانسه.

گزارش روزشمار ۱۷/۹/۱۳۶۴

۶ در جلسه امروز مسئولان نیروی زمینی سپاه و قرارگاه نوح وضعیت ارتش عراق و اقداماتش در منطقه مأموریت قرارگاه نوح در غرب اروند و نتایج شناسایی ها در این منطقه بررسی شد.

۷ در ادامه جلسه مذکور، وضعیت یگان های تحت امر قرارگاه نوح (تیپ المهدی، لشکر ثارالله و لشکر فجر) و اقدامات آنها برای فراهم سازی مقدمات عملیات در منطقه فاو بررسی شد و رحیم صفوی برای تسریع کارها دستوراتی داد.

۸ گزارش واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درباره دیدگاه های دشمن در مورد اوضاع فعلی جنگ و نیز ناممکن بودن فریب کامل دشمن.

۹ فرمانده گروه اطلاعاتی احد در گزارشی جمع بندی اطلاعات به دست آمده از اقدامات زمینی، هوایی و دریایی ارتش عراق در طول یک ماه و نیم اخیر را در منطقه اروندرود، هور و... ارائه کرد.

۱۰ هواپیماهای ارتش عراق امروز به مناطق نظامی و غیرنظامی و برخی شهرهای ایران حمله کردند و تعدادی از مردم را شهید یا مجروح کردند. در بمباران منطقه هورالعظیم، یک جنگنده عراقی سرنگون شد. رادیو بغداد تعداد اقدامات هوایی امروز ارتش عراق را ۱۶۰ مأموریت از جمله حمله به یک هدف بزرگ دریایی اعلام کرد.

۱۱ گزارش چندین درگیری میان نیروهای خودی و افراد گروه های ضدانقلاب و دیگر اقدامات آنها.

۱۲ گزارش های اقدامات نیروهای مبارز عراقی علیه ارتش عراق در محور بغداد - کوت، مناطق موصل، دهوک، کرکوک و حلبچه.

۱۳ وزیر فرهنگ و آموزش عالی برای استادان و دانشجویان اعزامی به جبهه تسهیلاتی اعلام کرد؛ ستاد هماهنگی انجمن های اسلامی وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی درباره اعزام کاروان های راهیان کربلا اطلاعیه ای صادر کرد.

۱۴ یک فصلنامه امریکایی در مقاله ای مشکلات ایران را در تهیه سلاح و چگونگی تأمین تجهیزات نظامی بررسی کرد.

۱۵ در دور دوم مذاکرات وزیران خارجه ایران و عربستان در ریاض، درباره اوضاع جنگ، روابط با کشورهای منطقه، کمک کشورهای منطقه به عراق، مواضع اخیر شورای همکاری و نظر مثبت ایران به آن بحث و گفت و گو شد.

۱۶ دیدار دکتر ولایتی با ملک فهد و مذاکره درباره مشکلات جهان اسلام، وحدت کشورهای اسلامی، لزوم توجه به بازسازی قبرستان بقیع.

۱۷ بازتاب سفر دکتر ولایتی به عربستان در رسانه های منطقه و غرب.

۱۸ تأکید وزیر خارجه کویت بر ضرورت توقف جنگ. دیدار رئیس ستاد نیروی زمینی فرانسه از عربستان.

ص: ۱۰۰۷

- ۱ معاون سیاسی وزارت خارجه سوئد وارد تهران شد. وی درباره جنگ ایران و عراق، بحران افغانستان، وضعیت فلسطینیان در لبنان با مقامات ایران مذاکره می کند.
- ۲ دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی و شاه اردن بر ضرورت خاتمه جنگ و مذاکره دو طرف تأکید کردند.
- ۳ ادامه تلاش شورای همکاری خلیج فارس برای شروع مذاکره میان ایران و عراق و تحلیل وال استریت ژورنال درباره ناامیدی حاکمان منطقه از توانایی عراق و احتمال سازش آنان با ایران.
- ۴ قائم مقام وزیر خارجه ایران با موگابه رئیس جمهور زیمبابوه درباره روابط دو کشور، جنگ ایران و عراق و نشست آتی غیرمتعهدها به ریاست زیمبابوه گفت و گو کرد.
- ۵ دولت کویت در چند روز گذشته ۷۲ نفر دیگر از کارگران ایرانی را اخراج کرد.
- ۶ نامه ۲۰۰ تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به امام خمینی و تبریک و تأیید اقدام مجلس خبرگان در انتخاب آیت الله منتظری به عنوان رهبر آینده برای جانشینی ایشان.
- ۷ در جلسه هیئت دولت از برنامه انحرافی عده ای برای تظاهرات علیه بدحجابی در برابر حرکت اصیل بسیج به سوی جبهه ها انتقاد شد.
- ۸ در یک هم اندیشی در ارومیه با حضور ۲۰۰۰ نفر از توابین ضدانقلاب، توطئه های بیگانگان در منطقه محکوم و بر خدمت به جمهوری اسلامی تأکید شد.
- ۹ یک بمب ده پوندی در فروشگاه ورزشی زیر ساختمان خیرگزاری جمهوری اسلامی در تهران منفجر شد که کارگر فروشگاه مجروح شد.
- ۱۰ وزارت خارجه جمهوری اسلامی در بیانیه ای قطعنامه سازمان ملل درباره ایران را مبتنی بر گزارش نادرست دانست و آن را مردود اعلام کرد.
- ۱۱ تحلیل رادیو امریکا درباره مشکلات اقتصادی، کاهش درآمدهای نفتی و کنترل واردات ایران به دلیل کاهش درآمدهای ارزی کشور.
- ۱۲ وزیران نفت عضو اوپک در اجلاس امروز درباره سیاست های آینده اوپک به تفاهم نرسیدند و اجلاس را یک روز تمدید کردند.
- ۱۳ تلاش های دیپلماتیک چندسویه برای آزادی گروگان های امریکایی و فرانسوی در لبنان و مخالفت کویت با معاوضه گروگان ها با زندانیان کشورش.
- ۱۴ دستیار پیشین کاخ سفید در کتاب همه سقوط می کنند، با اشاره به توانایی امام خمینی در ایجاد انقلاب اسلامی و برقراری حکومت دینی، تأکید کرد که امریکا قادر نبود مانع این حرکت مردمی شود.
- ۱۵ هفته نامه لوپوئن در مقاله ای با عنوان "اسلام بیداری" به آثار بیداری اسلامی پرداخته است.

ضمیمه گزارش ۷۳۹: گزارش واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درباره تجزیه و تحلیل فعالیت های عراق و دیدگاه های دشمن درباره تلاش های خودی.

گزارش روزشمار ۱۸/۹/۱۳۶۴

۱۶ در پی حکم امام خمینی مبنی بر واگذاری جانشینی فرمانده کل قوا به آقای هاشمی، جلسه هماهنگی فرماندهان سپاه پاسداران برای دادن گزارش کاملی از اوضاع عملیاتی جنگ به جانشین فرمانده کل قوا و مسئول معاونت پشتیبانی ستاد فرماندهی کل قوا برگزار شد.

جلسه فرماندهان رده اول سپاه پاسداران با جانشین فرمانده کل قوا (آقای هاشمی) و مسئول معاونت

ص: ۱۰۰۸

۱ پشتیبانی ستاد فرماندهی کل قوا (میرحسین موسوی) برای بررسی اقدامات عملیاتی سپاه پاسداران، میزان پیشرفت کار و مشکلات و کمبودها. گزارش محسن رضایی از اقدامات متعدد عملیاتی سپاه پاسداران در سراسر جبهه های جنگ. گزارش محمد باقری از اوضاع جغرافیایی، نحوه گسترش ارتش عراق و وضعیت و توان این ارتش در منطقه اروندرود و فاو، مشکلات شناسایی و کسب اطلاع از اوضاع دشمن.

۲ اقدامات آماده سازی زمینه اجرای عملیات های محدود و یدک، کارهای مهندسی انجام شده و در دست اقدام و تجهیزات مهندسی موردنیاز، در ادامه جلسه فرماندهان سپاه با آقای هاشمی و آقای موسوی مورد بررسی قرار گرفت.

۳ در جلسه جانشین فرمانده کل قوا و نخست وزیر با مسئولان سپاه، فرماندهان قرارگاه های کربلا و نوح از مأموریت این قرارگاه ها و اقدامات آماده سازی در شرق اروند (منطقه عملیاتی فاو)، گزارش دادند و به بیان مشکلات و کمبودها، طرح های مهندسی، چگونگی انتقال تجهیزات سنگین به غرب اروند و وسایل موردنیاز برای عبور از اروند پرداختند. آقای هاشمی بر پایان یافتن کارهای مهندسی تا ۱۵ دی تأکید کرد.

۴ آتش پشتیبانی برای عملیات، تعداد و انواع توپ موردنیاز و چگونگی تأمین آن، نیروی انسانی موردنیاز، آموزش های ضروری برای نیروها و زمان لازم برای آموزش و سازماندهی آنان و مشکل کمبود جا برای استقرار نیروها موضوعاتی بود که در ادامه جلسه فرماندهان سپاه با جانشین فرمانده کل قوا به آن پرداخته شد.

۵ حفاظت اطلاعات عملیات، چگونگی فریب و غافلگیر کردن دشمن و نیروی موردنیاز برای عملیات فریب از دیگر موضوعات جلسه فرماندهان سپاه با آقای هاشمی بود.

۶ تجهیزات آبی و شناور، مهمات موردنیاز برای عملیات در منطقه فاو و بودجه های دفاعی و پشتیبانی آخرین مباحث جلسه امروز فرماندهان سپاه با جانشین فرمانده کل قوا بود.

۷ گزارش دفتر فرماندهی کل سپاه از مصوبات امروز جلسه قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا(ص) که با حضور آقای هاشمی، آقای موسوی، محسن رضایی و فرماندهان سپاه تشکیل شد.

۸ فرمانده کل سپاه در نامه ای به رئیس مجلس شورای اسلامی، با توجه به مشکلات اساسنامه فعلی سپاه پاسداران به ویژه در شیوه فرماندهی و تصمیم گیری، آن را در شرایط فعلی پاسخ گو ندانسته و خواستار همکاری مجلس برای رفع این مشکلات شد.

۹ برنامه های آموزشی یگان های رزمی برای کسب آمادگی جهت اجرای عملیات آتی به ستاد قرارگاه خاتم الانبیا سپاه ارسال شد.

۱۰ جلسه قرارگاه لشکر ۲۶ ارتش عراق برای بررسی اقدامات مهندسی، شناسایی و جابه جایی نیروهای ایران در منطقه شرق اروندرود. گزارش این جلسه برای یگان های تابعه لشکر ۲۶ ارتش عراق ارسال و به آنها برای جلوگیری از غافلگیری و مقابله با اقدامات آماده سازی نیروهای ایران هشدار داده شد.

۱۱ ادامه حملات هوایی عراق به جزیره خارک، شهرهای مرزی و مناطق عملیاتی. اطلاعیه ارتش عراق در این باره.

۱۲ اقدام عراق به شلیک گلوله شیمیایی به منطقه خرمشهر.

۱۳ در مناطق شمال غرب کشور چند درگیری با افراد ضدانقلاب رخ داد؛ یک خودرو منافقین در خاک عراق مهندم شد؛ درگیری دو گروه دمکرات و کومه له چند کشته بر جای گذاشت.

۱۴ رئیس ستاد مرکزی سپاه پاسداران در نامه ای به نخست وزیری، ضمن اعلام تخصص های موردنیاز جبهه ها، تقاضا کرد که نیروهای تحت پوشش دولت برای اعزام به جبهه ها ثبت نام کنند.

ص: ۱۰۰۹

- ۱ قائم مقام مسئول بسیج مستضعفین اهداف برگزاری مانور خندق، اجباری شدن درس های نظامی در مدارس و نحوه برگزاری امتحانات نیروهای اعزام به جبهه را اعلام کرد.
- ۲ امروز گروه های متعددی از رزمندگان و اقشار مردم از مناطق گوناگون کشور عازم جبهه ها شدند.
- ۳ گزارش خبرگزاری های فرانسه و رویتر از فعالیت های ایران برای اجرای عملیات گسترده و پیش بینی ناظران و تحلیل گران در این باره.
- ۴ ادعای روزنامه واشنگتن تایمز درباره تلاش ایران برای خرید سلاح های شیمیایی از سوریه و خودداری سوریه از فروش آنها. نگرانی شوروی و غرب از دستیابی ایران به سلاح شیمیایی.
- ۵ وزیر خارجه ایران پس از سه دور مذاکره با همتای سعودی اش در ریاض و دست نیافتن به توافقی برای پایان دادن به جنگ، این کشور را به مقصد امارات متحده عربی ترک کرد. عربستان خواستار موضع گیری روشن ایران شد.
- ۶ بازتاب گسترده سفر دکتر ولایتی به عربستان در رسانه ها.
- ۷ طرح مشترک عربستان و سوریه برای پایان جنگ: برکناری صدام حسین از ریاست جمهوری عراق.
- ۸ دور جدید فعالیت کمیته حسن نیت کنفرانس اسلامی برای برقراری آتش بس و ستایش حکومت عراق از مواضع این کمیته.
- ۹ اجرای مانور نظامی مشترک عربستان و کویت در آینده ای نزدیک. عربستان خریدهای کلان تسلیحاتی خرید را افزایش داده است.
- ۱۰ پایان اجلاس اوپک و تصمیم اعضای این سازمان برای دفاع از سهم خود در بازار جهانی نفت. دیدگاه های وزیران نفت اوپک.
- ۱۱ تفسیر رادیو اسرائیل درباره اختلاف نظر اعضای اوپک بر سر سهمیه تولید، جنگ قیمت نفت، تأثیر جنگ ایران و عراق بر بحران اوپک و کمک های مالی و نظامی کشورهای منطقه به عراق.
- ۱۲ انستیتو مطالعات راهبردی دانشکده جنگ آمریکا و روزنامه واشنگتن پست، عراق را آغازگر جنگ اعلام کردند.
- ۱۳ گزارش آسوشیتدپرس درباره تلاش ایران برای خروج از انزوای شش ساله، تغییر عمده در سیاست خارجی و دید تازه آن به جهان خارج.
- ۱۴ نماینده ایران در سازمان ملل، قطعنامه کمیسیون حقوق بشر این سازمان را به دلیل اینکه کمتر از یک سوم اعضای سازمان ملل به آن رأی مثبت داده اند، فاقد اعتبار حقوقی و سیاسی اعلام کرد.
- ۱۵ وزیر کشور (آقای محتشمی) در جلسه معرفی استاندار جدید آذربایجان غربی، ضمن بیان مشکلات جمهوری اسلامی در داخل و صحنه های بین المللی، مصوبه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل را درباره ایران محکوم کرد.
- ۱۶ امروز در مجمع عمومی سازمان ملل قطعنامه ای در محکومیت تروریسم به تصویب رسید. در این قطعنامه اعمال تروریستی توسط هرکس و در هر جایی که به قتل افراد بی گناه بینجامد، محکوم شده است.
- ۱۷ حضور نمایندگان حزب الله و جنبش امل در ایران و ملاقات آنان با مقامات عالی کشور از جمله آیت الله منتظری، موجب افزایش

گمانه زنی ها درباره توانایی ایران در تأثیرگذاری برای آزادی گروگان های فرانسوی شده است.

۱۸ شوروی ضمن درخواست کمک از ایران برای حل مسائل افغانستان، مواضع جمهوری اسلامی را درباره افغانستان مانعی در بهبود روابط ایران و شوروی خواند.

ص: ۱۰۱۰

۱ تأکید مجدد امام خمینی بر ضرورت تشکیل و تجهیز نیروهای سه گانه سپاه پاسداران.

۲ در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران درباره مناطق مناسب برای عملیات های فریب و پشتیبانی و عملیات ارتش، چگونگی مقابله با بمباران های دشمن، تشکیلات نیروی زمینی سپاه و تشکیلات سپاه کشوری بحث و تبادل نظر شد.

۳ اجرای عملیات انهدامی با همت واحدهایی از ارتش و سپاه پاسداران در منطقه سرپل ذهاب - قصر شیرین؛ اجرای عملیات نفوذی رزمندگان سپاه جوانرود در ارتفاعات بمو.

۴ عراق با بسیج غیرنظامیان اقدام به قطع نی های مناطق هور و باتلاقی کرده است.

۵ حمله هوایی عراق به هویزه و گیلان غرب تعدادی شهید یا مجروح بر جای گذاشت و خسارت هایی به بار آورد.

۶ گزارشی درباره آثار روانی و اجتماعی بمباران مناطق مسکونی کشور.

۷ عراق حمله به شهرها را تکذیب کرد و ایران از خبرنگاران خارجی برای دیدار از شهرهای بمباران شده دعوت کرد.

۸ ادامه حملات هوایی عراق به جزیره خارک؛ برخورد دو نفتکش ایران در نزدیکی خارک.

۹ حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی شلمچه، جزایر مجنون، جفیر؛ اطلاعیه ارتش عراق درباره حملات هوایی امروز.

۱۰ حمله هوایی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی به پادگان العماره و برج های شرق ام القصر. تهدیدهای وزیر دفاع عراق.

۱۱ درگیری با گروه های ضدانقلاب در مناطق سردشت و بانه و درگیری دو گروه کومه له و دمکرات در سقز.

۱۲ حمله انقلابیون مسلمان کرد عراقی به یک گردان از ارتش عراق در شاندری و حمله به یک خودرو ارتش عراق در مسیر دهوک - موصل.

۱۳ سخنان آیت الله مهدوی کنی، فرمانده کل سپاه، رئیس مجلس و رئیس جمهور در جمع بسیجیان داوطلب استان تهران.

۱۴ اعزام کاروان های راهیان کربلا- و کاروان های کمک های مردمی از نقاط مختلف کشور به جبهه ها؛ درخواست از کامیون داران برای همکاری در انتقال کمک های مردمی؛ بازتاب اعزام ها در رادیو اسرائیل.

۱۵ بررسی و تحلیل اعزام کاروان های راهیان کربلا، حملات هوایی عراق و تهدیدهای این کشور به مقابله با تهاجم جدید ایران در رادیو امریکا، روزنامه فاینشال تایمز، روزنامه عمان و رادیو بی بی سی.

۱۶ مواضع سلطان عمان درباره جنگ ایران و عراق؛ تأکید دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی بر ضرورت برقراری صلح.

۱۷ سفر وزیر خارجه ایران به امارات در پایان سفر به عربستان؛ درخواست حاکم امارات از ایران برای دادن پاسخ مثبت به تلاش های صلح.

۱۸ بازتاب سفر وزیر امور خارجه ایران به عربستان و امارات در رسانه های خارجی.

۱۹ يك سرهنگ امريكايي در مقاله ای با بررسی دلایل بن بست کنونی جنگ، نتیجه گرفته است که هیچ يك از دو طرف توانایی حمله ای مؤثر و سرنوشت ساز را ندارند.

۲۰ بررسی اوضاع نظامی و اقتصادی ایران و عراق در دو نشریه امريكايي نیوزویک و وال استریت ژورنال.

۲۱ وزیر صنایع ایران (شافعی) در اجلاس سازمان توسعه صنعتی، آثار حاکمیت دلار بر نظام پولی و مالی جهان و آثار جنگ بر صنایع ایران را بیان کرد.

ص: ۱۰۱۱

- ۱ امام خمینی در سخنانی در جمع اعضای شورای انقلاب فرهنگی ضمن تأکید بر اهمیت و حساسیت دانشگاه ها، دو عامل انگیزه و محتوا را در هر انقلابی بسیار مهم خواندند و انگیزه انبیا و اولیای خداوند را در مقابله با جائزین، اجرای عدالت ذکر کردند نه حکومت کردن.
- ۲ نخست وزیر ایران در مصاحبه ای ارسال سلاح های پیشرفته امریکایی برای ضدانقلابیون نیکاراگوئه را محکوم و حمایت ایران از دولت انقلابی این کشور را اعلام کرد. پابندی ایران به مصوبات اوپک از دیگر محورهای سخنان نخست وزیر بود.
- ۳ در دیدار مشاور نخست وزیر سوئد با نخست وزیر ایران، مهندس موسوی خواستار احترام بین المللی به حقوق قضایی اسلام و جمعیت یک میلیاردی مسلمانان جهان شد.
- ۴ کویت و عربستان مانورهای هوایی مشترک در قلمرو عربستان برگزار می کنند.
- ۵ در ادامه تلاش کمیته آشتی اعراب، نخست وزیر سوریه پس از شش سال به اردن رفت.
- ۶ دو گروه بمب گذار که برای انجام دادن انفجارهای بزرگ عازم تهران بودند و همچنین اعضای شبکه های جاسوسی و ترور در کردستان و آذربایجان غربی دستگیر شدند.
- ۷ در پی آزادی یکی از نیروهای امل از بند اسرائیل، فرانسه فعالیت برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان را افزایش داده است.
گزارش روزشمار ۲۰/۹/۱۳۶۴
- ۸ گزارش واحد اطلاعات قرارگاه نوح سپاه پاسداران از اقدامات ارتش عراق در منطقه غرب و جنوب غربی اروندرود و فاو تا دهانه خلیج فارس از ۱۰ تا ۲۰ آذر ۱۳۶۴.
- ۹ دستور اعزام گردان های خط شکن برخی یگان های سپاه پاسداران برای آموزش شنا به منظور آمادگی برای عملیات آتی.
- ۱۰ حملات امروز جنگنده های عراقی به جزیره خارک آسیبی نرساند؛ تأکید وزیر دفاع عراق بر تداوم حملات علیه پایانه نفتی خارک.
- ۱۱ حملات هوایی عراق به هویزه، روستاهای گیلان غرب، اسکله های شط علی و جزایر مجنون؛ اطلاعیه نظامی عراق درباره اجرای ۱۱۳ مأموریت هوایی.
- ۱۲ نماینده ایران در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل با اعلام نتایج حملات روز گذشته عراق به هویزه، خواستار اعزام کارشناسان این سازمان به شهر ویران شده هویزه شد.
- ۱۳ بازتاب حملات هوایی عراق در روزنامه های کویت و رادیو بی بی سی.
- ۱۴ یکی از تله های شناور (که سبب انحراف موشک های اگزوسه می شوند) از مسیر خود منحرف شده و در سواحل قطر دیده شده است.
- ۱۵ افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب در کردستان، ۶ تن را شهید یا مجروح کردند؛ درگیری کومه له و دمکرات در اطراف سقز ادامه یافت.

۱۶ امروز از برخی استان‌ها نیروهای رزمنده و متخصص و گروه‌هایی از معاودین عراقی و عراقی‌های مقیم یزد عازم جبهه‌ها شدند و کاروان‌های کمک‌های مردمی نیز به جبهه‌ها ارسال گشت.

۱۷ هشدار سازمان حفاظت سپاه پاسداران درباره جاسوسی تلفنی عوامل ضدانقلاب.

۱۸ رسانه‌های خارجی حمله آتی ایران را نمایش قدرت در منطقه و قدرت‌نمایی جناح‌های سیاسی در داخل دانسته و تلاش کرده‌اند با بزرگ‌نمایی قدرت هوایی عراق، در ایران رعب و وحشت ایجاد کنند.

۱۹ چند تن از متهمان فروش سلاح به ایران در آمریکا محاکمه شدند.

ص: ۱۰۱۲

۱ وزیر امور خارجه ایران در دیدار با معاون وزیر خارجه سوئد، اصرار سازمان های بین المللی بر آتش بس را بدون تأکید بر عقب نشینی متجاوز و مواضع شورای امنیت و بی توجهی سازمان ملل به حملات عراق به مناطق مسکونی سؤال برانگیز خواند.

۲ رسانه های غربی سفر دکتر ولایتی به عربستان را ناکامی شورای همکاری در پایان دادن به جنگ و هدف ایران را متزلزل کردن متحدان عراق ارزیابی کردند.

۳ خبر ترور نافرجام صدام در ماه گذشته تأیید شد.

۴ سفر وزیر خارجه چین و وزیر بازرگانی ایتالیا به بغداد؛ ملاقات وزیر خارجه چین با صدام.

۵ روزنامه شیکاگو تریبون در مقاله ای اوضاع جنگ ایران و عراق و سیاست های امریکا را در این باره بررسی کرده و نوشته است که امریکا از این جنگ نفع برده، نه شوروی.

۶ خبرگزاری فرانسه ضمن اعلام آمار جنگنده های ایران و عراق، تأکید کرده که عراق با وجود برتری هوایی، نتوانسته است از حملات خود به نتایج مناسبی برسد.

۷ دولت کویت ۲۳ تن از کارگران مسلمان ایرانی را از کویت اخراج کرد.

۸ دیدار هیئت مشترک حزب الله لبنان و جنبش امل با وزیر کشور.

۹ شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی طرابلس لبنان و از رهبران اهل تسنن لبنان که به ایران سفر کرده است، ضمن حمایت از انقلاب اسلامی و محکوم کردن عراق، هدف از سفر به ایران را مشورت و هماهنگی با مقامات ایران در مورد وقایع لبنان بیان کرد.

۱۰ بررسی روابط ایران و فرانسه در گفت و گوی یک خبرنگار امریکایی با سردبیر روزنامه فرانسوی لیبراسیون و بیان این نتیجه گیری که اروپا به این مهم دست یافته است که هرگز ایران بازنده جنگ نخواهد بود و به نفع آنهاست که از رفتار خصمانه با ایران دست بردارند.

۱۱ تفسیر رادیو اسرائیل درباره سفر نخست وزیر سوریه به اردن و آثار آن در روابط سوریه و ایران.

۱۲ گزارش هایی از موافقت امریکا با فروش تجهیزات نظامی به عربستان، فروش تانک به مصر و احتمال کمک نظامی - اقتصادی به پاکستان.

۱۳ برگزاری همایشی با حضور بیش از هزار تن از تائیین استان کردستان در سالن آزادی سنندج.

۱۴ طرح امنیتی بیروت غربی در ابهام است و هرطرف در پی امتیازگیری و افزایش قدرت در این ناحیه از لبنان می باشد.

گزارش روزشمار ۲۱/۹/۱۳۶۰

۱۵ فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران در اولین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه که برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات آتی تشکیل شده بود، درباره وضعیت کنونی جنگ هشدار داد و از نگرش مقطعی به جنگ و حقیرشمردن دشمن انتقاد کرد و بر ضرورت تشدید فعالیت ها و تحریک دائمی در جنگ تأکید کرد.

۱۶ در ادامه اولین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه، اوضاع کنونی جبهه ها و جنگ و پیشرفت کار در منطقه هور بررسی شد.

۱۷ در دومین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه درباره ساخت شناورهای مخصوص استقرار توپ های دوربرد و سلاح های پدافند هوایی، ساخت شناورهای طارق و سکوهاى شناور برای منطقه هور و اقدامات مهندسی در این منطقه گزارش هایی داده شد و چگونگی مقابله با حملات هوایی دشمن در این منطقه مورد بررسی قرار گرفت.

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای سپاه در نامه ای از فرمانده قرارگاه کربلای ۱ خواست تا اقدامات مشخص شده برای آماده سازی منطقه هور را انجام داده و نتیجه را تا ۲۵ آذر ۱۳۶۴ اعلام کند. ستاد نیروی زمینی سپاه نیز

ص: ۱۰۱۳

۱ از معاونت مهندسی این نیروخواست تا اقدامات خود را تا ۳۰ دی ماه ۱۳۶۴ به پایان برساند.

۲ قرارگاه کربلای ۲ گزارشی از خط حد و چگونگی استقرار چهار لشکر سپاه پاسداران را در منطقه هور، برای قرارگاه نیروی زمینی سپاه ارسال کرد.

۳ فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیای سپاه، توپ های موردنیاز برای منطقه عملیاتی شلمچه را ۳۰ گردان اعلام کرد و فرمانده واحد ادوات این قرارگاه نیز در نامه ای به فرماندهی قرارگاه، سلاح ها و مهمات موردنیاز را که لازم است تا پایان اجرای عملیات از ارتش به واحد ادوات مأمور شود، اعلام کرد.

۴ ستاد سپاه پاسداران منطقه ۵ ثامن الائمه (ع) دستورالعملی را درباره پدافند شیمیایی و تشکیل یک گروه پدافند شیمیایی در هر گردان به نواحی تابعه ابلاغ کرد.

۵ حملات پیش ازظهر و بعدازظهر امروز نیروهای عراقی به مواضع تیپ المهدی در منطقه هور، با واکنش به موقع نیروهای این تیپ دفع شد.

۶ حملات هوایی امروز عراق به جزیره خارک خسارتی نداشت.

۷ بر اثر حملات هوایی ارتش عراق به مناطق عملیاتی سرپل ذهاب، گیلان غرب، جزایر خبیر، چنانه، شط علی، پادگان حمید و حسینیه تعدادی شهید یا مجروح شدند و خساراتی به بار آمد.

۸ فرمانده کل سپاه در نامه ای به جانشین فرمانده کل قوا با اعلام تشدید حملات هوایی دشمن به ویژه در منطقه هور و گزارشی از حملات هوایی امروز دشمن و خسارات آن، پیشنهاد کرده است که فرماندهی پدافند منطقه جنوب فعال شود، سایت وحدت و سایت فولی آباد عملیاتی شود و حداقل ۵۰ توپ ضدهوایی در منطقه مستقر گردد.

۹ در پی درخواست ایران، هیئت اعزامی سازمان ملل و خبرنگاران از مناطق بمباران شده هویزه و اطراف آن بازدید کردند.

۱۰ درگیری میان نیروهای خودی و افراد کومه له در منطقه بوکان و بانه؛ ادامه درگیری دو گروه دمکرات و کومه له در اطراف سقز.

۱۱ ۷۵۰۰ تن از نیروهای داوطلب استان زنجان پس از راه پیمایی در تهران و سخنرانی آقای هاشمی و مهندس موسوی در جمع آنان، همراه با ۲۵ کامیون و تریلی از کمک های مردمی قزوین عازم جبهه های نبرد شدند.

۱۲ ستاد مرکزی سپاه از نیروهای متخصص و کارمندان دولت دعوت کرد برای اعزام به جبهه ثبت نام کنند.

۱۳ گزارش و تحلیل روزنامه گاردین، رادیو اسرائیل، روزنامه الانبا و رادیو کلن درباره اعزام کاروان های کربلا و عملیات آتی ایران.

۱۴ هشدار وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق درباره حمله آتی ایران و تأکید بر ادامه تهاجم عراق به خارک و اهداف اقتصادی و نظامی.

۱۵ آقای هاشمی با تقدیر از خدمات جهاد سازندگی در پشتیبانی از جنگ، اهمیت این خدمات را فقط برای آشنایان با جنگ قابل درک دانست.

۱۶ روزنامه واشنگتن تایمز ضمن تأیید تولید سلاح شیمیایی در عراق و استفاده ارتش عراق از آن، به نقل از منابع جاسوسی ادعا کرد که سوریه با ارسال سلاح شیمیایی به ایران موافقت کرده بود، اما این موافقت نامه اجرا نشده است.

ص: ۱۰۱۴

- ۱ کنگره امریکا با فروش ۴۵ بالگرد به عراق موافقت کرد. یک شرکت ایتالیایی برای همکاری در عملیات خرابکاری در تأسیسات دریایی، با عراق قرارداد بست.
 - ۲ گزارش خبرگزاری تانیوگ از بغداد درباره توانایی نیروی هوایی عراق و گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از افزایش قدرت تخریب و کشندگی بمب های عراق.
 - ۳ نماینده ایران در سازمان ملل شایعه تغییر در صحنه سیاسی ایران را رد کرد و اندکی بی طرفی در شورای امنیت را شرط صرف نظر کردن ایران از تحریم این شورا اعلام کرد.
 - ۴ بی بی سی: دیدار آقای ولایتی از عربستان بی ثمر نبود و ایران توانست روابطش را با برخی از همسایگان جنوبی اش را بهبود بخشد؛ رادیو عربستان سفر وزیر خارجه ایران به عربستان را نشانه تعدیل موضع ایران دانست؛ عراق از اقدام سعودی ها به شدت عصبانی شد.
 - ۵ دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس، جنگ ایران و عراق را عامل بی ثباتی منطقه ذکر کرد و خواستار پایان فوری خصومت ها میان دو کشور شد.
 - ۶ رادیو مسکو حضور نظامی امریکا را در خلیج فارس خطری جهانی خواند و راه نجات از بحران را اجرای پیشنهاد صلح شوروی در جنگ ایران و عراق اعلام کرد.
 - ۷ نخست وزیر ایران در دیدار با وزیر اطلاعات و مطبوعات نیکاراگوئه، برای محدود کردن امریکا در جنگ افروزی، هماهنگی جبهه های مختلف مبارزه با امریکا را ضروری خواند.
 - ۸ بشارتی قائم مقام وزارت خارجه جمهوری اسلامی، پیام رئیس جمهور ایران را تقدیم موگابه نخست وزیر زیمبابوه کرد.
 - ۹ سوریه و اردن پس از دیدار هیئت سوری از اردن، با انتشار اعلامیه ای مشترک خواستار برپایی کنفرانس صلح خاورمیانه شدند. گفته می شود که دو کشور بر سر جنگ ایران و عراق و سازمان آزادی بخش فلسطین موضع مشترک ندارند.
 - ۱۰ به نوشته اکونومیست، چین از تلاش دیپلماتیک در خاورمیانه دو هدف دارد: افزایش نفوذ دیپلماتیک خود در منطقه و توسعه روابط تجاری.
 - ۱۱ به گفته معاون وزیر خارجه مجارستان، رهبران افغانستان مایل اند روابط عادی با ایران داشته باشند. وی سفر مورفی به منطقه را در جهت تقویت جناح یاسر عرفات و تضعیف سوریه اعلام کرد.
- گزارش روزشمار ۲۲/۹/۱۳۶۴
- ۱۲ فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، سازمان رزم قرارگاه کربلای ۲ را اعلام و سپاه پاسداران شمال را مأمور طراحی عملیاتی در منطقه سومار - قصر شیرین کرد.
 - ۱۳ یک پل دشمن در غرب اروندرود با آتش خودی منهدم شد؛ مدافعان لشکر ۲۵ کربلا- تک عراق به جزیره جنوبی مجنون را دفع کردند؛ ارتش عراق در منطقه هورالهویزه اعلام آماده باش کرد.

۱۴ جزیره خارک دو بار هدف هواپیماهای عراقی قرار گرفت که خسارت چندانی ندید.

۱۵ نفتکش قبرسی ولکان که از سیری عازم جزیره خارک بود، هدف موشک دشمن قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. این حریق مهار شد.

۱۶ درگیری های نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در مناطق مهاباد، سردشت و بانه، یک شهید و ۸ مجروح به جای گذاشت.

ص: ۱۰۱۵

۱ آقای هاشمی رفسنجانی جانشین فرمانده کل قوا، در خطبه دوم نماز جمعه تهران مطالب مهمی بیان کرد، از جمله: پرتحرکی رزمندگان، پندارهای غلط دشمن در حمله به خارک، مانور نیروهای واکنش سریع امریکا در منطقه، برنامه های نظامی ایران، غیرممکن کردن استفاده از خلیج فارس در صورت قطع نفت ایران، آسیب پذیری کشورهای منطقه، اعلام آمادگی به مردم در صورت ضرورت مواجه شدن با امریکا و ابرقدرت ها در خلیج فارس، انتخاب جانشینی رهبری، ادعاهایی علیه ایران درباره حقوق بشر و ...

۲ رسانه های خارجی در بازتاب سخنان آقای هاشمی بیشتر به موضوعات اجرانشدن عملیات آتی در صورت توقف جنایات صدام، شرایط ایران برای خاتمه جنگ، بستن تنگه هرمز، نقض حقوق بشر و ... پرداختند.

۳ غرب و امریکا با ادامه ارسال تجهیزات پیشرفته نظامی به عراق از جمله هاورکرافت امریکایی و موشک ای.اس.پی. فرانسوی، علاوه بر تقویت ارتش عراق درصدد تشدید فشار روانی بر ایران است.

۴ درحالی که نخست وزیر مالزی از میانجیگری در جنگ ایران و عراق منصرف شده، چین خواهان ایفای نقش عمده ای در یافتن راه حلی برای این جنگ است.

۵ طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق، گفت که تا وقتی ایران اصرار بر ادامه جنگ دارد، عراقی ها به دفاع خود ادامه می دهند.

۶ نماینده ایران در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل این سازمان به نقض حقوق بین المللی بشردوستانه در حملات هوایی عراق به مناطق غیرنظامی استان باختران در ۱۷ آذر ۱۳۶۴ اعتراض کرد.

۷ نماینده ایران در سازمان ملل، قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل را درباره وضعیت حقوق بشر در ایران - که امروز تصویب شد - محکوم کرد. وی با اعلام ضعف حقوقی قطعنامه و اینکه تقریباً یک سوم اعضای سازمان از آن حمایت کرده اند، درخصوص تأثیر این قطعنامه در تشدید اقدامات تروریستی در ایران و رویکرد سیاسی و رفتار تبعیض آمیز سازمان ملل مطالبی بیان کرد.

۸ وزیر اطلاعات جمهوری اسلامی در سخنرانی قبل از خطبه های نماز جمعه شیراز به قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل واکنش نشان داد.

۹ حجت الاسلام ری شهری وزیر اطلاعات در مصاحبه ای با خبرنگاران در شیراز، به موضوعات متعددی پرداخت از جمله: حقوق بشر در ایران و قطعنامه سازمان ملل، توأین گروه های ضدانقلاب، حرکت انحرافی مبارزه با بدحجابی و ...

۱۰ هیئتی به سرپرستی وزیر ارشاد اسلامی امروز عازم سوریه می شود.

۱۱ هیئت پارلمانی فرانسه شامل دو نماینده حزب حاکم و یک نماینده مخالف دولت فرانسه وارد تهران شد؛ اعلام شرایط ایران برای بهبود روابط با فرانسه؛ گزارش رسانه های فرانسه در این باره.

۱۲ توافق کویت و عراق درخصوص اجازه دادن به اداره استخبارات عراق برای فعالیت و استخدام عوامل نفوذی به منظور کسب اطلاعات از طریق کسانی که میان کویت و ایران تردد می کنند.

۱۳ یک هواپیمای حامل نظامیان امریکایی مستقر در صحرای سینا پس از پرواز از فرودگاهی در کانادا به مقصد امریکا سقوط کرد و همه

۲۵۰ نظامی و خدمه هواپیما کشته شدند. علت سقوط هنوز مشخص نشده و برخی رسانه ها مدعی شدند که سازمان های لبنانی و سازمان آزادی مصر مسئولیت انفجار را به عهده گرفته اند.

۱۴ شیخ سعید شعبان از ایران به دلیل پشتیبانی از لبنان و تلاش برای توقف درگیری های طرابلس تشکر کرد.

۱۵ سازمان چریک های فدایی خلق (اقلیت) در اطلاعیه ای تهدید به افشاگری علیه حزب دمکرات کردستان کرد.

ص: ۱۰۱۶

۱ فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه در نامه ای به فرمانده قرارگاه کربلای ۱ خواستار طراحی عملیات در منطقه هور، شناسایی، برآورد نیرو و تجهیزات، مهندسی، پدافند و... شد.

۲ در پی تشدید حملات هوایی و بمباران نقاط احتمالی تجمع نیرو، جانشین فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه با ارسال دستورالعملی برای قرارگاه ها که در آن شیوه های کاهش آسیب پذیری حملات هوایی بیان شده است، بر اجرای موارد ذکر شده تأکید کرد.

۳ فرمانده قرارگاه کربلای ۲ با ارسال دستورالعملی حفاظتی برای یگان های تابعه و یادآوری اقداماتی که عراق در گذشته در چنین موقعیت هایی انجام داده است، از فرماندهان یگان ها خواست تا برای جلوگیری از خسارت های احتمالی تدابیری اتخاذ کنند.

۴ رزمندگان در عملیاتی نفوذی در منطقه هورالهویزه، یک گروه گشتی عراق را محاصره کردند که همه افراد این گروه گشتی در درگیری کشته شدند.

۵ حملات هوایی عراق به تلمبه خانه نفت رامهرمز، تأسیسات سد شهید عباسپور، اطراف شهر هویزه و اطراف پاسگاه عین خوش چند مجروح به جا گذاشت و خسارت هایی به بار آورد. رادیو بغداد مأموریت های رزمی امروز جنگنده های عراق را ۹۱ مأموریت اعلام کرد.

۶ باوجود مخالفت عراق با تأمین امنیت هوایی هویزه برای بازدید هیئت سازمان ملل، این هیئت فردا عازم هویزه می شود.

۷ امروز پیرانشهر، سردشت، اشنویه و صائین دژ مناطق درگیری نیروهای خودی و گروه های ضدانقلاب بود.

۸ مبارزان کرد عراقی چند عملیات علیه نیروهای عراق اجرا کردند. ارتش عراق نیز یکی از روستاهای سلیمانیه عراق را بمباران کرد.

۹ جمعی از نیروهای داوطلب وزارت صنایع، گروهی از کارکنان شهربانی شیراز و خراسان و ۲۰۰۰ تن از نیروهای مردمی استان سیستان و بلوچستان عازم جبهه های نبرد شدند و هم زمان با اعزام آنها، کمک های کارکنان وزارت صنایع، کمک های مردمی استان سیستان و بلوچستان و کمک های مردم شوشتر به جبهه ها ارسال شد.

۱۰ گزارش یک روزنامه ژاپنی از تدارک حمله بزرگ ایران؛ خبرگزاری فرانسه: عراق ایران را متهم کرد که در جست و جوی بهانه برای حمله به عراق است.

۱۱ آغاز مذاکرات دبیرکل سازمان ملل با ایران و عراق برای توقف جنگ؛ پشتیبانی وزیر خارجه چین از تلاش های جاری برای توقف جنگ.

۱۲ محافل دیپلماتیک ریاض سفر وزیر خارجه ایران به عربستان را ادامه مذاکرات ایران با شورای همکاری خلیج فارس درباره قطع کمک این کشورها به عراق می دانند.

۱۳ رئیس سازمان هواپیمایی کشوری در جلسه شورای عالی ایکنو ضمن بیان اقدامات غیرقانونی عراق در قبال هواپیماهای غیرنظامی و تهدید امنیت خطوط هوایی، از مواضع ایران دفاع کرد.

۱۴ سفر هیئت جمهوری اسلامی ایران به غنا.

۱۵ عراق از طریق عربستان از کانادا تانک خرید؛ ارسال مهمات از عراق برای تانزانیا؛ محاکمه یک شرکت هلندی به دلیل فروش ماده شیمیایی به عراق.

ص: ۱۰۱۷

۱ مصاحبه معاون اول نخست وزیر عراق درباره تهدید آمیز بودن جنگ برای کشورهای منطقه، محاصره جزیره خارک، حمله به نفتکش ها، گروه های معارض عراقی.

۲ گزارش نشریه زود دویچه زایتونگ درباره عملیات قدس ۴ و تلاش های ایران در هور، تاکتیک های جدید ایران، توان نیروی هوایی عراق، استفاده عراق از سلاح های شیمیایی.

۳ گزارش رویتر درباره آثار جنگ بر زندگی مردم عراق.

۴ نخست وزیر در مصاحبه ای قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل را اقدامی در جهت کمک به صدام، حمایت از گروه های ضدانقلاب و تحت الشعاع قراردادان حرکت کاروان راهیان کربلا دانست و بر ضرورت واکنش نشان دادن به کشورهای بی که به آن رأی مثبت داده اند تأکید کرد.

۵ وزیر خارجه ایران اعلام کرد که ایران در روابط با کشورهایی که علیه ایران رأی داده اند تجدیدنظر خواهد کرد.

۶ نماینده ایران در سازمان ملل، قطعنامه این سازمان را درباره ایران مغرضانه خواند و شورای امنیت را در رسیدگی به امور جنگ بی کفایت اعلام کرد. وی درباره رابطه با عربستان و وضعیت صدور نفت نیز اظهارنظر کرد.

۷ هیئت پارلمانی فرانسه با احمد عزیزی رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس، دیدار کرد. در این دیدار، عزیزی بر ضرورت گسترش روابط به نفع دو ملت و لزوم تغییر اصولی سیاست خصمانه فرانسه درباره ایران تأکید کرد.

۸ بازتاب سفر هیئت پارلمانی فرانسه در رادیو فرانس انترناسیونال، رادیو امریکا و رادیو اسرائیل.

۹ گزارش وزارت خارجه درباره سفر هیئت سوئدی به ایران.

۱۰ دیدار شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان، با وزیر کشور و مذاکره درباره تحولات سیاسی لبنان و نقش ایران در این کشور.

۱۱ ادامه تلاش های برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان.

۱۲ هشدار سپاه پاسداران درباره احتمال بمب گذاری در اماکن حیاتی و دفاتر و منازل شخصیت ها.

ضمیمه گزارش ۹۲۶: مصاحبه شیخ سعید شعبان درباره درگیری های طرابلس لبنان.

اشاره

..... اشخاص
۱۰۲۰

..... مکان ها و سازمان ها
۱۰۳۱

..... ۱۰۵۴ اسامی و اصطلاحات نظامی، اقدامات نظامی

..... ۱۰۶۰ اسامی و اصطلاحات سیاسی، اقدامات سیاسی

..... سایر اسامی و اصطلاحات
۱۰۶۳

ص: ۱۰۱۹

اشخاص

آبرومند، جمال (از مسئولان لجستیک نیروی زمینی سپاه): ۶۱۵

آذری قمی، احمد (نماینده قم): ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۶

آردلیج، آنتونی (از مسئولان بازرسی گمرک انگلیس): ۷۹، ۸۰

آزادی، رضا (مسئول معاونت عملیات قرارگاه کربلای ۱): ۴۰۱

آستانه، علی (مسئول عملیات قرارگاه نوح): ۵۲۱

آقازاده، غلامرضا (وزیر نفت): ۱۷۵، ۱۷۶، ۲۴۸، ۲۶۴، ۴۳۴، ۶۱۷، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۹۸، ۷۴۸، ۷۵۰، ۸۲۲

آلبرت اترکچی (وابسته اداری سفارت اسرائیل در قاهره): ۴۶۰

آلبرتینی، ژان ایو (رئیس سابق ایرفرانس در تهران): ۲۶۹، ۵۳۲، ۶۰۵، ۶۰۶، ۹۳۵

آنتوان لحد: ۵۱۷

آهنی (مدیرکل آسیا و اقیانوسیه وزارت خارجه): ۲۸۳

آیت احمد (از رهبران انقلاب الجزایر): ۹۶۱

ابراهیم الصبحی (معاون سیاسی دبیرکل شورای همکاری): ۱۵۲، ۲۶۱

ابوعباس (رهبر جبهه آزادیبخش فلسطین): ۷۴۱

ابومازن (عضو کمیته مرکزی فتح): ۲۵۷

ابونضال (رهبر جنبش انقلابی فتح): ۴۹۲، ۵۱۳، ۶۳۵

احمد بن بلا (از رهبران انقلاب الجزایر): ۹۶۱

احمد توفیق (مأمور امنیتی عراق): ۷۶۳

احمد زکی یمانی (وزیر نفت عربستان): ۷۸، ۷۹، ۱۰۱، ۱۳۱، ۱۷۶، ۵۱۱، ۶۷۶، ۷۲۰، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۷۹، ۸۲۲

احمد طالب ابراهیمی (وزیر خارجه الجزایر): ۳۷۱، ۳۷۳

احمد طه ایوب (وزیر خارجه سودان): ۱۹۳، ۲۸۳، ۳۲۱

احمد کمال (معاون فدراسیون زنان عراق): ۵۸۰

احمد نزار الجالی (معاون وزیر اقتصاد سوریه): ۶۰۳

احمد پور، محمود (مسئول لجسٹیک سپاہ): ۷۸۸، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸

احمدوند (نماینده ہمدان): ۶۲۱

اخوان (قائم مقام بسیج): ۸۱۴

اردبیلی (معاون وزارت خارجہ ایران): ۴۳۷

اسپیکز، لاری (سخنگوی کاخ سفید): ۸۹، ۱۳۲، ۲۹۱

استاندار آذربایجان شرقی: ۵۸۳

استاندار باختران: ۸۳۸، ۸۳۹

استاندار زنجان: ۵۶۵

استاندار کرمان: ۶۴۴

اسد کوته ته (رئیس ایکائو): ۹۴۸

اسدی، محمدجعفر (فرمانده تیپ ۳۳ المہدی): ۴۰۴، ۴۰۸، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۷

اسرور، الی (گروگان): ۳۵۸

ص: ۱۰۲۰

اسقف کانتربری (کلیسای انگلستان): ۲۹۱، ۳۵۶، ۳۵۷

اسمتز، کرل اریک (مدیر شرکت کمودیتی): ۲۲۱

اشتروگال، لوبومیر (نخست وزیر چکسلواکی): ۵۷۷، ۶۴۷، ۶۴۸، ۷۴۲

اشتنباخ، اودو (نماینده آلمان غربی در ناتو): ۱۹۵

اشجع (عضو قرارگاه مهندسی سپاه): ۸۹۰

افشار، علی رضا (رئیس ستاد مرکزی سپاه): ۷۲۸، ۸۱۳

اقرافی، محمد: ۵۶۳

اکرمی (مسئول تبلیغات جبهه ها): ۴۵۱

اکرمی (وزیر آموزش و پرورش): ۱۶۷

الخوید الحمیدی (عضو شورای فرماندهی انقلاب لیبی): ۲۲۰، ۲۵۷

الفیتوری (از مقامات لیبی): ۳۴۵

الموسوی دامغانی، داوود (نماینده رامهرمز): ۱۱۸

الیاسون، جین (معاون سیاسی وزارت خارجه سوئد): ۳۱، ۳۹۰، ۷۷۰، ۸۵۹، ۸۷۴، ۹۵۹

الیزابت دوم (ملکه انگلستان): ۱۲۰، ۱۹۷، ۱۹۸

امام جمعه اراک: ۴۵۱

امام جمعه ارومیه: ۶۹۳

امام جمعه اقلید: ۶۴۴

امام جمعه بندر عباس: ۸۱۵

امام جمعه زنجان: ۵۶۵

امام جمعه زیرکوه قاین: ۵۴۵

امام جمعه کرمان: ۶۴۴

امام جمعه کهنوج: ۶۶۷

امام خمینی، آیت الله خمینی: ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۹، ۴۴، ۴۹، ۶۰، ۶۲، ۶۳، ۸۶، ۸۸، ۸۹، ۹۱، ۹۲، ۹۴، ۹۵، ۱۰۵، ۱۱۲، ۱۱۵، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۲۷، ۱۳۱، ۱۴۱، ۱۴۶، ۱۵۷، ۱۶۰، ۱۶۴، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۸۳، ۱۹۲، ۲۰۶، ۲۱۶، ۲۲۴، ۲۳۱، ۲۳۸، ۲۵۲، ۲۸۷، ۲۹۸، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۱۲، ۳۱۸، ۳۲۶، ۳۳۵، ۳۴۰، ۳۴۵، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۵، ۳۷۸، ۳۸۳، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۲۰، ۴۳۶، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۹، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۵۰۱، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۹، ۵۲۶، ۵۲۸، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۹، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۸، ۵۵۴، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۴، ۵۶۶، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۷، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۹۲، ۶۰۵، ۶۰۷، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۴۴، ۶۶۹، ۶۷۴، ۶۹۱، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۷۱۶، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۴۳، ۷۴۶، ۷۷۱، ۷۷۳، ۷۷۵، ۷۸۰، ۷۸۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۶، ۸۲۹، ۸۳۳، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۷۸، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۵، ۹۰۱، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۲۳، ۹۳۷، ۹۵۹

امام موسی صدر: ۱۷۹، ۷۰۰، ۷۰۱

امامی کاشانی (آیت الله): ۹۳

امانی (نماینده تهران): ۶۹۴

ام حیدر (چریک عراقی): ۴۲۸

امیر عبدالله (ولیعهد عربستان): ۱۸۲، ۶۷۸

امین جمیل (رئیس جمهور لبنان): ۲۷۰، ۴۳۹، ۵۹۲

امینی (آیت الله، نایب رئیس مجلس خبرگان): ۵۷۲

امینی، علی (نخست وزیر رژیم پهلوی): ۲۲۴

اندرسون، تری (گروگان امریکایی در لبنان): ۸۹، ۳۵۷

اندرسون، دونالد (سخنگوی امور خارجه حزب کارگر انگلیس): ۲۶۳

انصاری، محسن (قائم مقام فرمانده سپاه منطقه ۱ ثارالله): ۴۷۵

اونلار، آندر (نماینده ویژه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل): ۳۵۵، ۳۷۸، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۵۸، ۵۵۹، ۹۳۱

اوانز، دیوید (مقاله نویس واشنگتن پست): ۸۵۳

اورتگا، دانیل (رئیس جمهور نیکاراگوئه): ۴۲۱، ۹۱۰

اوزال، تورگوت (نخست وزیر ترکیه): ۴۸۳، ۴۸۴

اولسون، ویلیام (عضو انستیتو مطالعات دانشکده جنگ امریکا): ۱۰۵

اونیل (رئیس موسسه تحقیقات استراتژیک لندن): ۴۳۸

اویسی (سرتیپ): ۶۱

ایزدی، مصطفی (فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا): ۵۴۶، ۷۸۷، ۸۳۴، ۸۳۶

ایلی حبیقه (عضو حزب کتائب لبنان): ۱۷۹، ۲۷۰

ایوان دان (وزیر خارجه کره جنوبی): ۳۷۵، ۴۳۳، ۴۵۴، ۵۵۰، ۵۵۱

ایوانز، کتی (خبرنگار تایمز مالی): ۸۱۸

بارد، چیز لین ها (خبرنگار روزنامه لویدز): ۴۱۲

بارزانی، مسعود: ۳۳۷، ۴۹۸

بارزانی، محمد خالد: ۷۲۷

بارزانی، ملامصطفی: ۷۲۷، ۹۵۰

باریک بین (نماینده مجلس خبرگان و امام جمعه قزوین): ۴۲۰، ۸۱۴، ۹۰۰

بازرگان، عبدالعلی (عضو نهضت آزادی): ۱۸۰، ۱۸۱

بازرگان، مهدی (نخست وزیر دولت موقت): ۱۸۱، ۲۲۴

باغانی (قائم مقام سازمان تبلیغات اسلامی): ۴۵۱

باقری، محمد (مسئول معاونت اطلاعات قرارگاه مرکزی سپاه): ۳۲۹، ۴۰۴، ۴۰۶، ۴۰۸، ۴۶۸، ۵۱۹، ۵۲۱، ۶۱۵، ۶۸۱، ۷۸۸، ۷۹۰، ۷۹۱

۷۹۲، ۷۹۴، ۸۰۶، ۸۳۳، ۸۳۵، ۸۹۰

باکلی، ویلیام (گروگان امریکایی در لبنان): ۱۸۲، ۳۵۸

بختیار، شاپور (نخست وزیر رژیم پهلوی): ۴۲، ۱۰۹، ۲۹۲، ۳۵۸، ۳۶۴، ۳۵۷، ۶۵۷

بختیار، عباسقلی (مدیر سابق شرکت ملی نفت): ۳۸۷

بخشدار هویزه: ۸۳۸، ۸۹۸، ۸۹۹

ص: ۱۰۲۱

برانت، ویلی (صدراعظم سابق آلمان غربی): ۱۲۰، ۱۲۱

برژینسکی (مشاور کارتر): ۵۹۴

بشارتی، علی محمد (قائم مقام وزارت خارجه): ۳۱، ۳۲۱، ۳۲۲، ۵۸۷، ۵۰۰، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۵۵، ۶۷۶، ۶۹۰، ۷۱۷، ۷۷۲، ۷۷۳، ۹۱۰، ۹۴۸

بگین (نخست وزیر سابق اسرائیل): ۶۰۳

بل قاسم بنی وزیر (وزیر نفت الجزایر): ۷۵۰، ۸۲۲

بلاکس، جیمز (معاون وزارت خارجه امریکا در امور خلیج فارس): ۳۱۵، ۳۱۶

بلدیروف (سفیر شوروی در ایران): ۳۲، ۶۰، ۲۰۳، ۵۳۱

بلوم، میشل (رئیس فدراسیون حقوق بشر): ۷۴۸

بنگمن، مارتین (وزیر اقتصاد آلمان غربی): ۲۶۸

بنی صدر، ابوالحسن (رئیس جمهور سابق ایران): ۴۱۱، ۸۸۱

بودانسکی، یوسف (نویسنده هفته نامه جیتز دینس): ۴۳۶

بولاک، جان (خبرنگار دیلی تلگراف): ۱۵۵

بهرامی (نماینده همدان): ۶۲۱

بهشتی (آیت الله، شهید): ۵۴۷، ۷۱۳

بیات زنجانی (نماینده مجلس): ۹۳

پاپانتونیو، یانوس (معاون وزیر اقتصاد یونان): ۱۷۵

پالمه، اولاف (نخست وزیر سوئد): ۳۹۰، ۷۷۰، ۸۵۹، ۸۷۴

پروفواتین (متفکر فرانسوی): ۷۵۲

پورسالاری، حسین (نماینده کهنوج): ۴۵۸

پیش بهار، محمد (مسئول اطلاعات و عملیات نیروی زمینی سپاه): ۶۷، ۹۲، ۱۱۱، ۱۱۴، ۲۲۷، ۲۳۰، ۲۴۳، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۸۴، ۴۰۴، ۴۰۶

۴۰۸

پینیس (رئیس مجمع عمومی سازمان ملل): ۸۲۸

تابش (استاندار کردستان): ۸۸۴

تاج گردون، حسین (سفیر ایران در لاهه): ۱۶۶

تاچر، مارگارت (نخست وزیر انگلیس): ۳۲، ۳۳، ۷۹، ۱۲۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۹۷، ۶۷۲، ۷۳۰، ۹۲۴

تراب، اسحاق (گروگان): ۳۵۸

ترکان (مدیر عامل سازمان صنایع دفاع): ۵۰۶، ۵۰۷

تقوی، محسن (جانشین مسئول حفاظت قرارگاه مرکزی): ۴۰۴، ۴۰۶، ۴۰۸

توسلی (حجت الاسلام، از مسئولان دفتر امام): ۵۰۱

توفیق، دیوید (مقاله نویس واشنگتن پست): ۱۵۶

تونلی ابی غانم (چریک لبنانی): ۷۵۱، ۸۳۰، ۸۶۲، ۸۶۳

تیده مان (دادستان شهر آرن هایم هلند): ۴۳۰، ۴۳۱

تیموریان، هژیر (کارشناس امور خلیج فارس): ۷۵، ۷۶

جابر سلمان جبر (فرمانده لشکر ۲۶ ارتش عراق): ۱۴۳، ۳۳۱، ۸۱۱

جاسم القطامی (نماینده مجلس کویت): ۱۰۴

جاکوبس، دیوید (گروگان امریکایی در لبنان): ۸۹، ۳۵۷

جانشین کاردار جمهوری اسلامی ایران در عمان: ۳۶، ۱۰۲

جاوارا، داوود (رئیس جمهور گامبیا): ۸۲۰، ۵۳۰، ۹۲۹

جزایری (آیت الله، امام جمعه اهواز): ۳۶۲

جعفر نمیری (رئیس جمهور سابق سودان): ۱۹۳، ۲۸۳، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۹۶

جعفری (وزیر بازرگانی): ۵۵۳، ۶۰۳

جعفری، غلامرضا (فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)): ۴۰۴، ۴۰۸

جعفری، محمدعلی (عزیز، فرمانده قرارگاه قدس): ۴۳، ۴۴، ۴۹، ۶۷، ۹۲، ۹۴، ۱۱۱، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۴۰، ۱۶۲، ۱۶۳، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۴۳

۲۴۵، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۴۰۱، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۹۵، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۵۳، ۵۶۱، ۶۸۱، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۹۴، ۷۹۶، ۷۹۹، ۸۰۱، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۳۳

جلالی، محمدحسین (وزیر دفاع): ۵۴۳، ۴۷۶، ۵۰۶، ۶۸۷، ۸۷۱

جلایی پور، حمید (معاون سیاسی و اداری استانداری کردستان): ۴۱۶

جلسکی، ولادیمیر (وزیر نفت شوروی): ۳۹۹، ۴۵۴

جمارانی (سرپرست سازمان حج و اوقاف): ۵۰۱

جمشیدی (معاون وزیر صنایع): ۷۴۱، ۷۴۲

جمی (آیت الله، امام جمعه آبادان): ۸۰۵

جمیل حجیلان (سفیر عربستان سعودی در پاریس): ۷۶۹

جنتی (آیت الله، سرپرست سازمان تبلیغات اسلامی): ۴۵۱

جنتی، علی (استاندار خوزستان): ۵۷، ۳۶۲، ۳۶۳

جنکو، لورانس (گروگان امریکایی در لبنان): ۸۹، ۳۵۷

جوزف سلامه (استاد دانشگاه امریکایی بیروت): ۸۸۵

جیسانو (وزیر خارجه موزامبیک): ۷۱۷

چوبین، شهرام (تحلیل گر مؤسسه مطالعات ژنو): ۵۳۵، ۵۳۶

چیکاتا، کوجو (مرد شماره ۲ غنا): ۹۴۸، ۹۴۹

حائری فومنی، مصطفی (سفیر ایران در امارات): ۵۰۰، ۶۲۸، ۶۲۹، ۸۱۸

حاج محمدزاده، ابراهیم (مسئول دفتر سیاسی سپاه): ۷۸۷، ۷۸۸

حافظ اسد (رئیس جمهور سوریه): ۳۱، ۴۰، ۴۱، ۱۳۳، ۱۷۷، ۱۸۱، ۱۸۳، ۲۰۵، ۲۱۷، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۷۸، ۲۷۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۷۳، ۳۹۴، ۴۲۵

۴۳۹، ۴۴۱، ۴۸۴، ۴۸۶، ۵۷۶، ۵۸۹، ۶۰۷، ۶۳۵، ۶۵۰، ۶۷۸، ۷۳۴، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۸۳، ۹۰۵، ۹۱۱، ۹۳۴

حاکم ام القوین: ۲۵۷

حاکم شارجه: ۵۸۷، ۵۸۸

حجاریان، مسعود (معاون وزیر سپاه): ۱۵۹، ۷۹۵

حجازی، فخرالدین (نماینده تهران): ۴۷۹

حجتی (از مسئولان جهاد سازندگی): ۵۱۹، ۵۲۰

حسن بن طلال (ولیعهد اردن): ۶۷۳، ۸۸۳، ۹۴۶

ص: ۱۰۲۲

حسن علی (وزیر بازرگانی عراق): ۵۷۷

حسن هاشم (رئیس کمیته اجرایی امل): ۶۵۹

حسنی مبارک (رئیس جمهور مصر): ۱۹۶، ۱۹۸، ۲۳۶، ۲۸۱، ۲۸۸، ۳۷۳، ۳۷۶، ۴۴۳، ۴۹۲، ۵۱۴، ۵۵۶، ۵۵۷، ۶۱۳، ۸۶۰، ۸۶۱

حسین الحسینی (رئیس پارلمان لبنان): ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۵۱۶

حسینی، جلال (رهبر گروه خبات): ۵۴۲

حسینی، سیدعلی (نماینده سندج): ۵۵۴

حسینی تاش، سیدعلی (رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه): ۹۲، ۱۱۱، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۴۱، ۱۵۹، ۱۶۲، ۲۲۷، ۲۳۰، ۲۴۳، ۲۴۵، ۳۲۹، ۳۳۰، ۶۱۵

۶۸۱، ۷۵۴، ۷۸۸، ۷۹۸، ۸۰۲، ۸۰۴، ۸۰۷، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۸۷، ۸۹۰

حقانی (حجت الاسلام، شهید): ۵۴۷

حکمت یار، گلبدین (از رهبران مبارزین افغانی): ۸۳۰، ۸۳۱

حکیم (آیت الله، از مراجع عراق): ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸

حکیم، سیدمحمدباقر (سخنگوی مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق): ۱۴۸، ۵۰۱، ۶۳۳

حمیده مصطفی طاهر (چریک سوری): ۵۱۷

حمیدی (نماینده همدان): ۶۲۱

خاتمی، سیدمحمد (وزیر ارشاد): ۶۳۲، ۹۳۴

خامنه ای، سیدعلی (رئیس جمهور، رئیس شورای عالی دفاع): ۲۰، ۲۹، ۳۴، ۹۲، ۱۸۳، ۱۹۲، ۲۵۴، ۲۶۶، ۲۷۸، ۳۴۰، ۳۴۵، ۳۵۰، ۳۶۸

۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۴، ۴۳۵، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۸۰، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۶، ۵۳۶

۵۴۷، ۵۴۸، ۵۵۲، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۷، ۶۱۲، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۵، ۶۷۶، ۶۹۰

۶۹۴، ۷۱۳، ۷۷۲، ۷۷۳، ۸۱۵، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۵۶، ۹۰۳، ۹۱۰، ۹۴۸

خانی (مسئول ستاد فوریت های جنگ در جنوب): ۸۹۰

خزازی، حسین (فرمانده لشکر ۱۴): ۶۶۲

خردمند (سرپرست استانداری هرمزگان): ۸۱۵، ۸۷۰

خسروشاهی، هادی (سفیر ایران در واتیکان): ۶۱، ۸۲، ۳۶۴

خلج، مهدی (از مسئولان سپاه): ۹۲

خلخالی، صادق (نماینده قم): ۳۵۲، ۳۵۳، ۴۷۸

خلف اوغلو، وحید (وزیر خارجه ترکیه): ۲۱۹، ۳۴۲

خمینی، سیداحمد: ۹۱، ۸۷۱

خوانساری، سیدمحمد کاظم (سفیر ایران در لیبی) ۵۷۴، ۶۳۴

دادستان انقلاب اسلامی: ۱۱۸، ۷۷۵

دادستان خوزستان: ۳۶۲، ۳۶۳

دادستان نظامی استانبول: ۵۳۷

داسال، مارسل (از مقامات نیروی هوایی فرانسه): ۲۶۵

دانایی فر، حسن (مسئول عملیات قرارگاه کربلا): ۹۲، ۱۱۱، ۲۲۷، ۲۴۵

دایه، ژان ماری (نماینده مجلس فرانسه): ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۹۰، ۵۹۱، ۶۵۶، ۶۵۷، ۷۱۷، ۷۱۸، ۹۳۴، ۹۵۹

دباغ (نماینده تهران): ۶۲۱

دبیر اول سفارت هند در ریاض: ۹۴۷

دبیر دوم سفارت لیبی در ایران: ۳۳۹

دستغیب (آیت الله، شهید): ۹۳۳

دستن، ژیسکار (رئیس جمهور اسبق فرانسه): ۸۸۲

دکویار، خاویر پرز (دبیر کل سازمان ملل متحد): ۲۴، ۲۷، ۷۰، ۷۱، ۱۰۲، ۱۵۱، ۱۵۲، ۳۴۳، ۳۶۶، ۳۹۲، ۴۵۳، ۴۹۹، ۵۱۳، ۵۶۷، ۷۷۰، ۸۶۷

۸۷۴، ۸۹۷، ۹۳۰، ۹۳۲، ۹۴۶

دوزدوزانی، عباس (نماینده تهران): ۱۱۷، ۶۹۶

دوما، رولان (وزیر خارجه فرانسه): ۲۸۲، ۳۵۷، ۵۳۲، ۵۷۳، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۶۰۴، ۶۵۶، ۷۱۷، ۸۶۲، ۸۸۱

دوماس، رونالد (دیپلمات فرانسوی): ۵۹۱

دهقان، حسین (واحد آموزش): ۵۲۱، ۸۹۰

دیرانی، مصطفی (مسئول امنیتی امل): ۱۷۸، ۱۷۹

ذوالقدر، محمدباقر (فرمانده قرارگاه رمضان): ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۹۰، ۱۹۱، ۶۴۳

رئوفی، عبدالمحمد (فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)): ۴۰۴، ۴۰۸، ۶۱۶، ۶۱۵

رئیس ستاد ارتش عراق: ۱۴۷

رئیس ستاد سپاه ششم عراق: ۱۴۷

رئیس ستاد مشترک ارتش: ۵۴۳

رئیس مجلس خلقی کوبا: ۴۸۳

رئیس مجلس سنای اسپانیا: ۳۲۲

رئیس جمهور آرژانتین: ۲۲۱

رئیس جمهور کنیا: ۶۵۵

رئیس جمهور یمن شمالی: ۳۹۲

رابین، اسحاق (وزیر دفاع اسرائیل): ۲۴۰، ۵۰۸، ۶۷۹

راسخ احمدی (سرهنگ دوم): ۶۸۸

راشد عبدالله النعیمی (وزیر خارجه امارات): ۱۷۱، ۸۴۹، ۸۵۰

رایت (مأمور گمرک نیویورک): ۸۰

ربیع زاده (دیپلمات سابق): ۱۸۳

رجایی خراسانی، سعید (نماینده دائم ایران در سازمان ملل): ۲۷، ۷۱، ۱۵۱، ۱۵۲، ۵۳۵، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۸۲۷، ۸۶۷، ۸۶۸، ۹۰۷، ۹۳۰،

۹۳۱، ۹۳۲، ۹۵۷، ۹۵۸

رجوی، مسعود (رئیس سازمان مجاهدین خلق): ۸۹، ۱۳۳، ۲۲۴، ۲۹۲، ۲۹۳، ۳۲۳، ۳۵۹، ۳۶۵، ۴۹۳، ۸۸۱، ۹۳۳

ص: ۱۰۲۳

رحمانی، محمدعلی (مسئول واحد بسیج سپاه): ۱۴۵، ۱۴۶، ۳۶۷، ۴۲۹، ۴۷۲، ۴۷۴، ۵۰۱، ۵۴۵، ۵۶۴، ۶۲۱

رشدان سفر المطیری (استوار ارتش عربستان): ۴۷۷

رشید کرامی (نخست وزیر لبنان): ۴۲۵، ۶۳۵، ۷۲۱، ۸۸۵

رشید، غلامعلی (مسئول معاونت عملیات سپاه): ۲۱، ۲۲، ۴۳، ۴۴، ۴۶، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۱۱۱، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۳۶، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۲۲۷، ۲۲۸، ۳۲۹

رضایی، محسن (فرمانده کل سپاه): ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۷، ۴۳، ۴۴، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۶۷، ۶۸، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۵، ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۸۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۷، ۲۷۰، ۲۹۵، ۲۹۸، ۳۲۴، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۶۱، ۳۸۴، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۱۰، ۴۳۶، ۵۰۱، ۵۰۵، ۵۸۴، ۵۸۳، ۶۲۱، ۶۶۸، ۶۶۹، ۷۵۹، ۷۶۱، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۶، ۸۰۰، ۸۰۲، ۸۰۶، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۶، ۸۴۳، ۸۹۶، ۹۳۹، ۹۵۱

رضوی، محمدتقی (از مسئولان مهندسی سپاه): ۵۱۹، ۷۹۷

رعد (پزشک فرانسوی لبنانی الاصل): ۵۹۱، ۶۵۶

رفیعی نژاد، نادر (عضو کمیته مرکزی سازمان مجاهدین خلق): ۴۹۳

رفیق دوست، محسن (وزیر سپاه): ۱۱۲، ۱۱۵، ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۸۲، ۳۸۳، ۴۷۶، ۴۷۷، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۲۷، ۵۵۰، ۵۷۴، ۵۷۵، ۶۰۰، ۶۳۴، ۷۵۹، ۷۸۸، ۸۰۶، ۸۰۸

رضانی (کارشناس ایران در دانشگاه ویرجینیا): ۵۳۵

رضانی، حمید (مسئول اطلاعات قرارگاه نصرت): ۳۸۴

رنجبر، داوود (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی (خاتم) سپاه): ۴۳، ۵۰، ۶۷، ۹۴، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۶۶، ۱۹۰، ۲۴۴، ۳۳۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۹۹، ۷۸۸، ۷۸۹، ۸۰۸، ۸۳۳، ۸۳۶

روحانی، حسن (رئیس کمیسیون دفاع مجلس): ۷۱۳، ۷۱۴

رودکی، نبی (فرمانده لشکر ۱۹ فجر): ۴۰۴، ۴۰۸، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۸

روغنی زنجانی، مسعود (وزیر برنامه و بودجه): ۶۲۴، ۶۲۵

رولینگرز، جری (رئیس جمهور غنا): ۹۴۸

رهبر چین: ۸۷۶

رهبرپور (نماینده همدان): ۶۲۱

ریچارد، چارلز (خبرنگار رادیو بی.بی.سی): ۶۳۳

ری شهری (وزیر اطلاعات): ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴

ریگان، رونالد (رئیس جمهور امریکا): ۳۳، ۳۵، ۴۱، ۸۹، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۵۶، ۱۹۶، ۲۳۶، ۲۶۲، ۲۸۵، ۲۹۱، ۳۱۰، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۳۵، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۵۷، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۸۹، ۴۴۲، ۴۵۸، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۹۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۸۹، ۶۱۳، ۸۲۷، ۸۸۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۸، ۹۳۶

زرتشتیان، کمال (مسئول سابق حزب دمکرات در سقز): ۷۷۵

زمان زاده، جواد (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی (خاتم) سپاه): ۶۶۱، ۶۸۲، ۸۸۸

زمانی، حسین علی (جانشین مسئول ستاد قرارگاه نوح): ۷۵۴

زمانیان، امیر (دیپلمات ایران در سازمان ملل): ۱۱۹

زید الرفاعی (نخست وزیر اردن): ۱۷۷، ۲۲۰، ۲۵۴، ۲۵۷، ۳۲۰، ۳۲۱، ۶۰۷، ۷۲۹، ۸۵۱، ۸۶۰، ۸۸۲، ۸۸۳

ژوسلن (نماینده پارلمان فرانسه): ۵۹۰

ساترلند، توماس (گروگان امریکایی در لبنان): ۸۹، ۳۵۷

سادات (رئیس جمهور سابق مصر): ۵۹۴، ۶۰۳

ساسون، اسحاق (گروگان): ۳۵۸

سالار جاف: ۳۵۸

سالک (سرپرست کمیته انقلاب): ۱۶۹

سبحانی نیا، حسین (نماینده تهران): ۶۹۳، ۶۹۴

سجادی، محمد: ۱۴۸

سحابی، یدالله (عضو نهضت آزادی): ۱۸۱

سخایی (سفیر ایران در قطر): ۶۹۱

سخنگوی حزب الدعوه عراق: ۲۵۹

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ: ۷۱، ۳۰۰، ۸۶۷، ۹۴۲

سخنگوی شرکت بوئناماریه: ۹۶

سخنگوی وزارت خارجه امريکا: ۸۴۹، ۴۶۰، ۸۱۹، ۸۵۰

سخنگوی وزارت خارجه ايران: ۴۱، ۵۹، ۳۴۳، ۳۱۷، ۴۹۰، ۷۴۵، ۷۴۷

سخنگوی وزارت خارجه چين: ۱۲۶

سخنگوی وزارت خارجه فرانسه: ۶۹۳

سرپرست اداره سياسي وزارت خارجه: ۳۲، ۵۳۱

سرپرست استانداری مازندران: ۶۲

سرپرست خانه فرهنگ ايران در حيدرآباد: ۵۸۶

سرپرست سفارت ايران در دمشق: ۲۷۹

سرپرست نمايندگی ايران در بوداپست: ۹۱۲

سرگئی یورنینگو (معاون اول وزارت خارجه شوروی): ۶۰

سرگیچیک (ژنرال ارتش شوروی): ۴۳۷

سعاد الصباح (شاعره کويتي): ۶۳۰

سعد قاسم حمودی (دبير کل کمیته پیگیری): ۳۱۷

سعدون حمادی (رئيس مجلس ملی عراق): ۳۹۸، ۷۱۶، ۷۳۰، ۷۳۵

سعدون شاکر (وزیر کشور عراق): ۱۲۹

ص: ۱۰۲۴

سعود الفيصل (وزیر امور خارجه عربستان): ۳۶، ۷۳، ۱۲۴، ۱۷۲، ۲۵۸، ۲۵۸، ۳۲۰، ۶۷۱، ۷۱۴، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۸، ۷۶۹، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۵۰، ۹۰۲

سعید بن احمد اشفنازی (وزیر نفت و معادن عمان): ۷۹

سفیر آلمان غربی در ایران: ۳۱، ۶۲۹، ۶۷۵

سفیر استرالیا در تهران: ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸

سفیر اسرائیل در سازمان ملل: ۸۲۹

سفیر امریکا در بغداد: ۱۲۸، ۳۱۷، ۶۰۶

سفیر امریکا در مسقط: ۳۷۹

سفیر ایران در آلمان شرقی: ۳۲، ۶۵۸، ۸۳۰

سفیر ایران در آلمان غربی: ۱۸۷، ۶۲۸، ۶۲۹

سفیر ایران در زیمبابوه: ۴۳۴

سفیر ایران در ژاپن: ۶۱۱، ۷۳۵

سفیر ایران در لهستان: ۳۲، ۶۵۸

سفیر بورکینافاسو در سازمان ملل: ۵۰۸

سفیر ترکیه در ایران: ۳۶۶

سفیر ژاپن در امریکا: ۳۳، ۱۵۶

سفیر ژاپن در کویت: ۳۷۵

سفیر سابق کویت در مراکش: ۱۰۴

سفیر شوروی در آلمان شرقی: ۳۲، ۶۵۸، ۸۳۰

سفیر شوروی در بغداد: ۳۱۷

سفیر شوروی در لبنان: ۵۱۵

سفیر شوروی در لهستان: ۳۲، ۶۵۸

سفیر شوروی در مصر: ۶۱۳

سفیر عراق در آلمان غربی: ۱۸۷

سفیر عراق در کویت: ۱۲۱، ۱۲۳

سفیر عربستان در کویت: ۷۶۹

سفیر فرانسه در امارات متحده عربی: ۹۷، ۳۸۰

سفیر کویت در امریکا: ۶۳۱

سفیر لیبی در هند: ۶۵۸

سفیر یوگسلاوی در تهران: ۲۸۳

سلطان بن عبدالعزیز (وزیر دفاع عربستان): ۳۲۰، ۶۰۱، ۶۳۰، ۶۴۸

سلطان قابوس (پادشاه عمان): ۱۵۲، ۲۰۲، ۲۸۱، ۲۸۲، ۳۱۵، ۳۴۲، ۴۱۷، ۶۲۹، ۸۴۸

سلیم احد سلیم (وزیر دفاع تانزانیا): ۳۹۳

سلیم یاسین (معاون نخست وزیر سوریه): ۶۰۲

سلیمان شیخه (از عوامل سردار جاف): ۳۵۸

سلیمان جاه (فرمانده قرارگاه عملیاتی ارتش در جنوب): ۴۶۵

سلیمانی، قاسم (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله): ۴۰۴، ۴۰۸، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹

سنایی، فرح (متهم به ارسال سلاح به ایران): ۶۲۷

سنجقی، ابراهیم (نماینده سپاه در ستاد قرارگاه خاتم(ص)): ۱۵۹، ۲۲۷، ۲۴۳، ۳۲۹، ۳۸۴، ۴۰۱، ۴۰۴، ۴۰۸، ۷۸۷، ۸۳۳

سوبر (معاون سابق وزیر خارجه امریکا): ۳۴۴

سوبروتو (وزیر معادن و انرژی (نفت) اندونزی): ۱۷۶، ۶۹۸، ۷۴۸، ۷۵۰

سوداگر، احمد (از مسئولان قرارگاه قدس): ۸۸۷، ۸۸۸

سورا، میشل (گروگان فرانسوی در لبنان): ۱۹۵، ۲۶۵، ۲۹۱، ۳۵۷، ۶۵۶، ۸۲۹، ۸۶۲

سیاف زاده، احمد (مسئول عملیات قرارگاه کربلا): ۶۱۵، ۶۶۱، ۶۸۱، ۸۱۷

سیف الهی (نیروی شناسایی): ۴۲۵

سیک، گری (دستیار پیشین کاخ سفید): ۷۸۰، ۷۸۱

سیهانوک (رئیس جمهور کامبوج): ۲۲۴، ۲۹۳

شاذلی بن جدید (رئیس جمهور الجزایر): ۳۱، ۳۴۵، ۳۷۱، ۳۷۰، ۳۷۲، ۴۸۵

شاذلی قلیبی (دبیر کل اتحادیه عرب): ۳۴، ۱۲۴، ۲۲۰، ۲۵۵، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۴۳، ۷۱۵

شارب، کندال (قاضی فدرال امریکا): ۵۰۸

شافعی، غلامرضا (وزیر صنایع): ۳۸۸، ۶۰۳، ۸۵۵، ۸۵۶

شاملو (نماینده همدان): ۶۲۱

شامیر، اسحاق (وزیر خارجه اسرائیل): ۸۶۲

شانون، پل (وزیر مشاور در امور بازرگانی خارجی انگلیس): ۵۷۷

شاه (ملک) حسن (شاه مراکش): ۲۲۰، ۳۶۹، ۵۰۹

شاه (ملک) حسین (شاه اردن): ۸۹، ۲۲۰، ۲۲۴، ۲۳۶، ۲۵۷، ۲۸۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۳۱۲، ۳۲۱، ۳۶۹، ۳۹۲، ۴۸۵، ۴۹۲، ۵۳۷، ۶۰۷، ۶۷۸، ۷۴۲

۷۷۱، ۸۴۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۸۳، ۹۱۱، ۹۲۴، ۹۳۳، ۹۵۹، ۹۶۲

شاه ایران: ۷۵، ۸۸، ۲۲۴، ۲۵۳، ۲۹۲، ۳۴۷، ۳۶۹، ۴۳۶، ۴۷۸، ۵۱۲، ۵۲۴، ۵۳۰، ۵۳۲، ۶۰۳، ۶۱۱، ۶۵۷، ۷۱۸، ۷۲۰، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۶۸، ۸۵۲

۸۷۷، ۹۳۵، ۹۵۹

شاهاک، امنون (فرمانده ارتش اسرائیل): ۶۷۹

شجاعی (واحد مهندسی لشکر ۸ نجف): ۴۰۷

شجاعی کیاسری، سیدحسن (نماینده ساری): ۳۵۲، ۳۵۳

شروانی، سلیم (دیپلمات هند در سازمان ملل): ۱۲۰

شریعتی، امین (فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا): ۴۰۴، ۴۰۶، ۴۰۸

شریف الدین پیرزاده (دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی): ۳۴، ۷۲۹، ۷۷۱، ۸۲۰، ۸۴۸، ۹۲۹

شریفی، کریم (از مسئولان کومه له): ۷۰

شفتی (قائم مقام وزیر راه): ۹۴۷، ۹۴۸

شفیع زاده، حسن (فرمانده توپخانه سپاه): ۲۴۳، ۷۸۸، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۹، ۸۳۳، ۸۸۷، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۳

ص: ۱۰۲۵

شکيب، خسرو: ۳۴۷

شمخانی، علی (جانشین فرمانده سپاه): ۱۱۲، ۱۴۰، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۹۰، ۵۴۳، ۵۴۴، ۷۸۷، ۷۸۸، ۹۳۹، ۹۴۴

شمس اردکانی (مشاور وزیر خارجه): ۷۶۹

شمیت، موريس (رئيس ستاد نیروی زمینی فرانسه): ۷۶۹، ۷۷۰

شواردناده، ادوارد (وزیر خارجه شوروی): ۵۳۷، ۷۴۰

شوشتری، نورعلی (فرمانده قرارگاه انصار): ۴۰۴، ۴۰۸، ۵۲۱، ۸۹۰

شولتز، جورج (وزیر خارجه امریکا): ۴۱، ۱۲۰، ۱۲۴، ۱۳۲، ۱۵۲، ۱۹۷، ۳۴۳، ۴۸۸، ۴۹۲، ۵۳۷، ۷۴۰

شيخ الصباح الاحمد الصباح (وزیر خارجه كويت): ۱۲۳، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۸۱، ۳۱۵، ۳۷۵، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۵۴، ۴۷۷، ۶۴۸، ۷۶۹

شيخ امين (از سران حزب الله لبنان): ۶۹۳

شيخ جابر الاحمد الصباح (امير كويت): ۱۵۵، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۶۴۸

شيخ حسن خالد (مفتی لبنان): ۴۰، ۴۴۱

شيخ حمد بن خليفة آل ثاني (وليعهد قطر): ۳۷۵، ۶۹۱

شيخ حمد بن عيسى آل خليفة (وليعهد بحرین): ۴۳۲، ۴۳۳

شيخ حيدر (از سران امل لبنان): ۶۹۳

شيخ خليفة بن حمد آل ثاني (امير قطر): ۳۶، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۹۷، ۴۱۷، ۴۳۲، ۴۳۳

شيخ خليفة بن زايد آل نهيان (وليعهد ابوظبي): ۲۸۱، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۰۱

شيخ زايد بن سلطان آل نهيان (امير امارات): ۳۷، ۱۷۱، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۵۵، ۳۴۶، ۳۷۵، ۴۸۵، ۶۲۸، ۶۲۹، ۸۴۹، ۸۵۰

شيخ سالم الصباح (وزیر دفاع كويت): ۵۸۶

شيخ سعد عبدالله الصباح (وليعهد كويت): ۳۴۲

شيخ سعيد شعبان (رهبر جنبش توحيد اسلامی لبنان): ۳۱، ۱۸۲، ۵۷۵، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۳۳، ۶۵۴، ۶۷۳، ۷۵۱، ۸۸۰، ۹۳۷، ۹۶۰، ۹۶۲

شيخ صبحی الطفيلي (از سران حزب الله لبنان): ۹۶۱

شيخ صفر بن محمد القاسمی (حاکم رأس الخمیه): ۳۴۲

شیخ عبدالرحمن الرشتوی (امام جماعت مسجد سلیمانیه): ۵۴۲

شیخ عطار (استاندار آذربایجان غربی): ۶۹۳، ۷۷۴

شیخ علی الخلیفه الصباح (وزیر نفت کویت): ۶۹۹

شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه (امیر بحرین): ۲۵۸

شیخ فیصل (فرستاده حاکم شارجه): ۵۸۷، ۵۸۸

شیخ ماهر حمود (عضو تجمع علمای مسلمین لبنان): ۴۶۲

شیخ محمد بن راشد آل مکتوم (وزیر دفاع امارات): ۴۵۴، ۵۰۰

شیخ محمد شمس الدین (نایب رئیس مجلس اعلاهی شیعه در لبنان): ۴۰، ۲۶۹، ۲۷۰، ۴۴۱

شیخ الاسلام، حسین (معاون سیاسی وزارت خارجه): ۵۹، ۱۹۳، ۲۱۷، ۳۷۳، ۴۳۷، ۷۵۱، ۷۷۰، ۹۵۹

شیراک، ژاک (شهردار پاریس): ۳۱۵، ۳۲۴، ۶۷۰، ۶۷۱، ۸۸۲

صادق عبدالقادر (نایب رئیس هلال احمر سودان): ۲۸۳

صانعی (آیت الله): ۱۹۱، ۲۱۶

صبح میرزا (از نزدیکان صدام): ۸۷۶

صباغیان، هاشم (عضو نهضت آزادی): ۱۸۱

صبحی یاسین (وزیر صنایع عراق): ۲۶۸

صدام حسین (رئیس جمهور عراق): ۲۱، ۲۲، ۲۵، ۳۱، ۳۲، ۵۶، ۶۱، ۷۳، ۸۶، ۱۰۰، ۱۰۷، ۱۱۷، ۱۲۲، ۱۲۸، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۷۱، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۳، ۱۹۷، ۲۰۰، ۲۰۵، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۳۶، ۲۳۸، ۲۵۲، ۲۵۶، ۲۶۱، ۲۷۴، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۳۰۵، ۳۰۷، ۳۱۲، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۲، ۳۳۸، ۳۴۰، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۵۲، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۶۵، ۳۶۹، ۳۷۴، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۸، ۴۱۸، ۴۳۴، ۴۴۹، ۴۵۵، ۴۵۷، ۴۶۲، ۴۸۱، ۴۸۴، ۴۹۲، ۴۹۹، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۹، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۴۲، ۵۴۵، ۵۵۵، ۵۷۲، ۵۷۵، ۵۷۷، ۵۸۴، ۵۸۵، ۶۰۶، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۳۶، ۶۴۶، ۶۵۳، ۶۶۹، ۶۷۱، ۶۷۳، ۶۷۸، ۶۸۸، ۶۹۴، ۶۹۶، ۷۰۹، ۷۱۷، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۴۲، ۷۴۶، ۷۴۸، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۶، ۷۶۸، ۷۸۲، ۸۱۲، ۸۱۵، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۴، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۶، ۸۵۳، ۸۵۵، ۸۷۱، ۸۷۶، ۸۸۳، ۸۹۷، ۹۰۱، ۹۰۸، ۹۲۳، ۹۲۷، ۹۳۳، ۹۴۵، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۸، ۹۶۰

صدر اعظم اتریش: ۵۵۰، ۵۵۱

صدر، سیدمحمدباقر (آیت الله، شهید): ۷۴۷

صدیق (فرمانده نیروی هوایی ارتش): ۶۲۱

صفوی، رحیم (فرمانده نیروی زمینی سپاه): ۲۱، ۲۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۶۷، ۶۹، ۹۲، ۹۴، ۱۱۱، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۰، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۹۰، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۳۲۹، ۳۸۳، ۴۰۸، ۴۹۵، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۲، ۵۶۱، ۶۱۵، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۸۱، ۶۸۲، ۷۰۵، ۷۵۴، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۱، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۹۶، ۸۰۴، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰

صلاح الدین ایوبی: ۵۸۵

صمیمی (رئیس شهربانی): ۵۰۱

صیاد شیرازی، علی (فرمانده نیروی زمینی ارتش): ۱۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۶۰۰، ۶۶۹، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۹

ضیاء الحق (رئیس جمهور پاکستان): ۳۶، ۱۰۳، ۱۹۸، ۲۱۹، ۲۵۸، ۲۸۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۷۷، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۸۷، ۶۴۸

ضیاءالدین توفیق (فرمانده سپاه دوم عراق): ۵۸۰

ص: ۱۰۲۶

طارق العیاد (وزیر اطلاعات بحرین): ۷۷۱

طارق عزیز (وزیر خارجه عراق): ۳۲، ۱۰۷، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۸، ۱۵۲، ۱۷۴، ۱۹۷، ۲۲۰، ۳۹۳، ۶۰۶، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۸۹، ۶۹۰، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۲۹، ۷۳۰، ۸۷۶، ۹۲۴

طارمی، محمدحسین (سفیر ایران در عربستان): ۷۶۹

طالبانی، جلال (رهبر اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۵۶۴، ۹۵۰

طاهری (آیت الله): ۹۳

طاهری (سرکنسول سابق ایران در استانبول): ۵۳۷

طه یاسین رمضان (معاون اول نخست وزیر عراق): ۲۲۰، ۲۵۷، ۲۸۸، ۹۳۰، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱

عادل عسیران (وزیر دفاع لبنان): ۸۸۵

عبادت (مدیرکل اداره اطلاعات آذربایجان غربی و کردستان): ۸۶۱، ۸۶۲

عبدالامیر افراوی (ساکن هویزه): ۸۹۹

عبدالحلیم ابوغزاله (وزیر دفاع مصر): ۵۱۴

عبدالحلیم خدام (معاون ریاست جمهوری سوریه): ۲۱۷، ۲۵۳، ۲۵۷، ۲۷۹، ۳۲۰، ۴۲۵، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۸۵، ۵۸۹، ۶۳۵، ۶۵۵

عبدالرئوف الکسم (نخست وزیر سوریه): ۳۱، ۲۲۰، ۲۷۹، ۳۲۰، ۳۷۴، ۵۳۲، ۶۰۳، ۶۰۷، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۴، ۶۵۵

۶۷۱، ۶۷۷، ۶۸۷، ۷۳۴، ۸۵۱، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۹۱۱

عبدالرحمن سوارالذهب (رهبر نظامی سودان): ۱۲۳، ۶۴۸

عبدالرحمن منصور (از مسئولان وزارت خارجه عربستان): ۷۶۹

عبدالسلام جلود (عضو شورای فرماندهی انقلاب لیبی): ۳۱، ۳۲۰، ۳۴۵، ۳۱۹، ۳۷۴، ۳۹۵

عبدالعزیز الدالی (وزیر خارجه یمن جنوبی): ۷۲۹

عبدالعزیز بن خالد الغام (رئیس مجلس قطر): ۵۸۶

عبدالعزیز ثنیان (از مسئولان وزارت خارجه عربستان): ۷۶۹

عبدالعزیز خلاف (وزیر بازرگانی الجزایر): ۳۷۰

عبدالعزیز محمد الرواس (وزیر اطلاعات عمان): ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۹۰، ۳۹۱

عبدالکاظم حسین عبود (از فرماندهان عراق): ۱۸۶

عبدالله احمر (معاون دبیر کل حزب بعث سوریه): ۲۵۷

عبدالله بشاره (دبیر کل شورای همکاری خلیج فارس): ۵۶، ۷۲، ۷۴، ۲۵۹، ۵۹۵، ۶۸۹، ۸۵۴، ۹۰۸

عبدالله فاضل (وزیر اوقاف و امور دینی عراق): ۵۰۹، ۸۲۰

عبدالله، عثمان (وزیر دفاع سودان): ۹۶

عبداللهی، علی (مسئول طرح و عملیات قرارگاه مرکزی): ۴۰۶، ۵۱۹، ۵۲۱، ۸۸۷، ۸۹۰، ۶۸۱، ۷۵۴

عبدل منعم السامرای (معاون وزیر نفت عراق): ۲۸۹

عدنان خیرالله (وزیر دفاع عراق): ۲۴، ۲۶، ۱۴۷، ۵۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۶۶۹، ۷۰۳، ۷۸۴، ۷۹۱، ۸۱۶، ۸۴۲، ۸۶۶، ۹۰۳

عزیزی، احمد (رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس): ۳۲۲، ۳۷۶، ۴۸۳، ۹۵۸

عساکره، علی (فرمانده واحد ادوات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)): ۸۹۳

عصام النائب (وزیر مشاور در امور خارجی سوریه): ۶۰۲

عصام عبدالرحیم (معاون وزیر نفت عراق): ۷۸

عصمت عبدالمجید (وزیر خارجه مصر): ۵۹۴

عصمت کتانی (نماینده دائم عراق در سازمان ملل): ۱۷۴، ۳۶۶

عطار (مهندسی سپاه): ۸۹۰

علامه سیدحسین فضل الله (از علمای لبنان): ۱۷۸، ۱۸۰، ۲۴۱، ۴۶۱، ۸۸۵

علایی، حسین (فرمانده قرارگاه نوح): ۲۴۳، ۳۲۹، ۳۳۱، ۴۰۶، ۴۰۸، ۷۸۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۷

علی حسینی (عضو جنبش امل لبنان): ۵۱۶

علی سمیدا (دیپلمات عراق در سازمان ملل): ۱۱۹

علی طرابلسی (از مقامات سوریه): ۶۰۲

علی عبد السلام ترکی (وزیر خارجه لیبی): ۱۰۵، ۲۱۷، ۲۲۰، ۲۴۰، ۳۴۶، ۳۷۲، ۳۷۴، ۳۹۵، ۴۸۶، ۵۷۴، ۶۵۱

علی حسن مووینی (رئیس جمهور تانزانیا): ۶۷۶، ۶۹۰

علیزاده (دبیر اول کومه له): ۷۰

عمادی (حجت الاسلام، امام جمعه گنبد): ۶۴۴

عمر مزالی (نخست وزیر تونس): ۳۹۳

عمر وارد وساچی (معاون نخست وزیر گرجستان شوروی): ۶۰

عندلیب، علیرضا (مسئول ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)): ۱۶۶، ۱۶۵، ۶۶۱، ۶۸۱

غرضی، محمد (وزیر سابق نفت): ۱۷۵

غلامپور، احمد (جانشین فرمانده قرارگاه کربلا): ۴۳، ۴۴، ۶۷، ۹۲، ۱۱۱، ۱۳۵، ۱۵۹، ۱۶۲، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۴۳، ۲۴۵، ۳۳۱، ۵۲۱، ۶۱۵، ۶۶۱، ۶۶۲

۸۹۰، ۸۸۷، ۸۳۳، ۷۸۷، ۶۸۱، ۶۶۵، ۶۶۴، ۶۶۲

غمخوار، اکبر (از مسئولان لجستیک سپاه): ۲۴۳، ۳۲۹، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۳۳

فایوس، لوران (نخست وزیر فرانسه): ۷۱۸

فاروق الشرع (وزیر خارجه سوریه): ۳۱، ۱۸۲، ۲۲۰، ۲۷۹، ۴۸۵، ۵۸۹، ۶۰۲، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۵۱، ۷۱۵، ۸۶۱

فاضل هرندی (نماینده مجلس): ۴۵۵

فاضل همدانی (نماینده همدان): ۶۲۱

فان زوکایی (سفیر چین در ایران) ۵۵۳

فدوی، علی (مسئول اطلاعات قرارگاه نوح): ۲۴۳، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۸۸، ۸۰۰

فرستاده نخست وزیر ژاپن به کویت: ۳۷۵

ص: ۱۰۲۷

فرماندار خلخال: ۶۴۵

فرماندار دشت آزادگان: ۸۹۷، ۸۹۸

فرماندار رامهرمز: ۲۱۲

فرمانده بسیج سپاه پاسداران استان یزد: ۴۲۹

فرمانده تیپ ۱۱۱ پیاده ارتش عراق: ۸۱۱

فرمانده دانشکده هوانیروز: ۶۶۹

فرمانده سپاه پاسداران ناحیه گیلان: ۶۲۰

فرمانده سپاه چهارم: ۱۴۷

فرمانده مرکز آموزش هوانیروز: ۶۶۹

فرمانده نیروی هوایی عراق: ۸۱۲

فروزنده، محمد (مسئول مهندسی سپاه): ۵۱۹، ۵۲۰، ۷۸۸، ۷۹۷، ۸۰۰

فرهادی، محمد (وزیر فرهنگ و آموزش عالی): ۶۶۸، ۷۶۳، ۷۶۴

فضلی، علی (فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع)): ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۲۵

فندلی، پل (نماینده سابق کنگره امریکا): ۴۵۴

فوتتن، مارسل (گروگان فرانسوی در لبنان): ۲۹۱، ۳۵۷، ۶۵۶

فهد (پادشاه عربستان): ۳۲۰، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۸۵۱، ۹۰۲، ۹۴۷

فهمی هویدی (نویسنده روزنامه الاهرام): ۵۱۰

فیروزآبادی (عضو ستاد فرماندهی کل قوا): ۷۹۷

فیصل الدویش (نماینده پارلمان کویت): ۵۸۸

قائم مقام سفیر ایران در فرانسه: ۶۰۴

قائم مقام وزارت خارجه تانزانیا: ۶۷۶

قاسم احمد تقی العریبی (وزیر نفت عراق): ۱۰۱، ۲۰۴، ۲۲۱، ۳۷۴، ۳۹۹، ۴۲۳، ۴۵۴، ۵۵۶، ۶۷۶، ۷۱۶، ۷۲۰، ۷۴۸

قاضی کنعان (افسر اطلاعاتی سوریه): ۲۴۱

قالیاف، محمدباقر (فرمانده لشکر ۵ نصر): ۲۴۳

قربانی، مرتضی (فرمانده لشکر ۲۵ کربلا): ۴۴، ۴۰۴، ۴۰۸، ۶۱۶

قریشی، (نماینده ارومیه در مجلس خبرگان): ۲۹، ۱۶۹

قمری، محسن (از مسئولان حزب دمکرات): ۱۴۸

قنبری، عبدالعلی (نماینده قائم شهر و سوادکوه): ۴۵۹

کارتر، جیمی (رئیس جمهور سابق امریکا): ۱۹۸

کارتون، مارسل (گروگان فرانسوی در لبنان): ۲۹۱، ۳۵۷، ۶۵۶

کاردار آلبانی در بوداپست: ۷۳۵

کاردار سفارت ایران در رم: ۵۹

کاردار سفارت ایران در مسقط: ۱۷۲

کاردار سفارت فرانسه در ایران: ۱۳۳، ۱۹۴، ۲۶۵

کاردار سفارت لیبی در تهران: ۱۰۵

کاردار فرانسه در بیروت: ۳۵۷

کارمل، بیرک (رئیس کودتای افغانستان): ۳۷۷

کاسترو، فیدل (رهبر کوبا): ۲۳۷

کاشانی، نصرت الله (مهندسی قرارگاه کربلا): ۸۸۷، ۸۹۰

کاظمی، احمد (فرمانده لشکر ۸ نجف): ۴۴، ۶۸، ۲۴۳، ۶۶۲

کامیار، علی (نماینده ارومیه): ۶۹۳

کبیری، احمد (نماینده مرودشت): ۷۴۴

کروبی (نماینده امام و سرپرست بنیاد شهید): ۴۷۸، ۶۲۶

کریستیانسن (وزیر نفت نروژ): ۷۹

کریسشین روستوکر (دبیر کل فدراسیون حقوق بشر): ۵۵۸

کریمی (جانشین فرمانده توپخانه سپاه): ۸۹۰

کریمی، فؤاد (نماینده اهواز): ۵۵۴

کنعان اورن (رئیس جمهور ترکیه): ۳۶، ۱۷۰، ۱۷۱، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۸۱

کوفمن، ژان پل (گروگان فرانسوی در لبنان): ۴۲، ۱۹۵، ۲۶۶، ۲۹۱، ۳۵۷، ۶۰۵، ۶۵۷، ۸۲۹، ۸۶۲

کوهن، حیم هلال (گروگان): ۳۵۸

کهل، هلموت (صدراعظم آلمان غربی): ۴۹۳

کیان، وو شو (وزیر خارجه چین): ۶۸۹، ۸۷۶، ۹۱۲، ۹۲۹، ۹۴۶

کیتو، پدرو (کارمند غیر نظامی جزیره سن دیگو): ۱۷۰

کیسینجر (وزیر خارجه اسبق امریکا): ۳۱۰، ۳۷۷

کورنینکو (معاون وزیر خارجه شوروی): ۳۲، ۵۳۱، ۶۵۸

گاندی، راجیو (نخست وزیر هند): ۳۶، ۱۹۸، ۲۸۲، ۵۸۶

گلدواتر (رئیس کمیته تسلیحاتی سنای امریکا): ۶۲۷

گورباچف، میخائیل (رهبر شوروی): ۳۳، ۳۵، ۱۲۷، ۱۵۶، ۱۹۶، ۲۳۶، ۲۶۲، ۲۸۵، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۳۵، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۸۹،

۴۴۲، ۴۵۸، ۴۸۷، ۴۸۸، ۵۳۷، ۵۸۹

لاهوئی، سارا: ۹۱

لرد بتل (نماینده پارلمان انگلیس): ۵۵۸

لطیف نصیف جاسم (وزیر فرهنگ و اطلاعات عراق): ۱۹۷، ۷۱۶، ۸۵۵، ۹۰۳، ۹۴۵

لیکلی، فیلیپ (معاون وزیر خارجه کنیا): ۶۵۵

مائو (رهبر انقلاب چین): ۳۲۶

مارتن، ژاک (معاون سابق وزارت خارجه فرانسه): ۶۹۳، ۷۱۷، ۷۱۸، ۹۳۵

ماشل، ساموئل (رئیس جمهور موزامبیک): ۷۷۲

مانع سعيد العتيبه (وزير نفت امارات): ١٣٢، ١٧٦، ٢٥٧، ٣٩٥، ٤٩٨، ٤٩٩، ٧٥٠، ٧٧٨، ٨٢٣

مبلغ، مهدي (مهندسي قرارگاه خاتم): ١١١، ١٣٥، ١٣٦، ١٥٩، ١٩٠، ٣٢٩، ٤٠٤، ٤٠٨، ٥١٩، ٥٢١، ٨٨٧، ٨٩٠

ص: ١٠٢٨

متین طانیر (رئیس شرکت بلوک گلد انترنشنال) ۶۲۷

محتاج، عباس (فرمانده قرارگاه سلمان و کربلا): ۴۳، ۴۹، ۶۷، ۹۲، ۱۱۱، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۸، ۱۳۹، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۴۳، ۲۴۵، ۳۲۹، ۳۳۱، ۳۶۳، ۴۰۴، ۴۰۶، ۴۰۸، ۵۲۱، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۱، ۶۸۱، ۷۸۸، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۷، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۶، ۹۴۱، ۹۴۱

محتشمی، علی اکبر (وزیر کشور): ۲۹، ۱۶۹، ۱۶۸، ۱۷۷، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۹۲، ۴۸۲، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۸۰، ۹۶۰، ۹۶۱

محرابی، غلامرضا (مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا): ۶۱۵، ۶۶۱، ۶۶۴، ۶۸۱، ۶۸۲، ۷۶۰، ۸۱۷

محلای، فضل الله (نماینده امام در سپاه): ۴۵۱، ۴۷۴، ۵۰۱

محمد آذر، حسین (مشاور وزیر خارجه): ۷۶۹

محمد العماری (وزیر اقتصاد سوریه): ۶۰۲، ۸۶۱

محمد بعلبکی (رئیس سندیکای مطبوعات لبنان): ۳۵۷

محمد سلیمان (مأمور امنیتی عراق): ۷۶۳

محمد شریف مساعديه (مرد شماره ۲ الجزایر): ۳۴۵

محمد قباش (وزیر کشور سوریه): ۸۶۱

محمد علی عمایه (قائم مقام وزیر خارجه یمن جنوبی): ۳۱، ۵۳۳، ۵۵۲، ۵۸۷

محمدی (نماینده همدان): ۶۲۱، ۷۶۶

محمدی گیلانی (آیت الله، نماینده مجلس خبرگان): ۹۱

محمود المسعدی (رئیس مجلس تونس): ۶۷۳

مدرس، سیدحسن (آیت الله، شهید): ۶۹۵

مدنی (آیت الله، شهید): ۵۴۷

مدنی، مولانا اسحاق (نماینده مجلس): ۵۷۲

مدیرکل اطلاعات استان خوزستان: ۳۶۲، ۳۶۳

مدیرکل امور آسیای غربی و شمال افریقا در وزارت خارجه چین: ۹۲۹

مروان الروحی (کاردار عربستان در تهران): ۳۶، ۱۰۲، ۷۶۹

مروان حماده (مشاور ولید جنیلاط): ۴۳۹

مسئول بسیج سپاه پاسداران ناحیه سمنان: ۴۷۵

مسئول دفتر مردمی جماهیری لیبی در تهران: ۴۸۲

مسئول معاونت اداری مالی وزارت امور خارجه ایران: ۵۷

مسئول واحد بسیج مستضعفین قرارگاه حمزه سیدالشهدا: ۴۷۲

مسجدی، ایرج (فرمانده سپاه ناحیه آذربایجان شرقی): ۳۴۰، ۴۵۱

مشاور امنیت ملی کاخ سفید: ۴۸۸

مشاور وزارت خارجه آلمان در امور خاورمیانه: ۶۲۸، ۶۲۹

مشکینی، (آیت الله، رئیس مجلس خبرگان): ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۱۷۰، ۱۹۱، ۳۴۰، ۸۷۰

مصطفی حسن احمد (مدیر کل آسیا و اقیانوسیه وزارت خارجه سودان): ۲۸۳، ۳۲۱، ۳۳۸

معاون دبیر کل جامعه عرب: ۴۳۶

معاون ستاد ارتش پاکستان: ۸۸۴

معاون سیاسی استانداری آذربایجان غربی: ۶۴۲

معاون عملیات سپاه بانه: ۲۳۴

معاون کاسترو: ۴۸۳

معاون مدیر کل سیاسی وزارت روابط خارجی فرانسه: ۲۵۰

معاون نخست وزیر تانزانیا: ۴۱۷

معاون نخست وزیر یوگسلاوی: ۱۲۸

معاون وزارت خارجه آلمان غربی: ۱۸۷

معاون وزارت خارجه مجارستان: ۴۸۲

معاون وزیر خارجه سوریه: ۵۸۹

معاونیه وارسیدی احمد الطایع (رئیس جمهور موریتانی): ۲۲۰، ۲۵۵، ۴۳۶

معماری، قاسم (نماینده اهر): ۵۵۴

معمّر قدافی (رهبر لیبی): ۳۱، ۵۹، ۱۸۸، ۲۱۷، ۲۵۶، ۲۸۸، ۳۲۰، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۹۴، ۳۹۵، ۴۳۰، ۴۸۵، ۵۱۴، ۵۵۷، ۶۳۵

معیری، علیرضا (کاردار ایران در پاریس): ۲۵۰، ۲۶۱، ۲۶۹، ۵۳۲، ۶۰۵، ۶۵۶

معین فر، علی اکبر (عضو نهضت آزادی): ۱۸۱

مک دونالد، او هانا (عضو حزب کارگرانگلیس): ۶۷۲

ملانوری (معاون گروه حرکت اسلامی): ۴۷۱

ملک زادگان، محمدحسین (فرمانده نیروی دریایی ارتش): ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۷۹، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۹۷، ۵۲۳، ۵۴۴، ۶۱۷، ۶۲۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۸۰۵

ملکوتی، سعید (پاسدار وظیفه): ۳۶۴

منتظری، حسین علی (قائم مقام رهبری): ۲۰، ۲۹، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۱۱۵، ۱۹۱، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۹۲، ۲۵۲، ۲۷۵، ۳۴۰، ۳۴۰، ۴۲۰، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۲۶، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۵۴، ۵۶۸، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۷، ۵۸۲، ۵۸۵، ۶۲۶، ۶۸۶، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۷۴۲، ۷۷۳، ۸۲۹، ۹۳۷

منیر شمعہ (استاد دانشگاه امریکایی بیروت): ۸۸۵

مورفی، ریچارد (معاون وزیر خارجه امریکا): ۳۲، ۴۸۷، ۵۳۷، ۶۰۶، ۶۴۸، ۸۴۸

موسوی (حجت الاسلام، نماینده امام در غرب کشور): ۴۹۷

موسوی اردبیلی، سیدعبدالکریم (رئیس دیوان عالی کشور): ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۹، ۹۳، ۱۱۸، ۳۴۹، ۵۰۱، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۵۳، ۵۵۴، ۷۲۸

موسوی بجنوردی (آیت الله، عضو شورای عالی قضایی): ۵۵۹

موسوی خوئینی ها، سیدمحمد (دادستان کل کشور): ۶۲، ۶۳، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۳، ۳۶۲، ۴۵۷، ۴۵۸، ۵۲۶، ۵۵۵، ۶۱۱، ۶۹۷

موسوی، (حجت الاسلام، فرمانده سپاه لرستان): ۶۸۶

موسوی، سیدحسین (رهبر جنبش امل اسلامی): ۵۷۴، ۵۹۲، ۶۹۳

ص: ۱۰۲۹

موسوی، میرحسین (نخست وزیر): ۲۳، ۳۰، ۶۰، ۶۲، ۹۳، ۱۰۴، ۱۹۳، ۲۶۴، ۲۷۵، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۵، ۳۰۴، ۳۱۲، ۳۱۶، ۳۵۱، ۳۶۲، ۳۷۴، ۴۲۸، ۴۷۶، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۲، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۳۲، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۶۲، ۵۸۰، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۵، ۶۳۲، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۸۷، ۶۹۲، ۶۹۴، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۷۰، ۷۷۲، ۷۷۴، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۹۴، ۷۹۷، ۷۹۸، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۳۳، ۸۵۱، ۸۵۸، ۸۵۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۸، ۹۱۰، ۹۳۴، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۹

موشه دایان (نخست وزیر اسبق اسرائیل): ۹۲۵

موگابه، رابرت (رئیس جمهور زیمباوه): ۷۷۲، ۷۷۳، ۹۱۰

مولایی، محمدجعفر (مدیر کل امور بین الملل وزارت خارجه): ۹۴۲

مولر، ویجس (صاحب یدکش آمستردام): ۱۶۶

مولین، دنیس (عضو شورای روابط خارجی امریکا): ۶۷۸

مهاتیر محمد (نخست وزیر مالزی): ۹۲۹

مهدوی کنی، محمدرضا (آیت الله): ۵۰۱، ۸۴۳، ۸۴۵

میتران، فرانسوا (رئیس جمهور فرانسه): ۴۱، ۶۴، ۸۶، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۶۵، ۳۷۵، ۶۰۴، ۶۷۱، ۹۲۵

میرحسینی (جانشین فرمانده لشکر ۴۱): ۲۴۳، ۲۴۵

میرحسینی، کاظم (فرمانده تیپ ۱۸ غدیر): ۴۰۱، ۴۰۴

میرعماد (دادستان تهران): ۴۷۴

میرمهدی (معاون پارلمانی وزارت خارجه): ۲۷۹

میلز، استانلی (خبرنگار رادیو بی.بی.سی): ۶۴

نادر نابلسی (از مقامات سوریه): ۶۰۲

نادی، غلامحسین (نماینده نجف آباد): ۴۵۹

ناطق نوری، علی اکبر (وزیر سابق کشور): ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۸۱، ۱۹۲

ناکاسونه (نخست وزیر ژاپن): ۳۳، ۱۵۶، ۲۵۸، ۳۷۵

ناکامایا (رئیس شرکت نفتی شواشل ژاپن): ۶۱۱

نانیزتیز، کارلوس (رئیس مجلس ملی نیکاراگوئه): ۳۷۶

نبوی، بهزاد (وزیر صنایع سنگین): ۴۸۲، ۶۳۲، ۷۴۱، ۷۴۲

نبیه بری (رهبر امل لبنان): ۳۹، ۴۰، ۶۵، ۱۷۹، ۱۸۰، ۲۶۹، ۴۲۴، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۸، ۵۱۵، ۵۱۶، ۶۳۵، ۷۰۱، ۷۵۱، ۷۸۰، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۶۲، ۹۶۱

نجات (مسئول حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم): ۵۲۱، ۶۱۶، ۶۸۱، ۷۸۸، ۸۰۵، ۸۳۳

نخست وزیر پاکستان: ۴۸۸

نخست وزیر مالتا: ۴۶۱

نزیه برزی (نماینده پارلمان لبنان): ۱۷۹

نظران (دبیر شورای عالی دفاع و سرپرست کمیسیون اسرای عراقی): ۲۶۷، ۳۳۹، ۶۷۰، ۶۸۷

نظیری، بهزاد (عضو سازمان مجاهدین خلق): ۵۳۹

نعیم حداد (عضو شورای فرماندهی انقلاب عراق): ۳۹۵، ۳۹۷، ۴۴۷

نماینده استرالیا در سازمان ملل: ۵۰۷، ۵۰۸

نورانی، محمود (کاردار جمهوری اسلامی ایران در بیروت): ۱۲۵، ۶۵۹

نوروزی، محمدتقی: ۶۸۱

نوری، یحیی (آیت الله): ۵۰۹

نیکسون، ریچارد (رئیس جمهور اسبق امریکا): ۱۲۷، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۶۳، ۳۷۷، ۷۴۳

واتر، ورنان (سفیر امریکا در سازمان ملل): ۷۱۸

وایت هد (معاون وزیر خارجه امریکا): ۸۳۰

ورشابی (از مسئولان سپاه): ۵۱۹

وزیر اطلاعات و مطبوعات نیکاراگوئه: ۹۱۰

وزیر امور اقتصاد و دارایی ایران: ۶۰۳

وزیر اوقاف و امور مذهبی عراق: ۵۰۹

وزیر بازرگانی ایتالیا: ۸۷۶، ۸۷۷

وزیر بازرگانی بریتانیا: ۶۷۲

وزیر بازرگانی یونان: ۱۲۹

وزیر خارجه آلمان غربی: ۶۲۹

وزیر خارجه اردن: ۵۸۸، ۵۸۹

وزیر خارجه استرالیا: ۲۷۷

وزیر خارجه ژاپن: ۳۳، ۱۵۶، ۸۴۸

وزیر خارجه صحرا: ۵۵۵

وزیر خارجه کوبا: ۴۸۳

وزیر خارجه مراکش: ۲۵۷، ۴۳۶

وزیر دفاع فرانسه: ۴۵۲

وزیر راه و ترابری ایران: ۵۴۳

وزیر صنایع بلغارستان: ۴۸۲

وزیر فرهنگ جوانان و ورزش زیمبابوه: ۴۳۴

وزیر کشور اردن: ۵۸۹

وزیر کشور لیبی: ۴۸۲

وزیر نفت (انرژی و معادن) ونزوئلا: ۶۹۸، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۷۸، ۸۲۲، ۸۲۳

وزیر نفت اکوادور: ۷۷۸

وزیر نفت لیبی: ۶۹۸، ۷۴۸، ۷۵۰

وزیر نفت نیجریه: ۷۴۹

وزیری، ابوهریره (ضدانقلاب): ۳۵۸

وفایی، ستار (مسئول مهندسی سپاه): ۲۴۳، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۷۸۸، ۸۰۱

ولایتی، علی اکبر (وزیر خارجه): ۳۰، ۳۱، ۳۶، ۳۷، ۶۰، ۷۱، ۷۳، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۵، ۱۱۸، ۱۲۲، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۷۲، ۱۸۲، ۲۰۳، ۲۵۲، ۲۵۳

٢٥٤، ٢٥٥، ٢٦٠، ٢٧٨، ٢٨٣، ٣١٩، ٣٢٠، ٣٤٥، ٣٧٠، ٣٧١، ٣٧٢

ص: ١٠٣٠

۷۳۰، ۷۲۹، ۷۲۴، ۷۱۵، ۷۱۴، ۶۷۱، ۶۵۱، ۶۳۲، ۶۳۱، ۶۰۳، ۵۸۸، ۵۸۷، ۵۳۳، ۴۸۶، ۴۸۵، ۴۸۴، ۴۸۲، ۴۳۵، ۴۱۷، ۳۹۵، ۳۹۴، ۳۷۴، ۳۷۳، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۹، ۷۴۵، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۸۰، ۹۰۲، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۴۷، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹

ولید ابراهیم (مدیر شرکت هواپیمایی عراق در نیکوزیا): ۸۳

ولید جنبلاط (رئیس دروژی های لبنان): ۳۹، ۴۰، ۶۵، ۴۲۴، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۸۹، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۸، ۶۳۵

ولیعهد مراکش: ۲۵۷

ووکلوت، ریچارد (سفیر ایتالیا در سازمان ملل): ۳۲، ۵۴

ویت، تری (فرستاده اسقف کاتربری به لبنان): ۴۲، ۲۲۵، ۲۴۱، ۲۹۰، ۲۹۱، ۳۵۶، ۳۵۷، ۴۴۱، ۵۱۳، ۶۷۹، ۷۷۹، ۷۸۰

ویکهام، جان آدامز (رئیس ستاد ارتش امریکا): ۸۸۴

ویلی، دانیل (متهم به ارسال سلاح به ایران): ۸۷۳

ویلیام الزاهاوی (معاون وزیر خارجه عراق): ۶۰۶

وین گیایی (سرهنگ دوم ارتش امریکا): ۵۰۸

هاتانو (سخنگوی وزارت خارجه ژاپن): ۷۳۴، ۷۳۵

هادی نجف آبادی، محمدعلی (نماینده مجلس): ۷۶۶، ۷۶۹

هاشمی رفسنجانی، اکبر (رئیس مجلس، جانشین فرمانده کل قوا): ۲۰، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۱۹، ۲۱، ۲۴، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۱، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۵، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۴۵، ۱۴۶، ۲۳۳، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۶، ۲۴۹، ۲۵۲، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۴۰، ۳۵۵، ۳۶۲، ۳۶۳، ۴۳۲، ۴۵۱، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۷۵، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۵، ۵۰۱، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۲۱، ۵۳۴، ۵۳۶، ۵۴۶، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۷۳، ۵۷۷، ۶۰۰، ۶۰۵، ۶۰۷، ۶۲۰، ۶۲۴، ۶۴۴، ۶۴۹، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۵، ۶۷۵، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۶، ۶۹۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۲، ۷۷۳، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۱، ۷۹۴، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۲۶، ۸۳۴، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۷۲، ۸۸۲، ۸۹۶، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۱۲، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۵، ۹۵۱

هاشمی شاهرودی، سید محمود (رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق): ۹۹، ۱۰۰، ۱۱۷، ۱۴۹

هاشمی، علی (فرمانده قرارگاه نصرت): ۳۸۴، ۳۸۵

هاشمیان (امام جمعه رفسنجان): ۶۲۰

هافمن، سندی (استاد دانشگاه هاروارد): ۷۸۱

هالپرن، فیلیپ (معاون دادستانی امریکا): ۱۷۰

هالیدی، فرد (استاد مدرسه اقتصادی لندن): ۵۷۵، ۵۷۶

هانتز، شیرین (تحلیلگر مسائل خاورمیانه در دانشگاه جرج تاون): ۲۰۲، ۲۰۳، ۶۳۶، ۶۳۷

هاو، جفری (وزیر خارجه انگلیس): ۱۲۰، ۶۷۲، ۶۷۶

هزار، هرمز: ۳۴۷

هشام عبدالحمید الشغلان (افسر اطلاعات سپاه هفتم عراق): ۱۴۴

همایون فر، مرجان (عضو سازمان مجاهدین خلق): ۵۳۹

همسر ژان پل کوفمن: ۴۲، ۶۱۲

هوپر، جان (تحلیل گر گاردین): ۷۲۰

هیرو، دیلیپ (خبرنگار گاردین): ۴۸۰، ۹۰۲

هیل، پاول (وزیر صنایع سنگین چکسلواکی): ۷۴۱، ۷۴۲

یائووی لین (معاون نخست وزیر چین): ۲۱۸، ۲۵۸، ۲۶۳، ۴۳۳

یاسر عرفات (رهبر سازمان آزادیبخش فلسطین): ۳۱، ۸۳، ۲۵۷، ۳۰۹، ۳۱۹، ۳۲۱، ۴۹۲، ۵۱۷، ۵۸۷، ۶۷۸، ۸۶۱، ۹۱۲، ۹۲۹، ۹۵۹، ۹۶۲

یزدی، محمد (نایب رئیس مجلس): ۳۴۹، ۵۶۸

یوسف العلوی (وزیر خارجه عمان): ۳۶، ۱۰۳، ۱۰۲، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۷۲، ۱۷۳، ۲۰۱، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۶۱، ۳۱۵، ۳۴۱

۳۴۲، ۳۹۲، ۵۰۰، ۵۷۱، ۵۸۶، ۶۰۱، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۲۹، ۷۱۵، ۷۳۹، ۸۴۸

یوسف عبدالرحمن (وابسته بازرگانی سفارت عراق در واشنگتن): ۲۶۸

مکان ها و سازمان ها

ابرقو: ۷۲۷، ۸۴۵

ابوظبی: ۷۹، ۱۰۳، ۱۷۱، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۵۸، ۲۶۳، ۴۹۱، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۲۹، ۶۸۸، ۷۷۱، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۵۰، ۸۵۱

ابهر: ۸۶۹، ۹۰۲

اتاوا: ۹۴۸

اتحادیه عرب: ۳۳، ۱۲۰، ۱۹۷، ۲۲۰، ۲۵۵، ۲۶۱، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۹۳، ۷۱۵

اتریش: ۳۴، ۵۵۰، ۵۵۱

اداره برق سنندج: ۲۱۶

اداره ضمانت اعتبارات انگلستان: ۶۸۹

اداره گمرکات امریکا ۶۲۷

ادریسیه هویزه: ۸۷۲

اراک: ۵۷، ۴۵۰، ۷۲۷، ۸۳۸

ارییل: ۴۲۸، ۶۹

ارتفاع پیزولی: ۳۸۵

ارتفاعات بمو: ۸۳۷

ارتفاعات چنگوله: ۲۷۰

ص: ۱۰۳۱

ارتفاعات غلبوکه: ۴۹۸

ارتفاعات قلاویزان: ۱۱۲، ۱۱۴، ۲۴۶، ۸۳۶

ارتفاعات کانی سخت: ۶۳۹

ارتفاعات کانی شنیکه: ۵۶۲

ارتفاعات کچله: ۱۴۸، ۲۰۶

ارتفاعات میشداغ: ۶۸۴

ارتفاعات وصی: ۵۷۹

اردبیل: ۸۷۰

اردستان: ۳۶۷

اردکان: ۴۵۰، ۸۷۰

اردل: ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۶۷

اردن: ۳۰، ۳۱، ۳۴، ۳۷، ۷۹، ۸۰، ۸۹، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۴۷، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۷۷، ۱۸۲، ۱۹۷، ۲۰۵، ۲۱۷، ۲۳۶، ۲۴۰، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۷، ۲۸۱، ۲۸۷، ۲۹۱، ۳۰۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۳، ۳۵۴، ۳۶۹، ۳۷۳، ۳۷۷، ۳۹۲، ۳۹۳، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۹۱، ۴۹۲، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۷، ۵۳۷، ۵۵۵، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۸۸، ۵۸۹، ۶۰۷، ۶۳۳، ۶۷۳، ۶۷۷، ۶۷۸، ۷۲۹، ۷۴۲، ۷۷۱، ۸۴۸، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۴، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۸۲، ۸۸۳، ۹۰۱، ۸۲۵، ۹۱۱، ۹۲۹، ۹۴۶، ۹۶۲

اردوگاه اجباری سیوه (عراق): ۳۳۸

اردوگاه گرگان: ۱۷۴

ارسنجان: ۵۷، ۴۷۵

اروپا: ۶۱، ۸۰، ۸۲، ۹۷، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۲۱، ۲۰۴، ۲۹۱، ۳۰۴، ۳۰۷، ۳۱۴، ۳۱۸، ۳۲۳، ۳۳۹، ۳۴۶، ۴۱۷، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۷، ۴۳۱، ۴۳۳، ۴۳۹، ۴۵۷، ۴۶۷، ۴۶۶، ۴۶۵، ۴۰۴، ۴۰۳، ۴۰۲، ۴۰۱، ۳۳۲، ۳۳۱، ۲۹۹، ۲۴۵، ۲۳۹، ۲۳۱، ۲۱۴، ۲۰۹، ۲۰۸، ۱۸۵، ۱۴۲، ۱۱۲، ۵۱، ۴۳، ۵۱۹، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۶۴، ۶۶۵، ۶۸۲، ۶۸۳، ۷۰۱، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۲۳، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۶۰، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۹، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۸، ۷۹۹، ۵۷۰، ۵۸۶، ۵۹۳، ۶۲۷، ۶۸۹، ۷۱۶، ۷۴۰، ۸۲۶، ۸۸۱، ۸۸۲، ۹۴۹

ارومیه: ۲۸، ۹۹، ۱۴۸، ۲۰۶، ۲۵۱، ۳۳۶، ۳۸۵، ۴۷۲، ۵۴۱، ۶۴۲، ۶۶۷، ۶۹۳، ۷۰۷، ۷۲۶، ۷۷۴، ۸۲۷، ۸۴۵، ۸۶۲، ۹۴۳

اروندرو: ۴۳، ۵۱، ۱۱۲، ۱۴۲، ۱۸۵، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۴، ۲۳۱، ۲۳۹، ۲۴۵، ۲۹۹، ۳۳۱، ۳۳۲، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۹، ۴۷۹، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۶۴، ۶۶۵، ۶۸۲، ۶۸۳، ۷۰۱، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۲۳، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۶۰، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۹، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۱۱، ۸۶۵

ازنا: ۷۲۷

اسپانیا: ۲۲۱، ۴۱۷، ۴۸۰، ۸۲۸

استادیوم آزادی (تهران): ۵۷۱

استان ارییل: ۶۱۸

استان اصفهان: ۳۴۰، ۶۶۷

استان ایلام: ۶۴۵

استان آذربایجان شرقی: ۳۴۰، ۴۵۱، ۵۸۳، ۵۸۵، ۶۴۵

استان آذربایجان غربی: ۲۸، ۱۶۹، ۲۵۱، ۴۴۸، ۴۷۲، ۶۴۲، ۶۶۷، ۶۸۵، ۶۹۳، ۷۰۷، ۷۷۴، ۸۲۷، ۸۶۱، ۸۶۲، ۹۳۴

استان باختران: ۵۷، ۷۰، ۱۸۹، ۳۳۶، ۴۱۵، ۴۵۰، ۴۷۱، ۴۹۷، ۵۴۲، ۵۴۵، ۵۸۵، ۶۱۹، ۷۶۱، ۸۳۸، ۸۳۹، ۹۳۰، ۹۵۷

استان بصره: ۸۷۲

استان بوشهر: ۳۰۱، ۳۴۰، ۶۸۵، ۸۱۵، ۸۹۵

استان تهران: ۲۹، ۱۱۶، ۳۸۸، ۴۷۵، ۵۴۷، ۵۲۰، ۶۴۴، ۶۶۷، ۷۶۳، ۷۶۴، ۸۱۵، ۸۴۴، ۸۴۵

استان چهارمحال و بختیاری: ۵۶۵، ۵۸۳، ۵۸۵، ۶۶۷

استان خراسان: ۱۱۶، ۲۶۷، ۵۴۵، ۵۶۴، ۵۸۳، ۸۹۴

استان خوزستان: ۷۱، ۱۱۶، ۱۴۹، ۲۴۹، ۳۶۳، ۴۵۱، ۴۷۶، ۸۹۷

استان دهاوک: ۱۹۰، ۶۸۵

استان ذی قار: ۸۷۲

استان زنجان: ۵۶۵، ۸۶۹، ۹۰۰، ۹۰۲

استان سلیمانیه: ۲۳۲، ۵۴۲، ۵۶۴، ۶۱۸، ۷۶۳

استان سمنان: ۴۷۵

استان سیستان و بلوچستان: ۶۲۶، ۹۴۴

استان فارس: ۱۰۰، ۳۴۰، ۴۲۹، ۶۴۴، ۶۶۷، ۶۶۸، ۸۱۵

استان کردستان: ۲۸، ۱۷۴، ۲۴۷، ۲۵۱، ۲۷۰، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۴۱۵، ۴۲۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۷۱، ۴۷۲، ۵۴۲، ۵۵۴، ۵۶۳، ۵۷۱، ۵۸۵، ۵۹۸، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۶، ۶۴۲، ۶۴۵، ۶۶۷، ۶۸۴، ۶۸۵، ۷۰۷، ۷۱۲، ۷۶۲، ۷۷۴، ۷۷۵، ۸۳۴، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۹، ۸۸۴، ۸۹۹، ۹۳۷، ۹۴۳

استان کرکوک: ۶۱۸، ۶۴۳، ۷۶۳

استان کرمان: ۴۵۱

استان کوهستان: ۶۱۸

استان کهگیلویه و بویراحمد: ۴۲۹

استان کهگیلویه و بویراحمد: ۸۴۵، ۸۷۰

استان گیلان: ۶۲۰، ۷۰۷، ۸۱۴، ۹۴۴

استان گیلان: ۴۲۹، ۸۴۵

استان لرستان: ۴۵۰، ۶۸۶، ۷۰۷

استان مازندران: ۶۲، ۶۳، ۸۷، ۸۸، ۱۱۶، ۲۵۲، ۳۴۰، ۶۸۷، ۶۹۷

استان مرکزی: ۱۴۴، ۱۴۵، ۴۵۰

استان میسان (عراق): ۲۹۹، ۴۵۳، ۸۷۲

استان ناصریه: ۶۱۸

استان هرمزگان: ۴۲۹، ۵۴۵، ۸۱۵، ۸۷۰

استان همدان: ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۴۵، ۷۲۷

استان یاسوج: ۸۴۵

ص: ۱۰۳۲

استان یزد: ۴۳۰، ۸۷۰

استانبول: ۱۹۵، ۵۳۷

استانداری استان کردستان: ۴۱۶

استانداری آذربایجان غربی: ۶۴۲، ۶۸۴، ۸۲۸

استانداری بوشهر: ۶۶۶، ۷۲۴، ۸۴۰، ۸۹۵

استانداری خوزستان: ۵۱، ۸۰۵

استانداری کردستان: ۵۹۸

استانداری هرمزگان: ۴۹۱، ۵۰۰

استرالیا: ۳۴، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۱۴، ۶۴۸، ۷۴۴

استرلینگ (اسکاتلند): ۸۰

استکهلم: ۲۲۱، ۳۹۰، ۶۷۳، ۷۷۰

استهبان: ۷۲۷

اسرائیل (رژیم صهیونیستی؛ رژیم اشغالگر قدس): ۳۱، ۳۳، ۴۱، ۵۹، ۶۵، ۱۰۴، ۱۰۹، ۱۲۰، ۱۲۸، ۱۵۶، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۳، ۱۹۳، ۱۹۵، ۱۹۸، ۲۲۰، ۲۴۰، ۲۵۳، ۲۵۷، ۲۶۵، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۹، ۲۸۶، ۲۹۰، ۲۹۲، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۳، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۵۳، ۳۵۵، ۳۵۸، ۳۶۹، ۳۹۴، ۳۹۶، ۴۳۸، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۳، ۴۵۵، ۴۸۲، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۵۰۸، ۵۱۳، ۵۱۵، ۵۱۷، ۵۳۷، ۵۵۶، ۵۵۹، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۸۷، ۵۹۲، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۳، ۶۰۶، ۶۱۲، ۶۳۳، ۶۳۵، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۷۰، ۶۷۴، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۷۰۰، ۷۵۱، ۸۲۷، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۶۳، ۸۸۳، ۸۸۴، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۵۲، ۹۶۲

اسکاندیناوی: ۷۴۵

اسکله البکر: ۷۸۹، ۷۹۰، ۸۰۰

اسکله العمیه: ۷۸۹، ۷۹۰، ۸۰۰

اسکله آذریاد (جزیره خارک): ۴۱۲

اسکله تی: ۲۱۲، ۲۴۹

اسکله شط علی: ۸۶۷

اسلام آباد (پاکستان): ۲۱۹، ۲۳۴، ۲۸۰، ۳۴۴، ۴۸۸، ۵۰۹، ۵۴۱، ۷۰۶، ۸۳۰، ۸۱۴

اسلام آباد غرب: ۴۵۰، ۶۴۵

اسلام شہر: ۴۵۰، ۶۲۰، ۶۴۴، ۸۷۰

اشترآباد: ۸۹۹

اشتہارد ۸۱۴، ۸۴۵

اشکدز (یزد): ۸۷۰

اشنویہ: ۲۸، ۲۰۶، ۲۳۴، ۴۹۸

اصفہان: ۳۶۷، ۶۸۷

افریقا: ۲۰، ۳۱۹، ۳۵۰، ۳۶۹، ۳۷۱، ۳۹۴، ۴۷۳، ۵۹۴، ۶۵۴، ۶۷۶، ۶۹۰، ۷۰۰، ۷۱۷، ۷۷۲، ۸۲۹، ۹۱۰، ۹۲۵، ۹۴۸

افریقای جنوبی: ۳۶۹، ۸۲۹، ۹۱۰

افغانستان: ۱۵۲، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۶۲، ۲۸۶، ۳۱۸، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۶۹، ۳۷۷، ۳۷۹، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۶۱، ۴۸۳، ۴۸۸، ۴۹۳، ۵۰۵، ۵۲۶، ۵۷۲، ۵۸۵

۵۸۷، ۵۹۵، ۶۵۸، ۷۰۰، ۷۱۸، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۶۷، ۷۷۰، ۸۱۷، ۸۲۸، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۸۰، ۹۱۲، ۹۲۴، ۹۳۲، ۹۳۷

اقلید: ۶۴۴

اقیانوس آرام: ۴۴۲

اقیانوس ہند: ۱۵۱، ۱۹۸، ۹۰۹

اکوادور: ۱۳۲، ۱۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹

امارات متحدہ عربی: ۳۱، ۳۳، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۵۵، ۱۰۳، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۳۰، ۱۳۲، ۱۵۶، ۱۷۷، ۱۹۵، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۶۰، ۲۵۵، ۲۸۱، ۲۸۸

۳۴۲، ۳۴۶، ۳۵۳، ۳۹۳، ۳۸۰، ۳۷۵، ۳۹۵، ۳۹۶، ۴۱۸، ۴۵۵، ۵۰۰، ۵۱۱، ۵۵۲، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۲۳، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۱، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۷۰

۶۷۷، ۶۹۹، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۷۸، ۷۷۹، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۴۷، ۸۴۹، ۸۵۱، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۹۰۷، ۹۱۲، ۹۲۹

ام الزبیر: ۲۱۱

ام القصر: ۴۶۶، ۴۶۷، ۶۸۶، ۷۰۱، ۷۲۴، ۷۶۰، ۷۹۰، ۸۴۲

ام النعاج: ۲۷۰، ۴۰۷

امامزادہ عباس: ۸۷۲

امان: ۸۰، ۱۷۷، ۱۸۳، ۱۹۶، ۲۰۵، ۲۲۰، ۲۴۰، ۳۱۹، ۳۲۱، ۳۲۳، ۴۸۵، ۵۰۸، ۵۸۹، ۶۰۷، ۶۴۸، ۶۷۷، ۷۲۹، ۸۵۱، ۸۶۰

امریکا: اکثر صفحات

امریکای لاتین: ۳۷۷، ۹۲۵، ۹۵۵

امریکای مرکزی: ۲۶۲، ۶۵۴، ۸۵۸، ۹۱۰

املش: ۴۲۹

انار: ۶۴۴

اندونزی: ۱۷۶، ۱۷۷، ۲۸۴، ۷۴۸

انستیتو مطالعات استراتژیک دانشکده جنگ آمریکا: ۱۰۵، ۸۲۴

انستیتوی بین المللی مطالعات استراتژیک لندن ۸۱۶

انگلیس، انگلستان: ۲۸، ۳۲، ۳۳، ۳۷، ۶۴، ۷۹، ۱۰۱، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۲۰، ۱۳۲، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۷۳، ۱۷۶، ۱۸۱، ۱۹۷، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۳۲، ۲۴۱، ۲۶۳، ۲۶۸، ۲۹۰، ۲۹۱، ۳۰۲، ۳۱۸، ۳۲۰، ۳۲۳، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۴۷، ۳۵۴، ۳۶۵، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۴۰۸، ۴۱۳، ۴۱۹، ۴۲۱، ۴۳۱، ۴۵۴، ۴۶۱، ۴۷۰، ۴۸۰، ۴۸۴، ۴۹۲، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۵۵، ۵۵۷، ۶۰۲، ۶۷۲، ۶۷۴، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۳۰، ۷۳۵، ۷۴۴، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۵۲، ۹۱۱، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶

اوپیک: ۷۸، ۷۹، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۷۶، ۱۷۷، ۲۰۴، ۲۸۴، ۲۸۹، ۳۳۶، ۳۷۱، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۴، ۵۶۷، ۵۱۱، ۶۱۰، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۲

ص: ۱۰۳۳

۷۲۰، ۷۲۱، ۷۳۳، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۶۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۵۸، ۸۵۹، ۹۵۸

اورال: ۳۷۴

اورامان: ۲۰۸

اورامانات: ۵۹۸

اهر: ۵۵۴

اهواز: ۲۷، ۵۷، ۷۰، ۷۱، ۹۲، ۹۹، ۱۰۰، ۱۴۳، ۱۵۹، ۱۶۷، ۱۷۴، ۱۹۰، ۲۱۱، ۲۲۷، ۲۳۲، ۳۴۱، ۳۶۲، ۳۶۸، ۵۴۱، ۵۵۴، ۶۲۴، ۶۴۵، ۶۸۱، ۶۸۴، ۷۲۵، ۷۶۱، ۸۰۸، ۸۱۲، ۸۵۲، ۸۹۷، ۹۰۶، ۹۴۱، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۵۲

ایالات کوردوبا (آرژانتین): ۲۲۱

ایالت فلوریدا (امریکا): ۸۷۳

ایالت کالیفرنیا (امریکا): ۸۷۳

ایالت میزوری (امریکا): ۷۱۴

ایالت ویرجینیا (امریکا): ۸۷۳

ایتالیا: ۵۴، ۵۹، ۱۰۱، ۲۲۱، ۲۳۲، ۲۸۴، ۳۰۲، ۳۹۶، ۴۲۰، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۶۹، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۲۶

ایران: در اکثر صفحات

ایران شهر: ۶۲۶

ایستگاه حمید: ۷۶۱

ایستگاه راه آهن سن لازار (پاریس): ۵۹۳

ایکائو (سازمان بین المللی هواپیمایی کشوری): ۹۴۸

ایوان غرب: ۷۲۸

ایلام: ۵۴۱، ۵۶۱، ۸۱۲

آبادان: ۱۴۳، ۱۴۴، ۳۳۰، ۳۸۷، ۴۶۵، ۴۹۶، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۹۷، ۶۶۶، ۷۳۷، ۷۵۸، ۷۹۲، ۷۹۷، ۸۰۵

آباده: ۶۴۴

آبادی پیرونس (سقز): ۵۲۴

آبادی سلیمان کندی (سقز): ۵۲۴

آبدانان: ۶۲۰

آبراه ام النعاج: ۹۹

آبیک: ۸۴۵

آتن: ۱۱۹، ۱۲۹، ۱۷۵، ۲۰۶، ۲۹۲، ۴۶۰، ۴۹۱

آداش (عراق): ۵۴۲

آذرشهر: ۶۴۵

آرژانتین: ۳۷، ۲۲۱، ۴۱۹، ۴۳۱، ۴۷۹

آرن هایم (هلند): ۴۳۰، ۴۳۱

آژانس اعتبارات صادراتی آلمان: ۲۶۸

آژانس بین المللی انرژی: ۱۳۲

آسارا (تهران): ۸۴۵

آسایشگاه شماره ۱ امام خمینی: ۳۴۰

آستان قدس رضوی: ۸۳۸، ۸۶۷، ۸۹۷

آسیا: ۲۶۴، ۴۸۸، ۷۰۰، ۵۹۴

آشتیان: ۵۷، ۴۵۰، ۶۴۴

آکادمی بین المللی بررسی های استراتژیک لندن: ۲۲۲

آکسفورد: ۴۱۹

آلاسکا: ۲۸۴

آلبانی: ۷۳۴

آلمان شرقی: ۳۲، ۵۳۱، ۶۵۸، ۷۶۵

آلمان غربی (آلمان): ۱۰۱، ۱۰۸، ۱۲۱، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۸۷، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۲۲، ۲۲۴، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۶، ۲۶۵، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۸۴، ۳۰۲،
۳۱۸، ۳۵۵، ۳۸۶، ۳۹۶، ۴۱۴، ۴۲۲، ۴۳۰، ۴۷۹، ۵۵۸، ۶۰۱، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۷۵، ۶۸۷، ۶۸۸، ۷۱۹، ۷۳۷، ۷۴۱، ۷۵۲، ۸۲۶، ۹۴۹، ۹۵۱

آمستردام: ۸۰، ۴۶۱

آنتیگرا: ۷۴۴

آنکارا: ۱۹۵، ۳۹۵، ۴۲۳، ۶۸۷

آنگولا: ۲۶۲

بابل: ۶۴۴

بابلسر: ۴۵۰

باطوقه (عراق): ۳۶۵

بافت: ۶۴۴، ۶۶۷

بافق: ۸۷۰

بانہ: ۲۸، ۵۷، ۷۰، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۳۴، ۲۷۴، ۳۳۶، ۳۶۳، ۳۸۵، ۳۸۶، ۴۱۵، ۴۵۰، ۴۷۱، ۷۰۷، ۷۲۶، ۷۶۲، ۸۱۳، ۸۴۲، ۸۶۹، ۸۹۹، ۹۳۷

بجلیہ: ۷۲۵

بجنورد: ۳۶۸، ۵۴۵

بحر احمر: ۱۵۷

بحرین: ۳۵، ۵۵، ۸۳، ۹۷، ۱۰۳، ۱۵۵، ۱۶۶، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۸، ۲۶۰، ۳۳۵، ۳۹۳، ۴۱۸، ۴۵۳، ۴۵۵، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۴۸، ۷۳۱، ۷۷۱

۸۷۷، ۹۱۲، ۹۴۷

بخش عملیاتی شرق دجلہ: ۵۲

بدرہ: ۶۲۰

بردسکن: ۶۴۵

بردسیر: ۶۴۴

برزیل: ۳۷، ۱۲۹، ۲۲۱، ۳۹۶، ۶۰۲، ۸۲۱

برکه عظیم: ۳۸۴

برکه مختار: ۸۹۴

برلین شرقی: ۶۵۸

بروجرد: ۷۲۷، ۲۷۵، ۲۵۲

بروجن: ۷۲۷

بروکسل: ۵۳۹، ۵۹۴، ۵۵۸

بریتانیا: ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۸۴، ۳۹۱، ۴۸۰، ۴۸۴، ۵۲۴، ۶۳۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۸۹، ۷۱۹، ۷۷۶، ۹۴۶

بستان: ۸۳۸

بسطام: ۷۲۶

بشرویه (خراسان): ۵۴۵

بصره: ۶۱، ۹۵، ۱۰۷، ۱۳۹، ۱۴۲، ۱۶۰، ۱۸۷، ۲۱۱، ۲۱۲، ۳۰۰، ۳۴۴، ۴۰۸، ۴۶۶، ۴۶۷، ۵۳۳، ۵۴۹، ۵۹۷، ۶۰۴، ۶۱۷، ۶۱۸، ۷۰۱، ۷۰۶

۷۳۷، ۷۴۰، ۷۸۹، ۷۹۶، ۸۳۴، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۷۱، ۹۰۳، ۹۲۸

بعقوبه: ۱۴۸، ۵۹۹

بعلبک (لبنان): ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۵۷۴

بغداد: ۲۵، ۲۷، ۳۸، ۵۱، ۵۶، ۶۰، ۷۲، ۷۸، ۸۲، ۹۸، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۲۱، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۵، ۱۵۷، ۱۶۴

۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۷۸، ۱۸۳، ۱۸۸، ۱۹۵، ۲۰۴، ۲۱۳، ۲۱۸، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۳۳، ۲۴۰، ۲۴۹، ۲۵۶، ۲۶۱، ۲۶۶، ۲۶۸، ۲۷۵، ۲۷۷، ۲۸۹، ۳۰۱

۳۰۳، ۳۱۴، ۳۱۷، ۳۳۲، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۴، ۳۴۶، ۳۵۴، ۳۸۹، ۳۹۳، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۸، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۲۴، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۴۶

۴۵۰، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۶۹، ۴۷۷، ۴۸۱، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۹۲، ۴۹۹، ۵۰۸، ۵۱۷، ۵۴۲، ۵۴۹، ۵۵۵، ۵۷۱، ۵۸۰، ۶۰۱، ۶۰۶، ۶۱۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۳

۶۴۱، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۵۳، ۶۶۶، ۶۷۱، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۸۹، ۷۰۶، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۷، ۷۶۲، ۸۱۵، ۸۱۶

۸۱۸، ۸۲۰، ۸۴۴، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۵۰، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۷۲، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۳، ۸۹۸، ۹۰۳، ۹۰۶، ۹۲۲، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۵

۹۳۶، ۹۴۲، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۵۴

بقاع (لبنان): ۱۸۰، ۹۶۱

بلژیک: ۲۲۴، ۴۲۹، ۴۴۲، ۷۴۴، ۹۲۴

بلغارستان: ۲۰، ۳۱، ۴۸۲

بلگراد: ۱۲۸، ۲۸۴، ۶۷۲

بلوار شهید رجایی بوکان: ۳۶۴

بم: ۶۴۴

بُن (آلمان غربی): ۶۲۹

بنادر بوشهر: ۲۸۴

بناوه: ۳۰۴

بندر ام القصر: ۲۵۱

بندر امام خمینی: ۳۸۶، ۴۶۸، ۵۴۱، ۷۰۶، ۸۲۶

بندر انزلی: ۴۰۳، ۸۱۰

بندر بانیا (سوریه): ۱۵۷

بندر جاسک: ۶۲۵

بندر رحمانلوی: ۳۴۰

بندر عقبه (اردن): ۲۲۳، ۹۴۹

بندر کنگان: ۱۰۰

بندر گناوه: ۷۸، ۳۰۱، ۷۷۳، ۸۴۵

بندر لنگه: ۵۴۴

بندر میسراط (لیبی): ۶۱۳

بندر ینع (عربستان): ۱۰۱، ۲۲۳، ۲۶۹، ۵۳۳، ۵۵۶، ۶۷۶

بندر یومورتالیک (ترکیه): ۴۲۳

بندر عباس: ۱۸۷، ۲۳۳، ۳۶۸، ۳۸۸، ۴۰۵، ۴۱۵، ۴۲۱، ۴۴۸، ۴۶۹، ۴۹۱، ۵۰۰، ۵۴۵، ۵۵۲، ۵۸۲، ۵۸۳، ۸۶۶، ۸۷۰

بندر لنگه: ۸۷۰

بنگلادش: ۹۲۹

بنیاد شهید انقلاب اسلامی: ۵۵۴، ۵۶۲، ۶۲۶، ۶۸۶

بوانات: ۵۷

بوداپست: ۷۳۵

بورکینافاسو: ۵۰۸

بوشهر: ۵۳، ۶۰، ۱۰۰، ۱۰۵، ۱۲۵، ۱۴۹، ۲۳۲، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۸۷، ۴۱۲، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۹، ۴۴۶، ۵۴۱، ۵۷۶، ۶۱۶، ۶۳۴، ۶۸۳، ۷۵۷، ۷۷۳،
۸۴۰، ۸۴۵، ۸۷۹، ۸۹۵

بوکان: ۲۸، ۷۰، ۱۴۸، ۱۸۹، ۲۰۶، ۲۰۸، ۳۰۴، ۳۶۴، ۴۱۵، ۴۲۷، ۵۶۳، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۴۲، ۶۶۷، ۶۴۲، ۷۶۲، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۹۹

بوئنوس آیرس: ۲۲۱، ۴۳۱، ۴۷۹

بوئین زهرا: ۸۱۴، ۸۴۵، ۸۶۹

بهاباد (یزد): ۸۷۰

بهرگان: ۲۴۸

بهشت زهرا: ۲۱۶، ۵۴۵

بهین بهروزان: ۵۲۲

بیجار: ۴۵۰

بیرجند: ۶۴۵، ۸۴۵

بیروت: ۴۰، ۶۴، ۸۹، ۱۰۹، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۱، ۲۰۳، ۲۲۵، ۲۴۱، ۲۵۳، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۵۵، ۳۵۷، ۳۵۸، ۵۱۰، ۵۱۳، ۵۱۵، ۵۱۶،
۵۳۸، ۵۷۳

ص: ۱۰۳۵

۷۷۴، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۵۳، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۸۹، ۴۹۰، ۶۳۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۹، ۶۷۸، ۶۷۹، ۷۰۱، ۷۱۴، ۷۲۱،
۷۷۹، ۷۸۰، ۸۲۹، ۸۷۳، ۸۸۱، ۸۸۵، ۹۳۶، ۹۵۹، ۹۶۱

البيضة: ۳۳۰، ۴۰۶، ۵۲۰، ۸۸۹

بیمارستان امام رضا(ع) (جبهه جنوبی): ۵۲۰، ۸۴۱

بیمارستان شهدا (تهران): ۷۲۷، ۹۳۱

بیمارستان مدائن (تهران): ۴۲۸

بیمارستان امام خمینی (مهاباد): ۵۲۴

بیمارستان بوکان: ۴۹۸

پادگان ۲۱ حمزه تهران: ۵۴۳

پادگان ابوذر: ۷۶۰، ۹۴۲

پادگان العماره: ۸۴۱

پادگان پانزدهم خرداد اصفهان: ۳۶۷

پادگان حسینه: ۸۹۵

پادگان حمید: ۷۰۶، ۷۲۵، ۷۶۹، ۸۴۱، ۸۹۵

پادگان دربندیخان: ۴۱۶

پادگان زاهدان: ۳۴۱

پادگان سایتا (عراق): ۸۴۳

پادگان شهید بقایی: ۷۵۴، ۷۵۷

پادگان عین خوش: ۷۲۵، ۷۶۹، ۸۱۲، ۸۴۱

پادگان ولی عصر(ع):

۱۱۶، ۳۸۸

پارلمان اروپا: ۵۳۹، ۵۵۸، ۵۷۰، ۶۴۸

پارلمان اسپانیا: ۳۲۲

پارلمان اوداف (حزب طرف دار دو گل): ۵۷۳

پارلمان شوروی: ۵۳۷

پارلمان لبنان: ۵۱۶، ۱۷۹، ۶۵، ۳۹

پارلمان نیکاراگوئه: ۳۷۶

پاریس: ۶۰، ۸۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۵۱، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۹، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۶۳، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۹، ۲۹۲، ۲۹۳، ۳۰۴، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۲۱، ۳۲۳، ۳۴۶، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۶۴، ۳۷۵، ۳۸۰، ۴۳۰، ۴۵۷، ۴۶۱، ۴۸۶، ۴۹۰، ۵۳۲، ۵۵۶، ۵۷۳، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۳، ۵۹۸، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۹۳، ۷۴۱، ۷۶۹، ۹۲۸، ۹۳۵، ۹۶۱

پاسگاه الیج: ۲۷۰

پاسگاه باباهادی: ۸۳۷

پاسگاه بعشيقه (عراق): ۲۷۴

پاسگاه بلال: ۴۰۷

پاسگاه ترابه: ۴۰۷

پاسگاه دارخور: ۸۳۷

پاسگاه ربط: ۴۱۵

پاسگاه زید (عراق): ۵۴۱، ۷۶۱، ۷۸۹، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۸۸

پاسگاه ژاندارمری عین خوش: ۹۴۲

پاسگاه شط علی: ۲۷۰

پاسگاه شور شیرین: ۶۳۹

پاسگاه شهابیه: ۳۸۵

پاسگاه طبر: ۲۷۰

پاسگاه معلق: ۱۱۴، ۳۳۰، ۳۸۴

پاسگاه میرآباد: ۶۱۸

پاسگاه میسرآباد - درگمان (سردشت): ۶۸۵

پاکستان: ۲۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۶، ۱۰۳، ۱۰۸، ۱۹۵، ۲۱۹، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۶، ۲۸۰، ۲۸۱، ۳۵۵، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۷۷، ۴۸۸، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۷۲، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۰۹، ۵۲۹، ۵۳۷، ۵۸۵، ۶۵۹، ۶۷۰، ۶۷۳، ۷۰۰، ۷۴۵، ۸۲۶، ۸۳۰، ۸۸۰، ۸۸۴، ۹۰۶، ۹۱۲، ۹۲۹

بالایشگاه عدن (یمن جنوبی): ۵۸۸

پاناما: ۴۶۹

پاوه: ۲۸، ۷۰، ۴۷۱، ۵۶۳، ۶۶۷

پایگاه ارج آباد: ۱۸۹

پایگاه اسلام دشت: ۲۳۴

پایگاه اصحاب: ۸۴۲

پایگاه افراسیاب: ۱۶۷

پایگاه الله دره علیا: ۱۸۹

پایگاه الوت: ۲۳۴

پایگاه آخ طاطار (مهآباد): ۴۴۹

پایگاه آغ سفال صومای: ۳۳۶

پایگاه باریکا: ۷۲۶

پایگاه بانه: ۲۵۱

پایگاه بنی خلف: ۹۸

پایگاه بنی کندی: ۶۹

پایگاه پاروژ: ۲۰۶

پایگاه پانچوب: ۶۱۸

پایگاه پل شکسته: ۵۷

پایگاه تازه آباد: ۷۲۶

پایگاه تازان: ۱۴۸، ۳۳۶

پایگاه تودار صمدی: ۶۱۸

پایگاه جنگل: ۱۸۹

پایگاه چاپلو: ۶۹

پایگاه دارنا: ۸۶۹

پایگاه داوودآباد: ۳۸۵

ص: ۱۰۳۶

پایگاه دلی: ۲۰۶

پایگاه دوستک: ۲۳۴

پایگاه دولازران: ۵۷

پایگاه دولتو (سردشت): ۴۷۱

پایگاه ریاق (لبنان): ۱۸۲

پایگاه زید کندی: ۱۸۹

پایگاه زیوه: ۱۴۷

پایگاه سره (عراق): ۳۳۷

پایگاه سلیمان کندی: ۶۱۷، ۴۹۷

پایگاه سوم شکاری شهید نوژه: ۶۲۰، ۶۲۱

پایگاه سیامه: ۲۳۴

پایگاه سیوه (عراق): ۳۳۷

پایگاه شعیه (عراق): ۸۴۲

پایگاه شندرا: ۷۲۶

پایگاه شبیان مرگور: ۳۳۶

پایگاه شیخ خواجه پور: ۳۶۴

پایگاه صالح آباد (بانه): ۴۷۱

پایگاه عمشال: ۷۶۲

پایگاه غلبوکه (عراق): ۳۳۷

پایگاه فارس آباد: ۱۸۹

پایگاه قبانکندی (میان دو آب): ۴۷۱

پایگاه قره چلان: ۸۴۲

- پایگاه کاسه شکن: ۵۷
- پایگاه کانی سالکه (عراق): ۳۳۷
- پایگاه کانی سیف بانه: ۶۹
- پایگاه کلاتی (بانه): ۴۱۵
- پایگاه کلوسه (سردشت): ۴۷۱، ۷۶۲
- پایگاه کلهر: ۱۴۸
- پایگاه کوچه رستم: ۱۴۸
- پایگاه کوگجه: ۷۲۶
- پایگاه کوییل: ۱۴۸
- پایگاه گرانه: ۳۳۶
- پایگاه گرماب: ۱۴۸، ۳۳۶
- پایگاه گل چیدر: ۳۰۳
- پایگاه گلوسه ۳: ۸۱۳
- پایگاه گلوسه ۴: ۸۱۳
- پایگاه گوژال: ۳۸۵
- پایگاه لورکان مرکور: ۳۸۵
- پایگاه مالک اشتر سپاه (تهران): ۴۷۶
- پایگاه ملک آباد: ۳۸۵
- پایگاه منبر: ۱۸۹
- پایگاه منصور: ۵۶۳
- پایگاه موسی: ۲۷۳
- پایگاه نادری: ۲۰۶

پایگاه ناوه (بانه): ۴۴۹، ۴۷۱

پایگاه نرزیوه (اشنویه): ۴۴۹

پایگاه نظامی دریایی الجفر (بحرین): ۵۵۲

پایگاه نیروی هوایی انگلیس: ۲۶۳

پایگاه نیستان: ۷۰۷

پایگاه همکان: ۷۰۷

پایگاه ارومیه: ۵۴۷

پایگاه تکاب: ۵۴۷

پایگاه خوی: ۵۴۷

پایگاه سرچشمه (سقز): ۴۹۷، ۶۱۷، ۶۴۴

پایگاه سلماس: ۵۴۷

پایگاه صائین دژ: ۵۴۷

پایگاه کانی سفید: ۴۹۸

پایگاه مکه (سردشت): ۴۹۷

پایگاه میاندوآب: ۵۴۷

پایگاه نقده: ۵۴۷

پراگ: ۱۲۱، ۶۴۸

پرتغال: ۸۰

پرتوریا: ۷۷۲

پشت کوه: ۸۷۰

پکن: ۱۰۹، ۱۲۶، ۱۲۷، ۳۵۵، ۳۷۷، ۵۸۹، ۷۶۵، ۸۲۶، ۹۱۲، ۹۲۹

پل القرنه (عراق): ۸۳۴

پل الموت: ۸۴۲

پل چوئیده: ۶۱۶

پل حمزه آباد: ۹۸

پل علی اکبرخان: ۶۱۸

پل دختر: ۷۲۷

پنجوین: ۳۳۷

پیرانشهر: ۲۸، ۵۷، ۱۶۷، ۱۸۹، ۲۱۶، ۲۴۸، ۲۵۱، ۳۰۴، ۴۱۵، ۴۲۷، ۵۹۸، ۶۱۷، ۶۱۸، ۷۶۲، ۸۶۱، ۹۴۳

پیش کوه: ۸۷۰

تازه آباد: ۶۱۸

ص: ۱۰۳۷

تأسیسات برق الحارثه (عراق): ۸۳۴

تأسیسات نفتی مرجان: ۷۲۴

تأسیسات نفتی والفوز (بندر گناوه): ۳۰۱

تاکستان: ۸۱۴، ۸۴۵، ۹۰۲

تالار وحدت (تهران): ۴۷۴

تانزانیا: ۳۴، ۳۹۲، ۳۹۳، ۶۷۶، ۶۹۰، ۹۴۹

تبریز: ۵۷، ۹۳، ۳۶۷، ۵۴۴، ۶۹۳، ۶۹۴، ۸۱۴، ۸۶۶

تپه ۱۷۵: ۳۲۶

تپه درفیان (عراق): ۳۳۷

تپه های جولان (سوریه): ۶۷۸

تراپه: ۵۲۰، ۸۹۶

تربت جام: ۶۴۵

تربت حیدریه: ۴۲۹

ترعه بهمن شیر: ۱۸۶

ترکمان چای: ۴۵۰

ترکیه: ۳۲، ۳۳، ۱۰۸، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۷۱، ۱۷۰، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۶۶، ۲۶۹، ۲۸۱، ۳۲۳، ۳۳۹، ۳۴۲، ۳۵۵، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۹۵، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۵۶، ۴۸۳، ۵۳۷، ۵۹۴، ۶۴۲، ۶۸۷، ۶۸۸، ۷۴۵، ۸۲۶، ۸۵۳، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱

تفت: ۸۷۰

تفرش: ۴۵۰

تقاطع ولی عصر (تهران): ۷۷۵

تکاب: ۲۸، ۶۹، ۷۰، ۱۶۷، ۲۰۶، ۲۱۶، ۳۸۵، ۴۴۹، ۴۷۱، ۵۹۸، ۶۶۷، ۹۴۲

تل آویو: ۵۹۴، ۵۹۵

تلمبه خانه گوره: ۲۸۴

تلمبه خانه نفت رامهرمز: ۲۱۱، ۲۱۲، ۹۴۱، ۹۴۲

تنگک حاجیان: ۹۴۲

تنگه العزیر (عراق): ۳۲۵

تنگه جمر: ۹۳۰

تنگه حاجیان: ۷۶۰، ۹۳۰

تنگه هرمز: ۲۵، ۳۵، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۸، ۹۷، ۱۰۷، ۱۲۲، ۱۲۶، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۱، ۱۵۰، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۹۸، ۲۱۴، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۳۳، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۶۶، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۱۶، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۵۴، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۹۰، ۳۹۱، ۴۴۷، ۴۶۸، ۴۷۰، ۴۹۶، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۵۲، ۵۸۲، ۶۰۱، ۶۱۱، ۶۳۱، ۶۴۱، ۶۸۵، ۸۴۸، ۸۵۳، ۸۵۴، ۹۲۶، ۹۲۷

تنومه (عراق): ۷۹۰، ۸۰۲

توزاله (پیرانشهر): ۴۴۸

توکيو: ۳۳، ۱۰۸، ۱۵۶، ۳۵۵، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۳، ۹۴۷

تونس: ۳۴، ۳۸، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۵۶، ۳۲۴، ۳۴۶، ۳۵۰، ۳۵۵، ۳۷۳، ۳۹۲، ۴۲۹، ۴۶۰، ۵۱۳، ۶۷۳

تهران: ۴۹، ۵۱، ۵۶، ۵۹، ۶۰، ۷۱، ۷۳، ۷۴، ۸۱، ۸۸، ۹۱، ۹۶، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۳، ۱۱۵، ۱۱۸، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۸، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۷، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۷، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۸، ۱۹۱، ۱۹۴، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۳، ۲۱۳، ۲۱۶، ۲۱۸، ۲۳۲، ۲۳۵، ۲۳۹، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۸۳، ۲۸۸، ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۱۵، ۳۲۱، ۳۲۳، ۳۲۹، ۳۳۸، ۳۴۰، ۳۴۵، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۸، ۳۷۱، ۳۷۴، ۳۷۸، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۴، ۳۹۸، ۴۱۵، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۳۲، ۴۳۵، ۴۵۰، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۶۹، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۸۲، ۴۸۵، ۴۸۶، ۵۰۰، ۵۰۶، ۵۱۲، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۹، ۵۴۴، ۵۵۳، ۵۶۴، ۵۷۰، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۸۰، ۵۸۲، ۵۸۶، ۵۸۸، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۴، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۴، ۶۲۷، ۶۲۹، ۶۳۴، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۹، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۸، ۶۷۱، ۶۷۳، ۶۷۵، ۶۷۷، ۶۸۱، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۷۰۶، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۳۴، ۷۳۷، ۷۳۹، ۷۴۱، ۷۴۵، ۷۵۱، ۷۶۵، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۵، ۷۸۰، ۷۸۷، ۷۸۹، ۸۲۰، ۸۲۴، ۸۲۶، ۸۲۹، ۸۳۱، ۸۳۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۵۰، ۸۵۲، ۸۵۴، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۶، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۵، ۸۷۸، ۸۸۰، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۹۱، ۸۹۸، ۹۰۰، ۹۰۳، ۹۰۷، ۹۲۶، ۹۲۹، ۹۳۱، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۷، ۹۴۲، ۹۴۶، ۹۴۹، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۲

جاده اربیل - کرکوک (عراق): ۴۵۰

جاده البحار: ۶۶۵، ۶۸۲

جاده البيضة - الحسان: ۵۲۰

جاده امام رضا(ع): ۷۲۵

جاده اهواز - خرمشهر: ۶۸۴، ۷۰۶، ۷۲۵، ۷۶۱، ۸۱۲

جاده آبادان - ماهشهر: ۵۲۰

جاده آبادان: ۶۸۱

جاده آلان - قلعه رش: ۳۰۴

جاده بصره - بغداد: ۳۴۴، ۵۴۹، ۹۲۸

جاده بصره - عماره: ۸۳۴

جاده بغداد - بصره: ۱۳۹، ۶۱۸، ۷۴۰، ۸۱۵

جاده بغداد - کوت: ۷۶۲

جاده بوکان به رایته: ۴۹۸

جاده چتیگه - مهاباد: ۵۷

جاده چهاردیوار (بوکان): ۴۱۵

جاده خندق: ۳۲۶، ۸۱۲، ۸۴۱، ۸۹۰

جاده دربندیخان (عراق): ۹۴۳

جاده دره سریه (عراق): ۹۴۳

جاده دهوک - زاویه (عراق): ۵۹۹

جاده دهوک - موصل (عراق): ۸۴۳

جاده دیره لوک (عراق): ۶۴۳

ص: ۱۰۳۸

جاده روستای سراج: ۴۹۷

جاده زاخو به باطوقه (عراق): ۳۶۵

جاده سقز - بوکان: ۴۹۷

جاده سقز - سنندج: ۴۹۷

جاده سقز - مریوان: ۴۴۹

جاده سنندج - مریوان: ۳۰۴، ۶۱۸

جاده سورچم: ۲۳۴

جاده سه نگاوه - چم چال (عراق): ۴۹۸

جاده شط علی - ترابه: ۸۹۶

جاده شط علی به ابوذر: ۷۹۷

جاده شط علی به خندق: ۷۹۷

جاده شقلاوه - روستای جاییانی (عراق): ۶۴۳

جاده شهید باریاب: ۸۶۷

جاده صاحب الزمان (عج): ۷۲۵

جاده عماره - بصره (عراق): ۷۹۶، ۷۸۹

جاده فاو - ام القصر (عراق): ۴۶۶، ۷۰۱، ۷۲۴

جاده فاو - بصره (عراق): ۱۶۰، ۴۶۶، ۴۶۷

جاده فاو - رأس البیشه: ۴۹۵

جاده فاو به قشله (عراق): ۶۱۵

جاده قشله (عراق): ۷۵۶، ۷۵۸

جاده کرکوک (عراق): ۵۷۹

جاده کامیاران - باختران: ۴۹۷

جاده مريوان - سقز: ٣٣٦، ٣٦٣

جاده مهآباد - سقز: ٥٩٨،

جاده ناصريه - بصره (عراق): ٦١٨

جاده نفت ملي (فاو - ابوالخصيب): ٤٦٧

جاده نوسود - پاوه: ٦٦٧

جاده نهر عوج: ٨٩٣

جاده وحدت ٢: ٥٢٠

جاكارتا: ١٧٦

جامع الأزهر: ٥٧٧، ٥٧٨

جامعه اقتصادي اروپا: ٢٠٤

جامعه روحانيت مبارز: ٤٥١، ٦٤٤

جيل لبنان: ٤٠، ١٧٩، ٤٤٠

جيل علي (دوبي): ٢٣٣

جده: ٨٢٠، ٨٤٨، ٩٢٩

جزاير (جزيره) مجنون: ١٥١، ٣٨٤، ٥١٩، ٥٢٠، ٥٢١، ٥٤١، ٤٨١، ٤٨٤، ٦٥٦، ٩٥٣، ٩٥٧

جزاير تنب: ٤٩١

جزاير خيبر: ٨٩٥

الجزاير: ٣٠، ٣٧، ٤١، ٥٨، ١٢٩، ١٣٢، ١٣٣، ١٥٦، ٢٥٢، ٢٥٤، ٣٤٥، ٣٧٠، ٣٧١، ٣٧٢، ٣٧٣، ٣٧٤، ٣٩٤، ٤١٧، ٤٣٥، ٤٨٥، ٤٩١، ٩٦١

جزيره ابو موسي: ٣٣٢، ٤٩١، ٥٠٠

جزيره ام البابي: ٤٠٢

جزيره ام الرصاص: ١١٢، ١١٤، ١٤٣، ١٦٢، ٢٢٨، ٢٤٦، ٣٢٩، ٣٣٠، ٣٣١، ٤٠١، ٤٠٢، ٤٠٣، ٤٠٤، ٤٠٧، ٤٢٥، ٥٢٢، ٦٦٥، ٧٨٥، ٧٨٩، ٧٩٢

جزیره آبادان: ۷۸۴، ۴۸

جزیره بوارین (کویت): ۱۱۴

جزیره بوبیان (کویت): ۵۴۱، ۴۴۷، ۲۵۱

جزیره حجام: ۴۶۸

جزیره خارک: ۱۹، ۲۷، ۲۸، ۳۷، ۵۱، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۷۲، ۷۴، ۷۵، ۷۷، ۷۸، ۸۶، ۱۰۲، ۱۳۱، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۳، ۱۵۷، ۱۸۷، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۰۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۹، ۲۶۱، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۸۰، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۵، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۴۵، ۳۵۴، ۳۷۹، ۳۸۱، ۳۸۶، ۳۸۷، ۴۱۱، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۴، ۴۴۶، ۴۵۲، ۵۲۳، ۵۳۳، ۵۶۲، ۵۶۷، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۸، ۶۱۶، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۴۱، ۶۶۶، ۶۷۲، ۶۷۸، ۶۸۳، ۶۸۹، ۶۹۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۸، ۷۱۶، ۷۲۴، ۷۲۶، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۶۹، ۷۷۱، ۸۰۵، ۸۱۲، ۸۱۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۶، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۹، ۸۶۶، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۹۵، ۹۰۳، ۹۲۷، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۸

جزیره خیبر: ۷۶۱

جزیره سن دیه گو (امریکا): ۱۷۰

جزیره سیری: ۸۳، ۹۶، ۱۱۹، ۱۶۶، ۲۴۸، ۲۶۴، ۳۰۰، ۳۳۲، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۸۷، ۴۱۲، ۴۳۸، ۴۳۳، ۵۲۴، ۷۲۴، ۸۴۰

جزیره سیسیل: ۴۶۰

جزیره شمالی مجنون: ۸۴۰

جزیره فارسی: ۵۶۲

جزیره فیلکه (عراق): ۵۴۱، ۶۴۱

جزیره گوت (عمان): ۳۸۱

جزیره لاوان: ۷۸، ۱۰۰

جزیره معاویه: ۱۸۶

جزیره مینو: ۴۵، ۱۶۰، ۱۶۲، ۴۶۶، ۵۲۰، ۵۴۱، ۶۶۵، ۷۰۶، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۸۹، ۷۹۴، ۸۰۱، ۸۰۶

الجزیره: ۳۴۵، ۳۷۳، ۳۷۴، ۴۱۷، ۵۸۶

جزیره مجنون جنوبی: ۳۲۶، ۵۱۹، ۵۲۱، ۶۶۶، ۷۸۴، ۷۹۷، ۸۰۹

جزین (لبنان): ۵۱۷

جفیر: ۷۹۱

ص: ۱۰۳۹

جماران: ۲۱۶، ۲۵۲، ۵۷۰، ۶۲۶، ۷۸۸، ۷۸۹، ۹۲۳

جمعیت هلال احمر ایران: ۳۹۶، ۵۶۵

جمعیت هلال احمر سودان: ۳۹۶

جنوب عماره: ۳۲۵

جنوب لبنان: ۱۸۰

جوانرود: ۸۳۷

جهاد دانشگاهی: ۶۶۸، ۶۴۴، ۶۴۵

جهاد سازندگی استان تهران: ۳۸۸

جهاد سازندگی بوشهر: ۱۰۰

جهاد سازندگی خوزستان: ۱۰۰

جهاد سازندگی دامغان: ۴۵۰

جهاد سازندگی زنجان: ۸۷۰

جهاد سازندگی فارس: ۱۰۰، ۷۲۳

جهاد سازندگی مازندران: ۷۲۳

جهاد سازندگی نجف آباد: ۷۲۳

جهاد سازندگی: ۳۸۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۶۲، ۷۲۳، ۷۹۷، ۸۳۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۹۰۴

جهرم: ۴۷۶، ۶۴۵

جیرفت: ۶۴۴

چابهار: ۶۲۶

چاد: ۸۲۸

چالوس: ۵۷، ۲۷۵، ۴۲۹

چزابه: ۲۳، ۲۲۸، ۳۳۰، ۳۸۴، ۵۱۹، ۵۴۱، ۷۸۲، ۷۸۴، ۷۸۹، ۷۹۱، ۷۹۴، ۷۹۷

چکسلواکی: ۳۱، ۳۲، ۱۲۱، ۴۴۲، ۷۴۱، ۷۴۲

چم امام حسن: ۹۳۰، ۹۴۲

چنانه: ۷۲۵، ۸۹۵

چنگوله: ۷۹۱

چوارتا (عراق): ۱۳۵

چوئیده: ۱۸۶، ۷۲۳، ۷۸۵

چباه خلبوک (عراق): ۲۷۴

چین: ۳۲، ۳۴، ۳۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۸۸، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۳، ۲۸۴، ۳۵۵، ۳۹۶، ۳۹۹، ۵۵۳، ۵۸۹، ۶۸۹، ۷۶۵، ۸۲۶، ۸۷۶، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۴۶، ۹۲۹

حجک (استان کرمان): ۶۴۴

حراره (پایتخت زیمبابوه): ۷۷۲

حرم مطهر حضرت معصومه (س): ۲۱۶

الحسان: ۳۳۰، ۴۰۶، ۵۲۰، ۸۸۹

حسینیه شهدای قم: ۵۸۵

حسینیه: ۷۰۶، ۸۱۲

حلبچه (عراق): ۲۷۴

حمرین: ۳۲۶

حوزه علمیه قزوین: ۹۰۲

حوزه علمیه قم: ۶۱۱

حوزه های علمیه استان همدان: ۶۲۳

حیدرآباد (پاکستان): ۵۸۵، ۵۸۶

خارطوم: ۸۰، ۱۲۳

خاش: ۶۲۶

خانقین (عراق): ۵۸۰

خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران: ۵۸۶

خاور دور: ۴۲۱، ۴۱۲

خاور نزدیک: ۷۰۰

خاورمیانه: ۳۳، ۳۷، ۱۰۱، ۱۰۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۰۰، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۱۷، ۲۱۹، ۲۲۵، ۲۴۰، ۲۵۵، ۲۵۷، ۲۶۲، ۲۷۹، ۲۸۴، ۲۸۶، ۳۲۳، ۳۴۳، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۷۱، ۳۷۵، ۳۹۰، ۳۷۷، ۳۹۶، ۴۳۶، ۴۷۳، ۵۰۰، ۵۱۴، ۵۳۷، ۵۵۱، ۵۵۷، ۵۸۹، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۰۳، ۶۰۷، ۶۲۹، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۶، ۶۴۸، ۶۵۲، ۶۷۲، ۶۷۸، ۶۸۹، ۷۱۵، ۷۳۵، ۷۷۰، ۸۱۶، ۸۲۹، ۸۸۱، ۸۸۳، ۹۰۵، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۴۶، ۹۵۵

خدابنده: ۸۶۹

خراسان: ۲۵۲، ۵۴۴، ۵۸۵

خرامه: ۳۶۸

خرم آباد: ۶۶۶، ۶۶۸، ۶۸۶، ۷۰۶، ۷۲۷

خرمشهر: ۲۳، ۳۳۰، ۳۶۳، ۴۰۱، ۴۶۵، ۴۶۶، ۵۹۷، ۶۸۴، ۷۰۶، ۷۲۵، ۷۵۷، ۷۶۱، ۸۰۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۹۶، ۹۵۲

خسروآباد: ۲۰۹، ۵۹۷، ۶۶۵، ۷۲۳، ۷۸۵، ۷۹۲، ۸۰۵، ۸۱۱

خلخال: ۶۴۵

خلیج سیدرا (لیبی): ۶۱۳

خلیج عقبه: ۸۷۵

خلیج عمان: ۴۶۹

خلیج فارس: ۲۵، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۵۶، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۸۱، ۸۲، ۹۶، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۶، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۱، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۶۶، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۸، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۱۳، ۲۱۸، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۳، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۵، ۲۴۷، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۴، ۲۶۶، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۱، ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۱۳، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۲۱، ۳۲۳، ۳۲۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۵، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۶، ۳۶۹، ۳۷۱، ۳۷۷، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۴۰۶، ۴۱۲، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۳۰، ۴۳۲، ۴۳۴

۵۳۶، ۵۳۳، ۵۳۰، ۵۲۹، ۵۲۶، ۵۲۴، ۵۲۳، ۵۱۳، ۵۰۶، ۵۰۱، ۵۰۰، ۴۹۷، ۴۹۶، ۴۸۸، ۴۸۶، ۴۸۱، ۴۷۰، ۴۶۹، ۴۵۴، ۴۵۲، ۴۴۸، ۴۴۶، ۴۳۸
۶۳۱، ۶۳۰، ۶۲۹، ۶۲۸، ۶۲۳، ۶۲۱، ۶۱۷، ۶۱۵، ۶۱۱، ۶۰۲، ۶۰۱، ۶۰۰، ۵۹۵، ۵۸۷، ۵۸۶، ۵۸۲، ۵۷۶، ۵۷۱، ۵۶۶، ۵۵۲، ۵۵۱، ۵۴۹، ۵۴۴
۷۱۴، ۷۱۲، ۷۱۱، ۷۱۰، ۷۰۸، ۷۰۶، ۷۰۰، ۶۹۹، ۶۹۴، ۶۹۱، ۶۸۹، ۶۸۶، ۶۸۵، ۶۷۸، ۶۷۲، ۶۷۱، ۶۶۹، ۶۶۸، ۶۶۶، ۶۳۷، ۶۳۶، ۶۳۴، ۶۳۳
۸۱۶، ۷۹۰، ۷۸۹، ۷۷۳، ۷۷۰، ۷۶۸، ۷۶۷، ۷۵۹، ۷۴۰، ۷۳۹، ۷۳۸، ۷۳۷، ۷۳۶، ۷۳۵، ۷۳۲، ۷۳۱، ۷۳۰، ۷۲۸، ۷۲۵، ۷۲۴، ۷۲۳، ۷۱۶، ۷۱۵
۸۷۸، ۸۷۷، ۸۷۵، ۸۷۴، ۸۷۲، ۸۷۱، ۸۶۸، ۸۶۶، ۸۶۵، ۸۵۵، ۸۵۴، ۸۵۲، ۸۵۱، ۸۴۸، ۸۴۷، ۸۴۶، ۸۴۰، ۸۲۵، ۸۲۴، ۸۲۱، ۸۱۹، ۸۱۸، ۸۱۷
۹۵۳، ۹۵۰، ۹۴۷، ۹۲۹، ۹۲۷، ۹۲۶، ۹۱۲، ۹۰۹، ۹۰۸، ۹۰۷، ۹۰۱، ۸۹۵، ۸۸۶، ۸۸۳، ۸۷۹

خمین: ۴۵۰، ۶۶۷، ۷۲۷

خمینی شهر: ۳۶۷، ۵۶۵، ۶۴۴

خوانسار: ۳۶۷

خور زبیر (عراق): ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷

خور شیطانہ (عراق): ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۸

خور عبدالله (عراق): ۱۴۲، ۲۴۵، ۲۹۹، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۵۳۶، ۷۲۴، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۸۵

خورالصیبه (عراق): ۲۵۱

خوزستان: ۱۰۰، ۱۰۴، ۱۱۷، ۳۶۲، ۴۲۹، ۵۰۱، ۶۸۴، ۷۳۷، ۸۹۹

خونین شهر: ۵۴۴

خوی: ۶۶۷

خیابان ۱۷ شهریور (سنندج): ۵۷۹

خیابان اکباتان (سنندج): ۲۱۶

خیابان خاوران (تهران): ۴۷۶

خیابان صباى جنوبی (تهران): ۴۲۸، ۹۰۲

خیابان فاطمی (تهران): ۷۷۵

خیابان ناصر خسرو (تهران): ۵۸

خیرآباد: ۳۶۸

دادستانی انقلاب اسلامی: ۳۵۸

داد گاه سانتياگو (امريكا): ۸۷۳

داد گاه فدرال امريكا: ۵۰۸

داد گستري اروميه: ۹۹

داراب: ۶۶۷، ۴۵۰

دارالسلام (تانزانيا): ۶۷۶، ۹۴۹

دارخوين: ۳۴۱، ۳۶۸

دامغان: ۴۷۵، ۶۲۶

دانشكده جنگ امريكا: ۱۰۵، ۸۲۴

دانشگاه الازهر: ۷۷

دانشگاه امريكايي بيروت: ۸۸۵

دانشگاه امير كبير تهران: ۶۴۴

دانشگاه پاتريس لومومبا (مسكو): ۴۳۷

دانشگاه تهران: ۲۳۳، ۲۴۷، ۵۶۵، ۵۷۱، ۹۲۷

دانشگاه جورج تاون (امريكا): ۶۳۶

دانشگاه صنعتي شريف: ۸۱۴

دانشگاه علامه طباطبائي: ۵۴۸

دانشگاه مسائل بين المللي پكن: ۳۷۷

دانشگاه ويرجينيا (امريكا): ۵۳۵

دانشگاه هاروارد (امريكا): ۷۸۱

دانمارك: ۴۱۹

ديبرستان شهيد چمران: ۶۴۵

دجله: ۱۰۷، ۴۹۵، ۹۵۱، ۹۵۲

در بندیکان (عراق): ۱۴۷، ۱۸۹، ۴۱۱، ۵۹۹

درگز: ۵۴۵، ۶۴۴

دروود: ۷۲۷

دره بقاع (لبنان): ۵۹۱

دره قاسملو: ۲۰۶

دره شهر: ۸۱۲، ۹۴۱

دریاچه ارومیه: ۳۴۰

دریاچه ام النعاج (عراق): ۱۱۲، ۷۸۹، ۷۹۶

دریای سرخ: ۱۰۱، ۲۲۳، ۳۰۲، ۵۳۳، ۵۵۶، ۶۷۶

دریای سیاه: ۴۸۴

دریای عمان: ۳۰۵، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۹۶، ۵۶۶، ۷۱۰، ۶۳۱

دریای مدیترانه: ۳۰۲

دزفول: ۴۲۹، ۷۰۶، ۷۳۷، ۷۳۸

دشت آزادگان: ۸۹۷، ۸۹۸

دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه: ۲۱۷

دلیجان: ۴۵۰، ۶۶۷، ۷۲۷

دماغه امیدنیک: ۴۳۰

دماوند: ۶۲۰، ۶۴۴، ۸۴۴

دمشق: ۳۹، ۶۴، ۶۵، ۱۰۹، ۱۱۷، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۲۰۵، ۲۱۷، ۲۲۰، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۷، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۸، ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۲۱، ۳۷۳، ۴۲۵،

۴۳۹، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۹۱، ۵۳۲، ۵۸۸، ۵۸۹، ۶۰۷، ۶۳۲، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۴۹، ۶۵۱، ۶۵۶، ۶۷۸، ۷۰۱، ۷۶۵، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۸۱، ۸۸۳، ۹۱۱،

۹۳۴، ۹۶۲

دوبی: ۸۲، ۹۷، ۱۱۹، ۱۵۵، ۲۱۴، ۲۳۳، ۲۴۹، ۲۶۴، ۲۸۲، ۳۷۴، ۴۶۹، ۴۹۱، ۵۰۰، ۶۴۸

دوحه: ٣٩٢

دوكان (عراق): ٦٤٣، ٣٣٧

ص: ١٠٤١

دهیید: ۶۴۵

دهدشت زاغه: ۷۲۷

دهدشت: ۸۴۵

دهستان کوفرادر: ۷۶۱

دهلران: ۲۷۰، ۸۱۲، ۸۳۴، ۹۴۱

دهلی نو: ۱۷۵

دهوک (عراق): ۲۵۲، ۲۷۴، ۳۳۷، ۵۹۹، ۷۶۳، ۸۴۳

دیرلوك (عراق): ۳۳۸

دیوان عالی کشور: ۳۴۹

دیواندره: ۲۰۶، ۲۰۷، ۳۸۶

رابر (کرمان): ۶۴۴

رأس البیشه: ۱۸۶، ۳۳۱، ۴۰۶، ۴۹۵، ۶۱۵، ۶۸۲، ۷۰۱، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۵۴، ۷۵۹، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۸۱۱

راس الخفجی (عربستان): ۴۱۴

رأس الخیمه (امارات متحده عربی): ۳۴۲

رامسر: ۴۲۹

رامشیر: ۱۱۸

رامهرمز: ۱۱۸، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۷۵، ۹۴۱، ۹۴۲

راور (استان کرمان): ۶۴۴

رایل (استان کرمان): ۶۴۴

راینه (عراق): ۴۹۸

رائینه (عراق): ۵۹۹

رباط (پایتخت مراکش): ۲۲۰، ۲۴۰، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۸۸، ۲۸۹، ۳۴۶، ۴۸۵، ۴۸۶، ۵۸۶، ۷۲۹

رباط کریم: ۵۷، ۸۱۴، ۸۴۵

ربط: ۲۰۶، ۷۲۶

رشت: ۵۲۷

رفسنجان: ۴۵۰، ۶۲۰، ۶۴۴

رم: ۵۹، ۶۱، ۲۹۲، ۳۶۴، ۴۶۱

رواندوز: ۱۷۴

رود کارون: ۴۰۵، ۴۶۵، ۷۵۷، ۸۹۱

رودان: ۸۷۰

رودبار: ۳۶۸، ۶۴۴

رودخانه اروند: ۷۰۵

رودخانه بهمن شیر: ۵۱، ۱۸۵، ۲۴۴، ۳۳۱، ۴۰۵، ۷۸۴

رودخانه قوره تو: ۸۳۷

رودخانه میمه: ۲۷۰

روستاهای طالقان: ۴۲۹

روستای اسپین (عراق): ۱۹۰

روستای ایله خرابه (عراق): ۶۱۹

روستای آغلان (سندج): ۴۴۹

روستای باقلوجه (بوکان): ۷۶۲

روستای بردان (سردشت): ۸۱۳

روستای برده رشه (مریوان): ۴۴۹، ۵۶۳

روستای پاسانیان: ۲۷۳

روستای ترمکچی: ۱۶۷

روستای تکیه: ۱۹۰

روستای توراخ تپه: ۷۲۶

روستای جایانی: ۶۴۳

روستای جیچوران (بانه): ۴۴۹

روستای جیران: ۲۱۶

روستای چهارتای (عراق): ۴۷۱

روستای حمزه: ۶۱۹

روستای حیدریک: ۱۹۰

روستای خشک دره: ۷۲۶

روستای خورده لوکی: ۳۳۶

روستای خوکه: ۳۶۶

روستای دالاه (عراق): ۱۹۰

روستای دره سور: ۹۴۳

روستای دری: ۷۰۷

روستای دشت زور (عراق): ۶۱۹

روستای دوبره (ارومیه): ۲۵۱

روستای دولکان (سردشت): ۷۶۲

روستای رجاره (سلیمانیه عراق): ۶۱

روستای رنگ ریزان: ۳۸۶

روستای زاله (عراق): ۱۹۰

روستای زاوه کوه: ۲۱۶

روستای ساران (سقز): ۳۶۴

روستای سالوک بالا: ۷۲۶، ۸۴۲

روستای سنگ سفید: ۶۱۸

روستای سوتکه (عراق): ۱۹۰

روستای سوتو: ۳۶۳

روستای سوتوت (مربوان): ۴۲۷

روستای سورچم: ۹۴۳

روستای سوره (کرکوک): ۴۱۶

روستای سوره دکل موگوز: ۲۰۶

روستای سوسی: ۶۱۹

روستای سوله دکل مرگور (ارومیه): ۱۴۸

روستای سید خلیل (سلیمانیه عراق): ۶۱

روستای سیف پایین: ۳۸۶

ص: ۱۰۴۲

روستای شرکان: ۵۹۹

روستای شلمان: ۷۰۷

روستای شم شیخه (سردشت): ۴۱۵

روستای شیخ عیسی (سردشت): ۴۷۱

روستای صائین بلاغ (صائین دژ): ۴۴۹

روستای عالیجان: ۷۰، ۲۰۷

روستای عرب ارقلو (سقز): ۵۹۸

روستای عسگر (عراق): ۱۹۰

روستای علی مردان: ۶۱۸

روستای قازلیان (بوکان): ۱۸۹

روستای قاسم آباد: ۸۳۸

روستای قامشیله: ۸۶۹

روستای قرقاپان: ۵۹۸

روستای قروه چه (عراق): ۶۱۹

روستای قرقاپان ترک: ۳۸۵

روستای قلعه شاهین: ۹۴۲

روستای قمچیان: ۷۲۶

روستای قوری کو: ۳۳۶

روستای قهرآباد سلمان: ۸۴۲

روستای کاربارو (عراق): ۱۹۰

روستای کانی کومه (عراق): ۶۱۹

روستای کانی گوزله: ۷۰

روستای کانی مورد (عراق): ۱۹۰

روستای کاوا: ۸۹۹

روستای کرده (عراق): ۱۹۰

روستای کله پخ: ۷۰

روستای کوری کحره: ۸۳۹

روستای کوکب (سلیمانیه عراق): ۶۱

روستای گلین: ۵۹۸

روستای گورسفید: ۷۶۰، ۸۳۸

روستای گوری کهرگ: ۹۴۲

روستای لاسار (سقز): ۴۴۹

روستای لقععه کهنه: ۳۸۵

روستای لنین گان نوشهر: ۶۳

روستای مازوچ (سقز): ۴۱۵

روستای ماسیرکن (سقز): ۸۱۳

روستای ماشین بلاغ (تکاب): ۴۷۱

روستای مرگه نقشینه: ۹۹

روستای مسعودیه: ۴۰۴

روستای مشیانه (عراق): ۶۱۹

روستای میرآوا (عراق): ۹۴۴

روستای نروی: ۵۹۹

روستای نقشینه: ۸۶۹

روستای نیک آباد (سردشت): ۴۱۵

روستای وشکه دره (بانه): ۷۰۷

روستای هران علیا: ۵۷۹

روستای هزارکانی (عراق): ۱۹۰

روستای پیرونس: ۵۴۲، ۵۶۳

روستای خمسه: ۵۴۲

روستای ژاوه کشته (عراق): ۴۹۸

روستای سراج: ۴۹۷

روستای سردره (سقز): ۴۹۷

روستای صلاح الدین (عراق): ۴۹۸

روستای کانی شیته: ۵۴۲

روستای کانی پسمان (عراق): ۴۹۸

روطه: ۳۸۴

رومانی: ۱۱۹، ۱۲۰

ری: ۶۲۰، ۶۴۴

ریاض: ۷۷، ۱۰۳، ۱۲۲، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۷۲، ۲۰۳، ۲۵۶، ۲۸۸، ۳۲۰، ۴۷۷، ۴۸۶، ۶۴۸، ۷۱۵، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۴، ۷۶۵، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰

۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۷۵، ۹۰۷، ۹۴۷

زابل: ۶۲۶، ۷۵۸

زاخو (عراق): ۱۴۸، ۳۶۵، ۳۶۶

زارچ (استان یزد): ۸۷۰

زامبیا: ۹۴۹

زاوتیه (عراق): ۳۳۷، ۳۳۸، ۵۹۹

زاهدان: ۵۷، ۶۲۰

زحلہ (لبنان): ۱۷۹

زرباطیہ: ۸۳۵

زرنند: ۶۴۴

زرین شهر: ۳۶۷

زنجان: ۲۹، ۳۶۸، ۳۷۰، ۸۴۵، ۸۶۹، ۹۰۱، ۹۰۲

زندان ابوغریب (عراق): ۳۶۶

زندان اتلیت (رژیم صهیونیستی): ۲۹۲، ۸۶۳، ۸۳۰

زندان خیام (رژیم صهیونیستی): ۲۹۲، ۳۵۸

زیمبابوہ: ۴۳۴، ۷۷۲، ۹۱۰

ژاپن: ۲۷، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۸، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۶، ۱۸۸، ۲۱۴، ۲۲۲، ۲۳۲، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۸، ۲۷۵، ۲۸۴، ۳۰۲،

۳۵۵، ۳۷۵، ۳۸۶، ۳۹۶، ۴۲۲، ۴۳۸، ۴۷۸، ۴۸۳، ۵۱۰، ۵۳۳، ۶۰۴، ۶۱۱، ۷۳۴، ۷۳۵، ۸۲۶، ۸۹۸، ۹۴۴

ص: ۱۰۴۳

ژنو: ۲۹، ۳۲، ۳۴، ۱۰۳، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۵۲، ۱۹۶، ۲۶۲، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۱۶، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۵۳، ۳۵۵، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۹، ۳۸۸، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۸۸، ۵۳۵، ۵۳۷، ۵۸۹، ۶۰۶، ۶۷۰، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۱۶، ۷۲۰، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۴۰، ۷۴۳، ۷۴۵، ۷۴۸، ۷۵۰، ۷۷۸، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۳۰، ۸۴۸، ۸۵۱

ساختمان خیرگزاری جمهوری اسلامی (تهران): ۷۷۵، ۷۷۶

ساری: ۶۲، ۳۵۲

سازمان اطلاعات امریکا (سیا): ۳۴۷، ۴۳۶، ۵۱۴، ۵۹۴

سازمان اف.بی.آی: ۵۰۸

سازمان امنیت عراق: ۲۷۴، ۳۵۸، ۴۹۹، ۶۸۵

سازمان امنیت عربستان سعودی: ۴۷۷

سازمان امنیتی سوریه: ۴۸۱

سازمان انرژی اتمی فرانسه: ۱۹۴

سازمان آب و برق: ۸۹۲

سازمان بازرگانی خارجی ژاپن: ۱۲۹

سازمان حج و اوقاف و امور خیریه: ۵۰۱

سازمان حقوق بشر: ۴۹۹

سازمان خواربار و کشاورزی جهانی: ۴۵۴

سازمان صنایع دفاع: ۱۱۶، ۴۷۷، ۵۰۶، ۵۰۷

سازمان ضداطلاعات عراق: ۴۹۹

سازمان عفو بین الملل: ۴۹۹، ۵۳۹، ۵۵۸، ۵۹۲، ۵۹۳، ۶۷۴، ۹۲۷

سازمان کنفرانس اسلامی: ۳۴، ۷۷، ۱۵۳، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۷، ۳۷۵، ۵۲۹، ۵۳۰، ۷۲۹، ۷۷۱، ۸۲۰، ۸۷۷، ۹۲۹

سازمان ملل متحد: ۲۷، ۵۴، ۷۰، ۷۴، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۷۴، ۱۹۶، ۲۰۱، ۲۷۰، ۲۷۲، ۲۷۷، ۲۸۱، ۲۸۷، ۳۱۶، ۳۳۹، ۳۴۳، ۳۵۵، ۳۶۶، ۳۷۸، ۳۹۰، ۳۹۲، ۴۳۳، ۴۹۹، ۵۰۷، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۳، ۵۲۵، ۵۳۵، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۷، ۵۷۰، ۶۳۵، ۶۵۵، ۶۷۹، ۶۸۹، ۷۱۵، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۷، ۷۳۰، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۷۷، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۵۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۷۴، ۸۷۷، ۸۸۳، ۸۹۷، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۱۱، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۴۲، ۹۴۵، ۹۵۴، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸

السالوادور: ۳۷۸، ۹۳۲

ساوجبلاغ: ۸۱۴، ۸۴۵

ساوه: ۶۶۷، ۷۲۷، ۴۵۰

سایت اهواز: ۹۲، ۲۴۳، ۵۱۹، ۵۲۱، ۶۸۱

سبزوار: ۶۴۵

ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی تهران: ۹۰۴

ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی زنجان: ۸۷۰

ستاد تبلیغات جنگ: ۲۵، ۷۱، ۱۴۴، ۵۶۲، ۸۳۹، ۸۶۷

ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی به جبهه ها: ۸۴۴، ۸۴۵

ستاد هماهنگی انجمن های اسلامی وزارتخانه ها: ۲۵، ۲۶

سد دز: ۲۶، ۲۱۱، ۲۱۲، ۴۰۵، ۸۱۰

سد شهید عباسپور: ۹۴۱، ۹۴۲

سد گتوند: ۸۱۰

سریند: ۴۵۰، ۷۲۷

سرپل ذهاب: ۶۸۴، ۷۶۱، ۷۹۱، ۸۳۷، ۸۹۵، ۹۴۲

سردشت: ۲۸، ۹۸، ۱۴۷، ۱۶۷، ۱۸۹، ۲۰۶، ۲۳۴، ۲۵۱، ۲۷۴، ۳۲۴، ۳۶۳، ۳۸۵، ۴۱۵، ۴۲۷، ۴۴۶، ۴۷۱، ۴۹۷، ۵۹۸، ۶۱۸، ۶۴۱، ۶۶۶، ۶۶۷

۶۸۵، ۷۰۷، ۷۲۶، ۷۶۲، ۸۱۳، ۸۴۲، ۸۶۹، ۹۴۳

سروآباد: ۷۲۶

سروستان: ۶۴۴

سعادت شهر: ۵۷، ۶۴۵

سفارت اردن در دمشق: ۲۲۰

سفارت امارات در تهران: ۵۵۲

سفارت امریکا در بیروت: ۱۸۱

سفارت امریکا در تهران: ۶۲۷

سفارت ایران در آنکارا: ۳۶۶

سفارت ایران در بلژیک: ۵۳۹

سفارت ایران در بوئنوس آیرس: ۴۳۱

سفارت ایران در بیروت: ۴۱، ۱۲۵، ۲۲۵، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۱۶

سفارت ایران در پکن: ۱۲۶

سفارت ایران در دمشق: ۱۸۳

سفارت ایران در ریاض: ۸۱۷

سفارت ایران در سوئد: ۳۹۰

سفارت ایران در طرابلس: ۶۳۴

سفارت ایران در لندن: ۶۸۸

سفارت ایران در مسقط: ۱۷۲

سفارت ایران در امارات: ۵۰۰

سفارت ایران در پاریس: ۳۳۴، ۵۳۲، ۶۱۲

سفارت شوروی در ایران: ۶۰

سفارت عراق در واشنگتن: ۲۶۸، ۹۰۶

سفارت فرانسه در ایران: ۱۳۳، ۴۵۵

سفارت فرانسه در بیروت: ۳۵۷

سفارت لیبی در ایران: ۱۰۵، ۳۳۹

سفارت هلند در تهران: ۳۳۵

سقط: ۲۸، ۹۹، ۱۶۷، ۲۰۶، ۲۳۴، ۲۷۳، ۳۳۶، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۴۱۵، ۴۹۷، ۵۲۴، ۵۴۲، ۵۶۳، ۵۹۸، ۶۱۷، ۶۴۲، ۷۷۵، ۸۱۳، ۸۴۲، ۸۶۱

٨٩٩ ٨٦٩ ٨٦٢

سلماتس: ٣٢٣، ٥٤١، ٦٦٧

سلماتس: ٦١، ٩٥، ١٣٥، ١٣٩، ١٤٧، ١٧٤، ١٩٠، ٢٣٢، ٢٣٣، ٢٥٢، ٢٧٣، ٣٠٠، ٣٣٧، ٣٣٧، ٣٥٨، ٤٢٨، ٤٧٢، ٤٩٩، ٥٩٩، ٦١٩، ٦٨٥، ٧٦٣

٩٤٤، ٩٤٣

سمنان: ٥٧، ٢٥٢، ٣٨٨، ٤٧٥

ص: ١٠٤٤

سیری: ۱۱۹، ۳۳۵، ۳۸۷

سیسیل: ۵۱۴

شارجه: ۴۹۱، ۵۰۰، ۵۵۲، ۵۸۷

شارویران سوسینی (کردستان): ۲۰۸

شانه میشاو (مریوان): ۴۲۷

شاهرود: ۵۸، ۴۷۵

شاهین دژ: ۲۰۶

شبه جزیره موسندم (عمان): ۳۸۱

الشت: ۷۲۷

شرق اروپا: ۵۳۱

شرق اروندرود: ۷۵۸

شرق بصره: ۷۰۳، ۷۰۶

شرق دجله: ۱۴۷، ۳۴۴، ۴۹۵، ۶۶۹، ۷۸۴

شرق میسان: ۱۴۷، ۶۶۹، ۶۸۴، ۸۴۱، ۸۴۲

شرکت هواپیمایی عراق در نیکوزیا: ۸۳

شرکت هواپیمایی فرانسه (ایرفرانس) در تهران: ۲۶۹، ۵۳۲، ۶۰۵، ۶۰۶، ۹۵۹

شراهانی: ۳۲۶، ۵۴۱

شط علی: ۴۰۷، ۵۲۰، ۷۶۱، ۸۹۵، ۸۹۶

شط العرب (اروندرود): ۱۲۵، ۱۴۳، ۱۸۶، ۷۳۸، ۹۵۲

شلمچه: ۲۳، ۴۸، ۳۲۵، ۳۲۹، ۶۶۵، ۷۸۲، ۷۹۱، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۵، ۸۰۹، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۴۰، ۸۹۳

شورای امنیت سازمان ملل متحد: ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۵۴، ۷۰، ۷۱، ۷۴، ۱۰۲، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۴، ۱۵۲، ۱۸۸، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۰۱، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸

۵۰۷، ۵۰۸، ۶۳۵، ۶۸۹، ۷۱۳، ۷۲۹، ۷۴۰، ۸۷۴، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۱۱، ۹۲۶، ۹۲۹، ۹۵۷، ۹۵۸

شورای روابط خارجی امریکا: ۶۷۸

شورای عالی انقلاب فرهنگی: ۲۹، ۳۴۰، ۵۷۱، ۸۵۶

شورای عالی ایکناتو: ۹۴۷

شورای عالی دفاع: ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۳۹، ۴۷۰، ۴۷۳، ۴۷۴، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۲۳، ۵۴۷، ۵۵۲، ۶۰۰، ۶۲۰، ۶۲۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۷۰، ۶۸۷، ۷۰۹، ۸۴۴، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۶

شورای عالی قضایی: ۱۱۸، ۳۱۱، ۵۵۳، ۵۵۹، ۷۲۸

شورای نگهبان: ۸۶، ۸۹، ۹۳، ۳۱۱، ۳۴۹، ۴۵۸، ۴۵۹، ۶۸۶، ۶۹۵

شورای همکاری خلیج فارس: ۱۹، ۲۰، ۳۰، ۳۱، ۳۵، ۳۶، ۵۴، ۵۶، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۸۴، ۸۶، ۹۷، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۸، ۱۸۸، ۱۹۳، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۲، ۲۳۹، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۷۸، ۲۸۰، ۲۸۱، ۳۱۵، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۳۲، ۴۵۴، ۴۷۷، ۵۳۰، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۷۱، ۵۸۷، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۰۲، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۱، ۶۸۹، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۴، ۷۳۹، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۷۰، ۷۷۱، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۱، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۲، ۸۵۴، ۸۶۰، ۸۷۴، ۸۷۵، ۹۰۸، ۹۱۲، ۹۴۷

شوروی: ۱۹، ۳۴، ۳۷، ۳۸، ۴۱، ۵۹، ۶۴، ۷۶، ۷۷، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۲۰، ۱۲۴، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۳۲، ۱۵۷، ۱۶۸، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۹۵، ۱۹۷، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۲۳، ۲۳۶، ۲۳۹، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۷۶، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۳۰۴، ۳۰۷، ۳۱۲، ۳۱۴، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۳۵، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۷، ۳۴۹، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۶۵، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۱، ۳۸۹، ۳۹۶، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۳۰، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۷، ۴۶۰، ۴۷۳، ۴۸۳، ۴۸۷، ۴۸۸، ۵۰۵، ۵۱۰، ۵۱۵، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۷، ۵۵۴، ۵۷۲، ۵۷۵، ۵۸۹، ۶۰۶، ۶۱۳، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۷۸، ۶۸۹، ۶۹۹، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۳۵

ص: ۱۰۴۵

۹۵۲، ۹۴۵، ۹۲۴، ۹۱۲، ۹۱۱، ۹۰۹، ۹۰۵، ۸۷۸، ۸۷۷، ۸۷۳، ۸۳۰، ۸۲۸، ۸۲۷، ۸۲۶، ۸۲۵، ۸۱۷، ۸۱۶، ۷۸۱، ۷۶۵، ۷۴۳، ۷۴۰

شوشتر: ۹۴۴

شهداد: ۶۴۴

شهر بابک: ۶۶۷

شهر عمادیه (عراق): ۶۸۵

شهری: ۸۴۴، ۴۷۶، ۴۷۵، ۱۱۵

شهرستان دره شهر: ۶۲۰

شهرک قدس: ۸۱۴

شهرک قرنه: ۹۰۳

شهرک گورسفید: ۹۴۲، ۸۳۹

شهریار: ۸۴۵، ۸۴۴، ۸۱۴، ۵۷

شیار چنگوله: ۷۹۱

شیخان (عراق): ۳۶۶، ۲۷۴

شیراز: ۹۳۳، ۹۳۲، ۸۴۵، ۶۶۷، ۴۷۶، ۴۱۵، ۳۸۸، ۵۷

شیروان: ۶۴۵، ۵۷

شیلی: ۹۳۲

شیندرا: ۱۶۷

صالح آباد: ۹۴۱، ۵۹۷، ۵۶۱

صائین دژ: ۹۴۳، ۸۶۱، ۶۶۷، ۳۶۴

صحرای سینا (مصر): ۹۳۶

صحرای غربی: ۶۵۴

صلیب سرخ: ۶۸۷، ۴۹۹، ۳۹۵، ۳۶۶

صيدا (لبنان): ۱۷۹، ۱۸۰، ۴۶۲، ۵۱۷

طالش: ۶۲۰

طالقان: ۴۲۹، ۸۱۴، ۸۴۴، ۸۴۵

طائف (عربستان): ۹۲۹

طبس: ۵۷، ۶۴۵

طرابلس (پایتخت لیبی): ۱۰۵، ۱۵۵، ۱۸۱، ۲۱۷، ۲۵۴، ۲۵۶، ۲۷۹، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۹۲، ۵۵۷

۶۳۲، ۶۳۵، ۶۵۵، ۷۶۵

طرابلس (لبنان): ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۳، ۵۷۵، ۶۳۳، ۶۵۴، ۶۹۱، ۹۳۷، ۹۶۰، ۹۶۲

طغرل جرد رباط (کرمان): ۶۴۴

طلائیه: ۵۲۰، ۷۵۶، ۷۶۱، ۷۸۲، ۷۹۱

طیب: ۷۸۲

عراق: در اکثر صفحات

عربت (عراق): ۱۸۹

عربستان سعودی: ۲۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۳۶، ۵۵، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۶، ۷۸، ۷۹، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۰۹، ۱۱۲، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱

۱۵۶، ۱۵۷، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۹۷، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۲۰، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۳۶، ۲۳۹، ۲۵۴، ۲۵۷، ۲۶۰، ۲۶۴، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۸۰، ۲۸۹، ۲۹۰، ۳۰۲، ۳۰۵

۳۲۰، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۸۷، ۳۹۳، ۴۱۴، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۳، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۷۷، ۴۸۶، ۵۱۱، ۵۳۳، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۶، ۵۷۵، ۵۸۹، ۵۹۵، ۶۰۲

۶۰۷، ۶۳۰، ۶۳۴، ۶۷۱، ۶۷۶، ۶۷۸، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۲۰، ۷۲۴، ۷۲۸، ۷۳۰، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۴۹، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹

۷۷۰، ۷۷۹، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۶، ۸۴۷، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۶۰، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۷

۸۸۰، ۸۸۴، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۱۲، ۹۴۷، ۹۴۹، ۹۵۷، ۹۵۸

عسلویه: ۲۸۴، ۳۰۲، ۴۲۱، ۴۲۲، ۵۷۶، ۶۱۷

عماره (عراق): ۷۸۹، ۷۹۱، ۷۹۶، ۸۳۴، ۸۳۷، ۸۶۸

العماره: ۶۹، ۸۴۱

عمان: ۳۵، ۳۶، ۵۵، ۷۶، ۷۹، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۹، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۹، ۱۵۰، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۸۷، ۱۹۸، ۲۰۱، ۲۰۲

۲۱۴، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۳، ۲۴۰، ۲۵۸، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۸، ۳۱۵، ۳۳۵، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۵۳، ۳۵۵، ۳۷۶، ۳۷۹، ۳۸۱، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲

۴۱۷، ۴۱۸، ۴۴۳، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷

٨٧٧، ٩٠٩، ٩١١، ٩١٢

عین خوش: ٨٣٤، ٨١٢، ٧٢٥، ٥٩٧

غرب سومار: ٣٢٦، ٣٢٤

غرب عین خوش: ٣٢٤

غنا: ٩٤٩، ٩٤٨

فاس (مراکش): ٢٥٧

فاو: ٢١، ٢٢، ٢٣، ٣٠، ٤٦، ٤٧، ٤٨، ٤٩، ٦٧، ٩٣، ١١٣، ١١٥، ١٣٥، ١٣٩، ١٤١، ١٤٢، ١٥٩، ١٦٠، ١٦١، ١٦٣، ١٦٥، ١٦٦، ١٨٥، ٢٢٧، ٢٢٩، ٢٣٠، ٢٣١، ٢٤٣، ٢٤٤، ٢٤٥، ٢٩٥، ٢٩٩، ٣٢٩، ٣٣٠، ٣٣١، ٣٦١، ٣٨٤، ٣٩٩، ٤٠١، ٤٠٤، ٤٠٦، ٤٠٧، ٤٦٥، ٤٦٦، ٤٩٥، ٤٩٦، ٥٢١، ٥٩٧، ٥٩٨، ٥٩٩، ٦٠٠، ٦٠١، ٦٠٦، ٦٠٩، ٦٣٤، ٦٣٥، ٦٣٦، ٦٨٢، ٦٨١، ٦٩١، ٦٩٢، ٧٩٧، ٧٩٨، ٧٩٩

فدراسیون بین المللی حقوق بشر: ٧٤٨، ٧٤٧

فدراسیون زنان عراق: ٥٨٠

فرانسه: ١٩، ٣١، ٣٢، ٣٧، ٤١، ٤٢، ٤٦، ٤٧، ٤٨، ٤٩، ٩٧، ١٠١، ١٠٨، ١٠٩، ١٢٤، ١٢٦، ١٣١، ١٣٣، ١٥٠، ١٥١، ١٩٤، ١٩٥، ٢٢٢، ٢٢٣، ٢٢٤، ٢٣٦، ٢٣٩، ٢٥٠، ٢٥٤، ٢٦٤، ٢٦٥، ٢٦٧، ٢٦٨، ٢٦٩، ٢٩١، ٢٩٢، ٣٠٧، ٣١٢، ٣١٣، ٣١٤، ٣٢٣، ٣٣٢، ٣٤٦، ٣٥٦، ٣٦٤، ٣٨٠، ٣٨١، ٣٨٦، ٣٩١، ٣٩٦، ٣٩٨، ٤١٣، ٤١٧، ٤٤١، ٤٤٢، ٤٥٥، ٤٧٠، ٤٩٢، ٥١٣، ٥٢٤، ٥٣٢، ٥٥١، ٥٥٥، ٥٧٢، ٥٧٣، ٥٧٧، ٥٩٠، ٥٩١، ٥٩٢، ٥٩٤، ٥٩٥، ٥٩٦، ٥٩٧، ٥٩٨، ٥٩٩، ٦٠٢، ٦٠٤، ٦٠٥، ٦٠٦، ٦١٢، ٦٢٨، ٦٣١، ٦٥٧، ٦٧٠، ٦٧١، ٦٧٢، ٦٧٤، ٦٧٥، ٦٨٩، ٦٩٢، ٦٩٣، ٧١٧، ٧١٨، ٧١٩، ٧٣٨، ٧٤١، ٧٤٢، ٧٤٥، ٧٤٦، ٧٤٧، ٧٤٨، ٧٧٠، ٨٢١، ٨٢٨، ٨٢٩، ٨٣٠، ٨٦٢، ٨٦٨، ٨٨١، ٨٨٢، ٨٩٨، ٩٢٤، ٩٢٥، ٩٣٤، ٩٣٥، ٩٥٢، ٩٥٨، ٩٥٩، ٩٦١

ص: ١٠٤٦

فردوس: ۶۴۵

فرودگاه آتن: ۴۶۰، ۵۵۷

فرودگاه بغداد: ۶۰۶

فرودگاه بلگراد: ۶۷۲

فرودگاه بیروت: ۲۹۲

فرودگاه بین المللی دوبی: ۴۹۱

فرودگاه دمشق: ۱۸۲

فرودگاه رم: ۵۹، ۴۶۱

فرودگاه رواسی (شمال پاریس): ۶۰

فرودگاه شارجه: ۴۹۱

فرودگاه شهید دستغیب شیراز: ۴۱۵

فرودگاه طرابلس (لیبی): ۳۷۲

فرودگاه قاهره: ۹۳۶

فرودگاه کلن: ۹۳۶

فرودگاه گاندر (کانادا): ۹۳۶

فرودگاه لندن: ۵۵۵

فرودگاه مهرآباد: ۲۵۴

فرودگاه نظامی امارات: ۴۹۱، ۵۰۰

فرودگاه والتا: ۵۱۴

فرودگاه همدان: ۶۲۲

فرودگاه هیترو (لندن): ۴۶۱

فرودگاه هیشارو: ۸۰

فروشگاه ورزشی نیما (تهران): ۷۷۵

فسا: ۶۶۷

فکه: ۷۹۱

فلسطین: ۳۰، ۳۱، ۳۹، ۶۵، ۸۳، ۱۲۸، ۱۳۰، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۹۸، ۲۲۰، ۲۲۴، ۲۶۹، ۲۸۹، ۲۹۲، ۳۰۴، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۲۱، ۳۲۳، ۳۵۳، ۳۶۹، ۳۷۱، ۳۹۳، ۳۹۴، ۴۶۰، ۴۸۲، ۴۹۲، ۵۱۰، ۵۱۷، ۵۳۳، ۵۷۷، ۵۸۵، ۵۸۷، ۵۹۲، ۵۹۵، ۶۴۸، ۶۵۰، ۶۵۳، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۹، ۷۰۰، ۷۳۱، ۷۶۷، ۷۷۰، ۸۱۷، ۸۴۹، ۸۸۳، ۹۱۱، ۹۲۵، ۹۵۹، ۹۶۲

فلکه امام رضا(ع) (منطقه جزایر مجنون): ۸۶۷

فلکه امام رضا(ع) (منطقه شلمچه): ۸۴۰

فیروز کوه: ۶۲۰، ۶۴۴، ۸۱۴، ۸۴۴

فیلیپین: ۴۶۰، ۹۲۵

قاسم آباد: ۹۳۰

قاهره: ۳۳، ۷۷، ۲۴۰، ۲۸۸، ۳۱۹، ۴۶۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۵۰۸، ۵۱۴، ۵۱۷، ۵۵۶، ۵۹۴، ۶۱۳، ۶۴۸، ۶۶۶، ۸۶۶، ۹۰۸

قائم شهر: ۴۵۹، ۶۹۳، ۶۹۶

قبرس: ۱۲۴

قبرستان بقیع (مدینه): ۷۶۷

قدس (بیت المقدس): ۱۹۲، ۲۵۳، ۵۸۵، ۶۷۹، ۶۹۸، ۷۶۴، ۸۱۴، ۸۴۳، ۸۵۳

القرنه: ۴۶، ۴۷، ۷۰

قروه: ۴۵۰

قره داغ (عراق): ۶۱۹

قریه کوره بالا (سردشت): ۲۵۱

قزوین: ۳۸۸، ۴۲۰، ۴۷۶، ۸۱۴، ۸۶۹، ۹۰۰، ۹۰۲

قشله: ۶۱۵، ۷۲۳

قصر شیرین: ۵۴۹، ۷۹۱، ۸۳۷

قطر: ۳۵، ۳۶، ۵۵، ۱۰۳، ۱۲۱، ۱۷۰، ۱۹۷، ۲۶۰، ۳۷۵، ۳۸۷، ۳۹۲، ۴۱۴، ۴۱۹، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۹۵، ۶۹۱، ۷۲۹، ۸۶۹، ۸۷۷، ۹۱۲

قلاویزان: ۵۲۲، ۸۳۵

قلعه دیزه: ۵۹۹

قم: ۱۱۵، ۱۴۴، ۱۷۵، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۱۶، ۲۵۲، ۲۷۵، ۳۴۰، ۳۵۲، ۳۵۳، ۴۷۶، ۵۰۹، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۸۵، ۶۱۱، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۶، ۷۰۷، ۸۴۸، ۷۱۶

قمشه: ۳۶۷

قوچان: ۵۴۵، ۶۴۵

قیدار: ۹۰۲

کا.گ.ب (سازمان اطلاعات شوروی): ۴۳۷

کاخ الیزه: ۵۷۲، ۵۹۱

کاخ سفید: ۱۱۰، ۴۴۲، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۹۴، ۷۸۰

کاخ سلطنتی هاگاه (سوئد): ۶۷۳

کارخانه اچ. اس. آ (هلند): ۶۲۸

کارخانه اسلحه سازی استرلینگ (انگلیس): ۷۹، ۸۰

کارخانه ایران دوچرخ: ۳۸۸

کارخانه ایران خودرو: ۶۳۱، ۶۳۲

کارخانه آرد و بیسکویت سازی دادلی (مرو دشت): ۷۴۳، ۷۴۴

کارخانه سیمان سلیمانیه: ۲۳۱، ۲۳۲

کارخانه فولاد اهواز: ۶۲۴

کارخانه نمک: ۳۲۹، ۶۶۵، ۴۶۶، ۴۶۸، ۷۹۲

کارخانه هگلاندس سیگنال اپاراتن (هلند): ۶۲۷

كازابلانكا: ۱۰۸، ۳۹۳، ۴۳۰، ۴۳۵

كازرون: ۶۲۰، ۶۴۴

كاستاريكا: ۷۴۴

كاشان: ۵۷، ۶۴۴

كامبوج: ۱۵۲، ۲۲۴، ۲۶۲، ۲۹۳

كامياران: ۲۸، ۱۸۹، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۳۶، ۴۵۰

كانادا: ۶۸۸، ۷۴۴، ۹۲۴، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۴۹

كانال سوئز: ۴۳۰

كاني رش: ۶۱۸

كراچي: ۵۷۲

ص: ۱۰۴۷

کریلا: ۱۹۲، ۵۸۵، ۵۹۹، ۷۶۴، ۸۴۳

کرج: ۴۷۵، ۴۷۶، ۶۲۰، ۶۴۴، ۶۶۷، ۸۱۴، ۸۱۴، ۸۴۵، ۸۴۱

کردستان عراق: ۱۹۰، ۴۲۸، ۶۴۲، ۶۸۵

کرکوک: ۱۹۰، ۲۲۶، ۲۷۴، ۳۳۷، ۳۶۶، ۴۱۶، ۴۲۳

کرمان: ۶۶۷

کرملین: ۶۱۳، ۸۷۸

کره جنوبی: ۳۴، ۲۳۲، ۲۸۴، ۲۹۰، ۳۰۲، ۴۲۲، ۴۵۴، ۴۶۸، ۵۵۰، ۵۵۱، ۶۴۸

کره شمالی: ۳۴۷، ۴۳۶، ۴۳۷، ۵۳۰، ۵۳۱، ۶۸۷، ۶۸۸، ۷۶۵، ۸۲۶

کساره: ۴۰۶

کلار (عراق): ۵۷۹، ۵۹۹

کله جو (استان خانقین عراق): ۴۱۶

کلیسای انگلکن (انگلیس): ۲۴۱

کلیسای پرسیتریان (امریکا): ۲۲۵

کلیسای کانتربری (انگلیس): ۴۲، ۲۲۵، ۲۴۱، ۵۱۳، ۶۷۹

کم جان: ۳۶۸

کمیته تبلیغات جنگ استان تهران: ۷۶۴

کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی: ۶۹۲، ۹۵۸

کنسولگری جمهوری اسلامی ایران در لندن: ۴۹۲، ۴۹۳

کنگاور: ۴۵۰

کنگره امریکا: ۱۰۵، ۴۴۲، ۶۸۸، ۸۸۴، ۹۰۵، ۹۰۶

کنیا: ۶۵۵

کوار: ۶۴۴

کوالا امپور: ۹۲۹

کوبا: ۲۳۷، ۴۸۳، ۷۱۸، ۸۲۹

کوت: ۷۶۲

کوچه مروی (تهران): ۵۸

کوشک: ۳۲۹، ۷۶۱، ۷۸۹، ۷۹۰

کوه بنان: ۶۴۴

کویت: ۳۵، ۴۱، ۴۲، ۵۵، ۶۰، ۷۶، ۷۸، ۹۷، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۰۷، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۳۰، ۱۳۳، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۷۱، ۱۷۱، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۳، ۲۰۲، ۲۱۴، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۳۳، ۲۴۹، ۲۵۱، ۲۵۶، ۲۶۰، ۲۸۱، ۲۸۹، ۳۰۵، ۳۱۵، ۳۲۴، ۳۴۲، ۳۵۶، ۳۵۸، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۸۷، ۳۹۲، ۴۱۴، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۶۸، ۴۷۷، ۴۸۶، ۴۸۸، ۴۹۶، ۵۰۹، ۵۱۱، ۵۱۳، ۵۱۷، ۵۳۶، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۶، ۵۷۷، ۵۸۶، ۵۸۸، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۴، ۶۴۱، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۸، ۶۷۶، ۶۷۹، ۶۸۹، ۶۹۳، ۶۹۴، ۷۲۹، ۷۳۱، ۷۳۴، ۷۳۶، ۷۴۹، ۷۶۸، ۷۷۳، ۷۷۹، ۷۸۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۴، ۸۴۷، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۶۰، ۸۶۵، ۸۶۸، ۸۷۴، ۸۷۷، ۸۷۹، ۹۰۳، ۹۰۵، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۲۶، ۹۳۶، ۹۴۷

کهنوج: ۴۵۸، ۴۵۹، ۶۴۴، ۶۶۷

کیان دشت: ۷۲۵، ۷۶۱

کیف (شوروی): ۳۴۷

کامیاران: ۴۹۷

کانادا: ۳۸، ۸۰

کرکوک: ۵۴۲

گامبیا: ۵۳۰، ۹۲۹

گچساران: ۱۰۰، ۴۲۹، ۶۱۶، ۸۰۵

گچساران: ۸۴۵

گراش: ۸۴۵

گرانادا: ۵۲۵، ۹۲۵، ۹۵۵

گرجستان: ۶۰

گرمسار: ۴۷۵

گرینویچ: ۸۰

گعبه: ۱۸۶

گمرک انگلیس: ۶۲۸، ۷۹

گمرک لندن: ۵۵۵

گمرک نیویورک: ۸۰

گناباد: ۵۷

گنبد: ۶۴۴، ۴۵۰

گواتمالا: ۹۳۲

گوتن گن (آلمان غربی): ۱۷۴

گورسفید: ۹۳۰

گیسکه: ۳۲۶

گیلان غرب: ۶۸۴، ۷۶۰، ۷۶۱، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۹۵، ۹۴۲

گینه: ۹۲۹

لانه جاسوسی امریکا: ۵۴۸

لاوان: ۳۸۷

لاهبه: ۹۴۷، ۳۳۴، ۱۶۶

لبنان: ۲۰، ۳۱، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۴، ۴۵، ۸۹، ۱۰۹، ۱۳۰، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۲۰۰، ۲۰۵، ۲۱۷، ۲۲۵، ۲۵۳، ۲۶۵، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۰۴، ۳۱۰، ۳۵۶، ۳۷۷، ۴۲۵، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۷۹، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۵۰۵، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۶۹، ۵۷۹، ۵۸۹، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰

لندن: ۲۷، ۳۶، ۵۴، ۶۱، ۷۷، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰

۹۴۶، ۹۰۴، ۸۸۳، ۸۷۳، ۸۴۰، ۸۱۶، ۷۳۵، ۷۳۰، ۷۲۹، ۷۱۵، ۷۰۰، ۶۸۹، ۶۷۶، ۶۷۲، ۶۰۱، ۵۸۶، ۵۷۷، ۵۷۶، ۵۵۵

لنینگراد: ۳۴۷

ص: ۱۰۴۸

لواسان: ۷۶۲

لواندا (پایتخت آنگولا): ۸۵۶

لوس آنجلس: ۳۴۷

لوکزامبورگ: ۷۱۶، ۷۴۴

لهستان: ۶۵۸

لیبریا: ۱۸۷

لیبی: ۲۰، ۳۰، ۳۷، ۸۱، ۱۰۵، ۱۵۵، ۱۷۷، ۱۸۸، ۲۱۷، ۲۲۰، ۲۲۵، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۵۲، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۶۷، ۲۷۹، ۲۸۸، ۲۸۹، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۳۹، ۳۴۵، ۳۴۷، ۳۵۴، ۳۵۸، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۷، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۴۱۷، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۸۴، ۴۸۶، ۴۹۲، ۵۱۳، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۶۵، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۸۷، ۵۹۳، ۵۹۴، ۶۰۳، ۶۰۷، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۴۹، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۸، ۶۷۰، ۶۸۷، ۶۸۹، ۶۹۰، ۷۰۱، ۷۴۸، ۷۶۵، ۸۲۳، ۸۲۹

لیسبون: ۸۰

مادرید: ۳۲۲

ماژین: ۶۲۰

ماکو: ۴۷۲، ۶۶۷

مالت: ۲۴۸، ۴۶۰، ۴۹۱، ۵۱۴، ۵۵۷، ۶۱۳

مالزی: ۹۲۹

مالمو (سوئد): ۲۲۱

مالی: ۳۷۵

مانش (فرانسه): ۵۷۳

ماولیان (عراق): ۳۳۷

ماهان: ۶۴۴

ماهشهر: ۵۲۰

ماهیدر سفلی: ۸۶۹

مجارستان: ۲۰، ۳۱، ۴۸۲، ۹۱۲

مجتمع آهن و فولاد نورد اهواز: ۲۶، ۲۱۱، ۲۱۳، ۱۷۴، ۹۴۵

مجلس (پارلمان) عوام انگلیس: ۱۲۰، ۶۷۲

مجلس (پارلمان) فرانسه: ۲۶۵، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۹۰، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۷۵، ۶۹۲، ۷۱۷، ۷۱۸، ۸۸۲، ۹۳۴، ۹۵۸، ۹۵۹

مجلس (پارلمان) کویت: ۱۰۴، ۵۸۸

مجلس خبرگان رهبری: ۲۰، ۲۹، ۹۱، ۹۲، ۱۶۹، ۱۷۰، ۳۰۴، ۴۲۰، ۴۵۶، ۴۷۸، ۶۹۷، ۷۷۳، ۸۷۰، ۹۵۵

مجلس شورای اسلامی: ۲۹، ۳۰، ۶۰، ۹۳، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۶۹، ۱۷۶، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۲۲، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۵، ۳۷۶، ۴۲۱، ۴۵۵،

۴۵۸، ۴۵۹، ۴۷۹، ۴۸۳، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۴۲، ۶۴۵، ۶۴۹، ۶۷۵، ۶۸۶، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴،

۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۷۱۳، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۶۶، ۷۷۳، ۷۷۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۴۳، ۹۰۰، ۹۰۳، ۹۲۷، ۹۵۸

مجلس شورای قطر: ۵۸۶

مجمع عمومی سازمان ملل: ۳۳، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۵۲، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۷۸، ۳۷۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۵۸، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۷، ۷۴۴، ۷۴۵، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۶۲

۹۳۰، ۸۸۳، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸

مجموعه ورزشی آزادی (تهران): ۵۰۱

مجنون (تبوك): ۶۸۲

محلات: ۴۲۹، ۴۵۰، ۷۲۷

محله تجریش (تهران): ۷۲۷

محله تله الخياط (بيروت): ۴۰، ۴۴۰

محله سعدگان نیروگاه قم: ۸۷۰

محله قبات (سليمانيه عراق): ۶۸۵

مخزال: ۱۸۶

مدرسه علمیه المهدی (اراک): ۵۴۷

مدرسه علمیه شهید مصطفی خمینی (تهران): ۵۴۸

مدرسه علمیه شیخ عبدالحسین (تهران): ۵۴۸

مدرسه علوم اقتصادی لندن: ۵۷۵

مدرسه فیضیه قم: ۴۲۹

مدیترانه: ۱۵۷، ۱۹۵، ۲۳۶، ۴۲۳، ۵۱۴، ۶۵۸

مراغه: ۵۴۵

مراکش: ۳۴، ۱۲۱، ۱۲۹، ۱۵۶، ۱۹۶، ۲۲۰، ۲۴۱، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۸۸، ۳۰۲، ۳۶۹، ۳۹۳، ۴۲۹، ۴۳۶، ۴۵۳، ۵۰۹، ۵۸۶، ۶۵۰

مردآباد: ۸۴۴

مرقد مطهر حضرت امام رضا(ع): ۳۶۸

مرکز آزمایش هسته ای تموز (عراق): ۳۱۴، ۶۷۰

مرکز تربیت معلم شهید مدنی نی ریز: ۶۴۴

مرکز مطالعات استراتژیک لندن: ۱۰۵

مرکز مطالعات بین المللی و استراتژیکی دانشگاه جرج تاون (امریکا): ۲۰۲، ۲۴۰، ۵۰۸، ۶۳۶

مرکز مطالعات و پژوهش های مدیریت (تهران): ۶۸۱

مروذشت: ۶۴۴، ۷۴۳، ۷۴۴

مروست: ۴۵۰، ۸۷۰

مریوان: ۲۸، ۱۸۶، ۲۰۶، ۲۰۸، ۲۱۶، ۲۳۴، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۳۶، ۳۶۳، ۴۴۶، ۴۴۹، ۵۴۲، ۵۶۳، ۵۹۸، ۶۱۸، ۶۶۷، ۷۰۷، ۷۲۶، ۷۶۲

مسجد اعظم ارومیه: ۲۹، ۱۶۹

مسجد سلیمان: ۵۷، ۹۴۱

مسجدالنبی (قزوین): ۳۸۸

مسقط: ۳۶، ۵۴، ۵۵، ۷۳، ۷۴، ۱۰۳، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۸، ۱۹۸، ۲۲۳، ۲۳۳، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۸، ۳۳۵

۳۴۲، ۳۷۶، ۳۷۹، ۳۸۱، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۳، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۳۳، ۴۴۳، ۵۵۰، ۵۸۶، ۶۰۰، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۴۸، ۷۱۴، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۴، ۸۴۶

۸۴۸، ۹۴۷

ص: ۱۰۴۹

مسکو: ۶۰، ۷۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۲۸، ۱۸۳، ۱۸۸، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۱۷، ۲۲۱، ۲۸۸، ۳۱۶، ۳۴۳، ۳۴۷، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۹۹، ۴۲۳، ۴۳۷، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۵۴، ۵۸۹، ۶۱۳، ۷۴۰، ۷۶۵

مشهد: ۹۳، ۲۶۷، ۳۶۸، ۳۸۸، ۴۷۶، ۵۴۵

مصر: ۳۱، ۳۲، ۳۸، ۱۰۹، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۴۷، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۳۶، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۵۶، ۲۷۹، ۲۸۱، ۲۸۸، ۲۸۹، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۳۹، ۳۵۰، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۶۹، ۳۷۶، ۳۷۷، ۴۱۷، ۴۲۴، ۴۳۰، ۴۴۳، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۸۲، ۴۹۱، ۴۹۲، ۵۰۴، ۵۰۸، ۵۱۰، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۷، ۵۳۷، ۵۵۶، ۵۶۵، ۵۷۴، ۵۷۸، ۵۹۳، ۵۹۴، ۶۰۳، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۸، ۶۷۰، ۸۲۵، ۸۵۲، ۸۶۱، ۸۷۶، ۸۸۴، ۹۰۱، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۲۹، ۹۳۷

مکزیک: ۲۸۴، ۶۹۹

مناطق كسروان (لبنان): ۱۷۹

منامه: ۶۰۱

مندلی (عراق): ۸۳۳، ۸۳۴

منطقه (عملياتى) فاو: ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۴۳، ۴۴، ۵۰، ۶۷، ۶۹، ۹۲، ۹۴، ۱۱۱، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۳۵، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۸۵، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۹۹، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۶۱، ۳۶۳، ۳۸۴، ۳۹۹، ۴۶۵، ۴۹۵، ۴۹۶، ۵۲۱، ۵۲۲، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۶۲، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۸۱، ۷۰۱، ۷۰۳، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۹۰، ۷۹۴، ۷۹۸، ۸۰۲، ۸۰۹، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۶۶

منطقه (عملياتى) فدك (فاو): ۴۳، ۴۴، ۴۶، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۱۶۲، ۲۰۸، ۳۳۰، ۷۲۳، ۸۰۹، ۸۹۳

منطقه ابوخصاف (عراق): ۷۸۴

منطقه ارون درود: ۷۵۹، ۷۸۳، ۷۸۵

منطقه اغجله (عراق): ۵۴۲

منطقه افشار: ۹۴۳

منطقه البحار: ۴۶۶، ۴۶۷

منطقه البيضة: ۴۹۵، ۷۸۴

منطقه الحسان: ۴۹۵، ۷۸۴

منطقه الحمريه (امارت شارجه): ۵۵۲

منطقه الدوامه (عراق): ۴۶۶

منطقه الدویب (عراق): ۴۶۶

منطقه السلیب (عراق): ۴۹۵

منطقه الصبیبه (عراق): ۴۹۵

منطقه الواتان: ۵۷، ۵۹۸

منطقه ام الرصاص: ۲۳، ۷۸۴

منطقه ام النعاج: ۷۸۴

منطقه امیدیه: ۷۵۷

منطقه اوباتو (دیواندره): ۵۷۹

منطقه آبادان: ۱۴۳، ۴۶۵، ۵۱۹، ۷۹۷، ۸۰۹

منطقه باتلاق هویزه: ۵۱، ۹۷، ۸۱۵، ۸۴۵، ۹۰۲

منطقه بجلیه (عراق): ۷۹۱

منطقه بشاری (عراق): ۱۴۸

منطقه بهمن شیر: ۷۸۵

منطقه پاسگاه برزگر: ۸۱۲

منطقه پاسگاه معلق: ۴۹۵

منطقه تَبر (طبر): ۷۶۱، ۸۱۲

منطقه تبوک (هور): ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۲، ۸۹۳، ۹۳۹

منطقه تکاب: ۲۷۰

منطقه جباران: ۱۶۷

منطقه جزایر مجنون: ۷۸۹، ۸۶۷

منطقه جفیر: ۶۸۴، ۷۲۵، ۷۶۰، ۷۶۱، ۸۴۱

منطقه چناره شیخ لطیف: ۳۳۷

منطقه چوئیده: ۵۱۹، ۷۶۰

منطقه چهارچراغ: ۷۹۲

منطقه حاشیه: ۴۶۸

منطقه حسینه: ۷۶۱

منطقه حفر الباطن (عربستان): ۷۴

منطقه حلبچه: ۷۶۳

منطقه حمید: ۷۹۱

منطقه حنین: ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۲، ۹۳۹

منطقه خر مشهر: ۴۶۵، ۸۱۳

منطقه خسروآباد: ۴۶۷

منطقه خندق: ۷۸۴

منطقه خواجهامیر (بانه): ۴۱۵

منطقه دوم دریایی ارتش: ۶۱۷

منطقه دوم دریایی بوشهر: ۶۸۶

منطقه دهلران: ۴۷۱

منطقه دھوک: ۴۱۶

منطقه ربط: ۲۳۴

منطقه رقابیه: ۶۸۴

منطقه زاخو (عراق): ۶۱۹

منطقه زبیدات: ۷۹۱

منطقه زید: ۷۹۰، ۸۰۹

منطقه سپاه چهارم عراق: ۷۸۲

منطقه سپاه سوم عراق: ۷۸۲

منطقه سردشت: ۳۰۴، ۴۷۱

منطقه سرسنگ (عراق): ۴۵۰

منطقه سرشیر مریوان (روستای برده رشه): ۴۴۹

منطقه سرشیو (سقر): ۴۴۹

منطقه سر کلکی شکروک (عراق): ۴۲۸، ۹۴۳

منطقه سنگاب: ۲۵۲

منطقه سومار: ۱۱۲، ۵۶۱، ۶۸۲

منطقه سیبه: ۷۹۲

منطقه شانه دری (عراق): ۶۱۹، ۸۴۲

منطقه شرق اروندرود: ۲۱، ۲۰۸

منطقه شرق بصره: ۷۲۳

منطقه شراهانی: ۷۹۱

منطقه شعیه (کویت): ۲۲۱

منطقه شقلاوه (عراق): ۴۱۶

منطقه شلمچه: ۷۸۹، ۸۰۶

منطقه شویجات: ۱۴۴

منطقه صائین دژ: ۱۸۹

منطقه طلائیه: ۷۶۱، ۸۰۶

منطقه عملیاتی الحسان: ۶۸۲

منطقه عملیاتی بدر: ۴۴، ۴۶

منطقه عملیاتی تبوک: ۶۸۱

منطقه عملیاتی حیدر (روطہ - قرنہ): ۴۴، ۴۶، ۵۱

منطقه عملیاتی خیبر: ۳۲۵

منطقه عملیاتی سومار: ۵۲

منطقه عملیاتی شلمچہ: ۸۹۳

منطقه عملیاتی عین خوش: ۵۲، ۵۳، ۳۸۵

منطقه عملیاتی قادر: ۱۳۵

منطقه عملیاتی قصر شیرین: ۵۲

منطقه عملیاتی مہران: ۵۶۱

منطقه عملیاتی میمک: ۴۴۵

منطقه عملیاتی ہور: ۲۳، ۲۷، ۸۸۸

منطقه عملیاتی ہورالہویزہ: ۴۳، ۴۴، ۶۱

منطقه عمومی ارومیہ: ۳۳۶

منطقه عمومی تکاب: ۶۹

منطقه عمومی چزابہ: ۳۸۵

منطقه عمومی دہلران: ۲۷۰

منطقه عمومی سیدکان: ۳۶۱

منطقه عمومی صالح آباد: ۵۶۱

منطقه عمومی فاو: ۷۲۳، ۷۲۴

منطقه عمومی کانی سخت: ۶۳۹

منطقه عمومی مہاباد: ۷۰۷

منطقه عمومی آبادان: ۵۲۰

منطقه عین خوش: ۷۶۱، ۷۸۹، ۸۰۶

منطقه فکه: ۷۹۴

منطقه فیض الله بیگی: ۵۶۳

منطقه قره خنجر: ۶۴۳

منطقه قطعه: ۴۶۶

منطقه قفاص: ۷۸۵، ۵۱۹

منطقه کانی سخت: ۵۶۱

منطقه کوند: ۶۱۸

منطقه کلار (عراق): ۶۱۹

منطقه کوه تونل: ۳۸۵

منطقه کوه مین آباد (سقز): ۴۷۱

منطقه گاز پارس: ۴۲۱

منطقه گماره لنگک: ۵۶۳

منطقه محمودکان: ۵۲۴

منطقه مریوان: ۷۲۶

منطقه مهران: ۱۱۲، ۲۷۰، ۷۹۴، ۸۳۵، ۸۳۶

منطقه میانکوب: ۶۳۹

منطقه میسان: ۳۰۰

منطقه نهرخین: ۵۲۰

منطقه هفتاش: ۲۷۴

منطقه هورالهویزه: ۵۱، ۹۷، ۱۱۲، ۲۷۰، ۴۰۶، ۴۹۵، ۷۰۳، ۷۵۹، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۹، ۷۹۱، ۷۹۴، ۸۱۲، ۸۴۱، ۸۹۰، ۸۹۲، ۸۹۴

۹۵۱، ۹۴۱، ۸۹۶

منطقه هوشار: ۳۸۶

موریتانی: ۲۲۰، ۲۵۵، ۲۸۸، ۳۹۳

موزامبیك: ۷۱۷، ۷۷۲

موزه سعد آباد (تهران): ۶۳۱، ۶۳۲

موصل: ۲۷۴، ۳۶۶، ۴۲۸، ۴۵۰، ۵۹۸، ۷۶۳، ۸۴۳

موقعیت شط علی: ۸۹۶

موقعیت شهراه: ۸۹۶

موقعیت ظفر: ۸۹۶

ص: ۱۰۵۱

مونترال: ۹۳۶

مونرال: ۹۴۷

مهاباد: ۲۸، ۵۷، ۹۸، ۱۶۷، ۲۱۶، ۲۷۳، ۲۷۴، ۳۶۴، ۴۲۷، ۵۲۴، ۵۶۳، ۶۱۸، ۶۶۷، ۷۰۷، ۸۴۲

مهران: ۵۴۹، ۵۶۱، ۵۹۷، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۸۲، ۶۸۴، ۸۰۶، ۸۰۹، ۸۳۳، ۸۳۵، ۸۳۶

مهرشهر کرج: ۷۷۶

مؤسسه بین المللی مطالعات استراتژیک لندن: ۸۱، ۸۲، ۱۵۷

مؤسسه تحقیقات استراتژیک لندن: ۴۳۸، ۴۴۸، ۴۶۱

مؤسسه مطالعات عالی بین المللی ژنو: ۵۳۵

میاندوآب: ۴۷۱، ۶۶۷، ۸۶۱

میبد: ۸۷۰

میدان انقلاب (ارومیه): ۹۹

میدان آزادی (تهران): ۳۲۳

میدان توروگازروی پاریس: ۵۹۳

میدان سپاه (تهران): ۳۸۸

میدان ششم نارمک تهران: ۳۲۳

میدان نفتی زبیر: ۳۹۹

میدان نفتی فروزان: ۷۲۴

ميسان: ۳۰۳، ۳۴۱، ۶۶۹

میمک: ۴۴۵، ۴۴۶، ۸۰۶

میناب: ۸۷۰

میدان توحید (مهاباد): ۵۲۴

ناتو: ۴۴۲

ناحیه سورداش (عراق): ۱۹۰

ناحیه سه سنگ: ۳۳۸

ناحیه قره داغ (عراق): ۱۹۰

ناحیه چم چال (عراق): ۴۹۸

ناحیه سه نگاهه (عراق): ۴۹۸

ناصریه (عراق): ۲۷۴

نامیبیا: ۶۵۴، ۹۱۰

نجف (عراق): ۵۹۹

نجف آباد: ۴۵۹

نراق: ۷۲۷

نروژ: ۷۹، ۱۳۲، ۳۳۶، ۷۴۴، ۸۲۲

نشوه: ۱۶۳

نفت شهر: ۷۸۹، ۸۰۶

نقده: ۲۰۶، ۳۰۴، ۳۶۴، ۶۱۸، ۶۴۵، ۶۶۷

نماینده‌گی دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد: ۷۱

نماینده‌گی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بلژیک: ۴۲۹

نماینده‌گی جمهوری اسلامی ایران در ابوظبی: ۵۱۱

نودشه: ۵۹۸

نور: ۲۷۵

نورآباد لرستان: ۷۲۷

نوسود: ۵۹۹، ۶۶۷

نوشهر: ۶۳، ۸۷، ۸۸

نهاوند: ۴۲۹

نهر ابوچمبه: ۸۹۳

نهر ابودکل: ۷۹۹، ۷۵۸

نهر ابودگل: ۸۹۳

نهر ابوشانک: ۸۹۳

نهر ابوفلفل: ۸۹۳

نهر ارزق: ۸۹۳

نهر ابوحمید: ۸۹۳

نهر اومی: ۸۹۳

نهر بلامه: ۷۵۸

نهر بوصدرین: ۸۹۳

نهر بوعظیم: ۸۹۳

نهر حاج محمد: ۷۵۷، ۷۵۸

نهر دیر: ۸۹۳

نهر رفیه: ۸۹۳

نهر سعدونی: ۸۹۳

نهر سن: ۸۹۳

نهر طلیب: ۸۹۳

نهر عریض: ۸۹۳

نهر عنبر: ۵۹۷

نهر عوج: ۸۹۳

نهر قاسمیه: ۷۵۴، ۷۸۵

نهر قشله: ٧٠١

نهر كوت: ٨٩٣

نهر مچرى: ٧٥٨

نهر مسجد: ٨٩٣

نهر مهير: ٨٩٣

نهر ناصر: ٨٩٣

نيجريه: ٨٢٣، ٧٤٩، ٦٢٨، ١٣٢

ص: ١٠٥٢

نیروگاه تموز (عراق): ۳۱۳

نی ریز فارس: ۶۴۴

نیشابور: ۸۱۵، ۸۴۵

نیکاراگوئه: ۳۱۸، ۳۲۲، ۳۷۶، ۴۲۱، ۴۸۳، ۵۲۵، ۶۵۴، ۷۱۸، ۸۵۸، ۸۵۹، ۹۱۰، ۹۲۵

نیکوزیا (قبرس): ۸۳

نینوا (عراق): ۳۳۷

نیوارک (امریکا): ۶۲۷

نیوجرسی (امریکا): ۶۲۷

نیویورک: ۵۴، ۸۰، ۱۰۲، ۱۳۰، ۳۷۸، ۴۴۱، ۷۴۵، ۸۲۷، ۸۶۲، ۹۵۷

واتیکان: ۸۲، ۳۶۴

واشنگتن: ۱۰۸، ۱۳۲، ۱۸۳، ۲۶۲، ۲۶۸، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۹۱، ۳۱۶، ۳۴۳، ۳۵۴، ۴۹۰، ۵۱۴، ۵۵۶، ۵۸۹، ۵۹۳، ۵۹۴، ۶۸۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۳۶،

۷۴۰، ۸۲۷، ۸۵۰، ۸۷۳، ۸۷۷، ۸۷۸، ۹۲۴، ۹۵۷

ورامین: ۶۲۰، ۶۴۴، ۸۴۴

ورشو: ۶۵۸

وزارت اطلاعات ایران: ۲۴۶، ۴۷۱، ۴۹۱، ۹۳۳، ۹۶۱

وزارت اطلاعات سوریه: ۹۳۴

وزارت امور خارجه اردن: ۵۸۸، ۵۸۹

وزارت امور خارجه امریکا: ۱۹۶، ۳۱۵، ۳۱۶، ۴۶۰، ۵۲۵، ۵۳۷، ۵۵۲، ۵۵۷، ۶۰۶، ۷۴۷، ۸۳۰، ۸۵۰، ۹۰۵

وزارت امور خارجه ایران: ۴۰، ۶۰، ۱۰۵، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۳۳، ۱۵۲، ۱۹۳، ۱۹۸، ۲۶۷، ۲۸۳، ۳۱۷، ۳۴۲، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۶۶، ۳۷۳، ۳۹۰، ۴۵۵،

۴۶۹، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۰۰، ۵۱۰، ۵۳۱، ۵۸۷، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۵۸، ۶۹۰، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۵، ۷۴۴، ۷۴۷، ۷۵۱، ۷۶۶، ۷۷۲، ۷۷۷، ۸۲۰،

۸۲۶، ۸۵۹، ۸۶۱، ۹۴۲، ۹۵۹

وزارت امور خارجه آلمان: ۱۸۷، ۲۳۳، ۶۲۸، ۶۲۹

وزارت امور خارجه بریتانیا: ۹۴۶

وزارت امور خارجه چين: ۱۲۶

وزارت امور خارجه ژاپن: ۷۳۴، ۷۳۵

وزارت امور خارجه سودان: ۲۸۳، ۳۳۸

وزارت امور خارجه سوئد: ۳۹۰، ۷۷۰، ۸۷۴

وزارت امور خارجه شوروی: ۶۰

وزارت امور خارجه عراق: ۳۹۵، ۶۰۶، ۷۳۸

وزارت امور خارجه عربستان: ۷۳۱، ۷۶۹

وزارت امور خارجه عمان: ۱۲۲

وزارت امور خارجه فرانسه: ۲۵۰، ۲۶۹، ۳۵۷، ۵۳۲، ۵۷۲، ۵۹۱، ۶۰۶، ۶۵۷، ۷۵۱

وزارت امور خارجه ليبي: ۲۴۱، ۵۵۶، ۵۹۴

وزارت امور خارجه مجارستان: ۹۱۲

وزارت امور خارجه هلند: ۱۶۶، ۳۳۴

وزارت امور خارجه يمن: ۵۸۸

وزارت امور خارجه يونان: ۱۱۹

وزارت آموزش و پرورش ايران: ۱۴۷

وزارت بازرگانی انگلیس: ۸۰

وزارت بازرگانی دریایی يونان: ۱۱۹، ۷۲۵

وزارت بازرگانی هلند: ۴۳۱

وزارت برنامه و بودجه: ۶۰۸، ۶۲۴

وزارت برنامه ریزی و صنایع نفت يمن: ۵۸۸

وزارت تجارت دریایی يونان: ۹۶

وزارت دارایی فرانسه: ۵۹۱

وزارت دفاع امریکا (پنتاگون): ۱۲۹، ۵۹۴، ۷۰۰، ۸۸۴، ۹۰۵

وزارت دفاع انگلیس: ۶۸۸

وزارت دفاع چین: ۱۲۶

وزارت دفاع کویت: ۶۴۱

وزارت راه ایران: ۵۲۰

وزارت سپاه پاسداران: ۷۸۸، ۵۶۲

وزارت صنایع (سنگین): ۵۲۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۹۴۴

وزارت صنایع عراق: ۵۵۵، ۶۴۷

وزارت فرهنگ و آموزش عالی: ۶۶۸

وزارت کشور: ۱۶۹، ۱۸۲، ۶۵۹، ۷۲۷، ۷۷۴، ۸۰۵

وزارت معادن و فلزات: ۲۱۱

وزارت نفت ایران: ۲۳۲، ۲۴۸، ۲۶۴، ۵۶۷، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۲۶

وزارت نفت و انرژی: ۷۹، ۳۷۸، ۵۵۸، ۶۹۹، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۷۸، ۷۷۹، ۸۲۲، ۸۲۳

ویتنام: ۱۲۶، ۹۲۵

ویرجینیا (امریکا): ۸۵۳

وین: ۷۲۰، ۸۵۶

هاوانا: ۴۸۳

هرات: ۴۵۰، ۴۹۳

هرسین: ۴۵۰

هفتگل: ۱۱۸

هلال احمر ترکیه: ۳۳۹

هلال احمر جمهوری اسلامی: ۲۸۳، ۳۵۹، ۶۴۴

هلال احمر سودان: ٢٨٣

هتلند: ٣٨، ٨٢، ١٦٦، ٢٢١، ٢٨٤، ٣٣٤، ٤١٩، ٤٣٠، ٤٣١، ٤٤٨، ٤٧٠، ٤٢٧، ٤٢٨، ٧١٩، ٧٤٤، ٩٤٩

ص: ١٠٥٣

همدان: ۲۹، ۳۶۸، ۶۰۰، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۸۱۵

هند: ۳۶، ۱۲۰، ۱۷۵، ۱۹۸، ۲۸۲

هوانوردی دولتی امریکا: ۵۹۳

هور (هورالهیوزه؛ هورالعظیم): ۲۳، ۹۹، ۱۱۲، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۶۰، ۱۶۳، ۲۴۶، ۲۷۰، ۳۲۶، ۳۳۰، ۳۸۴، ۳۸۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۵۲۱، ۷۲۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۹۶، ۷۹۷، ۸۰۲، ۸۰۵، ۸۰۷، ۸۰۹، ۸۱۲، ۸۳۷، ۸۹۳، ۸۹۴، ۹۰۳

هولیر (عراق): ۵۹۹

هویزه: ۵۳، ۹۸، ۷۲۵، ۸۱۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۷۲، ۸۷۴، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۶، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۵۷

یازیان (عراق): ۵۹۹

یزد: ۲۷۵، ۳۸۸، ۴۷۶، ۸۱۴، ۸۶۹، ۸۷۰

الیگودرز: ۷۲۷

یمن جنوبی (جمهوری دمکراتیک خلق): ۲۰، ۴۵۵، ۵۵۲، ۵۳۳، ۵۸۷، ۵۸۸، ۷۲۸، ۷۲۹، ۸۲۹

یمن شمالی (جمهوری عربی): ۳۴، ۳۹۲، ۳۹۳، ۶۴۸

یونان: ۳۲، ۹۶، ۱۱۹، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۷۵، ۳۹۶، ۵۵۷

یونسکو: ۹۲۶

یوگسلاوی: ۳۲، ۱۲۸، ۱۲۹، ۲۶۸، ۲۸۳، ۴۵۳، ۶۷۲، ۸۲۰

اسامی و اصطلاحات نظامی، اقدامات نظامی

آتش بس: ۱۹، ۳۳، ۳۶، ۳۹، ۴۰، ۶۴، ۶۵، ۷۰، ۷۷، ۱۰۶، ۱۰۹، ۱۲۰، ۱۵۳، ۱۵۵، ۱۷۳، ۱۷۸، ۱۹۶، ۲۵۴، ۲۵۷، ۲۶۳، ۲۸۱، ۳۱۵، ۳۴۲، ۳۵۴، ۳۵۵، ۴۲۴، ۴۳۲، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۶۳، ۴۸۹، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۸، ۵۹۲، ۶۹۰، ۷۱۵، ۷۲۹، ۷۳۴، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۶۷، ۸۲۰، ۸۳۰، ۸۷۴، ۸۷۹

اداره استخبارات عراق: ۶۱۹، ۹۳۶

اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران: ۲۵۱، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۴، ۴۱۵

ارتش اسرائیل، ارتش رژیم صهیونیستی: ۶۷۹، ۶۵

ارتش امریکا: ۵۰۸، ۸۵۳، ۸۸۴، ۹۳۶

ارتش انگلیس: ۴۴۱، ۵۵۵

ارتش پاکستان: ۸۸۴

ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۲۱، ۲۳، ۵۲، ۶۸، ۸۱، ۸۶، ۹۸، ۱۳۸، ۱۶۴، ۱۸۵، ۲۰۹، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۳۱، ۲۳۴، ۲۵۱، ۲۶۳، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۹۹، ۳۲۶، ۳۲۹، ۳۳۵، ۳۴۷، ۳۶۱، ۳۶۳، ۳۷۹، ۳۸۴، ۴۱۴، ۴۳۷، ۴۴۵، ۴۴۸، ۴۵۱، ۴۶۵، ۴۶۸، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۹۶، ۵۰۱، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۳۰، ۵۴۳، ۵۵۲، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۷، ۵۷۱، ۵۷۹، ۶۱۷، ۶۲۳، ۶۲۷، ۶۴۰، ۶۴۵، ۶۴۹، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۹، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۹۶، ۷۱۱، ۷۳۷، ۷۶۰، ۷۶۳، ۷۸۷، ۷۹۰، ۷۹۴، ۸۰۱، ۸۰۴، ۸۰۶، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۳، ۸۱۶، ۸۲۵، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۹، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۵۲، ۸۸۵، ۸۸۹، ۸۹۳، ۸۹۵، ۹۰۶، ۹۴۱، ۹۴۳

ارتش سودان: ۹۶

ارتش سوریه: ۲۴۱، ۴۲۴، ۴۴۱

ارتش عراق: ۲۴، ۳۵، ۳۶، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۸۱، ۹۶، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۶، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۴۲، ۱۴۷، ۱۶۴، ۱۷۴، ۱۸۵، ۱۹۰، ۱۹۵، ۲۱۲، ۲۱۵، ۲۲۸، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۴۸، ۲۷۴، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۱۵، ۳۲۵، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۶۴، ۳۸۶، ۳۹۸، ۴۰۱، ۴۱۲، ۴۱۶، ۴۲۷، ۴۳۸، ۴۴۶، ۴۴۹، ۴۵۲، ۴۶۸، ۴۷۲، ۴۹۵، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۲۲، ۵۲۸، ۵۴۱، ۵۴۳، ۵۶۳، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۹۷، ۵۹۹، ۶۱۵، ۶۱۷، ۶۱۹، ۶۲۴، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۳، ۶۴۷، ۶۶۶، ۶۶۹، ۶۸۴، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۸، ۷۲۳، ۷۳۶، ۷۴۲، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۲۴، ۸۳۵، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۷۹، ۸۹۵، ۸۹۷، ۹۰۴، ۹۰۶، ۹۲۸، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۵

ارتش عربستان: ۸۲۱

ارتش لبنان: ۳۹، ۴۰، ۶۵، ۲۷۰، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۶۳، ۵۱۶، ۵۳۸، ۷۲۱، ۹۶۲

ارتش مصر: ۴۶۰، ۵۹۳

ارتش یونان: ۱۷۵

اطلاعات ستاد مشترک ارتش: ۴۱۶

اطلاعات قرارگاه نوح(ع): ۲۴۳

بسیج عشایر باختران: ۴۵۰

بسیج کارگری: ۱۱۶

بسیج: ۸۶، ۹۸، ۱۱۶، ۱۳۷، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۹۱، ۲۵۲، ۳۰۳، ۳۲۷، ۳۳۶، ۳۴۰، ۳۶۷، ۳۶۸، ۴۲۸، ۴۵۰، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۵، ۴۹۸، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۲۳، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۶۵، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۰، ۵۸۵، ۵۹۸، ۶۰۰، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۳۹، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۶۷، ۶۹۶، ۷۰۷، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۶۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۲۵، ۸۴۳، ۸۵۲، ۹۰۲، ۹۴۰

بهداری سپاه نقده: ۳۶۴

پدافند ش.م.ر: ۱۶۶، ۲۳۱

پلیس امارات: ۴۵۵، ۴۹۱

پلیس ایتالیا: ۵۹

پلیس تهران: ۷۲۷

پلیس شهر کرکوک: ۴۵۰

پلیس ضد تروریستی انگلیس: ۴۹۳

پلیس عراق: ۴۸۱

پلیس هلند: ۴۲۰

تانک آ.ام.ایکس ۴۰: ۸۲۱

تانک ام ۱: ۸۲۱

ص: ۱۰۵۴

تانك اوزورويى: ۸۲۱

تانك پى.تى.۷۶: ۷۶۵

تانك تى ۵۴: ۷۶۵

تانك تى ۵۵: ۴۷۶، ۵۰۶، ۷۶۵

تانك تى ۵۹: ۷۶۵

تانك تى ۶۹: ۷۶۵

تانك تى ۷۲: ۷۶۵

تانك چيفتن: ۸۲، ۶۸۸

تانك LAV-۲۵: ۳۸، ۹۴۹

تسليحات اتمى: ۲۶۲، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۶۹

توپ ۱۳۰ ميلى مترى: ۶۱۵، ۶۴۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳

توپ ۱۵۰ ميلى مترى: ۸۹۱، ۸۹۲

توپ ۱۵۵ ميلى مترى: ۳۷، ۳۹۶، ۸۹۱، ۸۹۲

توپ ۲۳ ميلى مترى: ۸۹۲

توپ ۵۷ ميلى مترى: ۸۹۲، ۸۹۶

توپ ۷۵ ميلى مترى: ۸۹۳

توپ اورليكن: ۸۹۲، ۸۹۶

توپ ضد هوايى اسكاي گارد: ۸۹۶

توپ هويتزر ۱۰۵ ميلى مترى: ۶۴۰، ۸۹۳

توپ هويتزر ۱۵۵ ميلى مترى: ۸۹۳

توپ هويتزر ۲۰۳ ميلى مترى: ۸۹۳

توپخانه ارتش: ۲۱۵

توپخانه سپاه: ۱۴۱، ۲۱۵

تیپ خبیر (تیپ نصرت): ۴۰۷، ۵۶۱

تیپ شهید بروجردی: ۷۰۷

تیپ مسلم بن عقیل: ۷۰۵

تیپ نبی اکرم: ۶۳۹، ۷۰۵

تیپ ویژه شهدا: ۴۰۶، ۴۰۷، ۵۶۱

تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع): ۴۰۳، ۴۰۷، ۵۶۱، ۶۶۲، ۶۶۵، ۷۸۴، ۷۹۴، ۸۰۶

تیپ ۱۱ پیاده عراق: ۳۳۱، ۸۱۱

تیپ ۱۱۰ هواپرد امریکا: ۹۳۶

تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین(ع): ۶۳۹، ۶۴۰

تیپ ۱۵ امام حسن(ع): ۴۰۷، ۵۶۱، ۷۹۴

تیپ ۱۷ زرهی عراق: ۶۳۹

تیپ ۱۸ الغدیر: ۴۰۳، ۴۰۷، ۵۶۱، ۷۹۴

تیپ ۲۱ امام رضا(ع): ۸۴۰

تیپ ۲۱ کرکوک (اتحادیه میهنی): ۵۶۳، ۵۷۹

تیپ ۳۲ انصارالحسین(ع): ۴۰۷، ۵۶۱، ۶۶۲، ۶۶۵، ۷۹۴

تیپ ۳۳ المهدی(عج): ۱۴۳، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۹۵، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۹۹، ۸۶۶، ۸۸۸، ۸۹۴

تیپ ۳۷ اتحادیه میهنی: ۶۸۵

تیپ ۴۲۳ عراق: ۸۳۷

تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع): ۴۰۷، ۵۶۱، ۶۶۵، ۶۶۲

تیپ ۴۴۱ پیاده دریایی (عراق): ۱۸۶

تیپ ۵۳ شیروانه (معارضین عراقی): ۵۷۹

تیپ ۶ ارتش لبنان: ۴۰، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۵۱۶

تیپ ۶۵ نیروی مخصوص عراق: ۷۸۴، ۷۸۵

تیپ ۹ بدر: ۹۹، ۴۰۷، ۵۶۱

جنگ پرچم: ۲۰، ۳۸، ۴۰، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۸۹، ۵۱۵، ۵۳۸، ۶۵۹

جنگ جهانی اول: ۶۴۷، ۸۲۵

جنگ جهانی دوم: ۱۰۵، ۳۱۸، ۸۵۳

جنگ شهرها: ۲۴، ۷۱، ۷۲، ۱۸۷، ۱۸۸، ۲۶۱، ۲۶۳، ۴۵۳، ۶۰۸، ۶۵۳، ۷۰۹، ۷۱۰، ۸۴۶، ۸۷۸، ۹۰۶

جنگ فالكلند: ۹۵۳

جنگ كره: ۸۵۳

جيش الشعبی (ارتش خلقی عراق): ۸۱، ۱۴۸، ۲۷۴، ۳۲۵، ۳۶۶، ۴۱۶، ۴۲۸، ۵۶۳، ۵۷۹، ۵۹۹، ۶۱۹، ۶۴۳، ۸۴۳، ۹۴۳

حملات (هوایی) عراق به (پایانه نفتی) جزیره خارک: ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۶، ۳۷، ۵۱، ۵۳، ۵۵، ۷۲، ۷۴، ۷۷، ۸۱، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۲۵، ۱۳۰، ۱۵۳، ۱۵۷، ۱۹۴، ۱۸۷، ۲۰۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۶۱، ۲۶۳، ۲۸۰، ۲۶۴، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۴، ۳۳۵، ۳۴۴، ۳۸۱، ۳۸۶، ۳۹۱، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۵، ۴۲۱، ۴۳۸، ۴۴۶، ۵۲۴، ۵۴۱، ۵۸۱، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۱، ۶۱۶، ۶۱۷، ۷۲۴، ۷۲۵، ۶۴۱، ۶۶۶، ۶۷۲، ۶۸۳، ۶۹۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۸، ۷۱۶، ۷۳۶، ۸۱۲، ۸۱۹، ۸۴۰، ۸۴۶، ۸۵۳، ۸۵۹، ۸۶۶، ۸۷۸، ۸۹۵، ۹۲۷

حملات (هوایی) عراق به شهرها و مناطق مسکونی (غیر نظامی): ۱۹، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۳۶، ۵۳، ۷۱، ۸۱، ۱۵۳، ۲۱۱، ۲۱۳، ۴۴۶، ۴۵۳، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۷۴، ۸۹۷، ۹۳۰، ۹۴۱، ۹۵۳

حملات عراق به تأسیسات اقتصادی و مراکز صنعتی: ۲۶، ۳۶، ۵۳، ۱۵۵، ۱۰۷، ۱۷۴، ۲۱۳، ۲۴۹، ۲۳۵، ۲۳۸، ۴۴۷

حملات هوایی (بمباران) عراق به مجتمع آهن و فولاد نورد (نورد اهواز): ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۳۸

حملات هوایی عراق به تأسیسات (پایانه های) نفتی ایران: ۲۶، ۲۷، ۳۶، ۷۱، ۷۳، ۱۰۰، ۱۵۳، ۲۱۳، ۲۲۲، ۲۶۱، ۴۱۹، ۸۶۸

حمله هواپیماهای اسرائیل به مقر ساف در تونس: ۱۲۸

حمله هوایی به تأسیسات نفتی بندر گناوه: ۳۰۰

حمله هوایی به تلمبه خانه نفت در رامهرمز: ۲۱۱، ۲۱۳

حمله هوایی عراق به سد دز: ۲۱۱، ۲۱۳، ۲۱۲

دفتر سیاسی سپاه پاسداران: ۱۸۷، ۲۴۹، ۳۵۹، ۸۳۰

دفتر نمایندگی امام در قرارگاه حمزه سیدالشهدا: ۳۸۵

رکن ۳ نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۵۲

ژاندارمری باختران: ۴۷۱

ص: ۱۰۵۵

ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران: ۶۹، ۹۸، ۱۶۷، ۱۸۵، ۱۹۲، ۲۰۹، ۲۵۱، ۳۵۰، ۳۶۳، ۳۸۵، ۴۵۱، ۴۷۱، ۴۹۱، ۵۲۴، ۶۴۴، ۶۴۵، ۷۰۷، ۷۲۶، ۷۶۰، ۷۸۴، ۷۹۰، ۷۹۴، ۸۰۵، ۸۰۹، ۸۴۲، ۹۴۲

ژاندارمری عراق: ۳۲۵

ژاندارمری کردستان: ۴۷۲

ژاندارمری کانی سور: ۵۲۴

سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران: ۲۴۶، ۸۷۰

سپاه اول ارتش عراق: ۷۳۸، ۷۹۱

سپاه پاسداران استان همدان: ۶۲۲

سپاه پاسداران اشنویه: ۴۴۹، ۹۴۳

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی آذربایجان شرقی: ۴۵۱

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۴۴، ۴۵، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۸، ۶۸، ۸۶، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۸، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۴۹، ۱۵۹، ۱۶۴، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۹۰، ۱۹۱، ۲۰۹، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۴، ۲۳۳، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۶۴، ۲۷۵، ۲۹۱، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۳، ۳۲۴، ۳۲۶، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۶، ۳۴۰، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۶۳، ۳۶۸، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۶، ۴۰۸، ۴۱۵، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۵۷، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۷، ۴۸۰، ۴۹۵، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۵، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۳۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۷۱، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۸۰، ۵۸۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۳، ۶۲۸، ۶۳۴، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۲، ۶۴۴، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۴، ۶۶۶، ۶۶۸، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۹۹، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۰۷، ۷۱۱، ۷۲۳، ۷۲۵، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۵۷، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۴، ۷۹۷، ۷۹۸، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۵، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۳، ۸۵۲، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۹۰، ۸۹۲، ۸۹۳، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۵۱، ۹۶۱

سپاه پاسداران باختران: ۲۳۴، ۵۴۲

سپاه پاسداران بوکان: ۳۰۴، ۵۴۲، ۵۶۲

سپاه پاسداران پیرانشهر: ۶۱۷، ۶۱۸

سپاه پاسداران جوانرود: ۸۳۷

سپاه پاسداران خوزستان: ۶۸۴

سپاه پاسداران رودبار: ۳۶۷، ۳۶۸

سپاه پاسداران سردشت: ۳۶۳، ۴۱۵، ۶۶۶، ۶۸۵، ۸۱۳

سپاه پاسداران سقز: ۲۳۴، ۵۴۲، ۴۹۷

سپاه پاسداران کازرون: ۶۲۰

سپاه پاسداران کردستان: ۴۱۵، ۴۴۹

سپاه پاسداران منطقه ۱ ثارالله: ۶۲۰، ۸۴۴

سپاه پاسداران منطقه ۳ کربلا: ۲۱۱، ۶۸۴، ۷۲۵، ۷۶۱

سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح: ۱۴۹، ۲۳۲، ۳۸۶، ۴۱۲، ۴۴۶، ۴۴۷، ۵۶۲، ۶۸۳، ۷۰۵، ۸۹۵

سپاه پنجم ارتش عراق: ۷۳۸، ۷۹۱

سپاه چهارم ارتش عراق: ۱۴۷، ۶۸۴، ۶۶۹، ۷۲۶، ۷۳۸، ۷۸۲، ۷۹۱، ۸۱۲، ۸۴۱، ۸۴۲

سپاه دوم ارتش عراق: ۷۳۸، ۷۶۱، ۷۹۱

سپاه سوم ارتش عراق: ۷۰۳، ۷۲۶، ۷۳۸، ۷۶۱، ۷۸۲، ۷۹۱، ۸۱۲، ۸۶۷، ۹۴۵

سپاه ششم ارتش عراق: ۱۴۷، ۶۶۹، ۷۰۳، ۷۲۶، ۷۳۸، ۷۶۱، ۷۹۱، ۸۱۲، ۸۶۷، ۹۴۵

سپاه هفتم ارتش عراق: ۱۴۳، ۱۴۴، ۷۳۸، ۷۶۰، ۷۹۰

ستاد ثارالله: ۵۲۴

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۴ نوح(ع): ۲۱۲، ۲۱۷، ۲۴۷، ۲۴۸، ۴۷۷، ۵۳۶، ۶۱۶

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۲ نجف: ۶۳۹، ۶۴۰

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۵ ثامن الائمه(ع): ۸۹۴

ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان: ۳۰۳

ستاد فرماندهی کل قوا: ۷۸۷، ۷۸۸

ستاد مرکزی ارتش امریکا: ۹۳۶

ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: ۲۵، ۱۱۵، ۱۴۵، ۱۴۹، ۲۱۲، ۲۴۷، ۲۷۵، ۲۹۸، ۴۲۸، ۵۲۳، ۵۸۳، ۷۲۸، ۷۵۹، ۷۸۷، ۸۱۳، ۸۳۳

۸۳۷، ۹۰۲، ۹۴۲، ۹۶۱

ستاد مرکزی کمیته انقلاب اسلامی: ۷۲۷

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۵۲، ۶۹، ۲۳۱، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۹۹، ۳۳۷، ۳۶۶، ۴۱۱، ۴۴۵، ۴۹۶، ۴۹۸، ۵۵۲، ۵۶۳، ۵۷۹، ۵۹۷، ۹۰۶، ۸۴۱، ۶۶۶

ستاد نیروی زمینی سپاه پاسداران: ۸۹۳

سلاح(های) شیمیایی: ۳۷، ۳۸، ۸۱، ۱۵۲، ۱۶۳، ۲۳۱، ۲۷۷، ۳۴۳، ۴۲۰، ۴۴۲، ۴۵۴، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۵۵، ۶۴۷، ۶۵۳، ۸۱۳، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۴۹، ۹۵۴، ۹۵۱

سیستم تسلیحاتی آرما: ۲۶، ۳۷، ۳۸۷

سیستم رادار تی یو: ۱۲۶، ۵۳۱

سیستم موشکی دراگون: ۸۹۴

شورای عالی سپاه: ۴۵، ۹۲

شورای فرماندهی انقلاب عراق: ۹۶

شورای فرماندهی انقلاب لیبی: ۲۲۰، ۳۱۹

شهربانی ارومیه: ۹۹

شهربانی استان کردستان: ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۶۴، ۳۶۶، ۳۸۵، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۴۹، ۴۷۱، ۴۹۷، ۵۴۲، ۵۶۳، ۶۱۹، ۶۶۷، ۷۰۷، ۷۶۲، ۸۱۳، ۸۴۲، ۸۶۹، ۸۹۹

شهربانی جمهوری اسلامی ایران: ۹۹، ۱۹۲، ۲۵۱، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۸، ۵۰۱، ۵۴۲، ۵۶۳، ۶۱۹، ۶۴۵، ۶۶۷، ۷۰۷، ۷۶۱، ۷۶۲، ۸۶۹، ۸۹۹، ۹۴۴

شهربانی خراسان: ۹۴۴

شهربانی شیراز: ۹۴۴

طرح (عملیاتی) فدک: ۹۴، ۱۳۸، ۲۲۸، ۲۴۴، ۲۹۵، ۳۲۹، ۶۱۲، ۶۷۶، ۷۷۹، ۸۲۲، ۸۲۳

طرح حیدر: ۱۶۰

عملیات آتی (فاو): ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۳۲، ۴۶، ۵۱، ۵۷، ۹۳، ۹۷، ۱۱۴، ۱۱۶، ۱۳۵، ۱۶۶، ۱۸۵، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۴۳، ۲۹۷، ۳۰۲، ۳۴۰، ۳۹۷، ۴۰۱، ۴۰۶، ۵۲۷، ۵۹۷، ۶۲۴، ۶۸۲، ۷۰۸، ۷۵۷، ۷۹۴، ۸۱۰، ۸۱۶، ۸۶۷، ۸۹۵، ۹۰۲، ۹۲۶، ۹۳۹، ۹۴۴

ص: ۱۰۵۶

عمليات ام الرصاص: ٧٩٠

عمليات انصارالله: ٢٧٠

عمليات بدر: ٢٢، ٤٥، ٤٨، ٤٨، ١١٣، ١٦٠، ٢٤٤، ٣٢٤، ٣٢٥، ٤٠٨، ٤٠٩، ٤١١، ٤٢٣، ٧٦٠، ٧٨٢، ٧٩١، ٨٧١

عمليات بيت المقدس: ٩٥، ١٦٣، ٣٢٤، ٤٠٨، ٥٣٧، ٦٧٩، ٧٨٢، ٧٩٠، ٨٦٢، ٩١١

عمليات ثامن الائمه: ٣٢٥، ٧٨٢

عمليات خبير: ٢٢، ٤٥، ٤٦، ٤٨، ٤٨، ١٤١، ١٥٩، ١٦٣، ١٦٤، ٣٢٤، ٤٢٣، ٧٦٠، ٧٨٢، ٧٩٠

عمليات رمضان: ٢٢، ٤٥، ٥٤٣، ٧٨٢

عمليات شهيد ابوغفران (مجاهدين عراقى): ٦٨٥

عمليات طريق القدس: ١٣٩، ٣٢٥

عمليات ظفر: ١، ٦٣٩

عمليات عاشورا: ٣٦، ٢٤٧، ٥٨٤، ٦٢٣، ٧٠٣

عمليات عاشورای ١: ٢٧٠

عمليات عاشورای ٢: ٢٧٠

عمليات عاشورای ٣: ٢٧٠

عمليات عاشورای ٤: ٩٩، ١٤٩، ٣٨٤، ٥٨٤، ٩٣٦

عمليات فاو: ٢٤، ٦٧، ٦٨، ٦٩، ٩٤، ١١٣، ١١٤، ١١٥، ١٣٥، ١٦١، ١٦٢، ١٦٥، ٢٢٩، ٢٣٠، ٣٣١، ٣٦١، ٣٦٣، ٤٠١، ٤٠٦، ٥٢١، ٥٢٢، ٦٨٢

٧٨٩، ٨٠١، ٨٠٢، ٨٠٦

عمليات فتح المبين: ٤٨، ٩٥، ١٦٣، ٣٢٤، ٤٠٨، ٤١١، ٩٤٠

عمليات قادر: ٤٥، ٣٦١

عمليات قدس: ٣٦، ٤٣، ١٦٥، ٢٤٧، ٣٢٤، ٣٢٦، ٥٤٥، ٥٨٤، ٧٠٣

عمليات قدس ١: ٢٧٠، ٣٢٥

عمليات قدس ٢: ٢٧٠، ٣٢٥

عمليات قدس ٣: ٢٧٠، ٣٢٥

عمليات قدس ٤: ٢٧٠، ٣٢٥، ٩٥١

عمليات قدس ٥: ٢٧٠

عمليات كمين، كمين: ٢٨، ٥٧، ٧٠، ١٦٧، ١٨٩، ٢٠٧، ٣٣٦، ٣٣٧، ٣٦٥، ٤١٥، ٤٤٨، ٤٩٧، ٥٦٣، ٥٧٩، ٥١٨، ٥١٩، ٥٦٦، ٥٦٧، ٥٦٢، ٨١٣، ٩٤٣

عمليات گسترده: ٢٠، ٢١، ٢٢، ٢٣، ٢٤، ٣٠، ٣٥، ٤٣، ٤٥، ٤٧، ٤٨، ٤٩، ٥٠، ٥٧، ٥٨، ٥٩، ٦٨، ٦٩، ٩٢، ٩٣، ٩٥، ١١١، ١١٢، ١١٣، ١١٤، ١٣٥، ١٣٦، ١٣٧، ١٣٨، ١٣٩، ١٤٠، ١٥٩، ١٦١، ١٦٤، ١٨٥، ٢٢٧، ٢٢٨، ٢٢٩، ٢٤٣، ٢٣٠، ٢٩٨، ٢٩٩، ٣٢٤، ٣٢٩، ٣٦١، ٣٨٤، ٣٩٩، ٤٠٦، ٤٠٧، ٤٢٨، ٤٦٥، ٥٢١، ٥٤٩، ٥٦١، ٧٠٣، ٧٠٥، ٧٥٩، ٧٨٢، ٧٨٣، ٧٨٩، ٨١٥، ٨٦٦، ٨٨٧، ٩٣٩

عمليات محدود: ٢١، ٢٢، ٢٣، ٤٦، ٤٨، ٤٩، ٥٠، ٥١، ٥٢، ٥٧، ٩٢، ٩٣، ٩٤، ٩٥، ١١٢، ١١٣، ١١٤، ١٣٥، ١٣٦، ١٣٧، ١٣٨، ١٤٠، ١٤١، ١٥٩، ١٦٠، ١٦١، ١٦٢، ١٦٥، ١٨٦، ٢٢٧، ٢٢٨، ٢٣٠، ٢٤٤، ٢٤٥، ٢٤٦، ٢٧٠، ٢٩٧، ٢٩٨، ٣٢٤، ٣٢٧، ٣٣٠، ٣٣١، ٣٦٢، ٣٨٤، ٣٩٩، ٤٠٧، ٤٢٨، ٤٥٥، ٤٥٧، ٤٨٢، ٧٠٥، ٧٥٩، ٧٨٢، ٧٨٣، ٧٨٩، ٧٩٤، ٨٠٦

عمليات محرم: ٣٢٤، ٧٨٢

عمليات مسلم بن عقيل: ٣٢٤، ٧٨٢

عمليات ميمك: ٣٢٤

عمليات والفجر مقدماتي: ٣٢٤، ٧٨٢، ٩٤٠

عمليات والفجر ١: ٣٢٤، ٧٨٢

عمليات والفجر ٢: ٣٢٤، ٧٨٢

عمليات والفجر ٣: ٣٢٤، ٧٨٢

عمليات والفجر ٤: ٣٢٤، ١٤١، ٣٢٥، ٧٨٢

عمليات والفجر ٨: ١٨٥، ٣٣١، ٦٦١، ٧٨٢، ٨١١

قرار گاه انصار: ٥٢١

قرار گاه تيب ١٥ هورامان (عراق): ٦٤٣

قرار گاه حضرت ابوالفضل (ع): ٨٠٩

قرار گاه حمزه سيدالشهدا (ع): ٦٩، ٩٨، ١٤٥، ١٨٩، ٢١٦، ٢٥١، ٣٠٣، ٣٣٦، ٣٨٥، ٤٤٨، ٤٤٩، ٤٧٠، ٤٩٧، ٥١٧، ٥٦٢، ٥٦٣، ٥٦٧، ٧٠٧، ٧٢٦

۷۲۸، ۷۶۲، ۷۸۷، ۸۱۳، ۸۳۴، ۸۷۰، ۸۴۲، ۹۴۴، ۹۶۱

قرارگاه خاتم الأنبياء(ص) سپاه (قرارگاه مرکزی سپاه): ۲۳، ۴۳، ۴۴، ۵۰، ۵۱، ۱۳۵، ۶۷، ۹۳، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۵۹، ۱۶۱، ۱۶۶، ۱۸۵، ۱۹۰، ۲۰۸، ۲۲۷، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۴۴، ۲۸۳، ۳۰۳، ۳۲۷، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۶۱، ۳۸۴، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۰۴، ۴۰۶، ۴۰۸، ۴۶۵، ۴۶۸، ۴۹۵، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۴۱، ۵۹۷، ۱۶، ۶۴۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۴، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۲۳، ۷۲۵، ۷۲۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۸۱، ۷۸۵، ۷۸۸، ۷۹۰، ۸۰۸، ۸۱۰، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۳۳، ۸۳۶، ۸۶۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۹۲، ۸۹۰، ۸۹۳، ۸۹۵، ۹۳۹، ۹۴۰

قرارگاه خاتم الأنبياء(ص): ۲۵، ۵۷، ۱۵۹، ۲۱۵، ۲۱۰، ۲۰۹، ۲۰۲، ۲۱۵، ۲۱۰، ۸۱۰، ۸۷۰، ۹۴۱

قرارگاه رمضان: ۱۵۹، ۵۹۸

قرارگاه سلمان: ۹۲، ۱۳۵، ۲۴۵

قرارگاه شهید بروجردی باختران: ۲۳۴

قرارگاه صراط: ۸۹۶

قرارگاه عملیات غرب نیروی زمینی ارتش: ۷۶۰، ۸۹۵

قرارگاه عملیاتی ارتش در جنوب: ۳۶۳، ۴۶۵

قرارگاه قدس: ۹۲، ۱۳۵، ۱۹۱، ۵۲۱، ۷۸۷، ۷۹۴، ۷۹۶، ۸۳۶، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۲

قرارگاه کربلا (ارتش): ۸۹۶

قرارگاه کربلا: ۵۷، ۹۲، ۱۳۵، ۱۵۹، ۲۴۵، ۲۹۵، ۳۲۹، ۳۳۱، ۳۸۴، ۴۶۵، ۵۲۱، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۲۸، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۸۲، ۷۲۳، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۷، ۸۱۲، ۸۳۴، ۸۳۶، ۸۴۱، ۸۶۷، ۸۹۰، ۸۹۴

قرارگاه کربلای ۱: ۲۳، ۹۴، ۲۳۰، ۲۴۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۹۵، ۵۶۱، ۸۹۲، ۹۳۹

قرارگاه کربلای ۲: ۲۳، ۹۴، ۱۴۲، ۲۱۴، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۴۵، ۲۹۹، ۴۰۶، ۴۹۵، ۶۱۶، ۷۰۱، ۶۸۲، ۸۹۳، ۹۳۹، ۹۴۰

قرارگاه گردان جاده زاخو: ۳۳۷

قرارگاه لشکر ۲۶ پیاده ارتش عراق: ۸۱۱

قرارگاه مشترک آبادان: ۳۶۳

قرارگاه مهندسی صراط: ۸۹۲

قرارگاه نجف: ۱۸۶، ۲۴۵، ۳۲۹، ۳۳۱، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۷۶۰، ۸۳۷

قرارگاه نصرت: ۴۰۷، ۷۲۵

ص: ۱۰۵۷

قرارگاه نوح: ۲۳، ۶۷، ۹۴، ۱۴۱، ۲۴۳، ۳۳۱، ۳۲۹، ۴۰۶، ۵۱۹، ۵۲۱، ۵۹۷، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۶۵، ۸۹۱

قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران: ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۳۸۳، ۳۹۹، ۵۱۹، ۵۲۱، ۶۱۵، ۶۶۱، ۶۶۲

کمیته انقلاب اسلامی شهرستان پیرانشهر: ۹۴۳

کمیته انقلاب اسلامی: ۲۹، ۸۶، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۹۲، ۳۲۳، ۳۶۴، ۷۷۶

گارد ریاست جمهوری عراق: ۵۱۹، ۷۸۵، ۷۹۴

گردان باطوفه عراق: ۴۴۹

گردان پرخیته (معارضین عراقی): ۶۱۹

گردان ثارالله سردشت: ۴۲۷

گردان جندالله سپاه بانه: ۳۶۳

گردان جندالله سپاه سردشت: ۳۶۳

گردان جندالله سقز: ۴۱۵

گردان جندالله: ۲۵۱، ۹۴۳

گردان حضرت رسول (ص): ۴۷۱، ۶۶۶، ۷۲۶

گردان خاتم بوکان: ۵۴۲

گردان خاتم الانبیا: ۴۷۱، ۵۶۲

گردان عملیات شهری مهاباد: ۹۸

گردان قدس: ۴۹۸

گردان قروکمه (معارضین عراقی): ۶۱۹

گردان کماندویی المثنی (لشکر ۲ ارتش عراق): ۴۴۵

گردان نبی اکرم (ص) (پیرانشهر): ۶۱۸

گردان نبی اکرم (ص) سقز: ۴۱۵، ۵۶۳

گروه ۶۳ توپخانه خاتم الانبیا (ص): ۱۴۲

گروه شاکر جاوی (لبنان): ۴۳۹

گروه ضربت پایگاه اسلام دشت: ۷۶۲

گروه ضربت سروآباد: ۷۶۲

گروه ضربت سه راه حزب الله در روستای دری: ۷۶۲

گروه ضربت گردان امام رضا: ۷۶۲

گروه ضربت گردان حضرت رسول (ص): ۸۴۲

گروه ضربت محور ثارالله: ۳۶۴

گروهان جندالله مریوان: ۷۶۲

گروهان شهید حیدری: ۵۶۲

گروهان ضربت شهید خسروزاده: ۵۶۲

گروهان ضربت محور شهید بروجردی: ۵۴۲

گشت ثارالله مهاباد: ۹۸

لشکر گارد ریاست جمهوری (عراق): ۷۸۴، ۸۰۶

لشکر ۱۰ زرهی عراق: ۸۰۶

لشکر ۱۲ زرهی عراق: ۸۰۶

لشکر ۱۴ امام حسین (ع): ۴۰۷، ۵۶۱، ۶۶۲

لشکر ۱۵ پیاده عراق: ۱۸۶

لشکر ۱۶ زرهی قزوین: ۵۲

لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب: ۴۰۷، ۵۲۰، ۵۶۱، ۶۶۲، ۶۶۵، ۷۸۴، ۸۶۶

لشکر ۱۹ فجر: ۴۰۶، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۸۴، ۷۹۹

لشکر ۲ عراق: ۴۴۵، ۶۳۹

لشکر ۲۱ امام رضا (ع): ۴۰۶، ۶۶۱

لشکر ۲۱ پیاده کوهستانی: ۸۳۷

لشکر ۲۵

کربلا: ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۹۵، ۶۱۶، ۶۶۱، ۶۶۴، ۷۶۱، ۷۸۴، ۸۶۷، ۸۹۳

لشکر ۲۶ (پیاده) ارتش عراق: ۱۴۳، ۱۸۵، ۱۸۶، ۳۳۱، ۸۱۱

لشکر ۲۷ حضرت محمد رسول الله: ۴۰۷، ۵۲۲، ۵۶۱، ۶۶۱، ۶۶۲، ۸۸۸

لشکر ۳۱ عاشورا: ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۹۵، ۶۶۱، ۷۲۳، ۷۸۴، ۸۹۳

لشکر ۴۱

ثارالله: ۲۴۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۹۵، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۸۴، ۷۹۹

لشکر ۵ عراق: ۸۰۶

لشکر ۵ نصر: ۲۴۳، ۴۰۶، ۴۰۷، ۵۶۱، ۶۶۱، ۸۰۶

لشکر ۶ عراق: ۸۰۶

لشکر ۷ ولی عصر (عج): ۴۰۶، ۶۱۶، ۶۶۱، ۸۹۳

لشکر ۸ نجف: ۴۵، ۶۸، ۲۴۳، ۴۰۶، ۴۰۷، ۶۶۱، ۶۶۲، ۷۸۴، ۸۹۳، ۸۹۶

لشکر ۸۱ ارتش: ۶۸۴

محور ارومیه به اشنویه: ۲۰۶

محور ارومیه به مهاباد: ۲۰۶

محور البیضه - الحسان (هورالهویزه): ۴۹۵

محور البیضه: ۷۰۳

محور الحسان: ۷۰۳

محور بانه: ۲۳۴

محور بسطام - سقز: ۳۳۶

محور بسطام - مریوان: ۷۲۶

محور بوالحسن و صالح: ۲۳۴

محور بوکان - مه‌آباد: ۴۴۹

محور بیرام - مه‌آباد: ۳۶۴

محور پاوه - نودشه: ۵۹۸

محور پاوه: ۵۶۳

محور ٱل شكسته - كاسه شكن: ۲۳۴

محور ٱیرانشهر - سردشت: ۱۸۹

محور چزابه: ۱۱۴

محور چمران: ۲۱۶

محور خسروآباد: ۷۰۳

محور دربندیخان - عربت: ۱۸۹

محور سردشت - آلان: ۵۷

محور سردشت - بانه: ۸۶۹

محور سردشت - مه‌آباد: ۸۴۲، ۷۰۷، ۹۸

محور سردشت: ۲۳۴

محور سروآباد - مریوان: ۷۲۶

ص: ۱۰۵۸

محور سقز - بوکان: ۵۶۳، ۶۴۲

محور سیانا: ۲۱۶

محور سیاهومه (کردستان): ۴۷۱

محور شهید بروجردی: ۵۴۲

محور شهید خدایی (میاندوآب): ۴۷۱

محور قره داغ - سلیمانیه: ۶۱۹

محور مرخیل - باباجانی (پاوه): ۷۰

محور مریوان - نودشه: ۵۹۸

محور هزارقله مریوان: ۱۸۶

مرکز شنود مکالمات واحدهای ارتش عراق: ۷۰۳

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ۴۳، ۵۰، ۶۷، ۹۴، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۶، ۱۹۰، ۲۴۴، ۲۷۰، ۳۳۰، ۳۶۱، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۹۹، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۶۱، ۶۸۲، ۷۸۸، ۷۸۹، ۸۰۸، ۸۳۳، ۸۳۶، ۸۸۸

موشک آ.اس. ۳۰: ۲۶، ۳۸۷

موشک اسکاد بی: ۲۶۳

موشک اسکاد: ۷۶۵

موشک اگروسه: ۲۶، ۳۷، ۳۸، ۹۶، ۱۱۹، ۱۶۶، ۱۸۷، ۱۹۵، ۲۱۲، ۲۲۳، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۷۶، ۳۳۴، ۳۸۷، ۴۳۱، ۶۲۸، ۷۲۵، ۸۶۹، ۸۷۹، ۹۲۸، ۹۵۳

موشک ای. اس. ۳۰: ۸۶۸

موشک تاو: ۸۰، ۶۲۷، ۸۰۷، ۸۰۹

موشک دوربرد اس اس ۵: ۶۱۳

موشک رولان: ۳۷، ۳۹۶

موشک سام: ۳۷، ۲۶۳

موشك سام ۲: ۹۴۵

موشك سام ۳: ۹۴۵

موشك سام ۵: ۱۸۲

موشك سام ۶: ۴۸۶، ۱۸۲

موشك سايدويندر: ۹۵۳، ۸۸۴، ۱۲۹

موشك كروز: ۳۱۸

موشك ماليوتكا: ۴۰۴

موشك هاگ (هاوك): ۶۱۶، ۴۱۲، ۴۱۱

موشك اليكس: ۲۷۶، ۳۷

موشك اي.اس.پي: ۳۸

ناوتيپ پيكان: ۶۸۶

ناوتيپ كوثر: ۷۸۴

ناوچه موشك انداز پيكان: ۵۴۴

ناوگان ششم امريكا: ۶۵۸

نفربر باهندر: ۳۷، ۳۹۶

نيروهاي شهيد صدر (معارضين عراقى): ۲۷۴

نيروهاي مرابطون (لبنان): ۴۳۹

نيروى تفنگ داران امريكا: ۸۵۳

نيروى دريائى ارتش جمهورى اسلامى ايران: ۲۵، ۹۶، ۱۱۳، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۶۶، ۱۸۷، ۲۱۴، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۹، ۲۴۹، ۲۵۰، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴

۳۸۰، ۳۹۱، ۴۱۴، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۵۲۴، ۴۹۶، ۴۹۷، ۵۲۳، ۶۱۷، ۶۳۱، ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۱۲، ۸۰۵، ۸۰۹، ۹۲۷

نيروى دريائى امريكا: ۱۷۰، ۲۲۲، ۳۳۵، ۸۷۳

نيروى دريائى انگلستان: ۲۲۲، ۹۵۳

نیروی دریایی سپاه پاسداران: ۴۳۷، ۵۲۷، ۷۹۹، ۸۰۷، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۳۳

نیروی دریایی شوروی: ۲۲۲

نیروی دریایی عراق: ۲۵۱، ۵۳۶، ۶۳۱، ۶۸۶

نیروی دریایی عمان: ۳۹۱، ۵۲۴

نیروی دریایی فرانسه: ۱۵۱، ۲۲۲، ۲۵۰

نیروی دریایی کویت: ۶۴۱

نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۵۳، ۹۵، ۹۸، ۱۲۶، ۴۶۵، ۵۲۲، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۴۱، ۵۶۲، ۶۰۰، ۶۶۹، ۶۸۸، ۷۶۰، ۷۸۹، ۸۰۷

۸۳۵

نیروی زمینی سپاه پاسداران: ۲۲، ۴۴، ۴۵، ۴۸، ۵۰، ۶۷، ۶۸، ۹۲، ۹۵، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۳۵، ۱۴۱، ۱۵۹، ۱۶۱، ۲۲۸، ۲۴۳، ۲۴۴

۲۴۵، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۹۹، ۴۳۷، ۵۱۹، ۵۲۱، ۴۹۵، ۵۲۷، ۵۶۱، ۶۱۵، ۶۳۹، ۶۶۱، ۶۶۴، ۶۸۲، ۷۵۴، ۷۵۷، ۷۵۹، ۷۶۱، ۷۸۷، ۷۸۸، ۸۰۲، ۸۰۴

۸۰۵، ۸۰۷، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۶، ۸۸۷، ۸۸۹، ۸۹۳

نیروی زمینی عراق: ۲۲۲

نیروی زمینی فرانسه: ۷۷۰

نیروی ضربتی دریایی انگلستان: ۲۲۳

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۶۹، ۷۵، ۸۱، ۸۲، ۱۱۳، ۱۷۳، ۱۹۹، ۲۳۹، ۲۳۱، ۲۷۳، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۳۴، ۴۱۱، ۴۲۱، ۷۹۱، ۸۰۹

۸۴۱، ۸۵۴، ۸۷۱

نیروی هوایی امریکا: ۲۲۲، ۶۲۷، ۸۷۳

نیروی هوایی انگلستان: ۲۲۲

نیروی هوایی سپاه: ۴۳۷، ۵۲۷، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۳۳

نیروی هوایی شوروی: ۲۲۲

نیروی هوایی عراق: ۷۵، ۸۳، ۱۵۰، ۱۷۴، ۱۸۹، ۱۹۴، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۳۲، ۲۳۸، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۳۰۱، ۳۳۲، ۳۸۷، ۴۱۲، ۴۳۴، ۴۴۶، ۵۸۱

۶۱۷، ۶۸۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۲۵، ۸۱۲، ۸۴۱، ۸۵۵، ۸۶۸، ۸۷۱، ۸۷۸، ۸۷۹، ۹۰۶، ۹۲۸، ۹۴۲، ۹۴۵، ۹۵۱، ۹۵۲

نیروی هوایی عمان: ۱۵۰، ۲۲۳، ۳۸۱

نیروی هوایی فرانسه: ۲۲۲، ۲۶۵

واحد جنگ های الکترونیک قرارگاه خاتم الانبیا(ص): ۲۱۵

هاور کرافت: ۳۸، ۶۱۵

هلیکوپتر می ۸: ۳۸، ۱۹۵

هلیکوپتر کبرا: ۸۰

هلیکوپتر جنگنده هیوز ۳۰۰: ۳۸، ۶۸۸

هلیکوپتر جنگنده هیوز ۵۰۰: ۳۸، ۶۸۸

هلیکوپتر جنگنده هیوز ۵۳۰: ۳۸، ۶۸۸

ص: ۱۰۵۹

هواپیمابر کیتی: ۱۷۰

هواپیمای آواکس: ۱۱۲، ۷۱۱، ۹۲۲

هواپیمای اف ۱۴: ۱۷۰، ۳۴۷، ۷۱۳، ۸۷۳، ۸۷۸

هواپیمای اف ۱۵: ۸۸۴

هواپیمای اف ۱۸: ۵۱۴

هواپیمای اف ۲: ۵۱۴

هواپیمای اف ۴: ۸۷۸

هواپیمای اف ۵: ۳۰۰، ۸۶۰، ۸۷۸

هواپیمای اف ۶: ۴۳۷، ۷۶۵

هواپیمای اف ۷: ۴۳۷

هواپیمای امریکایی تی.دی.یلو.ای: ۴۱، ۱۱۰، ۳۵۸، ۵۹۳، ۷۸۰

هواپیمای اوریون پی.ام: ۳۸۱

هواپیمای ایلوشین: ۸۷۸

هواپیمای بوئینگ ۷۰۷: ۲۶۳

هواپیمای پوکارا: ۳۷، ۲۲۱، ۴۳۱

هواپیمای تام کت (اف ۱۴): ۴۳۶

هواپیمای تعلیماتی آلفا - جت: ۱۹۴

هواپیمای توپولف: ۸۷۸

هواپیمای تورنادو: ۱۲۹

هواپیمای تورنادو: ۸۲۱

هواپیمای تی ۱۲۶: ۴۳۷

هواپیمای جاگوار: ۱۲۹

هواپیمای جنگنده اسکای هاوک: ۲۲۳

هواپیمای دی.سی.۸: ۹۳۶

هواپیمای سوپر اتاندارد: ۳۷، ۹۵۳

هواپیمای سوخوی سو-۷: ۸۷۸

هواپیمای فانتوم (اف۴): ۳۴۷، ۴۳۶، ۹۵۳

هواپیمای میراژ ۲۰۰۰: ۳۷، ۱۹۴، ۶۰۲

هواپیمای میراژ اف ۱: ۲۶۵، ۶۲۸، ۸۷۸، ۹۵۳

هواپیمای میراژ: ۳۷، ۱۹۴، ۲۶۴، ۲۸۵

هواپیمای میراژ ۳۳۲: F۱ Eq5

هواپیمای میگ ۱۹: ۴۳۷، ۷۶۵

هواپیمای میگ ۲۱: ۳۸، ۱۹۵، ۴۳۷، ۷۶۵

هواپیمای میگ ۲۳: ۴۱۲، ۴۳۷

هواپیمای میگ ۲۵: ۵۳، ۱۴۹، ۲۱۲، ۲۳۲، ۲۴۸، ۳۰۱، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۲، ۵۴۱، ۶۸۳، ۸۴۰، ۸۶۶

هواپیمای هاک ای.ای.دو.سی: ۳۸۱

هوانیروز: ۶۶۹، ۷۶۰

یگان ثارالله: ۵۷۹

یگان جندالله: ۲۱۶، ۳۳۶، ۳۶۳، ۴۹۷، ۵۷۹، ۷۲۶

اسامی و اصطلاحات سیاسی، اقدامات سیاسی

ایر قدرت ها: ۲۹، ۳۰، ۷۷، ۱۲۰، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۲۷، ۱۴۵، ۱۷۸، ۱۹۱، ۱۹۶، ۱۹۸، ۲۰۰، ۲۶۳، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۰۸، ۲۸۷، ۲۹۰، ۳۱۰، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۳۶، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۶۹، ۳۸۸، ۳۹۱، ۴۳۸، ۴۵۸، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۱۲، ۵۲۵، ۵۲۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۸۰، ۵۸۲، ۵۸۴، ۶۰۶، ۶۱۴، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۸۹، ۷۱۶، ۷۳۱، ۷۳۵، ۷۴۳، ۸۲۵، ۸۲۸، ۸۴۸، ۸۴۹، ۹۲۲، ۹۳۳، ۹۵۴، ۹۶۰

اتحادیه میهنی کردستانی عراق (طالبانی ها): ۲۷۴، ۴۱۶، ۴۷۰، ۴۷۲، ۴۹۸، ۵۷۹، ۵۹۹

اجلاس آ - اوپک: ۲۰۴

اجلاس سازمان اوپک: ۵۱۱، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۹، ۷۱۲، ۷۲۰، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۷۸، ۷۷۹، ۸۵۱، ۸۲۱

اجلاس سران (دو ابرقدرت) امریکا و شوروی (کنفرانس ژنو): ۲۹، ۳۲، ۱۰۳، ۱۲۰، ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۹۶، ۲۶۲، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۴، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۶۸، ۳۷۰، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۹، ۴۴۲، ۴۵۸، ۴۷۳، ۴۸۷، ۴۸۸، ۵۳۷، ۵۸۹، ۶۰۶، ۶۵۸، ۷۱۶، ۷۳۴، ۷۴۰، ۸۳۰

اجلاس سران (کشورهای) عرب: ۳۹۳، ۷۳۰

اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس: ۲۴، ۳۷، ۵۴، ۵۵، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۵۵، ۱۷۰، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۳۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۷۸، ۲۸۱، ۳۴۱، ۳۹۰، ۳۹۲، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۳۳، ۴۵۲، ۵۰۰، ۵۷۱، ۶۰۰، ۷۱۴، ۷۲۸، ۷۲۹، ۸۵۰، ۹۴۷

اجلاس صحرا: ۴۵۵

اجلاس عمومی سازمان توسعه صنعتی وابسته به سازمان ملل (یونیدو): ۸۵۵، ۸۵۶

اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی: ۷۲۸

اختلافات اعراب و اسرائیل: ۱۲۰

ادامه جنگ: ۲۰، ۲۲، ۲۵، ۳۰، ۷۷، ۹۲، ۱۰۱، ۱۱۱، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۳۶، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۷۱، ۱۷۸، ۱۹۸، ۲۳۵، ۲۴۰، ۲۵۸، ۲۶۱، ۲۷۸، ۲۸۲، ۲۸۷، ۲۹۸، ۳۱۸، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۵۱، ۳۶۸، ۳۹۶، ۳۹۸، ۴۳۲، ۴۴۶، ۴۵۳، ۴۵۷، ۴۷۷، ۴۷۹، ۴۸۰، ۵۰۹، ۵۱۲، ۵۲۷، ۵۳۰، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۷۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۶۰۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۷۳، ۷۰۷، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۳۰، ۷۳۹، ۷۴۲، ۷۶۵، ۷۶۸، ۷۶۹، ۸۲۳، ۸۴۵، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۵۴، ۸۷۵، ۸۷۷، ۹۵۰

بستن تنگه هرمز: ۲۵، ۳۰، ۱۲۴، ۱۲۶، ۱۲۸، ۱۳۱، ۱۵۶، ۱۹۸، ۲۲۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۱۶، ۳۳۵، ۳۴۲، ۳۸۱، ۴۷۰، ۵۲۳، ۵۲۴، ۶۰۱، ۶۳۱، ۸۴۸، ۹۲۶، ۹۲۷

بمب گذاری: ۲۸، ۵۸، ۲۵۱، ۳۵۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۷۲۷، ۷۶۲، ۷۷۵، ۷۷۶، ۹۳۳، ۹۳۶، ۹۶۱

پایان جنگ: ۳۱، ۳۴، ۵۶، ۷۳، ۷۷، ۸۹، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۲۱، ۱۵۴، ۱۶۱، ۱۷۱، ۱۷۳، ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۵۸، ۳۱۸، ۳۲۱، ۳۴۴، ۳۷۵، ۳۸۹، ۳۹۲، ۳۹۳، ۴۵۴، ۵۷۶، ۶۸۹، ۸۱۴، ۸۱۸، ۸۲۵، ۹۰۸، ۹۲۹، ۹۴۶

ص: ۱۰۶۰

پایان دادن به جنگ: ۲۸، ۳۲، ۳۶، ۳۷، ۵۴، ۶۰، ۷۳، ۷۴، ۷۷، ۱۰۲، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۵، ۱۷۲، ۱۹۹، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۴، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۱، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۹، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۳۶، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۵، ۳۵۴، ۳۷۵، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۴۰۸، ۴۱۷، ۴۵۲، ۴۷۷، ۵۰۷، ۵۱۳، ۵۲۹، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۵۱، ۵۷۱، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۷، ۶۸۹، ۷۰۹، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۲۸، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۶۸، ۷۷۱، ۸۱۷، ۸۴۷، ۸۵۰، ۸۷۴

پروتکل ۱۹۲۵ ژنو: ۱۵۲

پروتکل ۱۹۴۹ ژنو: ۲۷، ۹۳۰

پیمان (قرارداد) کمپ دیوید: ۱۹۳، ۴۴۳، ۵۱۷، ۵۵۶، ۶۵۱، ۶۵۳، ۶۵۴

پیمان سنتو: ۶۰۳

پیمان سیتو: ۶۰۳

پیمان مرزی ۱۹۴۹ لبنان با اسرائیل: ۲۷۰

پیمان ناتو: ۱۹۵، ۱۹۶، ۵۹۴، ۶۰۳

پیمان ورشو: ۴۳۷

تحریم: ۸۰، ۸۱، ۱۰۸، ۱۸۸، ۲۰۰، ۲۶۵، ۳۵۴، ۴۴۸، ۶۲۷، ۷۱۴، ۹۰۷

ترور: ۲۰، ۲۸، ۷۰، ۷۲، ۸۹، ۱۶۷، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۸، ۴۹۹، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۷۵، ۸۲۹، ۸۶۱، ۸۷۶، ۹۳۳

تروریست: ۱۱۰، ۱۷۸، ۲۹۳، ۵۱۱، ۵۳۹، ۵۸۰، ۵۸۲، ۶۰۵، ۶۳۴، ۶۷۴، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۳۵، ۷۴۷، ۷۷۷، ۸۵۵، ۸۶۱، ۹۲۵، ۹۳۰، ۹۳۵، ۹۵۶، ۹۵۸

تروریسم: ۵۵، ۵۹، ۷۴، ۱۲۴، ۱۲۸، ۲۲۵، ۵۱۴، ۵۸۲، ۶۹۲، ۷۳۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۵۴، ۹۵۷

تنبيه متجاوز: ۲۷، ۳۶، ۴۳۲، ۴۳۴، ۶۳۲

توقف جنگ: ۳۲، ۵۴، ۱۲۹، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۶۷، ۵۰۵، ۵۸۶، ۸۲۰

جامعه (کشورهای) عرب: ۱۲۴، ۲۷۹، ۳۴۳، ۴۳۵، ۴۳۶، ۶۹۰

جبهه آزادی بخش پولیساریو: ۵۵۵

جبهه آزادیبخش عرب: ۸۲

جبهه آزادی بخش فلسطین: ۷۴۱

جنبش امل (لبنان): ۳۱، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۳، ۲۰۵، ۲۱۷، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۹۱، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۸۵، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۱۰، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۸، ۵۹۲، ۶۳۵، ۶۵۹، ۶۹۱، ۷۰۱، ۷۲۱، ۷۵۱، ۷۸۰، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۶۲، ۸۸۰، ۸۸۵، ۹۶۱، ۹۶۲

جنبش امل اسلامی (لبنان): ۳۸، ۴۰، ۶۴، ۵۷۴، ۶۹۳

جنبش انقلابی فتح: ۶۳۴، ۶۳۵

جنبش توحید اسلامی لبنان: ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۷۳، ۸۸۰، ۹۶۰، ۹۶۲

جنبش جهاد اسلامی (لبنان): ۱۳۳، ۱۸۱، ۱۹۵، ۲۲۵، ۲۶۵، ۲۹۱، ۳۵۷، ۳۵۸، ۴۹۱، ۶۱۲، ۶۵۷، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۶۱

جنبش عدم تعهد (غیرمتعهد ها): ۳۶، ۱۲۹، ۱۵۳، ۱۹۸، ۲۸۱، ۲۸۷، ۳۷۰، ۳۹۳، ۴۳۳، ۴۷۷، ۵۷۷، ۵۸۶، ۶۵۴، ۷۱۵، ۷۷۲، ۸۵۶، ۸۷۷

جنگ اردو گاه: ۵۱۰

جنگ اقتصادی: ۳۰، ۸۱، ۱۰۵، ۱۵۷، ۲۳۵، ۲۴۹، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۴۵

جنگ خلیج فارس: ۱۰۴، ۱۰۷، ۱۱۹، ۱۲۱، ۱۲۴، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۵۳، ۱۹۴، ۲۰۰، ۲۰۵، ۲۲۲، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۴، ۲۶۵، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۳۵، ۳۳۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۸، ۴۵۴، ۵۷۷، ۶۰۱، ۶۵۷، ۶۷۱، ۷۰۸، ۷۳۰، ۷۸۴، ۸۱۶، ۸۱۹، ۸۴۶، ۸۴۸، ۸۵۰، ۸۵۴، ۸۷۲، ۸۷۶، ۸۸۳، ۹۰۲، ۹۰۸

جنگ قیمت ها: ۷۸، ۱۳۱، ۲۶۴، ۸۲۳

چریک های فدایی خلق (اقلیت): ۷۰، ۲۰۷، ۲۰۸، ۹۳۷

حزب اتحاد ترقی خواه ملی گرایان (مصر): ۵۵۶

حزب الدعوه اسلامی (عراق): ۲۵۹، ۲۷۴، ۴۹۹، ۶۸۹

حزب الله لبنان: ۳۱، ۳۸، ۳۹، ۶۵، ۱۷۹، ۲۰۵، ۲۴۱، ۲۹۱، ۲۹۲، ۴۴۰، ۴۸۵، ۴۹۱، ۵۷۴، ۵۹۱، ۶۱۲، ۶۵۶، ۶۹۱، ۶۹۳، ۶۹۸، ۷۵۱، ۷۸۰، ۸۲۸، ۸۲۹، ۹۳۷، ۹۶۱، ۹۶۲

حزب بعث سوریه: ۲۰۵، ۲۵۷

حزب بعث عراق: ۱۴۲، ۲۳۸، ۳۰۹، ۳۹۸، ۴۸۱، ۶۳۳، ۷۱۲، ۷۶۶، ۷۶۸، ۸۲۳، ۸۸۰

حزب توده: ۲۰۳، ۴۹۳، ۷۷۵، ۸۷۳

حزب دمکرات کردستان ایران: ۲۸، ۵۷، ۶۹، ۷۰، ۹۹، ۱۴۸، ۱۶۷، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۱۶، ۲۳۴، ۲۵۱، ۲۷۳، ۲۷۴، ۳۰۴، ۳۶۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۴۱۵، ۴۲۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۷۱، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۶۳، ۵۹۸، ۶۱۸، ۶۴۱، ۶۶۶، ۶۸۵، ۷۰۷، ۷۲۶، ۷۶۲، ۷۷۵، ۸۱۳، ۸۴۲، ۸۶۲، ۸۶۹، ۸۹۹، ۹۳۴، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۴۳

حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها): ۲۷۴، ۳۳۷، ۳۶۶، ۴۱۶، ۵۹۹، ۶۸۵

حزب دمکراتیک عرب (لبنان): ۹۶۲

حزب سوسیالیست ترقی خواه، دروزی ها (لبنان): ۳۸، ۶۴، ۱۷۹، ۲۱۷، ۲۶۹، ۴۲۴، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۸۵، ۴۸۹، ۴۹۰، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۳۸، ۶۳۵، ۷۲۱، ۸۸۵، ۹۶۲

حزب سوسیالیست فرانسه: ۱۳۳، ۲۶۵، ۳۲۳، ۸۸۲، ۹۳۵

حزب کارگر انگلستان: ۶۷۲

حزب کتائب لبنان: ۲۷۰

حزب کمونیست چکسلواکی: ۵۷۷

حزب کمونیست شوروی: ۲۶۲، ۴۴۳، ۴۸۷

حزب کمونیست لبنان: ۱۷۹

حزب مجمع جمهوری خواهان، گلیست ها (فرانسه): ۳۱۵

حزب وطن مادر (ترکیه): ۴۸۴

حزب یو.دی.اف (فرانسه): ۵۹۰

حزب یو.دی.اف: ۵۹۱

حقوق بشر: ۲۵، ۲۷، ۲۹، ۷۱، ۱۷۴، ۱۹۶، ۲۶۲، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۸، ۳۷۹، ۴۴۲، ۴۹۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۲۵، ۵۳۹، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۷۰، ۵۸۰، ۵۹۲، ۶۷۲، ۶۷۴، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۷، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۷۷، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۵۹، ۹۰۱، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۶، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۶۰

خاتمه جنگ: ۲۵، ۳۰، ۳۳، ۷۶، ۱۰۳، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۷۰، ۱۹۷، ۱۹۹، ۲۱۹، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۳۱۵، ۳۴۳، ۳۷۹، ۴۱۵، ۴۱۷، ۴۱۹، ۴۳۲، ۴۴۷، ۴۵۴، ۵۵۰، ۵۷۲، ۵۸۷، ۷۰۶، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۲۹، ۷۳۳، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۳۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۹۲۶

ص: ۱۰۶۱

خمرهای سرخ: ۲۲۴، ۲۹۳

دفتر تحکیم وحدت: ۲۴۷

دولت موقت: ۷۱۳

سازمان آزادی مصر: ۹۳۷

سازمان آزادیبخش فلسطین: (ساف): ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۲۲۰، ۲۴۰، ۲۸۸، ۲۹۰، ۳۰۸، ۳۷۱، ۳۹۳، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۶۱، ۴۹۲، ۵۱۳، ۵۱۵، ۵۱۷، ۵۸۷، ۸۶۱، ۸۸۳، ۹۱۱

سازمان آزادیبخش مصر: ۴۹۲

سازمان الفتح: ۲۵۷

سازمان حزب الله ترکیه: ۵۳۷

سازمان عرب "پانزده مه": ۵۵۷

سازمان عقاب های انقلاب: ۸۳

سازمان کنفرانس اسلامی: ۳۶، ۱۹۸، ۲۷۹، ۵۸۷

سازمان مجاهدین خلق (منافقین): ۲۸، ۸۶، ۸۹، ۹۸، ۱۹۴، ۲۶۵، ۲۹۲، ۲۹۳، ۳۲۳، ۳۴۱، ۳۵۹، ۳۶۴، ۳۷۸، ۴۱۱، ۴۵۷، ۴۷۱، ۴۹۳، ۵۳۹، ۵۵۸، ۵۸۱، ۵۹۸، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۷۴، ۶۷۵، ۷۱۱، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۴۴، ۷۷۵، ۸۱۳، ۸۷۵، ۸۸۸، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۴، ۹۳۳، ۹۳۶، ۹۵۶

سازمان مستضعفان جهان: ۳۵۸

سازمان وحدت کمونیستی: ۲۰۸، ۳۹۶

سلطنت طلبان: ۲۹۲، ۲۹۳، ۶۷۴، ۷۱۹، ۹۳۴

صلح خاورمیانه: ۳۲، ۵۳۷، ۶۷۲، ۹۱۱

صلح: ۲۸، ۳۰، ۳۱، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۶۸، ۷۳، ۷۷، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۱۲، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۵، ۱۳۰، ۱۳۶، ۱۳۹، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۷۱، ۱۷۳، ۱۸۰، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۱۹، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۲، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۸۰، ۲۸۲، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۹۲، ۳۱۳، ۳۱۵، ۳۱۷، ۳۲۳، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۶۸، ۳۷۰، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۱، ۳۹۳، ۳۹۸، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۹، ۴۴۷، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۷۲، ۴۷۴، ۴۸۷، ۴۹۲، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۹، ۵۲۷، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۷، ۵۵۱، ۵۵۱، ۵۷۶، ۵۸۴، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۹، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۶، ۶۴۶، ۶۶۹، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۷، ۶۹۰، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۳، ۷۳۵، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۶۸، ۷۷۰، ۸۱۵، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۵، ۸۳۱، ۸۴۳، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۶۰، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۹۰۷، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۲۶، ۹۳۰، ۹۴۶، ۹۴۸، ۹۵۰، ۹۶۲

سازمان عفو بین المللی: ۷۱۹

فالانتر، فالانتریزست: ۱۷۹، ۲۱۷، ۲۶۹، ۵۹۲، ۶۹۲، ۹۶۱، ۹۶۲

قرارداد الجزایر: ۲۷۷

قطعه نامه ۴۲۵: ۶۳۵

قطعه نامه مجمع عمومی سازمان ملل: ۹۵۴

قطعه نامه ۵۴۰: ۲۰۱، ۳۹۲

قطعه نامه ۵۵۲: ۲۰۱، ۳۹۲

کمیته آشتی اعراب: ۲۰، ۳۰، ۱۰۸، ۲۰۵، ۲۱۷، ۲۲۰، ۲۴۰، ۲۵۲، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۳۲۰، ۳۴۶، ۳۵۴، ۳۷۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۴۳۵، ۴۸۴،

۵۸۸، ۶۰۷، ۶۷۸، ۸۶۰

کمیته حسن نیت (صلح) سازمان کنفرانس اسلامی: ۳۳، ۲۵۸، ۲۸۰، ۲۸۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۵۸۷، ۸۲۰، ۹۲۹

کمیته حقوق بشر سازمان ملل: ۳۰، ۶۷۴، ۹۳۱، ۹۵۷

کمیته سوریه: ۲۵۷

کمیته مرکزی و اجرایی الفتح: ۳۹۳

کمیته هفت گانه عربی: ۱۲۴

کمیسیاریای انرژی اتمی فرانسه: ۲۶۵، ۵۳۲، ۵۷۳، ۵۹۱، ۷۱۸

کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل: ۵۱۰، ۵۵۹، ۷۴۴، ۸۲۷، ۹۵۸

کمیسیون حمایت از اسیران و مفقودان ایرانی: ۳۹۵

کمیسیون عالی پناهندگان سازمان ملل: ۶۵۹

کنفرانس امنیت شرق مدیترانه: ۲۳۶

کنفرانس سران عرب در مراکش: ۱۹۶، ۲۵۶

کنفرانس وزیران خارجه کشورهای اسلامی: ۷۲۹

کنگره جوانان دمکرات مسیحی آلمان غربی: ۴۹۳

کومه له: ۲۸، ۷۰، ۹۸، ۹۹، ۱۴۸، ۱۶۷، ۱۸۹، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۷۳، ۲۷۴، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۲۷، ۳۳۶، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۴۲۷، ۴۴۹، ۴۷۱، ۴۹۷، ۵۲۴، ۵۹۸، ۵۴۲، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۷۹، ۶۱۸، ۶۶۷، ۷۰۷، ۷۲۶، ۷۶۲، ۸۱۳، ۸۴۲، ۸۶۲، ۸۶۹، ۸۹۹

گروگان ها، گروگان گیری: ۲۰، ۳۱، ۳۸، ۴۱، ۴۲، ۸۹، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۳۲، ۱۹۵، ۲۲۵، ۲۴۱، ۲۶۵، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۴۷، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۴۴۱، ۴۹۰، ۵۱۳، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۴، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۱۲، ۶۲۷، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۱۸، ۷۳۵، ۷۷۹، ۷۸۰، ۸۲۹، ۸۶۲، ۸۸۱، ۸۸۲، ۹۳۵، ۹۵۹، ۹۶۱

گروه خبات: ۲۳۴، ۳۶۳، ۴۱۵، ۵۲۴، ۵۴۲، ۷۲۶، ۸۴۲، ۸۶۹

گروه آر.پی.آر. (تجمع برای جمهوری، فرانسه): ۵۷۳، ۵۹۰، ۵۹۱

گروه ابونضال: ۵۵۷

گروه اتحاد دمکراتیک فرانسه: ۶۰۴

گروه اشرف دهقان: ۲۰۸

گروه انقلاب مصر: ۴۶۰، ۴۹۲

گروه حرکت اسلامی: ۴۷۱

گروه راه کارگر: ۲۰۸

متجاوز: ۲۸، ۷۱، ۸۶، ۱۰۷، ۱۴۵، ۲۵۳، ۲۵۷، ۲۶۷، ۲۸۷، ۳۰۶، ۳۱۶، ۳۳۹، ۳۵۲، ۳۶۹، ۴۳۴، ۴۴۵، ۴۶۰، ۵۰۱، ۵۰۳، ۵۷۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۶۱۷، ۶۲۲، ۶۷۳، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۲۵، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۶۷، ۸۱۵، ۸۲۰، ۸۴۷، ۸۵۹، ۸۶۷، ۸۷۴، ۸۹۷، ۹۳۰، ۹۴۸

ص: ۱۰۶۲

متخاصم: ۳۴۳، ۳۸۶، ۵۰۸، ۶۳۰، ۸۷۷، ۹۰۷، ۹۲۹، ۹۴۶، ۹۶۰

مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق: ۲۶، ۹۹، ۱۰۰، ۱۱۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۵۰۱، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۸۴، ۵۰۹، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۶۵، ۵۸۲، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۳۳، ۸۷۰، ۹۳۶

مجلس اعلاى شيعيان لبنان: ۲۶۹

مذاكرات ميان اعراب و اسرائيل: ۵۷۶

مسيحيان لبنان: ۳۸، ۳۹، ۶۴، ۶۵، ۴۴۰

منازعه (جنگ) اعراب و اسرائيل: ۳۳، ۱۰۴، ۱۹۸، ۲۴۰، ۲۹۰، ۳۷۴، ۳۷۷، ۶۰۶، ۳۱۸، ۳۴۳، ۴۳۳، ۵۱۷

ميانجیگری: ۴۰، ۴۱، ۵۴، ۷۳، ۱۰۸، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۳۳، ۱۵۳، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۷۱، ۱۷۳، ۱۷۷، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۵، ۲۴۱، ۲۵۵، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۸۲، ۳۱۵، ۳۲۰، ۳۲۳، ۳۴۱، ۳۴۵، ۳۵۴، ۳۷۳، ۳۹۱، ۳۹۶، ۴۱۸، ۴۲۴، ۴۳۲، ۴۳۵، ۵۰۰، ۵۰۶، ۵۲۹، ۵۷۵، ۵۸۶، ۶۰۱، ۶۱۳، ۶۴۸، ۶۵۵، ۶۷۰، ۶۷۷، ۶۸۹، ۷۲۹، ۷۳۷، ۸۲۹، ۸۴۸، ۹۲۶، ۹۲۹

نهضت آزادی ایران: ۱۸۰، ۱۸۱

واقعه طبس: ۵۹۴

سایر اسامی و اصطلاحات

اتحادیه کامیون داران: ۸۴۵

انقلاب فرهنگی: ۵۴۸، ۸۵۷

بانک بین المللی خلیج [فارس]: ۶۷۷

بانک رافدین (عراق): ۶۷۷

بانک ملی کویت: ۶۸۹

بانک هانور (بانک کارخانه داران امریکا): ۴۲۴

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم: ۸۹، ۱۷۵، ۴۵۱، ۴۵۵، ۴۹۱، ۸۴۸

سازمان تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم: ۴۵۱، ۴۷۶، ۵۰۹، ۷۱۶

سازمان هواپیمایی فدرال امریکا: ۵۵۷

سازمان هواپیمایی کشوری جمهوری اسلامی (ایران ایر): ۶۱، ۳۹۵، ۵۱۴

سازمان هوانوردی کانادا: ۹۳۷

شرکت آتاکنت: ۶۸۸، ۶۸۷

شرکت آمستردای و سیمولر: ۸۲

شرکت اسلحه سازی استرلینگ: ۵۵۵

شرکت امریکایی ایدسنیکال: ۶۴۷، ۵۵۵، ۳۸

شرکت امریکایی هیوز: ۶۸۹

شرکت انگلیسی آتلانتیک کامرشپال: ۵۵۵

شرکت ایتالیایی ایتال سیدر: ۴۲۲

شرکت بلک برن: ۷۱۴

شرکت بوئناماریه: ۹۶

شرکت بوتاس (ترکیه): ۴۲۳، ۴۲۴

شرکت بیمه لویڈز لندن: ۱۵۰، ۲۲۳، ۲۸۴، ۴۱۲، ۴۱۴، ۸۴۰

شرکت تجاری اسکاندیناوین کمودیتی: ۲۲۱

شرکت تکفن (ترکیه): ۴۲۴

شرکت ریسندگی و بافندگی فجر اسلام: ۴۲۹

شرکت ساختمانی هیوندای کره جنوبی: ۲۹۰

شرکت سایپام (ایتالیا): ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴

شرکت سلک می کوسیل: ۹۴۹

شرکت سنگ آهن مرکزی بافق: ۴۲۹

شرکت صنعتی پیرکال: ۱۷۵

شرکت فرش باستان: ۴۲۹

شرکت فلات قاره: ۵۳

شرکت فولاد کاواساکی (ژاپن): ۴۲۲

شرکت کانادایی بلوک گلدانترناشنال کامونیکیشن اومونترال: ۶۲۷

شرکت کوکان ژاپن: ۴۲۲

شرکت مانسمان (آلمان غربی): ۴۲۲

شرکت ملخمیه (هلند): ۴۱۹، ۴۲۰

شرکت مل شیمی ایتالیا: ۳۸، ۴۳۱

شرکت ملی نفت ایران: ۹۶، ۲۶۴، ۳۸۷، ۴۲۱، ۴۳۸

شرکت میتسویی: ۶۱۱

شرکت نجات دریایی: ۲۴۸

شرکت نفت آلمان: ۱۷۵

شرکت نفت ایتالیا: ۲۰۴

شرکت نفت چشمه (عین خوش): ۷۲۵

شرکت نفتی شواشل ژاپن: ۶۱۱

شرکت هلندی "مل شیم"

ی هلندرا - فا": ۴۳۱

شرکت هلندی ویجسمولر: ۳۳۴

شرکت هواپیمایی مصر: ۴۹۱

شرکت کشتیرانی عربی متحد: ۴۹۶

شرکت هواپیمایی ایرفلوت: ۵۳۱

صادرات (صدور) نفت ایران: ۲۷، ۲۸، ۷۳، ۷۷، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۷، ۱۲۶، ۱۵۷، ۱۹۵، ۱۹۹، ۱۵۵، ۱۵۳، ۲۰۰، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۳۲، ۲۴۹، ۲۵۴، ۲۶۱، ۲۶۴، ۲۶۶، ۲۸۴، ۲۹۱، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۵، ۳۳۵، ۳۴۲، ۳۴۴، ۳۵۴، ۳۷۰، ۳۸۶، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۳۴، ۴۳۸، ۴۴۶، ۴۸۴، ۵۳۲، ۵۵۱، ۵۵۵، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۷۶، ۵۸۲، ۵۳۳، ۵۳۳، ۵۵۶، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۷، ۶۲۵، ۶۴۱، ۶۴۹، ۶۷۸، ۴۲۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۷۷، ۸۲۶، ۸۵۳، ۸۶۶، ۸۷۸، ۹۵۰، ۹۵۳، ۹۵۷

صادرات (صدور) نفت عراق: ٧٨، ١٢٨، ٢٦٩، ٢٨٩، ٤٢٣، ٤٧٦، ٧٢٠، ٧٣٧، ٨٥٣، ٨٥٥، ٨٧٨

صنایع فلزات سومیتومو (ژاپن): ٤٢٢

ص: ١٠٤٣

کارخانه موتور هواپیماسازی رولز رویس: ۴۱۹

کاروان ثامن الائمه(ع): ۳۶۸، ۶۲۰

کاروان راهیان کربلا: ۲۰، ۲۶، ۲۹، ۳۰، ۳۴، ۱۱۵، ۱۴۵، ۱۹۰، ۱۹۱، ۲۱۶، ۲۳۵، ۲۳۷، ۲۴۶، ۲۵۲، ۲۷۵، ۳۰۳، ۳۴۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۶۷، ۳۸۸، ۴۲۸، ۴۵۱، ۴۵۹، ۴۷۵، ۵۲۳، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۸۳، ۵۸۵، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۴، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۸۶، ۶۹۶، ۷۰۷، ۷۱۲، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۷۴، ۸۰۸، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۶۶، ۸۶۹، ۸۷۰، ۹۰۰، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۳۹، ۹۴۲، ۹۴۴، ۹۴۰، ۹۵۴

کاروان محمدرسول الله(ص): ۳۴۰، ۳۶۷، ۴۵۱

کشتی (یدک کش) هلندی آمستردام: ۲۱۴، ۱۶۶، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۴۶۹، ۴۷۰

کشتی آرتور (پاناما): ۴۶۸، ۴۶۹

کشتی اسپراترا: ۲۱۲

کشتی باری انگلیسی لندن تیم: ۲۵۰، ۲۴۹

کشتی باری قطری المنصوره: ۳۸۷، ۴۱۴

کشتی تجاری وییل نورس: ۱۵۱

کشتی توهگومارو: ۲۱۴

کشتی عراقی الحنا: ۹۴۹

کشتی کانتینربر فرانسوی ویل دانور: ۳۸۰

کشتی کانتینربر نوراسیا گابریل: ۲۳۳، ۳۳۳

کشتی کویتی ابن البیطار: ۴۴۸، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۹۶، ۶۰۲

کشتی گابریل (آلمان غربی): ۴۱۴، ۴۷۰

کشتیرانی لویدز لندن: ۲۲۲

کمپانی اتمی اورودیف: ۵۷۳، ۵۹۰، ۵۹۱

کمپانی بل: ۹۰۶

کمپانی بوفرس: ۲۲۱

کمپانی بین العربی کشتیرانی: ۴۴۸

کمپانی جنرال موتورز: ۹۴۹

کمپانی فولاد ژاپن: ۴۲۲

کمپانی مک دونالد داگلاس: ۹۰۵، ۸۸۴

کمپانی نفتی آرامکو: ۴۱۴

کاروان راهیان کربلای استان خراسان: ۵۴۵

کاروان کربلای عراقیان مقیم ایران: ۵۴۵

کمپانی جنرال موتورز: ۳۸

گروه ملی صنعتی و فولاد ایران: ۲۱۱

گروه نفتی رویال داچ شل: ۱۷۷

گولیسچک: ۸۰

نفتکش قبرسی پولیس: ۷۲۴، ۷۲۵

نفتکش کاستور: ۱۸۷

نفتکش کونکار: ۲۴۸

نفتکش لندن تیم: ۳۳۴

نفتکش مالتی کنکار: ۸۷۹

نفتکش ملکوم: ۸۴۰

نفتکش نروژی گوستور: ۳۰۰

نفتکش نوا: ۸۴۰

نفتکش یونانی کاناریا: ۵۵، ۸۲، ۸۳، ۹۶، ۱۱۹، ۲۱۴، ۳۳۴، ۳۳۵، ۸۷۹

نماز جمعه قزوین: ۴۲۰

نماز جمعه نوشهر: ۸۷، ۸۸

نماز جمعه تهران: ۲۴، ۲۵، ۸۴، ۸۶، ۸۹، ۱۱۵، ۱۴۴، ۲۱۶، ۲۳۳، ۲۳۵، ۲۳۸، ۲۴۶، ۲۴۹، ۳۵۸، ۵۴۵، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱،
۶۸۶، ۶۹۷، ۷۰۷، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۲، ۷۱۳، ۸۷۲، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۳۳، ۹۳۷

نماز جمعه شیراز: ۹۳۲

هواپیمای بوئینگ ۷۴۷ مسافری ایران: ۴۱۵

یدک کش وسترن مون: ۳۳۳

ص: ۱۰۶۴

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ ه.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری
۴. صرفا ارائه محتوای علمی
۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی
۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ...
۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نمایم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱-۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

